Nordisk Råd

57. session

2005

Reykjavík

Nordisk Råds 57. session 2005, Reykjavík

© Nordisk Råd, København 2006

ISBN: 87-988551-9-0
ISSN: 0468-3447

Tryk: Schultz Grafisk, København 2006
Redaksjon: Kristina Cronqvist, Hilde Elisabeth Haaland og Anne Holst Thorsner
Oplag: 100

Nordisk Råds sesjonsprotokoll finnes elektronisk på: www.norden.org/blaboken

Printed in Denmark

Nordisk Råd
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiske samarbejde
Det nordiske samarbejde er et af de ældste og mest omfattende regionale samarbejder i verden. Det omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland. Samarbejdet styrker samhørigheden mellem de nordiske lande med respekt for de nationale forskelle og ligheder. Det øger mulighederne for at hævde Nordens interesser i omverdenen og fremme det gode naboskab.

Samarbejdet blev formaliseret i 1952 med *Nordisk Råds* oprettelse som forum for parlamentarikerne og regeringerne i de nordiske lande. I 1962 underskrev de nordiske lande Helsingforsaftalen, som siden har været den grundlæggende ramme for det nordiske samarbejde. I 1971 blev *Nordisk Ministerråd* oprettet som det formelle forum til at varetage samarbejdet mellem de nordiske regeringer og de politiske ledelser i de selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland.

Innholdsfortegnelse

Innkallelse til sesjonen	5
Deltakerliste	7
Regjeringsrepresentanter og valgte medlemmer	10
Dagsorden og Saksliste	22
Oversikt over sesjonen	29
Protokoll	
Innholdsfortegnelse protokoll	32
Protokoll tirsdag 25. oktober	33
Protokoll onsdag 26. oktober	79
Protokoll torsdag 27. oktober	164
Saker m.m.	
Medlemsforslag/Utvalgsforslag (A-saker)	233
Ministerrådsforslag (B-saker)	379
Beretninger (C-saker)	572
Meddelelser (D-saker)	834
Spørsmål (E-saker)	976
Dokumenter	1016
Vedtak	
Fremstillinger/Rekommandasjoner	1137
Interne vedtak	1168
Presidiets oppfølgning av interne beslutninger	1170
Øvrige vedtak	1171
Presidium, sekretariat, sakkyndige m.m.	1177
Supplement	
Utdeling av Nordisk Råds priser	1189
Ärendelista	1197
Utdrag fra referater fra Presidiemøter 2005	1203
Register	
Oversikt over sakenes behandling	1217
Personregister	1228
Emneregister	1246
Plan over sesjonssalen	1255

Nordisk Råds 57. session i Reykjavik

Der indkaldes hermed til Nordisk Råds 57. session. Sessionen afholdes den 25.-27. oktober 2005 i Reykjavík, Island.

København, den 12. august 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
Præsident

Frida Nokken
Rådsdirektør

Deltakerliste

(Opprettet ifølge §4 i arbeidsordningen og godkjent ved møtet den 25. oktober 2005)

Regjeringsrepresentanter – Hallituksen edustajat[1]

Berit Andnor
Árni Magnússon
Lars Barfoed
Helen Bjørnøy
Bjarni Djurholm
Jóannes Eidesgaard
Einar K. Guðfinnsson
Jan-Erik Enestam
Hans Enoksen
Laila Freivalds
Geir H. Haarde
Trond Giske
Camilla Gunell
Halldór Ásgrímsson
Connie Hedegaard
Jón Kristjánsson
Jógvan við Keldu
Seppo Kääriäinen
Jógvan á Lakjuni
Harriet Lindeman
Brian Mikkelsen
Josef Motzfeldt
Per Stig Møller
Bárður Nielsen
Roger Nordlund
Pär Nuder
Johan Lund Olsen
Leif Pagrotsky
Göran Persson
Anders Fogh Rasmussen
Henriette Rasmussen
Heidi Grande Røys
Sigríður Anna Þórðardóttir
Lena Sommestad
Jens Stoltenberg
Jörgen Strand
Hans Pauli Strøm
Anne-Grete Strøm-Erichsen
Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir
Erkki Tuomioja
Matti Vanhanen
Lasse Wiklöf

[1] Angående tidspunkt for regjeringsrepresentantenes tilstedeværelse ved sesjonen henvises til Nordisk Råds delegasjonssekretariat

Medlemmer – Jäsenet

Arja Alho
Arnbjörg Sveinsdóttir
Bendiks H. Arnesen
Hans Frode Asmyhr
Ásta R. Jóhannesdóttir
Lennart Axelsson
Line Barfod
Sinikka Bohlin
Óli Breckmann
Berit Brørby
Marianne Carlström
Bente Dahl
Ole Dorph
Drífa Hjartardóttir
Sigrun Eng
Joan Erlandsen
Ragnar Erlandsson
Søren Espersen
Barbro Feltzing
Jan Henrik Fredriksen
Reynoldh Furustrand
Monica Green
Rolf Gunnarsson
Øyvind Halleraker
Carsten Hansen
Agne Hansson
Britt Hildeng
Kari Lise Holmberg
Kári P. Højgaard
Dennis Jansson
Siv Jensen
Anita Johansson
Jónína Bjartmarz
Per Kaalund
Kjartan Ólafsson
Kari K. Kjos
Kuupik Kleist
Anita Knakkergaard
Asmund Kristoffersen
Risto Kuisma
Esko Kurvinen
Anne Margrethe Larsen
Elina Linna
Kristian Pihl Lorentzen
Inge Lønning
Pehr Löv
Sverre Myrli
Allan Niebuhr
Outi Ojala
Kent Olsson
Runar Patriksson
Marion Pedersen
Lyly Rajala
Rannveig Guðmundsdóttir
Aulis Ranta-Muotio
Leena Rauhala
Rolf Reikvam
Inger René
Gabriel Romanus
Simo Rundgren
Inge Ryan
Martin Saarikangas
Reidar Sandal
Niels Sindal
Tuve Skånberg
Berndt Sköldestig
Hill-Marta Solberg
Ole Stavad
Steingrímur J. Sigfússon
Dagfinn Sundsbø
Nils-Erik Söderqvist
Ilkka Taipale
Satu Taiveaho
Gunilla Tjernberg
Kristen Touborg
Bjørg Tørresdal
Lars Wegendal
Harry Wallin

Ændringer i deltakerlisten

Endringer 25. oktober:
Elina Linna erstattes av **Lars Ohly** og **Barbro Feltzing** av **Maria Wetterstrand** under generaldebatten, dagsordenspunkt 5.

Endringer 26. oktober:
Rolf Gunnarsson erstattes av **Cecilia Widegren** under spørretimmen, dagsordenspunkt 8. **Bjørg Tørresdal** og **Inge Ryan** inntok sine plasser i sesjonen. **Elina Linna** erstattes av **Lars Ohly** for dagsordenspunkt 9 og 10. **Reynoldh Furustrand** erstattes av **Ann-Kristine Johansson** for dagsordenspunkt 6-8.

Endringer 27. oktober:
Marianne Carlström erstattes av **Ann-Kristine Johansson** for dagsordenspunkt 11 og 15. **Dennis Jansson** erstattes av **Raija-Liisa Eklöw** for resten av sesjonen. **Steíngrímur J. Sigfússon** erstattes av **Kolbrùn Halldórsdóttir** for dagsordenspunkt 14.

Regjeringsrepresentanter og medlemmer samt suppleanter etter land og partier

(ved sesjonens begynnelse)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepresentanter

Lars Barfoed, f. 1957
minister for familie- og forbrugeranliggender

Brian Mikkelsen, f. 1966
kulturminister

Anders Fogh Rasmussen, f. 1953
statsminister

Connie Hedegaard, f. 1960
miljøminister, samarbejsminister

Per Stig Møller, f. 1942
udenrigsminister

Medlemmer

(Valgt af Folketinget den 10.maj 2005)

Venstre (V)

Medlemmer

Joan Erlandsen, f. 1943
kommunom i offentlig forvaltning

Michael Aastrup Jensen, f. 1976
borgmester
forfall

Kristian Pihl Lorentzen, f. 1961
major

Marion Pedersen, f. 1949
selvstændig erhvervsdrivende

Irene Simonsen, f. 1958
direktør
forfall

Suppleanter

Erling Bonnesen, f. 1955
borgmester

Troels Christensen, f. 1954
borgmester

Birgitte Josefsen, f. 1951
sygeplejerske

Flemming Damgaard Larsen, f. 1951
advokat

Leif Mikkelsen, f. 1945
gårdejer

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Carsten Hansen, f. 1957
varmemester

Per Kaalund, f. 1937
fhv. amtsborgmester

Ole Stavad, f. 1949
fhv. minister

Frode Sørensen, f. 1946
fhv. minister
forfall, erstattet av Niels Sindal

Suppleanter

Lene Jensen, f. 1964
retsmedlem

Karen Klint, f. 1947
institutionsleder

Troels Ravn, f. 1961
skoleinspektør

Niels Sindal, f. 1950
fysioterapeut

Dansk Folkeparti (DF)

Medlemmer	*Suppleanter*
Søren Espersen, f. 1953 pressechef	*Pia Kjærsgaard*, f. 1947 partiformand
Anita Knakkergaard, f. 1947 selvstændig erhvervsdrivende	*Poul Nødgaard*, f. 1936 regnskabsfører

Det Konservative Folkeparti (KF)

Medlemmer	*Suppleanter*
Per Ørum Jørgensen, f. 1970 salgschef forfall	*Henriette Kjær*, f. 1966 student
Allan Niebuhr, f. 1951 politiassistent	*Jakob Axel Nielsen*, f. 1967 advokat

Socialistisk Folkeparti (SF)

Medlem	*Suppleant*
Kristen Touborg, f. 1943 landmand	*Poul Henrik Hedeboe*, f. 1946 direktør

Det Radikale Venstre (RV)

Medlem	
Bente Dahl, f. 1948 musikskoleleder	*Elisabeth Arnold*, f. 1941 udviklingschef

Enhedslisten (EL)

Medlem	
Line Barfod, f. 1964 advokat	*(Høgni Hoydal)*

Tjóðveldisflokkurin (TF)

	Suppleant
	Høgni Hoydal, f. 1966 landsstyremand

Færøernes Delegation[1]

Landsstyrets representanter

Bjarni Djurholm, f. 1957
landsstyremand for handel og industri

Jógvan við Keldu, f. 1944
landsstyremand, samarbejdsminister

Bárður Nielsen, f. 1972
landsstyremand for finans og økonomi

Jóannes Eidesgaard, f. 1951
lagmand

Jógvan á Lakjuni, f. 1952
landsstyremand for kultur

Hans Pauli Strøm, f. 1948
landsstyremand for helse- og sosialspørgsmål

Medlemmer

(Valgt af Førøyas Lagting den 11. februari 2004)

Fólkaflokkurin (Ff)

Medlem

Óli Breckmann, f. 1948
lagtingsmand

Suppleant

Jørgen Niclasen, f. 1969
direktør

Sjálvstýrisflokkurinn (Sjfl.)

Medlem

Kári P. Højgaard, f. 1951
sjømand, postmester

Suppleant

(Lisbeth L. Petersen)

Sambandsflokkurin (Sb)

Suppleant

Lisbeth L. Petersen, f. 1939
lagtingsmand

[1] Inngår i Danmarks Riges Delegation

Grønlands Delegation[2]

Landsstyrets representanter

Hans Enoksen, f.1956
landsstyreformand

Josef Motzfeldt, f. 1938
landsstyreformand

Johan Lund Olsen, f. 1958
landstyremedlem

Henriette Rasmussen, f. 1950
landsstyremedlem

Medlemmer

(Valgt av Grønlands Landsting den 17. september 2004)

Siumut (Si)

Medlem
Ole Dorph, f. 1955
politibetjent

Suppleant
Jørgen Wæver Johansen, f. 1972
it-politisk koordinator

Demokraterne (D)

Medlem

Kuupik Kleist, f. 1958
direktør

Suppleant

(Aqqaluk Lynge)

Inuit Ataqatigiit (IA)

Suppleant

Aqqaluk Lynge, f. 1947
programsekretær

Finlands Delegation

Regeringsrepresentanter

Jan-Erik Enestam, f. 1947
försvarsminister, samarbetsminister

Seppo Kääriäinen, f. 1948
försvarsminister

Erkki Tuomioja, f. 1946
utrikesminister

Matti Vanhanen, f. 1955
statsminister

[2] Inngår i Danmarks Riges Delegation

Medlemmar

(Valda av Riksdagen 10 februari 2004, kompletterad 17 februari, 9 september, 15 september 2004 samt 11 februari 2005)

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska Parti) (sd)

Medlemmar/Jäsenet	*Suppleanter/Varajäsenet*
Arja Alho, f. 1954 politices magister, forskare	*Klaus Hellberg,* f. 1945 affärsidkare
Risto Kuisma f. 1947 jurist	*Anneli Kiljunen*, f.. 1957 ledande socialarbetare
Ilkka Taipale, f. 1942 docent, med. och kir. doktor	*Miapetra Kumpula*, f. 1972 ingenjör
Satu Taiveaho, f. 1976 mag. i samhällsvetenskap, socialdirektör	*Matti Saarinen*, f. 1947 socionom, ekonomidirektör
Harry Wallin, f. 1953 lokförare	*Jutta Urpilainen*, f. 1975 pedagogie magister, klasslärare

Suomen Keskusta (Centern i Finland) (cent)

Medlemmar/Jäsenet	*Suppleanter/Varajäsenet*
Mikko Alatalo, f. 1951 folkkonstnär, företagare forfall	*Mika Lintilä*, f. 1966 förvaltningskandidat, ekonomichef
Hannu Hoskonen, f. 1957 student, skogsvårdskonsulent forfall	*Riikka Savolainen-Moilanen*, f. 1970 försäljningssekreterare
Lauri Oinonen, f. 1947 pastor forfall	*Aila Paloniemi*, f. 1956 journalist
Aulis Ranta-Muotio, f. 1946 agronom, jordbrukare	*Pertti Salovaara*, f. 1970 journalist
Simo Rundgren, f. 1953 kyrkoherde	*Seppo Särkiniemi,* f. 1957 pastor

Kansallinen Kokoomus (Samlingspartiet) (saml)

Medlemmar/Jäsenet	*Suppleanter/Varajäsenet*
Hanna-Leena Hemming, f. 1961 filosofie magister, språklärare forfall, erstatt av Esko Kurvinen	*Marjo Matikainen-Kallström*, f. 1965 diplomingenjör
Martin Saarikangas, f. 1937 diplomingenjör, bergsråd	*Esko Kurvinen*, f. 1952 verkställande direktör

Raija Vahasalo, f. 1961
pedagogie magister
forfall

Jan Vapaavuori, f. 1965
juris kandidat
forfall, erstatt av Lyly Rajala

Lyly Rajala, f. 1951
musiker

Vasemmistoliitto (Vänsterförbundet) (vänst)

Medlem/Jäsen

Outi Ojala, f. 1946
specialsjukskötare

Suppleanter/Varajäsen

Suvi-Anne Siimes, f. 1963
pol.lic.

Svenska Folkpartiet (Ruotsalainen Kansanpuolue) (sv)

Medlem/Jäsen

Pehr Löv, f. 1947
med. lic., chefsläkare

Suppleanter/Varajäsen

Eva Biaudet, f. 1961
tolk

Roger Jansson, f. 1943
diplomekonom

Vihreä Liitto (Gröna Förbundet) (gröna)

Medlem/Jäsen

Tarja Cronberg, f. 1943
teknologie och ekonomie doktor
forfall

Suppleant/Varajäsen

Jyrki Kasvi, f. 1964
teknologie doktor, diplomingenjör

Suomen Kristillisdemokraatit (Kristdemokraterna i Finland) (kd)

Medlem/Jäsen

Leena Rauhala, f. 1942
lektor

Perussuomalaiset (Sannfinländerna) (ps/saf)

Suppleant/Varajäsen

Raimo Vistbacka, f. 1945
länsman

Ålands Delegation[3]

Landskapsregeringens representanter

Camilla Gunell, f. 1970
landsskapsregeringsledamot med ansvar för utbildnings- och kulturavdelningen

Roger Nordlund, f. 1957
lantråd, leder Ålands landskapsregering

Lasse Wiklöf, f. 1944
landsskapsregeringsledamot med ansvar för finansavdelningen

Harriet Lindeman, f. 1946
landsskapsregeringsledamot med ansvar för social- och miljöavdelningen

Jörgen Strand, f. 1962
landskapsregeringsledamot med ansvar för näringsavdelningen

Medlemmar

(Valda av Ålands lagting den 8 november 2004 samt 12 januari 2005)

Åländsk Center (ÅC)

Medlem

Ragnar Erlandsson, f. 1941
lärare

Suppleant

(Raija-Liisa Eklöw)

Socialdemokraterna på Åland (ÅSD)

Medlem

Barbro Sundback, f. 1945
psykolog
forfall, erstattet av Dennis Jansson

Suppleant

(Dennis Jansson)

Frisinnad samverkan (FS)

Suppleant

Dennis Jansson, f. 1972
företagare

Liberalerna på Åland (lib)

Suppleant

Raija-Liisa Eklöw, f. 1947
röntgensköterska

[3] Inngår i Finlands Delegation

Islands Delegation

Regeringsrepresentanter

Árni Magnússon, f. 1965
socialminister

Geir. N. Haarde, f. 1951
finansminister

Jón Kristjánsson, f. 1942
sundheds- og socialforsikringsminister

Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir, f. 1965
undervisningsminister

Einar K. Guðfinnsson, f. 1955
fiskeriminister

Halldór Ásgrímsson, f. 1947
udenrigsminister

Sigríður Anna Þórðardóttir, f. 1946
miljøminister, samarbejdsminister

Medlemmer

(Valgt af Alþingi den 3. oktober 2005)

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj.)

Medlemmer

Arnbjörg Sveinsdóttir, f. 1956
altingsmedlem

Drífa Hjartardóttir, f. 1950
altingsmedlem

Kjartan Ólafsson, f. 1953
altingsmedlem

Suppleanter

Ásta Möller, f. 1957
sygeplejer

Bjarni Benediktsson, f. 1970
altingsmedlem

Sigurrós Þorgrímsdóttir, f. 1947
altingsmedlem

Samfylkingin (Den Socialdemokratiske Alliance) (A)

Medlemmer

Ásta R. Jóhannesdóttir, f. 1949
altingsmedlem

Rannveig Guðmundsdóttir, f. 1940
altingsmedlem

Suppleanter

Katrin Júliusdóttir, f. 1974
altingsmedlem

Mörður Árnason, f. 1953
altingsmedlem

Vinstrihreyfingin – grænt framboð (Venstre-Grønne) (VG)

Medlem

Steingrímur J. Sigfússon, f. 1955
altingsmedlem

Suppleant

Kolbrún Halldórsdóttir, f. 1955
altingsmedlem

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

Medlem

Jónína Bjartmarz, f. 1952
altingsmedlem

Suppleant

Siv Friðleifsdóttir, f. 1962
altingsmedlem

Norges Delegasjon

Regeringsrepresentanter

Anne-Grete Strøm-Erichsen, f. 1949
forsvarsminister

Helen Bjørnøy, f. 1954
miljøminister

Trond Giske, f. 1966
kirke- og kulturminister

Heidi Grande Røys, f. 1967
fornyelsesminister, samarbeidsminister

Jens Stoltenberg, f. 1959
statsminister

Medlemmer

(Valgt av Stortinget den 19. oktober 2005)

Arbeiderpartiet (A)

Medlemmer

Bendiks H. Arnesen, f. 1951
stortingsrepresentant

Berit Brørby, f. 1950
stortingsrepresentant

Sigrun Eng, f. 1951
stortingsrepresentant

Britt Hildeng, f. 1943
stortingsrepresentant

Asmund Kristoffersen, f. 1944
stortingsrepresentant

Reidar Sandal, f. 1949
stortingsrepresentant

Hill-Marta Solberg, f. 1951
stortingsrepresentant
forfall, erstattes av Sverre Myrli

Varamedlemmer

Gunn Karin Gjul, f. 1967
stortingsrepresentant

Inger Løite, f. 1958
stortingsrepresentant

Sverre Myrli, f. 1971
stortingsrepresentant

Tore Nordtun, f. 1949
stortingsrepresentant

Gunn Olsen, f. 1952
stortingsrepresentant

Torny Pedersen, f. 1946
stortingsrepresentant

Signe Øye, f. 1945
stortingsrepresentant

Fremskrittspartiet (FrP)

Medlemmer

Jan-Henrik Fredriksen, f. 1956
stortingsrepresentant

Siv Jensen, f. 1969
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Hans Frode Kielland Asmyhr, 1970
stortingsrepresentant

Vigdis Giltun, f. 1952
stortingsrepresentant

Thore A. Nistad, f. 1949
stortingsrepresentant
forfall

Ib Thomsen, f. 1961
stortingsrepresentant
forfall, erstattet Kari Kjønaas Kjos

Karin S. Woldseth, f. 1954
stortingsrepresentant
forfall

Solveig Horne, f. 1969
stortingsrepresentant

Kari Kjønaas Kjos, f. 1962
stortingsrepresentant

Henning Skumsvoll, f. 1947
stortingsrepresentant

Høyre (H)

Medlemmer

Kari Lise Holmberg, f. 1951
stortingsrepresentant

Ivar Kristiansen, f. 1956
stortingsrepresentant
forfall, erstattet av Øivind Halleraker

Inge Lønning, f. 1938
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Øivind Halleraker, f. 1951
stortingsrepresentant

Gunnar Pedersen, f. 1946
stortingsrepresentant

Erna Solberg, f. 1961
stortingsrepresentant

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlemmer

Rolf Reikvam, f. 1948
stortingsrepresentant

Inge Ryan, f. 1956
stortingsrepresentant

Varamedlemmer

Magnar Lund Bergo, f. 1949
stortingsrepresentant

May Hansen, f. 1953
stortingsrepresentant

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmer

Dagfinn Høybråten, f. 1955
stortingsrepresentant
forfall, erstattet av Bjørg Tørresdal

Varamedlemmer

Bjørg Tørresdal
stortingsrepresentant

Senterpartiet (Sp)

Medlem

Dagfinn Sundsbø, f. 1946
stortingsrepresentant

Varamedlem

Inger S. Enger, f. 1948
stortingsrepresentant

Venstre (V)

Medlem

Anne Margrethe Larsen, f. 1950
stortingsrepresentant

Varamedlem

Odd Einar Dørum, f. 1943
stortingsrepresentant

Sveriges delegation

Regeringsrepresentanter

Berit Andnor, f. 1954
socialminister, nordisk samarbetsminister

Laila Freivalds, f. 1942
utrikesminister

Pär Nuder, f. 1963
finansminister

Leif Pagrotsky, f. 1951
utbildnings- och kulturminister

Göran Persson, f. 1949
statsminister

Lena Sommestad, f. 1957
miljöminister

Medlemmar

(Valda av Riksdagen den 28 oktober 2004, kompletterad 27 januari och 19 oktober 2005)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

Lennart Axelsson, f. 1952
vårdare

Sinikka Bohlin, f. 1947
lärare

Marianne Carlström, f. 1946
hushållslärare

Reynoldh Furustrand, f. 1942
ombudsman

Monica Green, f. 1959
lärare

Anita Johansson, f. 1944
undersköterska

Berndt Sköldestig, f. 1944
föreståndare

Nils-Erik Söderqvist, f. 1948
folkhögskolelärare

Lars Wegendal, f. 1949
arbetsvägledare

Suppleanter

Eva Arvidsson, f. 1948
lärare

Michael Hagberg, f. 1954
ombudsman

Ann-Kristine Johansson, f. 1962
lantarbetare

Lennart Nilsson, f. 1944
byggnadssnickare

Maria Öberg, f. 1966
undersköterska

Ronny Olander, f. 1949
rörläggare

Britt Bohlin Olsson, f. 1956
vårdarinna

Paavo Vallius, f. 1949
metallarbetare

Moderata samlingspartiet (m)

Medlemmar

Rolf Gunnarsson, f. 1946
redaktör

Suppleanter

Gunilla Carlsson, f. 1963
riksdagsledamot

Kent Olsson, f. 1944
adjunkt

Inger René, f. 1937
högskoleadjunkt

Fredrik Reinfeldt, f. 1965
civilekonom

Cecilia Widegren, f. 1973
handläggare

Folkpartiet liberalerna (fp)

Medlemmar

Heli Berg, f. 1953
konsthantverkare

Runar Patriksson, f. 1944
rektor

Gabriel Romanus, f. 1939
riksdagsledamot

Suppleanter

Marita Aronson, f. 1939
leg. psykolog

Lars Leijonborg, f. 1949
socionom

Sverker Thorén, f. 1955
lärare, leg. psykolog

Kristdemokratiska samhällspartiet (kd)

Medlem

Tuve Skånberg, f. 1956
universitetslektor, pastor

Gunilla Tjernberg, f. 1950
förskollärare

Suppleanter

Göran Hägglund, f. 1959
riksdagsledamot

Else-Marie Lindgren, f. 1949
kommunalråd

Centerpartiet (c)

Medlem

Agne Hansson, f. 1938
ämneslärare

Suppleant

Maud Olofsson, f. 1955
partiledare

Johan Linander, f. 1974
riksdagsledamot

Vänsterpartiet (v)

Medlem

Elina Linna, f. 1947
vårdlärare

Suppleant

Lars Ohly, f. 1957
tågmästare

Miljöpartiet (mp)

Medlem

Barbro Feltzing, f. 1945
kemiingenjör

Suppleant

Maria Wetterstrand, f. 1973
marinbiolog

Dagordning

Nordiska rådets 57:e session i Reykjavík
den 25–27 oktober 2005

Tisdagen den 25 oktober 2005

Kl. 15.00–18.30

1 **Sessionens öppnande**

2 **Fastställande av närvarolista**

3 **Godkännande av dagordning**

4 **Regler för sessionens genomförande – information om procedur vid voteringar**
Regler for gjennomførelse av Nordisk Råds 57. sesjon (Dokument 2)

5 **Generaldebatt**
Statsministrarnas redogörelse
Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

Onsdagen den 26 oktober 2005

Kl. 09.00–12.00

6 Modernisering av det nordiska samarbetet

Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet)

7 Ett Norden utan gränshinder

De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter 2005 (Dokument 7)

8 De nordiska samarbetsministrarnas frågetimme

Kl. 12.00–14.00 Lunchpaus

Kl. 14.00–16.00

9 Utrikesministrarnas redogörelse

Försvarsministrarnas redogörelse

Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5)

Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)

Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet)

10 Samarbete i Nordområdena

Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 (B 236/presidiet)

Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur)

Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur)

Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger)

Kl. 16.00–18.00

11 Ny nordisk kulturpolitik

Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur)

Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur)

12 Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Ministerrådsförslag om jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010 (B 233/medborgar)

Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger)

Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger)

Torsdagen den 27 oktober 2005

Kl. 09.00–12.00

15 Ett Norden för alla – handikappolitik

Ministerrådsforslag om Design for alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd)

Pensioner och förtidspensionering (Rek. 5/2003)

Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd)

14 Nordisk energipolitik

Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø)

Miljøvenlig produktion og forbrug af energi (Rek. 21/2003)

Vedvarende energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd (Dokument 9)

Nordisk el-transmissionsnet (Fremst. 4/2004)

Kraftsituationen i Norden (Fremst. 12/2005)

13 Kunskap och innovation för tillväxt

Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå. Redogörelse från Nordiska ministerrådet (Dokument 8)

Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring)

Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur)

Kl. 12.00–13.00 Lunchpaus

Kl. 13.00–14.00

16 Planer och budget för det nordiska samarbetet 2006

Nordisk Råds årsberetning 2004 (Dokument 1)

Program för Nordiska rådets arbete 2006 (Dokument 3)

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006 (B 242/presidiet)

Nordisk samarbejde 2004. Beretning om Nordisk Ministerråd virksomhed (C 1)

Förslag till Nordiska ministerrådets planer och budget 2006 (C 2)

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004 (C 3/kk)

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004 (C 4/kk)

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2004 (C 5/kk)

17 Avskrivning och upprätthållande av rekommendationer, framställningar och interna beslut

18 Val

Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet)

Val av Nordiska rådets president och vicepresident

Val av medlemmar till Nordiska rådets presidium

Val av medlemmar till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

Val av ordförande och vice ordförande till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

Val av medlemmar till Nordiska rådets valkommitté

19 Tal av den nyvalda presidenten

20 Fastställande av tid och plats för nästa session

21 Sessionens avslutande

Saksliste

A. Medlemsförslag

A 1344/välfärd	Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade
A 1350/presidiet	Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk
A 1352/kultur	Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer
A 1355/kultur	Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene
A 1361/kultur	Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna
A 1366/medborger	Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource
A 1370/kultur	Medlemsförslag om arktisk forskning
A 1371/medborger	Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål
A 1374/medborger	Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barentsregionen
A 1377/presidiet	Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet

B. Ministerrådsförslag

B 233/medborgar	Ministerrådsförslag om jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010
B 234/presidiet	Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd
B 235/miljø	Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009
B 236/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008
B 237/velferd	Ministerrådsforslag om Design for alle – et nordisk handlingsprogram
B 238/næring	Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010
B 239/presidiet	Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram
B 241/kultur	Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet
B 242/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006

C. Berättelser

C 1	Nordisk samarbejde 2004. Beretning om Nordisk Ministerråd virksomhed
C 2/B 242/presidiet	Förslag till Nordiska rådets planer och budget 2006

C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2004

D. Ikke-avskrevne rekommandasjoner og fremstillinger

46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge
24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna
25/2002/välfärd	Hälsovårdssystemen i Norden (tredje at-sats)
*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (andre at-sats)
*5/2003/välfärd	Pensioner och förtidspensionering
*13/2003/välfärd	Förebyggande av diabetes
14/2003/välfärd	Insatser mot narkotika och alkohol (tredje og fjedre at-sats)
*16/2003/miljø	GMO i jordbruget
20/2003/miljø	Biologisk mangfoldighed (første og andre at-sats)
21/2003/miljø	Miljøvenlig produktion og forbrug af energi
*22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene a), f), i) og j))
22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene b), c), d), e), g), h) og k))
*25/2003/kultur	Idrætten, en integrerende kraft i Norden (første og tredje at-sats)
*26/2003/kultur	Domænetab
*27/2003/kultur	Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen
*2/2004/næring	Open Source Software
4/2004/miljø	Nordisk el-transmissionsnet
5/2004/næring	Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008
6/2004/kultur	Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007
*7/2004/medborgar	Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010
8/2004/næring	Nordisk Skattekonference
9/2004/kk	Nordiskt gränsregionalt samarbete
10/2004/miljø	Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden
*11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden (første at-sats)
11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden (annen at-sats)
12/2004/näring	Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010
*13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (tredje og fjerde at-sats)

13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (første og annen at-sats)
14/2004/kultur	Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna
15/2004/kultur	Vedtægter for Nordisk Råds filmpris
16/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds budget 2005
17/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008
18/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008
*19/2004/medborger	Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen
20/2004/næring	Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005
1/2005/miljø	Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008
2/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora
3/2005/miljø	Handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008
4/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora
5/2005/medborger	Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde
*6/2005/presidiet	Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer
12/2005/miljø	Kraftsituationen i Norden

Interne beslutninger

3/2003	Vicepresident i Nordiska rådet
1/2004	Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd

Dokument

1 Nordisk Råds årsberetning 2004

2 Regler for gjennomførelse av Nordisk Råds 57. sesjon

3 Program för Nordiska rådets arbete 2006

4 Statsministrenes redegørelse

5 Udenrigsministrenes redegørelse

6 Försvarsministrarnas redogörelse

7 De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentants Poul Schlüter 2005

8 Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå. Redogörelse från Nordiska ministerrådet

9 Vedvarende energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd

Oversikt over sesjonen

Rådets plenumsmøter ble holdt i Nordica Hotel i Reykjavik. Plasseringen i salen fremgår av egen liste. Utvalgenes, delegasjonenes, ministerrådets og presidiets møter, og sekretariatenes og pressens arbeid m.m. fant sted i ulike lokaler i Nordica Hotel og i Reykjavik.

Plenumsmøter
Tirsdag 25. oktober 2005 kl. 15.00–18.30
Onsdag 26. oktober 2005 kl. 09.00–18.00
Torsdag 27. oktober 2005 kl. 09.00–14.00

Utvalgsmøter
Kultur- og Utdannelsesutvalget, Velferdsutvalget, Medborger- og Forbrukerutvalget, Miljø- og naturressursutvalget og Næringsutvalget
Tirsdag 25. oktober 2005 kl. 10.00–12.00

Medborger- og forbrukerutvalgets møte med den danske Forbrugerminister
Tirsdag 25. oktober 2005 kl. 18.30–19.30

Miljø- og naturressursutvalget og Energiministrene
Onsdag 26. oktober 2005 kl. 12.00–14.00

Kultur- og utdanningsutvalget og Kulturministrene
Onsdag 26. oktober 2005 kl. 12.00–14.00

Kontrollkomiteen og Kultur- og utdanningsutvalget
Mandag 24. oktober 2005 kl. 20.00–22.00

Presidiemøte
Tirsdag 25. oktober 2005 kl. 10.00–10.40

Presidiet og statsministrene
Tirsdag 25. oktober 2005 kl. 11.00–12.00

Presidiet og utenriksministrene
Onsdag 26. oktober 2005 kl. 12.00–14.00

Presidiet og representanter for Baltisk Forsamling
Torsdag 27. oktober 2005 kl. 08.00–09.00

Presidiet og repr. fra Russlands føderasjonsråd og Statsdumaen
Torsdag 27. oktober 2005 kl. 11.00–12.00

Andre møter
Representanter for Nordisk Råd og Vestnordisk Råds presidium
Onsdag 26. oktober 2005 kl. 18.30–19.30

Rundebordssamtale med deltagere fra Nordisk Råd og representanter fra innbudte parlamenter/parlamentariske organisasjoner om det parlamentariske samarbeidet i Nord-Europa
Torsdag 27. oktober 2005 kl. 12.00–13.00

Valgkomiteens møte
Mandag 24. oktober 2005 kl. 20.00–22.00
Onsadag 26. oktober 2005 kl. 07.30–08.00

Særskilte arrangementer
Onsdag 26. oktober ga Islands regjering middagsbuffet i Perlan.

Protokoll

Innholdsfortegnelse Protokoll

Tirsdag 25. oktober

1. Sessionens öppnande 33
2. Fastställande av närvarolista 35
3. Godkännande av dagordning 35
4. Regler för sessionens genomförande – information om procedur vid voteringar 35
5. Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse 36

Onsdag 26. oktober

6. Modernisering av det nordiska samarbetet 79
7. Ett Norden utan gränshinder 90
8. De nordiska samarbetsministrarnas frågetimme 102
9. Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse 115
10. Samarbete i Nordområdena 135
11. Ny nordisk kulturpolitik 154

Torsdag 27. oktober

11. Ny nordisk kulturpolitik 164
12. Jämställdhet och mänskliga rättigheter 178
13. Kunskap och innovation för tillväxt 187
14. Nordisk energipolitik 197
15. Ett Norden för alla – handikappolitik 170
16. Planer och budget för det nordiska samarbetet 2006 210
17. Avskrivning och upprätthållande av rekommendationer, framställningar och interna beslut 218
18. Val 221
19. Tal av den nyvalda presidenten 228
20. Fastställande av tid och plats för nästa session 229
21. Sessionens avslutande 230

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

Presidenter: **Rannveig Guðmundsdóttir (1-5, 18-21), Kristian Pihl Lorentzen (5), Inge Lønning (6), Gabriel Romanus (7-8), Jónína Bjartmarz (9-10, 13-14, 16-17), Berit Brørby (10-11), Outi Ojala (11-13, 15)**

Tirsdag 25. oktober 2005
Kl. 15.00-18.30

Presidenter: **Rannveig Guðmundsdóttir (1-5), Kristian Pihl Lorentzen (5)**

1 **Sessionens öppnande**
2 **Fastställande av närvarolista**
3 **Godkännande av dagordning**
4 **Regler för sessionens genomförande – information om procedur vid voteringar**
5 **Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse**

1. Sessionens öppnande

Altingets president **Solveig Pétursdóttir:**
Fru præsident, kære kolleger og venner. Det er en stor ære for mig som Altingets præsident at byde jer hjertelig velkommen til Reykjavik til Nordisk Råds 57. session. De fleste af jer ankom til Island i går, hvor 30-årsdagen for den islandske kvindestrejke blev fejret, ved at kvinderne nedlagde arbejdet igen og samledes i midtbyen. Der var en utrolig god stemning, og dette var ligeledes en vigtig påmindelse om, at der stadigvæk er meget at indhente i ligestillingskampen – også her i Norden.

Jeg ved, at det er sædvane at holde Nordisk Råds session i gæstgiverlandets parlament, men Altingets lokale rummer desværre ikke en sammenkomst som denne. Hvis en sådan sammenkomst skulle holdes i Altinget, måtte man søge til det gamle tingsted på Thingvellir. Det ville ganske vist være et pragtfuldt mødested for Nordisk Råd, men så ville vi holde vores samling udendørs, og det er nok ikke særlig praktisk med de moderne tekniske behov. Jeg håber derfor, at I må befinde jer godt her på Hotel Nordica.

Islændinge har altid betragtet nordisk samarbejde som en af grundstenene i islandsk udenrigspolitik. Nordisk samarbejde har ganske vist undergået ændringer i de seneste år, men man tvivler ikke på dets betydning. I overensstemmelse hermed har vi i Altinget lagt vægt på engagement i nordisk parlamentarisk samarbejde først og fremmest via Nordisk Råd, selvom samarbejdet mellem stående udvalg og andre internationale udvalg også er vigtigt.

Nu sker der visse ændringer i ministersamarbejdet i Nordisk Ministerråd for at gøre det mere effektivt. Der er et stærkt ministersamarbejde og der løber store beløb igennem det. Angående det parlamentariske samarbejde så kan man naturligvis altid se på, hvordan man kan øge effektiviteten – det er vigtigt at tilpasse sig forholdene i en verden, som ustandseligt ændrer sig. Men det er efter min vurdering absolut nødvendigt, at der findes et stærkt parlamentarisk samarbejde, som komplementerer ministersiden og præsenterer parlamentarikernes betoninger i det nordiske samarbejde. Nordisk Råd udfører et meget betydningsfuldt arbejde, og intet kan erstatte det.

Kære kolleger: I vil behandle mange vigtige sager på sessionen, f.eks. grænsehindringer, kampen mod menneskehandel, samarbejde i det arktiske område, kulturpolitik og nabosamarbejde. Jeg ønsker jer alt det bedste i jeres arbejde i de næste dage og erklærer hermed Nordisk Råds 57. session for åben.

President **Rannveig Guðmundsdóttir:**
Kjære venner! Det er meg en stor glede å hilse dere alle velkommen til Reykjavik til Nordisk Råds sesjon. Foran oss har vi et intensivt arbeidsmøte. Her skal vi ta beslutninger og utforme ideer om vårt videre samarbeid, ikke bare mellom de nordiske land, men også mellom Norden og våre naboland. Jeg vil i denne sammenheng spesielt ønske våre internasjonale gjester velkommen til Island.

Det er meget passende at vi samles til sesjon her oppe på Island, og det er en særlig glede for meg som president fra Vest-Norden at vi i dette år har hatt stor fokus på det høye nord, Vest-Norden, Arktis og Barentsområdet. Disse områdene er enorme geografiske områder med barskt klima, lange avstander og spredt bebyggelse. Disse unike naturområder karakteriseres av et sårbart miljø og er mer følsomme for menneskets påvirkning enn de fleste andre områder på kloden.

De største miljøbekymringene er de dramatiske klimaforandringene som finner sted i Arktis. Disse miljøendringene har påvirkninger langt utover det høye nord. Hvis isen smelter, vil havstanden stige så vel i Østersjøen som ved Skandinavias nordlige kyst.

Samtidig som klimaforandringene utgjør en alvorlig trussel, gir de også nye muligheter. En arktisk sjørute fra Asia til Europa og Amerika er en sannsynlig fremtidsmulighet, og man får nye muligheter for utnyttelse av områdets rike gass- og oljeressurser. Men her må vi være forsiktige. En absolutt forutsetning for utnyttelsen av disse muligheter er at den finner sted i fullt hensyn til det sårbare miljøet.

Norden er en foregangsregion på verdensplan med hensyn til likestilling, og dette bør vi være stolte av. Jeg deltok i den internasjonale konferansen "Kvinner og demokrati" i St. Petersburg for et par uker siden, og kunne tydelig merke hvordan kvinner fra andre land så på Norden som et forbilde. Vi har oppnådd imponerende resultater i det å forene familieliv og arbeid, men det er stadig en lang vei til reell likestilling.

Nå i begynnelsen av det 21. århundre får kvinner fortsatt lavere lønn enn menn. Kvinner er kraftig underrepresentert i ledende stillinger i næringslivet, og det samme gjelder for politikken, parlamentene og regjeringene.

Alltingets president, Solveig Pétursdóttir, nevnte i sin tale at islandske kvinner i går feiret 30-årsdagen for den store kvinnestreik, men den var et vendepunkt i likestillingskampen her på Island. Dette ble markert i går ved at 50 000 kvinner samlet seg i Reykjaviks sentrum, og det var en utrolig følelse av styrke og samhold å stå der i kvinnemengden.

Til tross for den kraftige likestillingskampen foregår det fortsatt uakseptable overgrep mot barn og kvinner i Norden og nærområdene. Trafficking med seksuelt formål er slavehandel som bryter mot alt som Norden står for, vårt menneskesyn og våre verdier, våre menneskerettigheter og likestilling, rettsstat og demokrati. På denne sesjon arbeider vi fortsatt med bekjempelsen av dette ondet som er en skamplett på våre samfunn. Dette arbeidet foregår både internt i Norden og gjennom samarbeidet med våre naboland.

Nordisk samarbeid er mer enn bare politikk. Det bygger på felles kultur, historie og verdier som manifesterer seg i grasrotkontakter mellom vennskapsbyer, foreninger og individer over hele Norden. I mer enn et halvt århundre har Nordisk Råd hatt det som målsetting å styrke samhørigheten, oppbygge et nordisk fellesskap og bryte ned grenser mellom de nordiske land. Dette blir fortsatt vår oppgave. Omkring 260 000 nordboere bor i et annet nordisk land enn det de vokste opp i, og de har tilsvarende rettigheter der som i sitt hjemland. Det å bo i et annet nordisk land skal være som å bo i hjemlandet – det er vårt overordnede mål.

Avslutningsvis vil jeg si at Jan Egeland, FNs visegeneralsekretær og sjef for FNs humanitære nødhjelp, ble som kjent invitert til å være gjestetaler ved denne sesjon og aksepterte det. Men han har i et brev til meg meddelt avbud og forklart situasjonen. Det har gått katastrofalt dårlig med den internasjonale innsamling til nødhjelp til ofrene for jordskjelvene i Pakistan. Kofi Annan har gått ut med en appell til verdenssamfunnet om å bøte på dette. Det trengs mer penger.

Hvis ikke FN får flere midler, kommer flere mennesker og barn til å dø enn de som omkom i selve jordskjelvene. Derfor er mine avslutningsord rettet til alle i denne sal og til denne forsamling om å bidra alle steder hvor de kan påvirke, at FN får de penger som trengs så sårt.

2. Fastställande av närvarolista

Presidenten: Et forslag til deltakerliste er blitt utdelt i salen. Under dette punkt vil jeg minne om at eventuelle endringer i deltakerlisten skal avleveres skriftlig til den sittende president og til protokollføreren ved podiet, ved min venstre side.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Endringer i deltakerlisten
Karin Ståhl Woldseth deltar ikke i sesjonen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

3. Godkännande av dagordning

Præsidiet foreslår følgende ændringer til dagsordenen:

Dagsordenspunkt 13 "Kunnskap og innovation för tillväxt" og **dagsordenspunkt 15 "Ett Norden for alle – handikappolitik"** bytter plads, således at dagsordenspunkt 13 bliver sidste punkt inden pausen den 27. oktober.

Følgende punkt udgår af dagsordenen:

Dagsordenspunkt 5 "Aktuelt nordisk tema: FN som fredsgarant i en forandret verden – Nordens rolle".

Følgende sag udgår af dagsordenen:

Dagsordenspunkt 10 " Samarbejde i Nordområderne"
Medlemsforslag A 1376/næring om koordineret nordisk arbejdsmarkedsinformation i de baltiske lande og Polen.

Rådet besluttet å fastsette dagsorden i overensstemmelse med dette.

4. Regler för sessionens genomförande – information om procedur vid voteringar

Dokumentasjon

Regler for gjennomføring av Nordisk Råds 57. session (Dokument 2)

Jeg skal understreke at presidenten vil være meget oppmerksom på at taletidene i debattene overholdes.

Utover reglene om taletid ved sesjonen gjelder naturligvis også de regler for sesjonen som framgår av Nordisk Råds arbeidsordning.

Informasjon om hvordan avstemning skal foregå vil bli gitt når det er aktuelt.

Jeg ber deltakerne være oppmerksomme på, at forhåndspåmeldinger til den trykte talerlisten skal innleveres senest 20 minutter før debatten begynner. Rådssekretariatet tar imot påmeldinger til talerlisten i lokale J i 2. etasje. Påmeldinger til talerlisten etter dette tidspunktet skal gjøres til podiet.

Avslutningsvis vil jeg minne om, at alle mobiltelefoner i salen skal være slått av, siden de forstyrrer tolkeanlegget, samt at røking i salen er forbudt.

Rådet bifalt Presidiets forslag.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

5. Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse

Endringer i deltagerlisten:
Elina Linna erstattes av **Lars Ohly** og **Barbro Feltzing** av **Maria Wetterstrand** under generaldebatten, dagsordenspunkt 5.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Dokumentasjon

Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen, Dokument 4:**
Fru præsident! Den danske filosof Søren Kirkegaard skriver, at alle ønsker udvikling, men ingen ønsker forandring. I politik – og jeg tror, alle vil give mig ret i det – oplever vi ofte sandheden i dette udsagn. Men jeg er glad for at konstatere, at det danske formandskab for Nordisk Ministerråd har opnået både udvikling og forandringer. Og alle nordiske lande har været enige om, at større fokus, prioritet og effektivitet er helt afgørende for det fremtidige nordiske samarbejde.

Jeg vil fremhæve tre temaer fra det danske formandskab: Viden og innovation som det første, dernæst fri bevægelighed over grænserne og endelig et effektivt og politisk relevant nordisk samarbejde.

For det første: Det nordiske samarbejde har netop vist sin nytte inden for forskning og innovation. Det danske formandskab har ønsket at fremme nye investeringer i forskning og tiltrække flere EU-forskningsmidler. Der er afsat flere ressourcer til nordisk forskning og innovation på budgetterne for både 2005 og 2006, og den nye organisation NordForsk vil blive et samlingspunkt for nordisk innovation. Vi gør således fremskridt mod vores mål om Norden som en globalt ledende og attraktiv region for forskning.

For det andet: Fri bevægelighed over grænserne både for borgere og for virksomheder er helt afgørende i en global økonomi. Formandskabet har sammen med Ministerrådets særlige repræsentant Poul Schlüter fremskyndet arbejdet med at fjerne grænsehindringer. Der er sket gode fremskridt: En nordisk formidling af job på internettet, en ny nordisk skatteportal og et såkaldt virtuelt nordisk skattekontor samt en virksomhedsportal på internettet.

For det tredje: Samarbejdsministrene har udarbejdet en plan for et stærkere og mere effektivt nordisk samarbejde. Antallet af ministerråd bliver reduceret fra 18 til 11, og arbejdet i ministerrådene bliver koncentreret i ti områder. Reformen træder i kraft den 1. januar 2006. Det er en god plan. Den vil styrke et effektivt nordisk samarbejde.

Forandringer og reformer handler også om at give de selvstyrende områder en stærkere stilling i det nordiske samarbejde. Den danske regering støtter ønsket om en styrket rolle for de selvstyrende områder. Det gør vi, fordi vi ønsker ligeværdighed mellem de nordiske lande og de selvstyrende områder. Ingen skal være i tvivl om, at de selvstyrende områder er en vigtig del af det nordiske samarbejde, hvad enten man bor i Mariehamn, Nuuk eller Torshavn. Samarbejdsministrene vil nu arbejde videre med denne sag.

Det danske formandskab har således taget konkrete skridt for at sikre et styrket, mere effektivt og mere moderne nordisk samarbejde. Det er et arbejde, der rækker langt videre end blot en enkelt formandskabsperiode, og vi ser derfor frem til at fortsætte dette arbejde under Norges formandskab.

Den nordiske region skal blive en vinder i den globale økonomi. Det kræver hele tiden tilpasning til omgivelserne, og det kræver fokus i samarbejdet. Vores udgangspunkt er godt. I World Economic Forum's årlige opgørelse over konkurrencedygtighed ligger alle de nordiske lande på Top 10.

I rapporten "Norden som global vinderregion", som er udgivet af den danske tænketank, Mandag Morgen og Nordisk Ministerråd, bliver det fremhævet, at befolkningerne i de nordiske lande tør tage initiativ, tør engagere sig.

Mange nordiske virksomheder tilhører allerede en europæisk fortrop, når det handler om at udnytte globaliseringens muligheder. Det er helt ideelle vilkår for både konkurrencedygtighed og vækst. Men vi skal ikke hvile på laurbærrene. Vi skal sørge for, at de gode tider i Norden bliver langtidsholdbare.

Der er behov for en globaliseringsstrategi med to overordnede mål: at forstærke konkurrencekraften, så vi fortsat kan tilhøre de rigeste lande i verden, og at sikre samfundets sammenhængskraft, så ingen grupper på arbejdsmarkedet bliver hægtet af udviklingen.

Det er helt centralt at sikre et bedre uddannelsessystem. Som det også fremgår af rapporten "Norden som en global vinderregion", så er uddannelse fundamentet for begge mål: konkurrencekraft og sammenhængskraft. Derfor arbejder alle nordiske lande for at styrke uddannelserne på alle niveauer. Det er klart, at det er et område, hvor de nordiske lande har fordel af et tæt samarbejde. Vi skal investere i mennesker. Det er vores vigtigste råstof.

Jeg er blevet opfordret til også at tale om vores udviklingsbistand, og det gør jeg meget gerne. Jeg har netop besøgt Tanzania og Mozambique i Afrika, så det ligger mig meget på sinde.

Vi står over for store udfordringer i Afrika. Afrika halter alvorligt bagud, når det gælder bekæmpelsen af sygdom og fattigdom. Hvis udviklingen i Afrika skal vendes, vil det først og fremmest kræve en ualmindelig stor indsats fra afrikanerne selv. Viljen til udvikling og viljen til reformer skal komme indefra. Men der er også behov for en ekstraordinær indsats fra den øvrige verden, og her bør de nordiske lande spille en stærk rolle. Jeg vil pege på fem punkter, hvor de nordiske lande bør stå sammen om en fremadrettet udviklingspolitik.

For det første er der behov for mere bistand til Afrika. Fra nordisk side skal vi fastholde presset for, at alle rige lande lever op til FN's målsætning om at give mindst 0,7 procent i bistand.

For det andet er der behov for bedre regeringsførelse i en række udviklingslande. Pengene til udvikling er spildt, hvis administrationen i modtagerlandet er korrupt og ineffektiv, eller hvis magthaverne undertrykker befolkningen, ikke overholder menneskerettighederne, ikke overholder fundamentale demokratiske principper. De nordiske lande er – selvfølgelig – de mindst korrupte i verden, sådan bør det også være, og vi har en relativt effektiv offentlig administration, og denne stærke status skal vi bruge til at kræve god regeringsførelse i de lande, der modtager vores udviklingsbistand.

For det tredje bør vi fokusere udviklingsbistanden på at udvikle og udvide den private sektor. Vi har sat det mål at halvere fattigdommen inden 2015. Det kræver en højere økonomisk vækst i Afrika at nå det mål. Vi skal hjælpe udviklingslandene til at skabe bedre uddannelser og bedre rammer for næringslivet og det private initiativ, og i den forbindelse skal vi sikre bedre muligheder for kvinderne. De udgør en betydelig positiv ressource i udviklingslandene. Jeg havde under mit besøg i Afrika selv lejlighed til at studere en række projekter, hvor kvinder er omdrejningspunktet, så det er ikke kun i Island, at kvinderne er rygraden i samfundet. Det gælder i udpræget grad i en række udviklingslande, og jeg tror, vi skal sætte endnu stærkere fokus på det i vores udviklingsbistand, end vi tidligere har gjort.

For det fjerde skal vi sætte massivt ind for at forbedre sundheden. Farlige sygdomme som hiv, aids, malaria og tuberkulose truer med at underminere udviklingsmulighederne, især i landene syd for Sahara. Bedre forsyning med vand og bedre sanitet er også helt afgørende for at forbedre sundheden.

Endelig skal de nordiske lande for det femte presse på internationalt for at fremme frihandel. De fattige lande skal have bedre adgang til verdensmarkedet, så de kan tjene deres egne penge.

Dette år har på mange måder været et mærkeår for det internationale udviklingssamarbejde: G-8 topmødet i juli, FN-topmødet i september og det kommende WTO-ministermøde i december. Det nordiske samarbejde stod sin prøve i FN. Vi stod sammen under forberedelsen af top-

mødet i september, og det førte til gode markeringer af nordiske mærkesager, bland andet om behovet for mere udviklingsbistand til Afrika.

Der er god grund til at gentage dette ved WTO's ministerkonference i Hongkong. Det er nu engang sådan, at handel er den bedste hjælp til selvhjælp. Det er den bedste hjælp, vi kan give verdens fattigste lande, og et manglende eller et dårligt resultat i Hongkong vil være skadeligt. Det er hyklerisk at give bistand med den ene hånd og samtidig opretholde handelshindringer og landbrugsstøtte med den anden. Vi må derfor i fællesskab arbejde for at fremme et positivt udfald af Doha-runden, så de fattigste lande i verden får en bedre og nemmere adgang til verdensmarkedet.

Jeg vil gerne afslutningsvis takke vore islandske værter for et flot arrangement, og jeg vil takke hele den nordiske kreds for det gode samarbejde og den støtte, vi har fået som formandskabsland for Nordisk Ministerråd.

Berit Brørby (den sosialdemokratiske gruppen, A):
Fru President! Det var med stor interesse jeg lyttet til den danske statsministerens redegjørelse og også hans engasjement for økt bistand og å hjelpe utviklingslandene. Derfor blir det noe spesielt for meg når en samtidig vet at det danske formannskapet og den danske holdningen til Nordisk Utviklingsfond er at dette fondet skal legges ned. Fondet ble opprettet i 1988 som et ledd i det nordiske bistandsarbeidet for å fremme økonomisk og sosial utvikling i utviklingslandene. Fra offisielt dansk hold har vi altså fått beskjed om at dette fondet nå skal nedlegges. Derfor vil jeg gjerne spørre den danske statsministeren om hva slags begrunnelse det ligger bak den danske holdningen til å legge ned Nordisk Utviklingsfond. Jeg vil også høre statsministeren begrunne det som ble sagt da dette fondet ble evaluert. Det ble sagt av samarbeidspartnerne at dette fondet er lite, forutsigbart, fleksibelt og meget effektivt organisert. Hvordan samsvarer dette med det statsministeren nå nylig sa om økt engasjement for bistand og utvikling?

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Må jeg allerførst sige, at det er min klare opfattelse, at Nordisk Udviklingsfond har været en effektiv udviklingsinstitution. Den har opfyldt sit formål. Men når Danmark har givet den melding, at vi ikke ønsker at deltage i genopfyldning med penge i Nordisk Udviklingsfond, så er det, fordi det er vores opfattelse, at tiden er løbet fra fonden.

Det skyldes først og fremmest dens fortsatte binding til indkøb i Norden. Denne binding til indkøb er ikke længere i overensstemmelse med den generelle afbinding af udviklingsbistand, som i øvrigt er karakteristisk for moderne udviklingsbistand. Og det er grunden til, at vi har truffet den beslutning.

Man kan sige, at hvis vi afbinder Nordisk Udviklingsfonds indkøb så er der jo ikke længere behov for en særlig nordisk udviklingsfond.

Jeg vil gerne understrege, at den beslutning, vi har truffet, ikke er udtryk for en nedprioritering af udviklingsarbejdet. Der er heller ikke tale om en nedprioritering af det nordiske samarbejde, men det er vores opfattelse, at vi bør koncentrere samarbejdet om de sager og de institutioner, som både er i overensstemmelse med vores politikker, og som kan føre til effektive resultater.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Fogh Rasmussen understreket at vi er en globalt ledende forskningsregion, og vi har et høyt utdanningssystem. Vi har store konkurransefortrinn med en høyt utdannet befolkning. Alt dette er jeg enig med Fogh Rasmussen i, men det overrasker meg litt at han ikke nevnte kanskje ett av de viktigste fortrinn vi har i Norden, nemlig vårt velferdssamfunn, vår velferdsstat. Flere og flere, internasjonale forskere og internasjonale eksperter, understreker at velferdsstaten, det at vi har et høyt offentlig forbruk, at vi har et felles offentlig utdanningssystem, at vi har et godt helsevesen i offentlig regi, er et konkurransefortrinn internasjonalt. Er Fogh Rasmussen enig i at det å ta vare på velferdsstaten, det å utvikle velferdsstaten, det å bruke ressurser og kunnskap

om utvikling av velferdsstaten er viktig, kanskje det aller viktigste vi kan gjøre for å styrke og utvikle vårt konkurransefortrinn?

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Jeg er enig i, at fortsat udvikling, modernisering og effektivisering af vore offentlige sektorer, vores velfærdssystem, også er centralt i henseende til ikke blot at fastholde, men også forstærke de nordiske landes konkurrencekraft. Men jeg ser det ikke som en modsætning til fortsat udvikling og effektivisering af den private sektor. Jeg stiller det op som to ligeværdige formål.

Med den betydelige position, som den offentlige sektor har i de skandinaviske velfærdsmodeller, er innovation, udvikling og fornyelse af den offentlige sektor afgørende for, at vi kan bevare vores stærke konkurrenceposition, men det er selvfølgelig også nødvendigt, at vi sørger for en god konkurrenceevne i den private sektor. Derfor er det hele tiden en balancegang, for det er også klart, at det punkt, hvor de nordiske velfærdsmodeller har deres svage side, naturligvis er den meget høje beskatning, som vi har i Norden.

Men faktisk er det lykkedes i de nordiske lande at skabe en unik model, hvor vi kan kombinere fleksibilitet og frihed med en høj grad af social sikkerhed. Ja, den har oven i købet internationalt fået et særligt navn, en overskrift, der hedder *flexicurity* – altså kombinationen af fleksibilitet og social sikkerhed.

Jeg må sige, at det er en del af min politiske filosofi, at det er gået hen og blevet et konkurrenceparameter i sig selv, at vi har et samfund, hvor der ikke er for stor social forskel – samfund, der hænger sammen, fordi der ikke er for store økonomiske og sociale spændinger. Derfor er jeg enig med spørgeren i, at fornyelse af den offentlige sektor er vigtig, men jeg er også nødt til at holde fast i, at god konkurrencekraft i den private sektor er lige så vigtigt.

Rolf Reikvam:
Mitt utgangspunkt er at vi ikke skal skape en unik modell. Vi har på mange måter en unik modell. Vi skal utvikle den unike modellen vi har. Vi skal ikke skape en ny unik modell. Det var poenget, og det er viktig å understreke.

Jeg er enig i at vi skal finne balanse mellom privat sektor og offentlig sektor. Det skal vi finne. Den største faren vi står foran, tror jeg, er nedbygging av den offentlige sektor og dermed også nedbygging av velferdsstaten. Hvis det skjer, hvis vi går inn på en slik linje, nedbygging av velferdsstaten, nedbygging av offentlig sektor og redusering av det høye offentlige forbruket, vil det få konsekvenser for velferdsstaten og konkurransefortrinnet. Det var mitt poeng. Det synes jeg kanskje at statsministeren også kunne kommentere litt nærmere. Det er ingen konkurranse mellom en privat sektor og en offentlig sektor, men velferdsstaten er avhengig av et høyt offentlig forbruk, og velferdsstaten er altså det konkurransefortrinn jeg understreket.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:
Fru præsident! Jeg mener ikke, at der er tale om, at vi nedbygger den offentlige sektor i de nordiske lande. Jeg har ikke tal for de andre nordiske lande, men i mit eget land vokser den offentlige sektor, om end beskedent. Jeg er nødt til at sige til spørgeren, at forudsætningen for at have penge til velfærdssystemet er, at vi har en stor, god og voksende privat sektor. Der er kun et sted, pengene kan komme fra til velfærd: Det er fra privat produktion, fra en privat produktion, vi kan sælge til udlandet. Sådan er det nu engang.

Jeg kan i øvrigt sige, at det kommende norske formandskab har sat et punkt på formandskabsprogrammet, der netop handler om den nordiske velfærdsmodel, så der bliver god lejlighed til at arbejde med det i det kommende år.

Ilkka Taipale (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa rouva presidentti! Tanskan pääministeri puhui komeasti, että köyhyys on Afrikasta puolitettava. Olemme kaikki sitä samaa mieltä. Pohjoismaiset maat ovat kaikki allekirjoittaneet Mil-

lennium-tavoitteen, että maailmasta köyhyys on puolitettava. Tämä tarkoittaa, että se on puolitettava myös meidän maistamme: Suomesta, Tanskasta, Islannista, Norjasta ja Ruotsista. Niinpä kysyn, onko Tanskan hallitus valmis sitoutumaan siihen, että myös Tanskassa köyhyys puolitetaan?

Suomessa EU:n köyhyysmääritelmän rajan alapuolella on puoli miljoonaa ihmistä: kolmasosa naiseläkeläisistä, 10 prosenttia mieseläkeläisistä, kaikki mielisairaat, neljännes yksinhuoltajaperheistä ja niin edelleen. Me ainakin Suomen sosiaalidemokraattisessa puolueessa olemme ottaneet tavoitteeksemme Suomen köyhyyden puolittamisen.

Sanoisin myös islantilaisille, joiden naiset ovat komeita: Jos olet yksinäinen mies, sinun palkkasi on 70 prosenttia yksinäisen naisen palkasta, koska eronneet ja naimattomat miehet ovat kaikissa meidän maissamme pohjalla. Norjassa oli jo köyhien suurmielenosoitus ennen vaaleja. Suuri osa meidän kansoistamme on äänestämättömiä, koska me emme anna heille tarpeeksi.

Tämän takia olisin kysäissyt kaikilta pääministereiltä: Oletteko valmiit sitoutumaan köyhyyden puolittamiseen myös meidän maissamme? Jos Yhdysvalloissa ja Venäjällä köyhyys puolitettaisiin, eläisimme turvallisemmassa maailmassa.

Ilkka Taipales tale i svensk oversettelse:

Ärade fru president! Danmarks statsminister talade vackert om att fattigdomen i Afrika måste halveras. Det håller vi alla med om. De nordiska länderna har alla undertecknat Millenniemålet, att fattigdomen i världen bör halveras. Det här innebär att den skall halveras också i våra länder: i Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige. Min fråga lyder: Är Danmarks regering beredd att förbinda sig vid att också halvera fattigdomen i Danmark?

I Finland är en halv miljon människor fattiga enligt EU:s definition: en tredjedel av de kvinnliga pensionärerna, tio procent av de manliga pensionärerna, alla psykiskt sjuka, en fjärdedel av de ensamförsörjande osv. Åtminstone har vi inom Finlands socialdemokratiska parti satt som vårt mål att halvera fattigdomen i Finland.

Jag vill också säga till islänningarna, som har så flotta kvinnor: Om du är en ensam man är din lön 70 procent av en ensam kvinnas lön, för de frånskilda och ogifta männen har det sämst ställt i alla våra länder. I Norge hade man en massdemonstration mot fattigdom före valet. En stor del av våra folk låter bli att rösta eftersom vi inte ger dem tillräckligt.

Därför vill jag fråga alla statsministrar: Är ni beredda att förbinda er vid att halvera fattigdomen också i våra länder? Om man halverade fattigdomen i Förenta Staterna och i Ryssland, skulle vi leva i en tryggare värld.

Statsminister **Anders Fogh Rasmussen**:

Det er et centralt mål for den danske regering – og jeg tror næsten, jeg kan sige på alle de nordiske regeringers vegne, at det er et centralt mål for de nordiske regeringer – hele tiden at sikre, at de mest udsatte grupper i vores samfund får de bedst mulige vilkår. Jeg tror, det er en integreret del af den velfærdspolitik, som vi er fælles om i de nordiske lande.

Det næste, jeg så vil sige, er, at hvis vi taler om det her i et globalt perspektiv, så eksisterer der ikke fattigdom i de nordiske lande. Jeg tør roligt gentage: Så findes der ikke fattigdom i de nordiske lande. For at sige det rent ud: Når man lige har gået rundt i Tanzania eller Mozambique og så kommer hjem, så har man ærlig talt meget svært ved at tage helt alvorligt, hvad der bliver rejst af problemer på den hjemlige scene. Det er, som om det faktisk ikke er problemer. Det er i hvert fald luksusproblemer i sammenligning med, hvilken opgave vi har i Afrika, hvor det virkelig gælder om at udrydde reel fattigdom. Derfor synes jeg, det er forkert at bruge udtrykket fattigdom i de nordiske lande.

Det tredje jeg så vil sige er, at der er mennesker, der har det svært, også i vore velfærdssamfund. Men det er ikke et spørgsmål, der kun handler om penge. De mennesker, der har det svært i vores samfund, er måske i virkeligheden snarere mennesker, som mangler sociale kompetencer af en eller anden grund, så de har svært ved at fungere på normal vis i vores samfund. Det er måske mennesker, som ingen uddannelse har eller har en mangelfuld uddannelse og derfor har svært ved at udnytte de muligheder, der er i vores samfund. Jeg tror, man skal se meget mere nuanceret på det, før man tager ordet fattigdom i sin mund. I hvert tilfælde vil jeg sige, at det in-

gen steder hører hjemme at bruge ordet fattigdom i en nordisk sammenhæng, når vi taler om Afrika. Dér findes fattigdom; det gør der ikke – sammenlignet med det – her i Norden.

Statsminister **Halldór Ásgrímsson**:
Fru præsident! Jeg vil først starte med at takke statsminister Anders Fogh Rasmussen for det danske formandskab, hvor man har set både forandringer og stor udvikling i vort samarbejde i det sidste år.

I statsministrenes møde i dag præsenterede statsminister Jens Stoltenberg den norske formands program for næste år. Jeg vil også takke hans nye regering for det lovende program, som vi ser, for næste år. Det glæder mig især, at de nordlige områder får høj prioritet.

Jeg har deltaget i de fleste af Nordisk Råds sessioner fra 1976. Efter min mening så viser det hvor godt og gavnligt et spejl af samtiden disse sessioner er, at sessionens agenda nu er lige så interessant og vedkommende, som sessionens agenda var for mig for knapt 30 år siden.

Hvorfor nævner jeg dette? Jeg nævner det, fordi man tit hører, at den politiske dialog i en globaliseret verden skal foregå på et bredt grundlag, og at det nordiske samarbejdes betydning derfor bliver mindre og mindre. Faktum er dog, at nordisk samarbejde stadig lever og gavner de nordiske lande, fordi det i tidens løb er lykkedes at tilpasse det til samtidens skiftende behov. Nøglen til et resultatrigt samarbejde er derfor først og fremmest fleksibilitet, som statsminister Anders Fogh Rasmussen nævnede her.

På det grundlag fremlægger vi nu et ministerrådsforslag om en ny struktur i Nordisk Ministerråds virksomhed, hvor effektivitet og synergieffekt sættes i forgrunden. Det er mit håb, at denne struktur bevirker, at samarbejdet står godt udrustet til at møde morgendagens udfordringer.

Et andet princip, der aldrig må fraviges i nordisk samarbejde, er, at borgernes interesser skal prioriteres. Derfor er det yderst vigtigt at fortsætte den målrettede indsats for fjernelsen af grænsehindringer. Det er af fælles interesse for alle landene, at kommunikation over grænserne foregår så gnidningsfrit som muligt. Det er noget, der kræver konstant arbejde, for der dukker hele tiden nye hindringer op.

En tredje ting, vi må holde os for øje, er, at samarbejdet er politisk relevant og har det formål at gøre Norden mere konkurrencedygtig internationalt. Hvis vi ikke møder de udfordringer, vore lande står over for i det konkurrencemiljø, som globaliseringen har skabt, mister samarbejdet helt enkelt sin relevans.

Islands vigtigste prioritering i formandskabsprogrammet i 2004 var "Nordens ressourcer". Vi fremholdt dengang, at landenes vigtigste ressourcer er nordboerne selv, samfundsordenen, kulturarven og naturressourcerne. Disse ressourcer danner grundlaget for den nordiske velfærd og forklarer Nordens stærke position i det internationale samfund.

Der har vi en fremtrædende position, hvad angår levestandarden generelt, men også når vi ser på konkurrenceevne, teknologi, innovation og kreativitet. Denne flotte konklusion er man nået frem til i den ene internationale analyse efter den anden.

Men de lande, vi konkurrerer med, er inde i en hurtig udvikling, og lavtlønnet arbejdskraft er ikke længere deres stærkeste trumf, for deres tekniske viden og specialisering bliver større for hvert år. Derfor er det nødvendigt at arbejde målrettet for at udnytte Nordens menneskelige ressourcer maksimalt, så Norden ikke sakker bagud, men fortsat vil stå stærkt internationalt.

I efteråret udkom en interessant rapport fra Nordisk Ministerråd og Huset Mandag Morgen under overskriften "Norden som en global vinderregion". Her er konklusionen den samme, som sagt at Nordens styrke ligger i menneskene, samfundsformen, sprogforståelsen og kulturen, og der opfordres i rapporten til, at de nordiske regeringer går sammen om en fælles ambitiøs vinderstrategi, der bruger den nordiske styrke og udnytter mulighederne i globaliseringen.

Dette er en udfordring, som alle de nordiske lande står over for, og denne udfordring skal vi møde i fællesskab.

På statsministrenes møde i dag besluttede vi at arbejde videre på grundlag af rapporten "Norden som global vinderregion". Det nordiske forsknings- og innovationssamarbejde, der nu prioriteres, er også et vigtigt instrument i denne sammenhæng.

Til slut, fru præsident, nordisk samarbejde er på det rigtige spor. Der er dog grund til at minde om, at kernen i samarbejdet er og bør være det interne samarbejde i Norden. Det må aldrig falde i skyggen af samarbejdets internationale dimension, så vigtig som den dog er.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Fru formand! Jeg vil først takke statsministeren for hans gode indlæg. Jeg vil spørge ham, om han på Islands vegne har tænkt sig at gøre et forsøg på at ligestille Island og Færøerne i henhold til den frihandelsaftale, som Færøerne med glæde og stolthed just indgik med Island i Høyvik forledes således at der bliver absolut ligestilling, og at Færøerne ikke er mere åbne for islandsk indflydelse og samarbejde, end Island er for det færøske, for således at vi får samme rettigheder i Island, som Island har på Færøerne til eksempel på forsikringsområdet, hvor en færøsk forsikringsvirksomhed næsten blev udvist af en konference her i Reykjavik forleden, og at vi får samme adgang til islandske fiskevirksomheder på land og på søen, som Island allerede har på Færøerne. Det var mine spørgsmål.

Statsminister **Halldór Ásgrímsson**:
Fru præsident! Jeg hilser med glæde den nye frihandelsaftale, som er blevet lavet mellem Island og Færøerne. Jeg tror, den frihandelsaftale er enestående, og den blev udarbejdet blandt andet i min tid som udenrigsminister. Selvfølgelig skal der være ligestilling, og det er altid meningen bag en frihandelsaftale, ligesom vi her i Island kan investere i Færøerne kan Færøerne investere her i Island.

Dette med fiskere har jo altid været problematisk, og det skal jeg ikke gå ind i her. Men jeg tror, at man har arbejdet på den måde mellem Island og Færøerne i lang tid, og at man arbejder sig frem til en ligestilling på dette område. Vi har haft gavn af dette samarbejde med Færøerne, og jeg håber, at Færøerne også har haft gavn af samarbejdet med os. Så vi ser frem til at arbejde på grundlag af denne frihandelsaftale.

Óli Breckmann:
Jeg takker for svaret. Det ser vi frem til med stor fortrøstning og forhåbning. Mange tak.

Så vil jeg gøre opmærksom på, at de nordiske fiskerisektorer har arbejdet på en aftale om begrænsing og fordeling af kulmuleressourcen. Jeg håber, at Island i fremtiden udviser samme gode naboånd, som man hidtil har vist mod Færøerne, at man lytter til Færøernes ønsker for vores andel af kulmulekvoten, og at man ikke bøjer sig for Norges forsøg på at lave en aftale med EU om at fiske over halvdelen af den samlede ressource.

Carsten Hansen (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg vil først og fremmest takke statsminister Halldór Ásgrímsson for en god og engageret nordisk tale. Men jeg vil høre statsministeren, om han tilslutter sig det, herr Anders Fogh Rasmussen, vores statsminister fra Danmark, talte om, nemlig et 0,7 procent bidrag af BNP til Afrika, udviklingsbistand osv. Hvis den islandske statsminister tilslutter sig den målsætning, så vil jeg høre: Hvornår regner Island med at nå denne målsætning, da jeg efter samtale med vores ambassadør, ved at det er langt lavere i Island?

Statsminister **Halldór Ásgrímsson**:
Fru præsident. Det er rigtigt, vi har et lavere mål. Vi har ikke den samme lange historie med udviklingshjælp. Vort mål er at nå op på 0,35 procent i 2008 og 2009, og i de seneste år har vi tredoblet vor udviklingshjælp.

Der har været stor fremgang i vort bruttonationalprodukt, og vi har været særskilt engageret i Afrika i Mozambique, i Namibia, i Uganda og i Malawi. Nu skal vi ind i Sri Lanka og også i et land i Sydamerika, Nicaragua, tror jeg det er. Vi kan ikke arbejde hurtigere end dette. Men vi

ser fremmad, når vi er nået frem til dette mål, sætter nye mål og sætter flere penge ind på dette område.

Det er rigtigt, at vi ligger på det halve som mange andre nordiske land har i udviklingshjælp, men vi ligger langt højere end mange andre lande i Europa.

Carsten Hansen:
Jeg var rigtig glad for at høre om fremgangen i bistanden fra Island. Men jeg vil alligevel høre statsministeren, om han tilslutter sig – det fik jeg nemlig ikke et klart svar på – den målsætning, de nordiske lande har, som herr Anders Fogh Rasmussen, statsministeren, fremlagde her, og de målsætninger, som er vedtaget i FN, og om man kan sætte en tidsgrænse for, hvornår Island kommer med. Mener den islandske statsminister i virkeligheden ikke, at det er så vigtigt, at vi får hjulpet Afrika, så Island så at sige skulle speede lidt op for bistandshjælpen og komme på linje med de øvrige nordiske lande?

Statsminister **Halldór Ásgrímsson**:
Fru præsident! Jeg kan godt tilslutte mig det mål, som FN har sat. Men hvis jeg husker rigtigt, så er det meningen, at de fleste lande er nået op på det mål i 2015.

Jeg håber, at det også kan ske her i Island, men akkurat på nuværande tidspunkt, så har vi sat målet til 2008 og 2009. Det er vores politik, men vi kan jo godt tilslutte os det mål, at i fremtiden går vi videre med den sag som andre lande. Men for os som for andre så vil det tage lidt tid.

Lagmand **Jóannes Eidesgaard**:
Fru Præsident! Denne samling er speciel for Færøerne, da vores sag om en ny status i det nordiske samarbejde er blevet drøftet på møder i dag mellem statsministrene og lederne fra Grønland, Åland og Færøerne.

Færøerne ønsker at give de selvstyrende områder en ligeværdig rolle i det nordiske samarbejde med de rettigheder og forpligtelser, også af økonomisk art, som følger med. Løgtingið, Færøernes folkevalgte forsamling, har enstemmigt vedtaget et ønske om selvstændigt medlemskab af det nordiske samarbejde, og det mener vi afgjort at der er mulighed for, vel at mærke hvis der er vilje dertil.

Vi tror på vigtigheden af det nordiske samarbejde. Vi ønsker at bidrage – ikke kun at modtage – og det er helt nødvendigt, at vi åbner op for en stærkere placering af de selvstyrende områder i nordisk sammenhæng. Nordisk samarbejde er en vigtig platform for Færøerne og for Færøernes udenrigspolitik, som også skal strække sig længere ud i verden.

Både i geografisk og kulturel henseende udgør Færøerne et særligt område med selvstændig kultur og en radikal grad af selvstyre. Dette hersker der næppe uenighed om, og det faktum, at Færøerne er i et fællesskab med Danmark, ændrer heller ikke på denne opfattelse.

Vi vil være med til at tage beslutninger, at påtage os ansvar, være med til at udvikle det nordiske samarbejde og til at styrke vores fælles identitet, et behov, som bliver stadig stærkere i takt med medlemslandenes integrering i EU og globaliseringen.

Det, som vi oplever i dagens Norden, er en international favorisering af samarbejde med Rusland, Baltikum og EU. Vi skal passe på, at det nordiske samarbejde ikke "knækker på midten", så man får et vestligt orienteret Vestnorden og et østligt orienteret Østnorden.

Nordisk samarbejde trænger til en modernisering – en tilpasning til den nye tid – og Færøerne har et stærkt ønske om at være reel medspiller i denne proces. Vi er trådt ind i et nyt årtusinde, hvor nøgleordene er nytænkning, innovation og tilpasning. Fokus er på, hvad der skal til for at opnå det bedste resultat. I den globaliserede verden, som Norden jo også er en del af, udviskes de nationale grænser, og der tegnes nye kort, og det er jo det, politik bør handle om: at tegne kort efter fornuften og tegne grænserne der, hvor de giver bedst mening og de bedste resultater.

Politik i nordisk sammenhæng handler jo om at samarbejde på en række områder for i fællesskab at skabe den bedste og mest effektive udvikling for alle landene i Norden, og hvis det er

bedst for Færøerne at blive selvstændigt medlem, sådan som Løgtingið ønsker, er det også bedst for det nordiske samarbejde.

Nordisk Råd må ikke blive paradoksernes forum. Det skal jo helst ikke være sådan, at Nordisk Råd er et sted, hvor man mere og mere hygger sig sammen og kommer hinanden ved, samtidig med at man bruger sin energi og styrke på helt andre fronter. Vi brænder for, at Nordisk Råd skal være et sted, hvor man træffer praktiske politiske beslutninger – beslutninger, som styrker hele Norden – men vi tror, håber og regner også med, at medlemslandene i Nordisk Råd hellere fokuserer på resultater end på formaliteter.

Det siges, at de selvstyrende områder er ligeværdige partnere i dette samarbejde, men selvfølgelig er de ikke det, da de ikke har en reel mulighed for ligeværdig deltagelse. Det glæder mig, at der på mødet i formiddags mellem lederne fra de selvstyrende områder var fuld enighed om en koordineret indsats. Vi har i dag henstillet til statsministrene, at de nordiske samarbejdsministre kommer til at behandle denne sag med henblik på at udrede alle muligheder for en ny status for de selvstyrende områder.

Der er gået 30 år siden Petri-kommissionen[1]. Verden har forandret sig, Færøerne har forandret sig en hel del, og det er også tid for forandring i Nordisk Råd. En forandring, der giver alle gode kræfter mulighed for at være med rundt om bordet, hvor kortet over det nye Norden i en ny verden bliver tegnet, og hvor beslutningerne om fremtiden med stor betydning, især for de små lande, bliver taget.

Vi kunne i denne proces også lade os inspirere af en af verdens største og mest betydningsfulde organisationer, WTO, som er det politiske og retlige grundlag for globaliseringen, og hvor man på en pragmatisk måde, både politisk og juridisk, har åbnet op for, at også ikke suveræne stater kan opnå selvstændigt medlemskab.

Fru Præsident! Tiden er moden til at tænke nyt, stort og langt.

Ole Stavad (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Tak til Jóannes Eidesgaard for en, synes jeg, spændende og visionær tale, også i relation til Vestnorden og de selvstyrende områders fremtid i nordisk samarbejde.

Jeg tror ikke, det er nogen nyhed for Jóannes Eidesgaard, jeg tror også, alle er klar over det, og jeg synes, det er vigtigt at få sagt, at der ligger et medlemsforslag til behandling i Nordisk Råds præsidium om de selvstyrende områder og deres fremtidige placering i Nordisk Råds arbejde. I den udstrækning, hvor statsministrene måtte være for tilbageholdende, tror jeg, at jeg kan tale på et meget stort flertals – ja, måske på et enigt præsidiums vegne – når jeg siger, at vi er mange, der vil holde statsministrene til ilden i denne sag, så den ikke endnu en gang ender i et sorteperspil og en syltekrukke. Derfor vil vi i forlængelse af den, synes jeg, konstruktive drøftelse, vi har haft i præsidiet med kredsen af statsministre, hvor også lederne fra de selvstyrende områder deltog og tog del i debatten, at vi i Nordisk Råd og Nordisk Råds præsidium følger op på sagen og sørge for, at statsministrene – hvis de ikke husker det selv af egen kraft – bliver holdt til ilden.

Lagmand **Jóannes Eidesgaard**:
Jeg skal først sige tak for en meget positiv replik fra Ole Stavad.

Ja, der ligger et medlemsforslag, og vi er selvfølgelig meget spændt på, hvilken skæbne det medlemsforslag vil få. Men det er meget vigtigt, som jeg også prøvede at sige i min tale, at vi ikke hænger os i formaliteter. Der ligger forhindringer eller barrierer i Helsingforsaftalen, som er skabt af Nordisk Råd, og Helsingforsaftalen kan ændres af Nordisk Råd. Det vil sige, at det er op til denne forsamling at afgøre, hvilken skæbne dette forslag skal få. Det er ikke en myndighed uden for dette hus, men det er denne forsamling, der kan træffe afgørelsen.

For mig at se er det meget vigtigt, hvis vi skal bevare motivationen hos de små lande – Færøerne, Grønland og Åland – for motivation er jo vejen frem. En politiker uden motivation har

[1] Komiteen utredet de selvstyrende områdenes status i Nordisk Råd. Deres sluttrapport fra 1982 førte til endringer i Helsingforsavtalen (red.anm.)

ingen dynamik og får ingen resultater, og skal vi bevare dynamikken og motivationen, må vi have ændret vores status i det nordiske samarbejde.

Ole Stavad:
Kun for at tilkendegive, at jeg er enig med Jóannes Eidesgaard i, at hvis vi støder ind i formelle barrierer i Helsingforsaftalen, må det være op til denne forsamling i et samspil mellem de nordiske regeringer og Nordisk Råd at foretage de ændringer af Helsingforsaftalen, som er nødvendige, for at vi kan få styrket de selvstyrende områders deltagelse, engagement og forpligtelser i det nordiske samarbejde. Jeg tror, det er rigtigt og vigtigt af hensyn til balancen i det nordiske samarbejde, hvis specielt de selvstyrende områder i Vestnorden, Færøerne og Grønland, også kan sikres en indflydelse, der gør, at Vestnorden kommer til at stå endnu stærkere på den samlede nordiske dagsorden.

Lagmand **Jóannes Eidesgaard**:
Fru præsident! Når jeg nævnte WTO som inspiration, var det for at tilkendegive, at i denne vældig store organisation har man vedtaget, at det ikke kun er suveræne stater, som kan være kontraherede dele af WTO, men også selvstændige toldområder. Det vil jeg gerne bringe videre til samarbejdsministrene og bede dem tage med i den udredning, der nu skal laves, at man opretter mulighed for, at andre end suveræne stater kan være kontraherende dele af Helsingforsaftalen.

Lantråd **Roger Nordlund**:
Fru president! Det nordiska samarbetet är någonting som vi alla kan vara väldigt stolta över. Man kan lugnt säga att det är ett varumärke som håller i hela världen. Det betyder mycket för de nordiska länderna, men jag kan också försäkra er om att det betyder ännu mera för de självstyrande områdena. Den fria rörligheten, utbildningen, sjukvården, borttagande av gränshinder m.m. kunde man räkna upp som problem som vi har kunnat lösa till största delen men som det naturligtvis ännu återstår mycket arbete kring.

Själv har jag förmånen att få vara lantråd för Åland, ett självstyrande område som är en del av republiken Finland med en svenskspråkig befolkning och en stark kulturell samhörighet med Sverige. Vi får i dag vårt tv- och radioutbud till allra största delen från Sverige, 70 procent av våra ungdomar utbildar sig i dag i Sverige, för att nämna några exempel. Allt detta är möjligt tack vare ett gott samarbete mellan Finland, Sverige och Åland, men också tack vare det nordiska samarbetet som möten som detta lägger grunden för.

Därför, fru president, är det nog en speciell dag i dag när man kan konstatera att statsministrarna har uttalat att det finns enighet om att de självstyrande områdena skall ha starkast möjliga placering i det nordiska samarbetet och gett bollen vidare till samarbetsministrarna att försöka se hur man kan förverkliga detta. Naturligtvis inspirerar det här och ger mod i barm för mera nordiskt arbete och vi kan känna en större trygghet som medlem i den nordiska familjen.

Men, fru president, som hela det nordiska samarbetet för övrigt är detta ett gott exempel för Europeiska unionen. Åland skiljer sig på det sättet från Färöarna och Grönland genom att vi är medlemmar i den Europeiska unionen tillsammans med Finland, och jag kan säga att mycket av det som vi tar för självklart i det här arbetet är långtifrån självklart i det arbetet. Och kan vi flytta fram vår position i det nordiska samarbetet lite mera, så blir det ett ännu bättre exempel som vi kan använda i vårt EU-arbete och ha det nordiska samarbetet som det goda exemplet.

Formerna är viktiga, men precis som lagmannen för Färöarnas landsstyre sade, är det ändå innehållet som är det viktigaste och det är viktigt för oss som arbetar med nordiska frågor att se till att vi lyfter fram sådana frågor som engagerar människorna i våra samhällen. Från åländsk sida har vi i dag valt att på statsministrarnas möte lyfta fram ett initiativ om att ytterligare försöka harmonisera miljöarbetet i Norden. Det har vi gjort därför att vi har märkt, när vi själva har höjt profilen och ambitionsnivån i vårt eget miljöarbete, att det finns ganska stora skiljaktigheter och argument som att: "men då flyttar vi till ett grannland i stället". Den debatten tycker vi att vi

borde få bort i det nordiska samhället; vi borde alla ha en gemensam hög ambitionsnivå när det gäller miljöarbetet och vi borde se till att det inte blir någon förflyttning mellan länderna och en konkurrenssituation på det sättet.

Så tror jag också, fru president, att miljöfrågorna är av den arten att de faktiskt engagerar framför allt de unga människorna i våra nordiska samhällen. Jag tror att det finns en beställning på att vi alltid skall se till att vi håller dessa frågor högt på agendan i det nordiska arbetet.

Från miljö är det lätt att komma över till energi. Jag tror också att det är en av de frågor som vi måste fokusera på i det nordiska arbetet. Vi ser vad som händer i världen i dag: energipriserna, bristen på energi. Vi måste se till att vi är den del av världen som satsar på forskning och utveckling så att vi kan försörja vårt näringsliv och våra samhällen med energi och på det sättet kunna vara konkurrenskraftiga också i framtiden.

Lissabon-strategin tar sikte på att Europa skall vara världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi fram till år 2010. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi här i det nordiska samarbetet funderar, såsom våra näringsministrar har börjat göra, om hur vi kan förverkliga Lissabonstrategin i vårt eget nordiska arbete och se till att vi inte bara blir hela Europas spjutspets utan att vi också blir världens spjutspets i detta utvecklingsarbete. Jag tror att ett förverkligande av Lissabonstrategin på nordisk nivå nog är en förutsättning för att vi också i fortsättningen skall kunna upprätthålla det som vi kanske är mest kända för ute i världen, nämligen den så kallade nordiska välfärdsmodellen.

Också det, fru president, ett varumärke som vi har anledning att vara mycket stolta över.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:

Det er nå bare åtte dager siden den nye regjeringen tiltrådte i Norge. Og som mange av dere har opplevd, begynner arbeidet i en ny regjering med det samme, og det er mange behov som skal imøtekommes på kort tid. Derfor må jeg si meg lei for at statsminister Jens Stoltenberg ikke kunne være her nå i ettermiddag. Han måtte reise tilbake til Norge i formiddag og kunne heller ikke være til stede på åpningen av denne sesjonen. Han har bedt meg om å holde det innlegget som han selv hadde tenkt å holde.

Den nye norske regjeringen representerer et historisk skille i norsk politikk, både fordi det er et helt nytt regjeringssamarbeid, og fordi vi har fått en flertalsregjering i Norge etter mer enn 20 år med mindretallsregjeringar. En av de oppgavene den nye regjeringen ser fram til å ta fatt på, er formannskapet i det nordiske samarbeidet neste år. Jeg kan forsikre om at vi skal gjøre vårt beste for å vareta det ansvaret som blir lagt på oss.

Politikk handler om å velge og å vise evne til fornyelse i møtet med en verden i rask endring. Dette gjelder både nasjonalt og det gjelder på nordisk plan. De tre hovedprioriteringene i formannskapsprogrammet vårt set fokus på tre utfordringer som etter mitt syn er sentrale for hele Norden:

- Nordområdene og hva de har å si for Norden og Europa
- Framtiden til den nordiske velferdsmodellen
- Trangen for å møte globaliseringen med kontinuerleg kunnskapsutvikling og innovasjon

Demokratiske system og økt velferd i det geografiske omlandet er viktig for utviklingen av våre egne samfunn. Derfor vil vi prioritere samarbeidet i de nordlige områdene av Europa. Vi vet at Norden er en viktig drivkraft i det regionale samarbeidet med Nordvest-Russland, i Barentsregionen, Østersjø-området, Arktis og Nord-Atlanteren. Utfordringene er mangfoldige i disse store områdene. Derfor er det viktig at vi har en samlet tilnærming til de sentrale spørsmålene i regionen. bare en aktiv og målrettet politikk kan sikre at vi når målsettingen om en positiv utvikling for hele regionen.

I tillegg må politikken være inkluderende. Alle parter med interesser i området må engasjeres i konstruktivt samarbeid og gode løsninger. Jeg er klar over at noen har uroet seg over at vi kanskje har for mange regionale organ, og at samordningen dem imellom ikke har vært god nok. Mitt inntrykk er at det ikke er grunn for en slik uro i dag. Vi vet at de aktuelle organene – Nordisk Ministerråd, Arktisk råd, Barentsrådet og Østersjørådet – har utvidet sitt samarbeid vesent-

lig. Fra vår side vil vi medvirke til at den aktive dialogen med formannskapene i de andre rådene kan fortsette. Dette er viktig for å fremme samarbeid og komplementaritet i arbeidet for felles mål. I tillegg er det særlig viktig at EU engasjerer seg i nordområdene, og at videreutviklingen av den nordlige EU-dimensjonen i 2006 medvirker til dette.

En hovedoppgave for det norske formannskapet vil bli å legge grunnlaget for en god start på gjennomføringen av de nye samarbeidsprogrammene for Nordvest-Russland og Arktis som ministerrådet har vedtatt. Vi vil gjøre vårt for at samarbeidsprogrammet for Nordvest-Russland skal bli godt forankret i en aktiv dialog med russiske styresmakter. Eg tror programmet kan bli et nytt viktig bidrag til å styrke det nordiske samarbeidet med Russland.

Miljøspørsmålene i Arktis og Nord-Atlanteren er en utfordring for hele verden. Forskere har funnet noen av de høyeste konsentrasjoner av PCB hos mennesker noen steder i verden blant innbyggerne på Øst-Grønland. På Svalbard vet vi at isbjørn og sjøfugl dør på grunn av miljøgifter de får i seg. Dette skjer i et av de reneste og mest urørte områdene av verden – et område med enorme ressurser som krever en bærekraftig forvaltning. Klimaspørsmål og miljøforurening, og konsekvensene av disse for livsvilkårene for urfolk i det arktiske området, krever all vår oppmerksomhet. Det haster med tiltak som kan redde Arktis for framtidige generasjoner.

Et velferdssystem med bærekraft for framtiden er en utfordring for alle samfunn – ikke minst for de nordiske landene med sitt høye velferdsnivå. Den nordiske velferdsmodellen er ett av kjennetegnene ved Norden, og noe vi gjerne vil ta vare på. Likevel må vi hele tiden være åpne for å vurdere og fornye våre egne velferdsordningar. De er ikke blitt til en gong for alle. Vi må tilpasse dem etter hvert som behovene endrer seg og i pakt med våre egne ønsker om stadig å bli bedre.

Det er mye likt i måten landene våre har løst velferdsoppgavene sine på, men også mange forskjeller. Det vil vi få vite mer om når et stort nordisk forskingsprosjekt skal avsluttes neste år. Vi må tro at forskerne kan gi oss mer kunnskap om hvordan ulike løsninger virkar, slik at vi kan lære av hverandre og de erfaringane vi har gjort. Eg synes vi skal benytte denne anledningen til å vurdere de utfordringene velferdssystemene våre står overfor og tenke over hva vi kan gjøre bedre.

Vi vil også involvere ungdommen i en diskusjon om viktige samfunnsspørsmål. Noen hevder at de unge i dag er mest opptatte av individuelle goder, ikke av fellesskapsløsninger. Hvis dette er rett, hva får det da å si for den framtidige nordiske velferdsmodellen? Hvor mange av oss vet egentlig hva ungdom tenker om disse spørsmålene? Til neste år har vi derfor planer om å sette sammen et nordisk ungdomspanel som kan kaste lys over hvordan ungdom ser på nordisk samarbeid og andre spørsmål som angår hverdagen og framtiden til de unge i Norden.

Også på sosial- og helseområdet planlegger vi å ta en rekke initiativ, blant annet når det gjelder legemiddel, telemedisin, miljømedisin og helseberedskap – for å nevne noen eksempler.

Forskingsbasert kunnskap og evne til fornyelse er forutsetninger for økt verdiskaping og videre økonomisk vekst. Dette er en hovedprioritering for det danske formannskapet i inneværende år, og vi tar gjerne over stafettpinnen for å føre dette arbeidet videre. En viktig oppgave vil være å se til at NordForsk lever opp til sitt mandat og effektivt medvirkar til å oppfylle visjonen om Norden som en ledende og attraktiv forskingsregion.

Samtidig er det viktig å få til en god dialog mellom forsking og næringsliv. Det er ofte der den virkelige nyskapningen skjer. Denne dialogen er helt avgjørande for at vi skal nå målet om Norden som en ledende region i verden når det gjelder konkurranseevne og økonomisk vekst. Vi vil legge stor vekt på å fremme denne koplingen mellom forsking og innovasjon, både gjennom økt samarbeid mellom de aktuelle nordiske institusjonene og i et bredere nordisk dialogforum om spørsmålet.

Så må vi ikke glemme at en trygg oppvekst og en god skole for barn og unge er det som legger grunnlaget for et kunnskapsbasert samfunn. Det nordiske samarbeidet er nyttig for å nå vårt felles mål om et utdanningssystem med høy kvalitet. Utdanningssystemet er også en av de viktigste faktorene for å styrke den gjensidige språkforståelsen. Det nordiske språk- og kulturfellesskapet er under press fra mange kanter.

Dette burde uroe oss alle. Det ville være trist om engelsk ble det eneste språket vi hadde felles om noen år.

I dette innlegget har det ikke blitt plass til å gå nærmere inn på alle de sakene som er omtalt i det norske formannskapsprogrammet. Jeg vil derfor be om at dere leser programmet.

Jeg vil gjerne få takke Danmark og Anders Fogh Rasmussen for en svært god og effektiv ledelse av det nordiske samarbeidet i inneværende år. Jeg vil spesielt framheve de resultatene som er oppnådd i arbeidet med å bygge ned grensehinder og å modernisere arbeidet i Nordisk Ministerråd.

Jeg lover at vi skal gjøre så godt vi kan for å videreføre disse og andre viktige oppgaver som står på dagsordenen i det nordiske samarbeidet. På vegne at min egen statsminister og meg selv vil jeg invitere dere alle til et godt samarbeid i det kommende norske formannsskapsåret.

Jeg vil gjerne avslutte med en takk til det islandske vertskapet for den rause og gjestfrie mottakelsen vi har fått, og den effektive tilretteleggingen av arbeidet vårt her i Reykjavik.

Presidenten meddelte at replikktiden ble begrenset.

Øyvind Halleraker (den konservative gruppen, H):
Som statsråd Grande Røys sa, varslet Stoltenberg-regjeringen i sin tiltredelseserklæring at den ville ha et høyt fokus på nordområdene. Det er bra. Men for å lykkes i nordområdene er det imidlertid et par forhold som er avgjørende viktig. Først og fremst gjelder det å sikre internasjonal støtte til våre posisjoner i nord. For å få dette til må vi ha et nært forhold til våre venner i Europa og USA. Stoltenberg-regjeringen varsler en ny kurs i utenrikspolitikken, med nærmest en dyrking av uenighet med EU og USA – spesielt SV, som altså er statsrådens parti, som har vært opptatt av å markere avstand til våre samarbeidspartnere og allierte. Ja, SV har sågar i sitt partiprogram en formulering hvor de omtaler USA som den største trusselen mot verdensfreden.

Når man på denne måten markerer avstand og uenighet med våre venner, hvordan vil statsråden og Regjeringen bidra til at de samme land aktivt skal støtte Nordens synspunkter og interesser i nord?

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Det norske stortinget diskuterte tiltredelseserklæringen en lang dag, på forrige torsdag. Øyvind Halleraker sin replikk går inn på en del av de områdene som stod i fokus under den debatten.

Jeg kjenner meg ikke helt igjen i representanten Hallerakers framføring av det som er denne regjeringens politikk, og som er denne regjeringens uttrykkelige politikk, slått fast i Soria Moria-erklæringen. Jeg vil vel nesten antyde at representanten Halleraker kanskje nå ser spøkelser på høylys dag.

Jeg tror jeg kan slå fast at vi selvsagt skal ha et meget godt samarbeid både med Europa, EU og USA. Men vi har også sagt at vi ønsker et forsterket fokus på at vi kan være ei ny stemme i verden, knyttet til fredsarbeid. Men det betyr ikke at vi ikke har behov for å ha nær og tett dialog. Jeg har jo nettopp vært inne på det i foredraget mitt også, en nær og tett dialog med Europa, for eksempel knytt til det som skal skje i nordområdene. Så jeg tror at Halleraker kan være helt trygg på at denne regjeringen skal fortsette med sitt gode samarbeid, men dog med en annen vinkling og kanskje med noen dimensjoner i tillegg enn det den forrige regjeringen i Norge hadde.

Outi Ojala (den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Fru president! Det gläder mig väldigt mycket att det står i det norska ordförande-programmet att den norska regeringen vill lägga stor vikt vid att slopa alla gränshinder. Det tycker jag är väldigt viktigt. Vi ska i morgon diskutera Schlüter-rapporten och de kommande åtgärder som behövs för det fortsatta arbetet, men det gläder mig likväl att det står i det norska programmet att Norges regering är redo att värdera behovet av ytterligare tillgrepp för att fortsätta gränshindersarbetet.

Jag vill påminna om, och lyfta fram, att Föreningen Norden-förbunden i går enhälligt beslutade sig för att sända ett brev till Norges regering och be den att fundera över möjligheten att utse en särskild representant som ska jobba vidare med det arbete som Poul Schlüter och tidigare Ole Norrback har gjort. Vi hoppas att den norska regeringen tar detta förslag seriöst. Om samarbetsminister Heidi Grande Røys har ett positivt svar att ge skulle jag gärna vilja höra det redan nu.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Takk til representanten for en replikk som gir meg mulighet til å utdype hvordan det norske formannskapet skal jobbe videre med grensehinder og fortsette det danske formannskapets arbeid med det. Jeg var i formiddag til stede da Poul Schlüter hadde en gjennomgang av sitt arbeid. Det er klart at her har en oppnådd en god del, og en har også pekt på noen utfordringer som fremdeles ligger der foran oss. Nå har Poul Schlüter valgt å avslutte arbeidet, så det norske formannskapet har nå til vurdering hvordan en framover skal organisere arbeidet med å bygge ned grensehinder. Det skal vi komme tilbake til og melde tilbake om etter hvert.

Det som er den store utfordringen, er jo at lovgivingen er ganske forskjellig i de forskjellige landene. Det kan være en grense som betyr at vi må se på hvordan vi kan – uten å overskride lovene – bygge ned grensehinder. Det er viktig for hver enkelt av oss, hver enkelt innbygger i Norden, at en kan bevege seg noenlunde fritt mellom de ulike landene og starte for eksempel bedrifter eller drive virksomhet mellom landene. Men det er viktig, ikke minst for frivillig sektor, at en kan gå til andre land og drive virksomhet. Vi har fått presentert det en har gjort på både skatteportal og jobbsøkingsportal – veldig, veldig interessante områder – og jeg ser at på de områdene er det fremdeles mye en kan gjøre, som å ta Internettet og it i bruk som ett av virkemidlene for å bygge ned. Men dette arbeidet skal vi som sagt gå gjennom og ta en statusrapport på og se hvordan vi kan følge opp det danske arbeidet med det.

Inge Lønning (den konservative gruppen, H):
Først en takk til den norske samarbeidsminister for en utmerket presentasjon og dernest en lykkeønskning med jobben som samarbeidsminister på våre vegne.

Jeg la merke til at det ble lagt spesiell vekt på spørsmålet om hvorledes det er mulig å engasjere EU sterkere i nordområdene. Det er en sentral og vesentlig problematikk. Men jeg hadde lyst til å spørre lite grann om hvorledes den nye norske regjering tenker seg at man skal engasjere nordområdene i EU, for eksempel Norge – bare for å nevne et tilfeldig land – for de to ting kan jo tenkes å være gjensidig avhengig av hinannen. Vi kjenner jo til at EU har et begrep som heter den nordlige dimensjon, og som det ikke minst er Finland som har æren av å ha innarbeidet i den felles bevissthet i EU. Men hittil er det vel riktig å si at den nordlige dimensjonen i vokabularet i EU stanser et sted ved den botniske viken. Det er jo geografisk i hvert fall en ganske betydelig utvidelse hvis man vil strekke den til Nordpolen, slik jeg forstår at den nye norske regjering ønsker. Så mitt spørsmål er: Har Regjeringen gjort seg noen tanker om hvorledes den skal gå frem for å få til den aldeles utmerkete målsetting, nemlig å engasjere Den europeiske union i utviklingen av nordområdene?

Outi Ojala:
Fru president! Kommande från Finland är jag alldeles tvungen att gå upp och begära ordet. Vi har aldrig inbillat oss i Finland att Den nordliga dimensionen skulle sluta vid Bottniska viken. Den täcker arktiska områden, hela nordvästra Ryssland och Barentsområdet. Det gläder mig mycket att Norges regering nu är med i EU:s program för Den nordliga dimensionen som en part, inte som partner som tidigare, utan som en part och aktiv deltagare. Det gäller också Island, och det gläder mig förstås väldigt mycket.

Inge Lønning:
Jeg tror ikke det er noen uenighet mellom Outi Ojala og meg når det gjelder teorien. Derfor sa jeg også uttrykkelig at Den nordlige dimensjon for alle praktiske formål har stanset et sted ved den botniske viken. For å konkretisere ytterligere hva problemet består i for særlig Norge og Island: Da EU-parlamentet behandlet den andre versjonen av programmet om den nordlige dimensjonen, vedtok man å sende dette program til en hel rekke stater, både i nærområdet og andre steder. De eneste stater som ikke var med på den listen, og som ikke mottok vedtaket, var Norge og Island, altså EØS-landene.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
EU har et naboskapsprogram, og EUs nordlige dimensjon er sentral for det arbeidet som vi skal gjøre i nærområdene i Norden. Men litt av utfordringen er jo at EU ikke har bevilget penger til dette arbeidet. Derfor mener jeg at det må være interessant at vi bruker våre nordiske venner som jo er medlemmer i EU, til å få EU til å bevilge penger. Jeg vil selvfølgelig utfordre Inge Lønnings parti, som jeg vet har gode relasjoner i EU, til nettopp å benytte disse gode relasjonene til å la EU se at her skal vi jobbe med mange av de samme sakene. Då må vi bare få nok penger i systemet til at vi faktisk får gjort noe med det. Jeg kan ikke se at det skal være noen forskjell eller noe problem for vårt engasjement for nordområdene at vi ikke er med i EU. Tvert imot, veldig mange av de utfordringene vi vil ha, må vi takle nettopp fordi noen er medlemmer og noen ikke er medlemmer. Men dersom vi skal takle dem på en god måte, dersom vi er enige i sak, slik jeg vil tro at jeg og representanten Inge Lønning er, drar vi det lasset sammen og ikke hver for oss og lar oss ikke stoppe av det han mener er et hinder, nemlig at vi ikke er medlem av EU, men som jeg mener aldeles ikke er et hinder. Det handler bare om at vi må jobbe på noen flere områder. Det er klart at denne regjeringen skal bruke alle sine både formelle og uformelle posisjoner overfor EU og EU-landene, og vi vil helt opplagt – som jeg var inne på – benytte våre tre nordiske kollegaer som er medlemmer av EU, for å få EU til å innse at vi må ha penger i systemet til denne gode saken.

Inge Lønning:
Takk, fru president. Takk til samarbeidsministeren for svaret, men det var kanskje litt på siden av det jeg spurte om. Det er riktig at i forbindelse med Den nordlige dimensjonen og diskusjonene om det programmet i EU-sammenheng har man diskutert penger, og mange har vært opptatt av at det ikke har vært en egen budsjettlinje dit. Men jeg oppfattet ikke at det var det som var poenget ved det norske ministerrådsprogrammet for kommende år og ønsket om å engasjere EU sterkere i nordområdeproblematikken. Det er vel ikke primært et budsjett- eller pengespørsmål, for det går på de sikkerhetspolitiske og de overordnede miljøtrusselproblemstillingene i nordområdene. Og det er i den sammenheng jeg har litt vanskelig for å se logikken i at man flagger veldig høyt at det er et ønske å engasjere EU sterkere i disse problemene, samtidig som den norske regjering selv har erklært at ikke-medlemskapet i EU er en av bærebjelkene i norsk utenrikspolitikk. De to ting går ikke helt godt i hop.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Representanten Inge Lønning og jeg vil vel ikke i løpet av denne debatten bli enige om spørsmålet om norsk EU-medlemskap. Men jeg kan ikke se at vi skal klare å løse utfordringene knyttet til nordområdene hvis ikke EU selv innser at det er en viktig sak for EU. Og uten hensyn til om Norge forteller EU det som EU-medlem eller ikke, bør EU for sin egen del se at det er et viktig område. Når vi nå sitter i Nordisk Råd og har noen medlemmer og noen ikke-medlemmer av EU, og vi har satt dette temaet øverst på dagsordenen, betyr det at nettopp den dialogen vi har ved at noen av oss er medlemmer og andre ikke, at vi også har en dialog inn mot EU formelt, men vi vil selvfølgelig også ha det uformelt ved andre anledninger. Men jeg tror at det er helt nødvendig at EU, både for sin egen del og for oss alles del, innser at dette problemet er vik-

tig, og at de bidrar etter beste evne til å være med og løse de store utfordringene som ligger i nordområdene.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Jag vill börja med att hälsa från statsminister Vanhanen och beklaga att han var tvungen att återvända till Finland och därför inte kan själv kan tala här.

Min norska kollegas programförklaring för nästa år baserar sig på kontinuitet och förnyelse. Norge fortsätter flera processer som initierats och uppföljts under de tidigare ordförandeskapen. Vi uppskattar högt, att Norge betonar kontinuiteten i arbetet. Vi är också tilltalade av den framåtriktade attityd, som vi anser vara den enda rätta riktningen i samarbetet.

En av de viktigaste aktuella processerna är det regionala samarbetet i Nordeuropa. Det skapar nytta för Norden och dess närområden, samt hela Europa. Genom en dialog och ett samspel med de övriga råden, det vill säga Arktiska rådet, Barentsrådet och Östersjöstaternas råd, kompletterar vi varandra, vilket stödjer EU:s grannlandspolitik och Den nordliga dimensionen.

President! Finland har EU:s ordförandeskap under andra hälften av år 2006. Det nya politiska ramdokumentet för Den nordliga dimensionen är då ett av de viktigaste ärendena på agendan.

Jag uppskattar att Norge, som nu är en jämlik part i samarbetet tillsammans med Island och Ryssland, prioriterar vidareutvecklandet av Den nordliga dimensionen i sitt ordförandeskapsprogram.

Jag hoppas, att det finns ett brett deltagande redan den 21 november i år på Den nordliga dimensionens ministermöte i Bryssel. Huvudfrågan är att fatta beslut om nya riktlinjer för Den nordliga dimensionens framtid.

De nya samarbetsprogrammen för Ryssland och de arktiska områdena, som blir operationella i januari nästa år, ger också en bra start för Norges ordförandeskap. Vi anser att det är viktigt att förankra en dialog med de ryska myndigheterna. Vi fäster också uppmärksamhet vid att Norge lägger stor vikt vid S:t Petersburg-området och gör sitt bästa för att öka samarbetet med Murmansk-området. Tyngdpunkterna är demokrati, rättstaten och ekonomisk tillväxt, hållbar utveckling, miljöfrågor och urbefolkningen.

Finland börjar sitt tvååriga ordförandeskap i Barents euroarktiska råd i november. Nordiska ministerrådet är en viktig partner i rådet. Finlands ordförandeskap i Barentsrådet bygger på arbetet från det förra ordförandelandet Norge. Målsättningen i rådsarbetet stöder sig på Norges insatser och på ministerrådets närområdesprogram. Behovet av samkörning med arbetet i Nordiska ministerrådet är uppenbart.

Ett av det finska ordförandeskapets viktigaste mål är att understöda förverkligandet av så kallade Hot Spot-projekten. Vi är nöjda med den nordiska finansieringen genom NEFCO.

Norge i sitt NMR-program för nästa år och Finland som blivande EU-ordförandeland siktar båda på att utveckla innovationspolitiken, forskningen, utbildningen och teknologin. Nästa år ger oss därmed en möjlighet att bättre utnyttja vår positioner för att skapa synergieffekter och ökad profilering – att visa nordisk styrka och nytta.

Flera undersökningar visar att alla nordiska länder ligger i topp i den globala konkurrensen. Kunskap, innovation och goda ramvillkor för näringslivet är grundläggande förutsättningar för det moderna samhällets utvecklingsförmåga och att förbättra näringslivets internationella konkurrenskraft. Den nordiska modellen har här visat sin styrka också då det gäller att möta globaliseringens utmaningar.

Jag vill också uttrycka vår glädje över att Norge i sitt ordförandeprogram prioriterar det nordiska kultursamarbetet, som omstruktureras genom den nya ministerrådsstrukturen. Kulturstrukturen träder i kraft i januari 2007, när Finland börjar sitt ordförandeskap i ministerrådet.

Det norska ordförandeskapsprogrammet inrymmer många intressanta element. Den framåtriktade grundtonen är viktig, men också kontinuiten, speciellt på områden som har prioriterats tidigare, t.ex. avvecklingen av gränshindren i Norden.

Jag vill än en gång uttrycka min uppskattning av detta viktiga arbete som den särskilda representanten Poul Schlüter har gjort. Gränshinderarbetet är fortfarande aktuellt och bör vara kontinuerligt på agendan både på medborgar- och på företagsnivå.

Slutligen vill jag tacka Danmark för ett gott arbete under sitt ordförandeskap och önskar Norge lycka till med ordförandeskapet. Norge har ett bra program som vi i Finland gärna stöder.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Fru president! Tillväxt och välfärd hör ihop. De är varandras förutsättningar, eller man kan säga att de är två sidor av samma mynt. Vår modell placerar våra länder i toppskiktet i en rad internationella mätningar, vare sig det gäller levnadsålder, social välfärd eller framtidsorienterad tillväxt. Det är flera som redan har nämnt detta faktum från denna talarstol. Det är ju så att vi finner de fem nordiska länderna bland de nio främsta i en undersökning som har gjorts av World Economic Forum. Orsakerna till detta är naturligtvis flera. En är självfallet att vi lever i en stabil makroekonomisk miljö. Vi har offentliga institutioner som arbetar med stor öppenhet, och de är effektiva. Vi har en bred samsyn i samhället om hur våra resurser ska användas.

De nordiska länderna har också visat att de generella välfärdssystemen går att förena med tillväxt och internationell konkurrenskraft i den globaliserade miljön. Men det är kanske just därför att vi har en generell välfärd som vi hävdar oss så väl i den internationella konkurrensen. Det är en generell välfärd som förenar och som håller samman våra samhällen, där vi kan ge alla en trygghet i en värld av förändring. När vi blickar framåt är det knappast mindre av förändringar som vi kommer att möta i våra samhällen. Troligen kommer de att bli något fler. I den situationen är naturligtvis en välfärd som omfattar alla oerhört central och viktig så att människor är trygga och känner att de har en möjlighet att komma tillbaka om jobbet som de haft har försvunnit. Det är en generell välfärd som utgår från de grundläggande principerna om en solidarisk finansiering av det gemensamma, där alla är med, där ingen lämnas efter och där vi kan ta vara på möjligheterna till den utveckling som den globaliserade världen ger.

Jag är av den uppfattningen att det för att detta ska vara möjligt krävs trygghet i samhället. Det krävs en trygghet som är till för alla, inte bara för några. Jag tror att generell välfärd är en förutsättning för att vi ska kunna stärka vår konkurrenskraft än mer i den framtid som vi kan överblicka. Och jag tror att det är just det här som gör att de nordiska länderna nu är föremål för ett mycket stort intresse från resten av Europa, men också från stora delar av världen. Man vill komma hit och man vill ta del av den nordiska modellen.

Vi har goda förutsättningar i Norden att klara också de utmaningar för välfärden som ligger framöver. Men det förutsätter naturligtvis också en ständig utveckling och modernisering. Avgörande för att vi ska kunna utveckla den nordiska välfärdsmodellen är en stark ekonomi, en uthållig tillväxt och en ökad sysselsättning. Det är också viktigt att i det här sammanhanget betona en god utbildningspolitik och att vi också utvecklar en modern, effektiv och generös familjepolitik.

Vi delar den nordiska samhörighetskänslan, och vi har vår nordiska språkgemenskap. Det är det som också gör det nordiska samarbetet unikt, ett samarbete som bygger på gemensamma värderingar som har vuxit fram under lång tid och är djupt förankrade bland våra befolkningar. Det är i Norden som vi har vår kulturella identitet. Det är där vi hämtar kraft och energi för vårt internationella engagemang.

I somras besökte den svenska statsministern för första gången Färöarna och Grönland. Jag har förstått i samtal med Göran Persson att det här var en resa som gjorde ett mycket starkt intryck på honom. Den påminde honom om vikten av att vi tar klimatfrågorna på allvar, att vi i Norden måste samarbeta för att diversifiera ekonomierna i många av våra regioner och underströk också vikten av goda kommunikationer i Norden. Vi vill från svensk sida se en fördjupad relation med Grönland och Färöarna.

Jag skulle vilja avsluta med att tacka Danmark för ett framgångsrikt år som ordförande. Det danska ordförandeprogrammet Norden i en ny tid, kunskap, dynamik och samarbete sammanfattar tre områden som är centrala för en vidareutveckling av det nordiska samarbetet och för vår nordiska konkurrenskraft i en alltmer globaliserad miljö.

Vi ser nu fram emot det norska ordförandeskapet under den nya norska regeringens ledning, och jag har med intresse lyssnat till den norska samarbetsministern Heide Grande Røys presentation av det norska ordförandeprogrammet. Jag gläder mig särskilt åt att Norge så tydligt beto-

nat den nordiska välfärdsmodellens betydelse. Vi önskar er lycka till med de viktiga uppgifter som står framför oss i det nordiska samarbetet.

Kristian Pihl Lorentzen overtok ledelsen av forhandlingene.

Berit Brørby (den sosialdemokratiske gruppen, A):
Berit Andnor er levende opptatt av det framtidige nordiske samarbeidet og dynamikken i det. Derfor må jeg utfordre den svenske samarbeidsministeren på følgende: Den svenske talmannen Bjørn von Sydow har lenge hatt en dialog med sine talmennkollegaer og med Nordisk Råds presidium om endringer i det nordiske samarbeidet. Vi har så langt vært enig i en del konstruktive endringer. Men så fikk jeg se talmannens pressemelding av 23. september i år der han lite fordekt tar til orde for dramatiske endringer i det nordiske samarbeidet, hvor det faktisk er en reell vingeklipping av rådets arbeidsform, og hvor i realiteten Presidiet, Nordisk Råds utvalg og partigruppene nedlegges. Jeg har forstått at talmannen ikke har fått dette mandatet av Riksdagen. Mitt spørsmål blir derfor: Er det offisiell svensk politikk at det nordiske samarbeidet nå skal ta den veien som den svenske talmannen argumenterer for?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr President! Det är inte min sak att från denna talarstol recensera de nordiska talmännen. Jag anser att detta är en fråga för er som parlamentariker att ta upp i respektive parlament.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Jeg vil gi ros til Berit Andnor for hennes sterke verktlegging av den nordiske velferdsmodellen og denne modellens fortrinn som en internasjonal konkurransekraft. Det er viktig.

Men så sier Berit Andnor at den nordiske velferdsmodellen forutsetter sterke økonomier. Det er for så vidt riktig. Men den nordiske velferdsmelodien – eller velferdsmodellen – gir sterke økonomier. Det er jo det som er poenget. Det som har vært en viktig motor i den økonomiske utviklingen i Norden, er jo nettopp at man har klart å bygge opp en nordisk velferdsmodell, slik at man kan snu det på hodet å si at det ikke er sterke økonomier som er grunnlaget for en nordisk velferdsmelodi – eller velferdsmodell – men at det er den nordiske velferdsmodellen som gir en god og en sterk økonomi med en god vekstmotor. Det er jo den vridningen man må ta, for nettopp å begrunne sterkt den nordiske velferdsmodellen.

Så har jeg lyst til å stille ett enkelt spørsmål helt til slutt: Ser Berit Andnor noen politiske tendenser i Norden som kan true den nordiske velferdsmodellen? Finnes det noen politiske krefter, slik hun ser det, som kan være med på å undergrave denne velferdsmodellen, og eventuelt hvor måtte de kreftene finnes?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! En förutsättning för en god tillväxt är naturligtvis att vi har en god välfärd i våra samhällen. De är varandras förutsättningar, som jag sade tidigare. Det finns ett samspel häremellan. Det är min uppfattning att en av de främsta anledningarna till att vi har en god tillväxt i våra länder och att vi hävdar oss så väl i den internationella konkurrensen är just att vi satsar oerhört mycket på utbildning, som är till för alla och inte bara för några, att vi har en välfärdsmodell som inbegriper alla och inte bara några. Det gör att människor har en trygghet i den förändring, den strukturomvandling, som vi ständigt har sett och kanske kommer att se i än större utsträckning om vi tittar framåt.

Det är viktigt att vi har en sund och stark ekonomi. Vi har i Sverige erfarenhet av en situation där vi inte hade en stark och sund ekonomi. De som förlorar allra mest på detta, när man missköter sin ekonomi, är de som är mest utsatta. Därför är det också viktigt att se att vi sköter ekonomin på ett bra sätt, att vi inte lovar mer än vad vi kan hålla.

Om det finns krafter som arbetar för att underminera detta framgångskoncept är svaret ja. Detta skulle vi naturligtvis kunna ägna en stor del av debatten åt. Men självfallet är inget för alltid givet, utan det finns krafter som står för andra lösningar i samhället. Det kräver en ständig, återkommande debatt.

Inge Lønning (den konservative gruppen, H):
Forsnakkelser er ofte megetsigende. Jeg la merke til at min utmerkede medrepresentant og venn, Rolf Reikvam, to ganger sa den nordiske velferdsmelodien i stedet for modellen, og det synes jeg er en usedvanlig vellykket forsnakkelse. Når det gjelder innholdet i begrepet den nordiske velferdsmodellen, må jeg si jeg er meget tvilende til om det lar seg beskrive på en tilnærmet presis måte. Det er en politisk retorikk som vi har vennet oss til i Norden, og som uttrykker den mest selvtilfredse delen av det nordiske politiske establishment.

Det er to innvendinger som jeg gjerne vil be Berit Andnor om å kommentere. For det første kan man jo spørre: Finnes det en spesifikt nordisk velferdsmodell? Er den ikke en del av et europeisk mønster? Er ikke forskjellene mellom de nordiske land når det gjelder velferdsordninger, like store som forskjellene i forhold til land som foe eksempel Tyskland?

Både historisk og aktuelt er det etter mitt skjønn vindskjevt å snakke om en spesifikk nordisk velferdsmodell. Men det som er enda viktigere, er vel å innse at vi i de nordiske land står overfor nøyaktig de samme utfordringer som alle andre land i Europa – først og fremst i forhold til den demografiske utvikling, men også når det gjelder det forhold at det blir en større og større andel av befolkningen som er utenfor det aktive arbeidsliv, og en mindre og mindre andel av befolkningen som skal bære totaliteten. Det gjør jo at alle de nordiske land er inne i store politiske omlegninger når det gjelder en av de viktigste delene av velferdsstaten, nemlig pensjonssystemene. Jeg tror det ville være en fordel om vi jekker ned den generelle retorikk omkring den nordiske modell og i stedet diskuterer våre felles utfordringer og problemer.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Det finns stora skillnader mellan den nordiska välfärdsmodellen och den som vi finner i exempelvis Tyskland. Låt mig nämna några.

Det ena är att vi har en solidarisk finansiering. Det andra är att vi har en obligatorisk tillhörighet till den generella välfärden. Den bygger på inkomstbortfallsprincipen, vilket innebär att du får en ersättning i samband med arbetslöshet och i samband med sjukdom som är relaterad till den inkomst du har. Den är individuellt baserad.

Här finns stora skillnader, och det skiljer ut. Det märker man också när man jämför de olika modellerna. Det finns mycket forskning inom detta område som just nu föranleder mycket stort intresse i Europa och i världen i övrigt, som visar just detta att den nordiska välfärdsmodellen utjämnar mellan grupper, mellan kvinnor och män. Det är en omfördelande effekt, som omfördelar från dem som är friska till dem som är sjuka, från dem som har ett arbete till dem som inte har. Den omfördelar också över livet.

Det visar också att klyftorna mellan människor och grupper är mycket mindre i de nordiska länderna än till exempel i de centraleuropeiska eller Storbritannien och de sydeuropeiska länderna, som ju intar en helt annan position när det gäller hur man organiserar välfärden.

Motsatsen till den generella välfärdsmodellen är den selektiva, den behovsprövade modellen, som innebär att du måste vara tillräckligt fattig för att få del av samhällets stöd. Den modellen har inte vi i de nordiska länderna. Jag hävdar bestämt att den nordiska modellen är unik, och den har ingenting att göra med de modeller som bygger på den selektiva modellen.

När det sedan gäller utmaningarna i framtiden: Ja, det stämmer att vi står inför en demografisk förändring. Frågan är bara hur klarar vi dessa utmaningar på bästa sätt? Vad är det som gör att vi står starka i en förändring? Ja, det är till exempel att vi ser till att ha ett högt barnafödande i våra länder, vilket vi har i de nordiska länderna till följd av att vi vet att jämställdhet är något som också är positivt för barnafödandet. Vi gör det möjligt för både kvinnor och män att kombinera arbete med familj. Vi har en väl utbyggd barnomsorg, en bra föräldraförsäkring och stöd till barnfamiljerna.

Det är ett exempel på att våra modeller ser olika ut och våra metoder för att möta de framtida utmaningarna varierar i Europa, och jag hävdar med bestämdhet att våra förutsättningar är de allra bästa.

Rolf Reikvam:
Jeg er veldig enig med Berit Andnor i at vår modell er unik. Den skiller seg ut fra de andre modellene vi kjenner fra resten av Europa. Det skal vi ta vare på, og det skal vi understreke – ikke med selvgodhet som Inge Lønning antydet, men det er en viktig modell, og det er noen viktige forskjeller som vi skal understreke.

Så er jeg enig med Inge Lønning i at det kan være behov for å gå inn og definere tydeligere hva vi legger i begrepet nordiske velferdsmodeller. Det er behov for noen avgrensninger og definisjoner, og det regner jeg med at det norske formannskapet vil ta fatt på i sitt arbeid.

Men den største utfordringen vi står overfor, er økte inntektsforskjeller. Får vi dramatisk økte inntektsforskjeller i Norden, vil det være en trussel mot velferdsmodellen. I det øyeblikket vi får en veldig stor øvre middelklasse som er i stand til å kjøpe seg gjennom alle køer på individuell basis, er det den største trusselen mot velferdsmodellen. Og det kan være med på å undergrave fellesskapsløsninger – slik at dramatisk økte inntektsforskjeller er den største trusselen mot den framtidige velferdsmodellen vår.

Inge Lønning:
Berit Andnor forutsatte i sitt svar det som skulle bevises, nemlig at vi i Norden har identiske velferdssystemer uten vesentlige forskjeller. Enhver som kjenner forholdene i de nordiske land, vet at det stemmer ikke. Det finnes ikke i den massive betydning av ordet én nordisk velferdsmodell som adskiller seg skarpt i forhold til både resten av Europa og resten av verden. Det er betydelige forskjeller i velferdsordningene i de nordiske land, og min spådom er at de forskjellene kommer vi til å se øke i årene som kommer, uten at det i seg selv er verken positivt eller negativt.

Men det Reikvam nå nettopp beskrev, kan man jo også se fra den motsatte siden. Etter hvert som den private kjøpekraft øker i våre samfunn – den har økt ganske dramatisk i de siste ti år og det er det ingen politikere som ønsker å bekjempe, så vidt jeg har forstått – så er det jo et tankekors at samtidig øker befolkningens krav til nye gratistjenester som skal være universelle. Da havner man jo til sist i det intrikate spørsmålet: Hva er det den økende private kjøpekraften skal brukes til, dersom den samtidig skal økes ytterligere ved at flere og flere tjenester gjøres gratis for alle, fordi det er noen få som har bruk for gratistjenester?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Egentligen skulle vi behöva ägna resten av kvällen åt detta, känner jag, för här finns det mycket att reda ut. Självfallet finns det skillnader mellan de nordiska länderna i hur vi har utformat delar av våra välfärdssystem. Visst finns det skillnader! Men grunderna är desamma. Det hävdar inte bara jag, utan det hävdar också de forskare som är ivrigt sysselsatta med att studera det unika med den nordiska modellen. Det finns grundläggande principer för hur vi har byggt våra gemensamma välfärdssystem som är desamma. Men det finns variationer. Det är en tydlighet i att vi skiljer oss markant från de modeller som är företrädda i Centraleuropa och Sydeuropa. Det finns däremot ingen enhetlig europeisk modell, men det finns en nordisk modell.

Vicelandsstyreformand **Josef Motzfeldt**:
Tak, herr præsident. Der er i år sket mange vigtige ting både for os i Grønland og også i det nordiske samarbejde. Vi har fra Grønland haft et fint samarbejde med det danske formandskab i Nordisk Ministerråd, og dette har medvirket til, at vi har kunnet afvikle rigtig mange vigtige ministermøder i Grønland i år.

På samarbejdsministermødet i Narsaq i august behandlede samarbejdsministrenes således ministerrådets strukturreform, det arktiske samarbejdsprogram og budgettet for 2006. Alle vigtige sager, som rådet nu har på sin egen dagsorden.

Når det gælder Vestnorden, var energiministermødet i Narsarsuaq i august en god lejlighed til at vise de specielle problemstillinger omkring energiforsyning, som gælder i dette område. På dette møde vedtog energiministrene en handlingsplan for energisamarbejdet i Norden for 2006 til 2009. Energiforsyning i de tyndt befolkede områder indgår i planen som et af fokusområderne. Fra Grønland støtter vi fuldt ud denne prioritering.

En fælles nordisk indsats på energiområdet er af stor betydning dels for at opnå en bæredygtig udvikling i energiforsyningen i de berørte regioner, dels for at kunne udnytte de betydelige energimæssige potentialer, som ligger i at bruge vedvarende energi fra de tyndt befolkede områder. Med andre ord taler vi om en indsats, som på længere sigt kan vise sig at være af strategisk betydning for de nordiske lande.

Opgøret med gamle strukturer og skabelse af nye områder eller nye måder at gøre tingene på er også emner, vi har beskæftiget os med i Grønland. Således har vi i det seneste år arbejdet målbevidst på at gennemføre en omstilling af vores samfundsøkonomi med det formål at få en større dynamik og fremdrift i vores erhvervsliv.

Målsætningen er klar: Vi ønsker en økonomisk fremgang, der kan understøtte vores ambitioner om udvikling af et økonomisk selvbærende Grønland. Det er en afgørende forudsætning for at nå dette mål, at vi markant højner befolkningens uddannelses- og kompetenceniveau. Derfor har vi iværksat en struktureret og målrettet indsats på dette område, og denne indsats forventes i de kommende år ganske betydeligt intensiveret.

Et vigtigt punkt på denne session er også spørgsmålet om en ændret status for det selvstyrende område i forhold til Nordisk Råd og det nordiske samarbejde i det hele taget. Grønland ønsker også fuldgyldigt at være med til at gøre arbejdet i Nordisk Råd endnu mere mangfoldigt. Det vil vi, fordi vi vil være solidariske, og fordi solidaritet er at bidrage til fællesskabet efter evne. Hvem kan modsætte sig mangfoldighed, også når det drejer sig om samarbejdet?

Grønland har nu deltaget i over 20 år i det nordiske samarbejde. I den tid er der sket en kraftig udvikling i de områder, som Grønland har overtaget det politiske ansvar for. Vi ser derfor frem til den proces, der er sat i gang. Vi håber på en grundig analyse af, hvorledes den udvikling, vi har været igennem, kan afspejle sig i et moderniseret nordisk samarbejde.

I vores nordiske politik har vi også understøttet den større fokusering på den effektivisering, som den nye ministerrådsstruktur lægger op til. Ministerrådets budgetmæssige satsning på forskningsområdet er en politik, som Grønland støtter fuldt ud.

Vi har i denne sommer haft besøg af både de nordiske miljøministre og en række miljøministre fra store udviklingslande med økonomier i stærk vækst. En vækst, der hovedsageligt er baseret på fossile brændstoffer. Hos os i Grønland kunne de gæster ved selvsyn se, hvordan det ser ud, når en stor gletscher får hedeslag. Det kan jo være ganske flot at stå og se på, men ved nærmere eftertanke, så er det jo også et udtryk for de meget aktuelle klimatiske problemstillinger, vi alle nu står overfor; en klimaændring, der kan få dramatiske virkninger, eller får dramatiske virkninger for jordens befolkning, og ikke mindst os, der bor i Arktis.

På samme måde følger vi også med bekymring resultaterne fra overvågningen af havstrømmene her omkring Island. Hvis der viser sig problemer med Golfstrømmen, kan konsekvenserne blive uoverskuelige.

Fra vores side ser vi derfor det internationale polarforskningsår, der starter i 2007, som en helt nødvendig satsning for at kortlægge status for klima og miljø i det arktiske område. Men jeg vil også opfordre til, at der ikke bliver tale om en engangsforestilling. På samme måde, som vi får regelmæssig rådgivning fra videnskabsfolk om, hvor meget vi for eksempel kan fiske hvert år, på samme måde kan der være behov for tilbagevendende informationer om, hvordan vores arktiske område udvikler sig i klimatiske sammenhænge.

Vores befolkninger vil med rette kunne kræve, at vi som ansvarlige politikere er i stand til at forholde os til de samfundsproblemer, der opstår som følge af klimaændringerne. Derfor er vedvarende videnskabelig rådgivning nødvendig.

Når vi ser frem mod det nordiske samarbejde i 2006, er vi glade for, at det i budgetprocessen lykkedes at fremme en positiv udvikling i det nordatlantiske samarbejde. Jeg er sikker på, at det

kommende norske formandskab i Nordisk Ministerråd vil kende sin besøgelsestid og gøre sit til, at vi kan komme videre med realiseringer af de visioner, der er udstukket for det nordatlantiske samarbejde med dets naboer.

Simo Rundgren, midtengruppens talsmann:
Arvoisa puheenjohtaja! Äskettäin julkaistussa kansainvälisessä arvioinnissa on todettu kiistattomasti, että pohjoismaat ovat monilla mittareilla mitaten maailman kymmenen ensimmäisen kansakunnan joukossa. Mittareissa painottuivat taloudellista ja kilpailukykyä puntaroivat seikat. Jotkut ovatkin kysyneet oikeutetusti, voidaanko tällä tavalla mitata hyvinvointia, ihmisten onnellisuutta. Eikö kaikkien sivistyneitten kansakuntien yhteiskunnallisen toiminnan tavoitteena kuitenkin juuri ole tuo kansalaisten hyvinvointi, onnellisuus. Tässäkin suhteessa uskon pohjoismaiden sijoittuvan kärkipaikoille maailman kansakuntien joukossa. Ei ihme, että Euroopassa katsotaan kohti pohjoista kun keskustellaan "Euroopan sosiaalisesta mallista". Voimme olla ylpeitä siitä, että omalla tiellämme olemme nyt maailman valtioiden joukossa eturivissä.

Tätä taustaa vasten pidän itsestään selvänä sitä, että pohjoismaat jatkavat ja kehittävät edelleen yhteistyötä, sitä työtä, joka on tehnyt Pohjolasta jo paljon ennen Euroopan unionia monissa suhteissa vapaamman alueen, jossa ihmiset, palvelut, tavarat ja pääoma liikkuvat yli rajojen ja rakentavat yhteisen Pohjolan menestystä.

Epäilevät puheet siitä, onko Pohjoismaiden neuvostolla enää vakavasti otettavaa tehtävää, on mielestäni syytä unohtaa. Olen varma, että pohjoismaisella yhteistyöllä kyetään vielä monin tavoin edistämään kansalaisten hyvää kaikissa pohjoismaissa. Schlüterin johtamaa rajaestetyötä on jatkettava edelleen. Viiden vuosikymmenen aikana olemme saaneet paljon aikaan, mutta edelleen on tehtävää.

Pohjoismaiden neuvosto käsittelee tässä Reykjavikin kokouksessaan mm. Venäjä-ohjelman ja arktisen yhteistyöohjelman, ja listalla on myös mm. pohjoismainen energiayhteistyön toimintasuunnitelma.

Pidämme hyvänä sitä, että Venäjä-ohjelmassa korostetaan demokratiaprosessin tukemista. Pohjoismailla on juuri demokratiasta pitkät ja menestyksekkäät perinteet. Tiedämme, että demokraattisen yhteiskunnan perusta on monipuolisesti sivistynyt, valistunut kansalainen. Tähän tarvitaan paitsi yhteiskunnan organisoimaa korkeatasoista peruskoulutusjärjestelmää myös ns. vapaan kansansivistystyön monia foorumeja. Harvoin tulemme nykyisin ajatelleeksi sitä, että pohjoismaissa on esim. kansanopistoilla ollut aivan ratkaiseva merkitys siinä vaiheessa, kun luotiin perustaa laajalle kansan sivistystasoon nojautuvalle demokratialle. Uskoakseni myös tähän samaan kansalaistoimintaan voimme pohjoismaissa lukea yksimielisesti kirkon vuosisataisen työn. Pohjoismaiden neuvoston tulisi tukea ja luoda ohjelmia, joilla juuri tällä vapaan kansansivistystyön sektorilla rakennetaan demokratian perustaa niin Venäjällä kuin Baltian maissa.

Pitemmällä tähtäimellä on kaiken rauhanomaisen demokratiakehityksen perusta hyvä hallintokulttuuri. Myös tällä alueella voivat pohjoismaat olla tukemassa kehitystä naapurimaissaan, niin kuin ovat olleet tekemässä myös Euroopan Unionissa.

Hyvät ystävät, Venäjä on erittäin nopean talouskasvun maa. Erityisesti sen energiasektori toimii nykyään turbovauhdilla. Nopea talouskasvu antaa mahdollisuuksia pohjoismaisille yrityksille löytää uusia markkinoita lähiympäristöstään. Ministerineuvoston Venäjä-ohjelmassa mainitut tukimuodot pienillekin yrityksille, jotka etsivät mahdollisuuksia Venäjältä, ovat tervetulleita ja kertovat siitä, että ohjelmassa on tunnistettu olennaisia asioita.

Sekä arktinen yhteistyöohjelma että Venäjä-ohjelma nostavat katsettamme kohti pohjoista. Tiedossamme on, että maailman vielä hyödyntämättömistä energiavaroista kätkeytyy merkittävä osa arktiselle alueelle. Venäjä on rakentamassa uutta kaasuputkea kohti pohjoista, ja tulemme näkemään varsin läheisessä tulevaisuudessa, miten tämä nesteytetty kaasu kuljetetaan Murmanskista laivoilla maailman markkinoille. Nämä suunnitelmat eivät kosketa vain Norjaa vaan koko arktista aluetta ja Pohjolaa.

Mutta energiakysymykset voisivat nousta muullakin tavalla yhteispohjoismaisiksi aiheiksi. Me olemme alueeltamme laajoja valtioita. Me olemme rikkaan luonnon ja luonnonvarojen maita. Me olemme myös edelläkävijöitä mm. bioenergian osalta. Erityisesti Ruotsi on edennyt tällä sektorilla määrätietoisesti eteenpäin. Meidän tulisi etsiä yhteistä tietä eteenpäin esim. siinä,

kuinka voisimme yksityisautoilussa edetä kohti ympäristöystävällisten biopolttoaineitten käyttöä. Tästä voisi tulla koko Pohjolalle menestystarina, ja voisimme vahvistaa muun Euroopan ja koko maailman mielikuvaa Pohjolasta edistyksellisen teknologian ja ympäristöystävällisen autoilun kärkimaana.

Olen Venäjä-ohjelmasta ja yhteistyöstä Baltian maiden kanssa puhuessani viitannut siihen, että aito, kestävä kehitys lähtee aina ihmisistä. Se lähtee siis aina alhaalta päin. Hyvä hallinto, kestävä demokratia, menestyvä, kestävä talous ja ympäristövastuullinen politiikka lähtevät aina kansasta. Ihmisten asenteet, osaaminen ja laaja sivistys ovat ainoa tae kestävälle yhteiskuntapolitiikalle.

Voisin lyhyesti kuriositeettina mainita, että kun minulla oli mahdollisuus käydä Pietarissa vasta avatulla jätevesipuhdistusasemalla – johon pohjoismaat ovat antaneet NIB:in kautta ison panostuksen – laitoksen johtaja totesi, että on erittäin suuri merkitys siinä, että kansalaiset näkevät, että näihin asioihin panostetaan ja että ympäristökysymykset ovat sekä oman maan hallinnon että naapureiden asia. Näin myös kansalaisten asenteet voivat herätä.

Mutta samalla tavalla pohjoismainen yhteistyö lähtee alhaalta päin. Voin tuoda teille terveiset Kalottialueelta, jossa äskettäin kokoontuivat Suomen Lapin, Norrbottenin ja Finnmarkin alueen kylien edustajat. Monet kylät solmivat yhteistyösopimuksia ja päättivät jatkaa vierailuohjelmiaan. He uhmaavat kieli- ja kulttuurirajoja ja pyrkivät kehittämään yhteisiä, lähinnä matkailuun liittyviä projekteja, joilla edesauttavat väestön elinmahdollisuuksia noilla pohjoisilla alueilla. Näin siellä todellista pohjoismaalaisuutta, joka tuottaa käytännössä sekä kulttuurista että taloudellista lisäarvoa.

Hyvät ystävät, näitä kansalaisia varten me olemme tänne Reykjavikiin kokoontuneet. Kiitän jo etukäteen hyvin alkaneen kokouksen järjestelyistä islantilaisia ja toivotan menestystä kokoukselle.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:

Ärade ordförande! I en nyligen publicerad internationell jämförelse har man konstaterat att de nordiska länderna enligt en mängd olika parametrar tveklöst räknas in bland de tio främsta nationerna i världen. Parametrar för ekonomi och konkurrenskraft dominerar i bedömningarna. Somliga har med rätta frågat sig om man kan mäta välstånd och lycka på detta sätt. Är det inte trots allt så, att alla civiliserade nationer sist och slutligen i alla sina samhällsaktiviteter har som mål att skapa välstånd och lycka för sina medborgare. Även i detta avseende ligger de nordiska länderna främst bland världens nationer. Det är alltså inte att förundra sig över att man i Europa vänder blicken norrut, när man diskuterar ”ett socialt koncept för Europa”. Vi kan vara stolta över att vi med vårt eget koncept ligger främst bland världens nationer.

Mot denna bakgrund anser jag det självklart att de nordiska länderna fortsätter att utveckla det samarbete som har gjort Norden till ett i flera avseenden relativt sett friare område än Europeiska unionen, där individer, tjänster och kapital kan röra sig över gränserna och tillsammans bidra till de nordiska framgångarna.

Uttalade tvivel om i vilken utsträckning Nordiska rådet har en seriös uppgift tycker jag vi skall glömma. Jag är övertygad om att det nordiska samarbetet ännu på flera sätt kan främja medborgarnas välstånd i alla nordiska länder. Det arbete för att avlägsna gränshinder som arbetsgruppen under Schlüters ledning har utfört bör få fortsätta. Under fem decennier har vi åstadkommit mycket, men mycket är fortfarande ogjort.

Nordiska rådet behandlar under denna session i Reykjavík bland annat Rysslandsprogrammet och det arktiska samarbetsprogrammet. På dagordningen finns dessutom bland annat en handlingsplan för det nordiska energisamarbetet.

Vi anser det positivt att Rysslandsprogrammet poängterar stödet till demokratiseringsprocessen. I fråga om demokrati har de nordiska länderna långa och framgångsrika traditioner. Vi vet att det demokratiska samhället bygger på civiliserade medborgare. För detta behövs förutom ett samhällsorganiserat, diversifierat grundskolesystem även olika fora för den så kallade fria folkbildningen. Vi tänker sällan numera på att de nordiska folkhögskolorna exempelvis har haft en avgörande betydelse för vår demokrati som vuxit fram ur en bred folkbildning. Jag tänker mig att vi entydigt kan räkna in kyrkans sekellånga arbete i dessa folkbildningsinsatser. Nordiska rå-

det borde stödja och initiera program, som utgående från just detta brett upplagda folkbildningsarbete bidrar till att bygga upp demokratin i både Ryssland och Baltikum.

På sikt är en bra förvaltningskultur grunden för all fredlig demokratisk utveckling. Även på detta område kan de nordiska länderna stödja utvecklingen i grannländerna, på samma sätt som i Europeiska unionen.

Bästa vänner, Rysslands ekonomi växer med fart. Särskilt energisektorn expanderar extremt snabbt. Den snabba ekonomiska tillväxten ger de nordiska länderna möjligheter att hitta nya marknader i närmiljön. I ministerrådets Rysslands-program har man räknat upp stödformer också för småföretag, som söker sig möjligheter i Ryssland. De är välkomna och avslöjar att man i programmet har identifierat det som är väsentligt.

Både det arktiska samarbetsprogrammet och Rysslands-programmet riktar blicken mot norr. Vi vet att en stor del av världens tillsvidare oexploaterade energiresurser finns i de arktiska regionerna. Ryssland bygger en ny gasledning norrut och vi kommer inom en nära framtid att se hur denna gas i flytande form kommer att transporteras med fartyg från Murmansk till världsmarknaden. Dessa planer berör inte bara Norge utan hela det arktiska området och Norden.

Men energifrågorna kunde även på annat sätt uppmärksammas som ett gemensamt nordiskt tema. Vi representerar geografiskt vidsträckta stater. Vi har en rik natur och stora naturresurser. Vi är också föregångare inom exempelvis bioenergi. Särskilt Sverige har målmedvetet satsat på denna sektor. Vi borde söka oss en gemensam väg vidare, bland annat genom att diskutera hur vi inom privatbilismen skall kunna ta ett steg till i användningen av miljötillvända biobränslen. Det kunde utvecklas till en framgångshistoria för hela Norden. Vi kunde bland annat profilera oss gentemot Europa och hela resten av världen som ett föregångsland i fråga om progressiv teknologi och miljövänlig bilism.

När jag har talat om Rysslands-programmet och samarbetet med de baltiska länderna har jag hävdat att en reell, bärkraftig utveckling alltid utgår från individen, det vill säga kommer nerifrån. En bra förvaltning, hållbar demokrati, framgångsrik, bärkraftig ekonomi och en miljötillvänd politik utgår alltid från folket. Endast attityder, kunnande och en gedigen kultur utgör en garanti för en hållbar social politik.

Som en kuriositet kunde jag helt kort nämna, att jag vid mitt besök i S:t Petersburg på det nyss startade reningsverket – som de nordiska länderna via NIB i stor utsträckning har bidragit till – hörde direktören för anläggningen konstatera, att det har en avgörande betydelse att medborgarna ser att vi satsar på dessa frågor och att miljöfrågorna tillkommer både de nationella myndigheterna och grannländernas myndigheter. På så sätt kan också medborgarnas attityder påverkas.

På samma sätt kan vi säga att det nordiska samarbetet utgår från folket. Jag har hälsningar från Nordkalottområdet, där representanter för byarna i det finska Lappland, Norrbotten och Finnmark nyligen samlades. Flera byar ingick samarbetsavtal och beslöt fortsätta sina besöksprogram. De trotsar språk- och kulturgränser och går in för att utveckla gemensamma projekt, främst i anslutning till turismen, för att stötta medborgarnas möjligheter att överleva i de nordliga områdena. Jag mötte där en reell nordism, som i praktiken har ett mervärde både kulturellt och ekonomiskt.

Bästa vänner, för dessa medborgares bästa har vi samlats här i Reykjavik. Jag tackar redan på förhand islänningarna för de lyckade arrangemangen kring mötet och hoppas det skall bli framgångsrikt.

Steingrímur J. Sigfússon, den venstresosialistiske grønne gruppens talsmann:
Det var sådan i mit hjemmeområde, hvor jeg voksede op i den nordøstlige del af Island, at mange af de unge mænd om efteråret rejste væk og mod syd for at fiske om vinteren. Det var dengang, to gamle mænd stod på kajen og så alle disse mænd rejse bort fra bygden, at den ene sagde til den anden: "Der bliver ikke mange tilbage, når alle er gået."

Det samme gælder her. Der bliver ikke mange statsministre tilbage, når alle er gået. Jeg kritiserer, at tre ud af fem nordiske statsministre er gået og ikke er til stede til at holde deres indlæg, til at tage imod replikker og til at svare på spørgsmål. Det er kun en gang om året, vi har den her lejlighed til at udveksle meninger og stille spørgsmål til hinanden. Det har stået på vores agenda

i mange, mange måneder, at Nordisk Råd skulle holde sin session i Reykjavik i disse dage. Jeg har svært ved at forstå, at statsministrene ikke kan ordne det sådan, måske med undtagelse af den nye norske statsminister, at de kan være til stede. Det beklager jeg.

Men desuden vil jeg benytte lejligheden til at ønske ministrene i Norges nye regering og hele den nye rød-grønne regering tillykke. Vi i den venstresocialistiske grønne gruppe glæder os naturligvis især over, at vore partisøskende i Sosialistisk Venstreparti, deriblandt kammerater her fra gruppen i Nordisk Råd, tager plads i regeringen og varetager mange yderst vigtige opgaver. Nu er det op til os andre steder i Norden at sørge for, at flere rød-grønne regeringer ser dagens lys i den nærmeste fremtid.

Det går godt for de nordiske lande. For nylig var der to omfattende internationale undersøgelser, hvor man forsøgte at sammenligne dels livskvalitet i landene, dels konkurrenceevne. De beviste, at de nordiske lande har en stærk status i en sådan sammenligning. Resultaterne i den nyeste rapport fra FN's udviklingsinstitut, UNDP, om livskvalitet er ikke overraskende. Vi ved, at de nordiske velfærdssamfund skaber bedre betingelser for alle deres indbyggere og skaber mere almen velfærd, end man almindeligvis kender andre steder. I rapporten står Norge øverst, Island er nummer to, Sverige er på 6. pladsen, Finland på 13. pladsen og Danmark på 14. pladsen af de knap 160 stater, som står på listen.

Men det overrasker måske flere, at når man forsøger at vurdere landenes konkurrenceevne inden for erhvervslivet – jævnfør den nyeste rapport fra World Economic Forum – så står de nordiske lande også utrolig stærkt. Der troner Finland øverst, så kommer Sverige på 3. pladsen, Danmark på 4. pladsen, Island på 7. pladsen og Norge på 9. pladsen.

Eksperter taler især om den bemærkelsesværdige kendsgerning, at forholdsvis omfattende velfærdssystemer ikke svækker de nordiske landes konkurrencestilling – snarere tværtimod. Som sagt: Den nordiske samfundsmodel virker godt. Den skaber megen og almen livskvalitet, og de nordiske lande står stærkt i konkurrencen mellem de økonomiske og beskæftigelsesmæssige anliggender i globaliseringens tid.

De nordiske lande har som sagt ikke den mindste anledning til andet end at være stolte af de resultater, de har opnået, og være overbevist i deres tro på, at den samfundsstruktur, der er blevet udviklet med et blandet økonomisk system, lighed i levevilkår og et stærkt offentligt solidarisk velfærdssystem, er den samfundsstruktur, vi vil have. Opgaven er derfor at udvikle den nordiske model videre, ikke opgive den.

Præcis det samme gælder det nordiske samarbejde. Vi i den venstresocialistiske grønne gruppe vil stå vagt om et stærkt nordisk samarbejde og forsøge at yde vores bidrag til at udvikle det og give det liv og indhold. Vi har spillet en stor rolle med hensyn til at sætte sager på dagsordenen dér, så vel som i udenrigs- og fredsspørgsmål, og udforme ideologien om civile og forebyggende fredsforanstaltninger. At arbejde på at give den ideologi følgeskab i den internationale sammenhæng er en mere værdig opgave for de nordiske lande end at støtte eller følge med amerikanerne og englænderne i en ulovlig krig i Irak eller andre steder i verden.

Vi i den venstresocialistiske grønne gruppe taler for miljøbeskyttelse, bekæmpelse af prostitution og menneskehandel og så vidare. Vi støtter færingenes ønske om selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd, og vi mener, at netop ved at reagere positivt på det færøske ønske om medlemskab viser de nordiske lande, at deres samarbejde er i stadig udvikling og under opbygning. Her må vi have en hurtig beslutning, vi kan ikke have den her sag udskudt fra den ene session til den næste.

Der er som sagt tilstrækkelig mange opgaver, og vi nordiske politikere kan have tillid til, at vi har vore landsmænds støtte og velvilje, når vi samarbejder i en demokratisk og fredelig ånd på nordisk plan.

Anita Johansson, den sosialdemokratiske gruppens talskvinne:
Herr president! Vi behöver varandra. I december drabbades Asien av en stor naturkatastrof som trots avståndet från Norden kom att drabba många av våra medborgare. Den nordiska samhörigheten kom till uttryck genom gemensamma insatser för att bistå de drabbade.

Nu pågår ett arbete mellan de nordiska regeringarna för att ytterligare stärka den nordiska beredskapen mot katastrofer. Det tycker vi socialdemokrater är mycket bra.

Sedan järnridåns fall har de nordiska staterna i samverkan kunnat bidra till att helt nya förutsättningar skapas kring Östersjön. Tack vare denna nordiska samverkan kan de nordiska staterna med fog hävda att vi spelat en större roll än andra när det gäller att ge stöd till Estlands, Lettlands och Litauens krav på respekt för självständighet och till att dessa tre grannländer numera har säte och stämma i Europeiska unionen. Det kan vi vara stolta över, herr president!

Att Östersjöregionen i dag är Europas främsta tillväxtregion är inte enbart det nordiska samarbetets förtjänst, men det nordiska samarbetet är en väsentlig del i detta. Det är jag fullständigt övertygad om.

Att det organiserade samarbetet därtill haft den största betydelse för miljöinvesteringar, främst genom vårt samarbetsorgan Nefco, Nordiska finansieringsbolaget, och Nordiska investeringsbanken i Östersjöregionen är otvetydigt. Detta spelar en viktig roll för att åstadkomma en hållbar, varaktig, utveckling i Norden och dess närområden.

Få torde ifrågasätta att samarbetet och rörligheten i Norden har en mycket stor betydelse för den ekonomiska utvecklingsnivån i våra länder och att den också har en mycket stor betydelse för hundratusentals människors livschanser.

Det finns emellertid ingen djupgående analys av hur stort bidrag rörligheten i Norden utgjort. Detta tycker jag är någonting som vi bör återkomma till.

Herr president! Den gemensamma servicetjänsten Hallå Norden har bidragit inte bara till att uppmärksamma vikten av att undanröja gränshinder utan också till att det genom Nordiska ministerrådet tagits initiativ som undanröjt och minskat många av våra gränshinder.

En viktig insats för att främja rörligheten i Norden är, tycker jag, inte minst det organiserade samarbetet med Nordjobb. Inom ramen för det här projektet har sedan dess start drygt 15 000 av våra ungdomar getts chansen att prova ett annat arbete i ett annat nordiskt land i form av sommarjobb. Det är viktigt, tycker jag, att Nordiska ministerrådet ger Nordjobb, som har Föreningen Norden som huvudman, tillräckliga ekonomiska resurser även de kommande åren.

De nordiska regeringarna bör verka för åtgärder för att främja språkförståelsen i Norden och för att den blir ett prioriterat område.

Herr president! Många av oss har i år deltagit i markeringen av unionsupplösningen mellan Sverige och Norge. Unionsupplösningen år 1905 förtjänar uppmärksamhet av flera skäl, tycker jag. Den bidrog till att påskynda demokratins genombrott i Sverige och är ett exempel på en unionsupplösning utan att en enda droppe blod spillts.

Jag hade glädjen att tillsammans med tusentals andra lyssna till de svenska och norska statsministrarna i Karlstad den 23 september. Det här bekräftar väl bara det starka sambandet mellan Sverige och Norge och att vi hör ihop i Norden.

Detta är min sista session. I dag kan jag glädjas över att jag är ledare för den största gruppen i Nordiska rådet tack vare, från min aspekt, det goda valresultatet i Norge. Det känns inte så dumt.

Jag skulle vilja avsluta med att citera en socialdemokratisk partiledare och statsminister – detta med anledning av allt som sagts om den nordiska välfärdsmodellen:

"Det socialdemokratiska perspektivet innebär en välfärdsmodell med ett mycket starkt medborgarperspektiv och en bred solidaritet grupper emellan. Den bärs av höga offentliga utgifter. Den syftar till en stark omfördelning mellan olika grupper." Vidare: "Den syftar till omfördelning mellan de som är friska och de som är sjuka. Mellan de som är unga och de som är gamla. Mellan de som har arbete och de som inte har arbete." I denna anda vill jag att vi ska arbeta vidare för Nordiska rådets framtid.

Landsstyremand for nordiske anliggender **Jógvan við Keldu**:

Herrr præsident! Ved denne lejlighed, hvor hele det nordiske samarbejdsapparat er samlet i Reykjavik, vil jeg i år benytte lejligheden til at fremsætte nogle synspunkter om det nordiske samarbejde i Nordens vestlige del eller Vestnorden, som det ofte kaldes.

I oktober 2002 nedsatte samarbejdsministrene en arbejdsgruppe, som skulle lave en redegørelse om Vestnorden i det nordiske samarbejde. Arbejdsgruppen afleverede denne redegørelse i maj 2003. Jeg vil sige, at det er en udmærket redegørelse med mange gode analyser og betragt-

ninger og udmærkede forslag til aktivitetsområder for samarbejde i Vestnorden og med Vestnorden i det samlede Norden.

Som vi ved, blev redegørelsen henvist til alle fagministerrådene med ønsket om en tilbagemelding om aktiviteter i Vestnorden og med Vestnorden. Selv efter to sådanne runder er det ikke helt enkelt at få øje på, hvilke samarbejder der er opstået på grund af denne redegørelse. Den nævnte arbejdsgruppe anbefalede, at samarbejdsministrene fire år efter, at redegørelsen blev afleveret, det vil si i 2007, skulle iværksætte en opfølgende overordnet vurdering af udviklingen i det nordiske samarbejde i Vestnorden og i samarbejdet med Vestnordens naboer.

Nu er halvdelen og mere til af denne fire-årsperiode allerede gået, så i virkeligheden skal denne vurdering foretages om halvandet år. Her står vi noget svagt. Skal redegørelsen føre til resultater, må vi politikere og ministre, som repræsenterer Vestnorden i det nordiske samarbejde, i fremtiden være mere aktive og mere innovative. Vi må selv blive dygtigere til at fostre ideer til samarbejde med tydelig nordisk nytte. Det er os, der må vise vores respektive kolleger, hvad Vestnorden kan byde på af samarbejdsområder, hvor samarbejdet kan gavne hele Norden.

Hvordan dette realistisk, relevant og dynamisk kan udføres, må vi ministre fra Vestnorden selv se på, så de kan sættes i gang. Vi må både tage initiativet og ansvaret for, at dette bliver en succes. Lad os stå sammen og udvikle det vestnordiske samarbejde i endnu højere grad.

Jeg er temmelig sikker på, at hvis vi i Vestnorden i fællesskab er mere aktive og innovative, så vil også det samlede Norden være aktivt og innovativt i Vestnorden og med Vestnorden, så en stærkere bro bliver bygget fra Vestnorden og det øvrige Norden til landene øst for Østersøen.

Inge Lønning, den konservative gruppens talsmann:
53 år er gått siden Nordisk Råd ble til. Helsingfors-avtalen har rukket å bli 43 år gammel. Som institusjon er Nordisk Råd noe vi skal være stolte av. De nære forbindelsene vi har til hverandre over landegrensene og ikke minst over partigrensene, er noe unikt i internasjonal sammenheng. Takket være denne gode kontakten, politiske ildsjeler og et velfungerende embetsverk har vi klart å skape ordninger som mange i dag tar for gitt, og som gjør hverdagen enklere for mennesker.

Den danske statsminister siterte Søren Kierkegaard i sitt innlegg ved begynnelsen av debatten. Kierkegaard har sagt mange kloke ting, blant annet følgende: "Livet kan kun forståes baglæns, imedens det må leves forlæns." Det gjelder også for det nordiske samarbeid. Det kan bare forstås baklengs, men vi er nødt til å leve det forlengs.

I dag står Norden overfor mange utfordringer. De fleste av dem henger sammen med at verden blir mindre, kontakten over grensene blir mer intens. Det er en utvikling som har pågått lenge, og som vil forsterkes på alle områder. Våre land står overfor en konkurranse fra andre deler av verden som krever en ny og mer fremtidsrettet politikk. Nordisk næringsliv og nordiske arbeidsplasser blir utfordret fra både fjernt og nært. Kina, Russland, India utdanner ingeniører og akademikere i et omfang og et tempo som kan ta pusten fra de fleste.

Hvordan møter vi denne konkurransen? Mange på venstresiden sier: Steng grensene, lag reguleringer og nye lover. Vårt svar er det motsatte: færre reguleringer, færre lover, åpnere grenser. Og viktigst av alt: en bedre skole, som gir mer kunnskap.

Et typisk eksempel på å møte fremtiden feil er den venstresosialistiske grønne gruppens forslag om forbud mot kommersialisering av vann. Konkret ville det bety at alle typer kildevann som i dag selges på flasker, ville bli forbudt. Men slike forbud regulerer bort arbeidsplasser, kreativitet og skapervilje. Økonomisk vekst er ikke bare viktig for å sikre velferden. Det er også den viktigste faktoren når det gjelder å sikre demokrati og fred.

Norden må satse på utdanning. Det er ikke lenger godt nok å sende flest mulig elever og studenter inn i et mest mulig langstrakt utdanningssystem. Vi må også legge vekt på resultatene og kvaliteten av våre utdanningssystemer. De er ikke alltid oppmuntrende for de nordiske lands vedkommende. I de fleste sammenhenger kommer vi ut middelmådig i internasjonale undersøkelser, med Finland som et hederlig unntak. Skal vi trygge vårt fremtidige velferdssamfunn, er vi nødt til å skjerpe kravene til kvalitet i vårt eget utdanningssystem. Igjen et eksempel: Det første vår nye norske utdanningsminister gjorde, var å skifte navn til kunnskapsminister. Det neste han gjorde, var å ta over ansvaret for barnehagene. Det tredje han gjorde, var å fjerne kra-

vet om annet fremmedspråk i grunnskolen, og det fjerde var å fjerne minstekrav for å komme inn på lærerhøyskolene. Det må kunne kalles en flying start for en kunnskapsminister!

Det er ikke noe nytt at verden blir mindre. Forskjellen er bare at det går mye fortere enn før. Da globaliseringen skjøt fart, så sosialistene bare trusler i globaliseringen. Store transnasjonale selskaper ville ta over hele verden. Demokrati og lokalt næringsliv ville bli erstattet av McDonald's, Coca Cola og Budweiser. De store kjedene ville ta over alt og diktere fremtiden for alle. De som trodde dette, tok feil! De tok dundrende feil!

Visst er verden blitt mindre, men det gis større muligheter for alle. Takket være ny teknologi er markedet åpnet for små selskaper fra små land. Typiske eksempler er Nokia og Ericsson. Vi ser at islandsk næringsliv kjøper opp stadig mer av næringsliv i land som er langt større enn Island. Globaliseringen med åpnere grenser og sterkere konkurranse fører til at kravene til kvalitet i produktene skjerpes. Det er en utvikling vi i Norden må være med på, og som vi må påvirke. Er vi i førersetet, vil våre velferdssamfunn også i fremtiden være blant verdens beste. For at vi skal klare det, kreves det:

- mindre, men sterkere stat
- mindre, men bedre styring
- færre, men bedre reguleringer
- lavere, men mer treffsikre skatter og avgifter
- færre, men bedre politikere

I det siste har WTO-forhandlingene preget både nyhetsbildet og politiske diskusjoner. Noen mener at WTO er en trussel mot Norden og mot våre nedarvede samfunnsstrukturer. Det er en vrangforestilling. Historisk finnes det ingen eksempler på at proteksjonisme har ført til økonomisk vekst, fjerning av fattigdom, bedre utdannelse eller sterkere demokrati.

For nesten 16 år siden falt Berlin-muren, en mur som var skapt i sosialismens navn, og som skulle beskytte de såkalte folkedemokratiene. Nå har våre land muligheten til å fjerne en mindre synlig mur, som ikke voktes av maskingevær, men av tollmurer og proteksjonistiske politikere, særinteresser og folk som ønsker å bevare sine privilegier. Løsningen ligger ikke i doktriner som har gått ut på dato. Det vi må gjøre, er å legge til rette for at Norden kan være en foregangsregion for fremtidens globale løsninger.

De nordiske land har hittil valgt forskjellige veier i utenrikspolitikken. Tradisjonelt har Norge og Island valgt selvstendighetslinjen utenfor EU, mens Finland og Sverige har valgt nøytralitetslinjen uten NATO-medlemskap. Begge alternativene er preget av strutsens tilnærming til virkeligheten. Selvstendighet og nøytralitet er illusjoner som bør skrinlegges. Som våre baltiske venner skulle alle nordiske land hatt medlemskap i både NATO og EU. På den måten kunne vi sammen, ikke minst på bakgrunn av vårt tette samarbeid i Nordisk Råd, spille en viktig og aktiv rolle på den internasjonale arena. Sammen kan vi bli en sentral premissleverandør i Europa.

Jeg tillater meg å avslutte med å sitere den finske talmann, Paavo Lipponen, fra den tale han holdt i forrige uke ved markeringen av 50-årsminnet for Finlands medlemskap i Nordisk Råd. Han sa: "Nu saknar vi ett gemensamt strategiskt tänkande. I all provensialism ser vi inte att EU går på. Unionen samarbetar med Ryssland och i närområdena. De nordiska länderna har med sina olika linjer sovande sett sin lycka flyga förbi i många frågor. När kommer den dag då vi finner varandra i EU som en stark faktor?"

Mitt håp er at den dag kommer snart. Takk for oppmerksomheten.

Gabriel Romanus (midtengruppen, fp):

Ärade president! Jag vill först säga att jag delar Inge Lønnings förhoppning att alla nordiska länder en dag ska vara medlemmar av både EU, NATO och Europeiska monetära unionen.

Men jag följde också med intresse den diskussion som fördes här tidigare om den nordiska välfärdsmodellen. Det kan naturligtvis synas som en semantisk diskussion: Finns det någonting sådant som en nordisk välfärdsmodell? Ja, min uppfattning som medlem i mittengruppen är att vi har mycket gemensamt i Norden när det gäller välfärdspolitiken, så det kan vara fullt befogat att tala om nordisk välfärdsmodell – även om det samtidigt är så att det finns många skillnader.

Ett av värdena med det nordiska samarbetet är ju just att vi kan lära av varandra och förbättra vår politik genom det nordiska samarbetet.

Den nordiska välfärdsmodellen står inför stora utmaningar, både demografiska och inte minst från EU, som ju representerar en mera råbarkad kapitalism än vi är vana vid.

Inge Lønning talade om att Budweiser har varit en välsignelse för världen i globaliseringen. Jag skulle nog vilja anmäla en avvikande mening just på den punkten, efter att ha sett vad Budweiser ställer till med till exempel i u-länderna.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att ett exempel på vad vi kan lära oss i det nordiska samarbetet är det som den danske statsministern kallade för *flexicurity*, alltså den danska kombinationen av rörlighet på arbetsmarknaden och trygghet när man blir utan jobb. Jag förmodar att Nordiska ministerrådet, även om ni inte har detaljbehandlat den norska regeringens program, ändå känner att ni kan arbeta efter den norska regeringens program.

Min fråga till Inge Lønning är om han har något att invända mot den norska regeringens program – bortsett från den semantiska delen.

Inge Lønning:
Jeg har ikke noe spesielt forhold til Budweiser, verken når det gjelder aksjer eller på annen måte. Jeg brukte det utelukkende som et eksempel på en feil prognose, nemlig at de store overnasjonale selskapene ville underlegge seg hele verden. Det slår ikke til, bl.a. på det markedet som gjelder bryggerier, har vi jo i de seneste årene sett en motsatt trend, både i vårt hjørne av verden og andre steder, nemlig at det er nisjer for mindre og lokale produkter med sin egenart. Det er ingen ting som tyder på at den tanken holder stikk, at hele verden kommer til å bli ensartet på grunn av globaliseringen.

Så til Gabriel Romanus sitt innholdsmessige spørsmål. Vi kan selvfølgelig springe over diskusjonen om hvorvidt den nordiske modellen er et treffsikkert uttrykk eller ikke, for den har vi lagt bak oss tidligere i denne debatten. Men til spørsmålet om jeg har noe å innvende mot den norske regjerings program er svaret nei. Men jeg skulle ønske at vi investerte hovedenergien vår ikke i å lovprise den nordiske modellen, men i å se på de utfordringene som nettopp vår tradisjonelle måte å drive velferdspolitikk på, står overfor. Utfordringene er hemlig formidabelt store.

Jeg pekte i et tidligere replikkordskifte på det som for meg ser ut til å bli den største utfordringen, nemlig hvordan er vi i stand til å justere den nedarvede modellen som vi begynte å bruke på 1950-tallet, og som var helt veltilpasset i den situasjonen, nemlig de universelle, obligatoriske ordninger. I en situasjon, hvor den gjennomsnittlige private kjøpekraft er blitt mangedoblet i forhold til det som var tilfellet for 50 år siden, er det åpenbart behov for store justeringer.

Da står vi overfor det dilemmaet som jeg pekte på, at hvis vi stimulerer folks etterspørsel etter stadig flere offentlige gratistjenester, samtidig som den private kjøpekraft fortsetter å øke, vil vi til sist havne i en situasjon som vil likne på den Tyskland befinner seg i, nemlig at man har lagt seg til med en velferdsstat som er som en elefant på leirføtter, og som på et eller annet tidspunkt faller sammen med et brak.

Gabriel Romanus:
Ärade president! Jag uppfattar inte att den norska regeringens program, lika lite som de tidigare programmen, är enbart ett lovprisande av den nordiska modellen. Det är väl snarare en fråga om att utveckla den nordiska välfärdsmodellen – jag hoppas i vart fall att det är en riktig tolkning – och jag noterar att vi är överens om att programmet som sådant kan vara en bra grund för ministerrådets arbete.

Möjligen, till skillnad från Inge Lønning, är min uppfattning att man mycket väl kan försvara en universell, obligatorisk modell inom socialförsäkringen, utan att för den skull allting ska vara gratis i en sådan modell; man kan arbeta med avgifter. Men det är ett stort värde i att ha socialförsäkringar obligatoriska, därför att då garanterar man att ingen ramlar igenom skyddsnätet, som man sedan får ta hand om med något slags välgörenhetsmodell.

Till slut skulle jag vilja be Inge Lønning att inte så okritiskt hylla globaliseringen. Den förtjänar lika lite som den nordiska välfärdsmodellen att hyllas okritiskt. Globaliseringen av alkoholhandeln, personifierad av Budweiser – res gärna i u-länderna och se hur de breder ut sig! – är motsatsen till ökad välfärd, just därför att globalisering och konkurrens är bra för nyttigheter som vi vill ska öka, men det är inte bra för beroendeskapande droger.

Inge Lønning:
Nei, min hensikt er ikke å lovprise globaliseringen. Min hensikt er å reise spørsmålet: Hva er en fornuftig politisk strategi i møte med globaliseringen? Det var det mitt innlegg dreide seg om. Den konstruktive strategi er etter min oppfatning ikke ulike utgaver at proteksjonistisk tankegang og nasjonale særregler som forsøker å sette sperringer. De utfordringene som Gabriel Romanus pekte på, som er helt ekte, må møtes på en annen måte og med langt mer offensive internasjonale strategier.

Når det gjelder den nordiske velferdsmodellen, er mitt anliggende verken å lovprise den eller å kritisere den i og for seg. Mitt anliggende er at vi skal være offensive hver i våre land i forbindelse med å justere og forandre modellen, slik at vi ikke havner i den type situasjon som for eksempel tyskerne er havnet i, at fordi de ikke har vært villig til å justere og reformere i takt med den alminnelige velstandsutvikling, havner de i en situasjon hvor de i stedet tvinges til drastiske nedbygginger.

Outi Ojala (den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Jag skall börja med att säga att det alltid är intressant att debattera med Inge Lønning. Han tar upp de konservativa värdena. Så man kan inte låta bli att gå upp i talarstolen.

Hyvät ystävät! Inge Lønning antaa kyllä aina aihetta kommentteihin ja herättää keskusteluja. Sehän on kai tarkoituksin. Mutta tämä on sikäli hassua, että meillä ei kyllä enää ole mukana hallituksen edustajia ja tästä tulee ehkä vain poliittisten ryhmien keskinäinen väittely.

Pakko kommentoida vesiasiaa, josta Inge kritisoi vasemmistososialistista vihreää ryhmää toteamalla, että se on osoitus meidän vanhanaikaisuudesta. – Päinvastoin. Kysymys on siitä, että vesikysymykset tulevat yhä tärkeämmiksi varsinkin kehitysmaissa. Ennen kaikkea meidän Pohjoismaissakin olisi syytä olla huolissamme niistä kansainvälisistä kehityssuunnista, että vesijärjestelmiä ollaan yksityistämässä.

Ainakin me vasemmistososialistit haluamme meidän kansalaistemme saavan jatkossakin vettä siten, että vesi ei ole yksityistetty. Katsokaa, mitä tapahtuu kehitysmaissa.

Outi Ojalas tale i svensk oversettelse:
Jag skall börja med att säga att det alltid är intressant att debattera med Inge Lønning. Han tar upp de konservativa värdena. Så man kan inte låta bli att gå upp i talarstolen.

Bästa vänner! Inge Lønning ger nog alltid anledning till kommentarer och väcker diskussion. Det är väl också avsikten. Men detta är såtillvida lustigt att vi inte längre har regeringsrepresentanter med oss och det kanske uppstår bara en intern debatt mellan de politiska grupperna.

Jag måste kommentera vattenfrågan för vilken Inge kritiserade den vänstersocialistiska gröna gruppen och menade att den är ett bevis på vår gammalmodighet. Tvärtom. Det handlar ju om att vattenfrågor håller på att bli allt viktigare särskilt i utvecklingsländerna. Framför allt har även vi i Norden anledning att vara bekymrade över den internationella trend som innebär att vattensystemen privatiseras.

Åtminstone vill vi vänstersocialister att våra medborgare skall få vatten även i fortsättningen så att vattnet inte har privatiserats. Se efter vad som händer i utvecklingsländerna.

Inge Lønning (den konservative gruppen, H):
Regjeringsmedlemmenes fravær kan jeg vanskelig ta ansvar for. Hadde det vært den forrige norske regjeringen, skulle jeg ha tatt ansvaret.

Når det gjelder Outi Ojalas kommentar til min lille visitt til den venstres sosialistiske grønne gruppens forslag om vannproblemene, er vi skjønt enige om at problemene er reelle. Det er i det hele tatt ikke uenighet om at det der ligger kolossale utfordringer som man må ta tak i. Det vi er uenige om, er hva *svaret* på utfordringene er. Det jeg påpekte, var at det å lage et globalt forbud som skal gjelde på samme vis overalt på kloden, uavhengig av hvorledes problemene ser ut, desidert ikke er måten å møte denne utfordringen på.

Ole Stavad (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg kan ikke lade være med at sige til Inge Lønning, at jeg egentlig synes, det er dejligt at opleve en konservativ, der vedstår sine konservative synspunkter. Det kan jo heller ikke være overraskende, at et fremtidsorienteret konservativt medlem ikke mener, der er nogen grund til, at vi specielt skal forsvare den nordiske velfærdsmodel, når man aldrig har deltaget i at være med til at bygge den op. Men jeg synes, det er interessant at lytte til, at de konservative – i hvert fald Inge Lønning – mener, at vi i det nordiske samfund skal bevæge os over imod den amerikanske model. Hvis man gør folk rigere, eller de bliver rigere, så kan de betale mere og mere selv. Konsekvensen af det er jo, at der er en del, der ikke bliver rigere. Det gør alle ikke, og alle undersøgelser viser, at forskellene imellem rige og fattige bliver stadig større også i vore nordiske lande.

Derfor vil jeg godt takke det norske formandskab for, at man har sat den nordiske velfærdsmodel på dagsordenen. Der ligger ikke i det, jeg siger, og jeg har ikke hørt, der ligger i det, nogen andre siger, at vi ikke skal justere og forholde os til virkeligheden, også i forhold til den velfærdsmodel og den måde, vi konkret udmønter den på, men vi holder fast i universalmodellen. Det er også en vigtig del af vores konkurrenceevne og vores svar på globaliseringen, som har vist sig at være stærkere og bedre end det, man har set noget andet sted i verden.

Inge Lønning, (den konservative gruppen, H)::
Jeg kjenner ikke dansk politisk historie godt nok til å replisere på det, men i hvert fall for Norges vedkommende er det fullstendig forkjært å hevde at ikke Høyre og de konservative har vært med på å bygge og utvikle norsk sosialpolitikk. Det er simpelthen en kapital vrangforestilling når det gjelder det faktiske forhold.

Når det gjelder USA, har jeg ikke trukket det inn, og jeg har ikke antydet i det hele tatt at jeg ser forbildet for en videreutvikling av de nordiske lands velferdspolitikk der. Men for å svare Ole Stavad vil jeg ta et konkret eksempel. Den forrige norske regjering foreslo for Stortinget å avvikle den universelle gravferdsstøtten som da hadde eksistert i Norge i 15 år, og som var på 4 000 kr som ble sendt til ethvert norsk dødsbo til fordeling blant arvingene, også de arvingene som overtok dødsbo med milliardbeløp.

Etter mine begreper er det en helt misforstått form for velferdspolitikk. Det regjeringen gjorde, var etter mitt skjønn helt riktig. Og jeg er glad for at stortingsflertallet isteden sluttet seg til å dekke fullt ut utgiftene, som i gjennomsnittet er fem ganger høyere enn dette beløpet, for dem som dokumentert har behov for å få dem dekket, mens man sluttet med å sende rundt noen tusenlapper til alle dem som ikke har bruk for dem.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Av og til blir man litt usikker på om min gode venn Inge Lønning ønsker at vi skal ta ham på alvor. Men i og med at han taler på vegne av de konservative her i Nordisk Råd, skal vi ta ham på alvor.

For det første var det en ganske grov forfalskning i forhold til historiebeskrivingen måten han beskriver den nordiske velferdsmodellen på. Inge Lønning sier at vi begynte å bruke modellen på 1950-tallet, som om vi plutselig slo på en bryter og så begynte vi å bruke en modell.

Den nordiske velferdsmodellen er kjempet fram. Det startet lenge før krigen. Det var kamper som startet på 1930-tallet. Dette vet Inge Lønning ganske mye om. Dette var kamper som venstresiden i politikken og fagbevegelsen stod sammen om. De kjempet fram den nordiske velferdsmodellen. Høyresiden har ikke stått på pådriversiden. Jeg tror også Inge Lønning er enig

med meg i at det ikke er høyresiden i politikken, de konservative, som har stått i forkant. De har i noen tilfeller stemt imot, i andre tilfeller har de vært med. Det er det faktiske forholdet og den riktige historieskrivingen. Det synes jeg Inge Lønning skal forholde seg til når han omtaler den nordiske velferdsmodellen.

Inge Lønning, (den konservative gruppen, H)::
Det er jo en vidunderlig del av demokratiet at hver enkelt av oss selv avgjør hva vi tar på alvor, og hva vi tar som spøk. Det er en av de fremste egenskapene ved et fritt samfunn.

Vi får sikkert anledning til å vende tilbake til den relativt langdryge diskusjonen om den nordiske velferdsmodellen under det norske formannskapet neste år. Men jeg må få returnere til Rolf Reikvam at heller ikke hans historieskriving holder tilnærmelsesvis mål. Begynnelsen til en planmessig sosialpolitikk i Norge går tilbake til slutten av 1800-tallet, og ikke til mellomkrigstiden. Og utviklingen av sosialpolitikk og tanken om en sosial stat er i hvert fall ikke oppfunnet i de nordiske land. Den som oppfant det i europeisk sammenheng, var ingen annen enn jernkansleren Bismarck. Om man vil rubrisere ham på venstre- eller høyreside i politikken, kan jo være en smakssak. Men denne tvangstanke at alt som er velment per definisjon kommer fra venstresiden, vil nok jeg mene er en av venstresidens aller farligste tvangstanker.

Satu Taiveaho (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa puheenjohtaja, hyvät neuvoston jäsenet! Nuorten pohjoismainen neuvosto on tehnyt viikonlopun kokouksessaan monia tärkeitä esityksiä, joiden esille nostoa ja täytäntöön panoa pidän tärkeänä. Erään heidän esiin ottaman asian haluan nostaa erityisesti esiin, nimittäin esityksen siitä, että tuettavan nuorisotoiminnan ikärajaa olisi syytä nostaa nuorisokomiteassa ja sen alaisessa toiminnassa 25:stä 30 ikävuoteen. Mielestäni tämä on hyvä ja tärkeä esitys ja sopusoinnussa vastaavan Euroopan komissiossa vireillä olevan toimen kanssa.

Tärkeintä on tietysti miettiä sitä, miten saataisiin nuoria mukaan poliittiseen toimintaan laajemminkin, ja tässä yhteydessä erityisesti sitä, miten nuoret saataisiin kiinnostumaan enemmän pohjoismaisesta yhteistyöstä. Pohjoismainen yhteistyö tarvitsee jatkajia tulevaisuudessakin. Tämän päivän varhaisnuoret ovat eläneet koko aktiivisen ikänsä Euroopan unionin sekä globaalin yhteistyön aikana, ja suuntautuminen kansainvälisiin asioihin on luontevaa. Toisaalta tämä tarjoaa mahdollisuuksia Pohjoismaiden neuvoston toiminnalle, mutta toisaalta se haastaa meidät miettimään, miten saataisiin nuoret suuntautumaan EU:n lisäksi myös Pohjoismaiseen yhteistoimintaan.

Nykyinen ikäraja 25 ei ole sopusoinnussa sen kanssa, että käytännössä tavallisesti nuorisojärjestöissä toimivat 15–30-vuotiaat. Siksi tämä ikäraja 25 tuntuu osittain keinotekoiselta ja rajaa näin ulkopuolelle sellaisia nuoria toimijoita, jotka saattavat olla erityisen motivoituneita ja perehtyneitä pohjoismaiseen yhteistyöhön. Siksi haluan osoittaa tässä yleiskeskustelussa tukeni tälle Nuorten Pohjoismaiden neuvoston esiin ottamalle asialle.

Samalla täytyy todeta, että näen tärkeäksi, että nuorisojärjestöissä olisi yhä enemmän todella nuoria ja varhaisnuoria, niitä nuoria, jotka eivät voi nousta perinteisen ja varsinaisen poliittisen toiminnan kautta mukaan. Toivon, että tilaa annettaisiin yhä enemmän näille oikeasti nuorille toimijoille. Kun tilanne on kuitenkin se, että nuorisojärjestöissä toimii paljon yli 25-vuotiaita, olisi ikärajan nosto todellista tilannetta vastaavaksi tarpeen. Pohjoismaiden neuvoston vetovoimaa ja kiinnostavuutta tulee aktiivisesti lisätä.

Nuorten asiat saisivat olla myös vahvemmin esillä. PN:stä ei saa tulla vain kokeneiden ja iältään vanhempien yhteistyöelintä, vaan sen tulee viedä kaiken ikäisten asioita eteenpäin ja olla avoin uusille toimijoille, uudenlaisille ajatuksille, toiminnan kehittämiselle ja tehostamiselle! Nuorten kiinnostuksen heräämisen kannalta on ensiarvoista, että he kokevat PN:n olevan heitä varten, ajavan heidän asioitaan!

Nuorille tulee antaa tilaa ja tukea kaikessa poliittisessa toiminnassa täällä Pohjoismaiden neuvostossakin, jotta tämä saataisiin kiinnostavaksi. Ensisijaisesti nuorille tulee antaa tilaa ja mahdollisuuksia tulla varsinaiseen Pohjoismaiden neuvostoon. Yhä enemmän tarvitaan nuoria edustajia parlamentteihin, ja heidän nousuaan niihin tulee edesauttaa ja tukea. Tässäkin kun kat-

selee ympärille, kaikella kunnioituksella hyvät ystävät, täytyy sanoa, että nuorena kansanedustajana tuntee olevansa varsin yksinäinen susi. Nuoria tarvitaan mukaan lisää.

Pohjoismaisen yhteistyön lisääminen on tärkeää, ja sitä tarvitaan myös nuorisojärjestöjen välillä. Siksi haluan kannattaa tätä edellä kuvaamaani Nuorten Pohjoismaiden neuvoston ehdotusta ja toivon, että näiden ehdotusten toteutumista myös aktiivisesti seurataan.

Arvoisa puheenjohtaja! Olen myös erityisen iloinen, että Norjan yhteistyöministeri otti puheessaan esiin nuorten asiat, ja suunnitelmat nuorten paneelin asettamisesta ovat oikeita.

Hyvät ystävät! Nuorissa on voimaa. Annetaan heille vain enemmän tilaa ja mahdollisuuksia.

Satu Taiveahos tale i svensk oversettelse:

Ärade ordförande, bästa rådsmedlemmar! Ungdomens nordiska råd har vid sitt möte under helgen beslutat om flera viktiga framställningar, som jag anser är viktiga att presentera och förverkliga. En framställning vill jag särskilt ta fram, nämligen förslaget att åldersgränsen för den stödda verksamheten i ungdomskommittén borde höjas från 25 år till 30 år. Jag anser detta vara en bra och viktig framställning i samklang med motsvarande åtgärder inom Europeiska kommissionen.

Det är särskilt viktigt att diskutera hur vi kunde aktivera ungdomar på bred front inom politiken och i detta sammanhang särskilt hur ungdomar kunde fås att bli mera intresserade av det nordiska samarbetet. Någon måste ju ta över i framtiden. Dagens skolungdomar har levat hela sitt aktiva liv inom den Europeiska unionen och i tider av globalt samarbete inriktar de sig på ett naturligt sätt på internationella frågor. Det öppnar nya möjligheter för aktiviteter inom Nordiska rådet, men utmanar oss samtidigt att fundera över hur vi kunde få ungdomarna att vid sidan av EU-samarbetet även intressera sig för det nordiska samarbetet.

Dagens åldersgräns på 25 år står inte i samklang med det faktum att de ungdomar som är aktiva inom den allmänna ungdomsrörelsen är i åldern 15–30 år. Därför känns åldersgränsen på 25 år delvis konstgjord och utestänger sådana unga aktörer som kunde vara särskilt kunniga och motiverade att delta i det nordiska samarbetet. Därför vill jag i denna debatt uttrycka mitt stöd för denna fråga som Ungdomens nordiska råd har aktualiserat.

Samtidigt måste jag konstatera att jag ser det som viktigt att locka flera unga och speciellt skolungdomar, det vill säga de ungdomar som inte via den traditionella och tidiga politiska aktiviteten kan fås med i verksamheten. Jag hoppas dessa unga aktörer skall beredas plats. När situationen är sådan att vi i ungdomsorganisationerna har flera medlemmar över 25 år, vore det skäl att höja åldersgränsen så att den motsvarar verkligheten. Åtgärder borde vidtas för att öka aktiviteten i Nordiska rådet.

Ungdomsfrågorna borde även i övrigt bli mera framträdande. Nordiska rådet får inte bli ett samarbetsorgan för enbart erfarna och äldre politiker, utan skall driva alla åldersgruppers intressen och vara öppen för nya aktörer, moderna tänkesätt, utveckling och effektivitet. För att ungdomarnas intresse skall väckas måste de primärt uppleva att Nordiska rådet finns till för dem, driver deras intressen!

Ungdomar bör få utrymme och stöd i all politisk aktivitet även i Nordiska rådet, för att det skall bli attraktivt. Primärt skall ungdomar ges utrymme och möjligheter att få delta i det ordinarie Nordiska rådet. Vi behöver allt fler unga ledamöter i parlamenten, vi skall stödja och underlätta deras ansträngningar. När jag står här och ser mig omkring, måste jag med all respekt kära vänner, konstatera att jag som ung parlamentariker känner mig rätt ensam. Vi behöver få flera ungdomar med i verksamheten.

Det är viktigt att utvidga det nordiska samarbetet och det gäller också för ungdomsorganisationerna. Därför vill jag understödja Ungdomens nordiska råds förslag och hoppas de får en aktiv uppföljning.

Ärade ordförande! Jag är också uppriktigt glad för att den norska samarbetsministern tog upp ungdomsfrågorna och tanken på en ungdomspanel är värd attt understödas.

Bästa vänner! Ungdomarna representerar kraft. Låt oss ge dem mera plats och flera möjligheter.

Siv Jensen (uten partigruppetilhørighet, FrP):
Det som involverer dem som er nær oss, involverer også oss selv. Dette visdomsordet er hentet fra Njåls saga og er kloke ord. La meg omformulere det ordtaket: Det som involverer de land som er nær oss, involverer også oss selv.

Etter kommunismens fall og Sovjetunionens kollaps har situasjonen endret seg dramatisk. Det som skjer i Russland, angår oss, og det angår oss på en helt annen måte enn tidligere. Russlands utfordringer i forhold til miljø, arbeidsledighet, hiv/aids og terrorisme peker seg klart ut som utfordringer som også angår oss. Nordområdene har altfor lenge vært et forsømt område i norsk utenrikspolitikk, og det er derfor på høy tid at nordområdepolitikken vises større politisk oppmerksomhet. Den nye norske regjeringen har varslet økt fokus på dette. Det er et godt utgangspunkt, men det gjenstår å se hvilke grep den norske regjering faktisk tar.

Utfordringene i nordområdene er av en så vital interesse for Norge at det er behov for et eget nordområdedirektorat for å sikre helhetlig samordning av politiske grep som tas. For Norges vedkommende trengs det en helhetlig og langsiktig strategi for utviklingen i nord, en nasjonal strategi som kan legge premissene for mange år fremover.

Men vi trenger også en nordisk strategi i nordområdene. De nordiske landene har en felles interesse av avklarte holdninger i forhold til forvaltningen av de store ressursene som vi allerede vet befinner seg der oppe, men også i forhold til de antatte ressursene. Derfor trenger vi også en felles strategi overfor Russland. Det er viktig at det russisk-nordiske naboskapet fortsetter å utvikle seg i en positiv retning, men det innebærer at vi også må være ærlige mot hverandre. Gode naboer snakker med hverandre. De tør å si fra til hverandre når det oppstår vanskelige situasjoner, og gode naboer finner gode løsninger.

For noen dager siden var vi vitne til en hendelse som var både ufrivillig komisk og dypt alvorlig. En russisk fiskepirat i en gammel rusten tråler stikker av fra den norske kystvakten. Om bord har han to norske fiskeriinspektører, og piratene er selvfølgelig ikke alltid av russisk herkomst. Men den sagnomsuste kapteinen på "Elektron" har blitt et symbol på det en norsk journalist kalte "en lenge varslet krise i nordområdene". Stikkordene er tilstedeværelse og handlekraft. Uten tilstedeværelse legger vi veien åpen for fortsatt piratvirksomhet, og uten handlekraft blir tilstedeværelse et tomt skall. Det er nødvendig med tilstedeværelse fra Marinen i nordområdene, og det skal ikke være noen tvil om at Norge tar ansvar for våre interesser og forpliktelser i disse områder. Vi skal være forutsigbare. Vi skal være aktivt til stede, og vi skal vise ansvarlig handlekraft i nordområdedimensjonen.

Petroleumsnæringen er viktig for norsk økonomi, og driver industriell og teknologisk utvikling fremover også når det gjelder miljøteknologi. Norsk oljevirksomhet har pågått i 30 år, og olje- og gassressursene som ligger i Barentshavet, er ikke bare av betydning for norsk økonomi i årene som kommer. Det er viktig for alle de nordiske landene, og det er viktig for Russland. Da er det i vår felles interesse at vi ikke lar oss forlede til å tro at den beste måten å ivareta nordområdene på er å verne områdene som om de skulle være et museum. Det ligger et hav av muligheter i disse områdene hvis vi utnytter dem på en konstruktiv måte.

Kári P. Højgaard (midtengruppen, Sjfl.):
Den 18. marts 2003 blev beslutningsforslaget om, at Færøerne skulle søge om fuldt medlemskab, enstemmigt vedtaget i Lagtinget, og den 2. maj blev den formelle ansøgning sendt. På mødet i Karlstad i september blev et medlemsforslag til realitetsbehandling af den færøske ansøgning om fuldgyldigt medlemskab, som jeg var en del af, drøftet i præsidiet. Stemningen var positiv, og det blev bestemt, at sagen skulle fremlægges for ministrene på oktobersessionen i Reykjavik. Vores forventning er, at præsidiet på decembermødet nedsætter en komite til at arbejde med at klarlægge de problemstillinger, der måtte være i behandlingen af Færøernes ansøgning.

Folkeretten er ikke en statisk størrelse, som kan fastlåses i gamle juridiske begreber, men er under stadig ændring. Vi kan i Nordisk Råd være med til at forme folkeretten med det færøske medlemskab og dermed være et forbillede for andre regioner i verden, hvor lignende associerede folk og lande ønsker medlemskab af regionale sammenslutninger. Et sådant medlemskab vil

være med til at skabe fred og samarbejde og dæmme op for undertrykkelse og forhastet opløsning af sammensatte stater.

Ligeledes er det forkert, hvis dansk statsret bruges som begrundelse for at nægte os medlemskab. Vi har som land og folk altid været associerede til og ikke integrerede i Danmarks rige og har på den måde altid forbeholdt os selvbestemmelsesretten, som vi nu bruger til at søge om medlemskab af Nordisk Råd. Desuden lægger den danske grundlov vægt på, at det er kongen, som handler i udenrigspolitisk henseende, og den danske konge har jo som bekendt uden problemer i århundreder handlet som både dansk og norsk konge, samt konge eller hertug i en række lande – samtidig. Dansk statsret har derfor ingen historiske problemer med, at de til Danmark associerede lande fører en selvstændig udenrigspolitik.

Denne historisk korrekte og politisk nødvendige fleksibilitet er især relevant, når vi tænker på, at i disse dage anerkendes kurdere for første gang som en ligeværdig del af den irakiske føderation. De vil selvfølgelig se til Norden for at finde inspiration til fredelig udøvelse af deres selvbestemmelse i regional sammenhæng uden at sprænge de føderative rammer. Der må vi kunne pege på, at i Norden anerkender vi, at associerede lande og folk kan opnå fuld ligestilling i regionernes internationale samarbejde.

De færøske politiske repræsentanter opfylder alle krav til at blive anerkendt på lige fod og tager deres fulde ansvar for det nordiske samarbejdes udvikling.

Til slut vil jeg takke den afgående præsident i Nordisk Råd for et positivt arbejde i præsidiet og også de gode og spændende tanker, som den kommende præsident har givet udtryk for.

Samarbetsminister **Lasse Wiklöf**:

Herr president! De nordiska samarbetsministrarna har under det här året, med hjälp av den nordiska samarbetskommitten NSK som styrgrupp, utfört ett arbete med att omstrukturera det nordiska samarbetet i syfte att uppnå en tydligare prioritering och effektivering. Mycket talartid kommer säkert framdeles att ägnas denna nya struktur för Nordiska ministerrådet och därför tänker jag endast mycket kort beröra frågan om de självstyrande områdenas roll.

De självstyrande områdenas roll i Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets arbete anges som en föregångare för hur autonoma områden kan och skall behandlas i internationellt samarbete, vilket är särskilt viktigt för små folk och små språkområden som behöver stöd och goda kontakter till omkringliggande områden. Det har därför varit viktigt för oss att omstruktureringen inte på något sätt får leda till en försämring av den roll vi redan uppnått och det är därför jag med mycket stor glädje och tillfredsställelse konstaterar att så också framhålls i förslaget, där det sägs att vi inte bara som nu kan delta i det formella samarbetet utan att vi också ges möjligheter att delta i det informella nordiska samarbetet. För oss är det i realiteten ett framsteg eftersom vi tidigare ofta stått vid sidan av då ärenden och problemställningar hamnat på den informella diskussions- och beslutsagendan. Jag vill i det här sammanhanget rikta ett särskilt tack till statsministrarna som vid sitt möte på Bornholm just klart och tydligt manifesterade detta.

Jag vill också ta tillfället i akt att framhålla det förtjänstfulla arbete som utförts under ledning av Poul Schlüter när det gäller att riva handels- och gränshinder av olika slag. Sverige satte under sitt ordförandeskap fokus på gränshindren och sedermera har också Island och Danmark följt upp de här frågeställningarna på ett utmärkt sätt. Finns det vilja, finns det en väg och vi politiker har ingen som helst orsak att försvåra medborgarnas vardagliga liv. Det går alltid att förenkla och vi borde ständigt också i beslutsfattandet tänka på att vi i görligaste mån kan förena intentioner över gränserna så att vi slipper de här problemställningarna i det långa loppet. För oss som bor på Åland och är medlemmar av EU:s tullunion men icke dess skatteunion är gränsproblematiken särskilt svår. Jag vill därför vädja till alla de nationer som också är medlemmar i EU, att ni vill ställa upp och medverka och stötta Finland när frågan dras i rådet, Finland med vilket Åland har ett utomordentligt gott samarbete när det gäller att eliminera handels- och gränshinder i olika former också gentemot EU. Jag inte bara tror det, jag är förvissad om att det stödet kommer mycket entydigt.

Lars Ohly (den venstresosialistiske grønne gruppen, v):
Herr president! Det har förts en debatt här i dag om den nordiska välfärdsmodellen. Låt mig ge allt stöd åt dem som ser det dubbla sammanhanget, nämligen inte bara att privata företag är förutsättningen för välfärd utan att välfärd och offentliga investeringar är förutsättningen för företagen.

Men ingen välfärd är värd namnet så länge kvinnor och män inte har lika villkor, lika rättigheter och lika möjligheter. Kvinnor tjänar mindre än män i alla våra nordiska länder. I går genomfördes en strejk av de isländska kvinnorna för att uppmärksamma att deras löner bara är två tredjedelar av mäns löner. Allt stöd till de isländska kvinnornas strejk!

Mönstret är dock detsamma i alla våra länder. Kvinnors arbete värderas lägre än mäns arbete. Dessutom tjänar kvinnor mindre än män även när utbildning och arbetsuppgifter är jämförbara. Kvinnor tar ett större ansvar för det obetalda arbetet i hemmen än vad män gör. Därmed tvingas också kvinnor många gånger till deltid för att få vardagen att gå ihop.

Men de här könsmaktsstrukturerna syns inte bara i lönesättningen och på arbetsmarknaden. De syns på alla samhällslivets områden. Kvinnor som är sjuka får billigare mediciner än män. Kvinnor har högre försäkringspremier och lägre pensioner än män har. Särskilt synligt blir kvinnoförtrycket i mäns våld mot kvinnor, i prostitution och i sexslavhandeln. I Sverige har vi en lag, den svenska sexköpslagen, som kriminaliserat männen som utnyttjar prostituerade. Och det krävs att vi inser att det är mäns ansvar som måste komma i förgrunden för att utnyttjandet av kvinnor ska kunna bekämpas.

Nu krävs ett fortsatt arbete för att utrota skillnaderna mellan män och kvinnor när det gäller rättigheter och möjligheter att göra sina livsval. Det innefattar att kvinnors löner måste höjas, att rätten till heltid blir garanterad, att föräldraförsäkringen delas, så att kvinnor och män tar ett lika stort ansvar för hemarbetet, och en mycket tydlig kamp mot prostitutionen, och då framför allt mot mäns självpåtagna rätt att utnyttja kvinnors kroppar mot betalning. För välfärden är förutsättningen för tillväxt, men välfärden är bara halv om inte kvinnor och män har lika rättigheter.

Samarbejdsminister **Sigríður Anna Þórðardóttir**:
Arktiske spørgsmål har i det seneste årti fået forøget politisk relevans, både internationalt og i nordisk sammenhæng. Klimaændringer i Arktis er en indikator for, hvad der vil ske i andre verdensdele de næste årtier. Det internationale samfund må derfor nødvendigvis i voksende grad følge nøje med i, hvad der foregår i Arktis.

Island prioriterede i sit formandskab i Arktisk Råd 2002-2004 den arktiske befolknings levevilkår og livsbetingelser. En rapport om livsbetingelserne i arktis, "Arctic Human Development Report" blev udarbejdet, samt en omfattende rapport om virkningerne af klimaændringer i Arktis, "Arctic Climate Impact Assesment", der har givet international opmærksomhed. Begge disse projekter fik solid støtte af Nordisk Ministerråd.

På denne session fremlægger Nordisk Ministerråd et nyt program for samarbejdet i det arktiske område for 2006-2008. En af de vigtigste prioriteringer i det nye samarbejdsprogram er netop at følge op på de forskningsresultater, der blev præsenteret i førnævnte rapporter. Dette er i sig selv positivt, men det er også positivt for et tæt og godt samarbejde mellem Arktisk Råd og Nordisk Ministerråd. Det er i god harmoni med ministerrådets mål, at styrke samarbejdet med andre internationale organisationer, hvor der er sammenfald af interesser. Det er så sandelig tilfældet i denne sammenhæng.

Jeg gør i denne forbindelse opmærksom på, at samarbejdsministrene besluttede at prioritere Vestnorden i budgettet for 2006 med særlige midler til NORA fra omprioriteringspuljen – et beløb på 1,8 millioner danska kroner. Det glæder mig naturligvis som islandsk samarbejdsminister. At styrke NORA's rolle var en af det islandske formandskabs prioriteringer i 2004.

Sprogsamarbejdet er en af de allervigtigste opgaver i det nordiske samarbejde. Formålet er at styrke og vedligeholde den nordiske sprogforståelse. Sproget er uden tvivl vores mest dyrebare kulturarv. På sproget bygger vi vores identitet. I denne forbindelse er det vigtigt, at samarbejdsministrene besluttede, at den generelle reduktion, der var bestemt på de nordiske budgetter for 2006, ikke skulle ramme sprogsamarbejdet. Det er også en særlig glæde, at Islands og Sveriges regeringer i fællesskab vil støtte en netudgave af en islandsk-svensk og svensk-islandsk

ordbog. Vi har i de sidste år lagt et stort arbejde i at fjerne hindringer ved de nordiske grænser. Mangel på gensidig sprogforståelse er så sandelig også en grænsehindring. Det er vores pligt målbevidst at modarbejde enhver forhindring, der står i vejen for, at vi kan nå de mål, vi har sat os for samarbejdet.

Arja Alho, ordförande for BSPC (Baltic Sea Parliamentary Conference) Standing Committee: Ärade ordförande! Arvoisa (rouva) presidentti. Täällä käyty keskustelu on ollut kovin mielenkiintoista niin hyvinvointivaltion kuin pohjoisen ulottuvuudenkin kohdalta. Inge Lønning viittasi puhemies Paavo Lipposen puheenvuoroon, että meiltä puuttuu yhteinen strategia pohjoismaisessa yhteistyössä. Mutta emmekö me voisi muistaa, että yhteinen strategia on pohjoismaisessa yhteistyössä lähtenyt lähiyhteistyöstä ja että tuo strategia voi toimia myös tänä päivänä. Puhun nimittäin lähialueyhteistyöstä, joka on ollut Pohjoismaiden neuvoston toiminnassa aina keskeinen, ja sellaiseksi parlamentaarinen Itämerikonferenssi voi myös Pohjoismaiden neuvoston myötävaikutuksella kehittyä. Näinhän on tapahtumassa, että Itämerikonferenssista on tulossa Itämeren alueen ja sen valtioiden välisen neuvoston CBSS:n parlamentaarinen ulottuvuus. Tämä kehitys perustuu nimenomaisesti kahteen konferenssin, Oulun ja Bergenin konferenssiin, ja siellä hyväksyttyihin kannanottoihin, ja se konkretisoitui uudelleen entistä vahvempana tänä syksynä Vilnassa pidetyssä parlamentaarisessa Itämerikonferenssissa, jossa hyväksyttiin tätä koskevat muutokset järjestön sääntöihin. Ja koska täällä nyt pohjoisesta ulottuvuudesta ja konkretiasta ja välineistä on keskusteltu, haluan tässä yhteydessä todeta lyhyesti sen, mitä nämä muutokset ovat käytännössä tarkoittamassa.

Ensinnäkin BSPC:n konferenssien välissä toimivan ohjauselimen – siis pysyvän komitean – jäseneksi hyväksyttiin nyt paitsi kahden Pohjoismaiden neuvoston, yhden Baltian yleiskokouksen, kahden Venäjän ja yhden Puolan ja yhden Saksan edustajan lisäksi myös Euroopan parlamentin edustaja ja toinen Saksan edustaja, joka edustaa Saksan liittopäiviä, Bundestagia. Tämän muutoksen tarkoituksena on nimenomaisesti vahvistaa Itämeren asemaa Euroopan unionin politiikassa ja parantaa BSPC:n mahdollisuuksia toimia koko Itämeren aluetta ja myös EU:ta ja Venäjää yhdistävänä tekijänä.

Toinen tärkeä asia oli se, että Vilnan kokouksessa hyväksyttiin niin sanottu laajennettu pysyvä komitea, ja tässä ovat mukana kaikki Itämeren alueen ja sen valtioiden ja itsehallintoalueiden parlamentit, niin valtiolliset kuin alueelliset sekä parlamenttien väliset järjestöt. Laajennetussa kokoonpanossa se tulee kokoontumaan pari kertaa vuodessa, se toimii myös resoluutiokomiteana, ja se saa myös informatiota standing committeen työskentelystä ja toisaalta CBSS:n ja sen puheenjohtajamaan toiminnasta. Näin vahvistetaan BSPC:n asemaa Itämeren alueen ja CBSS:n parlamentaarisena ulottuvuutena. Ensimmäistä kertaa tämä laajennettu komitea kokoontuu juuri täällä Reykjavikissä, ja se osoittaa, miten kaikki pohjoismaat ovat sitoutuneet Itämeriyhteistyöhön.

Haluan lopuksi mainita lyhyesti komitean toimintaa ohjaavat työohjelmat. Ne ovat ympäristöongelmat, ennen kaikkea rehevöityminen ja merenkulun turvallisuus, kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten parantaminen Itämeren alueella, Kaliningradiin liittyvät kysymykset ja Itämeren meriliikenteen ja muun infrastruktuurin kehittäminen. Tässä meillä on hyvä strategia: lähiyhteistyön vahvistaminen.

Arja Alhos tale i svensk oversettelse:

Ärade ordförande! Ärade fru president! Den diskussion som förts här har varit mycket intressant i samband med både välfärdstaten och den nordliga dimensionen. Inge Lønning hänvisade till talman Paavo Lipponens inlägg att vi inte har en gemensam strategi i det nordiska samarbetet. Men kunde vi inte komma ihåg att i det nordiska samarbetet har en gemensam strategi utgått från närsamarbete och att denna strategi kan fungera även idag. Jag pratar nämligen om närområdessamarbete som alltid haft en central ställning i Nordiska rådets verksamhet, och sådan kan den parlamentariska Östersjö-konferensen utvecklas till med medverkan av bland annat Nordiska rådet. Detta håller ju på att ske. Östersjökonferensen håller på att bli en parlamentarisk dimension inom Östersjö-området och för det mellanstatliga rådet CBSS. Denna utveckling baserar sig uttryckligen på två konferenser, konferenserna i Uleåborg och i Bergen, och på de ställ-

ningstaganden som godkändes där. Den konkretiserades allt starkare ännu en gång på den parlamentariska Östersjö-konferensen i Vilnius i höstas, då man godkände de ändringar i organisationens stadgar som behövdes. Eftersom man här diskuterat Den nordliga dimensionen samt konkreta frågor och instrument, vill jag i detta sammanhang kort berätta vad dessa ändringar innebär i praktiken.

För det första ingår i det styrningsorgan som verkar mellan Östersjö-konferenserna – det vill säga den permanenta kommittén – förutom två representanter för Nordiska rådet, en för Baltiska församlingen, två för Ryssland samt en för Polen och Tyskland nu även en representant för Europaparlamentet samt en annan tysk medlem som representerar tyska förbundsdagen, Bundestag. Denna ändring syftar uttryckligen till att stärka Östersjöns ställning inom Europeiska unionens politik och att ge BSPC bättre möjligheter att verka som en sammanbindande faktor inom hela Östersjöområdet samt även mellan EU och Ryssland.

En annan viktig sak var att det på Vilniusmötet godkändes en så kallad förstärkt permanent kommitté i vilken deltar alla parlament inom Östersjö-området samt dess stater och självstyrande områden, såväl statliga, regionala som interparlamentariska organisationer. Den förstärkta kommittén kommer att sammanträda ett par gånger per år. Den verkar också som en resolutionskommitté och får även information om arbetet i permanenta kommittén samt om Östersjörådet och dess ordförandelands verksamhet. Detta förstärker Östersjö-konferensens ställning som en parlamentarisk dimension inom Östersjö-området och för CBSS. Den förstärkta kommittén sammanträder för första gången just här i Reykjavik, vilket visar att alla nordiska länder tar Östersjö-samarbetet på allvar.

Avslutningsvis vill jag kort ta upp de arbetsprogram som styr kommitténs verksamhet. De är miljöproblem, framför allt övergödning och sjöfartssäkerhet, bättre verksamhetsmöjligheter för medborgarorganisationer inom Östersjö-området, frågor med samband till Kaliningrad samt utveckling av sjötrafiken och den övriga infrastrukturen inom Östersjö-området. Här har vi en strategi som fungerar: att förstärka närsamarbetet.

Vicelagmand **Bjarni Djurholm**:
Herr Præsident! Det nye Norden. Dette er overskriften på fornyelse og samarbejde for Norden i 2006 og fremover.

Man har i de forløbne år i særlig grad lagt vægt på at udvikle Norden som en sammenhængende næringsregion. Denne politik er meget vital for de små økonomier i Norden. Især i en lille økonomi som den færøske er det vigtigt, at den er åben for at skabe dynamik og vækst. At udvikle Norden som en sammenhængende næringsregion må tage afsæt i, at dette er gældende for hele Norden, og at man ikke opprioriterer dele af regionen, mens andre har lavere status. Konklusivt kan man måske have et tilfredsstillende gennemsnitsresultat af en sammenhængende næringsregion, men denne vurdering er næppe rigtig set fra disses side, som i perioden har haft lavere eksponering.

En af vores betydeligste opgaver på Færøerne er derfor at få handelsaftaler eller aftaler på andre områder i stand samt at kunne blive optaget som medlem i forskellige internationale fora. Det var derfor en stor begivenhed for os, at der den 31. august i år blev underskrevet en aftale mellem Island og Færøerne, som blandt andet sikrer, at der er fuld frihed for udveksling af varer, tjenester, kapital og personer mellem landene. Den færøske og islandske økonomi bliver således to sammenbundne kar. Dette er den mest vidtgående aftale, Færøerne har indgået med noget land, og som vi tror vil være stærkt medvirkende til at skabe udvikling både i Island og på Færøerne.

Når man på Færøerne vil deltage handelspolitiskt aktivt sammen med omverdenen, er det derfor en selvfølge, at vi søger om ligeværd i nordisk sammenhæng. Færøerne har altid opfattet sig som et nordisk land og ønsker derfor at repræsentere sig selv på lige fod med de andre medlemslande, at være med til at tage beslutninger, som styrker den nordiske identitet, at påtage sig et medansvar – både politisk og økonomisk. I disse globaliseringstider er det af vital betydning at have medansvar. Dette er ikke mindst gældende for de selvstyrende områder i Norden.

Andre aftaler, som er af yderste vigtighed for Færøerne, er de bilaterale og multilaterale aftaler om gensidige fiskerirettigheder, som Færøerne indgår med de andre fiskerinationer. De

fleste af disse aftaler ligger i meget faste rammer og er til gensidig fordel for de respektive lande.

Der er dog en meget vigtig undtagelse, og det er forholdene omkring blåhvillingfiskeriet. Blåhvillingfiskeriet er et af de mest betydningsfulde for Færøerne. Således er den færøske fiskerizone dén nationale zone, hvor der bliver fisket mest blåhvilling i Nordatlanten. Vi håber derfor først og fremmest meget, at det kan lykkes at få en aftale i stand om blåhvillingfiskeriet, og at Færøernes andel kommer til at svare til det, som retfærdigvis tilkommer os. Dette er en direkte henstilling til både Island og Norge.

Norges program for formandskabet i Nordisk Ministerråd i 2006 er fornyelse og samarbejde. Vi på Færøerne ønsker dette udmøntet i praktisk politik, ikke mindst når det gælder forhandlinger på fiskeriområdet.

Maria Wetterstrand (midtengruppen, mp):

Jag vill börja med att tacka er som fortfarande är kvar i salen för att ni lyssnar på de sista talarna i den här debatten. Fördelen med att inte ha så många åhörare är att risken att någon tar en replik och argumenterar emot det jag har att säga är liten.

Jag tänker tala om ett stort hot mot vår miljö och också mot vår välfärd, vår ekonomi och vår livsstil, nämligen klimatförändringarna. Det faktum att extrema väderfenomen ökat i omfattning under de senaste åren är precis vad forskarna har förutsett, och det som de förutser för de kommande 50 åren är mycket skrämmande scenarion, inte minst för vår del av världen.

De nordiska länderna har en historia av att ta miljöansvar, och den nordiska naturen – så olika den nu kan vara i våra olika länder – ligger nära folkens hjärtan. Miljöengagemanget för det nordiska samarbetet visas bland annat av Svanen, som blivit miljömärkningens symbol till hjälp och stöd för medborgare som vill ta miljöhänsyn. Men den utmaning som nu ligger framför oss är större än tidigare. Jag menar att det inte är bara ett hot utan också en möjlighet för de nordiska länderna om vi vågar.

Vad vi måste göra är att satsa mer på förnybara energikällor och nya drivmedel, bränslen till våra transporter. Om inte Norden klarar detta undrar jag hur övriga industrialiserade länder ska kunna klara det, för vi har unika möjligheter här.

Island har redan tagit steget och har länge talat om att övergå till ett fossilfritt samhälle utan olja och kol men med förnybar energi och förnybara bränslen. I Sveriges rödgröna majoritet har vi tagit steg som lett till att miljöbilar nu säljer bättre än någonsin. En av tio nya bilar är en miljöbil som kan köra på etanol eller biogas eller som är hybrid.

Drivmedel som biogas och etanol är nu billigare än bensin. Jag vet att den här klimatfrågan tas på allvar också i övriga Norden, inte minst bevisat av det tankeläggande inlägg vi tidigare hörde från Josef Motzfeldt från Grönland.

Jag anser att Norden ska sträva efter att avveckla vårt oljeberoende. Det kan låta som en utopi, inte minst för våra norska kolleger. Men jag tror att det ligger enorma möjligheter i en sådan strategi. Vi har stora tillgångar av skog, och vi har stora ytor med jordbruksmark. Vi har mycket avfall som kan rötas till gas. Vi har redan utbyggd vattenkraft i stor mängd. Vi har vindkraften, och framöver har vi också många andra alternativ.

Genom en stark miljöpolitik där vi samarbetar, inte motverkar varandra, och där vi successivt höjer nivåerna tillsammans kan vi stödja de företag som vill satsa på miljöteknik och forskning. En sådan utveckling kan göra oss världsledande på förnybar energi, på miljöteknik och på nya drivmedel för våra bilar – lösningar som hela världen har börjat efterfråga, och det här kommer att efterfrågas alltmer.

Danmark har visat att miljöexport är lönsamt genom satsningar på vindkraftsindustrin. Så klimatförändringarna behöver kanske inte vara det stora hotet mot Norden utan i stället den stora möjligheten att utveckla nya företag och nya exportprodukter. En kraftfull miljöpolitik främjar framtidens företag, samtidigt som vi tar vårt ansvar för planeten och för våra barns framtid.

Runar Patriksson (midtengruppen, fp):
Herr talman, ordförande! Nu ska vi dra i gång en ordentlig debatt här i den sena timmen! Nej! Jag vill – det är enda gången jag har varit uppe i dag, så jag tar mig friheten – till protokollet föra mitt stora tack till Maria Wetterstrand och Lars Ohly, som de två enda svenska partiledare som ger Nordiska rådet ett dygn av politik.

Tack för att ni gjorde det! De av de svenska partiledarna som inte har gjort det tror jag lever farligt. Jag tycker att det är hedersamt av er att vara här. Jag ska påtala detta för övriga partiledare från Sverige som inte är här. Jag ska inte med ett ord kommentera vad ni har sagt.

Gabriel Romanus (midtengruppen, fp):
Ärade president! Det har redan gjorts referenser till den dialog som Nordiska rådets presidium har haft med de nordiska parlamentspresidenterna, talmännen. Jag vill bara till vårt protokoll läsa in den överenskommelse som vi har träffat med talmännen. Det har också refererats till olika pressmeddelanden och annat som har sagts och gjorts, men därför kan det vara viktigt att hålla sig till vad vi har kommit överens om.

Vi hade ett presidiemöte i Bodö i somras tillsammans med norska Stortingets dåvarande president, Jørgen Kosmo, och vi enades om sju punkter som de övriga talmännen sedan har ställt sig bakom. Nu har Islands allting en ny president, och vi hörde hennes tal här. Hon gav uttryck för ett helhjärtat stöd åt Nordiska rådet, så jag är säker på att hon också står bakom dessa punkter.

Det Jørgen Kosmo säger i sin rapport till sina kolleger har sedan alla talmännen accepterat. Jag läser inte hela utan tar bara en kort sammanfattning.

Punkt 1: Nordiska rådet ska vara en grundpelare i det nordiska samarbetet och står inför stora utmaningar.

Punkt 2: Det är viktigt att Nordiska rådets mötesplan samordnas med parlamentens så att vi som är ledamöter av rådet inte behöver försumma vårt nationella arbete.

Detta har nu de nordiska talmännen lovat att se till. Jag uppmanar alla er som är här, och även dem som läser protokollet, att se till att talmännen verkligen håller detta löfte, så att vi slipper det som vi har råkat ut för så många gånger de senaste åren, att ledamöter inte kan vara med i rådets arbete därför att det är viktiga möten hemma i parlamenten som fordrar deras närvaro. Detta ska talmännen nu infria.

Punkt 3: Det är en bred enighet om att arbetet i Nordiska rådet ska förankras i parlamenten. Det är vår uppgift att se till att så blir fallet. Vi ska undgå dubbelarbete med andra samarbetsorgan. Där kan Nordiska rådet spela en samordnande roll. Vi har hört om det arktiska samarbetet, Östersjöarbetet, Barentssamarbetet, samarbetet med Baltiska församlingen och så vidare. Där kan alltså Nordiska rådet spela en samordnande roll – tycker talmännen.

Vidare ska det vara en bättre personlig överensstämmelse mellan utskotten i rådet och de nationella parlamenten, och vi ska kunna ha konferenser till vilka vi bjuder in de nationella utskotten. Vi ska också se till att talmännen får vara med och föra dialog med oss om Nordiska rådets budgetprocess, genom bland annat ett årligt möte med de nordiska talmännen.

Tack, herr president, för att jag fick redogöra för denna viktiga överenskommelse för rådets framtid.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Hr. præsident! Først en hilsen til vort værtsland Island, Nordens frieste samfund og hurtigst voksende økonomi, fra Færøerne – Nordens mindste og næst efter Grønland Nordens mindst liberale og mest sårbare samfund og mest enstrengede økonomi. Tak for et godt formandskab til Island.

For den færøske delegation har Lagtingets enstemmige vedtagelse af fuldgyldigt færøsk medlemskab af Nordisk Råd størst betydning af alt. Den første ansøgning snublede i København, hvor regeringen førte frem, at Danmarks rigsfællesskab og Helsingfors-aftalen var en forhindring for færøsk medlemskab. Men nu har den første forbavselse over denne ansøgning lagt

sig, og vi er nu gået ind i anden fase – og lad os håbe, at den bliver afgørende. Lad denne forsamling bestemme sin egen sammensætning.

Siden har nogle af Nordisk Råds medlemmer forelagt rådet en ansøgning om fuldgyldigt færøsk medlemskab. Denne ansøgning er nu til behandling i præsidiet, og vi håber, at rådet viser den klassiske nordiske fleksibilitet i behandlingen af den færøske ansøgning.

Ministerrådet støtter forhåbentlig også ansøgningen. Men det er vigtigt, at vor folkevalgte forsamling ikke viger tilbage for forhindringer, som har deres rod i en fjern fortid med helt anderledes forudsætninger. Nye tider kræver nye holdninger og løsninger, og vor lagmand har påvist parallellen mellem WTO's accept af Færøernes fuldgyldige medlemskab som ikke-selvstændigt land og udfordringen til Nordisk Råd om at udvise nordisk opfindsomhed og bevise den internationalt beundrede evne til at gå i front med fornyelse.

Lad andre snuble i formalisme, men lad Norden stå frem med fleksibilitet og konkrete resultater. Vi ved, at Færøernes problem er, at der internt er en vægring ved at give udtryk for, at der er et flertal for Færøernes selvstændighed. Men det går stadig fremad for hver dag, og jeg tror, jeg kan tale på hele den færøske delegation og hele det færøske folks vegne, når jeg udtrykker vort ønske om at bære hele det økonomiske bidrag, som tilkommer os, hvis vi får et fuldgyldigt medlemskab.

Den romerske filosof Seneca sagde, at det, som gavner rigets enkelte borgere, gavner hele samfundet. Jeg vil parafrasere denne udtalelse ved at gentage lagmandens ord: Det, som gavner de enkelte nordiske medlemslande, herunder Færøerne og de andre selvstyrende områder, om de måtte ønske det, gavner også Norden.

Lyly Rajala (den konservative gruppen, saml):
Arvoisa puheenjohtaja! Olen ollut kaksi vuotta Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan varajäsen. Olen nähnyt tätä monelta puolelta, koska olen ollut varajäsenen ominaisuudessa monissa eri valiokunnissakin.

Pohjoismaiden neuvosto on erikoinen sekamelska itsenäisiä valtioita ja itsehallintoalueita. Osa kuuluu EU:hun, osa kuuluu Natoon, osa kuuluu jopa maantieteellisesti Amerikkaan. Jossakin on euro, jossakin kruunu jne. Tämä on erikoinen sekasikiö. Olin paikalla kun Suomen nykyinen puhemies, silloinen pääministeri Paavo Lipponen, lausui aikanaan pohjoisen ulottuvuuden syntysanat kotikaupungissani Oulussa vuonna 97. Täällä on sanottu, että pohjoinen ulottuvuus loppuu Pohjanlahteen. Olen hiukan samaa mieltä.

Suomen ja Ruotsin pohjoinen raja on ollut kummallinen rauhan raja, jossa oli maailman ensimäinen passivapaus. Meillä on aina ollut hyvin vapaa yhteistyö Suomen ja Ruotsin välillä. Pohjoismaiden neuvoston myötä se on laajentunut muuallekin, ja EU:n myötä tietenkin vielä suuremmaksi.

Yksi asia, minkä haluan nostaa ylös, on se, että meillä on ollut hyvin vapaa työvoiman liikkuvuus alueella. Suomestahan lähti 60-luvulla noin 400 000 ihmistä töihin Ruotsiin. Nyt he ovat eläköityneet ja haluaisivat tulla takaisin viettämään eläkepäiviään Suomeen. Pohjoismaiden neuvosto on saanut aikaan mm. virtuaalisen veroviraston, mutta kuitenkin kun mennään konkretian tasolle niin konkreettinen verokarhu on vastassa tuolla meidän rajallamme. Siitä syystä Suomen ja Ruotsin rajalle, Ruotsin puolella olevaan kaupunkiin Haaparantaan, on syntynyt usean sadan henkilön reservaatti, jotka haluaisivat asua Suomessa vanhaa kotitaloaan eläkepäivinään. Näin he tekevätkin. He asuvat vanhaa kotitaloaan, mutta ovat virallisesti kirjoilla Haaparannassa. Eli vaikka Poul Schlüterin työ rajaesteiden poistamisessa on nyt loppunut, sitä tulee jatkaa, ja tämäntyyppiset rajaesteet täytyisi ehdottomasti saada ojennukseen verotuspuolella.

Kiitän siitä, että Simo Rundgren otti esille mm. biopolttoaineiden kehityksen. Ruotsihan on edelläkävijämaa ja Suomi tulee hyvinkin jälkijunassa. Siinä mielessä Pohjoismaiden yhteinen verotusjärjestelmä tulisi tuossakin saada saattamaan sitä posiitiiviseen suuntaan kaikissa maissamme. Meillä Suomessa verotus on aivan kummallinen.

Sen sijaan takaan, että seuraava puhuja Lotta Backlund taatusti puuttuu tähän. Satu Taiveaho kertoi täällä siitä, että nuorisoparlamentin ikärajaa tulisi nostaa 25:stä 30:een vuoteen. Minun mielestäni tällainen ikärajan nosto kuulostaa muinaismuistolta niiltä ajoilta, kun Neuvostoliitosta tuli Suomeen nuorisoparlamentteja, joiden keski-ikä oli vähän yli 50 vuotta.

Lyly Rajalas tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! Jag har under två års tid varit suppleant i Finlands delegation vid Nordiska rådet. Jag har sett rådet ur flera synvinklar eftersom jag i egenskap av suppleant också har deltagit i flera utskottsmöten.

Nordiska rådet är en besynnerlig smältdegel av självständiga stater och självstyrande områden. En del av dem är medlemmar i EU, en del ingår i NATO, en del kan till och med geografiskt räknas till Amerika. Vissa stater har infört euron, andra har kronor, etcetera. Det är en säregen hybrid. Jag var närvarande, när Finlands nuvarande talman, dåvarande statsminister Paavo Lipponen i tiden initierade Den nordliga dimensionen i min hemstad Uleåborg år 1997. Här säger man att Den nordliga dimensionen slutar vid Bottenviken. Jag är benägen att hålla med.

Den norra gränsen mellan Finland och Sverige har varit en unik, fredlig gräns där passfriheten infördes första gången i världshistorien. Vi har alltid haft ett mycket fritt samarbete mellan Finland och Sverige. Med Nordiska rådet har friheten utvidgats till andra sektorer och med EU-medlemskapet har den ökat ytterligare.

Jag vill poängtera, att vi haft en mycket fri rörlighet för arbetskraften i området. På 60-talet lämnade cirka 400 000 personer Finland för att arbeta i Sverige. De har i dag nått pensionsåldern och vill gärna återvända till Finland för att tillbringa sin pensionärstid där. Nordiska rådet har skapat ett virtuellt skatteverk, men när vi konkretiserar frågan, står skattebjörnen konkret vid gränsen. Därför har det vid gränsen mellan Sverige och Finland, uppe i Haparanda uppstått ett reservat av flera hundra personer, som gärna skulle vilja bebo sitt gamla hemman på finska sidan under sin pensionärstid. De facto gör de just det, dvs. de bor i sitt gamla hem i Finland, men är officiellt skrivna i Haparanda. Trots att Poul Schlüters uppdrag när det gäller att avlägsna gränshinder numera har slutförts, bör det få fortsätta, och leda till att skatterelaterade gränshinder av detta slag elimineras.

Jag är tacksam för att Simo Rundgren tog upp bland annat utvecklingen för biobränslen. Sverige är i detta hänseende en föregångare och Finland är kraftigt på efterkälken. Ett gemensamt nordiskt skattesystem borde fås till stånd för att driva utvecklingen i positiv riktning i alla våra länder. I Finland är beskattningen mycket egendomlig.

Däremot kan jag garantera att följande talare Lotta Backlund kommer att ta upp denna fråga. Satu Taiveaho talade för att åldersgränsen i ungdomsparlamentet borde höjas från 25 år till 30 år. Jag tycker en dylik höjning av åldersgränsen låter som en kvarleva från den tid då Sovjetunionen skickade ungdomsparlament på besök till Finland och genomsnittsåldern för dessa parlamentariker låg på drygt 50 år.

Lotta Backlund, President Ungdommens nordiske råd:
Herr president! Ärade ministrar, bästa beslutsfattare! Ungdomens nordiska råd har haft sin session de föregående dagarna. Åter har det nordiska politiska livets framtid samlats för att fatta beslut och debattera viktiga frågor. Det har varit fint att få vara med i en samling så duktiga, aktiva och initiativtagande ungdomar. Lita på mig, er framtid är i goda händer.

Under veckoslutet har vi tangerat flera teman som är av enorm vikt för ungdomarna. Ungdomsarbetslösheten är ett stort problem som alla nordiska länder delar. Vi behöver arbetsplatser, vi behöver företagaranda, vi behöver bättre karriärvägledning så att unga inkluderas i yrkeslivet. Ungdomars utanförskap är ett ökande fenomen, och Ungdomens nordiska råd vill understryka att jobb och utbildning för en ung människa är botemedlet till marginalisering. Utbildning, toppforskning och innovation är våra vapen för att tackla de utmaningar som kan hindra vår ekonomiska tillväxt, och vi ska kunna se Norden som ett forskningsområde: Det är resurssl öseri att forska om allt, överallt.

Ungdomens nordiska råd uttryckte på sin session dessutom oro för den nordiska ungdomsverksamhetens framtid. Budgetbesparingar förstår vi och accepterar, men inte att ungdomarna och ungdomskommittén drabbas förhållandevis mer än de andra områdena.

Under veckoslutet har också miljön varit ett centralt ämne. Klimat- och miljöfrågor är i allra högsta grad frågor som berör de unga. Hur ska vi kunna skapa en framtid som är såväl ekologiskt hållbar som ekonomiskt konkurrenskraftig? Det ligger i vårt intresse att vara med och skapa lösningar.

Det är här ni, bästa beslutsfattare, kommer in. Vi ungdomar är experter på ungas liv och behov, på hur det är att vara ung. Vi vet hurudant Norden vi vill bo i i framtiden.

Avslutningsvis, herr president, vill jag säga att det gläder mig att minister Heidi Grande Røys tog upp i sitt tal om att grunda en ungdomspanel och här vill vi som Ungdomens nordiska råd vara väldigt aktivt med att utveckla det konceptet.

Vi här i Nordiska rådet och Ungdomens nordiska råd har ett unikt system där folkvalda parlamentariker lyfter in ungdomar i sitt arbete. Ungdomarna är inte ett separat tema, vi är en intressent, precis som i samhället. Vi, Nordens ungdom är här, och vi ställer upp för att skapa en bättre framtid.

Debatten ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 4 til etterretning.

Sesjonen ble avsluttet kl. 19.20 og skulle genoptas neste dag kl. 09.00.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

Onsdag 26. oktober 2005
Kl. 09.00-18.00

Presidenter: **Inge Lønning (6), Gabriel Romanus (7-8), Jónína Bjartmarz (9-10), Berit Brørby (10-11)**

Inge Lønning overtok ledelsen av forhandlingene.

Endringer i deltagerlisten:
Reynoldh Furustrand erstattes av **Ann-Kristine Johansson** for dagsordenspunkt 6-8.
Bjørg Tørresdal og **Inge Ryan** inntok sine plasser i sesjonen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

6 **Modernisering av det nordiska samarbetet**
7 **Ett Norden utan gränshinder**
8 **De nordiska samarbetsministrarnas frågetimme**
9 **Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse**
10 **Samarbete i Nordområdena**
11 **Ny nordisk kulturpolitik**

6. Modernisering av det nordiska samarbetet

Dokumentasjon

B 234/presidiet: Ny struktur för Nordiska ministerrådet

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* angående konsumentpolitiken höra rådet innan det fattas beslut om organisationen för ämbetsmannasamarbetet på området
2) *att* reduceringen av antalet ministerråd inte medför en minskning av budgetramen för Nordiska ministerrådet
3) *att* Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod bistår länderna med att hantera den nordiska koordineringen av frågor som berör ett nedlagt ministerråd
4) *att* med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande implementera den nya strukturen för Nordiska ministerrådet

Reservation:

Den konservativa gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* angående konsumentpolitiken höra rådet innan det fattas beslut om organisationen för ämbetsmannasamarbetet på området
2) *att* reduceringen av antalet ministerråd medför en minskning av budgetramen för Nordiska ministerrådet
3) *att* Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod bistår länderna med att hantera den nordiska koordineringen av frågor som berör ett nedlagt ministerråd
4) *att* med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande implementera den nya strukturen för Nordiska ministerrådet

Samarbejdminister **Connie Hedegaard**, Nordisk Ministerråds talskvinne B 234/presidiet:
Herr præsident. Den internationale og europæiske udvikling er gået meget stærkt i det sidste årti. Både rammer og vilkår er under konstant forandring. Ikke meget er som for bare fem år siden. Det er nødvendigt hele tiden at sikre, at det nordiske samarbejde følger med tiden og er på omdrejningshøjde med udfordringerne.

Ikke mindst må vi konstant overveje, hvor det nordiske samarbejde har specielle fordele. Hvor er det, at det nordiske kan bidrage positivt ikke bare til udviklingen i Norden i vores egne lande, men også på europæisk og globalt plan? Hvor sætter vi bedst og mest effektivt ind? Og ikke mindst hvordan indretter vi os, så vi gør den største forskel? Vi ønsker alle sammen her, at Norden får mest mulig indflydelse på verden omkring os. Men det kræver fokusering, engagement, handling, konsekvens og vedholdenhed. Det kræver, at vi løbende prioriterer og justerer.

I vismandsrapporten om det nordiske samarbejde, der blev færdiggjort under det danske formandskab tilbage i år 2000, blev der netop gjort et forsøg på at tænke langsigtet og visionært over Nordens rolle. Det førte til, at de nordiske samarbejdsministre besluttede at fokusere på fem bredt favnende områder: teknologi, velfærd, herunder nordiske borgeres rettigheder, det indre marked, Nordens nærområder samt miljø og bæredygtig udvikling.

Jeg synes, det var gode og visionære valg – gode og rigtige bud på nordisk nytte. Men gør vi det godt nok? Er vi tilstrækkeligt effektive og fokuserede i vores arbejde?

I rapporten "Norden som en global vinderregion", der blev nævnt adskillige gange under debatten i går, efterlyses jo også meget tydeligt nytænkning, lederskab og brud med hævdvundne dogmer, hvis Norden ikke skal miste fodfæstet og muligheden for at blive en global vinderregion. Det er udgangspunktet for det danske formandskabs ambitioner om at reformere strukturerne for det nordiske regeringssamarbejde.

Målet med reformarbejdet har været på en gang at gøre det mere fokuseret og mere relevant. Fokuseret på de områder, hvor der netop for det nordiske findes en merværdi.

Nordisk Ministerråd skal udnyttes, hvor den formaliserede struktur er en særskilt hjælp. Visse samarbejdsområder kan udvikles bedre under friere former. Udenrigsministrenes samarbejde i dag er for eksempel meget tæt, men sker uden for ministerrådet. De overvejelser har så ført frem til det foreliggende ministerrådsforslag, hvorefter 18 ministerråd konsolideres i 11 ministerråd. Næring, energi og regional udvikling bliver et fælles ministerråd. Bygge- og bolig, transport, it og konsument bliver ikke længere formelle ministerråd. Samtidig ved vi allerede, at flertallet af disse samarbejdsområder vil blive videreført i nye former.

Jeg synes her, det er vigtigt at slå fast, at selv om et formelt samarbejde afvikles, betyder det ikke, at samarbejdet ophører. Det betyder bare, at det får nye former, som passer bedre til karakteren og intensiteten af arbejdet.

Jeg vil også gerne slå fast, at der i en overgangsperiode vil være penge til rådighed i ministerrådets budget for de områder, hvor den formelle struktur afvikles. Selv efter denne overgangsperiode, er det på ingen måde udelukket, at et uformelt samarbejde kan opnå bevillinger

og sekretariatsbistand. Alt, hvad der skaber nordisk nytte, skal selvfølgelig kunne komme i betragtning i den samlede prioriteringsproces.

Samarbejdsministrene lægger stor vægt på, at Nordisk Råd får gode muligheder for, at deres standpunkter i forskellige spørgsmål varetages, uanset strukturen på et givet område. Jeg har forstået, at specielt forbruger- og it-spørgsmål bekymrer rådet.

For it-spørgsmål gælder, at uddannelses- og forskningsministrene foreslås givet et særskilt koordineringsansvar inden for ministerrådet. Rådets it-forslag tages der altså hånd om, og det betyder så også, at parlamentarikerne har et sted at gå hen, hvis man har spørgsmål, man vil have taget op omkring it.

Forbrugerpolitikken angår flere ministerråd, for eksempel det nye råd for næringspolitik, energi og regional udvikling, miljøministrene, som får ansvaret for Svanemærket, og selvfølgelig det ministerråd, som har ansvaret for fødevarer. Det er samarbejdsministrenes hensigt at give et ministerråd ansvaret for koordineringen. Desuden ved vi allerede, at konsumentministrene fortsætter deres samarbejde under nye former.

Samarbejdsministrene vil til december have en fordomsfri diskussion om de udestående spørgsmål. Det gælder blandt andet det mere præcise format for embedsmandssamarbejde, hvor et fagråd er blevet konsolideret i et andet. Jeg ved, at rådet også her har en række forbehold, og vi går gerne i dialog med rådet om de problemer, rådet ser. Det siger sig selv, at rådets synspunkter kommer til at veje meget tungt i den videre proces.

Dialogen slutter ikke her. Som jeg sagde indledningsvist, må vi hele tiden justere, prioritere og tilpasse os udviklingen i verden omkring os. Moderniseringsprocessen skal ikke ses som en afsluttet begivenhed, der munder ud i en fiks og færdig model mejslet i sten. Det er netop en proces, og i den er Nordisk Råd selvsagt en uundværlig aktør.

Jeg håber, at vi kan gennemføre struktur- og moderniseringsarbejdet sammen. Efter ministerrådets opfattelse tager vi hermed et meget betydningsfuldt skridt i retning af at styrke det nordiske samarbejde.

Ole Stavad (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Tak til ministeren for redegørelsen. Jeg har oplevet, der har været en meget bred og også parlamentarisk opbakning til den reform og en reformproces, og det var der brug for at få fokuseret på opgavene, så det er absolut ikke det, som der sættes spørgsmålstegn ved.

Jeg havde måske håbet på og forventet, at specielt forbrugerministeren ville have været her og taget ordet i denne debat. Jeg kan se, at han er her, det er jeg glad for, men jeg kan se på talerlisten, at han i hvert fald ikke har meldt sig endnu. Det er jo et af de helt centrale spørgsmål, hvordan vi får indrettet forbrugerpolitikken. Vi har helt accepteret, at forbrugerministerrådet som sådan nedlægges, men der er vel næppe nogen, der kan være uenige i, at forbrugerspørgsmål har haft og også i fremtiden vil have en særlig nordisk indgang. Altså når vi ser på forbrugerpolitik i Norden med forskelle, men alligevel med meget fælles grundholdninger, til, hvordan vi håndterer det, og i forhold til resten af Europa og dermed også i EU-sammenhæng, vil det stadigvæk være centralt placeret. Det er sådan set også det signal, der kom fra ministeren. Det er vi glade for.

Men det signal, det så også er vigtigt at få sendt tilbage til den videre proces, det er, at lige nøjagtigt her har vi også et behov for at få en forankring ovre omkring ministrene; det har vi en slags tilsagn om, også i ministerrådet, da vi også på det her felt vil kunne have behov for, at der kan afsættes økonomi, apropos præsidiets betænkning på det her område.

Bare det signaler til forbrugerministeren, men også til samarbejdsministeren, at her er det altså meget vigtigt, at vi får håndteret det i en fortsat tæt dialog. Det er kun det, jeg håber at kunne få et meget klart tilsagn om, at inden der slås søm i, som vi siger på dansk så er det noget, vi har fået snakket grundigt igennem.

Jeg kunne sige noget tilsvarende omkring it, men det er tiden ikke til.

Forbrugerminister **Lars Barfoed**:
Således opfordret vil jeg da meget gerne uddybe, hvad vi i kredsen af forbrugerministre har drøftet.

Det er jo sådan, at vi havde et møde i kredsen af forbrugerministre i september måned, hvor vi naturligvis benyttede lejligheden til at analysere situationen set i lyset af den omorganisering af ministerrådsforsamlingerne, der er sket. Vores analyse førte til, at vi mener, at vi på en lang række områder har et værdifuldt forbrugerpolitisk samarbejde i Norden, og det vil vi selvfølgelig gerne fortsætte. Det er jo også helt i overensstemmelse med den beslutning, der er truffet om omorganiseringen af rådsforsamlingerne; der ligger jo ikke i den beslutning, at vi ikke længere skal samarbejde på de områder, hvor det har værdi. Det er en omorganisering, men ikke en fjernelse af samarbejdsområder i sig selv, så vi har besluttet i kredsen af forbrugerministre, at vi fortsat holder kontakt mellem forbrugerministrene i de nordiske lande og også mødes på uformel basis, når vi finder anledning til det.

Vi har igangsat et arbejde i embedsmandskomiteen, som skal føre til, at vi i løbet af og i hvert fald inden udgangen af november kan træffe nogle beslutninger om de nærmere former for det fremtidige forbrugerpolitiske samarbejde. Vi ser fortsat en interesse i, at embedsmænd i de nordiske lande mødes og drøfter forbrugerpolitiske spørgsmål, og vi ser også en interesse i at inddrage ngo'erne, altså organisationer som Forbrugerrådet, i samarbejdet, og så vil der i øvrigt fremover ligesom i dag være løbende behov for, at vi laver forskningssamarbejde, har videndeling og udveksler erfaringer på det forbrugerpolitiske område. Det er altså formerne for det samarbejde, vi nu har bedt embedsmandskomiteen om at arbejde videre med på grundlag af de principielle beslutninger, vi har truffet i kredsen af forbrugerministre, hvor vi naturligvis også i de kommende år vil se på, hvordan samarbejdet udvikler sig overordnet, så vi kan komme med rekommandationer til de formelle rådsforsamlinger, der skal beskæftige sig med forbrugerpolitikken.

Ole Stavad:
Jeg synes, det var godt forbrugerministeren kom på talerstolen, så vi også alle sammen er bekendt med, han er her.

Tak for svaret, men det, der bekymrer lidt, minister, det er jo også, at man siger, der skal træffes nogle beslutninger inden udgangen af november. Det er jo fint, fordi vi jo skal have det her sat på skinner. Men hvis vi skal være sikre på, at denne her dialog – som jeg forstår også på samarbejdsministerens nik fra sin plads, at der er enighed om, vi skal have – så skal vi jo lige passe på, at vi ikke sætter en tidsfrist for, hvornår det her skal være endeligt på plads, som der reelt forhindrer dialogen.

Så bare en opfordring til, at vi lige i forlængelse af sessionen her får tilrettelagt en proces, så vi er sikre på, at der ikke træffes nogen beslutninger, som kunne blive være klogere, hvis vi nåede at få snakket sammen.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Ja, det gør vi i mere end en forstand. Jeg vil bare give tilsagnet om dialog, og det er jo rigtigt, som forbrugerministeren siger, at forbrugerministrene mødes i slutningen af november, har jeg forstået, og drøfter de her ting. Samarbejdsministrene mødes 13. december. Der vil blive lejlighed til at være inddraget i forhold til forbrugerministrenes proces, og når den så er afsluttet, så vil jeg også være meget opmærksom på, at der bliver en mulighed for at inddrage Nordisk Råds parlamentarikere forud for samarbejdsministrenes møde den 13. december, hvor vi så ligesom tager det næste skridt.

Så jeg mener sådan set, at alle er meget opmærksomme på, at ingen har interesse i andet end dialog på det her felt. Det kan faktisk være vigtigt at få sagt her, der er jo ingen, der har ønsket at nedprioritere forbrugerspørgsmål. Ingen har ønsket det. Det har været et spørgsmål om, at når man vil ind og reducere antallet af ministerråd, så laver man en anden slags opgavefordeling, og det er sådan set det, der har været det centrale. Der er ingen, der ønsker, at der ikke stadigvæk skal kunne være dialog om forbrugerspørgsmål – også i nordisk regi.

Outi Ojala, Presidiets talskvinne B 234/presidiet:
Herr president! Debatten har redan börjat, men jag skall nu berätta om hur presidiet har behandlat frågan. Utmärkande för det nordiska samarbetet både inom ramen för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har varit en flexibel inställning till strukturerna och en beredskap till omorganisering och omstrukturering av det nordiska samarbetet. Också det ministerrådsförslag om ny struktur för Nordiska ministerrådet, som vi nu behandlar är ett svar på förändringar i omvärlden och ett försök till fokusering och prioritering samt till att finna de frågor som idag är speciellt viktiga för de nordiska länderna och det nordiska samarbetet. Presidiet ställer sig positivt till dessa ambitioner.

På rådets sida gjordes för några år sedan en motsvarande omstrukturering och prioritering i och med den nya utskottsstrukturen och den så kallade nya nordiska dagordningen. Jag vill påminna om att den gången föregicks besluten på rådets session av en konstruktiv dialog mellan rådet och ministerrådet och ett gemensamt utvecklingsprojekt. Den här gången har tyvärr både samrådet och dialogen uteblivit. Ministerrådets förslag har förberetts och utarbetats utan reell samverkan med rådet och utan att egentligen ens ha diskuterat hela frågan med rådet eller informerat rådet förrän i ett mycket sent skede då regeringssidan redan var helt överens om förändringarna, det måste jag tyvärr säga. Presidiet ser avsaknaden av samråd och samverkan i denna för hela det nordiska samarbetet högst centrala fråga som mycket beklaglig och hoppas att det är fråga om ett undantag som inte skall upprepas. Tyvärr är detta inte det enda exemplet från senare tider på brister i kommunikationen mellan ministerrådet och rådet.

Presidiet ställer sig som sagt i princip positivt till ministerrådets ambition att fokusera det nordiska samarbetet. På denna punkt är presidiet inte enigt i och med att den konservativa gruppen reserverat sig och tvärtom uttalat sig för en minskning av den nordiska budgetramen som resultat av omstruktureringen. Presidiet känner oro för hur rådets parlamentariska kontroll av ministerrådets och regeringssidans samarbete skall kunna fungera när det officiella samarbetet via ministerråd och samarbetskommittéer i hög grad kommer att ersättas med informellt samarbete. Men nu har både samarbetsministern och konsumentministern tagit upp dessa viktiga frågor och lovat att det skall vara ett gott samarbete i framtiden, och vi håller med om att vi vill behålla det i framtiden.

Två frågor har alltså lyfts upp där det är viktigt med samarbete i framtiden: konsumentfrågor och IT-sektorn, men jag vill här påpeka att vi också har diskuterat energi-, trafik- och transportfrågor, där det också är viktigt med ett gott samarbete.

Presidiet önskar att det nordiska samarbetet på dessa områden garanteras och ges tillräckliga resurser även i framtiden och ser fram emot att bli informerat av ministerrådet om hur detta kommer att ske och önskar också se konkreta möjligheter för rådet att delta i den diskussionen. Det är glädjande att ministrarna har lovat göra det och vi hoppas att det skall fortsätta under det norska presidentskapet.

Martin Saarikangas, reservantenes talsmann B 234/presidiet:
Herr ordförande! Förslaget att omstrukturera ministerrådets struktur från 18 till 11 ministerråd är ett steg i rätt riktning och svarar mot dagens krav om större effektivitet. Den konservativa gruppen anser att det vore riktigt att använda detta tillfälle till att göra nödvändiga omorganisationer av rådet med mål att effektivisera arbetet och därvid reducera kostnaderna.

Det vore enligt vårt förmenande riktigt att detta initiativ kommer från oss själva och inte från omvärlden. Det har ju talats i flera av våra länder i parlamenten om att Nordiska rådets arbete borde omstruktureras. Från mina erfarenheter i mitt tidigare liv som företagsledare så är det väldigt sällan ett initiativ kommer inifrån men de företag som tar sig an att omorganisera, att bli bättre, spara pengar, fokusera på viktiga frågor brukar vanligtvis överleva. De företag där förslagen kommer från omvärlden brukar normalt gå under.

Den här frågan kommer till omröstning och då kan jag helt enkelt konstatera att det som flertalet i presidiet talar för är att reduceringen av antalet ministerråd inte medför en minskning av budgetramen. Den konservativa gruppen föreslår en reducering av antalet ministerråd, och det medför en reducering av budgetramen. Det är ett litet ord som tas bort. Och med det här menar jag att vi ska se till att det sker nödvändiga ändringar i samband med att 18 blir 11. Det är vik-

tigt att utnyttja möjligheten att göra arbetet mera strömlinjeformat och effektivt och att ta detta tillfälle i akt.

När vi diskuterar den stora inbesparingen som härvid hoppeligen kommer att ske så vill vi inte sätta en lapp på dessa pengar. Det kan finnas sådana frågor som Nordiska rådet i framtiden borde prioritera på ett annat sätt. Dessa pengar som på detta sätt frigörs kan användas på ett bättre och mera effektivt sätt. Så här gör man ute i världen. Pengarna är ju inte märkta men huvudsaken är att vi inte går vidare på det här sättet och låter pengarna flöda, låter administrationen växa, byråkratin växa. Nu har vi en möjlighet att göra någonting effektivt. Som Outi Ojala också påpekade har det varit något störande att följa hur detta arbete har skett, och jag hoppas att arbetet bättre förankras i framtiden mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Där är vissa frågor som bör beaktas vid den framtida prioriteringen och jag pekar speciellt på frågan om IT-sektorn och konsumentfrågan. Det är sådana saker där Norden i dag profilerar sig som världsledande och där vi säkerligen inte får ge avkall på vår ställning.

Outi Ojala:
Det som Martin Saarikangas här nämnde om att reducering av antalet råd i ministerrådet automatiskt ska medföra en minskning av budgetramen, skulle betyda att man inte kan använda de pengar som vi kommer att spara till några andra prioriteringar för då tas det bort från budgetramen. De tre grupper, alltså den socialdemokratiska gruppen, mittengruppen och den vänstersocialistiska gröna gruppen, som godkänner presidiets förslag menar att vi mycket väl vet att det kommer att bli några besparingar, ungefär 10 miljoner danska kronor har man räknat med. Men vi vill inte att det automatiskt ska dras bort från budgetramen utan att vi kan använda dessa pengar. Nästa år kommer att bli en övergångsperiod och då är det väldigt svårt att se om vi kan använda dem till några andra prioriteringar. 2007 blir det annorlunda. Då kanske vi kan hitta eller ta de prioriteringar vi ska använda pengar för men om vi automatiskt säger att de kan dras bort från ministerrådsbudgeten, då har vi inga medel för dessa prioriteringar. Det är därför majoriteten av presidiet har kommit till den slutsats som ni kan se på pappret.

Martin Saarikangas:
Herr ordförande! Jag förstår Outi Ojalas tankesätt men om vi får fortsätta på det här sättet blir det aldrig några inbesparingar. Vi kan aldrig ändra på vårt system, och därför har vi nu en oerhört god möjlighet att göra omstruktureringar och se till att vi får inbesparingar. Jag är helt säker på att om dessa inbesparingar behöver göras. Jag talar inte om 10 eller 20 miljoner kronor eller euro. Huvudsaken är att vi nu ser över den här organisationen och försöker vidta sådana åtgärder att vi kan reducera kostnaderna, för trycket kommer utifrån.

Dessa inbesparingar kan säkert sättas på ett så sätt att vi kan föreslå nya mål att använda dessa på, till exempel Östersjösamarbetet eller något annat.

Outi Ojala:
Herr president! Ni kanske har märkt att det egentligen inte finns så stora opinionsskillnader. Nu är det bara fråga om det automatiskt redan i det här skedet dras pengar från budgetramen eller om man skall titta över detta nästa år för att se hur det ska gå till. Som Martin Saarikangas sade från den konservativa gruppen: okej, vi ska se på var pengarna behövs i framtiden, och vi skall se hur vi kan använda de pengar som vi kan spara in med den här omstruktureringen, som vi alla nu faktiskt är eniga om.

Gabriel Romanus (midtengruppen, fp):
Ärade president! Jag begärde ordet när Martin Saarikangas menade att vi i rådet borde ta tillfället i akt att effektivisera vårt arbete när ministerrådet gör det. Jag vill påminna om att vi i rådet under flera år har arbetat för att effektivisera vårt arbete, även efter den omorganisation som gjordes i början av 2000-talet. Bland annat har vi beslutat att ha ett mindre antal stora möten och i stället använda resurser för ett mera rörligt arbete, där vi bland annat ska förankra vårt arbete bättre i de nationella parlamenten genom att bjuda in till temakonferenser för de nationella fackutskotten.

Att effektivisera behöver inte nödvändigtvis betyda att sänka kostnaderna, det kan också betyda att man använder de resurser man har för att få en bättre måluppfyllelse – det är ju också att effektivisera.

Det är visserligen sant att vi för en dialog med parlamentens talmän – det är helt naturligt eftersom det är de som har ansvar för parlamentens budget – men det är inte så att vårt effektiviseringsarbete enbart är ett svar på krav utifrån, utan vi har hållit på att diskutera detta och redan gjort förändringar under flera år och det ska vi naturligtvis fortsätta med.

För min del anser jag att behoven av ett bättre nordiskt samarbete och förstärkta resurser för till exempel kontakter med de baltiska staterna och med nordvästra Ryssland är så stora att det är bättre att använda resurserna mer effektivt än att minska på resurserna till nordiskt samarbete.

Marianne Carlström (Medborger- og forbrukerutvalget):
Ett tag trodde jag att jag hade hamnat på en bolagsstämma för ett företag i stället för ett nordiskt politiskt samarbetsorgan, men vi kanske är tillbaka i det politiska samarbetet nu.

Konsumentpolitiken är en del av välfärdspolitiken. Att vara en medveten och kunnig konsument kan betyda mer än en lönehöjning för den enskilda konsumenten. I dag reser vi mer än någonsin, världen krymper och många viktiga köp sker vid resor och arbete i andra länder än i hemlandet. Då blir konsumentskyddet viktigt. Allt pekar på att globaliseringen ökar.

Nästan alla brukar vara eniga om att det är viktigt med konsumentpolitik – men när det kommer till frågan om resurser är det inte lika viktigt längre! Det är samma med det nordiska konsumentsamarbetet: när det ska dras ned och förändras så drabbas konsumentområdet. Det tycker vi i medborgar- och konsumentutskottet är fel. Utan att utvärdera den förda konsumentpolitiken vill man förändra.

Men nu är det ju en kompromiss. Presidiet har gått med på budget och det fortsatta samarbetet, ett ämbetsmannaansvar ska finnas kvar och budgeten ska inte minska. Det är viktigt att det blir en bra lösning på den fortsatta konsumentpolitiken, som ska diskuteras av de nordiska konsumentministrarna i november. Vi i Nordiska rådet får bara utgå från att vi får ha synpunkter innan besluten ska fattas.

Det är viktigt att kunskap om konsumentpolitik bevaras och utvecklas, att man samarbetar i EU för att få ett större genomslag, att man drar nytta av forskningen i de olika länderna, att man utvecklar rättspraxis och ser på konsekvenser av lagstiftningen och att NGO:er får vara med i det här arbetet. Det finns alltså många områden där det är viktigt att gå vidare.

Ett område som det är väldigt viktigt att man samarbetar om är barn och reklam. Sverige är litet, Norge är litet och så vidare, alla våra länder är små, men tillsammans kan vi arbeta i EU för att göra någonting i sådana här viktiga frågor.

Vi har också utvidgningen av EU och våra närländer Estland, Lettland, Litauen och nordvästra Ryssland – det finns så mycket att fortsätta arbeta med i de här frågorna. I alla våra länder avreglerar man. Då blir det svårt för konsumenterna, och då behöver man konsumentpolitik, rådgivning och bra lagstiftning. Vi behöver också hela tiden arbeta för en hållbar konsumtion.

Jag har en fråga till samarbetsministrarna: Kan och vill samarbetsministrarna lova oss att det kommer att finnas en ämbetsmannagrupp, som får ett sekretariatsstöd, och att det finns tillräckliga resurser för att fortsätta arbeta med de konsumentpolitiska frågorna? Konsumentpolitiskt samarbete, det är nordisk nytta!

Jag yrkar bifall till presidiets förslag och avslag på den konservativa reservationen.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
På det direkte spørgsmål er svaret, at forbrugerministrene mødes ved udgangen af november og præcis der skal prøve at lægge sig fast på – efter den dialog, jeg nævnte før, også med repræsentanter for forsamlingen her – hvordan embedsmandssamarbejdet skal føres videre, og hvordan arbejdet i det hele taget skal føres videre. Jeg må altså gøre opmærksom på, at der ingen er, der som udgangspunkt ønsker at beskære forbrugerområdet. Det er en falsk modstilling at forsøge at lave. Hele denne manøvre er ikke først og fremmest tænkt som et besparelsesinitiativ, den er tænkt som et forbedringsinitiativ for at fokusere det nordiske samarbejde.

Jeg synes også, jeg må sige endnu en ting til Marianne Carlström: For eksempel i EU er der ganske meget forbrugersamarbejde. Betydningen af forbrugersamarbejdet i EU har også været nævnt i denne diskussion. Men der er jo ikke et formaliseret forbrugerråd. Derfor kan samarbejdet sagtens foregå alligevel; det er i nogle andre slags integrerede sammenhænge, at forbrugerspørgsmål tages op. Det er jo sådan set præcis det, vi gør, når der bliver talt om bæredygtig udvikling. Det er et eksempel på, at det bliver integreret i et andet råd. Miljøministrene får f.eks. også ansvaret for Svanemærket. Det er selvfølgelig et vigtigt forbrugerspørgsmål, det forsvinder ikke, det bliver ved med at ligge der, og det bliver bare flyttet over under et nyt råd, hvor det efter min opfattelse ligger ganske naturligt.

Det samme kunne man sige om oplysning til forbrugerne om kemikalier och så vidare: Det vil jo stadigvæk blive varetaget af og ligge under miljøministrene. Så jeg synes – samtidig med at Marianne Carlström siger, at hun er enig i kompromiset – at det er vigtigt, at vi nu ikke begynder at grave nogle grøfter, som der efter min bedste overbevisning ikke er grund til at grave. Når vi netop er enige om kompromiset, handler den videre proces om, hvordan tingene så bliver forankret, og det tager forbrugerministrene hånd om i slutningen af november, og derefter bliver der en ny dialog frem til samarbejdsministrenes møde den 13. december.

Risto Kuisma (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa puheenjohtaja! Täällä on korostettu kuluttajapolitiikan merkitystä, niin kuin edellä yhteistyöministeri. Väistämättä tulee kyllä kysymys, että jos ei kuluttajapolitiikan asemaa haluta heikentää eikä rahoja säästää, miksi tällainen muutos. Jos ministerineuvostoja täytyy vähentää, miksi juuri kuluttajaministerineuvosto, jonka tärkeyttä kaikki korostavat, ja miksi juuri se, koska Pohjoismaissahan on vahvat järjestöt elinkeinoelämällä ja ammattiyhdistysliikkeellä. Sen sijaan kuluttajapoliittiset järjestöt ovat paljon heikompia.

On aivan selvää, että tarvittaisiin parempaa yhteistä pohjoismaista kuluttajapolitiikkaa. Silloin sellaiset rakennemuutokset, jotka tosiasiallisesti eivät ainakaan paranna vaan heikentävät yhteisen kuluttajapolitiikan asemaa, eivät ole järkeviä.

Tämän sanon, vaikka hyväksyn tämän kompromissin.

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! Man har här betonat konsumentpolitikens betydelse. Det gjorde också samarbetsministern nyss. Osökt väcks frågan, att ifall ingen vill försvaga konsumentpolitikens ställning eller spara in pengar, varför då denna förändring? Om man måste minska på antalet ministerråd, varför just konsumentministerrådet, vars betydelse alla betonar? Varför just detta ministerråd? Vi har ju starka näringslivsorganisationer och fackföreningar. De konsumentpolitiska organisationerna däremot är i en mycket svagare ställning.

Det står helt klart att en bättre samnordisk konsumentpolitik behövs. Då är sådana strukturförändringar som i verkligheten åtminstone inte förbättrar, utan försvagar, vår gemensamma konsumentpolitik inte förnuftiga.

Detta vill jag säga, trots att jag godkänner kompromissen.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Jeg er nu ikke helt enig i, at forbrugerområdet ikke har stærke interessegrupper til at varetage deres interesser. Det er vel også en del af grunden til, at lige præcis det her område har fået det fokus, det har, at der netop er stærke interesser, som også synes, at det er vigtigt at holde deres interesser i et særskilt ministerråd i nordisk regi.

Det er fuldstændig legitimt, det er helt i orden. Jeg vil stadigvæk også, når man så i øvrigt ender sin tale med at sige, at man er enig i kompromisforslaget, sige, at der ikke her ligger andre bagtanker end ønsket om at fokusere det nordiske samarbejde, efter at vi har haft en grundig analyse i Nordisk Ministerråds sekretariat, hvor en masse folk har brugt mange kræfter på at analysere, hvad intensiteten i de forskellige ministerråd var. Det kan man jo i øvrigt gå ned og slå efter, hvor tit konsumentministrene har mødtes. Det er faktisk nogle af dem, der har mødtes mest sjældent.

Hvad intensiteten har været i arbejdet, der må man bare sige, at når man skal prøve at gå igennem den øvelse, som jeg forstår vi alle sammen er enige om, nemlig at reducere antallet af ministerråd fra altså 18 til noget, der er mærkbart mindre, så er det et af de områder, hvor opgaverne naturligt kunne lægges ud under andre ministerråd.

Det er ikke rigtigt at fremstille det, som om opgaverne derved forsvinder. Der er ingen, der har ønsket det. Det er heller ikke det, der ligger i forslaget. Det er jo også derfor, at selv de kritiske røster, går jeg ud fra, ender med at kunne tilslutte sig det i øvrigt meget fornuftige kompromis, der efterhånden er kommet ud af denne proces.

Line Barfod (den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe støtter, at der sker en udvikling af Nordisk Ministerråd og deres struktur, herunder også en forenkling, som der er lagt op til.

Konkret har vi jo set, at et meget lille sektorområde som fiskeri har kunnet gøre nordisk nytte for meget få midler, og uden at man havde et særskilt ministerråd. Derfor er vi ikke så optagede af, hvor mange ministerråd der er, men der, hvor vores kritik kommer ind, det er, at Nordisk Ministerråd i denne proces har været meget lukket og dialogforskrækket.

Men vi kan godt forstå, at det er meget nemmere, umiddelbart meget mere effektivt, hvis embedsmænd og ministre bare kan træffe beslutninger uden at skulle diskutere dem med nogen andre. Men vi mener altså, at det øger risikoen for, at man begår fejl, træffer forkerte beslutninger og beslutninger, som der ikke er opbakning til.

Demokrati er besværligt, demokrati tager lang tid, men demokrati giver altså normalt nogle mere langtidsholdbare løsninger, et bedre resultat. Derfor er vores opfordring klart, at man holder fast i demokrati også i dialogen mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

I denne proces fremlagde Nordisk Ministerråd nogle overordnede planer til Nordisk Råd, men der var intet med om, hvad konsekvenserne var for budgettet, hvad konsekvenserne var for embedsmandskomiteerne, og derfor var det ikke muligt at have en reel dialog. Hvis man skal have en reel dialog, så skal man fremlægge alle oplysningerne, som er nødvendige for at have dialogen, og for at både parlamentarikere og interesseorganisationer kan have mulighed for at tage stilling og komme med relevante indvendinger. Der skal være et ønske om, at man så også lytter til de indvendinger, der kommer, ellers er der ikke meget idé i at kalde noget en dialog.

Desværre har det jo været på flere områder, at vi har set, at man har haft denne lukkede og dialogforskrækkede tilgang fra ministerrådet. Det er jo også det, vi har set i spørgsmålet om at forsøge at opsplitte den nordiske informationsvirksomhed og i forhold til budgettet.

Vi fra Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe mener, at det skader det nordiske samarbejde, hvis man kører den lukkede stil. Derfor har vi været glade for, at samarbejdsminister Connie Hedegaard har grebet ind og på initiativ fra Berit Brørby genskabt dialogen med budgetgruppen. Vi håber, at det er det, der vil være kendetegnet fremover, at man fra samarbejdsministrenes side vil involvere sig mere og styre processen og sikre, at der reelt er en demokratisk proces og dialog og ikke overlade det til embedsmændene.

Vi vil fastholde samarbejdsministeren på tilsagnet om dialog blandt andet også i forhold til ungdommen, hvor Ungdommens Nordiske Råd har gjort os opmærksom på, at der jo også er en nedskæring på deres arbejde, hvad vi er meget bekymrede for.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Jeg kan i hvert fald, både på mine egne og på mine samarbejdsministerkollegers vegne, melde hus forbi, når det gælder det dialogforskrækkede. Det er vi på ingen måde, og det synes jeg også at enhver, der har fulgt processen over de senere uger, må give mig ret i. En del af de fornuftige resultater, der nu ligger, er jo netop et resultat af dialogen, så jeg synes, at noget af det, der bliver sagt af Line Barfod, er lidt af en karikatur af den proces, der har været.

Line Barfod ved, at vi er optaget af dialogen, men det, der jo har været en del af problemstillingen, er, at når man spørger, hvad der skal ske med embedsmandskomiteerne, er situationen jo den, at det ikke er afklaret på nuværende tidspunkt, fordi man har grebet spørgsmålet an som en trinvis proces, hvor man siger: Lad os først tage diskussionen om selve reduktionen af ministerrådene fra 18 til 11. Så udestår der ganske rigtigt en lang række spørgsmål, herunder spørgsmålet om embedsmandskomiteen og alle arbejdsgrupperne under embedsmandskomiteen og så videre. Det er jo noget, der skal arbejdes videre med, og det norske formandskab har også givet tilsagn om, at det er meget optaget af det og vil arbejde videre og gribe stafetten. Der skal arbejdes videre med det her, bestemt også set fra samarbejdsministrenes synspunkt, og det skal ske hundrede procent i dialog med Nordisk Råd. Men det kræver jo også – som der også blev kvitteret for – at når vi i samarbejdsministerkredsen ved, at der er nogle problemer på nogle andre niveauer, tager vi også hånd om dem. Men det fordrer selvfølgelig, at der er dialog begge veje, og at man også fortæller os, at der er problemer.

Line Barfod:
Selvfølgelig går dialog begge veje, men det skulle gerne være sådan, at det ikke er nødvendigt for Nordisk Råd at råbe så højt, som der skulle til, for at vi fik dialogen i gang. Det er sådan set det, som vi kritiserer fra Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe, at vi har skullet helt derud. Jeg håber, at det nu har været en lære for os alle, og at man fremover sørger for, at der er en god dialog i god tid mellem ministre og parlamentarikere, og ikke kun, at man prøver at køre tingene igennem på embedsmandsplan.

Jeg håber, at man i den dialog, der er lagt op til blandt andet på forbrugerområdet, også siger, at der skal være tid til det. For det nytter ikke meget, at man siger, at Nordisk Råd kan gribe ind, fra der er møde med forbrugerministrene i november, til samarbejdsministrene har møde i december, når Nordisk Råd først har møde igen i januar.

Altså hvis der skal være en reel dialog, skal man jo sikre sig, at den også kan foregå på en måde, så der er taget hensyn til den måde, vi arbejder på i Nordisk Råd. Det håber jeg, at man sikrer sig fra ministerside.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Jeg står her med en lille folder, nogle symboler på, hvorfor de nordiske lande er verdens bedste region at være privilegeret at leve i. Dette råd har påtaget sig den meget krævende opgave at sætte Parkinsons anden naturlov ud af kraft, i hvert fald for en tid – den lov, som siger, at enhver udgift stiger, til den når den indtægt, som er disponibel til at betale for den. Hvis det skulle lykkes – og vi har i hvert fald set store anstrengelser lagt i dette forsøg – så må man sige, at det er en begivenhed, men så har vi forhåbentlig klaret at gøre nordisk samarbejde slankere, mere effektivt, mere rationelt og dermed mere lønsomt for alle de parter, som skal have fordel af denne anstrengelse.

Vi har ikke selv valgt at leve i denne region. Her er vi placeret af en højere magt, men det er op til os delvis at bestemme, hvordan skæbnen udfolder sig for denne del af verden. Det bliver vores børn og børnebørn, som bestemmer, om man fra dette podium taler engelsk i fremtiden – måske om 20 år – eller om vi fortsætter med at kommunikere på vores forskellige nordiske sprog, hvilket vi alle sammen herinde håber.

Det, som bevilges af vore regeringer til Nordens fælles budget, svarer til cirka. 30 kroner, fire euro, en halv pakke cigaretter i Norge, et glas vin på en dansk restaurant, tre liter benzin, eller hvordan vi nu omsætter disse penge: 30 kroner per indbygger i vore respektive lande i alt til dette arbejde.

Når vi nu har bevist for os selv, at det kan lade sig gøre at effektivisere arbejdet, og vi måske har fortjent et lille skulderklap, efter at denne proces er blevet færdig, ville det være fuldstændig umuligt – selv om det måske er politisk ukorrekt sammenlignet med det, der foregår nede i det almægtige Europa, hvor millionerne bliver milliarder, hvor kroner bliver euro, uden at man tænker på det – at vi måske gik tilbage til vores respektive parlamenter og til vores ministre og spurgte, om nordisk samarbejde, om det privilegium at leve i verdens bedste region ikke fortjente en lille forhøjelse af de bevillinger, som vores regeringer afsætter til det nordiske samarbejde?

Vi elsker denne region af verden. Den er vores hjemland, den er vores hele eksistens. Lad os tænke over det det kommende år eller to.

Ole Stavad (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg kan ikke lade være med at tage ordet og takke Óli Breckmann for hans indlæg. Det føler jeg ikke mindst anledning til, fordi Óli Breckmann jo er medlem af den konservative gruppe, og efter de udsagn, vi tidligere har hørt fra den konservative gruppe om budgettet, synes jeg, det er værd at notere det.

Derudover kan jeg heller ikke lade være med at komme med den ekstra tilføjelse, at hvis vi ser på det nordiske samarbejde under et, er det faktisk en overskudsforretning. Vi har i en lang årrække afsat mindre på det samlede nordiske budget end det, der har været overskuddet i Nordisk Investeringsbank, så hvis vi ser det i denne bredere sammenhæng, er der overskud.

Så kan jeg måske heller ikke undlade den bemærkning, at da Nordisk Investeringsbank i sin tid blev oprettet, var det imod de konservatives stemmer.

Debatten om B 234/presidiet ble avsluttet.

Votering over B 234/presidiet

51 stemte for Presidiets forslag:
Arja Alho, Bendiks H. Arnesen, Lennart Axelsson, Line Barfod, Sinikka Bohlin, Óli Breckmann, Berit Brørby, Marianne Carlström, Bente Dahl, Ole Dorph, Sigrun Eng, Joan Erlandsen, Ragnar Erlandsson, Barbro Feltzing, Monica Green, Carsten Hansen, Agne Hansson, Britt Hildeng, Anita Johansson, Ann-Kristine Johansson, Per Kaalund, Anita Knakkergaard, Risto Kuisma, Anne Margrethe Larsen, Elina Linna, Kristian Pihl Lorentzen, Pehr Löv, Sverre Myrli, Outi Ojala, Runar Patriksson, Marion Pedersen, Rannveig Guðmundsdóttir, Leena Rauhala, Rolf Reikvam, Gabriel Romanus, Simo Rundgren, Inge Ryan, Reidar Sandal, Niels Sindal, Berndt Sköldestig, Tuve Skånberg, Ole Stavad, Steingrímur J. Sigfússon, Dagfinn Sundsbø, Nils-Erik Söderqvist, Ilkka Taipale, Gunilla Tjernberg, Kristen Touborg, Bjørg Tørresdal, Harry Wallin og Lars Wegendal

16 stemte for reservantenes forslag:
Arnbjörg Sveinsdóttir, Hans Frode Asmyhr, Drífa Hjartardóttir, Rolf Gunnarsson, Øyvind Halleraker, Kari Lise Holmberg, Dennis Jansson, Kjartan Ólafsson, Kari K. Kjos, Esko Kurvinen, Inge Lønning, Allan Niebuhr, Kent Olsson, Lyly Rajala, Inger René og Martin Saarikangas

Ingen avsto fra å stemme.

Fraværende:
Ásta R. Jóhannesdóttir, Søren Espersen, Jan Henrik Fredriksen, Kári P. Højgaard, Siv Jensen, Jónína Bjartmarz, Kuupik Kleist, Asmund Kristoffersen, Aulis Ranta-Muotio og Satu Taiveaho

Presidiets forslag ble således vedtatt med 51 mot 16 stemmer – Rek. 14/2005

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

7. Ett Norden utan gränshinder

Gabriel Romanus overtok ledelsen av forhandlingene.

Dokumentasjon

De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter 2005 (Dokument 7)

Samarbetsminister **Berit Andnor**, Nordisk Ministerråds talskvinne Dokument 7:
Herr president! Integration och avveckling av gränshinder är och förblir avgörande frågor i det nordiska samarbetet. Det gäller att underlätta vardagen för de nordbor som rör sig över gränser för arbete och studier i annat nordiskt land än det egna. Under Sveriges ordförandeskap för det nordiska samarbetet 2003 satte vi dessa frågor högst på dagordningen. Poul Schlüter engagerades då som särskild representant för att driva på gränshindersarbetet. Detta arbete har också givits fortsatt hög prioritet i de följande isländska och danska ordförandeskapsprogrammen. Målsättningen är och förblir att skapa konkreta och märkbara resultat för de nordiska medborgarna så att de så fritt som möjligt ska kunna röra sig över de nordiska gränserna.

Poul Schlüter har inför den här sessionen lagt fram en skriftlig rapport, De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. Jag ska naturligtvis inte föregripa den redogörelse som Poul Schlüter strax ska lämna utan bara konstatera att vi har uppnått en rad konkreta resultat.

De nordiska näringsministrarna har tagit initiativ till att vidga gränshindersarbetet, och det har också resulterat i en katalog över näringslivets gränshinder. Därmed omfattas också gränshindersarbetet av näringslivsrelaterade frågor. Många av de frågor som berör näringslivet ska inte enbart behandlas av näringsministrarna, även andra fackministrar har tagit sig an uppdraget. Gränshindersarbetet för både medborgare och näringsliv hänger samman och ska inte ses som två separata processer. Resultaten gynnar alla nordbor.

De resultat som vi kan redovisa här i år handlar framför allt om stärkt information för både företag och medborgare. Det där är mycket viktigt. Många problem går att undvika om det redan från början finns en god tillgång till information. Jag kan i det här sammanhanget nämna Hallå Nordens näringslivsportal, den kommande internordiska arbetsförmedlingen och den nordiska skatteportalen. Det här är konkreta och även mycket märkbara resultat av vårt arbete.

Särskilt vill jag framhålla skatteportalen. Det som gjorts inom skatteområdet tycker jag är en väldigt bra grund att arbeta vidare på. Som svensk samarbetsminister men också i egenskap av svensk socialminister vill jag titta vidare på möjligheten att upprätta något liknande inom socialförsäkringsområdet. Det är ju också ett väldigt viktigt område för medborgare som flyttar mellan de nordiska länderna. Vi kommer från svensk sida att ta ett sådant initiativ inom ramen för socialministerrådet.

I början av året offentliggjorde Nordiska ministerrådet en rapport om pendling över de nordiska gränserna. Den rapporten pekar på att vi har ett mycket stort utbyte mellan våra länder. Jag tror att det är viktigt att vi fortsätter med ett inslag av den här typen av statistiska redskap för att också visa på hur rörligheten i vår del av världen ökar. Vi har som nordiska regeringar självfallet ett ansvar för att gränshindersarbetet sker i ett högt tempo med fokus på konkreta resultat.

Det här arbetet kan naturligtvis ske på många olika nivåer. Det kan ske på lokal nivå, på EU-nivå och det kan också ske bilateralt. Som ett exempel på det kan man se det gränshindersseminarium som hölls i Strömstad tidigare i år, där den norske samarbetsministern och jag själv deltog. Där kunde företag, myndigheter och organisationer dela med sig av sina erfarenheter.

Det svenska tullverket gav besked om att regler skulle förenklas och avgifter tas bort för att underlätta gränsöverskridande näringsverksamhet.

Ett annat exempel på detta är det samarbete som vi har haft mellan Sverige och Danmark när det handlar om att underlätta transittrafiken genom Skåne till och från Bornholm. Det är konkreta åtgärder som har stor betydelse för de människor som lever i denna del av Norden.

Ett annat exempel som jag också vill nämna är Grensetjenesten i Morokulien, ett exempel på ett informationscenter på gränsen mellan Norge och Sverige som har gjort ett mycket framgångsrikt arbete. Vi har nyligen från både den svenska och den norska regeringen beslutat att lämna bidrag till Grensetjenesten för att den här verksamheten ska kunna fortsätta.

Jag välkomnar att Norge som ordförandeland under det kommande året kommer att fortsätta arbetet med gränshinder. Jag ser fram emot ett fortsatt gott och resultatinriktat samarbete om dessa viktiga frågor. Och jag ser också fram emot en fortsatt konstruktiv dialog med Nordiska rådet.

Till sist vill jag rikta ett mycket stort tack till Poul Schlüter för det fina arbete som du har utfört som samarbetsministrarnas särskilde representant. Genom dina insatser har vi löst en rad problem för de nordiska medborgarna och särskilt underlättat för de nordbor som lever och arbetar i gränsregionerna. Eftersom du engagerades under det svenska ordförandeskapet känns det naturligt att jag får tacka dig för ditt gedigna och engagerade arbete.

Tack ska du ha, Poul!

Fhv. Statsminister **Poul Schlüter**, Dokument 7:
Herrr præsident! Det nordiske samarbejde er sandelig under forandring, men det er også nødvendigt, for med en stigende globalisering må vi i Norden stå tættere sammen for at høste de positive virkninger af den udfordring. Vi i Norden må gå foran i udviklingen af det indre marked og profilere os som en dynamisk region. Vi må sikre, at det indre marked i Norden også fungerer i praksis for borgerne og for virksomheder. Det hele skal virke, som om der ingen grænser er i Norden; det er opgaven.

Den opgave, som jeg nu er ved at afslutte, har været ganske vigtig: at skabe konkrete resultater, så nordiske borgere virkelig frit kan arbejde, studere og bosætte sig i et andet nordisk land. Vi har selvfølgelig fået en række resultater, konkrete og mærkbare for den enkelte borger, selvom jeg må indrømme, at resultaterne ofte kommer langsommere end ønskeligt. Det her er en sej sag.

Udgangspunktet har været borgernes mobilitet i Norden. Det er i år under dansk ledelse suppleret med fjernelse af visse af næringslivets grænsehindringer i Norden. Udfordringerne er enorme, EU er udvidet, den globale konkurrence bliver stærkere, og vores styrke derfor endnu vigtigere.

Også i år ligesom under islandsk/svensk formandskab har vi fået resultater. Det er resultater, som forbedrer informationen til borgerne og de små virksomheder. Det skal ikke undervurderes. Jeg vil særlig fremhæve skatteportalen, som er helt unik. En borger kan stille et spørgsmål, som berører mere end ét lands skattemyndighed, og få et svar på spørgsmålet. Allerede nu kan vi se, at der har været kolossalt mange besøg på hjemmesiden. Skatteportalen er et vigtigt resultat – man kan gå så langt som at sige, at den faktisk er genial. Det var en fremragende idé.

Så er der næringslivsportalen, som samler alle relevante informationer og links til de nationale hjemmesider, som særlig små og mellemstore virksomheder har brug for. Her findes information om økonomi og finansiering, skattespørgsmål, personalespørgsmål, information om import og eksport. Næringslivsportalen bliver en del af den nordiske informationstjeneste Hallo Norden, og denne portal bliver lanceret heroppe i dag onsdag. Jeg håber og tror, at næringslivsportalen bliver en stor succes.

Vi arbejder med digital jobformidling. Det er en jobdatabase, hvor arbejdsgivere kan finde kvalificeret arbejdskraft, og hvor arbejdstagerne kan finde ledige stillinger på tværs af grænserne. Med en digital jobformidling skaber vi rammerne for et åbent og mobilt arbejdsmarked i Norden. Med et enkelt klik på hjemmesiden kan vi nu søge job i en grænseregion og ikke blot inden for den nationale grænse.

Den digitale jobformidling bliver først tilgængelig i Øresundsområdet, men meningen er selvfølgelig, at det skal være en service for alle grænseregionerne i Norden. Lanceringen vil finde sted i år. Vi har pendling i Norden, men det burde være på et langt højere niveau, og det skal nok komme.

Der er også opnået andre resultater, store og små. Der vil jeg kort fremhæve det såkaldte nordiske pillepas, som nu er godkendt af de nordiske regeringer. Der er spørgsmålet om transitrejsende med kæledyr til og fra Bornholm gennem Sverige, hvor transitrejsen er blevet lettere; det har den svenske minister netop nævnt.

Et tredje eksempel, jeg her på Island vil fremhæve, er, at også den danske regering nu har smidiggjort sin navnelovgivning, således at islændinge bosat i Danmark kan navngive deres børn i overensstemmelse med den islandske navnetradition. Det er alt sammen gode resultater, men det er selvfølgelig mindre resultater. De store resultater omkring fjernelse af grænsehindringer for erhvervslivet mangler vi stadig at få helt på plads. Det tager også tid, bevares. Mange processer er sat i gang, og jeg har fremsat en lang række forslag på baggrund af det katalog, de nordiske næringsministre fik udarbejdet over konkrete barrierer for næringslivet.

De nordiske næringsministre har taget opgaven til sig. De koncentrerer sig for øjeblikket om at skabe et nordisk venturekapitalmarked. Her er der en række vanskeligheder i dag. Et eksempel vedrører dobbeltbeskatning, fordi udenlandske investorer i venturefonde må betale skat både i fondets hjemland og i investorens hjemland. Det arbejde er endnu ikke afsluttet, men vi arbejder videre med sagen.

Et andet vigtigt moment er at sikre, at venturefonde kan investere på tværs af de nordiske grænser. De fleste af dem har i dag i lovgivning eller vedtægter den indskrænkning i deres virksomhed, at de kun kan arbejde inden for deres egen nations grænser. Men det er fortidigt, der er brug for tværnationale investeringer, og derfor må vi have ophævet reglen om, at man kun kan arbejde inden for sine egne grænser.

De nordiske næringsministre arbejder med at koordinere en fælles nordisk gennemførelse af de selskabsretlige direktiver, som kommer fra EU. Ikke mindst omkring det internationale selskab er det vigtigt, at vi får ensartede regler.

Et andet konkret eksempel drejer sig om nordisk koordinering omkring EU's måleinstrumentdirektiv, også kaldet legal metrologi. Her forventer vi at have de endelige resultater på plads i løbet af næste år.

På bygge- og boligområdet er der sat et omfattende arbejde i gang for at få et samlet nordisk byggemarked. Målet er, at byggevarer og byggematerialer skal være tilgængelige på hele det nordiske marked på lige vilkår. Det arbejde tager tid, men i løbet af slutningen af i år forventer vi en status af dette arbejde.

På skatte- og finansområdet arbejder ministrene også intenst med det nordiske. Ud over det fine resultat med skatteportalen arbejdes der med mange konkrete skattesager for både virksomheder og borgere. Det er sager, som nok vil kræve ændringer i den nordiske skatteaftale, men så må vi tage det med.

En omfattende liste vedrørende problemer med blandt andet indkomst- og pensionsbeskatning er fremlagt for de nordiske finansministre, som nu ser på at fjerne konkrete hindringer. Også for næringslivet har finans- og skatteministrene vurderet sagerne i kataloget; det er en proces, som er sat i gang, men den vil skulle arbejde fortløbende.

Arbejdsministrene har grænsehindringer som permanent punkt på deres dagsorden. Jeg har tidligere rejst forslag om, at det nordiske arbejdsløshedsforsikringssystem skulle indrettes mere smidigt. Reglerne er ofte helt unødvendigt alt for forskellige for optagelse og for udbetaling af understøttelse, men det har man ikke følt var muligt. Så i stedet vil informationen om de forskellige nordiske regler blive styrket på den nordiske informationstjeneste Hallo Norden.

Endelig er der spørgsmålet om krav til statsborgerskab ved besættelse af stillinger. Der har været en større analyse af dette, og den viser, at der er tale om forholdsvis få stillinger, men de er nu offentliggjort på Hallo Nordens hjemmeside.

Også de nordiske undervisningsministre arbejder fortsat med grænsehindringerne. Det drejer sig om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser og gensidig anerkendelse af autorisationer og certifikater. Det er sager, jeg prioriterer meget højt. Her er der tale om mange, mange mennesker, som har en erhvervsuddannelse eller en håndværksmæssig baggrund, og som vi må sikre

de bedste forudsætninger for at virke på tværs af de nordiske grænser. Vi skal sikre, at de også kan udøve deres erhverv i de andre nordiske lande. Undervisningsministrene er i gang med at undersøge mulighederne for en gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser og autorisationer og certifikater.

Også social- og sundhedsministrene arbejder med de nordiske sager. Men der er mange udestående sager, som endnu skal løses. Her må I fastholde presset på ministrene. Det er ministrene, som bærer det overordnede ansvar, det er deres interesse, som skal sikre, at vi når resultaterne på nordisk grundlag.

Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer for både borgere og virksomheder er vigtigt med den stadig stigende internationale konkurrence. Norden skal gøres til et internt hjemmemarked, på samme måde som det er vigtigt, at vi når lignende resultater, omend det tager tid, på europæisk grundlag. Tak herr præsident.

Ole Stavad, presidiets talsmann Dokument 7:
Jeg vil gerne starte med at sige tak både til samarbejdsminister Berit Andnor for red-egørelsen og til Poul Schlüter. Det er jo tre år siden, vi i Helsingfors satte dette skib i søen i for-bindelse med vores store jubilæumssession. Vi sagde vel næsten til hinanden dér, at det her var en slags lakmusprøve på, om vi nu også i det nordiske samarbejde var i stand til fortsat at tage meget konkrete skridt, som kunne mærkes og havde betydning for borgerne og for virksomhederne. Når vi nu kigger tilbage, så tror jeg, at de forudsigelser, mange af os havde dér, om, at det ville blive en lang, vedholdende proces, hvor vi måtte indstille os på, at vi kunne nå resultater, hvis vi ville, men at det også ville blive ganske langstrakt, er blevet bekræftet.

Jeg synes, vi gennem de tre år, der er gået, er lykkedes på en række områder. Noget har været nævnt her, andet har været med på tidligere sessioner i 2003 og 2004. Det skal jeg ikke bruge tiden på at opremse.

Men der er stadig mange store opgaver at tage fat på, og der er også nogle af de veldefinerede problemer, som det er uforståeligt at vi ikke er lykkedes med at finde løsninger på. Jeg skal kun nævne tre eksempler:

Jeg er uforstående over for, at der ikke kan findes en løsning på det, man kalder brøkpension for førtidspensionister, altså hvor vi efterlader nogle konkrete mennesker med en så delvis forsørgelse på grund af vores forskellige regler på førtidspensionsområdet, at de reelt ikke kan leve for beløbene. Det vil være meget overskuelige og meget overkommelige beløb, det vil koste de enkelte lande at skabe et regelsæt, således at hvis man har sagt ja i ét land, så er det en afgørelse, man respekterer, selv om vore regler er forskellige. Det skulle altså ikke være noget, der greb ind i de grundlæggende regler; men man kunne finde en konkret løsning.

Når vi tilsvarende ser på bankgebyrerne, som næsten har været et af hovedpunkterne i hvert fald i den offentlige diskussion, er det uforståeligt, at man af frygt for at genere bankerne ikke kan lave en løsning, der svarer til den, man har lavet inden for euroområderne, i de nordiske lande.

Det tredje, jeg skal nævne som eksempel, er, at det er uforståeligt, at man af politiske grunde ikke vil være med til at finde en bedre løsning, hvad angår tredjelandsborgere.

Disse er bare nævnt som tre eksempler, hvor det ikke er tekniske problemer, men politisk vilje, der mangler til at finde en løsning. Jeg vil derfor også opfordre Poul Schlüter, som jeg gerne vil takke for et, synes jeg, meget flot stykke arbejde, til at lave en afslutningsrapport. At have haft Poul Schlüter til at sætte sig hos embedsmandskomiteerne – og nu har jeg fra min fortid fornøjelsen af at vide, at Poul Schlüter kan stille de dummeste spørgsmål med det klogeste indhold, så embedsmændene bliver nødt til at forholde sig til det – har været utrolig vigtigt og nyttigt i arbejdet med at finde løsninger der, hvor løsninger er fundet.

Jeg vil altså godt spørge Poul Schlüter, om han ikke godt vil lave en afslutningsrapport, hvori han liner det hele op til os med alle de uløste problemer, så vi har det politiske redskab til at forfølge det. Jeg vil også gerne opfordre den norske regering, som nu tager over, til at sørge for, at vi får fundet ud af, hvordan vi får en tovholder, der på en eller anden måde kan følge op på det. At overlade opgaven til de embedsmænd – som jeg i øvrigt har stor respekt for – der har lavet reglerne, med at få dem afskaffet igen, tror jeg hverken er særlig effektivt eller særlig nyttigt. Så

jeg håber, at det norske formandskab beder om, at vi får fundet en løsning, så det arbejde, Poul Schlüter har udført, kan føres videre. Men en stor, stor tak til Poul Schlüter.

Lyly Rajala (den konservative gruppen, saml):
Arvoisa puheenjohtaja! Minä en oikein ole Poul Schlüterin ansiokkaasta raportista löytänyt semmoista suurta murhetta, mikä on luultavasti vain meillä suomalaisilla. Puhuin tästä eilenkin täällä salissa, mutta silloin ei ollut ministereitä paikalla.

Veikkaanpa, että myös sosiaaliministeri Berit Andnor olisi sekapäinen onnesta, jos pääsisi eroon noin 400.000 suomalaisesta, jotka tulivat teille töihin 60-luvulla. Osa heistä haluaisi palata Suomeen. Suuri rajaeste on edelleen näiden eläkeläisten verotus, jos he haluaisivat palata kotimaahansa Suomeen asumaan vanhaa kotitaloaan. Siitä pitäisi järjestää vaikkapa kahdenkeskiset neuvottelut Suomen ja Ruotsin ministereiden välillä, jos ei Pohjoismaiden neuvostolla siihen löydy sanottavaa. Se on todellakin suuri murhe Haaparannassa.

Teidän maassanne, ministeri Andnor, asuu satoja suomalaisia eläkeläisiä – tai he ovat virallisesti kirjoilla siellä, mutta asuvat oikeasti pohjoisen Suomen vanhoja kotitalojaan. Se täytyisi saada seuraavaan selontekoon ja aktiiviseen toimintaan, jotta pääsisimme tähän ongelmaan. Siitä tulee hirvittävän paljon yhteydenottoja ihmisiltä.

Lyly Rajalas tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! I Poul Schlüters förtjänstfulla rapport har jag inte hittat det stora bekymmer, som antagligen gäller bara oss finländare. Jag talade om det här i denna sal även i går, men då var inga ministrar närvarande.

Min gissning är att även socialminister Berit Andnor vore snurrig av lycka om hon kunde slippa de cirka 400 000 finländare som kom för att arbeta i Sverige på 60-talet. En del av dem skulle vilja återvända till Finland. Ett stort gränshinder är fortfarande beskattningen av dessa pensionärer ifall att de vill återvända till sitt hemland Finland för att bo i sin gamla hemgård. Den här frågan borde man ordna bilaterala förhandlingar om mellan ministrarna i Finland och Sverige, om inte Nordiska rådet finner något att säga i frågan. Det här är verkligen ett stort bekymmer i Haparanda.

I Ert land, minister Andnor, bor det hundratals finländska pensionärer – eller de är officiellt skrivna i Sverige men bor på riktigt i sina gamla hemgårdar i norra Finland. Det här borde tas upp i följande utredning och leda till aktiva åtgärder för att vi skall komma åt problemet. Det är väldigt många som har tagit kontakt i den här frågan.

Sverre Myrli (den sosialdemokratiske gruppen, A):
2005 har for oss i Norge vært et stort jubileumsår. Forholdet til og naboskapet med våre svenske venner har vært i fokus. Men det har også vært et trist år. 2005 er året det ble slutt på de daglige togavgangene mellom Oslo og Stockholm. Etter 134 år bygges nå togforbindelsen ned. Dette triste budskapet kom samtidig som den forrige norske samferdselsministeren feiret 17. mai i Stockholm og pratet om hvor viktig det norsk-svenske samarbeidet er. Et Norden uten grensehindringer må bli mer enn et tema på konferanser og i utredninger. Det er ikke bare vi som deltar i Nordisk Råd som skal oppleve et Norden uten grensehindringer, men innbyggerne i de nordiske landene må også oppleve det slik. Derfor må kommunikasjonene mellom landene våre styrkes, ikke bygges ned. Det er ikke bare viktig med forbindelsen mellom hovedstedene, det er minst like viktig for områdene mellom hovedstedene våre. La meg nevne et par eksempler. Østre deler av Norge og vestre deler av Sverige har i dag et utstrakt samarbeid. Arvika-distriktet i Sverige og Kongsvinger-distriktet i Norge har i en årrekke hatt et nært og fruktbart samarbeid. Folk bor i Akershus eller Hedmark i Norge og jobber i Värmland i Sverige, eller motsatt. Skal dette fungere, må kommunikasjonene fungere så folk kommer seg på jobb. Det gjør altså ikke kommunikasjonene i dag.

Så til slutt: I likhet med det Satu Taiveaho fra Finland gjorde i debatten i går, vil også jeg henlede oppmerksomheten på uttalelsene fra Ungdommens nordiske råd. Ett av deres forslag er

å innføre et felles studentkort i Norden, med blant annet rabatt på kollektivtransport. Dette er et godt og konkret forslag som absolutt bør følges opp.

Pehr Löv (midtengruppen, sv):
Jag vill börja med att tacka Poul Schlüter för ett väl utfört arbete. Detta var en bra fortsättning på Ole Norrbacks rapport i tiden och man får också tacka ministerrådet som tog tag i rådets hälsning i tiden så att vi har fått små-steg-förbättringar till stånd när det gäller att ta bort de slutliga gränshindren. Vi som parlamentariker är ändå skyldiga att plocka upp alla önskemål som finns på fältet, och det finns ännu kvar att önska i det här avseendet.

Jag vill på nytt ta upp det som redan har tagits upp här, nämligen pensionärernas beskattning; hos oss kallar man det för dubbelbeskattning när man flyttar från Sverige bland annat. Jag känner till problemet och Schlüter säger själv att det här är svårt, att det processas i ministerierna, men det som jag ville fråga är: Är det så att det finns en äkta vilja att lösa det här? Jag har lite på känn att vi har kommit in i ett stadium där viljestyrkan att lösa det här konkreta problemet för pensionärerna inte riktigt finns hos alla ministerier, och det tycker jag är tråkigt. Jag hoppas att den här processen får mera fart för den är väldigt konkret.

En annan fråga som jag gärna vill lyfta upp, som vi i rådet lyfte upp mycket starkt för något år sedan men som lite har falnat, gäller sebarheten för grannlandsteve i Norden. Den frågan finns inte alls med som prioriterat område i uppdraget mera. Varför? Vi har fått tag i detta bilateralt för i Sverige ser man Finlands teve på de områden där det bor mest finländare – det är fråga om nästan 300 000 människor – i Finland är vi lika många finlandssvenskar som vill se Sveriges teve också. Vi har haft ett system för det här. Det här sätts nu under lupp när digitaliseringen kommer. I Sverige ordnas upphovsrätten via statsbudgeten; i Finland har det skett genom Rundradion, som nu har sagt att man inte mera tar upp det i sin budget – och då är vi där: ingen finansiering. Jag vet att det finns en vilja, ministrar har träffats, men en allnordisk lösning på att få se varandras tv-program utan att alltid måsta välja det internationella flödet skulle nog vara en förbättring också när det gäller avlägsnande av gränshinder. Varför har detta fallit bort från dagordningen?

Kristen Touborg (den venstresosialistiske grønne gruppen, SF):
Herr præsident. Nu da Poul Schlüter har fået al den tak, som han ærligt fortjener – vores gruppe vil gerne føje vores tak til, hvad vi også tidligere har gjort – så synes vi, tiden er inde til at takke Ungdommens Nordiske Råd, fordi de også bliver ved med at påpege disse grænsehindringssager.

Jeg fik information fra de rød-grønne unge om aktiviteter og resolutioner fra Ungdommens nordiske råd, og resolution nummer 7 er et typisk eksempel på et grænsehindringsproblem, som ikke burde være der, som ikke er særlig kostbart at løse, men som er der. Ungdommens Nordiske Råd anbefaler, at de nationale studiekort skal kunne bruges i de andre nordiske lande, for eksempel til kollektiv trafik og museer. De opmuntrer også til flere rabatter i Norden for indehavere af studiekort.

Det med studiekortets gyldighed i hele Norden er jo en gammel sag, som stadig ikke er løst, og jeg opfordrer Nordisk Råds uddannelsesudvalg om at tage ungdomsresolution nummer 7 på dagsordenen og presse på over for landene i denne sag.

Vi skal i grænsehindringsarbejdet fremover lægge mere vægt på at forebygge grænsehindringer. I det danske Folketing har vi netop fået indført, at alle nye lovforslag skal scannes med henblik på, om de har konsekvenser for de andre nordiske landes love. Det kan være med til at forebygge grænsehindringer.

Det glæder Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe, at grænsehindringer også har en væsentlig rolle i det nye norske formandskabsprogram. Det program rummer i det hele taget en god blanding af kontinuitet og fornyelse. På fornyelsessiden er det især fokuseringen på velfærd og ungdomsperspektivet, vi vil rose. Og indsatsen mod grænsehindringer er en af dem, der *skal* fortsætte.

Der er røster fremme om at finde en afløser for Poul Schlüter. Jeg mener, at det norske formandskab skal have tid til at overveje, hvad de vil gøre, og hvorvidt en afløser er nødvendig. Men det er nok klogt at have en person, der ser på tingene ovenfra og udefra, så det ikke er de samme forvaltninger og ministerier, som selv har indført grænsehindringerne, der skal fjerne dem igen.

Runar Patriksson (midtengruppen, fp):
Herr president! Vi är nog inne i 57:e sessionens viktigaste debatt. För en timme sedan hade vi en diskussion angående framtiden, om hur vi ska organisera om och effektivisera. Jag tror att den debatten är helt onödig om vi inte kommer fram till en lösning på gränshindersproblematiken. Nordiska rådets identitet och möjligheter att över huvud taget överleva kommer, tror jag, om vi skapar resultat i just gränshindersproblematiken.

Många är uppe här och håller tal. Jag tror att många talar i ärendet genom att sätta sig in i det genom att läsa papper, men för mig är det vardagen vi nu talar om. Det handlar om nordisk arbetsmarknad för "Andersson, Pettersson, Lundström och jag" – som det står i den svenska visan – som har sitt arbete, som är småföretagare som pendlar mellan Sverige och Norge.

Förra veckan kollade jag hur det är mellan Malmö och Köpenhamn. För 14 dagar sedan var jag tillsammans med Simo Rundgren i Nordkalotten. Hur är det i Nordkalotten, längst uppe i Norge? Jo, när det gäller de norska småbönderna i byn och de finska på andra sidan älven som producerar mjölk och som skulle kunna köra till varandras mejeri på några mils avstånd får finnen köra 40 mil därför att han inte tar sig över för att leverera sin mjölk. Som den norske bonden sade: Vi skulle skriva på mjölkflaskan på norska, finska och samiska var mjölken är producerad.

Jag tar det här som exempel för att ni inte ska tro att det bara handlar om gränshinder endast mellan Sverige och Norge, men dessa är värst. I går sade jag inte ett enda ord till den norska samarbetsministern, men säger i dag att jag tror att vi kommer att träffas några gånger. Jag bor inte mer än nio mil från Oslo och har rätt som det är mina vägar dit och ser människor som drabbas av gränshindersproblematiken. Gå in på en restaurang i Oslo, gå in på ett hotell eller gå in på byggplatsen bredvid Stortinget och kontrollera vilket språk som talas! De flesta talar svenska. Likadant är det i Köpenhamn och i Helsingfors.

Alla har problem. Vi har inte löst dessa. Poul Schlüter har världens svåraste uppgift. Han lägger fram fina förslag. Men vad är det för idé med det när regeringarna inte fattar beslut? Hör på mig! Min talartid är snart slut, men den nordiska skatteportalen är ett unikt verk. Det är dock ingenting för "Andersson, Pettersson, Lundström och jag" när man inte kan använda portalen. Jag har noga kollat detta. Skatteexperterna och folket som jobbar på bankkontoren har stor glädje av skatteportalen. Men gör den till ett nordiskt skattekontor med hjärta, hjärna, kropp och själ och med armar och ben, så att man kan tala med någon på telefon eller få hjälp. Ett nordiskt skattesystem med självdeklaration där människan – Andersson, Pettersson och Lundström som är småföretagare eller arbetar – inte drabbas av något problem om de ska verka på den nordiska arbetsmarknaden. Det är en stor framtidsfråga för oss alla att skapa en Nordens arbetsmarknad som är fri och trygg. Då räddar vi Nordiska rådet. Det är den uppgift vi har, och det är mitt budskap på detta mitt sista nordiska rådsmöte.

Kent Olsson (den konservative gruppen, m):
Herr president! I den här frågan är det så att alla går upp och säger i princip samma sak: Här är det viktigt att förändra. Men man kan konstatera att för den nordiska legitimiteten är det viktigt att det sker någonting.

Jag lyssnade på Berit Andnor, och hon sade att det sker i ett högt tempo och att det blir resultat. Jag skulle vilja säga att det inte blir resultat. Det är detta som är problemet. Det är alldeles för lite resultat vad gäller att nordiska gränshinder försvinner.

Jag lyssnade på Poul Schlüter och läste hans utmärkta genomgång av detta, och jag är full av beundran för vad han har gjort i sitt arbete. Men jag konstaterar också när jag läser detta att man säger att man tillsätter en ny arbetsgrupp – man tillsätter en ny arbetsgrupp; man tillsätter en ny arbetsgrupp; man tillsätter en ny arbetsgrupp.

Berit Andnor! Var är den politiska viljan i detta? Jag ställer frågan inte bara till Berit Andnor utan även till de andra samarbetsministrarna: Var är viljan att se till att någonting sker? Tala om att detta ska vara klart 2006, detta ska vara klart 2007! Men det är arbetsgrupp på arbetsgrupp på arbetsgrupp.

Då är frågan: Finns det verkligen en politisk vilja i Norden att göra någonting åt detta? Eller är det bara så att när man har tillsatt arbetsgrupper är man nöjd? Poul Schlüters rapport talar om det ena hindret efter det andra. Se till att de här hindren kommer bort! Vi har pratat om detta i många år. Vi började med Norrback-rapporten, och sedan har det fortsatt med det ena efter det andra.

Vi måste alltså lösa vardagsproblemen för de människor som vill flytta, tillfälligt eller permanent, för dem som vill studera i ett annat nordiskt land och framför allt för dem som arbetar i ett land och bor i ett annat. De här problemen måste vi lösa. Vi har arbetat med det, och vi fortsätter att arbeta med det. Men får vi inga resultat kan man fråga sig: Vad är det för legitimitet i Nordiska rådet?

Det är viktigt för människor att vi sysslar med Rysslands-problematiken, som vi gör. Det är viktigt att vi har samarbete med Baltikum. Det är viktigt att vi löser ett antal olika problem vad gäller sexuell hälsa och narkotika. Men för vanliga människor är det viktigast att man vet att man kan få sin pension om man flyttar till ett annat land, att man inte får problem med a-kassan om man arbetar i ett land och så vidare. Det är detta som vi måste lösa. Bankutbetalningar är ytterligare ett exempel. Varför ska det vara så dyrt att ringa mellan Sverige och Norge, när man kan ringa billigare i Sverige?

De här problemen måste vi lösa. Det måste alltså till en politisk vilja för att klara detta. Har vi ingen politisk vilja spelar det ingen roll. Vi kan gå upp i tio debatter till – vi kommer att stå här 2015 och säga att vi är på gång med att lösa de nordiska gränsproblemen men att de ännu inte är lösta. Jag hoppas verkligen att vi kommer dithän att de här problemen någon gång blir lösta, så att den här boken inte enbart blir en uppräkning av att man inte har löst några problem, utan att av de flesta av de problem som Poul Schlüter tog upp blir lösta.

Marion Pedersen (midtengruppen, V):
Jeg vil sige til Kent Olsson, at den politiske vilje er der. I Næringsudvalget vil vi fastholde presset og gøre, som Poul Schlüter sagde. Vi fastholder presset på, at hvis Norden skal fortsætte med at være en global vinderregion, skal vi have så få grænsehindringer som muligt og helst ingen. Hvis vi skal gå ud i verden og fortælle, hvordan man bliver en god, global vinderregion, skal vi i hvert fald gå forrest og ikke have grænsehindringer mellem landene, så vi presser fortsat på. Det er vores højeste prioritet i Næringsudvalget.

Kent Olsson:
Jag vill bara snabbt tillägga att det är trevligt att det finns en politisk vilja inom några områden, och jag hoppas att den politiska viljan verkligen utsträcks. Det är klart att vi alla vill lösa problemen, men det får inte vara så att man säger att det inte går att lösa dessa problem, att vi har regler i Sverige och regler i Norge och att vi inte kan göra något åt det. Jag är också medveten om att det finns en viss politisk vilja, men den politiska viljan skulle kunna öka inom flera områden så att det blir resultat.

Ann-Kristine Johansson (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Herr president, nordiska vänner! Gränshinderproblematiken är väldigt viktig att jobba med. Det har vi inte minst hört på den diskussion som har varit här i dag.

Jag vill också börja med att tacka Poul Schlüter för det arbete som han har gjort och den redogörelse han lämnade. Jag vill också tacka Berit Andnor för att hon driver på frågorna om gränshinderproblematiken.

Jag kommer från Värmland liksom min kollega Runar Patriksson som var uppe här förut. Vi lever i en vardag med gränshinderproblematiken omkring oss hela tiden.

Många värmlänningar jobbar i Norge. Många dagpendlar, åker och jobbar på dagen och kommer tillbaka på kvällen. Men det är också många som veckopendlar. Man bor till exempel runt Oslo under veckorna och så åker man hem till bostad och familj under helgerna. Företagare har verksamhet på bägge sidor gränsen och man köper tjänster av varandra.

Vi är ett gränslöst folk, riksgränsen finns inte för oss värmlänningar och för dem på den norska sidan – förrän det händer något, när problem uppstår. Man drabbas av en arbetsskada, man blir sjuk, eller företaget går i konkurs. Eller också den lyckan att man får ett barn och blir föräldraledig. Då märks gränsen. Då märks det att vi ännu inte har lyckats med att skapa en gränsfri region, där medborgare kan röra sig fritt och företagare kan ha en verksamhet utan problem.

Vi måste fortsätta med kraft att lösa de gränshinder som finns, och de nya som dyker upp – för de dyker upp, ju mer folk rör sig över gränserna.

Den 23 september i år var den svenska statsministern Göran Persson och den norska statsministern Kjell Magne Bondevik i Karlstad. Bägge berömde det arbete som sker på informationscentret Grensetjenesten, mitt på gränsen i Morokulien i Eda. Bägge länder har nu anslagit pengar till verksamheten, och det gläder mig mycket. Jag har följt det arbetet på nära håll och sett hur man successivt löser gränshinder genom att myndigheter sätter sig tillsammans och diskuterar problemet i det så kallade gränsrådet. Ibland behövs det lagstiftning, och då kopplas vi politiker in, men oftast löser man det genom att prata med varandra.

Det är också ett informationscenter, dit medborgare från hela Sverige och Norge vänder sig. Man ringer och får prata direkt, eller också går det via mail och Internet.

Mycket handlar om information och kunskap, att man vet vad det är som gäller när man tar ett jobb i ett annat land.

Nu har Poul Schlüter lämnat sin rapport. Jag önskar att någon övertar hans mantel, till exempel någon från Norge eftersom gränsen mellan Sverige och Norge är den längsta EU-gränsen.

Jag har också noterat att Föreningarna Nordens förslag är att nominera tidigare stortingsrepresentanten, ministern och riksrevisorn Bjarne Mørk-Eidem att fortsätta att leda arbetet med gränsproblematiken.

Jag vill avsluta med att med kraft trycka på att arbetet med att lösa de gränshinder som finns och de nya som dyker upp fortsätter, att vi får en gränslös nordisk region till gagn för oss alla. Hur detta arbete ska ske kan man ju diskutera, och det hoppas jag samarbetsministrarna gör framöver – men arbetet måste fortsätta i någon form!

Runar Patriksson (midtengruppen fp):

Herr ordförande! Det var roligt att höra Ann-Kristin Johansson ta upp problematiken med de redan drabbade. Min tid gick så fort att jag inte hann med det, men jag hade det också på mitt papper.

Jag vill också framföra att jag tror, som jag har sagt många gånger och skrivit i mina motioner, även här, att vi måste tillsätta en "haverikommission".

Jag riktar mig återigen till den nya norska samarbetsministern, som har en hel del problem på den fronten. Det var bara några veckor sedan jag besökte departementet i Oslo tillsammans med fyra, fem stycken drabbade av svensk-norska gränsproblem. Din företrädare tror jag inte kommer att få någon staty på Grønlands torg för att han har löst sådana problem. Men du har chansen. Även Berit Andnor, som tänker fortsätta som Norden-minister: Lös den här problematiken för de redan drabbade och gör det gränskontor i Morokulien som Ann-Kristin Johansson pratade om till ett nordiskt skattekontor, så ska ni få se att det blir ni två som kommer att minnas som de stora Norden-ministrarna i framtiden!

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Arvoisa puheenjohtaja! Kysymys on tietysti siitä, onko meillä yhteistä tahtoa, kuuluuko pohjoismaiseen, Pohjoismaiden rakentamaan yhteiseen strategiaan se, että määrätietoisesti toimitaan rajaesteiden poistamiseksi, onko olemassa aidosti poliittisilla päättäjillä unelma rajattomasta Pohjolasta.

Tämä on mielestäni olennaisin kysymys. Viittaan tässä vain mm. siihen, mitä Suomen eduskunnan puhemies Paavo Lipponen äskettäin puhui tästä yhteisestä strategiasta. Se on myös rakennettava silloin, kun puhutaan rajaesteistä. Ellei sitä ole, me emme pääse eteenpäin.

Mehän olemme edenneet monissa kysymyksissä. Passivapaus on ollut jo vuosikymmeniä. Meillä on oikeus käyttää omaa kieltä viranomaisissa toisissa maissa. Meillä on oikeus opiskella. NIB rahoittaa monia hyviä projekteja, jne.

Mutta meillä on edelleen näitä ongelmia esimerkiksi verolainsäädännössä. Nostan itsekin esille ihmisten vapaata liikkuvuutta rajoittavan eläkeläisten verotuskysymyksen. Tornionjokilaaksossa todellakin on satoja ihmisiä, jotka eivät pääse vapaasti valitsemaan maata tästä syystä.

Autoverotuksen ja polttoaineverotuksen kohdalla on aivan traagisia tilanteita. Ihmiset joutuvat jättämään autonsa rajalle ja kävelemään kotiinsa, vielä siis vuonna 2005.

Meillä on todellakin paljon tehtävää. Opiskelijoiden esiin nostama yhteinen opiskelijakortti Pohjoismaissa on kyllä sellainen, jossa näyttää poliittista tahtoa löytyvän. Toivon, että se mahdollisimman nopeasti toteutetaan.

Summana totean siis sen, että on aivan välttämätöntä jatkaa Poul Schlüterin ja Ole Norrbackin raportin pohjalta tekemää työtä. Nostan itsekin tässä kyllä esille Pohjola-Nordenjärjestöjen ehdotuksen siitä, että norjalaiset ottaisivat nyt vetovastuun ja tehtäisiin määrätietoisesti työtä eteenpäin.

Haluan myös pääministereille ja kaikille ministereille lähettää viestin siitä, että mietitään tätä yhteistä strategiaa, mikä on Pohjolan menestysstrategia tulevaisuudessa, mikä merkitys sillä on rajaestetyölle.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! Frågan är, om vi har en gemensam vilja, om den nordiska strategin, den som vi tillsammans har utarbetat, går ut på att vi målmedvetet arbetar för att avlägsna existerande gränshinder, om våra politiska beslutsfattare *de facto* när en gemensam vision om ett gränslöst Norden.

Det tycker jag är kärnfrågan. Jag hänvisar i detta sammanhang bland annat till det talmannen i Finlands riksdag, Paavo Lippponen, nyss sade om denna gemensamma strategi. Den skall tillämpas också i fråga om gränshinder. Om vi inte driver den, så kommer vi inte vidare.

Vi har kommit ett steg vidare i flera frågor. Passfriheten har gällt i flera decennier. Vi har rätt att använda vårt eget språk i kontakter med myndigheterna i de andra länderna. Vi har rätt att studera. Nordiska investeringsbanken finansierar flera goda projekt, etcetera.

Men vi har fortfarande problem med till exempel skattelagstiftningen. Jag har själv tagit upp frågan om beskattningen av pensionärerna som begränsar deras fria rörlighet. Det finns faktiskt hundratals människor i Tornedalen som inte fritt kan välja i vilket land de bor, just av denna orsak.

I fråga om bilskatten och bränsleskatten har vi sett rent av tragiska situationer. Folk måste lämna bilen vid gränsen och ta sig till fots till sitt hem. Och detta fortfarande år 2005.

Vi har alltså verkligen mycket kvar att göra. Studenternas initiativ till ett gemensamt nordiskt studiekort har visat att det finns en gemensam politisk vilja. Jag hoppas det blir verklighet med det snaraste.

Sammantaget konstaterar jag alltså, att det är alldeles nödvändigt att fortsätta arbetet på basis av Poul Schlüters och Ole Norrbacks rapport. Jag tar själv upp i detta sammanhang Pohjola-Nordens förslag att norrmännen skulle ta ledningsansvaret och målmedvetet driva arbetet vidare.

Jag vill också sända en signal till statsministrarna och alla andra ministrar och be dem överväga den gemensamma strategin, fundera över en gemensam framgångsstrategi för Norden och se vilken betydelse den har för det fortsatta arbetet att avlägsna gränshinder.

Kristian Pihl Lorentzen (midtengruppen, V):
Herr præsident, mine damer og herrer: Det må være en mærkesag for os alle, at det nordiske samarbejde bliver stadig mere vedkommende og stadig mere effektivt. I midtergruppen vil vi fortsætte med at fokusere mere, men på færre områder i fremtiden. Kun derved kan vi genoplive interessen for arbejdet i Nordisk Råd blandt vore borgere, blandt politikere og blandt pressen i vore broderlande.

Som parlamentarikere fra mange forskellige partigrupper og forskellige lande har vi naturligvis ufattelig mange ideer om, hvilke områder Nordisk Råd skal fokusere på. Resultatet bliver ofte, at vi simpelt hen tager det hele med, og det vil sige, at vi får mange bolde i luften.

Min opfordring skal derfor lyde: Lad os udvise politisk mådehold og mod til at prioritere til gavn for den interesse, som den fælles nordiske sag fortjener. Lad os sammen arbejde for at genskabe interessen for Nordisk Råd med mere fokus på færre områder.

Et af disse områder er ubetinget fjernelse af grænsehindringer. Hvis vi skaber endnu flere resultater på dette vigtige område, kan vi virkelig vise den nordiske nytteværdi og merværdi i samarbejdet til gavn for vore borgere og virksomheder. Vi er godt på vej, ikke mindst takket være Poul Schlüters store indsats på området. Nu skal vi videre. Hvor der er vilje, er der vej – også over de nordiske grænser.

Fhv. Statsminister **Poul Schlüter**:
Flere talere har berørt spørgsmålet om pensionsbeskatningen. Pensionsbeskatningen er jo enkel, hvis man er finne og bor i Finland og man har finsk job og man får finsk pension. Den bliver så beskattet i Finland, og på samme måde i de andre nordiske lande. Men problemet opstår, hvis man en del af sit liv har haft et job i et andet nordisk land, så man får pensioner fra to kilder.

Så kunne man forestille sig, at pensionen altid blev beskattet i det land, som udbetalte den. Det vil sige, hvis man er dansker og har delvist arbejdet i Sverige, men også i Danmark, så får man pension begge steder fra, og så bliver den beskattet i Danmark og i Sverige. Det ville medføre en lille variation. Det ville betyde, at ens samlede pension enten blev beskattet lavere eller højere, end hvis den var beskattet i kun et land.

Det her problem har været oppe hos finansministrenes skattekomité, men de har ikke fundet en løsning på det. Så jeg er glad for, at det er blevet nævnt her i dag, Ole Stavad var inde på det, og flere andre har berørt det, for det er vigtigt, at vi får en løsning på det problem.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Jag måste säga att jag blir väldigt uppiggad av det stora engagemang som har kommit till uttryck i den här debatten, för det behövs.

Vi kan gemensamt känna en stor otålighet över att saker och ting går så långsamt. Ibland är det lätt att förstå, ibland är det mindre lätt att förstå. Jag tycker det är viktigt att ta fasta på det som Ole Stavad sade i sitt inlägg, nämligen att detta är en långsiktig process. Det är viktigt att förstå att det pågår en ständig förändring och utveckling av de gränshinder som vi upplever, som också Ann-Kristine Johansson var inne på. Ständigt kommer nya problem att dyka upp, som vi måste ge oss i kast med.

Det innebär att jag för min del tror att vi inte någon gång i denna församling kommer att konstatera att alla gränshinder är borta. Men däremot tror jag att vi kan gemensamt konstatera att vi tar kraftfulla steg framåt.

Jag tycker ingen ska tvivla på den politiska viljan. Det är inte där det sitter, den politiska viljan finns. Men det är så att vi lever i länder där vi har skilda lagstiftningar. I vissa fall kan vi förändra och harmonisera dem, i andra fall inte.

Några exempel har tagits upp här i dag som visar på vikten av att detta gränshindersarbete drivs kraftfullt framåt, och det har också visat sig i det norska ordförandeskapets program att man kommer att göra så. Men jag skulle vilja understryka att det finns saker och ting som ni som parlamentariker kan ta tag i på hemmaplan för att lösa en del av de gränshinder som man upplever.

Att tillsätta arbetsgrupper som enda resultat är naturligtvis inte nog. Jag delar den uppfattning som har framförts här, att det handlar om att ha en ständig press på ministrar och på regeringar – men också på er som parlamentariker – att ta sin utgångspunkt i medborgarnas vardag och se till att vi minimerar de gränshinder som finns.

Jag tycker att det har varit en väldigt bra debatt, och jag ser fram emot ett fortsatt bra samarbete när det gäller dessa frågor.

Debatten om Dokument 7 ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 7 til etterretning.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

8. De nordiska samarbetsministrarnas frågetimme

Endringer i deltagerlisten
Rolf Gunnarsson erstattes av **Cecilia Widegren** under spørretimen, dagsordenspunkt 8.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

E 14/2005: Opfølgningsspørgsmål til skriftligt spørgsmål E 13/2005 til Sveriges regering om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet

Ole Stavad (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg har et spørgsmål til den svenske samarbejdsminister, som er en opfølgning på et svar på et skriftligt spørgsmål, jeg fik i går fra den svenske utbildnings- og kulturminister, Leif Pagrotsky, og som handler om Øresundsregionen og om at få Øresundsregionen til at være en sammenhængende vækstregion.

Vi har mange svenske studerende på lægestudiet i København. Vi har jo meget praktiktid på sygehusene for lægestuderende, derfor er der en bestræbelse om, at vi også her får Øresundsregionen til at hænge sammen også med mulighed for, at man kan have praktiktid på skånske sygehuse, selv om man studerer på Københavns Universitet.

Der har jeg spurgt, om man fra den svenske regerings side ville være medvirkende til at løse det problem, da der ikke er fundet en lokal aftale.

Jeg opfatter svaret, jeg har fået skriftligt her, som egentlig en positiv tilkendegivelse fra den svenske regering om også her at medvirke til at få Øresundsregionen til at hænge sammen, men at man ikke har det konkrete redskab for den svenske regering.

Det, jeg godt ville bede om en tilkendegivelse af fra den svenske samarbejdsminister, er, at vi i fællesskab går ind i en dialog også i forhold til regionen for at få fundet en løsning på det problem.

Har den danske samarbejdsminister en kommentar, vil hun være velkommen.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Det stämmer precis det Ole Stavad säger att vi i det svar som vi har lämnat på den konkreta frågan angående läkarstuderande från Sverige i Danmark och möjligheten till praktikplatser har sagt att det är en fråga som i Sverige hanteras av våra landsting. De har den här möjligheten, och vi sköter också detta genom avtal mellan staten och landstingen.

Jag vill understryka att vi från svensk sida naturligtvis är mycket angelägna om att den här situationen kommer att lösa sig. Det är vår uppfattning att det borde vara möjligt att man i Öresundsregionen i ett regionalt samtal, kanske i Öresundskommittén, skulle kunna finna dessa lösningar. Jag är själv beredd att ta upp dessa frågor med de regionala representanter som vi har nere i Skåne.

Ole Stavad:
Jeg vil godt benytte lejligheden til at sige tak for den tilkendegivelse fra den svenske regering og håbe, at vi i fællesskab kan sende signaler, som vi jo ved har en betydning for, om det også lykkes at få fundet en løsning. Selv om vi ikke har en formel mulighed, vil vi jo meget ofte reelt igennem en dialog, hvor vi vil søge at gøre vores indflydelse gældende, argumentere, og det er det, jeg forstår på den svenske samarbejdsminister, at det er man også indstillet på fra svensk

side, som vi vil være det fra dansk side, og at vi i fællesskab vil arbejde for, at Øresundsregionen også på det her område bliver en sammenhængende region, der ikke skilles af Øresund.

E 15/2005: Fråga till Norges regering om särskilda problem för gränspendlare i Norden

Inger René (den konservative gruppen, m):
Herr president! Jag har en fråga till den norska samarbetsministern. Den hänger ihop med det vi har diskuterat den senaste timmen. Vi fick ju en hemläxa av ministern. Vi skulle gå hem och läsa programmet för nästa år. Det har jag gjort. Det handlar om allt mellan himmel och jord. Det är nästan så att man kan läsa det som en politisk skrift om vad ett parti har tänkt göra framöver. Men många av de här frågorna kan man ju hantera inom det egna partiet och inom det egna landet.

Däremot finns det en fråga – det var den som diskuterades här tidigare i dag – som handlar om gränshandelsproblematiken och problemen för dem som är gränspendlare. Det förs särskilt intensiva diskussioner på det området i min valkrets som är Bohuslän. Därför blev jag lite överraskad när jag läste det här programmet. Den här problematiken nämns nästan inte. Det står med så små bokstäver att jag nästan inte kunde läsa dem på ett ställe. Annars är det alldeles tomt när det gäller just den delen.

Därför vill jag fråga samarbetsministern: Har ni något extra program som handlar om just de frågorna eller är det så att ni tycker att när Poul Schlüter har kommit med sina eminenta förslag och lösningar på delar av de här problemen är det inte mycket mer att göra? Jag hoppas att det inte stämmer.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Jeg har lyst til å si takk for spørsmålet. Jeg har sittet og lyttet veldig nøye til debatten og har tatt opp i meg den entusiasmen og det engasjementet som finnes for at vi skal fortsette med dette viktige arbeidet.

Det er jo slik med slike program at en ikke kan skrive noe om alt, men det er klart at flere av innleggene var jo nettopp inne på dette med pendling mellom landene knyttet til transport. En taler var inne på toget mellom Stockholm og Norge.

Det er helt klart at pendling og kommunikasjon er viktig, ikke bare for innbyggerne, men også for næringslivet. Jeg vil derfor ta med meg de spørsmålene som er knyttet til pendling, tilbake til min egen regjering, men også til samarbeidsministrene, at vi selvfølgelig tar det som tema, selv om det kanskje ikke står så konkret nevnt som andre. Men det er klart at vi ser at det er en utfordring knyttet til å bygge ned grensehinder.

Inger René:
Tack för det svaret! Jag skulle gärna vilja se att man just koncentrerar sig på de frågorna, eftersom det är dem vi i Norden kan lösa tillsammans.

Det här rör sig inte bara om pendling fram och tillbaka under längre perioder utan en grupp som man också måste fokusera på är de gränspendlare som pendlar dagligen. Jag vill inte att de ska glömmas bort.

E 16/2005: Fråga till Sveriges regering om handläggningstider av behandlingen av pensionsfrågor för finnar som arbetat i Sverige

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Kysymykseni osoitan ministeri Berit Andnorille. Suomalaisia on osallistunut ruotsalaisen yhteiskunnan rakentamistyöhön 350.000 – 400.000 henkeä, jotka muuttivat Ruotsiin 60-70-luvuilla. Lisäksi tietysti pohjoisessa on paljon rajatyöntekijöitä, jotka ovat kulkeneet koko ikänsä Ruotsissa työssä.

Nyt nämä ihmiset alkavat tulla eläkeikään. Ruotsissa on perustettu ns. Visbyn kassa, jossa käsitellään suomalaisten eläkekysymyksiä.

Kysyn arvoisalta ministeriltä, oletteko tietoinen siitä, että nämä vuosikymmeniä Ruotsissa työskennelleet suomalaiset joutuvat sairaseläkepäätöstään tai vanhuuseläkepäätöstään odottamaan usein jopa 2-3 vuotta?

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Jag riktar min fråga till minister Berit Andnor. 350 000 – 400 000 finländare, som flyttade till Sverige på 60-70-talen har deltagit i att bygga upp det svenska samhället. Dessutom finns det många gränsarbetare i norr som i hela sitt liv har pendlat till Sverige.

Nu börjar dessa personer komma i pensionsåldern. I Sverige har man bildat den så kallade Visby-kassan, som behandlar finländarnas pensionsfrågor.

Jag frågar, ärade minister, om Ni är medveten om att dessa finländare som har arbetat i tiotals år i Sverige, många gånger måste vänta upp till två till tre år på beslut gällande sin sjukpension eller ålderspension?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Glädjande kan jag säga att handläggningstiderna på försäkringskassan på Gotland har gått ner mycket kraftigt. Vi har vidtagit en rad åtgärder på Försäkringskassan Gotland just utifrån det faktum som Simo Rundgren beskriver, att handläggningstiderna när det gäller pensionerna har varit alldeles för långa. Det har varit till betydande nackdel för enskilda personer.

Men jag vill också säga att detta inte enbart handlar om hur arbetet bedrivs på Försäkringskassan Gotland utan det handlar även om att det för att man ska kunna få den rätta pensionen krävs att försäkringskassan får underlag och intyg från de olika arbetsgivare och det arbete som man kanske har utfört till exempel i Finland innan man började arbeta i Sverige. Det är många gånger en ganska komplex bild som ska sättas samman innan besluten om pensionen kan fattas.

Men det är min uppfattning att vi ska förkorta handläggningstiderna ytterligare. Det är inte rimligt att handläggningstiderna ska vara för långa.

Simo Rundgren:
Arvoisa ministeri! Tiedän kyllä, että on pyrkimystä siihen, että käsittelyajat lyhenevät, mutta minun saamieni tietojen mukaan ihmiset joutuvat edelleen odottamaan aivan kohtuuttomia aikoja.

Mikä teidän mielestänne olisi kohtuullinen aika näille suomalaisille odottaa eläkepäätöstään? Minusta jokainen kuukausi, joka menee yli puolen vuoden, on kyllä jo liian pitkä aika, ja nyt ihmiset edelleen joutuvat odottamaan näitä vuoden, kaksi, jotkut jopa kolme. Edelleenkin on siis ongelmia.

Onko teillä mahdollisuus lisätä sinne riittävästi henkilökuntaa, niin että mahdollisesti monimutkainen prosessi saadaan nopeammin toteutettua, ja eikö Ruotsin todella pidä ottaa vastuu tästä prosessista?

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade minister! Jag är medveten om att man går in för att förkorta handläggningstiderna, men enligt de uppgifter jag fått, måste människor fortfarande vänta oskäligt länge.

Hur länge tycker ni skäligen att dessa finländare skall behöva vänta på sina pensionsbeslut? Jag tycker att varje månad som går utöver ett halvt år är för lång tid. Och för tillfället måste dessa människor vänta ett, två och somliga upp till tre år. Problemet kvarstår alltså.

Har ni möjlighet att utöka personalen så att den invecklade processen kunde drivas snabbare? Är det inte så, att Sverige faktiskt borde ta ansvaret för denna process?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Jag vill betona att vi från den svenska regeringens sida har uppmärksammat problemen när det gäller de långa handläggningstiderna. Vi är ytterst angelägna om att bringa ned dem så långt som det bara är möjligt. Men, som jag sade i ett svar här tidigare, det är också viktigt att komma ihåg att det inte enbart handlar om själva tiden på kontoret på Försäkringskassan, utan det handlar också om att en del personer haft arbete i flera olika delar av världen, också i Europa. Det gör att man måste ha en totalbild för att kunna fatta de korrekta besluten. Vi kommer att göra vad vi kan för att få ned handläggningstiderna ytterligare.

Samarbetsminister **Lasse Wiklöf**:
De här frågeställningarna är mycket bekanta för oss på Åland också men det är allenast inte problemställningar fokuserade kring handläggningstiden. Hela pensionsfrågan när det gäller utvandring från vårt samhälle och tillbakavandring, vilket vi nu får när människorna uppnår pensionsålder, är oerhört komplex och jag uppskattar när minister Andnor säger att vi måste ha en helhetsbild av allt. I vårt fall är det så, och det känns väldigt jobbigt att Sverige tog hand om våra utvandrare på 50-, 60- och 70-talet när vårt samhälle inte kunde försörja dem. Det är vi tacksamma för. Nu när de har tjänat sitt bröd och tjänat det svenska samhället, kommer de tillbaka till hembygden på ålderns höst. Och vad händer då? Jo, då är alltså våra skattesystem så ordnade att det ofta är fattiga kommuner ute i skärgården som har att sköta hela omsorgsbilden kring dessa människor och inte får ett öre i skatt. Det är en oerhört svår och komplicerad fråga som jag också vill diskutera mycket mera inom samarbetsministerskråret.

E 17/2005: Fråga till Danmarks regering angående den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden

Monica Green (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Det har här i dag talats väldigt mycket om gränshinder och om hur vi ska kunna minimera dessa. Därför har jag en fråga till Danmarks samarbetsminister Connie Hedegaard angående den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden.

En av de bärande hörnstenarna i vårt nordiska samarbete är ju en öppen och fri arbetsmarknad. Tyvärr är inte alla människor lika mycket värda i Danmark, som har ett undantag för tredjelandsmedborgare. Har Danmark för avsikt att ändra sin diskriminerande lagstiftning och låta alla boende i nordiska länder kunna arbeta i Danmark?

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Jeg er naturligvis ikke enig i, at Danmark har en diskriminerende lovgivning. Danmark har en lovgivning, hvor alle nordiske statsborgere bliver behandlet ens. Det, der er problemet, er, at der for eksempel kan være borgere, der bor i Sverige, som ikke er statsborgere, og som så bliver behandlet ligesom alle mulige andre borgere i EU, der ikke har et statsborgerskab i EU. Så der er ikke noget som helst diskriminerende; der er bare forskellige måder at håndtere de her ting på i Sverige og i Danmark. Men det er urimeligt at tale om diskriminering, og Danmark har ikke planer om at ændre sine regler på det felt.

Monica Green:
Jag kallar det för diskriminering när man vill göra undantag för tredjelandsmedborgare. Det här undantaget tycker jag rimmar väldigt illa med människors lika värde. Det är viktigt med rörlighet på arbetsmarknaden – det har vi sagt tidigare här i dag – och vi ska främja en sådan arbetsmarknad.

Nej, jag är inte nöjd med svaret. Det är synd att man fortfarande gör ett A- och ett B-lag i Danmark. Det hade varit bättre att få ett svar om att man var beredd att ändra sin lagstiftning.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Jamen der må vi jo bare konstatere, at der er en forskel i den svenske tilgang til de her spørgsmål og i den danske tilgang til de her spørgsmål, og det ville være helt urimeligt, at jeg sad og sagde, at Danmark nu på den baggrund ændrer sin politik. Det har vi ikke planer om.

Jeg mener stadig væk, det er urimeligt at tale om diskrimination. Alle nordiske statsborgere har åben adgang til alle mulige rettigheder på fuldstændig lige fod. Det, vi taler om, er folk, der har et statsborgerskab et andet sted, eller asylsøgere eller folk, der på anden vis ikke har været i vores lande så længe, at for dem gælder en ens behandling i Danmark, om de bor i Sverige, eller de bor i andre EU-lande.

Derved er det altså ikke diskrimination. Det mener jeg fortsat er en urimelighed at kalde det.

E 18/2005: Fråga till Sveriges regering om prioriteringar i det nordiska samarbetet

Cecilia Widegren (den konservative gruppen, m):
Jag vänder mig till Berit Andnor. Vi i Norden har mycket gemensamt. Inte minst har vi hört det i alla tal som vi hittills i dag fått oss till livs. Man kan kanske tänka sig att det ska vara nordiska lösningar på det mesta. Men ibland får man en känsla av att vi kanske skulle ha europeiska lösningar, och ibland handlar det om nationella lösningar eller till och med kommunala lösningar på alla spörsmål som presenteras här. Ett mer effektivt samarbete som kanske också skulle vara till nytta för den enskilde medborgaren vore att man vågade att prioritera.

Min fråga till Sveriges regering är följande: Vad är det om man vågar prioritera i det nordiska samarbetet som man är beredd att satsa extra på och vad är man därmed beredd att plocka bort i den prioriteringen? Ett smalare och vassare samarbete i Norden skulle alltså kanske ge bättre, mer praktiska, lösningar för den enskilde medborgaren?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Det är naturligtvis så att en del av de gränshinder som lyfts fram i den allmänna debatten är en typ av gränshinder som är en följd av att vi i de nordiska länderna har skilda lagstiftningar. En del av de här lagstiftningarna är av den arten att det kan upplevas som ganska svårt att göra förändringar, självfallet beroende på att lagstiftningen är ett resultat av politiska majoritetsbeslut. Det finns sådana skillnader till exempel när det gäller föräldraledighetslagstiftningen, som ju skiljer sig åt mellan våra nordiska länder. Det hela är knutet till arbetslandet. Om man arbetar på ena sidan av en gräns och bor på den andra sidan innebär det skillnader i förhållande till dem i bosättningslandet. Den typ av variation i villkor till följd av lagstiftningen som finns mellan våra länder är, enligt min uppfattning, av den arten att vi inte kommer att kunna få bort den genom gränshindersarbetet.

Sedan finns det annat som innebär att vi ska ha god kunskap och god information om de regler som gäller i fråga om till exempel socialförsäkringsområdet och arbetsmarknadsområdet. Detta är viktigt för den enskilda personen. Sedan finns det också saker och ting som vi på ett enkelt sätt kan lösa.

Jag tycker att Ann-Kristine Johansson gav ett bra exempel. Erfarenheten visar att där man ger sig i kast med de konkreta problem som man upplever, till exempel hos gränstjänsten, kan man lösa de problemen genom samtal mellan myndighetspersoner.

Cecilia Widegren:
Fru minister! I den här typen av resonemang kan det vara rimligt, tycker jag, att faktiskt våga prioritera vad som är viktigast. Jag uppfattar inte i ditt svar att Sveriges regering vågar prioritera när det gäller det nordiska samarbetet, utan man ska försöka lösa det mesta. Frågan är om det verkligen blir praktiska resultat för den enskilde medborgaren. Kanske ska man våga spetsa till det lite grann och vara tuff och vara smalare och vassare och därmed kanske också minimera för att möjliggöra bästa möjliga effekt. Det är synd att Sveriges regering inte är villig att göra det.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Till skillnad från Cecilia Widegren arbetar den socialdemokratiska regeringen utifrån ett brett perspektiv. Utgångspunkten är de enskilda medborgarnas situation och de problem som dessa upplever. Jag vill påminna Cecilia Widegren om att de beslut som vi fattar i Nordiska rådet och i Nordiska ministerrådet fattas i enhällighet.

E 19/2005: Spørsmål til Finlands regjering om utvinning og eksport av uran

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Mitt spørsmål går til Jan-Erik Enestam, og det gjelder kjernekraft og utvinning av uran. Kan ministeren bekrefte at det foreligger søknad om rett til å utforske og utvinne uran fra to store selskaper i Finland, selskapet Gogema og selskapet Agricultural Resources? Slik jeg har forstått det, har fire vertsselskaper søkt om å starte uranutvinning i to områder. Kan du bekrefte at det foreligger slike søknader?

Så et spørsmål til: Kan samarbeidsministeren også opplyse om det i finsk lovgivning finnes noe som kan hindre eksport av uran, eksempelvis til Russland og til Litauen? Vi vet jo at den finske regjeringen har en offisiell politikk om at man ønsker å lukke i alle fall en del av disse kraftverkene som finnes i Russland og i Litauen.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Herr president! Jag ber om ursäkt men jag hörde inte ens hälften av frågan. Men jag kan försöka svara såsom jag tror att jag hörde. När det gäller den andra delen av frågan är det alldeles klart att Finland inte kommer att exportera uran till de länder som du nämnde. När det gäller första delen av frågan, det jag hörde av den, är den tekniskt av sådan art att jag har inga möjligheter att med de kunskaper jag nu har lämna ett svar. Om det passar så ska jag vara i kontakt med våra myndigheter, och du ska få ett skriftligt svar.

E 20/2005: Spørsmål til Ålands landskapsregjering om miljøtiltak på Åland

Asmund Kristoffersen (den sosialdemokratiske gruppen, A):
Som formann i Nordisk Råds miljø- og naturressursutvalg prøver jeg for det første å sette miljøspørsmål på den nordiske dagsordenen, og for det andre å følge med de andre lands miljøarbeid. Jeg har et spørsmål til Ålands minister. Jeg har nemlig hørt rykter om at Ålands regjering har iverksatt miljøtiltak som langt overstiger det som har vært vanlig i nordiske land, og trolig også i andre land. Jeg skulle hatt lyst til å høre Ålands minister dokumentere, fortelle oss, om vi har noe å lære av dette i Nordisk Råd eller i de nordiske land.

Samarbetminister **Lasse Wiklöf**:
Herr president! Det var ju spännande. Östersjö-området har för oss alltid varit en möjlighet, men ju längre tiden har gått desto klarare har det framstått att det börjar bli en begränsande faktor. Nedsmutsningen av Östersjön har fört oss så långt att det inte längre bara är tal om ett miljöproblem utan det börjar bli ett handikapp också när det gäller att utveckla näringslivet.

Mycket utifrån de föresatser som jag själv faktiskt i Nordiska rådets miljö- och naturresursutskott var med och drev tillsammans med den finska delegationen för ett antal år sedan har nu framgångsrikt förverkligats när det gällde till exempel utsläppen från fartyg till luft och vatten. Det har gett oss blodad tand att gå vidare och verkligen försöka. Vi ser att politiken biter, det hjälper. Och Åland har tyvärr varit en av dem som har varit sämst i klassen, trots att vi i både tid och otid har stått på barrikaderna och kanske krävt mest av alla. Vi har alltså insett att vi måste själva förverkliga en politik som gör oss trovärdiga också när vi går ut och diskuterar.

Nu har den åländska regeringen lagt ett nytt miljöhandlingsprogram som jag menar att är lite utöver det vanliga. Vi hade trovärdighet när vi angrep sjöfarten för utsläppen, därför att sjöfarten betyder så mycket, 40 procent av vår egen bnp. Alltså sanerade vi i de egna förhållandena.

Vi har fiskodling som står för 65 procent av de åländska fosforutsläppen och 33 % av kväveutsläppen. För att komma tillrätta också i de avseendena har vi infört oerhört stränga krav, väl medvetna om att det är en klart försvårande faktor för näringen. Inom fem år skall det vara halverat, inom ytterligare fem år ska utsläppen vara nere på 20 % av dagens nivå.

Vi satsar hårt på bioenergi. Vi har nu 40 % av hushållen intäckta med bioenergi, och snart är vi över 50%. Vi utreder förutsättningar att bli självförsörjande på etanol. De här förnyelsebara energikällorna är det som håller för framtiden, som vi måste satsa mycket, mycket hårt på. Vindkraften är med våra planer uppe i 25 % av vår energiförsörjning och kommer att överstiga 30 när vi är klara med processen. Vi arbetar för en hållbar framtid. Vi vill vara på vågens framkant, och vi vill verkligen sörja för att bli ett mönster i det nordiska samfundet och inte en belastande faktor. Det finns en del att ta efter också för andra länder.

E 21/2005: Spørgsmål til Finlands regering om fuldt medlemskab for Færøerne af Nordisk Råd
E 22/2005: Spørgsmål til Norges regering om fordeling av kulmuleressourcen mellem Norge og Færøerne

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Et minut, to spørgsmål. Et til Lasse Wiklöf: Har Åland debatteret muligheden for, at landet som selvstændig del kommer til at få fuldt medlemskab af Nordisk Råd?

Nummer två til Heidi Grande Røys: Er man i den nye norske regering klar over, at hvis man gennemfører den fordeling af kulmuleressourcen, hvor Færøerne vil miste størstedelen af den fangst, vi har haft i vores eget farvand, og hvis Norge sammen med EU kaper over halvdelen af den fangst, som absolut ikke forekommer i norsk farvand, så er den færøske økonomi færdig. Den behandling skal vi få af en nabo her i Norden?

Samarbetsminister **Lasse Wiklöf**:
Herr president! När det gäller suveränt medlemskap i Nordiska rådet har vi på Åland diskuterat ett förhållningssätt som bygger på att med jämna intervaller gå igenom frågan; vi hade Petrikommittén[1], vi hade Klingkommittén[2], som alla med 20 års intervaller tog sig an frågan och analyserade hur man kunde förbättra för de självstyrande områdena, bland andra faktorer.

Vi tycker tiden är inne för en ny översyn av hela den här processen. För övrigt deltar vi som en ganska självständig delegation i Nordiska rådet i dag, även om vi också är medlemmar i den finländska delegationen, vilket vi i många avseenden dragit nytta av. Jag tror att ett nytt processande på grund av tiden som har gått är moget. Vi behöver ha en diskussion och jag tycker att en arbetsgrupp kunde se över de här frågorna.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Jeg må be representanten Óli Breckmann rett og slett tilgi meg og si at etter åtte dager i ministerstolen har jeg ikke nok oversikt over den norske fiskeripolitikken til å gi et fullstendig svar på kolmulepolitikken. Jeg er veldig klar over at det norske standpunktet er sett på som konfliktfylt. Det må jeg bare få ta tilbake til fiskeriministeren, og så får vi snakkes om det senere. Jeg beklager det så mye.

[1] Komiteen utredet de selvstyrende områdens status i Nordisk Råd. Deres slutrapport fra 1982 førte til endringer i Helsingfors-avtalen
[2] Komiteen utredet de selvstyrende områdens status i Nordisk Råd. Deres slutrapport fra 1969 førte till endringer i Helsingfors-avtalen

E 23/2005: Spørsmål til Sveriges regjering om felles regelverk for reindriftssamer i Norge og i Sverige

Inge Ryan (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Jeg har et spørsmål til Berit Andnor. Vi har reindriftssamer både i Norge og Sverige, og siden 1751 har vi hatt reguleringer som har gjort at vi har hatt svenske reindriftssamer i Norge og norske reindriftssamer i Sverige. Per 2005 er det for første gang ingen avtale. Vi har reindriftssamer som faktisk ikke vet hvilke arealer som de har rett til å sende reinen sin på. Det skyldes at man gjennom flere år har laget stadig nye avtaler som har regulert dette forholdet, mens Sverige nå ønsker å gå tilbake til lappekodisillen fra 1751. Derfor er det i dag en grensekonflikt mellom Norge og Sverige der den store taperen er reindriftssamene. De norske reindriftssamene har ett regelverk å forholde seg til og svenske reindriftssamer et annet regelverk. Det er en helt uholdbar situasjon. Mitt spørsmål til Berit Andnor er: Vil den svenske regjeringen nå prioritere dette arbeidet, slik at man kan finne en løsning slik at reindriftsamene får et felles regelverk å forholde seg til?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Herr president! Det är ju glädjande såtillvida att både Sverige och Norge nu är överens om att vi ska återuppta de förhandlingar som tidigare har varit i gång. Det är vår förhoppning att vi kommer att få både en ny och en modern renbeteskonvention. Det här är självfallet oerhört viktigt för dem som lever av rennäringen, och rennäringen är gränsöverskridande. Förhandlingarna ska nu komma i gång igen, och vi ser fram emot att vi ska kunna få en bra överenskommelse oss emellan.

E 24/2005: Fråga till Norges regering angående gränsproblematiken mellan Norge och Sverige

Runar Patriksson (midtengruppen, fp):
Herr president! Som jag sade tidigare måste jag ta chansen att tala om mina hjärtefrågor även i frågestunden. Frågan riktar jag nu först och främst till den nya norska samarbetsministern.

Jag är lite orolig för att Jens Stoltenberg har utnämnt en fiskeriminister igen. Du är inte fiskeriminister? Förlåt! Då hade jag fel. Vilken tur! Vi har dåliga erfarenheter av det.

Jag sade i den svenska kammaren förra veckan att jag tycker att det verkar som om alla Nordenministrar har fått det här vid sidan om, på släp, några dagar om året när vi har Nordiska rådets möte. Från mitt hjärta vill jag påstå inför er alla att det här är en jätteviktig fråga.

Jag hoppas nu att den nya norska Nordenministern har lyssnat på debatten i dag och förstått att problematiken mellan Sverige och Norge är ganska omfattande. Enestam från Finland har förstått att det händer saker uppe i Nord som det måste tas tag i. Den danske ministern förstår – jag har varit därnere i veckan.

En fråga: Kommer den norska ministern att inrätta en haverikommission som tar hand om dem som redan är drabbade av problematiken mellan Sverige och Norge? Det är en stor och svår fråga som måste lösas, och jag tror att initiativet måste tas i Norge.

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Først: Jeg skulle gjerne vært fiskeriminister, men nå er jeg fornyelsesminister. For å si det slik: Det er nettopp en ganske bevisst plassering av nordisk samarbeidsansvar i den norske regjeringen, knyttet til at mitt fagområde skal jobbe med fornyelse i offentlig sektor. Veldig mye av det som er satt på dagsordenen i Nordisk Råd, handler jo om fornyelse. Da er vi jo nettopp inne på for eksempel grensehinderproblematikken, slik at det på ingen måte er en nedvurdering av Nordisk Råds arbeid i Stoltenberg-regjeringen – tvert imot vil jeg si. Mitt fagområde skal stemme overens med det arbeidet som skjer i Nordisk Råd.

Når det gjelder den konkrete saken som representanten var inne på, kan ikke jeg gi noen løfter om hva det norske formannskapet har tenkt om at vi skal nedsette en havarikommisjon eller

ikke. Det som står i programmet, og som vi tett skal følge opp, er nettopp å se på disse forskjellige områdene og følge opp arbeidet til det danske formannskapet. Jeg har helt opplagt fulgt debatten og de utfordringene som ligger der, også knyttet til trygder og pensjoner. Men å kunne svare i dag på om vi skal nedsette en havarikommisjon, kan jeg ikke gjøre. Det må jeg ta noen runder på i Norge.

E 25/2005: Spørgsmål til Nordisk Ministerråd om koordinering af kampen mod illegal arbejdskraft og social dumping

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Jeg vil gerne stille et spørgsmål til samarbejdsministrene, og hvem som helst kan svare. Det er om, hvad der findes på den nordiske samarbejdsdagsorden i form af harmonisering eller koordinering af kampen mod illegal arbejdskraft og social dumping. Det problem opstår jo i alle nordiske lande, at man får udenlandsk arbejdskraft ind, som ikke bliver betalt den samme løn, ikke har de samme rettigheder og har dårligere vilkår end de indenlandske arbejdere.

Det sker også på den måde, at de kommer ind i et land som turister, og så er de flyttet fra det ene land til et andet og er så pludselig blevet til arbejdere. Vi har for eksempel i Island eksempler på, at grupper – polakker – kommer til Danmark som vanlige turister, men på vejen fra Kastrup til Keflavik er de så pludselig blevet ansat af en charterselskap eller et personlejeselskab, og så bliver det helt umuligt for de islandske myndigheder og for de islandske fagforeninger at gøre noget som helst, for de har ikke oplysninger om situationen.

Jeg synes, det er en oplagt opgave for det nordiske samarbejde og den nordiske harmonisering, og så er spørgsmålet, om der findes noget på den nordiske samarbejdsdagsorden med hensyn til dette.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Det er sådan, at der den 15. september faktisk kom en rapport om problemstillingen fra Nordisk Ministerråd om arbejds- og tjenestemobilitet efter EU-udvidelsen. Den skulle være offentliggjort den 15. september forud for mødet i Nordisk Ministerråd mellem beskæftigelsesministrene.

Men jeg må også sige, at det er altså et faktum, så vidt vi overhovedet kan registrere, at den problemstilling, der rejses, ikke er særlig stor og ikke særlig omfattende. Det er ikke sådan, blandt andet efter østudvidelsen af EU, at det nordiske arbejdsmarked er blevet oversvømmet af illegal arbejdskraft, men vi har da fokus på det, sådan som rapporten, der er lavet i beskæftigelsesministrenes regi, også viser. Jeg tror, man skal passe på med at gøre problemet større, end det i realiteten er, men i beskæftigelsesministrenes regi har vi altså fokus på problemstillingen.

E 26/2005: Spørgsmål til Islands regering og Danmark og Grønlands regeringar om trafikken mellem Grønland og Island

Ole Dorph (den sosialdemokratiske gruppen, Si):
Jeg har et spørgsmål til Islands og Grønlands samarbejdsministre om trafikken mellem Grønland og Island. Det er et problem, som de to regeringer har drøftet og snakket sammen om i nu mange år uden at kunne finde en løsning på det.

Det er sådan, at vi her i formiddags brugte halvanden time på at drøfte grænsehindringer i Norden, og hvordan grænserne kunne fjernes, så man kan tage rundt i de nordiske lande uden hindringer. Der er faktisk en stor hindring mellem Grønland og Island, fordi der ikke er flyforbindelse mellem de to lande. Det er sådan, at hvis jeg skulle hjem til Grønland fra Island, ville det tage mig en time at komme hjem, men nu skal jeg flyve via Danmark og bruge ni timer på at komme hjem til Grønland. Er det ikke et problem, de to regeringer kan finde ud af at løse? Kan I ikke sætte jer ned og drøfte problemet og finde en fornuftig løsning på det, så jeg kunne være hjemme i morgen i løbet af en time frem for at skulle bruge ni timer i luften på at komme hjem via Danmark?

Samarbejdsminister **Josef Motzfeldt**:
Tak til Ole Dorph, som spørger. Som bekendt så har Iceland, Greenland og Atlantic Airways opereret i sommermånederne mellem Reykjavik og Narsarssuaq i Sydgrønland de sidste tre år, mod at det grønlandske landsstyre og den islandske regering gav tilskud, så vidt jeg husker noget, der svarer til i alt 2,5 millioner kroner om året, for at billiggøre billetterne og for at fritage selskaberne for økonomisk tab.

Nu er den aftale slut med udgangen af september, og jeg ved, at flere flyselskaber er i forhandling om at åbne en rute mellem Island og Sydgrønland og eventuelt Nuuk, men disse forhandlinger er ikke afsluttet endnu.

Det er rigtigt, at den islandske regering og Grønlands landsstyres tilskud de seneste tre år har været adresseret til at markedsføre rutens eksistens, men hvorvidt det er sket, er et åbent spørgsmål, som endnu ikke er kommet til landsstyrets kendskab, hvilke markedsføringstiltag der har været ført under de tre års prøveflyvninger. Jeg synes i hvert fald, at vi skylder befolkningerne i Grønland og i Island at åbne for en markedsorienteret, altså en kommerciel, rute, således at det offentlige holdes uden for ruteføringen mellem de to lande, hvis det kan lade sig gøre.

Samarbejdsminister **Sigríður Anna Þórðardóttir**:
Fra islandsk side er vi meget interesserede i akkurat dette spørgsmål, som blev nævnt. I de sidste 3 år har vi haft forhandlinger med Danmark om en revidering af luftfartsaftalen. Det er jo en vigtig del af dette. Men det er sådan, at det har taget lang tid, og det har ikke hidtil ført til noget. Så jeg synes – set fra en islandsk synsvinkel – at det er meget vigtigt, at man fortsætter med disse forhandlinger og gør dem færdige. Det er Islands vilje, og det handler blandt andet om flytrafikken mellem Grønland og Island og mellem Færøene og Island.

E 27/2005: Fråga till Nordiska ministerrådet om den Nordiska utvecklingsfonden

Outi Ojala (den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Jag skulle vilja gå tillbaka till en fråga som diskuterades redan igår, jag tycker att det är värt att diskutera den också i dag och det gäller Nordiska Utvecklingsfonden, NDF (Nordic Development Fund). Den är mycket välkänd i världen, särskilt i Världsbanken och också i de regionala utvecklingsbankerna. Det är lite konstigt men jag har den känslan att vi inte känner till den så mycket på hemmaplan, inte heller bland de nordiska bilaterala myndigheterna. Som vi hörde igår vill Danmark dra sig ur NDF och jag skulle gärna vilja höra mera från den danska samarbetsministern varför. NDF har så fina projekt. Jag kunde nämna några: 18 väg- och transportprojekt i 15 utvecklingsländer och så har de många andra.

Presidenten avbrøt spørsmålet.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Jeg vil gerne svare. Man kan nok ikke tilføje ret meget til den danske statsministers svar i går, fordi det simpelthen er svaret. Det er ikke, fordi der er utilfredshed med kvaliteten i de projekter, som den nordiske udviklingsfond har kastet sig over, men det handler simpelthen om, at Danmark forsøger at fokusere vores bistand, og vi vælger så ikke at være med til genopfyldelse af den nordiske udviklingsfond i ganske mange år fra nu; men alligevel, så handler det om det faktum, at der er midler bundne i fonden. Det har i ganske mange år været et ønske fra skiftende danske regeringer i øvrigt at sørge for at frigøre udviklingsmidlerne.

Det synes jeg også er en fornuftig ting. Jeg synes, at det er problematisk, at man giver udviklingsbistand og så binder den til indkøb et bestemt sted. Det er simpelt hen den principielle baggrund for Danmarks ønske om ikke at bidrage til genopfyldningen.

E 28/2005: Fråga till Danmarks regering om minoritetsspråk i Norden

Ilkka Taipale (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Herr presidentti! En aio kysyä teiltä sitä, mitä kysyin vuosi sitten: Milloin Pohjoismaat ovat valmiita perustamaan Fulbright-stipendiaattijärjestelmän venäläisille:

Jag har ordnat den första boken på finska om Färöarna. Den översattes från svenska, men det är från finlandssvenska – och finlandssvenska är inte ett nordiskt språk, man får inte stöd för översättningen! Det är ett finländskt språk. När kommer det att bli så att finlandssvenska är ett nordiskt språk, såsom meänkieli, på andra sidan av finska gränsen eller "bygdönorskan" i Norge?

Jag vill ställa frågan till den färöiske ministern: Vad tänker ni om denna orättvisa i världen?

Ilkka Taipales tale i svensk oversettelse:
Herr president! Jag tänker inte ställa er samma fråga som jag ställde för ett år sedan: När är de nordiska länderna beredda att grunda ett Fulbright-stipendiesystem för ryssar?

Jag har ordnat den första boken på finska om Färöarna. Den översattes från svenska, men det är från finlandssvenska – och finlandssvenska är inte ett nordiskt språk, man får inte stöd för översättningen! Det är ett finländskt språk. När kommer det att bli så att finlandssvenska är ett nordiskt språk, såsom meänkieli, på andra sidan av finska gränsen eller "bygdöjnorskan" i Norge?

Jag vill ställa frågan till den färöiske ministern: Vad tänker ni om denna orättvisa i världen?

Samarbejdsminister **Jógvan við Keldu**:
Det er jo ikke så nemt at svare på, for vi forvalter jo vores eget sprog, og vi er små. Men det, at det bliver oversat fra færøsk er nok så nemt, og vi får en vis støtte til det. Med hensyn til om finlandsvensk skal blive et sprog: det har jeg sådan set ikke nogen kommentarer til.

E 29/2005: Spørgsmål til Danmarks regering om sikring af miljøet i vores fælles vandveje

Marion Pedersen (midtengruppen, V):
Jeg vil gerne spørge den danske miljøminister og den finske miljøminister, om der er samarbejde mellem de nordiske lande om sikring af miljøet i vores fælles vandvej. Jeg tænker på alle de store skibe, der sejler med farligt gods fra oppe i bunden af Østersøen og helt ud igennem de danske farvande. Hvis der sker en ulykke, kan det forstyrre vores miljø i mange år fremover, blandt andet også fiskeriet. Det var altså til den finske miljøminister og til den danske miljøminister.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Herr president! Både samarbetsministrarna och alldeles särskilt miljöministrarna har varit observanta på den här frågan och varit väldigt aktiva i HELCOM-samarbetet där vi jobbar med profylaxtiska åtgärder, det vill säga att försöka vidta sådana åtgärder som förhindrar olyckor. Här har man då ett övervaknings- och kontrollsystem som går under namnet WTMIS, som fungerar mellan Finland, Ryssland och Estland speciellt när det gäller den växande oljetransporttrafiken. Så har man också inrättat ett nytt obligatoriskt anmälningssystem för fartyg så att man har en möjlighet att gå in och dirigera den här trafiken. Det finns också en kartläggning över bekämpningsresurserna kring Östersjön så att man enligt en plan skall kunna sätta in åtgärder där det behövs från ett speciellt land så att första hjälpen kommer snabbast. Det här är nog ett problem som dessvärre är matematiskt: ju mera trafiken växer desto större blir också olycksfallsrisken och därför skall vi fortsätta att vara observanta.

E 30/2005: Fråga till Sveriges regering om människohandelns offer

Gunilla Tjernberg (midtengruppen, kd):
Herr president! Jag ska ställa min fråga till samordningsminister Berit Andnor.

Sveriges riksdag har tagit beslut som innebär att kvinnor, ofta väldigt unga flickor, som har utsatts för, eller hamnat i, *trafficking* och som vid ett åtal, innan och när det har skett, medverkar till att vittna ska garanteras skydd, som jag tror jag att det står, eller att Sverige ska göra allt för att man ska säkra dessa kvinnors skydd när de åker tillbaka till sitt hemland.

Jag hade frågan uppe vid förra sessionen i Stockholm, och då tyckte utrikesminister Laila Freivalds att det hade gått så kort tid att man inte hade hunnit göra så mycket – hon kände i alla fall så då.

Nu har det gått ett år, och min fråga är: På vilket sätt arbetar Sverige tillsammans med andra nordiska länder, och ofta de baltiska staterna, för att dessa kvinnor och, som sagt, många gånger väldigt unga flickor som under mycket tragiska omständigheter hamnat i denna situation, verkligen säkras ett skydd?

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Det är ett viktigt samarbetsområde som Gunilla Tjernberg tar upp. Vår före detta utrikesminister Anna Lindh tog initiativ till en nordisk-baltisk aktionsgrupp som har arbetat med de här frågorna. Den arbetar som en paraplyorganisation för att samordna och vidareutveckla samarbetet mellan de nordiska länderna och de baltiska länderna när det gäller människohandel.

Så sent som för bara någon vecka sedan arrangerades en konferens i Bryssel av den nordisk-baltiska aktionsgruppen. Den arrangerades tillsammans med EU-kommissionen och det brittiska ordförandeskapet just för att lyfta upp hur vi kan utveckla och förbättra samarbetsmodellerna. Här är det viktigt att vi lär av varandra, och det arbete som vi har genomdrivit i den här aktionsgruppen är ett föredöme i det sammanhanget.

Det handlar, precis som Gunilla Tjernberg nämnde, om stöd till skydd. Det handlar om rehabilitering. Det handlar också om ett säkert återvändande för dem som är offer i denna vidriga handel med människor som förekommer. Det är oerhört viktigt. Det är prioriterat, inte bara från svensk sida utan också från de övriga nordiska länderna.

E 31/2005: Spørsmål til Norges regjering om obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet

Kari Lise Holmberg (den konservative gruppen, H):
Min henvendelse går til Heidi Grande Røys som i sitt innlegg i går sa at den nye norske regjeringen ønsker et utdanningssystem av høy kvalitet. Det er jeg helt enig i og glad for. For det er nå slik at det i internasjonale undersøkelser har vist seg at norske skoleelever skårer veldig dårlig, langt dårligere enn våre nordiske naboer.

Nå har Stortinget tatt konsekvensen av dette, og vår tidligere statsråd Kristin Clemet fikk vedtatt Kunnskapsløftet, en ny skolereform. For at norske skoleelever skulle kunne møte globaliseringen og klare seg i fremtiden, skulle det innføres to obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet. Men i den nye regjeringens erklæring står det at man fortsatt bare vil ha ett obligatorisk fremmedspråk på ungdomstrinnet. Det er en reversering av stortingsvedtaket, noe jeg beklager.

Mitt spørsmål til statsråden blir: På hvilken måte vil vår nye samarbeidsminister sette norske skoleelever i stand til å møte internasjonaliseringen? Vil Heidi Grande Røys ta initiativ til å konsultere sine nordiske samarbeidskolleger på dette området?

Samarbeidsminister **Heidi Grande Røys**:
Jeg takker Kari Lise Holmberg for et viktig spørsmål. Kunnskap er spesielt viktig for denne regjeringen. Vi har omdannet departementet slik at vi også har hentet inn barnehagene i et livslangt utdanningsløp. Barnehagesystemet er selvsagt frivillig, men det er også viktig å se barnehagene i et livslangt kunnskapsløp. Vi har også omdannet departementet til et kunnskapsdepartement, så det er helt opplagt at kunnskap er viktig for den nye regjeringen.

Vår regjeringserklæring er jo full av tiltak som jeg ikke skal komme nærmere inn på her, men som også erklæringsdebatten forrige torsdag handlet om i det norske stortinget; hvordan vi ønsker å sette norske barn i stand til å møte ikke bare den norske virkeligheten, men også ut i verden.

Men til det konkrete spørsmålet om to fremmedspråk: Det er en vurdering som den nye regjeringen har gjort, spesielt ut fra at det ikke er alle barn som blir flinkere i språk når de blir pådyttet to obligatoriske fremmedspråk i stedet for ett. Men det er klart at en må legge til rette for at en har språk som valgfag. En må legge til rette for at barna vender seg ut mot verden. Det er klart at det er kjempeviktig. Men det betyr ikke at det alene kan gjøres ved at en skal ha to obligatoriske fremmedspråk i skolen. Det er vi uenige om. Slik er det, og vi er heller ikke enige i denne debatten.

Men det er klart at språk står på dagsordenen i det nye norske formannskapsprogrammet – å ta vare på det nordiske språket som vårt felles språk, slik at vi om noen år ikke berre kan møtes på engelsk. Det er også interessant i forhold til at våre barn skal gå ut og møte våre nærmeste naboer og resten av verden.

Samarbetsministrarnas frågestund ble avsluttet. Pause i sesjonen frem til kl. 14.00.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

9. Utrikesministrarnas redogörelse – Försvarsministrarnas redogörelse

Jónína Bjartmarz overtok ledelsen av forhandlingene.

Endringer i deltagerlisten
Elina Linna erstattes av **Lars Ohly** for dagsordenspunkt 9 og 10.
Reynoldh Furustrand gjeninntok sin plass i sesjonen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Dokumentasjon

Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5)

Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)

A 1350/presidiet: Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk

A 1350/presidiet Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk

Presidiet föreslår att

> Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk nätverk (A 1350/presidiet)

Reservation:
Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe reserverer sig imod Præsidiets forslag om at ikke foretage sig noget.

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd udarbejder forslag til formål, opbygning og arbejdsbeskrivelse for et nordisk fredspolitisk netværk

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at afsætte midler til sikkerhedspolitiske opgaver og sikkerhedspolitisk forskning fra og med budget 2006

at afsætte midler til netværket fra og med budget 2006

Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5)

Udenrigsminister **Per Stig Møller** Dokument 5:
Fru præsident, ærede forsamling. Under det danske formandskab for det nordiske samarbejde har jeg og mine nordiske kolleger holdt møde den 14. marts i København og den 25.-26. august på Bornholm. På Bornholm mødte vi også vores baltiske kolleger i den såkaldte NB8-kreds. Og så mødes vi her igen i Reykjavik, hvor jeg har valgt at redegøre for to af de spørgsmål, som har stået centralt i vores drøftelser i det forløbne år, nemlig det nordiske samarbejde om krise- og katastrofehåndtering samt FN-topmødet og det videre arbejde med at reformere FN-systemet.

Siden flodbølgekatastrofen i Asien har spørgsmålet om at styrke det nordiske samarbejde om krise- og katastrofehåndtering været diskuteret flere gange. I marts besluttede udenrigsministrene derfor at forstærke samarbejdet med en tillægstiltagspakke, og jeg er glad for at kunne fortælle, at vi er nået langt i processen. Vi vedtog på Bornholm pakkens indhold, så en række konkrete tiltag nu kommer i gang, der i høj grad vil styrke det nordiske samarbejde om katastrofe- og krisehåndtering, ikke blot mellem hovedstæderne, men også mellem vores ambassader i hele verden.

Hovedformålet med tiltagspakken er at effektivisere og forny samarbejdet i lyset af erfaringerne og derved opnå en mere effektiv krisehåndtering til gavn for alle de nordiske borgere, der befinder sig i et givet kriseområde. Inden en krise opstår, er det således vigtigt at have undersøgt mulighederne for fælles kriseledelse, fælles pressecentre, fælles indkvarteringscentre, evakuering og så videre. Samarbejdet forventes ganske enkelt indarbejdet som en del af repræsentationernes kriseberedskabsplaner, så alle på forhånd kender arbejdsfordelingen mellem ambassaderne.

Ingen af os har ambassader eller generalkonsulater i alle verdens lande. Skulle der opstå en krise- eller katastrofesituation i områder, hvor et af vore lande ikke er repræsenteret, vil det være en stor hjælp, at der på forhånd er indgået en aftale om, på hvilken nordisk ambassade de pågældende borgere kan søge hjælp. Det betyder, at ikke-repræsenterede nordiske borgere vil få samme tilbud om hjælp som ambassadens egne statsborgere.

Den fælles hjemtransport af nordiske borgere under flodbølgekatastrofen viste, at fælles hjemtransport i visse krisesituationer er en kæmpe fordel. Vi skal derfor fremover koordinere og gennemføre fælles hjemtransport, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt.

Forudsætningen for en fælles vellykket krise- og katastrofeindsats er et godt netværk af kontaktpersoner samt løbende kontakt mellem vore ministerier og ambassader, og dette skal vi udbygge. En høj grad af informationsudveksling er nødvendig, ikke blot i en krisesituation, men naturligvis også i det daglige arbejde.

Det er ligeledes vigtigt, at vi inviterer vores nordiske kolleger til at deltage i krise- og katastrofeøvelser, så alle parter indgår som naturlige medspillere, hvor øvelsen måske en dag ulykkeligvis måtte blive til virkelighed.

Vi vil også anbefale, at det nordiske samarbejde udvides til områder, der ligger uden for udenrigsministeriernes virkefelt. Således er der for eksempel stor interesse for at skabe ensartede regler om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med rejser. Det kan også være hensigtsmæssigt at etablere kontakt mellem andre dele af beredskabet som sundhedsvæsenet, redningstjenesterne og politiet.

Implementeringen af denne tiltagspakke er allerede i fuld gang, og der har i de seneste måneder været flittig aktivitet mellem vores hovedstæder for at koordinere processen. Hvad angår de nordiske ambassader har udenrigsministerierne givet anvisninger på, hvordan ambassaderne bedst muligt kan og skal udbygge det nordiske samarbejde.

Jeg har store forventninger til, at vi fremover vil se en række mærkbare forbedringer af vores fælles krisehåndtering i udlandet.

Lad mig så gå over til det andet emne, jeg har valgt at trække frem i dag, nemlig opfølgning på FN-topmødet. Arbejdet hermed er begyndt. Generelt synes jeg, at der i slutdokumentet er blevet fundet en god balance mellem sikkerhed, udvikling og menneskerettigheder. De konkrete formuleringer blev dog langtfra så forpligtende i slutdokumentet på alle områder, som vi på forhånd havde ønsket. Men på udviklingsområdet indeholder slutdokumentet mange positive elementer. Det gælder blandt andet anerkendelsen af EU-beslutningen om at nå 0,56 procent af BNI i 2010 og op til 0,7 procent, altså FN-målsætningen, i 2015. Også opfordringen til industrilandene i øvrigt om at etablere nationale planer for at nå 0,7-målsætningen er værd at lægge mærke til.

Slutdokumentet anerkender også – ikke mindst efter nordisk pres – den snævre sammenhæng mellem reproduktiv sundhed og 2015-målene.

Der er også reel substans i det sikkerhedspolitiske afsnit. Det gælder ikke mindst bekræftelsen af det internationale samfunds ansvar for at forhindre folkemord, krigsforbrydelser og etnisk udrensning, såfremt landets egen regering enten ikke vil eller ikke kan.

Et andet meget vigtigt punkt er beslutningen om at etablere en fredsopbygningskommission, der skal hjælpe med at konsolidere freden i lande, som netop er kommet ud af konflikt. Detaljerne for kommissionens virke er endnu ikke på plads, men det er positivt, at slutdokumentet fastslår, at kommissionen skal være på plads inden den 1. januar 2006. Der er nedsat en arbejdsgruppe for at hjælpe med at etablere kommissionen, og Danmark er blevet valgt som viceformand, og vi vil arbejde for, at tidsplanen holder.

I terrorismeafsnittet blev der ikke opnået enighed om en definition for terrorisme, men topmødet bekræftede den dagsorden, der blev sat efter den 11. september 2001. Vi skal øge indsatsen for at bekæmpe terrorisme i ressourcefattige medlemslande. Det er planen at afslutte arbejdet med en terrorismekonvention inden for det næste årstid, og forhåbentlig kan en terrorismedefinition finde vej ind i dette dokument, men i selve slutdokumentet er der jo ganske klare formuleringer af, hvad terrorisme er.

På andre punkter levede erklæringen ikke op til vores forventninger. Vi fik ikke den ambitiøse beslutning om et nyt menneskerettighedsråd. Rådet bliver oprettet, men der skal i det kommende år forhandles om funktion og mandat og ikke mindst sammensætningen. Og vi finder, at det er vigtigt, at FN's arbejde med menneskerettighederne styrkes.

Så vil jeg omtale den resultatløse NPT-gennemgangskonference i maj 2005, hvor der skulle have været håb om, at 2005-topmødet kunne have skabt fornyet fremdrift i den internationale ikke-sprednings- og nedrustningsindsats, men det skete som bekendt og beklageligvis ikke. Der kunne ikke opnås enighed om et afsnit om ikke-spredning og nedrustning i slutdokumentet, og derfor bør indsatsen nu styrkes gennem de allerede eksisterende instrumenter, og det er også muligt.

Samtidig skal vi bestræbe os på at stoppe ulovlig handel med små og lette våben. Jeg håber på en konvention i FN næste år. Våbenhandler skal nemlig foregå i fuld åbenhed, og vi lægger stor vægt på vedtagelsen af en traktat om international våbenhandel. Den skal være juridisk bindende, den skal omhandle alle typer af våben, og den skal være forankret i FN.

Også når det gælder reformen af Sikkerhedsrådet kunne resultatet have været bedre. Forhandlingerne om en sådan reform har stået på i godt 12 år. Vi ville derfor gerne have set, at medlemslandene var blevet pålagt at nå til enighed inden for en bestemt tidsfrist, for eksempel inden årets udgang, men det skete ikke.

Men nu skal vi så i hele reformprocessen se at komme i gang med arbejdet. Der er en god svensk formand for generalforsamlingen, som gør sig sine bedste anstrengelser for at nå frem til de mål, vi skal nå inden 1. januar 2006, så FN står rustet til at håndtere det 21. århundredes udfordringer.

Reformprocessen må ikke gå i stå. Det politiske momentum i kølvandet på topmødet skal fastholdes, og det er vi enige om at arbejde for, alle vi nordiske udenrigsministre.

Line Barfod (den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Fru Præsident! Jeg har forståelse for, at udenrigsministeren ikke kan nå at komme ind på så mange emner, men der er et sted, hvor jeg mener, at de nordiske lande bør gå forrest i kampen, og det er i kampen mod tortur. Desværre er nogle af de nordiske lande jo med i Irak-krigen og dermed ansvarlige for nogle af de overgreb, som amerikanerne begår, men det tror jeg ikke jeg når til enighed med den danske minister om her.

Men et andet område er spørgsmålet om den amerikanske efterretningstjeneste CIA, der flyver amerikanernes fanger til lande, hvor der foregår tortur. Der er jo fly, som er fløjet gennem nordisk luftrum, og jeg ved, at den danske udenrigsminister har meddelt USA, at man ikke vil acceptere, at det danske luftrum bliver benyttet til den slags flyvninger. Jeg vil gerne høre, om den danske udenrigsminister vil tage initiativ til, at man samlet fra de nordiske lande meddeler USA, at man ikke accepterer tortur, heller ikke indirekte ved at de amerikanske CIA-fly flyver gennem nordisk luftrum.

Udenrigsminister **Per Stig Møller**:
Fru Line Barfod, jeg og de andre udenrigsministre er jo overhovedet ikke uenige. Tortur er vederstyggeligt, og der er ingen af os, der overhovedet kunne finde på at forsvare det. Derfor er vi også bag torturkonventionen og tillægsprotokollen til torturkonventionen. Vi arbejder jo for, som Line Barfod ved, at alle lande skal tilslutte sig denne kamp mod tortur.

Jeg har også mærket mig flertallet i det amerikanske senats vedtagelse for nylig anført af John McCain, og det viser jo også, hvordan den amerikanske politiske opinion ser på det spørgsmål, nemlig at det er uacceptabelt. Det synes jeg også er glædeligt, og det vil sige, at det amerikanske senat også er imod tortur.

Vi er imod tortur og Nordisk Råd er imod tortur. Det drejer sig om at få det standset, og det kan kun standses ved, at ingen, der udøver tortur, kan gå fri af straf. Det er jo også det, der er pointen med torturkonventionen. Det amerikanske retssystem fungerer jo også, og jeg går også ud fra, at det amerikanske retssystem straffer. Vi har også med de fængselsstraffe, der er faldet i USA i forbindelse med Abu Ghraib-sagen, set, at man også griber ind over for det i retssystemet.

Med hensyn til CIA må jeg sige, at det ikke rigtig er noget anliggende, hvad angår det med flyvefanger. Mig bekendt er det danske luftrum ikke blevet anvendt, som jeg har svaret i Folketinget, og i hvert fald er det ikke acceptabelt at anvende vores luftrum på denne måde. Men luftrummet er altså et nationalt anliggende, så det er ikke Nordisk Råd, der kan vedtage en fælles aktion i forbindelse med luftrummet. Det er de enkelte regeringer, der gør det, og den danske regering har meddelt, at man ikke ønsker sit luftrum anvendt på den måde, der er omtalt her.

Line Barfod:
Jeg er helt med på, at det er et nationalt anliggende. Derfor gik mit spørgsmål også på, om den danske udenrigsminister vil foreslå de øvrige nordiske udenrigsministre, at man laver en samlet nordisk henvendelse til USA og siger, at det samlede nordiske luftrum ikke skal bruges til, at den amerikanske efterretningstjeneste, CIA, flyver henover med deres fly, som indimellem bringer fanger til lande, der bruger tortur. Det er det, jeg synes, vi stærkt skal markere samlet som nordiske lande, og det opfordrer jeg udenrigsministeren til.

Udenrigsminister **Per Stig Møller:**
Altså, nu vil jeg sige, at disse oplysninger, som fru Line Barfod giver Nordisk Råd, jo ikke er blevet bekræftet. De er ikke blevet bekræftet, disse flyvninger. Og vi har altså meddelt, at de ikke er acceptable, hvis det er sådan, som pressen siger, det forholder sig.

En samlet henvendelse mener jeg faktisk ikke er relevant i nordisk sammenhæng, for hver enkelt regering træffer selv sin beslutning om sit eget luftrum, og det synes jeg faktisk vi skal respektere. Jeg er da sikker på, at de øvrige nordiske regeringer ser på det på samme måde, som Danmark gør.

Inge Lønning (den konservative gruppen, H):
En takk til den danske utenriksminister for en meget innholdsrik redegjørelse. I Norge har vi holdt på snart et helt kalenderår med å feire 100-årsjubileet for skilsmissen mellom Norge og Sverige. Det er jo den type begivenheter som man i sin alminnelighet ikke feirer jubileer for, men akkurat i dette tilfellet har det sine gode grunner.

Samtidig innledet den norske utenriksminister dette år med å undertegne en avtale med Sverige om felles konsulat i Phuket. Tatt i betraktning at det var felles konsulatvesen som var grunnen til skilsmissen, er det et ganske interessant perspektiv. Det viser at man lærer med årene. Jeg synes redegjørelsen for samarbeidet mellom de nordiske land når det gjelder å ivareta nordiske borgeres interesser i utlandet, er et glitrende godt eksempel på merverdien i et nordisk samarbeid, og jeg synes det er meget prisverdig det regjeringene har gjort på dette området.

Når det gjelder arbeidet med reform av FN, har jeg et spørsmål til utenriksminister Møller. Han nevnte ikke spesifikt det kanskje vanskeligste tema innenfor reform av FN, nemlig reform

av Sikkerhetsrådet. Det er jo kjent at de nordiske regjeringer har noe ulikt syn på det meget vanskelige spørsmålet om reform av Sikkerhetsrådet. Mitt spørsmål er hvorvidt man virkelig har gjort et helhjertet forsøk på å arbeide seg frem til et felles nordisk standpunkt i denne sak. Jeg ville tro at det ville ha styrket synspunktene fra alle de nordiske regjeringer dersom man kunne opptre sammen.

Udenrigsminister **Per Stig Møller**:
Jamen det er da glædeligt, at Norge og Sverige har kunnet finde sammen igen i Phuket buket; så er det den klassiske situation, at Danmark i forvejen havde oprettet et konsulat i buketten. Vi kommer jo først hver gang.

Om en reform af Sikkerhedsrådet vil jeg sige, at spørgsmålet selvfølgelig er, hvordan vi stillede os til det tyske forslag G-4. Her er det sådan, at vejene skiltes mellem vore lande. Danmark er medforslagsstiller af G-4-forslaget, og det er for eksempel Sverige ikke. Vi må bare registrere og anerkende, at vi har forskellig opfattelse af situationen, og jeg synes, vi må anerkende, at der i nordisk politik også kan træffes forskellige valg.

Når vi var medforslagsstillere, var det, fordi vi samtidig var inde i politiske drøftelser med G-4-landene om Menneskerettighedsrådet, om øgede midler til Afrika og om Fredsopbygningskommissionen, og da jeg fandt disse forhandlinger med disse lande tilfredsstillende, da de arbejdede for den samme målsætning, vi havde i Danmark, følte jeg faktisk, at når vi var så enige om disse spørgsmål, kunne vi også være medforslagsstillere. Derfor valgte Danmark den position, mens andre lande valgte en anden position.

Inge Lønning:
Jeg takker for svaret, men vil gjerne gjenta det som var det egentlige spørsmålet. De faktiske forhold når det gjelder ulikhetene i standpunktet, er jeg på det rene med, men mitt spørsmål gikk på hvorvidt det i fasen før man fastla sitt endelige standpunkt var en tilstrekkelig god diskusjon mellom de nordiske regjeringer innbyrdes. Og det gjelder ikke bare dette spørsmålet, men det gjelder andre vanskelige spørsmål i internasjonal politikk også at jeg av og til har en følelse av at man ikke i tilstrekkelig grad vektlegger dialogen mellom de nordiske regjeringer før den enkelte regjering fastlegger sitt standpunkt.

Udenrigsminister **Per Stig Møller**:
Hvad angår selve sikkerhedsrådsreformen, så hørte vi hinanden, men vi prøvede altså ikke at skabe en fælles nordisk position. Vi hørte hinanden og var vidende om, hvad hverandre foretog sig, og med hvilken argumentation vi traf de valg, vi gjorde.

Om de andre spørgsmål: Vi har faktisk jævnligt de øvrige spørgsmål oppe i flere andre sammenhænge. Nu er der et par nordiske lande, der er så ulykkelige, at de ikke også er medlemmer af EU, og derfor er de ikke med i så tæt en udenrigspolitisk drøftelse, som de nordiske lande, der *er* i EU. For eksempel. har vi de nordiske udenrigsministermøder, som jeg har nævnt, og der gennemgår vi det register af emner, som vi finder det relevant at drøfte i fællesskab, og som vi har en fælles position til. Så har vi det nordisk-baltiske møde med de seks lande, og så har vi det nordisk-baltiske plus to, det vil si de nordisk-baltiske inden for EU plus Norge og Island, som også holder møder. Der har vi også hele det udenrigspolitiske register i spil, så vi har altså jævnligt møder i ministerkredsen, hvor vi gennemgår de aktuelle udenrigspolitiske temaer. Det er selvfølgelig ikke for at binde hinanden til en fælles position, men som regel *har* vi jo en fælles position. Det, vi for eksempel. gør omkring FN, er, at vi arbejder for at få fremmet FN-reformerne og støtte Jan Eliasson i det arbejde frem til den 1. januar. Det var en indsats, vi blev enige om at forstærke i dag.

Outi Ojala (den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Rouva presidentti, arvoisat kuulijat! Oli mielenkiintoista kuulla ulkoministeri Möllerin selontekoa, ja meille on käynyt selväksi, että pohjoismaiden kesken on näkemyseroja mitä tulee turvallisuusneuvoston uudistusstyöhön.

Olisin mennyt yhteen toiseen asiaan. YK:n yleiskokouksessa syyskuussa tehtiin ratkaiseva päätös, vaikka YK:n uudistamisessa ei muutoin edetty niin hyvin kuin olisi toivottu. Siellä päätettiin perustaa rauhanrakennuskomitea, englanniksi Peace Building Commission.

Minua ilahdutti erittäin suuresti, kun sain tietää, että kokouksessa paikalla olleet neljätoista naisulkoministeriä ja yksi Euroopan unionin komission jäsen eli Benita Ferrero-Waldner – entinen Itävallan ulkoministeri – ovat kääntyneet Kofi Annanin puoleen ja myös nostaneet esille sen, että nyt kun rauhanrakennuskomitean työtä käynnistetään, olisi erittäin tärkeää, että noudatetaan YK:n aikaisempia päätöslauselmia siitä, että naisten tasavertainen osallistuminen pitää turvata mitä tulee nimenomaan rauhanrakennustyöhön, siviilikriisinhallintaan ja niin edelleen.

Näin ei valitettavasti edes kaikissa pohjoismaissa ole käynyt. Toivoisin tietysti, että ministeri Möller voisi tältä osin vahvistaa, että pohjoismaat parantavat tilannettaan nykyisestä tai että ministeri Freivalds voisi kertoa naisten vetoomuksesta. Tämä on tavattoman tärkeää. Me kaikki tiedämme, että konfliktien ennalta ehkäisyssä ja konfliktien jälkihoidossa tarvitaan nimenomaan naisten panosta, koska kyseessä on se, että yhteiskuntaa voidaan kehittää ja rakentaa rauhanomaisesti. Nyt me pohjoismaat emme välttämättä ole tässäkään maailman parhaita mitä tulee naisten osallistumiseen.

Outi Ojalas tale i svensk oversettelse:
Fru president, ärade åhörare! Det var intressant att få höra utrikesminister Møllers redogörelse, och det har klarnat för oss att det finns skillnader de nordiska länderna emellan vad gäller arbetet med att förnya säkerhetsrådet.

Jag vill dock ta upp en annan sak. I september fattade FN:s generalförsamling ett viktigt beslut, fast förnyelsen av FN inte annars framskred så väl som man kunde ha hoppats. Då beslöt man upprätta en fredsuppbyggande kommitté, på engelska Peace Building Commission.

Jag blev mycket glad då jag fick veta att de fjorton kvinnliga utrikesministrar och en medlem av Europeiska unionens kommission – tidigare österrikiska utrikesministern Benita Ferrero-Waldner – vilka deltog i mötet, hade vänt sig till Kofi Annan och påpekat att då man nu inleder arbetet i den fredsuppbyggande kommittén, är det mycket viktigt att man följer FN:s tidigare resolutioner om att kvinnor bör garanteras lika representation, särskilt i samband med fredsuppbyggande, civilkrishantering och så vidare.

Detta har tyvärr inte skett ens i alla nordiska länder. Naturligtvis hoppas jag att minister Møller kunde till denna del bekräfta att de nordiska länderna kommer att förbättra den nuvarande situationen eller att minister Freivalds kunde berätta om kvinnornas appell. Detta är ytterst viktigt. Vi alla vet att i samband med förebyggande och uppföljning av konflikter behövs uttryckligen en kvinnlig insats, eftersom det handlar om att samhället skall utvecklas och byggas upp fredligt. Nu är det ju så att vi nordiska länder inte nödvändigtvis är världstoppar ens i detta sammanhang då det gäller kvinnligt deltagande.

Udenrigsminister **Per Stig Møller**:
Jeg er meget glad for det spørgsmål om kvinder under konfliktsituationer og kvinderne i forbindelse med krisehåndtering. Det er klart, når man skal have fredsopbygning, så er kvinderne centrale for at få det civile liv til at genopstå i et område.

Vi har i dansk udenrigspolitik satset meget på kvindeudviklingen i forbindelse med vores bistandspolitik. Vi er også i de nordiske lande enige om de resolutioner i FN, som drejer sig om at beskytte kvinder under konflikt og kvinder og børn under konflikt og også at undgå børnesoldater, men nok så meget også kvinderne, beskytte dem og inddrage dem i løsningerne, så det er vi fuldstændig enige om, og det arbejder vi for. Det er en helt oplagt nordisk opgave at få fremmet forståelsen for det i hele FN-systemet og i verden.

Og så er det rigtigt, at vi jo i sessionen i september fik fredsopbygningskommissionen som det eneste håndgribelige resultat, som vi har arbejdet så meget for, og som vi jo havde på dagsordenen for at fremme den, da Danmark sad i formandsstolen i Sikkerhedsrådet i maj måned.

Det er den eneste fugl, vi har i hånden fra topmødet, og der skal vi beholde den. Resten er jo kun på taget, derfra skal vi få dem ned.

Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)

Försvarsminister **Seppo Kääriäinen**, Dokument 6:
Ärade fru president! De nordiska länderna är flitiga aktörer på internationella forum. Vi har tillsammans och var och en för sig rykte om att vara tillförlitliga partner. Denna konstellation skapar goda förutsättningar också när det gäller att utveckla det nordiska försvarspolitiska samarbetet.

Finland tog emot det nordiska försvarspolitiska ordförandeskapet av Danmark i början av år 2005. Under Danmarks ordförandeskapsperiod har två betydande samnordiska projekt påbörjats. Det första gäller samarbetet kring "Det Nordiska Initiativet region till region" och det andra uppdateringen av arrangemangen för NORDCAPS, Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support.

Nordic Initiative-projektet koncentrerar sig på de samarbetsprojekt som skall genomföras med länderna på Västbalkan och vilkas syfte är att stöda den demokratiska utvecklingen av försvarsförvaltningen på området. De potentiella samarbetsprojekten på försvarsförvaltningens område har kartlagts tillsammans med Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, den förra jugoslaviska republiken Makedonien samt Serbien och Montenegro. År 2005 har koordineringen fortsatts i den samnordiska Nordic Initiative-arbetsgruppen. De nordiska länderna har under årets förlopp inlett ett flertal projekt på Västbalkanområdet. År 2006 försöker man få igång också utbildningsverksamhet som hänför sig till fredsbevarande verksamhet i Bosnien-Hercegovina samt Serbien och Montenegro. Man försöker inbjuda representanter till olika projekt och utbildningsevenemang från så många länder inom området som möjligt. Nordic Initiative strävar på så sätt till att förbättra också förutsättningarna för samarbete mellan försvarsförvaltningarna på området.

NORDCAPS-arrangemanget erbjuder de nordiska länderna ett gemensamt forum med vars hjälp man har kunnat främja samarbetet för fredsbevarande verksamhet och militär krishantering. Inom ramen för arrangemanget skapades ett samnordiskt truppregister vars syfte var att svara mot de utmaningar som den fredsbevarande verksamheten förde med sig i början av 2000-talet. Målsättningen är att förbättra det redan befintliga systemet genom att skapa smidigare verksamhetsmodeller som kostnadseffektivt utnyttjar de nordiska styrkeområden som hänför sig till krishanteringen. Följande mellangranskning av planeringsarbetet genomförs vid försvarsministermötet i november 2005.

Under år 2005 nåddes också en för de nordiska länderna synnerligen viktig milstolpe i samband med Europeiska unionens stridsgruppsverksamhet, när Sverige, Norge, Finland och Estland undertecknade ett samarbetsavtal om upprättande av en stridsgrupp. Undertecknandet av detta "Memorandum of Understanding" är ett lysande exempel på det nordiska samarbetets styrka. Trots att Danmark inte för närvarande deltar i verksamheten inom Europeiska unionens försvarsdimension och Norge inte är medlem i unionen är det ändå möjligt att utnyttja det nordiska NORDCAPS-arrangemanget i förberedelserna för en europeisk stridsgrupp. Estlands deltagande i stridsgruppskonceptet jämsides med de andra nordiska länderna understryker våra länders förmåga att skapa ändamålsenliga samarbetsmodeller på försvarspolitikens fält.

Europeiska unionens stridsgruppskoncept har under år 2005 utvecklats vidare. Sverige fungerar som ramnation för den nordiska stridsgrupp som skall ställas till Europeiska unionens förfogande. För Sveriges ledning har utarbetats en detaljerad vägkarta, med vars hjälp förberedelserna för stridsgruppen koordineras. Vid förberedelserna samarbetar vi med Storbritannien, som stöder den nordiska stridsgruppen genom att ställa ledningsresurser till vårt förfogande.

Försvarsmakten i de nordiska länderna är synnerligen företagsamma operativa aktörer när man jämför vårt deltagande i internationella operationer i förhållande till vår folkmängd. Vi

samarbetar i olika sammansättningar i KFOR-operationen i Kosovo och ISAF-operationen i Afghanistan. I Afghanistan får vårt arbete stöd av nordiska fackmän från andra förvaltnings områden när det gäller de regionala återuppbyggnadsavdelningarnas verksamhet. I anslutning till den operativa verksamheten koordinerar vi bland annat den verksamhet som gäller vårt underhållsflyg.

Nordic Armaments Cooperation, NORDAC, är en del av det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Norge tog över det tvååriga roterande ordförandeskapet för NORDAC den 1 januari 2005. Baserat på de av de nordiska länderna godkända långtidsplanerna, har det under årets förlopp gjorts en komparativ genomgång av ländernas materielplaner.

Ärade Fru president! Mångsidigheten i de nordiska försvarslösningarna ger oss goda möjligheter att utnyttja de erfarenheter som vi fått från olika internationella organisationers verksamhet. I den internationella krishanteringen understryks i fortsättningen användningen av de olika uppsättningarna av instrument i krisernas olika skeden. Samarbetet mellan de militära och de civila resurserna kräver alltjämt bättre koordinering för att krishärdarnas problem skall kunna lösas. Det nordiska försvarspolitiska samarbetet måste i fortsättningen allt bättre kunna utnyttja våra långa traditioner inom det fredsbevarande arbetet och vårt gedigna samhälleliga kunnande.

Jag vill till slut tacka mina nordiska kolleger för det utomordentligt väl fungerande samarbetet under Finlands ordförandeskapsperiod. Vi förbereder oss via 2005 års sista ministermöte för att överlämna ordförandeskapet för år 2006 till Norge.

Rannveig Guðmundsdóttir, Presidiets talskvinne:

Nordens innbyggere har lang tradisjon for å se ut over egne grenser. Det var jo faktisk en nordboer – Leiv Eiriksson – som åpnet sjøveien mellom Europa og Nord-Amerika i sin tid.

Vårt internasjonale virke har rot i en sterk samhørighet mellom landene våre. Å fjerne grensehindre og videreutvikle samarbeidet mellom de nordiske landene er derfor et kjerneområde, også for vår internasjonale troverdighet.

Samarbeidet med Baltisk Forsamling er en av hjørnestenene i våre internasjonale aktiviteter. En felles arbeidsgruppe har hatt til oppgave å gjennomgå våre kommende samarbeidsspørsmål og samarbeidsformer. Vi vil heretter fokusere på færre og synligere saker som i større grad skal drives i små, effektive arbeidsgrupper.

På det femte fellesmøtet i Pärnu i april understreket man betydningen av å videreutvikle kontakten og samarbeidet med Nordvest-Russland.

Vi synes det er viktig i samarbeidet med russiske parlamentariske organer å bidra til å fremme sosial velferd og helse, økonomisk utvikling og velstandsfordeling, parlamentarisk demokrati og en god styrings- og forvaltningsskikk. Derfor utvider og fordyper vi kontakten med Statsdumaen, Føderasjonsrådet og Nordvest-Russlands parlamentariske forsamling. Det gleder meg derfor å se at den russiske deltakelsen her på vår sesjon er stor.

I mai gjennomførte vi et parlamentarisk stipendiatprogram i Island og i Danmark, hvor 19 russiske parlamentarikere deltok. Dette er en viktig og gjensidig givende anledning til dialog og utveksling av erfaringer mellom russiske og nordiske kolleger.

I et større europeisk perspektiv føler vi et spesielt ansvar for at Vest-Norden, Arktis og Barentsregionen får oppmerksomhet.

En av de sentrale sakene i Arktis og Barentsregionen er å finne balansen mellom nødvendigheten av å verne det sårbare natur- og kulturmiljøet i Arktis, og betydningen av å skape gunstige forutsetninger for samfunns- og næringslivsutvikling.

Dette er saker som er tatt opp i Arktisk parlamentarisk komité og på den parlamentariske Barents-konferansen i Bodø i august i år.

I Danmarks formannskapsprogram for ministerrådet sies det at man vil vurdere arbeidsdelingen mellom en rekke internasjonale regjeringsorganisasjoner og se på om samspillet mellom dem kan forbedres.

Vi parlamentarikere mener at det er viktig med en dialog om hvordan samordningen mellom ulike internasjonale aktører kan styrkes og effektiviseres. Derfor arrangerer vi i løpet av årets sesjon en rundebordsdebatt om parlamentarisk samarbeid i nord.

Det internasjonale samarbeidet og nettverksdanningen beriker oss med andres idéer og erfaringer. Til gjengjeld får vi mulighet til å fremføre nordiske vurderinger og forslag i en bredere sammenheng. Fru president, vi ser på dette som en integrert del av det nordiske samarbeidet.

Utrikesminister **Laila Freivalds**:
Fru president! I det gemensamma nordiska anförandet som presenterades av Per Stig Møller lades fokus vid utvecklingen av den nordiska krisberedskapen och resultatet av FN-toppmötet. Jag skulle också vilja beröra de här viktiga frågorna.

Nordiskt kris- och krisberedskapssamarbete i utlandet är viktigt. Vi tänker i likartade banor och känner igen oss i varandras strukturer och organisationsmodeller. På sådana platser där vi har våra ambassader och de är samlokaliserade kan vi planera för en arbetsfördelning i krishanteringen. Det ger oss bättre möjligheter att svara upp mot krisens krav.

Minst lika viktigt är, som Per Stig Møller sade, att vi kan hjälpa varandra på sådana platser där det ena eller det andra landet saknar representation. Den nordiska solidariteten vet vi fungerar i praktiken, och den ses i vår omvärld som en förebild för praktisk och pragmatisk samverkan.

När vi diskuterade de här frågorna i Bornholm i somras, var vi alla överens om att undvika detaljreglering av hur samarbetet ska utformas lokalt. Förhållandena i Spanien, Tunisien, Bolivia eller var det än är, är ju olika, och planeringen måste utgå ifrån de lokala förutsättningarna. Vi bör vaka över att det lokala samarbetet följs upp med gemensamma övningar och kompletteras med fördjupade kontakter mellan de myndigheter och organisationer som kan tänkas bli aktiva i samband med en krissituation i till exempel samarbetet mellan hälsovårdsmyndigheter, mellan räddningstjänster eller polisen. Men jag tänker också på alla de frivilligorganisationer som finns i våra länder som kan samverka där de finns ute i världen, och likaså våra näringslivsrepresentanter.

Jag skulle i det här sammanhanget vilja understryka vikten av att tydliggöra också resenärernas och resebranschens eget ansvar. Våra nordiska välfärdssamhällen är inte byggda för att ge varje medborgare samma skydd utomlands som det gäller för honom eller henne i den egna kommunen. Därför är det nordiska samarbetet, och också samarbetet på EU-nivå, ett värdefullt komplement.

Så till FN-toppmötet. Efter år av förberedelser resulterade FN-toppmötet i flera viktiga beslut. Jag vill särskilt framhålla antagandet av principen om skyldighet att skydda. Det kommer att bli en milstolpe i det framtida arbetet för att förhindra folkmord, etnisk resning och brott mot mänskliga rättigheter. Nu är det viktigt att de beslut som fattades också blir implementerade under Jan Eliassons ordförandeskap under 60:e generalförsamlingen.

Först och främst måste vi se till att den fredsbyggande kommissionen sjösätts och att den görs med minst hälften kvinnor. Den måste bli funktionell, och för det krävs den erfarenhet och kunskap som just kvinnor har, inte minst kvinnor från de länder som har gått igenom kriser. Vi måste också få ett MR-råd etablerat, och vi måste få en konvention mot den internationella terrorismen, och det före det här årets utgång.

Det är också viktigt att reformeringen av säkerhetsrådet inte går i stå. Det är faktiskt så att de nordiska länderna har en gemensam uppfattning om hur säkerhetsrådet behöver reformeras, och jag är övertygad om att i det kommande arbetet kommer vi att nära samråda och samverka för att få en reformering av säkerhetsrådet till stånd.

Jag skulle också vilja säga några ord om det nordisk-baltiska samarbetet. Ett utmärkt exempel på det är den nordisk-baltiska aktionsgruppen mot människohandel. Den tillkom en gång på initiativ av utrikesminister Anna Lindh. Den är viktig, för alla de nordisk-baltiska länderna deltar faktiskt i detta mycket praktiska samarbete. I förra veckan deltog jag i en konferens i Bryssel om människohandel. Den anordnades gemensamt av det brittiska ordförandeskapet, av kommissionen och av den nordisk-baltiska aktionsgruppen. På Balkan, i Sydeuropa och även i Västafrika har man visat intresse för det sätt som vi regionalt samarbetar i en så väsentlig fråga. Jag hoppas att konferensen kommer att leda till att det blir en efterföljd i kampen mot denna vår moderna tids slavhandel!

Låt mig också nämna samarbetet kring Östersjön. Sverige övertar nästa år ordförandeskapet i Östersjöstaternas råd efter Island. Vi avser att arbeta för att fortsatt utveckla och intensifiera detta viktiga samarbete.

Avslutningsvis vill jag bara säga att Danmark har genomfört ett lyckat ordförandeskap, och jag ser fram emot nästa års fortsatta nordiska och nordisk-baltiska samarbete. Det är oerhört värdefullt, och väldigt stimulerande för oss utrikesministrar.

Forsvarsminister **Anne-Grete Strøm-Erichsen**:
Fru president! Som ny norsk forsvarsminister vil jeg benytte anledningen til å redegjøre kort for den nye regjeringens syn på noen sentrale utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål.

Hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk vil ligge fast. Regjeringen vil arbeide for en FN-ledet verdensorden på grunnlag av folkeretten.

Regjeringen vil styrke den militære deltakelsen i FNs fredsbevarende operasjoner, med særlig vekt på Afrika. Norge vil gå i tett dialog med FN for å finne relevante områder for norske styrkebidrag. Vi vil arbeide for et nordisk samarbeid om felles deltakelse i FN-ledede operasjoner. Også andre tiltak for å styrke FN bør vurderes i samarbeid med de nordiske land.

Regjeringen vil stå for et aktivt internasjonalt engasjement på en rekke områder. Medlemskapet i NATO og samarbeidet med EU gjennom EØS-avtalen vil fremdeles være bærebjelkene i vår utenriks- og sikkerhetspolitikk. Regjeringen vil arbeide aktivt for å skape en bedre og tryggere verden. Vi vil være en tydelig fredsnasjon.

Nye sikkerhetspolitiske utfordringer skal møtes med nye virkemidler. Transformasjonsarbeidet i NATO har vår fulle støtte. Regjeringen vil bruke NATO til å videreutvikle det transatlantiske partnerskapet.

Vi vil ikke videreføre oppdraget for norske stabs- og opplæringsoffiserer i Irak, men fortsette våre bidrag til stabilisering av situasjonen i Irak med andre tiltak.

Vi vil styrke deltakelsen i NATOs pågående operasjon i Afghanistan, ISAF. Norsk deltakelse i Operation Enduring Freedom vil ikke bli fornyet etter at spesialstyrkenes oppdrag er avsluttet.

Nordområdene vil være Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Regjeringen vil styrke arbeidet for å sikre bærekraftig forvaltning av de rike fiske- og energiressursene, blant annet gjennom forsterket tilstedeværelse og beredskap i nord. Nordområdepolitikken skal ivareta miljø, bosetting og næringsutvikling. Vi vil videreutvikle samarbeidet med Russland og våre andre partnere i nord.

Regjeringen vil ha et moderne forsvar, tilpasset nye sikkerhetsutfordringer. Nye og mer sammensatte trusler øker behovet for et fleksibelt forsvar som kan håndtere et bredt spekter av ulike oppgaver. Beredskap langs kysten skal prioriteres høyere enn i dag, og Forsvarets rolle i forhold til miljøovervåking og maritimt redningsarbeid styrkes. Forsvaret skal i større grad enn i dag innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre havområder, særlig i nord.

Europeisk sikkerhet er viktig for norsk sikkerhet. Regjeringen ønsker å videreføre norsk deltakelse i den nordiske EU-stridsgruppen. Disse stridsgruppene vil styrke EUs evne til krisehåndtering, og styrkene er også etterspurt av FN.

Avslutningsvis vil jeg si at den nye regjeringen setter det nordiske samarbeidet høyt. Vi gleder oss til å overta formannskapet i Nordisk Ministerråd ved årsskiftet, og personlig gleder jeg meg spesielt til å overta formannskapet i det nordiske forsvarspolitiske samarbeidet. Da er det naturlig å benytte anledningen til å takke Finland for godt ordførerskap i det nordiske forsvarssamarbeidet.

Rolf Gunnarsson (den konservative gruppen, m):
Fru president! Tack så mycket, ministern, för en bra programförklaring. Vi har tidigare i dag debatterat samarbetet och problem över gränserna med samarbetet. Försvarspolitiken kanske inte är det lättaste ämnesområdet, några är aktiva i EU och några är aktiva i NATO. Jag har suttit elva år i det svenska försvarsutskottet och sett att verkligheten kanske inte är så enkel som det lät här. Det lät även från Finlands sida väldigt bra att vi tittar närmare på det här samarbetet.

Jag tänkte rikta mig till den nya försvarsministern. Jag ska ta ett konkret exempel. Jag kommer alltså från ett län som heter Dalarna. Det är ett gränslän till Norge. Vi har ett stort skjutfält som är Europas bästa, om jag ska skryta lite grann. Det är även det största. Men svårigheten är att öva med Norge.

Det här är ett konkret exempel på ett hinder. Vi har pratat mycket hinder så det är lite negativt i dag, fru president, men det är ju problemen som man tar upp i diskussioner. Finns det tankar på att man kan utvidga samarbetet eller är NATO ett hinder? Är EU ett hinder? Ser ni någon ljusning i tunneln när det gäller att utöka samarbetet?

Forsvarsminister **Anne-Grete Strøm-Erichsen**:
Jeg forstår at Rolf Gunnarsson har jobbet lenge med forsvarspolitiske spørsmål, og han nevnte at i dette skytefeltet som man har på svensk side, er det hindringer for å øve med Norge.
Jeg har bare lyst til å signalisere at vi ønsker å satse på samarbeid og vil eventuelt komme tilbake til det senere.

Rolf Gunnarsson:
Fru president! Jag tackar så mycket. Det var en positiv öppning som vi fick i svaret. Jag ser därför fram mot den fortsatta diskussionen.

Per Kaalund (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Fru præsident, jeg vil gerne stille et enkelt spørgsmål til den nye norske forsvarsminister, og det går på ophør med engagement i Irak.

Der går jo en omfattende debat både i USA, England og specielt også i Danmark, hvor den socialdemokratiske del af det danske parlament har sat en slutdato for dansk engagement i Irak til senest sommeren 2006, og derfor vil det være interessant her også at høre argumentationen for, at Norge nu trækker sig ud af sit i forvejen meget begrænsede engagement.

Danmark har som bekendt et betydeligt større engagement, nemlig over 500 soldater i Irak i øjeblikket. Vi ved, at man ved Irak-krigens udbrud havde en diskussion omkring det folkeretlige i hele denne her sag, hvor Norge besluttede sig til ikke at deltage, og Danmark med en anden argumentation besluttede sig for at deltage. Socialdemokratiet i Danmark støttede i øvrigt den norske argumentation, men kom i mindretal i Folketinget.

Men som sagt en kort argumentation for tilbagetrækningen i Irak.

Forsvarsminister **Anne-Grete Strøm-Erichsen**:
Det jeg vil svare, er at Regjeringen har tatt den beslutning at vi vil avslutte engasjementet til norske stabsoffiserer og instruktører i NATOs treningsmisjon i Irak etter hvert som styrkerotasjonen tilsier det, altså etter hvert som den utløper.

Samtidig vil vi fortsette med å bidra til NATOs treningsinnsats i Irak på annen måte, bl.a. gjennom trening av irakiske offiserer og sikkerhetspersonell ved NATOs senter i Stavanger. Vi vil også videreføre vår nåværende støtte til den sivile del av gjenoppbyggingen av Irak, inkludert opplæring av irakiske polititjenestemenn i Norge. Vi kan vurdere andre tiltak, blant annet økonomiske.

Per Kaalund:
I den danske stillingtagen ligger der også, at man kan engagere sig militært i Irak på anden vis end under koalitionen. Skal det forstås sådan, at den norske beslutning er, at man ikke ønsker fortsat at deltage i koalitionen, hvor USA og England står sammen med efterhånden blot et par lande, men gerne militært vil engagere sig på anden vis direkte under et FN-mandat?

Forsvarsminister **Anne-Grete Strøm-Erichsen**:
Fru president, Jeg tror jeg må henvise til det svaret jeg gav. Regjeringen har tatt den beslutningen at vi skal trekke ut de norske stabsoffiserene og instruktørene etter hvert som styrkerotasjonen tilsier det, og at vi vil drive bistand til Irak på andre måter.

Inge Lønning (den konservative gruppen, H):
Aller først en lykkeønskning til vår nye kvinnelige forsvarsminister. Det er en meget god skikk Norge har introdusert, at Forsvarsdepartementet er av de departementer som er øremerket for kvinnelige statsråder. Det bør også de andre nordiske land overveie.

Mitt spørsmål gjelder det samme som Kaalund spurte om – den nye regjeringens standpunkt til den norske deltakelse i NATOs opplæringsprogram i Irak. Mitt spørsmål er mer spesifikt. Hvorledes tenker den nye regjering om det forhold at Norge har vært med på den enstemmige beslutning i NATOs organer om at NATO skal gjennomføre dette, og det er en felles forpliktelse for alle medlemsland? Er det ikke et dårlig signal hvis en ny norsk regjering begynner å flytte Norge over i den kategori land som er med på å fatte forpliktende vedtak, men som ikke selv er villige til å være med på å følge opp disse vedtak i praktisk handling?

Forsvarsminister **Anne-Grete Strøm-Erichsen**:
Fru president, Til Lønning vil jeg si at NATO er viktig for Norge. Det er viktig å ha et godt forhold til NATO. Det er vi helt enige om. Samtidig har vi også sagt at vi vil øke vår innsats ute gjennom FN-operasjoner. Og som jeg sa i mine svar i sted: Regjeringen har besluttet å avslutte engasjementet for norske stabsoffiserer og instruktører i Irak. Men vi vil på ulike måter, som jeg har referert til tidligere, bidra til oppbygging, blant annet ved trening i Norge.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Arvoisa presidentti! Olen ymmärtänyt, että pohjoisessa on sotilaspoliittinen jännitys lieventynyt, koska Norjan ja Venäjän raja ei enää ole Naton ja Varsovan liiton välinen raja. Tällä on suuri merkitys myös Suomen puoleiselle pohjoiselle Lapille siitä syystä, että meillä on kova halu rakentaa liikenneyhteyksiä Suomesta Norjaan. Paatsjoen vartta pitkin on tiehanke, johon suomalaiset Suomen puolella ovat valmistautuneet. Me odotamme, että Norja myös omalta puoleltaan rakentaisi tuota tietä kohti Suomen rajaa.

Ette ole liikenneministeri, mutta kysyn puolustusministeriltä: Katsotteko, ettei tällaiselle uudelle liikenneyhteydelle, joka auttaa huomattavasti paikallista väestöä, olisi puolustuspoliittisia esteitä?

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade president! Jag har förstått det så, att den militärpolitiska spänningen i norr har minskat eftersom gränsen mellan Norge och Ryssland inte längre utgör gränsen mellan Nato och Warsawa-pakten. Detta har en stor betydelse för de nordliga delarna av finska Lappland, därför att vi gärna vill bygga trafikförbindelser från Finland till Norge. En väg har projekterats längs Pasvik älv som man på finländsk sida har förberett sig för. Vi väntar oss att Norge från sin sida skall bygga vägen mot den finska gränsen.

Ni är inte trafikansvarig minister, men jag ställer frågan till försvarsministern: Anser ni att det inte finns några försvarspolitiska hinder för en sådan trafikförbindelse, som avsevärt skulle underlätta situationen för lokalbefolkningen?

Forsvarsminister **Anne-Grete Strøm-Erichsen**:
Det er utrolig vanskelig å svare på et slikt spørsmål på stående fot. Jeg tror jeg må få ta det spørsmålet med meg og se hvordan vi kan få svart på det på annen måte.

Lars Ohly (den venstresosialistiske grønne gruppen, v):
Fru president! På 70-talet fanns det en svensk popgrupp som hette Hoola Bandoola Band. De spelade bland annat in en låt som hette "Är det verkligen fred vi vill ha till varje tänkbart pris"?

Fred är ju självklart som målsättning för säkerhetspolitik, försvarspolitik och utrikespolitik. Men freden kan också upprätthållas med militära medel, och därigenom kan freden innehålla förtryck.

Nelson Mandela satt 27 år på Robben Island. Han kunde ha blivit fri mycket tidigare. Man ställde honom ett förslag från den sydafrikanska apartheidregimen: Ta avstånd från den väpnade kampen och du blir fri i morgon! Nelson Mandela vägrade. Han sade: Min frihet är inget värd om jag ska leva ett liv på knä.

Den här synen på konflikter och på krig leder till att vi måste se orsakerna till konflikten, orsakerna till den ofred som finns i delar av världen. Vad är det som hotar freden, och vad är det som hotar säkerheten?

Det finns ett begrepp som heter Gender Development Index och som handlar om att mäta kvinnors utveckling i olika samhällen, kvinnors inkomster, levnadsbetingelser, ålder med mera. I Sverige har man på Försvarshögskolan gjort en studie som visar att förhållandet mellan GDI, Gender Development Index, och konflikter där vapen används är mycket tydligt på så sätt att länder där man har en hög levnadsstandard för kvinnor mer sällan använder våld i mellanstatliga och interna konflikter.

Fattigdom leder också till konflikter. Förtryck leder till konflikter. Därför är jag orolig när vi i dagar av så kallad kamp mot terrorismen, vilket är ett självklart hot mot säkerheten, riskerar att enbart fokusera på militära och repressiva åtgärder i stället för att gå till roten för konflikten. I ord är uppslutningen bakom rättssäkerheten och mänskliga rättigheter närmast total, åtminstone i vår världsdel. Men i praktiken stöder vi också brott mot internationell lag, brott mot rättssäkerhet, brott mot mänskliga rättigheter, användande av tortyr med mera.

Sverige har avvisat två män till Egypten som därefter utsatts för tortyr. Danmark deltar i koalitionen som ockuperar Irak. Norge har deltagit i USA:s krig i Afghanistan. Och det finns tyvärr fler exempel. Nog borde våra länder kunna stå för en annan syn på säkerhet än den primitiva syn som utmärks av Bush-administrationen.

Berit Brørby (den sosialdemokratiske gruppen, A):
Utenriks- og forsvarspolitikk er et mangfold av politikkområder. Derfor er nordområdene gått fra å være et sikkerhetspolitisk oppmarsjområde til et energipolitisk kraftsentrum og et område for store miljøpolitiske utfordringer.

Utfordringene i nordområdene setter hele Norden overfor store utfordringer. Den nye norske regjeringen anser nordområdene som Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer, og grunnene er åpenbare. Men det er også helt påkrevd at Norden for øvrig og det internasjonale samfunnet som helhet har økt fokus på den økonomiske og politiske utviklingen i dette området.

Den russiske olje- og gassaktiviteten øker sterkt. Dette gir Russland viktige inntekter og gir muligheter for økt levestandard for den russiske befolkning. Utfordringene knyttet til denne aktiviteten er også store, ikke minst miljøaspektet og forholdet til de viktige og enorme fiskeressursene i de nordlige havområdene. Denne aktiviteten fører også til en betydelig økt skipstransport i nordområdene. Det i seg selv medfører risiko for miljøet. En stor oljekatastrofe eller ulykker i forbindelse med transport av annet farlig avfall i dette området kan være til stor skade for fiskeriressursene og miljøet, og et slikt scenarium må vi for all del unngå. Det er derfor påtvingende nødvendig med bedre og økt beredskap og høye miljøstandarder for olje- og gassaktiviteten i dette området.

En økt økonomisk aktivitet i nordområdene kan også øke faren for terrorhandlinger. Dette krever økt oppmerksomhet fra de nordiske utenriksministrenes side. I nordområdene finner vi noen av verdens viktigste og største matfat. Fiskeriressursene er en begrenset ressurs, og det påligger oss alle et stort ansvar å forvalte disse slik at også kommende generasjoner kan spise av dette matfatet. Derfor er forvaltningen av ressursene en oppgave som må ha prioritet, og som bare kan løses av landene i fellesskap.

Klimaendringene har vi hatt på dagsordenen ofte i Nordisk Råd. I de arktiske områdene ser vi allerede konsekvensene av disse endringene. Klimautfordringene må derfor være en viktig del av nordområdestrategien til Nordisk Råd, og et slikt medlemsforslag ligger på bordet fra sosialdemokratene som inviterer til en bred diskusjon om dette. Men dette er også utenriksministrenes ansvar.

Listen over utfordringer er lang. Utfordringer knyttet til lagring og transport av atomavfall hører selvsagt med i en slik liste. Men samtidig som vi fokuserer på utfordringene, må vi ikke tape av syne de enorme mulighetene som er i denne regionen, nordområdene.

Til slutt vil jeg understreke viktigheten av et tettere og mer koordinert samarbeid med Vestnordisk Råd, Arktisk Råd, Barentssamarbeidet og det parlamentariske samarbeidet i Østersjølandene. Dette er også en utfordring til utenriksministrene om å få til et bedre koordinert samarbeid på den siden.

Line Barfod (den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Fru præsident! Da Muren faldt for 16 år siden, var vi mange, der troede, at vi nu for alvor kunne få gang i nedrustningen, holde op med at bruge så mange af verdens ressourcer på våbenkapløb og i stedet bruge ressourcer på at sætte ind med konfliktløsninger, på at finde fredelige løsninger på konflikter rundtomkring i verden.

Desværre er det ikke gået sådan. I Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe mener vi, at Nordisk Råd burde gå forrest, og at de nordiske lande burde gå forrest med at nedruste, opfordre andre til at nedruste og i stedet opruste på konfliktmægling. Vi ved, blandt andet med udgangspunkt i miljøproblemer, mangel på vand, olie og andre ting, hvor man kan risikere, at der bryder voldelige konflikter ud i verden. Vi burde sætte ind med mange ressourcer her for at forebygge, at det kommer til konflikter med våben.

I stedet for at bruge ressourcer på krige i Irak, Afghanistan og andre steder burde vi sætte ind med at finde fredelige løsninger og sikre en global retfærdighed, øge opbakningen til den internationale straffedomstol, øge borgernes frihedsrettigheder og så videre for at få en retfærdig løsning.

Desværre er det mange steder det modsatte, man gør. Desværre er nogle af de ting, vi bl.a. ser i Danmark, at man begynder at lægge det civile og militære beredskab sammen. Fordi man ikke helt har argumenterne for, at vi skal blive ved med at have så stærkt et militær, prøver man at lade militæret overtage de civile opgaver. Det mener vi at vi skal lade være med. Det er utrolig farligt, når militæret overtager de civile opgaver – ikke alene ude i verden, hvor det undergraver respekten for de humanitære organisationer, men også i vores egne lande.

Hvis vi begynder at lade militæret overtage politiopgaver, brandvæsensopgaver osv., kan det give farlige situationer. Dertil kommer hele holdningsændringen, der kan ske. For nylig var der et interview i en dansk avis med en dansk jægersoldat, der havde været i Afghanistan. Han kom med nogle udtalelser om, at Danmark burde gå mere i krig, så vi kunne bruge vores dygtige soldater noget mere, ud fra en holdning om, at når nu vi havde uddannet så dygtige soldater, så burde vi også bruge dem i krigssituationer.

Jeg synes, at vi i stedet burde uddanne nogle dygtige folk, der kan hjælpe i civilt beredskab, som kan være med til at forebygge konflikter rundtomkring i verden, som kan være med til at hjælpe i krisesituationer, så vi for eksempel i Pakistan med det samme kunne have sendt masser af civilt beredskab af sted til at hjælpe dér, så verden kunne se, at vi ikke kun hjælper, når det er vores egne statsborgere, der er i klemme, som vi så det efter flodbølgekatastrofen i Asien, men at vi også hjælper, når det gælder andre landes statsborgere som i Pakistan.

Så flere ressourcer til det civile beredskab, og lad være med at blande det sammen med det militære.

Agne Hansson (midtengruppen, c):
Internationell politik har ett brett perspektiv. Här fokuserades inledningsvis på att förbättra kris- och katastrofberedskapen och på FN:s reformarbete. Jag är glad över att man tog upp kris- och katastrofhanteringen i ett nordiskt perspektiv. Vi har nog mycket att arbeta vidare på för att förbättra oss på det området. Mittengruppen har i rådet lagt fram ett medlemsförslag som en arbetsgrupp nu arbetar med och som jag hoppas ska komma till ett resultat så att vi kan diskutera och ta rekommendationer vid nästa rådsmöte.

Vad är det då som är det nordiska mervärdet i utrikespolitiken?

För det första, tycker jag, att det nordiska samarbetet är en tradition som kan föras vidare i en värld som behöver mer av samarbete, inte mindre, för att förstå varandra, lösa konflikter och föra demokratin vidare.

Konfliktförebyggande, fredsfrämjande och arbetet för demokratin bör vara ett viktigt prioriterat område i ett nordiskt perspektiv.

För det andra hör kampen för demokrati nära samman med arbetet för mänskliga rättigheter. Det är något som vi i vår del av världen tar för givet och inte något som är självklart. Överallt i världen kränks i dag mänskliga rättigheter, inte minst i länder relativt nära oss – våra nya grannländer i EU såsom Ryssland, Moldavien, Ukraina och Vitryssland. Mycket av det som händer där pekar åt fel håll. De sluter sig inåt och kränker människorätten.

Vi måste vara med om att öppna upp där och göra den ansträngningen ännu tydligare i ett läge där EU än så länge står passivt i det här arbetet. Med kontakter, med utbildning och med information och samarbete kan vi hjälpa till med att öppna upp för demokratin. Att aktivera ett samarbete i Den nordliga dimensionen är viktigare än isolering för nämnda länder men inte minst också för oss och våra grannar. Norden är en naturlig brobyggare till nordvästra Ryssland och östra Europa.

För det tredje råder det väl ingen tvekan om att FN behövs som forum för dialogen för globala frågor, men FN behöver förbättras och förstärkas. Norden måste aktivt ta del i det arbetet, vilket har diskuterats här.

Inrättandet av människorättsrådet har sagts vara en stor framgång. Men sanningen är att det inte gick att förhandla fram vilket mandat en sådan kommission ska ha. Min fråga är vad det finns för framförhållning på nordisk nivå för att ge det här rådet ett mandat att arbeta efter för att främja mänskliga rättigheter.

Bart Tommelein, Visepresident i Benelux Inter-consultative Council (BICC):
Chairman, dear colleagues, ladies and gentlemen! Normally my language is Dutch, but I will speak English. I am speaking on behalf of the Benelux, the association grouping Belgium, the Netherlands and Luxemburg.

First of all, I would like to thank the Nordic Council for having invited us to your plenary session. Even though this has not yet quite become a habit, it is the second time that I personally have the pleasure of attending your activities.

BICC, the Benelux parliament, finds these meetings with other assemblies, such as the Nordic Council and the Baltic Assembly, very interesting and also necessary. We do indeed believe that within an enlarged European Union, with today's 25 Member States, small countries like ours share a common interest in grouping themselves and in meeting with others regularly in order to speak with one voice on the scene where we face larger countries as for example Germany, France, the United Kingdom or Italy. This is also the reason why we are jointly preparing the fourth trilateral conference, which will take place in 2006 in the Benelux on the theme of drugs, and our civil servants are taking advantage of the opportunity of this event to elaborate on that theme. With the Benelux we are also trying to enforce and seek cooperation with the Visigrad countries.

Chairman, dear colleagues, ladies and gentlemen!

I will conclude by wishing you every success in your work – which unfortunately, due to timing problems, we can attend only in part – and also by repeating the words that our organizations should continue to enhance their cooperation for a long time in the future. I do really be-

lieve that all our countries have to work together to make them stronger in Europe and even in the rest of the world and – very importantly – also give us a greater guarantee of peace.

Bart Tommeleins tale i norsk oversettelse:
Ordstyrer, kjære kolleger, mine damer og herrer. Normalt er språket mitt nederlandsk, men jeg skal nå snakke engelsk. Jeg tar ordet på vegne av Benelux, en sammenslutning som omfatter Belgia, Nederland og Luxemburg.

Først vil jeg benytte anledningen til å takke Nordisk Råd for at vi ble invitert til denne plenumssesjonen. Selv om dette ikke er blitt en vane riktig enda, er det annen gang jeg personlig har hatt gleden av å delta på deres samling.

BICC, Benelux Interparlamentarisk Forsamling, finner denne type møter med andre forsamlinger som Nordisk Råd og Baltisk Forsamling svært interessante og også nødvendige. Vi er faktisk av den oppfatning at innenfor en utvidet EU, med dagens 25 medlemsstater, har små land som våre en stor gjensidig nytte i å gruppere seg og regelmessig møtes med andre for å tale med én stemme på arenaer der vi står overfor større land som eksempelvis Tyskland, Frankrike, Stor-Britannia eller Italia. Det er nettopp av den grunn at vi nå i fellesskap er i ferd med å forberede den 4. trilaterale konferansen som vil bli avholdt i Benelux i 2006 om temaet narkotika, og våre embetsmenn benytter anledningen her til å videreutvikle dette temaet. Innenfor Benelux forsøker vi også å etablere og styrke samarbeidet med Visigrad-landene.

Ordstyrer, kjære kolleger, mine damer og herrer.

Jeg vil avslutte med å ønske dere lykke til med arbeidet videre på denne sesjonen - som vi dessverre på grunn av tidspress kun kan delta på deler av - ved å gjenta at våre organisasjoner må fortsette å videreutvikle sitt samarbeid i lang tid fremover. Jeg mener virkelig at alle våre land må arbeide sammen for å styrke sin stilling i Europa and også i resten av verden og - enda viktigere – for å gi en større garanti for fred.

Andres Taimla, President i Baltisk Forsamling:
Jag skulle gärna tala på svenska, men jag har fått min utbildning på engelska.

There are many regional organizations established in the Baltic Sea Region, the goal of which is to strengthen cooperation on regional and parliamentary levels and to improve the role and influence of the region.

The three Baltic states have acquired a new international status after joining the European Union and NATO. There is an increased need for regular information exchange and coordination of activities among the parliaments around the Baltic Sea.

The significance of regional cooperation will definitely increase. Resolving topical issues will require mutual experience and consultation.

Although contacts between the Nordic and Baltic countries date back to historical times, today's cooperation between the Baltic Assembly and the Nordic Council began when the Presidium of the Baltic Assembly took part at the Nordic Council session in Copenhagen in March 1991. Since then, Baltic parliamentarians have been guests at all Nordic Council sessions, including the one today, just as the Nordic Council has been present at Baltic Assembly sessions from its start in 1991.

Our contacts and interaction are steadily expanding and deepening, something we can witness in all fields of everyday life.

The Baltic Assembly places great value in cooperating with the Nordic Council. It is a strong driving force to the launch of initiatives that will bring mutual benefit to the region, as well as to the individual nations.

This essential work will have no end, and has recently been expanded with the cooperation between the Nordic Council, the Baltic Assembly and the Russian parliamentary bodies. The forms and content of this broader cooperation should display flexibility and face new challenges. Measures should be taken to encourage such cooperation.

The further development of mutual successful relations established with our partners from the Nordic Council and the Benelux Parliament is to our benefit, using the cooperation opportunities offered by membership in the European Union.

The Baltic Assembly is going through remarkable times, and is trying to be more pragmatic and flexible. Thus the Baltic Assembly continues its structural and political reforms aimed at adapting the Baltic Assembly to the new international environment. The goal is to simplify structures and concentrate on a smaller number of priority fields of activity. As far as I know, similar discussions on intensifying cooperation and making better use of its potential are taking place in the Nordic Council as well.

Upgrading cooperation is both necessary and desirable. It will bring greater strength to the parliamentary organizations. The meetings between the working groups and committees are important and could be even more frequent, in order to discuss the future development of the European Union and its impact on the Baltic Sea Region. An effective Baltic-Nordic cooperation is vital to drawing attention to the problems of the Baltic Sea Region.

Common standpoints could be more often expressed - whenever and wherever deemed possible and purposeful - because we face a number of common challenges. A good example is the latest project of a gas pipeline through the Baltic Sea.

A common address would be a forceful instrument.

Baltic cooperation should open up to other partners. Russia has already been mentioned, and Poland would be a valuable addition, representing common interests in the region as well. Substantial and flexible cooperation is a purposeful objective.

I wish this session and all of us every success.

Thank you for your kind attention!

Andres Taimlas tale i norsk oversettelse:

Jeg skulle gjerne snakket svensk, men jeg har min utdanning på engelsk.

Det er en rekke regionale organisasjoner etablert i Østersjøregionen som har som målsetning å styrke samarbeidet på regionalt og parlamentarisk nivå for å bedre regionens rolle og innflytelse.

De tre baltiske statene har fått ny internasjonal status etter at de ble medlemmer av EU og NATO. Det er et økende behov for jevnlig informasjonsutveksling og samordning av aktiviteter blant parlamentarikere rundt Østersjøen. Betydningen av regionalt samarbeid vil utvilsomt øke og evnen til å løse aktuelle spørsmål vil kreve gjensidig erfaring og rådføring.

Selv om kontaktene mellom nordiske og baltiske stater skriver seg tilbake til historiske tider, begynte dagens samarbeid mellom Baltisk Forsamling og Nordisk Råd da Baltisk Forsamlings presidium deltok på Nordisk Råds sesjon i København i mars 1991. Siden den gang har baltiske parlamentarikere gjestet samtlige av Nordisk Råds sesjoner, inklusive dagens, liksom Nordisk Råd har vært representert på Baltisk Forsamlings sesjoner siden starten i 1991.

Våre kontakter og samspill har stadig økt i omfang og dybde, noe vi er vitne til på samtlige av dagliglivets områder.

Baltisk Forsamling verdsetter samarbeidet med Nordisk Råd høyt og det er en sterk drivkraft bak lanseringen av ulike initiativer som vil være av felles nytte både for regionen og de enkelte nasjoner.

Dette betydningsfulle arbeidet vil fortsette uavbrutt og er nylig utvidet med et nytt tilskudd, nemlig samarbeidet mellom Nordisk Råd, Baltisk Forsamling og Russlands parlamentariske organer. Formen og innholdet i dette nye, bredere samarbeidet bør kunne fremvise fleksibilitet og samtidig evne å møte nye utfordringer. Det bør gjennomføres tiltak for å oppmuntre til slikt samarbeid.

Videreutviklingen av det gjensidig positive forholdet allerede etablert med våre partnere fra Nordisk Råd and Benelux Interparlamentarisk Forsamling er til nytte for oss alle og gir anledning til å utnytte de samarbeidsmulighetene som EU-medlemskap tilbyr.

Baltisk Forsamling gjennomlever en betydningsfull tid og forsøker å være mer pragmatisk og fleksibel. Derfor fortsetter Baltisk Forsamling sine strukturelle og politiske reformer og tar mål av seg å tilpasse Forsamlingen til det nye internasjonale miljøet. Målet vil være å forenkle strukturene og fokusere sterkere på et færre antall satsningsområder for sine aktiviteter. Så vidt jeg har skjønt er lignende diskusjoner om forsterket samarbeid og bedre bruk av potensialet også i gang innenfor Nordisk Råd.

En oppgradering av samarbeidet er både nødvendig og ønskelig. Det vil føre til en styrking av parlamentarikerorganisasjonene. Møtene mellom arbeidsgruppene og utvalgene er viktige og kunne også vært avholdt hyppigere for å diskutere EUs fremtidige utvikling og hvordan dette vil påvirke Østersjøregionen. Et effektiv baltisk-nordisk samarbeid er av stor betydning for å henlede oppmerksomheten mot problemene i Østersjøregionen.

Det kunne vært ønskelig om det oftere ble uttrykt felles standpunkter ved anledninger hvor og når dette synes mulig og formålstjenlig, ettersom vi alle står overfor en rekke felles utfordringer. Et godt eksempel på dette er det seneste prosjektet for en gassrørledning gjennom Østersjøen.

En fellesuttalelse vil være et kraftfullt virkemiddel.

Baltisk samarbeid bør også være åpent for andre partnere. Russland er allerede nevnt og Polen ville vært en verdifull partner ettersom landet også representerer fellesinteresser i regionen. Sterkt og fleksibelt samarbeid bør være en klar målsetning.

Jeg ønsker både Nordisk Råds sesjon og oss selv lykke til i det videre arbeidet.

Takk for oppmerksomheten.

Debatten om Dokument 5 og Dokument 6 ble avsluttet.

A 1350/presidiet Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk

Outi Ojala, reservantenes talskvinne A 1350/presidiet:
Som ni ser så var det mer än ett år sedan den vänstersocialistiska gröna gruppen lämnade in det här medlemsförslaget om en nordisk fredspolitisk enhet. Senare blev det tillsatt en arbetsgrupp där jag har deltagit hela tiden, alltså i dess arbete, och jag kan bara konstatera att diskussionen i arbetsgruppen har varit mycket bra. Men slutsatsen och det som majoriteten eller alla utom mig, i den arbetsgruppen och senare i presidiet föreslår kan man inte vara nöjd med. Om ni har läst presidiets betänkande om alla de frågor som vi lyfte upp i medlemsförslaget, så har man faktiskt tagit mycket positiv ställning till dem, till exempel det breda säkerhetsbegreppet och det alldeles tydliga behovet av att diskutera de här frågorna också på nordisk nivå. Sedan har man kommit till den slutsatsen att rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

I ett skede var det också diskussion om att vi har ett annat medlemsförslag som en arbetsgrupp i presidiet håller på att jobba med, och det gäller civilsäkerheten. Förslaget är ställt av mittengruppen och det har funnits tankar om att vi kunde avvakta betänkande över detta medlemsförslag. Men nu tycks det ta ett år till innan den arbetsgruppen tar fram ett betänkande, och det var därför vår grupp ville att vi redan nu skulle ta upp den här saken här i sessionen, alltså vårt medlemsförslag och besluta om det. Vi kan inte vänta, för det händer väldigt mycket just på det här fältet vad gäller säkerhetspolitiska frågor, civil säkerhet och så vidare. Det händer mycket på europeisk nivå, och det kommer att hända mera också på den nordiska. Det papper som ni fick först sänt när det gäller det här beslutet den har nu korrigerats, och ni ser att det har delats ut på borden. I vår reservation, som jag också gjorde på presidiemötet, föreslår vi att Nordiska rådet beslutar att Nordiska rådet utarbetar ett förslag till måluppryckning och en arbetsbeskrivning för ett nordiskt fredspolitiskt nätverk.

Vi talar inte mera om en enhet för det var kritik mot en speciell enhet, därför att vi har så många institutioner. Samtidigt vill vi rekommendera ministerrådet att man också avsätter medel för säkerhetspolitiska uppdrag i det här området, och jag tycker att vi absolut skulle behöva ett nordiskt *thinktank* om säkerhetspolitiska frågor, eller tankekedja, eller *tänke-tanke* som man säger på danska.

Inge Lønning (den konservative gruppen, H):
Jeg kan bekrefte Outi Ojalas karakteristikk av arbeidet i arbeidsgruppen. Det har vært en konstruktiv og nyttig diskusjon. Jeg finner det nødvendig bare kort å begrunne hvorfor flertallet i arbeidsgruppen har inntatt det standpunktet man har gjort, og også flertallet i presidiet.

Det fremgikk av Outi Ojalas redegjørelse at den venstresosialistiske grønne gruppen selv har justert sitt forslag underveis for å imøtekomme den innvending som flertallet hadde mot tanken

om en enhet. Det er jo ikke et helt presist begrep, men det kunne i hvert fall oppfattes slik at man ønsket å etablere nok et forskningsinstitutt i tillegg til alle dem som finnes fra før på dette fagområdet. Det ble da erstattet med et nettverk. Grunnen til at vi fremdeles ikke finner at denne ideen er god, er at det da dreier seg om en nordisk finansiering av en oppgave som egentlig alle forskningsinstitutter i våre land har, nemlig det å ha faglig nær kontakt og ha nettverksamarbeid med alle de andre tilsvarende institusjoner på området. Jeg kan ikke se at det er noen grunn til at man skulle lage en spesiell nordisk finansieringsordning for at folk skal utføre det som er deres plikt rent faglig, under enhver omstendighet. Derfor ser presidiets flertallsforslag ut slik som det gjør.

Line Barfod (den venstresosialistiske grønne gruppen EL):
Jeg er helt enig i, at forskningsinstitutionerne naturligvis har en forpligtelse til at forske og tale med andre forskere, men det, som vores forslag går ud på, er, at vi gerne vil have, at der skal være lidt ekstra penge til, at nogle forskere også indgår i et netværk med en særlig forpligtelse til at fungere som baggrund for Nordisk Råd, så vi i Nordisk Råd på nordisk plan kan diskutere initiativer omkring fredsforskning og mægling, netop for at vi også i Nordisk Råd kan begynde at være førende i at finde fredelige løsninger på konflikter rundtom i verden. Det er det, vores forslag går ud på. Jeg håber, at det måske kan være med til at bidrage til, at Inge Lønning skifter opfattelse af vores forslag.

Inge Lønning:
Svaret på det siste, fru president, er klart og tydelig nei. Det forandrer ikke min oppfatning. Derimot bekrefter det det inntrykket jeg har hatt gjennom prosessen, nemlig at tanken bak dette medlemsforslaget fra begynnelsen av var meget uklar, og den har ikke blitt særlig meget klarere underveis.

Debatten om A 1350/presidiet ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 5 til etterretning.
Rådet besluttet å ta Dokument 6 til etterretning.

Votering over A 1350/presidiet

39 stemte for Presidiets forslag:
Arja Alho, Bendiks H. Arnesen, Lennart Axelsson, Sinikka Bohlin, Bente Dahl, Sigrun Eng, Joan Erlandsen, Ragnar Erlandsson, Søren Espersen, Reynoldh Furustrand, Rolf Gunnarsson, Øyvind Halleraker, Agne Hansson, Britt Hildeng, Anita Johansson, Jónína Bjartmarz, Per Kaalund, Kjartan Ólafsson, Kari K. Kjos, Anita Knakkergaard, Asmund Kristoffersen, Risto Kuisma, Esko Kurvinen, Anne Margrethe Larsen, Inge Lønning, Pehr Löv, Allan Niebuhr, Kent Olsson, Runar Patriksson, Marion Pedersen, Leena Rauhala, Inger René, Gabriel Romanus, Reidar Sandal, Niels Sindal, Berndt Sköldestig, Ole Stavad, Dagfinn Sundsbø og Gunilla Tjernberg

6 stemte for reservantenes forslag:
Line Barfod, Lars Ohly, Outi Ojala, Rolf Reikvam, Steingrímur J. Sigfússon og Bjørg Tørresdal

Ingen avsto fra å stemme.

Fraværende:
Arnbjörg Sveinsdóttir, Hans Frode Asmyhr, Ásta R. Jóhannesdóttir, Óli Breckmann, Berit Brørby, Marianne Carlström, Ole Dorph, Drífa Hjartardóttir, Barbro Feltzing, Jan Henrik Fredriksen, Monica Green, Carsten Hansen, Kari Lise Holmberg, Kári P. Højgaard, Dennis Jansson, Siv Jensen, Kuupik Kleist, Kristian Pihl Lorentzen, Sverre Myrli, Lyly Rajala, Rannveig Guðmundsdóttir, Aulis Ranta-Muotio, Simo Rundgren, Inge Ryan, Martin Saarikangas, Tuve Skånberg, Nils-Erik Söderqvist, Ilkka Taipale, Satu Taiveaho, Kristen Touborg, Harry Wallin og Lars Wegendal

Presidiets forslag ble således vedtatt med 39 mot 6 stemmer – Ikke foreta seg noe.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

10. Samarbete i Nordområdena

Dokumentasjon

B 239/presidiet: Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram

B 236/presidiet: Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006–2008

A 1352/kultur: Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer

A 1370/kultur: Medlemsforslag om arktisk forskning

A 1374/medborger: Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barentsregionen

Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* även fortsättningsvis samråda med Nordiska rådet vid utformning och utvärdering av årliga handlingsplaner för samarbetet med Ryssland

2) *att*, med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande, genomföra Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006–2008 (B 236/presidiet)

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra Ministerrådsförslag om Arktiskt samarbetsprogram 2006–2008 (B 236/presidiet)

Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *att* inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staterna frivilligorganisationer

2) *å* redegjøre for hvilken rolle, herunder støtteordninger, frivillige organisasjoner både i Norden og Nordvest-Russland er tiltenkt innenfor rammen av retningslinjene for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland

Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* gjennomføre en analyse av kunnskapsbehov og forutsetninger for en fortsatt og langsiktig nordisk forskningssatsing på klima- og miljøforandringer i Arktis, samt disse forandringenes konsekvenser for befolkningene i området, med henblikk på å presentere forslag til en nordisk forskningssatsing på området i forkant av det Internasjonale Polaråret 2007.

2) *å* igangsette et prosjekt med det formål å styrke formidlingen av resultater og kunnskaper fra nordiske forskningsprosjekter og -programmer, samt å legge til rette for en bedre erfaringsdeling og ivaretakelse av nettverk etter at forskningsinnsatser avsluttes

Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barentsregionen (A 1374/medborger)

Medborger- og forbrukerutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak til næringsutvikling for urfolkene, som å etablere obshinaer

2) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak for å bedre helsesituasjonen i Lovozero kommune

3) *at* det i anledning av FNs nye urfolkstiår 2005-2015 sammen med Arktisk Råd arrangerer en konferanse i 2006 for myndigheter og organisasjoner som er involvert i arbeidet med urfolk i Barentsregionen. Konferansen bør identifisere felles mål for urfolkstiåret og en plan for hvordan disse kan nåes

Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**, Nordisk Ministerråds talsmann B 239/presidiet:
Fru President, samarbetet med Ryssland intensifieras. Nordiska ministerrådets förslag till Rysslandsprogram är ett viktigt instrument för det fortsatta arbetet.

Samarbetet med Ryssland fokuserar på de områden som ger mervärde. I riktlinjerna för samarbete med nordvästra Ryssland och Rysslandsprogrammet framhävs nyckelområden som demokratiutveckling, gränsöverskridande samarbete, forskning och innovation, IT-samarbete, social- och hälsofrågor samt miljösamarbete. Samtliga områden bidrar till en hållbar utveckling. Och tillför nordisk nytta.

Rysslandsprogrammet vidgar något ramarna för NMR:s arbete österut till att innefatta gränsregionalt arbete med Vitryssland och även aktiviteter för att möta politiska utmaningar i Vitryssland. Samarbetet föreslås att fokusera på i första hand följande verksamheter:

- Kunskapsuppbyggnad och nätverk
- Deltagande i Den nordliga dimensionens partnerskap
- Samarbete med frivilligsektorn i nordvästra Ryssland
- Samarbete i Barentsregionen

En betydande insats görs för att främja kunskapsuppbyggnad i nordvästra Ryssland. Det sker bland annat genom stipendieverksamhet och nätverksuppbyggnad på områden av särskild betydelse och där de nordiska länderna kan erbjuda fördelar som samarbetspartner.

I kunskapsuppbyggnadsprogrammet ingår samtliga de mobilitets- och nätverksordningar som drivs av Nordiska ministerrådet samt nya delprogram efter behov.

De nordiska länderna kan bilateralt, men även via Nordiska ministerrådet, vara aktiva parter och bidra till utvecklandet och genomförandet av EU:s Nordliga dimension, EU:s nya grannlandspolitik och "EU:s och Rysslands gemensamma rum", där det är möjligt att stärka regionalt arbete.

I synnerhet kommer insatser på miljö-, IT- och socialområdena att samordnas inom Den nordliga dimensionens redan befintliga samarbetsformer: Partnerskapet för Miljö, Nordliga e-Dimensionen och Partnerskapet för offentlig hälsa och socialt välbefinnande.

Utveckling av samhälleliga strukturer i syfte att stärka demokratin är ett viktigt element i programmet. En demokratisk samhällsutveckling kräver konstant uppmärksamhet på mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer som en förutsättning för medborgerlig dialog och nödvändigt deltagande i det samhällspolitiska livet. Ett prioriterat område är därför stöd till medborgar- och frivilligorganisationer.

Nordiska ministerrådets och Barentsrådets verksamhet överlappar varandra geografiskt. En ändamålsenlig arbetsfördelning är därför viktig.

Nordiska ministerrådet utvecklar samtidigt ett nytt gränsöverskridande projekt vid EU:s yttre gränser som omfattar samarbete mellan Nordiska ministerrådet, Östersjöstaternas råd, nordiska gränskommittéer och gränsregioner i de baltiska länderna samt Ryssland och Vitryssland. Det nya projektet har fått namnet Baltic Euroregional Network (BEN). Projektet är en efterföljare till det gränsregionala projekt som NMR med utgångspunkt i sitt Vilnius-kontor bedrivit under åren 2002–2004.

Ilkka Taipale (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Den förra talaren har också varit försvarsminister. Det kostade Finland 15 miljoner euro att reparera små skador på en Hornet[1]. Att hålla 500 ryska forskare i de nordiska länderna ett år skulle kosta oss 10 miljoner euro. Vi har lagt förslag i 15 års tid om att vi skulle grunda ett Fulbright-stipendiatsystem till ryska forskare post doc. Det förslaget har inte gått igenom. Senaste år talade jag här i Nordiska rådet om samma saker och nu har vi fattat beslut i den socialistiska gruppen om att vi gör ett officiellt förslag om saken. Vi har till exempel i Finland ett Biomedikum; där arbetar 1000 människor. Två av dem är ryssar, 40 är kinesiska eller indiska. I The European Molecular Biological Laboratory finns två *russians only*. Det här är viktigast och det här måste vi göra. Det här är kritiskt och inte bara det här talet om Pohjoinen ulottuvuus osv. Vi behöver inte mera minor eller Hornet gentemot Ryssland, vi behöver vänskap och forskare.

Gabriel Romanus, Presidiets talsmann B 239/presidiet:
Ärade president! Vi i presidiet tycker att det är bra att ministerrådet har lagt fram det så kallade Rysslandsprogrammet, och vi ansluter oss till principerna i det. Vi tycker att det är rätt att det ska ha fokus på kunskapsuppbyggnad och nätverk. Det är viktigt för att främja en demokratisk utveckling och en utveckling av en rättsstat. Vi tycker också att det är bra om vi kan delta i EU:s Nordliga dimension och dess partnerskap, även om jag måste medge att vi ibland är något oklara över vad detta konkret innebär.

Vi vill understryka vikten av att vi har ett samarbete med frivilligsektorn inom nordvästra Ryssland, det som man kan kalla en demokratisk infrastruktur av olika frivilligorganisationer. Vi vill också att man anknyter till Barents-samarbetet. Vi sätter värde på det kontor som finns i Sankt Petersburg, och vi hoppas att det snart, efter många och långa förberedelser, blir ett kontor också i Kaliningrad.

Det finns också ett institutionellt samarbete omkring drogfrågorna och jämställdhet. I ministerrådets förslag kallas det visserligen *gender mainstreaming*, vilket inte precis är en nordisk term. Men *likestilling* eller jämställdhet är en nordisk specialitet, vill vi gärna tro.

---

[1] Finsk jagerfly (red. anm.)

Vi har från presidiets sida några frågetecken. Vi tycker bland annat att riktlinjerna är lite allmänt hållna, och vi frågar oss: Kan vi vänta oss ett mer konkret handlingsprogram? Vi vill gärna se en ordentlig prioritering av åtgärder, gärna också försedda med budgetposter, naturligtvis. Vi förutsätter att utvecklingen av det här programmet sker i nära dialog med den parlamentariska sidan.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till presidiets rekommendation att ministerrådet även i fortsättningen samråder med Nordiska rådet i utformning och utvärdering av årliga handlingsplaner för samarbetet med Ryssland och att Rysslandsprogrammet genomförs med beaktande av de synpunkter som presidiet har framfört i sitt yttrande.

Jag vill också passa på, om jag nu tar på mig en annan hatt för att spara tid, att tacka för kulturutskottets positiva behandling av mittengruppens medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer. Vi vet att samarbetet med de baltiska staterna kommer in i en ny fas i och med att de har blivit medlemmar av Europeiska unionen. De ska inte längre ha bistånd, utan det handlar om samarbete på lika villkor. Samtidigt vet vi att frivilligorganisationer i de baltiska staterna behöver ett stöd, och då kan det ges genom frivilligorganisationer i de nordiska länderna. Det är det som det här medlemsförslaget går ut på.

Vi tackar för den positiva behandlingen. Jag hoppas att församlingen också bifaller kultur- och utbildningsutskottets betänkande när det gäller A 1352/kultur.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
För det första får jag tacka för ett positivt mottagande och för det andra vill jag gärna instämma i att det är ganska allmänt hållet, men konkretiseringen kommer att ske när vi i december beslutar om fördelningen av medel för verksamheten och då är detta att betrakta som riktlinjer för det beslutet.

Taipale från salen: Svara också mig!

Enestam: Jag uppfattade ingen fråga, men om du tycker att nordiska pengar skulle kanaliseras till att reparera Hornet har jag en annan åsikt.

Gabriel Romanus (midtengruppen, fp):
Jag tackar för ministerns förtydligande. Jag hoppas då också att det sker i samråd med den parlamentariska sidan, såsom vi har föreslagit i presidiet.

Gennadij Khripel, Council of Federation of the Russian Federation:[1]

Gennadij Khripels tale i svensk oversettelse:
Ärade Presidium, kära kollegor, mina damer och herrar! Först skulle jag å vägnar av den ryska delegationen framföra ett djupt tack för inbjudan att delta i sessionen, och tacka för de utmärkta förutsättningar som organisatörerna, våra isländska vänner erbjudit oss, samt naturligtvis önska all framgång för sessionen med de frågor som står på agendan.

Samtidigt vill jag dock beklaga att tiden för framförandet är så begränsad och det är så gott som omöjligt att inom tre minuters ram kunna kommentera det stora programdokument på nio sidor som presenterades av ärade minister Enestam. Det gäller verkligen ett mycket brett och viktigt program som förtjänar att diskuteras mer i detalj.

Fru ordförande, kanske kunde vi tänka oss att börja erbjuda taletid beroende på det avstånd som deltagarna får resa för att komma fram? Till exempel 300 kilometer ger rätt till tre minuters anförande, 500 kilometer till fem minuter och över 1000 kilometers avstånd kunde då berättiga till tio minuters tal. Det är självfallet bara en vits, men varje skämt, som man brukar säga i Ryssland, innehåller en bit sanning.

Denna fråga på agendan som vi diskuterar, det vill säga samarbetet och samverkan med Ryssland är ytterst viktig både för de nordiska länderna och naturligtvis även för Ryssland, i

[1] Talen ble holdt på russisk og gjengis kun i svensk oversettelse.

synnerhet för nordvästra Ryssland som måste ta del av de frågor som programmet framlägger. Jag skulle föreslå att man betraktar saken ur två synvinklar: som samverkan mellan regeringarna både på nationell och regional nivå, samt självfallet också som samarbete mellan parlament, både nationella och lokala, och parlamentariska församlingar, för att främja alla de aktuella projekt och insatser som pågår i Norden och i Nordeuropa.

Beträffande samarbetet mellan regeringarna, så pågår verksamheten på detta plan mycket aktivt. Många insatser, initiativ och projekt håller på att implementeras. Och minister Enestam har idag presenterat ett nytt program som syftar till ännu större samarbetsvolymer. Men när det gäller samarbetet mellan våra parlamentariska samarbetsorganisationer, så blir detta mycket efter de initiativ som drivs av regeringarna.

Om jag minns rätt har ärade Inge Lønning under dagens session lagt fram en fråga om vad man ska göra för att involvera EU i Nordens agenda, samt involvera de nordiska länderna i EU:s uppmaningar, och hur man ska kunna revitalisera Den nordliga dimensionen. Jag blev en smula förvånad i detta sammanhang för att det finns ett viktigt dokument som jag har här framför mig. Det gäller Kommissionens direktiv beträffande utarbetandet av den politiska deklarationen och ett ramdokument för Den nordliga dimensionen framöver 2007. Detta dokument har Kommissionen redan lämnat även till den ryska federationen.

Jag måste säga att det gäller ett helt nytt dokument. Om detta blir genomfört, åstadkommer det ett helt nytt program för Nordeuropa, där fyra mycket viktiga parter kommer att delta; EU, Ryssland, de nordiska länderna inklusive Norge och Island.

Om vi som parlamentariker stödjer detta program och programmet godkänns av ministermötet den 21:a november i år såsom det nämnts här, kommer det att bli ett kolossalt genombrott både för det internationella samarbetet, samverkan mellan våra parlament och naturligtvis även mellan regeringarna. Därför föreslår jag att alla våra parlament ska behandla dessa direktiv, stödja dem samt försöka hinna förklara sina respektive positioner inför ministermötet i november.

För det andra: jag menar att programmet för Den nordliga dimensionen inte har blivit särskilt effektivt, beroende på att Ryssland inte deltagit i det i full utsträckning. Ryssland var nog med i miljö- och hälsopartnerskapen men i övrigt var Ryssland inte med för att vi inte i god tid kunde börja delta i planeringen och utvecklingen. Därför gäller det idag att involvera Ryssland i utvecklingen av det nya programmet för Den nordliga dimensionen för att trygga att det blir en stor framgång.

Och slutligen, vi har redan vänt oss till Nordiska rådets presidium, nu vill jag vända mig direkt till er, kollegor, med förslag om att ge Ryssland partnerstatus i Nordiska rådet. Utan att delta i rådets arbete, och med bara tre minuters anförande blir vi inte i stånd att genomföra det program som presenterats idag av Nordiska ministerrådet. Om Ryssland kunde ta del i arbetsgrupper, i utskott, åtminstone när de behandlar frågor som berör Ryssland, skulle detta utan tvivel bli mycket nyttigt både för de nordiska länderna och för Ryssland samt icke minst för våra gemensamma program. Med tack för er uppmärksamhet vill jag önska sessionen all succé.

Gabriel Romanus (midtengruppen, fp):
Ärade president! Jag vill framföra ett tack till Gennadij Khripel för hans inlägg. Vi vet ju att herr Khripel är en varm vän av samarbete med Norden. Vi har setts vid många tillfällen – på många konferenser i Nordiska rådets regi samt när det gäller Östersjösamarbetet och det arktiska samarbetet. Det är bland annat tack vare Gennadij Khripels påpekanden vid förra Nordiska rådets session som ministerrådet nu har beslutat att göra en vidare, mer öppen, avgränsning av det samarbetsområde som det här programmet avser. Jag utgår från att vi fortsatt kommer att ha en intensiv dialog både med Federationsrådet och Dumans representanter och med representanter för nordvästra Rysslands parlamentariska församling, som ju också representeras här vid vår session. Jag utgår således från att förverkligandet av det program som vi här diskuterar kommer att ske i en nära dialog med våra ryska samarbetspartner.

Gennadij Khripel:[1]

Gennadij Khripels tale i svensk oversettelse:
Jag vill tacka ärade Gabriel Romanus hjärtligt både för att han förstått kärnan rätt i mitt anförande och för det samarbete som vi bedrivit under många års tid. Jag vill säga att vi verkligen, i och med vårt samarbete med Nordiska rådet, skaffat varandra många goda vänner och vilket är ännu viktigare – många meningsfränder. Jag har på grund av bristande tid inte nämnt nordvästra Rysslands parlamentariska församling, men det blir ytterst svårt att klara målsättningarna utan att de är med. Och till slut vill jag påpeka att fast Rysslands parlament inte bildades år 930 som det isländska och självfallet inte har lika lång erfarenhet, har vi ändå under de sista åren kunnat utveckla ett innehållsrikt samarbete och jag tycker att Ryssland nu är väl beredd att bli en fullvärdig partner.

Lars Anders Baer, Samisk Parlamentarisk Råd:
Ärade president, mina damer och herrar! Tillåt mig å Samiskt parlamentariskt råds vägnar uttala att det är en stor ära att få delta vid Nordiska rådets 57:e session här i Reykjavik. Samerna som folk är förvisso ännu inte medlemmar i Nordiska rådet och jämlika med de övriga folken i den nordiska folkgemenskapen. Det nordiska samarbetet är trots detta en livsnödvändighet för det samiska gränsöverskridande samarbetet. Vi utgår från att vi är välkomna att delta i det nordiska samarbetet, framför allt det som rör nordområdena.

Det samiska folkets historia, samtid och framtid är intimt sammanbundna med nationalstaterna, vars gränser dragits genom det traditionella samiska bosättningsområdet, Sápmi. Det är nu 100 år sedan personalunionen mellan Norge och Sverige upplöstes. Den har uppmärksammats på många olika sätt. Anmärkningsvärt att notera är att unionsupplösningens konsekvenser för samernas vidkommande närmast förbigåtts med tystnad vid dessa officiella evenemang. Trots detta kom Sveriges och Norges koloniala förflutna att göra sig påmint när förhandlingarna om en ny renbeteskommission mellan Sverige och Norge ironiskt nog strandade i samband med 100-årsjubileet. Helt plötsligt var den så kallade Lappkodicillen i gränstraktatet från år 1751 mellan Sverige och Norge svensk lag. Men efter initiativ av Sametinget på norsk och svensk sida fick vi ett klart och prompt besked av statsministrarna Kjell Magne Bondevik och Göran Persson om att förhandlingarna ska fortsätta och att Sametinget och de samiska rennäringsorganisationerna ska få ett avgörande inflytande i de fortsatta förhandlingarna. Också det var kanske ett bra sätt att fira unionsupplösningen.

Det interna samarbetet över riksgränserna fortsätter att konsolideras. I Jokkmokk hölls den 25 februari den första gemensamma parlamentariska konferensen där parlamentarikerna i Sametinget på svensk, norsk och finsk sida deltog. Vid konferensen antogs den så kallade Jokkmokks-deklarationen där det bland annat framhålls att samernas rätt till självbestämmande också innebär att samerna har rätt att själva representera sina rättigheter och intressen i nationella, regionala och internationella sammanhang.

Utmaningarna i det som i detta sammanhang kallas nordområdena är många och svåra att hantera, speciellt för urbefolkningarna på denna nordliga amplitud. Alarmerande i ett urbefolkningsperspektiv är innehållet i rapporterna "The Arctic Impact Assessment och Arctic Human Development Report". Förändringarna i urfolkens livsmiljöer har sin upprinnelse bortom deltagande, insyn och kontroll för folken i fråga. I detta sammanhang är det oerhört viktigt att nationalstaterna i nordområdena och i Nordiska rådet, EU, Arktiska rådet, Barentsrådet med flera regionala och internationella organisationer ger urfolken möjligheter att delta i samarbetet och att möta de stora utmaningar vi har framför oss.

Det är viktigt att inse att urfolken i de nordliga områdena inte är problemet utan en del av lösningen. De rekommendationer som diskuteras under denna punkt, till exempel utskottsförslaget om hälsa och näringsutveckling bland urfolk i Barents-regionen, visar också att Nordiska rådet artikulerar urfolkens problemställningar, vilket är mycket positivt.

---

[1] Talen ble holdt på russisk og gjengis kun i svensk oversettelse.

Avslutningsvis får jag också uttrycka min tillfredsställelse över Norges program för ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet för år 2006. I programmet finns det både en tydlig urfolksdimension och en samisk dimension. Från Samiska parlamentariska rådets sida är vi givetvis beredda att på olika sätt stödja arbetet med att få dessa dimensioner synliggjorda.

Inge Ryan (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Det var et interessant innlegg vi nettopp fikk høre. Jeg har et spørsmål til representanten i forhold til dette med samisk medvirkning. Oppfatter man fra samisk side at man blir tatt for lite med på råd når viktige beslutninger skal tas? Representanten viste nettopp til en strid angående reinbeiteområder mellom Norge og Sverige, der man er i konflikt. Jeg vet at norske og svenske myndigheter har forhandlet over lang tid uten at man har klart å komme til enighet. Burde man i større grad ha tatt med samene og reindriftsinteressene på råd? Er det slik at representanten mener at man i for liten grad får sjansen til å ha innflytelse på denne type spørsmål i de samiske bosettingene?

Lars Anders Baer:
President! Sammanfattningsvis kan man väl säga att både Sverige och Norge har tagit den här frågan på allvar. Det är inte en helt lätt fråga, men vi har också fått ett väldigt klart besked från statsministrarna att det här jobbet ska gå vidare och att sametingen kommer att få en väldigt central roll i det här arbetet. Jag hoppas att både sametingen och regeringarna i Sverige och Norge har lärt någonting av just den här processen.

Jag kan också nämna att den 16 november kommer ett förslag till en nordisk samekonvention att överlämnas till de samiska samarbetsministrarna och sametingspresidenten. Det kommer att innehålla bland annat frågeställningarna hur man ska hantera gränsöverskridande samiska frågor och hur man ska harmonisera samepolitiken över riksgränserna. Jag utgår från att just den konventionstexten och frågan kring en eventuell ratificering av konventionen också kommer att adresseras på Nordiska rådets möte, förhoppningsvis nästa år.

Jan-Henrik Fredriksen (uten partigruppetilhørighet, FrP):
Fru president! Det er liten tvil om at Nordisk Råd har vært og vil bli positivt i forhold til mange beslutninger for innbyggerne i Norden. Men det er også liten tvil om at gårsdagens problemer ikke er dagens, og framtidens problemer vil bli annerledes enn dagens.

Antall personer som lever med hiv/aids i Nordvest-Russland er estimert til cirka 70 000. I de nordiske land antar man at det er ca. 13 000. Det verste er jo nettopp at det er en økende andel av nysmittede i Nordvest-Russland som er kvinner og barn. Ikke noe sted i verden er det dokumentert en så stor utbredelse av multiresistent tuberkulose som i Arkhangelsk fylke, hvor det er ca. 400 personer som har fått denne diagnosen. Utviklingen når det gjelder hiv/aids og tuberkulose i Nordvest-Russland er urovekkende, og vi vet også at globaliseringen øker, og dette må vi ta på alvor, for vi blir mer og mer eksponert for dette for hver eneste dag.

I Nordisk Ministerråds forslag til Russlandsprogram for 2006–2008 inngår helse og sosiale saker som ett av flere samarbeidsområder. I forhold til Barents-rådet fremgår det at samarbeidet mellom Nordisk Ministerråd og Barents-rådet skal få en ny innretning. Hva dette konkret innebærer, er jeg noe usikker på, og jeg vil gjerne at ministrene utdyper dette. Men etter hva jeg forstår, er man inne i en prosess med konfrontasjoner mellom de to organisasjonene for å finne ut hvordan dette samarbeidet skal gjennomføres.

Situasjonen når det gjelder hiv/aids i Nordvest-Russland er først og fremst en tragedie for befolkningen der, men situasjonen, og særlig for dem som er smittet av multiresistent tuberkulose, innebærer en betydelig helserisiko ikke bare for Nordvest-Russland, men for hele Nord-Europa.

Jeg vil derfor foreslå at det etableres et mye sterkere og bedre koordinert samarbeid mellom deltakerne i samarbeidet i Barents-regionen for å bekjempe ytterligere spredning av hiv/aids og tuberkulose. For å få nok tyngde i dette samarbeidet mener jeg vi må få til et mer formalisert samarbeid og et årlig møte på ministernivå, og et formalisert samarbeid mellom Nordisk Minis-

terråd og Barentsrådet. Dette vil sikre et bedre samarbeid med partnerskapet for helse og livskvalitet i EUs nordlige dimensjon.

Når dette er sagt, er det ikke slik at jeg ønsker å trekke ut midler i forhold til en satsing på Baltikum og Sankt Petersburg, men Nordvest-Russland er mye større enn dette, og vi må sette et mye større fokus både i forhold til Komi oblast, Arkhangelsk, Den karelske republikk og Murmansk oblast.

Berit Brørby overtok ledelsen av forhandlingene.

Outi Ojala (den venstresosialistiske grønne gruppen, vänst):
Jag försöker fatta mig kort. Först vill jag säga att Rysslandsprogrammet ger oss mycket bättre möjligheter att fördjupa samarbetet men också förbättra arbetsfördelningen mellan de många regionala organ vi har. Rysslandsprogrammet har många beröringspunkter med ministerrådets arktiska samarbetsprogram, och det är bra. Men det är lite oklart för mig hur man ska jobba med det här programmet i framtiden. Man säger att det ska utvärderas årligen, men programmet är ju ganska generellt. Det är svårt att hitta vilka prioriteringarna är till exempel för 2006. Jag hoppas att vi i framtiden klart får se vilka prioriteringar som gäller vartenda år.

När vi jobbar vidare med programmet med Rysslands representanter är det viktigt, som också Gennadij Khripel sade, att vi arbetar i ett mycket tätt samarbete. Ryska representanter ska vara med så att vi får klarare prioriteringar.

En sak som jag vill lyfta fram och som gläder mig mycket är att ministerrådet, på rekommendation av Nordiska rådet, ska lansera en styrordning för utbyte med unga politiskt aktiva i Norden och i nordvästra Ryssland. I det samarbetet är det viktigt att många unga är med, liksom vi ska ha många unga människor med i det nordiska samarbetet.

Asmund Kristoffersen (den sosialdemokratiske gruppen, A):
Det er meget viktig å utvikle samarbeidet med Russland, en stor og viktig nabo til mange av de nordiske landene.

Ministerrådets forslag til Russlandsprogram er derfor viktig. Jeg ser det som meget nyttig at Nordisk Råd kan være en brobygger mellom både EU og Europa på den ene siden og Russland på den andre. Jeg viser til Gennadij Khripels meget konstruktive innlegg.

Retningslinjene i Russlandsprogrammet utgjør rammen for samarbeid på en rekke områder som demokrati, styring av rettsstaten, forskning, sosiale spørsmål med mer. Dette programmet skal komplettere andre samarbeidsinitiativ. Men mine og Nordisk Råds parlamentarikeres innvendinger mot ministerrådets program, slik jeg også har hørt her i debatten hittil, er at det er for lite konkret. Programmet må derfor konkretiseres mer og bedre og ha nær og god kontakt med relevante russiske samarbeidspartnere.

Det jeg også har hatt innvendinger mot, og som miljø- og naturressursutvalget er opptatt av, er at ministerrådet ikke i sakspapirene iallfall har villet prioritere å framheve en konkret og prosjektorientert innsats på områdene miljø, energi og naturressurser. Jeg er imidlertid svært tilfreds med at samarbeidsminister Enestam i sitt innlegg klart signaliserte en forsterket miljøinnsats. Hvis det er slik at ministerrådet og Nordisk Råd ønsker å løfte miljøsaker inn, ville det være meget nyttig i samtale med russerne å kunne vise til helt konkrete prosjekter. Jeg kan for eksempel nevne bekjempelse av overgjødslingen i Østersjøen, miljøaspektene ved skipstrafikken, og hva vi ønsker å gjøre med de enorme problemene knyttet til atomavfall og atomsikkerhet. Miljø- og naturressursutvalget vil følge opp dette ved å gjennomføre et besøk i Nordvest-Russland, der vi ser fram til å kunne møte våre russiske kollegaer i en fruktbar samtale.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Rouva presidentti! Venäjällä on viime vuosikymmeninä alkanut poliittinen muutosprosessi, joka on edelleen käynnissä. Meillä on haasteellinen yhteistyötehtävä edesauttaa Venäjän yhteiskunnallista ja poliittista kehitystä kohti sellaista demokratiaa, jollaisena sen Pohjoismaissa olemme

tottuneet ymmärtämään. Tällaiseen demokratiaan kuuluvat poliittinen sananvapaus, aktiivinen kansalaisyhteiskunta, hyvä hallinto, riippumaton tiedonvälitys sekä lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan keskinäinen riippumattomuus.

Samalla meidän tulee kysyä itseltämme, mitkä ovat Venäjän ohjelman keskeiset tavoitteet. Näiden tavoitteiden toteutumista ministerineuvoston tulisi ensisijaisesti valvoa ja edesauttaa. Mielestäni nämä keskeiset kohdat liittyvät Venäjän poliittiseen kehitykseen, Venäjän talouden kehitykseen, lähialueidemme ihmisten hyvinvointiin sekä lähialueidemme ympäristönsuojeluun.

Haluan nostaa tässä esiin yhden ministerineuvoston Venäjä-ohjelman painopistealueista, joka liittyy laaja-alaiseen yhteyksien luomiseen venäläisten ja pohjoismaalaisten toimijoiden välillä. Kansalaisyhteiskunnan verkostoja tukemalla meillä on konkreettinen mahdollisuus tukea suotuisaa kehitystä naapurissamme. Toisaalta taas virkamiesten välisillä suorilla yhteyksillä voimme edesauttaa hyvän hallintotavan kehittymistä. Kuten tiedämme, hyvä hallinto on ollut todellinen pohjoismainen vientituote myös eurooppalaisella tasolla.

Yleisesti ottaen ministerineuvoston ohjelmaesityksestä vielä sen verran, että siinä voisi keskeisemmin näkyä venäläisten lasten ja nuorten tukeminen. Meidän tulee kannustaa lähialueittemme lapsia ja nuorisoa tutustumaan Pohjoismaihin esimerkiksi luokkaretkien ja opiskelijavaihdon kautta. Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus.

Yhtä tärkeä kuin pohjoismaisten arvojen ja toimintatapojen tunnetuksi tekeminen Venäjälle on venäläisen kulttuurin tutuksi tekeminen meillä. Jotta me voisimme jatkossakin parhaalla mahdollisella tavalla toimia yhteistyössä eri venäläisten tahojen kanssa, meidän tulee opetella tuntemaan Venäjää paremmin. Tämän vuoksi ministerineuvosto voisi rahoittaa enemmän sellaisia projekteja, joissa venäläistä kulttuuria, taidetta, musiikkia ja elokuvaa tuodaan Pohjoismaihin. Näistä ei ohjelmassa vielä näy kovin paljon merkkejä.

Tämän vuoksi ministerineuvosto voisi todellakin tähän kohtaan kiinnittää enemmän huomiota.

Meillä on paljon tehtävää omissa asenteissamme. Venäjä-ohjelmassa tulisi tukea myös pohjoismaalaisten poliitikkojen, opettajien ja toimittajien osallistumista Venäjällä tapahtumiin, seminaareihin ja kokouksiin. Näin voisivat ennakkoluulomme vähentyä, luottamus voisi kasvaa ja todellinen rakentava yhteistyö naapureittemme kanssa edistyä.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:

Fru President! De senaste decennierna har vi sett början till en politisk reformprocess i Ryssland, som fortfarande pågår. Vi står inför en utmaning i samarbetet med Ryssland för att driva den sociala och politiska utvecklingen mot en demokrati av det slag vi är vana vid i Norden. En sådan demokrati kännetecknas av en politisk yttrandefrihet, ett alert civilsamhälle, en god förvaltning, fristående medier samt av oavhängiga lagstiftande, verkställande respektive dömande organ.

Samtidigt bör vi fråga oss själva, vilka ambitioner vi har med Rysslandsprogrammet. Det är dessa ambitioner ministerrådet primärt skall se till att förverkligas. Jag anser att ambitionerna först och främst bör inriktas på den politiska och ekonomiska utvecklingen i Ryssland, välståndet och miljöskyddet i närområdena.

Jag vill i detta sammanhang lyfta fram en viktig aspekt i ministerrådets Rysslandsprogram, som går ut på att skapa en bred kontaktyta mellan de ryska och nordiska aktörerna. Genom att stödja civilsamhällets nätverk har vi en konkret möjlighet att stödja den gynnsamma utvecklingen i grannlandet. Med direkta kontakter mellan tjänstemännen kan vi befrämja utvecklingen av en god förvaltningskultur. Som vi vet har en god förvaltningskultur varit en nordisk exportprodukt även i europeiska sammanhang.

Generellt vill jag ytterligare kommentera ministerrådets programförslag och säga att jag tycker att det starkare kunde lyfta fram stödet till ryska barn och ungdomar. Vi skall uppmuntra barn och ungdomar i våra närområden att studera Norden genom att företa klassresor till de nordiska länderna och delta i studentutbytet. Barn och ungdomar representerar framtiden.

Lika viktigt som det är att nordiska värderingar och handlingsmodeller presenteras i Ryssland är det att den ryska kulturen kan presentera sig i våra länder. För att vi framgångsrikt skall kunna samarbeta med olika aktörer i Ryssand, måste vi lära känna Ryssland bättre. Därför kunde ministerrådet finansiera flera sådana projekt som innebär att rysk kultur, konst, musik och

film presenteras i de nordiska länderna. Programmet tar tillsvidare inte upp särskilt många sådana förslag.

Jag vill därför att ministerrådet fäster större uppmärksamhet vid detta.

Vi har mycket att göra ännu när det gäller våra egna attityder. Rysslandsprogrammet borde stödja även nordiska politikers, lärares och redaktörers deltagande i evenemang, seminarier och möten i Ryssland. På så sätt kan vi montera ner fördomar, öka tilliten och bidra till ett konstruktivt samarbete med våra grannländer.

Kristen Touborg (den venstresosialistiske grønne gruppen, SF):
Ruslandsprogrammet er en vigtig prioritet for Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe. Vi er glade for, at der nu kommer realiteter bag Nordisk Råds rekommandation om støtte til samarbejdet mellem politisk aktive unge i Norden og i Nordvestrusland. Vi er overbevist om, at ungdomsmedier og unge i miljøorganisationer samt i elev- og studenterorganisationer vil være bedre til at få en dialog i gang nedefra, end vi parlamentarikere er. Vi læser Ruslandsprogrammet som noget upræcist, ikke mindst i sammenligning med det arktiske program. Det samme gælder ministerrådets budget for Ruslandsaktiviteter i 2006.

På miljøområdet savner vi mere konkrete pejlinger i programmet. Det er vigtige emner på dagsordenen, som er egnede til dialog og til samarbejdsprojekter, og det er især følgende emner, som alle er på både den russiske og den nordiske dagsorden: bekæmpelse af næringssaltes forurening af Østersøen, miljøsikkerhed for skibstrafikken i Østersøen, indsats mod radioaktivt affald og brug af bæredygtig energi i stedet for at forsøge en atomkraftsrenæssance. Her er brug for, at man igangsætter demonstrationsprojekter, at man styrker ngo-samarbejdet, og at man får politikerdialog og erfaringsudvekslinger på det konkrete niveau, hvor den storpolitiske prestige ikke bremser for meget. Heldigvis har vi i sidste øjeblik kunnet hjælpe ministerrådet en lille smule med at konkretisere budgettet på disse områder. Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe ser frem til mere dialog efter samarbejdsminister Connie Hedegaards tilsagn om at åbne for mere dialog om budgetarbejdet fremover.

Jeg er sikker på, at en dialog mellem Miljø- og Naturresurseudvalget i Nordisk Råd og ministerrådet vil kunne gøre Ruslandsprogrammet mere grønt og målrettet på miljøsiden.

Risto Kuisma (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa puheenjohtaja! Yhteistyön kehittäminen Venäjän kanssa on Pohjoismaiden neuvoston sekä koko pohjoisen Euroopan ja Itämeren alueen tämän hetken tärkeimpiä kysymyksiä.

On myönteistä, että Pohjoismaiden ministerineuvosto on esittänyt uuden Venäjä-ohjelman. Yhteistyö Venäjän kanssa on ollut jo pitkään tärkeää, mutta etenkin Baltian maiden EU-jäsenyyden jälkeen on perusteltua kiinnittää siihen entistä enemmän huomiota.

Venäjä-yhteistyö on tänä päivänä usean kansainvälisen järjestön esityslistalla, ja on hyvä, että ministerineuvoston ohjelmassa painotetaan eri toimijoiden yhteistyön ja niiden toiminnan koordinoinnin tarvetta. Pohjoismaiden Venäjä-yhteistyössä tulisi keskittyä erityisesti kysymyksiin, joissa on saavutettavissa myös hyötyä Pohjoismaille. Tämä näkökohta on otettu huomioon ohjelmassa.

Ympäristönsuojelu lähialueella, Itämeren alueella ja Kuolan niemimaalla ansaitsee erityistä huomiota, ja sen toteuttaminen on koordinoitava ennen kaikkea EU:n pohjoisen ulottuvuuden ja tämän politiikan ympäristökumppanuusohjelman kanssa ja ehkä jopa sisällytettävä osaksi sitä.

Toinen pohjoisen ulottuvuuden kumppanuusohjelma, sosiaali- ja terveysalan ohjelma ja esimerkiksi sen tarttuvien tautien torjumistyö, on myös tärkeää. Huumeiden ja huumekaupan vastainen työ ja siihen liittyvän kansainvälisen rikollisuuden torjunta on myös alue, jossa Pohjoismailla on tärkeä panos.

Demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehittäminen on pitkällä tähtäyksellä keskeinen tavoite ja haaste. Yhteyksien rakentaminen Venäjän kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen kanssa ja niiden toimintaedellytysten tukeminen on vaikea ja vaativa, mutta myös tärkeä tavoite.

Pohjoismaiden ministerineuvoston osuus ja rooli Venäjän kanssa harjoitettavassa kansainvälisessä yhteistyössä ei ole kovin suuri, mutta suhteessa Pohjoismaiden yhteistyöbudjettiin ja

muihin painopistealueisiin tämä yhteistyö on keskeinen. On laskettu, että Venäjä-ohjelmaan käytetään noin 75 miljoonaa Tanskan kruunua, mikä Pohjoismaiden neuvoston mittakaavassa on merkittävä panos.

Muuten hyvästä Venäjä-ohjelmasta jää kuitenkin kaipaamaan enemmän konkretiaa. Nyt ohjelma liikkuu liian yleisellä tasolla. Tarkempi tieto, mihin rahat aiotaan käyttää, kiinnostaisi varmasti muitakin kuin minua.

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! Utvecklingen av samarbetet med Ryssland hör till de viktigaste frågorna för Nordiska rådet samt för hela det nordliga Europa och Östersjö-området.

Jag anser det positivt att Nordiska ministerrådet har lagt fram ett nytt Rysslandsprogram. Samarbetet med Ryssland har redan länge varit viktigt, men särskilt efter att de baltiska staterna har blivit EU-medlemmar är det motiverat att fästa ännu större uppmärksamhet vid det.

I dag står Rysslandssamarbetet på flera internationella organisationers dagordning och det är bra att ministerrådet i sitt program poängterar behovet av att samordna det arbete och den verksamhet som flera olika aktörer bedriver. Det nordiska Rysslandssamarbetet borde koncentreras specifikt till frågor som har ett mervärde för Norden. Denna aspekt har beaktats i programmet.

Miljöskyddet i närområdena, Östersjö-regionen och på Kolahalvön förtjänar särskild uppmärksamhet. Miljöåtgärderna bör samordnas primärt inom Den nordliga dimensionen i EU och det däri inlemmade programmet för miljöpartnerskap. Kanske bör de bli en del av detta.

Ett annat partnerskapsprogram inom Den nordliga dimensionen, programmet för social- och hälsovården och speciellt de preventiva insatserna mot smittosamma sjukdomar, är också mycket viktigt. De nordiska länderna spelar också en betydande roll inom narkotikabekämpningen samt i kampen mot narkotikahandeln och den därtill kopplade kampen mot den internationella brottsligheten.

På sikt är utvecklingen av demokratin och civilsamhället ett viktigt mål och en stor utmaning. Vi bör ha som mål att knyta kontakter till det ryska civilsamhället och de ryska organisationerna samt stödja deras förutsättningar att agera. Det är en svår och utmanande uppgift.

Nordiska ministerrådets insats och roll i det internationella samarbetet med Ryssland är inte särskilt betydande, men med hänsyn till samarbetsbudgeten och övriga prioriterade sektorer är detta samarbete centralt. Rysslandsprogrammet har kalkylerats kosta cirka 75 miljoner danska kronor, vilket är ett ansenligt belopp i Nordiska ministerrådets budget.

I övrigt saknar jag flera konkreta åtgärder i det annars utmärkta Rysslandsprogrammet. Det ligger på en alldeles för generell nivå. Mera detaljerad information om hur pengarna är tänkta att användas intresserar säkert flera än mig.

Agne Hansson (midtengruppen, c):
Fru president! Jag instämmer gärna med alla andra som har sagt hur viktigt det är med ett fördjupat, konkret och påtagligt samarbete med Ryssland. Det jag liksom flera andra saknar är den konkretion som krävs i ett sådant här program. Det borde vara mycket mer konkret för att vi ska få veta vad vi får ut av 75 miljoner danska kronorna, inte minst när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Vi kan inte i utvecklingssamarbetet med världen i övrigt kräva demokrati och mänskliga rättigheter som förutsättning för bistånd om vi tiger om de här frågorna i samarbetet med Ryssland. Det är viktigt att vi stöder frivilligorganisationerna, men vi måste också påtala de missförhållanden som finns när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati som förutsättningar för ett fördjupat samarbete.

Slutligen, fru president, var finns miljön i samarbetet? Det borde vara det naturligaste området av alla att samarbeta omkring. Miljöförstöringen gör inte halt vid nationsgränserna. Vi har en Östersjö som snart är ett dött innanhav. Vi har miljöhoten från skeppstrafiken och oljefartygen på Östersjön. Och vi har tonvis med radioaktivt avfall som ligger dumpat i havet. Detta borde vi naturligtvis också ha med i samarbetet.

Fru president! I fortsättningen vill vi ha ett mer konkret program. Glöm inte de mänskliga rättigheterna och demokratin och för in miljön på agendan i samarbetet!

Inger René (den konservative gruppen, m):
Fru president! Jag börjar med att citera Agne Hansson: "Var finns miljön?" Men jag säger: Var finns jämställdheten? Förslaget till Rysslandsprogram innehåller tyvärr en mycket torftig skrivning när det gäller jämställdhet. Det tycker jag är anmärkningsvärt av tre skäl. Dels talar vi i dag i Nordiska rådet mycket mer om jämställdhet än vi gjorde när jag för tre år sedan började arbeta i den här församlingen. Dels har ministerrådet ett mycket bra förslag till program för jämställdhetssamarbete som jag ska ge rådet komplimanger för så småningom. Det lär bli i morgon, tror jag, när det programmet kommer upp. Och dels har det just i ministerrådets regi genomförts en seminarieserie gentemot Ryssland och de baltiska länderna om "Women and democracy", och den har handlat om jämställdhet.

Den här konferensen, som har genomförts i fyra steg, har fått mycket bra omdöme. Därför tycker jag att det är anmärkningsvärt att inte jämställdhet finns med på ett tydligare sätt i Rysslandsprogrammet. Jag föreslår därför att vi beslutar att jämställdhet på ett tydligare sätt inkluderas i förslaget.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Fru president! Får jag börja med att tacka för alla konstruktiva inlägg och alldeles speciellt tacka Gennadij Khripel för hans samarbetsinvit.

Flera talare har pekat på områden som man tycker saknas i programmet. Först vill jag säga att till exempel hiv/aids, barn och unga samt jämställdhet är frågor som är beaktade i Partnerskap för socialt välbefinnande. Vi har försökt att undvika att upprepa sådant som redan sker inom andra samarbetsområden. Jag kanske ska tillägga att processen kommer att vara sådan att fackministerråden skall rapportera om sina samarbetsprojekt till samarbetsministrarna, som sedan gör en avstämning mot bakgrund av Rysslandsprogrammet. Det gäller också särskilt miljöfrågorna, som ju dessutom specialbehandlas av NEFCO och fackministerråden.

Som jag sade i min presentation går hållbar utveckling som en röd tråd genom hela programmet, och hållbar utveckling innefattar alldeles specifikt miljön.

När det sedan gäller den bristande konkretionen vill jag upprepa vad jag sade när det gäller penningtilldelningen, att det beslutas i december, och då kommer man att konkret se vilka projekt som körs fram. Tack fru president.

Debatten om B 239/presidiet ble avsluttet.

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006–2008 (B 236/presidiet)

Samarbejdsminister **Josef Motzfeldt**:
Ministerrådets forslag om et nyt arktisk samarbejdsprogram for perioden 2006-2008 er udtryk for ønsket om et fortsat fællesnordisk engagement i det arktiske område. Programmet vil medvirke til at gøre Norden til en aktiv del af det regionale samarbejde i Nordeuropa, både i forbindelse med de nordiske landes politik i Arktisk Råd og de fællesnordiske satsninger under Det Internationale Polarår i perioden 2007-2008.

Vi har i Nordisk Ministerråd haft en række overordnede målsætninger for det nordiske samarbejde i Arktis. Der vil blive lagt vægt på at udvikle og forbedre livskvaliteten for befolkningerne i det arktiske område gennem beskyttelse af miljøet og forbedring af vilkårene for erhvervsudvikling.

Vi vil fra nordisk side bidrage til og understøtte den arktiske befolknings sociale og kulturelle udvikling, som er af afgørende betydning for denne del af Norden. Bæredygtig udnyttelse af regionens ressourcer og bevaring af den arktiske natur og den biologiske mangfoldighed er også et vigtigt sigte for den nordiske indsats, og endelig vil vi fra nordisk side følge op på den eksisterende viden om miljøgifte, tungmetaller og klimaændringer og disse faktorers konsekvenser for mennesker og dyrs levevilkår i Arktis.

I perioden 2006-2008 har vi i samarbejdsprogrammet valgt at fokusere på nogle få hovedområder, og der er tre områder, vi særlig ønsker at satse på: Det første er de oprindelige folks levevilkår og økonomiske og kulturelle udviklingsmuligheder. Hertil kommer en styrkelse af forudsætningerne for nordisk forskning i forbindelse med Det Internationale Polarår 2007-2008 og endelig det nordiske samarbejde om spørgsmålet vedrørende klimaændringer i Arktis og arbejdet med at forhindre spredning af miljøgifte og tungmetaller i Arktis.

I arbejdet med de arktiske spørgsmål har vi fra ministerrådets side endvidere organiseret det således, at der sker en tæt koordinering med både arbejdet i Barentsrådet og vores Ruslandsprogram. Hertil kommer, at vi lægger vægt på, at de enkelte fagministerråd i deres samarbejde også behandler spørgsmål, som har relation til det arktiske område. I denne sammenhæng synes jeg, der er særlig grund til at fremhæve miljøministrenes arktiske strategi, som også prioriterer spørgsmålet om miljøgifte, tungmetaller og klimaændringer.

Til slut vil jeg gerne takke Nordisk Råd for den positive modtagelse af forslaget, som præsidiets betænkning er udtryk for. Vi er i ministerrådet meget glade for, at Nordisk Råd stiller sig så positivt til forslaget om et nyt arktisk samarbejdsprogram, og på ministerrådets vegne vil jeg også opfordre Nordisk Råd til fortsat at følge udviklingen i arbejdet i Arktisk Råd gennem sin arktiske parlamentariske komité.

Rannveig Guðmundsdóttir, presidiets talskvinne B 236/presidiet:
Arktis er ikke et isolert område på jorden. Arktis er en region som er integrert i en bredere global sammenheng. Det som skjer i Arktis, angår oss. Hva vi gjør, angår Arktis.

Arktis rommer unike og sårbare natur- og kulturmiljøer som krever stor påpasselighet. Dette betyr imidlertid ikke at vi skal håndtere regionen som et friluftsmuseum som ikke må røres.I stedet vil vi utnytte den sterke viljen som finnes til en bærekraftig utvikling av ressursene i Arktis.

Arktis er en viktig indikatorregion for miljøets globale tilstand. Luftforurensning fra gamle utslippskilder rammer regionen i dag og gir klare signaler om hvilke forandringer i miljøet vi kan vente 20–30 år frem i tiden. De tikkende miljøbombene som finnes i regionen i form av tungmetallutslipp og dumpet radioaktivt avfall, kan også føre til alvorlige forstyrrelser med stor geografisk rekkevidde hvis de ikke tas hånd om i tide.

Arktisk Råds rapporter om klimaforandringer og levevilkår i Arktis har en fundamental betydning for hvordan vi må forholde oss til arktiske spørsmål.

Klimarapporten sender et klart og vitenskapelig fundert budskap: Oppvarmingen av Arktis pågår *nå*, og den kommer til å få globale konsekvenser. Havoverflaten er beregnet til å stige med minst en meter i løpet av vårt århundre. Dette vil få alvorlige konsekvenser for bosettingen, næringslivet og sikkerheten i kystområdene.

Det er av betydning at respektive utvalg i Nordisk Råd har behandlet rapportene.

Arktis har rike naturressurser og enorme potensialer for økonomisk utvikling. Det dreier seg først og fremst om olje og gass, fisk, mineraler og skog. Den store utfordringen i – og for – Arktis er å fremme en økonomisk og sosial utvikling som samtidig tar hensyn til miljøet og de tradisjonelle levesettene i regionen.

Det er av fundamental betydning at regjeringene i regionen samarbeider for å løse både de problemene som har sitt utspring i regionen, og de som rammer den utenfra.

Vi stiller oss derfor svært positive til ministerrådets forslag til Arktisk samarbeidsprogram: at programmet legger stor politisk vekt både på miljøspørsmålene og på den sosio-økonomiske utviklingen i Arktis, men vil understreke at disse gode ambisjonene følges opp av regjeringene – også at ambisjonene støttes av tilstrekkelige økonomiske ressurser.

La meg til avslutning konstatere at det finnes en lang rekke organisasjoner som er virksomme i og for Arktis. I det siste har formene for samarbeidet rundt arktiske saker vært oppe til diskusjon i ulike sammenhenger. Det er viktig å styrke samordningen og arbeidsfordelingen rundt de arktiske sakene, men at dette skal skje mellom eksisterende organisasjoner. Arktis trenger ikke flere organisasjoner. Arktis trenger handling.

Debatten om B 236/presidiet ble avsluttet.

Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur)

Bente Dahl, Kultur- och utbildningsutdanningsutvalgets talskvinne A 1370/kultur:
I Kultur- og uddannelsesudvalget har vi behandlet "Medlemsförslag om arktisk forskning" fremsat af midtengruppen. Medlemsforslaget fremkommer med det begrundede synspunkt, at der er et stort behov for mere viden om årsagerne til og konsekvenserne af de accelererende klimaforandringer. Klimaforandringerne har været et prioriteret område for Nordisk Råd i år. Der er sat fokus på klimaændringerne i en række rapporter blandt andet "Arctic Climate Impact Assessment", ACIA, som er en bestilling fra Arktisk Råd.

Et stort nordisk forskningsprogram, der afsluttedes i 2004, "Nordic Arctic Research Programme", NARP, initierede en viden, som blev udgivet i en hvidbog. Denne hvidbog, som indeholder evalueringer og anbefalinger fra dette projekt, skulle være udkommet i begyndelsen af 2005, men er ikke på gaden endnu. Det er dog en klar konklusion også fra dette projekt og fra diverse rapporter, at der er et stort behov for mere viden om årsagerne til og konsekvenserne af de accelererende klimaforandringer.

Vi i Kultur- og uddannelsesudvalget deler forslagsstillernes opfattelse, at der er et sådant behov. Det må gerne ske i delvis samarbejde med andre aktører for eksempel i EU. Vi mener, at NordForsk bør have en central rolle i udformningen af tiltag på området. De nordiske lande prioriterer alle klimaforskning højt, og NordForsks opgave er at identificere områder, hvor de nordiske lande kan gå sammen i større satsninger.

Vi mener, der er en række gode grunde til, at vi i nordisk regi skal beskæftige os med, prioritere og intensivere forskning i klimaændringer. Jeg vil nævne et par stykker. Vi har i Norden vældig gode og yderst kompetente forskningsmiljøer på området, og vi bør have ambitioner om at blive de ledende i verden på dette felt.

I lyset af en anden rapport, "Human Development Report ", AHDR, bør forskningen omfatte forskning i den menneskelige udvikling i Arktis og de mulige virkninger, som klimaforandringerne har på det menneskelige og det sociale miljø i Arktis for dem, der bor i området. Der bør forskes med sociale vinkler, for eksempel på konsekvenserne af de ramte befolkningers levevilkår.

Vi foreslår også, at kønsperspektivet skal inddrages i forskningen, idet man undersøger, om klimaændringerne har forskellige konsekvenser for mænds og kvinders levevilkår. Klimaændringerne rammer hurtigt og voldsomt i Arktis. De nordiske lande har alle områder, der støder op til Arktis, og er direkte ramt af ændringerne og må forholde sig til dem.

Der er et centralt problem i, at viden går tabt, hvis ikke den opsamles og bruges. Der er en viden i de forskellige programmer og projekter. Jeg nævnte NARP, som afsluttedes i 2004, og hvor der ikke er afsat midler til fortsættelse. Det er vigtigt, at vi bibeholder den erfaring og skaber nogle netværk af de netværk, der er etableret, som kan tage imod den akkumulerede viden og fortsættes under en eller anden form.

Det er vigtigt, at der lægges større vægt på formidling af resultater til både politikere og andre interessenter, så der skabes en folkelig forståelse for vigtigheden i kontinuerlig forskning i de arktiske områder med henblik på viden om klimaændringer. Derfor foreslår Kultur- og Uddannelsesudvalget, at Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at gennemføre – jeg kan se, der er rødt, så jeg henviser til det skrevne papir. Resten står nemlig på det papir, der er delt rundt.

Runar Patriksson (midtengruppen, fp):
Fru president! Tack för ordet i en viktig fråga igen – det är andra gången i dag jag är här uppe i viktiga frågor.

Många uppdrag kan vi ha i det nordiska samarbetet, och ett som jag känner starkt för är att sitta med i det arktiska parlamentarikerrådet. Det känns som en meningsfull uppgift för en som sitter i sitt hemparlament och jobbar med regionalpolitik. Det här är nordisk regionalpolitik av stor vikt. Det känner vi som jobbar med det i det arktiska parlamentarikerrådet.

Jag ska först läsa innantill ur min egen motion i Sveriges riksdag. Där står det så här:

"Det arktiska samarbetet innefattar delar av de nordiska länderna, Ryssland, USA och Kanada, som till sin natur är mycket vidsträckta och i en del fall mycket glest befolkade. För att ge invånarna i den arktiska regionen samma tillgång till utbildning, sjukvård och annan service som landsmän i mer centralt belägna områden får stora insatser för de arktiska länderna göras från regeringarna".

Jag läser ur min motion därför att jag vill uppmana alla ledamöter från alla länder att själva skriva motioner där det arktiska arbetet kommer med.

Nu är jag här som mittengruppens representant och vill då påpeka att vi från mittengruppen är mycket glada över samverkansprogrammet, som är helt i linje med mittengruppens förslag. Vi vill kanske gå ännu längre, men det är många steg på rätt väg mot forskning, mot en hållbar utveckling. Jag har en känsla av att när Norge nu ska ta över Arktiska rådet-arbetet kommer man att ha hållbar utveckling som sitt motto.

Om ungefär ett år, i augusti månads början, hälsar jag er alla välkomna till Kiruna. Då ska vi i Sverige stå värdar för den arktiska parlamentariska konferensen i Kiruna, när vi hoppas att det kommer 150–200 delegater för att just diskutera de här frågorna. De ska vara i fokus: en hållbar utveckling för folket i Arktis, inte minst för miljön i Arktis, för möjligheten att skapa arbetstillfällen via turism och besöksnäring. Vi har ett par fina exempel med tomten i Rovaniemi och Ishotellet i Jukkasjärvi, som visar att det går att hitta på saker och ting som inte ens är störande för miljön.

Vi som har haft den stora glädjen att få besöka Grönland vid ett par tillfällen har sett vilka möjligheter som finns, inte minst på utbildningssidan via IT-utbildningar, i lärarhögskolor och annat, har sett att telemedicin fungerar på Grönland och i de andra nordliga områdena. Det är glädjande.

Tack, ministerrådet, för ett fint samverkansprogram! Vi jobbar vidare med de viktiga arktiska frågorna i alla nordiska parlament.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Vår gruppe støtter forslaget om en fortsatt og langsiktig nordisk forskningsinnsats på klima- og miljøforandringer med utgangspunkt i Arktis. Dette forslaget er viktig av minst to grunner. For det første understreker det en vilje til å satse nordisk, på tvers av landegrensene, altså økt satsing på forskning i nordisk sammenheng, og det er viktig. For det andre vises en vilje til å satse på forskning i tilknytning til Arktis. Begge disse er viktige signaler som vi på denne måten gir.

Skal vi lykkes med å være en ledende forskningsregion, er vi nødt til å tenke på tvers av landegrensene. Vi er nødt til å tenke spissing, og vi er nødt til å tenke i retning av å utvikle gode forskningsmiljøer, stimulere til gode og sterke forskningsmiljøer. Det kan vi gjøre på denne måten. Det blir mer og mer konkurranse om forskning, og bare gjennom økt samarbeid kan Norden opprettholde å være en ledende forskningsregion på en del områder.

Når det gjelder Arktis, har vi jo laboratoriet utenfor stuedøra. Alt ligger til rette. Det er bygd opp en god infrastruktur. Vi har gode forskningsmiljøer både i Norge, Sverige og i andre land. Det vi trenger, er incitamenter, slik at disse miljøene kan samarbeide og bli sterkere og bedre. Det er det dette forslaget er et uttrykk for. Derfor er det så viktig at vi støtter opp om det og klarer å få dette på plass. For meg er dette på mange måter første skritt eller andre skritt – eller hva det måtte være, men det er et skritt i riktig retning i forhold til å satse nordisk, bygge miljøer og bli en ledende forskningsregion. I og med at vi som sagt har laboratoriet utenfor døra, er dette et slikt område. Det finnes kapasitet både på Svalbard og i andre områder til å sette inn økte ressurser. Her har vi da muligheten til å gjøre det.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Rouva presidentti! Kaksi asiaa nostaa arktisen alueen agendalla hyvin korkealle. Ensimmäinen asia on ilmastonmuutos. Arktinen alue tulee olemaan jatkuvasti kansainvälisen tiedeyhteisön seurannan kohde. Katseet kohdistuvat tässä mielessä väistämättä pohjoiseen.

Toinen on energiapolitiikka. Maailman historia osoittaa, että siellä, missä on energiaa – kaasua, öljyä – sinne kohdistuu koko maailman mielenkiinto. Saamme olla varmoja, että arktinen

tulee olemaan koko maailman huomion kohteena tulevina vuosikymmeninä. Esitän vain tällaisen toivomuksen: Toivottavasti rauha säilyy näillä energia-alueilla. Muualla maailmassa, missä on energiavaroja, maailmanrauha on aina järkkynyt.

Kolme asiaa nostan tästä ohjelmasta esiin. Ensiksikin siinä kiinnitetään huomiota oikealla tavalla arktisen alueen paikallisen väestön elinolosuhteiden huomioon ottamiseen. Siellä ihmiset taistelevat todella vaikeissa olosuhteissa toimeentulosta. Se koskee koko arktisen alueen väestöä. Heidän elinehtojaan luonnonvarojen hyödyntämisessä kestävällä tavalla tulee tukea. Maa- ja metsätalous, poronhoito, kalastus, matkailu ja kaikki muut nykyajankin teollisuusmuodot ovat niitä, jotka toteutuvat arktisellakin alueella, ja niitä tulee tukea ja mahdollistaa näitten elinkeinojen harjoittaminen.

Toiseksi, tutkimus on nostettu tässä keskeiseksi osaksi. Jo edellinen puhuja viittasi siihen. Se on erittäin tärkeää. Se on yhteistyöalue. Se koskee koko arktista aluetta, Venäjä, Kanada ja USA mukaan luettuna. Arktisen yliopiston kehittämistä tulee tukea.

Kolmanneksi, informaatioteknologia tuo uusia mahdollisuuksia, kunhan valtiot pitävät huolen siitä, että laajakaistayhteydet rakennetaan myös näille harvaan asutuille alueille. Ne ovat nykyajan maanteitä, jotka täytyy sinne rakentaa. Silloin saadaan hyöty informaatioteknologiasta yhtä hyvin lääketieteen kuin koulutuksen ja yritystoiminnan ja tutkimuksen alueella.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:

Fru President! Två frågor placerar det arktiska området högt på dagordningen. Den första gäller klimatförändringen. Det arktiska området kommer kontinuerligt att vara ett intressant uppföljningsobjekt för det internationella forskarsamfundet. Blickarna vänds i detta sammanhang tveklöst mot norr.

Den andra frågan gäller energipolitiken. Världshistorien avslöjar att där det finns energi – gas, olja – där fokuseras hela världens intresse. Vi kan vara säkra på att det arktiska området kommer att vara föremål för hela världens intresse de närmaste decennierna. Jag uttrycker bara ett önskemål: jag hoppas freden skall kunna upprätthållas på dessa energirika områden. På annat håll i världen, där det finns energiresurser har världsfreden alltid rubbats.

Jag vill peka särskilt på tre frågor i programmet. För det första fokuserar man på behovet att beakta lokalbefolkningens behov i de artiska områdena. Här kämpar medborgarna i verkligt svåra förhållanden för sin utkomst. Det gäller hela det arktiska området. När vi exploaterar naturreseruserna, måste vi se till att trygga deras livsvillkor på ett bärkraftigt sätt. Jord- och skogsbruk, renskötsel, fiske, turism och alla övriga moderna industriformer utövas i de arktiska områdena. Dem skall vi stödja och göra det möjligt för lokalbefolkningen att utöva dem också i fortsättningen.

För det andra har forskningen fått en framträdande roll. Vår föregående talare har redan hänvisat till detta. Det är mycket viktigt. Det är ett samarbetsfält. Det gäller för hela det arktiska området, inklusive Ryssland, Kanada och USA. Vi skall stödja tanken på ett arktiskt universitet.

För det tredje öppnar informationsteknologin nya möjligheter, förutsatt att staterna ser till att bygga ut bredbandsnätet också till dessa glesbygder. Bredband är i dag att betrakta som en landsväg som måste byggas ut även här. När det är gjort, kan vi utnyttja informationsteknologin fullt ut inom medicin, utbildning, företagsverksamhet och forskning.

Asmund Kristoffersen (den sosialdemokratiske gruppen, A):

Vi står overfor enorme utfordringer i nordområdene og Arktis knyttet til klima, miljø, ressursforvaltning, atomsikkerhet og atomavfall, dette til tross for at vi snakker om et av de mest uberørte områder i vår del av verden. Men mulighetene til å få til handling og tiltak er likevel de beste fordi intet område i verden har et så tett og formalisert samarbeid som vi har mellom de nordiske land, og etter hvert mellom de nordiske land og våre naboer både i øst, sør og vest.

I de arktiske områder får vi de aller første indikasjonene på miljøets globale tilstand. De arktiske områdene er i seg selv særlig sårbare for endringer i klimaet. En omfattende vurdering er gjort av de åtte land, Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Russland, Sverige og USA gjennom den såkalte Artic Climate Impact Assessment-prosessen. Dette er en kraftfull beretning om allerede pågående klimaendringer i Arktis, men også en beskrivelse av virkningene for regi-

onene i nord og for resten av verden. Vintertemperaturen har økt tre til fire grader de siste 50 år. Gjennomsnittstemperaturen har økt vesentlig mer enn økningen i gjennomsnittstemperaturen på det globale plan.

Konsekvensen med smelting av havis og smelting av innlandsisen på Grønland kan få konsekvenser som rammer menneskeheten og natur på en meget alvorlig måte. Men først og fremst – og det må vi huske på – rammes de som bor i Arktis-området, både av miljøgifter, tungmetaller, klimaendringer og ikke holdbar utnytting av naturressursene. Dette har også betydning for folks levevilkår og kulturelle og økonomiske utviklingsmuligheter.

Både jeg og det utvalget jeg leder, Miljø- og Naturressursutvalget, støtter ministerrådets samarbeidsprogram, men vi stiller spørsmål ved om det er stilt nok økonomiske midler til disposisjon for å følge opp de anbefalinger programmet inneholder. Takk.

Samarbejdsminister **Josef Motzfeldt**:
Tak fru præsident. Jeg vil gerne afslutningsvis igen kvittere for rådets positive tilkendegivelser og herefter indlæggene. Hertil kommer også, at jeg gerne vil sige noget mere principielt.

Den fælles nordiske pengekasse er en meget lille pengekasse set i de større sammenhænge. 816 millioner kroner lyder budgettet på for Nordisk Ministerråd, og af de udgør det arktiske program kun 7 millioner kroner. En virkelig indsats mod forureningen og for at føre en aktiv klimapolitik i Arktis kræver, at de nordiske lande følger op med egne penge, og efter indlæggene er der grund til en vis optimisme på dette felt.

Vi skal huske på, at næringsliv og kultur i Arktis er svære at adskille. Næringslivet er kulturbærer i Arktis, som det også bliver sagt, så klimaændringer vil ikke alene gå ud over bygninger og andre menneskeskabte anlæg. Også kulturer risikerer at blive truet af klimaændringerne. Arktisk Råd har frembragt solid dokumentation for, at en indsats er påkrævet, og dette må følges op, og her har alle lande et ansvar.

Det er korrekt, som det er sagt: Arktisk Råd har otte medlemmer, fem nordiske plus Rusland, Canada og USA, men det er et Arktisk Råd, som ingen budget har. Kun enkelte projekter får tilført en klat penge fra medlemsstaterne.

Jeg glæder mig til gennemførelsen af dette program, og jeg håber, at vi også om nogle år kan se tilbage på det internationale polarår og konstatere, at Norden og de nordiske lande gjorde en forskel.

Debatten om A 1370/kultur ble avsluttet.

Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur)

Tuve Skånberg, Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann A 1352/kultur:
Fru president! Jag talar som representant för ett enigt kultur- och utbildningsutskott om ett medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer.

Mittengruppen väckte ett förslag och konstaterade att den medborgerliga infrastrukturen i form av frivilligorganisationer, det som kallas NGO:er, fortfarande är mycket svag i de baltiska länderna, sett i ett nordiskt sammanhang. Det gör att det är svårt för baltiska NGO:er att delta i nordiskt, europeiskt och internationellt samarbete. Därför föreslog man att det ska komma riktlinjer för det nordiska samarbetet med de nya länderna i EU, Estland, Lettland och Litauen, för att styrka frivilligorganisationernas nätverksarbete.

Hearingen var positiv. Alla remissinstanser var positiva. Föreningarna Nordens Förbund hade en definition där de sade att en NGO naturligtvis är frivilligt grundad, inte är vinstdrivande, baseras på frivillig arbetskraft och frivilligt medlemskap, och därför kan man inte kommendera fram en frivilligorganisation. Med det undantaget är alla positiva.

Utskottet gick vidare, och när vi behandlade frågan kunde vi konstatera att det redan existerar ett samarbete mellan nordiska och baltiska frivilligorganisationer. Ett stöd som kallas Nordplus Nabo ger stöd till nätverkssamarbete mellan frivilligorganisationer i Norden och Baltikum.

Det hindrar förstås inte att stödet kan bli bättre och att de nya demokratierna i Baltikum kan behöva mycket mer stöd. Därför ser vi att det är nödvändigt att ge goda möjligheter till aktiviteter som nätverksbyggande mellan frivilligorganisationer också i framtiden, och vi vill stödja det.

Därför, fru president, rekommenderar utskottet Nordiska rådet att rekommendera Nordiska ministerrådet att inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med dessa baltiska staters frivilligorganisationer och att redogöra för vilken roll och vilket stöd som frivilligorganisationer i både Norden och nordvästra Ryssland kan få inom ramen för sådana riktlinjer för Nordiska ministerrådets samarbete med nordvästra Ryssland.

Debatten om A 1352/kultur ble avsluttet.

Utvalgsforslag om helse och næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger)

Bendiks Harald Arnesen, Medborger- og forbrukerutvalgets talsmann A 1374/medborger: President! Det er mye å ta tak i, i Russland. Det er et enormt land med enorme rikdommer og ressurser, men også med store utfordringer. Det er bra at vi i nordisk regi får en plan for hvordan vi kan samarbeide med Russland, og denne planen bør ha et urfolksperspektiv.

Det samiske folk er et nordisk folk som bor i Sverige, Finland og Norge. Samene er en direkte link mellom de nordiske land og Russland, ved at det i Russland bor drøyt 2000 samer. Som utvalgets rapportør for urfolksspørsmål har jeg reist i det området på Kolahalvøya hvor hoveddelen av den samiske befolkningen i Russland bor. Det er store utfordringer å ta tak i i dette området. Dette gjelder alle som bor der, både vanlige russere og samer.

Det er flere grunner til at utvalget mener at det er nødvendig å gjøre en særlig innsats for den samiske befolkningen i Russland. Vi snakker her om et folk og en kultur som forsvinner dersom det ikke gjøres noe. Den samiske befolkningen ble rammet særlig av tvangskollektiviseringen under Sovjet. Samene ble tvangsflyttet fra sine små nomadesamfunn og ble plassert i blokker i byene. Reindriften ble omgjort til store statlige kollektiv. Samene ble også hardt rammet ved samfunnsomveltningene ved Sovjets fall. Da de fikk friheten tilbake, var de ikke i stand til å nyttiggjøre seg denne. Utvalget er derfor av den formening at det trengs særskilte tiltak rettet mot samene, og at det er naturlig at dette tas inn som en del av Russlandsprogrammet til Nordisk Ministerråd.

Utvalget har besluttet å rette fokus mot to forhold: helse og næringsutvikling.

Helsedelen er for å avhjelpe de mer akutte behovene for hjelp som vi ser i dag. Jeg har selv vært på sykehuset i Lovozero kommune. Det er uendelig mye å ta tak i. Medborgerutvalget anbefaler at innsatsen for å bedre situasjonen gjøres generell, og at den omfatter hele befolkningen som bor i kommunen, uavhengig av etnisk bakgrunn.

Næringstiltakene er for at befolkningen skal få noe å leve av. Her peker utvalget på at det særlig bør satses på å etablere obshinaer, som er små familiebaserte enheter som driver med reindrift. På denne måten oppnår man både å skape næring og arbeidsplasser, samt at man bringer tilbake til familien en viktig del av den samiske kultur, reindriften.

I det nordlige Russland finnes det nærmere 40 folkeslag som defineres som urfolk. I Barentsregionen finnes det også to andre urfolk i tillegg til samene: nenetserne og vepsene. Jeg er av den oppfatning at handlingsprogrammet for Russland bør ha en klar urfolksprofil. At vi starter med den samiske befolkningen, synes jeg er naturlig, tatt i betraktning de historiske bånd og den geografiske nærhet, men vi bør utvide til andre urfolk i Nordens nærområder.

Det nye urfolkstiåret i FN-regi er fra 2005 til 2015. Med det som ramme anbefaler utvalget at Nordisk Ministerråd arrangerer en konferanse sammen med Arktisk Råd. Sammen med andre myndigheter og organisasjoner som er involvert i arbeidet med urfolk, skal de på konferansen sette konkrete mål for urfolkstiåret og en plan for hvordan det kan gjennomføres.

Jeg mener det haster med å komme videre. Jo raskere vi får satt inn konkrete tiltak, jo raskere bidrar vi til å bedre dagens situasjon for mennesker som trenger hjelp, og vi bidrar til å gi dem en bedre mulighet for framtida.

Den 17. november i år skal en arbeidsgruppe legge fram et utkast til en nordisk samekonvensjon som skal overleveres regjeringene i Sverige, Finland og Norge. Jeg tror det videre arbeidet med den nordiske samekonvensjonen vil aktualisere debatten om samisk representasjon i Nordisk Råd. Dette er en debatt jeg hilser velkommen.

Debatten om A 1374/medborger ble avsluttet.

Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjon i andledning av B 239/presidiet – Rek. 15/2005
Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommandasjon i andledning av B 236/presidiet – Rek. 16/2005
Rådet bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag til rekommandasjon i andledning av A 1352/kultur – Rek. 17/2005
Rådet bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag til rekommandasjon i andledning av A 1370/kultur – Rek. 18/2005
Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommandasjon i andledning av A 1374/medborger godkjent – Rek. 19/2005

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

11. Ny nordisk kulturpolitik

Endringer i deltagerlisten
Elina Linna gjeninntok sin plass i sesjonen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Dokumentasjon

B 241/kultur Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) å gjennomføre Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur) under hensyntagen til de synspunkter som er fremført i betenkningen om forslaget

2) å fortsette dialogen med Nordisk Råd om den videre utforming av struktur og handlingsplaner for det nordiske kultursamarbeidet

Kulturminister **Brian Mikkelsen**, Nordisk Ministerråds talsmann B 241/kultur:
Ærede præsident, rådsmedlemmer. Kulturministrene har afholdt rådsmøde i dag. Vi har på mødet behandlet beslutningen om at gennemføre en omfattende ændring af strukturen for det fællesnordiske kultursamarbejde.

Jeg vil gerne her i salen redegøre for de ændringer, der træder i kraft inden for det fællesnordiske kultursamarbejde fra den 1. januar 2006 og specielt fra den 1. januar 2007. Men først lidt om baggrunden og processen indtil nu, og så også hensigten med den nye struktur.

Den struktur, vi har i dag, er mere end ti år gammel. Verden har ændret sig, det nordiske samarbejde har ændret sig. Vores opfattelse er, at vi på kulturområdet også skal se frem og være på forkant med udviklingen; at holde fast ved det gamle – og for nogle det sikre – for enhver pris bør ikke være den vigtigste prioritet for kulturlivet.

Økonomisk er der desværre heller ikke noget særligt råderum for nye initiativer, kunst- og kulturprojekter mere. Det er synd for kultursamarbejdet og alle de involverede parter, der ønsker et levende og dynamisk nordisk kulturfællesskab. Det er ærgerligt, at vi nu skal afvise nye ideer, fordi budgettet hele tiden er sandet til.

Når en stigende del af budgettet i dag går til at betale for administration og faste udgifter, så går det ud over selve indholdet, kunst- og kulturlivet. Det går ud over støtten til nye projekter, udvekslingen af kunstnere og kunst mellem landene og muligheden for kunstnerisk fordybelse og inspiration ved ophold i andre lande og områder. Det er en uholdbar situation, som må ændres, så flere midler kommer ud til kunstnere, netværk og kulturformidlere.

Vi må så konstatere, at den overordnede udvikling har medført, at specielt de fire fagkomitéer inden for kunstområdet og fire faglige styringsgrupper altså ikke fungerer optimalt mere. Fagligt, sikkert ja, men når administrationsandelen af budgettet nogle gange når op over 25 procent af det tilskud, man har fået, så bliver der altså ikke meget tilovers til nye initiativer.

Nogle af organisationerne har endda helt opgivet at uddele midler til projekter og anvender selv midler til egne initiativer. De er blandt andet derfor blevet ret usynlige i det kulturelle landskab i Norden.

I forhold til ministerrådets budget og økonomi vil jeg her klart understrege alvoren i den situation, vi er i nu. I tiårsperioden fra 1995 til 2005 er kulturbudgettet faldet, ligesom det fællesnordiske budget som helhed er det. Den del af bevillingen, som ministerrådet konkret administrerer, er i meget høj grad i dag faste driftsbevillinger, som går til institutioner og komiteer med videre, samt andre faste udgifter.

Man må konkludere, at det økonomiske råderum for vores institutioners virksomhed, for mulighederne for at støtte kunst- og kulturprojekter og for nye initiativer fra ministerrådets side er blevet kraftigt forringet. Den eneste mulighed, vi har for at få en fleksibel og mere dynamisk tilskudspolitik inden for ministerrådets område, er at koncentrere kræfterne, og dette kan kun gøres ved at nedlægge institutioner og komiteer. At bruge grønthøstermetoden, altså hele tiden tage nogle procenter af hver institution, holder jo ikke i længden. Nu handler det om prioritering og om at satse målrettet på at styrke det nordiske kulturliv.

Så til processen i forhold til arbejdet med strukturreformen. Nordisk Råd har siden 2001 efterlyst en strukturændring på kulturområdet. Det er fremgået af præsidiets bemærkninger tidligere. På baggrund af præsidiets bemærkninger tog ministerrådet fat på det i oktober 2002 i Helsingfors. Der besluttede vi at gennemføre en grundig økonomisk og organisatorisk analyse af det fællesnordiske kulturområde. Den analyse blev foretaget i 2003. Vi fik udarbejdet en omfattende ekstern rapport af Ann Sandelin, hvor hun ud over interviews med alle de konkrete fællesnordiske kulturorganer fik udarbejdet nogle konkrete forslag til en ny struktur.

Den rapport sendte vi ud i fælles høring, og på et møde i oktober 2004 i Stockholm besluttede vi at nedsætte en strukturarbejdsgruppe med repræsentanter fra de forskellige lande.

Parallelt med dette er strukturomlægningen blevet diskuteret ved to formandskabskonferencer i 2004 og 2005. I løbet af det seneste halve år er der blevet afholdt dialogmøder med kunstner- og kulturorganisationer og kulturinstitutioner og andre interesserede fra Norden. Alene i maj måned blev der afholdt 12 større nationale dialogmøder med kulturlivet.

Denne her dialogproces har medført justeringer og ændringer, som resulterede i det principforslag til ny struktur, som blev vedtaget af ministerrådet den 15. juni i år. Den dialogproces er stadig i gang og vil fortsætte ind i det kommende år.

Resultaterne af dialogmøderne har været fuldstændig entydige. Det væsentligste er, at alle implicerede parter, det vil sige dem, der er direkte involverede i det fællesnordiske samarbejde, via fællesnordiske institutioner, fagkomiteer og andre netværk, er enige om, at en ændring af strukturen er nødvendig. Det er ikke alene påpeget via dialogmøderne i det seneste halve år, det er også påpeget i de årlige formandsmøder mellem de fællesnordiske institutioner og Nordisk Ministerråds sekretariat siden 2003.

Der har altså været en meget lang og grundig proces siden 2002, hvor vi tog de første skridt i retning af en reform af hele området.

Hensigten med den nye struktur er at gøre det fællesnordiske kultursamarbejde mere målrettet, fleksibelt og fremtidsorienteret, og det er nødvendigt, hvis organisationen skal overleve. Den nye struktur bliver i højere grad programbaseret, således at kræfter og midler kan koncentreres om opgaver og satsninger, som trænger sig på inden for kunst- og kulturlivet, og som bedst løses i fællesskab og ikke kun nationalt.

Det bliver en mere fleksibel og åben struktur, der kan søge at løse aktuelle problemstillinger og samtidig fastholde et solidt fundament for det fællesnordiske kultursamarbejde. På sigt vil en ny struktur kunne påvirke det samlede nordiske kultursamarbejde, herunder den nødvendige eksterne dialog, i en meget positiv retning.

Det er blandt andet formålet med strukturomlægningen at søge at åbne op for en bredere deltagelse og dialog i forhold til ministerrådets arbejde. Andre institutioner, organisationer med videre end de faste fællesnordiske institutioner i ministerrådets regi bør også få mulighed for at indgå mere direkte end nu i det fællesnordiske projektprogram og netværkssamarbejde.

Hvad er det så for nogle beslutninger, vi har taget på ministerrådsmødet i dag? Vi tiltrådte den principbeslutning, som vi traf den 15. juni, om de overordnede rammer for en ny struktur. På samme møde blev det besluttet, at der skulle træffes endelig beslutning om den nye struktur, og her har vi i dag fået bekræftet de principbeslutninger, der blev taget i juni måned.

Først og fremmest har vi besluttet, at tre samarbejdsorganer nedlægges fra og med budgetåret 2006. Det er BUK, KM-gruppen og Styringsgruppen for nordiske kulturprojekter i udlan-

det. Denne beslutning er en del af etableringen af det økonomiske fundament for en ændring af den nuværende struktur. Fire kunstfaglige komitéer og institutioner nedlægges fra og med budgetåret 2007, det er NORDBOK, NOMUS og NIFCA.

Videreføring af det nordiske kultursamarbejde inden for de pågældende områder skal så udredes i efteråret 2005 og foråret 2006 i et samarbejde og i dialog med de berørte institutioner og komitéer samt nordisk kulturforum og eventuelt sagkyndige grupper. Det er vigtigt, at der er en dialog. Vi gør kun det her for at gøre det nordiske kultursamarbejde stærkere og mere potent. Den beslutning skal også sikre det økonomiske fundament for en ændring af den nuværende struktur.

Arbejdet med at udarbejde en treårig kulturhandlingsplan for 2007-2009 påbegyndes allerede i år. Så har vi også besluttet at udvikle og igangsætte tre kunst- og kulturprogrammer i løbet af 2006, som vi har fået råd til og mulighed for at føre igennem, fordi vi har lavet en strukturændring. Vi udvikler et udvidet mobilitets- og residensprogram, som er åbent for alle kunstarter og kunstnere. Vi igangsætter et første temaprogram i den nye struktur, og det er et program om et computerspil for børn, som skal stimulere til øget kvalitet og flere tilbud af nordisk producerede computerspil for børn og unge. Vi afsætter næste år 6 millioner kroner til formålet, og beløbet stiger løbende.

Så udvikler vi et tværsektorielt kunstprogram for 2007, som blandt andet skal erstatte og som kan videreføre væsentlige funktioner inden for de enkelte fagområder i forhold til det fællesnordiske kultursamarbejde.

Vi har også besluttet at etablere et nordisk kulturforum fra 2006. Det kulturforum skal fungere som et bindeled og dialogværktøj mellem ministerrådet og kulturområdet i Norden ved at arrangere konferencer, seminarer og workshops.

Endelig har vi også besluttet os for, at de selvstyrende områder skal prioriteres højt i denne her nye struktur. De har en særlig betydning for det fællesnordiske samarbejde og skal være med i samarbejdet, når de kan og vil, og skal sikres mulighed for fuld deltagelse i programmet, blandt andet programvirksomheden.

Det er de væsentligste ændringer, der er besluttet af ministerrådet i dag. Jeg vil sørge for, at Nordisk Råd får tilsendt et samlet beslutningsdokument fra mødet så hurtigt som muligt.

Lars Wegendal, Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann B 241/kultur:
Fru president! För drygt tre år sedan annonserade alltså kulturministrarna att man ville strukturera om det nordiska kultursamarbetet, och allt sedan dess har detta arbete pågått och vi i kultur- och utbildningsutskottet har vid många tillfällen diskuterat hur arbetet har fortgått. Det är naturligt mot bakgrund av att kultursamarbetet har en grund läggande betydelse för utvecklingen av det nordiska samarbetet och för den folkliga förankringen av detta samarbete.

Kulturministrarna gav sitt bifall till det nu föreliggande förslaget den 15 juni i år, ett förslag som innebär omfattande förändringar av det nordiska kultursamarbetet. Bakgrunden till denna strukturförändring är att en stor del av budgetmedlen med åren har blivit bundna i institutioner och administration, i stället för att komma kulturlivet till godo. Denna grundläggande utgångspunkt delar kultur- och utbildningsutskottet, som också sett att detta inneburit att det nordiska kultursamarbetet blivit mindre dynamiskt än önskvärt.

Som alla förslag har även detta förslag sina brister, i varje fall som man kan se i dag utifrån de teoretiska resonemang man kan föra utifrån att förslaget i dag endast finns på ett papper. Kultur- och utbildningsutskottet vill i detta betänkande rikta uppmärksamheten på dessa troliga brister i ministerrådets förslag:

För det första. En generell invändning som utskottet har är att förslaget verkar ha sin utgångspunkt i strukturen i stället för i den kulturella verksamhet som ministrarna önskar i framtiden. Mer naturligt vore att ta sin utgångspunkt i en önskad verksamhet och därefter bestämma vilken struktur man behöver som ska stödja den politiska viljan.

För det andra. Utskottet ser en risk i att förslaget kommer att innebära en centralisering av den nordiska kulturpolitiken. Av avgörande betydelse är om arbetsformen nordiskt kulturforum lyckas fånga upp idéer och inspel från det nordiska kulturlivet. På samma sätt ser utskottet en risk i att det parlamentariska inflytandet minskar eftersom ordförandeprogrammet kommer att få

en starkare roll, och som vi vet har vi från parlamentariskt håll inget inflytande på detta program. Av det skälet kommer kultur- och utbildningsutskottet att tillsätta en arbetsgrupp för att utarbeta ett årligt parlamentariskt kulturpolitiskt handlingsprogram, som kan fungera som ett inspel till kulturministrarna när man ska besluta om det kommande ordförandeprogrammet. Inspelet ska göras årligen och i god tid innan det kommande ordförandelandet föreslår sitt kulturpolitiska program.

För det tredje. Armlängdsprincipen är en viktig princip i alla nordiska länder, det vill säga att det finns en distans mellan de politiska prioriteringarna och kulturområdets fria utveckling. Utskottet vill i det här sammanhanget uttrycka en oro för att den föreslagna strukturen och arbetssättet kan innebära en försvagning av denna viktiga princip. Det här bör ministrarna uppmärksamma och motverka.

För det fjärde. Utskottet ser en risk i att nästan all verksamhet inom kulturområdet projektifieras, när nu de flesta institutioner försvinner, en risk att alla kulturprojekt blir kortsiktiga, men också en risk att institutionernas roll som bevarare av kontinuitet försvinner. Här har utskottet fört fram tanken att de nordiska husen kan utvecklas och vara den institutionella knutpunkt som står för kontinuitet i varje land – men då måste man också ha nordiska hus i samtliga länder! Det här bör ministrarna beakta.

Presidenten meddelte at behandlingen av A 1361/kultur og hele dagsordenspunkt 12 ble utsatt til 27. oktober.

Dagfinn Sundsbø (midtengruppen, Sp):
President! Når vi, slik det beskrives av den danske kulturministeren, har en struktur i vår kultursatsing, hvor alle pengene på enkelte programområder går med til å administrere programmene, da er det betimelig med reform. Vi forstår det. Men det er foreslått en ganske tøff sanering av institusjoner og etablerte arbeidsgrupper. Det er ikke uten problemer vi kan gjennomføre det, og det er grunn til å ha en årvåkenhet omkring hvordan dette vil virke.

Som også kulturministeren var inne på, er det jo slik at dessverre reduseres de økonomiske overføringene til kulturområdet i det nordiske samarbeidet. Derfor er det nødvendig å vite at pengene kommer konkrete kultursatsinger til gode. Så det er grunn til å tenke reform.

Jeg vil likevel hevde at kultursamarbeid over de nasjonale nordiske grensene krever etablering av ganske faste strukturer også når det gjelder kunstnere og kulturutøvelse. Vi må akseptere at også andre aktører i det nordiske samarbeidet har det samme behov for institusjonsetablering som oss politikere. Både i Nordisk Råd og i ministerrådet er det ikke så rent lite institusjonsbygging som skal til for å løse de utfordringer vi tar fatt på. Derfor skal man være litt forsiktig med bare å bygge ned.

Målsettingen med strukturreformen på kulturområdet er desentralisering, sier ministrene. Resultatet kan imidlertid bli sentralisering om vi ikke overvåker etablering av de nye styringsverktøyene nøye. Det vil jeg gjerne understreke. Det er en fare for sentralisering ved at det politiske nivået blir konsentrert veldig mye om kulturministrenes prioriteringer. De treårige handlingsplanene som skal utvikles, blir viktige, og det er også svært viktig at det blir en prosess som involverer parlamentarikere og det brede kulturliv.

Også i etableringen av de faglige organene ligger det en fare for sentralisering. Programsekretariatet, som det heter, skal, etter hva jeg forstår, være et utøvende organ i prosjektvurderingen. Det blir et viktig redskap, men det er klart at dette også kan bli et ganske snevert redskap i forhold til de strukturer som nå har vært, hvis man ikke sørger for at det arbeider i åpenhet og i tett dialog med både politikere og organisasjoner.

I det hele tatt; vi går et spennende år i møte i implementeringen av det vi vedtar her i dag, og det er viktig at vi som parlamentarikere tar aktivt del i det. Det er også viktig at vi har et lyttende øre til de utøvende brukerne av kulturpengene, og at vi lytter både til kunstnere og organisasjoner i det nordiske kulturliv i det videre arbeid.

Landskapsregeringsledamot **Camilla Gunell**:
Fru president! De nordiska kulturministrarna har i dag fattat beslut om att förändra strukturen för det nordiska kultursamarbetet. De föreslagna förändringarna är omfattande, och en hel del arbete återstår innan alla berörda, inte minst kulturaktörerna runt om i Norden, tydligt kommer att se konsekvenserna av denna förändring.

På Åland har vi följt processen och även ordnat diskussionstillfällen för berörda parter under året som gått. En viss tveksamhet har det funnits inför denna omstrukturering, speciellt bland kulturaktörerna. Bland annat har det framkommit farhågor för en förstärkt politisk styrning av kultursamarbetet, liksom rädslan för att armlängdsprincipen går om intet. Den nya strukturen som skall ersätta etablerade kommittéer har hittills uppfattats som abstrakt och ganska svår att greppa. Nordiska ministerrådet har ett år på sig att konkretisera vad det nya kommer att innebära.

Vi har från Ålands sida konstaterat att man i den nya strukturen väl beaktar de självstyrandena områdenas intressen och fortsatta möjligheter till delaktighet. Det är vi förstås mycket nöjda med. De självstyrande områdena bidrar i hög grad till den särprägel som Norden har som region. Samarbetet med de nordiska länderna är också synnerligen viktigt för att de självstyrande områdena skall kunna utveckla det egna kulturlivet.

Vi är därför glada att de nordiska husen och instituten bibehålls. Nordiska institutioner på Åland är en mycket viktig kulturell port för Åland ut till det övriga Norden och vice versa. Åland har av naturliga skäl erfarenhet av olika slags samarbete kring Östersjön. Den nya strukturen kan ytterligare stärka institutionen som nu kan påta sig nya administrativa uppgifter, med särskilt fokus på Östersjö-samarbetet.

Det folkliga utbytet på gräsrotsnivå är mycket viktigt för oss. Den kulturella och sociala sammanhållningen i Norden ska fortsätta att utvecklas, detta då den nordiska identiteten inte uteslutande kan bäras upp av ett relativt litet antal stora kulturinstitutioner, utan vi behöver också en folklig legitimitet.

Genomförandet av den nya strukturen påbörjas efter denna session och temaprogrammen samt Nordisk kulturforum utvecklas. För vår del är det viktigt att man även i fortsättningen beaktar de självstyrande områdenas särförhållanden, litenhet med små institutioner. Jag vill tacka de nordiska ministrarna för ett gott samarbete.

Lars Anders Baer, Samisk Parlamentarisk Råd:
Ärade president! Kultur och kulturpolitik har många dimensioner – även vid den här sena timmen. I samiska och andra urfolks sammanhang är kultur ofta intimt sammanbundet med den materiella grunden för kulturen i fråga. Tillåt mig ge ett bra exempel denna relation.

På norsk sida av Sápmi har det länge pågått en diskussion om samernas rätt till land och vatten i Finnmarks fylke, och den debatten har haft en tydlig kulturpolitisk koppling. I detta sammanhang får jag ta tillfälle i akt att gratulera det norska stortinget, regeringen, fylkestinget i Finnmark och Sametinget på norsk sida till den historiska kompromissen om hur mark och vatten i Finnmark skall förvaltas i framtiden. Det norska Stortingets beslut att anta den så kallade Finnmark-loven innebär ett erkännande av samernas rätt till land och vatten i Finnmark. Beslutet är utan tvivel ett samepolitiskt genombrott. Hur det norska politiska systemet, i vilket jag inkluderar Sametinget, har hanterat den svåra och komplicerade frågan om samernas rätt till land och vatten i sina traditionella bosättningsområden är värt att studeras, och jag rekommenderar regeringarna och parlamentarikerna i Sverige och Finland att lära sig av det norska exemplet. Här kan man tala om att en ny kultur har utvecklats.

På finsk och svensk sida har vi på senare tid ofta fått se svarta rubriker i media om att samernas kultur är hotad både på grund av att samernas rätt till land och vatten negligeras och att renskötselns betesrätt ifrågasätts. I Finland pågår nu en upphetsad diskussion om lagligheten av storskalig avverkning av skog i det samiska renskötselområdet i finska Lappland, där både den finska staten och det multinationella skogsföretaget Stora Enso är inblandade. På svensk sida frågade sig fyra kända professorer i en debattartikel i Dagens Nyheter föregående söndag om den svenska staten håller på att rycka undan mattan för den samiska kulturen i Sverige. I artikeln refereras till ett antal pågående rättsprocesser, där svenska markägare ifrågasätter de svens-

ka samebyarnas vinterbetesrätt på privat mark. I bägge fallen ligger nyckeln till lösningen hos den finska och svenska regeringen och riksdagen.

Från samisk sida är vi bekymrade över både den finska och den svenska regeringens passivitet. Varken världsmarknaden eller domstolarna kan lösa en i grunden politisk fråga och de förhållningssätt den vilar på. Sverige och Finland bör därför, i god nordisk anda, anamma den nya kultur som har utvecklats på norsk sida.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Rouva presidentti! Olen pahoillani, mutta minun täytyy kyllä edelliseen puheenvuoroon todeta, että siinä Suomen ja Suomen Ylä-Lapin, Pohjois-Lapin, osalta kyllä nyt sotketaan kulttuuri- ja elinkeinopolitiikka aika merkittävällä ja huolestuttavalla tavalla.

Suomessa hoidetaan erittäin vastuunalaisesti kulttuurikysymyksiä, jotka koskevat saamelaisia. Noilla pohjoisilla alueilla suurin osa väestöstä on muuta kuin saamelaisväestöä, ja myös monet saamelaiset työskentelevät metsätalouden ja matkailun piirissä. Sen vuoksi siellä Suomen valtio hyvin vastuullisesti pyrkii rakentamaan politiikkaa, jossa eri elinkeinot voivat toimia rinnakkain.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! Jag är ledsen men jag måste nog kommentera föregående inlägg med att i det sammanblandades kultur- och näringspolitik på ett ganska underligt och oroande sätt då det gäller Finland och Finlands övre Lappland, norra Lappland.

I Finland sköts kulturella frågor som angår samer på ett mycket ansvarsfullt sätt. Inom dessa nordliga områden är majoriteten av befolkningen inte samer, och även många samer arbetar inom skogsbruk och turism. Därför försöker den finländska staten där på ett mycket ansvarsfullt sätt skapa en politik som låter flera näringar verka sida vid sida.

Landsstyremand for kulturelle anliggender **Jógvan á Lakjuni**:
Fru præsident! Strukturændringerne på kulturområdet indebærer en stor forandring af betingelserne for de selvstyrende landes deltagelse i det nordiske kultursamarbejde, og derfor har der også været betænkeligheder over reformen.

De små lande, ikke mindst Færøerne, har haft stor gavn af det nuværende samarbejde, især i kunstkomitéerne. Her har man haft sine nordiske netværk, og her har man hentet økonomisk støtte til deltagelse i nordiske samarbejdsprojekter. Vi har desuden haft stor glæde og gavn af Nordens Hus, og jeg er *meget* tilfreds med, at man bevarer de nordiske huse og institutter i den nye struktur. Deres organisation skal moderniseres, og de får nye opgaver.

Med den nye struktur vil kulturlivet i de selvstyrende lande blive stillet over for store udfordringer, og dette har kulturministrene erkendt. Vi har derfor i vores beslutningsdokument fra juni skrevet, at der skal tages hensyn til kulturlivets særlige karakter i de selvstyrende lande. Miljøerne er små, og de har en anden form og struktur end tilsvarende miljøer i de store lande. Afstandene til det øvrige Norden og til Europa er store, og rejseudgifterne er meget høje.

For at sikre de selvstyrende nationers fulde deltagelse i det fremtidige nordiske kultursamarbejde ved implementeringen af den nye struktur har kulturministrene derfor i dag besluttet, at der skal nedsættes en særlig policy-gruppe. Policy-gruppen skal sikre, at målsætningen vedrørende de selvstyrende lande bliver implementeret under fuld hensyntagen til disse landes interesser og behov i det fremtidige nordiske kultursamarbejde. Dette er meget vigtigt, og nu har vi alle et stort ansvar for at sikre, at de små landes muligheder for at deltage i det nordiske kultursamarbejde ikke forværres, men forbedres.

Dette har ligget mig meget på sinde, og jeg tror, det kan lade sig gøre med de løfter og hensyn, som er indarbejdet i ministrenes beslutningsdokument, der blev vedtaget i formiddags, og med policy-gruppens etablering og virke. Jeg tror også, det kan lade sig gøre, fordi vi har dygtige, talentfulde og målbevidste folk i kunstnernes miljøer og i vore forskellige organisationer.

Det er vigtigt, at alle Nordens lande deltager fuldt og helt i det samarbejde, der i fremtiden skal foregå inden for rammerne af den nye struktur. Dette er selve ideen med det nordiske kul-

tursamarbejde: at alle er med! Dette skal også være situationen fremover. Der vil muligvis blive vanskeligheder for de selvstyrende lande i startfasen, men jeg er sikker på, at vi med vores stærke kultur og identitet vil overvinde disse vanskeligheder, så ændringerne kommer til at gavne alle deltagere i det nordiske kultursamarbejde – store så vel som små.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Jeg skal takke vores kulturminister og hans skandinaviske kolleger for, at de holder fast ved den fysiske ramme, som Nordens Hus på Færøerne og i de andre selvstyrende områder er omkring den kulturelle udfoldelse.

Jeg nævnte i morges den tilbagegang, som Nordisk Råd har oplevet med den budgetstilstand, som vi har haft de seneste ti år. Man bevilliger som sagt 30 kroner per indbygger i Norden til denne del af det nordiske samarbejde. Til sammenligning bevilliger vi til kultur på Færøerne 1 500 kroner per indbygger. I Danmark har jeg forstået det er cirka halvdelen af det, 800 kroner.

Ingen kan overvurdere betydningen af disse Nordens Huse. Det er folkets huse, som samler almindelige mennesker til daglig omkring kulturelle udfoldelser; gode eksempler på, hvor vigtigt det er, at man prioriterer rigtigt, også når det gælder fysiske investeringer.

Landsstyremand for kulturelle anliggender **Jógvan á Lakjuni**:
Fru præsident! Jeg skal bare takke Olí Breckmann for den bemærkning, som han havde. Jeg er meget enig med ham, og jeg vil bare bekræfte, hvor stor betydning især de nordiske huse har. Nu kender jeg det. Det har en helt fantastisk betydning for Færøerne, og derfor vil jeg også takke Nordisk Råd for de nordiske huse, og at vi i den nye struktur også bevarer dem og udbygger deres betydning, så tusind tak.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Når Brian Mikkelsen skal begrunne endringsforslaget, er innledningen hans full av honnørord. Det er ord som dialog. Det er begreper som dynamisk organisasjon, at vi skal få en fleksibel organisasjon, at vi skal overføre penger fra administrasjonen til kulturelle aktiviteter, at vi skal desentralisere og så videre. Det er ingen med respekt for seg selv som vil være uenig i alt dette. Men hvis vi går bak honnørordene og kikker på hva dette egentlig er, kan vi kanskje bruke en del andre begreper. Vi kan si at dette vil virke sentraliserende, at det vil bli et mindre mangfold. Det kan bli færre deltakere som er inne i beslutningsprosessen, og det kan bli mindre engasjement. Da er ikke svaret ubetinget gitt at denne omorganiseringen, denne strukturendringen, er en fordel. Vår gruppe har likevel sagt at vi skal gå for dette, fordi vi ser at når ministerrådet har vedtatt dette, må vi forholde oss til det.

Jeg har veldig lyst til å understreke og vise til de betenkningene som Kultur- og utdanningsutvalget har kommet med, som går på selve innholdet i den nye organisasjonen. Hvem skal fatte beslutningene? Hvilken rolle skal det være mellom ministerrådet og parlamentarikerne? Det er veldig uklart. Det er behov for å trekke opp grensene, iallfall prøve å finne noen grenseganger, mellom ministerrådet og parlamentarikernes innflytelse på de videre prosessene. Hvem skal være med og utvikle de treårige handlingsplanene? Hvilken innflytelse skal vi ha? Hvilken innflytelse skal kulturorganisasjonene ha, og så videre Hvem som skal vedta programområdene, er greit nok. Men hvem skal være med og øve innflytelse, og dekke seg bak at det her skal være dialog og dialog? Det er veldig behov for å stramme opp dette. Det er veldig behov for å gå videre med dette arbeidet, slik at vi bruker litt mer tid, at ministerrådet er villig til å bruke mer tid, og at man i den videre prosessen er villig til å lytte mer både til organisasjonene og oss.

Jeg vet at Simo Rundgren kommer etter meg. Han kommer til å sette fram et forslag som går på at de synspunktene som Kultur- og utdanningsutvalget har kommet med, blir tatt med i den videre prosess. Jeg vil oppfordre til at man støtter dette forslaget. Det er et godt forslag. Jeg tror at det vil bedre prosessen framover, både for ministerrådet og for oss. Vår gruppe kommer til å støtte forslaget, og jeg håper at forsamlingen vil gjøre det.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Fru president! Kulturen är och har varit flaggskeppet i det nordiska samarbetet. Det handlar därför om helt fundamentala frågor när vi nu diskuterar kultursamarbetets framtid. Jag vill allra först säga att jag är glad över att ministerrådet aktivt gått in för att se över samarbetet, dess strukturer och upplägg. Det behövs helt klart en genomgång och åtgärder för att förbättra smidigheten och flexibiliteten. Detta får emellertid inte gå ut över kontinuiteten som är helt central i dessa sammanhang. Jag måste därför säga att jag är rätt besviken på det förslag som nu föreligger. Det är omfattande, det är radikalt, ja näst intill revolutionärt. Frågan är bara om det i sin nuvarande form förmår trygga det nordiska kultursamarbetets framtid. Det är främst några helt grundläggande principer som förblir oklara. Hur kan det framöver garanteras att kultursatsningar och anslag bevaras på åtminstone nuvarande nivå då pengar förs över från fasta strukturer till lösa projektanslag? Detta måste vi få garantier för. Hur ska vi kunna trygga en helt nödvändig kontinuitet i kulturverksamheten om vi lägger ner hela raden centrala institutioner som byggt ut under 30 år? Det är viktigt att komma ihåg att varken livet eller kulturen kan förvandlas till projekt.

Ministerrådet talar också om att hålla fast vid den nordiska armlängdsprincipen. Men det blir väldigt oklart hur detta ska kunna tryggas när politiskt styrda program samtidigt skall bli centrala element i kultursamarbetet.

Sedan har vi några helt konkreta frågor som saknar svar. Vad händer till exempel med den nordiska biblioteksveckan? Vad händer med Orkestern Norden och vad händer med översättningsstöd och kulturarbetarutväxling? Var platsar de i det nya systemet? Allt detta visar att det förslag som vi nu väntas bli godkänt är ofärdigt och rätt oklart både i fråga om grundläggande principer och konkreta ärenden. Därför vill jag föreslå att kulturutskottets betänkande godkänns med följande tilläggskläm: Nordiska rådet förutsätter att nordiska ministerrådet vidareutvecklar sitt förslag med hänsyn till utskottets synpunkter och dialog med utskottet och presenterar sitt färdiga förslag för Nordiska rådets presidium före den 1 september 2006.

Lars Wegendal (den sosialdemokratiske gruppen, s)
Fru president! Jag blev något förvånad när Simo Rundgren lade fram det här tilläggsförslaget. Jag tycker att jag gjort klart att vi har haft ett bra samarbete med ministerrådet. I vårt betänkande står det också tydligt inskrivet att vi ska ha en fortsatt dialog med ministerrådet när det gäller utformningen av strukturen och handlingsplanerna.

Vad jag blev mest förvånad över är att Simo Rundgren lägger fram ett förslag som innebär att ministerrådet ska presentera detta för Nordiska rådets presidium. De har i det här läget inget med detta att göra. Möjligtvis ska de presentera det för kultur- och utbildningsutskottet. Det förväntar jag mig att de successivt gör under året. Ändras det inte på den punkten kommer jag alltså att yrka avslag, men annars kan jag ställa upp på förslaget eftersom det är precis vad vi menar och tycker.

Martin Saarikangas (den konservative gruppen, saml):
Min avsikt var att understödja Simo Rundgrens förslag, men eftersom Lars Wegendahl sade att det redan har tagits upp till behandling, så tror jag att det går. Jag understödjer i alla fall förslaget.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Rouva presidentti! Valitettavasti minulla meni ohi tuo Wegendalin kommentti, miltä osin hän tuki sitä ja miltä osin ei voinut tukea. Minusta tällä ehdotuksellahan vain vahvistetaan sitä tahtoa, jonka valiokunta on ilmaissut. Halutaan vahvistaa seurantaa ja pitää varmistaa se, että valiokunnan tahto todella toteutuu ensi vuoden aikana ja löydetään ne uudet toimintatavat, joita tällä rakenneuudistuksella haetaan.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! Tyvärr förblev det för mig oklart i Wegendals kommentar till vilken del han understöder och till vilken del han inte kan understöda det. Jag anser att detta förslag ju endast förstärker den vilja som utskottet redan fört fram. Man vill stärka uppföljningen och det måste garanteras att utskottets vilja verkligen förverkligas nästa år och att man finner de nya sätt att arbeta efter vilka denna strukturreform strävar.

Lars Wegendal (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Det är en bra målsättning att ni vill stärka utskottets skrivningar. Men jag hörde ingenting om min invändning angående Simo Rundgrens förslag om att presentationen ska ske inför Nordiska rådets presidium. Enligt min uppfattning är det här ett fackområde som kultur- och utbildningsutskottet har ansvar för. Då ska man om möjligt presentera förslaget för utskottet, inte för presidiet. I så fall kan jag acceptera förslaget, för det är samma sak som vi själva har sagt.

Simo Rundgren:
Rouva presidentti! Olen valmis tekemään juuri samalla tavalla. Siinä on varmaan vain tullut muotovirhe. Minulle sopii oikein hyvin, kuten jo totesin, että kulttuurivaliokunnalle tehdään tämä selvitys. Teillähän oli myös omassa ehdotuksessanne, että perustatte työryhmän tähän seurantaan.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! Jag är redo att verka just på samma sätt. Det har säkert bara blivit ett formfel. Det passar mig ypperligt, som jag redan sade, att kultur- och utbildningsutskottet får denna utredning. Ert eget förslag innebär ju även att ni tillsätter en arbetsgrupp för denna uppföljning.

Kulturminister **Brian Mikkelsen**:
Ærede præsident. Kære rådsdeltagere. Tak for de mange gode og konstruktive indlæg. I lyset af denne her debat er det jo vigtigt at sige, at reformprocessen er i gang. Den er startet på grundlag af, at de nordiske parlamentarikere og Nordisk råds præsidium har bedt os om at starte den proces. Den er startet på baggrund af, at Præsidiet har bedt os om at starte den proces. Men den er jo ikke færdig endnu.

Jeg er meget glad for parlamentarikernes løfte om medspil og modspil. Selvfølgelig lytter ministrene i denne her debat. Derfor er der også plads til i det kommende år, at der bliver en intensiv dialog om, hvordan vi får færdiggjort det her projekt.

Jeg vil også understrege, at mangfoldighed og pluralisme og decentralisme er nøgleordene for denne her reform. Det er jo ikke en centralisering. Denne her reform åbner nye muligheder – flere muligheder – for at få støtte og giver flere tilbud om at få støtte, fordi man flytter penge fra administration over til kunstnerne. Jeg vil også både med hensyn til indlæggene fra Færøerne og Åland understrege, at det her styrker jo de selvstyrende landes deltagelse forstået på den måde, at vi laver den her policy-gruppe, og at der også er givet et løfte fra ministrenes side om, at det vil have en meget, meget høj prioritering.

Jeg er glad for kulturudvalgets tanker om de nordiske huse. Det kan også være konstruktivt at give husene nye roller, men jeg vil godt her sige, at et hus i hvert land får vi nok ikke råd til, men vi må værne om de huse, vi har, som udfører et vigtigt stykke arbejde.

Med hensyn til armslængdeprincippet, som også blev nævnt, ønsker ministrene klart at fastholde armslængdeprincippet. Det er vigtigt, at det er nogle kompetente faglige personer, som sidder i de organer, som træffer de endelige beslutninger og prioriteringer om, hvem der skal have pengene.

Ministrenes beslutning i dag betyder ja til fortsat dialog med kultursektoren og med parlamentarikerne. Jeg glæder mig til den dialog, jeg glæder mig til den samtale, som forhåbentlig

kan være med til at løfte hele kultursektoren i Norden og styrke det nordiske samarbejde på kulturfronten.

Tak for de positive ord i forbindelse med debatten.

Debatten om B 241/kultur ble avsluttet.

President **Berit Brørby**:
Da har presidenten følgende forslag: Når det gjelder tilleggsforslaget som Simo Rundgren la fram, har alle partigruppene vært oppe og anbefalt at dette forslaget blir godkjent.

Mitt spørsmål til forsamlingen er: Er man rede til å gå til avstemning over det forslaget som er omdelt på plassene, og dette tilleggsforslaget som jeg refererer? Hvis vi er det, kunne vi gjøre oss ferdige med den delen av punkt 11, som vi nå behandler. Er svaret ja? – OK, da er svaret ja.

Forslaget B 241/kultur, om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet, er omdelt i en sammenstilling på representantenes plasser. Kan plenarforsamlingen godkjenne det forslaget? – Svaret er ja.

Så kommer følgende tillegg som skal være med. Det er satt fram av Simo Rundgren og lyder som følger:

"Nordiska rådet förutsetter att Nordiska ministerrådet vidareutvecklar sitt förslag med hänsyn till utskottets synspunkter och i dialog med utskottet och presenterar sitt färdiga förslag för Nordiska rådets kultur- och utbildningsutskott före den första september 2006."

Spørsmålet er: Kan plenarforsamlingen godkjenne dette forslaget? – Svaret er ja. Det er da godkjent.

Rådet bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av B 241/kultur – Rek. 20/2005.

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) å gjennomføre Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur) under hensyntagen til de synspunkter som er fremført i betenkningen om forslaget
2) å fortsette dialogen med Nordisk Råd om den videre utforming av struktur og handlingsplaner for det nordiske kultursamarbeidet
3) att Nordiska ministerrådet vidareutvecklar sitt förslag med hänsyn till kultur- och utbildningsutskottets synpunkter och i dialog med utskottet presenterar sitt färdiga förslag för Nordiska rådets Kultur- och utbildningsutskottet om möjligt före den första september 2006

Sesjonen ble avsluttet kl. 18.00 och skulle genopptas kl. 09.00 neste dag.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

Torsdag, den 27. oktober 2005
Kl. 09.00-14.00

Presidenter: **Outi Ojala (11-13, 15), Jónína Bjartmarz (13-14, 16-17), Rannveig Guðmundsdottir (18-21)**

Endringer i deltagerlisten
Marianne Carlström erstattes av **Ann-Kristine Johansson** for dagsordenspunkt 11 og 15.
Dennis Jansson erstattes av **Raija-Liisa Eklöw** for resten av sesjonen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

11	**Ny nordisk kulturpolitik**
12	**Jämställdhet och mänskliga rättigheter**
15	**Ett Norden för alla – handikappolitik**
14	**Nordisk energipolitik**
13	**Kunskap och innovation för tillväxt**
16	**Planer och budget för det nordiska samarbetet 2006**
17	**Avskrivning och upprätthållande av rekommendationer, framställningar och interna beslut**
18	**Val**
19	**Tal av den nyvalda presidenten**
20	**Fastställande av tid och plats för nästa session**
21	**Sessionens avslutande**

11. Ny nordisk kulturpolitik

Outi Ojala overtok ledelsen av forhandlingene.

Dokumentasjon

A 1361/kultur Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

1) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för ett bibehållande av att nationellt kunna reglera den nationella spel- och lotterimarknaden
2) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för att spel- och lotterifrågorna undantas från EU:s tjänstedirektiv
3) *att* stärka en gemensam forskning kring spelandet och om spelandets negativa sidor med särskild inriktning på utveckling av metoder för att bekämpa spelberoendet
4) *att* redovisning av förslaget sker senast vid Nordiska rådets session 2006

Lars Wegendal, Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann A 1361/kultur:
Fru president! Jag skulle först vilja å kultur- och utbildningsutskottets vägnar tacka den isländska delegationen för ett både trevligt och värdigt firande och utdelande av de nordiska priserna. Det är inte bara det att det var trevligt utan det visade också hur viktiga de nordiska priserna är för det nordiska samarbetet. Tack för det, den isländska delegationen!

Det här betänkandet, fru president, handlar om utskottets vilja att de nordiska länderna ska ha rätten att själva bestämma om man vill reglera de nordiska spel- och lotterimarknaderna. Det handlar också om att utskottet vill att de olika länderna ska arbeta för att dessa frågor ska undantas EU:s tjänstedirektiv och att de nordiska länderna ska stärka en gemensam forskning kring spelandet och spelandets negativa sidor med en särskild inriktning på utveckling av metoder för att bekämpa spelberoende.

Bakgrunden till det här betänkandet är att det finns en betydande samsyn mellan de nordiska länderna när det gäller hur man vill organisera och reglera sina respektive spelmarknader. Men bakgrunden är också att dessa spelmarknader i dag utmanas av internationella och privatägda spelbolag som vill åt de nordiska ländernas marknader. Inte minst ser man i dag dessa utmaningar på Internet, men de finns också på spelautomatmarknaden och i viljan från dessa spelbolag att etablera spelbutiker i de nordiska länderna.

Även om det blir alltmer tydligt att EG-rätten ger de nordiska länderna rätt i att man på grund av sociala skyddshänsyn också har rätt att själva reglera sina marknader, överklagas i dag fler och fler nationella beslut av de bolag som vill in på de nordiska ländernas marknader. Risken finns då att det blir EU-juridiken som avgöra ländernas förhållningssätt och inte den politiska viljan.

I den *höringrunda* som utskottet genomfört framgår det också tydligt att de nordiska ländernas regeringar, oavsett vilken politisk färg som regeringarna har, stöder medlemsförslaget från den socialdemokratiska gruppen. Naturligtvis finns det mindre skillnader i hur de olika regeringarna valt att reglera sina marknader och till vilkas förmån man avsätter överskottet från sin spelmarknad. Men alla står upp för att själva få reglera sina egna marknader och själva få avgöra till vilkas förmån man vill avsätta överskottet.

Av *höringrundan* framgår också att EU-kommissionen givit Swiss Institute of Comparative Law i uppdrag att genomföra en omfattande utredning om medlemsländernas spelmarknader som sedan ska ligga till grund för kommissionens ställningstagande. Kommissionens ställningstagande kan vi räkna med kommer i början av nästa år. I detta sammanhang menar utskottet att det är viktigt att de nordiska länderna har ett gemensamt agerande för att därigenom få en starkare röst i de kommande avgörandena.

När det gäller forskningen om spelandet och spelandets negativa sidor konstaterar utskottet att det i alla nordiska länder förekommer forskning kring de delar som utskottets betänkande tar upp, hur spelandet ser ut, hur spelandets negativa sidor utvecklas och om metoder för att bekämpa spelberoendet. Men utskottet konstaterar också att det finns ett tydligt behov av att samordna de insatser som görs i de olika länderna, en samordning som skulle kunna stärka detta forskningsområde och som skulle ge ett bättre kunskapsunderlag för beslut som krävs för en vidare utveckling av regleringen av de olika ländernas spel- och lotterimarknader.

Jag yrkar därmed bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Kent Olsson (den konservative gruppen, m):
Fru president! I onsdags i förra veckan hade Lars Wegendal och jag i den svenska riksdagen en stor debatt kring spel och spelmonopol. Jag kan inte förstå varför detta helt plötsligt har blivit en nordisk fråga. Det här är på något sätt en nationell fråga, där man ska bestämma i de olika nationella parlamenten hur man ser på spel.

EU-kommissionen har haft uppfattningar gentemot de olika nationella parlamenten om vad man tycker i den frågan. På EU-sidan är det så, som Lars Wegendal sade, att kommissionären tycker att detta ingår inom ramen för EU:s tjänstedirektiv. Vi väntar på vad som så småningom kommer att ske kring de utländska spelbolagen.

Från den moderata delen av den konservativa gruppen tycker vi att det här är en nationell fråga. Vi vänder oss också mot det spelmonopol som finns. Vi tycker att det ska ges möjligheter

att släppa in utländska spelbolag. I det här fallet talar jag enbart om Sverige. Det är en synpunkt som man kan diskutera. Utifrån vår synpunkt har vi sagt så här: Det finns redan spelbolag inne, och varför ska man då göra det undantag som föreslås i detta?

Från den moderata partigruppen skulle jag vilja ha till protokollet att vi anser att punkt nummer 1 och punkt nummer 2 inte bör finnas med utan ska utgå. Jag kommer dock inte att yrka på att vi ska ha någon votering i den här frågan. Det är så som vi ser det från moderata samlingspartiet.

Lars Wegendal (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Den fråga Kent Olsson tar upp är känslig i den konservativa gruppen – det förstår jag.

Som jag sade i mitt anförande är samtliga regeringar i Norden överens om att man själva vill reglera den här marknaden. Det finns konservativa partier i dessa regeringar som står upp för den reglerade spelmarknaden, så det är egentligen bara det moderata partiet i Sverige som står upp för att släppa den här regleringen fri. Det är naturligtvis ett bekymmer.

Jag tycker att det här är en nordisk fråga. Jag ser Nordiska rådet som ett sätt att stärka norra Europa som en region, och då ska vi kunna agera gemensamt även i den här typen av frågor.

Kent Olsson:
Jag kan inte begripa på vad sätt du ser detta som en nordisk fråga, Lars Wegendal. Det är en fråga för de enskilda länderna, helt och hållet. Det gäller hur vi vill göra i Sverige, hur vi vill göra i Norge och hur vi vill göra i Finland. Det finns ingenting i detta över huvud taget som är en övergripande nordisk fråga. Vi ska inte använda det nordiska samarbetet till att gå in specifikt i frågor som rör enskilda länder på det här viset.

Man kan sedan konstatera att det onekligen är så att moderaterna i Sverige har en annan åsikt i denna fråga. I Sverige är vi dock inte ensamma om att ha den åsikten, som Lars Wegendal vet – det är fler partier än vi som har den.

Samtidigt tycker jag att man får se verkligheten; det går inte att ta bort den verklighet som finns. Det finns i dag utländska spelbolag inne på marknaden. Utländska spelbolag har 84 procent av Internetmarknaden i Sverige.

Lars Wegendal:
Fru president! Som jag tidigare sade finns det en stark nordisk samsyn kring dessa frågor. Jag och utskottet ser det inte som något negativt att Nordiska rådet och de nordiska regeringarna agerar på ett samlat sätt gentemot EU-kommissionen. Det här är naturligtvis oerhört stora ekonomiska frågor, och där finns påtryckningar från alla håll och kanter när det gäller EU-kommissionens framtida ställningstagande.

Jag tycker också att det är stimulerande att se att de nordiska riksidrottsförbunden och de olympiska kommittéerna i ett uttalande från den 24 september i Oslo stod upp för de reglerade spelmarknaderna i de nordiska länderna och betydelsen av att den här regleringen tas utanför EU:s tjänstedirektiv.

Kent Olsson:
Det jag vill göra fullständigt klart, när man talar om riksidrottsförbunden i de olika länderna, är att vi från vår sida har garanterat att de pengar som idrotten får kommer att komma idrotten till nytta även i framtiden, genom att vi talar om att man ska ha någon form av licensförfarande för bolagen. Att blanda in att idrotten inte skulle få sina pengar tycker jag därför är helt felaktigt. De kommer att få dem på samma sätt som nu. Jag tycker att det är viktigt att poängtera det. Vi kan ändå inte komma ifrån att åtminstone i Sverige får idrotten 1 till 1,5 miljarder. Men man tjänar 3,6 miljarder, så över två miljarder går direkt in till statskassan. Det här är alltså inte enbart med tanke på idrottens behov som vi har ett statligt spelmonopol.

På samma sätt kan man säga att vi framför allt i Sverige satsar oerhört lite pengar för de människor som har bekymmer med att spela för mycket. I den delen i betänkandet håller jag med Lars Wegendal. Där satsas det väldigt lite pengar. Men man satsar enorma pengar på marknadsföringen av lotterier. Det är inte enbart till fromma för idrotten, utan mer till fromma för statskassan.

Ole Stavad (den sosialdemokratiske gruppen, S):
Jeg vil på ingen måde blande mig i, hvilke regler man skal lave for spil i Sverige eller i andre nordiske lande, men hoveddiskussionen her er: Er det et nationalt anliggende, eller skal det være det indre markeds regler, eller skal det ind i det nye servicedirektiv? Her mener jeg, at vi har fælles nordisk interesse i at fastholde, at det er et nationalt anliggende.

Ser vi på, hvordan vi i vore nordiske lande finansierer frivillighedssektoren, så er det kendetegnende, at netop fordi vi har frihed til at lave national lovgivning, det vil sige fastholde, at vi finansierer og understøtter frivillighedssektoren ad den vej, har vi nogle muligheder, som vi vil miste.

Jeg vil godt sige til Kent Olsson, at hvis han mener, at der er for meget reklame for spil i dag, og han åbner for de internationale spillevirksomheder, så vil han se reklame. Så vil han se, at de penge, der i dag går enten i statskassen eller til frivillighedssektoren, i stor udstrækning i stedet for vil blive brugt til reklame og til overskud i nogle private internationale virksomheder.

Martin Saarikangas (den konservative gruppen, saml):
Fru president! Det här en oerhört viktig fråga när det gäller kultur och idrott. Det är klart att detta är en nationell fråga. Om vi i detta direktivfall skulle ge ett lillfinger åt aktörer som försökte komma in på våra nationella marknader skulle det vara en katastrof för kultur och idrott. Jag var sex år ordförande i Finlands idrottsförbund och jag vet att det för Finlands del skulle betyda två miljarder varav 25 % för sporten. Om vi skulle ge rätt utåt som skulle betala provision skulle vi få bara en bråkdel av dessa pengar, och resten skulle vi vara tvungna att finansiera via budgeten. Vi ska hålla detta samman. Jag stödjer förslaget.

Kent Olsson (den konservative gruppen, m):
Fru president! Jag vill bara poängtera en sak när Ole Stavad talar om reklamen. Jag vill be Ole Stavad titta i svenska tidningar och se den aggressiva reklam som det svenska spelmonopolet i dag gör. Man kan inte göra mer reklam än det svenska spelmonopolet gör. Efter en stor vinst på 100 miljoner gör man två helsidors reklam i Aftonbladet och Expressen, de stora tidningarna: Även du har chansen att vinna! Om inte det är att göra mycket reklam, vet inte jag vad det är att göra mycket reklam. Dessutom erbjuder man folk, framför allt kvinnor, att spela nästan gratis och få middagar på kasino för att de ska komma och spela. Det är aggressiv reklam.

Lars Wegendal (den sosialdemokratiske gruppen):
Fru president! Jag vill bara så här i slutänden konstatera att det finns ett oerhört starkt stöd både bland parlamentariker och bland de nordiska regeringarna för att länderna själva ska få reglera sina spel- och lotterimarknader. Som jag ser det, står de svenska moderaterna oerhört isolerade i sin uppfattning även inom den konservativa gruppen i Nordiska rådet, och det gläder mig.

Ragnar Erlandsson (midtengruppen, ÅC):
Fru president! Landskapslagen om lotterier och landskapsförordningen om Ålands Penningautomatförening reglerar i princip all lotteri- och spelverksamhet som kan ske i landskapet Åland och ombord på passagerarfartyg med hemort på Åland. Spelet på Åland regleras i princip ungefär på samma sätt som i Finland, och Åland fungerar som ett eget spelland i Norden. Detta medför ett stort ansvar i att utveckla spelverksamheten så att den sker i enhetlighet med gällande

lagstiftning. Spelets avkastning används uteslutande till stöd för idrott, kultur och social verksamhet på Åland. Spelet bedrivs med iakttagande av de risker som finns för ett spelberoende. Broschyrer om spelets risker har utarbetats och utdelats på alla möjliga spelplatser.

På Åland verkar bara ett spelbolag, Ålands Penningautomatförening, PAF, som ägs av ett antal större humanitära föreningar men verkar under strikt kontroll av Ålands landskapsregering.

PAF distribuerar spel även digitalt över Internet och via mobiltelefon. Så gör många spelbolag i världen. Den nya tekniken känner som bekant inga landsgränser; följaktligen kan spelare också utanför Åland ta del av PAF:s digitala spel.

Detta har lett till en mindre konflikt mellan PAF och de finländska myndigheterna. Högsta domstolen har slagit fast att den marknadsföring som PAF bedrev i riket Finland åren 2000–2001 var olaglig. Efter år 2001 upphörde PAF med sin marknadsföring i Finland, men det oaktat deltar många finländare i PAF:s spel på liknande sätt som man tar del av andra utländska aktörers spel.

Trots att PAF upphört med marknadsföringen i Finland väcker ändå det spel som bedrivs på Åland irritation, medan det spel som andra utlandsbaserade bolag möjliggör för finländare förefaller att vara helt acceptabelt.

Men detta är inte poängen i mitt anförande, utan det är svårigheten i att förmå EU att godkänna de nuvarande nationella monopolen där lagstiftningen historiskt huvudsakligen är motiverad av ekonomiska skäl. Lotterilagen i Finlands definition av ett lotteri är "verksamhet som bedrivs i syfte att skaffa medel". Avkastningen skall politikerna använda för att stöda ändamål som annars borde betalas med skattemedel. Tyvärr är den motiveringen i direkt strid med EU:s grundfördrag. Monopol får inte upprätthållas med ekonomiska motiveringar.

Min slutsats blir att de nordiska spelländerna borde lära av den åländska spellagstiftningen och sedan ta sig an EU för att få kulturutskottets rekommendationer förverkligade.

Risto Kuisma (den sosialdemokratiske gruppen, sd):
Arvoisa puheenjohtaja! Ahvenanmaan puheenvuorossa edellä tuli ilmi, että Ahvenanmaan ja Suomen välillä on ongelmia, koska Ahvenanmaa rikkoo pelimonopolia. Se on hyvin vahingollista siinä mielessä, että se syö pohjaa siltä käsitykseltä, että kansallisesti on pelimonopoleja, niin kuin on Suomessakin ja Ahvenanmaalla.

Tämä kiista voi tietysti tuntua pieneltäkin, mutta kuitenkin se on laajemminkin ehkä kipein erimielisyys Suomen ja Ahvenanmaan hyvissä suhteissa. Olisi tietysti toivottavaa, että kun me itse kannatamme ja puolustamme kansallisia pelimonopoleja, myös huolehtisimme, että emme itse niitä riko eikä myöskään Ahvenanmaa sitä tekisi.

Risto Kuismas tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! Av Ålands inlägg här innan framgick det att det finns ett problem i relationerna mellan Åland och Finland, eftersom Åland bryter mot spelmonopolet. Det är mycket skadligt i den bemärkelsen att det underminerar uppfattningen, att det existerar nationella spelmonopol, såsom i Finland och på Åland.

Tvisten kan verka marginell, men frågan är för tillfället den svåraste i de i övrigt goda relationerna mellan Finland och Åland. Det vore naturligtvis önskvärt att vi, i och med att vi själva driver och försvarar nationella spelmonopol, ser till att vi inte själva bryter mot dem och att inte heller Åland gör så.

Ragnar Erlandsson:
Som framgick av mitt anförande skedde lagstridig marknadsföring av spelverksamheten på Åland 2000–2001, men nu har Åland upphört med den marknadsföringen. Vi har i stället under årens lopp sökt samarbete och samverkan för att nå en lösning som man också är nöjd med både på Åland och i riket. Därmed vill vi från Ålands sida undanröja denna helt onödiga konflikt. Problemet är sedan hur man ska i de nordiska länderna förhålla sig till utländska aktörer som kommer in i bilden. Vi vet att det strömmar in spelmöjligheter som ökar oerhört i våra nordiska länder. Här tror jag att vi har ett särskilt ansvar för att också utveckla spel på Internet i våra nor-

diska länder så att vi behåller greppet om spelen och framför allt håller den finansiella stödmöjligheten i våra länder.

Lyly Rajala (den konservative gruppen, saml):
Arvoisa puheenjohtaja! Pyysin tämän puheenvuoron siitä syystä, että halusin vähän piristää ja herättää meidän aamuisia silmiämme.

Joku viisas on sanonut, että ei ole ongelmia, on vain järjestelykysymyksiä. Kuten olemme kuulleet täällä, Ragnar Erlandsson Ahvenanmaan edustajana on kertonut, että heillä on oma veikkausraha-automaattijärjestelmänsä Penningautomatföreningen, PAF. Heidän kanssaan meillä Suomessa oli vähän vaikeuksia, niin kuin tuossa kuulimme. Tämä vaikeus kärjistyi – siis ei ole ongelmia, on vain järjestelykysymyksiä – vuosi sitten, kun Ahvenanmaan ainoa jalkapallojoukkue IFK Mariehamn nousi niin sanottuun Veikkausliigaan, joka on jalkapallon korkein sarja Suomessa. Kas kummaa: Heidän suurin tukijansa eli sponsorinsa oli nimenomaan PAF, heidän oma veikkausjärjestelmänsä, ja mantereella tämä jalkapalloliiga on nimeltään Veikkausliiga, jonka suurin sponsori on taas Suomen Veikkaus.

Mitä tapahtuikaan? Aina kun IFK Mariehamn tuli mantereelle pelaamaan, tämä PAF-mainos teipattiin heidän paidoistaan yli. Näin se menee. Ei ongelmia, vain järjestelykysymyksiä.

Olen ehdottomasti tässä rahapeliasiassa sitä mieltä – kuten täällä myös Martin Saarikangas on sanonut vanhana rahapelien rahankerääjänä ja urheilujohtajana monien muiden tehtäviensä lisäksi – että pitäkäämme tämä kansallisella tasolla. Olen sitä mieltä, että niin kauan kuin kaikki Pohjoismaiden neuvoston jäsenmaat eivät kuulu EU:hun, pitäkäämme jotkut asiat omalla kansallisella päätäntätasolla niin kauan kuin se on mahdollista.

Lopuksi, niin kuin joku on sanonut, Khartago olisi hävitettävä, mutta minun mielestäni rahapelien ja taksien olemassaolo täytyy säilyttää kansallisella tasolla. Siitä meillä on, Kent Olsson Ruotsista, erinomainen esimerkki, kun taksit vapautetaan. Yritäpä mennä Tukholmaan etsimään turvallista taksia. Suomessa se on mahdollista, koska saamme vielä kansallisesti sen päättää.

Lyly Rajalas tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! Jag bad om ordet eftersom jag smått ville piggna till och väcka våra morgontunga ögon.

Någon vis person har sagt att det inte finns problem, endast arrangemangsfrågor. Såsom vi fått höra här har Ragnar Erlandsson som åländsk representant berättat att de har ett eget tips- och penningautomatsystem Penningautomatföreningen, PAF. Med dem hade vi i Finland vissa problem, såsom vi fick höra. Dessa problem tillspetsades – alltså inga problem, endast arrangemangsfrågor – för ett år sedan då den enda åländska fotbollsklubben IFK Mariehamn steg till den så kallade Tipsligan, som är den högsta fotbollsserien i Finland. Det var som tusan: deras största understödare eller sponsor var just PAF, deras eget tipssystem, och på fastlandet heter denna fotbollsliga Tipsligan, vars största sponsor är åter det finländska tipsbolaget Veikkaus.

Och vad hände? Alltid då IFK Mariehamn spelade på fastlandet täcktes PAF-reklamen på spelarnas skjortor. Så går det. Inga problem, endast arrangemangsfrågor.

I denna tipsspelfråga är jag absolut av den åsikten – såsom även Martin Saarikangas sagt här som en gammal insamlare av hasardspelspengar och idrottsledare i tillägg till sina otaliga andra uppdrag – att låt oss hålla den på nationell nivå. Jag anser att så länge som alla medlemsländer i Nordiska rådet inte tillhör EU, låt oss hålla vissa frågor på egen nationell beslutsnivå så länge som möjligt.

Avslutningsvis, såsom någon har sagt, Karthago bör förstöras, men jag anser att frågorna om hasardspel och taxi bör behållas på nationell nivå. Vi har ju, Kent Olsson från Sverige, ett utomordentligt exempel av liberaliseringen av taxitrafiken. Försök finna en trygg taxi i Stockholm. I Finland är det möjligt eftersom vi får fortfarande besluta om det nationellt.

Debatten om A 1361/kultur ble avsluttet.

Rådet bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av A 1361/kultur – Rek. 21/2005.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

15. Ett Norden för alla – handikappolitik

Dokumentasjon

B 237/velferd Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram

A 1344/välfärd Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och- författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade

Rek. 5/2003 Pensioner och förtidspensionering

B 237/velferd Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att godkänna förslaget om Design för Alla – ett nordiskt handlingsprogram

A 1344/välfärd Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* kartlägga hur de olika handikapplagarna och bestämmelserna tillämpas på psykiskt sjuka
2) *att* utreda hur psykiskt sjuka kan ges samma förutsättningar som somatiskt handikappade med tanke på hur lagarna tillämpas

Rek. 5/2003 Pensioner och förtidspensionering

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* se över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträva en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna
2) *att* förenkla proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering så att undersökning och beslut görs i ett land istället för i berörda länder. På sikt bör regelverken om förtidspensionering de nordiska länderna emellan harmoniseras

Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd)

Samarbetsminister **Berit Andnor** Nordisk Ministerråds talskvinne B 237/välfärd:
Fru president! Visionen om *Design för alla*, universiell utformning, handlar om miljö, produkter och tjänster och om att dessa redan från början ska vara genomtänkta till form och funktion för att passa så många människor som möjligt – unga som gamla, män som kvinnor, funktionshindrade och icke-funktionshindrade.

Det handlar om att se att människors funktionsförmåga inte är någonting statiskt utan förändras över tid. Med ett *Design för alla*-tänkande vidgas målgruppen från genomsnittsmänniskan till att se den mångfald som vi människor faktiskt utgör.

Traditionellt har vi sett tillgänglighet som frågor som endast berör personer med funktionshinder. Det är viktigt, tycker jag, att vi ser det här bredare. Samhällsfunktioner och produkter måste passa oss alla. Inte minst demografin kommer att kräva detta. Vi blir alltfler äldre och därmed alltfler med sämre funktionsförmågor. Design för alla är därför en del i den nordiska strategin för hållbar utveckling.

Många människor stöter på hinder i sin vardag – hinder som inte hade behövt finnas om vi redan från början hade designat produkter och tjänster på ett bättre sätt. Det handlar om att tillgänglighet för alla ska komma in som en naturlig del i arkitektur, samhällsplanering, produktutveckling och service. Ytterst är detta en fråga om livskvalitet, jämlikhet och demokratiska rättigheter. Det är en bra politik, såväl ekonomiskt och socialt som miljömässigt, att föra in ett tydligt *Design för alla*-perspektiv i all planering och utformning av våra städers rum, byggnader och infrastruktur.

Att tvingas ändra i efterhand, så kallat handikappanpassande, är dyrare och leder till sämre lösningar. Utbildning, arbete och kultursatsningar får inte utestänga en del av oss utan ska tvärtom öppnas för fler.

Sektorsansvaret är en grundläggande princip i de nordiska ländernas handikappolitiska arbete. Det kan handla om allt, från hur vi utformar våra högskolor så att alla kan delta i undervisningen till att de utredningar vi tillsätter också undersöker hur situationen är för personer med funktionshinder. Så ska det naturligtvis vara också i det nordiska arbetet.

Vi har nu ett handlingsprogram, *Design för alla*. En bärande princip i handlingsprogrammet är sektorsansvaret. Huvudpunkterna i programmet skulle jag vilja nämna.

Först och främst ska personer med nedsatt funktionsförmåga vara ett genomgående tema i Nordiska ministerrådet från och med nästa år, och alla politikområden har ett eget ansvar vid utarbetande och genomförande av egna handlingsplaner.

Nordiska handikappolitiska rådet ska vara med i arbetet när det handlar om att utarbeta centrala styrdokument. Även de nordiska institutionerna får ett eget ansvar för genomförandet av handlingsplanen. *Design för alla* ska beaktas i alla tillämpliga situationer i Nordiska ministerrådets sekretariat. När det gäller informationsmaterial och utbildningspaket ska allt sådant utarbetas så att vi får en bra information.

Tillgängligheten i de nordiska institutionerna ska ökas när det gäller både lokaler och material. Våra nordiska välfärdssamhällen ligger vart och ett långt framme i arbetet för att öka tillgängligheten för alla. *Design för alla* ger en sektorsövergripande men ändå tydlig handikappolitisk profil i det nordiska samarbetet. Det är också bra att Nordiska handikappolitiska rådet kommer in tidigt och kan driva på detta mycket viktiga nordiska samarbetsprojekt.

Vi har också med stor tillfredsställelse kunnat notera att det norska ordförandeskapet kommer att lägga vikt vid uppföljningen av den nordiska handlingsplanen *Design för alla*. Med det nordiska handlingsprogrammet och de olika aktiviteter som pågår nationellt kan vi se fram emot en mycket spännande utveckling i Norden under de kommande åren.

Arja Alho, Velferdsutvalgets talskvinne B 237/velferd:
Fru president! Själva idén om ministerrådsförslaget *Design för alla* är att samtliga nordiska länder bygger sin politik rörande personer med funktionshinder på FN:s standardregler. För att främja målsättningarna i dessa regler måste tillgängligheten i samhället för denna grupp bli bättre.

Välfärdsutskottet pekar i sitt betänkande över förslaget på vikten av att det nordiska samarbetet agerar som föregångare inom detta område för att en utveckling ska ske, och att ministerrådets institutioner och sekretariat har en väl genomarbetad och fungerande strategi.

Utskottet vill framhålla vikten av att information och kommunikation även skall vara anpassad till alla grupper i samhället och inte bara den fysiska miljön.

"Design for alla – nordisk handlingsplan 2005-2007" innebär bland annat att i en överordnad strategi skall personer med funktionshinder vara ett genomgående tema i ministerrådet från år

2006; alla sektorers ministerråd bör säkra ett *Design för alla*-perspektiv när man uppdaterar eller lägger fram nya handlingsplaner och arbetsprogram. Vidare skall de enskilda ministerråden synliggöra uppföljningen av handlingsplanen i sina budgetar så att alla nya initiativ med budgetkonsekvenser för berörda institutioner skall preciseras, att sektorsansvarsprincipen ligger till grund för ministerrådets hantering av frågor och arbete knutna till personer med funktionshinder. Principen om design för alla skall värderas i alla relevanta frågor i ministerrådssekretariatet.

Det är samhällets ansvar att se till att alla människor har samma möjligheter att kunna leva och fungera i ett samhälle. Samhället måste vara tillgängligt för alla medborgare oavsett funktionsnedsättningar. Det finns många brister som innebär att människor med funktionsnedsättning inte kan delta i samhället på lika villkor; i inom- och utomhusmiljöer, i informations- och kommunikationskanaler, i den allmänna kunskapen om funktionshinder och situationen för människor med funktionshinder.

Vi vet att uttrycket "Good design enables – bad design disables" stämmer. Det betyder att miljöer, byggnader, tjänster och produkter ska vara tillgängliga och användbara för alla människor – oavsett storlek, styrka och funktionsförmåga – så långt detta över huvud taget är möjligt. Tillgänglighets- och användbarhetsaspekter ska finnas med redan i planeringsskedet.

Den svenska Handikappombudsmannen ger ett beskrivande exempel på vad *Design för alla* konkret kan innebära, nämligen automatiska dörröppnare. I många situationer har människor glädje av automatiska dörröppnare: småbarnsföräldern som kommer med barnvagnen, personer som just storhandlat eller den som just kommit tillbaka från en resa och har mycket bagage.

Välfärdsutskottet anser att Norden borde vara och även kan vara en föregångsregion när det gäller stöd till personer med olika handikapp och friheten att röra sig när man vill och vart man vill.

Norden är för alla och därför föreslår välfärdsutskottet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att godkänna förslaget om Design för alla, ett nordiskt handlingsprogram.

Landstyremand for social- og sundhedsanliggender **Hans Pauli Strøm**:
Fru præsident! Titlen på handlingsprogrammet for den nordiske handicappolitik, "Design for alle", indebærer en vision og en målsætning om at skabe et samfund for alle. Det er udtryk for et ønske om en politik på området, som øger bevidstheden og kundskaberne på alle niveauer og øger tilgængeligheden; så vil barriererne blive brudt ned.

Det færøske landsstyre har valgt at prioritere dette område højt, og det markeres også i landsstyrets politiske strategi "Vision 2015". Landsstyret ønsker at formulere en strategi for handicappolitikken, som fokuserer på disse indsatsområder: tilgængelighed, sektoransvar, boligpolitik, arbejdsmarked og rehabilitering. Dette arbejde er meget omfattende, og eftersom det ikke er muligt for os med vore ressourcer at satse samtidig på alle områder, er vi nødt til at prioritere, og jeg har valgt at starte med at koncentrere indsatsen om tilgængelighed til og behandlingsmuligheder for rehabilitering.

I sidste måned vedtog landsstyret, at hensynet til tilgængelighed skal integreres i alle sektorer. Denne vedtagelse tog afsæt i FN's standardregler om lige muligheder for alle personer, som er funktionshæmmede. Vi ønsker, at Færøerne skal være for alle, at alle skal have lige muligheder for at udfolde sig, og at personer med nedsat funktionsevne får mulighed for at deltage aktivt i samfundslivet på lige fod med alle andre. Dette er en menneskeret, og det er et demokratisk problem, når dette ikke kan lade sig gøre på grund af strukturelle barrierer.

I september afholdtes en nordisk konference på Færøerne om tilgængelighed for funktionshæmmede. Her blev der lagt vægt på, at et tilgængeligt samfund skabes gennem reelle tiltag, som bør være en naturlig del af produktdesign, arkitektur, samfundsplanlægning og service. Beslutningstagere og planlæggere bør altid stræbe efter løsninger, som er tilgængelige for så mange som muligt; dette vil også mindske behovet for, at der senere skal laves nødvendige tilpasninger.

Arbejdet med at forbedre behandlingsmulighederne, især ved rehabilitering, er begyndt, og jeg har i den forbindelse nedsat et udvalg, som skal komme med forslag til, hvordan dette skal organiseres. Det skal ske i det kommende år. Handlingsplanen pointerer vigtigheden af kompe-

tenceudvikling, kompetencemiljø og erfaringsudveksling mellem landene på dette område. Fra færøsk side ønsker vi at tilslutte os dette, for på grund af vore ressourcemæssige begrænsninger er det af særlig stor vigtighed for os at kunne være med. Herigennem kan vi få del i den nødvendige viden og hente inspiration til vort fortsatte arbejde på området.

Arnbjörg Sveinsdóttir (den konservative gruppen, Sj.):
Fru Præsident! Norden bygger på en grundlæggende vision om integration landene imellem, om grænsenedbrydning og samarbejde imellem de nordiske lande og de nordiske borgere. Handlingsplanen "Design for alle" sigter på ligestilling, demokratiske rettigheder og livskvalitet: grundlæggende nordiske værdier.

Ligestilling og demokratiske rettigheder er helt afgørende at støtte og værne om, men ligestilling er ikke i den praktiske verden en selvfølgelighed for alle. Ligestilling betyder mulighed for alle for at deltage på lige fod, mulighed for at have kendskab til og være en del af det politiske og folkelige arbejde i Norden. Derfor er det afgørende, at vi i nordisk regi arbejder for tilgængelighed for alle.

Vi konservative finder, at det er afgørende, at Nordisk Råd kan gå foran og sikre tilgængelighed for personer med funktionshindringer. Derigennem støtter og inspirerer det nordiske samarbejde både de nordiske lande og andre organisationer.

Vi finder det særlig relevant, at der i handlingsplanen fokuseres på, at information og kommunikation inden for det nordiske samarbejde tilpasses funktionshæmmede, så de også kan følge det nordiske arbejde trods nedsat syn eller hørelse.

Debatten om B 237/velferd ble avsluttet.

Pensioner och förtidspensionering (Rek. 5/2003)

Arja Alho, Velferdsutskottets talskvinne Rek. 5/2003:
Välfärdsutskottet har tagit del av ministerrådets meddelande om rådets rekommendation 5/2003 som berör pensioner och förtidspensionering, en angelägenhet som är mycket aktuell i Norden nu och ännu mera inom en snar framtid.

Utskottet har fäst uppmärksamhet vid att den tidigare nordiska samarbetsministern, ambassadör Ole Norrback, konstaterade i sin rapport "Nordbornas rättigheter" att Norden bör kunna fungera som en föregångare och avlägsna mycket av de skillnader som ger upphov till stort missnöje hos medborgarna. En av de saker som Norrback pekar på i sin rapport är att det nordiska avtalet om undvikande av dubbelbeskattning år 1996 är mycket detaljerat och omfattande. Avtalet innebär att en inkomst från ett nordiskt land som utbetalas till en person bosatt i ett annat nordiskt land beskattas enbart en gång.

Nordiska ministerrådets meddelande tar den gemensamma princip som finns i det nordiska skatteavtalet om att pensioner endast beskattas i utbetalarstaten men med skillnader vad gäller progressionsuppräkning. Norge och Finland tillämpar denna ordning medan Sverige genom en särskild bestämmelse i skattelagstiftningen har slopat utlandsinkomsternas progressionseffekt. Detta handlar inte om att de nordiska länderna tillämpar det nordiska skatteavtalet på olika sätt, utan om att ländernas interna skattelagstiftning i denna del är olika.

Vidare beskriver Nordiska ministerrådet att finansieringen av socialförsäkringar, inklusive pensioner, skiljer sig åt mellan de nordiska länderna och att det även finns skillnader i ländernas lagstiftning när det gäller beskattningen av pensioner. I det gällande skatteavtalet mellan de nordiska länderna finns en gemensam princip om att pensioner endast ska beskattas i utbetalarstaten.

Vid de nordiska finansministrarnas möte den 20 maj detta år lades en statusrapport fram som omfattar översikter över, dels de problem som inte kunde lösas inom ramen för ett nytt skatteavtal, dels de problem som var förknippade med utformningen av nuvarande skatteavtal.

I rapporten konstateras när det gäller pensioner att den inte tar ställning till om beskattning av pensioner som huvudregel ska ske i hemlandet eller boendelandet, men att reglerna bör vara

lätta att förstå och att så långt det är möjligt delad beskattning inte leder till större beskattning än om det skett i hemlandet. Arbetsgruppen föreslår med anledning av detta att man överväger ett borttagande av progressionsberäkningen för nordiska pensionärer.

Det är de enskilda länderna som avgör frågan om vilken metod för skattelindring som används för att upphäva dubbelbeskattning. Skatteavtalet ger möjlighet att använda en progressionsberäkning men det är det enskilda hemlandets interna bestämmelser som avgör hur denna progressionsberäkning ska användas. Det är således inte en skatteavtalsfråga utan en fråga om interna regler i de enskilda länderna. De nordiska länderna har valt olika metoder för genomförande av progressionsberäkningarna.

Det är uttryckligen detta som välfärdsutskottet menar att det på det nordiska planet måste utarbetas en gemensam syn och en lösning på problemet. En medborgare från ett nordiskt land som intjänat och får sin pension från ett annat nordiskt land ska inte behöva drabbas av att de olika länderna tillämpar olika interna regler för progressionsberäkningarna.

Med dessa synpunkter vill jag på utskottets vägnar föreslå att den rekommendation som nu föreligger inte avskrivs.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Fru president! Vi måste komma ihåg att på 60- och 70-talet flyttade från Finland till Sverige mer än 300 000 människor. Så kallade stora åldersklasser börjar bli pensionerade inom de närmaste åren. Pensionärsfrågan är ett växande problem mellan nordiska länder. Vi har en bra princip som Arja Alho just berättade om. Pensionärerna måste beskattas endast i utbetalarstaten. Så gör också i praktiken Sverige. Nu måste också Finland och Norge behandla pensionärer enligt samma princip. Detta skulle lösa hela problemet. Staterna måste ju förstå att världen har förändrats. Nuförtiden jobbar människorna under sin arbetskarriär i många olika länder. Det är mycket komplicerat, jag tror att det är nästan omöjligt, att räkna ihop alla de pengar som människorna har skaffat i olika länder i Europa eller runt världen.

Eilen oli puhe Gotlannin kassasta ja siitä, että Ruotsissa eläkepäätökset viivästyvät. Kun maailma muuttuu tällaiseksi, niin kerta kaikkiaan me emme voi enää toimia sillä tavalla, että keräämme kaikista maailman maista yhteen ihmisten työurat ja laskemme niistä eläkkeet yhteen. Meidän on mentävä siihen ja otettava se periaate, jonka valiokunta tässä edellä kertoi, että kerta kaikkiaan jokainen maa ottaa verot omasta eläkkeestään ja ihminen saa sen eläkkeen sitten tällä tavalla. Minusta tätä valiokunnan linjaa pitää vahvistaa.

Kerta kaikkiaan pitäisi muuttaa velvoitteeksi Pohjoismaissa se, että ne ottavat käytäntöön Ruotsin mallin, että vain yhdessä maassa maksetaan eläkkeestä verot ja tämä yhteensovittaminen ja -laskeminen lopetetaan mahdottomana järjestelmänä.

Simo Rundgrens tal i svensk oversettelse:
Fru president! Vi måste komma ihåg att på 60- och 70-talet flyttade från Finland till Sverige mer än 300 000 människor. Så kallade stora åldersklasser börjar bli pensionerade inom de närmaste åren. Pensionärsfrågan är ett växande problem mellan nordiska länder. Vi har en bra princip som Arja Alho just berättade om. Pensionärerna måste beskattas endast i utbetalarstaten. Så gör också i praktiken Sverige. Nu måste också Finland och Norge behandla pensionärer enligt samma princip. Detta skulle lösa hela problemet. Staterna måste ju förstå att världen har förändrats. Nuförtiden jobbar människorna under sin arbetskarriär i många olika länder. Det är mycket komplicerat, jag tror att det är nästan omöjligt, att räkna ihop alla de pengar som människorna har skaffat i olika länder i Europa eller runt världen.

Igår var det tal om kassan på Gotland och om hur sena svenska pensionsbeslut är. Då världen blir sådan här kan vi helt enkelt inte längre göra så att vi samlar människors arbetskarriär från alla länder i världen ihop och räknar pensionen utifrån det. Vi måste börja tillämpa den princip, som utskottet här tidigare redogjorde för, att varje land helt enkelt uppbär skatt på den egna pensionen och människor får den pensionen sedan på detta sätt. Jag anser att utskottets uppfattning bör understödas.

Det borde helt enkelt göras obligatoriskt för de nordiska länderna att börja tillämpa den svenska modellen, det vill säga att det betalas skatt på pensionen endast i ett land samt att denna sammanslagning och sammanräkning avslutas eftersom systemet inte fungerar.

Samarbetsminister **Berit Andnor**:
Jag förstår den frågeställning som tas upp, som jag har mött vid ett flertal tillfällen.
Men jag vill också betona, precis som sades tidigare av representanten från välfärdsutskottet, att det här handlar om respektive lands skattelagstiftning, som har sina skatteskalor utformade på olika sätt.

När det gäller samordningen av de sociala rättigheterna är ju de till för den enskilda personens skull, nämligen att man inte ska gå miste om några rättigheter. Detta regleras, för oss som är med i Europeiska unionen, genom en särskild förordning som innebär att man utgående från den enskilda personen ska ta till vara hans eller hennes rättigheter, lägga samman dem och kunna skapa en helhetsbild.

Själva utgångspunkten är alltså att det ska vara till skydd för den enskilda personen. Det här regleras, som jag sade, genom en förordning inom Europeiska unionen. Det är därför som man samlar ihop de rättigheter som du som enskild person har, när man lägger fast pensionsbesluten till exempel.

Jag vill bara säga det, att mycket av den här frågan handlar om skattelagstiftningen i Finland och Norge, till exempel, och det är min uppfattning att detta är en fråga som får hanteras i varje parlament.

Debatten om Rek. 5/2003 ble avsluttet.

Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och- författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd)

Ilkka Taipale, Velferdsutvalgets talsmann A 1344/välfärd:
Fru ordförande! Välfärdsutskottet har behandlat ett medlemsförslag som berör anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta alla psykiskt sjuka och handikappade.

Förslaget innebär att kartlägga hur de olika handikapplagarna och -bestämmelserna tillämpas på psykiskt sjuka samt att utreda hur de psykiskt sjuka kan ges samma förutsättningar som somatiskt handikappade med tanke på hur lagarna tillämpas.

Förslaget pekar på att de psykiskt sjuka har en sämre social position i Norden än andra stora handikappgrupper. En av de viktigaste bidragande faktorerna är den historiskt betingade uppdelningen mellan kroppsligt och själsligt sjuka och den tydliga dualism som denna indelning fått inneburit i lagstiftningen.

Vidare pekar förslaget på att psykiskt sjuka inte har samma stöd som andra handikappgrupper i omsorgslagstiftningen, speciellt i Finland. I Finland finns det också andra författningar om handikappade som inte tillämpas på psykiskt sjuka, till exempel beträffande beviljandet av vårdtillägg med stöd av folkpensionslagarna.

Den socialdemokratiska gruppen, som står bakom förslaget, anser dock att detta är en internationell företeelse. FN:s handikappenhet i Wien befattade sig inte med handikappade ur psykiska hälsoaspekten, utan dessa ärenden hänfördes till WHO. Nordiska handikapprådet har inte alls behandlat psykiska sjukdomsärenden, och handikapprådet i Finland har först under de allra senaste åren börjat göra det. I olympiska spelen för handikappade finns det typiskt nog inga särskilda serier för psykiskt funktionshindrade.

Fru president! Välfärdsutskottet har behandlat förslaget vid flera av sina möten. Det har även utsänts på en remissrunda till berörda nordiska myndigheter och organisationer. Remissinstanserna ställer sig till stora delar positiva till medlemsförslaget, men det finns en viss skillnad mellan organisationernas och myndigheternas svar.

Sett ur myndigheternas synvinkel pekar svaren mer övergripande på att det inte lagstiftningsmässigt finns några skillnader mellan de båda grupperna.

De organisationer som avgett svar, och däribland framför allt brukarorganisationer, pekar dock på stora praktiska skillnader mellan att vara fysiskt och psykiskt handikappad och hur man som psykiskt sjuk blir olika behandlad.

Välfärdsutskottet anser att det finns starka skäl att göra en undersökning av förhållandena för dessa grupper i Norden.

Med dessa synpunkter vill jag på utskottets vägnar föreslå att en kartläggning kommer till stånd och yrkar sålunda bifall till utskottets förslag till rekommendation.

Fru president! Till exempel i Finland finns mellan 4 000 och 6 000 sinnessjuka som bor i undermåliga omständigheter i privata och samhälleliga vårdhem. 4 procent av dem har toalett bredvid sitt rum och 5 procent kan laga mat i sitt hem. Ingen annan grupp i Finland lever under sådana omständigheter. Vi har 50 000 människor som är under 65 år och som lever på bara folkpension.

30 procent av dem är sinnessjuka eller utvecklingsstörda. De är alla fattiga, utom i Danmark för det finns, som Anders Fogh Rasmussen sade, inga fattiga i Danmark. Congratulations!

Line Barfod (den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):

Fru præsident! Jeg bliver nødt til først lige at sige til den foregående taler, at jeg ikke tror, at de mange i Danmark, der ikke altid har råd til at købe mad, vil være enige med statsministeren i, at der ikke er fattige i Danmark. Men det er nok en diskussion, vi skal tage på et andet tidspunkt.

Ligeværdighed bør være en grundlæggende værdi i Norden, men desværre er der stadig en stor forskelsbehandling mellem, om man har en psykisk eller en fysisk sygdom. Derfor støtter Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe klart det forslag, der ligger fra Velfærdsudvalget.

På sidste møde i Velfærdsudvalget i Karlstad havde vi en repræsentant for den svenske komité, der er i gang med at se på problemerne med psykiatrien i Sverige. Han fortalte, at han på et tidspunkt var blevet opsøgt af en pårørende, der havde fortalt, at hun to gange havde haft behov for at kontakte sundhedsvæsenet i akutte tilfælde.

Den ene gang havde hun ringet og fortalt, at hendes mand havde store smerter i brystet. Reaktionen havde været, om de selv kunne komme på sygehuset, eller der skulle sendes en ambulance.

Den anden gang, hun havde brug for at ringe, ringede hun og fortalte, at hendes søn havde det meget slemt, han havde selvmordstanker. Reaktionen var: Hvorfor er det ikke ham selv, der ringer?

Så længe vi har en sådan forskelsopfattelse af fysisk og psykisk sygdom, så længe der er stor forskel på, hvilken støtte man kan få afhængig af, om man har en fysisk eller en psykisk sygdom, så har vi ikke ligeværdighed på det her område i Norden. Derfor er det vigtigt, at vi nu starter med at få en undersøgelse af området. Fra vores gruppe håber vi, at den undersøgelse så vil blive fulgt op senere med en handlingsplan for, hvad man kan gøre, men også at vi politikere både fra Nordisk Råd og i hvert enkelt af parlamenterne går i spidsen for en holdningsændring, for det er en holdningsændring, der er nødvendig, hvis vi en dag skal opnå ligeværdighed mellem fysisk og psykisk syge.

Arnbjörg Sveinsdóttir (den konservative gruppen, Sj.):

Fru præsident. Et kort indlæg her. Vi konservative finder, at det er vigtigt at arbejde for at hindre uhensigtsmæssige lovmæssige aftaler, når det vedrører fysisk og psykisk handicappede, som kan have samme behov. Derfor støtter vi også en kortlægning af situationen i de nordiske lande som grundlag for en indsats på området. Vi må dog samtidig understrege, at der her er national lovgivning, som ligger uden for det nordiske arbejde, og at det ikke er hensigten at harmonisere lovgivningen i de nordiske lande. Tak, fru præsident.

Debatten om A 1344/välfärd ble avsluttet.

Rådet bifalt Velferdsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av B 237/velferd – Rek. 22/2005
Rådet bifalt Velferdsutvalgets forslag till rekommandasjon i anledning av A 1344/välfärd – Rek. 23/2005

Beslutning om Rek. 5/2003 behandles under dagsordenspunkt 17.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

12. Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Endringer i deltagerlisten
Marianne Carlström gjeninntok sin plass i sesjonen.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Dokumentsjon

B 233/medborgar Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006-2010

A 1366/medborger Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource

A 1371/medborger Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål

B 233/medborgar Ministerrådsforslag om jämställdhetsprogram 2006-2010

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre Nordisk Ministerrådsforslag om ligestillingssamarbejsprogrammet 2006-2010 (B 233/medborgar)

A 1366/medborger Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger)

Reservation

Den vänstersocialistiska gröna gruppen föreslår att

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vand i de nordiske landes lovgivning defineres og forvaltes som en fælles ressource, som det er en menneskeret at have adgang til og som er under offentlig kontrol og ikke gøres til genstand for kommerciel udnyttelse

at samarbejde aktivt i internationale forsamlinger, herunder EU, WTO og Verdensbanken for at vand defineres og forvaltes som en fælles ressource, som det er en menneskeret at have adgang til og som er under offentlig kontrol og ikke gøres til genstand for kommerciel udnyttelse

A 1371/medborger Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* tage initiativ til at undersøge, hvordan officiel tilladelse til et forlænget ophold for et offer for menneskehandel i et modtagerland påvirker opklaringen af bagmandsvirksomheden. Undersøgelsen bør indeholde indsamling af erfaringer fra andre europæiske lande og sammenligning af deres resultater

2) *at* inden for det uformelle samarbejdsforum for bekæmpelse af menneskehandel i den nordlige dimension, sætte fokus på følgende punkter:

   - informations- og erfaringsudveksling om de mest effektive virkemidler i arbejdet for at opsøge og finde frem til ofrene for menneskehandel
   - identificere og evaluere de beskyttelsestilbud der står til rådighed for ofrene, herunder ofrenes mulighed for at opnå beskyttelse på tværs af landegrænserne

Nordisk Råd ønsker at modtage en rapport om punkterne

Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006-2010 (B 233/medborgar)

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**, Nordisk Ministerråds talsmann B 233/medborgar:
Får jag börja med att hälsa från kulturminister Tanja Karpela som är förhindrad att närvara. Nordiska ministerrådet för jämställdhet har i över 30 år arbetat för att utveckla de nordiska samhällena mot större jämställdhet mellan könen. Det aktiva arbetet för jämställdhet är kännetecknande för de nordiska demokratierna. Att det finns mycket kvar att göra bevisades senast i måndags då de isländska kvinnorna strejkade för att uppmärksamma att det fortfarande finns stora löneskillnader mellan män och kvinnor.

Jämställdhet innebär att makt och inflytande fördelas jämnt och att kvinnor och män skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet.

Jämställdhetspolitik är en process som är i ständig förändring. Vi skall heller inte tro att en total jämställdhet föds över en natt. Det är en lång process som framförallt handlar om att förändra attityderna. Nordiska ministerrådet kommer att arbeta för att inkludera jämställdhetsområdets många olika aktörer i jämställdhetspolitiken.

Alla organ i Nordiska ministerrådet har ansvar för att ett könsperspektiv integreras i den egna verksamheten. Samarbetsministrarna har beslutat att Nordiska ministerrådets budget skall innehålla en analys om hur budgetmedel fördelas ur ett jämställdhetsperspektiv. Klara riktlinjer har nu utarbetats för kvinnors och mäns representation i de olika nordiska samarbetsorganen.

De nordiska ländernas jämställdhetsarbete är mycket omfattande, och det nordiska samarbetet kan inte beröra samtliga jämställdhetsområden. Jämställdhetsministrarna har därför valt att prioritera två teman i det nya samarbetsprogrammet "Med fokus på kön". Dessa är "Kön och makt" och "Kön och ungdom".

Nordisk nytta skall vara utgångspunkt i de initiativ som initieras inom bägge områdena. Konkreta projekt kommer att presenteras i årliga handlingsplaner.

Exempel på initiativ är en nordisk konferens som diskuterar kön, makt och effekten av jämställdhetspolitiken i de enskilda nordiska länderna. En central fråga är hur lagstiftningen och politiken lett till ett mera jämställt Norden. Under de kommande åren skall resultatet från det nordiska projektet "Hur pornografins utbredning påverkar pojkars och flickors uppfattning av kön" presenteras via medier och konferenser i Norden.

Ministerrådet för jämställdhet skall föra upp temat kön, kultur och kommunikation på den nordiska dagordningen. Kulturen är en viktig del i det nordiska samarbetet. Ett könsperspektiv på denna centrala del av samarbetet kan bidra till att stärka och förnya kultursamarbetet. Kön

har betydelse när man tittar på vad som skapas inom konst – och av vem. Och kön har betydelse för hur konst och kultur förmedlas.

En fråga som är relevant i sammanhanget är också huruvida vi, genom konst och kultur, kan arbeta för integration och jämställdhet i framtiden.

Det finns ett stort internationellt intresse för nordisk jämställdhetspolitik. Det tyder på att medvetenheten om värdet av jämställdhet i familjepolitik och arbetsliv växer internationellt. I Nordiska ministerrådet fortsätter arbetet med att lägga upp en strategi i relation till EU: s nordliga dimension. Allt arbete inom ramen för Partnership on Public Health and Social Wellbeing skall integrera köns- och jämställdhetsperspektiven.

Det goda nordiska jämställdhetsarbetet skall fortsättningsvis ha sin utgångspunkt i samarbetet mellan de nordiska länderna och de självstyrande områdena. En dynamisk och livskraftig jämställdhetspolitik inom det nordiska samarbetets ram bör ha stor betydelse i Nordens grannländer och för Nordens roll i Europa.

Inger René, Medborger- og forbrukerutvalgets talskvinne B 233/medborgar:
Fru president! Medborgar- och konsumentutskottet tycker att ministerrådets förslag är alldeles utmärkt. Det fokuserar som vi har hört på kön och makt samt kön och ungdom. Vi ser gärna framöver också en fokusering på könsuppdelad arbetsmarknad och även på kvinnors och mäns möjligheter att kombinera arbete och familj. Vi ser också positivt på frågan att skaffa sig en vetenskaplig genderkunskap och kunskap om sambandet mellan kön, avhopp från utbildning, och i och för sig också avhopp från politiska uppdrag, och marginalisering på arbetsmarknaden. Vi kommer med nyfikenhet och glädje att följa ministerrådets fortsatta arbete när det gäller det här programmet.

Men vi är inte lika nöjda när det gäller ministerrådets sätt att själva hantera jämställdheten. Den ska genomsyra all verksamhet har vi sagt tidigare, och vi hörde Jan-Erik Enestam säga att alla organ har ansvar för att jämställdhetsperspektivet inkluderas i alla sammanhang. Om ni kommer ihåg den diskussion vi hade i går om Rysslandsprogrammet vet ni att det programmet visade en, jag skulle nästan kunna säga suverän frånvaro av jämställdhetsfrågorna. Så får det inte vara.

Jag tycker att vi ska vara överens om att jämställdhet inte bara ska vara en produkt på papperet utan jämställdhet ska verkligen genomsyra all verksamhet. Det räcker inte med fina papper, och det duger inte med ord. Dessa vackra ord måste också genomföras i verklig handling.

Utskottet godkänner som sagt ministerrådets sätt att hantera de här frågorna. Men vi kommer att ligga i som en iller för att verkligen se till att de här vackra orden också genomsyrar all verksamhet som Nordiska rådet bedriver.

Landsstyremand for social- og sundhedsanliggender **Hans Pauli Strøm**:
Fru præsident! Deltagelse i det nordiske og vestnordiske samarbejde om ligestilling er meget vigtigt for os. Færøerne er et meget kønsopdelt samfund både vertikalt og horisontalt, på arbejdsmarkedet, i uddannelsessektoren, den finansielle sektor, i det religiøse liv samt i den politiske deltagelse. Denne skarpe kønsopdeling gør, at arbejdet for at opnå et ligestillet samfund bliver meget omfattende. Da vi ikke kan satse på alle områder samtidig, har jeg som det første indsatsområde valgt at satse på køn og magt. Landsstyret har også valgt at sætte ligestilling på den politiske dagsorden, og det markeres i landstyrets politiske strategi kaldet "Vision 2015".

På Færøerne er der en del fokus på køn og politisk deltagelse, måske specielt den manglende deltagelse af kvinder i landspolitikken. Ved sidste valg faldt andelen af kvindelige parlamentarikere til under 10 procent, kun tre af Lagtingets 32 medlemmer er kvinder. Det er en aldeles uacceptabel situation, og derfor vil landsstyret gøre en ekstra indsats for at ændre på dette misforhold.

Med inspiration fra det vestnordiske samarbejde vedtog Lagtinget i sidste uge et beslutningsforslag om at sætte et konkret arbejde i gang for at øge kvinders andel i de politiske beslutningsprocesser, og intentionen er at komme op på samme niveau som det øvrige Norden. Be-

slutningsforslaget er et udtryk for, at de politiske partier på Færøerne trods alt er enige om det aldeles uholdbare ved den nuværende situation, og at der er behov for ændringer.

Så snart jeg kommer tilbage til Færøerne, vil jeg derfor nedsætte et tværpolitisk udvalg, som skal stå for arbejdet med kønnenes repræsentation i politik. Det bliver en af opgaverne at afdække, hvorfor kvinders repræsentation i de politiske beslutningsprocesser er så lav og adskiller sig så markant fra situationen i de øvrige nordiske lande. Dette er jo et paradoks, når man samtidig kan konstatere, at færøske kvinders uddannelses- og erhvervsfrekvens er meget høj.

Som det også bliver påpeget i samarbejdsprogrammet, er det i forhold til opnåelsen af et samfund med ligestilling vigtigt at fokusere på børn og unge. En stærk kønsopdeling inden for fag og erhverv er en barriere for kvinder og mænd på arbejdspladsen. Jeg er derfor enig i samarbejdsprogrammet, som pointerer, at der som led i indsatsen mod det arbejdsmarked skal sættes ind inden det tidspunkt, hvor de unge tager beslutning om fremtidig beskæftigelse.

At også EU og andre internationale organisationer vender blikket mod Norden, når det drejer sig om arbejdet med ligestilling, er et bekræftende tegn på, at ligestilling fortsat bør være et højt prioriteret indsatsområde, og at man i Norden er godt på vej i den rigtige retning, selv om tempoet er lidt forskelligt i de enkelte lande.

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Det er jo ikke sådan, at man er uenig med de satsningsområder, som står her i ligestillingssamarbejdsprogrammet. Det vil sige, at det med køn og magt, køn og ungdom og så fokus på køn, kultur og kommunikation er godt nok. Det samme kan man sige om, at der står her i programmet, at samarbejdet mellem de forskellige ministerier skal øges i *mainstreamens* ånd.

Men jeg må sige, at jeg savnede et langt stærkere fokus på de to store, overordnede problemer, som jeg tror står på toppen af listen. Det er lønforskellen, det vil sige den kønsrelaterede lønforskel, og det er kampen mod vold imod kvinder, altså kønsrelateret vold.

Når vi ser på lønforskellen, så har vi jo adskillige målinger, som tyder på, at når vi har taget med alle forklaringer, som er acceptable, så står vi tilbage med en forskel mellem mænd og kvinder på 12, 15, 18 procent, og det er helt uacceptabelt. Det kan vi ikke tåle. Det er et brud på loven i Norden, det er et brud på menneskerettigheder.

Det viser sig, og jeg tror i hvert fald, at det bedste værktøj er kollektive, åbne lønaftaler. Altså, den værste fjende, hvis vi i virkeligheden skal bekæmpe det her problem, er lønhemmelighederne. Det er der, hvor forskellen kommer ind.

Jeg synes også, vi må se på, om ikke de institutioner eller organisationer, som vi har i de nordiske lande til at kæmpe imod det her, skulle få en stærkere stilling. Hvorfor skal de, som tjekker, om man betaler skat, eller om man gør noget med sine fakturaer, have en stærkere position end de organisationer, som skal kæmpe imod lønforskelle?

Så til det her med kvinder og vold. Det er så ikke mindst pornoindustrien, kampen mod prostitution og trafficking, som vi må tage op der.

Så lad mig bare sige til sidst at jeg savner en mere radikal, en mere feministisk approach, hvor man tager udgangspunkt i kvinders frihed, i rettigheder og ikke det ja, næsten gammeldags, lidt udvaskede program, som det her faktisk er. Vi må være langt, langt, langt mere radikale. Det går ikke godt nok.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
Fru president! Jag börjar med att tacka för konstruktiva synpunkter. Några kompletterande förklaringar.

När det gäller Rysslandsprogrammet som behandlades igår har vi reagerat på den kritiken genom att skriva in ett avsnitt som lyder så här: "Ett köns- och jämställdhetsperspektiv skall integreras i satsningarna och aktiviteterna inom Rysslandsprogrammet i enlighet med de överordnade principerna godkända av samarbetsministrarna." I höst kommer ett frågeformulär att sändas till alla ministerråd för att be dem visa hur de har arbetat med jämställdhetsintegrering i sitt samarbetsområde och det resultatet skall sedan presenteras på rådets session nästa höst i jämställdhetsrapporten.

Likalönprojektet som finns omnämnt genomförs tillsammans med ministerråden för arbetsliv och projektet slutförs i år; kartläggning görs i alla nordiska länder. Det är naturligtvis alltid en fråga om betoning. Här finns avsnitt om trafficking, här finns om våld; dessa tyngdpunktsområden är åtminstone beaktade – tyngdpunkterna kan man säkert vara av olika åsikter om. Men avsikten är att det här inte skall bli ett dammsamlande dokument utan faktiskt följas upp med innehåll.

Debatten om B 233/medborgar blev avsluttet.

Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource (A 1366/medborger)

Elina Linna, reservantenes talskvinne A 1366/medborger:
Fru president! Jag ska tala för den vänstersocialistiska gröna gruppens reservation i ärendet.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet säger i vårt medlemsförslag att de nordiska länderna fastslår att tillgång till vatten är en mänsklig rättighet och att vatten och rätten till vatten inte ska betraktas som en handelsvara.

Vi säger också att de nordiska länderna ska arbeta för att vatten ska bli en icke-kommersiell och gemensam resurs även på ett globalt plan och i internationella avtal i EU, WTO, GATT och Världsbanken. Vi hänvisar till FN:s rekommendation att rätten till vatten är en av de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Medborgar- och konsumentutskottets beslut att inte företa sig något med anledning av förslaget baseras huvudsakligen på två punkter. För det första menar utskottet att Nordiska rådet inte ska befatta sig med saker av den här karaktären utan man ska hålla sig till frågor som har nordisk nytta. För det andra anser utskottet att formuleringen i förslagets att-satser, att vatten inte ska vara föremål för kommersiellt utnyttjande, är oacceptabel. Oacceptabel! Det är hårda ord.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen är av en annan mening. Vi anser att vatten är en nödvändighet för allt liv på jorden, att vi i Norden inte kan blunda för bristen på färskvatten och att den allt värre föroreningen av jordens färskvattenresurser hotar människors hälsa och leder till konflikter och fattigdom. Solidariteten med länderna som hotas av akut vattenbrist kräver att vi också bekämpar den ökande kommersialiseringen av vatten.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen är således inte överens med utskottet i denna fråga. Vi reserverar oss mot utskottsmajoritetens förslag, och jag yrkar bifall till vårt medlemsförslag. Med andra ord begär jag också votering i denna fråga.

Berndt Sköldestig, Medborger- og forbrukerutvalgets talsmann A 1366/medborger:
Fru president! När vi diskuterade det här förslaget i medborgar- och konsumentutskottet diskuterade vi utifrån att den här frågan borde lyftas fram i ett annat forum. När det gäller rätten till rent vatten har vi från alla de nordiska länderna haft frågan uppe i internationella fora och det är där vi ska fortsätta att driva den. Vi ser inte den nordiska nyttan med att ta upp frågan och besluta om den här i Nordiska rådet.

Den andra delen i resonemanget var väl att det är lite svårt att sätta gränserna för vad som är kommersiellt och inte kommersiellt. På våra bord står vattenflaskor som kan betraktas som kommersiella och som finns över hela världen. Vi tycker att vi på sätt och vis har kommersialiserat en del av vattentillgångarna.

Det viktiga som jag ser det är att vi ser till att vi har kontroll över det vatten som vi förvisso alla måste ha eftersom det är grunden för livet, som Elina Linna sade. Det har vi i de nordiska länderna genom att vi kontrollerar det dricksvatten och de vattentillgångar som människor behöver för att kunna överleva. Det tycker vi är det viktiga. Vi tycker att vi har kontroll på det här.

Det betyder inte att vi inte inser att det här är ett problem i andra delar av världen. Men just nu befinner jag mig på Nordiska rådet, och det är nordiska saker som vi diskuterar här. Jag vill yrka bifall till medborgar- och konsumentutskottets förslag.

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Jeg er faktisk mere overrasket, end jeg er skuffet over den fuldstændig negative holdning, som flertallet i Medborger- og Forbrugerudvalget har til dette forslag.

Jeg mener, det er et meget dårligt argument, at udvalget for det første mener, at Nordisk Råd ikke bør beskæftige sig med internationale sager af den karakter, men kun skal forholde sig til spørgsmål, som er nyttige for Norden. Er det sådan, at vi aldrig skal tage noget som helst op her, hvis det ikke er direkte målrettet nordisk nytte? Hvad med enighed i store globale sager? Hvad med enighed i menneskerettighedsspørgsmål? Er der ikke tid og plads for det i Nordisk Råd, fordi det ikke er nyttigt for Norden? Jeg synes, det er en meget, meget snæver og tilbageskuende synsvinkel, og der bliver ikke spændende i fremtidens Nordisk Råd, hvis den holdning trænger ind overalt.

For det andet siges det, at udvalget mener, at forslagets formulering om, at vand ikke skal gøres til genstand for kommerciel udnyttelse, er uacceptabel. Nå! Hvad er det, som er uacceptabelt? At henvise til FN's arbejde på området? Er det noget, som Nordisk Råd mener er uacceptabelt? Det er ikke noget argument. Man kan godt være uenig i en del af forslaget og sige, at man gerne vil have det sådan og sådan, men den rent negative holdning uden noget argument, som holder vand, eller som kan bruges i denne sammenhæng, synes jeg er dårligt arbejde. Hvis jeg var skolelærer og skulle give udvalgets flertal karakter, ville det være 0,5 på skalaen fra nul til ti.

Jeg undrer mig som sagt mere, end jeg er skuffet. Jeg tror, det er et fint forslag, som tager udgangspunkt i den udvikling og den diskussion, som nu foregår rundtom i verden, ikke mindst i FN-regi og i WHO, og det er, som om flertallet i rådet og udvalget aldrig har hørt om det. I må gå hjem og studere tingene lidt bedre.

Debatten om A 1366/medborger ble avsluttet.

Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger)

Elina Linna, Medborger- og forbrukerutvalgets talskvinne A 1371/medborger:
Fru president! Det är inte första gången Nordiska rådet debatterar människohandel och prostitution. År 2002 rekommenderade Nordiska rådet utbildningsinsatser för personal hos polis och domstolar. År 2003 antog Nordiska rådet en rekommendation om visning av filmen "Lilja 4 Ever" i skolorna. År 2004 publicerades slutrapporten om människohandel och prostitution – detta som ett resultat av en kampanj anordnad av nordiska och baltiska länder. Därutöver har Nordiska ministerrådet haft en omfattande informationsverksamhet i Estland, Lettland, Litauen och nordvästra Ryssland. Ändå pågår varje dag i de nordiska länderna människohandel för sexuella ändamål.

Därför har den vänstersocialistiska gröna gruppen i ett förslag sagt att de nordiska ländernas åtgärder mot människohandel för sexuella ändamål måste koordineras. Utskottets förslag har inte samma lydelse som den vänstersocialistiska gröna gruppens förslag. Till exempel har förslaget om ett kompetenscentrum inte vunnit gehör. Ändå står utskottet enigt bakom förslaget.

Hitintills har vi misslyckats med att sätta stopp för människohandel för sexuella ändamål. I stället expanderar denna marknad. Människor kan säljas om och om igen. Enligt Europol tjänar de kriminella grupperna uppemot nio miljarder dollar per år på handel med kvinnor och barn för sexuella ändamål. Kvinnor som transporteras till våra länder för sexuell exploatering är mycket utsatta. De fråntas sina pass. De kan inte språket och är helt utlämnade till transportören för att sedan utnyttjas här. Kriminella ligor som rekryterar kvinnor och barn till sexslavhandeln hotar med förföljelse om offren avslöjar eller vittnar mot brotten.

Det är viktigt att offren får skydd. Europarådets konvention från maj 2005 innebär att offren skulle få 30 dagars uppehållstillstånd som skydd. I Italien har det nyligen lagstiftats om tre månaders skyddstillsyn. Jag har i dagarna hört att man i Finland diskuterar ett lagförslag innebärande ett års skydd.

Som ett steg i rätt riktning är utskottets förslag att ministerrådet undersöker hur en förlängning av uppehållstillståndet påverkar antalet ouppklarade brott. Enligt min mening borde Genève-konventionen gälla och offren få permanent uppehållstillstånd.

Som ni kan läsa i handlingarna är förutsättningarna för att bekämpa människohandel olika i de nordiska länderna. Men vi är överens om att det behövs informations- och erfarenhetsutbyte för att söka och finna offren. Det är också viktigt att identifiera och evaluera möjligheterna till skydd. Frågan om skydd i andra länder måste det också tittas närmare på.

Utskottet föreslår också att utrikesministrarna vid Nordiska rådets 58:e session rapporterar från sitt arbete i arbetsgruppen mot människohandel inom ramen för den nordisk-baltiska arbetsgrupp som ska avsluta sitt arbete i augusti 2006.

Jag yrkar bifall till medborgar- och konsumentutskottets förslag.

Monica Green (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Jag välkomnar det initiativ som Nordiska rådet tagit i arbetet mot människohandel samt rekommendationerna till Nordiska ministerrådet. På många olika sätt måste vi försöka förhindra den vidriga slavhandel som pågår under benämningen människohandel, trafficking. Den pågår ute i världen och även i våra nordiska länder.

Så länge det finns köpare som vill förgripa sig på barn, utnyttja flickor, pojkar och kvinnor finns det också en marknad. Vi måste göra allt vi kan för att bekämpa de här sexövergreppen.

Omfattningen är mycket stor. Verksamheten är ljusskygg och drivs av kriminella nätverk. Det här är ett stort samhällsproblem, men det är en brottslig verksamhet som polisen ska hantera. Trots det har vi alla ett ansvar att på olika sätt försöka hindra traffickingen, handeln med människor.

Enligt polisen är passagerarfärjorna det vanligaste transportsättet när det gäller att föra traffickingoffer från Östeuropa till de nordiska länderna. Därför behövs det ett samarbete med rederierna på passagerarfärjorna. Utbildning även av färjepersonal samt informationsmaterial på olika språk är två exempel på nödvändiga åtgärder. Material kan delas ut på färjorna, och affischer kan sättas upp.

Tyvärr är det många som ryggar tillbaka inför sådan här fasansfull verksamhet som drabbar barn och unga. Vi måste mana till engagemang! Nordiska rådet och de nordiska ministrarna borde jobba vidare med frågan om hur informationen på färjor ska gå till och undersöka vad rederibranschen kan åta sig.

På samma sätt som researrangörer, charterbolag och resebyråer arbetat för att motverka barnsexturismen borde rederibranschen ha ett självklart engagemang i kampen mot människohandeln.

Trots att jag yrkar bifall till betänkandets förslag vill jag skicka med uppmaningen att lyfta fram och belysa problemet med slavhandeln och människohandeln även sett till hur man på rederierna och färjorna kan delta i jakten på dem som ägnar sig åt den här brottsligheten.

Line Barfod (den venstresosialistiske grønne gruppen, EL):
Fru præsident! Menneskehandel er en grænseoverskridende og ualmindelig grov forbrydelse. Mange af os troede jo, at slaveri var noget, der hørte til i fortiden, men nu oplever vi det igen og hører historier om kvinder, der må sælge deres ufødte børn til rige, barnløse par, og indlægges under falsk navn på hospitaler i Frankrig. Så bliver deres børn købt for få tusinde kroner, og bagefter bliver kvinderne måske solgt videre til sexindustrien ligesom alt for mange andre.

Vi hører om børn, der bliver importeret hertil for at arbejde som lommetyve som Oliver Twist tilbage i 1800-tallet; vi hører om mennesker, som kommer til vore lande og nærmest bliver spærret inde og arbejder i timevis hver dag, næsten uden løn, bliver frataget deres pas og bliver indespærret i bagerbutikker, i landbrug eller som au pair i hjemmene.

Så har vi den store sexindustri, hvor kvinder, børn og mænd udsættes for overgreb, der er så grove, at man må sige, at der er tale om tortur. Hvis man skal betjene 20 mænd om dagen hver af ugens syv dage uden udsigt til, at ens situation bliver bedre, må det kaldes tortur. At den slags foregår, er næsten ufatteligt, og derfor bør vi gøre noget for at stoppe det. Der er ingen tvivl om,

at fattigdom er hovedårsagen til, at nogle kommer ud i slaveri, og derfor er det, vi arbejder for i Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe, at vi får udryddet fattigdommen i verden; at vi på længere sigt sikrer, at ingen mennesker føler, at de bliver nødt til at blive en vare eller risikerer, at andre narrer dem til at blive en vare og blive handlet. Det forslag fra Medborger- og Forbrugerudvalget, vi behandler i dag, går ikke lige så langt, som vi gerne så i vores gruppe. Men det vigtige i det forslag er, at det sætter fokus på ofrene, og at det ikke kun ser på, hvad politiet skal gøre, og hvad vi kan gøre for at straffe, men også ser på, hvad vi gør for ofrene. Først og fremmest fordi vi har en humanitær pligt til at hjælpe ofrene, men også fordi den bedste måde at få stoppet menneskehandel på er at sætte fokus på ofrene, at fortælle deres historie og hjælpe dem, så de selv får tillid til og tør fortælle deres historie til politiet, så vi kan få dømt nogle af bagmændene eller hjælpe dem selv videre med et andet liv, hvor de ikke bliver handlet igen og igen.Vi har diskuteret med forskellige organisationer, og noget af det, vi har hørt meget tydeligt, også på det møde, vi havde i tirsdags med nogle af de islandske organisationer, er, at der er brug for et nordisk beskyttelsestilbud. Der er brug for, at man kan sende ofre fra ét nordisk land til et beskyttelsestilbud i et andet nordisk land, så de ikke risikerer at bliver taget tilbage af dem, der har handlet dem, og igen udsat for overgreb. Derfor er det vigtigt, at vi holder et fællesnordisk fokus på, hvad vi gør for ofrene, og lytter til de erfaringer, der er fra de organisationer, der arbejder med problemet. Vi håber, at forslaget her kan være starten på, at vi for alvor begynder at gøre noget for ofrene. Vi vil i hvert fald følge denne sag meget kraftigt op.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Jeg er dybt rystet over det sammenfald, som er sket mellem frigørelse af kvinder og ligestilling og den voksende vold, som kvinder udsættes for i disse dage, hvor socialkontoret næsten kan være både mor og far for alle børn, som har brug for det. Det får mig også til at tænke på, hvor meget der er sket siden feminismens, kvindesagens stenalder i 1912, da "Titanic" gik ned. Dengang var 85 procent af passagererne kvinder og børn, og 95 procent af de reddede passagerer på 1. klasse var kvinder og børn. Gad vide, hvordan forholdet ville have været i dag, hvis det er gået så meget tilbage siden dengang. Jeg er dybt rystet, og vi må gøre alt, hvad der står i vor magt for at standse den omsiggribende kvindevold og menneskehandel.

Line Barfod:
Fru præsident! Jeg er helt enig i Óli Breckmanns afslutning om, at vi skal gøre en stor indsats for at stoppe vold og overgreb, men jeg har svært ved at se, at menneskehandel kan have noget med feminisme at gøre. Altså, også dengang før feminismen fandt der overgreb sted. Under slavehandelen var der også masser af overgreb, så jeg tror ikke, at feminismen er skyld i den menneskehandel, vi ser i dag. Det har jeg altså svært ved at forestille mig. Men jeg er helt enig i, at vi skal gøre en stor indsats for at stoppe overgrebene.

Debatten om A 1371/medborger ble avsluttet.

Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av B 233/medborger – Rek. 24/2005.

Votering over A 1366/medborger

41 stemte for Presidiets forslag:
Arja Alho, Bendiks H. Arnesen, Lennart Axelsson, Sinikka Bohlin, Óli Breckmann, Berit Brørby, Marianne Carlström, Bente Dahl, Ole Dorph, Drífa Hjartardóttir, Raija-Liisa Eklöw, Ragnar Erlandsson, Barbro Feltzing, Reynoldh Furustrand, Monica Green, Rolf Gunnarsson, Agne Hansson, Kári P. Højgaard, Anita Johansson, Jónína Bjartmarz, Asmund Kristoffersen, Risto Kuisma, Anne Margrethe Larsen, Pehr Löv, Allan Niebuhr, Kent Olsson, Runar Patriksson, Ma-

rion Pedersen, Leena Rauhala, Inger René, Gabriel Romanus, Simo Rundgren, Martin Saarikangas, Berndt Sköldestig, Ole Stavad, Dagfinn Sundsbø, Nils-Erik Söderqvist, Ilkka Taipale, Gunilla Tjernberg, Harry Wallin og Lars Wegendal

9 stemte for reservantenes forslag:
Ásta R. Jóhannesdóttir, Line Barfod, Sigrun Eng, Joan Erlandsen, Elina Linna, Outi Ojala, Rolf Reikvam, Inge Ryan og Steingrímur J. Sigfússon

Ingen avsto fra å stemme.

Fraværende:
Arnbjörg Sveinsdóttir, Hans Frode Asmyhr, Søren Espersen, Jan Henrik Fredriksen, Øyvind Halleraker, Carsten Hansen, Britt Hildeng, Kari Lise Holmberg, Siv Jensen, Per Kaalund, Kjartan Ólafsson, Kari K. Kjos, Kuupik Kleist, Anita Knakkergaard, Esko Kurvinen, Kristian Pihl Lorentzen, Inge Lønning, Sverre Myrli, Lyly Rajala, Rannveig Guðmundsdóttir, Aulis Ranta-Muotio, Reidar Sandal, Niels Sindal, Tuve Skånberg, Satu Taiveaho, Kristen Touborg og Bjørg Tørresdal,

Medborger- og forbrukerutvalgets forslagi anledning av A 1366/medborger ble således vedtatt med 41 mot 9 stemmer – Ikke foreta seg noe

Rådet bifalt Medborger- og forbrukerutvalgets forslag til rekommendasjon i anledning av A 1371/kultur – Rek. 25/2005 og Rek. 26/2005

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

13. Kunskap och innovation för tillväxt

Dokumentasjon

Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå (Dokument 8)

B 238/næring Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

A 1355/kultur Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene

B 238/næring Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

Næringsudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* man fra Nordisk Ministerråds side aflægger en årlig kortfattet status til Næringsudvalget, hvori det beskrives hvilke fremskridt og mål der er indfriet
2) *at* Nordisk Ministerråd i anledning af omstruktureringen af Nordisk Ministerråd integrerer Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 og Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010
3) *at* gennemføre B 238/næring Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Næringsudvalgets kommentarer i nærværende betænkning om forslaget

A 1355/kultur Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette en komparativ studie av lærerutdanningene i Norden

Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring)

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**, Nordiska ministerrådets talskvinne B 238/næring:
Fru præsident! Det gældende nordiske næringspolitiske samarbejdsprogram udløber nu i år. EK-Næring har derfor med bistand fra det danske formandskab og ministerrådssekretariatet udarbejdet et nyt program, som gælder fra 2006 til 2010. Programmet blev godkendt på næringsministrenes møde i København den 16. september og forelægges nu for Nordisk Råd.

Som I ved, blev den nye struktur for Nordisk Ministerråd tiltrådt af samarbejdsministrene i august. Den nye struktur indebærer, at samarbejdet om næringspolitik, energipolitik og regionalpolitik samles i ét ministerråd: MR-NER. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det blev besluttet generelt, at moderniseringsarbejdet i Nordisk Ministerråd ikke skulle bremse udarbejdelsen af samarbejdsprogrammer i de ministerråd, som fortsætter inden for rammen af Nordisk Ministerråd.

Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 udgør rammen om det næringspolitiske samarbejde. Programmet bygger på den vision, at Norden skal fastholdes og videreudvikles som en førende region i verden, hvad angår konkurrencekraft og økonomisk vækst. Samarbejdet skal skabe en åben nordisk region med internationalt attraktive rammevilkår.

Det nordiske næringspolitiske samarbejde fokuserer på at udvikle rammevilkårene for det nordiske næringsliv. I de senere år har arbejdet især drejet sig om at udvikle Norden som en sammenhængende, grænseløs næringsregion og om at samarbejde om forskning, udvikling og innovation.

Globaliseringen er en stor politisk og økonomisk udfordring for Norden. Hvordan udvikler vi en nordisk konkurrencekraft, der kan skabe og fastholde arbejdspladser i Norden? Hvordan kan vi fastholde og videreudvikle Norden som en attraktiv region for virksomhedsetablering og bosætning? Det nordiske næringspolitiske samarbejdsprogram, som nu foreligger, skal ses som et samlet svar på, hvordan man skal tackle globaliseringens udfordringer på nordisk niveau.

Samarbejdsprogrammet beskriver overordnede indsatsområder og tiltag i perioden 2006-2010. Inden for perioden kan der imidlertid opstå behov for at tage nye problemstillinger op. Derfor er programmet udformet så fleksibelt, at der inden for programmets rammer er mulighed for at beslutte andre prioriteringer, ligesom de skiftende formandskaber kan gennemføre særlige indsatser og supplerende aktiviteter.

Det næringspolitiske samarbejdsprogram beskriver fire indsatsområder: grænsehindringer i Norden, innovation, nordisk samarbejde mellem nationale næringsfremmeaktører og næringspolitisk samarbejde med internationale organisationer i regionen.

Programmet beskriver følgende tiltag inden for indsatsområdet grænsehindringer: at fortsætte aktiviteterne vedrørende fjernelse af grænsehindringer, herunder venturekapital- og byggevareområdet, at identificere og igangsætte arbejdet med at fjerne andre grænsehindringer, at fokusere på ikke at skabe nye grænsehindringer i Norden, når der udformes nye regler og ordninger, og at videreføre igangsatte aktiviteter til øget samarbejds- og markedsintegration i Østersøregionen.

Det næringspolitiske samarbejdsprogram beskriver følgende tiltag inden for indsatsområdet innovation: at gennemføre det innovationspolitiske samarbejdsprogram, som blev vedtaget sidste efterår, og at fastholde og videreudvikle brugerdrevet innovation som en nordisk kernekompetence.

To tiltag beskrives inden for området nordisk samarbejde mellem nationale næringsfremmeaktører: opfordring til igangsættelse af et samarbejde med repræsentanter fra teknologiske serviceinstitutter i de nordiske lande og igangsættelse af et samarbejde mellem andre næringsfremmeaktører, blandt andet på baggrund af erfaringerne med den teknologiske service.

Inden for indsatsområdet næringspolitisk samarbejde med internationale organisationer beskriver samarbejdsprogrammet følgende tiltag: at tage initiativ til udarbejdelse af et forslag til samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet på næringsområdet, at tage initiativ til udarbejdelse af et forslag til samarbejde med relevante aktører i det nordatlantiske område og at undersøge mulighederne for at finde europæisk finansiering af nordisk initierede projekter.

Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram, som foreligger her, beskriver også to temaer, som går på tværs af indsatsområderne. Det første er samarbejde i Østersø-regionen og Nordatlanten, og det andet er koordineringen af et nordisk samarbejde med betydning for næringslivet, som betyder, at det nordiske næringspolitiske samarbejde vil se til, at aktiviteter i andre ministerråd kan bidrage til at styrke rammebetingelserne for det nordiske næringsliv.

Marion Pedersen (midtengruppen, V):
Hvilke konkrete initiativer vil næringsministrene tage for at udmønte rapporten, Norden som global vinderregion?

Jeg vil også spørge, om næringsministrene er parate til at bruge Nordisk InnovationsCenter som løftestang i forbindelse med større internationale projekter, hvor Norden *brandes* som frontløber inden for ledelse og innovation, for eksempel i Asien.

Jeg spørger, fordi vi i går i Næringsudvalget hørte om Nordisk InnovationsCenters succesfulde projekter i 20 lande omkring fødevaresikkerheden, og det lød, som om det var en god idé også at få det ud på andre områder.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Jeg vil takke ministrene for de udmærkede indlæg omkring vækst i Norden som en vinderregion. Men en dimension har jeg savnet under hele i min tid her i Nordisk Råd, og det er skattedimensionen. Altså det paradoks, som ligger i, at Skandinavien kan være en vinderregion med det enorme skattetryk, som vi har på alle vores talenters udfoldelse og som er årsag til den menneskeflugt, der foregår fra vores lande.

Island er en absolut undtagelse, men Island har også Nordens største vækst. Vi har fået nogle østlande ind på livet, og dem har vi hilst hjertelig velkommen. Men vi ser bort fra, at de har en flad *taxrate*, som også gør dem til store vækstlande og som kan blive et problem for resten af Norden. Så lad os tage den del af vækstpolitikken i den nordiske model op til debat, før det bliver for sent, og før vi bliver en taberregion i væksthenseende.

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Tak for de pæne ord, som blev sagt her om Island. Jeg mener, at vi ikke kan koordinere skattepolitikken inden for Norden, men det er i hvert fald vigtigt, at man kender politikken de forskellige lande imellem, og i går blev der åbnet en hjemmeside på internettet inden for Hallo Norden, som giver oplysninger om de forskellige regler, som gælder inden for Norden, hvad angår skattepolitik.

Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå (Dokument 8)

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**, Nordisk Ministerråds talsmann Dokument 8:
Fru president! Savoir c'est pouvoir, säger fransmannen! Kunskap är makt! Forskning är en avgörande förutsättning för samhällenas utvecklingsförmåga och internationella konkurrenskraft. Forskning och ett gynnsamt innovationsklimat utgör tillsammans förutsättningar för välstånd.

Utgångsläget för de nordiska länderna när det gäller forskning och utveckling är i ett globalt perspektiv gott. De nordiska länderna satsar i medeltal över 3 procent av bnp på forskning och utveckling och ligger väl till när det gäller de viktigaste indikatorerna på forskning och innovation.

Svagheterna består i att man i Norden saknar tillräcklig kritisk massa, att synligheten och attraktiviteten för nordisk forskning inte är tillräcklig och att de banbrytande innovationerna oftast görs på andra håll än i Norden. Vidare är innovationspolitiken huvudsakligen nationellt inriktad. Det finns ett uppenbart behov av en bättre samordning inom den nordiska forskningssektorn. För att Norden skall kunna tävla om europeiska forskningsanslag och hävda sig i den allt hårdare globala konkurrensen inom forskningsområdet måste de nordiska länderna snabbt och målmedvetet satsa på ett förnyat och utbyggt samarbete, inte bara i Norden utan i hela Östersjöområdet.

En förutsättning för att bygga starka forskningsmiljöer är att kunna knyta till sig och behålla framstående forskare och forskarstuderande. Vi måste förbättra möjligheterna för unga talangfulla forskare – både från Norden och från andra delar av världen – att skapa sig en utmanande och givande forskarkarriär i Norden. Ett förstärkt nordiskt forskningssamarbete bidrar till att öka vår regions attraktionskraft i det här hänseendet. Mycket görs också på detta område: Genomförandet av ett nordiskt forsknings- och innovationsrum, NORIA, inrättandet av ett Nordisk innovationsCenter och etablerandet av NordForsk, för att nämna tre exempel.

NordForsk skall bidra till ett stärkt regionalt forskningssamarbete i Norden och dess närområden samt till att Norden kan stå starkare i konkurrensen om europeisk forskningsfinansiering än vad länderna vart och ett för sig skulle ha möjlighet till.

Etableringen av det nordiska forsknings- och innovationsrummet, NORIA, är en nödvändig satsning på ett stärkt strategiskt samarbete inom grundforskning, tillämpad forskning och innovation mellan de nordiska länderna. En integrerad nordisk forsknings- och innovationspolitik måste ses som ett långsiktigt utvecklingsprojekt i nära samverkan mellan utbildningssektorn och näringslivet. Det är viktigt att forskning och innovation samverkar nära. Därför är det angeläget att främja en tät kontakt mellan forskningsinstitutioner och forskningsbaserade näringsverksamheter. Upprättande av NORIA syftar till att stärka Norden i den globala konkurrensen kring forskning och innovation. Det är glädjande att höra att detta också har diskuterats på Ungdomens nordiska råd denna helg.

Det finns ett starkt intresse för att vidga forskningssamarbetet inte bara mellan de nordiska länderna utan även med de baltiska länderna och i ett senare skede möjligtvis och förhoppningsvis också med Ryssland. I och med att NordForsk etableras så skapas ett organ där också samarbetet med de nordiska närområdena kunde materialiseras.

Norden har alla möjligheter att bli en globalt ledande region inom forskning och innovation fram till år 2010. De nordiska länderna bör ta vara på denna chans och möta den med kraftfulla gemensamma satsningar. Tack, fru president!

Jónína Bjartmarz overtok ledelsen av forhandlingene.

Marion Pedersen (midtengruppen, V):
Jeg tror, ministeren blev distraheret, så derfor hørte hun ikke, hvad jeg spurgte om, så jeg spørger igen. Hvilke konkrete initiativer vil næringsministrene tage for at udmønte rapporten Norden som global vinderregion? Vil man fra næringsministrenes side bruge Nordisk Innovations-Center som løftestang for større internationale projekter, hvor man *brander* Norden, inden for ledelse og innovation, for eksempel i Asien?

Når jeg spørger om det sidste, så er det, fordi vi i går i Næringsudvalget hørte, at de havde nogle meget succesfulde projekter i 20 lande omkring fødevaresikkerhed.

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Fru præsident! Jeg vil først sige, at Nordisk InnovationsCenter har lykkedes meget godt, og det er det, som ministrene for næring er meget stolte af. Det er klart, at vi kan prøve os frem med dette center. Jeg synes, at det, som er kommet op i spørgsmålet, er noget, som vi overvejer, og vi har også chefen for Nordisk InnovationsCenter i huset. Men altså, Safe Food var oprindelig et nordisk projekt, man har udviklet til euronetprojekt med deltagelse af 16 lande.

Det ville jeg have sagt her, men jeg takker for spørgsmålet.

Marion Pedersen:
Det lyder jo positivt, men følger pengene med? For det er jo vigtigt.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
President! Jeg er enig i det aller meste av det Jan-Erik Enestam sa. Men jeg er ikke sikker på om han hadde så veldig mange forslag til hvordan vi skal greie å stimulere til et tettere nordisk forskningssamarbeid. Faktum er at mesteparten av forskningen i Norden – i alle fall i Norge, Danmark tar jeg med også, men kanskje med unntak av Finland og delvis Sverige – foregår innenfor universitetene og høgskolene, de høyere utdanningsinstitusjonene. Det som blir den store utfordringen hvis vi skal klare å bygge tunge og sterke miljøer som skal ha internasjonal konkurransekraft, er at vi må ha noen ressurser så vi kan få til dette samarbeidet. Det må også settes inn noen midler som kan gi disse utdanningsinstitusjonene – disse instituttene våre – dette incitamentet, slik at vi kan få til samarbeid og bygge miljøer.

Så mitt spørsmål til Enestam er: Hvordan vil han greie å stimulere til et tettere samarbeid mellom norske, svenske og finske universiteter og instituttsektoren, for på denne måten å bygge gode og tunge forskningsmiljøer, som han beskriver som et svar på framtiden?

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
President! Det har gjorts ett omfattande samarbete och utredningsarbete som Åbo Akademis rektor Gustav Björkstrand har stått för och som leder till nya plattformer på nordiskt plan. Jag nämnde NORIA, Nordisk InnovationsCenter och NordForsk. Dessa institutioner skall naturligtvis få sin nordiska finansiering och inom ramen för ett samarbete som redan finns, men som naturligtvis ännu mera skall utvecklas mellan de existerande högskolorna och forskarna där. Sedan är det naturligtvis upp till de respektive nationerna att se till att anslagen till universitet och högskolor är tillräckliga, men också att samarbetet fungerar till näringslivet, som ju står för en betydande del av den satsning på forskning och utveckling som sammantaget är tre procent.

Rolf Reikvam:
President! Takk for svaret. Jeg er nødt til å utfordre enda en gang, for jeg føler det blir en del honnørord – og det er vel kanskje i stedet for honnørord. Men det er viktig at vi likevel prøver å være litt konkret. Ser Enestam det som viktig at vi på nordisk nivå bruker flere ressurser, slik at vi gjennom denne ressursbruken kan få til et tettere samarbeid mellom de nordiske utdannings- og forskningsinstitusjonene – det du egentlig ber om, og det du egentlig ønsker, hvis jeg oppfatter det riktig nå? Ser du behov for å sette inn flere ressurser – mer penger – på nordisk nivå, slik at vi kan stimulere til den type samarbeid og bygge miljøer? Jeg håper du kan svare ja eller nei på det.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**:
President! Det absolut viktigaste är att få ut betydligt mer av de resurser som redan nu satsas och för att vi skall lyckas med det behöver vi ha en kritisk massa. Det är därför som samarbete mellan forskare och institutioner behövs. Jag vet att det finns vissa partier som har som enda recept: mera pengar till allting. Det är säkert också välkommet i detta sammanhang, men det är inte i första hand som jag ser det som en resursfråga, utan det är fråga om en bättre användning av de medel som redan finns.

Debatten om Dokument 8 ble avsluttet.

Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring)

Drífa Hjartardóttir, Næringsutvalgets talskvinne B 238/næring:
Fru præsident! Allerførst tak for ministerens redegørelse. Som det jo fremgår af forslaget til samarbejdsprogram for den næringspolitiske sektor, har ministerrådet valgt at fokusere på en lang række særdeles væsentlige og tidsaktuelle temaer, herunder globaliseringen og den nordiske respons, grænsehindringer og en nordisk PCT-myndighed.

Fra Nordisk Råds side stiller man sig helt bag disse prioriteringer og vil gerne rose næringsministerierne for et samarbejdsprogram, som tager centrale og akutte problemstillinger op. Men som det fremgår af Næringsudvalgets behandling af sagen, er der en række punkter, vi gerne så forbedret, forstærket og ikke mindst sat på et meget højere ambitionsniveau.

Lad mig nævne tre emner: For det første at den globale konkurrence med Indien og Kina som ledende aktører udfordrer Nordens forsknings- og investeringsmiljø, og i EU investerer vi stadig omkring 33 procent mindre i forskning end man gør i USA. På den baggrund har EU lanceret sin 19-punkts *Action Plan* for forskning og innovation med konkrete og ambitiøse mål.

For at nå dette mål er det Næringsudvalgets ønske, at der i samarbejdsprogrammet er et tilsvarende niveau for ambitioner og konkrete tiltag. Ikke mindst savnes der en klar plan for, hvornår man forventer at opnå de enkeltstående resultater. Eksempelvis hvordan man vil forstærke indsatsen for at tiltrække udenlandsk kapital og *knowhow*. Hvad er de konkrete finansielle mål for denne indsats?

En måde at håndtere dette på kunne være sammenlægning af de eksisterende programmer, som dernæst forankres i den nye ministerrådsstruktur, så man kan få en konkret og ambitiøs plan for det kommende år.

For det andet betragter Næringsudvalget Lissabon-strategien som en konstruktiv referenceramme for den nordiske innovationspolitik. Samtidig anses det dog for naturligt, at samarbejdsprogrammet primært tager et udgangspunkt i Nordens erhvervs- og innovationspolitiske udfordringer og dernæst de europæiske.

Her tænkes blandt andet på Nordens små virksomheder, entreprenørskab, erhvervspolitiske grænsehindringer som nordisk særpræg og traditioner bl.a. i arbejdspolitiske sammenhæng.

Som det tredje og sidste skal nævnes grænsehindringer. Selv om næringssektoren nok har været blandt de mest aktive og ambitiøse blandt andet med fællesnordisk implementering af EU-direktivet, samles der i samarbejdsprogrammet sammenhængende mål og prioriteringer. Et af disse kunne være gennemførelse af rådets forslag om informationsaftaler i de respektive ministerråd.

Endelig ser Næringsudvalget frem til at modtage en kortfattet årlig statusrapport fra næringssektoren, som beskriver de opnåede mål og resultater.

Steingrímur J. Sigfússon (den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Fru formand, jeg har lyst til at fremdrage nogle punkter og lægge vægt på nogle ting fra Næringsudvalgets side, og så nogle synspunkter fra mig selv.

Altså vi er af den mening i Næringsudvalget, at det her samarbejdsprogram kunne være mere ambitiøst og konkret. Ikke mindst er vi af den mening nu, eller jeg er i hvert fald, for vi har jo fået mange spændende ting. Vi har blandt andet fået denne her rapport "Norden som en global vinderregion". Jeg må sige helt ærligt, at det er en langt, langt mere spændende læsning end ministerrådsprogrammet.

Jeg har næsten lyst til at foreslå, at vi udskifter ministerrådsprogrammet og tager det her som vores handlingsplan i de kommende år, for her er foreslået mange, mange spændende og oplagte fællesnordiske satsninger. Jeg synes i hvert fald vi kunne tage dem op i ministerrådsprogrammet, og det kunne være mere klart og mere konkret.

Lad mig nævne en ting om Nordens små og mellemstore virksomheder. Det er jo sådan, at hvis vi ser på selskaberne i Norden i en europæisk eller global sammenhæng, så er langt de fleste små eller mellemstore. Det er meget vigtigt, at vore satsninger tager hensyn til det her, og at vi skaber omgivelserne – et miljø – som er godt for de små og mellemstore virksomheder. Det er jo også sådan, at størstedelen af nye arbejdspladser kommer gennem disse små og mellemstore selskaber, de små, som er på vej op og skal vokse.

Der er en ting til som jeg vil nævne, og det er det, som alle målinger viser, at det nordiske velfærdssamfund, den nordiske model, den klarer sig flot, ikke kun når det gælder livskvaliteten i Norden, men også når det gælder konkurrencedygtighed. Det er så flot, og det skal vi så tage udgangspunkt i. Det er nemlig sådan, at den gamle traditionelle højreliberalistiske propaganda, om at Norden var på vej ud og ikke kunne konkurrere på grund af sin tunge velfærdssektor og høje skatteniveau, det er tværtom. Det er ikke en belastning, det er en fordel for erhvervslivet at have en sund velfærdssektor, have et sundt helsesystem, et uddannelsessystem, som er effektivt og har de kvaliteter, som vi også vil have i vores samfund. Det gør jo livet bedre.

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Fru præsident! Jeg siger tak til Steingrímur Sigfússon, og det var dejligt at høre, at han synes, at det islandske velfærdssystem er godt, for det har man ikke hørt ham sige i Altinget. Det er derfor, jeg blev særlig glad over at høre hans tale.

Men det er rigtigt, at velfærdssystemet i de nordiske lande er særlig godt, og det kan vi være stolte af. Jeg hørte også, at han egentlig syntes, det var noget mærkeligt stof, vi næringsministre i Norden har lagt frem. Det synes jeg alligevel ikke at det er, og det er, som jeg sagde i min tale, fleksibiliteten, som også er vigtig, fordi der kommer nye formænd og nye formandslande, som må have fleksibilitet til at forandre i forhold til deres prioriteringer.

Steingrímur J. Sigfússon:
Problemet med hensyn til Islands situation er jo, at vi er på en anden vej, vi er på vej bort fra de andre nordiske velfærdssamfund. Se på de store skattesænkninger, som vores regering har bestemt. Som jeg har sagt, vi kan ikke bibeholde et nordisk velfærdssamfund i Island med et amerikanskt skatteniveau. Det går simpelt hen ikke.

Med hensyn til programmet så har jeg ikke sagt, at det er dårligt. Jeg har sagt, at det kunne være bedre. Det er det, som vi fra Næringsudvalgets side vil passe på. Vi vil holde ministrene på plads, og vi vil arbejde med tingene i de kommende måneder. Det har vi bestemt, og vi vil blandt andet nedsætte en arbejdsgruppe, som vil tage udgangspunkt i den her rapport, så det er snarere en begyndelse af en debat fra vores side end afslutningen.

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Fru præsident! Jeg vil bare sige, at det ikke er rigtigt, at vi er på vej bort fra de andre nordiske lande, hvad angår vort velfærdssystem her i landet, men det har jeg måske ikke tid til at gå så langt ind i i denne her replik. Jeg vil bare komme ind på, at vi for nogle år siden sænkede skatten på arbejdet fra 30procent til 18procent. Det er noget, som jeg har lagt mærke til at de andre nordiske lande synes er positivt. Det, at vi nu sænker skatterne for folket i landet, synes jeg også er positivt, og jeg ser, at der er flere her i salen, som er enige med mig.

Steingrímur J. Sigfússon:
Fru præsident! Hvis man har råd til at sænke skatterne, så er det godt, specielt hvis det tjener dem, der har mest behov for det. Men et af problemerne med den islandske højreregerings skatteprogram er, at det bedst tjener dem, som har højest løn. Det er ikke dem, der har det største behov for skattesænkninger, tværtimod.

Så er det også sådan, at hvis vi ser på Island og sammenligner Islands forhold med de andre nordiske landes, så ligger vi lavest, når det gælder procentdelen af BNP, der går til velfærdssektoren. Det ligger på omkring 40 procent i Island og 45-50procent i de andre nordiske lande. Nu er Island på vej ned. Om to år vil det være mellem 37 og 38 procent, som går til den samlede offentlige sektor. Nu ser jeg, at Óli Breckmann er meget glad, men det er jo, fordi han kommer fra den højre side. Selvfølgelig er Óli Breckmann glad for den islandske højreregerings skatteprogram, men det er jeg ikke. Det bliver ikke godt for det islandske velfærdssamfund, hvis vi ikke har midler til at drive et sundt velfærdssystem.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Det er tegn på bedre tider, når revolutionens børn fra 1968 roser den skandinaviske velfærdsmodel. Jeg vil gerne gentage dette med, at det islandske rigsprovenu vokser i takt med den sænkning af skatten, som der er. Islands fantastiske styrke er dets pensionssystem, hvor man har private arbejdsmarkedsbaserede forsikringer med livslang indbetaling med rentetilskrivning fra 1973. Det er en af forklaringerne på den lille islandske offentlige sektor.

Islands økonomi vokser to, tre, fire gange så hurtigt som den gennemsnitlige europæiske vækstrate, og det er godt for private lommer, også i den lavere del af indkomstspekteret, og det er godt for statskassen.

Så lad os holde fast ved det gode, og lad os ændre for at bevare; lad os slanke, når det er nødvendigt, lad os omprioritere. Det er god konservativ politik.

Steingrímur J. Sigfússon:
Jeg er enig med Oli Breckmann i én ting: at det islandske pensionssystem er godt. Der var vi heldige, da vi begyndte at bygge det op for 30-35 år siden. Men hvad angår resten, så er jeg dybt uenig. Det er ikke sådan, at man bare ved at sænke skatterne får flere og flere indtægter. Nej, Óli Breckmann, hvor meget indtægt får du, hvis skatteprocenten er nul? Hvor stor er indtægten så? Det går simpelt hen ikke sådan. Man driver ikke en sund offentlig velfærdssektor, uden at man har skattegrundlag for det. Det er jo klart.

Når det så viser sig, at den nordiske model også fungerer godt, hvad angår konkurrencedygtighed, hvad er så problemet? Det har jeg svært ved at forstå. Jeg synes ikke, vi har nogen grund til at opgive det, som er lykkedes bedst i Norden, nemlig det konkurrencedygtige velfærdssamfund, vi har bygget op. Det må vi bevare.

Carsten Hansen (den sosialdemokatiske gruppen, S):
Tak fru præsident! Det er jo et meget vigtigt område, vi behandler her, synes vi, der er med i næringsudvalget. Det er det, for uden en stærk, konkurrencedygtig privat sektor på trods af alle de andre ting kunne vi ikke overleve.

Det viser sig, at den måde, vi har indrettet vores nordiske velfærdssamfund på, er usædvanlig konkurrencedygtig. Samtlige nordiske lande ligger i top fem på alle områder, man kan måle på: kreativitet, konkurrencedygtighed, investeringer i fremtid og velfærd og så videre.

Det er ret interessant ud fra, at vi har hørt en række dommedagsprofeter fra højre side i de nordiske lande sige, at hvis vi ikke sætter skatten ned, så er der ikke nok privat initiativ. Nej, det her betyder jo i virkeligheden, at folk føler sig trygge. Det siger den her nye rapport, som hedder "Norden som vinderregion". Det betyder, at man tør tage chancer, det betyder, at man uddanner sig, når det er sådan, at man lever under trygge vilkår, der sikrer en ordentlige betingelser, hvis man skulle blive arbejdsløs, eller hvis man skal lave ændringer i livet.

Samtidig kan vi sige, at den nordiske model er utrolig fleksibel, når vi kigger på de store lande i Europa. Vi udgør som region 25-26 millioner mennesker, og der er det interessant at spørge: Hvordan tackler vi så de udfordringer? Når jeg kigger på det, der er kommet fra ministerrådet, så er jeg nødt til at sige, at det virker meget, meget lidt ambitiøst. Det er venstrehåndsarbejde. Man har taget en række af de ting, som lå i det gamle program og videreført dem, men vi mangler fuldstændig klare synspunkter om, hvordan vi tackler den øgede globalisering.

Jeg tror på, at Norden vil vinde på globaliseringen på grund af vores konkurrencedygtighed, på grund af vores uddannelsessystem og fleksible arbejdsmarkedssystem. Men ministerrådet har ingen svar på, hvad vi gør i forhold til de mange mennesker, der er tabere. I min hjemby på Fyn lukkede der i sidste uge et slagteri med 1000 ansatte. 20 procent af de ansatte var mennesker med anden etnisk baggrund, resten var forholdsvis kortuddannede. Det er ikke dem, vi gør til forskere.

Der skal en alvorlig omstillingsproces i gang, med hensyn til hvordan vi sikrer, at også mennesker uden uddannelse kan komme videre. Der er jo tre svar, nemlig uddannelse, uddannelse og atter uddannelse. Men der savner jeg fuldstændig et svar fra ministerrådet, nogle klare målsætninger, med hensyn til hvad man vil, med hensyn til globaliseringen, med hensyn til hele outsourcingdiskussionen, og derfor har vi, som Steingrímur Sigfússon og Drífa Hjartardóttir har været inde på her, valgt at sige, at vi gerne vil se outsourcing i sammenhæng med den meget fine rapport, der er kommet med "Norden som vinderregion".

Jeg vil godt sige, at den rapport, der er kommet, jo ikke er behandlet politisk, ud over at ministerrådene nu kigger på den. Vi har i Næringsudvalget haft en diskussion i går på et miniseminar, men det er vigtigt, at vi nu forholder os politisk til de ting, der er opstillet.

Jeg vil sige, at den for det første dokumenterer, hvor langt vi er kommet, og for det andet dokumenterer den, at vi har en kraftig konkurrenceevne i kraft af vores velfærdssystemer. For det tredje skal vi nu til at finde ud af, hvad det er, vi vil satse på.

Nu har jeg ikke mere taletid, og det er jo ærgerligt – man bliver så bidt af det her – men jeg tror, at vi kan komme langt ved at kombinere styrkepositionerne med en række problemstillinger om globalisering og uddannelse.

Debatten om B 238/næring ble avsluttet.

Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur)

Óli Breckmann, Kultur- og utdanningsutvalgets talsmann A 1355/kultur:
Fru præsident! Jeg har fået tildelt det ansvar og den ære at fremsætte et forslag på Den Konservative Gruppes vegne. Vi har tilbragt en del af formiddagen med at beskrive, hvor spændende, interessante og ikke mindst udfordrende tider, vi lever i.

Som alle ved, så er globaliseringen over os, og det kræver nye indstillinger, nye måder at tackle problemerne på. Men det betyder også, at verden bliver mindre og udfordringerne dermed relativt større og større. Varer og tjenesteydelser, som tidligere blev produceret i Norden, bliver nu flyttet på grund af lavere omkostninger til andre dele af verden, til den anden side af jordkloden endda.

Det kan synes uretfærdigt. Carsten Hansen har just nævnt det tragiske tilfælde om nedlæggelse af en fabrik. Hvad gør de mennesker? Der er en hel del uretfærdighed i det, synes vi, men sådan er udviklingen. Man mister job hele tiden, måske en 10, 20 procent årligt og derved skabes også nye job og muligheder.

Det er netop en mulighed til at studere, hvad vi er gode til her i verden, og de nordiske lande kan og må ikke konkurrere på løn med lande som Indonesien, Indien eller Kina, selv om vi hele tiden må passe på, hvad der sker derovre og tillempe os den situation. Altså, opskriften på en bedre fremtid er jo til dels bedre lærere og læreruddannelser. Også på det område kan vi udveksle gode nordiske erfaringer på alle niveauer også her i Nordisk Råd. Den Konservative Gruppe ønsker derfor at gennemføre et komparativt studie over nordiske læreruddannelser. Vi skal have undersøgt, hvordan vi får de bedste lærere uddannet til de bedste i verden.

Forslaget, som Kultur- og Uddannelsesudvalget har stillet sig bag, har været i høring hos kyndige instanser i de nordiske lande, og høringssvarene fra dem viser helt tydeligt, at det ville være yderst nyttigt og gavnligt at foretage et sådant komparativt studie, og jeg vil i spænding afvente resultatet af dette studie.

Rolf Reikvam (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
Vår gruppe stiller seg bak dette forslaget, selv om det er rimelig uklart hva som er målet og hvordan en slik studie skal gjennomføres. Etter å ha hørt Óli Breckmann nå som er forslagsstiller, så er ikke jeg blitt noe klokere om hva som egentlig er målet med en slik studie. Det er blitt et perspektiv i global sammenheng at vi skal være verdens beste og så videre – som vi jo skal på alle områder.

Det som jeg har behov for å presisere, det er at hvis man skal gjennomføre en slik studie, må den iallfall være forskningsbasert. Det er det første som er helt klart. Det må være en forskningsbasert studie, som man kan lære noe av. Den må være analytisk i sin form, og på den måten kan den sannsynligvis gi noe informasjon om hvordan det enkelte land lykkes med sin lærerutdanning.

Hvis dette blir en ren beskrivelse av hva slags lærerutdanning vi har i Norge, Sverige, Finland osv., har det ingen hensikt. Den må være forskningsbasert, og den må ta utgangspunkt i det utdanningssystemet som de har i vedkommende land, og så vurdere lærerutdanningen opp mot det – hvordan man lykkes i forhold til de målene man hadde med utdanningssystemet og med lærerutdanningen. Det er punkt en. Det er det aller, aller viktigste!

Vi vet dessuten at vi ikke bare har en lærerutdanning i de ulike landene. I Norge er det minst tre, kanskje fire, kanskje fem også, ulike lærerutdanninger, og jeg regner med at det er – uten at jeg kjenner til hvordan det er i de andre landene – flere forskjellig lærerutdanninger også i de andre nordiske landene. Så dette er et veldig komplisert og vanskelig område, og det er en stor sak vi egentlig setter i gang hvis hensikten er å få frem kunnskap som kan brukes på tvers av landegrensene, og at vi kan lære av hverandre.

Så min mening er altså, og det skal jeg prøve å si til dem som skal gjennomføre dette: Denne studien må ha et svært omfang, det må være en stor studie, den skal ikke være beskrivende, den skal være forskningsbasert, og den skal være analytisk i formen. Hvis ikke, har det altså ingen hensikt, slik som jeg ser det.

Debatten om A 1355/kultur ble avsluttet.

Rådet bifalt å ta Dokument 8 til etterretning
Rådet bifalt Næringsutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av B 238/næring – Rek. 27/2005
Rådets bifalt Kultur- og utdanningsutvalgets forslag i anledning av A 1355/kultur – Rek. 28/2005

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

14. Nordisk energipolitik

Endringer i deltagerlisten:
Steingrímur J. Sigfússon erstattes av **Kolbrún Halldórsdóttir** for dagsordenspunkt 14.

Rådet besluttet å fastsette deltakerlisten/närvarolistan i overensstemmelse med dette.

Dokumentasjon

B 235/miljø Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009

Rek. 21/2003Miljøvenlig produktion og forbrug af energi

Vedvarende energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd (Dokument 9)

Fremst. 4/2004 Nordisk el-transmissionsnet

Fremst. 12/2005Kraftsituationen i Norden

B 235/miljø Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* ministerrådet som led i sin løbende overvågning og vurdering af harmoniseringen af det nordiske el-marked desuden beagter, at el-priserne for forbrugerne ikke udvikler sig mod et uforholdsmæssigt højt niveau

2) *at* ministerrådet i handlingsplanens løbetid desuden prioriterer den samnordiske indsats med at fremme politiske virkemidler, som medvirker til at accelerere udbredelsen af energisystemer, der nedsætter udslip af drivhusgasser fra de nordiske lande

3) *at* gennemføre B 235/miljø Ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Miljøvenlig produktion og forbrug af energi (Rek. 21/2003)

Rekommandasjonen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke gennemførelsen af de tidligere besluttede strategier for aktivt at fremme udbredelsen af vedvarende og miljøvenlig energi i de nordiske lande for derved at bidrage til en bæredygtig energipolitik

2) *at* udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug

3) *at* undersøge muligheder og barrierer for fælles nordiske indsatser for at fremme en hurtig overgang til hydrogensamfundet og særligt at undersøge, hvilken betydning en, gerne fællesnordisk "Hydrogenfond" kunne få for at nå dette mål og hvorledes fonden i givet fald bør etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

Nordisk el-transmissionsnet (Fremst. 4/2004)

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejde mod en vidtgående harmonisering af rammebetingelserne for de nordiske el-transmissionsnet

2) *at* tilskynde til styrkelse af samarbejdet mellem landenes net-selskaber, så de bliver i stand til på betryggende vis at tage ansvar for fælles håndtering af forsyningssikkerheden, fælles afhjælpning af flaskehalse og udvikle en fælles model for nødvendige investeringer

Kraftsituationen i Norden (Fremst. 12/2005)

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* foretage en gennemgang af forskellige eksisterende prognoser for det fremtidige elforbrug i de nordiske lande og foretage en vurdering af, hvorvidt disse giver et realistisk billede af forventningerne
2) *at* foretage en gennemgang af eksisterende planer for forøgelse af el-produktionen i Norden og for forbedringer af transmissionskapaciteten i og mellem de nordiske lande

Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø)

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**, Nordiska ministerrådets talskvinne
B 235/miljø:
Fru præsident! De nordiske energiministre besluttede på deres ministermøde i Akureyri den 2. september 2004, at handlingsplanen for energisamarbejdet inden for Nordisk Ministerråd i 2006-2009 skulle baseres på den vision, at det nordiske energisamarbejde skal være en stærk og aktiv aktør i udformningen af energipolitikken i Norden og Europa. Ved energiministrenes møde i Grønland i august i år blev handlingsplanen for det nordiske energisamarbejde godkendt som et forslag til Nordisk Råds møde her i Reykjavik. Vort mål med denne vision er blandt andet at virke for et fællesnordisk energisystem, der skaber forudsætninger for økonomisk vækst og øget velfærd i hele den nordiske region, men samtidig fungerer som en aktiv aktør i udformningen af energipolitikken i de øvrige europæiske lande. De vigtigste energipolitiske udfordringer i de kommende år er på kort og lang sigt at fastholde forsyningssikkerhed, konkurrencekraft og miljømæssig bæredygtighed i energiforskning, som er præget af konkurrence og lovgivning.

I handlingsplanen sætter vi fokus på de tre vigtigste politiske udfordringer, hvor vi tror, at Norden vil kunne styrke sin position ved en samordnet indsats på de tre hovedområder: udvikling af energimarkederne, bæredygtigt energisystem og Norden i det internationale samarbejde.

Hvis vi starter med udviklingen af energimarkederne er målet at sikre optimale rammer for udviklingen af de nordiske energimarkeder i overensstemmelse med de tre energipolitiske hovedmålsætninger. Vort mål er et grænseløst nordisk elmarked med en effektiv handel med omverdenen. Vi ser frem til, at det nordiske elmarked vil videreudvikles til et effektivt regionalt marked med tilstrækkelig mange aktører, en høj grad af forsyningssikkerhed og miljøvenlighed.

Vor prioritet, integrationen af det nordiske elmarked, lægger stor vægt på samordning af ansvaret for transmissionssystemer og ikke mindst de nødvendige investeringer i transmissionsnettet, som erfaringen fra de sidste to til tre år viser kræver fuldstændig samordning af de systemansvarlige i Norden. Dette giver bedre udnyttelse af samfundets ressourcer og vil skabe gode forudsætninger for, at forbrugspriserne i det lange løb vil blive lavere. I denne sektor kan vi som myndighed have kontrol over monopolaktørerne i transmissions- og distributionsnettet.

Men vi må huske, at det i et velfungerende konkurrencemarked er naturligt, at der bliver variationer i priserne, og alle myndigheder skal være forsigtige med at gribe ind og forstyrre markedet.

Handlingsplanens andet fokusområde er et bæredygtigt energisystem. Der sætter vi som mål, at det nordiske energisamarbejde aktivt vil medvirke til udviklingen af et bæredygtigt energisystem i Norden og internationalt. Formålet er at sikre energiforsyningen, den økonomiske vækst og teknologiske udvikling samt nedbringe energisektorens negative påvirkning af klima og miljø. De nordiske landes energiforsyning er karakteriseret ved en meget høj grad af anvendelse af vedvarende energi. Derfor sætter vi som mål, at Norden fortsat skal være på forkant i den øvrige udbredelse af vedvarende energi på markederne i Norden og internationalt, men ligesom vedvarende energi er energieffektiviteten en af grundstenene i et bæredygtigt energisystem.

De klimapolitiske forpligtelser er en vigtig ramme for udviklingen af en bæredygtig energisektor. De nordiske lande har et ansvar for og en vigtig rolle i at sikre opfyldelsen af målsætninger og forpligtelser i den internationale proces for at nedbringe drivhusgasudslippet efter 2012. De problemer, der knytter sig til energiforsyningen i de tyndtbefolkede og fjerntliggende områder har en anden karakter end problemerne i de centrale og tætbefolkede områder i Norden. Områderne ligger enten i udkanten af centrale forsyningsnet, er ofte ikke forbundet til det nationale transmissionsnet eller er ude af drift. I de seneste fem år har det nordiske samarbejde været begrænset i ressourcer fokuseret på – jeg nævner bare – energiløsninger på disse områder.

Handlingsplanens tredje fokusområde er Norden i det internationale samarbejde. Vi synes, at Norden skal være mere synlig i det internationale samarbejde. Norden har en lang tradition for samarbejde. Vores samarbejde har givet os en stor styrke og et solidt netværk på mange områder. Det er denne styrke, som vi skal bruge internationalt til i højere grad at øge det arbejde, der udføres i europæisk og international sammenhæng. Der lægges vægt på at øge samarbejdet om udviklingen i EU, men også at vedligeholde det samarbejde, som i mange år har pågået med de baltiske lande, Rusland og Østersø-regionen.

Agne Hansson (midtengruppen, c):

Fru president! Tack för redogörelsen! Det är stora utmaningar som ligger framför oss. Men det går inte att tala om energi i allmänna termer och nämna klimatförändringarna i allmänna termer. Det avgörande, viktiga är att energiaktörerna är aktiva för att också fasa ut de utsläpp som orsakar drivhuseffekten och som orsakar klimatförändringarna.

Visionen i ett sådant här program tycker jag måste vara att göra Norden till en fossilbränslefri zon. Det här kan börja underifrån, på kommunnivå, på länsnivå. Jag kan hälsa er välkomna hem till sydöstra Sverige. Det pågår ett sådant arbete för att göra kommunerna och länen till fossilbränslefria zoner. Vi ska ta vara på det engagemang som finns lokalt.

Det finns mycket som är bra i det här programmet, men min fråga är: finns visionen hos energiministrarna att göra Norden till en fossilbränslefri zon och ta fram åtgärder till målet?

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Fru præsident! Det var et stort spørgsmål, som her kom op. Om vi har den mulighed i Norden bare at bruge vedvarende energi, det ville være en god vision. Det er i hvert fald her i Island mere end 70 procent af al energi, som bliver brugt via genbrugsvand, altså vedvarende energi, og tager jeg så trafikken og fiskeriflåden med, så jeg tror, den er helt unik i verden, den situation, som vi har i Island. Men det er klart, at alle lande kæmper for at gå den vej. Og det er vigtigt på grund af CO_2-problemet i verden at gøre det. Det er klart, at vi alle kan være enige i den sag. Spørgsmålet er hvor hurtigt det kan gå.

Agne Hansson:
Jag tackar för svaret. Jag tyckte att det fanns en vision på slutet. Vi andra är naturligtvis lite avundsjuka på er i Island när det gäller energiförsörjningen.

Det här uppfattas också som väldigt besvärligt, krångligt och negativt. Men egentligen är en sådan här energiomställning med energi- och miljöteknik väldigt tillväxtfrämjande. Jag tycker att vi har utomordentliga möjligheter i Norden att bli en exportör och skapa tillväxt med den nya tekniken på det här området.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Tak til ministeren for redegørelsen. Det, som jeg kunne tænke mig at spørge om, er, i hvilken grad den her islandske evne til at innovere, som Newsweek sagde det forleden, "Hvis man skal finde den nye tiger i Vesten, så skal man kigge op til polarcirklen til Island". Man har lavet et fantastisk kraftværk på Østlandet. Kan ministeren sige, om man har beregnet, eller om man har tænkt på den mulighed måske at sælge energi, elektricitet fra Østlandet til resten af Skandinavien, hvis vi fortsat har problemer med vores miljøbevægelser, som modsætter sig alle fornuftige udbygninger af?

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Til spørgsmålet om at sælge elektricitet til Europa eller til Norden fra Island: Vi er isoleret, som alle ved, hvad dette angår, og indtil nu har det ikke været økonomisk rentabelt at lægge søkabel til andre lande. Det blev regnet ud for fem år siden i hvert fald, og da var det det ikke.

Man ved, at der er teknologisk fremgang på dette område som alle områder, men det er også et politisk spørgsmål, om man er interesseret i dette. Man kan se positive ting, som angår den idé at have kabel til andre lande, men man ser også negative.

Men det, som jeg vil sige til slut, er, at en ting, som er meget interessant, og som vi arbejder på her i landet, er at bore dybere ned. Vi har den geotermiske varme og ressourcer, og nu skal vi forsøge at bore længere ned, og så kan vi måske få dobbelt så meget energi op.

Joan Erlandsen (midtengruppen, V):
Fru præsident! De nordiske og øvrige europæiske landes energipolitik er i stigende grad styret af den globale udvikling. En udvikling, som er præget af et stigende energiforbrug, øget afhængighed af fossile brændstoffer, stigende kuldioxidudledninger og internationalisering af markederne. Internationale udfordringer og problemer, som også forudsætter international modstand.

I den flotte redegørelse, som vi har fået, og den takker jeg selvfølgelig for, snakker man kun om vedvarende energi. Jeg kunne godt tænke mig, at man kom ind på noget alternativ energi; det efterlyser jeg. Olieprisernes himmelflugt bør vel få os til at tænke i nogle andre baner: Er det nok med vindenergi, og er det nok med solvarme? Bør vi ikke inddrage andre alternative energikilder her i Norden? I hvert fald i Danmark har vi majsmarker, majsolie kan bruges som brændstof til biler, og vi har sukkerroer, som kan bruges til etanol, så jeg efterlyser, at vi satser lige så meget på alternative energikilder.

Handels- og industriminister **Valgerður Sverrisdóttir**:
Fru præsident! Vedvarende energier er en vigtig sag, men det betyder ikke, at vi ikke ser på nye sager. Det gør vi jo, og det kan man læse om i rapporten.

Jeg kan forresten sige, at Island og flere af de nordiske lande er meget interesserede i hydrogen som energibærer for fremtiden, og selv om man ikke har svar på alle spørgsmål om hydrogen, så er det noget, som jeg synes, at vi må forske videre i med det håb, at det kan blive noget i fremtiden. Det er ekstra interessant for os her i Island, fordi vi har grøn energi, og så vil dette være et 100 procent naturvenligt stof.

Asmund Kristoffersen, Miljø- och naturresurseudvalgets talsmand B 235/miljø:
Takk til minister Valgerður Sverrisdóttir for en utmerket presentasjon.
Handlingsplanen er et godt styringsredskap for det helt nødvendige framtidige nordiske energisamarbeidet. Vi går inn i en tid med underdekning av egenprodusert kraft i Norden. Dette er en merkelig situasjon for et område som har så rike energiressurser. Dette skal jeg komme tilbake til i et senere innlegg i dag.

Handlingsplanen prioriterer forsyningssikkerhet, konkurransedyktighet på elmarkedet og bæredyktighet, i tillegg til å se Norden i det internasjonale samarbeidet. Alt dette er viktig. En hovedpilar for det nordiske velferdssamfunnet er nettopp tilgang til elektrisitet, til industri og til private husholdninger. Slik er jeg sikker på at det også vil være i framtiden. Jeg er tilfreds med at handlingsplanen legger så stor vekt på forsyningssikkerhet og overføringskapasitet mellom de nordiske land. Vi er mer enn noen gang totalt avhengig av at den elektriske kraften ikke faller ut og blir borte. Vi har gjort oss meget sårbare. Derfor er det et stort politisk ansvar å sørge for forsyningssikkerhet. Dette krever kontinuerlig oppmerksomhet.

Etter min og miljø- og naturressursutvalgets mening er det også et meget viktig politisk ansvar i et mer og mer liberalisert marked å se til at ikke elprisene til forbrukerne utvikler seg mot et uakseptabelt høyt nivå. Liberaliseringen skapte egentlig forventninger om lavere priser til forbrukerne, og lavere priser vil jo være et suksesskriterium og ikke det motsatte.

Vi har i andre saker stor oppmerksomhet på miljø. Energisektoren er en hovedkilde til utslipp av CO_2 i våre og i andre land. Det er da viktig, som Agne Hansson også var inne på i sin replikk, at nettopp energisektoren blir en aktiv og ansvarlig aktør for å se på redusert CO_2-utslipp. Initiativ med hensyn til en koordinert kvotehandel av CO_2 er utmerket, blant annet Testing Ground-opplegget i Østersjøen. Men det er slett ikke tilstrekkelig bare å fokusere på kvotehandel. Poenget må være at vi politikere og produksjonsselskapene av elektrisitet tar ansvar for å få redusert CO_2-utslipp hos oss selv, og så skal vi ta medansvar for å få redusert utslipp også utenfor våre lands grenser. Vi lever alle sammen i et avhengighetsforhold og et skjebnefellesskap på en felles klode. Dette betyr at vi med enda større kraft enn hittil må arbeide for en elproduksjon som setter ned CO_2-utslippene. Her hører så definitivt ikke atomkraft hjemme. Så legger jeg til for egen regning: Bruken av atomkraft er langt på vei et bakholdsangrep på menneskeheten. Intet land og ingen forsker er i nærheten av å finne løsning på hvordan vi skal tilintetgjøre atomavfallet. Vi har gitt våre etterkommere en fryktelig arv. Heldigvis gjør Sverige og Finland de aller største anstrengelser for å lagre avfallet mest mulig sikkert.

Landstyremedlem for Erhverv, Landbrug og Arbejdsmarked **Johan Lund Olsen**:
Det er med glæde, jeg noterer mig Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning om ministerrådets handlingsplan for det nordiske energisamarbejde fra 2006 til og med 2009. Især vægten, der lægges på udviklingen af energisystemer, der tjener til nedsættelse af udledning af drivhusgasser, er positiv, samt at de tyndtbefolkede områder nu for første gang også får en plads i handlingsplanen.

På flere punkter er der i Grønland allerede taget initiativ til at imødekomme de forskellige synspunkter, som udvalget er fremkommet med i betænkningen. Dette, fordi der er en erkendelse af, at de problemer, vi står over for i dag, både skal gribes an på vores egen hjemmebane, men også i fællesskab med andre. Den internationale forankring er vigtig i denne sammenhæng.

Grønland er et af Nordens tyndt befolkede områder og har derfor specielle udfordringer, men også specielle muligheder. Disse muligheder forfølger vi, dette til glæde for forbrugeren, samfundet, miljøet samt vore naboer, som man også skal huske i denne sammenhæng.

Energiforsyning bør så vidt muligt være vedvarende, fornybar og bygge på respekt for samfundet, miljøet og fremtiden. Derfor er der i øjeblikket i Grønland en stor overgang fra energiforsyning baseret på fossile brændsler til en energiforsyning baseret på vandkraft i gang. De første to vandkraftværker er i brug og i drift. Det tredje anlæg er under opførelse, og det fjerde er ved at blive besluttet. Det vil udgøre en større og større del af vores energiforsyning.

Men vandkraft gør det ikke alene. I samarbejde med Island undersøges de geotermiske energipotentialer, der rent faktisk er i Grønland. Desuden, med udgangspunkt i det vestnordiske samarbejde under Nordisk Ministerråd, er et vestnordisk projekt i færd med at undersøge mulighederne for at bruge vind og brint/hydrogen sammen med diesel. Især brint eller hydrogen er en fremtid, som Grønland også satser på.

Grønland er ikke ene om dette og har sammen med Island og Færøerne just i sidste uge startet NAHA, North Atlantic Hydrogen Association, som skal medvirke til at udbrede kendskabet og muligheder for anvendelse af hydrogen. Vi er fortrøstningsfulde og målrettede. At der er en fremtid i dette, kan ingen betvivle. Som et godt eksempel kan man tage den danske brintpille, hydrogenpillen, som forskere fra Danmarks Tekniske Universitet står bag, og som der har været stor fokus på i den seneste tid. Spørgsmålet er mere, hvornår brint-hydrogen træder ind i vores hverdag; her i Island er det allerede ved at blive en del af hverdagen, så det kan lade sig gøre.

Jeg vil godt afslutte her og anerkende betænkningen fra Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg samtidig med at tilkendegive, at det er mit ønske, at Grønland skal fortsætte med at arbejde for disse mål.

Inge Ryan (den venstresosialistiske grønne gruppen, SV):
President! Norden er et område som er fullt av naturressurser og muligheter for å lage energi. Det har vi også gjort. Vannkraft er bygd ut i de landene som har mulighet til det. Vi vet et flere land, særlig Sverige, har gått i gang med en stor produksjon av bioenergi. I Danmark har man vært flink med vindkraft. Etter hvert har også olje og gass blitt en del av de mulighetene vi har, og særlig Norge er førende i forhold til å utvinne olje og gass.

Det er behov for mer energi av flere grunner. For det første øker antall innbyggere, og i samfunnet vårt øker behovet fordi vi får stadig nye hjelpemidler som krever energi. Men samtidig vet vi også at vi gjennom forskning kan spare energi vesentlig. I dag vet vi at man i Norge kan redusere energiforbruket i store bygg med 30 procent dersom man er villig til det når man bygger. Men det er ingen vilje til det, rett og slett fordi energien er veldig billig. Derfor bygger man ikke med den mest moderne teknologien for å spare energi.

Her har vi etter min mening et stort problem, og det er at man fokuserer altfor lite på energiøkonomisering. Vi snakker hele tiden om å bygge ut. Vi må i stedet bruke ny kunnskap som kommer gjennom forskning og utvikling, til å redusere strømforbruket, for energiforbruket må reduseres dersom den tredje verden skal få den samme velstandsutviklingen som vi har i vår del av verden. Dette handler egentlig om solidaritet med de andre. Vi må redusere vårt energiforbruk, for det er en tålegrense for hvor mye energi som kan brukes i verden. Når Kina, India og andre store nasjoner kommer etter, er vi som bor i denne delen av verden, nødt til å redusere vårt energiforbruk for at de kan få øke sitt. Det handler altså om solidaritet med dem som har lavere levestandard enn oss.

Det handler også om, som flere har vært inne på, et miljøpolitisk perspektiv. På fjernsynet ser vi at den ene orkanen avløser den andre. Det er jo ingen tvil om at årsakene til det uværet som vi har rundt omkring i verden, er menneskeskapte. Klimaet har blitt endret fordi vi slipper for mye gasser ut i naturen. Jeg mener derfor at hvis vi skal ta klimaet på alvor og overlate denne jordkloden til våre etterkommere, er vi faktisk nødt til å ha en energipolitikk der vi reduserer dette på sikt, slutter å slippe ut fossile brennstoffer. Og de gangene vi gjør det, må vi ha renseteknologier som faktisk tar hånd om det, slik at vi slipper stadig nye orkaner, som vi opplever i dag, for den situasjonen vil nemlig forsterkes i årene framover hvis ikke vi gjør noe i forhold til rensing og andre ting som jeg var inne på.

Da ser jeg at tiden er ute, så da sier jeg takk for meg.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Ja, man kan med hensyn til Norge glæde sig over at Inge Ryans parti nu er kommet med i regeringen. Så får vi se.

Men det, som jeg blandt andet vil sige, er, at man måske kan ønske Finland hjertelig tillykke med det nye atomkraftprogram, som man er godt i gang med. Jeg læste forleden, at den store professor og foregangsmanden i Miljøstyrelsen siden 1950'erne udtalte sig meget bastant i verdenspressen om, at atomkraft, og det er noget, som vi andre har vidst hele tiden, er verdens tryggeste, billigste og reneste energikilde. Selvfølgelig ligger faren med energikraft måske særlig i det socialistiske makværk, som Tjernobyl blev en konsekvens af.

Men mit spørgsmål til Inge Ryan er: Vil han anbefale, at Færøerne ikke udvinder fossile brændstoffer, hvis de skulle findes i vores undergrund, for at reducere udslippet af den negative påvirkning, som Norge har tjent sig rig på, for Norge er trods alt en stor olieeksportør i verden?

Inge Ryan:
Jeg tror at Færøyene skal utnytte sin olje og gass dersom de finner det forsvarlig og lønnsomt. Men Færøyene skal da, før man gjør det, ta i bruk den teknologi som i dag er utviklet, som betyr at man kan rense for CO_2 og andre typer skadelige stoffer. I dag finnes det nemlig renseteknologi som kan anvendes, og før man setter i gang med nye utbygginger, skal det være på plass renseteknologi som gjør at man ikke skader miljøet. Dersom man har det på plass, syns jeg det er forsvarlig at Færøyene også tar i bruk de olje- og gassressursene som de har i nærheten av landet sitt.

Simo Rundgren (midtengruppen, cent):
Arvoisa puheenjohtaja! Uudessa energia-alan toimintaohjelmassa on yhtenä kohtana mainittu uusiutuvat energianlähteet, ja niihin liittyen haluaisin kiinnittää huomiota erityisesti biopolttoaineisiin. Tällaisiahan ovat biokaasu, bioetanoli ja biodiesel sekä myös vety, mikäli sitä pystytään tuottamaan puhtaalla sähköllä, kuten Islannissa. Tietyin varauksin tähän voidaan lukea mukaan myös maakaasu.

Ministerineuvoston laatimassa energiatoimenpideohjelmassa todetaan, että Pohjoismaat ovat Euroopan edelläkävijöitä uusiutuvien energianlähteiden hyödyntämisessä. Maidemme välillä on kuitenkin eroja, ja nämä erot korostuvat, jos verrataan suhtautumista biopolttoaineisiin. Ruotsi on päättänyt panostaa voimakkaasti biopolttoaineisiin siitä huolimatta, että se voi merkitä huomattavia veronmenetyksiä. Eilen Suomen eduskunnassa annetussa maatalousselonteossa Suomen hallitus on kiinnittänyt huomiota biopolttoaineiden tuotannon ja käytön edistämiseen.

Pohjoismaat ovat alueiltaan laajoja ja harvaan asuttuja. Autoliikenteellä tulee olemaan täällä aina suuri merkitys. Pohjoismaat voisivat yhdessä panostaa siihen, että ympäristöautosta tulisi todellinen vaihtoehto yksityisautoilussa. Yksi konkreettinen keino voisi olla kattavan pohjoismaisen biokaasun tankkausverkoston luominen. Biokaasun jakelukanavana voisi toimia jo olemassa oleva maakaasuverkosto ns. vihreän kaasun periaatteella. Tässä voitaisi ottaa vertauskohdaksi vihreän kaasun periaate esimerkiksi Göteborgissa.

Euroopan unioni on asettanut tavoitteeksi, että vuoden 2010 loppuun mennessä on 5,75 % jäsenmaiden polttoainekulutuksesta oltava biopolttoaineita mukaan luettuna maakaasu. Ruotsi on saavuttanut tämän vuoden tavoitteen, siis 2 %:n tason. Islannissa ollaan pitkällä vedyn hyödyntämisessä.

Näen tämän polttoainekysymyksen myös osittain imagokysymyksenä: biopolttoaineiden myötä meillä olisi loistava tilaisuus vahvistaa Euroopan- ja jopa maailmanlaajuista mielikuvaa pohjoismaisesta edistyksellisestä teknologiasta ja ympäristöajattelusta. Pohjoismaat voisivat olla todellisia edelläkävijöitä juuri tässä asiassa. Siihen tarvitaan Pohjoismaiden hallituksilta yhteisiä linjauksia.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Ärade ordförande! I det nya verksamhetsprogrammet för energiområdet tas förnybara energikällor upp som en punkt, och i detta samband vill jag fästa uppmärksamhet särskilt på biobränslen.

Sådana är ju biogas, bioetanol och biodiesel samt även väte, ifall det kan produceras med ren elektricitet såsom i Island. Med vissa reservationer kunde man även ta med naturgas.

I det energiåtgärdsprogram som ministerrådet tagit fram sägs att de nordiska länderna är europeiska föregångare i utnyttjandet av förnybara energikällor. Det finns dock skillnader mellan våra länder, och dessa skillnader accentueras om man jämför inställningen till biobränslen. Sverige har beslutat att satsa stort på biobränslen fastän det kan innebära klara skatteförluster. I den lantbruksredogörelse som gavs Finlands riksdag igår fäster den finländska regeringen uppmärksamhet på främjande av produktion och utnyttjande av biobränslen.

De nordiska länderna är stora och glest befolkade. Biltrafiken kommer alltid att spela en viktig roll här. De nordiska länderna kunde tillsammans satsa på att miljöbilen blev ett verkligt alternativ inom privatbilismen. Ett konkret sätt kunde vara att skapa ett heltäckande nordiskt tankningsnätverk för biogas. Biogas kunde distribueras via det redan existerande naturgasnätverket enligt principen för så kallad grön gas. Det kunde jämföras med den princip för grön gas som tillämpas i till exempel Göteborg.

Europeiska unionen har ställt upp som mål att fram till slutet av 2010 skall 5,7 procent av medlemsstaternas bränsleförbruk bestå av biobränslen inklusive naturgas. Sverige har uppnått målet för detta år, det vill säga en nivå på 2%. I Island har man kommit långt i utnyttjandet av väte.

Jag ser denna bränslefråga även delvis som en imagefråga: i och med biobränslen har vi en ypperlig möjlighet att i Europa och till och med i hela världen förstärka imagen av nordisk progressiv teknologi och nordiskt miljötänkande. De nordiska länderna kunde vara verkliga banbrytare i just denna fråga. För det krävs gemensamma riktlinjer av de nordiska regeringarna.

Landsstyremand for nordiske anliggender **Jógvan við Keldu**:
Fru præsident. Først vil jeg takke Valgerður Sverrisdóttir for en fin redegørelse.
En af de største udfordringer, verdenssamfundet står over for, er at imødekomme det voksende behov for energi, samtidig med at vi skal bekæmpe afhængigheden af fossile brændstoffer og destabiliseringen af verdens klimasystem. Derfor er det glædeligt at konstatere, at man i den nye handlingsplan for det nordiske energisamarbejde har valgt at fokusere på tre hovedtemaer, hvor et bæredygtigt energisystem udgør en meget vigtig del.

Et system, der sikrer forsyning, økonomisk vækst og minimal påvirkning, er ikke uopnåeligt. Med forskning og udvikling af teknologier og mulig udnyttelse af en bred vifte af vedvarende energikilder til konkurrencedygtige priser er det muligt at reducere afhængigheden af de fossile brændstoffer og derved udledningen af drivhusgasser, samtidig med at presset på verdensøkonomien fra de voksende oliepriser letter.

De nordiske lande har stor erfaring i at gøre brug af en række forskellige energiformer, og i alle landene forskes der i at gøre brug af endnu flere. Jeg kan i denne sammenhæng nævne, at der for Færøernes vedkommende er flere interessante projekter på tegnebordet. Projekter, der både omhandler en bredere udnyttelse af traditionelle energikilder med for eksempel kombination af vind- og vandkraft, og nye teknologier som brint og oliekraft.

Politisk arbejder det færøske landsstyre med ny energipolitik, som forventes forelagt for Lagtinget til foråret. Den nye politik skal definere rammerne for den fremtidige udvikling på energiområdet på Færøerne, en udvikling, der forhåbentlig vil flytte Færøerne et skridt hen imod det bæredygtige energisystem. En udvikling, der forhåbentlig bliver interessant at studere i nordisk sammenhæng.

Vi vil bygge videre på vores fælles nordiske erfaringer. Vi bør bakke op om det nordiske energisamarbejde og målrette indsatsen, således at den er formuleret i den nye handlingsplan, og sigte imod at udvikle Norden til det førende område inden for vedvarende energi.

Dette vil være et afgørende skridt hen imod etableringen af det bæredygtige energisystem. Det er uden tvivl et ambitiøst mål, men det er også et meget fornuftigt og fremadrettet mål, som kan sætte Norden i internationalt fokus og samtidig være vores værdifulde bidrag til løsningen af det globale energiproblem.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Fru præsident! Tak for redegørelsen. Det, som fangede min interesse under talen, det var netop Færøernes muligheder for at bidrage lige så meget til forskning som til et velfungerende Norden i det hele taget.

Når vores minister nævnte det med den alternative fornybare produktion, så kunne jeg tænke mig, at han måske redegjorde lidt for, hvordan det går med udnyttelse eller forsøg, altså research af bølgekraften.

Landsstyremand for nordiske anliggender **Jógvan við Keldu**:
Tak for spørgsmålene. Det er sådan, at man har fået en lidt mere liberal tankegang på Færøerne i forbindelse med forskellige muligheder for energien. Vi har i de senere år fået vandkraft, som vi har udbygget, og vindmøller har vi også haft på forsøgsstadiet.

Vi har også i forbindelse sammen med Skotland arbejdet med et bølgekraftsystem, som selvfølgelig er på forsøgsbasis. Hvis det kommer til at virke, så bliver det et stort fremskridt for vedvarende energi.

Jeg vil også sige, at det med liberaliseringen og den mere liberaliserede tankegang, det har faktisk også gjort, at monopolelektricitetsværket er kommet mere op i arbejdet, og jeg synes også, det er en god ting. Så vi tror på, at det vil blive godt i fremtiden.

Kolbrún Halldórsdóttir (den venstresosialistiske grønne gruppen, VG):
Fru præsident. Nu synes jeg det er på tide at høre lidt nordiske modersmål her fra talerstolen. Og jeg holder min tale på islandsk.

Ef norræn orkustefna á að vera trúverðug og ef norrænir stjórnmálamenn vilja láta taka mark á sér, þá er nauðsynlegt að samræmi sé á milli orða þeirra og gerða. Slíku var ekki að heilsa í málflutningi ráðherrans hér áðan, því miður.

Orkustefna sú sem lýst er í skýrslu um Sjálfbær Norðurlönd og sem staðfest er í fjölda ályktana Norðurlandaráðs, er nokkuð skýr. Henni er ætlað að taka mið af hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar og hún viðurkennir ábyrgð Norðurlanda á nauðsyn þess að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda. Þannig er gert ráð fyrir því í aðgerðaáætlun á orkusviði 2006-2009 að norræn orkuframleiðslukerfi verði þannig úr garði gerð að þau taki mið af markmiðunum um samdrátt í losun gróðurhúsalofttegunda og þetta er allt mjög göfugt. En er allt sem sýnist, frú forseti?

Í markmiðum aðgerðaáætlunarinnar og í yfirlýstum markmiðum norrænna stjórnvalda um sjálfbær Norðurlönd, gætir þess augljósa tvískinnungs að enn er notuð kjarnorka til raforkuframleiðslu en svo huggum við okkur við það að hún losi þó ekki gróðurhúsalofttegundir. En hér á Íslandi gætir tvískinnungs í orkumálum er varðar notkun hugtaksins sjálfbær þróun. Íslenska ríkisstjórnin stærir sig af því að framleiða hreina orku fyrir mengandi stóriðju og réttlætingin er náttúrlega þessi: Orkuframleiðslan losar þó óverulegt magn gróðurhúsalofttegunda.

Hér er ekki allt með felldu. Í fyrsta lagi lætur ríkisstjórn Íslands það ekki halda fyrir sér vöku þótt sú orka sem framleidd er með vatnsaflsvirkjunum okkar fara að megninu til í það að knýja áfram mengandi álbræðslu. Þegar hin umdeilda Kárahnjúkavirkjun verður komin í gagnið þá munu 80% allrar orkuframleiðslu á Íslandi fara á útsöluverði til álbræðslu. Og í öðru lagi þá neitar ríkisstjórnin að horfast í augu við þau gríðarlegu óafturkræfu náttúruspjöll sem orkunýtingin hefur í för með sér. Vatnsaflsvirkjanir á borð við Kárahnjúkavirkjun, þar sem aurugu jökulvatni, sem ber með sér tíu milljónir tonna jökulleir á ári, er safnað í risastórt uppistöðulón með sjötíu metra vatnsborðssveiflu, þannig að gríðarlegt magn af þurrum jökulleir mun þekja um fimmtíu kílómetra langa strandlínuna á hverju vori. Þetta eru ekki sjálfbærar virkjanir.

Frú forseti. Það svæði sem verður fyrir óbætanlegum skaða vegna Kárahnjúkavirkjunar er eitt best gróna hálendissvæði landsins. Hið eina sem ber samfelldan gróður frá láglendi og inn að jökli í yfir sex hundruð metra hæð. Öll þessi eyðilegging blasir við en samt halda ráðherrar íslensku ríkisstjórnarinnar því fram að sjálfbær þróun sé höfð að leiðarljósi við orkuframleiðslu okkar, að hér sé verið að framleiða græna orku. Það er ekki rétt, frú forseti. Það er ekki rétt, Óli

Breckmann. Þennan tvískinnung verður að leiðrétta. Hversu lengi eiga íslenskir ráðamenn að fá að komast upp með það að standa fyrir stærstu náttúruspjöllum Íslandssögunnar með hugtakið sjálfbær þróun á vörunum?

Kolbrún Halldórsdóttirs tale i dansk oversettelse:
Fru præsident! Nu synes jeg det er på tide at høre lidt nordiske modersmål her fra talerstolen. Og jeg holder min tale på islandsk.

Hvis nordisk energipolitik skal være troværdig, og hvis nordiske politikere ønsker at blive taget alvorligt, så må der nødvendigvis være en overensstemmelse mellem deres ord og deres handlinger. Det var desværre ikke tilfældet i ministerens tale lige før.

Den energipolitik som bliver beskrevet i rapporten "Bæredygtigt Norden", og bekræftes i en del rekommandationer fra Nordisk Råd, er ganske klar. Den skal tage udgangspunkt i ideologien om en bæredygtig udvikling, hvor man erkender de nordiske landes ansvar for den nødvendige mindskning af udslip af drivhusgasser. Således regner man, i en handlingsplan for energiområdet 2006-2009, med at nordiske energiproduktionssystemer bliver udfærdiget på sådan en måde at de tager højde for målet om mindskning af udslip af drivhusgasser, hvilket i sig selv er nobelt. Men kan det hænde at synet bedrager?

De mål som fremgår af handlingsplanen såvel som nordiske myndigheders erklærede politik hvad angår et bæredygtigt Norden, vidner om en tydelig dobbeltmoral da vi stadigvæk anvender kernekraft til elproduktion, og trøster os selv med at den trods alt ikke forårsager udslip af drivhusgasser. Men her i Island er energipolitikken præget af dobbeltmoral når det gælder anvendelse af begrebet bæredygtig udvikling. Den islandske regering bryster sig af at der produceres ren energi til en forurenende storindustri hvor retfærdiggørelsen lyder som følger: Energiproduktionen forårsager trods alt blot en uvæsentlig mængde drivhusgasser.

Der er noget der ikke stemmer. For de første forstyrrer det ikke regeringens nattesøvn at størstedelen af den energi som bliver produceret i vandkraftværker går til den forurenende elektrolyse af aluminium. Når det omdiskuterede kraftværk i Kárahnjúkar går i gang vil cirka 80 procent af Islands energiproduktion gå til udsalgspris til elektrolyse af aluminium. For det andet nægter regeringen at se den enorme uoprettelige skade på miljøet som energiproduktionen vil medføre. I vandkraftværker som det i Kárahnjúkar, hvor siltet vand bringer 10.000.000 tons glacial mudder med sig hvert år, som vil blive opsamlet i en gigantisk lagune med 70 meters vandstandssvingninger, hvilket vil bevirke at en kolossal mængde tørt glacialt mudder vil dække en 50 kilometer lang kystlinje hvert forår. Det er ikke et bæredygtig kraftværk.

Det område som bliver udsat for en uoprettelig skade på grund af Kárahnjúka-kraftværket er et af højlandets frodigste områder, det eneste som er dækket af bevoksning helt fra lavlandet og ind til gletscheren i mere end seks hundrede meters højde. Til trods for al denne iøjnefaldende ødelæggelse påstår den islandske regerings medlemmer at vor energiproduktion tager højde for bæredygtig udvikling, at man producerer grøn energi. Det er ikke korrekt. Det er ikke korrekt, Óli Breckmann. Denne dobbeltmoral må der rådes bod på. Hvor længe skal islandske magthavere slippe af sted med at stå for den største miljøkatastrofe i Islands historie samtidigt med at de tager ord som bæredygtig udvikling i deres mund?

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Det er med en blanding af beundring og lidt misundelse, at man tænker på sammenligningen af Færøerne og Island. Vi forurener meget, for vi har sikkert i forhold til landets størrelse verdens største eller næststørste fiskeriflåde og den forurener.

Island har klaret det mesterværk at reducere den ikke fornybare del af sin energi til 30 procent og det er selvfølgelig også en velsignelse fra oven, at landet er så rigt udstyret med det varme vand. Når man så endda har forandret en ødemark oppe i 600 meters højde, som måske 1.000 mennesker om året besøgte, til en rigdomskilde af overvældende fornybar energi, så må man også tage hatten af for den islandske regering.

Det er så fantastisk at se en ødemark; det er den samme oplevelse, man har, når man besøger Israel: En have, en Edens grøn oase i en totalitær islamistisk og fascistisk ørken. Så tillykke Island, også med den fantastiske dæmning, som er kommet på østlandet.

Kolbrún Halldórsdóttir:
Fru præsident! Óli Breckmann ved ingenting om det, som han taler om, desværre.
Det er ikke en ødemark på Kárahnjúka-området. Der er tyk vegetation i dette område og den skade, som Kárahnjúka-kraftværket kommer til at forøve i dette område den bliver, som man kalder det på islandsk *náttúruhamfarir*. Hvad er det skandinaviske ord for det? En naturkatastrofe, som venter på grund af det glaciale ler, som samler sig rundt omkring hele lagunen. Det blæser op, og det tager den tykke vegetation med sig, og så bliver det en ødemark.

Det er ikke en ødemark i dag, Óli Breckmann.

Debatten om B 235/miljø ble avsluttet.

Miljøvænlig produktion og forbrug af energi (Rek 21/2003)
Vedvarendte energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd (Dokument 9)

Asmund Kristoffersen, Miljø- og naturressursutvalgets talsmann Rek. 21/2003 og Dokument 9:
Miljø- og naturressursutvalget tok gjennom et forslag fra den sosialdemokratiske gruppen initiativet til å få satt miljøvennlig produksjon og forbruk av energi høyere opp på den nordiske politiske dagsordenen.

Ministerrådet har på en utmerket måte tatt tak i dette gjennom det arbeidet som er gjort med ministerrådets rapport "Vedvarende energi i Norden". Jeg vil på vegne av utvalget få takke ministerrådet og håper og tror at rapportens innhold får betydning for det energipolitiske arbeidet i Norden i årene framover. Jeg håper at både miljøvernministrene og energiministrene stadig kikker i denne rapporten, at de har den på sitt nattbord og handler ut fra det de ser i rapporten.

Den sammenlignende undersøkelsen av de nordiske land viser at landene er forskjellige, trolig først og fremst på grunn av de naturgitte betingelsene, slik som forrige replikkordskifte delvis var et uttrykk for. Gode eksempler kan være Sverige og Norges store vannkraftressurser, som bl.a. har gjort at Norge i 2002 baserte 99,3 procent av sin elproduksjon på vannkraft. I Sverige var andelen 45,6 procent.

Men nå er tiden over for de store vannkraftutbygginger, i alle fall i Norge, og veksten i elforbruket må dekkes på annen måte. Island dekker over 50 procent av sin primære energiforsyning fra geotermiske kilder. Både Sverige og Finland har store forekomster av biomasse i sine skoger.

Det vi kan se av produksjonsmønstrene, er at det er politiske beslutninger i de enkelte land som har hatt stor betydning for bruken av bærekraftige energikilder og fornybar energi. I Norden vil vi har stor nytte av å utveksle erfaringer og kunnskaper mellom landene.

Jeg og utvalget er meget godt tilfreds med at vårt eget organ Nordisk Energiforskning har fått en viktig rolle i EUs prosjekt om hydrogen- og brenselscellekoordinering. Det betyr at vi fra nordisk side er med i et avgjørende viktig forsknings- og utviklingsarbeid og i et arbeid for å utvikle hydrogensamfunnet i Norden og i Europa.

Jeg og utvalget er derfor også glade for at det nordiske energipolitiske samarbeidet kan få betydning for en mer bærekraftig og framtidsrettet energiproduksjon både i Norden og utenfor Norden. Takk.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Fru præsident! Det er et spørgsmål til den sidste ærede taler. Han sagde nemlig, at man i Norge er holdt op med at udbygge vandkraften, og at man i stedet for vil bruge organiske kilder, som findes i store mængder. Det glæder jeg mig over, og jeg har hørt for eksempel, at man kan bruge træsorter eller affaldsprodukter fra træproduktionen i stedet for olie; det er glædeligt, det må vi udnytte.

Men er det af politiske årsager eller af fysiske årsager, at man ikke kan udbygge vandkraften mere i Norge? Vi ved f.eks., i Amerika har miljøbevægelserne standset alle udbygninger af raffinaderier siden 1976 og atomkraftværker siden 1965. Det er hovedårsagen til, at olien er blevet så katastrofal dyr.

Asmund Kristoffersen:
Jeg vil først presisere at Norge ikke uten videre har sagt at de skal erstatte et fremtidig behov med organiske kilder for energiproduksjon, men vi har sagt at nå har vi brukt opp nok natur på vannkraft, slik at det vi nå har, ønsker vi å bevare omtrent slik det er, av mange grunner som jeg ikke kan gå inn på her.

Norge har meget god økonomi. Norge har derfor et særlig ansvar for å delta i utviklingen av alternative energikilder, slik at vi ikke er et foregangsland når det gjelder forbruk av de energikilder som vi ikke kan fornye. Derfor støtter vi veldig sterkt forskning på alternative energikilder til etter hvert erstatning for de kildene som kan brukes opp. Med tanke på fremtidige generasjoner mener jeg det er det ansvaret vi har.

Sinikka Bohlin (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! För mig är politik både tålamod och mod. Beviset för tålamod i nordiska sammanhang kan man säga är just det som vi diskuterar i dag vad gäller energin. Inom Norden har vi en gemensam elmarknad som tillkommit som ett resultat av gemensamma strävanden i denna församling.

I dag diskuterar vi också en handlingsplan för det nordiska energisamarbetet för hållbara energisystem. Ordet "klimatförändringar" nämns i handlingsplanen. Men det är viktigt att komma ihåg att vi bara är halvvägs med att klara av våra åtaganden i klimatfrågan. Vad som inte nämns är den andra energisidan – bränslesidan, transporterna.

Vi vet att utsläppen från transportsektorn, i varje fall i Sverige, står för 40 procent av de totala utsläppen. Det har varit en stadig ökning under de senaste 25 åren. Det är precis samma trend i alla nordiska länder. För att bryta denna utveckling krävs det bland annat mer miljövänliga godstransporter tvärs över samt mer energieffektiva fordon och förnybara fordonsbränslen.

Det finns nu ett medlemsförslag från socialdemokraterna där just den här frågan hanteras. Vad vi vill är att den biomassa inventeras som finns i Norden till exempel. Det gäller då skogen men också spannmålssidan. Vi vet att vi kan konkurrera med det vi här diskuterar. Ska vi bränna upp vår biomassa och få energi, eller ska vi koka upp den till etanol och köra våra bilar med den?

Det är viktigt att titta på den gemensamma nordiska marknaden. Vilken resurs har vi i biomassan? Vad ska vi använda den till för att i framtiden kunna ha en nordisk försörjning av alternativa bränslen?

Vi är på väg in i ett flerbränslesamhälle. I Sverige kör vi i dag på gas, på naturgas och biogas, och på etanol. Det finns också elbilar. Som konsument kan man välja mellan flera bilmodeller. Det är också viktigt att titta på infrastrukturen så att vi inte bygger upp nya gränshinder. Själv kör jag en bil som går på etanol och kan bara tanka i Sverige. Jag kan inte tanka i Finland eller i Norge, men jag har en flexifuelbil, så jag överlever. Det gäller att se till att på prissidan och infrastruktursidan inte skapa nya gränshinder. Det är då viktigt att vi tar itu med detta och inventerar vad vi har och på vilket sätt den biomassa vi har och andra alternativ kan vara till gemensam nordisk nytta.

Debatten om Rek. 21/2003 og Dokument 9 ble avsluttet.

Nordisk el-transmissionsnet (Fremst. 4/2004)
Kraftsituationen i Norden (Fremst. 12/2005)

Asmund Kristoffersen, Miljø- og naturressursutvalgets talsmann Fremst. 4/2004 og Fremst. 12/2005:
Fru president! Jeg må nesten be om unnskyldning for at det ble mye fra miljø- og naturressursutvalget, men dette er et av våre hovedarbeidsområder, så derfor har vi det på sesjonen.

Selv om vi i Norden har en historisk lang tradisjon for samarbeid på elektrisitetsmarkedsområdet, og et i verdens sammenheng unikt samarbeid, vil jeg sette søkelyset på tre hovedutfordringer vi står overfor i tiden framover: For det første, en forventet kraftmangel i Norden, for det andre, overføringskapasiteten i nettet, og for det tredje, prisutviklingen for forbrukerne.

Miljø- og naturressursutvalget har reist problemstillingen overfor ministerrådet om at kapasiteten i den nordiske elproduksjonen er tilstrekkelig til å møte etterspørselen i årene framover. Det har vi et spørsmålstegn ved på tross av at vi veldig sterkt stresset punktet om energieffektivisering og fornuftig bruk.

Produksjonen av kraft har økt mindre i Norden enn forbruket. Dette gjør at Norden i et år med normal nedbør ikke lenger er selvforsynt med kraft, og vi har gjort oss avhengig av å importere lite miljøvennlig kraft fra våre naboland, for eksempel Russland og Polen. Dette er kraft som kommer fra atomkraftverk og sterkt forurensende kullkraftverk. Dette er lite miljøvennlig og kan også bety en utilfredsstillende forsyningssikkerhet. En utilfredsstillende produksjonskapasitet i Norden og for lite overføringskapasitet mellom Norden og nærområdene gjør at vi snart kan være i en situasjon med en usikker kraftforsyning, et nytt scenario for Norden.

Mitt andre hovedpunkt, overføringskapasiteten, er meget viktig. Bortfall av elforsyning kan få store konsekvenser innenfor mange viktige samfunnsområder og i verste fall sette både liv og helse i fare. I dette perspektivet er energiministrenes Akureyri-deklarasjon meget viktig, der det forutsettes at de systemansvarlige tar tak i dette, slik at flaskehalser kan fjernes. Utvalget takker ministerrådet for det initiativet de har tatt. Det betones også nødvendigheten av å finne felles former for finansiering av nettinvesteringer og håndteringer av effektproblem.

Ja, dette må tas på det største alvor. Det må ikke aksepteres at det spekuleres i forsyningsvanskeligheter i et liberalisert marked med forbrukerne som taperne.

Da er jeg over på det tredje og siste hovedpunktet: Prisutviklingen for forbrukerne. I et liberalisert marked kan vi som politikere ikke ensidig stole på at markedet ordner alt. Det gjør det slett ikke. Vi må derfor sikre oss at de som sitter på konsesjoner til drift og utbygging og andre rettigheter, sørger for en god og sikker forsyning til alle deler av landene, så vel til byområdene som til de mest spredtbygde/grissgrendte områder. Det siste er et problem i et marked som vi nå har.

Óli Breckmann (den konservative gruppen, Ff):
Jeg vil gerne understøtte sidste ærede talers argument. Vi kan ikke være bekendt i en region som Norden, hvor vi har så godt fat om alle ting, at komme i den situation, at vi med vores store fjelde, vores uendelige ubeboede vidder, vores regnmængder, vores store skove og så endda Norges uendelige ressourcer, som man lever af at sælge til omverdenen, af forurenende fossile brændstoffer, at vi står og mangler energi. Det må være miljøbevægelsernes første motiv og deres største tilskyndelse ikke at forhindre en udvikling, hvor vi ellers har alle muligheder for at klare os.

Så til miljøbevægelserne: Pas på jeres agitation og jeres obstruktion af de miljøvenlige tendenser, som her hersker i Norden.

Asmund Kristoffersen:
Miljøbevegelsen er viktig for å puste oss politikere i nakken, for ellers sovner vi hen. Norge kan være et godt eksempel på det. Jeg skal bare bruke oss selv som eksempel. Vi har bevilget minimalt til forskning når det gjelder alternative energikilder, for å gjøre dem kommersielle. Dette vil den nye regjeringen, som er mine partifeller, gjøre noe med, og det er veldig viktig. Vi kan ikke i framtiden satse på at vi skal bruke av det fossile brenselsarsenalet vi har for den framtidige produksjonen. Da kan vi ikke oppfylle de forpliktelser vi har tatt på oss, blant annet gjennom Kyoto.

Debatten om Fremst. 4/2004 og Fremst. 12/2005 ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 9 til etterretning.
Rådet bifalt Miljø- og naturressursutvalgets forslag til rekommandasjon i anledning av B 235/miljø – Rek. 29/2005.

Beslutning om Rek. 21/2003, Fremst. 4/2004 og Fremst. 12/2005 behandles under dagsordenspunkt 17.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

16. Planer och budget för det nordiska samarbetet 2006

Dokumentasjon

Nordisk Råds årsberetning 2004 (Dokument 1)

Program for Nordiska rådets arbete 2006 (Dokument 3)

B 242/presidiet Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006

Nordisk samarbejde 2005. Beretning om Nordisk Ministerråd virksomhet (C 1)

Förslag till Nordiska ministerrådets planer och budget 2006 (C 2)

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhet for 2004 (C 3/kk)

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004 (C 4/kk)

Beretning till Nordisk Råd och Nordisk Ministerråd om revisionen av Nordisk Kulturfonds virksomhet for 2004 (C 5/kk)

B 242/presidiet Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2006

Förslag till beslut:

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) att öka anslaget till Nordiska kulturfonden med 1 500 TDKK
2) att öka anslaget till Narkotikaområdet med 600 TDKK
3) att öka anslaget för Människohandel och sexuell hälsa med 1 000 TDKK
4) att införa ett anslag för folk- och frivilligsektorn i Baltikum med 1 000 TDKK
5) att inom ramen för Projektmedel – Fiskeri (3-6610-1) öronmärka nödvändiga anslag för att kunna följa upp förslagen i "Konferensen om kustfiskeriets fremtid i Grenå den 2-3 maj 2005"
6) att inom ramen för Kunskapsuppbyggning och nätverk (3-0820-2) och Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med frivilligsektorn i Nordvästra Ryssland, samarbete i Barentsregionen (3-0940-1) öronmärka 5 500 TDKK för att:
   - stärka insatsen mot Kaliningrad
   - igångsätta projektorienterade miljösatsningar
   - stärka ungdomars politiska nätverk
   - stärka insatsen för samarbete med frivilligsektorn angående miljöprojekt
7) att inom ramen för det Arktiska samarbetsprogrammet (3-0870-1) öronmärka anslag för forskning med inriktning på miljö- och klimatfrågor för en hållbar utveckling i Arktis 1 500 TDKK

8) att med hänsyn till förslaget om en ny struktur för Nordiska ministerrådet beakta Nordiska rådets beslut angående presidiets betänkande om ministerrådsförslaget B 234/presidiet

9) att företa följande ändringar i budgeten för år 2006, jämfört med ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006
(B 242/presidiet; C2):

Ökning av anslag enligt följande:

Budgetpost:	**Namn**	**Belopp (TDKK)**
1-2205-2	Nordiska kulturfonden	1500
4-4510-1	Projektmedel – Narkotika samarbete	600
4-4310-1	Människohandel och sexuell hälsa	1000
Ny budgetpost	Folk- och frivilligsektorn i Baltikum	1000
	Summa:	**4100**

Summa ökningar (TDKK) 4100

Minskning (i TDKK) av anslag till följande:

Budgetpost	**Namn**	**Belopp (TDKK)**
3-3210-1	Projektmedel - energi	1200
4-4210-1	MR-SAM puljen	900
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	200
5-0185-1	Sekretariatet och andra gemensamma aktiviteter, avskaffandet av gränshinder	300
5-0190-1	Sekretariatet och andra gemensamma aktiviteter, Europasamarbetet	300
5-0195-1	Sekretariatet og andre fællesaktiviteter, reformer på institutionsområdet	700
2-2505-1	Dispositionsmidler – uddannelse og forskning	500
	Summa:	**4100**

Summa minskningar (TDKK) 4100

Plenarförsamlingen beslutar

att Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2005 (C2), läggs till handlingarna

Särskilda yttranden

- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet inleder en diskussion med mottagarna av projektbidrag från bl.a. frivillig- och folkrörelserna i Norden om formerna för bidrag från ministerrådet gagnar en långsiktig och hållbar utveckling av det nordiska samarbetet. Med inriktning enbart på projektbidrag kan organisationernas möjlighet till långsiktig planering äventyras.
- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet utarbetar ett budgetdokument som är mera tillgängligt med tanke på politiska prioriteringar. Angående processen hänvisas det till budgetgruppens rapport "Nordiska rådets medverkan i den nordiska budgetprocessen", som rådet i övrigt förväntar att ministerrådet reagerar på.
- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet utvärderar Nordjobb-verksamheten i samarbete med rådet och Föreningarna Nordens Förbund (FNF) i syfte att säkerställa en fortsatt hög volym på utbytesverksamheten.
- Angående Nordiska ministerrådets budget år 2007 utgår Nordiska rådet från att det tas hänsyn till de av rådet utpekade prioritetsområdena.

C 3/kk Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004

Förslag till beslut:

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska ministerrådet 2004 till handlingarna

C 4/kk Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004

Förslag till beslut:

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs, att

plenarforsamlingen besluter

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 2004 till handlingarna

C 5/kk Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kul turfonds virksomhed for 2004

Förslag till beslut:

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

plenarforsamlingen beslutar

att Nordiska rådet lägger årsberättelse och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 2004 till handlingarna och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet

Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet)

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**, ministerrådets talskvinne B 242/presidiet; C 2:
Tak, fru præsident! Der fremlægges et forslag til budget for 2006, der, som det fremgår, på en række områder er præget af nytænkning, og et budget som også afspejler den reformperiode, som det nordiske samarbejde står i.

Der er særligt to nyskabelser i forbindelse med budgetforslaget for 2006: omprioriteringspuljen og moderniserings- og strukturarbejdet.

Jeg tror, at vi alle kan blive enige om, at budgettet, som vi kendte det, kunne rumme større fleksibilitet og også større muligheder for flere markante politiske satsninger. Derfor besluttede samarbejdsministrene den 1. marts at oprette en omprioriteringspulje for at imødekomme dette behov.

Hver budgetteringssektor blev pålagt at spare 2 procent af det tildelte beløb fra 2005-bevillingen til en sådan central pulje. Hertil kommer, at likviditetsforbruget på 10 millioner danske kroner gennem fem år ophører og nedsætter den samlede udgiftsramme for 2006. Samlet er der tale om, at sektorerne skal omprioritere 3,2 procent, når reduktionen i den samlede budgetramme medregnes.

Det betyder så, at den samlede omprioriteringspulje har udgjort 16 318 000 danske kroner, og fordelingen er sket med udgangspunkt i de prioriteringer, der er angivet i blandt andet Nordisk Råds rekommandationer. Konkret har det nu ført frem til flere midler, ikke mindst til forskning og innovation i bred forstand, Vestnorden, telemedicin, kriseberedskab, sprogsamarbejde og en række andre ting, som det fremgår af det budgetforslag, som ligger foran jer.

Netop arbejdet med kundskabsudvikling gennem forskning og innovation er en central opgave med stigende aktualitet for det nordiske samarbejde. Der er ingen tvivl om, at kundskab og

innovation bliver altafgørende indsatsområder for at opretholde landenes og regionernes konkurrencekraft i en internationaliseret økonomi.

Ikke mindst har fremgangsrige forskningslande som de nordiske længe været udsat for en stærkt forøget konkurrence fra lande som for eksempel Indien og Kina. En nordisk prioritering af områder, som også landene nationalt anser som vigtige, kan skabe synergi og dermed merværdi. NordForsk og NICe er også skabt for at arbejde i overensstemmelse med de nationale ambitioner.

Reduktionen af ministerrådene fra 18 til 11 afspejles selvfølgelig også i budgetforslaget. Budgetposterne for ministerrådene, der ophører som formelle råd, udgør følgelig særskilte sektorbudgetter. Posterne for ministerrådene for byg og bolig, informationsteknologi, konsument samt transport samles for budgetåret 2006 i en fælles pulje, der i en overgangsperiode kan tilgodese nordiske samarbejdsaktiviteter.

Bevillingerne til ministerrådene for næring, energi og regional lægges sammen under det, der så bliver et fælles ministerråd, næring, energi og regional.

For så vidt angår 2007 og fremover vil der først i forbindelse med fastsættelsen af den samlede ramme for budgettet i et enkelt år blive taget stilling til anvendelsen af eventuelle frigjorte midler. Der er også sket ændringer i forhold til samarbejdet med nærområdet; samarbejdsministrene vedtog den 10. december sidste år retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen i perioden 2006-2008. Retningslinjerne skal ses som ministerrådets bidrag til at føre et højt prioriteret samarbejde videre i et nyt politisk miljø, et samarbejde mellem otte lande på ligeværdig fod.

Retningslinjerne beskriver blandt andet hvilke hovedprioriteringer Nordisk Ministerråd har for samarbejdet, og på hvilken måde samarbejdet kan udvikles. Endvidere beskrives principper for finansiering af fælles aktiviteter.

Ved samme lejlighed vedtog de nordiske samarbejdsministre også retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbejde med det nordvestlige Rusland også for perioden 2006-2008. Som en konkretisering af de retningslinjer vedtog samarbejdsministrene så på vores augustmøde et særligt Ruslandsprogram. Nye ressourcer frigøres i 2006 til satsninger inden for kundskabsopbygning, netværksprogram, deltagelse i EU-partnerskab, samarbejde med frivillighedsorganisationer og samarbejde i Barents-regionen.

Det danske formandskab har det som en prioritet at undersøge mulighederne for en mere dynamisk og politisk relevant budgetteringsproces. Det omfatter også en styrkelse af rådets indflydelse. Det er for eksempel ikke ordentlige arbejdsforhold at byde parlamentarikere, at der er så kort tid til at behandle budgettet, før der skal stemmes om det. Det kan ikke være rigtigt, at rådet ikke har mulighed for på en ordentlig måde at diskutere det i hverken de politiske grupper eller i de enkelte udvalg.

Derfor iværksætter de nordiske samarbejdsministre, det har vi lige netop vedtaget i vores samarbejdsministermøde, der sluttede for få minutter siden, et arbejde med modernisering af budgettet og budgetprocessen, hvori rådets anbefalinger og ønsker fra brevet af 12. maj 2005 naturligvis vil indgå. Så der er meget stor vilje til at prøve, om vi kan få en bedre dialog og en dialog med bedre tid. Det er også ligesom kommunikeret videre til det norske formandskab, og jeg tror, at vi får en bedre proces ud af det her.

Så når vi mødes til sessionen i København næste år, så vil vi forhåbentlig have taget et stort skridt i retning af en mere hensigtsmæssig budgetproces, hvor politisk dialog er den røde tråd. Jeg håber også, at vi har skabt grundlaget for et fleksibelt budget, der kan danne udgangspunkt for markante politiske satsninger til glæde for det nordiske samarbejde.

Marianne Carlström (den sosialdemokratiske gruppen, s):
Fru president! Jag vill bara påminna om den diskussion vi hade i går om konsumentfrågorna. Det är, som ministern sade, väldigt ont om tid när det gäller budget, och man behöver förändra budgetprocessen. Men nu är det samarbetsministrarna som har ansvar för vad som kommer att hända i framtiden med konsumentfrågorna. Då är det viktigt att ha en dialog både med vårt presidium i Nordiska rådet och med medborgar- och konsumentutskottet så att inte konsumentfrå-

gorna faller mellan stolarna. Det får inte bara bli en ämbetsmannagrupp utan det ska bli en ämbetsmannagrupp med resurser som kan främja det fortsatta konsumentpolitiska samarbetet.

Jag kommer just från en prisutdelning som man har haft här. Det har delats ut ett konsumentpris. Det är en väldigt viktig sak, tycker jag, för att främja det konsumentpolitiska arbetet. Här rörde det sig om konsumentmaterial som barn och ungdomar kan använda. Det är ju en viktig sak, men det behövs mycket mer sådant, och det behövs nu också resurser för att sprida ett sådant bra arbete till de olika länderna. Jag hoppas att samarbetsministrarna inser att nu finns det inga konsumentministrar längre utan ansvaret ligger på samarbetsministrarna.

Berit Brørby, Presidiets talskvinne B 242/presidiet:
Det blir budsjett for Nordisk Råd i år også. Vel 800 millioner danske kroner skal brukes på ulike nordiske samarbeidsprosjekt, små og store. Budsjettprosessen, det vil si dialogen mellom den parlamentariske siden og Nordisk Ministerråd, er denne gang ikke noe å skryte av, og forhåpentligvis er det siste gangen at budsjettgruppa må skrive brev for å få i gang en god dialog.

Helsingforsavtalens paragraf 64 åpner for at Nordisk Råd kan vedta det budsjettet vi mener er best for å utvikle det nordiske samarbeidet, men det aller beste for å få til resultater er å få til en konstruktiv dialog med regjeringssiden som gir resultater, og som synliggjør partigruppenes prioriteringer.

På overtid fikk vi til en enighet om neste års budsjett. Det er et kompromiss det ikke akkurat er grunnlag for å si at vi hopper i taket for, men slik er jo kompromissenes karakter. Den framtidige budsjettprosess mellom rådet og ministerrådet blir bedre, og det samarbeidsminister Connie Hedegaard sa her nå om at det skal få en annen karakter i framtiden, tror jeg vi kommer til å få til, og det kommer til å bli bra. Det er viktig å tenke på framtiden og ikke det som har vært.

Budsjettet er etter min vurdering det viktigste politiske dokumentet vi behandler i Nordisk Råd. Det er der all politikken ligger, og det er der alle samarbeidsprosjektene som holder Norden sammen, ligger.

Rådets engasjement er allsidig, men allikevel er det fokusert. Særlig Kulturfondets rolle som viktig bidragsyter til små og store kulturengasjement rundt om i Norden er viktig. Derfor får de styrket sitt budsjett med frie midler. Kultur er limet i samfunnet rundt omkring i Norden, og det må aldri undervurderes hvor viktig kulturen er.

Det er knyttet en bekymring til at budsjettrammen for det nordiske samarbeidet er 10 millioner kroner lavere for neste år enn for inneværende år. Flere av partigruppene er uenig med samarbeidsministrene i at budsjettet reduseres, men vi tar det selvfølgelig til etterretning. Men at det er den som vil minst, som vinner fram når rammene skal fastsettes, er jo et ganske spesielt prinsipp.

Partigruppene er enig med ministerrådet om å ha sterkere fokus på nærområdene med ulike prosjekter innen miljø, helse, trafficking, narkotika og nordområdenes andre store utfordringer. Særlig har det også vært viktig for partigruppene å gi økt støtte til NGOs, til den frivillige sektoren i våre nærområder, nettopp fordi den frivillige sektoren er svært viktig i å bygge opp og gi trygge og gode demokratier i våre nærområder.

Det blir mye godt nordisk samarbeid med det budsjettet som nå skal vedtas for neste år. Nedlegging av ministerråd frigjør noen økonomiske midler og skaper derfor et handlingsrom og muligheter for ytterligere å fokusere på nye samarbeidsprosjekter i Norden og i våre nærområder. Det viktige Russlandsprogrammet som vi allerede har vedtatt, vil antakelig kreve økte økonomiske ressurser. Det samme vil nok både forsknings- og utviklingsinnsatsene også gjøre.

Jeg vil benytte anledningen til å takke for samarbeidet med budsjettgruppas medlemmer og ikke minst for samarbeidet med den danske samarbeidsminister Connie Hedegaard. Vi fikk det til til slutt, selv på litt overtid, men jeg tror det blir sånn når kvinner møtes for å "snakke butikk".

Med dette vil jeg anbefale at budsjettforslaget for 2006 blir vedtatt, slik det nå ligger på bordene til representantene.

Simo Rundgren, midtengruppens talsmann B 242/presidiet:
Rouva presidentti! Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti eli niin sanottu pohjoismainen yhteistyöbudjetti on pohjoismaisen yhteistyön tärkein poliittinen ohjausinstrumentti. Budjetti on todellakin Pohjoismaiden neuvoston ja koko pohjoismaisen yhteistyön tärkein asiakirja ja tämän yhteistyön sisällön ja priorisointien tiivistelmä. Runsaan 800 miljoonan Tanskan kruunun budjetissa ratkaistaan pohjoismaisen yhteistyön suunta ja painopistealueet ja jaetaan tämän yhteistyön resurssit eri yhteistyöalojen kesken. Tästä syystä budjetin valmistelu on myös ehkä tärkein pohjoismaisen yhteistyön kehittämisprosessi. Budjettivalmistelu on niin tärkeää, että se edellyttää tiivistä yhteistyötä ja vuoropuhelua Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston välillä.

Budjettityöryhmän valmistelemassa ja puheenjohtajiston hyväksymässä budjettimietinnössä todetaan, että yhteistyö ja vuoropuhelu ovat olleet tällä kertaa varsin puutteelliset. Vasta budjettityöryhmän varsin voimakkaan ja kriittisen kannanoton jälkeen ministerineuvosto on lopulta käynyt vuoropuheluun budjettiehdotuksesta. Yhteys ministerineuvoston ja budjettityötyhmän välillä syntyi käytännössä liian myöhään, ja itse asiassa aivan neuvoston istunnon kynnyksellä päästiin sellaiseen yhteistyöhön, jollaista sen olisi pitänyt olla jo koko ajan.

Minulla on se käsitys, että ilman budjettityöryhmän ja varsinkin sen puheenjohtajan voimakasta panosta ja esiintymistä ei olisi saavutettu tätä kompromissiratkaisua. Nyt saavutettu kompromissi takaa loppujen lopuksi Pohjoismaiden neuvoston vaikutuksen ensi vuoden budjettiin, vaikka tietenkin aina voisi neuvoston taholta toivoa, että vaikutus näkyisi selvemminkin budjetin loppuluvuissa.

Lopuksi lausun julki toivomukseni siitä, että tänä vuonna tapahtunut takeltelu tässä yhteistyössä ei enää pääsisi toistumaan vaan että tulevina vuosina yhteistyö neuvoston ja ministerineuvoston välillä olisi saumatonta.

Simo Rundgrens tale i svensk oversettelse:
Fru president! Nordiska ministerrådets budget eller den så kallade nordiska samarbetsbudgeten är det viktigaste politiska styrinstrumentet inom nordiskt samarbete. Budgeten är verkligen det viktigaste dokumentet för Nordiska rådet och hela det nordiska samarbetet samt en sammanfattning av samarbetets innehåll och prioritering. I budgeten på dryga 800 miljoner danska kronor ställs fast riktningen och prioriterade områden för nordiskt samarbete samt fördelas samarbetsresurserna på olika samarbetsområden. Därför är budgetberedningen även kanske den viktigaste utvecklingsprocessen inom nordiskt samarbete. Budgetberedningen är så viktig att den förutsätter nära samarbete och dialog mellan Nordiska rådet och ministerrådet.

I det budgetbetänkande som budgetgruppen berett och presidiet godkänt sägs att samarbetet och dialogen haltat klart denna gång. Först efter budgetgruppens ganska starka och kritiska ställningstaganden har ministerrådet äntligen fört en dialog om budgetförslaget. Kontakten mellan ministerrådet och budgetgruppen uppstod i praktiken för sent, och i själva verket först just före rådets session uppnådde man sådant samarbete som det hela tiden borde ha varit.

Jag har den uppfattningen att utan omfattande insatser och framträdanden av budgetgruppen och särskilt dess ordförande hade man inte uppnått denna kompromisslösning. Den kompromiss som nu uppnåtts garanterar när allt kommer omkring att Nordiska rådet påverkar budgeten för nästa år, fastän det från rådets sida kunde alltid önskas att påverkan syntes klarare i budgetens slutsiffror.

Avslutningsvis hoppas jag att trögheten i detta års samarbete inte kommer att upprepas, utan att rådet och ministerrådet kunde samarbeta smidigt under de kommande åren.

Inge Ryan, den venstresosialistiske grønne gruppens talsmann B 242/presidiet:
Aller først vil jeg også si takk til den danske samarbeidsministeren Connie Hedegaard fordi hun endelig har tatt innover seg den kritikken som har kommet fra budsjettgruppen i Nordisk Råd om at vi har opplevd ikke å bli tatt på alvor. Vi har i fire år drevet skyggeboksing der vi har flyttet på en og to og tre millioner kroner, og der vi faktisk har opplevd at prosessen har vært helt uverdig. At den danske samarbeidsministeren nå tar tak i dette, fortjener hun ros for. Jeg håper

at den norske samarbeidsministeren fører dette videre i det kommende året, slik at dette blir en reell prosess.

Vår gruppe støtter forslaget slik det foreligger. Vi hadde ønsket at vi kunne ha litt mer penger til Nordjobb. Vi hadde ønsket mer penger til miljøsamarbeidet med Russland. Vi hadde ønsket også å ha mer penger til ungdomsarbeidet, og ikke minst når det gjelder arbeidet mot menneskehandel. En av de antakeligvis største utfordringene framover, er hvordan vi, som er et viktig marked for menneskehandel, skal håndtere dette framover, slik at vi får stoppet noe av det mest uverdige vi har i vår del av verden for tiden.

Som sagt, budsjettet er på 800 millioner kroner, og det er mange formål. Kanskje er det for mange formål. Vi har altså så mange prosjekter at budsjettgruppen og også partigruppene flere ganger har pekt på at man antakelig bør redusere en del av disse prosjektene. Noen av dem er også såpass små at det er en altfor stor andel som går til administrasjon i forhold til det som går til virksomhet rundt omkring i Norden.

Vår gruppe har også ved et par anledninger tatt opp spørsmålet om vi burde ha økt rammene til Nordisk Råds arbeid. Vi har hatt inne et medlemsforslag som har blitt nedstemt, og det har vi respektert. Men jeg håper nå at de andre partigruppene framover kan tenke på, dersom man for eksempel vil bruke flere ressurser når det gjelder menneskehandel, om man da er villlig til å øremerke eller bruke noen flere midler, slik at vi kan ta tak i noen viktige ting og satse noe sterkere enn det vi har gjort.

Til slutt: Vår gruppe stiller seg bak det forslaget som nå foreligger.

Kent Olsson, den konservative gruppens talsmann B 242/presidiet:
Fru president! Som har sagts tidigare har detta onekligen varit en lite omvälvande budgetprocess. I förra årets debatt i Stockholm poängterade vi ju att det måste bli bättre än det varit tidigare, och den här gången kan man trycka än hårdare på det som vi sade då. För oss som sitter i budgetberedningen är det viktigt att vi får möjligheter att påverka, att vi får helt andra möjligheter att träffa ministerrådet än vi har fått den här gången, och jag hoppas att utgångspunkten nu är att vi framöver ska ges möjligheter att faktiskt påverka på ett helt annat sätt, för man kan inte vara riktigt nöjd med hur vi har jobbat kring detta.

När detta väl är sagt, kan man säga att vi till syvende och sist nu ändå har fått en budget som vi kan acceptera, och en hel del av de gemensamma ansträngningarna finns med i budgeten.

Vi har fått pengar till Nordiska kulturfonden – även om jag tycker att de pengarna kunde ha kommit på ett mycket tidigare stadium. Det var ju faktiskt så att alla de fyra partigrupperna var överens om att Nordiska kulturfonden skulle få pengar. Helt och hållet nöjd med att man bestämmer att pengarna ska användas på ett speciellt sätt, till språkförståelse, är jag inte, men vi har fått acceptera detta.

Samma sak gäller narkotikaområdet och människohandel och sexuell hälsa – där har vi också varit eniga på ett tidigt stadium. Jag tycker att ministerrådet borde lyssna lite mera till oss än vad de gör. Ska det vara en dialog så ska det, och en utgångspunkt för dialogen är ju att två parter lyssnar till varandra.

Men som sagt, fru president, när vi har hamnat i den situation där vi nu är och med den stress som har varit i slutet, tycker jag ändå att man kan känna sig nöjd – i stort sett, inte helt och hållet. Från konservativ sida har vi också velat få in detta med stärkta insatser mot Kaliningrad.

Låt mig avsluta med att jag hoppas att samarbetsministern kan lova att vi inte har en budgetprocess på det här sättet nästa år – det tror jag ingen av oss vill uppleva en gång till – utan att vi får en process där rådet får vara med.

I svenska tidningar förs i dag en stor debatt om Nordiska rådets framtid. Ledaren i tidningen frågar: "Vad gör man i Nordiska rådet?" Det vore bra om vi åtminstone kunde samarbeta mellan ministerrådet och budgetgruppen – en from förhoppning om en bra början.

Med detta yrkar jag bifall till det förslag som finns.

Samarbejdsminister **Connie Hedegaard**:
Tak, fru præsident! Først til Marianne Carlström om konsumentspørgsmålet. Når jeg valgte ikke at bruge mine seks minutter på det, så var det jo en konsekvens af, at vi var ganske grundigt omkring det i går, og det tilsagn, jeg gav i går, gælder selvfølgelig også i dag. Det vil sige, at der i perioden fra slut november, når forbrugerministrene mødes og diskuterer dette spørgsmål, frem til samarbejdsministrenes møde i midten af december, der vil der være en fornyet dialog mellem Nordisk Råd ved Præsidiet og ministrene, sådan at vi er helt overens med, at det, som ingen af os ønsker, måske nemlig at forbrugerspørgsmålet falder ned mellem alle stole, at vi også på begge sider så at sige bliver overbevist om, at det er sådan, det forholder sig, og vi finder en fornuftig model.

Så vil jeg kvittere for indlæggene omkring budgettet i øvrigt, både til Berit Brørby, Simo Rundgren, Inge Ryan og Kent Olsson. Det er jo en del af nordisk politisk tradition, at man taler ret direkte, og jeg forstår jo godt, at der har været en del frustrationer undervejs. Jeg vil jo så for min del sige, at det også gælder ministre, at for at man kan reagere på dem, så skal man også kende til, at de er der. Jeg vil så sige, at i samme øjeblik, faktisk næsten samme dag, jeg hørte om det, havde jeg kontakt med Berit Brørby, formand for Budgetgruppen, og siden, og det hører jeg også Berit Brørby sige, så har der været en god og konstruktiv dialog, som jeg også gerne vil kvittere for.

Jeg synes, vi har fundet et fornuftigt kompromis. Det er jo kun godt, at ikke alle er ved at juble op i taget, eller hvad det var, der var det særlige norske udtryk. Det er jo så tegn på, at det nok er et meget fornuftigt kompromis. Jeg synes i hvert fald, at der er fastholdt det, at der er nogle tydelige politiske markeringer af nogle satsningsområder. Det vil jeg godt kvittere for, at man ikke bare har spredt alle midlerne ud lige så tyndt som der, hvor de blev taget, men at der er nogle tydelige politiske signaler fra Nordisk Råd om, hvad det er, vi vil prioritere i det kommende budgetår.

Tak for indsatsen, og som sagt, jeg synes jo, at efter at vi fik problemstillingerne frem, så er det lykkedes at finde en plan, og det skyldes ikke mindst også Berit Brørbys velvillighed og også den indsats, der er gjort af ganske mange parlamentarikere rundtomkring i de respektive grupper. Det synes jeg har været meget positivt at opleve. Jeg synes jo også, at det vel er noget af det, der frem for noget karakteriserer den særlige nordiske variant af demokratiet, at somme tider, når vi ligesom går direkte til sagen, så lykkes det jo at finde nogle fornuftige løsninger.

Jeg vil slutte med at sige, når jeg også synes, det er særlig godt her, så er det, fordi jeg mener, at vi nu med denne session har fået bekræftet både en strukturreform af det nordiske samarbejde og altså en budgetreform. Det ville være ærgerligt, hvis de meget, meget positive budskaber om et styrket og reformeret nordisk samarbejde druknede i uenighed om nogle ganske få millioner. Også derfor synes jeg, at det er vigtigt, at signalet herfra i dag bliver så entydigt, som det er, så enstemmigt, som det er. Jeg tror, det er vigtigt, at vi får sendt et signal til vores befolkninger om, at nu får vi et endnu mere effektivt og et moderniseret nordisk samarbejde. Det synes jeg, der er grund til, at vi kan ønske hinanden tillykke med.

Derudover, som jeg også startede med at sige, bestemt en kvittering fra samarbejdsministrene i forhold til i den fremadrettede budgetprocedure at have maksimal dialog. Personligt mener jeg faktisk kun, at politiske resultater normalt ender med at blive bedre af det.

Debatten om B 242/presidiet ble avsluttet.

Rådet besluttet å ta Dokument 1 til etterretning
Rådet besluttet å ta Dokument 3 til etterretning

Rådet bifalt Presidiets forslag til rekommendasjon i anledning av B 242/presidiet – Rek. 30/2005

Rådet besluttet å ta C 1 til etterretning
Rådet besluttet å ta C 2 til etterretning
Rådet besluttet å ta C 3/kk til etterretning.
Rådet besluttet å ta C 4/kk til etterretning.
Rådet besluttet å ta C 5/kk til etterretning.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

17. Avskrivning och upprätthållande av rekommendationer, framställningar och interna beslut

Presidenten: Vi går nå over til behandling av dagsordenspunkt 17. Avskrivning og opprettholdelse av rekommandasjoner, fremstillinger og interne beslutninger. Oversikt over hvilke som avskrives og hvilke Nordisk Råd ønsker nye meddelelser over neste år, framgår av sammenstillingen av forslag til beslutninger. Medlemmene har mulighet til å be om ordet angående rekommandasjoner eller fremstillinger, som ikke har vært til debatt tidligere.

Beslut att lägga till handlingarna

a) som slutbehandlade ärenden

Presidiet, Kultur- och utbildningsutskottet, Medborger- och konsumentutskottet, Välfärdsutskottet, Miljö- och naturresursutskottet, Näringsutskottet samt Kontrollkommittén har föreslagit att Nordiska rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser följande rekommendationer för rådets del *slutbehandlade:*

D. Meddelelser

46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge
24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna
25/2002/välfärd	Hälsovårdssystemen i Norden (tredje at-sats)
14/2003/välfärd	Insatser mot narkotika och alkohol (tredje og fjerde at-sats)
20/2003/miljø	Biologisk mangfoldighed (første og andre at-sats)
21/2003/miljø	Miljøvenlig produktion og forbrug af energi
22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene b), c), d), e), g), h) og k))
4/2004/miljø	Nordisk el-transmissionsnet
5/2004/næring	Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008
6/2004/kultur	Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007
8/2004/næring	Nordisk Skattekonference
9/2004/kk	Nordiskt gränsregionalt samarbete
10/2004/miljø	Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden
11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden (annen at-sats)
12/2004/näring	Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010
13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (første og annen at-sats)
14/2004/kultur	Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna
15/2004/kultur	Vedtægter for Nordisk Råds filmpris

16/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds budget 2005
17/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008
18/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008
20/2004/næring	Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005
1/2005/miljø	Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008
2/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora
3/2005/miljø	Handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008
4/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora
5/2005/medborger	Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde

Rådet bifalt presidentens forslag.

b) i avvaktan på nya meddelanden
Presidiet, Kultur- och utbildningsutskottet, Välfärdsutskottet, Medborgar- och konsumentutskottet, Miljö- och naturresursutskottet samt Näringsutskottet har föreslagit att Nordisk rådet lägger meddelandena till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande* i anledning av följande ärenden:

*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (andre at-sats)
*5/2003/välfärd	Pensioner och förtidspensionering
*13/2003/välfärd	Förebyggande av diabetes
*16/2003/miljø	GMO i jordbruget
*22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene a), f), i) og j))
*25/2003/kultur	Idrætten, en integrerende kraft i Norden (første og tredje at-sats)
*26/2003/kultur	Domænetab
*27/2003/kultur	Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen
*2/2004/næring	Open Source Software
*7/2004/medborgar	Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010
*11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden (første at-sats)
*13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (tredje og fjerde at-sats)
*19/2004/medborger	Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen
*6/2005/presidiet	Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer

Rådet bifalt presidentens forslag.

Presidiets uppföljning av interna beslut

Internt vedtak 3/2003
Vicepresident i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Nordisk Råd beslutter

att inrätta en försöksordning på två år för en vicepresident i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004

att vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vicepresident av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005

att återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

Presidiet meddelar:
Presidiet har i enlighet med det interna beslutet 3/2003, år 2004 och 2005 som en försöksordning haft en president och vicepresident. Erfarenheterna med en vicepresident i Nordiska rådet har överlag varit goda. Därför har presidiet vid sitt möte den 22 september i Karlstad fattat beslut om att för plenarförsamlingen föreslå att ordningen med en vicepresident i Nordiska rådet görs permanent. I förslaget ingår också en beskrivning av valbarheten och befogenheterna för en vicepresident.

Presidiets konklusion:
Presidiet rapporterar till den 57:e sessionen att presidiet beslutade följande den 22 september 2005: Intentionen med intern beslutet 3/2003 kan anses som uppfylld.

Internt beslut 1/2004
Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd (A 1354/medborger)

Nordisk Råd beslutter

at indføre integrering af ligestillingsaspektet i Nordisk Råds arbejde og at give Rådsdirektøren til opgave at udpege en arbejdsgruppe af embedsmænd som udarbejder retningslinier for dette arbejde. Retningslinierne godkendes af Præsidiet.

Presidiet meddelar:
Rådsdirektören har i enlighet med det interna beslutet 1/2004 utpekat en arbetsgrupp av tjänstemän för att utarbeta ett utkast till riktlinjer för jämställdhetsprinciperna i Nordiska rådet. Arbetsgruppen har bestått av tjänstemän från rådssekretariatet (medborgar- och konsumentutskottet och presidiet), de nationella delegationerna (Sveriges delegation) och partigruppssekretariaten (konservativa gruppen).

Presidiet har vid sitt möte den 22 september 2005 godkänt arbetsgruppens förslag till riktlinjer för jämställdhetsprinciperna i Nordiska rådet.

Presidiets konklusion:
Presidiet rapporterar till den 57:e sessionen att Presidiet beslutade följande den 22 september 2005: Intentionen med intern beslutet 1/2004 kan anses uppfylld.

Det meddeles, at intentionerne med de interne beslutninger 3/2003 og 1/2004 kan anses som opfyldt.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

18. Val

Rannveig Guðmundsdóttir overtok ledelsen av forhandlingene.

Dokumentasjon

A 1377/presidiet Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet beslutar

1) *att* inrätta en vicepresident i Nordiska rådet
2) *att* vicepresidenten väljs från samma delegation som presidenten
3) *att* vicepresidenten fungerar som presidentens ersättare utan egna ansvarsområden
4) *att* förändra § 48 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse: Presidiet består av presidenten, vicepresidenten och högst elva andra valda medlemmar av rådet. Till president väljs medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum. Varje land och partigrupp bör vara representerat i presidiet
5) *att* förändra § 50 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse: Presidiets förhandlingar leds av rådets president. Vid presidentens förfall leds mötet av vicepresidenten. Vid dennes förfall utser de närvarande medlemmarna inom sig den som skall leda förhandlingarna

Anita Johansson, tidligere visepresident:
Fru president! Vid Nordiska rådets session i Oslo år 2003 valde rådet för första gången en president och en vicepresident. Ordningen skulle vara på försök och utvärderas efter en tvåårsperiod. Försöksperioden är nu slut, och som den första vicepresidenten i Nordiska rådet vill jag här redovisa några fördelar som jag tillsammans med Gabriel Romanus upplevde under det svenska presidentskapet.

För det första är det en fördel att presidentens representativa uppgifter kan delas på två personer. Fortfarande är det så att större delen av dessa uppgifter åvilar presidenten, men det totala behovet av representation är i dag stort, och det är omöjligt för en person att tillgodose allt detta samtidigt som vi ska göra goda insatser i våra egna parlament. Värdet att inför värdarna kunna uppträda som vicepresident ska inte underskattas.

För det andra är det lättare för presidiet att delegera frågor till presidentskapet om man har en president och en vicepresident från olika partigrupper. Delegeringen av administrativa frågor till presidentskapet gör att presidiet kan ägna mer tid åt politiska frågor.

För det tredje förväntas presidenten inte enbart fungera som mötesordförande utan också kunna utöva ett politiskt ledarskap. Det är viktigt.

Slutligen för det fjärde underlättar det för de nationella delegationerna att nå enighet om nomineringsprocessen när det ska väljas en president och en vicepresident.

Jag har, som sagt, bara positiva erfarenheter av ordningen med president och vicepresident.

Jag yrkar med detta givetvis bifall till presidiets förslag.

Jag är väldigt glad över att det finns en stor majoritet i presidiet som tycker detsamma. Jag har också förstått, inte minst under dessa fina dagar på Island, att det har fungerat väldigt bra med president och vicepresident.

Debatten om A 1377/presidiet ble avsluttet.

Rådet bifalt Presidiets forslag til internt vedtak i anledning av 1377/presidiet – Internt vedtak 2/2005

Ole Stavad, valgkomiteens formand:
Det skal kun være et par enkelte kommentarer fordi valgkomiteens konklusioner, som er enstemmige, har været omdelt på bordene siden i går, så alle har haft god lejlighed til at orientere sig om dette uddelte materiale.

Vi har forsøgt i valgkomiteen, så langt det har kunnet lade sig gøre, at holde balancen imellem hensynet til, at partierne skal have de repræsentanter, partierne er berettiget til. Landene skal have de repræsentanter, som landene er berettiget til.

Vi har forsøgt at tage et hensyn til vores fælles målsætning om størst mulig ligestilling og kan glæde os over, at i hvert fald i et af de to udvalg, hvor der har været en meget skæv fordeling mellem mænd og kvinder, nemlig Velfærdsudvalget, at der har vi nået det ultimative resultat med 50 procent kvinder og 50 procent mænd.

Jeg må beklage, at det ikke er lykkedes tilsvarende i Næringsudvalget at få en bedre balance. Til gengæld glæder jeg mig over, at det er meget stærke kvinder, der sidder som repræsentanter i det udvalg.

Endelig har vi også målsætningen om at skulle tilstræbe den størst mulige forankring i vore nationale parlamenter og de udvalg, vi som medlemmer sidder i der. Det har vi også forsøgt at opfordre meget stærkt til, og jeg synes, vi er nået et resultat, vi kan være bekendt, men vi må også erkende, at vi jo er fuldstændig underlagt de indstillinger, vi får fra partigrupperne og fra landegrupperne.

Derfor vil jeg godt slutte med at takke både partierne og partigruppesekretærerne for, synes jeg, et flot stykke arbejde og et meget fint samarbejde. Da jeg som en konsekvens af indstillingerne her slutter mit arbejde i hvert fald i denne omgang i Valgkomiteen, så vil jeg også sige en meget stor tak til de øvrige medlemmer af valgkomiteen for et særdeles positivt, konstruktivt og godt samarbejde.

Inger René (den konservative gruppen, m):
Fru president! Jan-Erik Enestam beskrev för några timmar sedan både omfattande och mycket klokt ministerrådets förslag till det nya jämställdhetssamarbetsprogrammet. Det är ett bra program, så det var väl inte så svårt. Programmet är alldeles utmärkt.

Men jämställdhet är inte bara ord utan också bild. En synbild är viktig. Sett till presidiet ser det för tillfället alldeles utomordentligt bra ut. Men beträffande ordförandena och viceordförandena, som ju ska vara de som för fram Nordiska rådets idéer i det förslag till val som nu föreligger, ser det inte lika stiligt ut.

Vi var några som förra året satt och räknade antalet män och kvinnor på olika poster och sade att den bilden av Nordiska rådet ska vi inte visa. När jag för några timmar sedan satt här och räknade såg det inte heller så roligt ut. Det är åtta presidieposter. Där finns sex män och två kvinnor. Som vanligt blir det lite bättre sett till ersättarna. Där finns det åtta poster med tre kvinnor och resten män.

Nu tänker jag inte begära omröstning eller så, för jag vet att det är ett väldigt komplicerat pussel att lägga när det gäller valberedningens förslag. Däremot hoppas jag att nästa års valberedning kanske tänker lite mera på den bild som Nordiska rådet visar för alla som är kritiskt eller välvilligt inställda till vår verksamhet. Om jag skulle begära votering skulle vi, är jag rädd för, inte komma hem förrän efter veckoslutet. Det gör jag alltså inte. Men ni kan vara säkra på att vi nästa år är många som inte kommer att tolerera den bild av Nordiska rådet som visas i dag.

Ole Stavad:
Jeg vil meget gerne følge op på Inge Renés indlæg med en opfordring til partigrupperne om, at man i forberedelsen til næste års session tænker i de baner, som Inge René her har sagt fra talerstolen.

Jeg spurgte, inden vi gik i gang, det samlede råd, om vi skulle have en forret, en højere prioritering af ligestillingsspørgsmålet, end vi skulle have i forhold til de andre hensyn, vi skal veje imod. For hvis Valgkomiteen havde fået en opgave af det samlede råd, om at vi skulle lade ligestillingsspørgsmål gå forud for de øvrige hensyn, og at der var en opbakning i rådet til, at vi

kunne træffe vore beslutninger i modstrid med indstillingerne fra partigrupperne, så ville vi have gjort det og have fulgt den opgave.

Det var ikke ønske om at give den opgave til Valgkomiteen. Det tror jeg også har været rigtigt, man ikke har givet os, men det ændrer ikke ved, at der er brug for, at vi giver endnu en kraftig henstilling til partigrupperne om at lægge sig de ord på sinde, som Inge René lige har sagt til os alle sammen.

Presidenten: Først behandler vi punktet Valg af Nordisk Råds præsidium og valg af Nordisk Råds præsident og vicepræsident. Jeg foreslår, at vi først vælger præsident og vicepræsident for Nordisk Råd og derefter de øvrige medlemmer af præsidet.

Val av Nordiska rådets president och vicepresident

Valgkomitten hadde foreslått at **Ole Stavad** (S), Danmark (den sosialdemokratiske gruppen) skulle velges til Nordisk Råds president for 2006.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Valgkomitten hadde foreslått at **Kristian Pihl Lorentzen** (V), Danmark (midtengruppen) skulle velges til Nordisk Råds visepresident for 2006.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Val av medlemmar till Nordisk rådets presidum

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Presidiet** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Arja Alho (sd), Finland
Berit Brørby (A), Norge
Rannveig Guðmundsdóttir (A), Island
Anita Johansson (s), Sverige
Ole Stavad (S), Danmark, ***præsident***

Midterngruppen:
Jónína Bjartmarz (F), Island
Kristian Pihl Lorentzen (V), Danmark, ***vicepræsident***
Simo Rundgren (cent), Finland
Gabriel Romanus (fp), Sverige
Dagfinn Høybråten (KrF), Norge

Den Konservative Gruppe:
Inge Lønning (H), Norge
Martin Saarikangas (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Outi Ojala, (vänst), Finland

Val av Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Kultur- og utdanningsutvalget** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Ole Dorph (Si), Grønland
Britt Hildeng (A), Norge
Nils-Erik Söderqvist (s), Sverige
Frode Sørensen (S), Danmark
Lars Wegendal (s), Sverige, ***formand***

Midterngruppen
Mikko Alatalo (cent), Finland
Heli Berg (fp), Sverige
Ragnar Erlandsson (ÅC), Åland
Bente Dahl (RV), Danmark, ***næstformand***
Dagfinn Sundsbø (Sp), Norge
Tuve Skånberg (kd), Sverige

Den Konservative Gruppe
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.), Island
Óli Breckmann (Ff), Færøerne
Raija Vahasalo (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Rolf Reikvam (SV), Norge

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Velferdsutvalget** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Berndt Sköldestig (s), Sverige, ***næstformand***
Monica Green (s), Sverige
Hill-Marta Solberg (A), Norge
Ilkka Taipale (sd), Finland

Midterngruppen:
Tarja Cronberg (gröna), Finland, ***formand***
Hannu Hoskonen (cent), Finland
Michael Aastrup Jensen (V), Danmark

Den Konservative Gruppe:
Kari Lise Holmberg (H), Norge
Per Ørum Jørgensen (KF), Danmark
Kent Olsson (m), Sverige

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Line Barfod (EL), Danmark

Andre:
Anita Knakkergaard (DF), Danmark
Ib Thomsen (FrP), Norge
Jan-Henrik Fredriksen (FrP), Norge

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Medborger- og forbrukerutvalget** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Bendiks H. Arnesen (A), Norge
Marianne Carlström (s), Sverige
Risto Kuisma (sd), Finland
Per Kaalund (S), Danmark, ***næstformand***
Reidar Sandal (A), Norge

Midterngruppen:
Anne Margrethe Larsen (V), Norge
Pehr Löv, (sv), Finland, ***formand***
Leena Rauhala (kd), Finland
Irene Simonsen (V), Danmark

Den Konservative Gruppe:
Kjartan Ólafsson (Sj.), Island
Inger René (m), Sverige
Jan Vapaavuori (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Elina Linna (v), Sverige

Andre:
Søren Espersen (DF), Danmark
Karin S. Woldseth (FrP), Norge

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Miljø- og naturressursutvalget** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Sinikka Bohlin (s), Sverige
Ásta R. Jóhannesdóttir (A), Island
Asmund Kristoffersen (A), Norge, ***formand***
Satu Taiveaho (sd), Finland
Barbro Sundback (ÅSD), Åland

Midterngruppen:
Barbro Feltzing (mp), Sverige
Agne Hansson (c), Sverige
Kári P. Højgaard (Sjfl.), Færøerne
Aulis Ranta-Muotio, (cent), Finland
Gunilla Tjernberg (kd), Sverige

Den Konservative Gruppe:
Hanna-Leena Hemming (saml), Finland, ***næstformand***
Ivar Kristiansen (H), Norge

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Kristen Touborg (SF), Danmark
Kuupik Kleist (IA), Grønland

Andre:
Siv Jensen (FrP), Norge

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Næringsutvalget** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Lennart Axelsson (s), Sverige
Sigrun Eng (A), Norge
Reynoldh Furustrand (s), Sverige
Carsten Hansen (S), Danmark
Harry Wallin (sd), Finland

Midterngruppen:
Joan Erlandsen (V), Danmark
Lauri Oinonen (cent), Finland
Runar Patriksson (fp), Sverige
Marion Pedersen (V), Danmark

Den Konservative Gruppe:
Drífa Hjartardóttir (Sj.), Island, ***formand***
Rolf Gunnarsson (m), Sverige
Allan Niebuhr (KF), Danmark

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island, ***næstformand***
Inge Ryan (SV), Norge

Andre:
Thore A. Nistad (FrP), Norge

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Kontrollkomiteen** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Sigrun Eng (A), Norge
Berndt Sköldestig (s), Sverige

Midterngruppen:
Tuve Skånberg (kd), Sverige
Aulis Ranta-Muotio (cent), Finland, ***næstformand***

Den Konservative Gruppe:
Kjartan Ólafsson (Sj.), Island
Kent Olsson (m), Sverige, ***formand***

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Kristen Touborg (SF), Danmark

Val av ordförande och vice ordförande till Nordiska rådets utskott samt kontrollkommitté

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Lars Wegendal** (s), Sverige velges til leder for Kultur- og utbildningsutvalget, med **Bente Dahl** (RV), Danmark som nestleder.

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Tarja Cronberg** (gröna), Finland velges til leder for Velferdsutvalget, med **Berndt Sköldestig** (s), Sverige som nestleder.

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Pehr Löv** (sv), Finland velges til leder for Medborger- og forbrukerutvalget, med **Per Kaalund** (S), Danmark som nestleder.

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Asmund Kristoffersen** (A), Norge velges til leder for Miljø- og naturressursutvalget, med **Hanna-Leena Hemming** (saml), Finland som nestleder.

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Drífa Hjartardóttir** (Sj.), Island velges til leder for Næringsutvalget, med **Steingrímur J. Sigfússon** (VG), Island som nestleder.

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Kent Olsson** (m), Sverige velges til leder for Kontrolkomiteen, med **Aulis Ranta-Muotio** (cent), Finland som nestleder.

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Valg av medlemmar till Nordiska rådets valkommitté

Valgkomiteen har foreslått at for 2006 skal **Valgkomiteen** ha følgende sammensetning:

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Berit Brørby (A), Norge, ***næstformand***
Rannveig Guðmundsdóttir (A), Island

Midtengruppen:
Marion Pedersen (V), Danmark
Gabriel Romanus (fp), Sverige, ***formand***

Den Konservative Gruppe:
Kent Olsson (m), Sverige
Martin Saarikangas (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Elina Linna (v), Sverige

Rådet bifalt Valgkomiteens forslag.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

19. Tal av den nyvalda presidenten

Ole Stavad:
Kære kolleger, kære venner! En stor tak for et enstemmigt valg. Det forpligter, det gør en lidt ydmyg, selv om det måske ikke er jeres indtryk, så er det min sande natur. Sidst en dansk socialdemokrat havde opgaven som præsident i Nordisk Råd, var det tidligere statsminister Anker Jørgensen. Det forpligter også i forhold til den historie, jeg skal forsøge at skrive videre på.

Jeg er meget bevidst om i det arbejde, der nu forestår for os, hvor jeg får lov til at stå i spidsen for 2006, at min opgave er at være hele Nordisk Råds præsident og gøre mig umage for at kunne repræsentere Nordisk Råd og alle partier og partigrupper i Nordisk Råd; det vil jeg være bevidst om, også sagt til mine egne gode partifæller i Den Socialdemokratiske Gruppe.

Nordisk samarbejde er i konstant udvikling, men også i og under stadig forandring og udbygning. Det er jo ikke en ny præsidents eller for den sags skyld et nyt formandskabslands, når vi ser på ministerrådssiden, opgave at sætte en helt anden og en helt ny dagsorden. Det er også at sikre kontinuiteten. Derfor vil eksempelvis grænsehindringer, udvikling af Vestnorden, samarbejdet omkring Østersøen, ikke mindst i relation til vore baltiske venner, udbygningen og dialogen med vores store nabo mod øst, Rusland, herunder også det arktiske samarbejde og samarbejdet i Barents, fortsat være opgaver, der står meget højt på vores fælles agenda. Der kommer hele tiden nye til.

Under debatten på Nordisk Råds session her i Reykjavik i år har de selvstyrende områders placering og fremtidige organisatoriske placering i det nordiske samarbejde spillet en central rolle. Også den dagsorden er vigtig for den videre udvikling og samarbejdet, når vi kigger ind i 2006.

Men vi skal også fortsætte processen i forhold til forankring af arbejdet i vore nationale parlamenter. Vi er inde i en, synes jeg, fornuftig og god dialog med ordførerne, formændene, præsidenterne, hvad vi nu kalder det, for vore nationale parlamenter. Vi har nået en række delkonklusioner, og jeg tror, det er fantastisk vigtigt, at vi alle sammen gør os meget umage for at få et billed af nordisk samarbejde og Nordisk Råd som en lukket klub smøget af os, få åbnet op, få skabt samarbejde og inddraget de konkrete ordførere og medlemmer i vore nationale udvalg, så det nordiske samarbejde foregår med inddragelse og involvering af konkrete personer, der er de centrale ordførere, de centrale talsmænd på de forskellige områder; men også at vi er i stand til at have de nationale parlamenter som meget stærke samspilspartnere til at realisere de ideer, de holdninger og de tanker, vi står over for.

Jeg har en ambition om, og det ved jeg, der glædeligvis er mange andre her i salen, der har, at vi kan på en stærkere måde, en endnu stærkere måde, gøre Nordisk Råds årlige session til det årlige topmøde, hvor vi sætter den nordiske dagsorden, og hvor vi får skabt agendaen, som skal forfølges i den kommende tid. Det er noget af det, som jeg håber, vi i fællesskab kan få til at lykkes.

Vi kan jo konstatere, at den nordiske region allerede er en global vinderregion. Så hvis ikke alle har taget denne her udmærkede rapport, debatoplægget, som jo ikke er udarbejdet af nogle embedsmænd, vi har købt for at nå en bestemt konklusion, men centrale uafhængige personer, som er nået en række konklusioner, der påviser, at vi har et fantastisk stærkt udgangspunkt.

Hvis vi tager de tre parametre, man konkret går ind og måler på, for eksempel konkurrenceevnen, så er samtlige fem nordiske lande på topti; og med vore kolleger, vore venner i Finland, på toppen, når vi ser på teknologi, ja, også der fremstår de nordiske lande helt i top, og her er det Island, der kommer ind som det fremmeste nordiske land på en andenplads; og endelig når vi ser på kreativitet ja, så fylder fire nordiske lande de fire første pladser på den liste, når vi kigger globalt *worldwide* ud, hvor det er, at vi er i øjeblikket. Konklusionen hos de

uafhængige folk, der har været nede og kigge på det her om, hvad egentlig de fælles nordiske værdier er, det er lighed, det er tillid, det er lav magtdistance, det er en fusion, det er fleksibilitet, det er respekten for naturen. Det er også balancen i vores samfund imellem fællesskabet og det enkelte menneske, og det enkelte menneske er centralt. Det tror jeg er meget grundlæggende. Derfor har vi værdier at passe på, men vi har først og fremmest et meget, meget stort ansvar for at udbygge og bruge det som afsæt til, at når vi ser på næste generation, der står her og gør status, at så kan vi levere en udvikling i de nordiske lande, så de også kan konkludere, at vi har gjort vores arbejde som dem, der gik forud for os, gjorde deres arbejde.

Så der er spændende opgaver at tage fat på, og jeg glæder mig til at stå i spidsen for samarbejdet i det kommende år, og jeg er overbevist om med mit gode kendskab til de allerallerfleste af jer, at det kan blive utroligt spændende og udbytterigt.

Så vil jeg gerne slutte af med på vegne af den danske delegation at invitere til næste ordinære session i uge 44 i 2006 i København på Christiansborg, hvor vi forhåbentlig i fællesskab kan sætte en dagsorden for 2007, men også måle resultater af det arbejde, vi har foran os i de kommende år.

20. Fastställande av tid och plats för nästa års session

Presidenten meddelte at Nordisk Råds 58. sesjon finner sted i København uke 44 i 2006.

Protokoll for Nordisk Råds 57. sesjon i Reykjavík 25-27 oktober 2005

21. Sessionens avslutande

President **Rannveig Guðmundsdóttir**:
Kjære venner! Nå er vi ved sesjonens ende. Vi har tilbrakt tre dager her i Reykjavik i et vakkert høstvær – tre hektiske møtedager hvor vi har hatt en intens politisk debatt og ført det nordiske samarbeid videre.

Ettersom dette er siste gang jeg står som Nordisk Råds president foran hele rådet, vil jeg personlig uttrykke min varme takknemlighet for det år som er gått. For en nordist som meg har det vært et privilegium og en ære å få lov til å lede arbeidet i rådet og representere det utad. Dette år ser jeg som høydepunktet i min politiske karriere. Jeg takker for all den støtte jeg har fått fra dere i presidentperioden.

Når jeg nå er begynt å takke, vil jeg takke alle deltakere – ministre, medlemmer og våre internasjonale gjester – for et engasjert arbeid under sesjonen. Dette har virkelig vært en vellykket sesjon. Jeg vil også takke alt personell som har bidratt til at sesjonens ramme har vært i orden, rådssekretariatet, delegasjonssekretariatene, tolkene, personalet her på Nordica, og ikke minst Alltingets personale som har hatt ansvaret for sesjonens praktiske gjennomføring.

Nå gjenstår det bare å ønske den nyvalgte presidenten, Ole Stavad, til lykke, og også det nye presidium.

Jeg er optimist på vegne av det nordiske samarbeidet, og jeg ønsker dere alle hell og lykke med å føre det videre.

Takk igjen for disse travle dagene.

Herved erklærer jeg Nordisk Råds 57. sesjon for avsluttet, og jeg ønsker dere alle en god reise hjem.

Sesjonen ble avsluttet kl. 13.42.

Saker m.m.

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om Nordiska rådets priser

(Medlemsförslag, se s. 235)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsförslag om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet)

2. Bakgrund

Mittengruppen motiverar i sitt medlemsförslag:
Nordiska rådet delar varje år ut ett litteraturpris, ett musikpris och ett natur- och miljöpris. De tre nordiska utmärkelserna har alla, vart och ett inom sitt område, haft stor betydelse och fått betydande genomslag. Med anledning av Nordiska rådets 50-årsjubileum delade man också ut ett särskilt filmpris i anslutning till jubileumssessionen i Helsingfors hösten 2002. Avsikten med priserna är att öka intresset för grannländernas litteratur, språk, musik och film. Samtliga pris är på 350 000 danska kronor.

Litteraturpriset, som i år delades ut för 42:a året i rad, står som en särskild symbol för Nordiska rådets verksamhet inom kulturområdet. Målsättningen för priset är enligt statuterna "att öka intresset för grannländernas litteratur och språk samt för den nordiska kulturgemenskapen". Nordiska rådets litteraturpris inrättades av de nordiska ländernas regeringar år 1961 och delades ut första gången 1962. Litteraturpriset har delats ut varje år till en författare för ett skönlitterärt verk på ett av de nordiska ländernas språk. Pristagaren utses av en nordisk bedömningskommitté.

Musikpriset delades ut första gången 1965 för skapande och utövande tonkonst, då vartannat år. Sedan 1990 delas priset ut varje år, vartannat för det skapande musikområdet till verk av en nu levande nordisk kompositör, och vartannat år till det utövande musikområdet. I praktiken sker det så att jämna årtal utdelas musikpriset för ett verk av en nu levande komponist, oavsett genre. Enligt stadgarna "förutsätts att verket uppfyller höga konstnärliga krav och att verket, inom sin genre, kan betraktas som nyskapande". Under de udda årtalen går priset till en ensemble eller enskild musiker "för aktiv utövande verksamhet som präglas av nyskapande på en hög konstnärlig och hantverksmässig nivå". I bedömningen skall stor vikt läggas vid verksamhetens kontinuitet och nyskapande inom musikområdet. Priset åtnjuter stor prestige i musikvärlden och följs noga upp av fackmedia.

År 1994 beslöts att upprätta Nordiska rådets natur- och miljöpris vid sidan av de två kulturprisen. Enligt stadgarna kan priset ges till personer eller organisationer, som har visat särskilda initiativ inom natur- och miljöskyddsområdet. Det kan gälla såväl privat som offentlig verksamhet till gagn för natur och miljö där man i verksamhet har lyckats integrera hänsyn till naturen på ett speciellt berömvärt sett.

Mittengruppen sätter stort värde på att Nordiska rådets utmärkelser också framöver kan tillmätas en särskild betydelse inom sina verksamhetsområden. Det gäller också Nordiska rådets egen roll att främja nordisk kultur. Samtidigt uppstår många problem vid inrättandet av nya priser, bland annat frågan om prioriteringar av olika ämnesområden och finansieringsfrågor. Ett nordiskt filmpris skulle på flera sätt kunna vidga perspektivet på nordiskt kulturarbete. Nordisk film har i dag stort genomslag internationellt. Ett nordiskt pris inom den visuella konsten skulle därför kunna vara värdefullt. Å andra sidan finner mittengruppen det vara viktigt att verksamheten med nordiska pris inte får ett sådant omfång att betydelsen av uppmärksamheten för de nordiska prisen urholkas. Mittengruppen anser därför att innan beslut fattas om ytterligare prisers inrättande eller borttagande borde man först fatta beslut om att granska effekten av det nuvarande prissystemet i Nordiska rådet. För det andra skall finansieringsfrågan lösas. Då det gäller beslutet från sessionen i Oslo om att inrätta ett filmpris borde finansieringen i princip ske inom ramen för kultur- och utbildningsutskottets interna budget.

Det är viktigt att en process genomförs där noggranna utvärderingar görs av nuvarande priser, liksom ett system för hur ofta valet av prismottagare skall ske – exempelvis årligen eller på annat sätt. Mittengruppen anser att en omsorgsfull utvärdering och värdering av de nuvarande priserna är nödvändigt. I annat fall finns risk för att något av dagens befintliga priser kommer att tas bort.

3. Presidiets synpunkter

Presidiet har utsett en arbetsgrupp för att behandla alla de olika initiativ som inkommit till Nordiska rådet angående Nordiska rådets priser. Arbetsgruppen har hållit en rad möten och evaluerat alla olika initiativ, inklusive A 1340/presidiet Medlemsförslag om Nordiska rådets priser. Vid arbetsgruppens möte den 8 mars 2005 konkluderade arbetsgruppen att inte företa sig vidare åtgärder vad angår medlemsförslag A 1340/presidiet. Motiveringen till detta är att rådet fortsatt ser de existerande prisernas ämnesområden som viktiga och önskar prioritera dessa. En nyskapelse av priserna enligt mittengruppens förslag i litteratur-, kultur- och vetenskapspris ter sig enligt A 1340/presidiet heller inte som en ändamålsenlig åtgärd. Principen om roterande huvudmål skulle sannolikt resultera i att Nordiska rådets priser får mindre uppmärksamhet och status än de idag inarbetade priserna har, vilket inte kan anses eftersträvansvärt.

Vad angår en utvärdering och värdering av de nuvarande prisen har presidiets arbetsgrupp närmare granskat de olika priserna och finner ingen anledning till att föreslå åtgärder.

4. Presidiets konklusion

Presidiet föreslår

> *att* Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av Medlemsförslag om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet)

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Medlemsförslag

om Nordiska rådets priser

(Väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)

Nordiska rådet delar varje år ut ett litteraturpris, ett musikpris och ett natur- och miljöpris. De tre nordiska utmärkelserna har alla, vart och ett inom sitt område, haft stor betydelse och fått betydande genomslag. Med anledning av Nordiska rådets 50-årsjubileum delade man också ut ett särskilt filmpris i anslutning till jubileumssessionen i Helsingfors hösten 2002. Avsikten med priserna är att öka intresset för grannländernas litteratur, språk, musik och film. Samtliga pris är på 350 000 danska kronor.

Litteraturpriset, som i år delades ut för 42:a året i rad, står som en särskild symbol för Nordiska rådets verksamhet inom kulturområdet. Målsättningen för priset är enligt statuterna "att öka intresset för grannländernas litteratur och språk samt för den nordiska kulturgemenskapen". Nordiska rådets litteraturpris inrättades av de nordiska ländernas regeringar år 1961 och delades ut första gången 1962. Litteraturpriset har delats ut varje år till en författare för ett skönlitterärt verk på ett av de nordiska ländernas språk. Pristagaren utses av en nordisk bedömningskommitté.

Musikpriset delades ut första gången 1965 för skapande och utövande tonkonst, då vartannat år. Sedan 1990 delas priset ut varje år, vartannat för det skapande musikområdet till verk av en nu levande nordisk kompositör, och vartannat år till det utövande musikområdet. I praktiken sker det så att jämna årtal utdelas musikpriset för ett verk av en nu levande komponist, oavsett genre. Enligt stadgarna "förutsätts att verket uppfyller höga konstnärliga krav och att verket, inom sin genre, kan betraktas som nyskapande". Under de udda årtalen går priset till en ensemble eller enskild musiker "för aktiv utövande verksamhet som präglas av nyskapande på en hög konstnärlig och hantverksmässig nivå". I bedömningen skall stor vikt läggas vid verksamhetens kontinuitet och nyskapande inom musikområdet. Nordisk musikkommitté NOMUS tillsätter varje år en nordisk bedömningskommitté bestående av fem medlemmar från de nordiska länderna som utses på grundval av de musikområden som skall bedömas. Priset åtnjuter stor prestige i musikvärlden och följs noga upp av fackmedia.

År 1994 beslöts att upprätta Nordiska rådets natur- och miljöpris vid sidan av de två kulturprisen. Enligt stadgarna kan priset ges till personer eller organisationer, som har visat särskilda initiativ inom natur- och miljöskyddsområdet. Det kan gälla såväl privat som offentlig verksamhet till gagn för natur och miljö där man i verksamhet har lyckats integrera hänsyn till naturen på ett speciellt berömvärt sett.

Mittengruppen sätter stort värde på att Nordiska rådets utmärkelser också framöver kan tillmätas en särskild betydelse inom sina verksamhetsområden. Det gäller också Nordiska rådets egen roll att främja nordisk kultur. Samtidigt uppstår många problem vid inrättandet av nya priser, bland annat frågan om prioriteringar av olika ämnesområden och finansieringsfrågor. Ett nordiskt filmpris skulle på flera sätt kunna vidga perspektivet på nordiskt kulturarbete. Nordisk film har i dag stort genomslag internationellt. Ett nordiskt pris inom den visuella konsten skulle därför kunna vara värdefullt. Å andra sidan finner mittengruppen det vara viktigt att verksamheten med nordiska pris inte får ett sådant omfång att betydelsen av uppmärksamheten för de nordiska prisen urholkas. Mittengruppen anser därför att innan beslut fattas om ytterligare prisers inrättande eller borttagande borde man först fatta beslut om att granska effekten av det nuvarande prissystemet i Nordiska rådet. För det andra skall finansieringsfrågan lösas. Då det gäller beslutet från sessionen i Oslo om att inrätta ett filmpris borde finansieringen i princip ske inom ramen för kultur- och utbildningsutskottets interna budget.

Det är viktigt att en process genomförs där noggranna utvärderingar görs av nuvarande priser, lik-som ett system för hur ofta valet av prismottagare skall ske – exempelvis årligen eller på annat sätt.
Mittengruppen anser att en omsorgsfull utvärdering och värdering av de nuvarande priserna är nödvändigt. I annat fall finns risk för att något av dagens befintliga priser kommer att tas bort.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår mittengruppen att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att en större granskning av Nordiska rådets priser genomförs

att man utifrån denna redogörelse bör överväga om att inrätta 3 huvudmål för priser med roterande utdelningar inom områden

1. litteraturpris
2. kulturpris (inkl. film, musik, dans, teater, fotografi)
3. vetenskapspris (inkl. medicin, miljö, forskning)

Helsingfors den 16 december 2003

Jónína Bjartmarz (F)
Ester Larsen (V)
Jens Christian Larsen (V)
Arne Lyngstad (KrF)
Pehr Löv (sv)
Ragnwi Marcelind (kd)
Runar Patriksson (fp)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Jan Sahl (KrF)

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene

(Medlemsforslag, se s. 239)
(Sammendrag af indkomne høringssvar, se s. 240)

1. Miljø- og Naturresurseudvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår,

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af "Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene" (A 1343/miljø)

2. Baggrund

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe fremsatte i april 2004 "Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljeberedskaben i nordområdene" (A 1343/miljø).

Resumé af forslaget
Ligesom i Østersøen, er der i nordområderne en stigning i olieskibstrafikken fra Rusland. Trafikken foregår ofte i dårligt vejr og polarmørke og med skibe af dårlig kvalitet. Risikoen for havari med deraf følgende skade på miljøet, fiskerierhvervet og lokalsamfundene er derfor øget. Katastrofer bør forebygges, og overvågning og beredskab forstærkes. Den fulde tekst af medlemsforslaget fremgår af bilaget.

Behandling af medlemsforslaget
Medlemsforslaget er blevet behandlet i Miljø- og Naturresurseudvalget på møder den 15. april 2004 i Helsingfors, Finland den 30. juni 2004 i Kristiansand, Norge og den 22. september 2005 i Karlstad, Sverige.

3. Skriftlig høring

Medlemsforslaget blev desuden sendt til skriftlig høring i alle de nordiske lande og selvstyrende områder. Følgende institutioner har svaret:

Danmark: Søfartsstyrelsen, Miljøstyrelsen, Danmarks Rederiforening og Danske Havne
Finland: Miljöministeriet, Kommunikationsministeriet og Sjöfartsverket
Åland: Ålands rederiförening
Island: Islands Søfartsinstitution
Norge: Det Kongelige Fiskeridepartement og Miljøorganisationen Bellona
Sverige: Naturvårdsverket, Kustbevaktningen og Räddingsverket

Næsten uden undtagelse forholder høringssvarene sig afventende eller afvisende overfor medlemsforslaget. Eneste markante undtagelser er Bellona, Ålands rederiförening og Islands søfartsinstitut; et sammendrag af de indkomne høringssvar fremgår af bilag.

Som begrundelse for den afventende holdning fremføres bl.a., at der overvejende er tale om et norsk anliggende og/eller, at de dele, der kræver internationale forhandlinger, bedst fremmes gennem de eksisterende kanaler og organer som IMO, EU, IAEA, HELCOM samt Norges bilaterale aftaler med Rusland og Paris MoU (Memorandum of Understanding).

4. Udvalgets synspunkter

Med udgangspunkt i synspunkterne i de modtagne høringssvar besluttede udvalget på sit møde den 30. juni 2004 at udsætte behandlingen af sagen, idet man fandt, at forslaget fortrinsvis drejede sig om norske forhold.

Udvalget noterer sig, at den norske regering ved Fiskeridepartementet i januar 2005 fremlagde en Stortingsmelding om søfartssikkerhed og olieberedskab (Stortingsmelding nr. 14 (2004-2005)), hvori kapitel 6 handler om beredskab og handlinger ved hændelser og ulykker til søs. Desuden findes der i kapitel 9 en gennemgang af de internationale aftaler, der har betydning for området.

Udvalget noterer sig ligeledes, at Stortingets samferdselskomité med sin indstilling S. Nr. 178 (2004-2005) har behandlet Stortingsmeldingen fyldestgørende; ligesom der den 19. maj 2005 var debat om emnet i Stortinget.

5. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget fastholder, at medlemsforslaget fortrinsvis drejer sig om norske forhold, og udvalget konstaterer, at det norske Storting har behandlet spørgsmålet i 2005.

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår,

> *at* Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af "Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene" (A 1343/miljø)

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (S)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), vice ordf.
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), formand
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Medlemsforslag

om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene

(Stilt av den Venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)

I de senere år har det vært en betydelig økning av russiske oljetankere som trafikkerer langs norskekysten med råolje. Transporten av russisk oljeeksport forventes å øke i årene fremover. Dette forutsetter at forurensningsberedskapen i nordområdene videreutvikles og styrkes.

Dårlige værforhold og mørketid bidrar til å gjøre ferdsel i kystområdene risikofylt, og omfattende beredskap må være klart til å håndtere havarier under vanskelige forhold. Mange russiske tankere er dessuten i dårlig forfatning, noe som bidrar til å øke ulykkesrisikoen. Dersom uhell inntreffer under skipstransporten utgjør dette en betydelig forurensningstrussel for de nærliggende havområdene og norskekysten. Oljetankere ferdes tett inntil norskekysten, og vi risikerer at en havarist etter kort tid vil treffe land.

Konsekvensene av store oljeutslipp kan bli dramatiske både for kystsamfunnene og fiskerinæringen. Skipene passerer områder med store bestander av fisk og sjødyr, samt gyte- og oppvekstområder for torsk som er Norges største kommersielle fiskeart. Norskekysten har også et rikt fugleliv som er svært sårbart ved miljøkatastrofer.

Oljevernberedskapen i nordområdene er per i dag ikke tilstrekkelig til å håndtere større ulykker, og den økte russiske skipstrafikken utgjør en potensiell trussel for mennesker og miljø i nordområdene. Behovet for å iverksette tiltak for overvåking, beredskap og forebygging av miljøkatastrofer i kjølvannet av store oljeutslipp er derfor stort. Det vises også til at sikkerheten i Østersjøen og Finskebukten er drøftet i Nordisk Råd tidligere, og at arbeidet videre må utvides til å inkludere områdene langs norskekysten.

Mot bakgrunn av ovenstående foreslår Nordisk Råds venstresosialistiske grønne gruppe at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- *å* legge frem en handlingsplan med anbefalinger og forslag til tiltak for hvordan oljevernberedskapen i nordområdene kan styrkes
- *å* ta initiativ til et internasjonalt regelverk om plikt til forhåndsvarsling om risikofylte transporter
- *å* utbedre kontrollen av skipstrafikk langs norskekysten
- *å* styrke samarbeidet med Russland om å oppnå en miljøsikker oljetransport, og særskilt i forhold til planen om å etablere en transportrute for atomavfall langs norskekysten
- *å* jobbe for at oljeeksporten i størst mulig grad flyttes lengre bort fra den sårbare kyststripen
- *å* utbedre overvåkningen av skipstrafikk ved større bruk av satellittbilder

Oslo, 1. april 2004

Line Barfod (EL)
Lennart Gustavsson (v)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Sekretariatets sammenstilling af indkomne høringssvar, juni 2004

Avsändare	Sammandrag	Kommentarer
Søfartsstyrelsen, (Udenrigsministeriet), DK	Inledningsvis understryks att medlemsförslaget primärt vidrör Norge och att saken kunde hanteras av IMO. *Om ett internationellt regelverk:* refererar till 2002/59/EG och finner det naturligast att använda dessa bestämmelser till trafikövervakning och trafikinformationssystem. *Om kontroll av fartygstrafik längs den norska kusten:* Norge deltar i HELCOM-samarbetet om uppsamling av AIS-data och blir uppkopplade till den centrala servern som placeras i KHB. Norge kan därmed få upplysningar om alla fartyg i Östersjöområdet samt den norska kusten. IMO får inom kort avslutat ett Long Range AIS-arbete som möjliggör observation av fartyg från ännu längre avstånd. Sjöfartsstyrelsen ser inte omedelbart detta som en uppgift för Nordiska rådet. *Om övervakning av fartygstrafik med ökad användning av satellitbilder:* Enligt beredskapsdirektören för den norska coasguard, Tor Christian Sletner, pågår redan dylik praksis. Då praksisen redan är igång, borde den även fortsätta i samma instans.	
Miljøstyrelsen, (Udenrigsministeriet), DK	Det bör antas, att den norska myndigheten regelbundet undersöker problemen för att försäkra sig att det alltid föreligger en tillräcklig beredskap för olyckor längs den norska kusten. Med hänsyn till transporter längre ut från kusten, bör Norge framlägga saken till IMO för godkännande. De övriga nordiska länderna kan därefter stödja förslaget. Refererar till EU-direktiv 2002/59/EG om inrättande av ett övervaknings- och informationssystem för sjötrafik i gemenskapen. Direktivet implementeras även i Norge. Medlemsförslaget ser ut som en intern norsk angelägenhet och inte ett som berör hela norden.	
Danmarks rederiförening, DK	Konstaterar att det finns omfattande internationella regler som är till för att säkra att även oljetankfartyg utrustas och opereras säkerhets- och miljömässigt försvarligt. Paris MOU (Memorandum of Understanding) reglerar hamnstatskontrollen. Ryssland är medlem av detta europeiska samarbete. Det borde därmed vara möjligt att tillbakavisa fartyg som är i dåligt skick. Som utgångspunkt föregår internationell oljetankertrafik på ett miljö- och säkerhetsmässigt sätt. En förhandsvarning om transporter kommer varken att förbättra säkerheten eller minska risken för oljeförorening. Sammanhanget mellan oljebekämpningsberedskap och transport av atomavfall är oklar för rederiföreningen. I likhet med förhållandena på det danska territorialvattnet, är det viktigt att det existerar en beredskap som kan agera vid haverier och olyckor.	Paris MOU: http://www.minvenw.nl/extdomein/parismou/

Danske Havne, DK	Krav om beredskap i förbindelse med maritim transport är en problemställning Danske Havne är upptagna av. En del danska hamnar är utpekade som nödområden där fartyg kan söka nödhamn och därmed undgå att förorsaka bl.a. oljeskador. I förbindelse med detta arbete vill Danske Havne poängtera tre ting: - att nödhamnen har grundlig kunskap om vilka krav till beredskap myndigheterna har - att kraven om beredskap motsvarar behovet - att kompensationsmöjligheterna täcker alla typer av direkta och indirekta förluster som en följd av att en hamn fungerar som nödområde	
Miljöministeriet, FI (översättning av Ulla Toropainen)	Ministeriet anser att det är viktigt att ta i beaktande det ökande antalet oljetransporter i samband med överväganden om tillräckligheten av *nationella oljebekämpningsberedskap* samt behovet av utvecklandet av internationellt samarbete på området. Ministeriet refererar till "Köpenhamnsavtalet" från år 1971 (reviderat 1993) om samarbete i frågor om bekämpning av förorening av havet genom olja eller andra skadliga ämnen. Liknande avtalsförpliktelser ingår i Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöområdets marina miljö och Bonn-avtalet vidrörande samarbete för att bekämpa utsläpp av olja och andra farliga ämnen i Nordsjöområdet. Ministeriet anser inte att det är nödvändigt att lägga fram en ny handlingsplan p.g.a. det stabiliserade samarbetet men anser dock att länderna bör utveckla sin nationella oljebekämpningsberedskap samt effektivisera det internationella samarbetet till att motsvara den förändrade hotbilden.	Köpenhamnsavtalet: http://www.copenhagenagreement.org/ Helsingforskonventionen: http://www.helcom.fi/helcom/convention.html Bonnavtalet: http://www.bonnagreement.org/eng/html/welcome.html
Kommunikationsministeriet, FI	Hänvisar till EU-direktiv 2002/59 samt det redan pågående arbetet inom IMO's och HELCOM's regi. Konstaterar att arbetet vidrörande oljebekämpningsberedskapen hör under miljöministeriet.	
Sjöfartsverket, FI	- Sjöfartsverket känner inte till särdragen för transporter vid den norska kusten men tar ställning till förslaget med utgångspunkt för transporter på Finska viken. - Tillräckligheten av oljebekämpningsberedskapen bör kontrolleras särskilt ifall antalet oljetransporter ökar. - I och med att AIS (Automatic Identification System) blir obligatoriska den 1.7 2004 och möjliggör observering av oljetransportfartyg via VTS-systemet, är inte förhandsvarningar nödvändiga. - Det är möjligt att övervaka fartygen på den norska kusten med VTS-systemet. - Det torde finnas behov för samarbete med Ryssland om förbättrande av atomavfallstransporter. - Det är inte nödvändigtvis en fördel att flytta oljetransporterna långt ut från kusten. Refererar till Prestige-olyckan och konstaterar att det kan vara en fördel att fartyg är nära kusten ifall det råkar i sjönöd. Därmed kan man dirigera fartyget till ett nödhamn samt minska kuststräckan som	-

	eventuellt utsätts för förorening. - Användandet av satellitbilder tillsammans med AIS-systemet underlättar identifikation av fartyg som olagligt släpper ut olja.	
Islands sjöfartsinstitution, IS (översättn. av Gúdrun Gardarsdóttir)	Sjöfartsinstitutet anser att det handlar om positiva förslag som institutet kan stödja.	
Det Kongelige Fiskeridepartement, NO	Fiskeridepartementet är ansvarig för statens beredskap mot akut förorening och förebyggande sjösäkerhet. Regeringen skall 2004 lägga fram en "stortingsmedling" om sjösäkerhet och oljebekämpningsberedskap. Departementet beskriver kort de tilltag som skall verkställas för att stärka sjösäkerheten och oljebekämpningsberedskapen längs den Norska kusten. Ett arbete om en förvaltningsplan för den norska delen av Barentshavet har också påbörjats. Planen skall ta hänsyn till miljö, fiskeri och oljeverksamhet i den norska delen av Barentshavet och de nordliga delarna av Norskahavet. *Om handlingsplanen:* Departementet anser att vidare åtgärder för oljebekämpningsberedskap bör hanteras inom ramen för de processer som har verkställts nationellt. *Om internationellt regelverk:* Refererar till EU-direktiv 2002/57/EG om inrättandet av övervaknings- och informationssystem för sjötrafik samt det europeiska informationssystemet "Safe-Sea-Net". Fiskeridepartementet har i tillägg etablerat ett bilateralt samarbete med Ryssland för att nå överblick om riskfyllda transporter i nordområden och det arbetas på att etablera ett gemensamt medlings- och informationssystem. Departementet anser det mest hensiktsmässigt att man först implementerar 2002/59/EG och "Safe-Sea-Net" i hela EU/EG-området. Ifall det skall etableras ytterligare globala rapporteringssystem anser Fiskeridepartementet att det skall ske genom IMO och IAEA. *Om kontroll av fartygstrafik längs den norska kusten:* Departementet refererar till 2002/59/EG och "Safe-Sea-Net" samt den kommande "stortingsmedlingen" om sjösäkerhet och oljebekämpningsberedskap och anser att man redan företagit tilltag för bättre kontroll av fartygstrafiken. *Om samarbetet med Ryssland:* Refererar till Norges avtal med Ryssland (1994) om oljebekämpningsberedskap samt ett medlings- och informationssystem på Barentshavet och omnämner den kommande konferensen INTERSPILL i Trondheim i juni 2004 om oljebekämpningsberedskap. Departementet anser att en styrkning av samarbetet med Ryssland är tillvaratagen på nationell nivå. *Om att flytta oljetransporter längre bort från kusten:* Flera åtgärder som ger norska myndigheter bättre kontroll och större handlingsfrihet i förhållande till transporter längs kusten har redan verkställts och ytterligare åtgärder för trafik utanför territorialvattnet är under beredning. *Om övervakning av fartygstrafik med ökad användning av satellitbilder:* Det norska rymdcentrum har etablerat ett nationellt program "SatHav" som skall säkra en kostnadseffektiv användning av satellitdata för maritima tjänster. Som ett led i detta arbete testar "Kystverket" brukbarheten av satellitbilder till spårning av oljeföroreningar från fartyg. I detta samman-	Direktiv om inrättande av ett övervak-nings- och informations-system för sjötrafik i gemenskapen: http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smarta-pi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=SV&num-doc=32002L0059&model=guichett

	hang undersöks även möjligheten att kombinera satellitbilder med det landbaserade AIS-systemet. *Departementets samlade åsikt:* Vidare arbete bör hanteras inom de processer som redan är tilltagna på nationell nivå samt genom det etablerade samarbetet med Ryssland.	
Bellona, NO	Bifogar ett policy-dokument med anbefallningar och förslag. Bellona understöder förslaget.	Policy-dokument om oljevern-beredskap: http://www.bellona.no/no/transport/gods/skipsfart/32785.html
Naturvårdsverket, SE	Ställer sig positivt till förslaget om att lägga fram en handlingsplan för att minska risken för oljeolyckor i nordnorska havsområden. Det saknas av naturliga skäl regionala samarbetsavtal om oljeskydd i vatten som delas av flera länder så som Bonn Agreement och Köpenhamnsavtalet. Exempel på säkerhetshöjande åtgärder kan vara: - Förhandsanmälan av transporter med farligt gods - Styrning av oljetrafiken i angivna transportkorridorer - Förstärkt havsövervakning och trafikkontroll - Ökad brandbekämpnings- och bogserbåtskapacitet	
Kustbevakningen, SE	Kustbevakningen konstaterar att förslagen riktas mot de norra delarna av den norska kusten och att de framförda förslagen i första hand är av nationell karaktär. Man påminner också om det arbete som redan bedrivs inom EU beträffande riskfyllda transporter och hänvisar till arbetet som bedrivs av ansvariga norska myndigheter.	
Räddningsverket, SE	Har inga synpunkter till rekommendationen. Inom ramen för EU-mekanismen är Räddningsverket beredda att ge erforderligt stöd vid strandsaneringsinstatser.	
Ålands rederiförening, AX	Ålands rederiförening stöder förslaget.	

Välfärdsutskottets betänkande

Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade

(Medlemsförslag, se s. 246)

1. Välfärdsutskottets förslag

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* kartlägga hur de olika handikapplagarna och bestämmelserna tillämpas på psykiskt sjuka

2) *att* utreda hur psykiskt sjuka kan ges samma förutsättningar som somatiskt handikappade med tanke på hur lagarna tillämpas

2. Bakgrund

Förslaget pekar på att psykiskt sjuka har en historiskt betingad sämre social situation än fysiskt sjuka p.g.a. den uppdelning mellan kroppsligt och själsligt sjuka och den tydliga dualism som denna indelning har inneburit i lagstiftningen. Framför allt pekar förslaget på situationen i Finland där den omsorgslag som gäller sedan 1988 tillämpades i princip på alla grupper av handikappade men i praktiken gällde den bara i andra hand för psykiskt sjuka och utvecklingsstörda. Förslagsställaren menar att det existerar en stor skillnad i den verkliga situationen för personer med psykiska handikapp i förhållande till hur lagstiftningen ser ut. Det finns t.ex. i Danmark skillnader i tillämpningen av reglerna för stöd och hjälp, bl.a. genom att psykiskt sjuka inte omfattas då reglerna fokuserar på problem som följer av fysiska funktionshinder. På samma sätt omfattas inte personer med psykisk sjukdom av reglerna i servicelagstiftningen angående ledsagare till skillnad mot personer med fysiska funktionshinder. En undersökning av Center for Ligebehandling af Handicappede i Danmark pekar på att många utvecklingsstörda personer inte blir behandlade för psykiska åkommor. Av undersökningen framgår att det är gruppens diversitet och tyngd kombinerat med att det rör sig om en dubbeldiagnos som ligger i gränslandet mellan social- och hälsoområdet som komplicerar en lösning av problemet.

3. Remittering av förslaget

Medlemsförlaget har sänts ut på en remissrunda till berörda nordiska myndigheter och organisationer. Remissinstanserna ställer sig till stora delar positiva till medlemsförslaget men det finns en viss skillnad mellan organisationers och myndigheters svar. Från myndigheter pekar svaren mer övergripande på att det inte ska finnas några skillnader mellan de båda grupperna från lagstiftningens sida. De organisationer som svarat, och framför allt brukarorganisationer, pekar

dock på stora praktiska skillnader mellan att vara fysiskt och psykiskt handikappad och hur man som psykiskt sjuk blir olika behandlad.

I Finland pågår ett reformarbete av gällande lagstiftning vilket de finska remissinstanserna påpekar. Handikappombudsmannen i Sverige påpekar att medlemsförslaget hänvisar till Omsorgslagen i Sverige och att denna lag upphörde att gälla 1994 då den nu gällande Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) började gälla. Socialstyrelsen har inget att invända mot förslagen och hänvisar till att personer med psykiska funktionshinder enligt den senaste psykiatrireformen ska ha samma rättigheter och skyldigheter som andra grupper i samhället samt ha rätt till service, stöd och vård som är anpassad enligt individuella förutsättningar och behov. Övriga har meddelat att man inte har några synpunkter på förslaget.

De danska remissinstanserna har lämnat de mest fylliga svaren. Landsforeningen SIND vill gärna ingå ett konkret samarbete kring den problematik som förslaget berör. De Samvirkende Invalideorganisationer exemplifierar inom fyra olika områden där reglerna för handikappkompensation inte gäller för personer med psykisk funktionsnedsättning. KL (Kommunernes Landsforening) menar att det inte görs någon skillnad i speciallagstiftningen och har i övrigt inga kommentarer till förslaget. Amtsrådsforeningen menar att det med ganska få undantag i speciallagstiftningen finns en jämställdhet mellan handikappade och psykiskt sjuka och ställer sig med denna anmärkning bakom förslaget.

Norska myndigheter hänvisar till Opptrappningsplanen där personer med psykiska sjukdomar är ett av de prioriterade satsningsområdena. Det norska Helse- og omsorgsdepartementet har inget emot att en kartläggning enligt förslaget sätts igång men ifrågasätter dess nytta.

4. Välfärdsutskottets synpunkter

Vid Välfärdsutskottets möte i Pärnu i april 2005 menade utskottet att det inte görs tillräckligt på nordisk nivå och att en väg framåt kan vara att kalla in forskare eller utse någon organisation för att utreda denna problematik närmare. En kartläggning av hur situationen ser ut i de nordiska länderna kan t.ex. användas för nationellt bruk vid jämförelser och som underlag för insatser, både på det nationella och internationella planet. Det är dock viktigt att komma ihåg att detta handlar om nationell lagstiftning vilket ligger utanför det nordiska samarbetets kompetensområde och att syftet inte är en harmonisering av lagstiftningen i de nordiska länderna.

5. Konklusion

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* kartlägga hur de olika handikapplagarna och bestämmelserna tillämpas på psykiskt sjuka

2) *att* utreda hur psykiskt sjuka kan ges samma förutsättningar som somatiskt handikappade med tanke på hur lagarna tillämpas

Karlstad den 22 september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

Medlemsförslag

om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

De psykiskt sjuka har i Norden sämre social position än andra stora handikappgrupper. En av de viktigaste bidragande faktorerna är den historiskt betingade uppdelningen mellan kroppsligt och själsligt sjuka och den tydliga dualism som denna indelning fått inneburit i lagstiftningen.

I Finland har t.ex. de somatiskt handikappade åren 1948–87 omfattats av invalidomsorgslagen. I motiveringarna till denna lag sades det uttryckligen att lagen inte var avsedd att tillämpas på psykiskt sjuka eller utvecklingsstörda, inte ens när dessa hade kroppsliga skador. Invalidomsorgslagen var en mycket dominant omsorgslag. Det fanns också separata lagar om psykiskt sjuka och utvecklingsstörda som hade mycket stark ställning med tanke på personer i institutionell vård.

Den omsorgslag som började gälla i Finland från år 1988 tillämpades i princip på alla grupper av handikappade, men i praktiken gällde den bara i andra hand för psykiskt sjuka och utvecklingsstörda. Det sades t.ex. i lagen att bostadsförhållandena för svårt handikappade (inkl. servicebostäder) skulle vara ordnade till år 1992. Denna bestämmelse uppfylldes faktiskt till största delen för de somatiskt gravt handikappades del, men inte alls beträffande psykiskt sjuka och bara minimalt för utvecklingsstörda. Helsingfors beviljade för en tid sen färdtjänststöd till 13 000 handikappade eller äldre, men bara till 44 psykiskt sjuka.

Finlands nu gällande Mentalhälsolag är en medicinsk vårdlag, men inte en social omsorgslag av det slag som t.ex. handikappservicelagen är.

I Finland finns det också andra författningar om handikappade som inte tillämpas på psykiskt sjuka, till exempel beträffande beviljandet av vårdtillägg med stöd av folkpensionslagarna. Handikapptillägg ges till 10 000 personer, men av dem är bara 100 psykiskt sjuka. Det tycks inte gå att med stöd av lagen ge psykiskt sjuka behandling i badinrättningar. Tandvården är inte gratis för dem, trots att medicineringen torkar ut munhålan och förorsakar iatrogen tandröta. Av dem som får stöd för anhörigvård är bara 3–4% anhöriga till psykiskt sjuka, osv.

I Sverige heter den centrala lagen Omsorgslagen. Det finns utredningar som visar att också denna lag åtminstone för några år sedan bara tillämpades på 13 000 psykiskt funktionshindrade, trots att deras antal bör ha varit omkring 70 000.

Detta är en internationell företeelse. FN:s handikappenhet i Wien befattade sig inte med handikappade ur psykiska hälsosektorn, utan dessa ärenden hänfördes till WHO. Nordiska handikapprådet har inte alls behandlat psykiska sjukdomsärenden, och handikapprådet i Finland har först under de allra senaste åren börjat göra det.

I olympiska spelen för handikappade finns det typiskt nog inga särskilda serier för psykiskt funktionshindrade.

Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att kartlägga hur de olika handikapplagarna och -bestämmelserna tillämpas på psykiskt sjuka

att utreda hur de psykiskt sjuka kan ges samma förutsättningar som somatiskt handikappade med tanke på hur lagarna tillämpas

Helsingfors den 15 april 2004

Arja Alho (sd)
Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)
Ilkka Taipale (sd)
Lars Wegendal (s)

Presidiets betänkande

Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk

(Reservation, se s. 251)
(Medlemsförslag, se s. 252)

1. Presidiets förslag till beslut

Presidiet föreslår att

> Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk nätverk (A 1350/presidiet)

2. Medlemsförslaget

Den vänstersocialistiska gröna gruppen i Nordiska rådet lade i september 2004 fram ett medlemsförslag om att inrätta en nordisk fredspolitisk enhet. Efter det kalla krigets slut, menar förslagsställarna, har Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet engagerat sig som internationella aktörer. Nordiska rådet har varit aktivt i det politiska stödet till Estlands, Lettlands och Litauens frigörelse från Sovjetunionen. Nordiska ministerrådet har en brobyggarfunktion, genom fonder och institutioner, till nordvästra Ryssland och Baltikum. Trots de nordiska ländernas skilda anslutningsformer till EU och NATO menar man att det finns en grund för en gemensam nordisk civil säkerhetspolitik. De nordiska länderna har omfattande erfarenhet av internationellt samarbete och av samverkan vid internationella insatser. En nordisk fredspolitisk enhet skall, enligt medlemsförslaget, främja nordisk debatt och forskning om fredspolitik och skall ta fram information till Nordiska rådet i internationella frågor. Den skall bl.a. ägna sig åt att främja forskning, utbildning och upplysning, gemensamma nordiska initiativ och rådgivning. Enheten skall undvika överlappning med andra institutioner. Med enhet förstås ett litet, samordnande fackligt kvalificerat organ. Den skall vara mer ett nätverk än en fast institution och ha kapacitet att knyta samman andra nätverk av säkerhetspolitiska forskare, institutioner, medborgarinstitutioner och andra institutioner. I medlemsförslaget föreslås "att Nordisk Råd beslutter *at* Nordisk Råd udarbejder forslag til formål, opbygning og arbejdsbeskrivelse for en nordisk fredspolitisk enhed og Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* afsætte midler til sikkerhedspolitiske opgaver og sikkerhedspolitisk forskning fra og med budget 2005 *at* afsætte midler til enhed fra og med budget 2006".

Inför presidiets behandling av medlemsförslaget den 23 september 2005 presenterade den vänstersocialistiska gröna gruppen en reviderad formulering av beslutsförslaget. Detta skall enligt gruppen nu lyda som följer: " Nordisk Råd beslutter *at* Nordisk Råd udarbejder forslag til formål, opbygning og arbejdsbeskrivelse *at* afsætte midler til sikkerhedspolitiske opgaver og sikkerhedspolitisk forskning fra og med budget 2006for et nordisk fredspolitisk netværk Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd *at* afsætte midler til netværket fra og med budget 2006".

3. Medlemsförslagets hantering

Presidiet beslutade i september 2004 att ge presidiets ansvariga för europeisk säkerhetspolitik (Inge Lønning, Outi Ojala, Jónína Bjartmarz och Anita Johansson) i uppdrag att värdera förslaget och att utarbeta ett utkast till betänkande, med ett mandat (syfte, uppbyggnad, uppgifter, m.m.) för ett utredningsarbete. Själva utredningsarbetet inriktas mot att vara klart till junimötet 2005.

Rådssekretariatet utarbetade i januari 2005 ett diskussionsunderlag om medlemsförslaget, vilket bl.a. innehöll en kort redogörelse för det s.k. breda säkerhetsbegreppet och de diskussioner som förs i anslutning till det. I underlaget diskuterades också ett antal aspekter på medlemsförslaget.

För att få en bred belysning av medlemsförslaget arrangerades den 26 januari 2005 en hearing för att ventilera frågor och förslag av den art som medlemsförslaget reser. Inbjudna experter var professor Bengt Sundelius, Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, och chef för forskningsenheten, Krisberedskapsmyndigheten, Stockholm, samt seniorforskare Pertti Joenniemi, avdelningen för europeiska studier, Danska institutet för internationella studier, Köpenhamn.

Presidiets ansvariga för europeisk säkerhetspolitik möttes i Reykjavík den 9 mars för att diskutera medlemsförslaget. Man blev vid det tillfället överens om att tills vidare avvakta med den fortsatta hanteringen av förslaget, bl.a. eftersom mittengruppen lagt fram ett medlemsförslag om ökat nordiskt samarbete om samhällssäkerhet, och att man i hanteringen av det eventuellt kunde ta in frågeställningar av det slag som förslaget om fredsenhet tar upp.

Den vänstersocialistiska gröna gruppen har i augusti 2005 uttryckt önskemål att medlemsförslaget tas upp till behandling vid Nordiska rådets session i Reykjavík i oktober 2005.

4. Överväganden

Medlemsförslaget och dess bevekelsegrunder berör frågeställningar som är under diskussion i en rad länder och i flera av de stora internationella säkerhetsorganisationerna. Dessa diskussioner har vuxit i omfattning och intensitet sedan 1990-talets början, och handlar i grova drag om karaktären av de hot, kriser och konflikter som avlöst de traditionella militära hoten, samt om hur dessa "nya" hot och konflikter skall hanteras.

Det kalla kriget dominerades av en traditionell militär hotbild. Efter dess upptinande anses allmänt att de militära hoten tonat bort och ersatts av en bredare och mer sammansatt gestaltning av vilka hot, kriser och konflikter som kan drabba samhället, både i ett nationellt och i ett internationellt perspektiv. En följd av detta är att det gradvis vuxit fram en uppfattning om att samhällssäkerhet i vid mening bestäms av en rad olika, komplext samverkande, företeelser, att det behövs en helhetssyn på hur hot mot säkerheten hanteras, och att nationell säkerhet och internationell säkerhet är sammanflätade.

De nordiska länderna arbetar – enskilt, tillsammans och inom ramen för internationella organisationer – för att förmedla och förankra en bredare syn på hot, kriser och konflikter och dessas orsaker, samt för att stärka en bred internationell förmåga att hantera kriser. Stor vikt läggs vid det internationella samfundets kapacitet att förebygga kriser och konflikter. Sverige och Finland, t.ex., har vid upprepade tillfällen lanserat idéer om hur framförallt EU:s krishanteringskapacitet och beredskap mot nya hot kan stärkas, och man har starkt betonat de civila komponenternas betydelse i krishantering. Kriser och konflikter har förvandlats från att vara renodlade militära företeelser till att omfatta komplexa sociala, politiska, ekonomiska och kulturella aspekter, vilket kräver en motsvarande förändring av de internationella krishanteringsfunktionerna. Detta är en inställning som kan sägas genomsyra samtliga nordiska länders arbete med de nya säkerhetsfrågorna.

Av särskilt intresse i detta sammanhang är det nordiska säkerhetspolitiska forskningsprogram som lanserades 1998 och delfinansierades av Nordiska ministerrådet. Programmet har letts av en styrgrupp bestående av forskare från alla de nordiska länderna. Programsammanhållande har varit professor Bengt Sundelius, Uppsala universitet. Man har genomfört ett antal konferen-

ser och publicerat rapporter. Programmet höll en avslutande konferens i mars 2005. Man pekade då på ett antal möjliga frågeställningar för eventuella fortsatta forskningsinsatser. Det samnordiska perspektivet måste vara en utgångspunkt och göras till en spännande och attraktiv vetenskaplig bas. Fokus bör läggas på de ämnesområden som utgör den nya säkerhetspolitiska agendan för de nordiska länderna. Dit hör storskaliga terrorhandlingar. Andra former för attacker än det väpnade angreppet bör lyftas fram, såsom ekonomiska påtryckningar och riskerna för att informationssamhällets sårbarheter exploateras. Även icke-aktörsberoende hot och risker skall inkluderas. Svåra påfrestningar på instabila samhällen i vår närhet kan skapa utmaningar och ge återverkningar på våra egna samhällen. Det behövs därför gemensamma insatser i förebyggande syften. Försvar av det egna territoriet blir allt mindre aktuellt, medan utmaningarna för ländernas funktionella säkerhet växer. Alla dessa nya hot och påfrestningar, liksom sambanden mellan strukturer och företeelser samt möjliga kombinationer av medel och insatser för att möta dem, måste problematiseras. Forskning och annan kunskapsuppbyggnad kan dessutom stärka de nordiska ländernas möjligheter att göra inspel och lämna bidrag i vidare euro-atlantiska säkerhetsfora. Ministerrådet har inte avsatt några medel för en vidareutveckling av forskningsprogrammet.

Vad gäller synen på hot, kriser och konflikter idag kan man bl.a. konstatera att:

- Nationell och internationell säkerhet är inte bara fråga om frånvaro av militära hot, utan i växande grad om en transnationell närvaro av stabila demokratiska, politiska, ekonomiska, sociala, infrastrukturella etc. strukturer och förhållanden
- Hot och påfrestningar mot samhället spänner över en bred skala av företeelser: naturkatastrofer, miljöhot, politiska-, sociala- och infrastrukturella sårbarheter, fattigdom, välfärdsklyftor, ojämna levnadsbetingelser, ideologisk fanatism, etc. Detta kräver en helhetssyn på hot, kriser och konflikter där man bl.a. lägger stor vikt vid att klarlägga orsaksförhållanden och samband mellan företeelser
- På motsvarande sätt krävs en helhetssyn på hanteringen av hot, kriser och konflikter, där tonvikten ligger på förebyggande aktiviteter och den grundläggande principen är rättssäkerhetens och de mänskliga rättigheternas överhöghet
- Civila aspekter på, och civila åtgärder för, hanteringen av hot, kriser och konflikter blir allt viktigare. Det är i det sammanhanget värt att fästa större uppmärksamhet på den kris- och konfliktförebyggande dimensionen av olika slags internationellt samarbete, även på områden som inte tillhör den traditionella säkerhetspolitiska domänen
- Genom den fortgående globaliseringen glider den interna och den externa säkerheten samman, och nationell och internationell säkerhet blir varandras förutsättningar. Att bygga en stabil och trovärdig nationell säkerhet i en osäker omgivning blir alltmer orealistiskt. Det som händer i vårt närområde, i det vidare Europa och i världen i stort har direkta återverkningar på vår egen säkerhet och välfärd. Ett tragiskt, men tydligt exempel på säkerhetens globalisering är att en av de största katastrofer som drabbat Sverige utgjordes av en flodvåg som svepte in över Sydostasien

5. Konklusion

Vid mötet den 9 mars 2005 mellan Presidiets ansvariga för europeisk säkerhetspolitik kom man fram till att medlemsförslaget berör väsentliga frågeställningar, men att man i dagsläget ställer sig tveksam till att bygga upp ett nätverk av det slag som beskrivs i förslaget. Man är dock enig i uppfattningen att hot, kriser och konflikter tenderar att bli allt mer komplexa, och sammanhangen mellan olika säkerhetshotande företeelser är svåröverskådliga. Det finns således goda skäl att fortsätta följa politik- och kunskapsutvecklingen inom området.

Det är viktigt att kunna diskutera dessa frågor på ett samnordiskt plan. Samspelet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet angående de nya och breda säkerhetsfrågorna borde därför klargöras. Det saknas idag en tydlig ansvarsmässig hemvist i ministerrådet för frågor om "nya" hot och påfrestningar, samhällssäkerhet, konfliktförebyggande, krishantering m.m. Detta

har till stor del historiska förklaringar, som går tillbaka till en tidigare hotbild, till de nordiska ländernas olika anslutningsformer till internationella säkerhetsorganisationer, samt till att säkerhets- och försvarspolitiska frågor uppfattats som en uteslutande nationell politisk domän. Som framgått av de senare årens debatt, och av åtskilliga statliga utredningar i de nordiska länderna, är den traditionella synen på säkerhetspolitik i upplösning. I dess ställe träder ett bredare säkerhetsbegrepp – ofta kallat "samhällssäkerhet" – fram, där tyngdpunkten ligger på sektorövergripande samordning mellan en bred skala samhällsfunktioner och icke-statliga aktörer, samt på ett brett utvecklat internationellt samarbete. Vidare går det inte att bortse från att de nordiska (och de baltiska) länderna redan har ett omfattande samarbete på det säkerhetspolitiska och fredsfrämjande området, både i fält och när det gäller uppbyggnad av kapacitet för konfliktförebyggande och civil krishantering inom t.ex. FN och EU. Utvecklingen inom området samhällssäkerhet borde också avspeglas i ministerrådets arbete, så att rådet fick en tydlig motpart på regeringssidan i dessa frågor.

Det finns idag en mångfald institutioner och nätverk, både i Norden och runt om i världen, med lång erfarenhet, bred verksamhet och hög kompetens i säkerhetspolitisk forskning och utveckling. Såväl fredspolitiska frågor som frågor om de framväxande nya säkerhetsbegreppen ägnas stor och växande uppmärksamhet. Att bygga upp ett nytt nätverk för säkerhetspolitisk debatt och forskning, så som föreslås i Den vänstersocialistiska gröna gruppens ändring av det ursprungliga medlemsförslaget, förefaller mot denna bakgrund varken ändamålsenligt eller motiverat. Den kunskap, rådgivning och annat stöd som rådet kan behöva i sitt fortsatta engagemang i de breda säkerhetspolitiska frågorna torde tills vidare kunna inhämtas via de befintliga institutionerna och nätverken.

Presidiet föreslår att

> Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk nätverk (A 1350/presidiet)

Karlstad, den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Reservation:

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe reserverer sig imod Præsidiets forslag om at ikke foretage sig noget.

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

> *at* Nordisk Råd udarbejder forslag til formål, opbygning og arbejdsbeskrivelse for et nordisk fredspolitisk netværk

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

> *at* afsætte midler til sikkerhedspolitiske opgaver og sikkerhedspolitisk forskning fra og med budget 2006
>
> *at* afsætte midler til netværket fra og med budget 2006

Karlstad, den 23 september 2005

Outi Ojala (vänst)

Medlemsforslag

om nordisk fredspolitisk netværk

(Stillet af den Venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)

Der er brug for en nordisk fredspolitisk enhed, der i samarbejde med Nordisk Råd igangsætter og gennemfører internationale sikkerhedspolitiske forskning og aktiviteter, som rækker udover Norden.

Efter den kolde krigs afslutning har Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og andre fællesnordiske organisationer engageret sig som internationale aktører. Nordisk Råd var allerede i en meget tidlig fase direkte politisk aktiv i støtte til Estland, Letland og Litauen og er nu aktiv i et mere rutinemæssigt og sagsorienteret samarbejde med de baltiske lande. Nordisk Ministerråd og nordiske fonde og institutioner har haft en brobygningsfunktion og en omfattende projektvirksomhed på mange områder i forhold til Nordvestrusland og Baltikum. Ministerrådet har desuden engageret sig aktivt i revisionen af EU's program for den nordlige dimension.

Allerede Vismandsrapporten "Åben for verdens vinde" rummede ambitioner om og forslag til et øget engagement, under indtryk af globaliseringen og af EU's østudvidelse. Nu er østudvidelsen gennemført, og stiller nye krav til nordiske organisationer og nordisk samarbejde. Ændringerne i regionen betyder, at der er brug for at Nordisk Råds udadrettede aktiviteter udvikles og omstilles.

De nordiske lande har forskelligt forhold til EU og NATO. Dette forhindrer imidlertid ikke, at der er grundlag for en nordisk, fælles civil sikkerhedspolitik. Der er niveauer og de områder hvor der er udstrakt nordisk konsensus. Landene har meget tilfælles i prioritering af globalt engagement i civil sikkerhedspolitik og inddragelse af og samarbejde med medborgerorganisationer. Flere nordiske lande satser systematisk på civil hjælp i krigs- og kriseområder, og der er en betydelig NGO-interesse og kompetence i Norden for dette. Udnyttelse af eksisterende fælles holdninger, erfaringer og muligheder fortjener at blive forøget.

Etablering af en fælles, nordisk fredspolitisk enhed vil dermed kunne forny nordisk sikkerhedspolitik. En sådan enhed skal kunne iværksætte forskning indenfor sikkerhedspolitik og internationale relationer, og skal kunne tage initiativer og igangsætte eller inspirere til aktivitetsprogrammer på et niveau, som ikke begrænser de enkelte nordiske landes suverænitet og engagement i internationale organisationer som EU og NATO.

En nordisk fredspolitisk enhed skal fremme nordisk debat og forskning om fredspolitik og skal fremskaffe informationer til Nordisk Råd i internationale spørgsmål. Den skal varetage disse opgaver:

Forskning: iværksætte forskning, etablering/udvikling af forskernetværk, initiativtager til forskningsprojekter med andre institutioner i Norden og udenfor Norden

Uddannelse og folkeoplysning: gennemføre uddannelse målrettet på såvel institutioner, aktører, som bredere folkeoplysning

Fremme fælle-nordiske initiativer: for civil sikkerhedspolitik, f.eks. indenfor konfliktforebyggelse og civil krisehåndtering, og gerne i samarbejde med nordisk medborgerinitiativer (non-governmental organizations, NGO)

Rådgivning og konsulentvirksomhed: instituttet skal kunne levere analyser og baggrundsmateriale såvel til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og til andre, eksterne aktører.

Nordisk fredspolitisk enhed i forhold til andre instanser: En nordisk fredspolitisk enhed vil blive en unik nordisk enhed, og vil samtidig have lighedstræk med eksisterende nationale og internationale netværk, institutter, forskningsafdelinger og tænketanke. Det er vigtigt, at enheden ikke overlapper andre, men bidrager til bedre sammenhæng i nordisk samarbejde, som dynamo og katalysator m.h.t. forskning, oplysning, uddannelse og konkret civile sikkerhedspolitiske initiativer.

Det er vigtigt, at enheden ikke bliver noget stort og kostbart, men alligevel har tyngden og kontakterne til at knytte netværk af sikkerhedspolitiske forskere, institutioner, medborgerorganisationer og andre aktører. Netværksdannelsen er vigtig både i Norden, i Nordens vestlige og østlige nærområder, på europæisk niveau og globalt. Enheden kan sikre mere faste strukturer på sikkerhedspolitikkens område. Ved *Enhed* forstås et lille, koordinerende, fagligt kompetent organ. Det vil sige mere end et netværk, men ikke en egentlig institution. Der er ikke brug for en egen stab af forskere, administration, oplysningsvirksomhed, men et organ, som kan sikre at opgaver løses af allerede eksisterende parter.

I de aktuelle nordiske bestræbelser på omlægning af forskning har der ikke hidtil været opmærksomhed på betydningen af sikkerhedspolitisk forskning. Nordisk Ministerråd har desuden valgt ikke længere at ville støtte nordisk sikkerhedspolitisk forskning. Nordisk fredspolitisk enhed kan blive et værdifuldt element i omlægning af nordisk forskning, ved at der sikres plads/utrymme til en nordisk sikkerhedsforskning og til aktiviteter for nordiske værdier – med et globalt perspektiv.

Mod baggrund af ovenstående foreslår forslagsstillerne, at

Nordisk Råd beslutter

at Nordisk Råd udarbejder forslag til formål, opbygning og arbejdsbeskrivelse for et nordisk fredspolitisk enhed

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at afsætte midler til sikkerhedspolitiske opgaver og sikkerhedspolitisk forskning fra og med budget 2005

at afsætte midler til enheden fra og med budget 2006

København, Helsingfors, Reykjavik, Oslo og Stockholm, den 7. september 2004

Line Barfod (EL)
Lennart Gustavsson (v)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer

(Medlemsforslag, se s. 262)

1. Kultur- og utdanningsutvalgets forslag

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *att* inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staterna frivilligorganisationer

2) *å* redegjøre for hvilken rolle, herunder støtteordninger, frivillige organisasjoner både i Norden og Nordvest-Russland er tiltenkt innenfor rammen av retningslinjene for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland

2. Bakgrunn

Kultur- og utdanningsutvalget har behandlet A 1352/kultur "Medlemsförslag om stöd till nordiskt-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer", fremsatt av Midtengruppen. Forslaget har vært sendt på høring, og behandlet på utvalgets møter 28. april og 20. september 2005.

Forslagstillerne viser til at gjennom de baltiske landenes medlemskap i EU har forutsetningene og formene for samarbeid mellom de nordiske og baltiske landene blitt forandret, og den nordiske bistanden skal nå utfases. Samtidig peker forlagstillerne på at borgernes mulighet for demokratisk innflytelse gjennom frivillige organisasjoner, sett i et nordisk perspektiv, fremdeles er svak i de baltiske landene. På bakgrunn av dette anbefaler forslagsstillerne at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd: "att inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staterna frivilligorganisationer".

3. Høring

A 1352/kultur Medlemsförslag om stöd till nordiskt-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer har vært sendt på høring, og følgende instanser har avgitt høringssvar:

Nordiske organisasjoner: Nordens Bondeorganisationers Centralråd, NBC, og Foreningene Nordens forbund
Danmark: Sekretariatet for ministeren for nordisk samarbejde, Danmarks Lærerforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Industri, Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Funktionærenes og Tjenestemændernes Fællesråd (FTF), LandBoUngdom, Landsorganisationen i Danmark og Severin
Færøyene: Det færøyske kulturministerium
Finland: Finlands Fackförbunds Centralorganisation (SAK), Finlands ungdomssamarbetsallians rf, Kvinnoorganisationernes Centralförbund ry og Undervisningsministeriet (Opetuministeriö)
Åland: Ålands landskapsregjering, Kulturbyrån, Ålands Natur och Miljö r.f., Ålands konstforening r.f., Ålands Sång och Musikförbund og Föreningen Norden på Åland r.f.
Norge: Barne- og familiedepartementet og Kommunenes sentralforbund (KS)
Sverige: FRISAM – Friluftsorganisationer i samverkan, Folkbildningsförbundet, Forum för frivilligt socialt arbete, Forum syd, Föreningen Norden i Sverige, Kulturrådet, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (LSU), Landsorganisationen i Sverige, Riksidrottsförbundet, Svenska Insitutet (SI) og Sveriges Kommuner och Landsting

Nordiske organisasjoner

Nordens Bondeorganisationers Centralråd, NBC: NBC gir sin tilslutning til forslaget. De viser til lang erfaring med nettverkssamarbeid med landbruksorganisasjoner i de baltiske landene – et samarbeid som begge parter har hatt stort utbytte av. NBC påpeker at dette samarbeidet hemmes av at de baltiske organisasjonene har begrensede midler til rådighet, og at NBC derfor har gitt tilskudd til reiser, tolkning m.m., men at de ikke har mulighet til å bidra med ytterligere midler til dette formål.

Foreningene Nordens Forbund: FNF støtter forslaget, og understreker de frivillige organisasjoners betydning for å sikre et stabilt demokrati i de baltiske landene, og peker videre på at dette også vil gjelde for utviklingen i Nordvest-Russland. FNF understreker også at samarbeidet for å yte støtte til det nordisk-baltiske nettverksarbeidet må anses for å være et likeverdig samarbeid hvor det derfor også må være en likeverdig fordeling av utgiftene i forbindelse med prosjektet.

FNF viser til at de frivillige organisasjoner også er viktige redskaper som samarbeidspartnere for nordiske og andre myndigheter. Videre viser FNF til en enestående tradisjon i Norden for at sterke frivillige organisasjoner utgjør en av velferdssamfunnets søyler, og som sikrer at det sivile samfunn aktivt deltar i den politisk beslutningsprosess. I følge FNF er det som kjennetegner en frivillig organisasjon at den er:

- frivillig grunnlagt, dvs. at den er fri til å oppstå og nedlegge seg selv. Slik atskiller en frivillig organisasjon seg eksempelvis fra offentlige organisasjoner hvis oppgaver og formål oftest er fastsatt ved lov.
- ikke profittorientert. I denne sammenheng betyr det at organisasjonen ikke drives for å skape økonomisk overskudd som tilfaller investorer eller enkeltpersoner. Et eventuelt overskudd investeres i organisasjonen og anvendes i overensstemmelse med organisasjonens formål.
- basert på frivillig arbeidskraft – enten i styret eller i organisasjonens daglige aktiviteter. Frivillige organisasjoner har dog ofte ansatte, og i enkelte tilfeller utgjøres arbeidskraften utelukkende av ansatte.
- kjennetegnet ved at medlemskapet i, eller tilknytningen til, organisasjonen er frivillig og deltakelse i organisasjonens aktiviteter skjer av egen fri vilje.

Etter FNFs mening kan det derfor ikke skapes frivillige organisasjoner gjennom påtrykk ovenfra, men at borgernes muligheter for å aktivt gå inn i frivillig arbeid og søke innflytelse på den

måten bør understøttes. FNF arbeider aktivt med å inndra nærområdene i den nordiske krets gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner i Baltikum og Russland. FNF har også samarbeidsavtaler med Foreningen Norden i Estland, Latvia og Litauen. FNF opplyser at de har utarbeidet et forslag til et prosjekt om oppbygning av frivillige organisasjoner i Nordvest-Russland som er sendt til Nordisk Ministerråd, og at dette prosjektet like gjerne kan gjennomføres med de baltiske land som målgruppe.

Danmark

Sekretariatet for ministeren for nordisk samarbejde: Sekretariatet opplyser at hvis medlemsforslaget fremsettes offisielt fra Nordisk Råd til Nordisk Ministerråd vil det danske formannskap innstille til MR-U (undervisningsministrene) at det fortsatt ytes støtte gjennom Nordplus Naboprogrammet. Sekretariatet viser ellers til at det våren 2004 ble gjennomført en evaluering av samarbeidet mellom de nordiske land og Estland, Latvia og Litauen, og at det er utarbeidet nye retningslinjer for dette samarbeidet som ble godkjent av Nordisk Råd i forbindelse med sesjonen i Stockholm i 2004. Retningslinjene innebærer at samarbeidet skal gjennomføres på likeverdig basis. De nye retningslinjene skal gjelde fra 2006 til 2008, men det ble avtalt at allerede inngåtte kontrakter blant annet innenfor mobilitets- og nettverksprogrammet Nordplus Nabo vil fortsette i den periode de er inngått for, hvilket vil si til utløpet av 2006. Det vil dog i den mellomliggende periode så vidt mulig bli tatt hensyn til de nye retningslinjene.

Danmarks Lærerforening uttrykker støtte til forslaget om at Nordisk Råd arbeider for å styrke NGO-samarbeidet med Estland, Litauen og Latvia.

Dansk Arbejdsgiverforening DA: DA mener at det er stort behov for bistand til arbeidsmarkedsorganisasjonene i alle de tre baltiske stater, og at Nordisk Råd derfor med fordel kunne konsentrere sin innsats om bistand til disse organisasjonene. DA har ellers ingen kommentarer til medlemsforslaget.

Dansk Industri: Det er Dansk Industris inntrykk at det mange steder (også i de baltiske land) fortsatt mangler en effektiv og moderne administrasjon til å håndheve og gjennomføre den omfattende mengde ny EU-lovgivning, samt nærings- og investeringsrelaterte prosedyrer. Likeledes at det er behov for støtte til oppbygningen av organisasjoner på arbeidsmarkedet. Dansk Industri uttrykker derfor støtte til at det nordiske samarbeidet fremover utvides til å omfatte de baltiske landene på relevante områder. Denne utvidelsen og eventuel økonomisk assistanse bør skje i sammenheng med EUs innsatser, og bør først og fremst rettes mot enten administrative systemer eller aktører som kan bidra til å styrke arbeidsmarkedet.

Folkehøjskolernes Forening i Danmark finner forslaget ytterst relevant, og gir det sin støtte.

Funktionærenes og Tjenestemændernes Fællesråd FTF: FTF er i utgangspunktet positiv overfor det fremsatte forslaget, og mener det er behov for å styrke NGO-samarbeidet mellom de nordiske og baltiske landene. FTF gjør samtidig oppmerksom på at det eksisterer et nettverk mellom de nordiske og baltiske faglige organisasjoner. Nettverket, kalt BASTUN, har til formål å styrke samarbeidet mellom de faglige organisasjonene. FTF forutsetter at de programmer som i dag eksisterer på arbeidsmarkedsområdet ikke blir negativt berørt av en styrking av øvrige NGO-aktiviteter.

LandBoUngdom gir forslaget sin fulle tilslutning. Organisasjonen har tidligere samarbeidet med en tilsvarende organisasjon i Latvia, og vil hilse velkommen en mulighet til å utbygge dette samarbeidet i så vel Latvia og de andre baltiske land. LandBoUngdom legger vekt på den gjensidige læring som finner sted ved et slikt samarbeid; de baltiske land kan lære mye av erfaringene fra nordiske søsterorganisasjoner, mens de nordiske organisasjonene kan trekke lærdom av den pionerånd og begeistring som eksisterer i mange organisasjoner i de baltiske land som har måttet starte helt forfra. Også LandBoUngdoms nære samarbeidspartner ønsker forslaget velkommen.

Landsorganisationen i Danmark: støtter forslaget, og ser gjerne at de faglige organisasjoner i Norden og de baltiske land omfattes av forslaget. LO forutsetter at finansieringen av forslaget skjer utenfor Kulturutvalgets budsjettramme.

Severin: Støtter forslaget varmt, og viser til at det er et stort behov for fortsatt utvikling av sivilsamfunnnet i de baltiske land. Organisasjonen har arbeidet med en rekke nettverksprosjekter, blant annet med organisasjoner i Baltikum. Deres erfaring er at organisasjonslivet i de baltiske land er preget av relativt små organisasjoner, og understreker at det er viktig at det skapes nettverk mellom organisasjoner som svarer til hverandre – også med hensyn til størrelse siden erfaringer fra en stor forening med et profesjonelt sekretariat ikke alltid er erfaringer som små foreninger i baltikum har størst glede av. Severin deltar i DANFØ-samarbeidet som er Østersjørådets NGO-Forums danske plattform. Frivillige organisasjoner fra Østersjørådets medlemsland møtes til en årlig konferanse for å utveksle erfaringer, og det arbeides på å gjøre samarbeidet utenfor konferansen tettere, blant annet gjennom etablering av nettverk mellom foreninger på ulike områder (sosial, kultur, sivilsamfunnet, menneskerettigheter og miljø). Severin mener at det er stort behov for et slikt arbeid, men viser til at dette arbeidet begrenses fra dansk side vet at det utelukkende finansieres av foreninger som deltak i DANFØ-samarbeidet.

Færøyene

Det færøyiske kulturministerium har ingen anmerkninger til forslaget.

Finland

Finlands Fackförbunds Centralorganisation, SAK, har, i likhet med de andre nordiske arbeidstakerorganisasjonene, ytt støtte til sine søsterorganisasjoner i Baltikum. Dette samarbeidet har blitt utviklet i retning av et nettverkslignende samarbeid hvor gjensidige samarbeidsprosjekter spiller en vesentlig rolle. I Østersjøregionen har arbeidstakerorganisasjonene etablert det faglige nettverket BASTUN (Baltic Sea Trade Union Network), og det er både multi- og bilaterale prosjekter mellom de nordiske og baltiske landene. Organisasjonen viser til at de nordiske landene er karakterisert av velfungerende arbeidsmarkeder og velutviklete arbeidsmarkedssystemer hvor arbeidstakerorganisasjonene spiller en viktig rolle, mens det i Baltikum fortsatt er bruk for ekstern støtte blant annet for å styrke interesseorganisasjonene. Finlands Fackförbunds Centralorganisation påpeker at etter Baltikums inntreden i EU er det ikke lengre mulig å benytte de mange EU-støtteformer i forbindelse med de nordiske samarbeidsprosjektene. Samtidig har de nordiske landenes egne bidrag minsket. Finlands Fackförbunds Centralorganisation anser derfor at Nordisk Ministerråd bør undersøke mulighetene for utvikling av en fellesnordisk støtteordning som kunne bidra til det nordisk-baltiske nettverkssamarbeid mellom faglige og frivillige organisasjoner.

Finlands ungdomssamarbetsallians rf: Organisasjonen støtter forslaget, og ser det som særlig viktig at organisasjonene i medborgerorganisasjonene i Baltikum utvikles. Spesielt støtte til ungdomsorganisasjoner er viktig med tanke på demokratiutvikling og ungdommers medvirkning, og organisasjonen foreslår derfor at den foreslåtte støtten fremfor alt skal gå til ungdomsorganisasjonene og deres internasjonale nettverk.

Kvionnoorganisationernes Centralförbund ry støtter det fremlagte forslaget, og understreker kvinneorganisasjonenes rolle innenfor en eventuell støtteordning.

Undervisningsministeriet anser at utvikling av nettverkssamarbeid mellom frivillige organisasjoner for å være støtteverdig i seg selv. Undervisningsministeriet peker videre på at gjennom ministerrådets nye nærområdestrategi er samarbeidet med Baltikum blitt normalisert og skal fremover gjennomføres på likeverdig basis, og ministerrådets kontorer i de baltiske landene fungerer som et utmerket verktøy til å styre samarbeidet i retning av praktiske strukturer som frivillige organisasjoner. Undervisningsministeriet viser til at ministerrådet støtter NGO-samarbeid som en del av det øvrige frivillige arbeid når dette oppfyller de generelle kriterier, og de baltiske landene kan således søke støtte gjennom ministerrådets eksisterende støttesystemer. På bakgrunn av dette, og tatt i betraktning ministerrådets nåværende budsjettramme er Undervisningsministeriet kritisk til utviklingen av en ny støtteordning.

Åland

Ålands landskapsregjering, Kulturbyrån: Kulturbyrån mener at det nordiske samarbeidet ikke bør binde opp midler til et slikt samarbeid. Det vises til at Nordisk Ministerråd nylig har besluttet bistanden til de baltiske statene nå skal fases ut og at statene selv skal medvirke til finansieringen av det nordisk-baltiske samarbeidet. Kulturbyrån viser til at de baltiske land gjennom sitt medlemskap i EU ser positivt på fremtiden. Videre understreker Kulturbyrån at de baltiske statene ikke ser seg som en fast enhet, men er tre selvstendige stater som på egen hånd i økende grad gjør egne prioriteringer blant annet innenfor internasjonalt samarbeid av ulik art. Kulturbyrån ser det som viktig at organisasjoner i Estland, Latvia og Litauen har lett tilgjengelig informasjon om eksisterende nordiske støtteformer og vilkår som må oppfylles for at organisasjonene skal kunne dra nytte av disse.

Ålands Natur och Miljö r.f.: Organisasjonen støtter forslaget varmt. De viser til at det på miljøområdet i lengre tid har vært et nordisk-baltisk nettverk, og er beredt og interessert i å øke dette samarbeidet.

Ålands konstforening r.f.: Uttrykker forståelse for at det initialt kan være behov for å bygge opp og styrke de baltiske frivillige organisasjoners nettverksarbeid med motsvarende organisasjoner i Norden. Foreningen mener videre at det er svært vanskelig å ta stilling til et forslag som er så overgripende at ingen økonomiske nivåer eller retningslinjer for nettverksarbeidet foreslås eller eksemplifiseres. Foreningen fremhever den store arbeidsbelastningen for de aktive i styre og ledelse som det største problemet for både denne og andre Ålandske frivillige organisasjoner.

Ålands Sång och Musikförbund: Stiller seg positiv til forslaget.

Föreningen Norden på Åland r.f.: Støtter forslaget helhjertet. Foreningen har i lengre tid hatt samarbeid med Foreningen Norden i Estland, og ser gjerne at dette samarbeidet utvides til å omfatte Latvia.

Norge

Barne- og familiedepartementet: Departementet støtter forslaget om at det innenfor de reviderte retningslinjene for det nordiske samarbeidet med de nye EU-medlemmene Estland, Latvia og Litauen gis prioritet til å støtte de frivillige, ikke-statlige organisasjonenes samarbeid. Departementet mener at samarbeidet mellom de frivillige organisasjonene i de nordiske og baltiske landene er et viktig bidrag til nærområdesamarbeidet, og for å styrke dette samarbeidet på lang sikt bør det legges særlig vekt på samarbeidet mellom de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene.

Kommunenes sentralforbund, KS, har gjennom tilskudd fra det norske utenriksdepartement koordinert kommune-til-kommune samarbeidsprosjekter mellom kommuner og fylkeskommuner i Norge og kommuner og regioner i de baltiske land. KS understreker at det er av stor betydning at det nettverket som er bygget opp mellom frivillge organisasjoner i de nordiske og baltiske land, både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, tas vare på. KS viser til at strukturen og fundamenter for frivillige organisasjoner fortsatt er svak i de baltiske land, og på den bakgrunn gir sin støtte til forslaget. KS forutsetter at en slik ordning ikke kun må komme frivillige organisasjoner på nasjonalt nivå til gode, men også organisasjoner på lokalt nivå.

Sverige

FRISAM – Friluftsorganisationer i samverkan: FRISAM understreker i sitt svar friluftslivets betydning for en rekke samfunnssektorer og politikkområder – særlig miljøpolitikken hvor det vises til den nordiske strategien for bærekraftig utvikling hvor miljøhensyn skal integreres i alle samfunnssektorer. Organisasjonen viser til erfaring fra Det nordiska friluftsnätverket som består av paraplyorganisasjonene for friluftsorganisasjonene i de nordiske landene, og som har fått støtte fra Nordisk Ministerråd til å holde tre konferanser. FRISAM ser positivt på medlemsforslaget, og viser til at det allerede i dag finnes begynnende samarbeide mellom svenske og baltiske friluftsorganisasjoner. De viser til at begrensede ressurser ofte forhindrer nærmere samar-

beid, men understreker viktigheten av at eventuelle midler avsatt til dette formålet ikke er kortsiktige siden internasjonalt arbeid krever langsiktighet.

Folkbildningsförbundet: Organisasjonen understreker at de bare uttaler seg i forhold til studieforbundets virksomhet. Folkbildningsförbundet benytter anledningen til å uttrykke viktigheten av at studieforbundene samarbeider over grensene. De viser til at det tidligere har vært avsatt særlige midler til dette i budsjettet for det nordiske samarbeidet, men konstaterer at Nordisk Ministerråd har satt spørsmålstegn ved denne disponeringen av midler. Folkbildningsförbundet er glade for at Nordisk Råd har besluttet at denne særlige bevilgningen skal fortsette, og håper nå at ytterligere midler tilføres studieforbundene. Når det gjelder medlemsforslaget er organisasjonen positiv, og viser til at det allerede i dag pågår samarbeid mellom ulike studieforbund, først og fremst på lokalt/regionalt plan, med frivillige organisasjoner i de baltiske land. Men organisasjonen understreker avslutningsvis at dette ikke må skje på bekostning av de nordiske studieforbundene.

Forum för frivilligt socialt arbete: Er positiv til de overordnede ambisjoner som forslaget uttrykker, og har ellers følgende synspunkter på forslaget:

- Det er av stor betydning at nettverksarbeidet mellom de nordiske og baltiske statene tydelig koples til den europeiske utviklingen av de frivillige organisasjoners rolle, ansvar og oppgaver i velferdssystemet. Den europeiske koplingen er nødvendig for å i fellesskap påvirke utviklingen av de europeiske velferdsspørsmål og spesielt de frivillige organisasjoners rolle.
- Ut fra erkjennelsen av at de nordiske paraplyorganisasjoner står overfor mange av de samme utfordringer og problemstillinger bør det være en form for nordisk samordning av nettverksarbeidet.
- At konstruksjonen av et eventuelt nettverksarbeid utformes slik at det er en likestilt relasjon mellom de baltiske og nordiske frivillige organisasjoner.
- At et tydelig mål for nettverksarbeidet formuleres – f.eks. en samnordisk/baltisk velferdskonferanse våren 2006 som belyser velferdsspørsmål fra de frivillige organisasjoners perspektiv.

Forum för frivilligt socialt arbete tilbyr seg avslutningsvis å være en ressurs i prosessen med et nordisk-baltisk nettverk.

Forum syd: Organisasjonen har formidlet svenske bistandsmidler til samarbeid mellom svenske og baltiske organisasjoner. I og med EUs utvidelse mistet de baltiske organisasjonene muligheten til å få del av disse midlene. Mange av de baltiske organisasjonene står nå godt på egne ben, mens andre gjennomgår en vanskelig prosess da utenlandsk støtte fra mange land har forsvunnet. Generelt mener Forum syd at samarbeidet og nettverkene mellom Sverige og Baltikum har minsket på grunn av vanskeligheter med finansieringen. Forum syd ser derfor meget positivt på forslaget og foreslår at midlene prioriteres til følgende to områder:

Støtte til utveksling og felles grenseoverskridende prosjekter mellom svenske og baltiske organisasjoner.

Støtte til baltiske organisasjoners deltakelse i internasjonale sammenslutninger og møter på nordisk og europeisk nivå hvor svenske organisasjoner kan fungere som mentorer.

Föreningen Norden i Sverige gir forslaget sin fulle støtte, og viser til at flertallet av de frivillige organisasjonene i de baltiske lande ikke har de nødvendige økonomiske forutsetninger for å delta i et aktivt samarbeid med nordiske organisasjoner. Spesielt gjelder dette et kontinuerlig samarbeid. Videre understrekes det siviles samfunns betydning for demokrati og velferd. Etter Föreningen Norden i Sveriges oppfatning gir ikke de støtteordninger som finnes innen EU forutsetninger for at de frivillige organisasjoner i Norden og Baltikum kan drive den virksomhet som er påkrevd. Foreningen er også av den oppfatning at det er sterke grunner til at forslaget også bør omfatte Nordvest-Russland. Når det gjelder utformingen av støtteordningene fremholder Föreningen Norden i Sverige betydningen av at den utformes slik at organisasjonene får stor frihet til å utforme innholdet i virksomheten, men foreslår også følgende utforming av støtteordningen:

- Den bør utformes slik at støtte kan gis for å dekke kostnader ved møter hvor spørsmål med felles interesse for nordiske og baltiske land diskuteres.

- Også nordiske organisasjoners utviklingsbistand til frivillige organisasjoner i de baltiske land og Nordvest-Russland bør kunne utløse støtte.
- Aktiviteter som inneholder kompetanseoverføring mellom statene skal prioriteres.
- For å få støtte bør det kreves at organisasjoner fra minst fire stater skal delta, hvorav minst to fra Nordisk Råds medlemsstater. Dette kravet faller bort om det gjelder samarbeid mellom en samnordisk organisasjon og organisasjon i et baltisk land eller nordvest-Russland.
- Støtte bør også kunne gå til frivillige organisasjoners deltakelse i vennskapsbymøter med deltakelse av flere kommuner i Norden i de tilfeller hvor utvekslingen skjer med en kommune i et baltisk land eller Nordvest-Russland.

Kulturrådet: Har ingen synspunkter på forslaget

Landsrådet för Sveriges undgdomsorganisationer (LSU): LSU har i lengre tid hatt et omfattende nordisk-baltisk samarbeid med ungdomsorganisasjoner i landene rundt Østersjøen. LSU har gode erfaringer, men viser samtidig til at en del organisasjoner ikke har kunnet dra nytte av dette samarbeidet. Særlig gjelder dette små organisasjoner som ikke har de nødvendige ressurser, kunnskaper, metoder og tid som større og mer 'Europavante' organisasjoner har. LSU støtter derfor forslaget, men understreker at dette ikke må belaste det nåværende budsjettet for støtte til NGOer i Norden slik at kvaliteten og kvantiteten innen det nordiske består selv om antallet land som får støtte økes. LSU poengterer ellers at støtteordningen utformes slik at støtte til ungdomsorganisasjoner prioriteres, og at reglene for å få støtte tillempes slik at svakere ungdomsorganisasjoner som ikke vanligvis har et nordisk-baltisk eller nordisk samarbeid også kan utføre utviklingsprosjekter.

Landsorganisationen(LO) i Sverige: LO i Sverige støtter forslaget, og ser gjerne at de faglige organisasjoner i Norden og de baltiske land omfattes av forslaget. LO forutsetter at finansieringen av forslaget skjer utenfor Kulturutvalgets budsjettramme.

Riksidrottsförbundet støtter forslaget.

Svenska Insitutet (SI): SI peker på at det skal opprettes en enhet innen Sida (Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete) som blant annet skal ha til oppgave å støtte samarbeidet mellom frivillige organisasjoner i Sverige og tilsvarende i de baltiske landene og Polen.

Sveriges Kommuner och Landsting viser til at organisasjonens medlemmer har over 200 vennskapsbyer, vennskapsregioner og partnerskap i de baltiske landene, og at erfaringene har vist at det selv etter EU-medlemskapet finnes et stort behov for å utvikle samfunnsstrukturene og en medborgerlig infrastruktur i de nye EU-landene. Støtte til nettverksarbeid for frivillige organisasjoner kan derfor være en viktig komponent i Nordens fortsatte engasjement for en positiv utvikling i de nye EU-medlemmene Estland, Latvia og Litauen og Sveriges Kommuner och Landsting støtter derfor forslaget

4. Kultur- og utdanningsutvalgets synspunkter

Kultur- og utdanningsutvalget deler forslagsstillernes vurdering av de frivillige organisasjoners avgjørende rolle i demokratiutvikling, og er derfor glade for å kunne konstatere at høringssvarene viser at det eksisterer et utstrakt samarbeid mellom nordiske og baltiske frivillige organisasjoner.

I sin behandling av forslaget legger utvalget til grunn at det i dag eksisterer en støtteordning, Nordplus Nabo, som blant annet gir støtte til nettverksarbeid mellom frivillige organisasjoner i Norden og Baltikum. Samtidig legger også utvalget til grunn at de nye retningslinjene for samarbeidet mellom Nordisk Ministerråd og Estland, Latvia og Litauen som skal tre i kraft fra 2006 vil endre samarbeidets karakter fra å være preget av bistand til bredere politisk partnerskap på likeverdig basis. Dermed får de baltiske landene et større ansvar for å definere temaer for samarbeid, hvilke land som skal delta, og som partnere må også de baltiske landene bidra i finansieringen av tiltak. I samband med at samarbeidet endrer karakter, ser utvalget det som viktig at det fremdeles er fokus på sentrale temaer som demokratiutvikling og frivillige organisasjoner. Utvalget er derfor tilfreds med at det i retningslinjene slås fast at det nordisk-baltiske samarbeidet har én klar målsetting; "å styrke samhørigheten mellom de åtte landene", og at en slik samhø-

righet kan gi positive effekter på flere plan. Som eksempel nevnes at å "utvikle demokratier via virksomhet som støtter utviklingen av demokrati og rettsstater er av interesse for samtlige berørte land". Slik Kultur- og utdanningsutvalget ser det bør det derfor være gode muligheter for at aktiviteter som nettverksbygging mellom frivillige organisasjoner også i fremtiden vil kunne få støtte. Utvalget er i likhet med flere høringsinstanser usikre på om denne støtten i fremtiden bør skje i form av en egen støtteordning, men velger likevel å stille seg bak forslaget for å medvirke til at den viktige rollen samarbeidet mellom frivillige organisasjoner i Norden og Baltikum har for demokratiutvikling og samhørighet også ivaretas innenfor rammen av de nye retningslinjene for samarbeid mellom Nordisk Ministerråd og Estland, Latvia og Litauen 2006–2008.

Kultur- og utdanningsutvalget ser positivt på at mer av det bistandspregede samarbeidet nå vris mot Nordvest-Russland og Kaliningrad. Nordisk Råd har tidligere fremmet forslag og vedtatt rekommandasjoner som vedrører frivillige organisasjoner i disse områdene, bl.a. rekommandasjon 18/2003/medborger "Støtteordning for politisk aktive nordiske og russiske unge". Utvalget antar at ministerrådet har høstet rikelig med erfaringer fra samarbeidet med de baltiske landene når det gjelder frivillige organisasjoners rolle i demokratiutvikling, og betydningen av samarbeid mellom nordiske og baltiske frivillige organisasjoner. Kultur- og utdanningsutvalget ser det som positivt at demokratiutvikling er et av de områdene som er prioritert i ministerrådets retningslinjer for samarbeidet med Nordvest-Russland som også trer i kraft i 2006, og som et første skritt ser utvalget det som naturlig at Nordisk Råd får en redegjørelse for hvilken rolle frivillige organisasjoner er tiltenkt i dette arbeidet.

5. Konklusjon

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *att* inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staterna frivilligorganisationer

2) *å* redegjøre for hvilken rolle, herunder støtteordninger, frivillige organisasjoner både i Norden og Nordvest-Russland er tiltenkt innenfor rammen av retningslinjene for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Medlemsförslag

om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer

(Väckt av Gabriel Romanus m.fl.)

Ett historiskt och välkommet steg i Europa togs den 1 maj 2004 med inträdet av tio nya stater som fullvärdiga medlemmar av Europeiska unionen. Bland dessa återfinns de baltiska staterna Estland, Lettland och Litauen. På drygt ett decennium har de tillryggalagt den oerhört långa vägen till att fullt ut uppfylla de s.k. Köpenhamnskriterierna för medlemskap i EU.

Med sitt medlemskap i EU förändras nu förutsättningar och former för samarbetet mellan de nordiska och de baltiska staterna. Det nordiska biståndet ska nu fasas ut, vilket är helt rimligt.

Samtidigt kan vi konstatera att den medborgerliga infrastrukturen i form av frivilligorganisationer (NGO:s) fortfarande är mycket svag i de baltiska staterna sett i ett nordiskt perspektiv. Det gör det mycket svårt för baltiska NGO:s att delta i nordiskt, europeiskt och internationellt samarbete. Det har varit uppenbart redan i det nordisk-baltiska samarbetet.

Inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen bör därför ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staternas frivilligorganisationer utformas.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staterna frivilligorganisationer

Stockholm den 27 juni 2004

Per Berthelsen (D)
Tarja Cronberg (gröna)
Agne Hansson (c)
Jónína Bjartmarz (F)
Ester Larsen (V)
Jens Christian Larsen (V)
Arne Lyngstad (KrF)
Runar Patriksson (fp)
Gabriel Romanus (fp)
Simo Rundgren (cent)
Jan Sahl (KrF)

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene

(Medlemsforslag, se s. 269)

1. Kultur- og utdanningsutvalgets forslag

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette en komparativ studie av lærerutdanningene i Norden

2. Bakgrunn

Kultur- og utdanningsutvalget har behandlet A 1355/kultur "Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene" fremsatt av den konservative gruppen. Forslaget har vært sendt på høring, og behandlet på utvalgets møter 28. april og 23. september 2005.

Forslagstillerne viser til at i en globalisert verden flyttes arbeidsplasser ut til land med lavere kostnadsnivå. De nordiske landene vil ikke kunne konkurrere om å være billigst, men Norden har bedre forutsetninger enn de fleste for å konkurrere på grunnlag av kunnskap og innovasjon. Forslagstillerne peker på at en sentral faktor i "innovasjonssamfunnet" er gode utdanningsinstitusjoner, og for at disse skal være gode kreves det gode og velutdannede lærere. Videre pekes det på at det i Norden er ulike måter å utdanne lærere på, og sannsynligvis også forskjeller i de resultater som oppnås. Det bør derfor ligge til rette for at man kan lære av hverandre i de nordiske landene. På bakgrunn av dette anbefaler forslagstillerne at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å iverksette en komparativ studie av lærerutdanningene i Norden.

3. Høring

A 1355/kultur Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene har vært sendt på høring, og følgende instanser har avgitt høringssvar:

Nordiske organisasjoner: Foreningen Nordens skolenetværk
Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA), Danmarks Lærerforening, Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU), Dansk Magisterforenings seminarie /CVU-landsklub (CVU; Center for videregående uddannelse) og Lærerstuderendes Landskreds
Finland: Studentkåren ved Helsingfors universitet, Undervisningsministeriet (Opetuministeriö), og Utbildningsstyrelsen
Åland: Mariehamns Stad, Skolkansliet og Ålands lanskapsregering, Utbildnings- och kulturavdelingen

Norge: Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG), Kommunenes Sentralforbund (KS), Universitets- og høgskolerådet og Utdannings- og forskningsdepartementet
Sverige: Föreningen Norden i Sverige, Högskoleverket, Lärarförbundet, Lärarhögskolan i Stockholm, Lärarnas Riksförbund, Sveriges Kommuner och Landsting og Umeå universitet, Fakulteten för lärarutbildning

Nordiske organisasjoner

Foreningen Nordens skolenetværk konstaterer at det er store forskjeller mellom landene både for hva elevene i følge lover og veiledninger skal lære om og hvilke metoder som skal benyttes. På den bakgrunn finner nettverket at vil bli en særdeles vanskelig å tilrettelegge og gjennomføre komparative undersøkelser av utdanninger som retter seg mot så forskjellige oppgaver.

Danmark

Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde opplyser at om forslaget fremsettes offisielt fra Nordisk Råd til Nordisk Ministerråd vil det danske formannskap innstille til MR-U (undervisningsminstrene) at Styringsgruppen for nordisk samarbeid innen høgre utdanning (HØGUT) blir anmodet om å fremme forslag til et felles nordisk prosjekt. Dette prosjektet vil eventuelt kunne inndra erfaringene fra et OECD Analytical Review under akronymet ADRET (Attracting, Developing and Retaining of Effective Teachers) som Danmark, Finland, Norge og Sverige har deltatt i.

Danmarks Erhvervspædagogiske Læreruddannelse, DEL, mener at en komparativ studie vil kunne bidra til å styrke det nordiske samarbeidet og synliggjøre nordiske verdier innen nærings-/yrkes-pedagogikk og lærerutdanning på et internasjonalt utdanningsmarked. DEL understreker betydningen som lærere og lærerutdanninger spiller i dagens kunnskapssamfunn, men mener at yrkesfaglæreres betydning ofte overses. DEL mener derfor at det er viktig at det også blir satt fokus på denne gruppen av lærere – ikke bare for å sette fokus på *best practice* i utdanningene, men også for å sette dem i et større samfunnsmessig perspektiv. Det vises til at det eksisterer en rekke dokumenter og analyser som vil kunne inngå i en slik studie DEL sier seg villig til å bidra til en slik komparativ undersøkelse, og opplyser at de har lang tradisjon for å utføre analyser av læreres kvalifikasjoner, samt internasjonale komparative studier. Det nordiske perspektivet er av stor betydning for DEL, som fremholder blant annet Nordisk Yrkespædagogiske Konference (NYK) som en viktig nordisk plattform.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har lest forslaget med interesse og gjør oppmerksom på at EVA i 2003 gjennomførte en evaluering av den danske lærerutdanningen. Evalueringen satte fokus på følgende: Vekting av fag/fagområder i utdanningen, linjefagsmodellen, bacheloroppgaven, praksis, studentenes forutsetninger, kvalitetssikring i utdanningen, relevante forskjeller i seminarenes studieordninger.

Danmarks Lærerforening er positiv til forslaget om å lage en samlet beskrivelse av de nordiske lærerutdanningene, men mener ikke at studien bør munne ut i en vurdering av hvilken utdanning som gir de beste resultater. Foreningen viser til at hvert enkelt land har sin egen lov for undervisning som sammen med kulturelle og historiske forhold påvirker hvordan man utdanner lærere. Dette gjør det etter Danmarks Lærerforenings oppfatning meget vanskelig å vurdere hvilke utdanninger som gir de beste resultatene. De stiller også spørsmål ved hvem som definerer begrepet "gode resultater". Foreningen oppfordrer avslutningsvis Nordisk Råd å sikre at studien utføres av en uavhengig institusjon som ikke har – eller kunne tenkes å få – en egeninteresse i utfallet, og nevner Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) som en egnet kandidat.

Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU) fremhever at forskning viser at læreres utdanning er den enkeltfaktor som har størst betydning for elevers utbytte av skolegang, og dermed for å forberede dem på best mulig måte til kunnskapssamfunnet. Forskningen peker på en rekke faktorer i lærernes utdanning som har særlig betydning; solid faglig dybde i de fag de underviser i kombinert med sikker, forskningsbasert fagdidaktisk innsikt, samt inngående kjennskap til læringsteori for å kunne organisere læringsprosesser mest hensiktsmessig og for å kunne diagnostisere læringsvanskeligheter. DPU viser til at disse faktorene ble betonet i de lærerutdanningsre-

former og utviklingsplaner som er gjennomført de seneste år (Danmark i 1997, Sverige i 2001, Finland 2001, Norge 2002), men samtidig er utdanningene i de nordiske landene tilrettelagt meget forskjellig – blant annet i forhold til hvilke institusjoner som gir denne type utdanning. Likeledes er det meget store forskjeller mellom landene når det gjelder utdanningenes interne organisering og vektlegging av dens tre hovedområder: pedagogiske fag, undervisningsfag og praksis, og vektleggingen av utdanningenes personlighetsutviklende og faglige sider, og utdanningenes oppdeling på klassetrinn. I følge DPS finnes det i dag ingen, eller kun begrenset, viten om betydningen av lærerutdanningens plassering ved forskningsmessige sterke eller svake institusjoner, om progresjon og samspill mellom utdanningens faglige hovedområder, utdanningens oppdeling med henblikk på undervisning av særlige alderstrinn, og endelig om utdanningens vekting av forholdet mellom sosialisering og utdanning. En komparativ studie av de nordiske landenes lærerutdanninger, som til tross for felles intensjoner er utformet meget forskjelling, kan derfor etter DPUs mening sterkt anbefales.

Dansk Magisterforenings seminarie /CVU-landsklub (CVU; Center for videregående uddannelse) mener at en komparativ studie av lærerutdanningenes oppbygning vil være en forholdsvis simpel oppgave. Om man ønsker å sammenligne dette med oppnådde resultater vil det etter organisasjonens mening være en særdeles omfattende oppgave. DMs seminarie/CVU-landsklub er av den oppfatning at lærerutdanningene i Norden endres med slik hast at ingen av de allerede gjennomførte undersøkelser – herunder PISA – kan anvendes som sammenligningsgrunnlag når de nåværende lærerutdanningene skal vurderes. DMs seminarie/CVU-landsklub mener også at man må ta med i betraktning at det ikke er mulig å avdekke enkle årsaks-virkningssammenhenger mellom lærerutdanningenes kvalitet og grunnskoleelevers prestasjoner. Videre påpekes det at det tar ca. 10 år før virkningen av en endring av lærerutdanningen slår igjennom i grunnskolen.

Lærerstuderendes Landskreds er enig i at lærerutdanningen er fundamental i oppbygningen av konkurransekraftige kunnskapssamfunn, men mener ikke at en standardisering av lærerutdanningene i Norden veien å gå. Organisasjonen understreker at nasjonale særtrekk avspeiles i den utdanningsvisjon det enkelte land har, og om Norden skal være en konkurransekraftig region på utdanningsområdet er det nødvendig å bevare mangfoldet i de nasjonale utdanningssystemer. Lærerstuderendes Landskreds mener det er av stor betydning at fleksibiliteten i de enkelte lands utdanninger økes slik at det i høyere grad blir mulig for studenter å ta deler av utdannelsen i andre nordiske land. Videre fremholdes det at muligheten for at ferdigutdannede lærere kan få ansettelse i andre nordiske land enn hvor de er utdannet gir verdifulle muligheter for erfaringsutveksling.

Finland

Studentkåren ved Helsingfors universitet støtter intensjonene bak forslaget; å utrede de nordiske utdanningssystemenes fremgangsfaktorer. Studentkåren er stiller seg noe kritisk til forslagets vektlegging av å bevare konkurransekraften i Norden, og påpeker at man ikke kan avgjøre hvor godt undervisningssystemet fungerer kun ut fra den økonomiske nytte som det skaper. Videre vises det til at globalt sett utgjør det nordiske utdanningssystemet og velferdsstaten en unik kombinasjon. Men innenfor denne modellen er det mange ulike nasjonale løsninger, og mekanismer som fungerer innen ett system ikke nødvendigvis kan overføres til et annet. Hensikten med en sammenlignende studie bør derfor ikke bare være å formidle god praksis innen lærerutdanningen, men også en dypere og bredere forståelse av det nordiske utdanningssystemets fremgangsfaktorer i en samfunnsmessig kontekst. Studentkåren mener at forslaget i og for seg er verdt å støtte, men mener det ville være mer naturlig å gjøre den i et samarbeid mellom de nasjonale organer for vurdering av utdanningene.

Undervisningsministeriet mener forslaget er aktuelt og bør støttes ettersom de nordiske landene for tiden gjennomfører tiltak for å reformere struktur og innhold i høgskoleutdanningene. Om det i studien også tas hensyn til utdanningsreformen skulle det være mulig å få nyttig sammenlignende informasjon som de ulike lærerutdanningsinstansene kunne utnytte ved reformen av utdanningenes struktur og innhold. Ministeriet understreker at det er viktig i forberedelsene

av en slik studie å ta hensyn til det arbeid som de nordiske landene har utført i samband med andre internasjonale prosjekter om lærerutdanning, f.eks. innen OECD. På den måten kan man unngå overlapp og rette den sammenlignende studien mot delområder innen lærerutdanningen hvor man så langt har begrenset informasjon. Undervisningsministeriet fremhever at en komparativ studie bør dekke lærerutdanningen som helhet slik at så vel lærernes grunnutdanning og etterutdanning tas med, og videre at den omfatter både kvantitative og kvalitative spørsmål rundt denne utdanningen.

Utbildningsstyrelsen støtter forslaget og viser til at en slik undersøkelse vil berike den nasjonale tolkningene av eksempelvis PISA-undersøkelsene, og gi et sammenlikningsgrunnlag for tolkningen av de nasjonale resultatene. Studien kan også åpne nye muligheter for et øket nordisk samarbeid f.eks. innen lærerutdanningen. Utbildningsstyrelsen påpeker at forslaget er svært omfattende og ville måtte omfatte institusjoner innen så vel allmennlærer- og yrkeslærerutdanningene, – og for å være heldekkende må den også omfatte videre- og etterutdanning. Utbildningsstyrelsen foreslår derfor at studien i første omgang avgrenses til grunnutdanningen og etterutdanning for førskolelærere og klasselærere, og at den senere kan utvides til også å omfatte andre lærergrupper. Videre foreslår Utbildningsstyrelsen at en viktig del av undersøkelsen burde være å utrede muligheten for å inkludere utdanning i de muligheter som informasjons- og kommunikasjonsteknologien gir i lærerenes grunn- og etterutdanning. Det fremholdes også at før en slik studie innledes bør resultatene fra tilsvarende internasjonale undersøkelser, og mulighetene for å utnytte disse, undersøkes.

Åland

Mariehamns Stad, Skolkansliet viser til at det på Åland benyttes samme kompetansekrav for lærere som i Finland. Gjennom en nordisk overenskomst gir en klasselærerutdanning på minst tre år fra andre nordiske land også godkjenning som klasselærer. Skolkansliet påpeker også at kompetansevurderinger reiser spørsmål om kompetanse kontra lønn, og at i noen tilfeller gir den samme kompetanse ikke den samme uttellingen i lønn. Særlig i vurdering av lærere utdannet i et annet land kan dette være et problem. Blant annet på bakgrunn av dette støtter skolkansliet i Mariehamns Stad forslaget, men mener at formålet med studien bør defineres tydeligere.

Ålands lanskapsregering, Utbildnings- och kulturavdelingen støtter forslaget, selv om formålet med studien ikke er defineres klart. Videre uttaler Ålands landskapsregering at det er viktig at Nordisk Råd følger opp hvordan de nordiske overenskomstene om lærerutdanning i Norden, og hvordan kompetansekrav for lærerstillinger på ulike nivå håndteres og etterfølges i de ulike land. Særlig med henblikk på utviklingen av lovverket innen EU er det sannsynlig at de nordiske overenskomstene og direktiv om håndteringen av disse bør tydeliggjøres og utvikles. Av spesiell betydning er , "genomförande av generell ordning for godkjenning av examina inom Europeiske gemenskapen (FFS 1597/1992 og 529/1997)".

Norge

Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) er positive til forslaget, og fremholder at resultatene fra de internasjonale undersøkelsene viser at det er viktigere enn noensinne med egnede og velkvalifiserte lærere. FUG viser til at de ved flere anledninger har oppfordret Nordisk Råd til å ta initiativ til denne type forskning. Særlig viktig for foreldreorganisasjonene er det å få frem hvordan foreldrerollen i barns læring og hjem- og skolesamarbeidet ivaretas i lærerutdanningene i de nordiske landene.

Kommunenes Sentralforbund (KS) viser til at Norge ligger svært høyt på internasjonal statistikk over antall innbyggere med høyere utdanning, men at den senere tids undersøkelser viser at kvaliteten på grunnopplæringen ikke er så bra som man kunne forvente ut fra innsatsfaktorene. Over tid vil dette få utslag også på kvaliteten i høyere utdanning. På den bakgrunn hilser KS forslaget velkomment, og tror at en studie som gjør det mulig å sammenholde utformingen av lærerutdanningene og lærernes status med en del elevresultater i de nordiske land kan være et verdifullt bidrag.

Universitets- og høgskolerådet (ved Nasjonal råd for lærerutdanningen (NRLU)) mener det vil være en god idé med en komparativ studie på tvers av de nordiske landene, og at dette kan bidra til økt læring på tvers av institusjoner og landegrenser, og til å knytte tettere bånd mellom utdanningsinstitusjonene. NRLU viser til at det har vært store endringer innen utdanningssektoren i Norge, og at allmennlærerutdanningene skal evalueres. Videre mener NRLU at en nordisk, komparativ studie må være en bred studie som dekker alle lærerutdanningene (allennlærer, førskolelærer, faglærer, yrkesfaglærer- og praktisk-pedagogisk utdanning), og at en måte å organisere denne studien på kan være gjennom å sette ned en nordisk forskergruppe. NRLU poengterer også at det vil være interessant dersom funnene i komparativ nordisk studie ble vurdert i et internasjonalt perspektiv.

Utdannings- og forskningsdepartementet støtter forslaget om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene, og mener dette vil bidra til å videreutvikle lærerutdanningen i Norge. Departementet gjør oppmerksom på at de nordiske landene på ulike tidspunkt gjennomfører evalueringer av de nasjonale lærerutdanningene, og at for Norges del ble det gjennomført en slik evaluering i 2001 og at en evaluering av allmennlærerutdanningen avsluttes i 2006. For å avgrense omfanget av arbeidet med en slik studie forslår departementet at man i første omgang vurderer en studie der man drar nytte av de nasjonale evalueringer som er gjennomført. I etterkant kan man eventuelt vurdere en selvstendig nordisk studie, for eksempel rettet mot videregående opplæring eller barnehage. En slik studie bør i tilfelle ses i lys av det arbeidet som pågår i EUfor å styrke lærerutdanningene.

Sverige

Föreningen Norden i Sverige ser forslaget som et verdifullt initiativ, og at en slik studie kan gi et underlag for å forbedre utdanningen i de enkelte landene. Föreningen Norden i Sverige ser det som selvsagt at en slik studie bør planlegges og gjennomføres av aktører med god vitenskapelig kompetanse, og videre deler foreningen forslagets intensjon om en bred studie. Samtidig fremholder Föreningen Norden i Sverige noen aspekter som den anser særlig bør belyses:

- Gjennom undersøkelser er det dokumentert store brister i den gjensidige språkforståelsen i Norden. Denne forståelsen påvirkes av mange faktorer hvor lærernes kunnskaper og evner er en av de sentrale. Föreningen Norden i Sverige fremholder derfor at en sammenligning av hvordan lærerutdanningen bidrar til å gi lærere gode forutsetninger for å vekke interesse for, og formidle kunnskap i, nabospråkene vil være verdifull
- Det vil være interessant å belyse hvilke forutsetninger for å formidle faktakunnskaper om Norden utdanningen tilby
- Studien bør også klarlegge forutsetningene for at lærerstudenter kan få meriterende praksis i nordiske nabolands skoler
- Studien bør legges opp slik at den gir kunnskap om forutsetningene for en økt samordning av lærerutdanningene i Norden

Högskoleverket stiller seg positiv til tanken om at det gjennomføres en form for overgripende komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene. Högskoleverket viser til at det i Danmark, Sverige og Norge gjennomføres, eller nylig har blitt gjennomført, evalueringer av lærerutdanningene, og at det burde være mulig å gjøre visse typer sammenligninger på grunnlag av det omfattende materialet som her er frembrakt.

Lärarförbundet ønsker en komparativ studie av lærerutdanningene velkommen. Forbundet viser til at den senere tids undersøkelser av elevers prestasjoner (PISA og TIMMS) har vist store forskjeller mellom de nordiske land, og et av de spørsmål som stilles i den anledning er hvilken rolle utdanningen av lærere spiller. Lärarförbundet viser ellers til at Bologna-prosessen påvirker høyere utdanning, inklusive store deler av lärerutdanningen i Sverige, og at også for den videre implementeringen av Bologna-prosessen vil det være nødvendig med økt kunnskap om de ulike nordiske landenes lærerutdanninger.

Lärarhögskolan i Stockholm støtter forslaget om en komparativ studie av nordiske lærerutdanninger. Lärarhögskolan i Stockholm peker dog på at det finnes store ulikheter og at de nordiske lærerutdanningene ikke er enhetlige. Videre peker de på at det er vanskeligheter forbundet med å bedømme hvilken lærerutdanning, og hvilke deler av den, som gir gode resultater.

Lärarnas Riksförbund gir sin tilslutning til at en slik studie gjennomføres.

Sveriges Kommuner och Landsting har ingen innvendinger mot forslaget, og ser gjerne en sammenlignende studie som har til hensikt å løfte frem positive og fremgangsrike eksempler fra de ulike landenes lærerutdanninger. Organisasjonen fremholder at av særlig interesse vil være å undersøke om en del av studien kan være ledelsen av lærerutdanningen og koplingen til arbeidsmarkedets behov, samt lærerutdanningen i forhold til elevenes resultater.

Umeå universitet, Fakulteten för lärarutbildning stiller seg positive til forslaget og avventer ytterligere informasjon.

4. Kultur- og Utdanningsutvalgets overveielser og synspunkter

Kultur- og utdanningsutvalget konstaterer innledningsvis at høringssvarene viser at det er bred oppslutning om forslaget om å gjennomføre en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene.

Kultur- og utdanningsutvalget er enig med forslagstillerne i at utdanning er en avgjørende faktor for hvor godt de nordiske landene vil klare seg i en globalisert økonomi, og vil samtidig understreke utdanningenes betydning også for andre deler av samfunnsutviklingen. Kultur- og utdanningsutvalget er videre enig i at lærerne og lærerutdanning er av avgjørende betydning for å opprettholde og styrke kvaliteten i utdanningene. Utvalget noterer at det har vært, eller er planlagt, gjennomført evalueringer av lærerutdanningene i de nordiske landene, og at det nordiske samarbeidet kan tilføre en merverdi gjennom å tilrettelegge for komparasjon og gjensidig læring. Kultur- og utdanningsutvalget slutter seg derfor til forslaget, og forutsetter at studien omfatter alle deler av lærerutdanningene og at resultatene settes inn i en internasjonal kontekst.

5. Konklusjon

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette en komparativ studie av lærerutdanningene i Norden

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Medlemsforslag

om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene

(Framlagt av den konservative gruppen i Nordisk Råd)

Utdannelse er kanskje den viktigste samfunnsoppgaven i dagens samfunn. Alle de nordiske lands fremtidsutsikter vil delvis avgjøres etter hvor god skole vi gir våre barn. Ordet kunnskapssamfunnet er ikke bare en myte, det er en realitet. Dette er en realitet som absolutt bør være en fordel for Norden. Vi har høy levestandard, etablerte utdanningsinstitusjoner og høyt utdannede mennesker.

Verden blir stadig mindre og mindre. Globaliseringen gjør at kontakten mellom mennesker og mellom samfunn blir stadig mer omfattende på flere og flere områder. Det fører til at økonomi og handel også blir mer internasjonalisert. Varer og tjenester som tidligere ble produsert i Norden, blir nå ofte overlatt til mennesker i andre land på andre siden av verden. Dette skjer grunnet et lavere kostnadsnivå som Norden ofte ikke kan konkurrere med. Det kan man like eller ikke like, men slik er det.

Det som Norden kan konkurrere på er kunnskap og innovasjon. På dette området har vi bedre forutsetninger enn de fleste andre regioner. Vi har demokrati, frie utdanningsinstitusjoner og mange mennesker under utdanning. Med andre ord vi har alle muligheter til å legge til rette for "innovasjonssamfunnet".

Forutsetningen for å få til dette er gode utdanningsinstitusjoner. Skal utdanningsinstitusjonene bli gode, må man ha gode og velutdannede lærere. Antagelig har de nordiske landene forskjellige måter å utdanne sine lærere på. Det finnes antagelig også forskjeller i de resultater som oppnås.

Den konservative gruppe mener det er viktig å gjennomføre en komparativ studie over nordiske lærerutdanninger. En slik studie kan avdekke lærerutdanningsprogrammer som gir gode resultater som andre kan lære av.

Mot bakgrunn av ovenstående foreslår den konservative gruppen i Nordisk Råd at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette en komparativ studie av lærerutdanningene i Norden

Mariehamn, den 21. september 2004

Trond Helleland (H) *Kent Olsson (m)*
Inge Lønning (H)

Presidiets betänkande

Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitikk

(Medlemsförslag, se s. 273)
(Sammandrag av remissvar, se s. 274)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår

> *att* Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av "Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitikk" (A 1356/presidiet)

2. Medlemsförslaget

Den konservativa gruppen har väckt ett medlemsförslag (A 1356/presidiet) om gemensam nordisk biståndspolitik. Huvudfrågan är, enligt förslagsställarna, inte hur mycket de enskilda länderna ger i bistånd, utan hur bra biståndet fungerar och effektivt det kan bli. Den konservativa gruppen menar att det är möjligt att få fler och bättre resultat på detta område. Vidare menar gruppen att vi kan få ett bättre och mer effektivt bistånd, och på så sätt hjälpa fler människor, om Norden samordnar sitt bistånd där så är möjligt. I stället för att varje land har sina egna projekt, kunde de nordiska länderna organisera gemensamma projekt. Detta skulle bl.a. kunna ge stora besparingar på administration, bemanning, rapportering, byråkrati, osv. Detta skulle också förbättra situationen för mottagarländerna, eftersom de skulle få större projekt, bättre resurser och färre parter at förhålla sig till. Mot bakgrund av detta föreslår den konservativa gruppen i Nordiska rådet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att värdera ett nordiskt samarbete/samordning av det internationella biståndet där så är möjligt.

3. Beredning

Medlemsförslaget A 1356/presidiet sändes i december 2004 via delegationssekretariaten ut på remiss till berörda ministerier och myndigheter. Svarsfristen sattes till den 15 februari. Sammandrag av inkomna remissvar per den 23.02.05, inklusive biståndsminister Hilde Frafjord Johnsons inlägg vid Nordiska rådets session 2004, återfinns i bilaga. Presidiet beslutade vid sitt möte den 8 mars att ett förslag till betänkande över medlemsförslaget skulle läggas fram vid presidiets möte i april. Efter beslut i presidiet kommer behandlingen av förslaget att ske vid presidiets möte den 29 juni i Bodø.

Samtliga remissvar ger tämligen entydigt uttryck för att de nordiska länderna samarbetar nära för att höja effektiviteten i biståndet, och för att åtgärder av det slag som medlemsförslaget efterfrågar redan har genomförts eller är planerade.

4. Överväganden

Medlemsförslaget tar upp aktuella och angelägna frågeställningar. Det internationella biståndets omfattning, utformning och resultat har länge varit föremål för diskussion, men under de senaste åren har kraftansträngningar gjorts för att få ut mer effekt av biståndet. Det är viktigt att de biståndsresurser som länderna avsätter används så att verkningsgraden för och hos de behövande människorna i mottagarländerna maximeras, medan administration och andra kringkostnader minimeras. Mot bakgrund av de nordiska ländernas betydande och långvariga erfarenheter av bistånds- och utvecklingssamarbetet, är det fullt befogat att anse, vilket förslagsställarna gör, att ett stärkt nordiskt samarbete på biståndsområdet skulle kunna bidra till en förbättring och en effektivisering av biståndet, och därmed till mer hjälp för fler människor.

Remissvaren bekräftar att medlemsförslaget pekar på frågor som måste lösas genom en stärkt internationell samverkan. Ett flertal internationella fora och processer ägnas just åt att harmonisera biståndet, dvs. att skapa en bättre samordning mellan givarländer och en bättre anpassning av biståndet till mottagarländernas förutsättningar och möjligheter.

Samtidigt framgår det också av remissvaren att de nordiska länderna aktivt och i olika sammanhang redan verkar för att driva sådana åtgärder och uppnå sådana resultat som efterfrågas i medlemsförslaget. Det är glädjande att de nordiska länderna tillsammans anses ha en ledande roll i detta arbete och att man målmedvetet och systematiskt driver på utvecklingen. Man pekar i svaren bl.a. på att de nordiska länderna har haft ett nära samarbete som likasinnade utvecklingsaktörer sedan 1950-talet. "The Nordics" har länge varit ett begrepp inom utvecklingspolitiken. De nordiska länderna har i en lång rad år koordinerat sina insatser genom regelbundna informella möten på minister- och tjänstemannanivå. Det finns flera exempel på praktiska projekt i mottagarländerna som finansierats och drivits i samarbete mellan de nordiska länderna. I multilaterala förhandlingar har man en nära nordiska samverkan, och man har fortsatt att stå samman som pådrivare i reformprocesser innanför FN, Världsbanken och – för tre länders vidkommande – EU. Samarbetet med Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna är formaliserat genom en omfattande nordisk koordineringsprocess, gemensam nordisk instruktionsgivning och en fast rotationsordning. De nordiska länderna står i spetsen för det så kallade "Nordic plus", som är ett biståndssamarbete mellan de nordiska länderna samt Storbritannien, Holland och Irland. Nordic plus har varit drivande i frågan om harmonisering och anpassning av utvecklingsbiståndet till samarbetsländernas egna fattigdomsstrategier. Inom OECD:s utvecklingsbiståndskommitté har man kommit överens om harmoniseringens principer. Även i EU-sammanhang har man tagit konkreta initiativ till givarharmonisering och effektivisering. Alla nordiska länder har kraftigt engagerat sig för FN:s millenniemål. Den 20 maj möttes representanter från de nordiska utrikesdepartementen i Stockholm för att gemensamt ställa sig bakom ett initiativ till en ny högnivåkommission som skall arbeta för att nå millennieutvecklingsmålen.

Således kan man slå fast att det finns en långt gången samordning mellan de nordiska länderna på biståndsområdet, både i fält och i de internationella fora som ägnar sig åt bistånds- och utvecklingsfrågor. Detta kan och bör självfallet utvecklas vidare i syfte att effektivisera arbetet och förbättra utfallet för de behövande människorna. Samtidigt som man eftersträvar höjd effektivitet genom stärkt samordning, måste man emellertid vara uppmärksam på att denna samordning inte för med sig nya eller ökade administrativa omkostnader.

5. Konklusion

Sammanfattningsvis är det svårt att dra någon annan slutsats än att de nordiska länderna i huvudsak förefaller vara pådrivande för en effektivisering av biståndet som är i linje med de synpunkter som förs fram i den konservativa gruppens medlemsförslag.

Presidiet foreslår

> *att* Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av "Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitikk" (A 1356/presidiet)

Bodø den 29 juni 2005

Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F), vicepresident
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Pehr Löv (sv)
Inge Lønning (H)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), president
Gabriel Romanus (fp)
Inge Ryan (SV)
Martin Saarikangas (saml)
Jan Sahl (KrF)
Ole Stavad (S)

Medlemsforslag

om felles nordisk bistandspolitikk

(Framlagt av den konservative gruppen i Nordisk Råd)

Nordiske land har lange tradisjoner for å gi bistandsmidler til fattige land. Forholdsvis store summer over de respektive statsbudsjetter blir årlig sendt til land og mennesker som trenger hjelp.

Utfordringen er ikke hvor mye hvert land gir i bistand, men hvor bra bistanden fungerer og hvor effektiv den kan bli. Det avhenger av hvor mye bistand vi får ut av midlene som blir gitt. Den konservative gruppen i Nordisk Råd mener det er mulig å få flere og bedre resultater på dette området. Det er selvsagt flere metoder man kan benytte seg av for å få det til og de forskjellige regjeringene har garantert flere syn på hvilke metoder som er best.

Den konservative gruppen i Nordisk Råd mener at vi kan få en bedre og mer effektiv bistand og på den måten hjelpe flere mennesker hvis Norden samordner sin bistand der det er mulig. I stedet for at alle har hver sine prosjekter, kunne de nordiske landene organisere felles prosjekter. Felles bistandsprosjekter vil kunne føre til at vi kan organisere større prosjekter enn det landene klarer hver for seg. I tillegg vil dette kunne gi store besparelser på administrasjon, bemanning, rapportering, byråkrati osv. Det betyr mer penger til bistand og mindre til organisering. En slik ordning vil også gjøre det bedre for mottakerlandene, fordi de ville få større prosjekter, flere midler og færre parter de skal forholde seg til. Som et eksempel kan man se på Tanzania der landets finansminister har hatt krav fra givere om bortimot 10 000 årlige rapporter for enkelttiltak innen bistanden.

En felles/samordnet Nordisk bistandspolitikk kan gi:

- bedre bistand
- større bistand
- mer effektiv bistand
- hjelp til flere mennesker

Mot bakgrunn av ovenstående foreslår den konservative gruppen i Nordisk Råd at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å vurdere et nordisk samarbeid/koordinering på internasjonal bistand der det er mulig

Mariehamn, den 21. september 2004

Trond Helleland (H) *Kent Olsson (m)*
Inge Lønning (H)

Sammandrag av remissvar på A 1356/presidiet Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitik

A 1356 Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitik sändes den 16 december 2004 ut till Nordiska rådets nationella delegationer med en begäran om en remissrunda till berörda departement och myndigheter. Svarsfristen sattes till den 15 februari. Här nedan följer Rådssekretariatets sammandrag av inkomna remissvar per den 23 februari. Till detta läggs också ett sammandrag av Utenriksminister Hilde Frafjord Johnsons inlägg vid Nordiska rådets session 2004.

Danmarks Udenrigsministerium (svar daterat 10.1.2005)

Danmarks UM svarar bl.a. följande. De nordiska länderna har i en lång rad år koordinerat deras insatser genom regelbundna informella möten på minister- och tjänstemannanivå. Senast hölls ett nordiskt utvecklingsministermöte i Oslo 14 december 2004. De nordiska länderna har vidare ett enastående valgruppssamarbete i de internationella finansieringsinstitutionerna (Världsbanken, IMF och de regionala utvecklingsbankerna). Inom ramen för detta utarbetar och samordnar de nordiska och baltiska länderna gemensamma hållningar till viktiga utvecklingspolitiska frågor som behandlas i styrelserna. Genom detta samarbete uppnår de nordiska länderna reellt ett större inflytande än deras formella röstandelar anger. De nordiska länderna står vidare i spetsen för det så kallade "Nordic plus", som är ett biståndssamarbete mellan de nordiska länderna samt UK, Holland och Irland. Nordic plus har varit drivande i frågan om harmonisering och anpassning av utvecklingsbiståndet till samarbetsländernas egna fattigdomsstrategier. Bättre harmonisering skall dels bidra till att öka andelen av de biståndsmedel som går direkt till fattigdomsbekämpning genom att minska de administrativa omkostnaderna, dels stärka mottagarlandet ägarskap av utvecklingsarbetet. På en konferens i Rom februari 2003 förband sig en lång rad länder att effektivisera biståndet. En uppföljningskonferens äger rum i Paris den 1-2 mars 2005. Danmark deltar i styrkommittén på vägnar av Nordic plus. I förberedelseprocessen har det från nordisk sida lagts stor vikt på att framhålla harmonisering av och effektivitet i biståndet. De nordiska ländernas utvecklingsbistånd ligger således i hög grad i täten när det gäller harmonisering. Även i EU-sammanhang har man tagit konkreta initiativ till givarharmonisering och effektivisering.

Finlands utrikesministerium (svar daterat 10.2.2005)

Finlands utrikesministerium svarar bl.a. följande. Den nationella utvecklingspolitiken i de nordiska länderna är mycket likriktad. Alla nordiska länder har kraftigt engagerat sig för FN:s millenniemål. I februari 2003 godkändes en förklaring om utvecklingssamarbetet i Rom, där biståndsgivarna bland annat åtog sig att öka det ömsesidiga samarbetet för att harmonisera tillvägagångssätten, utveckla en gemensam rapporteringspraxis och anordna gemensamma insatser för att minska mottagarländernas administrativa börda. Inom OECD:s utvecklingsbiståndskommitté har man kommit överens om harmoniseringens principer. De framsteg som uppnåtts beträffande genomförandet av Romförklaringen om harmonisering utvärderas internationellt den 28.2 – 2.3 2005 i Paris. De nordiska länderna främjar aktivt uppnåendet av sina utvecklingspolitiska målsättningar även genom det s k Nordic plus-samarbetet. Det är en inofficiell grupp bestående av avdelningschefer med ansvar för utvecklingssamarbetet som möts två gånger per år för att utbyta information och åsikter. Harmoniserig av biståndet har varit ett central tema inom Nordic plus-samarbetet. Nordic plus-länderna har i dessa frågor uppträtt gemensamt både vid diskussioner med samarbetsländernas regeringar och på internationella fora. Gruppen har även utarbetat en gemensam harmoniseringsplan. Finlands utrikesministerium konstaterar att man inte planerar någon beredning av en särskild samnordisk utvecklingspolitik. De målsättningar som uppställs i Nordiska rådets medlemsförslag uppfylls dock redan i praktiken framför allt genom harmoniseringen av biståndet och Nordic plus-samarbetet

Norges utenriksdepartement (svar daterat 15.2.2005)

Norges utenriksdepartement svarar bl a följande. De nordiska länderna har haft ett nära samarbete som likasinnade utvecklingsaktörer sedan 1950-talet. "The Nordics" har länge varit et begrepp inom utvecklingspolitiken. Det finns ett nära nordiskt samarbete i multilaterala förhandlingar, och vi har fortsatt att stå samman som pådrivare i reformprocesser innanför FN, världsbanken och – för tre länders vidkommande – EU. De nordiska länderna har nyligen genomfört ett pilotprojekt för att gemensamt se närmare på Världsbanken och den Internationella Valutafondens roll i fattigdomsstrategierna i Bolivia, Mocambique m.fl. länder. Samarbetet med Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna är formaliserat genom en omfattande nordisk koordineringsprocess, gemensam nordisk instruktionsgivning och en fast rotationsordning for deltagande i styrelserna. När FN:s generalsekreterares rapport om säkerhet, utveckling och reformer föreligger i slutet av mars 2005, är det meningen att de nordiska länderna skall lägga fram ett gemensamt uttalande och uppträda som pådrivare för att få ut största möjliga effekt av Millennium +5-toppmötet i september 2005. Bilateralt har flera stora samnordiska biståndsprojekt genomförts sedan slutet av 1960-talet till mitten av 1980-talet. Erfarenheterna av dessa projekt var att den samnordiska insatsformen kunde vara något administrativt tungrodd. Länderna fortsatte emellertid med nordisk samfinansiering, bilateralt och multilateralt, på utvalda områden. Tre nordiska länder stöttar t ex idag uppbyggnaden av en statistisk centralbyrå i Mocambique. Ordningen med möten mellannordiska biståndschefer har pågått sedan 1960-talet. Nu sker också årliga möten mellan nordiska biståndsministrar och statssekreterare. 1999 tog de nordiska länderna ett viktigt initiativ genom den s.k. "Stockholm Workshop" för att styrka samarbetet på landnivå. Danmark, Finland, Norge och Sverige ingick 2002 ett tvåårigt avtal med Irland, Holland och UK för biståndsharmoniering med Zambia, vilket innebär en administrativ avlastning. De länder som är med i Nordic plus-samarbete, tillsammans med Canada och Schweiz startade 2003 MOPAN-projektet (Multilateral Organizations Performance Evaluation Network) som varje år skall undersöka effektiviteten i ett urval FN-organisationers och utvecklingsbankers bistånd. Sverige och Norge ingår i "Utstein-gruppen" av utvecklingsministrar, vilken nyligen lagt fram ett förslag till reform av FN:s utvecklingsystem. I samarbetet mellan Sverige och Norge har man infört en ny adminstrationsform, där t ex den svenska ambassaden i Kampala förvaltar det norska stödet till hälsosektorn i Uganda. Sammanfattningsvis samordnar de nordiska länderna gärna sitt bilaterala bistånd där det är möjligt och ändamålsenligt, inte minst för att reducera den administrativa belastningen på mottagarländerna. Emellertid visar exemplen att den specifikt nordiska referensramen blivit mindre central de senaste 10 åren. Samarbetet sker mer på ad hoc-basis, ofta med anslutning av länder utanför Norden, och allt oftare medinslag av multilaterala, icke-statliga och även kommersiella aktörer. Det finns många likheter mellan de nordiska ländernas biståndspolitik, men länderna har också skilda uppfattningar om enskilda åtgärder och skilda arbetssätt i samarbetsländerna. I stället för fasta grupperingar av givarländer har man idag en variabel geometri, där man försöker sätta mottagarlandet i centrum för att styrka harmoniseringen av biståndsinsatserna och resultatorienteringen.

Sveriges utrikesdepartement (svar daterat 15.2.2005)

Sveriges utrikesdepartement svarar bl.a. följande. Den problematik som medlemsförslaget tar upp är välkänd och Sverige arbetar sedan många år tillbaka med att finna lösningar på det problem som förslagsställarna presenterat. En stor del av det normativa arbetet för att uppnå bättre effektivitet i biståndet genom förenklade biståndsprocedurer bedrivs inom OECD/DAC arbetsgrupp för biståndseffektivitet. En stor del av arbetet bygger på den internationella konferens som ägde rum i Rom i mars 2003 då viktiga principer slogs fast för harmoniseringsarbetet. En viktig förändring är att också representanter från Världsbanken, regionbankerna, IMF, FN-systemet globala fonder samt representanter från samarbetsländerna nu deltar i arbetet. Ett nytt högnivåmöte äger rum i Paris i mars. De viktigaste frågorna är att 1) förstärka samarbetsländernas ägarskap över utvecklingsprocessen; 2) öka anpassningen av utvecklingssamarbetet till ländernas egna prioriteringar och administrativa system; 3) fortsätta samordningen mellan givare och förenkling av biståndsprocedurerna. Sverige har arbetat aktivt med flera andra givarländer

inom Nordic plus för att gemensamt ta fram harmoniserade procedurer. Arbetet med förenkling sker enligt två huvudlinjer. Den ena är fokus på situationen i enskilda samarbetsländer. Den andra är att finna internationella lösningar på problematiken med förenklade biståndsprocedurer. I arbetet inför Pariskonferensen driver Sverige bl.a. frågorna om att harmoniseringsarbetet skal leda till minskade transaktionskostnader; att användningen av partnerländernas system för upphandling, rapportering, utbetalningar m.m. skall ökas; och att biståndssamordning skall ske under partnerlandets ledning. I detta arbete samarbetar de nordiska länderna på ungefär samma sätt som här beskrivits för Sverige.

Utenriksminister Hilde Frafjord Johnsons inlägg vid Nordiska rådets session 2004

Utenriksministern framförde bl.a. följande. Vi står i en stark nordisk tradition. Sedan 1950-talet har vi varit viktiga stöttepelare för utvecklingsländerna. Vi har varit med att bilda viktiga utvecklingsorganisationer. På 1970-talet utgjorde de nordiska länderna tillsammans med Nederländerna gruppen "likasinnade" i FN-sammanhang. Från nordisk sida jobbar vi nu intensivt samman för reformer i internationell utvecklingspolitik och i biståndet. Nordic plus-initiativet är ett samarbete för att harmonisera det vi gör så att det blir mer effektivt och mindre slösaktigt. Danmark, Finland, Sverige och Norge har tillsammans med UK och Nederländerna ingått ett avtal om att harmonisera biståndet till Zambia. Det nordiska samarbetet har varit tätt. Nu tar det också nya former. Vi har sedan tidigare samfinansiering genom gemensamma nordiska institutioner, såsom Nordic Development Fund och Nordic Investment Bank. Norge förvaltar t ex allt svenskt bistånd i Malawi, och Sverige har ingått avtal med Norge om att Sverige skall förvalta det norska biståndet i Mali. Multilateralt är vi en av de stora pådrivarna för förändringar i utvecklingspolitiken inom t ex Världsbanken och IMF. Vi har en omfattande nordisk koordineringsprocess och en fast rotationsordning och sitter gemensamt i samma stol i styrelsen. De nordiska länderna har genomfört ett pilotprojekt för att se hur IMF och Världsbanken kan förbättra sin roll i arbetet för fattigdomsstrategier. Biståndschefmöten har pågått sedan 60-talet. Vi har också utvecklingsministermöten och statssekreterarmöten. "The Nordics" är ett begrepp inom utvecklingspolitiken.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna

(Medlemsforslag, se s. 289)

1. Kultur- og utdanningsutvalgets forslag

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

1) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för ett bibehållande av att nationellt kunna reglera den nationella spel- och lotterimarknaden
2) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för att spel- och lotterifrågorna undantas från EU:s tjänstedirektiv
3) *att* stärka en gemensam forskning kring spelandet och om spelandets negativa sidor med särskild inriktning på utveckling av metoder för att bekämpa spelberoendet
4) *att* redovisning av förslaget sker senast vid Nordiska rådets session 2006

2. Bakgrunn

Kultur- og utdanningsutvalget har behandlet A 1361/kultur "Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna", fremsatt av Den sosialdemokratiske gruppen. Forslaget har vært sendt på høring, og behandlet på utvalgets møter 28. april og 23. september 2005.

Forslagsstillerne viser til at det er stort samsyn mellom de nordiske landene i hvordan spill- og lotterimarkedet organiseres og reguleres, selv om det også finnes noen ulikheter som eksempelvis folkebevegelsenes rolle, overskuddsmodeller og tillatte spillvarianter. Den "nordiske modellen" for spill- og lotterimarkedet har som fellestrekk at det er nasjonalt regulerte markeder med streng kontroll og et fokus på å minimere de skadelige sidene ved spill. Det bærende prinsippet for denne modellen er sosiale beskyttelseshensyn. Forslaget peker videre på at den nordiske modellen for regulering av spill- og lotterimarkedet nå utfordres fra flere hold:

- gjennom at internasjonale selskaper/aktører på området presser på for å få lovlig tilgang til de nordiske landenes nasjonale spillemarkeder. I dag driver disse sin virksomhet via Internett noe som allerede medfører tap for de legale nasjonale aktørene
- Kommisjonens forslag til tjeneste-/service-direktiv for EU kan få svært uheldige nasjonale konsekvenser innen spill- og lotterimarkedet på områder som kriminalitet, nasjonalt tilsyn av markedet, og andelen av overskuddet som går til allmennyttige formål

På bakgrunn av dette anbefaler forslagsstillerne at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd: att inom ramen för EU gemensamt arbeta för ett bibehållande av att nationellt kunna reglera den nationella spel- och lotterimarknaden; att inom ramen för EU gemensamt arbeta för att spel- och lotterifrågorna undantas från EU:s tjänstedirektiv; att stärka en gemensam forskning

kring spelandet och om spelandets negativa sidor med särskild inriktning på metoder som används för att bekämpa spelberoendet; og att redovisning av förslaget sker senast vid Nordiska rådets session 2005.

3. Høring

A 1361/kultur "Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna" har vært sendt på høring, og følgende instanser har avgitt høringssvar:

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde og Dansk Tipstjeneste
Grønland: Direktoratet for Sundhed, Skattedirektoratet, Økonomidirektoratet og Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke
Finland: Inrikesministeriet (Sisäasiainministeriö), Justitieministeriet (Oikeusministeriön), RAY (Penningautomatföreningen), Sosial- og helseministeriet (sosialli- ja terveysministeriö), Undervisningsministeriet (Opetuministeriö), og Veikkaus AB
Åland: PAF (Ålands Penningautomatförening) og Ålands landskapsregering
Norge: Kultur- og kirkedepartementet, Norsk Lotteri og Automatbransje Forening (NOAF) og Norsk lotteridrift (NLD)
Sverige: A-lotterierna, ATG (AB Trav och Galopp), Folkspel, Lotteriinspektionen, Statens Folkhälsoinstitut og Svenska Spel

Danmark

Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde har sendt forslaget på høring til *Skatteministeriet* som opplyser at den danske regjering er tilhenger av å overveie muligheten for europeiske løsninger på de grenseoverskridende problemer på spilleområdet – løsninger som anerkjenner at spill om penger ikke er noen vanlig tjenesteytelse. Det vises videre til at av historiske, sosialpolitiske, så vel som fiskale grunner er konkurranse på spilleområdet derfor også i stor grad satt ut av spill. I følge Skatteministeriet er derfor tjenestedirektivet/servicedirektivet i sin nåværende form et galt utgangspunkt hvis Kommisjonen skal gjøre seg håp om å samle medlemsstatene om en felles regulering av de grenseoverskridende problemer på området, og fremtidige forhandlinger på området bør foregå uten bindinger til opprinnelseslandsprinsippet i direktivet. Den danske regjering arbeider derfor for helt å fjerne spilleområdet fra direktivforslagets anvendelsesområde, og mener at den danske holdningen deles av et stort flertall av medlemsstatene. Skatteministeriet vurderer at det er god mulighet for at Kommisjonen også innser at tjenestedirektivet/servicedirektivet er en blindgate når det gjelder spilleområdet. Når det gjelder spilleavhengighet (ludomani) kan ministeriet opplyse at det i inneværende år skal iverksettes en nasjonal undersøkelse av både omfang og årsaker til spilleavhengighet i Danmark som forventes avsluttet om to år. Skatteministeriet opplyser også at de er i kontakt med de andre nordiske land både på departementalt og myndighetsnivå, og det foregår en omfattende informasjonsutveksling og koordinering av tiltak som angår både juridiske og politiske spørsmål i relasjon til EU, spilleavhengighet, samt alminnelige reguleringsspørsmål.

Dansk Tipstjeneste er enige i medlemsforslagets anbefalinger til Nordisk Ministerråd. I tillegg har Dansk Tipstjeneste følgende kommentarer til bilaget til medlemsforslaget:

- Dansk Tipstjeneste har innført 18-års aldersgrense på sine internettspill. Dette er ikke en lovregulert aldersgrense i motsetning til hva som er gjeldende for spill på spilleautomater i Danmark.
- Dantoto A/S er ikke lenger et datterselskap til Dansk Tipstjeneste A/S. Selskapene er slått sammen fra 1.1.2005 med Dansk Tipstjeneste A/S som det fortsettende selskap.
- Spilleautomater stod for ikke for 53 %, men ca. 45 % av spillemarkedet i Danmark i 2003
- Bakgrunnen for Kommisjonens åpningsskrivelse til den danske stat var primært begrunnet i endringen av den danske spillelovgivingen – særlig § 10 i lov om visse spill, lotterier og veddemål

- I tillegg til en brosjyre om spilleavhengighet har Dansk Tipstjeneste A/S også tidligere utsendt brosjyrer vedrørende blant annet spilleavhengighet.
- Utenlandske *bookmakers* tilbyr ikke bare en tilbakebetalingsprosent på 80 til 88 % – noen har en tilbakebetalingsprosent opp til ca. 93 %

Grønland

Direktoratet for Sundhed har ingen bemerkninger til forslaget, ej heller *Skattedirektoratet.*

Økonomidirektoratet mener at det er vanskelig å gi et høringssvar når man ikke vet hvilke konsekvenser forslaget vil ha for Grønland. Hvis det har konsekvenser for Grønland som følge av riksfellesskapet bør det opplyses hvilken holdning Danmark har til forslaget.

Direktoratet for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke har ingen bemerkninger til forslaget da Hjemmestyrets avtale med Dansk Tipstjeneste er til stor gagn for Grønland.

Finland

Inrikesministeriet (Sisäasiainministeriö) viser til at på grunn av mangel på felles EU-bestemmelser har lotterilovgivningen utviklet seg etter nasjonale premisser, og at medlemsstatene heller ikke har vært særlig interessert i samarbeid om lovgivning av pengespillmarkedet. Ministeriet opplyser at Kommisjonen har gjort flere forsøk på å skape felles reguleringer av pengespill i det indre marked og fjerne nasjonale hindre for fri handel med spilletjenester, og viser i den forbindelse til tjeneste-/service-direktivet, samt en utredning av "Swiss Institute of Comparativ Law" som har til formål å redegjøre for medlemslandenes lovgivning på området og hvorvidt denne lovgivningen har innvirkning på fri handel med spilletjenester. Inrikesministeriet mener at det er sannsynlig at en betydelig majoritet av medlemslandene, inklusive Finland, akter å kreve unntak for spill fra tjenestedirektivets anvendelsesområde, og viser til at det finske parlamentet har talt for at spill unntas fra tjenestedirektivets anvendelsesområde og at medlemslandenes idrettsministre har forholdt seg kritisk til en harmonisering gjennom tjenestedirektivet. Etter Inrikesministeriets oppfatning er det derfor sannsynlig at spill-/lotterimarkedene ikke blir inkludert i direktivet. Inrikesministeriet påpeker at i mangel av en harmonisert lovgivning i EU spiller EF-domstolen en sentral rolle i den rettslige utviklingen av pengespillmarkedet. Siden domstolen i sine avgjørelser er nødt til i hovedsak å anvende Romatraktatens generelle bestemmelser og tidligere domspraksis, kan dette medføre trusler for medlemslandenes muligheter for å bevare lovgivningen som et nasjonalt anliggende. På bakgrunn av dette mener ministeriet at i stedet for å forholde seg negativt kunne det være hensiktsmessig for medlemslandene å vurdere reguleringsmulighetene i felleskapets regi på et grunnlag hvor man koordinerer utgangspunktene i spillaktivitetenes nasjonale karakteristika og frihetsprinsippenes minimumskrav. Inrikesministeriet opplyser videre at spørsmål om spillmarkedet blir behandlet innenfor rammene av GREF ("Gaming Regulators European Forum") hvor ca. 25 europeiske stater deltar. GREF gir en mulighet for på embetsmannsnivå å diskutere aktuelle problemstillingen på pengespillmarkedet, men aktivitetene i GREF er ikke bindende for de deltakende landene. Ministeriet fremholder videre at det på nordisk plan er et intensivert samarbeid om spørsmål i tilknytning til spillemarkedene, og som eksempel vises det til at de nordiske ministre med ansvar for spillespørsmål allerede i forberedelsen av den nye britiske lov om spill har gjort Storbritannias kulturminister og parlament oppmerksom på lovens eventuelle negative virkning på det nordiske spillemarkedet ved at det i forslaget var tillatt å plassere virksomheter som driver internettspill i Storbritannia selv om aktivitetene ikke begrenses utelukkende til Storbritannias geografiske område. Det finske senat har også etablert et samarbeidsforum som har fått i oppgave å trekke opp linjene i den nasjonale pengespillpolitikken. Foreberedelsen av sakene i pengespillforumet foregår i arbeidsgrupper for ulike spilltyper, samt en arbeidsgruppe som vurderer de sosiale konsekvensene av spillaktiviteter.

Justitieministeriet (Oikeusministeriö) konstaterer at medlemsforslaget er i overensstemmelse med Finlands standpunkter angående tjenestedirektivet og pengespillvirksomhet. Ministeriet viser blant annet til at forslaget til direktiv ikke innvirker på den nasjonale spilleregulering i Finland ettersom det i spørsmålet om prinsippet om opprinnelsesland er et tidsubestemt overgangs-

arrangement for pengespillvirksomhet. Riksdagens Stora utskott har også klart og entydig uttalt at pengespillvirksomhet bør utelates fra tjenestedirektivets virkeområde. Ministeriet viser også til saken om det ålandske spilleselskapet PAF, og meddeler at høyesterett slo fast at PAF hadde brutt lotteriloven ved at selskapet på Åland hadde anordnet pengespill på internett slik at også spillere bosatt i riket kunne delta i disse spillene.

RAY (Penningautomatföreningen) støtter forslaget i sin helhet. RAY opplyser at i Finland er det Social- och hälsovårdsministeriet som har ansvar for oppfølgingen og forskningen om spille- og lotterivirksomhetens konsekvenser.

Sosial- og helseministeriet (sosialli- ja terveysministeriö) uttaler følgende:

1) Ministeriets holdninger overfor pengespill i forbindelse med tjenestedirektivet er notert i Statsrådens skrivelse til Det finske parlament (Eduskunta).
2) Ministeriet gjør oppmerksom på at i motsetning til det som nevnes i medlemsforslaget har Finland ikke en generell aldersgrense på 18 år for internettspill. Aldersgrensene i Finland gjelder kun for spilleautomater (15 år) og kasinospill (18 år).
3) Ministeriet anser at medlemsforslaget fra Nordisk Råds sosialdemokratiske gruppe bør støttes generelt. Sosial- og helseministeriet er tilhenger av finansiering av aktiviteter og undersøkelser som forebygger spillenes negative virkning – uavhengig av monopoler. Denne finansieringen bør økes også i Finland.

Sosial- og helseministeriet gjør videre oppmerksom på at EU-kommisjonen nylig har gitt "Swiss Institute of Comparative Law" i oppgave å redegjøre for tjenesteytelser i forbindelse med pengespill i det indre marked. Instituttets oppgave er å gjennomføre en omfattende undersøkelse om medlemslandenes pengespillmarkeder og deres fremtidige utvikling. Instituttet skal også redegjøre for lovgivningen om pengespill og vurdere eventuelle hinder for fri handel som springer ut fra denne lovgivningen, og om disse hindrenes eventuelle berettigelse. EU-kommisjonens endelige rapport offentliggjøres primo 2006. EU-kommisjonen har iverksatt en prosedyre mot Sverige og Danmark for overtredelse av regelverket. I tillegg er også Norge og Island gjenstand for en prosedyre for overtredelse av regelverket av EFTAs kontollorgan ESA. Ministeriet følger disse prosessene med interesse.

Undervisningsministeriet (Opetusministeriö) forholder seg positivt til samarbeidet innenfor EU med henblikk på bevaring av reguleringen av spill- og lotterimarkedene. Pengespillmarkedet bør også fremover reguleres som et nasjonalt anliggende slik at det er mulig å ta hensyn til de nasjonale særtrekk på området. Undervisningsministeriet er derfor positive til forslaget om at spill unntas tjenestedirektivet. Ministeriet er også tilhenger av å styrke kunnskapen om spill og dets negative sider, og at spillearrangørene utvikler metoder til hjelp for dem som lider av spilleavhengighet.

Veikkaus AB er meget positive til et samarbeid innen EU for å opprettholde den nasjonale reguleringen av spill- og lotterimarkedene. Veikkaus AB anser at reguleringen av pengespillvirksomhet også i fremtiden skal være et nasjonalt ansvar, ettersom dette er den beste måten å ivareta pengespillvirksomhetens nasjonale særtrekk. EU-domstolen har fastslått at så lenge reguleringene ikke er diskriminerende er det, ut fra hensyn til samfunnsmessige og kulturelle særtrekk, det enkelte medlemsland selv som beslutter hvordan lotterivirksomhet skal organiseres på nasjonalt nivå. Veikkaus AB viser til at EU-domstolen, og senere Høyesterett, har konstatert at det nasjonale pengespillsystemet i Finland er begrunnet i tvingende allmenninteresser. Veikkaus AB anser at spill- og lotterivirksomhet bør unntas fra tjenestedirektivet blant annet av følgende årsaker:

- EU skal fremme en balansert økonomisk utvikling innen felleskapsområdet. Om markedene åpnes vil det lede til omfattende konkurranse mellom spillearrangørene med den konsekvens at den kapitalen som er bundet til spillevirksomheten samles i de land som har det største befolkningsgrunnlaget, og således de beste forutsetningene for å skape de største gevinstene.
- Medlemsstatene vil ikke kunne bedrive en politikk som regulerer spillevirksomheten, noe som kan medføre at spillevirksomheten blir utsatt for misbruk og kriminalitet slik som pengevasking.

- Forbrukerne vil ikke dra nytte av at markedene åpnes. Åpne markeder vil gi forbrukeren ubegrensede spillemuligheter, men det vil medføre vanskelig kontrollerbare negative sosiale og økonomisk konsekvenser. Dette vil bli dyrest for land som blir nettobetalere når kapitalen rundt pengespillene går til andre land.
- Medlemsstatene vil ikke lenger ha mulighet til å ha en nasjonal pengespillpolitikk som kan ta hensyn til de ulike behov som hvert lands historiske, sosiale og kulturelle forhold gir som utgangspunkt.
- Det er en inkonsekvens i forhold til direktivet om elektronisk handel.
- Selv om anvendelsen av inntektene til allmennyttige formål ikke godtas som begrunnelse for å begrense pengespillvirksomheten gjennom nasjonale regler, er denne anvendelsen helt i overensstemmelse med Fellesskapets rettsoppfatning. Om markedene åpnes for konkurranse kommer det til å innebære en betydelig inntektsoverføring fra den allmennyttige virksomheten til de private spillefirmaenes eiere.
- Direktivet later til å ha vært forberedt uten å ta hensyn til pengespillvirksomhetens spesielle karakter og behov for særskilt regulering.

Veikkaus AB opplyser at det i Finland er Social- och hälsovårdsministeriet som har ansvar for oppfølgingen og forskningen om spille- og lotterivirksomhetens konsekvenser, men det er pengespillsammenslutningene som betaler kostnadene dette medfører. Det er også etablert en telefontjeneste i Finland for personer med spilleproblemer som finansieres på samme måte.

Åland

PAF (Ålands Penningautomatförening) fremfører at det særlig når det gjelder formålet med regulering av lotterivirksomheten er riktig at det i de nordiske landene er et sterkt samsyn. PAF hevder at man gjennom regulering av spill har ønsket å forsikre seg om at avkastningen fra spill anvendes til kultur, idrett og sosial virksomhet (det henvises som eksempel til §17 i den finske lotteriloven), og at avkastningen dermed anvendes til formål som også støttes med skattemidler. PAF viser til at nasjonal regulering av pengespill har vært behandlet i EU-domstolen flere ganger hvor det blant annet er slått fast at pengespill er å betrakte som en tjeneste. I følge PAF innebærer domstolens beslutninger ikke at det er forbudt på nasjonalt nivå å regulere spill og lotterier slik at de enten forbys, eller at det kun blir gitt en eller et fåtall spillelisenser. Det er dermed fortsatt mulig å opprettholde spillemonopol i medlemslandene. Imidlertid har EU-domstolen også fastslått at spillemonopol kun er i overenskomst med traktatene under forutsetning av at monopolets hensikt er å begrense de negative sidene av spill som overdreven spilling og bedrageri. Er monopolets hensikt først og fremst av finansiell karakter, dvs. å skaffe midler, er det altså ikke i overensstemmelse med traktatgrunnlaget, og dermed forbudt. Videre vises det til at når spill og lotterier i henhold til EU-traktatene er å betrakte som tjenester innebærer det også at reglene om diskriminering på grunnlag av nasjonalitet kan anvendes når spillelisenser deles ut, og det er dermed forbudt å ta med søkerens nasjonalitet som relevant faktor når landene utdeler disse. Dette har ledet til at Kommisjonen har satt spørsmålstegn ved spillemonopolet i stater hvor monopolsituasjonen er skapt for statseide foretak. PAF påpeker videre at selv om EU-domstolen i flere saker har slått fast hvilke prinsipper som skal gjelde, er det i stor grad overlatt til de enkelte lands nasjonale domstoler å avgjøre hvorvidt den nasjonale reguleringen av spill er forenlig med traktatene. De nasjonale avgjørelsene har gått i ulik retning, og i følge PAF er dette et forhold som har ledet til rettsusikkerhet. Med det formål å skape tydelige regler omkring grenseoverskridende spill har Kommisjonen i sitt forslag til tjenestedirektiv foreslått at spørsmålet om felleskapsregulering av dette området skal vurderes innen ett år etter at direktivet har trådt i kraft. Imidlertid har Europa-parlamentet foreslått at dette skal utgå, hvilket i følge PAF innebærer at en regulering av grenseoverskridende spill også i fremtiden er avhengig av EU-domstolens såkalte "case-law", og rettsusikkerheten vil dermed bestå. PAF mener at den tekniske utviklingen – ikke minst internett – medfører at den enkelte spiller i dag langt på vei selv fritt kan velge hvilket spilleselskaps tjenester hun/han vil benytte, og den faktiske betydningen av de nasjonale spillemonopolene har dermed minket. PAF antar at denne utviklingen vil fortsette si-

den det er usannsynlig at det vil være en effektiv nasjonal eller internasjonal regulering av teknologien som muliggjør grenseoverskridende spill. PAF mener at på grunn av usikkerhet rundt de rettslige rammene for grenseoverskridende spill avholder seriøse aktører seg fra å tilby dette, hvilket har ledet til at mindre seriøse aktører får mulighet til å profittere på dette voksende markedet. Avslutningsvis uttrykker PAF at det ville være uheldig om spørsmålet om grenseoverskridende spill forblir uregulert på fellesskapsnivå. I stedet for å forsøke å stenge grensene for grenseoverskridende spill burde man heller støtte Kommisjonens forsøk på å skape felles regler. PAF mener at Nordisk Råd her kunne spille en betydelig rolle – særlig når det gjelder å fremme konkurransekraften til spillselskaper som har som formål å innsamle midler til allmennyttige formål.

PAF bemerker at Åland er utelatt fra beskrivelsen av de nordiske spillemarkedene. De har derfor vedlagt en beskrivelse av lovgivningen og organiseringen av spillemarkedet i landskapet Åland. Hovedpunkter:

- Lotterivirksomhet i landskapet Åland reguleres av egen lov, og lotterilovgivningen er blant de områder hvor Åland har lovstiftingskompetanse.
- Spill på Åland er i prinsippet regulert på omtrent samme måte som i Finland, men bare ett selskap, PAF, har virksomhet på Åland. PAF har fått i oppdrag å svare for all legal spillevirksomhet i landskapet, det eies av større humanitære foreninger, men er underlagt streng kontroll av Ålands Landskapsregjering. PAFs virksomhet omfatter i dag samtlige spilleformer som RAY, Veikkaus og Fintoto driver i Riket (Finland), samt distribusjon av spill over internett og via mobiltelefon.
- PAF har en policy for håndtering av spørsmål knyttet til spilleavhengighet, og har en aldersgrense på 18 år på samtlige spill utenom i kafe og på fartøy hvor aldersgrensen er den samme som RAY har i Riket, d.v.s. 15 år.

PAF mener også at konflikten mellom PAF og den finske stat er feilaktig fremstilt i vedlegget til medlemsforslaget. PAF fremholder at de aldri har hevdet at de har rett til å bedrive spill i det øvrige Finland, men at de selger spill på Åland samtidig som de ønsker velkommen alle som vil kjøpe spill fra dem gjennom besøk på spillesteder på Åland, ombord på fartøy hvor PAF tilbyr spill, eller via internett fra PAFs server som står på Åland. Konflikten gjaldt markedsføringen av spilltjenester i Finland som PAF stoppet etter dom i tingsretten i 2001. Derimot tillater PAF at finlendere også kan kjøpe spill av dem på samme måte som alle nordiske borgere kan gjøre hos de fleste utenlandske selskaper. PAF viser til at de i årene 2000–2001 faktisk trodde at de var en del av Finland når de innledet markedsføringen av internettspill der. Den finske loven forbyr uttrykkelig markedsføring av utenlandske spill, og PAF konstaterer at rettsprosessen har vist at de i spillesammenheng betraktes som utenlandske, men i strafferettslig forstand likevel som innenlandske.

Ålands landskapsregering støtter den delen av forslaget som omhandler forskning og utvikling av metoder for å bekjempe spilleavhengighet. Landskapsregeringen konstaterer at det internasjonale spillemarkedet ekspanderer, og ikke minst den tekniske utviklingen gjør at området er vanskelig å overskue og kontrollere. I mangel på felles regler kommer dette til å utvanne de nasjonale systemene. For å styre den europeiske utviklingen mener Landskapsregeringen at felles EU-regler om spill over landegrensene bør utformes, og at dagens situasjon hvor EU-domstolens avgjørelser er eneste rettesnor ikke er tilfredsstillende. Landskapsregeringen fremfører videre at de farene som presenteres i medlemsforslaget like gjerne kan inntreffe om de nåværende forhold tillates å fortsette.

Norge

Kultur- og kirkedepartementet meddeler at norske myndigheter støtter forslaget fra den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk råd. Departementet viser til at norsk spillepolitikk er tuftet på en forsiktighetslinje hvor det er lagt stor vekt på en sosialpolitisk forsvarlig utforming av det samlede spilletilbudet. Norge har en lang tradisjon for en streng regulering av lotteri- og pengespillområdet, blant annet gjennom redusert konkurranse blant de som tilbyr pengespill, og for-

bud mot visse typer spillvirksomhet, f.eks. kasino. Bakgrunnen for denne politikken har vært hensynet til å beskytte borgerne og faren for at et uregulert tilbud av pengespill kan lede til ukontrollert spill som påfører borgerne større økonomiske tap enn de har evne til å bære, og som dermed leder til sosiale og helsemessige problemer for den enkelte, deres familier og for samfunnet som helhet. Departementet fremholder at EF-domstolen i flere saker, på grunnlag av ovennevnte forhold, har fastslått at forbud og andre begrensninger i adgangen til å formidle pengespill ikke er i strid med EF-traktatens bestemmelser i artikkel 49 når begrensningene anses nødvendige ut fra moralske, religiøse, kulturelle eller kriminalitetspolitiske betenkeligheter som gjør seg gjeldende. Samtidig har domstolen gitt medlemsstatene en vid skjønnsmargin for å fastsette egnede reguleringer av pengespill tilpasset nasjonale ønsker og behov. Norske myndigheter mener at medlemsstatene innenfor EØS-området fortsatt bør ha anledning til å fastsette egne reguleringer på pengespillområdet, som kan variere fra reguleringer i andre land, og at området ikke bør bli gjenstand for harmonisering innenfor EØS-området. Det bør derfor arbeides for at pengespill bør fjernes fra, eller gis et varig unntak fra, EU-kommisjonens forslag til nytt tjenestedirektiv.

Norsk Lotteri og Automatbransje Forening, NOAF, deler forslagsstillernes syn om at sosiale beskyttelseshensyn krever sterke reguleringer av de nasjonale spillemarkeder, og at de nasjonale myndigheter bør ha vid adgang til dette ut fra moralske, kulturelle, religiøse eller andre faktorer som preger det enkelte nasjonale samfunn. NOAF fremfører at de i en årrekke har fremmet ulike forslag for å motvirke uheldige utviklinger i automatmarkedet, og hevder at de ansvarlige myndigheter ikke har reagert på disse forslagene, men ensidig satset på å innføre et statlig monopol. Innføringen av et statlig monopol er stoppet i rettsapparatet, og i følge NOAF innebærer dette at intet blir gjort for å møte problemene i markedet med direkte tiltak, samt hindrer gjennomføringen av tiltak for å endre oppstillingsmønstret som bransjen selv har foreslått. NOAF frykter at forslagstillerne forsøker å løse problemene med midler som vil vise seg som uhensiksmessige, og viser til at den rettslige gjennomgangen i EFTAs overvåkingsorgan og Oslo Tingrett ikke har funnet grunnlag for påstanden om at problemer i automatsektoren skyldes at lotteriverdige foreninger og organisasjoner engasjerer private entreprenører til å ta seg av driften av spillemarkedet. NOAF hevder at rettsinstansene tvert om har slått fast at markedet har blitt som det er som en konsekvens av en liberalisering som myndighetene selv iverksatte, og som de senere ikke har gjort forsøk på å regulerere. Videre mener NOAF at forslaget ikke er realiserbart av rettslige årsaker med henvisning til at nasjonale reguleringer som er motivert av et ønske om å holde utenlandske interesser borte fra spillemarkedet vil komme i konflikt med det grunnleggende forbud i EU/EØS-retten mot forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet. NOAF hevder også at utkastet til tjenestedirektiv foreløpig ikke har tatt sikte på å innføre harmonisering av rettsregler for spillesektoren, og at sektoren derfor i mange år fremover bare vil bli regulert av grunnbestemmelsene i EU/EØS-retten slik disse bestemmelser er blitt fortolket i EF-domstolens praksis. Forbudet mot forskjellsbehandling og restriksjoner som ikke kan forsvares som nødvendig, egnede eller forholdsmessige for å ivareta viktige samfunnshensyn springer ut fra disse grunnbestemmelsene som ikke kan endres uten ved en traktatendring. Statene vil derfor ikke ha større myndighet til å regulere spillesektoren selv om denne unntas fra tjenestedirektivet, og Kommisjonen og EFTAs overvåkingsorgan kan fremdeles bringe saker frem for henholdsvis EF-domstolen og EFTA-domstolen som vil avgjøre lovligheten av nasjonale reguleringer med bindende og endelig virkning. På bakgrunn av dette hevder *NOAF* at det vil være risikabelt å bygge nasjonal spillepolitikk på målsettinger og tiltak som kan være uforenlig med EU/EØS-retten, og at det er vanskelig å tenke seg at en effektivt kan kontrollere det nye, og voksende, element i markedet – Internettspillene – på annen måte enn ved internasjonale eller regionale reguleringer. Derfor vil spillpolitikk som samtidig tar sikte på å fjerne private fra markedet med tiltak som kan være i strid med EU/EØS-retten kunne få den motsatte effekt av det som forslagsstillerne ønsker ved at spillemarkedet da legges åpent for nye utenlandske aktører.

NOAF har også korrigerende kommentarer til beskrivelsen av det norske spillemarkedet som følger som bilag til medlemsforslaget:

- Det norske Lotteritilsynet kontrollerer ikke bare Norsk Tipping og Rikstoto, men også samtlige private lotterier, herunder automatmarkedet. *NOAF* støttet opprettelsen av et statlig lotteritilsyn, og gebyrene fra de private operatørene er tilsynets største finansieringskilde.
- I følge *NOAF* kan det i beskrivelsen se ut som spillemisbruket blant ungdom skyldes "et ukontrollert marked med spilleautomater". *NOAF* viser til at bransjen støttet innføringen av 18-årsgrensen som trådte i kraft i 2001, og det er innehaveren av lokalet som har ansvaret for at aldersgrensen overholdes. *NOAF* bestrider ikke at det forekommer brudd på bestemmelsene om aldersgrenser, og har foreslått tiltak for å motvirke dette. *NOAF* viser også til at Lotteritilsynet har gjennomført en rekke kontroller av automatene, og funnet langt færre brudd på oppstillingsvilkårene enn myndighetene hadde forventet.
- Det er ikke riktig at det gjelder et forbud for både de private operatørene og Norsk Tipping om å tilby automatspill mens saken om monopol behandles i rettsapparatet. De frivillige organisasjonene har fått forlenget sine oppstillingstillatelser ut året i påvente av en rettslig avgjørelse.

Norsk lotteridrift (NLD) fremholder at etter deres syn har rettsutviklingen som har funnet sted i EF-domstolen ledet til at rettstillingen når det gjelder pengespillmarkedet i betydelig grad har blitt normalisert, slik at dette i dag må anses for å være regulert av EU/EØS-retten på samme måte som andre markeder. Dette innebærer at restriksjoner på pengespilltjenester må underlegges en alminnelig vurdering av om de er ikke-diskriminerende begrunnet i lovlig hensyn, og dessuten egnet, nødvendige og proporsjonale – slik som restriksjoner innenfor andre sektorer. Å inkludere pengespilltjenester i EUs tjenestedirektiv vil etter NLDs mening for så vidt være en naturlig videreføring av den rettsutvikling som allerede har funnet sted. NLD fremholder derfor at betydningen av å unnta pengespilltjenester fra tjenestedirektivet er usikker. De begrensninger som allerede i dag gjelder for statenes adgang til å innføre restriksjoner på pengespilltjenester følger direkte av EØS-avtalen slik denne er fortolket av EF-domstolen. Først og fremst er det av betydning at EØS-avtalen hindrer staten i å innføre monopol fordi dette ikke kan begrunnes på en slik måte som EU/EØS-retten krever. Etter NLDs mening forutsetter ikke løsningen av dette spørsmålet at pengespilltjenestene omfattes av tjenestedirektivet, men beror uansett på overordnet EØS-rett.

Når det gjelder den delen av forslaget som omhandler styrking av felles nordisk forskning på spilleavhengighet gir NLD sin uforbeholdne støtte til dette. NLD fremholder at en virkningsfull og effektiv regulering av pengespill generelt, og automater spesielt fordrer et solid forskningsbasert grunnlag.

NLD har noen korrigerende kommentarer til medlemsforslagets fremstilling av situasjonen i Norge. Særlig gjelder dette fremstillingen av automatmarkedet som etter NLDs mening er nokså ubalansert.

- NLD mener at det ikke er de private operatørene av gevinstautomater som er årsaken til økt omsetning på pengespill i Norge, manglende kontroll i automatmarkedet og betydelig vekst i spilleproblemer. NLD fremholder at hovedårsaken til denne utviklingen ligger i en ny og mer liberal forskrift som ble innført høsten 2000. Et uttalt mål med den nye forskriften var å sikre større inntjening til veldedige formål ettersom den forrige forskriften hadde medført at inntektene til disse formålene ble mindre enn ønsket ut fra politiske hensyn. Automatene som ble utplassert på markedet i tråd med den nye forskriften har vist seg å ha stor spilleappell – formodentlig større en forutsett. Etter NLDs mening er årsaken til den betydelige omsetningsveksten myndighetenes regulering og et politisk ønske om å øke inntektene til veldedige formål, og påpeker videre at forskriften fra 2000 ikke ble endret, eller foreslått endret før Kultur- og kirkedepartementet høsten 2002 lanserte forslaget om monopol for Norsk Tipping på drift av automater.
- NLD mener at norske myndigheter for ensidig har koblet sosiale problemer som følge av pengespill til private operatørers drift av gevinstautomater. NLD deler myndighetenes be-

kymring vedrørende sosiale problemer som følge av pengespill, har stilt seg bak myndighetenes forslag til innføring av restriksjoner i automatmarkedet, har også fremmet egne forslag til tiltak for å begrense problemer med spill på automater, samt gjennomført egne tiltak. NLD mener derfor at det er ingen grunn til å frykte at automatmarkedet ikke kan reguleres på en effektiv måte med private aktører.

- NLD mener at beskrivelse av private operatørers lobbyvirksomhet er misvisende. De fremholder at en rekke veldedige formål som til nå har fått midler fra automatdrift vil miste sine inntekter helt eller delvis som følge av automatmonopolet, og i følge NLD er store deler av frivillighets-Norge bekymret for de økonomiske konsekvensene av monopolet.
- Det er etter NLDs oppfatning misvisende å omtale de rettslige prosesser som pågår i Norge og overfor EFTA Surveillance Authority (ESA) for lobbyvirksomhet. De private operatørene som blir truet med nedleggelse har kun benyttet seg av retten til å få prøvd rettslig lovligheten av det foreslåtte monopolet. De private operatørene har til nå vunnet frem fullt ut både i ESA og i norske domstoler, noe som etter NLDs mening viser at grunnlaget for prosessene har vært vel fundert.
- Det er ikke riktig at de private operatørene er underlagt forbud mot drift i påvente av en rettslig avklaring av monopolets lovmessighet. Tidligere tillatelser er forlenget ut 2005, men det er korrekt at Norsk Tipping for tiden ikke har utplassert noen automater. NLD gjør også oppmerksom på at det pr. i dag er utplassert ca. 15 000 automater i markedet, og ikke ca. 19 000 som antatt i bilaget til medlemsforslaget.

Sverige

A-lotterierna deler forlagsstillernes syn om at spill og lotterier har en særstilling i forhold til andre produkter, og at det derfor er viktig å bedrive en ansvarsfull og sammenhengende spillepolitikk. A-lotterierna ser spesielt alvorlig på spilleavhengighet og de problemer dette skaper for individer og samfunn, og påpeker at Riksdagen, Lotteriinspektionen og Folkhälsoinstitutet sammen med spillemarkedets aktører må drive et aktivt og langsiktig arbeid for å skape et fungerende marked med ansvarlig markedsføring og produktutvikling. A-lotterierna fremholder at når det gjelder nødvendige tiltak for å oppnå et fungerende spillemarked har de en radikalt annen oppfatning enn forslagsstillerne, og kaller videre dagens regulerte markeder for en papirtiger. De viser til en sterk økning av spill på internett og spill tilrettelagt i utlandet. De viser til at selskaper utenfor EU tilbyr spill på internett som er helt tilpasset svenske forhold. Disse selskapene agerer etter A-lotteriernas syn helt uten ansvar for spilleavhengighet og er utenfor svensk lovgivning og beskatning. Ingen offentlig myndighet har foreslått noen begrensninger i disse selskapenes mulighet til å agere på det svenske markedet.

A-lotterierna mener også at reklameforbudet er helt virkningsløst, og viser i den forbindelse til at Socialdemokratenes eget tidsskrift, AiP, og Riksdagens tidsskrift, Riksdag og Departement, tar inn annonser for utenlandske lotterivirksomheter og bidrar til deres vekst. I tillegg bidrar reklameforbudet til at de utenlandske selskapene får gratis PR, at de tvinges til å lage mer og bedre reklame, at dette er ensidig til fordel for svenskinnrettede medier med base utenlands, samt at det er urimelig å forby markedsføringen samtidig som man ikke regulerer selve spillingen. Etter A-lotteriernas syn fokuseres det i Sverige på å begrense, vanskeliggjøre og minimere de svenske spilleselskapenes mulighet til å konkurrere og bidra til allmennyttige formål, og viser til at det er ingen vekst i det svenske lotterimarkedet samtidig som de utenlandske selskapene rapporterer om kraftig omsetningsøkning. Foreningslivets muligheter til å skape nye inntekter med spill og lotterier er kraftig beskåret på grunn av den rådende konkurransesituasjonen. *A*-lotterierna mener at et unntak fra EUs tjenestedirektiv for spillspørsmål er en midlertidig løsning som ikke påvirker det grunnleggende problemet med grenseoverskridende spill. Et unntak vil bare forsterke konkurransekraften hos utenlandske selskaper når det gjelder spill på internett, og eliminerer samtidig de lovlige selskapenes muligheter for å konkurrere på spillemarkedet.

I følge A-lotterierna har Sverige og de andre nordiske landene bare ett handlingsalternativ:

- Å gi svenske spill- og lotteriaktører lovlig rett til å konkurrere. Dette må skje nå før de utenlandske aktørene har tatt en altfor stor del av markedet. Svenske aktører må selv kunne bestemme gevinstplaner og -andeler, og søke om å få bedrive alle former for spill og veddemål.
- Lovgivningen må gjelde samtlige aktører hva gjelder pris, markedsføring og gevinstutbetaling. Lotteriinspektionens oppdrag bør forsterkes til å overvåke samtlige aktører på markedet.
- Spillvirksomhet bør beskattes av nettooverskuddet slik det gjøres i den britiske modellen. Beskatningen bør finansiere allmennyttig virksomhet, og allmennyttige ideelle foreninger som driver spill unntas fra beskatning.

A-lotterierna foreslår avslutningsvis at Nordisk Ministerråd bør arbeide for en omregulering av de nordiske spillmarkedene i tråd med ovennevnte kommentarer.

ATG (AB Trav och Galopp) støtter forslaget om at de nasjonale reguleringene for spille- og lotterimarkedet opprettholdes, og mener at det er av avgjørende betydning for hestesporten at de midler som genereres via spill på hester i størst mulig grad kommer hestesporten til gode. Videre støtter ATG også forslaget om at spille- og lotterispørsmålene unntas fra EUs tjenestedirektiv, og at forskning om spill styrkes. ATG opplyser også at de er et aksjeselskap, og ikke en stiftelse slik det beskrives i bilaget til medlemsforslaget.

Folkspel fremfører at de sammen med andre aktører på det svenske spill- og lotterimarkedet i ulike sammenhenger har gått inn for å verne om den svenske spillmodellen, og at reguleringen av spill bør håndteres på nasjonalt nivå. Folkspel har derfor ingen innvendinger verken mot den svenske regjeringens syn på et regulert spillmarked, eller de forslag som presenteres i medlemsforslaget. Folkspel har derimot vanskelig for å se hvordan man skal kunne få i stand en forandring i den retning rådet ønsker når det gjelder spill over internett. Erfaringene fra utviklingen på internett peker entydig på at det er vanskelig gjennom lovgivning å stoppe eller begrense aktiviteter på internett. Folkspel mener at om den svenske spillemodellen skal kunne leve videre må det etableres et regelsystem som gjør det mulig for samtlige svenske aktører som vil drive spill- og lotterier på internett å konkurrere på samme vilkår som de utenlandske spilleselskapene. Selskap som handler mot disse reglene skal fratas sin tillatelse til å drive spillvirksomhet. Folkspel foreslår også at spillvirksomhet kan beskattes da en slik beskatning kan være en del av finansieringen av allmennyttig virksomhet. Spill og lotterier som drives av staten eller folkebevegelser skal unntas fra denne beskatningen.

Lotteriinspektionen opplyser at de ikke har synspunkter på forslaget da politisk stillingtaken til pågående forhandlinger i EU ikke er en del av Lotterinspektionens ansvarsområde.

Statens Folkhälsoinstitut mener at det faller utenfor deres ansvarsområde å uttale seg om et pågående forhandlingsarbeid i EU, og kan derfor ikke uttale seg om den delen av forslaget som omhandler muligheten for på nasjonalt plan å regulere spillemarkedet, samt at spill- og lotterispørsmål unntas fra EUs tjenestedirektiv. Statens Folkhälsoinstitut peker likevel på at de viktigste faktorene når det gjelder spilleproblemenes omfang er spill- og lotterimarkedets utforming, hvilke spilletilbud som finnes og hvor tilgjengelige det er, og at disse spørsmålene bør overveies i når det tas stilling til EUs tjenestedirektiv.

Når det gjelder den delen av forslaget som omhandler forskning om spill og spillets negative sider viser Statens Folkhälsoinstitut til at de i samarbeid med blant annet NAD, Nordiska nämndens för alkohol- och drogforskning, har tatt initiativ til et nordisk samarbeid om forskning om spilleproblemer. I følge Statens Folkhälsoinstitut er det en stor interesse for å utvikle samarbeid på området, men at det fremdeles savnes sterke forskningsmiljøer som arbeider med disse spørsmålene i de nordiske landene. Av særlig betydning for å stimulere slike forskningsmiljøer er at det finnes muligheter til langsiktig finansiering av forskningsprosjekter og forskningssamarbeid på området. Statens Folkhälsoinstitut fremhever at en forutsetning for et utvidet nordisk samarbeid på området er at det også nasjonalt finnes interesse for en langsiktig satsing på denne type forskning.

Svenska Spel påpeker at deres oppgave ikke omfatter å ta stilling til spillepolitiske spørsmål. Samtidig konstaterer selskapet at det svenske spillmarkedet nå preges av en tiltagende konkurranse fra utenlandske aktører, og at det er stor usikkerhet rundt hvilke regler som skal gjelde i

fremtiden. Med utgangspunkt i denne situasjonen har selskapet synspunkter på tilstanden i markedet og hvilke tiltak som behøves for å den svenske spillelovgivningen skal få den tiltenkte effekten. Svenska Spel viser til at et at de viktigste utgangspunktene for et regulert spillemarked i Sverige er at sosiale beskyttelseshensyn, forbrukerinteresser og risikoen for bedragerier skal vurderes ved utformingen av nye spilleformer. Et annet utgangspunkt er at overskudd skal være forbeholdt staten, foreningslivet og hestesporten. Etter Svenska Spels mening svekkes og trues den svenske spillelovgivningen i akselererende grad av den virksomhet som store internasjonale aktører driver via internett. Reguleringenes hensikt uthules gjennom at disse aktørene ikke omfattes av de regler og restriksjoner som gjelder for svenske aktører. Svenska Spel mener derfor at statsmakten bør iverksette kraftfulle tiltak til forsvar for denne modellen. En hovedoppgave burde være å få i stand en regulering på spilleområdet som omfatter samtlige aktører på det svenske markedet. Et annet viktig tiltak vil være at samfunnet formår å utøve en effektiv kontroll og tilsyn av regelverket. Innen det finnes en effektiv regulering av spilleområdet mener Svenska Spel at de legale aktørenes konkurransekraft må styrkes gjennom f.eks. økt tilbakebetalingsandel til vinnerne, nye spilleformer m.m. Svenska Spel mener at den alvorlige situasjonen på det svenske spillmarkedet også rommer spørsmålet om konsekvensene av overdreven spilling. Svenska Spel ser svært alvorlig på disse spørsmålene, og ønsker å skille seg fra andre spilleselskap på det svenske markedet ved å være verdensledende inne spilleansvar. En annen viktig ambisjon for selskapet er å sette spørsmålstegn ved dårlig underbygget forskning og stimulerer til forskning av høy kvalitet gjennom et velfungerende samarbeid med Statens Folkhälsoinstitut, Lotteriinspektionen, Spelberoendes Riksförbund m.fl.

4. Kultur- og utdanningsutvalgets synspunkter

Kultur- og utdanningsutvalget noterer at medlemsforslaget har fått en bred tilslutning i høringssvarene fra de nordiske regjeringene. Det er altså i stor grad nordisk samsyn i behovet for å beholde de nasjonale reguleringer av spille- og lotterimarkedene for å minimere de sosiale skadevirkningene som spill kan medføre. Det er derfor også stor grad av enighet om at EUs tjeneste-/servicedirektiv ikke vil være egnet til å ivareta disse hensynene. Særlig opprinnelseslandsprinsippet er i direkte motstrid til å kunne regulere dette markedet på grunnlag av nasjonale særtrekk.

Utvalget merker seg også at det er en stigende uro over økningen i grenseoverskridende spill via internett, og at man i dag mangler hensiktsmessige virkemidler for å regulere dette. Denne utviklingen vil på sikt kunne true den nordiske modellen hvor de sosiale hensyn veier tungt, og fortjenesten fordeles til allmennyttige formål.

Videre konstaterer utvalget at selv om det foregår forskning på de negative sidene ved spill og metoder for å bekjempe spilleavhengighet, er det et behov for å styrke og samordne denne innsatsen. En styrking av dette forskningsområdet vil også gi et bedre kunnskapsgrunnlag for beslutninger om den videre utviklingen av reguleringer av spill- og lotterimarkedene.

Utvalget vil derfor med dette forslaget oppfordre de nordiske regjeringene til å intensivere sitt samarbeid for fortsatt å kunne opprettholde nasjonale reguleringer av spill- og lotterimarkedene.

5. Konklusjon

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

1) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för ett bibehållande av att nationellt kunna reglera den nationella spel- och lotterimarknaden

2) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för att spel- och lotterifrågorna undantas från EU:s tjänstedirektiv

3) *att* stärka en gemensam forskning kring spelandet och om spelandets negativa sidor med särskild inriktning på utveckling av metoder för att bekämpa spelberoendet

4) *att* redovisning av förslaget sker senast vid Nordiska rådets session 2006

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Medlemsförslag

om de nordiska spel- och lotterimarknaderna

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Det finns många likheter vad gäller den legala spel- och lotterimarknaden i de fem nordiska länderna. De är ledande i teknisk och kreativ utveckling, de har samsyn i försvaret av en reglerad spelmarknad och de bedriver en ansvarsfull spelutveckling. Trots att det i de stora dragen finns en stor samsyn mellan de nordiska länderna så finns det också olikheter vad gäller t.ex. folkrörelsernas roll, överskottsmodeller och tillåtna spelvarianter.

Av bilagd beskrivning framstår det med full tydlighet att de nordiska länderna har en stark samsyn när det gäller de nationella spel- och lotterimarknaderna. Samtliga länder är starka förespråkare av en nationellt reglerad marknad som bygger på tillståndsgivning, stark kontroll och minimering av spelandets negativa sidor. Och det bärande motivet för detta är den sociala skyddshänsynen.

Samtidigt utmanas de nationella spel- och lotterimarknaderna av internationella bolag som bedriver en kampanj för att få legala möjligheter att bedriva sin verksamhet i de nordiska länderna. I dagsläget bedriver man sin verksamhet på internet vilket bara det åsamkar en betydande *skada* för de legala nationella aktörerna. I Finland har man infört en 18-årsgräns för internetspel.

De pågående diskussionerna om EU:s tjänstedirektiv kan få mycket negativa nationella konsekvenser inom spel- och lotterimarknaden, inte minst inom områden som ökad kriminalitet, nationell tillsyn och storleken på överskotten som går till allmännyttiga ändamål.

Av detta skäl bör spelfrågorna undantas från direktivet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Den socialdemokratiska gruppen att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att inom ramen för EU gemensamt arbeta för ett bibehållande av att nationellt kunna reglera den nationella spel- och lotterimarknaden

att inom ramen för EU gemensamt arbeta för att spel- och lotterifrågorna undantas från EU:s tjänstedirektiv

att stärka en gemensam forskning kring spelandet och om spelandets negativa sidor med särskild inriktning på metoder som används för att bekämpa spelberoendet

att redovisning av förslaget sker senast vid Nordiska rådets session 2005

Köpenhamn den 26 januari 2005

Arja Alho (sd)
Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Berndt Sköldestig (s)
Ole Stavad (S)
Lars Wegendal (s)

Bilaga till medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna

En kort beskrivning, dock ej fullständig, av de olika ländernas spelhistorik, syn på spel idag och arbete med spelets negativa sidor visar på denna samsyn inom sektorn:

Danmark

Lagligt spel i Danmark dateras till början av 1700-talet då Det Danske Klasselotteri etablerades. Under början av 1900-talet såldes dessa lotter ofta olagligt i Sverige, något som bidrog till inrättandet av det svenska Penninglotteriet 1939. Penninglotten finns fortfarande kvar men har bara drygt 3 % av en spelmarknad som 2003 omsatte 18,3 miljarder DKK.

Störst på marknaden är koncernen Dansk Tipstjeneste med halva totalomsättningen. Den bildades 1948 med svenska Tipstjänst som förebild och med dansk fotboll som förmånstagare. Senare har även andra idrotter och kulturella ändamål tillkommit. I styrelsen sitter representanter för dessa.

Under åren har verksamheten gradvis expanderat med nummerspel som Lotto, Joker, Keno, skraplotter och TV-spel samt vadslagning. För några år sedan fick Dansk Tipstjeneste överta den danska hästsporten. DanToto är numera ett dotterbolag i koncernen. Det är också Dansk Automatspil A/S sedan staten bestämde att omreglera spelautomatbranschen. Tillstånd att bedriva denna speltyp har dock också getts till andra ideella organisationer. Denna speltyp växer snabbast i absoluta tal. Den stod 2003 för mer än 53 % av bruttoomsättningen.

Den danska spelmarknaden har under senare år varit mycket utsatt för attacker från utländska internetaktörer. De har flitigt annonserat i danska medier, infört platsannonser i danska avisor och velat sponsra olika aktiviteter. De har haft ett visst stöd för detta i media, men inte hos politiker. Den danska speltillsynsmyndigheten, som lyder under Told og Skat, har flera gånger visat sin vilja att försvara den gällande spellagstiftningen som inte tillåter utländska spelbolag att sälja eller främja sina produkter. Detta kraftfulla försvar av ”spelmonopolet” ledde dock till en anmärkning från EU. Danmark ombads förklara sin ståndpunkt på ett för Romfördraget acceptabelt sätt. Om den inte anses acceptabel måste Danmark ge upp dagens reglering.

Ett sätt att möta konkurrensen utifrån har varit att höja återbetalningen till vinnarna på vadslagningsspelet Oddset till en nivå i paritet med de utländska vadhållningsfirmorna (från 80 till 88 %) – en åtgärd som lyckats över förväntan.

I Danmark var man ganska tidigt ute med att erbjuda särskild behandling för dem som lider av ludomani, d.v.s. spelberoende. På Ringgarden utanför Odense erbjuds spelberoende tvåveckorsbehandlingar med ersättning från respektive kommun. Debatten om ludomani tog fart i och med att spelautomater började bli mer vanliga. Dansk Tipstjeneste ägnar nu stor uppmärksamhet åt problemet och gav ut en särskild broschyr om spelansvar under hösten 2004. För några veckor sedan fick Dansk Tipstjeneste en ny licens. I den står uttryckligen att marknadsföringen inte får vara alltför omfattande och att spelutvecklingen på Dansk Tipstjeneste skall ske med stort ansvar. Samtidigt är det viktigt att möta den utländska konkurrensen.

Överskottet av spelverksamheten fördelas till kultur (idrott), undervisning, miljö och hästsektorn.

Idrotten och andra ideella organisationer har en viss inkomst från bingo och mindre lotterier.

I Danmark finns även sex privata kasinon. De går med måttlig vinst och har inte föranlett några samhälleliga eller politiska diskussioner.

Finland

Spel är en relativt ny företeelse i Finland. Den statligt kontrollerade stiftelsen Penningautomatföreningen (RAY) bildades 1938. Dess ca 18 000 spelautomater genererar pengar till en stor mängd föreningar och organisationer. Man har också landets enda kasino i Helsingfors.

1940 bildades det statliga tipsbolaget Veikkaus och erbjöd till att börja med endast tipsspel. År 1973 fick man även som första nordiska land ta hand om Lotto och sedan även andra nummerspel. I och med att man gick över till onlineteknik omkring 1990 fick man även organisera

det spel på hästar som inte sker på travbanorna. Tidigt började man även med skraplotter och TV-spel. Men det är i utvecklingen av egna varianter av Oddset, och inte minst av interaktivt spel, som man visat sin styrka. Veikkaus införde Onnet i december 1996 och var då tvåa i världen efter Island. Idag står Internet för ca 10% av omsättningen.

För att möta konkurrensen från utländska bolag – som dock inte varit lika tuff som i övriga Norden – höjde man förra året andelen till vinnarna på Oddset till 88%. Det är också på Oddset som man haft sin starkaste utveckling under 2004 vid sidan om det nya spelet Keno. Detta gjorde att omsättningen steg med ca 6% under föregående år. RAY har i stort sett stått stilla liksom det tredje statligt reglerade bolaget Fintoto. Det senares överskott går till hästsporten, medan Veikkaus lämnar sin vinst till kultur, idrott och ungdomsarbete i nu nämnd ordning.

RAY och den reglerade marknaden kom i fokus genom det s.k. Läärä-fallet. Finland vann det fallet i EG-domstolen, och det ledde till att man började uppmärksamma åldersgränser och spelansvar, något som tidigare inte diskuterats så mycket diskuterat i Finland. Enbart kasinon, spelautomater och internetspel har en gräns på 18 år. En nyligen publicerad undersökning vill hävda att andelen spelberoende skulle vara högre i Finland än i övriga Norden, men metoderna i denna undersökning har starkt ifrågasatts. Veikkaus har dock inrättat en etisk grupp där spelansvarsfrågan utgör en viktig del.

Utländska internetbolag har inte lyckats etablera sig vare sig juridiskt eller mediemässigt. Den finska regeringen har en mycket klar och konsekvent hållning till den reglerade spelmarknaden. Den största konflikten gäller PAF, det åländska spelföretaget, som har rätt att driva spel på Åland och på färjelinjer. PAF hävdar nämligen sin rätt att driva interaktivt spel även i övriga Finland, vilket bestrids av den finska regeringen. Avgörande väntas i Högsta domstolen under våren.

Island

Lotterier är Islands äldsta spelform i modern tid. Den viktigaste aktören är Happdraetti Haskola Island, d.v.s. Universitetslotteriet, som inrättades för att skaffa pengar till universitetsbyggnader. Så småningom fick man även som första spelbolag i Europa rätt att installera den moderna varianten av spelautomater, s.k. "*video lottery terminals*" eller värdeautomatspel. De blev snabbt den dominerande spelformen. Även Röda Korset satte upp ett antal värdeautomater. Sammanlagt finns ca 80 stycken i landet. På lotterisidan finns två mindre bolag varav det ena inrättats för att ge pengar till fattiga sjömansänkor.

Till för några år sedan konkurrerade Islensk Getspa och Islenskar Getraunir med varandra om att få in pengar till idrott och handikappade. Nu arbetar man ihop under samma tak. Getraunir har det traditionella tipset – som man bedriver i samarbete med Svenska Spel sedan början av 1990-talet – och några varianter av Oddset. Det stora intresset för teknisk utveckling och de särpräglade geografiska förhållandena ledde till att online infördes mycket tidigt i Island.

Detsamma gäller spel på internet, där man faktiskt var först i världen. Inget statligt reglerat spelbolag har så stor andel interaktivt spel som Getraunir. Getspa har turspel som Lotto, Keno och skraplotter och ingår naturligtvis i det nordiska samarbetet om Viking Lotto. Landet är för litet för att locka de utländska internetbolagen.

I Island medger man att det finns problem med ungdomar som spelar bort mycket pengar på automater. Forskning och behandling bedrivs på universitetssjukhuset i Reykjavík, men ingen omfattande debatt förs.

Norge

I Norge spelas det dubbelt så mycket per invånare som i något annat nordiskt land – mer än NOK 8 000 brutto. Det innebär dock inte att skillnaden är så stor om man ser till nettospelandet, d.v.s. vad spelarna förlorar, eftersom den dramatiska ökningen på senare tid kommit från de ca. 19 000 privata spelautomaterna.

I Norge hade man ursprungligen, liksom i Sverige, ett penninglotteri med huvudkontor i Bodö. Det blev allt mindre och mindre och för ca 10 år sedan inkorporerades det i Norsk Tip-

ping. Liksom Dansk Tipstjeneste startades Norsk Tipping 1948 för att gynna i första hand norsk fotboll. Med den har man sedan dess haft ett intensivt samarbete liksom med övrig idrott, som numera får hälften av Norsk Tippings överskott. Den andra hälften från det statliga bolaget går till Kulturdepartementet som Norsk Tipping rapporterar till.

Sedan några år tillbaka kontrolleras verksamheten av Lotteritilsynet, som finns i orten Førde. Man bevakar inte bara Norsk Tipping utan även Rikstoto. Det senare är ett bolag som ökat sin omsättning rejält på senare år. Det påminner om ATG och samarbetar också i viss utsträckning med det svenska hästspelsbolaget. Dessutom finns bingohallar till förmån för idrotten.

Spelautomater antas ha omsatt NOK 22 miljarder 2003, d.v.s. 58% av hela marknaden på 38 miljarder. Visserligen gick en viss procentsats till Röda Korset och många andra välgörenhetsorganisationer, men en mycket stor summa hamnade i privata inhemska och utländska fickor. Den störste arrangören var Norsk Lotteridrift, som kontrollerades av ett schweiziskt bankkonsortium. Problemen med kontrollen blev allt större. Det var uppenbart att det fanns ett växande spelmissbruk bland ungdomar, mest beroende på den okontrollerade marknaden med spelautomater. Så den norska regeringen ingrep och bestämde att Norsk Tipping skulle ta över och få monopol på spelautomater. Villkoret var att man minskade antalet apparater och bedrev spelet under kontrollerade och ansvarsfulla former. Den privata sektorn har utövat stark lobbying mot detta beslut som skulle träda i kraft från nyåret. Dels genom att försöka intala de hittillsvarande förmånstagarna att de inte skulle få lika mycket pengar i framtiden (trots statliga garantier om motsatsen). Dels genom att hävda att det norska monopolbeslutet strider mot EFTA- och EU-avtal. Både ESA och Oslo byrett har gett det privata näringslivet rätt. Men den norska staten vill inte ge med sig. Man avvaktar nu ytterligare besked och beslut om cirka ett halvår. Under den tiden gäller förbudet för de privata aktörerna att tillhandahålla automatspel, men Norsk Tipping gör det inte heller.

Stridigheterna om automatspelen, liksom tuffa attacker från utländska vadhållningsfirmor mot Norsk Tippings sportspel, har lett till att Norsk Tippings omsättning minskat med ett par procent 2004. Att man höjt återbetalningen på Oddset på samma sätt som i Danmark och Finland tycks inte ha hjälpt nämnvärt. Norsk Tipping möter nu också konkurrens på skraplottsidan i och med att Rikstoto, kioskkedjan Narvesen och ett annat detaljhandelsföretag gått samman för att erbjuda egna produkter. Däremot är Lotto och det samnordiska (samt Estland) Viking Lotto framgångsrikt. Norsk Tipping är det bolag som säljer mest Lotto per invånare i hela världen.

Det verkar som om merparten av medierna har tagit ställning mot Norsk Tipping och norska staten. De förordar en öppnare marknad medan allmänheten och politikerna fortfarande stöder en reglerad marknad av dagens modell. Efter spelautomatexplosionen och offentliggörandet av några rapporter om "spillegalenskap" framför allt bland ungdomar har spelansvarsdebatten tagit ordentlig fart i Norge. Nu gäller till exempel 18-årsgräns för spelautomater, Oddset och internet. Förut fanns inga åldersgränser. Norsk Tipping har formulerat en egen ansvarspolitik och driver även frågan hårt internationellt genom World Lottery Association.

I Norge är kasinon förbjudna.

Sverige

Bruttoomsättningen ökar varje år i Sverige och kommer att överstiga 40 miljarder 2004. Men ändå ligger nettospelandet mer eller mindre på en konstant nivå på 1,3% sedan 30 år tillbaka. Det beror på att svenskar i allt större utsträckning väljer spel med hög återbetalning till vinnarna.

Spel om pengar har funnits med kortare eller längre avbrott sedan 1770-talet. Avbrotten har berott på förbud av politiska eller moraliska skäl. Först 1939 kom det statliga Penninglotteriet igång – först enbart med lotterier. På 1980-talet kom skraplotter och på 1990-talet onlinespel som Keno och Spader. 1934 fick det privata, men hårt kontrollerade Tipstjänst, starta för att stävja illegalt spel och konkurrerande tips från utlandet. Marknadsföringen skulle vara strängt ransonerad, något som ändrades först i slutet av 1970-talet. Då kom Lotto som sedan följdes av Joker och flera olika sportspel. Viktigast var Oddset 1986, världens första vadhållningsspel online. Före sammanslagningen med Penninglotteriet till Svenska Spel 1996 hade Tipstjänst också

fått uppdraget att ta hand om värdeautomatspelen till förmån för ungdomsaktiviteter inom idrott och andra folkrörelser. I övrigt skall överskottet gå till svenska staten. Så har det varit sedan 1943 då Tipstjänst förstatligades. Svenska Spel har även fått uppdraget att arrangera spel på hundkapplöpningar och ansvara för de kasinon som Riksdagen tog beslut om 1999. Spel på internet lanserades våren 1999. Idag har Svenska Spel det bredaste utbudet av interaktivt spel bland alla bolag i världen.

Den starkaste konkurrenten till det statliga Svenska Spel är stiftelsen ATG (AB Trav och Galopp). Den startade 1975 till förmån för hästsporten. Med bland annat höga jackpotter, lanseringen av snabbspelet Harry Boy och Interbet, d.v.s. spel på hästar på Internet har ATG utvecklats mycket framgångsrikt. En annan stark konkurrent på nummerspelsidan sedan 1992 har varit folkrörelsernas TV-sända spel Bingolotto. Även Bingolotto har tidvis erbjudit mycket höga jackpotter och bidragit till den intensifierade marknadsföringen i spelbranschen. Efter sin mest lysande glansperiod har det mer eller mindre halverats. Bara det senaste året var tappet mer än 25%. Folkrörelserna får även intäkter från bingohallar och olika såväl rikstäckande som regionala lotterier och skraplotter. Där råder fri konkurrens mellan de aktörer som fått tillstånd enligt spellagstiftningen.

Den svenska spelmarknaden har varit lika hårt ansatt av utländska vadhållningsbolag som den danska och norska. Media har i allmänhet understött dessa och velat se en avreglerad eller friare spelmarknad. Detta har politiker i allmänhet och myndigheter i synnerhet ställt sig avvisande till. Efter det senaste utslaget i ett spelmål i Regeringsrätten har de utländska aktörerna något dämpat sin aktivitet men har inte gett upp.

Debatten om spelberoende är visserligen inte ny i Sverige. Sådan har förekommit vid ett flertal tillfällen både vid 1800-talets början och i mitten av 1900-talet. Men den startade tidigare och blev intensivare i Sverige än i övriga Norden. Delvis beror det på att Sverige tidigt kom med nya spelformer som Oddset, spelautomater, internet och kasinon. Delvis är orsaken att en av världens mest omfattande studier av spelberoende var svensk. Den genomfördes och presenterades i slutet av 1990-talet av professor Sten Rönnberg.

Problemet med spelberoende hade dock uppmärksammats av de statliga spelbolagen redan i början av 1990-talet. Frågan har naturligtvis blivit allt viktigare för Svenska Spel de senaste åren och lett till många åtgärder. Den har även diskuterats på den årliga Spelakademin för hela spelbranschen sedan dess tillkomst 1992. Den har hållits aktuell genom samarbetet med Folkhälsoinstitutet och den övriga spelmarknaden i OSS. Svenska Spel tog också initiativet till det s.k. Spelrådet. Dess främsta uppgift hittills har varit att formulera och få gehör för gemensamma marknadsföringsregler för en ansvarsfull spelpolitik.

2004 förbjöd regeringsrätten utländska spelaktörer att göra reklam för sina tjänster och produkter. Därefter beslutade Svenska Spel att begränsa sin egen marknadsföring till den nivå den hade för ett par år sedan.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Medlemsforslag om kraftsituasjonen i Norden

(Medlemsforslag, se s. 296)

1. Miljø- og Naturresurseudvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* foretage en gennemgang af forskellige eksisterende prognoser for det fremtidige el-forbrug i de nordiske lande og foretage en vurdering af, hvorvidt disse giver et realistisk billede af forventningerne

2) *at* foretage en gennemgang af eksisterende planer for forøgelse af el-produktionen i Norden og for forbedringer af transmissionskapaciteten i og mellem de nordiske lande

2. Baggrund

I januar 2005 stillede Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd et medlemsforslag om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø).

Kort resumé af medlemsforslaget

Medlemsforslaget anmoder om, at Nordisk Ministerråd skal foretage en gennemgang af prognoser for det fremtidige energiforbrug og sammenholde dette med planer for produktions- og transmissionskapaciteten i Norden.

Baggrunden er, at det i en rapport fra SINTEF bliver lagt frem, at det forventede fremtidige kraftforbrug overstiger de planlagte kapacitetsforøgelser og energieffektiviseringer. Herved kan Norden blive afhængig af at importere kraft udefra, hvilket forslagsstillerne finder utilfredsstillende.

Medlemsforslagets fulde ordlyd fremgår af bilag til nærværende betænkning.

Behandling af medlemsforslaget

Medlemsforslaget er blevet behandlet i Miljø- og Naturresurseudvalget på møder den 28. april 2005 i Pärnu, Estland og den 29. juni 2005 i Bodø, Norge.

Det er overfor udvalget oplyst, at Nordisk Ministerråds El-gruppe i 2004 har bedt EBL-kompetance og SINTEF Energiforskning om sammen at gennemføre en analyse af sårbarheden af det nordiske el-forsyningssystem.

Analysens hovedkonklusioner er

- Strømudfald: Udfald i større områder, som det oplevedes i Østdanmark-Sydsverige i 2003 er kun sandsynlige ca. hvert 30. år.
- Energimangel: Sandsynligheden for, at situationen med høje el-priser, som den oplevedes i 2002-2003, gentager sig, er beregnet til én gang hvert 10. år. I fremtiden kan mangelsituationer dog forudsiges til, statistisk set, at ville forekomme én gang hvert 6. år.
- Effektmangel (overbelastning eller udfald): I dagens situation er der meget lav sandsynlighed for, at der opstår effektmangel. Risikoen for effektmangel øger frem mod 2010.

Det er desuden oplyst overfor udvalget, at de nordiske landes regeringer finder, at et effektivt virkemiddel til at reducere risikoen for strømudfald vil være tiltag rettet mod forbedring af rammevilkårene for udvikling af transmissionsnettet. Det er også regeringernes opfattelse, at høje priser ikke i sig selv er et tilstrækkeligt grundlag for at gribe ind i markedet, idet det bør overlades til markedet at vurdere investeringer i ny produktionskapacitet. Desuden finder regeringerne, at forbrugerfleksibiliteten bør øges (det vil eksempelvis sige, at forbrugerne efterspørger el på forskellige tidspunkter af døgnet etc.).

3. Miljø- og Naturresurseudvalget synspunkter

Udvalget finder, med udgangspunkt i SINTEF/EBL-kompetencerapporten og de vurderinger de nordiske landes regeringer har tilkendegivet, at medlemsforslaget er velbegrundet og yderst relevant. Spørgsmålet om at sikre forbrugernes fremtidige forsyningssikkerhed med el til rimelige priser ligger således udvalget meget på sinde. Der henvises desuden til Nordisk Råds fremstilling 4/2004 angående nordisk el-transmissionsnet.

I forhold til medlemsforslaget har udvalget ønsket i første omgang at begrænse fremstillingen til ministerrådet til at omfatte en opgørelse og vurdering af prognoser for udbud, efterspørgsel og transmissionskapacitet. På baggrund af de oplysninger, der fremkommer, vil udvalget vurdere, hvorvidt det er formålstjenligt at fremsætte yderligere rekommandationer om initiativer til at sikre den fremtidige elforsyning.

4. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* foretage en gennemgang af forskellige eksisterende prognoser for det fremtidige elforbrug i de nordiske lande og foretage en vurdering af, hvorvidt disse giver et realistisk billede af forventningerne

2) *at* foretage en gennemgang af eksisterende planer for forøgelse af el-produktionen i Norden og for forbedringer af transmissionskapaciteten i og mellem de nordiske lande

Bodø, den 29. juni 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Barbro Feltzing (mp)
Hanna-Leena Hemming (saml), viceordf.
Kári P. Højgaard (Sjfl.)
Kuupik Kleist (IA)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Johan Linander (c)
Simo Rundgren (cent)
Suvi-Anne Siimes (vänst)
Barbro Sundback (ÅSD)
Kristen Touborg (SF)

Medlemsforslag

om kraftsituasjonen i Norden

(Framlagt av den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)

Norden er en energirik del av Europa. Selv om energiressursene fordeles ulikt mellom de nordiske land er Norden en nettoeksportør av energi når vi ser olje, gass og elektrisitet under ett. Kraftforbruket i Norden har økt mens produksjonen har økt mindre. Det gjør at Norden i et år med normale mengder nedbør ikke lengre er selvforsynt med kraft, og vi har gjort oss avhengig av å importere lite miljøvennlig kraft fra våre naboland, som for eksempel Russland og Polen. Denne kraften kommer i stor grad fra atomkraftverk og sterkt forurensende kullkraftverk.

Flere prognoser viser at kraftforbruket i Norden vil øke i tiden fremover. Trolig vil økningen i forbruk være større enn de planer som foreligger for økt produksjonskapasitet og energieffektivisering. Det kommer blant annet frem i en rapport forskningsstiftelsen SINTEF ("Vulnerability of the Nordic Power System", nr 171a-2004) har laget på oppdrag fra Nordisk Ministerråd. Det vil gjøre oss enda mer avhengig av importert kraft, noe som krever økt overføringskapasitet.

I Norden utgjør vannkraften en stor del av kraftproduksjonen, men også her er det store variasjoner mellom de ulike land. I Norge er så godt som all kraftproduksjon fra vannkraftverk, Finland har mye varmekraft og atomkraft, Sverige har atomkraft og vannkraft, mens Danmark har varmekraft og noe vindkraft. Island er ikke en del av det nordiske kraftmarkedet, men har en betydelig kraftproduksjon og er selvforsynt med kraft. I 2003 fordelte kraftproduksjonen i landene som utgjør det nordiske kraftmarkedet, Danmark, Finland, Norge og Sverige seg slik:

	Total kraftproduksjon	**Vannkraft**	**Atomkraft**	**Varmekraft**	**Vind**
Danmark	43,75	0,02	-	38,17	5,56
Finland	79,86	9,30	21,80	48,65	0,09
Sverige	132,55	52,98	65,46	13,48	0,63
Norge	107,12	106,00	-	0,90	0,22
Totalt	**363,28**	**168,30**	**87,28**	**101,20**	**6,50**

Det store innslaget av vannkraft i Norden sett under ett, gjør at kraftproduksjonen varierer sterkt og vi er svært sårbare i tørrår. I år med lite nedbør er vi derfor avhengig av tilstrekkelig import og overføringskapasitet mellom Norden og nabolandene. En utilfredsstillende produksjonskapasitet i Norden og en for liten overføringskapasitet mellom Norden og nærområdene gjør at vi på sikt kan være i en situasjon der vi ikke har en sikker kraftforsyning i Norden.

Kapasiteten på overføringsnett og produksjonskapasitet internt i Norden kan også bli anstrengt i perioder da forbruket er svært høyt. Slike perioder kan oppstå på bestemte tider av et døgn eller i kalde perioder. I områder med presset overføringskapasitet kan faren for bortfall av strømforsyningen i kortere eller lengre tidsrom være stor i slike perioder. Bortfall i strømforsyningen kan få store konsekvenser innen mange viktige samfunnsområder og i verste fall sette liv og helse i fare.

I alle nordiske land gjøres det tiltak for å redusere veksten i kraftforbruket. Tiltakene er likevel ikke nok til å redusere kraftforbruket ut fra dagens nivå, men tiltakene kan redusere veksten noe.

Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd mener at det er uheldig at Norden gjør seg avhengig av å importere kraft fra våre naboland utenfor Norden. Dette er lite miljøvennlig og fører til en utilfredsstillende kraftforsyningssikkerhet i de nordiske land. Norden må ha som mål og være selvforsynt med kraft og også kunne eksportere kraft i perioder med overskudd. Dette

krever økt produksjonskapasitet i Norden og økt overføringskapasitet mellom de nordiske land og mellom våre naboland, slik at vi kan ha en best mulig effektiv og miljøvennlig utnyttelse av den samlede produksjonskapasiteten i Norden og våre nærområder.

Mot bakgrunn av ovenstående foreslår den sosialdemokratiske gruppen at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å foreta en gjennomgang av de ulike prognoser som foreligger for fremtidig energiforbruk og hvor vidt disse gir et rett bilde av situasjonen

å foreta en gjennomgang av tiltak for økt produksjon og overføringskapasitet som er planlagt for å bedre kraftforsyningen

å foreslå ytterligere tiltak for økt produksjon, bedre overføringer og flere forbruksdempede tiltak for å bedre situasjonen

å gi tilbakemelding til Nordisk Råd innen sesjonen 2005

København, 26. januar 2005

Arja Alho (sd)
Berit Brøby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Berndt Sköldestig (s)
Ole Stavad (S)
Lars Wegendal (s)

Presidiets betänkande

Medlemsförslag om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet

(Medlemsförslag, se s. 301)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av "Medlemsförslag om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet" (A 1365/presidiet)

2. Medlemsförslaget

Mittengruppen i Nordiska rådet har väckt ett medlemsförslag (A 1365/presidiet) om nordisk beredskap vid naturkatastrofer. Man menar att Tsunami-katastrofen i Sydostasien kan ses som den första verkligt globala naturkatastrofen, och konstaterar att den drabbade de nordiska länderna och många nordiska medborgare mycket svårt. Det är en komplicerad uppgift att bistå en stor mängd nordiska medborgare som befinner sig långt ute i världen. Det finns, menar förslagsställarna, omfattande resurser och kompetens hos myndigheter och andra aktörer i de nordiska länderna som skulle kunna utnyttjas bättre om de samordnades i en planerad beredskap i framtiden. Det är naturligt att de nordiska regeringarna i samarbete med alla icke-statliga aktörer tar initiativ till en gemensam nordisk katastrofberedskap, som bl.a. omfattar en effektiv ansvarsfördelning mellan de nordiska länderna. Mot bakgrund av detta föreslår mittengruppen i Nordiska rådet att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ta initiativ till en samordnad nordisk beredskap att kunna agera snabbt vid naturkatastrofer utomlands.

3. Presidiets fråga till de nordiska ländernas regeringar om nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering

Nordiska rådets presidium riktade den 27 januari en skriftlig fråga (E 2/2005) till de nordiska regeringarna om vilka åtgärder de planerar för att höja den samlade nordiska förmågan till kris- och katastrofhantering, både självständigt och inom ramen för internationellt samordnande insatser under ledning av t.ex. FN eller EU.

Regeringarna överlämnade sitt svar till rådet den 18 mars. I svaret framhåller man att nordisk koordination och samarbete i förbindelse med kris- och katastrofhantering är av stor betydelse för en framgångsrik insats. Man pekar också på det väl utvecklade samarbetet mellan de nordiska länderna på biståndsområdet, och nämner att nordiskt samarbete om kris- och katastrofhantering bl.a. sker inom ramarna för FN, OSCE och EU. Det finns sedan länge även etablerade rutiner för praktiskt samarbete, stadfäst 1962 i en överenskommelse mellan de nordiska länderna om bistånd till varandras medborgare på platser där något av de övriga nordiska länderna inte finns representerat. Regeringarna upplyser om att man i Danmark, Finland, Norge och Sverige

påbörjat utvärderingar av hanteringen av flodvågskatastrofen i Sydostasien den 26 december 2004. Dessa utvärderingar avses ligga till grund för fortsatta ställningstaganden till behovet av att bygga ut det nordiska samarbetet i krissituationer.

Rådssekretariatet har glädjande nog erfarit att rådets fråga haft en pådrivande roll för detta arbete. De nordiska regeringarna har en positiv och konstruktiv inställning till ett ökat nordiskt samarbete för kris- och katastrofhantering. På såväl nordisk minister- som tjänstemannanivå pågår nu en process kring frågan om nordiskt samarbete i krissituationer. Detta arbete kommer enligt utsago att tas upp bl.a. vid det nordisk-baltiska utrikesministermötet i augusti och det nordiska utrikesministermötet i oktober.

4. Överväganden

Medlemsförslaget tar utgångspunkt i Tsunami-katastrofen men kan sägas beröra mer generella frågeställningar om stärkt nordiskt samarbete inför och under naturkatastrofer i utlandet.

Medlemsförslaget är således besläktat med den rekommendation 30/2001 "Konfliktförebyggande och civil krishantering" som rådet riktade till de nordiska regeringarna 2001. I rekommendationen förordade rådet bl.a. att de nordiska regeringarna tillsätter en samnordisk arbetsgrupp för civil krishantering med uppgift att utreda möjligheterna och förutsättningarna för att etablera en samnordisk civil snabbinsatsförmåga. Regeringarna var i huvudsak positiva till rekommendationen, men menade att den kunde avskrivas eftersom det redan bedrevs ett informellt samarbete i existerande strukturer, och att det därför inte förelåg något behov av ett mer formaliserat samarbete på det civila området.

Medlemsförslaget har också kopplingar till den skriftliga fråga om nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering (E 2/2005) som Nordiska rådets presidium tillställde de nordiska regeringarna (se avsnitt 3 ovan). Presidiet menade att nordiskt samarbete är en uppenbar tillgång i hanteringen av kriser och katastrofer, och att katastrofen i Sydostasien gett många exempel på nordiskt samarbete, såväl spontant mellan enskilda människor, som mer organiserat mellan länder, myndigheter och organisationer. Presidiet ansåg att erfarenheterna från katastrofens hantering är ett övertygande argument för att det nordiska samarbetet för kris- och katastrofhantering kan stärkas och få ännu fastare former. Detta skulle vara till gagn både för katastrofinsatser runt om i världen och för skydd och hjälp till nordiska medborgare, var de än befinner sig. I sitt svar på frågan pekade regeringarna på att det pågår utvärderingar i de nordiska länderna som skall ligga till grund för överväganden om behov av stärkt nordisk samverkan. Som framgått i avsnitt 3 har också Nordiska rådet erfarit att det på nordisk bas pågår en process kring frågan om nordiskt samarbete i krissituationer.

Utvärderingsarbetet har haft något olika uppläggningar i de nordiska länderna, även om de har det gemensamt att man skall värdera hanteringen av katastrofen för att dra lärdomar för den framtida uppbyggnaden och utformningen av förmågan.

I Danmark gav regeringen den 18 januari utrikesministeriet i uppdrag att genomföra en utvärdering av flodvågskatastrofen i Sydostasien. I den arbetsbeskrivning man kan finna på ministeriets hemsida nämns inte de nordiska samarbetsaspekterna som ett förhållande att belysa särskilt. Utvärderingen förväntas vara klar i maj/juni 2005. I Finland tillsatte statsrådet den 13 januari en officiell kommission för att undersöka åtgärder i anslutning till naturkatastrofen och storolyckan i Sydostasien. Pressmeddelandet på statsrådets hemsida nämner inget om de samnordiska aspekterna av förloppet. Någon specifik tidpunkt för rapportering av kommissionens arbete anges inte. Regeringen i Norge utnämnde den 14 januari en nämnd för att utvärdera norska myndigheters hantering av flodvågskatastrofen i Sydostasien. I nämndens mandat sägs inget om samnordiska aspekter, även om den uppmanas att göra jämförelser med hanteringen i andra nordiska länder. Nämnden avgav sin rapport den 20 april, och på grundval av denna lade regeringen den 27 maj fram en Stortingsmelding (nr 37) om flodvågskatastrofen. De samnordiska aspekterna berörs inte explicit i *meldingen*. I Sverige tillsatte regeringen den 13 januari en kommission för utvärdering av nationell krishanteringsförmåga med anledning av naturkatastrofen i Asien. I kommissionens mandat anges att den skall inhämta erfarenheter av hur bl.a. de nordiska grannländerna hanterat katastrofen samt belysa i vilken utsträckning berörda länder

samarbetet och samordnat sina insatser, inklusive hur EU:s institutioner hanterat katastrofen. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2005.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att de nordiska samarbetsaspekterna – varken generellt eller specifikt i tsunami-katastrofen – ingått som ett särskilt studieobjekt i de kommissioner och liknande som tillsats för att utvärdera hantering och uppföljning av flodvågskatastrofen. Detta utesluter givetvis inte att sådana aspekter kan komma att beröras i de utvärderingar som ännu återstår att slutföra. Vidare kommer de utvärderingar och analyser som gjorts och görs att utgöra en mycket värdefull beståndsdel i framtida överväganden kring behovet av att stärka det nordiska samarbetet i kris- och katastrofhantering. Det är lovande att det förs diskussioner på nordisk utrikesministernivå om nordiskt samarbete i naturkatastrofer, och att det också, enligt uppgift, pågår en process för att överväga den fortsatta utvecklingen av det nordiska samarbetet i detta avseende.

Slutsatserna man kan dra av detta är å ena sidan att det finns anledning att anta att den frågeställning som medlemsförslaget tar upp har uppmärksammats – mycket tack vare rådets fråga till regeringarna – på nordisk ministernivå och är under behandling hos berörda ministerier. Å andra sidan förefaller det likväl motiverat för rådet att fortsätta att följa och vara pådrivande i frågan och framhålla vikten och nyttan av att det nordiska samarbetet i kris- och katastrofhantering uppmärksammas och förstärks.

5. Konklusion

Av detta följer att medlemsförslaget som sådant inte behöver tillstyrkas. Däremot finns det starka skäl att bevara andemeningen i förslaget genom att tillskriva utrikesministrarna och begära en redovisning i samband med Nordiska rådets session i Reykjavík av hur det samnordiska arbetet på katastrofhanteringens område fortskrider (utkast till brev i bilaga). På grundval av en sådan redovisning kan rådet göra en värdering av de initiativ och insatser som gjorts för en samordnad nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet.

Presidiet föreslår

> *att* Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av "Medlemsförslag om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet" (A 1365/presidiet)

Bodö den 29 juni 2005

Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F), vicepresident
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Pehr Löv (sv)
Inge Lønning (H)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), president
Gabriel Romanus (fp)
Inge Ryan (SV)
Martin Saarikangas (saml)
Jan Sahl (KrF)
Ole Stavad (S)

Medlemsförslag

om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet

(Väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)

Den tragiska tsunami-katastrofen i Sydostasien betraktas av många som den första verkligt globala naturkatastrofen sett till dess verkningar för enskilda människor och samhällen på olika håll i världen. Vid sidan av de sydostasiatiska länder som den förödande flodvågen svepte fram över med katastrofala följder också långsiktigt, drabbades inte minst de nordiska länderna och många nordiska medborgare mycket svårt.

Det är givet att det är en mycket komplicerad uppgift att snabbt kunna undsätta och bistå drabbade nordiska medborgare så långt bort i världen, och alldeles särskilt när det rör sig om så många människor. Alla de nordiska staterna, deras myndigheter och andra berörda ställdes inför mycket stora påfrestningar. Det är viktigt att snabbt dra lärdom av det inträffade, så att insatserna kan bli mer skyndsamma och effektiva, om det ohyggliga inträffar på nytt om än i andra former.

Det finns omfattande resurser och kompetens hos både myndigheter och andra aktörer i de nordiska länderna som skulle kunna komma till bättre användning om de samordnades i en planerad beredskap inför liknande händelser i framtiden. Det gäller bland annat informationsinsatser, räddningsinsatser på plats och transportorganisation för de drabbade.

Det är naturligt att de nordiska regeringarna i nära samarbete med alla icke-statliga aktörer tar initiativ till en gemensam nordisk katastrofberedskap, så att de samlade resurserna kan utnyttjas på effektivast möjliga sätt och att en effektiv ansvarsfördelning – också mellan de nordiska staterna – kan möjliggöras.

Mot bakgrund av det ovanstående föreslår mittengruppen att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till en samordnad nordisk beredskap att kunna agera snabbt vid naturkatastrofer utomlands

København den 26 januari 2005

Tarja Cronberg (gröna)
Agne Hansson (c)
Jónína Bjartmarz (F)
Jens Christian Larsen (V)
Arne Lyngstad (KrF)
Runar Patriksson (fp)
Simo Rundgren (cent)
Jan Sahl (KrF)

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource

(Medlemsforslag, se s. 304)

1. Medborger- og Forbrugerudvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår

> *at* Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger)

2. Medlemsforslaget

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe har fremlagt ovennævnte forslag. Forslagsstillerne henviser til FN's vedtagelse om, at vand er en del af de grundlæggende menneskerettigheder og er en forudsætning for andre rettigheder. Inden for FN hævdes det, at manglen på vandressourcer risikerer at blive en afgørende konfliktfaktor i international politik i de nærmeste år.

Forslagsstillerne mener, at for at sikre vand som en menneskerettighed skal staterne sikre, at personer, virksomheder eller andre parter ikke på nogen måde hindrer, at folk kan gøre brug af retten til vand. Staternes pligt til at gennemføre en sikring af denne rettighed kan opfyldes gennem lovgivning og planlægning af vandressourcer og -forbrug. Forpligtelsen gælder også den lige adgang til vand i tyndt befolkede områder og i fattigere bydele.

Sikringen af den fri og fælles adgang til vand nødvendiggør, at vandforsyninger ejes af og er under tilsyn af det offentlige. Erfaringen med privatisering af offentlige vandforsyninger understreger dette, siger forslagsstillerne.

3. Forslagets behandling

Medlemsforslaget blev første gang behandlet på udvalgets møde i Pärnu den 28. april 2005. Der blev fremført indstillinger til forslaget og besluttet at give partigrupperne en anden mulighed for at diskutere forslaget. Medlemsforslaget blev færdigbehandlet på udvalgets møde i Bodø 29. juni 2005.

4. Medborger- och Forbrugerudvalgets indstilling

Medborger- og Forbrugerudvalgets indstilling er hovedsageligt blev taget på baggrund af på to synspunkter. For det første mener udvalget, at Nordisk Råd ikke bør beskæftige sig med internationale sager af denne karakter, men forholde sig til spørgsmål, som har nordisk nytte. For det andet mener udvalget, at formuleringen i forslagets at-sats, hvor det foreslås at vand ikke skal gøres til genstand for kommerciel udnyttelse, er uacceptabel. Udvalget mener, at vand er og bliver genstand for kommerciel udnyttelse samtidig med, at det skal være sikret, at alle skal have tilgang til vand.

5. Konklusion

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af "Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource" (A 1366/medborger)

Karlstad, den 22. september 2005

Marianne Carlström (s)
Risto Kuisma (sd
Per Kaalund (S), næstformand
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Reservation

Undertecknad reserverar sig mot utskottets beslut att föreslå att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget och föreslår att:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vand i de nordiske landes lovgivning defineres og forvaltes som en fælles ressource, som det er en menneskeret at have adgang til og som er under offentlig kontrol og ikke gøres til genstand for kommerciel udnyttelse

at samarbejde aktivt i internationale forsamlinger, herunder EU, WTO og Verdensbanken for at vand defineres og forvaltes som en fælles ressource, som det er en menneskeret at have adgang til og som er under offentlig kontrol og ikke gøres til genstand for kommerciel udnyttelse

Elina Linna (v)

Medlemsforslag

om vand som en fri og fælles ressource

(Fremmet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)

Vand er nødvendigt for alt livs opretholdelse. Det er en begrænset naturressource og FN vedtog i 2002, at vand er en del af de grundlæggende menneskerettigheder og er en forudsætning for andre rettigheder. Denne vedtagelse forpligter de 145 stater, som har underskrevet den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder ("The International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights") til at sikre i stadig stigende omfang en retfærdig og lige adgang til sikkert drikkevand, ordret hedder det: "Som for andre menneskerettigheders vedkommende, så har stater pligt til at respektere, beskytte og implementere disse rettigheder."

De nordiske landes situation er generelt god med hensyn til adgang til store mængder ferskvand. I verden som helhed er situationen en ganske anden, og mange steder forværres landenes vandhusholdning med stigende hastighed. FN-institutionen GRID-Arendal har påpeget, at manglen på vandressourcer risikerer at blive en afgørende konfliktfaktor i international politik i de nærmeste år.

I henhold til verdenssundhedsorganisationen (WHO) er det anslået, at 1,7 mia. mennesker står uden adgang til rent vand og at ca. 2,3 mia. mennesker lider af sygdomme, der dels kan henføres til urent vand og i øget omfang til høj pris på vandet. Privatisering af vandforsyninger har øget dette problem. I FN's økonomiske og sociale råds rapport fra 1. marts 2002[1], peges der på, at adgang til drikkevand og vand til hygiejnisk brug er en forudsætning for folks ret til en tilfredsstillende bolig. Endvidere hedder det om forholdet mellem privatisering og adgang til vand:

> "En undersøgelse af den forhåndenværende litteratur om virkningen af nylig privatisering af vand- og sanitetsforsyning viste, at langt størstedelen af tilgængelige undersøgelser ikke er i stand til at påvise forbedringer i kvaliteten og dækningen af forsyningen til udsatte grupper. Det har absolut været mere almindeligt med højere omkostninger og nedskæringer i service overfor personer, der er ude af stand til at betale højere priser, især i udviklingslande og lande i overgangsfasen. Denne undersøgelse antyder også, at selvom det er forholdsvis nemt at indføre privatisering, så er det uhyre vanskeligt at gennemføre den, hvor generel dækning med acceptabel kvalitet til overkommelige priser for alle fremsættes som det erklærede mål for denne service."

Nordisk Råds Venstresocialistiske Grønne Gruppe foreslår derfor, at de nordiske lande fastslår at adgang til vand er en menneskeret, og at vand og retten til vand ikke skal betragtes som en handelsvare. Gruppen foreslår desuden, at de nordiske lande arbejder for realisering af vand som en fri og fælles ressource også på globalt plan og i internationale aftaler, herunder EU, WTO/GATT og Verdensbanken.

For at sikre vand som en menneskerettighed skal staterne sikre, at personer, virksomheder eller andre parter ikke på nogen måde hindrer, at folk kan gøre brug af retten til vand. Staternes pligt til at gennemføre en sikring af denne rettighed kan opfyldes gennem lovgivning og planlægning af vandressourcer og -forbrug. Forpligtelsen gælder også den lige adgang til vand i tyndt befolkede områder og i fattigere bydele.

---

[1] Economic and Social Council. Commission on human rights, 58th session; Economic, Social and Cultural rights. Report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component for the right to an adequate standard of living, Mr. Miloon Kothari. GE.02-11129 (E) 120302.

Sikringen af den fri og fælles adgang til vand nødvendiggør at vandforsyninger ejes af og er under tilsyn af det offentlige. Erfaringen med privatisering af offentlige vandforsyninger understreger dette.

På baggrund af ovenstående foreslår Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vand i de nordiske landes lovgivning defineres og forvaltes som en fælles ressource, som det er en menneskeret at have adgang til og som er under offentlig kontrol og ikke gøres til genstand for kommerciel udnyttelse

at samarbejde aktivt i internationale forsamlinger, herunder EU, WTO og Verdensbanken for at vand defineres og forvaltes som en fælles ressource, som det er en menneskeret at have adgang til og som er under offentlig kontrol og ikke gøres til genstand for kommerciel udnyttelse

København, Nuuk, Helsingfors, Reykjavik, Oslo og Stockholm, den 27. januar 2005

Line Barfod (EL)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Kuupik Kleist (IA)
Elina Linna (V)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Præsidieforslag

om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer

(Fremlagt af Præsidiet i Nordisk Råd)

(Överenskommelse om arbetsordning för nordiskt informationsutbyte om skattefrågor, se s. 308)

1. Præsidiets forslag

Nordisk Råds Præsidium foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at de respektive ministerråd under Nordisk Ministerråd indgår en aftale om informationsudbytte tilsvarende den indgåede aftale mellem økonomi- og finansministrene, som har til formål at forhindre fremkomsten af grænsehindringer de nordiske lande imellem

2. Baggrund

I de fortsatte bestræbelser for at bekæmpe grænsehindringer er det vigtigt, at det nordiske samarbejde også har opmærksomheden rettet imod nye utilsigtede grænsehindringer. Denne indsats må nødvendigvis være præventiv, og Nordisk Ministerråd bør være den centrale aktør; nemlig som det organ, der forud for vedtagelse af national lovgivning har mulighed for at afstemme indhold og konsekvenser af den pågældende lovgivning, således at den ikke leder til etablering af nye grænsehindringer.

I aftalen om informationsudbytte mellem de nordiske økonomi- og finansministre indgået i juni 2001 (vedlagt) er målsætningen at undgå skadelig skattekonkurrence. Aftalen blev bl.a. etableret som reaktion på sagen om nettolønninger indenfor skibsfart, hvor de nordiske lande uden forudgående koordination og gensidig information vedtog lovgivning inden for meget kort tid, som virkede skadeligt overfor hinanden.

Aftalen specificerer bl.a., at "...informationen om förestående skatteändringar förmedlas till de avtalade personerna i de övriga nordiska länderna så tidigt som möjligt".

På denne baggrund foreslår Præsidiet, at alle ministerrådene indgår en tilsvarende aftale, hvori landene gensidigt forpligtes til at orientere hinanden i forbindelse med vedtagelse af lovgivning, som har betydning for grænseoverskridende aktiviteter mellem de nordiske lande.

Set i lyset af Nordisk Ministerråds og fhv. statminister Poul Schlüters vedholdende indsats i kampen mod grænsehindringer de seneste par år, vil det være uheldigt, hvis landene fortsætter med at vedtage national lovgivning, som utilsigtet medfører hindringer, økonomiske udgifter og administrativ irritation for aktørerne på det nordiske indre marked.

Slutteligt vil Præsidiet understrege, at der med dette forslag ikke udtrykkes noget ønske om en øget sammensmeltning eller harmonisering af de nordiske landes lovgivning som sådan. Derimod er det et krav om, at landene – med deres fælles platform i Nordisk Ministerråd som løfte-

stang – aktivt deltager i indsatsen for at forhindre nye utilsigtede grænsehindringer mellem de nordiske lande.

3. Konklusion

Nordisk Råds Præsidium foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at de respektive ministerråd under Nordisk Ministerråd indgår en aftale om informationsudbytte tilsvarende den indgåede aftale mellem økonomi- og finansministrene, som har til formål at forhindre fremkomsten af grænsehindringer de nordiske lande imellem

Reykjavik, den 8. marts 2005

Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F), vicepræsident
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Pehr Löv (sv)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Gabriel Romanus (fp)
Jan Sahl (KrF)
Ole Stavad (S)

Överenskommelse om arbetsordning för nordiskt informationsutbyte om skattefrågor

Helsingfors 1 juni 2001

Nordiska Ministerrådet (Ekonomi- och Finansministrarna)

ÖVERENSKOMMELSE OM ARBETSORDNING FÖR NORDISKT INFORMATIONSUTBYTE OM SKATTEFRÅGOR

De nordiska ekonomi- och finansministrarna (MR-Finans) har vid mötet i Helsingfors den 1 juni 2001 beslutat:

- *att* en särskild ordning för nordiskt informationsutbyte om skattefrågor upprättas i syfte att motverka negativ skattekonkurrens i de nordiska länderna,
- *att* varje land utser en eller ett antal lämpliga personer i respektive ministerium som utgör kontaktperson(er) för det nordiska utbytet av information om skattefrågor,
- *att* informationen om förestående skatteändringar förmedlas till de avtalade personerna i de övriga nordiska länderna så tidigt som möjligt,
- *att* det samtidigt är varje lands egen angelägenhet att bedöma hur tidigt informationen kan förmedlas till övriga nordiska länder enligt denna ordning i varje enskilt fall,
- *att* informationen kan förmedlas både skriftligt och muntligt,
- *att* total konfidentialitet ska råda vad gäller informationsutbytet,
- *att* mottagarlandet har skyldighet och ansvar att tillse att informationen behandlas strikt konfidentiellt,
- *att* informationsutbytet endast ska gälla skatteområden där justeringar i skatteregler i ett land kan riskera att få implikationer för andra nordiska länder. Exempel på dylika skatteområden är skatt på alkohol, skatt på sjöfart, företagsbeskattning, kapitalbeskattning m.m., samt
- *att* skattefrågor ska ha hög prioritet i det nordiska samarbetet på ekonomi- och finansområdet och att det inför varje MR-Finansmöte ska dryftas om det finns aktuella skattefrågor som bör tas upp.

Udvalgsforslag

om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH

(Fremlagt af Medborger- og Forbrugerudvalget, Miljø- og Naturresurseudvalget og Næringsudvalget i Nordisk Råd)

1. Udvalgenes forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget, Miljø- og Naturresurseudvalget samt Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer og Nordisk Ministerråd

at landene hver for sig og sammen arbejder for en styrkelse og vedtagelse af REACH som et led i målsætningen om at fremme miljø, sundhed og forbrugerindsyn i forbindelse med kemikalieanvendelse

2. Baggrund

Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg, Medborger- og Forbrugerudvalg samt Næringsudvalg afholdt den 27. januar 2005 i København et seminar om EU's kemikalielovgivning, REACH.

På seminaret var der indlæg fra Sidsel Marie Dyekjær, Seniorrådgiver i Nordisk Ministerråd, Rasmus Kjeldahl, præsident for BEUC, Owe Fredholm, VD for Plast- och Chemiföretagen, Sverige og Mona Blomdin Persson, Miljöchef for Svenska Naturskyddsföreningen.

De tre berørte udvalg behandlede samme dag spørgsmålet på de respektive udvalgsmøder.

Endvidere behandlede de tre udvalg sagen på deres respektive udvalgsmøder den 28. april 2005 i Pärnu, Estland.

3. Kontrol med kemikalierne er en nødvendighed

Mange kilder beskriver REACH som det måske mest betydningsfulde lovgivningsarbejde i hele EU's historie. REACH står for registrering, vurdering og autorisation af kemikalier (Registration, Evaluation and Authorisation of CHemicals) og skal samle alle EU's ca. 40 forskellige love om kemikalier i én ny lov.

Kemikalier er uundværlige i et moderne samfund. Kemikalier findes i tøjet vi går i, i PC'en vi bruger, i kosmetikken vi benytter og i mange andre produkter vi omgiver os med i dagligdagen; endog i vores bygninger. Men den store brug af kemikalier betyder også udfordringer og bekymringer i forhold til sundhed og miljø.

Kemikalier har vist sig ofte at spredes uhensigtsmæssigt til natur og miljø. Eksempelvis har det norske Mattilsynet udsendt advarsel til befolkningen om at begrænse forbruget af fisk og skaldyr fanget i 32 navngivne norske havne og fjorde. Advarslen skyldes tidligere udslip af miljøgifte, der nu genfindes i sundhedsskadelige mængder i fisk og andre organismer. Lignende til-

fælde findes i de øvrige nordiske lande, eksempelvis spørgsmålet om dioxin-indholdet i fisk fanget i Østersøen.

Store dele af Norden og særlig Arktis ligger nedstrøms for de globale luft- og havstrømme. Således modtager områderne i nord miljøgifte fra luften og via havet – også selv om der ikke findes lokale kilder til forureningen. Nogle konsekvenser heraf, er, eksempelvis, at isbjørnestammen i Arktis nu trues af PCB-forgiftning. Tilsvarende øges niveauet af kviksølv fortsat, og ikke bare i Arktis.

I USA har eksempelvis hver sjette kvinde i den frugtbare alder så meget kviksølv i sig, at det udgør en risiko for udviklingsskader på de børn, hun måtte føde.

I Europa er der blevet analyseret blodprøver fra bl.a. politikere fra Europaparlamentet. Alle, der blev testet, havde kemiske stoffer i kroppen. F.eks. havde medlemmerne af EU-parlamentet i gennemsnit 41 forskellige kemiske stoffer i sig, bl.a. to former af det forbudte stof PCB.

Det er desværre et faktum, at de fleste kemikalier på markedet ikke er blevet testet tilstrækkeligt for skadevirkninger på miljø og menneskelig sundhed. Derfor er der for lidt kendskab til, hvor stor risiko, de mange tusinde kemikalier, der er på markedet, reelt udgør.

Omkostningerne til at rydde op og modvirke skaderne fra *fortidens synder* med miljø- og sundhedsskadelige kemikalier vil løbe op i astronomiske beløb. Med en forudgående systematisk registrering og vurdering af kemikalier vil der således fremover kunne undgås mange sundhedsskader og miljøødelæggelser, og der kan ved forebyggelse afværges store udgifter til efterfølgende oprydning og helbredelse.

4. EU's kemikalieforordning REACH

REACH *(COM(2003)644)* står for Registration, Evaluation and Authorisation of CHemicals. Herved samles alle EU's ca. 40 forskellige love om kemikalier i én lovgivning. Det væsentligste nye med REACH er, at viden om de basale egenskaber nu skal være en forudsætning for, at kemiske stoffer kan markedsføres og, at der samtidig indføres en autorisationsordning for de mest skadelige kemiske stoffer. Som bekendt er der mange af de 30.000-70.000 kemikalier, der er på markedet, der har giftige egenskaber, der kan være til skade for industriens medarbejdere, følgeindustrierne, forbrugerne og miljøet. Formålet med REACH er at få større kontrol med kemikalier, som mennesker og miljø udsættes for i dagligdagen.

Holdninger

Den nordiske industri vurderes – med visse undtagelser – at være generelt positivt stemt overfor REACH. Her er man i modsætning til den europæiske industri generelt. Overordnet set er følgeindustrierne mere positive overfor REACH end de primære kemikalieindustrier. Den nordiske industri udtrykker visse bekymringer ved gennemførelsen af lovgivningen, herunder øget bureaukrati, der navnlig kan være til byrde for de små og mellemstore virksomheder. Desuden påpeges det, at vurdering af stoffernes risiko må indgå i bedømmelsen, ikke blot deres volumen. Det er ikke alle de tusindvis af kemikalier, der udgør en risiko. Der bør kunne prioriteres mellem, hvilke stoffer, der skal undersøges ud fra et foreløbigt kendskab til deres risici.

De nordiske miljø- og forbruger-NGO'er udtrykker bekymring for, at EU's hidtil største og mest ambitiøse miljøudspil på kemikalieområdet, risikerer at kuldsejle eller blive for udvandet på grund af negativ lobbyisme fra industrien. Mange mener, at de erhvervsøkonomiske interesser vejer meget tungt, og der er alvorligt brug for at få debatten ind på de oprindelige formål med REACH – nemlig miljø og sundhed. Ifølge den europæiske kemikalieindustri kommer reformen til at koste et meget betydeligt beløb og mange arbejdspladser, mens EU-kommissionen selv har udregnet omkostninger til mere moderate beløb.

Europakommissionen anslår at økonomiske omkostninger vil beløbe sig til mellem 1,4-12,8 milliarder Euro over 11 år, mens de helbredsmæssige besparelser beløber sig til 50 milliarder Euro over 30 år. Værdien af de positive miljømæssige effekter skal lægges oveni.

Nordisk Ministerråd har finansieret en rapport om den europæiske industris reelle meromkostninger som følge af en gennemførelse af REACH ("The true costs of REACH" også kaldet

"Ackerman-rapporten"). I denne rapport beregnes industriens meromkostninger til at ligge på samme niveau som betydningen af de ugentlige fluktuationer i oliepriserne.

Samfundsmæssigt må man vurdere, at REACH på både langt og kort sigt vil medføre betydelige besparelser gennem forbedret sundhed, færre sygdomme og mindre affaldsproblemer i miljøet.

Procedure i EU

EU-kommissionen udsendte i februar 2001 en hvidbog om kemireformen og oversendte sit endelige reformforslag til rådet og Europaparlamentet i oktober 2003. Disse to instanser behandler sagen parallelt i 2005. Det planlægges, at den ny kemikalielovgivning vedtages i 2006-2007.

I rådet er det erhvervs- og industriministrene, der behandler sagen, mens det i parlamentet er Miljøkomiteen, der har hovedansvaret. I alt er ca. syv af parlamentets stående komiteer involverede. Den 19. januar 2005 afholdt miljø-, industri- og forbrugerkomiteerne en fælles offentlig høring i Bruxelles om REACH. Det planlægges, at Miljøkomiteen vil kunne sammenfatte EU-parlamentets stillingtagen i slutningen af 2005.

Nordens rolle

Nordisk Ministerråd har aktivt påvirket udformningen af REACH gennem tekniske udredninger m.m. Desuden har man finansieret rapporter, der – som supplement til den europæiske industris meget dystre økonomiske forudsigelser – har beregnet de reelle omkostninger ved gennemførelsen af REACH.

Den danske og svenske miljøminister har været aktive bl.a. ved at deltage i møder i Bruxelles, hvor de nævnte rapporter er blevet præsenteret.

Det er besluttet, at der i forbindelse med implementeringen af REACH skal etableres et EU-agentur med ansvar for de centrale og overordnede procedurer og kontrolsystemer. Det er besluttet at placere dette agentur i Finland.

5. Udvalgenes synspunkter

Ud fra en forbrugerpolitisk og miljøpolitisk nordisk vurdering, synes REACH generelt at ligge i naturlig forlængelse af de nordiske landes politik på området. Ikke mindst bør fremhæves en miljøbevidst og innovativ industri, der i en lang række tilfælde har forstået at transformere pålagte miljørestriktioner m.m. til egne konkurrencefordele på det internationale marked.

Norden har ydermere en historisk og mangeårig tradition og kultur for en stærk miljøprofil i det internationale samarbejde.

I forlængelse heraf, vil udvalgene påpege en række prioriterede områder som særligt bør iagttages ved vedtagelsen af REACH:

- Der må tilstræbes en reel udfasning af de farligste kemikalier på markedet. Autorisationsordningen må ud fra et forsigtighedsprincip slå fast, at mindre farlige alternativer skal udvikles og bruges.
- Datakravene i forbindelse med registrering bør være tilstrækkelige til at myndigheder kan foretage en basal miljø- og sundhedsfarevurdering. Ordningerne må udformes, så de bliver så lidt bureaukratiske som muligt, og særlige hensyn må tages til små og mellemstore virksomheder.
- Der må vedtages bestemmelser om, at kemikalier i varer importeret fra lande udenfor EU skal underlægges de samme registreringskrav som EU-producerede varer. Herved bør det undgås, at der opstår konkurrenceforvridning.
- Der bør stilles krav om offentliggørelse af oplysninger om kemikalier i produkter og råvarer. Følgeindustrierne og forbrugerne skal klart kunne orientere sig om varernes indhold – herunder de indgående kemikalier. Samtidigt må man respektere, at industrien af konkurrencehensyn kan have behov for en vis grad af diskretion.
- Der bør i et tidligt stadie, forberedes kompetenceopbygning i forbindelse med gennemførelse af REACH, herunder hos kontrollanter samt virksomheder og deres rådgivere.

- De nordiske lande bør udvide og intensivere deres myndighedssamarbejde omkring testresultater og kontroller, navnlig hvor der indgår dyreforsøg, således at unødvendige gentagelser undgås.

Det er således de tre udvalgs indstilling, at de nordiske lande bør arbejde intensivt for en gennemførsel af REACH, der inddrager de ovenfor nævnte synspunkter.

6. Konklusion

Målsætningen med rekommandationen er at udtrykke støtte til Nordisk Ministerråd og regeringernes indsats for at fremme en stringent og stærk kemikalielovgivning i EU, der tager udgangspunkt i sundhed og miljø.

Medborger- og Forbrugerudvalget, Miljø- og Naturresurseudvalget samt Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer og Nordisk Ministerråd

at landene hver for sig og sammen arbejder for en styrkelse og vedtagelse af REACH som et led i målsætningen om at fremme miljø, sundhed og forbrugerindsyn i forbindelse med kemikalieanvendelse

Pärnu, den 28. april 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Lennart Axelsson (s)
Sinikka Bohlin (s)
Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand Næringsudv.
Åse Gunhild Woie Duesund (KrF)
Reynoldh Furustrand (s)
Rolf Gunnarsson (m)
Agne Hansson (c)
Trond Helleland (H)
Sverre J. Hoddevik (H)
Kári P. Højgaard (Sjfl.)
Per Kaalund (S), næstformand, Medb.udv.
Asmund Kristoffersen (A), leder Miljøutv.
Risto Kuisma (sd)
Elina Linna (v)
Lauri Oinonen (cent)
Ronny Olander (s)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Troels Ravn (S)
Inger René (m)
Raymond Robertsen (H)
Simo Rundgren (cent)
Inge Ryan (SV)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstf. Nær.udv.
Christopher Stensaker (FrP)
Barbro Sundback (ÅSD)
Satu Taiveaho (sd)
Gunilla Tjernberg (kd)
Kristen Touborg (SF)
Harry Wallin (sd)

Næringsudvalgets betænkning

Medlemsförslag om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet

(Medlemsforslag, se side 314)

1. Næringsudvalgets forslag

Næringsudvalget foreslår, at

> Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af "Medlemsförslag om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet" (A 1369/näring)

2. Baggrund

Efter fremsættelse af medlemsforslaget har det vist sig, at Nordisk Ministerråd har iværksat aktiviteter, som ligger i klar forlængelse af forslagets målsætninger.

Da Næringsudvalget samtidigt har opnået repræsentation i den styregruppe under ministerrådet, som skal arbejde med harmonisering af de nordiske landes byggeregler, anser forslagsstillerne, at der ikke er behov for at gå videre med forslaget.

Karlstad, den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

Medlemsförslag

om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet

(Väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

Det byggs för närvarande mer än 1 700 000 bostäder i Europa per år. Drygt hälften av dessa är småhus. Endast 10–15 % av de byggda bostäderna har stommar av trä och mindre än 5% av flerfamiljshusen har stommar av trä.

Sverige och ytterligare några av de nordiska länderna är världsledande i att använda trä i byggnationen. Bara i Sverige produceras 16 miljoner kubikmeter sågat virke per år och drygt 11 miljoner av denna volym exporteras utan vidare förädling. Bara 2 miljoner kubikmeter förbrukas i den svenska byggsektorn i form av mer eller mindre förädlade produkter.

Den träförädlande industrin är, oavsett vilket nordiskt land man studerar, nästan helt och hållet belägen i regioner med sviktande befolkningsunderlag. Att åstadkomma en situation där mer trä vidareförädlas kommer därför att ge sysselsättning där den bäst behövs. En person i skogsbruket genererar i genomsnitt 5 000 kubikmeter timmer. Dessa timmer ger i genomsnitt arbete åt 1,2 personer i sågverksindustrin. De sågade produkterna som blir resultatet av den ursprungliga timmervolymen, om den förädlas, ger sysselsättning åt omkring 15 personer i träförädlingsindustrin.

I många europeiska länder lyfter man fram trä i husstommar som ett ur miljösynpunkt lämpligt materialval. Norden har också varit framgångsrikt i det arbete som bidragit till att det skyndsamt har tagits fram "Eurocodes" för trä inom EU. Detta har givit underlag för gemensamma beräkningssätt för konstruktioner och produkter av trä inom gemenskapen.

Inom detta område, som inom många andra områden, är det viktigt att inte bara ett land, utan flera länder gör gemensam sak för att nå framgång. Flera av de nordiska länderna har en gemensam tradition vad gäller trähusbyggande. En tradition som inte delas av övriga Europa.

Norden som region har en gemensam uppgift att marknadsföra trähusbyggandet i övriga Europa för att skapa en högre grad av vidareförädling av träråvaran i våra länder.

Det finns fortfarande hinder för att de nordiska länderna skall kunna agera på ett gemensamt och kraftfullt sätt i övriga Europa. Inte ens de nordiska länderna har nationella byggregler som betraktar trä på riktigt samma sätt, trots att vi har liknande mål för vår träanvändning i byggandet. Reglerna är mer eller mindre restriktiva. Inom detta område skulle Nordiska ministerrådet kunna ta ett initiativ för att åstadkomma en harmonisering av de nordiska ländernas byggregler. Tillsammans kan de nordiska länderna därefter, utifrån en gemensam plattform bedriva en påverkan inom det utvidgade EU. Allt med målet att öka träanvändningen i det ökande bostadsbyggandet i Europa och därmed också öka den lokala vidareförädlingen av träråvaran i Norden.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår den socialdemokratiska gruppen att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till en harmonisering av de nordiska ländernas byggregler på träområdet

Pärnu den 28 april 2005

Arja Alho (sd)
Berit Brørby (A)
Reynoldh Furustrand (s)
Anita Johansson (s)
Per Kaalund (S)
Asmund Kristoffersen (A)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Ole Stavad (S)
Lars Wegendal (s)

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

Medlemsförslag om arktisk forskning

(Medlemsforslag, se s. 318)

1. Kultur- og utdanningsutvalgets forslag

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* gjennomføre en analyse av kunnskapsbehov og forutsetninger for en fortsatt og langsiktig nordisk forskningssatsing på klima- og miljøforandringer i Arktis, samt disse forandringenes konsekvenser for befolkningene i området, med henblikk på å presentere forslag til en nordisk forskningssatsing på området i forkant av det Internasjonale Polaråret 2007

2) *å* igangsette et prosjekt med det formål å styrke formidlingen av resultater og kunnskaper fra nordiske forskningsprosjekter og -programmer, samt å legge til rette for en bedre erfaringsdeling og ivaretakelse av nettverk etter at forskningsinnsatser avsluttes

2. Bakgrunn

Kultur- og utdanningsutvalget har behandlet A 1370/kultur "Medlemsforslag om arktisk forskning", fremsatt av midtengruppen, på utvalgets møter i 28. juni og 23. september 2005.

Forslagsstillerne tar utgangspunkt i at det er stort behov for mer kunnskap om årsakene til, og konsekvensene av, de akselererende klimaforandringene. Arktis er et område hvor konsekvensene av klimaforandringene vil være mest alvorlig, og gjennom den geografiske nærheten til Arktis vil også de nordiske landene bli berørt.

Det er satt fokus på klimaendringene i Arktis gjennom en rekke rapporter, bl.a. "Arctic Climate Impact Assesment" (ACIA) som ble initiert av Arktisk Råd. Forslagstillerene viser til at et femårig nordisk arktisk forsknings program (Nordic Arctic Research Program – NARP) ble avsluttet i 2004. En vitbok med evalueringer og anbefalinger fra dette prosjektet skulle vært klar i begynnelsen av 2005, men er foreløpig ikke publisert. Den kommende vitboken ble behandlet på en workshop i regi av NARP, hvor det fremkom at det er fortsatt behov for støtte til forskningsprosjekter på nordisk nivå – særlig forskning som bygger på lengre tidsserier som for eksempel innen miljø- og klimaforskning. Forslagstillerene peker på at vitboken kan gi et underlag for fortsatt arktisk forskningsplanlegging med særlig henblikk på den forskningsagendaen som utvikles av The International Conference on Arctic Research Planning II (CARPII) og det kommende Internasjonale Polaråret (International Polar Year – IPY) 2007–2008. Videre vises det til at det i Norden finnes gode miljøer innen denne type forskning. På bakgrunn av dette mener forslagsstillerne at det er nødvendig at Nordisk Ministerråd gjennomfører en analyse av behov og forutsetninger for videre og langsiktige forskningsinnsatser med fokus på klima- og miljøforandringer i Arktis. Analysen bør også omfatte forutsetninger for medfinansiering fra

aktører utenfor det nordiske området, for eksempel fra det kommende 7. rammeprogram i EU. Denne analysen bør presenteres i god tid før Nordisk Råds sesjon i 2006 slik at den nye forskningssatsingen kan igangsettes samtidig med det Internasjonale Polaråret innledes i 2007. Forslagsstillerne påpeker også viktigheten av at de erfaringer som er høstet, og de nettverk som er etablert under NARP, tas vare på i påvente av en ny nordisk arktisk forskningssatsing, og at midler til dette bør avsettes allerede i Nordisk Ministerråds budsjett i 2005. På bakgrunn av dette anbefaler forslagstillerne at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd: "att göra en analys av behov och förutsättningar för fortsatta och långsiktiga nordiska forskningssatsningar med avseende på klimat- och miljöförändringar i Arktis i syfte att presentera förslag till forskningsprogram inför det Internationella Polaråret 2007; och att i avvaktan på detta förslag avsätta medel för att utveckla de erfarenheter som vunnits och de nätverk som knutits under NARP i budget 2006".

3. Kultur- og utdanningsutvalgets synspunkter

Kultur- og utdanningsutvalget deler forslagstillernes synspunkt om at det er behov for ytterligere kunnskap om klima- og miljøforandringer i Arktis. Dette påpekes også i rapportene "Arctic Climate Impact Assesment" (ACIA) og "Arctic Human Development Report" (AHDR) som rådet har behandlet. Norden har gode forskningsmiljøer på dette området og bør ha ambisjoner om å utvikle denne styrken ytterligere.

Kultur- og utdanningsutvalget stiller seg derfor bak forslaget om at Nordisk Ministerråd gjennomfører en analyse av behov og forutsetninger for en videre langsiktig nordisk forskningsinnsats innen klima- og miljøendring i Arktis. Utvalget mener at denne forskningsinnsatsen kan ta mange former hvor et felles nordisk forskningsprogram er en av disse, men også andre former for felles prosjekter kan være relevante. Utvalget deler også forslagsstillernes vurdering av at en slik analyse også bør omfatte forutsetninger for medfinansiering fra aktører utenfor det nordiske området, som for eksempel EU.

NordForsk vil ha en sentral rolle i utformingen av tiltak på dette området. De nordiske landene prioriterer alle klimaforskning høyt, og NordForsks oppgave er å identifisere områder hvor de nordiske landene kan gå sammen i større satsinger. Det er derfor nødvendig at NordForsk inndras i analysearbeidet for å sikre at dette forskningsområdet prioriteres høyt i det nordiske forskningssamarbeidet. NordForsk opererer ellers etter armlengdes-prinsippet noe som innebærer reduserte muligheter for politiske initiativer på det forskningspolitiske området, eksempelvis i form av forskningsprogram.

I lys av anbefalingene fra "Arctic Human Development Report" (AHDR) mener utvalget at analysen også bør omfatte forskning på den menneskelige utvikling i Arktis, og de mulige virkninger klimaforandringene vil få for menneskene som bor i området. Kjønnsperspektivet bør også belyses gjennom denne forskningen.

Kultur- og utdanningsutvalget ser altså et stort behov for en samlet analyse av kunnskapsbehovet på området og en samlet plan for en nordisk forskningsinnsats på området klima- og miljøforandring i Arktis, samt forskning rundt de utfordringer befolkningene i Arktis står overfor. Dette er også i tråd med sluttrapporten fra Nordic Arctic Research Program (NARP Highligths) som slår fast at det er et presserende behov for ytterligere multidisiplinær forskning om Arktis og klimaforandringer.

Kultur- og utdanningsutvalget er også kjent med at ministerrådet arbeider med et nytt arktisk samarbeidsprogram for perioden 2006–2008. Dette vil være Nordisk Ministerråds plattform for samarbeid om arktiske spørsmål i den kommende perioden, og utvalget antar at forskning er et av elementene man velger å fokusere på. Det vil derfor være behov for en delstrategi for forskningsinnsatsen innenfor rammen av det arktiske samarbeidsprogrammet. En analyse av behovet for videre nordisk forskningsinnsats om Arktis bør derfor også kunne redegjøre for hvordan denne bygger opp under arktisk samarbeidsprogram 2006–2008.

Forslagsstillerne peker på et sentralt spørsmål når de påpeker viktigheten av at erfaringer og nettverk som er etablert gjennom forskningsprogram tas vare på. Kultur- og utdanningsutvalget mener at dette er et generelt problem hvor det er stort rom for forbedringer. Likeledes ser gjerne

utvalget at det legges større vekt på formidling og erfaringsdeling rettet mot det politiske miljø og andre interessenter. Kultur- og utdanningsutvalget forslår derfor at Nordisk Ministerråd igangsetter et prosjekt som dels har til formål å belyse hvordan erfaringer og nettverk etablert gjennom forskningsinnsatser kan ivaretas på en bedre måte, og dels har et formidlingsaspekt med fokus på hvordan resultater, erfaringer og viten kan videreformidles.

4. Konklusjon

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* gjennomføre en analyse av kunnskapsbehov og forutsetninger for en fortsatt og langsiktig nordisk forskningssatsing på klima- og miljøforandringer i Arktis, samt disse forandringenes konsekvenser for befolkningene i området, med henblikk på å presentere forslag til en nordisk forskningssatsing på området i forkant av det Internasjonale Polaråret 2007

2) *å* igangsette et prosjekt med det formål å styrke formidlingen av resultater og kunnskaper fra nordiske forskningsprosjekter og – programmer, samt å legge til rette for en bedre erfaringsdeling og ivaretakelse av nettverk etter at forskningsinnsatser avsluttes

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Medlemsförslag

om arktisk forskning

(Väckt av Mittengruppen)

Ett femårigt forskningsprogram Nordiskt arktiskt forskningsprogram (Nordic Arctic Research Programme – NARP) finansierades under tiden 1999–2003 genom ett budgetanslag på runt 6 miljoner danska kronor per år. Påbörjade projekt avslutades under 2004. NARP leddes från Thule-Institutet i Uleåborg (Oulu), Finland.

Avsikten med NARP var att öka den nordiska kompetensen och forskningssamarbetet inom tre prioriterade områden:

- Naturprocesser – land, hav och klimat
- Biologisk mångfald och miljöhot i det arktiska området
- Arktiska folkgruppers levnadsvillkor

Under programperioden har totalt 63 projekt fått medel. Projekten fördelar sig jämnt mellan de tre huvudområdena. Alla projekt har haft deltagare från åtminstone tre nordiska länder. Flera av projekten har haft deltagande också från andra europeiska länder, också från närområdet (Baltikum och Ryssland). Några projekt har haft medfinansiering från EU:s femte ramprogram. Tre större symposier har hållits inom ramen för NARP – det första i Oulu i maj 2001 på temat ”The Arctic on Thinner Ice”, det andra i Akureyri i maj 2002 på temat ”The Arctic in the Anthropocene” och det tredje i Tromsø i februari–mars 2004 på temat ”Arctic – Alpine Ecosystems and People in a Changing Environment”.

En vitbok med utvärdering och slutsatser av NARP har utlovats i början av 2005, men har i skrivande stund ännu ej publicerats. Den kommande vitboken behandlades vid en workshop ”Nordic Arctic Research Planning Workshop” i Uleåborg i december 2004. Det har framhållits från dem som varit involverade i forskningsprogrammet, att det föreligger ett fortsatt stort behov av stöd till forskningsprojekt på nordisk nivå – särskilt i forskning som bygger på längre tidsserier, som t.ex. inom miljö- och klimatforskning.

Vitboken avses presentera underlag för fortsatt internationell arktisk forskningsplanering särskilt med avseende på den forskningsagenda som utvecklas av The International Conference on Arctic Research Planning II (ICARPII) och det kommande Internationella Polaråret (International Polar Year – IPY) 2007–2008. IPY utgör en parallell till den omfattande forskningssatsning som det Internationella Geofysiska Året 1957–1958 innebar; denna gång med fokus på klimatförändringar och andra viktiga företeelser i de arktiska områdena.

De omfattande klimatförändringar som äger rum i en allt snabbare takt och de långtgående konsekvenser dessa kan komma att få i globalt hänseende har uppmärksammats i en rad rapporter de senaste åren. The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) presenterade sin tredje rapport år 2001. Nästa rapport väntas 2007. Den av Arktiska rådet initierade ”Arctic Climate Impact Assessment” (ACIA) presenterades under 2004.

Man behöver inte ta definitiv ställning till frågan om vad den allt snabbare klimatförändringen beror på för att kunna konstatera både omfattning och de allvarliga konsekvenser en fortsatt klimatförändring kan innebära för flora och fauna och inte minst för mänsklig verksamhet runt om i världen. Behovet av ytterligare kunskap är mycket stort. Klimatförändringen i Arktis och dess samband med omfattande utsläpp i luft och vatten behöver kunna studeras vidare och utvidgas i ett längre perspektiv. Här berörs inte minst de nordiska länderna genom sitt geografiska läge. Forskningskunnande finns vid nordiska universitet och forskningsinstitutioner. Här finns en mycket angelägen och naturlig uppföljning på det nordisk-arktiska forskningsprogrammet.

Det är därför angeläget att Nordiska ministerrådet gör en analys av behov och förutsättningar för fortsatta och långsiktiga forskningssatsningar med avseende på klimat- och miljöförändring-

ar i Arktis. En sådan analys bör vidare omfatta förutsättningar för medfinansiering utanför det nordiska området som t.ex. från det kommande sjunde ramprogrammet inom EU. Ministerrådets analys och förslag bör presenteras i god tid före rådets session hösten 2006, så att den nya forskningssatsningen kan komma till stånd samtidigt med att det Internationella Polaråret inleds 2007.

Det är viktigt att den erfarenhet som vunnits och de forskningsnätverk som etablerats under NARP kan fortsätta i avvaktan på en ny nordisk arktisk forskningssatsning. Medel för detta bör avsättas särskilt i den nordiska samarbetsbudgeten redan i budget för 2006.

Förslag

Mot bakgrund av ovanstående föreslår mittengruppen att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att göra en analys av behov och förutsättningar för fortsatta och långsiktiga nordiska forskningssatsningar med avseende på klimat- och miljöförändringar i Arktis i syfte att presentera förslag till forskningsprogram inför det Internationella Polaråret 2007

att i avvaktan på detta förslag avsätta medel för att utveckla de erfarenheter som vunnits och de nätverk som knutits under NARP i budget 2006

Pärnu den 28 april 2005

Tarja Cronberg (gröna)
Bente Dahl (RV)
Agne Hansson (c)
Jónína Bjartmarz (F)
Arne Lyngstad (KrF)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Runar Patriksson (fp)
Simo Rundgren (cent)
Jan Sahl (KrF)

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål

(Medlemsforslag, se s. 325)

1. Medborger- og Forbrugerudvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* tage initiativ til at undersøge, hvordan officiel tilladelse til et forlænget ophold for et offer for menneskehandel i et modtagerland påvirker opklaringen af bagmandsvirksomheden. Undersøgelsen bør indeholde indsamling af erfaringer fra andre europæiske lande og sammenligning af deres resultater

2) *at,* inden for det uformelle samarbejdsforum for bekæmpelse af menneskehandel i den nordlige dimension, sætte fokus på følgende punkter:

- informations- og erfaringsudveksling om de mest effektive virkemidler i arbejdet for at opsøge og finde frem til ofrene for menneskehandel
- identificere og evaluere de beskyttelsestilbud der står til rådighed for ofrene, herunder ofrenes mulighed for at opnå beskyttelse på tværs af landegrænserne

Nordisk Råd ønsker at modtage en rapport om punkterne

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

At, udenrigsministrene på Nordisk Råds 58. session 2006 rapporterer fra deres arbejde i arbejdsgruppen om nordisk-baltisk bekæmpelse mod menneskehandel (Nordic Baltic Task Force Against Trafficking in Human Beings), som planlægges afsluttet i august 2006

2. Forslagets behandling

Forslaget blev fremlagt af den Venstresocialistiske grønne gruppe på Medborger- og Forbrugerudvalgets møde i Bodø den 29. juni 2005. Udvalget besluttede at sende forslaget ud på begrænset høring til de nordiske regeringer og de selvstyrende områder.

3. Høringssvar

Medborger- og Forbrugerudvalget har modtaget høringssvar fra følgende instanser:

Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde i Danmark
Justitsministeriet i Finland
Social- og Hälsovårdministeriet i Finland
Utrikesdepartementet – Enheten för Europeiska unionen i Sverige

Sekretariatet for Ministeren for nordisk samarbejde har sendt et samlet dokument med svar fra nogle af de nordiske lande.

- *Fælles nordisk kommentar:* Der gøres opmærksom på, at der indenfor rammerne af Nordisk Ministerråd, under det danske formandskab, er blevet taget et initiativ, som skal føre til forbedret informationsudveksling mellem de internationale aktører, der arbejder imod menneskehandel indenfor den nordlige dimension og bedre koordination af indsatser og handlingsplaner. Målet er samtidig at forhindre overlap af arbejdsindsatsen. Sekretariatet påminder om et møde med forskellige aktører, som bekæmper menneskehandel, hvor det blev aftalt at oprette en oversigt over aktiviteter på området. Nordisk Ministerråd har fået ansvaret for det.
- *Danmark:* Danmark lægger vægt på en koordineret nordisk indsats imod menneskehandel, men opfattelsen er, at denne indsats allerede foregår. Danmark lancerede en national handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel i 2002 med forskellige modeller for forebyggelse og beskyttelse af ofre. På denne baggrund er det Danmarks holdning, at oprettelsen af endnu et kompetencecenter på nordisk niveau ikke nødvendigvis er den rigtige løsning. Danmark har endnu ikke undertegnet Europarådets konvention om indsatser mod menneskehandel, idet overvejelserne i den forbindelse endnu ikke er afsluttet.
- *Færøerne:* Færøerne deler opfattelsen af vigtigheden af en fælles nordisk koordinering af tiltag mod menneskehandel og herunder trafficking. Eftersom der, på foranledning af det danske formandskab i Nordisk Ministerråd, allerede er taget initiativ til tiltag, hvis hensigt blandt andet er en bedre koordinering heraf, anser Færøerne, at det vil være det rigtige at afvente resultaterne herfra, inden der tages initiativ til at oprette et kompetencecenter jf. medlemsforslaget.
- *Norge:* Positivt indstillet
- *Sverige:* Høringsinstansen mener, at det teoretisk er en god ide at oprette et kompetencecenter, men har overvejelser om, hvilken nordisk institution, der kan påtage sig ansvaret for arbejdet. Sverige gør endvidere opmærksom på følgende forskellige indstillinger i de nordiske lande:
  1) Indstilling til prostitution
  2) Indstilling til folk, ofre for menneskehandel, flygtninge eller andre, som ønsker ophold i landet i længere eller kortere tid
  3) Indstilling til, hvorvidt kvinder, som er blevet udsat for menneskehandel, skal kriminaliseres og
  4) Indstillinger til, hvordan man betragter mænd, som køber og seksuelt udnytter kvinder.

Justitsministeriet i Finland støtter i princippet oprettelsen af et kompetencecenter, men kommenterer samtidig, at det er svært at afgøre den praktiske betydning ud fra forslagets begrænsede beskrivelse. Det er også vigtigt at tage hensyn til de nationale præmisser, hvad angår rådgivning, forskning og samordning af tiltag, mener Justitsministeriet. Det konstateres, at det ville være svært at udføre forskning i Finland om, hvilke konsekvenser længden af opholdet har for ofrenes ønske om at vidne, idet der ikke findes tilstrækkelige eksempler herpå som forskningsunderlag i Finland.

Social- og Hälsovårdministeret i Finland gør opmærksom på, at der i ministerrådets regi er taget initiativ til et regionalt samarbejde, hvor der foregår informationsudveksling og koordineringstiltag diskuteres. Ministeriet mener derfor, at der bør tages hensyn til dette forum, før man planlægger nye koordineringstiltag. Ministeriet mener også, at det er vigtigt, at hvis man plan-

lægger et nyt nordisk kompetencecenter, bør man tage hensyn til de nationale rapportører for menneskehandel og den kundskab de besidder.

Ministeriet gør opmærksom på, at der allerede findes en handlingsplan for bekæmpelsen af menneskehandel i Norge og en handlingsplan er under udarbejdelse i Finland (der findes også handlingsplan i Danmark fra 2002 og der er en under udarbejdelse i Sverige (Sekretariatets bemærkninger)). Ministeriet mener, at der ikke er behov for en at-sats, som berør dette fordi Norge, Danmark og Sverige allerede har ratificeret FN's tillægsprotokol (Palermo-protokollen) som bl.a. indebærer landenes forpligtelse til at udarbejde en handlingsplan.

Hvad angår landenes ratificering af Europarådets konvention mod menneskehandel, som allerede er undertegnet af Island, Norge og Sverige, mener ministeriet, at det kan tage tid før landende er parate til at ratificere konventionen, idet den kan kræve lovforandringer i landene.

Til slut advarer ministeriet imod at anmode om Europarådets konvention som minimumkrav for de nationale indsatser, fordi man bør tage hensyn til, at den kun udgør et af de dokumenter, som indeholder forpligtende bestemmelser om international menneskehandel. Man skal snarere anmode om en samordning af bestemmelserne i de forskellige dokumenter og at bestemmelserne bør træde i kraft i stedet for, at de skal udgøre et minimumkrav.

Utrikesdepartementet – Enheten för Europeiska unionen er ikke enig i, at der oprettes et kompetencecenter i NMR's regi. Enheden mener til gengæld, at det er en god idé, at dette sker på nationalt niveau. Rådgivning til socialarbejdere og informationsudveksling anses som positive tiltag, mens man mener, at der ikke er behov for mere koordinering af tiltag, idet det allerede sker i omfattende omfang. Der hævdes dog, at det eksisterende politisamarbejde bør forstærkes. Enheden er enig i forslagets fokus på at undersøge "...hvilke konsekvenser lengden af opholdet har for ofrenes ønske om å vitne, og for deres sjanser for å få et bedre liv..." og "...de bedste virkemidlerne i arbeidet for at finde/opsøke ofrene for menneskehandel...".

Enheden gør opmærksom på, at der allerede findes handlingsplaner vedr. bekæmpelsen af menneskehandel i de nordiske lande eller, at de er under udarbejdelse og stiller sig imod en fælles handlingsplan for de nordiske lande. Enheden støtter forslagets ønske om, at de nordiske lande ratificerer Europarådets konvention vedr. bekæmpelse af menneskehandel.

Forslag om nordisk samarbejde på området:

- Regionalt samarbejde: Der lægges stor vægt på, at de nordiske lande samarbejder med de baltiske lande om bekæmpelsen af menneskehandel.
- Rapportering på Nordisk Råds sessioner: Enheden foreslår, at de nordiske ministre på Nordisk Råds session rapporterer om, hvordan arbejdet med at bekæmpe menneskehandel skrider frem i de respektive lande for således at formidle *good practises*.

4. Udvalgets overvejelser

Høringssvarene indikerer tvivl om oprettelse af et kompetencecenter. Dette er begrundet med forskellige forudsætninger i de nordiske lande, hvad angår bekæmpelsen af menneskehandel samt, at der i Nordisk Ministerråds regi arbejdes for en bedre koordinering af indsatser mod menneskehandel og, at man bør afvente disse resultater. Fra Finlands og Sveriges side kommenteres der på forslagets at-satser om undersøgelse af ofrenes ønske om at vidne og om, hvordan man bedst finder frem til ofrene for menneskehandel. Her mangler nødvendigt forskningsgrundlag, mener man i Finland, mens man er enig i forslaget fra Sveriges Utenriksdepartement. Hvad angår opfordring til de nordiske regeringer om at udarbejde handlingsplan om bekæmpelsen af menneskehandel, fremgår det, at Norge og Danmark har handlingsplaner og Finland og Sverige udarbejder handlingsplaner. Island har endnu ikke udarbejdet en handlingsplan. Høringsinstanserne mener derfor, at det er unødvendigt at rekommandere dette. Til slut ser høringsinstanserne fra Danmark og Finland den sidste at-sats om ratificering af Europakonventionen mod menneskehandel som problematisk bl.a. set i forhold til eksisterende love mens Sverige stiller sig positivt til forslaget.

Kun det Svenske Utenriksdepartement fremlægger et forslag til tiltag i nordisk samarbejde på området: Et forslag om regionalt samarbejde med de baltiske lande og om rapportering om arbejdet med bekæmpelsen af menneskehandel i de nordiske lande.

Medborger- og Forbrugerudvalget gør opmærksom på, at der ikke på nuværende tidspunkt findes afgørende opbakning fra høringsinstanserne for følgende komponenter af forslaget: kompetencecenter af den art forslaget beskriver, handlingsplaner for bekæmpelsen af menneskehandel og ratificering af Europarådets konvention

Udvalget har forståelse for høringsinstansernes tvivlende kommentarer og begrundelse for, at disse af forslagets målsætninger på nuværende tidspunkt ikke er relevante. Der er til gengæld blandt høringssvarene interesse for at undersøge forbindelsen mellem ofrenes forlængede ophold og opklaring af bagmandsvirksomhed. Der findes flere modeller for dette i Europa, og det ville være interessant at samle erfaringer fra dette arbejde i de forskellige Europæiske lande og sammenligne dem. Udvalget ser gerne, at dette sker.

Udvalget mener endvidere, at hvis de nordiske lande kan lære noget af hinanden vedrørende at finde frem til ofre for menneskehandel, så er det en positiv sag.

Medborger- og Forbrugerudvalget skal betone vigtigheden af det koordineringsarbejde som foregår i ministerrådets regi, som har som mål at forbedre informationsudvekslingen mellem de internationale aktører, som arbejder mod menneskehandel indenfor den nordlige dimension og bedre koordination af indsatser og handlingsplaner. Nordisk Ministerråd har fået til opgave at lave en oversigt over dette arbejde. Udvalget lægger stor vægt på, at man prioriterer dette arbejde og det samarbejde som dette fører med sig. Udvalget mener endvidere, at forslaget fra det svenske udenrigsministerium om rapportering fra ministrene til Nordisk Råds session om nye fremskridt i arbejdet med bekæmpelsen af menneskehandel er en udmærket ide, i hvert fald når der findes speciel anledning for det. Udvalget skal i denne sammenhæng påminde om, at de nordiske udenrigsministres arbejdsprojekt om bekæmpelse af menneskehandel 2003-2006 er planlagt afsluttet i august 2006. Udvalget synes, at det ville være interessant af få rapportering om dette arbejde.

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* tage initiativ til at undersøge, hvordan officiel tilladelse til et forlænget ophold for et offer for menneskehandel i et modtagerland påvirker opklaringen af bagmandsvirksomheden. Undersøgelsen bør indeholde indsamling af erfaringer fra andre europæiske lande og sammenligning af deres resultater

2) *at,* inden for det uformelle samarbejdsforum for bekæmpelse af menneskehandel i den nordlige dimension, sætte fokus på følgende punkter:

- informations- og erfaringsudveksling om de mest effektive virkemidler i arbejdet for at opsøge og finde frem til ofrene for menneskehandel
- identificere og evaluere de beskyttelsestilbud der står til rådighed for ofrene, herunder ofrenes mulighed for at opnå beskyttelse på tværs af landegrænserne

Nordisk Råd ønsker at modtage en rapport om punkterne

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at, udenrigsministrene på Nordisk Råds 58. session 2006 rapporterer fra deres arbejde i arbejdsgruppen om nordisk-baltisk bekæmpelse mod menneskehandel (Nordic Baltic Task Force Against Trafficking in Human Beings), som planlægges afsluttet i august 2006

Karlstad, den 22. september 2005

Marianne Carlström (s)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Medlemsforslag

om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål

(Framlagt av den venstresosialistiske grønne gruppen i Nordisk Råd)

1. Bakgrunn

En av de mest alvorlige utfordringer og grove brudd på menneskerettigheter vi står overfor i dag, er den stadig voksende industrien av kriminelle nettverk som selger andre mennesker inn i det nye slaveriet. I følge Interpol er menneskehandel den tredje største inntektskilden for organiserte kriminelle nettverk, etter salg av narkotika og våpen. Ifølge International Organization for Migration (IOM), selges rundt 500 000 kvinner til markeder i Europa hvert år. I følge FN er det på verdensbasis ca. 75 % av ofre for menneskehandel som ender opp i sexindustrien, med en beregnet inntekt på 7 billioner dollar pr. år.

I tillegg til trafficking til seksuelle formål skjer det i økende grad en eksport og salg av mennesker som billig arbeidskraft. Mennesker blir utnyttet på det groveste som jordarbeidere, hushjelper, tiggere, gatemusikanter, organiserte bander av lommetyver og til og med forekomster av salg av organer, er blitt oppdaget. Dette er problemstillinger som de nordiske land vil måtte forholde seg til i økende grad. De nordiske landene og deres allierte må komme i forkjøpet av disse alvorlige bruddene på menneskerettighetene, og se på løsninger og tiltak for å bekjempe kriminelle nettverk som har som formål å kontrollere andre mennesker i utsatt posisjon med vold og trusler, for igjen å utnytte dem på det groveste. En fri disponering av mennesker i en utsatt posisjon på grunn av fattigdom, arbeidsløshet, mangel på utdannelse og sosial nød, gir grobunn for slaveri og utnyttelse. Dette skal brytes og det nordiske samarbeidet kan i fellesskap jobbe for en positiv framtid for alle.

Vi kan ikke se bort fra at når det gjelder menneskehandel for seksuelle og andre formål finnes det et innenlandsmarked av menn, og noen ganger kvinner, som utnytter de menneskene som menneskehandlerne tilbyr. Dette øker behovet for kraftfulle samfunnstiltak for dem som rammes.

Organiserte kriminelle nettverk har ingen menneskelige sider ved seg. Kriminelle nettverk består av kyniske bakmenn som har kun en interesse: Få høyest mulig profitt til lavest mulig kostnad. Prostitusjon er en meget god forretning for disse kriminelle nettverkene. Det er lave kostnader, stor etterspørsel, en enorm avkastning, få risikomomenter og stort utbytte til bakmennene.

Mennesker som er ofre for trafficking og som ikke lenger er lønnsomme, blir enten vraket, videresolgt til andre land, eller de blir en del av trafficking-systemet selv for å rekruttere nye ofre.

Trafficking skal bekjempes, og det krever samarbeid over landegrensene og koordinering av tiltak.

2. Internasjonale avtaler

FNs Generalforsamling vedtok den 9. november 1998 resolusjon nr. 53/111 og resolusjon nr. 53/114, hvor det ble besluttet å etablere en åpen ad hoc-komité med det formål å utarbeide en omfattende internasjonal konvensjon til bekjempelse av grenseoverskridende organisert kriminalitet samt supplerende internasjonale instrumenter til bl.a. bekjempelse av handel med kvinner og barn.

Den 15. november 2000 vedtok FNs generalforsamling en konvensjon om grenseoverskridende og organisert kriminalitet. Protokollen om bekjempelse av menneskehandel ble vedtatt samme dag av FNs Generalforsamling ved resolusjon nr. 55/25 (Palermo-protokollen).

Formålet med denne protokollen til FNs konvensjon om bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet, jf. lovforslagets bilag 7, er for å forebygge og bekjempe menneskehandel, herunder særlig handel med kvinner og barn, samt å beskytte og hjelpe ofrene.

Ved protokollen forpliktes de land som ratifiserer protokollen, til å kriminalisere menneskehandel, samt sikre bistand til og beskyttelse av ofrene for menneskehandel, herunder sikre at ofrene kan uttale sig under straffesaker, og har mulighet for å oppnå erstatning.

Europarådet har i mai 2005, utarbeidet en konvensjon der det blant annet inngår som et minstemål at ofrene skal ha 30 dagers opphold.

De enkelte nordiske lands lovgivning og synet på prostitusjon er forskjellig i de ulike landene. For eksempel er Sverige det eneste landet som har en lov som kriminaliserer kjøp av seksuelle tjenester. Når det gjelder ofrene for menneskehandel og deres rett til samfunnets hjelp og beskyttelse, har samtlige nordiske land ratifisert FNs konvensjon.

3. Nordisk Råds initiativ

Nordisk Råd har tatt flere initiativer, som alle berører emnet menneskehandel, heriblant rekommandasjoner, som er blitt vedtatt av Nordisk Ministerråd.

Det er for eksempel:

- bruk av filmen "Lilja 4-ever" i forebyggelse av handel med mennesker og fremme opplysning allerede i grunnskolen (A 1323/medborger, Rek. 11/2003 og Rek. 12/2003)
- sikring utdannelse av personale i politi og rettsinstanser, som kommer i berøring med kvinner som er utsatt for menneskehandel (A 1302/medborger, Rek. 19/2002/medborger)
- gjennomføring av Nordisk Ministerråds omfattende informasjonsarbeid i Estland, Latvia og Litauen og i Nordvest-Russland
- avsluttende rapport fra Nordic-Baltic Campaign Against Trafficking in Women "Trafficking – final report 2002" ble utgitt i 2004. Prosjektet var et initiativ tatt av Nordisk Råd og finansiert delvis av Nordisk Ministerråd, og delvis av de enkelte landene

Mange av de nordiske initiativene som er gjort har hatt fokus på forebygging, opplysning, på offerets situasjon og problematikken rundt midlertidig eller permanent oppholdstillatelse.

De nordiske landene kan ikke klare denne kampen alene. Vi må få til et grenseløst tett samarbeid. Vi må koordinere tiltakene våre slik at det blir en felles kamp og en felles front mot menneskehandel uavhengig av hvilket land du befinner deg i.

Den organiserte kriminaliteten som utnytter kvinner, gutter og jenter til trafficking til seksuelle formål kjenner ingen grenser, og for å bekjempe en grenseløs og hensynsløs kriminalitet trengs virkemidler som er koordinerte over landegrensene.

På denne bakgrunn foreslår Den venstresosialistiske grønne gruppen at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å opprette et kompetensesenter som skal

- rådgi sosialarbeidere i de enkelte land
- samle kunnskap og erfaring fra alle medlemslandene og formidle dette gjennom undervisning til relevante faggrupper
- sikre koordinasjon av tiltak, og se til at de ulike tiltakene utfyller hverandre på tvers av landene
- på bakgrunn av innsamlet kunnskap og erfaring være i stand til å ta konkrete og egne initiativer, særlig i forhold til opprettelse av beskyttelsestilbud til ofrene

å ta initiativ til å undersøke, hvilke konsekvenser lengden av oppholdet har for ofrenes ønske om å vitne, og for deres sjanser for å få et bedre liv

å ta initiativ til og undersøke hva som er de beste virkemidlene i arbeidet for at finne/oppsøke ofrene for menneskehandel

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

å utarbeide en handlingsplan, med særlig fokus på ofre for menneskehandel og på deres mulighet til å få et beskyttelsestilbud (safe-shelter)

at de enkelte land ratificerer Europarådets konvensjon og at de enkelte land bruker konvensjonen som et minstemål for innsatsen i deres land

København, Nuuk, Helsingfors, Reykjavik, Moss og Nyköping, 4. juni 2005

Line Barfod (EL)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Kuupik Kleist (IA)
Elina Linna (v)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)

Udvalgsforslag

om EU's direktivforslag til softwarepatent

(Fremlagt af Næringsudvalget i Nordisk Råd)

(Bilag 1: Rapport fra Gisle Hannemyr, Universitetet i Oslo)
(Bilag 2: Europa-kommissionens oprindelige forslag til et europæisk softwarepatentdirektiv)

1. Næringsudvalgets forslag

Næringsudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at regeringerne sammen og hver for sig arbejder målrettet og eksplicit for at følgende lægges til grund for vedtagelse af et europæisk software-patent:

- at der tydeligt og eksplicit sættes krav til det tekniske bidrag samt den opfindelseshøjde og nyhedsværdi det tekniske bidrag skal opfylde for at være patentérbart
- at man sikrer, at softwarepatenter ikke begrænser infrastruktur og interoperabilitet
- at der ikke skal kunne tildeles patent til produkter/opfindelser, som alene er en forretningsmetode eller oversættelse af en kendt procedure eller fysisk proces

Næringsudvalget foreslår, at

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* snarest muligt og i samarbejde med nationale patentorganisationer og toneangivende IT-aktører, vurdere hvilke særlige patentrelaterede behov, som findes i den nordiske softwareindustri

2) *at* man iværksætter en vurdering af, hvor lang løbetid et softwarepatent bør have og om tvangslicenser/vederlagsbaserede licenser skal introduceres som et middel til at sikre lige og fri konkurrence på softwaremarkedet.
Konklusionerne herfra meddeles de ansvarlige nordiske ministre og Næringsudvalget i Nordisk Råd

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

at orientere EU's Ministerråd for IT og Europa-Parlamentet om nærværende forslag

2. Indledning og baggrund

Næringsudvalget i Nordisk Råd nedsatte i januar 2005 en arbejdsgruppe til behandling af EU's forslag om et softwarepatent-direktiv. Arbejdsgruppens medlemmer var Raymond Robertsen (H), Norge (formand), Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island, Runar Patriksson (fp), Sverige og Niels Sindal (S), Danmark. Gisle Hannemyr, Universitetet i Oslo har været tilknyttet som ekstern ekspert. Jesper Schwarz, Nordisk Råds sekretariat, har fungeret som sekretær.

Baggrunden for EU's patentforslag er, at der i dag ikke eksisterer samordning mellem landenes praksis og at European Patent Organisation (EPO) ikke har udviklet deres retsgrundlag tilstrækkeligt til at kunne omfatte software. Således eksisterer der uklare og uforudsigelige forhold.

Konfliktaksen består i, at man ønsker en struktureret og harmoniseret lovgivning på området (heri er alle stort set enige), men der er stor uenighed om, hvordan og med hvilke krav man kan definere patentérbarheden af (ny eller gammel) software. Hvilke krav bør man stille til teknisk effekt, udviklingshøjde, nyhedsværdi, brug af defensive patenter etc.?

Samtidigt hersker der stor uenighed om, hvorvidt et sådant patent vil være til gavn eller skade for den europæiske softwareindustris konkurrenceevne. I denne forbindelse mener kritikerne, at det fremsatte direktivforslag vil kunne bidrage til, at de store, internationale softwareudviklere vil kunne befæste deres monopollignende markedsposition. Hermed begrænses konkurrencen og dermed kvalitet/pris.

Modsat kan man heller ikke ignorere det forhold, at virksomheder skal kunne beskytte deres investeringer/produkter.

Formålet med arbejdsgruppen har således været at drøfte, hvilke krav og målsætninger man bør sætte for et europæisk patentdirektiv på softwareområdet.

Seneste udvikling på EU-niveau (10. juni 2005) er, at Europa-Parlamentets Justitsudvalg skal stemme om deres betænkning den 20. juni, hvorefter det kommer til afstemning i salen 6. juli. Kilder i EU-systemet anser dog, at Ministerrådet næppe vil godtage Parlamentets ændringer til forslaget og at processen forventes at fortsætte ind i forligsproceduren.

Eftersom processen i EU nu er forsinket (i bedste fald), har Nordisk Råd mulighed for at bidrage med politisk input til, hvorledes et nyt og revideret forslag kan formuleres.

Nærværende rapport har således til formål at drøfte en række parametre og betingelser for patentering af software. Resultatet ventes fremlagt for Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet.

Konklusioner fra ekstern ekspert

Vedlagt som Bilag 1 findes rapport fra Gisle Hannemyr, Universitet i Oslo. I rapporten gives der baggrund og indblik i direktivets målsætninger, som følges op af analyse af centrale temaer som innovationshøjde, innovation/udvikling, defensive patenter, nordiske behov, infrastruktur samt *landgrabbing*. Som Bilag 2 er vedlagt Europa-Kommissionens oprindelige patentforslag.

Rapporten drøfter og argumenterer for, hvilke kriterier og krav man kan/bør sætte til et europæisk softwarepatent. Kortfattet kan rapportens konklusioner resumeres som følger:

1) At det er vigtigt, at der etableres et europæisk softwarepatent
2) At der tydeligt og eksplicit skal sættes krav til innovationshøjde og nyhedsgrad (præcis definition af "teknisk bidrag")
3) At patentkravene udformes således, at de modvirker optagelsen af defensive og strategiske patenter (patentporteføljer/krydslicensering)
4) At man skal tilstræbe, at patenter ikke begrænser infrastruktur og interoperabilitet (reference til internettets udviklingshistorie)
5) Der bør ikke kunne tildeles patent til opfindelser, som alene er en banal "oversættelse" af en kendt procedure/fysisk proces.
6) Fem år anses for en passende løbetid for patentet

3. Arbejdsgruppens overvejelser

Som udgangspunkt stiller arbejdsgruppen sig positivt overfor rapportens konklusioner.

Dette sker ikke mindst ud fra den politiske målsætning om, at de markedsmæssige rammebetingelser for udvikling af software bør forankres i princippet om lige og fri konkurrence. Et patent på software skal således fremme innovation, konkurrence og kvalitet.

Dette indebærer, at *patenter skal kunne virke som incitament for udvikling af nye produkter* (incitamentet er beskyttelsen og dermed indtjeningsmulighed) og samtidigt, at denne beskyttelsesret ikke virker hæmmende, skævvridende eller prohibitiv overfor innovation og konkurrence.

For softwareindustrien *gælder dernæst en række særlige forhold,* som adskiller den fra den traditionelle (eksempelvis) fremstillingsindustri, hvilket også bør afspejles i patentlovgivningen på området.

Arbejdsgruppen har i samråd med Gisle Hannemyr, Universitetet i Oslo, drøftet de enkelte konfliktspørgsmål i patentsagen og har lagt følgende overvejelser til grund for rekommandationerne:

1) Software udvikles kumulativt, altså ved at genbruge, rekombinere og forbedre tidligere softwarekomponenter. Desuden er udviklingshastigheden væsentligt højere, hvilket indebærer hyppige teknologiske generationsskift.

2) Den traditionelle løbetid for et patent er tyve år, hvilket må anses for uhensigtsmæssigt – nærmest irrelevant – i relation til software. For nogle produkter kan tre år være lang tid, for andre igen vil 10 år være passende, afhængigt af anvendelsesområdet. Derfor er det arbejdsgruppens indstilling, at man på nordisk og europæisk plan må indlede drøftelser vedrørende en differentieret løbetid, når det gælder software. I disse overvejelser må indgå forholdet til internationale organisationer såsom WTO og EPO samt administrative hensyn.

3) Det såkaldte "tekniske bidrag" er et af kernepunkterne i betingelserne for at kunne opnå et softwarepatent. Skal nyskabende produkter baseret på kombinationer af kendt teknologi være patentérbare? Eller skal der være tale om en rendyrket opfindelse baseret på nye fundamentale og teknologiske landvindinger?
   Det er her arbejdsgruppens indstilling, at man bør sigte efter et højt niveau for at undgå en devaluering af patentsystemets målsætninger, nemlig at sikre og beskytte investeringer som ofres for at skabe reelle teknologiske fremskridt. Banale produktideer såsom en laserpointer, der fungerer som legetøj for en kat, falder således udenfor kategorien – uanset hvor nyskabende eller genial den er. Modsat er det vanskeligt at definere den øvre grænse.
   Det er arbejdsgruppens indstilling, at der som udgangspunkt skal være tale om teknologibaserede (ikke produktmæssige) innovationer der som minimum indebærer et videnskabeligt og nyskabende fremskridt baseret på den gældende *state-of-art* og bevægende sig imod det videnskabelige.

4) Omkostningerne ved udvikling af softwareprodukter er typisk væsentligt lavere.

5) Eksistensen og udbredelsen af "gratis" og åbne produkter (open source software) giver markedet fundamentalt anderledes konkurrenceforhold – på godt og ondt. *Open source* kan bidrage til åbne, fleksible standarder og hurtigt udviklingstempo uden leverandørafhængighed, men forekommer samtidigt uforeneligt med filosofien bag hele patentsystemet.
   I denne sammenhæng skal der erindres om, at patentmuligheden retter sig imod et computerprograms funktionalitet, mens ophavsretten retter sig imod programmets kode, som hermed ikke må kopieres/(de)kompileres.

6) Muligheden for konvertering/oversættelse af kendt teknologi/procedure til computerbaserede teknologier udgør et særskilt og stort markedssegment.

7) Der er en høj grad af afhængighed/netværkseffekt mellem produkter (interoperabilitet), hvilket sætter fokus på at sikre udviklingen af åbne standarder. Patentsystemet og dets definitioner bør aktivt modvirke muligheden for teknologisk *lock-in.*

8) Softwareprodukter er særdeles komplekse og består ofte af mange komponenter, der kan være patenteret af forskellige parter.

9) I forbindelse med udnyttelse af et patent – og mere vigtigt ikke-udnyttelse af et patent – har gruppen drøftet beskyttelsesbegrænsninger. Disse kan (som supplement til det eneretsbaserede) bestå af tvangslicenser og/eller et vederlagsbaseret patentsystem, som har til formål at modvirke misbrug af en dominerende markedssituation.
Det er gruppens opfattelse, at man på linie med softwarepatenters løbetid, bør vurdere om tvangslicenser/vederlagsbaserede licenser skal introduceres som et middel til at sikre lige og fri konkurrence på softwaremarkedet

10) Softwarevirksomheder er ofte relativt små og innovative. Det kan således være en relativ stor belastning – set i lyset af virksomhedens økonomiske og vidensmæssige ressourcer – at drive juridiske patentsager, ansætte patentjurister etc.

11) Endelig er det arbejdsgruppens målsætning, at almen produktudvikling, tilpasninger etc. ikke må kunne virke krænkende overfor et patent. Således må forretningsmetoder heller ikke kunne patenteres.

Alle disse forhold aktualiserer naturligvis spørgsmålet om, hvorvidt patenter på software overhovedet er ønskeligt. Udviklingen af internettet og dets funktioner er et godt eksempel på, hvordan fraværet af patenter kan have positiv effekt på udviklingshastighed og innovation.

Det er dog arbejdsgruppens holdning, at *eksistensen af patenter på dette område er ønskeligt*, men at udformningen af kriterier for disse patenter ikke kan baseres på traditionelle principper indenfor patentlovgivning, men i højere grad på markedsmæssige og økonomiske principper.

I denne sammenhæng bør man pointere, at IT-anvendelsen (og dermed software) på samfundsplan, kommercielt (BtB, BtC etc.), uddannelsesmæssigt etc. er omfattende og grundlæggende for vores samfundsudvikling. Således bør der ikke kun tages hensyn til konkurrenceforhold på markedet, men sagen bør også ses i lyset af betingelser for den overordnede samfundsudviklings afhængighed af IT-udviklingen.

Samlet set ligger arbejdsgruppens synspunkter således tæt op ad Europa-Parlamentets ændringsforslag.

4. Konklusion

Baseret på ovenstående overvejelse og bilagene til rapport, forslår arbejdsgruppen, at følgende lægges til grund for principper for vedtagelse af et europæisk softwarepatent:

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at regeringerne sammen og hver for sig arbejder målrettet og eksplicit for at følgende lægges til grund for vedtagelse af et europæisk software-patent:

- at der tydeligt og eksplicit sættes krav til det tekniske bidrag samt den opfindelseshøjde og nyhedsværdi det tekniske bidrag skal opfylde for at være patentérbart
- at man sikrer, at softwarepatenter ikke begrænser infrastruktur og interoperabilitet
- at der ikke skal kunne tildeles patent til produkter/opfindelser, som alene er en forretningsmetode eller oversættelse af en kendt procedure eller fysisk proces

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* snarest muligt og i samarbejde med nationale patentorganisationer og toneangivende IT-aktører, vurdere hvilke særlige patentrelaterede behov, som findes i den nordiske softwareindustri

2) *at* man iværksætter en vurdering af, hvor lang løbetid et softwarepatent bør have og om tvangslicenser/vederlagsbaserede licenser skal introduceres som et middel til at sikre lige og fri konkurrence på softwaremarkedet.
Konklusionerne herfra meddeles de ansvarlige nordiske ministre og Næringsudvalget i Nordisk Råd

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd beslutter

at orientere EU's Ministerråd for IT og Europa-Parlamentet om nærværende forslag

Bodø, den 29. juni 2005

Lennart Axelsson (s)
Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Joan Erlandsen (V)
Reynoldh Furustrand (s)
Rolf Gunnarsson (m)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Raymond Robertsen (H)
Niels Sindal (S)
Harry Wallin (sd)

Bilag 1

Næringsudvalgets rapport over EU's direktivforslag til softwarepatent

Af Gisle Hannemyr, Universitet i Oslo
16. juni 2005

Innledning

Næringsutvalget i Nordisk Råd fremsatte i januar 2005 en arbejdsgruppe til behandling af EU's forslag om et softwarepatent-direktiv. Arbejdsgruppens medlemmer var Raymond Robertsen (formand), Steingrimur Sigfusson og Runar Patriksson. Gisle Hannemyr, Oslo's Universitet har været tilknyttet som ekstern ekspert og forestået den tekiske del af udredningen.

Baggrund for EU's patentforslag er, at der i dag ikke eksisterer samordning mellem landenes praksis og at European Patent Organisation (EPO) ikke har udviklet deres retsgrundlag tilstrækkeligt til at kunne omfatte software. Således eksisterer der uklare og uforudsigelige forhold.

Formålet med arbejdsgruppen har været at drøfte hvilke krav og målsætninger man bør sætte for et europæisk patent-direktiv på software-området. At dette ikke er nogen selvfølgelighed fremgår tydeligt af den proces som forslaget har været igennem i forhandlingerne mellem Europa-Kommissionen og Europa-Parlament. Seneste udvikling (februar 2005) er at Parlamentet har afvist Kommissionens forslag og dermed tvunget Kommissionen til enten at revidere sit forslag (i overensstemmelse med Parlaments forslag) eller at gennemfremsætte forslaget og således lede forhandlingerne over i Forligsproceduren.

Konfliktaksen består i at man ønsker en struktureret og harmoniseret lovgivning på området (heri er alle stort set enige), men der er stor uenighed om hvordan og med hvilke krav man kan definerer patenterbarheden af (ny eller gammel) software. Hvilke krav bør man stille til teknisk effekt, udviklingshøjde, nyhedsværdi, brug af defensive patenter etc.

Samtidigt hersker der stor uenighed om hvorvidt et sådant patent vil være til gavn eller skade for den europæiske softwareindustris konkurrenceevne. Endeligt mener kritikerne at det fremsatte direktivforslag vil kunne bidrage til at de store, internationale softwareudviklere vil kunne befæste deres monopol-lignende markedsposition. Hermed begrænses konkurrencen og dermed kvalitet/pris.

Eftersom processen i EU nu er forsinket (i bedste fald) har Nordisk Råd mulighed for at bidrage med politisk input til hvorledes et nyt og revideret forslag kan formuleres.

Forfatterne av denne rapport tar det for gitt at patentinstituttet er noe som i prinsippet gagner næringsliv, fører til at oppfinnelser blir gjort kjent for samfunnet, stimulerer til innovasjon og nyskapning og gir små og innovative virksomheter vern mot at andre, og da særlig større og økonomiske sterkere selskaper, uberettiget bruker deres ideer. Vi drøfter med andre ord ikke berettigelsen av patentinstitusjonen som sådan, men tar det for gitt at denne er ønsket. Det vi drøfter, er hvordan patentinstitusjonen bør forholde seg til programvare, og i særdeleshet hvordan patentinstitusjonen kan innrettes for å gagne samfunnet til beste for alle parter.

Nærværende rapport har således til formål at fastslå en række parametre og betingelser for patentering af software. Resultatet ventes fremlagt Europa-Kommisionen og Europa-Parlamentet.

Bakgrunn

Patenter er et tidsbegrenset, statsgarantert monopol knyttet til oppfinnelser.

Artikkel 52 i *European Patent Convention* (EPC) definerer hva det er som er patenterbart. Den, består av tre deler, som lyder som følger:

> Art. 52(1): European patents shall be granted for any inventions which are susceptible of industrial application, which are new and which involve an inventive step.

> Art. 52(2): .The following in particular shall not be regarded as inventions within the meaning of paragraph 1:
>
> a) discoveries, scientific theories and mathematical methods;
>
> b) aesthetic creations;
>
> c) schemes, rules and methods for performing mental acts, playing games or doing business, and programs for computers;
>
> d) presentations of information.
>
> Art. 52(3): The provisions of paragraph 2 shall exclude patentability of the subject-matter or activities referred to in that provision only to the extent to which a European patent application or European patent relates to such subject-matter or activities as such.

Som vi ser av Art. 52(2)(c) er "programs for computers" eksplisitt ekskludert fra å være patenterbare oppfinnelser, men det følger også av Art. 52(3) at eksklusjonen bare retter seg altså bare mot programvare *som sådan* (as such). Dersom computerprogrammet er et *middel* til å oppnå en effekt som kan utnyttes industrielt, er nytt, og involverer et oppfinnsomt steg – så kan oppfinnelsen meddeles patent. Vi kan derfor si at computerprogrammer i dag har et *middelbart* vern som er nedfelt i EPC, men EPC gir ikke hjemmel for å meddele computerprogrammer *umiddelbart* vern.

På basis av dette har European Patent Office (EPO) meddelt patenter til oppfinnelser som bygger på eller inneholder computerprogrammer. Dette har i alle fall foregått siden 1980-tallet. Det har derfor en misforståelse at det i dag ikke meddeles patenter til oppfinnelser som er basert på programvare i Europa.

Noen av disse patentene har vært omstridte, og har derfor blitt behandlet i EPOs appelldomstol Boards of Appeal (BoA). Disse appellavgjørelsene har i sin tur blitt oppfattet som normgivende for tolkningen av EPC. De normer som kan leses ut av disse avgjørelsene kalles for *domstolskapt rettsutvikling* eller *case law*.

Et sentralt punkt i mange av avgjørelsene i BoA har vært begrepene "teknisk karakter" (*technical character*) og "videre teknisk effekt/teknisk bidrag" (*further technical effect/technical contribution*). Disse begrepene finnes ikke definert i EPC, men BoA har lagt vekt på at for at et computerprogram skal ansees som middel til å gjennomføre en oppfinnelse, så må det ha teknisk karakter. I praksis innebærer det at et computerprogram i seg selv ikke er patenterbart, men dersom programmet for eksempel styrer en maskin og denne maskinen er en patenterbar oppfinnelse, så kan også styreprogrammet meddeles patent.

I 1998 fattet BoA en avgjørelse vedrørende en patentsøknad fra IBM (*Asynchronous resynchronization of a commit procedure*, T1173/97) som fortsatt er omstridt. Patentsøknaden ble opprinnelig avslått av EPO med henvisning til EPC 52(2) og den begrunnelse at siden det var snakk om et computerprogram kunne det ikke patenteres. BoA gjorde om på dette, og avgjørelsen (ofte omtalt som "IBM-avgjørelsen") innebar to ting: 1) At også dataprogrammer kunne patenteres i Europa; og 2) og innføre et kriterium for patentering av dataprogrammer, nemlig "further technical effect" – senere gjerne omtalt som "*technical contribution*" eller "*teknisk bidrag*".

BoA oppsummerer selv IBM-avgjørelsen slik:

> A computer program product is not excluded from patentability under Article 52(2) and (3) EPC if, when it is run on a computer, it produces a further technical effect which goes beyond the "normal" physical interactions between program (software) and computer (hardware).

For å oppsummere tingens tilstand, så kan man altså si at europeisk patentlovgiving slik den foreligger, dels er nedfelt i EPC og dels nedfelt i domstolspraksis (*case law*) gjennom avgjørelsene i EPO BoA. Programvare *kan* meddeles patentvern i Europa, men programvare er i en sær-

stilling i og med at det stilles et særskilt krav til programvare om teknisk bidrag. Kun dersom programmet, når det utføres på en datamaskin, yter et selvstendig teknisk bidrag til oppfinnelsen kan det patenteres.

Videre er det slik at siden EPC ikke noe sted definerer begrepet "teknisk bidrag", er det til dels uklart hva som ligger i begrepet. Opprinnelig betød det omtrent samme som "oppfinnelse" – det vil si at det både knytter seg nyhetskrav til det, og krav om at løsningen adresserer et spesifikt teknisk problem og løser problemet gjennom et *oppfinnsomt steg*. Dersom det ikke er mulig å identifisere et teknisk problem som kan knyttes opp til et oppfinnsomt steg foreligger intet teknisk bidrag.

Men EPO har vært under press for å gi begrepet en videre definisjon, der alt som på en eller annen måte involverer teknikk kan sies å yte et teknisk bidrag. En av de tingene som står øverst på agendaen i samband med å gi EU et patentdirektiv, er å definere begrepet "teknisk bidrag".

EUs patentdirektiv

Det foreligger per i dag to alternative forslag til et patentdirektiv for EU, et fra ministerrådet CEC – The EU Council of Ministers and the European Commission) og et alternativt fra Europaparlamentet (EP).

Disse skiller seg fra hverandre på sentrale områder. Et av de viktige skillene finner man i artikkel 2b, der det er meningen at direktivet skal definere hva som ligger i begrepet "teknisk bidrag":

CEC's forslag:

> "technical contribution" means a contribution to the state of the art in a field of technology which is new and not obvious to a person skilled in the art. The technical contribution shall be assessed by consideration of the difference between the state of the art and the scope of the patent claim considered as a whole, which must comprise technical features, irrespective of whether or not these are accompanied by non-technical features.

EP's forslag:

> "technical contribution", also called "invention", means a contribution to the state of the art in a technical field. The technical character of the contribution is one of the four requirements for patentability. Additionally, to deserve a patent, the technical contribution has to be new, non-obvious, and susceptible of industrial application. The use of natural forces to control physical effects beyond the digital representation of information belongs to a technical field. The processing, handling, and presentation of information do not belong to a technical field, even where technical devices are employed for such purposes.

Kort kan det sies at CEC, ved å knytte begrepet "technical contribution" opp mot omfanget av *hele* patentkravet (the scope of the patent claim considered as a whole), i praksis ikke stiller noe krav til teknisk bidrag hva angår de enkelte ulike delene oppfinnelsen består av. Denne uheldige formuleringen innebærer at også programvare som ikke yter noe teknisk bidrag (og som endog kan bestå av "non-technical features") kan oppnå vern. Denne uklarheten finnes ikke forslaget fra EP, som også eksplisitt sier i fra at informasjonsbearbeiding ikke har teknisk karakter og derfor aldri kan sies å tilføre oppfinnelsen et "teknisk bidrag".

Den europeiske tradisjonen på patentområdet avviker på flere områder fra amerikansk (og japansk) tradisjon. I USA har det for eksempel aldri eksistert noe krav til "teknisk effekt" eller "teknisk bidrag" for at en oppfinnelse skal være patenterbar. Når USA åpnet opp for patentering av programvare åpnet man samtidig opp for et kappløp der alle de store aktørene på programvareområdet formelig løp om kapp for å ta ut patent på likt og ulikt av programvare. IBM-avgjørelsen i 1998 åpnet også opp adgangen til programvarepatenter i Europa, men tilleggskravet om teknisk bidrag har så langt forhindret "amerikanske tilstander" i Europa.

Det kritikerne av CECs forslag til patentdirektiv hevder, er at CEC legger opp til en så svak og uklar definisjon av begrepet "*technical contribution*" at dette kravet i praksis vil være fjernet dersom CECs forslag til patentdirektiv blir vedtatt.

Analyse

Innovasjonshøyde

Begrep som innovasjonshøyde og nyhetsverdi ikke er definert i EPC. Det følger likevel av artikkel 52 at patent bare kan innvilges oppfinnelser som er nye (dvs. skiller seg vesentlig ut fra det som er kjent fra før).

Et av problemene som særlig er knyttet opp til programvare, er at det ser ut som det er langt vanskeligere for patentkontorer å fastholde krav til innovasjonshøyde og nyhetsverdi når oppfinnelsen bygger på programvare. Det finnes ikke noe klart svar om hvorfor det er slik – sannsynligvis skyldes det flere faktorer – men tar man for seg et knippe av de programvarepatentene som innvilges, så virker det åpenbart at dette er et problem.

Etter vår oppfatning er det derfor viktig at man sørger for at det eksisterer klare krav til innovasjonshøyde og nyhetsverdi i samband med patenter på computerprogrambaserte oppfinnelser. Å operere med en relativt sett "streng" definisjon av "teknisk bidrag", slik det gjøres i EPs forslag, er etter vår mening en måte å sikre at det også i fremtiden settes krav til innovasjonshøyde og nyhetsverdi.

Innovasjon, forskning og utvikling

Programvare skiller seg fra fysiske industrielle fenomener ved at kostnadene ved innovasjon er langt lavere. Mens forskning og utvikling på fysiske industrielle fenomener (som materialer, mekaniske komponenter, kjemiske prosesser), o.l. som regel forutsetter kostbart utstyr og en relativt kompleks fysisk infrastruktur, er innovasjon på programvareområdet noe som skjer inne i hodet på forskeren. Programvare som retter seg mot nye anvendelsesområder, eller som retter seg mot et etablert anvendelsesområde på en ny måte, vil typisk inneholde hundrevis av små og store innovasjoner som i prinsippet skulle være patenterbare.

Men å tillate patentering i et så vidt massivt omfang er neppe hensiktsmessig. Det ville for det første føre til at langt større deler av virksomhetenes ressurser blir bundet opp i prosesser rundt patentering, og det vil i neste omgang skape en juridisk "jungel" for andre programvareutviklere som må kjenne til hva som allerede er patentert og enten betale for bruken av det eller "programmere seg rundt" patentet.

En for vid adgang til å ta ut patenter på programvare kan ha betydelig skadevirkninger på programvareindustrien, gjennom å tappe den for ressurser. Dette vil sannsynligvis være langt verre for mindre programvareselskaper av den type man finner i Norden. De større selskaper kan sannsynligvis lettere kompensere ved å ha dedikerte juridiske avdelinger som kan holde seg à jour på området og rådgi det tekniske personell i hvordan man skal navigere i denne "jungelen".

Men igjen: Ved å ha skjerpede krav til innovasjonshøyde og nyhetsverdi for at programvare skal kunne meddeles patent, så kan skadevirkningene unngås.

Et argument man ofte ser i debatten er et den mer lemfeldige patentlovgiving som eksisterer i Japan og USA i forhold til Europa og Norden er til ulempe for europeiske og nordiske selskaper. Vi mener dette ikke stemmer. Det er ingen ting som hindrer europeiske og nordiske selskaper som ser seg tjent med den mer lemfeldige patentpraksis i USA og Japan og ta ut patent i disse markedene på lik linje med amerikanske og japanske selskaper. Et slikt patent vil gi beskyttelse i USA og i Japan, men ikke i Europa.

Et japansk eller amerikansk patent er ikke gyldig i Europa. Så lenge Europa opprettholder et patentinstitutt med klare, og høye, krav til innovasjonshøyde for programvarepatenter kan altså den mer lemfeldige praksis i USA og Japan ikke skade innovasjonen på det europeiske hjemmemarkedet.

Defensive og strategiske patenter

I USA er det blitt stadig vanligere å ta ut såkalte "defensive patenter". Dette er patenter som patentholder ikke har til hensikt å forsvare – det er i praksis fritt fram å gjøre inngrep. Formålet med defensive patenter er rett og slett å forsvare virksomheten fra å bli saksøkt for patentinngrep, ved at et evt. søksmål kan møtes med henvisning til eget patent. Det er særlig i samband med helt "banale" anvendelser av programvare defensive patenter benyttes. Siden patentet ikke forsvares, blir defensive patenter aldri behandlet i rettssystemet, men fordi de finnes bidrar de til å sette nye og lavere standarder for innovasjonshøyde.

Av den grunn bør et europeisk patentdirektiv i utgangspunktet ha så klare krav til hva som er patenterbar, at "defensive patenter" ikke er nødvendig.

En variant av defensive patenter er strategiske patenter. De store aktørene i programvarebransjen bruker i stor utstrekning patenter strategisk. Den vanligste måten dette skjer på er ved å "bytte" patentporteføljer. Selskap A og B legger hver, la oss si, tusen patenter på bordet og inngår så en avtale om gjensidig royaltyfri bruk av disse. Hensikten med en slik avtale er dels å sikre seg selv ryggdekning mot søksmål, men dels å ekskludere mindre selskaper, som typisk ikke har en slik stor patentportefølje å forhandle med, fra å kunne utnytte de algoritmer som omfattes av slike patenter i sin programvare.

Det er åpenbart at softwareselskaper og brukere av fri programvare vil være sårbare mot en slik strategisk bruk av patenter. Dette gjøres da også til et poeng av selskaper som Microsoft, som i flere sammenheng sørger for å kommunisere at den som brukerer fri programvare stiller seg selv åpen for søksmål om patentinngrep. For eksempel, hevder Microsoft, finnes det i Linux operativsystemkjerne hele 238 algoritmer som er inngrep i patenter som er tildelt Microsoft.

Det må understrekes at verken Microsoft eller noe annet selskap så langt har forsøkt å bruke patenter på denne måten for å ramme fri programvare. IBM har endog unilateralt frigitt flere tusen programvarepatenter (i all hovedsak dreiser dette seg dog om forholdsvis verdiløse defensive patenter) som selskapet eier for royaltyfri bruk i fri programvare. Men det er ingen tvil om ta en for lemfeldig praksis ved tildeling av patent på programvare åpner opp for strategisk bruk av patentsystemet til å nekte fri programvare markedsadgang.

Infrastruktur og interoperabilitet

Mye innovasjon de siste årene innenfor programvareområdet er tuftet på Internettet. En av de åpenbare årsakene til at Internettet har fungert som en motor for innovasjon er at utviklingen av alle de grunnleggende teknologiene i Internettet ikke ble båndlagt med patent (eller opphavsrett).

Vi mener at den modellen for innovasjon som verden kjenner fra Internettet er så verdifull at den fortjener oppmerksomhet.

Det som gjør det Internettet vi alle bruker *mulig* er nettopp det at det er satt samen av, bokstavelig talt, millioner av små og store innovasjoner som alle har det til felles at de *ikke* er beskyttet av patent og opphavsrett. Det er *fraværet av* patenter og opphavsrett som i det hele tatt har gjort et disse tingene kan spille sammen uten at en armé av jurister holdes sysselsatt med å forhandle om hvor mye man skal betale for at system A skal kunne virke sammen med system B. Hadde Internettet fra starten av vært låst ned med patenter hadde sannsynligvis ingen ting skjedd. Ingen hadde hatt råd til å betale for de advokatene som måtte holdes sysselsatt for å inngå alle de avtalene man da hadde hatt behov for å få ting til å spille sammen på lovlig vis, og verden hadde vært foruten all den verdiskapning, næringsvirksomhet og industri som Internettet har avfødt.

Fra et næringslivssynspunkt er det viktig at Internettet også i framtiden vil kunne være en motor for innovasjon i Norden og Europa. Av det følger at det ikke er ønskelig å legge til redde for at enkeltselskaper bremser nettsentrisk innovasjon ved å hindre interoperabilitet gjennom bruk av patenter.

Landgrabbing

I det ville vesten hadde man et begrep: Landgrabbing. Det bygde på den forestilling at det amerikanske kontinentet var jomfruelig. Landgrabbing var rett og slett at den først hvite mann som

fikk målt opp et stykke land og betalte dokumentavgiften for det – eide det! På den måten kunne den som var kjapp nok og grådig nok erverve eiendomsretten til mål på mål med utmark – praktisk talt gratis.

I dag vet vi sjølsagt at jorda i den ville vesten var langt fra jomfruelig. Den var blitt brukt av den amerikanske urbefolkningen i årevis – de hadde bare aldri tatt seg bryet med å institusjonalisere eierskapet gjennom å få utstedt skjøte. I løpet av noen hektiske tiår i den nittende århundre ble deres tusen år gamle jaktmarker delt opp, gjerdet inn og uten noe videre overtatt av såkalte landgrabbere.

De endringene i patentlovgivingen som allerede er gjennomført i USA og Japan åpner opp for en liggende "landgrabbing" på programvareområdet og nettbasert næringsvirksomhet. Dette skjer ved at en lang rekke tekniske hjelpemidler, metoder og framgangsmåter som alle mennesker kjenner til fra sin hverdag (kasseapparater, handlevogner, billettbestilling, innkjøp) blir "gjerdet inn" i form av patent ved at disse tingene gis en ny innramming på det tekniske felt ved å realiseres innenfor datamaskinverden (typisk på Internett) i stedet for i vår fysiske hverdag.

I de aller fleste tilfelle utgjør "oversettelsen" fra vår fysiske hverdag til datamaskinverdenen intet eller et banalt oppfinnsomt steg. Det vil si at slike programmer lar seg realisere u form av standard programvare og standard kommunikasjonsprotokoller av en fagmann (programmererer) som besitter ordinær faglig dyktighet. Etter vår mening har det derfor ingen hensikt å beskytte denne typen computerbaserte oppfinnelser gjennom patent.

Nordiske behov

Programvareindustrien i Norden består i stor grad av mindre selskaper, og det eksisterer i Norden mindre tradisjon for det å bruke patentbeskyttelse enn eksempelvis i USA og Japan.

Talsmenn for patentsystemet framholder den manglende bruk av patenter i Norden som et problem, og mener at nordiske selskaper må være langt mer proaktive på dette feltet.

Det kan godt være at det er riktig at nordiske selskap bør bruke patent, og da også programvarepatenter, mer intensivt enn de gjør i dag – men det i seg selv er ikke noe argument for å adoptere en mer lemfeldig patentpraksis.

Vi tviler på at programvareindustrien i Norden vil være tjent med et patentinstitutt som det vil være nødvendig å bruke større ressurser på enn i dag. Derfor bør man fra nordisk hold arbeide for at det stilles høye krav til innovasjonshøyde for softwarepatenter.

Vernetid

Et vesentlig poeng med patenter er at det statsgaranterte monopolet er begrenset i tid. Oppfinneren får monopol i en viss tid, men til gjengjeld må han dele oppfinnelsen sin med samfunnet når tiden er utløpt.

Vernetiden for patenter er 20 år. For programvare er dette meningsløst lenge. Programvare har vesentlig kortere levetid enn 20 år. For at samfunnet skal nyte godt av en programvareoppfinnelse må vernetiden kortes ned. Vi mener 5 år er et passende tidsrom.

Anbefalinger

På bakgrunn av dette ønsker arbeidsgruppen å komme med fire konkrete anbefalinger, som vi håper vil bli reflektert inn i det endelige europeiske patentdirektiv:

Et europeisk patentdirektiv må gi klare føringer som sikrer at oppfinnelser basert på programvare har den tilstrekkelige innovasjonshøyde og nyhetsgrad. Den beste måten å gjøre dette på er å legge til grunn en presis definisjon av "teknisk bidrag" i tråd med EPs forslag til direktiv.

Et europeisk patentdirektiv bør innholde en klausul som eksplisitt ekskluderer fra patenterbarhet oppfinnelser der det oppfinnsomme steg mangler, eller dreier seg om en banal "oversettelse" av et teknisk hjelpemiddel, en metode eller prosedyre fra den virkelige verden til datamaskinverden (eksempler: "handlevogner", "billettbestilling", etc. på Internettet).

Likeledes bør det ekskludere fra patenterbarhet programvarebaserte oppfinnelser der den vesentlig nytten av oppfinnelsen er at den inngår i en åpen digital infrastruktur, eller er å sikre interoperabilitet mellom åpne systemer

Patenter på programvareoppfinnelser bør gis en kortere vernetid enn oppfinnelser på andre områder – maksimalt fem år.

Avslutningsvis vil arbeidsgruppen si at den anser det som viktig at det man får et omforent og samordnet europeisk patentdirektiv, og at den nåværende vranglås mellom CEC og EP, som ser ut til å blokkere et slikt vedtak, er særdeles uheldig.

Bilag 2

Bruxelles, den 20.02.2002
KOM(2002) 92 endelig

2002/0047 (COD)

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed

FEJL! UKENDT BETEGNELSE FOR DOKUMENTEGENSKAB.

(forelagt af Kommissionen)

BEGRUNDELSE

EU-INITIATIVETS FORMÅL

Softwareudviklingen har i de senere år været i konstant vækst. Denne branche har stor betydning for EU's erhvervsliv som helhed og bidrager væsentligt til bruttonationalproduktet og beskæftigelsen. I 1998 var markedet for softwarepakker i EU på 39 mia. EUR[1]. I en undersøgelse foretaget for nylig af Datamonitor[2] nåede man frem til, at antallet af arbejdstagere i branchen for softwarepakker i de vesteuropæiske lande vil vokse med mellem 24 % og 71 % i perioden 1999-2003 (47 % i gennemsnit). Det blev endvidere konkluderet, at hver arbejdsplads i branchen for softwarepakker skaber 2-4 arbejdspladser i de efterfølgende økonomiske led og 1 arbejdsplads i de forudgående økonomiske led.

I fremtiden vil branchen vokse endnu mere og dermed få endnu større indvirkning på økonomien på grund af den stærkt stigende betydning af elektronisk handel i det internetbaserede informationssamfund. Da softwarebranchen i dag har nået en vis modenhed, er det i mange tilfælde blevet vanskeligere og dyrere at forbedre software, og samtidig kan sådanne forbedringer nemt kopieres.

Patenter spiller en vigtig rolle med hensyn til at sikre beskyttelse af tekniske opfindelser i almindelighed. Det princip, der ligger til grund for patentsystemet, har vist sig at være effektivt i forbindelse med alle de former for opfindelser, som hidtil har kunnet opnå patentbeskyttelse i EU's medlemsstater. Patenter virker som et incitament til at investere den nødvendige tid og kapital og fremmer beskæftigelsen. En opfindelse, der offentliggøres, kommer også samfundet som helhed til gode, idet den fører til tekniske fremskridt, som andre opfindere kan arbejde videre på.

Den nuværende retstilstand vedrørende patentbeskyttelse af computer-implementerede opfindelser[3] er uklar og dermed til skade for retssikkerheden. I henhold til medlemsstaternes patentlove og Den Europæiske Patentkonvention[4] er edb-programmer "som sådan" faktisk ikke patenterbare, men Den Europæiske Patentmyndighed (EPO) og de nationale patentmyndigheder har meddelt tusindvis af patenter på computer-implementerede opfindelser. EPO alene tegner sig for over 20 000 patenter af denne art. Mange af disse patenter meddeles inden for grundlæggende informationsteknologiske områder, dvs. databehandling, -genkendelse, -repræsentation og -lagring. Der meddeles også patenter inden for andre tekniske områder såsom bil- og maskinindustrien, f.eks. til softwarestyrede processorer.

De lovfæstede bestemmelser om betingelserne for meddelelse af sådanne patenter er mere eller mindre ens, men de anvendes forskelligt i medlemsstaternes retspraksis og administrative praksis. Der er især forskel på retspraksis ved Den Europæiske Patentmyndigheds appelkamre og ved medlemsstaternes domstole. En computer-implementeret opfindelse kan således være beskyttet i én medlemsstat, men ikke i en anden, hvilket har direkte negative virkninger på det indre markeds effektivitet[5].

I dette direktiv håndteres denne situation ved at harmonisere de nationale patentlove for så vidt angår computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed og ved at gøre betingelserne for patenterbarhed mere gennemsigtige.

---

1 Jf. undersøgelse foretaget af Booz Allen & Hamilton for det nederlandske økonomiministerium, "The Competitiveness of Europe's ICT Markets", marts 2000, s. 10.

2 *Packaged software in Western Europe: The economic impact of the packaged software industry on the combined economies of sixteen European countries*, september 2000, Datamonitor, London.

3 Se artikel 1, hvor udtrykket er defineret.

4 "München-konventionen". Denne konvention trådte i kraft den 7. oktober 1977. De kontraherende lande er de 15 EU-medlemsstater samt Cypern, Liechtenstein, Monaco, Schweiz og Tyrkiet.

5 Se nedenfor, hvor forskellene beskrives nærmere.

BAGGRUND FOR INITIATIVET: KOMMISSIONENS HØRINGER

Efter høringen om grønbogen fra 1997 om EF-patentet og det europæiske patentsystem[6] blev computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed i starten af 1999 udpeget som et af de prioriterede spørgsmål, som Europa-Kommissionen hurtigt skulle tage op[7]. Man agtede at skabe større klarhed og retssikkerhed ved hjælp af et direktiv om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning på området. Herudover blev det fastslået, at de kontraherende lande i Den Europæiske Patentkonvention sideløbende med denne foranstaltning på fællesskabsplan måtte tage skridt til ændring af konventionens artikel 52, stk. 2, litra c), især med henblik på at fjerne "edb-programmer" fra listen over ikke-patenterbare opfindelser.

Den offentlige debat om emnet udviklede sig og blev mere intens efter 1999. Dele af EU's erhvervsliv opfordrede gentagne gange til hurtig indgriben med henblik på at skabe større klarhed og retssikkerhed omkring patenterbarheden af computer-implementerede opfindelser, mens udviklere og brugere af open source-software og et betydeligt antal små og mellemstore virksomheder, der støttede dem, stadig hyppigere gav udtryk for betænkelighed ved idéen om softwarepatenter.

Den 19. oktober 2000 indledte Kommissionen en sidste høringsrunde, hvor den brede offentlighed og medlemsstaterne blev opfordret til at kommentere et oplæg, der var gjort tilgængeligt på Internet[8].

Høringen havde en dobbelt indfaldsvinkel. Først blev det grundlæggende spørgsmål stillet, hvorvidt der overhovedet var behov for en foranstaltning på EU-plan med henblik på harmonisering, og i bekræftende fald, på hvilket niveau denne harmonisering generelt burde foretages. Dernæst blev der forholdsvist grundigt gjort rede for den nuværende retspraksis i Den Europæiske Patentmyndighed, og der blev angivet en række meget specifikke elementer, som kunne indgå i en eventuel harmonisering mere eller mindre baseret på denne *status quo*.

Høringen udmundede i omkring 1 450 svar, som blev analyseret af et konsulentfirma, hvis rapport er offentliggjort[9].

En af de konklusioner, der klart kan drages af svarene, er, at der er et entydigt ønske om et tiltag. Den nuværende situation, hvor det er uklart, hvad der er patenterbart, anses for at have stor negativ indflydelse på erhvervslivet. Men der var meget delte meninger om, hvad der præcist bør gøres. Nogle ønsker strenge begrænsninger for softwarepatenter (eller et fuldstændigt forbud), mens andre går ind for en harmonisering på mere eller mindre det niveau, der svarer til *status quo* som fastlagt i EPO's nuværende politik og retspraksis.

Hovedparten af de enkeltpersoner, der indsendte svar, var tilhængere af open source-software, og deres synspunkter varierede lige fra dem, der er helt imod patenter på software, til Eurolinux Alliances "officielle" holdning, der går ud på at modsætte sig patenter på software, som kører på computere til almen brug. Til gengæld indkom der en række svar, som generelt støttede høringsoplæggets indfaldsvinkel - hovedsagelig fra regionale organisationer eller brancheorganisationer, som repræsenterer et stort antal virksomheder af alle størrelser, f.eks. Sammenslutningen af Industri- og Arbejdsgiverorganisationer i Europa (UNICE), European Information and Communications Technology Industry Association (EICTA) og European IT Services Association. Der var også enkeltvise svar fra store organisationer, andre erhvervssammenslutninger og fagfolk inden for intellektuel ejendomsret. Så selv om der var meget færre svar i denne kategori

---

6 Patentering som innovationsfremme - Grønbog om EF-patentet og det europæiske patentsystem, KOM(1997) 314 endelig udg., 24. juni 1997.

7 Patentering som innovationsfremme - Opfølgning af grønbogen om EF-patentet og det europæiske patentsystem, KOM(1999) 42 endelig udg., 5. februar 1999.

8 The patentability of computer-implemented inventions: consultation paper by the services of the Directorate-General for the Internal Market (19. oktober 2000). Dette oplæg kan downloades fra http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/indprop/softpaten.htm.

9 http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/indprop/softpatanalyse.htm.

end i den, der støtter open source-indfaldsvinklen, kan der næppe være tvivl om, at der ligger størst økonomisk vægt - målt i antal arbejdspladser og samlede investeringer - bag den holdning, der går ind for en harmonisering i tråd med høringsoplægget.

Kommissionens Generaldirektorat for Erhvervspolitik lod også foretage en undersøgelse, der specielt vedrørte små og mellemstore virksomheder (SMV'er)[10]. Formålet hermed var at se nærmere på, hvordan SMV'er, der udvikler software, forvalter deres intellektuelle ejendomsrettigheder. Et af hovedmålene var at udarbejde en brochure, der kunne gøre disse virksomheder mere bevidste om de metoder, der findes til beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, og at oplyse dem om disse metoder. Der var mest tale om teoretisk arbejde, men dette blev suppleret af en rundspørge i europæiske software-SMV'er udvalgt fra forskellige kilder. 12 SMV'er besvarede spørgeskemaerne. Der blev ligeledes foretaget en rundspørge i et begrænset antal store europæiske softwarevirksomheder og i en række offentlige forskningsorganisationer.

De SMV'er, der svarede, var generelt ikke ret bevidste om patenter som et middel til beskyttelse af deres produkter. Patenter blev betragtet som komplekse, dyre og vanskelige at håndhæve for små virksomheder og derfor som mindre nyttige end ophavsret eller uformelle beskyttelsesmidler. SMV'erne vidste heller ikke meget om mulighederne for at anvende patenter som en kilde til teknisk information. Disse resultater sætter fokus på behovet for at øge SMV'ers viden og udgør en særlig udfordring for fagfolk og for dem, der er ansvarlige for forvaltningen af de forskellige systemer.

Kommissionen har vurderet, hvor omfattende harmoniseringen af de nationale patentlove om computer-implementerede opfindelser bør være. I den forbindelse har den taget hensyn til forslagets forventede indvirkning på innovation og konkurrence, både i Europa og på internationalt plan, og på EU's erhvervsliv, herunder elektronisk handel. Den har endvidere gjort sig overvejelser om virkningerne for små og mellemstore virksomheder og for udviklingen og udbredelsen af free/open source-software. I den forbindelse er der især taget hensyn til resultaterne af en undersøgelse af, hvilken økonomisk betydning det vil få, hvis edb-programmer bliver patenterbare, og til resultaterne af andre relevante økonomiske undersøgelser[11]. Ved fastlæggelsen af betingelserne for patenterbarhed har Kommissionen taget særligt hensyn til praksis hos EU's vigtigste handelspartnere, især USA og Japan. I den sammenhæng har man set på meddelelsen af patenter på computer-implementerede forretningskoncepter i USA og specielt sådanne patenter, som finder anvendelse inden for elektronisk handel. Patenter på forretningskoncepter er blevet et meget diskuteret emne i de industrialiserede lande.

---

10 "Patent protection of computer programmes" (kontrakt nr. INNO-99-04). Denne rapport kan downloades fra ftp://ftp.ipr-helpdesk.org/softstudy.pdf. En supplerende håndbog om softwarebeskyttelse for små og mellemstore virksomheder kan ligeledes downloades fra ftp://ftp.ipr-helpdesk.org/software.pdf.

11 "The Economic Impact of Patentability of Computer Programs" (kan downloades fra http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/indprop/studyintro.htm). Undersøgelsen er gennemført for Kommissionen af Intellectual Property Institute, London, og blev afsluttet i marts 2000.
Andre relevante økonomiske undersøgelser, som der er taget hensyn til, og som vedrører den særlige situation i USA, er bl.a. Cohen, Wesley M., Nelson, Richard R., and Walsh, John P., Protecting their Intellectual Assets: Appropriability Conditions and why U.S. Manufacturing Firms Patent (or not), arbejdsdokument 7552, National Bureau of Economic Research, februar 2000; Bessen, James and Maskin, Eric, Sequential Innovation, Patents, and Imitation, arbejdsdokument, Department of Economics, Massachusetts Institute of Technology, January 2000; Jaffe, Adam B., The U.S. Patent System in Transition: Policy Innovation and the Innovation Process, arbejdsdokument 7280, National Bureau of Economic Research, august 1999.

INTERNATIONAL KONKURRENCE: RETSTILSTANDEN I USA OG JAPAN

For at skabe ensartede betingelser for beskyttelse af computer-implementerede opfindelser i Europa og USA kunne man have anlagt den betragtning, at beskyttelsesmulighederne bør udvides og EU's patentlovgivning bringes mere i overensstemmelse med USA's. Man kunne især have overvejet at tillade patentering af computer-implementerede forretningskoncepter.

Til forskel fra USA stilles der i Europa krav om, at en opfindelse skal yde et *teknisk bidrag* (til det aktuelle niveau). I Japan er der et krav, som traditionelt er blevet fortolket på samme måde, nemlig at opfindelsen skal være en meget avanceret nyskabelse, baseret på tekniske ideer og anvendelsen af en naturlov. I USA skal der blot være tale om en opfindelse på det teknologiske område, og den behøver ikke yde et teknisk bidrag. At opfindelsen indebærer anvendelse af computere eller software, er nok til at gøre den til en del af det teknologiske område, hvis dens virkning samtidig er "nyttig, konkret og håndgribelig". Det forhold, at det i USA ikke kræves, at opfindelsen skal yde et teknisk bidrag, betyder, at der praktisk taget ikke er begrænsninger for patentering af forretningskoncepter (bortset fra kravene om nyhedskarakter og opfindelseshøjde)[12].

INDVIRKNING AF SOFTWARERELATEREDE OPFINDELSERS PATENTERBARHED PÅ INNOVATION, KONKURRENCE OG ERHVERVSLIV

Den undersøgelse, der er henvist til ovenfor (se fodnote 11), bruger USA som testcase. Den konkluderer følgende: Softwarerelaterede opfindelsers patenterbarhed har bidraget til væksten i den amerikanske softwarebranche og især til væksten i SMV'er og uafhængige softwareudviklingsvirksomheder, så disse er blevet til forholdsvis store eller endog meget store virksomheder"13. I Europa gør uafhængige softwareudviklere også i tiltagende grad - men dog stadig kun forholdsvist lidt - brug af patenter i forbindelse med finansiering og licensering[14]. Den form for beskyttelse, der har gjort det muligt for softwarebranchen at vokse, er først og fremmest ophavsretslovgivningen.

Undersøgelsen påpeger dog også klart de problemer, der kan være med patenterbarheden af computer-implementerede opfindelser i USA. Det drejer sig for det første om meddelelsen af angiveligt "klart ugyldige patenter" (især inden for e-handel), dvs. patenter, som udstedes for opfindelser, der enten ikke er nye, eller som efter alt at dømme ikke har opfindelseshøjde. For det andet kan patenter på computer-implementerede opfindelser muligvis virke forstærkende på store aktørers markedsstilling. For det tredje medfører patenter på gradvist øget innovation, der er typisk for softwarebranchen, økonomiske omkostninger, når man skal finde frem til patenthaverne og forhandle om de nødvendige licenser. Det erkendes dog i undersøgelsen, at det ikke er påvist, at disse forbehold overskygger de positive virkninger af patenterbarheden af computer-implementerede opfindelser i USA. Det fremhæves i undersøgelsen, at EU måske har bedre forudsætninger end USA for at undgå de negative virkninger, idet man i EU råder over indsigelsesprocedurer og oven i købet kan indsende bemærkninger om patenterbarheden af opfindelser til Den Europæiske Patentmyndighed uden udgifter til indsigelsesprocedurer. Der er her tale om vigtige retlige midler til sikring af patentkvaliteten, som ikke findes i USA.

I undersøgelsen påpeges det endvidere, at man i EU må sørge for, at der anvendes passende standarder ved gennemgangen af patentansøgninger, især hvad angår opfindelseshøjde, for at undgå ugyldige patenter[15]. Det skal indskydes, at især kvaliteten af den gennemgang, der foretages af EPO, er almindeligt anerkendt. Sluttelig er det ifølge undersøgelsen ikke påvist, at uaf-

---

12 Antallet af ansøgninger om patenter på forretningskoncepter er steget stærkt efter den afgørelse, som U.S. Court of Appeals for the Federal Circuit traf den 23. juli 1998 i sagen *State Street State Street Bank & Trust Co. v. Signature Financial Group, Inc.*, 149 F.3d 1368.

13 Se undersøgelse, s. 5.

14 Ibid., s. 3.

15 Ibid., s. 5 ff.

hængige europæiske softwareudviklere har været negativt berørt af store virksomheders eller selv andre softwareudvikleres patentpositioner[16].

Undersøgelsen påpeger som en af mulighederne for harmonisering at bevare *status quo* (som fastlagt i EPO's retspraksis), dog på den betingelse, at edb-programmer "som sådan" ikke længere udelukkes. Dette vil efter forfatternes opfattelse kun få den ene vigtige konsekvens, at SMV'er og uafhængige softwareudviklere vil være mindre tilbøjelige til at antage, at softwarerelaterede opfindelser ikke kan patenteres[17]. De gør dog også opmærksom på, at uanset hvilken foranstaltning der træffes med henblik på at forbedre beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder i softwarebranchen, vil den ikke kunne hævdes at bero på solide økonomiske argumenter[18].

DEN NUVÆRENDE RETSTILSTAND PÅ BAGGRUND AF ARTIKEL 52, STK. 1 OG 2, I DEN EUROPÆISKE PATENTKONVENTION

Det grundlæggende krav om "teknisk karakter"

I henhold til de generelle krav, jf. Den Europæiske Patentkonventions artikel 52, stk. 1-3, der i alt væsentligt er gengivet i medlemsstaternes patentlove, skal alle patenterbare opfindelser være nye, have opfindelseshøjde og kunne anvendes industrielt (jf. artikel 52, stk. 1).

I henhold til artikel 52, stk. 2, i Den Europæiske Patentkonvention er *edb-programmer* "som sådan" ikke opfindelser og kan derfor ikke patenteres. EPO's appelkamre har fastholdt, at alle opfindelser grundlæggende skal være af *teknisk karakter*. I artikel 27, stk. 1, i TRIPS-aftalen (aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder) bekræftes det ligeledes, at det skal være muligt at patentere opfindelser på alle *teknologiske* områder. I overensstemmelse hermed har EPO's appelkamre og medlemsstaternes domstole fastholdt, at computer-implementerede opfindelser kan betragtes som patenterbare, hvis de er af teknisk karakter, dvs. hvis de henhører under et teknologisk område. Computer-implementerede opfindelser, der opfylder denne betingelse, anses ikke for at være omfattet af udelukkelsen i artikel 52, stk. 2, da de ikke betragtes som edb-programmer "som sådan". Faktisk har EPO's appelkamre fortolket udelukkelsen af som gældende for computer-implementerede opfindelser af ikke-teknisk karakter[19].

Som svar på spørgsmålet om, hvilke computer-implementerede opfindelser der kan siges at være af "teknisk karakter", må man af den nylige sag *Controlling pension benefits system*[20] drage den konklusion, at alle programmer, der kører på en computer, pr. definition er tekniske (fordi en computer er en maskine) og derfor passerer denne grundlæggende hindring for at være en "opfindelse".

EPO's appelkamre har anlagt lignende betragtninger om andre elementer i artikel 52, stk. 2, der er udelukket "som sådan", f.eks. "forretningskoncepter", "fremlæggelse af information" og "æstetiske frembringelser". Det betyder, at det ligeledes er blevet fastholdt, at opfindelser på et af disse områder er patenterbare, hvis de er af teknisk karakter.

For så vidt angår fremstillingen af opfindelsen i patentkravene fastholdt kamrene i sagerne *Computer program product I & II*[21], at hvis et program, der befinder sig på et bæremedium, *kan* frembringe en teknisk effekt, når det loades og køres på en computer, skal et sådant program, som søges patenteret alene, ikke være udelukket fra patenterbarhed. Dette er blevet fortolket så-

---

16 Ibid., s. 3.

17 Ibid., s. 8.

18 Ibid., s. 36.

19 *Computer program product I* and *II*, T1173/97 af 1.7.1998, EPO's meddelelsesblad 1999 [s. 609] og T0935/97 af 4.2.1999, [1999] RPC (Restrictive Practices Court) 861. Afgørelserne i de to sager ligner i høj grad hinanden.

20 Afgørelse i sagen *Controlling pension benefits system/PBS* T-0931/1995 af 8.9.2000.

21 Se fodnote 19 ovenfor. Se også sag T1002/92, hvor EPO's appelkamre fremsatte denne kritik for første gang.

ledes, at det skal være tilladt at ansøge om patent på et sådant program alene eller på et bæremedium eller i form af et signal (f.eks. lagret som en fil på en disk eller overført via Internet).

Algoritmers rolle

Ordet "algoritme" kan forstås meget bredt, så det betyder enhver specificeret sekvens af handlinger med henblik på at udføre en bestemt opgave. Det kan således betegne både tekniske og ikke-tekniske processer.

Den blotte tilstedeværelse af en algoritme udgør ikke et anvendeligt kriterium til at sondre mellem patenterbare og ikke-patenterbare genstande. Der kan ligge en algoritme til grund for såvel en computer-implementeret opfindelse som en opfindelse vedrørende en traditionel (mekanisk, elektrisk osv.) maskine eller den proces, der udføres af maskinen. Den eneste forskel er, at et edb-program udføres af ordrer rettet til computeren, mens en traditionel maskine drives af sine (mekaniske, elektriske osv.) komponenter.

En abstrakt algoritme kan defineres rent logisk uden fysiske referencer. En sådan algoritme kan eventuelt finde praktisk anvendelse i en række forskellige situationer på områder, som tilsyneladende ikke er forbundet med hinanden, og kan i givet fald få forskellige virkninger. En algoritme, der betragtes som en teoretisk størrelse uden tilknytning til et fysisk miljø, og hvis virkninger man følgelig ikke kan udlede, er således grundlæggende af ikke-teknisk karakter og kan derfor ikke anses for at være en patenterbar opfindelse.

Af ovenstående følger, at man ikke kan få eneret på en abstrakt algoritme som sådan. De almindelige regler for patenterbarhed betyder, at et patentkrav på en opfindelse, der er baseret på en bestemt algoritme, ikke omfatter andre anvendelser af denne algoritme.

Patent- og ophavsretsbeskyttelse supplerer hinanden

Et *patent* beskytter en opfindelse som fastsat i patentkravene, der bestemmer beskyttelsens omfang[22]. Indehaveren af et patent på en computer-implementeret opfindelse har således ret til at forhindre tredjemand i at anvende software, der implementerer hans opfindelse (som defineret i patentkravene). Dette princip gælder, selv om dette kan gøres på forskellige måder under anvendelse af programmer med andre kilde- eller objektkoder, som eventuelt er beskyttet af uafhængige ophavsrettigheder, som ikke krænker hinanden indbyrdes[23].

På den anden side beskyttes enhver særlig form, hvori et edb-program udtrykkes, i henhold til direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer[24] *ophavsretligt*, mens de idéer og principper, der ligger til grund for elementerne i et edb-program, herunder dem, der ligger til grund for grænsefladerne, ikke beskyttes. Et edb-program, hvis udtryksform er original i den forstand, at den er ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse, beskyttes ophavsretligt. I praksis betyder dette, at ophavsretten består for enhver form, hvori kilde- eller objektkoden udtrykkes, men ikke for de idéer og principper, der ligger til grund for et programs kilde- eller objektkode. I henhold til ophavsretten er egentlig kopiering af kilde- eller objektkoden forbudt, men dette er ikke til hinder for, at de samme idéer og principper kan udtrykkes på mange alternative måder i andre kilde- eller objektkoder. Det kan heller ikke forhindre, at der uden kendskab til en bestående ophavsret kan blive udviklet et identisk eller i alt væsentligt identisk program.

---

22 Kravene skal fortolkes i lyset af beskrivelsen og tegningerne af opfindelsen. Jf. f.eks. artikel 69, stk. 1, i Den Europæiske Patentkonvention.

23 En sådan udtryksform alene kan ikke udgøre tilstrækkelige oplysninger om den opfindelse, den vedrører; se f.eks. EPO's "Guidelines for Substantive Examination", C-II, 4.14a.

24 Lovgivningen om ophavsrettens anvendelse på edb-programmer blev harmoniseret på EU-plan med indførelsen af dette direktiv, nemlig Rådets direktiv af 14. maj 1991 om retlig beskyttelse af edb-programmer (91/250/EØF), EFT L 122 af 17.5.1991, s. 42. Se Kommissionens beretning om gennemførelsen og virkningerne af direktiv 91/250/EØF, KOM(2000) 199 endelig af 10.4.2000.

Følgelig kan det samme program være retligt beskyttet på en måde, hvor patent- og ophavsretslovgivningen supplerer hinanden. Beskyttelsen kan kumuleres, hvilket betyder, at en handling, der består i udnyttelse af et bestemt program, kan være en krænkelse af både ophavsretten til koden og af et patent, der dækker de tilgrundliggende idéer og principper.

Direktiv 91/250/EØF indeholder særlige bestemmelser (artikel 5 og 6), som betyder, at ophavsretten til et edb-program under visse omstændigheder ikke krænkes af handlinger, der ellers ville udgøre en krænkelse. Disse undtagelser er bl.a. handlinger, der udføres med henblik på at undersøge de idéer og principper, der ligger til grund for et program, og reproduktion eller oversættelse af koden, hvis dette er nødvendigt for at tilvejebringe et selvstændigt udviklet edb-programs interoperabilitet. Det præciseres endvidere, at det ikke kan forhindres, at en retmæssig bruger laver en sikkerhedskopi.

Disse bestemmelser er berettigede og nødvendige i forbindelse med ophavsretslovgivning, da ophavsretten giver ubetinget ret til at forhindre kopiering af et beskyttet værk. Alle de nævnte handlinger indebærer kopiering og ville derfor krænke ophavsretten til værket, hvis der ikke var fastsat undtagelser. Medlemsstaternes patentlove - selv om de ikke er fuldstændigt harmoniserede - omfatter dog almindeligvis ikke private handlinger og handlinger i ikke-kommercielt øjemed; de omfatter heller ikke handlinger, der udføres i forsøgsøjemed i relation til opfindelsens genstand. At der i forbindelse med den retmæssige udnyttelse af et patent, som dækker en programmeret computer eller udførelsen af et program, laves en sikkerhedskopi, kan sandsynligvis heller ikke fortolkes som en krænkelse. På grund af forskellene i genstanden for beskyttelsen i henholdsvis patent- og ophavsretslovgivningen og arten af undtagelserne bør anvendelsen af et patent, der dækker en computer-implementeret opfindelse, ikke forhindre udnyttelsen af de undtagelser, der er indrømmet softwareudviklere i ophavsretslovgivningen i henhold til bestemmelserne i direktiv 91/250/EØF. For så vidt angår udviklingen af interoperable programmer forventes kravet om, at alle patenter skal indeholde tilstrækkeligt klare og fuldstændige oplysninger om opfindelsen, desuden at lette arbejdet for personer, der ønsker at tilpasse et program til et andet eksisterende program ved tilføring af patenterede karakteristika (dette oplysningskrav har intet sidestykke i ophavsretslovgivningen). Endelig skal det nævnes, at hvis patentrettigheder udøves på en urimelig måde, kan tvangslicenser være en løsning, ligesom der er mulighed for at ty til konkurrencelovgivningen. I betragtning 18 og artikel 6 henvises der specifikt til bl.a. bestemmelserne om dekompilering og interoperabilitet i direktiv 91/250/EØF.

BEHOVET FOR EN FÆLLESSKABSFORANSTALTNING TIL HARMONISERING AF DEN NATIONALE LOVGIVNING OG RETSGRUNDLAGET FOR EN SÅDAN FORANSTALTNING

Europæiske patenter meddeles af Den Europæiske Patentmyndighed, dvs. at der findes en centraliseret procedure med et enkelt sæt regler, i henhold til hvilke europæiske patenter, når de er blevet meddelt, underlægges patentlovene i de lande, hvor de træder i kraft. De grundlæggende nationale love om patenterbarhed er desuden i princippet indbyrdes forenelige og forenelige med bestemmelserne i Den Europæiske Patentkonvention, men fortolkningen af enkelthederne i disse love - for så vidt angår virkningerne af et europæisk såvel som et nationalt patent - er forbeholdt domstolene. De nationale domstole kan ganske vist give EPO's appelkamres afgørelser (og andre medlemsstaters domstoles afgørelser) en vis juridisk vægt, men de er ikke forpligtet til at efterkomme dem, og i tilfælde af et direkte modsætningsforhold kan de være tvunget til at følge bindende tidligere afgørelser i overensstemmelse med deres egne juridiske traditioner. Dette kan føre til og har i praksis ført til forskelle i fortolkningen af Den Europæiske Patentkonvention og følgelig i omfanget af den beskyttelse, der indrømmes bestemte kategorier af opfindelser.

Hidtil er den nationale retspraksis på området computer-implementerede opfindelser hovedsagelig blevet udviklet af domstolene i kun to medlemsstater, nemlig Tyskland og Det Forenede Kongerige. Det er interessant, at de har truffet forskellige afgørelser om vigtige spørgsmål vedrørende betingelserne for opnåelse af et patent (definitionen af, hvad der er patenterbart). Dette tyder stærkt på, at domstolene i andre medlemsstater vil indtage vidt forskellige holdninger, hvis

og når de stilles over for sager på dette område, hvis der ikke indføres harmoniseringsforanstaltninger. Derfor har patenthavere og den almene befolkning som eventuelle brugere af patenterbare genstande i øjeblikket ingen sikkerhed for, at patenter, som er meddelt på dette område, vil blive opretholdt i tilfælde af en retstvist.

Usikkerheden og forskellene i den retlige beskyttelse kan desuden få direkte negative virkninger for investeringsbeslutninger og de frie varebevægelser i det indre marked. Det mest oplagte eksempel er de mulige følger af, at et produkt betragtes som patenterbart under en medlemsstats jurisdiktion, men ikke under en andens. Konkurrencebetingelserne for innovative produkter vil i denne situation være totalt forskellige, afhængigt af om de beskyttes eller ej. Ikke-licenserede kopier af produkter fra medlemsstater, hvor der ikke gives beskyttelse, vil således blive forhindret i at passere EU's indre grænser til lande, hvor denne beskyttelse findes. Virksomheder i udvikling, der overvejer, hvor de skal placere nye anlæg, eller hvorvidt de skal gå ind på nye markeder, vil formentlig også træffe deres beslutninger ud fra, hvor sikre de kan være på, at de lokale domstole vil beskytte computer-implementerede opfindelser.

Det skal også erindres, at der kan opnås patenter udelukkende ad national vej uden om Den Europæiske Patentmyndighed. Argumenterne ovenfor vedrørende forskellene mellem de nationale lovgivninger gælder også i sådanne situationer, men hertil kommer den yderligere omstændighed, at ansøgningerne behandles og patenterne meddeles udelukkende efter national lovgivning. Det betyder, at Den Europæiske Patentmyndigheds ensrettende virkning som eneste meddelende myndighed ikke vil spille ind, hvoraf følger, at patenter tilhørende samme "patentfamilie" i forskellige lande (dvs. patenter, der vedrører samme opfindelse og stammer fra en enkelt oprindelig anvendelse) lige fra starten kan meddeles med meget forskelligt beskyttelsesomfang.

De særlige forskelle, der findes mellem retspraksis ved Det Forenede Kongeriges domstole og ved EPO's appelkamre, vedrører fortolkningen af lovgivningen for så vidt angår udelukkede genstande generelt. I henhold til britisk retspraksis (i modsætning til EPO's) betragtes en softwarerelateret opfindelse, der udgør f.eks. et forretningskoncept eller en intellektuel handling, som ikke-patenterbar, selv om der kan påvises et teknisk bidrag (som defineret i dette direktiv). Dette fremgår af *Merrill Lynch*-sagen[25] for forretningskoncepters vedkommende og af *Raytheon Co's Application*-sagen[26] for så vidt angår intellektuelle handlinger.

På den anden side havde man antaget, at tysk retspraksis ikke udelukkede, at forretningskoncepter med et teknisk aspekt eventuelt kunne patenteres, selv om opfindelsens eneste bidrag er ikke-teknisk[27]. En sådan fortolkning ville åbne mulighed for en betydelig udvidelse af patenterbarheden på dette område. Som eksempler på relevante sager kan nævnes *Automatische Absatzsteuerung*-sagen[28] og *Sprachanalyseeinrichtung*-sagen[29]. Selv om *Bundesgerichtshof* for nylig har gjort sin holdning klar[30] ved at fastslå, at den korrekte indfaldsvinkel er den, der er anlagt af EPO's appelkamre og i dette direktiv, nemlig at et teknisk bidrag er en nødvendig forudsætning for opfindelseshøjde, viser dette eksempel tydeligt, at fortolkningen af lovgivningen kan føre til meget store ændringer i omfanget af patenterbarheden på nationalt plan.

---

25 [1989] RPC 569.

26 [1993] RPC 427, der i den henseende bekræfter afgørelsen i sagen *Wang Laboratories Inc's Application* [1991] RPC 463.

27 Jf. i den sammenhæng Ralph Nack, "*Sind jetzt computerimplementierte Geschäftsmethoden patentfähig? – Analyse der Bundesgerichtshof-Entscheidung "Sprachanalyseeinrichtung"*", [2000] GRUR Int. 853.

28 [1999] GRUR 1078.

29 [2000] GRUR 930.

30 Case X ZB 16/00 (decision of the German supreme court (*Bundesgerichtshof (BGH)*) issued on October 17, 2001)

Ud over forskelle i vurderingen af kriterierne for patenterbarhed er der usikkerhed om formen af mulige antagelige krav. Det Forenede Kongerige tilkendegav hurtigt[31], at dets patentmyndighed vil acceptere patentkrav på programprodukter i den form, i hvilken de blev godkendt i EPO's appelkamres to afgørelser *Computer program product I and II,* ligesom den tyske domstol for nylig godkendte denne fremgangsmåde[32], men andre medlemsstater har endnu ikke klart har fulgt trop.

ANVENDT FREMGANGSMÅDE

På baggrund af de konklusioner, Kommissionen er nået frem til med hensyn til den betydning, patenter på computer-implementerede opfindelser har for innovation, konkurrence og EU's erhvervsliv, finder den, at direktivet bør harmonisere beskyttelsen af computer-implementerede opfindelser, men undgå enhver pludselig ændring i retsstillingen, herunder især en udvidelse af patenterbarheden til også at omfatte edb-programmer "som sådan". Artikel 5 udgør en vigtig beskyttelsesforanstaltning, idet den forpligter Kommissionen til at aflægge rapport til Europa-Parlamentet og Rådet om computer-implementerede opfindelsers indvirkning på innovation inden tre år efter direktivets ikrafttrædelse. I lyset af de erfaringer, der indhøstes efter gennemførelsen af direktivet, og på baggrund af rapporterne fra det særlige udvalg kan Kommissionen overveje ændringer til direktivet.

Patentsystemet skal om nødvendigt tilpasses for at imødekomme behovet for beskyttelse af opfindelser på nye teknologiske områder, men samtidig bør en sådan udvikling baseres på europæisk patentlovgivnings almindelige principper, således som de har udviklet sig gennem historien. Disse principper afspejles specielt i reglen om, at en opfindelse for at være patenterbar skal yde et *bidrag* til det aktuelle *tekniske* niveau.

På dette stadium er det Kommissionens opfattelse, at Fællesskabet i det mindste indtil videre bør afholde sig fra at udvide den patentbeskyttelse, der findes for computer-implementerede opfindelser, ved f.eks. at dispensere fra kravet om teknisk bidrag, hvilket ville føre til patentering af computer-implementerede forretningskoncepter. De amerikanske erfaringer på dette område er endnu forholdsvist nye, og det kan endnu ikke vurderes fuldt ud, hvilken virkning patenter på forretningskoncepter har på økonomien i almindelighed og på elektronisk handel i særdeleshed. I øvrigt er der betydelig debat om dette emne i USA, hvor det er blevet fremført, at sådanne patenter kan hæmme e-handelen. Det bør også tages i betragtning, at en sådan harmonisering grundlæggende ville skabe et regelsæt for computer-implementerede opfindelser, som skiller sig ud fra europæisk patentlovgivnings almindelige principper, der altid har krævet et teknisk bidrag.

Ved at lovfæste kravet om et teknisk bidrag skal direktivet sikre, at der ikke vil blive meddelt patenter på "rene" forretningskoncepter eller i bredere forstand sociale processer, da disse ikke opfylder de strenge kriterier for patenterbarhed, herunder kravet om et teknisk bidrag.

Ovenstående forventes at sikre, at patenter på computer-implementerede opfindelser i Fællesskabet får en positiv indflydelse på innovation og EU's erhvervsliv, og at de ikke indskrænker konkurrencen urimeligt.

Patenter på computer-implementerede opfindelser er vigtige for alle virksomheder i softwarebranchen, herunder små og mellemstore virksomheder. Men SMV'er har ofte kun få eller ingen erfaringer med patentsystemet. De har derfor hyppigt foretrukket kun at anvende ophavsretten,

---

31 Se Det Forenede Kongeriges patentmyndigheds meddelelse af 19.4.1999 om praksis (findes på patentmyndighedens websted http://www.patent.gov.uk/patent/notices/practice/computer.htm).

32 Sag X ZB 16/00 (jf. ovenfor). Bundesgerichtshof underkendte en tidligere dom afsagt af den tyske patentdomstol (*Bundespatentgericht*), i henhold til hvilken et patentkrav, der udelukkende vedrørte et bæremedium med et edb-program, ikke kunne antages. Bundesgerichtshof synes således indirekte at have bifaldet Den Europæiske Patentmyndigheds praksis, der går ud på at antage patentkrav på edb-programmer alene, forudsat at de yder et teknisk bidrag, når de anvendes sammen med en computer.

der giver edb-programmers udtryksform beskyttelse på lige fod med litterære værker. For at SMV'er til fulde kan få gavn af de forskellige muligheder, patentsystemet giver, skal de have uhindret adgang til oplysninger om, hvordan man opnår patentbeskyttelse, og om de fordele, der er forbundet med denne beskyttelse, samt om betingelserne for at opnå patenter på deres egne opfindelser, for at licensere disse og for at skaffe sig patentlicenser fra andre patenthavere. Det er medlemsstaternes opgave at vurdere, om den særlige situation vedrørende patenter på computer-implementerede opfindelser kræver, at der tages særlige uddannelsesinitiativer, især fra patentmyndighedernes side.

Den foreslåede fællesskabsforanstaltning er i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, eftersom dens mål ikke kan gennemføres på nationalt plan. Faktisk har der i mange år været forskelle i medlemsstaternes retspraksis og administrative praksis med hensyn til computer-implementerede opfindelser, og der er ikke tegn på, at der vil ske en tilnærmelse af denne praksis, hvis der ikke gribes ind med lovgivning. Da virkningerne af denne praksis er grænseoverskridende, kan målene kun gennemføres på fællesskabsplan.

De midler, der tages i brug i fællesskabsforanstaltningen, står desuden i rimeligt forhold til de tilstræbte mål. I direktivet har man kun fastlagt de absolut grundlæggende regler vedrørende computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed. Den almindelige patentlovgivning - både hvad angår de proceduremæssige og materielle regler og de nationale domstoles fortolkning af disse - vil i videst muligt omfang fortsat finde anvendelse og vil supplere direktivet, forudsat at den ikke er i strid med dette.

Harmonisering og øget gennemsigtighed forventes at tilskynde europæiske virksomheder, herunder især SMV'er, til at anvende sådanne patenter for at få det fulde udbytte af deres computer-implementerede opfindelser.

RETSGRUNDLAGET FOR HARMONISERING

Da formålet med foranstaltningen er at gennemføre det indre marked ved indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt og ved lov fastsatte bestemmelser om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed, foreslår Kommissionen EF-traktatens artikel 95 som retsgrundlag for harmoniseringen. Dette retsgrundlag er blevet anvendt i forbindelse med andre direktiver om harmonisering af national lovgivning om intellektuel ejendomsret[33] og, mest bemærkelsesværdigt, i forbindelse med det nylige direktiv 98/44/EF, der vedrører harmoniseringen af bioteknologiske opfindelsers patenterbarhed. EF-Domstolen har flere gange anerkendt dette valg af retsgrundlag[34] under de omstændigheder, der gør sig gældende for patenterbarhed, især i forbindelse med det nævnte direktiv 98/44/EF i en nylig domstolsafgørelse[35], hvor retsgrundlaget var genstand for en grundig gennemgang.

GENNEMGANG AF DIREKTIVETS ARTIKLER

Artikel 1

I denne enkle artikel fastlægges anvendelsesområdet for direktivet, der indeholder bestemmelser om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed. Udtrykket "computer-implementerede opfindelser" er defineret i artikel 2.

Artikel 2

I denne artikel defineres en række udtryk, der anvendes i direktivet. Ved en "computer-implementeret opfindelse" forstås en opfindelse, der implementeres på en computer eller en lignende maskine ved hjælp af et edb-program. Det følger af denne definition, at "nyhedskarakteren" af en opfindelse inden for direktivets anvendelsesområde ikke nødvendigvis skal bestå i et teknisk karakteristikon. At udtrykket "*prima facie*" er anvendt til at bestemme "nye karakteristika", betyder, at det ikke er nødvendigt at påvise faktisk nyhedskarakter (f.eks. ved at foretage en efterforskning) for at afgøre, om en potentiel opfindelse er omfattet af denne definition. Hvorvidt der foreligger et teknisk bidrag, skal som anført i betragtning 11 og artikel 4 ikke vurderes i

---

33 Se f.eks. direktiv 89/104/EØF om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om varemærker (EFT L 40 af 11.2.1989, s. 1); direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer (EFT L 122 af 17.5.1991, s. 42); direktiv 93/98/EØF om harmonisering af beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder (EFT L 290 af 24.11.1993, s. 9); og direktiv 96/9/EF om retlig beskyttelse af databaser (EFT L 77 af 27.3.1996, s. 20).

34 Se udtalelse 1/94, Fællesskabets kompetence til at indgå internationale aftaler vedrørende tjenesteydelser og beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder [15.11.1994] Sml. 1994 I, s. 5267, og sag C-350/92, *Spanien mod Rådet* [13.7.1995], Sml. 1995 I, s. 1985.

35 Sag C-377/98. Nederlandene mod Europa-Parlamentet og Rådet. Konklusionen lød (præmis 18-20):

"Videre har direktivet reelt til formål, idet det pålægger medlemsstaterne at beskytte bioteknologiske opfindelser efter deres nationale patentret, at forhindre indgreb i det indre markeds egenart, der kan skyldes, at medlemsstaterne ensidigt beslutter, om en sådan beskyttelse skal meddeles eller afvises.

Sagsøgeren har imidlertid for det andet anført, at selv om medlemsstaternes anvendelse af relevante internationale retsbestemmelser gav anledning til retlig usikkerhed, burde denne usikkerhed ikke være fjernet ved en fællesskabsretlig harmoniseringsforanstaltning, men ved en genforhandling af de internationale aftaler, såsom EPK, med henblik på at opnå en klarlæggelse af deres bestemmelser.

Dette argument kan ikke lægges til grund. Formålet med en harmoniseringsforanstaltning er nemlig at begrænse de hindringer for det indre markeds funktion, der udgøres af forskellige situationer i medlemsstaterne, uanset fra hvilke de stammer. Såfremt forskellene skyldes en fortolkning, som ikke er sammenfaldende, eller som risikerer ikke at blive sammenfaldende, eller risikerer at blive det, af begreber, der findes i internationale aftaler, som medlemsstaterne deltager i, er der i princippet intet til hinder for, at der vedtages et direktiv som middel til at sikre, at medlemsstaterne har en fælles fortolkning af sådanne begreber."

forbindelse med nyhedskarakter, men under opfindelseshøjde. Denne fremgangsmåde har erfaringsmæssigt vist sig at være den enkleste at anvende i praksis.
Ved et "teknisk bidrag" forstås et bidrag til det aktuelle tekniske niveau, som ikke er indlysende for en fagmand.

Artikel 3

Artikel 3 afspejler sammen med betragtning 6 TRIPS-aftalens artikel 27, stk. 1, i henhold til hvilken alle opfindelser på alle teknologiske områder, både produkter og processer, skal kunne patenteres, forudsat at de er nye, har opfindelseshøjde og kan anvendes industrielt. En computer-implementeret opfindelse er defineret som henhørende under et teknologisk område. Men en algoritme, der er defineret uafhængigt af et fysisk miljø, opfylder ikke definitionen på en "computer-implementeret opfindelse og hører ikke ind under et teknologisk område.

Artikel 4

I henhold til artikel 4, stk. 1, er medlemsstaterne forpligtede til at beskytte computer-implementerede opfindelser som enhver anden opfindelse, forudsat at de grundlæggende krav om nyhedskarakter, opfindelseshøjde og industriel anvendelighed er opfyldt som fastsat i Den Europæiske Patentkonventions artikel 52, stk. 1.

I henhold til stk. 2 er det en forudsætning for, at en computer-implementeret opfindelse har opfindelseshøjde, at den yder et teknisk bidrag, dvs. et bidrag til det aktuelle tekniske niveau, som ikke er indlysende for en fagmand (artikel 2). Dette skal betragtes som en præcisering - ikke en erstatning - af den definition af opfindelseshøjde, der findes i Den Europæiske Patentkonventions artikel 56, i henhold til hvilken en opfindelse anses for at have opfindelseshøjde, hvis den i forhold til det aktuelle tekniske niveau ikke er indlysende for en fagmand. Dette er faktisk allerede et almindeligt krav til alle patenterbare opfindelser, selv om det naturligvis i forbindelse med vurderingen af opfindelseshøjde på områder, hvor der sjældent forekommer undtagelser (f.eks. det mekaniske område), normalt ikke vil være nødvendigt at tage stilling til, om et bidrag til det aktuelle niveau er af teknisk karakter eller ej.

En computer-implementeret opfindelse, hvis bidrag til det aktuelle niveau ikke er af teknisk karakter, vil således blive anset for ikke at have opfindelseshøjde, *selv om det (ikke-tekniske) bidrag til det aktuelle niveau ikke er indlysende*. Ved vurderingen af opfindelseshøjde skal spørgsmålene om, hvad der skal forstås ved det aktuelle tekniske niveau og fagmandens viden, afgøres efter kriterierne for vurdering af opfindelseshøjde i almindelighed (se f.eks. artikel 56, andet punktum, i Den Europæiske Patentkonvention).

I henhold til artikel 4, stk. 3, skal det tekniske bidrag bestemmes ved en vurdering af opfindelsen som helhed. Dette stemmer overens med EPO's tekniske appelkamres afgørelser i sagerne *Controlling Pension Benefits*[36] og *Koch & Sterzel*[37], ifølge hvilke der ikke må foretages en "vægtning" af de tekniske og ikke-tekniske karakteristika med henblik på at bestemme, hvilket aspekt der yder det vigtigste bidrag til opfindelsens succes.

Af ovenstående følger, at en opfindelse, som for nogle aspekters vedkommende henhører under et område for genstande, som er udelukket i henhold til artikel 52, stk. 2 (f.eks. et forretningskoncept), alligevel kan være patenterbar, **hvis der foreligger et ikke-indlysende teknisk bidrag**. Men hvis der ikke foreligger noget teknisk bidrag, *f.eks.* hvis bidraget til det aktuelle niveau udelukkende består i ikke-tekniske aspekter - hvilket vil være tilfældet, hvis bidraget til det aktuelle niveau kun består i et forretningskoncept - er der ikke nogen patenterbar genstand. En anden logisk følge af denne holdning er, at selv om et gyldigt patentkrav kan omfatte både tekniske og ikke-tekniske karakteristika, kan man ikke få eneret på de rent ikke-tekniske karakteristika uafhængigt af de tekniske karakteristika.

---

[36] Se fodnote 20.

[37] T26/86 (21.5.87) [1988] EPO's meddelelsesblad s. 19.

Udtrykket "teknisk bidrag" har været anvendt i EPO's appelkamres retspraksis gennem mange år[38]. Ifølge EPO's retspraksis kan et teknisk bidrag være baseret på:

- det problem, der ligger til grund for og løses af opfindelsen
- de midler, dvs. de tekniske karakteristika, der udgør løsningen på det tilgrundliggende problem
- de virkninger, der opnås ved løsningen af det tilgrundliggende problem
- de tekniske overvejelser, der er nødvendige for at nå frem til den computer-implementerede opfindelse.

Artikel 5

I henhold til TRIPS-aftalens artikel 27, stk. 1, skal alle opfindelser kunne patenteres, uanset om der er tale om produkter eller processer. I artikel 5 er det fastsat, at der kan ansøges om patent på en computer-implementeret opfindelse enten som en programmeret computer eller lignende maskine (*dvs.* som et produkt) eller som en proces, der udføres af maskinen.

Det bør bemærkes, at man i forslaget ikke har fulgt Den Europæiske Patentmyndigheds praksis, der går ud på at antage patentkrav på programprodukter alene eller på et bæremiddel, da dette kunne få det til at se ud, som om man antog patenter på edb-programmer "som sådan".

Artikel 6

I artikel 6 bibeholdes udtrykkeligt anvendelsen af bestemmelserne om dekompilering og interoperabilitet i direktiv 91/250/EØF.

Artikel 7

I henhold til artikel 7 skal Kommissionen overvåge computer-implementerede opfindelsers indvirkning på innovation og konkurrence, både i Europa og internationalt, og på EU's erhvervsliv, herunder elektronisk handel.

Artikel 8

I henhold til denne artikel skal Kommissionen aflægge rapport om direktivets virkninger til Parlamentet og Rådet inden tre år efter medlemsstaternes sidste frist for gennemførelse af direktivet i den nationale lovgivning. Dette er en vigtig beskyttelsesforanstaltning, som skal sikre, at direktivets eventuelle negative virkninger afdækkes og rapporteres.

Artikel 9, 10 og 11

Disse artikler er standardartikler vedrørende direktivets ikrafttrædelse og dets gennemførelse i medlemsstaterne.

For at gennemføre dette direktiv skal medlemsstaterne indføje bestemmelser i deres patentlove, som navnlig gør det klart, at kriterierne for computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed er fastsat i direktivets artikel 1-5. Direktivet kræver ingen indgriben hvad angår de øvrige undtagelser fra patenterbarhed i de bestemmelser i medlemsstaternes patentlove, der svarer til artikel 52, stk. 2, i Den Europæiske Patentkonvention.

Bestemmelserne i dette direktiv suppleres af de proceduremæssige og materielle regler i de nationale patentlove og i bindende internationale aftaler, som fortsat vil være det primære grundlag for retlig beskyttelse af computer-implementerede opfindelser.

---

[38] Se *Vicom*-sagen T208/84 (15.7.1986) [1987] EPO's meddelelsesblad s. 14.

2002/0047 (COD)

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR -

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 95,
under henvisning til forslag fra Kommissionen[39],
under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg[40],
efter proceduren i traktatens artikel 251[41], og
ud fra følgende betragtninger:

(1) Gennemførelsen af det indre marked indebærer, at hindringerne for den frie bevægelighed og konkurrencefordrejningerne fjernes, og at der samtidig skabes et gunstigt klima for innovation og investeringer. I den forbindelse er beskyttelsen af opfindelser ved hjælp af patenter en væsentlig betingelse for et vellykket indre marked. Det er vigtigt med en effektiv og harmoniseret beskyttelse af computer-implementerede opfindelser i alle medlemsstater for at opretholde og fremme investeringerne på dette område.

(2) Der er forskel på beskyttelsen af computer-implementerede opfindelser i de forskellige medlemsstaters administrative praksis og retspraksis. Forskellene kan skabe handelshindringer og dermed forhindre det indre marked i at fungere efter hensigten.

(3) De forskelle, der er opstået, kan blive endnu større, efterhånden som medlemsstaterne indfører nye og forskellige administrative praksisser, og de nationale domstoles retspraksis i forbindelse med fortolkningen af den eksisterende lovgivning udvikler sig i forskellig retning.

(4) Den stadig større udbredelse og anvendelse af edb-programmer på alle teknologiske områder og deres verdensomspændende udbredelse via Internet er en kritisk faktor for teknologisk innovation. Det er derfor nødvendigt at sikre et optimalt klima for udviklere og brugere af edb-programmer i Fællesskabet.

(5) Medlemsstaternes fortolkning af lovbestemmelserne bør derfor harmoniseres, og lovgivningen vedrørende computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed bør gøres mere gennemsigtig. Den retssikkerhed, der herved opnås, skal gøre det muligt for virksomhederne at få det fulde udbytte af patenter på computer-implementerede opfindelser og skal udgøre et incitament til investering og innovation.

---

39 EFT C, , s.
40 EFT C, , s.
41 EFT C, , s.

(6) Fællesskabet og dets medlemsstater er bundet af aftalen om handelsrelaterede intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPS), der blev godkendt ved Rådets afgørelse 94/800/EF af 22. december 1994 om indgåelse på Det Europæiske Fællesskabs vegne af de aftaler, der er resultatet af de multilaterale forhandlinger i Uruguay-rundens regi (1986-1994), for så vidt angår de områder, der hører under Fællesskabets kompetence[42]. I henhold til artikel 27, stk. 1, i TRIPS-aftalen skal alle opfindelser på alle teknologiske områder, både produkter og processer, kunne patenteres, forudsat at de er nye, har opfindelseshøjde og kan anvendes industrielt. I henhold til TRIPS-aftalen skal det desuden være muligt at opnå patentrettigheder og anvende disse uden forskelsbehandling på grund af teknologisk område. Disse principper bør følgelig finde anvendelse på computer-implementerede opfindelser.

(7) I henhold til konventionen om meddelelse af europæiske patenter, der blev undertegnet i München den 5. oktober 1973, og medlemsstaternes patentlove er edb-programmer såvel som opdagelser, videnskabelige teorier, matematiske metoder, æstetiske frembringelser, planer, regler og metoder for intellektuel virksomhed, for spil eller for erhvervsvirksomhed (forretningskoncepter) og fremlæggelse af information udtrykkeligt ikke betragtet som opfindelser og kan derfor ikke patenteres. Disse undtagelser gælder dog kun og er kun berettigede i det omfang, hvor en patentansøgning eller et patent vedrører disse genstande eller aktiviteter som sådan, fordi de som sådan ikke henhører under et teknologisk område.

(8) Patentbeskyttelse giver innovatorer mulighed for at drage fordel af deres kreativitet. Patentrettigheder beskytter innovation i samfundets interesse som helhed; de må ikke anvendes konkurrencebegrænsende.

(9) I henhold til Rådets direktiv 91/250/EF af 14. maj 1991 om retlig beskyttelse af edb-programmer[43] beskyttes enhver form, hvori et originalt edb-program udtrykkes, ophavsretligt som et litterært værk. Men de idéer og principper, der ligger til grund for de enkelte elementer i et edb-program, beskyttes ikke ophavsretligt.

(10) For at en opfindelse kan betragtes som patenterbar, bør den være af teknisk karakter, hvilket betyder, at den henhører under et teknologisk område.

(11) Selv om computer-implementerede opfindelser betragtes som henhørende under et teknologisk område, bør de for at have opfindelseshøjde ligesom alle andre opfindelser yde et bidrag til det aktuelle tekniske niveau.

(12) Hvis en opfindelse derfor ikke yder et bidrag til det aktuelle tekniske niveau, hvilket er tilfældet, hvis det specifikke bidrag ikke er af teknisk karakter, har opfindelsen ikke opfindelseshøjde og er derfor ikke patenterbar.

---

42 EFT L 336 af 23.12.1994, s. 1.

43 EFT L 122 af 17.5.1991, s. 42. Direktivet er ændret ved direktiv 93/98/EØF (EFT L 290 af 24.11.1993, s. 9).

(13) En specificeret procedure eller sekvens af handlinger, som udføres ved hjælp af en maskine som f.eks. en computer, kan yde et bidrag til det aktuelle tekniske niveau og dermed udgøre en patenterbar opfindelse. Men en algoritme, der er defineret uafhængigt af et fysisk miljø, er grundlæggende af ikke-teknisk karakter og kan derfor ikke udgøre en patenterbar opfindelse.

(14) Retlig beskyttelse af computer-implementerede opfindelser bør ikke kræve indførelse af en særlig lovgivning til erstatning af medlemsstaternes patentlovgivning. Det primære grundlag for retlig beskyttelse af computer-implementerede opfindelser bør fortsat være medlemsstaternes patentlovgivning, som bør tilpasses og suppleres på en række konkrete punkter som anført i dette direktiv.

(15) Direktivet bør begrænses til fastlæggelsen af visse principper, således som de finder anvendelse på patenterbarheden af sådanne opfindelser, idet de navnlig skal sikre, at opfindelser, der henhører under et teknologisk område og yder et teknisk bidrag, kan opnå beskyttelse, og omvendt, at opfindelser, der ikke yder et teknisk bidrag, ikke kan.

(16) EU's erhvervslivs konkurrenceevne i forhold til EU's vigtigste handelspartnere ville blive forbedret, hvis de nuværende forskelle i den retlige beskyttelse af computer-implementerede opfindelser blev fjernet og retstilstanden var gennemsigtig.

(17) Dette direktiv berører ikke anvendelsen af konkurrencereglerne, herunder især traktatens artikel 81 og 82.

(18) Handlinger, der er tilladt i henhold til direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer ved ophavsret, herunder især bestemmelserne om dekompilering og interoperabilitet, og bestemmelserne om halvlederes topografi og varemærker berøres ikke af den beskyttelse, der ved hjælp af patenter gives opfindelser, som er omfattet af dette direktiv.

(19) Målene for dette direktiv, nemlig at harmonisere de nationale bestemmelser om computer-implementerede opfindelser, kan ikke i tilstrækkelig grad opfyldes af medlemsstaterne og kan derfor på grund af direktivets omfang eller virkninger bedre gennemføres på fællesskabsplan; Fællesskabet kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går direktivet ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål -

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

Artikel 1

Anvendelsesområde

I dette direktiv fastlægges bestemmelser om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed.

Artikel 2

Definitioner

Med henblik på anvendelsen af dette direktiv gælder følgende definitioner:

(a) ved en "computer-implementeret opfindelse" forstås enhver opfindelse, hvis implementering indebærer anvendelse af en computer, et computernet eller en anden programmerbar maskine, og som omfatter et eller flere *prima facie* nye karakteristika, som helt eller delvist implementeres ved hjælp af et eller flere edb-programmer

(b) ved et "teknisk bidrag" forstås et bidrag til det aktuelle tekniske niveau, som ikke er indlysende for en fagmand.

Artikel 3

Computer-implementerede opfindelser som teknologisk område

Medlemsstaterne sikrer, at en computer-implementeret opfindelse betragtes som henhørende under et teknologisk område.

Artikel 4

Betingelser for patenterbarhed

1. Medlemsstaterne sikrer, at en computer-implementeret opfindelse kan patenteres, forudsat at den kan anvendes industrielt, er ny og har opfindelseshøjde.

2. Medlemsstaterne sikrer, at en computer-implementeret opfindelse som en forudsætning for at have opfindelseshøjde yder et teknisk bidrag.

3. Det tekniske bidrag vurderes som forskellen mellem patentkravets genstand som helhed, hvoraf nogle dele kan omfatte både tekniske og ikke-tekniske karakteristika, og det aktuelle tekniske niveau.

Artikel 5

Patentkravs form

Medlemsstaterne sikrer, at der kan ansøges om patent på en computer-implementeret opfindelse som et produkt, dvs. som en programmeret computer, et programmeret computernet eller en anden programmeret maskine, eller som en proces, der udføres af computeren, computernettet eller maskinen ved kørsel af software.

Artikel 6

Forbindelse med direktiv 91/250/EØF

Handlinger, der er tilladt i henhold til direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer ved ophavsret, herunder især bestemmelserne om dekompilering og interoperabilitet, og bestemmelserne om halvlederes topografi og varemærker berøres ikke af den beskyttelse, der ved hjælp af patenter gives opfindelser, som er omfattet af dette direktiv.

Artikel 7

Overvågning

Kommissionen overvåger computer-implementerede opfindelsers indvirkning på innovation og konkurrence, både i Europa og internationalt, og på EU's erhvervsliv, herunder elektronisk handel.

Artikel 8

Rapport om direktivets virkninger

Kommissionen aflægger rapport til Europa-Parlamentet og Rådet senest den [DATO (*tre år efter den i artikel 9, stk. 1, anførte dato*)] om

(a) virkningerne af patenter på computer-implementerede opfindelser på de i artikel 7 omhandlede faktorer

(b) hvorvidt reglerne for fastlæggelse af kriterierne for patenterbarhed, herunder især nyhedskarakter, opfindelseshøjde og patentkravets genstand, er fyldestgørende, og

(c) hvorvidt der har været vanskeligheder med medlemsstater, hvor kravene om nyhedskarakter og opfindelseshøjde ikke undersøges, inden der udstedes patenter, og i bekræftende fald, om der bør træffes foranstaltninger til løsning af disse vanskeligheder.

Artikel 9

Gennemførelse

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest den [DATO *(sidste dag i en måned)*]. De underretter straks Kommissionen herom.

   Disse love og bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen de nationale retsforskrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 10

Ikrafttræden

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

Artikel 11

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den

På Europa-Parlamentets vegne
Formand

På Rådets vegne
Formand

FINANSIERINGSOVERSIGT

1. FORANSTALTNINGENS BETEGNELSE

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om computerimplementerede opfindelsers patenterbarhed.

2. BUDGETPOST

Ingen.

3. RETSGRUNDLAG

EF-traktatens artikel 95.

4. BESKRIVELSE AF FORANSTALTNINGEN

4.1. Foranstaltningens generelle formål

Harmonisering og præcisering af medlemsstaternes patentlove og praksis vedrørende computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed.

4.2. Foranstaltningens varighed og nærmere bestemmelser for dens forlængelse/fornyelse

Ikke præciseret.

5. KLASSIFIKATION AF UDGIFTERNE

6. UDGIFTERNES ART

7. FINANSIELLE VIRKNINGER (PÅ DEL B)

Ingen

8. FORHOLDSREGLER MOD SVIG

9. OPLYSNINGER OM COST/EFFECTIVENESS

9.1. Særlige og kvantificerbare mål; målgruppe

Initiativet, der præciserer de retlige rammer for computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed, forventes at gøre det muligt for alle EU's virksomheder, herunder især SMV'er, at benytte sig mere af muligheden for at opnå pa-

tenter på sådanne opfindelser. Det foreslåede direktiv harmoniserer endvidere betingelserne for patenterbarhed og forventes dermed at lette handelen med patenteret software på tværs af grænserne.

EU's virksomheder forventes desuden at få fordel af den øgede retssikkerhed, der opnås ved at præcisere, at computer-implementerede forretningskoncepter, som ikke er af teknisk karakter ("rene" forretningskoncepter), ikke kan patenteres. Denne retssikkerhed vil skabe et klima, hvor der kan udvikles innovative forretningskoncepter uden frygt for ødelæggende retssager.

9.2. Begrundelse for foranstaltningen

De berørte kredse, som er blevet hørt om forslaget, har insisteret på en harmonisering af lovgivning og praksis på området, bl.a. for at få fjernet uklarheden og den manglende retssikkerhed.

9.3. Opfølgning og evaluering af foranstaltningen

I henhold til artikel 5 i det foreslåede direktiv skal Kommissionen aflægge rapport til Parlamentet og Rådet senest tre år efter udløbet af tidsfristen for direktivets gennemførelse. Det vil ske ved fremsendelse af materiale udarbejdet af det personale, der administrerer foranstaltningen. Til den tid vil der kunne fremsættes forslag om tilpasning af den foreslåede ordning.

10. UDGIFTER TIL ADMINISTRATION (DET ALMINDELIGE BUDGET, SEKTION III, DEL A)

Ingen indvirkning.

10.1. Indvirkning på antallet af stillinger

Ingen indvirkning.

10.2. De supplerende menneskelige ressourcers samlede finansielle virkning

Ingen indvirkning.

10.3. Forøgelse af andre driftsudgifter som følge af foranstaltningen

Der vil være direkte udgifter forbundet med behovet for at overvåge og aflægge rapport om direktivets virkninger som fastlagt i artikel 5. Det drejer sig bl.a. om udgifter til eventuelt at engagere en konsulent til at udarbejde rapporten og til indkaldelse til et eller flere ekspertmøder og/eller møder med de berørte kredse. I forbindelse med disse møder vil der ikke blive godtgjort rejseudgifter, men de vil indebære anvendelse af konferencefaciliteter. I de første tre år efter direktivets ikrafttrædelse vil udgifterne variere, men de anslås til 100 000 EUR om året i gennemsnit. På længere sigt vil direktivets virkninger på udgifterne til administration være uden betydning.

KONSEKVENSANALYSE

FORSLAGETS TITEL

Forslag til direktiv om computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed

DOKUMENTETS REFERENCENUMMER

FORSLAGET

1. Hvorfor er der i betragtning af nærhedsprincippet behov for en EF-lovgivning på området, og hvad er hovedformålet?

Harmoniseringen af de relevante aspekter af de nationale patentlove kan kun gennemføres ved en fællesskabsforanstaltning. Medlemsstaternes administrative praksis og retspraksis har i mange år afveget fra hinanden. Mens der har været en vis konvergens mellem praksis i EPO's appelkamre og i den tyske Bundesgerichtshof, er der ingen tegn på, at der vil ske en tilnærmelse af de øvrige EU-landes praksis, hvis der ikke gribes ind med lovgivning.

KONSEKVENSER FOR VIRKSOMHEDERNE

2. Hvem berøres af forslaget?

– *Hvilke erhvervssektorer berøres?*

Det er først og fremmest softwarebranchen, der forventes at kunne drage fordel af den øgede retssikkerhed i forbindelse med patenter på computer-implementerede opfindelser. Sådanne patenter vil formentlig tilskynde branchen til at investere og innovere. Det forhold, at det præciseres, at der ikke kan tages eneret på genstande, som ikke indebærer et teknisk bidrag (såsom "rene" forretningskoncepter), burde også kunne fremme en innovativ udvikling på dette område. Disse faktorer forventes desuden at indvirke positivt på de forudgående økonomiske led, dvs. på leverandører og fremstillings- og markedsføringstjenester. De forventes endvidere at komme de efterfølgende økonomiske led til gode, navnlig distribution, uddannelse og støttetjenester.

Desuden vil øget innovation på softwareområdet formentlig føre til øget produktivitet, ekspertise og konkurrenceevne i praktisk taget alle erhvervssektorer. Informations- og kommunikationsteknologi og software er centrale sektorer, hvis man vil forbedre EU's konkurrenceevne. Disse sektorer har været med til at muliggøre den omstrukturering af EU's erhvervsliv i 1990'erne, der blev udløst af den globale konkurrence, og som har ført til store produktivitetsstigninger og bedre kommunikationsmuligheder for arbejdstagerne.

Ovennævnte bidrag til de vesteuropæiske landes økonomi, som softwarepatenter forventes at få en positiv indvirkning på, blev fremhævet i forbindelse med

en undersøgelse af branchen for softwarepakker foretaget for Business Software Alliance[44].

Softwareinnovation skal styres løbende, så europæiske virksomheder forbliver konkurrencedygtige i hele verden.

– *Berøres SMV'er i højere grad end store virksomheder?*

Forslaget tilgodeser alle virksomheder, uanset størrelse, fordi de alle har mulighed for beskytte computer-implementerede opfindelser ved patenter. Men det forventes at blive særlig fordelagtigt for små og mellemstore virksomheder, der spiller en vigtig og stadig større rolle i forbindelse med softwareinnovation. SMV'er kan styrke deres økonomiske stilling ved at beskytte de idéer og principper, der ligger til grund for deres computer-implementerede opfindelser (som ikke kan beskyttes ophavsretligt), mod, at andre tilegner sig dem. Før i tiden klarede softwarebranchen sig stort set uden patenter. Men det betød, at det var nemmere for store aktører at tilegne sig især SMV'ers idéer og markedsføre dem uden godtgørelse til ophavsmændene. I øvrigt er store virksomheder bedre stillet med hensyn til at skaffe sig patentporteføljer og forhandle om krydslicensering, mens mindre virksomheder i praksis må konstatere, at de ikke har mange andre muligheder for at forsvare deres opfindelser end patenter, og at de derfor er relativt afhængige af disse. Patenter kan også være afgørende for nyetablerede softwarevirksomheders muligheder for at opnå venturekapital. De kan gøre det nemmere for SMV'er at deltage i og vinde udbud, lette deres optagelse på børsen og øge deres værdi i forbindelse med virksomhedsovertagelser.

Mange SMV'er er imidlertid enten uvidende om, at computer-implementerede opfindelser kan patenteres, eller de er betænkelige ved de mulige virkninger af patenter på sådanne opfindelser. Det er medlemsstaternes opgave at vurdere, om den særlige situation vedrørende patenter på dette område kræver, at der tages særlige uddannelsesinitiativer, især fra patentmyndighedernes side.

Med ovennævnte i tankerne engagerede Kommissionen et konsulentfirma til at foretage en undersøgelse af SMV'ers viden om softwarepatenter og af mulige foranstaltninger til forbedring af kendskabet til dette emne. Som led i denne undersøgelse har firmaet udarbejdet en brochure til oplysning af SMV'er.[45]

For så vidt angår indvirkningen på open source-gruppen, der har argumenteret mod computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed, vedrører mange af de negative bemærkninger fra enkeltpersoner eller små virksomheder patenter på computer-implementerede opfindelser, som ville berøre udbredelsen ("offentliggørelsen") og anvendelsen af programmer, der kører på computere til almen brug. Det alternative harmoniseringsforslag fra EuroLinux er ikke uforeneligt med meddelelsen af patenter på traditionelle opfindelser, der bl.a. omfatter et edb-program, f.eks. i den kemiske industri eller i maskinindustrien. De

---

44 Se Price Waterhouses undersøgelse (maj 1998) "The Contribution of the Packaged Software Industry to the European Economies", der findes på http://www.bsa.org/europe-eng/globallib/econstudies/europe_study98.pdf.

45 Se fodnote 10.

europæiske patentlove indeholder dog et betragteligt antal muligheder, som open source-gruppen med fordel kan benytte sig af, bl.a. følgende:

* Rettigheder på grundlag af tidligere brug, som på visse betingelser giver en opfinder mulighed for fortsat at anvende sin opfindelse, til trods for, at en anden i mellemtiden har taget patent på den.

* Offentliggørelse eller offentlig anvendelse af en opfindelse, hvilket forhindrer tredjemand i efterfølgende at tage patent på den.

* Definitionen af patentkrænkelser: Et program krænker kun et patent, hvis det udfører en bestemt patenteret funktion på den måde, der er defineret i patentkravet.

* Indsigelsesproceduren: Der er forskel på enkelthederne i procedurerne, men alle patentmyndigheder (herunder EPO) giver mulighed for at anfægte et patents gyldighed ved at indbringe sagen formelt og/eller ved at indsende bemærkninger vedrørende dets patenterbarhed, inden det meddeles. Meddelte patenter kan desuden anfægtes ved de nationale domstole.

* Krydslicensering, hvorved indehaverne af to eller flere licenser meddeler hinanden licenser; under visse omstændigheder kan der opnås tvangslicenser, hvis et patent ikke kan udnyttes uden at krænke et tidligere patent.

– *Er de berørte virksomheder koncentreret i bestemte regioner i EF?*

Virksomhedernes geografiske beliggenhed er i mange tilfælde underordnet, fordi behovet for teknologisk udstyr til megen softwareudvikling er begrænset, og fordi Internet giver globale kommunikations- og netfaciliteter.

3. Hvilke foranstaltninger skal virksomhederne træffe i henhold til forslaget?

Den øgede retssikkerhed forventes at tilskynde virksomhederne til at gøre mere brug af patenter på computer-implementerede opfindelser. De skal imidlertid vurdere, hvorvidt en computer-implementeret opfindelse er tilstrækkelig økonomisk relevant til, at det kan betale sig at indlede patenteringsproceduren. I takt med at virksomhederne benytter sig mere af patenter på computer-implementerede opfindelser, bliver de også nødt til at holde sig underrettet om deres konkurrenters patenter for at afdække og undgå eventuelle krænkelser. I øvrigt vil virksomhederne ved således at holde sig underrettet kunne udlede vigtige oplysninger om nye opfindelser og eventuelt også om deres konkurrenters forretningsstrategier.

4. Hvilke økonomiske virkninger forventes forslaget at få?

– *For beskæftigelsen?*

Softwarebranchen bidrager væsentligt til EU-landenes økonomi og skaber et betydeligt og stadig stigende antal højt kvalificerede job i softwarebranchen som sådan og i de forudgående og efterfølgende økonomiske led.

I ovennævnte undersøgelse foretaget for Business Software Alliance[46] anslås det, at branchen for softwarepakker i Vesteuropa i 1996 havde en omsætning på 37 mia. USD og skabte 334 181 arbejdspladser. Hvis man antager, at markedet vokser med 10 % om året og beskæftigelsen med kun 5 %, kan det forventes, at der ved udgangen af perioden 1996-2001 vil være oprettet yderligere 92 283 arbejdspladser, så branchen i slutningen af 2001 tæller i alt 426 464 arbejdspladser og tegner sig for et marked på i alt 59,8 mia. USD. 45 388 arbejdspladser var i 1996 direkte tilknyttet den vesteuropæiske branche for softwarepakker. Antallet af beskæftigede i de forudgående økonomiske led blev anslået til 81 016 og i de efterfølgende led til 207 777. Disse skøn var konservative. I en undersøgelse foretaget af Datamonitor[47] nåede man frem til, at antallet af arbejdstagere i branchen for softwarepakker i de vesteuropæiske lande vil vokse med mellem 24 % og 71 % i perioden 1999-2003 (47 % i gennemsnit). Det blev endvidere konkluderet, at hver arbejdsplads i branchen for softwarepakker skaber 2-4 arbejdspladser i de efterfølgende økonomiske led og 1 arbejdsplads i de forudgående økonomiske led.

Det kan ikke med sikkerhed forudsiges, hvor stor en stigning i beskæftigelsen dette forslag kan afstedkomme. Men den nuværende retstilstands manglende klarhed og de forskelle i retspraksis og administrativ praksis, der beskrives i dette forslag, er til skade for innovationen. Det gælder i forholdsvist større omfang for mindre virksomheder, som ikke nødvendigvis kan betale for udførlig juridisk rådgivning. I øjeblikket ligger ca. 75 % af softwarepatenterne i Europa i hænderne på meget store, ofte ikke-europæiske virksomheder. EU's virksomheder, herunder især SMV'er, kan ikke få det fulde udbytte af deres computerimplementerede opfindelser på grund af manglende viden om de retlige muligheder og fordele ved patentering og kan derfor ikke nå op på den optimale omsætning og gevinst, der ville skabe nye arbejdspladser.

Dette forslag vil skabe et klima med større retssikkerhed, som fremmer innovation, og vil dermed skabe nye arbejdspladser.

– *For investeringerne og oprettelsen af nye virksomheder?*

Uafhængige europæiske softwareudviklere gør stadig forholdsvist lidt brug af patenter i forbindelse med finansiering og licensering, men flere og flere små virksomheder i softwarebranchen, især nyetablerede virksomheder, erkender, at patenter er en afgørende del af deres forretningsstrategi, da de er vigtige for at kunne tiltrække venturekapital med henblik på at udvikle og markedsføre com-

---

46 Se fodnote 44.

47 Se fodnote 2.

puter-implementerede opfindelser og/eller udstede licenser til konkurrenter og/eller sælge eller licensere en opfindelse til en større virksomhed. Mange udbydere af venturekapital er normalt ikke villige til støtte nye virksomheder baseret på nye softwareprodukter, medmindre der foreligger tilstrækkelig sikkerhed, især i form af patenter. Et stort antal virksomheder ville ikke eksistere, hvis de ikke havde kunnet opnå patenter til beskyttelse af deres softwareopfindelser.

– *For virksomhedernes konkurrenceevne?*

Internt (inden for EU) vil små uafhængige europæiske softwareudviklere kunne konkurrere mere effektivt med store aktører, når konkurrencen stimuleres ved at lette små innovative virksomheders adgang til markedet.

En effektiv antitrustordning er vigtig for at kunne håndtere eventuelt misbrug, der f.eks. kan opstå, hvis patenteret teknologi kommer til at danne grundlag for en standard (f.eks. en grænseflade eller et filformat). Fremover vil *de facto* privatejede standarder muligvis få mindre betydning, efterhånden som e-businesskunder i stadig højere grad kræver åbne standarder for interoperabilitet mellem forskellige platforme på Internet. På den anden side vil applikationer, som er bygget på disse platforme, sandsynligvis i stort omfang forblive privatejede. For så vidt privatejede standarder fortsætter med at eksistere, har andre brancher som f.eks. elektronikbranchen vist, at frivillige aftaler såsom patentpuljer eller patentplatforme kan fungere korrekt som værktøjer til forvaltning af sammensatte, betydningsfulde patentporteføljer, som ejes af mange forskellige virksomheder, og som er nødvendige til fremstilling af sammensatte produkter og tjenesteydelser.

Internationalt forventes forslaget at forbedre europæiske softwarevirksomheders konkurrenceevne i forhold til EU's internationale handelspartnere, USA og Japan, som i vidt omfang meddeler softwarepatenter.

5. Indeholder forslaget foranstaltninger, der tager højde for SMV'ers særlige situation (lempeligere eller særlige krav)?

I betragtning af forslagets karakter og anvendelsesområde er det ikke muligt at medtage SMV-specifikke foranstaltninger. Disse virksomheder forventes ikke desto mindre at kunne drage særlig fordel af den større retssikkerhed, der opnås ved gennemførelsen af direktivet (se ovenfor i slutningen af punkt 2 og under punkt 4 (forventede økonomiske virkninger for investeringerne og oprettelsen af nye virksomheder)).

HØRING

6. Liste over organisationer, som er hørt om forslaget, og en kortfattet redegørelse for deres væsentligste synspunkter

Forslaget er endnu ikke blevet forelagt de berørte parter, da det først skal vedtages af Kommissionen. Men behovet for et tiltag fra Kommissionens side på dette område blev påpeget i forbindelse med en høringsproces, som Kommissi-

onen indledte i 1997 med grønbogen om EF-patentet og det europæiske patentsystem[48]. Europa-Parlamentet[49] og Det Økonomiske og Sociale Udvalg[50] tilkendegav begge, at de går ind for, at opfindelser, der involverer edb-programmer, skal kunne patenteres. De berørte kredse slog endvidere kraftigt til lyd for et tiltag i form af lovgivning på konferencer tilrettelagt af det luxembourgske og det britiske formandskab i samarbejde med Kommissionen. Disse konferencer blev afholdt hhv. i Luxembourg den 25.-26. november 1997[51] og i London den 23. marts 1998[52]. I en meddelelse om opfølgning af grønbogen[53] gjorde Kommissionen status over høringsprocessen og erklærede, at et af de prioriterede emner, der var blevet afdækket i forbindelse med denne proces, og som Kommissionen hurtigt skulle fremsætte forslag om, var edb-programmers patenterbarhed. Organisationer, der repræsenterer EU's erhvervsliv, UNICE og EICTA[54], anmodede gentagne gange Kommissionen om at lovgive på dette område. I februar 2000 fremsatte UNICE f.eks. på ny sin opfordring til hurtig indgriben med henblik på at skabe større klarhed og retssikkerhed omkring patenterbarheden af computer-implementerede opfindelser. Hvis der ikke blev handlet hurtigt, ville det pågældende markedssegment ifølge UNICE blive domineret af EU's største handelspartnere, især Japan og USA, som havde færre begrænsninger for patentering af softwarerelaterede eller -afhængige opfindelser.

Kommissionen udsendte også et spørgeskema om de vigtigste af de punkter, der skulle tages op i direktivet. I dette forslag er der taget hensyn til de svar, der indkom i 1999.

Kommissionens tjenestegrene afholdt den 15. oktober 1999 i Bruxelles et møde med repræsentanter for open source-gruppen, dvs. en delegation bestående af repræsentanter for EuroLinux[55]. Den 18. november 1999 afgav Regionsudvalget udtalelse om emnet[56]. Både EuroLinux og Regionsudvalget har givet udtryk for, at de frygter, at softwarepatenter vil hæmme innovationen på softwareområdet. Der er taget hensyn til deres betænkeligheder i dette forslag.

Kommissionen igangsatte en uafhængig undersøgelse af harmoniseringens omfang[57] på baggrund af de seneste udviklingstendenser i USA. Da høringen om grønbogen klart havde påvist behovet for at harmonisere og præcisere den nu-

---

48 KOM(1997) 314 endelig udg. af 24.6.1997. Emnet var allerede blevet behandlet i Kommissionens spørgeskema om industrielle ejendomsrettigheder i informationssamfundet.

49 Beslutning om Kommissionens grønbog, A4-0384/98, protokol af 19.11.1998, punkt 16, [1999] EPO's meddelelsesblad s. 197.

50 Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om grønbogen, [27.4.1998] EFT C 129, s. 8, punkt 1.14., 6.9.1.1. og 6.9.1.2.

51 Se punkt 11 i konklusionerne på denne høring, EPO's meddelelsesblad 1-2/1998, s. 82.

52 Programmet for konferencen og de taler, der blev holdt, findes på Internet på følgende adresse: http://www.patent.gov.uk.

53 KOM(1999) 42 endelig udg. af 5.2.1999.

54 Se f.eks. EICTA's holdning på www.eicta.org.

55 Repræsentanterne for EuroLinux har offentliggjort en uofficiel, ikke-autoriseret rapport om mødet på EuroLinux Alliances websted http://eurolinux.ffii.org/news/euipCAen.html.

56 Regionsudvalgets udtalelse "Europæisk erhvervslivs konkurrenceevne i den globale økonomi - Forslag til styrkelse af erhvervslivets konkurrenceevne", EFT C 57 af 29.2.2000, s. 36 ff., punkt 7.4 og 8.20.

57 Se fodnote 11.

værende retstilstand, skulle undersøgelsen af den økonomiske betydning af computer-implementerede opfindelsers patenterbarhed være en hjælp til at bestemme, hvor omfattende harmoniseringen skulle være. Derfor omfattede undersøgelsen en vurdering af de vigtigste virkninger på innovation og konkurrence af en udvidelse af patentbeskyttelsen ud over det nuværende niveau, især for SMV'er. Der er taget hensyn til resultaterne af denne undersøgelse og af andre relevante økonomiske undersøgelser[58] i dette forslag.

Endelig gennemførte Kommissionen en høring i perioden fra oktober til december 2000 på grundlag af et oplæg, der var fremsendt til medlemsstaterne og gjort almindeligt tilgængeligt på Internet. Formålet med dette oplæg var at indhente synspunkter om, hvorvidt der overhovedet var behov for et tiltag på EU-plan, og i bekræftende fald, på hvilket niveau der skulle gribes ind. I oplægget blev der forholdsvist grundigt gjort rede for den nuværende retspraksis vedrørende computer-implementerede opfindelser i Den Europæiske Patentmyndighed, og der blev på grundlag heraf angivet en række meget specifikke elementer, som kunne indgå i en eventuel harmonisering baseret på denne status quo. Der indkom 1 447 forskellige svar, som blev analyseret af et konsulentfirma og sammenfattet i en rapport, som også er blevet offentliggjort[59]. I langt størsteparten af alle enkeltpersoners svar på høringen blev der givet udtryk for modstand mod patenter på software, men i de kollektive svar fra regionale organisationer og brancheorganisationer, som repræsenterer virksomheder af alle størrelser og i alle brancher, var der enighed om, at Kommissionen bør handle hurtigt mere eller mindre i tråd med oplægget.

---

58 Ibid.

59 Se fodnote 9.

Udvalgsforslag

om en konference i Skt. Petersborg om korruption

(Fremlagt af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)

1. Medborger- og Forbrugerudvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget forslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere en konference i Skt. Petersborg om korruption. Det er ønskværdigt, at dette sker i samarbejde med andre relevante internationale organisationer, som er forankret i regionen og interesserede i feltet samt relevante russiske myndigheder

2. Baggrund

Temaet korruption har været sat på dagsordenen i det nordiske samarbejde i løbet af året. Emnet udgjorde et tema for Nordisk Råds Medborger- og Forbrugerudvalgs og Baltisk Forsamlings Lov- og Sikkerhedsudvalgs fællesmøde i Pärnu i april, og inden for Nordisk Ministerråd har det norske Justitsdepartement taget initiativ til et nordisk seminar om temaet i maj i år.

Med henblik på de nordiske landes øgede samarbejde med og fokus på Nordvestrusland skulle en tilsvarende konference afholdt der være af interesse.

3. Begrundelse

Korruption udgør en trussel mod individet, samfundets stabilitet og demokratiske institutioner. Korruption i alle sine udtryksformer underminerer tilliden til økonomiske og sociale reformer, politikere og retssikkerheden og udsætter dermed den demokratiske udvikling.

I Rusland har præsident Putin erklæret bekæmpelsen af korruption som en af sine største politiske udfordringer og har taget initiativ til tiltag for at modarbejde problemet. Privatsektoren og frivillige organisationer er også kommet med udspil om det samme. Samtidig er korruptionens mekanismer integreret i den politiske og sociale kultur, og der findes stærke kræfter som modarbejder en intervention i feltet.

En konference om korruption i Skt. Petersborg skulle kunne bidrage til at identificere de reelle og konkrete udfordringer som regeringen og individet, den offentlige og den private sektor står over for samt at levere information til Ruslands samarbejdspartnere og nabolande om, hvordan de skulle kunne forstærke samarbejdet med Rusland om bekæmpelse af korruption.

Medborger- og Forbrugerudvalget mener, at det er vigtigt at inddrage en anden eller andre relevante internationale aktører i arrangementet for at skabe et forum for samarbejde på området og skabe synergi i eventuelle indsatser (f.eks. Østersørådet, Europarådet, GRECO, OSCE, Verdensbanken, OECD, FN og NGO'er som Transparency International. EU-Kommissionens repræsentanter fra Den Nordlige Dimension og Neighbourhood Policy er også relevante aktører). Udvalget mener endvidere, at det er grundlæggende at samarbejde med russerne om at identificere, hvilke problemstillinger indenfor området, der skal sættes fokus på.

4. Konklusion

Medborger- og Forbrugerudvalget forslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere en konference i Skt. Petersborg om korruption. Det er ønskværdigt, at dette sker i samarbejde med andre relevante internationale organisationer, som er forankret i regionen og interesserede i feltet samt relevante russiske myndigheder

Bodø, den 29. juni 2005

Anne Berit Andersen (H)
Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Søren Espersen (DF)
Trond Helleland (H)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.)
Berndt Sköldestig (s)

Utvalgsforslag

om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen

(Fremlagt av Medborger- og forbrukerutvalget)

(Bilag: Rapport til Medborger- og forbrukerutvalget, se s. 4)

1. Utvalgets forslag

Medborger- og forbrukerutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak til næringsutvikling for urfolkene, som å etablere obshinaer
2) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak for å bedre helsesituasjonen i Lovozero kommune
3) *at* det i anledning av FNs nye urfolkstiår 2005-2015 sammen med Arktisk Råd arrangerer en konferanse i 2006 for myndigheter og organisasjoner som er involvert i arbeidet med urfolk i Barentsregionen. Konferansen bør identifisere felles mål for urfolkstiåret og en plan for hvordan disse kan nåes

Utvalgsforslaget er en oppfølging av rekommandasjon 19/2004 "Samarbeid med urfolkene i Barents-regionen".

2. Bakgrunn

Ved Nordisk Råds sesjon i 2004 ble rekommandasjon 19/2004 "Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen" vedtatt. Medborger- og forbrukerutvalgets rapportør, Bendiks H. Arnesen, (A), Norge, har laget en ny rapport til utvalget etter en reise på Kolahalvøya og på bakgrunn av denne vil Medborger- og forbrukerutvalget fremme dette medlemsforslaget.

Utvalget ønsker i dette forslaget å ta tak i de akutte helsebehovene som eksisterer i dag særlig hos urbefolkningen på Kola, samtidig som det legges til rette at urbefolkningen bedre skal bli i stand til å utvikle et samfunn og sin kultur gjennom satsing på tradisjonelle næringer.

Utvalget har ikke fått mulighet til å se nærmere på situasjonen på forholdene for nenetserne og vepserne. Utvalget vil oppfordre Nordisk Ministerråd til også å se på deres situasjon og hvilke spesielle behov de har, ved utformingen av Russlandsprogrammet.

3. Motivering

Næringsliv i Lovozero kommune

Revda er et gruvesamfunn i Lovezero kommune hvor det nå er store problemer med å få gruvedriften til å gå med overskudd. I Lovozero by er det opplyst at det er en arbeidsledighet på

60-70 %, men dette er uoffisielle tall. Det største selskapet som driver med reindrift er Tundra. Dette selskapet har også problemer fordi prisen på reinkjøtt har falt kraftig, og dette har ført til problemer med utbetaling av lønn til de ansatte.

Reinkooperativene, som ble etablert under sovjettiden, har vært en viktig arbeidsplass for samene på Kola. Kooperativene ble på begynnelsen av 1990-tallet omgjort til aksjeselskap. I dag eier samene ca. 10 % av reinsdyrene.

Det totale antallet rein på Kolahalvøya har endret seg dramatisk de siste 10 årene, hvor antallet rein er redusert fra ca. 70–75 000 til 40–45 000. Det er flere grunner til dette, blant annet er prisen på reinkjøtt falt og man har måttet slakte flere rein for å få tilstrekkelig med økonomi i selskapene. Det er imidlertid viktig å merke seg at det ikke har vært problemer med beiteforholdene. Selv da antallet rein var på topp var det ingen rapporter som tydet på at det var mangel på beite.

Det har de siste årene vært i gang et arbeid med å etablere obshinaer for samene på Kola. En obshina er en mindre enhet, gjerne bestående av en eller to familier, som starter opp med småskala reindrift. Det er etablert ca. 10 obshinaer i Murmansk fylke og det er fire til fem som fungerer i dag. Det er en møysommelig prosess å få etablert en obshina, hvor man må få leierett fra fylkesadministrasjonen til et landområde hvor reinen kan beite, deretter må man få tak i rein.

Det er viktig at det blir lagt til rette for opprettelse av flere obshinaer, og at man følger opp de som allerede er etablert. Ved etablering av obshinaer ønsker man å få til en mer tradisjonell familiedrevet og nomadisk reindriftskultur.

Helse og sosiale forhold

Det er store og tildels akutte behov for å bedre helsetilbudet i Murmansk fylke, og en særlig utfordring er å få til et godt helsetilbud ute i distriktene og de små byene hvor samene bor. Det er vanskelig å rekruttere leger til å arbeide der, og det er stort behov for medisinsk utstyr.

I Russland, som i mange andre land, er det økte krav til å drive mer effektivt også innenfor helsevesenet. Det lokale sykehuset i Lovozero ble nylig lagt ned. Dette er ekstra problematisk da ambulansetilbudet er meget dårlig.

Samene utgjør en svært liten gruppe av menneskene som bor i Murmansk fylke. Men man kan se et noe annet sykdomsbilde for personer som er av samisk opprinnelse, for eksempel ved at de rammes oftere av alvorlige sykdommer. De helsemessige grunnutfordringene er imidlertid de samme, uavhengig av etnisk opphav. Det er derfor utvalgets oppfatning at det vil være vanskelig med spesielle tiltak rettet direkte mot urbefolkningen. Tiltakene må være slik at hele befolkningen kan dra nytte av dem. Utvalget vil foreslå at man innretter tiltakene geografisk mot de områder hvor urfolkene bor.

På sykehuset i Revda, hovedsykehuset i Lovozero kommune, hadde de akkurat fått reparert taket slik at lekkasjene ble stoppet. Behovene er store når det gjelder videre opprusting av bygningen og medisinsk utstyr. Familiesenteret i Revda, drevet av Norsk Folkehjelp, ble åpnet høsten 2004 og er for funksjonshemmede barn og barn i familier med sosiale problemer. Senteret tilbyr diagnostisering, opptrening og tilpasset opplæring til funksjonshemmede og vanskeligstilte barn og deres familier. Barn i familier hvor det er rusproblemer kan også komme dit for å få hjelp. De prøver også å hjelpe de aktuelle familiene.

Familiesenteret var et lite lyspunkt når det gjelder tilbudet til syke barn og vanskeligstilte familier, men behovet for opprusting av helsevesenet er stort. Gjennom en dialog med lokale og regionale myndigheter bør man gå igjennom mulighetene og behovene i helsesektoren i Lovozero kommune.

Problemene med alkoholisme er store i hele befolkningen, men ekstra store blant samene. Problemene kan synes å ha sin bakgrunn i sosiale og kulturelle problemer, og alkoholrelaterte dødsfall antas å ha en betydelig innvirkning på den lave forventede levealderen blant samene. Forebyggende arbeid blant barn og unge vil være svært viktig for å endre holdningen til alkohol og redusere problemene relatert til alkohol.

Samarbeid

Det er viktig at Nordisk Ministerråd i sitt Russlandsprogram generelt legger opp til et tett samarbeid med de aktører som allerede er etablert i regionen. Det er allerede mange administrative enheter som er etablert i Murmansk. Ved et samarbeid og bruk av allerede etablerte kontakter vil man kunne bruke mer på konkrete prosjekter og mindre på administrasjon. Utvalget vil derfor sterkt oppmuntre Nordisk Ministerråd til å søke samarbeid med de organisasjoner som i dag arbeider i Barents-regionen ved operasjonaliseringen av Russlandsprogrammet.

Vi har nylig avsluttet urfolkenes tiår i FN. Samtidig har vi gått inn i et nytt urfolks tiår i regi av FN 2005 til 2015. På møtet i FNs permanente urfolksforum i mai 2006 vil urfolk i Arktis være hovedtema. Utvalget mener det vil være en god anledning til å sette opp noen mål for hva vi ønsker og vil oppnå i dette nye urfolkstiåret. Representanter for flest mulig myndigheter og organisasjoner som er aktive i arbeidet med urfolk i Barentsregionen bør samles til en konferanse hvor man setter seg mål for urfolkstiåret og lager en plan for hvordan det skal gjennomføres. Konferansen bør finne sted i 2006.

4. Konklusjon

Medborger- og forbrukerutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak til næringsutvikling for urfolkene, som å etablere obshinaer
2) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak for å bedre helsesituasjonen i Lovozero kommune
3) *at* det i anledning av FNs nye urfolkstiår 2005-2015 sammen med Arktisk Råd arrangerer en konferanse i 2006 for myndigheter og organisasjoner som er involvert i arbeidet med urfolk i Barents-regionen. Konferansen bør identifisere felles mål for urfolkstiåret og en plan for hvordan disse kan nåes

Bodø, 29. juni 2005

Anne Berit Andersen (H)
Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Søren Espersen (DF)
Trond Helleland (H)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Berndt Sköldestig (s)
Leena Rauhala (kd)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.)

Rapport til Medborger- og Forbrukerutvalget

Oppfølging av rekommandasjon 19/2004 "Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen"

Innledning

Rapportør Bendiks H. Arnesen reiste til Murmansk, Revda og Lovozero 29. mars til 1. april 2005. Formålet med reisen var å følge opp rekommandasjon 19/2004 "Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen". Der anbefaler Nordisk Råd: at ministerrådet i sitt arbeid med retningslinjer for samarbeid med Nordvest-Russland inkluderer tiltak til støtte for urbefolkningen i regionen

Rekommandasjonen ble fremmet på bakgrunn av en rapport skrevet av Bendiks H. Arnesen som er Medborger- og Forbrukerutvalgets rapportør for urfolksspørsmål. Arnesen fikk forlenget sitt mandat for å følge opp rekommandasjonen. Rapportøren vil presisere at dette arbeidet kun gjelder urfolkene i Barentsregionen, samene, vepserne og nenetserne.

På reisen hadde Arnesen møter med representanter for samiske foreninger, samiske organisasjoner, lokale og regionale myndigheter, den norske generalkonsulen i Murmansk og Norsk Folkehjelp. Av tidsmessige årsaker var det ikke mulig å reise til Nenets selvstyrte område og Karelen. Med på reisen var det også tre representanter for Barentssekretariatet, lederen av arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet (WGIP) Anna Prakhova, og Bjørn Willy Robstad fra Nordisk Råds sekretariat i Stortinget.

Kort om Murmansk fylke og Lovozero kommune

I Murmansk by bor det 371 600 innbyggere (2001) og det bor 970 600 i Murmansk fylke (2001). Antallet innbyggere er redusert de siste 15 årene.

I Lovozero kommune bor det ca. 14 000 personer og kommunen utgjør 43 % av arealet i Murmansk fylke. Revda er den største byen i kommunen med 10 500 innbyggere. Lovozero by har 3500 innbyggere hvorav i underkant av 1000 er samer. Ved siste telling var det 2132 samer i Russland og av disse snakker ca. 1/3 språket (kildin samisk).

Møter med samiske representanter

På reisen fant det sted flere møter med samiske foreninger og organisasjoner fra Murmansk. Det viktigste og mest aktuelle de ville fortelle var at de nå er i gang med å utrede mulighetene for å etablere et sameting på russisk side. Det er nedsatt en arbeidsgruppe på 11 personer, hvor alle organisasjonene er representert. Denne gruppen skal arbeide med de praktiske og juridiske sidene ved etableringen av et sameting. Det ble uttrykt håp om å finne hjemmel for en slik etablering innenfor eksisterende russisk føderal lovgivning. Det blir videre viktig å finne ut av hvem som skal kunne stå i et samemanntall.

Næringsliv i Lovozero kommune

Ordfører i Lovozero kommune, Natalja Petrovna Rjabtsjikova, redegjorde for forholdene i kommunen.

Revda er et gruvesamfunn, men hvor det nå er store problemer med å få gruvedriften til å gå med overskudd. Selskapet har gått konkurs tre ganger og ligger ofte på etterskudd med å betale lønn til arbeiderne. Pr. 31. mars hadde de ikke fått utbetalt lønn de siste tre månedene.

I Lovozero by er det opplyst at det er en arbeidsledighet på 60–70 %, men dette er uoffisielle tall. Det største selskapet som driver med reindrift er Tundra. Dette selskapet har også problemer fordi prisen på reinkjøtt har falt kraftig, og dette har ført til problemer med utbetaling av lønn til de ansatte.

Reinkooperativene, som ble etablert under sovjettiden, har vært en viktig arbeidsplass for samene på Kola. Kooperativene ble på begynnelsen av 1990-tallet omgjort til aksjeselskap. I dag eier samene ca. 10 % av reinsdyrene.

Det totale antallet rein på Kolahalvøya har endret seg dramatisk de siste 10 årene, hvor antallet rein er redusert fra ca. 70–75 000 til 40–45 000. Det er flere grunner til dette, blant annet er prisen på reinskjøtt falt og man har måttet slakte flere rein for å få tilstrekkelig med økonomi i selskapene. Det er imidlertid viktig å merke seg at det ikke har vært problemer med beiteforholdene. Selv da antallet rein var på topp var det ingen rapporter som tydet på at det var mangel på beite. Det svenske selskapet "Norrfrys" har hatt en tilnærmet monopolsituasjon på slakting av kjøtt og de har eksportert ca. 90 % av alt kjøttet. Det har vært sterk misnøye med den prisen Norrfrys har gitt for kjøttet. Tundra har imidlertid nå fått leiet et mobilt slakteri hvor man tar sikte på å slakte selv med tanke på salg til det russiske markedet.

Det har de siste årene vært i gang et arbeid med å etablere obshinaer for samene på Kola. En obshina er en mindre enhet, gjerne bestående av en eller to familier, som starter opp med småskala reindrift. Det er etablert ca. 10 obshinaer i Murmansk fylke og det er 4-5 som fungerer i dag. Det er en møysommelig prosess å få etablert en obshina, hvor man må få leierett fra fylkesadministrasjonen til et landområde hvor reinen kan beite, deretter må man få tak i rein.

Det er viktig at det blir lagt til rette for opprettelse av flere obshinaer, og at man følger opp de som allerede er etablert. Ved etablering av obshinaer ønsker man å få til en mer tradisjonell familiedrevet og nomadisk reindriftskultur.

Rapportøren var i møte med reindriftsutøvere som i dag jobber for reindriftskollektivene og de kunne fortelle om en sterk interesse for å starte opp for seg selv. Gjennom opprettelse av obshinaer vil man legge til rette for en viktig del av næringsutviklingen blant samene på Kola. Man vil også få involvert familiene i reindriften. I dag er situasjonen den at det er mennene som er reingjetere, ansatt av selskapene. Mange av disse er ungkarer som har arbeidet som reingjetere i mange år. Dette har ført til en avstand til reindriften for resten av familien. Det er egen reindriftslinje på yrkesskolen i Lovozero men det har vært vanskelig for unge å komme med i reinnæringen fordi det ikke har vært arbeidsplasser til dem.

Helse og sosiale forhold

Det er store og tildels akutte behov for å bedre helsetilbudet i Murmansk fylke, og en særlig utfordring er å få til et godt helsetilbud ute i distriktene og de små byene hvor samene bor. Det er vanskelig å rekruttere leger til å arbeide der, og det er stort behov for medisinsk utstyr.

I Russland, som i mange andre land, er det økte krav til å drive mer effektivt også innenfor helsevesenet. Det lokale sykehuset i Lovozero ble nylig lagt ned. Dette er ekstra problematisk da ambulansetilbudet er meget dårlig.

Samene utgjør en svært liten gruppe av menneskene som bor i Murmansk fylke. Men man kan se et noe annet sykdomsbilde for personer som er av samisk opprinnelse, for eksempel ved at de rammes oftere av alvorlige sykdommer. De helsemessige grunnutfordringene er imidlertid de samme, uavhengig av etnisk opphav. Det er derfor rapportørens oppfatning at det vil være vanskelig med spesielle tiltak rettet direkte mot urbefolkningen. Tiltakene må være slik at hele befolkningen kan dra nytte av dem. Rapportøren vil foreslå at man innretter tiltakene geografisk mot de områder hvor urfolkene bor og behovene er store.

Rapportøren var på besøk på sykehuset og et familiesenter i Revda. På sykehuset hadde de akkurat fått reparert taket slik at lekkasjene ble stoppet, og behovene er store når det gjelder opprusting av bygningen og medisinsk utstyr. Familiesenteret, drevet av Norsk Folkehjelp, ble åpnet høsten 2004 og er for funksjonshemmede barn og barn i familier med sosiale problemer. Senteret tilbyr diagnostisering, opptrening og tilpasset opplæring til funksjonshemmede og vanskeligstilte barn og deres familier. Barn i familier hvor det er rusproblemer kan også komme dit for å få hjelp. De prøver også å hjelpe de aktuelle familiene.

Familiesenteret var et lite lyspunkt når det gjelder tilbudet til syke barn og vanskeligstilte familier, men behovet for opprusting av helsevesenet er stort. Gjennom en dialog med lokale og

regionale myndigheter bør man gå igjennom mulighetene og behovene i helsesektoren i Lovozero kommune.

Problemene med alkoholisme er store i hele befolkningen, men ekstra store blant samene. Problemene kan synes å ha sin bakgrunn i sosiale og kulturelle problemer, og alkoholrelaterte dødsfall antas å ha en betydelig innvirkning på den lave forventede levealderen blant samene.

Forebyggende arbeid blant barn og unge vil være svært viktig for å endre holdningen til alkohol og redusere problemene relatert til alkohol.

Samarbeid

Det er viktig at Nordisk Ministerråd i sitt russlandsprogram generelt legger opp til et tett samarbeid med de aktører som allerede er etablert i regionen. Det er allerede mange administrative enheter som er etablert i Murmansk. Ved et samarbeid og bruk av allerede etablerte kontakter vil man kunne bruke mer på konkrete prosjekter og mindre på administrasjon.

Rapportøren vil derfor sterkt oppmuntre Nordisk Ministerråd til å søke samarbeid med de organisasjoner som i dag arbeider i Barentsregionen ved operasjonaliseringen av russlandsprogrammet.

Vi har nylig avsluttet urfolkenes tiår i FN. Samtidig har vi gått inn i et nytt urfolks tiår i regi av FN 2005 til 2015. På møtet i FNs permanente urfolksforum i mai 2006 vil urfolk i Arktisk være hovedtema. Rapportøren mener det vil være en god anledning til å sette opp noen mål for hva vi ønsker og vil oppnå i dette nye urfolkstiåret. Representanter for flest mulig myndigheter og organisasjoner som er aktive i arbeidet med urfolk i Barentsregionen bør samles til en konferanse hvor man setter seg mål for urfolkstiåret og lager en plan for hvordan det skal gjennomføres. Konferansen bør finne sted første halvår 2006.

Avslutning

Reisen til Murmansk og møtene med folket der gjorde mange og sterke inntrykk. I denne rapporten er fokus på to hovedområder, helse og næring. Det er flere årsaker til dette. Den viktigste er tanken om at vi må gjøre noe med de akutte helsebehovene som eksisterer i dag samtidig som vi legger til rette at de bedre skal bli i stand til å utvikle et samfunn og sin kultur gjennom satsing på tradisjonelle næringer.

Så langt har jeg kun fått mulighet til å se nærmere på situasjonen for den samiske befolkningen og mindre på forholdene for nenetserne og vepserne. Jeg vil oppfordre Nordisk Ministerråd til også å se på deres situasjon og hvilke spesielle behov de har, ved utformingen av Russlandsprogrammet.

Anbefaling

Medborger- og forbrukerutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at Nordisk Ministerråd i sitt program for samarbeidet med Russland og inkluderer tiltak til næringsutvikling for urfolkene, som å etablere obshinaer

at Nordisk Ministerråd i sitt program for samarbeidet med Russland tiltak for å bedre helsesituasjonen i Lovozero kommune

at Nordisk Ministerråd i anledning FNs nye urfolkstiår sammen med Arktisk Råd arrangerer en konferanse for myndigheter og organisasjoner som er involvert i arbeidet med urfolk i Barents-regionen første halvår 2006

Presidieförslag

om vicepresident i Nordiska rådet

(Framlagt av Presidiet i Nordiska rådet)

1. Förslag till beslut

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet beslutar

1) *att* inrätta en vicepresident i Nordiska rådet
2) *att* vicepresidenten väljs från samma delegation som presidenten
3) *att* vicepresidenten fungerar som presidentens ersättare utan egna ansvarsområden
4) *att* förändra § 48 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse:
   Presidiet består av presidenten, vicepresidenten och högst elva andra valda medlemmar av rådet. Till president väljs medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum. Varje land och partigrupp bör vara representerat i presidiet
5) *att* förändra § 50 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse:
   Presidiets förhandlingar leds av rådets president. Vid presidentens förfall leds mötet av vicepresidenten. Vid dennes förfall utser de närvarande medlemmarna inom sig den som skall leda förhandlingarna

2. Bakgrund

Försöksordningen med en vicepresident för Nordiska rådet inleddes vid Nordiska rådets 55:e session i Oslo. Då valdes förutom en president också en vicepresident för år 2004. Vid Nordiska rådets 56:e session i Stockholm valdes likaledes en president och vicepresident. I enlighet med beslutet den 29 oktober 2003 i Oslo skall försöksordningen evalueras vid Nordiska rådets 57:e session.

En av orsakerna till att förslaget om en vicepresident väcktes var att det förbättrar möjligheterna för delegationerna att enas vid nomineringen av en presidentkandidat. En annan orsak var att en vicepresident vid behov kan avlasta presidenten.

3. Presidiets synpunkter

Presidiet anser att ett starkt argument för att på permanent bas inrätta en vicepresident är den ökade internationaliseringen av rådets arbete, vilket i stigande grad kräver avancerade uppdrag och insatser av presidenten. Presidentskapet i Nordiska rådet skall dock kombineras med arbetsuppgifterna i det nationella parlamentet och i vissa fall kan det vara svårt att fullt ut kunna kombinera de båda uppdragen. En vicepresident kan vid behov avlasta presidenten i dennes mångahanda uppdrag.

Presidiet konstaterar att erfarenheterna med en vicepresident under försöksperioden varit positiva. Presidentrollen har inte urvattnats eller förringats samtidigt som presidiets ledning stärkts genom en bredare politisk representativitet. Under försöksperioden med en vicepresident har också fler frågor än tidigare delegerats till presidenten och vicepresidenten för beslut. Detta har underlättat beslutsfattandet i rådet.

Presidiet anser att följande karakteristika skall vara gällande för vicepresidenten:

- Vicepresidenten skall väljas från samma delegation som presidenten
- Vicepresidenten skall representera en annan partigrupp än presidenten
- Vicepresidenten fungerar som presidentens ersättare utan egna ansvarsområden

4. Presidiets konklusion

I Nordiska rådets arbetsordning kap. 4 § 48 stipuleras det om presidiets sammansättning och val av president. Inrättandet av en vicepresident kräver en omskrivning av nämnda paragraf. I kap. 4 § 50 skall också ordalydelsen förändras så att vicepresidenten leder mötet vid presidentens förfall.

Med hänvisning till Artikel 59 i Helsingforsavtalet stadgas att plenarförsamlingen fastställer rådets arbetsordning. Antagandet eller ändringar i arbetsordningen erfordrar tvåtredjedels flertal bland rådets valda medlemmar. Därmed krävs att presidieförslag A 1377/presidiet kräver två tredjedels flertal för att vinna laga kraft.

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet beslutar

1) *att* inrätta en vicepresident i Nordiska rådet
2) *att* vicepresidenten väljs från samma delegation som presidenten
3) *att* vicepresidenten fungerar som presidentens ersättare utan egna ansvarsområden
4) *att* förändra § 48 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse:
   Presidiet består av presidenten, vicepresidenten och högst elva andra valda medlemmar av rådet. Till president väljs medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum. Varje land och partigrupp bör vara representerat i presidiet
5) *att* förändra § 50 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse:
   Presidiets förhandlingar leds av rådets president. Vid presidentens förfall leds mötet av vicepresidenten. Vid dennes förfall utser de närvarande medlemmarna inom sig den som skall leda förhandlingarna

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske ressourcer for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008

(Ministerrådsforslag, se s. 382)

1. Miljø- og Naturresurseudvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* som et led i samarbejdet med Nordvestrusland tilstræbe og budgetmæssigt tilgodese et fortsat og intensiveret samarbejde med genbanken i Skt. Petersborg (Vavilov Instituttet) efter forhandling på baggrund af instituttets ønsker og i samspil med baltiske og andre internationale aktører på området

2) *at* gennemføre B 222/miljø "Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske resurser for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd fremsendte i september 2004 til Nordisk Råd "Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske resurser for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008". Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds kommentarer.

De genetiske resurser er grundlaget for artsdiversitet og for opretholdelsen af levedygtige miljøer og økosystemer. I forhold til fødevareforsyning, fødevaresikkerhed, kvalitet og udbud er bevarelsen af de genetiske resurser også helt centrale.

3. Behandling af ministerrådsforslaget

Miljø- og Naturresurseudvalget har behandlet forslaget på sit møde den 22. september 2004 i Mariehamn, Åland, på sit møde den 27. januar 2005 i København og på sit møde den 28. april 2005 i Pärnu, Estland. Desuden drøftede en deputation fra udvalget sagen med den danske fødevareminister på et møde i København den 31. marts 2005. På dette møde modtog udvalget bl.a. en udmærket orientering om status for samarbejdet med Vavilov Instituttet i Skt. Petersborg.

Instituttet er verdens tredje største genbank og indeholder nogle meget værdifulde samlinger af plantegenetisk materiale, der for en væsentlig del ikke findes andre steder. Vavilov Instituttets historie og grundlæggelsen af samlingen af frø og planter kan dateres tilbage til 1894. Instituttet har indsamlet frø og planter i Norden tilbage fra før 2. verdenskrig og har fortsat værdifuldt nordisk materiale, navnlig fra 1950'erne. Instituttet har således samlet materiale, før der fattedes interesse for dette i Norden, og på et tidspunkt inden man begyndte at anvende sprøjtemidler og fik store planteforædlingsfirmaer. Det vil sige, at de indsamlede kornsorter f.eks. var

tilpasset oprindelige sygdomstryk og lokale forhold. Disse "gamle" kornsorter fra før den systematiske planteforædling har således stor betydning som grundmateriale i forbindelse med at udvikle "moderne" sorter, der er sygdomsresistente og i mindre grad afhængige af kemisk plantebeskyttelse.

Endvidere findes, af historiske årsager, alt baltisk materiale på Vavilov. Der findes således i dag værdifuldt og unikt nordisk og baltisk materiale på Vavilov. Opløsningen af det tidligere Sovjetunionen og de økonomiske og organisatoriske omvæltninger i Rusland har kraftigt påvirket driften af Vavilov. På grund af mangelfuld russisk finansiering lever Vavilov i dag ikke op til standarder for sikker og langtidsholdbar opbevaring af de plantegenetiske materialer, hvilket er bekymrende set i relation til de store plantegenetiske værdier som genbanken indeholder.

Jord- og skovbrugssektoren under Nordisk Ministerråd har siden 1997 fået støtte fra nærområdeprogrammet til projekter med Vavilov Instituttet. I starten havde støtten karakter af akut nødhjælp, mens arbejdet i dag er mere formaliseret og lagt i konkrete rammer.

Bevillingen fra Nærområdeprogrammet udløber i 2005. I det foreliggende udkast til budget for jord- og skovbrugssektoren under Nordisk Ministerråd lægges dog vægt på, at de genetiske resurser er et højt prioriteret område, og at området opprioriteres generelt. Endvidere beskrives i det nuværende udkast, at samarbejdet med Rusland vil blive videreudviklet og fokuseret med særlig vægt på blandt andet samarbejdet om genetiske resurser i nærområdet.

Sekretariatet i Nordisk Ministerråd har afholdt møde i februar 2005 med Vavilov Instituttet om det fremtidige samarbejde. Sekretariatet har anmodet Vavilov om en statusrapport for samarbejdet, der skal danne udgangspunkt for, hvordan det fremtidige samarbejde struktureres. Vavilov har udtrykt ønske om, at man reviderer den nuværende samarbejdsaftale.

Fra nordisk side må der forventes en velvillig indstilling til fortsat bidrag til Vavilov Instituttet. Nærmere stillingtagen vil afvente modtagelsen af statusrapporten fra Vavilov, som blandt andet skal afklare, hvilke finansieringsplaner, og omfang heraf, der fra de russiske myndigheders side foreligger for Vavilov Instituttet. Ud fra disse oplysninger vil der således på et kvalificeret grundlag kunne træffes beslutning for eventuel fremtidig nordisk medfinansiering af instituttet.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalget bifalder ministerrådets udarbejdelse af en revideret strategi for 2005-2008. Strategien opstiller overordnede mål for programperioden 2005-2008. Desuden gennemgås de prioriterede opgaver for perioden opstillet efter

- Planter
- Husdyr
- Skovbrug
- Fiskeri og opdræt

Strategien definerer og placerer det nordiske samarbejde, så det støtter de enkelte nordiske landes eget arbejde og således, at de nordiske landes samarbejde også nyttiggøres i videre internationalt samarbejde i Baltikum, i Nordvestrusland, i EU og i FN's organer.

Udvalget finder, at de opstillede overordnede mål er velbegrundede, og forventer at de målsætninger, der i strategien er generelt eller mindre præcist formulerede, i tiden fremover, gennem de årlige arbejdsprogrammer, vil blive tydeliggjort.

Navnlig påskønnes det, at det i strategien beskrives som et overordnet mål for programperioden, at "Undersøge forudsætningerne for et nordisk samarbejde om spørgsmål vedrørende sameksistens mellem konventionelle og økologiske afgrøder ved dyrkning af genmodificerede afgrøder (GMO), som er fremstillet efter bioteknologiske metoder" (jf. rådets Rek. 16/2003 "GMO i jordbruget").

Med henvisning til ministerens orientering ønsker udvalget at udtrykke sit ønske om, at samarbejdet mellem Norden og Vavilov-instituttet udvikles og intensiveres efter en ligeværdig overenskomst og samspil med baltiske og andre internationale aktører på området.

5. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* som et led i samarbejdet med Nordvestrusland tilstræbe og budgetmæssigt tilgodese et fortsat og intensiveret samarbejde med genbanken i Skt. Petersborg (Vavilov Instituttet) efter forhandling på baggrund af Instituttets ønsker og i samspil med baltiske og andre internationale aktører på området

2) *at* gennemføre B 222/miljø Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske resurser for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Pärnu, den 28. april 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Agne Hansson (c)
Kári P. Højgaard (Sjfl.)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Inge Ryan (SV)
Barbro Sundback (ÅSD)
Satu Taiveaho (sd)
Gunilla Tjernberg (kd)
Kristen Touborg (SF)

Ministerrådsforslag

om revideret strategi for genetiske ressourcer for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008

(*Overleveret av Nordisk Ministerråd*)

(Strategi for genetiske ressourcers for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008, se s. 385)

Nordisk Ministerråd med ansvar for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler fremlægger hermed forslag til revideret "Strategi for genetiske ressourcer i Norden 2005-2008". Strategien operationaliserer bl.a. de målsætninger i den reviderede "Strategi for Bæredygtig Udvikling i Norden", som ministerrådet ønsker at prioritere.

På grundlag af den store opmærksomhed på og erkendelsen af de genetiske ressourcers vigtighed udgav Nordisk Ministerråd en strategi for bevarelsen af de nordiske genressourcer for perioden 2001-2004 (ANP 2002:704).

Nordisk Ministerråd har siden organiseret sig med et fælles ministerråd for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler for at sikre en helhedsorienteret varetagelse af hele fødevare-/-værdikæden. Denne helhedstankegang følges der op på i den reviderede strategi, hvor en styrkelse af tværsektorielle indsatser er i fokus. Som noget nyt omfattes de fiskegenetiske ressourcer af strategien, og giver retningslinier for arbejdet de kommende år for dette område.

På den baggrund fremlægger Nordisk Ministerråd et ministerrådsforslag om en revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008.

Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds synspunkter på forslaget.

Nordisk Ministerråd vil særligt pege på følgende:

Indholdet i strategien

Den reviderede strategi for genetiske ressourcer indeholder de fælles nordiske rammer for samarbejdet inden for ministerrådet for perioden 2005-2008 for arbejdet med bevarelse og bæredygtig anvendelse af genetiske ressourcer.

Strategiens vision er følgende: "De nordiske genetiske ressourcer forvaltes bæredygtigt med hovedvægt på indsatser med særligt potentiale for værdiskabelse og nordisk nytte. Det nordiske samarbejde fremstår som et foregangseksempel internationalt, også i arbejdet vedrørende adgang og rettigheder til anvendelse af de genetiske ressourcer og en retfærdig fordeling af nytten af deres anvendelse".

Den reviderede fælles nordiske "Strategi for genetiske ressourcer i Norden 2005-2008" bygger på såvel den reviderede nordiske "Revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden", "Handlingsprogrammet for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler 2005-2008", Nordisk Råds rekommandationer, strategien for genetiske ressourcer for den forudgående programperiode, relevante evalueringer samt Nordisk Ministerråds overordnede politik om samarbejde med andre regionale og internationale fora samt det nuværende og fremtidige nærområde.

Som et grundlæggende princip for strategien er der lagt stor vægt på at udvikle en helhedstankegang i relation til miljøet, fødevarernes oprindelse og deres vej til konsumenterne samt er-

hvervenes rolle i en bæredygtig forvaltning af genetiske ressourcer. Bæredygtig forvaltning omfatter såvel bevaring som udnyttelse af de genetiske ressourcer.

Foruden at prioritere det på forhånd eksisterende succesfulde samarbejde vil det nordiske samarbejde blive udvidet med dialog om nye udfordringer, bl.a. forvaltningen af vilde genetiske bestande og emner af almen politisk interesse, f.eks. GMO i relation til bæredygtig forvaltning af de genetiske ressourcer.

Der er fokus på tværgående samarbejde. Af fælles udfordringer, hvor mulighederne for synergi, effektivitet og nordisk nytte på tværs af de berørte sektorer skal identificeres og udnyttes, kan nævnes opfølgningen på relevante internationale aftaler og konventioner, information, uddannelse samt adgang og rettigheder til genetiske ressourcer. Af helt central betydning er desuden sammenhængen mellem de genetiske ressourcer samt fødevareforsyning og -sikkerhed, kvalitet og udbud. Der er også taget højde for, at tyngdepunktet i det nordiske gensamarbejde er særlige sektorspecifikke udfordringer knyttet til bevaring, dokumentation og anvendelse af genetiske ressourcer gennem de nordiske genbanker og netværk.

Bevaring og bæredygtig udnyttelse af genetiske ressourcer inden for fiskeri og opdræt er et nyt område i den nordiske strategi for genetiske ressourcer. I opstartsfasen bør der lægges vægt på kortlægning af mulige indsatsområder, hvor man via samarbejde kan medvirke til at etablere/udvikle nationale og nordiske satsninger på genetiske ressourcer på fiskeri- og opdrætsområdet.

Opfølgning, evaluering og finansiering

Strategien er gældende for perioden 2005-2008. Strategien skal forelægges Nordisk Råd til udtalelse inden strategien endelig vedtages. Nordisk Råd har samtidig med den årlige budgetproces mulighed for at påvirke de konkrete planer for de kommende år.

Ministerrådet og de tre embedsmandskomitéer for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler vil arbejde for at de nødvendige ressourcer prioriteres til de forskellige satsningsområder i strategien.

Strategien omfatter mange indsatsområder af nordisk og national interesse. Ambitionerne er høje inden for et relativt begrænset nordisk budget. Ministrene går ud fra at en vis andel af tidligere aktiviteter bør finansieres med nationale midler, og dermed indgå som en naturlig del af de nationale prioriteringer. Der vil under strategiperioden være behov for en systematisk gennemgang af forholdet mellem de nordiske og de nationale aktiviteter og finansiering af strategiens prioriteringer. Basisfinansieringen til Nordisk Genbank skal fortsat være fra Nordisk Ministerråd.

På den baggrund er det en vigtig udfordring, at videreudvikle integreringen mellem de nationale programmer og de nordiske aktører for, at opnå nytte af erfaringsudveksling, kundskabsopbygning og -spredning, effektiviseringer etc. Derfor skal man også under programperioden arbejde for en klar ansvars- og arbejdsdeling mellem de nordiske og de nationale handlingsprogrammer og strategier. De nordiske aktiviteter skal supplere eller yde støtte til de nationale aktiviteter, og dermed sikre nordisk nytte.

Strategien skal i Nordisk Ministerråds regi implementeres bl.a. gennem de relevante nordiske samarbejdsorganer og institutioner inden for genressourceområdet; som f.eks. Nordisk Genressourceråd, Nordisk Genbank, Nordisk Genbank Husdyr og Nordisk Skovbrugs- Frø- og Planteråd samt relevante forskningsnetværk og arbejdsgrupper under ministerrådet.

Mod slutningen af programperioden gennemføres en evaluering af de resultater som er opnået.

Processen

Forslaget til en revideret "Strategi for genetiske ressourcer i Norden 2005-2008" er udarbejdet af en særligt udpeget arbejdsgruppe med kompetence inden for alle fagområder i strategien. Endvidere har forslaget været sendt i høring nationalt, blandt nordiske samarbejdsorganer, involverede sektorer samt sendt i høring hos de nationale frivillig- og medborger organisationer.

Koordinationsgruppen for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler har på baggrund af høringssvarene behandlet strategien den 23. juni 2004.

Nordisk Ministerråd for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler behandlede forslaget til "Strategi for genetiske ressourcer i Norden 2005-2008" på sit møde den 13. august 2004. Ministerrådet støtter de fremlagte prioriteringer og forslag.

Nordisk Ministerråd for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler ser frem til Nordisk Råds bemærkninger til strategien inden, at der tages endelig stilling til forslaget.

Akureyri, 13. august 2004

Árni M. Mathiesen
Fiskeriminister

Guðni Ágústsson
Jordbruksminister

Siv Friðleifsdóttir
Miljø- og
Nordisk Samarbejdsminister

Per Unckel
Generalsekreterare

Strategi for genetiske ressourcer for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008

Forord

Det nordiske samarbejde om genetiske ressourcer er veletableret, og har været fremgangsrigt over en lang årrække. Indsatser og spørgsmål på området har fået stadig større strategisk vægt i Nordisk Ministerråd. Det nordiske gensamarbejde har en tæt tilknytning til internationalt samarbejde, især inden for FAO, Konventionen om Biologisk Mangfoldighed samt i forbindelse med udviklingsbistand. Den nordiske indsats inden for genetiske ressourcer og biodiversitet har skabt international opmærksomhed. Særligt kan fremhæves arbejdet inden for adgang og rettigheder til genetiske ressourcer. Nordisk Genbanks (NGB) aktive rolle i opbygningen af en regional genbank i SADC-området i Sydafrika samt det meget vellykkede samarbejde om genressourcespørgsmål i nærområderne og Nordvestrusland skal også nævnes.

På grundlag af den store opmærksomhed på og erkendelsen af de genetiske ressourcers vigtighed udgav Nordisk Ministerråd en strategi for bevarelsen af de nordiske genressourcer for perioden 2001-2004 (ANP 2002:704). Strategien omfatter mål og indsatser for arbejdet med bevarelse og bæredygtig anvendelse af genetiske ressourcer inden for jord- og skovbrug.

Gennem de sidste 25 år er der blevet gennemført en række evalueringer af det nordiske gensamarbejde. Samtlige evalueringer har rost og anerkendt værdien af det samarbejde, som denne strategi er møntet på, samtidig med at der til stadighed opfordres til at undersøge muligheder for at effektivisere organiseringen af arbejdet. Senest i foråret 2004 blev evalueringer af de respektive handlingsprogrammer 2001-2004 for hhv. bevarelsen af de genetiske ressourcer samt for jord- og skovbrugssamarbejdet fremlagt. Evalueringerne indeholder konkrete anbefalinger til organisatoriske og faglige aspekter i den kommende programperiode 2005-2008.

Den reviderede fælles strategi for forvaltningen af genetiske ressourcer i fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler 2005-2008, som præsenteres her, bygger på såvel den nordiske strategi for bæredygtig udvikling "En ny kurs for Norden", handlingsprogrammet for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler 2005-2008, strategien for genetiske ressourcer for den forudgående programperiode samt de omtalte evalueringer. Grundlaget for strategien er at bevare og bygge videre på det meget vellykkede formelle samarbejde om mangfoldigheden i nordisk jord- og skovbrug samt fortsat udvikling af nye opgaver i relation til ny teknik og viden inden for forvaltning af de genetiske ressourcer i naturen.

Thorsteinn Tómasson
Arbejdsgruppens formand

Vision

De nordiske genetiske ressourcer forvaltes bæredygtigt med hovedvægt på indsatser med særligt potentiale for værdiskabelse og nordisk nytte. Det nordiske samarbejde fremstår som et foregangseksempel internationalt, også i arbejdet vedrørende adgang og rettigheder til anvendelse af de genetiske ressourcer og en retfærdig fordeling af nytten af deres anvendelse.

Indledning

De genetiske ressourcer er en meget vigtig del af vores kulturarv, identitet, naturressourcer og fødevaregrundlag. Genressourcesamarbejdet omfatter generelt et meget bredt område, og der findes mange aktører, samarbejdsfora, handlingsplaner og strategier for gensamarbejdet, som for hvert deres indsatsområde bidrager til den nordiske nytte. En udfordring i den forbindelse er at tænke i helheder og sikre en fortsat styrkelse af Nordens rolle inden for genetiske ressourcer gennem integration af samarbejdet mellem aktørerne, såvel nordisk som internationalt.

Det nordiske samarbejde om genetiske ressourcer er en succes med en lang historie. Arbejdet for at bevare og bruge de genetiske ressourcer i Norden på en bæredygtig måde har været og er fortsat af meget stor nordisk nytte. De nordiske lande har udviklet en stærk forvaltning gennem samarbejdsorganerne Nordisk Genbank (NGB), Nordisk Genbank Husdyr (NGH) og Nordisk Skovbrugs Frø- og Planteråd (NSFP).

Landene har i fællesskab besluttet, at de plantegenetiske ressourcer i Nordisk Genbank skal omfattes af fælles nordiske rettigheder, og dette kollektive ansvar skal fastholdes og videreudvikles. I det videre samarbejde vil det være meget højt prioriteret at sikre adgang og rettigheder til anvendelse af de genetiske ressourcer og en retfærdig fordeling af udbyttet fra brugen af disse. Det nordiske samarbejde vil desuden bidrage til globale løsninger på dette område.

De husdyrgenetiske ressourcer behandles på flere områder forskelligt fra de plantegenetiske, for eksempel hvad angår den tekniske forædling, ejerskab og international regulering. Udveksling af husdyrgenetisk materiale er fortsat reguleret efter privatretslig lovgivning. Nordisk Genbank Husdyr (NGH) er ikke en bank for genetisk materiale, da de enkelte lande har egne nationale organer, som organiserer bevaringsarbejdet i henhold til anbefalinger i "Konventionen om Biologisk Mangfoldighed" (CBD), som understreger det nationale ansvar for genetiske ressourcer.

Genetiske ressourcer er fundamentet for artsdiversitet og for at opretholde levedygtige miljøer og økosystemer. Genetiske ressourcer er tillige forudsætningen for at bevare en række af de positive naturprocesser, som er vigtige for produktionen i landbrug, skovbrug og fiskeri. Både marine- og skovgenetiske ressourcer er indsatsområder i denne sammenhæng. De genetiske ressourcer hos vilde arter eller populationer bevares ved en kombination af arts- og levestedsbeskyttelse. I Biodiversitetskonventionen skelnes mellem *in situ*-bevaring af arterne i deres naturlige vokse- eller levesteder og *ex situ*-bevaring af arterne i f.eks. botaniske og zoologiske haver eller i genbanker.

Formålet med denne strategi er at angive de overordnede sigtelinjer for det nordiske gensamarbejde de kommende år. Strategien skal implementeres bl.a. gennem de nordiske samarbejdsorganer inden for genressourceområdet; NGB, NGH og NSFP. Foruden at prioritere det på forhånd eksisterende succesfulde samarbejde vil det nordiske samarbejde blive udvidet med henblik på at udvikle en dialog om nye udfordringer, bl.a. forvaltningen af vilde genetiske bestande og emner af almen politisk interesse, f.eks. GMO i relation til bæredygtig forvaltning af de genetiske ressourcer. Erhvervenes rolle og engagement i bæredygtig forvaltning af genetiske ressourcer samt deres nytte heraf er også en vigtig dimension.

Nordisk Ministerråd har i 2001 organiseret sig med et fælles ministerråd for fiskeri, jord- og skovbrug og fødevarespørgsmål. Denne helhedstankegang følges der op på i strategien, hvor en styrkelse af tværsektorielle indsatser er i fokus. Som noget nyt omfattes de fiskegenetiske ressourcer af strategien og giver retningslinier for arbejdet de kommende år for dette område. Af fælles udfordringer, hvor mulighederne for synergi, effektivitet og nordisk nytte på tværs af de berørte sektorer skal identificeres og udnyttes, kan nævnes opfølgningen på relevante internationale aftaler og konventioner, information, uddannelse samt adgang og rettigheder til genetiske

ressourcer. Af helt central betydning er desuden sammenhængen mellem de genetiske ressourcer samt fødevareforsyning og -sikkerhed, kvalitet og udbud. Forbrugerne har krav på, at fødevarer er sikre og af en ordentlig kvalitet. Som basis for fødevareproduktionen har de genetiske ressourcer betydning for fødevaresikkerheden, og kan bidrage hertil f.eks. ved hjælp af bæredygtige avlsprogrammer til øget sundhed og velfærd for husdyrene.

Mål for arbejdet med genetiske ressourcer

Tyngdepunktet i det nordiske gensamarbejde er særlige sektorspecifikke udfordringer knyttet til bevaring, dokumentation og anvendelse af genetiske ressourcer gennem de nordiske genbanker og netværk og i samarbejde med nationale programmer for genetiske ressourcer. I denne strategi udvikles en helhedstankegang i relation til miljøet, fødevarernes oprindelse og deres vej til konsumenterne. En meget vigtig sammenhæng er desuden erhvervenes rolle i og nytte af bæredygtig forvaltning af genetiske ressourcer, herunder værdiskabelse samt landsby- og landdistriktsudvikling.

Det stærke nordiske samarbejde på genressourceområdet har medført, at Norden har kunnet manifestere sig som en kompetent og drivende samarbejdspartner internationalt. Norden har bidraget med en model for organisering af regionalt genressourcesamarbejde, som har vakt international interesse. Denne rolle skal fastholdes og videreudvikles.

I Norden har landene valgt at samarbejde om internationale aftaler (CBD, FAO-traktaten, Cartagena-protokollen, EU m.v.), hvor der kan opnås en klar nordisk nytte. I den nordiske deltagelse i det internationale gensamarbejde vil der især blive lagt fokus på den praktiske implementering af regler, konventioner, aftaler m.m. Udvidelsen af EU fra 15 til 25 medlemslande øger behovet for nordisk, regionalt samarbejde. Udfordringen er at fastholde og udbygge den nordiske indflydelse på det europæiske samarbejde.

Det er en vigtig opgave for det nordiske samarbejde at sikre informations- og kundskabsspredning til næringslivet, forædlingsorganisationer, forvaltning, forskning, politikere, interesseorganisationer for f.eks. landbrug, skovbrug, fiskeri, levnedsmidler eller miljø, museer og andre kulturelle organisationer samt ikke mindst den almindelige befolkning. Behovet for en formidlingskanal mellem det praktiske arbejde og forskningens resultater er stort.

Nationalt finansierede aktiviteter, som følger op på denne strategis mål og indsatser, er vigtige for gennemførelsen. Sådanne nationalt finansierede aktiviteter inden for de fælles nordiske strukturer kan have egne nationale målsætninger og afrapporteres i overensstemmelse med det bevilgende lands principper. Men det er den klare overbevisning, at national finansiering af nationale aktiviteter bidrager til gensidigt styrkelse af de fælles nordiske indsatser og en mere effektiv samlet ressourceanvendelse. Derfor er en klar ansvars- og arbejdsdeling mellem de nordiske og de nationale handlingsprogrammer og strategier vigtig. De nordiske aktiviteter skal supplere eller yde støtte til de nationale aktiviteter og dermed sikre nordisk nytte.

De overordnede mål for programperioden 2005-2008 er at:

- Styrke og videreudvikle arbejdet med bevaring og bæredygtig anvendelse af den genetiske mangfoldighed med betydning for jord- og skovbrug, fiskeri og fødevarer.
- Virke for en effektiv opfølgning af ministerdeklarationen om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer[1] og sikre effektiv implementering af og aktiv deltagelse i udviklingen af relevante internationale aftaler på området.

[1] Ministerdeklarationen om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer: Report on Access and Rights to Genetic Resources, Nord 2003:16.

- Fortsætte forvaltningen af fælles nordisk genmateriale baseret på samordnet nordisk opfølgning af principperne i Biodiversitetskonventionen (CBD), den Internationale Traktat om Plantegenetiske Ressourcer for Fødevarer og Landbrug (IT-PGRFA), Bonn-retningslinierne og andre relevante internationale aftaler.
- Videreudvikle samspillet med aktører i nærområderne, EU og internationalt i øvrigt, herunder fortsat udvikling af samarbejdet med Nordvestrusland og nærområderne til gensidig nytte. Det nordiske samarbejde er en platform, som aktivt bidrager til internationale løsninger.
- Styrke den organisatoriske udvikling og samarbejdet mellem de nordiske aktører inden for genetiske ressourcer. Det nordiske genressourcesamarbejde inddrages i øget grad i uddannelse og informationsspredning i Norden.
- Videreudvikle integreringen mellem de nationale programmer og de nordiske aktører for at opnå nytte af erfaringsudveksling, kundskabsopbygning og -spredning, effektiviseringer etc., herunder en klar ansvars- og arbejdsdeling mellem de nordiske og de nationale handlingsprogrammer og strategier. De nordiske aktiviteter skal supplere eller yde støtte til de nationale aktiviteter og dermed sikre nordisk nytte.
- Arbejde for, at de nordiske institutioner og samarbejdsformer for genetiske ressourcer fortsat aktivt vil deltage i udviklingen af den nordiske forskeruddannelse gennem NOVA og øvrigt nordisk forskningssamarbejde. Gennem en sådan deltagelse bidrager den fælles nordiske indsats til at etablere kritisk masse til fælles nordisk nytte, da forskningsmiljøerne i de enkelte lande er små.
- Kompetencerne inden for genetiske ressourcer i de nordiske samarbejdsorganisationer og nationale institutioner samt i organisationer på husdyr- kulturplante- og skovområdet skal sikres. Der skal være fokus på tværgående samarbejde. Gennemførelsen af forskningsprojekterne skal placeres ved eksisterende relevante forskningsmiljøer.
- Synliggøre vigtigheden af de genetiske ressourcer bl.a. ved at informere og delagtiggøre befolkningen om det betydelige potentiale, der ligger i anvendelsen af genetiske ressourcer både i forhold til deres værdi for produktion, kvalitet, sikkerhed, miljø og kulturhistorie samt vigtigheden af bevarelse og bæredygtig udnyttelse af dem. I denne sammenhæng henvises der til "Kommunikationsstrategien for bæredygtig forvaltning af genetiske ressourcer i Norden 2005-2008".
- Fortsat udvikle debatten i nordiske fora om politisk relevante problemstillinger.
- Øge anvendelsen af viden om de kvaliteter, der findes i genressourcerne, herunder viden om mulige unikke egenskaber knyttet til specifikke racer/linjer af husdyr/planter og udnyttelse af deres specifikke kvaliteter.
- Vurdere, om der er behov for at nedsætte, dels en arbejdsgruppe for udviklingen af indikatorer for genetisk diversitet inden for jord- og skovbrug, dels en arbejdsgruppe som vurderer behovet for en indsats vedrørende vilde genetiske ressourcer.
- Undersøge forudsætningerne for et nordisk samarbejde om spørgsmål vedrørende sameksistens mellem konventionelle og økologiske afgrøder ved dyrkning af genmodificerede afgrøder (GMO), som er fremstillet efter bioteknologiske metoder.

Prioriterede opgaver i 2005-2008

Planter

I 2003 vedtog Nordisk Ministerråd den såkaldte Kalmar-deklaration om adgang og rettigheder til plantegenetiske ressourcer. Deklarationen slår fast, at de genetiske ressourcer, som bevares og forvaltes af Nordisk Genbank, er under fælles nordisk forvaltning og betragtes som fælles nordisk materiale, der er frit tilgængeligt. Ministerdeklarationen er et vigtigt standpunkt, som forhåbentligt vil være en inspirationskilde for andre lande og regioner for området.

Det internationale samarbejde om bevarelse og anvendelse af plantegenetiske ressourcer præger arbejdet i det nordiske gensamarbejde. NGB's organisation og arbejdsform har skabt en nordisk model for samarbejde og bl.a. været foregangseksempel for udviklingen af regionalt samarbejde i det sydlige Afrika. NGB skal fortsat arbejde inden for sine fire mandatområder med særlig fokus på at sikre bevaring af mandatplanterne af nordisk oprindelse. Genbanken skal

videreudvikles som omdrejningspunkt i det nordiske samarbejde om de plantegenetiske ressourcer indenfor dokumentation, bevaring og udnyttelse.

Prioriterede indsatser i 2005-2008:

- Samarbejdsformer mellem næringsliv, planteforædlere og forskere i Norden skal styrkes og videreudvikles.
- I det nordiske genressourcesamarbejde vil der blive udarbejdet indspil til forhandlinger om biodiversitetskonventionen (CBD), FAO's traktat om plantegenetiske ressourcer, Cartagenaprotokollen om GMO samt EU om adgang til genetiske ressourcer og retfærdig fordeling af udbyttet.
- Det skal undersøges, hvorledes relevant materiale, som forvaltes af NGB, skal indgå i det multilaterale system for plantegenetiske ressourcer under IT-PGRFA, i den situation hvor ikke samtlige nordiske lande har ratificeret aftalen.
- NGB skal arbejde i nær kobling til nationale handlingsprogrammer.
- NGB's rolle som kompetence- og kundskabscenter skal synliggøres og udnyttes i det nationale og internationale arbejde.
- NGB skal initiere og koordinere aktiviteter samt samarbejde med relevante nationale og nordiske organisationer for at øge kundskaber om de plantegenetiske ressourcer, inklusiv deres kulturhistoriske værdi.

Husdyr

For at sikre en fremtidig god tilgang til husdyrprodukter med de kvalitetskrav, som vi ønsker, er bæredygtigt brug og bevaring nødvendigt. En bæredygtig udvikling omfatter såvel de racer, der udnyttes kommercielt, som de racer, der i dag har bevarings- eller beskyttelsesstatus.

I alle de nordiske lande er der igangsat en række tiltag for at bevare de gamle husdyrracer. Men det er ikke bare de gamle husdyrracer, "landracerne", som skal bevares. Det er også nutidens moderne, kommercielle racer. En fremtidig genetisk mangfoldighed er afhængig af retningslinier og incitamenter for at opretholde genetisk bredde for de respektive racer og populationer, dvs. realisering af en bæredygtig udviklingspolitik. Samtidig skal avls- og bevaringsorganisationer integrere ny viden og kundskab, som kan sikre bæredygtig forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer.

Med udgangspunkt i bæredygtighedsbegrebet skal det nordiske gensamarbejde i de kommende år fastholde fokus på identificering, nyttiggørelse og beskyttelse af de forskellige typer af værdier (økonomiske, kulturelle m.m.), som er knyttet til de genetiske ressourcer. Nordisk Genbank Husdyr skal fortsat udvikle sin centrale rolle for at fremme bæredygtig forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer i Norden.

Prioriterede indsatser i 2005-2008:

- Udvikling i anvendelsen af nordiske husdyrracer samt husdyrenes rolle i landsby- og landdistriktsudvikling med særlig henblik på at sikre værdiskabelse af husdyrgenetiske ressourcer.
- NGH skal arbejde tæt sammen med avls- og bevaringsorganisationer for at skabe bæredygtig udvikling og hensigtsmæssig forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer.
- For at sikre naturligt friske og sunde husdyr, som skaber grundlag for sikker og mere etisk fødevareproduktion, skal NGH stimulere avlsorganisationer til at udvikle avlsprogrammer, som også fremmer avlsmæssig tolerance over for sygdomme hos husdyr.
- NGH skal initiere og koordinere aktiviteter samt samarbejde med relevante nationale og nordiske organisationer, og herigennem bidrage til bedre kundskaber om de husdyrgenetiske ressourcer, inklusiv deres kulturhistoriske værdi.
- Der skal udvikles et tættere samarbejde mellem de nationale programmer og strategier og de nordiske indsatser.

- NGH skal være et informations- og kundskabscenter for værdiskabelse med grundlag i bæredygtig udvikling og bevaring af husdyrgenetiske ressourcer
- NGH skal undersøge, om der kan udvikles indikatorer, der belyser udvikling og resultater for bæredygtig forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer. Indikatorerne skal kunne benyttes som rapporteringsparametre for de ansvarlige nationale organisationer for disse genetiske ressourcer.
- NGH skal udvikle kundskaber om sammenhængen mellem forvaltning af husdyrgenetiske ressourcer og fødevaresikkerhed.

Skovbrug

NSFP (Nordisk Skovbrugs Frø- og Planteråd) etablerede i 2002 Nordisk Netværk for Skovgenetiske ressourcer (Skovnetværket). For Skovnetværket er udfordringen at definere rollen som omdrejningspunkt for det nordiske samarbejde om skovgenetiske ressourcer.

Genbevaring af skovressourcer må i al væsentlighed ske på skovlokaliteter, idet lokalitetstilpasning, frøs holdbarhed og generationsskifte-problematikken involverer helt andre tidsperspektiver end inden for landbruget. Der er dog et grænseområde mellem planter/afgrøder og skovtræer, hovedsageligt i form af prydbuske og -træer o. lign., som anvendes i haver og parker. Genbevaringen er som udgangspunkt dynamisk, idet klimaændringer, skadevoldere m.m. udgør en løbende udfordring for skovenes genbevaringsbevoksninger.

Skovene har en vigtig nationaløkonomisk betydning for de nordiske lande. Bæredygtig produktion skaber en fast grund for holdbar udvikling. Derfor er det vigtigt at sikre tilgængelighed af genetisk tilpasset skovforyngningsmateriale også i fremtidens ændrede klima. Skovene spiller også en vigtig rolle i forbindelse med friluftsliv og rekreation. Skovene varetager tillige vigtige miljømæssige opgaver, så som at beskytte og i visse tilfælde udvikle den biologiske mangfoldighed, beskytte grundvandet, forhindre erosion og binde CO_2 med henblik på en positiv effekt på klimaet.

Det er således en særlig udfordring at sikre både en fortsat udvikling og benyttelse af de skovgenetiske ressourcer og en samtidig beskyttelse heraf. Hertil kommer, at udvikling af skovbrugets driftsformer samt skovenes betydning i klimasammenhæng, herunder bioenergi og opfølgning på Kyoto-protokollen, må forventes at rejse nye spørgsmål om både benyttelse og beskyttelse af skovgenetiske ressourcer.

Prioriterede indsatser i 2005-2008:

- Fokus på skovbrugserhvervets behov for brug af et relevant dyrkningsgrundlag.
- Øget samordning med nationale handlingsprogrammer og øvrige genressourceaktiviteter inden for de nordiske grupper, der arbejder med planter, husdyr og skov for at opnå øgede synergieffekter af det nordiske samarbejde.
- Samarbejdsformer mellem næringsliv, forædlere og forskere i Norden skal styrkes og videreudvikles i nær kobling til nationale handlingsprogrammer.

Fiskeri og opdræt

Bevaring og bæredygtig udnyttelse af genetiske ressourcer inden for fiskeri- og opdræt er et nyt område i den nordiske strategi for genetiske ressourcer. I opstartsfasen bør der lægges vægt på kortlægning af mulige indsatsområder, hvor man via samarbejde kan medvirke til at etablere/udvikle nationale og nordiske satsninger på genetiske ressourcer på fiskeri- og opdrætsområdet.

Havets levende ressourcer er en af Nordens store rigdomme og et stort fælles ansvarsområde. Havfiskeriets udvikling nødvendiggør studier af mulige effekter på biodiversitet i havet. Brugen af selektive redskaber og den hårde udnyttelse, som visse fiskebestande er udsat for, kan over tid medføre indvirkninger på bestandes genetiske sammensætning.

I de seneste 30-40 år er opdræt af fisk og andre akvatiske dyr blevet et hurtig voksende erhverv. Især laks er genstand for intensivt avlsarbejde, men andre fiskearter, blandt andet torsk, er også på vej til at blive avlet kommercielt.

Det rekreative fiskeri i ferskvandssystemer og kystnære områder har en stor værdi for den nordiske livskvalitet. Mange oprindelige stammer af fisk, der vandrer mellem ferskvand og havet, som for eksempel laks, havørred og ål, er forsvundet eller trues af udryddelse på grund af ødelæggelse af egnede levesteder, spærringer i vandløb og intensivt fiskeri. Samtidig er det velkendt, at lystfiskere har udsat fremmede stammer/arter i vandløb og søer med den konsekvens, at de oprindelige stammer/arter mange steder er mere eller mindre fortrængt. Disse forhold bør kortlægges, således at den oprindelige genetiske ressource kan bevares.

I relation til udviklingen på fiskeri- og opdrætsområdet er der behov for en aktiv indsats på følgende felter:

- Klarlæggelse af Kalmar-deklarationens anbefalinger om den legale status for vilde genetiske ressourcer i relation til fiskebestanden.
- En kortlægning af de vilde stammers genetiske diversitet og mulighed for at bevare disse som genetiske ressourcer i fremtiden.
- Iværksættelse af fælles nordiske initiativer til at studere den humane påvirkning af den genetiske diversitet i vilde fisk, f.eks. gennem selektivt fiskeri og global opvarmning.
- Undersøgelse af mulighederne for at etablere et nordisk samarbejde om fiskegenetiske ressourcer og for en samordning med øvrige genressourceaktiviteter inden for de nordiske arbejdsgrupper. Det fiskegenetiske arbejde skal indarbejdes i det eksisterende nordiske gensamarbejde.
- Samnordisk (og med fordel deltagelse fra Skotland og Irland) indsats for forhindring/reduktion af genetisk forurening fra opdrætsfisk til vilde stammer af samme art.
- Samarbejdsformer i relation til anden genressourceaktivitet mellem næringsliv, forædlere og forskere i Norden skal styrkes og videreudvikles.

Genressourcesamarbejdets placering i Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd har i 2001 organiseret sig med et fælles ministerråd for fiskeri, jord- og skovbrug og fødevarespørgsmål for at sikre fuld dækning af hele fødevare-/værdikæden. De tre embedsmandskomiteer - EK-Livs (fødevarer), NEF (fiskeri) og NEJS (jord- og skovbrug) – har siden løbende haft fokus på at udvikle deres samarbejde med henblik på at fremme koordinationen mellem sektorerne samt sikre dækning af ministerrådets politikområder og et helhedssyn på fødevarekæden.

Ministerrådet for fiskeri, jord/skovbrug og levnedsmidler omfatter alle politisk relevante spørgsmål i hele fødevarekæden fra jord/fjord til bord, dvs. alle næringspolitiske og forbrugerpolitiske aspekter af fødevareproduktion og -forbrug. Dette helhedsorienterede perspektiv er meget vigtigt i forhold til opfølgningen af denne strategi.

NEJS har ansvaret for at behandle de to evalueringer af hhv. strategien for bevaring af genetiske ressourcer i Norden og handlingsprogrammet for nordisk jord- og skovbrugssamarbejde for den seneste programperiode. NEJS vil i den forbindelse tage stilling til eventuelle tiltag. På den baggrund tages der ikke stilling til en detaljeret realisering af de foreslåede organisatoriske ændringer og de budgetmæssige konsekvenser heraf i denne strategi.

Den nuværende arbejdsform for det nordiske genressourcesamarbejde har indbygget en meget stærk faglig synergi for de forskellige miljøer, som det er ønskværdigt at fastholde. Samtidigt er det ønskværdigt at tage nye områder op, f.eks. fisk, samt at opnå rationaliseringsgevinster gennem øget samarbejde og tværgående aktiviteter på administration og information.

Nordisk Genressource Råd erstattede i 2001 Strategigruppen for genetiske ressourcer, der behandlede spørgsmål af organisatorisk og strategisk/politisk betydning, der naturligt opstod som følge af de store fælles nordiske satsninger på genetiske ressourcer gennem en lang periode. Nordisk Genressource Råd er en policy-relateret gruppe, som løbende vurderer udviklingen

inden for genressourceområdet, og herunder vurderer behovet for fælles nordisk stillingtagen til nye, tværgående udfordringer

I den fremtidige organisering, og i Nordisk Genressource Råds overordnede rolle heri, lægges der vægt på at kombinere de faglige/konkrete genbevaringsaktiviteter med arbejdet af strategisk/politisk karakter. For at opnå dette skal samarbejdet mellem Nordisk Genressource Råd, relevante sektorer og institutionerne i det nordiske gensamarbejde styrkes.

I videreudviklingen af det nordiske genressourcesamarbejde skal følgende mål imødekommes:

- Overordnet opfølgning på strategien for genetiske ressourcer for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler 2005-2008.
- Tættere kontakt mellem sektorerne planter, husdyr, skov, fisk og fødevarer samt vilde genetiske ressourcer.
- Forbedret kontakt og sammenhæng til de faglige enheder (NGB, NGH og NSFP). For at opnå dette udvikles/omorganiseres Nordisk Genressource Råd til at inkludere en direkte deltagelse af direktørerne i samarbejdsorganerne for genetiske ressourcer NGB, NGH og NSFP eller tilsvarende for at opnå en øget synergi.
- Øget samordning med nationale handlingsprogrammer og nordiske genressourceaktiviteter inden for planter, husdyr, skov, fisk og vilde genetiske ressourcer for at opnå øgede synergieffekter af det nordiske samarbejde.
- Det nordiske genressourcesamarbejde om fisk og opdræt tager sin begyndelse i en arbejdsgruppe under Nordisk Genressource Råd. NGR kan drøfte spørgsmålet om arbejdets omfang, omkostninger og fremtidige placering, f.eks. under NGH
- Genressourcerådet bør fortsat varetage styringen af tværgående aktiviteter inden for strategiske/politiske sager på genressourceområdet og rådgive ministerrådet herom. Det gælder også inden for informationsindsatser, sekretariatsopgaver, IT-samarbejde og andre områder, hvor der kan opnås synergieffekter gennem øget samarbejde.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008

(Ministerrådsforslag, se s. 396)

1. Udvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke miljøindsatsen med henblik på at sikre Østersøens sårbare miljø navnlig med henblik på at begrænse udledningen af nitrogen, phosphor og organisk materiale

2) *at* arbejde i nordisk regi og i øvrige internationale fora for at arbejde for sunde fiskebestande i Østersøen og ikke mindst, sikre de naturlige Østersølaksestammers fortsatte udbredelse på et niveau, der muliggør en bæredygtig udnyttelse af resursen

3) *at* medvirke til at udarbejde en strategi for klimaforandringer i Arktis som opfølgning af ACIA-rapporten og andet relevant materiale

4) *at* gennemføre B 223/miljø "Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005, hver for sig og sammen, har gennemført og planlagt med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd fremsendte i september 2004 til Nordisk Råd "Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008". Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds kommentarer.

Strategien er en videreførelse af den hidtidige "Det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004", der er blevet evalueret af ministerrådet i 2004 i "Miljøhandlingsprogrammet 2001-2004. Er målene nået? Er de forventede resultater opfyldt?" Nordisk Råd afgav i 2001 en rekommandation om miljøhandlingsprogrammet Rek. 8/2001 "Nordisk Miljøhandlingsprogram 2001-2004", som siden er blevet behandlet på sessionen i 2002.

3. Behandling af ministerrådsforslaget

Miljø- og Naturresurseudvalget har behandlet forslaget på sit møde den 22. september i Mariehamn, på sit møde den 9. december i Oslo og den 27. januar 2005 i København. Desuden blev der ført en dialog med ministerrådet om forslaget under udvalgsmødet den 1. november 2004 i Stockholm.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalget bifalder ministerrådets udarbejdelse af Miljøhandlingsprogrammet 2005-2008. Det nye handlingsprogram opstiller fire hovedmål, og grupperet heri findes i alt 17 mål-temaer. De fire hovedmål er:

- Miljø og sundhed
- Havet
- Natur, kulturmiljø og friluftsliv
- Bæredygtig forbrug og produktion

Inden for hvert hoved- og undertema er der opstillet målsætninger, og inden for hvert tema er der – i generelle vendinger – gennemgået de kommende års vigtigste arbejdsopgaver. Der er dels tale om politiske udmeldinger, dels om tekniske opgaver for ministerrådets arbejdsgrupper m.m. Handlingsprogrammet omfatter dels initiativer, der retter sig mod Norden, dels initiativer, hvor nordisk samarbejde kan tjene til, med større effekt, at påvirke internationale beslutninger.

Handlingsprogrammet afsluttes med kapitler om formidling af det nordiske miljøarbejde og dets resultater samt strukturelle forhold for programmets gennemførelse.

Udvalget finder, at det nordiske miljøsamarbejde dels skal styrke miljøindsatsen i de nordiske lande og dels benyttes som en platform til at fremføre nordiske synspunkter med større styrke i EU og andre internationale fora. Der er et stort behov for, at Norden fortsat påpeger behovene for miljøbeskyttelse og naturbevarelse i EU-samarbejdet.

Ligeledes bør det nordiske miljøsamarbejde tilrettelægges med henblik på at styrke miljøindsatsen i Nordens nærområder.

Udvalget finder, at de opstille hovedmål er velbegrundede og ønsker at betone vigtigheden af en aktiv indsats for at bevare biodiversiteten (jf. Rek. 20/2003 "Biologisk mangfoldighed").

Desuden ønsker udvalget at udtrykke sin støtte til en fortsat restriktiv og forsigtig nordisk politik med hensyn til introduktion af GMO'er og regulering af GMO-afgrøders sameksistens med andre afgrøder (jf. Rek. 16/2003 "GMO i jordbruget").

Udvalget efterspørger et særligt afsnit om klimaforandringer. På mødet med de nordiske miljøministre blev det fremhævet, at klimaspørgsmålet vil blive behandlet som en integreret del af de opstillede temaer. Udvalget finder fortsat, at klimaforandringerne er et problem, der bør påkalde sig den største opmærksomhed, også i det nordiske samarbejde. Klimaforandringerne ses tydeligt manifesteret i det arktiske miljø; jævnfør den nyligt udgivne rapport "Arctic Climate Impact Assessment", ACIA.

Udvalget så gerne, at miljøhandlingsprogrammet blev konkretiseret mere, at der blev opstillet tydeligere prioriteringer og angivelser af specifikke indsatser til løsning af de eksisterende problemer, eksempelvis i forhold til miljøsituationen i Østersøen, EU's kemikalielovgivning etc.

5. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke miljøindsatsen med henblik på at sikre Østersøens sårbare miljø navnlig med henblik på at begrænse udledningen af nitrogen, phosphor og organisk materiale

2) *at* arbejde i nordisk regi og i øvrige internationale fora for at arbejde for sunde fiskebestande i Østersøen og ikke mindst, sikre de naturlige Østersølaksestammers fortsatte udbredelse på et niveau, der muliggør en bæredygtig udnyttelse af resursen

3) *at* medvirke til at udarbejde en strategi for klimaforandringer i Arktis som opfølgning af ACIA-rapporten og andet relevant materiale

4) *at* gennemføre B 223/miljø "Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005, hver for sig og sammen, har gennemført og planlagt med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP

København, den 27. januar 2005

Ásta Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Agne Hansson (c)
Kari Højgaard (Sjfl.)
Øyvind Korsberg (FrP)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Lyly Rajala (saml)
Simo Rundgren (cent)
Inge Ryan (SV)
Satu Taiveaho (sd)
Gunilla Tjernberg (kd)

Ministerrådsforslag

om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008

(Fremlagt af Nordisk Ministerråd)

(Nordisk miljøhandlingsprogram 2005-2008, se s. 398)

Nordisk Råd har tidligere behandlet "Det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004". Det blev i 2001 forelagt Nordisk Råd som ministerrådsforslag B 199/når. Nordisk Råd drøftede handlingsprogrammet dels på et temamøde i Oslo den 2.-3. april 2001 i Oslo, dels på et møde i Kungälv den 25.–26. juni 2001. Nordisk Råd afgav en rekommandation 8/2001 som opfølgning heraf. Rekommandationen har været behandlet mundtligt på Nordisk Råds session i 2001 samt i 2002.

I handlingsprogrammet er det foreskrevet, at det skal revideres i 2004.

Nordisk Ministerråd fremlægger derfor et ministerrådsforslag om et nyt miljøhandlingsprogram – "Det nordiske miljøhandlingsprogram 2005-2008"

Nordisk Ministerråd vil specielt pege på følgende:

Processen

Miljøministrene besluttede i sidste halvdel af 2003 at initiere en evaluering af "Det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004". Arbejdet med udfærdigelsen af et nyt handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde for perioden 2005-2008 blev påbegyndt i begyndelsen af 2004. Udkastet er blevet sendt til høring i en række samarbejdssektorer. Generelt har sektorerne været positive overfor handlingsprogrammet og miljøsektoren har ikke modtaget kommentarer.

Indhold i handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet bygger på indspil fra såvel de faste som de tværsektorielle arbejdsgrupper, evalueringsrapporten samt nationale bidrag. Udkastet fastlægger rammerne for det fremtidige arbejde og lægger op til at miljøhandlingsprogrammet skal være præcist og fokuseret og stimulere samarbejdet mellem arbejdsgrupperne samt bidrage til sektorintegration.

Udkastet er et politisk og strategisk program med fire prioriterede hovedtemaer. For hvert hovedtema er udvalgt et antal deltemaer med arbejdsmål og beskrivelse af, hvordan man vil nå målet og de forventede resultater.

Udkastet består af følgende fire kapitler.

Kapitel 1:

Indledning, herunder formålet med miljøhandlingsprogrammet som styringsinstrument.

Kapitel 2:

Forslag til fire politisk aktuelle og integrerede temaer, henholdsvis:
- miljø og sundhed: med overordnede mål og handlinger samt resultater, som leder frem til de ønskede mål for deltemaerne kemikalier, luftkvalitet, vandkvalitet, folkesundhed og naturoplevelse
- havet: med overordnede mål og handlinger samt resultater, som leder frem til de ønskede mål for deltemaerne miljøfarlige stoffer, eutrofiering, økosystembaseret forvaltning og klimaændringernes betydning
- natur, kulturmiljø og friluftsliv: med mål og handlinger samt resultater, som leder frem til de ønskede mål for deltemaerne landskab og kulturmiljø, biologisk mangfoldighed, friluftsliv og allemandsret, genetiske ressourcer og GMO'er samt klimaændringernes betydning
- bæredygtig forbrug og produktion: med mål og handlinger samt resultater, som leder frem til de ønskede mål for deltemaerne renere produkter og affald, grønne markeder og offentlige indkøb, miljøøkonomi og reducering af klimagasser
- Klimaspørgsmål og klimaændringernes påvirkning på miljøet er behandlet som en integreret del af kapitlerne om havet, natur, kulturmiljø og friluftsliv og bæredygtig forbrug og produktion.

Kapitel 3:

Formidling af resultaterne.

Kapitel 4:

Implementering af miljøhandlingsprogrammet.

Målet med handlingsprogrammet er, at miljøministrene med dette program får et politisk målrettet styringsinstrument, som sætter prioriteringerne for miljøindsatsen i det nordiske natur- og miljøsamarbejde, som følger op på de nordiske miljøforpligtelser i strategien for et holdbart Norden og dets nærområder og som aktivt bidrager til det tværsektorielle samarbejde om sektorintegration.

Opfølgning og gennemførelse af strategien

Ministerrådsforslaget behandles på Nordisk Råds session i november, hvorefter det formelt kan godkendes af MR-M med henblik på at træde i kraft den 1. januar 2005. Umiddelbart efter ikrafttrædelsen vil der blive afholdt et seminar for arbejdsgrupperne, således primo 2005.

Programmet lægges til grund for Nordisk Ministerråds miljøarbejde til og med udgangen af 2008. Programmet styrer og prioriterer hvilke indsatser og aktiviteter, der skal igangsættes inden for det nordiske miljøsamarbejde. Aktiviteterne skal gennemføres inden for de budgetrammer, som Nordisk Ministerråd afsætter. Programmet vil således være et fordelingsinstrument af midlerne til de enkelte aktiviteter og indsatser.

Mod slutningen af virksomhedsperioden (2007-2008) foreslås gennemført en evaluering af resultaterne samt erfaringerne med gennemførelsen af handlingsprogrammet. Med udgangspunkt i evalueringen udarbejdes et forslag til revision af handlingsprogrammet.

Endelig skal nævnes, at miljøhandlingsprogrammet som hidtil oversættes til engelsk, finsk og islandsk. Hver sprogversion udgives selvstændigt og ikke i én samlet udgave som det nuværende.

Reykjavik, 26. august 2004

Siv Friðleifsdóttir
Miljø- og
Nordisk Samarbejdsminister

Per Unckel
Generalsekreterare

Nordisk miljøhandlingsprogram 2005-2008

Kapitel 1: Indledning

I de nordiske lande er der en lang tradition for at arbejde sammen om natur- og miljøspørgsmål, og Norden har i årevis været en foregangsregion på området. Det ønsker vi fortsat at være. De mange gode resultater, vi har opnået i kraft af det nordiske samarbejde, bygger på de nordiske landes fællestræk og værdier og fælles opfattelse af og prioriteringer på miljøområdet. På trods af den nordiske regions størrelse i forhold til det internationale samfund, er vi overbevidst om, at vi med samarbejdet kan være med til at sætte den internationale dagsorden på miljøområdet.

"Nordisk nytte" er et bærende princip i det nordiske samarbejde. Det indebærer, at vi ved samarbejde øger de nordiske landes samhørighed, kompetence og konkurrencekraft samt opnår en bedre udnyttelse af fælles ressourcer. Inden for det nordiske samarbejde må vi hele tiden prioritere således, at vi fokuserer på de områder, hvor vi kan forvente at opnå de bedste resultater. Miljøhandlingsprogrammet 2005-2008 er det overordnede, strategiske styringsinstrument for miljøsamarbejdet, som er vedtaget af de nordiske miljøministre. Programmet dækker samarbejdet inden for Norden og i forhold til EU, øvrige internationale områder og organisationer samt nærområderne og Arktis. Norden spiller en vigtig rolle for afprøvning af nye idéer og forslag, som efterfølgende kan bruges i international sammenhæng og i forhold til Nordens nærområder.

Miljøudfordringer har altid været et internationalt anliggende, og det er det nordiske miljøsamarbejde derfor også. Verden omkring de nordiske lande er under stadig forandring. Globalt set påvirkes det nordiske samarbejde især af deklarationen fra topmødet i Johannesburg om bæredygtig udvikling. De nordiske lande vil medvirke til at forstærke de globale konventioner og institutioner, som behandler miljø og bæredygtig udvikling, i særlig grad UNEP.

Udvidelsen af EU var en historisk begivenhed, som vil påvirke de nordiske landes samarbejde på miljøområdet de kommende år. Ikke mindst vil det betyde nye muligheder og udfordringer i det arbejde, som er rettet mod EU og andet internationalt samarbejde. De nordiske lande har været drivkraft i miljøarbejdet i EU og har bl.a. haft betydelig indflydelse på udviklingen af EU's miljølovgivning og EU's strategi for bæredygtig udvikling samt styrkelsen af sektorintegrationen. Ambitionen for de kommende år vil være at opretholde Nordens stærke indflydelse på udviklingen af EU's miljølovgivning. Gennemførelsen af EU's 6. miljøhandlingsprogram og de tematiske strategier vil i denne sammenhæng være områder, som må prioriteres højt.

En nordisk indsats, som sigter på at løse miljøproblemerne i vores nærområder, prioriteres ligeledes højt. Det gælder såvel politisk indflydelse og samarbejde i relevante internationale processer, som indflydelse gennem miljøforbedrende projekter og kapacitetsopbygning. Den nærmere konkretisering af nærområdesamarbejdet vil ske i dialog med nærområderne. EU's "Neighbourhood Policy" åbner nye dimensioner for miljøsamarbejdet med nærområderne samt for grænseoverskridende aktiviteter inklusive finansieringen heraf. De nordiske finansieringsinstitutioner NEFCO og NIB er her vigtige samarbejdspartnere. Samvirket med øvrige regionale organisationer i nærområderne og det arktiske samarbejde er af central betydning og bør forstærkes.

For at koncentrere arbejdet og sikre at der i miljøhandlingsprogrammet 2005-2008 kommer indspil til de vigtigste miljøspørgsmål, har man valgt at fokusere på fire hovedtemaer. De fire temaer skal sikre sektorintegration, samarbejde mellem arbejdsgrupperne samt forståelse for, at løsningen af miljøproblemer forudsætter, at problemerne ses i et helhedsperspektiv. Det første tema omfatter miljø og sundhed med fokus på menneskets behov for og ret til at leve i rene og sunde omgivelser. Det andet tema omfatter havet, som er en meget vigtig ressource for Norden. Der lægges vægt på at anvende økosystemtilnærmelse for at sikre bæredygtig udnyttelse af havet samt biologisk mangfoldighed i det marine miljø. Det tredje tema omfatter natur, kulturmiljø og friluftsliv med biologisk mangfoldighed og adgang til naturen som prioriterede områder. Det fjerde tema omfatter bæredygtig produktion og forbrug med fokus på begrebet livscyklus og frakobling af miljøbelastning fra økonomisk vækst.

Ud over miljøhandlingsprogrammets prioriteringer vil miljøministrene træffe beslutninger om yderligere indsatsområder bl.a. i overensstemmelse med det til enhver tid gældende formandskabsprogram i Nordisk Ministerråd samt aktuelle miljøspørgsmål i Norden og/eller på den internationale agenda. Miljøhandlingsprogrammet bygger endvidere på en evaluering af det nordiske miljøhandlingsprogram 2001-2004, hvor bl.a. miljøsektorens arbejdsgrupper samt andre vigtige aktører har bidraget med værdifulde indspil. Der vil blive lagt vægt på at formidle resultater af det nordiske miljøsamarbejde, herunder at fremme samspillet med såvel interne som eksterne aktører i tråd med ministerrådets retningslinjer for samarbejde med NGO'er. Desuden lægges der vægt på at inkludere ligestillingspolitiske aspekter i arbejdet. Miljøhandlingsprogrammet skal endvidere medvirke til at implementere Nordisk Ministerråds strategi for bæredygtig udvikling 2005-2008 på miljøområdet.

Princippet om "nordisk nytte" dækker både nytten af det nordiske samarbejde nationalt i landene og i international sammenhæng. Et vigtigt element inden for de nordiske lande er den fælles tradition, som landene har vedrørende lovgivning og struktur i forvaltningen. Eftersom den nordiske lovgivning har mange fællestræk, er der muligheder for at opnå en betydelig "nordisk nytte" såvel ved udformning af EU-direktiver som ved at koordinere implementeringen i landene, hvor det er relevant og muligt. De nordiske netværk mellem eksperter og myndigheder er i øvrigt et godt udgangspunkt og en værdifuld ressource i landenes internationale miljøsamarbejde.

Miljøhandlingsprogrammets konkrete indsatser er beskrevet i det følgende kapitel.

Kapitel 2: Temaer

I dette kapitel beskrives de fire temaer I: Miljø og sundhed, II: Havet, III: Natur, kulturmiljø og friluftsliv samt IV: Bæredygtig produktion og forbrug i forhold til Norden, nærområderne og internationalt. De overordnede mål beskrives for hvert af de fire temaer og inden for deltemaerne beskrives arbejdsmålene i bokse. Til sidst beskrives tiltag og resultater, som leder frem til de ønskede mål.

Miljø og sundhed

De nordiske lande er toneangivende inden for vigtige og aktuelle områder i det nordiske og internationale miljø- og sundhedsarbejde. Miljø og sundhed indgår som vigtige elementer i det nordiske miljøsamarbejde. Det berører mange andre sektorer, såsom transport, jordbrug, industri og sociale forhold. Koordinationen mellem miljø og disse sektorer er vigtig.

På det globale niveau har de nordiske lande på kemikalieområdet igennem flere år bidraget med en aktiv indsats og gør det fortsat i forhold til arbejdet med forberedelsen af FN's (UNEP) globale kemikaliestrategi. Det samme gælder i forhold til opfølgningen af verdenstopmødet i Johannesburg herunder arbejdet med FN's komité for bæredygtig udvikling (CSD). Hertil kommer fortsat fælles opfølgning på internationale konventioner vedrørende farlige stoffer herunder POP'er.

I forhold til samarbejdet med EU spiller implementeringen af EU's kemikaliestrategi, vandrammedirektiv samt strategien om ren luft (CAFE) en vigtig rolle inden for et tæt nordisk samarbejde. Andre vigtige arbejdsfelter er implementeringen af EU's kviksølvstrategi, nitrat- og affaldsdirektiv samt EU's arbejde med partikler og EU's tematiske strategi for miljø og sundhed.

Når det gælder regionale processer har de nordiske lande spillet en vigtig rolle i arbejdet med konventionen om langtransporteret grænseoverskridende luftforurening (LRTAP-konventionen). Dette arbejde vil også være vigtigt i fremtiden og ligeledes arbejdet med den regionale (WHO/UNECE) miljø- og sundhedsproces.

Overordnede mål

> Styrke miljø- og sundhedsaspektet i det nordiske samarbejde med henblik på at opfylde menneskets behov for at leve i rene og sunde omgivelser. Udnyttelsen af naturen, landskabet og kulturmiljøerne må ske på en bæredygtig måde.

Kemikalier

Mål: At minimere risici for miljøet og menneskers sundhed i forbindelse med produktion, forbrug, håndtering og bortskaffelse af kemikalier med henblik på at nå målet om, at der ikke længere skal findes produkter på markedet eller udslip fra produktionen, som indeholder kemikalier med problematiske egenskaber for sundhed og miljø, i 2020.

Der skal arbejdes for, at den internationale kemikalielovgivning og de internationale kemikaliestrategier udformes, så den fundamentale viden om kemikaliers farlige egenskaber fremlægges for alle kemiske emner i brug. Risici skal minimeres, og kemikaliesikkerheden skal øges. For at forhindre, at der på grund af manglende viden opstår skader på menneskers sundhed eller på miljøet, skal der skabes en bredere viden om alle kemikalier i brug. Der skal arbejdes videre med udvikling af metoder/databaser til overvågning og risikovurdering. Resultaterne af arbejdet skal bruges både i Norden og i samarbejdet med nærområderne samt som indspil til internationale forhandlinger. Forøgelsen af mængden af tilgængelig information om kemiske stoffers egenskaber og forekomst i samfundet vil være et vigtigt resultat af arbejdet.

De nordiske lande vil arbejde for, at varer og produkter gennem hele deres livscyklus risikovurderes med hensyn til kemikalier. Underbygning af kemikalielovgivningen vil ske i form af fælles indspil til bl.a. den globale kemikaliestrategi (SAICM), EU's kemikalieregulering (REACH), EU's og UNEP's arbejde med kviksølv samt til EU's arbejde med plantebeskyttelsesmidler og biociddirektivet. I forhold til REACH vil der bl.a. blive lagt vægt på substitutionsprincippet. For at sikre efterlevelse af kemikalielovgivningen hos virksomheder vil man i Norden samarbejde om tilsyn og kontrolaktiviteter.

Der skal arbejdes for at reducere sundheds- og miljørisikoen ved anvendelse af pesticider i jordbruget bl.a. ved indspil i forbindelse med EU's pesticidhandlingsplan.

Luftkvalitet

Mål: Der skal arbejdes hen imod målet om, at luftens indhold af forurenede stoffer ikke overskrider niveauer, som skader miljøet og menneskers sundhed.

Der skal udarbejdes nordiske indspil til revisionen af Gøteborgprotokollen, NEC-direktivet (direktiv for nationale grænser for atmosfæriske forureninger) og kommende EU-direktiver om partikler og jordnær ozon (CAFE). Arbejdet skal bidrage til at skabe et bedre grundlag for at vurdere virkninger på sundhed med henblik på skærpede grænseværdier, som tager hensyn til nordiske forhold.

Der skal arbejdes for at nå udslipsmålene i protokollerne under LRTAP-konventionen samt opfylde NEC- og luftkvalitetsdirektiverne. Kommende aftaler under konventionen om langtransporteret grænseoverskridende luftforurening (LRTAP) og EU-direktiver skal bidrage til yderligere at reducere skaderne som følge af sur nedbør.

Med hensyn til partikler skal der fremskaffes mere viden om forureninger i byluft og langtransporteret luft samt om betydningen af forholdet mellem store og små partikler. Der skal udarbejdes analyser og tilvejebringes nye virkemidler til reduktion af luftforureningen med partikler (miljøzoner, biobrændsler og bildæk).

I arbejdet med luftforurening (NOx, SOx, VOC og NH_3) skal der udvikles nordiske strategier som en del af en samlet europæisk strategi. Der skal også arbejdes med effektivisering i brugen af virkemidler og en mere målrettet indsats for omkostningseffektive reduktionstiltag. Dette forudsætter en bedre kvalitet af emissionsdata og pålidelige emissionsscenarier.

Folkesundhed – naturoplevelse

Mål: At sikre muligheden for at dyrke friluftsliv og opleve naturen for at forbedre og sikre folkesundheden.

Der skal arbejdes med at forbedre og sikre folkesundheden ved at dokumentere betydningen af samspillet mellem natur, kulturmiljøer, friluftsliv og sundhed. Der vil særlig blive lagt vægt på den yngre generation. Arbejdet vil omfatte analyser af sammenhænge mellem friluftsliv og fol-

kesundhed. Endvidere vil der blive sammenstillet og formidlet aktuel viden fra hele Norden om forholdene mellem børn og unges fysiske aktivitet/friluftsliv, motorik, indlæringsevne og sundhed. Arbejdet skal munde ud i indspil fra miljøministrene til EU's arbejde med miljø og sundhed.

Der skal arbejdes med nordiske indspil til EU's arbejde vedrørende bekæmpelse af trafikstøj samt med støjkortlægning i de største byer i Norden.

Strategi for nordisk miljøindsats i arktis

Mål: At udarbejde en strategi som fokuserer og prioriterer den nordiske miljøindsats i Arktis vedrørende POP'er, kviksølv og klima.

Som opfølgning på det igangværende arktiske arbejde "Nordisk handlingsplan for natur- og kulturmiljøbeskyttelse i Arktis – Grønland, Island og Svalbard" vil der blive udarbejdet en strategi for den nordiske miljøindsats i Arktis specielt vedrørende POP'er, kviksølv og klima. Strategien skal stimulere til en særlig indsats i Arktis fra Nordisk Ministerråds side. Den nordiske indsats skal koordineres med arbejdet i Arktisk Råd og Barentsrådet.

Det forventes at konsekvenserne af klimaændringerne vil være alvorlige i Arktis ikke bare for miljø og levende ressourcer, men også for sundhed, bygninger, veje og anden infrastruktur. De nordiske lande vil i den forbindelse se nærmere på klimaforandringernes konsekvenser i Arktis. Resultaterne fra Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) bør blive et vigtigt grundlag for det videre arbejde.

Havet

Havet er en vigtig ressource for Norden. Det er derfor vigtigt at bevare og om muligt reetablere økosystemernes struktur, funktion, mangfoldighed, produktivitet og naturlige renhed. Det er vigtigt at man i nordisk sammenhæng etablerer en bevarende og bæredygtig forvaltning af levende ressourcer samt minimerer risikoen for tab af havets biodiversitet. Endvidere vil man arbejde for at minimere risikoen for indførelse af fremmede organismer ikke mindst af hensyn til havets økosystemer, fiskeri- og havbrugsnæringerne. Der skal arbejdes aktivt for at standse tilførslen af miljøfarlige stoffer og for at begrænse miljøpåvirkningerne fra søfarten. I områder med eutrofieringsproblemer er der behov for indsatser for at reducere belastningen af næringsstoffer. Norden vil styrke den tilgængelige viden om klimaændringers betydning for havmiljøet og fiskeriet.

Det nordiske arbejde skal være et supplement til arbejdet i EU, HELCOM og OSPAR. Endvidere vil Norden samarbejde om implementeringen af EU's vandrammedirektiv og komme med indspil til den europæiske marine strategi.

Overordnede mål

Forstærke økosystemtilnærmelse til havmiljøforvaltningen samt sikre bæredygtig udnyttelse af økosystemernes ressourcer og opretholdelse af økosystemernes mangfoldighed, struktur, virkemåde, produktivitet og naturlige renhed.

2.1 Miljøfarlige stoffer

Mål: At bidrage til at tilførslen af farlige stoffer til de nordiske havområder reduceres inden 2020, så indholdet af farlige stoffer ikke overskrider baggrundsniveauer for naturlige stoffer, og så menneskeskabte stoffer reduceres til nær nul.

Tilførsel af farlige stoffer til de nordiske havområder skal reduceres, dels ved at bidrage til udvikling af metoder og værktøjer, dels ved at udvikle overvågningsmetoder og indikatorer. Yderligere vil der blive udarbejdet nordiske bidrag til implementering af EU's vandrammedirektiv, den europæiske marine strategi samt havkonventionerne OSPAR og HELCOM.

De nordiske lande vil arbejde aktivt for, at principbeslutningen i FN's Internationale Maritime Organisation (IMO) fra april 2004 igangsættes. Beslutningen vedrører definitionen af Østersøområdet som et særligt følsomt havområde (PSSA) med undtagelse af det russiske farvand.

I informationsarbejdet om havet og kystzonen vil der blive sat fokus på havet som et vigtigt "spisekammer" for Norden. Der vil blive udarbejdet kortlægning/risikovurdering af miljøgifte i det marine miljø. Der vil blive arbejdet med at etablere fora for metodeudvikling og sammenstilling, formidling af data samt information om kystzonen.

Der vil blive arbejdet med indspil til styrkelse af Stockholmkonventionen og POP-protokollen samt udarbejdet spredningsmodeller for tungmetaller og POP'er. Herudover vil der blive udarbejdet indspil til anneks VI til MARPOL og vedrørende Antifoulingkonventionen.

2.2 Eutrofiering

Mål: At bidrage til at nødvendige tiltag er vedtaget inden 2010, så skader på marine økosystemer vil ophøre.

At arbejde med indspil til EU's vandrammedirektiv med hensyn til målsætninger for god, økologisk tilstand af ferskvand og de kystnære farvande.

Betydningen af biotilgængeligheden af organisk kvælstof (nitrogen) vil blive vurderet. Man vil arbejde for at fastlægge kritiske belastningsniveauer for Nordens kystnære havområder i forbindelse med næringsstoffer, især med hensyn til kvælstof og fosfor. Viden om referenceforhold og klassifikationssystemer vil blive opsamlet, og modeller vedrørende kobling mellem kilder, tilførselsberegninger og tilstandsmålinger i recipienterne vil blive udviklet.

2.3 Økosystembaseret forvaltning

Mål: At styrke et bæredygtigt fiskeri og havbrug samt sikre beskyttelse af truede og sårbare arter og naturtyper. Beskytte et repræsentativt udvalg af forskellige marine naturtyper og hindre introduktion og spredning af skadelige og fremmede arter. Dette skal ske gennem en økosystembaseret forvaltning af havmiljøet og kystzonen, med henblik på at standse tabet af biologisk mangfoldighed inden 2010.

Der skal arbejdes for at opnå en bæredygtig udnyttelse af havet og dets ressourcer gennem en økosystembaseret forvaltning. Økosystemernes mangfoldighed, struktur, funktion og produktivitet skal bevares. Der hvor økøsystemet har lidt skade, skal det genoprettes. Kompetencen om økosystemtilnæmelse til havmiljø- og vandforvaltning skal styrkes. Fællesnordiske interesser i forhold til udvikling og implementering af regionale og internationale aftaler på området skal synliggøres og varetages blandt andet gennem fælles indspil og koordinering. Der skal lægges vægt på øget bæredygtighed i fiskeriet og akvakulturen. Herunder skal der fokuseres på overfiskning, uønsket bifangst samt skader på havbunden. Endvidere skal der tages initiativer til at reducere omfanget af udslip af opdrætsfisk og fokuseres på eventuel regional forurening som følge af akvakultur.

Udsætning af fremmede og genmodificerede marine organismer i det marine miljø skal modvirkes og tiltag for at begrænse og forhindre udbredelse af fremmede marine organismer vil blive vurderet. Der vil blive arbejdet med at ratificere FN's Ballastvandskonvention.

Der skal i nordisk regi arbejdes med kortlægning, klassificering, kundskabsopbygning og beskyttelse af marine naturtyper herunder koldtvandskoraller. Endvidere skal der udarbejdes nor-

diske indspil til implementering af OSPAR-rekommandationen. Videre er det aktuelt at fokusere på udvikling af nationale, regionale og internationale tiltag for at minimere risikoen for tab af marin biologisk mangfoldighed, herunder også beskyttelse af truede arter og habitater.

2.4 Klimaændringernes påvirkning af havmiljøet

Mål: At få forøget viden om konsekvenser af klimaændringer på havmiljøet, herunder påvirkning af havstrømme, økosystemer samt konsekvenserne for fiskeri og akvakultur i Norden i forhold til forureningsbelastning, biologisk mangfoldighed og risiko for introduktion af fremmede og skadelige organismer.

Der vil blive arbejdet med de biologiske konsekvenser af klimaændringer i havet. Endvidere vil der blive udarbejdet scenarier for den forventede udvikling samt aktuelle forebyggende tiltag for at reducere mulige skadevirkninger. Der henvises til 3.6 og 4.4.

Natur, kulturmiljø og friluftsliv

I de nordiske lande findes der en høj bevidsthed om værdierne i biologisk mangfoldighed og kulturmiljøer. Det nordiske miljøsamarbejde har sine rødder i arbejdet med natur, biologisk mangfoldighed og friluftsliv. Der vil fortsat blive fokuseret på bevarelse af mangfoldigheden af plante- og dyrearter samt deres levesteder som en forudsætning for bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne i Norden og dets nærområder. De nordiske landskabers diversitet, særegenhed og rekreative anvendelse må sikres for fremtiden sammen med Nordens kulturmiljø i hele sin tidsmæssige, funktionelle og egnskarakteristiske mangfoldighed.

Det nordiske samarbejde vil komme med indspil til de vigtigste internationale aftaler på området, og der skal udarbejdes indspil til arbejdet med Biodiversitetskonventionen, Landskabskonventionen og EU's arbejde med habitat- og vandrammedirektivet.

Den nordiske natur er truet på grund af klimaændringer, og derfor vil der blive opsamlet viden om ændringerne i naturen.

Overordnede mål

De nordiske landes natur og kulturmiljøer er en rig ressource og arbejdet med at beskytte, bevare, genoprette og anvende dem skal være et forbillede for det internationale samarbejde.

3.1 Landskab og kulturmiljø

Mål: At implementere Landskabskonventionens mål om at sikre en bæredygtig udvikling af landskabet som et centralt element i Europas samlede natur- og kulturarv. Et nordisk perspektiv på integration, bevarelse og forvaltning af natur- og kulturmiljøer videreudvikles.

Der vil blive udarbejdet nordiske indspil til implementering af Landskabskonventionen, som skal beskrive og synliggøre landskabet og kulturmiljøet som en væsentlig samfundsressource. Arbejdet vil dels omfatte udvikling af metoder og indikatorer for tålegrænser og landskabsændringer, dels kompetenceudvikling i forhold til landskabsforvaltning.

Gennem det praktiske arbejde i jord- og skovbrug vil man sørge for at bevare og forvalte samt udvikle landskabet, biodiversiteten, kulturmiljøet og friluftslivet. Dette vil bl.a. ske ved at analysere skovtilplantningens indvirkning på kulturlandskabet. Arbejdet vil ske i forhold til EU's jordbrugspolitik og relevante internationale aftaler.

Endvidere vil man arbejde for at udvikle en fælles holdning til Europarådets og UNESCO's arbejde med kulturel mangfoldighed og bæredygtig udvikling.

Der vil blive arbejdet med at påvise, hvordan kulturmiljøerne indgår som vigtige ressourcer og centrale forudsætninger i den moderne samfundsudvikling. På baggrund af gennemførelsen af de nordiske miljøministres handlingsplan for kulturmiljøet i landskabet vil den nordiske sats-

ning vedrørende beskyttelse og brug af kulturmiljøer omfatte såvel enkeltmonumenter som landskabstræk.

3.2 Biologisk mangfoldighed

Mål: Det nordiske samarbejde skal indrettes på en sådan måde, at den negative udvikling, når det gælder tab af arter og bestande inklusive deres levesteder, stoppes med det formål, at tabet af biologisk mangfoldighed standses senest i 2010.

Arbejdet med at standse tabet af biologisk mangfoldighed senest i år 2010 vil have høj prioritet. Det vil bl.a. ske ved at udarbejde indspil til igangværende arbejde under konventioner og aftaler om biologisk mangfoldighed. Indsatsen omfatter udvikling af fælles databaser og handlingsplaner, eksempler på naturgenopretning samt udvikling af indikatorer, som viser opfyldelsen af 2010-målet. Indsatsen koordineres med bl.a. Biodiversitetskonventionens (CBD) arbejde med økosystemer og EU's direktiver om natur- og vandforvaltning.

Arbejdet med at kortlægge status for udvalgte arter, artsgrupper og biotoper og arbejdet med evaluering af udviklingsforløb og tendenser vil være vigtigt for at kunne beskrive, hvordan 2010-målet nås. Med særlig vægt på karakteristiske nordiske naturtyper og arter vil der blive arbejdet for at etablere et nordisk forum for erfaringsudveksling specielt vedrørende udvikling af egnede indikatorer og overvågningsmetoder af særlige nordiske eksempler på beskyttelseskrævende arter og naturtyper.

I arbejdet vil der indgå vurderinger af betydningen af de forskellige faktorer, der påvirker den biologiske mangfoldighed både på arts-, bestands- og økosystemniveau, f.eks. gennem eutrofiering og anden forurening, fysiske indgreb i levesteder, direkte fangst, jagt og fiskeri samt invasive arters betydning.

Ved kampagner inddrages de folkelige organisationer og ikke mindst børn og unge i beskyttelse, pleje og genopretning af den biologiske mangfoldighed i nærmiljøet med fokus på forskellige naturtyper som enge, søer, kyster og skove.

Der skal arbejdes med implementeringen af EU's vandrammedirektiv, hvor en særlig nordisk opgave kan være at udvikle overvågningsmetoder og metoder til identifikation af de vandområder, som skal overvåges.

3.3 Friluftsliv og allemandsret

Mål: De nordiske lande skal fremme den frie adgang til naturen med henblik på at sikre det traditionelle nordiske friluftsliv, som bygger på allemandsretten.

Betydningen af adgang til et rigt og varieret natur- og kulturmiljø i og nær bysamfundene er stor, hvorfor nytten af at beskytte naturområder for lokalsamfundene belyses og dokumenteres.

Der skal indsamles dokumentation om strategier og handlinger, som har vist sig at være succesrige i arbejdet med at stimulere børn og unge til friluftsliv. Heri vil indgå en sammenstilling af aktuel viden fra hele Norden om forholdene mellem børn og unges fysiske aktivitet/friluftsliv, motorik, indlæringsevne og sundhed. Målet er bl.a. at skabe alliancer på det sundhedspolitiske og det uddannelsespolitiske område.

Arbejdet med bæredygtig turisme på naturens og kulturmiljøets betingelser til gavn for den lokale udvikling skal prioriteres.

3.4 Genetiske ressourcer

Mål: De nordiske lande vil bevare og anvende de genetiske ressourcer på en bæredygtig måde samt fremme en global retfærdig fordeling af nytten af de genetiske ressourcer.

I det nordiske arbejde med genetiske ressourcer vil der blive arbejdet for at styrke implementeringen af internationale aftaler og taget skridt til at sprede information om disse aftaler. Der vil blive udarbejdet indspil til forhandlinger i Biodiversitetskonventionen (CBD), FN's fødevare- og landbrugsorganisation (FAO) og EU vedrørende adgang til og udbyttefordeling af genetiske

ressourcer. Hovedvægten ligger på opfølgning af den nordiske ministererklæring fra 2003 om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer.

Der vil blive udarbejdet et forslag til indikatorer for genetiske ressourcer såvel i jord- og skovbrug som i den vilde natur.

3.5 Genmodificerede organismer (GMO'er)

Mål: Der skal tages hensyn til Nordens økologiske, forvaltningsmæssige og kulturelle særegenheder ved udvikling og anvendelse af regler for biosikkerhed og risikovurdering i sammenhæng med forskning og produktion i fuld skala af genetisk modificerede organismer (GMO'er).

De nordiske lande vil arbejde for at samordne de nordiske myndigheders arbejde med biosikkerhed og risikovurdering i forbindelse med tilladelser og tilsyn med forskning og produktion af genetisk modificerede organismer.

Norden vil bidrage med indspil vedrørende grænseoverskridende anvendelse af levende, modificerede organismer, GMO'er, og ved gennemførsel af Cartagenaprotokollen, som f.eks. omfatter mærkning og identifikation af GMO'er.

Der vil også blive fokuseret på problemstillinger knyttet til sameksistens, hvor GMO'er og konventionelle sorter dyrkes side om side.

3.6 Klimaændringernes påvirkning af natur og kulturmiljø

Mål: At igangsætte en skærpet indsats for oplysning om de globale klimaændringers betydning for natur- og kulturmiljø i Norden.

Det nordiske samarbejde vil prioritere en øget indsigt og indsats i forhold til vurderingen af klimaændringernes betydning for Nordens og Arktis's natur- og kulturmiljøer. Belyses skal sårbarhed, effekter og mulig tilpasning til klimaændringerne samt påvirkning af biodiversiteten, kulturminder og bæredygtig ressourceudnyttelse. Udvikling af overvågningsmetoder og indikatorer i samarbejde med relevante fora, der gør det muligt at følge klimaændringernes påvirkning af den biologiske mangfoldighed, vil blive prioriteret. Der henvises til 2.5 og 4.5.

3.7 Bæredygtigt forbrug og produktion

Den nordiske indsats for bæredygtig produktion og konsumption er styrket såvel i nordisk regi som inden for EU og på internationalt plan. I nærområderne fokuseres der i nordisk regi på at udvikle ressourceeffektive og rene produktioner og bæredygtig konsumption. Varer og tjenester må gennem hele deres livscyklus ikke skade miljø og sundhed. Norden vil satse på økonomisk effektivitet, miljøteknologi samt løsninger, som støtter social innovation og nye alternative løsninger. Man vil bidrage til økonomisk udvikling, uden at man derved samtidig øger samfundets miljøbelastning og ressourceforbrug. Der vil blive arbejdet med miljømæssig tilpasning af konsumption og produktion.

På klimaområdet arbejdes der for at reducere udslip af drivhusgasser med fokus på samarbejdet omkring implementering af Klimakonventionen og Kyotoprotokollen. Ved produktion af varer og tjenester skal der gennem hele livscyklusen tages hensyn til bæredygtig anvendelse af naturressourcerne med henblik på at reducere affaldsproduktion og udslip af drivhusgasser. Endvidere skal ressourceeffektivitet, logistik og genanvendelse af materialer forbedres.

Overordnede mål

At fremme en udvikling som bygger på bæredygtig produktion og konsumption og frakobling af miljøbelastning fra økonomisk vækst.

Hertil kommer nordiske indspil til udvikling og fremme af brugen af økonomiske styringsmidler, forebyggelse af mængden af affald og udslip af klimagasser, øget genanvendelse af affald, bedre miljøkundskab i befolkningen og i virksomhederne, bedre produktinformation samt fremme af grønne markeder og bæredygtig og renere teknologi.

4.1 Renere produkter og affald

Mål: At arbejde for at forebygge og mindske produktionens og konsumptionens negative påvirkning af miljøet samt bidrage til effektiv anvendelse af naturressourcerne gennem hele deres livscyklus.

Der skal arbejdes med forholdet mellem affaldsproduktion og økonomisk vækst eventuelt eksemplificeret med udvalgte affaldsstrømme. Samtidig udarbejdes der indspil til EU's arbejde med en helhedsstrategi for forebyggelse og genanvendelse af affald samt andre affaldsrelaterede EU-regler.

Der vil blive arbejdet for at reducere risici ved kemikalier i produkter og affald samt at standse brug af problematiske kemikalier i produkter. Der henvises til 1.2.

Samarbejdet mellem nordiske overvågningsmyndigheder af grænseoverskridende affaldstransporter skal videreføres.

Inden for produktudvikling skal der opbygges et nordisk netværk vedrørende livscyklus (NorLCA), som skal være et fysisk og elektronisk netværk for tværfaglig livscyklusviden og formidling, som indsamler og formidler eksempler.

Inden for miljø-, konsument- og næringsområdet vil man samarbejde om integreret produktpolitik (IPP) samt bæredygtig produktion og konsumtion på internationalt og europæisk niveau med henblik på at komme med indspil til EU's IPP strategi.

I arbejdet for at ændre produktions- og forbrugsmønstre vil man styrke og udvide aktiviteter omkring Lokal Agenda 21, miljøledelse og bedste tilgængelige teknik (BAT) i Norden og nærområderne ved at udvikle en fælles vidensbase om gode Lokal Agenda 21-idéer. Der arbejdes bl.a. med at opbygge kapacitet i nærområderne for bæredygtig produktion og konsumption med hensyn til lokale behov. Viden om udslipsstandarder og rene og mere ressourceeffektive teknologier samt videreudvikling og information om miljøledelsessystemer er vigtige nordiske opgaver. Der arbejdes for at prioritere miljøteknologi i forhold til EU's handlingsplan for miljøteknologi (ETAP).

I arbejdet for at udvikle og synliggøre gode, nordiske eksempler på bæredygtig produktion vil miljøkundskab blive forsøgt integreret i alle sektorer og i hele produktionskæden herunder produktudvikling.

Der vil blive udarbejdet forslag til initiativer, som sikrer at brugerne, beslutningstagerne og producenterne får større miljøkompetence og adgang til miljørelateret information om varernes indhold, miljøpåvirkning og anvendelse. Resultaterne af arbejdet for renere produktion og produkter samt begrebet livscyklus vil blive brugt i samarbejdet med nærområderne og Rusland.

Der vil blive arbejdet for at synliggøre nordiske eksempler på bæredygtig produktion samt fremme alternative produktionsformer som bl.a. økologisk landbrug, vedvarende energi og biogasproduktion i landbruget.

For at reducere affaldsmængderne i havet, vil man arbejde for at kortlægge tiltag for skibsaffald, inklusive incitamenter for indlevering af affald i havne. Der vil blive arbejdet for at ændre holdninger samt for at gennemføre en harmonisering af det nordiske regelværk.

4.2 Grønne markeder og offentlige indkøb

Mål: At stimulere til innovation og nytænkning med sigte på at mindske samfundets totale miljøbelastning og ressourceforbrug samt fremme næringslivets konkurrencekraft, grønne markeder og beskæftigelsen.

Der vil blive arbejdet for, at den offentlige og private sektor tager miljøhensyn ved indkøb. I denne sammenhæng vil man arbejde med at sammenstille fællesnordiske kriterier og et benchmarkingsystem for grønne indkøb samt udarbejde værktøj for integrering af miljøaspekter og livscyklusperspektiver i standardisering. Der skal udarbejdes eksempler på *Best Practice* inden for miljøteknologi, som har bidraget til økonomisk udvikling.

De nordiske lande skal fortsætte med at støtte, udvikle samt sprede information om det fællesnordiske miljømærke Svanen.

4.3 Miljøøkonomi

Mål: At skabe en økonomisk udvikling og værdiforøgelse som bygger på bæredygtig produktions- og forbrugsmønstre, hvor miljøbelastning er frakoblet økonomisk vækst.

Der vil blive vist eksempler på, hvordan man får eksterne sociale- og miljømæssige omkostninger integreret i prisen (internalisering), og hvordan det integreres i EU's arbejde på området.

For at kunne anvende virkemidlerne mere effektivt vil der blive arbejdet med at udvikle større viden om og analyser af mekanismer og sammenhænge, hvor miljøbelastning er frakoblet økonomisk vækst. Man vil arbejde for at sikre omkostningseffektivitet ved at kombinere forskellige virkemidler (økonomiske, lovgivningsmæssige og andre former for reguleringer) inden for f.eks. luftforurening, klima og vandmiljø og ved anvendelse af kvotehandel, afgifter, administrative reguleringer o.lign. Der vil blive udviklet alternative muligheder for brug af økonomiske styringsmidler inden for områder som: affald, emballage og biologisk mangfoldighed.

4.4 Reducering af udslip af klimagasser

Mål: De nordiske lande arbejder for at opfylde Klimakonventionens overordnede og langsigtede mål om at "opnå en stabilisering af koncentrationerne af drivhusgasser i atmosfæren på et niveau, som kan forhindre farlig menneskeskabt indvirkning på klimasystemet".

De nordiske lande vil arbejde for et mere ambitiøst, fremtidigt globalt klimaregime efter 2012. Fra nordisk side vil man stræbe efter en bred proces, hvor flest mulige lande er med.

De nordiske lande vil arbejde for at Testing Ground-samarbejdet resulterer i en vellykket implementering af "Testing Ground Agreement" (TGA) og en miljømæssig og økonomisk effektiv udvikling og anvendelse af "Testing Ground Facility" (TGF) samt at opbygge kompetence og kapacitet på klimaområdet i Østersøregionen med særligt fokus på Rusland.

De nordiske lande vil arbejde for at ligge i front med hensyn til reduktion af udledningen af drivhusgasserne inklusive de industrielle, samt at grundlaget for en reduktion styrkes. Der vil blive arbejdet for en fortsat opstramning af reguleringen af udslip af industrielle drivhusgasser. Der vil blive fokuseret på reducering af udslip i forhold til transport og affald.

De nordiske lande vil arbejde for en øget anvendelse af vedvarende energi, herunder opfølgning af Johannesburgtopmødet i 2002 vedrørende vedvarende energi, samt for et nordisk initiativ for bl.a. at fremme udnyttelsen af bioenergi i Norden og nærområderne.

De nordiske lande vil prioritere øget forståelse og indsats i forhold til vurderingen af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbindelse med klimaændringer. Problemstillingen omfatter effekter af klimaændringer på både terrestriske og marine økosystemer samt socioøkonomiske og andre samfundsmæssige konsekvenser af klimaændringer. Der henvises til 2.5 og 3.7.

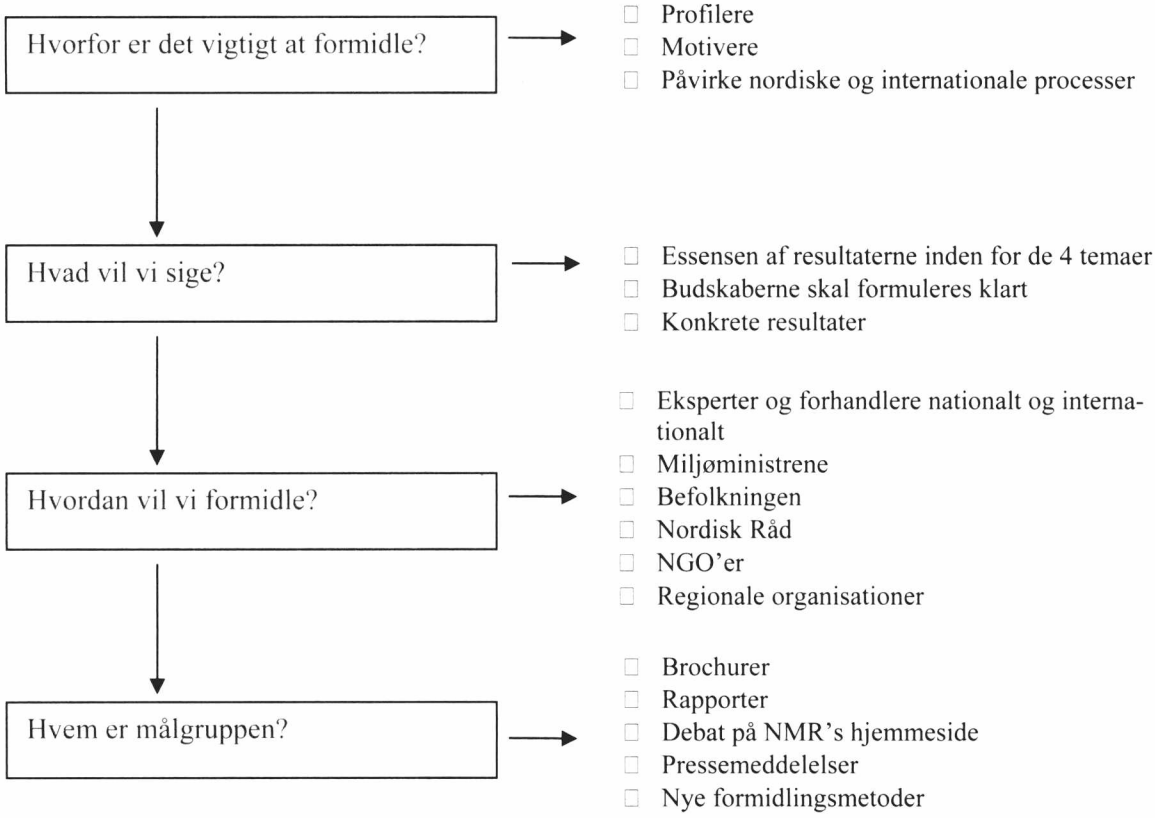
Kapitel 3: Formidling

Information om miljøhandlingsprogrammet og dets resultater skal formidles bredt. I 2001 vedtog man en informationsstrategi "Informationsstrategi for det nordiske miljøsamarbejde", som tager udgangspunkt i nøgleordene nytte, realisme og målgrupper. Hver gang et projekt sættes i

gang, skal der spørges: Hvorfor er det interessant? Hvad er budskabet? Hvem er målgruppen? Hvordan formidler man? Se: http://www.norden.org/miljoe/sk/Strategi.pdf

Følgende diagram viser, hvordan man forsøger at få budskaberne i miljøhandlingsprogrammet udbredt:

Formidling af resultaterne:

Det nordiske samarbejde skal synliggøres på alle niveauer. Der skal informeres, så alle målgrupper får overblik over det nordiske samarbejde og let adgang til de nordiske resultater.

Miljøhandlingsprogrammet skal formidles bredt og aktivt allerede fra begyndelsen af programperioden. Inden for de fire temaer vil der blive udarbejdet informationsmateriale om resultaterne. Temaerne vil være i fokus under hele miljøhandlingsperioden på nordiske møder i arbejdsgruppernes arbejde og i forhold til relevante internationale fora. Miljøhandlingsprogrammet for 2005-2008 vil blive evalueret, og resultaterne heraf vil blive videreformidlet.

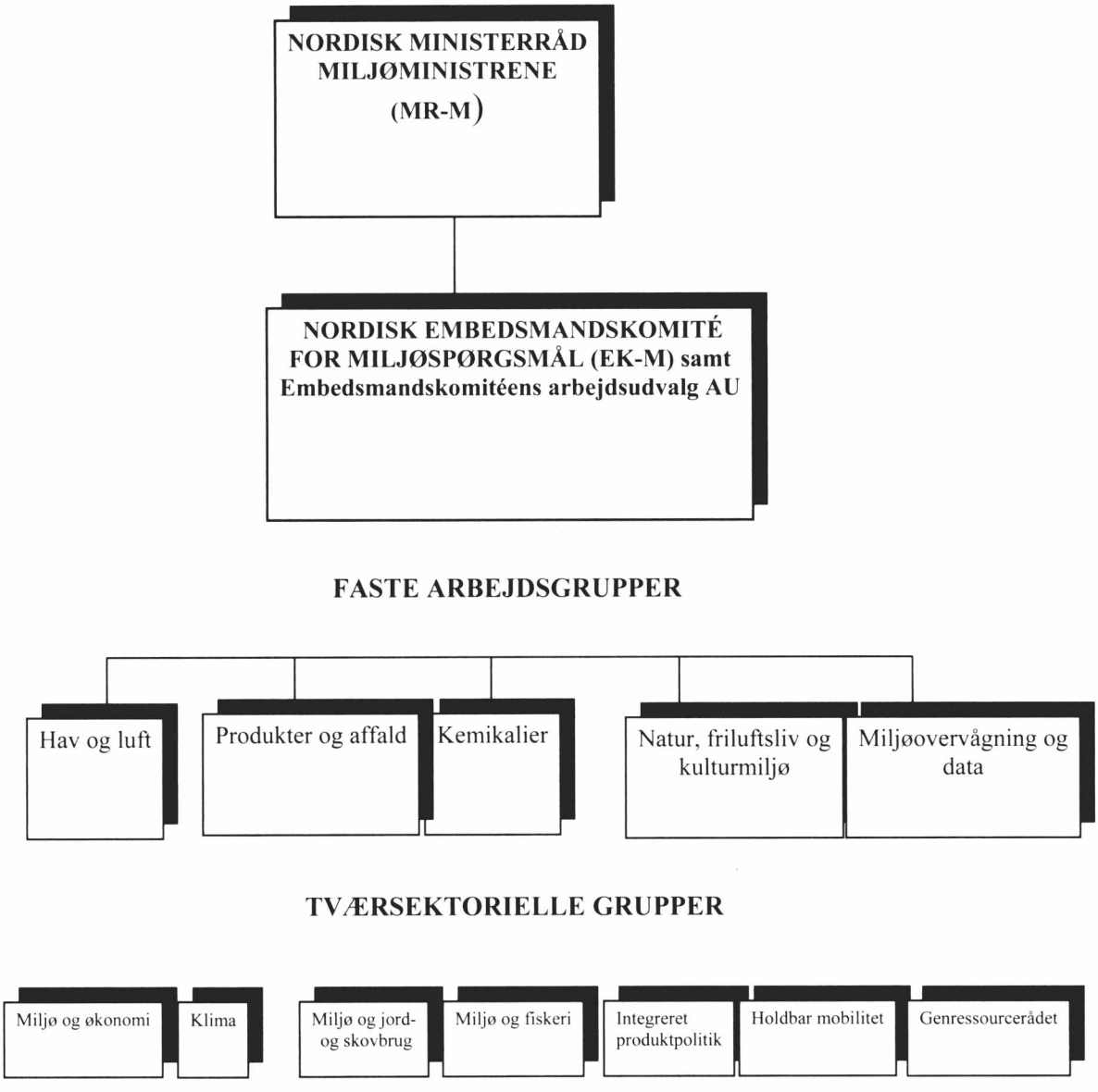
Kapitel 4: Implementering af miljøhandlingsprogrammet

De nordiske miljøministre (MR-M) har det overordnede politiske ansvar for miljøhandlingsprogrammet. Under MR-M er der en embedsmandskomité for miljøspørgsmål (EK-M), som har ansvaret for, at miljøhandlingsprogrammet implementeres. EK-M bistås i sit arbejde af et arbejdsudvalg (AU).

MR-M har nedsat en række arbejdsgrupper og tværsektorielle grupper, som implementerer miljøhandlingsprogrammet. Programmets mål og resultater konkretiseres i årlige arbejdsprogrammer og virksomhedsberetninger. Denne organisering fremmer og forbedrer sektorkoordination herunder samarbejde på tværs af grupperne. Miljøsektoren samarbejder således med en

række andre ministerråd heriblandt økonomi, energi, jord- og skovbrug, fiskeri, konsument, erhverv og transport.

Nedenstående diagram viser organiseringen af miljøsektoren i Nordisk Ministerråd pr. 1. januar 2005:

Nordisk Ministerråds sekretariat varetager såvel internt som eksternt virksomheden inden for miljøsektoren. Sekretariatet sikrer koordination mellem MR-M, EK-M og AU og arbejdsgruppernes implementering af miljøhandlingsprogrammet i arbejdsprogrammer og virksomhedsberetninger samt fremmer sektorintegrationen inden for Nordisk Ministerråds sekretariat.

Programmet gennemføres inden for de budgetrammer, som Nordisk Ministerråd årligt fastsætter til miljøsamarbejdet, og som er grundlaget for prioriteringer af miljøindsatsen.

Mod slutningen af virksomhedsperioden (2007-2008) gennemføres en evaluering af resultaterne og erfaringerne med gennemførelsen af miljøhandlingsprogrammet. I 2008 udarbejdes et forslag til revision af handlingsprogrammet med udgangspunkt i evalueringen.

Miljøhandlingsprogrammet 2005-2008 har været forelagt Nordisk Råd til udtalelse.

Det nordiske miljøhandlingsprogram er godkendt af de nordiske miljøministre og træder i kraft den 1. januar 2005.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Ministerrådsförslag om handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet"

(Ministerrådsforslag, se s. 414)

1. Udvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejdet med at fremme økologisk landbrug prioriteres højt i planperioden – blandt andet i form af nordisk samarbejde om rådgivning, forskning og udvikling igennem hele værdikæden, der kan lede til øget efterspørgsel efter økologiske produkter

2) *at* der på politisk niveau såvel som på embedsmandsplan udveksles erfaringer og overvejelser vedrørende benyttelse af offentlige politisk-økonomiske virkemidler til fremme af økologisk forbrug – eksempelvis nedsat moms på økologiske fødevarer, offentlige institutioners efterspørgsel efter økologiske varer etc.

3) *at* skovbrugssamarbejdet fremover fokuseres på at afhjælpe de kortsigtede og langsigtede konsekvenser af storm og andre forventelige klimaforandringer for det multifunktionelle skovbrug

4) *at* arbejde aktivt for, at ministerrådets samarbejde med Nordvestrusland kommer til at omfatte relevante fiske-, jord- og skovbrugs- og levnedsmiddelprojekter

5) *at* gennemføre B 224/miljø Ministerrådsförslag om handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd fremsendte i september 2004 til Nordisk Råd "Ministerrådsforslag om Handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008". Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds kommentarer.

Det er første gang, at ministerrådet giver en fælles handlingsplan for det samlede ministerråd af jord- og skovbrug, levnedsmidler og fiskeri. Inden for fire hovedtemaer og tre tværgående temaer opstilles overordnede mål og et antal mere eller mindre præcise strategiudmeldinger, der skal virke til opfyldelse af målet.

Hovedtemaerne er:

- Erhvervsudvikling
- Mad og sundhed
- Biodiversitet og genetiske resurser
- Kollektive værdier

De tværgående temaer er:

- Forskning, udvikling og uddannelse
- Informations- og kompetenceopbygning
- Internationalt og regionalt samarbejde

3. Behandling af ministerrådsforslaget

Miljø- og Naturresurseudvalget har behandlet forslaget på sit møde den 22. september 2004 i Mariehamn, Åland, på sit møde den 27. januar 2005 i København og på sit møde den 28. april 2005 i Pärnu, Estland. Nordisk Råds Velfærdsudvalg samt Medborger- og Forbrugerudvalg har haft ministerrådsforslaget til udtalelse, og sidstnævnte udvalg har fremført synspunkter, der er medtaget i nærværende betænkning. Desuden drøftede en deputation fra udvalget sagen med den danske fødevareminister på et møde i København den 31. marts 2005. På dette møde opnåede udvalget udmærket indsigt i de overvejelser, der ligger bag prioriteringerne i handlingsprogrammet.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalget bifalder ministerrådets udarbejdelse af handlingsprogrammet 2005-2008.

Udvalget finder, at de opstillede hovedmål er velbegrundede og forventer, at de målsætninger, der i handlingsplanen er generelt eller mindre præcist formulerede, i tiden fremover gennem de årlige arbejdsprogrammer vil blive tydeliggjort. Udvalget finder, at det i ringere grad end for jordbrugs- og levnedsmiddelområdet er lykkedes at beskrive skovbrugs- og fiskerisamarbejdet så prioriteringerne fremstår tydeligt. Udvalget finder, at fiskeri og skovbrug, der har stor betydning i alle de nordiske lande, fortsat bør være vigtige nordiske samarbejdsområder.

Udvalget ønsker som kommentar og supplement til ministerrådsforslaget at betone vigtigheden af en aktiv indsats for at fremme økologisk landbrugsproduktion og -forbrug, og at økologisk landbrug får en særlig profil inden for jordbrugssamarbejdet, der desværre i dag mangler i handlingsplanen. Det er velkendt, at den intensive og specialiserede landbrugsproduktion indebærer en lang række uheldige konsekvenser for miljø, biodiversitet, dyrevelfærd, landdistriktsudvikling m.m., som alle former for jordbrug behøver at forholde sig til. Økologisk landbrug indebærer i den sammenhæng en særlig og veldefineret produktionsmåde, der bevidst og på entydig vis definerer kvalitets- og proceskrav til produktionen inden for de nævnte områder. Et økologisk landbrug, der til stadighed udvikler sig med krav til metoder, helhedstænkning, produktion og fødevarekvalitet, kan – udover at tilfredsstille en del af forbrugernes efterspørgsel – desuden virke som inspirationskilde for udviklingen af andre former for landbrug (jf. Rek. 11/2004 "Økologiske landbrugsvarer i Norden"). Udvalget finder det på den baggrund meget beklageligt, at det økologiske landbrug ikke omtales i ministerrådets handlingsprogram.

I det omfang, det er efterspørgslen, der er tøvende, finder udvalget, at der kan være gode grunde til at overveje offentlige politisk-økonomiske virkemidler til at fremme forbruget – eksempelvis nedsat moms på økologiske fødevarer og øget efterspørgsel efter økologiske varer fra offentlige institutioner.

Desuden er der behov for en styrket forskningsindsats for at fremme alle led i kæden fra producent over distributører, forhandlere til forbrugere af alle afskygninger. Udvalget noterer sig i den forbindelse med interesse, at nyere danske forskningsresultater indikerer, at indtagelse af økologiske fødevarer kan dokumenteres at have en positiv effekt på sundheden.

Udvalget ønsker desuden, at ministerrådet fremmer arbejdet med mærkning og forbrugerinformation; herunder om de etiske forhold i fødevareproduktionen, således at forbrugerne gives reel mulighed for at foretage valg og fravalg af visse former for produktion.

Ligeledes synes der stort behov for et nordisk samarbejde om at fremme dyrevelfærden, ikke blot i Norden, men blandt andet også gennem opstramninger af EU's regler for transport af levende slagtedyr over lange afstande.

Endelig ønsker udvalget at udtrykke sin støtte til en fortsat nordisk restriktiv og forsigtig politik med hensyn til introduktion af GMO'er og regulering af GMO-afgrøders sameksistens med andre afgrøder (jf. Rek. 16/2003 "GMO i jordbruget").

Med hensyn til skovbrugs- og fiskerisamarbejdet finder udvalget, at prioriteringerne ikke er tilstrækkeligt fremtrædende. Med hensyn til fiskeri ser udvalget frem til den nært forestående nordiske konference i Grenaa, Danmark, om kystfiskeriets udviklingsmuligheder, jf. Rek. 10/2004 "Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden". Udvalget forventer, at også ministerrådet, ligesom udvalget selv, vil drøfte nødvendige politiske opfølgninger på de problemstillinger, der rejses på konferencen.

Hvad angår skovene, påkalder stormfaldet i januar 2005 i Danmark og Sydsverige sig særlig opmærksomhed. På felter, hvor det er relevant, bør der i nordisk regi udveksles erfaringer og gøres fælles indsatser for at afbøde de akutte og enorme konsekvenser for såvel den primære som den sekundære sektor. Et nordisk samarbejde om at tilpasse skovbruget til de forventelige kommende klimaændringer burde være af fælles interesse og til nordisk nytte.

Afslutningsvis skal udvalget pointere vigtigheden af, at videreudvikle samarbejdet med de baltiske lande og Nordvestrusland indenfor de berørte sektorer, der alle har stor betydning for landene i nærområderne. Navnlig synes der behov for en aktiv og målrettet indsats i forhold til at intensivere samarbejdet med Nordvestrusland bl.a. indenfor rammerne af ministerrådets Ruslandsprogram og EU's Nordlige dimension.

5. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejdet med at fremme økologisk landbrug prioriteres højt i planperioden – blandt andet i form af nordisk samarbejde om rådgivning, forskning og udvikling igennem hele værdikæden, der kan lede til øget efterspørgsel efter økologiske produkter

2) *at* der på politisk niveau såvel som på embedsmandsplan udveksles erfaringer og overvejelser vedrørende benyttelse af offentlige politisk-økonomiske virkemidler til fremme af økologisk forbrug – eksempelvis nedsat moms på økologiske fødevarer, offentlige institutioners efterspørgsel efter økologiske varer etc.

3) *at* skovbrugssamarbejdet fremover fokuseres på at afhjælpe de kortsigtede og langsigtede konsekvenser af storm og andre forventelige klimaforandringer for det multifunktionelle skovbrug

4) *at* arbejde aktivt for, at ministerrådets samarbejde med Nordvestrusland kommer til at omfatte relevante fiske-, jord- og skovbrugs- og levnedsmiddelprojekter

5) *at* gennemføre B 224/miljø Ministerrådsförslag om handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Pärnu, den 28. april 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Agne Hansson (c)
Kári P. Højgaard (Sjfl.)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Inge Ryan (SV)
Barbro Sundback (ÅSD)
Satu Taiveaho (sd)
Gunilla Tjernberg (kd)
Kristen Touborg (SF)

Ministerrådsförslag

om handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet"

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

(Handlingsprogram Nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- och livsmedelssamarbete 2005-2008, Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet, se s. 416)

Nordiska ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel framlägger nu för första gången ett handlingsprogram som omfattar alla de sektorer som ingår i det år 2001 etablerade nya, bredare politikområdet. Handlingsprogrammet operationaliserar bl.a. de målsättningar i den reviderade Strategin för ett hållbart Norden som ministerrådet önskat prioritera.

Ministerrådet ber härmed om Nordiska Rådets synpunkter på förslaget.

Nordiska ministerrådet vill speciellt peka på följande:

Handlingsprogrammets innehåll

Handlingsprogrammet för åren 2005–2008 är nydanande genom att det avspeglar ett tänkande i ministerrådet som säkrar ett politiskt helhetsperspektiv i nyttjande av naturresurserna och genom hela livsmedelskedjan. Konsumenternas rätt till säkra livsmedel samt tillförlitlig, god information är även centrala teman.

Handlingsprogrammets vision är mervärden och livskvalitet för den nordiska medborgaren genom ett mångsidigt, hållbart nyttjande av naturresurserna och en stark livsmedelskedja.

Handlingsprogrammet grundar sig på ett helhetstänkande från jord/fjord till bord, inbegripande skogsbruket samt näringarnas multifunktionella roller. Målsättningarna omfattar verksamhet på nordiskt, europeiskt och internationellt plan samt samarbete med grannregionerna omfattande Baltikum och Nordvästryssland jämte samarbetet i Nordatlanten. essa behandlas på ett mer generellt plan i kapitel 3.

Kapitel 4 tar fasta på de specifika utvecklingstendenser och utmaningar samarbetet bör förhålla sig till. Den snabba utvecklingen på områdena innebär mångfacetterade och omvälvande utmaningar och gör att samarbetet bör sammanjämka samt reagera på en mångfald utvecklingstendenser, -behov och målsättningar som ibland samverkar men tidvis är motstridiga.

De överordnade målsättningarna och prioriterade insatsområdena kommer att under programperioden 2005–2008 inriktas på områdena för näringsutveckling, mat och hälsa, biologisk mångfald och genetiska resurser, kollektiva nyttigheter samt horisontella insatsområden såsom forskning, utveckling och utbildning, informations- och kompetensuppbyggnad samt internationellt samarbete.

Vad gäller näringsutveckling är der överordnade målet är att bidra till konkurrenskraftiga näringar som hållbart nyttjar naturresurserna. På området för mat och hälsa syftar samarbetet till en mångfald av sunda och trygga matvaror av god kvalitet som ger medborgarna möjligheter att välja en kost som bidrar till god hälsa. För biodiversitet och genetiska resurser är det överordnade målet att natur- och genresurser bevaras och nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt. Vad gäller kollektiva nyttigheter är det överordnade målet är att tillvarata och utveckla dessa till gagn för medborgarnas livskvalitet.

På de horisontella insatsområdena kommer det nordiska samarbetet att bidra till att stärka och utveckla samarbetet rörande forskning och utbildning samt höja kvaliteten på forskning, utveckling och utbildning inom ministerrådets redan etablerade forsknings- och utbildningssamarbete samt medverka till att utveckla nya forsknings- och utbildningsområden. Genom information och kommunikation kommer man att höja kunskaps- och kompetensnivån om sektorernas verksamhet hos allmänhet och intressenter. Vad gäller internationellt samarbete är det överordnade målet är att gemensamma nordiska värderingar och intressen får genomslag i internationella processer och förhandlingar.

Uppföljning, evaluering och finansiering

Handlingsprogrammet gäller för perioden 2005–2008. Handlingsprogrammet förankras i förhållande till Nordiska rådet genom att föreläggas Nordiska rådet för yttrande före det slutliga fastställandet. Nordiska rådet har i samband med den årliga budgetprocessen möjlighet att påverka de konkreta planerna för kommande år.

Ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna för fiske, jord- och skogsbruk och livsmedel arbetar för att nödvändiga resurser prioriteras till de olika satsningsområdena i detta handlingsprogram. Ministrarna kommer dessutom att under programperioden besluta om dagsaktuella politiska teman utöver dem som nämns i handlingsprogrammet för behandling och uppföljning i Nordiska ministerrådet.

Föreliggande handlingsprogram omfattar många insatsområden av nordiskt och nationellt intresse. Ambitionerna är höga inom en relativt begränsad nordisk budget. Ministrarna utgår därför ifrån att en större andel än tidigare av aktiviteterna bör finansieras med nationella medel och därmed ingå som en naturlig del av de nationella prioriteringarna.

Mot slutet av programperioden genomförs en utvärdering av de resultat som uppnåtts inom handlingsprogrammet.

Processen

Förslaget till handlingsprogram har utarbetats av en styrgrupp som mötts fem gånger. Dessutom har förslaget varit ute på remissrunda nationellt, bland nordiska samarbetsorgan samt skickats ut till nationella frivillig- och medborgarorganisationer. Det på basen av remissrundans kommentarer reviderade handlingsprogrammet behandlades av koordinationsgruppen for fiskeri, jordbruk, skogsbruk och livsmedel på dess möte den 23. juni 2004.

Nordiska Ministerrådet för fiske-, jordbruk, skogsbruk och livsmedel har på sit möte den 13. augusti 2004 dryfta Handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet.

Nordiska ministerrådet för fiske-, jordbruk, skogsbruk och livsmedel ser fram till Nordiska rådets yttrande före det slutliga fastställandet.

Akureyri, 13. august 2004

Árni M. Mathiesen
Fiskeriminister

Guðni Ágústsson
Jordbruksminister

Siv Friðleifsdóttir
Miljø- og
Nordisk Samarbejdsminister

Per Unckel
Generalsekreterare

Handlingsprogram Nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- och livsmedelssamarbete 2005–2008

Et nordisk løft forverdiskapning og livskvalitet

Sammanfattning

Nordiska ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel framlägger nu för första gången ett handlingsprogram som omfattar alla de sektorer som ingår i det år 2001 etablerade nya, bredare politikområdet. Handlingsprogrammet operationaliserar bl.a. de målsättningar i den reviderade Strategin för ett hållbart Norden som ministerrådet önskat prioritera. Handlingsprogrammet för åren 2005–2008 är nydanande genom att det avspeglar ett tänkande i ministerrådet som säkrar ett politiskt helhetsperspektiv i nyttjande av naturresurserna och genom hela livsmedelskedjan. Konsumenternas rätt till säkra livsmedel samt tillförlitlig, god information är även centrala teman.

Handlingsprogrammet grundar sig på ett helhetstänkande från jord/fjord till bord, inbegripande skogsbruket samt näringarnas multifunktionella roller. Målsättningarna omfattar verksamhet på nordiskt, europeiskt och internationellt plan samt samarbete med grannregionerna omfattande Baltikum och Nordvästryssland jämte samarbetet i Nordatlanten.

Samarbetet inom det nya samlade ministerrådet för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel täcker viktiga, stora och värdefulla gemensamma ansvarsområden. Den snabba utvecklingen på områdena innebär mångfacetterade och omvälvande utmaningar och gör att samarbetet bör sammanjämka samt reagera på en mångfald utvecklingstendenser, -behov och målsättningar som ibland samverkar men tidvis är motstridiga.

De överordnade målsättningarna och prioriterade insatsområdena för det Nordiska ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel kommer att under programperioden 2005–2008 inriktas på områdena för:

- Näringsutveckling
- Mat och hälsa
- Biologisk mångfald och genetiska resurser
- Kollektiva nyttigheter
- Horisontella insatsområden såsom forskning, utveckling och utbildning, informations- och kompetensuppbyggnad samt internationellt samarbete.

En specifik utmaning är att göra kust- och landsbygdssamhällena mer attraktiva för den nordiska medborgaren för fast bosättning och fritidsvistelse.

Ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel arbetar för att nödvändiga resurser prioriteras till de olika satsningsområdena i detta handlingsprogram. Ministrarna kommer dessutom att under programperioden besluta om dagsaktuella politiska teman utöver dem som nämns i handlingsprogrammet för behandling och uppföljning i Nordiska ministerrådet.

Föreliggande handlingsprogram omfattar många insatsområden av nordiskt och nationellt intresse. Ambitionerna är höga inom en relativt begränsad nordisk budget. Ministrarna utgår därför ifrån att en större andel än tidigare av aktiviteterna bör finansieras med nationella medel och därmed ingå som en naturlig del av de nationella prioriteringarna. Mot slutet av programperioden genomförs en utvärdering av de resultat som uppnåtts inom handlingsprogrammet.

1. Inledning

Nordiska ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel framlägger nu för första gången ett handlingsprogram som omfattar alla de sektorer som ingår i det år 2001 etablerade

nya, bredare politikområdet. Handlingsprogrammet operationaliserar bl.a. de målsättningar i den reviderade Strategin för ett hållbart Norden som ministerrådet önskat prioritera.

Handlingsprogrammet för åren 2005–2008 är nydanande genom att det avspeglar ett tänkande i ministerrådet som säkrar ett politiskt helhetsperspektiv i nyttjande av naturresurserna och genom hela livsmedelskedjan. Konsumenternas rätt till säkra livsmedel samt tillförlitlig, god information är även centrala teman.

Liksom tidigare handlingsprogram bygger detta på en genuin värdegemenskap mellan fem länder och tre självstyrande områden i Norden. Gemensam historia, språk och kulturarv i kombination med en berikande mångfald är grundpelare i samarbetet. Samarbetets språngbräda och fasta grund är en stark folklig förankring, en unik tillgång för Norden som konkret tar sig uttryck i att den enskilda nordbon placeras i centrum för samarbetet. Detta för att värna om och förstärka de värden som utgör förutsättningen ett gott nordiskt liv för den enskilda nordbon, nu och för kommande generationer.

Handlingsprogrammet riktar sig även till myndigheterna i deras egenskap av beslutsfattare, förvaltare och verkställare av politiken på ministerrådets ansvarsområde. Ministerrådet skall arbeta för att det etableras goda förutsättningar för ökat värdeskapande och förhöjt förädlingsvärde i regionerna på sätt som tar hänsyn till den omkringliggande miljön samt säkrar den nordiska medborgarens rätt till en mångfald av positiva upplevelser samt hälsosamma och säkra livsmedel av god kvalitet.

Utöver myndighetssamarbetet är det allt viktigare att etablera ett nära samarbete med näringslivet i ljuset av den snabba ekonomiska integrationen i Norden som tar sig uttryck i bl.a. företagsfusioner samt övriga samordnande åtgärder i syfte att stärka det nordiska näringslivets tillväxt och konkurrenskraft. Ministerrådets samarbete med näringssektorn är en förutsättning för ett modernt och fungerande nordiskt välfärdssamhälle.

Samtidigt som handlingsprogrammet utgår ifrån de många likheter som de nordiska länderna har är det även viktigt att beakta de olikheter i förutsättningarna för primärnäringar som råder i Norden, med bl.a. varierande miljö- och klimatförhållanden samt ett antal ekologiska zoner.

Ministerrådet för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel kommer under programperioden 2005–2008 att i samarbete med näringsutövare, myndigheter, konsumenter och intresseorganisationer använda den nordiska plattformen och det nordiska samarbetet för att uppnå ett Norden:

- Präglat av ömsesidig öppenhet mellan myndigheter, näringsutövare, konsumenter och intresseorganisationer i syfte att skapa mötesplatser för dialog, åsiktsutbyte och reell medverkan
- Där samarbetet bygger på en levande politisk dialog och operationellt inriktad verksamhet samt aktiviteter som syftar till att förbättra underlaget för god statlig förvaltning och där nordiska organ används i policyrådgivande syfte nationellt, regionalt och internationellt.
- Som grundar verksamheten på kunskapskapitalet, de nordiska ländernas klart viktigaste resurs och där forskning, utveckling och utbildning är en investering i framtiden och bidrar till att skapa en trovärdig och tillförlitlig grund för arbetet
- Som erbjuder trovärdig och lättillgänglig information till konsumenter, producenter, och andra intressenter
- Präglat av ett samarbete breddat över sektorsgränserna inom organisationen och nationellt

Nordiska ministerrådet önskar även fästa vikt vid jämställdhetsfrågorna när det gäller verkställande av beslut och avser att utarbeta en gemensam jämställdhetsplan i början av programperioden[1].

2. Visionen

Mervärden och livskvalitet för den nordiska medborgaren genom ett mångsidigt, hållbart nyttjande av naturresurserna och en stark livsmedelskedja.

---

[1] Jord- och skogsbrukssektorn presenterade sin första jämställdhetsplan år 2000 Ligestillingshandlingsplan for jord- og skovbrukssektoren i Nordisk Ministerråd, ANP 2002:764. Även fiske- och livsmedelssektorerna har godkänt riktlinjer för jämställdhet.

3. Ramverket

Handlingsprogrammet grundar sig på ett helhetstänkande från jord/fjord till bord, inbegripande skogsbruket samt näringarnas multifunktionella roller. Målsättningarna omfattar verksamhet på nordiskt, europeiskt och internationellt plan samt samarbete med grannregionerna omfattande Baltikum och Nordvästryssland jämte samarbetet i Nordatlanten.

3.1 Norden

Handlingsprogrammet operationaliserar de målsättningar i den reviderade Strategin för ett hållbart Norden som ministerrådet önskat prioritera. Utgångspunkten är en hållbar utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov[2] och som omfattar tre av varandra avhängiga dimensioner; en ekonomisk, en social och en miljömässig. En framgångsrik tillämpning av hållbar utveckling innebär att det etableras en bättre integration av dessa tre dimensioner.

Det nordiska samarbetet är baserat på principen om nordisk nytta. Detta innebär att de aktiviteter som igångsätts under programperioden skall:

- omfatta verksamhet som annars skulle ske i nationell regi, men där man uppnår påvisbara positiva synergieffekter genom gemensamma nordiska lösningar
- manifestera och utveckla nordisk samhörighet
- öka nordisk kompetens och konkurrenskraft

3.2 Europeiskt och internationellt samarbete

Ett av de överordnade målen för ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel är en progressiv, pådrivande och konsensusbyggande roll för de nordiska länderna i europeiska och internationella processer och förhandlingar. Ministerrådet verkar i ett påtagligt internationellt sammanhang och europeiska och internationella frågeställningar står högt på dess agenda.

Med växande internationalisering ökar vikten av regionalt samarbete mellan länder med gemensamma intressen och värderingar, både när syftet är internationell påverkan och nationell intressebevakning. Utmaningen för det nordiska samarbetet i en globaliserad epok med en utvidgad Europeisk union är att utveckla den inbördes nordiska dialogen om internationella och särskilt europeiska spörsmål[3]. För de nordiska länder som är medlemmar i EU tar detta sig uttryck i harmoniserad lagstiftning och gemensam politik emedan EES-avtalet länkar in även Norge och Island i EU-samarbetet.

På samma gång är det av yttersta vikt att de nordiska länderna i en ökande internationell konkurrens får genomslag för gemensamma värderingar och intressen i internationella processer och förhandlingar. Det råder enighet om att Norden skall sträva efter samarbete för att öka sitt inflytande i internationella organisationer, och att nordiska samarbetsfora på alla nivåer bör vara uppmärksamma på de möjligheter som samarbetet skapar. För att öka möjligheterna att vinna gehör internationellt är det viktigt att löpande ta ställning till och att välja ut teman där Norden gemensamt kan öka sitt inflytande genom utarbetande av underlag att användas i internationella förhandlingar.

3.3 Samarbetet med Baltikum

De baltiska ländernas EU-medlemskap för in det nordiska samarbetet med dessa länder i ett nytt skede karaktäriserat av likvärdigt politiskt och myndighetssamarbete. Utmaningen är att först och främst bygga ut det politiska samarbetet på ett sådant sätt att nordiska och baltiska intressen tillgodoses, i enlighet med deras behov och möjligheter. Omformandet av samarbetet betyder en ökad vikt på nätverksbyggande och konkret partnerskap. Förändringen av karaktären av samar-

---

[2] Brundtlandkommissionen 1987.

[3] Det internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme, ANP 2003:750.

betet med de baltiska länderna sker gradvis och förväntas träda i kraft till fullo under programperioden 2005–2008.

De nordiska och baltiska ministrarna för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel har beslutat att stärka samarbetet regionerna emellan[4]. Detta kommer att ske bl.a. genom att nordiska samarbetsorgan på samtliga nivåer bjuder in representanter från de baltiska länderna till sina möten för att diskutera politiska och praktiska frågor för en starkare integration av de baltiska staterna i samarbetet. Ministrarna anmodade särskilt ämbetsmannakommittéerna att i samarbete med representanter från de baltiska länderna peka på prioriterade samarbetsområden, identifiera gemensamma projekt samt generellt dryfta hur de baltiska staterna på ett bättre sätt kan integreras i Nordiska ministerrådets arbete. Nästa möte mellan de nordiska och baltiska ministrarna kommer att hållas år 2006. För samarbetets specifika målsättningar, se avsnitt 5.5.3.

3.4 Samarbetet med Nordvästryssland

Det nordiska samarbetet med Nordvästryssland kommer att, under perioden, anta formerna för ett mer traditionellt närområdessamarbete och vid vissa tillfällen bidra väsentligt till verkställande av mål och handlingsplaner inom ramen för EU:s politik för den Nordliga dimensionen. Samarbetet kommer att fokuseras och prioriteras i högre grad än tidigare på bl.a. områdena för expertutbyte och utbildning, miljösamarbete samt insatser för hållbar utveckling. För specifika målsättningar på ministerrådets verksamhetsområde, se avsnitt 5.5.3.

3.5 Det Nordatlantiska samarbetet

Redogörelsen "Vestnorden i det nordiske samarbejde"[5] pekar på ett behov för det nordiska samarbetet att se mot väster och att ingå samarbetsrelationer med Nordens nordatlantiska grannar. Västnordens kärna omfattar Island, Färöarna och Grönland men faktiska samarbetsrelationer i Västnorden sträcker sig dock ofta ut över detta område och berör då även t.ex. Kustnorge. Intressesfären för samarbetsparter omfattar bl.a. Skottland, Orkneyöarna och Shetland, atlantiska Kanada och inuitterritorierna i Kanada.

Området präglas av särskilda förhållanden i form av små befolkningar, stora avstånd, kallt klimat och ett starkt beroende av havet och dess resurser. Atlanten håller dessa samhällen fysiskt isär och är samtidigt det element som binder dem samman. De västnordiska samhällena och deras grannar kännetecknas av att nyttjande av havets levande resurser är en absolut förutsättning för samhällenas existens. Speciellt fiskesamarbetet är av särskild betydelse men även jordbruks- och livsmedelsfrågorna erbjuder intressanta samarbetsmöjligheter.

Flera samarbetsinitiativ har satts i gång både inom ramen för det officiella NMR-samarbetet men även i andra sammanhang. Mot bakgrund av de enorma avstånden och kommunikationssvårigheterna i regionen finns det ett stort behov att intensifiera detta samarbete ytterligare. De nordatlantiska samhällenas framtid är beroende av ett väletablerat samarbete kring hållbara strategier för nyttjande av de levande resurserna. På miljö- och fiskeområdena finns det ett behov att etablera en nordisk plattform som kan fungera som katalysator för den igångvarande processen om hållbar utveckling av de levande resurserna i Nordatlanten.

4. Utvecklingstendenser och utmaningar

Samarbetet inom det nya samlade ministerrådet för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel täcker viktiga, stora och värdefulla gemensamma ansvarsområden. Den snabba utvecklingen på områdena innebär mångfacetterade och omvälvande utmaningar och gör att samarbetet bör

---

[4] Tallinn Declaration on Enhanced Co-operation between the Nordic and Baltic States in the Areas of Agriculture, Forestry, Food Issues and Fisheries
Tallinn Declaration on Increased Food Safety in the Nordic-Baltic Region
Tallinn Declaration on Organic Food and Agriculture Production in the Nordic-Baltic Region

[5] Vest-Norden i det nordiske samarbejde – redogørelse, ANP 2003:732. Även på engelska: West Norden and its neighbours, ANP 2003:733

sammanjämka samt reagera på en mångfald utvecklingstendenser, -behov och målsättningar som ibland samverkar men tidvis är motstridiga.

De nordiska länderna är stora producenter av livsmedel och skogsprodukter och har goda förutsättningar för en produktion som är miljö- och hälsomässigt samt socialt och ekonomiskt hållbar. Det finns ett stadigt växande intresse och höga förväntningar hos allmänheten vad gäller det sätt på vilket livsmedel och skogsråvara produceras, behandlas och förädlas så att det inte utgör en risk för hälsa eller miljö. Konsumenterna är allmänt taget kunniga och medvetna om att de genom sina val av bl.a. livsmedel, kostsammansättning samt produktval i övrigt kan påverka sitt hälsotillstånd och förebygga sjukdomar samt värna om den miljö som de lever i. På så sätt utgör konsumenterna och deras organisationer en betydande maktfaktor i utformningen av politiken på dessa områden.

Utvecklingen inom primärnäringarna är karaktäriserad av en drastisk teknik- och kostnadsdriven strukturomvandling och -rationalisering där en allt mindre andel av befolkningen bedriver allt större verksamhetsenheter i en starkt konkurrensutsatt miljö. Landsbygden och kusttrakterna är i dag betydligt mer differentierade än tidigare och kopplingen till de areella näringarna är i många områden svagare. I utformningen av politiken måste därför en bredare bild beaktas, vilken också inkluderar utvecklingen inom andra samhällsområden som t.ex. infrastruktur, utbildning, service och andra åtgärder och styrmedel. Utgångspunkterna kan här konstateras vara likartade i flera nordiska länder, även om metoder och program skiljer sig åt.

En annan aktuell frågeställning är de traditionella primärnäringarnas utvidgade funktioner som handlar om att jord- och skogsbruk samt fiskerinäringen, vid sidan av livsmedel och skogsråvara, också producerar kollektiva nyttigheter som t.ex. effekter på omgivande landskap, kust och landsbygd. I takt med all övrig förändring påverkas förutsättningarna för de landskap som vi uppfattar som kulturbetingade i Norden. En stor fråga är t.ex. hur landskapet skall kunna bibehålla sina karaktäristiska drag med öppna och hävdade marker.

En påtaglig samhällsförändring är de nya förväntningar och värderingar som knyts till landsbygden och naturen som boendemiljö och som källa för rekreation och naturupplevelser. Undersökningar visar att en attraktiv boendemiljö på eller i anslutning till landsbygden kan för vissa befolkningsgrupper vara en avgörande faktor bakom flyttrörelser. Ett attraktivt landskap och välbevarade natur- och kulturmiljöer bidrar också till turismen där tjänsteproduktionens betydelse för den regionala ekonomin ökar i många delar av Norden. Även skogen spelar en viktig roll i förbindelse med friluftsliv och rekreation särskilt för den moderna storstadsmänniskan.

Primärnäringarna har både positiva och negativa effekter på miljön. Samtidigt som jordbruket, skogarna och haven upprätthåller biodiversitet och tillvaratar bl.a. grundvatten- och klimatskydd utgör verksamheterna i dessa även ett hot mot balansen i ekosystemen. En ren miljö är en av grundförutsättningarna för att upprätthålla primärnäringarnas verksamhet och produktivitet.

Beslut om regel- och ramverk för verksamheterna görs i allt högre grad på regionala och internationella arenor. Den ekonomiska och politiska globaliseringens effekt på primärnäringarnas förvaltning är betydande och det är viktigt att de nordiska länderna aktivt strävar mot att säkra slagkraften av gemensamma nordiska värderingar även i internationella miljöer.

5. Överordnade målsättningar och prioriterade insatsområden

De överordnade målsättningarna och prioriterade insatsområdena för det Nordiska ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel kommer att under programperioden 2005–2008 inriktas på områdena för näringsutveckling, mat och hälsa, biologisk mångfald och genetiska resurser, kollektiva nyttigheter samt horisontella insatsområden såsom forskning, utveckling och utbildning, informations- och kompetensuppbyggnad samt internationellt samarbete.

En specifik utmaning är att göra kust- och landsbygdssamhällena mer attraktiva för den nordiska medborgaren för fast bosättning och fritidsvistelse.

5.1 Näringsutveckling

Det överordnade målet är att bidra till konkurrenskraftiga näringar som hållbart nyttjar naturresurserna.

Målsättningar

- bidra till ökad konkurrenskraft, innovation och förhöjt verdiskapning inom fiske-, jord- och skogsbruksnäringarna samt livsmedelsproduktionen genom ett effektivt och optimalt nyttjande av naturresurser och produktionsfaktorer
- bidra till ökat utbud av och bättre tillgång till marknadsanpassade produkter och tjänster från primärnäringarna och på detta sätt höja förädlingsvärdet och intäkterna från dessa
- bidra till ett förhöjt immateriellt förädlingsvärde genom att utveckla spårbarheten i hela livsmedelskedjan och genom effektiv marknadsföring
- att främja och utveckla miljövänliga, ekosystembaserade produktions- och driftsformer samt tekniska lösningar som integrerar de miljömässiga, ekonomiska och sociala dimensionerna inom fiske- jord- och skogsbrukets verksamhetsområden så att naturresurserna varken överbeskattas eller utarmas
- att basera näringsutvecklingen på ett helhetstänkande från jord/fjord till bord med tonvikt på att tillfredsställa konsumenternas behov av ett brett urval av produkter och tjänster med kvalitet och särprägel producerade under goda etiska förhållanden
- sprida och utbyta erfarenheter om olika former av planering och markanvändning inom både det privata och offentliga skogsbruket och hur multifunktionaliteten på detta sätt kan förbättras

5.2 Mat och hälsa

Det överordnade målet är en mångfald av sunda och trygga matvaror av god kvalitet som ger medborgarna möjligheter att välja en kost som bidrar till god hälsa.

Målsättningar

- öka kunskapen om sambandet mellan livsmedel, kostvanor och hälsa samt beredning av nationella och nordiska handlingsplaner för mat som främjar en god hälsa och välbefinnande och strategier för minskning av problem relaterade till fetma och övervikt
- reducera primärproduktionens negativa effekter på miljö och hälsa vid källan och verka för en minskad mängd främmande ämnen i frö och foder, livsmedelskedjan och produkterna genom generellt förbättrad spårbarhet av råvaror, livsmedel och emballage
- fasthålla och vidareutveckla samarbetet för att utvärdera och hantera kemiska och mikrobiologiska livsmedelsrisker
- utveckla det nordiska samarbetet på området för djurhälsa med fokus på att reducera zoonosnivån i livsmedel samt utveckla beredskapsplaner för epizootier och zoonoser
- öka insatsen för djurvälfärd med fokus på gemensamma nordiska prioriteringar för de mest aktuella djurarterna
- att i dialog med konsumenter, handel och producenter samt i samarbete med andra sektorer prioritera och vidareutveckla samarbetet för att tillgodose kraven på märkning och konsumentinformation, härunder etiska förhållanden i livsmedelsproduktionen

- utveckla en gemensam nordisk tillsynsfilosofi i syfte att främja säkra livsmedel, likvärdighet, effektivitet och öppenhet där fokus ligger på samarbetet mellan branscherna, konsumenter och tillsynsmyndigheter
- verka för ökad övervakning och insamling av relevant data som grund för riskvärderingar på det kemiska och mikrobiologiska området samt utveckling av riskvärderingsmodeller där Norden bör vara en katalysator för arbetet utifrån den gemensamma hållningen till en hög nivå av konsumentskydd
- arbeta för att begränsa reaktioner på födoämnesöverkänslighet genom märkning och information till konsumenter och industri om råvaror och ämnen i livsmedel
- beredning av en helhetssyn rörande risk/nyttomodeller för livsmedel, härunder fisk, som kan användas som grund för hanteringen av komplexa frågeställningar där både hälsosam effekt och risk förekommer vid konsumtion av samma livsmedel

5.3 Biodiversitet och genetiska resurser

Det överordnade målet är att natur- och genresurser bevaras och nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Målsättningar

- verka för en effektiv uppföljning av ministerrådsdeklarationen från 2003 om tillträde och rättigheter till genetiska resurser[6] samt säkra effektiv implementering av och aktivt deltagande i utvecklingen av relevanta internationella avtal på området
- fasthålla och vidareutveckla samarbetet med att bevara och dokumentera nordiska växt- och husdjursgenetiska resurser inom jord- och skogsbruk, fiske och livsmedelsproduktionen för framtida nyttjande av den genetiska variationen
- bidra till ökad användning av genetiska resurser och bättre kunskap om sammanhanget mellan användning och säkrande av biologisk mångfald och livsmedelsförsörjning
- stärka samarbetet om frågor om odling och användning av genetiskt modifierade organismer
- verka för att användningen av genetiskt modifierade organismer, inklusive fisk, inte orsakar skador på den biologiska mångfalden samt att Cartagenaprotokollets principer genomförs i de nordiska länderna
- bedöma behovet för utveckling av indikatorer för genetisk diversitet inom jord- och skogsbruk samt på andra relevanta områden, bl.a. för vilda genetiska resurser
- öka samarbetet och knyta tätare kontakter mellan de nordiska och nationella programmen för genetiska resurser

5.4 Kollektiva nyttigheter[7]

Det överordnade målet är att tillvarata och utveckla de kollektiva nyttigheterna till gagn för medborgarnas livskvalitet.

Målsättningar

- genom nordiska insatser bidra till utvecklingen av primärnäringarnas multifunktionella roller, inkluderat landsbygdsutveckling som en uppföljning av bl.a. det nordiska projektet om lantbrukets framtida roller[8]
- att underlätta verksamheterna i kustsamhällen och på landsbygden så att man på detta sätt kan upprätthålla sysselsättningsmöjligheter samt säkra mänsklig aktivitet och närvaro i hela

---

[6] Ministerdeklaration om tillträde och rättigheter till genetiska resurser, Nord 2004:745. Report on Access and Rights to Genetic Resources, Nord 2003:16.

[7] Kollektiva nyttigheter definieras i detta sammanhang som immateriella värden som bidrar till bland annat utveckling av rekreativa möjligheter och utveckling av landsbygdsbefolkningens och andra typer av regioners befolkningars identitet, kultur, sysselsättningsmöjligheter och livsvillkor.

[8] Lantbrukets och landsbygdens framtida roller, TemaNord 2004:516

Norden, i syfte att stärka näringarnas medverkan till att uppnå såväl regional- som socio-ekonomiska politiska mål.
- bidra till implementeringen av den europeiska landskapskonventionen i samarbete med miljösektorn samt utveckla och följa upp den nordiska kulturlandskapsstrategin för att säkerställa att mångfalden och särdragen i de nordiska landskapen bevaras som grund för attraktiva kust- och landsbygdssamhällen och för kollektivt nyttjande för fritidsaktiviteter, rekreation och för bevarande av kulturarv
- bidra till att skapa goda förutsättningar såväl för yrkesfiske som för akvakultur och fritidsfiske i syfte att upprätthålla och utveckla bosättning och aktivitet i kustzonen samt att skapa en levande kustkultur
- öka kunskapen om skogens sociala funktioner bl.a. i samarbete med frilufts-, skogsägar- och miljöskyddsorganisationer

5.5 Horisontella insatsområden

5.5.1. Forskning, utveckling och utbildning

Det överordnade målet är att stärka och utveckla samarbetet rörande forskning och utbildning samt höja kvaliteten på forskning, utveckling och utbildning inom ministerrådets redan etablerade forsknings- och utbildningssamarbete samt medverka till att utveckla nya forsknings- och utbildningsområden.

Målsättningarna för forsknings- och utvecklingssamarbetet generellt

- stärka de nordiska forskningsmiljöerna och samarbetet dessa emellan
- stärka miljöerna för forskning och utveckling på de områden där Norden redan besitter god kunskap och kompetens i syfte att förbättra näringslivets konkurrenskraft och myndigheternas behov för forskning
- uppnå en arbetsfördelning och struktur där länderna kompletterar varandras kunskap, kompetens och infrastrukturer för att undgå överlappande och resurskrävande verksamhet
- stärka Norden som en gemensam plattform i konkurrensen om forskningsmedel inom EU och internationellt samt arbeta för bättre koordination och integration i Europa av nationell och regional forskning
- stärka Norden som en samlad utbildningsplattform på hög internationell nivå i syfte att attrahera studerande från andra nordiska länder och från övriga delar av världen
- stärka nordiskt inflytande på internationell politik på området för fiske, jord- och skogsbruk och livsmedel

Specifika målsättningar

- stärka forskningssamarbetet i frågor som rör primärnäringarnas utvecklingsfrågor, förvaltning av natur- och kulturvärden samt ekonomisk och social utveckling
- stärka koordinationen och samordningen av forskningen kring sammanhangen mellan olika förvaltnings- och driftssystem och hållbarheten i nyttjande av förnybara resurser
- bidra till fortsatt innovation, högteknologisk forskning och snabb utbredning av nya teknologiska framsteg i alla led av kedjan från primärproducent till konsument och inom skogsbruket
- utveckla det nordiska samarbetet om forskning kring livsmedelssäkerhet samt kost och hälsa för att stärka kunskapsunderlaget och den nordiska plattformen i internationella fora och processer
- vidareutveckla samarbetet med Nordic InnovationCenter
- att vidareutveckla och stärka det nordiska skogforskningssamarbete i syfte att utveckla mekanismerna för att formulera gemensamma mål och stärka kunskapsunderlaget for samarbetet i det nordiske och internationella fora och processer
- att fortsätta det aktiva samarbetet med Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University (NOVA) och Nordisk Forskerutdanningsakademi (NORFA) samt bidra till etableringen

av en forskarskola på det marina området – Nordic Marine Academy – i samarbete med forsknings- och utbildningssektorn
- bidra till ett utökat samarbete både på grundutbildnings- och forskarutbildningsnivå där samarbetet kan stärka och vidareutveckla utbildningar med förhållandevis få studenter i varje land taget för sig
- fortsätta den koordinerade nordiska insatsen och öka erfarenhetsutbyte, forskning och utveckling gällande bioenergi

5.5.2. Informations- och kompetensuppbyggnad

Det överordnade målet är att genom information och kommunikation höja kunskaps- och kompetensnivån om sektorernas verksamhet hos allmänhet och intressenter.

Målsättningar

- att i början av programperioden anta en informationsstrategi för ministerrådet för fiske, jord- och skogsbruk och livsmedel
- att under programperioden utarbeta och implementera en gemensam jämställdhetsplan
- att följa upp informations- och kommunikationsstrategier och -planer som initieras under programperioden

5.5.3. Internationellt samarbete

Det överordnade målet är att gemensamma nordiska värderingar och intressen får genomslag i internationella processer och förhandlingar.

Målsättningar

- att på fiskesektorns område verka för en gemensam hållning baserad på hållbart nyttjande av de levande resurserna i olika internationella fora. De nordiska länderna kommer att följa upp FAO processen angående system och konkreta kravspecifikationer för certifiering och märkning av hållbart fiske samt stärka och utveckla de nordiska ländernas samarbete i internationella fora angående förvaltning av fiskebestånden
- de nordiska länderna kommer även i fortsättningen att sträva efter ett solitt vetenskapligt bidrag i det internationella havsforskningsrådet ICES och dess undergrupper
- att på jordbrukssektorns område bedriva en aktiv europeisk och internationell politik, särskilt inom EU och FAO, samt i övriga relevanta processer och organ
- att vara pådrivande på området för bevarande, hållbart nyttjande och nyttofördelning av genetiska resurser inom ramen för Konventionen om biologisk mångfald, speciellt med hänsyn tagen till beslutet från WSSD Johannesburgstoppmötet och uppföljningen av Bonn-riktlinjerna om tillträde till genetiska resurser och fördelning av nytta
- att stärka samarbetet i syfte att påverka europeisk och internationell skogspolitik i internationella förhandlingar och processer. Ett organiserat nordiskt samarbete skall byggas på en gemensam nordisk strategi som grundar sig på nationella och internationella målsättningar och riktlinjer för ett hållbart skogsbruk, särskilt inom ramarna för FN: s skogsforum UNFF, FAO, den Paneuropeiska processen samt övriga relevanta processer och organ
- att säkerställa att de nordiska länderna på livsmedelsområdet intar en fortsatt pådrivande roll i utvecklingen av regelverk samt påverkan av beslutsfattande rörande livsmedel – riskhantering och riskvärdering inom EU/EES, FAO, WHO, Codex Alimentarius och Internationella organisationen för husdjurssjukdomar (OIE) och i den internationella växtskyddskonventionen (IPPC)
- att stärka de västnordiska ländernas samarbete med övriga kustsamhällen i Nordatlanten kring hållbart nyttjande av havets levande resurser genom ett förstärkt samarbete mellan primärnäringarna i regionen
- att vidareutveckla och stärka det västnordiska samarbetet på områdena för livsmedelskontroll, konsumentskydd samt jord- och skogsbruk

- fortsatt nordisk–baltiskt–ryskt fiskesamarbete genom Baltic Fisheries Cooperation BAFICO i syfte att genom kunskapsutbyte och samarbete om frågor av intresse för fiskerinäringen tillvarata och stärka grunden för fiskerinäringarna i Östersjöregionen
- en utvidgning av fiskerisamarbetet till att även inkludera det nordatlantiska samarbetet North Atlantic Conference NAC och därmed bidra till den internationella processen om regionalisering av fiskeförvaltningen
- att utveckla och stärka samarbetet om genresursbevarande och – förvaltning med de baltiska länderna samt utveckla samarbetet med Vavilovinstitutet i S:t Petersburg
- att utveckla och stärka samarbetet med Baltikum om ekologiska livsmedel och ekologisk produktion
- att utveckla och stärka samarbetet med Baltikum och Nordvästryssland om främjande av bärkraftigt skogsbruk och virkeshandel, utvecklande av skogsadministrationen omfattande skogslagstiftning, erfarenhetsutbyte om ägarstrukturer, fortbildning av skoglig personal samt bekämpande av illegala avverkningar samt stimulerad användning av trä samt skogsforskningssamarbete
- att stärka samarbetet för ökad livsmedelssäkerhet i den nordisk-baltiska regionen med fokus på att implementera internationellt fastställda målsättningar och genom att göra den nordisk-baltiska regionen till en spjutspets för livsmedelssäkerhet genom gemensamma insatser i relation till internationella processer, härunder på områdena för spårbarhet, zoonoser, dioxiner och effektiv livsmedelskontroll. Likaledes att fortsätta samarbetet rörande hälsa och näring

6. Organisation och styrmedel

Handlingsprogrammet gäller för perioden 2005–2008 och kompletterar den överordnade Strategin för ett hållbart Norden. I detta kapitel beskrivs den nuvarande strukturen. Ministerrådet kommer att se över organisationsstrukturen i det nya ministerrådet och ta hänsyn till erfarenheterna hittills och rekommendationerna från utvärderingarna av handlingsprogrammen för perioden 2001–2004. Ett beslut i frågan förväntas under innevarande programperiod.

6.1 Ministerrådet

Nordiska ministerrådet för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel har det överordnade ansvaret för det nordiska samarbetet från jord/fjord till bord. Politisk relevans och beslut i ministerrådets arbete är centralt. Ministermötena byggs upp runt politiskt relevanta teman med stark koppling till de årliga ordförandeprogrammen.

6.2 Koordinationsgruppen

I syfte att säkra en effektiv koordination mellan de tre ämbetsmannakommittéerna; för fiskefrågor (NÄF), för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) samt för livsmedelsfrågor (ÄK-Livs) och trygga ett integrerat helhetsperspektiv i frågor av sektorövergripande karaktär har en koordinationsgrupp upprättats. Koordinationsgruppen tillsätts på hög nivå och varje land och de självstyrande områdena utnämner en representant till gruppen. Gruppen möts minst en gång per år och fattar då beslut om ministerrådets dagordning, slutgiltigt MR-budgetförslag till NMRS för kommande år, gemensamma aktuella strategier och frågor samt upplägget av eventuellt höstmöte. Koordinationsgruppens verksamhet kommer att utvärderas år 2006.

6.3 Ämbetsmannakommittéerna

Ämbetsmannakommittéerna, NEF, NÄJS samt ÄK-Livs, verkställer ministrarnas och koordinationsgruppens beslut. Dessutom svarar de för uppföljningen av föreliggande handlingsprogram genom att analysera verksamhetsrapporter, verksamhetsplaner, revisionsrapporter samt att överväga förslag om aktuella politiska frågor som kommer från institutioner och permanenta samarbetsorgan inom sektorn. Frågor som kräver politisk diskussion bereds och överlämnas till ministerrådet. Ämbetsmannakommittéerna tillsätter arbetsgrupper efter behov.

6.4 Institutioner, samarbetsorgan och nätverk

Ämbetsmannakommittéerna har genom åren inrättat ett antal arbetsgrupper, samarbetsorgan, nätverksgrupper och en institution – Nordiska genbanken – att bistå i implementeringen av handlingsprogrammet och övriga nordiska styrdokument. Samarbetsorganen är rådgivande, forskningsorienterade utredande, informationsutväxlande och projektinitierande till sin natur. De är viktiga länkar mellan nationellt och nordiskt arbete. Till samarbetsorganens roll hör också att göra forsknings- och utredningsresultaten tillgängliga så att de kan utgöra underlag för politikutveckling och förvaltning. Bl.a. kan nämnas det långvariga och fruktbara samarbetet inom skogsforskningen inom ramen för Samnordisk skogsforskning SNS som utgör ett fint exempel på nordiskt samarbete.

För det tvärsektoriella samarbetet eftersträvas i varje enskilt fall den lösning som uppnår effektivast möjliga styrning. Under årens lopp har ett antal tvärsektoriella samarbetsorgan, grupper och projekt etablerats med miljö-, energi-, konsument- och forskningssektorn; bl.a. Nordiska genresursrådet (NGR), styrgruppen för miljö- och fiskesamarbetet (MiFi) och styrgruppen för miljöstrategin för jord- och skogsbruk (MJS).

7. Uppföljning, evaluering och finansiering

Handlingsprogrammet gäller för perioden 2005–2008. Handlingsprogrammet förankras i förhållande till Nordiska rådet genom att föreläggas Nordiska rådet för yttrande före det slutliga fastställandet. Nordiska rådet har i samband med den årliga budgetprocessen möjlighet att påverka de konkreta planerna för kommande år.

Ministerrådet och ämbetsmannakommittéerna för fiske, jord- och skogsbruk samt livsmedel arbetar för att nödvändiga resurser prioriteras till de olika satsningsområdena i detta handlingsprogram. Ministrarna kommer dessutom att under programperioden besluta om dagsaktuella politiska teman utöver dem som nämns i handlingsprogrammet för behandling och uppföljning i Nordiska ministerrådet.

Föreliggande handlingsprogram omfattar många insatsområden av nordiskt och nationellt intresse. Ambitionerna är höga inom en relativt begränsad nordisk budget. Ministrarna utgår därför ifrån att en större andel än tidigare av aktiviteterna bör finansieras med nationella medel och därmed ingå som en naturlig del av de nationella prioriteringarna.

Mot slutet av programperioden genomförs en utvärdering av de resultat som uppnåtts inom handlingsprogrammet.

Styrgruppens sammansättning

Ordförande	Elín Guðmundsdóttir, Forstöðumaður matvælasviðs/ Livsmedelsenheten, Umhverfisstofnun/Miljö- och livsmedelsverket, Island
Danmark	Marie Louise Flach de Neergaard, Ministeriet for Fødevarer, landbrug og fiskeri
	Knud Østergaard, Fødevaredirektoratet
Finland	Anders Portin, Jord- och skogsbruksministeriet
Island	Kristinn Hugason, Sjávarútvegsráðuneytið/Fiskeriministeriet
Norge	Gudbrand Bakken, Landbruksdepartementet
	Tone Holthe Svensen, Fiskeridepartementet
Nordiska ministerrådets sekretariat	Ásmundur Guðjonsson
	Bente Stærk
	Lise Lykke Steffensen
Sekreterare	Kerstin Stendahl-Rechardt, Miljöministeriet Finland

Akronymer och förkortningar

ABS	Access and Benefit-Sharing Tillträde och fördelning av nytta
Baltic 21	Agenda 21 för Östersjön
BAFICO	Baltic Fisheries Cooperation
CBD	Convention on Biological Diversity 1992 Konventionen om biologisk mångfald 1992
Bonn Guidelines	Bonn Guidelines on access to genetic resources and benefit – sharing under the Convention on Biological Diversity Bonn riktlinjerna om tillträde till genetiska resurser och fördelning av nytta i enlighet med konventionen om biologisk mångfald
Cartagena	Cartagena protokollet om biosäkerhet Cartagena Protocol on Biosafety
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research Den rådgivande gruppen för internationell jordbruksforskning
Codex Alimentarius	Gemensamt FAO/WHO regelverk för livsmedel
COP	Conference of the Parties Partskonferens
CPGRA	Commission on Plant Genetic Resources
EAAP	European Association on Animal Production
ECP/GR	European Cooperative Programme for Genetic Resources Networks
EC-CHM	European Community Biodiversity Clearing House Mechanism Europeiska gemenskapens clearingmekanism för biologisk mångfald

EC	European Community
EG	Europeiska gemenskapen
EEA	European Economic Area
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	European Union Europeiska unionen
EUFORGEN	European Forest Genetic Resources Programme
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
	FN: s livsmedels - och jordbruksorganisation
FJSL	Fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel
FoU	Forskning och utveckling
ICES	International Council for the Exploration of the Sea Internationella havsforskningsrådet
IPGRI	International Plant Genetic Resources Institute
IPPC	International Plant Protection Convention
	Internationella växtskyddskonventionen
IT-PGRFA	International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture 2003 Internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk 2003
MAT	Mutually Agreed Terms Ömsesidigt överenskomna villkor
MTA	Material Transfer Agreement Avtal om överföring av genetiskt material
MiFi	Styrgruppen för nordiska miljö- och fiskeristrategin
MR	Ministerråd
MR-FJSL	Nordiska ministerrådet /fiske-, jord- och skogsbruks- samt
	livsmedelsministrarna
NGB	Nordiska genbanken
NGH	Nordiska genbanken för husdjur
NGR	Nordiska genresursrådet
NGO	Non-governmental Organisation Icke-statlig organisation
NJF	Nordiska jordbruksforskares förening
NKJ	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning
NKJS	Nordiskt kontaktorgan för jord- och skogsbruksfrågor
NMR	Nordiska ministerrådet
NCM	Nordic Council of Ministers
NOR	Nordiskt organ för renforskning
NORFA	Nordisk Forskerutdanningsakademi

NOVA	Nordic Forestry, Veterinary and Agricultural University
NSFP	Nordiskt skogsbruks frö- och plantråd
NÄF	Nordiska ämbetsmannakommittén för fiskeripolitik
NÄJS	Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor
OIE	World Organisation for Animal Health Internationella organisationen för husdjurssjukdomar
PIC	Prior Informed Consent I förväg lämnat informerat medgivande - Förhandsgodkännande
R&D	Research and Development Forskning och utveckling
SNS	Samnordisk skogsforskning
SPS agreement	Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures Avtalet om sanitära och fytosanitära åtgärder
TRIPs	Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights Handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur
UNFF	United Nations Forum on Forests FN: s skogsforum
UPOV	The International Union for the Protection of New Varieties of Plants Internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter
WIPO	World Intellectual Property Organisation Världsorganisationen för immateriell äganderätt
WHO	World Health Organisation Världshälsoorganisationen
WSSD	World Summit on Sustainable Development Världstoppmötet om hållbar utveckling
WTO	World Trade Organization Världshandelsorganisationen
ÄK-Livs	Nordiska ämbetsmannakommittén för livsmedelsfrågor

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag om revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden – "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008"

(Ministerrådsforslag, se s. 433)

1. Miljø- og Naturresurseudvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte arbejdet med at konkretisere en fællesnordisk vision og model for udfasning af fossile brændsler med sigte på en udvikling baseret på bæredygtig energiforsyning og en transport- og infrastruktur, der understøtter visionen

2) *at* udarbejde en nordisk strategi med henblik på at afbøde de forventede langsigtede konsekvenser af klimaforandringer

3) *at* udvikle og tilpasse en overvågning af udviklingen baseret på et praktisabelt indikatorsæt; herunder indikatorer for social, økonomisk og økologisk bæredygtighed

4) *at* gennemføre B 225/miljø "Ministerrådsforslag om Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005 – hver for sig og sammen – har gennemført og planlagt med henblik på at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet og for at sikre, at bæredygtig udvikling fortsat står højt på den politiske dagsorden i de internationale fora

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd fremsendte i september 2004 til Nordisk Råd et ministerrådsforslag om en revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden, "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderat utgava med mål och insatser 2005–2008". Ministerrådet anmodede om Nordisk Råds kommentarer.

Strategien er en revideret udgave af strategien "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden", som blev forelagt Nordisk Råd i 2001. Nordisk Råd afgav da en Rek. 9/2001 "Strategi for en bæredygtig udvikling", som siden er blevet behandlet på sessionerne i 2002, 2003 og sluttelig i 2004.

3. Behandling af ministerrådsforslaget

Miljø- og Naturresurseudvalget har behandlet forslaget på sit møde den 22. september 2004 i Mariehamn, Åland, på sit møde den 9. december 2004 i Oslo og den 27. januar 2005 i København. Desuden blev der ført en dialog med ministerrådet om forslaget under sessionens plenum i Stockholm den 2. november 2004.

Næringsudvalget samt Medborger- og Forbrugerudvalget har behandlet ministerrådsforslaget og har meddelt Miljø- og Naturresurseudvalget, at de ikke har bemærkninger at anføre.

4. Udvalgets synspunkter

Udvalget bifalder ministerrådets udarbejdelse af den forudsatte reviderede udgave af strategien for bæredygtig udvikling i Norden.

Udvalget finder det positivt, at strategien nu i højere grad indeholder aspekter om bæredygtig produktion og forbrug samt miljø og sundhed og andre sociale aspekter. Det ville være en spændende udfordring ikke blot at skrive selvstændige kapitler om disse vigtige bæredygtighedsaspekter, men at integrere disse i alle andre områder og i de overordnede mål.

Strategien behandler således syv forskellige aspekter af bæredygtig udvikling og beskriver herefter mål for fem udvalgte sektorer. Udvalget finder de syv aspekter relevante og finder det prisværdigt, at bæredygtighedsprincippet forsøges integreret i fem vigtige samfundssektorer, selv om det i denne fase ofte er miljøhensynene, der er stærkest fremhævet.

Det kunne være en udfordring, dels at beskrive sektorerne med en bedre balance også i forhold til sociale og økonomiske aspekter, dels at fastsætte kvantitative og bindende mål, hvor det ville være relevant. Endelig kunne det være interessant – i et samarbejde med erhvervsorganisationer samt forbruger- og miljøorganisationer – at opstille strategier for bæredygtig udvikling i andre vigtige samfundssektorer som eksempelvis industrien, underholdningsbranchen, entreprenørbranchen m.fl.

I spørgsmålet om klimaforandringer kan udvalget støtte de opstillede mål om at begrænse udslippet af drivhusgasser, og at de nordiske lande, i internationale fora og forhandlinger, vil arbejde for en ansvarlig klimapolitik, globalt og regionalt set, også på den anden side af 2012. Spørgsmålet om klimaforandringer i Arktis påkalder sig i den forbindelse en særlig påtrængende interesse. Ud over initiativer til at afbøde klimaforandringer finder udvalget, at ministerrådet bør iværksætte et målrettet nordisk arbejde med at inddrage klimaforandringerne, som de må forventes at blive, i den langsigtede samfundsplanlægning.

Med hensyn til transportsektoren og energisektoren finder udvalget, at der er opstillet en række gode mål og indsatser. Udvalget ser imidlertid gerne, at der i nordisk regi arbejdes med at opstille visioner og konkrete planer for en udfasning af fossile brændsler og indførelse af bæredygtige alternativer. De nordiske lande har meget rige og varierende naturlige energikilder. Skabelsen af en vision og en model for et samfund fuldt ud båret af bæredygtig energi og serviceret af miljøvenlige transportsystemer og infrastruktur burde derfor kunne blive et fælles nordisk projekt kendetegnet af stor grad af nordisk nytte. Nordens naboer i vest, syd og øst burde tænkes ind i en sådan vision.

Med hensyn til landbrugssektoren bifalder udvalget de opstillede mål. Navnlig bemærkes, at ministerrådet vil fremme det økologiske landbrug (jf. Rek. 11/2004 "Økologiske landbrugsvarer i Norden") og, at man vil arbejde for en fortsat restriktiv holdning i forhold til risikovurdering af GMO (jf. Rek. 16/2003 "GMO i jordbruget").

Indenfor fiskeri, fangst og akvakultur bifalder udvalget de opstillede mål. Dog kunne man ønske, at ministerrådet ville arbejde mere målrettet for at sikre vilkårene for kystfiskeriet i Norden, der i disse år er meget hårdt trængt bl.a. på grund af de gældende reguleringer af fiskeriet. Udvalget ser også positivt på, at ministerrådet fremover vil arbejde for atter at få Den Internationale Hvalfangstkommission til at virke som en institution for beskyttelse, forskning og forvaltning.

Den reviderede strategi er udtryk for et regionalt samarbejde, hvor det ifølge ordlyden er et bærende princip for det nordiske samarbejde om bæredygtig udvikling at følge det nordiske land, der har det højeste ambitionsniveau og dermed anvender det nordiske samarbejde som en

løftestang både nationalt og internationalt. Udvalget bifalder dette høje ambitionsniveau for strategiarbejdet og dets gennemførelse.

Et seriøst samarbejde i Norden på dette område bør også bruges til, at de nordiske lande kan påvirke det internationale samarbejde på området i EU, OECD og FN's organer; ligesom udvalget støtter strategiens indsats i nærområderne.

Ansvaret for en succesfuld gennemførelse af strategiens mål ligger fortrinsvis hos de nationale regeringer. I den sammenhæng ligger der også en betydelig parlamentarisk opgave, såvel i regi af Nordisk Råd som i de nationale parlamenter.

Frembringelse af gennemskuelige indikatorer og regelmæssig publicering af udviklingen i de nordiske lande for disse indikatorer kan blive et vigtigt instrument til at fastholde et fortsat højt politisk engagement i spørgsmålet. Her er det vigtigt, at de indikatorer, der overvåges, er entydige i forhold til de opstillede udviklingsmål og, at de, så vidt muligt, gøres generelle, således at sammenligning også er muligt på tværs af landegrænser og uafhængigt af, i hvilket organisatorisk regi, moniteringen foretages. Navnlig synes der behov for at udvikle indikatorer på en økonomisk og social bæredygtig udvikling.

Strategiens gennemførelse er helt afhængig af landenes, kommunernes, erhvervslivets og de frivillige organisationers, ja, i princippet hele befolkningens positive medspil.

5. Konklusion

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte arbejdet med at konkretisere en fællesnordisk vision og model for udfasning af fossile brændsler med sigte på en udvikling baseret på bæredygtig energiforsyning og en transport- og infrastruktur, der understøtter visionen

2) *at* udarbejde en nordisk strategi med henblik på at afbøde de forventede langsigtede konsekvenser af klimaforandringer

3) *at* udvikle og tilpasse en overvågning af udviklingen baseret på et praktisabelt indikatorsæt; herunder indikatorer for social, økonomisk og økologisk bæredygtighed

4) *at* gennemføre B 225/miljø "Ministerrådsforslag om Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005 – hver for sig og sammen – har gennemført og planlagt med henblik på at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet og for at sikre, at bæredygtig udvikling fortsat står højt på den politiske dagsorden i de internationale fora

København, den 27. januar 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Agne Hansson (c)
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Øyvind Korsberg (FrP)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Lyly Rajala (saml)
Simo Rundgren (cent)
Inge Ryan (SV)
Satu Taiveaho (sd)
Gunilla Tjernberg (kd)

Ministerrådsforslag om

revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden – "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008"

(Overleveret av Nordisk Ministerråd)

("Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden", Reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008, se s. 435)

Nordisk Råd har tidligere behandlet strategien "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden". Den blev i 2001 forelagt Nordisk Råd som ministerrådsforslag B 201/når. Nordisk Råd drøftede strategien dels på et temamøde i Oslo den 2.-3. april 2001 i Oslo, dels på et møde i Kungälv den 25.-26. juni 2001. Nordisk Råd afgav en rekommandation nr. 9/2001 som opfølgning heraf. Rekommandationen har været behandlet på sessionen i 2002, 2003 og vil blive behandlet på sessionen 2004. Nordisk Råd modtog i 2002 en midtvejsrapport om strategien og i 2003 et indikatorsæt, der er udarbejdet til strategien. I strategien er det foreskrevet, at den skal revideres i 2004.

Nordisk Ministerråd fremlægger derfor et ministerrådsforslag om en revideret strategi for bæredygtig udvikling i Norden - "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008".

Ministerrådet beder om Nordisk Råds synspunkter på forslaget. Nordisk Ministerråd vil specielt pege på følgende:

Indholdet af strategien

Den økonomiske og den sociale dimension indgår med større vægt i den reviderede strategi, således som Nordisk Råd har ønsket i sin nævnte rekommandation 9/2001. Den sociale dimension har fået et særskilt kapitel ud over, at det sociale aspekt indgår i de relevante øvrige kapitler. De økonomiske aspekter er ligeledes inkorporeret i de relevante kapitler, men er først og fremmest beskrevet i det nye kapitel 2 om bæredygtige produktions- og konsumptionsmønstre.

Foruden de allerede fastsatte opdaterede langsigtede 20 årige mål fastsætter strategien mål og indsatser for perioden 2005-2008.

Strategien fokuserer på de områder, hvor Norden har fælles interesser, har særlig gode forudsætninger for at bidrage til en bæredygtig udvikling og hvor det nordiske samarbejde skaber en særlig merværdi. Strategien skal i overensstemmelse med løftestangsprincippet bidrage til at styrke og påvirke de relevante internationale processer, herunder bl.a. EU, OECD og FN.

Ud over det indledende kapitel, der beskriver baggrund og udfordringer, er strategien delt i tre dele. Den første behandler de tværgående indsatsområder, som er relevante for arbejdet med bæredygtig udvikling på prioriterede sektorområder. Det drejer sig om bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre, den sociale dimension, klimaændringer og luftforurening, biologisk mangfoldighed og genressourcer, havet, kemikalier og fødevarer. Strategiens anden del afspejler perspektivet om sektorintegration og omfatter de prioriterede sektorer energi, transport, landbrug, skovbrug og fiskeri. Endelig beskrives i tredje del samarbejdet med Nordens nærområder, befolkningens deltagelse og lokal Agenda 21 og i det afsluttende kapitel gennemførelse og opfølgning.

Strategien består af to dele. Dels en del, der sammenfatter mål og indsatser, dels en del, som indeholder mere detaljeret beskrivelse af problemer og årsagssammenhænge samt mål og indsatser for hvert indsatsområde. Denne del er specielt egnet som værktøj for de aktører, der arbejder med bæredygtig udvikling i landene og i ministerrådets regi.

Opfølgning og gennemførelse af strategien

Samarbejdsministrene har det overordnede ansvar for Nordisk Ministerråds tværsektorielle samordning af gennemførelsen af strategien, i overensstemmelse med den samordnende og stedfortrædende rolle de har i forhold til statsministrene ifølge Helsingforsaftalen.

Hovedansvaret for at gennemføre strategien påhviler landene. Indsatsen bør følges op nationalt, både budgetmæssigt og administrativt.

Nordisk Ministerråd har ansvaret for gennemførelsen og finansieringen af gennemførelsen for så vidt angår de dele, der ikke er omfattet af landenes ansvar for opfølgningen. Ligesom der i perioden 2001-2004 var afsat midler til bæredygtig udvikling på ca. 4 mio. DKK, er der fortsat i budgettet i 2005 afsat ca. 4 mio. DKK øremærket til støtte af fælles nordiske initiativer om bæredygtig udvikling i sektorerne. Der kræves samfinansiering med mindst 50%.

Ud over de aktiviteter som kan finansieres via de nævnte midler til bæredygtig udvikling, vil fagministerrådene inden for deres ordinære budget finansiere tiltag til opfyldelse af strategiens mål og indsatser i kraft af deres ansvar for at følge op på relevante områder i deres respektive sektorers handlingsprogrammer m.v.

Når den reviderede strategi om bæredygtig udvikling er vedtaget, vil den blive fulgt op at et revideret indikatorsæt, der forholder sig til de aktuelle mål og indsatser.

Processen

Strategien baserer sig på, at de nordiske statsministre og de politiske ledere af de selvstyrende områder i november 1998 godkendte en deklaration om bæredygtig udvikling i Norden. Nordisk Ministerråd udarbejdede på deres anmodning den tværsektorielt forankret strategi for en bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder.

Da det i strategien foreskrevet, at den skulle revideres i 2004 og mål og indsatser for 2005-2008 fastsættes, nedsatte samarbejdsministrene en forhandlingsgruppe med ansvar for at forhandle, koordinere og konsolidere en revision af strategien med udgangspunkt i strategien og på baggrund af de ulige fagministerråds bidrag. Udkastet til revideret strategi er således udarbejdet på baggrund af indspil fra de relevante aktører både nationalt og i ministerrådets regi.

Forhandlingsgruppen havde endvidere i opdrag at involvere NGO'er og den frivillige sektor i processen. Der har således været afholdt et to-dages seminar i januar 2004 om opfølgning af strategien og revisionen heraf. 100 aktører deltog i seminaret, herunder NGO'er og andre organisationer. Udkast til revideret strategi har været sendt til høring hos 120 interesseorganisationer. Der kom 10 høringssvar, repræsenterende ca. 70 organisationer. Disse har været forhandlet og indgår dels i strategien, dels i det videre opfølgningsarbejde. Høringssvarene og en sammenfatning heraf er lagt ud på ministerrådets hjemmeside.

Sessionen 2004

Nordisk Ministerråd skal endelig bemærke, at flere fagministerråd med tilknytning til strategien for bæredygtig udvikling vil forelægge deres strategier/ handlingsplaner på sessionen 2004. Det drejer sig om "Handlingsprogram for miljø 2005-2008", "Handlingsprogram for nordisk fiskeri-, jordbrug-, skovbrug- og levnedsmiddelsamarbejde 2005-2008" samt "Strategi for genetiske ressourcer for Ministerrådet for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler for perioden 2005-2008". Endvidere forventes handlingsplanen "Design for alle" at blive forelagt.

Der vil således være en mulighed for Nordisk Råd at drøfte indsatsen vedrørende bæredygtig udvikling i en større sammenhæng under sessionen.

Reykjavík, 16. august 2004

Valgerður Sverrisdóttir
Samarbejdsminister i Island

Per Unckel
generalsekreterare Nordiska ministerrådet

Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden

Reviderad utgåva med mål och insatser 2005-2008

Politiska huvudpunkter

1. Hållbar utveckling – en ny kurs för Norden

Bakgrund

Statsministerdeklarationen om hållbar utveckling

I november 1998 antog de nordiska statsministrarna och de politiska ledarna för de självstyrande områdena deklarationen om ett hållbart Norden. Med de nordiska länderna avses i denna strategi också de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland

"*Ett hållbart Norden*", Oslo 9 november 1998

Vi, statsministrar från Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, lagmanden på Färöarna, landstyreformanden i Grönland samt lantrådet på Åland: är eniga om att arbetet för en hållbar utveckling är en av de viktigaste utmaningarna inför 2000-talet.

Vi är medvetna om betydelsen av EU:s nya Amsterdamfördrag och slutsatserna från Europeiska Rådets möte i Cardiff i juni 1998 om hållbar utveckling i Europeiska Unionen, liksom av arbetet med den nordliga dimensionen i Europeiska Unionens politik, en Agenda 21 för Östersjöområdet (Baltic 21) verksamheten i AEPS (nu Arktiska Rådet), Barentsdeklarationen och samarbetet som en följd av vår gemensamma deklaration i Bergen om en hållbar energiförsörjning runt Östersjön.

Vi är överens om att följande mål bör vara vägledande för utvecklingen av ett hållbart Norden och en hållbar utveckling i våra närområden:

1. Nuvarande och kommande generationer skall tillförsäkras ett säkert och hälsosamt liv.
2. Ett hållbart samhälle måste grundas på demokrati, öppenhet och delaktighet i lokalt, regionalt och nationellt samarbete.
3. Den biologiska mångfalden och ekosystemens produktivitet skall bevaras.
4. Utsläpp av föroreningar till luft, mark och vatten skall inte överstiga gränserna för vad naturen tål.
5. Förnybara naturresurser måste nyttjas och vårdas effektivt inom ramen för sin återskapande förmåga.
6. Icke-förnybara naturresurser skall användas på ett sådant sätt att de naturliga kretsloppen värnas och förnybara alternativ utvecklas och stöds.
7. En hög medvetenhet om de åtgärder och processer som leder till hållbar utveckling måste skapas i samhället.
8. Principen om hållbar utveckling bör fortsatt integreras i arbetet inom alla samhällssektorer.
9. Ursprungsbefolkningens roll för skapandet av en hållbar utveckling bör framhävas.
10. Naturfrämmande ämnen som är skadliga för människan och naturen bör på sikt ej få förekomma.
11. Nödvändigt nytänkande bör stimulera till en effektivare användning av energi- och naturresurser.

> Vi ger Nordiska ministerrådet i uppdrag att, med ledning av dessa mål, utarbeta en tvärsektoriellt förankrad strategi för en hållbar utveckling i Norden och dess närområden. Strategin bör fokusera på områden där Norden har gemensamma intressen och särskilt goda förutsättningar att bidra till en hållbar utveckling och där det nordiska samarbetet skapar ett särskilt mervärde. Arbetet bör vara klart år 2000.

Under år 2000 antogs strategin för hållbar utveckling i Norden av statsministrarna och Nordiska Rådet. Strategin trädde i kraft 2001. Denna strategi innehöll mål och insatser för perioden 2001–2004 samt långsiktiga mål till och med 2020.

Revision av strategin

Den ursprungliga strategin framhåller att en uppföljning och revision ska göras och presenteras för statsministrarna och de politiska ledarna för de självstyrande områdena år 2004.

I mandatet för revideringen av strategin framhålls att strategin ska bidra till att stärka och påverka relevanta internationella processer bl a i EU, OECD och FN och att de sociala och ekonomiska dimensionerna ska ingå med större vikt i den reviderade strategin.

I den reviderade strategin har nya mål och insatser identifierats för perioden 2005-2008 medan de långsiktiga målen inte förändrats. Den reviderade strategin innehåller dessutom ett nytt kapitel, under tvärgående insatsområden, om hållbar produktion och konsumtion. Detta är ett bidrag till uppföljningen av genomförandeplanen från World Summit on Sustainable Development (WSSD) i Johannesburg. Vidare ingår det ett kapitel om den sociala dimensionen, med särskild vikt på befolkningsutveckling, folkhälsa samt utbildning och forskning.

Under de senaste åren har mycket skett såväl internationellt, regionalt som lokalt kring hållbar utveckling. Resultaten på världstoppmötet i Johannesburg 2002, där det antogs en omfattande genomförandeplan samt en politisk deklaration är en sådan större förändring. Inom den Europeiska Unionen kan särskilt framhållas resultatet från Göteborgstoppmötet, juni 2001, där det antogs en strategi för hållbar utveckling. I maj 2004 utvidgades unionen med 10 nya EU- medlemsländer. Ovanstående förändringar har inarbetats på olika sätt, och beaktats vid strategiarbetet.

Den reviderade strategin har sänts för yttrande till ca 120 icke-statliga nordiska organisationer (NGO:er). En av utmaningarna med att vidareutveckla det nordiska samarbetet med hållbar utveckling, är att ta fasta på flera av de synpunkter som framkommit.

<u>De nordiska ländernas gemensamma utgångspunkt</u>

Likheter och olikheter

Det finns många likheter mellan de nordiska länderna med hänsyn till samhällsstruktur och kulturell bakgrund. Det råder i de nordiska länderna särskilt gynnsamma betingelser för att bidra till en övergång till hållbar utveckling. Detta beror på politisk stabilitet, ett nära samarbete mellan regionens länder, väl fungerande rättsamhällen, samt välutbildade medborgare med en betydande omställningsförmåga. En rad gemensamma problem och utvecklingspotentialer skapar underlag för ett nära samarbete. Det finns en ambition att gemensamt skapa ett mervärde genom samarbete för en hållbar utveckling.

Samtidigt avspeglar arbetet med hållbar utveckling stora skillnader i betingelser och förutsättningar, som också gör sig gällande mellan de nordiska länderna. Det finns stora variationer mellan de nordiska länderna i relation till den samhällsekonomiska betydelsen av t ex fiske, lantbruk, skogsbruk och industri. Det råder också stora skillnader mellan de utmaningar, som de enskilda länderna står inför, i samband med integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling.

Integration av hållbar utveckling

Statsministrarnas mål med hållbar utveckling ligger i förlängningen av den definition som gjorts inom Agenda 21, Riodeklarationen och Brundtlandkommissionen:

"*En bæredygtig udvikling er....en udvikling som opfylder nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers mulighed for at opfylde deres behov i fare. (....). I sidste ende er bæredygtig udvikling dog ikke nogen endegyldig tilstand af harmoni, men snarere en ændringsproces hvor udnyttelsen af ressourcerne, styringen af investeringerne, retningen for den teknologiske udvikling og institutionelle ændringer kommer i overensstemmelse med fremtidige såvel som nutidige behov*".

En hållbar utveckling innehåller tre ömsesidigt beroende dimensioner: en ekonomisk, en social och en ekologisk dimension. En hållbar utveckling innebär att det etableras en bättre integrering av de tre dimensionerna, där den ekologiska dimensionen sätter de yttre ramarna.

Den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling och integrering av miljöhänsyn har varit, och är fortfarande en mycket stor utmaning i Norden, och statsministerdeklarationen om hållbar utveckling lägger i sina formuleringar stor vikt vid den ekologiska dimensionen.

De nordiska välfärdsstaterna har, historiskt sett, lagt vikt vid integreringen av sociala hänsyn. Målet, att främja livskvalitet, baserat på gemensamma grundvärden, som rättvisa, jämlikhet, demokrati, öppenhet och engagemang. Dessa mål kommer även i fortsättningen att vara centrala.

Målsättningar när det gäller hälsa, sysselsättning och jämställdhet mellan könen ska utvecklas som en del av målen och insatserna för de enskilda sektorerna. Detta bör omfatta alla grupper, och gäller bl a en mer anpassad utformning av byggnader och infrastruktur. Om t ex handikappade ska uppnå full integrering i samhället, måste detta ske genom planering och praktiska insatser på en rad områden.

Agenda 21 samt deklarationen och genomförandeplanen från Verdenskonferansen i Johannesburg slår fast att jämställdhet mellan kvinnor och män, utgör en av förutsättningarna för genomförandet av Agenda 21 och för en hållbar utveckling. Även om de nordiska länderna internationellt sett har kommit långt i jämställdhetsfrågor, finns det ännu skillnader beträffande tillgång till ekonomiska resurser, makt och inflytande.

Några av vår tids största och svåraste utmaningar handlar om att skapa förutsättningar för välstånd i alla länder utan att det leder till underminering av jordens klimat, ekosystem och människors hälsa. Genom att i ökad omfattning satsa på s k miljödriven tillväxt och välfärd kan man bidra till att lösa flera av dessa utmaningar. Industriländerna, inklusive de nordiska länderna, har ett ansvar att gå före i detta arbete. Omställningen till ett miljömässigt hållbart samhälle kan innebära väsentliga fördelar för ekonomisk utveckling och sysselsättning. Genom att integrera miljöhänsyn och hållbar utveckling i sektorpolitiken skapas möjligheter att främja tillväxt, sysselsättning och välfärd, och samtidigt får miljöhänsyn ökad uppmärksamhet. Utvecklingen av nya teknologier och ny kompetens kan medföra att det skapas nya marknader för produkter och tjänster samt även nya arbetsplatser. Detta gäller både i Norden och i närområdena.

Strategins syfte

Den nordiska strategin för hållbar utveckling ska vara utgångspunkt för en löpande omställning mot en hållbar utveckling i de nordiska länderna och i det nordiska samarbetet.

Denna strategi är den överordnade ramen, som är utgångspunkt för nordiska delstrategier och handlingsplaner. Den följer de överordnade prioriteringarna för det nordiska samarbetet.

Statsministrarna lägger vikt vid att principen om hållbar utveckling bör integreras i arbetet inom alla samhällssektorer och att deklarationens målsättningar preciseras i en tvärsektoriellt förankrad strategi för hållbar utveckling.

Strategin inriktas på sju insatsområden som är tvärgående: Hållbar produktion och konsumtion, den sociala dimensionen, klimat, biodiversitet, havet, kemikalier och livsmedelssäkerhet. Dessa tvärgående områden är särskilt relevanta för preciseringen av statsministerdeklarationens mål, som framhäver biodiversitet, förorening av luft, jord och vatten, användning av förnybara och icke-förnybara resurser, samt att användningen av hälso- och miljöfarliga ämnen upphör.

De tvärgående områdena utgör miljömässiga, hälsomässiga, sociala och ekonomiska utmaningar, där framgången kommer att vara beroende av en insats tvärs över sektorer med integrering av principen om hållbar utveckling. Därför är strategins *hjulnav*, att man för valda sektorer inriktar sig på arbetet med integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling. De sektorer som omfattas är energi, transporter, lantbruk, skogsbruk och fiske.

En bärande princip för det nordiska samarbetet för hållbar utveckling i denna strategi liksom i den ursprungliga strategin är att följa det nordiska land som har den högsta ambitionsnivån, använder det nordiska samarbetet som hävstång både nationellt och internationellt.

Nordiska insatser i internationellt fora

Syftet är att den nordiska strategin även ska fungera som en utgångspunkt i samband med gemensamma nordiska inspel i internationella förhandlingar om hållbar utveckling. Bland åtagandena från Johannesburg återfinns flera av den nordiska hållbarhetsstrategins prioriterade områden. De nordiska länderna har bl a spelat en pådrivande roll både inför och i uppföljningen av världstoppmötet med arbetet med ett tioårigt ramverk av program för hållbar produktion och konsumtion.

Det nordiska samarbetet har också påverkat EU:s insatser på det globala området. Andra områden där det nordiska samarbetet har möjligheter att påverka det internationella samarbetet, bl a inom EU, OECD och CSD, omfattar hållbart nyttjande av havets resurser, miljöanpassad produktpolitik, begränsning av farliga kemikalier, att främja användningen av miljöteknik, förnybar energi och energieffektivitet samt användning av ekonomiska och andra styrmedel.

De nordiska länderna, som räknas till världens rikaste länder, känner sitt ansvar för en hållbar utveckling. Målet är att som ansvarskännande samfund, skapa positiva förändringar inom överskådlig tid.

En hållbar utveckling kan inte upprättas isolerat i ett enda land eller en enda region. Norden är starkt beroende av utvecklingen i Europa och i hela världen. Den internationella handeln innebär starka kopplingar mellan olika länder. Detta gäller också t ex gränsöverskridande föroreningar och klimatförändringar samt den ekonomiska och sociala utvecklingen. Samtidigt medför de nordiska ländernas produktion och konsumtion en väsentlig miljöbelastning i andra länder.

Framsteg mot en hållbar utveckling förutsätter också att länder – enskilt och regionalt – påtar sig ett ansvar och inleder ett samarbete för en hållbar utveckling, som främjar lösningar på gemensamma utmaningar. Man bör försöka utvidga det nordiska arbetet i relation till de regioner som omger Norden, där de nordiska länderna har en särskild stor möjlighet att bidra till en hållbar utveckling genom ett fruktbart samarbete.

Statsministrarna har framhållit ursprungsbefolkningars roll vid omställningen till en hållbar utveckling. Riodeklarationen fastslår, att ursprungsbefolkningen på grund av sitt kunnande om användbara traditionella metoder har en viktig roll i samband med naturförvaltning och utvecklingsfrågor. I Norden är samer och inuiter ursprungsbefolkning. De nordiska länderna arbetar för att främja ursprungsbefolkningens sak, och kommer att fortsätta att arbeta för att stärka ursprungsbefolkningens rättigheter genom en politisk dialog, baserad på bl a internationella deklarationer och avtal. De nordiska länderna kommer, både internationellt och inom Norden att fortsätta att garantera ursprungsbefolkningen rätt att delta i de beslutsprocesser som berör traditionella landområden, näringsfång och levnadssätt.

Samarbetet för hållbar utveckling ska bäras upp av en positiv vision av välfärd i och utanför Norden. Den nordiska strategin ska komplettera de nordiska ländernas nationella strategier och andra internationella och regionala strategier för en hållbar utveckling, och därmed bidra till att stärka de insatser, som görs i internationella fora.

Utmaningar

Det är i synnerhet tre förändringsprocesser inom samhällsutvecklingen som är utmanande för industriländerna: Globalisering, utvecklingen av informationssamhället och hållbar utveckling. Globaliseringens mest utmärkande drag är internationaliseringen av marknadsekonomin och det ökande beroendet mellan olika länder.

Utvecklingen av informationssamhället innebär att de samhälleliga och institutionella relationerna blir långt mer öppna och transparenta. I informationssamhället är kunskap den viktigaste produktionsfaktorn, som kommer att spela en avgörande roll i industriländernas framtida tillväxtstrategier. Informationstekniken har också öppnat en möjlighet för utveckling av nya relationer mellan näringslivet, det civila samhället och inom politiken.

Det är en utmaning för den hållbara utvecklingen att bringa människans aktiviteter och konsumtions- och produktionsmönster i överensstämmelse samt balans med naturens funktioner och bärkraft, och samtidigt tillgodose långsiktiga ekonomiska och sociala krav. Det finns behov av att utveckla produktions- och konsumtionsmönstren, där den ekonomiska tillväxten är frikopplad från ökad miljöbelastning. Vidare skall förnybara naturresurser nyttjas och vårdas effektivt inom ramen för sin återskapande förmåga och icke-förnybara naturresurser skall användas på ett sådant sätt att de naturliga kretsloppen värnas och förnybara alternativ stödas och utvecklas.

En annan viktig samhällsekonomisk utmaning är att investera i människors hälsa och satsa på barn och ungdomar.

Världssamfundet har genom FN uppnått en hög grad av enighet när det gäller bedömningar av vilka huvudsakliga områden som är anknutna till hållbar utveckling. Brundtlandkommissionen, samt toppmötena i Rio och Johannesburg påpekade att det var internationell fattigdom och miljö som var de huvudsakliga utmaningarna. I genomförandeplanen från Johannesburg slås det fast att utrotandet av fattigdom är den största världsomspännande utmaningen, som världen står inför idag, och ett oundgängligt krav för hållbar utveckling, särskilt i utvecklingsländerna.

Begreppet fattigdom i Norden kan knytas till enskilda grupper, som har en relativt låg inkomst i förhållande till genomsnittet, och till olika sociala problem. I ett världsomspännande perspektiv innebär begreppet fattigdom däremot att en betydande del av jordens befolkning lever under existensminimum. Under år 2000 antog FN Milleniumdeklarationen med konkreta mål för bekämpande av fattigdom. Dessa mål avspeglar att fattigdomen har både ekonomiska, sociala-, hälsomässiga och miljömässiga aspekter.

Kampen mot fattigdom prioriteras högt i de nordiska länderna. Eftersom utvecklingspolitik inte är en del av det nordiska samarbetet inom Nordiska ministerrådet,omtalas de nordiska ländernas politik för bekämpning av fattigdom inte i denna strategi.

Efter Riokonferensen och Johannesburgkonferensen finns det ett växande erkännande av de gränsöverskridande och världsomspännande miljöproblemens allvar och natur. Omställningen mot en hållbar utveckling i de nordiska länderna bör förena de väsentliga drivkrafter för förändring – globaliseringen och utveckling av världssamfundet – med hänsyn till miljö, välfärd och gemensamma nordiska värden. Genom en framsynt politik och insatser som bygger på en stark politisk och folklig vilja till omställning, kan det i Norden, fram till år 2020, ske en utveckling i riktning mot ett hållbart samhälle. Ju tidigare man åtgärdar problem desto bättre framtidsmöjligheter finns det.

Genomförande och uppföljning

Huvudansvaret för uppföljning av strategins mål och insatser ligger hos de nordiska ländernas regeringar, och strategin kommer att bli ett viktigt element när politiken för en hållbar utveckling utformas. Ett genomförande av strategin förutsätter ett aktivt deltagande av aktörer på alla nivåer, däribland kommuner, näringsliv och icke-statliga organisationer.

Den reviderade strategins insatsområden beskriver långsiktiga mål för en hållbar utveckling fram till 2020, samt mål och insats fram till 2008. Dessa mål och insatser är utgångspunkten för efterföljande formulering av delstrategier och handlingsplaner, samt för en löpande omställning och anpassning av sektorerna under det Nordiska Ministerrådet i riktning mot en hållbar utveckling. Ett antal indikatorer har utvecklats som en fristående del av uppföljningen av strategin och en sammanställning av dessa presenterades under våren 2003. (Se vidare kapitel 16).

2. Hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Fram till 2020 kommer de nordiska länderna att främja övergången till en mer hållbar utveckling, där sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökad belastning på miljön i högre grad än nu elimineras. På det globala planet avser de nordiska länderna att gå i täten i arbetet med att leva upp till Johannesburgmålsättningen om att skapa märkbara förändringar i de nuvarande konsumtions- och produktionsmönstrena.

Vid FN:s konferens kring miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992, och vid Världstoppmötet i Johannesburg 2002 var hållbar produktion och konsumtion en viktig fråga. I genomförandeplanen som beslutades på WSSD står det som följer:

> "*Det krävs genomgripande förändringar av hur samhällen producerar och konsumerar för att uppnå en global hållbar utveckling. Alla länder bör främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster i en process där de utvecklade länderna går i täten...*"

Det är avgörande att värdeskapandet sker inom ramarna för en hållbar utveckling. En ekonomisk utveckling som bygger på hållbara produktions- och konsumtionsmönster, framstår därför som ett överordnat strategiskt mål i arbetet för en hållbar utveckling. Sambanden mellan ekonomisk tillväxt och allvarlig miljöbelastning på viktiga områden måste brytas.

Följande principer ligger till grund för det nordiska arbetet med hållbar produktion och konsumtion:

- Gemensamt, men differentierat ansvar
  En central princip som omfattas av arbetet med hållbar utveckling i FN:s regi, är principen om att världens länder har ett gemensamt, men differentierat ansvar för att motverka de globala miljöproblemen.
- Medansvar och gemensam insats
  Alla måste bidra till hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Ett samordnat och effektivt deltagande från näringsliv, organisationer, centrala och lokala myndigheter och den enskilde förutsätter gemensam förståelse av utmaningen, att alla tar ansvar och ges möjligheter till att bidra.
- Ekosystemtillnärmning
  Ekosystemens funktioner skall därför bevaras och samhällsaktiviteter skall ske innanför de gränser naturen tål.
- Tänk efter före-principen
  Tänk efter före-principen innebär att vetenskaplig osäkerhet i sig själv inte skall vara en grund till att inte genomföra åtgärder mot miljöproblem.
- Förorenaren betalar-principen
  Principen om att förorenaren betalar innebär att den som förorsakar skada också står för kostnaden. Att förorenaren ställs inför ett pris på föroreningen bidrar till förbättring av miljön och att utsläppen reduceras, där detta kostar minst.
- Samordning av politiska områden
  Målinriktat och effektivt arbete för mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster kräver en tvärpolitisk syn över sektorer, integration av politik mellan olika beslutsnivåer, integration av olika hänsyn inom varje sektor och styrmedel som kostnadseffektivt bidrar till detta.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- avser att göra insatser för att stimulera till mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster. För att uppnå detta är samarbete mellan myndigheter, näringsliv, kommuner och organisationer av avgörande betydelse. Detta förutsätter en aktiv dialog för att utveckla de nödvändiga rambetingelserna.
- skall öka användningen av ekonomiska styrmedel, och skall fortsätta samarbetet när det gäller att använda ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken, däribland utvärdera potentialen för en ökad samordning av dessa styrmedel i nordisk regi. De nordiska länderna skall utvärdera en ytterligare avveckling och omläggning av statliga stödåtgärder, som påverkar miljön negativt.
- skall verka för att de nordiska myndigheterna utnyttjar sin ägarroll och ta tydliga miljö- och etikhänsyn i sin verksamhet och i finansiering samt främja samhällsansvar i företag.
- skall arbeta för att den allmänna offentliga forsknings- och innovationsinsatsen i högre grad stödjer utveckling, tillämpning och spridning av miljöteknologi.
- avser att stärka integreringen av miljöhänsyn i de olika sektorerna. Nordiska Ministerrådet kommer att arbeta vidare med metoder för att varje sektors ansvar för och bidrag till en hållbar utveckling skall genomföras.
- avser att ge tydliga signaler till alla statliga och kommunala verksamheter att ställa upp under kravet om hållbar konsumtion och produktion. Offentlig grön inköpspolitik och miljöledningssystem kommer att vara viktiga samarbets- och insatsområden.

3. Den sociala dimensionen

Det långsiktiga målet för de nordiska ländernas insatser på det sociala området skall vara att vidareutveckla den nordiska välfärdsmodellen. Avgörande förutsättningar för den framtida finansieringen av den offentliga välfärden i framtiden är en väl fungerande arbetsmarknad, ett ökat arbetskraftsutbud och ett skatte- och bidragssystem, som stimulerar till arbete.

I syfte att utveckla ett hållbart arbetsliv skall de nordiska länderna fortsatt vidta åtgärder för att stärka jämställdheten i arbetslivet och underlätta för män och kvinnor att förena arbetsliv och familjeliv. Viktiga delmål i sammanhanget är att ge stöd till dem som har det svårast på arbetsmarknaden samt verka för ökad tillgänglighet för funktionshindrade i arbetslivet.

Den demografiska utvecklingen ställer höga krav på att de nordiska länderna värnar om finansiellt och socialt bärkraftiga pensioner och högkvalitativa välfärdstjänster.

Ett socialt perspektiv på hållbar utveckling innebär även att de nordiska länderna fastställer mål för att dels utveckla de samhälleliga förutsättningarna för en god hälsa på lika villkor, dels främja utbildning för hållbar utveckling samt dels öka delaktigheten och deltagandet i kulturen i nära dialog med kulturlivets aktörer.

Historiskt vilar de nordiska ländernas välfärdspolitik på en ekonomisk politik för full sysselsättning och en aktiv fördelningspolitik som syftar till att omfördela resurser och inkomster. Kännetecknande för den nordiska modellen är effektiva arbetsmarknader med högt arbetskraftsdeltagande för män och kvinnor, relativt jämn lönestruktur, hög anställningstrygghet, god utbildning, låg andel fattiga, inkomstrelaterade sociala förmåner och offentligt finansierade välfärdstjänster som omfattar alla medborgare.

De nordiska ländernas välfärdspolitik står inför ett antal gemensamma utmaningar. Den nordiska befolkningen åldras. Antalet äldre ökar markant medan antalet yngre minskar. Gemensamt för de nordiska länderna är en trend med färre förvärvsarbetande och allt fler, som lämnar arbetslivet och går i förtidspension.

Sverige, Danmark och Finland karakteriseras av stora generationsskillnader, vilket avspeglas i relativt hög ungdomsarbetslöshet. Tidpunkten för fast förankring i arbetslivet bland ungdomar har flyttats fram till följd av bl.a. längre utbildning och större inslag av tillfälliga anställningsformer. En konsekvens är att familjebildning och barnafödande skjuts upp i åldrarna.

Trenden i de nordiska länderna att senarelägga etablering i arbetslivet i kombination med långtidsarbetslöshet, långtidssjukskrivning och förtidspensionering medför på sikt lägre ekonomisk tillväxt och därmed minskade möjligheter att via skatteunderlag finansiera välfärden.

Den demografiska utvecklingen i de nordiska länderna kommer att öka trycket på de offentliga finanserna. Omkring en fjärdedel av dagens offentliga utgifter är åldersrelaterade, – dvs. finansiering av barnomsorgs- och skoltjänster samt pensioner och produktion av välfärdstjänser för äldre. Pensionsutgifterna som andel av BNP förväntas öka i samtliga nordiska länder de närmaste 40 åren om än i olika takt.

En växande segregering har kännetecknat arbetsmarknaden för flera nordiska länder med social utsatthet och marginalisering som följd. I samtliga nordiska länder – utom Island och Norge – har socialbidragen fått en allt större betydelse för människors försörjning, något som i synnerhet gäller ensamföräldrar med barn, vars situation försämrats i förhållande till äldre barnlösa par. Personer från utomeuropeiska länder tenderar i vissa nordiska länder vara överrepresenterade i låglöneyrken.

Missbruk av droger, tobak, alkohol, felaktigt kostintag, för låg fysisk aktivitet, etc. sammanhänger ofta med ekonomisk och social utsatthet och kan få ödesdigra konsekvenser för den enskilde och samhället i stort. Ohälsa, såväl livsstilsrelaterad som strukturellt betingad, utgör en stor utmaning för den sociala och ekonomiska hållbarheten i hela välfärdssystemet.

Värdet av utbildning är i sammanhanget betydande både för den enskilde och för samhället. För den enskilde ger utbildning förutsättningar för ökad livskvalitet och för goda arbetsvillkor. För samhället ökar förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och utveckling av gemensamma, grundläggande värden som stöder en god social sammanhållning. De nordiska ländernas förmåga till omställning och innovation är avgörande för att kunna vrida utvecklingen i en mer hållbar riktning. Satsning på utbildning och forskning skapar därför en viktig grund för denna förmåga. Sett i ett internationellt perspektiv är utbildningsnivån i de nordiska länderna hög.

Utbildning för hållbar utveckling kan emellertid bara bli framgångsrik om lärare, elever och studerande på den enskilda skolan eller institutionen gemensamt med stöd av kreativitet och engagemang försöker förverkliga målsättningen att integrera perspektivet hållbar utveckling i undervisningen.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- vill stärka det nordiska inflytandet i EU/EES-samarbetet/Lissabon-processen.
- vill säkra att resultaten från det nordiska välfärdsforskningsprogrammet sprids, diskuteras och kommer till användning i och utanför Norden.
- vill konkretisera strategin för starkare samarbete om design för alla/universell utformning i Norden.
- vill tillsammans med NMR aktivt följa upp konferensdeklarationen från WHOs ministerkoferens "Children's Environment and Health Action Plan for Europe", Budapest (juni 2004).
- vill utveckla arbetet med EU's "Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing".
- vill främja utbildning för hållbar utveckling genom att integrera detta perspektiv i de nordiska utbildningssystemen under ett livslångt lärande.

4. Klimatförändringar och luftföroreningar

Klimatkonventionens långsiktiga mål är att uppnå en stabilisering av koncentrationerna av växthusgaser i atmosfären till en nivå som kan förhindra en farlig, mänsklig påverkan på klimatsystemet.

Det långsiktiga målet för arbetet med långväga luftföroreningar är att utsläppen av svaveldioxid, kväveoxider, flyktiga organiska föreningar och ammoniak ska minskas så att påverkan på naturen hålls inom kritiska belastningsgränser (naturens smärtgräns), och så att människans hälsa och miljön inte skadas.

FN:s Klimatpanel (IPCC) har påpekat att den globala medeltemperaturen redan har stigit med 0,6oC sedan 1860, och under de kommande 100 åren befaras en vidare temperaturökning på 1,4-5,8oC. Klimatpanelens tredje huvudrapport konkluderar att det nu finns "nya och starkare bevis på att den största delen av uppvärmningen som observerats de sista 50 åren kan tillskrivas mänskliga aktiviteter". Genom Kytoprotokollet har industriländerna förpliktat sig till att reducera de samlade utsläppen av de sex växthusgaserna med 5 procent i genomsnitt för åren 2008-2012 i förhållande till utsläppen 1990.

International Energy Agency (IEA) förväntar sig att de globala CO_2-utsläppen kommer att öka med 70 procent från 2000 till 2030, om inte nya klimatåtgärder sätts in. Europeiska miljöbyrån (EEA) har påpekat att för att stabilisera koncentrationen av växthusgaser på en hållbar nivå krävs att de globala utsläppen reduceras med 50-70 procent i förhållande till dagens nivå, något som går långt utöver åtagandena i Kyotoprotokollet. Inom EU förväntar sig EEA en stabilisering på 1990-talets nivå före 2010 av utsläpp av växthusgaser med existerande åtgärder. Uppfyllelse av EU:s åtagande under Kyotoprotokollet (8 % reduktion av utsläppen i förhållande till 1990-tals-nivå år 2008–2012) förväntas därför kräva ytterligare åtgärder, däribland genomförandet av EU:s kvotedirektiv.

Om Klimatkonventionens långsiktiga mål skall uppnås, finns det behov för utsläppsreduktioner i en helt annan storleksordning. Det är således klart att Kyotoprotokollet bara kommer att vara ett första beskedligt steg, och att det är nödvändigt med strängare och mer omfattande utsläppsåtaganden efter 2012. På grund av sin trovärdighet internationellt, kan de nordiska länderna spela en viktig roll som brobyggare i förhållande till utvecklingsländerna.

Det faktum att klimatförändringar som följd av ökad uppvärmning förstärker problemen med luftföroreningar, talar för att det finns ytterligare skäl att intensifiera åtgärdsarbetet med att minska utsläppen av luftföroreningar. Eftersom hälsoeffekterna inte kan lösas genom åtgärder i ett enskilt nordiskt land, behövs ett gemensamt agerande på nordisk nivå inom ramen för konventionen om gränsöverskridande luftföroreningar (CLRTAP) i första omgången genom revision av Göteborgsprotokollet och EU:s direktiv om nationella utsläppstak för vissa förorenande ämnen till luft.

Mål och insatser 2005-2008

De nordiska länderna

- kommer att arbeta för ett snabbt ikraftträdande av Kyotoprotokollet, som är ett viktigt första politiskt steg mot en minskning av växthusgaserna.
- anser att den viktigaste långsiktiga utmaningen i klimatpolitiken är igångsättning av förhandlingar om en mera ambitiös global framtida klimatregim efter 2012. De kommer därför att arbeta för en bred process där flest möjliga länder inkluderas i ett globalt samarbete för att begränsa utsläpp av växthusgaser efter 2012. Gentemot utvecklingsländerna finns det ett stort behov av att bygga upp ett förtroende, och att öppna dörren för flera slags åtaganden som bidrar till globala utsläppsminskningar utan att hota ländernas ekonomiska och sociala utveckling. Det är också särskilt viktigt att få med USA igen.

- anser att beslutet om att etablera Östersjöregionen som ett försöksområde (Testing Ground Agreement (TGA) för Kyotoprotokollets flexibla mekanism) är fastslaget. De nordiska länderna kommer under det vidare samarbetet i) arbeta vidare för en lyckad implementering av TGA och samarbete med de övriga länderna, ii) stötta en miljömässig och ekonomisk effektiv utveckling och användning av Testing Ground Facility (TGF), iii) uppmana andra parter eller kommande parter till Kyotoprotokollet och privata verksamheter att aktivt delta i Testing Ground samarbetet, iv) främja utveckling och implementering av miljö- och kostnadseffektiva Joint Implementation-projekt.
- kommer att föra arbetet med kompetens- och kapacitetsuppbyggnad i Östersjöregionen vidare, med särskild fokus mot Ryssland.
- kommer att gå i spetsen med en minskning av förbrukningen av de industriella växthusgaserna (HCF, PFC och SF6) samt att arbeta internationellt för en minskning av användningen av dessa gaser.
- kommer att arbeta för att säkra en miljömässigt god uppföljning av Kyotoåtagandena när det gäller det gäller upptag av växthusgaser som ett medel för att reducera effekterna av utsläppen.
- kommer att påbörja en analys och en utvärdering av möjligheterna för ett större samarbete på klimatforskningsområdet mellan de nordiska länderna.
- önskar i det nordiska klimatsamarbetet att titta närmare på klimatförändringarnas konsekvenser i regionen, bl a mot bakgrund av Arctic Climate Impact Assessment-arbetet (ACIA). Mycket tyder på att flertalet klimateffekter först kommer att visa sig i Arktis och de ekologiska konsekvenserna kan bli speciellt stora där. Klimatförändringar i polarområden kan leda till förändringar i istäcket och havsströmmar som i sin tur kan påverka den globala klimatutvecklingen.
- kommer att iverksätta styrmedel och åtgärder som säkrar att länderna når utsläppsmålen specificerade i Göteborgsprotokollet och EU:s direktiv om nationella utsläppstak för vissa förorenande utsläpp till luft. Vid revision av avtalet kommer de nordiska länderna lägga vikt vid att det också efter 2010 kommer att finnas stora områden i Norden där gränsvärdena för försurning har överskridits, samt ny kunskap om hälsoeffekterna av marknära ozon. För att förstärka det gemensamma kunskapsunderlaget kommer de nordiska länderna att samarbeta om hälsoeffekter av partikelförorening på det nordiska planet och samarbeta om en gemensam nordisk instas i EU-arbetet på detta område.

5. Biologisk mångfald och genetiska resurser – natur och kulturmiljö

De nordiska länderna arbetar för att skydda och säkra en hållbar användning av den biologiska mångfalden, vårda naturtillgångar och värna om kulturmiljövärden som uppstått på grund av mänskliga aktiviteter.

De nordiska länderna skall även säkra hållbar användning av och tillgång till genresurserna, samt verka för en rättvis och jämnlik fördelning av den nytta som kommer av användningen av genetiska resurser och säkerställa att kulturmiljöns fortbestånd garanteras

Biologisk mångfald utgör själva grundvalen för mänskligt liv. Uttrycket används för mångfalden av arter, det genetiska spektret i och mellan individuella arter och mångfalden av deras livsmiljöer. Norden har stora värden inom biodiversitet, genetiska resurser och naturliga och kulturella miljöer. Den biologiska mångfalden är emellertid under stark press globalt och arter faller bort i allt högre tempo och ekosystemens förmåga att leverera varor och tjänster minskar. Klimatförändring skapad av människan kommer framöver utgöra en av de största riskerna mot jordens biologiska mångfald.

Försiktighetsprincipen bör vara utgångspunkten för allt arbete med att skydda den biologiska mångfalden. I de nordiska länderna innebär denna princip att om det föreligger risk för allvarliga eller oåterkalleliga skador, skall avsaknad av fullständiga vetenskapliga uppgifter inte senarelägga kostnadseffektiva initiativ. Förvaltning av naturtillgångarna måste bygga på försiktighetsprincipen, och den ingår också redan i många internationella konventioner. Alla sektorer bär själva ansvaret för att biodiversiteten och naturmiljön och kulturmiljön beaktas.

De nordiska länderna har på många sätt varit föregångare i fråga om biodiversiteten, man har t ex i mer än tjugo år prioriterat de genetiska resurserna inom jord- och skogsbruket (Nordiska genbanken, NGB; Nordisk genbank husdyr, NGH; och Nordiska skogsbrukets frö- och plantråd, NSFP). Nordiska Genresursrådet har till uppgift att utgöra forum för strategiska diskussioner kring genetiska resurser.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- skall fortsätta att spela en pådrivande roll vid internationella processer och förhandlingar som gäller uppföljningen av FN:s biodiversitetskonvention.
- skall arbeta för att målet för WSSD-2010 skall nås och de europeiska åtagandena beträffande biodiversitet skall genomföras till fullo.
- skall till år 2005 lägga fram nationella strategier och handlingsplaner för skydd av biodiversiteten, de genetiska tillgångarna och hållbart nyttjande av naturtillgångarna samt för intensifierat utbyte av erfarenheterna, integration av miljöhänsyn i sektorpolitiken inom jordbruk, skogsbruk, fiskeri och trafik/transport.
- vill arbete för effektivt att genomföra Cartagenaprotokollet om gränsöverskridande användning av levande modifierade organismer, säkerställa att produkterna märks på ett tillfredsställande sätt, också internationellt, och att konsumenterna informeras om när genteknologi har använts i livsmedelstillverkningen.
- skall samarbeta i frågor kring främmande arter också inom Europa för att förbättra uppföljningen och bedöma riskerna innan främmande arter förs in, i linje med de nordiska rekommendationerna.
- kommer att fortsätta samarbetet för att ta fram metoder för och utbyta information om uppföljning av biodiversiteten i Norden.
- avser att fortsätta arbetet för att ta fram nya verktyg som gör det möjligt att bedöma verkningarna på biodiversiteten och kulturmiljön av förändrad områdesanvändning.
- skall inkludera landskapshänsyn i relevanta sektorplaner för alla berörda och identifiera under vilka förutsättningar sektorintegrering kan bidra till hänsyn för landskapen.
- skall fästa särskild vikt på den arktiska naturens och biodiversitetens mångfald och beakta Arktiska rådets bedömning av klimatverkningarna i området.
- skall vidareutveckla de nordiska handlingsplanerna om natur- och kulturmiljöskydd i det arktiska området till en handlingsplan som också täcker den nordiska miljöinsatsen i Arktis speciellt när det gäller klimat, Persistent Organic Pollutants (POP:er) och kvicksilver.
- skall främja ett miljövänligt jord- och skogsbruk i Norden för att trygga och stärka biodiversiteten, och säkerställa att en representativ och tillräckligt stor del av nordiska art- och habitattyper bevaras.
- skall vidareutveckla samarbetet med nationella och nordiska program för bevarande och hållbar användning av genetiska resurser.
- skall arbeta för att genomförande av en ekosystemtillnärmning också ska utgöra ramarna för den nordiska havsmiljö-förvaltningen, ökad kunskap både om den marina biodiversiteten, ekosystemens funktion och verkningar av olika ingrepp, var för sig och tillsammans. Marin kartläggning, forskning och övervakning är alltså viktiga.
- skall främja allemansrätten bland medborgarna och informera om dessa rättigheter.
- skall stärka samarbetet mellan natur- och kulturminnes-förvaltning och se sambandet mellan dessa och som en resurs som ömsesidigt berikar varandra.

6. Havet

De nordiska marina ekosystemens biologiska mångfald, struktur, funktion och produktivitet skall bevaras och att säkra ett hållbart nyttjande av de marina resurserna. Föroreningen av oceanerna måste upphöra. Detta kräver att utsläpp av naturliga ämnen begränsas så att de inte rubbar havets kemiska och näringsmässiga jämvikt och att utsläpp av kemiskt stabila och farliga ämnen stoppas helt och hållet. För att uppnå detta måste utsläppen av näringsämnen till områden där dessa utsläpp kan förväntas orsaka eutrofiering minskas med 50 procent. Utsläpp av riskämnen bör minskas successivt i syfte att närma koncentrationerna av sådana ämnen i den marina miljön till bakgrundsvärdena för naturligt förekommande ämnen och nästan till noll för syntetiska ämnen från mänskliga verksamheter före år 2020.

De nordiska länderna är förenade med varandra via havet. Havet utgör levebröd för många kust- och ösamhällen och hav och stränder är viktiga rekreationsområden för de nordiska folken.

Förorening hotar den marina miljön och havets produktivitet. Flera av människans andra verksamheter skadar också marina biotoper och ekosystem. Havet utgör en livsviktig länk i det globala ekosystemet och klimatsystemet, och rubbningar av den marina miljön kan därför få långtgående konsekvenser. Vår förståelse för den marina miljön är på många sätt bristfällig och måste förbättras, så att vi blir mera medvetna om oceanernas betydelse för det globala ekosystemet, och så att vi kan agera för bevarande och hållbart nyttjande av havens rikedomar.

De senaste åren har många positiva steg tagits i kampen mot förorening av haven och andra hot mot de marina ekosystemen. Stockholmskonventionen om beständiga organiska föroreningar, det Globala handlingsprogrammet för skydd av den marina miljön mot landbaserade verksamheter, liksom många regionala initiativ är exempel på nya, förbättrade åtgärder för att minska hotet mot haven. Johannesburgplanen för genomförande drar upp ytterligare riktlinjer för kommande årtionde och de nordiska länderna måste ligga långt framme när det gäller att förverkliga dessa mål.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- skall hjälpa till med att förbättra informationen om den marina miljöns tillstånd på global nivå. De nordiska länderna kommer under perioden att stöda FN:s procedur för global rapportering och bedömning av den marina miljön. Idéer kommer att hämtas från de nordiska länderna till rapportering om tillståndet hos marina ekosystem inom deras områden, inklusive korallreven i kalla havsområden.
- kommer att utveckla sina nationella handlingsprogram för skydd av havsmiljön, eller motsvarande planer, senast 2005, om de inte redan gjort detta. Så långt som möjligt ska dessa baseras på en ekosystemanpassning till havsmiljöförvaltningen.
- kommer att ta ledningen internationellt, när det gäller att propagera för, och utveckla ett effektivt internationellt verktyg för att handskas med förorening av kvicksilver, och eftersträva en förstärkning av Stockholmskonventionen och andra styrmedel avseende förorening av tungmetaller och beständiga organiska föroreningar.
- betygar på nytt sina åtaganden för upprättande av ett nätverk av marina skyddsområden. De nordiska länderna kommer att undersöka den vetenskapliga grunden för upprättande av marina skyddsområden och dessas roll för bevarandet av världshavens biologiska mångfald och produktivitet och skall ha identifierat den första gruppen av sådana områden i perioden 2005-2008.
- vill utöka regionala satsningar för att skydda havsområden.
- kommer att stödja utvecklingen av den föreslagna Arktiska marina strategiska planen, och den pågående dialogen inom den Nordatlantiska konferensen och Nordsjökonferenserna. De nordiska länderna stöder utvecklingen av en gemensam europeisk marin strategi.

- kommer att arbeta aktivt för att främja verkställandet av IMO:s principbeslut från april 2004 om att definiera Östersjöområdet som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA), med undantag av ryska farvatten. De nordiska länderna kommer att aktivt stödja och på lämpligt sätt förklara Östersjön som ett kontrollområde enligt bilaga VI till MARPOL 73/78 inom IMO.

7. Kemikalier

De långsiktiga målen är att användningen av kemikalier inte får medföra risk för negativa effekter på hälsa och miljö, att utsläpp av kemikalier som utgör ett hot mot hälsa och miljö skall upphöra inom en generation, ett ökat producentansvar, samt tillämpningen av substitutions- och försiktighetsprincipen i kemikaliepolitiken. Därför skall varor som introduceras på marknaden om 10-15 år i huvudsak vara fria från av människan framställda organiska ämnen som är svårnedbrytbara och som anrikas i levande organismer. Varor skall också vara fria från av människan framställda ämnen som är cancerframkallande, påverkar arvsmassan och påverkar reproduktionen eller är hormonstörande, samt fria från tungmetaller som kadmium, kvicksilver och bly. Vidare skall krav ställas på kunskap och information om alla kemikalier som används i processer och produktion av varor.

Ökningen av både volymer och antal ämnen i kemikalieanvändningen är förknippat med hälso- och miljöproblem och är en av de största globala utmaningarna för en hållbar utveckling. Trenden är att utsläpp av kemiska föroreningar från punktkällor minskar, medan spridningen via produkter och diffusa källor ökar.

Av ca 50 000 kemiska ämnen på den europeiska marknaden är hälso- och miljöegenskaperna endast kända för en bråkdel. Krav på testning och godkännande finns idag för nya ämnen, men saknas för existerande. Kunskapsbristen om kemikalier i varor är också stor. För att kunna minska spridning och exponering av farliga ämnen via produkter krävs samlade internationella regelverk och bedömningskriterier grundade på försiktighetsprincipen. I de nordiska länderna samlas uppgifter om kemiska produkter i nationella produktregister som utgör en viktig grund för kemikaliearbetet.

De nordiska länderna har kommit relativt långt i kemikaliearbetet samt har höga och gemensamma ambitioner. Centrala målsättningar är att följa upp generationsmålen, att till 2020 skall inga produkter eller varor på marknaden innehålla kemikalier med särskilt problematiska hälso- eller miljöeffekter (begreppet generationsmålet härstammar från Nordsjökonferensen i Esbjerg 1995). För att komma vidare krävs ett aktivt och samordnat internationellt agerande. Agerandet för att stärka regelverket inom EU/EES-samarbetet är centralt och de skärpta kraven bör läggas på företagen. Möjligheterna till framgång här och i det internationella arbetet ökar genom nordiskt samarbete, vilket därför bör prioriteras.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- skall verka för att användningen av kvicksilver starkt reduceras både genom att vara pådrivande inom utvecklingen av EU:s regelverk på området och genom att gå före med nationella åtgärder och en arbetet för global UNEP-avtal för kvicksilver.
- skall verka för att miljö- och hälsoeffekterna av utsläpp av läkemedelsrester uppmärksammas och kartläggs ytterligare samt att regler utvecklas både nationellt, inom EU och internationellt.
- skall bidra till att det i EU:s nya lagstiftning för kemikalier (REACH) ställs krav på kunskap och information om alla kemikalier som används i processer och produktion av varor.
- avser att arbeta för att det i EU:s nya kemikalielagstiftning (REACH) tydliggörs att näringslivet/industrin får ansvaret för att undersöka och värdera kemikaliers farlighet samt för att säkerställa att de används utan fara för hälsa och miljö.
- avser att arbeta för att det ställs enhetliga krav på testning och värdering av farlighet hos kemikalier, oavsett om de betraktas som existerande eller nya ämnen och oavsett om de ingår i leksaker, kosmetika, bekämpningsmedel eller om de används som industrikemikalier.

- avser att arbeta för att utveckla arbetet med kemikaliefrågor inom det produktorienterade miljöarbetet genom att kemikaliefrågorna på ett konkret sätt integreras i produktion och konsumtion samt att livscykelperspektivet beaktas.
- kommer att fortsätta att minska användingen av bekämpningsmedel på offentliga områden och i privata trädgårdar.
- avser att medverka till att konkretisera generationsmålet i det internationella samarbetet inom OSPAR och HELCOM och fortsatt vara ledande i arbetet med att utforma kriterier för urvalet av kemikalier som skall prioriteras i OSPAR-arbetet.

8. Livsmedel – säkerhet och hälsa

Konsumenterna skall erbjudas säkra livsmedel, information och möjlighet att sammansätta en sund kost. Detta skall ske genom grundläggande kunskap och information, däribland en tillräcklig och lättförståelig märkning av livsmedlen.

Livsmedlens innehåll av miljöföroreningar och mikroorganismer skall först och främst minskas genom begränsning av föroreningen vid källan, d v s antingen hos förorenaren eller i primärproduktionen och i förädlingsindustrin.

Producenter och importörer har ansvaret för att livsmedlen är i gott skick och icke utgör en hälsorisk vid riktig hantering. De offentliga myndigheterna utövar kontroll och säkrar öppenhet och genomsynlighet i samband med både riskhanteringen (fastställande av regler, och kontroll) och riskbedömningen.

I den nordiska länderna har man tagit politiska beslut om livsmedelssäkerhet och antagit en handlingsplan för att stärka konsumentinflytandet gällande livsmedel. Det står fast att de nordiska länderna önskar en högre skyddsnivå. Den nordiska politiken är att följa en princip om att det accepteras så lågt innehåll av kemiska ämnen och skadliga mikroorganismer i livsmedel som möjligt genom förebyggande insats. Kost och näring är centralt när det gäller konsumenternas hälsa tillsammans med information och kunskap.

Det sker löpande en utveckling gällande kunskapen om livsmedelssäkerhet. Ny och förbättrad livsmedelsteknologi samt nya framställningsprocesser kan lösa gamla problem, men de kan också ge upphov till nya.

Enkla och entydiga regler, som kan förstås av livsmedelsföretag, producenter, konsumenter och kontrollmyndigheter är viktigt för hög livsmedelssäkerhet, tillsammans med råd om kostens sammansättning och tillredning. Konsumenterna skall få säkra livsmedel, information och möjlighet att sätta samman en sund kost. För konsumenterna skall det säkras möjlighet till ett reellt och informativt val. Rollfördelningen i arbetet för en hög livsmedelssäkerhet är klar. Producenter och importörer har ansvaret för att livsmedlen är säkra när den erbjuds till konsumenten. I detta sammanhang är det viktigt att arbeta för att lantbruk och fiske inte påverkas negativt av externa faktorer, så som jord-, luft- och havsförorening, utan att föroreningen stoppas vid källan.

Bedömning av livsmedelssäkerhet baseras i stigande grad på riskbedömning i internationella fora, särskilt i EU:s och FAO/WHO:s expertkommittéer. Det är viktigt för den internationella handeln att samma standarder för livsmedelssäkerhet fastställs i hela världen.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- kommer att öka insatserna gällande husdjurens hälsa och välbefinnande. Genom en uppbyggnad av kunskap och övervakning av alla aktörer från jord/fjord till bord stärks den förebyggande insatsen i primärproduktionen mot sjukdomar, zoonoser eller andra förhållanden som kan utgöra ett problem för djurhälsa och livsmedelssäkerhet.
- kommer att förstärka säker livsmedelshantering och produktion hos företag och hos konsumenter.
- kommer att arbeta för kunskapsuppbyggnad bland personal, både i primärproduktionen, den industriella produktionen och i distributionsledet för att garantera kunskap om de risker som kan finnas. Konsumenterna skall få målinriktad information om säker hantering, lagring och beredning av livsmedel.
- vill arbeta för att kemiska ämnen i livsmedel i möjligaste mån skall begränsas. Användningen av tillsats- och aromämnen, produktionshjälpmedel som bekämpningsmedel, veterinära läkemedel samt rengörings- och desinfektionsmedel begränsas till det som är tekniskt nödvändigt. Riskbedömning av ämnen som används t ex i emballage eller som aromämne saknas i stor utsträckning, och prioriteras högt. Konsumenterna skall få råd och vägledning, som minimerar intaget av problematiska ämnen, t ex av dioxin och kvicksilver i fisk.
- vill öka kunskapen om toxiska beståndsdelar och begränsa risken för hälsomässiga skador.
- skall begränsa kostbaserade överkänslighetsreaktioner genom förebyggande, bl a via information till företag och konsumenter om problematiska livsmedelsingredienser. Dessutom skall detta ske genom tillräcklig märkning av livsmedel och genom företagens egenkontrollprogram.
- kommer att arbeta för att öka kunskapen om sammanhanget mellan kost, näring och hälsa. Invånarna skall motiveras till sunda mat- och motionsvanor genom ökad kunskap, häribland kunskap om vikten av att minska socker och fett, och öka intaget av frukt och grönt. Den grundläggande kunskapen skall ingå i skolundervisningen, och kompletteras med lätt tillgänglig information från myndigheter.
- vill arbeta för att det skall finnas ökad spårbarhet och information om potentiella risker. Antalet livsmedel, som inte överensstämmer med gällande regler, skall vara marginellt.
- skall arbeta för att stödja företagens egenkontroll, bl a genom att definiera vad en väl fungerande egenkontroll innebär, och genom att säkerställa att de analysmetoder som behövs finns tillgängliga.
- skall förstärka den forskningsbaserade kunskapen om livsmedelssäkerhet och utveckla bättre riskövervakningsmodeller, samordna nordisk forskning samt genomföra gemensamma nordiska riskvärderingar och härigenom påverka prioriteringer i internationella fora.
- skall stärka dialogen med konsumenterna och arbeta med att säkerställa en öppen riskkommunikation, och att bygga in korrekt information överallt, t ex i skolböcker, andra läroböcker, kokböcker och matlagningsprogram/-artiklar i medierna.
- vill förbättra kunskapsspridningen inom och mellan länderna om traditionell mat.

9. Energi

Det långsiktiga målet för det nordiska energisamarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och hållbar energiförsörjning. Energiresurserna bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn.

Energisystemet skall medverka till att utsläpp av växthusgaser i globala sammanhang och annan luftförorening reduceras, och att användningen av förnybar energi ökas.

Vidare arbete skall genomföras med en ökad integrering av energimarknaderna i de nordiska länderne inklusive närområdena och EU, med hållbar energiproduktion som en väsentlig konkurrensfaktor.

Alla de nordiska länderna har som mål att begränsa energisektorns bidrag till miljöproblemen och flera styrmedel tas i bruk för att nå detta mål, bland annat skatter, avgifter, direkta re-

gleringar och stödåtgärder. De gränsöverskridande miljömässiga utmaningarna nödvändiggör ett samarbete mellan de nordiska länderna och utanför de nordiska länderna.

Under många år har det funnits ett välfungerande nordiskt myndighetssamarbete gällande energifrågor. Det nordiska elsamarbetet och den nordiska elhandeln är viktiga då sammanlänkningen av elsystemet ger möjligheter för att få bättre miljöresultat i Norden.

Internationella avtal och ökat samarbete med länder utanför Norden, speciellt inom EU och länder i Östersjöregionen, får ökat inflytande på utformningen av de nordiska ländernas energipolitik och energisystem.

Utvecklingen under 1990-talet i de nordiska länderna på energiområdet har varit positiv genom att energiförbrukningen har ökat väsentligt mindre än den ekonomiska tillväxten. Men det finns fortfarande stora utmaningar i att begränsa ökningen av utsläpp från energisektorn för att få en hållbar utveckling.

En väsentlig del av utsläppen av växthusgaser kommer från energisektorn och med hänsyn till minskningen av kuldioxid (CO_2) har de nordiska länderna inte visat någon generellt sett positiv bild. De nordiska länderna har satt in konkreta åtgärder, bland annat infört CO_2-avgifter som är bland de högsta i världen för att begränsa utsläppen och flexibla mekanismer.

Det har också satsats stora belopp på att främja nya, förnybara energiresurser.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- kommer att öka användningen av kostnadseffektiva styrmedel och harmonisera styrmedel för att vidareutveckla en hållbar energisektor och reducera miljöbelastningen vid energiförbrukning i Norden. Om de marknadmässiga ramarna är effektiva och miljömässigt försvarbara, kan implementeringen av en hållbar energisektor i stor utsträckning överlåtas till aktörerna på energimarknaden.
- skall samarbeta inom handel med energi, utbyggnad av infrastruktur och klarlägga behovet av åtgärder för att säkra den långsiktiga försörjningstryggheten i Norden.
- kommer att föra vidare det regionala samarbetet och en rationell, effektiv och miljöriktig utbyggnad av infrastrukturen i Norden och Östersjöregionen. Detta kräver regionalt samarbete dels mellan myndigheterna och dels mellan myndigheterna och energiproducenterna. De nordiska länderna stödjer denna utveckling inom ramen för BASREC (Baltic Sea Region Energy Co-operation).
- skall reducera emissioner av växthusgaser väsentligt fram till 2020 med Östersjöregionen som föregångsregion. Detta samarbete är nu fastlagt genom ett gemensam ramavtal (Testing Ground Agreement inom ramen för Kyoto-mekanismen) och en Testing Ground Facility har etablerats som är en finansieringsordning för att främja gemensamma genomföringsprojekt i Östersjöregionen.
- skall samarbete kring utveckling av politik, styrmedel och teknologier för att uppnå en ökad energieffektivitet, utveckling av vätgas som energibärare och en ökad användning av förnybara energikällor i regionen.
- vill satsa på att etablera ramvillkor som gör det möjligt att etablera CO_2-hantering vid fossilbaserade kraftverk och andra stora punktutsläpp.
- kommer att föra vidare det nordiska forskningssamarbetet på energiområdet som tillvaratas av institutionen Nordisk Energiforskning. Nordisk Energiforskning har som mål att långsiktigt bidra till att uppfylla kunskapsbaserade förutsättningar för en kostnadseffektiv reduktion av energiförbrukningen och utvecklingen av nya förnybara energikällor och miljövänlig energiteknologi.
- skall utvidga samarbetet för att stärka den globala användningen av förnybara energikällor och energieffektivisering, stärka koalitionen av likasinnade länder som etablerades på Världstoppmötet i Johannesburg och följe upp på Bonn-konferansen.

10. Transporter

Det långsiktiga målet är att skapa ett hållbart transportsystem. Det är ett transportsystem som gör det möjligt att tillgodose enskilda människors, företags och samhällets grundläggande behov av kommunikation och utveckling på ett säkert och för människor och ekosystem sunt sätt och som främjar jämlikhet inom och mellan generationerna.

Vidare skall det vara prisvärt, fungera rättvist och effektivt, erbjuda olika typer av transportmöjligheter samt stödja en konkurrenskraftig ekonomi och balanserad regional utveckling.

Det skall också begränsa utsläpp och avfall till en mängd som Jorden kan absorbera, använda förnybara tillgångar till eller under den nivå där dessa kan förnya sig. Systemet skall använda icke-förnybara tillgångar i eller under den takt förnybara ersättningar kan utvecklas samt skall minimera konsekvenserna av markutnyttjande och buller.

Norden är till stora delar glest befolkat med långa avstånd till viktiga marknader. De nordiska länderna är därför starkt beroende av ett långsiktigt hållbart transportsystem. Den stora utmaningen för framtiden handlar om att åstadkomma en samverkan mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga krav som ställs på transportsystemet.

Praktiskt taget alla grupper i samhället har en viktig roll att spela i omställningen till ett långsiktigt hållbart transportsystem. Deras arbete måste understödjas av en konsekvent och långsiktig politik. Alla politiska beslut måste utformas på ett sätt som beaktar ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser i ett längre tidsperspektiv.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- skall arbeta för fortsatta insatser för att öka mobiliteten för människor utan bil, funktionshindrade och barn. Det är i detta sammanhang även viktigt att anlägga ett jämställdhetsperspektiv så att transportsystemet utformas så att det svarar mot både kvinnors och mäns transportbehov. Likaså för att barn ska ha möjlighet att röra sig säkert på egen hand i transportsystemet. Kvaliteten på kollektivtrafiken behöver förbättras och bli mer kundorienterad. Möjligheterna att förflytta sig till fots och med cykel behöver förbättras. Program för Mobility Management bör stödjas och utvecklas.
- erkänner att långsiktigt hållbara godstransporter förutsätter effektiviseringar inom trafikslagen och en bättre samverkan mellan olika trafikslag. Järnvägssystemet behöver vitaliseras och göras mer konkurrenskraftigt.
- anser att infrastrukturen måste anpassas för att möta behoven från ett långsiktigt hållbart transportsystem. Investeringar i ny infrastruktur bör alltid prövas mot olika alternativa åtgärder.
- anser att det är nödvändigt att utvecklingen mot säkrare, mer miljöanpassade och energieffektiva transportmedel fortsätter. De nordiska länderna bör fortsätta att vara aktiva och drivande i internationella organ, framförallt inom EU, för att skärpa tekniska krav och standarder. Därutöver kan de nordiska länderna driva på utvecklingen genom att skapa en marknad för nya tekniska lösningar t ex genom ekonomiska incitament, offentlig upphandling och informationsinsatser.
- vill fortsätta sina ansträngningar så att globala överenskommelser uppnås om skärpta säkerhets- och miljökrav inom sjöfarten. I avsaknad av globala överenskommelser bör de nordiska länderna driva på utvecklingen i regionala forum. Konceptet Östersjöns motorvägar bör utvecklas.
- anser att ett hållbart transportsystem förutsätter en rättvis och effektiv prissättning som internaliserar de externa kostnader trafiken ger upphov till. Det långsiktiga målet är att de transportpolitiskt motiverade skatterna och avgifterna skall motsvara de samhällsekonomiska marginalkostnaderna. På kort sikt kan en differentiering av befintliga skatter och avgifter vara ett verksamt medel för att på ett kostnadseffektivt sätt åstadkomma ett mer hållbart transportsystem.

- bör studera förutsättningar och konsekvenser av att inkludera transportsektorn (samtliga transportslag) i de internationella handelssystemen för CO_2 från och med 2008.
- bör utveckla samarbetet i internationella organ (speciellt EU, ECMT, OECD, ECE/WHO, IMO, ICAO) för att främja nordiska intressen i arbetet med ett hållbart transportsystem och integration av miljö- och hälsoaspekter i transportpolitiken.
- bör främja forskning och utveckling för ett långsiktigt hållbart transportsystem. Där så är lämpligt bör forskningsinsatserna koordineras med EU:s ramprogram för forskning.

11. Lantbruk

Målet är ett hållbart lantbruk som också på längre sikt kan producera både hälsosamma och säkra livsmedel och andra produkter av hög kvalitet utan att förringa resursunderlaget eller påverka naturens ekosystem negativt.

Lantbruket skall bidra till att skapa och bevara välutvecklade och livsdugliga landsortssamhällen, också under speciella förhållanden.

Lantbruket skall utgöra en ram för rekreation och bevara och värna om biologisk mångfald, landskapet och kulturminnen. De nordiska länderna önskar inneha en ledande roll i lantbruksproduktionen där vikt läggs vid hälsosamma och säkra livsmedel, välfärd för djuren och skydd för miljö och natur.

Lantbruket har både positiva och negativa effekter på miljön. Det formar och upprätthåller kulturlandskap, som är en värdefull del av natur- och kulturarvet. Lantbrukets ekosystem är viktiga levnadsplatser för många djur- och växtarter.

En av de största utmaningarna för att nå målsättningen om ett hållbart lantbruk, är att utveckla driftsformer i lantbruket som är mer miljövänliga, effektiva och som samtidigt kan säkra social och ekonomisk hållbarhet under de olika natur- och klimatförhållanden som råder i Norden.

I de sydliga delarna av Norden är betingelserna för att bedriva lantbruk bland de bästa i Europa. Här är lantbruksproduktionen intensiv och lantbruket använder bland annat näringsämnen och bekämpningsmedel som kan föras vidare till yt- och grundvattnet, och som transporteras vidare till vattendrag, sjöar och havet. Också den biologiska mångfalden kan bli påverkad. I Nordens nordligaste områden är det svårt att få en lönsam lantbruksproduktion. De nordiska länderna kommer att arbeta för att lantbruket kan bevaras i dessa områden.

För att bemöta denna utveckling kommer det att bli viktigt att anpassa en aktiv integrerad landsbygdspolitik i distrikten parallellt med strukturförändringar i lantbruket och en marknadsbaserad varu- och tjänsteproduktion som utnyttjar det totala resursunderlaget i distrikten. Det är viktigt att upprätthålla ett decentraliserat lantbruk i Norden med varierad bruksstruktur.

Regler och villkor för Nordens lantbruksproduktion beslutas i allt högre grad genom internationella förhandlingar och avtal – både inom EU och på globalt plan, t ex WTO. De nordiska länderna kommer därför att påverka internationella förhandlingar, regler och avtal.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- kommer att stärka insatsen i de internationella förhandlingarna och för regler och avtal, så att den gemensamma nordiska synen på en hållbar lantbruksproduktion får genomslagskraft i internationella avtal och regler.
- kommer att stärka samarbetet gällande forskning och utveckling i hållbara produktionssystem inom lantbruket. Samarbetet gällande forskning och högre utbildning inom lantbruket och gällande miljö skall utvecklas, så att synergieffekter uppnås och för större effekt och medverka till konkreta förbättringar för miljövänlig värdeökning inom lantbruket.
- kommer att arbeta vidare med att vidareutveckla hållbara produktionssystem inom lantbruket. Detta kommer att omfatta reducerade miljö- och hälsorisker i användningen av pesticider, reduktionsmål från Nordsjödeklarationen, HELCOM, OSPAR, EU:s ramdirektiv för vatten och arbete för säkert nyttjande av organiskt avfall på lantbruksarealer.

- skall lägga större vikt på innovation med sikte på att stärka värdeökningen. Förändringar på marknaden, kunskap, teknologi och lantbrukspolitik gör det nödvändigt med kontinuerliga omställningar också i lantbruksnäringen. De största utmaningarna finns i Nordens nordliga områden med speciella klimatförhållanden och därmed vanskliga villkor för livsmedelsproduktion.
- vill gemensamt främja ett ekologiskt lantbruk och föra vidare den nordiska insatsen för ökat ekologiskt lantbruk genom att arbeta målinriktat mot alla led i värdekedjan från primärproduktion via förädling till konsumtion.
- kommer att underlätta för att variationsrikedomen i lantbrukslandskapen i de nordiska länderna med natur- och kulturhistoriska värden tas tillvara och upprätthålls i ett långsiktigt perspektiv som en resurs för samhället. Arbetet med kulturlandskap i de nordiska länderna skall knytas närmare till implementeringen av Den europeiska landskapskonventionen.
- kommer att rikta ökad uppmärksamhet och anslutning till lantbrukets multifunktionella roll, inklusive produktion av kollektiva värden.
- kommer att säkra god djurhälsa, -välbefinnande och etik, så att De nordiska länderna fortsättningsvis kan ligga långt framme internationellt sett på detta område.
- kommer att spela en framträdande roll i den internationella utvecklingen av metoder för den hälso- och miljömässiga riskvärderingen för genmodifierade organismer baserad på försiktighetprincipen.
- kommer att utveckla det fackmässiga underlaget för ett nordiskt samarbete gällande renskötselpolitiken och konkreta åtgärder som kan göra näringen mer hållbar. Det är viktigt att bygga vidare på det samarbete som samerna i Norden har utvecklat.

12. Skogsförvaltning

Målet är ett hållbart skogsbruk, där skog och skogsarealer brukas och förvaltas så att skogen, både nu och i framtiden, kan uppfylla ekologiska, ekonomiska och samhällsmässiga funktioner. Skogsbruket skall vara ett konkurrenskraftigt företag som säkrar intäkter och arbetsplatser och kan leverera skogsprodukter av hög kvalitet.

Skogsbruket skall samtidigt säkra och bevara hälsosamma och livsdugliga skogsresurser samt säkra och bevara den biologiska mångfalden och andra miljövärden. Skogen skall också användas till rekreation och friluftsliv.

De nordiska länderna har mycket stora skogsområden och skogsbruket har stor näringslivsmässig betydelse i Norden, men det finns stora skillnader mellan de enskilda nordiska länderna. Skogen har stor betydelse för rekreation och friluftsliv och för folks välfärd. Skogsbruket tar också tillvara miljömässiga hänsyn. Skogsbruket lägger fokus på den biologiska mångfalden, medverkar till att skydda grundvattnet, förhindra erosion och att binda CO_2. Miljöhänsyn får en allt större betydelse som konkurrensparameter inom skogsbruket. Utmaningen innebär att utveckla miljö- och naturvänliga driftsformer, som samtidigt är effektiva, ekonomiska och socialt hållbara.

Under de senaste åren har rambetingelserna för det nordiska skogsbruket i ökande omfattning avgjorts genom internationella förhandlingar och processer. Inom FN finns det nu ett permanent skogsforum på en hög politisk nivå, vars framtid avgörs under 2005 som uppföljning av Riokonferensen och skogsärenden behandlas också under konventionen om biologiska mångfald. För att realisera internationella beslut om hållbar utveckling inom skogbruket i Europa har man etablerat en pan-europeisk skogpolitisk process kallad "Ministerkonferenserna för skydd av Europas skogar". Inom EU har det utarbetats en gemensam skogsbruksstrategi.

De nordiska länderna driver en aktiv skogspolitik. Skogspolitiken och regelverken har förnyats under de senaste åren. Fokus ligger på ett hållbart nyttjande och på skogens många funktioner i samhället. De nordiska länderna lägger vikt vid att ta med offentligheten vid besluten. På stora delar av den nordiska skogsarealen bedrivs miljöcertifierat skogsbruk och efterfrågan på miljömärkta träprodukter ökar.

Mål och insatser 2005–2008

De nordiska länderna

- kommer att stärka sin insats i det europeiska och internationella samarbetet om skog, så att den nordiska synen på hållbar skogsdrift kommer att ingå i internationella överenskommelser.
- anser att ett organiserat nordiskt samarbete skall bygga på en gemensam nordisk strategi med grund i nationella och internationella mål och riktlinjer för ett hållbart skogsbruk.
- anser att den nordiska skogsforskningen skall fortsätta, målinriktas och koordineras. De nordiska länderna kommer forsättningsvis sätta fokus på ett hållbart skogsbruk.
- kommer att vidareutveckla natur- och miljövänliga driftsformer inom skogsbruket. Insatsen kommer att koordineras mellan de nordiska länderna. Målen skall ligga i överensstämmelse med målen i den paneuropeiska skogssamarbetet.
- kommer att bidra till att bevara en representativ och fackmässigt sätt tillräcklig andel av de olika nordiska skogstyperna. Det är viktigt att främja miljövänliga produkter från skogsbruket bl a genom krav på dokumentation av träleveransernas lagliga och hållbar ursprung. Träprodukter kan ersätta andra material och nya träprodukter kan utvecklas. Träförädlingen skall också vidareutvecklas. Medlen är forskning och informationssystem.
- kommer att stärka skogens sociala funktioner i samhället. Ökad tillgång till skogen är viktig för ett aktivt friluftsliv. Samtidigt skall hänsyn tas till kulturhistorien och till skogen som levnadsplats för växter och djur. Detta skall ske i samarbete med friluftsorganisationer, skogsägarorganisationer och miljöskyddsorganisationer. Initiativ kan vara kurser, undervisning, pilotprojekt och ökad forskning.
- kommer att fortsätta med en samordnad nordisk insats, med huvudvikt på att sammanställa befintlig kunskap, att skapa ny kunskap genom forskning och utveckling, samt att stimulera till produktutveckling genom att bygga vidare på redan etablerat samarbete om bioenergi.

13. Fiske, fångst och akvakultur

Det överordnade målet inom de närmaste 20 åren är att den nordiska fiskepolitiken utvecklas enligt principen: Havets levande resurser nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt inom en ekosystemsförvaltning som bygger på principerna i Biodiversitetskonventionen om bevarande av biologisk mångfald och hållbar användning av dess delar.

Havets levande resurser är en rikedom, och ett stort gemensamt ansvarsområde för de nordiska länderna. Fiske och fångst har medverkat till att skapa en grund till kustsamhällen i hela Norden – från Nordatlanten i väster och de arktiska delarna i norr, samt Östersjön i öster. För flera nationer och lokalsamhällen i Norden utgör havets levande resurser grunden till själva livsgrundlaget.

Nyttjandet av havets levande resurser, oavsett om det gäller fiske, fångst av marina däggdjur och sjöfågel eller akvakultur skall grundas på en helhetssyn, som bygger på kunskap och forskning, försiktighetsprincipen och hänsyn till marina ekosystem, häribland de sociala och ekonomiska betingelserna för näringen.

Mål och insatser 2005–2008.

De nordiska länderna

- bör vara ledande, inte minst i förhållande till EU och på andra internationella fora, för att genomföra och påvisa de positiva konsekvenserna av att anpassa kapaciteten till resursunderlaget. I detta sammanhang finns behov av att regionalt förstärka samarbetet i linje med målsättningen från Johannesburg, och säkra en bättre samordning i framtiden med tanke på att genomföra en integrerad, ekosystembaserad förvaltning av havets resurser. Detta kräver inte minst att länderna förstärker samordningen på nationell nivå.
- har till målsättning inom utbildning och forskning att säkra ett maximalt nyttjande av alla resurser som fångas, häribland också bifångst, spill från rensning och annat som idag kastas i

havet.Utveckling av (bi-)produkter genom nyttjande av restfraktioner, icke-kommersiella målarter och nya möjligheter att öka värdet av produkter.
- anser att ökad utbildning och forskning om ekonomiska och sociala faktorer och sambandet mellan förvaltningssystem och hållbarheten i nyttjandet av havets levande resurser.
- stöder forskning som skapar ett underlag för en vetenskaplig och balanserad kostrådgivning till konsumenten – både innehåll av ämnen som gagnar konsumentens hälsa, och de miljögifter, som genom näringskedjan ackumuleras i mat från havet, och som kan vara hälsofarliga.
- anser att det finns ett omfattande behov för att sektorns aktörer att samverka med undervisnings- och forskningssektorn, med målsättningen att samordna ett nordiskt utbildningsutbud avseende alla kvalifikationsnivåer, relevanta för sektorns framtida hållbara utveckling och konkurrensförmåga.
- anser att dialog och aktivt samarbete mellan förvaltningsmyndigheter och näringslivet är nödvändig för att man skall kunna vidta effektiva åtgärder som kan gynna en hållbar utveckling, baserad på havets levande resurser. Detta samarbete skall förstärkas och förbättras.
- uppmanar nordiska organisationer inom fiskesektorn att engagera sig i utformningen av strategier och prioriteringar i samarbete med offentliga myndigheter och forskningsmiljön.
- vill i nära samarbete med näringslivet, kartlägga och minska fiskeflottornas energiförbrukning och hantering av avfall.
- stöder fortsatt utveckling av fångstteknik, som bidrar till att minska de negativa verkningarna på natur och miljö, häribland begränsning av skrapande redskaps påverkan på havsbottnen och dess biodiversitet. Härtill kommer inriktning på yrkesfiskarnas arbetsmiljö.
- kommer att arbeta för ett brett internationellt accepterande av en hållbar förvaltning av marina däggdjur. Det är nödvändigt att åter få den internationella valfångstkommissionen (IWC) att fungera som institution för bevarande, forskning och förvaltning.
- kommer att stimulera forskning inom teknologi som ökar värdeskapandet och som minskar miljöbelastningen men samtidigt garanterar att akvakulturen blir konkurrensmässigt kompetent, samt att anställda har en sund arbetsmiljö.
- stöder kompetenshöjande hos alla berörda inom akvakultur i fråga om betydelse för trivsel och hälsa för fiskar och djur inom akvakulturen häribland inte minst samspelet med miljön samt åtgärder mot fiskutsläpp.

14. Samarbete i närområdena

Det övergripande målet för de nordiska ländernas insatser i närområdet är att bidra till en långsiktig ekonomisk utveckling, som bygger på hänsyn till naturen och miljökraven samt traditionell ekologisk kunskap. Härtill vill de medverka till att minska de sociala och hälsomässiga skillnaderna, samt stödja integrationen av hållbar utveckling inom alla sektorer.

De nordiska länderna kommer att bidra till att bevara och beskydda den biologiska mångfalden, att återupprätta miljökvaliteten, minska föroreningen och säkra ett hållbart nyttjande av resurserna. De nordiska länderna kommer att stödja öppenhet, demokrati, offentlighetens deltagande och bidra till att skapa likartad lagstiftning samt en effektiv lokal förvaltning.

De nordiska länderna kommer att bidra till utbildning för hållbar utveckling, stödja utveckling av miljövänlig teknologi och ekoeffektivitet samt förbättra fackkunskaperna inom miljöteknologin.

De nordiska länderna vill främja en hållbar utveckling i de arktiska samarbetet samt minska föroreningen av isar, hav, vatten och luft i närområdet samt reducera de långväga luftföroreningarna till Arktis och tar initiativ till en strategi för hållbar havsmiljö och ett försvarbart utnyttjande av havets resurser i det nordatlantidska havet.

De nordiska länderna kommer att följa och minska effekterna av klimat- och ozonlagersförändringar i norr och arbeta för att öka den nukleära säkerheten och öka säkerheten i samband med hantering av nukleärt avfall.

Nordiska ministerrådet kommer forsätta att utveckla samarbetet med framför allt de baltiska länderna, nordvästra Ryssland, och Arktis. Samarbetet kommer att anpassas till de regionala särdragen och de i varje tid rådande politiska prioriteringarna. I ljuset av EU:s utvidgning kom-

mer det skiljas på samarbetet med de nya EU-medlemmarna och samarbetet med nordvästra Ryssland.

Samarbetet med de baltiska länderna kommer att ske som parter på en likvärdig nivå. Etablerade goda relationer mellan de nordiska och de baltiska länderna skall bevaras och vidareutvecklas. Målsättningen med samarbetet med Estland, Lettland och Litauen är ett ökat nordisk-baltiskt samarbete, både politisk på regeringsplan (NB8) och med hänsyn till gemensamma projekt och nätverk.

Det fortsatta samarbetet med nordvästra Ryssland skall medverka till att utveckla och stimulera hållbar utveckling i förhållande till de ekonomiska, miljömässiga och sociala förhållandena i regionen.

Det nordiska miljösamarbetet prioriterar stöd till lösningar av miljöproblem i närområdet och Arktis högt.

Finansieringsinstitutioner har bildats, som Nordiska Miljöfinansieringsbolaget, NEFCO, speciellt för att stödja miljöprojekt. Även Nordiska Investeringsbanken, NIB, har numera inriktat delar av sina aktiviteter i närområdena på miljöfrågor i form av miljölåneverksamhet.

Samarbete i form av partnerskap tar form. Nordiska Ministerrådet deltar i EU:s "Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being" för folkhälsa och socialt välbefinnande och har dessutom framhållit värdet av ett jämställdhets- och barnperspektiv. Hållbarhetsperspektivet har fått en viktig plats i det vidare arbetet med verkställandet av partnerskapsprogrammet.

Utveckling av hållbar produktion och konsumtion i närområdet är ett viktigt satsningsområde för de nordiske länderna. Det nordiska samarbetet kommer att uppnå detta genom politisk dialog och genom att involvera närområdena i konkreta program och projekt, där detta är ändamålsenligt.

Det finns en stor ekonomisk tillväxtpotential i närområdena och barriärer för handel och investeringar skall avvecklas. En nordisk insats skall vara målinriktad och kan komplettera det övriga regionala samarbetet bland annat Arktiska Rådet, Östersjörådet, Barentsrådet, EU:s Nordliga Dimension, HELCOM och Baltic 21, där de nordiska länderna är medlemmar.

Nordens nordatlantiska närområden är på flera områden relevanta i förhållande till de nordiska målsättningarna för hållbar utveckling – särskilt i förhållande till havsmiljön och havets resurser.

Mål och insatser 2005–2008

- I Arktis kommer de nordiska länderna utveckla samarbetet och arbetsdelningen mellan regionala processer och institutioner. De nordiska länderna kommer att stödja insatser som rör ursprungsbefolkningar, välfärdsarbete som inkluderar jämställdhetsfrågor och hållbar användning av naturresurser samt utveckling av utbildnings- och forskningssamarbetet cirkumpolärt. De nordiske länderna kommer att bidra till arbetet genom att identifiera indikatorer och rapporter för hållbar utveckling samt stödja arbetet i Arktiska rådets arbetsgrupp för hållbar utveckling.
- I Barentsregionen kommer de nordiska länderna stödja nätverk för lokal Agenda 21 och för ursprungbefolkningen och aktivt medverka i arbetsgruppen för hälso- och sociala frågor. Norden kommer att stödja implementering av de åtgärder som rekommenderas i "NEFCO/AMAP Hot Spot List" och i handlingsplanen för "Barents Region Cleaner Production Strategy" samt kommer att verka för att konkreta åtgärder genomförs för att öka kärnsäkerheten.
- I nordvästra Ryssland kommer de nordiska länderna stödja implementering av EU:s handlingsplaner för den Nordliga Dimensionen, utveckling av finansieringsinstrument för små och medelstora projekt, samt stärka utveckling och uppbyggnad av effektiva förvaltningar och myndighetssamarbete samt utarbeta ett samarbetsprogram.
- I Östersjöregionen kommer de nordiska länderna stödja verkställandet av IMO:s principbeslut att klassificera Östersjön som ett särskilt känsligt område, verka för en bättre vattenkvalitet i området samt identifiera och finna lösningsmodeller för administrativa, tekniska och andra hinder för ett effektivare gränsöverskridande samarbete. De nordiska länderna kommer

att stödja utveckling av effektiva lokala, regionala och nationella förvaltningar för hållbar utveckling. De nordiska länderna kommer att stödja överföring dels av teknik och kunnande, dels av nordiska erfarenheter med implementering av EU-lagstiftning och av de baltiska ländernas erfarenheter, till Ryssland.
- De nordiska länderna kommer att stödja genomförande av program och rekommendationer i Östersjöområdet inom de organisationer, som aktivt deltar i arbetet för hållbar utveckling, t.ex. HELCOM.

15. Allmänhetens deltagande och lokala Agenda 21

De nordiska länderna skall uppmuntra allmänhetens medverkan i samhället genom att säkerställa informationens tillgänglighet och främja medborgarnas deltagande i utformningen och genomförandet av en policy för hållbar utveckling. För att integrera hållbar utveckling i de lokala planeringsprocesserna är det fortfarande viktigt att stödet för en lokal Agenda 21 verksamhet i kommuner förstärks och inriktas från agendaformulering till konkret handling.

För att säkerställa en miljömedveten allmän opinion och för att upprätthålla förtroendet för det politiska systemet och förvaltningen är det viktigt att man kan säkra tillgången till information om miljöfrågor, allmänhetens deltagande i beredningen av beslut som gäller miljön samt rätten att överklaga myndigheternas beslut. De här principerna främjades i den fjärde paneuropeiska miljöministerkonferensen i Århus 1998.

I de nordiska länderna är lokalförvaltningen både politiskt och ekonomiskt ytterst framträdande. Subsidiaritet präglar traditionellt beslutsprocessen, förvaltningen är öppen, och allmänheten engageras i planering och i större lokala initiativ.

Arbetet med lokala Agenda 21 är mycket brett upplagt i Norden, och verksamheten har fått starkt stöd bland medborgarna. Lokala Agenda 21 processer har varit viktiga verktyg för att samla politiker, lokalmyndigheter, näringsliv, medborgarorganisationer och invånare kring hållbar utveckling. Det övergripande arbetet på Agenda 21 har skapat förutsättningar för konkreta åtgärder genom att generera behövliga kunskaper och färdigheter samt partnerskap mellan olika aktörer kring hållbar utveckling.

Utvecklingen av den lokala Agenda 21 i allt fler kommuner kräver att det inrättas regionala nätverk för utbyte av erfarenheter och information i och mellan de nordiska länderna samt deras närområden.

Toppmötet kring hållbar utveckling i Johannesburg befäste regeringarnas engagemang i en hållbar utveckling och det effektiva genomförandet av Agenda 21. Vid toppmötet lanserade kommunerna begreppet Local Action 21 som nästa steg av Lokal Agenda 21.

Local Action 21 förutsätter att man

- går från agenda till handling genom att ta upp särskilda faktorer som förhindrar en hållbar utveckling, såsom fattigdom, orättvisa, konflikter, ohälsosamma miljöer och osäkerhet
- motarbetar den världsomspännande minskningen av naturtillgångar och miljöföroreningen och
- inför och befäster verktyg som i lokalförvaltningen säkrar snabbt genomförande, effektiv övervakning och kontinuerlig förbättring.

Mål och åtgärder 2005–2008

De nordiska länderna

- förväntar att ha avslutat arbete med genomförandet av Århuskonventionen till år 2005. De nordiska länderna avser också att stödja ett snabbt genomförande i närområdena. Som en fortsättning kommer de nordiska länderna att gå in för att Århuskonventionens principer tillämpas inom andra områden som har betydelse med tanke på en hållbar utveckling.
- uppmanar kommunerna att utveckla nätverk och sprida erfarenhet och goda exempel kring hållbar utveckling.
- skall främja fortsatt utvecklingen av Agenda 21-verksamheten till alla kommuner och säkerställa övergången till konkreta handlingar för att främja en hållbar utveckling.
- skall bidra till ett förbättrat samarbete mellan företag och offentliga myndigheter.
- skall förstärka partnerskap mellan myndigheter och medborgarsamhället.
- skall fortsätta sitt arbete för att stärka och bredda lokala Agenda 21 i närområdena och därvid betona social utveckling och en stärkning av medborgarsamhället.
- skall möjliggöra nyttjandet, tillämpningen och utvecklingen av indikatorer på lokal hållbar utveckling som underlättar för de lokala myndigheterna att jämföra sitt arbete, informera allmänheten om trender och väcka debatt kring hållbar utveckling. skall arbeta för att kulturmiljöer, som utgör en källa till kunskap om föregående generationers levnadssätt och resursanvändning, vårdas på hållbart sätt.
- och Nordiska ministerrådet arbetar på att öka allmänhetens engagemang i sin verksamhet i enlighet med Århuskonventionens bestämmelser om tillgång till samt insamling och spridning av miljöinformation, och om allmänhetens deltagande i planer, program och policy som gäller miljön.

16. Genomförande och uppföljning

Den nordiska strategin för hållbar utveckling sätter långsiktiga mål för hur Norden skall utvecklas fram till år 2020 och beskriver, vilka mål och insatser Norden kommer att arbeta för under perioden 2005–2008. En hållbar princip är integration av miljöhänsyn och hållbar utveckling inom sektorpolitiken och övriga politiska områden. Det kräver en betydlig omställning i de nordiska länderna och i det nordiska samarbetet. Det förutsätter politiskt ledarskap och en löpande dialog mellan myndigheterna. Det förutsätter vidare deltagande från andra aktörer i linje med Århuskonventionens principer.

De nordiska länderna har huvudansvaret för att genomföra strategin. Genomförandet av strategin finansieras primärt genom att de enskilda landets regeringar har det nationella ansvaret för att följa upp strategin. Nordiska ministerrådet har ansvaret för att finansiera genomförandet av strategin på de områden, som inte omfattas av ländernas ansvar för uppföljning av strategin. Nordiska ministerrådet har vidare ansvar för information, rapportering, värdering och revision om/av strategin.

Strategin kommer att genomföras och följas upp inom ramarna för Nordiska ministerrådet av statsministrarna, samarbetsministrarna och fackområdesministrarna. Samarbetsministrarna har det överordnade ansvaret för att Nordiska ministerrådet genomför strategin.

Fackministerråden har det primära ansvaret för att genomföra och följa upp innehållet i strategin inom sina arbetsområde genom att sektorerna integrerar arbetet med hållbar utveckling i deras ordinära arbetsområden. De olika sektorerna under Nordiska ministerrådet anpassar sina sektorstrategier och handlingsprogram tidsmässigt till strategin för hållbar utveckling.

Strategin skall revideras under 2008 och föreläggas statsministrarna och de politiska ledarna för de självstyrande områdena, samt samarbetsministrarna. Innan strategin revideras, skall resultat och erfarenheter från genomförandet av strategins andra period värderas.

Ett utkast till strategin ha sänts för yttrande till nordiska icke statliga organisationer (NGO:er). Det kommer att innebära en utmaning i arbetet med genomförandet, uppföljningen och revideringen av strategin, att i hög grad ta fasta på de synpunkter som flera NGO:er har påpekat som väsentliga för en hållbar utveckling.

Som led i strategin har de nordiska länderna utarbetat indikatorer, som kan belysa hur strategins mål och initiativ skall genomföras, och hur utvecklingen kan beskrivas utifrån centrala parametrar i en hållbar utveckling. Indikatorerna kommer löpande att utvecklas så att de motsvarar uppställda mål och insatser.

Både länderna och Nordiska ministerrådet skall aktivt få information om strategin synliggjort nationellt och internationellt. Det är viktigt, att de relevanta aktörerna informeras om strategins mål och insatser och de åtgärder som sätts i verket i förbindelse härmed. Ministerrådets hemsida www.norden.org skall löpande uppdateras med information om strategin.

Strategin omfattar de nordiska länderna och de nordiska ländernas relation till närområden om hållbar utveckling. De nordiska länderna kommer arbeta för att genomföra relevanta delar av strategin inom ramarna för regionalt och internationellt samarbete.

Strategin gäller från den 1 januari 2005.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Ministerrådsförslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet

(Ministerrådsforslag, se s. 462)

1. Medborger- og Forbrugerudvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget forslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsforslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet" (B 232/medborgar) samt at indarbejde Medborger- og Forbrugerudvalgets bemærkning om årlig rapportering om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd har anmodet om Nordisk Råds synspunkter på ovennævnte ministerrådsforslag, inden der træffes beslutning om gennemførelsen.

De nordiske lande har gennem sin tilslutning til slutdokumentet fra FN's fjerde verdenskonference i Beijing 1995 forpligtet sig til at integrere et kønsperspektiv i alle større politiske beslutninger (*gender mainstreaming*). Nordisk Ministerråd reagerede på denne målsætning i Beijing-slutdokumentet, da de nordiske samarbejdsministre (MR-SAM) den 9. december 1997 vedtog en handlingsplan for integrering af ligestilling i NMR's virksomhed. Der blev udarbejdet retningslinier om integreringsarbejdet, såvel i det politiske system som i embedsmandssystemet. Ministerrådets retningslinier for dette arbejde fremgår af rapporten "Integrering af køns- og ligestillingsaspektet i Nordisk Ministerråds virksomhed", DIVS 2000:81 fra 1999. På baggrund af denne rapport blev integreringsarbejdet implementeret.

Hovedudgangspunktet i strategien er, at "køns- og ligestillingsperspektiv bliver taget i betragtning inden for alle politikområder, på alle beslutningsniveauer og i alle faser af de aktører, som normalt er involveret i arbejdet".

De nordiske samarbejdsministre besluttede i juni 2000, at de respektive ministerråd skal have det overordnede ansvar for implementering af ligestilling i deres sektorer og institutioner. Sektorerne har på baggrund af denne beslutning været forpligtet til at fokusere på kønnenes repræsentation på de forskellige niveauer i ministerrådets besluttende organer samt at integrere ligestilling i sektorernes samarbejdsprogrammer og handlingsplaner. Desuden skal sagsfremstillingen af alle beslutninger fattet af ministerrådets organer indeholde vurderinger ud fra et køns- og ligestillingsperspektiv.

Samarbejdsministrene besluttede endvidere, at budgettet fra 2003 skulle indeholde et køns- og ligestillingsperspektiv. Således er det muligt at belyse mænds og kvinders forhold indenfor sagsområdet og omfordele ressourcerne, hvis fordelingen ikke indebærer ligestilling.

3. Ministerrådsforslaget

Med forslaget ønsker Nordisk Ministerråd at rapportere om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde. Målsætningen med rapportering om udviklingen af redskaber for integrering af køns- og ligestillingsaspektet i alle virksomheder og erfaringen af dette arbejde er at give de nordiske lande samt andre nordiske, internationale eller nationale organisationer muligheden for at udnytte erfaringen af dette arbejde. Det fremkom af den norske ligestillingsminister Laila Dåvøys tale ved Nordisk Råds 56. session i 2004, at rapporteringen skal ske hvert andet år på Nordisk Råds session. Medborger- og Forbrugerudvalget skal herved anmode om at dette sker hvert år.

4. Konklusion

Medborger- og Forbrugerudvalget modtager med glæde ministerrådets forslag om rapportering om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde. Udvalget ønsker en årlig rapportering ved Nordisk Råds session.

Medborger- og Forbrugerudvalget forslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsforslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet" (B 232/medborgar) samt at indarbejde Medborger- og Forbrugerudvalgets bemærkning om årlig rapportering om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde

København, den 27. januar 2005

Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Åge Konradsen (H)
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Leena Rauhala (kd)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.)
Berndt Sköldestig (s)
Raimo Vistbacka (saf)

Ministerrådsförslag

om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet

1. Nordiskt jämställdhetssamarbete

Med hänvisning till:

- att de nordiska länderna har genom sin anslutning till slutdokumentet från Världskvinnokonferensen i Beijing 1995 förpliktat sig att integrera ett könsperspektiv i alla större politiska beslut (eng. Gender Mainstreaming)
- att inom ramen av det nordiska jämställdhetssamarbetet har de nordiska länderna och Nordiska ministerrådet inlett en process för att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv (gender mainstreaming) i all verksamhet. Detta ersätter inte s.k. traditionellt jämställdhetsarbete, för även om jämställdhetsfrågorna nu integreras i varje politiskt område kommer det fortfarande att vara nödvändigt att motverka könsdiskriminering och att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete. Utan integrering erhålls dock inte den dialog som är nödvändig mellan sakkunniga på jämställdhetsområdet och de som ansvarar för de olika politiska områdena. Utan särskilda insatser på jämställdhetsområdet utvecklas och förbättras inte insikten och kunskapen om kön och jämställdhet. Samarbetet skall leda till fortsatt utveckling av en gemensam nordisk hållning och plattform i ett bredare europeiskt och internationellt samarbete. Samarbetet skall bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i vart och ett av de nordiska länderna
- att Nordiska ministerrådet (NMR) startade arbetet med att integrera ett kvinno- och könsperspektiv i sin verksamhet genom att MR-SAM 9 december 1997 godkände en handlingsplan för integrering av jämställdhet i NMR:s verksamhet. Målsättningen är att förbättra genomförandet av NMR:s målsättning om jämställdhet mellan könen. Målsättningar och prioriteringarna för att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i sektorernas verksamhet skall säkra att det inom det nordiska samarbetet utarbetas rutiner, som garanterar att jämställdhetsaspekten beaktas i all verksamhet, såväl i det faktiska samarbetet som i analyser, utredningar och projekt, samt i organiseringen och uppbyggandet av det nordiska samarbetet. Eftersom det existerar stora skillnader i kvinnors och mäns deltagande och engagemang i de olika sektorernas aktiviteter, är det relevant och viktigt att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet
- Samarbeidsministrene har vedtatt at budsjettet for 2003 skal inneholde et kjønn- og likestillingsperspektiv. Dette skjer etter mange år med aktivt likestillingsarbeid i ministerrådets virskomhet Dette bygger på den integreringsstrategi som tidligere er fastsatt for NMR:s virksomhet
- Nordiska rådet uttalade 1991 i en rekommendation sitt stöd för en jämnare könsfördelning (minst 40 %) i nordiska kommittéer, styrelser, utskott mm och önskade samtidigt att få en redovisning om könsfördelningen i kommittéer, styrelser och utskott under Nordiska ministerrådet. På sitt möte i juli 1997 beslöt MR-SAM bekräfta målsättningen att man i det nordiska samarbetet strävar efter en jämn representation av kvinnor och män. Målsättningen är att inget av könen får vara representerat med mindre än 40 % av platserna i kommittéer, styrelser, rådgivande organ etc.
- MR-SAM godkände i juli 1998 riktlinjer rörande könsfördelningen i ämbetsmannakommittéer, styrelser i samnordiska institutioner samt utskott, kommittéer och arbetsgrupper:

"Jævn kønsfordeling (40/60) skal tilstræbes ved udpegning af medlemslandenes repræsentanter (ordinære og suppleanter) i styrelsen.

Ved tilsætning af styrelser skal medlemslandene foreslå både en mand og en kvinde. Hvis der skal stilles forslag om flere repræsentanter, skal medlemslandene foreslå lige mange mænd og kvinder og i tilfælde af ulige antal én mere af det ene køn end af det andet.

Hvis et medlemsland indstiller repræsentanter, således at ujævn kønsfordeling opstår, skal sekretariatet forespørge landet om mulighederne for at inddrage kandidater af det underrepræsenterede køn. Indstiller medlemslandet stadigvæk personer, således at ujævn kønsfordeling opstår, skal dette forhold begrundes.

Derefter sammensættes styrelsen af ministerrådet under hensyntagen til en jævn kønsfordeling.

Ansvaret for at sikre, at disse generelle retningslinier følges, påhviler GS.

- att rekommendationen blev avskriven år 2002. Nordiska Rådet konstaterade att det inte varit möjligt att uppnå en jämn könsfördelning med de regler som idag gäller inom Nordiska ministerrådet. Jämställdhetssektorn har sedan år 1995 sammanställt rapporten Män och kvinnor i nordiskt samarbete; Mäns och kvinnors representation i nordiska samarbetsorgan. Vid genomgång av statistiken från 1995 framåt kan det konstateras att en positiv utveckling kan ses, trots att den skett långsamt
- Nordiska ministerrådet godkände år 2002 Jämställdhetsplan för Nordiska ministerrådets sekretariat 2002–2004. Under hösten 2004 utarbetar en arbetsgrupp en ny jämställdhetsplan

2. Motivering och målsättning med ministerrådsförslaget

Samarbetsministrarna, MR-SAM har sedan 1997 tagit beslut om hur jämställdhetsperspektivet skall integreras i Nordiska ministerrådets all verksamhet inklusive sekretariatets egen verksamhet i enlighet med slutdokumentet från Världskvinnokonferensen i Beijing 1995.

Jämställdhetsministrarna, MR-JÄM, önskar att med en rapportering om det nordiska jämställdhetssamarbetet synliggöra det arbete som genomförs inom ramen av det nordiska samarbetet, även inom Nordiska ministerrådets egen verksamhet.

Målsättningen med rapporteringen är att de verktyg som utvecklas för att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet, och de erfarenheter som erhålls via detta nordiska samarbete kan utnyttjas av de nordiska länderna och andra internationella, nordiska och nationella organisationer.

Reykjavík den 23 september 2004

Árni Magnússon
Socialminister

Per Unckel
Generalsekreterare

Integrering av jämställdhet i det nordiska samarbetet

De nordiska länderna har genom sin anslutning till slutdokumentet från Världskvinnokonferensen i Beijing 1995 förpliktat sig att integrera ett könsperspektiv i alla större politiska beslut.

Jämställdhet i nordiskt samarbete

De nordiska länderna och Nordiska ministerrådet har inlett en process för att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet. Detta ersätter inte s.k. traditionellt jämställdhetsarbete, för även om jämställdhetsfrågorna nu integreras i varje politiskt område kommer det fortfarande att vara nödvändigt att motverka könsdiskriminering och att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete. Utan integrering erhålls dock inte den dialog som är nödvändig mellan sakkunniga på jämställdhetsområdet och de som ansvarar för de olika politiska områdena. Utan särskilda insatser på jämställdhetsområdet utvecklas och förbättras inte insikten och kunskapen om kön och jämställdhet.

- Samarbetet skall leda till fortsatt utveckling av en gemensam nordisk hållning och plattform i ett bredare europeiskt och internationellt samarbete
- Samarbetet skall bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i vart och ett av de nordiska länderna

En väl utvecklad jämställdhetspolitik gagnar inte bara individen. När både kvinnors och mäns kompetens, kunskaper, erfarenheter och värderingar tas till vara och får påverka och berika utvecklingen inom alla samhällsområden utvecklas också samhället i mer demokratisk riktning. För att jämställdhetspolitiken skall få ordentligt genomslag i vardagen – både på arbetsplatsen, i hemmet och i andra sammanhang – måste både kvinnor och män hysa intresse för och vilja ta på sig nya uppgifter och utmaningar. Männens aktiva medverkan är viktig om jämställdhetsmålet skall nås.

Integrering av ett jämställdhetsperspektiv innebär att alla förslag och beslut inom en verksamhet analyseras ur ett köns- och jämställdhetsperspektiv för att se hur olika förslag påverkar kvinnor respektive män. Med denna kunskap kan man därefter göra sina val och prioriteringar. Principen omfattar också analyser av politik och åtgärders effekt på minoriteter som till exempel invandrarkvinnor, flyktingkvinnor och kvinnor med funktionshinder. En väl genomförd jämställdhetsanalys kan komma att visa att det behövs olika åtgärder gentemot kvinnor respektive män eller för olika grupper av kvinnor, för att nå ett gemensamt mål om jämställdhet. Åtgärder för att främja kvinnors ställning är särskilt viktiga.

- *Integrering av ett könsperspektiv i nordiska statsbudgetar* är ett samarbetsprojekt med det nordiska *finanssamarbetsområdet*. I det nordiska projektet ingår nationella delprojekt och en gemensam utvecklingsdel. Alla nordiska länder har initierat egna nationella projekt och det nordiska projektets målsättning är att bidrar till att finansieringen av statsbudgeten och användandet av medel blir mer effektivt i ett jämställdhetsperspektiv, och detta är en förutsättning för att de grundläggande värdena i en statsförvaltning kan uppfyllas: demokrati, rättsäkerhet och effektivitet. Projektet koordineras av en nordisk projektledare.
- Handlingsplanen för det nordiska arbetet med *män och jämställdhet* 2004–2005 godkändes på MR-JÄM mötet år 2003. Handlingsplanen fokuserar på fyra teman: könssocialisation, män och våld, den könssegregerade arbetsmarknaden och män mellan arbetslivet och familjen. Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning, NIKK, har fått i uppdrag att skapa en gemensam nordisk forskningsplattform runt män och jämställdhet.
- I samarbete med *arbetsmarknadsområdet* genomförs ett nordiskt projekt På sporet av *likalønn – et nordisk kunnskapsprosjekt*. Projektet innehåller tre delar: Statistikk, indikatorer og kunnskapsanalyser. Projektet leds från Island.

- Inom ramen av *Pornoficering av det offentliga rummet* har ett nordiskt projekt startat som skall undersöka hur pornografins utbredning påverkar flickors och pojkars uppfattning om kön. Projektet finansieras av de deltagande länderna och NMR och genomförs av Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning, NIKK.
- Könsperspektiv på integrationspolitik diskuterades under konferensen "Integration och jämställdhet i Norden" år 2003. Det nordiska projektet *Samarbeta jämt* initierades under konferensen, och har som målsättning att öka kontakterna och förståelsen för kvinnor från olika länder och kulturer. För att den gemensamma kunskapsbasen skall kunna fungera som ett virtuellt nordiskt nätverk arrangeras datautbildningar för invandrarkvinnors organisationer i de nordiska länderna.

Finlands ordförandeskap 2001

Under det finska ordförandeskapet startades samarbetet med arbetsmarknadsområdet för att utarbeta ett förslag till ett nordiskt projekt om likalön. Det samarbetet mellan justitie och jämställdhetsområden och mellan närområdet och Norden initierades för att förebygga kvinnohandel. Frågeställningar kring kvinnors villkor och jämställdhet var temat för den arktiska konferensen *Taking Wing*, som arrangerades i Saariselkä år 2002.

Norges ordförandeskap 2002

Under det norska ordförandeskapet genomfördes den nordisk-baltiska kampanjen mot handel med kvinnor. Kampanjen var ett samarbete mellan de nordiska och baltiska jämställdhets- och justitieministrarna. Norge initierade arbetet med att formulera ett nordiskt projekt kring temat män och jämställdhet, som ledde till utarbetandet av "Handlingsplanen för män och jämställdhet 2004–2005," som även inkluderar skapandet av en nordiska forskningsplattform kring män och jämställdhet. Ett seminarium om Invandrarkvinnors villkor i Norden arrangerades i samband med MR-JÄM mötet i Oslo.

Sveriges ordförandeskap 2003

Under det svenska ordförandeskapet arrangerades den nordiska konferensen "Integration och jämställdhet i Norden." Konferensen målsättning var att sätta fokus på invandrarkvinnornas situation. Tanken var att föra fram kvinnors synpunkter och se på integrationspolitiken ur ett könsperspektiv med mål att skapa samarbete mellan invandrarkvinnors nätverk och organisationer i de nordiska länderna.

Islands ordförandeskap 2004

Under det isländska ordförandeskapet diskuteras det västnordiska samarbetet ur ett könsperspektiv på ett nordiskt seminarium med temat "Gender, Environment and Societal Development in the West Nordic countries and other Arctic areas." Ett jubileumsseminarium för att uppmärksamma 30 år av nordiskt jämställdhetssamarbete arrangeras i Reykjavik. En paneldiskussion skall diskutera framtida utmaningar för det nordiska jämställdhetssamarbetet.

Det internationella samarbetet

Europeiska

Det finns ett stort internationellt intresse för nordisk jämställdhetspolitik. Insikten om värdet av jämställdhet i familjeliv, arbetsliv och samhällsliv växer internationellt.

De områden i det nordiska jämställdhetssamarbetet som är särskilt viktiga i ett europeiskt sammanhang är kvinnors medverkan i beslutsprocesserna, vilket innefattar bl. a aktiva insatser för att säkerställa inflytande för det kön som är underrepresenterat. De nordiska länderna deltar i flera EU program och projekt som genomförs inom ramen för EU:s V jämställdhetsprogram.

Den nordliga regionen

Målet för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen är att stödja integrering av jämställdhetsfrågor i de politiska beslutsprocesserna på lokal, regional och nationell nivå, och att utbyta erfarenheter (best practises). Lagstiftning, arbetsliv, utbildning och ekonomi är områden som belyses och diskuteras från ett köns- och jämställdhetsperspektiv. Samtidigt kommer det fortfarande att vara viktigt att stödja kvinnornas aktiva medverkan, makt och inflytande i de demokratiska institutionerna.

Samarbetet bygger på en dialog mellan länderna i den nordliga regionen. De nordiska ävensom de baltiska länderna och nordvästra Ryssland har delvis valt olika vägar i arbetet för jämställdhet mellan könen och det är viktigt att få fram olika strategier och handlingssätt som bygger på respektive lands säregna historia och situation. Samtidigt skall samarbetet utnyttja baltisk, rysk och nordisk expertis på jämställdhetsproblematik och utarbeta strategier för genomförandet av program med gemensamma mål.

Ett nordisktbaltiskt samarbete på jämställdhetsområdet har pågått sedan 1997 då det första samarbetsprogrammet godkändes. Ett nytt samarbetsprogram för åren 2004–2006 har godkänts och det skall utgöra basen för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen. I år inbjöd Island under sitt ordförandeskap jämställdhetsministrarna från Estland, Lettland och Litauen att tillsammans med sina nordiska ministerkolleger diskutera ett samarbete för åren 2004–2006. Ett nordisk-baltiskt seminarium, som riktar sig till tjänstemän i de nordiska och baltiska länderna, som tar upp frågeställningar kring könsintegrering i olika politikerområden skall arrangeras. Nordisktbaltiskt samarbete mellan forskare, kvinnoorganisationer och andra NGO miljöer fortsätter under året.

En insats mot handel med kvinnor i Barentsregionen genomförs i ett projekt, som leds av Sverige och som startade år 2003. I projektet deltar även Norge och Finland och Murmansk Oblast. Insatsen har som mål att finna alternativa lösningar baserat på hållbar utveckling för de kvinnor och unga flickor som har utsatts eller riskerar att utsättas för handel med kvinnor från Murmansk Oblast till de norra delarna av Norge, Sverige och Finland. Insatsen har också som mål att utarbeta och genomföra åtgärder för att motverka efterfrågan på kvinnor och barn för prostitutionsändamål i de nordliga delarna av Norge, Sverige och Finland. Insatsen förväntas dessutom att bidra till ökad kompetens, gemensamt förhållningssätt och samarbete mellan myndigheter, frivilligorganisationer och andra nyckelfunktioner i arbetet mot kvinnohandel i Barentsregionen. Projektet finansieras via NMR:s närområdesbudget. Insatsen är en vidareutveckling av den nordisk-baltiska kampanjen mot handel med kvinnor som genomfördes år 2002. Under år 2003 har i Estland, Lettland och Litauen genomförts aktiviteter som i första hand har riktat sig till ungdomar. Under år 2004 genomförs projektet "Drugs, prostitution and trafficking – from a gender perspective" i samarbete med narkotika sektorn.

Under året har arrangerats 10th Anniversary Seminar of the Nordic Forum den 12.–13.8.2004 i Åbo, Finland. Det är 10 år sedan Nordiskt Forum arrangerades i Åbo och länderna kring Östersjön hade inbjudits att deltaga. I konferensen deltog politiker, beslutsfattare, forskare och NGO:s.

Den nordliga dimensionen är ett program inom EU som fokuserar på frågeställningar inom den nordliga regionen i EU. Inom NMR fortsätter arbetet för att fastställa en strategi för NMR i relation till den Nordliga dimensionen inom EU. Jämställdhetsområdet tillsammans med social- och hälso- och narkotikaområden koordinerar Nordiska ministerrådets aktiviteter inom "Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being." Partnerskapet godkändes på ministermötet i Oslo den 27.10.2003. Partnerskapets överordnade målsättning är att stödja en hållbar utveckling genom att förbättra människors hälsa och sociala välmående inom området där programmet för den nordliga dimension verkar. All verksamhet inom partnerskapet skall ha ett integrerat köns och barnperspektiv. "Action plan on Social Well-being" presenterades på ett seminarium i S:t Petersburg i september 2004.

Integrering av ett könsperspektiv i NMRS verksamhet

Nordiska ministerrådet (NMR) startade arbetet med att integrera ett kvinno- och könsperspektiv i sin verksamhet genom att MR-SAM 9 december 1997 godkände en handlingsplan för integrering av jämställdhet i NMR:s verksamhet. Målsättningen är att förbättra genomförandet av NMRs målsättning om jämställdhet mellan könen. Målsättningar och prioriteringarna för att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i alla nordiska samarbetsområden skall säkra att det inom det nordiska samarbetet utarbetas rutiner, som garanterar att jämställdhetsaspekten beaktas i all verksamhet, såväl i det faktiska samarbetet som i analyser, utredningar och projekt, samt i organiseringen och uppbyggandet av det nordiska samarbetet. Eftersom det existerar stora skillnader i kvinnors och mäns deltagande och engagemang i de olika områdens aktiviteter, är det relevant och viktigt att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all nordisk verksamhet.

Nordiska samarbetsområdens jämställdhetsmålsättningar och ansvar

De nordiska samarbetsministrarnas beslöt i juni 2000 att ministerråden skall ha det övergripande ansvaret för att främja jämställdheten inom det egna samarbetsområdet och institutionerna. Alla fackområden har formulerat sina jämställdhetspolitiska målsättningar. Jämställdhetsintegrering innebär förändrade och förbättrade villkor för att förverkliga jämställdhet i det nordiska samarbetet. Jämställdhetssektorn bistår övriga samarbetsområden med att formulera sina jämställdhetspolitiska mål inom ramen för befintliga resurser.

"Ligestilling indebærer en jævn fordeling af magt og indflydelse, at kvinder og mænd skal have samme rettigheder, pligter og muligheder inden for alle områder i livet samt et samfund frit for kønsrelateret vold. For at opnå et ligeligt og retfærdigt samfund kræves en overordnet ligestillingspolitik som omfatter både kvinder og mænd. Ligestilling handler om grundlæggende værdier som respekt, ligeværd, forståelse, livskvalitet og identitet."

Rapporteringarna år 2001 visar att de enskilda samarbetsområden har kommit igång med arbetet och att de nordiska samarbetsområden har valt att ställa sina jämställdhetspolitiska målsättningar på olika sätt och att arbetet fortsätter genom att utforma analysmetoder och arbetsformer i enlighet och metoder som finns i rapporten Integrering av Køns- og likestillingsaspektet i Nordisk Ministerråds virksomhed (DIVS 2000:813).

De nordiska samarbetsområdens arbete med att formulera sina jämställdhetspolitiska målsättningar har hunnit olika långt. Nordiska ämbetsmannakommittéen för jord- och skogsbruksfrågor (NÄJS) beslutade år 2000 att starta arbetet med att vidareutveckla sektorns första jämställdhetsplan. År 2002 fastställdes jord- och skogsbruksområdet jämställdhetsplan vid Nordiska ministerrådet (fiske-, jord- och skogsbruks- och livsmedelsministrarna) möte. År 2004 presenteras en uppföljning av handlingsplanen för jämställdhetsintegreing i det nordiska jord- och skogsbrukssamarbetet.

Budgetprocessen i NMR

Samarbeidsministrene har vedtatt at budsjettet for 2003 skal inneholde et kjønn- og likestillingsperspektiv. Dette skjer etter mange år med aktivt likestillingsarbeid i ministerrådets virksomhet Dette bygger på den integreringsstrategi som tidligere er fastsatt for NMRs virksomhet:

Et kjønnsperspektiv er i denne sammenhengen å belyse kvinner og mens forhold innenfor saksområdet. Likestillingsperspektivet omfatter den formelle likestilling dvs. like formelle rettigheter, muligheter og vilkår for kvinner og menn, mens den faktiske likestilling er den formelle likestilling omsatt til lik innflytelse og vilkår for kvinner og menn. Representasjon og fordelingen av ressurser (økonomiske) er kvantitative kriterier for graden av likestilling. Rettigheter, plikter og ansvar omhandler den formelle likestillingen av juridisk karakter. Normer og verdier er et annet aspekt som berører kvalitative aspekter vedrørende likestilling dvs. at kvinner og menn er bærere av kjønnsroller og lever forskjellige liv.

Formålet er ikke utforme et separat budsjett for kvinner, men å analysere fordelingen av midler ut i fra et kjønn- og likestilling perspektiv. Dette betyr å vurdere implikasjoner og konsekvenser for kvinner/jenter sammenlignet med menn/gutter. Nøkkelspørsmålet skal være hvilken innflytelse har en bestemt budsjettmessig økonomisk allokering på likestilling mellom kjønnene - Reduseres kjønnmessige ulikheter, øker de eller blir de uforandret?

Det betyr med utgangspunkt i kjønnsfordelt statistikk å analysere hvilket kjønn som er mottaker av de ytelser og tjenester som budsjettmidlene finansierer, og eventuelt initiere omfordelinger hvis den nåværende fordelingen ikke innebærer likestilling. En slik tilnærming vil i første rekke være anvendelig i ministerrådets budsjett for støtteordninger/prosjektmidler som har personlige mottakere eller organisasjoner med personlige medlemskap.

Ministerrådets prosjektmidler fordeles først og fremst til prosjekter som berører problemstillinger fra fagområdens samarbeidsprogram og handlingsplaner. Utarbeidelsen av disse inngår ikke som en integrert del i budsjettet. I denne sammenhengen er det verdt å merke seg at nasjonal kunnskap om kjønnsmessige ulikheter i første rekke vil påvirke valg av tema og prioriteringsdiskusjoner ved utarbeidelsen av samarbeidsprogrammer og handlingsplaner. Offentlig statistikk som er kjønnsfordelt er i ulik grad tilgjengelig i de nordiske land.

Kvinnor och män i nordiskt samarbete

Nordiska rådet uttalade 1991 i en rekommendation (12/1991) sitt stöd för en jämnare könsfördelning (minst 40 %) i nordiska kommittéer, styrelser, utskott m.m. och önskade samtidigt att få en redovisning om könsfördelningen i kommittéer, styrelser och utskott under Nordiska ministerrådet. På sitt möte i juli 1997 beslöt MR-SAM bekräfta målsättningen att man i det nordiska samarbetet strävar efter en jämn representation av kvinnor och män. Målsättningen är att inget av könen får vara representerat med mindre än 40 % av platserna i kommittéer, styrelser, rådgivande organ etc.

MR-SAM godkände i juli 1998 riktlinjer rörande könsfördelningen i ämbetsmannakommittéer, styrelser i samnordiska institutioner samt utskott, kommittéer och arbetsgrupper:

"Jævn kønsfordeling (40/60) skal tilstræbes ved udpegning af medlemslandenes repræsentanter (ordinære og suppleanter) i styrelsen.

1. Ved tilsætning af styrelser skal medlemslandene foreslå både en mand og en kvinde. Hvis der skal stilles forslag om flere repræsentanter, skal medlemslandene foreslå lige mange mænd og kvinder og i tilfælde af ulige antal én mere af det ene køn end af det andet.
2. Hvis et medlemsland indstiller repræsentanter, således at ujævn kønsfordeling opstår, skal sekretariatet forespørge landet om mulighederne for at inddrage kandidater af det underrepræsenterede køn. Indstiller medlemslandet stadigvæk personer, således at ujævn kønsfordeling opstår, skal dette forhold begrundes.
3. Derefter sammensættes styrelsen af ministerrådet under hensyntagen til en jævn kønsfordeling.
4. Ansvaret for at sikre, at disse generelle retningslinier følges, påhviler GS.

Rekommendationen blev avskriven år 2002. Nordiska Rådet konstaterade att det inta varit möjligt att uppnå en jämn könsfördelning med de regler som idag gäller inom Nordiska ministerrådet. Sedan år 1995 har rapporten Män och kvinnor i nordiskt samarbete; Mäns och kvinnors representation i nordiska samarbetsorgan sammanställts inom ramen av jämställdhetssamarbetet. Vid genomgång av statistiken från 1995 framåt kan det konstateras att en positiv utvecklingen kan ses, trots att den skett långsamt. En sammanställning av statistik för åren 2001–2003 (bilaga).

Jämställdhetsplan för Nordiska ministerrådets sekretariat

Nordiska ministerrådet godkände år 2002 "Jämställdhetsplan för Nordiska ministerrådets sekretariat 2002–2004" (bilaga). Under hösten 2004 utarbetar en arbetsgrupp en ny jämställdhetsplan.

Bilaga

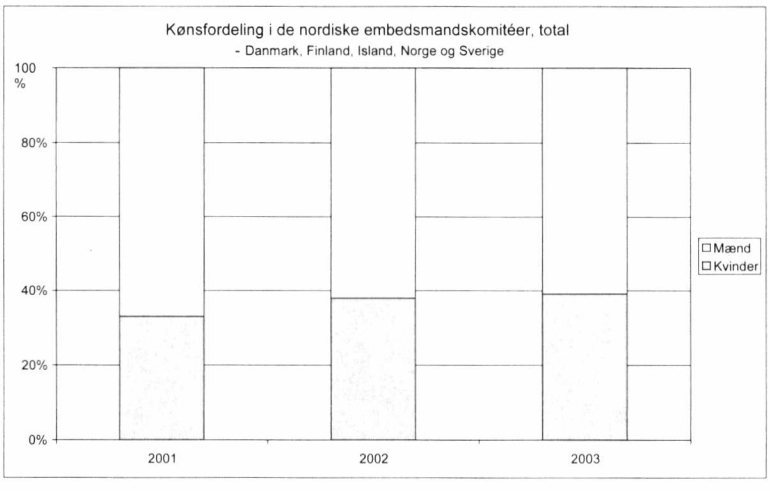
Mænd og kvinders repræsentation i nordiske samarbejdsorganer 2001-2003

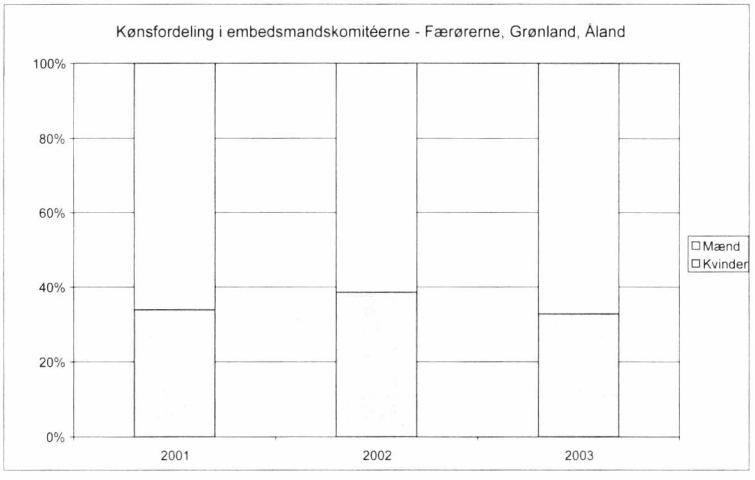
Embedsmandskomitéer

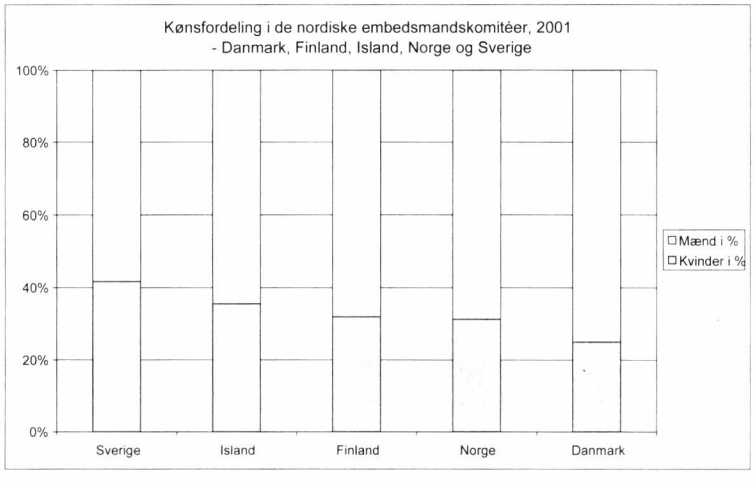
2001					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Danmark	44	11	33	25%	75%
Finland	47	15	32	32%	68%
Island	31	11	20	35%	65%
Norge	48	15	33	31%	69%
Sverige	48	20	28	42%	58%
Total	218	72	146	33%	67%
Færøerne	17	3	14	18%	82%
Grønland	20	8	12	40%	60%
Åland	16	7	9	44%	56%
Total	53	18	35	34%	66%

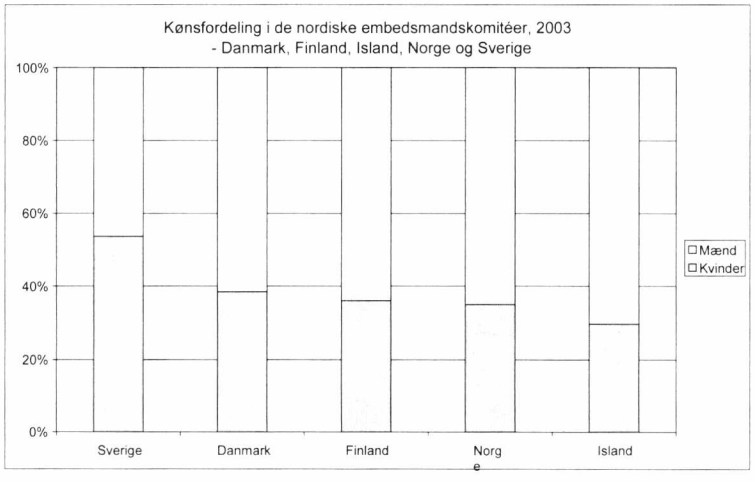
2002					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Danmark	51	20	31	39%	61%
Finland	49	16	33	33%	67%
Island	33	9	24	27%	73%
Norge	48	17	31	35%	65%
Sverige	51	26	25	51%	49%
Total	232	88	144	38%	62%
Færøerne	18	5	13	28%	72%
Grønland	21	9	12	43%	57%
Åland	18	8	10	44%	56%
Total	57	22	35	39%	61%

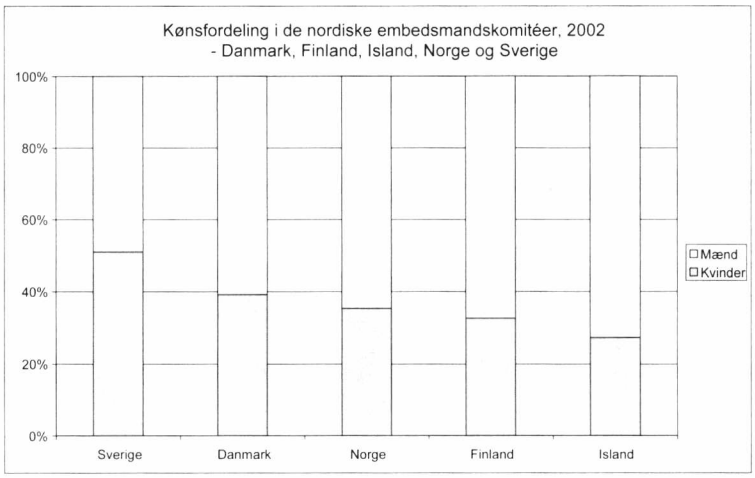
2003					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Danmark	39	15	24	38%	62%
Finland	50	18	32	36%	64%
Island	27	8	19	30%	70%
Norge	40	14	26	35%	65%
Sverige	41	22	19	54%	46%
Total	197	77	120	39%	61%
Færøerne	21	6	15	29%	71%
Grønland	19	7	12	37%	63%
Åland	18	6	12	33%	67%
Total	58	19	39	33%	67%

Kønsfordeling i embedsmandskomitéerne - Færørerne, Grønland, Åland
100%
80%
60%
40%
20%
0%
2001
2002
2003
Mænd
Kvinder

Kønsfordeling i de nordiske embedsmandskomitéer, 2001
- Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige
100%
80%
60%
40%
20%
0%
Sverige
Island
Finland
Norge
Danmark
Mænd i %
Kvinder i %

Kønsfordeling i de nordiske embedsmandskomitéer, 2003
- Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige
100%
80%
60%
40%
20%
0%
Sverige
Danmark
Finland
Norg
e
Island
Mænd
Kvinder

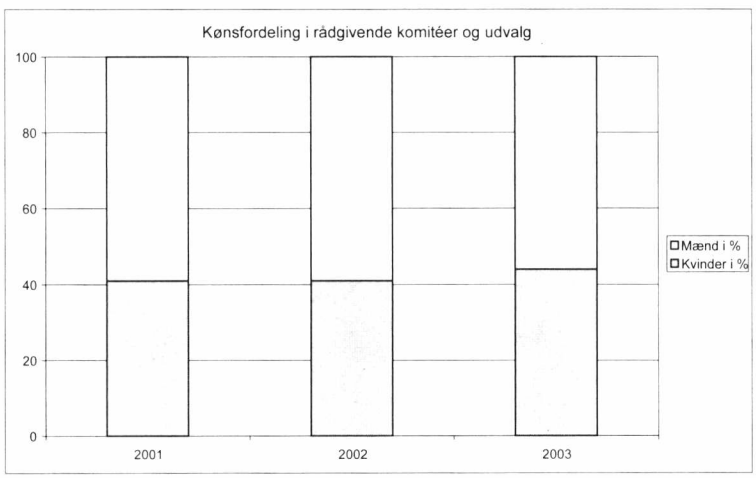

Rådgivende komitéer og udvalg

2001					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	29	12	17	41%	59%

2002					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	29	12	17	41%	59%

2003					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	32	14	17	44%	56%

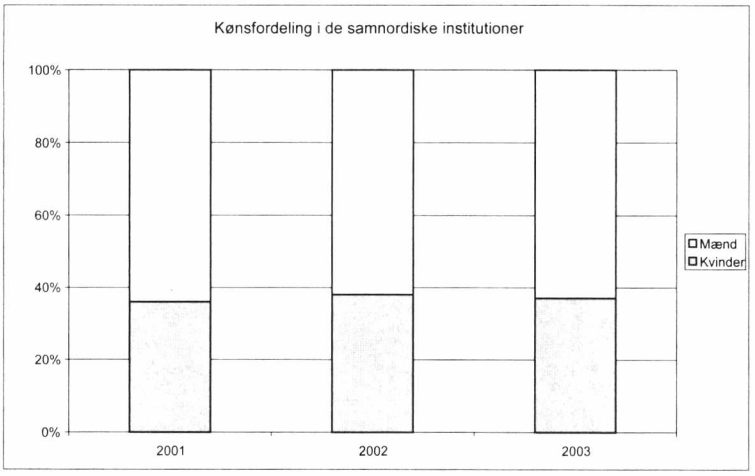

Samnordiske institutioner

2001					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	180	65	115	36%	64%

2002					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	193	73	120	38%	62%

2003					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	201	75	126	37%	63%

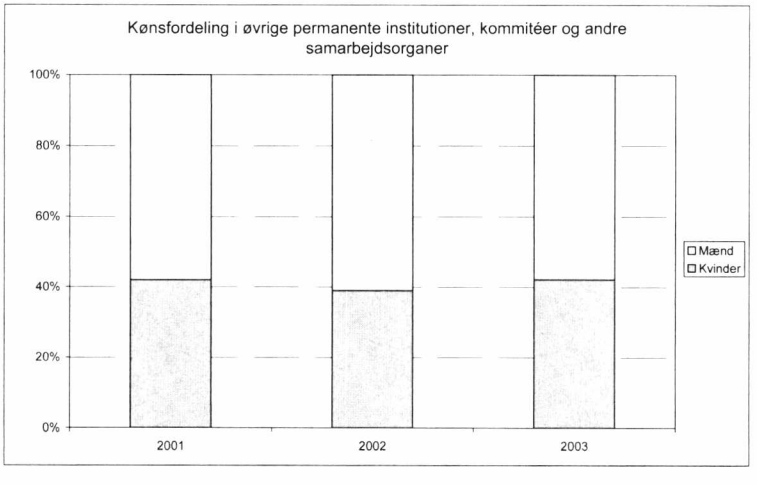

Øvrige permanente institutioner, kommitéer og andre samarbejdsorganer

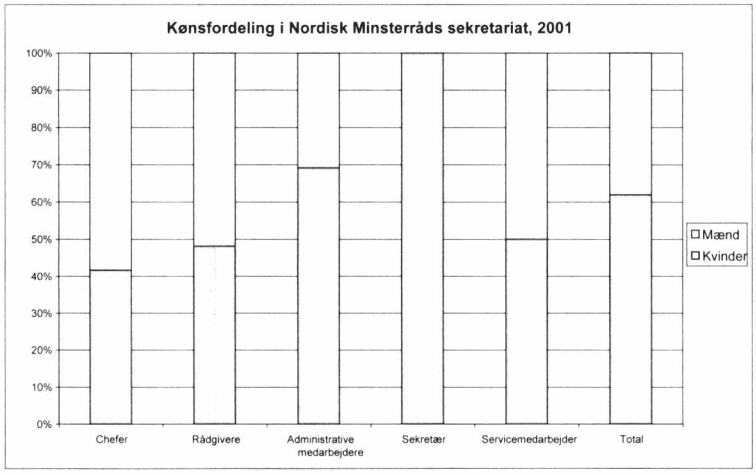
2001					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	233	97	136	42%	58%

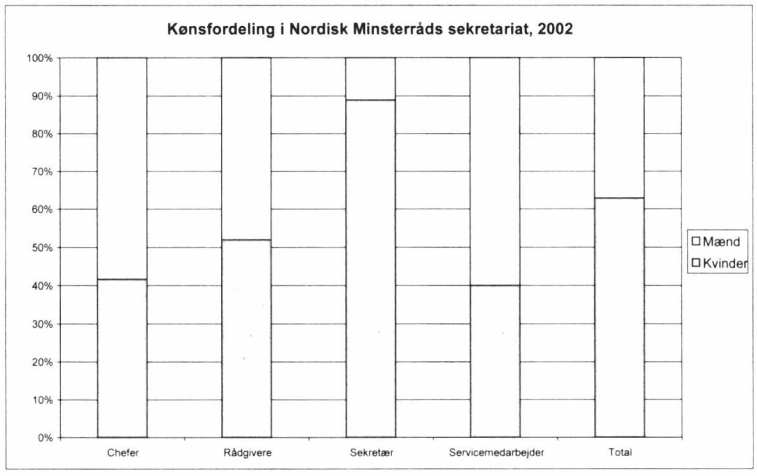
2002					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	230	89	141	39%	61%

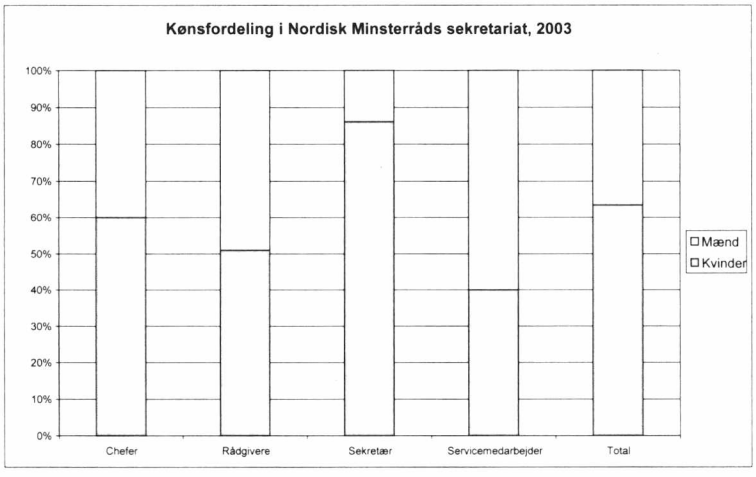
2003					
	Total	Kvinder	Mænd	Kvinder i %	Mænd i %
Total	296	127	169	43%	57%

Nordisk Ministerråds sekretariat																
	2001					2002					2003				
	K	M	Total	K i %	M i %	K	M	Total	K i %	M i %	K	M	Total	K i %	M i %
Chefer	5	7	12	42%	58%	5	7	12	42%	58%	6	4	10	60%	40%
Rådgivere	25	27	52	48%	52%	27	25	52	52%	48%	27	26	53	51%	49%
Administrative arbejdere	9	4	13	69%	31%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sekretær	23	0	23	100%	0%	32	4	36	89%	11%	31	5	36	86%	14%
Servicemedarbejder	2	2	4	50%	50%	2	3	5	40%	60%	2	3	5	40%	60%
Total	65	40	105	62%	38%	66	39	105	63%	37%	66	38	104	63%	37%

Nordisk Ministerråds sekretariat															
	2001					2002					2003				
	K	M	Total	K i %	M i %	K	M	Total	K i %	M i %	K	M	Total	K i %	M i %
Danmark															
Chefer		3	3	0%	100%	0	2	2	0%	100%	0	1	1	0%	100%
Rådgivere	5	10	15	33%	67%	7	10	17	41%	59%	9	11	20	45%	55%
Administrative arbejdere	5	4	9	56%	44%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekretær	8	0	8	100%	0%	14	3	17	82%	18%	16	3	19	84%	16%
Servicemedarbejder	1	2	3	33%	67%	1	3	4	25%	75%	1	3	4	25%	75%
Total	**19**	**19**	**38**	**50%**	**50%**	**22**	**18**	**40**	**55%**	**45%**	**26**	**18**	**44**	**59%**	**41%**
Finland															
Chefer	1	1	2	50%	50%	1	2	3	33%	67%	2	2	4	50%	50%
Rådgivere	7	3	10	70%	30%	7	2	9	78%	22%	6	2	8	75%	25%
Administrative arbejdere	2	0	2	100%	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekretær	1	0	1	100%	0%	3	0	3	100%	0%	1	0	1	100%	0%
Servicemedarbejder	0	0	0	0%	0%	1	0	1	100%	0%	1	0	1	100%	0%
Total	**11**	**4**	**15**	**73%**	**27%**	**12**	**4**	**16**	**75%**	**25%**	**10**	**4**	**14**	**71%**	**29%**
Island															
Chefer	1	1	2	50%	50%	1	1	2	50%	50%	1	1	2	50%	50%
Rådgivere	3	0	3	100%	0%	1	1	2	50%	50%	1	1	2	50%	50%
Administrative arbejdere	0	0	0	0%	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekretær	0	0	0	0%	0%	1	0	1	100%	0%	1	0	1	100%	0%
Servicemedarbejder	0	0	0	0%	0%	0	0	0	0%	0%	0	0	0	0%	0%
Total	**5**	**1**	**6**	**83%**	**17%**	**3**	**2**	**5**	**60%**	**40%**	**3**	**2**	**5**	**60%**	**40%**
Norge															
Chefer	0	1	1	0%	100%	0	1	1	0%	100%	1	0	1	100%	0%
Rådgivere	3	5	8	38%	63%	3	6	9	33%	67%	3	5	8	38%	63%
Administrative arbejdere	1	0	1	100%	0%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekretær	6	0	6	100%	0%	5	0	5	100%	0%	5	1	6	83%	17%
Servicemedarbejder	0	0	0	0%	0%	0	0	0	0%	0%	0	0	0	0%	0%
Total	**10**	**6**	**16**	**63%**	**38%**	**8**	**7**	**15**	**53%**	**47%**	**9**	**6**	**15**	**60%**	**40%**
Sverige															
Chefer	3	1	4	75%	25%	3	1	4	75%	25%	3	1	4	75%	25%
Rådgivere	7	8	15	47%	53%	9	6	15	60%	40%	8	6	14	57%	43%
Administrative arbejdere	0	1	1	0%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sekretær	8	0	8	100%	0%	9	1	10	90%	10%	8	1	9	89%	11%
Servicemedarbejder	1	0	1	100%	0%	0	0	0	0%	0%	0	0	0	0%	0%
Total	**19**	**10**	**29**	**66%**	**34%**	**21**	**8**	**29**	**72%**	**28%**	**19**	**8**	**27**	**70%**	**30%**
Færøerne															
Rådgivere	1	0	1	100%	0%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Total	0	0	1	0%	0%	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Personalehåndbogen

1.4.0 Jämställdhetspolitik
Vb.15.06.2002

Jämställdhetsplan för Nordiska ministerrådets sekretariat 2002–2004

Arbetsgivaren ska genomföra åtgärder som krävs för att arbetsförhållanden ska vara lika lämpliga för både kvinnor och män, även de psykosociala förhållandena. Den fysiska arbetsmiljön behandlas i dokument Hälsa, Miljö och Säkerhet, personalhandboken avsnitt 7.

Jämställdhetsplanen ska beskriva de områden som behandlas i planen. Det innebär:

- Kartläggning (beskriva nuläget)
- Åtgärder (mot eventuella brister som kartläggningen visar)
- Mål (både kort- och långsiktiga)

Områden

Rekrytering

Som arbetsgivare ska vi aktivt försöka åstadkomma en jämn könsfördelning. Rekryteringsprocessen, från annons till beslut, spelar en avgörande roll. Utformning av annons, val av kriterier, värdering av meriter och intervjuer är ett viktigt instrument. Vid intervjuer ska särskilt uppmärksammas kvinnors och mäns olika sätt att beskriva sina färdigheter, utvecklingsmöjligheter och behov.

Mål

Jämn könsfördelning, dvs. 50 % kvinnor och 50 % män. Ett minimikrav bör vara att båda könen ska vara representerade med minst 40 % på alla nivåer och alla verksamhetsnivåer.

Åtgärder

Årliga statistikuttag och analys av eventuella förändringar gällande könsförändringar under året. Aktivt uppmärksamma könsperspektivet vid varje rekryteringsprocess. Ansvarig: personalavdelningen.

Löneskillnader

Arbetsgivaren ska aktivt verka för att det inte förekommer osakliga löneskillnader på grund av kön. Löneskillnader ska kunna motiveras sakligt.

Mål

Osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män som utför arbete som är lika eller likvärdigt ska inte förekomma. Det betyder att löneskillnader som förekommer ska vara ett resultat av att vi har individuell löneinplacering vid anställningen och att vi har infört individuell löneutveckling, som är grundad på individens resultat. Samtliga anställda ska var väl förtrogen med gällande lönepolicy. Föräldraledighet och kompetensutveckling ska inte påverka negativt vid bedömning av individens resultat.

Åtgärder

Årlig kartläggning av NMRs lönesättning inklusive löneutveckling som visar kvinnors och mäns löneförhållande. Ansvarig: personalavdelningen.

Kompetensutveckling

Vid årliga utvecklingssamtal ska jämställdhetsaspekten beaktas såväl i fråga om innehåll och uppläggning. Det ska särskilt beaktas att kvinnor respektive män ofta beskriver sina färdigheter, utvecklingsmöjligheter och behov på olika sätt. Vid samtalen ska behov/önskemål om kompetensutveckling diskuteras. Överenskomna behov ska nedtecknas på särskild blankett, kopia ska sändas till personalavdelningen. Föräldraledighet ska ej påverka negativt vid eventuell prioritering.

Mål

Kompetensutvecklingsplaner för all personal. Vid prioritering till kompetensutveckling ska kvinnor respektive män ha samma möjligheter.

Åtgärder

Årliga uppföljningar gällande utvecklingsplaner och genomförda insatser.

Ansvarig: Avdelningschefen ansvarar för upprättande av planer och att personalavdelningen får kopior. Personalavdelningen ansvarar för framtagande av statistik.

Kränkande behandling

NMRS fördömer alla former av kränkande behandling t.ex. mobbing och sexuella trakasserier. Alla former av kränkande behandling är en personalfråga och inte en privat fråga för den som eventuellt drabbas. Det är cheferna som ansvarar för att arbetsmiljön är sådan att den motverkar all kränkande behandling. Om det trots allt inträffar att en anställd bliver utsatt för kränkande behandling/trakasserier är det viktigt att händelsen snarast möjligt rapporteras till personalchefen. Personalchefen har att omgående diskret undersöka det rapporterade och föreslå åtgärder för GS.

Vad är sexuella trakasserier?

Med sexuella trakasserier avses sådant ovälkommet uppträdande grundat på kön eller ovälkommet uppträdande av sexuell natur, som kränker arbetstagarens integritet på arbetsplatsen.

Trakasserier grundat på kön (ovälkommet uppträdande grundat på kön) är beteende som är förlöjligande, skrämmande eller fysiskt skymfande för en arbetstagare på grund av hennes eller hans kön. Exempel är nedsättande skämt om kvinnor eller män, generaliseringar om könens egenskaper, brist på egenskaper m.m.

Det handlar om att kvinnor osynliggörs, kanske inte kommer på tals på möten. Att män på en kvinnodominerad arbetsplats inte blir tagen på allvar eller lyssnad på.

Trakasserier av sexuell natur (ovälkommet uppträdande av sexuell natur) kan handla om uttalade eller antydningar till krav på sexuella tjänster som ställs som krav för löneförhöjning, befordran m.m.

Det är också frågan om sexuella trakasserier när ord och handling med sexuell innebörd skapar hotande eller kränkande arbetsmiljö eller hindrar eller stör en anställd i arbetet. Exempel på sådana trakasserier är:

- tafsande eller annan ovälkommen medveten beröring av sexuellt slag
- ovälkomna sexuella anspelningar, blickar, gester eller tilltalsord
- ovälkomna sexuella kommentarer om utseende eller klädsel
- runda ord, pornografiska bilder

Sexuella trakasserier är i grunden en allvarlig form av maktmissbruk och i många avseenden en form av mobbing.

Mål

Förhindra uppkomsten av alla former av kränkande behandling. Om det trots allt inträffar ska händelsen snarast möjligt, efter att arbetsgivaren fått kännedom om det inträffande, diskret utredas och eventuella sanktioner tilldelas den som trakasserat.

Åtgärder

Medvetandegöra all personal om gällande policy. Tydligt klargöra att förekomst av trakasserier och andra olämpliga beteenden betraktas som ett brott mot gällande anställningsavtal och kan leda till olika diciplinära åtgärder, ytterst avskedande.

Alla vid sekretariatet ska var medveten om att han/hon företräder Nordiska ministerrådet och förväntas uppträda korrekt oavsett om det gäller den egna arbetsplatsen eller i samband med konferenser/seminarier och tjänsteresor. Tjänsteresor är inte att betrakta som privat tid.

Vad ska den drabbade göra?

Säga ifrån till den som trakasserar. Tala om att beteendet upplevs som trakasserier och kräv ett slut på det. Om du tycker det är svårt att själv säga ifrån, be någon du har förtroende för att hjälpa dig. Om det inte hjälper bör du göra en anmälan till arbetsgivaren, kontaktperson är personalchefen.

Vad ska arbetsgivaren göra?

Arbetsgivaren är skyldig att ta itu med problemet så snart hon/han fått kännedom om det. Det krävs att den trakasserade eller någon som sett eller känner till händelsen rapporterar den till arbetsgivaren. Rykten och antydningar förlänger och försvårar processen.

Vad ska arbetskollegor göra?

Säga ifrån om de blir vittne till eller på annat sätt får kännedom om händelsen. Anmäla det inträffade till arbetsgivarens kontaktperson. Det är både en rättighet och en skyldighet att anmäla sådana händelser. Vara uppmärksam på att inte bidra till ryktesspridning m.m. Lita på att arbetsgivaren tar itu med problemet så snart händelsen blivit känd.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

Ministerrådsförslag om jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010

(Ministerrådsforslag, se s. 480)

1. Medborger- og Forbrugerudvalgets forslag

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsforslag om ligestillingssamarbejsprogrammet 2006-2010" (B 233/medborgar)

2. Ministerrådsforslaget

Nordisk Ministerråd har valgt at prioritere to hovedområder for det nordiske ligestillingssamarbejde 2006-2010: Køn og Magt, og Køn og Ungdom. Desuden skal der sættes fokus på Køn, Kultur og Kommunikation.

3. Udvalgets indstilling

Medborger- og Forbrugerudvalget ser positivt på ministerrådets prioriteringer som de præsenteres i Ligestillingssamarbejdsprogrammet 2006-2010. Udvalget mener, at prioriteringerne er relevante og, at ministerrådet har lagt op til konkretisering som forekommer meget fornuftig. Medborger- og Forbrugerudvalget tager endvidere med glæde imod ministerrådets planer om øget samarbejde med andre ministerråd i udførelsen af dette arbejde. Det er afgørende, at der i voksende grad skabes fælles ansvar for problemstillinger inden for ligestillingsfeltet, hvor det er relevant og muligt.

Udvalget ser endvidere meget positivt på den arbejdsproces, man har forholdt sig til under udarbejdelsen af programmet; udkast er undervejs blevet sendt på høring nationalt til forskellige instanser, og Medborger- og Forbrugerudvalgets medlemmer har haft mulighed for dialog med ministerrådets embedsmandskomité om samarbejdsprogrammets retningslinier.

Medborger- og Forbrugerudvalget skal betone her, at under overskriften Køn og Magt ser udvalget gerne stærk fokus på spørgsmålet vedrørende det kønsopdelte arbejdsmarked og kvinders og mænds muligheder for at kombinere lønnet arbejde og familie. Dette inkluderer også fortsat fokus på mandens rolle i ligestillingsarbejdet.

Vedrørende satsninger under overskriften Køn og Ungdom anser udvalget det særdeles vigtigt at sætte fokus på unges uddannelse. Udvalget gør opmærksom på, at unges uddannelsesvalg i Norden er meget kønsopdelt. Således er der flere unge kvinder end mænd der søger ind på almengymnasiale uddannelser og korte og mellemlange videregående uddannelser. Samtidigt udgør unge mænd majoriteten af ansøgere på tekniske ungdomsuddannelser. I de senere år er der flere unge mænd end unge kvinder, som ikke færdiggør en ungdomsuddannelse, og arbejdsløs-

heden er også større blandt unge mænd end unge kvinder. Forskningsresultater indikerer, at der er kønsspecifikke frafaldsmekanismer i uddannelsessystemet og i marginalisering på arbejdsmarkedet. Udvalget mener, at der er behov for at skaffe langt mere forskningsbaseret viden om disse forhold og opfordrer ministerrådet at stå for det.

4. Konklusion

Medborger- og Forbrugerudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsforslag om ligestillingssamarbejdsprogrammet 2006-2010" (B 233/medborgar)

Karlstad, den 22. september 2005

Anne Berit Andersen (H)
Bendiks H. Arnesen (A)
Marianne Carlström (s)
Trond Helleland (H)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), leder
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Inger René (m)
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj)
Irene Simonsen (v)
Berndt Sköldestig (s)

Ministerrådsförslag

om jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska jämställdhetsministrarna godkände på mötet den 20.5.2005 ett nytt nordiskt jämställdhetssamarbetsprogram *Med fokus på kön är målet ett jämställt samhälle - Nordiskt jämställdhetssamarbetsprogram 2006-2010*. Det nya jämställdhetssamarbetsprogrammet fokuserar på två teman: kön och makt och kön och ungdom. Dessutom önskar ministerrådet att arbeta brett med att sätta problemställningar som har sitt ursprung i kön, kultur och kommunikation på den nordiska dagordningen.

Pågående samarbetsprogram pågår till slutet av år 2005. Målsättningen är att ett multilateralt samarbete mellan länderna skall vara nyttigt och skall ge ett mätbart resultat. Jämställdhet mellan könen utgör ingen enskild "sektor" utan är en utmaning i alla samhällsområden. Könsanalyser vill ofta göra politik, satsningar, lagar och förordningar mer konkreta och bidra till både modernisering och effektivering

Jämställdhetsfrågor har varit en del av Nordiska ministerrådets verksamhet i över 30 år (sedan 1974). Det nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet 2001-2005 är det tredje femårssamarbetsprogrammet som de nordiska jämställdhetsministrarna har godkänt.

År 1987 godkände de nordiska jämställdhetsministrarna det första femåriga nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet för åren 1988-1993. Det nästa nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet för åren 1995-2000 antogs av jämställdhetsministrarna i mars 1995, och det pågående nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet för åren 2001-2005 antogs av jämställdhetsministrarna i september 2000 och godkändes av Nordiska Rådet i april 2001.

Norge arrangerar en konferens i 9-10 februari 2006 för att presentera det nya nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet 2006-2010. Till konferensen bjuds in representanter från ministerier, myndigheter, beslutsfattare, forskare och NGO:s.

På Nordiska ministerrådets vägnar

Eva Kjær Hansen
Social- och jämställdhetsminister

Per Unckel
Generalsekreterare

Med fokus på køn er målet et ligestillet samfund

Nordisk ligestillingssamarbejde 2006-2010

1. Nordisk ligestillingspolitik overfor nye udfordringer

Igennem sit 30-årige virke for ligestilling har Nordisk Ministerråd arbejdet for at udvikle de nordiske samfund mod større ligestilling mellem kønnene. Det aktive arbejde for ligestilling er kendetegnende for de nordiske demokratier.

Ligestilling indebærer en jævn fordeling af magt og indflydelse, at kvinder og mænd skal have de samme rettigheder, pligter og muligheder indenfor alle områder i livet samt et samfund frit fra kønsrelateret vold.

I et ligestillet samfund bidrager begge køn med ressourcer og talent. Ligestilling har dermed betydning for værdiskabelsen og for udviklingen og fornyelsen af nationale politikområder som velfærd, arbejde og erhvervsudvikling.

Ligestilling handler om grundlæggende værdier som respekt, ligeværd, forståelse, livskvalitet og identitet. Det nordiske samarbejde om ligestilling mellem kønnene bygger på en fælles tradition og er til gensidig nytte de nordiske lande og selvstyrende områder imellem, fordi de står overfor mange af de samme problemstillinger. Det er nærliggende for de nordiske velfærdssamfund at udveksle erfaringer, udnytte hinandens viden og føre politiske diskussioner.

I dag står det nordiske ligestillingsarbejde over for nye problemstillinger, som afspejler den øgede globalisering og supplerer traditionelle ligestillingsområder. Blandt udfordringerne er ændringer i de unges opfattelser af, hvordan deres muligheder påvirkes af køn, befolkningens aldring, omstruktureringen af arbejdslivet, globalisering og det flerkulturelle samfund.

Mennesker i Norden adskiller sig fra hinanden ved etnisk tilhørsforhold, social eller regional baggrund, generation, familiesituation, seksuel orientering eller fysisk tilstand. En aktuel udfordring for ligestillingspolitikken er, hvordan den kan opfange mangfoldigheden og inkludere alle grupper i beslutningsprocesser og i den offentlige debat, indenfor hvilken ligestillingspolitikken formes.

Det nordiske fokus på mænd og ligestilling, som er unikt i international sammenhæng, er et godt eksempel på fordelen ved og nødvendigheden af at inddrage flere grupper i ligestillingsarbejdet.

Når både kvinders og mænds forskellige kompetencer, kundskaber og erfaring får mulighed for at blive taget i betragtning, påvirker de og beriger udviklingen indenfor alle samfundsområder. Både kvinder og mænd skal gives mulighed for at påtage sig nye opgaver og give andre fra sig, i arbejdslivet såvel som i familien. Mænds aktive deltagelse i ligestillingsarbejdet er en forudsætning for at nå målet om et ligestillet samfund. Der ligger i denne sammenhæng en særlig udfordring i også at få mænd fra forskellige etniske, religiøse og kulturelle grupper med i ligestillingsarbejdet.

Nordiske kvinders og mænds muligheder for at forene forældreskab, omsorgsarbejde, arbejdsliv og politisk deltagelse har en tæt sammenhæng med velfærdsstatens og omsorgspolitikkens udvikling.

Siden 1960'erne har etableringen af de nordiske velfærdsstater og lovgivning på ligestillingsområdet indfriet store dele af de ligestillingspolitiske målsætninger, mens andre vigtige spørgsmål, ikke mindst i arbejdslivet, til dels stadig er uløste. Arbejdsmarkedet, uddannelsessektoren og erhvervslivet i de nordiske lande og selvstyrende områder er stadig kønsopdelt. Ledelsesposter i erhvervslivet domineres af mænd. Det samme gælder forskning. Trods positive forandringer i mænds medvirken i omsorgen for børnene, har kvinder fortsat ofte hovedansvaret for arbejdet med hjem og børn både i familien og i offentlige omsorgsinstitutioner og førskoletilbud. I de fleste nordiske lande og selvstyrende områder er mænds brug af forældreorlov kun i

nogen grad slået igennem. Vold mod kvinder og børn samt handel med mennesker til prostitution er fortsat alvorlige problemer – også i Norden.

Ligestillingspolitik er en proces i stadig forandring. Den påvirkes både af den almene samfundsudvikling og af forskellige aktører, som deltager i ligestillingsarbejdet i den statslige sektor, i arbejdsmarkedets organisationer og i de frivillige organisationer. Et samfund i udvikling fordrer en ligestillingspolitik i udvikling. Nordisk Ministerråd vil arbejde for at inddrage ligestillingsområdets mange forskellige aktører i ligestillingspolitikken.

Det gode nordiske ligestillingsarbejde skal forsat især tage udgangspunkt i samarbejdet mellem de nordiske lande og selvstyrende områder, men en dynamisk og livskraftig ligestillingspolitik indenfor det nordiske samarbejde bør også have stor betydning i Nordens naboland og for Nordens rolle i Europa.

2. Kønsmainstreaming i Nordisk Ministerråd

De nordiske ligestillingsministre har traditionelt haft det primære ansvar for at sikre ligestillingsindsatsen indenfor Nordisk Ministerråd. Men i 1997 vedtog Nordisk Ministerråd en handlingsplan med henblik på at integrere ligestillingsarbejdet i det samlede nordiske arbejde. Denne handlingsplan blev fulgt op i juni 2000, hvor de nordiske samarbejdsministre besluttede, at det er de enkelte ministerråd, der fremover skal have det overordnede ansvar for at fremme ligestillingen indenfor egne samarbejdsområder og institutioner. Ministerrådene skal herefter i deres årsberetninger gøre rede for, hvordan køns- og ligestillingsperspektivet er blevet varetaget indenfor deres områder.

MR-JÄM har efterfølgende haft ansvar for at igangsætte særlige initiativer for at fremme ligestillingen på de områder, hvor der er behov for en specifik ligestillingsindsats.

Udover at give de forskellige ministerråd ansvar for at vurdere deres egne aktiviteter i et ligestillingsperspektiv, er der igangsat en række konkrete *mainstreaming* initiativer indenfor Nordisk Ministerråd. Samarbejdsministrene har vedtaget at Nordisk Ministerråds budgetter skal indeholde en analyse af fordelingen af midler ud fra et køns- og ligestillingsperspektiv. Et ligestillingsperspektiv skal desuden indarbejdes i informations- og oplysningsvirksomheden og i beslutningsprocesserne blandt andet gennem regelmæssig udgivelse af kønsopdelt statistik.

Der er endvidere udarbejdet klare retningslinjer for kvinders og mænds repræsentation i de forskellige samarbejdsorganer. Alle ledende organer i Nordisk Ministerråd har ansvar for indarbejdelse af ligestilling i egen virksomhed.

For at sikre at integreringen af køns- og ligestillingsperspektivet fortsat skrider frem indenfor Nordisk Ministerråd, følger ligestillingsministrene op på hvordan de andre ministerråd arbejder. På ligestillingsministrenes initiativ vil der derfor fremover årligt blive afgivet en rapport til Nordisk Råd om integreringen af ligestillingsperspektivet i det nordiske samarbejde.

3. Prioriterede temaer 2006-2010

De nordiske landes ligestillingsarbejde er meget omfattende og det nordiske samarbejde kan ikke berøre samtlige ligestillingsområder. Nordisk Ministerråd har valgt at prioritere to hovedområder for det nordiske ligestillingssamarbejde 2006-2010, nemlig Køn og Magt samt Køn og Ungdom.

Initiativer på begge områder vil med udgangspunkt i målet om nordisk nytte tage fat i emner, som de nordiske lande og selvstyrende områder har fælles interesse i. Konkrete projekter indenfor det nordiske ligestillingssamarbejde vil blive præsenteret i årlige handlingsplaner, som godkendes af ligestillingsministrene, MR-JÄM.

Nye grupper af kvinder og mænd med forskellige sociale, kulturelle, etniske, seksuelle og identitetsmæssige baggrunde træder ind på den nordiske scene og formulerer nye forventninger til ligestillingsarbejdet i Norden. For at sikre ligestilling blandt alle grupper i de nordiske samfund er det nødvendigt, at Nordisk Ministerråd integrerer et tværgående minoritets-perspektiv i samtlige af de kommende initiativer på ligestillingsområdet.

Nutidens mangfoldige nordiske samfund skal tænkes med i udviklingen af det nordiske ligestillingsarbejde, både når det gælder nye og gamle nordiske medborgere.

3.1 Køn og magt

På trods af de gode resultater på nogle områder, er det fortsat vigtigt at diskutere hvordan man yderligere kan fremme en ligelig repræsentation af kvinder og mænd.

I de senere år er der blevet udført magtudredninger i Danmark, Sverige og Norge. Nordisk Ministerråd har desuden finansieret flere forskningsprojekter om køn og politik i Norden, for eksempel bogen "Ligestillede demokratier?" som beskriver de nordiske modeller og den politiske kvindemobilisering i Norden.

Fælles for konklusionerne er, at køn fortsat er strukturerende for politik, arbejdsliv og familieliv, men at der inden for nogle områder er sket en langt større udvikling mod en mere ligelig fordeling af magt og indflydelse mellem kønnene, end der er inden for andre.

Der tegner sig et tydeligt billede for de fleste organisationers vedkommende, hvad enten de er private erhvervsvirksomheder, politiske organisationer, forskningsinstitutioner eller offentlige institutioner: Kvindeandelen falder, jo længere man bevæger sig op i hierarkierne. Der er kun få væsentlige undtagelser fra reglen. Der kan anføres mange årsager til denne tendens, men med fremtidens udfordringer in mente er det værd også at hæfte sig ved det ressourcetab, en sådan ulige fordeling repræsenterer for de nordiske velfærdsstater.

Norden er kendt for sin relativt høje kvinderepræsentation i parlamentariske forsamlinger og regeringer, hvilket er resultatet af en historisk aktiv kvindebevægelse i de enkelte lande. Men på trods af, at kvinder har vundet solid indflydelse i nationale og lokale politiske beslutningsprocesser, er det stadig en væsentlig udfordring at sikre ligestilling mellem kvinder og mænd indenfor de nordiske demokratiers institutioner og politiske organer.

Det er kendt, at det er svært for kvinder at få adgang til ledende positioner i det private erhvervsliv og i den offentlige sektor. Men også indenfor sektorer som offentlig og privat forskning, medier, kultur, religiøse organisationer, idræt, domstolene, retsvæsenet og forsvaret er det vigtigt at rette opmærksomheden mod kvinders underrepræsentation og mænds overrepræsentation på ledende poster.

Hvad angår det kønsopdelte arbejdsmarked og kvinders og mænds reelle muligheder for at kombinere lønnet arbejde og familie, er det et helt afgørende problemfelt, som fortsat kræver fokus.

Det nordiske forskningsprogram "Køn og vold i Norden", som i den foregående samarbejdsperiode 2000-2005 er blevet administreret af NordForsk (tidligere NorFa), har skabt nyttig viden til brug i indsatsen mod vold mod kvinder. I tillæg til dette er det af stor betydning, at fokus også rettes mod minoritetsgrupper i Norden for at sikre, at støtten til ofrene omfatter alle kvinder, og at der sættes ind i forhold til alle grupper af mænd, der udøver vold.

Der er også behov for at fortsætte indsatsen mod handel med mennesker, især handel med kvinder til prostitution. De nordiske regeringer og Nordisk Ministerråd har gjort en stor indsats på dette område, men en bedre koordinering af de mange forskellige indsatser, som eksisterer i Norden og i nabolandene, vil kunne styrke det nordiske samarbejde.

3.1.1 Indsatsområder

Nordisk Ministerråds prioriterede indsatsområder omkring temaet "køn og magt" under samarbejdsperioden inddrager alle minoritetsaspektet og omfatter følgende initiativer:

- At initiere samarbejde med Ministerrådet for Social- og Sundhedsområdet omkring velfærdsmodellen og udfordringer i ligestillingspolitikken. I dette arbejde skal resultater med relevans for ligestillingsarbejdet fra velfærdsforsknings-programmet udnyttes
- At initiere samarbejde med Ministerrådet for Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø, Ministerrådet for Lovgivning, Ministerrådet for Økonomi og Ministerrådet for Erhverv omkring temaer som småbørnsforældres rettigheder og familiepolitik i Norden, deltagelse og indflydelse i arbejdslivet, det kønsopdelte arbejdsmarked og arbejdsfordelingen i omsorgsarbejde
- At initiere samarbejde med Ministerrådet for Erhverv og Ministerrådet for Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø omkring økonomisk ejerskab, erhvervsaktivitet og ledelse i erhvervslivet

- At fortsætte samarbejdet med Ministerrådet for Økonomi omkring integrering af et køns- og ligestillingsperspektiv i de enkelte landes budgetter
- At arrangere en nordisk konference for at diskutere køn, magt, effekten af hidtidig ligestillingspolitik og hvorvidt lovgivning og politik har ført til et mere ligestillet Norden
- At fortsætte det nordiske samarbejde for at fastholde opmærksomheden omkring mænds vold mod kvinder
- At fortsætte samarbejdet med Ministerrådet for lovgivning, social- og sundhedsområdet og for uddannelsesområdet omkring aktiviteter mod handel med mennesker til prostitution

I fortsættelse af køns*mainstreaming*-arbejdet i det nordiske samarbejde vil MR-JÄM fortsat følge op på Nordisk Ministerråds arbejde for at styrke den lige repræsentation af kvinder og mænd i de nordiske samarbejdsorganer i Nordisk Ministerråd.

3.2 Køn og ungdom

Nordisk Ministerråd vil i programperioden prioritere aktiviteter omkring temaet unge, køn og ligestilling.

Kønsidentiteterne blandt drenge og piger er i forandring. Der er behov for mere viden om, hvordan drenges og pigers kønsidentitet og kønsbestemte valg formes af medier, social baggrund, kulturel og etnisk baggrund, forbrugsvaner og egne forventninger, hvis vi skal imødegå en ny stereotypisering af de unges køn. Konsekvenser af drenges og pigers tidlige valg og socialisering skal belyses.

Undersøgelser i Norden viser tydelige tegn på, at det nordiske arbejdsmarked stadig er præget af kønsopdeling og stereotype forestillinger om kvinders og mænds "naturlige" erhverv. En stærk kønsopdeling på fag, erhverv og stillingskategorier er en barriere for ligestilling af kvinder og mænd på arbejdspladsen. Som led i indsatsen mod det kønsopdelte arbejdsmarked skal der sættes ind inden det tidspunkt, hvor de unge tager beslutning om fremtidig beskæftigelse. Derfor skal fokus rettes mod den uddannelses- og erhvervsvejledning samt erhvervspraktik, drenge og piger tilbydes.

Der er også behov for at sætte fokus på kønnets betydning i arbejdet for at forbedre drenges og pigers livsstil, trivsel og sundhed og for at kunne målrette det forebyggende arbejde. Der skal sættes debat i gang blandt de unge om trivsel og sundhed med udgangspunkt i et kønsperspektiv, fordi hidtidige initiativer har vist sig utilstrækkelige. Samtidig er det vigtigt, at en dialog med drenge og piger foregår på deres betingelser og ud fra deres synsvinkel.

Snævre mediebilleder af kvinder og mænd og strenge krav til krop, udseende og konkurrencedygtig adfærd giver drenge og piger et begrænset register af forbilleder og aktiviteter at vælge fra, når de skal udvikle egen identitet. Med den stigende seksualisering af det offentlige rum er der samtidig sandsynlighed for, at en meget begrænset definition af seksualitet og ofte kønsstereotype billeder af køn kommer til at påvirke drenges og pigers livssituation. I denne sammenhæng ligger der en særlig udfordring i at tilvejebringe viden om kønsopfattelserne hos unge kvinder og mænd fra etniske minoritetsgrupper i Norden.

Alt for mange drenge og piger er vidner til vold, og nogle oplever vold næsten dagligt. Unge udøver vold mod andre unge, bliver selv udsat for vold og er vidne til vold i skolen eller på gaden. Mange unge oplever mobning, som til tider har stærkt traumatiserende konsekvenser på langt sigt. De konfronteres med vold i TV, i biograffilm og i computerspil. Vold indtager en plads i såvel drenges som pigers liv, men er mere dominerende hos drenge. Vi ved, at der kan eksistere sammenhæng mellem oplevelsen af vold tidligt i livet og voldelig adfærd eller indtagelse af en offerrolle senere i livet. Derfor kan inddragelse af kønsperspektivet i indsatsen mod mobning og vold tidligt i livet forebygge vold senere i livet.

3.2.1 Indsatsområder

Nordisk Ministerråds prioriterede indsatsområder omkring temaet køn og ungdom i programperioden inddrager alle minoritetsaspektet og omfatter følgende initiativer:

- At initiere samarbejde med Ministerrådet for Højere Uddannelse, Ministerrådet for Skolesamarbejde, Ministerrådet for Forskning, Ministerrådet for Kultur og Medborger og Forbrugsudvalget omkring drenges og pigers valg af uddannelse, erhverv, livsstil og kønsroller
- At initiere samarbejde med Ministerrådet for Højere Uddannelse, Ministerrådet for Skolesamarbejde, Ministerrådet for Børn & Unge samt Nordisk Samarbejdskomité om temaet unge, køn og indflydelse
- At initiere undersøgelser af indhold og udvikling af computerspil i et kønsperspektiv i samarbejde med Ministerrådet for Kultur og Ministerrådet for børn & unge
- At initiere samarbejde omkring temaet ungdom og sundhed i et kønsperspektiv med Nordisk Ministerråds Ungdomskomité og Ministerrådet for Social- og Sundhedsområdet
- At udbrede information om resultaterne fra det nordiske projekt "Hvordan pornografiens udbredelse påvirker drenges og pigers opfattelse af køn", og indbyde Ministerrådet for Erhverv og Ministerrådet for Kultur til samarbejde omkring temaet køn og pornografi
- At udbrede information om resultaterne fra det Nordiske forskningsprogram, køn og vold.

4. Køn, Kultur og kommunikation

Støtte til fin- og folkekultur, udveksling af kunstnere og koordinering af det nordiske kunst- og kulturliv har udgjort en vigtig del af det nordiske samarbejde. Et kønsperspektiv på denne centrale del af samarbejdet kan bidrage til at styrke og forny kultursamarbejdet. Køn har betydning, når man ser på, hvad som skabes indenfor kunst og kultur – og af hvem. Og køn har betydning for, hvordan kunst og kultur formidles.

Samtidig er kunsten formidler af strukturelle elementer i samfundet som køn, etnicitet og kulturelle mønstre. Ofte har kunsten en kritisk eller øjenåbnende vinkel på disse fænomener. Derfor er det også særlig vigtigt at være opmærksom på, hvordan kunst og kultur tematiserer køn og ligestilling.

Et familiemønster i stærk forandring er også en del af nordisk kultur og modernitet. De unge oplever forandringer i opfattelserne af køn og nye forventninger til fremtidens opfattelser af køn. De unges identitet påvirkes blandt andet via reproduktion af kønsbilleder i massemedier, computerspil, kultur og kommunikation. I massemedier og massekommunikation fremstilles kvinder og mænd forskelligt og afhængigt af etnisk, kulturel eller anden form for tilhørsforhold. Et centralt spørgsmål er, hvordan stereotyper om køn (og andre strukturerende kategorier) bliver formidlet, måske forstærket, gennem kunst, medier og pornografi.

Nordisk Ministerråd vil arbejde bredt med at sætte problemstillinger, som udspringer af køn, kultur og kommunikation, på den nordiske dagsorden.

Et spørgsmål, som er relevant i denne sammenhæng er også, om vi gennem kunst og kultur kan arbejde for integration og ligestilling i fremtiden?

5. Organisering af det nordiske ligestillingssamarbejde

De nordiske landes ministre med ansvar for ligestilling har samarbejdet i snart mere end 30 år om spørgsmål af fælles nordisk interesse. Som hovedregel finder nordisk samarbejde sted, hvor der er konkret nordisk nytte. Det nordiske ligestillingssamarbejde koordineres i samarbejde mellem Ministerrådet for Ligestilling (MR-JÄM), Embedsmandskomitéen for Ligestilling (ÄK-JÄM) og de andre nordiske samarbejdsområders ministerråd.

5.1 Nordiske samarbejdspartnere

MR-JÄM vil indenfor samarbejdsprogrammets løbetid udvikle samarbejdet med andre Ministerråd omkring politisk aktuelle temaer. Hensigten er, som led i *mainstreaming*-strategien, at sætte fokus på køn indenfor områder, som tidligere har været forsømte eller for at skabe synergi gennem arbejde på tværs.

Det nordiske ligestillingsområde samarbejder med ministerier, nationale myndigheder, kønsforskningsenheder, kvinde- og mandeorganisationer og forskere indenfor Norden.

Nordisk Institut for Køns- og Kvindeforskning (NIKK) initierer, fremmer og koordinerer kvinde-, mande- og kønsforskning i og udenfor Norden og bidrager til etableringen af en fælles forskningsplatform for kønsforskning.

Effektiv formidling af resultater, forskning og fakta i hele Norden er et vigtigt led i processen mod et mere ligestillet samfund.

5.2 Internationale samarbejdspartnere

Der findes stor international interesse for nordisk ligestillingspolitik. Det tyder på, at bevidstheden om værdien af ligestilling i familien, arbejdslivet og i samfundet generelt vokser internationalt.

Det område indenfor nordisk ligestillingssamarbejde, som er særlig vigtigt i europæisk sammenhæng, er kvinders deltagelse i erhvervslivet og i beslutningsprocesser.

Udover et samarbejde med EU's institutioner, herunder også med det kommende europæiske institut for ligestilling, samarbejder de nordiske lande og selvstyrende områder med internationale organisationer som Europarådet, OECD, OSCE og IOM, i den udstrækning det er relevant.

I FN deltager de nordiske lande og selvstyrende områder med ligestillingspolitiske initiativer og bidrager til fastholdelsen af *Platform for Action* for kvinders rettigheder, som blev skabt med kvindekonferencen i Beijing i 1995.

5.3 Nabolandsamarbejdet

Nordisk Ministerråds nabolandsamarbejde med EU-landene Estland, Litauen og Letland bygger på dialog og ligeværdighed, og er baseret på Nordic Baltic Equality Co-operation Program godkendt af det nordisk-baltiske ligestillingsministermødet den 23.9.2004.

Målet for ligestillingssamarbejdet med de baltiske lande er at arbejde videre med integrering af ligestilling i de politiske beslutningsprocesser på lokalt, regionalt og nationalt niveau og udveksle gode erfaringer.

Samarbejde mellem forskere, kvindeorganisationer og andre NGO'er indgår som en del af dette samarbejde. Samarbejdet med de baltiske lande sigter mod gensidig nordisk-baltisk nytte.

For Nordvestruslands vedkommende bygger samarbejdet på multilaterale relationer mellem de enkelte lande. I samarbejdet skal også medregnes Arktis.

De multilaterale relationer mellem de nordiske og de baltiske lande og Nordvestrusland sigter mod at udvikle godt naboskab på baggrund af ønsket om at styrke demokratiet i hele regionen, og skabe rammer for åbne pluralistiske relationer. Med til disse værdier hører også ligestilling mellem kønnene.

De nordiske ligesom de baltiske lande og Nordvestrusland har delvist valgt forskellige veje i arbejdet for ligestilling mellem kønnene. Samarbejdet skal udnytte baltisk, russisk og nordisk ekspertise på ligestillingsproblematikker og udarbejde strategier for gennemførsel af programmer med samme mål. Samtidig er det fortsat vigtigt at støtte kvindernes aktive deltagelse i de demokratiske institutioner i hele regionen.

EU's nordlige dimension koncentrerer sig om spørgsmål i den nordlige del af Europa. I Nordisk Ministerråd fortsætter arbejdet med at fastlægge en strategi i relation til EU's nordlige dimension. Alt arbejdet indenfor partnerskabets rammer skal integrere et køns- og ligestillingsperspektiv.

Presidiets betänkande

Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd

(Reservation, se sid. 491)
(Ministerrådsförslag, se sid. 492)

1. Presidiets förslag

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* angående konsumentpolitiken höra rådet innan det fattas beslut om organisationen för ämbetsmannasamarbetet inom detta område
2) *att* reduceringen av antalet ministerråd inte medför en minskning av budgetramen för Nordiska ministerrådet
3) *att* Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod bistår länderna med att hantera den nordiska koordineringen av frågor som berör ett nedlagt ministerråd
4) *att* med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande implementera den nya strukturen för Nordiska ministerrådet

2. Nordiska ministerrådets nya struktur

De nordiska samarbetsministrarna beslöt den 10 december 2004 att genomgå det nordiska samarbetet i syfte att tydligare prioritera och effektivisera samarbetet. Den 1 mars 2005 fattade samarbetsministrarna beslut om mandat för denna utredning med den nordiska samarbetskommittén (NSK) som koordinator.

De överordnade målen för moderniseringsprocessen är att stärka den politiska relevansen för det nordiska samarbetet (syftet med samarbetet) och tillrättalägga arbetet efter detta (struktur). Bakgrunden till detta förklaras till stor del av en förändrad omvärld samt också förändrade betingelser nationellt.

En av de viktigaste byggstenarna för det nordiska samarbetet är en bred kulturell gemenskap. Denna utkristalliseras bl.a. i relativt ensartade värderingar och hållningar när man ser på Norden som en del av Europa och världen. Vidare kan de nordiska länderna skapa ett mervärde (nordisk nytta) samt öka regionens konkurrenskraft via samarbete. Här är nyckelord kunskapsutveckling, innovation, arbetsmarknadsutveckling och social mobilitet. Utökade insatser på dessa områden fördjupar den nordiska integrationen och bidrar till att kunna avskaffa gränshinder i Norden. Ett aktivt nordiskt samarbete angående lagstiftnings- och finansfrågor tjänar samma syfte.

Nordiska ministerrådets nuvarande struktur består i dag av 18 olika ministerråd med tillhörande ämbetsmannakommittéer, institutioner, styr- och arbetsgrupper. I förslaget till ny struktur föreslås att antalet ministerråd reduceras från 18 till 11. Det innebär att sju ministerråd nedläggs

som självständiga och formella ministerråd. Dessa är: Byggeri och bolig (MR-BO), Transport (MR-T), IT (MR-IT), Konsument (MR-KONS), Narkotika (MR-NARKO), Energi (MR-ENERGI) samt Regional (MR-REG). Centrala frågor på nämnda områden skall dock omhändertas på annat vis. Närings-, energi- och regionalpolitiska frågor samlas till ett ministerråd (MR-NER). Vidare kommer det regionalpolitiska samarbetet i den nya strukturen att understödjas av ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP). Narkotikafrågorna samlas upp av ministerrådet för social- och hälsofrågor, men också av ministerrådet för lagstiftningsfrågor.

Huvudregeln är att när ett ministerråd nedläggs så upphör också tillhörande ämbetsmannakommitté samt budget och bistånd från ministerrådssekretariatet. I detta sammanhang uppmanar ministerrådet länderna att överväga huruvida man önskar att vidareföra samarbetet utanför Nordiska ministerrådets ramar.

Om ett ministerråd upphör att existera tillfaller ansvaret för detta område, om nödvändigt, under en övergångsperiod samarbetsministrarna (MR-SAM). I detta fall hänvisas det till eventuella bindande avtal, nordisk-baltiskt samarbete, ansvar för samnordiska institutioner etc. Den nya ministerrådsstrukturen ser således enligt förslag ut enligt följande:

1	MR-SAM	Samarbejdsministrene
2	MR-FINANS	Ministerrådet for økonomi og finanspolitik
3	MR-LOV	Ministerrådet for lovgivningsspørgsmål
4	MR-M	Ministerrådet for miljøbeskyttelsesspørgsmål
5	MR-NER	Ministerrådet for nærings-, energi- og regionalpolitik
6	MR- FJSL	Ministerrådet for fiskeri-, jord- og skovbrug, og levnedsmidler
7	MR-K	Ministerrådet for kulturelt samarbejde
8	MR-U	Ministerrådet for uddannelse og forskning
9	MR-S	Ministerrådet for social og helse
10	MR-A	Ministerrådet for arbejdsmarked og arbejdsmiljøpolitik
11	MR-JÄM	Ministerrådet for ligestillingsspørgsmål

Som en konsekvens av den nya strukturen skall Nordiska ministerrådets budget omstruktureras så att den motsvarar den nya strukturen. För de ministerråd som upphör att existera kommer det därför inte heller att finnas en budget. Detta gäller för MR-BO, MR-IT (förutom NeDAP), MR-KONS samt MR-T. År 2006 kommer de medel som budgeterats för dessa sektorer att samlas i en gemensam budgetpost för att under en övergångsperiod kunna säkerställa eventuella samarbetsaktiviteter som anses nödvändiga.

3. Presidiets synpunkter

Presidiet ställer sig överlag enigt i Nordiska ministerrådets ambition om att fokusera det nordiska samarbetet. I en förändrad omvärld med många nya samarbetsstrukturer är det viktigt att identifiera de frågor som är speciellt viktiga för de nordiska länderna och det nordiska samarbetet. Det är dock enligt presidiet viktigt att fokuseringen inte leder till en minskning av budget-

ramen för Nordiska ministerrådet. Den grundläggande idén är att flytta medel från sektorer, var det har visat sig svårt att skapa nordisk nytta, till andra sektorer. Därför vill presidiet understryka att frigjorda medel från nedlagda ministerråd och ämbetsmannakommittéer skall användas för att stärka ministerråden i den nya strukturen.

Presidiet uttrycker en viss oro för hur den parlamentariska kontrollen som rådet idag utövar gentemot Nordiska ministerrådet skall ske i ett landskap med i allt högre grad informellt nordiskt samarbete. Traditionellt har det nordiska samarbetet alltid varit utåtriktat och öppet både internt och externt. Utvecklingen mot mindre formellt och mera informellt samarbete kan medföra att samarbetet gradvis förflyttas till mer eller mindre slutna kretsar och kabinett. Det är en utveckling presidiet anmodar ministerrådet om att motverka.

Presidiet önskar vidare att ministerrådet redogör för hur koordineringen av frågor som inte längre tillhör det formella nordiska samarbetet skall ske i den nya strukturen. Idag riktar sig de flesta av Nordiska rådets rekommendationer till Nordiska ministerrådet. Men när ministerråd nedläggs kommer det oundvikligen att leda till att flera av rådets rekommendationer kommer att beröra politikområden var ministerrådet inte har en formell struktur eller kompetens att behandla frågan. Presidiet anser att ministerrådet åtminstone under en övergångsperiod skall bistå länderna med att hantera dylika frågor och stå för den nordiska koordineringen.

Ministerrådet för energifrågor (MR-ENERGI)

Det energipolitiska samarbetet i Norden har på många områden varit framgångsrikt och nytänkande. Energisektorn är ett mycket centralt politikområde och presidiet anser att det är viktigt att det också i framtiden finns ett starkt nordiskt regeringssamarbete på energiområdet. Därför vill presidiet understryka att i den nya föreslagna strukturen med ett gemensamt ministerråd för närings-, energi- och regionalpolitiska frågor garanteras att energifrågorna fortsatt kan behandlas på en hög och kompetent nivå.

Ministerrådet för konsumentfrågor (MR-KONS)

Det nordiska konsumentsamarbetet har en hög relevans både för de enskilda medborgarna och för Norden som helhet. I ett europeiskt perspektiv är det en stark fokusering på konsumentpolitiska frågeställningar och de nordiska länderna har ofta mycket likartade synpunkter på de initiativ som behandlas på europeiskt plan. I ett brev riktat till Nordiska rådet har Nordiska ministerrådet närmare redogjort för hur konsumentfrågorna skall behandlas i den nya strukturen. Här nämns bl.a. att konsumentfrågor fortsatt kommer att behandlas i Nordiska ministerrådet. Frågorna kommer primärt att handhas av det nya ministerrådet för näring, energi- och regionalpolitiska frågor, samt av ministerrådet för fiskeri-, jord- og skovbrug og levnedsmidler. Utöver detta kommer miljöministrarna att ansvara för Svanmärkningen. Nordiska ministerrådet meddelar också att ett ministerråd kommer att tilldelas det överordnade koordineringsansvaret för konsumentfrågor.

De nordiska konsumentministrarna har vid ett möte beslutat att en ämbetsmannagrupp fortsatt skall arbeta med konsumentpolitiska frågor. Det är tänkt att konsumentorganisationerna i de nordiska länderna kan medverka i detta tjänstemannasamarbete. Ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor har också fått till uppgift att utarbeta ett förslag till en struktur för detta samarbete som konsumentministrarna skall behandla vid ett möte i november 2005.

Presidiet anser att ovannämnda preciseringar om hur konsumentpolitiska frågeställningar skall omhändertas i den nya strukturen är viktiga för den fortsatta processen. I enlighet med samarbetsministerns redogörelse förutsätter presidiet att konsumentområdet fortsatt är förankrat i Nordiska ministerrådet och dess sekretariat. Vidare förutsätts det också att det reserveras nödvändiga ekonomiska resurser för konsumentområdet. Presidiet noterar att processen ännu inte är avslutad och kommer därför att följa utvecklingen noggrant. Slutligen utgår presidiet ifrån att den nya struktur, som konsumentministrarna skall ta ställning till vid ett möte i november 2005, framläggs för rådet för synpunkter innan slutgiltigt beslut fattas.

Ministerrådet för informationsteknologi (MR-IT)

Presidiet anser att samarbetet inom området för informationsteknologi är centralt, inte minst med tanke på framtiden. Våra samhällen upplever idag inom många sektorer en informationsteknologisk revolution och Norden är på många områden världsledande i denna utveckling. Via informationsteknologin kan processer förenklas så att verksamheter som förr var tidskrävande och problematiska idag kan genomföras med relativt små insatser. Detta gäller inte minst den offentliga sektorn. Men i kölvattnet av de nya lösningarna uppstår alltid mångahanda frågeställningar som myndigheterna måste ta ställning till. Nordiska rådet har via sitt näringsutskott varit särdeles aktiv på området och har långsiktigt och konsekvent arbetat med bl.a. "*open source*" och softwarepatentfrågeställningar.

Mot bakgrund av detta har presidiet ställt sig frågande till en nedläggning av ministerrådet för IT i den nya strukturen. Nordiska ministerrådet har dock i en redogörelse meddelat att det överordnade koordineringsansvaret för IT-frågor kommer att förläggas till utbildnings- och forskningsministrarna. För presidiet är det viktigt att det finns en motpart i ministerrådet som har koordineringsansvaret när rådet väcker frågor på inom detta sakområde.

Slutligen uttrycker presidiet en viss oro för att en nedläggning av ministerrådet för IT med tillhörande ämbetsmannakommitté och sekretariatsbistånd kan äventyra det nordiska kompetensnätverket för *open source software* som nu är i en startfas. Satsningen om nämnda kompetensnätverk har både rådet och ministerrådet ansett för att vara ett mycket välkommet och relevant initiativ. Därför uppmanar presidiet Nordiska ministerrådet att även i den nya strukturen garantera att denna sak omhändertas enligt tidigare fattade beslut.

4. Presidiets konklusion

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* angående konsumentpolitiken höra rådet innan det fattas beslut om organisationen för ämbetsmannasamarbetet inom detta område
2) *att* reduceringen av antalet ministerråd inte medför en minskning av budgetramen för Nordiska ministerrådet
3) *att* Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod bistår länderna med att hantera den nordiska koordineringen av frågor som berör ett nedlagt ministerråd
4) *att* med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande implementera den nya strukturen för Nordiska ministerrådet

Reykjavík den 25 oktober 2005

Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F), vicepræsident
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Pehr Löv (sv)
Outi Ojala (vänst)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Gabriel Romanus (fp)
Ole Stavad (S)

Reservation

Den konservativa gruppen reserverar sig mot presidiets förslag till beslut

Den konservativa gruppen föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* angående konsumentpolitiken höra rådet innan det fattas beslut om organisationen för ämbetsmannasamarbetet inom detta område
2) *att* reduceringen av antalet ministerråd medför en minskning av budgetramen för Nordiska ministerrådet
3) *att* Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod bistår länderna med att hantera den nordiska koordineringen av frågor som berör ett nedlagt ministerråd
4) *att* med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande implementera den nya strukturen för Nordiska ministerrådet

Reykjavík den 25 oktober 2005

Inge Lønning (H)
Kent Olsson (m)
Martin Saarikangas (saml)

Ministerrådsforslag

om ny struktur for Nordisk Ministerråd

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

1. Baggrund

De nordiske samarbejdsministre besluttede 10. december 2004 "å foreta en gjennomgang av det nordiske samarbeidet med sikte på å foreta en tydeligere prioritering og effektivisering." Samarbejdsministrene godkendte den 1. marts 2005 mandatet for arbejdet, med Nordisk Samarbejdskomité (NSK) som styregruppe. Mandatet fremgår af bilag 1.

Formålet med struktur- og moderniseringsarbejdet er at styrke det nordiske samarbejdes politiske relevans og effektivitet. Dette kan ske gennem en klar politisk fokusering (formål med samarbejdet) og gennem en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af arbejdet (struktur). I det følgende redegøres for resultatet af overvejelserne.

Gennemgangen af det nordiske samarbejde sker på baggrund af andre og langt mere intensiverede internationale samarbejdsformer end de, der gjorde sig gældende, da det nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd blev iværksat. Ændrede betingelser – såvel internationalt som nationalt - øger behovet for at nyvurdere på hvilke områder og på hvilke måder, de nordiske lande bedst kan opnå merværdi gennem samarbejdet.

1.1 Et nyt internationalt miljø

Det nordiske samarbejde har skabt mange konkrete resultater, som er kommet nordboerne til nytte. Fælles arbejdsmarked, gensidig social tryghed, pasfrihed, adgang til hinandens uddannelsesinstitutioner er eksempler herpå.

Den internationale – og i særdeleshed den europæiske – udvikling har ikke mindst i de senere år indebåret, at store skridt er blevet taget i retning af større åbenhed og et bredere samarbejde.

EU's opbygning og udvidelse har – sammen med Sovjetunionens opløsning – skabt nye samarbejdsmuligheder på en række områder, også sådanne som længe har stået centralt i det nordiske samarbejde, f.eks. bæredygtig udvikling, ligestilling, forskning. Visse nordiske mærkesager er derigennem helt eller delvis blevet overtaget af andre, i første række EU, f.eks. pasfrihed og standardisering indenfor adskillige professionsområder. Denne udvikling må nødvendigvis påvirke det nordiske samarbejdes dagsorden og struktur.

Flere regionale samarbejdsorganer med virksomhed i Nordeuropa er kommet til efter Murens fald. Østersøstaternes Råd, Barentsrådet og Arktisk Råd har opgaver, som delvis falder sammen med Nordisk Ministerråds. Derfor er både samarbejde og en hensigtsmæssig arbejdsdeling påkrævet mellem organisationerne.

Udenfor de politiske strukturer forstærkes de internationale tendenser gennem den tiltagende økonomiske globalisering. En effekt af dette er, at konkurrencen skærpes. I Europa øges konkurrencen i og med at det indre marked udvides til flere lande.

Det miljø, som det nordiske samarbejde fungerer i, er altså i stor udstrækning nyt. Denne mangeartede udvikling giver nye muligheder for det nordiske samarbejde og indebærer, at samarbejdet må gives en ny indretning, som både er tilpasset den politiske dagsorden i Norden og det nye internationale samarbejdsmiljø. Samarbejdet i Nordisk Ministerråd må ses i perspektiv af dette og komplettere de andre europæiske og internationale samarbejdsfora, hvor de nordiske lande deltager, først og fremmest EU og EØS.

Nye internationale vilkår for det nordiske samarbejde indebærer dog ikke, at alt nordisk samarbejde udspringer direkte af dette perspektiv. For en region af Nordens særlige karakter, vil der altid findes samarbejde, hvis motiv udgår fra regionen selv.

1.2 Forskellige typer af samarbejde

I forslaget defineres de nordiske regeringers formelle samarbejde som det samarbejde, der foregår i Nordisk Ministerråd. Der findes imidlertid andre samarbejdsområder, hvor samarbejdet er uformelt, og som har eksisteret ved siden af Nordisk Ministerråd gennem mange år.

I Nordisk Råd samvirker nordiske parlamentarikere og regeringerne, idet Nordisk Råd tillige har en række initierende og kontrollerende funktioner i forhold til regeringssamarbejdet.

Det nordiske samarbejde er unikt i international sammenhæng gennem den måde, hvorpå de selvstyrende områder i Norden deltager i samarbejdet.

Det formelle samarbejde har en tydelig struktur og ansvarsfordeling og tillige en mulighed for at udvikle arbejdet på basis af det særskilte nordiske budget. Det uformelle samarbejdes styrke er smidighed og en umiddelbar forankring i landene. Til gengæld bistår sekretariatet ikke med sekretariatsbetjening og opfølgning.

Udgangspunktet er, at Nordisk Ministerråds struktur i første række skal anvendes til de centrale samarbejdsområder, som omfatter ansvar for budgetmidler og – for en række ministerråds vedkommende – tillige et ansvar for fællesnordiske institutioner.

Som en del af både det formelle og det uformelle samarbejde praktiseres allerede i dag afholdelse af ministerkonferencer. Det er en samarbejdsform, som foreslås udviklet yderligere for at fremme dynamik i det nordiske samarbejde. Dette gælder bl.a. ministerråd, som dækker et bredt ansvarsområde, f.eks. det foreslåede ministerråd for nærings-, energi- og regionalpolitik, idet der fra tid til anden kan være behov for at koncentrere arbejdet om en del af hele samarbejdsområdet.

2. Tyngdepunkter i det fremtidige samarbejde.

I lyset af det nye internationale miljø og efter vurdering af, hvor Nordisk Ministerråd kan tilbyde særlige fordele og videreudvikle det nordiske fællesskab, fremstår en række tyngdepunkter i det fremtidige samarbejde.

Det nordiske samarbejde holdes sammen af et bredt kulturelt fællesskab. Det bygger bl.a. i stor udstrækning på ensartede værdier og på de nordiske sprog. På dette område findes der et vigtigt samarbejde at udvikle.

På væsentlige områder kan de nordiske lande gennem samarbejde skabe merværdi (nordisk nytte) samt øge deres konkurrenceevne. Det gælder ikke mindst kundskabsudviklingen i bred forstand, innovationspolitikken, arbejdsmarkedsudviklingen og den sociale mobilitet.

Indsatser på disse områder øger den nordiske integration og medvirker til at afvikle grænsehindringer. De nordiske lande kan ofte gå foran og dermed nå længere, end de er forpligtet til i henhold til andre internationale aftaler for at styrke hele regionens tiltrækningskraft. Et tæt nordisk samarbejde omkring lovgivnings- og finansspørgsmål tjener samme formål.

De nordiske lande har gennem mange år udviklet mærkesager, som er blevet til internationale fordele. Det gælder bl.a. kravet om madkvalitet, miljøpolitikken, stræben efter bæredygtig udvikling, ligestillingspolitikken og omsorgen for de genetiske ressourcer. Det er væsentligt, at disse fremskridt videreføres.

Det internationale samarbejde har fået en stadig større betydning for nordisk samarbejde de sidste 10-15 år. Norden har et specielt ansvar for at fremme udvikling og gode samarbejdsrelationer i det nordlige Europa, særligt i forhold til de nordlige områder Nordvestrusland, Østersøregionen og Nordens naboer i vest. Samråd indenfor det nordiske samarbejde er desuden af stor betydning for et godt samarbejde med EU.

Endelig har Nordisk Ministerråd en vigtig opgave med at bidrage til gensidig læring og kundskabsdeling. Ved at stille kundskab til rådighed for hinanden, kan de forskellige løsninger

på ensartede problemstillinger udnyttes til gensidig inspiration samt til at fremme en dynamisk udvikling i hele Norden.

Forslaget til ny ministerrådsstruktur vil tilgodese samarbejdsbehovene indenfor de nævnte hovedområder.

3. Forslag til ny ministerrådsstruktur

Nordisk Ministerråds nuværende struktur består af 18 forskellige ministerråd med tilhørende embedsmandskomiteer, institutioner , styregrupper og arbejdsgrupper.

3.1 Forslaget

Det foreslås, at antallet af ministerråd reduceres fra 18 til 11.

Fremtidig ministerrådsstruktur

1	MR-SAM	Samarbejdsministrene
2	MR-FINANS	Ministerrådet for økonomi og finanspolitik
3	MR-LOV	Ministerrådet for lovgivningsspørgsmål
4	MR-M	Ministerrådet for miljøbeskyttelsesspørgsmål
5	MR-NER	Ministerrådet for nærings-, energi- og regionalpolitik
6	MR- FJSL	Ministerrådet for fiskeri-, jord- og skovbrug, og levnedsmidler
7	MR-K	Ministerrådet for kulturelt samarbejde
8	MR-U	Ministerrådet for uddannelse og forskning
9	MR-S	Ministerrådet for social og helse.
10	MR-A	Ministerrådet for arbejdsmarked og arbejdsmiljøpolitik
11	MR-JÄM	Ministerrådet for ligestillingsspørgsmål

Forslaget indebærer, at følgende 7 ministerråd nedlægges som selvstændige, formelle ministerråd: Byggeri og Bolig (MR-BO), Transport (MR-T), IT (MR-IT), Konsument (MR-KONS), Narko (MR-NARKO), Energi (MR-ENERGI) samt Regional (MR-REG).

Vigtige samarbejdsopgaver på de nævnte områder forudsættes imidlertid varetaget på anden vis. Samarbejdet om erhvervspolitik (næringspolitik), energipolitik og om regionalpolitiske spørgsmål samles i ét ministerråd for nærings-, energi og regionalpolitik. Det forudsættes, at regionalpolitisk samarbejde også i den nye struktur understøttes af embedsmandskomitéen for regionalpolitik (NÄRP). Narkotikaspørgsmål varetages først og fremmest af ministerrådet for social- og helse, men også under ministerrådet for lovgivningsspørgsmål.

Med ophøret som formelle ministerråd bortfalder i øvrigt som hovedregel de tilsvarende embedsmandskomiteer samt budgetstøtte og bistand fra ministerråds-sekretariatet. Det anbefales, at landene overvejer, hvorvidt man ønsker et samarbejde videreført som uformelt samarbejde uden for rammerne af Nordisk Ministerråd.

Ansvar for områder, som i dag ligger på ministerråd, der foreslås nedlagt, lægges i en overgangsperiode på MR-SAM, såfremt en afviklingsperiode er nødvendig. Det kan f.eks. gælde varetagelse af bindende aftaler, nordisk-baltisk samarbejde, ansvar for samnordiske institutioner e.l.

Der vil blive lagt til rette for, at Nordisk Ministerråd kan støtte politisk vigtige initiativer, som ikke omfattes af den formelle ministerrådsstruktur. Dette vil kunne bidrage til at sikre en ønsket dynamik og evnen til at opfange nye, vigtige samarbejdsområder. Ansvaret for dette ligger hos samarbejds-ministrene.

Idealt skulle Nordisk Ministerråd sammensættes i konstellationer, som afspejler ministrenes ansvarsområder på nationalt plan (ressortområder). Det er imidlertid ikke muligt, da landene fordeler opgaverne forskelligt. De nationale strukturer ændres i øvrigt jævnligt i de fleste nordiske lande.

Den ny struktur foreslås efterfølgende fulgt op med nærmere overvejelser indenfor hvert enkelt ministerråd om, hvor de politiske prioriteringer i arbejdet skal ligge fremover. Det foreslås således, at alle ministerråd gennemgår og effektiviserer sine underliggende samarbejdsstrukturer. Det gælder alle enheder med faglige opgaver og budget- og forvaltningsansvar.

For institutionerne og tilsvarende samarbejdsorganer skal tilstræbes rationelle løsninger med stærk national forankring. Den igangværende omorganisering af samarbejdet inden for forsknings- og uddannelses-området kan tjene som forbillede. Den igangværende omstrukturering af det nordiske kultursamarbejde foreslås endvidere fulgt op. Nærmere overvejelse af institutionsdækningen på andre samarbejds-områder skal gennemføres i sammenhæng med gennemgangen af de øvrige underliggende strukturer.

Den nærmere proces og tidsplan for gennemførelse af forslaget til ny struktur fremgår af bilag 2.

3.2 Det enkelte ministerråd

1	**MR-SAM**	**Samarbejdsministrene**

MR-SAM har hovedansvaret for udvalgte, højt prioriterede tværpolitiske spørgsmål såsom nabopolitikken, bekæmpelse af grænsehindringer samt strategien for bæredygtig udvikling. MR-SAM har endvidere ansvaret for den overordnede udvikling af samarbejdet i relation til EU og andre internationale og regionale organisationer. Nye initiativer af fagspecifik karakter tilstræbes efterhånden overført til andre ministerråd. MR-SAM har det overordnede ansvar for Nordisk Ministerråds institutioner.

Budgetkonsekvenser: Ingen

2	**MR-FINANS**	**Ministerrådet for økonomi og finanspolitik**

Ministerrådet for økonomi og finanspolitik varetager samarbejdet om de finanspolitiske udfordringer, styringsmuligheder og samfundsøkonomiske rammebetingelser. Her indgår også drøftelse af økonomiske forudsætninger for de nordiske velfærdssamfunds fortsatte udvikling.

Budgetkonsekvenser: Ingen

3	**MR-LOV**	**Ministerrådet for lovgivningsspørgsmål**

Ministerrådet for lovgivningsspørgsmål varetager samarbejdet omkring lovgivning og justits-/retspolitik. Da MR-NARKO ophører som formelt ministerråd forventes de retlige aspekter af det nordiske narkotikasamarbejde at blive behandlet i MR-LOV.
Budgetkonsekvenser: Ingen

4	MR-M	Ministerrådet for miljøbeskyttelsesspørgsmål

Ministerrådet for miljø varetager samarbejdet på alle miljøpolitiske felter, herunder nordisk rådslagning også i relation til EU. MR-M får ansvaret for det nordiske Svanemærke.
Budgetkonsekvenser: Budgetposten for Svanemærket overføres til MR-M, fra MR-KONS.

5	MR-NER	Ministerrådet for nærings-, energi- og regionalpolitik

Ministerrådet for nærings-, energi- og regionalpolitik varetager samarbejde om det næringspolitiske område, herunder innovationspolitik, sammen med ministerrådet for uddannelse og forskning. Endvidere varetager MR-NER samarbejdet på energiområdet samt det regionalpolitiske område, herunder arbejdet med fjernelse af grænsehindringer. Efter behov kan konkrete spørgsmål vedrørende konsumentsamarbejde inddrages i MR-NER's virksomhed.

Budgetkonsekvenser: Budgetposten for MR- ENERGI og for MR-REG overføres til MR-NER

6	MR-FJSL	Ministerrådet for fiskeri-, jord- og skovbrug samt levnedsmidler

Ministerrådet for fiskeri-, jord- og skovbrug samt levnedsmidler varetager samarbejdet over et bredt område, som spænder fra de producerende primærerhverv og tilknyttede brancher til og med forbrugersiden, særligt med hensyn til levnedsmidler, madvaresikkerhed etc. – i princippet samarbejde om alle relevante aspekter af den gennemgående fødekæde fra producent til slutforbruger.

Budgetkonsekvenser: Ingen.

7	MR-K	Ministerrådet for kulturelt samarbejde

Ministerrådet for kulturelt samarbejde varetager samarbejdet på det kulturpolitiske område. Til området hører mediepolitik, kunst- og kultursamarbejde, herunder samspil med Nordisk Kulturfond. Endvidere relevante sager vedrørende sprogpolitik samt frivilligsektoren. Kulturministerrådet har et hovedansvar for spørgsmål vedrørende de fælles nordiske værdier og for støtte til det nordiske sprogfællesskab (sidstnævnte sammen med ministerrådet for uddannelse og forskning).

Budgetkonsekvenser: Ingen

8	MR-U	Ministerrådet for uddannelse og forskning

Ministerrådet for uddannelse og forskning varetager samarbejdet inden for forskning og innovation (sammen med ministerrådet for nærings-, energi- og regionalpolitik) – herunder koordineringsansvar for forskningssamarbejdet indenfor de forskellige dele af Nordisk Ministerråds virksomhed – samarbejde omkring skole, højere uddannelse, voksenuddannelse samt sprogpolitik. Det sidste i samarbejde med MR-K. Ophøret af det særskilte MR-IT indebærer, at den generelle koordinering på dette område overgår til MR-U.

Budgetkonsekvenser: MR-IT's bevilling til støtte for NeDap-samarbejdet (Northern e-Dimension Action Plan) overføres til MR-U

9	MR-S	Ministerrådet for social og helse

Ministerrådet for Social og Helse varetager samarbejdet på det social- og sundhedspolitiske område. Afviklingen af MR-NARKO som formelt ministerråd indebærer, at MR-S får et nyt ansvar for dette spørgsmål.

Budgetkonsekvenser: Bevillingen til MR-NARKO overføres til MR-S

10	MR- A	Ministerrådet for arbejdsmarkeds og arbejdsmiljøpolitik

Ministerrådet for Arbejdsmarkeds og arbejdsmiljøpolitik varetager samarbejdet om at bevare og videreudvikle det fælles nordiske arbejdsmarked, herunder spørgsmål vedrørende arbejdsanvisning, udveksling, arbejderbeskyttelse m.v.

Budgetkonsekvenser: Ingen

11	MR-JÄM	Ministerrådet for ligestillingsspørgsmål

Ministerrådet for ligestillingsspørgsmål varetager samarbejdet om at videreudvikle politikformulering og strategiske indsatser for ligestilling mellem kønnene og mod diskriminering.

Budgetkonsekvenser: Ingen

4. Forslagets konsekvenser

4.1 De selvstyrende områder og uformelle ministermøder

De selvstyrende områder, Grønland, Færøerne og Åland, deltager i Nordisk Ministerråds arbejde i overensstemmelse med Helsingforsaftalens art. 60 og 63. Den foreslåede reduktion i antallet af formelle ministerråd bør ikke føre til, at nordiske samarbejdsområder, som videreføres i form af uformelt ministersamarbejde, reducerer de selvstyrende områders muligheder for deltagelse i og indflydelse på det nordiske samarbejde, herunder muligheden for at tilslutte sig faktiske fællesnordiske beslutninger. Der opfordres derfor til, at de selvstyrende områder – i samme omfang som hidtil – inviteres til at deltage i uformelt nordisk samarbejde.

4.2 Embedsmandssamarbejde

Den foreslåede nyordning af ministerrådsstrukturen nødvendiggør tilpasning og forenkling af det underliggende samarbejde på embedsmandsniveau. For så vidt angår embedsmandssamarbejdet i tilknytning til det formelle ministerrådssamarbejde er udgangspunktet følgende:

- Sammenlagte ministerråd skal også på embedsmandsplanet som hovedregel modsvares af én fælles embedsmandskomité for at sikre enkelhed og tværgående sammenhæng i ministerrådets arbejde. Særskilte embedsmandsgrupper kan komplettere embedsmandskomitéerne, hvis specielle behov foreligger. Embedsmandssamarbejdet på henholdsvis erhvervslivsområdet og energiområdet er betydningsfuldt og forventes at få en hensigtsmæssig form også under det sammenlagte ministerråd.

- På områder, hvor det formelle ministerrådssamarbejde ophører, er hovedreglen – som anført ovenfor under afsnit 3.1 – at også embedsmandskomitéer, styregrupper m.v. samt budgetstøtte og sekretariatsbistand fra Ministerrådssekretariatet bortfalder.

- Når et samarbejde føres bort fra Nordisk Ministerråds struktur, kan et fortsat uformelt samarbejde i konkrete tilfælde være hensigtsmæssigt, og give nyttige nordiske resultater.

- Uformelt nordisk samarbejde kan imidlertid også i særskilte tilfælde opnå sekretariatsbistand fra sekretariatet, og – efter en konkret beslutning herom i MR-SAM – modtage budgetstøtte fra det fællesnordiske budget.

Afklaringen af den fremtidige komitéstruktur m.v. på embedsmandsplanet bør ske hurtigt og i en proces, som falder i umiddelbar forlængelse af den overordnede beslutning om en ny ministerrådsstruktur.

4.3 Fællesnordiske institutioner

De fællesnordiske institutioner indplaceres fortsat under de ministerråd, hvor de fagligt set hører bedst hjemme.

På alle samarbejdsområder med fællesnordiske institutioner igangsættes, hvor det endnu ikke er gjort, reformovervejelser med et tilsvarende sigte som på forskningsområdet med et større nationalt ansvar for styring, finansiering og kvalitetssikring, bl.a. gennem indlejring af samnordisk aktivitet i nationale værtsinstitutioner. Sådanne samlede reformovervejelser anbefales udmøntet i beslutninger i løbet af 2005-2006.

4.4 Budgettet for Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråds budget omstruktureres i konsekvens af den foreslåede ny ministerrådsstruktur. Med udgangspunkt i den fremtidige ministerrådsstruktur skal budgettet så vidt muligt tilgodese ønsket om budgetlægning efter formål, således at budgetlægningen kan tjene som redskab for politiske prioriteringer. Der vil blive foretaget en revurdering af budgetprocessen og af budgetteringsprincipper for Nordisk Ministerråd før forberedelse af budgettet for 2007.

Budgetposterne for ministerråd, der ophører som formelle, udgår følgelig som særskilte sektorbudgetter. Posterne for ministerrådene for Byggeri og Bolig (MR-BO), Informationsteknologi (MR-IT) med undtagelse af NeDAP, Konsument (MR-KONS) samt Transport (MR-T) samles for budgetåret 2006 i en fælles pulje, der i en overgangsperiode kan tilgodese nordiske samarbejdsaktiviteter også inden for de nævnte områder.

4.5 Sekretariatet for Nordisk Ministerråd

Ministerrådssekretariatets funktion, struktur og bemanding forudsættes vurderet i fortsættelse af beslutning om ny ministerrådsstruktur. Ansvaret for revurdering og tilpasning af sekretariatet påhviler generalsekretæren indenfor rammer, der fastlægges af MR-SAM.

Ledetråde for en sådan vurdering bør bl.a. være, at sekretariatet kan levere professionel ministerbetjening af højeste kvalitet, fremme samspillet med de nationale centralforvaltninger om identifikation af politisk relevante dagsordener for det nordiske samarbejde, fremme erfarings- og kundskabsudveksling mellem de nordiske lande samt indgå i et målrettet samvirke med andre internationale samarbejdsorganisationer.

Bilag 1

Mandat for moderniseringsarbejdet angående Nordisk Ministerråd

Styregruppe: Samarbejdsministrene nedsætter en styregruppe bestående af medlemmerne af NSK med generalsekretæren som "tilforordnet" medlem.

Sekretariat: Nordisk Ministerråds Sekretariat udgør styregruppens sekretariat.

Styringsgruppens opgave: Styregruppens hovedopgave er:

- at foretage en nærmere vurdering af effektiviteten i det nordiske regeringssamarbejde, herunder om samarbejdsstrukturerne på ministerrådssiden kan gøres politisk og organisatorisk mere hensigtsmæssige,
- i forbindelse hermed at overveje om færre ministerråd i den nuværende struktur skulle være mere hensigtsmæssig,
- derudover at fremlægge forslag om gennemførelsen af et mere politisk relevant budget/ budgetlægningsproces, hvori indgår krav om produktivitets-forbedringer.

Arbejdsplan: En arbejdsplan fastlægges af styregruppen og foreslås præliminært at se ud sådes:

- Analysere indholdet af de forskellige ministerråds dagsordener, samt indhente oplysninger om, hvordan de deltagende ministre vurderer det politiske indhold og betydningen af møderne,
- Vurdere på hvilke områder det nordiske samarbejde har en speciel "værdi",
- Beskrive og analysere indholdet af samarbejdet på det administrative niveau i embedsmandskomitéerne, styregrupperne, institutionsstyrelserne osv.
- Kortlægge det uformelle nordiske samarbejde, samt i den sammenhæng vurdere om der foreligger behov for sekretariatsbistand til dette.
- Vurdere budget og budgetproces ud fra politisk relevans, incitament til produktivitetsforbedringer mm.
- Overveje yderligere forslag omkring national forankring samt
- Overveje behovet for ændringer i sekretariatets arbejdsopgaver, ansættelsesvilkår osv.

Rapportering: Styregruppen skal udarbejde en foreløbig rapport til brug for samarbejdsministrenes møde i juni 2005. Styregruppens endelige rapport skal foreligge ved samarbejdsministrenes møde i august 2005.

Det skal overvejes, om den foreløbige rapport bør forelægges statsministrene ved deres sommermøde 2005.

Bilag 2

Proces for struktur- og moderniseringsarbejdet.

- Primo 2005 igangsættes forberedelsen af et struktur- og moderniseringsarbejde som led i formandskabets program. Mandat for arbejdet tiltrædes af Samarbejdsministrene den 1. marts 2005.

- Styregruppen forelægger en foreløbig rapport for Samarbejdsministrene ved deres møde medio juni 2005 med henblik på ministrenes foreløbige beslutning.

- Statsministrene orienteres ved deres sommermøde, ultimo juni 2005, om Samarbejdsministrenes planer og foreløbige beslutninger.

- Der foretages en "national" høring i landene i sommeren 2005.

- Styregruppens endelige rapport skal foreligge ved samarbejdsministrenes møde i august 2005 med henblik på beslutning vedrørende den fremtidige ministerrådsstruktur samt udarbejdelse af MR-forslag herom. Samarbejdsministrenes budgetforslag for 2006 tilpasses i konsekvens af beslutningen om ministerrådsstrukturen.

- GS orienterer i september 2005 NSK om nærmere planer for struktur- og moderniseringsarbejdets konsekvenser for Nordisk Ministerråds Sekretariats organisation og arbejdsformer.

- Den nye ministerrådsstruktur iværksættes fra og med årsskiftet 2005/2006 i sammenhæng med iværksættelse af de hertil svarende konsekvenser for Nordisk Ministerråds budget.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009

1. Miljø- og Naturresurseudvalgets forslag

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* ministerrådet som led i sin løbende overvågning og vurdering af harmoniseringen af det nordiske el-marked desuden beagter, at el-priserne for forbrugerne ikke udvikler sig mod et uforholdsmæssigt højt niveau

2) *at* ministerrådet i handlingsplanens løbetid desuden prioriterer den samnordiske indsats med at fremme politiske virkemidler, som medvirker til at accelerere udbredelsen af energisystemer, der nedsætter udslip af drivhusgasser fra de nordiske lande

3) *at* gennemføre B 235/miljø Ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

2. Baggrund

Nordisk Ministerråd fremsendte i september 2005 til Nordisk Råd "Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009". Ministerrådet anmoder om Nordisk Råds kommentarer. Handlingsplanen for det nordiske energipolitiske samarbejde er en opfølgning af den seneste handlingsplan for 2002-2005. Handlingsplanen prioriterer de væsentligste og politisk mest relevante energipolitiske udfordringer Norden står overfor. Handlingsplanen har tre hovedtemaer

- Energimarkeder
- Bæredygtigt energisystem
- Norden i det internationale samarbejde

Handlingsplanen intenderer at være målrettet mod løsninger på de væsentlige problemstillinger, nemlig forsyningssikkerhed, konkurrencedygtighed og økonomisk vækst samt miljømæssig bæredygtighed. Det forudsættes, at de nordiske landes resurser til energipolitisk samarbejde fastholdes på det nuværende niveau og, at de politiske virkemidler, der skal bygges på i samarbejdet, skal være markedsorienterede og omkostningseffektive.

Under emnet om energimarkeder prioriteres el-markedet højest, hvorimod gasmarkedet og varmemarkedet behandles med mindre resurseindsats. Nordisk nytte er et nøglebegreb for samarbejdets prioriteringer.

Under emnet bæredygtigt energisystem prioriteres Nordens førerposition for udviklingen af vedvarende energi. Desuden vil der være fokus på en markedsorienteret fremme af energieffektivisering samt en effektiv implementering af eksisterende og kommende klimapolitiske

målsætninger. Endelig prioriteres udvikling af bæredygtige energisystemer i tyndtbefolkede områder.

Norden i det internationale samarbejde er et udtryk for, at Norden skal benytte sine styrkepositioner til i højere grad at påvirke det arbejde, der udføres om energipolitiske forhold i de internationale organisationer. Her prioriteres indflydelsen i EU, det nordisk-baltiske samarbejde, Norden-Rusland-samarbejdet, samarbejdet i Østersø-regionen samt FN og det internationale energiagentur.

3. Udvalgets behandling af forslaget

Miljø- og Naturresurseudvalget har behandlet forslaget på sit møde den 22. september 2005 i Karlstad, Sverige.

4. Udvalgets synspunkter

Miljø- og Naturresurseudvalget vurderer, at ministerrådets forslag er en udmærket og dækkende handlingsplan for det nordiske energisamarbejde de kommende år. Udvalget finder, at de vigtigste temaer er prioriterede og, at der er lagt op til et fokuseret og realistisk samarbejde, hvor nordisk nytte er i højsædet. De opstillede mål, midler og milepæle vil sammen udgøre et udmærket styringsværktøj for samarbejdet.

Miljø- og Naturresurseudvalget støtter målet om, at Norden går ind i de internationale organisationer og i fællesskab udnytter den viden og de resurser, man sammen har til gavn for en bæredygtig og sikker energiforsyning i Norden og til, at der fortsat er ambitioner med hensyn til høje internationale krav på miljøsikkerhed ved energiproduktion. Norden bør også, hvor det er relevant og efterspurgt, kunne bidrage med erfaringer og derved hjælpe andre dele af verden på vej mod god og bæredygtig energiforsyning.

Udvalget noterer med tilfredshed, at ministerrådet lægger stor vægt på forsyningssikkerhed og harmonisering af transmissionen af el mellem de nordiske lande; jf. Rek. 4/2004/miljø "Fremstilling 4/2004/miljø Nordisk el-transmissionsnet (A 1339/miljö)" og Rek. 12/2005/miljø "Kraftsituationen i Norden". Udvalget anerkender, at ministrene påtager sig løbende at overvåge situationen og aktørerne på det nordiske el-marked med henblik på at overveje fornyet politisk handling, hvis det bliver nødvendigt. I forbindelse med liberaliseringen af el-markedet var det en vigtig politisk forventning, at den nye ordning også ville lede til billigere priser for forbrugerne. Udvalget ønsker at pointere, at lave omkostninger for slutaftagerne bør være et vigtigt element i ministrenes overvågning af el-markedet og at lave forbrugerpriser må være et vigtigt succeskriterium, hvis det liberale el-marked skal kunne karakteriseres som en vellykket politik.

Med hensyn til bæredygtigt energisystem er udvalget enig i ministerrådets bestræbelser på at fremme den vedvarende energi og energieffektiviseringen – også i tyndtbefolkede områder; jf. udvalgets Rek. 21/2003/miljø "Miljøvenlig produktion og forbrug af energi".

Med hensyn til klimapolitikken finder udvalget, at der foreslås udmærkede initiativer med hensyn til koordinering af kvotehandel, *testing ground* i Østersøen m.m. Imidlertid bør ministerrådet eksplicit prioritere energisystemer, der medvirker til nedsættelse af udslip af drivhusgasser. Udvalget savner således i handlingsplanen en mere ambitiøs vision og målsætning på dette område; jf. også første at-sats i Rek. 1/2005/miljø "Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008", hvori ministerrådet opfordredes til at iværksætte et tænketanksarbejde, der skulle lede frem mod en vision om udfasning af fossile brændsler. Udvalget noterer med beklagelse, at ministerrådet endnu ikke har prioriteret dette langsigtede og meget betydningsfulde arbejde – ikke mindst i lyset af, at energisamarbejdet med den nye struktur for Nordisk Ministerråd fremover bliver en del af det samlede nordiske erhvervssamarbejde (næringssamarbejde).

5. Konklusion

Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg finder, at ministerrådets forslag er et udmærket grundlag og styringsredskab for det fremtidige nordiske energipolitiske samarbejde. Udvalget ønsker at betone, at ministrene i deres overvågning af det liberaliserede nordiske el-marked også bør vurdere udviklingen i forbrugerpriserne. Udvalget finder det desuden af største betydning, at også det nordiske energisamarbejde i langt højere grad prioriterer udvikling af energisystemer, der eksplicit tjener til nedsættelse af udledning af drivhusgasser.

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* ministerrådet som led i sin løbende overvågning og vurdering af harmoniseringen af det nordiske el-marked desuden beagter, at el-priserne for forbrugerne ikke udvikler sig mod et uforholdsmæssigt højt niveau

2) *at* ministerrådet i handlingsplanens løbetid desuden prioriterer den samnordiske indsats med at fremme politiske virkemidler, som medvirker til at accelerere udbredelsen af energisystemer, der nedsætter udslip af drivhusgasser fra de nordiske lande

3) *at* gennemføre B 235/miljø "Ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Ministerrådsförslag

om handlingsprogram for det nordiske energisamarbejde 2006-2009[1]

(Overleveret af Nordisk Mministerråd)

Forord

Det nordiske energisamarbejde skal være en stærk og aktiv aktør ved udformningen af energipolitikken i Norden och EU.

Det er hovedindholdet i den vision for det nordiske energisamarbejde, som de nordiske energiministre vedtog på deres møde i Akureyri i 2004. Handlingsplanen for det nordiske energisamarbejde 2006-09 er derfor målrettet mod at skabe synlige og holdbare bidrag til løsning af de væsentligste og politisk mest relevante energipolitiske udfordringer, Norden står overfor. Handlingsplanen koncentrerer sig i konsekvens heraf
om 3 hovedtemaer:

- Energimarkeder. Målet er at skabe bedst mulige rammer for udviklingen af de nordiske energimarkeder, især elmarkedet, og derved fungere som model for det øvrige Europa
- Bæredygtigt energisystem. Målet er at sikre den nødvendige balance mellem økonomisk vækst, energiforsyningssikkerhed og miljøhensyn
- Norden i det internationale samarbejde. Målet er at sikre, at Norden er på forkant af udviklingen i EU og andet internationalt energisamarbejde

Handlingsplanen bygger på de aktuelle og ændrede forudsætninger for det energipolitiske samarbejde i Norden og dets naboområder, herunder liberaliseringen af EU's energimarkeder og EU-udvidelsen med bl.a. de tre baltiske republikker og Polen. Det hidtidige nordiske samarbejde har ført til gode resultater inden for f.eks. elmarkedet. Den seneste handlingsplan 2002-2005 koncentrerede sig om elmarkedet, klimaspørgsmål og samarbejdet i Østersøregionen. Blandt resultaterne af samarbejdet er bidrag til den fortsatte udvikling af det nordiske elmarked samt til etableringen af Østersøområdet som et testområde (Testing Ground) for Kyoto-protokollens fleksible mekanismer. Handlingsplanen er energisektorens bidrag til implementering af den nordiske strategi "Hållbar utveckling – en ny kurs för Norden" og en række af Nordisk Råds rekommandationer om udvikling af energisektoren i Norden. Et vigtigt element i implementering af handlingsplanen er løbende kontakt og informationsudveksling mellem det energipolitiske samarbejde og det nordiske energiforskningssamarbejde. Den fortsatte dialog mellem Nordisk Ministerråd for energi og Nordisk Råd om fremtidige energipolitiske udfordringer er ligeledes en vigtig del af den politiske proces fremover. Udkastet til handlingsplanen er udarbejdet af Den Nordiske Embedsmandskomité for Energipolitik bestående af Hans Jørgen Koch (Danmark, formand), Helgi Bjarnason (Island), Maria Gårding Wärnberg (Sverige), Jouko Varjonen (Finland), Sigurd Tveitereid (Norge) og Margrethe Sørensen (Grønland). Annette Schou (Danmark) har fungeret som projektleder.

På vegne af Nordisk Ministerråd, energiministrene

Flemming Hansen
transport- og energiminister

---

[1] Figurer er ikke lagt inn i dette dokumentet. Konsultér derfor: "Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009", ANP 2005:729.

Resumé

Visionen

De nordiske energiministre besluttede på deres ministermøde i Akureyri den 2. september 2004, at handlingsplanen for energisamarbejdet indenfor Nordisk Ministerråd i 2006-09 skulle baseres på visionen: *Det nordiske energisamarbejde skal være en stærk og aktiv aktør ved udformningen af energipolitikkeni Norden og Europa.* Målet er bl.a. at virke for et energisystem, der skaber forudsætning for økonomisk vækst og øget velfærd i hele regionen. Og som kan fungere som model for udviklingen af energimarkederne i det øvrige Europa.

Mål og midler

Det nordiske energisamarbejde 2006-09 skal være målrettet, målbart og have nordisk nytte. Målrettet mod løsninger på de væsentligste udfordringer – forsyningssikkerhed for energi, konkurrencedygtighed og økonomisk vækst samt miljømæssig bæredygtighed. Målrettet mod synlige og målbare resultater i vigtige politiske og økonomiske beslutningsprocesser, nationalt og internationalt. Målbart i forhold til milepæle i samarbejdet. Midlerne skal være markedsorienterede, omkostningseffektive samt bidrage til implementering af den nordiske strategi for holdbar udvikling.

Ressourcerne

Omfanget af de ressourcer, der afsættes til nordisk energisamarbejde i medlemslandene fastholdes som udgangspunkt på det nuværende niveau i reale termer. Handlingsplanen sigter mod at forøge den politiske relevans, målretningen og omkostningseffektiviteten af samarbejdsaktiviteterne. Ressourceallokeringen skal derfor organiseres på en måde, der sikrer dynamik og omstillingsparathed. Samarbejdet skal uafhængigt af tidligere indsatser være i stand til med kort varsel at sætte ressourcer ind på områder med politisk prioritet uden at true kontinuiteten i arbejdet.

Politikområder

De vigtigste energipolitiske udfordringer i de kommende år er på kort og langt sigt at fastholde forsyn-ingssikkerhed, konkurrencedygtighed og miljømæssig bæredygtighed i energimarkeder præget af internationalisering af konkurrence og lovgivning. En effektiv håndtering af udfordringer kræver en målrettet indsats nationalt, regionalt og i bredere internationalt energisamarbejde. Norden vil kunne styrke sine positioner ved en samordnet og rettidig indsats fokuseret på følgende tre politikområder:

1. Energimarkeder
2. Bæredygtigt energisystem
3. Norden i det internationale samarbejde

1. Energimarkeder

Målet for dette politikområde er at sikre optimale rammer for udviklingen af de nordiske energimarkeder i overensstemmelse med de tre energipolitiske hovedmålsætninger – forsyningssikkerhed, økonomisk vækst og miljømæssig bæredygtighed.

1.1. Elmarkedet

Målet er et grænseløst nordisk marked på tværs af landegrænserne og med en effektiv handel med omverdenen. Det nordiske elmarked skal videreudvikles til et effektivt og velfungerende regionalt marked med tilstrækkelig mange aktører, en høj grad af forsyningssikkerhed, ens konkurrencevilkår, miljøvenlighed, transparens og incitamenter til fleksibelt forbrug i overensstemmelse med energiministrenes beslutning i Akureyri den 2. september 2004.

Fokus for samarbejdet vil i første omgang være rettet mod yderligere harmonisering af rammebetingelserne for aktørerne på markedet, der sikrer stabil forsyning og ens konkurrencevilkår, udvikling af transmissionsnettet samt samarbejdet med Nordens nabolande i og udenfor EU.

1.2 Gasmarkeder

Formålet med dette indsatsområde er, med en begrænset ressourceindsats, at se på en eventuel nordisk nytte af og mulighederne for et samarbejde om udvikling af gasmarkedet i Norden og regionen, herunder at forholde sig til EU's lovgivning på området. Dette vil ske gennem en kortlægning af udviklingen af gasmarkederne og rammebetingelser samt planer for transmissionsudbygningen.

1.3 Varmemarkeder

På baggrund af erfaringsudveksling undersøges om der, med en begrænset indsats, er basis for og nordisk nytte af et nordisk samarbejde om varmemarkedet med det formål at sikre rammevilkårene for en effektiv og bæredygtig markedsbaseret udvikling af sektoren, samt at udøve indflydelse på EU-forordninger knyttet til varmesektoren.

2. Bæredygtigt energisystem

Samarbejdet mellem de nordiske land skal aktivt medvirke til udviklingen af et bæredygtigt energisystem i Norden og internationalt med det formål at sikre energiforsyningen, økonomisk vækst og teknologisk udvikling samt nedbringe energisektorens negative påvirkninger af klima og miljø.

2.1 Vedvarende energi

Norden skal fortsat være på forkant med øget udbredelse af vedvarende energi på markederne i Norden og internationalt. Norden skal gennem udvikling af markedskonforme og samfundsmæssigt omkostningseffektive virkemidler udnytte sin styrkeposition og konkurrencedygtighed til at påvirke den internationale dagsorden på området. Norden skal endvidere markedsføre nordiske løsninger for vedvarende energi. Med udgangspunkt i de nordiske landes erfaringer og forskellige styrkepositioner sættes fokus på at identificere de vigtigste forudsætninger for, at vedvarende energi yderligere kan forbedre sin konkurrencekraft, at undersøge om der er basis for videreudvikling af det svensk-norske samarbejde om marked for grønne certifikater samt at udvikle strategier for teknologiudvikling og hurtigere markedsintroduktion.

2.2 Energieffektivisering

Udviklingen i energiforbruget i de nordiske land skal begrænses gennem indsatser rettet mod at videreudvikle markedsorienteret, nordisk energieffektivitet. Nordens styrkeposition skal udnyttes for at påvirke den internationale dagsorden og proces rettet mod at øge energieffektiviteten. Gennem erfaringsudveksling sættes fokus på udvikling af markedsorienterede incitamenter til at øge energieffektivitetens bidrag til at fremme en omkostningseffektiv og bæredygtig balance mellem energibehov og energiforsyning.

2.3 Klima

Det nordiske energisamarbejde vil i samarbejde med miljøsektoren medvirke aktivt til en effektiv implementering af de målsætninger om nedbringelse af drivhusgasser, som landene er forpligtede til og i udviklingen af forpligtelser og virkemidler i et klimaregime efter 2012. Energisamarbejdet vil især fokusere på spørgsmål knyttet til kvotehandel inden for energisektoren, omkostningseffektiv implementering af internationale og nationale klimamålsætninger i energisektoren og energisektorens bidrag til udviklingen af et klimaregime efter 2012.

2.4 Bæredygtig energi i tyndtbefolkede områder

Det nordiske energisamarbejde skal medvirke til udvikling af teknologier og virkemidler, der sikrer et bæredygtigt energisystem i de egne af Norden, der ikke er koblet på et overordnet distributionsnet, og hvor der hovedsagelig er tale om lokale løsninger. Samarbejdet vil fokusere på teknologiudvikling gennem medvirken i pilot- og demonstrationsprojekter samt etablering af partnerskaber med virksomheder og Nordens naboer.

3. Norden i det internationale samarbejde

Norden skal være på forkant af udviklingen og anvende sine styrkepositioner og sine netværk til i højere grad at påvirke det arbejde, der udføres i internationale organisationer om vigtige energipolitiske forhold. De nordiske energiministre skal især være stærke og aktive aktører ved udformningen af energipolitikken i EU.

3.1 Norden i EU

De nordiske land vil gennem en målrettet drøftelse af EU-initiativer i fællesskab søge indflydelse på de beslutninger, der træffes i Energirådet og andre relevante fora. Gennem fælles drøftelser af aktuelle initiativer og forslag fra Kommissionen og gennem forberedelse af møder i Energigruppen, Energirådet og andre fora søges udviklet fælles synspunkter eller delsynspunkter, hvor dette er muligt og hensigtmæssigt.

3.2 Nordisk-Baltisk samarbejde – NB8

Det nordisk-baltiske samarbejde skal medvirke til at øge de nordiske og de baltiske landes indflydelse på den energipolitiske dagsorden i EU og i samarbejdet i Østersø-regionen. Der afholdes årligt møder mellem energimyndighederne, og de nordiske og baltiske energiministre mødes efter behov i forbindelse med formøder til rådsmøder.

3.3 Norden-Rusland-samarbejdet

Samarbejdet har til formål at medvirke til en fortsat udvikling af et sikkert og bæredygtigt energisystem i Nordvestrusland, herunder teknologiudvikling, samt at videreudvikle forudsætningerne for energihandelen i regionen. Dette vil ske gennem en fortsat dialog om centrale energi- og klimapolitiske spørgsmål, informationsudveksling og etablering af partnerskaber om teknologiudvikling.

3.4 Norden i energisamarbejdet i Østersø-regionen

De nordiske land vil arbejde for udvikling af et sikkert og bæredygtigt energisystem i Østersø-regionen til gavn for Norden og regionen samt arbejde for, at Østersø-samarbejdet bliver rammen for implementering af EU's nordlige dimension og EU-Rusland-dialogen. Samarbejdet vil fokusere på EU's nordlige dimension, EU-Rusland-dialogen samt udvikling af en bæredygtig energisektor i Nordvestrusland.

3.5 Norden i det globale samarbejde

De nordiske land vil spille en aktiv rolle og søge at påvirke dagsordenen i globale fora, hvor der skønnes at være nordisk nytte og behov herfor. Der vil både være tale om forberedelse af aktiviteter knyttet til faste fora i International Energy Agency (IEA) og FN samt ad-hoc-aktiviteter.

Indledning

De energipolitiske udfordringer

De nordiske og europæiske landes energipolitik er i stigende grad styret af den globale udvikling. En udvikling, som er præget af et stigende energiforbrug, øget afhængighed af fossile brændsler, stigende CO_2-udledninger samt internationalisering af markederne. Internationale udfordringer og problemer, der også forudsætter internationale løsninger.

Mange af hovedelementerne i de europæiske landes energipolitik vil i større og større udstrækning blive udformet i EU gennem retsakter rettet mod bl.a. el- og gasmarkederne, forsyningssikkerhed samt fremme af bæredygtige energiteknologier, vedvarende energi og energieffektivitet. Der vil dog fortsat være muligheder for nationalt og regionalt råderum i implementeringen af direktiver som følge af nationale forskelligheder.

En af hovedudfordringerne i de nordiske landes energipolitik og det nordiske energisamarbejde er så effektivt og tidligt som muligt at definere den nordiske interesse og nytte i forskellige alternative energipolitiske udviklinger. Dette vil give mulighed for tilstrækkelig effektivt og tidligt at gøre nordiske synspunkter gældende i den europæiske og globale politikudvikling. Hovedelementerne i energipolitikken globalt, herunder ikke mindst i den europæiske og de nordiske landes energipolitik, er målsætningerne om en udvikling af energimarkederne, der sikrer energiforsyningen på kort og langt sigt samt en bæredygtig udvikling, der indbefatter såvel økonomisk vækst som miljøhensyn.

Forsyningssikkerhed

Målsætningen om forsyningssikkerhed på kort og langt sigt er en central udfordring. Også for det nordiske energisamarbejde.

Hvis den globale udvikling fortsætter uforandret, forventer International Energy Agency (IEA), at det globale energiforbrug vil være ca. 60% større i 2030 i forhold til 2004. Størstedelen af det øgede forbrug vil være afhængig af fossile brændsler. Og der vil være behov for meget betydelige investeringer i infrastrukturen. Udviklingen vil kunne blive præget af et olieog naturgasmarked med stigende efterspørgsel. Efter IEA's vurdering kan der på langt sigt blive tale om koncentration af produktion på nogle få lande; herunder også lande, der må anses for politisk ustabile. Denne udvikling vil kunne få negative effekter på alle tre hovedmålsætninger i energipolitikken; forsyningssikkerhed, økonomisk vækst og miljømæssig bæredygtighed.

Også EU-Kommissionens grønbog *Mod en energipolitisk strategi for sikker energiforsyning* fremhæver disse problemstillinger. Men også i den aktuelle situation er forsyningssikkerhed på dagsordenen i det nordiske energisamarbejde. Den lave nedbør i 2002-2003 og det følgende fald i vandkraftproduktionen, strømsvigtet i Sydsverige og Østdanmark i september 2003, manglende kapacitetsudbygning og flaskehals-problemer er eksempler på aktuelle udfordringer, som det nordiske energisamarbejde skal forholde sig til.

Energimarkeder

Udviklingen af energimarkederne, sikring af konkurrence på markedsvilkår og gennemsigtighed, hvor forbrugerne har en reel mulighed for at vælge leverandør, er vigtige udfordringer for energisamarbejdet fremover. Energimarkederne undergår i disse år omfattende forandringer. El- og gasmarkederne i Europa er ved at blive liberaliserede. I 2007 vil forbrugerne i EU i princippet frit kunne vælge leverandør af el og gas.

Markedsliberaliseringen har betydet, at der er igangsat en konsolidering af energiselskaberne i Europa. En udvikling, der meget vel kan påvirke konkurrenceforholdene på de europæiske energimarkeder. Der er behov for at sætte fokus på konkurrencesituationen, herunder at infrastrukturen udbygges og flaskehalse i transporten håndteres, samt transporten over grænserne og forbrugernes adgang til det grænseløse energimarked sikres. Men også konkurrenceforholdene på det kollektive varmemarked og konsekvenserne af udviklingen i elsektoren for kraftvarmemarkedet er aktuelle energipolitiske spørgsmål.

Bæredygtig udvikling

Udviklingen af en bæredygtig energiforsyning er en af de centrale, globale udfordringer, som den europæiske energipolitik retter sig mod. De nordiske lande skal fortsat være på forkant med en aktiv indsats i internationale fora; herunder i forhold til EU og i udviklingen af energisektoren i Norden.

Bæredygtig udvikling er et centralt emne på den internationale dagsorden, herunder ikke mindst i EU og i det nordiske samarbejde jf. den nordiske strategi "Hållbar utveckling – en ny kurs för Norden". Udvikling af en bæredygtig energisektor med høj forsyningssikkerhed baseret på miljøvenlige energiteknologier, herunder dobbeltstrategien om øget anvendelse af vedvarende energi og energieffektivitet, har til formål at sikre energiforsyningen samt nedbringe energisektorens påvirkninger af klimaet og miljøet, og medvirker samtidig til teknologisk udvikling og økonomisk vækst. De seneste års globale udvikling på energiområdet er imidlertid den forkerte vej med øget energiforbrug.

Der har som helhed været en svag stigning i andelen af vedvarende energi i IEA landene i perioden 1970-2001, men i flere land ses dog et fald i andelen af vedvarende energi. Og i perioden 1990-2001 var stigningen i energiforbruget generelt større end stigningen i forsyningen med vedvarende energi. Den store stigning i myndighedernes forskningsbevillinger til vedvarende energi, der sås efter oliekrisen i 1970'erne, faldt betydeligt i midt 1980'erne og har siden været stabil. Vendes denne udvikling ikke, forventes de globale CO_2-udledninger at øges med 60% i 2030 i forhold til 2004, svarende til øgningen i energiforbruget. De nordiske landes energiforsyning er karakteriseret ved høj energieffektivitet og en betydelig anvendelse af vedvarende energi i forhold til andre industrialiserede lande. Der er ikke desto mindre en klar politisk interesse for at sætte fokus på udvikling af en mere bæredygtig energisektor i Norden og på Nordens rolle i den internationale proces mod en mere bæredygtig udvikling. EU har en høj profil, når det gælder reduktion af klimagasser og udbredelse af vedvarende energi samt øget energieffektivitet. Her forventes nye tiltag, som de nordiske energimyndigheder skal forholde sig til.

Udviklingen af energimarkederne og et bæredygtigt energisystem, der sikrer energiforsyningen på kort og langt sigt, udgør de vigtigste energipolitiske udfordringer de nærmeste år, hvor der samtidig vil være stor nytte af en fælles nordisk indsats. En indsats, som imidlertid også har en international dimension, og hvor Nordens rolle skal styrkes. Det gælder ikke mindst i forhold til EU, hvor Norden skal være på forkant og gennem en målrettet indsats søge at påvirke den energipolitiske dagsorden.

Handlingsplanens tre politikområder

De nordiske energiministre vedtog på mødet i september 2004 i Akureyri visionen for energisamarbejdet i perioden 2006-09: Nordisk Ministerråd for Energi skal være enstærk og aktiv aktør ved udformningen af energipolitikken i Norden og Europa.Det nordiske energisamarbejde 2006-09 vil fokusere på tre politikområder:

1. Energimarkeder
2. Bæredygtigt energisystem
3. Norden i det internationale samarbejde

De tre politikområder er karakteriseret ved at kræve indsats under hele handlingsplanperioden. Indsatsen manifesterer sig på en række områder, hvor arbejdet kan udvides, indskrænkes eller intensiveres op eller ned over tid fastlagt i årlige arbejdsprogrammer.

Hvert indsatsområde består af kortere- eller længerevarende aktiviteter, der kan gennemføres som projekter eller i samarbejdsfora, hvor den rette ekspertise er inddraget. Nogle er defineret i handlingsplanen, mens andre vil blive defineret som led i detailplanlægningen og som resultat af den opfølgning og evaluering, som vil finde sted undervejs.

1. Energimarknader

Mål

Målet for dette politikområde er at sikre optimale rammer for udviklingen af de nordiske energimarkeder i overensstemmelse med de tre energipolitiske hovedmålsætninger – forsyningssikkerhed, økonomisk vækst og miljømæssig bæredygtighed.

Indsatsområder

1.1 Elmarkedet

Der skal ske en yderligere harmonisering af det nordiske elmarked. Forudsætningerne for, at det fungerer fuldt ud som et nordisk marked skal sikres. Rammevilkårene skal sikre den fornødne forsyningskapacitet. Elmarkedssamarbejdet med Nordens nabolande skal styrkes.

1.2 Gasmarkeder

Gasmarkedernes udvikling og rammebetingelser skal kortlægges med henblik på at vurdere, om der er samfundsmæssig, national eller regional interesse i udvikling af et nordisk samarbejde på dette område, herunder et samarbejde om udviklingen i EU's lovgivning på området.

1.3 Varmemarkeder

Erfaringerne med udviklingen på varmemarkederne i Norden, herunder omkostnings- og konkurrenceforhold, skal kortlægges. Og mulighederne for at samarbejde om tillempning til og opfølgning på EU's kraftvarme-direktiv skal undersøges.

Nordisk nytte

Et effektivt og sikkert nordisk, konkurrencedygtigt elmarked med ens, transparente konkurrencevilkår og højt forbrugerbeskyttelsesniveau.

Udnyttelse af erfaringerne fra de enkelte nordiske land i udviklingen af de øvrige energimarkeder på en måde, der sikrer konkurrence, miljø og hensynet til forbrugerne.

Bedre mulighed for at påvirke udvikling af energimarkederne i Østersø-regionen samt de beslutninger, der træffes i EU.

1.1 Elmarkedet

Norge, Sverige, Finland og Danmark har længe haft et fælles elmarked og er et forbillede på, hvordan lande i Europa på tværs af grænser kan liberalisere elmarkederne. Der er imidlertid stadig muligheder for yderligere at forbedre rammevilkårene for, at det nordiske elmarked fungerer optimalt. Der er endvidere behov for et tættere samarbejde med Nordens nabolande om harmonisering af rammevilkår.

Mål

Målet er et grænseløst nordisk marked med en effektiv handel med omverdenen. Det nordiske elmarked skal videreudvikles til et effektivt og velfungerende regionalt marked med tilstrækkelig mange aktører, en høj grad af forsyningssikkerhed, ens konkurrencevilkår, miljøvenlighed, transparens og incitamenter til fleksibelt forbrug i overensstemmelse med energiministrenes beslutninger i september 2004 i Akureyri og august 2005 i Narsarsuaq.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Fokus for samarbejdet vil i første omgang være rettet mod at forbedre rammebetingelserne for velfungerende markeder, herunder yderligere harmonisering, udvikling af transmissionsnettet samt sikring af stabil forsyning gennem nødvendige investeringer i produktionskapacitet og infrastruktur. Endvidere skal samarbejdet med Nordens nabolande styrkes med henblik på bedre rammer for elhandelen. De vigtigste aktører og samarbejdspartnere er NORDEL, Nordpool og

Nordenergi, energiproducenter og net- og distributionsselskaber i Norden samt regulatorerne (FNER), myndigheder og hovedaktører i nabolandene.

Harmonisering

Yderligere harmonisering af rammerne for netinvesteringer, netregulering, slutkundemarkedet, kapacitetsproblemerne under spidslast og fleksibelt elforbrug.

Fortsat overvågning og vurdering af harmoniseringen af det nordiske elmarked samt fremtidige udviklingsscenarier.

Behovet og mulighederne for, at der skabes et tæt og forpligtende samarbejde om investeringer i transmission indenfor det nordiske elmarked, skal fortsat vurderes.

Udvikling af transmissionsnettet

Fortsat indsats for at håndtere flaskhalse og øge overføringskapacitet i transmissionsnettet, hvor det er samfundsøkonomisk fordelagtigt, herunder som led i implementering af EU-lovgivning herom.

Samarbejde med Nordens EU-naboer

Samarbejde med nabolandene i og uden for EU om harmonisering og bedre rammevilkår for handel med el.

Milepæle

- Indsatsområdet forventes at fortsætte i helehandlingsplanperioden, men der skal hvert år udarbejdes og godkendes arbejdsplaner på baggrund af en evaluering af indsatsen
- Meddelelse fra EU om opfølgning på eldirektivet forventes i 2006
- Vurdering af behovet for et tættere samarbejde om investeringer i 2006 samt af regler for systemansvaret
- Vurdering af fremgangen i beslutningsprocessen om mindskelse af flaskehalsproblemer i 2006 på baggrund af fremdriften i NORDEL

1.2 Gasmarkeder

Norge og Danmark er producenter og nettoeksportører af gas, mens Sverige og Finland importerer gas. Nordens nabo, Rusland, er den vigtigste gasproducent og eksportør til det store europæiske marked. Naturgas er den energikilde, hvis betydning efter alt at dømme vil vokse stærkest i de kommende årtier. Den harmonisering og integration, der er sket på det nordiske elmarked og det fokus, der er på udviklingen af gasmarkedet i EU og i det regionale samarbejde i Østersø-regionen, har ikke hidtil været afspejlet i udviklingen af det nordiske gasmarked.

Mål

Formålet med dette indsatsområde er, med en begrænset ressourceindsats, at se på en eventuel nordisk nytte af og mulighederne for et samarbejde om udvikling af gasmarkedet i Norden og regionen, herunder at forholde sig til EU's lovgivning på området.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Der vil i første omgang være tale om udredning af mulighederne for et samarbejde, som i første fase vil inddrage de nordiske myndigheder. Inddragelse af de systemansvarlige og andre aktører på markedet vil ske i en senere fase.

Gasmarkedernes udvikling og rammebetingelser

Kortlægning af gasmarkedernes udvikling og rammebetingelser, herunder EU's og de nordiske landes politik på området. Kortlægning af planer for transmissionsnetudbygningen i Norden og Østersø-regionen og mulige konsekvenser for de nordiske land.

Vurdering af nytten af et nordisk gassamarbejde

Analyse af mulige samarbejdsområder samt nordisk nytte med indstilling om samarbejdet skal fortsætte.

Milepæle

- Arbejdsprogram for 2006
- Forventet udspil fra Kommissionen om opfølgning af gasdirektivet i 2006
- EU's Trans European Network (TEN) projektforslag

1.3 Varmemarkeder

Varmeforsyningen i flere af de nordiske lande er i høj grad karakteriseret ved kollektive løsninger i form af fjernvarme eller kraftvarme. Varmemarkederne er isolerede lokale eller regionale markeder, hvor fjernvarmekunderne er bundet til den samme leverandør, og hvor tidligere prisregulering er under afvikling.

De seneste år er der i flere land sket store omstruktureringer af sektoren, ligesom rammevilkårene ændres bl.a. som følge af liberaliseringen af elmarkedet. Kraftvarme er nu også genstand for EU-regulering.

Mål

Det skal undersøges om der, med en begrænset ressourceindsats, er basis for og nordisk nytte af et nordisk samarbejde om varmemarkedet. Formålet er at sikre rammevilkårene for en effektiv og bæredygtig markedsbaseret udvikling af sektoren samt udøve indflydelse på EU-forordninger knyttet til varmesektoren.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Der vil i første omgang være tale om udredning af mulighederne for et samarbejde. Det skal overvejes om og på hvilket tidspunkt centrale aktører som kraftvarme- og fjernvarmeproducenter samt transmissionsselskaber skal inddrages.

Erfaringsudveksling mellem de nordiske lande Udveksling af erfaring om de politikker, som gennemføres på nationalt niveau for at forbedre varmemarkedernes funktion.

Udveksling af erfaring om implementering og opfølgning af EU's kraftvarmedirektiv samt udvikling af synspunkter på et eventuelt kommende VE-varmedirektiv.

Vurdering af nytten af nordisk samarbejde om varmeforsyning

Analyse af mulige samarbejdsområder samt nordisk nytte med indstilling om emner for et eventuelt fortsat samarbejde.

Milepæle

- Arbejdsprogram for 2006
- Forventet udspil fra EU om opfølgning på kraftvarmedirektivet

2. Bæredygtigt energisystem

Mål

Det nordiske energisamarbejde vil aktivt medvirke til implementeringen af den reviderede nordiske strategi for bæredygtig udvikling indenfor energiområdet og til udviklingen af et bæredygtigt energisystem i Norden og internationalt. Formålet er at sikre energiforsyningen, økonomisk vækst og teknologisk udvikling samt nedbringe energisektorens negative påvirkninger af klima og miljø.

Indsatsområder

2.1 Vedvarende energi

Med udgangspunkt i de nordiske landes erfaringer og forskellige styrkepositioner sættes fokus på at identificere de vigtigste forudsætninger for, at vedvarende energi skal yderligere forbedre sin konkurrencekraft. Arbejdet skal fokuseres på udvikling af bedre markedsorienterede virkemidler og andre rammebetingelser.

2.2 Energieffektivisering

Gennem erfaringsudveksling sættes fokus på udvikling af markedsorienterede incitamenter til at øge energieffektivitetens bidrag til at fremme en omkostningseffektiv og bæredygtig balance mellem energibehov og energiforsyning.

2.3 Klima

I det fortsatte samarbejde med miljøsektoren om centrale klimapolitiske spørgsmål vil energisamarbejdet især fokusere på spørgsmål knyttet til kvotehandel inden for energisektoren, omkostningseffektiv implementering af internationale og nationale klimamålsætninger og energisektorens bidrag til udviklingen af et klimaregime efter 2012.

2.4 Bæredygtig energi i tyndtbefolkede områder

Samarbejdet om udviklingen af en effektiv energiforsyning baseret på vedvarende energi i de områder af Norden, der ikke er forbundet til de nordiske transmissions- og distributionsnet, vil fortsætte.

Nordisk nytte

Synergien af de nordiske landes forskellige styrkepositioner i udviklingen af bæredygtige teknologier og virkemidler udnyttes.
Konkurrence-, teknologiudviklings-, forsyningssikkerheds- og miljømæssige fordele gennem en fælles nordisk indsats.
Påvirkning af den internationale energipolitiske og klimapolitiske dagsorden.
Nordisk fingeraftryk på bæredygtig udvikling af den globale energiforsyning.

2.1 Vedvarende energi

De nordiske landes energiforsyning er karakteriseret ved en meget høj grad af anvendelse af vedvarende energi, der ligger langt over gennemsnittet for landene i EU, men med stor forskel i ressourcer, teknologier samt i de politikker og virkemidler, der har været anvendt og anvendes i dag.

Mål

Norden skal fortsat være på forkant i øget udbredelse af vedvarende energi på markederne i Norden og internationalt, gennem udvikling af markedskonforme og samfundsmæssigt omkostningseffektive virkemidler.

Norden skal udnytte sin styrkeposition og konkurrencedygtighed til at påvirke den internationale dagsorden på området samt markedsføre nordiske løsninger for vedvarende energi.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Fokus for dette indsatsområde vil på baggrund af de erfaringer, der er gjort i de nordiske lande, være identifikation af markedsdefekter og andre barrierer samt videreudvikling af virkemidler og andre rammebetingelser, der sikrer rimelige konkurrencevilkår for øget gennemtrængning af vedvarende energi på energimarkederne i Norden og internationalt.

En række aktiviteter vil gennemføres i samarbejde med aktiviteter under de to andre politikområder – Energimarkeder og Norden i det internationale samarbejde – samt Nordisk Energiforskning (NEF). Samarbejdspartnere i øvrigt vil være energi- og miljømyndigheder i andre lande, ikke mindst EU-landene, samt markedsaktører, brancheorganisationer og forsknings- og innovationsmiljøer i Norden.

Erfaringsudveksling og videreudvikling af virkemidler

Med udgangspunkt i de sammenlignende studier om *Vedvarende Energi i Norden* kortlægges forudsætningerne for større udbredelse af vedvarende energi på markederne, samt de nordiske landes erfaringer med at anvende forskellige virkemidler og politikker for at opstille "gode løsninger".

Marked for grønne certifikater

Undersøgelse af mulighederne for og nordisk nytte af fremover at videreudvikle det svensk-norske samarbejde om el-certifikater til et grønt el-certifikatmarked i Norden.

Teknologiudvikling

Udvikling af strategier for hurtigere markedsintroduktion og spredning af nye teknologier i samarbejde med tilsvarende initiativer under EU, IEA og Nordisk Energiforskning. Udredning af muligheden for og nordisk nytte af, at Norden bliver en region for afprøvning af nye, lovende, vedvarende energi- (og energieffektivitets) teknologier som led i EU's rammeprogrammer om energiforskning og udvikling.

Norden på forkant i det internationale samarbejde

Undersøgelse af mulighederne for fælles nordisk input og positioner på EU forordninger og tiltag om udbredelse af vedvarende energi på de europæiske energimarkeder, øget og målrettet engagement i forhold til andre internationale samarbejdsorganisationer om energi og økonomiske forhold i analyser og anbefalinger for vedvarende energi.

Milepæle

- Arbejdsprogram for 2006 og 2007
- Forventet udspil fra EU-Kommissionen om opfølgning på meddelelsen om udbredelse af vedvarende
  energi på de europæiske markeder med nye mål og tiltag
- Forventet udspil fra EU-Kommissionen om en biomassehandlingsplan
- FN CSD-møde i 2006-2007, hvor energi er på dagsordenen

2.2 Energieffektivisering

Ligesom vedvarende energi er energieffektivitet en af grundstenene i et bæredygtigt energisystem. Energiforbruget i de nordiske lande som helhed er øget i perioden 1970 til 2001, men den økonomiske vækst lå i perioden langt over stigningen i energiforbruget.

Mål

Udviklingen i energiforbruget i de nordiske lande skal begrænses med en fælles indsats rettet mod at videreudvikle markedsorienteret, nordisk energieffektivitet. Nordens styrkeposition skal udnyttes i en fælles indsats for at påvirke den internationale dagsorden og proces rettet mod at øge energieffektiviteten.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Indsatsen for at øge energieffektiviteten er i princippet rettet mod alle led i energisystemet fra produktion til slutforbrug. De vigtigste samarbejdspartnere er markedsaktørerne og brancheorganisationer i de nordiske land samt energimyndigheder i andre lande, ikke mindst EU-landene.

Erfaringsudveksling

Udveksling af erfaringer med udviklingen i energiforbruget sammenholdt med markedssituationen og rammebetingelser i øvrigt, herunder udviklingen i anvendelsen af virkemidler og deres effekte

Markedsorienterede instrumenter

Vurdering af mulighederne for og nordisk nytte af et samarbejde om udvikling af markedsorienterede instrumenter, eksempelvis for fremme af kraftvarme og andre energieffektive former for produktion og forbrug.

Effektive prissignaler

Udrede, hvordan rammevilkår kan udvikles, så der i højere grad end i dag gives de rette prissignaler, der i et velfungerende marked vil sikre realisering af energieffektiviseringspotentialer.

Teknologiudvikling

Udredning af mulighederne for og nordisk nytte af Norden som region for afprøvning af nye energi-effektiviseringsteknologier (og vedvarende energiteknologier) bl.a. som led i EU's rammeprogrammer for energiforskning og udvikling (FoU).

Norden på forkant i internationalt samarbejde

Undersøgelse af mulighederne for fælles nordiske input til og positioner på initiativer i EU og andre internationale fora.

Milepæle

- Arbejdsprogram for 2006 og 2007
- Grønbog fra EU-Kommissionen om energieffektiviser
- Opfølgning på kraftvarmedirektivet

2.3 Klima

Mål

Det nordiske energisamarbejde vil i samarbejde med miljøsektoren medvirke aktivt til en effektiv implementering af de målsætninger om nedbringelse af drivhusgasser, som landene er forpligtede til og i udviklingen af forpligtelser og virkemidler i et klimaregime efter 2012.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

De nordiske energimyndigheder vil fortsætte det tætte samarbejde med miljømyndighederne om centrale klimapolitiske spørgsmål. Energisamarbejdet vil især fokusere på at undersøge mulighederne for forbedringer og udvidelse af EU's interne kvotehandel med aktører udenfor EU, erfaringerne med anvendelse af klimamekanismerne i Østersø-regionen samt de energipolitiske

forudsætninger for og konsekvenser af nye mål og forpligtelser for fremtidige CO_2-udledninger, herunder udviklings- og analysearbejdet vedrørende klimaregimet efter 2012.

Vigtige samarbejdspartnere er energi- og miljømyndighederne i Østersø-regionen og EU-landene samt centrale markedsaktører, virksomheder, brancheorganisationer og andre NGO'ere.

Markedsorienterede instrumenter

Mulighederne for, at de nordiske lande kan være initiativtagere for åbningen af EU's interne kvotehandelssystem, ETS, til også at omfatte aktører udenfor EU undersøges. Undersøgelse af projektmekanismernes rolle i overføring af energieffektiv og miljømæssig bæredygtig teknologi, samt andre omkostningseffektive virkemidler, herunder kvotesystemets samspil med udvikling af vedvarende energi og energieffektivitet.

Konsekvenserne af nye EU og andreinternationale målsætninger og forpligtelser

De energipolitiske forudsætninger for og konsekvenser af eventuelle kommende beslutninger om fremtidige maksimale CO_2-udledninger undersøges, herunder hvordan de nordiske land kan bidrage til beslutninger om implementering af målsætninger.

Gennemførelse, evaluering og videreudviklingaf Testing Ground samarbejdet

Vurdering af, hvordan Testing Ground Facility (TGF) fungerer, og om der er behov for eventuelle ændringer f.eks. i takt med, at EU's kvotehandelssystem går ind i sin anden fase. Behovet for at videreudvikle Testing Ground Agreement (TGA), herunder samarbejde med de øvrige Østersølande om kapacitetsopbygning på området vurderes.

Klimaregime efter 2012

Aktiv nordisk medvirken i den internationale proces i udvikling af klimaregimet efter 2012.

Milepæle

- I samarbejde med miljøsektoren godkende rammer for samarbejdet for perioden 2006-08, herunder årlige arbejdsprogrammer
- EU-tiltag om forbedringer og udvidelse af kvotehandelen til lande udenfor EU
- International dialog og beslutninger om et internationalt regime efter 2012 med målbare reduktioner af drivhusgaser

2.4 Bæredygtig energi i tyndtbefolkede områder

De udfordringer og problemer, der knytter sig til energiforsyningen i de tyndtbefolkede og fjerntliggende områder, har en anden karakter end problemerne i de centrale og tætbefolkede områder i Norden. Områderne ligger enten i udkanten af centrale forsyningsnet, er ofte ikke forbundet til det nationale transmissionsnet eller har ø-drift.

Mål

Det nordiske energisamarbejde skal medvirke til udvikling af teknologier og virkemidler, der sikrer et bæredygtigt energisystem i de egne af Norden, der ikke er koblet på et overordnet distributionsnet, og hvor der hovedsagelig er tale om lokale løsninger.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Det hidtidige Vestnorden-samarbejde med fokus på bl.a. lagringsteknologier og etablering af partnerskaber med forskningsmiljøer og industrien fortsætter og suppleres med en dialog med nabolandene, herunder det arktiske område.

Vigtige samarbejdspartnere er Nordisk Energiforskning (NEF) og andre forskningsmiljøer, de berørte lokalsamfund samt myndigheder i nabolandene og samarbejdet under Vestnordisk Råd, Arktisk Råd og Barents-rådet.

Teknologiudvikling

Medvirken i pilot- og demonstrationsprojekter i tyndtbefolkede områder herunder resultatspredning. Udvikling af virkemidler og mekanismer til at fremme bæredygtige energisystemer i tyndtbefolkede områder, herunder gennem energieffektivisering og udnyttelse af lokale og vedvarende energikilder.

Partnerskab

Styrke samarbejdet med relevante virksomheder og Nordens naboer, eksempelvis det nordlige Canada og nordlige Russland, herunder erfaringsudveksling og samarbejde om kundskabs- og netværksopbygning.

Milepæl

- Arbejdsprogram for 2006 og 2007

3. Norden i det internationale samarbejde

Mål

Norden skal være på forkant og anvende sine styrkepositioner og sine netværk til i højere grad at påvirke det arbejde, der udføres i internationale organisationer om vigtige energipolitiske forhold. De nordiske energiministre skal især være en stærk og aktiv aktør ved udformningen af energipolitikken i EU.

Indsatsområder

3.1 Norden i EU

De nordiske land vil styrke samarbejdet om udviklingen af energipolitikken i EU og gennem fælles drøftelser af aktuelle initiativer og forslag, hvor det er muligt stræbe efter at udvikle fælles positioner og hermed forsøge at påvirke de beslutninger, der træffes i diverse fora i EU. Endvidere søge nordisk påvirkning af EU-positioner i forhold til drøftelser i internationale fora.

3.2 Nordisk – Baltisk samarbejde, NB8

Indenfor rammerne af Nordisk Ministerråds retningslinier vil de nordiske og baltiske lande løbende drøfte aktuelle energipolitiske spørgsmål og søge at identificere fælles interesseområder; herunder ikke mindst i forhold til den energipolitiske dagsorden i EU.

3.3 Norden – Ruslandsamarbejdet

Indenfor rammerne af Nordisk Ministerråds retningslinier vil samarbejdet med Rusland sigte mod at opstille mål for et fremtidigt samarbejde om en sikker og bæredygtig udvikling af energisektoren i regionen og om rammebetingelserne for samhandelen med energi.

3.4 Norden i energisamarbejdet i Østersø-regionen

Samarbejdet i Østersø-regionen har ændret karakter efter optagelsen af de baltiske land og Polen i EU. Norden vil i samarbejde med EU-landene i Østersø-regionen søge at identificere fælles positioner på forsyningssikkerhed og fremme af bæredygtige energisystemer samt positioner på EU-Rusland-dialogen.

3.5 Norden i det globale samarbejde

Der skal gøres en fælles nordisk indsats for markedsføringen af bæredygtige energisystemer med høj forsyningssikkerhed i internationale aftaler og målsætninger knyttet til drivhusgasproblematikken.

Nordisk nytte

Nordisk indflydelse på den energipolitiske dagsorden i EU og internationalt.

Profilering og markedsføring af nordiske løsninger for at fremme samhandel på energimarkederne og markedsføringen af bæredygtige energisystemer.

Synliggøre Norden i Østersø-regionen og bidrage til fælles forståelse mellem EU/EØSmedlemmer og Rusland til gavn for stabilitet og vækst.

3.1 Norden i EU

Rammerne for en stadig stigende del af de nordiske landes energipolitik fastlægges gennem EU-retsakter rettet mod bl.a. el- og gasmarkeder, forsyningssikkerhed, anvendelsen af vedvarende energi, energieffektivitet i slutanvendelser og kraftvarme og reduktion af drivhusgasser. Der forventes nye EU-initiativer på en række centrale områder, der vil sætte deres præg på de nationale energipolitikker. Der er derfor behov for nordisk samarbejde i alle faser af EU-lovgivningsprocessen.

Mål

De nordiske land vil gennem en målrettet drøftelse af EU-initiativer i fællesskab søge indflydelse på de beslutninger, der træffes i Energirådet og andre relevante fora.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Fokus for samarbejdet er drøftelserne på rådsmøder, COREPER, rådets arbejdsgruppe for energi og Kommissionens ekspertkomitéer og stakeholder-fora, herunder Firenze-forummet (el-liberalisering), Madrid-forummet (gas-liberalisering) og et kommende forum for bæredygtig energi (energieffektivitet og vedvarende energi).

På forkant af nye initiativer fra Kommissionen

Screening af mulighederne for fælles synspunkter, eller delsynspunkter, på meddelelser og forslag til nye forordninger med mere. Aktiv opsøgende virksomhed for at påvirke forberedelsen af nye initiativer.

Forberedelse af møder i Energigruppen

De nordiske landes repræsentationer opfordres til løbende at holde kontakt, orientere og evt. udvikle fælles eller beslægtede positioner.

Forberedelse af møder i Energirådet

Dagsordenspunkterne drøftes på embedsmandsniveau og eventuelle fælles holdninger forberedes som oplæg til ministrenes formøder. Det drøftes ad-hoc, hvorvidt f.eks. de baltiske land og Polen skal inddrages i processen.

Milepæle

Der forventes fra Kommissionens side (Generaldirektoratet for Transport og Energi) en række nye initiativer herunder bl.a.:

- Grønbog om energieffektivitet
- Meddelelse om vedvarende energi
- Handlingsplan for biomasse

- Fremskridtsrapport om implementeringen af el- og gasdirektiverne med eventuelle forslag til revision/opstramning
- Opfølgning på grønbogen om forsyningssikkerhed

Desuden må der forventes nye initiativer på miljøområdet, som også vil have stor betydning for EU's energipolitik og energisektorn.

3.2 Nordisk-Baltisk samarbejde, NB8

Der er mange års tradition for et samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande. Med de baltiske landes optagelse i EU har samarbejdet ændret karakter til et samarbejde mellem ligeværdige EU/EØS-lande med fokus på den energipolitiske dagsorden i EU og samarbejdet i Østersø-regionen.

Mål

Det nordisk-baltiske energisamarbejde skal medvirke til at øge de nordiske og de baltiske landes indflydelse på den energipolitiske dagsorden i EU og i samarbejdet i Østersø-regionen.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Aktiviteterne er primært knyttet til udviklingen i EU som beskrevet i afsnit 3.1, herunder rammer for erfaringsudvikling og diskussioner samt til Østersø-samarbejdet. Centrale samarbejdspartnere er, udover de baltiske energiministre og myndigheder samt Baltisk Ministerråds Energigruppe, primært energiministre og energimyndigheder i de øvrige Østersø-lande.

Møder mellem energimyndighederne

Der afholdes møder mellem de nordiske og baltiske embedsmænd mindst en gang årligt, hvor bl.a. aktuelle EU spørgsmål og eventuelle fælles initiativer drøftes.

Fælles seminarer og workshops

Der afholdes seminarer og workshops om aktuelle politiske og faglige emner efter behov.

Forberedelse af EU-ministermøder

De nordiske og baltiske energiministre mødes efter behov i forbindelse med de nordiske energiministres formøder til rådsmøder.

Milepæle

Der forventes fra Kommissionens side (Generaldirektoratet for Transport og Energi) en række nye initiativer herunder, bl.a.:

- Grønbog om energieffektivitet
- Meddelelse om vedvarende energi
- Handlingsplan for biomasse
- Fremskridtsrapport om implementeringen af el- og gasdirektiverne med eventuelle forslag til revision/opstramning
- Opfølgning på grønbogen om forsyningssikkerhed

Desuden må der forventes nye initiativer på miljøområdet, som også vil have stor betydning for EU's energipolitik og energisektoren.

3.3 Norden-Rusland samarbejdet

Der er mange års tradition for et samarbejde mellem de nordiske og baltiske lande. Med de baltiske landes optagelse i EU har samarbejdet ændret karakter til et samarbejde mellem ligeværdige EU/EØS-lande med fokus på den energipolitiske dagsorden i EU og samarbejdet i Østersø-regionen.

Mål

Samarbejdet har til formål at medvirke til en fortsat udvikling af et sikkert og bæredygtigt energisystem i Nordvestrusland, herunder teknologiudvikling, samt at videreudvikle forudsætningerne for energihandlen i regionen.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Der vil først og fremmest være tale om at understøtte og færdiggøre de aktiviteter, der er igangsat under det hidtidige samarbejde. Nye aktiviteter vil gennem erfaringsudveksling og dialog rette sig mod at fremme udviklingen af en effektiv og miljømæssig bæredygtig energisektor i Nordvestrusland samt mod at videreudvikle rammerne for handlen med el mellem Rusland og de nordiske lande samt handlen med gas. Centrale samarbejdspartnere vil, udover de russiske centrale og regionale energimyndigheder, være markedsaktørerne.

Informationsudveksling og kompetenceudvikling

Udveksling af information samt kompetenceudvikling om teknologi og virkemidler knyttet til øget energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi, herunder forudsætningerne for konkurrencedygtig markedsudbredelse.

Partnerskab om teknologiudvikling

Undersøgelse af mulighederne for et samarbejde mellem industrien og andre relevante markedsaktører, om udvikling af energieffektive teknologier samt vedvarende energiteknologier.

Energi- og klimapolitisk samarbejde

Fortsat dialog om centrale energi- og klimapolitiske spørgsmål mellem de nordiske og russiske energimyndigheder, eksempelvis om styrket samarbejde og nordisk indflydelse på videreudvikling af rammerne for udbygning af el- og gasmarkederne i regionen og handlen med energi, samt anvendelse af Kyoto-protokollens fleksible mekanismer.

Milepæle

- Møder mellem nordiske embedsmænd og russiske centrale og regionale energimyndigheder
- Energiministermøder i forskellige fora, herunder Barents-rådet og Østersø-rådet

3.4 Norden i energisamarbejdet i Østersø-regionen

Det nordiske engagement i energisamarbejdet under Østersø-rådet, der tidligere havde karakter af nordisk støtte til udvikling af en energisektor i Østersø-regionen, der kunne leve op til EU's krav, er nu et samarbejde mellem ligeværdige EU/EØS-lande på den ene side og disse lande og den store energieksportør, Russland, på den anden side. Et samarbejde, som alle parter skal bidrage til økonomisk.

Mål

De nordiske land vil arbejde for udvikling af et sikkert og bæredygtigt energisystem i Østersø-regionen til gavn for Norden og regionen, samt arbejde for at Østersø-samarbejdet bliver rammen for implementering af EU's Nordlige Dimension og EU-Rusland-dialogen.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Fokus for indsatsen vil være at forankre EU's Nordlige Dimension i Østersø-samarbejdet samt at identificere fælles synspunkter i udviklingen af energisystemet i regionen, herunder udnytte de muligheder, der ligger i EU's forskellige programmer. Derudover at søge indflydelse på EU-Rusland-dialogen. Samarbejdspartnere vil være energi- og miljømyndigheder i Norden, EU og Rusland samt energiselskaber og andre markedsaktører, brancheorganisationer og forskningsmiljøer.

EU's Nordlige Dimension

Med udgangspunkt i EU's dagsorden på energiområdet aftales fælles møder for at udveksle synspunkter og identificere fælles holdninger på embedsmandsniveau.
Erfaringsudveksling om implementering af diverse EU-mål og forordninger og eventuel identificering af fælles holdninger til EU-processen.
Styrkelse af regionens position i EU samt ansøgning af EU-midler til udvikling af et effektivt og bæredygtigt markedsbaseret energisystem i regionen.

EU-Rusland-dialogen

Arbejde for at repræsentanter fra Østersø-samarbejdet kan deltage i forberedelse af EU's møder i Rusland-dialogen. Medvirke til udvikling af rammer for drøftelse af centrale spørgsmål knyttet til barrierer, tekniske løsninger samt andre virkemidler, herunder finansiering til afhjælpning af flaskhalse og andre hindringer for el- og gasmarkederne.

Fokus på Nordvestrusland

Fælles indsats for øget energieffektivisering og anvendelse af vedvarende energi, herunder potentiale, barrierer og virkemidler. Undersøgelse af potentialet for udvidet anvendelse af den fleksible mekanisme, "Joint Implementation", der giver størst nytte for Norden og regionen.
På baggrund af en kortlægning af potentialet (markedet) for vedvarende energi og energieffektivitet samt barriererne for øget udbredelse undersøges den nordiske og regionale nytte af og mulighederne for demonstrationsprojekter.

Milepæle

- Diverse EU-møder og forordninger jf. afsnit 3.1 samt møder med Kommissionen om EU's Nordlige Dimension samt EU-Rusland-dialogen
- Ministerrådsbeslutninger om det fremtidige Østersø-samarbejde på energiområdet
- Årlige evalueringer og eventuel revision af samarbejdet, herunder samarbejdet med Nordvestrusland

3.5 Norden i det globale samarbejde

Globaliseringen stiller krav om, at også de nordiske lande sætter større fokus på og forholder sig til den proces, der er i gang i diverse internationale fora med henblik på at møde de globale udfordringer.

Mål

De nordiske lande vil spille en aktiv rolle og søge at påvirke dagsordenen i globale fora, hvor der skønnes at være nordisk nytte og behov herfor.

Aktiviteter og samarbejdspartnere

Aktiviteter knyttet til dette indsatsområde kan både være forberedelse af tilbagevendende møder i faste fora eller ad-hoc-aktiviteter knyttet til engangsbegivenheder. Centrale samarbejdspartnere er energi- og miljømyndigheder i andre lande med samme mål for udviklingen som de nordiske lande samt relevante NGO'ere.

Faste fora

De nordiske lande vil i forbindelse med forberedelse af møder i diverse faste internationale fora, som eksempelvis fora under International Energy Agency og FN, søge udvikling af fælles synspunkter, hvor der skønnes at være nordisk nytte og behov herfor.

Aktuelle ad-hoc-aktiviteter

De nordiske lande vil spille en aktiv rolle i de aktiviteter, som sker som led i opfølgningen på Johannesburg mødet i 2002 og Bonn-konferencen 2004, herunder efter behov forberede konkrete indspil til CSD processen og bidrage til EU's position gennem udvikling af alternative scenarier for den globale energiforsyning.

Milepæle

- Møder i Governing Board i International Energy Agency 4-5 gange om året, ministermøder i 2006 og ca. hvert andet år
- CSD-møde om energi i 2006/07
- Conferences of the Parties (COP)
- Kommende møder mellem Kyoto-protokollens parter (Meetings of the Parties, MOP)

Presidiets betänkande

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008

(Ministerrådsförslag, se s. 525)

1. Förslag till beslut

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra "Ministerrådsförslag om Arktiskt samarbetsprogram 2006–2008" (B 236/presidiet)

2. Nordiska ministerrådets Arktiska samarbetsprogram 2006–2008

Nordiska ministerrådet har lagt fram förslag till Arktiskt samarbetsprogram 2006–2008. Samarbetsprogrammet sträcker sig tillbaka till 1996 och blev senast reviderat 2002. Programmet är ett av flera samarbetsprogram som ministerrådet etablerat i syfte att kunna ingå regionalt samarbete med grannländer och organisationer. Det nu föreslagna programmet skall utgöra ministerrådets plattform för samarbete om arktiska frågor med länderna i Arktiska rådet, med EU om utvecklingen av det Arktiska fönstret i Den nordliga dimensionen, och med Nordens arktiska grannar i Västnorden. Programmet innehåller bl.a. politiska målsättningar för arbetet och en redogörelse för de konkreta frågor som arbetet skall riktas in mot. Programmet omfattar alla ministerrådens aktiviteter i Arktis. Det finansieras dels genom respektive ministerråd, dels genom en övergripande post under MR-SAM.

3. Överväganden

Nordiska rådets presidium ställer sig mycket positivt till förslaget till arktiskt samarbetsprogram, och framhåller betydelsen av att man i de politiska målsättningarna tar upp såväl miljömässiga frågeställningar som frågor rörande den socioekonomiska utvecklingen i Arktis. En stor utmaning för verksamheterna i och kring Arktis är att finna en god balans mellan två till synes motsatta ambitioner. Å ena sidan står man inför en växande nödvändighet att värna den bräckliga naturmiljön och de traditionella levnadssätten i Arktis. Å andra sidan finns det ett lika växande behov av att skapa gynnsamma förutsättningar för socioekonomisk utveckling och en vidgad integration med omvärlden.

Vidare ser presidiet det som förtjänstfullt att samarbetsprogrammet på flera ställen refererar till "Arctic Climate Impact Assessment" (ACIA) och "Arctic Human Development Report" (AHDR), varav den senare initierades av den Arktiska parlamentarikerkommittén (SCPAR). Dessa rapporter ger en grundlig och bred bild av både miljöns tillstånd och levnadsvillkoren i Arktis, och utgör därmed en gedigen bas för opinionsbildning, policyformulering och utarbetan-

de av olika slags aktiviteter för att ta sig an de arktiska utmaningarna. De nordiska ländernas regeringar bör aktivt verka för att göra informationen i ACIA och AHDR lättillgänglig, inte minst för befolkningen i de berörda områdena.

Det är angeläget att ministerrådet medverkar till att höja synligheten hos de arktiska frågorna, inte minst inom EU. Arktis är inte en isolerad trakt på jorden, utan en integrerad del av globala sammanhang. Här drabbas miljön och klimatet av föroreningar som både har sina orsaker och får konsekvenser runt omkring jorden. Här kan man också få tidiga indikationer på miljöns globala tillstånd.

De konkreta frågor och arbetsområden som beskrivs i programmet är alla av stor betydelse. Det är positivt att både insatser mot klimatförändringen, mot spridning av gifter och tungmetaller, för naturskydd, och för att främja ett bärkraftigt utnyttjande av naturresurserna prioriteras. Det bör även fokuseras på att förbättra de sociala förhållandena för invånarna i Arktis, framför allt för familjerna och speciellt situationen för barn och unga. De stora problemen med alkohol- och drogmissbruk bör likaledes uppmärksammas. Flera av dessa frågor – som t.ex. ursprungsbefolkningarnas levnadsvillkor, klimatförändringen, samt forskning, utbildning och IT i Arktis – står också på den Arktiska parlamentarikerkommitténs dagordning. Kopplingarna mellan dessa områden – t.ex. klimatförändringens konsekvenser för levnadsvillkoren – bör studeras vidare. Det är också angeläget att klargöra om myndigheternas statistiska underlag rörande urbefolkningarna är tillfredsställande. Vidare är det nödvändigt att samarbetsprogrammets goda intentioner följs upp med tillräckliga ekonomiska resurser.

Presidiet vill understryka vikten av att utveckla samarbetet mellan alla de aktörer som är verksamma i Arktis. Det är därför välkommet att programmet dels framhåller kopplingen till ministerrådets Rysslandsprogram, dels menar att de överordnade principerna för samarbete också kan finna tillämpning i förhållande till arbetet i Barentsrådet och Barents regionala råd. Mångfalden av aktörer är i grunden en tillgång i den meningen att den vittnar om engagemang, representerar en betydande potential, och ger möjlighet till att hantera frågor på stor bredd. Den för emellertid också med sig vissa risker för överlappningar och fragmentering av resurser. Det vore en fördel om dialogen och informationsutbytet mellan aktörer kunde stärkas och därigenom på sikt medverka till att det växer fram en naturlig arbetsfördelning mellan dem.

4. Konklusion

Mot bakgrund av ovanstående föreslår presidiet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra "Ministerrådsförslag om Arktiskt samarbetsprogram 2006–2008" (B 236/presidiet)

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Ministerrådsforslag

om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

1. Indledning

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 er en opfølgning af samarbejdsministrenes beslutning om, at gøre Norden til en aktiv del af det regionale samarbejde i Nordeuropa. Det Arktiske Samarbejdsprogram er et af flere samarbejdsprogrammer som Nordisk Ministerråd har etableret med henblik på, at kunne indgå i et regionalt samarbejde med nabolande og organisationer. Nordisk Ministerråd er en god platform for landene til at opnå indflydelse og gevinster i relation til den politiske dagsorden i det regionale samarbejde.

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram daterer sig tilbage til 1996, og er senest blevet revideret i 2002. Nærværende revision finder sted som følge af programperiodens udløb, men er i øvrigt begrundet i:

- Erfaringerne gjort i de forløbne år med arbejdet i Arktisk Råd.
- Ændringerne i Nordisk Ministerråds nærområdeaktiviteter, som har ført til udviklingen af et Ruslandsprogram og en i geografisk henseende heldækkende politik for samarbejdet med nordens naboer.
- Den reviderede Nordiske Strategi for Bæredygtig Udvikling, som udgør et fundament for det moderne ministerrådssamarbejde og fungerer som udgangspunkt for fællesnordiske indspil om bæredygtig udvikling.

Nærværende samarbejdsprogram skal være Nordisk Ministerråds platform for samarbejde om Arktiske spørgsmål med landene i Arktisk Råd, med EU om udviklingen af det Arktiske Vindue i EU's nordlige dimension og med Nordens arktiske naboer i Vestnorden i perioden 2006-08.

Det Arktiske Samarbejdsprogram supplerer bl.a. Nordisk Ministerråd Ruslandsprogram som forudsættes at indeholde arktiske spørgsmål indenfor dette programs geografiske område, ligesom de overordnede principper kan finde anvendelse i forhold til arbejdet i Barentsrådet og Barents Regionråd.

Samarbejdsprogrammet for 2006-2008 skal understøtte de nordiske landes ageren i Arktisk Råd og fælles nordiske satsninger til det Internationale Polar-år (IPY) 2007-2008, og danner således udgangspunkt for ministerrådets samarbejde med Arktisk Råd. Normalt skal initiativer og aktiviteter tages af eller indenfor Arktisk Råd. Andre initiativer kan imidlertid komme på tale. Al virksomhed som Nordisk Ministerråd deltager i, skal ligge på linie med ministerrådets og de nordiske landes overordnede strategier.

Det Arktiske Samarbejdsprogram omfatter alle Nordisk Ministerråds aktiviteter i Arktis. Det finansieres dels af de respektive ministerråd, dels af en særlig overordnet budgetpost under MR-SAM. Formålet med sidstnævnte er, at gennemføre aktiviteter i Arktis, evt. gennem samfinansiering med fagministerrådene eller andre aktører.

2. Ministerrådets politiske målsætninger i det arktiske samarbejde

De overordnede målsætninger for det nordiske samarbejde om arktiske spørgsmål skal være vejledende for planlægningen og gennemførelsen af Nordisk Ministerråds samarbejdsaktiviteter i forhold til det arktiske område. Målsætningen er at lægge vægt på følgende:

- At udvikle og forbedre livskvaliteten for befolkningen og de økologiske og økonomiske forudsætninger for fortsat bosætning i det arktiske område med særligt ansvar for de samiske og inuitiske befolkningsgruppers situation.
- At bidrage til og understøtte den arktiske befolknings sociale og kulturelle udvikling, under hensyntagen til de udfordringer som den øgede globalisering stiller, herunder at fremme forståelsen af multilaterale og internationale processer.
- At bidrage til at bevare den arktiske natur, naturkvaliteterne og den biologiske mangfoldighed samt garantere et bæredygtigt udnyttelse af regionens ressourcer når det gælder fornybare såvel som ikke fornybare ressourcer.
- At følge op på den eksisterende viden om miljøgifte, tungmetaller og klimaændringer og disses konsekvenser for mennesker og dyrs levevilkår.

På det politiske område handler det særligt om fortsat at udvikle rationelle samarbejdsformer og samarbejdsfora mellem de arktiske stater med henblik på, at man gensidigt og i fællesskab lever op til ansvaret om at gennemføre de fælles projekter, som er nødvendige for at virkeliggøre den overordnede målsætning for samarbejdet.

3. Ministerrådets arbejde med arktiske spørgsmål 2006-08

Indenfor den nævnte overordnede ramme vil der i perioden 2006-08 blive fokuseret på særligt tre hovedområder:

- Fremme de oprindelige folks levevilkår og økonomiske og kulturelle udviklingsmuligheder, bl.a. gennem opfølgning af Arktisk Råds Arctic Human Development Report.
- Fremme forudsætningerne for nordisk forskning med særlig henblik på det Internationale Polarår 2007-2008.
- Fremme forudsætningerne for nordisk samarbejde vedr. klimaændringer i Arktis, herunder opfølgning af Arktisk Råds klimastudie Arctic Climate Impact Assessment, samt at fortsætte initiativer med sigte på at forhindre spredning af miljøgifte og tungmetaller i Arktis.

4. Ministerrådetss specifikke arbejde med arktiske spørgsmål

Dette Arktiske Samarbejdsprogram gælder det samlede ministerråds arbejde med Arktiske spørgsmål. De nævnte hovedområder forudsættes uddybet i fagministerrådenes egne samarbejdsprogrammer kan omfatte følgende:

- **Bæredygtig ressourceudnyttelse**. På grund af det arktiske områdes sårbare miljøforhold er bæredygtig ressourceudnyttelse et centralt tema i det arktiske samarbejde. Ministerrådet vil også fremover prioritere arbejdet med bæredygtig udvikling indenfor rammerne af Arktisk Råd.
- **Styrkelse af netværk og kompetencer til deltagelse i demokratiske mellemfolkelige processer**. Ministerrådet vil prioritere oprindelige folks kompetenceudvikling i forbindelse med lokal og regional forvaltning såvel som deltagelse i mellemfolkelige processer. Netværksopbygning mellem kvindeorganisationer og specielt kvinders situation og indkomstmuligheder i det arktiske område vil blive prioriteret.
- **Sundhed og velfærd**. Ministerrådet vil fortsætte det allerede etablerede samarbejde for sundhedsfremmende tiltag, herunder særligt at bekæmpe smitsomme sygdomme. Det langsigtede udviklingsarbejde med at definere indikatorer for levevilkår på de arktiske befolkningers egne præmisser vil fortsætte.

- **Naturbeskyttelse og forureningsbekæmpelse**. Strategien for bæredygtig udvikling 2005-08 og det nordiske Miljøhandlingsprogram 2005-08, herunder den Arktiske strategi som har fokus på miljøgifte, tungmetaller og klima, danner rammerne for ministerrådets miljøindsatser i Arktis.
- **Opfølgning af klimaændringer, politisk og praktisk**. Opfølgning af Arktisk Råds "ACIA Policy Document" vil blive prioriteret, herunder udslipsbegrænsning, tilpasning, forskning samt spredning af viden. Klimastudiet ACIA bør uddybes gennem nye scenarier, subregionale studier samt identificering af de mest sårbare samfundssektorer, økologiske systemer og sundhedstilstand.
- **Samarbejde om erhvervsudvikling i tyndt befolkede områder**, herunder udvikling af service- og kultursektoren samt lokal produktion og forædling. Ministerrådet vil prioritere indsatser som fremmer den økonomiske udvikling i tyndt befolkede områder og fortsætte samarbejdet om kompetenceopbygning. Dette angår dels forædling af produkter fra primære erhverv, dels moderne produkter som kan udvikles på baggrund af traditionelle erhverv, herunder bæredygtig turisme.
- **Alternativ energiforsyning i Arktis**. Særligt fokus vil være på decentraliserede løsninger, der kan indpasses i forsyningssystemer uden for de centrale forsyningsnet, herunder decentrale vedvarende energisystemer og lagringsteknologier, der potentielt kan få en væsentlig betydning.
- **Forskning**. Ministerrådet finder det vigtigt at bibeholde det forskningsmæssige fokus i det arktiske område, herunder særligt forskning som udgår fra universiteter i Arktis. NordForsk opfordres til, at være opmærksomme på de nordiske landes interesse for fælles nordiske forskningsprojekter indenfor rammerne af IPY 2007-2008. Ministerrådet vil prioritere støtte til netværk mellem arktiske uddannelses- og forskningsinstitutioner.
- **Kultur**. Det kulturelle samkvem over landegrænserne har lange traditioner i de arktiske områder i Norden. Dette er traditioner som skal føres videre, forstærkes og ses i sammenhæng med det kulturelle arbejde som sker indenfor rammerne af Barents-samarbejdet.
- **Uddannelse og IKT**. Ministerrådet har en særlig erfaring når det gælder samarbejdet mellem de videregående uddannelsesinstitutioner i Norden. Det nordiske universitetssamarbejde vil kunne bruges som eksempel på udvikling af samarbejde og virtuelle undervisningsformer indenfor rammerne af University of the Arctic, som er et netværk af videregående uddannelsesinstitutioner i det arktiske område. Arbejdet indenfor Arktisk Råds Information and Communication Technology (IKT) vil blive prioriteret, herunder internetbaseret fjernundervisning og telemedicin.

5. Samarbejdets instrumenter

Konkrete indsatser i det arktiske samarbejdsprogram vil dels blive gennemført som enkeltprojekter efter ansøgning fra lande og organisationer eller institutioner i Norden, dels som initiativer der udspringer af fagministerrådenes behov for at understøtte aktuelle politiske processer gennem f.eks. Arktisk Råd.

- **Samarbejdsprojekter**. Ministerrådet vil prioritere projekter, som er af fælles nordisk interesse og hvor samarbejdet støtter den nordiske politiske profil og hvor nordiske synspunkter giver en merværdi specielt indenfor rammerne af Arktisk Råds cirkumpolare samarbejde.
- **Samfinansiering**. Samfinansiering af projekter er muligt, og herunder indgår finansieringen af nordisk deltagelse i samarbejdsprojekter i Arktis. Der lægges særlig vægt på udviklingen af nye ideer til arktiske samarbejdsprojekter. Ministerrådet kan bidrage finansielt til samarbejdet i Arktisk Råds permanente arbejdsgrupper og ad-hoc grupper og instrumenter, herunder Arktisk Råds 'Action Plan to Eliminate Pollution of the Arctic' (ACAP).

- **Mobilitetsprogram**. I det arktiske område støttes stipendieprogrammet som tillader studerende og forskere at deltage i universitetssamarbejdet indenfor det arktiske område. I stipendieprogrammet udnyttes erfaringerne fra ministerrådets øvrige stipendie- og mobilitetsprogrammer. Særlig vægt vil blive lagt på Nordisk Ministerråd nuværende udvekslingsprogrammer og at de bl.a. inddrager embedsmænd, parlamentarikere, journalister, erhvervsfolk, kunstnere, kunsthåndværkere, skoler, mm.
- **Formidling af resultater, informations- og kontaktvirksomhed samt netværksopbygning**. Ministerrådet deltager i Arktisk Råds arbejde som permanent observatør, og formidler information bl.a. via sin hjemmeside. I kontaktvirksomheden udnyttes så vidt muligt den eksisterende nordiske institutionsstruktur.

6. Samarbejdets organisering

Det Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 forudses revideret i 2008. Revideringen skal forholde sig til de samlede aktiviteter i Nordisk Ministerråd.

Sagkyndigkomiteen vil fortsætte med at være de nordiske Senior Arctic Officials, herunder repræsentanter for Færøerne og Grønland. Sagkyndigkomiteen vil have en rådgivende rolle ved udformningen, implementeringen og opfølgningen af ministerrådets arktiske aktiviteter. Sagkyndigkomiteen kan indbyde ICC Grønland og Samerådet til at deltage i arbejdet i overensstemmelse med ministerrådets retningslinier for samarbejde med de frivillige organisationer.

Ministerrådssekretariatet varetager sekretariatsfunktionen for Sagkyndigkomiteen.

Välfärdsutskottets betänkande

Ministerrådsforslag om Design for alle – et nordisk handlingsprogram

(Ministerrådsförslag, se sid. 531)

1. Välfärdsutskottets förslag

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att godkänna förslaget om "Design för Alla – ett nordiskt handlingsprogram" (B 237/välfärd)

2. Bakgrund

Hösten 2002 överlämnade Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH) rapporten "Design for alle/universell utforming i Norden – strategi for sterkere samarbeid" till Nordiska ministerrådets sekretariat (NMRS). Rapporten konkluderar att alla de nordiska länderna bygger sin politik rörande personer med funktionshinder på FN:s standardregler och för att främja målsättningarna i dessa regler måste tillgängligheten i samhället för denna grupp bli bättre.

NSH-rapporten föreslår att det politiska och sektoriella samarbetet i Norden om design för alla stärks. NMR bör i detta sammanhang gå i spetsen och visa vägen för hur internationella och tvärsektoriella organisationer kan förbättra situationen för personer med funktionshinder genom att implementera sektorsansvarsprincipen och systematiskt främja principen om design för alla.

Rapporten föreslår att NMR utarbetar en insatsinriktad och tvingande handlingsplan där arbetet med design för alla främjas genom:

- Förankring av arbetet i centrala styrdokument inom NMR
- Utnyttja möjligheterna i egna institutioner inom NMR och hos samarbetspartners
- Skapa möjligheter för samarbete mellan olika kunskapsmiljöer i de nordiska länderna
- Säkra tillgången till nödvändiga resurser

Sektorsansvarsprincipen innebär att det är de vanliga institutionerna och instanserna som ska ge och finansiera erbjudande till personer med nedsatt funktionsförmåga på samma sätt som för samhällets övriga befolkning. Alla samhällssektorer har ett ansvar för att bidra till den samlade politiken för personer med funktionshinder. I Norden har alla länder infört denna princip och den kan även överföras till internationella organisationer som spänner över flera samhällssektorer.

Med dessa utgångspunkter har de nordiska ministrarna med ansvar för social- och hälsa utarbetat rapporten "Nordisk handlingsplan 2005-2007 – Design for alle" med en rad olika förslag. Förslagen innebär bl.a. att i en överordnad strategi skall personer med funktionshinder vara ett genomgående tema i NMR från år 2006, alla sektorers ministerråd bör säkra ett design-för-alla-perspektiv när man uppdaterar eller lägger fram nya handlingsplaner och arbetsprogram. Vidare

skall de enskilda ministerråden synliggöra uppföljningen av handlingsplanen i sina budgetar. Vid alla nya initiativ med budgetkonsekvenser skall för berörda institutioner preciseras att sektorsansvarsprincipen ligger till grund för NMR:s hantering av frågor och arbete knutna till personer med funktionshinder. Principen om design för alla skall värderas i alla relevanta frågor i ministerrådssekretariatet.

En informationsstrategi skapas där informationsmaterial tas fram, korta kurser för anställda genomförs och från år 2006 genomförs även en årlig genomgång med ledare av relevanta ämbetsmannakommittéer, institutioner och nästkommande ordförandeland.

En kartläggning av tillgänglighet till byggnader som disponeras av institutionerna i NMR och tillgången till NMRS, samt tillgängligheten till information från NMRS och NMR-institutioner genomförs. Till 2006/2007 skall alla nordiska institutioner och samarbetsorganisationer ha utarbetat en plan för ökad tillgänglighet som är anpassad till den årliga budgeten. Det införs även krav för hela NMR:s verksamhet att det ska finnas tillgängliga lokaler för funktionshindrade vid alla arrangemang.

Det införs också målinriktade insatser för att tillgodogöra sig Nordiska handikapprådets kompetens som ett rådgivande organ i frågor som rör personer med funktionshinder.

3. Välfärdsutskottets synpunkter

Välfärdsutskottet välkomnar Nordiska ministerrådets initiativ till handlingsprogram för detta angelägna område. Att personer med funktionshinder på samma villkor som personer utan handikapp ska kunna vistas och fungera i samhället är en mänsklig rättighet. Att öka tillgängligheten för funktionshindrade till byggnader, institutioner och infrastruktur i hela samhället är ett arbete där staten och internationella samarbetsorganisationer såsom Nordiska ministerrådet måste ta ett ansvar för att en utveckling skall ske.

Det arbete som nu inletts i syfte att höja kvaliteten och tillgängligheten för alla människor i samhället leder till minskat behov av särlösningar och anpassningar i efterhand. Utskottet anser det viktigt att man alltid bör sträva efter lösningar som underlättar tillgängligheten för så många som möjligt, inte minst när det gäller byggnader och fysiska miljöer.

Välfärdsutskottet ser positivt på de förslag som de nordiska social- och hälsoministrarna utarbetat om hur man inom det nordiska samarbetet i Nordiska ministerrådets institutioner och sekretariat skall arbeta med dessa frågor. Välfärdsutskottet anser att i arbetet med dessa frågor är det viktigt att organisationen själv är en föregångare och kan visa upp en samlad och väl genomarbetad strategi.

Välfärdsutskottet ställer sig bakom utgångspunkterna i förslaget och vill i detta sammanhang framhålla vikten av att produkter, bruksföremål, byggnader, inomhus- och utomhusmiljöer, tjänster etc. skall vara tillgängliga och användbara för alla människor i samhället oavsett kön, ålder eller funktionsförmåga så långt detta över huvud taget är möjligt. Välfärdsutskottet vill även framhålla vikten av att information och kommunikation inom det nordiska samarbetet även är anpassad till de funktionshindrades situation.

4. Konklusion

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att godkänna förslaget om Design för Alla – ett nordiskt handlingsprogram

Reykjavík den 25 oktober 2005

Arja Alho (sd), ordförande
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Raija Eklöw (Lib.)
Joan Erlandsen (V)
Sigrun Eng (A)
Kari K. Kjos (FrP)
Anita Knakkergaard, (DF)
Sverre Myrli (A)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Reidar Sandal (A)

Ministerrådsforslag

om Design for alle – et nordisk handlingsprogram

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

Bakgrunnsbeskrivning

Personer med nedsatt funksjonsevne utgjør en stor andel av befolkningen. Andelen øker med økende alder. Mange møter samfunnsskapte barrierer som er til hinder for aktivitet og deltakelse.

De samfunnsskapte barrierene skapes når det planlegges og fattes beslutninger om utforming av bygninger, utemiljø, produkter og tjenester som ikke er tilgjengelig for alle. Denne type beslutninger skjer hver dag. Konsekvensene blir stor for mange mennesker med nedsatt funksjonsevne og deres pårørende. Tilgjengelige omgivelser er avgjørende for at store befolkningsgrupper skal kunne sikres likestilling, demokratiske rettigheter og livskvalitet.

Høsten 2002 oversendte Nordiska samarbetsorganet for handikappfrågor (NSH) rapporten *Design for alle/universell utforming i Norden – strategi for sterkere samarbeid* til Nordisk ministerråds sekretariat (NMRS).

Rapporten konkluderer med at alle nordiske land bygger sin politikk for personer med nedsatt funksjonsevne på FNs standardregler for like muligheter for mennesker med funksjonshemming (1993). For å fremme målsettingene i standardreglene må tilgjengeligheten i samfunnet bli bedre. Design for alle eller universell utforming inngår som en sentral strategi for å øke tilgjengeligheten i de nordiske land.

NSH-rapporten anbefaler at det politiske og faglige samarbeidet i Norden om design for alle styrkes. Nordisk ministerråd (NMR) bør gå foran og vise vei for hvordan en internasjonal og tverrsektoriell organisasjon kan forbedre situasjonen til personer med nedsatt funksjonsevne ved å implementere sektoransvarsprinsippet og systematisk fremme prinsippene om design for alle. En innsats på dette området vil ha stor nordisk nytte og bidra til å understøtte pågående arbeid i alle de nordiske land.

Rapporten anbefaler at NMR utarbeider en tiltaksrettet og forpliktende handlingsplan hvor arbeidet med design for alle fremmes ved å:

- forankre arbeidet i sentrale styringsdokumenter i NMR,
- utnytter mulighetene i egne institusjoner i NMR og hos samarbeidspartnere,
- legge til rette for samarbeid mellom ulike kompetansemiljøer i de nordiske land og
- sikre tilgang til nødvendige ressurser.

Initiativet til NSH-rapporten kan forstås på bakgrunn av et økende nasjonalt, nordisk og internasjonalt fokus på tiltak som fremmer deltakelse og likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne. På nordisk plan har spesielt Nordiska handikappolitiska rådet (NHR) pekt på de muligheter som ligger i å ta i bruk prinsippene for design for alle. Ved å forankre denne tekningen i alle relevante sektorer kan man over tid utforme et samfunn for alle.

I en rekommandasjon fra NHR til NMR i 1999 uttalte rådet:

"att investeringarna i städernas byggda miljö är både kostnadskrävande och långsiktiga. Det är därför god politik – både ekonomiskt, socialt och miljömässigt – att föra in ett tydligt Design för Alla-perspektiv i all planering och utformning av städernas rum, byggnader och infrastruktur. Att tvingas ändra i efterhand (*handikappanpassa*) är dyrare och leder till sämre lösningar."

Sektoransvarsprinsippet

Sektoransvarsprinsippet innebærer at det er de vanlige instanser i samfunnet som skal gi og finansiere tilbud til personer med nedsatt funksjonsevne på lik linje med den øvrige befolkningen. Det er de samme instanser som, ved behov, skal supplere med særskilte ordninger dersom ordinære ordningen ikke er tilstrekkelig. Dette innebærer at alle samfunnssektorer har et ansvar for å bidra i den samlede politikken for personer med nedsatt funksjonsevne. På engelsk anvendes ofte ordet *mainstreaming*, for å utrykke dette ansvarsprinsippet. Ovennevnte prinsipp er innført i alle nordiske land. Det samme prinsippet kan overføres til internasjonale organisasjoner som dekker flere samfunnssektorer.

Med disse utgangspunkter har de nordiske sosial- og helseministre utarbeidet rapporten "Nordisk handlingsplan 2005-2007 - Design for alle", med en rekke forslag.

En overordnet strategi

1. Personer med nedsatt funksjonsevne skal være et gjennomgående tema i Nordisk Ministerråd fra og med 2006. Dette innebærer ikke en tidsbegrenset kampanje, men at man i det løpende arbetet och budsjettarbeidet i organisasjonen sikrer større bevissthet om personer med nedsatt funksjonsevne.

2. Sektoransvaret leggs til grunn i alle spørsmål knyttet til personer med nedsatt funksjonsevne.

3. Alle fagministerråd bør sikre et design-for-alle-perspektiv når man oppdaterer sine handlingsplaner og arbeidsprogrammer. Det tas spesielt hensyn til satsingen på design for alle ved utvikling av nye handlingsplaner og programmer. Det enkelte fagministerråd må selv vurdere hvordan arbeidet med design for alle best kan fremmes på sine områder. NHR bør trekkes inn som samarbeidspartner og høringsinstans i disse prosessene.

4. De enkelte fagministerråd skal synliggjøre oppfølgningen i sine respektive budsjettomtaler. Tiltaket understøtter sektoransvarsprinsippet og legger grunnlag for et sterkere fokus på universell utforming.

5. I forbindelse med nye budsjettkontrakter presiseres til alle relevante institusjoner at sektoransvarsprinsippet er lagt til grunn for NMR's håndtering av spørsmål og arbeid knyttet til personer med nedsatt funksjonsevne.

6. Konsekvensene for personer med nedsatt funksjonsevne bør alltid vurderes når utredninger skal igangsettes eller større saker behandles (utrednings- og saksbehandlingskrav).

7. Prinsippene om design for alle skal vurderes i alle relevante saker i ministerrådssekretariatet. For å sikre en høy bevissthet om design for alle i relevant utredningsarbeid, planlegging og saksbehandling forbedras eksisterende saksbehandlingsprosedyrer.

Informasjonsstrategi

8. Det utvikles informasjonsmateriell om Design for alle. Andre oppmerksomhetsskapende tiltak iverksettes parallelt med dette.

9. Det tilbys korte kurs for ansatte i ministerrådets sekretariat om design for alle.

10. Det gjennomføres fra 2006 en årlig gjennomgang om design for alle med ledere for relevante embetsmannskomiteer, relevante institusjonsledere og det påtroppende ordførerland.

Økt tilgjengelighet i nordiske institusjoner

11. Det gjennomføres en kartlegging av tilgjengeligheten til bygninger og adkomst ved ministerrådssekretariatet og i de bygninger som disponeres av institusjonene i NMR der dette ennå ikke er gjennomført.

12. Det gjennomføres en tilsvarende kartlegging av tilgjengeligheten til informasjon fra ministerrådssekretariatet og fra institusjonene i 2005. Formålet med en slik kartlegging er å sikre at informasjon som legges ut på Internet har en utforming som gjør det mulig for synshemmede m.fl. å kunne lese informasjonen.

13. I løpet av 2006/2007 skal det i de nordiske institusjoner og samarbeidsorganer være utarbeidet en plan for økt tilgjengelighet tilpasset de årlige budsjetter.

14. Det innføres et krav for hele NMR' s virksomhet om at det skal være tilgjengelige lokaler ved alle arrangementer.

15. Krav om design for alle vurderes ved alle relevante innkjøp i NMR.

Målrettede tiltak

16. Det iverksettes målrettede tiltak for å nyttiggjøre seg NHR:s kompetanse som et rådgivende organ i spørsmål som berører personer med nedsatt funksjonsevne.

17. Nordisk Handikappolitisk Råd og sektornettverkene bør spille en mer aktiv rolle for å få frem prosjekter i de ulike fagministerrådene som er relatert til situasjonen for personer med nedsatt funksjonsevne.

Næringsudvalgets betænkning

Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

(Ministerrådsforslag, se s. 537)

1. Næringsudvalgets forslag

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* man fra Nordisk Ministerråds side aflægger en årlig kortfattet status til Næringsudvalget, hvori det beskrives hvilke fremskridt og mål, der er indfriet

2) *at* Nordisk Ministerråd i anledning af omstruktureringen af Nordisk Ministerråd integrerer Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 og Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

3) *at* gennemføre B 238/næring "Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Næringsudvalgets kommentarer i nærværende betænkning om forslaget

2. Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

Programmet lægger sig tæt op ad relanceringen af Lissabon-strategien og har følgende vision: "Norden skal fastholdes og videreudvikles som en førende region i verden, hvad angår konkurrencekraft og økonomisk vækst. Det nordiske næringspolitiske samarbejde skal skabe en åben nordisk region med internationalt attraktive rammevilkår".

Forslaget er opbygget som en fleksibel model, som dækker over fire indsatsområder og to tværgående temaer (se afsnit 5.3 i ministerrådsforslaget):

Indsatsområder

1. Grænsehindringer (primært venturekapital og byggevare)
2. (brugerdrevet) Innovation
3. Samarbejde mellem nationale næringsfremmeaktører, herunder dannelse af en nordisk PCT-myndighed
4. Samarbejde med internationale organisationer i regionen

Tværgående temaer

- Samarbejde i Østersø-regionen og Nordatlanten
- Koordinering af nordisk samarbejde med betydning for næringslivet

3. Udvalgets synspunkter

Generelt anser udvalget, at ministerrådets forslag ikke er tilstrækkeligt ambitiøst og konkret i sine målsætninger. Der savnes sammenhæng mellem målsætninger/visioner og de faktiske aktiviteter som foreslås gennemført. Man har desuden en række kommentarer til programmets delkomponenter:

- Udvalget betragter Lissabon-strategien som en konstruktiv referenceramme for den nordiske innovationspolitik. Samtidigt anses det for naturligt, at innovationsprogrammet primært tager udgangspunkt i Nordens erhvervs- og innovationspolitiske udfordringer – og dernæst de europæiske. Her tænkes blandt andet på Nordens små virksomheder, entreprenørskab, erhvervspolitiske grænsehindringer samt nordisk særpræg og traditioner, blandt andet i arbejdsmarkedspolitisk sammenhæng.
- Der savnes klare, eksplicitte målsætninger for håndteringen af globaliseringens udfordringer. En sådan målsætning kan være, at de nordiske lande indgår i et forpligtende samarbejde omkring øget *outsourcing* og tiltrækning af udenlandske virksomheder. Eksempelvis oplever Indien og Kina for tiden en enorm kapitalforøgelse, og de vil uden tvivl være blandt de primære aktører når der skal investeres på tværs af grænser i de nærmeste år. Uddannelse, forskning og forskernetværk er andre centrale temaer. Det gælder naturligvis også mange socio-, kultur-, og miljømæssige aspekter, som bør inddrages i arbejdet med globalisering og dets konsekvenser.
- Man bifalder, at der i afsnittet om grænsehindringer nævnes konkrete, specifikke initiativer (venturekapital, dobbeltbeskatning og byggeregler). Man anser det dog for mangelfuldt, at kun disse emner er nævnt, når mange andre temaer er vigtige, når det gælder næringspolitiske grænsehindringer (personmobilitet, arbejdstagerrettigheder, sociale rettigheder/tryghed.). Med hensyn til arbejdet med at forhindre dannelse af nye grænsehindringer opfordrer man til, at Nordisk Råds rekommandation om informationsaftaler implementeres.
- Man så gerne, at det Nordiske Charter for små og mellemstore virksomheder gøres til en del af grundlaget for samarbejdsprogrammets målsætninger.
- Næringsudvalget vil foreslå, at man i anledning af omstruktureringen af Nordisk Ministerråd integrerer det innovationspolitiske og næringspolitiske program. Man bør sikre sammenhæng, dels mellem programmerne, men også mellem de institutioner, som medvirker til at implementere målsætningerne.

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* man fra Nordisk Ministerråds side aflægger en årlig kortfattet status til Næringsudvalget, hvori det beskrives hvilke fremskridt og mål, der er indfriet

2) *at* Nordisk Ministerråd i anledning af omstruktureringen af Nordisk Ministerråd integrerer Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 og Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

3) *at* gennemføre B 238/næring "Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Næringsudvalgets kommentarer i nærværende betænkning om forslaget

Karlstad, den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

Ministerrådsforslag

om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

Del I: Baggrund og visioner for det nordiske næringspolitiske samarbejde

1. Baggrund

Det nordiske næringspolitiske samarbejde fokuserer på at udvikle rammevilkårene for nordisk næringsliv. I de senere år har samarbejdet især drejet sig om at udvikle Norden som én sammenhængende grænseløs næringsregion og om at samarbejde om forskning, udvikling og innovation.

Relanceringen af Lissabon-målsætningerne indebærer, at de nordiske lande også i de kommende år vil have stor fokus på vilkårene for forskning, udvikling, innovation og på næringsudvikling generelt. Det skal naturligvis afspejles i det nordiske næringspolitiske samarbejde.

EU's strategi for vækst og jobskabelse (relancering af Lissabon-strategien)

Europa skal være et mere tiltrækkende sted at investere og arbejde

- Det indre marked skal færdiggøres.
- Der skal sikres åbne og konkurrenceprægede markeder både inden og uden for Europa: Statsstøtten skal omlægges, der skal skabes et gunstigt erhvervsklima for SMV, adgang til markeder i tredjelande og den europæiske og nationale regulering skal forenkles.
- Reguleringen på europæisk og nationalt plan skal forenkles.
- Den europæiske infrastruktur skal udvides og forbedres.
- Der skal arbejdes videre med et EF-patent og et konsolideret selskabsskattegrundlag.

Viden og nyskabelse for vækst

- 3 % af BNP til investering i forskning og udvikling.
- Fremme anvendelsen af informationsteknologi (IT).
- Fremme udviklingen af innovationspoler.
- Teknologiske initiativer via offentlig-private partnerskaber.
- Fremme økologiske nyskabelser.
- Offentlige og private partnerskaber, som kan bidrage til et stærkt europæisk erhvervsgrundlag.
- Kommissionen foreslår et europæisk teknologisk institut med henblik på at tiltrække tænkere, tanker og virksomheder.

Flere og bedre jobs

- Flere mennesker i beskæftigelse.
- Arbejdstagere og virksomheder skal i højere grad kunne tilpasse sig, og arbejdsmarkederne skal gøres mere fleksible.
- Der skal investeres mere i menneskelige ressourcer.

Kilde: Pressemeddelelse fra Kommissionen IP/05/130 02/02/2005

De nordiske næringspolitiske samarbejdsprogrammer er flerårige og udgør rammen om det næringspolitiske samarbejde. Nærværende program afløser Det Næringspolitiske Samarbejdspro-

gram 2002-2005. Det beskriver overordnede indsatsområder og tiltag i perioden 2006-2010. Inden for perioden kan der imidlertid opstå behov for at tage nye problemstillinger op, og programmet er derfor udformet så fleksibelt, at der inden for programmets rammer er mulighed for at beslutte andre prioriteringer, ligesom de skiftende formandskaber kan gennemføre særlige indsatser og supplerende aktiviteter.

Samarbejdsprogrammet bygger på princippet om nordisk nytte, som indebærer, at landene gennem samarbejdet skal opnå mere, end hvad landene kan opnå hver for sig. Samarbejdsprogrammet bygger desuden på strategien "Bæredygtig Udvikling – En ny kurs for Norden 2005-2008", der slår fast, at de nordiske lande skal fremme overgangen til en mere bæredygtig udvikling, hvor økonomisk vækst i højere grad end nu er afkoblet øget miljøbelastning.

Programmet beskriver en række indsatsområder (grænsehindringer i Norden, innovation, samarbejde mellem nationale næringsfremmeaktører og næringspolitisk samarbejde med internationale organisationer i regionen). Herudover er der to temaer (regionalt samarbejde og koordinering af nordisk samarbejde med betydning for næringslivet), der går på tværs af indsatsområderne, og som skal søges tilgodeset ved gennemførelsen af indsatserne.

2. Vision for det nordiske næringspolitiske samarbejde

Norden skal fastholdes og videreudvikles som en førende region i verden hvad angår konkurrencekraft og økonomisk vækst. Det nordiske næringspolitiske samarbejde skal skabe en åben nordisk region med internationalt attraktive rammevilkår.

Det næringspolitiske samarbejde tager udgangspunkt i den kendsgerning, at de nordiske virksomheder oplever 'Norden som et hjemmemarked'. Det indebærer, at virksomhederne skal have let adgang til fælles udnyttelse af arbejdskraft, kompetencer, forskningsressourcer, innovation, kvalificerede virksomhedstjenester og strategiske netværk. Det skal bl.a. ske ved at udvikle Norden til en grænseløs region og en fælles attraktiv ressourcebase for virksomheder.

Del II: Globalisering og den nordiske respons

3. Globaliseringens udfordringer

Globalisering er en stor politisk og økonomisk udfordring for hele Norden, herunder ikke mindst de selvstyrende områder og Vestnorden. Hvordan udvikler vi en nordisk konkurrencekraft, der kan skabe og fastholde arbejdspladser i Norden? Hvordan kan vi fastholde og videreudvikle Norden som en attraktiv region for virksomhedsetablering og bosætning?

Globaliseringen kommer til udtryk som en stadigt stigende international konkurrence om produktionsfaktorer (kapital, arbejdskraft, råvarer og ikke mindst viden) på den ene side og om markeder på den anden side. Som en konsekvens af denne konkurrence vil den internationale arbejdsdeling fortsat ændres. Denne proces understøttes af de politiske bestræbelser på at nedbryde grænserne for varer og tjenesteydelser, arbejdskraft og kapital både i nordisk regi, i EU's Indre Marked samt i WTO regi.

Globaliseringen er en mulighed og en udfordring for de nordiske lande.

Globaliseringen åbner nye muligheder for næringslivet. Virksomhederne får adgang til nye markeder, mulighed for at købe billigere fra udlandet. Globalisering indebærer også muligheder for at tilrettelægge produktionen mere optimalt, ligesom menneskelige ressourcer kan udnyttes på tværs af tid og sted.

Disse muligheder kan udnyttes, hvis vi forstår at håndtere udfordringerne. Udfordringer som måske er større i de nordiske lande end i visse andre lande. Små og mellemstore virksomheder (som Norden sammenlignet med en række andre lande har relativt flere af) har i mange år haft en konkurrencefordel ved at være fleksible og omstillingsdygtige. De har været - og er - tæt på deres markeder og har kunnet omsætte kundebehov til nye produkter og processer. Denne styrke er fortsat vigtig og skal videreudvikles, men virksomhedsstørrelse og volumen er i stigende grad vigtig for virksomhedernes egne vidensopbygning og dermed deres evne til at udvikle nye produkter hurtigt nok til at opnå succes på markederne. Det er derfor nødvendigt at sikre de mange

små og mellemstore nordiske virksomheder de bedst mulige rammevilkår, herunder ikke mindst de bedst mulige forhold for adgang til viden.

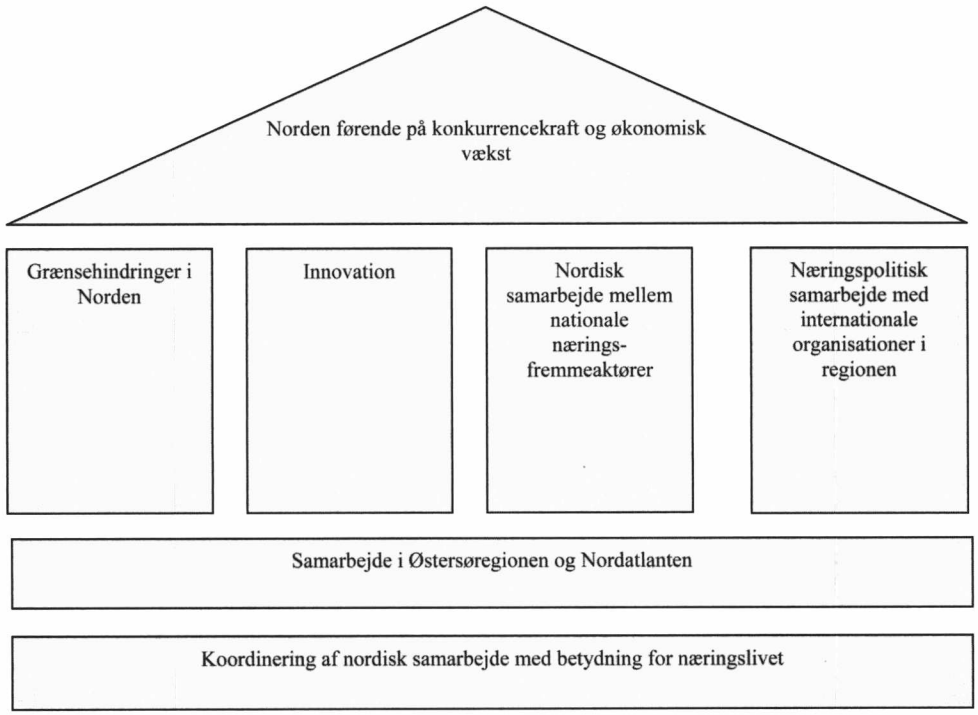
Næringspolitik er et af de centrale politiske områder, når samfundene skal tilpasses globaliseringens vilkår.

4. Det nordiske næringspolitiske samarbejdes svar på globaliseringen

Det Nordiske Næringspolitiske Samarbejdsprogram 2006-2010 adresserer nogle af de vigtigste udfordringer for de nordiske landes konkurrencekraft, der følger af globaliseringen.

Samarbejdsprogrammet beskriver en række indsatsområder, der er centrale i arbejdet med at skabe optimale rammebetingelser for det nordiske næringsliv. Programmet er opdelt i henholdsvis specifikke indsatsområder (grænsehindringer, innovation, samarbejde mellem nationale næringsfremmeaktører og næringspolitisk samarbejde med internationale organisationer i regionen) og to tværgående temaer (regionalt samarbejde og koordinering af nordisk samarbejde med betydning for næringslivet), der søges tilgodeset ved gennemførelsen af indsatsområderne.

Figur 4.1: Nordisk næringspolitisk samarbejde 2006-2010

Det nordiske samarbejde omfatter mange forhold, der har betydning for det nordiske næringsliv, men som rækker ud over næringsministrenes ansvarsområde og ind i andre ministres faglige områder. Det hænger sammen med, at næringslivets rammebetingelser er sammensat af en lang række forhold inden for og på tværs af mange forskellige ministerråd: forskning, uddannelse, miljø, energi, regional, arbejdsmarked mv. Der er derfor behov for - på et overordnet niveau - at medvirke til, at aktiviteter på andre ministerrådsområder styrker rammebetingelserne for det nordiske næringsliv.

Samarbejdsprogrammet danner den overordnede ramme og den røde tråd for indsatserne frem til 2010. Samarbejdsprogrammet vil blive suppleret med emner fra de årlige formandskabsprogrammer, ligesom der er mulighed for inden for samarbejdsprogrammets rammer at tage andre aktuelle emner op.

Indsatsområder og tværgående temaer beskrives i del III.

Del III: Indsatsområder og tværgående temaer i Det Næringspolitiske Samarbejdsprogram 2006-2010

5. Indsatsområder

Grænsehindringer i Norden

Det nordiske næringspolitiske samarbejde skal medvirke til fjernelse af grænsehindringer og handelsbarrierer, idet en åben nordisk region er essentiel for fremme af økonomisk integration og vækst i Norden.

Der skal i den kommende periode sættes ind på at intensivere indsatsen for at fjerne grænsehindringer for næringslivet i Norden. En målrettet indsats for fjernelse af grænsehindringer er afgørende for at opfylde målsætningen om en åben nordisk region. Indsatsen skal bygge på det igangværende arbejde.

De nordiske næringsministre besluttede i 2004 at koncentrere grænsehindringsarbejdet om venturekapitalmarkedet og byggeområdet.

Grænsehindringer på venturekapitalmarkedet

På grundlag af en redegørelse om "Riskkapitalmarknadens utmaninger i Norden" er arbejdet indtil videre koncentreret om:

- Lovgivnings- eller vedtægtsmæssige begrænsninger for at offentlige venture-aktørers investeringer uden for eget land.
- Dobbeltbeskatning af investeringer.
- Oplysning og uddannelse om risikokapital, herunder udveksling af information gennem netværk og andre fora. Forbedring af branchens (risikokapitalaktørernes) rygte med fokus på kompetence.

Grænsehindringer på byggeområdet

Bygge- og boligministrene har igangsat et arbejde "Øket utbytte innenfor byggesektoren mellom de nordiske landene og mellom Norden, Baltikum og Polen". Næringsministerrådet vil deltage i dette arbejde.

Arbejdet med at fjerne grænsehindringer er en løbende proces. Hver gang et land udarbejder en ny lov eller regel, er der risiko for, at der skabes en ny grænsehindring. Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer må derfor også omfatte forebyggelse af dannelsen af nye grænsehindringer i forbindelse med udformningen af nye regler, ordninger mv. Et vigtigt element i den forbindelse er en ensartet implementering af EU direktiver.

Næringssektoren må – for at bidrage til at fjerne grænsehindringer i Norden – indlede samarbejde med andre relevante ministerråd.

Tiltag for programperioden 2006-10:

- Fortsætte aktiviteterne vedrørende fjernelse af grænsehindringer, herunder venturekapital og byggevareområdet.
- Identificere og igangsætte arbejde med at fjerne andre grænsehindringer.
- Fokusere på ikke at skabe nye grænsehindringer i Norden, når der udformes nye regler, ordninger mv. nationalt og internationalt.
- Videreføre igangsatte aktiviteter til øget samarbejde og markedsintegration i Østersøregionen.

Innovation

Det nordiske næringspolitiske samarbejde skal - gennem et systematisk og proaktivt samarbejde mellem de nationale innovationssystemer - bidrage til, at Norden udgør et innovationsmiljø, som hører til blandt de førende i verden.

Innovation har en fremtrædende rolle i næringspolitikken. De nordiske lande skal leve af videnudvikling og innovation. Det er derfor af stor betydning, at der skabes miljøer, der fremmer nytænkning, entreprenørskab, produkt- og processinnovationer samt kreative læringsprocesser, og hvor nordiske styrker inden for kundeorienteret og brugerdrevet innovation fremmes.

De nordiske næringsministre vedtog i 2004 Det Innovationspolitiske Samarbejdsprogram 2005-2010, der præsenterer en række visioner og indsatsområder for den nordiske innovationspolitik. Den overordnede målsætning er at skabe et førende innovationsmiljø, der kan udgøre fundamentet for en gunstig nærings- og samfundsudvikling.

Samarbejdsprogrammet beskriver en række aktiviteter, der skal bidrage til opfyldelse af visionen, herunder nedsættelse af arbejdsgrupper, tilvejebringelse af risikokapital, rådgivningstilbud til virksomhedsdrivende, netværks- og *cluster*dannelse etc.

Det Innovationspolitiske Samarbejdsprogram

Den overordnede vision er, at Norden skal blive en internationalt ledende vækst- og innovationsregion. Målsætningerne er samlet i tre prioriterede område:

- Tværnationalt samarbejde på det strategiske samarbejdsniveau for at udvikle en gensidig læringsproces, som fremmer en mere innovativ innovationspolitik i de nordiske lande.
- Øget grænseoverskridende samspil mellem de operative nationale innovationssystemer for at skabe større muligheder for virksomheder og andre vigtige 'innovationsaktører' for at udnytte et bredere spektrum af finansielle ressourcer, kontaktnet og viden, - uanset hvor i Norden man har 'hjemmebase'.
- Profilerede 'spydspidssatsninger' på virksomhedsnetværk (opbygget omkring produkter, temaer, geografiske *clustre* eller innovative ideer) for at tydeliggøre de positive synergieffekter ved et resultatorienteret nordisk samarbejde

Udover den indsats, der er indeholdt i Det innovationspolitiske Samarbejdsprogram skal en særlig opmærksomhed rettes mod fremme af brugerdrevet innovation i Norden. Brugerdrevet innovation er udtryk for det innovationsarbejde, som foregår i virksomhederne i samspil mellem virksomheder, kunder, leverandører og den øvrige omverden. Denne form for innovation udgør en meget stor del af nordiske virksomhedernes udviklingsindsats, og der er brug for at udvikle mere viden om, hvordan virksomhederne bedst tager systematisk hånd om brugerdrevet innovation.

Tiltag i programperioden 2006-10:

- Gennemføre Det Innovationspolitiske Samarbejdsprogram.
- Fastholde og videreudvikle brugerdrevet innovation som en nordisk kernekompetence.

Nordisk samarbejde mellem nationale næringsfremmeaktører

Med henblik på at øge kvaliteten og omkostningseffektiviteten i varetagelsen af nationale myndighedsopgaver og offentlig erhvervsservice skal samarbejdet mellem nationale myndigheder og institutioner udvides.

De nordiske lande og økonomier er små i sammenligning med mange af de lande, som vi konkurrerer med. Det kan i den forbindelse være vanskeligt for hvert land at bære institutioner inden for forskellige områder af næringsservice. Institutioner, der kan leve op til de krav, der følger af globaliseringen og den teknologiske udvikling.

Det nordiske næringspolitiske samarbejde omfatter derfor en indsats for øget samarbejde mellem myndigheder og – ikke mindst – næringsserviceinstitutioner.

På patentområdet har de nordiske næringsministre således besluttet at undersøge mulighederne for etablering af en fælles nordisk PCT-myndighed.

Også på standardiseringsområdet er der taget initiativ til undersøgelse af samarbejdsmulighederne mellem standardiseringsorganerne i de nordiske lande.

En type samarbejde er øget videndeling og overførsel af læresætninger og erfaringer imellem de nationale offentlige institutioner på næringsområdet, der arbejder med at skabe gunstige rammebetingelser for næringslivet på nationalt niveau. Øget arbejdsdeling er en anden type institutionssamarbejde.

Der skal i perioden arbejdes på at udvikle specialiserede institutioner på næringsområdet for hele Norden. Ved at fremme en specialisering på områder, hvor det enkelte land har særlige styrkepositioner, kan der i hvert af de nordiske lande opnås en række stordriftsfordele og effektivisering.

Fælles nordisk PCT-myndighed

Patentmyndighederne fra de nordiske lande bortset fra Finland har indledt et samarbejde om etablering af en fælles PCT-myndighed. Samarbejdet bygges op omkring en arbejdsdeling mellem de deltagende lande. Formålet er bl.a. at vedligeholde og udvikle lokale kompetencecentre for intellektuel ejendomsret i de nordiske lande.

En fælles PCT-myndighed vil kunne sikre en effektiv, specialiseret patenttjeneste.

Teknologiske serviceinstitutter (GTS, VTT, Sintef etc.) i de nordiske lande er eksempler på institutioner med overlappende aktiviteter og indsatsområder. Der vil under det nordiske næringspolitiske samarbejdsprogram blive opfordret til at undersøge mulighederne for et øget samarbejde imellem dem.

Det kan f.eks. ske ved at der bliver etableret en arbejdsgruppe med repræsentanter fra det teknologiske servicesystem i de nordiske lande. Arbejdsgruppen kan identificere en række egnede samarbejdsområder. Samarbejdet kan tage udgangspunkt i, hvor de nordiske spidskompetencer ligger, således at førerpositioner udnyttes optimalt.

Tiltag for programperioden 2006-2010:

- Opfordring til igangsættelse af et samarbejde (f.eks. i form af en arbejdsgruppe) med repræsentanter fra teknologiske serviceinstitutter i de nordiske lande. Samarbejdet kan identificere en række egnede samarbejdsområder inden for det teknologiske servicesystem.
- Igangsættelse af samarbejde mellem andre næringsfremmeaktører – bl.a. på baggrund af erfaringerne med den teknologiske service.

Næringspolitisk samarbejde med internationale organisationer i regionen

Det næringspolitiske samarbejde mellem de internationale organisationer i regionen skal styrkes.

Det er et tværgående tema i samarbejdsprogrammet, at samarbejde og samhandel med de øvrige lande i regionen skal styrkes og udvides. Nordisk Ministerråd har igangsat en række initiativer til styrkelse af samarbejdet i regionen. I samarbejdsprogrammets periode 2006-10 skal disse initiativer videreudvikles og nye skal udvikles.

I den forbindelse skal der bl.a. tages initiativ til at øge arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet på næringsområdet, således at ugunstige overlap undgås.

I programperioden vil der også blive taget initiativ til at søge at udvikle det næringspolitiske samarbejde med relevante aktører i det nordatlantiske område.

Tiltag for programperioden 2006-2010:

- Tage initiativ til udarbejdelse af et forslag til samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Østersørådet på næringsområdet.
- Tage initiativ til udarbejdelse af et forslag til samarbejde med relevante aktører i det nordatlantiske område.
- Undersøge mulighederne for at finde europæisk finansiering til videreførelse af nordiske initierede projekter (f.eks. ERA-net).

6. Tværgående temaer

6.1. Samarbejde i Østersø-regionen og Nordatlanten

Samarbejde og samhandel mellem landene i Østersø-regionen og i det nordatlantiske skal styrkes og udvides.

Analyser viser, at der eksisterer et stort uudnyttet potentiale for samhandel i Østersøregionen. Dette forhold sammenholdt med, at udvidelsen af EU aktualiserer behovet for regionalt samarbejde inden for unionen, er baggrunden for, at det næringspolitiske samarbejde i regionen vil blive søgt udvidet og intensiveret.

Nordisk Ministerråd er et centralt organ i østersøsamarbejdet og er sammen med Østersørådet de primære organisationer for regionalt samarbejde i Østersøregionen.

Det er centralt for næringsministrene, at det nordiske samarbejde giver merværdi til EU/EØS-samarbejdet. Med udvidelsen af EU er alle lande i Østersøregionen, bortset fra Rusland, integreret i EU/EØS-samarbejdet, og der arbejdes hen imod at skabe et fælles europæisk økonomisk rum mellem EU og Rusland (CEES). EU/EØS-samarbejdet, herunder aktiviteterne relateret til opfølgningen på relanceringen af Lissabon-strategien, rummer en række muligheder for metaregionale samarbejdskonstellationer. Dette gælder ikke mindst i den Nordlige Dimensions område.

Det er næringsministrenes ambition, at det nordiske næringspolitiske samarbejde fremover i højere grad bidrager til og drager nytte af de samarbejdsmuligheder, som EU/EØS/CEES-samarbejdet stiller til rådighed med henblik på at styrke regionens konkurrencekraft og økonomiske vækst. Dette hensyn skal så vidt muligt tilgodeses i gennemførelsen af det nordiske næringspolitiske samarbejde.

Northern Dimension Working Group on Innovation

Northern Dimension Working Group on Innovation har til formål at forbedre samarbejdet mellem landene i den nordlige dimensions område på det innovationspolitiske område. Samarbejdet, der omfatter erfaringsudveksling mellem innovationspolitiske aktører, er et eksempel på, at indsatser kan tilrettelægges således, at såvel faglige mål – innovationspolitik - som tværgående hensyn – øget samarbejde i Østersøregionen – tilgodeses.

Ligesom der er konstateret behov for øget samarbejde i Østersøregionen er der igennem de seneste år også konstateret behov for en styrket nordisk indsats i Vestnorden og det nordatlantiske område, herunder udvikling af samarbejdet med Nordens vestlige nabolande. Det er i den forbindelse relevant at søge samarbejde og synergi med de aktiviteter, der foregår i regi af NORA, der i 2005 har formuleret en ny strategi for næringssamarbejdet i Vestnorden.

6.2. Koordinering af nordisk samarbejde med betydning for næringslivet

Alle grene af det nordiske samarbejde skal bidrage til at skabe gode rammer for næringslivet.

Det næringspolitiske samarbejdsprogram rækker ud over næringsministrenes ansvarsområde og ind i andre ministres faglige områder. Det hænger sammen med, at næringslivets rammebetingelser er betinget af en lang række forhold inden for og på tværs af mange forskellige sektorer: forskning, uddannelse, miljø, skat, arbejdsmarked mv. Det er en del af det nordiske næringspolitiske samarbejde – bl.a. som opfølgning på Lissabonprocessen - at arbejde for, at andre grene af det nordiske samarbejde også bidrager til udvikling af gode rammevilkår for de nordiske virksomheder.

Det er et tværgående tema i samarbejdsprogrammet, at det nordiske næringspolitiske samarbejde vil se til, at aktiviteter i andre ministerråd kan bidrage til at styrke rammebetingelserne for det nordiske næringsliv.

Dialogforum mellem forskning og næring

For at styrke relationerne mellem forskning og næring har de nordiske forsknings- og næringsministre besluttet, at der årligt skal afholdes et såkaldt dialogforum, hvor forskningssektoren og næringssektoren kan drøfte samarbejdet mellem de to sektorer.

Herudover vil Næringsministerrådet – når der opstår behov for det – rette henvendelse til andre ministerråd med henblik på at søge løsninger på konkrete problemer. Mange grænsehindringer er forankret i love og regler, som ikke ligger under næringsministrenes ansvar. Der kan f.eks. være tale om skattelove og arbejdsmarkedsforhold.

Andre ministerråd må involveres, når næringspolitiske spørgsmål skal løses

Et katalog over grænsehindringer for næringslivet i Norden (2004) identificerede såvel grænsehindringer, som var forankret hos næringsministrene, som grænsehindringer, der var forankret hos andre ministre.

Næringsministrene besluttede at oversende kataloget til de øvrige minis-terråd med henblik på, at hvert enkelt ministerråd skulle tage sig af de grænsehindringer, der var forankret hos dem.

Samstemning af næringspolitikken kræver kendskab til aktiviteterne i de øvrige ministerråd. Næringsministerrådet vil i samarbejde med sekretariatet drøfte, hvorledes næringsministerrådet i højere grad kan blive holdt orienteret om aktiviteterne i andre ministerråd.

Del IV – Implementering af Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

7. Programansvar og implementering

Det nordiske næringsministerråd (MR Næring) har det overordnede politiske ansvar for samarbejdsprogrammet.

Embedsmandskomiteen for næring (EK Næring) og i Nordisk InnovationsCenter (NICe), der finansieres gennem Nordisk Ministerråd, står for implementeringen af samarbejdsprogrammet.

LOGO

Nordisk InnovationsCenter (NICe) er Nordisk Ministerråds instrument for fremme af et innovativt og videnbaseret nordisk næringsliv.

Nordisk InnovationsCenter skal varetage to hovedopgaver indenfor det nordiske næringssamarbejde:

1. Stimulere til øget innovation i Norden gennem øget samarbejde mellem innovationsaktørerne i landene.

2. Arbejde for Norden som et indre marked og en grænseløs region gennem fjernelse af grænsehindringer og stimulering af øget konkurrence.

NICe er med sin samlede investeringsportefølje på ca. 120 igangværende projekter og netværk (juni 05) aktivt inden for stort set alle strategisk vigtige nordiske næringsudviklingsområder. For tiden er det inden for innovationspolitik, kreative industrier, bioteknologi, fødevaresikkerhed og byggeri.

Det er forudsætning for NICe's deltagelse i projekter, at mindst tre nordiske lande deltager i projekterne, og at resultatet fremmer nordisk næringsliv."

www.nordicinnovation.net

Samarbejdsprogrammet er retningsgivende for den nordiske næringspolitiske indsats frem til 2010 og indeholder desuden en række forslag til konkrete tiltag. Skiftende formandskaber skal stå for den mere detaljerede planlægning af implementeringen ligesom formandskaberne via deres årlige formandskabsprogram kan iværksætte supplerende aktiviteter.

Programmet gennemføres inden for de budgetrammer, som Nordisk Ministerråd årligt afsætter til næringspolitisk samarbejde.

Sekretariatet udarbejder i begyndelsen af hvert kalenderår en status over gennemførelsen af tiltag under programmet. Status drøftes i EK Næring.

Presidiets betänkande

Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram

(Ministerrådsförslag, se s. 550)

1. Förslag till beslut

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* även fortsättningsvis samråda med Nordiska rådet vid utformning och utvärdering av årliga handlingsplaner för samarbetet med Ryssland

2) *att*, med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande, genomföra "Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram" (B 239/presidiet)

2. Nordiska ministerrådets Rysslandsprogram

Nordiska ministerrådet har lagt fram förslag till Rysslandsprogram. Programmet kan ses som en förlängning av de riktlinjer för samarbetet med nordvästra Ryssland som samarbetsministrarna antog i december 2004. Dessa riktlinjer togs fram bl.a. mot bakgrund av en rekommendation 19/2003 "Handlingsplan for samarbejdet med Nordvestrusland" från Nordiska rådet om att påbörja utarbetandet av en handlingsplan för nordvästra Ryssland. Riktlinjerna styr verksamheten och implementeras i alla ministerråd. De utgör därmed ramen för samarbetet med nordvästra Ryssland. I riktlinjerna framhävs som nyckelområden bl.a. demokrati och styrning av rättsstaten, det gränsöverskridande samarbetet, forskning och innovation, IT-samarbete, sociala frågor och hälsa samt samarbetet inom miljö och hållbar utveckling.

Rysslands-programmet omfattar en lång rad verksamheter som genomförs och finansieras av fackministerråden i enlighet med de övergripande riktlinjerna. Därutöver genomförs verksamheter inom den övergripande grannlandspolitiken. I första hand gäller det kunskapsuppbyggande och nätverk; deltagande i Den nordliga dimensionens partnerskap; samarbete med frivilligsektorn i nordvästra Ryssland; samt samarbete i Barents-regionen. Den närmare uppläggningen av och aktiviteterna inom dessa verksamheter beskrivs i programmet. Tyngdpunkten i grannlandsverksamheten ligger på kunskapsuppbyggnad och främjande av nätverk. Det skall också noteras att ett flertal av ministerrådets samarbetsaktivteter med Ryssland genomförs inom de bredare partnerskap som utvecklats inom Den nordliga dimensionen, såsom miljöpartnerskapet, partnerskapet för hälsa och social välfärd, samt IT-samarbetet inom Den nordliga e-dimensionen.

Ministerrådet utvecklar också ett gränsöverskridande samarbete vid EU:s yttre gränser som omfattar samarbete med Östersjörådet (CBSS), nordiska gränskommittéer och gränsregioner samt Ryssland och Vitryssland. Flera nordiska institutioner, t.ex. NEFCO och Nordforsk, har aktiviteter i Ryssland. Institutionerna skall följa de riktlinjer som slagits fast av samarbetsministrarna. Rysslandsprogrammet innehåller också inslag som strävar efter att fördjupa samarbetet och arbetsdelningen mellan andra regionala aktörer, framförallt CBSS, Arktiska rådet och Barentsrådet. Rysslandsprogrammet har därför flera beröringspunkter med ministerrådets Arktiska samarbetsprogram.

3. Överväganden

Presidiet har i ett tidigare betänkande ställt sig mycket positivt till ministerrådets riktlinjer för samarbetet med nordvästra Ryssland 2006–2008. Det är angeläget att den fortsatta utvecklingen av samarbete med Ryssland sker inom ramen för en sammanhållen och målmedveten strategi. Av riktlinjerna framgår att ”samarbete skall ske inom ramen för ett Rysslandsprogram, som omfattar de olika fackministerrådens aktiviteter” och att samarbetet med nordvästra Ryssland kontinuerligt kommer att utvärderas, bl.a. i årliga statusrapporter från fackministerråden. Presidiet noterar programmets inledande deklaration att riktlinjerna skall ses som ett steg i en pågående process. Vidare instämmer presidiet i uppfattningen att Ryssland bör ta aktiv del i implementeringen av programmet, samtidigt som det hade varit värdefullt med en något närmare beskrivning av de konkreta formerna för hur detta är tänkt att gå till. Det är positivt att nya resurser frigörs för ökade satsningar i nordvästra Ryssland, och presidiet delar uppfattningen att dessa resurser skall satsas på sådana områden där ministerrådet har särskilda fördelar att erbjuda och på sådana områden som ger mervärde och nordisk nytta.

Vid Nordiska rådets session i Stockholm 2004 förde bl.a. ryska representanter fram synpunkter på den geografiska avgränsning av nordvästra Ryssland som görs i riktlinjerna. Presidiet konstaterar därför med tillfredsställelse att programmet slår fast att geografiskt eftersträvas att verksamheten i nordvästra Ryssland sker i Nordens närhet utan att någon formell avgränsning sker av det ryska begreppet Nordvästryssland. Detta är helt i linje med dåvarande samarbetsministern Enestams försäkran att ”goda projekt inte kommer att ratas bara för att de finns på fel sida av avgränsningen”.

Fackministerråden har ett stort ansvar för att genomföra samarbetsaktiviteter med Ryssland. Den sektorövergripande grannlandspolitiken lägger tyngd på kunskapsuppbyggnad, deltagande i Den nordliga dimensionens partnerskap, samarbete med frivilligsektorn samt samarbetet i Barents-regionen. Kunskapsuppbyggnaden avses framförallt handla om demokrati, rättstaten och ekonomisk tillväxt. Presidiet håller med om att främjandet av och samarbetet kring den demokratiska utvecklingen i Ryssland är en uppgift av grundläggande betydelse. Det är angeläget att bygga ut kontakter på stor bredd med olika aktörer i det ryska samhället, inte minst medborgarorganisationer. Det är i det sammanhanget glädjande att ministerrådet – på rekommendation av och efter samråd med rådet – är i färd med att lansera en stödordning för utbyte mellan unga politiskt aktiva i Norden och nordvästra Ryssland. Ministerrådets engagemang har också stor betydelse för en fortsatt utveckling och förbättring av de förhållanden som idag råder inom sjukvården och den sociala sektorn för t.ex. barn- och mödravården, missbruk av alkohol och droger, spridningen av smittsamma sjukdomar, m.m.

Presidiet stöder ministerrådets ambition att samarbeta inom ramen för EU:s Nordliga dimension – speciellt i de olika partnerskapsprogram som lanserats i syfte att ge dimensionen konkret innehåll – och i EU:s nya grannskapsprogram. Nordiska ministerrådet är en central aktör i genomförandet och den fortsatta utvecklingen av såväl Den nordliga dimensionen som grannskapspolitiken, och har därmed ett stort ansvar för att de utmaningar och frågeställningar i Östersjöregionen och norra Europa överhuvudtaget – där samarbetet mellan EU och dess östra grannar har en framträdande plats – får fortsatt hög uppmärksamhet. Det vore förtjänstfullt om ministerrådets aktiviteter på olika sätt kunde bidra till att främja vidareutvecklingen av kontakter och samarbete mellan Ryssland och de baltiska länderna. Presidiet ser det följaktligen som mycket positivt att ministerrådet förklarar sig öppet för nya politiska initiativ och ett flerpartssamarbete mellan Norden, de baltiska länderna och deras grannar Ryssland och demokratiska krafter i Vitryssland.

Presidiet ser det som viktigt att stärka och tydliggöra samarbetet mellan de olika aktörer som är verksamma i norra Europa, och välkomnar därför ministerrådets ambition att bygga ut samarbetet och klargöra arbetsdelningen mellan bl.a. ministerrådet, Östersjörådet, Arktiska rådet och Barentsrådet. Detta är också åtgärd som på sikt kan medverka till att de samlade resurserna används så effektivt som möjligt och inte förspills på dubbelarbete.

Presidiet menar emellertid också att förslaget till Rysslandsprogram reser en del frågetecken.

- Förhållandet mellan de tidigare beslutade riktlinjerna och det nu framlagda Rysslandsprogrammet framstår som något oklart, liksom programmets status. I riktlinjerna talas det om att samarbetet med Ryssland skall ske inom ramen för ett Rysslandsprogram, som bl.a. skall utvärderas årligen. Detta leder tankarna till ett dokument som preciserar riktlinjerna och redogör för uppläggning, tidsplaner, resursbehov m.m. för de konkreta projekt och andra aktiviteter som skall genomföras under en bestämd tidsperiod. Programmet är emellertid relativt generellt hållet, och det är därför svårt att läsa det som en konkretisering och operationalisering av riktlinjerna. Man måste således fråga sig om det är ministerrådets avsikt att det nu framlagda programmet faktiskt utgör den årliga handlingsplan som rådet tidigare rekommenderat ministerrådet att utarbeta, eller om man kan förvänta sig ett kompletterande och mer handlingsorienterat dokument inför 2006.
- Det är svårt att tydligt urskilja de prioriterade frågorna för 2006 och de konkreta aktiviteter som skall genomföras för att prioriteringarna skall uppfyllas. Omfattningen av de ekonomiska resurserna för samarbetet med Ryssland framstår av samma skäl inte helt klart, och inte heller hur dessa resurser – såväl fackministerrådens som den gemensamma posten för grannlandspolitiken – är tänkta att fördelas på olika projekt och aktiviteter. Det är förståeligt om man vill bevara flexibilitet och handlingsfrihet i resursallokeringen – i synnerhet om man ser programmet som ett steg i en pågående process – men det vore till värde för programmet och för fortsatta överväganden om satsningsområden om det innehöll en åtminstone översiktlig redogörelse för de ekonomiska resursernas fördelning och användning. Ur ett nordiskt parlamentarikerperspektiv är det otillfredsställande att det inte tydligare framgår hur man resursmässigt planerar att stödja de stora politiska insatser som både rådet och ministerrådet företar sig inom t.ex. områdena bekämpning av eutrofiering i Östersjön; miljöaspekter på fartygstrafiken; insatser mot radioaktivt avfall; och miljöns betydelse för människors hälsa.
- Som nämnts ovan stöder presidiet inställningen att ministerrådets insatser i samarbetet med Ryssland skall undvika duplicering med bilaterala och andra verksamheters insatser, att de i lämplig utsträckning skall ske genom existerande partnerskap och nordliga institutioner, samt att de skall koncentreras till frågor där ministerrådet har särskilda fördelar. I programmet har vissa frågor – t.ex. kunskapsuppbyggnad – fått en framträdande plats, medan andra – t.ex. miljöfrågor – är relativt tillbakadragna. Man kan t.ex. notera avsaknaden av en samlad projektorienterad insats inom miljö-, energi- och naturresurssamarbetet med Ryssland. Det kan finnas skäl för en sådan fördelning av tyngdpunkten på olika verksamheter – bl.a. kan det förstås mot bakgrund av ambitionen att bibringa mervärde och utnyttja komparativa fördelar – men det vore värdefullt om programmet i så fall innehöll en något utförligare redovisning av grunderna till de val och prioriteringar man gjort.

Att utveckla samarbetet med Ryssland är en uppgift av central betydelse i den här delen av världen och det är förtjänstfullt att ministerrådet nu söker utveckla och implementera en sammanhållen ram för det. Nordiska rådet ser det å sin sida som en viktig uppgift att aktivt medverka till brobygge mellan EU/EES och Ryssland samt EU:s östra grannar, och kommer att följa ministerrådets fortsatta arbete med stort intresse (se även A 1374/medborger; utvalgsforslag om helse og næringsutvikling bland urfolk i Barents-regionen). Det är angeläget att det sker en löpande dialog mellan regerings- och parlamenterikersidan i denna fråga.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Presidiet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att även fortsättningsvis samråda med Nordiska rådet vid utformning och utvärdering av årliga handlingsplaner för samarbetet med Ryssland

att, med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande, genomföra Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Ministerrådsförslag

om Rysslandsprogram

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Inledning

Förhållandena i Nordens närområde har förändrats sedan tio nya medlemsländer inträdde i Europeiska unionen den 1 maj 2004. Den accelererande politiska och ekonomiska integrationen i Europa och den ekonomiska utvecklingen i Nordens grannområden har stor betydelse också för Norden. Det gäller inte minst den ekonomiska växtpotentialen i området.

De nordiska samarbetsministrarna beslutade den 10 december 2004 om nya riktlinjer för Nordiska ministerrådets (NMR) samarbete dels med Estland, Lettland och Litauen och dels med nordväst Ryssland för åren 2006–2008. Dessa riktlinjer styr verksamheten och implementeras i alla ministerråd.

Riktlinjerna skall inte ses som en slutgiltig produkt, utan som ett steg i en pågående process för att utveckla samarbetet, i en fas där samtliga involverade länder, i synnerhet Ryssland som bör ta aktivt del i implementeringen av programmet, söker en väg framåt.

NMR:s samarbete inom grannlandspolitiken skall ses som ett komplement till det samarbete som de enskilda nordiska länderna bedriver bilateralt med sina grannländer.

Nya resurser frigörs år 2006 till ökade satsningar i nordvästra Ryssland. Satsningarna, som bör ges ökad synlighet, skall inriktas på sådana områden där NMR har särskilda fördelar att erbjuda. Samarbetet med Ryssland skall således omfatta insatser som de nordiska länderna kan utföra bättre i gemenskap än var och en för sig och som lever upp till kravet på nordisk nytta. De nya riktlinjerna utgör ramen för samarbetet med nordvästra Ryssland.

Ministerråden avrapporterar årligen till samarbetsministrarna om pågående aktiviteter och framtida verksamhet.

Samarbetet med Ryssland fokuserar på de områden som ger mervärde. I riktlinjerna framhävs som nyckelområden bl.a. demokrati och styrning av rättsstaten, det gränsöverskridande samarbetet, forskning och innovation, IT-samarbete, sociala frågor och hälsa samt samarbetet inom miljö och hållbar utveckling. Samarbetsprojekt med NGO:s kommer att vara en del av samarbetet. Nordenfrämjande insatser ligger i alla de nordiska ländernas intresse.

Geografiskt eftersträvas att verksamheten i nordväst Ryssland sker i Nordens närhet utan att någon formell avgränsning sker av det ryska begreppet Nordvästryssland.

De nordiska länderna kan bilateralt, men även via NMR, vara aktiva partners och bidraga till implementeringen och utvecklandet av EU:s Nordliga dimension, EU:s nya grannlandspolitik och "de fyra gemensamma rummen". NMR bidrar med uppgifter till Kommissionens nya nordliga dimensions informationssystem, som ger en överblick över aktiviteter i området.

Det regionala samarbetet skapar nya möjligheter i ett nytt Europa. NMR är öppet för nya politiska initiativ och berett till ett flerpartssamarbete mellan Norden, de baltiska länderna och deras grannar Ryssland och Vitryssland i ett gränsöverskridande samarbete. I detta samarbete kan också andra organisationer och EU:s nya finansieringsinstrument inlämmas. Påbörjad nätverksbyggning mellan s.k. Euroregions fullföljs och vidareutvecklas i samarbete med andra regionala organisationer.

Samarbetet med Nordens grannländer evalueras genom att fackministerråden årligen till samarbetsministrarna rapporterar om sina aktiviteter i de baltiska länderna och nordväst Ryssland. De nordiska institutionernas insatser i grannländerna samordnas genom och i samråd med ansvarigt ministerråd samt avrapporteras i årsredovisningarna. Institutionerna är pålagda att följa principerna i riktlinjerna för samarbetet.

Verksamheten i Ryssland – Rysslandsprogrammet – omfattar en lång rad verksamheter som de olika fackministerråden genomför och finansierar i enlighet med de överordnade riktlinjerna. Härutöver – och i samverkan med fackministerråden – genomförs aktiviteter finansierade genom ministerrådets särskilda grannlandspolitik. Fackministerrådens och under dessa institutionernas Rysslandsverksamhet redovisas sist. Genom grannlandspolitiken drivs och finansieras i första hand följande verksamheter:

- Kunskapsuppbyggnad och nätverk
- Deltagande i Den nordliga dimensionens partnerskap
- Samarbete med frivilligsektorn i Nordvästryssland
- Samarbete i Barentsregionen

Dessa aktiviteter i Ryssland, liksom fackministerrådens egna rysslandsaktiviteter, stöds av NMR:s kontor i St. Petersburg och även NMR:s kontor i Kaliningrad efter det att det är etablerat.

Härtill kommer viss verksamhet som gäller en större del av regionen, nämligen:

- Gränsregionalt samarbete
- Nordiska projektexportfonden (Nopef)

Tyngdpunkten i grannlandsverksamheten ligger på kunskapsuppbyggnad och främjande av nätverk. På detta område har NMR:s hittillsvarande verksamhet varit särskilt framgångsrik. Kunskap har kunnat överföras från områden i Norden av särskild betydelse för demokrati, rättsstat och ekonomisk tillväxt.

En koncentration till verksamheter av kunskapsöverförande karaktär är också ett sätt att säkra kvaliteten i NMR:s arbete i nordväst Ryssland. Kunskapsinvesteringar ger bestående effekter också efter det att den konkreta aktiviteten avslutats.

Att komplettera kunskapsuppbyggnaden med partnerskapsinsatser ligger i linje med NMR:s strävan att som regional organisation nära samverka med EU. Kvaliteten främjas av en samverkan med andra.

Frivilligsektorn är av stor betydelse för varje samhälles framtid. Det gäller också nordväst Ryssland. På detta område har de nordiska länderna också viktiga erfarenheter att bidra med.

Ett nytt och närmare samarbete med Barentsrådet, slutligen, skall ses som ett besked om NMR:s önskan om ett mera systematiskt samarbete med de övriga regionala organisationerna i norra Europa.

I det följande beskrivs dessa verksamheter mera i detalj.

Kunskapsuppbyggnad och nätverk

En huvudinsats görs för att främja kunskapsuppbyggnad i nordväst Ryssland. Det sker genom stipendieverksamhet och nätverksuppbyggnad på områden av särskild betydelse och där de nordiska länderna kan erbjuda fördelar som samarbetspartner. Befintliga stipendie-, utväxlings- och nätverksprogram inom NMR samordnas i ett överordnat program för kunskapsuppbyggnad. Nya delprogram skapas efter behov. Programmet täcker såväl de baltiska länderna som nordväst Ryssland, men med tyngdpunken i nordväst Ryssland.

Programmet skall stärka kunskaps- och kompetensutvecklingen samt bidra till ökad ekonomisk utveckling och konkurrenskraft i Norden och dess närområden samt stärka rättstaten och demokratin. Programmet skall öka kunskapen hos deltagarna om bl.a. nordiska värderingar, arbetsmetoder och företagande. Programmet kan även omfatta allmän kunskapsöverföring om hur samarbetet i Norden och i EU/EÖS fungerar. Samtidigt kan de nordiska länderna genom denna kunskapsöverföring få nyttig kunskap genom sina ryska och baltiska partners.

Kunskapsöverföring och nätverksbyggande insatser är viktiga element för att uppbygga en dynamisk utveckling på demokratiska villkor i området. Tyngdpunkten i samarbetet läggs på mobilitetsprogram och bildande av nätverk. Det konkreta innehållet i programmet kan emeller-

tid variera över tid och bör styras av aktuella behov. Ministerrådet bör kunna samarbeta med bl.a. myndigheter i de nordiska länderna för att driva konkreta delprogram gemensamt.

Nordiska myndigheter, universitet, högskolor, NGO:s, kommunalförbund, näringslivsorganisationer etc. inbjuds att ingå i nya nätverk, som leverantörer av praktikplatser, seminarier etc. Även de nordiska institutionerna inbjuds att delta.

Dagens stipendieprogram bygger på principen att deltagarna själva individuellt finner fram till en praktikplats i ministerier, kommuner eller företag med stöd av bl.a. NMR kontoret i St. Petersburg. Detta system skulle i den nya ordningen kunna utbyggas med att deltagarna erbjuds färdiga paket av praktikplatser och skolningstillfällen.

Målgruppen för det nya programmet bör vara bred och omfatta opinionsbildare såsom bl.a. journalister, parlamentariker, andra politiker, forskare, lärare och studenter, konstnärer, författare, privata företagare och anställda i lokala och kommunala myndigheter samt i små och mellanstora företag.

I kunskapsuppbyggnadsprogrammet ingår samtliga de mobilitets- och nätverksordningar som drivs av NMR samt nya delprogram efter behov. Dagens mobilitets- och nätverksordningar har följande inriktning:

- Nordplus Nabo och Norfa Nabo skall bidraga till långsiktigt samarbete mellan Norden, nordväst Ryssland och de baltiska ländernas högre akademiska läroanstalter, samt inom den ideella sektorn. Ordningen skall stärka samarbetet genom bildande av nätverk och omfattar utbyte av forskare, lärare och studenter. En del av stipendieordningen berör frivilligsektorn.
- Inom tjänstemannautbyte är strävan för Rysslands vidkommande att stötta en demokratisk, stabil och förutsägbar utveckling genom att stödja utvecklingen av styrsystem och administrativa strukturer i den offentliga förvaltningen, och genom kompetenshöjning inom demokratiutveckling och medborgarpolitik. Ordningen omfattar även de baltiska länderna.
- Vad gäller stipendieprogrammet för parlamentariker är målet att förmedla erfarenheter från nordiskt parlamentariskt arbete och representativ demokrati.
- NordProlink har som målsättning att erbjuda unga människor från de baltiska länderna och Nordvästryssland stipendier i nordiska företag i syfte att ge dem kunskap och erfarenhet av hur man driver modern näringsverksamhet under fria marknadsförhållanden.
- Sleipnir-Närområde är ett resestipendieprogram som syftar till att öka mobiliteten bland unga konstnärer och uppmuntra till verksamhet inom Norden. Mobilitetsprogrammet har visat sig vara ett lyckat sätt att bygga upp kontakter mellan Norden och de baltiska länderna och nordväst Ryssland.
- Kulturutbyte för barn och unga är en av de äldsta aktiviteterna i de baltiska länderna och nordväst Ryssland och har tidigare drivits som ett projekt inom Närområdesprogrammet. Ordningen är till för deltagare som är 18 år eller yngre.
- Journalistutbyte är ett kurs- och stipendieprogram riktat till journalister i nordväst Ryssland som ges en inblick i allmänna presstraditioner och –metoder.
- Energidialogen har som syfte att skapa konkreta kontakter mellan energimyndigheterna i länderna för att förbättra förutsättningarna för en hållbar energiförsörjning.
- Ungdomens politiska nätverk skall främja ett bredare ungdomsutbyte mellan nordväst Ryssland och de nordiska länderna.

Till dessa pågående aktiviteter skall, som nämnts, kunna läggas nya som utvecklas med utgångspunkt i identifierade behov.

För att stödja arbetet med kunskapsuppbyggnad och nätverk tillsätts en arbetsgrupp med experter på mobilitetsordningar under NSK med en deltagare från varje nordiskt land och självstyrande område. Det eftersträvas en bred och varierad kompetens på området om kunskapsuppbyggnadsprogram i nordväst Ryssland.

Gruppen skall, en gång om året, till NSK överlämna en generell värdering av kunskapsuppbyggnadsprogrammet. I denna värdering ingår fackministerrådens bedömningar. Det påminns om att fackministerråden enligt riktlinjerna för samarbetet med nordvästra Ryssland skall rapportera årligen om alla sina aktiviteter till samarbetsministrarna.

Deltagande i EU:s partnerskap inom ramen för den Nordliga dimensionen

Nordiska Ministerrådet deltar i partnerskap där också den Europeiska Unionen är engagerad. Nordiska ministerrådets deltagande sker utifrån förutsättningen att partnerskapet skapar mervärde i förhållande till vad länderna var för sig kan uppnå samt kravet på att nordisk nytta uppnås. Aktiviteterna i förbindelse till partnerskapet skall löpande evalueras.

De nordiska länderna deltar nationellt i utvecklandet av EU:s Nordliga Dimension och EU:s nya grannlandspolitik enligt sina egna nationella prioriteringar. Därtill är länderna via ministerrådet multilateralt deltagare i de s.k. partnerskapen, dvs. miljöpartnerskap, partnerskap för social- och hälsofrågor och det partnerskapsliknande samarbetet på IT-området.

NMR avser att fortsätta sina satsningar på miljöpartnerskapet främst inom de nordiska finansieringsinstitutionernas ram emedan miljöpartnerskapet handlar om till omfattningen stora infrastrukturprojekt. Detta samarbete kompletteras av sektorinsatser på miljöområdet, som anses viktiga för att igångsätta aktiviteter i nordvästra Ryssland.

NMR deltar i Den nordliga Dimensionens partnerskap för folkhälsa och socialt välbefinnande. NMR är deltagare i partnerskapet på lika fot med övriga deltagare, i allt 13 länder och åtta internationella organisationer. Deltagandet är förankrat genom likalydande beslut tagna av MR-SAM, MR-JÄM och MR-Narko. Partnerskapet har som huvudprioritering att bekämpa smittsamma sjukdomar (med särskilt fokus på HIV/AIDS) och livsstilsrelaterade sjukdomar, samt främja fysiskt och socialt välbefinnande genom aktivitet, kosthållning, levnadsvanor och samvaro. NMR bidrar till partnerskapet genom att sätta relevanta NMR-program i sammanhang med partnerskapets aktiviteter och bidraga med koordinering på området. Som tillägg bidrager NMR med en heltidstjänst under två år vid kontoret i S:t Petersburg som ska arbeta tillsammans med partnerskapets sekretariat. Grundläggande för NMR:s deltagande är en tvärsektoriell approach där barn- och ungdomsperspektivet och genusperspektivet är framträdande. Ambitionen är att i framtiden knyta de sociala aktiviteterna tydligt till partnerskapet.

En samverkan mellan NMR, CBSS och EU har initierats beträffande informationsteknologi (IT) och kunskapssamhället. Ministerrådet har den första januari 2005 inträtt i ett partnerskapsavtal med Östersjörådet och EU-kommissionen på IT-området i regi av "the Northern eDimension Action Plan (NeDAP)". Inom ramarna för Den nordliga dimensionen riktar handlingsplanen uppmärksamheten mot Östersjöregionens särskilda politiska möjligheter och utmaningar i förhållande till informationsteknologi i synnerhet och kunskapssamhället i allmänhet. Samarbetet bygger på ömsesidigt politiskt intresse, substantiella prioriteringar samt finansiering.

Om det visar sig möjligt att öka deltagarnas, särskilt EU:s, engagemang i NeDAP kan också NMR tänkas öka sitt engagemang.

NMR eftersträvar deltagande i andra gemensamma partnerskapsprojekt. Det kan i framtiden även uppstå EU-partnerskap med Ryssland som en av flera aktörer som NMR kan ha intresse att deltaga i. Detta skulle tex. kunna vara på forskningsområdet.

NMR bidrar även i framtiden med uppgifter till EU-kommissionens Nordliga Dimensions Informationssystem, som skall ge en överblick över aktiviteter i området. NMR:s bidrag beskriver konkreta projekt och program och ger en mångsidig bild av verksamheten i Nordeuropa.

Samarbete med frivilligorganisationer i nordvästra Ryssland

Utveckling av samhälleliga strukturer i syfte att stärka demokratin är ett viktigt element i programmet. En demokratisk samhällsutveckling kräver konstant uppmärksamhet på mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer som en förutsättning för medborgerlig dialog och nödvändigt deltagande i det samhällspolitiska livet. Väl fungerande, oavhängiga, samhällsstrukturer är avgörande för fritt meningsutbyte och för att ansvar skall kunna åvila samhällets medlemmar.

Ibland prioriterade områden är stöd till medborgar- och frivilligorganisationer som spelar en betydande roll för det folkliga engagemanget. Utveckling av och stöd till NGO-nätverk är av stor betydelse i en demokratiseringsprocess. Målet är en dokumenterad mätbar ökning av aktivitet och omfång av NGO-nätverk som har betydelse för demokratiseringsprocessen. Nordiskt deltagande sker under förutsättning att det finns särskild nordisk expertis på området.

Samarbete i Barentsregionen

De regionala samarbetsorganisationerna i norra Europa har ofta likartade politiska målsättningar och arbetsformer. NMR kan inom ramen för sin budget och av samarbetsministrarna antagna beslut om samfinansiering delta i aktiviteter initierade av andra regionala råd.

NMR:s och Barentsrådets verksamhet överlappar varandra geografiskt. En ändamålsenlig arbetsfördelning med Barentsrådet och Barents regionråd eftersträvas, enligt vilken NMR begränsar sina egna initiativ i det geopolitiska område Barentsregionen omfattar, men i gengäld deltar som partner i av Barentsrådet och Barents regionråd initierade samarbeten. NMR:s informationspunkter i Murmansk och i Arkhangelsk samordnas i största möjliga utsträckning med det norska Barentssekretariatets motsvarande kontor.

Samarbetet underlättas av att Barentsrådet och Barents regionråd har etablerade arbetsgrupper och arbetsprogram vilka genomför aktiviteter som är likartade med dem NMR har engagerat sig i. Anpassningen av NMR:s aktiviteter i Barentsområdet görs i samråd mellan respektive arbetsgrupper. I arbetet involveras även nordiska institutioner med relevant kompetens. Det är avgörande att det konkreta samarbetet dokumenteras och avrapporteras till NSK.

NMR:s kontor i nordvästra Ryssland

Östersjöområdet har potential att bli en ledande tillväxtregion i Europa. I denna region är nordväst Ryssland, och S:t Petersburg i synnerhet, av största betydelse. Kaliningrad är dessutom med sitt säregna geografiska läge av särskild betydelse.

NMR:s styrka i ett framtida samarbete med nordväst Ryssland ligger i hög grad i det faktum att NMR i tio års tid varit närvarande i regionen via sitt kontor i St. Petersburg och kontaktpunkterna i Barentsområdet, Murmansk, Arkhangelsk och Petrozavodsk. Denna närvaro kan ytterligare stärkas om det planerade kontoret i Kaliningrad kan öppnas inom den närmaste framtiden.

Kontoret/kontorens verksamhet styrs av samarbetsministrarnas riktlinjer för samarbetet med nordväst Ryssland.

Kontoret i S:t Petersburg innehar en nyckelroll vad gäller identifikation av relevanta ryska aktörer till de olika aktiviteterna. Ett nytt kontor i Kaliningrad kommer att få liknande uppgifter.

I dag är kontoret ofta implementerande part i det nordiska engagemanget i olika aktiviteter då kontoret:

- är den lokala kontakten för de nordiska fackministerråden och deras utskott och arbetsgrupper, t.ex. för att identifiera relevanta ryska partner och därigenom underlätta samarbetet
- bygger nätverk med de nationella myndigheterna, NGO:s och andra nationella och internationella aktörer i de ryska regionerna
- är NMR:s lokala observatör som identifierar trender och möjligheter för gemensamma nordisk-ryska samarbeten
- är exponent för allt som är "nordiskt" och verkar för att öka uppmärksamheten kring samarbetet på kulturområdet
- har en betydlig kompetens som är till nytta för fackministrarnas vidareutveckling av samarbetet med de ryska regionerna
- svarar för den praktiska sakbehandlingen, kvalitetssäkringen mm. av bl.a. utbytesordningarna på ett mer effektivt sätt än annars vore möjligt

Resultatet av kontorets verksamhet avrapporteras i samband med avrapporteringen i förhållande till det resultatkontrakt som är ingånget med kontoret.

Gränsregionalt samarbete

Efter EU:s utvidgning kommer det gränsöverskridande samarbetet vid unionens yttre gränser att få ökad tyngd. EU har beslutat att nya grannskapsprogram och nya finansieringsinstrument kommer att införas för detta samarbete. Samtidigt har EU och Ryssland kommit överens om samarbete inom "de fyra rummen" (gemensamt ekonomiskt rum, gemensamt rum angående frihet, säkerhet och justitiefrågor, gemensamt rum angående extern säkerhet och gemensamt rum angående forskning, utbildning och kultur), vilket ger nya möjligheter till gränsöverskridande samarbete. NMR kan med sina erfarenheter bidra till genomförandet av gränsöverskridande projekt och därmed skapa grogrund för stabila tillväxtregioner. Det är avgörande att konkreta resultat dokumenteras och avrapporteras till NSK.

NMR utvecklar ett nytt gränsöverskridande projekt vid EU:s yttre gränser som omfattar samarbete mellan NMR, CBSS, nordiska gränskommittéer och gränsregioner i de baltiska länderna samt Ryssland och Vitryssland. Det nya projektet har fått namnet "Baltic Euroregional Network (BEN)". Projektet är en efterföljare till det gränsregionala projekt som NMR med utgångspunkt i sitt Vilnius-kontor bedrivit under åren 2002-2004.

NOPEF

NOPEF:s syfte är att stärka mindre och medelstora nordiska företags internationella konkurrenskraft genom att erbjuda förmånliga lån till förstudier vid internationalisering och projektexport i Nordens närområden och östra Europa utanför EU och Efta.

För ändamålet samarbetar NOPEF bl.a. med NIB och NEFCO. NOPEF:s resurser används bl.a. till förmånliga lån för delfinansiering av förstudier, till projektidentifiering i egen regi, till projektexport och till informationsverksamhet bland nordiska företag.

NOPEF arbetar i flera länder men har en tyngdpunkt i nordväst Ryssland. Utlåningsvolymen till Ryssland uppgår till 6 MDKK.

Fackministerrådens och institutionernas samarbete med nordvästra Ryssland

Flera fackministerråd samarbetar med nordväst Ryssland. Exempel på sådant arbete finansierat av ministerråden är:

- Handbok för produktsäkerhet och markandskontroll i nordväst Ryssland
- Drug prevention support network for parents and professionals
- High-level seminar on gender mainstreaming for Vice-governors in NV Russia

Omfattningen av fackministerrådens samarbete är svårt att.ex.akt ange i pengar emedan många projekt även omfattar de baltiska länderna. I många fall är det fråga om samfinansiering med andra ministerråd, institutioner och regionala aktörer.

Nordiska investeringsbanken (NIB), som sedan i januari 2005 är nordisk-baltisk, finansierar verksamheter som har betydelse över ett brett område, bl.a. av betydelse för Rysslands ekonomiska utveckling.

Flera nordiska institutioner har väsentliga aktiviteter i Ryssland. Så har t.ex. NEFCO åtskilliga viktiga projektverksamheter i området. Härigenom ger NMR ett bidrag till en bättre miljö. NEFCO tillvaratar därigenom en betydelsefull del av NMR:s miljöambitioner.

Av övriga institutioner administrerar Nordforsk utväxlings- och nätverksordningarna Nordplus Nabo och NorFa Nabo.

Institutionerna skall i sin verksamhet följa de av samarbetsministrarna fastställda riktlinjerna för arbetet i nordväst Ryssland. Det är vidare behov av att ministerrådets sekretariat årligen avlägger en rapport om det samlade omfånget av fackministerrådens och institutionernas samarbete med nordväst Ryssland.

Arbetsfördelning med övriga regionala organisationer

NMR:s arbete skall ses i perspektiv av också övriga regionala organisationers (CBSS, BEAC, AC) arbete. Rysslandsprogrammet innehåller inslag som strävar efter att fördjupa samarbetet och arbetsdelningen mellan dessa. För samverkan med CBSS innehåller programmet stöd till Northern eDimension och till gränsregionalt samarbete. Samarbetet med Barentsrådet stärks genom en ny inriktning av NMR:s arbete i Barentsrådets verksamhetsområde. NMR:s arktiska program är ett instrument för arbetet i Arktis tillsammans med Arktiska rådet.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet

(Ministerrådsforslag, se s. 562)

1. Kultur- og utdanningsutvalgets forslag

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* gjennomføre Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur) under hensyntagen til de synspunkter som er fremført i betenkningen om forslaget
2) *å* fortsette dialogen med Nordisk Råd om den videre utforming av struktur og handlingsplaner for det nordiske kultursamarbeidet
3) *att* Nordiska ministerrådet vidareutvecklar sitt förslag med hänsyn till kultur och utbildningsutskottets synpunkter och i dialog med utskottet presenterar sitt färdiga förslag för Nordiska rådets Kultur- och utbildningsutskott om möjligt före den första september 2006

2. Bakgrunn

Det fremlagte ministerrådsforslaget er resultatet av en prosess som har pågått siden 2002 da det ble igangsatt en kartlegging av institusjoner og komiteer innen kultursektoren på bakgrunn av Nordisk Råds rekommandasjon om budsjettanalysen fra Nordisk Råds sesjon i 2001 i København. I rådets rekommandasjon påpekes det at ikke minst for kulturområdets del er støtteordninger spredt på et stort antall komiteer, styrer og institusjoner. Dette resulterer i en uoversiktlig struktur for borgerne, og en uklar arbeidsdeling mellom organer og mellom embetsmenn og sakkyndige. Denne kartleggingen ble etterfulgt av en rapport av Ann Sandelin ("Nordiska konstrådet – en ny aktör i Nordiska ministerrådets kultursamarbete"), og på bakgrunn av denne rapporten og høringsuttalelser ble det nedsatt en arbeidsgruppe som har utarbeidet et forslag til ny struktur. Kulturministrene ga sin tilslutning til forslaget 15. juni.

Kultur- og utdanningsutvalget har nøye fulgt prosessen med reform av det nordiske kultursamarbeidet siden dette arbeidet ble påbegynt. Dette har skjedd i form av utvalgsforslag (Rek. 27/2002 om kulturpolitik og kulturstatistik, A 1304/kultur) hvor utvalget oppfordrer kulturministrene til å føre en diskusjon om den fremtidige kulturpolitikken, gjennom årlige samrådsmøter med kulturministrene, samt orienteringer fra ministerrådet på ulike stadier av prosessen.

Utvalgets formannskap fikk en orientering om hovedtrekkene i forslaget 27. mai 2005, og på grunnlag av informasjon som ble tilgjengelig i etterkant av kulturministrenes prinsippbeslutning

hadde utvalget en innledende diskusjon om forslaget 29. juni. Utvalget fikk oversendt det foreliggende ministerrådsforslaget 15. september og behandlet det på møter 22. og 23. september hvor utvalget også hadde møter med komiteer/institusjoner som foreslås nedlagt.

3. Ministerrådsforslagets innhold

Ministerrådsforslaget innebærer en omfattende endring av strukturen for det nordiske kultursamarbeidet. Den nåværende sektorbaserte strukturen avløses av tematiske satsinger i form av programmer. Samarbeidsorganer, komiteer, samt enkelte institusjoner nedlegges, men sentrale funksjoner som disse organisasjonene har ivaretatt skal videreføres i den nye strukturen. De nordiske husene bevares, og i tillegg til disse vil strukturen da bestå av NORDICOM, Nordisk Film- og TV-fond, Nordisk Kulturfond, samt tidsavgrensede program. I tillegg til programmene erstattes de nedlagte institusjonene, samarbeidsorganene og komiteene av to typer ekspertgrupper: en for myndighetssamarbeidet og en for sakkyndigsamarbeidet.

For å gi innspill til ministerrådet om utviklingen av det nordiske kultursamarbeidet skal det etableres en arbeidsform under overskriften "Nordisk kulturforum". Målsettingen med reformen er å:

- Frigjøre midler til politiske prioriteringer
- Gjøre strukturen mer oversiktlig og åpne det nordiske kultursamarbeidet for flere aktører enn i en sektorisert struktur
- Klarere arbeidsdeling
- Klarere rollefordeling mellom embetsmenn og sakkyndige

I arbeidsgruppens rapport som forslaget bygger på slås det fast at det nordiske kultursamarbeidet skal ha følgende overordnede målsettinger:

- Kultursamarbejdet i Nordisk Ministerråd skal bidrage til at fremme og værne en mangfoldighed af kulturudtryk i Norden og fremme og forstærke den nordiske dimension i landenes kulturliv.
- De overordnede mål for det nordiske kultursamarbejde er at sikre åbne grænser for kunstnere og deres værker samt at bidrage til fastholdelsen og udviklingen af kvalitet og konkurrenceevne i det nordiske kunst- og kulturliv.
- Målene opfølges gennem satsninger på mobilitet for personer, kulturprodukter og værker samt ved at bidrage til at sikre bred tilgængelighed af nordisk kunst og kultur.
- Det nordiske kultursamarbejde komplementerer indsatsen i de enkelte lande.
- Der skal tages særligt hensyn til de selvstyrende områder og de særlige strukturelle forudsætninger for det kulturelle samarbejde, som gælder mellem de selvstyrende områder og det øvrige Norden.

Med utgangspunkt i disse målene skal det utarbeides et langsiktig mål og strategidokument, samt rullende 3-årige handlingsplaner. Det er en målsetting at programmer, handlingsplaner og budsjetter skal koples sammen.

Det tas sikte på at den nye strukturen skal være operativ fra 2007.

4. Kultur- og utdanningsutvalgets synspunkter

Overordnede synspunkter

Kultur- og utdanningsutvalget vil innledningsvis understreke den grunnleggende betydning kultursamarbeidet har hatt for utviklingen av det nordiske samarbeidet og for den folkelige forankringen dette samarbeidet har fått. Kultur- og utdanningsutvalget ønsker at kultursamarbeidet også i fremtiden skal spille en sentral rolle i det nordiske samarbeidet og deler derfor ministerrådets vurdering av at det har vært nødvendig med en grundig gjennomgang og fornyelse av strukturen for det nordiske kultursamarbeidet som har vokst frem gjennom de siste 30 år. Denne strukturen har vist seg å ha en rekke svakheter når det gjelder arbeidsdeling, rollefordelinger og

brukervennlighet for borgerne. En for stor del av midlene innen kultursamarbeidet har vært bundet til institusjoner og administrasjon fremfor å komme kulturlivet til gode. Dette har også vanskeliggjort politiske initiativer fra så vel parlamentarisk hold som for regjeringene, og har ledet til at kultursamarbeidet har vært mindre dynamisk enn ønskelig. Debatten og reaksjonen fra det nordiske kulturlivet etter at forslaget ble kjent har også vist at det er bred enighet om at det var behov for reform, effektivisering, forenkling og åpning av det nordiske kultursamarbeidet – selv om det også har vært en del kritikk av aspekter ved forslaget, særlig fra danske organisasjoner.

Struktur og innhold

Ministerrådsforslaget bærer preg av å være en prinsippbeslutning om et rammeforslag, og etterlater mange ubesvarte spørsmål om konsekvenser og om hvordan det fremtidige kultursamarbeidet skal fungere. For eksempel er et sentralt begrep som program ikke tydelig definert bl.a. i forhold til organisasjon, lokalisering og administrasjon

Dette illustrerer en generell innvending utvalget har mot forslaget: Det er primært rettet mot struktur og organisering av kultursamarbeidet, og det sies derfor lite om den nordiske kulturpolitikkens innhold. Utvalget har tidligere stilt seg spørrende til at ministerrådet begynner arbeidet med struktur før man vet hvilket innhold denne skal bygge opp under. Det hadde etter utvalgets oppfatning vært ønskelig med klarere indikasjoner på hvilke områder og aktører man vil prioritere, og utvalget mener at koplingen mellom struktur og innhold i kulturpolitikken bør være tydeligere.

Sentralisering av kulturpolitikken?

Kultur- og utdanningsutvalget ser en stor mulighet for at forslaget vil medføre en viss sentralisering av den nordiske kulturpolitikken ved at det politiske nivået, ved kulturministrene, nå får større mulighet til å prege kultursamarbeidet gjennom sine egne prioriteringer. Det er derfor avgjørende at forslaget om å få innspill fra det nordiske kulturlivet gjennom arbeidsformen "Nordisk kulturforum" blir iverksatt – og lykkes. Foreløpig er "Nordisk kulturforum" en svært uklar størrelse som det er viktig at raskt blir klart definert og etablert. Kultur- og utdanningsutvalget regner med at Nordisk Råd også er tiltenkt en rolle i "Nordisk kulturforum".

Utvalget ser videre en fare for at den parlamentariske innflytelsen svekkes i det foreliggende forslaget til struktur ved at det foreslås en styrking innenfor kultursamarbeidet av rollen til formannskapslandet for ministerrådet. Formannskapsprogrammene utarbeides som kjent uten parlamentarisk medvirkning. På den annen side ser utvalget muligheter for at rådet kan være en aktiv medspiller i utformingen av den fremtidige nordiske kulturpolitikken ved at en mindre del av kulturbudsjettet er fastlåst, noe som vil gi rådet større muligheter til å foreslå større kulturpolitiske satsinger.

Armlengdeprinsippet

Det er viktig for utvalget at det tydeliggjøres hvordan armlengdeprinsippet skal ivaretas i den nye strukturen. Armlengdeprinsippet skal sikre selve kultur- og kunstproduksjonen mot direkte politisk styring, og sikre at tildeling av midler og den konkrete utformingen av kulturpolitikken skjer på faglig grunnlag. Slik utvalget ser det betyr ikke dette at man på politisk nivå ikke kan foreta overordnede prioriteringer. Men utvalget ser dog at det i forhold til en struktur med en mengde relativt selvstendige utvalg, komiteer og institusjoner nå legges opp til å styrke muligheten for å foreta politiske prioriteringer, jf. avsnittet over. Så lenge selve den konkrete utformingen av kulturpolitikken og selve kunst- og kulturproduksjonen er skjermet fra direkte politisk styring bør ikke forslaget lede til en svekkelse av armlengdeprinsippet, men som nevnt over er utvalgets vurdering at forslaget vil medføre en sentralisering av kulturpolitikken. Utvalget har ellers oppfattet forslaget slik at ministerrådet har ønsket å tydeliggjøre armlengdeprinspippet ved at ministrene foretar de overordnede prioriteringer, mens sakkyndiggrupper for eksempel får ansvar for den konkrete utformingen av et program, og eventuelt tildeling av midler innenfor

et program. Som underlag for ministrenes prioriteringer kan det nedsettes policyskapende grupper bestående av embetsmenn i tillegg til innspill fra "Nordisk Kulturforum". Denne distinksjonen er i flere tilfeller uklar i dagens struktur hvor for eksempel grupper av embetsmenn både driver politikkutvikling og samtidig fordeler midler. Programformen har fungert godt på forskningssektoren, også hva gjelder armlengdeprinsippet, og utvalget mener det kan være nyttig å innhente erfaringer fra denne sektoren i den videre utviklingen av strukturen.

Langsiktighet kontra fleksibilitet

Utvalget deler ministerrådets ønske om en mer fleksibel kulturpolitikk, men mener også at langsiktighet og kontinuitet må kunne prege kultursamarbeidet der hvor det er nødvendig. Det er derfor tvingende nødvendig at ministerrådet identifiserer de områdene som ikke uten videre kan plasseres innenfor tidsavgrensede programmer. Dette kan for eksempel være støtteordninger som utgjør en stor nordisk nytteverdi, slik som mobilitetsstøtte og oversettelsesstøtte.

Foreningene Nordens Forbund har pekt på at institusjoner i seg selv representerer kontinuitet, og i den forbindelse er Kultur- og utdanningsutvalget fornøyd med de nordiske husene og instituttene beholdes som i dag. For utvalget kan det se ut til at det potensial som disse institusjonene representerer for å fremme nordisk kultur og kultursamarbeid ikke er fullt utnyttet, og utvalget mener at det også bør vurderes om det på sikt bør finnes tilsvarende institusjoner i alle de nordiske landene. Utvalget oppfordrer derfor ministerrådet til tydeligere å definere og styrke disse institusjonenes rolle.

Nordisk Kulturfond

Utvalget er fornøyd med at det ikke foreslås endringer av Nordisk Kulturfond. I en fremtidig struktur med skiftende tematiske satsinger vil kulturfondet med stor sannsynlighet spille en enda viktigere rolle enn tidligere. Kulturfondet vil være det sted innenfor det nordiske kultursamarbeidet som har 'frie midler' – forstått på den måten at aktører i kultursektoren kan søke midler til prosjekter nesten uansett område fra fondet. Det kan derfor forventes at antall søknader til kulturfondet vil øke. Utvalget mener det er nødvendig å finne en balanse mellom 'frie' og 'tematisk innrettede' midler, og utvalget vil derfor motsette seg kutt i kulturfondets budsjett. Det vil videre være nødvendig med en enda tettere dialog mellom kulturfondet og ministerrådet for å unngå unødig overlapping og for å avklare roller.

Utvikling og evaluering

Kultur- og utdanningsutvalget savner signaler i ministerrådsforslaget om evaluering og videreutvikling av en ny struktur for det nordiske kultursamarbeidet. Når det foreslås så omfattende endringer er det viktig at det lages en plan for erfaringsinnhenting, evaluering og utvikling. Utvalget vil understreke at det også er viktig at ministerrådet er åpen for dialog med involverte aktører underveis for på den måten løpende kunne rette opp svakheter og få forslag til forbedringer.

Budsjettet for kultursamarbeidet

Etter utvalgets oppfatning gir en større fleksibilitet og satsing på tidsavgrensede tematiske programmer nye muligheter, men utvalget ser også en fare for at kultursamarbeidet dermed blir mindre robust i forhold til nedskjæringer i kulturbudsjettet enn i en struktur basert på faste organer og institusjoner. Kultur- og utdanningsutvalget er derfor fornøyd med kulturministrenes understrekning av at reformen ikke handler om nedskjæringer i kulturbudsjettet. På bakgrunn av dette er utvalget skuffet over at det for ministerrådets budsjett for 2006 likevel ligger an til at kultursektorens budsjett reduseres med ca. 5 millioner ved at sektoren ikke får tilbakeført midler gjennom den såkalte omprioriteringspuljen. Denne puljen er basert på at alle sektorer kutter sine budsjetter med en gitt prosentsats, og midlene som inndras på denne måten fordeles så ut igjen på grunnlag av kriterier/prioriteringer fastsatt av samarbeidsministrene. Kultur var ikke blant de prioriterte områdene i år, og det har dermed skjedd en overføring av midler fra kultursektoren til

andre sektorer. Utvalget ser en fare for at det på denne måten over tid kan skje en stor omfordeling mellom sektorer – uten politisk diskusjon – og utvalget oppfordrer derfor kulturministrene til større årvåkenhet på dette området de kommende årene. Budsjettkutt er et dårlig utgangspunkt for en omfattende reformprosess.

Videre samarbeid

Nordisk Råds kultur- og utdanningsutvalg vil avslutningsvis uttrykke et ønske om å fortsette den gode dialogen og samarbeidet med de nordiske kulturministrene som er utviklet de senere årene. Dette er et samarbeid som fremmer og sikrer en best mulig forankring, langsiktig planlegging og aktualitet i det nordiske samarbeidet på kulturområdet.

5. Konklusjon

Kultur- og utdanningsutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* gjennomføre Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur) under hensyntagen til de synspunkter som er fremført i betenkningen om forslaget
2) *å* fortsette dialogen med Nordisk Råd om den videre utforming av struktur og handlingsplaner for det nordiske kultursamarbeidet
3) *att* Nordiska ministerrådet vidareutvecklar sitt förslag med hänsyn till kultur och utbildningsutskottets synpunkter och i dialog med utskottet presenterar sitt färdiga förslag för Nordiska rådets Kultur- och utbildningsutskott om möjligt före den första september 2006

Reykjavík, 25. oktober 2005

Oli Breckmann (Ff)
Bente Dahl (RV), næstformand
Ole Dorph (Si)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Esko Kurvinen (saml)
Rolf Reikvam (SV)
Niels Sindal (S)
Tuve Skånberg (kd)
Dagfinn Sundsbø (Sp)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Lars Wegendal (s), ordförande
Cecilia Widegren (m)

Ministerrådsforslag

om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet

(Overlevert av Nordisk Ministerråd)

Under henvisning til:

Nordisk Ministerråds budsjettanalyse 2000 med påfølgende behandling under Nordisk Råds sesjon 2001 i København. Det vises særlig til Presidiets uttalelse i betenkningen over forslaget.
Nordisk Råds rekommandasjon 12/2001 Budsjettanalysen
Nordisk Råds rekommandasjon 42/2001 Oppfølging av budsjettanalysen
Nordisk Råds rekommandasjon 27/2002 Nordisk kulturpolitikk og kulturstatistikk
Kulturministrenes analyse av kulturområdet 2002/2003, redegjort for i samrådsmøte mellom Nordisk Råds Kultur- og utdanningsutvalg og Kulturministrene 29. oktober 2003
Ann Sandelins utredning 2004, redegjort for i møte i Nordisk Råds Kultur- og utdanningsutvalg i møte 30. juni 2004 i Tromsø
Redegjørelse fra kulturminister Brian Mikkelsen under Nordisk Råds sesjon 3. november 2004 i Stockholm
Konsultasjon med Nordisk Råds kultur- og utdanningsutvalg 27. mai 2005
Konsultasjon med Nordisk Kulturfond 12. mai 2005

beslutter Nordisk Ministerråd (kulturministrene) en omstrukturering av det nordiske kultursamarbeidet.

Reformen har vært forberedt siden 2002, da en første kartlegging av institusjoner og komiteer, deres støtteordninger og funksjoner ble igangsatt på bakgrunn av Nordisk Råds rekommandasjoner i forbindelse med fremleggelse av Nordisk Ministerråds budsjettanalyse under Nordisk Råds sesjon 2001 i København.

Rådet påpekte at kultursamarbeidet var spredt på mange ulike komiteer, styrer og institusjoner, både når det gjaldt støtteordninger og administrasjon. Man mente dette var en lite brukervennlig og unødig kostbar ordning og oppfordret Ministerrådet til å organisere kultursamarbeidet slik at det ble mer oversiktlig, samt optimere de administrative ressursene.

Kartleggingen har vært fulgt av en rapport utarbeidet av Ann Sandelin. Denne ble sendt på en bred høring til kulturlivet i Norden og ulike nordiske organer, bl.a. til Nordisk Råd. På bakgrunn av rapporten og høringsuttalelsene ble det nedsatt en arbeidsgruppe med medlemmer fra Embetsmannskomiteen for kultur (EK-K), som i samarbeid med Nordisk Ministerråds sekretariat har utarbeidet et forslag til ny struktur. Forslaget fikk tilslutning av kulturministrene (MR-K) i deres møte 15. juni 2005.

Med reformen understreker Nordisk Ministerråd behovet for å videreutvikle og modernisere det nordiske kultursamarbeidet og åpne opp både for nye samarbeidsområder og nye samarbeidsparter. Reformen legger derfor opp til en mer fleksibel og åpen struktur.

Det nordiske kultursamarbeidet omfatter i dag 20 ulike organisatoriske enheter; fra fond, institusjoner, komiteer og samarbeidsorganer til langvarige prosjekter. Strukturen har vokst frem gjennom 30 år og har ført til en sektorisert og fastlåst struktur som bidrar til å fininndele og låse fast budsjettet for det nordiske kultursamarbeidet. Dette gir lite rom for fleksibilitet og for politiske prioriteringer.

Samtidig er strukturen, slik Nordisk Råd har påpekt, uoverskuelig for borgerne og har svakheter når det gjelder arbeidsdeling, samt når det gjelder rollefordeling mellom embetsmenn og sakkyndige (for eksempel kunstnere).

Den sektorbaserte strukturen med 20 ulike aktører vil bli erstattet av en lettere struktur, bestående av 8 institusjoner og fond; Nordens Hus i Reykjavik, Nordens Hus på Færøyene, Nordisk Institutt på Grønland, Nordisk Institutt på Åland, Nordisk Institutt i Finland, NORDICOM, Nordisk Film- og TV Fond samt Nordisk Kulturfond, samt tidsavgrensede program.

De eksisterende samarbeidsorganer, komiteer samt enkelte institusjoner vil bli nedlagt i sin nåværende form, og erstattes av programmene samt to typer ekspertgrupper; en for myndighetssamarbeidet og en for sakkyndigsamarbeidet. Dette vil bedre avspeile tosidigheten ved det nordiske kultursamarbeidet: på den ene siden myndighetssamarbeidet, regjeringenes samarbeid, på den andre siden det mangfoldige samarbeidet mellom kulturlivet i landene. I dagens struktur er disse tildels blandet sammen, noe som kan føre til uheldig sammenblanding av roller og en tilsløring av prinsippet om armslengde.

Ekspertgrupper for myndighetssamarbeidet vil oftest bestå av tjenestemenn fra departementene. Formålet med disse gruppene er først og fremst å utveksle kunnskap og erfaringer innenfor regjeringenes arbeid på kulturområdet, og slik styrke utviklingen i hele Norden.

Sakkyndiggruppene vil bestå av kunstnere, kulturarbeidere og andre representanter for kulturlivet i Norden. Formålet med disse er også utveksling av kunnskap og erfaringer via nettverksbygging og å skape arenaer for etablering av felles prosjekter. Sist men ikke minst vil disse gruppene ha en viktig rådgivende funksjon overfor Ministerrådet og fungere som et bindeledd mellom det nordiske samarbeidet og det nasjonale kulturlivet.

Det vil bli etablert en arbeidsform under overskriften "Nordisk Kulturforum", der Ministerrådet vil arrangere konferanser, seminarer og workshops m.m. der kulturlivet i Norden kan gi innspill til Ministerrådet om hvilke problemstillinger man bør ta fatt i innenfor det nordiske kultursamarbeidet, hvilke programmer som bør etableres, hvilke aktører som bør trekkes inn o.l. Dette gjøres for å åpne opp det nordiske kultursamarbeidet for langt flere aktører enn de som kommer til innenfor dagens fastlåste og sektoriserte struktur.

Dette gir mulighet for å definere politiske prioriteringer for kultursamarbeidet og å løfte fram spørsmål som er av interesse for hele Norden. Programmer, handlingsplaner og budsjetter skal kobles sammen.

Ministerrådet har våren 2005 holdt en rekke dialogmøter med kulturorganisasjoner og institusjoner i hele Norden (herunder de berørte nordiske institusjoner og komiteer) for å få inn forslag og synspunkter fra hele kulturfeltet. Det anses at det er viktig å gjennomføre reformen i dialog med kulturfeltet for at den skal lykkes.

Den nye strukturen planlegges å tre i kraft fra 1. januar 2007.

For en utdypning av problemstillingene henvises til Arbeidsgruppens rapport og MR-Ks beslutning fra 15. juni 2005.

Presidiets betänkande

Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006

(Ministerrådsforslag, se s. 569)

Nordiska ministerrådet har till Nordiska rådet överlämnat "Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006" (B 242/presidiet; C2). Presidiets budgetgrupp har under budgetprocessen förankrat sina synpunkter hos Nordiska ministerrådet angående de omprioriteringar som föreslås.

1. Presidiets förslag till beslut

Presidiet föreslår följande ändringar i förhållande till ministerrådets förslag (B 242/presidiet; C 2).

Presidiet föreslår att

I. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* öka anslaget till Nordiska kulturfonden med 1 500 TDKK
2) *att* öka anslaget till Narkotikaområdet med 600 TDKK
3) *att* öka anslaget för Människohandel och sexuell hälsa med 1 000 TDKK
4) *att* införa ett anslag för folk- och frivilligsektorn i Baltikum med 1 000 TDKK
5) *att* inom ramen för Projektmedel – Fiskeri (3-6610-1) öronmärka nödvändiga anslag för att kunna följa upp förslagen i Konferensen om kustfiskeriets fremtid i Grenå den 2-3 maj 2005
6) *att* inom ramen för Kunskapsuppbyggning och nätverk (3-0820-2) och Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med frivilligsektorn i nordvästra Ryssland, samarbete i Barentsregionen (3-0940-1) öronmärka 5 500 TDKK för att:
   - stärka insatsen mot Kaliningrad
   - igångsätta projektorienterade miljösatsningar
   - stärka ungdomars politiska nätverk
   - stärka insatsen för samarbete med frivilligsektorn angående miljöprojekt
7) *att* inom ramen för det Arktiska samarbetsprogrammet (3-0870-1) öronmärka anslag för forskning med inriktning på miljö- och klimatfrågor för en hållbar utveckling i Arktis 1 500 TDKK
8) *att* med hänsyn till förslaget om en ny struktur för Nordiska ministerrådet beakta Nordiska rådets beslut angående presidiets betänkande om ministerrådsförslaget B 234/presidiet

9) *att* företa följande ändringar i budgeten för år 2006, jämfört med "Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006" (B 242/presidiet; C2):

Ökning av anslag enligt följande:

Budgetpost:	**Namn**	**Belopp (TDKK)**
1-2205-2	Nordiska kulturfonden	1500
4-4510-1	Projektmedel – Narkotika samarbete	600
4-4310-1	Människohandel och sexuell hälsa	1000
Ny budgetpost	Folk- och frivilligsektorn i Baltikum	1000
	Summa:	**4100**

Summa ökningar (TDKK) 4100

Minskning (i TDKK) av anslag till följande:

Budgetpost	**Namn**	**Belopp (TDKK)**
3-3210-1	Projektmedel - energi	1200
4-4210-1	MR-SAM puljen	900
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	200
5-0185-1	Sekretariatet och andra gemensamma aktiviteter, avskaffandet av gränshinder	300
5-0190-1	Sekretariatet och andra gemensamma aktiviteter, Europasamarbetet	300
5-0195-1	Sekretariatet og andre fællesaktiviteter, reformer på institutionsområdet	700
2-2505-1	Dispositionsmidler – uddannelse og forskning	500
	Summa:	**4100**

Summa minskningar (TDKK) 4100

Presidiet föreslår att

2. Plenarförsamlingen beslutar

att Förslag till Nordiska rådets planer och budget 2006 (C 2), läggs till handlingarna

Särskilda yttranden

- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet inleder en diskussion med mottagarna av projektbidrag från bl.a. frivillig- och folkrörelserna i Norden om formerna för bidrag från ministerrådet gagnar en långsiktig och hållbar utveckling av det nordiska samarbetet. Med inriktning enbart på projektbidrag kan organisationernas möjlighet till långsiktig planering äventyras.
- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet utarbetar ett budgetdokument som är mera tillgängligt med tanke på politiska prioriteringar. Angående processen hänvisas det till budgetgruppens rapport "Nordiska rådets medverkan i den nordiska budgetprocessen", som rådet i övrigt förväntar att ministerrådet reagerar på.
- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet utvärderar Nordjobb-verksamheten i samarbete med rådet och Föreningarna Nordens Förbund (FNF) i syfte att säkerställa en fortsatt hög volym på utbytesverksamheten.
- Angående Nordiska ministerrådets budget år 2007 utgår Nordiska rådet från att det tas hänsyn till de av rådet utpekade prioritetsområdena.

2. Behandling

Presidiet har mottagit förslaget till Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet; C2), som överlämnats till Nordiska rådet den 12 september 2005. Nordiska rådets budgetgrupp har härefter till presidiet lämnat ett förslag till betänkande angående Nordiska ministerrådets förslag till budget 2006.

2.1 Presidiets synpunkter

Generalsekreterarens förslag till budget och planer 2006 innehåller en del nya element. Budgetramen för år 2006 är 10 MDKK mindre än ifjol. Det motsvarar en minskning på 1,2 %. Vidare har samtliga sektorer bidragit med 2 % (ca. 16 MDKK) av sin budget till en gemensam omfördelningsreserv för högaktuell verksamhet. Presidiet konstaterar att en minoritet (S-gruppen och VSG-gruppen) i Nordiska rådet inte är eniga i att budgetramen minskas med 10 MDKK.

Presidiet konstaterar att beträffande budgetprocessen år 2006 har det visat sig vara svårt att hitta datum för att hålla gemensamma möten, frister för överlämnandet av dokument har inte hållits samtidigt som rådets önskemål om ett mera tillgängligt budgetdokument inte har tillgodosetts. Budgetgruppen har via ett brev informerat ministerrådet om rådets synpunkter angående budgetdirektivet och presidiet konstaterar att rådets önskemål inte tillmötesgåtts.

Presidiet gör klart att rådets inflytande är i budgetprocessens början och det är därför viktigt att rådet i detta skede både har beredskap och möjligheter att vara en stark aktör. Detta är en utmaning både för rådet och för ministerrådet. Presidiet noterar vidare att budgetprocessen inbjuder till att rådet har möjligheter till påverkan och inflytande på prioriteringarna under hela processens gång, men att rådet har begränsade möjligheter att ändra i ministerrådsförslaget under den senare delen av processen.

Presidiet är medvetet om att politisk vilja både kan och har åstadkommit väsentliga prioriteringar i det nordiska samarbetet. Presidiet är angeläget om att Nordiska rådet spelar en aktiv roll när det gäller omprioriteringar i en mindre fastlåst budget framöver. Hur detta skall formas bör diskuteras vidare i ett samråd med ministerrådet.

Ministerrådsförslaget om budgetanalysen, som överlämnades till rådet år 2001, banade väg för en förnyad budgetprocess och gav budgeten central status som politiskt styrningsinstrument. Presidiet föreslår att budgetprocessen fortlöpande förnyas i syfte att ge detta instrument mest möjlig genomslagskraft och användbarhet i Nordiska rådet och i Nordiska ministerrådet.

Slutligen konstaterar presidiet att det i årets budgetförslag inte redogörs för könsspecifika fakta. Presidiet ser gärna att en sådan redovisning görs i budgetdokumentet (jämför Nordiska ministerrådets budget 2005).

Angående den fortsatta utvecklingen av Den nordliga dimensionen i EU förväntar presidiet att Nordiska ministerrådet aktivt skall vara pådrivande i processen framöver när den andra handlingsplanen löper ut år 2006.

2.2 Presidiets förslag till rådets prioriteringar

Nordiska kulturfonden

Presidiet föreslår att Nordiska kulturfonden får ökade anslag på TDKK 1500:

- Rådet föreslog redan vid framtagandet av budgetdirektivet att Nordiska kulturfonden, liksom Nordiska film och TV-fonden, inte skall bidraga till den omfördelningspott som varit en del av årets budgetprocess. Nordiska rådet har i många år klart meddelat Nordiska ministerrådet att kulturfonden har behov för tillökade medel med hänvisning till ett stigande antal kvalificerade ansökningar. Nordiska ministerrådet föreslår en 3,2 % nedskärning av fondens anslag som rådet inte godtar. Därför föreslår presidiet att man återför de 3,2 % (1 000 TDKK) och ytterligare tillför 500 TDKK till Nordiska kulturfonden som disponeras av kulturfondens styrelse i samarbete med Nordiska ministerrådet för en ökad språksatsning.

Narkotika

Presidiet föreslår att narkotikasektorn får ökade anslag på TDKK 600:

- Narkotikaproblemet, inte minst i relation till de nordiska närområdena ökar i omfattning. Narkotikahandeln respekterar inga landgränser varför det är viktigt att försöka stävja problematiken på samnordisk nivå. Det är viktigt att de nordiska länderna sänder en klar signal till de krafter som profiterar på denna förödande och illegala verksamhet att man är redo att agera på alla plan.

Människohandel och sexuell hälsa

Presidiet föreslår att frågor som berör människohandel och sexuell hälsa prioriteras med TDKK 1 000:

- Människohandel och prostitution är ett stort och växande problem i Norden. Det är viktigt att de nordiska länderna tillsammans motarbetar detta. Presidiet hänvisar till argumentationen i A 1371/medborgar Medlemsförslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål
- Utbredningen av könssjukdomar har ökat markant i Nordens närområden de senaste åren. Detta är ett område var det bör lanseras effektiva motåtgärder bl.a. för att spridningen av könssjukdomar inte respekterar landgränser.

Folk- och frivilligsektorn i Baltikum

Presidiet föreslår att folk- och frivilligsektorn i Baltikum stöds med TDKK 1 000:

- Det är naturligt att samarbetet med de baltiska staterna förändras sedan dessa blivit fullvärdiga medlemmar av EU. Samarbetet får nu ta nya former. Det civila samhället är dock fortfarande väldigt svagt i de baltiska staterna. Nordiska rådet ser därför ett fortsatt stort behov av stöd från nordiska folkrörelser och frivilligorganisationer i uppbyggnaden av motsvarande rörelser i de baltiska staterna. Ett fortsatt tydligt och särskilt anslag för detta ändamål bör säkerställas. Även om principen om medfinansiering bör gälla även här, är det viktigt att den inte utformas så att den i praktiken omöjliggör eller allvarligt försvårar syftet med ett sådant anslag. Presidiet hänvisar argumentationen i betänkandet till A 1352/kultur "Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer"

Öronmärkningar av anslag innanför ramen av en budgetpost

Arktiska samarbetsprogrammet (3-0870-1)

- Det arktiska samarbetsprogrammet bör reservera medel till forskning med inriktning på miljö- och klimatfrågor för en hållbar utveckling i Arktis. I det arktiska samarbetet har det konstaterats att klimatförändringarna är större och framskrider snabbare än man tidigare antagit. Som följd är utmaningarna för befolkningarna i de arktiska områdena mycket stora. Det är enligt presidiet mycket viktigt att fördjupa kunskapen på området så att man i tid kan anpassa sig till och om möjligt också motverka miljö- och klimatförändringarna. Presidiet föreslår att det öronmärks TDKK 1500 för detta ändamål.

Kunskapsuppbyggning och nätverk (3-0820-2) och Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med frivilligsektorn i nordvästra Ryssland, samarbete i Barentsregionen (3-0940-1) öronmärkning av 5 500 TDKK

- Kaliningrad präglas av låg ekonomisk aktivitet samt våldsamma sociala och hälsomässiga problem. De demokratiska traditionerna i Kaliningrad är också mycket blygsamma. Därför skall ministerrådet fokusera på demokratiuppbyggnad riktat speciellt mot unga människor.

- Det bör reserveras medel för projektorienterade insatser inom områdena bekämpning av eutrofieringen i Östersjön; miljöaspekter på fartygstrafiken; insatser mot radioaktivt avfall; och miljöns betydelse för människors hälsa. Det hänvisas till argumentationen i Nordiska rådets betänkande angående ministerrådsförslaget om Rysslandsprogrammet (B 239/presidiet).
- Med hänvisning till Nordiska rådets rekommendation 18/2003 Støtteordning for politisk aktive nordiske og russiske unge (A 1319/medborger)
- skall målinriktade satsningar genomföras i syfte att stärka ungdomars politiska nätverk. Detta bör göras inom ramen för ministerrådets stipendieprogram.
- Det är av central betydelse att frivilligsektorn får en synlig och aktiv roll speciellt angående miljöarbete i nordvästra Ryssland. Presidiet hänvisar till argumentationen i rådets betänkande angående ministerrådsförslaget om Ryssland (B 239/presidiet).

Projektmedel – Fiskeri (3-6610-1)

- Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har under året arrangerat en konferens som behandlade kustfiskeriets problemställningar. Vid konferensen väcktes en rad frågeställningar som kräver uppföljning. Presidiet har hörsammat detta och föreslår därför att det öronmärks ett nödvändigt anslag för att på ett ansvarligt sätt kunna följa upp frågeställningarna angående kustfiskeriet.

Reykjavík den 25 oktober 2005

Berit Brørby (A)
Anita Johansson (s)
Jónína Bjartmarz (F), vicepræsident
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Pehr Löv (sv)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Gabriel Romanus (fp)
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Ministerrådsforslag

om Nordisk Ministerråds budget for 2006

(Overleveret af Nordisk Ministerråd)

Dokumenter:
Forslag til Nordisk Ministerråds Planer og budget – Fremlagt af generalsekretæren (udsendt tidligere)

Generalsekretærens indstilling

Generalsekretæren foreslår:

- at NSK anbefaler samarbejdsministrene, at vedtage det fremlagde ministerrådsforslag til budget 2006, med følgende ændringer, jf. tabellen i forhold til Forslag til Nordisk Ministerråds Planer og budget – Fremlagt af generalsekretæren:

	Budgetposter (TDKK)	Budget forslag (GS)	MR-SAM forslag	Ændring
2-2505-1	Dispositionsmidler – uddannelse og forskning	3.147	4.147	1.000
2-3100-3	NordForsk	54.708	64.708	10.000
3-6110-1	Projektmidler – Regionalpolitik	19.069	20.569	1.500
4-4310-1	Projektmidler – social og helsevärdpolitik	4.213	4.913	700
4-5180-3	Nordisk InnovationsCenter	62.056	65.174	3.118
4-4120-2	Nordjobb	2.000	2.244	244
5-1050-2	Tjenestemandsudbytte	1.885	1.935	50
	Stigning totalt			**16.612**
4-4110-1	Projektmidler – arbejdsmarked	6.737	6.493	-244
5-0445-1	Mininsterrådets strategiske reserve (Formandsskabspuljen)	9.375	9.325	-50
9-9999-9	Omprioriteringspuljen	16.318	0	-16.318
	Reduktion totalt			**-16.612**
	Ændringer			**0**

- at tekstmæssige og tekniske ændringer, bl.a. med udgangspunkt i budgetekspertgruppens anbefalinger, bidrag fra landene og sekretariatets notat "Budget 2006 – omprioriteringspuljen" af 22. juni 2005 indarbejdes i det endelige budget.
- at NSK indstiller til MR-U og MR-K at fastsætte detailbudget for deres respektive områder i skriftlig procedure

Generalsekretærens kommentarer

Det foreslås, at MR-SAM foretager omfordelingen mellem budgetposter på 16.712 TDKK i forhold til Forslag til Nordisk Ministerråds Planer og budget – Fremlagt af generalsekretæren. Her-

af udgør udmøntning af omprioriteringspuljen hovedparten, nemlig 16.318 TDKK. Det resterende beløb er et resultat af landenes tilbagemelding på høring i landene af Generalsekretærens budgetforslag 2006.

Samtlige ændringer på budgetposter afholdes inden for den totale budgetramme.

Som det fremgår af budgetdirektivet fra den 1. marts 2005 blev hver budgetteringssektor pålagt at spare 2 % af det tildelte beløb fra 2005 bevillingen til en såkaldt omprioriteringspulje.

I notat "Budget 2006 – omprioriteringspuljen" af 22. juni 2005, har generalsekretæren foreslået en udmøntning af omprioriteringspuljen. Notatet blev sendt i høring d. 22. juni sammen med Generalsekretærens budgetforslag. Udmøntningen af puljen er nu indarbejdet i Ministerrådsforslaget.

I det følgende redegøres der for ændringer i budgettet i forhold til Generalsekretærens forslag til Nordisk Ministerråds planer og budget.

Kundskab og Innovation

Kundskab og innovation bliver altafgørende indsatsområder for at opretholde landenes og regionernes konkurrencekraft i en globaliseret økonomi.

Der findes stærke merværdier i en koordination af nordisk forskningssamarbejde og i en forbedret kobling mellem forskning og innovation.

Her indgår de behov som findes på det rene forskningsområde indenfor NordForsk, aktiviteter i grænseområdet mellem forskning og erhvervslivet, involverende i første omgang NordForsk og NICe, forskning indenfor ressourceområdet samt indsatser for at fremme brugerdrevet innovation. En øget satsning på disse områder bør også kunne fremme Nordisk Ministerråds bidrag til den såkaldte Lissabon-proces samt øge koordineringen mellem Østersølandene på dette område.

Med NordForsks stærkt øgede arbejdsområde, jf. med forgængeren NorFa, er det nødvendig at tilføre NordForsk yderligere ressourcer, for at undgå underfinansiering og risiko for at institutionens legitimitet blandt sine nærmeste samarbejdspartnere undermineres. Det er særligt alvorligt i en periode hvor organisationen for alvor skal forankres i de nationale forskningsmiljøer.

Af omprioriteringsrammen på 16,318 MDKK bevilges 10 MDKK til NordForsk og 3,118 MDKK till NICe, henholdsvis budgetpost 2-3100-3 og 4-5180-3.

Specifikke anvisninger til hvordan midlerne kan bruges, vil blive angivet i det slutgyldige budgetforslag.

Projektmidler – Regionalpolitik

Vestnorden har været en strategisk prioritet i de seneste formandskabsprogrammer og ønsket om en aktiv opfølgning er blevet fremhævet i denne sammenhæng. Hertil kommer at Vestnorden Fondens muligheder for at finansiere indsatser i området, som følge af det lave renteniveau, er blevet reduceret.

På den baggrund styrkes samarbejdet i Vestnorden med 1,8 MDKK, som delvis kompensation for det faldende tilskud til samarbejdet fra Vestnorden Fonden. Midlerne foreslås tildelt NORA – Nordisk Atlantsamarbejde, der modtager midler fra budgetposten 3-6110-1. En del af midlerne, 1,5 MDKK, tages af omprioriteringspuljen – mens der øremærkes 300 TDKK under projektmidler for regionalpolitik. Der indføjes en tekstmæssig ændring i det endelige budget herom.

Der pågår i øjeblikket et udredningsarbejde af det nordiske grænseregionale samarbejde. og Generelsekretæren foreslår, at en eventuelt yderligere tildeling af midler, som kan blive aktuelt i budget 2007, afventer resultatet af udredningen.

Social og sundhed

Der er et stærkt politisk ønske i Norden for at styrke mulighederne for samarbejde om socialt kriseberedskab. Baggrunden herfor skal bl.a. ses i de nordiske landes erfaringer i forbindelse med den østasiatiske tsunami-katastrofe ved årsskiftet 2004/05.

Den sociale krisehåndtering prioriteres med 0,5 MDKK fra omprioriteringspuljen. Midlerne lægges på budgetpost 4-4310-1.

Derudover foreslår Generalsekretæren, at 200 TDKK bevilges til Telemedicin under budgetpost 4-4310-1 for at forstærke socialministrenes allerede igangsatte initiativ.

Sprogsamarbejdet

Den sprogpolitiske indsats er inde i en ny fase, og det foreslås, at arbejdet på nuværende tidspunkt forstærkes med 1,0 MDKK fra omprioriteringspuljen.

Midlerne bør understøtte et sprogorienteret projektsamvirke mellem Nordisk Kulturfond og det brede sprogsamarbejde i Nordisk Ministerråd. Nordisk Ministerråd har i sommerens løb kontaktet Nordisk Kulturfond, som var meget positivt indstillet overfor en projektkoordinering. Midlerne øremærkes til formålet på budgetpost 2-2505-1. Midlerne vil blive anvendt således, at alle berørte ministerråd involveres.

Den igangsatte omstrukturering på kulturområdet, som vil blive indarbejdet i budget 2007, forventes at frigøre midler. Dele af disse midler vil kunne benyttes til bl.a. en yderligere styrkelse af de strategiske satsninger i sprogsamarbejdet om kulturministrene så ønsker.

Arbejdsmarkedsområdet

Efter at budgetforslag 2006 har været til høring i landene er der fra flere sider kommet ønsker om en bevarelse af bevillingen til Nordjobb på 2005-niveauet.

Den forøgede bevilling til Nordjobb i forhold til budgetforslag 2006 finansieres af Ministerrådet for arbejdsmarkedspolitiks projektmidler, budgetpost 4-4110-1.

Generalsekretæren foreslår, at der igangsættes en analyse af hvordan Ministerrådets tilskud til udvekslinger af Nordjobbere fremover kan gøres aktivitetsafhængig.

Udover ovennævnte ændringer foreslår Generalsekretæren en større tilførsel af midler, 50 TDKK, til Tjenstemandsudbytte (budgetpost 5-1050-2). Den øgede tilførsel finansieres gennem en modsvarende reduktion af Ministerrådets strategiske initiativer budgetpost 5-0445-1.

Budgettet for MR-K og MR-U

MR-K og MR-U vil igennem skriftlig procedure fastsætte detailbudget for deres respektive fastlagte budgetrammer.

Nordisk samarbejde 2004-2005

Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed[1]

Forord

Nordisk Ministerråd arbejder for at uddybe det nordiske samarbejde på politisk relevante områder og at forbedre effektiviteten i de forskellige måder, hvorpå samarbejdet finder sted. I 2004 gav det islandske formandskabsprogram – "Nordens ressourcer" prioriteringer for samarbejdet. I 2005 lægger det danske formandskabsprogram - "Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde" – rammer og prioriteringer for udviklingen af det nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd.

Det nordiske samarbejde er til stadighed i bevægelse. Samarbejdet præges af den indre udvikling i hvert af landene og i de selvstyrende områder, men står samtidig i et tæt samspil med den internationale udvikling, som rækker ud over Norden i sig selv. Det nordiske samarbejde er uløseligt forbundet med den europæiske politiske og økonomiske udvikling og med globaliseringen i videste betydning. Fjernelse af barrierer mellem de nordiske lande er derfor et kernepunkt. Understøttelse af landenes muligheder for i fællesskab at gøre sig gældende internationalt er et andet kernepunkt i samarbejdet. Fokus på nordiske værdier, kompetence og konkurrencekraft er nødvendigvis i centrum. Det gælder også ministerrådssamarbejdets "dagsorden" på længere sigt.

Særlig fremadrettet interesse knytter sig til den beslutning om en gennemgribende reform af ministerrådets struktur, som Samarbejdsministrene tog ved møder i juni og august 2005, og som Statsministrene tiltrådte ved deres sommermøde 28. juni 2005. Beslutningen indebærer, at Nordisk Ministerråds hidtidige struktur med 18 forskellige ministerråd koncentreres i 11 ministerråd fra årsskiftet 2005-06, og at konsekvenserne indarbejdes i Nordisk Ministerråds budget allerede for 2006. Den endelige reformbeslutning fremlægges som et ministerrådsforslag for Nordisk Råd og forventes bekræftet efter Nordisk Råds session efteråret 2005. Den videregående administrative, organisatoriske og økonomiske forenkling vil skulle iværksættes i løbet af 2005-07.

Denne samlede orientering om Nordisk Ministerråds virksomhed giver en oversigt over aktiviteter og resultater af samarbejdet i 2004-05, idet orienteringen så vidt muligt er ført op til dato. Det indebærer, at beretningen så vidt muligt forsøger at give et billede af ministerrådets virksomhed mellem Nordisk Råds sessioner i Stockholm 2004 og Reykjavik 2005. Der gives oplysninger om faglige forhold inden for de enkelte samarbejdsområder og om de tværgående temaer, der i særlig grad påkalder sig interesse. Ministerrådsforslag 2004-05 og Nordisk Råds rekommandationer og spørgsmål til Nordisk Ministerråd samt Ministerrådets svar på disse er gengivet.

Beretningen indeholder Nordisk Ministerråds regnskab for 2004 samt en oversigt over de nordiske institutioners regnskaber for 2004 i nøgletal.

København, oktober 2005

Per Unckel
Generalsekretær

[1] Meddelelser til Nordisk Råd erikke trykket her. Se under D-saker.
"Oversigt over Nordisk Ministerråds aktivitet 2004 på budgetpostnivå" er ikke trykket her.Se C 2 for året 2004

Nordisk Ministerråds virksomhet

Island og Danmarks formandskab

Island hadde formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet i 2004. Formannskapsprogrammet "Nordens ressurser" hadde hovedtemaene demokrati, kultur og natur. Nordens ressurser er mangfoldige og danner til sammen grunnlaget for den nordiske velferd. Bruk av de menneskelige ressurser kan ikke atskilles fra kultur, samfunnsorden og den demokratiske tradisjon.

Formannskapet hadde derfor som overordnet målsetting å gjøre bedre bruk av de menneskelige ressurser for dermed å styrke Nordens konkurransedyktighet internasjonalt.
Danmark har formandskabet for Nordisk Ministerråd i 2005. Formandskabsprogrammet "Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde" lægger rammer og prioriteringer for udviklingen af det nordiske regeringssamarbejde i Nordisk Ministerråd i årets løb. Programmet indeholder en række overordnede temaer, som danner udgangspunkt for mere specifikke prioriterings- og indsatsområder:

- *Viden og innovation* omfatter aktiviteter vedrørende de nordiske lande som videnssamfund – vekselvirkning mellem forskning og erhvervslivet; fremme af innovation i det nordiske erhvervsliv; styrket nordisk forskningssamarbejde; bæredygtig udvikling
- *Norden uden grænser* omfatter bekæmpelse af grænsehindringer i Norden og Østersøregionen med særlig fokus på grænsehindringer for små og mellemstore virksomheder; samarbejdet med Nærområdet – det nordvestlige Rusland og de baltiske lande; Fokus på Vestnorden og arktisk samarbejde; de frivillige organisationer som brobyggere i det nordiske samarbejde
- *Effektivitet i det nordiske samarbejde* – det vil sige indsatser for øget effektivitet i Nordisk Ministerråd, men desuden en fokusering på arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd

En hovedhjørnesten i det danske formandskab i 2005 er et gennemgribende "Struktur- og moderniseringsarbejde", som har stået på siden begyndelsen af året. Samarbejdsministrene tiltrådte et forslag om strukturforenkling den 15. juni, hvorefter Statsministrene godkendte reformoplægget ved deres sommermøde den 28. juni. MR-SAM godkendte i august 2005 et MR-forslag om strukturreformen, som forventes endeligt bekræftet efter Nordisk Råds session i efteråret 2005. Reformen går ud på at styrke samarbejdet, som koncentreres omkring 11 mest centrale ministerråd, i stedet for hidtil 18 ministerråd. Reformen iværksættes allerede med virkning fra årsskiftet 2005-06, også budgetmæssigt. En afgørende del af reformen indebærer, at også de administrative strukturer (ministerrådets sekretariat, embedsmandskomitéer etc.) skal forenkles og budgettet tilpasses mere langsigtede krav.

Nedenfor følger omtale af udvalgte samarbejdsområder, som hovedsaligt omfatter tiden mellem Nordisk Råds sessioner i Stockholm 2004 og Reykjavik 2005.

Fjernelse av grensehinder for borgere og næringsliv i Norden

Med en stadig voksende global økonomi og et udvidet EU med 25 medlemslande er det kun blevet vigtigere at skabe en tæt integreret region i Norden. Derfor arbejder Nordisk Ministerråd for at rammerne for et velfungerende åbent arbejdsmarked og nordisk hjemmemarked forbedres mest muligt. Dette er vigtigt for både borgere og virksomheder i Norden. Med udnævnelse af den fhv. danske statsminister Poul Schlüter som særlig repræsentant i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i 2003 blev der sat yderligere fart i arbejdet med at finde løsninger på konkrete barriere som borgere og virksomheder oplever, når de enten lever eller operer på tværs af de nordiske grænser.

En ny internordisk aftale om folkeregistrering blev undertegnet i 2004. Aftalen gør det enklere og hurtigere at få et personnummer, når borgere flytter mellem de nordiske lande. Det er vigtigt, da et personnummer er nødvendigt, når man blandt andet skal have nye skattepapirer, leje lejlighed og åbne mobiltelefon.

En unik modell för internationellt samarbete på skatteområdet lanserades vid finansministrarnas möte den 20 juni (www.NordiskeTax.net). Då öppnades formellt den Nordiska skatteportalen och det Nordiska Virtuella Skattekontoret – resultaten av ett intensivt samarbete som ägt rum i Nordiska ministerrådets regi sedan 2003. Målsättningen är att göra det lättare för medborgare i de nordiska länderna att få svar på skatterelaterade frågor. Enskilda personer kan via den Nordiska skatteportalen kommunicera direkt med tjänstemän på det Nordiska Virtuella Skattekontoret, som hjälper till med att svar på frågor som berör skattemyndigheter i hela Norden. Det virtuella skattekontoret är inte en fysisk enhet utan ett nätverk af sakkunniga tjänstemän runt om i Norden.

En person, som behöver information från skattemyndigheter i olika länder, kan nu kan ställa sin fråga på portalen och få ett samlat svar på sin fråga, på sitt eget språk, från det Nordiska skattekontoret. Skatteportalen är en integrerad del av den nordiska informationstjänsten Hallo Norden (www.hallonorden.org).

En ny nordisk næringslivsportal vil blive præsenteret i forbindelse med Nordisk Råds session i Reykjavik i oktober 2005. Næringslivsportalen vil være en integreret del af den nordiske informationstjeneste Hallo Norden www.hallonorden.org. Portalen samler alle relevante links til de nordiske landes nationale hjemmesider, således at små og mellemstore virksomheder let kan finde den nødvendige information, når de enten handler eller ønsker at rette blikket mod de øvrige nordiske lande.

Også andre aktiviteter inden for grænsesamarbejdet har været prioriteret. Blandt andet er der skabet et samarbejdsforum, det såkaldte Grænsepolitiske Forum, mellem Nordisk Ministerråd og de 8 nordiske grænsekomitéer. I det grænsepolitiske forum mødes deltagerne 2 gange årligt og drøfter temaer der er relevante i forhold til at forbedre rammerne for et åbent arbejdsmarked og vilkår for næringslivet, der opererer på tværs af de nordiske lande.

Endvidere blev en statistisk rapport om pendlingsstrømme i slutningen af 2004 fremlagt. Det er første gang at der kan fremvises statistik om bevægelighed og arbejdsmarkedspendling mellem de nordiske lande.

Nordisk forskningsstrategi

For å fremme et effektivt samarbeid mellom de nordiske landene på forskningsområdet og bidra til forskning av beste internasjonale kvalitet, samt å implementere det nordiske forsknings- og innovasjonsområdet (NORIA) som en del av det europeiske (ERA), er et nytt samarbeidsorgan, NordForsk, etablert fra januar 2005. Hensikten er at NordForsk skal bidra til å befeste og videreutvikle Norden som en av verdens mest dynamiske regioner for forskning og innovasjon og derigjennom forsterke landenes internasjonale konkurranseevne og sikre befolkningens levekår. NordForsk skal konsentrere sin innsats hvor landene har en internasjonal sterk posisjon og skal utforme sine initiativ ut fra nasjonale prioriteringer slik disse uttrykkes gjennom nasjonale program eller initiativ som tas av forskningsråd, universiteter, andre forskningsinstitusjoner og aktører.

NordForsk har tre hovedfunksjoner med utgangspunkt i å være et samarbeidsorgan mellom nasjonale forskningsfinansierende enheter: samordning, finansiering (herunder spesielt såkornstøtte til de totale prosjekt- og programkostnadene) og policyrådgivende. NordForsk er sammen med Nordisk Innovasjonssenter (NICe), viktige nordiske instrument for å styrke nordiske muligheter og posisjoner i internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid.

Lisboa-prosessen

EU-aktuelle spørsmål har vært et fast punkt på dagsordenen i 2004 og 2005. På møtene til de nordiske utdannings- og forskningsministrene har det blitt satt spesielt fokus på nordisk samarbeid for å støtte opp om en nordlig dimensjon i europeisk sammenheng. EU-Kommisjonen har våren 2005 "relansert" Lisboa-prosessen og poengtert dens sentrale betydning for Europas økonomiske fremtid hvor kunnskap og innovasjon for vekst og nye arbeidsplasser er i fokus.

Formannskapet i samarbeid med sekretariatet forbereder en rapport for å vurdere en eventuell oppfølging av Lisboastrategien på nordisk nivå, bl.a. eventuelle mål/aktiviteter som kan gi nordisk merverdi inn mot Lisboa prosessen.

Språkpolitiske initiativ

Arbeidet med utforming av en ny nordisk språkpolitikk ble påbegynt i 2004. Resultatet skal være en ny og overordnet språkpolitikk for det nordiske språksamarbeidet i form av en deklarasjon som skal fremlegges i 2006.

Referansegruppen for den nordiske språkkonvensjonen har også arbeidet videre med en juridisk utredning om den nordiske språkkonvensjonen fra 2003. Dette arbeidet er et ledd i innsatsen for å fjerne grensehindringer mellom de nordiske landene.

Nordisk oppfølging av Pisa-undersøkelsen

Det iverksatt flere tiltak for å følge opp på den såkalte PISA-utredningen fra 2003. Det utarbeides her en nordisk rapport om PISA-resultatene i matematikk, naturvitenskapelige emner og leseferdigheter basert på en grundigere analyse av de ulike temaene knyttet til nasjonale PISA-oppfølgingsrapporter. Rapporten som utarbeides av nordiske forskere, styrker også forskersamarbeidet og muliggjør benchmarking mellom de nordiske utdanningssystemene. Rapporten vil bl.a. ta for seg

- forskjeller mellom jenter og gutter
- forskjeller (equity) i spredning på grunn av sosialøkonomisk bakgrunn, språklige minoriteter og andre forhold som har betydning for læringsresultatene, og resultatforskjeller i og mellom skolene
- resultat i matematikk, som har vært et hovedtema i PISA 2003, analyseres slik at kjennetegn knyttet til forskjeller i resultat og motivasjon kan identifiseres, og læringsstrategier utvikles

Sluttrapporten fremlegges våren 2006. Det nordiske samarbeidet rundt strategier og policyspørsmål i sammenheng med internasjonale og nasjonale indikatorer, en pågående likestillingskartlegging, og et arbeidsseminar om leseferdigheter, ses også i sammenheng med det nordiske samarbeidet om PISA-oppfølgingen.

Felles nordiske masterprogrammer

Embetsmannskomiteen for utdanning og forskning (EK-U) vedtok i desember 2004 å starte et pilotprosjekt for å få etablert en eller flere felles nordiske masterprogram. Initiativet var bl.a. basert på NMRs temakonferansen "Globalt utdanningsmarked – nordisk utfordring" som ble arrangert i fellesskap av styringsgruppene for voksnes læring, høyere utdanning og IT-policy. Konferansen satte fokus på nordisk konkurranseevne i lys av et globalt utdanningsmarked i rask utvikling. Som oppfølging av konferansen har en referansegruppe nedsatt av NMR foreslått at det utvikles felles nordiske masterprogram innen temaområder der Norden har særlig høy kompetanse.

Nordisk Universitetssamarbeid (NUS) er en viktig samarbeidspartner for eventuelt å utvikle felles nordiske masterprogram og det undersøkes hvordan NUS eventuelt kan bidra til prosessen. Arbeidet er også fulgt opp ved at det er gjennomført en undersøkelse å få fram en oversikt over eksisterende felles nordiske mastergradsstrukturer og masterprogram.

Mobilitets- og nettverksprogrammene Nordplus

De nordiske mobilitets- og nettverksprogram innen utdanningsområdet, Nordplusprogrammene, har som målsetting å støtte opp om nordiske kultur-, språk- og verdifellesskap, kompetanseutvikling, livslang læring, utvikling av det nordiske utdannings- og forskningsfellesskapet samt øke konkurransekraften i Norden og nærområdene. Nordplus (universitets- og høgskoleområdet), Nordplus Junior (gymnas og yrkesopplæring), Nordplus Voksen, Nordplus

språk og Nordplus Nabo (Norden/Baltikum/Nordvest Russland) er alle sentrale politiske verktøy for å fremme utvikling av menneskelige ressurser i Norden og nærområdene.

I 2004 er disse fem programmene blitt operative. Det er bl.a. inngått avtaler med en institusjon i hvert av de fem nordiske landene for 2004 – 2006 om å være hovedkoordinator for et av programmene. De fem hovedkoordinatorene danner til sammen et informasjons-, veiledningsog fagnettverk og fungerer således også som med-administratorer for de øvrige programmene. Informasjon og veiledning om samtlige program blir gitt i alle de nordiske landene og de selvstyrende områdene, samt i de baltiske landene og i Nordvest Russland. Styringsgruppene for de respektive sektorene er ansvarlige for det innholdsmessige utviklingsarbeidet og beslutning om tildeling av midler fra programmene. Som grunnlag for neste generasjons programmer og videre organisering er det besluttet at programmene skal evalueres høsten 2005/våren 2006.

Den hovedpolitiske målsettingen for nordisk samarbeid med Estland, Latvia og Litauen er på sikt å etablere et nordisk-baltisk utdannings- og forskningsområde. Samarbeidet etableres i form av regulært mellomstatlig samarbeid, og som innebærer at de involverte statene sammen skal bli enige om prioriteringer, struktur og innhold i samarbeidet. En felles kontaktgruppe med representasjon på myndighetsnivå (BN8-Education and Research), er oppnevnt for administrere en felles handlingsplan for utdannings- og forskningsområdet. Det skal bl.a. ses på muligheten for utvidelse av de nordiske mobilitets- og nettverksprogrammene (Nordplus programmene), et nærmere samarbeid på forskningssamarbeidet innenfor rammene av NordForsk, samt samarbeid om informasjonsteknologiske (ICT) utfordringer.

ICT samarbeidet er primært knyttet til en avtale med Østersjørådet (CBSS) og EU kommisjonen innen for rammen for the Northern eDimension Action Plan 2005 – 2006, hvor det gjennomføres en "feasibility study" om eventuell tilslutning fra østersjølandene i Nordunet3 programmet. Rapporten forventes å inneholde forslag til ulike modeller for en slik tilslutning.

Nya former för det nordiska kultursamarbetet

Sedan 2003 er det föreberett en reform av det nordiska kultursamarbetets strukturer. Arbetet har föregåtts av analyser och kartläggningar som bl.a. har sammanställts av de mer än 20 olika aktörer som fungerar inom det officiella nordiska kultursamarbete. Kulturministrarna godkände i princip reformen ved sitt møte den 15. juni 2005.

Reformen går ut på att avstå från den nuvarande strukturen som bygger på att samarbetet sker inom olika sektorer med egna sekretariat. Den nya strukturen bygger på att det nordiska kultursamarbetet arrangeras inom tematiserade, tidsbundna program.

Den nya strukturen, som träder i kraft i januari 2007, utgår från att det nordiska kultursamarbetet har en dubbel karaktär, å ena sidan är det ett samarbete mellan kulturministrarna och kulturministerierna, å andra sidan ett samarbete för hela kulturfältet. De nordiska kulturministrarna formulerar en politik för det nordiska kultursamarbetet, dess prioriteringar och ramar, medan den praktiska utformningen skall skötas av kulturlivet i enlighet med armlängdsprincipen.

Reformen kommer att frigöra medel från administration till konkret kultursamarbete. Reformen kommer också att öppna upp för nya grupper och nätverk.

Den 31 mars 2005 samlades kulturministrar och representanter för nio kulturministerier från sydöstra Europa till ett historiskt möte i Köpenhamn för att underteckna ett avtal om att främja kulturutbytet mellan länderna i sydöstra Europa och till att bygga nätverk mellan kulturministerierna i regionen. Ministermötet var en kulmination på ett omfattande kulturprojekt som inleddes år 2003 med länderna på Väst- Balkan (Albanien, Bosnien-Herzegovina, Kroatien, Makedonien (FYROM) och Serbien och Montenegro). Projektet hade två målsättningar, dels att bygga nätverk mellan Norden och Väst-Balkan, dels att introducera den nordiska samarbetsmodellen.

Projektet hade titeln Norden – Balkan – Cultural – Switch och riktades till unga professionella i båda regionerna. Projektet omfattade ca 40 underprojekt som genomfördes i båda regionerna och som lett till nätverk mellan konstnärer, institutioner och organisationer.

Menneskebiblioteker

I efteråret 2005 kunne Nordisk Ministerråd præsentere den første fælles bogudgivelse med Europarådet – en håndbog om menneskebiblioteker.

Menneskebiblioteket er et bibliotek, hvor man i stedet for at låne bøger kan låne mennesker. Idéen er, at man kan komme ind på biblioteket og låne et menneske, fuldstændig på samme måde som man låner en bog. Menneskene til udlån er folk, som andre generelt har mange fordomme overfor. Det kan være politifolk, homoseksuelle, feminister, muslimer osv. Formålet er gennem dialog at finde frem til, at vi ikke er så forskellige endda og dermed få nedbrudt vores fordomme.

Idéen om "menneskebiblioteker" opstod i Norden og blev afprøvet første gang i år 2000 på Roskilde Festivalen i Danmark. I nordisk sammenhæng blev det første gang brugt som led i "kulturmønstringen Det unge Norden - fellesskap og kulturelt mangfold", der blev afholdt i Oslo i 2002. Herfra er idéen rejst videre ud i Europa og er nu i flere år blevet gennemprøvet ved en række arrangementer støttet af Europarådet.

Med håndbogen foreligger der nu en praktisk indføring i, hvordan et menneskebibliotek kan bygges op. Den nordiske udgave foreligger både i trykt form og elektronisk på dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk.

Nærings- og innovasjonspolitikken

Næringsministrene har i 2005 taget initiativ til udarbejde af et nyt næringspolitiks samarbejdsprogram for perioden 2006-2010. Dette program blev tiltrådt af næringsministrene i september 2005. Programmet skal ses som en videreudvikling ag det næringspolitiske samarbejde, og ikke mindst også som bidrag til den generelle modernisering af det nordiske samarbejde. Således er programmet målrettet aktiviteter, der på en og samme tid er højt prioriteret nationalt, og hvor der samtidig er en klar forventning om, at nordisk samarbejde vil skabe merværdi. Centrale temaer i det nye samarbejdsprogram er: Nordens svar på globaliseringen (herunder Nordens bidrag til Lissabon Strategien); fjernelse af grænsehindringer for næringslivet; innovation samt styrket samarbejde om konkurrenceevneforbedrende initiativer i Østersøregionen.

Nordisk Ministerråd har i 2005 taget initiativ til etableringen af arbejdsgruppen "Northern Dimension Working Group on Innovation" www.ndinno.net. Initiativet følger op på Nordisk Innovationspolitisk Samarbejdsprogram 2005-2010. Desuden svare initiativet på en efterspørgsel om at udvikle en samarbejdsstruktur og et innovationspolitisk læringsinstrument for identifikation og udvikling af god innovationspolitik og gode innovationspolitiske virkemidler - for derigennem at styrke Nordens og Østersøregionens konkurrenceevne og vækst. I arbejdsgruppen er der udover deltagelse fra de nordiske lande deltagelse af repræsentanter fra Estland, Letland, Litaunen, Rusland, Polen og Tyskland.

Informasjonsteknologi

De nordiske landene har alle velutbygde IT-infrastrukturer og høy anvendelse av alle former for IT. I lys av globaliseringen er det nordiske samarbeidet om informasjonsteknologi sterkt knyttet til områdets strategiske betydning for kunnskapssamfunnets utvikling. Dette innebærer bl.a. å sette fokus på aktuelle spørsmål knyttet til nordisk kompetanseutvikling og konkurranseevne. Bl.a. ble betydningen den stigende utbredelsen av informasjonsteknologi har for demokratiutviklingen, og hvordan teknologien kan styrke demokratiet, drøftet på et seminar i 2004. Ut over dette har flere prosjekter blitt fullført, herunder "Nordisk digital signatur netværk" og "ICT investment in entreprises". Flere nye prosjekter er også initiert og fulgt opp, bl.a. en publikasjon med nordiske IT-indikatorer.

Det er også innledet samarbeid mellom Nordisk Ministerråd, Østersjørådet og EU kommisjonen i regi av The Northern eDimension Action Plan 2005 – 2006 (NeDAP).

Bæredyktig utvikling

Den tværsektorielle strategi "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" (BU) er blevet revideret af i løbet af 2004. Som forudsat er strategien ved revisionen blevet styrket ved i højere grad at inddrage de sociale og økonomiske aspekter ved bæredygtig udvikling. Strategien er derfor suppleret med et kapitel om den sociale dimension, herunder uddannelse, og et kapitel om bæredygtig produktion og konsumption. Strategien med reviderede mål og indsatser 2005 – 08 blev forelagt statsministrene og godkendt af samarbejdsministrene og trådte i kraft 1. januar 2005. De berørte fagministerråd er nu i gang med den politiske iværksættelse via de respektive handlingsplaner og arbejdsprogrammer, der også i vidt omfang er blevet revideret for at kunne indfri denne opgave. Den praktiske indsats skal ske i landene ved regeringernes initiativ.

Strategien er blevet lanceret internationalt for at kunne stimulere andre lande og regioner internationalt til en mere bæredygtig udvikling. Eksempelvis er den fremsendt til forårstopmødet i EU som bidrag til den internationale diskussion om bæredygtig udvikling. Strategien er også blevet præsenteret i FN på det 13. møde i Commission of Sustainable Development, på UNECEs ministermøde i Vilnius om miljø og uddannelse vedrørende bæredygtig udvikling og i ekspertgruppen for bæredygtig udvikling i OECD.

Miljøindsatser

Det nordiske miljøsamarbejde sker inden for rammerne af flerårige miljøhandlingsprogrammer som udstikker de politiske målsætninger. Miljøministrene tiltrådte i 2004 det seneste miljøhandlings-program for perioden 2005-08.

Miljøhandlingsprogrammet dækker samarbejdet inden for Norden og i forhold til EU, øvrige internationale områder og organisationer samt nærområderne og Arktis. Programmet har fire overordnede temaer;I: Miljø og sundhed, II: Havet, III: Natur, kulturmiljø og friluftsliv samt IV: Bæredygtig produktion og forbrug i forhold til Norden, nærområderne og internationalt. Under hvert tema beskriver miljøhandlingsprogrammet de præcise mål og forventede resultater i relation til hhv. Norden, EU, øvrige internationale processer samt nærområderne.

Under miljøsamarbejdet i 2005 er der især blevet lagt vægt på, at skabe fremdrift på det marine område, herunder at lave et nordisk indspil til EU's marine strategi. Ligeledes er der i forbindelse med miljøhandlingsprogrammet påbegyndt arbejdet med at udarbejde en arktisk miljøstrategi som blandt andet vil sætte fokus på miljøgifte, tungmetaller og klima i Arktis.

Det er i 2005satset ytterligere for at inddragede baltiske lande i det fremtidige miljøsamarbejde i Norden såvel som indenfor EU. Også Rusland vil indgå i fremtidige miljøprojekter i henhold til de overordnede retningslinier som Nordisk Ministerråd har vedtog i 2004.

Det internationale kemikaliesamarbejde er af stor vigtighed, og fra nordisk side tager man emnet seriøst og for at fremme processen med at identificere farlige stoffer og reducere deres miljøeffekter har man med midler fra Nordisk Ministerråd finansieret udstationering af en nordisk ekspert i det internationale kemikaliesamarbejde (SAICM).

Energipolitikken

Vid sitt möte i Narsarsuaq på Grönland i augusti 2005 antog de nordiska energiministrarna en ny handlingsplan för det nordiska energisamarbetet för åren 2006-2009. Handlingsplanen fokuserar på de tre politikområdena "Energimarknad", "Hållbara energisystem" och "Norden i det internationella samarbetet"

Utvecklingen av den nordiska elmarknaden är en prioriterad fråga i det nordiska energisamarbetet. Vid såväl ministermötet 2004 som ministermötet 2005 har gemensamma deklarationer med konkreta åtgärdsförslag antagit för att förverkliga visionen om en gränslös nordisk elmarknad med en effektiv handel med omvärlden. Ett led i detta arbete var energiministrarnas uppmaning till de systemansvariga att komma med konkreta förslag till hur en ökad harmonisering av spelreglerna på den nordiska elmarknaden skulle kunna utformas.

Nordisk Energiforskning har under perioden fått en viktig roll inom EU:s ERA-net genom projekt "Hydrogen and Fuel Cell Coordination" (HY-CO) där Nordisk Energiforskning representerar den nordiska regionen.

NMR har fortsatt givit sitt stöd till det energipolitiska samarbetet i Östersjöregionen - *Baltic Sea Region Energy Co-operation (BASREC)* - mellan elva länder och EU Kommissionen. Energisamarbetet med federationen Ryssland har intensifierats och vid ett gemensamt möte i Oslo den 13.6.05 lades en ram i form av "Agreed Minutes" fast för det fortsatta energisamarbetet mellan Norden och federationen Ryssland. Stipendieprogrammet i Ryssland och de baltiska länderna har utvecklats och konsoliderats under perioden med 23 stipendiater och en ny struktur har etablerats där nätverksuppbyggnad mellan programdeltagarna prioriterats.

Under 2004 har det multilaterala ramavtalet TGA (Testing Ground Agreemen) om att utveckla Östersjöregionen till en "Testing Ground" för Kyoto-protokollets flexibla mekanismer trätt i kraft. Avtalet har hittills undertecknats av 10 av 11 Östersjöländer. Rysslands ratificering av Kyotoprotokollet hösten 2004 innebär att möjligheten för ryskt undertecknande ökat väsentligt. NMR har aktivt medverkar i detta arbete under 2004 och 2005.

Fiskeri, Jord- og skovbrug og Levnedsmidler

Ministerrådet for Fiskeri, Jord- og skovbrug og Levnedsmidler (MR-FJSL) har vedtaget et nyt, samlet handlingsprogram for hele ministerrådets virksomhed for 2005 – 2008 med titlen "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet". Handlingsprogrammets tager udgangspunkt i en holistisk tilgang til førevarekæden og skoven og indeholder målsætninger for en række fokusområder. I 2004 vedtog ministerrådet også en ny strategi for de genetiske ressourcer for 2005-2008.

I MR-FJSL er samarbejdet med Estland, Letland og Litauen blevet udvidet til alle niveauer fra ministre til arbejdsgrupper og formaliseret med fire embedsmandskomiteer som omdrejningspunkt dækkende ministerrådets fire politikområder. Der er dermed lagt op til et resultatorienteret samarbejde inden for bl.a. fødevaresikkerhed, genressourcer og skovforskning. En stor del af ministerrådets fagområder er ligeledes medtaget i EU's handlingsplan for Den Nordlige Dimension.

De nordiske ministre for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler vedtog på deres møde den 30. juni 2005, at igangsætte en satsning om Ny Nordisk Mad.

Det nordiske samarbejde inden for genetiske ressourcer og biodiversitet er omfattende og højt politisk prioriteret af Ministerrådet for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler. De nordiske lande har stor fælles nytte af samarbejdet, der både i form og indhold har international betydning.

Ministerrådet valgte derfor i 2004 at præsentere dette arbejde for et internationalt publikum; Biodiversitetskonventionens Partskonference i februar 2004, Kuala Lumpur, Malaysia og FAO's Kommission for Genetiske Ressourcer i november 2004 i Rom.

Skovbrugsforskningen varetages af Samnordisk skovforskningen (SNS). SNS arbeider for å skape nordisk synergi innen skogforskingen gjennom aktivt å initiere nye samarbeidsområder og fungere som et dynamisk, overgripende organ som samspiller med de nasjonale forskningsaktørene/finansiørene og skogsektoren for øvrig. En økt strategisk anvendelse av forskningsmidlene tilstrebes for at spisskompetansen skal kunne utnyttes på en optimal måte. I 2004 vedtog SNS at oprette fire Centres of Advanced Research indenfor spidskompeteanceområderne bynært skovbrug, skovgenetik og planteforædling, miljøgoder fra skoven og skovbrugets driftsteknik. Endvidere deltager SNS i EU´s ERA netværk Wood WisdomNett.

Landdistriktsproblematikken er et vigtigt element i både de nationale og de overnationale (EU) landbrugspolitikker. MR-FJSL har i august 2004 nedsat en gruppe på højt embedsmandsniveau om Nordens fremtidige jordbrugs- og kulturlandskab (NORDFRAM) som arbejder med landdistriktsudvikling, herunder implementering af EU's landdistriktspolitik.

Nordisk Ministerråd er gennem Levnedsmiddelsektoren aktiv part i EU-netværket SAFE-FOODERA for forskningsadministratorer inden for fødevareforskning. Netværket, som NICe er projektleder på, omfatter 18 europæiske lande og 3 regionale organisationer. Visionen er "to

build a staircase to European excellence in food safety research programming through trust and mutual understanding".

Ministerrådet har vedtaget de overordnede rammer for en nordisk handlingsplan for bedre sundhed og livskvalitet gennem mad og fysisk aktivitet. Hermed er taget et vigtigt fælles nordisk skridt for at finde løsninger på det stadigt voksende sundhedsproblem, som nutidens overvægtsproblem er, specielt blandt børn og unge. Handlingsplanen skal være færdig i juni 2006.

I relation til bæredygtighed i fødevarekæden har en særskilt rapport "Sustainable development of food safety – new bearings in the Nordic countries", blevet udarbejdet der kombinerer målsætninger for en bæredygtig udvikling for fødevarer med forslag til et første indikatorsæt på området, som vil være et nyttigt redskab til at følge udviklingen. Indikatorsættet er nyskabende, da der ikke tidligere er udviklet BU-indikatorer for fødevarer - Norden kan derfor her præge dagsordenen i EU og internationalt.

Arbejdet med mærkning af fisk fra bæredygtige fiskerier startede første halvdel af 90'erne og fik i marts måned 2005 sin foreløbige afslutning ved mødet i Commission on Fisherise i FAO. Det er i opfølgingen av dette vedtatt internationale vejledninger vedrørende mærkning af fisk fra bæredygtige fiskerier.

Forberedelserne af Nordic Marin Academy (NMA) førte til den officielle åbning den 29. februar 2005. NMA får tildelt 2 millioner pr år i 5 år fra Fiskerisamarbejdet og Nordforsk. Akademiet, som skal støtte stipendier og "advanced cources" i marine forskningsdiscipliner, har foreløbigt besluttet fem kurser og to rejsestipendiater i 2005.

For første gang blev der i nordisk sammenhæng sat fokus på kystfiskerierne i Norden, som i dagens fiskeripolitik føler sig trængt bort fra deres traditionelle fiskeri og marginaliseret i samfundene. Nordisk Råd arrangerede en kystfiskerkonference sammen med Ministerrådet, hvor kystfiskere mødte politikere og embedsmænd til debat om kystfiskeriernes fremtid. Kystfiskeriorganisationerne udarbejdede en deklaration under konferencen og i kølvandet af denne har den nationale politiske debat har pågået siden, især i kystfiskermiljøerne i Danmark.

Transportpolitik

Det viktigaste ämnet för transportsamarbetet under 2004 har varit trafiksäkerhet. Transportministrarna beslutade vid sitt möte på Island i augusti att frågan skulle prioriteras och att målsättningen skall vara att så få som möjligt skall dödas eller skadas allvarligt i trafiken i Norden. Flera av länderna har glädjande nog under 2005 kunnat visa mycket goda tal för hur många som förolyckades i trafiken.

Trafiksäkerhetssituationen i de baltiska länderna och Ryssland är allvarlig och NMR har under 2004 bistått dem med stöd och utbildning för att förbättra situationen. Under hösten 2004 arrangerade NMR en trafiksäkerhetskonferens i St Petersburg, "Road Safety Days of The Baltic Sea Region", som var mycket uppskattad och välbesökt. Under våren 2005 arrangerades även en konferens i Köpenhamn om hur modern teknik, t.ex. alkolås och elektroniska kartor kan förbättra trafiksäkerheten.

Genom de baltiska ländernas medlemskap i EU har det uppstått ett ökat behov av kontakter mellan de nordiska och de baltiska länderna om transportpolitik. Ministerrådet har under 2004 och 2005 utarbetat ett förslag om en ny struktur för samarbetet mellan i första hand de baltiska och nordiska länderna men även för övriga Östersjöländer. Ett nordiskt baltiskt ministermöte hölls i augusti 2005 för att besluta om det framtida samarbetet.

Regionalpolitik

Under 2004 beslutade regionalministrarna om ett nytt samarbetsprogram. En central fråga i programmet är utveckling av det nordiska gränsregionala samarbetet. I Norden är gränsregionalt samarbete ett viktigt exempel på nyttan av nordiskt samarbete. Under våren 2005 har arbetet med en ny strategi för det gränsregionala samarbetet påbörjats.

En annan viktig fråga i samarbetsprogrammet är samarbete om framtida Interregprogram. Det nordiska regionalpolitiska samarbetet är en naturlig arena för de nordiska ländernas och de självstyrande områdenas regeringar när det gäller framtida Interreg-program i Nord-Europa.

Den nuvarande programperioden sträcker sig till utgången av 2006. En fortsättning av programmen skulle ha stor betydelse för omfånget gränsregionalt och transnationelltsamarbete i Norden.

Nordiska Ministerrådet har, genom kontoret i Vilnius, under våren 2005 för första gången blivit lead-partner i ett Interregprojekt. Projektet Baltic Euroregional Network (BEN) som skall stärka och utveckla det gränsregionala samarbetet i Östersjöregionen. Detta kommer främst att ske genom kunskapsöverföring från de nordiska gränsregionerna till euroregions i närområdet. Projektet involverar 35 partners från 9 länder, inklusive Ryssland och Vitryssland.

Justitiesamarbetet

Vid ministermötet 2004 uttrycktes samsyn när det gäller samarbetet mot gränsöverskridande kriminalitet. Det fanns även en principiell enighet om att principen om ömsesidigt erkännande kan vara nyttig i det nordiska rättsliga samarbetet. Spörsmålet studeras nu närmare. Ministrarna diskuterade även åtgärder mot korruption.

Ministrarna beslutade att bevaka och undersöka de praktiska möjligheterna till harmonisering av familjerätten i Norden. När utredningar tillsätts skall direktiven lägga vikt nordisk rättslikhet. En konferens om reform av den nordiska arvslagstiftningen genomfördes under året. Vid det nordisk-baltiska ministermötet samma år konstaterades bl.a. att det finns ett omfattande bi- och multilateralt samarbete mellan de åtta länderna. Samarbetet fungerar gott och måste inriktas mot EU. Nu hålls olika förmöte i Bryssel samt halvårliga samrådsmöten inför inkommande EU-ordförandeskap.

Vid ministermötet 2005 uppnåddes politisk enighet kring en ny nordisk konvention om utlämning av lagöverträdare inom Norden. Konventionen bygger på EU:s arresteringsorder, men det nordiska förfarandet är snabbare och smidigare. Konventionen skall vara i kraft senast 2007. Vid mötet togs bl.a. även initiativ i kampen mot korruption respektive för att förebygga våld mot kvinnor och barn.

Jämställdhet

De nordiska jämställdhetsministrarna diskuterade teman *Likalön* och *Föräldraledigheter* under sitt möte hösten 2004 och ministerrådsförslaget om *Integrering av jämställdhet i det nordiska samarbetet* presenterades på Nordiska Rådets session. I maj 2005 godkände de nordiska jämställdhetsministrarna ett nytt nordiskt jämställdhetssamarbetsprogram *Med fokus på kön är målet ett jämställt* samhälle och diskuterade temat kön och ungdom.

Det nordiskbaltiska ministermötet antog ett nytt nordisktbaltiskt jämställdhetssamarbetsprogram för åren 2004-2006. Ministrarna beslöt att föreslå en koordinering av myndigheters och organisationers insatser i kampen mot människohandel. Det danska ordförandeskapet arrangerade ett möte i juni 2005, som uppföljning av NB 8 mötet, och diskuterade hur organisationerna och olika task force kan koordinera och effektivera kampen mot handel med kvinnor och barn.

Vestnorden

Det islandske formandskab prioriterede ligeledes samarbejdet i vestnorden. Samarbejdsministrene afgav til Nordisk Råd i oktober 2004 en skriftlig status – *Nordisk samarbejde i Vestnorden og med Vestnordens naboer*. Heri gøres deltaljeret rede for indsatsen og resultaterne i periodens løb. Denne redegørelse har stadig aktualitet som samlet oversigt over igangværende fællesnordiske aktiviteter i Vestnorden.

Arktisk og Barents

Nordisk Ministerråd har sit eget Arktiske Samarbejdsprogram med en årlig bevilling på ca. 7 MDKK. Det er den "nordiske" SAO-gruppe (Senior Arctic Officials) der af NMR bruges som et koordinations- og høringsorgan i forbindelse med fastlæggelsen af det arktiske samarbejdsprogram.

Det arktiske samarbejdsprogram for 2006-2008 som blev tiltrådt af samarbeidsministrene den 21. august 2005 er resultatet af arbejdet i en nordisk arbejdsgruppe og programmet og er fremlagt som ministerrådsforslag til Nordisk Råds session i oktober 2005. Programmet skal understøtte de nordiske landes ageren i Arktisk Råd og fælles nordiske satsninger til det Internationale Polar-år (IPY) 2007-2008, og danner således udgangspunkt for ministerrådets samarbejde med Arktisk Råd. Normalt skal initiativer og aktiviteter tages af eller indenfor Arktisk Råd. Andre initiativer kan imidlertid komme på tale. Al virksomhed som Nordisk Ministerråd deltager i, skal imidlertid ligge på linie med ministerrådets og de nordiske landes overordnede strategier.

Nordisk Ministerråd har observatørstatus i Arktisk Råd (AC) og Barentsrådets Regionalråd (BEARC) og bliver desuden jævnligt inviteret til Barentsrådets (BEACs) CSO-møder. Observatørstatusen er nyttigt da NMR dermed modtager mødeindkaldelser og fagligt materiale samt deltager i møderne med mulighed for at indgå i dialog, men dog uden ret til at deltage i rådenes beslutninger.

En fællesnævner for projektvirksomheden i Barentsregionen og i Arktis, er bæredygtig udvikling.

Samarbetet mellom ministerrådet, Arktiska rådet, Barenstrådet och Östersjöstaternas råd har förstärkts.

I Barentsrådet är det enligt det närmare samarbetsformene mellan ministerrådet och Bartensrådet det senare som har att ta initiativ till konkreta projekt.

Samarbetet med nordvästra Ryssland

De nordiska samarbetsministrarna beslutade den 10 december 2004 om nya riktlinjer för Nordiska ministerrådets samarbete med Nordvästryssland för åren 2006-08. Dessa riktlinjer styr verksamheten och implementeras i alla ministerråd.

I riktlinjerna fastslås att de nordiska länderna i alla tider har haft relationer med Ryssland men att motiven för samarbete har skiftat genom åren. Det finns idag en önskan om ett bredare samarbete där fokus är på demokratisk samhällsutveckling, pluralistiska relationer över gränserna och en reglerad marknadsekonomi. Det bredare arbetet ska baseras på en hållbar utveckling där utvecklingen ses utifrån ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart perspektiv. Samarbetet med Ryssland är särskilt betydelsefullt eftersom Ryssland är Nordens och EU:s största granne och utvecklingen i Ryssland har en avgörande betydelse för säkerhet och stabilitet i Nordeuropa.

Som en konkretisering av riktlinjerna antog Samarbetsministrarna den 21 augusti 2005 ett särskilt Rysslandsprogram.

Nya resurser frigörs år 2006 till ökade satsningar i nordvästra Ryssland. Satsningarna skall inriktas på sådana områden där NMR har särskilda fördelar att erbjuda. Samarbetet med Ryssland skall således omfatta insatser som de nordiska länderna kan utföra bättre tillsammans än var och en för sig och som lever upp till kravet på nordisk nytta.

Successivt under 2005 och 2006 kommer projektverksamhet att få en mindre framstående position medan medel och initiativ kommer att förskjutas till kunskapsuppbyggande- och nätverksprogram, deltagande i EU-partnerskap inom den Nordiska dimensionen, samarbete med frivilligorganisationer, och samarbete i Barentsregionen.

En huvudinsats görs för att främja kunskapsuppbyggnad i Nordvästryssland. Det sker genom stipendieverksamhet och nätverksuppbyggnad på områden av särskild betydelse och där de nordiska länderna kan erbjuda fördelar som samarbetspartner. Befintliga stipendie-, utväxlings- och nätverksprogram inom NMR samordnas i ett överordnat program för kunskapsuppbyggning. Nya delprogram skapas efter behov. Programmet täcker såväl de baltiska länderna som Nordvästryssland, men med tyngdpunken i Nordvästryssland. De befintliga ordningarna finns beskrivna på NMRs webbsida: www.norden.org

Nordiska ministerrådet deltar i partnerskap där också den Europeiska Unionen är engagerad. Nordiska ministerrådets deltagande sker utifrån förutsättningen att partnerskapet skapar mervärde i förhållande till vad länderna var för sig kan uppnå samt kravet på att nordisk nytta uppnås.

Exempel på partnerskap är Den nordliga dimensionens partnerskap för folkhälsa och socialt välbefinnande, miljø och "the Northern eDimension Action Plan (NeDAP)".

De nordiska länderna kan bilateralt, men även via NMR, vara aktiva partners och bidraga till utvecklandet av EU:s Nordliga dimension, EU:s nya grannlandspolitik ,och "De fyra gemensamma rummen". NMR bidrar med uppgifter till Kommissionens nya nordliga dimensions informationssystem, som ger en överblick över aktiviteter i området.

De nordiska kulturministrarna har satt igång en process för att utreda möjligheter till samarbete med nordvästra Ryssland från 2006 och framåt inom kulturområdet. En strategi förväntas ligga klar för antagande vid slutet av 2005.

Nordiska investeringsbanken, som sedan i januari 2005 är nordisk-baltisk, finansierar verksamheter som har betydelse över ett brett område, bl.a. av betydelse för Rysslands ekonomiska utveckling.

Flera nordiska institutioner har väsentliga aktiviteter i Ryssland. Så har t.ex. NEFCO åtskilliga viktiga projektverksamheter i området. Härigenom ger NMR ett bidrag till en bättre miljö. NEFCO tillvaratar därigenom en betydelsefull del av NMR:s miljöambitioner.

Av övriga institutioner administrerar Nordforsk utväxlings- och nätverksordningarna Nordplus Nabo och NorFa Nabo.

Utveckling av samhälliga strukturer i syfte att stärka demokratin är ett viktigt element i Russlandsprogrammet. En demokratisk samhällsutveckling kräver konstant uppmärksamhet på mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer som en förutsättning för medborgerlig dialog och nödvändigt deltagande i det samhällspolitiska livet. Väl fungerande, oavhängiga, samhällsstrukturer är avgörande för fritt meningsutbyte och för att ansvar skall kunna åvila samhällets medlemmar. Därför är stöd till medborgar- och frivilligorganisationer som spelar en betydande roll för det folkliga engagemanget ett prioriterat område.

Ministerrådsforslag og centrale initiativer i 2004-05

- MR-forslag om Nordisk Ministerråds planer og forslag til budget for 2006
- MR-forslag om ny struktur for det for det nordiske regjeringssamarbeidet
- MR-forslag om struktur på kulturområdet
- MR-forslag om Russlandsprogrammet
- MR-forslag om Arktisk samarbeidsprogram
- MR-forslag om handlingsplan for Energi
- MR-forslag om samarbeidsporgram på Likestillingsområdet
- MR-forslag om samarbeidsprogram på Næringsområdet
- MR-forslag om Design for alle
- MR-forslag om samarbeidsprogram op Justisområdet
- Afvikling af grænsehindringer i Norden. Fortsættelse af arbejdet med afvikling af grænsehindringer – ikke mindst gennem opsøgende og pådrivende indsats af samarbejdsministers særlige repræsentant, fhv. statsminister Poul Schlüter. Rapport om resultater af indsatsen gives af den særlige repræsentant ved Nordisk Råds session i Stockholm, november 2004.
- På initiativ af NMR er der med CBSS indgået et samarbejde (pilotprojekt) om gennemførelse af et samfinansieret og fælles ledet projekt for grænseregionalt samarbejde i det baltiske område (BEN). EU's INTERREG komite besluttede i juni 2005 at yde bidrag til projektet. Visse betingelser skal dog imødekommes. Disse er under implementering. NMRs kontor i Vilnius har hovedansvaret som såkaldt ledende partner. NMR bidrager med ca. 350.000 €. CBSS deltager med en finansiering på 80.000 €. Alt i alt deltager 35 partner, herunder fra bl.a. baltisk, russisk, polsk og hviderussisks side. Projektet forventes at løbe i tiden september 2005 – december 2007.

Nordisk Ministerråds samlede virksomhed
Regnskab for år 2004

Nordisk Ministerråds virksomhed finansieres af de fem nordiske lande. Hvert lands bidrag fastsættes ud fra en fordelingsnøgle, som angiver landets andel i den totale bruttonational indkomst for alle landene.

Fordelingsnøglen for 2004 var:

Danmark	22,8 %
Finland	17,6 %
Island	1,1 %
Norge	25,2 %
Sverige	33,3 %

I år 2004 var den samlede budget for Nordisk Ministerråds virksomhed på 817,5 MDKK. Af dette beløb kom 804 MDKK direkte fra landene, men resten kommer fra såkaldte andre indtægter, som består af renteindtægter, det interne afgiftssystem og forældede projektmidler. Andre indtægter var 282 tDKK højere en budgetteret, som svarer til årets overskud. Ministerrådet anvender modified accural accounts regnskabsprincip. Årets udbetalinger var 803 millioner som er lavere end årets budgetramme. Det betyder at midler overført til kommende år, forøges til 213,7 MDKK fra 199,2 MDKK i år 2003

Nordisk Ministerråd har ret til at disponere sine budgetmidler over 3 år, hvilket er hensigtmæssigt for den type virksomhed der udføres i det nordiske samarbejde. Den største del 54,9% anvendes til projekter og støtteordninger, til institutionerne går 34,9%, men det bør dog nævnes at af de midler der anvendes til institutionerne, går en betydelig del til projektvirksomhed. I 2004 blev 2 nordiske institutioner nedlagt og en overført til national forvaltning, som betyder at antallet af Nordiske institutioner blev reduceret til 28 fra 31 i 2003. Institutionerne er fordelt på alle landene og de selvstyrende områder.

Fordeling af de totale udgifter opdelt på samarbejdsområder, viser at Miljø, ressourcepolitik og nærområderne er det største samarbejdsområde med 202,2 MDKK. På samarbejde inden for Uddannelse, Forsknings og IT anvendes 200,9 MDKK, 158,5 på Kultursamarbejde og 144,5 MDKK anvendes på Velfærd og Erhvervs samarbejde. Til øvrig virksomhed går 111,3 MDKK, deraf 64,3 MDKK til Ministerråds sekretariatet.

Den danske Rigsrevision har revideret årsregnskabet for Nordisk Ministerråd og deres revision har ikke givet anledning til forbehold.

Revisionspåtegning

Til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd

Rigsrevisionen har revideret årsregnskabet for Nordisk Ministerråd for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2004, der er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, herunder de af Nordisk Ministerråd udarbejdede forskrifter. Årsregnskabet udviser et overskud på TDKK 282 og en egenkapital på TDKK 282.

Årsregnskabet er afgivet af Nordisk Ministerråds sekretariat, der er ansvarlige for regnskabsaflæggelsen. Vort ansvar er på grundlag af vor reviosion at udtrykke en konklusion om årsregnskabet.

Den udførte revision

Revisionen, der sker i henhold til det internordiske revisionsreglement, er tilrettelagt og udført i overensstemmelse med danske revisionsstandarder og god offentlig revisionsskik. Vi har således tilrettelagt og udført revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for at årsregnskabet ikke indeholder fejlinformationer. Revisionen omfatter stikprøvevis undersøgelse af information, der understøtter de i årsregnskabet anførte beløb og oplysninger. Revisionen omfatter endvidere stillingtagen til den af ledelsen anvendte regnskabspraksis og til de væsentlige skøn, som ledelsen har udøvet, samt vurdering af den samlede præsentation af årsregnskabet. Det er vor opfattelse, at den udførte revision giver et tilstrækkeligt grundlag for vor konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vor opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Ministerråds aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2004 samt af resultatet af Nordisk Ministerråd aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2004 i overensstemmelse med gældende regler, herunder de af Nordisk Ministerråd udarbejdede forskrifter.

København, den 28. juni 2005

Rigsrevisionen

Nordisk Ministerråd
Samlet virksomhed

REGNSKAB 2004

1.000 TDKK

	Note			2004		2003
INDTÆGTER						
De nordiske landes bidrag	(1)			803.957		795.783
Andre indtægter						
Afgift af løn	(2)		9.518		8.147	
Renteindtægter	(3)		4.791		17.725	
Andre indtægter	(4)		84	14.393	1-045	15.747
Ej budgetterede udgifter	(7)	(24)		-514		
Indtægter i alt				817.837		811.530
UDGIFTER						
Udbetalinger i året	(5)		802.991		722.954	
Renteutgifter	(6)		38		-217.554	
Midler fra foregående år	(8)		-199.151		211.537	
Midler overført til kommende år	(9)	(25)	213.677	817.555		811.411
Resultat i regnskabsåret	(10)			282		119
Udgifter i alt				817.837		811.530

København, den 24. februar 2005

Per Unckel
Generalsekretær

Vagn Egede Olsen
Afdelingschef

Nordisk Ministerråd

BALANCE den 31.12.2004

1.000 DKK

AKTIVER	Note		31.12.2004		31.12.2003
Omsætningsaktiver					
Likvide midler					
Bank	(11)		263.358		189.503
Fordringer					
Personalefordringer	(12)	789			
Øvrige fordringer	(13)	3.238			
Tilgodehavende hos landene	(14)	40.000			
Periodeafgrænsninger	(15)	5.093	49.121		43.702
Andre aktiver					
Materielle	(16)	1.173			
Finansielle	(17)	214	1.387		1.386
I alt			313.865		234.591
PASSIVER					
Gæld					
Leverandørgæld	(18)	-19.577			
Anden kortfristet gæld		-76.289			
Personaleforpligtelser	(19)	44			
Periodeafgrænsning	(20)	0	-95.822		-30.937
Overførte midler	(21)		-213.677		-199.151
Afsat til generalsekretærbolig	(22)		-2.912		-3.212
Ejendomsamortisering	(23)		-1.173		-1.173
			-313.584		-234.472
Resultat i regnskabsåret			-282		-119
I alt			-313.865		-234.591

Nordisk Ministerråd
UDGIFTER 2004

BUDGETPOSTER		Overf. fra tid. År	Budget 2.004	Tværsekt. budget	Til rådighed	Udbetalt	Saldo 31.12.2004
Kultursamarbejdet							
	Institution	407	56 894	0	57 301	56 582	719
	Organisasjonsbidrag	0	0	0	0	2 133	-2.133
	PROSJEKTMIDLER	27 841	54 299	3 700	85 840	57 840	28 000
	STÖTTEORDNING	21 130	47 304	3 650	72 084	45 863	26 221
I alt		49 378	158 497	7 350	215 225	162 418	52 807
Uddannelse og forskning							
	Institution	0	55 600	0	55 600	70 242	-14.642
	Organisasjonsbidrag	0	0	0	0	564	-564
	PROSJEKTMIDLER	8 146	101 927	33 404	143 477	84 873	58 604
	STÖTTEORDNING	18 660	42 354	-19.004	42 010	63 643	-21.633
I alt		26 806	199 881	14 400	241 087	219 322	21 765
IT-ministerråd							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	317	317	567	-250
	STÖTTEORDNING	1 915	1 072	0	2 987	44	2 942
I alt		1 915	1 072	317	3 304	612	2 692
Naeområdene							
	Institution	1 283	33 121	2 450	36 854	32 465	4 388
	PROSJEKTMIDLER	0	0	-5.440	-5.440	659	-6.099
	STÖTTEORDNING	3 024	55 821	-47.486	11 359	3 647	7 712
I alt		4 307	88 942	-50.476	42 773	36 771	6 002
Energi							
	Institution	0	0	0	0	529	-529
	PROSJEKTMIDLER	0	0	-25	-25	5 107	-5.132
	STÖTTEORDNING	10 096	7 213	4 650	21 959	8 518	13 441
alt		10 096	7 213	4 625	21 934	14 154	7 780
Miljø							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	90	90	16 563	-16.473
	STÖTTEORDNING	13 924	37 993	4 800	56 717	29 055	27 662
I alt		13 924	37 993	4 890	56 807	45 617	11 190
Økonomi og finanspolitik							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	525	525	1 535	-1.010
	STÖTTEORDNING	2 085	1 658	750	4 493	728	3 765
I alt		2 085	1 658	1 275	5 018	2 264	2 754

Regionalsamarbejde							
	Institution	0	10 048	0	10 048	10 048	0
	PROSJEKTMIDLER	0	0	300	300	6 500	-6.200
	STÖTTEORDNING	11 530	19 309	812	31 651	16 272	15 379
I alt		11 530	29 357	1 112	41 999	32 820	9 179
Transport							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	0	0	1 131	-1.131
	STÖTTEORDNING	1 917	1 058	1 385	4 360	1 592	2 768
I alt		1 917	1 058	1 385	4 360	2 723	1 637
Jord- og skovbrug							
	Institution	0	14 468	0	14 468	13 336	1 132
	PROSJEKTMIDLER	0	0	2 390	2 390	8 925	-6.535
	STÖTTEORDNING	8 250	12 963	2 466	23 679	6 640	17 038
I alt		8 250	27 431	4 856	40 537	28 902	11 635
Fiskeri							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	230	230	4 436	-4.206
	STÖTTEORDNING	5 676	5 008	2 925	13 609	7 011	6 598
I alt		5 676	5 008	3 155	13 839	11 447	2 392
Arbejdsmarked							
	Institution	29	2 764	271	3 064	2 764	300
	PROSJEKTMIDLER	0	0	-375	-375	2 592	-2.967
	STÖTTEORDNING	8 290	10 106	475	18 871	6 847	12 023
I alt		8 319	12 870	371	21 560	12 203	9 357
Social- og sundhed							
	Institution	15	28 145	0	28 160	28 145	15
	PROSJEKTMIDLER	0	0	575	575	4 097	-3.522
	STÖTTEORDNING	6 248	7 159	4 619	18 026	7 545	10 481
I alt		6 263	35 304	5 194	46 761	39 787	6 974
Ligestilling							
	Institution	0	4 342	0	4 342	4 342	0
	PROSJEKTMIDLER	0	0	750	750	3 933	-3.183
	STÖTTEORDNING	6 769	4 009	3 750	14 528	4 134	10 394
I alt		6 769	8 351	4 500	19 620	12 409	7 211
Narkotikasamarbejde							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	1 450	1 450	564	886
	STÖTTEORDNING	2 941	1 521	-50	4 412	2 714	1 698
I alt		2 941	1 521	1 400	5 862	3 278	2 584
Velfærdsinitiativer							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	0	0	3 137	-3.137
	STÖTTEORDNING	582	6 274	0	6 856	3 145	3 712
I alt		582	6 274	0	6 856	6 282	575

Erhverv							
	Institution	0	66 938	0	66 938	66 938	0
	PROSJEKTMIDLER	0	0	289	289	509	-220
	STÖTTEORDNING	3 004	1 101	5 598	9 704	-8.729	18 432
I alt		3 004	68 039	5 887	76 930	58 718	18 213
Byg og bolig							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	200	200	800	-600
	STÖTTEORDNING	1 591	885	350	2 826	525	2 301
I alt		1 591	885	550	3 026	1 325	1 701
Konsument							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	0	0	3 771	-3.771
	STÖTTEORDNING	8 632	8 330	255	17 217	4 088	13 129
I alt		8 632	8 330	255	17 217	7 859	9 358
Levnedsmidler							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	150	150	3 393	-3.243
	STÖTTEORDNING	8 544	5 231	1 046	14 821	4 179	10 643
I alt		8 544	5 231	1 196	14 971	7 572	7 399
Justits							
	PROSJEKTMIDLER	0	0	0	0	249	-249
	STÖTTEORDNING	1 906	1 315	46	3 267	300	2 967
I alt		1 906	1 315	46	3 267	549	2 718
Øvrig virksomhed							
	Institution	5 776	64 344	0	70.120	66 924	3 195
	Organisasjonsbidrag	0	0	0	0	1 205	-1.205
	PROSJEKTMIDLER	0	0	-7.637	-7.637	9 669	-17.306
	STÖTTEORDNING	8 940	46 943	-4.651	51 232	18 161	33.070
I alt		14 716	111 287	-12.288	113 714	95 959	17 755
NMR i alt		**197 234**	**816 445**	**-317**	**1 013 362**	**802 379**	**213 677**

Noter til Nordisk Ministerråds regnskab 2004 for den samlede virksomhed

1) Finansieringen af Nordisk Ministerråd består af direkte indbetalinger fra landene samt, afgift af løn og renteindtægter

Finansieringen af Nordisk Ministerråds budget

	Budget 2004	Bogført 2004	Overskud 2004	Budget 2003	Bogført 2003	1.000 DKK Overskud 2003
Danmark	183.302	183.302		189.396	189.396	
Finland	141.496	141.496		139.262	139.262	
I	8.844	8.844		8.754	8.754	
Island	202.597	202.597		186.213	186.213	
Norge	267.718	267.718		272.158	272.158	
Sverige	803.957	803.957		795.783	795.783	
Landene	7.000	9.518		7.000	9.151	
Afgift af løn	5.760	4.791	2.518	7.680	6.423	2.151
Renteindtægter	800	84	-969	800	173	-1.257
Øvrige indtægter		-514	-716			-627
Ej budgetterede udgifter	817.517	817.837	-514	811.263	811.530	
Indtægter i alt	0	-38	320	0	-148	267
Renteudgifter og afskrivn.	817.517	817.799	-38	811.263	811.382	-148
I alt			282			119

Betalingsordning for højere uddannelser

	2.004	2.003	2.002	2.001
Danmark	-33.627	-30.377	-28.545	-24.998
Finland	14.206	14.075	13.794	14.372
Island	0	0	0	0
Norge	19.718	19.124	15.972	21.945
Sverige	-297	-2.822	-1.221	-11.319
I alt	0	0	0	0

Landene har i 2004 indbetalt 10 MDKK mindre end budgetteret, for herved at nedbringe likviditeten i ministerrådet. Landenes indbetalinger har således udgjort i alt 793,957 tDKK, mens 10 MDKK er opført som ministerrådets tilgodehavende hos landene.

2) Afgift af afgiftspligtig lønsum for de ansatte i ministerrådssekretariatet.

3) I budgettet var det forventet, at renteniveauet på pengemarkedet ville være på 2,4 % i gennemsnit i budgetåret og gennemsnitslikviditeten 240 MDKK. Renteniveauet har i gennemsnit ligget på 2,03 %, og gennemsnitslikviditeten har været på 259 MDKK, hvilket har medført, at renteindtægterne er lavere end budgetteret.

4) Andre indtægter består hovedsaglig af tilbageførsler af projektmidler, som er forældede i henhold til økonomireglementet.

5) Udbetalinger i året er alle udbetalinger, som er foretaget til institutioner, projekter, støtteordninger, organisationsbidrag samt drift af ministerrådssekretariatet. I opgørelsen over sektorernes udgifter fremgår fordelingen af udbetalingerne (se tabel 1).

6) Renteudgifterne vedrører primært kreditorrenter.

7) Posten "Ej budgetterede udgifter" er omkostninger som NMR blev dømt til betale tidligere medarbejder ved tabt retssag.

8) Fordelingen af sektorernes overførte midler fra foregående år fremgår af tabel 1.

9) Fordelingen af sektorernes overførte midler til kommende år fremgår af tabel 1. Den overvejende del af de overførte midler er disponerede til bestemte projekter, men endnu ikke udbetalt fra ministerrådssekretariatet.

10) Årets resultat bliver i henhold til økonomireglementet tilbagebetalt til landene.

11) Af bankindestående på i alt 263 MDKK er 254 MDKK placeret på aftaleindskud. Deraf tilhører 8.851 tDKK EXPO 2005.

12) Personalefordringerne består bl.a. af interne afgifter 159 tDKK, stående rejseforskud for ministerrådssekretariatets medarbejdere 366 tDKK og andre fordringer på 223 tDKK.

13) Største delen af øvrige fordringer, er moms som skal refunderes af det danske udenrigsministerium (2.869 tDKK).

14) I 2001 besluttede landene, at likviditeten i Nordisk Ministerråd skulle nedbringes over en årrække, hvilket medførte at indbetalinger af 10 MDKK af årets budget blev tilbageholdt i landene pr. budgetår. Ministerrådet har disse midler tilgode hos landene.

15) Periodeafgrænsning består bl.a. af løn for januar 2003, 3 MDKK, 1,4 MDKK forudbetalt husleje og andre forudbeltalte udgifter på 0,6 MDKK.

16) Materielle anlægsaktiver er ministerrådets kontorlokaler i Skt. Petersborg (1.173 tDKK). Værdi- ansættelsen er baseret på anskaffelsesværdien. Kontoret har flyttet til nye lokaler og de gamle skal sælges i 2005.

17) Finansielle anlægsaktiver er depositum for lokaleleje og maskinleje.

18) Leverandørgæld består af kortfristet gæld til leverandører (7.818 tDKK) samt til projekter og forvaltningsorganer (11.709 tDKK).

19) Personaleforpligtigelser er bl. A. svensk socialafgift (47 tDKK).

20) Posten peiodeafgrænsninger under gæld indeholder tilgodehavender vedrørende projekter.

21) Budgetterede midler der ikke har været disponeret 31/12:

Udisponerede midler 31/12	2004	2003	2002
Overførte midler pr. 31.12 (fra balancen)	215.436*	199.151	190.707
Disponerede ikke udbetalte projektmidler pr. 31.12	197.528	182.688	178.947
Udisponerede midler 31/12	17.908	16.463	11.760

**indeholder 15.577 TDKK som tilhører EXPO 2005*

22) Generalsekretærboligen er solgt i 2001. Indtægterne fra salget er lagt på en balancekonto
og således afsat til det samme formål, som den faste ejendom.

24) På Samarbejdsministrenes møde den 29. oktober 2003, blev det besluttet at nedlægge Nordisk Ministerråds institution Nordiska Samarbetsorganet för Vetenskaplig Informa tion (Nordinfo) per 1. juli 2004, og at nedlægge Nordens folkliga akademi (NFA) per 01.08.04. Generelsekretaren får i opdrag at overtage styrelsens rolle i begge institu tioner fra og med 01.01.2004. NORDINFO stoppede regulær drift pr. 1. februar og NFA stoppede sin drift pr. 1. august. Afvikling af begge institutioner blev derefter overført til NMR sekretariatet i København som har sørget for den praktiske del af afviklingsar bejdet Al drift er ophørt i begge institutioner og de får ingen bevilling i 2005 budgettet. NORDINFO´s resultat i 2004 blev overskud på 4.644 tDKK og NFA´s var overskud var

på 881 tDKK. I forbindelse med nedlæggelsen af NFA indgik NMR en aftale om afslut ning af den huslejeaftale NFA havde på sine lokaler i Gøteborg. Denne aftale be stod i at lejeaftalen kom til ophør 2 år før tid mod betaling på 1,3 MDKK. Denne betal ing gør at NFA afsluttes med negativ egenkapital på 566 tDKKK. Regnskaberne for begge insti tutioner findes som bilag ved dette regnskab.

25) Det nordiske sekretariat for verdensudstillingen EXPO 2005 har været placeret hos NMR sekretariatet i København. EXPO 2005 har et samlet budget på 55 MDKK hvor 50 millioner kommer direkte fra de nordiske lande og 5 millioner kommer fra minister rådsbudgettet. NMR har bevilget2,5 MDKK fra den strategiske pulje og EXPO har en selvstændig budgetpost i 2005 budgettet med 2,5 MDKK. EXPO har samlet modtaget godt halvdelen af den samlede bevilling i 2004 og resten modtages 1 2005. Status på EXPO pr. 31.12.2004 var som her siger: (tDKK)

EXPO – DRIFT 2004

NMR bevillinger	-2 500
Indbetalinger fra landene	-29 173
Renter	-50
Udbetalinger	16 146
Resultat	-15 577

EXPO – balance 31.12.2004

Aktiver		**Passiver**	
Bank	6 914	Løn og lign.	196
På aftaleindskud hos NMR	8 851	Årets resultat	15 577
Forudbetalinger	8		
	15 772		**15 772**

Ansatte og årsværk år 2004
Oversigt over antal medarbejdere, årsværk og kønsfordeling i nordiske institutioner, inklusiv sekretariatet og
kontorerne.

Institution	Ansatte		Kønsfordeling			
	Årsværk	Antal	Kvinder i	%*	Mænd	%*
NordScen	4	4	3	75	1	25
NIFCA	7	7	5	71	2	29
NHREY	13	13	11	85	2	15
NHFÆ	17	18	11	61	7	39
NHÅ	3	3	2	67	1	33
NAPA	2	2	0	0	2	100
NJC	3	3	2	67	1	33
NORDICOM	4	5	3	60	2	40
NIFIN	6	6	4	67	2	33
NSI	24	28	16	57	12	43
NORDITA	21	21	7	33	14	67
NORFA	9	9	5	56	4	44
NIfS	27	36	16	44	20	56
NIAS	16	20	10	50	10	50
NICe	15	15	7	47	8	53
NORDVULK	18	18	9	50	9	50
NORDREGIO	22	25	16	60	10	40
NGB	14	17	7	41	10	59
NIVA	3	4	4	100	0	100
NVH	47	57	37	65	20	35
NIOM	19	24	12	50	12	50
NAD	4	4	2	50	2	50
NSH	5	5	3	60	2	40
NUD	7	7	5	71	2	29
NOPUS	4	4	3	75	1	25
NIKK	10	13	12	92	1	8
NOPEF	6	6	2	33	4	67
NEFP	3	4	2	50	2	50
Nordisk Ministerrådssekretariat	95	95	64	67	31	33
Nordisk Kulturfondssekretariat	4	4	2	50	2	50
Nordisk Informationskontor i Estland	7	7	6	86	1	14
Nordisk Informationskontor i Letland	9	10	8	80	2	20
Nordisk Informationskontor i Litauen	9	10	6	60	4	40
Nordisk Informationskontor i Rusland	15	15	12	80	3	20
TOTAL	472	519	313	60	206	40

* Procenten er beregnet med udgangspunkt i antallet af ansatte og ikke årsværk.

Ovenstående tabel viser en overrepræsentation af kvinder i de samnordiske institutioner. I forhold til tallene fra år 2003, hvor kvinderne besad 62% af stillingerne er der dog tale om et lille fald. Det samlede antal ansatte i nordiske institutioner, inklusiv sekretariatet og kontorerne er faldet i 2004 i forhold til 2003. Det skyldes bl.a. at institutionerne NFA og NORDINFO i 2003 af Ministerrådet for uddannelse og Forskning blev besluttet nedlagt.

Personaleoplysninger for Nordisk Ministerrådssekretariat

Der var på optællingstidspunktet ansat 95 personer i sekretariatet i København på 4 års kontrakter, med mulighed for forlængelse af 2 gange 2 år. Det betyder den maksimale ansættelses periode er på 8 år. Som følge heraf er der en løbende udskiftning af medarbejdere, så der er ikke til enhver given tid fuld bemanding.

Sekretariatet består af medarbejdere fra de nordiske lande. Antallet af danskere og svenskere er dog højest og udgør tilsammen ca. 69 % af samtlige medarbejdere. Ser man på fordelingen blandt cheferne er der en overvægt af finner og svenskere, disse udgør tilsammen ca. 73 % af cheferne. Danskerne udgør ca. 43 % af rådgiverne og over halvdelen af sekretærerne samt det øvrige administrative personale.

	Antal	%	%	afd. chefer*		rådgivere		sekretærer/adm. pers.	
Nationalitet	ansatte	kvinder	mænd	antal	%	antal	%	Antal	%
Danmark	41	63	37	1	10	20	43	20	54
Finland	13	85	15	3	30	7	15	3	8
Island	3	67	33	1	10	1	2	1	3
Norge	12	58	42	1	10	7	15	4	11
Sverige	25	72	28	5	40	11	24	9	24
Færøerne	1		100			1	1		
I alt	95	66	34	11	100	47	100	37	100

* Inklusive cheferne på kontorerne.

Af nedenstående tabel ses, at gennemsnitsalderen er faldet fra 45,7 i 2003 til 45 år i 2004. Antallet af rejsedage er reduceret fra 10 til 9,2 gennemsnitlige rejsedage pr. medarbejder. Sygefraværet er steget til 3 % hovedsalig som følge af langtidssygdom. Den gennemsnitlige tjenestetid er 5 år. 21 personer stoppede under året og 13 personer blev ansat.

Andre oplysninger	**år 2004**	**År 2003**	
Gennemsnitsalder	45	45,7	år
Rejsedage af alle arbejdsdage	9,2	10,1	%
Sygefravær af alle arbejdsdage	3	2,4	%
Gennemsnitlig tjenestetid	5,0	5,0	år
Antal sluttet medarbejdere	21	15	personer
Antal ansatte medarbejder	13	22	personer

Sekretariatet stræber efter en ligelig fordeling både når det gælder antal mænd og kvinder og nordiske nationaliteter. Kønsfordelingen på chefs- og rådgiverniveau har været relativ ligelig. Det seneste år er antallet af kvinder dog øget og sekretariatet er påbegyndt arbejdet med en ny ligestillingspolitik, som skal fokusere på mere ligelig kønsfordeling.

Kønsfordeling	år 2004		år 2003	
	% Kvinder	% Mænd	% Kvinder	% Mænd
Alle	66	34	64	34
Afdelingschefer	60	40	58	42
Rådgivere	60	40	52	48
Sekretærer/adm. pers.	85	15	82	18

I sekretariatet og kontorerne er der en meget klar overvægt af kvinder (69 %).

Medarbejdere i sekretariatet mv.	Ansatte		Kønsfordeling	
	Årsværk	Antal	Kvinder	Mænd
NMRS	95	95	64	31
NKF	4	4	2	2
Kontorerne:				
ESTLAND	7	7	6	1
LETLAND	9	10	8	2
LITAUEN	9	10	6	4
RUSLAND	15	15	12	3

Individuel lønudvikling blev gennemført i år 2004 indenfor rammerne af lønsumsrammen. Ca. en tredjedel af medarbejderne fik del i lønudviklingsmidlerne.

I Nordisk Ministerråds sekretariatet i København er der afsat 801 TDKK til kompetenceudvikling i år 2004. Af disse midler var der afsat 250 TDKK til den centrale fælles pulje og 250 TDKK til fælles IT kompetenceudvikling og de resterende 301 TDKK var afsat på decentrale konti for de enkelte afdelinger.

OVERSIGT OVER INSTITUTIONERNES REGNSKAB 2004 (NATIONAL VALUTA)

Forkortelse	val-uta	NMR bud-getbev.	NMR and. bev.	Andr. bev. nat/intern	Andr. indtægter	Adm. utgifter	Aktivitets utgifter	Projekt utgifter	Resultat	Egen-kapital	Finans. NMR
T&D	DKK	6.285.000	1.845.126	80.820	58.975	2.660.038	5.613.258		-3.375	1.352.212	98%
NIFCA	EUR	1.046.200	294381		102.039	251.615	606.264	415.712	169.029	428.942	93%
NHREY	ISK	74.960.001	17.530.579	2.170.575	26.639.363	70.985.454	43.223.334		7.091.730	21.747.837	76%
NHFÆ	DKK	10.135.000	844.000	1.119.000	5.790.822	3.620.056	4.316.260	9.693.909	258.597	0	61%
NHÅ	EUR	249.500	4.762	144.093	9.033	163.818	206.154		37.416	26.560	62%
NAPA	DKK	4.481.000	354.266	2.212.251	46.316	2.108.802	4.601.650		383.381	1.306.513	68%
NJC	DKK	3.349.000	768.912		666.748	2.057.383	2.255.128	697.405	-225.256	363.415	86%
NORDICOM	DKK	2.200.000	725.000	4.797.000	1.518.000	442.000	8.079.000	502.000	217.000	-6.000	32%
NIFIN	EUR	705.995	55.625		19.023	403.908	315.410	45.956	15.369	47.744	98%
NSI	NOK	7.277.000	30.000	4.910.000	724.000	4.210.000	8.887.000		-156.000	815.000	56%
NORDITA	DKK	19.113.000		2.980.000	362.000	4.290.000	11.553.000	4.809.000	1.803.000	3.932.000	85%
NORFA	NOK	39.311.000	24.027.521	710.411	2.348.144	4.217.671	61.100.880		1.078.525	1.548.259	95%
NIfS	NOK	3.061.000		10.726.000	850.000	3.500.000	11.292.000		-155.000	811.000	21%
NIAS	DKK	7.151.000		3.863.856	1.148.235	2.384.389	6.004.794	3.911.307	-137.399	1.178.379	59%
NICe	NOK	71.871.000		5.414.000	1.085.000	12.141.000	5.571.000	62.442.000	-1.784.000	42.096.000	92%
NORDREGIO	SEK	11.760.352	6.517.946	2.998.500	11.304.146	5.695.697	9.165.484	18.279.886	-560.123	9.263.784	56%
NGB	SEK	10.877.000	891.772	7.836.159	352.660	2.963.439	7.821.163	10.108.860	-935.871	1.718.442	59%
NIVA	EUR	372.000	58.949	101.574		136.982	360.211	69.625	-34.295	92.081	81%
NHV	SEK	40.444.001	161.259	3.643.982	3.741.929	13.927.618	28.724.379	3.916.870	1.422.304	6.990.066	85%
NIOM	NOK	10.149.000	272.546	1.929.098	3.240.949	2.277.792	12.575.059	272.546	466.196	1.175.052	67%
NAD	EUR	355.300	61.206	5.096	3.919	86.064	204.134	65.422	69.901	51.419	98%
NSH	SEK	8.920.000	1.285.000		117.000	1.801.000	5.202.000	5.290.000	-1.971.000	435.000	99%
NUD	DKK	7.132.000	113.280	45.454	1.471.285	2.619.600	5.516.024	138.625	487.770	500.483	83%
NOPUS	SEK	1.985.000	13.190	3.430.459	72.352	5.016.022	605.126	13.190	-133.337	3.149.319	36%
NIKK	NOK	4.619.000	550.226	1.268.714	62.221	1.728.140	3.833.004	1.623.301	-684.284	970.579	80%
NOPEF	EUR	2.586.700		1.656.063	210.905	746.596	3.305.897		401.175	5.280.030	58%
NKD	NOK	1.704.800		841.000	11.524	931.197	1.855.697		-229.570	1.894.632	67%
NEFP	NOK	1.124.000	5.684.424	26.433.331	3.743.386	1.124.000	3.553.189	32.307.952	0	8.753.513	18%

Nordisk Ministerråd
Oversigt over udvalgte rapporter

Før 2004

- Budgetanalyse 2000. Det nordiske Budget. Generalsekretær Søren Christensen, 15. maj 2000
- Närmere Norden – Förslag til reviderad nordisk närområdesstrategi, august 2000. Rapport afgivet af en fællesnordisk arbejdsgruppe nedsat af samarbejdsministrene
- Norden 2000 – Öppet for världens vindar. Rapport fra det af Nordisk Ministerråd nedsatte "Vismandspanel", oktober 2000
- Ny Nordisk Dagsorden – opfølgning af vismandsrapporten, Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, september 2001
- Nordisk Åresdovisning 2001. Nordiska Rådet – Nordisk Ministerrådet, ANP 2002:741
- Nordisk Ministerråds Europa-aktiviteter 2001, Slutrapport 2001, TemaNord 2002:539
- Norbornas rättigheder – Slutrapport, april 2002. Rapport av utredningsmannen ambassadör Ole Norrback, utarbetad på uppdrag av Nordiska Ministerrådet (Samarbetsministrarna)
- Nordiska Samarbetsorgan 2002, Nordisk Ministerråd maj 2002
- Rammeprogram 2003 – 2005 for samarbeid med Nærområderne, oktober 2002
- Nordisk samarbejde – beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed 2002, oktober 2002
- Norden – en samarbejdende region, december 2002
- Submission of the Nordic Council of Ministers in preparation for the new Northern Dimension Action Plan 2004-2006, marts 2003. Bidrag fra Nordisk Ministerråd til EU-kommissionens udformning af forslag til EU's Nordlige Dimension
- Vest-Norden i det nordiske samarbejde, maj 2003. Redegørelse afgivet af en fællesnordisk arbejdsgruppe nedsat af samarbejdsministrene.
- West Norden And Its Neighbours, NORDREGIO by Tomas Hanell & Sara Ringö; commisioned by the Nordic Council of Ministers' working group concerning West Norden within the framework of Nordic cooperation. May 2003
- Fjernelse af grænsehindringer i Norden – en redegørelse fra den særlige repræsentant Poul Schlüter, november 2003
- Planer og budget 2004 for Nordisk Ministerråd, december 2003

2004-2005

- Nordiska ministerrådets genomförande av den andra handlingsplanen för Nordliga Dimensionen 2004-2006, april 2004

- Small but smart? Assessment of the Nordic Council of Ministers' policies for the Adjacent Areas, by Dr. Hanna Ojanen, Finnish Institute of International Affairs, 8 May 2004

- Ung i Utkant – aktuel forskning om glesbygdsungdomar i Norden, juni 2004

- Nord Forsk - organ for nordisk forskningssamordning, tiltrådt af Samarbejdsministrene 16. august 2004 om oprettelse af et centralt organ med ansvar for nordisk samarbejde indenfor forskning og innovation.

- Det grænseløse Norden – en redegørelse fra samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter, oktober 2004

- Nordisk samarbejde 2003 – Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed, oktober 2004

- Planer og budget 2005 for Nordisk Ministerråd, december 2004

- Retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest Russland 2006-2008, december 2004

- Retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006-2008, december 2004

- Demokrati og engagement, januar 2005

- Norden – en dynamisk region. Årets som gik i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, januar 2005

- Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, februar 2005

- Design for alle, et nordisk handlingsprogram, juni 2005

- Forslag til Nordisk Ministerråds planer og budget 2006, juni 2005

- Ny struktur for Nordisk Ministerråd, tiltrådt af samarbejdsministrene 15. juni 2005 om moderniseringsarbejdet i Ministerrådet for at styrke det nordiske samarbejdes politiske relevans og effektivitet

- Norden som global vinderregion – på sporet af den nordiske konkurrencemodel: Udgivet af Huset mandag Morgen A/S, oktober 2005

- Det internationale Norden – nordisk samarbejde i europæisk ramme 2005

- Nordisk Ministerråds hjemmeside www.norden.org.

Förslag till Nordiska ministerrådets planer och budget 2006

Framlagt av generalsekreteraren den 1 juni 2005

Förord

Härmed överlämnas mitt förslag till budget för Nordiska ministerrådet 2006.
Förslaget utgår från de direktiv som fastställdes av de nordiska samarbetsministrarna den 1 mars 2005.
Budgeten har därefter diskuterats av ämbetsmannakommittéerna på de olika fackområdena.
Budgeten är baserad på de överordnade riktlinjer, bl.a. Ny Nordisk Dagordning och Det internationella
Norden som är styrande för ministerrådets arbete. Fackministerrådens verksamhet styrs härutöver fleråriga handlingsplaner.
Under 2005 genomförs ett struktur- och moderniseringsarbete inom Nordiska ministerrådet. Nya samarbetsvillkor med Estland, Lettland och Litauen respektive Nordvästryssland etableras. Ett nytt Arktiskt samarbetsprogram utvecklas.
Dessa förändringsprocesser får konsekvenser också för ministerrådets budget. I budgetförslaget har det till en del kunnat tas hänsyn till förväntade förändringar medan dessa i andra delar måste inarbetas senare under budgetprocessen.
Tillsammantaget är budgeten och den förestående förnyelsen ett tecken på ett nordiskt samarbete som möter och söker nya och spännande utmaningar.

Köpenhamn den 18 maj 2005

Per Unckel
Generalsekreterare

A - Planer for virksomhedsåret 2006

Forandring og fornyelse

Samarbejdet indenfor rammerne af Nordisk Ministerråd skal på én og samme tid tage vare på langsigtede, stabile politiske målsætninger og være proaktiv i formulering af nye relevante politiske mål – og sørge for at disse følges op gennem handling. Tålmodighed og tempo skal gå hånd i hånd. Det gælder også Nordisk Ministerråds budget, som skal understøtte arbejdet med at nå de politiske mål for det nordiske samarbejde, som de nordiske landes regeringer tillægger prioritet. I det daglige udmøntes samvirket gennem et omfattende, ganske jordnært hverdagssamarbejde. Det kommer til syne også i budgettets enkelte områder, hvor faglige aftaler indgås, konkrete projekter iværksættes og ordninger administreres – alt sammen aktiviteter, som berører både borgere, virksomheder og de offentlige myndigheder i de nordiske lande.

Men hele tiden stiller omgivelserne nye krav til samarbejdet og Nordisk Ministerråd må selv være en aktiv aktør i udvikling af samarbejdsmulighederne. Krav og forventninger udgår fra de nordiske landes regeringer. Men også regeringernes råderum og initiativmuligheder er underlagt rammer, både i de nationale politiske strukturer og udefra i form af globaliseringens mange konsekvenser. Opgaven for Nordisk Ministerråd er at være stifinder og platform for et samarbejde, som samarbejdsministrene bl.a. har karakteriseret således:

> "*Udfordringen* for det nordiske samarbejde i en globaliseret epoke med et stærkt udvidet EU er, at udvikle den indbyrdes nordiske dialog om internationale, særligt europæiske, spørgsmål stadig tættere. Et ambitiøst, men pragmatisk nordisk samarbejde på alle niveauer er derfor ønskeligt. Det gælder ikke mindst for de nordiske landes forhold til de tre baltiske lande - Estland, Letland og Litauen – og for forholdet til Nordvest-Rusland."[1]

Med dette udgangspunkt kan der indkredses en række hovedopgaver for det nordiske samarbejde, og dermed tyngdepunkter i den orientering, som også budgetprocessen over tid bør afspejle.

Nordiske værdier som konkurrenceparameter

Der findes stadig en tydelig nordisk kulturopgave, som kan værne den nordiske identitet og de nordiske sprog. Ofte tales der noget diffust om fælles nordiske værdier. Men ingen i Norden er i tvivl om, at der findes et fællesskab, som er kulturelt betinget. Det er en rigdom i sig selv, men de fælles nordiske værdier kan udvikles også til konkrete konkurrencefaktorer i en globaliseret epoke. Vidnesbyrdene om dette findes allerede i mange sammenhænge. De værdier om menneskeværd, ledelsesformer og medindflydelse, som kendetegner de nordiske velfærdssamfund og deres arbejdsmarkeder, er – også – en aktiv konkurrencefordel, som må vedligeholdes og udvikles.

Nordiske mærkesager kan bidrage til at styrke det nordiske samarbejde i sig selv, men gør samtidig ofte Norden til et internationalt forbillede. Det gælder bl.a. bæredygtig udvikling, ligestilling og levnedsmiddelsikkerhed. Sådanne prioriteringer har afledte konsekvenser – signalværdier – som ofte rækker langt ud over de mere umiddelbare mål. Miljø og bæredygtig udvikling har i øvrigt en særlig betydning også for Vestnorden og samarbejdet med dets naboer.

Grænsehindringer i Norden må fjernes

Grænsehindringer i Norden må fjernes, hvis fem mindre lande og tre selvstyrende områder skal kunne være attraktive for mennesker og virksomheder. Skal Norden kunne stå stærkt i en verden af global konkurrence og i et Europa præget af både samarbejde og frie markeder, er det nødvendigt at udnytte alle de nære muligheder for både samarbejde, komparative fordele og konkurrence. Og udnytte mulighederne optimalt. Derfor er det vigtigt, at det "indre marked" i Nor-

---

[1] Citat fra "Det Internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme" tiltrådt af samarbejdsministrene 5. september 2003

den udvikles maksimalt og hurtigt, således at det til stadighed er mere "indre" og åbent end det omgivende europæiske. Til fordel først og fremmest for de nordiske lande, men samtidig som en positiv og konsekvent drivkraft i det udvidede europæiske samarbejde. I dette perspektiv er vilkår for næringslivet og arbejdsmarkedet, lovgivningsspørgsmål, sociale spørgsmål og uddannelsessystemer centrale samarbejdsområder for de nordiske lande.

Forsknings- og innovationsmiljøer i verdensklasse

Forsknings- og innovationsmiljøer i international klasse er afgørende for den nordiske tiltrækningskraft, når den internationale konkurrence er særlig stærk. Samvirke mellem de nordiske lande kan forstærke mulighederne for at tiltrække infrastrukturinvesteringer inden for forskning samt EU-forskningsmidler. I sammenhæng hermed skal de fællesnordiske budgetressourcer på området primært anvendes som incitament for, at nationale forskningsinstitutioner og -netværk arbejder med fagområder af fælles nordisk interesse. I konsekvens heraf er et betydeligt antal samnordiske forskningsprægede institutioner under omlægning til nationale enheder, forankret i domicillandets forskningsmiljø. Udfordringen bliver at føre ledende nordiske forskningsfinancierer sammen for at finde nordisk synergi på grundlag af nationale prioriteringer. Den nyetablerede samarbejdsinstitution NordForsk har sit domæne her.

Parallelt hermed arbejdes der på det næringspolitiske område med at reformere tilrettelæggelsen af det nordiske innovationssamarbejde. Sigtet er, at et samlet syn på forskning & innovation kan maksimere effekten/nytten for forsknings- og anvendelsesmiljøerne, både nationalt og nordisk – i et perspektiv, hvor de nordiske lande og hele Østersøområdet gør sig til vækstregion i Europa.

Nordisk Ministerråds øst-samarbejde reformeres

Omlægningen af Nordisk Ministerråds øst-samarbejde er nu for alvor på vej ind i en ny fase. Udvidelsen af den Europæiske Union med 10 nye medlemslande fra 1. maj 2004 er den største enkelthændelse i de senere år, som sætter nye betingelser også for det nordiske samarbejde – såvel det nordiske samarbejde i sig selv som i dets relationer til omverdenen. Derfor er den nordiske dagsorden hele tiden under proaktiv tilpasning. Dette har konsekvenser også for budgettet, som fra og med 2006 ikke indeholder et særskilt "Nærområdeprogram", idet samarbejdet med de baltiske EU-medlemslande i første omgang forventes at finde sted som integrerede aktiviteter indenfor de forskellige ministerråds område. Derimod budgetteres med særskilte midler til støtte for en fortsat særskilt samarbejdsindsats på fællesnordisk plan med Nordvest-Rusland. Nye politiske retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen henholdsvis med Rusland blev tiltrådt af samarbejdsministrene i slutningen af 2004 med sigte på begyndende implementering allerede i 2005. Fra og med 2006 forventes retningslinjerne fuldt operative.

Samarbejde med EU og andre internationale samarbejdsorganisationer

Samarbejde med EU og andre internationale samarbejdsorganisationer står højt på Nordisk Ministerråds dagsorden. Et centralt aspekt i den forstærkede omverdensorientering består i at etablere et tættere og – i den udstrækning det vurderes hensigtsmæssigt – mere struktureret samarbejde med andre internationale organisationer, som er aktive i det nordlige Europa.

Intensiveringen af samspillet med EU falder bl.a. i forlængelse af statsministrenes samrådspraksis (den såkaldte Imatra-model, besluttet 2001) samt enkelte fagministerråds særlige tradition for samnordisk rådslagning om EU-spørgsmål. Der findes ikke én bestemt model for det nordiske sektorsamarbejde med EU. Derfor udveksles erfaringer gennem netværk og i form af Sekretariatets formidling af, hvorledes EUsamarbejdet på ministermøde-niveau kan forberedes og udvikles. En opmærksomhed knytter sig til mulighederne for at bringe faglige fællesnordiske bidrag til EU-politikudvikling på bane i tidlige faser af den europæiske beslutningsproces. Tilsvarende arbejdes for at strukturere mulighederne for et tættere nordisk samspil om implementeringen af EU-regler.

Forskellige former for samvirke og arbejdsdeling mellem Nordisk Ministerråd og Østersøstaternes Råd, Barentsrådet og Arktisk Råd er under stadig udvikling med det overordnede sigte, at optimere de nordiske landes samlede interessevaretagelse, idet disse alle deltager i samtlige de nævnte samarbejdsorganisationer. En stigende grad af gensidig information er ved at blive praksis ligesom et udviklingspræget samarbejde om bestemte projekter pågår, eksempelvis med Østersørådet vedrørende grænseoverskridende samarbejde med baltiske og russiske parter.

Gensidig læring og kundskabsdeling

Gensidig læring og kundskabsdeling er afgørende for moderne samfund. De nordiske lande har en særlig historisk og kulturel identitet, men også betydelige forskelligheder, som er det bedste grundlag for, at man kan lære af hinanden. Det er en vigtig nordisk opgave at stille forskellige kundskaber til rådighed for hinanden. En sådan gensidig læring forudsætter en høj grad af tryghed i de gensidige relationer og en betydelig smidighed i samvirkeformer. De nordiske lande har optimale muligheder for at udnytte disse forudsætninger, som bl.a. viser deres faktiske tilstedeværelse i form af udbredte netværk på alle niveauer, uformelle samarbejdsformer i tæt samspil med formelt samarbejde og bred tradition for at åbne f.eks. uddannelsesinstitutioner for medborgere fra de øvrige nordiske lande. Igangværende og forestående skridt i udviklingen af disse former for samarbejde kan tydeligt observeres specielt i visse grænseområder. Det kan næppe udelukkes, at der i visse tilfælde kan blive tale om en grænsebrydende samordning af institutionsplanlægning.

Nordiske budgetressourcer som løftestang

I de senere år er der lagt stadig mere vægt på, at Nordisk Ministerråds budgetmidler i størst mulig grad bruges ikke blot til prioriterede fællesnordiske formål, men også at midlerne anvendes i en sammenhæng, hvor andre parter bidrager til den samlede finansiering. Tankegangen er den, at en fælles finansiering af aktiviteter har mange samvirkende fordele: Ofte et større aktivitetsbudget end ellers muligt; forpligtende partnerskab mellem de bidragende aktører; tydeligere og bedre fællesskab om målsætninger; mere konkret udvikling af samarbejdspraksis. Det er klart, at netop det tættere samspil normalt vil være modsvaret af en vis deling af beslutnings- og styringsfunktioner.

Eksempler på denne politik findes på flere områder, dels tværgående mellem parter inden for det nordiske samarbejde, dels mellem Nordisk Ministerråd og eksterne parter. I søgbare projektpuljer, f.eks. vedrørende bæredygtig udvikling, er der lagt afgørende vægt på kriterier om samfinansiering. I den igangværende omlægning af mange af de samnordiske institutioner indgår bilateral (national) finansiering som et bærende kriterium. I den ny politik for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen indgår et vilkår om øget samfinansiering af samarbejdsinitiativer i overensstemmelse med forudsætningen om, at samarbejdet omlægges fra et bistandspræget samspil til et jævnbyrdigt samvirke.

Denne hovedlinje forventes fulgt op i de kommende år, eventuelt således, at budgetprocessen kommer til at indeholde incitamenter, der belønner samarbejdsområder, hvor der vises vilje til direkte egenfinansiering fra parter uden for Nordisk Ministerråd. Sådanne incitamenter kan indlejres i forhold til både projekter, institutioner, samarbejdsorganer og organisationsbidrag.

Ny struktur for Nordisk Ministerråd

Under det danske formandskab 2005 pågår et gennemgribende struktur- og moderniseringsarbejde, iværksat af samarbejdsministrene, med Nordisk Samarbejdskomité (NSK) som styregruppe. Formålet med struktur- og moderniseringsarbejdet er at styrke det nordiske samarbejdes politiske relevans og effektivitet. En omstrukturering tjener da som løftestang for større politisk fokusering og for en øget effektivitet. Det forventes, i henhold til arbejdets mandat, at der medio 2005 vil blive taget politisk stilling til overordnede forslag om en forenkling og politisk fokusering af Nordisk Ministerråds struktur. En ny struktur skal først og fremmest være til direkte fordel for de nordiske landes samarbejde i sig selv. Men en ny ministerrådsstruktur skal kunne fun-

gere godt i et regionalt miljø, hvor også Østersøstaternes Råd, Barentsrådet og det Arktiske Råd spiller vigtige roller.

Forslaget ventes i første række at omhandle den politiske samarbejdsstruktur (ministerrådene som sådan) samt den umiddelbare administrative støttefunktion bag ministerrådene (embedsmandskomitéerne). Der vil imidlertid umiddelbart skulle følges op med konsekvensbeslutninger om tilrettelæggelsen af samarbejdet på embedsmandsplan i bred forstand (embedsmandskomité-strukturen, styregrupper, arbejdsgrupper og lignende samarbejdsorganer). Endelig vil der være behov for at revurdere indretningen Nordisk Ministerråds Sekretariat i lyset af beslutning om ny MR-struktur såvel som i lyset af erfaringer med den hidtidige tilrettelæggelse af sekretariatet.

En ny ministerrådsstruktur kan afføde et behov for tilpasning af både budget og budgetproces. Det

samnordiske budget skal tilgodese et ønske om budgetlægning efter formål, således at budgettet bedre kan tjene som redskab for politiske prioriteringer.

De første budgetmæssige konsekvenser af strukturreformen forventes implementeret allerede i efteråret 2005 med virkning for budgetåret 2006.

B - Budget 2006

Indledning

Aktivitetsrammen i budget 2006 er i alt 815,893 MDKK i 2005 priser mod 825,893 MDKK i budget 2005. Aktivitetsrammen på 815,893 TDKK bygger på den forudsætning, at 10.000 TDKK – det igennem flere budgetår benævnt likviditetstræk – ikke længere står til ministerrådets rådighed. I reale priser er der således tale om en reduktion af den hidtidige budgetramme med 10 MDKK.

Da MR-SAM i 2000 besluttede at forøge aktiviteten med 10 MDKK pr. år indtil videre, uden tilsvarende forøgelse af landenes faktiske indbetalinger til Nordisk Ministerråd, var det nødvendigt at supplere Ministerrådets budget med opgørelse over Ministerrådets fordringer på landene. Beslutningen blev taget for at reducere Ministerrådets likviditetsbeholdning ved at forøge aktiviteterne og dermed outflow af likviditet samtidig med at man fastholdte budgettets indtægter (inflow af likviditet). Med nedsættelse af Ministerrådets samlede ramme med 10 MDKK fra og med 2006 sker der ikke længere en opbygning af fordringer på landene.

De manglende indbetalinger fra landene med 10 MDKK pr. år gennem 5 år betyder, at Nordisk

Ministerråd ved udgangen af 2005 har en fordring på landene på i alt 50 MDKK.

Reduktionen i aktivitetsrammen på 10 MDKK er fordelt pro rata over ministerrådenes budgetrammer.

Som det fremgår af budgetdirektivet (NSK/MR-SAM dok. 16-2005) fra den 1. marts 2005 pålægges hver ministerråd udover reduktionen på 10 MDKK at spare 2% af det tildelte beløb fra 2005 bevillingen til en såkaldt omprioriteringspulje. Formålet er på baggrund af samarbejdsministrenes drøftelse af de langsigtede rammer for Nordisk Ministerråds budget og ministrenes ønske om at skabe mulighed for markante tværgående omprioriteringer, at afsætte væsentligt forøgede midler til aktiv omprioritering mellem ministerrådene.

Den samlede omprioriteringspulje udgør 16,318 MDKK. Ligesom med den ovenfor nævnte reduktion på 10 MDKK tilvejebringes midlerne i omprioriteringsrammen gennem en pro rata reduktion af ministerområdernes budgetrammer.

Omprioriteringsrammen fordeles af Samarbejdsministrene (MR-SAM) i juni måned efter fremlæggelse af generalsekretærens budgetforslag, som derved tilbageører midler til ministerrådene.

Samarbejdsministrene forventes i denne forbindelse at lægge vægt på de hovedprioriteringer, som har været benyttet i budgetprocessen i Ministerrådet samt at tage hensyn til særlige prioriteringsønsker fra fagministerrådene. Det skal samtidig understreges, at det verserende struktur- og moderniseringsarbejde kan give yderligere muligheder for en mere målrettet anvendelse af Ministerrådets ressourcer.

For at omprioriteringspuljen skal virke efter hensigten, nemlig at markere særskilte interessante udviklingsområder for det nordiske samarbejde, kan disse ressourcer ikke splittes, men bør anvendes strategisk rigtigt.

Årets budgetteringsproces i Nordisk Ministerråd

Som følge af nedsættelse af aktivitetsrammen og den ovenfor omtalte omprioriteringspulje bliver ministerrådenes budgetteringsramme for 2006 i første fase 799.575 TDKK i 2005-priser.

Budgetteringsrammen er således resultat af fradrag af først samlet 10 MDKK fordelt forholdsmæssigt over rammerne i det gældende budget for 2005. Posterne er derefter hver især fratrukket 2% til ompriorteringspuljen. Beregningsmæssigt svarer dette til at hvert ministerråds budgetramme for 2005 er reduceret med i alt 3,2 %. Reduktionen fordelt på ministerråd er som nævnt foretaget som en pro rata reduktion i forhold til det enkelte ministerråds andel af Nordisk Ministerråds samlede budget 2005.

Hvert ministerråd har initialt i forbindelse med udarbejdelse af deres budgetforslag fordelt budgetteringsrammen på de forskellige budgetposter. Herudover har ministerrådene indgivet

ønsker til prioritering, såfremt yderligere midler eventuelt skal tilføres via Samarbejdsministrenes beslutning (omprioriteringspuljen). Omprioriteringspuljen udmøntes i juni måned 2006 af samarbejdsministrene efter fremlæggelse af generalsekretærens budgetforslag 2006.

Prioriteringerne for fordeling af budgetteringsrammen og som også senere vil ligge til grund for udmøntning af omprioriteringspuljen er jf. budgetdirektivet:

- Nordisk råds rekommandationer.
- Formandskabsprogrammerne.
- Målsætningerne i Ny nordisk dagsorden – fem satsningsområder
- Vest-Norden i det nordiske samarbejde.
- NORIA - Nordisk forskning och innovation
- Det internationale Norden – Nordisk samarbejde i europæisk ramme.
- Nordisk Ministerråds aktiviteter i den Europæiske Unions Anden handlingsplan for Den Nordlige Dimension.
- Nordisk Ministerråds retningslinjer for samarbejdet med Estland, Letland og Litauen henholdsvis for samarbejdet med Nordvest-Rusland

Større ændringer på budgetpostniveau

I budgettet er der stigninger på budgetposter som tilsammen beløber sig til totalt 85,527 MDKK og reduktioner på i alt 111,845 MDKK i 2005 priser. (differencen er 26,318 MDKK svarende til nedsætelse af aktivitetsrammen, som følge af ophøret med opbygning af fordringer på landene og omprioriteringspuljen). Nedenfor vises en tabel med de største stigninger fordelt på de respektive budgetposter. Der er også vist de største reduktioner og hvilke budgetposter de henfører sig til. Til sammenligning var ændringerne i 2005-budgettet på 76,643 MDKK.

Større ændringer på budgetpostniveau *(2005-prisniveau)*

Øgninger		Budget 2006	Budget 2005	Ændring
2-2553-1	Politikudvikl., Videnssamfund og IT-infrastruktur	563	0	563
2-3100-3	NordForsk	54.708	0	54.708
3-6510-1	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	3.073	2.390	683
3-6581-1	Samnordisk skogsforskning (SNS)	6.141	5.771	370
3-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	9.833	8.933	900
3-6610-1	Projektmedel - Fiskeri	7.261	5.108	2.153
3-6810-1	Projektmedel - Levnedsmidler	5.598	5.336	262
3-6820-1	Forskning - levnedsmidler	1.200	0	1.200
3-0820-2	Kunskapsuppbyggning och nätverk	30.000	24.058	5.942
3-0940-1	Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med Barentsregionen og m. frivilligsektoren i NVryssland	9.789	0	9.789
3-0970-3	Ministerrådets kontorer i Nord-vest Rusland	6.000	0	6.000
4-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	7.058	4.791	2.267
5-0190-1	Reformer på institutionsområdet	994	510	484
5-8030-1	Publikationsverksamheten	718	512	206
Sum øgninger				85.527

Reduktioner		Budget 2006	Budget 2005	Ændring
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	5.794	6.294	-500
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	5.585	6.129	-544
1-2220-1	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	4.905	5.655	-750
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.106	3.406	-300
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.125	6.875	-750
2-2505-1	Dispositionsmedel-Utbildning och forskning	3.147	4.034	-887
2-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	1.538	2.564	-1.026
2-2520-1	Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL)	1.094	1.823	-729
2-2530-1	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	1.295	2.159	-864
2-2544-1	Nordens Sprogråd	1.241	2.069	-828
2-2550-1	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	0	563	-563
2-3110-1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	0	1.544	-1.544
2-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	0	35.389	-35.389
2-0462-1	Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi	0	2.757	-2.757
2-3128-1	Nordisk Forskningssamarbejde	0	8.178	-8.178
2-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	15.604	19.495	-3.891
2-3184-2	Nordisk vulk anologisk institut (NORDVULK)	7.134	7.975	-841
2-3185-2	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	3.594	5.391	-1.797
3-6410-1	Projektmidler - fællespulje	0	5.447	-5.447
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	0	1.124	-1.124
3-6520-1	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	800	1.020	-220
3-0810-3	Ministerrådets kontorer i Estland, Letland og Litaen	9.300	13.933	-4.633
3-0910-1	Politiske initiativer	2.000	3.200	-1.200
3-0920-1	Prosjektvirksomhet i Baltikum	0	6.426	-6.426
3-0930-1	Handlingsplan for Nord-vest Rusland	0	10.710	-10.710
4-4120-2	Nordjobb	2.000	2.244	-244
4-4310-1	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	4.213	6.840	-2.627
4-5190-1	Expo 2005	0	2.550	-2.550
5-0185-1	Nedbrydelse af grænsehindringer	2.000	2.295	-295
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer (Formandskabspuljen)	9.375	10.200	-825
	Andre mindre reduktioner			-13.406
Sum reduktioner				-111.845

Nedenfor følger bemærkninger i bredere forstand fra de enkelte ministerråd om baggrunden for de prioriteringer, der ligger bag stigninger og reduktioner på budgetpostniveau.

På kulturområdet er foretaget en pro-rata kutt på 3,2 pst på en række mindre poster, samt på institusjonene. Nordisk Film- og TV-fond skjermes, både fordi fondet gjør en svært god jobb og fordi man har påtatt seg å administrere Filmprisen i 2005 og fremover uten "vederlag". Derudover gør fondets spesielle finansieringsmodell at ytterligere 2 kr pr. krone man sparer fra det nordiske budsjettet forsvinner.

De nordiske husene og instituttene fik en mindre økning i 2005 på bakgrunn av et ønske om å forbedre deres økonomi og handlefrihet, som var blitt vesentlig svekket ved tidligere kutt. Det anses ikke hensiktsmessig å foreta noen kutt på disse postene i år.

Dette betyr samtidig at det foreslås relativt større kutt på samarbeidsorganenes poster. Det er disse som bærer tyngden av kuttet i MR-K.

Det forudsættes at dette ikke medfører nedskjæringer i støtteordninger, mobilitetsprogrammer eller lignende, men at man søker å effektivisere administrasjonen av samarbeidsorganene (møtefrekvens, valg av møtested osv. kan utgjøre en god del), samt at man gjennomfører færre prosjekter i egen regi.

Til gjengjeld bør det vurderes om man skal åpne opp for at samarbeidsorganene kan søke om midler fra kulturministrenes post til strategiske kultursatsinger, dersom man har en svært god ide som man ikke får gjennomført innenfor egen ramme.

På uddannelses- og forskningsområdet innebär budgetförslaget en reduktion av dispositionsmedlen för utbildning och forskning med 22%, ledningsgrupperna med 40% och mobilitets- och nätverksprogrammen med 3%. Derved fortsættes den princip som utarbetades under 2004, gällande 2005 års budget, att gee dispositionsmedlen – trots föreslagnen reduktion – relativt större tyngd än tidigare för att möjliggöra nya och tvärgående initiativ. I förslaget undantas politiskt prioriterade områden som forskningssamarbetet – NordForsk, vuxnas lärande och politikutveckling inom området vetenskapssamhälle och ITinfrastruktur från besparingan. Også andre områder andra prioriterade områden såsom mobilitet är undantas för reduktion.

I Ministerrådet for Jord, skov, fiskeri og levnedsmidler er i 2006 omprioriteret midler til de politiske prioriteringer - forskning og innovation samt genetiske ressourcer - og samtidig gennemført en forenkling af projektmiddeladministrationen.

Budgetpost 3-6410-1 Projektmidler - Fællespulje er nedlagt og midlerne fordelt på de tre ministerråd, dels til de særlige politiske prioriteringer, dels til tværsgående samarbejde. Budgetpost 3-6530-1 Nordisk handlingsplan for livsmedelssäkerhet er nedlagt for istedet at oprette budgetposten 3-6820-1 Forskning-Levnedsmidler.

Under Ministerrådet for Social og helse er NSH's budsjettramme i 2006 øket opp til nivået fra 2004 på bekostning af Ministerrådets prosjektmidler. Den midlertidige reduksjon i 2005 skyldes at institusjonen fra embetsmannskomiteens side ble pålagt å benytte 2,5 MDKK av sin egenkapital til å dekke sin drift.

Under Ministerrådet for arbejdsmarked og –miljø reduceres budgetposten 4-4120-2 Nordjobb med 244.000 DKK. Årsagen til, at Nordjobb foreslås reduceret er, at Nordjobbprogrammet kun har udvekslet 510 Nordjobbere i 2004, til trods for at måltallet i kontrakten var 1000 personer.

For sektariatet og andre fællesaktiviteter finansierer Ministerrådets strategiske reserver hovedparten af budgetforøgelsen til publikationsvirksomheden og det fortsatte reformarbejdet på institutionsområdet.

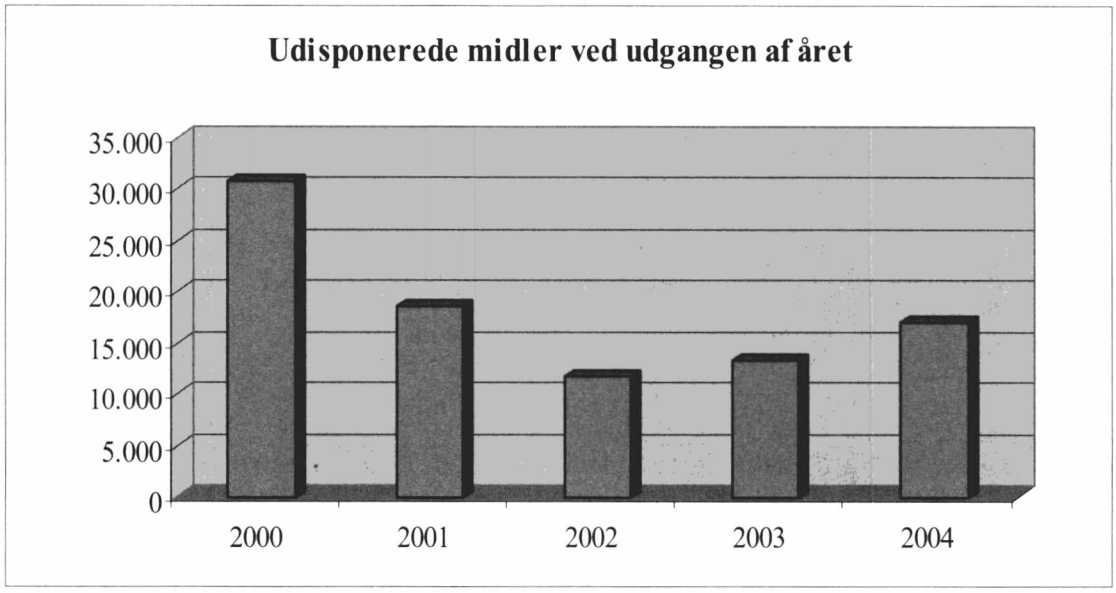
For så vidt gäller Nabopolitikken har samarbetsministrarna den 10 december 2004, beslutat om nya riktlinjer for Ministerrådets samarbete dels med Estland, Lettland och Litauen och dels med nordvästra Ryssland för åren 2006-08. Dessa riktlinjer styr verksamheten och implementeras i alla ministerråd.

Det nordiska samarbetet med grannländerna Estland, Lettland och Litauen är viktigt både för de nordiska och för de baltiska länderna. Det är samtidigt en del av ett bredare samarbete i Östersjöområdet och i Europa. Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen blir alltmera ett politiskt och fördjupat samarbete på likvärdig fot.

Som ett led i förändringen av Ministerrådets närområdespolitik till en grannlandspolitik förändras också budgetstrukturen för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen respektive Nordvästryssland.

Budgetmässigt sker en förskjutning av Ministerrådets verksamhet i riktning mot Nordvästryssland.

Udviklingen i udisponerede midler 2000-2004

Udisponerede midler ultimo 2000-2004

Ministerråd (TDKK)	2000	2001	2002	2003	Endring 2002-2003	2004	Endring 2003-2004
Kultursamarbeidet NMR	7.689	1.649	2.200	2.615	-415	5.023	2.408
Nordisk Kulturfond	5.599	2.148	0	-	0	-	0
Utbildning och forskning	2.920	1.437	2.411	1.218	-1.194	2.092	874
IT-ministerråd	1.020	89	32	69	36	350	282
Nabopolitik	2.900	2.396	2.218	2.653	435	1.403	-1.250
Energi	610	107	-1.760	1.239	2.999	394	-845
Miljö	559	1.051	347	663	316	2.729	2.066
Ekonomi	36	170	146	297	151	227	-69
Regionalpolitik	2.035	2.283	790	3	-787	48	45
Transport	206	42	15	1	-14	174	173
Jord- och skogsbruk	164	346	123	166	43	30	-136
Fiskeri	41	116	184	3	-181	33	30
Arbetsmarknad/miljö	1.432	760	242	311	70	176	-136
Social- och hälsovård	447	310	463	448	-15	728	280
Jämställdhet	284	806	72	17	-55	177	159
Narkotikasamarbejde	46	157	610	85	-525	143	59
Näring	152	475	68	38	-30	116	78
Bygg- og bolig	282	24	0	59	59	35	-24
Konsument	868	851	1.569	229	-1.340	70	-159
Levnedsmidler	478	317	20	12	-8	20	8
Lagstiftning	851	164	308	360	52	336	-24
Øvrig virksomhet	2.109	2.931	1.133	2.756	1.623	2.627	-129
SUM	**30.728**	**18.629**	**11.774**	**13.242**	**1.468**	**16.932**	**3.690**

Udisponerede midler er defineret som midler, hvor det ikke er foretaget en beslutning om anvendelse til et bestemt formål. Udisponerede midler kan alene forekomme under projektmidler og støtteordninger. Projektmidler og støtteordninger udgør totalt ca. 56 % af ministerrådets budget ekskl. omprioriteringspuljen.

I detailbudgettet under hver ministerråd viser rubrikken "Disp04/Bud 04" for budgetposter med projektmidler, hvor stor en andel af 2004-bevillingen, som er blevet disponeret i budgetåret 2004, under forudsætning af, at tidligere års midler allerede er disponeret. Tilbage fra 2003 har målet været, at maksimalt 5 % af de midler som planlægges til projekter og støtteordninger overføres udisponeret til næste budgetår. Anvendt på budgettet for 2004 medfører dette maksimalt ca. 36 MDKK i udisponerede midler. For 2006 er målet, at kun 3 % af midlerne skal være udisponerede.

Fra 2003 til 2004 er der sket en mindre stigning i de udisponerede midler på ca. 0,4 % point fra 1,6 % til 2,0 %. Dermed fortsætter stigningen i de udisponerede midler, som startede i 2003, omend stigningen er meget moderat, og da de udisponerede midler udgør ca. 2 % af det totale budget, ligger de stadig komfortabelt under Ministerrådets målsætning om 5 %.

Afvigelsesforklaring fra ministerrådene

Nedenfor følger en forklaring på udisponerede midler i de fagminsiterråd, som ultimo 2004 havde udisponerede midler på mere end 5 % den samlede ramme.

Under MR-IT arbejdes p.t. med 2 større tiltag; 1) Nordisk kompetencenetværk om åbne standarder og open source i elektronisk informationshåndtering (KÅSOS) og 2) Samarbejde med Østersørådet under "The Northern eDimension Action Plan (2005-2006). Midlerne var ikke disponeret ultimo, da det videre samarbejde om tiltagene ikke var klarlagt med de eksterne parter.

På MR-Miljø er der tilbageført midler fra et projekt, som blev afsluttet under året og som ikke var disponeret ultimo.

MR-Finans reserverade medel till ett projekt som nu har blivit uppskjutet. Danmark väntas emellertid att återkomma med en projektansökan under 2005. Projektet handlar om "progresion in tax-benefit systems" och beräknades kosta 100-150 000 DKK. Dessa pengar har ännu inte disponerats.

MR-Transport havde ved udgangen af 2004 ikke disponeret 57.000 DKK. Dette skyldes primært forsinket fakturering af udgifter i ministerrådet for transport samt forsinkelse af visse informationsaktiviteter.

Av MR-Justities budget för år 2004 hade 303.000 DKK inte disponerats vid årets slut. Detta beror i huvudsak på att icke använda projektmedel har återförts vid slutet av året samt att medel som avsatts till initiativ från det isländska ordförandeskapet inte använts full ut. Dessa restmedel har inte kunnat disponeras med kort varsel.

Under MR-Narko blev et projekt forsinket og først startet op i 2005.

I efteråret 2004 påbegyndte EK-Næring arbejdet med et nyt samarbejdsprogram for perioden 2006-2010. I den forbindelse blev der på 2004-budgettet afsat DKK 95.000 til udgifter, som vil forfalde i 2005.

Flerårig planlægingsramme for Nordisk Ministerråd

Den flerårige planlægningsramme viser i et 3 års perspektiv, hvordan budgettet udvikler sig, hvis forudsatte forhold på budgetteringstidspunktet videreføres i budgetoverslagsårene (BO-årene). Det må understreges, at der er tale om en teknisk fremskrivning og ikke en politisk omprioritering. Der tages således ikke stilling til hvordan midler, som bliver til rådighed, skal anvendes. Udover de midler der redegøres for her, vil en betydelig del af de midler, der bruges til projekter kunne omdisponeres enten indenfor eller mellem budgetposter.

Forudsætningerne for den flerårige planlægningsramme er følgende for den enkelte budgetpost:

- Hvis ikke andet er besluttet eller planlagt, vil aktivitetsniveauet i 2006-budgettet videreføres for BOårene 2007 og 2008.
- Finansieringen af aktiviteter som efter planen skal afsluttes, er ikke taget med i BO-årene.
- Omprioriteringsuljen er medregnet i de totale rammer også i BO-årene. Der er ikke på nuværende tidspunkt taget beslutning om en omprioriteringspulje i BO-årene. Omprioriteringspuljen kan ikke menningsfyldt fordeles på de enkelte ministerråd, hvorfor omprioriteringspuljen i tabellen er opført som en lump-sum i BO-årene ligesom i budgetåret.

Oplysningerne i BO-årene er kun vejledende. På den måde er det ikke et flerårigt budget, hvor der er sikkerhed omkring beløb i BO-årene. Beløbet som er til disposition, er fortsat kun de årlige bevillinger knyttet til det aktuelle vedtagne budget. Totalrammen for budgettet fastsættes årligt og er ikke kendt for BO-årene.

Oversigten i tabelform er en opsummering af alle budgetposter. En detaljeret oversigt på budgetpostniveau findes i bilag 1: Flerårig planlægningsramme samlet.

Begrebet "Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006" er således differensen mellem totalbudgettet i BOårene og 2006-budgetrammen. Når tallet er negativt indebærer det et udækket finansieringsbehov. Et positivt tal betyder, at der er midler til rådighed.

I oversigten er der lavet en opstilling for de 5 hovedsamarbejdsområder under forudsætning af en uændret totalramme.

Ved en uændret totalramme på 815,894 MDKK i BO-årene vil det være ca. 16,1 MDKK i 2007 og 24,5 MDKK i 2008 til rådighed i Nordisk Ministerråd totalt, med de forudsætninger som er nævnt ovenfor. Rådighedsbeløbet fordeler sig med ca. 6,2 MDKK på "Velfærd og erhverv" i 2007 og 2008 og på "Uddannelse og forskning" med ca. 9,9 MDKK og 18,3 MDKK i henholdsvis 2007 og 2008.

På "Velfærd og erhverv" skyldes det den planlagte afvikling af velfærdsforskningsprogrammet (budgetpost 4-4620-1) i 2007.

På "Uddannelses- og forskning" er råderummet en konsekvens dels af omorganiseringen af institutionerne til national regi og udløb af forskningsprogrammerne 2-3111-1 Nordisk spidsforskningenheder, globale forandringer og 2-3133-1 Nordisk forskningsprogram om epidimiologi.

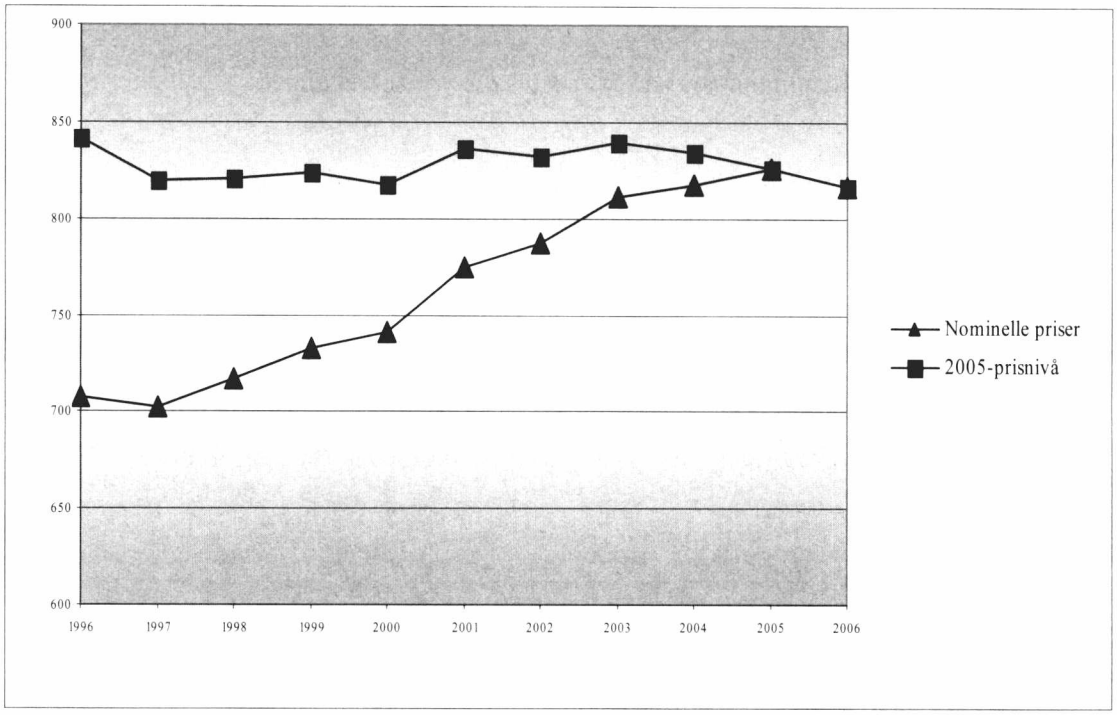
Flerårig planlægningsramme fordelt på ministeråd

SAMMENSTILLING AV BUDGET 2005 OG 2006 og BO-ÅRENE 2007 og 2008 (TDKK)

	Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**366.645**	**354.961**	**345.054**	**336.606**
Kultursamarbejdet	160.537	155.421	155.421	155.421
Utbildning och forskning	205.015	198.482	188.575	180.127
IT-ministerråd	1.093	1.058	1.058	1.058
Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006			9.907	18.355
Miljø-, resourcepolitik	**118.846**	**115.060**	**115.060**	**115.060**
Energi	7.291	7.059	7.059	7.059
Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	38.371	37.148	37.148	37.148
Miljö	42.221	40.876	40.876	40.876
Regionalpolitik	29.884	28.932	28.932	28.932
Transport	1.079	1.045	1.045	1.045
Vælfærds- og erhvervspolitik	**145.031**	**137.940**	**131.746**	**131.746**
Arbetsmarknad och –miljö	13.126	12.708	12.708	12.708
Bygg- og bolig	903	874	874	874
Ekonomi og finanspolitikk	1.691	1.637	1.637	1.637
Jämställdhet	8.185	7.924	7.924	7.924
Konsument	8.497	8.226	8.226	8.226
Lagstiftning	1.341	1.298	1.298	1.298
Narkotikasamarbejde	1.755	1.699	1.699	1.699
Näring	67.780	63.151	63.151	63.151
Social- och hälsovård	41.753	40.423	34.229	34.229
Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006			6.194	6.194
Nabopolitik	**84.956**	**84.718**	**84.718**	**84.718**
Sekretariat og andre fellesaktiviteter	**110.415**	**106.897**	**106.897**	**106.897**
Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006			**16.101**	**24.549**
Omprioriteringspuljen	**0**	**16.318**	**16.318**	**16.318**
TOTALT	**825.893**	**815.894**	**815.894**	**815.894**

Budgetposten 2-0462-1 Nordisk forskningsprogarm om Oceanografi er fra og med 1.1.2006 overført fra sekretariatet og andre fællesaktiviteter til Uddannelse og Forskning. Teknisk er også budgetbeløbet for 2005 flyttet, som medfører en diskrepans i forhold til ministerrådsrammerne i budget 2005.

Budgettes udvikling i perioden 1996-2006

I faste priser har budgettet ligget på nogenlunde samme niveau de sidste 10 år. Dog var aktiviteten i 1996 betydelig højere end i 1997-2001, hvor aktiviteten lå rimelig konstant. I år 2001-2005 steg aktiviteten igen realt for så at falde igen i 2006. Niveauskiftet skal ses på baggrund af beslutningen om at øge aktiviteten i denne periode med henblik på at reducere Ministerrådets likviditet. Den praksis ophører med vedtagelse af budget 2006, hvorved aktivitetsniveauet igen realt falder.

Budgettets indtægter

Ministerrådets virksomhed finansieres i første række af direkte bidrag fra landene. Som udgangspunkt indbetaler landene et beløb svarende til aktivitetsrammen fratrukket afgift på løn, rentebetalinger og øvrige indtægter, som det er vist i nedenstående tabel. Landenes indbetalinger indbetales i henhold til en særskilt fordelingsnøgle, som er beregnet på basis af det respektive lands andel af den samlede bruttonationalindtægt i faktorpriser i Norden for de to seneste kendte år, dvs. 2002 og 2003.

INDTÆGTER TDKK	**Budget 2004**	**Fordelnings-nøgle 2004**	**Budget 2005**	**Fordelnings-nøgle 2005**	**Budget 2006**	**Fordelnings-nøgle 2006**
Afgift på løn	7.000		7000		8000	
Renteindtægter	5.760		4600		4600	
Øvrige indtæg-ter(ev. tab)	800		200		150	
Landenes bidrag*	803.957		814.093		803.143	
Danmark	183.302	23,8%	185.613	22,8%	181.323	22,6%
Finland	141.496	17,6%	145.723	17,9%	144.574	18,0%
Island	8.844	1,1%	8.955	1,1%	8.813	1,1%
Norge	202.597	25,2%	214.106	26,3%	208.480	26,0%
Sverige	267.718	33,3%	259.696	31,9%	259.953	32,4%
Sum	817.517	100,0%	825.893	100,0%	815.893	100,0%

*Når det gælder landenes bidrag, er beløbene opgjort eksklusiv betalingsordningen for højere uddannelse.jf. teksten i afsnittet "Betalingsordningen for højere uddannelse".

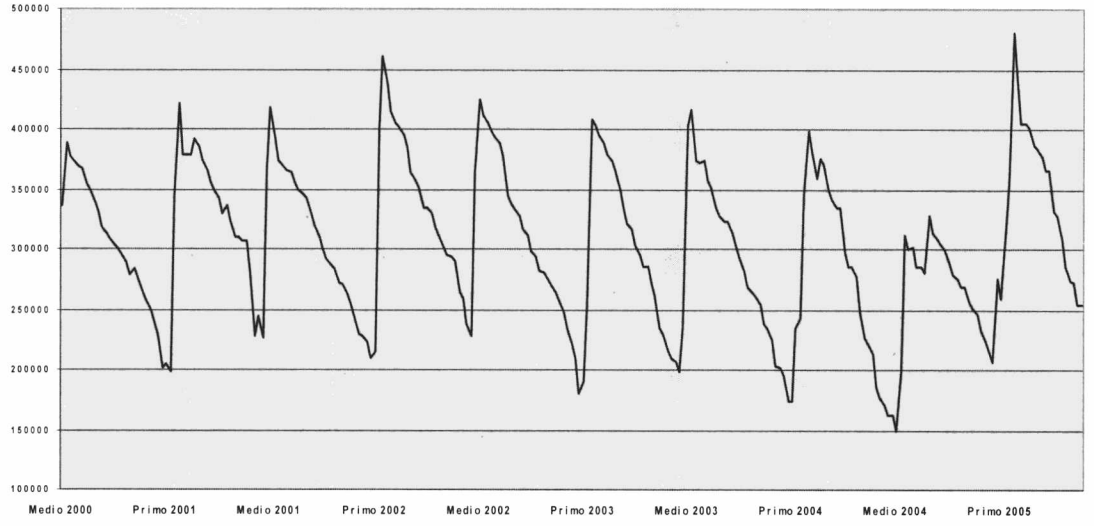
Kommentarer:

Afgift på løn
Beregnes ud fra den afgiftspligtige lønsum for de ansatte ved sekretariatet

Renteindtægter
Det er budgetteret med en renteindtægt på 4,6 MDKK, som er beregnet ud fra en forventet gennemsnitlig placeringsrente på 2,0 % i 2005 og en gennemsnitslikviditet under året på 230 MDKK.

Øvrige indtægter
Denne post inkluderer morarenter, valutakursændringer og tilbagebetalinger af forældede midler
Historisk likviditetsudvikling

Nedenfor er vist udviklingen i den historiske likviditet fra medio 2000 og frem til d. 27. april 2005.

Som det ses af grafen udviser Ministerrådets likviditet et symptomatisk mønster. Mønsteret er generet af at udbetalinger forløber nogenlunde jævnt over året og at landene foretager indbetalinger 2 gange årligt, primo og medio. Den jævne udbetalingstakt sammenholdt med at aktivitetsniveauet har ligget fast i faste priser betyder også at den gennemsnitlige likviditet har ligget nogenlunde på samme niveau i den skitserede periode, dog med en svagt faldende tendens i 2003 og 2004. Det var landenes synspunkt, at Ministerrådets likviditet permanent var af en sådan størrelse, at der blev truffet foranstaltninger til at nedbringe den. I perioden 2001-2005 rekvirerede Ministerrådet således et beløb, som var 10 MDKK lavere end det egentlige bidrag fra landene. Denne praksis ophører med vedtagelsen af budget 2006. På det seneste har Ministerrådets likviditet været stigende som resultat af implementeringen af nyt økonomisystem med elektronisk fakturabehandling, som i budgetårets første måneder ikke var fuldt funktionsdygtig, hvorfor fakturabehandlingstiden steg en smule. Det elektroniske fakturabehandlingssystem var ved udgivelse af generalsekretærens budgetforslag 2006 fuldt funktionelt, og fremover forventes omkostningerne i forbindelse med fakturabehandling reduceret, som følge af mindre ressourcetræk, i forhold til den tidligere papirbaserede fakturabehandling.

Fordringer på landene

På grund af en stigning i aktivitetsniveauet i forhold til landenes indbetalinger til Ministerrådet 2000-2005 opbyggede Ministerrådet fordringer på landene. Denne praksis stopper med vedtagelser af budget 2006. Fordelingen mellem landene bestemmes af fordelingsnøglen for det respektive budgetår. Dette indebærer, at landene har en gæld til Nordisk Ministerråd som er rentefri. Fordringerne fordeler sig på landene i henhold til nedenstående tabel. Der er også angivet, hvor store de samlede fordringer var ved udgangen af 2005.

Fordringer fordelt på land og budgetår (TDKK)	Fordringer 2001	Fordringer 2002	Fordringer 2003	Fordringer 2004	Fordringer 2005	Tilsammen 31.12.2004
Danmark	2.430	2.460	2.380	2.280	2.280	11.830
Finland	1.830	1.850	1.750	1.760	1.790	8.980
Island	110	110	110	110	110	550
Norge	2.200	2.160	2.340	2.520	2.630	11.850
Sverige	3.430	3.420	3.420	3.330	3.190	16.790
Likviditetsreduksjon	**10.000**	**10.000**	**10.000**	**10.000**	**10.000**	**50.000**

Betalingsordningen for højere uddannelser

Det er besluttet i Overenskomsten om adgang til videregående uddannelse, at konsekvenserne af betalingsordningen for de nordiske lande skal reguleres over Ministerrådets budget, og påvirker derved landenes bidrag til det nordiske budget. Betalingsordningen gælder Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island, Grønland, Færøerne og Åland står udenfor betalingsordningen. Der tages hensyn til landenes gensidige betalinger i landenes bidrag og aftalen påvirker alene den interne fordeling af bidragene mellem landene (Danmark, Finland, Norge og Sverige). Det blev i 2003 besluttet at forlænge overenskomsten om højere uddannelse til udgangen af 2006.

Af overenskomsten fremgår det, at der skal ske betaling for 75 % af det antal studerende, som modtager studiestøtte fra det land hvor den studerende er bosat efter gældende regler i det land, og som er indskrevet på en højere uddannelse i et andet land, som falder ind under Artikel 1 overenskomsten. Forskningsuddannelser samt studerende på uspecificerede højere uddannelse medregnes ikke i beregningsgrundlaget. Den årlige erstatning pr. studerende er 22.000 DKK. pr år.

Ministerrådet modtager statistik fra de nordiske studiestøttemyndigheder, som er den der ligger til grund for beregning af antal studerende mellem de nordiske lande, der indgår i ordningen.

I tabellen er vist fradrag og tillæg til de enkelte landes bidrag som følge af betalingsordningen.

Betalingsordning, højere uddannelse TDKK

	Budget 2004	Budget 2005	Budget 2006
Danmark	-33.627	-34.238	-40.755
Finland	14.206	15.312	15.989
Island	0	0	0
Norge	19.718	24.057	29.717
Sverige	-297	-5.131	-4.950
Sum	0	0	0

Indbetalinger fra landene

Landenes indbetalinger til Nordisk Ministerråd efter indregning af likviditetsnedsættelsen på 10 MDKK i 2004 og 2005 og betalingsordningen for højere uddannelse er følgende:

Indbetalinger inkl. betalningsordningen og reduktion af likviditeten, løbende priser TDKK

	Budget 2004	Budget 2005	Budget 2006
Danmark	147.395	149.095	140.568
Finland	153.942	159.245	160.563
Island	8.734	8.845	8.813
Norge	219.795	235.533	238.197
Sverige	264.091	251.375	255.003
Sum	793.957	804.093	803.143

Sammenstilling af budget 2005 og 2006

Løbende priser TDKK

	BUDGET 2006	Andel	BUDGET 2005	Andel	+/-	Differanse %
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**354.961**	**43,5%**	**366.645**	**44,4%**	**-11.684**	**-3,2%**
Kultursamarbejdet	155.421	19,0%	160.537	19,4%	**-5.116**	**-3,2%**
Utbildning och forskning [1)]	198.482	24,3%	205.015	24,8%	**-6.533**	**-3,2%**
IT-ministerråd	1.058	0,1%	1.093	0,1%	**-35**	**-3,2%**
Miljø- og resource politik	**115.060**	**14,1%**	**118.846**	**14,4%**	**-3.786**	**-3,2%**
Energi	7.059	0,9%	7.291	0,9%	**-232**	**-3,2%**
Miljö	40.876	5,0%	42.221	5,1%	**-1.345**	**-3,2%**
Regionalpolitik	28.932	3,5%	29.884	3,6%	**-952**	**-3,2%**
Transport	1.045	0,1%	1.079	0,1%	**-34**	**-3,2%**
Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	37.148	4,6%	38.371	4,6%	**-1.223**	**-3,2%**
Vælfærds- og erhvervspolitik	**137.940**	**16,9%**	**145.031**	**17,6%**	**-7.091**	**-4,9%**
Arbetsmarknad och – miljö	12.708	1,6%	13.126	1,6%	**-418**	**-3,2%**
Social- och hälsovård	40.423	5,0%	41.753	5,1%	**-1.330**	**-3,2%**
Jämställdhet	7.924	1,0%	8.185	1,0%	**-261**	**-3,2%**
Narkotikasamarbejde	1.699	0,2%	1.755	0,2%	**-56**	**-3,2%**
Näring	63.151	7,7%	67.780	8,2%	**-4. 629**	**-6,8%**
Økonomi og finanspolitikk	1.637	0,2%	1.691	0,2%	**-54**	**-3,2%**
Bygg- og bolig	874	0,1%	903	0,1%	**-29**	**-3,2%**
Konsument	8.226	1,0%	8.497	1,0%	**-271**	**-3,2%**
Lagstiftning	1.298	0,2%	1.341	0,2%	**-43**	**-3,2%**
Nabopolitik	**84.718**	**10,4%**	**84.956**	**10,3%**	**-238**	**-0,3%**
Sekretariat og andre fælles aktiviteter[1)]	**106.897**	**13,1%**	**110.415**	**13,4%**	**-3.518**	**-3,2%**
Omprioriteringspuljen	**16.318**	**2,0%**	**0**	**0,0%**	**16.318**	**-**
TOTALT	**815.894**	**100,0%**	**825.893**	**100,0%**	**-9.999**	**-1,2%**

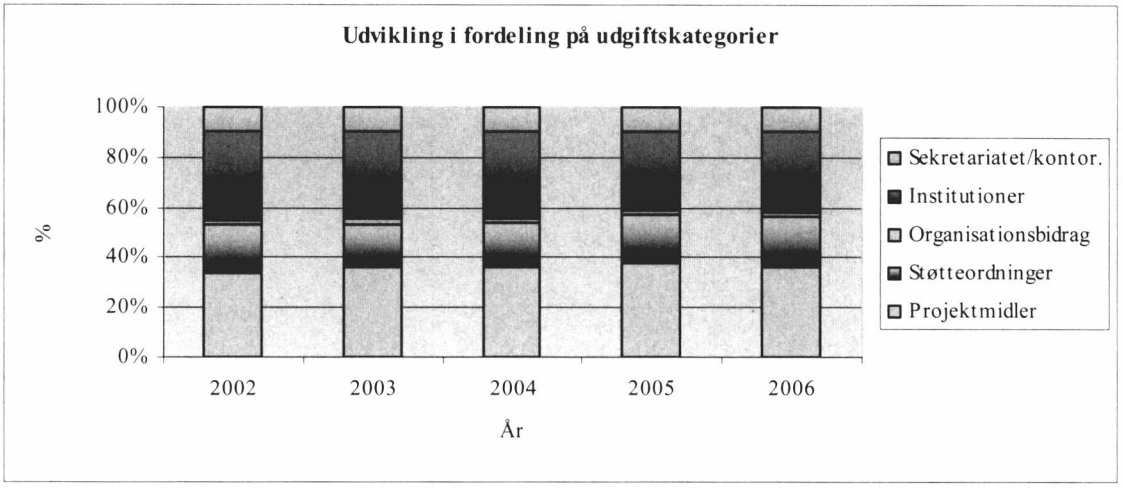
1) Budgetposten 2-0462-1 Nordisk forskningsprogram om Oceanografi er fra og med 1.1.2006 overført fra sekretariatet og andre fællesaktiviteter til Uddannelse og Forskning. Teknisk er også budgetbeløbet for 2005 flyttet, som medfører en diskrepans i forhold til rammerne i budget 2005.

Budgettets fordeling på forskellige budgetpostkategorier 2006 og 2005

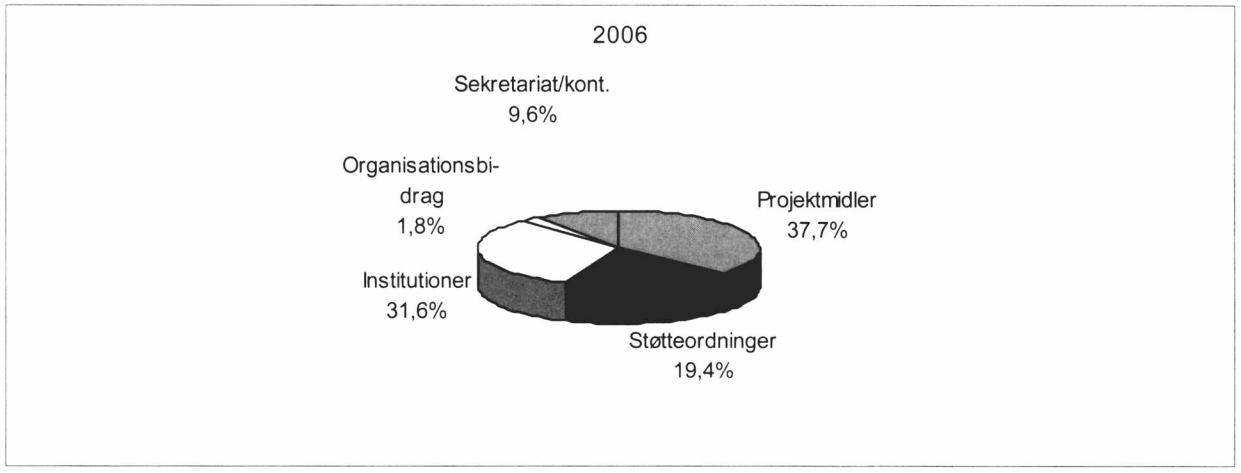
Kategoriseringen af budgetposterne er baseret på Budgetanalyse 2000 – Det nordiske budget, dvs. projektmidler, støtteordninger, institutioner og organisationsbidrag. Samtidig må det bemærkes, at flere budgetposter indeholder flere end én kategori af budgetmidler. Den mest væsentlige kategori er brugt som grundlag ved fordeling af budgetposter på kategorier.

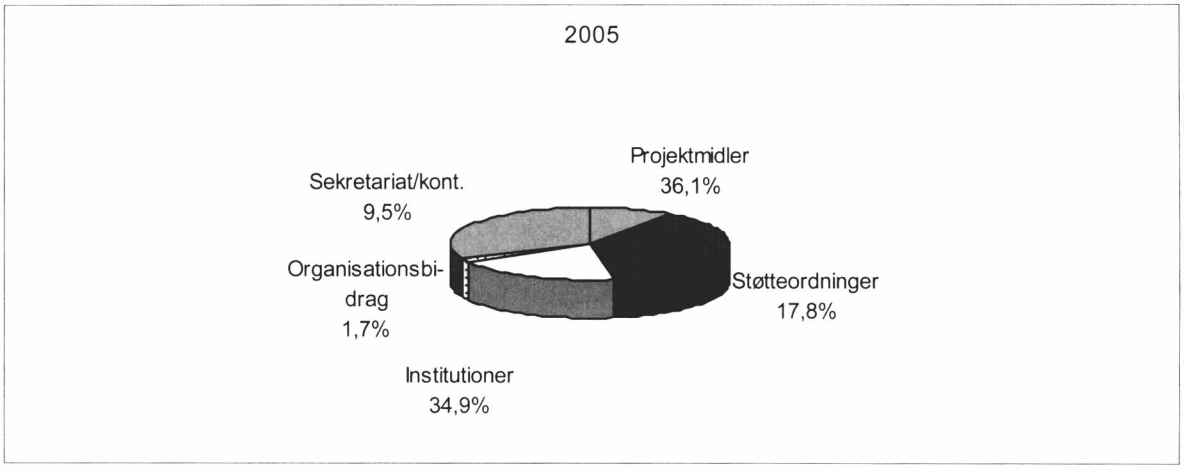
Institutionerne er definerede ud fra organisering og ikke indholdsmæssige forhold. Det indebærer at støtteordningerne NordForsk, Nordisk Innovationscenter (NICe) og Nordisk projekteksportfond (NOPEF) indgår i institutionsandelen. Derudover er bevillingerne til ministerrådssekretariatet og kontorerne i Nordvest-Rusland og Estland, Letland og Litauen defineret som institutioner, men vist separat i diagrammerne nedenfor. Ministerrådssekretariatet som en del af sekretariat og andre fællesaktiviteter, mens kontorerne er en del af Nabopolitik.

Udvikling i fordeling på udgiftskategorier

Som det ses af ovennævnte figur har fordelingen mellem kategorier været stabilt. Dog er der en tendens til stigning i midler til støtteordninger og projektmidler, og fald i midler til institutionsdrift.

2005
Projektmidler
36,1%
Sekretariat/kont.
9,5%
Organisationsbi-
drag
1,7%
Støtteordninger
17,8%
Institutioner
34,9%

Tabell: Budgetpostkategorier

Løbende priser TDKK	BUDGET 2006	Andel	BUDGET 2005	Andel
Kultur	**155.421**	**19,4%**	**160.537**	**19,4%**
Projektmidler	74.050	47,6%	78.098	48,6%
Støtteordninger	26.407	17,0%	26.479	16,5%
Institutioner	50.059	32,2%	50.893	31,7%
Organisationsbidrag	4.905	3,2%	5.067	3,2%
Uddannelse og forskningspolitik	**199.540**	**25,0%**	**206.108**	**25,0%**
Projektmidler	39.733	19,9%	56.850	27,6%
Støtteordninger	88.379	44,3%	93.223	45,2%
Institutioner	70.312	35,2%	54.884	26,6%
Organisationsbidrag	1.116	0,6%	1.151	0,6%
Miljø og resourcepolitik	**115.060**	**14,4%**	**118.846**	**14,4%**
Projektmidler	85.326	74,2%	89.376	75,2%
Støtteordninger	9.037	7,9%	9.336	7,9%
Institutioner	20.697	18,0%	20.134	16,9%
Organisationsbidrag	0	0,0%	0	0,0%
Vælfærds- og erhvervspolitik	**137.940**	**17,3%**	**145.031**	**17,6%**
Projektmidler	36.54 1	26,5%	42.694	29,4%
Støtteordninger	2.000	1,4%	2.244	1,5%
Institutioner	97.186	70,5%	97.808	67,4%
Organisationsbidrag	2.213	1,6%	2.285	1,6%
Nabopolitik	**84.718**	**10,6%**	**84.956**	**10,3%**
Projektmidler	19.827	14,4%	27.374	18,9%
Støtteordninger	30.000	21,7%	24.058	16,6%
Institutioner	34.891	25,3%	33.524	23,1%
Organisationsbidrag	0	0,0%	0	0,0%
Sekretariat og andre fellesaktiviteter	**106.897**	**13,4%**	**110.415**	**13,4%**
Projektmidler	37.883	35,4%	39.130	35,4%
Støtteordninger	0	0,0%	0	0,0%
Institutioner	63.143	59,1%	65.221	59,1%
Organisationsbidrag	5.871	5,5%	6.064	5,5%
I alt	**799. 576**	**100,0%**	**825.893**	**100,0%**
Projektmidler	293.360	36,7%	333.522	40,4%
Støtteordninger	155.823	19,5%	155.340	18,8%
Institutioner	257.845	32,2%	243.310	29,5%
Organisationsbidrag	14.105	1,8%	14.567	1,8%
Sekretariat/kontorerne	78.443	9,8%	79.154	9,6%
	799.576	100%	825.893	100%
		2006		**2005**

Forklaringer til budgetstruktur og budgetpostkategorier

Hovedinddeling	Budgettets hovedinddeling er det enkelte ministerråd. Præsentationen af hvert ministerråd indledes med en beskrivelse af hele arbejdet med fokus på politiske målsætninger, nye initiativer og ændringer i forhold til foregående budgetår.
Budgetposter	De enkelte budgetposter præsenteres ensartet indholdsmæssigt ved hjælp af to budgetposttyper; a) Projektmidler/støtteordninger/organisationsbidrag og b) Institutioner/virksomheder som styres gennem mål - og resultatkontrakter.
Nummerering	Hver budgetpost har en 6 cifret nummerering. Den første ciffer er samarbejdsområde, anden og tredje ciffer angiver ministerråd og de to næste er løbenummer indenfor ministerrådst. Det sidste ciffer viser hvilken type budgetpost det er; 1 = projektmidler, 2 = støtteordninger, 3 = institution, 4 = organisationsbidrag.

Specielle rubrikker	I budgetpostene for projekt/støtteordninger viser rubrikken Disp04/Bud04, hvor stor andel af 04-budgettet i procent, som er disponeret i løbet af 2004. En disponering er en beslutning om at bruge penge fra en budgetpost til et bestemt formål. Det disponerede beløb kan udbetales til formålet i budgetåret og i de 2 påfølgende år, og Nordisk Ministerråd har en forpligtelse overfor det angivne formål i denne tidsperiode. En ikke udbetalt disposition vil efter 3 år blive indtægtsført i ministerrådets regnskab. Resultatrubrikken for budgetposterne er baseret på de resultater som konkret er kommet til udtryk i løbet af 2004. Resultaterne kan på denne måde både være finansieret af 2004-midler eller tidligere års bevillinger. I budgetpostene for institutioner styret med resultatkontrakt viser rubrikken, NMR fin. 04 den procentvise andel af institutionens totale indtægter i 2004 som blev finansieret af Nordisk Ministerråd (fra regnskabet). Finansieringen fra Nordisk Ministerråd omfatter både basisbevilling og eventuelle projektmidler.

Oprettelse, afvikling og sammenlægning af budgetposter

I forhold til budget 2005 er der som følge af omstruktureringen på Uddannelses- og Forskningsområdet afviklet budgetposter og nye er kommet til. Ved etablering af NordForsk, budgetpost 2-3100-3, er budgetposterne 2-3110-1 Nordisk Forskningspolitisk Råds, 2-3115-3 NorFa og 2-3128-1 Nordisk Forskningssamarbejde nedlagt og fusioneret ind i NordForsk. IT-policygruppen er nedlagt hvorfor budgetpost 2-2550-1 Ministrrådets (MR-U) IT-policygruppe også nedlægges og erstattes af budgetpost 2-2553-1 Politikudvikling, videnssamfund og IT-infrastruktur.

I Ministerrådet for Jord, skov, fiskeri og levnedsmidler er i 2006 omprioriteret midler til de politiske prioriteringer - forskning og innovation samt genetiske ressourcer - og samtidig gennemført en forenkling af projektmiddeladministrationen.

Budgetpost 3-6410-1 Projektmidler - Fællespulje er nedlagt og midlerne fordelt på de tre ministerråd, dels til de særlige politiske prioriteringer, dels til tværgående samarbejde.

Budgetpost 3-6530-1 Nordisk handlingsplan for livsmedelssäkerhet er nedlagt for istedet at oprette budgetposten 3-6820-1 Forskning-Levnedsmidler.

Som ett led i förändringen av Ministerrådets närområdespolitik till en grannlandspolitik förändras också budgetstrukturen för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen respektive Nordvästryssland.

Budgetmässigt sker en förskjutning av Ministerrådets verksamhet i riktning mot Nordvästryssland. Nya resurser frigörs år 2006 till ökade satsningar i nordvästra Ryssland.

En konsekvens af omlægningen af aktiviteterne i Nabolandene er, at budgetposten 3-0930-1 Handlingsplan for Nord-vest Rusland nedlægges. Nye budgetposter er 3-0940-1 Deltagende i EU's partnerskab, samarbete med Barentsregionen og m. frivillig sektoren i Nord-vest Ryssland og 3-0790-1 Grænseregionalt samarbejde.

Derudover er kontorerne i Skt. Petersborg og Kaliningrad udskilt fra kontorerne i Estland, Letland og Litauen i budgetpost 3-0970-3 Ministerrådets kontorer i Nord-vest Rusland.

Tabell med alle budgetposter

Kulturafdelingen

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Kultursamarbeidet		**155.421**	**160.537**	**-5.116**	**-3,2%**
	Generelle kulturinnsatser	*34.249*	*35.212*	*-963*	*-2,7%*
1-2203-1	Strategiske og kulturpolitiske satsinger	5.114	5.114	0	0,0%
1-2205-2	Nordisk kulturfond	29.135	30.098	-963	-3,2%
	Barn och unga	*12.609*	*13.694*	*-1.085*	*-7,9%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*12.609*	*13.694*	-1.085	-7,9%
1-2210-1	Nordiskt idrottssamarbete	1.230	1.271	-41	-3,2%
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	5.794	6.294	-500	-7,9%
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdoms-kultur	5.585	6.129	-544	-8,9%
	Film och media	*31.658*	*32.780*	*-1.122*	*-3,4%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*26.387*	*27.137*	-750	-2,8%
1-2220-1	Styrgruppen for kultur- og massemediesamar-beid	4.905	5.655	-750	-13,3%
1-2222-2	Nordisk Film- och TV-fond	21.482	21.482	0	0,0%
	Institutioner	*5.271*	*5.643*	-372	-6,6%
1-2228-3	NORDICOM	2.165	2.237	-72	-3,2%
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.106	3.406	-300	-8,8%
	Konstområdet	*34.834*	*35.895*	*-1.061*	*-3,0%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*18.704*	*19.231*	-527	-2,7%
1-2230-1	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)	7.587	7.838	-251	-3,2%
1-2238-2	Sleipnir	2.760	2.760	0	0,0%
1-2239-1	Nordiska Museikommittén	1.188	1.227	-39	-3,2%
1-2246-4	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	829	856	-27	-3,2%
1-2256-1	Nordisk Musikkommitté (NOMUS)	6.340	6.550	-210	-3,2%
	Institutioner	*16.130*	*16.664*	*-534*	*-3,2%*
1-2255-3	Nordiskt Center för Scenkonst (NordScen)	6.974	7.205	-231	-3,2%
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.486	1.535	-49	-3,2%
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst (NIFCA)	7.670	7.924	-254	-3,2%
	Nordiska kulturhus (institutioner)	*31.870*	*31.870*	*0*	*0,0%*
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	7.484	7.484	0	0,0%
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	10.958	10.958	0	0,0%
1-2274-3	Nordens institut på Åland	2.084	2.084	0	0,0%
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.949	4.949	0	0,0%
1-2279-1	Vedlikehold kulturhusene	1.047	1.047	0	0,0%
1-2548-3	Nordens institut i Finland (NIFIN)	5.348	5.348	0	0,0%
	Andra kultursatsningar	*10.201*	*11.086*	*-885*	*-8,0%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*10.201*	*11.086*	*-885*	*-8,0%*
1-2234-4	Samisk samarbeid	4.076	4.211	-135	-3,2%
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.125	6.875	-750	-10,9%

Uddannelse, forskning og IT

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Uddannelse, forskning samt IT		**199.540**	**206.108**	**-6.568**	**-3,2%**
Utdanning og forskning		**198.482**	**205.015**	**-6.533**	**-3,2%**
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	*3.147*	*4.034*	*-887*	*-22,0%*
2-2505-1	Dispositionsmedel-Utbildning och forskning	3.147	4.034	-887	-22,0%
	Politikudvikling m.v.	*12.168*	*17.159*	*-4.991*	*-29,1%*
2-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	1.538	2.564	-1.026	-40,0%
2-2520-1	Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL)	1.094	1.823	-729	-40,0%
2-2530-1	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	1.295	2.159	-864	-40,0%
2-2544-1	Nordens Sprogråd	1.241	2.069	-828	-40,0%
2-2550-1	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	0	563	-563	-100,0%
2-2553-1	Politikudvikling, Videnssamfund og IT-infrastruktur	563	0	563	-
2-3110-1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	0	1.544	-1.544	-100,0%
2-3127-2	Politikudvikling voksnes læring	6.437	6.437	0	0,0%
	Mobilitets og netværksprogrammer	*71.121*	*73.320*	*-2.199*	*-3,0%*
2-2512-2	Nordplus junior	19.700	20.309	-609	-3,0%
2-2522-2	Nordplus Voksen	8.797	9.069	-272	-3,0%
2-2532-2	Nordplus (Högre utbildning)	31.786	32.769	-983	-3,0%
2-2534-4	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	1.116	1.151	-35	-3,0%
2-2543-1	Nordplus språk	8.709	8.978	-269	-3,0%
2-2545-2	Norden-undervisning i utlandet	1.013	1.044	-31	-3,0%
	NordForsk	*75.796*	*67.412*	*8.384*	*12,4%*
2-3100-3	NordForsk	54.708	0	54.708	-
2-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	0	35.389	-35.389	-100,0%
2-0462-1	Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi	0	2.757	-2.757	-100,0%
2-2554-1	Udviklingsprojektet NORDUnet2	0	0	0	-
2-3111-1	Nordiske spidsforskningsenheder, globala förändringar	5.277	5.277	0	0,0%
2-3128-1	Nordisk Forskningssamarbejde	0	8.178	-8.178	-100,0%
2-3129-1	Nordisk videnskabelig information (Nordbib)	2.550	2.550	0	0,0%
2-3131-1	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	0	0	0	-
2-3132-1	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	0	0	0	-
2-3133-1	Nordisk forskningsprogram om epidemiologi	3.171	3.171	0	0,0%
2-3136-2	Forskningsprogram NORDUnet3	3.566	3.566	0	0,0%
2-3138-1	Nordisk Forskerskoleprogram	2.534	2.534	0	0,0%
2-3139-1	Nordiske spidsforskningsenheder, medicin	3.051	3.051	0	0,0%
2-3140-1	Nordisk komitè for Bioetikk	939	939	0	0,0%
	Forskning i øvrigt	*36.250*	*43.090*	*-6.840*	*-15,9%*
2-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	*0*	*0*	*0*	-
2-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	15.604	19.495	-3.891	-20,0%
2-3181-2	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.935	2.935	0	0,0%
2-3182-2	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	6.983	7.294	-311	-4,3%
2-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	0	0	0	-
2-3184-2	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)	7.134	7.975	-841	-10,5%
2-3185-2	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	3.594	5.391	-1.797	-33,3%
	IT-ministerråd	**1.058**	**1.093**	**-35**	**-3,2%**
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT	1.058	1.093	-35	-3,2%

Miljø- og ressourcepolitik

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Miljø- og ressourcepolitik		**115.060**	**118.846**	**-3.786**	**-3,2%**
	Energi	*7.059*	*7.291*	*-232*	*-3,2%*
3-3210-1	Projektmedel - Energi	6.059	6.279	-220	-3,5%
3-3220-3	Nordisk Energiforskning (NEPF)	1.000	1.012	-12	-1,2%
	Miljö	*40.876*	*42.221*	*-1.345*	*-3,2%*
3-3310-1	Projektmedel - Miljø	31.839	32.885	-1.046	-3,2%
3-3320-2	NEFCOS Miljøudviklingsfond	9.037	9.336	-299	-3,2%
	Regionalpolitik	*28.932*	*29.884*	*-952*	*-3,2%*
3-6110-1	Projektmedel - Regionalpolitik	19.068	19.695	-627	-3,2%
	Institutioner	*9.864*	*10.189*	*-325*	*-3,2%*
3-6180-3	Nordregio	9.864	10.189	-325	-3,2%
	Transport	*1.045*	*1.079*	*-34*	*-3,2%*
3-6210-1	Projektmedel - Transport	1.045	1.079	-34	-3,2%
	Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	*37.148*	*38.371*	*-1.223*	*-3,2%*
	Projektmidler	*0*	*6.571*	*-6.571*	*-100,0%*
3-6410-1	Projektmidler - fællespulje	0	5.447	-5.447	-100,0%
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	0	1.124	-1.124	-100,0%
	Jord- och skogsbruk	*23.089*	*21.356*	*1.733*	*8,1%*
	Projektmedel	*13.256*	*12.423*	*833*	*6,7%*
3-6510-1	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	3.073	2.390	683	28,6%
3-6520-1	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	800	1.020	-220	-21,6%
3-6540-1	Nordisk genbank för husdjur	3.242	3.242	0	0,0%
3-6581-1	Samnordisk skogsforskning (SNS)	6.141	5.771	370	6,4%
	Institutioner	*9.833*	*8.933*	*900*	*10,1%*
3-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	9.833	8.933	900	10,1%
	Fiskeri	*7.261*	*5.108*	*2.153*	*42,1%*
3-6610-1	Projektmedel - Fiskeri	7.261	5.108	2.153	42,1%
	Levnedsmidler	*6.798*	*5.336*	*1.462*	*27,4%*
3-6810-1	Projektmedel - Levnedsmidler	5.598	5.336	262	4,9%
3-6820-1	Forskning - levnedsmidler	1.200	0	1.200	-

Velfærds- og erhvervspolitik

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Næring og velferd[1)]		**137.940**	**145.031**	**-7.091**	**-4,9%**
	Arbetsmarknad och –miljö	*12.708*	*13.126*	*-418*	*-3,2%*
	Projektmedel	*9.890*	*10.308*	*-418*	*-4,1%*
4-4110-1	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	6.494	6.668	-174	-2,6%
4-4120-2	Nordjobb	2.000	2.244	-244	-10,9%
4-4130-1	Informationsprojektet	1.396	1.396	0	0,0%
	Institutioner	*2.818*	*2.818*	*0*	*0,0%*
4-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.818	2.818	*0*	0,0%
	Social- och hälsovård	*40.423*	*41.753*	*-1.330*	*-3,2%*
	Projektmedel	*13.063*	*15.986*	*-2.923*	*-18,3%*
4-4310-1	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	4.213	6.840	-2.627	-38,4%
4-4320-1	Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	991	1.034	-43	-4,2%
4-4340-1	Nomesko og Nososko	1.665	1.713	-48	-2,8%
4-4620-1	Välfärdsforskning	6.194	6.399	-205	-3,2%
	Institutioner	*27.360*	*25.767*	*1.593*	*6,2%*
4-4381-3	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) *	39.285	33.218	6.067	18,3%
4-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	8.842	9.136	-294	-3,2%
4-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2.861	2.956	-95	-3,2%
4-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	7.058	4.791	2.267	47,3%
4-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	7.020	7.253	-233	-3,2%
4-4386-3	Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	1.579	1.631	-52	-3,2%
	Jämställdhet	*7.924*	*8.185*	*-261*	*-3,2%*
4-4410-1	Projektmedel - Jämställdhet	2.972	3.069	-97	-3,2%
	Institutioner	*4.952*	*5.116*	*-164*	*-3,2%*
4-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	4.952	5.116	-164	-3,2%
	Narkotikasamarbejde	*1.699*	*1.755*	*-56*	*-3,2%*
4-4510-1	Projektmedel - Narkotikasamarbejde	1.699	1.755	-56	-3,2%
	Näring	*63.151*	*67.780*	*-4.629*	*-6,8%*
4-5110-1	Projektmedel - Näring	1.095	1.123	-28	-2,5%
4-5190-1	Expo 2005	0	2.550	-2.550	-100,0%
	Institutioner	*62.056*	*64.107*	*-2.051*	*-3,2%*
4-5180-3	Nordisk InnovationsCenter	62.056	64.107	-2.051	-3,2%
4-5181-3	Nordtest	0	0	0	-
	Ekonomi och finanspolitik	*1.637*	*1.691*	*-54*	*-3,2%*
4-5210-1	Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik	1.637	1.691	-54	-3,2%
	Bygg- og bolig	*874*	*903*	*-29*	*-3,2%*
4-5310-1	Projektmedel – Bygg och Bolig	874	903	-29	-3,2%
	Konsument	*8.226*	*8.497*	*-271*	*-3,2%*
4-6710-1	Projektmedel - Konsument	6.013	6.212	-199	-3,2%
4-6720-4	SVANEN – Nordisk miljömärkning	2.213	2.285	-72	-3,2%
	Lagstiftning	*1.298*	*1.341*	*-43*	*-3,2%*
4-7110-1	Projektmedel - Lagstiftning	1.298	1.341	-43	-3,2%

Nabopolitik

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Nabopolitik[1)]		**84.718**	**84.956**	**-238**	**-0,3%**
3-0820-2	Kunskapsuppbyggning och nätverk	30.000	24.058	5.942	24,7%
3-0940-1	Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med Barentsregionen og m. frivilligsektoren i NV-ryssland	9.789	0	9.789	-
3-0970-3	Ministerrrådets kontorer i Nord-vest Rusland	6.000	0	6.000	-
3-0930-1	Handlingsplan for Nord-vest Rusland	0	10.710	-10.710	-100,0%
3-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	19.591	19.591	0	0,0%
3-0810-3	Ministerrrådets kontorer i Estland, Letland og Litauen	9.300	13.933	-4.633	-33,3%
3-0920-1	Prosjektvirksomhet i Baltikum	0	6.426	-6.426	-100,0%
3-0910-1	Politiske initiativer	2.000	3.200	-1.200	-37,5%
3-0790-1	Grænseregionalt samarbejde	1.000	0	1.000	-
3-0870-1	Arktisk samarbeidsprogram	7.038	7.038	0	0,0%
3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik	0	0	0	-
3-0840-1	Kulturförmedling	0	0	0	-
3-0860-1	Bärkraftig resurshushållning	0	0	0	-

Sekretariat og andre fællesaktiviteter

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
		106.897	**110.415**	**-3.518**	**-3,3%**
5-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	63.143	65.221	-2.078	-3,2%
5-0185-1	Nedbrydelse af grænsehindringer	2.000	2.295	-295	-12,9%
5-0190-1	Reformer på institutionsområdet	994	510	484	94,9%
5-0195-1	Europasamarbejdet	494	510	-16	-3,1%
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	3.198	3.303	-105	-3,2%
5-0425-4	Bidrag för Västnorden	2.673	2.761	-88	-3,2%
5-0430-1	Nordiskt statistiskt samarbete	1.754	1.812	-58	-3,2%
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	578	597	-19	-3,2%
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer (Formandskabspuljen)	9.375	10.200	-825	-8,1%
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	1.200	1.240	-40	-3,2%
5-0460-1	Holdbart Norden	3.901	4.029	-128	-3,2%
5-1010-1	Informationsverksamhet	3.758	3.882	-124	-3,2%
5-1020-1	Informationsverksamhet utanför Norden	961	993	-32	-3,2%
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.806	4.964	-158	-3,2%
5-1030-1	Hallo Norden	4.391	4.536	-145	-3,2%
5-1040-1	Översättning och tolkning	1.068	1.103	-35	-3,2%
5-1050-2	Tjänstemannautbyte	1.885	1.947	-62	-3,2%
5-8030-1	Publikationsverksamheten	718	512	206	40,2%

1)Midlerne på budgetposten 4-5190-1 Expo 2005, som i 2005 var på 2.550 TDKK er i 2006 budgettet overført til Nabopolitikområdet, som stort set neutraliserer reduktionen på 3,2 %. Af samme grund er reduktionen af rammen for Velfærd og Erhverv større end 3,2 %.

Frivilligsektoren og andre modtagere, som ikke er offentlige eller private virksomheter

Der er også i år udarbejdet en økonomisk opgørelse over samarbejdet med frivillig sektoren. Siden budgettet for 2003 er den økonomiske redegørelse opdelt i 3 undergrupper med udgangspunkt i indholdet af samarbejdet med organisationer som hverken er offentlige eller private, herunder frivillige. Ministerrådets samarbejde med den frivillige sektor er baseret på, at der ikke foreligger nogle entydige formelle krav eller kriterier for at omfattes af begrebet frivillig sektor. Dette gælder specielt i forhold til hvad betegnes som en frivillig organisation. I denne sammenhæng er det valgt at lade støtteordninger, som både kan have enkelt personer/ikke formaliserede grupper samt frivillige organisationer som modtagere indgå i oversigten. Det afgø-

rende i denne sammenhæng er en afgrænsning om modtagere af budgetmidlerne er offentlige eller private virksomheder

Dette giver 3 kategorier som er lagt til grund for den økonomiske opgørelse:

1) Budgetmidler til direkte drift af frivillige organisationers virksomhed/aktiviteter
2) Budgetmidler hvor frivillige organisationer udfører et opdrag på vegne af Ministerrådet
3) Støtteordninger/stipendieprogrammer åbne for frivillige organisationer/enkeltpersoner/ikke-formaliserede grupper

I den følgende tabel vises hvilke budgetposter med tilhørende økonomiske størrelser som indeholder midler i samsvar med ovennævnte kategoriinddeling. Det skal understreges, at de økonomiske størrelser for hver enkelt budgetpost er en skønsmæssig vurdering, og derfor ikke er direkte budgetmæssigt bindende. Vurderingerne udtrykker forventninger og er baseret på erfaringer fra tidligere år og de planer, som foreligger indenfor de forskellige Ministerråd for 2006.

Budgetpost		**Budget 2006**	**Budget 2005**	**Disp. 2004**
Budgetmidler til direkte drift af frivillige organisasjoners virksomhet/aktivitete				
1-2210-1	Nordisk idrettsamarbejd	1.230	1.271	1.246
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	1.600	1.500	1.265
1-2220-2	Styregruppen for Nordisk kultur og mediesamarbejde	0	1.200	0
1-2255-3	Nordiskt center for scenkunst (NordScen)	760	790	800
1-2256-1	Nordisk musikkommitté – NOMUS	760	800	
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	150	150	149
1-2272-3	Nordens hus på Færøyene	200	200	235
1-2274-3	Nordens Institutt på Åland	223	150	37
1-2277-3	Nordens Institutt på Grønland	120	120	120
1-2296-1	Kulturprojekter i utlandet	200	200	200
1-2234-1	Samisk samarbejd	4.076	4.211	4.128
2-2534-4	Bidrag til Nordisk Sommeruniversitet (NSU)	1.116	1.151	1.128
3-3310-1	Projektmedel – Miljø	1.000	1.500	500
4-4310-1	Projektmidler - Sosial og helsepolitikk	750	500	750
4-4410-1	Projektmidler – likestilling	400	200	450
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	3.198	3.303	3.238
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	175	175	175
SUM		***15.958***	***17.421***	***14.421***

Budgetpost		**Budget 2006**	**Budget 2005**	**Disp. 2004**
Budgetmidler hvor frivillige organisationer udfører et opdrag på vegne af Ministerrådet				
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	500	500	840
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	1.500	2.500	1.050
4-4120-2	Nordjobb	2.244	2.244	2.500
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	150	350	350
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.806	4.964	4.867
5-1030-1	Hallå Norden	3.000	3.000	3.000
SUM		***12.200***	***13.558***	***12.607***

Budgetpost		Budget 2006	Budget 2005	Disp. 2004
Støtteordninger/stipendieprogrammer åbne frivillige organisationer/enkeltpersoner/ikke-formaliseret grupper				
1-2203-1	Strategiske kultursatsinger	0	0	0
1-2205-2	Nordisk kulturfond	10.800	13.450	10.898
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	2.400	2.400	2.411
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	1.500	-	1.050
1-2231-2	Sleipnir	2.760	2.760	2.502
1-2246-2	Skandinavisk kunstnerkollegium i Roma	829	839	942
1-2257-3	Nordisk Kultursenter Dalsåsen	400	800	374
1-2258-3	NIFCA	239	950	247
2-2522-2	Nordplus Voksen	8.797	9.069	8.058
2-2543-2	Nordplus Sprog	8.709	8.978	7.865
3-0820-2	Stipendieordninger (herunder Nordplus Nabo)	15.000	10.000	13.000
4-4384-3	Nordisk samarbetsorgan för handicapfrågor	1.900	1.700	1.900
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	1.200	1.240	1.216
SUM		***56.534***	***52.186***	***50.463***
TOTALT		**84.692**	**83.165**	**77.491**

Indsatser for børn og unge

Den følgende tabel viser hvilke budgetposter som indeholder indsatser for børn og unge. Det understreges, at de økonomiske størrelser for hver enkelt budgetpost er en skønsmæssig vurdering, og derfor ikke er direkte budgetmæssigt bindende for budgetpostene. Vurderingerne for 2005 og 2006 udtrykker forventninger og er baseret på erfaringer fra tidligere år og de planer, som foreligger indenfor de forskellige ministerråd for 2006.

Budgetpost		Budget 2006	Budget 2005	Disp. 2004
1-2203-1	Strategiske kultursatsinger	0	2.000	0
1-2205-2	Nordisk kulturfond	2.400	6.200	2.435
1-2210-1	Nordisk idrottsamarbete	1.230	1.271	1.246
1-2212-1	Nordisk Ungdomskomité	5.794	6.294	5.924
1-2214-1	Styringsgruppen (BUK)	5.585	6.129	5.723
1-2220-1	KM-gruppen	0	500	0
1-2230-1	NORDBOK	1.200	600	1.214
1-2239-1	Museikommittèn	180	200	200
1-2255-3	Nordiskt center for scenkunst (NordScen)	200	400	456
1-2256-3	NOMUS	1.500	1.600	1.491
1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavík	240	300	532
1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	1.000	500	1.077
1-2274-3	Nordens Institut på Åland	300	100	255
1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	900	800	1.289
1-2296-1	Kulturprojekter i udlandet	500	500	1.000
1-2548-3	NIFIN	2.100	2.100	1.545
Sum Kultur		**23.129**	**29.494**	**24.387**
2-2510-1	Nordisk Skolesamarbejde	1.538	2.564	3.055
2-2512-2	Nordplus junior, herunder Nordisk Skolenet	19.700	20.309	18.285
Sum Utdanning og forskning		**21.238**	**22.837**	**21.340**
3-3310-1	Projektmedel – Miljø	600	800	500
Sum Miljø		**600**	**800**	**500**
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	0	150	450
3-6810-1	Projektmidler – Levnedsmidler	400	0	0
Sum jord- og skogbruk, fiskeri, levnedsmidler		**400**	**150**	**450**
3-4310-2	Projektmidler helse & sosial	1.300	1.300	1.300
3-4384-3	NSH	2.000	1.500	1.500
3-4385-3	NUD	2.000	2.500	2.500
3-4386-3	NOPUS	1.000	500	500
Sum Helse & sosial		**6.300**	**5.800**	**5.800**
4-4410-1	Projektmidler Ligestilling	800	0	500
Sum Ligestilling		**800**	**0**	**500**
4-6710-1	Konsument	400	850	855
Sum konsument		**400**	**850**	**855**
2-0830-2	Demokrati- och medborgarpolitik	0	0	2.500
Sum Nabopolitik		**0**	**0**	**2.500**
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduerne)	600	600	600
Sum Sekretariat og andre fellesaktiviteter		**600**	**600**	**600**
SUM BARN & UNGE SATSINGER I MINISTERRÅDET		**53.467**	**60.579**	**56.932**

Minsterrådets samlede Nabopolitikaktiviteter

Ministerrådets Nabopolitikaktiviteter finansieres dels over ministerrådenes egne budgetmidler og dels over rammen Nabopolitik. Som følge af omlægningen af aktiviteterne i Nabopolitikken har det ikke for 2006 været muligt for fagministerrådene at opgøre anvendelse af egne midler, der kanaliseres over i samarbejdet om Nabopolitikken. De procentandele, som angives for de enkelte ministerråd for 2005 er en skønsmæssig vurdering, fortaget ved fastlæggelse af budget 2005 i foråret 2004, af de økonomiske midler, som forventedes at blive brugt på aktiviteter i Nabolandene, finansieret af fagministerrådenes egne budgetmidler. Når det gælder resultaterne for 2004, er dette baseret på registrering af den enkelte projektbevilling på bevillingstidspunktet,

samt rapportering fra institutioner, samarbejdsorganer og støtteordninger i forbindelse med deres årsrapportering for 2004.

Løbende priser, TDKK	Budget 2005		Resultat 2004	
	%-andel	Beløb	%-andel	Beløb
Kultursamarbejdet	8%	12.843	5%	7.200
Uddannelse og forskning	1,7%	3.438	2%	3.991
IT-ministerråd	0%	0	0%	0
Nabopolitik	100%	84.956	100%	85.951
Energi	50%	3.645	35%	2.500
Miljø	25%	10.555	26 %	10.600
Ekonomi	0%	0	0%	0
Regionalpolitik	15%	4.482	2,2%	650
Transport	14%	151	14%	150
Jord- og skogbruk, fiskeri og levnedsmidler	16%	6.139	3,2%	1.206
Arbetsmarknad och –miljö	8%	1.050	8,5%	1.100
Social- och hälsovård	1,2%	501	1,7%	700
Jämställdhet	7%	573	6%	520
Narkotikasamarbejde	45%	790	51%	775
Näring	2%	1.356	0%	0
Bygg- og bolig	10%	90	11%	100
Konsument	6%	510	2,3%	200
Lovgivning	8%	107	8%	107
Sekretariat og andre felles aktiviteter	7 %	7.922	7 %	7.790
TOTALT	**16,8%**	**139.108**	**15,1%**	**123.540**

Forskningsindsatser

Forskning är en avgörande förutsättning för moderna samhällens utvecklingsförmåga och internationella konkurrenskraft. Forskningen och innovationsklimatet utgör tillsammans förutsättningar för välstånd. För forskning på högsta internationella nivå krävs miljöer av yppersta kvalitet. Kostnaderna för högkvalitativ forskning tenderar emellertid att bli allt högre.

EU har under de senaste fyra åren utvecklat begreppet om ett europeiskt forskningsrum – ERA (European Research Area) för att stärka samarbetet, motverka fragmentering av forskningen, öka forskningsinvesteringarna, bättre utnyttja resurserna, ge verksamheterna, speciellt små och medelstora företag, bättre ramvillkor för forskning samt utbygga aktiviteterna. Det skall skapa en inre marknad för forskning. I ett utvidgat Europa kommer ett regionalt forskningssamarbete att få en växande betydelse. Man kan utgå ifrån att det regionala samarbetsmönster vidareutvecklas.

De nordiska länderna är i ett internationellt sammanhang framstående på många områden och detta faktum borde utnyttjas bättre för att skapa synergieffekter och ökad profilering. Men trots en stor andel forskningsinsats, mätt som andel av ekonomin, är de nordiska länderna i absoluta tal globalt sett alla små. Där är heller inte någon garanti för fortsatt framgång när den vetenskapliga konkurrensen skärps.

Ministerrådet har därför beslutet upprätta ett nordiskt forsknings- och innovationsrum, NORIA, som syftar till att stärka Norden som region i Europa och andra delar av världen samtidigt som NORIA blir en vital och integrerad del av ERA.

Ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) tog redan 2002 initiativ till att få villkoren för en närmare forskningssamverkan i Norden utredda. De blev presenterade i vitboken "NORIA Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete" hösten 2003. De nordiska utbildningsoch forskningsministrarna ställde sig bakom visionen i Vitboken om att bygga ett forsknings- och innovationssystem med två pelare, en för forskning och en för innovation, med starka band dem emellan. MR-U har fattat beslut om att forskningspelaren kallas NordForsk. När det gäller den andra pelaren beslöt Nordiska ministerrådet för näringspolitik (MR-Näring) i slutet av 2003 att ge den nordiska ämbetsmannakommittén för näringspolitik (ÄK-Näring) uppdraget att utarbeta ett förslag till program för ministerrådets innovationspolitiska samarbete fram till år 2010. Innovationsboken: Förslag til nordisk näringspolitik komplet-

terar bakgrunden för NORIA, Nordisk InnovationsCenter (NICe) och NordForsk, kommer att fungera som ett komplement och som en samarbetspartner tills varandra i en ny struktur för det nordiska innovations- och forskningssamarbetet.

Forskning och innovation är olösligt invävda i det samlade innovationssystemet och det blir därför viktigt att aktörerna har ett nära samarbete för att främja synergi och framstående resultat. Forskningssamarbetet bör ta hänsyn till sin roll som ett viktigt element i näringslivets innovation och samhällets förmåga till förnyelse. Förstärkta ambitioner för att vetenskapliga och teknologiska framsteg också skall kunna omsättas i företagande och flera arbetsplatser utgör en viktig del av motiveringen för ökat nordiskt samarbete. Därför blir NordForsk och NICe centrala aktörer inom ett nordiskt rum för forskning och innovation i nära samarbete med Ministerrådets sekretariat.

NordForsk etablerades den 1.1. 2005. Den skall utgöra en organisatorisk ram för att främja samverkan mellan de nordiska ländernas centrala forskningsfinansiärer. Avsikten är att definiera samarbetet utifrån nationella prioriteringar och utifrån identifierade gemensamma intressen. Därför blir NordForsks huvudfunktion en facilitators-, samordnings- och samspelsfunktion för att föra fram initiativ baserade på nordisk styrka.

De nordiska medel som överförs till NordForsk beräknas år 2006 vara drygt 83 MDKK och stiga till cirka 100 MDKK år 2007. De nordiska medlen bör betraktas som marginalfinansiering/såddfinansiering till att gemensamt med länderna stödja de bästa institutionerna, forskarna och forskningsgrupperna. Med ett sådant synsätt blir det naturligt att se finansieringen som i huvudsak nationell. Genom att ge de nationella forskningsråden en avgörande roll när det gäller finansiering och bevillning i NordForsk, kan en synergi mellan nordiska och nationella medel främjas.

NordForsk skall fungera som ett samarbetsorgan mellan nationella forskningsfinansierande organ. Samarbetet skall kunna omfatta alla stadier av forskningen, från grundforskning till mera tillämpade inriktningar. NordForsk tar egna initiativ, men skall också ta ställning till initiativ från forskningsvärlden och universiteten. Universiteten spelar en viktig roll eftersom en stor del av dagens forskning utförs vid dessa och forskarutbildningen främst handhas av dem.

NordForsk uppgifter är strategiska och har huvudsakligen tre funktioner: Samordningsfunktion, finansieringsfunktion samt policyfunktion. NordForsk har tillförsäkrats en betydande frihet i sina arbetsformer och insatser. NordForsk skall fatta beslut om bevillning på grundlag av kvalitetsmässiga vetenskapliga värderingar. En annan uppgift för NordForsk är, som nämnts, att etablera ett dynamisk samarbete med de nordiska innovationssystemen och NICe.

Ett viktigt resultat av NordForsks verksamhet skall vara ett stärkt forskningssamarbete i Norden och grannar samt att Norden gemensamt kan stå starkare i konkurrensen om europeisk forskningsfinansiering än vad länderna vart och ett för sig skulle förmå.

Det är viktigt att arbetet inom NordForsk ses i sammanhang med andra initiativ för nordisk forskningssamarbete. Inom energiforskningen finns det ett väletablerat nordiskt samarbete och på områdena jord- och skogsbruk, livsmedel samt fiskeri planlägger man en större koordinering. Dessa och andra kommande initiativ bör knytas till NordForsks arbete för att få till stånd en möjligast effektiv utveckling och implementering av NORIA.

Det nordiska energiforskningssamarbetet har pågått i snart 20 år och 1999 blev Nordisk Energiforskning etablerat som en nordisk institution. Det nordiska energiforskningsprogrammet fokuserar på områdena klimatförändrignars konsekvenser för energiområdet, integration av energimarknader, förnybara energikällor, energieffektivitet och vätgasteknologi. Med nordisk nytta som utgångspunkt har en projektportfölj på 14 samordnade projekt byggts upp för perioden 2003-2006. Projekten involverar ett omfattande fackligt nätverk med aktivt deltagande av ca 200 personer och utbildning av 45 PhDkandidater. I drygt 70% av projekten är baltiska och/eller ryska forskningsinstitutioner involverade. Under 2004 har Nordisk energiforskning även fått en projektledande roll i EU:s projekt "Hydrogen and Fuel Cell Co-ordination" (HY-CO). Detta projekt har som mål att koordinera offentlig finansierad forskning inom vätgas- och bränslecellsområdet i Europa. Projektet omfattar 21 deltagare från 18 Europeiska länder, som tillsammans administrerar över 160 milj. EURO.

Det nordiske Jord- og skovbrugssamarbejdet har i en række år arbejdet med at effektivisere og optimere ministerrådets forskning og uddannelsesaktiviteter. Skovbrugsforskningen der varetages af Samnordisk skovforskningen er vurderet til at have overordentlig stor nordisk nytte, og at være forskningsmæssigt i international klasse. Ministrene besluttede på sit møde i 2004, at styrke skovbrugsforskningen yderligere, og øge samarbejdet med NordForsk. Samnordisk Skovforskning vil derfor arbejde på, at få øget samarbejdet med NordForsk ved ansøgning om etablering af et Centres of Excellence under NordForsk inden for et af Samnordisk skovforsknings prioriterede områder. Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning vil ligeledes i den kommende periode arbejde for øget samarbejde med andre forskningsorganer under Nordisk Ministerråd.

Ministerrådet traf i 2004 beslutning om at etablere et nordisk samarbejde om levnedsmiddelforskning som et nyt indsatsområde, som bygger på de potentialer, der allerede findes i det nordiske levnedsmiddelsamarbejde. Ministerrådet for Levnedsmiddel har i 2004-5 taget initiativer for at styrke et nordisk forskningssamarbejde om levnedsmidler op mod NordForsk med etablering af Centers of Excellence eller forskningsprogrammer og indsatsen vil fortsætte i 2006. Samtidig videreudvikles det succesfulde samarbejde med NICe, også i relation til EU.

Nordisk Arbejdsgruppe for fiskeriforskning har gennem årelang og bevidst satsning på en bred vifte at forskningsaktiviteter været medvirkende til at de nordiske fiskeriforskningsmiljøer er ledende i Europa på flere marine forskningsdiscipliner, især på havforskningen, fiskeindustriel forskning samt socioøkonomisk forskning. Disse forskningsaktiviteter fortsætter. I 2005 blev der i samarbejde med NordForsk oprettet et Nordic Marine Academy (NMA), den første tværgående forskerskole i norden og samtidig den største. Det forventes at vil blive fulgt op af etablering af Centers of Excellence i forbindelse med NMA.

Budgetposter hvor fælles informationsaktiviteter er en væsentlig del

En betydelig andel af Ministerrådets budget anvendes til informationsaktiviteter i forskellige former dvs. udgivelser af tidsskrifter/rapporter, seminarer/konferenser, pressemøder og hjemmeside med daglige nyheder. Disse aktiviteter har forskellige formål. Det kan være information om projekter og resultater opnået igennem det nordiske samarbejde, men også information om det nordiske samarbejde som sådan.

Ministerrådssekretariatet har fælles informationsafdeling sammen med Nordisk Råds sekretariat. Denne afdeling samfinansieres af de to parter. Ministerrådet finansierer 60% af udgifterne vedrørende afdelingen.

Følgende er en sammenstilling af forskellige informationsaktiviteter med selvstændige budgetposter i budgettet for 2006. Dette drejer sig i første række om aktiviteter som er fælles for hele Ministerrådet. Samtidig må det understreges, at en betydelig del af informationsaktiviteterne finansieres direkte over de enkelte ministerråds budgetposter og af de nordiske institutioner. Dette fremgår ikke af oversigten, blant andet fordi ressourser til information ofte er en integreret del i den ordinære virksomhed.

LØBENDE PRISER TDKK		BUDGET 2006	BUDGET 2005	DIFFERENCE +/-	%
	Kontorerne i Estland, Letland og Litauen [1) 2)]	9.300	13.933	-4.633	-
3-0970-3	Kontorerne i Nord-vest Rusland [2)]	6.000	-	6.000	-
5-0410-4	Foreningerne Nordens Forbund [3)]	3.198	3.303	-105	-3,2%
5-1010-1	Informationsvirksomhed [4)]	3.758	3.882	-124	-3,2%
5-1020-1	Informationsvirksomhed udenfor Norden	961	993	-32	-3,2%
5-1025-1	Norden i Fokus	4.806	4.964	-158	-3,2%
5-1030-1	Hallo Norden [5)]	4.391	4.536	-145	-3,2%
5-8030-1	Publikationsvirksomheden [6)]	718	512	206	40,2%
	Tilsammen	**33.132**	**32.123**	**1.009**	**3,1%**

1) Fra og med 1.1.2006 er kontorer i Nordvest-Rusland, St. Petersborg og Kaliningrad udskilt i egen budgposter 3-0970-3.
2) Kontorerne i Estland, Letland, Litauen og St. Petersborg har også opgaver vedrørende styring af projekter på vegne af sekretariatet i København.
3) Bidrager med finansiering af Foreningen Nordens Forbunds driftsudgifter og de regionale informationskontorer i de nordiske lande samt informationspunktet i Sydslesvig.
4) Budgetposten finansierer Ministerrådets andel af informationsafdelingen. Derudover finansierer Ministerrådet infomationsafdelingen over budgetpost 5-0180-3 Ministerrådets sekretariat. Til dette formål er der i sekretariatsbudgettet for 2005 afsat 5,68 MDKK.
5) Hallo Norden har fra at være en informationstelefon udviklet sig til en dynanisk webbaseret informationstjeneste, som informerer om nordiske borgeres muligheder for internordisk mobilitet samt fjernelse af grænsehindringer. Dertil kommer information om andre nordiske temaer.
6) Publikationsvirksomheden finansieres i første række af ministerrådenes ved køb af tjenester, salg af publikationer samt direkte bidrag fra Ministerrådet.

Udgifter som ikke er direkte aktivitet- og projektrelaterede

I budget 2006 gives information om de udgifter, som ikke er direkte bundet til aktiviteter og projekter. Det vil sige, de udgifter som er nødvendige for at styre og udvikle samarbejdsområder og sekretariatsbetjene støtteordninger samt samarbejdsorganer og institutioner. Der er valgt forskellige løsninger for de 3 kategorier.

Støtteordninger

I budgettet bliver administrationsudgifter til støtteordningerne, med undtagelse af Nordisk Film- og TVfond og Nordisk Kulturfond hvor specielle forhold gælder, budgetteret separat. Det indebærer, at der på budgetniveau fastsættes et beløb for administration af den enkelte støtteordning. Administrationsudgifterne omfatter sekretariatsbetjening, information, ansøgningsbehandling og møder for ordningens beslutningsorgan. Det angives også hvem der er sekretariat for støtteordningen. Støtteordningerne betaler ikke udgifterne til sekretariatets betjening, når sekretariatsfunktionerne udføres af Ministerrådssekretariatet.

Samarbejdsorganer

En række budgetposter i kategorien projektmidler, indeholder et eller flere samarbejdsorganer. En del af bevillingen vil derfor blive anvendt til at drive disse organer. I budgettet gives information om størrelsen af det beløb som planlægges anvendt til aktivitetsstyring og administration for de respektive samarbejdsorganer. Begrebet aktivitetsstyring og administration vil typisk omfatte udgifter til udvikling af samarbejdsorganets fagområde, initiering og opfølgning af aktiviteter/projekter, sekretariatsbetjening samt samarbejdsorganets møder og rejser. Nogle samarbejdsorganer får sine rejseudgifter dækket af landene. I de tilfælde er dette specielt oplyst. Samarbejdsorganerne betaler ikke udgifter til sekretariatets betjening, når sekretariatsfunktionerne udføres af Ministerrådssekretariatet. Det angives også hvem er sekretariat for samarbejdsorganerne.

Institutioner

Når det gælder de nordiske institutioner, gives oplysninger vedrørende planlagte udgifter til ledelse og administration i budgetåret og sidste kendte regnskabsår (2004). Budgetårets oplysninger er baseret på gældende kontrakt for institutionen og informationen for 2004 fra institutionens årsrapportering. Institutionerne har i dag forskellige definitioner og systemer ved fordeling af udgifter til administration og ledelse. Dette indebærer, at sammenligning mellem institutioner ikke nødvendigvis giver nogen mening på grund af forskellige forudsætninger. Nogle institutioner har også ændret principper, når det gælder ledelse og administrative udgifter fra en kontraktperiode til anden. I de tilfælde kan sammenligning mellem år være mindre relevant. Ministerrådet arbejder med udvikling af at standardisere definitioner og systemer, der vil muliggøre sammenligning i fremtiden, mellem og over tid for den type udgifter ved institutionerne.

Kulturpolitik

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	155.421.000	160.537.000	157.473.000	-3,2%

Indledning

De nordiska kulturministrarna (MR-K) tog år 2003 initiativ till att reformera det nordiska kultursamarbetet i syfte att finna en struktur som är bättre anpassad till dagens behov och förväntningar på ett modernt nordiskt kultursamarbete. En extern expert har använts för att komma med ett förslag till ny struktur, som därefter kommenterades av de nordiska institutionerna och samarbetsorganen. Efter detta tillsatte MR -K en arbetsgrupp bestående av medlemmar i ämbetmannakommittén att i samarbete med sekretariatet komma med ett förslag till ny struktur på kulturområdet. Arbetsgruppen kommer att lämna ett första förslag till MR - K på hösten 2005. Den nya strukturen kan träda i kraft år 2007.

Parallellt med strukturreformen utarbetas en ny plan med målsättningar för det nordiska kultursamarbetet.

Nordisk Kulturfond

Den stora spännvidd som fondens bidragsverksamhet inrymmer gör fonden till ett viktigt drivhjul i det nordiska konst- och kultursamarbetet. I en tid då de allmänna bidragen till föreningar och konstnärer inte ökar och då allt mer omvandlats till specifika projektbidrag och samtidigt som allt fler verksamheter blir gränsöverskridande mellan olika konstformer, är det viktigt att Nordiska kulturfondens bidragsverksamhet är relativt "ospecifiserad" och att fonden kan bevilja projektbidrag över ett brett fält.

Under år 2004 utdelade fonden ca 25 milj. DKK. En allmän uppskattning är att fondens bidrag genererar 2-3 gånger ytterligare projektmedel från andra finansiärer. Det innebär i så fall att fondens bidrag under år 2004 genererade ytterligare ca 50 milj. DKK till nordiska kulturprojekt.

Fonden satsar allt mer på mindre projekt. Drygt 80% av de beviljade bidragen ligger numera under 150.000 DKK. Ungefär 50% av fondens bidrag beviljas till föreningar och informella nätverk. Som ett led i Nordiska rådets önskemål om att fonden bör underlätta för frivilligsektorn att söka bidrag har fonden numera sex ansökningstillfällen för ansökningar som understiger 100.000 DKK.

Børn og Unge

På kulturområdet er der udarbejdet en handlingsplan for børne- og ungdomskulturområdet med titlen "Det unge Norden – fællesskab og mangfoldighed".

Formålet med kulturhandlingsplanen er at styrke børn og unges deltagelse i det nordiske kultursamarbejde i 2002-2006. Planen tager udgangspunkt i et udvidet og bredt kulturbegreb, som fokuserer både på den kultur, børn og unge selv skaber, og på den kultur, som voksne skaber til børn og unge. Dertil kommer aktiviteter for og med børn og unge, som stimulerer dem til at skabe og gennemføre deres egne kulturaktiviteter Planen sætter ikke kun fokus på de klassiske kulturområder, men også på børne- og ungdomsarbejdet inden for idrætten og de frivillige foreninger og organisationer på kulturområdet.

I realiseringen af planen er det desuden vigtigt, at børn og unge får medbestemmelse og deltager aktivt i arbejdet med at planlægge og gennemføre projekterne. At udvikle og formidle kundskaben om børn og unges kulturudtryk til de voksne, som arbejder med børn og unge, er også et centralt indsatsområde.

Medier

Nordisk ministerråd arbejder for et nordisk samarbejde på det mediepolitiske område i Norden såvel som i forhold til internationale organer og institutioner. Samarbejdet består først og fremmest i at varetage informationsformidling og erfaringsudveksling omkring medieudviklingen i Norden og internationalt, samt gennemføre fællesnordiske initiativer på områderne film og medier, såsom støtte til samarbejdsorganer, samarbejdsprojekter, udredninger, seminarier, konferencer m.m. Målet er at styrke og udvikle det nordiske samarbejde på film- og medieområdet. Dette gælder også i forhold til EU, idet mange af spørgsmålene på området for film og medier i de nordiske lande er aktuelle spørgsmål, som behandles i EU-sammenhæng; hensigten er blandt andet at øge de nordiske landes muligheder for at påvirke mediespørgsmål, som er aktuelle på EUs dagsorden.

På medieområdet er et af de strategiske satsningsområder fortsat digital indholdsproduktion, som det fremføres i Nordisk Råds og Ministerrådets rapport Ny Nordisk Dagordning. Det drejer sig især om følgende spørgsmål; nye digitale medier og Nordens konkurrencemuligheder i den digitale indholdsproduktion, specifikt digital indholdsproduktion til børn og unge i form primært af computerspil, ophavsretlige spørgsmål gældende nye medier samt konsekvenserne af konvergensudviklingen mellem medie-, tele- og IT-sektorerne for nordisk medie- og kulturudbud. Film- og medieområdet arbejder videre indenfor rammerne af Nordisk Råds rekommandationer samt det årlige nordiske formandskabsprogram, hvorved et særligt Formandskabsprogram for medieområdet tillige med en årlig handlingsplan tages op af ministerrådets rådgivende organ i kultur- og mediepolitiske spørgsmål: Styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Mediesamarbejde.

Kunstområdet

Det nordiska samarbetet inom konstområdet har som mål att lyfta fram resultaten av det konstnärliga skapandet i hela Norden och att främja det konstnärliga utbytet mellan de nordiska länderna. Nordiska ministerrådet arbetar för att förnya och förstärka den nordiska gemenskapen genom att skapa möjligheter för möten mellan nordiska konstnärer och publik.

Det finns ett starkt behov av att finna effektivare arbetsformer och av att anpassa kultursamarbetet till de nordiska ländernas behov och önskemål.

Digital förmedling, minoritetskulturer och barn- och unga är några av de prioriteringar som präglar konstområdet. Ambitionen att finna tvärgående samarbeten mellan olika konstnärliga fält och satsningar på nyskapande projekt är generell för hela området. Likaså strävan efter effektivitet och öppenhet gentemot brukarna, samt ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten.

De nordiske huse og institutter

De fem nordiske huse og institutter i Island, Færøerne, Grønland, Åland og Finland har en meget væsentlig betydning for det nordiske kultursamarbejde. De står både for formidling af nordisk kultur i Vestnorden, på Åland og i Finland og for formidling af kultur fra Island, Færøerne, Grønland, Åland og Finland til det øvrige Norden.

De fem huse og institutter fortsætter i 2005 udviklingen af deres netværk og samarbejde om kulturprojekter, herunder også samarbejdet med de nordiske kunstkomitéer og Norden i Fokus. Børn og unge samt udviklingen af informationsindsatsen er fortsat højt prioriterede områder.

Kulturprojekter udenfor Norden

Budgetposten utgör basen för samnordiska målinriktade kulturprojekt i syfte att öka kunskapen om nordisk kultur internationellt och att befrämja det nordiska kultursamarbetet med länder och regioner utanför Norden.

År 2006 kommer den nordiska uställningen Scandinavian Design Beyond the Myth att fortsätta turnera i Europa. Kring den arrangeras seminarier och annan verksamhet som riktar intresset mot design och det nordiska kultursamarbetet. Det andra projektet som fortsätter år 2006 är en förlängning av kulturprojektet med västra Balkan. Ledningsgruppen för kulturprojekt utanför Norden kommer inte att starta upp nya projekt för år 2006. Däremot kommer de pågående projekten 2006 att sättas in i ett sammanhang med andra avdelningar inom sekretariatet.

Kulturel diversitet

Kulturlivet i Norden er under fortsat forandring. Konstnärer från många länder och nya nordbor med andra och blandade kulturella rötter/historia arbetar och verkar i Norden och upprättar nya globala gemenskaper. Mot denna bakgrund startede kulturministrarna ett samarbete i 1999 vars mål är att integrera den kulturella mångfalden i Norden i den institutionella verkligheten och stärka en nordisk kulturell identitet, som bygger på mångfald, kulturel diversitet, tolerans och förtroende.

Indsatsen fortsættes som en integreret del af arbejdet i de forskellige kunstkomitéer og institutionerne indenfor kunstområdet, som alle – i varierende omfang – løbende retter deres opmærksomhed mod spørgsmål, som virker for at fremme kulturel diversitet.

Språkinnsatser

Kulturministrene vil i 2006 videreføre de prioriteringene som det danske formannskapet har igangsatt i 2005. En koordineret innsats med undervisningssektoren styrkes i 2006 i forbindelse med arbejdet med en ny nordisk språkpolitikk. Kulturfondens undersøgelse af sprogforståelsen i Norden indgår blandt andet som grundlag for arbejdet.

Generelle kulturindsatser

1-2203-1 Strategiske og kulturpolitiske satsinger

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	5.114.000	5.114.000	6.714.000	37%	MR-K/EK-K

Formål

Budsjettposten ble opprettet i 2001 for å gi kulturministrene et økonomisk råderom og direkte innflytelse på beslutninger om strategiske og betydningsfulle prosjekter og å sikre mulighet for hurtig respons på politisk interessante initiativer.

Etter de erfaringer som er gjort siden 2001, og ut fra at kultursamarbeidet gjennomgås med tanke på en ny handlingsplan for kulturministrene og endring i strukturen på MR-K, prioriteres midlene i 2006 til engangskostnader i forbindelse med omstruktureringen, til aktiviteter under formannskapsprogrammet og til andre politiske initiativ kulturministrene ønsker å prioritere. Av bevilgningen dekkes også utgifter til det årlige formannsmøtet

Prioriteringer i 2006

- Fortsatt arbete med strukturreformen
- Mobilitetsprogram för musikområdet.
- Förmandsprogram

1-2205-2 Nordisk kulturfond

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	29.135.000	30.098.000	29.508.000	100%	Fondsstyret

Formål

Nordiska Kulturfondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna genom att bevilja bidrag till samarbetsprojekt inom allmänkultur, konst, utbildning och forskning. Fondens verksamhet baserar sig på ett särskilt avtal mellan de nordiska länderna, vilket ingicks år 1966. Prioriterade områden är bland annat projekt för och med barn och ungdomar, projekt som främjar nordisk språkförståelse, projekt som befrämjar användningen av nya medier samt projekt som syftar till att minska främlingshat och rasism. Härtill prioriteras projekt som initieras av frivilligsektorn, tvärgående projekt och projekt som genomförs utanför huvudstadsregionerna.

Prioriteringer i 2006

- Att stimulera till aktiviteter i samband med Årets utställning kring temat Norden-Kongo.
- Att fortsätta arbetet med att effektivisera och förenkla bidragsverksamheten;utökadelektronisk service till de sökande, effektivare styrelsebehandling samt bättreuppföljning av redan beviljade projekt och förbättrad statistik kring projektensgenomförande.
- Att utvärdera det nya systemet med utökad kvalitetssäkring av ansökningarna.
- Att utvärdera särskilda satsningar på bilaterala projekt med Västnorden.
- Med tio års mellanrum har fonden, på eget initiativ, initierat en extern utvärdering avsin verksamhet. Den senaste genomfördes år 11996. Fonden planerar därför att attunder år 2005 göra en utvärdering som skall redovisas i samband med fondens 40-årsjubileum år 2006.

Resultater i 2004

Antalet giltiga ansökningar under år 2004 var 723 och av dessa beviljades 288. Det sökta beloppet motsvarade totalt 101.025 milj. DKK och fonden beviljade sammanlagt 25.181 milj DKK. Härutöver avsattes 1.0 milj. DKK i bidrag till Årets nordiska utställning. Sammanlagt utdelades därmed 26.181 milj. DKK, vilket motsvarar 88,7% av anslaget från ministerrådet. Fondens administrativa kostnader under år 2004 uppgick till 18.8% av den totala budgetomslutningen. Av redan beviljade ansökningar avslutades under år 2004 totalt 265 projekt. Fonden har tre övergripande servicemål: Att 95% av de beviljade projekten skall vara avslutande inom två år, att ansökningar om belopp till och med 100.000 DKK skall få besked inom åtta veckor och att ansökningar över 100.000 DKK skall få besked inom 14 veckor. Dessa mål uppfylldes un
der år 2004.

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 6.798.000

Børn og unge

1-2210-1 Nordiskt idrottssamarbete

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	1.230.000	1.271.000	1.246.000	100%	MR-K/EK-K

Formål

Hovedformålet med bevillingen er at støtte idrætssamarbejdet mellem Grønland, Island og Færøerne, samt mellem de vestnordiske lande på den ene side og det øvrige Norden på den anden side ved at lette børn og unges deltagelse i idrætsstævner og -arrangementer. Desuden gives støtte til samisk idrætssamarbejde for børn og unge og det nordiske skoleidrætssamarbejde.

Prioriteringer i 2006

Bevillingen bruges hovedsageligt til at sikre vestnordisk deltagelse i større idrætsbegivenheder i Norden i overensstemmelse med nedennævnte prioriteringer.

På baggrund af en kortlægning af støtteordningens anvendelse fra 2001 til 2003 blev statutterne for samarbejdet revideret med virkning fra 1. januar 2005. Vigtige områder er:

- Børn og unge
- Ligestilling
- Integration af handicappede

Resultater i 2004

Nordisk Fælleskomité (Rigsidrætsforbundenes samarbejdsorgan)har prioriteret indsatser for børn og unge, indsatser for at fremme kvinders stilling inden for idrætslivet og handicappedes integration i almene idrætsorganisationer.

Nordisk skoleidræt og samiske idrætsforeningers børne- og ungdomsarbejde blev støttet med henholdsvis 100 og 50 TDKK. Den resterende bevilling blev fordelt på følgende måde: Island 50%, Grønland 22% og Færøerne 28%.

Sekretariatsfunktion

Sekretariatsfunktionen varetages af de nationale rigsidrætsforbund i henholdsvis Grønland, Island og Færøerne som har forpligtet sig til at stå for administrationsudgifterne.

Ministerrådssekretariatet administrerer den del af budgetposten, som går til nordisk skoleidræt og samisk idrætssamarbejde.

1-2212-1 Nordiska ungdomskomittén

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	5.794.000	6.294.000	6.171.000	96%	Komitéen

Formål

Nordisk Ungdomskomité er Ministerrådets rådgivende og koordinerende organ i nordiske og internationale ungdomspolitiske spørgsmål, og skal virke for at øge kendskabet til og forståelsen for kulturelle, politiske og sociale spørgsmål blandt børn og unge i de nordiske lande samt fremme samarbejdet på området i international sammenhæng. Komitéens virksomhedsområde omfatter alle Ministerråd. Komitéen har ansvar for fordeling af projekt og organisationsstøtte til nordiske ungdomsorganisationer og nordiske ungdomsgrupper.

Prioriteringer i 2006

Nordisk Ungdomskomité har hovedansvaret for den tværgående handlingsplan for børn og unge "Norden inn i et nytt årtusen" 2001-2005. Denne handlingsplan forventes erstattet af en ny plan med virkning fra 1. januar 2006.

Ca. 60% af komiteens midler går til støtteordningerne. For at give mere tid til arbejdet med gennemførelsen af handlingsplanen blev administrationen fra 1. januar 2004 udlagt til CIRIUS i København.

Arbejdet med at forbedre information til børn og unge om Nordisk Ungdomskomités arbejde og muligheder i det nordiske samarbejde vil blive fortsat, især for at inddrage unge i Nordens udkantsområder og unge nyboere.

Der vil fortsat være fokus på samarbejdet med Nabopolitikaktiviteter, Østersøsamarbejdet og Europarådet/EU.

- Fortsat udvikling af det tværgående arbejde på børne- og ungdomsområdet
- Udarbejdelse af tværgående handlingsplan for børn og unge fra 2006
- Inddragelse af børn og unge inden for alle områder af det nordiske samarbejde
- Styrke børn og unges deltagelse i det nordiske samarbejde uanset etnisk baggrund
- Fremme kundskaber blandt børn og unge om menneskerettigheder
- Øge kundskab og formidling om børn og unge igennem komitéensungdomsforskningskoordinator
- Øge samarbejdet med andre internationale børne- og ungdomspolitiske

Samarbejdsstrukturer

Resultater i 2004

Ungdomskomitéen arbejdede under det islandske formandskab meget med børns og unges deltagelse og indflydelse i demokratiprocessen. Et arbejde, der bl.a. blev synliggjort igennem det islandske formandskabs konference "Ungdom, demokrati og deltagelse" og udgivelsen af hæftet "Døren til indflydelse".

Den tværgående handlingsplan spillede en vigtig rolle i komitéens arbejde og komitéen indledte i samarbejde med de øvrige ministerråd arbejdet med revision af planen, der udløber med udgangen af 2005.

Den ny halvtidsansatte ungdomsforskningskoordinator indledte sit arbejde i 2004. Desuden brugte komitéen en del midler på egne projekter. Der blev bevilget organisationsstøtte til 21 nordiske netværk af ungdomsorganisationer og projektstøtte til 42 projekter.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 550 TDKK
Faktiske udgifter : 421 TDKK

Sekretariatsfunktion

Ministerrådssekretariatet

1-2214-1 Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	5.585.000	6.129.000	6.009.000	95%	STYR. GR.

Formål

Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur (BUK) er Ministerrådets rådgivende, koordinerende og initierede organ i nordiske og internationale børne- og ungdomskulturelle spørgsmål. Styringsgruppen har hovedansvaret for gennemførelsen af handlingsplanen på børne- og ungdomskulturområdet "Det unge Norden - fællesskab og mangfoldighed" 2002-2006. Styringsgruppen initierer en række konkrete tiltag for at styrke og formidle en nordisk identitet på børne- og ungdomsområdet.

Prioriteringer i 2006

Med baggrund i den tværgående handlingsplan for børne- og ungdomspolitisk
samarbejde "Norden inn i et nytt årtusen" 2001-2005 er der udarbejdet en egen handlingsplan for børne- og ungdomskulturområdet. BUK har desuden medansvar for handlingsplanen for børn og unge i Nordens nabolande, der evalueres i 2005. Styringsgruppen satser på et øget samarbejde med andre af MR-Ks organer, herunder især de nordiske huse.

- De flerkulturelle samfund i Norden
- Nye medier og nye udtryksformer blandt børn og unge
- Viden og erfaringer vedrørende børne- og ungdomskultur
- Leg og legetraditioner

Resultater i 2004

Styringsgruppen ændrede i 2003 sin projektstøtteordning med finansiering af regionale børne- og ungdomskulturprojekter til en mere proaktiv ordning, hvor styringsgruppen i samarbejde med nordiske institutioner m.fl. tager initiativ til projekter, som fremmer kultursamarbejdets mål.
BUK har været medinitiativtager til udviklingen af en netarena for filminteresserede unge, bl.a. i samarbejde med styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Mediesamarbejde. På informationssiden blev websitet Valhalla relanceret. Valhalla er Nordisk Ministerråds portal for børne- og ungdomskultur i Norden, Estland, Letland, Litauen og Nordvestrusland.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 400 TDKK
Faktiske udgifter : 369 TDKK

Sekretariatsfunktion

Nordisk Ministerråds sekretariat i København

Film og medier

1-2220-1 Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	4.905.000	5.655.000	5.544.000	100%	Styregruppen

Formål

Styringsgruppen for Nordisk Kultur- og Mediesamarbejde (KM-gruppen) er rådgivende organ for Ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørgsmål. Det er KM-gruppens opgave at følge udviklingen på medieområdet i Norden og internationalt samt støtte og udvikle nordisk samarbejde indenfor film- og medieområdet, herunder; støtte til samarbejdsorganer og samarbejdsprojekter; tage initiativ til udredninger, seminarier, konferencer, projekt- og forsøgsvirksomhed rettet mod film, radio, TV, presse, multi-/interaktive samt nye medier; informationsvirksomhed om medieudvikling og nordisk film; distribution

af nordiske film- og TV-produktioner; videreuddannelse på området for film og TV; filmkulturelle formål samt initiativ indenfor områderne børn og unge.

Prioriteringer i 2006

På området for media og film vil følgende områder og indsatser prioriteres: etablering af et fællesnordisk medieprogram, som i første fase tager sigte på udviklingsstøtte til digital indholdsproduktion rettet mod børn og unge, specifikt computerspil, etablering og gennemførelse af Nordisk Råds filmpris, samt børn og unge som målgruppe for film og medier generelt.
Prioriteringerne er begrundet i Nordisk Ministerråds Ny Nordisk Dagsorden, samt kulturministrenes overordnede prioriteringsområder

- Planlægning af et fællesnordisk medieprogram for computerspil til børn og unge
- Etablering og gennemførelse af Nordisk Råds filmpris

Resultater i 2004

I 2004 har KM-gruppen haft drøftelser vedrørende:

- Indgåelse af en ny aftale mellem Nordisk Ministerråd og de øvrige 14 aftaleparter i Nordisk Film og TV-fond
- Udarbejdelse af Vedtægter for Nordisk Råds filmpris
- Etablering af fællesnordisk medieprogram med fokus på computerspil for børn ogunge
- Ansøgninger til kulturministrenes pulje til strategiske satsninger på digitalt indholdsproduktion

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 275.000
Faktiske udgifter : 188.055

Sekretariats-funktion

Ministerrådssekretariatet

1-2222-2 Nordisk Film- och TV-fond

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD 04	BUD.DISP. AV
DKK	21.482.000	21.482.000	21.061.000	100%	Fondsstyret

Formål

Nordisk Film- og TV-Fond (NFTF) har til opgave at fremme produktion og distribution af nordiske audiovisuelle værker (film og TV). Fonden kan deltage i finansieringen af audiovisuelle produktioner af høj kvalitet, omfattende alle former for fiktion (spillefilm, TV-fiktion, TV-serier) samt kreative dokumentarfilm, som er egnede for biografvisning, videodistribution, TV-visning og/eller andre distributionsformer, som anses for at have et tilfredsstillende markeds- /publikumspotentiale i Norden. Særligt hensyn tages til produktioner rettet mod børn og unge.

Prioriteringer i 2006

Aftalen for NFTF gælder for perioden 01.01.2000-31.12.2004. Aftalen er rettet imod at fremme produktion og distribution af nordiske audiovisuelle værker af høj kvalitet. NFTF ser det fremover som en vigtig opgave at inspirere og styrke det kreative samarbejde, således at man henover de nationale grænser udnytter det samlede talent, som findes i de nordiske lande. NFTF er især opmærksom på, at en sådan fokusering skal styrke nordisk børnefilm, og vil derfor også fortsat forsøge at øge tilgangen af gode nordiske børnefilm på tværs af grænserne, dette via en fortsat satsning på distribution og versionering af børnefilm.

- At fremme produktion og distribution af nordiske audiovisuelle værker af høj kvalitet
- At inspirere og styrke det kreative samarbejde på filmområdet indenfor de nordiskelande
- At styrke produktion og spredning af kvalitative nordiske børnefilm

Resultater i 2004

Fondets 5-årige aftaleperiode udløb 31.12.2004. Fra 01.01.2005 er en ny 5-årig periode indledt efter at aftalen i løbet av 2004 blev genforhandlet med Fondets partnere.
2004 har igen vist at nordiske filmer gør det godt på hjemmemarkedet. Der er høj publikumstilslutning i alle landene til egne film: Danmark 25%, Finland 17%, Sverige 23% og Norge 15%.

- "Så som i himmelen" (SE) er set af 1.200.000 og "Hip hip hora!" (SE) er set af 320.000 svensker i 2004.
- "Uno" (NO) har haft stor national succes i Norge og er set af 290.000, og "Hawaii.oslo" (NO) er set af 175.000 nordmænd.
- De mest sete film i Danmark er "Kongekabale" (DK) med 520.000 besøgende, "Brødre" (DK) 430.000 og "Terkel i knibe" (DK) 374.000.
- I Finland er "Vares" (FI) set af over 200.000 og "Dog nail klipper" (FI) af 195.000.
- På Island er Cold light" (IS) set af næsten 20.000 besøgende.

Projektstøtte:
Det totale antal ansøgninger til Fondet i 2004 har været 264.

Produktionsstøtte – fiktion:

- Fondet har i 2004 givet tilsagn til 32 langfilm, 9 tv-produktioner/serier, og 10 kortfilm.

Produktionsstøtte – dokumentarfilm:

- Fondet har i 2004 givet tilsagn til 34 dokumentarfilm.

Projektudvikling:

- 15 projekter har modtaget udviklingsstøtte.

Distribution/versionering:
Fondet har i 2004 givet støtte til markedsføringstiltag eller distribution af i alt 12 titler. Disse film har modtaget støtte til distribution i et eller flere nordiske lande. Støtten er i første hånd givet til film som gennem national distribution har vist et stort publikumspotentiale. I tillæg har Fondet givet versioneringsstøtte til 2 børnefilmsprojekter for versionering til fem nordiske sprog.

Filmkulturelle tiltag/øremærkede midler fra Nordisk Ministerråd:
Fondet har i 2003 forvaltet midler fra Nordisk Ministerråd til filmkulturelle tiltag for NOK 2.134.000,-. I tillæg har Fondet disponeret NOK 2.004.225,- af egne midler til dette formål. Fondet har støttet 3 europæiske filmfestivaler med eget nordisk program, 16 nordiske filmfestivalprogram og finansieringsforum. Fondet har selv arrangeret 1 mindre brancheseminar.

Børne- og ungdomsprojekter:
Der har i 2004 været givet produktionsstøtte til 10 langfilm, 5 tv-serier og 5 kortfilm for denne målgruppe. Omregnet betyder dette at 39% af fiktionsprojekterne som har modtaget støtte fra Fondet i 2004 er rettet mod børn og unge. Fondet har støttet den internationale børnefilmfestival i København, Buster, og New Nordic Childrens Films som er den nordiske del af Buster. New Nordic Childrens Films præsenterer nordiske børnefilm for et nordisk og et internationalt publikum. Fondet er repræsenteret i den arbejdsgruppe som årlig evaluerer New Nordic Childrens Films.

Fondet har også støttet Junior Doc, et nordisk seminar om børnedokumentarfilm, som blev arrangeret af EDN 1. – 3. november.

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 5.658.230
Faktiske udgifter : 4.956.468

Sekretariatsfunktion Nordisk Film- og TV-fonds sekretariat

1-2228-3 NORDICOM

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP. AV
DKK	2.165.000	2.237.000	2.200.000	32%	Institutionen

Formål Nordicom har til opgave gennem informations- og dokumentationsvirksomhed at fremme og videreudvikle det nordiske samarbejde på forskningsområdet medier og kommunikation. Formålet er at bidrage til en frugtbar medieforskning, en konstruktiv mediepolitik og udvikling af mediebranchen i de nordiske lande, samt at styrke udvekslingen med europæiske og internationale mediemiljøer. Via forskellige kanaler skal Nordicom formidle viden om medieforskningen til forskellige brugergrupper i samfundet, samt fremme kontakterne mellem nordiske forskere og internationale forskningsmiljøer.

Prioriteringer i 2006 Indenfor rammerne af indeværende kontraktperiode, tilsigter Nordicom at opfylde tre krav i arbejdet med at udvikle en nordisk nytteværdi qua: aktualitet og fleksibilitet; synlighed og kvalitet; samt relevans for brugerne.

- Dokumentation af medieforskningen i de nordiske lande
- Dokumentation og monitorering af medieudviklingen i de nordiske lande
- Formidling af viden om medieområdet til brugere i Norden, Europa og den øvrige verden

Resultater i 2004 I virksomhedsåret 2004 har især 4 aktiviteter præget virksomheden:

- Videnformidling på de 3 prioriterede områder: børn, unge og medier; køn; og 'vi og dem' (Østersølandene)
- Deltagelse i multinationale projekter med henblik på at styrke vidensudveksling med internationale miljøer
- Udarbejdelse af nye vindesressourcer dels omkring medielovgivningen i den nordiske lande, dels omkring samarbejdet på medieområdet indenfor EU og Europarådet
- Øvrige aktiviteter med sigte på at øge kontakterne mellem forskere og forskningens brugere

Disse 4 resultatområder har medvirket til at styrke udviklingen af det nordiske samarbejde inden for Nordicoms målsætning om høj kvalitet på Nordicoms aktiviteter, synliggørelse af Nordicoms resultater og tilspidsning af forskningsformidlingens relevans for brugerne.

Kontraktperiode 2004-2006

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 445.000 DKK
Faktiske udgifter : 442.000 DKK

1-2229-3 Nordisk Journalistcenter (NJC)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.106.000	3.406.000	3.349.000	86%	Institutionen

Formål

Nordisk Journalistcenter har som overordnet opgave at tilbyde efteruddannelse for journalister i de nordiske lande, de baltiske lande og Nordvest-Rusland. Institutionen arrangerer det årlige hovedkursus på otte uger, forskellige seminarer, korte kurser og konferencer for journalister ved dagspressen, radio, TV og andre medier. Målet er at opretholde en kerne af mediefolk med særlige forudsætninger for at se Norden som en kulturel og politisk enhed og som i dette perspektiv kan se Nordens plads i Europa.

Prioriteringer i 2006

I NJCs indeværende kontrakt er det fortsat en prioritering at øge samarbejdet med andre nordiske institutioner, øge antallet af fællesnordiske arrangementer samt øge fleksibiliteten med henblik på hvilke temakurser som skal udbydes. Endvidere påtænker NJC i højere grad at udnytte netværket af de mest kvalificerede journalister, forskere och eksperter i de nordiske lande; at formidle deres viden i undervisningen ved institutionen. NJC vil tillige fortsætte og videreudvikle kursusvirksomheden i Baltikum og Nordvest-Rusland. I den sammenhæng prioriteres det at bistå landene med etablering af bæredygtige institutioner for efteruddannelse af journalister.

- Øge samarbejdet med andre nordiske institutioner
- Øge antallet af fællesnordiske arrangementer
- Øge fleksibiliteten med henblik på hvilke temakurser som skal udbydes

Resultater i 2004

NJC har igennem 2004 været i stand til at fastholde sin position i det samlede nordiske tilbud af efteruddannelse til journalister. Såvel Hovedkurset som 'Verden set ovenfra IV' og det årlige Kulturtreff var faglige succeser, og NJC har generelt oplevet en god søgning til de fleste kursustilbud.

I løbet af 2004 er afholdt 14 kurser, seminarer og aktiviteter i regi af NJC. Af disse var 4 rettet mod nordiske journalister og 10 mod journalister i nabolandene. Det totale deltagerantal var 272. Af disse var 57 nordiske journalister og 215 journalister fra nabolandene. Antallet af elevdage var 1031 for nordiske journalister og 541 for journalister i nabolandene – totalt 1572.

I 2004 arrangerede NJC følgende kurser:

- Hovedkurset 2004: 8 uger i henholdsvis Århus, København, Arkhangelsk, St. Petersborg, Bruxelles, Strasbourg og Berlin
- Kulturtreff 2004 i Rovaniemi med fokus på kulturlivet på Nordkalotten
- Verden sett ovenfra IV på Island og Færøerne med fokus på ressourcer og miljø i Vestnorden

Derudover har været gennemført kurser i Nordvest-Rusland med temaerne:

- Internet og journaler som kilder
- Master Class for unge journalister
- Sammenligninge, kunstnerlandsbyer
- Rusland set udefra
- Journalistik i krisesituationer
- Økonomisk journalistik

I Estland har NJC gennemført kurser i:

- Ophavsret
- Fotoredigering

Kontraktperiode 2003-2005

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ledelse og adm.

Ingen bemærkninger
Planlagte udgifter: 857.033 DKK
Faktiske udgifter : 943.294 DKK

Kunstområdet

1-2230-1 Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	7.587.000	7.838.000	7.684.000	100%	Komitéen

Formål

Den nordiske litteratur- og bibliotekkomiteen - NORDBOK er en av Nordisk ministerråds kunstkomitéer med litteratur og folkebibliotek som sitt faglige område.
Komitéens formål er:

- å utvikle og styrke det nordiske samarbeidet når det gjelder kunnskapen om og utbredelsen av nordisk litteratur for barn og voksne
- å utvikle og støtte særskilte tiltak for utbredelsen av litteratur på minoritetsspråk i Norden
- å styrke og støtte samarbeidet mellom folkebibliotekene i Norden og de nordiske folkebibliotekenes samarbeid med Nordens nabolande og Europa.

Komitéen skal samarbeide med nasjonale organisasjoner og institusjoner på de ovennevnte områdene samt med de øvrige nordiske komiteene når det kan fremme Nordboks mål. Komiteen skal legge vekt på tiltak som kan verne om og styrke det nordiske språkfellesskapet og fremme nordisk språkforståelse.

Prioriteringer i 2006

Nordboks virksomhetsplan som ble vedtatt i 2004 og som gjelder for 2004 - 2005 skal videreføres i 2006.

- 2006 vil Nordboks arbeide spesielt med tiltak i forhold til de små språkene. Nordbok har tatt initiativ til et samrbeid med forfatterforeningenerna for samisk, grønlandsk og færøysk for å stimulere utgivelsen av ny litteratur for barn på disse språk.
- Nordbok har tatt initiativ til et samarbeid med forfatterforeningene for samisk, grønlandsk og færøysk for å stimulere utgivelsen av ny litteratur for barn på disse språkene. Det arbeidet vil bli videreført i 2006.
- Stimulere folkebibliotekenes rolle som litteraturformidler.
- Stimulere lesing hos barn og ungdom samt styrke samarbeidet mellom nordiske folkebiblioteker og andre organisasjoner og institusjoner på litteraturfeltet.
- Nordisk Råds litteraturpris skal benyttes som en drivkraft i arbeidet med å fremme nordisk litteratur.
- Nordbok vil også følge opp initiativet fra det danske formannskapet i 2005 og arbeide for å øke den fellesnordiske språkforståelsen hos barn og unge.
- Nordbok vil også i 2006 prioritere formidlingsoppgaver og samarbeid med andre nordiske komiteer og institusjoner om litteratur- og kulturformidling. Prosjektet "Nordisk mer enn skandinavisk" blir gjennomført i 2005, og utstillingen som inngår i prosjektet, vil bli formidlet videre i 2006.

Resultater i 2004

Komiteen har i 2004 mottatt og behandlet 257 søknader til en samlet sum av NOK 10.186.000 til oversettelser av nabolandslitteratur. Det ble bevilget totalt NOK 2.988.000 til 160 oversettelser derav 68 skrevet av kvinner og 92 av menn. NORDBOK har bevilget 490.600 NOK til 26 oversettelser av litteratur mellom de nordiske språk og de baltiske landenes språk og russisk. Av disse var 9 skrevet av kvinner og 17 av menn. Det har vist seg at det kommer

mange flere søknader om oversettelser fra de nordiske til de baltiske språk enn fra baltiske til nordiske. For å stimulere til oversettelser fra baltisk til nordisk, utlyste derfor Nordbok stipendmidler for oversettere i 2004.

- Folkebiblioteksamarbeid og prosjekter: Det kom inn 42 søknader om prosjektstøtte med en samlet sum på NOK 6.491.000. Det ble bevilget 1.550.000 NOK fordelt på 23 prosjekter/ arrangementer.
- Støtte til nordiske forfatterbesøk i folkebibliotek: NORDBOK fikk 8 søknader og bevilget NOK 157.300.
- Arrangementer: I 2004 har NORDBOK arrangert et seminar for forlagsbransjen i samarbeid med Nordens institutt på Åland, har vært medarrangør på 2 seminarer under bokmessen i Göteborg og medarrangør på konferansen "De små sprogs vilkår" i Nuuk.
- I 2004 ble prosjektet "Kompetanseutvikling for medarbeidere i kulturinstitusjoner" fullført.
- 2004-utgaven av Årboken Nordisk litteratur/ Nordic literature var på 184 sider med et opplag på 25.000. I tillegg har komiteens sekretariat produsert en elektronisk utgave av årgang 2004 og tidligere årganger.
- Nordisk bibliotekuke "Skumringstime" ble arrangert i regi av Foreningene Nordens Forbund med finansiering fra Nordbok, og 1883 biblioteker deltok i 2004.
- Nordens Biskops-Arnö arrangerte 3 forfatterkurs med til sammen 73 deltakere.

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 844.800
Faktiske udgifter : 1.049.767

Sekretariats-funktion ABM-utvikling i Norge har siden 2003 ansvaret for administrasjonen a NORDBOKsekretariatet. NORDBOK-komiteen er ansvarlig for den innholdsmessige og kulturpolitiske profilen.

1-2238-2 Sleipnir

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	2.760.000	2.760.000	2.706.000	97%	Kommittén

Formål Programmets målsättning är att öka rörligheten inom Norden bland unga professionella nordiska konstnärer inom alla konstarter, att uppmuntra dem att vistas i hela Norden och dess närområden samt att stimulera till kunskap om och nytänkande kring nordisk kultur, att främja nordisk identitet och språkförståelse och etablera nya samarbetsformer mellan konstarterna. Stipendierna beviljas av Sleipnir-kommittén, som består av representanter för Nordiska ministerrådets fyra konstkommittéer (NORBOK, NOMUS, NIFCA, NordScen) samt Nordiska Film- och TV-fonden.

Prioriteringer i 2006 Arbetet med att effektivisera behandlingen av ansökningarna och samtidigt öka brukervänligheten fortsätter i 2006. I 2004 har Sleipnir valt att klarare definiera vilka prioriteringar man har i bedömningarna. Vid valet av vilka ansökningar om stipendier som beviljas används följande kriterier:

- Kontaktskapande resor, deltagande i evenemang med relevans för egen konstnärlig verksomhet.
- Fortbildning och forskning
- Övriga resor

- Bredda programmet så att det också omfattar nordvästra Ryssland
- Effektivisera ansäkningsförfarandet
- Göra ansökningsförfarandet mer brukarvänligt

Resultater i 2004

Sleipnir programmets egna websidor (www.sleipnirgrants.org) öppnades och den nya grafiska profilen presenterades. Efter att ett web-baserat ansökningssystem och beslutsprocess öppnades under 2004, behandlade man alla ansökningar på internet. Resestipendier kunde sökas löpande och de behandlades av kommittén var fjärde vecka. Det inkom sammanlagt 743 ansökningar, varav 443 st fick resestipendium. Den utdelade summan totalt var EUR 336.335. Behandlingstiden för stipendier var i genomsnitt ungefär en månad.
Fördelningen mellan konstarter av beviljade stipendier var:
Teater: 30 st, EUR 19 962 (6 %); Dans: 63 st, EUR 69 861 (21%): Bildkonst: 132 st, EUR 88 198 (26 %); Design: 19 st, EUR 17 487 (5%); Arkitektur: 2 st, EUR 4 050 (1%); Musik: 48 st, EUR 31 102 (9 %); Film: 40 st, EUR 33 759 (10 %); Litteratur: 27 st, EUR 18 893 (6 %); Övriga: 82 st, EUR 53 023 (16 %).
Fördelningen mellan länderna av beviljade stipendierna var:
Danmark: 63 st, EUR 40 227 (12 %); Finland: 110 st, EUR 77 837 (23 %), Island: 23 st, EUR 21 772 (6 %); Norge: 104 st, EUR 93 122 (28 %), Sverige: 134 st, EUR 96 350 (29 %); Färöarna: 6 st, EUR 4 156 (1%); övriga: 3 st, EUR 2 871 (1 %)
Utöver resorna mellan de nordiska länderna beviljades stipendier från Norden till närområdena. Totalt 53 st av de beviljade stipendierna var för resa till närområdena, beviljade summan EUR 36 952 (11 %).

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 400.538
Faktiske udgifter : 476.120

Sekretariats-funktion

NIFCA, Finland

1-2239-1 Nordiska Museikommittén

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.188.000	1.227.000	1.203.000	99%	Kommitén

Formål

Museikommittén är en expertgrupp under Ministerrådet. Dess uppgift är att främja, och synliggöra det nordiska samarbetet inom hela sitt fackområde. I alla aktiviteter eftersträvas en tydlig nordisk profil, hög kvalitet och nordiskt mervärde. Kommittén fokuserar på att främja nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte för att förbättra det nordiska samarbetet inom museiområdet. Museikommittén fungerar som ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringer i 2006

Museikommittén antog under år 2003 en strategisk plan för verksamheten under å 2004-2005 som videreföres i 2006. Den övergripande målsättningen för verksamheten är att genom att främja samarbete mellan de nordiska länderna inom musei- och kulturarvsområdet öka nordbors interesse för kulturarvsfrågor, främja en levande debatt i Norden kring kulturarvet och lyfta fram museernas roll som viktiga samhällsinstitutioner och förmedlare av kunskaper och upplevelser.

- Ta initiativ til konkreta samarbetsprojekt och skapa synergi.
- Etablera nordiska nätverk.
- Synliggöra museerna i det nordiska kultursamarbetet.
- Vara rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.
- Främja gemensamma nordiska initiativ inom kulturmiljövård.

Resultater i 2004

Projekt som givits stöd under år 2004:

- Kommittén stödde sammanlagt 15 projekt varav 5 seminarier/konferenser innom olika aktuella temaområden, 2 till til utgivning av dokumentation och formedling och 8 andra typer av projektstöd. Viktiga större satsningar var stödet till den Nordiska museiledarutbildningens tredje kursomgång, stöd till NODEM 04 (Nordiskt forum för digital förmedling) på Kiasma i Helsingfors. Kommittén stödde projektet "Nordisk mer enn skandinavisk som produceras av NORDBOK. Det består av en bok om urbefolkningarnas och invandrargruppernas litteratur och en utställning.
- Kommittén stödde Isländska ordförandeskapets temakonferens år 2004 "Rødder - Rendez-vous med nordisk kultur" och en nordisk konferens om utställnings- och museikritik "Kulturarvets lust och last".
- Kommittén beslöt att bevilja stöd till Network for Scandinavian Modernist Architecture. Förvaltningsorgan är Finlands arkitekturmuseum.
- En annan viktig satsning i 2004 var stöd till projektet "Nordic Handscape - kulturarv i nya former" som produceras av Statens historiska museum i Sverige. Nordic Handscape er en mobil plattform avsedd för guidning och information vid nordiska museer och kulturella besöksmål.

Museikommittén har under år 2004 fördelat ungefär 1,5 miljoner DKK till projekt. Kostnader för resor och övrig administration har uppgått till DKK 200.000, vilket är ungefär lika mycket som år 2003.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 200.000 DKK
Faktiske udgifter : 172.000 DKK

Sekretariats-funktion

Nordiska ministerrådets sekretariat

1-2246-4 Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	829.000	856.000	839.000	100%	Kollegiet

Formål

Kollegiets målsättning är att ställa uppehållslokaler till rådighet för nordiska konstutövare samt att tillvarata egendom och bibliotek som har tillhört "Skandinaviska föreningen i Rom för konstnärer och vetenskapsutövare". Kollegiet erbjuder lokaler för bildkonstnärer, författare, lyriker, tonsättare, musiker, filmare, dramatiker och andra konstnärliga yrkesutövare för en arbets/studievistelse på 1 eller 2 månader.

Prioriteringer i 2006

For perioden februari 2006-januari 2007 kan nordiska skapande och utövande konstnärer ansöka om en vistelse för en period på 1 eller 2 månader. Kollegiet inhämtar i sin tur prioriteringer från berörda nationella konstnärorganisationer. I 2006 vil Skandinavisk Forenings venner arrangere olika evenemang: konserter, föreläsningar, filmer, utflykter m.m.

Resultater i 2004

Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom har nylige avslutat ett omfattande arbete med innscanning av historiska manuskript och dokument. Materialet finns tillgängligt på CD och omfattar ca 6000 innscannade sidor tex. manuskript av H.C. Andersen.

Totalt har 49 konstnärer utnyttjat kollegiets lokaler i perioden Februari 2004-Januari 2005. 26 av disse var bildkonstnärer och 10 författare, 5 musiker, 2 tonsättare, 2 fotografer, 1 filminstruktör, 1 dramatiker, 1 designer och 1 iredningsarkitekt. Av stipendiaterna var 13 svenskar, 12 norrmän, 12 finländare, 8 danskar, 3 islänningar og 1 från stipendiat från Färöarna.

1-2256-1 Nordisk Musikkommitté (NOMUS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	6.340.000	6.550.000	6.422.000	100%	Kommittén

Formål

NOMUS är ministerrådets konstkommitté med musik som sitt verksamhetsområde. Kommittén skall främja, vidareförmedla och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Verksamheten omfattar musiklivets alla delar. Kommittén driver egna musikprojekt, deltar i samarbetsprojekt samt fördelar projektstöd. NOMUS informerar om nordiskt musikliv inom och utanför Norden samt är priskommitté och administrerar Nordiska rådets musikpris. NOMUS är ett rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden.

Prioriteringer i 2006

Kommittén fortsätter samarbeten med flera nordiska musikinstitutioner och musiknätverk. Insatserna för etablerandet av ett jazzarrangörsnätverk fortsätter, liksom arbetet med att utveckla nya samarbetsformer inom partiturmusiken. Arbetet med att upprätta en ny nordisk ungdomskör fortsätter, i samarbete med Barents körcentrum i Piteå. Det påbörjade samarbetet med baltiska och ryska aktörer skall utvecklas. Särskilda insatser inom det nordiska musikutbildningsområdet har påbörjats och planeras ta konkret form under 2006. Med anledning av det danska ordförandeskapets uppdrag till Nomus kring den rytmiska musiken kommer ett flertal aktiviteter att ske. Under hösten 2006 skall en uppföljning av projektets resultat prioriteras. Av beviljningen är DKK 1.500.000 avsatt till finansiering av Orkester Norden.

- Lägga vikt på synliggörande av projektverksamheten
- Initiera egna nya projekt inom områden där särskilda behov finns och där dessa har stor nordisk relevans.
- Skapa större flexibilitet i stödordningen.

Resultater i 2004

Under år 2004 behandlades 167 ansökningar på totalt motsvarande ca 10,3 MSEK. Av dessa beviljades stöd till 58 projekt, motsvarande en total summa på motsvarande 2,1 MSEK. Av de beviljade ansökningarna gällde 22 stycken beställningsverk (motsvarande 28 % av stödbeloppet) - varav ett beställdes till Orkester Norden - 10 samnordiska turnéer (18 %), 14 festivaler/musikframträdanden (39 %), 5 konferenser och kurser (6 %) och 7 projektbidrag (9 %).

NOMUS har med delfinansiering från puljen för strategiska kultursatsningar igångsatt projektet Nomad, som riktar in sig på förmedling och promotion av världsmusik innom och utanför Norden. Projektet Musaïk (Verdensmusikken i Norden), vars tema var "kulturellt mångfald i musikundervisningen i Norden" avslutades under året men kommer att vidareföras inom det nätverk som byggts upp. Ett nordiskt miniseminarium har arrangerats, med representanter för nordisk partiturmusik. En ny web-portal har byggts upp, med planerad lansering i början på 2005. Nordiska rådets musikpris tilldelades den isländske komponisten Haukur Tómasson. Orkester Nordens verksamhet gavs stöd. Tidskriften Nordic Sounds utgavs med fyra nummer och en upplaga på 6000 ex., och Nomuskatalogen 2004 har getts ut i en upplaga av 1500 ex.

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 775.067

Sekretariatsfunktion

Föreningen Norden i Stockholm sköter fr.o.m. den 1 januari 2004 sekretariatsfunktionen for NOMUS, enligt villkor som bestäms i avtal mellan Nordiska ministerådets sekretariat och föreningen.

1-2255-3 Nordiskt Center för Scenkonst (NordScen)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.974.000	7.205.000	7.085.000	98%	Institutionen

Formål

NordScen – Nordiskt Center för Scenkonst – är Ministerrådets samarbetsorgan för professionell teater, dans, musikteater samt performance. NordScen har som mål att stärka och vidareutveckla det nordiska samarbetet inom den nyskapande, professionella scenkonsten; att främja konstnärlig tillväxt, kvalitet och innovation innom scenkonstområdet i Norden; att profilera nordisk scenkonst i och utanför Norden; att stärka redan existerande konstnärliga nätverk i Norden samt att skapa nya, tvärgående mötesplatser för professionella scenkonstnärer. NordScen arbetar dels i de nordiska länderna dels internationellt och fungerar, i den utsträckning resurserna tillåter, som informationscenter för hela den nordiska och baltiska scenkonstmiljön. NordScen driver seminarieverksamhet, främst på fortbildningsområdet, administrerar en stödordning för gästspel, gästanställningar och projekt mellan de nordiska länderna och bedriver informations- och rådgivningsverksamhet.

Prioriteringer i 2006

I mål- och resultatstyrningskontraktet för år 2005 finns fyra verksamhetsområden. Egeninitierade projekt, samarbetsprojekt, seminarier och konferenser; Stödordning för förmedling och projektutveckling; Kompetensutveckling, specialiserad vidareutbildning och forskning samt Information och service.

Huvudmålsättningarna för NordScen är att:

- initiera och främja innovativa nordiska scenkonstprojekt
- bidra till ökad kvalitet och kompetens inom nordisk scenkonst genom stöd, till efter- och vidareutbildning samt konstnärligt forskningsarbete,
- stärka och utveckla nätverk genom stöd till samarbete mellan organisationer och institutioner inom scenkonstområdet och även tvärgående mellan scenkonstområdet och andra konstarter.

NordScen skall i sin verksamhet särskilt prioritera:

- experimenterande och processorienterade projekt med stor potential till att få uppmärksamhet och synlighet,
- projekt som belyser och främjar kulturell och etnisk mångfald,
- geografisk spridning inom stödordningen,
- professionell scenkonst för barn och ungdom.
- Av Nordscen initierade projekt för att skapa och stärka nätverk i Norden
- Stödordningar för gästspel och gästengagemang och geografisk spridning innom stödordningarna
- Residensprogram för scenkonstnärer i ett samarbete mellan sju teaterhögskolor / akademier i Norden

Resultater i 2004

Totalt har ca 650 konstnärer, akademiker och kulturproducenter deltagit i arrangemang under året. Flera av projekten har erhållit extra stöd genom ministrarnas strategiska kultursatsningsmedel. Dessa är con:FUSIONS, ett konstnärligt integrationsprojekt, där NordScen i samarbete med nationalteatrarna i Sverige, Norge och Danmark vidareutvecklar projektet under 2005, scenerum.org som har utvecklat en digital mötesplats för scenkonstnärer på Internet samt HWE dance Norden Balkan region som är ett samarbete kring samtida dans mellan Sverige, Norge, Finland, Serbien, Kroatien och Makedonien.

NordScen har behandlat 114 ansökningar och beviljat bidrag till 58 av dem. Ca 24% av beviljade ansökningar gick till barn och ungdom vilket är en stark ökning sedan tidigare år.

Kontraktperiode 2005
Kontraktstatus Kontraktet uppfyllt
Økonomi Inga anmärkningar
Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 3.000.000
Faktiske udgifter : 2.948.000

1-2257-3 Nordiskt Kunstnercenter (Dalsåsen)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	1.689.000	1.744.000	1.705.000	67%	Centeret
MODSVARER DKK	1.486.000	1.535.000	1.603.000		

Formål Nordisk Kunstnarsenter Dalsåsen - NKD - er en nordisk institusjon i form av en stiftelse der driften bygger på en avtale mellom Nordisk ministerråd og den norske stat ved Kulturdepartementet. Hovedmålet med virksomheten er å fremme det nordiske samarbeidet ved drift av gjesteatelier for billedkunstnere, arkitekter og designere og annen virksomhet på det kunstfaglige området. Hovedverkstedet er spesielt utstyrt for trearbeid.
Senteret består av et verksted og atelier-bygg (670m2), fem kunstnerboliger (51- 91 m2), et prosjekthus (140m2) samt en enebolig (400 m2) som inneholder blant annet administrasjonen, gjesterom og kunstnernes fellesrom.

Prioriteringer i 2006 I henhold til vedtekter og formål for institusjonen er hovedoppgaven for Nordisk Kunstnarsenter Dalsåsen drift av gjesteatelier for brukere fra de nordiske land. I tillegg har styret vedtatt at senteret skal ha en nordisk/internasjonal dimensjon. Senteret skal være åpent for brukere fra Nordens nærområder og kunstnere internasjonalt, i tillegg til det regulære nordiske programmet.

- Drift av gjesteatelier for designere, arkitekter og billedkunstnere i alle fagfelt.
- Senterets "treprofil" forsterkes med temaarbeid i forbindelse med workshops og seminarer.
- Institusjonen søker samarbeide med ulike aktører om forskningsprosjekter innenfor design og arkitektur med trematerialе, skog o.s.v. som tema.
- Senteret knytter sterkere bånd til det nasjonale og nordiske design- og kunstfaglige miljøet med bl.a. samarbeide om ulike prosjekter.

Resultater i 2004 Ny kontorassistent/koordinator ble ansatt.
17 gjestekunstnere og designere/arkitekter fra Norden, nærområdet, USA, Belgia og Skottland hadde opphold ved senteret i 2004. 8 kvinner og 9 menn. Det ble lagt vekt på å utvikle virksomheten og synliggjøre institusjonen nasjonalt og internasjonalt. Ny hjemmeside ble laget og nye prosjekt ble utført gjennom samarbeide om formidling av gjestekunstnernes arbeid og organisering/deltakelse i workshops og seminarer.

Kontraktstatus Oppfylt
Økonomi Ingen bemerkninger
Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 931.000
Faktiske udgifter : 931.000

1-2258-3 Nordiskt Institut för Samtidskonst (NIFCA)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
EUR	1.030.900	1.065.000	1.046.200	93%	Institutionen
MODSVARER DKK	7.670.000	7.924.000	7.773.000		

Formål

NIFCA är Ministerrådets expertorgan för visuell kultur. NIFCA ska fungera som rådgivande, stödjande och initierande organ inom professionell visuell kultur. NIFCA samarbetar med partners inom nämnda fält primärt i Norden men initierar även aktiviteter och projekt internationellt.
Huvudmålsättningar för NIFCA är uppdelade i tre områden:

- Förmedling: stödja, främja, initiera och utveckla projekt inom visuell konst.
- Mobilitet: bidraga, stödja och främja konstnärliga utbyten, samarbeten och projekt mellan de nordiska länderna samt mellan Norden och dess närområde genom att administrera ett gästateljéprogram och sköta sekretariatet för resestipendieordningen Sleipnir.
- Kommunikation: bevaka, informera om händelser och utveckling inom visuell kultur i Norden - workshops, informationsmaterial om verksamheten, publikationer, hemsidor, nyhetsbrev och projekt.

NIFCA:s målsättning är att skapa synergier mellan dessa huvudområden.
Målgrupper: NIFCA:s målgrupper är i huvudsak professionellt verksamma inom
NIFCA:s verksamhetsområde, i andra hand publiker och medier.

Prioriteringer i 2006

I det kontrakt som gäller för 2005 har institutionen tre huvudområden: Förmedling, Mobilitet, Kommunikation. Målet för 2006 är att söka skapa synergier mellan NIFCAs skilda aktiviteter och verksamhetsområden.
Förmedling: Projekt som inbegriper flera typer av konstnärligt skapande (produktion, visning, information, kritik) med fokus på experimenterande och processorienterade projekt som rör aktuella samhällsfrågor och som kopplar samman teori och praktik.
Mobilitet: Utöver att anpassa programmet efter de deltagandes behov önskar vi utveckla gästateljéerna till plattformar för processuella möten mellan det lokala och det nordiska samt mellan olika kontexter och NIFCA:s alla verksamhetsområden.
Kommunikation: Utveckling av hemsidan, regelbundet utkommande nyhetsbrev, publikationer och kritiska fora.
Nordiskt mervärde: Samtliga NIFCAs aktiviteter omfattas av ett nordisk mervärde – våra verksamheter skapar en extra dimension vad gäller utbyte/aktörer/institutioner/resultat.

- Att utveckla och verka för långsiktiga synergier mellan olika former för utställningspraxis som särskilt betonar multilaterala utbyten.
- Att bygga och utveckla nätverk mellan kulturinstitutioner och konstnärer i Norden.
- Att utveckla områdena kommunikation och kritik.
- Att lägga ökat fokus på arkitektur och design.
- Att utveckla samarbeten med andra nordiska samarbetsorgan.

Resultater i 2004

Under våren 2004 tillsattes en ny direktör för NIFCA, och ett nytt Mål- och resultatstyrningskontrakt utarbetades som gäller för 2005. De uppsatta målen för 2004 har uppnåtts.
Inom verksamhetsområdena:
Förmedling: 2004 inriktades mot forskningsorienterade aktiviteter internt såväl som externt. Här kan nämnas rapporten: Utopian Model: NIFCA as a Copracticing institution?, Spaces of Conflict (Helsingfors och Berlin hösten 2004, Oslo, Malmö, Vilnius våren 2005) och Opacity (Oslo april/maj 2005). Filmprogrammet Criss-Cross, turnerar sedan augusti 2004 i världen (Frankfurt, Trondheim, Oslo hösten 2004). nonTVTVstation har undersökt tv-sändningar i realtid, projektet externt finansierat med medel från Ministerrådets Digital innehållsproduktion. Under 2004 har ett bilateralt utbyte mellan aktörer i konstvärlden i Norden och på Väst Balkan skapats – dels via gästateljéer, dels via workshops och utställningar, projektet externt finansierat av
Ministerrådet.
Förmedling: 10 utställningar har gjorts, 1 större och 9 mindre (bland dessa en rad projekt som turnerar/visas flera gånger), 2 seminarier ordnades. Mer än 43.000 aktörer har tagit del av Nifca aktiviteter.
Kommunikation: Mer än 68.000 besökare på hemsidan (2003: 61.000), i tillägg kan nämnas 165.000 besökare på nonTVTVstation:s hemsida för att följa tv i realtid. Drygt 13.000 NIFCAinfo spridda över året (två nummer, varav det ena ett dubbelnummer), nyhetsbrev via e-post drygt 3.000 (ett sänt i december). Tre publikationer, 821 exemplar spridda, 9 trycksaker spridda i 25.000 exemplar.
Mobilitet: Under 2004 sökte 549 konstnärer (2003: 623) gästateljéer via NIFCA. 148 månader (2003: 146) har fördelats på 85 konstnärer (2003: 75).

Kontraktperiode Nuvärande kontrakt utlöper i slutet av år 2005.

Kontraktstatus Oppfylt

Økonomi Høj egenkapital

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 252.500 Euro
Faktiske udgifter : 251.615 Euro

Nordiske kulturhuse

1-2270-3 Nordens hus i Reykjavik

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
ISK	83.156.000	83.156.000	74.956.000	76%	Institutionen
MODSVARER DKK	7.484.000	7.484.000	6.746.000		

Formål

Nordens Hus i Reykjavík startede sin virksomhed i 1968. Huset skal være et nordisk kulturcenter og et bindeled mellem Island og øvrige nordiske lande. I husets virksomhed bliver der lagt særlig vægt på formidling inden for kultur-, undervisnings- og forskningsområderne, samtidigt med at huset står for omfattende informationsvirksomhed om nordisk samfunds- og næringsliv.

Prioriteringer i 2006

Prioriterede virksomhedsområder i kontraktperioden 2005-2007 er kulturprojekter for børn og unge, vestnordisk samarbejde, litteratur, sprog og information, hvor biblioteket spiller en vigtig rolle, samt husets vedligehold og renovering. Et beløb på 2.200 TISK (2005) er reserveret i basisbevillingen til vedligeholdelse og investeringer.

- Kulturprojekter for børn og unge
- Litteratur, sprog og information
- Vestnordisk samarbejde
- Biblioteket
- Husets vedligeholdelse
- International virksomhed
- Cafeteriet

Resultater i 2004 Biblioteket havde også i 2004 et meget stort udlån, der dog blev en smule lavere end 2003, idet en reduktion i medarbejderstaben nødvendiggjorde lukning i juli måned. Sprogkonsulentens virksomhed blev væsentligt reduceret i 2004 p.g.a. usikkerhed omkring bevillingen og en 2 måneder lang skolestrejke. Huset havde stor succes med den internationale børne- og ungdomslitteraturfestival "Magi i Myra" og præsenterede desuden 14 udstillinger i årets løb.

Kontraktperiode 2005-2007

Økonomi Stram styring s.f.a lav egenkapital

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 62.080 TISK
Faktiske udgifter : 56.774 TISK

1-2272-3 Nordens hus på Färöarna

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	10.958.000	10.958.000	10.135.000	76%	Institutionen

Formål Nordens Hus på Færøerne startede sin virksomhed i 1983. Husets opgave er at formidle nordisk kultur på Færøerne og færøsk kultur i de øvrige nordiske lande, samtidig med at huset har en vigtig funktion som færøsk kulturhus. Færøernes Landsstyre finansierer dele af husets drift. Bidraget udgør 8% af husets basisfinansiering.

Prioriteringer i 2006 P.g.a. direktørskifte pr. 1. februar 2005 har huset fået en ét-årig kontrakt for 2005. Institutionen har de seks nedenstående prioriteringer. Et specielt beløb på 500.000 DKK (2005) er reserveret i basisbevillingen til husets vedligeholdelse og investeringer.

- Kulturprojekter for børn og unge
- Kulturprojekter for voksne
- Vestnordisk samarbejde
- Information
- Caféen
- Vedligehold af bygningen og det tekniske udstyr

Resultater i 2004 Huset har lagt vægt på programmer for børn og unge med bl.a. projektet "Ung i Føroyum" og deltagelse i "Ung i Norden". I programmerne for voksne har huset haft store arrangementer som Listastevna Føroya (Færøernes kulturfestival) og udstillingen "Fangstkultur i Norden".
Igennem hele året har der været et tæt samarbejde med kulturlivet på Færøerne og de andre nordiske huse og institutioner, og huset har desuden været med til at fremme præsentationen af færøsk kultur i udlandet.
Huset har haft 41.775 gæster, fordelt på 280 arrangementer og 69 arrangementer uden for huset.

Kontraktperiode 2005
Kontraktstatus Opfyldt
Økonomi Økonomien er OK. Forventet fremtidig konsolidering
Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 3.996 TDKK
Faktiske udgifter : 3.620 TDKK

1-2274-3 Nordens institut på Åland

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
EUR	280.100	280.100	249.500	62%	Institutionen
MODSVARER DKK	2.084.000	2.084.000	1.854.000		

Formål Nordens Institut på Åland (NIPÅ) blev oprettet i 1985. Instituttets opgave er at styrke det ålandske kulturliv i samspil med kulturlivet i det øvrige Norden og i samarbejde med lokale kulturorganisationer. Virksomheden foregår hovedsagelig inden for det almenkulturelle område, men også inden for undervisning/forskning og kontakt- og netværksopbygning. Ministerrådets bevilling dækker instituttets projektvirksomhed og direktørens løn. Øvrige udgifter, ca.85.000 EUR, dækkes af Ålands landskabsstyrelse.

Prioriteringer i 2006 I kontraktperioden 2003-2005 har insituttet nedenstående prioriteringer:

- Børne- og ungdomskultur med særlig vægt på kulturaktiviteter i yderdistrikterne på Åland
- Udbredelse af information om Norden og formidling af kendskab om nordisk litteratur til den ålandske offentlighed
- Samarbejdsprojekter med lokale kulturarbejdere og professionel kulturudveksling mellem Åland og det øvrige Norden og nærområderne.

Resultater i 2004 NIPÅ har i 2004 lagt vægt på børne- og ungdomskultur, samarbejdsprojekter, kulturudveksling og litteratur. Instituttet har i årets gennemført 12 større samarbejdsprojekter. På litteraturområdet fortsatte det tætte og frugtbare samarbejde med NORDBOK. I samarbejde med NAPA præsenteredes den multikulturelle teaterkoncert "Crossroads". I alt 13.170 personer har deltaget i NIPÅ's arrangementer og projekter, fordelt næsten ligeligt på kvinder og mænd.

Kontraktperiode 2003-2005
Kontraktstatu s Opfyldt
Økonomi Ingen bemærkninger
Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 182 TEUR
Faktiske udgifter : 177 TEUR

1-2277-3 Nordens institut på Grönland (NAPA)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	4.949.000	4.949.000	4.481.000	68%	Institutionen

Formål Nordens institut i Grønland blev oprettet i 1986 i samarbejde med Grønlands hjemmestyre og Nuuk kommune. Instituttets opgave er at styrke det grønlandske kulturliv, fremme Grønlands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejdet mellem Grønland og de øvrige nordiske lande, med særlig vægt på kultur-, undervisnings- og forskningsområderne. Grønlands hjemmestyre finansierer en del af instituttets drift. I 2004 regnskabet udgjorde dette bidrag 676.000 DKK.

Prioriteringer i 2006
I kontraktperioden 2003-2005 har NAPA de nedenstående prioriterede virksomhedsområder. NAPA koncentrerer sig også i kontraktperioden om at få et godt og tæt samarbejde med nogle få kommuner, som kan kopieres og anvendes i samarbejde med andre kommuner:

- Børne- og ungdomsprojekter
- Nordiske kulturarrangementer i Grønland
- Grønlandske kulturarrangementer i Norden

Resultater i 2004
I 2004 har NAPA koncentreret sig om større arrangementer og har til gengæld reduceret antallet af projekter, som instituttet har involveret sig direkte i. Der har været fokus på det arktiske samarbejde, bl.a. igennem teaterkoncerten "Crossroads", som også er blevet opført uden for Grønland i samarbejde med huset på Færøerne, instituttet på Åland og i forbidnelse med Nordisk Råds session i Stockholm. NAPA har opnået stor mediedækning i 2004 og har profileret sig som kulturproducent af høj kvalitet. Samarbejdet med Katuaq, Grønlands Kulturhus, har fungeret meget tilfredsstillende. Instituttet har også været involveret i gennemførelsen af en kulturpolitisk konference i Nuuk og en arktisk parlamentarisk konference. NAPA har desuden bevilget støtte til 29 ansøgninger om samarbejdsprojekter m.v. NAPA mere end fordoblede antallet af besøgere til sine arrangementer. I alt 37.426 personer, fordelt med ca. 45% mænd og 55% kvinder.

Kontraktperiode 2003-2005

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 2.687 TDKK
Faktiske udgifter : 2.109 TDKK

1-2279-1 Vedlikehold kulturhusene

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.047.000	1.047.000	1.026.000	100%	MR-K/EK-K

Formål
Formålet med denne budgetpost er at bidrage til at planlægge og dække større vedligeholdsopgaver hos de nordiske kulturhuse i Reykjavík og på Færøerne, som ikke kan rummes inden for husenes ordinære budgetrammer.

Prioriteringer i 2006
Budgetposten fordeles på baggrund af ansøgninger fra de to kulturhuse. I det ordinære budget for husene er der i tillæg reserveret 2.200.000 ISK til Nordens Hus i Reykjavik og DKK 500.000 til Nordens Hus på Færøerne.

- Vedligeholdelse af kulturhusene

Resultater i 2004
Budgetposten blev delt efter ansøgninger fra kulturhusene. Nordens Hus i Reykjavík afsluttede i 2004 reparationen af klinketaget, som i 2003 havde lagt beslag på størstedelen af budgetposten (800.000 DKK). Desuden anvendtes i 2004 penge til udendørs maling og slibning af parket i udstillingssalen. Størstedelen af bevillingen for 2004 (606.000 DKK) gik til Nordens hus på Færøerne til ny hoveddør.

Sekretariatsfunktion Nordisk Ministerråds sekretariat

1-2548-3 Nordens institut i Finland (NIFIN)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
EUR	718.800	718.800	706.100	98%	Institutionen
MODSVARER DKK	5.348.000	5.348.000	5.246.000		

Formål

NIFINs syfte är att i Finland sprida kännedom om övriga nordiska länders språk och kultur och att till övriga Norden förmedla kunskap om det finska språket och Finlands kultur. Huvuduppgiften är att synliggöra det finska språket och kulturen i de nordiska länderna och samtidigt förmedla kunskap om och engagemang för nordiska språk och kulturer till den finskatalande befolkningen i Finland.

Prioriteringer i 2006

Nifins nordiska nytta ligger i att stärka den nordiska språkliga och kulturella närvaron i Finland och att stärka det finska språkets och den finländska kulturens roll i övriga Norden. I det nye kontraktet för perioden 2005-2007 är följande områden prioriterade:

- Att Finland synliggöra språk och kultur från andra nordiska länder.
- NIFINs bibliotek skal genom sin närvaro i gatuplan i centrum av Helsingfors lyfta fram, stöda och sprida information om nordiska kulturaktiviteter, främst litteratur, och därigenom belysa de nordiska språkens särart som kultrbärare.
- Att öka intresset för Norden bland ungdomar och den vägen öka intresset för de nordiska språken samt att stimulera studier i nordiska språk bland vuxna som via arbete och/eller i övrigt är i kontakt med andra nordiska länder.
- Att NIFIN blir till ett nordiskt fönster i centrum av Helsingfors med uppgift att informera om Norden och det nordiska samarbetet.

Resultater i 2004

Flyttningen till gatuplan har ökat synligheten och tillgängligheten vilket resulterat i märkbart högre antal besökare i allmänhet och utlåning i biblioteket isynnerhet. Nifin är idag bokstavligt talat ett nordiskt fönster i centrum av Helsingfors.

Under 2004 ordnade Nifin sammanlagt sex kurser i danska och tre kurser i finska för nordbor. Broschyren Tanska on paljon enemmän – Danmarke er meget mer publicerades med tanke på ungdomar och sändes ut till skolorna. Genom biblioteket och Norden i Fokus-projektet presenterades följande författare för finländsk publik: Per Nilsson, Kristina Lugn och Fateme Behros (Sverige), Åsne Seierstad (Norge), Einar Már Gudmundsson, Vigdis Grimsdottir och Sjón (Island), Kari Hotakainen och Lars Sund (Finland), Kristian Olsen aaju (Grönland).

I sambarbete med NJC ordnade Nifin journalistseminariet Kultur på Nordkalotten och i samarbete med övriga Norden i Fokus-kontor ordnades seminariet Femkamp – feminism i Norden.

Den procentela könsfördelningen bland deltagere, publik eller södmottagare var fördelat på olika verksamhetsgrenar följande: Språk 25% män - 75% kvinnor, Kultur 35% män - 65% kvinnor, Info 40% män - 60% kvinnor.

Kontraktperiode 2005-2007

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : 404.000 EUR

Andre kultursatsninger

1-2234-4 Samisk samarbeid

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	4.076.000	4.211.000	4.128.000	100%	MR/EK-K

Formål

Formålet med bevillingen er 1) at styrke det samiske samarbejde på kulturområdet og 2) at støtte Samerådet, som er en paraplyorganisation for samiske organisationer i Finland, Sverige, Norge og Rusland. Samerådet er en regeringsuafhængig og frit opererende organisation og et kulturpolitisk og politisk samarbejdsorgan, som skal arbejde for at fremme den samiske befolknings økonomiske, sociale og kulturelle stilling. Medlemmerne af rådet har NGO-status. Bevillingen til kultursamarbejdet forvaltes af et kulturudvalg udnævnt af samiske kunstnerorganisationer i Norden og af Samerådet.

En del af bevillingen er øremærket som støtte til Samisk Kunstnerråd, DKK 692.000 (i 2004 priser)

Budgetposten dækker såvel samisk kulturvirksomhed som nordisk samesamarbejde i øvrigt.

Prioriteringer i 2006

Også i 2006 vil hovedopgaven indenfor Samerådets kulturvirksomhed være at bevare og udvikle samernes fælles kulturelle sager og øge informationen om samisk kultur.

- Uddeling af kulturmidler og deres administrering er en af de vigtigste arbejdsopgaver. I tillæg har Samerådet fortsat planer om egne kulturprojekter, som indgår i kulturvisioner og kulturpolitiske planer.
- Vedtagelserne på samernes konference i Honningsvåg 2004 vil have konsekvenser for prioriteringerne i 2006. Der kan særligt peges på, at Samerådet er anmodet om at styrke samisk kultur og grundlaget for samiske værdier i sit arbejde.
- I 2006 sættes større fokus på samerne i NV Rusland

Resultater i 2004

Samenes 18. konferanse ble arrangert i Honningsvåg 7.-9. oktober 2004, med hovedtema "Sameland for samene – naturrikdommer og landrettigheter". På sakslisten for Konferansen sto Samerådets virksomhetsberetning 2001-2004, regnskapsberetning 2000-2003, rådets retningslinjer, samiske nasjonssymboler, Honningsvågdeklarasjonen og valg.

Samekonferansen vedtok 11 uttalelser om aktuelle tema:

- Et varmere Arktis – tid for handling
- Resolution antagen av den 18:e Samekonferensen beträffande förenta nationernas deklaration om urfolkens rättigheter
- Resolusjon om internasjonalt urfolksarbeid
- Resolution om framtida samisk representation i Permanent Forum för Urfolksaker
- Resolusjon om Finnmarksloven
- Resolusjon om marine ressurser
- Resolusjon om reinbeiteområder
- Resolusjon om olje- og gassledninger på Kolahalvøya
- Resolusjon om samisk språk og samisk kultur
- Resolusjon om Samisk Høgskole
- Resolusjon om finansiering av SameNet

1-2296-1 Nordiska kulturprojekt i utlandet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	6.125.000	6.875.000	6.740.000	100%	STYR. GR.

Formål

Budgetposten utgör basen för samnordiska målinriktade kulturprojekt utanför Norden i syfte att öka kunskapen om nordisk kultur internationellt och att befrämja det nordiska samarbetet med länder och regioner utanför Norden.

Prioriteringer i 2006

År 2006 avslutar den nordiska designutställningen "Scandinavian Design beyond the Myth" sin turné. Utställningen har då setts i 12 städer runtom i Europa. Vid sidan om utställningen arrangeras aktiviteter som seminarier, kulturprogram, samarbetsprojekt med universitet och designhögskolor.

Under år 2006 avslutas ett kulturprojekt med västra Balkan. Projektet har löpt sedan 2004 och omfattat ca 35 projekt som har genomförts i västra Balkan och i Norden i syfte att bygga nätverk för fortsatt kulturutbyte.

- Utställningen "Scandinavian Design beyond the Myth" fortsätter år 2006
- Kulturprojektet med västra Balkan avslutas

Resultater i 2004

År 2005 har designutställningen turnerat i Prag, Budapest, Riga, Köpenhamn och Göteborg. I alla städer har utställningen fått mycket gott mottagande av såväl media som publik och kring den har arrangerats kulturprogram, seminarier och andra aktiviteter som riktar intresset mot Norden som en innovativ region.

År 2005 genomfördes en stor del av projekten i Norden – Balkan –Culture –Switch, ett program för multilateralt kulturutbyte mellan Norden och västra Balkan. Projektet har omfattat ca 35 olika underprojekt och väckt intresse för regionalt samarbete i länderna i västra Balkan. Som ett resultat härav har kulturministerier i västra Balkan samt i Bulgarien, Grekland, Rumänien och Turkiet beslutat att bilda en plattform för regionalt kultursamarbete i Balkan- regionen.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 350.000
Faktiske udgifter : 350.000

Uddannelses- og forskningssamarbejdet

Utbildnings-, og forskningspolitik

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	198.482.000	205.015.000	204.680.000	-3,2%

Indledning

Strategiplanen Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser 2005 – 2007 danner grunnlaget for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid sammen med det norske formannskapets prioriteringer i 2006.

Det nordiske samarbeidet skal være et aktivt og fremtidsrettet forum for politisk behandling av aktuelle utdannings- og forskningsspørsmål, herunder Norden i et internasjonalt perspektiv. Strategiplanen legger derfor vekt på sammenheng og synlighet i det nordiske samarbeidet. Innsatsen i 2006 følger dette opp ved spesielt å fokusere på styrket nordisk konkurranseevne gjennom økt kvalitet og innsats i utdanning og forskning.

Det nordiske utdannings- og forskningssamarbeidet er strukturert i tverrgående fokusområder, f.eks. mobilitet og nettverksbygging, og sektorspesifikke fokusområder, slik som nordisk skolesamarbeid, voksnes læring og høgre utdanning. Samarbeidsområdene ledes av styringsgrupper som gir råd til ministrene, samt initierer ulike utviklingsaktiviteter. Gruppenes prioriteringer fremgår av årlige arbeidsplaner som bl.a. gjenspeiler det norske formannskapets prioriteringer. Forskningssamarbeidet er omorganisert og etableringen av NordForsk 1.1.2005 varsler fornyet satsning gjennom nordisk styrke.

Ministerrådet for Utdannings- og forskning har i 2006 en budsjettramme på i alt DKK 198.482 mod DKK 205.015. Den kan inndeles i 4 hovedkategorier:

- Politikkutvikling
- Mobilitets- og nettverksprogrammer
- NordForsk
- Forskningsinstitusjoner

Andel oppgjort i DKK tusen etter redskap og etter område:

Redskab: Område	Generelt	Politikk-udvikling	Mobilitets- og Netværks-programmer	Institutioner	NordForsk	I alt
MR-U's dispotitions midler	3.147	-	-	-	-	3.147
Skole	-	1.538	19.700	-	-	21.238
Højere udd.	-	1.295	31.786	-	-	33.081
Voksenudd.	-	7.531	8.797	-	-	16.328
Sprog	-	1.241	8.709	-	-	9.950
IT	-	563	-	-	-	563
Forskning	-	-	-	29.116	82.930	112.046
Andre	-	-	2.129	-	-	2.129
I alt	3.147	12.168	71.121	29.116	82.930	198.482

MR-Us disposisjonsmidler er DKK 3,147 mill. Midlene disponeres dels til tverrgående tiltak, og dels til finansiering av nye innsatsområder.

Midler til politikkutvikling er redusert i forhold til siste år. Politikkutviklingsmidlene administreres av ulike styringsgrupper og nettverk og benyttes i hovedsak til å fokusere på politikkutvikling og synliggjøring av formannskapsprioriteringer gjennom å igangsette utredninger, arrangere konferanser, utarbeide publikasjoner etc. For spesielt å utvikle det nordiske samarbeidet om voksnes læring ble et nordisk Nettverk for Voksnes Læring etablert i 2005. Nettverket videreutvikles i 2006 og vil spille en viktig rolle for politikkutviklingen for læring i et livslangt og livsbredt perspektiv. Nordens Språkråd har til oppgave å fungere som rådgivende organ for nordiske språkspørsmål og språkpolitikk. I 2006 utarbeides en ny nordisk språkpolitikk for å styrke de tverrgående språksatsninger i Norden.

De fem mobilitets- og nettverksprogrammene Nordplus Junior (grunn- og videregående skole, inkludert yrkesutdanning), Nordplus (universitet- og høgskoler), Nordplus Voksen (voksnes læring), Nordplus Språk (språksamabeidet) og Nordplus Nabo (samarbeid med Estland, Latvia, Litauen og Nordvest Russland) utgjør den nest største budsjettkategorien i årets budsjett. Programmene er viktige politiske instrument for å fremme kultur-, språk- og verdifellesskap, kunnskap og kompetanse innen utdanningsog forskningsfellesskapet i Norden og dets nærområder. Det er lagt opp til synergi mellom programmene og det foreligger brukerinformasjon om alle programmer på alle nordiske språk. Det er opprettet brukerkontakt i alle land og selvstyrende områder via et nordisk nettverk av hovedadministratorer og medadministratorer. I 2006 vil det fortsatt arbeides for å spre informasjon om de mange muligheter som programmene gir for nettverksbygging og mobilitet. Det arbeides videre med oppfølging og videreutvikling så vel av innhold, administrasjon, informasjon og veiledning. Rammene for Nordplus programmene gjelder for perioden 2004-2006. I 2006 vil det bli fattet beslutning om administrasjonen skal utlisiteres på nytt eller om det vil bli en forlengning av administrasjonen med de eksisterende nettverkene til og med 2008. Uansett skal det gjennomføres en evaluering av mobilitets- og nettverksprogrammene, både med hensyn til innhold og administrasjon.

NordForsk ble etablert i 2005 for å fremme et effektivt samarbeid mellom de nordiske landene på forskningsområdet og bidra til forskning av beste internasjonale kvalitet samt å implementere det nordiske forsknings- og innovasjonsområdet (NORIA) som en del av det europeiske (ERA). NordForsk utgjør den største budsjettkategorien i årets budsjett. Det overordnede målet er å bidra til å befeste og videreutvikle Norden som en av verdens mest dynamiske regioner for forskning og innovasjon og derigjennom forsterke landenes internasjonale konkurranseevne og sikre befolkningens levekår. NordForsk skal særlig konsentrere sin innsats hvor landene har en internasjonal sterk posisjon og utforme sine initiativ ut i fra nasjonale prioriteringer slik disse uttrykkes gjennom nasjonale program eller i initiativ som er tatt av forskningsråd, universitet, andre forsknings- institusjoner og aktører etc. NordForsk gir marginalfinansiering/såkornstøtte til de totale prosjekt- og programkostnadene og har tre hovedfunksjoner med utgangspunkt i å være et samarbeidsorgan mellom nasjonale forskningsfinansierende enheter: samordning, finansiering og policyrådgivende. NordForsk vil sammen med NICe være instrumentelle i å styrke nordiske muligheter og posisjoner i internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid, særlig det europeiske.

Implementeringen av Ministerrådets beslutning i 2003 om at de nordiske institusjoner innen for Ministerrådeet for utdannings- og forskning skal overføres til nasjonalt ansvar, vil være avsluttet i 2006. Institusjonene er overført til nasjonale vertsinstitusjoner, f.eks. universiteter, som selvstendige enheter med eget styre. Den nordiske profil skal bevares og nordiske interessenter kan videreføre samarbeidet med institusjonene.

På bakgrunn av rapporten "Nordbornas rättigheter" og den etterfølgende Schlüterprosess er det igangsatt en detaljert handlingsplan. Handlingsplanen og grensehinderproblematikken følges opp innen utdanningsområdet i 2006.

Teknologisk utviking og økende globalisering aktualiserer behovet for internasjonalt samarbeid. Det nordiske samarbeidet ses derfor i økende grad i forhold til andre internasjonale samarbeidsrelasjoner, spesielt EU. Lisboa-strategien, Bologna- og Københavnprosessen står sentralt. Det er derfor viktig å styrke den politiske forankring gjennom at relevante internasjonale prob-

lemstillinger tas opp på den nordiske dagsorden. Landene har allerede et godt samarbeid internt og vil sammen kunne påvirke utvalgte punkter på f.eks. den europeiske dagsorden. Utdannings- og forskningsområdet kan påvise en særlig nordisk nytte ved å intensivere erfaringsutvekslingen mellom landene i sentrale spørsmål knyttet til prioriterte områder.

De baltiske og nordiske utdannings- og forskningsministrene har oppnevnt en koordineringsgruppe som har fått navnet BN8 Education and Research. Gruppen skal ha ansvaret for koordineringen av alt nordisk-baltisk samarbeid på utdannings- og forskningsområdet. Det er utarbeidet en egen tre-årig handlingsplan for perioden 2005- 2007, som gruppen administrerer. Den hovedpolitiske målsetningen i planen er å bidra til etableringen av et felles baltisk-nordisk utdannings- og forskningsområde. Som et bidrag til en slik utvikling vil man blant annet undersøke mulighetene for å åpne de fire mobilitets- og nettverksprogrammene Nordplus, Nordplus Junior, Nordplus Språk og Nordplus Voksen for baltisk medeierskap. Inntil utgangen av 2006 vil de baltiske landene fortsatt kunne søke støtte fra Nordplus Nabo-programmet. Nye retningslinjer for samarbeidet er vedtatt for perioden 2006-2008, og hovedprinsippet er at regulært mellomstatlig samarbeid skal etableres.

Samarbeidet med Nordvest-Russland fortsetter på prosjektbasis innenfor rammene av Nordplus Nabo, men vil få økt intensitet fra og med 2006. Dette skyldes Nordisk Ministerråds nye retningslinjer for samarbeidet og at det er utviklet et eget Russlandprogram. I tråd med disse dokumentene skal det gjennomføres en tilsvarende prosess som for samarbeidet med de baltiske land med sikte på å komme frem til en felles handlingsplan når det gjelder utdannings- og forskningsområdet.

IT-samarbeidet innenfor utdannings- og forskning fokuser på nye vilkår og muligheter, knyttet til økt bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IT). Ministerrådet retter i stigende grad oppmerksomheten mot den samlede IT-infrastruktur som grunnlag for forskning og utdanning i et kunnskapssamfunn. De nordiske forskningsrådenes teknisk- og naturvitenskapelige samarbeidsorgan (NOS-N) har sammen med ministerrådet etablert forskningsprogrammet Nordunet3 om Internettutvikling. Dette for å styrke det nordiske Nordunet-samarbeidet, som også omfatter NORDUnet A/S (leverandør av IT-infrastruktur til universitets- og forskningssektoren). Ministerrådets partnerskapsavtale med Østersjørådet og EU kommisjonen i regi af The Northern eDimession action Plan (NeDAP), har Internett og Internett anvendelse FOU, som et sentralt innsatsområde. Sammen med partnerne arbeider Ministerrådet med å undersøke grunnlaget for å utvide Nordunet3 til andre land knyttet til Østersjørådet.

IT-samarbeidet har videre interesse av indikatorer for vurdering av effekten av den omfattende utbredelse og bruk av IT i skolene, samt den derav følgende evolusjon i "kompetansebegrepet". Innen for IT-samarbeidet, i regi av de sektorspesifikke styringsgruppene, foregår en løpende analyse av nye teknologier som vurderes å kunne ha generelle samfunnsimplikasjoner. På språkområdet er språkteknologi fremført som en mulig nordisk nisje som kan støtte opp om de nordiske språkene i en teknologisk og stigende engelskspråkelig verden. Teknologiutviklingen fører også i stigende grad til at nettbasert læring blir et viktig bidrag for fleksibel tilgang til kunnskap, f.eks. læring basert på moduler fra forskjellige tilbydere i allianser om helhetlige universitetsgrader. Dette gir også mulighet for tilgang til kunnskap og læring for et bredere publikum fra arbeids- og næringsliv som fysiske ikke har anledning til å oppsøke et universitet eller en høgskole.

Ministerrådet rapporterer spesielt på innsatsområde 1, teknologisk utvikling, spesielt informasjonssamfunnets spørsmål og spissforskning, til Ny nordisk dagsorden. Likestillingsperspektiv. Arbeidet innen for Ministerrådets aktivitetsområder viser gjennomgående en god kjønnsfordeling. De fleste mobilitets- og støtteprogrammer rapporterer om kvinner og menns deltagelse, og det er mye som tyder på en overvekt av kvinner.

Andel av ministerrådets samlede budsjett oppgjort i prosent etter redskap og etter område.

Redskab: Område	Generelt	Politikk-udvikling	Mobilitets- og Netværks-programmer	Institutioner	NordForsk	I alt
MR-U's dispotitions midler	1,5%	-	-	-	-	1,5%
Skole	-	0,8%	9,9%	-	-	10,7%
Højere udd.	-	0,6%	16,0%	-	-	16,6%
Voksenudd.	-	3,8%	4,5%	-	-	8,3%
Sprog	-	0,7%	4,4%	-	-	5,1%
IT	-	0,4%	-	-	-	0,4%
Forskning	-	-	-	14,6%	41,8%	56,4%
Andre	-	-	1,0%	-	-	1,0%
I alt	1,5%	6,3%	35,8%	14,6%	41,8%	100%

Generelle forsknings- og uddannelsesindsatser

2-2505-1 Dispositionsmedel-Utbildning och forskning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	3.147.000	4.034.000	1.793.000	96%	MR-U/EK-U

Formål

Dispositionsmidlerne anvendes til at finansiere politisk relevante projekter, der initieres i det løbende budgetår og giver mulighed for at opfange og støtte vigtige tiltag, der ikke kunne forudses ved budgetteringen. Dispositionsmidlerne er således et vigtigt redskab til initiering og gennemførelse af formandslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2006

Dispositionsmidlerne vil blive anvendt til finansiering af prioriteringer fra formandskabet, der ikke dækkes af andre bevillinger, samt – i overensstemmelse med formålet – til at imødekomme pludseligt opståede behov.

Resultater i 2004

Der er blandt andet givet bevillinger til:
Evaluering af NORDITA, gennemførelse af formandskabets temakonference 2005, administration og database til Nordplus-programmerne, etablering af NordForsk og til netværk om bæredygtig udvikling i uddannelsen.

Politikudvikling m.v.

2-2553-1 Politikudvikling, Videnssamfund og IT-infrastruktur

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	563.000	0	0	-%	EK/MR-U

Formål

Ministerrådets IT-politiske rådgivningsgruppe "IT-policygruppen (IT-P)", er blevet nedlagt pr. 31. december 2004. Budgetposten er oprette med sigte på politikudvikling på det område som ellers var varetaget af IT-P. Se budgetpost 2-2550-1 MINISTERRÅDETS (MR-U) IT-POLICYGRUPPE

Prioriteringer i 2006

Budgetposten vil i løbet af år 2006 blive brugt af EK-U til diverse tiltag af IT-politisk art. Herunder i regi af Østersørådet at udrede grundlaget for en bredere deltagelse fra de ikke nordiske østersølande i Ministerrådets Internet forskningsprogram Nordunet3.

2-2510-1 Nordiskt skolsamarbete (NSS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.538.000	2.564.000	3.142.000	97%	Nordisk Skole-samarb. (NSS)

Formål

Skolesamarbejdets overordnede mål er at gøre skolen bedre i Norden. Styregruppen for nordisk skolesamarbejde har følgende hovedopgaver:

- at rådgive MR-U i spørgsmål om nordisk skolesamarbejde
- at medvirke til at gennemføre MR-Us strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde
- at udforme og gennemføre årlige virksomhedsplaner for skolesamarbejdet
- at have tilsynsfunktion i forhold til nordiske aftaler på området
- at være styregruppe for Mobilitets- og netværksprogrammet Nordplus Junior samt det nordiske skolenet.

Prioriteringer i 2006

Det nordiska skolsamarbetets prioriteringar för 2006 kommer att basera sig på prioriteringarna i MR-U strategin för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2005-2007 samt prioriteringarna i det norska ordförandeskapsprogrammet

Resultater i 2004

Nordiska skolsamarbetet har i 2004 fokuserats på följande huvudteman:

Värdegrunder: Som ett led i det isländska ordförandeskapet avhölls en tvärgående konferens i Reykjavik med temat "Uddannelse og menneskelige ressourcer – et levende skolesamfund. Konferensen hade som målsättningen att bl.a. dryfta hur man arbetar med demokratiska arbetsmetoder i de nordiska skolorna.

Livslångt lärande: Det nordiska gymnasieavtalet utvärderades i 2003. Ett nytt gymnasieavtal undertecknades i 2004. I det nya avtalet ingår den så kallade Köpenhamnsprocessen som en av målsättningar i avtalet. Kartläggningen kring erkännandet av yrkesutbildning, som igångsattes år 2003 avslutades 2004. Karläggningens förslag till framtida åtgärder gällande erfarenhetsutbyte godkändes av utbildnings- och forskningsministrarna i juni 2004 och följs upp i MR-U strategin för perioden 2005-2007. Det nya gymnasieavtalet och arbetet med erkännande av yrkesutbildning ingår i Nordiska ministerrådet arbete med att riva ner gränshinder.

Kvalitet: Arbetet kring en kartläggning om nationellt deltagande i indikatorsamarbete bl.a. inom EU, OECD, som igångsattes i 2003 blev färdigt i 2004. Kartläggningen skall ge grundlag till framtida nordiskt samarbete i internationellt indikatorarbete. En kartläggning om kön, jämställdhet och skola igångsattes hösten 2004. Kartläggningen förväntas ligga färdig våren 2005. Ett seminarium med temat "Olika elever – gemensam skola" avhölls 13-14.12.2004. Som en uppföljning av det isländska ordförandeskapets initiativ om att stärka samarbetet mellan föräldrar och skola avhölls en konferens med temat "Föräldrarna som resurs i skolans vardag" 22-23.11.2004.

Synlighet: Det nordiska skolnätet Nordskol.org har bidragit till att sprida information om det nordiska skolsamarbetet samt fungerat som en platform för samarbetet mellan lärare och elever inom ramen för mobilitets- och nätverksprogrammet Nordplus Junior.

Mobilitets- och nätverkprogram: Vidareutvecklingen av mobilitets- och nätverksprogrammen med fokus på livslångt lärande, synergi, brukarvänlighet och synlighet har pågått i 2004. Från och med den 1 januari 2004 sammanslogs tre tidigare ordningar inom skolsektorn till ett nytt program Nordplus Junior – mobilitets- och nätverksprogrammet för grundskole- och ungdomsutbildningen i Norden.

Närområdet: Projektet "A school for all", som har haft som målsättning att främja kvaliteten av specialundervisningen på grundskole- och ungdomsutbildningsnivån i de baltiska länderna, avslutades i juli 2004. Projektets resultat presenterades vid en slutkonferens i april 2004, i Vilnius, Litauen.

2-2520-1 Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.094.000	1.823.000	2.234.000	89%	Styringsgruppen for voksnes læring (SVL)

Formål

Styringsgruppen for Voksnes Læring er rådgivende organ for Ministerråd i det nordiske samarbeidet om voksnes læring. Det nordiske samarbeidet om voksens læring skal i overensstemmelse med prinsippet om livslang læring bidra til å fremme voksnes kunnskaper og kompetanse som grunnlag for personlig utvikling og videre utvikling av arbeids- og samfunnsliv gjennom økt sysselsetting, næringsutvikling, verdiskaping og demokratisk deltakelse. Samarbeidet skal styrke det nordiske fellesskapet om voksnes læring og kunnskapen om voksnes læring i og utenfor Norden. SVL skal i sin virksomhet ta utgangspunkt i de politiske prioriteringer som kommer til uttrykk i Nordisk ministerråds overordnede strategier og handlingsplaner. SVL legger vekt på en aktiv dialog og erfaringer fra et mangfold av aktører og miljøer innen voksnes læring og skal i sitt arbeid ta spesielt hensyn til folkeopplysningens tradisjonelle miljøer.

Prioriteringer i 2006

Prioriteringene vil ha utgangspunkt i 3-årig strategiplan (2005-2007) for MR-U og ettårig handlingsplan med utgangspunkt i det norske formannskapet. SVL vil i 2006 følge opp utvikling av en helhetlig strategi og organisering av det nordiske samarbeidet om voksnes læring. Dette innebærer bl.a. oppfølging av Nordplus Voksen programmet og nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) og samspillet mellom disse to virkemidlene for nordisk samarbeid om voksnes læring.

Resultater i 2004

Nye vedtekter for nordiske samarbeid om voksens læring er iverksatt fra 2004. Mobilitets og nettverksprogrammet Nordplus Voksen trådte i kraft fra 2004. Nordens Folkliga Akademi (NFA) ble lagt ned høsten 2004 på bakgrunn av MR-U/MR-SAM beslutning. MR-U besluttet i juni 2004 at et nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) opprettes fra 2005. To møter med representanter fra de nordiske interessemiljøene for voksnes læring er avholdt. I samsvar med det islandske sektorprogrammet har SVL initiert og fulgt opp flere prosjekter: Fleksibel læring: SVL arrangerte i samarbeid med HØGUT og IT-policygruppen konferansen Globalt utdanningsmarked – nordisk utfordring om problemstillinger knyttet til fleksibel læring og globalisering. Konferansen er senere fulgt opp med forslag fra en referansegruppe om utvikling av Nordiske Masterprogrammer basert på fleksibel læring. Undervisning av voksne innvandrere i det gitte lands morsmål: En arbeidsgruppe har innsamlet opplysninger om vellykkede metoder (best practice) ved undervisning av voksne innvandrere i det gitt lands morsmål, både knyttet til ordinære læringsmiljøer og arbeidssituasjoner. Arbeidsplassen som læringsmiljø: Prosjektet vil iverksettes fra 2005. Rapporten "Å lære bak murene" ble fulgt opp med en konferanse i Norge høsten 2004. Et 3-årig NGO-ledertreningsprogram i Nordvest Russland, "Adult Learning Local Action", (ALLA-prosjektet) er fulgt opp.

2-2530-1 Ledningsgruppen för högre utbildning-HØGUT

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.295.000	2.159.000	2.646.000	92%	HØGUT

Formål

HØGUT har som oppgave å fremme nordisk samarbeid innen høgre utdanning, samt utvikle og styrke det nordiske utdanningsfellesskap. Dette gjelder samtlige postgymnasiale utdanningsnivå ved universitet og høgskoler.

Prioriteringer i 2006

HØGUTs arbeidsplan for 2005 relaterer seg til den treårige strategien som er utviklet for utdannings- og forskningsområdet for 2005-2007. Styringsgruppen har en bred tilnærming til utdanningsfeltet, men vil som videre oppfølgingen av Bolognaprosessen særlig fokusere mobilitet, kvalitet i høgre utdanning, fjernundervisning og internasjonaliserings-relaterte problemstillinger. Livslang læring er et overordnet perspektiv.

Nordplus-programmet vil fortsatt være et sentralt virkemiddel for å nå de overordnete utdanningspolitiske mål. HØGUT legger vekt på best mulige nasjonale forankring av sine prosjekter, og styringsgruppens brukermiljøer spiller en sentral rolle i tillegg til utdanningsministrenes og ordførerlandets prioriteringer. HØGUT vil fortsatt gi aktuelle innspill til den utdanningspolitiske debatten, og problemstillinger knyttet til internasjonalisering og virtuelle læringsmiljøer vil fortsatt ha stor oppmerksomhet.

Resultater i 2004

HØGUT hadde et aktivt arbeidsår i 2004. I tillegg til at styringsgruppen fungerer som et godt nordisk forum for erfaringsutveksling, har HØGUT også bidratt til og/eller gjennomført en rekke prosjekter. Spesielt kan nevnes: etableringen av en nordisk matematikkkonkurranse som bærer navnet Nordisk KappAbel, gjennomgang av forslagene i hvitboka om forskning og innovasjon, initiert et prosjekt mellom de tekniske høgskolene og universitetene i Norden om eliminering av grensehindringer, framlagt en rapport om fjernundervisning i Norden, vært medarrangør sammen med ITpolicygruppen og Styringsgruppen for voksnes læring for en konferanse om fleksibel læring i Reykjavik, bidratt til en nordisk deklarasjon om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høgre utdanning (Reykjavikdeklarasjonen), bedt en egen arbeidsgruppe lage en utredning til om studiestøtte og EU/EØS-regler i Norden (den første kom i 2003), gitt fortsatt støtte til ENIC/NARIC-kontorene for et treårig grensehindringsprosjektet om gjensidig godkjenning av høgre utdanning i de nordiske landene, satt i gang et prosjekt om oppdatering av den nordiske hjemmesiden om høgre utdanning, kjent under webadressen www.abo.fi/norden, samt fullført andre del av internasjonaliseringsprosjektet med rapporten " Internationalization of higher education institutions in Northern Europe in the light of Bologna – Rethinking Nordic cooperation in higher education". I tillegg er det trykket en rapport med casestudier som inneholder en gjennomgang av de fem nordiske lands høgre utdanningssystemer samt en nærmere studie av hvordan ni utvalgte universiteter og høgskoler i Norden arbeider med internasjonalisering i sine respektive institusjoner.

HØGUT har ellers oppnevnt en rekke arbeidsgrupper og gitt mange oppdrag til kompetente utdannings- og forskningsmiljøer for å utarbeide forslag til oppfølging av styringsgruppens arbeid. Styringsgruppens medlemmer har også deltatt i flere internasjonale konferanser og har gitt flere høringsuttalelser.

Sekretariatsfunktion

Ministerrådssekretariatet

2-2544-1 Nordens Sprogråd

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.241.000	2.069.000	2.028.000	100%	Nordens sprogråd

Formål

Nordens sprogråd er et rådgivende organ for det nordiske sprogsamarbejde. Rådets målsætning er at arbejde for at fremme internordisk sprogforståelse og sprogbeherskelse, styrke det nordiske sprogfællesskab og kundskab om sprog i Norden, fremme en demokratisk sprogpolitik og sprogsyn i Norden samt styrke de nordiske sprogs stilling i og udenfor Norden. Nordens sprogråd kan tage egne initiativer og bevilge støtte til alle former for indsatser som medvirker til at opnå disse mål. Nordens sprogråd har fire hovedopgaver:

- At fungere som sagkyndigt organ for Nordisk ministerråd når det gælder nordiske sprogspørgsmål og nordisk sprogpolitik.
- At fungere som ledningsgruppe for det tværgående Nordplus sprog program.
- At have ansvaret for samarbejdet mellem de nordiske sprognævn.
- At bedrive anden virksomhed som fremmer målsætningerne.

Prioriteringer i 2006

At udarbejde en ny nordisk sprogpolitik for at styrke de tværgående sprogsatsninger.

Resultater i 2004

Nordens sprogråd, som fra og med budgetåret 2004 erstattede den sprogpolitiske referencegruppe og Nordisk sprogråd, havde følgende resultater i 2004:

Ny nordisk sprogpolitik

Arbejdet med udformningen af en ny nordisk sprogpolitik tog sin begyndelse i 2004. Resultatet skal være en ny overordnet sprogpolitik for det nordiske sprogsamarbejde i form af en deklaration der skal fremlægges som et ministerrådsforslag til Nordisk Råds session, formodentlig i 2006.

Den nordiske sprogkonvention

Referencegruppen for den nordiske sprogkonvention arbejdede videre med udgangspunkt i en juridisk udredning om den nordiske sprogkonvention fra 2003. Arbejdet med sprogkonventionen skal afsluttes i 2005, og er et led i arbejdet med at fjerne grænsehindringer.

Samarbejdet mellem de nordiske sprognævn

Nordens sprogråd har ansvaret for samarbejdet mellem de nordiske sprognævn. Tema for det nordiske sprogmøde var i 2004 sprognormering og sprogforandringer.

Samarbejdsnævnet for Nordenundervisning i udlandet

En evaluering af virksomheden Nordenundervisning i udlandet i relation til Samarbejdsnævnet blev færdig i 2004. Nordens sprogråd var rådgivere for MR-K i opfølgningen af evalueringen. En arbejdsgruppe fik til opgave at fremlægge et forslag til hvordan arbejdet indenfor Samarbejdsnævnet for Nordenundervisning i udlandet kunne ses i forhold til det sprogpolitiske arbejde indenfor MR-U fra og med den 1. januar 2004. Et forslag til fremtidig organisering af Samarbejdsnævnet for Nordenundervisning i udlandet blev fremlagt af samarbejdsministrene. (Se 2-2545-2 Nordenundervisning i udlandet.)

Gymnasiebogen "Nordens sprog med rødder og fødder"

Projektet at udarbejde et manuskript om nordisk sproghistorie fortsatte i 2004. Målet med udgivelsen er at styrke interessen både for det fællesnordiske perspektiv og for den sproglige side af modersmålsundervisningen. Undervisningsbogen skal efter planen udkomme i 2005 både i en trykt udgave og i en udvidet netversion.

Domænetab
Arbejdet med domænetab, som blev igangsat af den tidligere sprogpolitiske referencegruppe, mundede ud i en konference om parallelsprogethed. Et led i arbejdet med domænetab er videreførelsen af forskningsprojektet om moderne importord.
Nordmålforum
Nordens sprogråd arrangerede det årlige Nordmålforum 2004 i samarbejde med ledningsgruppen for børn og ungdomskultur (BUK) og en række nordiske forlag. Hovedtemaet var sproget i børne- og ungdomslitteraturen.
Nordplus sprog
Nordens sprogråd er ledningsgruppe for Nordplus sprog programmet. I 2004 var prioriteringerne i programmet:

- Webbaseret undervisningsmateriale for undervisning i nordiske sprog som fremmedsprog.
- Kompetenceudvikling for lærere i nordiske sprog med behov for at videreudviklefærdigheder i IKT.
- Udarbejdelse af terminologilister og databaser for små sprog.
- 40 projekter fik støtte gennem Nordplus sprog programmet i 2004. (Se 2-2543-1 Nordplus sprog)

2-2550-1 Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	0	563.000	552.000	62%	IT-Policygruppen

Formål
IT-policygruppen (IT-P), som er nedlagt pr. 31. december 2004, fulgte og fremmede udviklingen af spidskompetence inden for grænsefladen mellem informations- og kommunikationsteknologi på den ene side, og forskning og uddannelse på den anden. IT-policygruppen var et rådgivende policyorgan for Nordisk Ministerråd for uddannelse og forskning (MR-U), og drev således ikke egen projektvirksomhed - udover mindre udredningsopgaver. IT-policygruppen søgte at sikre den meste tidssvarende og fremadrettede rådgivning om videnssamfundets udvikling ved at følge og analysere udviklingen, samt ved at formidle viden til MR-U og MR-Ks andre rådgivende organer. IT-policygruppen udarbejdede endvidere forslag til initiativer og analyser på anmodning.
Budgetposten for år 2005 er overført til budgetpost 2-2550-1 Politikutveckling: Vidensamfund og IT-infrastruktur, under MR-U.

Prioriteringer i 2006
IT-policygruppen er nedlagt pr. 31. december 2004.

Resultater i 2004
Der er blevet afholdt fem møder i løbet af året, hvert med eget fagligt tema. Hovedvægten i sagsporteføljen har været på såvel løbende som på nye sagsområder. ITpolicygruppenhar i år 2004:

- Færdigforhandlet forskningsprogrammet "Nordunet3 - A new Nordic Internet Research and Development Program", om internet og internetapplikationsforskning og udvikling, i samarbejde med de nationale forskningsråd via Nordiska samarbetsnämnden för naturvetenskaplig forskning (NOS-N).
- Tilrettelagt samarbejde med Østersørådet under "The Northern eDimension Action Plan (2005-2006)", aktionslinie 1: Internet and Internet-Application Research and Development.
- Deltaget i udarbejdelsen af MR-U strategi "Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser strategi for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005-2007".

- Kommenteret en rekommandation fra Nordisk Råd om åbne standarder og Open Source i nationale IT-strategier (A 1341/næring), med forslag til mulig opfølgning,
- Kommenteret forslag til opfølgning på nedlæggelsen af Nordisk Ministerråds institution NORDINFO, i form af et programforslag indenfor nordisk samarbejde om videnskabelig information - Nordbib.
- Initieret politikdiskussioner og afholdt en konference om "Globalt utdanningsmarked – nordisk utfordring" sammen med Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning (HØGUT) og Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL).
- Afholdt fire temaseminarer, hvor man blandt andet drøftede: Videoconferencing; IT-Sikkerhed, Cyber-crime, Industrispionage; Innovative skoler; Arktisk forskning; Telemedicin og endvidere The Strategic Significance of Information Technology Policies, i samarbejde med EU kommissionen.

2-3110-1 Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	0	1.544.000	1.892.000	100%	NordForsk

Formål

Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) har varit ministerrådets rådgivande organ för långsiktiga forskningspolitiska frågor. FPR har befrämjat nordiskt samarbete innom forskning och forskarutbildning. FPR har utifrån analyser om den forskningspolitiska utvecklingen både i Norden och i Europa, rådgivit om forskningspolitiska problemställningar som är relevanta för Norden.

Prioriteringer i 2006

FPR nedlades den 31.12 2004 och det nyupprättade samordningsorganet NordForsk övertog per den 1.1. 2005 de uppgifter som FPR tidigare haft.

Resultater i 2004

FPR har under året deltagit mycket aktivt i uppföljningen av NORIA Vitboken om nordisk forskning och innovation. FPR fick i slutet av 2003 av undervisnings- och forskningsministrarna i uppdrag att förbereda övergången till det nordiska forskningsoch innovationsrum som skisseras i Vitboken. Specifikt har FPR arbetat intensivt med etableringen av ett nytt nordiskt samordningsorgan inom forskningsområdet. FPR har deltagit i framtagandet och konkretiserande av konceptet och har tagit fram utkast till stadgar och arbetsordning för det nya organet, NordForsk.

Som en del av arbetet med etableringen av ett nytt samordningsorgan arrangerade FPR i november ett lyckat seminarium med titeln NordForsk – Nordisk Styrka. I seminariet deltog ca 45 speciellt inbjudna personer som representerade nationell expertis på området. Vid seminariet diskuterades centrala frågor angående det framtida NordForsk. Detta inkluderade NordForsks uppgifter, organisation, arbetsformer och samarbete med nationella forskningsfinansiärer.

Ett annat initiativ som FPR tog för att bereda vägen för det framtida NordForsk var att sända ett brev med förfrågan om förslag till framtida nordiska aktiviteter till de nationella forskningsråden och till NOS-organen. De svar som inkom ger en intressant bild av vilka aktiviteter man nationellt önskar ta upp på en nordisk arena. NordForsks styrelse har möjlighet att använda sig av den information som samlats in.

FPR anordnade tillsammans med NorFA en konferens om forskarutbildningssamarbete. Konferensen hölls i Riga i maj och ca 120 personer från Norden, de baltiska länderna och Ryssland deltog.

FPR har liksom under tidigare år avgivit yttranden till ministrarna och äm-

betsmannakommittén om viktiga rapporter som tagits fram under året.
FPR har under året haft det överordnande ansvaret för MR-Us forskningsprogram. FPR har också deltagit i arbetet med Nordiska Centers of Excellence inom globala förändringar och molekylär medicin.
FPR har givit NIFU STEP i uppdrag att ta fram en rapport om "Offentliga bevillningar till forskning och utveckling (FoU)". Den förväntas föreligga våren 2005. FPR låter också sammanställa sin historik.

2-3127-2 Politikudvikling voksnes læring

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	6.437.000	6.437.000	0	-%	Styringsgruppen for voksnes læring (SVL)

Formål

NY budsjettpost som erstatter 2-2514-3 Nordens folkliga akademi (NFA), Sverige Nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) med samordnende enhet/knutepunkt (under forutsetning av EK-Us og MR-Us behandling og godkjennelse, henholdsvis i EK-Us møte 12. mai og MR-Us møte 9.juni 2004.)
Voksnes læring er et område som er i rask utvikling og involverer et bredt spekter av politikk områder og aktører. Det er derfor viktig å finne fram til nordiske samarbeidsformer som ikke stivner, men som til en hver tid tar opp i seg aktuelle utfordringer som de nordiske landene ønsker å samarbeide om. Organiseringen av det nordiske samarbeidet må både ha stabilitet (faglig minne), og fleksibilitet for å knytte til seg den fremste ekspertisen innen ulike områder for voksnes læring. Et nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) med en samordnende enhet/knutepunkt utredes for å binde sammen og støtte opp om miljøer/personer som er virksomme innom ulike deler av voksnes læring i de nordiske landene. Dette gjelder så vel spesiell ekspertkompetanse fra ulike spisskompetansemiljøer som bred erfaringskompetanse fra de tradisjonelle voksenopplærings- og folkeopplysningsmiljøene. Nettverket skal også gi innspill som grunnlag for SVLs prioriteringer og satsningsområder. Aktuelle oppgaver: følge og analysere utviklingen av området voksnes læring, initiere samarbeid og aktiviteter, bygge nettverk og organisere samarbeidsprosjekt, informere om nordiske samarbeidet om voksnes læring, bidra til spredning av resultat/erfaringer, faglig rådgivning til Nordplus Voksen, lage underlag til SVLs beslutninger, initiere evalueringer og andre prosjektoppdrag for SVL.

Prioriteringer i 2006

Spesielle innsatsområder knyttes til strategiplan (2005 – 2007) og norsk formannskaps/SVLs ettårige handlingsplan for 2006. Aktuelle samarbeidsområder i 2006 er metodeutvikling og fleksible læringsformer, f.eks. arbeidsplassen som læringsarena, e-læring, dokumentasjon og validering av realkompetanse, modeller for finansiering av voksnes læring, datagrunnlag for effekt/utbytte av satsning på voksnes læring. Spesielt hensyn tas til folkeopplysningens tradisjonelle miljøer.

Resultater i 2004

Som grunnlag for konkretisering og iverksettelse av NVL har VOX, Norge, på oppdrag fra SVL laget en utredning om nordisk Nettverk for Voksnes Læring. Synspunkter på det framtidige nordiske samarbeidet om voksens læring er drøftet med representanter fra de nordiske interessemiljøene for voksnes læring i mars og november 2004. En person ble høsten 2004 engasjert for å forberede oppstart av NVL.
NFA har frem til sommeren 2004 arbeidet med konferanse/seminarvirksomhet, dokumentasjon/formidlingsarbeid samt nor-

disk/internasjonal nettverksbygging. Aktiviteten har vært preget av NFA ble lagt ned fra august 2004. Biblioteket er overført til Linköpings Universitet hvor det bl.a. er lagt opp til mulighet for fjernlån av litteratur.

Sekretariats-funktion Center för Flexibelt Lärande(CFL)

Mobilitets- og netværksprogrammer

2-2545-2 Norden-undervisning i utlandet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.013.000	1.044.000	1.024.000	96%	Samarb.nævnet

Formål

Samarbejdsnævnet for Nordenundervisning i udlandet er et samarbejdsorgan for de nordiske landes administrationer af undervisning i Nordens sprog, litteratur, kultur og samfundsforhold. Nævnet er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd og andre instanser på sit sagsområde. Samarbejdsnævnets formål er at styrke og koordinere Nordenundervisningen ved de udenlandske universiteter. Nordenundervisning foregår ved over 200 universiteter forskellige steder i verden. Nævnet vil fortsat dele sin virksomhed på tre hovedopgaver med omtrent en tredjedel af budgettet på hver opgave:

- At bevilge støtte til at fremme samarbejdet mellem de lektorer, som underviser i Nordens sprog m.m. ved udenlandske universiteter.
- At holde faglige, regionale konferencer og forelæsningsturnéer.
- At foretage større sammenhængende regionale satsninger for at styrke samarbejdet mellem højere læreanstalter.

Prioriteringer i 2006

- Fortsat bidrage til en styrkelse af sprogsamarbejdet.
- Fortsat fremme et bredt kendskab til Norden og de - i europæisk sammenhæng set - små sprog.
- Arrangere en lektorkonference i Genova.
- Videreføre Nordamerikasatsingen.
- Arbejde på en større synliggørelse af Samarbejdsnævnets virksomhed og på en styrkelse af informationsindsatsen.
- Ansøgninger til lektorinitiativer skal administreres under Nordplus sprog programmet fra og med den 1. januar 2006.
- At oprette et arbejde mhp. at fremskaffe kønsopdelt statistik.

Resultater i 2004

Samarbejdsnævnet har bevilget støtte til at fremme samarbejdet mellem de lektorer, som underviser i Nordens sprog m.v. ved udenlandske universiteter. På baggrund af 14 ansøgninger blev der bevilget midler til 11 projekter til et sammenlagt beløb på 330.000 DKK.

I 2004 foregik følgende aktiviteter:

- Konference i Krakow, Polen.
- Bevillinger til lektorinitiativer fortsatte.
- Nævnet fortsatte med at udvide sit virkeområde i forhold til Asien. Der satsedes desuden på nye tiltag i form af seminarturnéer i Kina, da nye lektorater er under etablering.

Af større regionale satsninger er projektet Modern Vikings - på Nordamerikas vestkyst fortsat. Projektet skal blandt andet resultere i udgivelsen af en bog om de nordiske lande, som fremover kan anvendes som generel information og ved undervisningen i gymnasier og på universiteter. Udarbejdelse af tekstbidrag til bogen blev igangsat i 2004.

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : DKK 100.000

2-2512-2 Nordplus junior

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	19.700.000	20.309.000	19.911.000	100%	Nordisk Skole-samarbejde (NSS)

Formål

Målet med det nye mobilitets- og støtteprogram for grundskole og ungdomsuddannelser i Norden er gennem nordisk skolesamarbejde at stimulere interessen for, kundskab om og forståelsen af andre nordiske kulturer, sprog og livsvilkår og dermed styrke den nordiske dimension i grundskolen og ungdomsuddannelserne i de nordiske lande og selvstyrende områder samt fremme den nordiske samhørighed med udgangspunkt i vores fælles nordiske værdier, der hviler på samme menneske- og demokratisyn. Midlet er at give økonomisk bidrag til elevers og læreres mobilitet. Aktiviteterne skal have et pædagogisk indhold samt være forankret i læreplanen og i skolens plan samt i videst muligt omfang foregå på det nordiske skolenet. For klasser/grupper er der et tilbud om temaarbejde efter eget valg eller med emner prioriteret af ministerrådet. Samarbejdet skal også ske via det nordiske skolenet. For lærere er der et tilbud om udveksling (jobbytte) af lærere mellem to skoler samt rejselærerordning, hvor en lærer fra hvert land rejser i en periode rundt til forskellige skoler i et andet land for at undervise i sine fag. For elever er der et tilbud om individuel deltagelse i arbejdsforlagt undervisning/praktikk eller deltagelse i undervisning enten inden for de små håndværksfag eller i gymnasiet.

Prioriteringer i 2006

I 2006 er der følgende prioriteringer for Nordplus Junior.

- Fortsat arbejde på at få udbredt kendskabet til de mange nye muligheder i programmet i alle lande og selvstyreområder samt på alle typer af grund- og ungdomsuddannelser. Få gode ansøgninger ind fra nye netværk af skoler i hele Norden.
- Opfølgning og videreudvikling samt evaluering af det nye program med brugerne om udvikling af såvel indhold og administration, information og vejledning med videre.
- Opfølgning og videreudvikling af de pædagogiske IKT skoleprojekter, som de deltagende elever og lærere skal have på det nordiske skolenet: nordskol.org i forbindelse med den fysiske mobilitet.

Resultater i 2004

Den nye program for Nordplus Junior erstatter flere tidligere ordninger: det tidligere Nordplus Junior (gymnasier/erhvervsskoler), Nordplus Mini, Elevudveksling Vestnorden samt Nordskol (som var en del af Nordmål)l.
I 2003 var der følgende resultater i Nordplus Junior: Omkring 7.620 elever og 445 lærere modtog støtte i 2004. Antallet af bevilligede ansøgninger var 457 svarende til en bevillingsprocent på lidt over 77%. Der var 591 ansøgninger i 2004.

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 1.504 TDKK

Sekretariats-funktion

Internationella programkontoret, Stockholm

2-2522-2 Nordplus Voksen

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	8.797.000	9.069.000	8.891.000	100%	Styringsgruppen for voksnes læring (SVL)

Formål Det nye mobilitets- og nettverksprogrammet Nordplus Voksen er et viktig redskap for å følge opp voksnes læring i treårig strategiplan (2005 - 2007) for utdannings- og forskningsområdet, samt SVLs overordnede prioriteringer for voksnes læring. Programmet skal stimulere videreutvikling og fornyelse gjennom støtte til fellesnordiske prosjekter om voksnes læring gjennom aktiviteter som fremmer og bidrar til sammenheng mellom politiske prioriteringer og prosjekter, ulike aktørers/målgruppers målrettede samarbeid om å utvikle gode læringsarenaer for voksnes læring samt realisering av Norden som en foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser. Programmet trådte i kraft 1. januar 2004 og et ett av de fem mobilitets- og nettverksprogrammene i Nordplus familien. Hovedadministrator for Nordplus Voksen er Cirius, Danmark.

Prioriteringer i 2006 Sammenheng mellom prioriteringer i strategiplanen (2005 – 2007), ettårig handlingsplan for SVL/det norske formannskapets prioriteringer, samt prosjektenes kvalitet legges til grunn for hvilke prosjekter som tildeles nordiske støtte i 2006

Resultater i 2004 Nordplus Voksen er ett av de fem Nordplus programmene og ble iverksatt fra 1.januar 2004 med Cirius, Danmark som hovedkoordinator. Ut overdette har en faggruppe oppnevnt av SVL gjennomgått søknadene og gitt faglige råd om tildeling av midler. Fordelt over to søknadsrunder innkom til sammen 113 søknader. 90 søknader ble innvilget midler fordelt med 18 tildelinger til tematiske nettverk, utviklings- og kartleggingsprosjekter og 72 tildelinger til mobilitet (forberedende møter, etterutdanning, studie- og undervisningsopphold og utveksling av deltakere). Den nye utvekslingsordningen for elever og kursister viser at det ble gitt tilskudd til 390 personers opphold i et annet nordisk land og hadde et gjennomsnittsomfang på ca 2 måneder. Utveksling mellom folkehøgskoler dominerte aktiviteten i 2004. Ut over utveksling av elever/kursister kommer mobilitet knyttet til etterutdanning, studie- og undervisningsopphold med 139 deltakere, det vil si en samlet mobilitet på 529 personer. Mer enn 350 ulike organisasjoner har inngått i de to søknadsrundene i 2004.

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : 1.045,5 TDKK

Sekretariatsfunk. CIRIUS, København

2-2532-2 Nordplus (Högre utbildning)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	31.786.000	32.769.000	32.126.000	100%	HØGUT

Formål Nordplus är ett program för nätverkssamarbete och mobilitet för studenter och lärare inom högre utbildning i Norden. Syftet med programmet är att genom ekonomiskt stöd, närmare knyta samman de nordiska utbildningsinstitutionerna för högre utbildning genom nätverk och skapa underlag för en helhetlig nordisk utbildningsgemenskap där institutioner, lärare och studenter kan utnyttja varandras speciella kompetens. Nordplus ger bidrag till bildande och utveckling av nätverk, student- och lärarmobilitet och till intensivkurser.

Prioriteringer i 2006

De prioriteringar som görs inom Nordplus-programmet relateras till ministerrådets och HÖGUT:s (Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning) prioriteringsområden samt till respektive ordförandelands särskilda prioriteringar.
Generella riktlinjer för programmet är: Arbetsdelning och samarbete, balans, nätverk som representerar små och smala ämnesområden, fler inresande till Finland, deltagande av institutioner från Väst-Norden (Grönland, Färöarna och Island) samt aktörer med funktionshinder.
Under 2006 tillkommer prioriteringar som: Gemensamma studieprogram, lärare, samarbete mellan universitet/högskola och näringsliv/offentlig sektor och NGO.

Resultater i 2004

Nordplus-programmet administreras av en extern myndighet och sedan 2004 administeras det av CIMO (Centret för internationellt personutbyte) i Helsingfors. HÖGUT är huvudansvarig för programmets genomförande samt för dess innehållsmässiga och politiska profil.
År 2004 utdelades 38.672.413 DKK till nätverkens aktiviteter, därav utdelades returmedel på 8.451.327 DKK. Antalet ansökningar för 2004 var 330, vilket var 43 flere än år 2003. HÖGUT avslog 20 ansökningar. År 2004 steg den ansökta summan till 10 674.870 DKK, vilket är mer än 26 miljoner DKK högre än år 2003. De tillgängliga medlen uppgick till 36 % av den ansökta summan i jämförelse med 42 % år 2003.
Nätverken ansökte om stipendier för 5.375 studerande och för 2.566 lärare. Ökningen från år 2003 var för studerandenas del 706 och lärarnas 700. HÖGUT utdelade 37 % av den ansökta summan, motsvarande förhållande var 48 % år 2003. Flertalet studenter är på studieuppehåll i ett annat nordiskt land i 2,5 månader, medan de flesta lärarna utnyttjar sig av möjligheten att vara vid ett annat lärosäte i Norden under en veckas tid. Till detta kan läggas all mobilitet av administrativ personal i samband med nätverksaktiviteter av olika slag samt studenters och lärares mobilitet i samband med intensivkurser. Totalt beviljades 2003 medel till 57 intensivkurser. Det beviljades även medel till 10 gemensamma studieprogram.
Utifrån rapporteringarna 2003 kan det konstateras att Sverige var det nordiska land som tog emot flest studenter, medan Finland tog emot flest lärare. Därefter följer Danmark och Norge vad gäller studenter samt Sverige och Danmark vad gäller lärare. Flest utresande studenter i Norden kom från Finland och flest lärare från Norge.

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 1.224 TDKK

Sekretariats-funktion

CIMO, Helsingfors

2-2543-1 Nordplus språk

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	8.709.000	8.978.000	8.802.000	100%	Nordens språkråd

Formål

Ministerrådets sprogpolitiske foranstaltninger er blevet samordnet i et tværgående program Nordplus sprog. Det overordnede mål for programmet er, at det nordiske sprogfællesskab skal bestå og styrkes, og at det nordiske samarbejde også i fremtiden hovedsaglig skal kunne foregå på nordiske sprog. En forudsætning for dette er, at de nordiske sprog også nationalt bevarer deres stilling som komplette og samfundsbærende sprog.

Nordplus sprog har følgende overordnede målsætninger:
- at fremme internordisk sprogforståelse.
- at styrke kundskab om sprog i Norden.
- at fremme en demokratisk sprogpolitik og sprogsyn i Norden.
- at styrke de nordiske sprogs stilling i og udenfor Norden.

Som et tværgående program har Nordplus sprog en bred målgruppe. Støtte kan bevilges til hovedsaglig tre forskellige grupper af ansøgere, som har tilknytning til undervisnings-, forsknings- og oplysningssektoren:
1. Institutioner og organisationer.
2. Netværk.
3. Enkelte personer.(I gruppen enkelte personer indgår ikke elever. Eleverne er først og fremmest en indirekte målgruppe i programmet via den kursusvirksomhed som arrangeres for modersmålslærere, lærere i nordiske sprog som fremmedsprog og andetsprog og studerande ved højere læreanstalter og universiteter.)

Prioriteringer i 2006

Prioriteringerne for Nordplus sprog vil afspejle prioriteringerne i det norske formandskabs prioriteringer.
- Kurser
- Konferencer
- Forskningsprojekter
- Udredningsarbejde
- Publikationer
- Ordbogs- og terminologiarbejde
- At oprette et arbejde mhp. at fremskaffe kønsopdelt statistik

Resultater i 2004

Det nye tværgående program Nordplus sprog erstatter Nordisk sprogråd, Nordmålprogrammet og Nordkurs, hvilke havde følgende resultater i 2004: 40 projekter fik støtte gennem Nordplus sprog programmet. Projektstøtte blev hovedsaglig bevilget til kursusvirksomhed (48%), ordbogs- og terminologiarbejde (20%), sprogteknologiske projekter (15%), forskningsprojekter 7%), konferencer (4%) og publikationer (3%) samt udvikling af læremidler og undervisningsmateriale 3%).

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : DKK 816.000

Sekretariats-funktion

Det Internationale Kontor for Videregående Uddannelse, (Islands Universitet).

2-2534-4 Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD 04	BUD.DISP AV
DKK	1.116.000	1.151.000	1.128.000	100%	NSU

Formål

NSUs hovedoppgave er å fremme det nordiske forskningssamarbeidet gjennom å styrke vitenskapelig idé- og nettverksutvikling innen tverrfaglige områder som ikke har gitt grunnlag for fellesnordiske forskningsprosjekter. Virksomheten bygger på at deltakere på tvers av fag, karriere, generasjoner, institusjoner og språk, samles om felles studier knyttet til tverrvitenskapelige problemstillinger. NSU er en idéell organisasjon som støttes med et virksomhetsbidrag fra Ministerrådet gjennom en årlig prosjektkontrakt.

Prioriteringer i 2006

Ministerrådets bidrag forutsettes benyttet til aktiviteter i form av nettverksskapende seminarer og aktiv publikasjons- og informasjonsvirksomhet. Bredden i aktivitetene økes og nye miljøer søkes rekruttert.

Resultater i 2004

NSU har oppfylt kontrakten med Nordisk Ministerråd for 2004 ved å gjennomføre en nordisk sommerkonferanse med 99 deltakere, 8 vintersymposier med 156 deltakere, kretsarbeid i de 8 studiekretsene, samt publikasjons- og informasjonsvirksomhet. NSU har besluttet at informasjonskanalen i hovedsak skal være internettbasert og har opprettet en egen hjemmeside som skal være funksjonell både til internt og eksternt bruk. Hjemmesiden bidrar også til nettverksbygging ved at de enkelte studiekretsene har egne sider under hovedsiden. I 2004 deltok til sammen 257 personer i sommerkonferanse/vintersymposier, herav 143 kvinner og 112 menn.

NordForsk

2-3100-3 NordForsk

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	62.168.000	0	0	-%	Institutionen
MODSVARER DKK	54.708.000	0	0		

Formål

NordForsks overordnede rolle er å styrke og videreutvikle den Nordiske region innen forskning og innovasjon (NORIA). Derved blir hovedformålet å utvikle NORIA til en sterk deltaker i, og skaper, av Europeisk forsknings og innovasjons område (ERA). NordForsk skal også utvikles til et globalt anerkjent og synlig vitenskaps- og innovasjonsaktör. Dette skjer gjennom samordning av viktige forskningsområder som passer for et felles Nordisk samarbeid, og ved finansiering av relevante nordiske forskningsinnsatser. Høy internasjonal forskningsutdannelse er en viktig del av aktivitetene. NordForsk har også en policyfunksjon overfor Ministerrådet, som innebærer et ansvar for på oppdrag eller eget initiativ å være et rådgivende organ innenfor forskningsområdet. For å oppnå sitt mål skal NordForsk være en samarbeidspartner mellom nasjonale enheter for forskningsfinansiering, og globale forskningsfinansieringsorganer. Vurdering av nasjonale prioriteringer er et viktig utgangspunkt for den slags aktiviteter.

Prioriteringer i 2006

Prioriteringarna kommer att ingå i det kontrakt som håller på att tas fram.

Resultater i 2004

NordForsk etablerades den 1.1 2005.

Kontraktperiode

2005-2007

Ledelse og adm.

De administrative omkostinger afhænger af den nye strategiplan, der færdiggøres i efteråret 2005

2-3115-3 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	0	40.215.000	39.311.000	-%	Institutionen
MODSVARER DKK	0	35.389.000	36.952.000		

Formål

NorFA har haft två huvudfunktioner, som stödorgan och som akademi. Som stödorgan har NorFA stimulerat till samverkan mellan forskarutbildningsmiljöer i Norden. Som akademi NorFA stärkt nordisk forskarutbildning och forskning genom att skapa mötesplatser, stimulera till förnyelse och verka för utbyte av idéer och erfarenheter.

Prioriteringer i 2006

NorFA har under 2004 arbetat inom ett förlängt mål- och resultatkontrakt med ministerrådet. Från och med 1.1. 2005 har NorFA uppgått i NordForsk, det nya organet för nordisk forskningssamordning.

Resultater i 2004

NorFA:s strategi för 2002-2005 och NorFA:s stadgar från år 2000 har varit vägledande för verksamheten. Målen för verksamheten preciserades i NorFA:s verksamhetsplan för 2004.

NorFA har under 2004 beviljat stöd till nätverk, forskarutbildningskurser, gästprofessorer och två typer av personliga stipendier, kursstipendier och mobilitetsstipendier. Vidare har NorFA stött pilotprojekt och planläggningsmöten.

Stödverksamheten har utvecklats vidare med ökad tyngd på nätverkssamarbetet och ytterligare integrering av forskarmiljöer i närområdet. NorFA har under 2004 beviljat stöd till 68 nätverk, varav 7 tillhörande Nabo-programmet. Detta innebär en ökning på 7 nätverk jämfört med 2003. Antalet deltagande forskargrupper i NorFA:s nätverk närmar sig 800 och inkluderar nästan 4500 forskare och studerande. NorFA beviljade under 2004 medel till 27 forskarutbildningskurser av vilka 4 inom Nabo-programmet. Det blev beviljat stöd till 16 gästprofessorer enligt den gamla ordningen, varav 4 tillhörande Nabo-programmet. Inom en nystartade gästprofessorsordning som berör redan etablerade nätverk beviljades ytterligare 4 gästprofessorer.

NorFA har varit starkt engagerat i satsning på nordiska forskarskolor som ett instrument för att stärka forskarutbildningen i Norden, och har under 2004 beviljat stöd till 7 forskarskolor.

NorFA Nabo, ett program för samarbete med de baltiska länderna och nordvästra Ryssland, startade våren 2003 med ekonomiskt bidrag från ministerrådets närområdesprogram. Under 2004 har samtliga stödordningar beviljat stöd till aktiviteter inom dessa geografiska områden.

Under 2004 var könsfördelningen bland personer som mottog en bevillning 159 (61%) män och 100 (39%) kvinnor.

NorFA:s verksamhet som akademi, med en rådgivande och policyskapande funktion, har också utvecklats under året. Under 2004 anordnades en stor konferens kring forskarutbildningssamarbete i närområdena i Riga. NorFA stod som arrangör för en kurs i vetenskapsteori och –administration (Today's Research Training, Tomorrow's Scientific Quality) och en kurs i medieträning för forskarstuderande. Dessutom hölls ett årligt återkommande seminarium för nätverkskoordinatorer.

NorFA har under 2004 förvaltat Nordiska ministerrådets fyra tematiska forskningsprogram, Kön och våld, Språkteknologi, Västnordiskt oceanklimatforskning och Longitudinell epidemiologi.

Mera information om aktiviteterna finns på adressen www.nordforsk.org.

Kontraktperiode

Från och med 1.1. 2005 har NorFA uppgått i NordForsk, det nya organet för nordisk forskningssamordning.

Kontraktstatus

Uppfyllt

Økonomi

Inga anmärkningar

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 5,670 MNOK

2-3111-1 Nordiske spidsforskningsenheder, globala förändringar

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	5.277.000	5.277.000	3.174.000	100%	Program styre

Formål

Nordisk Samarbejdsnævn for Naturvidenskab (NOS-N) er et samarbejde mellem de nordiske forskningsråd indenfor naturvidenskab, miljøvidenskab og teknik. NOS-N har i samarbejde med Ministerrådet i år 2001 initieret et nordisk pilotprogram for nordiske spidsforskningsenheder (Nordic Centres of Excellence, NCoE) på området globale forandringer. Programmet løber fra år 2002 til 2007.

Målet for det fællesnordiske pilotprojekt er:

- At gøre den nordiske forskning mere synlig og attraktiv i Europa og resten af verden
- At garantere at de nordiske ressourcer, specielt kostbar infrastruktur, anvendes så effektivt og smidigt som muligt
- At støtte kreative og effektive forsknings- og forskeruddannelsesmiljøer
- At sikre kritisk forskningsmasse, ved at samle flere forskningsmiljøer
- At øge bevægeligheden specielt blandt unge forskere
- At fremme tværvidenskabeligt samarbejde
- At fremme målrettet forsknings- og kompetencespecialisering blandt de nordiske lande
- At integrere de nordiske spidsforskningsenheder i de nationale forskningssystemer.

Fire nordiske centre er udvalgt med 2 tilhørende forskerskoler:

1. NCoE for Ecological Systems under the Influence of Climatic Variations (EcoClim)
2. NCoE in Biosphere-Aerosol-Cloud-Climate Interactions (BACCI)
3. NCoE for Studies of Ecosystem Carbon Exchange and Its Interactions with Climate System (NECC)
4. NCoE for Luminescence Research

A. Nordic Graduate School CBACCI

B. Nordic Graduate School of Ecological Dynamics (EcoGrad)

De fire spidsforskningsenheder har fortsat sine forskningsprojekter med stor succes. De fire NCoE forsker i økosystemer i klimaforandring, klimaforandringernes effekter på biosfæren, dannelsen af kuldioxid og metan mellem atmosfæren og økosystemerne samt anvendelsen af luminiscensmetoden i datering.

De tre førstnævnte NCoE består af omfattende netværk af forskergrupper, mens den sidstnævnte stiller apparatur og infrastruktur til rådighed for de nordiske forskere. Det tidligere NorFA, nu en del af NordForsk, har bevilliget midler til to forskerskoler, som er knyttet til tre NCoE. Gennem at koble NCoE og forskerskoler sammen øges kvaliteten på forskeruddannelsen.

Programmet har en bestyrelse og en Scientific Advisory Board (SAB) bestående af fem internationale eksperter, som skal følge med i og rådgive programbestyrelse, de 4 nordiske spidsforskningsenheder og de 2 forskerskoler om deres arbejde.

Prioriteringer i 2006

Ekspertgruppen (Scientific Advisory Board, SAB), som blev udnævnt af programbestyrelsen, skal også år 2006 lave en evaluering af programmet, hvor de fire spidsforskningsenheders og forskerskolernes resultater vil blive gennemgået. Rapporten blev leveret primo 2005 og vil blive brugt som grundlag for budgettering, evt. ombudgettering, til og mellem de spidsforskningsenheder samt forskerskoler.

Resultater i 2004

Det andet SAB-møde blev afholdt i januar 2005. Ledere, forskere og forskerstuderende fra de fire NCoE'er deltog. Repræsentanter fra Nord-Forsks og Ministerrådets sekretariat var også tilstede. På SAB-mødet fik ledere/forskere lejlighed til at redegøre for, hvorledes de har opnået, eller søger at fremme formålet med pilotprojektet. Ligeledes fik SAB lejlighed til at stille spørgsmål, med sigte på at forberede deres årlige rapport til programbestyrelse.

SAB's seneste rapport redegør for de meget varierende resultater, som er opnået. Det påpeges blandt andet, at "Nordic Graduate School of Ecological Dynamics (EcoGrad)" fortsat ikke er etableret.

Programmet og de fire projekter findes beskrevet på hjemmesiden www.aka.fi/ncoe.

Sekretariats-funktion

Finlands Akademi

2-3131-1 Nordisk forskningsprogram om køn och våld

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	0	3.861.000	100%	Program styre

Formål

Avsikten med programmet (2000-2005) har först och främst varit att knyta samman små och spridda forskningsmiljöer i Norden och att styrka kompetensuppbyggningen och forskarutbildningen i de nordiska länderna. Programmet har bl.a. bidragit till att öka synlighet, höja status och bidra till bättre institutionalisering för forskningsområdet i Norden.

Prioriteringer i 2006

Programmets mandatperiod har förlängts till utgången av 2005 utan ytterligare tilldelning av budgetmedel. Programmet kommer med andra ord att vara avslutat år 2006. Programmets prioriterade forskningsområdena har varit:

- Makt, våld, sexualitet och offerskapande (victimization) som könsspecifik process
- Föräldraskap, kön och våld: föräldraskapet som könsbaserad samhällsinstitution
- Maskulinitet och våld som ömsesidigt konstituerande samt kulturella definitioner av sexualitet som överordnar mäns och underordnar kvinnors sexualitet
- "Kulturens" och "kulturernas" betydelse för sambandet mellan kön och våld

Resultater i 2004

Programmets samtliga medel har tidigare fördelats genom tre utlysningar som arrangerats 2000-2002 och ledde till igångsättandet av omkring 30 projekt. Under 2004 anordnades ett forskningsseminarium i Oslo om forskning om sexuella övergrepp mot barn. Programmet har också under året medverkat i andra externa arrangemang med relevans för forskning om kön och våld.

Aktiviteterna under år 2004 har utöver detta främst bestått av uppföljning av oavslutade projekt. Programkommittén har under 2004 också planerat programmets avslutning. Detta skall ske i fem steg 1) Programrapport 2) Forskningskonferens 3)Nationella seminarier 4) Information till Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet 5) Utvärdering av programaktiviteterna.

Nätverken och de enskilda projekten har involverat ca 300 deltagare, varav drygt hälften är forskarstuderande. Majoriteten av deltagarna kommer från de nordiska länderna, men i projekten ingår också forskare/forskarstuderande från Estland, Lettland, Litauen, nordvästra Ryssland,

samt flera andra europeiska länder. Ett antal av projekten har dessutom kontakter med andra europeiska och/eller internationella forskarnätverk. 15% av programmets aktiviteter involverar närområdena. Av deltagarna i programmet under år 2004 var knappt 20 % män och drygt 80 % kvinnor. Programmet har en hemsida med adressen http://www.nordforsk.org (kön och våld).

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : 251.000 NOK

Sekretariats-funktion Programmet har administrerats av NorFA (från och med 2005 NordForsk).

2-3132-1 Nordisk forskningsprogram om språkteknologi

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	0	5.157.000	100%	Programstyre

Formål Nordisk forskningsprogram om sprogteknologi er et femårigt program (2000-2004). Programmets mål er at profilere det nordiske sproglige fællesskab samt sikre og forøge anvendelsen af de nordiske sprog indenfor sprogteknologien. Samtidig støttes de nordiske samfund som en del af det større omgivende lingvistiske samfund. Hensigten er også at sikre en god nordisk sprogteknologi for brugere. Programperioden er forlænget til den 30.6.2005.

Målene søges udmøntet ved hælp af:

- Forbedret kommunikation mellem nordiske sprogteknologiske forskere.
- Forbedret samarbejde om Ph.D. uddannelse.
- Etablering af faciliteter/dokumentationscentre til at sikre, at forskningsresultater, tekstsamlinger, redskaber etc. er lettilgængelige og kan genanvendes.

Resultater i 2004 Programkomitéen, som har det overordnede ansvar for programmets gennemførelse, har holdt to møder i 2004. Komitéen udgav en årbog med resultater fra forskningsprogrammets virksomhed 2003. Sprogteknologiprogrammets fjerde generelle seminar blev afholdt i Vilvorde, Danmark og det andet i Helsingfors.

Der blev foretaget en delegationsrejse til relevante institutter ved universiteterne i Vilnius, Kaunas, Riga, Tartu og Tallinn samt til Nordisk Ministerråds derværende informationskontorer for at sikre en ajourført viden om disse forskningsmiljøer og for at styrke iganværende og forberede kommende samarbejde.

Programmet har indtil videre ydet støtte til 5 nationale dokumentationscentre, 4 Ph.D stipendiater, 14 netværk og 7 samarbejdsprojekter.

Programmet har en hjemmeside med adressen:
http://www.nordforsk.org/sprogteknologi

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : DKK 187.000

Sekretariats-funktion NorFa (2005 NordForsk)

2-3133-1 Nordisk forskningsprogram om epidemiologi

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.171.000	3.171.000	3.109.000	100%	Program styre

Formål

De nordiska länderna står i en särställning när det gäller välutvecklade befolkningsregister och andra databaser. Detta ger nordiska forskare internationellt sett en unik möjlighet att följa en väldefinierad befolkningsgrupp (kohort) under en längre tid. Det nordiska forskningsprogrammet som genomförs under perioden 2003-2007 stödjer framtagandet av helt nya data genom samkörning av olika databaser i de nordiska länderna. Resultaten förväntas leda till en större förståelse för olika riskfaktorers betydelse och utgöra ett viktigt bidrag till internationell forskning.

Prioriteringer i 2006

Programmet skall leda till ett fortsatt samarbete och nätverksbildning mellan forskningsmiljöerna i Norden. Tillgången till nya databaser i det egna landet och i andra nordiska länder, samt samkörning av nordiska databaser, skall resultera i nya komparativa studier, analyser och resultat kring de faktorer som kan tänkas påverka befolkningens hälsa och sjukdom.

Resultater i 2004

Projektkommittén beslutade vid ett möte i februari 2004 att bevilja fortsatta medel åt tre projekt:

- Nordic Biological Specimen Banks working group on Cancer Causes and Control
- Attention Deficit and Hyperkinetic Disorders (ADH) in a Lifelong Perspective. The Role of Prenatal Environment
- Pre- and Childhood Growth in Relation to Risk of Cardiovascular Disease I september 2004 genomfördes en mid-term evaluering av projekten. De tre tidigare projekten beviljades fortsatt stöd under 2005, samtidigt som två nya projekt beviljades stöd:
- Prenatal Dietary Determinants of Development and Disease
- Socioeconomic Inequalities in Health in Early Life

Av deltagarna i projekten är ca 60 % män och 40 % kvinnor. Forskare i närområdena är inte involverade i projekten. Programkommittén beslutade att ett programseminarium skall anordnas hösten 2005.
Programmet har en hemsida med adressen www.nordforsk.org (epidemiologi).
Epidemiologiprogrammet och projekten presenteras på hemsidan.

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 82 000 DKK

Sekretariats-funktion

NorFA (från och med 2005 NordForsk) administrerar programmet.

2-3138-1 Nordisk Forskerskoleprogram

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.534.000	2.534.000	2.484.000	100%	NordForsk

Formål

Programmet skall stödja nordiskt samarbete om forskarskolor och forskarkurser genom att bygga ut nätverkssamarbetet mellan nationella institutioner av en mera formell och förpliktande karaktär. En forskarskola skall utgöra en ram för forskarutbildningen och skall ge möjlighet för såväl djup som bredd i utbildningen. Forskarskolan skall vara av en viss storlek och ha en klar identitet. En forskarskola kan vara tematiskt inrättad och får gärna innehålla flera discipliner. Det är viktigt att en forskarskola har en ledning med en klar ansvarsfördelning och med en forskarskoleledare som normalt är anställd vid institutionen med huvudansvaret.
Programmet är ett pilotprogram. Programperioden är 2004-2008.

Prioriteringer i 2006

- Att stärka forskarutbildningen genom de upprättade nordiska forskarskolorna inom humaniora och samhällsvetenskap
- Att via pilotprogrammet utveckla modeller som förbättrar forskarutbildningen nationellt och i Norden som helhet.
- Påbörja arbetet med att ta fram statistik om könsfördelningen bland deltagarna i programmet.

Resultater i 2004

Programmet mottog 57 ansökningar av vilka tio gick vidare till en andra rond med en mera utförlig ansökan. Fem nya nordiska forskarskolor inom humaniora och samhällsvetenskap utsågs av en referensgrupp i 2003. De nordiska forskarskolorna inkluderar alla nordiska länder och också deltagare i närområdena. Alla forskarskolor får en rambevillning på ca 1 MNOK per år under fem år. Följande forskarskolor startade sin verksamhet i januari 2004.

- Dialogues with the Past. Graduate School in Archaeology
- Nordic Research School in Library and Information Science
- Nordic Graduate School of Language Technology
- Nordic Graduate School of mathematics education
- Nordic Research School in Interdisciplinary Gender Research

Information om programmet finns på www.nordforsk.org (HUM/SAMF Forskerskoler)

Sekretariats-funktion

NorFA (från och med 2005 NordForsk) administrerar programmet.

2-3139-1 Nordiske spidsforskningsenheder, medicin

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.051.000	3.051.000	2.991.000	100%	NordForsk

Formål

Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (NOS-M) initierade i samarbete med Nordiska ministerrådet och NorFA år 2003 ett nordiskt pilotprogram för nordiska spetsforskningsenheter (Nordiska Centres of Excellence, NCoE) på området molekylär medicin. Programmet genomförs åren 2004-2008. Programmets målsättning är att öka synligheten och stärka den nordiska forskningens kvalitet genom att stimulera samarbete med forskargrupper. Programmet stödjer forskning av excellent kvalitet i samband med kreativa och effektiva forsknings- och forskarutbildningsmiljöer. Härvid garanteras att de nordiska resurserna används så effektivt och smidigt som möjligt.

Prioriteringer i 2006

- Programmets styrgrupp planerar tillsammans med programmets expertpanel en vetenskaplig utvärdering 2006/7 (midterm evaluering av programmet).
- Ta fram statistik om könsfördelningen bland deltagarna i programmet.

Resultater i 2004

Programmet utlystes i november 2003. Ansökningsförfarandet skedde som planerat i två steg. Totalt 25 ansökningar inkom i det första urvalssteget i januari 2004. En internationell panel bestående av framstående europeiska forskare inom området granskade ansökningarna. Panelen enades om sju toppkandidater och dessa ombads inkomma med en fullständig ansökan. Bland dessa utvaldes nedanstående tre spetsforskningsenheter:

- Nordic Centre of Excellence for Research in Water Imbalance Related Disorders (WIRED). Koordinator är professor Ole Petter Ottersen, Institute of basic medical sciences vid Oslo universitet. Fyra forskargrupper från Danmark, Norge och Sverige ingår.

- Nordic Centre of Excellence in Neurodegeneration. Koordinator är professor Patrik Brundin, Wallenberg Neuroscience Centre vid Lund universitet. Sammanlagt tolv forskargrupper från Danmark, Finland, Norge och Sverige ingår.
- Nordic Network of Excellence in Disease Genetics (NoNEDG). Koordinator är professor Leena Peltonen vid Biomedicum, Helsingfors universitet. Sex forskargrupper från Danmark, Finland och Sverige ingår.

I samband med Nordiska rådets session i Stockholm i november 2004 anordnades ett seminarium där professor Ole Petter Ottersen höll ett framförande. De tre spetsforskningsenheterna påbörjade sin formella verksamhet den 1 januari 2005. Information om programmet finns på adressen www.vr.se/medicin .

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : 390.394 SEK

Sekretariats-funktion Programmet administreras av det svenska Vetenskapsrådet

2-3140-1 Nordisk komité for Bioetikk

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	939.000	939.000	901.000	99%	Kommittén

Formål Nordisk kommitté för bioetik upprättades 1989, som en nordisk referensgrupp på bioetikområdet i syfte att verka i nära samarbete med nationella rådgivande kommittéer. Den nordiska kommittén har som uppgift att identifiera etiska problem med genteknologisk eller annan bioteknologisk forskning och modifiering av mikroorganismer, växter, djur och människor. Kommittén har dessutom som uppgift att följa lagstiftning och reglering inom det bioteknologiska området samt bidr a till ökad information och debatt i de nordiska länderna om bioetiska frågor. Det aktuella mandatet gäller för perioden 2005-2007.

Prioriteringer i 2006 Kommittén kommer att prioritera följande:

- Bioetiska frågor i anslutning till biobanker, genresurser och stamcellsforskning, genetisk testning av foster och embryourval samt forskningsetik och kultur.
- Diskussioner om skillnaderna i lagstiftning och vad de betyder för nordiskt samarbete. Lagstiftningen i Norden har vissa gemensamma drag men skiljer sig också på många punkter.
- Strävan efter att främja ett nordiskt samarbete och informationsutbyte mellan forskare, parlamentariker och opionsbildare om politiskt aktuella etiska aspekter av bioteknologisk forskning, utveckling och tillämpning.
- Att styrka information till offentligheten.

Resultater i 2004 Kommittén har under 2004 hållit fyra möten, tre seminarier (Seminarium om bioetik med Nordiska rådet, PGD och embryourval samt Bioprophecy), publicerat en rapport (How to best teach bioethics), initierat ett projekt (Reglering av assisterad befruktning i Norden) och deltagit i ett flertal internationella konferenser. Sekretariat, förvaltning och kommitténs internetsidor administreras från Finland.

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : 267.529 DKK

Sekretariats-funktion Vetenskapliga samfundets delegation, Helsingfors

2-2554-1 Udviklingsprojektet NORDUnet2

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	0	507.000	0%	MR-U/EK-U

Formål Nordunet2 var et forskningsprogram om IT-infrastruktur og dets applikationer indenfor fjernundervisning, digitale biblioteker, telemedicin og netværksservices. Nordunet2 har rådet over godt DKK 30 mio. i perioden 1999-2002, hvor kun finansieringen af projektlederen er gået over det nordiske budget. Programmet er nu afsluttet men aktiviteten er fortsat, i en ny form, under forskningsprogrammet Nordunet3.

Prioriteringer i 2006 Programmet er afsluttet.

Resultater i 2004 Budgetposten har i år 2004 været administreret af IT-policygruppen med henblik på, i væsentligt omfang, at blive brugt på ekspertudredninger, analyser og møder med sigte på at frembringe et forslag om profil og indhold for et fortsat og styrket nordisk samarbejde om "Internet- og applikationsforskning og -udvikling" (se Nordunet3).

2-0462-1 Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	2.757.000	2.703.000	100%	Progr.Styre

Formål Avsikten med programmet (2000-2005) är att med hjälp av observationer och modellering ta fram en kvantitativ beskrivning av områdets tre viktigaste havsströmmar, förändringar i dessa och påföljande inverkan på plant- och djurliv. Ändringar i dessa havsströmmar, dvs den varma Golfströmmen och de kalla Östgrönländska och Östisländska havsströmmarna, påverkar starkt livsvillkoren och fiskeriet i de västnordiska länderna. En modell som belyser de observerade ändringarna skall utvecklas. Programmet skall också bidra till att kompetensen på små västnordiska institut utbyggs och förstärks genom ett formaliserat samarbete.

2-3129-1 Nordisk videnskabelig information (Nordbib)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.550.000	2.550.000	0	-%	MR-U/EK-U

Formål På Samarbejdsministrenes møde den 29. oktober 2003, blev det besluttet at nedlægge Ministerrådets institution Nordiska Samarbetsorganet för Vetenskaplig Information (Nordinfo) per 1. juli 2004. Da samarbejdsområdet fortsat er prioriteret, nedsatte Ministerrådet for uddannelse og forskning (MR-U) en arbejdsgruppe, som skal udarbejde forslag til samarbejdsområdets fremtidige faglige fokusering, organisationsform og finansiering. I en tid, hvor forudsætningerne for at drive biblioteksvirksomhed ændres radikalt af den informationsteknologiske udvikling, skulle forslaget sætte sig udover den aktivitet, som tidligere har været i Nordinfo, og endvidere være fagligt og politisk mere fokuseret.
Forslaget er et programforslag, Nordbib, fremført til Ministerrådet af cheferne for de nordiske nationalbiblioteker og statslige bibliotheksstyrelser (NORON). Eftersom Ministerrådet pr. 1. januar 2005 har etableret en ny organisation, NordForsk (www.nordforsk.org), på forskningsområdet, samt på baggrund af Ministerrådets strategiske overvejelser, har Ministerrådet besluttet, at programforslaget Nordbib må vurderes indenfor rammerne af NordForsk.

Forslaget til samarbejde på fagområdet er således fortsat under udformning, og det nærmere faglige indhold forhandles af NordForsk.

Prioriteringer i 2006 Prioriteringer for 2006 afventer, at programforslaget færdigforhandles af NordForsk med hensyn til form, indhold, budget og tidsrammer.

Resultater i 2004 Programmet forventes operativt ultimo 2005.

2-3136-2 Forskningsprogram NORDUnet3

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.566.000	3.566.000	0	-%	NorDunet

Formål Ministerrådet har tidligere finansieret sekretariatet for et forskningsprogram, Nordunet2, om avanceret Internetapplikationer. Forskningspuljen (MDKK 30 over tre år) blev finansieret nationalt. På baggrund af programevalueringen, anbefalinger fra ITpolicygruppen, samt som opfølgning på MR-Us hvidbog "NORIA - Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete", har Ministerrådet besluttet at støtte en opfølgning og har afsat MDKK 3,496 for år 2005. Budgetposten, som forventes at løbe over fire år (2005 - 2008), udgør ca. 33% af totalbudgettet, hvor de nationale forskningsråd via Nordiska samarbetsnämnden för naturvetenskaplig forskning (NOSN), også har bidraget med ca. 33%. De resterende ca. 33% er finansieret ved en forskerskole fra det tidligere NorFA (nu NordForsk), samt af NORDUnet A/S, som leverer projektlederen, projektsekretariatet og mindre dedikerede infrastrukturtiltag.
Forskningsprogrammet Nordunet3 er operationelt fra primo 2005 med et fokus på "... ICT network security, GRID technologies and internet protocol architectures".

Prioriteringer i 2006 De nærmere prioriteringer for år 2006 vil blive fastlagt primo 2005 af Nordunet3's bestyrelse, som er udpeget af de nationale forskningsråd via Nordiska samarbetsnämnden för naturvetenskaplig forskning (NOS-N).
Ifølge forslaget fra NOS-N skal der forskes i videnssamfundets grundlæggende infrastruktur - den infrastruktur som avancerede internetapplikationer bygges ovenpå. Eksempelvis indenfor områderne: virtuelle universiteter, digitale biblioteker, digital forvaltning, telemedicin etc.
IT-sikkerhed ses som en almen forudsætning for en videreudvikling af internettet og specielt de avancerede internetapplikationer. Endvidere vil forskning i internettets grundlægende design og kommunikationsservices - herunder internetprotokoller og sammensætningen af internettets forbundne ressourcer (GRID-teknologi), blive prioriteret.
Programmets sekretariat er delegeret til NORDUnet A/S (www.nordu.net) – et aktieselskab ejet af de fem nordiske lande i fællesskab.

Resultater i 2004 Programmet er først operationelt fra år 2005.

2-3128-1 Nordisk Forskningssamarbejde

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	8.178.000	0	-%	NordForsk

Formål Fra 2006 overgår midlerne til den nyoprettede institution NordForsk.

Forskning i øvrigt

2-2524-3 Nordens Folkliga Akademi (NFA)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
SEK	0	0	7.791.000	-%	Institutionen er nedlagt
MODSVARER DKK	0	0	6.311.000		

Formål MR-U/MR-SAM besluttet i oktober 2003 at Nordens Folkliga Akademi legges ned fra 1.august 2004. Der henvises til ny budsjettpost 2-3127-1 Politik udvikling voksnes læring, som erstatter 2-2524-3 Nordens folkliga akademi.

2-3180-3 Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	15.604.000	19.495.000	19.113.000	85%	Institutionen

Formål Norditas uppgift är att utföra grundforskning inom teoretisk fysik, samt att främja forsknings- och utbildningsverksamhet i Norden, bland annat genom mobilitetsprogram.Institutet bedriver ett stipendiatprogram för unga nordiska forskare och utbildar doktorander vid kurser och forskarskolor samt genom forskarhandledning. Nordita stöder utvecklingen av nya forskningsområden i Norden och främjar tillämpningar av den teoretiska fysikens metoder på övriga områden av samhällelig betydelse.

Prioriteringer i 2006 Nordita arbetar under åren 2004-2005 inom ett förlängt mål- och resultatkontrakt med ministerrådet. Enligt beslut i MR-U och MR-SAM den 29/10 2003 skall Nordita överföras till nationellt ansvar och anpassas till värdlandets rättliga förhållanden. Processen inleds med att institutets verksamhet utvärderas. Från och med andra halvåret av 2005 kommer ett nytt resultatkontrakt att upprättas. Kontraktet tar utgångspunkt i resultaten från utvärderingen samt efterföljande förhandlingar.

Resultater i 2004 Nordita ordnar varje år kurser, workshops och symposier. Dessa utgör en central del av Norditas verksamhet och bidrar till institutets synlighet och nordiska nytta. År 2004 anordnades totalt tretton möten av olika slag, delvis med externt stöd. Fysikstuderande vid baltiska universitet och i Ryssland har också deltagit i dessa aktiviteter. Forskningen vid Nordita var under 2004 i hög grad präglad av internationellt samarbete. En postdoc och en doktorand vid Nordita deltog i projekt inom ramen för EU:s femte ramprogram och via "Marie Curie Training Site"-programmet.

Nordita har en stab på sex seniora internationella professorer varav fem med fast anställning, fyra biträdande professorer (3+3 år) samt 12-14 för nordiska fysiker som kan tillsättas som doktorandtjänster, postdocs eller nordiska biträdande professorer. Norditas stab har som under tidigare år haft ett betydande antal förtroendeuppdrag från nationella forskningsråd,

privata fonder och vetenskapliga föreningar. Professorerna har fungerat som opponenter vid doktorsexamina, redaktörer för vetenskapliga tidskrifter och i organisationskommittéer för internationella konferenser.

Kontraktperiode 2006
Kontraktstatus Uppfyllt
Økonomi Inga anmärkningar
Ledelse og adm. Faktiske udgifter : 4,396 MDKK

2-3181-2 Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.935.000	2.935.000	2.877.000	100%	Styret

Formål Nordisk Institutt for Sjørett (NIFS) har til oppgave å fremme forskning og utdanning i de nordiske landene innen sjørett, allmen transportrett, olje- og gassrett samt tilgrensende områder. NIFS skal være et internasjonalt kompetansesenter innen sine fagfelt.

Prioriteringer i 2006 Det er inngått kontrakt for perioden 2005 - 2007 mellom Universitetet i Oslo og Nordisk ministerråd vedrørende Nordisk Institutt For Sjørett. Med dette vil instituttet juridisk være underlagt universitetet med fortsetter som eget selvstendig institutt med egen bestyrer og et nordisk styre. Endringen innebærer at instituttet blir tilpasset norske rettslige forhold.
Instituttet forventes å opprettholde sin nåværende fagprofil og ytterligere befeste sin stilling som kompetansesenter. NIFS skal generelt styrke sitt internasjonale engasjement, men utviklings- og forskningssamarbeid overfor de baltiska länderna og nordvest-Russland vil få økt oppmerksomhet. I tillegg til ansvar for undervisning og veiledning av studenter, har instituttet som årlig målsetting å bidra til at avlegges doktoravhandlinger, publikasjoner i serie og bøker samt at man aktivt deltar i nordiske og internasjonale forskningsprogram. NIfS bør selv fortsatt arrangere seminarer og være aktiv i internasjonale nettverk, organisasjoner og arbeidsgrupper.

Resultater i 2004 Virksomheten ved NIFS har i 2004 vært svært tilfredsstillende med er svært høyt aktivitetesnivå. Rekruttering har stått sentralt og det er ansatt en førsteamanuensis og tre stipendiater. Av disse er en fra Brasil, en fra Åland og to fra Norge. En person har fått opprykk til professor. Professorene driver utstrakt undervisning og veiledning også utenfor instituttets særområder. NIFS har i 2004 hatt 10 stipendiater som arbeider med sikte på doktoravhandlinger, og dette er det største volumet noen gang. Videre har instituttet hatt 19 vitenskapelige assistenter. Forskningen innenfor sjø- og transportrett har i 2004 vært preget av at flere doktorgradsprosjekter er i en start- eller mellomfase. Innenfor petroleums- og energirett er mye av forskningen fortsatt knyttet til prosjektet Omorganisering av kraftmarkedet. I 2004 har en professor, fire stipendiater, en forsker og tre vitenskapelige assistenter vært knyttet til prosjektet. Videre er arbeidet med å publisere forskningsresultater på engelsk videreført, og antallet publikasjoner på engelsk er fordoblet i forhold til 2003. I forbindelse med det engelskspråklige masterstudiet i sjørett arbeides det videre med å forbedre det engelsk-språklige undervisningsmaterialet. Den sentrale læreboken i sjørett har kommer i ny utgave både på norsk og på engelsk.

Kontraktperiode 1. januar 2005- 31. desember 2007.

2-3182-2 Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.983.000	7.294.000	7.151.000	100%	Styret

Formål

NIAS – Nordiskt institut för asienstudier - har som huvuduppgift att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom forskning och studier i och om Asien. Syftet med NIAS är att genom en samlad nordisk insats optimera användningen av forskningsfaciliteter och kompetens om 6.983.000Asien samt fungera som ett resurscentrum för aktiviteter som annars inte skulle existera i de nordiska länderna. NIAS skall genom en samlad nordisk insats skapa ett nordiskt mervärde och ett bättre utnyttjande av resurser. Institutet skall också göra nordisk forskning och forskarutbildning om Asien mer konkurrenskraftig i internationella sammanhang samt bidra till att förbättra nordiskt beslutsfattande vad gäller de nordiska ländernas relationer till Asien på olika områden.

Prioriteringer i 2006

Som ett resultat av beslut i MR-U och MR-SAM den 29/10 2003 att överföra NIAS till nationellt ansvar och anpassa insitutet till värdlandets rättliga förhållanden har ett kontrakt upprättats mellan Nordiska ministerrådet och Köpenhamns universitet i samarbete med Copenhagen Business School och Lunds universitet för åren 2005-2007. Kontraktet innebär ett partnerskap mellan de tre universiteten med Köpenhamns universitet som förvaltningsansvarig myndighet.

Resultater i 2004

År 2004 koncentrerades NIAS' verksamhet på processen om överförande av institutet till nationellt ansvar samt etableringen av Nordic NIAS Council, ett organ med representanter från nordiska universitet, forskningsinstitut och nätverk. Vidare har insitutet arbetat med fortsatt utveckling av egen forskning med fokus på publicering av resultat, forskningsstödsaktiviteter för nordiska institutioner och forskare, ett omfattande konferens- och seminarieprogram samt på internationellt samarbete. En nätverksbaserad nordisk forskarskola (Asian Century Research School) har utvecklats. NIAS har bevarat en hög aktivitetsnivå med gott produktionsresultat. Forskare har varit aktiva inom ett antal centrala forskningsteman samt på konferenser, föreläsningar och i media. Biblioteket (NIAS LINC) har haft en hög aktivitetsnivå med fokus på nya former för service, speciellt inom det elektroniska området. Det har även utvecklats en verksamhetsplan för publikationsverksamheten (NIAS Press) innebärande en ökning av antalet publicerade titlar. Antalet stipendiater, gästforskare, konferenser, seminarier och workshops har varit tillfredsställande. NIAS ekonomiska resultat har varit tillfredsställande och bättre än budgeterat. Sammanfattningsvis är NIAS ett internationellt erkänt forskningsinstitut med fast förankring i de nordiska asienforskningsmiljöerna.

Kontraktperiode

2005-2007

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 2,384 MDKK

Sekretariats-funktion

Nytt kontrakt åren 2005-2007 med de tre parterna Köpenhamns universitet, Copenhagen Business School och Lunds universitet.

2-3183-3 Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
EUR	0	0	738.700	-%	Institutionen er nedlagt
MODSVARER DKK	0	0	5.489.000		

Formål NORDINFO, det tidligere nordiske samarbejdsorgan for videnskabelig information, som er nedlagt per 1. juli 2004, havde som hovedopgave at fremme og videreføre nordisk samarbejde om videnskabelig information. Forslaget til samarbejde på fagområdet er således fortsat under udformning, og det nærmere faglige indhold forhandles nu af NordForsk.
Se budgetpost 2-3129-1 Nordisk videnskabelig Information.

Prioriteringer i 2006 NORDINFO er nedlagt per 1. juli 2004.

Resultater i 2004 NORDINFO blev nedlagt per 1. juli 2004 uden komplikationer. Det videre samarbejde på området drøftes af NordForsk i samarbejde med cheferne for de nordiske nationalbiblioteker og statslige biblioteksstyrelser (NORON).

Kontraktperiode Institutionen er nedlagt

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Faktiske udgifter : DKK 2.897.861 (Euro 391.072)

2-3184-2 Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	7.134.000	7.975.000	7.819.000	100%	Prog.kommittén

Formål Nordvulk är ett nordiskt kompetenscentrum för forskning i geodynamiska processer med fokus på vulkanologi och kontinentalplattornas förskjutning samt härtill hörande miljörelaterade områden. Island används i detta sammanhang som ett geologisk laboratorium för samtliga nordiska länder. Nordvulk skall bidra till forskarutbildning och samarbete mellan geologiska institutioner i Norden och internationellt.

Prioriteringer i 2006 Nordvulk har under en del av 2004 arbetat inom ett förlängt mål- och resultatkontrakt med ministerrådet. Från och med den 1 juli 2004 överfördes kontraktsansvaret för Nordvulk till Islands universitet. Nordiska ministerrådet har skrivit ett kontrakt med Islands universitet för perioden 1 juli 2004 till 31 december 2007.
Nordvulk har flyttat till Islands universitets lokaliteter och samlokaliserats med den geovetenskapliga verksamheten inom Universitetets naturvetenskapliga institut (UNI). Genom sammanslagningen av Nordvulk och UNIs geovetenskapliga verksamhet har en ny forskningsinstitution för geovetenskaperna bildats.
Enligt kontraktet mellan ministerrådet och Islands universitet skall följande tre verksamhetsområden prioriterade:

- Forskning. Nordvulk skall fungera som ett nordiskt kompetenscentrum som utför internationellt erkänd forskning. Forskning utförd vid Nordvulk skall kunna ingå i formaliserade forskarutbildningar vid universitet i alla nordiska länder.
- Forskarutbildning och gästforskare. Nordvulks stipendiat program erbjuder varje år fem stipendiatställningar till unga nordiska forskare

- Faciliteter för vulkanologisk forskning. Nordvulk har många faciliteter för vulkanologisk forskning. Dessa resurser är centrala för vulkanologisk forskning och yngre forskare på Nordvulk har företrädesrätt att använda dessa faciliteter.

Resultater i 2004

Nordisk Vulkanologisk Institut blev nedlagt som ett självständigt institut den 30 juni 2004. Nordvulks aktiviteter överfördes därefter till Islands universitet och integrerades med universitetets övriga geovetenskapliga aktiviteter. Nordvulk ingår nu i det nya Institutet för Geovetenskap vid Islands universitet. Institutet har en stab på ca 60 personer. Institutet befinner sig i den nya Naturvetenskapliga byggnaden tillsammans med Institutet för biologi.

Alla ansatta på Nordvulk underskrev nya arbetskontrakt med Islands universitet i samband med överföringen av Nordvulk till Islands universitet.

Nordvulks forskningsgrupp bestod under 2004 av 19 personer. Två av dessa hade egna externa medel. Av dessa 19 personer är 8 män och 11 kvinnor. 11 kommer från Island, 6 från de andra nordiska länderna och 1 från respektive USA och Italien.

Trots omorganisering och flyttning under året präglades verksamheten av hög forskningsaktivitet samt ett stort antal publikationer och presentationer vid internationella konferenser. Nordvulks forskare publicerade under året 13 artiklar i internationella tidskrifter och 8 populärvetenskapliga artiklar. Sammanlagt 34 presentationer hölls av Nordvulks medarbetare.

Under 2004 deltog Nordvulk i två stora samarbetsprojekt i geofysik, RETINA och PREPARED. Nordvulk deltog också i ett nytt europeiskt projekt, FORESIGHT, (Coupling of earthquakes, volcanoes, landslides and tsunamis). Nordvulk bidrar med mätningar av jordskorpan i södra Island i förbindelse med jordskalv och vulkaniska aktiviteter.

Nordvulks direktör deltog i februari i UNDACs (United Nations Disaster Assesment and Coordination) mission till Marocko för att inspektera jordskalvskatastrofen.

Nordvulks hemsida www.norvol.hi.is har varit populär, speciellt i november under Grímsvötn vulkanens utbrott. Under november månad noterades över 60.000 besök.

Ledelse og adm.

Faktiske udgifter : 16,262 MISK

2-3185-2 Nordisk Samisk Institutt (NSI)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.594.000	5.391.000	6.840.000	100%	Styret

Formål

Nordisk Samisk Institutt (NSI) har som formål gjennom forskning å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Prioriteringer i 2006

Det er inngått kontrakt for perioden 2005 - 2007 mellom Samisk høgskole/Sámi allaskuvla og Nordisk ministerråd om videreføring av Nordisk Samisk Institutt/Sámi Instituhtta. Med dette vil instituttet juridisk være underlagt høgskolen med fortsetter som eget selvstendig institutt med egen direktør og et nordisk styre. Endringen innebærer at instituttet blir tilpasset norske rettslige forhold.

NSI skal skape en egen samisk ekspertise, fast plassert i og med direkte tilknytning til nordlig, subarktiske og arktiske forhold. Videre skal NSI bidra til vitenskapelig basert rådgiving på nordisk og internasjonalt nivå og være tilgjengelig med ekspertise inn mot utformingen av en moderne urfolkspolitikk. Instituttet skal prioritere prosjekter innenfor virksomhetsområdene samfunnsforskning, samisk språk og rettsforskning.

Resultater i 2004 Virksomheten ved Nordisk Samisk Institutt kan i 2004 vise til tilfredsstillende resultater. Aktiviteten i sin helhet, og samarbeidet med andre institusjoner, er relativt omfattende, sett i lys av institusjonens størrelse og budsjett. Nordisk Samisk Institutt opplever å få økende oppmerksomhet i det samiske samfunn og i forskningsmiljøene for øvrig. Instituttet greier å opprettholde høyt nivå på ekstern finansiering av prosjekter. Prosjektbevilgninger i 2004 er økt i forhold til foregående år. Detaljer i ny organisering og styring av virksomheten vil være på plass i løpet av 1. halvår 2005, sammen med et nytt styre for NSI. Dette vil bidra til å skape stabile og langsiktige vilkår for instituttets fremtidige virksomhet.

Kontraktperiode 1. januar 2005 - 31. desember 2007.

IT-Ministerråd

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	1.058.000	1.093.000	1.072.000	-3,2%

Indledning

De nordiske samarbejdsministre har etableret Nordisk Ministerråd for Informationsteknologi (MR-IT) som ramme om et nordisk IT-samarbejde i en selvstændig ministeråd. Sigtet er at styrke IT-samarbejdet i lyset af globaliseringen og IT-områdets strategiske betydning for videnssamfundets udvikling, samt på baggrund af regionens veludbyggede IT-infrastrukturer og høje anvendelse af alle former for IT.

MR-IT's aktuelle strategi og handlingsplan går fra år 2005 frem til år 2007.

MR-IT's strategi understreger, at nordiske samarbejde skal bidrage til at udvikle kompetencer og styrke IT i Norden og Nordens nærområder, især Østersøområdet. Stærkt regionalt samarbejde ses som afgørende for at styrke Europas konkurrenceevne. Nordiske samarbejdsinitiativer bør supplere europæiske processer og bidrage til at bringe nordiske synspunkter ind i en større europæisk og international sammenhæng.

MR-IT's rolle er at fokuserer på to typer af aktiviteter:

- Drøftelse af større principielle IT-problemstillinger, som er fælles for Norden. Her er MR-IT's rolle, at sætte emner på den politiske dagsorden og belyse dem i et tværfagligt perspektiv.
- Formulering af konkrete projekter med relevant samarbejde med de andre ministerråd, som er berørt af problemstillingerne.

MR-IT's målsætning er at være den drivende kraft i den politiske diskussion af nordiske IT-problemstillinger.

Med udgangspunkt i Ministerrådets strategi, rolle og målsætning, er der i "Strategi og handlingsplan for 2005-2007", udpeget en række samarbejdsområder for ministerrådets virksomhed frem til 2007:

1. IT-sikkerhed
   - Privatlivsfremmende teknologier
   - Digitale signaturer
   - Elektroniske betalingsformer
   - Spam
2. Benchmarking
3. Interoperabilitet

4. Den almene udbredelse af IT i de nordiske samfund
- Borgernes IT-rettigheder
- Borgernes e-kompetencer
- IT udvikling i erhvervslivet
5. eDemokrati
6. Indholdsproduktion

Der fokuseres indenfor disse samarbejdsområder, på de væsentligste rammebetingelser for en gunstig udvikling af den nordiske kompetenceudvikling og konkurrenceevne specifikt og den nordiske samfundsmodel, kultur og identitet generelt.

Samarbejdsaktiviteter er en del af de nordiske landes nationale og internationale arbejde. MR-IT finder det centralt ikke at duplikere arbejde som allerede foretages i andre internationale fora, men søger derimod at styrke nordiske synspunkter ind i de internationale fora, herunder særligt Østersørådet og EU. MR-IT skal her søge at identificerer og styrke de fællesnordiske interesser inden for IT-området.

MR-IT afholder ét nordisk ministermøde om året, typisk i tilknytning til et temaseminar, hvor et af MR-IT's mest centraler samarbejdsområder tages op til nærmere drøftelse.

MR-IT er, for Ministerrådets del, ansvarlige for samarbejdsaftalen med Østersørådet og EU kommissionen på IT området, i regi af Den Nordlige Dimension: The Northern eDimension Action Plan 2005 – 2006 (NeDAP); Partnership Agreement. Nordisk Embedsmandskomité for IT-politik (EK-IT) varetager områdets daglige arbejde, har typisk fire møder om året, og forbereder MR-IT's årlige ministermøde.

2-3410-1 Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.058.000	1.093.000	1.072.000	67%	MR-IT/EK-IT

Formål

At initiere aktiviteter, som forbereder eller giver grundlag for IT-ministrenes (MR-IT's) diskussion om aktuelle spørgsmål af betydning for nordisk kompetenceudvikling og konkurrenceevne. Udgangspunktet er globaliseringen og IT-områdets strategiske betydning for vidensamfundets udvikling.

Samarbejdets budget administreres af Nordisk Embedsmandskomité for IT-politik (EKIT), som også forbereder, og følger op på ministermøder.

Aktiviteterne skal gennem det nordiske samarbejde give tydelig synergieffekt, skabe merværdi i internationalt perspektiv, og styrke nordiske synspunkter ind i de internationale fora, herunder særligt Østersørådet og EU.

IT-spørgsmål behandles også under andre af Nordisk Ministerråds fagministeråd. Det er derfor vigtigt at samarbejdet tydeligt profilerer området politisk, ved at satse på et samarbejd på tværs af ministeråd og overordnet IT-samarbejde.

Prioriteringer i 2006

Samarbejdet vil blive koncentreret omkring prioriteringerne i MR-IT's nye handlingsplan, som blev besluttet januar 2005, og rækker frem til udgangen af 2007:

Samarbejdsområderne er:

- IT-sikkerhed (privatlivsfremmende teknologier; digitale signaturer; elektroniske betalingsformer; spam)
- Benchmarking
- Interoperabilitet
- Den almene udbredelse af IT i de nordiske samfund (borgernes IT-rettigheder; borgernes e-kompetencer; IT udvikling i erhvervslivet)
- eDemokrati
- Indholdsproduktion

MR-IT vil fortsat prioritere at følge op på rekommandationer fra Nordisk Råd. I løbet af 2005 vil MR-IT i samarbejde med andre berørte fagområder få afklaret opfølgningen på rekommandationen fra Nordisk Råd om "Åbne Standarder og Open Source i nationale IT-strategier (A 1341/næring)". Set i lyset af MR-IT's begrænset budget, vil MR-IT i år 2006, dog muligvis ikke være i stand til at deltage i finansieringen og implementeringen af rekommandationen.

Det aktuelle formandskab vil også i år 2006 fokusere på enkelte områder i MR-IT's handlingsplanen, i forventning om at alle områderne, i den udstrækning ministerrådets budget tillader det, er dækket, når handlingsplanen udløber ultimo 2007.

Resultater i 2004

Ministerrådet har i år 2004:

- Afholdt ét ministermøde i MR-IT, med et tilknyttet temaseminar om "Demokratiets fremtid i informationssamfundet". På seminaret drøftede MR-IT, hvilken betydning den stigende udbredelse af informationsteknologi har for demokratiudviklingen, og hvorledes teknologien kan styrke demokratiet
- Udarbejdet et nyt samarbejdsgrundlag, samt en ny strategi og handlingsplan for MR-IT fra 2005 til 2007
- Afsluttet projektet "Nordisk digital signatur netværk", som opfølgning på Nordisk Råds rekommandation 11/2000 (A 1226). Nordisk Råd har fået oversendt "Elektronisk kommunikation mellan myndigheter i Norden - Förslag till modell"
- I regi af det nordiske samarbejde på området IT-indikatorer og statistik:
- initieret projektet "Nordic Information Society Statistics 2005", en publikation med nordiske IT indikatorer egnet til benchmarking; afsluttet projektet "ICT investments in enterprises", som sigter på statistisk metodeudvikling
- Indledt samarbejde mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet og EU kommissionen i regi af Den Nordlige Dimension: The Northern eDimension Action Plan 2005 – 2006 (NeDAP); Partnership Agreement. To samarbejdsprojekter er startet under partnerskabet; E-indicators publication as part of NeDAP 2005-2006 programme (NeDAP aktionslinje 6); Internet and Internet Applications Research and Development (NeDAP aktionslinje 1)
- Kommenteret Næringsministrenes (MR-N) eHandelsstrategi "Strategi för främjandet av elektronisk handel i Norden"
- Udviklet et samarbejdsprojekt med Nordens Sprogråd om Sprogteknologi som opfølgning på Nordisk Råds rekommandation 13/2000 (A 1228)
- Initieret og fulgt op på dialog mellem Ministerrådets fagministerråd om fremstilling fra Nordisk Råd om åbne standarder og Open Source i nationale ITstrategier (A 1341/næring)

Miljø- og ressourcepolitik

Energi

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	7.059.000	7.291.000	7.213.000	-3,2%

Indledning

En ny handlingsplan för det nordiska energipolitiska samarbetetsom skall träda i kraft den 1.1 2006. Arbetet med den nya handlingsplanen kommer att avslutas under våren 2005 så att ett färdigt ministerrådsförslag kan överlämnas till Nordiska Rådet senast i augusti 2005. Avsikten är att handlingsplanen skall omfatta åren 2006 tom 2009, för att ge tillräcklig tid för genomförande. Med denna tidsram ges också goda möjligheter till att integrera den nordiska strategin för hållbar utveckling i MR-Es handlingsplaner.

Inriktningen på arbetet med den framtida handlingsplanen lades fast vid energiministrarnas möte i Akureyri den 2 september 2004 då målen och den samlade visionen för det framtida nordiska energisamarbetet formulerades.

Visionen är att "Nordiska Ministerrådet för Energi skall vara en stark och aktiv aktör vid utformningen av energipolitiken i Norden och Europa." Med utgångspunkt från denna vision skall Nordiska Ministerrådet för Energi verka för ett energisystem som skapar förutsättningar för ekonomisk tillväxt och ökad välfärd i hela regionen och som kan fungera som modell och inspirationskälla för utvecklingen av energimarknaderna i övriga Europa. Ett sådant energisystem karaktäriseras av:

- marknadsmässiga lösningar som bidrar till en effektiv resursanvändning,
- integration så att synergieffekter kan utnyttjas fullt ut,
- höga miljökrav så att skadlig miljöpåverkan från energisystemet så långt som möjligt kan begränsas,
- en effektiv användning, distribution och produktion av energi
- ett växande inslag av förnybara energikällor
- ett elsystem med en hög leveranssäkerhet
- en hög grad av försörjningstrygghet totalt sett bl.a. genom mångfald och robusthet i energiförsörjningen
- hög servicenivå till medborgarna

Nordiska Ministerrådet för Energi kommer att förverkliga visionen genom att

- stärka samhörigheten inom Norden och mellan Norden och dess närområde,
- utveckla nordisk spetskompetens inom nyckelområden,
- intensifiera samarbetet med andra politiska organisationer som EU, Østersjørådet (CBSS) och Baltic Sea Region Energy Co-operation (BASREC) och med internationella industriella aktörer,
- medverka till förverkligandet av besluten i Bonn om utvecklingen av energieffektivisering och förnybar energi.

Samtidigt som en ny verksamhetsperiod för det nordiska energisamarbetet påbörjas under 2006 kommer den nu gällande verksamhetsperioden för det nordiska energiforskningsprogrammet att avslutas. Programmet genomförs i enlighet med den strategi och handlingsplan som tagits fram för institutionen Nordisk Energiforskning för perioden 2003-2006. Det nordiska energiforskningsprogrammet finansieras till helt övervägande del med medel direkt från länderna.

3-3210-1 Projektmedel - Energi

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.059.000	6.279.000	6.156.000	90%	EK/MR-E

Formål

Ministerrådets projektmedel används till att förverkliga det övergripande målet för det energipolitiska samarbetet samt de delmål som läggs fast i handlingsplanen inom varje programområde. Projektmedel används i övrigt i enlighet med ordförandelandets program, Nordiska rådets rekommendationer samt övriga beslut och planer relevanta för de nordiska länderna energipolitiskt samarbete, för energisamarbetet inom Norden och de glest bebyggda områdena samt för Nordens närområden och Arktis.

Prioriteringer i 2006

Det nordiske energisamarbejde 2006-2009 kommer att organiseras i tre programområden som inriktar sig på de viktigaste energipolitiska utmaningarna och att stärka Nordens roll i det internationella energisamarbetet. Varje programområde delas upp i ett antal insatsområden för vilka konkreta mål och aktiviteter kommer att specifiseras.De tre programområdena, som har lika hög prioritet redovisas nedan:

- Energimarknader med insatsområdena elmarknad, gasmarknad och värmemarknad
- Hållbara energisystem med insatsområdena förnybar energi, energieffektivisering, klimat och hållbar utveckling i glest befolkade områden
- Norden i det internationella samarbetet med insatområdena Norden i det globala samarbetet, Norden i EU, NB8, Norden - Ryssland och Östersjösamarbete.

Resultater i 2004

Under 2004 har försörjningstryggheten för el och utvecklingen av den nordiska elmarknaden stått i fokus. Vid sitt årliga möte på Island enades ministrarna om en gemensam deklaration som syftar till att förverkliga visionen om en gränslös nordisk elmarknad med en effektiv handel med omvärlden. Behovet av harmonisering och en gemensam modell för nätinvesteringar har också diskuterats vid ett särskilt möte mellan Miljö- och Naturresursutskottet och energiministrarna vid Nordiskt Rådets session i Stockholm.

En prioriterad uppgift i det nordiska energisamarbetet är att fullfölja satsningen på att utveckla Östersjöregionen till en "Testing Ground" för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer och arbeta med den konkreta operationaliseringen av testområdet. Under 2004 har ramavtalet för samarbetet om Testing Ground, Testing Ground Agreement som undertecknats av 10 av 11 Östersjöländer trätt i kraft. Under året har Tyskland anslutit sig till den investeringsfond, Testing Ground Facility, som etablerats för klimatprojekt. Rysslands ratificering av Kyotoprotokollet hösten 2004 innebär att möjligheten för gemensamt genomförande av projekt (Joint Implementation) inom ramen för Testing Ground ökat högst väsentligt. Ett aktivt internationellt samarbete har också bedrivits med inriktning på åtagandeperioden efter 2012. Resultaten av ett udrednings och analyseprojekt inom detta område diskuterades vid en internationell konferens som genomfördes i Köpenhamn med deltagare från ett flertal utvecklingsländer, USA, EUländer och Ryssland. Därutöver har två side-events med detta tema genomförts vid COP 10 i Buenos Aires i december 2004.

När det gäller det regionala samarbetet är de nordiska engagemanget i BASREC ett väsentligt inslag, där aktiva insatser genomförts i samband med två internationella BASREC konferanser i St Petersburg respektive Tallin. Stipendieprogrammet i Ryssland och de baltiska länderna har utvecklats och konsoliderats med 23 stipendiater och med en förnyad struktur inför 2005.

Sekretariats-funktion

Arbetets organisation och behovet av sekretariatsfunktioner är ännu inte beslutat, men
kommer att läggas fast i handlingsplanen.

3-3220-3 Nordisk Energiforskning (NEPF)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	1.136.000	1.150.000	1.124.000	18%	Institutionen
MODSVARER DKK	1.000.000	1.012.000	1.057.000		

Formål

NEFP skal langsiktig bidra til kunnskapsbaserte forutsetninger for en kostnadseffektiv reduksjon av energiforbruket og utvikling av nye fornybare energikilder og miljøvennlig energiteknikk gjennom å styrke grunnkompetansen ved universitet og høyskoler og andre forskningsinstitusjoner, samt å skape velfungerende forskernettverk mellom de nordiske landene, mellom forskning og næringsliv og med regionale aktører.
Samarbeidet med landene i nærområdet skal videreutvikles. Virksomheten skal utføres slik at aktørene ved behov kan bistå nordiske embetsmenn og politikere med sakkunnskap i energispørsmål.
Institusjonens virksomheter vil med basis i ovennevnte være:

- Forsknings, nettverk, utvikling og strategisk virksomhet
- Rådgivning, informasjon og forvaltning
- Interaksjon med Nordens nærområder

Energiforskningsprogrammet finansieres udover Ministerrådets basisfinansiering også direkte fra landene. Nuvarande handlingsplan gäller for perioden 2003 t.o.m. 2006. Budsjettkontraktet mellom NEFP og Ministerrådet gäller dock endast for perioden 2003-2005.

Prioriteringer i 2006

I strategin betonas behovet av en fleksibel virksamhet, som skall være mer målrettet i løsningen av sentrale problemstillinger. Samtidig la man vekt på å fortsatt utvikle kapasitets- og nettverksbygging i Norden. Samarbeidet med næringslivet skulle styrkes, likeledes med de nasjonale FoU virksomheter, samt bidra til å styrke og utvikle nordiske FoU miljøer i et større europeisk perspektiv. På basis av de overordnede prioriteringene er det identifisert 5 innsatsområder der problemorientert forskning står sentralt.

- Integrasjon av energimarkedet
- Fornybare energikilder
- Energieffektivitet
- Hydrogensamfunnet
- Konsekvenser av klimaendringer på energiområdet

Resultater i 2004

Nordisk Energiforskning er på god vei til å realisere de mål som er nedfelt i strategiplanen for 2003-2006.Eksempelvis kan det vises til følgende resultater:

- Nettverkene er videreutviklet – innen Norden – Norden og Europa
- Kompetanse av høy kvalitet bygges
- Samarbeid med industri er økt
- Prosjektene er gjort mer målrettet og resultatene synliggjøres
- Betydelig deltagelse og samarbeid med nærområdene
- Nordisk Energiforskning har posisjonert seg som et naturlig nordisk knutepunkt og koordinator for prosjekter i regi av EU (ERA-net).
- Iverksatt en rekke informasjonsaktiviteter som ledd i synliggjøring av-virksomheten.

- Administrasjonen er styrket med faglig kompetanse, som har en "hands on" oppfølging av prosjekter og aktiviteter
- Det er inngått en tettere dialog og samarbeid med de nasjonale nordiske FoUvirksomheter (også myndighetene)

Avsluttede prosjekter i 2004 er "Vest-Norden" (belyse muligheter for økt bruk av miljøvennlig energi, "BioEnergy2003" og "Sammenligning av skandinaviske reguleringsmodeller". Sluttrapporter fra disse prosjektene er/blir lagt ut på web-side (www.nordicenergy.net).Videre er prosjektet Nordic Hydrogen Foresight i sluttfasen. Resultater og anbefalinger fra dette arbeidet vil bli presentert for nordiske myndigheter i 2005.De prosjekter som ble startet i 2003, og som går over en 4-års periode, gjennomgår en midtveisevaluering. Resultatet av dette vil foreligge i løpet av 1. kvartal 2005.

Kontraktperiode 2003-2005
Kontraktstatus Uppfyllt
Økonomi Ingen anmärkning
Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 1.110.000 NOK
Faktiske udgifter : 1.124.000 NOK

Miljøsamarbejdet

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	40.876.000	42.221.000	37.993.000	-3,2%

Indledning

Et nyt handlingsprogram for det miljøpolitiske samarbejde trådte i kraft i 2005. Programmet er målrettet på implementering og konkretisering af miljødelen af den overordnede strategi for bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder og bidrager til øget integration af miljøhensyn i ministerrådene. Miljøministrene har valgt at sætte fokus på fire politisk aktuelle temaer, hvor der ifølge strategien for bæredygtig udvikling er behov for et samarbejde på tværs af ministerråd. Disse fire temaer er følgende:

- Miljø og sundhed
- Havet
- Natur, kulturmiljø og friluftsliv
- Bæredygtig produktion og forbrug

Klima indgår som en integreret del af temaerne.

Hvert hovedtema er opdelt i en række deltemaer. For miljø og sundheds vedkommende er det kemikalier, luftkvalitet, folkesundhed samt en miljø- og sundhedsorienteret strategi for den nordiske miljøindsats i Arktis. Deltemaerne under havet er miljøfarlige stoffer, eutrofiering, økosystembaseret forvaltning samt klimaændringernes påvirkning af havmiljøet. For natur, kulturmiljø og friluftslivs vedkommende er deltemaerne landskab og kulturmiljø, biologisk mangfoldighed, friluftsliv og allemandsret, genetiske ressourcer, genmodificerede organismer (GMO'er) og klimaændringernes påvirkning af kulturmiljø. Bæredygtig forbrug og produktion har deltemaerne renere produkter og affald, grønne markeder og offentlige indkøb, miljøøkonomi og reducering af udslip af klimagasserne.

Ved valget af hovedtemaerne er der lagt vægt på områder, hvor Norden har en stærk tradition og interesse for fælles samarbejde, og hvor Norden er toneangivende også på det internationale område, og hvor Norden yder eller kan yde en aktiv påvirkning i forhold til EU og i and-

re internationale sammenhænge og med hensyntagen til, hvilke områder, der er aktuelle på den internationale agenda. Der er ligeledes lagt vægt på, at temaerne går på tværs af forskellige fagområder med henblik på at fremme integrationen mellem disse.

Under hvert tema beskriver miljøhandlingsprogrammet de præcise mål og forventede resultater i relation til hhv. Norden, EU, øvrige internationale processer samt nærområderne.

Det nordiske miljøsamarbejde er baseret på et omfattende netværk af eksperter, som samarbejder i faste eller tidsbegrænsede arbejdsgrupper. MR-Ms 10 faste arbejdsgrupper, hvoraf de 5 går på tværs af minisgterråd, indtager en central rolle i det miljøpolitiske samarbejde. De ovennævnte temaområder udgør sammen med målsætningen om flere nordiske indspil til internationale processer og en øget information om det miljøpolitiske samarbejde sigtelinierne for ekspertgruppernes arbejde.

Norden

I samarbejdet indenfor Norden står beskyttelse af natur og miljø, herunder den biologiske mangfoldighed samt landskabets diversitet, kulturminder og kulturmiljø højt på dagsordenen. Andre vigtige indsatsområder er udviklingen af en økosystemorienteret tilgang til havressoureforvaltningen, klimaændringer og udviklingen af økonomiske styringsmidler for bæredygtig produktion og forbrug.

Nabosamarbejdet

I løbet af 2005 forventes grundstenen lagt for et nyt nordisk-baltisk samarbejde på miljøområdet. Dette vil bygge på de nye retningslinier for samarbejdet med Estland, Letland og Litauen. Herudover vil samarbejdet med Rusland blive videreudviklet ifølge det nye Ruslandsprogram. Samarbejdet med de baltiske lande og Rusland forventes at fokusere på bl.a. fælles interesseområder i EU-politikken, grænseoverskridende forurening af vand og luft samt støtte til kompetenceopbygning og miljøadministrationen.

På det arktiske område vil der i 2005 blive udviklet en ny strategi, som skal træde i kraft i 2006. Den nye arktiske strategi under miljøsamarbejdet skal fokusere på klimaeffekter og miljøgifte, idet disse faktorer har særdeles stor betydning for miljø og velfærd i den arktiske region. Denne strategi skal koordineres med ministerrådets arktiske program 2006-08 og med arbejdet i Arktisk Råd og Barentsrådet.

EU/EØS samt internationalt samarbejde i øvrigt

Samarbejdet omkring EU/EØS indtager en væsentlig plads i det nordiske miljøsamarbejde. I EU er der i øjeblikket en tendens til, at miljøet nedprioriteres i forhold til andre hensyn. Derfor har de nordiske lande netop i de kommende år en særlig forpligtelse til at søge indflydelse på den miljøpolitiske dagsorden i EU. Et af det nye miljøhandlingsprograms vigtigste mål er, at de nordiske lande samarbejder om at identificere og varetage fælles nordiske interesser i internationale fora og gennem en fælles indsats skaber opmærksomhed om nordiske værdier og prioriteringer. I forhold til EU vil der i de kommende år være særlig fokus på den ny kemikalielovgivning, REACH, samt bl.a. vandrammedirektivet, Strategien for ren luft (CAFE), den europæiske marine strategi, EU's strategi for bæredygtig udvikling og Aktionsplanen for udvikling af miljøteknologi (ETAP).

I forhold til øvrige internationale processer vil der bl.a. være særlig fokus på klimaforhandlingerne. Herudover besluttede Miljøministrene i slutningen af 2004 at gøre en samlet nordisk indsats for at styrke den globale strategi vedr. farlige kemiske stoffer (SAICM, Strategic Approach to International Chemicals Management). Målet for strategien er, at skabe et globalt system for håndtering af skadelige kemiske stoffer og gennemføre målet fra Johannesborgtopmødet om at reducere forekomsten af de farligste kemikalier inden år 2020. Der vil ligeledes fortsat være fokus på bæredygtig produktion og forbrug som en direkte opfølgning af verdenstopmødet i Johannesburg 2002. Herudover vil der være fokus den løbende udvikling af andre internationale konventioner som f.eks. Genevekonventionen om ren luft, Landskabskonven-

tionen, Stockholmkonventionen og skadelige kemiske stoffer, Århuskonventionen om offentlighedens adgang til miljøinformation og biodiversitetskonventionen.

Samarbejdet på tværs af ministerråd

Implementeringen af den reviderede nordiske strategi for bæredygtig udvikling forventes at styrke samarbejdet på tværs af ministerråd. MR-M forventer fremover at fortsætte sit samarbejde med ministerrådene for Energi, Finans, Transport, Næring, konsument og jord og skovbrug- og fiskeriområdet. Der vil endvidere blive gjort en indsats for at styrke samarbejdet på tværs i relation til tilpasninger til klimaeffekterne.

Herudover vil indsatsen for at fremme en økosystemorienteret forvaltning af havets ressourcer ligeledes forudsætte et øget samarbejde på tværs af en lang række fagministerråd.

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris

Endvidere skal nævnes nordisk råds natur- og miljøpris, som hvert år bliver uddelt til en virksomhed, en organisation, et nyhedsmedium eller en person, der på fortrinlig vis har integreret miljøhensyn i sin virksomhed eller på anden vis har gjort en ekstraordinær indsats for natur og miljø. Prisen er på 350.000 DKK.

Endelig skal nævnes integrering af køns- og ligestillingsperspektivet. I overensstemmelse med ministerrådets overordnede anbefalinger lægges der i projektvirksomheden vægt på at inkludere ligestillingspolitiske målsætninger for arbejdet.

3-3320-2 NEFCOS Miljøudviklingsfond

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	9.037.000	9.336.000	5.753.000	100%	MR-M

Formål

Det nordiske miljøfinansieringsselskab NEFCO's miljøudviklingsfond er målrettet mod at muliggøre finansiering af miljøforbedrende foranstaltninger i nærområdet på vilkår, som er mere fordelagtige end sædvanlige bankvilkår. NEFCO forvalter miljøudviklingsfonden efter opgave fra de nordiske lande. Tidligere modtog Miljøudviklingsfonden midler fra MR-SAM samt fra Nærområdeprogrammet og MRMs projektmidler. Disse bidrag er nu samlet til ét bidrag under ovenstående budgetpost.

NEFCO bidrager med sin virksomhed til reduktion af forureningen i Østersøen og Barentshavet samt til reduktion af grænseoverskridende luftforureninger. Tyngdepunktet ligger på beskyttelse af vand og luft.

Prioriteringer i 2006

Virksomheden vil i henhold til de nye retningslinier fra 2004 blive mere fokuseret mod arbejdet med revolverende mekanismer. De nordiske lande vil bidrage konkret til at gennemføre miljøforbedrende projekter og investeringer i miljøvenlig teknik, energieffektivisering og forebyggelse af vand- og luftforurening, samt i et vist omfang til at opbygge infrastrukturen og styrke landenes miljøadministrationer. Efter EU's udvidelse i 2004 er NMF's virksomhed geografisk set forskudt mod Nord-vest Russland og Ukraine.

- Renere produktion, miljøvenlig teknik
- Energibesparelser og fornybar energi
- Miljøkreditter til landbrug
- Miljøfarlige stoffer

Resultater i 2004

Fokus har været på renere produktions programmet hvor Ukraine er kommet med som nyt virksomhedsland. Et af de mest betydningsfulde igangværende projekter er indkapslingen af en radioaktiv affaldsdam i Estland. Herudover har der været fokus på energibesparelser med stor aktivitet i forhold til kommunale energibesparelsesindsatser i kommunerne i Nord-vest Rusland og Ukraine.

3-3310-1 Projektmedel – Miljø

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	31.839.000	32.885.000	32.240.000	92%	MR-M, EK-M

Formål

Miljøhandlingsprogrammet 2005-2008 definerer såvel overordnede som specifikke målsætninger samt forventede resultater indenfor de valgte temaområder. Det nordiske miljøsamarbejde stræber bl.a. mod at skabe øget indflydelse og gehør for nordisk miljøpolitik i et større internationalt perspektiv. Arbejdet koncentreres omkring områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser, og hvor man opnår nordisk nytte og merværdi igennem samarbejdet. Projektmidlerne vil blive anvendt til projekter, der sigter mod at opfylde målsætningen i miljøhandlingsprogrammet.

Prioriteringer i 2006

Implementeringen af Miljøhandlingsprogrammet er den overordnede prioritering i 2006 og årene fremover. Der vil være særligt fokus på Miljøhandlingsprogrammet fire strategiske temaområder: Miljø og sundhed, med fokus på skadelige kemiske stoffer. Havmiljø, med fokus på økosystembaseret forvaltning af havets ressourcer. Natur, landskab og kulturmiljø, med fokus på at sikre den biologiske mangfoldighed samt bæredygtig forbrug og produktion. Herudover vil udviklingen af en effektiv klimapolitik samt en styrket informationsformidling for hele virksomheden være vigtige tværgående indsatsområder.

- Forstærket indsats over for miljø- og sundhedsskadelige kemiske stoffer, herunder en styrket indsats i forhold til international lovgivning og internationale aftaler bl.a. EU's kemikalielovgivning, REACH, og den globale kemikaliestrategi, SAICM.
- En styrket indsats på klimaområdet bl.a. med henblik på at koordinere de nordiske landes forskning og viden på området samt den nationale og internationale klimapolitik.
- Fortsættelse af aktiviteterne i nærområderne med fokus på etableringen af nye samarbejdsformer med de baltiske lande og Nord-vest Rusland samt igangsættelse af en ny arktisk strategi med særlig fokus på klimaspørgsmål og spredning af miljøgifte.
- Fremme den økosystembaserede tilgang til havressourceforvaltningen bl.a. via aktiviteter, der kan bidrage til at tilførslen af næringsstoffer og miljøgifte til havmiljøet begrænses samt via indspil til den europæiske marine strategi.
- Beskyttelse af natur, landskab og kulturmiljø, bl.a. med fokus på aktiviteter, der har til formål at sikre den biologiske mangfoldighed samt udarbejdelse af nordiske indspil til at implementere landskabskonventionens mål om bæredygtig udvikling af landskabet.
- Fokus på økonomiske virkemidler, som kan fremme bæredygtig produktion og forbrug i de nordiske lande.
- Øget informationsvirksomhed omkring det nordiske miljøsamarbejde.

Resultater i 2004

En evaluering af miljøhandlingsprogrammet for perioden 2001 – 2004 har vist, at de nordiske lande er i stand til at påvirke miljøpolitikken ikke alene i de nordiske lande, men også i naboområderne, EU og globalt. Følgende miljøfaglige og miljøpolitiske resultater kan nævnes som eksempler på MR-Ms virksomhed.

På hav- og luftområdet har man i nordisk regi i 2004 bl.a. arbejdet med udvikling af mere pålidelige data til fastsættelse af reduktionsmål for udledning af bl.a. luftbårne partikler i relation til NEC-direktivet (National Emission Ceiling). Herudover er der bl.a. arbejdet med udvikling af værktøjer til understøttelse af EU's vandrammedirektiv, samt kortlægning af kviksølvniveauer og miljøgifte (POPs) i Norden. Arbejdet i kemikaliegruppen har været fokuseret på EU's kommende kemikalielovgivning, REACH. Der er udarbejdet adskillige tekniske indspil og guidelines som forberedelse til implementeringen af denne forordning. I arbejdsgruppen vedr. produkter og affald har der været fokus på småsamfund. Der er bl.a. etableret en webportal med ideer til implementering af bæredygtig udvikling i små samfund. Herudover arbejdes der med indspil til EU's affaldsstrategi og til batteridirektivet. I forbindelse med arbejdet med integreret produktpolitik er et projekt vedr. institutionel kapacitets opbygning i de baltiske lande blevet afsluttet. Der har været stor interesse for dette projekt og resultaterne er blevet vidt spredt. Årets projektvirksomhed i arbejdsgruppen vedr. miljøovervågning og -data har affødt en række indspil til i internationale fora, f.eks. GISP (the Global Invasive Species Programme), UN-ECE's Convention on Long-range Transboundary Air Pollution og EMEP's Assessment rapport. Endelig er der afholdt en række seminarer og workshop knyttet til internationale konventioner på natur, - kultur og friluftslivsområdet. Det gælder bl.a. Verdensarvskonventionen, Ramsarkonventinoen og programmet "Man and biosphere" under UNESCO.

I samarbejdet på tværs har MR-M bl.a. i samarbejde med ministerådet for fiskeri lagt grundstenen for et større INTERREG projekt om kortlægning og forvaltning af marine beskyttede områder. I samarbejdet med Jord- og Skovbrugssamarbejdet har kulturlandskabet været i fokus i 2004. En ministerdeklaration, udformet af arbejdsgruppen for miljø-, jord- og skovbrug, resulterede i etableringen af en nordisk gruppe på departementsniveau, som skal se nærmere på det nordiske landbrugs fremtidige rolle og kulturlandskabet som resurse. Nordisk Genressourceråd har arbejdet aktivt med opfølgning af en ministerbeslutning om adgang og rettigheder til genetiske-resurser. I samarbejdet med ministerrådet for finans er der bl.a. udarbejdet en rapport om virkemidler for forvaltning af biologisk mangfoldighed i skove og vådområder. Dette skal lede til en analyse af hvilke offentlige styringsmidler, der kan anvendes for at bidrage til en omkostningseffektiv bevaring af den biologiske mangfoldighed i de nordiske lande. Klimagruppens primære opgaver i 2004, har været at understøtte implementeringen af Østersøregionen som en Testing Ground for udvikling og implementering af Kyoto-mekanismerne (CO2-kvoter). Gruppens aktiviteter har været fokuseret på kapacitetsopbygning og kompetenceudvikling i de baltiske lande og Rusland samt udvikling af rammeværktøjer for klimainvesteringer.

Nordisk Råds natur- og miljøpris blev tildelt organisationen Coalition Clean Baltic. Prisen blev motiveret med organisationens forbilledlige indsats for at skabe netværk blandt nordiske, baltiske og andre miljøorganisationer og derigennem vække opmærksomhed og skabe opinion omkring det truede havmiljø i Østersøen.

Ledelse og adm. Sekretariats-funktion	Planlagte udgifter: 3.7 MDKK Faktiske udgifter : 3,6 MDKK En stor del af miljøministerrådets projektvirksomhed udføres indenfor arbejdsgrupper, som serviceres af egne sekretariater i de nordiske landes administrationer.

Regionalpolitik

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	28.932.000	29.884.000	29.357.000	-3,2%

Indledning

Regionalministerrådet arbejder ud fra et nyt samarbejdsprogram som gælder for perioden 2005-2008. Samarbejdsprogrammets prioriteter er samlet i to dele; samarbejde over grænser samt erfaringsudveksling og kundskabsudvikling. Derudover styres arbejdet af prioriteterne i formandsprogrammerne. Under det norske formandskab i 2006 vil gennemføring af det nye samarbejdsprogram være i fokus, bl.a. opfølgningen af den nye strategi for grænseregionerne, videreudvikling af Vestnorden/norden samarbejdet og samarbejdet med de baltiske lande og Nordvestrusland. Der vil blive lagt stor vægt på at får udredninger i gang vedrørende regional tilpasset innovationspolitik. Brede og dybde i dette arbejde vil afhænge i tilgangen af tilgangen til budgetmidler og eventuelt samarbejde med embedsmandskomiteerne for Næring-, Fiskeri samt Jord- & skovbrug. Med de store forandringer der sker i EU's regionalpolitik fra 2007 er det vigtigt at fortsætte det nordiske samarbejde om disse spørgsmål for at sikre at de særlige nordiske interesser varetages. Dette vil der også blive arbejdet med i en større geografisk kreds af lande (Norden Plus) for at opnå en større tyngde på den europæiske arena.

Regionalministerrådet har det overordnede ansvar for forskningsinstitutionen Nordregio, hvor hovedparten af kundskabsudvikling sker gennem komparativ analyse af regional udvikling, byudvikling og fysisk og funktionel planlægning. Nordregio er anerkendt som en af de ledende europæiske forskningsinstitutioner på dette felt. Nordregio gennemfører på opdrag af regionalministerrådet et flerårigt forskningsprogram som kører fuldt ud fra 2006. Hovedtemaerne er regional netværksbygning (governance), innovation og regional vækst samt demografi og arbejdskraftsmigration.

Af regionalministerrådets projektmidler går hovedparten til de otte nordiske grænseregionale samarbejdsorganisationer. Arbejdet i grænseregionerne er bl.a. rettet mod identifikation og løsning af konkrete grænsebarrierer samt integration og næringslivsudvikling. I 2005 vil en strategi for regionalministerrådets arbejde med det grænseregionale samarbejde blive udviklet i samarbejde med Nordisk Minsterråds øvirge arbejde for at fjerne grænsehindringer.. Dette arbejde er bl.a. sat i værk med baggrund i en rekommendation fra Nordisk Råd.

Regionalministerrådet har siden 2002 med stor succes drevet et projekt med etablering af grænseregionale netværk i Estland, Letland og Lithauen og Nord-vest Rusland.t. Målet med projektet er at modvirke grænsehindringer og at sprede kundskab om de nordiske erfaringer med grænseregionalt samarbejde. I perioden 2005-2007 intensiveres dette arbejde i et nyt projekt, Baltic Euroregional Network (BEN), og udvides til også at omfatte regioner i Hviderusland og Kaliningrad. Projektet søger finansiering fra EU's Interreg-midler med Regionalministerrådet som lead partner.

3-6180-3 Nordregio

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
SEK	12.178.000	12.579.000	12.405.000	56%	Institutionen
MODSVARER DKK	9.864.000	10.189.000	10.048.000		

Formål

Nordregio arbejder med komparative analyser af regional udvikling, regional erhvervsudvikling, byudvikling og fysisk funktionel planlægning i Norden og Europa.
Nordregio har siden starten i 1997 etableret sig i Norden og Europa som et fælles nordisk kompetancecenter. Et stort antal FoU-opdrag er gennemført for internationale, nationale og regionale opdragsgivere. Instituttet er også meget benyttet som kundskapskilde og rådgiver.
Nordregios mål er at være et fagmiljø for forskning, dokumentation, udredning, rådgivning og undervisning indenfor temaerne rumlig udvikling på et nordisk og europæisk niveau, som kompletterer nationale institutioner. Det er videre målet at blive ledende institution indenfor området.

Prioriteringer i 2006

Nordregios arbejdsområde er centralt både i Nordisk og i EU-sammenheng. Udvidelsen af EU/EØS medfører at de tidligere nærområder nu også er del af den Europæiske rumlige planlægning og -politik. Virksomheden fokuserer på internationalt komparative aspekter indenfor følgende temaer:

- Befolkning, erhverv og økonomisk utvikling
- National og europæisk udviklingspolitik
- Urbane strukturer og fysisk-funksjonell planlægning
- Rumlig udvikling og planlægning i Europa og nærområdene
- Den bæredygtige udviklings forskellige dimentioner

Resultater i 2004

I løbet af 2004 er en række store europæiske projekter blevet videreført og afrapporteret for eksempel indenfor det paneuropeiske ESPONprogram og projektet Mountain Areas in Europe. Der er i gangsat og delvist gennemført en lang række større og mindre nordiske projekter. For det baltiske område er ligeledes gennemført en stribe projekter for eksempel projektet EURO-BALTIC-Programme for Civil Protection. De kvantitative mål er således indfriet:

- FoU-resultaterne er rapportert gennem 65 rapporter, bøger og artikler.
- Resultaterne er også formidlet gennem knapt 200 foredrag i forskellige sammenhænge i alle de nordiske lande.
- Nordregio arrangerede 33 kurser, konferencer og seminarer med til sammen knapt 800 deltagere.
- Tidsskriftet Journal of Nordregio utkommer hvert kvartal i et opplag på små 2000 eksemplarer og distribueres gratis til abonnenter i 34 lande, hvoraf 80% har adresse i Norden.
- Internettet er den vigtigste kanal for resultatformidling. På Nordregios hjemmeside finnes rapporter og kart. Hjemmesiden havde 200.000 besøg i 2004.

Nordregio er anvarlig for regionalministerrådets forskningsprogram 2005-2008.

Kontraktperiode 2004-2006

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 5.700 TSEK
Faktiske udgifter : 5.695 TSEK

3-6110-1 Projektmedel - Regionalpolitik

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	19.068.000	19.695.000	19.309.000	100%	MR-R/NERP

Formål

Regionalministerrådets projektmidler anvendes i overensstemmelse med samarbejdsprogrammet og formandsskabsprogrammerne. Cirka 75 procent går til de grænseregionale samarbejdsorganisationer. De øvrige midler anvendes på forskning, analyser og udredninger med det sigte at udvikle den nationale regionalpolitik og bæredygtig udvikling.

Prioriteringer i 2006

- Implementering af en strategi for grænseregionerne samt grænsehindringsarbejdet vil være en vigtig prioritet i 2006. En målsætning er at udvikle klare kriterier for regionalministerrådets fordeling af projektmidler til de grænseregionale samarbejdsorganisationer.
- Grænsehindringsarbejdet i relation til Østsamarbejdet, vil fortsat være en prioritet i 2006. Projektet Baltic Euroregional Network (BEN) gennemfører en stor del af sine aktiviteter i 2006.
- Forskning og udvikling/innovation vil stadig være en central del af regionalministerrådets virksomhed primært gennem forskningsinstitutionen Nordregio.
- Udredninger vedrørende regional tilpasset innovationspolitik eventuelt i samarbejde med embedsmandskomiteerne for Næring-, Fiskeri samt Jord- & skovbrug
- Et vigtigt spørgsmål er stadig erfaringsudveksling mellem landene i forhold til EU's regionalpolitik og Interreg. Dette arbejde bliver yderligere aktuelt fra 2006, da EU's regionalpolitik revideres.
- Regionalministerrådet vil i 2006 fortsat arbejde med spørgsmål om Vestnorden i det nordiske samarbejde, herunder samarbejde med nabolande og næringslivsudvikling i regionen.
- Etablerer et samarbejde i en større geografisk kreds af lande (Norden Plus) for at opnå en større tyngde på den europæiske arena.

Resultater i 2004

Regionalministerrådet har fået udarbejdet et nyt samarbejdsprogram med fokus på samarbejde over grænser samt erfaringsudveksling og kundskabsudvikling.

Golin-projektet (Gränsregional Optimala Lösningar i Norden) arrangerede i 2004 workshop nr. 2 og 3 med fokus på grænsehindringer på henholdsvis arbejdsmarked- og uddannelsesområdet. Formålet med projektet er at sammenligne konkrete eksempler på, hvordan grænseoverskridende samarbejde og fælles ressourceudnyttelse er håndteret i de respektive regioner.

Et unikt statistikprojekt "Nordisk pendlingskort", hvis formål det er for første gang at udarbejde og sammenligne data om grænsependling mellem de nordiske lande har i 2004 fremlagt 3 af 4 delrapporter. Afslutningsrapporten udgives i begyndelsen af 2005.

En analyse/evaluering af grænseregionen NORA er blevet gennemført. Den pegede på, at NORA's resultater hidtil har været gode, at virksomheden bør fokuserer på færre indsatsområder og at NORA kan spille en vigtig rolle i et udvidet samarbejde med de vestnordiske nabolande Gennem deltagelse i det grænsepolitiske sekretariat har regionalministerrådet været med til at etablere et nyt Grænsepolitisk forum. Det nye netværk samler Hallo Nordens informationstjenester, de bilaterale informationstjenester samt de otte nordiske grænseregionale samarbejdsorganisationer i et forum, hvor alle arbejder med grænseregionale barrierer og udvikling.

Regionalministerrådets sendte i 2003 en fælles nordisk repræsentant til ESPON (European Spatial Planning Observation Network) for perioden

2003-2005. Repræsentanten fremlagde i 2004 to delrapporter om dette arbejde i en nordisk kontekst.
Regionalministerrådet har oprettet to arbejdsgrupper der har udviklet et frugtbart samarbejde og udveksling af erfaringer vedrørende statsstøtte og Interregprogrammerne.

Transport

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	1.045.000	1.079.000	1.058.000	-3,2%

Indledning

Transportministerrådet arbejder ud fra et samarbejdsprogram som gælder for perioden 2004-2008. Samarbejdet er desuden styret af formandskabsprogrammerne og af en "politisk topliste".

Samarbejdsprogrammets overordnede målsætninger er erfaringsudveksling og kundskabsudvikling inden for transportområdet. Herunder er prioriterede områder trafiksikkerhed, miljø/bæredygtig udvikling, transporttelematik og samarbejde omkring Østersøen.

I 2006 vil det norske formandskab særligt prioritere trafiksikkerhedsspørgsmål og problemstillinger knyttet til bæredygtig transport. Målet er at øge informationsudvekslingen mellem de nordiske land og nærområdene på disse områder. Der vil blive sat fokus på kollektivtransport som virkemiddel for udvikling af mer bæredygtige bysamfund. Desuden planlægger formandskabet at tage spørgsmålet op vedrørende tilrettelæggelse for udvikling - og anvendelse af – miljøvenlig køretøjteknologi, og alternative miljøvenlige brændstoffer.

Den politiske topliste er en dynamisk liste som afspejler de mest aktuelle emner på den transportpolitiske dagsorden i Norden. I 2005 er prioriteterne på toplisten trafiksikkerhed og koblingen mellem infrastruktur, transport- og regionalpolitik. Disse prioriteter forventes også at være på listen i 2006

3-6210-1 Projektmedel – Transport

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.045.000	1.079.000	1.058.000	84%	MR-T/NET

Formål

Transportministerrådets projektmidler anvendes til at intensivere det nordiske samarbejde indenfor transport-, trafik- og kommunikationsområdet. Projektmidlerne anvendes bl.a. af de af NET nedsatte arbejdsgrupper samt til udredninger og udarbejdelse af øvrigt materiale til brug for det politiske samarbejde og diskussioner i transportministerrådet.

Prioriteringer i 2006

- Arbejdet med trafiksikkerhed
- Miljø/Bæredygtig udvikling
- Koblingen mellem infrastruktur, transport- og regionalpolitik (samarbejde med regionalministerrådet)
- Arbejde med grænsehindringer i relation til transportområdet

Resultater i 2004

En samlet analyse af fly- og skibstrafik mellem de vestnordiske lande indbyrdes, så vel som mellem dem og andre lande er blevet udført. Den viste at særligt flytrafikken mellem landene er ekstraordinær dyr og ufuldkommen. Analysen blev behandlet af Nordisk Råd på sessionen i november 2004. På transportministermøde i august i Egilsstadir, blev spørgsmålet om konfidentialitet i forbindelse med inspektioner, indberetninger mv. ved flysikkerhed drøftet. En ad hoc arbejdsgruppe er blevet oprettet med det formål at få problemstillingen på dagsorden i EU-systemet.
Et seminar med titlen Maritime Safety Research Seminar blev afholdt med det formål at skabe bedre betingelser for resultaterne af forskning og udviklingsprojekter i den maritime sektor i Østersøområdet. Seminariet er ét i en række forskningsseminar der er afholdt i relation til Østersøen.
En rapport om forestående EU-spørgsmål med relation til samarbejdet omkring Østersøen er blevet udarbejdet med henblik på et tættere samarbejde i regionen.
En analyse om mulighederne for et bedre fungerende nordisk marked indenfor anlægsbranchen er blevet udarbejdet. Projektparterne har videreført samarbejdet i en række prioriterede udviklingsprojekter identificeret i analysen.
En trafiksikkerhedskonference med repræsentation på højt niveau fra Norden og Rusland er blevet gennemført i Skt. Petersborg.
Et projekt om "Buller från vägtrafik" er blevet sat i gang. Formålet er en analyse af potentialet og handlingsmulighederne for at reducere støjen ved støjkilden.

Jord- og skovbrug, fiskeri og levnedsmidler

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	37.148.000	38.371.000	37.670.000	-3,2%

Indledning

Visionen for Ministerrådet for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler er at skabe mervärden och livskvalitet för den nordiska medborgaren genom ett mångsidigt, hållbart nyttjande av naturresurserna och en stark livsmedelskedja.

Ministerrådet for jord- og skovbrug, fisleri og levnedsmidler omfatter de erhvervs- og forbrugerpolitiske aspekter af fødevarer i hele kæden fra jord/fjord til bord og skovbrugsområdet. Nordiska ministerrådet för fiske-,jord- och skogsbruk samt livsmedel har för första gången fremlagt ett handlingsprogram for 2005 -2008, der omfattar alla de sektorer som ingår i det år 2001 etablerade nya, bredare politikområdet. Handlingsprogrammet operationaliserar bl.a. mange af målsättningarne i den reviderade Strategin för ett hållbart Norden, hvor ministerrådet har helt eller delansvar for næsten halvdelen. Samtidig følges op på strategien Ny nordisk dagsorden inden for området "Miljø og bæredygtig udvikling".

Handlingsprogrammet för åren 2005–2008 är nydanande genom att det avspeglar ett tänkande i ministerrådet som säkrar ett politiskt helhetsperspektiv i nyttjande av naturresurserna och genom hela livsmedelskedjan. Konsumenternas rätt till säkra livsmedel samt tillförlitlig, god information är även centrala teman.

Målsättningarna omfattar verksamhet på nordiskt, europeiskt och internationellt plan samt samarbete med grannregionerna omfattande Baltikum och Nordvästryssland jämte samarbetet i

Nordatlanten. Samarbejdet er sat ind i den nye europæiske ramme, men rækker også videre ud til de internationale fora, som helt afgørende arenaer for ministerrådets politikområder.

Samarbejdet med Estland, Letland og Litauen, der i 2004 er blevet udvidet til alle niveauer fra ministre til arbejdsgrupper og formaliseret med fire embedsmandskomiteer som omdrejningspunkt, vil blive yderligere udviklet også i 2006. En stor del af ministerrådets fagområder er ligeledes medtaget i EU's handlingsplan for Den Nordlige Dimension.

De överordnade målsättningarna och prioriterade insatsområdena för ministerrådet för fiske-, jord- och skogsbruk samt livsmedel kommer att under programperioden 2005 – 2008 inriktas på områdena för:

- Näringsutveckling
- Mat och hälsa
- Biologisk mångfald och genetiska resurser
- Kollektiva nyttigheter
- Horisontella insatsområden såsom forskning, utveckling och utbildning, informations- och kompetensuppbyggnad samt internationellt samarbete.

Endvidere vil der i perioden 2005-2008 blive arbejdet med Ministerrådets særlige strategi for genetiske ressourcer.

Ministerrådet vil i 2006 have en lang række aktiviteter inden for de nævnte fokusområder samtidig med, at der planlægges gennemført særlige satsninger inden for samarbejdet om genetiske ressourcer samt forskning og innovation med fokus på etablering og styrkelse af nordisk levnedsmiddelforskning samt videreudvikling af skovbrugsforskningen.

Ministerrådets underliggende struktur omfatter i dag tre embedsmandskomiteer samt en lang række samarbejdsorganer. Der er i 2005 igangsat et arbejde med henblik på en modernisering og forenkling af den underliggende strukturer i Ministerrådet (MR-FJLS). Når Ministerrådet har truffet beslutning om den fremtidige organisationsstruktur, vil budgetstrukturen blive revurderet og tilpasset den nye struktur.

Ministerrådets projektmidler er under stærkt pres i forhold til de ambitiøse målsætninger i handlingsprogrammer og strategier, ikke mindst set i lyset af den generelle budgetnedskæring. Ministerrådet har i 2006 omprioriteret midler til forskning og innovation samt arbejdet med genetiske ressourcer i det omfang, der var muligt, idet ministerrådet samtidig dækker mange andre omfattende poltikområder af stor betydning for de nordiske lande.

For at fremme de særlige prioriteter og samtidig opnå en væsentlig forenkling af administrationen af projektmidler, så er den tidligere budgetpost "Projektmidler – fællespulje" blevet fordelt til de tre embedsmandskomiteers prioritering. De politisk prioriterede satsningsområder samt tværgående aktiviteter, der løber videre i 2006, dækkes således af de enkeltes ministerråds delbudgetter. Desuden er den tidligere budgetpost "Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet"omdannet til budgetposten "Forskning – Levnedsmidler". De aktiviteter i handlingsplanen, der løber videre i 2006, dækkes istedet af budgetposten "Projektmidler – Levnedsmidler". Endvidere vil Ministerrådet for Jord og skovbrug, fiskeri og levnedsmidlers prioriteringer i 2006 generelt være i fuld overensstemmelse med tidligere beslutninger om fødevaresikkerhed og Nordisk Råds rekommendationer.

3-6410-1 Projektmidler – fællespulje

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	5.447.000	5.340.000	100%	KG-FJSL

Formål

Puljen nedlægges per 2006.
Projektmidlerne er fordelt på de tre embedsmandskomitéer (jord- og skovbrug, fiskeri og levnedsmidler), dels til særligt politiske prioriteringer, dels til tværgående samarbejde med en lang række ministerråd.

Resultater i 2004

- Videreført og udviklet det tværgående samarbejde og aktiviteter med andre fagministerråd, f.eks. miljø-, energi-, konsument- , og Ministerrådet for forskningog uddannelse.
- Gennemført følgende aktiviteter, som er fælles for mininisterrådets fire fagområder:
- Vedtagelse af nyt handlingsprogram og genressourcestartegi for ministerrådet for 2005 – 2008.
- En arbejdsgruppe formulerede et forslag til fælles FoU-rammeprogram for ministerrådet, som imidlertid har valgt at satse på at udvikle FoU-samarbejdet op mod NordForsk og NICe.
- Bidrag til gennemførsel af international konference om Safe and Wholesome Food, der var arrangeret af det islandske formandskab.
- Opfølgning på nordisk-baltisk ministerdeklaration om økologi ved igangsættelse af projekt om udvikling af markedet for økologiske fødevarer.
- Bidrag til Nordisk køkkensymposium om revitalisering af det nye nordiske køkken.

3-6530-1 Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	1.124.000	1.102.000	97%	EK-LIVS, NEF & NEJS

Formål

Puljen nedlægges per 2006. I stedet er oprettet budgetposten "Forskning – Levnedsmidler" under Ministerrådet for Jord, skovbrug, fiskeri og levnedsmidler.
De igangsatte flerårige projekter af tværgående karakter, herunder 3 projekter om dioxiner samt et større arbejde om modernisering af kontrollen i fødevareproduktionen videreføres til afslutning i 2006 for projektmidler i embedsmandskomitéen for levnedsmidler.

Resultater i 2004

- Ministerrådets politik for øget fødevaresikkerhed er fulgt op med fokus på fortsat udvikling af den nordiske platform i internationale fora samt styrket forbrugerindflydelse på fødevare-sikkerhed og –kvalitet.
- Gennemførelse af en række flerårige projekter om hhv. Fremtidsrettet gennemførelse af EU's regler for en reel risikobaseret kontrol på slagterier samt om kommende EU-regler for dioxiner i fødevarer.
- Til opfølgning af ministerdeklaration om etisk mærkning har været afholdt et vellykket dialog-seminar mellem forbrugere, handel, producenter og myndigheder for at prioritere og udvikle forslag til initiativer, der kan tilgodese kravet på konsumentinformation om etiske forhold i fødevareproduktionen. Efterfølgende er publiceret rapporten "Seminar – Etikinformation om fødevarer" (TemaNord 2004:532).
- Der er udviklet en hjemmeside til folkeskoleelever for at øge unges kundskab og holdning til alle aspekter af maden (produktion, miljø, sundhed m.m.). Hjemmesiden - www.nordicplate.org – blev fremvist i forbindelse med Nordisk Råds session i 2004 og videreudvikles i 2005 med flere madretter fra de nordiske lande.

Jord- og skovbrug

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	23.089.000	21.356.000	20.989.000	8,1%

Indledning

Fra 2006 overføres midler til det tværgående samarbejde samt et mindre beløb på 315.000 DKK fra den tidligere Fællespulje under MR-FJSL til embedsmandskomitéens for jord- og skovbrugs projektmidler. Samlet er Jord- og skovbrugssamarbejdets midler i 2006 reduceret med 743.000 i forhold til 2005.

Det nordiske Jord- og skovbrugssamarbejde vil i perioden arbejde og prioritere opgaver ud fra den nye fælles handlingsprogram for Ministerrådet for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler.

Handlingsprogrammet gennemfører flere af de målsætninger, som er fastlagt i Strategien for et Holdbart Norden, hvor Jord- og skovbrugssamarbejdet har hel- eller delansvar for at opfylde en betydelig del af målsætningerne i strategien. Jord- og skovbrugssamarbejdet har en stærk tradition for at arbejde på tværs af ministerråd, og samarbejder i dag med mange andre ministerråd i det nordiske samarbejde. Samarbejde søges også med interesseorganisationer indenfor ministerrådene, særligt inden for rammerne af Nordisk Kontaktorgan for Jord- og Skovbrug.

Fremtidens landdistriktsudvikling og udfordringerne i landbrugspolitikken samt kulturlandskabet vægtes højt i jordbrugets arbejde i ministerrådet. Ligesom miljøaspekter og initiativer med direkte tilknytning til holdbarhedsstrategien vil blive prioriteret. Der arbejdes blandt med implementering af EU regelsæt, udviklingen i landdistrikterne og kulturlandskabet, økologisk jordbrugsproduktion, samt en række projekter inden for forbedret ressourceudnyttelse, alternative produktionsformer og biologisk mangfoldighed.

Bæredygtigt skovbrug prioriteres og skovens værdier fremhæves, blandt andet skovens sociale og kulturelle værdier samt forædling af træ og udvikling af nye produkter. Andre vigtige spørgsmål vedrører skovens potentiale i forhold til klima, natur- og miljøvenlige driftsformer samt fornybare energikilder fra skovprodukter.

De nordiske lande har stor nordisk nytte i sit samarbejde med at kortlægge, bevare og udnytte de genetiske ressourcer og biologiske mangfoldighed i Norden. Den genetiske diversitet er en forudsætning for et bæredygtigt jordbrug og fødevaresikkerhed i Norden, og verden i øvrigt. Derfor har man i Ministerrådet for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler en særlig strategi for bevaring af genetiske ressourcer. Jord- og skovbrugssamarbejdet er ansvarlig for opfyldelsen af betydelige dele af denne strategi. Cirka halvdelen af budgetmidlerne anvendes til dette område. Nordisk Genbank, Nordisk Genbank for Husdyr, netværket for skovgenetiske ressourcer og Nordisk Skovbrugs Frø- og Planteråd er kernen i samarbejdet og former for yderligere integration skal udvikles. Nordisk Genressource Råd er rådgivende i spørgsmål af strategisk betydning. Som tidligere år vil man i genressourcesamarbejdet søge at få indflydelse på EU og internationale processer.

Der vil i 2006 fortsat være øget fokus på de særlige egenskaber som de genetiske ressourcer indeholder, og deres værdier i samfundet. Den nordiske mad forventes, at få en mere fremtrædende plads i arbejdet, hvor man også i 2006 forventer at arbejde sammen med andre fagområder om udviklingen og bevidstgørelsen af de nordiske råvarer, sundhed, madtraditioner, regionalt og lokalt producerede varer og den kulturelle identitet. Endvidere vil man tage initiativer på informationsområdet. Bevarelse af naturlandskabet er også af stor vigtighed for den biologiske mangfoldighed og prioriteres.

Jord- og skovbrugssamarbejdet har i en række år arbejdet med at effektivisere og optimere ministerrådet forskning og uddannelsesaktiviteter. Skovbrugsforskningen der varetages af Samnordisk skovforskningen er vurderet til at have overordentlig stor nordisk nytte, og at være forskningsmæssigt i international klasse. Ministrene besluttede på sit møde i 2004, at styrke

skovbrugsforskningen yderligere, og øge samarbejdet med NordForsk. Samnordisk Skovforskning vil derfor arbejde på, at få øget samarbejdet med Nordforsk ved ansøgning om etablering af et Centres of Excellence under Nordforsk inden for et af Samnordisk skovforsknings prioriterede områder. Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning vil ligeledes i den kommende periode arbejde for øget samarbejde med andre forskningsorganer under Nordisk Ministerråd.

Der lægges fortsat stor vægt på samarbejdet med Estland, Letland og Litauen. Samarbejdet vil så vidt muligt fortsat ske på alle tjenestemandsniveauer. Samarbejdet vil koncentreres om områder af fælles interesse, og hovedsagligt inden for områder, hvor der allerede samarbejdes i dag. Karakteren og mulighederne for samarbejde skal finde sin form i 2006, når der ikke længere kan ydes tilskud til samarbejdet fra Nærområdeprogrammet. Det vurderes, at de største økonomiske udfordringer vil være i forhold til medfinansieringen fra ministerrådets budget, og ikke fra samarbejdspartnere i Estland, Letland og Litauen.

Samarbejdet mellem de nordiske lande og de baltiske lande vil blive forstærket og samarbejdet mod det Nordvestlige Rusland, Rusland og Kaliningrad vil bliver videreudviklet og fokuseret. Særlig vægt vil blive lagt på samarbejdet om genetiske ressourcer og skovbrug i nærområdet.

Ministerrådets har en gældende ligestillingsplan. Alle beslutningsforslag analyseres for køns- og ligestillingsperspektiver. Ministerrådets har igangsat et projekt, der skal analysere, hvordan ministerrådets ligestillingsplan bedst muligt implementeres i ministerrådets arbejde. Dette arbejde forventes at blive præsenteret i løbet af sommeren 2005 og få virkning fra 2006.

NEJS har besluttet, at de højst prioriterede områder inden for MR-FJSL som genetiske ressourcer og skovbrugsforskningen ikke reduceres, og at reduktionen alene sker på jordbrugsforskningen og NEJS projektmidler. Endvidere opprioriteres genetiske ressourcer og skovbrugsforskningen generelt. Denne omprioritering betyder, at en større del af embedsmandskomitéen for jord- og skovbrugs budget vil være bundet i politisk prioriterede områder under samarbejdsorganer/institutioner.

3-6510-1 Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.073.000	2.390.000	2.633.000	100%	NEJS

Formål

Fra 2006 overføres midler til det tværsektorielle arbejde fra den tidligere Fællespulje under MR-FJSL til jord- og skovbrugsssamarbejdets projektmidler. Det tværgående samarbejde med ministerrådene for miljø- og energi vil så vidt muligt blive fortsat. Projektmidlerne for jord- og skovbrugssamarbejdet er som følge af den budgetmæssige nedskæring under stort pres. Projektmidlerne skal anvendes til at følge op på målsætningerne i det kommende nye fælles handlingsprogram for fiskeri, jord- og skovbrug og levnedsmidler. Formandskabet har muligheder for at anvende dele af projektmidlerne til gennemførsel af aktiviteter i formandskabets program for Jord- og skovbrugssamarbejdet. En del af midlerne bliver anvendt til igangværende projekter om skovgenetiske ressourcer, uddannelse i plantepatologi, skovrejsning m.fl.

Prioriteringer i 2006

Der er følgende hovedprioriteringer:

- Formandskabets temaprojekt/er. Med dette forstås at det seneste, nuværende og kommende formandskaber har muligheder for at foreslå projekter indenfor en vis budgetmæssig ramme.
- Opfølgning af igangværende aktiviteter/projekter samt igangsætning af nye politisk prioriterede projekter/aktiviteter, der ligger inden for Jord- og skovbrugssamarbejdets område, herunder opfølgning på projektet nordens fremtidige jordbrug – og kulturlandskab, skovrejsning, adgang og rettigheder til genetiske ressourcer, indikatorer for genetiske ressourcer - og biodiversitet, skovpolitiske spørgsmål, FoU, nordisk mad, øko-

logisk jordbrug, internationale skovspørgsmål,samt øvrige tværgående aktiviteter.

- Stor vægt lægges på opfølgning af strategien for bæredygtig udvikling særlig arbejdet med genetiske ressourcer og biodiversitet, jordbrugets fremtid og kulturlandskabet, økologisk jordbrug, samt udvikling af skovbrugets økonomiske, sociale og økologiske aspekter, herunder anvendelse af træ.
- Desuden prioriteres aktiviter, der følger op på eventuelle beslutninger fra ministerkonferencen i august 2005 om fremtidens skove.

Resultater i 2004

- Der blev opnået stor international opmærksomhed om rapporten og ministerdeklarationen om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer.
- Der blev afholdt en særdeles succesfuld markering af FAO's World Food Day som en æbledag i Nordisk Ministerråd.
- På ministrenes sommermøde vedtog man en deklaration om skov. Deklarationen pegede på vigtigheden af det nordiske samarbejde om skovbrugsemner, og man besluttede at satse yderligere på nordisk samarbejde inden for skovpolitikken.
- Endvidere besluttede ministrene at styrke det meget succesfulde nordiske samarbejde om skovbrugsforskning.
- Ministrene vedtog en deklaration om jordbrugets fremtidige roller og kulturlandskabet med ønske om en stærk satsning og styrkelse af det nordiske samarbejde om det fremtidige jordbrug og kulturlandskab. Der blev nedsat en arbejdsgruppe på høje embedsmandsniveau til at arbejde videre med sagen.
- Ministerrådet bidrog til nordisk køkkensymposium om revitalisering af det nye nordiske køkken.
- Projektgruppen om Fusioner i Agro-og Fødevaresektoren blev afsluttet, og har bidraget til processen om nedbrydelse af grænsehindringer.
- En række projekter blev afsluttet som f.eks. en Handlingsplan for reduktion af pesticider, evalueringer, FoU rammeprogram og GMO i frø og foder.
- Man fik i 2004 konkretiseret samarbejdet mellem de nordiske lande, Estland, Letland og Litauen, og oprettet fælles embedsmandskomiteer for henholdsvis skovbrug og jordbrug.

3-6540-1 Nordisk genbank för husdjur

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.242.000	3.242.000	3.178.000	100%	NGH

Formål

Nordisk Genbank Husdyr (NGH) har som formål at være et kompetencecenter for værdiskabning med udgangspunkt i de husdyrgenetiske ressourcer i Norden. Virksomheden skal fremme værdiskabning, hensigtsmæssig bevaring og bæredygtig udvikling af de genetiske ressourcer hos husdyr gennem fremme af netværksorganisering og samarbejde med deltagerne i genressourcearbejdet i Norden. Informationsarbejdet har en særlig stor vægt i arbejdet med at skabe forståelse i Norden for bæredygtig bevarelse og anvendelse af de husdyrgenetiske ressourcer og de fælles nordiske værdier, teknologier og kompetencer disse ressourcer bidrager med. Indeværende strategi gælder for 2004-2009.

Prioriteringer i 2006

Kundskabsformidling og information, netværksarbejde, kunnskap- og teknologiudvikling samt IT-værkstøjer for bæredyktig avls- og bevaringsarbejdet prioriteres fortsat. I 2006 vægtes følgende aktiviteter højt:

- Videreutvikle god generell- og spesifikk information om genetiske ressourcer.
- Videreutvikle koordinering, arbeidsdeling og -samarbeid af aktiviteter mellom nordisk og nasjonalt nivå.
- Fokusere på samarbeid om forsknings- og udviklingsprojekter, specielt inden for avlsmæssige og genetiske indvirkninger på fødevaresikkerheden og optimal forvaltningspolitik af truede racer.
- Formidle og integrere ny kunnskap og resultater fra forskningsprojekter til praktisk anvendelse i avls- og bevaringsarbejdet.
- Aktiv dialog med avlsorganisationer, raceforeninger, husdyrbrugere og myndigheder for at sikre bæredygtig forvaltning af de husdyrgenetiske ressourcer.

Resultater i 2004

- Nordisk Genbank Husdyr har gjennomført sine arbeidsoppgaver i henhold til resultatavtale med Nordisk Ministerråd. På enkelte områder er det gjennomført flere aktiviteter/tiltak enn planlagt
- Nordisk Genbank Husdyr har økt informasjonsspredningen gjennom egen hjemmeside, der man har hatt over 73 000 besøkende. Videre har man gitt ut tre nummer av ngh-nytt, tre nummer av NGH-genviten, 6 nummer av Mangfold og et nummer av Nordiske GENressurser samt laget en ny brosjyre om bærekraftig avl og seks ulike faktaark
- Fem av de prosjekter som ble igangsatt i 2002 er avsluttet og tre av dem har levert og publisert sine rapporter i 2004, og disse er: "Forretningsideer for nisjeprodukter (merkevarer) basert på gamle raser", "Nordiske fjørferaser" og "Samordne og optimalisere bevarings-arbeidet av raser i Norden". Prosjektet "Bærekraftig avl" er avsluttet og her lages det en bok som trykkes i begynnelsen av 2005. Videre er prosjektet "Utvikling av innavlsprogram til bruk i ordinære "Husdyrkontroller" avsluttet og implementeringen er i gang. Det vil i dette prosjektet ikke bli levert en endelig rapport, men gjennom manualer og informasjon i tilknytning til innavlsprogrammet EVA vil man gjøre rede for innholdet og konklusjonene i prosjektet. Prosjektet "Baltiske og nordiske storferaser i en global sammenheng: molekylær genetisk tilnærmelse" startet i 2003 og har fremdrift som etter planen og vil bli avsluttet i begynnelsen av 2005. Det siste prosjektet "Bærekraftig utnyttelse av den røde nordiske mjølkekupopulasjonen som genetisk ressurs" avsluttes i 2005 med rapport og seminar for berørte aktører.
- Det er gitt ut en regionalrapport om husdyrgenetiske ressurser, samt en rapport om NGH sine prosjekter i perioden 1994-2004
- Det ble gjennomført et kurs i praktisk bruk av EVA med deltakere fra nordiske storfeavlsorganisasjoner. Nordisk Genbank Husdyr har ikke igangsatt nye prosjekter i 2004, men delt ut et nytt stipend
- Nordisk Genbank Husdyr har videreutviklet Baltisk&Nordisk husdyrraseregisteret og utviklet et eget avlsplanleggingsprogram i forbindelse med avslutning av et av våre prosjekter
- Nordisk Genbank Husdyr har konkretisert sitt nettverk i Norden særlig gjennom dyreartsgruppene, samt internasjonalt gjennom samarbeid, faglig utveksling og rådgivning innen forvaltning av husdyrgenetiske ressurser. Det er gjennomført i overkant av 40 møter, samt 2 seminarer

- Nordisk Genbank Husdyr har vært med å anskueliggjøre samarbeidet til de andre sektorene (kulturplanter og skog) gjennom felles informasjonsmateriell, personelle ressurser og felles møter. Endvidere deltaget aktivt i international informationsspredning.

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 500 TNOK
Faktiske udgifter : 620 TNOK

Sekretariats-funktion Sekretariatsfunktionen varetages af Norges Landbrukshøgskole, Ås.

3-6520-1 Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	800.000	1.020.000	710.000	100%	NKJ

Formål Nordisk kontaktorgan for jordbrugsforskning (NKJ) fremmer og støtter forskning til gavn for jordbrugssektoren i Norden. NKJ er rådgivende over for Nordisk Ministerråd i forsknings-politiske spørgsmål vedrørende jordbrugsforskningen. NKJ fungerer også som kontaktorgan mellem de nationale forskningsråd og koordinerer en omfattende forskningsvirksomhed som finansieres nationalt. Sekretariatsfunktionen varetages af Norges forskningsråd, Norge, og finansieres ligesom tidligere fuldt ud nationalt. Landene bidrager til sammen med 100 % nationale midler svarende til ca. 15-20 MDKK om året til forskningsprojekter.

Prioriteringer i 2006 NKJ har følgende prioriteringer:

- Fokus er rettet mot å utvikle et bærekraftig jordbruk i Norden. NKJ vil initiere og finansiere felles nordiske forskningsprosjekter av høy kvalitet innenfor sentrale og felles prioriterte nordiske forskningsområder. Prosjektene skal videre ha stort utbytte av en felles nordisk innsats og et felles nordisk nettverk. Nordiske forskningsgrupper skal profileres og styrkes i forhold til videre satsing internasjonalt.
- Støtte forskning og netværksopbygning inden for bærekraftig jordbruk, dyrehelse og dyrevelferd, matsikkerhet - fra produksjon til konsument, naturen som basis for helse og rekreasjon, cirkumpolare områder, genteknik, genetiske ressourcer og biologisk mangfoldighed.
- Støtte 10-15 forskningsprojekter af gangen, hvoraf der igangsættes 2-3 nye projekter om året. Den nationale medfinansiering forventes at være på mellem 15-20 millioner DKK per år.
- Inneværende år vil en arbeidsgruppe nedsettes for å identifisere behov for FoU i tilknytning til oppfølging av Ministerrådsdeklarasjonen om Jordbrukets framtidige roller og kulturlandsskapet som ressurs, med sannsylige konsekvenser for prioritering av aktivitet i 2006.

Resultater i 2004

- NKJ gennemførte 10 fælles nordiske forskningsprojekter, 2 netværk og ett seminar; Nordisk landbruk i en post-genom tid – Genteknikkens betydning for landbrukets utvikling i Akureyri, august 2004, i samarbeid med NGH, NGB, SNS, mfl.
- Den totale finansiering, inkludert ministerrådsmidler, var ca 20,1 MNOK. Av dette utgjorde nasjonal finansiering 18,8 MNOK.
- Arbeidsgruppe for FoU-behov tilknyttet Ministerrådsdeklarasjonen om Jordbrukets framtidige roller og kulturlandsskapet som ressurs ble vedtatt nedsatt.
- Det blev igangsatt 2 nye projekter i 2004: Functional genomics of starch and grain quality: A Nordic multidisciplinary program, og Rye bran for health. Altså ett prosjekter innen genteknikk, og ett innen næringsmiddel/helse. Ett nettverk innen fôrvurderingssystem for gris kom igang.

Videre ble det, for 2005, vedtatt å sette igang 2 nye forskningsprosjekter og to nye nettverk: Innen plantehelse, næringsmiddelforskning/fisk, beiting og biodiversitet, og harmonisering av metodikk for virusdeteksjon mellom de nordiske veterinærinstitutt.

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 400 TNOK
Faktiske udgifter : 415 TNOK

Sekretariats-funktion Sekretariatsfunktionen varetages af Norges Landbrukshøgskole, Ås

3-6581-1 Samnordisk skogsforskning (SNS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.141.000	5.771.000	5.658.000	100%	SNS

Formål SNS arbeider for å skape nordisk synergi innen skogforskingen gjennom aktivt å initiere nye samarbeidsområder og fungere som et dynamisk, overgripende organ som samspiller med de nasjonale forskningsaktørene/ finansiørene og skogsektoren for øvrig. En økt strategisk anvendelse av forskningsmidlene tilstrebes for at spisskompetansen skal kunne utnyttes på en optimal måte.

Prioriteringer i 2006 For 2006 vil SNS prioritere følgende (kfr. SNS strategiplan 2004-2006):

- Fremme oppbygging og utvikling av nye forskningområder med en nordisk dimensjon gjennom å ta initiativ til og støtte nye tidsbegrensede, temainnrettede aktiviteter (bevilgning til forprosjekter, nettverksaktiviteter og utredninger).
- Støtte kunnskapsutbytte og kontakter innen etablerte samarbeidsområder gjennom økonomiske bidrag til nettverksaktiviteter.
- Vurdere og trolig vedta å støtte etablering av ytterligere ett nordisk Centre of Advanced Research (CAR) innenfor SNS' ansvarsområde i tillegg til de fire CAR som ble igangsatt i 2005
- Videreføre arbeidet for om mulig å få støtte til et Nordisk Center of Excellence (NCoE) innenfor skogsektoren
- Skape nordiske synergieffekter gjennom å bevilge prosjektstøtte til koordinering/samarbeid innenfor noen få utvalgte FOU-prosjekter med høy kvalitet og nasjonal basisfinansiering.
- Opprettholde samarbeidet med de baltiske land og øke samarbeidet med Nærområdet med hovedvekt på Nordvest-Russland.
- Medvirke til å skape en plattform som styrker nordisk deltagelse i EU-samarbeidet, spesielt i tilknytning til WoodWisdom-Net.
- Videreføre og styrke kunnskapsspredningen og kommunikasjonen i forhold til relevante målgrupper.
- Minst opprettholde og søke å bedre likestillingsprofilen i forhold til resultatet for 2004.
- Samarbeide med NOVA om felles nordiske tiltak innen forskerrekruttering på skogområdet, herunder søknader til EUs Marie Curie-program.

Resultater i 2004 Av de resultater som SNS har opnådd i 2004, kan nevnes:

- Støttet 13 samnordiske forskningsprojekter og 11 nettverksaktiviteter. Den nasjonale medfinansiering var 71 % i prosjektene og ca 50 % i nettverksaktivitetene.
- I 2004 deltog forskere fra nærområdene i 84 % av de nettverksaktiviteter som ble støttet av SNS.
- Etter en utredningsfase utlyste SNS midler på 2005-budsjettet til avan-

serte nordiske forskningsnettverk (CAR). SNS vedtok å støtte 4 CAR-søknader for en 5-årsperiode fra og med 2005. SNS-støtten er 400-500 TNOK per år og CAR; støtten utgjør 4-8 % av driftsbudsjettet til den enkelte CAR. Det er etablert CAR innen følgende fagområder: bynært skogbruk, miljøgoder fra skog, skoglig genetikk og planteforedling, skogbrukets driftsteknikk.

- Bidratt med faglig og økonomisk støtte til utarbeiding av en omfattende revidert prosjektsøknad (EFORWOOD2) til EUs 6. rammeprogram.
- Deltatt i EUs ERA- nettprosjekt WoodWisdom-Net http://www.woodwisdom.net/ som startet i 2004. Nettverksaktiviteten ledes fra Finland og SNS er en av 12 partnere. Målet er planlegge og gjennomføre en felles utlysning av FoU-midler i 2007 innenfor temaet Wood Material Science.
- Deltatt i arbeidsgruppen om implementering av et nordisk forsknings- og utdannelsesrom.

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: Av bevilgningen planlegges 700 TDKK anvendt til aktivitetsstyring/administrasjon. Faktiske udgifter : Utgifter til aktivitetsstyring/administrasjon var 690 TNOK.

Sekretariats-funktion Sekretariatsfunksjonen som for tiden ivaretas av Norges forskningsråd ventes overført til Finland ved årsskiftet 2005/2006.

3-6580-3 Nordiska Genbanken (NGB)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
SEK	12.140.000	11.029.000	10.877.000	59%	Institutionen
MODSVARER DKK	9.833.000	8.933.000	8.810.000		

Formål Nordisk Genbank (NGB) er en fælles nordisk institution, der har til opgave at bevare plantegenetiske resurser af betydning for jord- og havebruget i Norden. NGB blev etableret i 1979, og fejrede derfor sit 25 års jubilæum i 2004. Gennem denne periode har NGBs virksomhed været fremgangsrig, og NGB har udviklet sig til en international kendt institution der samarbejder med mange organisationer og lande. NGB skal bevare og dokumentere nordisk plantemateriale af arter, der har værdi for jord- og havebruget som en sikring af den fremtidige bevarelse og udnyttelse af den genetiske variation og biologiske mangfoldighed.
NGB skal desuden initiere og koordinere aktiviteter som bidrager til at forbedre viden om plantegenetiske resurser, bidrage til en langsigtet bæredygtig udnyttelse af disse resurser samt stille sin ekspertise og tjenester til rådighed i forbindelse med udredninger og pålagte opgaver. Indeværende strategi gælder for 2005-2007.

Prioriteringer i 2006 I kontrakten for 2005-2007 prioriteres tre virksomhedsområder:

- Bevarelse: Den nordiske samling af frø og vegetativt materiale skal komplementeres og bevares på en bæredygtig måde, således at materialet fortsat er levedygtigt. Information i NGBs datasystem tilhørende bevarede resurser bliver kontinuerlig opdateret. Mandatet er blevet udvidet til at omfatte nordiske krydderi-, medicinal-, landskabs- og visse prydplanter.
- Udnyttelse: Kendskab om og praktisk anvendelse af det bevarede materiale skal øges. Evaluering og præforædling af materialet er udført i samarbejde med nordiske institutioner og forædlingsfirmaer. Stor vægt lægges på brugere og almenheden i de nordiske lande. NGB deltager i internationalt samarbejde om bæredygtig udnyttelse af de genetiske resurser.

- Kundskabsoverføring og eksperthjælp: Genbanken skal bidrage til øget kompetence og viden om plantegenetiske resurser både inden for Norden og internationalt. Stor vægt lægges på det igangværende samarbejde med Nordvest Rusland og de tre baltiske lande. Yderlig bliver samarbejde med europæiske og internationale institutioner en mere vigtig opgave for NGB. Genbankens eksperter skal bidrage med deres viden og kompetencer i det nationale arbejde i Norden, i det europæiske samarbejde og internationalt især i Afrika og Asien.

Resultater i 2004

- Samarbejde mellem NGB, NGH og NSFP, der er medansvarlige for arbejdet med genetiske ressourcer i Norden blev begyndt og er nu blevet en del af planlægningen.
- Informationsarbejdet er blevet mere integreret med de øvrige organisationer, der arbejder med genetiske resurser.
- Det langsigtede arbejde med at komplementere og beskrive samlingerne har fortsat.
- Et stort arbejde er gjort for at kvalitetssikre frølager, frøforyngelse og opformering af materiale.
- Et større kvalitetssikringsarbejde af Genbankens aktiviteter er blevet gennemført Der har været en indsamling af nye græsser i Norden samt en indsamling af peberrod.
- Tre karakteriseringsprojekt på gik under 2004. I Danmark med stikkelsbær, blommer og pærer; i Norge och Finland karakteriseres æbler.
- Genbankens laboratorium startede i 2003 arbejdet med in vitro bevaring og molekylære markører. Peberrods kloner blev karakteriseret i 2004 og yderlige blev samlingen af chalotteløg øget.
- NGB har arbejdet med beskrivelse af en stor del af materialet i genbanken og nyt materiale samt kortlagt en række frugttræer og deres egenskaber.
- Det intensive og perspektivrige samarbejde med de baltiske lande og Nordvest Rusland blev fortsat i 2004. Der bliver nødvendigt at udarbejde et nyt Memorandum of Understanding mellem NGB, de baltiske lande og Vavilov Instituttet i Skt. Petersborg.
- NGB har deltaget i en række EU-projekter og EU-samarbejde.
- NGB afholdt en række symposier og markeringer i forbindelse med sit 25 års jubilæum.

Kontraktperiode 2005-2007

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 2.500 TSEK.
Faktiske udgifter : 2.963 TSEK

Fiskeri

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	7.261.000	5.108.000	5.008.000	42,1%

Indledning

Ændringen i budgetbeløbet fra 5.008.000 til 7.261.000 skal ses på baggrund af nedlæggelsen af fællespuljen (se foran). Beløbene, som tilbageføres fiskeriets budget er udgifter til tværgående aktiviteter: 1MDKK til Nordic Marine Academy, 1 MDKK til Miljø-Fiskerisamarbejdet og det resterende beløb stammer fra fiskeriets andel af "frie" midler i fællespuljen.

De nordiske fiskerisamfund står overfor flere og store udfordringer. Den udvikling gennem de sidste 30 år, som har stabiliseret sig i de nuværende fiskerisamfund, ser ud til at være genstand for endnu en større omvæltning. Der er specielt to udviklingstendenser, som har sat sig på dagsordenen og kommer at præge udviklingen kommende år.

Den ene er globaliseringen af især fiskeindustrien, hvor man i dag er vidne til en massiv udflytning af arbejdsintensivt fiskearbejde til lande, hvor lønniveauet ligger væsentlig lavere end i Norden. På den ene side er dette en økonomisk nødvendighed for at bevare og styrke fiskeindustriens konkurrencekraft og på den anden side medfører dette stor arbejdsløshed i fiskersamfundene og stort behov for omskoling af denne arbejdskraft.

Den anden udviklingstendens er privatiseringen af ejendomsretten til fiskerirettigheder, som på den ene side danner betingelser for bedre økonomisk udnyttelse af ressourcerne og på den anden side er med til at marginalisere kystbefolkningerne, idet fiskerrettighederne bliver opkøbt af de økonomisk stærkeste i branchen.

Disse to udviklingstendenser trækker i samme retning og vil få store konsekvenser for fiskeri-erhvervets struktur og indtjening samt fiskeribefolkningernes demografi og levevilkår.

Biologisk og socioøkonomisk bæredygtighed, værn om sensitive marine habitater, kampen mod illegalt, ureguleret samt urapporteret Fiskeri (IUU) er væsentlige emner i dagens fiskeripolitik. Internationale forpligtelser henleder således opmærksomheden på, hvordan de nordiske fiskerier udvikler bæredygtigheden. Det nordiske fiskerisamarbejde har medvirket i den mangesidede udvikling af biologisk modellering, udvikling af ressourceforvaltning, socioøkononomiske analyser af forskellige forvaltninger, udvikling af selektive redskaber, udvikling af sunde fiskeprodukter, sporbarhed, miljømærkning for at nævne nogle områder. De nordiske fiskerforvaltninger har indtaget en unik position i det internationale fiskerisamfund, hvor man i modsætning til andre har lagt sig på en holistisk tilgang til ressourceforvaltningen. Denne position bør styrkes og udvikles. Det nordiske fiskerisamarbejde bør vise det globale fiskerisamfund hvilke landvindinger man har høstet i Norden og hvilke drøftelser der til stadighed pågår.

Fiskerisamarbejdet for 2006 har sit udgangspunkt i de tre strategiske dokumenter:

- Holdbar udvikling – En ny kurs for Norden 2005 – 2008
- Handlingsprogram for det fiskeri-, jord- og skovbrugs- og levnedsmiddelsamarbejde 2005 - 2008,
- Ny strategi for genetiske ressourcer 2005 .2008

Endvidere bygger fiskerisamarbejdet på det norske formandskabs prioriteringer for 2006.

3-6610-1 Projektmedel – Fiskeri

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	7.261.000	5.108.000	5.008.000	99%	NEF

Formål

Den overordnede målsætning for det nordiske fiskerisamarbejde er at arbejde for en bæredygtig udvikling af de nordiske landes fiskerisektorer, som sektorer med væsentlig samfundsøkonomisk betydning, en bæredygtig udnyttelse af de levende marine ressourcer og et godt havmiljø. Dette indebærer også påvirkning af internationale processer af betydning for fiskeriet og havmiljøet. Samarbejdet skal bidrage til at fremme sunde og sikre fødevarer fra et sundt og rent hav.

Prioriteringer i 2006

- Forståelse af de centrale begreber i arbejdet med at integrere miljøhensyn i fiskeriforvaltningen gennem dialog fora hvor fiskere, forskere og forvaltere mødes. Man vil endvidere udvikle kvantitative og objektive metoder at måle bæredygtigheden.af fiskerierne. Man vil udvikle forvaltningssystemer og prediktive modeller som imødekommer kravene til biologisk, miljømæssig og socioøkonomisk bæredygtighed. Endvidere vil man se på udvikling af selektive redskaber, miljømærkning af bæredygtige fiskerier samt discard-problematikken.
- Fiskerierhvervenes rammebetingelser udgør et emne, som vil få større vægt i tiden som kommer. Globalisering er en udviklingskraft som fiskerisamfundene må tage stilling til og den udviklingskraft der ligger i privatisering af fiskerirettigheder bør også være genstand for drøftelse. Man bør også se på og drøfte afgifter af forskellig slags som pålægges de nordiske fiskerier hvor også grænsehindringer spiller en væsentlig rolle.
- Biodiversitetskonventionen har sat skub i initiativer for at beskytte og/eller frede marine habitater, som har en værdi i forhold til at bevare biologisk mangfoldighed og levesteder for sensitive marine arter. Internationalt har indførelsen af marine værneområder (MCPA) topprioritet og så godt som alle globale og regionale fora, incl Nordisk Ministerråd drøfter initiativer i henhold til Biodiversitetskonventionen.
- De nordiske lande har lang erfaring i at regulere fiskeri gennem lukkede områder, som kan være af permanent karakter eller lukkede midlertidig. Disse erfaringer bør undersøges også set i forhold til den internationale debat om MCPA.
- Værdiskabningen står centralt i fiskeriets udfordringer. Både den materielle og immaterielle værdi på fiskeprodukter kan og skal øges.
- Arbejde med fiskegenetiske ressourcer skal startes op i NEF regi. NEF vil se på hvordan fiskeriet kan inkluderes i det genetiske arbejde som allerede foregår i ministerrådet.
- Fiskerisamarbejdet vil udover det ovennævnte have initiativer på områder som etik i opdræt, fiskeriskoler og andre emner som ligger inden for strategierne.

Resultater i 2004

- NEF støttede i afholdelse af en FAO- Technical Consultation on Ecolabelling i oktober 2004.
- Det nordiske mærkningsinitiativ nærmer sig slutningen og forventes forlagt FAO's Commission on Fisheries i marts 2005 til godkendelse. NEF's mærkegruppe følger aktivt denne proces.
- Industriens mærkningsgruppe har fortsat drøftelse om mulighederne for at etablere et miljømærke i konkurrence til mærket Marine Stewardship Council lancerer internationalt.

- Fiskerisamarbejdet har introduceret formelt samarbejde med kollegaer fra de tre baltiske lande i en fælles embedsmandskomité NB8-CSO-Fisheries. Man har haft møder og er enig om en emneramme for det videre samarbejde.
- Fiskerisamarbejdet har støttet et netværksprojekt, som skal koordinere nordiske dataer om fisk som sund mad og kommunikere disse til almenheden.
- Fiskerisamarbejdet har sat i gang flere projekter incl forskningsprojekter som dækker en bred vifte af indsatsområder relevante for de nordiske fiskerier. Inkluderet i disse er netværksdannelse inden for fiskeriøkonomi, dialogfora mellem fisker, forvalter og forsker, nye uudnyttede fiskearter, nye forvaltningsstrategier, rekruttering til fiskerierne mm.
- Under det islandske formandskab ledelse støtte NEF to konferencer på Island. Den ene var "Ocean Strategies" hvor man så på de mere holistiske former for forvaltning af det marine område. Den anden konference var om sikker mat i et nordisk perspektiv.
- Nordic Marine Academy har været under forberedelse i 2004. Forskerskolen som er den største i Norden og resultat af et tværgående samarbejde mellem ministerrådet for forskning og Fiskerisamarbejdet.

Levnedsmidler

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	6.798.000	5.336.000	5.231.000	27,4%

Indledning

Ændringen i budgetbeløbet fra 5.336.000 til 6.798.000 skal ses på baggrund af nedlæggelsen af fællespuljen og overførsel af sikker mad-puljen (se foran).

Det overordnede politiske mål for det nordiske levnedsmiddelsamarbejde er et mangfoldigt udvalg af sunde og sikre fødevarer af god kvalitet, som samtidig giver borgerne mulighed for at vælge en kost, der bidrager til god sundhed og livskvalitet.

Udfordringerne for levnedsmiddelssamarbejdet er store. De nordiske lande er store producenter af levnedsmidler, og der findes en stadigt stigende interesse og høje forventninger hos borgerne, hvad gælder produktion, forædling og salg af levnedsmidler, så de ikke udgør en risiko hverken for sundheden eller miljøet. Samtidig er konsumenterne generelt kyndige og medvidne om, at de gennem valg af produkter og kostsammensætning kan påvirke deres sundhedstilstand, forebygge sygdomme samt beskytte miljøet. Der stilles derfor også krav om en generelt bedre sporbarhed i hele fødevarekæden samt en fuldgyldig og troværdig information om produktionen og fødevarerne. Spørgsmål omkring dyresundhed og dyrevelfærd står ligeledes højt på den politiske dagsorden.

Udfordringerne vil blive imødekommet i en åben dialog og samarbejde mellem politikere, myndigheder, brancher, konsumenter m.fl. Med henblik på også at sikre fri handel mellem de nordiske lande til gavn for både producenter og konsumenter vil grænsehandelsproblematikken være et prioriteret område i 2006.

Det stigende overvægtsproblem i befolkningen, ikke mindst blandt børn og unge, kræver en øget kundskab om sammenhængen mellem fødevarer, kostvaner og sundhed. Levnedsmiddelssamarbejdet arbejder herfor og vil samarbejde om udvikling af nordiske og nationale handlingsplaner, som fremmer god helse og velbefindende.

Levnedsmiddelssamarbejdet vil i 2006 også udvikle et fælles nordisk syn på fødevarekontrollen, videreudvikle samarbejdet om risikovurderinger af fødevarer og udvikle risikovurde-

ringsmodeller, hvor Norden kan være katalysator i internationale sammenhænge ud fra ønsket om et højt forbrugerbeskyttelsesniveau.

Levnedsmiddelsamarbejdet har som mål at være progressiv og dagsordensættende i dannelsen af regelsættet for fødevarer i EU/EØS og de internationale fora. Man satser på at være tidligt ude i planlægnings- og lovgivningsprocessen og kunne forudse, hvilke initiativer Kommissionen er på vej med, og have en fælles nordisk platform til at stå på fra begyndelsen af arbejdet for at få gennemslag for fælles vurderinger og interesser. Ligeledes prioriteres nordisk samordning i implementeringsfasen. Det gode samarbejde med Estland, Letland og Litauen inden for fødevaresikkerhed og –sundhed vil fortsat blive udviklet på alle niveauer inden for de nye EU-rammer. Samarbejdet med Vestnorden fortsættes med fokus på fødevaresikkerhed og -kontrol.

Ministerrådet traf i 2004 beslutning om at etablere et nordisk samarbejde om levnedsmiddelforskning som et nyt indsatsområde, som bygger på de potentialer, der allerede findes i det nordiske levnedsmiddelsamarbejde. Embedsmandskomitéen for levnedsmidler har i 2004-5 taget initiativer for at styrke et nordisk forskningssamarbejde om levnedsmidler op mod NordForsk og indsatsen vil fortsætte i 2006. Samtidig videreudvikles det succesfulde samarbejde med Nordic Innovation Center, også i relation til EU.

Køns- og ligestillingsperspektiver inddrages på relevante områder, f.eks. vedr. kost og helseproblematikken, og tilgodeses generelt i forbindelse med arbejdsgrupper og projekter.

3-6810-1 Projektmedel – Levnedsmidler

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	5.598.000	5.336.000	5.231.000	100%	EK-Livs

Formål

Projektmidlerne anvendes til opfølgning af målsætningerne om levnedsmidler i ministerrådets handlingsprogram for 2005 – 2008 samt øvrige prioriteringer for ministerådet, specielt ministerrådsbeslutninger og strategien for en bæredygtig udvikling. Desuden til afslutning af de igangværende projekter under "Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet"samt til tværgående samarbejde. Levnedsmiddel-samarbejdet stræber efter at skabe gehør for nordisk fødevarepolitik i et større internationalt perspektiv og koncentreres omkring områder, hvor man har fælles interesser og opnår merværdi i EU/EØS og internationalt.

Prioriteringer i 2006

- Kost og Helse: Opfølgning af handlingsplan til bedre sundhed og livskvalitet gennem mad og fysisk aktivitet, med særlig fokus på børn og unge og i et samarbejde med andre interessenter. Udvikling af fælles retningslinier til helhedsorienterede risikovurderinger af berigede fødevarer.
- Fælles nordisk tilsynsfilosofi: Implementering af EU's kontrolforordning, bl.a. formulering af fælles tilsynsfilosofi og -principper i Norden samt udvikling af kriterier for risikoklassificering af fødevarevirksomheder. Tilsynskonference med fokus på sporbarhed.
- Overvågning samt risikovurdering: Styrkelse af indsatsen på de vigtige sygdomsfremkaldende mikroorganismer, bl.a. gennem dokumentation af handlingsplaner, vurdering af interventionsstrategier og forslag til nye. Udvikling af helhedssyn inkl. cost/benefit vurdering af levnedsmidler ud fra sikkerhedsmæssige, ernæringsmæssige og sundhedsfremmende synsvinkler.
- Dyresundhed og –velfærd: Udvikling af det nordiske samarbejde om dyresundhed med fokus på fælles indsatser inden for det veterinære beredskab og BSE regionalisering i internationalt perspektiv. Øge indsatsen for dyrevelfærd med fokus på fælles nordiske prioriteringer og implementering af EU-regler.

- Nordisk-baltisk samarbejde og samarbejde i Vestnorden: Fortsat udvikling af samarbejdet med de baltiske lande på alle niveauer til opfølgning af ministerdeklarationen om "food safety" samt ernæringsmæssige spørgsmål.
- Formandskabsprogram: Tiltag til implementering af det norske formandskabs særlige prioriteringer.
- Afslutning af løbende projekter under "Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet".

Resultater i 2004

- Resultatrigt ministermøde i Akureyri i august 2004, der også inkluderede workshops med interesseorganisationer. Ministerrådet vedtog Akureyrideklarationen om fødevarer, hvor der lægges vægt på en bæredygtig udvikling af fødevarer og udvikling af det nordiske samarbejde om kost, helse og fysisk aktivitet.
- Nordisk platform i internationale fora: Embedsmandskomitéen for levnedsmidler har over en bred front videreudviklet det nordiske samarbejde og koordinering i relation til regeldannelsen på fødevareområdet i EU og internationalt. Desuden samarbejdet om implementering af EU/EØS-lovgivning og afholdt workshop for jurister i levnedsmiddelforvaltningen.
- Sygdomsfremkaldende bakterier: Afholdt flere kurser/workshops om fødevarebårne sygdomme, bl.a. et velbesøgt seminar om Possibilities for Campylobacter Risk Management med deltagelse af repræsentanter for EU og FAO/WHO foruden de nordiske og baltiske lande.
- Levnedsmiddelkontrol: Afholdt 2. nordiske tilsynskonference, hvor EU's Hygiejne- og kontrolforordninger var hovedtemaerne. Der deltog ca. 160 personer i konferencen, som var af stor nytte såvel fagligt som netværkskabende. Desuden arrangeret fire seminarer, der alle har bidraget til kompetenceudvikling og en mer ensartet og effektiv fødevarekontrol i de nordiske lande.
- Kost og sundhed: Publiceret 4. udgave af de nordiske næringsrekommandationer (NNR), som giver videnskabeligt begrundede retningslinier for kostsammensætning og næringsstoffer og nu også integrerer anbefalinger om fysisk aktivitet. NNR er et internationalt anerkendt og et vigtigt underlag for bl.a. fødevare- og ernæringspolitik i Norden. Som opfølgning på Akureyrideklarationen om fødevarer er startet et arbejde med sigte på at udvikle en nordisk handlingsplan for bedre livskvalitet gennem kost og motion. Desuden holdt møder på arbejdsgruppeniveau om emnet samt om berigelse af fødevarer.
- Mærkning og forbrugerinformation: Ministerrådet har vedtaget fælles nordiske anbefalinger for næringsdeklarationer, som kan lede til mere forståelig og brugbar information til forbrugerne. Anbefalingerne er publiceret i den engelsksprogede rapport: Nutrition Labelling: Nordic Recommendations Based on Consumer Opinions (TemaNord 2004:508), der er fremsendt til EU-Kommissionen som et nordisk indspil til brug for revision af EU-direktivet om næringsdeklarationer.
- Forskning og uddannelse vedrørende fødevaresikkerhed: Sammen med Nordic Innovation Center har man bidraget til etablering af, og er partner i, et stort ERAnet (18 lande og 3 regionale organisationer) for forskningsprogram-administratører inden for forskning om fødevaresikkerhed.
- Publiceret rapport om risikoanalysemodel på konsekvener af olieforurening for fisk som fødevarer samt to rapporter om risikovurdering af konkrete stoffer i fødevarer.

- Statusrapport om Nordisk syn på EU-evalueringen af aromastoffer er blevet fulgt op med et konkret forslag til EU (DGSANCO), som har udtrykt så stor tilfredshed med forslaget, at det vil blive en del af grundlaget for den kommende EUpositivliste på aromastofområdet.
- Som en del af det islandske formandskab blev afholdt en stort anlagt international konference om Safe and Wholesome Food, der så på sikker mad i et nordisk perspektiv.
- Publiceret rapporten Sustainable development of food safety – new bearings in the Nordic countries, der indeholder målsætninger for en bæredygtig udvikling for fødevarer kombineret med forslag til et første indikatorsæt. Indikatorsættet er nyskabende, da der ikke tidligere er udviklet BU-indikatorer for fødevarer, og Norden kan her præge dagsordenen i EU og internationalt.
- Udvidet det nordisk-baltiske samarbejde på fødevareområdet med et formelt samarbejde mellem EK-Livs og tilsvarende fødevareansvarlige embedsmænd i Baltikum. Har besluttet at holde møde min. en gang årligt og iværksat konkret netværkssamarbejde om dioxiner.

3-6820-1 Forskning – levnedsmidler

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.200.000	0	0	-%	EK-Livs

Formål

Målsætningen er at etablere og udvikle det nordiske samarbejde om levnedsmiddelforskning og –uddannelse med henblik på at styrke videngrundlaget og den nordiske platform i internationale fora og processer. Der fokuseres på forskning i relation til fødevaresikkerhed samt kost og sundhed. Der lægges også vægt på samarbejde med andre forskningsorganer inden for ministerrådet, NordForsk og NICe. Budgetposten oprettes per 2006.

Prioriteringer i 2006

- Fremme udviklingen af det nordiske samarbejde om levnedsmiddelforskning inden for fødevaresikkerhed samt kost og sundhed, bl.a. via initiativer til identifikation af relevante forskningstemaer samt netværksopbygning blandt nordiske levnedsmiddelforskere.
- Med udgangspunkt i et aktuelt forskningstema og inddragelse af relevante parter søges i 2005 udviklet en model for samarbejdet, der kan lede til synergi mellem landenes fødevareforskning gennem hele fødevarekæden og styrke Nordens position internationalt. Arbejdet skal bidrage til at være bølgebryder for at fremme øget national og nordisk medfinansiering til fødevareforskningen. Arbejdet vil blive fulgt op med flere forskningstemaer i 2006.
- Arbejde for om muligt at få støtte fra Nordforsk til etablering af et Center of Excellence eller forskningsprogram omkring den sygdomsfremkaldende Campylobacter.
- Deltagelse i ERA-nettet SAFEFOODERA for programfinansiører inden for fødevaresikkerhed.

Velfærds- og erhvervspolitik

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	12.708.000	13.126.000	12.870.000	-3,2%

Indledning

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet tager udgangspunkt i ministerrådets samarbejdsprogram 2005-2008, formandskabslandets årlige ministerrådsprogram samt årlige ønsker fra Nordisk Råd i forbindelse med den løbende dialog om udviklingen på det nordiske arbejdsmarked. I samarbejdsprogrammet er der to hovedprioriteringer: Det internt nordiske og Norden i forhold til omverdenen.

Hovedfokus i 2006 vil i det interne nordiske arbejde være på at søge at opnå fuld beskæftigelse og inkludere flest muligt i arbejdslivet. Dette fokusområde er centralt, hvis den demografiske udviklings uheldige følger skal modarbejdes og udstødning skal undgås. Det norske formandskab vil arbejde videre med de tidligere formandskabers temaer, her specielt temaet omkring nedbringelse af sygefravær og udstødning fra arbejdsmarkedet. I denne forbindelse vil der både blive undersøgt, hvad de kvantitative tal viser om udviklingen og hvilken betydning kvalitative forhold har på arbejdsmiljøområdet.

MR-A vil fortsætte den nordiske koordination i forbindelse med overvågningen af den betydning det udvidede europæiske arbejdsmarked har på Norden. I tillæg til effekter på beskæftigelse og arbejdsløshedshed vil udviklingen fortsat blive fuldt, hvad angår forskellige former for arbejdskraftmobilitet (mobilitet af arbejdstagere, tjenester i form at udleje og entrepriser, flytning af produktion) og de eventuelle effekter de får på arbejdsmiljø og arbeidsvilkår, løn mm. Dette koordinationsarbejde har direkte betydning for den politiske tænkning på dette område i alle de nordiske lande og vil være særlig nyttigt for de lande som skal vurdere om overgangsordningene skal forlænges ud over 1.maj 2006. Perspektivet vil blive forsøgt udvidet og set på i en global sammenhæng.. Det vil kunne være aktuelt at få belyst, hvor udsatte de nordiske arbejdsmarkeder vil være overfor forbedret mulighed for flytning af produktion til områder med lavere arbejdskraftomkostninger i en mere liberal verdenshandel, bl.a. for tjenester. Norge ønsker endvidere at det praktiske samarbejdet om tolkning og implementering af EU-regelværk i nationale lovgivning skal fortsætte.Det er vigtig for ikke at skabe unødige forskelle og grænsehindringer på det nordiske arbejdsmarked.

Disse områder vil sammen med andre arbejdsmarkedsrelaterede problemstillinger blive konkretiseret på møder, konferencer og i policyoplæg, som diskuteres af Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene). Formålet er, at resultaterne skal bidrage til landenes politiske processer og de nordiske landes ageren udenfor Norden. Tidsskrifterne "Arbejdsliv i Norden" og "Nordic Labour Journal" vil informere de relevante målgrupper om aktiviteterne.

EU- og EØS-samarbejdets stadigvæk større betydning for alle de nordiske landes arbejdsmarkeder betyder, at der er behov for et nordisk samarbejde omkring, hvad der sker europæisk. Dette samarbejde vil dels foregå i embedsmandskomitéen og i de faste udvalg, dels i en EU-informationsgruppe, hvor de baltiske lande også deltager. Dette samarbejde har til formål at udgøre en fælles platform for arbejds- og vidensdeling i relation til EU/EØS.

4-4110-1 Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.494.000	6.668.000	6.506.000	99%	MR-A/EK-A

Formål

Projektmidlerne anvendes til at gennemføre Ministerrådets samarbejdsprogram samt til at følge op på det norske formandskab. Hensigten er at foretage udredninger og projekter som kan styrke de nordiske landes dynamik på arbejdslivsområdet og dermed den økonomiske udvikling i regionen. Dette mål opnås ved at frembringe viden om aktuelle politiske emner, som kan bruges i de enkelte landes arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitikker samt til at profilere nordiske synspunkter internationalt.

Prioriteringer i 2006

Hovedudfordringen for de nordiske lande på arbejdsmarkedsområdet er at sikre at arbejdsstyrken bliver vedligeholdt uanset konjunkturudsving. Dette vil have en stor betydning i forhold til at sikre et tilstrækkeligt arbejdsudbud i det kommende årti, hvor tilgangen til arbejdsmarkedet forventes at falde. Der vil blive igangsat analyser, som undersøger, hvordan grupper med en lav erhvervsfrekvens kan inddrages i arbejdsstyrken, og hvordan man kan mindske nedslidningen af den aktive arbejdsstyrke. Ministerrådet vil derudover arbejde med at udvikle de nordiske landes elektroniske arbejdsformidlinger, således at de støtter en øget mobilitet på det nordiske arbejdsmarked.

Hovedfokus indenfor arbejdsmiljøområdet vil være at fremme velfærden i arbejdet så vel fysisk, psykisk og socialt, sådan at det skærper et inkluderende arbejdsliv som virker sundhedsfremmende og som modvirker udstødning fra arbejdsmarkedet.

- At de befolkningsgrupper, der i dag har en svag tilknytning til arbejdsmarkedet, bistandsklienter, personer med nedsat funktionsevne personer med indvandrer baggrund etc. får et bedre fodfæste på arbejdsmarkedet, samt bidrager til at grupper med lav arbejdsmarkeds tilknytning lettere får tilfredsstillet sit behov for at arbejde.
- At samarbejde nordisk om standardiseringsarbejdet om arbejdsmiljøet indenfor EU´s indre marked
- At de grupper, der overvejer at forlade arbejdsmarkedet, fortsat bliver og arbejder noget længere (seniorpolitik),
- At borgere og arbejdsgivere i Norden får bedre muligheder for at matche udbud og efterspørgsel på det nordiske arbejdsmarked
- At belyse konsekvenserne af den mere globaliserede verden på de nordiske arbejdsmarkeder
- Sygefravær og tidlig udstødelse som følge af arbejdsrelaterede sygdomme: Hvad er sammenhængen mellem sundhed og sygefravær? Hvordan kan arbejdet tilrettelægges, sådan at det i større grad bliver tilgængeligt for personer med nedsat arbejdsevne?
- Arbejdsmiljøet i fremtidens arbejdsliv, herunder arbejdsliv kontra familieliv: Hvordan kan vi sikre et godt arbejdsmiljø i fremtidens nye organisationsformer (individualisering, fjernarbejde mv) og midlertidige ansættelselsesformer etc? Hvordan vil den teknologiske udvikling påvirke arbejdsmiljøet?

Resultater i 2004

Under det islandske formandskab blev der gennemført et omfattende arbejde omkring problemstillinger vedr. betydningen af EU´s udvidelse på arbejdsmarkedsområdet. Der blev i denne forbindelse afholdt en Nordisk-baltisk konference med deltagelse fra arbejdsmarkedets parter, Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Resultaterne fra konferencen er indgået i landenes videre arbejde.

Under det islandske formandskab blev arbejdet med grænsehindringer fortsat. Dette arbejde følges op af Danmark som forventes at fremlægge de konkrete resultater, der kan forbedre Nordboernes muligheder for mobilitet gennem bedre nordiske søgemuligheder på internettet. Af andre resultater bør nævnes konkrete analyser af organisering og brug af virkemidler inden for arbejdsmiljøregulering i de nordiske lande samt nordisk markedskontrol af personligt sikkerhedsudstyr, som er indgået i det nationale arbejde på områderne.

Ledelse og adm. Sekretariats-funktion
Planlagte udgifter: 700 TDKK
Faktiske udgifter : 700 TDKK
Der er 7 sekretærer ansat på deltid i landene til at varetage arbejdet i udvalg etc.

4-4120-2 Nordjobb

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.000.000	2.244.000	2.231.000	97%	EK-A

Formål
Formålet med Nordjobb-programmet er at anvende det fælles nordiske arbejdsmarked til at give arbejdsgiverne mulighed for at ansætte nordisk arbejdskraft samtidigt med at den nordiske ungdom får mulighed for at tage sommerjob i et andet nordisk land og under dette ophold blive tilbudt deltagelse i kulturelle aktiviteter.
En Nordjobber defineres som en person fra 18 til 28 år, der både har ansøgt om en Nordjobb plads, og som har arbejdet i et formidlet Nordjobb. Nordjobberen skal tilbydes en passende bolig samt deltagelse i et fritidsprogram. En Nordjobb arbejdsgiver defineres som en arbejdsgiver der har fået formidlet og haft mindst én Nordjobber ansat i sommerjob.

Prioriteringer i 2006
Programmet ledes fra et centralt sekretariat i Malmø som er samlokaliseret med Foreningen Nordens Forbund (FNF). FNF vil indgå aftaler med de nationale Foreninger Norden samt andre operatører. FNF skal aflevere et fuldstændigt kommenteret regnskab for samtlige afholdte udgifter i forhold til budgettet.

- 750 udvekslinger
- 950 arbejdspladser
- 9-13 fritidsledere
- 4.475 ansøgere

Resultater i 2004
I 2004 foretog organisationen 510 udvekslinger, hvilket er mindre end de forventede 1000 udvekslinger i kontrakten. Heraf deltog fra Danmark 26, fra Finland 210, fra Færøerne 4, fra Grønland 5, fra Island 81, fra Norge 23, fra Sverige 158 og fra Åland 3. Kønsfordelingen var 139 mænd og 371 kvinder. I 2004 blev der fremskaffet 647 arbejdspladser mod forventet 1100.

Ledelse og adm. Sekretariats-funktion
Planlagte udgifter: 2.000.000 DKK
Faktiske udgifter : 2.000.000 DKK
Foreningen Nordens Forbund

4-4130-1 Informationsprojektet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.396.000	1.396.000	1.369.000	100%	EK-A

Formål

Projektets formål er at sprede information om aktuelle spørgsmål på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i Norden samt at sprede viden om det nordiske samarbejde i Europa. Projektet skal endvidere skabe debat om arbejdslivsområdet i Norden og formidle resultater fra ministerrådet arbejde.

Prioriteringer i 2006

Tidsskriftet Arbeidsliv i Norden vil støtte ministerrådet og det norske formandskab i at fremlægge resultater og skabe debat om de aktuelle temaer. Der vil blive udsendt tidsskrifter på skandinavisk (Arbeidsliv i Norden) og på engelsk (Nordic Labour Journal).

- Tidsskrifterne skal bidrage til at skabe debat om arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i Norden.

Resultater i 2004

Projektet har udgivet 3 numre af tidsskriftet Arbejdsliv i Norden, som er rettet mod myndighederne og andre professionelle inden for Norden. Oplaget er på 4000. Projektet har endvidere udgivet 1 nummer af tidsskriftet Nordic Labour Journal, med et oplag på 3.600, som er rettet mod professionelle inden for EU/EØS landene. Der er spredt information ved konferencer.

Tidsskrifternes layout og indhold er videreudviklet og profilerer i større grad de politiske diskussioner, som foregår inden for arbejdsmarkedsområdet i Norden. Tidsskriftets nyheder bruges også af andre medier.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 600.000 DKK
Faktiske udgifter : 600.000 DKK

Sekretariats-funktion

Arbeidsforskningsinstituttet i Norge

4-4180-3 Institut för vidareutbilds inom arbetsmiljö (NIVA)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
EUR	378.800	378.700	372.000	81%	Institutionen
MODSVARER DKK	2.818.000	2.818.000	2.764.000		

Formål

NIVAs hovedopgave er at sprede kundskab på basis af nordisk viden til fremme af et godt arbejdsmiljø og det gode arbejde. Dette sker ved at bedrive tværfaglig videnskabelig videre- og specialistuddannelse af høj kvalitet inden for arbejdsmiljø- og arbejdslivsområdet. Uddannelsen kan foregå via f.eks. kurser, seminarer og symposier, der er baseret på nordisk og international arbejdsmiljø- og arbejdslivsforskning samt nordisk arbejdsmiljø- og arbejdslivspolitik.

Prioriteringer i 2006

I NIVAs kontrakt for 2006-2008 skal institutionen årligt gennemføre 10-13 kurser/symposier inden for arbejdsmiljø/arbejdslivsområdet. Der skal samtidig ske en IT-pædagogisk udvikling i kursusvirksomheden. Samarbejdet med Rusland vil blive opprioriteret i det omfang, der bevilges projektmidler. Der vil fortsat være et samarbejde med de tre baltiske lande.

- 10-13 kurser årligt
- Minimum 300 elever
- Minimum 1300 elevdage

Resultater i 2004	I 2004 blev der gennemført 11 kurser, hvoraf 1 var i Baltikum. Der var samlet 262 deltagere på i alt 1240 elevdage.
Kontraktperiode	2006-2008
Kontraktstatus	Opfyldt
Økonomi	Ingen bemærkninger
Ledelse og adm.	Planlagte udgifter: 230.790 EUR Faktiske udgifter : 255.565 EUR

Social- og helse

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	40.423.000	74.971.000	74.338.000	-3,2%

Indledning

MR-Ss virksomhet har fram till och med år 2006 byggt på Sosial og helse – Nordisk Samarbeidsprogram 2001-2005. Programmets fire hovedmålsetninger er fjerning av grensehindere i Norden innenfor Social- og helseområdet og i samarbeid med andre Ministerråd, forholdet til Nordens Naboer, forholdet til Europa, og videreføringen av det nordiske samarbeid. Med tanke på å fremme en levende og aktuell politisk debatt vil det nordiske samarbeidet om sosial- og helsepolitikk fra 2006 bli styrt av et overordnet politisk dokument. Dette suppleres med årlige handlingsplaner basert på de ulike formannskaps prioriteringer.

På Ministerrådet finnes 6 nordiske institusjoner og to samarbeidsorganer. Størsteparten av Ministerrådet budsjett er bundet i disse. Institusjonenes og samarbeidsorganenes virksomhet har ofte oppnådd betydelig gjennomslagskraft på nasjonalt plan, og derved har de overordnede målsetninger innen for det nordiske samarbeid kunnet omsettes til konkrete resultater i landene. Sosial- og helsesamarbeidets tyngde vil også i det kommende år være forankret i samarbeidsinstitusjonene.

Tverrgående samarbeide blir stadig viktigere også i MR-S. Dette vektlegges både i prosjektvirksomheten og i ministerrådet nye initiativer. Særlig viktig i denne sammenheng er arbeidet med barn og unges levevilkår både i Norden og i Nordens nærområder, arbeidet med grensehindre i Norden, og virksomheten i forbindelse med EU's nordlige dimensjon. Även Välfärdsforskningsprogrammet som startade år 2000 inbegriper tvärgående studier. Nuvarande program avslutas i 2006. Lanseringen av programmets resultater blir en mycket viktig del såväl nationellt inom Norden som internationellt i 2006.

Arbeidet med fjernelse av grensehindre fortsetter også i 2006. Etter at de nordiske sosialkonvensjoner er oppdatert og fornyet, vil hovedvekten i 2006 ligge på å sikre god informasjon til borgerne og god kunnskap til relevante saksbehandlere. Samarbeidet med informasjonstjenesten "Hallo Norden" utbygges videre.

Barn og unge er fortsatt et aktuelt satsningsområde. Sosial- og helseministrene deltok aktivt i den nye overordnete strategi om barn og unge i Norden, og vil legge vekt på iverksettelsen av den på sine områder. Sosial- og helseministrenes store satsing på utsatte barn og unge i de baltiske land og Nordvest-Russland ble evaluert i 2005, og rapportens anbefalinger vil ligge til grunn for det videre arbeide på dette område.

Etter å ha konsentret innsatsen i forhold til den reviderte nordiske strategi om bæredyktig utvikling (BU) til utarbeidelse av sosial- og helsemessige indikatorer, vil ministrene nå legge vekt på større satsninger som kan eksemplifisere strategiens sosiale aspekter. I dette ligger bl.a. demografi og folkehelse. Ministrene vil også se handlingsplanen om "Design for alle" som et ledd i sin oppfølgning av BU-strategien. Med utgangspunkt i Nordisk Handikap-politisk Råd og med fokus på en sektorbasert tilnærming til tilgjengelighet for alle skal handlingsplanen stimulera till

att skapa ett samhälle för alla och där alla samhällssektorer behöver driva sin verksamhet så att det blir ett samhälle tillgängligt för alla, inklusive personer med funktionshinder.

MR-Ss samarbeid med Nordens Naboer fortsätter gjennom deltagelse i Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing. Det nordiske samarbeides aktive rolle vil føres videre både som et ledd i Ministerrådets strategi for nærmere samarbeide med nærområdene, og i Nordens forhold til Europa. MR-S agerar gemensamt med ministerråden för narkotika- och jämställdhet inom ramen för partnerskapet. Genom en integrering av de tre ministerrådene kan mer effektivitet och ökade synergieffekter uppnås samtidigt som Ministerrådets insatser inom ramen för detta partnerskap säkras och koordineras i enlighet med de prioriteringar som växer fram inom CSR-kommittén (Committee of Senior Representatives). En koncentration sker till större projekt och med strikta krav på integrering av nationella målsättningar. Efter de baltiska ländernas inträde i EU sker kontinuerligt en ökad koncentration på satsningar i Nordvest-Ryssland.

CSR-kommittén i partnerskapet förutsätter en ökad grad av koordinering av innsatser mellan de internationella organisationer som är aktiva i regionen. För det ändamålet har Ministerrådets kontor i St. Petersburg förstärkts med personal med koordinerande funktion, finansiert av sosial- og helseministrene.

Både i Ministerrådets nordiske aktivitet og i nærområdeaktiviteten er det lagt vekt på innføring av kjønns- og likestillingsperspektivet. Målsetningen er nedfelt konkret i samarbeidsprogrammet, og er også en integrert del av institusjonenes mål- og resultatstyringskontrakter. Spesifikt kan nevnes at NOMESKO og NOSOSKO, de nordiske samarbeidskomitéer for hhv. medisinal- og sosialstatistikk, i sin virksomhet har en klar målsetning om at all relevant statistikk så langt som mulig skal gjøres kjønnsoppdelt.

Ministerrådet för social- och hälsa fortsätter under år 2006 att arbeta med flera av de områden som aktualiserats under år 2005. Dit hör bland annat IT-området inklusive telemedicin, alkoholsamarbete, gränshinder, och framtidens nordiska samarbete innom social och hälsa.

4-4310-1 Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	4.213.000	6.840.000	4.466.000	97%	EK-S

Formål

Foremålet er å implementere ministerrådets politiske målsettinger slik de kommer til uttrykk i samarbeids-programmet gennom aktiviteter med høy nordisk nytte på områder som ikke ivaretas av ministerrådets samnordiske institusjoner samt å igangsette nye initiativer/idéskapende prosjektvirksomhet, herunder forstudier til evt. senere nordiske prosjekter

Prioriteringer i 2006

Det skal legges særlig vekt på å benytte prosjektmidler til finansiering av initiativer som er politisk relevante, og som kan gi grunnlag for politisk interessante ministermøter.

- Design for alle og sosiale aspekter av bæredyktig utvikling
- Nordisk samarbeide på alkoholområdet
- Bruk av IT i helse-, omsorgs- og sosialsektoren i de nordiske land
- Samarbeide på tverrs af ministerråd i Litauen, Latvia, Estland og Nordvest-Russland
- Fjernelse av grenshindringer i Norden, herunder bedre informasjons til borgere og saksbehandlere
- Støtte informasjons- og erfaringsutveksling mellom de nordiske land

Resultater i 2004

EK-S videreførte støtte til bl.a. demensomsorg i Norden, familierådslag i barneperspektiv og nordisk samarbeide om små og sjeldne diagnosegrupper. I tillegg ble arbeide rundt landenes bruk av IT i helse-, omsorgs- og sosialsektorene igangsatt i form av en kartlegningsrapport som ble presentert for ministrene. Et underlag for sosial- og helseministrenes drøftelse om alkoholspørsmål ble også produsert. EK-S bevilget midler til ministerådets

arbeide med handlingsplan for utsatte barn og unge i Nordens nærområder, og bevilget også midler til videreføring av utvikling av de sosial aspketer ved den nordiske strategi for bæredyktig utvikling.

Sekretariats-funktion Ministerrådssekretariatet

4-4381-3 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) *

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
SEK	48.500.000	41.010.000	40.444.000	94%	Institutionen
MODSVARER DKK	39.285.000	33.218.000	32.760.000		

* NHV er finansieret direkte fra landene. I alt 94 % af finansieringen stammer fra det ordinære budget samt projektmidler fra NMR.

Formål

NHVs verksamhetsidé är att med Norden som bas skapa och sprida kunskap som främjar en god och jämlik hälsa. NHV är unik genom att på nordisk grund bedriva utbildning och forskning i folkhälsovetenskap.
NHVs huvuduppdrag är att som nordisk institution skapa nordisk nytta och nordisk mervärde.
På nordisk bas erbjuder NHV kunskap och diskussion om modeller för sjukdomsförebyggande, skadeförebyggande och hälsofrämjande arbete.
NHV är ett nordiskt lärocentrum och en mötesplats för diskussioner och nätverksbyggande i folkhälsofrågor. I ett europeiskt sammanhang, särskilt i ett utvidgat Europa, röner nordisk hälsa och välfärd stor uppmärksamhet som god förebild i det hälsofrämjande arbetet. NHV använder också i framtiden institutionens mycket goda erfarenheter av tio års samarbete med de baltiska staterna inom ramen för BRIMHEALTH.

Prioriteringer i 2006

- Den nordiska nyttan prioriteras och konkretiseras i fortsatt samarbete med andra nordiska universitet och högskolor med lärar- och studentutbyte samt forsknings- och informationsutbyte. NHV fortsätter att markera sitt campus som mötesplats i folkhälsofrågor.
- NHV prioriterar sina två profilområden utifrån ett folkhälsovetenskapligt synsätt dvs. hälsofrämjande arbete och management inom hälsoområdet med två spetskompetensområden inom dessa, barnhälsovetenskap och intersektoriellt samarbete för hälsa.
- Forskningens kvalitet och omfattning är viktig och utgör en bas för utbildningen. NHV prioriterar kontinuerligt kvalitetsarbete och värnar om ett nära samband mellan forskning och utbildning. Ett strukturerat Master- och doktorsprogram eftersträvas samt ett intressant utbud av enskilda kurser med stor aktualitet, relevans och hög kvalitet. Pedagogiken kompletteras med web-baserade moment (e-learning)där studenterna kan studera uppkopplade till Internet.
- Samarbetet med granländerna fortsätter att utvecklas med det tioåriga baltiska samarbetet "training the trainers" som grund inför satsning på nordvästa Ryssland. NHV intar en aktiv roll för att öka antalet externa uppdrag där extern finansiering får en större roll. Aktiv marknadsföring för att profilera sig blir ett medel att synliggöra NHV inom specialområdet

Resultater i 2004

Det nordiska perspektivet är en styrka för NHV som är stilbildande innom folkhälsoområdet för övriga Europa men med betydligt fler aktörer idag på samma marknad. NHV har samarbetsavtal med 7 andra universitet inom Norden och med en fördjupning i detta samarbete. NHV är proaktiv beträffande insatser inom NV Ryssland där en etablering har inletts under år 2004 i linje med de nya riktlinjerna från Ministerrådet.

NHV har ett MPH-program av god volym och kvalitet. Även doktorandutbildningen har en omfattning och kvalitet på en hög nivå. NHV har arbetat för att utöka sin lärarstab.
För att motverka lokal konkurrens inom folkhälsoområdet har NHV inlett en process i syfte att hitta samverkanspartner. NHV kan där erbjuda en god kompetens på en marknad där konkurrensen hårdnar. Samverkan kan skapa gynnsamma synergieffekter NHV har under år 2004 fortsatt sitt arbete i syfte att kunna erbjuda god och välrenommerad utbildning och forskning i folkhälsovetenskap. Ett mera medvetet samarbete med andra nordiska institutioner inom välfärdsområdet har inletts under år 2004.

Kontraktperiode 2004-2006
Kontraktstatus Uppfyllt
Økonomi Inga anmärkningar
Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 13.728.000 SEK
Faktiske udgifter : 13 927 618 SEK

4-4320-1 Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	991.000	1.034.000	1.014.000	100%	Nord. Handikapp-pol.rådet NHR

Formål

Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR) är ett tvärsektoriellt rådgivande och policyskapande organ för Nordiska ministerrådet och dess olika samarbetsorgan och institutioner. Det har sitt mandat från och tillsätts av samarbetsministrarna. Bland Rådets 19 medlemmar finns såväl parlamentariker som representanter för handikapporganisationer och olika fackdepartement. Rådet etablerades 1997.
Rådet skall främja nordiskt samarbete i handikappfrågor på alla relevanta samhällsområden och bidra till förverkligandet av gemensamma handikappolitiska mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder. Rådet verksamhet skall relateras till frågor som ligger inom Nordiska Ministerrådets ansvarsområde och bedrivas i samverkan med Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH).

Prioriteringer i 2006

NHR främjar principen om "Design för alla" där kärnan är att allt som planeras och utformas av människor för att användas av människor ska fungera för alla människor oavsett storlek, styrka och andra individuella förutsättningar. Design för Alla är ett tankeverktyg för ett i djupaste mening inkluderande samhälle.
NHR verkar för en sektorsövergripande medvetenhet i ministerrådets struktur om funktionshindrades villkor samt stimulerar till en bred debatt.

- Att på olika sätt föra fram konceptet "Design för Alla" som underlag för politisk nytänkande inom olika samhällssektorer och politikområden
- Att främja principen om "Demokrati för alla" med fokus på möjligheterna för medborgare med funktionshinder i de nordiska länderna att ta del av och medverka i demokratiska politiska processer i förhållande till de centrala politiska institutionerna.
- Att genom utdelning av ett nordiskt pris rikta uppmärksamhet på funktionshindrades villkor.
- Att genomföra ministerrådets övergripande verksamheter med inriktning på t.ex. byggnads- och samhällsplanering, transport, kultur, turism och konsumtion.
- Att ge ut publikationer m.m. att och arrangera konferenser och seminarier.

Resultater i 2004

NHR:s verksamhet under 2004 hade sina tyngdpunkter inom politikområdena byggnadsoch samhällsplanering och kultur. I anslutning till Rådets kampanj för "Stadsplanering för alla" publicerades inspirationsboken "Staden för alla" baserad på tio goda exempel i Norden. Med utgångspunkt i boken genomfördes en serie med nationella seminarier i samarbete med nationella kommunförbund och myndigheter. Under året följdes kampanjen "Museer för alla" upp med boken "Det demokratiska rummet – Om museernas nya uppdrag", som tillsammans med publikationen "Aktuellt i Norden – Från projektpolitik till en inkluderande kulturpolitik?" var utgångspunkt för miniseminarier på Bok&Biblioteksmässan i Göteborg i samarbete med Nordiska ministerrådet. Två europeiska konferenser "Design for All in Public Transport" respektive "Design for All Education" genomfördes i samarbete med European Institute for Design an Disability (EIDD). Publikationen "Aktuellt i Norden - Handikapperspektivets synlighet inom fem politikområden", med medverkan av de tjugofem medlemmarna i Rådets sektorsnätverk för respektive byggnads- och samhällsplanering, kollektivtrafik, kultur, utbildning och arbetsmarknad, fick stor spridning.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 600.000
Faktiske udgifter : 436.000

Sekretariatsfunktion

Intill dess att ett beslut om eventuell ny sekretariatsfunktion har fattats fortsätter
Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH) att sekretariatsbetjäna NHR.

4-4620-1 Välfärdsforskning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP./BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.194.000	6.399.000	6.274.000	97%	MR/ÄK-S

Formål

Syftet med det femåriga forskningsprogrammet, med en samlad ram på DKK 35 miljoner, är att analysera den nordiska välfärdsmodellen ur ett europeiskt perspektiv. Det innebär dels att klarlägga om man kan identifiera en specifik nordisk modell och inom vilka områden, dels att analysera den relativa framgången för denna. Ett viktig syfte är att specificera på vilka områden den nordiska modellen varit framgångsrik i jämförelse med andra utvecklade nationer, främst västeuropeiska länder. Ett huvudsyfte är även att söka precisera inom vilka områden som modellen måste moderniseras och anpassas till samhällen med andra ekonomiska och sociala villkor än de som gällde för 20 30 år sedan. Speciellt gäller detta hur modellen kan moderniseras för att bibehålla och förbättra de samhällsmål som stärker den nordiskt kulturella identiteten och utvecklar den nordiska samhällsstrukturen.

Prioriteringer i 2006

- Fortsatt planläggning och genomförande av slutkonferens under våren 2006 samt uppföljning av alla etablerade kontakter, nationella forskningsinstitutioner och olika brukarinstanser samt övriga kontakter av betydelse för programmets lansering av resultaten.
- Aktuella teman sedan starten och även under avslutningsåret 2006 är: Förhållanden på arbetsmarknaden, Sociala och hälsomässiga förhållanden, Marginalisering och utstötning, Konsumenternas villkor och strategi i ett välfärdsperspektiv, Jämställdhet och könsperspektivet i nordisk välfärd.
- Forskningen skall täcka åtminstone tre av de nordiska länderna och helst också inkludera en europeisk dimension samt att försöka besvara följande frågeställningar:

- Finns det en distinkt nordisk välfärdsmodell - och utgör den i så fall ett alternativ i ett europeiskt perspektiv?
- Vilka utmaningar innebär utvecklingen i Norden inom demografi och ekonomi för välfärdssamhällets utveckling?

Resultater i 2004

Två projekt avslutades under år 2004:

- "The Nordic Social Citizenship" - En dr.gradsavhandling "Social Assistance for Solo Mothers in Sweden, Finland, Norway and Denmark. A comparative legal study"
- Innvandringens velferdspolitiske utfordringer - kunnskapsstatus for nordisk velferdsforskning

En midtveiskonferens arrangerades i Köpenhamn i mars 2004 då alla igångsatta projekt blev presenterade tillsammans med nya kunskapsstatusprojekt. Deltagare var representanter från flera ämbetsmannakommittér, Nordiska Rådet och särskilt inbjudna ryska deltagare.

Kommittén har lagt vikt vid att förmedla forskning och kommande initiativ då resultatförmedling är centralt för att nå ut med avslutade och kommande studier. Mottagare av sådan information har bland annat varit välfärdsutskottet inom Nordiska Rådet, ÄK-S, NSH, NHV, samt förmedling via tidskriften Social- och Hälsovårdsnytt. Kontakt har även etablerats under år 2004, liksom tidigare, med relevant nationell välfärdsforskning och dess företrädare.

En förmedlingsstrategi har utvecklats under året i syfte att nå nyckelpersoner och övriga mottagare med programmets resultat.

Sekretariatsfunktion

Norges Forskningsråd

4-4382-3 Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	10.048.000	10.382.000	10.149.000	67%	Institutionen
MODSVARER DKK	8.842.000	9.136.000	9.540.000		

Formål

NIOM skal arbeide for at materialer og metoder som anvendes i tannpleien i Norden er sikre og hensiktsmessige. NIOMs forsknings- og informasjonsvirksomhet er vitenskapelig basert og skal være praktisk anvendbar. NIOM skal være et kompetanseog rådgivningssenter innen området dentale biomaterialer for de nordiske helsemyndigheter, tannhelsepersonell og publikum. Med basis i spesialkunnskap om dentale biomaterialer samarbeider NIOM med de nordiske fagmiljøene i utvikling og gjennomføring av forskningsprosjekter på området. NIOM´s har en omfattande kontakt med internationella forskningsmiljöer exempelvis EU-kommissionen, standardiseringsorgan och fabrikanter.

Prioriteringer i 2006

Oppbyggingen av et formalisert nordisk nettverk prioriteres i løpet av 3-års perioden. Informasjonsvirksomheten omfatter kurs, seminarer, oversiktsartikler, foruten forskningsrapporter og vitenskapelige publikasjoner.

Forskningen prioriterar kliniskt-biologiska problemställningar relaterade till biomaterial. Forskningsverksamheten är grundläggande för att rådgivning, utredningar och information skall kunna vara baserad på vetenskapliga data. En ökning i informationsaktivitet eftersträvas och är högt prioriterat med tanke på brukarnas behov av aktuell information. Målgrupper är myndigheter, politiker, tandhälsopersonal och andra intressegrupper. Att bidra till kunskapsöverföring genom vidareutbildning av tandhälsopersonal är ännu en viktig del för NIOM som även prioriterar värdering av biverk-

ningar av dentala biomaterial. Standardiseringsarbete inom dentalområdet r ytterligare ett viktigt fält för NIOM.
Virksomhetsområder:

- Forskning og utredninger (basisfinansiering fra Ministerrådet)
- Forskningsbasert kunnskapsoverføring / informasjonsvirksomhet (basisfinansiering fra Ministerråd
- Standardiseringsvirksomhet (nasjonal finansiering)
- Eksterne oppdrag og materialprøving (ekstern finansiering)

NIOM indgår i tættere samarbejde i Europa med andre lignende insttutioner med henblikk på at opnå større ekstern finansiering.

Resultater i 2004 NIOM har gennemført den investeringsplan, som er aftalt med EK-S. Formålet har været at forny analyse og testudstyret på institutionen og modernisere laboratorieudrustningen. NIOM har konolideret institutionens økonomi og tilpasset organisationen i overensstemmelse hermed.

Kontraktperiode 2004-2006

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Stram styring p.g.a lav egenkapital

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 2.300 TNOK
Faktiske udgifter : 2.287 TNOK

4-4383-3 Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
EUR	384.500	397.300	355.300	98%	Institutionen
MODSVARER DKK	2.861.000	2.956.000	2.640.000		

Formål NAD är ett nordiskt samarbetsorgan inom social- och hälsovårdsområdet. NAD skall främja, stimulera och stödja nordiskt samhällsvetenskapligt inriktat forskningssamarbete om samhällspolitiskt viktiga alkohol- och drogfrågor. NAD skall främja och stimulera kontakt och dialog mellan forskare, beslutsfattare och praktiker samt verka för ett mångsidigt och effektivt utbud och användning av nordisk forskningsinformation.
NAD skall stärka det nordiska samarbetet inom sitt specialområde och även främja och utveckla ett vidare samarbete mellan Norden och dess närområden, med Europa och även i en bredare internationell samverkan. NAD skall i sitt internationella samarbete ha Norden och nordiska intressen som utgångspunkt. Samarbetet med de baltiska länderna är speciellt viktigt med tanke på dessa länders nya medlemskap i EU.
NAD skall i sin verksamhet som nordisk institution bygga på gemensamma nordiska värden inom social- och hälsovårdspolitiken och i synnerhet inom alkohol- och drogområdet. Inför de förändringar som Norden står inför skall NAD över tid följa och belysa förändrad konsumtion av rusmedel, nya villkor för sätten att handskas med sociala problem och även belysa hur man inom Norden tar sig an rusmedelsproblem och nya betydelser av rusmedel i de nordiska kulturerna.

Prioriteringer i 2006

- Särskild vikt läggs vid projekt som betraktar bruk av rusmedel i ett längre tidsperspektiv och de nordiska dryckesmönstren i internationellt, särskilt europeisk perspektiv. En särskild utmaning är att stimulera forskning om alkohol- och drogvanor och deras konsekvenser i Norden och dess närområden.
- Utvidgningen av EU och upphörande av särregler för de nordiska EU-medlemmarna vad gäller införselkvoter gällande alkohol aktualiserar forskning och utredning som söker alternativ till den traditionella alkoholpolitiken. Preventionens plats i välfärdspolitiken och förhållandet mellan olika slag av kontroll och behandling är fortsättningsvis aktuella teman. De nordiska ländernas välfärdspolitik på alkohol- och drogområdet sett i ljuset av en större europeisk harmonisering är viktig att belysa ur en generell europeiskt jämförande synvinkel.
- Forskning som belyser lokalt engagemang och kunskap samt även beaktar berörda organisationer och individer är aktuellt. Behandlingsevaluering och evalueringsmetoder samt skadereduktionens roll i nordiskt tänkande och nordisk praktik är likaså aktuella teman

Resultater i 2004

Under år 2004 har efterfrågan på kunskaper, bedömningar och insatser om alkohol- och narkotikaproblemen i Norden varit stor. Alkohol- och alkoholpolitik har stått i fokus under året för två forskningsprojekt. NAD har även bidragit med kunskapsunderlag för social- och hälsoministrarnas diskussioner om alkoholfrågor. Narkotikasituationen i Norden, Baltikum och nordvästra Ryssland har varit i blickpunktern för en större utredning. Pågående projekt har handlat om brukarinflytande i narkotikapolitiken samt om könsperspektiv i drogforskningen. En större satsning har gällt en forskarkurs om behandlingssystem. Planering har inletts under året för aktiviteter gällande spelberoende samt inför utökat alkoholsamarbete med de baltiska länderna.

Forskarmöten och forskarkurser är viktiga delar i NADs verksamhet. NAD arbetar mycket genom de forskarnätverk som utvecklats genom åren. NADs verksamhet har varit nordisk, europeisk och internationell men merparten av NADs aktiviteter handlar dock om Norden. NADs styrka bygger på en dialog mellan forskar- och användarintressen inom social- och hälsovårdsområdet.

Kontraktperiode 2004-2006

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Inga anmärkningar

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 104.300 EUR

Faktiske udgifter : 86.064 EUR

4-4384-3 Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
SEK	8.714.000	5.915.000	8.920.000	99%	Institutionen
MODSVARER DKK	7.058.000	4.791.000	7.225.000		

Formål

NSH är Nordiska ministerrådets institution för nordiskt samarbete kring handikappfrågor, särskilt inom social- och hälsodepartementens ansvarsområden. NSH driver Nordiska utvecklingscentralen för handikapphjälpmedel (NUH) och administrerar stödordningar för bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete. NSH är - intill dess att ett beslut om en eventuell ny sekretariatfunktion för Nordiska hadikapppolitiska rådet (NHR) fattats - sekretariat för NHR.

Prioriteringar i 2006

NSH:s verksamhet omfattar följande verksamhetsområden:

- Hälso- och socialpolitiska strategier
- Hjälpmedel och ny teknik
- Stödordningen för handikapporganisationernas nordiska samarbete
- Internationellt samarbete

NSH skall bidra till förverkligandet av nordiska mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder. I det perspektivet skall NSH sörja för ett effektivt informations- och erfarenhetsutbyte samt ta initiativ till nordiska samarbetsprojekt inom handikappområdet.

NSH skall med samma utgångspunkt främja nordiskt samarbete om hjälpmedel och om användning av ny teknik för att kompensera funktionshinder. NSH skall samarbeta med nordiska handikapporganisationer och administrera ekonomiska bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete.

Brukarintresset är en tvärgående dimension i NSH:s hela verksamhet. Därför inrättas för kontraktsperioden 2005-2007 ett Brukarforum med representanter för medlemsorganisationerna i Handikapporganisationernas Nordiska Råd (HNR), som vid ett årligt möte med NSH:s styrelse bereds tillfälle att diskutera samarbetets innehåll och former. NSH skall också, där så bedöms önskvärt, bidra till gemensamma nordiska linjedragningar i förhållande till europeiskt och annat internationellt samarbete innom handikappområdet.

- ☐ Hälso- och socialpolitiska strategier där NSH bidrar till ökad kvalitet inom utbudet av hälso- och socialtjänster inom handikappområdet och främjar sektorsansvarsprincipen i alla relevanta sammanhang.
- ☐ Hjälpmedel och ny teknik där NSH utvecklar och nyttiggör nordisk spetskompetens inom FoU på hjälpmedelsteknologiområdet samt bidrar till ökad kvalitet och effektivare resursutnyttjande inom de nationella systemen för hjälpmedelsförmedling.
- ☐ Stödordningen för handikapporganisationernas nordiska samarbete där NSH stärker handikapporganisationernas möjligheter till konstruktivt inflytande innom handikappolitiken på nationell nivå
- ☐ Internationellt samarbete där NSH ökar genomslaget för gemensamma nordiska intressen i europeiskt och internationellt samarbete inom handikappområdet samt ökar synliggörandet av nordisk handikappolitik på programnivå inom ramen för närområdessamarbetet.

Resultater i 2004

Styrelsen följde utarbetandet av "Nordisk handlingsplan 2005-2007 Design för Alla" – ett förslag till strategi för hela Ministerrådet – med inriktning på att både stärka sektorsansvarsprincipen inom ministerrådet för frågor som berör funktionshindrade och främja principerna för design för alla, samt uppföljningen av NSH:s utredning från 2002 om gränshinder för funktionshindrade.

Arbetet inom de båda NSH-organen Nordiskt utvecklingscenter för handikapphjälpmedel (NUH) och Nordiskt Forum för Telekommunikation och Handikapp (NFTH) resulterade i nya FoU-projekt och guidelinesdokument som bland annat bidrog till förstärkt nationell fokus på funktionshindrades behov av tillgänglighet och användbarhet inom mainstreamutvecklingen på IT- och telekommunikationsområdet. Från NSH:s stödordning för handikapporganisa-tionernas nordiska samarbete fördelades cirka 1,5 miljoner SEK för ett 70-tal nordiska samarbetsmöten och konferenser.

Under 2004 distribuerades två nummer av NSH:s nyhetsbrev/tidskrift för alla, som också publiceras i nätversion på både svenska och engelska (www.nsh.se), och två nummer av det tvåspråkiga (skandinaviskt språk och engelska) Design för Allamagasinet Form&Funktion, som getts ut av NSH under 2002-2004. I serien Aktuellt i Norden utgavs Provision of Assistive Technology in the Nordic Countries och ytterligare sex publikationer producerades för Nordiska Handikappolitiska Rådets räkning. I september arrangerades 5:e Nordiska handikapphistoriska konferensen.

Kontraktperiode 2005 - 2007

Kontraktstatus Uppfyllt

Økonomi Utan anmärkning

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 1.801.000 SEK
Faktiske udgifter : 1.801.000 SEK

4-4385-3 Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
DKK	7.020.000	7.253.000	7.132.000	83%	Institutionen

Formål

NUDs oppgave er å fremme og videreføre det nordiske samarbeidet innenfor døvblindeområdet. NUD skal bidra til profesjonell utvikling av døvblindemedarbeidere og de institusjoner/ organisasjoner de er tilknyttet.

NUD skal

- sørge for en nordisk utdanning som støtter og kompletterer nasjonal utdanning.
- fungere som formidler av informasjon og kunnskaper på døvblindeområdet og ha et fagbibliotek for kursdeltagere og andre brukere
- samle inn informasjon om døvblindhet og opprettholde et kontaktnett innenfor døvblindefeltet både i og utenfor Norden for å innhente den nyeste kunnskapen samt bidra til internasjonalt samarbeid
- initiere og koordinere utviklings- og dokumentasjonsarbeid med sikte på forbedring av døvblindearbeidets teori og praksis i Norden

Prioriteringer i 2006

- Sørge for en nordisk utdannelse for døvblindpersonale som støtter og kompletterer nasjonal utdannelse
- Fungere som formidler av informasjon og kunnskaper på døvblindeområdet og ha et fagbibliotek for kursdeltagere og andre brukere
- Innsamle informasjon om døvblindhet og opprettholde et kontaktnett innenfor døvblindfeltet både i og utenfor Norden for å innhente oppdatert viten og for å kunne bidra til internasjonalt samarbeide

- Initiere og koordinere utviklings- og dokumentasjonsarbeide med sikte på forbedring av døvblindearbeidet i Norden
- Delta i Ministerrådets samarbeide med Nordvest-Russland samt vurdere løsninger for å inkludere de baltiske land i institusjonens drift
- Inngå et samarbeide om små og sjeldne diagnosegrupper med Nordiska Samarbetsorganet för Handicapfrågor (NSH) i løpet av kontraktsperioden

Resultater i 2004 NUD er drevet i samsvar med kontrakt i 2004. Undervisningsprogram er gjennomført med god deltagelse. Nordisk Konferanse om Døvblindhet ble gjennomført i Island i august, med 168 deltagere.

Kontraktperiode 2005 - 2007

Kontraktstatus Oppfylt

Økonomi Ingen bemerkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 2.500.000
Faktiske udgifter : 2.619.600

4-4386-3 Nord. utbild.program för social service (NOPUS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
SEK	1.949.000	2.013.000	1.985.000	36%	Institutionen
MODSVARER DKK	1.579.000	1.631.000	1.608.000		

Formål NOPUS skal drive etter- og videreutdannelse av personale i de nordiske lands sosialsektor, fortrinnsvis personale som er i, eller kan få få, ledende stillinger. Institusjonen skal være et nordisk senter for erfaringsutveksling, idéutvikling og utdannelse på det sosiale område på bakgrunn av målgruppenes ønsker og behov. Med vekt på en nordisk profil skal NOPUS initiere studier av utviklingsbehov, løsningsmuligheter og forskning i de nordiske lands sosialsektor, og sørge for å gjøre ny kunnskap tilgjengelig for målgruppen. NOPUS skal også være aktiv i forhold til kompetanseutvikling og samarbeid med sosialsektoren i Nordens nærområder. Institusjonens virksomhet skal ha hovedvekt på lederskap og organisasjon.

Prioriteringer i 2006

- Å virke som et nordisk sentrum for erfaringsutveksling, idéutveksling og etterutdannelse innen ledelse og organisasjon på det sosiale område, og i overensstemmelse med brukergruppenes ønsker og behov
- På bakgrunn av målgruppenes behov initiere studier av utviklingsbehov, løsningsmuligheter og forskning innenfor sosialsektoren, og å gjøre ny viten tilgjengelig for såvel målgruppene som andre interessenter nasjonalt og internasjonalt
- Aktivitetene skal ta sikte på vitensutvikling i den sosiale sektor i Norden, basert på forskning og/eller etterprøvet erfaring.
- Aktivitetene skal ligge på høyskolenivå.
- NOPUS' styre skal i kontraktsperioden utrede alternative organisasjonsformer for NOPUS, og gi sin anbefaling til EK-S i god tid innen neste kontraktsprosess, som starter våren 2007.

Resultater i 2004 NOPUS er fremdeles i en oppbygningsfase, men har i 2004 også tilbudt og gjennomført undervisningstilbud. Nettverksfunksjonen er under oppbygning, og er godt mottatt i landene. Driften har vært i samsvar med kontrakt.

Kontraktperiode 2005 - 2007

Kontraktstatus Oppfylt

Økonomi Regnskap skal tilsvare Ministerrådets regler.

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 5.000 TSEK
Faktiske udgifter : 5.016 TSEK

4-4340-1 Nomesko og Nososko

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.665.000	1.713.000	1.679.000	100%	EK-S

Formål

Det nordiske samarbeid om medisinal- og sosialstatistikk skal sikre sammenlignelige statistikker på sine områder mellom de nordiske land, drive internasjonalt og koordinerende arbeid, påta seg utviklingsoppgaver og drive publikasjons- og informasjonsvirksomhet.

Prioriteringer i 2006

- Produsere og oppdatere nordisk sosial- og helsestatistikk med henblikk på å gjøre den sammenlignelig mellom landene
- Utgi årlige statistikkpublikasjoner med skiftende temaseksjoner og oppdatere komiteenes websted
- Utføre andre utredningsoppgaver, delvis med særlig finansiering
- Delta i annet internasjonalt samarbeide om statistikk, bl.a. i EU og i forhold til de baltiske land og Nordvest-Russland, i den utstrekning det er mulig

Resultater i 2004

Komiteenes hovedpublikasjoner ble utgitt som planlagt. NOMESKO's temaseksjon omhandlet "Vård på lika villkor", og det ble i tillegg utgitt en egen publikasjon om medisinforbruk i de nordiske land 1999 - 2003. Tredje utgave av Nordic-Baltic Health Statistics ble også utgitt. NOSOSKO's temaseksjon omhandlet personale innenfor sosialsektoren i de nordiske land. Det ble også gjennomført et seminar om sosiale tilbud til barn. Sammen gjennomførte komiteene en evalueringskonferanse om arbeidet med sosiale og helsemessige indikatorer for bæredyktig utvikling.

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 234.000
Faktiske udgifter : 234.000

Sekretariats-funktion

Sekretariatsleder tilknyttet Sundhedsstyrelsen, Danmark

Jämställdhet

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	7.924.000	8.185.000	8.351.000	-3,2%

Indledning

Samarbetet i MR-JÄM skall leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv och bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i vart och ett av de nordiska länderna.

Samarbetsprogrammet Nordiskt jämställdhetssamarbete 2006-2010 är utgångspunkten för det nordiska jämställdhetssamarbetet, och det kompletteras årligen med en handlingsplan.

Et aktivt arbeid for likestilling mellom kjønnene er et kjennetegn ved de nordiske landene. Like rettigheter og muligheter for begge kjønn er en verdi i seg selv, og en forutsetning for vår demokratiske tradisjon. I et likestilt samfunn bidrar begge kjønn med ressurser og talent, noe som har betydning for verdiskaping og dermed våre velferdssamfunn.

Arbeidet for et likestilt samfunn er en prosess i stadig utvikling og endrer seg i takt med samfunnet. Det vil oppstå nye verdier og visjoner for hva vi legger i likestilling mellom kjønnene og kvinners og menns roller og rettigheter i et moderne samfunn.

Et nordisk samarbeid for likestilling mellom kjønnene har stor verdi fordi det bygger på denne felles tradisjon og fordi vi står overfor mange av de samme problemstillingene. Fordi de nordiske landene er relativt samstemte når det gjelder demokratiutvikling og likestilling, ligger det

godt til rette for å utveksle erfaringer, ta i bruk hverandres kunnskap og føre politiske diskusjoner. Et nordisk samarbeid om likestilling gir en merverdi og er en viktig faktor i utviklingen og fornyelsen av feltet, og av nasjonale politikkområder som f. eks velferd, arbeid og næringsutvikling.

De nordiske landene arbeider for at kjønnsperspektivet integreres i alle samfunnsområder, som en strategi for å fremme full likestilling mellom kjønnene. I moderne "gender mainstreaming" strategi handler det om begge kjønn, og det nordiske samarbeidet bør i stor grad rettes mot å kjønns-sensitivisere alle samfunnsområder, for å få tak og gjøre noe med kjønnsbaserte skjevheter. Slike ulikheter kan like gjerne handle om menns rettigheter, plikter og muligheter, som kvinners.

To hovedtema er valgt som til et nytt samarbeidsprogram.

1. Kön och makt
2. Kön och ungdom

Hvert tema setter fokus på kjønn og er områder hvor erfaringsutvekslinger og felles undersøkelser ventes å være nyttige i nordisk sammenheng. Forhold som berører etnisitet og minoritetsgrupper er integrert i hvert tema.

Ministerrådets samarbete med Estland, Lettland och Litauen baserar sig på det nordisk baltiska jämställdhetssamarbetsprogrammet för åren 2004-2006. Samarbetet med ministerier och myndigheter går ut på att utbyta erfarenheter och samarbeta kring aktuella jämställdhetsfrågor. NGO-samarbete, nätverksbygge och forskning är viktiga delar. Samarbetet i NV Ryssland fortsätter med myndigheter på lokal, regional och nationell nivå. Projektsamarbetet koordineras inom ramen av Northern Dimension Partnership on Public Health and Social Wellbeing, och samordnas med samarbetsområden narkotika, barn och unga och jämställdhet.

Institutet för Kvinno- och könsforskning (NIKK) initierar forskning och sprider information och har via detta en betydelse i det nordiska och europeiska jämställdhetssamarbetet. NIKK bidrar i en hög grad till att forma den samnordiska forskningsplattform.

4-4410-1 Projektmedel – Jämställdhet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.972.000	3.069.000	4.009.000	96%	MR/ÄK-JÄM

Formål

De olika projekten syftar till att stärka det nordiska jämställdhetsarbetet, främja kvinnors och mäns lika tillgång till politiska och ekonomiska beslutsprocesser, främja kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande samt förbättra möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete

Prioriteringer i 2006

- En konferens om det nya nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet 2006-2010, arrangeras i början av år 2006. Målsättningen är att förankra det nya samarbetsprogrammet hos olika samarbetspartners i de nordiska länderna och de självstyrande områden. I det nya samarbetsprogrammet prioriteras två teman: Kön och makt och Kön och ungdom.
- Jämställdhetssamarbetet prioriterar även aktiviteter på nya områden. Projekt för år 2006 fastställs i en handlingsplan, som baserar sig på det nordiska jämställdhetssamarbetsprogrammet. Under år 2006 skall de nordiska ministrarna diskutera temat Kön och makt. Konferensen Kön, makt och samarbete/-verkan med och för ungdom, har som mål att samla ungdomar, representanter för urbefolkningen, nationella och nya minoritetsgrupper för att diskutera temat makt och kön i ett brett perspektiv. Det norska ordförandeskapet arrangerar under året en avslutningskonferens om det nordiska arbetet med män och jämställdhet ink-

lusive rapportering om den nordiska mansforskningsplattformen. Konferensen skall peka på hur arbetet med män och jämställdhet kan föras vidare.

- Arbetet med de nordiska projekten Integrering av ett könsperspektiv i statsbudgetarna, På sporet av likalønn och Hur pornografins utbredning inverkar på flickors och pojkars uppfattning av kön slutförs under året.
- Det nordiska samarbetet med Estland, Lettland, Litauen och NV Ryssland kommer att fokusera på frågeställningar kring integrering av ett könsperspektiv i budgetprocesser, beslutsfattande ur ett könsperspektiv, arbete och aktiviteter mot handel med kvinnor och barn, unga och kön och våld i samhället. I samarbetet deltar ministerier, myndigheter, NGO:s, nätverk och målet är att öka den offentliga debatten och belysa processen med att integrera ett könsperspektiv i samhällets alla områden.

Resultater i 2004

Island arrangerade under sitt ordförandeskap ett 30-årsjubileumsseminarium om det nordiska jämställdhetssamarbetet i Reykjavik 24.9.2004. De nordiska och baltiska jämställdhetsministrarna deltog i seminariet, och Vigdis Finnbogadottir, fd president i Island och Finlands president Tarja Halonen höll föredrag. Gender, Environment and Social Development in the West Nordic Countries and Arctic Areas konferensen arrangerades i Akureyri för att diskutera det västnordiska samarbetet ur ett könsperspektiv. 10th Anniversary Seminarium Nordic Forum arrangerades i Åbo i samarbete med Åbo stad. Seminariet samlade deltagare från de nordiska och baltiska länderna som NV Ryssland och Polen. MR-JÄM diskuterade teman Likalön och Föräldraledigheter under sitt möte i Reykjavik, och ministrarna beslöt att utarbeta ett nytt samarbetsprogram som startar år 2006. Ett ministerrådsförslag om Integrering av jämställdhet i det nordiska samarbetet presenterades på Nordiska Rådets session av Minister Laila Dåvøy, minister Arni Magnusson och minister Hans Pauli Strøm.

Projektverksamheten fortsatte under år 2004 med arbetsmarknadsområdet inom det gemensamma likalönsprojektet. Projektet innehåller tre delar: Statistikk, indikatorer og kunnskapsanalyser. Projektet Integrering av ett könsperspektiv på nordiska statsbudgetar är ett samarbete mellan ministerråden finans och jämställdhet, och har under året utarbetat en plan för koordinering av ländernas projekt.

Inom ramen för handlingsplanen för män och jämställdhet 2004-2005 har under år 2004 olika aktiviteter arrangerats. Våld var temat för konferensen Mäns våld mot kvinnor och barn – vems ansvar? som arrangerades på Åland. Seminariet Kvinnor och män på den nordiska arbetsmarknaden diskuterade temat män i kvinnodominerade yrken och den könsuppdelade arbetsmarknaden. På den nordiska mansforskningskonferensen Den Gode, den Onde, den Normale i Stockholm diskuterade den nordiska mansforskningens tillämpningar, begränsningar och möjligheter.

NB 8 ministermötet antog ett nytt nordisktbaltiskt jämställdhetssamarbetsprogram för åren 2004-2006. Ministrarna beslöt att föreslå en koordinering av myndigheters, organisationers och de olika task forcernas insatser i kampen mot människohandel. Detta diskuterades på ett side-event i samband med den årliga Partnership of Public Health and Wellbeing ministerkonferensen i Tallinn i december 2004.

Ett samarbete inleddes med ministerrådet for narkotika och ministerrådet for social- och hälso med speciell fokus på NV Ryssland och utarbetades en Actionplan on Social Wellbeing som presenterades på ett "kick-off" seminarium i St Petersburg i september 2004. Under året har ett nordiskt ryskt projekt om handel med kvinnor i Murmanskregionen fortsatt.

4-4480-3 Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	5.627.000	5.814.000	4.619.000	80%	Institutionen
MODSVARER DKK	4.952.000	5.116.000	4.342.000		

Formål

NIKK skall befrämja, initiera, koordinera och informera om nordisk kvinno- och könsforskning och om undervisning på området både i Norden och internationellt, och skall bedriva egen forskning.

Prioriteringer i 2006

- Kontraktet för åren 2005-2007 med Ministerrådet är inne på sitt andra år. Det nordiska forskningsprojektet Hur pornografins utbredning inverkar på flickors och pojkars uppfattning av kön med finansiering från Ministerrådet och länderna avslutas sommaren 2006. NIKK har beviljats medel från Ministerrådet för att stimulera och befrämja nordisk mansforskning; detta projekt avslutas också i början av 2006. Den nordiska forskarskolan i tvärvetenskaplig könsforskning är inne på sitt tredje år. NIKK förvaltar och organiserar flera nordiska nätverk, bl.a. ett nätverk om kön och forskning i förändring, ett om den nordiska könsforskningens historia samt ett mansforskningsnätverk. NIKK deltar i nordiska, europeiska och internationella arrangemang inom könsforskningen.
- NIKK arrangerar en nordisk-baltisk konferens tillsammans med baltiska könsforskningsmiljöer. NIKK deltar på den europeiska könsforskningskonferensen i Lodz, Polen, sommaren 2006. Tre nummer av NORA (engelskspråkig vetenskaplig tidskrift) och tre av NIKK magasin (populärvetenskaplig) utges. NIKK har fortsatt kontakt och samarbete med kvinno- mans- och könsforskningsmiljöer och jämställdhetsenheter. NIKK utvecklar sin informationstjänst, också genom webbplatsen.

Resultater i 2004

Under 2004 har NIKK samarbetat med kvinno-, mans- och könsforskare i Norden, i närområdena och internationellt, med Ministerrådet for jämställdhet i Ministerrådet och i länderna samt med medborgarorganisationer. NIKK:s verksamhet har fokuserat flera aktuella teman i de nordiska länderna, såsom jämställdhetsdiskurser och –paradoxer, pornoficeringen av det offentliga rummet, män och jämställdhet samt konstruktion av kön inom utbildningen. Paraplyprojektet "Jämställdheterna i Norden mellan retorik och praktik" och projektet "Kön och IT" avslutades.

Det nordiska forskningsprojektet om "hur pornografins utbredning inverkar på pojkars och flickors uppfattning om kön" inleddes. Ett annat projekt, också med finansiering från Ministerrådet, avsett att befrämja nordisk mansforskning inleddes. Den nordiska forskarskolan i tvärvetenskaplig könsforskning, finansierad av NorFA/Nordforsk (2004-09), ordnade en kick-off konferens, tre forskarkurser och två styrelsemöten. Nordiska nätverk förvaltades, organiserades och initierades av NIKK (bl.a. om könsdiskurser i det jämställda Norden; män och hälsa; kön och forskning i förändring i Norden).

Konferensen "Kvinnorörelser: inspiration, irritation, intervention" hölls i Island sommaren 2004 som ett samarrrangemang mellan NIKK, isländska lokalarrangörer och Ministerrådet.

Som ett led i en starkare satsning på forskningspolitik arrangerade NIKK med Undervisningsministeriet i Finland och Finlands Akademi en nordisk konferens om "Gender and Visions in Research Policy". Tre nummer av NIKK magasin och tre nummer av NORA utgavs. Arbetet med en ny version av webbplatsen slutfördes.

Kontraktperiode	2005-2006
Kontraktstatus	Uppfyllt
Økonomi	Ingen anmerkninger
Ledelse og adm.	Planlagte udgifter: Planlagte udgifter: 1.634 TNOK Faktiske udgifter : Faktiske udgifter : 1.728 TNOK

Narkotikasamarbejde

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	1.699.000	1.755.000	1.521.000	-3,2%

Indledning

Narkotikaproblemet är, trots massiva insatser världen över, fortfarande ett av de allvarligaste för såväl samhället som enskilda människor. Även Norden berörs i hög grad av den ökade narkotikahandeln och missbrukets omfattning och utveckling. Til tross for at narkotikapolitikken på enkelte punkter er forskjellig fra land til land og vi også ser enkelte forskjeller når det gjelder misbrukets omfang og form, finns en grundläggande gemensam nordisk syn att bekämpa narkotikamissbruk och dess följder. Behovet av nordiskt och internationellt samarbete är särskilt stort med tanke på att såväl narkotikahandel och kriminalitet kopplad till narkotika som livsstilspåverkan och propaganda i dag sker oberoende av gränser. Ministerrådets och ämbetsmannakommitténs uppgifter är att samråda i politiska och praktiskt betingade narkotikafrågor, utbyta information och erfarenheter och i största möjliga utsträckning samordna de nordiska synpunkterna och insatserna i internationellt narkotikasamarbete.

Den tvärgående representationen i Ministerrådet för narkotikafrågor (MR-Narko) och i ämbetsmannakommittén (ÄK-Narko) - med ministrar och tjänstemän som ansvarar för förebyggande insatser, vård- och behandling, kontroll, rättsväsende och kriminalvård – ska bidra till att ministerrådet mål och prioriteringar fullföljs. Samarbetet med bland annat PTN (Polis och Tull i Norden) och NAD (Nämnden för Alkohol- och Drogforskning) har stor betydelse för ministerrådets arbete.

Der vil i løbet af 2005 blive udarbejdet en handlingsplan om "Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 2006", som vil blive grundlaget for arbetet i ministerrådet. I handlingsplanen ventes blandt andet at fremhæve narkotikapolitiken som en del av den nordiska välfärdspolitiken och särskilt det förebyggande arbetet inklusive insatser från polis- och tull.

Projektverksamheten och dess resultat ska vara en grund för ländernas informationsutbyte och agerande. Prioriterade projekt under år 2004 kommer att slutföras och redovisas i olika fora år 2005, bl. a. om narkotikasituationen i Norden och i närområdena, förebyggande arbete bland barn och unga och insatser mot narkotikamissbruk inom kriminalvården. Ministerrådet for Narkotika agerar gemensamt med bl.a. barn och unga handlingsplanen samt med Ministerrådet for jämställdhet innom ramen för EU´s Northern Dimension Partnership for Public Health og Social Wellbeing/Committe of Senior Representatives. Genom en integrering av de tre ministerråd kan mer effektivitet och ökade synergieffekter uppnås samtidigt som Ministerrådets insatser inom ramen för detta partnerskap säkras och koordineras i enlighet med de prioriteringar som växer fram inom CSR-kommittén (Committee of Senior Representatives) .

Ministerrådet for Narkotika kommer att följa narkotikautvecklingen i Estland, Letland og Lithauen og Nordvest-Rusland och tillsammans med berörda myndigheter identifiera angelägna samarbetsinitiativ samt följa upp det samarbete som sker i olika former. Detta samarbete följer bl.a. av den s.k. Lunddeklarationen (Letter of Intent) som antogs av de nordiska och baltiska narkotikaministrarna i september 2003. Aktiviteten i Nordvest-Ryssland kommer att fortsätta att öka och vara följsam mot Ministerrådets nya rättningslinjer som har fokus just på Nordvets-Ryssland. Den övergripande strategin, som förenar Ministerrådet for narkotika med Ministerrå-

det for jämställdhet samt handlingplanen för barn och unga (MR-S) kommer även fortsättningsvis att vara ett viktigt politiskt paraply för narkotikapolitiska satsningar. Genom samverkan med Ministerrådet for jämställdhet säkras de olika villkor som gäller för missbrukare av olika kön. Från högsta politiska nivå utgör Oslodeklarationen, (antagen av berörda ministrar från en mängd länder samt EU, AC, BEAC, CBSS, ILO, IOM, NCM, UN/HIV/AIDS, WHO) från den 27 oktober 2003 den överordnade ramen.

4-4510-1 Projektmedel - Narkotikasamarbejde

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.699.000	1.755.000	1.521.000	91%	EK-Narko

Formål

Att med utgångspunkt i den årliga handlingsplanen säkra genomförandet af de aktiviteter och prioriteringar som antagits av Ministerrådet for narkotika ministrar. Blant annet projektverksamhetens innehåll och resultat ska ligga till grund för en kunskapsstyrd politisk debatt, praktisk verksamhet och erfarenhetsutbyte mellan länderna om narkotikasituationen samt insatser mot missbruk. Projektmidlerne bruges primært til projekter som indeholder erfaringsudveksling og dialog om ministerrådets prioriteringer.

Prioriteringer i 2006

- Erfaringsutveksling og dialog om den nasjonale og internasjonale utvikling, herunder eventuelt oppfølging og videreføring av drøftelser av grunnleggende narkotikapolitiske premisser for innsatsen mot narkotikamisbruk.
- Erfaringsutveksling og dialog om konkrete spørsmål, herunder for eksempel om a) smittevern/narkotikamisbruk, b) behandling/rehabilitering, herunder blant annet dobbeltdiagnoser/komorbiditet, c) åpne narkotikascener og forholdet til politi og etterretning, d) samarbeidet mellom politiet og lokale myndigheter/foreldre/skole/frivillige organisasjoner med sikte på styrket lokal forebygging og e) oppfølging av formannskapsprioriteringene fra 2005 mv. etter behov.
- Det vurderes for hvert enkelt tema hvordan dette skal behandles.
- Forebygge grensehindringer.

Resultater i 2004

Under året har Ministerrådet inden for rammerne av det overordnete samarbeidsprogrammet:

- Fulgt opp det islandske ordførerskabsprogram 2004
- Taget initiativ til erfaringsutveksling og samarbeid om helsetjenester til de tyngst problembelastede misbrukerne
- Ta sit initiativ till ett erfarenhetsutbyte när det gäller utbildning av behandlare innom missbrukarvården.
- Opfølgende arbejde i forbindelse med handlingsplanen för narkotikafrågorna i nordens närområde – Lund-deklarationen.
- Arbeidet for at nærområdene i større grad kommer med i samarbeidet om narkotikaproblemene, herunder opfølgning af "Informationsstrategi for Ministerådet for narkotika samarbejde i nærområderne"
- Samarbejde med Pompidou Gruppen (Europarådet) om narkotikaprojekt.
- Arbejdet for at fjerne grænsehindringer, herunder udarbejdelsen af en fælles liste over stoffer (ämnen), som det er relevant at kræve dokumentation for rejsendes retmæssige besiddelse af, når de indføres som en bestanddel af et lægemiddel.
- En övergripande strategi om koordinering av arbetet inom Ministerrådet har antagits av de tre berörda ministerråd, narkotika, social & hälsa, jämställdhet, innom ramen för den Nordliga Dimensionens partnerskap för hälsa och livskvalitet.

Næring

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	63.151.000	67.780.000	68.039.000	-6,8%

Indledning

"Det innovationspolitiske samarbejdsprogram 2005-2010" vedtaget af MR Næring 3. september 2004 og "Det næringspolitiske samarbejdsprogram 2006-2010", som forventes vedtaget af MR Næring 16. september 2005 er grundlaget for det nordiske samarbejde på det næringspolitiske område. Aktiviteterne inden for næringsministerrådet tager udgangspunkt i disse samarbejdsprogrammer, men vil derudover også blive gennemført inden for de prioriteringer, der ligger i det norske formandskabs arbejdsprogram for 2006, samt af de rekommandationer, som Nordisk Råd fremkommer med.

År 2006 vil være første år i det nye samarbejdsprogram som løber i perioden 2006-2010. Indsatsområderne vil fortsat være en målrettet satsning på at fremme Norden som en internt grænseløs og dermed bedre fungerende region med et mere konkurrencekraftigt miljø for virksomhedernes udvikling. I den sammenhæng vil der blandt andet også sættes fokus på forbedret samarbejdet med Nordens naboerne i Østersøregionen og et styrket nordisk dimension i EU. Derudover vil det norske formandskab i 2006 følge op på de initiativer der blev sat i gang under det danske formandskab.

Samarbejde om innovation vil ligeledes blive prioriteret højt. Med udgangspunkt i "Det innovationspolitiske samarbejdsprogram 2005-2010" vil man gennemføre aktiviteter, som kan fremme udvekslingen af viden og fremme innovation i erhvervslivet i så vel Norden som i den nordlige dimensions område.

Nordisk InnovationsCenter har en central rolle som operatør i den næringspolitiske samarbejde.

I videst mulige omfang vil MR Næring søge at gennemføre sine aktiviteter under hensyntagen til overordnede nordiske og tværgående nordiske prioriteringer, herunder målsætninger for integrering af ligestillingsaspektet, strategien for bæredygtig udvikling mv.

4-5110-1 Projektmedel - Näring

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.095.000	1.123.000	1.101.000	91%	MR/EK Erhverv

Formål

At fremme Norden som et internt grænseløs og dermed bedre fungerende og mer konkurrencedygtigt miljø for virksomhedsudvikling i overensstemmelse med de overordnede mål i samarbejdsprogrammet samt opfølgning på ansvarsområdet "Det indre marked og fjernelse af grænsehindringer", som er blevet pålagt MR Næring. I budgetåret lægges vægt på fjernelse af grænsehindringer og samarbejde om innovation, ligesom det regionale samarbejde med andre lande inden for den nordlige dimensions område vil blive prioriteret.

Prioriteringer i 2006

Hovedindsatsen vil blive lagt på igangsætning og gennemførelse af aktiviteter til opfølgning af det"Det næringspolitisk samarbejdsprogram 2006-2010", opfølgning af "Det innovationspolitiske samarbejdsprogram 2006-2010 samt det norske formandskabs program for 2006

- Nedbryde grænsehindringer for næringslivet i Norden
- Øge værdiskabning og vækst for at sikre øget velfærd i de nordiske lande
- Øge det nordiske engagement i andre internationale samarbejder i den nordlige dimensions område – herunder i EU og Østersøområdet

Resultater i 2004

"Nordiskt Näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005", som MR Næring vedtog i 2001 var grundlaget for det nordiske samarbejde på det næringspolitiske område i 2004.

De områder som der blev arbejdet med var følgende:

- opfølgning på temaet "Indre marked, afvikling af grænsehindringer" i rapporten "Ny Nordisk Dagsorden".
- større åbenhed og fjernelse af grænsehindringer inden for Norden, herunder gennemførelse af en kortlægning af erhvervslivets grænsehindringsproblemer.
- samarbejde om innovation med udgangspunkt i den Innovationsbog, som blev færdiggjort i løbet 2004 – og som efterfølgende fulgte til ministrenes beslutning om det innovationspolitiske samarbejdsprogram 2005-2010.
- igangsætning af et samarbejde i den nordlige dimensions område om innovation og næringsudvikling i små og mellemstore virksomheder, som både omfatter de nordiske lande og andre lande inden for EU's nordlige dimensions område
- igangsætning af et regionalt samarbejde om implementering af relevante dele af det indre marked, som både omfatter de nordiske lande og andre lande inden for EU's nordlige dimensions område.

4-5181-3 Nordtest

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
EUR	0	0	1.499.900	-%	Institutionen
MODSVARER DKK	0	0	11.144.000		

Formål

Se budgetposten Nordisk InnovationsCenter 4-5180-3

4-5180-3 Nordisk InnovationsCenter

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	NMR FIN. 04	BUD.DISP AV
NOK	70.518.000	72.849.000	59.355.000	92%	Institutionen
MODSVARER DKK	62.056.000	64.107.000	55.794.000		

Formål

- Stimulere til økt innovasjon i Norden gjennom økt samarbeid mellom innovasjonsaktørene i landene.
- Arbeide for Norden som ett, indre marked gjennom fjerning av grensehindere og stimulere til økt konkurranse.

Foruden den årlige bevilling gives en tilsagnsfuldmagt på 70 MNOK. Tilsagsfuldmagten vil komme til udbetaling med maksimalt 50 MNOK i 2007 og 20 MNOK i 2008.

Prioriteringer i 2006

Hovedindsatsen vil blive lagt på igangsætning og gennemførelse af aktiviteter til opfølgning på "Det næringspolitisk samarbejdsprogram 2006-2010" samt opfølgning på "Det innovationspolitiske samarbejdsprogram 2005-2010". I budgetåret lægges vægt på fjernelse af grænsehindringer og samarbejde om innovation, ligesom det regionale samarbejde med andre lande inden for den nordlige dimensions område vil blive prioriteret. Følgende temaområder vil blir prioritert:

- Matvaresikkerhet (gjennom ERA-Net prosjektet, SafeFoodEra)
- Creative Industries
- Innovativt byggande

- Innovasjonspoltikk
- Technology Foresight
- Kartlegging og fjerning av grensehindringer
- Utvikling av samarbeidet med NordForsk og Ministerrådet for Uddannelse og Forskning

Resultater i 2004

"Nordiskt Näringspolitiskt samarbetsprogram 2002 – 2005", som MR-Næring vedtog i 2001 var grundlaget for det nordiske samarbejde på det næringspolitiske område i 2004.

De områder som der blev arbejdet med var følgende:

- Etablering og oppstart av Nordisk InnovastionsCenter etter sammenslåingen Nordisk Industrifond og Nordtest
- Gjennomføring av arbeidet med Innovasjonsboken – Forslag til innovasjonspolitisk samarbeidsprogram
- Oppstart av arbeidet med gjennomføringen av Innovasjonspolitisk samarbeidsprogram 2005 -2010, godkjent av MR Næring
- Oppstart av ERA-Net prosjektet innen matvaresikkerhet, SafeFoodEra, med 4 MEUR i EU-finansiering
- Gjennomføring av kartlegging – og igangsetting med fjerning – av grensehindringer innen områdene venture kapital, metrologi, byggsektoren, sertifisering
- Gjennomføring av 7 prosjekter innen området innovasjonspolitikk
- Igangsættelse og afrapportering af anden projektvirksomhed indenfor NICe's strategi.

Kontraktperiode 2005-2007

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 10.000 TNOK
Faktiske udgifter : 9.900 TNOK

4-5190-1 Expo 2005

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP. BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	2.550.000	0	-%	Expo sek.

Formål

Fra den 25. marts 2005 og seks måneder frem gennemføres verdensudstillingen EXPO 2005, Aishi, Japan. De fem nordiske regeringer investerer 50 MDKK i en fælles tilstedeværelse på Verdensudstillingen. Herudover bidrager Ministerrådet med 5 MDKK. Dertil kommer bidrag fra erhvervsliv og organisationer. Arrangørerne venter op til 15 millioner besøgende, heraf hovedparten fra Japan og de omkringliggende asiatiske lande. I Japan – og i Asien generelt – er kendskabet til de enkelte lande i Norden lavt, men mange kender Skandinavien eller "Nordeuropa", som Skandinavien normalt oversættes til på japansk.

De nordiske lande har derfor en enestående mulighed for at give ét samlet billede af Norden. Samarbejdet foregår mellem de fem landes erhvervsministerier og er organiseret i en fælles EXPO-organisation med sæde i Ministerrådets sekretariat i København.

Udstillingen rummer en række af de centrale erhvervsmæssige områder, som kendetegner de nordiske lande, og som er værdsat og kendte på det asiatiske og japanske marked. Det drejer sig blandt andet om fiskeindustrien, skovdrift, fødevarer, vindmølleindustrien samt højteknologiske områder som telekommunikation og bioteknologi. Der lægges op til et tæt og åbent samarbejde med brancheorganisationer og virksomheder i alle fem lande.

Økonomi- og finanspolitik

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	1.637.000	1.691.000	1.658.000	-3,2%

Indledning

Ministerrådets samarbete på det ekonomiska och finansiella området skall bidra till att skapa förutsättningar för att de grundläggande ekonomisk- politiska målen om en stabil och sund ekonomisk utveckling med full sysselsättning och god och uthållig tillväxt skall kunna uppnås. Samarbetet lägger grunden för att främja nordiska intressen internationellt och för en mer omfattande ekonomisk integration såväl mellan de nordiska länderna som mellan Norden och EU. Med syfte att stärka den nordiska välfärdsmodellen bör den ekonomiska politiken formuleras så att den främjar tillväxt och sysselsättning via strukturreformer. I detta syfte förs en aktiv dialog om den ekonomiska politiken i Norden, grannländern och EU inom Ministerrådet. Vidare fokuserar dialogen på den offentliga sektorn, skatter och avgifter, infrastruktur och arbetsmarknad. Arbete bedrivs även i syfte att de nordiska ländernas gemensamma resurser i form av arbetskraft, kunskaper, innovationer och strategiska nätverk skall kunna utnyttjas på ett så effektivt sätt som möjligt. Detta är fortsatt en viktig uppgift för det nordiska samarbetet. Gränsöverskridande företagsköp, bankfusioner o.d. fortsätter i ökande takt. Denna utveckling ställer också krav på det nordiska samarbetet. Frågor relaterade till gränshinder inom Norden, Nordiska Investeringsbanken (NIB) och de baltiska ländernas deltagande, den Nordiska Miljö- och Ekonomigruppen, Referensgruppen för nordiskt- baltiskt börssamarbete liksom frågor beträffande den nordiska välfärdsmodellen väntas utgöra viktiga delar av arbetet inom ministerrådet under 2005.

EU-frågor är av fortsatt hög prioritet inom det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet. Ministerrådet har en ordning för systematiskt samråd och samarbete om EUfrågor på det ekonomiska och finansiella området. Flera EU-relaterade frågor som kommer att behandlas inom ramen för Ekofin-rådets verksamhet förutses bli aktuella.

Samarbetet med grannländerna pågår inom flera projekt inte minst på miljöområdet och väntas att fortsätta under 2005. Ministerrådet äntas även arbeta med frågor inom det ekonomiska och finansiella området relaterade till arbetet med EU:s Nordliga dimension.

Ministerrådets arbete understöds av en rad arbetsgrupper som t.ex. Nordiska konjunkturgruppen, Referensgruppen för nordiskt och nordiskt-baltiskt börssamarbete med undergrupper, Nordiska miljö- och ekonomigruppen, Arbetsgruppen för nordisk samarbete om indrivningsfrågor och den Nordiska skattegruppen. Dessa grupper väntas komma med centrala inspel till ämbetsmannakommittén och de nordiska finansministrarna.

4-5210-1 Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.637.000	1.691.000	1.658.000	86%	EK-Finans

Formål

Nordiska Ministerrådets ekonomi- och finanssektor har som målsättning att främja det nordiska samarbetet vad gäller ekonomiska och finanspolitiska frågor.

Prioriteringer i 2006

Følgende prioriteringer gælder for 2006:

- En fortsatt aktiv dialog mellan de nordiska länderna om ekonomisk politik
- Uppföljning av arbetet med "Den nya ekonomin i Norden".
- Opfølgning på arbejdsgruppen om etablering af en skatteportal, et virtuelt skattekontor, og en skatteberegningsmodel.
- Uppföljning av arbetet med att avlägsna gränshinder mellan de nordiska länderna.

- Uppföljning av projektet rörande integrering av könsperspektiv i de nordiska budgetarna
- Ett fortsatt nordiskt och nordiskt-baltiskt samarbete bl.a. kopplat till lagstiftningsarbetet inom EU i syfte att främja en effektiv och välfungerande nordisk och nordisk-baltisk finans- och värdepappersmarknad
- Att verka för att den ekonomiska dimensionen inkorporeras på ett tydligare sätt i den nordiska strategin om hållbar utveckling
- Frågor relaterade till EU:s Nordliga dimension inom det ekonomiska och finansiella området
- Erfarenhetsutbyte kring vilka metoder och villkor som ligger till grund för framgångsrik forskning
- Därutöver väntas frågor tillkomma som prioriteras av det norska ordförandeskapet under 2006

Resultater i 2004

- Under det isländska ordförandeskapet under år 2004 gavs dialogen mellan de nordiska ekonomi- och finansministrarna om den ekonomisk-politiska situationen i Norden mycket hög prioritet. I den årligen utgivna rapporten "Ekonomiska utsikter i Norden" redogörs för den nordiska konjunkturgruppens bedömning av utvecklingen.
- Beträffande gränshinder på skatteområdet beslöts vid det nordiska finans- och ekonomiministermötet i maj 2004 att ett nordiskt virtuellt skattekontor och en nordisk skatteportal skulle utvecklas. Vidare beslöts vid ministermötet i november 2004 att ett arbete skulle inledas i syfte att se över det nordiska skatteavtalet utifrån ett gränshindersperspektiv.
- Vid ministermötet i maj 2004 ingick ministrarna en politisk överenskommelse med innebörden att man borde ha som mål att 2+1 dagar är den maximala tidsåtgången för gränsöverskridande betalningar inom Norden.
- Det nordiska samarbetet kring EU-frågor har blivit alltmer betydelsefullt. En ordning för systematiskt samråd och samarbete om EU-frågor på det ekonomiska och finansiella området har fortsatt genomförts under 2004. EU-frågor har varit en stående dagordningspunkt på såväl ÄK som MR möten. Vid finansministrarnas möte i maj 2004 enades länderna kring en gemensam EU-position i fråga om alkoholbeskattning. Vid deras möte i november gjordes ett gemensamt uttalande om vikten av en sund finanspolitik med anledning av EU:s diskussioner om stabilitets- och tillväxtpakten.
- Flera frågor relaterade till Nordiska investeringsbanken (NIB) behandlades av finansministrarna. Ett historiskt beslut togs onsdagen den 11 februari 2004 i Helsingfors. Då undertecknade finansministrarna i de nordiska och baltiska länderna en överenskommelse som medförde medlemskap i banken för Estland, Lettland och Litauen.
- Ett större utredningsarbete om samspelet mellan finans- och penningpolitik initierades på isländskt initiativ under 2004. Resultaten väntas föreligga våren 2005.
- Mot bakgrund av den ökande integrationen av värdepappersmarknaderna har ett nordiskt och nordiskt-baltiskt myndighetssamarbete avseende värdepappersmarknadsfrågor inletts. Arbetet har avkastat en rad värdefulla resultat under 2004.
- Ett projekt rörande integrering av ett jämställdhetsperspektiv i de nordiska budgetarna har bedrivits med deltagande från de nordiska finansdepartementen.

- Den tvärgående arbetsgruppen för miljö och ekonomi arbetade med en rad relevanta projekt under året. Bl.a. beslutades att inleda ett projekt på temat: "Den tänkta rollen för handeln med utsläppsrätter för växthusgaser i relation till övriga instrument. "

Byg- og bolig

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	874.000	903.000	885.000	-3,2%

Indledning

Det nordiske bygge- og boligpolitiske samarbeidet tar utgangspunkt i det samarbeidsprogram, som ble vedtatt av boligministrene og godkjent av Nordisk Råd i 2001. Programmet omfatter årene 2002-2005. Formannskapslandet tar utgangspunkt i samarbeidsprogrammet for de prioriteringer det skal fokuseres på i formannskapsperioden.

Det blir lagt vekt på samarbeid innenfor områdene bolig- og bypolitikk, bæredyktig utvikling av bygge- og boligsektoren samt øket utbytte på byggeområdet.

Høye byggeomkostninger er et problem i mange land. Med henblikk på å skape øket konkurranse på byggemarkedene er det utarbeidet en handlingsplan for å få kunnskap om hvordan byggemarkedene funger. Handlingsplanen vil utrede hvordan det kan oppnås et øket utbytte på byggeområdet mellom de nordiske landene samt mellom de nordiske landene, de baltiske landene og Polen. Hensikten er å finne metoder til å redusere byggeomkostningene samt styrke konkurransen på dette området. Dette arbeidet forventes å fortsette de kommende år.

I samarbeidsprogrammet for 2002 – 2005 anføres, at det nordiske bygge- og boligpolitiske samarbeidet skal gjennomføres under hensyntagen til et kjønns- og likestillingsaspekt, og det tilstrebes at aktivitetene lever opp til disse målsettinger. Arbeidet med prioriteringer i et nytt samarbeidsprogram for det nordiske bygge- og boligsamarbeidet vil igangsettes under det det danske formannskap i 2005 og avsluttes av det norske formannskap i 2006.

Man vil over for de baltiske land og Russland så vidt mulig formidle informasjon og erfaringer fra den nordiske bygge- og boligsamarbeidet.

4-5310-1 Projektmedel – Bygg och Bolig

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	874.000	903.000	885.000	96%	MR-BO

Formål

Samarbeidet har til formål å utveksle erfaringer og utvikle fellesnordiske metoder og løsningsmodeller, som kan komme landene tilgode i det nasjonale bygge- og boligpolitiske arbeidet.

Prioriteringer i 2006

Hovedindsatsen vil blive lagt på:

- Øget konkurranse innenfor byggeområdet
- Grensehindringer på byggeområdet
- Boligpolitik
- Byudvikling og bypolitik.
- Nytt samarbeidsprogram

Resultater i 2004

I løpet av 2004 ble det avholdt et nordisk boligministermøte, et ministermøte med de baltiske land + Polen, samt et nordisk-baltisk-polsk møte på statssekretærnivå. Det ble videre avholdt fire embetsmannskomitémøter samt et antall fagseminarer og konferanser.

På møtene ble bl.a. følgende emner drøftet: By- og boligpolitikk, herunder sosial boligpolitikk, bygningslovgiving, problemer omkring center og peri-

feri, nedbrytning av grensehindringer på byggeområdet mellom de nordiske landene samt mellom de nordiske land og de baltiske land og Polen.
Det ble i løpet av året igangsatt og gjennomført en rekke seminarer, konferanser og utredninger, herunder bl.a. "Centerperiferi polariseringens problematik och följder – Om samspelet mellan regional utveckling och bostadspolitik i Norden". Prosjektet gjennomføres med medfinansiering fra NÄRP og den strategiske pulje. På det nordiskbaltisk-polske boligministermøtet vedtok ministerne "An action plan for increased exchange in the building sector between countries in the Northern Dimension region". Med denne handlingsplanen vil det bli satt i gang et omfattende arbeid innenfor fem prosjektområder, som skal føre til et øket utbytte på byggeområdet mellom de nordiske land og mellom de nordiske land og de baltiske land og Polen. Et forprosjekt, som utmunnet i Rapporten "Building Sector Regulations – a background to increased exchange between countries in the Baltic Sea region" dannet underlagsmateriale for arbeidet med handlingsplanen. De fem delprosjekter under handlingsplanen forventes igangsatt i 2005.
Det ble dessuten utgitt følgende rapporter i løpet av 2004:

- "Housing and Housing Policy in the Nordic Countries" Rapporten inneholder en grundig gjennomgang og sammenligning av boligforholdene og boligpolitikken i de fem nordiske landene, og er en oppdatert, engelskspråklig versjon av rapporten fra 2001 – "Boende och bostadspolitik i Norden".
- "Sammenligning af Nordisk bygningslovgivning". Rapporten vektlegger de områder hvor det er vesentlige forskjeller mellom landene, og de områder som er aktuelle i forhold til endringer i lovverket.

Konsument

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	8.226.000	8.497.000	8.330.000	-3,2%

Indledning

Det forbrugerpolitiske samarbejdsprogram 2005-2010 fastsætter de overordnede rammer og prioriteringer for det nordiske samarbejde på det forbrugerpolitiske område. Målsætningerne i samarbejdsprogrammet komplementeres af årlige handlingsplaner samt prioriteringer og initiativer i formandskabsprogrammer og Nordisk Råds rekommandationer. Det norske formandskab vil i 2006 videreføre initiativer fra det danske formandskab.

Det forbrugerpolitiske samarbejdsprogrammet angiver to overordnede prioriteringer for konsumentområdet "styrket forbrugerbeskyttelse i Norden og det øvrige Europa og forbrugernes frie valg og beslutningsgrundlag". I 2005 styrkedes det nordiske samarbejde om markedsovervågning og vidensindsamling om forbrugerens vilkår på forskellige markeder.

Under 2005 intensiveredes arbejdet med børn og unge som forbruger, herunder øget bevidsthed om kommercielt pres og reklamers påvirkning. Arbejdet med børn og unge prioriteres ligeledes i 2006.

Drøftelser af nordisk konsumentret, EU-retsakter og øvrige initiativer og udspil fra EUkommissionen på forbrugerområdet fortsatte i 2005. Det sker bl.a. ved udveksling af synspunkter og samråd om aktuelle forslag til EU-regulering, fx påvirkning af den nordiske markedsføringslovgivning som følge af direktivforslaget om urimelig handelspraksis og nordisk samråd om den praktiske implementering af forordningen om samarbejde mellem nationale myndigheder med ansvar for håndhævelse af lovgivning om forbrugerbeskyttelse samt et nordisk seminar om forbruger, regulering og forbrugerbeskyttelse.

I 2005 fokuseredes endvidere på forbrugernes vilkår på finansielle markeder f.eks. ved at undersøge udviklingen i gebyrer og prisstrukturer i de nordiske lande.

Arbejdet med den nordiske e-handlesstrategi, fortsætter i samarbejde med nærings- og IT området. Strategien fokuserer på, forbrugersikkerhed og forbrugertrykhed ved grænseoverskridende handel.

Samspillet mellem forbrugerforskere og embedsmandskomiteens arbejde intensiveredes i 2005 bl.a. ved et særligt fællesmøde mellem den nordiske forbrugerforskningsgruppe og embedsmandskomitéen om forbrugerpolitiske udfordringer.

Konsumentområdet fortsætter i 2006 samarbejdet om konsumentaspekter af holdbar udvikling, herunder miljøinformation og miljømærkningsordningen Svanen.

Konsumentministerrådet vil fortsat følge den konsumentpolitiske udvikling i Estland, Letland og Litauen og Nordvest-Rusland og i samarbejde med berørte myndigheder identificerer centrale samarbejdsinitiativer. Den demokratiske udvikling i nærområderne skal fremmes ved at konsumentministerrådet bidrager til forbedreing af grundlæggende konsumentrettigheder.

Samarbejdet om konsumentpolitske spørgsmål i Vestnorden, der påbegyndtes i 2003, forstættes og viderudvikles i 2005 og 2006

Konsumentministerrådet efterstræber at gennemfører sine aktiviteter under hensyntagen til køns- og ligestillinsaspekter. Konsumentministerrådet vil sikre en fortsat integrering af ligestillingsaspekter ved udarbejdelse af strategiske og styrende dokumenter, inklusiv mandat for arbejdsgrupper etc. samt ved bevilling af projektmidler og andre aktiviteter.

4-6710-1 Projektmedel – Konsument

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.013.000	6.212.000	6.124.000	99%	MR/EK-Konsum

Formål

Ministerrådet vil arbejde for en forbedring af forbrugernes vilkår i Norden og det øvrige Europa samt en forbedring af forbrugernes frie valg og beslutningsgrundlag.

Prioriteringer i 2006

- Børn og unge som forbrugere
- Nordisk konsumentindflydelse på EU-lovgivningens udformning fortsættes, bl.a. gennem dialog om EU-direktiver og EØS spørgsmål
- Konkurrence, regulering og forbrugervilkår på forskellige markeder
- Forbrugere og ny teknologi
- Ansvarlig og etisk forbrug
- Videreføre kontakten med Estland, Letland og Litauen

Resultater i 2004

- Vedtagelse af nyt samarbejdsprogram i dialog med næringslivet, frivilligeorganisationer og riksdagsledamöter
- Omorganisering af ministerrådet som følge af det nye samarbejdsprogram for 2005-2010
- Den nordiske-baltiske dialog om gennemførsel af produktsikkerhedsdirektivet i national lovgivning fortsatte i 2004 med en workshop i Tallinn
- Konkurrence om bedste undervisningsmateriale
- Den nordisk e-handelsstrategi blev vedtaget i samarbejde med nærings- og ITministerrådene
- Gennemførsel af strategien for øget forbrugerindflydelse i standardisering i overensstemmelse med ministerrådets 10-punkts program fortsatte
- Det første fælles Nordisk Baltisk konsumentministermøde fandt sted i september 2004, hvor samarbejdsdekleratinen "Akureyri deklarationen" for bedre forbrugerbeskyttelse i Norden og Baltikum blev vedtaget
- Øget samarbejde om EU spørgsmål, bl.a. en analyse af konsekvensen af et direktivforslag om otillbörliga affärsmetoders betydelse för nordisk marknadsrätt

- Intensiveret samarbejde om børn og unge som forbrugere, herunder reklamens påvirkning
- Konsumentarbejde i Vestnorden
- Konsumentseminar i Skt. Petersborg, april 2004
- NMRIPP's Greencom-konferense "A Nordic Conference on Environmental Communication and how to make it work"
- En vurdering af togpassagerers rettigheder er gennemført
- Et projekt om forbedring af forbrugernes muligheder for håndtering af egne forbrugerklager er gennemført
- Grænsehindringer, bl.a. er en kortlægning af forbrugernes adgang til basale banktjenester i de nordiske lande gennemført
- En kortlægning af forbrugernes adgang til basale banktjenester i de nordiske lande er gennemført
- En kortlægning af forbrugerundervisningsmateriale er gennemført i projektet "Ungdom, identitet og forbrug"
- Udvikling af læreplaner i konsumentundervisning for grundskolen i de baltiske lande
- Igangsættelse af et projekt om udarbejdelse af en håndbog om god markedsføringstilsyn og den nordiske bedste praksis
- Indledning af arbejde med en fælles nordisk markedskontrol

4-6720-4 SVANEN – Nordisk miljömärkning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.213.000	2.285.000	2.206.000	100%	Nämnden

Formål

Den nordiska miljömärkningen är en frivillig, positiv märkning av varor och tjänster som genom marknadskrafterna skall bidra till att konsumtionen belastar miljön mindre. Miljömärkningens uppgift är att vägleda konsumenter och inköpare i deras önskan att göra miljövänliga inköp samt att stimulera till en utveckling av varor och tjänster som belastar miljön mindre än vad andra, i övrigt likvärdiga, produkter gör. Ministerrådets andel av Svanens budget används till sekretariat och till en förstärkning av den nordiska profilen externt och i det interna arbetet. Svanen är till stor del självfinansierad via licensavgifter.

Prioriteringer i 2006

- Efter att den nordiska koordineringen av informations- och marknadsföringsarbetet i 2005 kommer upp på ett nytt högre nivå, förverkligas samnordiskt flere projekt. Svanens profil blir mera enhetlig och tydligare nordisk
- Beslut om inriktning för en ny utvärdering av Svanen tas i ÄK-Konsument. NMN bistår i det utredningsarbete som beställs av uppdragsgivaren
- De nordiska konsumenternas uppfattning om Svanen mäts igen. Detta görs varannat år samordnat med samma frågor i alla länder. Utvecklingen i känskap och Svanens ställning över 8 år kan då sammanställas

Resultater i 2004

Antalet produktgrupper med kriterier ökade till 59 efter att kosmetika resp. Hållbart trävirke fick sina kriterier. I tillägg har båtvårdsmedel resp. fläckborttagare tagits med i etablerade produktgrupper. (EU-Blomman har kriterier i 23 produktgrupper, varav 6 inte finns i Svanen.)

Antalet licenser är totalt i Norden 1.067, som är en nettoökning på 51 under året. Största ökningen kom för hoteller, medan tryckerier med 436 licenser är den största produktgruppen(EU-Blomman hade totalt drygt 200 licenser)

NMN antog efter en omfattande intern process en strategi för perioden 2005-2007 med nya målsättningar för verksamheten
Svanens kriteriedokument har omdesignats och den nya layouten fräschar nu upp de flesta kriterierna
Konsumenternas kännedom och tro på Svanen mättes nordiskt för fjärde gången. Utvecklingen över sex år visar hur märket uppskattas allt mer i Island och Danmark. Snart kan konsumenterna i dessa länder komma upp på nivå med svenskar och norrmän där nästan alla känner igen Svanen och har stor tillit till märket. Finnarna förvirras en del av svanmärket för inhemsk matproduktion.

Lagstiftning

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	1.298.000	1.341.000	1.315.000	-3,2%

Indledning

Ett samarbetsprogram för det nordiska lagstiftningssamarbetet gäller under perioden 2005 - 2008. Detta program, som antas av justitieministrarna, och det årliga ordförandeskapsprogrammet, utgör grunden för samarbetet kring bl.a. utarbetandet av ny lagstiftning samt utbyte av information och erfarenheter om befintlig lagstiftning. Dessa dokument stödjer en fokusering på nordiskt samarbete i lagstiftningsprocessen och främjar nya initiativ med ett gemensamt nordiskt intresse. Utifrån särskilda riktlinjer ges ekonomiskt stöd för genomförande av konferenser, seminarier, forskning eller studier i syfte att belysa en politisk eller juridisk fråga som är aktuell inom ministerrådet.

Inom det traditionella nordiska lagstiftningssamarbetet intar privaträtten en central roll. Under våren 2006 lägger ministerrådets familjerättsexpertgrupp fram en översikt över ämnen där gruppen menar att det skulle vara relevant att gå vidare med överväganden om harmoniseringsinitiativ. Gruppen följer utvecklingen i EU på det familjerättsliga området för att underlätta för nordisk samordning av synpunkter i samband med EUrelevanta lagstiftningsprojekt.

Samarbetet kring EU/EES-frågor är en viktig del av det nordiska lagstiftningssamarbetet, eftersom en stadigt ökande andel av lagstiftningsarbetet numera föranleds av EG/EES-regler. Ministerrådet arbetar under 2006 med aktiviteter relaterade till EU:s handlingsplan från 2004 för frihet, säkerhet och rättvisa, dvs. för ministerrådets räkning civil- och straffrätt samt kampen mot terrorism och organiserad brottslighet.

Viktigt är även samarbete kring, och gemensam nordisk analys av, EU/EES-förslag samt EG/EES-rättsakter i ett så tidigt skede av processen som möjligt. Angeläget är också det lagstiftningssamarbete som förekommer i anslutning till det nationella genomförandet av rättsakterna.

En nordisk tjänstemannagrupp har till uppgift att följa EU:s framtidsfrågor, särskilt vad gäller politikområdet rättsliga och inrikes frågor samt eventuellt även civil krishantering. I gruppens mandat ingår också att följa upp resultatet av regeringskonferensen, dvs. främst genomförandet av den slutliga författningstraktaten. Uppmärksamhet kommer då att ägnas åt eventuella effekter på de nordiska lagstiftarnas verksamhet.

Under 2005 tillsattes arbetsgrupper som skulle göra en bedömning av hur ändamålsenligt det skulle vara att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande i Norden med hänsyn till straffprocessuella tvångsmedel; ta ställning till om man bör utvidga lagarna om verkställighet av nordiska straffdomar m.m. till att även gälla flera reaktioner och situationer; utbyta erfarenheter kring offentlighet i förvaltningen respektive undersöka om det finns behov för forskning i nor-

disk förvaltningsrätt i ljuset av Europarättens inflytande. Resultaten av dessa gruppers arbeten kan komma att innta centrala roller under 2006.

Med utgångspunkt i möten mellan de nordiska och baltiska justitieministrarna under 2001, 2004 och 2005 fortsätter samarbetet mellan de inblandade ländernas rättsväsenden att utvecklas. Prioriterade frågor väntas bli bl.a. olika aspekter av gränsöverskridande organiserad kriminalitet, såsom vittnesskydd, narkotikabrottslighet och förutsättningar för ömsesidigt erkännande vid utlämning. En nordisk-baltisk kontaktgrupp stödjer och samordnar det dagliga samarbetet samt arrangerar seminarier etc. Under 2006 kan initiativ komma att tas som berör NV Ryssland. Ministerrådet överväger att allokera ca. 10 % av sin budget till närområdesinitiativ. Aktiviteterna ryms i huvudsak inom ramen för EU:s andra handlingsplan för Nordliga Dimensionen och följer de riktlinjer för samarbetet med dessa områden som antagits av MR-Sam.

Det bör noteras att bi- och multilaterala samarbeten inom flera av ministerrådets arbetsområden har utvecklats i andra internationella regionala samarbetsorgan än Nordiska ministerrådet. Under 2006 kan fortsatta initiativ komma att tas för att öka samverkan och dialogen med dessa fora.

Även arbetet i andra internationella sammanhang, t.ex. inom Europarådet och FN har inflytande på lagstiftningsarbetet. I det internationella samarbetet inom ministerådet strävar man efter att säkerställa nordisk kontakt, diskussioner och vid behov samordning i förberedelsefasen, detta såväl på politisk som på tjänstemannanivå.

Vid organiseringen av samarbetet följs samarbetsministrarnas riktlinjer för jämställdhet mellan könen med en representation av minst 40 % av bägge könen i utskott, kommittéer och arbetsgrupper. Jämställdhetshänsyn kommer att beaktas vid tilldelningen av projektmedel och genomförande av initiativ.

4-7110-1 Projektmedel - Lagstiftning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.298.000	1.341.000	1.315.000	74%	MR/ÄK-lag

Formål

Att med utgångspunkt i den årliga handlingsplanen säkra genomförandet av de prioriteringar som antagits av justitieministrarna. Samarbetet rör förberedelser inför lagstiftning, initiativ avseende förebyggande och bekämpande av brottslighet, samarbete med de rättsvårdande myndigheterna i de baltiska länderna samt gemensamt nordisk samarbete rörande EG/EES-rätt.

Prioriteringer i 2006

- Uppföljning av överväganden om harmoniseringsinitiativ på familjerättens område i Norden.
- Aktiviteter relaterade till EU:s handlingsplan för frihet, säkerhet och rättvisa, det s.k. Haag-programmet.
- Vidareutveckling av samarbetet kring och analysen av EU/EES-förslag samt EG/EES-rättsakter i ett så tidigt skede av processen som möjligt.
- Eventuell uppföljning av EU:s regeringskonferens, främst genomförandet av den slutliga författningstraktaten.
- Överväganden kring ömsesidigt erkännande i Norden med hänsyn till straffprocessuella tvångsmedel samt eventuell utvidgning av lagarna om verkställighet av nordiska straffdomar m.m. till att även gälla flera reaktioner och situationer.
- Initiativ kring offentlighet i förvaltningen samt eventuellt forskning kring nordisk förvaltningsrätt i ljuset av Europarättens inflytande.
- Fortsatt samarbete med Estlands, Lettlands och Litauens rättsväsenden med inriktning på olika aspekter av organiserad kriminalitet m.m., samt andra aktiviteter inom ramen för EU:s andra handlingsplan för Nordliga Dimensionen.

Resultater i 2004

Bland de viktigare resultaten under 2004 märks:
Vid årets ministermöte i juni i Höfn i Island gavs ämbetsmannakommittén i uppdrag att närmare studera förutsättningen för att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande i det nordiska rättsliga samarbetet i högre grad än tidigare. Det rättsliga samarbetet skulle intensifieras. Vidare togs initiativ till nordiska seminarier om korruption respektive arvsrätt. Det beslutades att de praktiska möjligheterna till harmonisering innom familjerätten skulle bevakas löpande. Ministrarna diskuterade även gränsöverskridande kriminalitet och EU:s författningstraktat.
I maj hölls det tredje nordisk-baltiska justitieministermötet, denna gång i Ystad i Sverige. Mötet lade grunden för ett fortsatt samarbete mellan ländernas rättsväsenden och vid mötet togs även initiativ till EU-förmöten. En nordisk-baltisk kontaktgrupp fick i uppdrag att lämna förslag till ett vidareutvecklat samarbete.
Under 2004 följdes samarbetsministrarnas riktlinjer för jämställdhet mellan könen med en representation av minst 40 % av bägge könen i utskott, kommittéer och arbetsgrupper. Jämställdhetshänsyn beaktades vid tilldelningen av projektmedel och genomförande av initiativ där så bedömdes vara relevant.
Publicering av "Forældres pligter. Børns rettigheder" (Nord 2004:002), "Ytringsfrihet og konstitusjonelt vern" (TemaNord 2004:509), "Nordisk seminar om offerets straffeprosessuelle stilling" (TemaNord 2004:559) samt "Rapport från nordisk familjerättsseminarium" (ANP 2004:740).

Ledelse og adm.

Planlagte udgifter: 75.000
Faktiske udgifter : 42.000

Sekretariats-funktion

Ministerrådssekretariatet

Nabopolitik

Generel indledning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	84.718.000	84.956.000	88.942.000	-0,3%

Indledning

Förhållandena i Nordens närområde har förändrats sedan tio nya medlemsländer inträdde i Europeiska unionen den 1. maj 2004. Den accelererande politiska och ekonomiska integrationen i Europa och den ekonomiska utvecklingen i Nordens grannområden har stor betydelse också för Norden. Det gäller inte minst den ekonomiska växtpotentialen i området.

De nordiska samarbetsministrarna har, den 10 december 2004, beslutat om nya riktlinjer för Ministerrådets samarbete dels med Estland, Lettland och Litauen och dels med nordvästra Ryssland för åren 2006-08. Dessa riktlinjer styr verksamheten och implementeras i alla ministerråd.

Retningslinjene skal ikke sees som et sluttprodukt, men som et steg i en pågående prosess for å utvikle samarbeidet, i en fase hvor samtlige involverte land søker etter veien fremover.

Ministerrådets samarbetet inom grannlandsspolitiken skall ses som ett komplement till det samarbete som de enskilda nordiska länderna bedriver bilateralt med sina grannländer.

Det nordiska samarbetet med grannländerna Estland, Lettland och Litauen är viktig både för de nordiska och för de baltiska länderna. Det är samtidigt en del av ett bredare samarbete i Östersjöområdet och i Europa. Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen blir alltmera ett

politiskt och fördjupat samarbete på likvärdig fot. Budgetmässigt sker en förskjutning av Ministerrådets verksamhet i riktning mot Nordvästryssland.

En målsättning för ett fortsatt samarbete med de baltiska länderna på likvärdig fot är att finna den "nordisk-baltiska nyttan", definierad så att genom gemensamt nordiskt - baltiskt samarbete länderna uppnår mera än vad var och en är i stånd till att göra var för sig. Intensjonen bak retningslinjene er å komme frem til hvor de nordiske og baltiske landene kan ha felles interesser, dvs. innen hvilke fagområder och på vilket sätt samarbeidet først og fremst bør fordypes. Retningslinjene er et verktøy for de nordiske ministerrådene,og skal sees som et utgangspunkt for utviklingen av felles ambisjoner mellom de åtte landene. Ansvaret for den konkrete prosessen tillegges ministerråd og embetsmannskomitéer, sammen med Estland, Latvia og Litauen. Samarbetsministrarna tillvaratar dock det överordnade ansvaret.

Nya resurser frigörs år 2006 till ökade satsningar i nordvästra Ryssland. Satsningarna, som bör ges ökad synlighet, skall inriktas på sådana områden där Ministerrådet har särskilda fördelar att erbjuda. De nya riktlinjerna utgör ramen för samarbetet med Nordvästra Ryssland.

Samarbetet med Ryssland fokuserar på de områden som ger mervärde. I riktlinjerna framhävs som nyckelområden bl.a. demokrati och styrning av rättsstaten, det gränsöverskridande samarbetet, forskning och innovation, IT-samarbete, sociala frågor och hälsa samt samarbetet inom miljö och hållbar utveckling. Samarbetsprojektet med NGO:s kommer att vara en del av samarbetet. Nordenfrämjande insatser ligger i alla de nordiska ländernas intresse.

Geografiskt eftersträvas att verksamheten i Nordvästryssland sker i Nordens närhet utan att någon formell avgränsning sker av det ryska begreppet Nordvästryssland.

De nordiska länderna kan bilateralt, men även via Ministerrådet, vara aktiva partners och bidraga till utvecklandet av EU:s Nordliga dimension, EU:s nya grannlandspolitik ,och "De fyra gemensamma rummen". Ministerrådet bidrar med uppgifter till kommissionens nya nordliga dimensions informationssystem, som ger en överblick över aktiviteter i området.

Det regionala samarbetet skapar nya möjligheter i ett nytt Europa. Ministerrådet är öppet för nya politiska initiativ och berett till ett flerpartssamarbete mellan Norden, de baltiska länderna och deras grannar Ryssland och Vitryssland i ett gränsöverskridande samarbete. I detta samarbete kan också andra organisationer och EU:s nya finansieringsinstrument inlämmas. Påbörjad nätverksbyggning mellan sk. Euroregions fullföljs och vidareutvecklas i samarbete med andra regionala organisationer.

Samarbetet med Nordens grannländer evalueras genom att fackministerråden årligen till samarbetsministrarna rapporterar om sina aktiviteter i de baltiska länderna och Nordvästryssland. De nordiska institutionernas insatser i grannländerna samordnas genom och i samråd med ansvarigt ministerråd samt avrapporteras i årsredovisningarna. Institutionerna påläggs att följa principerna i riktlinjerna för samarbetet.

Som ett led i förändringen av Ministerrådets närområdespolitik till en grannlandspolitik förändras också budgetstrukturen för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen respektive Nordvästryssland.

Ministerrådets virksomhed i Nordväst-Rusland indeholder bl.a. følgende elementer:

- Kunskapsuppbyggnad och nätverk
- Deltagande i EU:s partnerskap.
- Samarbete med frivilligsektorn i Nordvästryssland.
- Samarbete i Barentsregionen.
- Gränsregionalt samarbete.
- Nordiska projektexportfonden (Nopef).

På flera budgetposter t.ex. kundskapsuppbyggnad och nätverk, gränsregionelt samarbete och politiska initiativ finns utrymme reserverat för verksamhet också i Vittryssland.

Samarbetsministrarna har, till slut, ett särskilt anslag för politiska initiativ i de baltiska länderna och Nordvästryssland.

Rysslandsaktiviteterna liksom fackministerrådens egna rysslandsaktiviteter, stöds av MInisterrådets kontor i St. Petersburg.

Arbetet i de baltiska länderna sköts av fackministerråden. Ministerråden stöds av kontor i Estland, Lettland och Litauen.

Till grannlandspolitiken hör ett program för samarbete i Arktis.

3-0820-2 Kunskapsuppbyggning och nätverk

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	30.000.000	24.058.000	19.266.000	98%	MR-SAM/NSK

Formål

En huvudinsats görs för att främja kunskapsuppbyggnad i Nordvästryssland.. Det sker genom stipendieverksamhet och nätverksuppbyggnad på områden av särskild betydelse och där de nordiska länderna kan erbjuda särskilda fördelar som samarbetspartner. Befintliga stipendie-, utväxlings- och nätverksprogram inom ministerrådet samordnas i ett överordnat program för kunskapsuppbyggning. Nya delprogram skapas efter behov. Programmet täcker såväl de baltiska länderna som Nordvästryssland, men med tyngpunken i Nordvästryssland.

Programmet skall stärka kunskaps- och kompetensutvecklingen samt bidra till ökad ekonomisk utveckling och konkurrenskraft i Norden och dess närområden samt stärka rättstaten och demokratin. Målsättningen för programmet är att öka kunskapen hos de baltiska och ryska deltagarna om bl.a. nordiska värderingar, arbetsmetoder och företagande. Programmet kan även omfatta allmän kunskapsöverföring om hur samarbetet i Norden och i EU/EÖS fungerar. Samtidigt kan de nordiska länderna genom denna kunskapsöverföring också får nyttig kunskap gennom sina ryska og baltiske partners.

Kunskapsöverföring och nätverksbyggande insatser är viktiga element för att uppbygga en dynamisk utveckling på demokratiska villkor i området. Tyngdpunkten i samarbetet läggs på mobilitetsprogram och bildande av nätverk. Det konkreta innehållet i programmet kan variera över tid och bör styras av aktuella behov. Ministerrådet bör kunna samarbeta med bl.a. myndigheter i de nordiska länderna för att driva konkreta delprogram gemensamt.

Nordiska myndigheter, universitet, högskolor, NGO:s, kommunalförbund, näringslivsorganisationer etc. inbjuds att ingå i nya nätverk, som leverantörer av praktikplatser, seminarier etc. Även de nordiska institutionerna inbjuds att delta.

Dagens stipendieprogram bygger på principen att deltagarna själva individuellt finner fram till en praktikplats i ministerier, kommuner eller företag med stöd av bl.a. Ministerrådets kontoren. Detta system skulle i den nya ordningen kunna utbyggas med att deltagarna erbjuds färdiga paket av praktikplatser och skolningstillfällen.

Målgruppen för det nya programmet bör vara bred och omfatta opinionsbildare så som bl.a. journalister, politiker, parlamentariker, forskare, lärare och studenter, konstnärer, författare, privata företagare och anställda i lokala och kommunala myndigheter samt små och mellanstora företag.

Inom budgetsposten rymmas också stipendie- och utbytesverksamhet i de baltiska länderna.

Prioriteringer i 2006

Kunskapsuppbyggning och nätverkarbetet innehåller bl.a. följande elementer:

- Verksamheten skall bidra till mobilitet, långsiktig kompetenshöjning och nätverksuppbyggnad mellan Norden och dess grannländer.
- Nordplus Nabo og Norfa Nabo skal bidra til langsiktig samarbeide mellom Norden och Nordvästrysslands och de baltiska ländernas høyere/akademiske læreinstitusjoner, samt innen den ideelle sektoren. Ordningen skal styrke samarbeidet ved nettverksbygging og omfatter støtte til utveksling av forskere, lærere og studenter. En del av stipendieordningen berører frivilligsektoren.
- Inom tjenestemannsutvekslingen är strävan for Russlands vedkommende å støtte en demokratisk, stabil og forutsigbar utvikling ved å bidra til utviklingen av styringssystem og administrative strukturer i den offentlige forvaltningen, ved kompetanseheving innen demokratiutvikling og medborgerpolitikk.Ordningen omfatter også de baltiske lande.
- Vad gäller stipendieprogrammet for parlamentarikere är målet å formidle erfaringer fra nordisk parlamentarisk arbeid og representativt demokrati. Det vil i 2006 koncentrera sig på Nordvest Russland som målområde.
- NordProlink har til formål å tilby unge fra de baltiske lande og Nordvestrusland studieopphold i nordiske bedrifter, for derved å tilføre dem viten og erfaring i, hvordan man driver moderne næringsvirksomhet under frie markedsforhold.
- Sleipnir-Nærområdet er et reisestipendprogram som har til formål å øke mobiliteten blant unge kunstnere og oppmuntre til virksomhet innenfor Norden. Mobilitets-program har vist seg å være en vellykket måte å bygge opp kontakter mellom Norden og de baltiske lande og Nordvestrusland og kommer derfor fortsatt å være en viktig del av kulturformidlingen.
- Kulturutveksling for Barn og Unge er en av de eldste aktivitetene i de baltiske lande og Nordvestrusland. og har tidligere vært oppført som et prosjekt under programmet. "Demokrati og velferd". Ordningen er forbeholdt deltagere som er 18 år eller yngre.
- Journalistutveksling er et kurs- og stipendprogram rettet mot journalister i Nordvästryssland, som blir gitt innblikk i allmenn presseskikk og -metoder.
- Energidialogene har som formål å skape konkrete kontakter mellom energimyndighetene i landene for å forbedre forutsetningen for en bærekraftig energiforsyning.
- Ungdomens politiska nätverk inrättades 2005. Det skall främja ett bredare ungdomsutbyte mellan Nordvestryssland och de nordiska länderna.

De instrumenter som utvecklas inom kunskapsöverförings och nätverksbyggande arbetet bör kunna tjäna som vägledning också i arbetet med f.eks. Nordens grannar mod väst.

Resultater i 2004

- Antall stipend- og utvekslingsordninger har øket.
- Budsjettmidlene utnyttes maksimalt og er sterkt etterspurt.
- Samtlige ordninger har oppfylt målsetningene mht antall stipendiater pr. år.

3-0940-1 Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med frivilligsektorn i Nordvästryssland, samarbete i Barentsregionen

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	9.789.000	0	0	-%	MR-SAM/NSK

Formål

I Nordvästryssland finns det anledning att driva verksamhet i EU:s partnerskap eller i anslutning till dessa, samt verksamhet tillsammans med frivilligsektorn i Barentsregionen bör samverkan utvecklas med Barentsrådet.

Deltagande i EU:s partnerskap

Ministerrådet bör som en del av verksamheten i Ryssland delta i partnerskap där också den Europeiska Unionen är engagerad.

De nordiska länderna deltar nationellt i utvecklandet av EU:s Nordliga Dimension och EU:s nya grannlandspolitik enligt sina egna nationella prioriteringar. Därtill kan länderna via ministerrådet multilateralt vara aktiva partners i de s.k. partnerskapen, dvs. miljöpartnerskap, partnerskap för social- och hälsofrågor och det partnerskapsliknande samarbetet på IT-området.

Ministerrådet avser att fortsätta sina satsningar på miljöområdet främst inom de nordiska finansieringsinstitutionernas ram emedan miljöpartnerskapet handlar om till omfattningen stora infrastrukturprojekt. Detta samarbete kompletteras av rinsatser på miljöområdet, som anses viktiga för att igångsätta aktiviteter i nordvästra Ryssland.

Ministerrådet deltar i Den Nordliga dimensionens partnerskap för folkhälsa och socialt välbefinnande. Ministerrådet er medlem av partnerskapet på lik linje med øvrige deltagere, i alt 13 land og åtte internasjonale organisasjoner. Deltagelsen er forankret gjennom likelydende beslutninger i MR-S, MR-JÄM og MR-Narko. Partnerskapet har to hovedprioriteringer; bekjempelse av smittsomme sykdommer (med særlig fokus på HIV/AIDS) og livsstilsrelaterade sykdommer, samt fremme av fysisk og sosialt velvære gjennom aktivitet, kosthold, levevaner og samvær. Ministerrådet bidrar til partnerskapet gjennom å sette relevante Ministerråds-programmer i sammenheng med partnerskapets aktiviteter, og bidra til koordinering på området. I tillegg bidrar Ministerrådet med en full stilling i to år ved kontoret i St. Petersburg som skal arbeide sammen med partnerskapets sekretariat. Grunnleggende for Ministerrådets deltagelse er en tverrgående tilnærming der barn/unge-perspektivet og kjønnsperspektivet er fremtredende.

Et samvirke mellem Ministerrådet og CBSS og EU er i gang vedrørende informationsteknologi (IT) og videnssamfundet. Ministerrådet er pr. 1. januar 2005 indtrådt i en partnerskabsaftale med Østersørådet og EU-kommissionen på IT-området i regi af "The Northern eDimension Action Plan (NeDAP)". Inden for rammerne af den Nordlige Dimension (i.e. Northern eDimension) retter handlingsplanen opmærksomheden mod Østersøregionens særlige politiske muligheder og udfordringer i forhold til informationsteknologi specifikt og vidensamfundet generelt. Samarbejdet bygger på gensidig politisk interesse, faglige prioriteringer samt finansiering.

Ministerrådet har indledningsvis rettet opmærksomheden på to af de i alt otte aktionsliner. Den ene, eIndicators, søger at udvikle statistik og indikatorer for og benchmarking af udviklingen i retning af at blive videnssamfund. Den anden har nær sammenhæng med det nordiske Nordunet-samarbejde, der står for forsyningen af avanceret IT-infrastruktur til forskningen og forskning med sigte på videreudvikling af Internet.

Samarbete med frivilligsektorn i Nordvestrusland
Udvikling af de samfundsmæssige strukturer med henblik på at støtte demokrati er et vigtigt element i Ruslandsverksamheten. En demokratisk samfunnsutvikling forutsetter konstant oppmerksomhet om grunnleggende menneskerettigheder og rettsstatlige prinsipper, som betingelse for borgernes dialog og nødvendige deltagelse i det samfunnspolitiske liv. Velfungerende, uavhengige, samfunnsstrukturer er avgjørende for fri meningsdannelse og ansvarliggjøring av samfunnets borgere.

Samarbete i Barentsregionen
De regionala samarbetsorganisationerna i norra Europa har ofta likartade politiska målsättningar och arbetsformer. Ministerrådet kan inom ramen för sin budget och av samarbetsministrarna antagna beslut om samfinansiering delta i aktiviteter initierade av andra regionala råd.

Prioriteringer i 2006

EU:s partnerskap
Ambitionen är att i framtiden knyta de sociala aktiviteterna tydligt till partnerskapet. Ministerrådet eftersträvar deltagande i gemensamma partnerskapsprojekt.
Mulighederne undersøges for at udvide deltagelsen i Nordunet-forskningen, til også at omfatte de Østersølande, som endnu ikke deltager, samt for, at deltagerne i fællesskab kan gøre brug af europæiske finansielle instrumenter, som for eksempel det europæiske rammeprogram for forskning, og ERA-NET, som understøtter samarbejde og koordinering af nationale eller regionale forskningsaktiviteter.
Der kan i fremtiden også kunne opstå andre partnerskaber med Rusland som en af flere aktør, herunder med f.eks. EU som partner, hvori Ministerrådet kunne have interesse at deltage i. Dette kunne f.eks. være på forskningsområdet.
Ministerrådet bidrar även i framtiden med uppgifter till EU-Kommissionens Nordliga Dimensions Informationssystem, som skall ge en överblick över aktiviteter i området. Ministerrådets bidrag beskriver konkreta projekt och program och ger en mångsidig bild av verksamheten i Ryssland og de baltiska länderna.

Samarbete med frivilligsektorn i Nordvestrusland
Blandt prioriterede områder er støtte til udviklingen af medborger- og frivillige organisationer, som spiller en betydelig rolle for det folkelige engagement. Opbygning af og støtte til NGO-netværk støttes. Samarbeidsprosjekt foreslått av NGO'er vil bli søkt ivaretatt.

Samarbete i Barentsregionen
En ändamålsenlig arbetsdelning med Barentsrådet eftersträvas, enligt vilken Ministerrådet begränsar sina egna initiativ i det geopolitiska område Barentsrådet omfattar, men i gengäld deltar som partner i av Barentsrådet initierade, samarbeten. Ministerrådets informationspunkter i Murmansk och i Arkhangelsk samordnas i största möjliga utsträckning med Barentssekretariatets motsvarande kontor. Beslut om detta tas i förbindelse med samarbetsministrarnas beslut om det slutliga rysslandsprogrammet.
Samarbetet underlättas av att Barentsrådet har etablerade arbetsgrupper och arbetsprogram vilka genomför aktiviteter som är likartade med dem Ministerrådet har engagerat sig i. Anpassningen av Ministerrådets aktiviteter i Barentsområdet görs i samråd mellan respektive arbetsgrupper. I arbetet involveras även nordiska institutioner med relevant kompetens.
För god ordnings skull kan det nämnas, att samarbetet med det arktiska rå-

det sker genom Ministerrådets arktiska program – se nedan. Samarbetet med CBSS sker på en rad områden. Vigtigt er partnerskap om IT (NeDap), se ovenfor vedrørende partnerskab. Särskilt betydelsefullt är endelig samarbetsprojektet Baltic Euregional Network (BEN) vedrørende gränsöverskridande samarbete, se nedenfor om grænseregionalt samarbejde.

Resultater i 2004

EU:s partnerskap

De socialt inriktade projekt som sedemera fått en knytning till hälsa och social partnerskapet har samordnats mellan tre ministerråd. De har gjort goda resultat och främjat effektiviteten.

Samarbete med frivilligsektorn i Nordvestrusland

Stödet till NGO-er i Nordvästryssland är en betydelsefull del av arbetet for att främja demokratin. Det ger också effekt.

3-0930-1 Handlingsplan for Nord-vest Russland

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	10.710.000	0	-%	MR-SAM/NSK

Formål

Som ett led i förändringen av Ministerrådets närområdespolitik till en grannlandspolitik förändras också budgetstrukturen för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen respektive Nordvästryssland.
Som en konsekvens heraf lukkes budgetposten i budgetforslag 2006.

3-0970-3 Ministerrådets kontorer i Nord-vest Russland

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	6.000.000	0	0	100%	Kontorene

Formål

Østersjøområdet har potensial til å bli en ledende vekstregion i Europa. I denne regionen er Nordvest Russland, og da særlig St. Petersburg, av største betydning. Kaliningrad er dessuten med sin særegne geografiske plassering av särskilt interesse. Rysslandskontoret redovisas separat från kontoren i de baltiska länderna.
Ministerrådets styrka i ett framtida samarbete med Nordvästryssland ligger i hög grad i det faktum att Ministerrådet i tio års tid varit närvarande i regionen via sitt kontor i St. Petersburg och kontaktpunkterna i Barentsområdet. Denna närvaro kan ytterligare stärkas om det planerade kontoret i Kaliningrad kan öppnas inom den närmaste framtiden.
Kontoret/kontorens verksamhet styrs av samarbetsministrarnas riktlinjer för samarbetet med Nordvästryssland.

Prioriteringer i 2006

Kontoret i St. Petersburg innehar en nøkkelrolle mht. å identifisere relevante russiske aktører til de forskjellige aktivitetene. Et nytt kontor i Kaliningrad vil få liknande oppgaver.
I dag er kontoret ofte den implementerende part av det nordiske engasjementet, i forskjellige samarbeidsaktiviteter, idet kontoret:

- er den lokale kontakten for de nordiske fagministerrådene og deres utvalg og arbeidsgrupper, f.eks. ved å identifisere relevante russiske partnere, og derved underlette samarbeidet,
- utbygger nettverk med både de nasjonale myndighetene, med NGO'er og andre nasjonale og internasjonale aktører i de russiske regionene,
- er Ministerrådets lokale iakttakere, som identifiserer trender og muligheter for felles nordisk-russisk samarbeid.

- er eksponent for alt som er "Nordisk", og virker til å øke oppmerksomheten rundt samarbeidet, herunder på kulturområdet,
- har betydelig kompetanse som vil være av nytte for fagministrenes videreutvikling av samarbeidet med de russiske regioner,
- svarer for den praktiske saksbehandlingen, kvalitetssikring m.v. av bl.a. utvekslingsordningene på en mer effektiv måte enn det som ellers er mulig.

Under 2006 är det planer på att öppna ett nytt kontor i Kaliningrad.

Resultater i 2004

Ministerrådets kontor i St. Petersburg har haft sina aktiviteter kopplade till närområdesprogrammets projekt och stipendieprogram, till kontorets egne projekt (främst Nordenfrämjande) samt till kontorets informations- och kontaktverksamhet. Sett över hela 2004 var arbetsfördelningen i stort sett jämt fördelad mellan dessa block: projektverksamhet 40 %, stipendieprogram 35 % och informations- och kontaktverksamhet 25 %. En tyngdförskjutning har dock skett till förmån för informations- och kontaktverksamheten. Arbetet med närområdesprogrammets projekt och stipendieprogram har ökat med 58 % under 2002 - 2004. Detta betyder att kontorets arbetsuppgifter stadigt ökat i omfattning.

De tre handlingsplanerna inom socialområdet (jämställdhet, barn och unga, narkotika) har dominerat kontorets arbete under närområdesprogrammet. Vid sidan av arbetet med handlingsplanerna har kontoret också gett stöd och hjälp, i några fall omfattande, till andra projekt i nordvästra Ryssland, som fått stöd ur närområdesprogrammet år 2004.

Vad gäller stipendieprogrammen har kontoret år 2004 mer aktivt styrt användandet av de mobilitetsprogram som kontoret själv förvaltar i syfte att stärka genomslaget av den allmänna inriktningen av Ministerrådets samarbete Nordvästra Ryssland.

Informations- och kontaktverksamheten har koncentrerats dels till att fördjupa kontakterna med media, dels till en ökad dialog om nordisk-rysktbaltiskt samarbete och fördjupade diskussioner om Nordvästrysslandsverksamheten med federala myndigheter i St. Petersburg, ministrar och högre tjänstemän på främst utrikes-, social-, inrikes-, finans-, miljö-, utbildnings- och kulturdepartementen.

Nordenfrämjande arbete dominerar kontorets egen projektverksamhet. Vid sidan av kulturprojekt som poesifestival, fotoutställningar och kulturarbetarseminarier har kontoret arrangerat två Nordic Forum i samarbete med ministerier och myndigheter.

3-5280-3 Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
EUR	2.633.200	2.633.200	2.586.700	58%	Institutionen
MODSVARER DKK	19.591.000	19.591.000	19.219.000		

Formål

Nopefs syfte är att stärka mindre och medelstora nordiska företags internationella konkurrenskraft genom att erbjuda förmånliga lån till förstudier vid internationalisering och projektexport i Nordens närområden och östra Europa utanför EU och Efta.

För ändamålet samarbetar NOPEF bl.a. med NIB, NEFCO och NDF. NOPEFs resurser används i verksamheten bl.a. till förmånliga lån för delfinansiering av förstudier, till projektidentifiering i egen regi, till projektexport och till informationsverksamhet bland nordiska företag.

Prioriteringer i 2006

Nopef er i ferd med en uppdatering af strategien med fokus på følgende temaer, der også rækker vel over kontraktperioden 2005-2007:

- Væsentlig forøget fokus på Nordvästryssland.
- Forøget indsats for innovative (i bred forstand) små og mellemstore virksomheder
- Forøget indsats for forstudieprojekter med forøget risiko og nordisk nytte
- Øge små og mellemstore virksomheders opfattelse af Nopefs kompetens
- Tydeliggøre effekt af Nopefs indsats

Resultater i 2004

Resultatet under året blev bättre än budgeterat i kontraktet med Ministerrådet.

Under året beviljades 132 lån till ett belopp av 4,4 mn EUR. 193 lån har avslutats under året och medfört att 1,7 mn EUR återförts till Nopef:s disponibla medel för nya beviljningar och 4,2 mn EUR har efterskänkts. Av de 193 avslutade lånen har 81 realiserats. Antalet realiserade projekt i förhållande till antal avslutade lån uppgår till 42 %. Kvaliteten i projekt och ansökningar ökar och ger ett bättre utfall genom att många projekt realiseras.

Under 2004 har antalet beviljade lån jämfört med föregående år minskat från 184 till 132. Nedgången beror på att Nopef tillfälligt inte längre kunde bevilja lån till de länder som anslöts till EU den 1.5.2004. Bland dessa finns de tre baltiska länderna som år 2003 svarade för ca 40 % av alla beviljade lån. Den starka ekonomiska tillväxten och de nordiska mindre och medelstora företagens behov att söka nya marknader växer. Särskilt de mindre företagen har behov av kunskap, nätverk och möjlighet till finansiering av förstudier.

Möjligheten att bevilja lån i EU-stater återinfördes från 1 januari 2005. Tjänster, handel, IT och telekommunikation utgjorde 21 % av beviljningarna, metall och verkstadsindustri 27 %, bygg och entreprenad 9 %, träförädling 7 %, plast och kemi 9 %, livsmedel 11 %, textil och konfektion 7 %, energi 5 % samt elektromekanik 4%.

Kontraktperiode 2005-2007

Kontraktstatus Opfyldt

Økonomi Ingen bemærkninger

Ledelse og adm. Planlagte udgifter: 800 TEUR
Faktiske udgifter : 786 TEUR

3-0810-3 Ministerrådets kontorer i Estland, Letland og Litauen

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	9.300.000	0	0	100%	Kontorerne

Formål

De av samarbetsministrarna antagna riktlinjerna styr det politiska samarbetet med Estland, Lettland och Litauen. Det reserveras medel till den överordnade implementeringen av dessa riktlinjer. De baltiska kontoren redovisas separat från Rysslandskontoret.

Riktlinjerna beskriver kontorens uppgifter:

"Kontorerne er en katalysator for samarbeidet ved at kontorerne:

- er den lokale kontakten for de nordiske fagministerrådene og deres utvalg og arbeidsgrupper, f.eks. ved å identifisere relevante baltiske partnere, og derved underlette samarbeidet;
- utbygger nettverk med både de nasjonale myndighetene, med NGO'er og andre nasjonale og internasjonale aktører i de respektive land;

- er Ministerrådets lokale iakttakere, som identifiserer trender og muligheter for felles nordisk-baltisk samarbeid.
- er eksponent for alt som er "Nordisk", og virker til å øke oppmerksomheten rundt samarbeidet, herunder på kulturområdet;
- har betydelig kompetanse som også vil være av nytte for kontorene i Nordvest Russland, og for videreutviklingen av samarbeidet med de russiske regioner, og således representerer et nettverk mellom Nordisk Ministerråds kontorer;
- svarer for den praktiske saksbehandlingen, kvalitetssikring m.v. av bl.a. utvekslingsordningene på en mer effektiv måte som ellers vil være mulig."

Prioriteringer i 2006

Det fremtidige samarbeid bør være i alle de deltagende landenes interesse, og være til gjensidig nordisk- baltisk nytte.

Kontoren i de baltiska länderna skal betjäna de olika ministerråden när dessa utvecklas samarbetet med de baltiska länderna på likvärdig fot.

En särskild prioritet för 2006 för kontorena i de baltiska länderna kommer att vara att tillmötesgå de baltiska och de nordiska ländernas intresse för ett fördjupat NB8-samarbete.

Resultater i 2004

Ministerrådets kontor i Estland, Lettland och Litauen har mellan dessa block haft sina aktiviteter kopplade till närområdesprogrammets projekt och stipendieprogram, till kontorens egne projekt (främst Nordenfrämjande) samt till kontorens informations- och kontaktverksamhet. Arbetsfördelningen har i stort sett varit jämt fördelad. En tyngdförskjutning har dock skett till förmån för informations- och kontaktverksamheten. Sett i ett längre perspektiv bakåt har förskjutningen varit markant från interna projekt mot informations- och främst mot kontaktverksamhet, med en tillväxt för det sistnämnda som är större än minskningen av interna projekt. Arbetet med närområdesprogrammets projekt och stipendieprogram har varit oförändrad. Detta betyder att kontorens arbetsuppgifter stadigt ökat i omfattning.

De tre handlingsplanerna inom socialområdet (jämställdhet, barn och unga, narkotika) har dominerat kontorens arbete under närområdesprogrammet. Vid sidan av arbetet med handlingsplanerna har kontoret också gett stöd och hjälp, i några fall omfattande, till andra projekt som fått stöd ur närområdesprogrammet år 2004.

Vad gäller stipendieprogrammen har kontoren år 2004 mer aktivt styrt användandet av de fem mobilitetsprogram som kontoren själv förvaltar i syfte att stärka den allmänna inriktningen av Ministerrådets samarbete med de baltiska länderna.

Informations- och kontaktverksamheten har koncentrerats dels till att fördjupa kontakterna med media, dels till en ökad dialog om nordisk-baltiskt samarbete och fördjupade diskussioner om närområdesverksamheten med ministrar och högre tjänstemän på främst utrikes-, social-, inrikes-, finans-, miljö-, utbildnings- och kulturdepartementen.

Nordenfrämjande arbete dominerar kontorens interna projektverksamhet. Alla tre kontor har kulturverksamhet som författarkvällar, fotoutställningar, kulturarbetarseminarier, filmfestivaler och musikevenemang. Som exempel på större evenemang har kontoret i Estland arrangerat en stor poesifestival och två Nordic Forum i samarbete med ministerier och myndigheter. I Lettland har kontoret organiserat konferenser om utbildning, forskning och innovation (Co-operation on Research Training in the Baltic Sea Area och Nordic Research and Innovation Co-operation with Latvia) och gränsöverskridande miljösamarbete mellan Lettland och Litauen. Kontoret i Li-

tauen har arrangerat en stor västnordisk kulturfestival, "Ultima Thule", och startat en nordisk filmklubb i Vilnius med lokala samarbetspartners.

3-0920-1 Prosjektvirksomhet i Estland, Letland og Litauen

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	6.426.000	0	-%	NSK/MR-SAM

Formål Hva angår samarbeidet med Estland, Latvia og Litauen så vil de påbegynte, flerårige prosjektene som utløper i 2005 fullføres som planlagt, men fra og med 2006 tilføres der ikke midler til projektvirksomhed i de baltiska länderna.

3-0910-1 Politiske initiativer

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.000.000	3.200.000	0	-%	NSK/MR-SAM

Formål Liksom under 2005 bör Ministerrådet kunna reagera på nya och angelägna politiska utmaningar. Budgetposten skall säkra en flexibilitet för att fånga upp nya samarbetsmöjligheter i Estland, lettland och Litauen och nordvästra Ryssland. Også visse aktiviteter i Belarus vil kunne finansieres ved denne budgetpost. Medlena kan även användas till flerpartssamarbete Norden-de baltiska länderna-Ryssland inkl. Kaliningrad. Även nya initiativ med länder omfattande av EU:s grannlandsprogram prioriteras. Samarbetsministrarna disponerar över dessa medel.

3-0790-1 Grænseregionalt samarbejde

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.000.000	0	0	-%	NSK/MR-SAM

Formål Efter EU:s utvidgning kommer det gränsöverskridande samarbetet vid unionens yttre gränser att få ökad tyngd. EU har beslutat om nya grannskapsprogram och även nya finansieringsinstrument kommer att införas för detta samarbete. Ministerrådet kan med sine erfaringer bidrage til gennemførelsen af grænseoverskridende projekter og dermed skabe grobund for stabile regioner i vækst.

Prioriteringer i 2006 Ministerrådet utvecklar ett nytt gränsöverskridande projekt vid EU:s yttre gränser som omfattar samarbete mellan Ministerrådet, nordiska gränskommittéer, CBSS och gränsregioner i de baltiska länderna samt Ryssland och Vitryssland. Det nya projektet har fått namnet "Baltic Euroregional Network (BEN)". Projektet är en efterföljare till det gränsregionala projekt som Ministerrådet med utgångspunkt i Vilnius-kontoret bedrivit under åren 2002-2004. Genomförande av BEN-projektet er hovedprioritet i 2006.

Resultat 2004 Ministerrådets eget gränsprojekt, som ligger till grund för BEN-projekt, har varit framgångsrikt. Nätverk har skapats och kontakter knutits på lokal och regional nivå, också med Vitryssland.

3-0870-1 Arktisk samarbeidsprogram

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	7.038.000	7.038.000	5.070.000	100%	NSK/MR-SAM

Formål

Målsättningen med det arktiska samarbetsprogrammet är att utveckla och förbättra livskvalitén för befolkningen och de ekonomiska och infrastrukturella förutsättningarna för fortsatt bosättning i det arktiska området med speciell tonvikt på de samiska och inuitiska folkgruppernas ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga situation. Det bör även bidra till att bevara vildmarksprägeln, naturkvalitéerna och den biologiska mångfalden och att garantera ett försvarligt och hållbart bruk av regionens resurser på grundlag av de arktiska staternas nationella intressen och i överensstämmelse med de gränser som ekosystemet uppställer.
Strävan är att genom aktiva och förpliktande gemensamma aktioner motverka fortsatta klimatförändringar, utveckla erforderliga anpassningsåtgärder samt förminska och avskaffa orsaker till föroreningar i land och sjöområdena liksom på glaciärer och angränsande områden. Rationella samarbetsformer och samarbetsorgan mellan de arktiska staterna bör utvecklas med ett förpliktande ansvar för genomförandet av nödvändiga och samlade åtgärder bl.a. genom samfinansiering och gemensamma projektorganisationer osv.
Det arktiska samarbetsprogrammet är ett viktigt instrument för att stärka de nordiska ländernas genomslagskraft i det Arktiska Rådet.

Prioriteringer i 2006

Det nuværende arktiske samarbejdsprogram udløber ved udgangen af 2005, og et nyt arktisk samarbejdsprogram for perioden 2006-08 utvecklas. Flere af de eksisterende temaområder vil blive videreført i den kommende program for at sikre kontinuiteten i arbejdet. Samarbejdsministrene vil fremlægge forslag til et nyt arktisk samarbejdsprogram på Nordisk Råds session i oktober 2005.

Resultater i 2004

I løbet af året er bl.a.følgende blevet gennemført:

- ACIA internationale videnskabelige symposium om klimaændringer i Arktis blev gennemført.
- Publicering af Arctic Human Development Report som er en videnskabelig oversigt og vurdering af bæredygtig menneskelig udvikling i Arktis.
- Publiceringen af et forskningsprojekt om rensdyrhold.

Den Nordiske Handlingsplan for natur- og miljøbeskyttelse i Arktis – Grønland, Island og Svalbard er blevet afsluttet, og en arbejdsgruppe er blevet nedsat med henblik på at formulere en ny arktisk strategi med sigte på primært miljøgifte og klimaforandringer i Arktis.

3-0830-1 Demokrati och medborgarpolitik

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	0	17.745.000	100%	NSK/MR-SAM

Formål

Budgetposten blev lukket i 2005.

3-0840-1 Kulturförmedling

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	0	3.600.000	100%	NSK/MR-SAM

Formål Budgetposten blev lukket i 2005.

3-0860-1 Bärkraftig resurshushållning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	0	0	10.140.000	99%%	NSK/MR-SAM

Formål Budgetposten blev lukket i 2005.

Sekretariat og andre fællesaktiviteter

Budgetudvikling, øvrig virksomhed

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	ÆNDRING 05-06
DKK	106.897.000	110.415.000	108.584.000	-3,2%

5-0180-3 Ministerrådets sekretariat (NMRS)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	63.143.000	65.221.000	64.344.000	100%	Generalsekretæren

Formål Nordisk Ministerråds sekretariat (NMRS) er et politisk sekretariat for multilateralt samarbejde i Norden og dets nærområder, og vil gennem høj kompetence og effektivitet løse de opgaver, som de får i opdrag. Ministerrådssekretariatet bidrager på opdrag fra de nordiske lands regeringer, de selvstyrende områders landstyrer og på eget initiativ til at videreføre, forstærke og udvikle det nordiske samarbejde, samt fremme fælles nordiske interesser i en verden under stadig forandring

Prioriteringer i 2006 Sekretariatet skal lægge vægt på arbejdsmetoder som bidrager til relevans og fokusering på de centrale opgaver. En nordisk nytte udvikles ved:

- Identificering og forberedelser af temaer med fælles nordisk betydning for politisk behandling i ministerråd og embedsmandskomitèer i et nært samarbejde med de ansvarlige nationale regeringer og myndigheder.
- At implementere politiske beslutninger, og bidrage til at evalueringer og resultater bliver rapporteret til de politiske beslutningsorganer.
- Sikre kvalitet, kontinuitet og fremdrift i udførelse af sekretariatets arbejdsopgaver.
- Give kundskab og bidrage til øget interesse for det nordiske samarbejde både i og udenfor Norden gennem effektiv og målrettet informationsformidling. I denne sammenhæng er det vigtig at informere for at tydeliggøre resultaterne og konsekvenserne af det nordiske samarbejde såvel overfor andre internationale aktører, nationale interessenter og den enkelte nordbo, samt at synliggøre hvordan de nordiske erfaringerne kan være et bidrag til samfundsudviklingen i Europa og verden udenfor Norden.

- Ministerrådets ressourcer udnyttes bedst ved at fokusere på politiske mål og prioriteringer, på brugere i bred forstand, og på synergieffekter ved samarbejde med Nordisk Råd samt nationale, nordiske og internationale organisationer.
- Ministerrådssekretariatets arbejde skal tilpasses til resultaterne af struktur- og moderniseringsarbejdet

Sekretariatet skal opfattes som en professionel, attraktiv arbejdsplads, med et arbejdsmiljø præget af medarbejdere som tager ansvar, viser engagement og integritet, har vilje og evne til nytænkning og samarbejde. Udvikling af kompetence, fysisk og psykosocialt arbejdsmiljø skal indgå som en integreret del av sekretariatets virksomhed.

Resultater i 2004

I kraft af sin funktion er sekretariatet involveret i en række politiske initiativer. Disse er beskrevet under budgettets øvrige budgetposter. Af administrative initiativer internt i sekretariatet kan nævnes eManagement-projektet. eManagement initiativet fastholder ved indgangen til sit tredje år sin kurs mod at nå målsætningen i visionen: At digitalisere alle dokumenter og alle arbejdsgange inden udgangen af 2005, samt at indføre en række nye eServices. En række projekter er allerede gennemført og et enkelt større projekt udestår. I visse tilfælde har det vist sig, at de oprindelige tidsfrister har været for optimistiske, ligesom det i arbejdet har været nødvendigt at omdanne projektgrupper og reformulere opgaver. eManagement initiativet planlægger da at have gennemført alle større anskaffelsesprojekter omkring årsskiftet 2005/06. Herefter vil der sandsynligvis være behov for en række implementerings- og optimeringsprojekter, samt arbejde med den organisatoriske forandring, som eManagement initiativet har givet anledning til.

5-0185-1 Nedbrydelse af grænsehindringer

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.000.000	2.295.000	0	-%	NSK/MR-SAM

Formål

Som et resultat af den sk. Nordback-rapporten har der de seneste år været en omfattende indsats for at fjerne bestående grænsehindringer mellem de nordiske lande. Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer vil i 2006 fortsat have en høj prioritet inden for rammerne af Ministerrådet.

Ministerrådets gränspolitiska sekretariatet, som startade 1 november 2003 omfatter tre delar. De tre delarna är Hallå Norden, Schlüter-processen och arbetet med gränskommittéerna. Målsättningen är att sätta ökad fokus på arbetet med gränshinder och skapa synergieffekter mellan de som arbetar med gränshindersfrågor på Ministerrådet.

Midlerne skal anvendes til at forsætte ministerrådets arbejde med fjernelse af grænsehindringer, i første række opfølgning af den indsats som gennemføres af den særlige repræsentant Poul Schlüter og den overordnede drift af det grænsepolitiske sekretariat.

Prioriteringer i 2006

De grænsebarrierer, som hidtil er blevet fjernet eller formindsket har i første række drejet sig om forhold, der har direkte betydning for den enkelte nordiske borger, som ønsker at bo, arbejde eller studere i et andet nordisk land. Parallelt med denne indsats understreges i 2005 erhvervslivets grænsehindringer. Grænsehindringsarbejdets betydning for at gøre Norden til en attraktiv region i Europa er blevet understreget. Sammen med intensiv opfølgning af de hidtidige problemområder bliver det de vigtigste opgaver for arbejdet for fjernelse af grænsehindringer i 2006.

Resultater i 2004

- Et katalog over næringslivet grænsehindringer er også udarbejdet og vil danne grundlag for det videre arbejde med fjernelse af grænsehindringer for erhverslivet.
- En ny nordisk overenskomst om folkeregistrering blev undertegnet i november 2004
- Et grænsepolitisk netværk af eksperter i de nordiske grænseregioner er etableret.
- En revideret gymnasieaftale er færdigstillet.
- En styrkelse af informationsindsatser til borgere og opkvalificering af kendskabet hos myndighederne om nordiske aftaler og overenskomster er gennemført.
- En nordisk deklaration er undertegnet vedrørende godkendelse af studiebevis/kvalifikationskrav inden for højere uddannelser, "Reykjavik-deklarationen"
- Et arbejde er igangsat med henblik på at forbedre mulighederne for gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser.
- Der er nedsat en arbejdsgruppe, der skal søge koordineret nordisk implementering af EU's selskabsretlige direktiver med henblik på at undgå nye barrierer.
- Der er nedsat en særlige arbejdsgruppe om måleteknik, der skal styrke det nordiske samarbejde inden for rammerne af EU's måleinstrumentdirektiv.
- Projekt om basale betalingstjenester er færdigstillet
- Pendlingsstatistik i de nordiske grænseregioner er færdigstillet.

5-0190-1 Reformer på institutionsområdet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	994.000	510.000	0	-%	Generalsekretæren

Formål

Ministerrådet har de sidste år initieret udredninger og reformer af institutioner på række områder. Disse reformer forventes at fortsætte. Det gælder områderne kultur, uddannelses- og forskning. og i særlig grad velfærd og erhverv. En række institutioner gennemgår omfattende ændringer, f.eks. sammenlægninger, overførsel til nationalt niveau eller nedlægning. Formålet er at sikre at organisationsformet bidrager til at opgaver løses mest effektivt i en foranderlig verden med nye udfordringer.

Denne og lignende processer har vist sig at medføre en række omkostninger. De fleste er blevet finansieret af eksisterende budgetposter, men der opstår også situationer hvor der er behov for at kunne finansiere enkelte udgifter fra en central budgetpost.

Prioriteringer i 2006

Midlerne vil blive anvendt til at finansiere omorganiseringer på institutionsområdet, og andre lignede processer. Det vil typisk dreje sig om:

- Udredninger og evalueringer
- Konsulentbistand på række områder, inklusive organisation, økonomi og personale
- Forpligtelser på personaleområdet
- Andre kontraktlige forpligtelser

5-0195-1 Europasamarbejdet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	494.000	510.000	0	-%	Generalsekretæren

Formål

Nordiska ministerrådet ökar sin satsning på Europasamarbetet generellt. Budgetmedlen kommer att användas för att finansiera utarbetandet av rapporter, utredningar, seminarier m.m. som har betydelse for det nordiske samarbetet i förhållande till EU.

Prioriteringer i 2006

Europasamarbetet blir allt viktigare. Nordiska ministerrådet deltar aktivt i genomförandet av EU:s andra handlingsplan för Nordliga Dimensionen 2004–2006. Ministerrådet välkomnar EU-kommissionens initiativ att involvera regionala organisationer i arbetet med den Nordliga Dimenssionen. Ett motsvarande interesse förefaller finns övan i forhold til den såkaldte Lissabon-processen.

Prioriteringer i 2006 er:

- Redan existerande samarbetsformer vidareutvecklas och nya etableras i ett utvidgat EU. Särskilt fokus riktas på regionalt samarbete och nätverksbyggande.

5-0410-4 Föreningarna Nordens Förbund

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.198.000	3.303.000	3.238.000	100%	Generalsekretæren

Formål

Bevillingen til Foreningen Nordens Forbund er et alment virksomheds bidrag, men dækker også omkostninger ved visse faste aktiviteter i FNFs regi.

En del af bevillingen, DKK 1.833.000 (2004), reserveres til driften af de regionale informationskontorer i de nordiske lande, informationspunktet i Syd-Slesvig og nordisk informationsvirksomhed i Danmark (Foreningen Nordens tidsskrift). Udbetalingen af disse bevillingen sker direkte til informationskontorerne, infopunktet og de ansvarlige for tidsskriftet i Danmark.

Prioriteringer i 2006

FNF vil lægge særlig vægt på aktiviteter, som kan øge kundskaberne om og interessen for Norden blandt befolkningen, herunder særligt børn og unge, men også indvandrere i de nordiske lande, og tilbyde disse muligheder for oplevelser og udvekslinger for at knytte kontakter, bl.a. gennem venskabssamarbejdet.

I øvrigt har man bl.a. følgende prioriteringer:

- Udbrede kendskabet til de nordiske sprog blandt unge nordboere
- Information om de nordiske lande og det nordiske fællesskab
- Videreførsel af "Skumringstimen" og "Nordisk Gæstebud", som nordiske mødepladser lokalt.
- Arbejde med identificering af grænsehindringer for nordboere, og med at påpege egnede løsningsmodeller.

Resultater i 2004

En vigtig del af de nordiske foreningernes virksomhed er folkelig udveksling mellem de nordiske lande. Projekter såsom Nordjobb, som FNF administrere på Ministerrådets vegne, og venskabsbysamarbejdet har bidraget til, at nordboere har fået øget kendskab til nabolandene og til hinanden.

Projektvirksomheden har i 2004 været præget af videreførsel af allerede igangsatte projekter; det gælder Nordjobb, det nordiske biblioteksprojekt "skumringstimen" samt "Nordisk Gæstebud". Biblioteksprojektet "Skumringstid" og "Morgengry", fik i 2004 rekordstor tilslutning. Det er anslået, at skumringstimen blev holdt ca. 1900 steder i Norden og i de baltiske lan-

de og samlede ca. 200.000 nordboere omkring fælles interesse for nordisk litteratur og kultur. Forbundet og Norden-foreningerne har endvidere gjort en indsats for at præge den nordiske diskussion, bl.a. vedrørende grænsehindringer, sprogligt domænetab ved de højere læreranstalter og om det nordiske samarbejde og programvirksomheden.
Nordisk skolesamarbejde er fortsat et af kerneområderne i Norden Foreningernes virksomhed og i 2004 blev Nordkontakt etableret. Der er tale om et udvekslingsprojekt for elever og lærere mellem Sverige, Finland og Norge sponsoreret af Telia Sonera. I 2005 bliver ordningen udvidet til også at omfatte de øvrige nordiske lande og Litauen.

5-0425-4 Bidrag för Västnorden

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	2.673.000	2.761.000	2.707.000	100%	Generalsekretæren

Formål Bidraget används primært till resestöd för att underlätta för västnordiska tjänstemän att delta i det nordiska samarbetet. Bidraget utgår till Färöarna, Grönland och Island efter en fördelning från 1992.

Prioriteringer i 2006 Fördelningen för år 2006 antas bli 43 % till Island, 35 % till Grönland och 22 % till Färöarna, vilket är samma fördelning som för tidigare år.

Resultater i 2004 Antallet af rejser ligger stort set på samme niveau som tidligere år.

5-0430-1 Nordiskt statistiskt samarbete

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.754.000	1.812.000	1.776.000	100%	Generalsekretæren

Formål I 2001 blev der indgået en femårig aftale med Danmarks Statistik om produktion af Nordisk Statistisk Årsbok og af miniårbøgerne samt om vedligehold af den nordiske database, hvorfra tallene trækkes. Danmarks Statistik har til opgave at koordinere indsamlingen af data fra de nordiske statistikbureauer til databasen og at redigere årbogen og miniårbøgerne.

Prioriteringer i 2006 At fortsætte udviklingsarbejdet med årbogen sådan at indholdet tilpasses globaliseringen og den aktuelle samfundsdebat, og at der inddrages nye statistikker i den udstrækning, det er fagligt muligt.

- Der arbejdes på en fortsat udbygning af de internationale sammenligninger, og det tilstræbes samtidig at få de tre selvstyrende områder mere med i tabeller og grafer. Udviklingen i indbyggertallet i de nordiske hovedstæder belyses, ligesom udviklingen i de nordiske landes U-landsbistand i pct. af BNI. Der arbejdes på et nyt kapitel om kriminalstatistik.
- Bogen skal fortsat udvikles i mere brugervenlig retning, og bogens omfang skal holdes på det nuværende niveau.
- Oplaget fastholdes på de nuværende 2500. Der distribueres ca. 140 eksemplarer af Nordisk Statistisk Årsbok til pligtaflevering og der udleveres frieksemplarer og anmeldereksemplarer i størrelsesordenen 250-300 stk. Salget, der ligger på mellem 17-1800, forsøges øget eller i det mindste fastholdt på samme niveau.

Resultater i 2004

I 2004-udgaven er en lang række tabeller og figurer suppleret med tal for EU-15 eller Euro-12, sådan at det nu belyses, hvordan de nordiske lande er placeret i forhold til et vesteuropæisk gennemsnit. Desuden er de tre selvstyrende områder, Færøerne, Grønland og Åland, medtaget i flere af tabellerne og graferne end tidligere. En række nye tabeller og figurer er kommet til, f.eks.en oversigtstabel, der sammenligner nøgletal for Norden med Euro-12, USA og Japan.

5-0435-1 Generalsekreterarens disponeringsreserv

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	578.000	597.000	585.000	21%	Generalsekretæren

Formål

Generalsekretærens dispositionsreserve er afsat til rådighed for Generalsekretæren med henblik på at imødekomme specifikke behov eksterne ansøgninger om f.eks projekter, seminarer etc. Reserven skal give sekretariatet fleksibilitet i relation til indledende projekter og undersøgelser samt mulighed for at dække uforudsete udgifter i forbindelse med afslutningen af projekter etc. Det er derimod ikke meningen, at Generalsekretærens reserve skal benyttes til tillægsbevillinger til institutioner, embedsmandskomiteer eller sekretariatet til formål, som er prøvet i den ordinære budgetbehandling. Fra og med år 2000 har Nordisk Administrativt Forbund, herunder Nordisk Administrativt Tidsskrift (NAF/NAT), kunnet søge midler fra denne reserve, som led i en mere resultatorienteret bevillingspraksis.

Prioriteringer i 2006

I første række prioriteres projekter, som ikke naturligt kan henføre til et særskilt ministerråd. I konsekvens af formålet med reserven angives i øvrigt ingen specifikke forhåndsprioriteringer.

Resultater i 2004

Eksempler på projekter/aktiviteter, som er (med-) finansieret i 2004:

- Nordisk Administrativt Forbund
- Udstillingsvirksomhed i Nordisk Ministerråds Sekretariat
- Rapportering om samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og EU
- Jubilæumsgaver til visse samnordiske institutioner.

5-0445-1 Ministerrådets strategiske initiativer (Formandskabspuljen)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	9.375.000	10.200.000	13.182.000	89%	MR-SAM/NSK

Formål

Ministerrådets strategiske initiativer dedikeres til særlige formandskabsinitiativer. Den hidtidige åbne ansøgningsprocedure ophører fra og med årsskiftet 2005/06, hvorefter projektforslag som hovedregel forudsættes fremlagt af formandskabet. Kravene til projektbeskrivelse og øvrige kvalitetskriterier videreføres uændret. Denne budgetpost omdannes således til en "formandskabspulje".

Med ophør af den åbne ansøgningsprocedure styrkes fagministerrådenes incitamenter til at bruge "egne" budgetmidler målrationelt, uden taktiske hensyn til "strategiske midler", som befinder sig uden for det enkelte ministerråd.

Midlerne forudsættes anvendt til formandskabets engangsindsatser af stor politisk betydning. Der skal specielt lægges vægt på nye initiativer med tværgående dimensioner. Tildeling af midler skal ske udfra strategiske overvejelser og forudsætter som udgangspunkt medfinansiering fra berørte fagministerrådene. Flerårige aktiviteter skal fortrinsvis kun finansieres, når

der også samtidig besluttes om mere permanente finansieringsløsninger. På denne måde skabes ikke uløste fremtidige budgetbindinger og budgetpostens fleksibilitet videreføres. Ressourcerne skal ikke bruges som almen tillægsfinansiering. Dette betyder, at hvis det tages beslutning om virksomhed som er af varig karakter, må beslutningen indeholde forslag til nedprioriteringer af anden virksomhed som på sigt kan finansiere aktiviteten.
For anvendelse av midler gælder en samrådsordning med Nordisk Råd. Når der skal vedtages en bevilling fra budgetposten, sendes samarbejdskomitéens beslutningsforslag til Rådets sekretariat til orientering inden MR-SAM/NSK tager sin beslutning.

Prioriteringer i 2006

Midlerne er i første række beregnet på aktiviteter og projekter initieret af Ministerrådets formandskab. I almindelighed indebærer dette også en forpligtelse til opfølgning af det fratrædende formandskabs spidsprioriteringer. Endvidere vil det aktuelle formandskab have til opgave at virkeliggøre vedtagne langsigtede politikker for Ministerrådet.

Resultater i 2004

I 2004 blev der bevilget midler til en lang række projekter inden for bl.a. følgende temaer:

- Demokratiudvikling i Norden
- Bekæmpelse af grænsehindringer
- Øget fødevaresikkerhed
- Uddannelse og kultur
- Innovation og samarbejde i næringsliv
- Informationsseminarer for nationale myndigheder.

5-0450-2 Stöd till frivillig sektorn

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.200.000	1.240.000	1.216.000		Generalsekretæren

Formål

Øge kundskaberne om frivillig-sektorens rolle i de nordiske samfund.
Styrke organisationernes og netværkernes muligheder for nordisk samarbejde.
Styrke frivillig-sektorens muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten, udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Ministerrådet og frivillig-sektoren.
Styrke samarbejdet mellem Ministerrådet og frivillig-sektoren i hele Norden for at skabe forudsætninger for at et større antal nye aktører kan tage del i det nordiske samarbejde

Prioriteringer i 2006

Den reviderede strategi 2005 – 08 skal fungere som det overordnede tværgående styringsinstrument for bæredygtig udvikling i Nordisk Ministerråd. Arbejdet med opfølgningen og implementeringen af strategien i de berørte fagministerråd skal fortsætte i 2006.

- Rejsestøtteordningen, som retter sig til vestnordiske deltagere i nordiske samarbejdsfora. Ordningen administreres af Nordens Hus i Reykjavik, Nordens Hus på Færøerne og Nordens Institut på Grønland.
- Tolkningsstøtteordningen giver støtte til tolkning for frivilligsektordeltagere fra områder, hvor de nordiske hovedprog ikke er dækkende.
- Projektstøtten vil fortsat blive koncentereret om at styrke udviklingen af NGO strukturer såvel indenfor Norden som udenfor.
- Som en indsats under temaet projektsamarbejde er der igangsat en række projekter i 2004 som afsluttes i 2005-2006, omtalt under resultater 2004

Resultater i 2004

- Der har været afholdt et koordinationsmøde mellem nordiske paraplyorganisationer indenfor området kultur.
- Der er opstartet et projekt for udvikling af initiativer rettet mod barn og unge på NGO niveau med fokus på hjem og skole på Balkan
- I samarbejde med ministerrådet for ligestilling er opstartet et integrationsprojekt rettet mod indvandrerkvinder i Norden.
- IV NGO konference i Parnu, Estland har modtaget støtte
- I et samarbejde med European Cultural Foundation er opstartet et projekt i Kaliningrad med det sigte at formulere en kulturpolitik, hvor såvel centrale kulturinstitutioner som NGO indenfor MR-K inddrages.
- Nordens Hus i Reykjavik bevilgede 53 rejsestipendier, Nordens Hus på Færøerne gav 17 rejsestipendier og Nordens Institut på Grønland bevilgede 6 rejsestipendier. Der blev således uddelt i alt 76 rejsestipendier, hvoraf 44 gik til kvinder og 32 til mænd.
- Der blev givet tolkningsstøtte til 4 møder.

5-0460-1 Holdbart Norden

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.901.000	4.029.000	3.950.000	91%	MR-SAM/NSK

Formål

Implementere den tværgående forankrede reviderede strategi "Bæredygtig udvikling – En ny kurs for Norden" . Strategien omfatter såvel langsigtede målsætninger for perioden 2001-2020 som mere kortsigtede målsætninger og indsatser for perioden 2005-2008. Strategien fokuserer på områder, hvor Norden har fælles interesser og særlig gode forudsætninger for at bidrage til en holdbar udvikling, og hvor det nordiske samarbejde skaber en særlig merværdi.

En væsentlig del af Holdbart Nordens midler er projektmidler, der kan søges. Tildeling af midler forudsætter medfinansiering fra berørte fagministerråd. Samarbejdsministrenes kriterier for at søge midler er, at projektet opfylder kravet om nordisk nytte, udgør en direkte opfølgning af strategien, er forankret i det/de ansvarlige ministerråd, samfinansieres af en eller flere ministerråd med mindst 50% og udgør merværdi; løftestangsprincippet. Endvidere vil der blive lagt vægt på, at projektet er tværgeående, nyt og/eller innovativt og så vidt muligt indeholder og/eller integrerer de tre komponenter af holdbar udvikling (miljø/økonomi/social).

Prioriteringer i 2006

Den reviderede strategi 2005 – 08 skal fungere som det overordnede tværgående styringsinstrument for bæredygtig udvikling i Ministerrådet. Arbejdet med opfølgningen og implementeringen af strategien i de berørte fagministerråd skal fortsætte i 2006.

- Styrkelsen af den økonomiske og sociale dimension, herunder uddannelse, samt indsatsen vedrørende bæredygtig produktion og forbrugsmønster vil medføre, at projekter vedrørende bæredygtig udvikling kan bruges som strategiske spydspidsindsatser, og efterspørgslen efter midler til samfinansiering øges
- Information og markedsføring samt påvirkning af det internationale samarbejde om bæredygtig udvikling prioriteres. Et overordnet mål vil være at øge synligheden af den nordiske strategi og at Norden ses som en rollemodel. Det prioriteres, at der fortsat afholdes nordiske seminarer om bæredygtig udvikling med en bred deltagelse af regionale og lokale aktører

- Revisionen af det nordiske sæt af indikatorer, bl.a. med hensyn til de nye mål og indsatser i strategien 2005 – 08, skal færdiggøres og publiceres samt bruges som indspil i internationale sammenhæng.

Bæredygtig udvikling er en højt prioriteret strategisk satsning i "Ny nordisk dagsorden opfølgning af Vismandsrapporten". Bæredygtig udvikling vil være et overordnet tværgående tema og ramme for samarbejdet om den Nordlige Dimension og om Vest-Norden. Nordisk Råds rekommandation 1/2005 om at fremme implementeringen af bæredygtig udvikling skal følges op.

Resultater i 2004

Den nordiske forhandlingsgruppe, der var nedsat af samarbejdsministre, forhandlede og forankrede revisionen af strategien med mål og indsatser 2005 – 08. Den sociale og økonomiske dimension er styrket. Den reviderede strategi har egne kapitler om den sociale dimension, herunder uddannelse samt om bæredygtig produktion og forbrugmønstre. Strategien blev forelagt statsministrene i anslutning till Nordisk Råds session og drøftet af parlamentarikerne på sessionen. Samarbejdsministrene godkendte strategien i december. Landene og de forskellige ministerråd i Ministerrådet er godt i gang med at implementere strategien. Ministerrådet har igangsat projekter til opfyldelse af mål og indsatser. 19 projektansøgninger om midler fra Holdbart Norden blev imødekommet. Ministerrådet holdt et 2 dages seminar i København med relevante aktører, 100 deltagere, om revisionen samt opfølgning og implementering af bæredygtig udvikling i de nordiske lande, EU og de baltiske lande. Under Nordisk Råds session afholdte Ministerrådet specialarrangementer for parlamentarikerne, journalister og andre deltagere om bæredygtig udvikling. Strategien og indikatorerne blev præsenteret og udleveret på internationale konferencer og møder, bl.a. på UNECE konferencen i Geneve om regionens indsats om bæredygtig udvikling, konferencen Jordens Agenda, Nordens Agenda i Göteborg, i OECDs indikatorgruppe og på fiskerikonferencen i Aalesund.

5-1010-1 Informationsverksamhet

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	3.758.000	3.882.000	3.806.000	100%	Generalsekretæren

Formål

Informationsafdelingen er en fælles afdeling for Ministerrådet og Nordisk råd. Informationsafdelingen skal øge kundskab om og bidrage til øget interesse for det nordiske både i og udenfor Norden gennem effektiv og målrettet formidling for at tydeliggøre resultater og konsekvenser af det nordiske samarbejde for den enkelte nordbo, og synliggøre hvordan de nordiske erfaringer kan bidrage til samfundsudviklingen i verden udenfor Norden.

Informationsafdelingens formål er gennem et bredt scenario af informationsaktiviteter, hjemmeside, seminarer og konferenser at synliggøre temaer med fælles nordisk betydning i ministerråd og præsidiet, i et nært samarbejde med de ansvarlige nationale myndigheder.

Informationsafdelingens arbejde retter sig mod følgende målgrupper: nordboere i almindelighed, de nordiske samarbejdsorganer og politikere og journalister. Afdelings arbejde tilpasses kontinuerligt nye behov.

Prioriteringer i 2006

- Informationsarbejdet vil bestå i at opbygge netværk med centrale opinionsdannere, så de kan viderefortælle "den nordiske historie". Det bliver især en opgave at få større opmærksomhed på det moderniserede nordiske samarbejde, der forventes at blive resultatet af det danske formandsskabsprogram for Nordisk Ministerråd i 2005. Også forandringer i det parlamentariske samarbejde forventes.
- Fokus på følgende temaer: moderniseringsarbejdet, forskning og innovation, konkrete resultater af grænsehindringsarbejdet, BEN (grænseregionalt samarbejde mod øst) Østersøsamarbejde generelt samt nordiske svar på globaliseringens udfordringer.
- Webbsiten www.norden.org udvikles fortsat. Der opstilles målbare succeskriterier og øget vægt lægges på analyse af kommunikationens effekt for at kunne prioritere informationsarbejdet og for at kunde arbejde mere bevidst med bestemte målgrupper. Der skal fortsat arbejdes på at øge brugervenligheden og på design for alle. Muligheder for øget brug af multimedia og for øget samarbejde med webansvarlige hos de nordiske institutioner, informationskontorer og arbejdsgrupper undersøges.
- Stor synlighed af nordiske temaer i pressen. Så ofte som muligt skal nyheder/artikler have en særlig fokus på præsidiets prioriterede temaer og Ministerrådets formandsskabsprogram som udvikles inden for rammen af et informationsnetværk.

Resultater i 2004

Informationsafdelingen havde i 2004 et overskud på ca. 2,2 MDKK.

Informationsafdelingen havde indtægter på 15,8 MDKK, hvoraf 40 % kommer fra Nordisk Råd og 60 % fra Nordisk Ministerråd. Af udgifterne på ca. 13, 6 MDKK er ca. 49 % løn til personalet og ca. 22 % overhead til Ministerrådssekretariatet for IT, telefoni og andre administrative ydelser. De øvrige udgifter svarende til i alt ca. 9,7 MDKK er informationsaktiviteter, hvoraf den elektroniske infomationsformidling udgør ca. 16 %.

Årsberetningen blev omlagt til en mindre publikation, som udkom i årets første kvartal på skandinavisk, finsk og engelsk.

Nyhedsbrevet "Norden – the Top op Europe" blev ændret til et elektronisk nyhedsbrev på engelsk og russisk. Det udkom 11 gange i 2004.

Ugebrevet "Norden i Veckan" udkom hver uge som elektronisk nyhedsbrev på skandinavisk, finsk og engelsk.

Analys Norden med politiske analyser fra de 5 nordiske lande udkom 9 gange som elektronisk nyhedsbrev på skandinavisk, finsk og islandsk.

Årbogen "Hur mår den nordiska velfärden?" udkom og blev fulgt op med en vel besøgt seminarrække, der fortsætter i 2005.

www.norden.org blev udviklet yderligere med fokus på brugervenlighed, sprog og aktualitet og stadig flere brugere. Nye, dynamiske startsider for Nordisk Ministerråds samarbejdsområdet og for Nordisk råds session blev udviklet i samarbejde med afdelingerne. Forskellige forbedringer på webbsiten og af abonneringssystemet resulterede på kort tid i stor øgning i antallet abonnenter på Informationsafdelingens elektroniske nyhedsbrev.

Informationsafdelingen har modtaget gruppebesøg af studerende og gymnasieskoler.

5-1020-1 Informationsverksamhet utanför Norden

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	961.000	993.000	974.000	29%	Generalsekretæren

Formål

Informationsaktiviteterne uden for Norden skal fremme kendskabet til områder hvor Norden har et veletableret samarbejde, og imødekomme ønsker om information om nordiske forhold. Ministerrådet arrangerer seminarer, workshops og konferencer i tæt samarbejde med fagområderne, med nordiske institutioner, med nordiske repræsentationer i de relevante lande, og med myndighederne/organisationerne i de pågældende lande eller regioner. En del af indsatserne gøres i samarbejde med Nordisk Råd. Budgetmidlerne er Ministerrådets nettotilskud til virksomheden.

Prioriteringer i 2006

At informere om den nordiske samarbejdsmodel og om resultaterne af samarbejdet primært til europæiske lande, regioner og relevante europæiske organisationer, herunder EU.

- At gøre det muligt for journalister at følge udviklingen i det nordiske samarbejde.
- At præsentere den nordiske model for regionalt samarbejde, Nordens plads i Europa og Norden i forhold til en bredere international ramme.
- At synliggøre særlige nordiske fokuseringsområder, som for eksempel forskning, innovation, fjernelse af grænsehindringer og bæredygtig udvikling.
- At synliggøre ordførerprogrammets prioriteringer i forbindelse med internationale aktiviteter.
- At briefe relevante diplomater stationeret i de nordiske lande og gennemføre målrettede aktiviteter uden for Norden.

Resultater i 2004

- Seminarium i Malta om regionalt samarbejde – Norden som eksempel på konstruktivt samarbejde på trods af forskellige holdninger til udenrigs- og sikkerhedspolitik.
- I forbindelse med Designudstillingen "Scandinavian Design – Beyond the Myth" i Prag blev afholdt et seminar om Norden som regional spiller i et kommende Europa. Seminaret blev åbnet af den tjekkiske udenrigsminister og det skabte gode kontakter for videre samarbejde med visegrad landene.
- I løbet af året blev afholdt flere møder med Polen, der havde formandskabet for visegradlandene og CBSS. Konkret er det aftalt, at der fremover skal afholdes et årligt møde mellem Polen og Ministerrådet.
- Foredragsserie på de nordiske ambassader i Berlin blev gennemført med foredrag af Martti Ahtisaari. Dette følges op med yderligere et seminar i foråret 2005 med med foredrag af Vigdis Finnbogadottír, Carl Bildt, Thorbjørn Jagland og Uffe Ellemann Jensen. Også møder med repræsentanter fra UK og Irland har været afholdt. Et seminar i Glasgow i 2005 om regionalt samarbejde forventes afholdt i anledning af den nordiske designudstilling. Forøget kontakt med relevante aktører i EU-regi er gennemført, herunder til relevante aktører i Kommissionen og i Europa-parlamentet.
- Der blev i samarbejde med Nordiska genbanken arrangeret et miniseminar om nordiske indsatser omkring biodiversitet og genressourcer i forbindelse med FN's biodiversitetskonference i Malaysia.
- I forbindelse med Nordisk Råds temamøde i Helsingfors om den Nordlige Dimension, blev afholdt briefing om det nordiske samarbejde for udenlandske diplomater i Helsinki. En gruppe journalister fra nærområderne, Tyskland og Polen fulgte temamødet.

- I tilknytning til NorFa's konference i Riga om forskeruddannelse i Norden og Estland, Letland og Lithauen blev der arrangeret en journalistrejse. Der blev tillige arrangeret en journalistrejse til uddannelseskonferencen "A scholl for all" i Vilnius. I forbindelse med Artisk konference i Nuuk blev arrangeret et seminar i København og seminar og studietur til Grønland for journalister fra Rusland, Canada samt de nordiske lande og selvstyrende områder. Endelig har journalister fra nærområderne deltaget i Trilateral Parlamentarian Conference on Energy i Oslo, og nordiske journalister i konference om havmiljø i Reykjavik (primo juni 2004).
- Der blev afholdt briefing om det nordiske samarbejde for udenlandske diplomater i Reykjavik og i Stockholm i forbindelse med Nordisk Råds session.

5-1025-1 Norden i Fokus (info.vinduene)

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	4.806.000	4.964.000	4.867.000	98%	Generalsekretæren

Formål

Informationskonceptet Norden i Fokus (NiF) er udformet for at øge tilstedeværelsen og synligheden af det officielle nordiske samarbejde i de nordiske hovedstæder.

NiF skal informere generelt (informationstjeneste) om det nordiske samarbejde og udtrykke dette gennem kulturaktiviteter og arrangementer (programaktiviteter) som blandt andet giver bidrag til samfundsdebatten. NiF er etableret i København, Oslo og Stockholm, hvor NiF drives af Foreningen Norden på vegne af Ministerrådet. Når det gælder Helsingfors og Reykjavik har etablering fundet sted i 2001 og opgaven varetages dér af eksisterende fællesnordiske institutioner – Nordens Hus på Island og Nordens Institut i Finland (NIFIN) – som allerede har lignende opgaver.

Prioriteringer i 2006

- Fortsat integrere NiF i netværk, som omfatter de nordiske institutioner og kontorerne i Estland, Letland og Lithauen og Nordvest-Rusland.
- Fortsat koordinere og anvende de muligheder NiF repræsenterer indenfor Ministerrådets totale informationsindsatser

Resultater i 2004

- Det er ambitionen i formidlingsopgaven for Norden i Fokus at sprede kundskab om Norden og det nordiske samarbejde også i nye miljøer.
- Om virksomheden kan bl.a. nævnes, at NiF i Stockholm også i 2004 har drevet omfattende programvirksomhed. Indsatsen i forhold til børn og unge og lærere har fortsat høj prioritet og der har blandt andet været afholdt vidreuddannelsesseminarer og vist film.Under samfundsprogrammer har der været fokus på blandt andet indvandrerkulturer og man har afholdt et seminar fælles for alle Norden i Fokus om feminismen i Norden. Nordiske forfattere har været præsenteret for et større publikum. Næringslivet indgår fortsat som en vigtig fokusgruppe.
- NiF i København har afholdt en samisk kulturfestival. Der har været særlig fokus på børn og mljø. Kunst- og kulturpræsentation udgør fortsat en vigtig del af virksomehden med en bred vifte af udstillinger, musik, oplæsning og teater/dans.
- NiF i Oslo har bl.a. fokuseret på etablering af nordiske netværk med samarbejde med centrale institutioner på kunst- og kulturområdet og har desuden lagt vægt på udvikling af programvirksomheden. Endvidere har man søgt at styrke indsatsen i forhold til børn og unge
- NiF i Helsingfors har blandt andet afholdt to børneteaterforestillinger og man har afholdt et seminar om litteraturkritik. NIF har et specialbibliotek som fokuserer på at sprede kundskab om Norden gennem evenemang omkring nordisk litteratur og kultur.

- NiF i Island har haft blandede kulturelle og debatrelaterede arrangementer.

5-1030-1 Hallo Norden

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	4.391.000	4.536.000	4.447.000	100%	Generalsekretæren

Formål

Hallå Norden är en informationstjänst som i de nordiska länderna informerar privatpersoner och andra om nordiska spørgsmål. Syftet är framför allt att ge klarhet kring frågor som rör förhållanden i samband med flyttningar över gränserna samt att genom att identifiera problem, bidra till att minska gränshinder i Norden. Verksamheten är uppbyggd med en heltidsanställd operatör i samtliga fem nordiska länder och en koordinator på Ministerrådssekretariatet i Köpenhamn.

Hallå Norden har utvecklats från att vara en renodlad telefontjänst till att bli en dynamisk webbaserad informationstjänst. Portalen finns placerad på www.hallonorden.org och skall fungera som ett nordiskt bibliotek med information om myndigheter, som kan lämpa upplysningarna.

Därutöver finns databasen Nordsvar, där de enskilda operatörerna kan besvara förfrågningar från nordbor direkt på Internet samt förmedla problemfrågor till koordinatorn för vidare behandling.

Prioriteringer i 2006

Fokus under 2006 kommer fortsatt vara att nå ut till fler privatpersoner men också myndigheter med information. Verksamheten byggdes 2005 ut till att även innefatta webbinformation riktad mot företag. Detta kommer att följas upp i marknadsföringen under 2006.

- Ökad synlighet via marknadsföring
- Förbättrad informationsportal
- 3000 frågeställare skall kontakta Hallå Nordens operatörer under året
- www.hallonorden.org skall ha 130.000 besökare
- Fokus på uppföljning av problemfrågor

Resultater i 2004

2004 var det första hela året med heltidstjänster i samtliga länder. Året inkluderade också utformningen av Hallå Nordens nya grafiska profil med nytt informationsmaterial, ny logotyp och ny layout på hemsidan.

Den nya marknadsföringen har lett till många fler besökare på Hallå Nordens webbplats, framförallt under den senare delen av året. Totalt hade internetportalen 86.956 besökare under 2004. Antalet frågeställare var i stort sett oförändrat med 1976 besvarade förfrågningar under året. Frågorna har dock ändrat karaktär i takt med att webbplatsen blivit mer känd. Många användare läser först den information som finns på hemsidan och ställer därefter kompletterande frågor om något fortfarande är oklart.

Under året arbetades det mycket med uppföljning av problemfrågor, informationsspridning om de nordiska avtalen samt nätverksbyggande.

Ett Gränspolitiskt forum startedes under året. Detta forum skall skapa ett formaliserat nätverk mellan specialister på olika områden för att lättare kunna erbjuda privatpersoner kvalificerad rådgivning samt för att samverka i arbetet med olika gränsbarriärer. Hallå Nordens webbportal skall fungera som nätverkets paraply med bl.a. information om övriga informationstjänster och gränskommittéer.

Ministerrådet och Hallå Norden har även arbetat för att knyta de nordiska ländernas ambassader tätare in på gränshindersarbetet. Syftet har varit att diskutera koordinering, insamling och uppföljning av problemfrågor samt att informera om det arbete som görs på gränshindersområdet.

Ledelse og adm. Sekretariats-funktion

Planlagte udgifter: 0 (alla utgifter är projektrelaterade)
Faktiske udgifter : 0 (alla utgifter är projektrelaterade)
Ministerrådssekretariatet samt Föreningen Norden i Sverige, Norge, Finland, Island och Danmark

5-1040-1 Översättning och tolkning

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.068.000	1.103.000	1.081.000	100%	Generalsekretæren

Formål

Medlen är beräknade för översättning av Ministerrådets dokument, trycksaker o.d. till finska och isländska samt för täckning av speciella behov för tolkning framför allt till finska. Medlen skall inte användas till lönekostnader för de ordinära tjänsterna vid sekretariatet.

Prioriteringer i 2006

Medlen skall användas till prioriterade finska och isländska tolknings- och översättningsuppgifter, vilka överskrider kapaciteten på sekretariatet • Utgifter till freelance översättning och tolkning i sammanhang med ordförandeskapets ministerkonferenser.

- Utgifter till freelance översättning och tolkning i sammanhang med ministerrådsmöten och möten i ämbetsmannakommittéer, samt till freelance översättning av centrala dokument t.ex. årsrapporter, ministerrådsförlsag o.d.
- Ökad fokus på kvalitetssäkring av översättningarna.

5-1050-2 Tjänstemannautbyte

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	1.885.000	1.947.000	1.909.000	100%	Generalsekretæren

Formål

Tjenestemandsudvekslingen giver statsligt ansatte i Norden mulighed for at lære forvaltning at kende i et andet nordisk land. Den årlige bevilling fordeles mellem landene af en gruppe bestående af kontaktpersoner fra hvert land plus Færøerne og Grønland. Stipendierne fordeles, udbetales og rapporteres nationalt. Information om resultatet af nogle af udvekslingerne lægges på ministerrådets hjemmeside.

Prioriteringer i 2006

Der foretages løbende justeringer i ordningen. Mulighederne for bedst mulig samordning af bevillingskriterierne i de enkelte lande søges løbende optimeret.

Resultater i 2004

Stipendierne fordeler sig således på lande: Danmark 15 stipendier, Finland 117, Färöarna 6 stipendier, Grønland 3 stipendium, Island 10 stipendier, Norge 27 stipendier och Sverige 5 stipendier.

5-8030-1 Publikationsverksamheten

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	718.000	512.000	502.000	100%	Generalsekretæren

Formål

Formålet med publikationsvirksomheden er at give adgang til viden om Norden, nordisk samarbejde og nordisk nytte ved at udgive, markedsføre og distribuere tekster gennem forskellige medier - både trykte og elektroniske. Publiceringsenheden (PUB) betjener både Ministerrådet og Nordisk Råd. Publikationsenheden fakturerer sine tjenester.
Efter en økonomisk analyse blev det i forbindelse med vedtagelse af budget 2002 besluttet at gennemføre en budgetreduktion tilpasset virksomhedens

behov for nettotilskud. Publikationsenheden gik som følge heraf over til at udarbejde listepriser for sine ydelser. Det tidligere oparbejdede overskud blev besluttet brugt over de kommende 4 år, hvorfor det vil være opbrugt ultimo 2005. Da overskuddet nu er brugt, er der behov for at øge budgettet fra 2006 for at fastholde aktivitetsniveauet.
Fra år 2004 har Nordisk Råd ophørt med at indbetale et fast beløb til Publikationsenheden. Ændringen medførte at Nordisk Råd betaler for ydelserne efter regning.

Prioriteringer i 2006

- At sikre at Publikationsenheden er en naturlig og attraktiv samarbejdspartner ved produktion af nordiske publikationer, brochurer og andre grafiske produkter.
- Fortsat sikre at Publikationsenheden alsidigt og effektivt udnytter de teknologier, der er tilgængelige i forbindelse med publicering, markedsføring og distribution og benytte disse teknologier til at øge brugervenligheden af publikationsenhedens informationer på hjemmesiden. Der skal ske en fortsat forskydning hen imod elektronisk publicering.
- Fremover forventes ca. 50% af samtlige publikationer alene at forefindes som elektroniske publikationer, men dog med mulighed for Print-on-Demand dvs. at alle marginalomkostningerne dækkes af kunden.
- Forbedre og effektivisere produktionsprocessen af publikationer til gavn for forfatterne, projekterne og opdragsgiverne.

Resultater i 2004

- I løbet af 2004 udgav PUB 181 rapporter fordelt på 13 i Nord-serien, 68 i serien TemaNord og 100 i serien ANP.
- Af politisk signifikante publikationer og/eller publikationer der er udkommet i større oplag kan nævnes to udgivelser i serien af jura-bøger; Nordisk statistisk årsbok 2004; undervisningsmateriale til gymnasierne: "Norden har noe å bidra med" og; "Historisk kystkultur"
- Alle publikationer udgivet i TemaNord og ANP-serierne udkom elektronisk og blev gjort gratis tilgængelige på hjemmesiden
- Publikationsdatabasen med oplysninger om Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds publikationer fra 1987 og frem blev gjort tilgængelig på nettet og gjort søgbar.
- Publikationsenheden deltog med en udstilling på bogmessen i Goteborg og var invovleret i flere seminarer bl.a. et om Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds årbog "Hur mår den nordiska velfärden?" det anslås at Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds fælles stand havde mellem 2 500-3 000 besøgende.
- Implementering af den nye grafiske profil.

Publikationsvirksomheden havde i 2004 et underskud på 620 TDKK.
Publikationsvirksomheden havde indtægter på ca. 5,2 MDKK, hvoraf 8 % er tilskud fra Ministerrådet. Af de resterende indtægter på ca. 4,7 MDKK stammer ca. 3,8 fra intern fakturering og 0,9 fra salg af publikationer. Udgifterne på ca. 5,8 MDKK fordeler sig således: publikationsudgifter 60 %, personaleudgifter 31 % og øvrige udgifter ca. 9 %.

Omprioriteringspuljen

9-9999-9 Omprioriteringspuljen

VALUTA	BUDGET 06	BUDGET 05	BUDGET 04	DISP.BUD. 04	BUD.DISP AV
DKK	16.318.000	0	0	-%	MR-SAM/NSK

Formål

Puljen udmøntes af Samarbejdsministrene efter fremlæggelse af generalsekretærens budgetforslag 2006 i juni måned.

Bilag 1: Flerårig planlægningsramme, samlet.

Kulturafdelingen

		Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
Kultursamarbeidet		**160.537**	**155.421**	**155.421**	**155.421**
Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006				**0**	**0**
	Generelle kulturinnsatser	*35.212*	*34.249*	*34.249*	*34.249*
1-2203-1	Strategiske og kulturpolitiske satsinger	5.114	5.114	5.114	5.114
1-2205-2	Nordisk kulturfond	30.098	29.135	29.135	29.135
	Barn och unga	*13.694*	*12.609*	*12.609*	*12.609*
	Projektmedel och generella stödordningar	*13.694*	*12.609*	*12.609*	*12.609*
1-2210-1	Nordiskt idrottssamarbete	1.271	1.230	1.230	1.230
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	6.294	5.794	5.794	5.794
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdoms-kultur	6.129	5.585	5.585	5.585
	Film och media	*32.780*	*31.658*	*31.658*	*31.658*
	Projektmedel och generella stödordningar	*27.137*	*26.387*	*26.387*	*26.387*
1-2220-1	Styrgruppen for kultur- og massemediesamar-beid	5.655	4.905	4.905	4.905
1-2222-2	Nordisk Film- och TV-fond	21.482	21.482	21.482	21.482
	Institutioner	*5.643*	*5.271*	*5.271*	*5.271*
1-2228-3	NORDICOM	2.237	2.165	2.165	2.165
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.406	3.106	3.106	3.106
	Konstområdet	*35.895*	*34.834*	*34.834*	*34.834*
	Projektmedel och generella stödordningar	*19.231*	*18.704*	*18.704*	*18.704*
1-2230-1	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)	7.838	7.587	7.587	7.587
1-2238-2	Sleipnir	2.760	2.760	2.760	2.760
1-2239-1	Nordiska Museikommittén	1.227	1.188	1.188	1.188
1-2246-4	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	856	829	829	829
1-2256-1	Nordisk Musikkommitté (NOMUS)	6.550	6.340	6.340	6.340
	Institutioner	*16.664*	*16.130*	*16.130*	*16.130*
1-2255-3	Nordiskt Center för Scenkonst (NordScen)	7.205	6.974	6.974	6.974
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.535	1.486	1.486	1.486
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst (NIFCA)	7.924	7.670	7.670	7.670
	Nordiska kulturhus (institutioner)	*31.870*	*31.870*	*31.870*	*31.870*
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	7.484	7.484	7.484	7.484
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	10.958	10.958	10.958	10.958
1-2274-3	Nordens institut på Åland	2.084	2.084	2.084	2.084
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.949	4.949	4.949	4.949
1-2279-1	Vedlikehold kulturhusene	1.047	1.047	1.047	1.047
1-2548-3	Nordens institut i Finland (NIFIN)	5.348	5.348	5.348	5.348
	Andra kultursatsningar	*11.086*	*10.201*	*10.201*	*10.201*
	Projektmedel och generella stödordningar	*11.086*	*10.201*	*10.201*	*10.201*
1-2234-4	Samisk samarbeid	4.211	4.076	4.076	4.076
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.875	6.125	6.125	6.125

Uddannelse, forskning og IT

		Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
Uddannelse, forskning samt IT		**206.108**	**199.540**	**189.633**	**181.185**
Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006				**9.907**	**18.355**
Utdanning og forskning		**205.015**	**198.482**	**188.575**	**180.127**
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	*4.034*	*3.147*	*3.147*	*3.147*
2-2505-1	Dispositionsmedel-Utbildning och forskning	4.034	3.147	3.147	3.147
	Politikudvikling m.v.	*17.159*	*12.168*	*12.168*	*12.168*
2-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	2.564	1.538	1.538	1.538
2-2520-1	Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL)	1.823	1.094	1.094	1.094
2-2530-1	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	2.159	1.295	1.295	1.295
2-2544-1	Nordens Sprogråd	2.069	1.241	1.241	1.241
2-2550-1	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	563	0	0	0
2-2553-1	Politikudvikling, Videnssamfund og IT-infrastruktur	0	563	563	563
2-3110-1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	1.544	0	0	0
2-3127-2	Politikudvikling voksnes læring	6.437	6.437	6.437	6.437
	Mobilitets og netværksprogrammer	*73.320*	*71.121*	*71.121*	*71.121*
2-2512-2	Nordplus junior	20.309	19.700	19.700	19.700
2-2522-2	Nordplus Voksen	9.069	8.797	8.797	8.797
2-2532-2	Nordplus (Högre utbildning)	32.769	31.786	31.786	31.786
2-2534-4	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	1.151	1.116	1.116	1.116
2-2543-1	Nordplus språk	8.978	8.709	8.709	8.709
2-2545-2	Norden-undervisning i utlandet	1.044	1.013	1.013	1.013
	NordForsk	*67.412*	*75.796*	*75.796*	*67.348*
2-3100-3	NordForsk	0	54.708	54.708	54.708
2-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	35.389	0	0	0
2-0462-1	Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi	2.757	0	0	0
2-2554-1	Udviklingsprojektet NORDUnet2	0	0	0	0
2-3111-1	Nordiske spidsforskningsenheder, globala förändringar	5.277	5.277	5.277	0
2-3128-1	Nordisk Forskningssamarbejde	8.178	0	0	0
2-3129-1	Nordisk videnskabelig information (Nordbib)	2.550	2.550	2.550	2.550
2-3131-1	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	0	0	0	0
2-3132-1	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	0	0	0	0
2-3133-1	Nordisk forskningsprogram om epidemiologi	3.171	3.171	3.171	0
2-3136-2	Forskningsprogram NORDUnet3	3.566	3.566	3.566	3.566
2-3138-1	Nordisk Forskerskoleprogram	2.534	2.534	2.534	2.534
2-3139-1	Nordiske spidsforskningsenheder, medicin	3.051	3.051	3.051	3.051
2-3140-1	Nordisk komitè for Bioetikk	939	939	939	939
	Forskning i øvrigt	*43.090*	*36.250*	*26.343*	*26.343*
2-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	*0*	*0*	*0*	*0*
2-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	19.495	15.604	10.403	10.403
2-3181-2	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.935	2.935	2.935	2.935
2-3182-2	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	7.294	6.983	4.655	4.655
2-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	0	0	0	0
2-3184-2	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)	7.975	7.134	4.756	4.756
2-3185-2	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	5.391	3.594	3.594	3.594
	IT-ministerråd	**1.093**	**1.058**	**1.058**	**1.058**
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT	1.093	1.058	1.058	1.058

Miljø- og ressourcepolitik

		Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
Miljø- og ressourcepolitik		**118.846**	**115.060**	**115.060**	**115.060**
	Energi	*7.291*	*7.059*	*7.059*	*7.059*
3-3210-1	Projektmedel - Energi	6.279	6.059	6.059	6.059
3-3220-3	Nordisk Energiforskning (NEPF)	1.012	1.000	1.000	1.000
	Miljö	*42.221*	*40.876*	*40.876*	*40.876*
3-3310-1	Projektmedel - Miljø	32.885	31.839	31.839	31.839
3-3320-2	NEFCOS Miljøudviklingsfond	9.336	9.037	9.037	9.037
	Regionalpolitik	*29.884*	*28.932*	*28.932*	*28.932*
3-6110-1	Projektmedel - Regionalpolitik	19.695	19.068	19.068	19.068
	Institutioner	*10.189*	*9.864*	*9.864*	*9.864*
3-6180-3	Nordregio	10.189	9.864	9.864	9.864
	Transport	*1.079*	*1.045*	*1.045*	*1.045*
3-6210-1	Projektmedel - Transport	1.079	1.045	1.045	1.045
	Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	*38.371*	*37.148*	*37.148*	*37.148*
	Projektmidler	*6.571*	*0*	*0*	*0*
3-6410-1	Projektmidler - fællespulje	5.447	0	0	0
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	1.124	0	0	0
	Jord- och skogsbruk	*21.356*	*23.089*	*23.089*	*23.089*
	Projektmedel	*12.423*	*13.256*	*13.256*	*13.256*
3-6510-1	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	2.390	3.073	3.073	3.073
3-6520-1	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	1.020	800	800	800
3-6540-1	Nordisk genbank för husdjur	3.242	3.242	3.242	3.242
3-6581-1	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.771	6.141	6.141	6.141
	Institutioner	*8.933*	*9.833*	*9.833*	*9.833*
3-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	8.933	9.833	9.833	9.833
	Fiskeri	*5.108*	*7.261*	*7.261*	*7.261*
3-6610-1	Projektmedel - Fiskeri	5.108	7.261	7.261	7.261
	Levnedsmidler	*5.336*	*6.798*	*6.798*	*6.798*
3-6810-1	Projektmedel - Levnedsmidler	5.336	5.598	5.598	5.598
3-6820-1	Forskning - levnedsmidler	0	1.200	1.200	1.200

Velfærds- og erhvervspolitik

		Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
Næring og velferd		**145.031**	**137.940**	**131.746**	**131.746**
	Afvigelse i forhold til budgetniveau 2006			**6.194**	**6.194**
	Arbetsmarknad och –miljö	*13.126*	*12.708*	*12.708*	*12.708*
	Projektmedel	*10.308*	*9.890*	*9.890*	*9.890*
4-4110-1	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	6.668	6.494	6.494	6.494
4-4120-2	Nordjobb	2.244	2.000	2.000	2.000
4-4130-1	Informationsprojektet	1.396	1.396	1.396	1.396
	Institutioner	*2.818*	*2.818*	*2.818*	*2.818*
4-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.818	2.818	2.818	2.818
	Social- och hälsovård	*41.753*	*40.423*	*34.229*	*34.229*
	Projektmedel	*15.986*	*13.063*	*6.869*	*6.869*
4-4310-1	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	6.840	4.213	4.213	4.213
4-4320-1	Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	1.034	991	991	991
4-4340-1	Nomesko og Nososko	1.713	1.665	1.665	1.665
4-4620-1	Välfärdsforskning	6.399	6.194	0	0
	Institutioner	*25.767*	*27.360*	*27.360*	*27.360*
4-4381-3	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) *	33.218	39.285	39.285	39.285
4-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	9.136	8.842	8.842	8.842
4-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2.956	2.861	2.861	2.861
4-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	4.791	7.058	7.058	7.058
4-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	7.253	7.020	7.020	7.020
4-4386-3	Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	1.631	1.579	1.579	1.579
	Jämställdhet	*8.185*	*7.924*	*7.924*	*7.924*
4-4410-1	Projektmedel - Jämställdhet	3.069	2.972	2.972	2.972
	Institutioner	*5.116*	*4.952*	*4.952*	*4.952*
4-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	5.116	4.952	4.952	4.952
	Narkotikasamarbejde	*1.755*	*1.699*	*1.699*	*1.699*
4-4510-1	Projektmedel - Narkotikasamarbejde	1.755	1.699	1.699	1.699
	Näring	*67.780*	*63.151*	*63.151*	*63.151*
4-5110-1	Projektmedel - Näring	1.123	1.095	1.095	1.095
4-5190-1	Expo 2005	2.550	0	0	0
	Institutioner	*64.107*	*62.056*	*62.056*	*62.056*
4-5180-3	Nordisk InnovationsCenter	64.107	62.056	62.056	62.056
4-5181-3	Nordtest	0	0	0	0
	Ekonomi och finanspolitik	*1.691*	*1.637*	*1.637*	*1.637*
4-5210-1	Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik	1.691	1.637	1.637	1.637
	Bygg- og bolig	*903*	*874*	*874*	*874*
4-5310-1	Projektmedel – Bygg och Bolig	903	874	874	874
	Konsument	*8.497*	*8.226*	*8.226*	*8.226*
4-6710-1	Projektmedel - Konsument	6.212	6.013	6.013	6.013
4-6720-4	SVANEN – Nordisk miljömärkning	2.285	2.213	2.213	2.213
	Lagstiftning	*1.341*	*1.298*	*1.298*	*1.298*
4-7110-1	Projektmedel - Lagstiftning	1.341	1.298	1.298	1.298

Nabopolitik

		Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
Nabopolitik		**84.956**	**84.718**	**84.718**	**84.718**
3-0820-2	Kunskapsuppbyggning och nätverk	24.058	30.000	30.000	30.000
3-0940-1	Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med Barentsregionen og m. frivilligsektoren i NV-ryssland	0	9.789	9.789	9.789
3-0970-3	Ministerrådets kontorer i Nord-vest Rusland	0	6.000	6.000	6.000
3-0930-1	Handlingsplan for Nord-vest Rusland	10.710	0	0	0
3-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	19.591	19.591	19.591	19.591
3-0810-3	Ministerrådets kontorer i Estland, Letland og Litauen	13.933	9.300	9.300	9.300
3-0920-1	Prosjektvirksomhet i Baltikum	6.426	0	0	0
3-0910-1	Politiske initiativer	3.200	2.000	2.000	2.000
3-0790-1	Grænseregionalt samarbejde	0	1.000	1.000	1.000
3-0870-1	Arktisk samarbeidsprogram	7.038	7.038	7.038	7.038
3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik	0	0	0	0
3-0840-1	Kulturförmedling	0	0	0	0
3-0860-1	Bärkraftig resurshushållning	0	0	0	0

Sekretariat og andre fællesaktiviteter

		Budget 2005	Budget 2006	BO 2007	BO 2008
		110.415	**106.897**	**106.897**	**106.897**
5-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	65.221	63.143	63.143	63.143
5-0185-1	Nedbrydelse af grænsehindringer	2.295	2.000	2.000	2.000
5-0190-1	Reformer på institutionsområdet	510	994	994	994
5-0195-1	Europasamarbejdet	510	494	494	494
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	3.303	3.198	3.198	3.198
5-0425-4	Bidrag för Västnorden	2.761	2.673	2.673	2.673
5-0430-1	Nordiskt statistiskt samarbete	1.812	1.754	1.754	1.754
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	597	578	578	578
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer (Formandskabspuljen)	10.200	9.375	9.375	9.375
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	1.240	1.200	1.200	1.200
5-0460-1	Holdbart Norden	4.029	3.901	3.901	3.901
5-1010-1	Informationsverksamhet	3.882	3.758	3.758	3.758
5-1020-1	Informationsverksamhet utanför Norden	993	961	961	961
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	4.964	4.806	4.806	4.806
5-1030-1	Hallo Norden	4.536	4.391	4.391	4.391
5-1040-1	Översättning och tolkning	1.103	1.068	1.068	1.068
5-1050-2	Tjänstemannautbyte	1.947	1.885	1.885	1.885
5-8030-1	Publikationsverksamheten	512	718	718	718

Omprioriteringspuljen

9-9999-9	**Omprioriteringspuljen**	**0**	**16.318**	**16.318**	**16.318**

Bilag 2: Budgettet konverteret til EURO

Nedenfor er forslaget til budget 2006 konverteret til EURO til informationsbehov. Konverteringen har ingen betydning for det reelle budgetniveau for budgetposterne, som er i DKK og domicillandets valuta for institutionerne.

Der er anvendt følgende valutakurser for 2005 og 2006:
2005: 100 EUR= 744 DKK
2006: 100 EUR= 744 DKK

Kulturafdelingen

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Kultursamarbeidet		**20.890**	**21.578**	**-688**	**-3,2%**
	Generelle kulturinnsatser	*4.603*	*4.733*	*-129*	*-2,7%*
1-2203-1	Strategiske og kulturpolitiske satsinger	687	687	0	0,0%
1-2205-2	Nordisk kulturfond	3.916	4.045	-129	-3,2%
	Barn och unga	*1.695*	*1.841*	*-146*	*-7,9%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*1.695*	*1.841*	*-146*	*-7,9%*
1-2210-1	Nordiskt idrottssamarbete	165	171	-6	-3,2%
1-2212-1	Nordiska ungdomskomittén	779	846	-67	-7,9%
1-2214-1	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	751	824	-73	-8,9%
	Film och media	*4.255*	*4.406*	*-151*	*-3,4%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*3.547*	*3.647*	*-101 -*	*2,8%*
1-2220-1	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	659	760	-101	-13,3%
1-2222-2	Nordisk Film- och TV-fond	2.887	2.887	0	0%
	Institutioner	*708*	*758*	*-50 -*	*6,6%*
1-2228-3	NORDICOM	291	301	-10	-3,2%
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	417	458	-40	-8,8%
	Konstområdet	*4.682*	*4.825*	*-143*	*-3,0%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*2.514*	*2.585*	*-71*	*-2,7%*
1-2230-1	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)	1.020	1.053	-34	-3,2%
1-2238-2	Sleipnir	371	371	0	0,0%
1-2239-1	Nordiska Museikommittén	160	165	-5	-3,2%
1-2246-4	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	111	115	-4	-3,2%
1-2256-1	Nordisk Musikkommitté (NOMUS)	852	880	-28	-3,2%
	Institutioner	*2.168*	*2.240*	*-72*	*-3,2%*
1-2255-3	Nordiskt Center för Scenkonst (NordScen)	937	968	-31	-3,2%
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	200	206	-7	-3,2%
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst (NIFCA)	1.031	1.065	-34	-3,2%
	Nordiska kulturhus (institutioner)	*4.284*	*4.284*	*0*	*0,0%*
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	1.006	1.006	0	0,0%
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	1.473	1.473	0	0,0%
1-2274-3	Nordens institut på Åland	280	280	0	0,0%
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	665	665	0	0,0%
1-2279-1	Vedlikehold kulturhusene	141	141	0	0,0%
1-2548-3	Nordens institut i Finland (NIFIN)	719	719	0	0,0%
	Andra kultursatsningar	*1.371*	*1.490*	*-119*	*-8,0%*
	Projektmedel och generella stödordningar	*1.371*	*1.490*	*-119*	*-8,0%*
1-2234-4	Samisk samarbeid	548	566	-18	-3,2%
1-2296-1	Nordiska kulturprojekt i utlandet	823	924	-101	-10,9%

Uddannelse, forskning og IT

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Uddannelse, forskning samt IT		**26.820**	**27.703**	**-883**	**-3,2%**
Utdanning og forskning		**26.678**	**27.556**	**-878**	**-3,2%**
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	*423*	*542*	*-119*	*-22,0%*
2-2505-1	Dispositionsmedel-Utbildning och forskning	423	542	-119	-22,0%
	Politikudvikling m.v.	*1.635*	*2.306*	*-671*	*-29,1%*
2-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	207	345	-138	-40,0%
2-2520-1	Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL)	147	245	-98	-40,0%
2-2530-1	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	174	290	-116	-40,0%
2-2544-1	Nordens Sprogråd	167	278	-111	-40,0%
2-2550-1	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	0	76	-76	-100,0%
2-2553-1	Politikudvikling, Videnssamfund og IT-infrastruktur	76	0	76	-
2-3110-1	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	0	208	-208	-100,0%
2-3127-2	Politikudvikling voksnes læring	865	865	0	0,0%
	Mobilitets og netværksprogrammer	*9.559*	*9.855*	*-296*	*-3,0%*
2-2512-2	Nordplus junior	2.648	2.730	-82	-3,0%
2-2522-2	Nordplus Voksen	1.182	1.219	-37	-3,0%
2-2532-2	Nordplus (Högre utbildning)	4.272	4.404	-132	-3,0%
2-2534-4	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	150	155	-5	-3,0%
2-2543-1	Nordplus språk	1.171	1.207	-36	-3,0%
2-2545-2	Norden-undervisning i utlandet	136	140	-4	-3,0%
	NordForsk	*10.188*	*9.061*	*1.127*	*12,4%*
2-3100-3	NordForsk	7.353	0	7.353	-
2-3115-3	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	0	4.757	-4.757	-100,0%
2-0462-1	Nordiskt forskningsprogram om Oceanografi	0	371	-371	-100,0%
2-2554-1	Udviklingsprojektet NORDUnet2	0	0	0	-
2-3111-1	Nordiske spidsforskningsenheder, globala förändringar	709	709	0	0,0%
2-3128-1	Nordisk Forskningssamarbejde	0	1.099	-1.099	-100,0%
2-3129-1	Nordisk videnskabelig information (Nordbib)	343	343	0	0,0%
2-3131-1	Nordisk forskningsprogram om køn och våld	0	0	0	-
2-3132-1	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	0	0	0	-
2-3133-1	Nordisk forskningsprogram om epidemiologi	426	426	0	0,0%
2-3136-2	Forskningsprogram NORDUnet3	479	479	0	0,0%
2-3138-1	Nordisk Forskerskoleprogram	341	341	0	0,0%
2-3139-1	Nordiske spidsforskningsenheder, medicin	410	410	0	0,0%
2-3140-1	Nordisk komitè for Bioetikk	126	126	0	0,0%
	Forskning i øvrigt	*4.872*	*5.792*	*-919*	*-15,9%*
2-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	0	0	0	-
2-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	2.097	2.620	-523	-20,0%
2-3181-2	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	394	394	0	0,0%
2-3182-2	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	939	980	-42	-4,3%
2-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	0	0	0	-
2-3184-2	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)	959	1.072	-113	-10,5%
2-3185-2	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	483	725	-242	-33,3%
	IT-ministerråd	**142**	**147**	**-5**	**-3,2%**
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT	142	147	-5	-3,2%

Miljø- og ressourcepolitik

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Miljø- og ressourcepolitik		**15.465**	**15.974**	**-509**	**-3,2%**
	Energi	*949*	*980*	***-31***	*-3,2%*
3-3210-1	Projektmedel - Energi	814	844	-30	-3,5%
3-3220-3	Nordisk Energiforskning (NEPF)	134	136	-2	-1,2%
	Miljö	*5.494*	*5.675*	*-181*	*-3,2%*
3-3310-1	Projektmedel - Miljø	4.279	4.420	-141	-3,2%
3-3320-2	NEFCOS Miljøudviklingsfond	1.215	1.255	-40	-3,2%
	Regionalpolitik	*3.889*	*4.017*	*-128*	*-3,2%*
3-6110-1	Projektmedel - Regionalpolitik	2.563	2.647	-84	-3,2%
	Institutioner	*1.326*	*1.369*	*-44*	*-3,2%*
3-6180-3	Nordregio	1.326	1.369	-44	-3,2%
	Transport	*140*	*145*	*-5*	*-3,2%*
3-6210-1	Projektmedel - Transport	140	145	-5	-3,2%
	Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	*4.993*	*5.157*	*-164*	*-3,2%*
	Projektmidler	*0*	*883*	*-883*	*-100,0%*
3-6410-1	Projektmidler - fællespulje	0	732	-732	-100,0%
3-6530-1	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	0	151	-151	-100,0%
	Jord- och skogsbruk	*3.103*	*2.870*	*233*	*8,1%*
	Projektmedel	*1.782*	*1.670*	*112*	*6,7%*
3-6510-1	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	413	321	92	28,6%
3-6520-1	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	108	137	-30	-21,6%
3-6540-1	Nordisk genbank för husdjur	436	436	0	0,0%
3-6581-1	Samnordisk skogsforskning (SNS)	825	776	50	6,4%
	Institutioner	*1.322*	*1.201*	*121*	*10,1%*
3-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	1.322	1.201	121	10,1%
	Fiskeri	*976*	*687*	*289*	*42,1%*
3-6610-1	Projektmedel - Fiskeri	976	687	289	42,1%
	Levnedsmidler	*914*	*717*	*197*	*27,4%*
3-6810-1	Projektmedel - Levnedsmidler	752	717	35	4,9%
3-6820-1	Forskning - levnedsmidler	161	0	161	-

Velfærds- og erhvervspolitik

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Næring og velferd[1)]		**18.540**	**19.493**	**-953**	**-4,9%**
	Arbetsmarknad och –miljö	*1.708*	*1.764*	***-56***	*-3,2%*
	Projektmedel	*1.329*	*1.385*	*-56*	*-4,1%*
4-4110-1	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	873	896	-23	-2,6%
4-4120-2	Nordjobb	269	302	-33	-10,9%
4-4130-1	Informationsprojektet	188	188	0	0,0%
	Institutioner	*379*	*379*	*0*	*0,0%*
4-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	379	379	0	0,0%
	Social- och hälsovård	*5.433*	*5.612*	*-179*	*-3,2%*
	Projektmedel	*1.756*	*2.149*	*-393*	*-18,3%*
4-4310-1	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	566	919	-353	-38,4%
4-4320-1	Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	133	139	-6	-4,2%
4-4340-1	Nomesko og Nososko	224	230	-6	-2,8%
4-4620-1	Välfärdsforskning	833	860	-28	-3,2%
	Institutioner	*3.677*	*3.463*	*214*	*6,2%*
4-4381-3	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) *	5.280	4.465	815	18,3%
4-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	1.188	1.228	-40	-3,2%
4-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	385	397	-13	-3,2%
4-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	949	644	305	47,3%
4-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	944	975	-31	-3,2%
4-4386-3	Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	212	219	-7	-3,2%
	Jämställdhet	*1.065*	*1.100*	*-35*	*-3,2%*
4-4410-1	Projektmedel - Jämställdhet	399	413	-13	-3,2%
	Institutioner	*666*	*688*	*-22*	*-3,2%*
4-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	666	688	-22	-3,2%
	Narkotikasamarbejde	*228*	*236*	*-8*	*-3,2%*
4-4510-1	Projektmedel - Narkotikasamarbejde	228	236	-8	-3,2%
	Näring	*8.488*	*9.110*	*-622*	*-6,8%*
4-5110-1	Projektmedel - Näring	147	151	-4	-2,5%
4-5190-1	Expo 2005	0	343	-343	-100,0%
	Institutioner	*8.341*	*8.617*	*-276*	*-3,2%*
4-5180-3	Nordisk InnovationsCenter	8.341	8.617	-276	-3,2%
4-5181-3	Nordtest	0	0	0	-
	Ekonomi och finanspolitik	*220*	*227*	*-7*	*-3,2%*
4-5210-1	Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik	220	227	-7	-3,2%
	Bygg- og bolig	*117*	*121*	*-4*	*-3,2%*
4-5310-1	Projektmedel – Bygg och Bolig	117	121	-4	-3,2%
	Konsument	*1.106*	*1.142*	*-36*	*-3,2%*
4-6710-1	Projektmedel - Konsument	808	835	-27	-3,2%
4-6720-4	SVANEN – Nordisk miljömärkning	297	307	-10	-3,2%
	Lagstiftning	*174*	*180*	*-6*	*-3,2%*
4-7110-1	Projektmedel - Lagstiftning	174	180	-6	-3,2%

Nabopolitik

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
Nabopolitik[1]		**11.387**	**11.419**	**-32**	**-0,3%**
3-0820-2	Kunskapsuppbyggning och nätverk	4.032	3.234	799	24,7%
3-0940-1	Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med Barentsregionen og m. frivilligsektoren i NV-ryssland	1.316	0	1.316	-
3-0970-3	Ministerrrådets kontorer i Nord-vest Rusland	806	0	806	-
3-0930-1	Handlingsplan for Nord-vest Rusland	0	1.440	-1.440	-100,0%
3-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	2.633	2.633	0	0,0%
3-0810-3	Ministerrrådets kontorer i Estland, Letland og Litauen	1.250	1.873	-623	-33,3%
3-0920-1	Prosjektvirksomhet i Baltikum	0	864	-864	-100,0%
3-0910-1	Politiske initiativer	269	430	-161	-37,5%
3-0790-1	Grænseregionalt samarbejde	134	0	134	-
3-0870-1	Arktisk samarbeidsprogram	946	946	0	0,0%
3-0830-1	Demokrati och medborgarpolitik	0	0	0	-
3-0840-1	Kulturförmedling	0	0	0	-
3-0860-1	Bärkraftig resurshushållning	0	0	0	-

Sekretariat og andre fællesaktiviteter

		Budget 2006	Budget 2005	Difference +/-	Difference %
		14.368	**14.841**	**-473**	**-3,3%**
5-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	8.487	8.766	-279	-3,2%
5-0185-1	Nedbrydelse af grænsehindringer	269	308	-40	-12,9%
5-0190-1	Reformer på institutionsområdet	134	69	65	94,9%
5-0195-1	Europasamarbejdet	66	69	-2	-3,1%
5-0410-4	Föreningarna Nordens Förbund	430	444	-14	-3,2%
5-0425-4	Bidrag för Västnorden	359	371	-12	-3,2%
5-0430-1	Nordiskt statistiskt samarbete	236	244	-8	-3,2%
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	78	80	-3	-3,2%
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer (Formandskabspuljen)	1.260	1.371	-111	-8,1%
5-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	161	167	-5	-3,2%
5-0460-1	Holdbart Norden	524	542	-17	-3,2%
5-1010-1	Informationsverksamhet	505	522	-17	-3,2%
5-1020-1	Informationsverksamhet utanför Norden	129	133	-4	-3,2%
5-1025-1	Norden i Fokus (info.vinduene)	646	667	-21	-3,2%
5-1030-1	Hallo Norden	590	610	-19	-3,2%
5-1040-1	Översättning och tolkning	144	148	-5	-3,2%
5-1050-2	Tjänstemannautbyte	253	262	-8	-3,2%
5-8030-1	Publikationsverksamheten	97	69	28	40,2%

Omprioriteringspuljen

9-9999-9	**Omprioriteringspuljen**	**2.193**	**0**	**2.193**	**0**

1)Midlerne på budgetposten 4-5190-1 Expo 2005, som i 2005 var på 2.550 TDKK er i 2006 budgettet overført til Nabopolitikområdet, som stort set neutraliserer reduktionen på 3,2 %. Af samme grund er reduktionen af rammen for Velfærd og Erhverv større end 3,2 %.

Sammenstilling af budget 2005 og 2006 (løbende priser TEUR)

Løbende priser TDKK

	BUDGET 2006	Andel	BUDGET 2005	Andel	+/-	Differanse %
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**47.710**	**43,5%**	**49.280**	**44,4%**	**1.570**	**-3,2%**
Kultursamarbejdet	20.890	21,7%	21.578	21,7%	**-688**	**-3,2%**
Utbildning och forskning [1)]	26.678	27,8%	27.556	27,7%	**-878**	**-3,2%**
IT-ministerråd	142	0,1%	147	0,1%	**-5**	**-3,2%**
Miljø- og resource politik	**15.465**	**14,1%**	**15.974**	**14,4%**	**-509**	**-3,2%**
Energi	949	1,0%	980	1,0%	**-31**	**-3,2%**
Miljö	5.494	5,7%	5.675	5,7%	**-181**	**-3,2%**
Regionalpolitik	3.889	4,0%	4.017	4,0%	**-128**	**-3,2%**
Transport	140	0,1%	145	0,1%	**-5**	**-3,2%**
Jord- och skogsbruk, fiskeri og levnedsmidler	4.993	5,2%	5.157	5,2%	**-164**	**-3,2%**
Vælfærds- og erhvervspolitik	**18.540**	**16,9%**	**19.493**	**17,6%**	**-953**	**-4,9%**
Arbetsmarknad och – miljö	1.708	1,8%	1.764	1,8%	**-56**	**-3,2%**
Social- och hälsovård	5.433	5,7%	5.612	5,6%	**-179**	**-3,2%**
Jämställdhet	1.065	1,1%	1.100	1,1%	**-35**	**-3,2%**
Narkotikasamarbejde	228	0,2%	236	0,2%	**-8**	**-3,2%**
Näring	8.488	8,8%	9.110	9,1%	**-622**	**-6,8%**
Økonomi og finanspolitikk	220	0,2%	227	0,2%	**-7**	**-3,2%**
Bygg- og bolig	117	0,1%	121	0,1%	**-4**	**-3,2%**
Konsument	1.106	1,2%	1.142	1,1%	**-36**	**-3,2%**
Lagstiftning	174	0,2%	180	0,2%	**-6**	**-3,2%**
Nabopolitik	**11.387**	**10,4%**	**11.419**	**10,3%**	**-32**	**-0,3%**
Sekretariat og andre fælles aktiviteter[1)]	**14.368**	**13,1%**	**14.841**	**13,4%**	**-473**	**-3,2%**
Omprioriteringspuljen	**2.193**	**2,0%**	**0**	**0,0%**	**-1.344**	**-**
TOTALT	**109.663**	**100,0%**	**111.007**	**100,0%**	**-1.344**	**-1,2%**

Budgetposten 2-0462-1 Nordisk forskningsprogarm om Oceanografi er fra og med 1.1.2006 overført fra sekretariatet og andre fællesaktiviteter til Uddannelse og Forskning. Teknisk er også budgetbeløbet for 2005 flyttet, som medfører en diskrepans i forhold til rammerne i budget 2005.

Kontrollkommitténs betänkande

Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhet for 2004

(Revisionsberättelse, se sid. 796)

1. Kontrollkommitténs förslag

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska Nordiska ministerrådets redovisningar och revisionsberättelse och att förelägga plenarförsamlingen resultatet av denna granskning.

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska ministerrådet 2004 till handlingarna

2. Genomgång av revisionsberättelsen

Rigsrevisionen har granskat Nordiska ministerrådets bokslut för räkenskapsåret 2004. För revisionen av räkenskaperna för Nordiska kulturfonden utarbetas en särskild revisionsrapport från de för granskningen utsedda revisorerna. Enligt de internordiska revisionsreglerna utförs revisionen av Nordiska ministerrådets institutioner, projekt m.m. av respektive lands statliga revisionsmyndigheter i enlighet med gällande bestämmelser i domicillandet. I praxis handhas dock revisionen i viss utsträckning av privata revisorer. Institutioner och projekt utanför de nordiska länderna revideras av Rigsrevisionen.

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de internordiska revisionsordningarna. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att räkenskaperna är utarbetade i enlighet med Nordiska ministerrådets ekonomireglemente, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ger de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av ministerrådets budget.

Rigsrevisionen konkluderar att revisionen inte gett upphov till anmärkningar eller förbehåll.

Ekonomistyrning

Enligt § 19 i ekonomireglementet skall bokföringen fr.o.m. 1 januari 2002 baseras på en modifierad redovisningsprincip (*modified accurate accounting*). Detta är således den nya redovisningsprincipen som används.

Ett nytt ekonomisystem (Navision Axapta) har delvis tagits i bruk år 2003. År 2004 har systemet testats för att ersätta det gamla per 1 januari 2005. Rigsrevisionen har informerats om att implementeringen av det nya ekonomisystemet går som planerat. Rigsrevisionen meddelar att de även i fortsättningen följer implementeringen av det nya ekonomisystemet.

Samarbetsavtal

Nordiska ministerrådet har ingått samarbetsavtal med både Nordiska rådet och Nordiska kulturfonden. Avtalen reglerar vissa administrativa funktioner som Nordiska ministerrådet mot betalning ställer till förfogande till Nordiska kulturfonden och Nordiska rådets sekretariat. Utöver det administrativa samarbetet har Nordiska ministerrådet ett gemensamt informationssamarbete med Nordiska rådet.

Bokslut

Ministerrådets intäkter består av ländernas bidrag, intern avgift av lön, ränteintäkter och övriga intäkter. De totala intäkterna uppgick år 2004 till 818 351 TDKK. Ländernas bidrag står för 98,2 %, eller 803 957 TDKK av intäkterna.

De totala utgifterna utgjorde 818 069 TDKK, vilket är en ökning på 6 658 TDKK i förhållande till år 2003.

Resultatet blev ett överskott på 282 TDKK. Överskottet är överfört till egenkapitalet som moträknas med medlemsländernas bidrag nästa år.

Nordiska ministerrådets sekretariat

Den samlade budgeten för Nordiska ministerrådets sekretariat var 72 110 TDKK mot 69 361 TDKK år 2003.

De samlade kostnaderna för Nordiska ministerrådets sekretariat var 74 690 TDKK mot 68 480 TDKK år 2003. Underskottet på 2 580 TDKK överförs till ackumulerade överskott från tidigare år på 5 620 TDKK så att det i allt överförs 3 040 TDKK till 2005.

Nordiska ministerrådets publikationsenhet

Publikationsenheten drivs som en egen resultatenhet så att intäkterna består av en budget (502 TDKK) och försäljning av publikationer (4 693 TDKK). De samlade intäkterna var således 5 195 TDKK mot 6 096 TDKK år 2003. Nedgången i intäkterna förklaras av en minskad extern försäljning av publikationer.

Publikationsenhetens samlade kostnader utgjorde 5 815 TDKK mot 7 038 TDKK år 2003. Underskottet på 620 TDKK täcks av överskott från tidigare år på 1 361 TDKK så att 741 TDKK överförs som odisponerade medel till 2005.

Publiceringskostnader stod för den största enskilda posten (3 478 TDKK) bland kostnaderna.

Informationsavdelningen

Informationsavdelningens samlade budget var 15 800 TDKK mot 15 510 TDKK år 2003.

Avdelningens totala kostnader var 13 662 TDKK mot 15 822 år 2003. Överskottet på 2 138 TDKK överförs till av avdelningens ackumulerade överskott från tidigare år på -94 TDKK, varefter 2 044 TDKK överförs till 2005.

Löneutgifter stod för den största enskilda posten (6 748 TDKK) bland kostnaderna.

Nordiska ministerrådets informationskontor

Rigsrevisionen har tidigare anmärkt om informationskontorens räkenskaper. År 2004 har Rigsrevisionen besökt informationskontoren i Tallinn och S:t Petersburg. Generellt kan sägas att ekonomiförvaltningen vid kontoren upprätthåller en tillfredsställande nivå.

Vid informationskontoret i Tallinn konstaterades att det nya ekonomisystemet implementerats och att bokföringsinstruktionerna till stor del uppdaterats. Rigsrevisionen har lämnat följande anmärkningar:

- Bokföringsinstruktionerna är inte kompletta
- Att det sker en funktionsuppdelning mellan kassa- och bokföringsfunktionen

- Bristande rapportering för projekt med extern finansiering från andra än Nordiska ministerrådet
- Att det etableras en bättre information omkring direktörens lön, pension etc., då bristande upplysningar sinkar bokföringen i väsentlig grad

Vid informationskontoret i S:t Petersburg konstaterades, med hänvisning till Rigsrevisionens förra besök, att lokal- och löneförhållandena nu är lösta. Rigsrevisionen har lämnat följande anmärkningar:

- Försäljningen av de gamla lokalerna har vållat en del problem när det visat sig oklart vem som reellt är registrerad som säljare av lokalerna. Detta problem har dock i efterhand avklarats vilket Rigsrevisionen bedömer som tillfredsställande
- Lön och beskattning sker nu efter gällande regler
- Det konstaterades ett mindre fel i bokslutet för 2003, vilket resulterade i ett nytt korrigerat bokslut för 2003
- Nya externa projekt registreras inte bokföringsmässigt
- Det ifrågasätts om det finns behov för extern konsulenthjälp för ekonomifunktionen
- En ny medarbetare har anställts för att säkra kontinuiteten i ekonomifunktionen. Rigsrevisionen anser detta vara tillfredsställande
- Bokföringsinstruktionerna är inte kompletta

Rigsrevisionen meddelar att den kommer att följa upp nämnda informationskontors verksamhet angående dessa punkter vid nästa revisionsbesök.

Nordiska ministerrådets institutioner, projekt etc.

Ansvaret för revisionen av räkenskaperna för institutionerna i Norden sker enligt ekonomireglementets § 21 hos den statliga revisionsmyndigheten i domicillandet. Via avtal kan dock privata erkända revisionsföretag granska räkenskaperna.

Projekt revideras som regel med hjälp av stickprov gjorda av de enskilda ländernas statliga revisionsmyndigheter som ett led i revisionen av berörd institution eller förvaltningsorgan till vilket projektet relaterar. Vid projekt och stödordningar som inte är knutna till någon institution sköts revisionen av privata revisorer. Rigsrevisionen reviderar de projekt som hör till Nordiska ministerrådets sekretariat.

Nordiska ministerrådets institutioner

Enligt Revisionsreglementets § 6 skall en avslutad revision av en institution avrapporteras i form av en revisorspåteckning som vid behov kan kompletteras med en revisionsberättelse. Ett sammandrag skall skickas till Rigsrevisionen i syfte att vid behov kunna ingå i revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådet. Rigsrevisionen har mottagit dessa sammandrag.

De fem nordiska institutionerna i Danmark revideras alla av Rigsrevisionen i Danmark. För två av dessa har Rigsrevisionen lämnat kompletterande anmärkningar.

I Finland finns fem nordiska institutioner varav fyra stycken revideras av externa auktoriserade revisorer och en av Statens revisionsverk. Revisionen i Finland har inte föranlett anmärkningar eller kommentarer.

På Island finns två nordiska institutioner varav den ena revideras av Ríkisendurskodun och den andra revideras av en extern statsauktoriserad revisor på uppdrag av Ríkisendurskodun. Revisionen i Island har inte gett upphov till kompletterande anmärkningar eller kommentarer.

I Norge finns sju nordiska institutioner varav sex revideras av Riksrevisjonen och en av statsauktoriserad revisor. Samtliga institutioners revision har inte föranlett kompletterande anmärkningar eller kommentarer.

Utöver dessa reviderar Riksrevisjonen också Nordisk Metodikkomité for Næringsmidler och Nordisk Film- & TV-Fond, som formellt sett inte har status som institutioner i Nordiska ministerrådets budgetsystem. Revisionen av dessa har inte resulterat i anmärkningar.

De fyra nordiska institutionerna som finns i Sverige revideras alla av Riksrevisionen. Revisionen av dessa har inte föranlett förbehåll eller kompletterande upplysningar.

I de tre självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland finns det en institution per område. För institutionerna på Färöarna och Grönland omhändertas revisionen av privata revisorer, emedan revisionen på Åland sköts av Revisionsbyrån från Ålands landskapsstyrelse. Revisionen av samtliga institutioner har inte resulterat i några förbehåll eller tilläggsupplysningar.

Rigsrevisionen konstaterar att i samband med att en institution läggs ner är det inte klart hur odisponerade medel från institutionen ifråga skall användas. Därför rekommenderar Rigsrevisionen att när institutioner läggs ner skall det också fattas beslut om hur de odisponerade medlen skall användas.

Angående enskilda projekt konstaterar Rigsrevisionen att projekten i stort sett behandlas korrekt.

3. Kontrollkommitténs synpunkter

Kontrollkommittén konstaterar att Rigsrevisionen de senaste åren haft ytterst få anmärkningar till Nordiska ministerrådets redovisning och verksamhet.

Angående de principiella anmärkningar Rigsrevisionen hade angående brister i ekonomiadministrationen vid informationskontoren i Tallinn och S:t Petersburg, konstaterar Kontrollkommittén att liknande brister tidigare år uppdagats vid dessa och andra informationskontor. Kontrollkommittén uppmanar Nordiska ministerrådets sekretariat att fortsatt bistå informationskontorens sekretariat med nödvändig hjälp för att kunna upprätthålla en ekonomiadministration med hög nordisk standard.

I samband med att nordiska institutioner nedläggs är det enligt Kontrollkommittén viktigt att eventuella tillgångar eller skulder för institutionen hanteras korrekt. Kontrollkommittén uppmanar därför Nordiska ministerrådet att ägna denna frågeställning speciell uppmärksamhet i.o.m. att nedläggningen av institutioner kommer att under de kommande åren vara en relativt vanlig företeelse.

4. Sammanfattning

Kontrollkommittén ställer sig enig i Rigsrevisionens konklusion att Nordiska ministerrådets redovisning följer gällande regler och att räkenskaperna ger en korrekt bild av Nordiska ministerrådets ekonomiska resultat för 2004 och Nordiska ministerrådets finansiella situation 31 december, 2004.

Kontrollkommittén föreslår att

Nordiska rådet beslutar

att lägga bokslut och revisionsberättelse för Nordiska ministerrådet 2004 till handlingarna

Karlstad den 22 september 2005

Aud Gaundal (A)
Aulis Ranta-Muotio (cent), vice ordförande
Raymond Robertsen (H), leder
Berndt Sköldestig (s)
Tuve Skånberg (kd)

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004

1. Revision af årsregnskabet for 2004

1.1 Indledning

1. Rigsrevisionen afgiver hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2004 til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd.

Beretningen har i udkast været fremsendt til Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i nærværende beretning. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

Rigsrevisionens beretning omfatter hele Nordisk Ministerråds årsregnskab for 2004.

For Nordisk Kulturfond, der hører under Nordisk Ministerråds budget, har de beskikkede revisorer afgivet en særskilt beretning om revisionen af fondens regnskab.

Revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, støtteordninger, projekter mv. varetages af de respektive landes statslige revisionsmyndigheder på grundlag af de gældende bestemmelser i domicillandet.

Rigsrevisionen har fra de statslige revisionsmyndigheder i de øvrige nordiske lande modtaget rapporteringer om resultatet af årets revision af institutioner, enkeltprojekter mv. Et sammendrag af disse rapporteringer er indarbejdet i denne beretning, jf. afsnit 6.

2. De 3 årlige revisionsberetninger om Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og Nordisk Kulturfond bliver ikke offentliggjort i forbindelse med fremsendelsen til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, men er sammen med Nordisk Råds kontrolkomités betænkninger over revisionsberetningerne mv. fuldt tilgængelige for offentligheden, herunder pressen, på linje med andet materiale, der fremlægges på Nordisk Råds årlige, ordinære session, og bliver i øvrigt optrykt sammen med det øvrige sessionsmateriale.

3. Årsregnskabet, der behandles på Nordisk Råds ordinære session i 2005, udviser et overskud på TDKK 282 og en egenkapital på TDKK 282. Årets overskud er overført til den regnskabsmæssige egenkapital, der afregnes med medlemslandene i det følgende år.

1.2 Konklusion på den udførte revision

4. Revisionen af årsregnskabet for Nordisk Ministerråd har ikke givet anledning til bemærkninger af betydning for regnskabsaflæggelsen. Særlige forhold og kommentarer til årsregnskabet fremgår af henholdsvis afsnit 2 og 3, hvortil vi henviser.

Godkender Nordisk Ministerråd årsregnskabet i sin nuværende form, vil årsregnskabet være forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Vedrørende revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse henvises til afsnit 4.1.

2. Særlige forhold vedrørende årsregnskabet for 2004

2.1 Regnskabsprincip mv.

5. Det anvendte regnskabsprincip er uændret i forhold til sidste år. Årsregnskabet er således baseret på et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting). Det betyder bl.a., at årsregnskabet er tilnærmet et omkostningsbaseret regnskab, hvor indtægter og udgifter henføres til den periode, de vedrører.

6. De enkelte nordiske institutioner aflægger selvstændige årsregnskaber efter samme regnskabsprincip som gælder for Nordisk Ministerråd.

2.2 Økonomisystem

7. Nordisk Ministerråds sekretariat har taget ny it-plaform inkl. det nye økonomisystem, Navision Axapta, i brug 1. januar 2005 efter testkørsler på systemet samt uddannelse af brugerne i efteråret 2004.

Rigsrevisionen er orienteret om, at der i 2004 og i første halvår af 2005 har været anvendt mange ressourcer på at få økonomisystemet implementeret fuldt ud i det daglige arbejde. Det store ressourceforbrug har bl.a. bevirket forsinkelser ved den endelige regnskabsaflæggelse for 2004, der sker ud fra det gamle økonomisystem. Efter de foreliggende oplysninger vil bogføringen i det nye økonomisystem være helt ajour i løbet af sommeren 2005, hvilket vi finder tilfredsstillende, og vi vil fortsat følge dette forløb.

2.3 Samarbejdsaftale mv.

8. Nordisk Ministerråds sekretariat har i lighed med de tidligere år haft samarbejdsaftaler med såvel Nordisk Råds sekretariat som Nordisk Kulturfond. Samarbejdsaftalerne indeholder bestemmelser om en række tjenesteydelser, som Nordisk Ministerråds sekretariatet mod betaling stiller til rådighed. Det drejer sig primært om regnskabs- og personalemæssige ydelser, mens det øvrige daglige administrative arbejde varetages af Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Kulturfond.

9. Ud over det administrative samarbejde har Nordisk Ministerråd et fælles informationssamarbejde med Nordisk Råd.

3. Kommentarer til årsregnskabet

10. I lighed med tidligere år skal vi supplere det aflagte årsregnskab med enkelte kommentarer.

3.1 Anvendt regnskabspraksis

11. Årsregnskabet for 2004 er aflagt i overensstemmelse med regnskabsbestemmelserne i Nordisk Ministerråds økonomireglement. Den anvendte regnskabspraksis, dvs. værdiansættelsesmetoder etc., er uændret i forhold til tidligere år.

3.2 Resultatopgørelsen

12. Nordisk Ministerråds resultat for 2004 blev TDKK 282 mod TDKK 119 i 2003.

De samlede indtægter udgjorde TDKK 818.351 mod TDKK 811.530 i 2003. Heraf udgjorde bidragene fra de nordiske lande TDKK 803.957. De nordiske landes bidrag samt fordelingen heraf blev fastsat i forbindelse med godkendelse af budgettet for 2004 på samarbejdsministrenes møde den 29. oktober 2003. Fordelingen af bidragene er foretaget i henhold til Nordisk Ministerråds økonomireglement, § 7. De samlede bidrag var i 2004 TDKK 8.174 større end i 2003.

Renteindtægterne faldt med TDKK 1.632 og udgjorde TDKK 4.791. Den mindre renteindtægt skyldtes primært det fortsat faldende renteniveau.

13. De samlede omkostninger udgjorde TDKK 818.069 og bestod af driftsomkostninger inkl. projektbevillinger på TDKK 817.517, ekstraordinære omkostninger på TDKK 514 samt renter mv. på i alt TDKK 38. De samlede omkostninger var TDKK 6.658 større end i 2003.

Vi har konstateret, at der også i 2004 blev betalt morarenter mv. ved for sent indbetalte A-skatter og andre personalemæssige afgifter. Det er vor vurdering, at indbetaling af disse skyldige omkostninger bør kunne ske så betids, at der ikke påløber renter mv. Vi har efterfølgende fået information om, at forholdet skyldes delvis udskiftning af personalet i lønadministrationen i løbet af 2004.

For så vidt angår lønadministrationen i øvrigt, henvises til pkt. 24.

Nordisk Ministerråds interne omkostninger afholdes gennem drifts-/projektbevillinger til de selvstændige resultatenheder: sekretariatet, publikationsafdeling og informationsafdeling, der nærmere er kommenteret under pkt. 3.2.1, 3.2.2 og 3.2.3.

14. Årets resultat er påvirket af udbetalt erstatning til en tidligere projektmedarbejder på TDKK 514 ifølge retsafgørelse. Afgørelsen har bl.a. været begrundet i usikkerhed om det reelle ansættelsesforhold før og under projektets løbetid.

Vi har anbefalet, at der fastlægges en politik, der kan hindre lignende sager i fremtiden, fx med klar tilkendegivelse af ansættelsens varighed mv. Vi er efterfølgende blevet orienteret om, at personaleafdelingen er meget opmærksom på dette forhold og er ved at revidere lignende ansættelsesforhold ud fra retsafgørelsens præmisser.

3.2.1 Nordisk Ministerråds sekretariat

15. Til drift af Nordisk Ministerråds sekretariat var der for 2004 driftsbevillinger på TDKK 64.344 samt andre indtægter på TDKK 7.766, bl.a. som følge af samarbejdsaftaler, jf. pkt. 8. Det samlede rådighedsbeløb var således TDKK 72.110 i 2004 mod TDKK 69.361 i 2003.

Sekretariatets samlede omkostninger udgjorde i alt TDKK 74.690 mod TDKK 68.480 i 2003. Driftsunderskuddet i 2004 på TDKK 2.580 blev overført til akkumuleret overskud fra tidligere år på TDKK 5.620, så der i alt blev overført TDKK 3.040 til disponering i 2005.

Af omkostninger i 2004 var den største post personaleomkostningerne, der i alt udgjorde TDKK 42.566, hvoraf løndelen udgjorde TDKK 39.111.

Der har i 2004 været anvendt TDKK 5.104 til udvikling af alle eManagement-aktiviteterne, herunder det nye økonomisystem.

3.2.2 Nordisk Ministerråds publikationsafdeling

16. Indtægterne i 2004 i Nordisk Ministerråds publikationsafdeling var driftsbevilling på TDKK 502 samt indtægter fra salg af publikationer mv. for TDKK 4.693. De samlede indtægter var således TDKK 5.195 mod TDKK 6.096 i 2003.

De mindre indtægter skyldtes primært faldende eksternt salg af publikationer i de nordiske lande.

Publikationsafdelingens samlede omkostninger udgjorde i alt TDKK 5.815 mod TDKK 7.038 i 2003. I 2004 var der herefter et driftsunderskud på TDKK 620, der blev dækket af publikationsafdelingens overskud fra tidligere år på TDKK 1.361. Der blev herefter overført udisponerede midler på TDKK 741 til 2005.

Ud af omkostninger i 2004 var den største enkeltpost publiceringsomkostningerne, der i alt udgjorde TDKK 3.478.

Publikationsafdelingen har et stort lager af udgivelser og betaler variabel lagerleje i forhold til det anvendte lagerareal. Da lagerlejen var forholdsvis stor, har vi anbefalet, at lageret bliver gennemgået for ukurante udgivelser for om muligt at nedbringe den samlede lejeomkostning.

I forbindelse med vor revision af tilgodehavender for salg af publikationer har vi konstateret, at der ultimo 2004 i forbindelse med konvertering at det nye økonomisystem var sket fejl ved registrering af salg og tilgodehavender. Den samlede påvirkning heraf er uvæsentlig, men er korrigeret i årsregnskabet.

3.2.3 Nordisk Ministerråds informationsafdeling

17.Nordisk Ministerråds informationsafdeling havde i 2004 indtægter i form af driftsbevilling på TDKK 3.806 samt indtægter fra samarbejdsaftaler om fælles drift af informationsafdelingen på TDKK 11.994. De samlede indtægter var således i alt TDKK 15.800 mod TDKK 15.510 i 2003.

Informationsafdelingens samlede omkostninger inkl. projektdispositioner udgjorde i 2004 i alt TDKK 13.662 mod TDKK 15.822 i 2003. I 2004 var der således et drifts-overskud på

TDKK 2.138, der blev overført til informationsafdelingens akkumulerede resultat fra tidligere år på TDKK ÷94. Der er herefter til disponering i 2005 i alt TDKK 2.044.

Blandt omkostningerne i 2004 var den største enkeltpost lønomkostningerne, der i alt udgjorde TDKK 6.748.

3.3 Balancen

18.Likvide midler på TDKK 263.358 udgjorde hovedparten eller 83,9 % af de samlede aktiver. De likvide midler steg med TDKK 73.855 i forhold til 2003. Den større likvide beholdning skyldtes bl.a., at der i 2004 er modtaget forudbetalt budgetmidler vedrørende 2005 med TDKK 74.548.

Vi har påset, at landenes indbetaling også i 2004 blev reduceret med TDKK 10.000 i henhold til samarbejdsministrenes beslutning om at reducere Nordisk Ministerråds likvide midler. Nordisk Ministerråd havde derfor et samlet tilgodehavende hos landene på TDKK 40.000 pr. 31. december 2004.

Vi har indhentet engagementsoplysninger fra Nordisk Ministerråds bankforbindelser og fået bekræftelse på, at alle engagementer var korrekt medtaget i regnskabet.

19. Fordringer udgjorde i alt TDKK 44.028, der bestod af tilgodehavende hos landene på TDKK 40.000, øvrige fordringer på TDKK 3.238 og personalefordringer på TDKK 789.

Ved vor revision har vi konstateret, at der ikke fuldt ud var foretaget afstemninger af personalemellemværender samt vurdering af, om der var tale om omkostninger eller tilgodehavender. Desuden kunne vi konstatere, at en gammel personalefordring på TDKK 105 fra før 1998 fortsat henstår uafklaret. Forholdet var senest nævnt i vor beretning for 2003, hvor vi efterfølgende blev orienteret om, at forholdet kunne forventes afklaret i løbet af 2004. Dette er ikke sket, hvilket vi ikke finder tilfredsstillende. Vi skal derfor anbefale, at der snarest bliver taget endelig stilling til afklaring af denne gamle fordring. Vi er orienteret om, at dette vil ske snarest.

Vi har endvidere anbefalet, at der generelt bør ske en tæt opfølgning på ældre personalesager gennem fastlæggelse af afstemningsprocedurer på dette område. Forholdet bliver især aktuelt i forbindelse med medarbejderes fratræden.

Øvrige fordringer omfattede også debitorfordringer fra publikationsafdelingen. Vi har konstateret, at der ikke er foretaget registrering af indbetalinger i debitorbogholderiet i publikationsafdelingen siden 31. december 2004, idet man afventer det endelige årsregnskab for 2004 for at kunne indlæse den rigtige åbningsbalance i det nye økonomisystem. Vi har ikke haft mulighed for at foretage en opfølgende afstemning mellem debitorbogholderiet og finansbogholderiet i det nye år for identifikation af uerholdelige fordringer. Vi har dog i vid udstrækning afstemt debitorerne til indbetalinger via bankens registreringer.

20.I forbindelse med vor gennemgang af tilgodehavende momsrefusion har vi konstateret, at der ved den kvartalsvise opgørelse af refusionen ikke fuldt ud tages hensyn til alle bilag, der er dateret i ét kvartal, men først modtages i det følgende kvartal. Derved bliver der forsinkelse med momsrefusionen i 3 måneder for disse bilag. Vi har anbefalet, at der fremover er større opmærksomhed på dette forhold.

21. Mellemregning med Nordisk Råd udgjorde TDKK 54, der indeholdtes i posten "Øvrige fordringer". Mellemregningen er afstemt med Nordisk Råds regnskab.

22. Periodeafgrænsningsposter udgjorde TDKK 5.093. Regnskabsposten indeholder dels periodeafgrænsningsposter, dels forudbetalte omkostninger.

Vi har anbefalet, at der i forbindelse med regnskabsopstillingen skelnes mellem forudbetalte omkostninger og periodeafgrænsningsposter.

Vi har konstateret, at der i flere tilfælde fortsat ikke var foretaget den fornødne periodisering af omkostningerne i forbindelse med regnskabsaflæggelsen, så der er overensstemmelse med det

nugældende regnskabsprincip. Vi har derfor anbefalet, at der fremover skabes overensstemmelse mellem regnskabsprincippet og regnskabsaflæggelsen.

23. Leverandørgæld og skyldige projektmidler til udbetaling udgjorde i alt TDKK 19.577 mod TDKK 27.193 i 2003. I lighed med 2003 er der mange skyldige projektmidler, hvor anmodning om udbetaling var fremsat før 31. december 2004 for ikke at falde for 3-årsreglen for et projekts levetid. Udbetaling er sket i 2005.

Det store fald skyldtes primært, at der ultimo 2003 blev anmodet om udbetaling af midler til 3 store projekter for i alt TDKK 7.690.

Vi har konstateret, at der ikke var foretaget kursregulering af gældsposter i fremmed valuta. Den samlede regulering er ikke væsentlig, men vi har anbefalet, at kursregulering fremover foretages i forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet.

24. Anden kortfristet gæld TDKK 76.289 indeholder forudbetalte budgetmidler for 2005 med TDKK 74.548 samt skyldige personaleomkostninger mv. Ved vor gennemgang af skyldige personaleomkostninger har vi konstateret, at der i lønbogholderiet fortsat ikke sker den fornødne og tilstrækkelige afstemning mellem lønbogholderiets noteringer og bogføringen.

Vi har tidligere anbefalet og påpeget vigtigheden af, at der etableres faste rutiner, der sikrer, at der jævnligt foretages afstemninger mellem lønbogholderiet og finansbogholderiet, da der er tale om 2 helt adskilte systemer med hver sin administration. Derfor skal vi igen anbefale, at forholdet omkring løbende afstemning mellem de 2 systemer bliver afklaret. Vi er efterfølgende blevet orienteret om, at ledelsen i økonomiafdelingen og personaleafdelingen i fællesskab vil få løst problematikken i løbet af 2005, hvilket vi finder tilfredsstillende. Vi vil følge udviklingen nøje.

25. Periodeafgrænsningsposter udgjorde i alt TDKK 0 mod TDKK 3.663 i 2003, hvor der var sket en sammenblanding af periodeafgrænsningsposter og egentlige gældsposter.

Vi har således konstateret, at der ikke for 2004 er sket denne sammenblanding, hvilket vi finder tilfredsstillende.

26. Skyldige projektmidler udgjorde i 2004 TDKK 213.677 mod TDKK 199.151 i 2003. Stigningen skyldes bl.a., at der i beløbet er indeholdt projektmidler vedrørende EXPO 2005 med TDKK 15.577. Vi har påset, at bogføringen er i overensstemmelse med de samlede projektoversigter, samt stikprøvevis påset, at udbetalinger sker på korrekt grundlag i henhold til projektkontrakterne.

I skyldige projektmidler indeholdtes ikke-disponerede projektmidler på TDKK 17.908 i 2004 mod tilsvarende TDKK 16.463 i 2003. Disse projektmidler udgjorde den del af budgetmidlerne, der ikke var disponeret til specifikke formål ved årets udgang. Midlerne bliver da reserveret for anvendelse til andre nye projekter inden for budgetrammen for det enkelte fagområde. Ikkedisponerede projektmidler henstår i maksimalt 3 år, hvorefter de tages til indtægt over resultatopgørelsen. I 2004 blev der tilbageført TDKK 17 i resultatopgørelsen.

27. Egenkapitalen udgjorde TDKK 282, svarende til årets resultat for 2004.

I henhold til Nordisk Ministerråds økonomireglement skal et eventuelt overskud tilbagebetales til medlemslandene. Vi har ved revisionen påset, at overskuddet for 2003, der skulle betales tilbage til de nordiske lande, var fordelt mellem landene i samme forhold, som de indbetalte bidrag for 2003.

4. Den udførte revision

4.1 Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

28. Det er revisionens formål at påse, om det af ledelsen aflagte regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement, og om årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Ministerråds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

Revisionen omfatter resultatopgørelse og balance samt noter. Ledelsen udarbejder ikke en egentlig årsberetning til årsregnskabet. Derimod indgår årsregnskabet med revisionspåtegning som en del af den samlede beretning om Nordisk Ministerråd virksomhed, der udkommer i august 2005.

29. Revisionen er udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement og er tilrettelagt og udført med henblik på at kunne tage stilling til, om årsregnskabet indeholder væsentlige fejl og mangler.

Revisionen, der foretages i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, har hovedsageligt omfattet regnskabsposter og områder, hvor der er risiko for væsentlige fejl og mangler.

I forbindelse med revisionen er Nordisk Ministerråds regnskabsmæssige registreringssystemer og interne kontroller gennemgået og vurderet.

Forekommer der tilsigtede fejl og mangler, vil der være risiko for, at disse forbliver uopdagede. Det er Nordisk Ministerråds ansvar at forebygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler ved at tilrettelægge hensigtsmæssige registreringssystemer, forretningsgange og interne kontroller samt ved at påse overholdelse af disse.

Konstateres der under revisionen unøjagtigheder, som vækker mistanke om uregelmæssigheder, vil revisionen blive udvidet med henblik på afklaring heraf. Revisionen har ikke givet anledning til en sådan udvidelse.

30. Revisionen er udført i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen.

4.2 Risikofyldte områder

31. Vor strategi for tilrettelæggelse af revisionen er fastlagt med henblik på at fokusere på risikofyldte områder. De risikofyldte områder har været:

- fordringer, periodeafgrænsningsposter, skyldige projektomkostninger og kreditorer
- Nordisk Ministerråds interne kontroller, der omfatter de overordnede kontroller samt kontroller på specifikke regnskabsmæssige områder.

4.3 Revisionens udførelse

32. Revisionen har omfattet en gennemgang af procedurerne i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen samt en stikprøvevis gennemgang af dokumentationen for de i årsregnskabet anførte oplysninger og beløbsangivelser, herunder kontrol af aktivernes tilhørsforhold, tilstedeværelse og værdiansættelse. Vi har kontrolleret, at de pågældende gældsposter og øvrige forpligtelser, der, os bekendt, påhviler Nordisk Ministerråd, er kommet rigtigt til udtryk i årsregnskabet.

33. Revisionen af balanceposter er sket ved substansrevision og afstemning til eksterne oplysninger i videst muligt omfang.

Fordringer er afstemt til eksterne oplysninger samt til dokumenterede opgørelser i Nordisk Ministerråd. Endvidere er varefordringer verificeret til indbetalinger i 2005. Herudover er der gennemgået bogføringsbilag før og efter statusdagen for konstatering af, om der er foretaget korrekt periodisering. I det omfang, den daglige ledelse har foretaget en skønsmæssig vurdering ved værdiansættelsen af en balancepost, har vi gennemgået den underliggende vurdering.

Skyldige projektomkostninger er revideret stikprøvevist ved gennemgang af den enkelte projektsag fra kontrakt og sagsbehandling til udbetalingstidspunkt og eventuelt afslutningstidspunkt. Herudover er der sket en samlet afstemning mellem årsregnskabet og de projektlister, der er udsendt til de nordiske landes rigsrevisioner, jf. pkt. 41.

Vare- og omkostningskreditorer er revideret til eksterne oplysninger samt til betalinger i 2005.

34. Revision af forretningsgange og interne kontroller er foretaget på specifikke regnskabsmæssige områder, herunder tilbageførte budgetmidler, rejse- og personaleomkostninger, periodisering, kreditorer og skyldige omkostninger samt likviditetsområdet, herunder betalingsforretninger.

Revisionen er foretaget som stikprøvevis substansrevision med henblik på verifikation af overholdelse af reglerne for rekvisition, godkendelse, registrering, anvisning og betaling af varer og tjenesteydelser. Substansrevisionen er suppleret med en regnskabsanalyse på kontoniveau.

Revisionen har endvidere omfattet en gennemgang af, at registrering af omkostningerne i økonomisystemet er kommet korrekt til udtryk i årsregnskabet.

På grundlag af vore undersøgelser finder vi, at de etablerede forretningsgange og interne kontroller ved regnskabsførelsen og regnskabsaflæggelsen medvirker til at sikre regnskabets rigtighed, og at årsregnskabet giver et rigtigt billede af Nordisk Ministerråds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

35. Som led i revisionen af årsregnskabet har vi undersøgt, om der er taget hensyn til eller givet oplysning om væsentlige begivenheder indtruffet mellem balancedagen og datoen for vor underskrift på revisionspåtegningen.

5. Nordisk Ministerråds informationskontorer

36. I juni 2004 aflagde Rigsrevisionen besøg ved informationskontorerne i Tallinn og Skt. Petersborg. Generelt konstaterede vi, at der ved begge informationskontorer var en tilfredsstillende økonomiforvaltning, og at man i vid udstrækning havde efterkommet vore anbefalinger fra det foregående besøg i 2002.

37. Ved informationskontoret i Tallinn konstaterede vi, at et nyt økonomisystem var blevet implementeret, og at regnskabsinstruksen var blevet opdateret på en række områder. Vi fandt anledning til følgende bemærkninger:

Den opdaterede regnskabsinstruks manglede fortsat en egentlig henvisning til og anvisning for den enkelte medarbejders ansvars- og kompetenceområde, og vi anbefalede, at instruksen blev forbedret på dette område.

Vi anbefalede, at der skete en reel funktionsadskillelse mellem kasse- og bogholderifunktionen.

Selv om der var implementeret nyt økonomisystem, blev der fortsat anvendt ekstern regnskabskonsulent til en række elementære regnskabsopgaver. Vi anbefalede, at der inden for en rimelig tid skete udvikling i bogholderiets kompetenceområde, så brug af den eksterne konsulent kunne undgås.

Der manglede afrapportering for projekter med ekstern finansiering fra andre end Nordisk Ministerråd. Vi anbefalede, at dette forhold blev løst, eventuelt i samråd med Nordisk Ministerråds sekretariat.

Vi anbefalede, at der i samråd med Nordisk Ministerråds sekretariat blev etableret en bedre information omkring direktørens løn, pension mv., idet den manglende information forsinkede bogføring heraf i væsentlig grad.

38. Ved informationskontoret i Skt. Petersborg konstaterede vi bl.a., at lokaleforholdene var ved at blive løst, og at de ansattes lønforhold var bragt i orden. Revisionsbesøget resulterede i bemærkninger om følgende forhold:

Informationskontoret havde lejet lokaler ved det svenske konsulat, og de hidtil anvendte lokaler skulle sælges. Salget er ikke sket endnu, da der har været formelle vanskeligheder over for de russiske myndigheder om, hvem der reelt er registreret som sælger af lokalerne. Efter de foreliggende oplysninger er dette forhold nu bragt i orden, hvilket vi finder tilfredsstillende.

Vi konstaterede, at beskatning og udbetaling af løn til de ansatte sker efter de gældende regler.

Vi konstaterede en mindre fejl i det aflagte årsregnskab for 2003, hvilket medførte et nyt korrigeret årsregnskab for 2003.

Vi konstaterede, at der ikke skete bogholderimæssig registrering af nye eksternt finansierede projekter. Vi drøftede bogførings- og afrapporteringsprincipper herom med informationskontorets administrator og anbefalede, at disse blev fulgt.

I forbindelse med den nye direktørs tiltræden indgik informationskontoret aftale med et eksternt revisionsfirma om konsulentbistand ved gennemgang og verificering af, at årsregnskab og kvartalsrapporter var i overensstemmelse med henholdsvis russisk lovgivning og Nordisk Ministerråds økonomireglement. Efter en gennemgang af de foreliggende rapporter anbefalede vi, at der blev foretaget en revurdering af behovet for den eksterne konsulentydelse. Vi er efterfølgende informeret om, at informationskontoret fortsat ønsker at anvende de eksterne konsulenter i relation til de russiske regler.

Vi konstaterede, at der var ansat en ny medarbejder i økonomifunktionen, hvilket på sigt vil kunne sikre kontinuitet i bogholderiet ved administratorens fravær. Dette finder vi tilfredsstillende.

Den opdaterede regnskabsinstruks fra december 2003 manglede fortsat en egentlig beskrivelse af den enkelte medarbejders ansvars- og kompetenceområde, og vi anbefalede, at instruksen blev forbedret på dette område

39. Rigsrevisionen vil følge op på de omtalte forhold ved næste revisionsbesøg ved informationskontorerne.

6. Revision af Nordisk Ministerråds institutioner, enkeltprojekter mv.

6.1 Generelt

40. Ansvaret for revision af regnskaber for institutioner, der er beliggende i Norden er placeret hos den statslige revisionsmyndighed i institutionens domicilland. Efter aftale med vedkommende rigsrevision kan revisionen dog varetages af et privat, anerkendt revisionsfirma.

Enkeltprojekter mv. revideres som hovedregel stikprøvevis af de enkelte landes rigsrevisioner som led i revisionen af regnskaberne for de pågældende institutioner eller forvaltningsorganer, hvortil et projekt er knyttet. For så vidt angår projekter, støtteordninger mv., der ikke er henlagt til statslige institutioner, varetages revisionen af private revisorer. Rigsrevisionen reviderer de projekter, der er henlagt til Nordisk Ministerråds sekretariat.

41. Vi havde modtaget og videresendte den 8. februar 2005 en oversigt fra Nordisk Ministerråds sekretariat over projekter for 2004 fordelt på de enkelte lande til de nordiske rigsrevisioners til brug for deres projektrevisioner. Der er efterfølgende konstateret enkelte unøjagtigheder i oversigten.

6.2 Nordisk Ministerråds Institutioner

42. Den afsluttende revision af en institutions årsregnskab afrapporteres i form af en revisionspåtegning, der efter behov kan suppleres med en revisionsrapport.

43. De 5 fællesnordiske institutioner i Danmark revideres alle af Rigsrevisionen. For 3 institutioner har Rigsrevisionen for 2004 afgivet en revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger. For 2 institutioner er der afgivet revisionspåtegning med supplerende be-

mærkninger vedrørende henholdsvis muligheden for at kunne opfylde resultatkontrakten, jf. pkt. 53, og værdiansættelse af enkelte balanceposter, jf. pkt. 54.

44. Der er 5 fællesnordiske institutioner i Finland, hvoraf de 4 revideres af eksterne autoriserede revisorer, mens én revideres af Statens Revisionsverk.

Der er afgivet revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger for alle institutionerne for regnskabsåret 2004.

45. I Island har 2 nordiske institutioner hjemsted, nemlig Nordisk vulkanologisk institut (Nordvulk) og Nordens Hus. Førstnævnte revideres af Ríkisendurskodun, mens den sidstnævnte på Ríkisendurskoduns vegne revideres af en ekstern statsautoriseret revisor.

Der er afgivet revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger for begge institutioner.

46. Riksrevisjonen varetager revisionen af 6 ud af de 7 nordiske institutioner, der er beliggende i Norge. Den sidste institution revideres af private statsautoriserede revisorer. Der er afgivet revisionspåtegninger uden forbehold eller supplerende oplysninger for alle 7 institutioner.

Herudover har Riksrevisjonen revideret og afgivet revisionspåtegninger uden forbehold eller supplerende oplysninger vedrørende Nordisk Metodikkomité for Næringsmidler og Nordisk Film- & TV-Fond, som ikke formelt har status som institutioner i Nordisk Ministerråds budgetsystem.

6 af de 9 institutioner mv. har aflagt årsregnskab i henhold til det modificerede regnskabsprincip og 3 institutioner aflægger årsregnskab efter bestemmelserne i den norske årsregnskabslov efter dispensation fra Nordisk Ministerråds økonomireglement.

47. De 4 nordiske institutioner, der er beliggende i Sverige, revideres af Riksrevisionen.

Riksrevisionen har for alle 4 institutioner afgivet revisionspåtegninger uden forbehold eller supplerende oplysninger.

48. De 3 selvstyreområder Færøerne, Grønland og Åland har hver en nordisk institution.

For institutionerne på Færøerne og Grønland varetages revisionen af private revisorer, mens revisionen af institutionen på Åland varetages af Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyrelse.

Der er afgivet revisionspåtegning uden forhold eller supplerende oplysninger for alle institutioner.

6.2.1 Ophørte institutioner

49. Ministrene for uddannelse og forskning (MR-U) besluttede i 2003 at nedlægge enkelte institutioner, hvilket blev ratificeret af samarbejdsministrene (MR-Sam). Nedlæggelse skulle ske med en afviklingsperiode for igangværende projekter mv.

Nordinfo, Finland

50. Nordinfo blev nedlagt med virkning pr. 1. august 2004, hvorefter Nordisk Ministerråds sekretariat har forestået de resterende bogholderimæssige registreringer og foretaget regnskabsafslutning for 2004. Det sidste årsregnskab viser, at der er udisponerede midler på TDKK 4.500, som foreløbig er registreret som udisponerede budgetmidler i Nordisk Ministerråds regnskab.

51. Rigsrevisionen har konstateret, at der ikke er klarhed over, hvorledes udisponerede midler fra de nedlagte institutioner skal eller kan anvendes. Vi skal derfor anbefale, at der samtidig med beslutning om nedlæggelse af en institution også tages beslutning om anvendelse af de tilknyttede udisponerede midler.

Nordens Folkliga Akademi (NFA), Sverige

52. NFA blev ligeledes nedlagt pr. 1. august 2004.

Riksrevisionen i Sverige reviderede delregnskabet pr. 23. juli 2004, hvorefter den resterende bogføring og regnskabsaflæggelse for 2004 er foretaget af Nordisk Ministerråds sekretariat.

Rigsrevisionen har revideret det endelige årsregnskab og har konstateret, at der har været et underskud på TSEK 649, bl.a. som følge af store betalinger for opgivelse af lejemål i utide. Der er herefter en samlet egenkapital på TSEK ÷636.

Vi har konstateret, at der er opstået et muligt yderligere krav om betaling af pensionsforpligtelse for opsagte medarbejdere på TSEK 860. Beløbet skulle normalt blive dækket af domicillandet i henhold til retstillingsaftalen, men der er opstået fortolkningsproblemer mellem retstillingsaftalen og de nationale regler i Sverige i forbindelse med institutionens nedlæggelse.

Vi har anbefalet, dels at forholdet snarest bliver løst, dels at der opnås bedre forståelse for retstillingsaftalens ordlyd i forhold til de nationale regler i forbindelse med forestående nedlæggelse af yderligere institutioner.

6.2.2 Bemærkninger vedrørende revisionen af udvalgte institutioner mv.

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale, Danmark

53. Den gennemførte revision gav anledning til at forsyne revisionspåtegningen med supplerende oplysning om de aktuelle personaleforhold i relation til opfyldelse af resultatkontrakten for 2005.

Nordisk Institut for Asienstudier, Danmark

54. Institutionen bliver nedlagt som nordisk institution pr. 1. januar 2005, men fortsætter som selvstændigt institut med indlejring ved Københavns Universitet.

Den gennemførte revision gav anledning til at forsyne revisionspåtegningen med supplerende oplysninger om værdiansættelser af enkelte balanceposter.

Nordisk Institut for Samtidskonst, Finland

55. Statens Revisionsverk konstaterer, at der er tale om en lille institution, hvor der på visse områder kan være arbejdsfunktioner, der ud fra et internt kontrolsynspunkt kan være risikofyldte. Der er dog kompenserende kontroller i form af corporate governance i stor grad.

Nordisk Innovationscenter, Norge

56. Nordisk Innovationscenter blev etableret 1. januar 2004 ved en sammenlægning af Nordisk Industrifond og Nordtest. Årsregnskabet aflægges efter det modificerede regnskabsprincip.

Nordisk Institut for odontologisk materialprøvning, Norge

57. Årsregnskabet er aflagt efter reglerne i årsregnskabsloven. Riksrevisjonen har konstateret, at Nordisk Ministerråd har givet institutionen dispensation til at fravige økonomireglementets bestemmelser om anvendelse af det modificerede regnskabsprincip i 2004.

Nordisk Forskeruddannelse og Akademi, NorFa, Norge

58. Riksrevisjonen har konstateret, at der er et forhold ved årsregnskabet om eventuel dobbelt indtægtsføring af ikke anvendte projektmidler. Forholdet vil blive undersøgt i løbet af 2005, men er ikke fundet så væsentligt, at det påvirker revisionspåtegningen.

Nordiska genbanken, Sverige

59. Riksrevisionen har konstateret, at regnskabsaflæggelsen er forbedret siden 2002 efter indførelse af nyt regnskabssystem.

Der er konstateret forhold om manglende beskatning af udlandstillæg samt om manglende betaling af sociale afgifter. Riksrevisionen har anbefalet, at forholdene afklares med skattemyndighederne.

Nordiskt center för regional utveckling och planering, Sverige

60. Riksrevisionen har konstateret, at institutionen oppebærer betydelige eksterne projektmidler i konkurrence med andre institutioner. De eksterne midler svarer næsten til 50 % af finansieringen.

Riksrevisionen stiller tvivl om, hvorvidt det anvendte regnskabssystem på sigt kan håndtere den øgede aktivet omkring projekterne.

Nordens Hus på Færøerne

61. Nordens Hus på Færøerne revideres af et statsautoriseret revisionsfirma. Regnskabet er forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Foranlediget af supplerende spørgsmål til årsregnskabet fra Nordisk Ministerråds sekretariat har revisor revurderet nogle regnskabsmæssige dispositioner. Dette har medført, at resultatet for 2004 reelt skulle nedsættes med yderligere ca. TDKK 575. Reguleringen vil dog først blive gennemført med virkning for årsregnskabet for 2005.

6.3 Enkeltprojekter mv.

62. I projektbevillingerne indgår midler til et betragteligt antal mindre, enkeltstående projekter af midlertidig karakter. Herudover er der midler til et mindre antal institutionslignende bidragsmodtagere, til forskellige støtteordninger og til reserver.

63. Bevillingerne til projekter, støtteordninger mv. administreres dels af sekretariatet, dels af en række statslige, kommunale eller private institutioner, hovedsageligt i de nordiske lande.

64. Rigsrevisionen har i forbindelse med revisionen for 2004 gennemgået et antal projekter i Nordisk Ministerråds sekretariat. Vi har hér konstateret, at projekterne behandles korrekt i Nordisk Ministerråds sekretariat, herunder at der bl.a. foreligger korrekte projektkontrakter, at udbetalinger sker på grundlag af godkendte anvisninger, samt at der foreligger afrapporteringer og godkendte regnskaber for afsluttede projekter.

Det er vor vurdering, at de bevilgede midler er disponeret i overensstemmelse med projektkontrakten, at der ved projekterne er taget skyldige økonomiske hensyn, og at projektregnskaberne har været undergivet betryggende revision.

65. I de korte sammendrag om revisionen, som Rigsrevisionen har modtaget fra de andre nordiske landes rigsrevisioner, er der enkelte generelle bemærkninger vedrørende revisionen af projekter.

66. Statens Revisionsverk i Finland har oplyst, at de projektmidler, som ligger inden for Statens Revisionsverks ansvarsområde, som hovedregel er revideret som en del af myndighedens årsrevision ud fra væsentlighed og risiko. Undtagelsesvis kan et projekt revideres af en intern revisor inden for forvaltningen.

Revisionen af projekterne for 2004 har ikke givet anledning til bemærkninger.

67. Riksrevisionen i Sverige har ud fra en særskilt vurdering udtaget 3 projekter til revision for 2004.

En generel konklusion er bl.a., at Nordisk Ministerråds projektstyring og -opfølgning bedømmes til at være tilfredsstillende med hensyn til de interne kontroller, og at de interne kontroller og regnskabsaflæggelse hos modtagerne ligeledes findes tilfredsstillende.

68. Revisionsbyrån fra Ålands landskapsstyrelse har oplyst, at man med udgangspunkt i det internordiske revisionsreglement har revideret 3 projekter i 2004. Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.
69. Landsgrannskodanin på Færøerne har gennemgået i alt 6 projekter med relation til Færøerne. Gennemgangen af det foreliggende materiale har ikke givet anledning til bemærkninger.

7. Andre oplysninger mv.

7.1 Eftersyn af Nordisk Ministerråds protokoller

70. Rigsrevisionen har påset, at der føres protokol for afholdte møder i Nordisk Ministerråd (samarbejdsministrene og Nordisk Samarbejdskomité), og at beslutninger, vedtaget på møderne, er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Vi har læst protokollerne for året 2004.

7.2 Besvigelser af væsentlig betydning for årsregnskabet

71. Rigsrevisionen har med den daglige ledelse drøftet risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejlinformationer som følge af besvigelser eller andre uregelmæssigheder. Den daglige ledelse har over for os bekræftet:

- sit ansvar for implementeringen og driften af regnskabs- og interne kontrolsystemer, der er tilrettelagt for at forebygge og opdage besvigelser og fejl
- at vi har modtaget alle oplysninger vedrørende eventuelle besvigelser eller formodninger om besvigelser, som den daglige ledelse har kendskab til.

Med henvisning til ovenstående kan vi oplyse, at vi i forbindelse med revisionen ikke har konstateret forhold, der giver formodning om besvigelser eller andre uregelmæssigheder.

7.3 Ledelsens regnskabserklæring

72. I overensstemmelse med god revisionsskik har vi indhentet en regnskabserklæring fra generalsekretæren og den økonomiansvarlige i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Den skriftlige erklæring er tilfredsstillende og omfatter årsregnskabets fuldstændighed og er afgivet som led i revisionen af områder, hvor det er vanskeligt at opnå revisionsbevis.

7.4 Ikke-korrigerede forhold

73. Som følge af revisors udvidede oplysningspligt i Danmark skal vi oplyse bestyrelsen om forhold, der ikke er korrigeret i årsregnskabet, fordi den daglige ledelse har vurderet dem for værende uvæsentlige både enkeltvis og sammenlagt for årsregnskabet som helhed.

Denne oplysning skal gives med henblik på at sikre, at bestyrelsen er orienteret om og kan tilslutte sig den af den daglige ledelse foretagne vurdering.

Alle forhold er korrigeret i det foreliggende årsregnskab.

7.5 Afsluttende bemærkninger

74. I henhold til § 21 i Nordisk Ministerråds økonomireglement skal vi erklære at have modtaget alle de oplysninger, der under revisionen er anmodet om.

København, den 28. juni 2005

Henrik Otbo

/Henning Madsen

Kontollkommitténs betänkande

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004

(Revisionsberättelse, se sid 811)

1. Kontrollkommitténs förslag

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska Nordiska rådets redovisningar och revisionsberättelse och att förelägga plenarförsamlingen resultatet av denna granskning.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs, att

plenarförsamlingen beslutar

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 2004 till handlingarna

2. Rigsrevisionens generella synpunkter

Nordiska rådets räkenskaper

Den danska Rigsrevisionen har företagit en revision av Nordiska rådets räkenskaper för 2004. Revisionsberättelsen har ställts till rådssekretariatets förfogande för kommentarer. Dessa kommentarer har Rigsrevisionen i mån av möjlighet inarbetat i revisionsberättelsen. De övriga statliga revisionsmyndigheterna i de nordiska länderna har likaledes beretts möjlighet att yttra sig om revisionsberättelsen.

Årsredovisningen uppvisar ett underskott på 237 TDKK och ett egenkapital på 303 TDKK. Presidiet har vid sitt möte den 23 september 2005 godkänt bokslutet och vidarebefordrat revisionsberättelsen till kontrollkommittén.

Gemensam administration med Nordiska ministerrådets sekretariat

Rigsrevisionen har inga bemärkningar till samarbetsavtalet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Avtalet stipulerar att Nordiska ministerrådet mot betalning sköter vissa funktioner för Nordiska rådet. Dessa är bl.a. lön-, ekonomi- och personaladministration, bokföring, ADB, lokaler och receptionsfunktionen. Nordiska rådet upprätthåller också tillsammans med Nordiska ministerrådet en gemensam informationsavdelning.

3. Genomgång av revisionen

Angående bokslut

Nordiska rådets intäkter var år 2004 33 092 TDKK. 30 660 TDKK av dessa kommer i form av bidrag från de nationella parlamenten (delegationerna). De nationella bidragen blev fastställda vid presidiets möte den 23 september 2003.

Utgifterna var år 2004 33 329 TDKK. Detta motsvarar en ökning på 1 322 TDKK i förhållande till i fjol. Ökningen förklaras främst av utgifter till tolkning och översättning.

Rådsorganens samlade utgifter var 8 005 TDKK vilket är 643 TDKK mera än år 2003. Ökningen förklaras av tolkningsutgifter samt omkostnader förknippade med att flytta Nordiska rådets temamöte från Finlands Riksdag till Mässcentret i Helsingfors.

Rådssekretariatets utgifter var 19 993 TDKK vilket är en ökning på 734 TDKK. De största utgiftsposterna i rådssekretariatet är lön, administrationsbidrag till Nordiska ministerrådet samt medfinansieringen av den gemensamma informationsavdelningen.

Rigsrevisionen konstaterar att en medarbetare efter maximala åtta år i rådets tjänst fortfarande arbetar för Nordiska rådet. Medarbetaren anställdes efter slutförd tjänsteperiod i Nordiska rådet av Folketinget i Danmark, men Nordiska rådet ersätter Folketinget för hela lönen. Medarbetaren fortsätter med de arbetsuppgifter som hon hade under anställningen i Nordiska rådet. Rigsrevisionens bedömning är att detta inte är i överensstämmelse med de nordiska regler som stipulerar att lediga tjänster skall besättas med internordisk arbetskraft när tjänsteperioden efter slutförd tjänsteperiod på maximalt åtta år.

De samlade beviljningarna (overførsler) var 6 331 TDKK och bestod till största del av partistöd, bidrag till UNR och till journaliststipendier.

Med hänvisning till § 7 i Nordiska rådets ekonomireglemente skall ett eventuellt överskott som huvudregel betalas tillbaka till medlemsländerna. Presidiet kan dock besluta om att överföra överskott helt eller delvis till nästa räkenskapsperiod för ett eller flera specifika ändamål.

Presidiet överförde överskotten från 2000, 2001, 2002 och 2003, sammanlagt 3 087 TDKK för specifika ändamål.

Den 31 december 2004 utgjorde de oanvända överskotten sammanlagt 303 TDKK. Överskottet från 2003 på 519 TDKK användes enligt presidiets beslut för att täcka de extra ordinära utgifterna som uppstod i samband med Nordiska rådets temamöte.

Angående anmärkningar från tidigare år

Rigsrevisionen har tidigare påpekat att Nordiska rådet skall slå fast en procedur för planering, genomförande och uppföljning av sessioner, temakonferenser etc., inklusive budgetering, ekonomistyrning och redovisning.

En administrativ handbok har därför varit under arbete i några år. Rådssekretariatet har själv utarbetat handboken. Handboken presenterades för ländernas sekretariatschefer den 8 juni 2004.

Det har dock visat sig problematiskt att sprida handboken elektroniskt. Detta förklaras först och främst av en förändrad IT-struktur i Nordiska ministerrådet som medfört en del oväntade problem. Problemen har lösts genom att handboken placerats på Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets intranät, som kan nås via en speciell länk eller en IT-portal.

Rigsrevisionens konklusion

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de internordiska revisionsordningarna. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att redovisningen är utarbetad i enlighet med Nordiska rådets ekonomireglemente, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ger de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av Nordiska rådets budget.

Rigsrevisionen konkluderar att revisionen inte ger anledning till anmärkningar eller förbehåll.

4. Kontrollkommitténs synpunkter

Kontrollkommittén konstaterar att resultatet för år 2004 är ett underskott på 237 TDKK. Detta underskott bör dock betraktas som tekniskt i.o.m. att den danska Rigsrevisionen valt att i resultatsammanställningen inte beakta att presidiet fattat beslut om att överföra överskottet från 2003 för att täcka de extra ordinära utgifter som uppstod i samband med Nordiska rådets temamöte i april i Helsingfors.

Angående Rigsrevisionens kommentar om att en medarbetare fortfarande arbetar för Nordiska rådet efter maximala åtta år, konstaterar Kontrollkommittén att ordningen är tidsbegränsad på två år och tillkom efter tungt vägande politiska önskemål. Nordiska rådet står för sekretariatsfunktionen i Östersjösamarbetet (BSPC) och de övriga icke-nordiska länderna i BSPC ansåg det som olämpligt att byta ut sekretariatet i en situation då stora förändringar var på gång inom BSPC. Vidare konstaterar Kontrollkommittén att Folketinget i Danmark är medarbetarens arbetsgivare, samt att medarbetaren inte är anställd enligt de villkor som gäller för de anställda vid Nordiska rådet.

5. Sammanfattning

Kontrollkommittén ställer sig enig i Rigsrevisionens konklusion att Nordiska rådets redovisning följer gällande regler och att räkenskaperna ger en korrekt bild av Nordiska rådets ekonomiska resultat för 2004 och Nordiska rådets finansiella situation 31december 2004.

Kontrollkommittén föreslår att

plenarförsamlingen beslutar

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 2004 till handlingarna.

Karlstad den 22 september 2005

Aud Gaundal (A)
Aulis Ranta-Muotio (cent), vice ordförande
Raymond Robertsen (H), leder
Berndt Sköldestig (s)
Tuve Skånberg (kd)

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004

1. Revision af årsregnskabet for 2004

1.1 Indledning

1. Rigsrevisionen afgiver hermed revisionsberetning for regnskabsåret 2004 til Nordisk Råd. Beretningen skal afgives til Nordisk Råd før 1. juli i året efter budgetårets udgang.

Beretningen har i udkast været fremsendt til Nordisk Råds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i nærværende beretning. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

2. Årsregnskabet, der behandles på Nordisk Råds ordinære session i 2005, udviser et underskud på TDKK 237 og en egenkapital inkl. hensættelser på TDKK 303. Årets resultat er overført til egenkapitalen.

1.2 Konklusion på den udførte revision

3. Revisionen af årsregnskabet har ikke givet anledning til bemærkninger af betydning for regnskabsaflæggelsen. Særlige forhold og kommentarer til årsregnskabet fremgår af henholdsvis afsnit 2 og 3, hvortil vi henviser.

Godkender præsidiet årsregnskabet i sin nuværende form på sit møde i september 2005, vil årsregnskabet være forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Vedrørende revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse henvises til afsnit 4.1.

2. Særlige forhold vedrørende årsregnskabet for 2004

2.1 Regnskabsprincip mv.

4. Det anvendte regnskabsprincip er uændret i forhold til sidste år. Årsregnskabet er således baseret på et modificeret bogføringsprincip (modified accrual accounting). Det betyder bl.a., at årsregnskabet er tilnærmet et omkostningsbaseret regnskab, hvor indtægter og udgifter henføres til den periode, de vedrører.

2.2 Samarbejdsaftale mv.

5. Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat har siden 1997 haft en samarbejdsaftale om en række tjenesteydelser, som Nordisk Ministerråds sekretariat mod betaling stiller til rådighed for Nordisk Råds sekretariat.

Den nugældende samarbejdsaftale omfatter ekstern forvaltning af løn- og økonomifunktion, idet det daglige administrative arbejde varetages af Nordisk Råds sekretariat, mens bogføring og lønadministration mv. varetages af Nordisk Ministerråds sekretariats økonomiafdeling.

6. Ud over det administrative samarbejde på det regnskabs- og personalemæssige område mv. har Nordisk Råd et fælles informationssamarbejde med Nordisk Ministerråd.

3. Kommentarer til årsregnskabet

7. I lighed med tidligere år skal vi supplere det aflagte årsregnskab med enkelte kommentarer.

3.1 Anvendt regnskabspraksis

8. Årsregnskabet for 2004 er aflagt i overensstemmelse med regnskabsbestemmelserne i Nordisk Råds økonomireglement. Den anvendte regnskabspraksis, dvs. værdiansættelsesmetoder etc., er uændret i forhold til tidligere år.

3.2 Resultatopgørelsen

9. Nordisk Råds resultat for 2004 blev TDKK ÷237 mod TDKK 519 i 2003.

De samlede indtægter var stort set uændrede i forhold til 2003 og udgjorde TDKK 33 092. Heraf udgjorde bidragene fra de nationale parlamenter TDKK 30 660. De nationale bidrag blev fastsat på præsidiets møde den 23. september 2003. Vi har kontrolleret, at landenes bidrag til Nordisk Råd svarer til den fordeling, som er fastlagt i økonomireglementet.

Renteindtægterne faldt TDKK 85 og udgjorde TDKK 147. Den mindre renteindtægt skyldtes det faldende renteniveau.

10. De samlede omkostninger udgjorde TDKK 33 329 mod TDKK 32 007 i 2003, svarende til en stigning på TDKK 1 322. Stigningen skyldes bl.a. omkostninger til tolkning og oversættelse ved det nye formål "Kommunikation" under rådsorganernes virksomhed, Nordisk Råds Temamøde samt øgede løn- og personaleomkostninger.

11. Rådsorganernes samlede omkostninger udgjorde TDKK 8 005, hvilket er TDKK 643 mere end i 2003. Under rådsorganernes omkostninger er som nævnt omkostninger til tolkning og oversættelse ved møder etc., hvor disse omkostninger i modsætning til tidligere er samlet under eget formål "Kommunikation". Desuden var der ekstraordinært store omkostninger forbundet med at flytte Nordisk Råds Temamøde.

12. Rådssekretariatets omkostninger udgjorde i 2004 TDKK 18 993 mod TDKK 18 259 i 2003. De væsentligste poster var lønomkostninger på TDKK 6 010, administrationsbidrag til Nordisk Ministerråds sekretariat på TDKK 3 030 samt andel af den fælles informationsvirksomhed med Nordisk Ministerråd på i alt TDKK 6 320.

Ved vor gennemgang af personaleomkostningerne har vi fundet det uhensigtsmæssigt, at der ikke foreligger en samlet opgørelse og afstemning af vederlag mv. til fastansatte medarbejdere samt andre, der har midlertidig ansættelse ved Nordisk Råd. Denne opgørelse skal bl.a. verificere, at løn mv., der oplyses til de offentlige myndigheder, er i overensstemmelse med regnskabets udvisende.

Vi har anbefalet, at bestemmelserne i samarbejdsaftalen med Nordisk Ministerråds sekretariat om lønbehandling følges.

13. Vi har konstateret, at en tidligere medarbejder, der var fratrådt efter maksimal åremålsansættelse, fortsat arbejder for Nordisk Råd. Medarbejderen blev efter fratrædelse i Nordisk Råd ansat ved Folketinget i Danmark, og Nordisk Råd refunderer ifølge kontrakt med Folketinget den fulde løn for medarbejderen. Arbejdsområdet i Nordisk Råd for denne medarbejder er fortsat det samme.

Det er vor vurdering, at den etablerede ordning ikke er i overensstemmelse med de nordiske regler. Efter disse regler skal ledige stillinger genbesættes med internordisk arbejdskraft efter stillingsopslag, når åremålsansættelsen ophører efter maksimalt 8 år.

Nordisk Råds sekretariat har oplyst, at der er tale om en sekretær tilknyttet Østersøsamarbejdet BSPC. Medarbejderen har været sekretær for samarbejdet i de hidtidige 6 år, og præsidiet har ønsket at bevare den oparbejdede viden og kontinuiteten i sekretariatsfunktionen for dette samarbejde. Der er tale om en tidsbegrænset periode på 2 år, og Folketinget har indvilget i at være fungerende arbejdsgiver for sekretæren i BSPC mod fuld kompensation fra Nordisk Råd.

14. De samlede overførsler udgjorde TDKK 6 331 mod TDKK 6 385 i 2003. Overførslerne dækkede dels partistøtte med TDKK 5 500, dels bidrag til UNR med TDKK 450 samt journaliststipendier med TDKK 381.

15. Ved revision af omkostningerne har Rigsrevisionen konstateret, at der var sket en forbedring i de etablerede forretningsgange, idet der nu var kortere tidsforskel mellem modtagelse af en faktura, den regnskabsmæssige registrering og godkendelse. Dette finder vi tilfredsstillende.

3.3 Balancen

16. Likvide midler udgjorde langt hovedparten af aktiverne, nemlig TDKK 3 777 ud af i alt TDKK 5 261. De likvide midler faldt med TDKK 624 i forhold til 2003, hvor ændringen var en følge af de øvrige variationer i tilgodehavender og gældsposter.

Vi har indhentet engagementsoplysninger fra Nordisk Råds bankforbindelser for derigennem at få bekræftelse på, at alle engagementer var korrekt medtaget i regnskabet.

17. Fordringer på TDKK 835 indeholder bl.a. rejse- og lønforskud til medarbejdere, til godehavende lønrefusioner og momsrefusioner. Ved vor revision har vi konstateret, at der fortsat ikke foretages løbende afstemninger af personalemellemværender mv. Vi har tidligere anbefalet, at der fastlægges en afstemningsprocedure for dette område, og skal endnu engang henstille til Nordisk Råd, at der snarest findes en løsning på disse forhold i samarbejde med Nordisk Ministerråds sekretariat.

18. Periodeafgrænsningsposter udgjorde TDKK 574 og indeholder bl.a. forudbetalt løn mv. for 2005. Vi har anbefalet, at der i forbindelse med regnskabsopstillingen nøje skelnes mellem forudbetalte omkostninger og periodeafgrænsningsposter.

Med hensyn til periodeafgrænsninger henvises i øvrigt til vore bemærkninger under pkt. 20.

19. Mellemregning med Nordisk Ministerråd udgjorde netto en gæld på TDKK 54. Mellemregningen er afstemt med Nordisk Ministerråds regnskab.

20. Leverandørgæld udgjorde TDKK 1 070 og var dermed ca. TDKK 33 mindre end i 2003. Gælden er stikprøvevis revideret til eksterne bilag og betalinger i 2005.

21. Periodeafgrænsningsposter på TDKK 3 759 indeholder modtagne forudbetalte tilskudsmidler på TDKK 3 495.

Vi har tidligere anbefalet, at der fastlægges procedure, der tilsikrer, at der foretages en periodisering af omkostninger i forbindelse med årsafslutningen, og at der skelnes mellem periodeafgrænsningsposter og skyldige omkostninger.

Vi har ved vor revision konstateret, at der i flere tilfælde fortsat ikke var foretaget den fornødne periodisering af omkostningerne. De afdækkede forhold er blevet korrigeret, men vi har igen anbefalet, at der i forbindelse med regnskabsaflæggelsen er fokus på periodiseringsproblematikken under hensyntagen til det nugældende regnskabsprincip.

22. Egenkapitalen inkl. resterende hensættelser af tidligere års overskud for anvendelse til specifikke formål udgjorde TDKK 303 efter overførsel af årets resultat på TDKK ÷237.

Præsidiet har tidligere dispenseret fra reglen om, at overskud skal tilbagebetales til medlemslandene. Overskuddene fra 2000, 2001, 2002 og 2003, i alt TDKK 3 087, skulle således anvendes til specifikke formål.

Den 31. december 2004 udgjorde ikke-anvendte hensatte midler i alt TDKK 303, der fordeltes med TDKK 21 for perioden før 2003, og TDKK 282 var resterende overskud fra 2003. Overskuddet for 2003 på i alt TDKK 519 skulle efter præsidiets bestemmelse anvendes til dækning af omkostningerne i 2004 ved Nordisk Råds Temamøde.

3.4 Stipendieordningen

23. I forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet for Nordisk Råd aflægges samtidig et regnskab for Stipendieordningen for parlamentarikere fra Nærområderne. Regnskabet aflægges særskilt og er ikke en del af Nordisk Råds regnskab.

24. Stipendieordningen finansieres gennem budgetmidler fra Nordisk Ministerråd, men forvaltningen af budgetmidlerne sker gennem Nordisk Råd.

De samlede indtægter udgjorde i 2004 TDKK 564 fordelt på budgetmidler på TDKK 550 og renteindtægter på TDKK 14. I 2003 var de samlede indtægter TDKK 563.

Omkostningerne udgjorde i 2004 TDKK 555 mod TDKK 292 i 2003. Årets resultat var således et overskud på TDKK 9 mod TDKK 270 i 2003. Årets overskud blev tillagt egenkapitalen, der herefter udgjorde TDKK 745.

Revisionen af Stipendieordningen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4. Den udførte revision

4.1 Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

25. Det er revisionens formål at påse, om det af ledelsen aflagte regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Råds økonomireglement, og om årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Råds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

Revisionen omfatter ledelsens årsberetning, resultatopgørelse og balance samt noter.

26. Revisionen er udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement og er tilrettelagt og udført med henblik på at kunne tage stilling til, om årsregnskabet indeholder væsentlige fejl og mangler.

Revisionen, der foretages i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, har hovedsageligt omfattet regnskabsposter og områder, hvor der er risiko for væsentlige fejl og mangler.

I forbindelse med revisionen er Nordisk Råds regnskabsmæssige registreringssystemer og interne kontroller gennemgået og vurderet.

Forekommer der tilsigtede fejl og mangler, vil der være risiko for, at disse forbliver uopdagede. Det er præsidiets og ledelsens ansvar at forebygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler ved at tilrettelægge hensigtsmæssige registreringssystemer, forretningsgange og interne kontroller samt ved at påse overholdelse af disse.

Konstateres der under revisionen unøjagtigheder, som vækker mistanke om uregelmæssigheder, vil revisionen blive udvidet med henblik på afklaring heraf. Revisionen har ikke givet anledning til en sådan udvidelse.

27. Revisionen er udført i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen.

4.2 Risikofyldte områder

28. Vor strategi for tilrettelæggelse af revisionen er fastlagt med henblik på at fokusere på risikofyldte områder.

De risikofyldte områder har været:

- fordringer, periodeafgrænsningsposter, skyldige omkostninger, kreditorer og forpligtelser
- Nordisk Råds interne kontroller, der omfatter de overordnede kontroller samt kontroller på specifikke regnskabsmæssige områder.

4.3 Revisionens udførelse

29. Revisionen har omfattet en gennemgang af procedurerne i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen samt en stikprøvevis gennemgang af dokumentationen for de i årsregnskabet anførte oplysninger og beløbsangivelser, herunder kontrol af aktivernes tilhørsforhold, tilstedeværelse og værdiansættelse. Vi har kontrolleret, at de pågældende gældsposter og øvrige forpligtelser, der, os bekendt, påhviler Nordisk Råd, er kommet rigtigt til udtryk i årsregnskabet.

30. Revisionen af balanceposter er sket ved substansrevision og afstemning til eksterne oplysninger i videst muligt omfang. Herudover er der gennemgået bogføringsbilag før og efter statusdagen for konstatering af, om der er foretaget korrekt periodisering. I det omfang den daglige ledelse har foretaget en skønsmæssig vurdering ved værdiansættelsen af en balancepost, har vi gennemgået den underliggende vurdering.

31. Revision af forretningsgange og interne kontroller er foretaget på specifikke regnskabsmæssige områder, herunder tilbageførte budgetmidler, rejse- og personaleomkostninger, periodisering, kreditorer og skyldige omkostninger.

Revisionen er foretaget som stikprøvevis substansrevision med henblik på verifikation af overholdelse af reglerne for rekvisition, godkendelse, registrering, anvisning og betaling af varer og tjenesteydelser. Substansrevisionen er suppleret med en regnskabsanalyse på kontoniveau.

Revisionen har endvidere omfattet en gennemgang af, at registrering af omkostningerne i økonomisystemet er genererede og er kommet korrekt til udtryk i årsregnskabet.

På grundlag af vore undersøgelser finder vi, at de etablerede forretningsgange og interne kontroller ved regnskabsførelsen og regnskabsaflæggelsen medvirker til at sikre regnskabets rigtighed, og at årsregnskabet giver et rigtigt billede af Nordisk Råds aktiviteter og finansielle stilling.

32. Som led i revisionen af årsregnskabet har vi undersøgt, om der er taget hensyn til eller givet oplysning i årsberetningen om væsentlige begivenheder indtruffet mellem balancedagen og datoen for vor underskrift på revisionspåtegningen.

5. Andre oplysninger mv.

5.1 Eftersyn af præsidiets protokoller

33. Rigsrevisionen har påset, at der føres protokol for afholdte møder i præsidiet, og at beslutninger, vedtaget af præsidiet, er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Vi har læst protokollerne for året 2004, hvor der har været afholdt 7 møder.

5.2 Besvigelser af væsentlig betydning for årsregnskabet

34. Rigsrevisionen har med den daglige ledelse drøftet risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejlinformationer som følge af besvigelser eller andre uregelmæssigheder. Den daglige ledelse har over for os bekræftet:

- sit ansvar for implementeringen og driften af regnskabs- og interne kontrolsystemer, der er tilrettelagt for at forebygge og opdage besvigelser og fejl
- at vi har modtaget alle oplysninger vedrørende eventuelle besvigelser eller formodninger om besvigelser, som den daglige ledelse har kendskab til

Med henvisning til ovenstående kan vi oplyse, at vi i forbindelse med revisionen ikke har konstateret forhold, der giver formodning om besvigelser eller andre uregelmæssigheder.

5.3 Ledelsens regnskabserklæring

35. I overensstemmelse med god revisionsskik har vi indhentet en regnskabserklæring fra rådsdirektøren og den økonomiansvarlige i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Den skriftlige erklæring er tilfredsstillende og omfatter årsregnskabets fuldstændighed og er afgivet som led i revisionen af områder, hvor det er vanskeligt at opnå revisionsbevis.

5.4 Ikke-korrigerede forhold

36. Som følge af revisors udvidede oplysningspligt i Danmark skal vi oplyse præsidiet om forhold, der ikke er korrigeret i årsregnskabet, fordi den daglige ledelse har vurderet dem for værende uvæsentlige både enkeltvis og sammenlagt for årsregnskabet som helhed.

Denne oplysning skal gives med henblik på at sikre, at præsidiet er orienteret om og kan tilslutte sig den af den daglige ledelse foretagne vurdering.

Alle forhold er korrigeret i det foreliggende årsregnskab.

5.5 Administrative procedurer

37. Nordisk Råd frigav i 2004 den administrative håndbog i elektronisk form. Mod forventning har der været problemer med, at omverdenen kunne få adgang til det elektroniske medie. Dette skyldes bl.a. ændring i den anvendte it-platform i Nordisk Ministerråd, der servicerer Nordisk Råd. Der er nu fundet en løsning, hvor håndbogen er lagt på Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds intranet, hvortil der er adgang enten ved særskilt link eller via en it-portal.

5.6 Afsluttende bemærkninger

38. I henhold til § 14 i Nordisk Råds økonomireglement skal vi erklære at have modtaget alle de oplysninger, der under revisionen er anmodet om.

København, den 28. juni 2005

Henrik Otbo

/Henning Madsen

Kontrollkommitténs betänkande

Beretning till Nordisk Råd och Nordisk Ministerråd om revisionen av Nordisk Kulturfonds virksomhet for 2004
Nordiska Kulturfondens årsberättelse år 2004

(Revisionsberättelse, s. 820, årsberättelse, s. 826)

1. Kontrollkommitténs förslag

Nordiska rådets Kontrollkommitté har mottagit Nordiska kulturfondens årsberättelse för verksamheten 2004, samt revisorernas revisionsberättelse för Nordiska kulturfondens verksamhet 2004.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs att

plenarforsamlingen beslutar

att Nordiska rådet lägger årsberättelse och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 2004 till handlingarna och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet

2. Årsberättelsen

Nordiska kulturfondens årsberättelse innehåller upplysningar om fondens organisation (ändamål, ekonomi, förvaltning och styrelse), särskilda satsningar, bidragsverksamheten (antal, fördelning mellan länder/områden, fördelning mellan sektorer och upplysning om beviljade bidrag) samt om räkenskaperna. Årsberättelsen består av en sammanfattning av verksamhetsåret 2004 samt ett appendix till årsberättelsen som mera i detalj redogör för ovannämnda faktaupplysningar.

Det sammanlagda ansökta beloppet år 2004 var 101 024 000 DKK fördelat på 723 giltiga ansökningar. Det beviljade beloppet uppgick till 25 181 000 DKK fördelat på 288 mottagare. Jämfört med år 2003 var det 5 % färre ansökningar år 2004. Antalet beviljade ansökningar under år 2004 var ca 10 % fler än jämfört med föregående år.

Av de nordiska länderna mottog under år 2004 svenska projekt den största andelen beviljade bidrag, vilka motsvarade 23 % av fondens samlade beviljningar. Av de beviljade bidragen utdelades 13 % till sökanden från Västnorden. Nästan 50 % av fondens bidrag utdelades till föreningar, informella nätverk och motsvarande.

Sedan fonden bildades år 1966 har fonden haft som princip att ett projekt skall omfatta minst tre nordiska länder/självstyrande områden för att kunna beviljas ett bidrag. För att motverka att det nordiska samarbetet uppdelas i ett "baltiskt" och i ett "atlantiskt" samarbete har fonden från och med år 2004 godkänt bilaterala projekt om dess syften är att förstärka sammanhållningen mellan östra och västra Norden, dvs. samarbetsprojekt mellan Island, Färöarna eller Grönland visavi Danmark, Finland, Norge, Sverige eller Åland. Fondens satsning gäller dock inte bilateralt utbyte inom det "danska rigsfællesskabet".

3. Revisionsberättelsen

I enlighet med artikel 15 i stadgarna för Nordiska kulturfonden fattar Nordiska rådet beslut angående revisionen av fondens förvaltning och räkenskaper. Det har sedan sammanslagningen av det Nordiska kultursekretariatet och Nordiska ministerrådets sekretariatet varit kutym att fondens räkenskaper revideras av en medlem i det danska Folketinget och en rigsrevisor från den danska Rigsrevisionen. År 2004 är revisionen genomförd av folketingsmedlem Elisabeth Arnold och rigsrevisor Henrik Otbo. Dessa valdes vid Nordiska rådets session 2003 att fungera som revisorer för Nordiska kulturfonden åren 2004 och 2005.

Revisionen är, med hänvisning till § 21 i ekonomireglementet från mars 2001 för verksamhet finansierad med Nordiska ministerrådets budget, utförd efter gällande regler i det internordiska revisionsreglementet. Syftet är att undersöka om redovisningen är rättvisande och att den ger de nödvändiga upplysningarna som krävs för att kunna bedöma förvaltningen av fondens budget.

Revisorerna konstaterar att årsredovisningen följer gällande regler och att redovisningen ger en korrekt bild av Nordiska kulturfondens ekonomiska resultat och finansiella situation 31 december 2004. Revisionen har inte gett anledning till anmärkningar och förbehåll.

Årsberättelsen är liksom i fjol uppställd enligt en modifierad redovisningsprincip, *modified accurate accounting*. Syftet är att årsredovisningen skall återspegla ett utgiftsbaserat bokslut var intäkter och utgifter bokförs till den period den berör. Detta är den andra årsredovisningen med *modified accurate accounting*.

En ny överenskommelse angående Nordiska kulturfonden utarbetades 2001. Överenskommelsen underskrevs av kulturministrarna 5 april 2002 för att sedan ratificeras av de nordiska länderna. Överenskommelsen ratificerades av medlemsländerna först den 16 mars 2004 och vann laga kraft 5 mars 2004. Trots att överenskommelsen formellt sett inte trätt i kraft under 2003 har kulturfonden ingått ett formellt samarbetsavtal med Nordiska ministerrådets sekretariat om vissa administrationstjänster.

De nordiska samarbetsministrarna godkände vid ett möte den 16 december 2002 ett förslag till ändring av det nordiska rättställningsavtalet. Revisorerna meddelar att det nya rättsställningsavtalet fortfarande inte är underskrivet av Finland och Sverige. Detta förväntas enligt fondens sekretariat bli gjort så att rättställningsavtalet vinner laga kraft i augusti 2005.

Revisionen omfattar ledningens årsberättelse, resultat och balans samt bilagor.

Fondens resultat var år 2004 ÷ 1 117 519 DKK mot 1 172 219 DKK i fjol. De samlade intäkterna har sjunkit med ca 2 996 000 DKK, vilket främst förklaras av att färre projekt än vanligt annullerats med hänvisning till tvåårsregeln.

De samlade administrationsutgifterna har ökat med 1 624 000 DKK jämfört med år 2003. Detta förklaras främst av utnyttjandet av externa sakkunniga för projektbedömelser, samt extra ordinära IT-kostnader som är relaterade till Nordiska ministerrådets nya ekonomisystem.

Omkostnaderna för fondens styrelsemöten har stigit markant år 2004. Detta förklaras av att fondens styrelse utvidgats från 11 till 13 personer, samt att det hållits fyra möten år 2004 där det de tidigare år endast hållits tre. Vidare hölls sommarmötet på Grönland vilket också bidragit till högre omkostnader. Fondens sekretariat har meddelat att år 2005 kommer styrelsen att hålla tre möten.

Revisorerna konstaterar att kulturfonden också i fjol konsekvent följt upp projekt vars slutdatum har överskridits. År 2003 fanns åtta oavslutade projekt beviljade före år 1999. Revisorerna rekommenderade då att Fonden skulle avsluta dessa projekt. Nordiska kulturfondens styrelse har i enlighet med rekommendationen vid ett möte i augusti 2004 avslutat nämnda projekt.

Fondens nya projektstyrningssystem informerar löpande om de projekt som närmar sig slutdatum. Därmed har antalet oavslutade projekt sjunkit, vilket revisorerna finner tillfredsställande.

Med hänsyn till det nya ekonomisystemet har fonden upplevt ett problem med implementeringen. Det har funnits en viss risk för fel vid de manuella dataöverföringar som varit nödvändiga. Revisorerna har orienterats om att denna risk eliminerats under 2005 när Nordiska ministerrådets ekonomisystem uppgraderats till samma system som det fonden använder sig av.

4. Kontrollkommitténs synpunkter

Kontrollkommittén konstaterar att med utgångspunkt i Nordiska rådets och revisorernas tidigare påpekande att äldre projekt skall avslutas, har Nordiska kulturfonden på ett tillfredsställande sätt korrigerat detta förhållande.

Revisorerna har inga invändningar eller förbehåll till Nordiska kulturfondens räkenskaper vilket Kontrollkommittén, liksom år 2003, tolkar som att Nordiska kulturfonden efter många år med administrativa problem nu har god kontroll på sin administration. Kontrollkommittén noterar denna utveckling i positiva ordalag.

Kontrollkommittén föreslår att

plenarforsamlingen beslutar

att Nordiska rådet lägger årsberättelse och revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 2004 till handlingarna och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet

Karlstad den 22 september 2005

Aud Gaundal (A)
Aulis Ranta-Muotio (cent), vice ordförande
Raymond Robertsen (H), leder
Berndt Sköldestig (s)
Tuve Skånberg (kd)

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2004

1. Revision af årsregnskabet for 2004

1.1 Inledning

1. Nordisk Kulturfonds årsregnskab revideres efter Nordisk Råds bestemmelse af et medlem af Folketinget og den til enhver tid siddende rigsrevisor i forening.

Folketingsmedlem Elisabeth Arnold og rigsrevisor Henrik Otbo er valgte revisorer i Nordisk Kulturfond og reviderer årsregnskaberne for 2004 og 2005.

2. Beretningen har i udkast været fremsendt til fondens sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i beretningen.

3. Årsregnskabet, der behandles på Nordisk Råds ordinære session i 2005, udviser et underskud på DKK 1.117.519 og en egenkapital på DKK 1.181.912. Årets resultat er modregnet i akkumuleret overskud for de foregående år.

1.2 Konklusion på den udførte revision

4. Revisionen af årsregnskabet har ikke givet anledning til bemærkninger af betydning for regnskabsaflæggelsen. Særlige forhold og kommentarer til årsregnskabet fremgår af henholdsvis afsnit 2 og 3, hvortil vi henviser.

Årsregnskabet er godkendt af bestyrelsen og underskrevet den 12. maj 2005, og vi har forsynet dette med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Vedrørende revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse henvises til afsnit 4.1.

2. Særlige forhold vedrørende årsregnskabet for 2004

2.1 Regnskabsprincip

5. Det anvendte regnskabsprincip er uændret i forhold til sidste år. Årsregnskabet er således baseret på et modificeret bogføringsprincip *modified accrual accounting*. Det betyder bl.a., at årsregnskabet er tilnærmet et omkostningsbaseret regnskab, hvor indtægter og udgifter henføres til den periode, de vedrører.

2.2 Samarbejdsaftale

6. I løbet af 2001 blev der udarbejdet ændringer til overenskomsten for Nordisk Kulturfond, hvorefter fonden fik status som selvstændigt retssubjekt. Ændringerne er indarbejdet i en ny overenskomst, der blev underskrevet af kulturministrene den 5. april 2002. Den nye overenskomst blev endeligt vedtaget den 16. marts 2004 efter ratificering i de nordiske lande og ikrafttrædelsestidspunktet var 5. marts 2004.

I henhold til artikel 10 i overenskomsten for Nordisk Kulturfond er der indgået aftale om ekstern forvaltning af løn- og økonomifunktion, idet det daglige administrative arbejde ved projekter mv. varetages af Nordisk Kulturfonds sekretariat, mens bogføring og lønadministration mv. varetages af Nordisk Ministerråds sekretariats økonomiafdeling.

2.3 Retsstillingsaftale

7. Samarbejdsministrene godkendte ved et møde den 16. december 2002 et forslag til en ændring af den nordiske retsstillingsaftale. Derved skulle Nordisk Kulturfond få opretholdt sin status i relation til retsstillingsaftalen. Vi har fra fonden modtaget information om, at den

ændrede retsstillingsaftale fortsat mangler ratificering i Finland og Sverige, men at der er forventning om, at retsstillingsaftalen kan træde i kraft i august 2005.

2.4 Projektbevillinger

8. Hovedparten af ansøgninger om projektmidler sker elektronisk via Nordisk Kulturfonds hjemmeside. Det betyder bl.a., at data fra den elektroniske ansøgningsformular kan indlæses direkte i det nye projektstyringsprogram, hvorved der er væsentlig tidsbesparelse i forhold til tidligere.

Som for 2003 har der i 2004 været 6 ansøgningsrunder for ansøgninger om projektmidler på indtil DKK 100 000. Det betyder, at arbejdspresset er øget over året, da der kommer flere ansøgninger, men fonden har imødekommet et ønske om, at ansøgere generelt ikke skal være afhængige af kun 2 ansøgningsterminer, som der var tidligere.

9. Nordisk Kulturfonds bestyrelse besluttede på sit møde i november 2003, at alle ansøgninger – som en forsøgsordning – også skulle vurderes af eksterne sagkyndige eksperter. Forsøgsordningen startede fra 2004 og vil blive evalueret i sommeren 2005. Vi har modtaget information om, at forsøgsordningen forløber tilfredsstillende.

10. Nordisk Kulturfonds bestyrelse besluttede på sit møde i november 2004, at der for bevillinger på indtil DKK 50.000 ikke mere vil blive stillet krav om ekstern revision af det endelige projektregnskab. Dette er begrundet med, at en uforholdsmæssig stor del af projektmidlerne vil medgå til revisionen. Samtidig fik sekretariatet fuldmagt til at forestå den regnskabsmæssige evaluering af disse projekter.

Revisorerne har i den forbindelse anbefalet, at der udarbejdes en instruks for sekretariatets evaluering af regnskaber, der ikke har tilknyttet ekstern revision. Instruksen skal bl.a. sikre, at det ved evalueringen efterprøves, om projektregnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabet, er i overensstemmelse med den meddelte bevilling. Der skal endvidere foretages en vurdering af, om der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler, der er omfattet af projektregnskabet.

Vi vil følge op på administrationens evaluering af projektregnskaberne i forbindelse med den fremtidige revision af projektbevillinger i Nordisk Kulturfond.

3. Kommentarer til årsregnskabet

11. I lighed med tidligere år skal vi supplere det aflagte årsregnskab med enkelte kommentarer.

3.1 Anvendt regnskabspraksis

12. Årsregnskabet for 2004 er aflagt i overensstemmelse med regnskabsbestemmelserne i Nordisk Ministerråds økonomireglement. Den anvendte regnskabspraksis, dvs. værdiansættelsesmetoder etc., er uændret i forhold til tidligere år.

3.2 Resultatopgørelsen

13. Fondens resultat for 2004 blev DKK ÷1 117 519 mod DKK 1 172 219 i 2003.

De samlede indtægter er faldet ca. DKK 2 996 000, hvilket primært skyldes, at der har været færre tilbageførsler af ikke anvendte bevillinger for tidligere år, hvor projektet enten er opgivet eller er faldet for 2-års-reglen. De samlede budgetmidler fra Nordisk Ministerråd er netto steget med DKK 507 000, og renteindtægterne er faldet med ca. DKK 70 000.

14. De samlede administrationsudgifter er steget ca. DKK 1 624 000 i forhold til 2003. En væsentlig årsag hertil er, at fonden i 2004 har haft omkostninger til eksterne sagkyndige ved projektvurderinger på ca. DKK 350 000, og der har været ekstraordinære it-omkostninger på ca. DKK 400 000 i forbindelse med opkobling til det nye økonomisystem i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Der har været øgede omkostninger til Nordisk Kulturfonds annoncering og samarbejde med regionale informationskontorer mv. og til personale, idet der i en del af 2004 var overlapning i forbindelse med ansættelse af nyt personale på afdelingssekretærfunktionen.

Endelig er omkostningerne til bestyrelsens møder steget væsentligt, hvilket bl.a. skyldes, at bestyrelsen i løbet af 2003 blev udvidet fra 11 til 13 personer, at der har været holdt 4 møder i 2004 mod tidligere 3 møder, og at sommermødet blev afholdt på Grønland. Revisorerne er orienteret om, at der for 2005 kun afholdes 3 møder, idet en væsentlig del af informationen til bestyrelsen om bl.a. projektansøgninger nu foretages elektronisk.

15. I forbindelse med gennemgang af personaleomkostningerne har vi fundet det uhensigtsmæssigt, at der ikke foreligger en samlet opgørelse og afstemning af vederlag mv. til bestyrelsen, ansatte samt andre, der har midlertidig ansættelse ved Nordisk Kulturfond. Denne opgørelse skal bl.a. verificere, at løn mv., der oplyses til de offentlige myndigheder, er i overensstemmelse med regnskabets udvisende.

Vi har tidligere anbefalet, at aftale herom fastlægges i samarbejdsaftalen med Nordisk Ministerråds sekretariat. Vi kan således konstatere, at der fortsat ikke er etableret nogen aftale, og vi skal igen anbefale, at der snarest træffes foranstaltninger til, at der kan ske en tilfredsstillende redegørelse for de lønmæssige forhold gennem Nordisk Ministerråds sekretariat.

16. De samlede projektbevillinger er stort set uændrede i forhold til 2003 og udgør ca. DKK 27 926 000. I projektbevillingerne indgår interne projekter med DKK 2 745 000 til bl.a. Årets nordiske udstilling, kulturpolitiske konferencer, overgang til e-håndtering samt yderligere omkostninger til arkivoprydning.

I 2004 har fonden ydet bevillinger på i alt DKK 25 181 093 til eksterne projekter. De samlede eksterne bevillinger svarer til ca. 73 % af de samlede omkostninger. Antal bevilgede ansøgninger er i 2004 288 mod 261 bevilgede ansøgninger i 2003. Der var i 2004 i alt 723 ansøgninger mod 761 ansøgninger i 2003.

17. Ved udgangen af 2003 var der 8 ældre uafsluttede projekter, hvor bevillingerne var sket i årene 1988-1999. Vi anbefalede, at disse ældre sager blev afsluttet, hvilket er sket ved en bestyrelsesbeslutning ved mødet i august 2004.

18. Vi har konstateret, at det implementerede projektstyringssystem fungerer tilfredsstillende og giver en hurtig samt en mere smidig administration og information omkring projekterne. Alle projekter bliver nu registreret i systemet, og samtlige oplysninger for nye projekter fra 2004 kan findes elektronisk i systemet. Vi har samtidig konstateret, at der i forbindelse med implementeringen har været enkelte uhensigtsmæssigheder i relation til økonomisystemet, der hidtil er benyttet i Nordisk Ministerråds sekretariat, idet de 2 systemer ikke er integrerede. Der kan derfor opstå fejl ved manuel dataoverførsel mellem de 2 systemer.

Vi er orienteret om, at fejlmulighederne fra 2005 vil være eliminerede, idet der i forbindelse med implementering af et nyt økonomisystem i Nordisk Ministerråd fra 1. januar 2004 vil være fuld integration mellem de 2 systemer. Dette finder vi tilfredsstillende.

3.3 Balancen

19. Aktiverne består af et mindre bankindestående samt en mellemregning med Nordisk Ministerråds sekretariat, der administrerer likviditeten i Nordisk Kulturfond. Mellemregningen er et udtryk for de akkumulerede budgetmidler fra Nordisk Ministerråd, der endnu ikke er udbetalt til de godkendte projekter.

20. Passiverne består primært af skyldige bevilgede projektmidler, hvor udbetaling vil ske inden for de følgende 2 år, hvorefter de ikke anvendte projektmidler føres tilbage til brug for nye projekter.

Egenkapitalen udgør DKK 1 181 912 og består af akkumuleret overskud for de foregående år med fradrag af årets underskud. Egenkapitalen er således udtryk for ikke-disponerede midler fra tidligere år.

4. Den udførte revision

4.1 Revisionens formål, tilrettelæggelse og udførelse

21. Det er revisionens formål at påse, om det af ledelsen aflagte regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement af marts 2001 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget, og at årsregnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Kulturfonds aktiver, passiver og finansielle stilling samt resultat.

Revisionen omfatter ledelsens årsberetning, resultatopgørelse og balance samt noter.

22. Revisionen er udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement og er tilrettelagt og udført med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation.

Revisionen, der foretages i overensstemmelse med god offentlig revisionsskik, har hovedsageligt omfattet regnskabsposter og områder, hvor der er risiko for væsentlige fejl og mangler, jf. pkt. 24.

I forbindelse med revisionen er fondens regnskabsmæssige registreringssystemer og interne kontroller gennemgået og vurderet.

Forekommer der tilsigtede fejl og mangler, vil der være risiko for, at disse forbliver uopdagede. Det er bestyrelsens og ledelsens ansvar at forebygge og opdage såvel tilsigtede som utilsigtede fejl og mangler ved at tilrettelægge hensigtsmæssige registreringssystemer, forretningsgange og interne kontroller samt ved at påse overholdelse af disse.

Konstateres der under revisionen unøjagtigheder, som vækker mistanke om uregelmæssigheder, vil revisionen blive udvidet med henblik på afklaring heraf. Revisionen har ikke givet anledning til en sådan udvidelse.

23. Revisionen er udført i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen.

4.2 Risikofyldte områder

24. Vor strategi for tilrettelæggelse af revisionen er fastlagt med henblik på at fokusere på risikofyldte områder.

De risikofyldte områder har været:

- projekter, herunder afsluttede og igangværende projektsager
- fondens forretningsgange og interne kontroller vedrørende projekter og omkostninger samt balanceposter

4.3 Revisionens udførelse

25. Revisionen har omfattet en gennemgang af procedurerne i forbindelse med regnskabsudarbejdelsen samt en stikprøvevis gennemgang af dokumentationen for de i årsregnskabet anførte oplysninger og beløbsangivelser, herunder kontrol af aktivernes tilhørsforhold, tilstedeværelse og værdiansættelse. Vi har kontrolleret, at de pågældende gældsposter og øvrige forpligtelser, der, os bekendt, påhviler fonden, er kommet rigtigt til udtryk i regnskaberne.

26. Revisionen af projekter er foretaget for kontrol af, at alle bevilgede projektmidler er medtaget og opgjort til korrekt værdi (fuldstændigheden), udbetalinger heraf samt skyldige projektmidler. Revisionen er foretaget for i alt 30 projektsager, hvor den enkelte projektsag er revideret fra ansøgning over sagsbehandling og bevilling til udbetalingstidspunkt og eventuelt afslutningstidspunkt. I forbindelse med revisionen er der foretaget en gennemgang af sagsstyringen i projektstyringssystemet samt stikprøvevis bilagsrevision i forbindelse med udbetalinger.

Det er vor vurdering, at såvel projektstyring og den regnskabsmæssige behandling af projektbevillinger sker på en tilfredsstillende måde.

Det er endvidere vor vurdering, at de bevilgede midler er disponeret i overensstemmelse med projektkontrakten, at der ved projekterne er taget skyldige økonomiske hensyn og at projektregnskaberne har været undergivet betryggende revision.

27. Revision af forretningsgange og interne kontroller er foretaget på specifikke regnskabsmæssige områder, herunder projektudbetalinger inkl. tilbageførsel af ikke anvendte projektmidler, rejse- og personaleomkostninger, periodisering, kreditorer og skyldige omkostninger.

Revisionen er foretaget som stikprøvevis substansrevision med henblik på verifikation af overholdelse af reglerne for rekvisition, godkendelse, registrering, anvisning og betaling af varer og tjenesteydelser. Substansrevisionen er suppleret med en regnskabsanalyse på kontoniveau.

Revisionen har endvidere omfattet en gennemgang af, at registrering af omkostningerne i økonomisystemet er genererede og er kommet korrekt til udtryk i årsregnskabet.

På grundlag af vore undersøgelser finder vi, at de etablerede forretningsgange og interne kontroller ved regnskabsførelsen og regnskabsaflæggelsen medvirker til at sikre regnskabets rigtighed, og at årsregnskabet giver et rigtigt billede af fondens aktiviteter og finansielle stilling.

28. Som led i revisionen af årsregnskabet har vi undersøgt, om der er taget hensyn til eller givet oplysning i årsberetningen om væsentlige begivenheder indtruffet mellem balancedagen og datoen for vor underskrift på revisionspåtegningen.

5. Andre oplysninger mv.

5.1 Bestyrelsens sammensætning

29. Bestyrelsen blev udvidet i 2003 til 13 medlemmer, hvoraf de nordiske lande hver har 2 bestyrelsesmedlemmer og de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland hver har et bestyrelsesmedlem.

5.2 Eftersyn af bestyrelsens protokoller

30. Revisorerne har påset, at der føres protokol for afholdte bestyrelsesmøder, og at beslutninger, vedtaget af bestyrelsen, er kommet rigtigt til udtryk i regnskabet. Revisorerne har læst protokollerne for 2004, hvor der har været afholdt 4 møder (142/2004-145/2004).

5.3 Besvigelser af væsentlig betydning for årsregnskabet

31. Revisorerne har med den daglige ledelse drøftet risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejlinformationer som følge af besvigelser eller andre uregelmæssigheder. Den daglige ledelse har over for os bekræftet:

- sit ansvar for implementeringen og driften af regnskabs- og interne kontrolsystemer, der er tilrettelagt for at forebygge og opdage besvigelser og fejl
- at vi har modtaget alle oplysninger vedrørende eventuelle besvigelser eller formodninger om besvigelser, som den daglige ledelse har kendskab til

Med henvisning til foranstående kan vi oplyse, at vi i forbindelse med revisionen ikke har konstateret forhold, der giver formodning om besvigelser eller andre uregelmæssigheder.

5.4 Ledelsens regnskabserklæring

32. I overensstemmelse med god revisionsskik har vi indhentet en regnskabserklæring fra fondens daglige ledelse og den økonomiansvarlige i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Den skriftlige erklæring er tilfredsstillende og omfatter årsregnskabets fuldstændighed og er afgivet som led i revisionen af områder, hvor det er vanskeligt at opnå revisionsbevis.

5.5 Ikke-korrigerede forhold

33. Som følge af revisors udvidede oplysningspligt i Danmark skal vi oplyse bestyrelsen om forhold, der ikke er korrigeret i årsregnskabet, fordi den daglige ledelse har vurderet dem for værende uvæsentlige både enkeltvis og sammenlagt for årsregnskabet som helhed.

Denne oplysning skal gives med henblik på at sikre, at bestyrelsen er orienteret om og kan tilslutte sig den af den daglige ledelse foretagne vurdering.

Under revisionen har vi ikke konstateret ikke-korrigerede forhold, som efter vor vurdering bør rapporteres til bestyrelsen.

5.6 Afsluttende bemærkninger

34. I henhold til § 21 i Nordisk Ministerråds økonomireglement af marts 2001 for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget skal vi erklære at have modtaget alle de oplysninger, der under revisionen er anmodet om.

København, den 28. juni 2005

Elisabeth Arnold Henrik Otbo

Nordiska kulturfondens årsberättelse år 2004

1. Inledning

Fondens verksamhetsidé

Fondens uppgift är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna, Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Det gäller kulturellt samarbete såväl inom som utanför Norden. Utifrån fondens uppgift har styrelsen under år 2004 fastställt nedanstående verksamhetsidé.

För fonden är kulturens kärna kunskap och öppna sinnen

Norden är en region där människors vardagsliv blir allt mer internationaliserat, vilket kännetecknas av ökad konkurrens och snabba förändringar, nya möjligheter och ökad valfrihet. Denna utveckling ställer krav på att människor vågar möta det som är nytt och främmande. Det är först när vi känner trygghet i vår egen historia och kultur som vi vågar vara nyfikna på det som är annorlunda. I fondens arbete består därför kulturens kärna av kunskap och öppna sinnen; att människor upplever kulturella olikheter som berikande i vardagslivet.

Vårt kulturella arv är en del av vår samtid. Nordens länder och folk har var för sig sin historia och sitt kulturarv, men de har också delvis en gemensam historia och en likartad samhällsutveckling.

För att vi bättre skall förstå vår samtid vill fonden stimulera aktiviteter som på olika sätt ökar kunskapen om de historiska banden mellan Nordens länder och folk. Fonden vill därför stimulera aktiviteter som visar det som förenar och skiljer i kulturhistoria, språk och traditioner, som lyfter fram positiva och negativa särdrag i kulturarv och kulturpolitik, som uppvisar likheter och olikheter i dagens konst- och kulturutbud i Norden. Fonden vill främja aktiviteter som präglas av kvalitet, långsiktighet, tillgänglighet och mångfald, där både traditionella och nya arbetsformer kan utvecklas.

Fonden vill medverka till

- att ge det lokala och nationella konst- och kulturlivet i Norden en extra dimension, som medför ett rikare kulturliv för Nordens alla invånare
- att konst- och kulturlivet i Norden får större uppmärksamhet hos en internationell publik; att Norden inte endast är mottagare av nya impulser, utan att vi också delar med oss av vår konst och kultur och våra erfarenheter till andra länder

Detta sker genom att fonden beviljar ekonomiskt stöd till aktiviteter som

- möjliggör möten kring konstnärliga och kulturella upplevelser mellan invånare från olika delar av Norden
- förmedlar konst och kultur skapad i Norden för en publik såväl inom som utanför Norden
- stimulerar och utvecklar professionella nätverk inom konst och kultur i Norden eller i internationella miljöer med nordiskt deltagande

Parallellt med verksamhetsidén utarbetade styrelsen under år 2004 också nya riktlinjer som närmare beskriver vad fond prioriterar. Härtill reviderade styrelsen fondens bestämmelser för redovisning av beviljade bidrag. Detta sammantaget i syfte att tydliggöra och underlätta för de sökande.

2. Fondens bidragsverksamhet

Bredd och smidighet

Den stora spännvidd som fondens bidragsverksamhet inrymmer gör fonden till en viktig och unik "kugge" i det nordiska kultursamarbetet. Det skulle givetvis vara enklare för fondens beredningsarbete om spännvidden minskade; om fonden bestämde sig för att endast ge bidrag till vissa målgrupper, teman eller vissa konstformer. Men då skulle samtidigt det unika med fonden gå förlorat.

I en tid då de allmänna bidragen till föreningar och konstnärer inte ökar, och härtill allt mer omvandlas till specifika projektbidrag och program, samtidigt som allt fler verksamheter blir gränsöverskridande mellan olika konstformer är det viktigt att fonden kan bevilja projektbidrag över ett brett fält. Att fonden härtill erbjuder sex ansökningstillfällen/år, för ansökningar till och med 100 000 DKK, och två tillfällen för ansökningar över 100 000 DKK, innebär att fonden kan agera snabbt och flexibilt.

Bedömningen av ansökningarna

Från och med år 2004 har fonden etablerat ett utvidgat system med enskilda sakkunniga, vilka parallellt med Nordiska ministerrådets sekretariat och konstkommittéer bistår fonden i arbetet med att bedöma ansökningarna. De enskilda sakkunniga, vilka uppgår till ett 20-tal personer från olika konst- och kulturområden i Norden, utses av styrelsen på förslag från nationella kulturmyndigheter/organisationer. Målsättningen med den nya ordningen är dels att få synpunkter/impulser från andra personer utanför det officiella nordiska systemet, dels att skapa en större nationell förankring av fondens arbete. Systemet med enskilda sakkunniga är en försöksverksamhet för åren 2004–2006.

Samtliga ansökningar upp till och med 100 00 DKK bedöms av minst en sakkunnig och ansökningar över 100 000 DKK bedöms av både sakkunniga och Nordiska ministerrådets sekretariat eller konstkommittéer. Styrelsen behandlar såsom tidigare alla ansökningar, oavsett beloppsgräns, genom antingen per capsulam eller i samband med reguljärt bevillningsmöte.

Antalet ansökningar och styrelsens beviljningar

Sammanlagt inkom 723 giltiga ansökningar till fonden under år 2004. Jämfört med år 2003 var det 5 % färre ansökningar. Under åren 2000–2004 har antalet ansökningar varit i genomsnitt 710/år. Antalet beviljade ansökningar under år 2004 uppgick till totalt 288 och det är ca 10% fler jämfört med föregående år. Under år 2004 avslutades sammanlagt 261 projekt, vilket motsvarar en avslutningsfrekvens om 33% per år gällande beviljade projekt under innevarande år och de två föregående åren det vill säga beviljade projekt under åren 2002–2004.

Fondens bevillningar till enskilda projekt under år 2004 uppgick till totalt 25 181 000 DKK, vilket motsvarar ca 85 % av anslaget från ministerrådet. Det samlade ansökta beloppet uppgick till c:a 101 024 000 DKK. I förhållande till den totala omslutningen uppgick beviljningarna till 73 %. Motsvarande siffra för föregående år var 74 %.

Sedan fonden från och med år 2003 införde en ny ordning med möjligheten att söka om bidrag till och med 100 000 DKK sex gånger/år har fondens bidragsprofil ändrats. Detta har medför att ca 55% av fondens bevillning numera ligger i intervallet 10 000–100 000 DKK. Innan år 2003 var motsvarande siffra ca 40 %. Samtidigt har fonden infört en mer restriktiv hållning till bevillningar på mer än 500 000 DKK.

Av ansökningarna år 2004 var 48 % av de sökande från huvudstadsområdena i Norden. Eftersom några projekt är turnéer och samarbetsprojekt, så innebär det inte nödvändigtvis att lika många av fondens beviljade projekt genomförs endast i huvudstadsområdena. Dock kan konstateras att merparten av fondens projekt genomförs i huvudstäderna.

Av de nordiska länderna mottog under år 2004 svenska projekt den största andelen beviljade bidrag, vilka motsvarade 23 % av fondens samlade beviljningar. Av de beviljade bidragen utdelades 13 % till ansökare från Västnorden. Samma siffra (13 %) gällde beviljade bidrag till ansö-

kare utanför Norden. Nästan 50 % av fondens bidrag utdelades till föreningar, informella nätverk och motsvarande (statistiken bygger på vad de sökande själva definierar sig som).

Av fondens beviljningar var ca 25 % tvärkulturella och tvärsektoriella projekt, medan resterande 75 % gällde enskilda konstområden. Av konstområdena beviljades mest bidrag till projekt inom musik (23 %), bildkonst (12 %) och litteratur (11 %). Samma tre konstområden var även de största bidragsmottagarna under år 2003. Beträffande typ av aktivitet var drygt 20 % av de beviljade bidragen till festivaler och lika stor andel (20%) till konferenser/seminarier. Motsvarande siffror för turnéer och utställningar var 10 % för vardera.

För mer statistik gällande fondens bidragspolitik hänvisas till ett särskilt dokument som fondens sekretariat har sammanställt.

Bilaterala projekt mellan östra och västra Norden

Sedan fonden bildades år 1966 har fonden haft som princip att ett projekt skall omfatta minst tre nordiska länder/självstyrande områden för att kunna beviljas ett bidrag. För att motverka att det nordiska samarbetet uppdelas i ett "baltiskt" och i ett "atlantiskt" samarbete godkänner fonden från och med år 2004 bilaterala projekt om dess syften är att förstärka sammanhållningen mellan östra och västra Norden. Det vill säga samarbetsprojekt mellan Island, Färöarna eller Grönland visavi Danmark, Finland Norge, Sverige eller Åland. Fondens satsning gäller dock inte bilateralt utbyte inom det "danska rigsfællesskabet".

3. Fondens särskilda satsningar

Satsningen Årets nordiska utställning

Från och med år 2003 kan museer i Norden söka ett särskilt bidrag om 3 000 000 DKK. Bidraget utannonseras vartannat år och beviljas till en extraordinär utställning som vänder sig till en bred publik och visas i minst två nordiska länder. Satsningen sker i samverkan med Nordiska musei-kommittén.

Det första utställningsprojektet i denna satsning har arbetstiteln När Norden kom till Kongo och Kongo kom till Norden. Med den utställningen vill fonden sätta fokus på Afrika och Kongo, såväl i dåtid som nutid, och dess relationer till Norden och de nordiska länderna. Temat för utställningen spänner från 1800-talets missionärer till 1900-talets FN-soldater. Utställningen kommer att visas i Stockholm, Helsingfors, Köpenhamn och Oslo under åren 2005 och 2006. Ett första informationsmöte om utställningen genomfördes den 1 september år 2004 på etnografiska museet i Stockholm, vilka även är ansvariga för hela utställningsprojektet.

Undersökning om "Den skandinaviska språkförståelsen"

Fonden har år 2002 avsatt 3 000 000 DKK till en omfattande språkundersökning som kartlägger den vardagliga förståelsen av danska, norska och svenska hos 1 175 ungdomar i Norden. Deras kunskaper i de skandinaviska språken jämförs även med deras motsvarande kunskaper i engelska. En del i undersökningen är även att kartlägga ungdomarnas konsumtion av "nordisk kultur", häri bland annat tittande på nordiska TV-program. Språkundersökningen administreras av Norska språkrådet och utförs av Lunds universitet. En första redovisning av undersökningens resultat presenterade på styrelsemötet i november år 2004.

Forskningsprojektet "Nordisk kulturpolitik under förändring"

Med den övergripande rubriken "Nordisk kulturpolitik under förändring" startade fonden år 1998 ett omfattande samnordiskt forskningsprojekt, vilket avslutades under hösten år 2003. I anslutning till forskningsprojektet har fonden initierat en serie om totalt sju konferenser, vilka har genomförts runt om i Norden. Den sista avhölls i Nuuk, Grönland, den 4–5 december år 2004 och var samtidigt fondens bidrag till att markera det grönländska Hjemmestyrets 25-års jubileum. Konferensen arrangerades av NAPA, Nordens Institut i Grönland.

4. Fondens organisation

Ändring av överenskommelsen om fonden och det nordiska rättsställningsavtalet

Med anledning av den nya överenskommelsen för fonden, vilken trädde i kraft den 5 mars år 2004, har även frågan om hur fonden fortsättningsvis kan omfattas av det nordiska rättsställningsavtalet behandlats. Vid samarbetsministrarnas möte den 16 december år 2002 godkändes ett förslag till reviderat rättsställningsavtal, vilket klargör att fondens sekretariat och personal omfattas av samma rättsställningsavtal som gäller för Nordiska rådets och ministerrådets sekretariat samt personal.

Efter samarbetsministrarnas beslut i december år 2002 sändes förslaget till länderna för godkännande. Efter nationella behandlingar undertecknades avtalet av representanter för ländernas regeringar vid ett möte i Oslo den 29 oktober år 2004. Därefter har avtalets sänts till länderna för ratificering. I juni år 2005 har avtalet ratificerats av samtliga länder undantaget Finland, vilka beräknas vara klara med sin ratificering strax efter sommaren år 2005.

När det reviderade rättsställningsavtalet träder ikraft kommer arbetsgivaransvaret för fondens personal att överföras från Nordiska ministerrådets sekretariat till fondens styrelse. Därmed är den process som började år 2001 avslutad och fondens juridiska status och institutionella karaktär är klargjord. I överenskommelsen artikel 6 föreskrivs därmed följande: "Nordiska kulturfonden är en nordisk fond med särskild anknytning till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, vilket framgår av denna överenskommelse. Fonden är ett självständigt rättssubjekt".

Fondens styrelse och sekretariat

Sedan år 2003 består fondens styrelse av totalt 13 ledamöter: två från vardera land och en från vardera självstyrande område. Av räkenskaperna, bilaga 1, framgår vilka som har ingått i styrelsen. Mandatperioden är två år och år 2004 var det andra året på mandatperioden. Under år 2004 har Island innehaft ordförandeskapet i fonden och styrelsen avhöll totalt fyra möten, tre i Köpenhamn och ett i Nuuk.

Antalet anställda vid fondens sekretariat under år 2004 var detsamma antal som under föregående år, det vill säga fyra heltidstjänster. Fondens sekretariat är placerat på Store Kongens gade 36 i Köpenhamn och genom ett särskilt avtal köper fonden administrativa tjänster av ministerrådets sekretariat.

5. Fondens årsräkenskaper

Omslutning och resultat

Totalt var omslutningen 33 606 512 DKK under år 2004, vilket är ca 3 100 000 DKK mindre jämfört med föregående år, och resultatet uppgick till -1 117 519 DKK. Eftersom fonden inte har krav på sig att reservera medel till ett eget kapital, likviditetsreserv eller motsvarande, så överförs föregående års resultat till nästkommande verksamhetsår. Vid ingången till verksamhetsåret 2004 uppgick de odisponerade medlen från år 2003 till 2 299 431 DKK. Av dessa har 1 117 519 DKK disponerats under år 2004 och kvarstående medel (+1 181 912 DKK) står således till disposition år 2005.

Intäkter och kostnader

Fondens intäkter består av tre delar och var fördelade enligt följande under år 2004: Anslag från Nordiska ministerrådet 29 508 000 DKK, tillbakaförda bidrag (från projekt som inte har kunnat genomföras enligt planerna) 3 331 268 DKK och ränteintäkter 767 244 DKK.

De tillbakaförda medlen är osäkra att kalkylera i samband med att budgeten upprättas. Det optimala är givetvis att det inte skall inkomma några tillbakaförda medel, det vill säga att de beviljade projekten genomförs såsom planerat. Men i ett projekt som planeras genomföras under två år kan mycket inträffa som medför att en viss del av de beviljade anslagen återkrävs eller återlämnas.

Fondens kostnader består av tre delar och var fördelade enligt följande under år 2004: Administrationskostnader 6 797 938 DKK, utdelning av bidrag 25 181 000 DKK och särskilda initiativ/egna 2 745 000 DKK.

Administrationskostnaderna

Kostnaderna för styrelsens och sekretariatets arbete uppgick till 6 797 938 DKK under år 2004, vilket är ca 353 000 DKK lägre än budgeterat. I förhållande till föregående år har administrationskostnaderna ökat med 1 624 000 DKK. Ökningen beror framför allt på att styrelsen avhöll fyra möten under år 2004, varav ett i Nuuk, kostnader för enskilda sakkunniga (arvoden och möten) samt datakostnader för bland annat integration med ministerrådets ekonomisystem.

Fonden har sedan år 2002 haft ett förvaltningsavtal med Nordiska ministerrådets sekretariat. Genom förvaltningsavtalet köper fonden bland annat vaktmästartjänster, telefon- och IT-service, post-hantering, bokföring och ekonomisk rapportering samt personaladministration. Förvaltningsavtalet motsvarade år 2004 en kostnad om 808 000 DKK.

Administrationskostnader uppgick till ca 20% av den totala omslutningen under år 2004. Dessa kostnader kan av förklarliga skäl skift från år till år och i genomsnitt under de tre senaste åren har kostnaderna uppgått till ca 17% per år.

Arvoden till styrelsen och sakkunniga

Styrelsens ledamöter har sedan år 1976 mottagit arvode för sitt styrelsearbete. Från och med år 2003 består styrelsens arvoden av dels ett grundarvode, dels ett mötesarvode. Grundarvodet uppgår till

12 600 DKK/år för en ordinarie ledamot. Ordförande erhåller ett dubbelt grundarvode, det vill säga 25 200 DKK, och viceordföranden erhåller ett och ett halvt grundarvode, det vill säga 18 900 DKK. Mötesarvodet motsvarar 1 800 DKK/mötesdag för samtliga ledamöter. Arvodena till styrelsen uppgick till totalt 290 998 DKK under år 2004, vilket motsvarar ca 4,2% av administrationskostnaderna.

De sakkunniga erhåller er arvode om 500 DKK/ansökan som de bedömer. Arvodena till sakkunniga uppgick till totalt 341 154, vilket motsvarar ca 5% av de samlade administrationskostnaderna.

NORDISK MINISTER-RÅD

NORDISK KULTURFOND

ÅRSREGNSKAB
2004

	DKK	Note	Budget 2004	Regnskab 2004	Regnskab 2003
	Tilgang af midler				
	Nordisk Ministerråds budget			29.508.000	29.101.000
	Tilbageførte midler	(1)		3.331.268	6.767.856
	Renteindtægter	(2)		767.244	837.542
	I alt			**33.606.512**	**36.706.397**
	Administrations udgifter				
220510	Styrelsens mødeudgifter		770.000	698.860	405.763
220511	Styrelseshonorar		310.000	290.998	245.229
220512	Tolkning		75.000	71.082	25.850
220513	Kontorudgifter		170.000	144.820	212.281
220514	Annoncer		265.000	223.793	163.447
220515	Oversættelser		175.000	152.625	144.132
220517	Møde med remissinstanserne		220.000	209.808	25.567
220521	Informationsvirksomhed		550.000	539.266	470.333
220523	Advokatomkostninger		30.000	5.922	12.658
220524	EFC medlemskab		20.000	16.376	16.340
220525	Sekretariatets rejser		355.000	354.470	257.479
220528	Møde med bilaterale fonder		0	0	120.655
220529	Møde regionale informationskontor		190.000	170.847	230.958
220534	Øvrige mødeudgifter styrelsen		50.000	39.489	41.776
220539	Personaleudgifter		2.220.000	2.192.957	2.008.710
220560	Administration NMR		810.000	808.000	792.000
220561	Inventarier		75.000	64.838	0
220562	Drift og udvikling af EDB		415.000	400.646	0
220563	Arvoden til sakkunniga externe		355.000	341.154	0
220564	Øvrigt		95.000	71.988	0
	I alt		**7.150.000**	**6.797.938**	**5.173.177**
	Bevilget til interne projekter				
220541	Kulturfondens interne projekter	(3)	2.745.000	2.745.000	3.950.000

	Bevilget støtte				
220540	Støttetildelinger i året	(4)	24.050.000	25.181.093	26.411.007
	Udgifter og bevillinger i alt			**34.724.031**	**35.534.184**
	Årets resultat	(5)		**-1.117.519**	**1.172.213**

NORDISK MINISTERRÅD

NORDISK KULTURFOND

BALANCE

	Note	31-12-2004 DDK	31-12-2003 DDK
AKTIVER			
Mellemregning med NMR	(6)	24.392.054	26.587.070
Bank		373.604	47.294
Aktiver i alt		24.765.658	26.634.364
PASSIVER			
Ikke udbetalte bevillinger	(7)	20.255.880	20.128.846
Kulturfondens interne projekter	(3)	3.327.867	4.206.086
Overførte midler	(8)	1.181.912	2.299.431
Passiver i alt		24.765.658	26.634.364

Riksdagsledamot Kent Olsson Sverige	Folketingsmedlem Frode Sørensen Danmark	Direktør Poul Bache Danmark
Medlem av Lagtinget Gun Carlson Åland	Stortingsrepresentant Arne Lyngstad Norge	Kulturråd Veikko Kunnas Finland
Departementsråd Helge M. Sønneland Norge	Afdelningsdirektør Jóannes Dalsgaard Færøerne	Regissör Stefán Baldursson Island
Altingsmann Jónína Bjartmarz Island	Generaldirektör Kristina Rennerstedt Sverige	Riksdagsledamot Simo Rundgren Finland
Direktør Lise Lennert Olsen Grønland	Per Unckel Generalsekretær, NMR	Vagn Egede Olsen Økonomichef, NMR

Noter til Nordisk Kulturfonds regnskab for 2004

(1) Tilbageførte midler er bevilget støtte fra tidligere år, som ikke er blevet udbetalt, pga. at projektet ikke er realiseret. Det kan også være tilbagebetalinger af midler, hvis projektet har ændret indhold, således at forudsætningerne for tildelingen ikke længere er opfyldt.

(2) Kulturfonden får en relativ andel af Nordisk Ministerråds renteindtægter, der er beregnet ud fra fondens andel af den samlede likviditet.

(3) Kulturfonden har afsat midler i 2004 til projekter, som er internt initierede til en samlet sum af 2,745 MDKK. Ikke anvendte budgetmidler forventes anvendt til det samme formål i det følgende år.

tDKK	Overført fra tidl. år	Disponeret 2004	Anvendt 2004	Overføres til 2005
Fondens temaområde (sprog)	1.809	0	1.382	427
Konferencer "nordisk kulturpolitik"	19	0	19	0
Årets Nordiska Utsälling	2072	1.250	1.268	2.054
Arkivopprydning	306	280	585	1
Kulturpolitisker konferencer		400	25	375
Særskildte satsninger 2006		300		300
Overgang til ehåndtering		515	344	171
I alt	4.206	2.745	3.623	3.328

(4) Kulturfondens tildeling af støtte til nye projekter i regnskabsåret. Tildelingen af midler er ikke det samme som udbetalinger. Från och med år 2003 gäller följande regler: Bidrag till och med DKK 100 000 utbetalas i två delar. 85% utbetalas före projektstart och resterande 15% efter det att projektet avslutats och fonden mottagit och godkänt en rapport och ekonomisk redovisning för projektet. Bidrag högre än DKK 100 000 utbetalas i tre delar. 40% utbetalas före projektstart, 45% efter det att fonden godkänt en statusrapport för projektet och de resterande 15% efter godkänd slutrapport och redovisning av projektet.

2002:	30.094.555	DKK
2003:	36.387.998	DKK
2004	31.376.699	DKK

(5) Udisponerede midler er differencen mellem "tilgangen af midler i alt" og "udgifter og bevillinger i alt". Midlerne overføres til følgende regnskabsår.

(6) Kulturfondens likviditet forvaltes af ministerrådssekretariatet, og fonden får en relativ andel af renteindtægterne.

(7) Bevillinger som ikke er udbetalt ved udgangen af året. Det er for projekter, som har fået bevilget midler i 2002, 2003 og 2004, og de overførte midler fordeler sig således på årene:

2002:	756.757	DKK
2003:	2.799.080	DKK
2004	21.355.822	DKK
I alt:	24.911.658	DKK

(8) Oversigt over udisponerede midler

Udisponerede midler 1/1 2004	2.299.431
Årets resultat	-1.117.519
Udisponerede midler 31/12 2004	1.181.912

Fremst. 46/2001/velfærd
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 46/2001/velfærd Reumatikere og langvarige syge (A 1254/nord og A 1255/nord)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* indhente information fra de nordiske lande om reumatikere og andre langvarige syges livssituation og behandlingsmuligheder samt de totale økonomiske konsekvenser kroniske sygdomme foranlediger for patienten og samfundet

2) at på baggrund af information om reumatikere og andre langvarige syges livssituation, behandlingsmuligheder og de økonomiske konsekvenser sygdommen foranlediger, udarbejde forslag om hvordan disse gruppers situation kan forbedres igennem samarbejde mellem de nordiske lande

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet vill först hänvisa till tidigare lämnat meddelande från år 2004 avseende reumatiker och långvarigt sjuka. Den i det tidigare framställningsmeddelandet nämnda handlingsplanen Design för alla är av stor vikt för grupper med funktionshinder genom handlingsplanens fokus på breda och långsiktiga insatser samt den tvärsektoriella ansatsen som bygger på övertygelsen om att ett samhälle är till för alla.

För att främja kvaliteten inom vård och omsorg väljer ministerrådet ofta breda och generella lösningar utöver vissa riktade och politiskt prioriterade insatser. En sådan riktad insats har skett för reumatikerområdet då ÄK-S vid sitt möte i april 2005 beslutat om fördelning av medel knutna till handikappområdet. Reumatikergruppen tillgodoses därvid med 350 000 DKK genom en ansökan från Nordisk Reumaråd. Ansökan motsvarar i stort det som Framställning 46/2001 avser och det planeras bl.a. för en samverkan med Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) då projektet ska genomföras.

Punkt ett

Genom den kartläggning av samhällskostnaderna för reumatiska sjukdomar, som Nordisk Reumaråd föreslår i sin ansökan, tillgodoses i hög grad det som avses inom punkt ett. En jämförande studie av befintlig statistik ingår i projektplanen och kan bidra till ökad kunskap om kostnader för vårdinsatser samt aktuella behov.

Punkt två

Genomförandet av en nordisk konferens i samverkan med NHV för att föra fram kartläggningens resultat möter de önskemål som omfattas av punkt två. Den planerade studien i regi av Nor-

disk Reumaråd önskar föra fram resultat att användas som planeringsunderlag i det fortsatta nordiska samarbetet. Långsiktigt syftar studien till förbättrad livssituation för Nordens reumatiker genom bl.a. ökat nordiskt samarbete som resultat av projektresultaten. Samarbetet kan konkretiseras genom insatser inom vårdsektorn samt för framtida forskning tack vare NHV-samverkan. Viktigt blir även att redovisa projektresultaten till centrala målgrupper som politiker och nyckelpersoner inom vård och hälsoområdet i Norden.

Framställning 46/2001 förslås härmed bli avskriven genom de medel som avsätts från Nordiska ministerrådet för kartläggning, utbyte av kunskap som kan främja nordisk reumatikervård samt genom den redovisade konferensen.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om framställning 46/2001/velfærd Reumatikere og langvarige syge (A 1254/nord og A 1255/nord)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets intentioner att ofta välja breda och generella lösningar utöver vissa riktade och politiskt prioriterade insatser för att främja kvaliteten inom vård och omsorg. En sådan bred och generell insats är handlingsplanen om Design för alla som med en tvärsektoriell samverkan inom Nordiska ministerrådet syftar till att skapa ett samhälle som är tillgängligt för alla och för att undvika dyra särlösningar i efterhand.

Framställningen efterlyser en kartläggning av livssituationer och behandlingsmöjligheter för långtidssjuka och speciellt reumatiker i Norden. Tillsammans med en översikt av de ekonomiska konsekvenser som kroniska sjukdomar förorsakar patienterna och samhället efterfrågas förslag till insatser för att förbättra dessa gruppers situation.

Nordiska ministerrådet har via ämbetsmannakommittén för social- och hälsoområdets möte i april 2005 beslutat avsätta medel knutna till handikappområdet till en riktad insats på reumatikerområdet. Nordisk Reumaråd har via en ansökan om projektstöd tilldelats medel för att genomföra motsvarande det som framställningen efterfrågar. Genom att projektet genomförs i samarbete med Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) och syftar till att föra fram resultat för att användas som planeringsunderlag i det fortsatta nordiska samarbetet anser Välfärdsutskottet intentionerna i framställningen som uppfyllda.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Fremst. 46/2001/välfärd för rådets del är *slutbehandlad.*

Karlstad den 22. september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

Rek. 24/2002/välfärd
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 24/2002/välfärd Telemedicin mellan de nordiska länderna (A 1283/välfärd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utreda och föreslå lösningar på juridiska hinder för telemedicin mellan de nordiska länderna

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet vill först hänvisa till tidigare lämnat meddelande från år 2004 som en bakgrund till vad som görs på bred basis vid IT-användning inom social- och hälsoområdet. Vid de två senaste årens ministermöten med MR-Social har IT-området varit föremål för speciella diskussioner. Användning av IT är prioriterat inom vård och omsorg och med ett starkt nordiskt nätverk. En kartläggning iscensatt av ministerrådet för social/hälsa har visat att Norden är ledande beträffande användning av IT i vården.

Nordiskt IT-samarbete om telemedicin med fokus på lösningar av juridiska hinder blir en dagordningspunkt vid ministermötet på Färöarna den 13–14 juni 2005 då de nordiska social- och hälsoministrarna möts. De juridiska aspekterna är givna att ingå p.g.a. dessas stora betydelse och det visade parlamentariska intresset. Prioriteringen av telemedicinskt samarbete skall ses som en viktigt bidrag för att säkra medborgarnas tillgång till en likvärdig hälso- och sjukvård. Däri kan även ingå att se över de tekniska utmaningar som ett samarbete kräver.

Ett telemedicinskt samarbetsforum föreslås bildas i syfte att identifiera konkreta hinder för samarbete mellan de nordiska länderna samt att föreslå lösningar på dessa för att etablera ett telemedicinskt samarbete. Slutligt beslut angående mandat tas av social- och hälsoministrarna vid junimötet 2005. Detta föreslagna samarbetsforum bör omfatta alla nordiska länder och nödvändig expertis behöver ingå. Juridiska utmaningar kan gälla bland annat följande:

- Fortrolighed og data sikkerhed
- Ansvarsfordeling mellem involverede klinikere
- Autorisation og akkreditering af personale og procedurer
- Patientrettigheder / Informeret samtykke
- Kontraktuelle forhold / afregning
- Forsikringsforhold
- Certificering af telemedicinsk udstyr og programmel

Nordiska ministerrådet har sedan 1998 gett stöd till samarbete om telemedicin genom medel till etableringen av Nordisk Telemedicin Association samt genom stöd till forskningsprogrammet Nordunet2 som skall stärka bruket av bredband i Norden. Nordunet2 har identifierat telemedicin som ett av sina fokusområden och har finansierat projektet Nordic Telemedicine Network. Stöd

har även givits till det nu avslutade s.k. "Ö-samarbetet" som var ett telemedicinskt samarbete mellan Åland, Gotland och Bornholm. Därutöver finns en rad samarbeten inom Norden och de baltiska länderna utan att det är förankrat i ministerrådets regi.

Arbetet med att avlägsna juridiska gränshinder för telemedicin står också på dagordningen för samarbetsministrarnas särskilda representant Poul Schlüter.

Nordiska ministerrådet avser därmed att rekommendationen kan avskrivas.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 24/2002/välfärd Telemedicin mellan de nordiska länderna (A 1283/välfärd)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets arbete och höga politiska prioritering av denna fråga. Sedan flera år tillbaka har Nordiska ministerrådet en bred ansats för social- och hälsosektorn där IT-området har varit ett speciellt fokus vid ministermöten de senaste två åren. Att komma till rätta med juridiska och andra hinder för användningen av IT inom vård och omsorg är en mycket strategisk fråga när det gäller utvecklingen inom området.

Den rekommendation som lämnats till Nordiska ministerrådet pekar på telemedicin som en viktig och central del inom vård och omsorg i dag. Det finns redan idag ett visst samarbete mellan vissa länder och regioner med fokus på olika delar och aspekter inom telemedicinen. Ämbetsmannakommittén (ÄK-S) har efter ett initiativ från det danska ordförandeskapet diskuterat och lagt fram ett förslag till MR-S om att inrätta ett nordiskt telemedicinskt samarbetsforum i Nordiska ministerrådets regi.

Enligt ÄK-S förslag är det viktigt att samarbetsforumet omfattar alla de nordiska länderna och att uppdraget blir generellt, dvs. att uppgiften blir att identifiera och lämna förslag till lösningar och utveckling av såväl teknisk, administrativ, juridisk och ekonomisk karaktär. De nordiska socialministrarna (MR-S) har vid sitt möte i Tórshavn den 13–14 juni 2005 fattat beslut om att inrätta ett samarbetsforum för telemedicin. Forumet ska ha sin formella förankring i Nordiska ministerrådet varvid det säkerställs att nödvändig rapportering sker, att förslag och initiativ förankras hos nationella beslutsfattare och att implementering av lösningsförslag säkerställs.

Mot bakgrund av att det inrättas ett samarbetsforum med formell förankring i Nordiska ministerrådet, vars uppgift är att finna lösningar på juridiska och andra problem inom området telemedicin, anser välfärdsutskottet att Nordiska ministerrådet uppfyllt det som rekommendationen syftar till.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 24/2002/välfärd för rådets del är *slutbehandlad*

Karlstad den 22 september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

Rek. 25/2002/välfärd
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 25/2002/välfärd Hälsovårdssystemen i Norden (A 1308/välfärd)

Rekommandasjonen lyder

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* utreda hur de vårdgarantisystem som används i de nordiska länderna ser ut och hur de fungerar i praktiken[1]
2) *att* utreda vilka andra medel som kan användas för att garantera medborgarna att de likvärdigt säkerställs en tillräcklig snabb vård[2]
3) *att* utreda möjligheten att inrätta samnordiska specialsjukvårdscentran för små diagnosgrupper

Nordiska ministerrådet meddelar:

Generellt hänvisas till tidigare meddelande från ministerrådet och de för området mycket väsentliga nordiska institutionerna Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) och Nordiska samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH) som spelar en viktig roll för arbetet med små diagnosgrupper. Ett intensifierat samarbete har inletts mellan berörda institutioner i syfte att föra ut institutionernas specialkunskaper för att främja området med små diagnosgrupper.

En stor aktivitet pågår med att utveckla arbete och förutsättningar för specialistsjukvård för små diagnosgrupper. Vid fördelning av handikappmedel som utlysts har ÄK-S vid sitt aprilmöte år 2005 beslutat att ge medel till totalt fem projekt som på olika sätt gynnar arbetet med att tillgodose behoven från små diagnosgrupper. Totalt har fördelats drygt 1 miljon DKK för sådana ändamål. Det handlar dels om ett par projekt som generellt arbetar med kunskapsutbyte kring universell design, dels om tre projekt som avser att stärka det nordiska samarbetet kring små och sällsynta sjukdomar och behoven av högspecialiserad vård. Dessutom äger en nordisk konferens rum under hösten 2005 om kraniofaciale misdannelser och nordiska samarbetsmodeller. Denna konferens, och det arbete som utförs i regi av en pågående arbetsgrupp, förväntas bidra till samarbetsmodeller och samarbetsvinster som kan brukas av de nordiska länderna. Nordisk samverkan vid medicinsk behandling av små och mindre kända sjukdomar kan ge fördelar med tanke på den höga specialisering som krävs i vissa fall. Nämnda aktiviteter främjar en sådan samverkan.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

---

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2004
[2] Annen at-sats ferdigbehandlet 2004

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 25/2002/välfärd Hälsovårdssystemen i Norden (A 1308/välfärd)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets insatser när det gäller att fördela de medel som utlysts och som ämbetsmannakommittén (ÄK-S) beslutat ge till fem olika projekt som på olika sätt gynnar arbetet med att tillgodose behoven från små diagnosgrupper. Välfärdsutskottet noterar även att en nordisk konferens om nordiska samarbetsmodeller för kraniofaciale misdannelser kommer att äga rum under hösten 2005. Denna konferens förväntar Nordiska ministerrådet att ge bidrag till samarbetsmodeller och samarbetsvinster som kan användas i de nordiska länderna.

Välfärdsutskottet har i tidigare betänkanden framfört sin syn på specialistsjukvården som ett problematiskt område med små patientgrupper och höga kostnader. I kombination med små diagnosgrupper och ett begränsat antal specialistläkare är området mycket angeläget för ett utökat nordiskt samarbete. Den medicinska, samhällsekonomiska och demografiska utvecklingen ställer ständigt nya krav på hälso- och sjukvården. Detta i kombination med medborgarnas krav och rättighet till bästa möjliga vård och omsorg bidrar till fortsatt ökande krav. Därför måste den grundläggande strukturen och inriktningen av hela sjukvårds- och omsorgsområdet tillsammans med nya arbetssätt stimuleras. Tillsammans med att upprätthålla förtroendet för den goda kvaliteten och höga kompetensen inom sjukvården i Norden är det viktigt att ha en god tillgång till en trygg sjukvård och omsorg för alla patientgrupper, inklusive små diagnosgrupper.

Genom de insatser som Nordiska ministerrådet beskriver i sitt meddelande pekar man på att ett arbete med en utveckling inom specialistsjukvården runt om i Norden är igångsatt. Det nordiska samarbetet grundar sig på ömsesidigt erfarenhetsutbyte. NMR har satt igång ett arbete med samarbetsmodeller, bl.a. via genomförandet av den konferens som avhålls under hösten 2005 om nordiska samarbetsmodeller och samarbetsvinster, och genom en ökad nordisk samverkan kommer med all sannolikhet situationen för små patientgrupper förbättras då högspecialiserad vård i större utsträckning kan tillhandahållas. Välfärdsutskottet finner därför intentionerna i rekommendationen som uppfyllda.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår välfärdsutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 25/2002/välfärd för rådets del är *slutbehandlad*

Karlstad den 22 september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

*Rek. 33/2002/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandation 33/2002/kultur Nordisk språkgemenskap (A 1279/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe et overordnet organ med ansvar for det nordiske sprogfællesskab og sikre, at dette organ udarbejder et handlingsprogram for, hvordan det nordiske sprogfællesskab kan værnes og udvikles i fremtiden[1]
2) *at* overveje former for finansiering af nordiske lektorater ved højere læreanstalter i Norden
3) *at* udarbejde en sprog- og kulturportal med skolen som hovedmodtager, hvor nordiske interessenter kan finde links til sprog, kultur og undervisningsrelevante internetsteder for at skabe en nordisk dimension i undervisningen[2]
4) *at* fortsætte og udbygge finansieringen af udviklingen af læremidler, som den for tiden sker inden for Nordmål, f.eks. ved oprettelse af en sproglæremiddelfond (evt. på internettet)[3]
5) *0at* sikre at de fragmenterede resultater af nordiske ordbogsprojekter (f.eks. NordtermNet og NordtermBanken) bliver samlet i en elektronisk ordbog, som gøres tilgængelig på internettet[4]
6) *at* udvide samarbejdet om udvikling af andre sprogteknologiske redskaber (oversættelsesprogrammer, skrivestøtte- og sprogkontrolprogrammer, store tal- og tekstdatabanker m.m.)[5]

Nordisk Ministerråd meddeler:

Alle spørgsmål bortset fra punkt 2 er tidligere afskrevet i meddelelse fra Nordisk Ministerråd, den aktuelle meddelelse omfatter derfor kun spørgsmål to.

Nordens sprogråd vil i løbet af 2005 arbejde med spørgsmålet om finansiering af nordiske lektorater ved højere læreanstalter i Norden. Rådet vil invitere HÖGUT til et samarbejde i dette spørgsmål.

---

[1] Første at-sats færdigbehandlet 2003
[2] Tredje at-sats færdigbehandlet 2004
[3] Fjerde at-sats færdigbehandlet 2004
[4] Femte at-sats færdigbehandlet 2004
[5] Sjette at-sats færdigbehandlet 2004

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 33/2002/kultur Nordisk språkgemenskap (A 1279/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget konstaterer med tilfredshet at ministerrådet endelig har igangsatt tiltak for å vurdere finansiering av nordiske lektorater ved institusjoner for høyere utdanning i Norden.

Kultur- og utdanningsutvalget mener at disse lektoratene representerer et godt virkemiddel til å styrke den gjensidige forståelsen for de nordiske landenes språk og kultur. Sett i lys av resultatene av Nordisk Kulturfonds undersøkelse av den internordiske språkforståelsen er dette behovet ikke blitt mindre, og utvalget ser derfor frem til en nærmere redegjørelse neste år.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen om Rek. 33/2002/kultur til etterretning og *avventer ny meddelelse* neste år hva angår annen at-sats.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 5/2003/välfärd
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 5/2003/välfärd Pensioner och förtidspensionering (A 1335/välfärd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* se över formerna för beskattningen av pensioner från ett annat nordiskt land och eftersträva en gemensam tillämpning av skatteavtalet i de nordiska länderna

2) *att* förenkla proceduren för bedömningen av rätten till förtidspension och rehabilitering så att undersökning och beslut görs i ett land istället för i berörda länder. På sikt bör regelverken om förtidspensionering de nordiska länderna emellan harmoniseras

Nordiska ministerrådet meddelar:

Punkt ett

Vid sitt möte den 1 november 2004 behandlade de nordiska finansministrarna frågan om skatterelaterade gränshinder och fattade beslut om att inleda en omfattande översyn över problem som ligger såväl inom ramen för nuvarande nordiska skatteavtal som utanför. Detta arbete, som även berör frågor relaterade till beskattning av pensioner, kommer att vara föremål för en avrapportering hösten 2005. Granskningen innebär att olika skatterelaterade problem analyseras närmare och förslag till åtgärder lämnas, där det bedöms vara ändamålsenligt, även på de områden som inte omedelbart omfattas av det nordiska skatteavtalet. Arbetet förutses fortsätta under 2006. Se även förra årets meddelande samt meddelande om Framställning 8/2004 angående en nordisk skattekonferens.

Punkt två

Gjennom arbeidet med oppdatering av den nordiske konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester har sosialsektoren vurdert muligheten for å la grunnlaget for vurdering av rett til ytelser i ett land også gjelde i et annet nordisk land. Man har konkludert med at så vel ulikt lovgrunnlag som ulike vurderingsprinsipper medfører at det er vanskelig å overføre rettigheter direkte. I stedet foreslås at konvensjonen utvides med en ny artikkel om utvidet myndighetssamarbeide med sikte på å gi forbedret og forenklet service til borgerne.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 5/2003/välfärd Pensioner och förtidspensionering (A 1335/välfärd)

Välfärdsutskottet noterar att de nordiska skatteministrarna (MR-Finans) beslutade vid sitt möte den 1 november 2004 att en omfattande översyn över problem med skatterelaterade gränshinder som ligger såväl inom ramen för nuvarande nordiska skatteavtal som utanför, skulle inledas. Detta berör även frågor relaterade till beskattning av pensioner och en avrapportering kommer att ske under andra halvåret 2005.

Välfärdsutskottet konstaterar att den inventering av problemområdet som initierats av de nordiska skatteministrarna som underlag till granskningen och som presenterades vid MR-Finans möte den 20 maj 2005, inte tar ställning till om beskattning av pensioner som huvudregel ska ske i hemlandet eller boendelandet när det gäller pensioner men att reglerna bör vara lätta att förstå och att, så långt det är möjligt, delad beskattning inte leder till större beskattning än om det skett i hemlandet. I inventeringen föreslås med anledning av detta att man överväger ett borttagande av progressionsberäkningen för nordiska pensionärer.

Det är de enskilda länderna som avgör frågan om vilken metod för skattelindring som används för att upphäva dubbelbeskattning. Skatteavtalet ger möjlighet att använda en progressionsberäkning men det är det enskilda hemlandets interna bestämmelser som avgör hur denna progressionsberäkning ska användas. Det är således inte en skatteavtalsfråga utan en fråga om interna regler i de enskilda länderna. De nordiska länderna har valt olika metoder för genomförandet av progressionsberäkningarna.

Rekommendationen syftar till att en översyn av formerna för beskattning initieras och att en gemensam tillämpning av skatteavtalet eftersträvas. I och med de nordiska skatteministrarnas initiativ till framtagandet av en rapport om undanröjande av gränshinder på skatteområdet som skall avrapporteras under andra halvåret 2005 avvaktar välfärdsutskottet tills denna rapport föreligger innan rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår välfärdsutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet om Rek. 5/2003/välfärd till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Karlstad den 22 september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

*Rek. 13/2003/välfärd
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 13/2003/välfärd Förebyggande av diabetes (A 1333/välfärd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* initiera samnordisk forskning för att ta fram fungerande metoder för det förebyggande arbetet med folksjukdomen diabetes. Till detta hör forskning i epidemiologi, sjukdomsorsaker och sjukdomsutveckling liksom betydelsen av livsstil och egenvård
2) *att* igångsätta processen för att hitta indikatorer för en kvalitativ och effektiv vård
3) *att* involvera de baltiska staterna i nämnda initiativ

Nordiska ministerrådet meddelar:

Hänvisning görs först till det meddelande som lämnades under år 2004.

Punkt ett

Det görs en särskild forskningsinsats i förhållande till barn och unga. Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) har spetskompetens inom Barn- och Ungdomshälsovetenskap (Child Public Health) och att förebygga diabetes typ 2. Området är därför alltid aktuellt inom utbildningen på NHV. Högskola når många viktiga målgrupper verksamma inom folkhälsoområdet genom NHV's utbildningsprogram på olika nivåer. Nordiska folkhälsopriset, vars pristagare utses av NHV, gick år 2004 till en isländsk pristagare som arbetar med att stimulera barn till hälsosammare levnadsvanor. NHV ville genom priset premiera verksamhet som arbetar preventivt med övervikt bland barn vilket är ett ökande folkhälsoproblem, något som kan gynna diabetesområdet på sikt.

Diabetesområdet, typ 2 diabetes, är alltså uppmärksammat som ett snabbt växande folkhälsoproblem med en debut som går neråt i åldrarna. Problemet kan beskrivas som ett allvarligt folkhälsoproblem i hela Norden. Nordiska ministerrådet för social och hälsa avser härutöver inte att särskilt prioritera diabetesområdet utan vill i stället arbeta på en bredare bas med folkhälsofrågor.

Punkt två

Det pågående arbetet med att på nordisk bas utveckla gemensamma kvalitetsindikatorer inom vården kan bidra till att främja diabetesvården. Detta arbete tar plats i en nordisk arbetsgrupp tillsatt av EK-sosial. Gruppen kommer att presentera en statusrapport för ministrarna innan sommaren och arbetet kommer därefter att fortgå. Detta kvalitetsarbete är högprioriterat av länderna.

NHV har genom det s.k. Brimhealth-projektet arbetat intensivt under 10 år med folkhälsa i de baltiska länderna ("Training the trainers") med en total budget på cirka 18,3 miljoner SEK. De baltiska staterna har således involverats i en nordisk-baltisk folkhälsosamverkan.

Sammanfattningsvis anser Nordiska ministerrådet att diabetesområdet är föremål för rimliga nordiska insatser och med NHV som en viktig nordisk institution. På ett generellt plan arbetar man på flera sätt med preventivt arbete som kan bidra till att bromsa utvecklingen av diabetes. I den mån länderna framöver prioriterar och finansierar diabetesområdet med särskilt riktade studier, koordinering av forskning eller andra insatser finns Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap som en lämplig samnordisk arena, framför allt om fokus läggs på barn och ungdomar. Länderna är ålagda att ha nationella program inom diabetesområdet genom WHO, som har ett välutvecklat samarbete inom området. Sammantaget är det således sörjt för en rimlig diabetesprevention.

Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 13/2003/välfärd Förebyggande av diabetes (A 1333/välfärd)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets meddelande om den forskningsinsats som görs i förhållande till barn och unga samt att Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap (NHV) har spetskompetens inom Barn- och ungdomshälsovetenskap och att förebygga diabetes typ 2. Nordiska ministerrådet för social och hälsa menar att diabetes typ 2-området är uppmärksammat som ett växande folkhälsoproblem och kan beskrivas som ett allvarligt folkhälsoproblem i hela Norden, men avser härutöver inte att särskilt prioritera diabetesområdet utan vill istället arbeta på en bredare bas med folkhälsofrågor.

Välfärdsutskottet noterar även NMR:s pågående arbete i en nordisk arbetsgrupp tillsatt av Ämbetsmannakommittén för social och hälsa (ÄK-S) med att på nordisk basis utveckla gemensamma kvalitetsindikatorer inom vården och som kan bidra till att främja diabetesvården. NHV arbetar sedan 10 år i de baltiska staterna med folkhälsa genom det s.k. Brimhealth-projektet och NMR anser i sitt meddelande att diabetesområdet är föremål för rimliga nordiska insatser och med NHV som en viktig nordisk institution.

Välfärdsutskottet har i tidigare betänkanden pekat på det faktum att det i dag finns ca en miljon personer med diabetes i Norden (varav 90 procent har typ 2-diabetes) och enligt beräkningar från WHO förväntas förekomsten av diabetes i Norden öka med ca 25 procent under en tioårsperiod om inget görs. NMR pekar i sitt meddelande på det faktum att i den mån de nordiska länderna framöver prioriterar och finansierar diabetesområdet med särskilt riktade studier, koordinering av forskning eller andra insatser finns NHV som en lämplig samnordisk arena. Välfärdsutskottet ser positivt på de åtgärder som vidtagits, bl.a. inom ramen för NHV, men anser att de är otillräckliga. NMR har tagit initiativ till en handlingsplan för bättre hälsa och livskvalitet genom mat och fysisk aktivitet. Välfärdsutskottet delar uppfattningen att ett arbete på bred front med folkhälsofrågor är ett viktigt inslag i kampen mot en ökning av antalet personer som insjuknar i diabetes.

Ett aktivt, utvecklat och riktat nordiskt forskningssamarbete kring diabetes kan skapa mervärde och leda till besparingar, både ekonomiskt och i form av mänskligt lidande. Rekommendationen efterlyser en bättre koordination av forskningen p.g.a. dåligt samarbete idag. Ett systematiskt kvalitetsarbete om indikatorer för diabetesförebyggande och vårdkvalitet är en viktig

del i arbetet för att skapa bättre levnadsvillkor för diabetessjuka personer. I dag finns många initiativ igångsatta i de olika länderna med olika resurser och förutsättningar. Arbetet är svårt, långsamt och dyrt och bör därför göras i samarbete. De olika länderna har kunskap och kompetens inom olika områden men det saknas ett helhetsgrepp inom området. Välfärdsutskottet anser därför att rekommendationens syfte om en förbättrad koordinering av forskningen på nordisk nivå för att ta fram fungerande metoder för det förebyggande arbetet och gemensamma indikatorer för uppföljning av insatser inte är uppfyllt. Välfärdsutskottet väntar till dessa insatser föreligger innan rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår välfärdsutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet om Rek. 13/2003/välfärd till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Karlstad den 22 september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

Rek. 14/2003/välfärd
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 14/2003/välfärd Insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* tillsammans med de baltiska staterna målmedvetet arbeta för en striktare och effektivare drogpolitik (narkotika och alkohol) i Europa[1]

2) *att* lansera strategier för ett effektivt förebyggande av narkotikaanvändningen och säkerställa en god vård för missbrukare[2]

3) *att* verka för att sänka medelkonsumtionen av alkohol genom en stringent pris- och tillgångspolitik samt en restriktiv marknadsföringspolitik

4) *att* vidta åtgärder för att kraftig begränsa försäljningen av alkoläsk

Nordiska ministerrådet meddelar:

Hänvisning görs först till det meddelande som lämnades under år 2004. Ministerrådet har gett en fyllig bild av alla de aktiviteter som pågår för att förebygga såväl narkotika- som alkoholanvändning i både Norden och i de baltiska länderna.

Punkt ett

Beträffande denna punkt hänvisas till resultatet i samband med det extra nordiska ministermöte som ägde rum den 18 oktober 2004 beträffande alkoholpolitik. Detta möte resulterade i en nordisk deklaration som berör såväl pris- och tillgångspolitik, marknadsföringspolitik samt alkoläskbegränsning.

De nordiska social- och hälsoministrarna enades om en rad nordiska initiativ ifråga om alkoholpolitiska strategier såväl i nordiska fora som i annan internationell samverkan inom EU/EES respektive WHO för att reducera de negativa konsekvenserna av alkohol. I deklarationstexten framhölls bl.a. följande för att reducera alkoholrelaterade problem och skador:

- påvirke internasjonale forhandlinger og prosesser ut i fra en felles forståelse av at alkohol ikke er en hvilken som helst vare, men må betraktes som en handelsvare med særlige helsemessige og sosiale konsekvenser
- styrke det nordiske samarbeidet på forskning, forebygging og behandling av alkoholproblemer
- arbeide for videreutvikling av en effektiv alkoholpolitikk på nasjonalt plan

[1] Første at-sats ferdigbehandlet 2004
[2] Annen at-sats ferdigbehandlet 2004

I övrigt enades man vid det extra ministermötet om alkoholpolitik om att fortsätta att utnyttja den Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning (NAD) som ett aktivt organ för alkoholområdet. Inför det extra ministermötet togs det fram en underlagsrapport med aktuella data "Alkoholpolitik i Norden".

Även vid MR-S möte på Island i augusti 2004 hölls en temadiskussion om alkoholpolitik varvid bland annat fastslogs att det nordiska övervakningssystemet för alkoholmarknadsföring, som nu är under utveckling, bör kunna bli ett viktigt verktyg.

Punkt två

De nordiska alkoholministrarnas extra möte hösten 2004 involverade även alkoläskbegränsning i den nordiska slutdeklarationen som innehöll följande uttalande beträffande alkoläsk: "øke skatten på rusbrus/alkoläsk/alcopops"

Nordiska ministerrådet föreslår att rekommendation kan avskrivas.

Välfärdsutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 14/2003/välfärd Insatser mot narkotika och alkohol (A 1334/välfärd)

Välfärdsutskottet noterar Nordiska ministerrådets initiativ och aktiviteter i arbetet för att förebygga narkotika- och alkoholanvändningen i Norden och i Baltikum. Den samnordiska deklaration som de nordiska ministrarna med ansvar för alkohol och narkotika gjorde i samband med det extra ministerrådsmöte som ägde rum den 18 oktober 2004, innehåller en rad uttalanden om strategier för begränsningar när det gäller såväl pris- och tillgångspolitik, marknadsföringspolitik och alkoläskbegränsning.

Den allt stigande alkoholkonsumtionen i de nordiska länderna är en fråga som både på kort och lång sikt är viktig på den nordiska politiska agendan. En aggressivare marknadsföring från producenterna tillsammans med allt lägre priser och ökad införsel från andra länder bidrar starkt till den ökande konsumtionen.

Alkoholpolitik och alkoholkonsumtion är inte bara en handelspolitisk fråga eller en fråga om individens frihet till att kunna köpa alkohol var som helst, när som helst. Alkoholpolitik och konsekvenserna av hög konsumtion är också ett social- och hälsopolitiskt problem. Alkohol är inte vilken handelsvara som helst och därför måste speciella hänsyn tas till de välfärdspolitiska aspekterna av en hög alkoholkonsumtion i samhället.

Europeiska unionens lagstiftning gör det svårt för ett enskilt land att upprätthålla en strikt och återhållsam alkoholpolitik. En restriktiv alkoholpolitik inom ett enskilt land har genom åren visat sig effektivt för att hålla tillbaka konsumtionen men genom t.ex. öppnare gränser, generösare införselkvoter och lägre avgifter har denna form för kontroll av konsumtionen visat sig allt mindre effektiv.

Välfärdsutskottet ser därför positivt på de insatser som de nordiska länderna har tagit initiativ till den senaste tiden. De nordiska ministrarna ansvariga för alkoholfrågor kom den 18 oktober 2004 överens om att de vill bidra till en alkoholstrategi för EU där folkhälsoaspekterna betonas och att man ska agera för en halvering av de s.k. indikativa nivåerna som i dag gäller för privatinförsel av sprit, vin och öl. De nordiska finansministrarnas beslöt den 18 maj 2005 att agera gemensamt gentemot EU och kräva att nollskattesatsen avskaffas, en höjning av minimiskattesatserna på alkohol. Välfärdsutskottet anser att Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning (NAD) fyller en viktig funktion i kunskapsuppbyggnaden och övervakningen av utveck-

lingen inom detta område i de nordiska och baltiska länderna och ser därför positivt på NMR:s intentioner att fortsätta utnyttja NAD som ett aktivt organ inom alkoholområdet.

Välfärdsutskottet konstaterar vidare att de nordiska ministrarnas uttalande under hösten 2004 beträffande alkoläsk/alcopops/rusbrus är ett steg i rätt riktning när gäller insatser för begränsningen av dessa produkter. Av de nordiska länderna har Danmark infört en särskild avgift på dessa produkter. Vidare kommer Europeiska kommissionen efter bl.a. nordiska påtryckningar att i sitt fortsatta arbete se över skattesatserna för de s.k. blanddryckerna.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Välfärdsutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 14/2003/välfärd för rådets del är *slutbehandlad.*

Karlstad den 22 september 2005

Arja Alho (sd)
Arnbjörg Sveindóttir (Sj.)
Line Barfod (EL)
Tarja Cronberg (gröna), ordförande
May-Helen Molvær Grimstad (KrF)
Margareta Israelsson (s)
Allan Niebuhr (KF)
Ilkka Taipale (sd)
Karin S. Woldseth (FrP)

*Rek. 16/2003/miljø
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 16/2003/miljø GMO i jordbruget (A 1330/miljø)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte et nordisk samarbejde omkring udredning og fastsættelse af, så vidt muligt koordinerede, retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO, i jordbruget
2) *at* iværksætte et fællesnordisk udredningsarbejde vedrørende de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Under første punkt anbefaler rådet, at Nordisk Ministerråd iværksætter "et nordisk samarbejde omkring udredning og fastsættelse af, så vidt muligt koordinerede, retningslinjer for sameksistens med konventionelle og økologiske afgrøder ved evt. dyrkning af genmodificerede organismer, GMO i jordbruget".

Det danske Plantedirektoratet har i forbindelse med Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd i 2005 søgt og fået bevilget penge fra Nordisk Ministerråd til gennemførelse af et nordisk projekt om sameksistens mellem genetisk modificerede, konventionelle og økologiske afgrøder i Norden.

Hovedtemaet for projektet er en afsøgning af muligheder og forhindringer for sameksistens mellem de tre typer afgrøder i de nordiske lande.

Indledningsvist gøres der status over, hvor langt de enkelte nordiske lande er kommet med udarbejdelse af regler og lovgivning for sameksistens.

Med udgangspunkt i en beskrivelse af landbrugsstrukturen i de enkelte nordiske lande, søges det belyst om det er realistisk at forestille sig koordinerede retningslinier for sameksistens. I den udstrækning det er muligt beskrives de områder, hvor der kan identificeres fælles træk. Endvidere beskrives de områder, hvor forholdene er for forskellige til, at der kan etableres fælles retningslinier.

Der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af to deltagere fra hvert af de nordiske lande. Arbejdsgruppen mødtes første gang i maj 2005 og drøftede problemstillingen samt kortlagde status for indførelse af sameksistensregler i de enkelte nordiske lande. Samtidig planlagdes afholdelse af et seminar, der med bidrag fra faglige eksperter skal belyse sameksistensproblematikken i de nordiske lande. Seminaret afholdes i september 2005. Arbejdsgruppen mødes for anden og sidste gang i december 2005, hvor den uddrager konklusioner fra seminaret og forbereder en afrapportering, der sammenfatter arbejdsgruppens og seminarets resultater.

Punkt to

Under andet punkt af anbefaler Rådet, at Nordisk Ministerråd iværksætter "et fællesnordisk udredningsarbejde vedrørende de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder".

Under Nordisk Ministerråds sommermøde juni 2005 afholdes en workshop under den foreløbige titel "Bioteknologi og jordbruget".

Workshoppen forventes at rumme indlæg om – Sameksistens mellem gm-afgrøder og ikke gm-afgrøder, bioteknologi – potentiale og begrænsninger, og etiske aspekter ved anvendelse af bioteknologi.

Indlæggene danner baggrund for en diskussion af bioteknologi i jordbruget i bred forstand. Et indlæg om etiske aspekter forventes således at danne baggrund for en indledende drøftelse af de etiske aspekter af dyrkning af genmodificerede afgrøder.

Et resumé af diskussionen på workshoppen inkluderes i den afrapportering, som er omtalt ovenfor.

Som det fremgår af ovennævnte har Nordisk Ministerråd igangsat fælles nordiske aktiviteter i tråd med rekommandationens anbefalinger.

Nordisk ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 16/2003/miljø GMO i jordbruget (A 1330/miljø)

Ministerrådet oplyser, at der dels er nedsat en arbejdsgruppe, der skal beskrive grundlaget for mulige fælles retningslinjer for sameksistens mellem GMO-afgrøder, konventionelle afgrøder og økologiske afgrøder, dels er der afholdt et indlæg om de etiske aspekter ved anvendelse af bioteknologi i forbindelse med en workshop, som ministerrådet har afholdt. Den nedsatte arbejdsgruppe skal i slutningen af 2005 resumere workshoppen og uddrage konklusioner vedrørende mulige fælles retningslinjer for sameksistens.

Miljø- og Naturresurseudvalget ønsker at udtrykke sin anerkendelse af initiativerne med arbejdsgruppen og indlægget om etiske forhold og beder om at modtage ministrenes vurderinger af de konklusioner, den omtalte arbejdsgruppe skal uddrage.

På baggrund af ovenstående foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om Rek. 16/2003/miljø til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Rek. 20/2003/miljø
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 20/2003/miljø Biologisk mangfoldighed (A 1297/miljø)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke arbejdet for fælles initiativer til at sikre naturens mangfoldighed på alle biologiske niveauer – såvel i de nordiske lande som globalt. I særlig grad bør det gennem koordinering og nordisk samarbejde tilstræbes at opnå størst mulig indflydelse på beslutninger i EUs og andre internationale fora; herunder en samlet indsats for at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag for oprettelsen af et internationalt videnskabspanel for miljøændringer i FNs regi

2) *at* videreføre og intensivere det nordiske samarbejde om naturovervågning og artsdatabaser, bl.a. gennem styrkelse af det fælles forskningsarbejde og kompetenceopbygningen på området; såvel for den materielle som den immaterielle værdi af den biologiske mangfoldighed

3) *at* gennemføre en erfaringsudveksling om effekten og hensigtsmæssigheden af forskellige anvendte politiske og forvaltningsmæssige virkemidler til at sikre den biologiske mangfoldighed[1]

Nordisk Ministerråd meddeler:

Det vises först til Nordisk Ministerråd meddelelse om denne rekommandasjonen i 2004. På bakgrunn av Nordisk Råds behandling av denne, ble spørsmål tre avskrevet mens de to første spørsmål ble opprettholdt.

Punkt et

Det globale utredningsprosjektet "Millennium Ecosystem Assessment" (MA) ferdigstilles i 2005. Hensikten er bl.a. å (i) øke forståelsen for sammenhengen mellom økosystemer og de verdier og tjenester de yter, (ii) bidra til kapasitetsbygging globalt, regionalt, nasjonalt og lokalt og (iii) styrke det vitenskapelige grunnlaget for globale miljøavtaler.

Under Nordisk Ministerråd er det gjennomført et nordisk prosjekt med koblinger til "Millennium Ecosystem Assessment". Dette er et felles initiativ for å sikre naturens mangfoldighet på alle biologiske nivåer. Lokale prosjekter har funnet sted i Island, Finland og Norge. Sverige har gjennomført lokale studier under MA-prosjektet. Prosjektet fokuserte på scenarioutvikling for å vurdere bredden av verdier og tjenester fra økosystemer i en 20-30-års tidshorisont. Scenarioutvikling er en sentral komponent i det globale MA-prosjektet.

[1] Tredje at-sats ferdigbehandlet 2004

"Millennium Ecosystem Assessment" skal diskuteres i vitenskapskomiteen under konvensjonen om biologisk mangfold i november 2005.

De nordiske miljøvernministrene vil på sitt møte i august i år diskutere hvordan utredningen kan brukes i alle internasjonale fora hvor det tas beslutninger som påvirker økosystemene.

Verdier og tjenester fra økosystemer vurderes ulikt i de enkelte sektorer, det er derfor nødvendig å samarbeide over sektorgrensene. Dette er nedfelt i konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i artikkel 6 hvor partene bes om å integrere bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold inn i relevante sektorielle eller tverrsektorielle planer og programmer. I denne sammenheng framheves arbeidet i Miljøsamarbeidets arbeidsgrupper for Nordisk Miljø- og fiskerisamarbeid (MiFi) og Nordisk miljøstrategi for jord- og skogbruk (MJS).

Det er ingen egen nordisk koordineringsprosess i forhold til globale forhandlingsmøter under Konvensjonen om biologisk mangfold. Koordineringsprosessen internt i EU er omfattende og tidkrevende. Nordisk samarbeid knyttet til implementering og videreutvikling av utvalgte elementer fra noen konvensjoner er mer aktuelt. Det nordiske Genressursrådet er et eksempel på slikt arbeid, likeså arbeid knyttet til oppfølging av Ramsar-konvensjonen om våtmarker og den Europeiske landskapskonvensjon. I kontakt med EU blir erfaringer fra denne type prosjekter brukt. De nordiske EU-landene har større mulighet til å bringe erfaringene fram innen EU enn de nordiske landene, som ikke er medlem av EU.

Når det gjelder forslaget om et vitenskapspanel for miljøendringer i UNEP-regi, møtte dette forslaget betydelig motstand forut for UNEPs styremøte i februar 2005. Forslaget ble derfor ikke fremmet i sin opprinnelige form. Det er imidlertid enighet om å gå videre med å utdype den faglige bakgrunnen for UNEPs globale miljøoversikt "GEO4" og gjennom dette arbeidet vil verdifulle deler av forslagets intensjoner bli realisert.

Punkt to

Det viktigste for de nordiske landene i tida framover, er å sikre at gjennomføringsplanen fra Johannesburg og Kiev-agendaen for å stoppe tapet av biologisk mangfold innen 2010, etterleves. Likeledes vil vedtak fra det sjuende partsmøte under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) ha prioritet for å nå 2010-målet og 2012-målet (etablering av marine verneområder) på nasjonalt plan.

Det er med etablering av 2010-målet om å stanse tap av biologisk mangfold et øket nasjonalt og internasjonalt krav om kunnskap om status og trender for det biologiske mangfoldet. 2010-målet er integrert i det nye nordiske miljøhandlingsprogram og arbeidet med å stanse tapet av biologisk mangfold vil ha høy prioritet i de kommende år. Innsatsen vil omfatte utvikling av felles databaser og handlingsplaner, samt utvikling av indikatorer, som kan vise om 2010-målet er oppfylt. Arbeidet med å kartlegge status for utvalgte arter, artsgrupper og biotoper, og arbeidet med evaluering av utvikling og tendenser vil være viktig for å kunne beskrive hvordan 2010-målet nås. Det vil bli arbeidet for å etablere et nordisk forum for erfaringsutveksling, spesielt når det gjelder utvikling av egnede indikatorer og overvåkningsmetoder av nordiske eksempler på beskyttelseskrevende naturtyper og arter.

Det Europeiske miljøbyrået (EEA) er aktivt involvert i indikatorarbeid for biologisk mangfold på Europeisk nivå som en oppfølging av Kievagendaen om biologisk mangfold. De nordiske landene deltar i dette arbeidet.

For å unngå overlappende aktiviteter og sikre god harmonisering skal de nordiske aktivitetene samordnes med det arbeidet som skjer innenfor EU på naturforvaltningsområdet, slik som arbeidet med å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010 og arbeidet under habitat og fugledirektivet, i den grad dette er aktuelt.

Våren 2001 ble Det Nordiske Genressursrådet etablert. Rådet er et forum for strategiske diskusjoner knyttet til genetiske ressurser. Ett av de viktigste områdene rådet har arbeidet med er spørsmålet knyttet til rett og tilgang til genetiske ressurser. I samband med internasjonale møter om genressurser under konvensjonen om biologisk mangfold har det nordiske genressursrådet deltatt aktivt ved å arrangere såkalte side-eventer for å spre kunnskap og erfaring fra det nordis-

ke samarbeidet. Rådet arbeider nå bl.a. med utvikling av indikatorer for genressurser, som også kan benyttes på globalt nivå.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 20/2003/miljø Biologisk mangfoldighed (A 1297/miljø)

Med hensyn til punkt 1 om nordisk samarbejde i de internationale fora informerer ministerrådet om de samnordiske initiativer og udredningsprojekter, der foregår i forbindelse med internationale processer om bevarelse af biodiversiteten. Ministrene skal drøfte, hvorledes dette nordiske faglige arbejde yderligere kan nyttiggøres i de internationale fora. Det berettes, at der foregår en omfattende EU-koordinering, men ingen egen nordisk koordinering i forbindelse med internationale forhandlinger om biologisk mangfoldighed. Forslaget om oprettelsen af et internationalt videnskabspanel for miljøændringer i FN-regi er ikke længere aktuelt, men der arbejdes nu på at styrke UNEP's faglige baggrund på anden vis.

Med hensyn til punkt 2 om naturovervågning og artsdatabaser oplyser ministerrådet, at der nu udvikles fælles databaser, handlingsplaner og indikatorer med henblik på at opfylde 2010-målet om at standse tabet af biodiversitet. Det Europæiske Miljøagentur spiller her en stor rolle, og de nordiske lande deltager i dette arbejde. Desuden vil der blive etableret et nordisk forum for erfaringsudveksling, navnlig hvad angår nordiske eksempler på beskyttelseskrævende naturtyper og arter.

Udvalget ønsker at anerkende ministerrådets samarbejde med at styrke biodiversiteten samt at billige, at der etableres det omtalte nordiske forum for erfaringsudveksling om indikatorer og overvågningsmetoder.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Rek. 20/2003/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Rek. 21/2003/miljø
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 21/2003/miljø Miljøvenlig produktion og forbrug af energi (A 1298/miljø)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke gennemførelsen af de tidligere besluttede strategier for aktivt at fremme udbredelsen af vedvarende og miljøvenlig energi i de nordiske lande for derved at bidrage til en bæredygtig energipolitik

2) *at* udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virkemidler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug

3) *at* undersøge muligheder og barrierer for fælles nordiske indsatser for at fremme en hurtig overgang til hydrogensamfundet og særligt at undersøge, hvilken betydning en, gerne fællesnordisk *Hydrogenfond* kunne få for at nå dette mål og hvorledes fonden i givet fald bør etableres og finansieres gennem samarbejde mellem myndigheder, industri og energiselskaber, forskning, forbrugere m.fl.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Punkt ett

Arbetet med att ta fram en ny handlingsplan för det nordiska energipolitiska samarbetet för åren 2006 t.o.m. 2009 pågår f.n. Handlingsplanen kommer att ha formen av ett ministerrådsförslag till Nordiska Rådet. Den övergripande inriktningen på arbetet med den framtida handlingsplanen lades fast vid energiministrarnas möte i Akureyri den 2 september 2004 då målen och den samlade visionen för det framtida nordiska energisamarbetet formulerades.

Hållbar utveckling är ett prioriterat samarbetsområde och "Hållbara energisystem" kommer att vara ett av handlingsplanens tre politikområden. Målet för detta politikområde är att bidra till teknisk utveckling, tryggad energiförsörjning och ekonomisk tillväxt, samtidigt som energisektorns negativa påverkan på miljö och klimat minskas. Inom politikområdet Hållbar utveckling har följande fyra insatsområdena identifierats:

- förnybar energi
- energieffektivisering
- klimat
- hållbar utveckling i glest befolkade områden

Verksamheten inom insatsområdet förnybar energi har som mål att Norden skall ligga i frontlinjen när det gäller ökad användning av förnybar energi på de nordiska energimarknaderna och internationellt. Arbetet kommer att fokusera på att dels identifiera olika typer av marknadsbarriärer för förnybara energikällor dels vidareutveckla styrmedel och andra ramvillkor, som kan säkra rimliga konkurrensvillkor och ökat marknadsgenomslag för förnybara energikällor.

Punkt två

En jämförande studie av de nordiska ländernas politiska insatser för att främja användningen av förnybara energikällor har genomförts.

Resultatet av studien visar att skillnaden i energiresurser mellan de nordiska länderna i hög grad kommit att påverkat valet av styrmedel. Utvecklingen i användningen av förnybara energikällor under 1990-talet tyder på att de styrmedel som använts i respektive land har haft betydande effekter. En sammanställning av energimyndigheternas värdering av vilka styrmedel som spelat störst roll för denna utveckling presenteras också. Vidare konstateras i rapporten att de nordiska länderna har en styrkeposition i jämförelse med övriga länder i Europa när det gäller användningen av förnybara energikällor.

Ministerrådets slutsats är att rapporten kan bidra till att identifiera fortsatta insatser inriktade på erfarenhetsutbyte och fördjupade analyser inom området och även stimulera till en bredare diskussion om de nordiska energimarknadernas skilda förutsättningar.

Punkt tre

Forsknings- och utvecklingsinsatser som genomförs på både nationell nivå och i internationella samarbetsprojekt, bl.a. genom deltagande i EU:s forskningsprogram, är i detta utvecklingsskede det mest effektiva sättet att främja en framtida övergång till "vätgassamhället". Nordiska ministerrådets insatser inom området sker i första hand genom Nordisk Energiforskning.

Nordisk Energiforskning har under 2004 fått en viktig roll inom EU:s projekt "Hydrogen and Fuel Cell Co-ordination" (HY-CO). Detta projekt har som mål att koordinera offentligt finansierad forskning inom vätgas- och bränslecellsområdet i Europa. Projektet omfattar 21 deltagare från 18 Europeiska länder, som tillsammans administrerar över 160 milj. EURO. Nordisk Energiforskning representerar den nordiska regionen i HY-CO projektet och ansvarar för ett av 5 arbetsområden som behandlar gemensamma strategiska mål i förhållande till ett framtida vätgassamhälle.

Ministerrådet anser att de insatser som görs inom Nordisk Energiforskning på ett effektivt sätt bidrar till en utveckling där Norden ligger i fronten vid introduktion av vätgassamhället.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 21/2003/miljø Miljøvenlig produktion og forbrug af energi (A 1298/miljø)

Med hensyn til punkt 1 om fremme af miljøvenlig og vedvarende energi, oplyser ministerrådet, at den kommende handlingsplan for det nordiske energipolitiske samarbejde 2006-2009 vil prioritere vedvarende og miljøvenlig energiforsyning. Handlingsplanen vil blive præsenteret som et ministerrådsforslag, der forventes drøftet på Nordisk Råds Session i Reykjavik i oktober 2005.

Med hensyn til punkt 2 om en status over gennemførte politiske virkemidler for at fremme vedvarende energi, oplyser ministerrådet, at statusrapporten nu foreligger. Rapporten viser store forskelle mellem landene, men det tyder på, at de politiske styringsredskaber har haft stor betydning for at øge anvendelsen af vedvarende energikilder. De nordiske energiministre vurderer, at rapporten kan bidrage til fortsat erfaringsudveksling på området.

Med hensyn til punkt 3 om hurtig overgang til "hydrogensamfundet", oplyser ministerrådet, at Nordisk Energiforskning har fået en vigtig rolle i EU's projekt om hydrogen og brændselscellekoordinering, hvor Nordisk Energiforskning skal varetage ansvaret for et ud af fem områder.

Miljø- og Naturresurseudvalget anerkender ministerrådets udarbejdelse af den sammenlignende rapport; ligesom man udtrykker billigelse af Nordisk Energiforsknings betydningsfulde rolle i det internationale samarbejde om at udvikle hydrogensamfundene i Europa og Norden. Med hensyn til fremme af miljøvenlig og vedvarende energi noterer udvalget med tilfredshed, at dette emne fortsat er højt prioriteret i det nordiske energipolitiske samarbejde; der henvises desuden til udvalgets betænkning over B 235/miljø "Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009".

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Rek. 21/2003/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

*Rek. 22/2003/miljø
Rek. 22/2003/miljø
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 22/2003/miljø Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (A 1309/miljö och A 1314/miljö)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at fortsat virke for at sikre og forbedre Østersøens miljø, bl.a. gennem

a) en ansøgning til IMO om at Østersøen bliver udpeget som et særligt følsomt havområde (PSSA) med tilhørende bestemmelser for skibstrafikken

b) en aftale om øjeblikkeligt forbud mod olietransporter med enkeltskrogede fartøjer i Østersøen til fordel for fartøjer med dobbelt – i vinterhalvåret isforstærket – skrog

c) et umiddelbart totalstop for udslip af spildevand og fast affald fra fartøjer i Østersøen

d) strenge sanktioner overfor fartøjer, der foretager ulovlige udslip

e) en sænkning af svovlindholdet i fartøjernes bunkerolie i Østersøen i henhold til EU's hensigter med det langsigtede mål at opnå et niveau på max. 0,5 %

f) en udredning omkring udslipsrelaterede fartøjs- og havneafgifter efter svensk og ålandsk model

g) en vurdering af ledningssystemer (vejvisningsystemer) for skibstrafik i hele Østersøen samt en identitetsmærkning af fartøjer i Østersøtrafik

h) indførsel af en satellitovervågning af skibstrafikken og udslippene i Østersøen som supplement til overvågningen fra fly og skibe

i) forhindring af uønsket spredning af organismer til havmiljøet gennem udpumpning af ballastvand fra andre dele af Verden

j) udpegning af egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød

k) sikring af et tilstrækkeligt beredskab i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer gennem samarbejde om materiel, uddannelse og fælles beredskabsøvelser på tværs af nationale såvel som myndighedsgrænser i landene omkring Østersøen

De nordiske landes regeringer meddeler:

De nordiske landes regeringer henviser først til meddelelsen om rekommandationen år 2004. I det følgende gives en uddybende redegørelse til de enkelte spørgsmål. Regeringerne prioriterer arbejdet med sejladssikkerhed i Østersøen, og herunder spørgsmålet om miljøsikkerhed, højt og udviser en aktiv indsats i forhold til at deltage i de relevante internationale fora, hvor disse spørgsmål behandles. De centrale aktører er, foruden landenes regeringer, FN's Søfartsorganisation IMO, som regulerer søfarten globalt og HELCOM, som arbejder på regionalt plan. EU vedtager endelig regulering, der gælder for alle EU-lande, EU farvande, EU havne og skibe, som fører et medlemslands flag. De nordiske lande har arbejdet aktivt i alle disse fora og indenfor Nordisk Ministerråd er nordiske synspunkter blevet diskuteret og konkrete initiativer iværksat. Et centralt element i det nordiske samarbejde er den såkaldte Københavns-aftale fra 1971 (opdateret i 1993) om samarbejde om bekæmpelse af olie- og kemikalieforurening af havet.

a) Østersøen som særligt følsomt havområde

IMO's miljøkomite (MEPC) vedtog på komiteens 51. møde i april 2004 en principgodkendelse af Østersøen som et særligt følsomt havområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). Principgodkendelsen skete på baggrund af en ansøgning fra samtlige Østersølande, bortset fra Rusland. Principgodkendelsen har øget verdens opmærksomhed på, at Østersøen er et område med særlig miljøfølsomme forhold.

Østersølandene fremlagde ikke i ansøgningen nogen ledsagende forslag til nye sejladssikkerhedsmæssige foranstaltninger (Associated Protective Measures, APM), men forbeholdt sig i stedet retten til, i overensstemmelse med IMO's guidelines for udpegning af særlige følsomme havområder, at fremlægge sådanne forslag indenfor en to-års periode.

Danmark, Sverige, Finland, Polen, Tyskland, Letland, Litauen og Estland har på den baggrund fremsendt et forslag til ledsageforanstaltninger til IMO's underkomite for navigation's (NAV) kommende møde i juni 2005. Forslaget omhandler nye ruter og områder i Østersøen, hvor sejlads skal undgås, herunder trafikregulering i Kadetrenden, ved Bornholm og Øland/Gotland. Rusland, der har deltaget i alle forhandlingerne om forslaget, har udtalt, at man ikke er principielt imod de specifikke forslag.

Godkendes disse ledsageforanstaltninger, kan udpegningen af Østersøen som særligt sårbart havområde færdiggøres, og de ledsagende foranstaltninger vil gælde for alle skibe, som sejler i de relevante dele af Østersøen. Østersølandene, undtagen Rusland, vil endvidere fortsat forbeholde sig ret til at fremsætte yderligere forslag til ledsagende foranstaltninger overfor IMO's miljøkomite såfremt det senere skønnes nødvendigt.

b) Forbud mod transport af olie i enkeltskrogede fartøjer i Østersøen til fordel for fartøjer med dobbelt – i vinterhalvåret isforstærket – skrog

Regler, der skal gælde for skibe, der anløber EU havne, skal vedtages i EU. Regler, der skal gælde for samtlige skibe, som sejler i Østersøen, herunder i transit, skal vedtages i IMO. I IMO blev der den 4. december 2003 opnået enighed om at indføre strengere regler for enkeltskrogede olietankskibe og disse skibes transport af tung olie samt en accelereret udfasning af enkeltskrogede tankskibe. Det blev således besluttet, at det med virkning fra 5. april 2005 er forbudt at transportere tung olie i enkeltskrogede tankskibe. IMO's regler indeholder enkelte undtagelsesmuligheder, men disse vil ikke finde anvendelse for tankskibe, der sejler under et EU-lands flag og for tankskibe, der lægger til i et EU-lands havn, idet EU allerede fra 21. oktober 2003 vedtog et forbud mod transport af tung olie i enkeltskrogede tankskibe til og fra medlemslandenes havne.

Den russiske transportminister har endvidere overfor den danske økonomi- og erhvervsminister bekræftet, at der kun anvendes dobbeltskrogede tankskibe fra den store russiske olieterminal i Primorsk, der udskiber olie via Østersøen – uanset at der ikke fra terminalen udskibes tung olie. Rusland vil endvidere ved eksport af olie ikke benytte sig af undtagelsesmulighederne i de internationale regler om transport af tung olie. Rusland har kun to større enkeltskrogede tank-

skibe i deres register og de vil blive udfaset i 2005. Endelig vil transportministeren opfordre den russiske olieindustri til at anvende dobbeltskrogede skibe ved eksport af tung olie fra de øvrige russiske havne i perioden frem til, at de internationale regler træder i kraft 5. april 2005.

Risikoen for udslip ved kollision og grundstødning minimeres ved transport af olie i dobbeltskrogede tankskibe, men elimineres ikke. Arbejdet med at øge sejladssikkerhed på andre punkter - her tænkes især på overvågning og trafikregulering mv. - skal derfor samtidig forsætte.

I HELCOM har Finland, Sverige, Estland og Rusland fremlagt et forslag som resulterede i at HELCOM i marts 2004 antog rekommandationen 25/7 om "Safety of Winter Navigation in the Baltic Sea Area".

c) Totalstop for udslip af spildevand og fast affald fra fartøjer i Østersøen

HELCOM har vedtaget en rekommandation om tvungen aflevering af skibsgeneret affald og derudover er det ifølge MARPOL Annex V – bortset fra enkelte undtagelser – forbudt at udtømme affald i Østersøen og HELCOM har endvidere vedtaget en rekommandation om kloakspildevand fra fritidsbåde. Reglerne for mindre både bliver således analoge med reglerne for større både – dvs. i praksis må kloakspildevand ikke udtømmes tættere på land end 12 sømil (22 km).

HELCOM har dog på kommissionsmøderne i 2003 og 2004 besluttet at visse ældre, mindre lystbåde kan fritages fra reglerne.

I henhold til HELCOM er mængde af affald der afleveres i havnene i Østersøen stigende, hvilket indikerer, at mængden af affald, der ulovligt udledes, burde være faldende.

HELCOM har på kommissions-mødet 2005 vedtaget at udvide "no special fee" systemet til også at omfatte affald og kloakspildevand. Forslaget skal ses som et forsøg på at udvikle "The Baltic Strategy on shipgenerated waste and associated issues". Vedtagelsen forventes at reducere mængden af udledt affald fra skib i Østersøen.

På dansk initiativ er der i HELCOM udviklet en internet-baseret oversigt over modtageordningerne for affald i havnene i visse lande indenfor HELCOM. Der gives oversigt over hvilke typer/mængder de enkelte havne modtager, eventuelle priser, åbningstider m.m. Desuden har skibene mulighed for at anmelde affaldet i forbindelse med besøg på hjemmesiden. Oplysningerne kan ses på www.helcom.fi og http://62.236.121.189/portweb3/default.htm.

d) Sanktioner overfor fartøjer, der foretager ulovlige udslip

I EU arbejdes der med en rammebeslutning under direktivet om strengere sanktioner mod ulovlige olieudslip fra skibe, og HELCOM samarbejder om at indføre fælles sanktioner mod skibsfarten, således at ulovlighederne straffes på samme måde i hele Østersøen. Det samme arbejde pågår også i de nordiske lande og Nordisk Ministerråd bør sammen med de nordiske lande arbejde på, at udveksle erfaringer med sanktioner mod skibe samt samarbejde om at forbedre overvågningen af skibenes ulovlige udslip.

e) Sænkning af svovlindholdet i fartøjers bunkerolie i Østersøen

MARPOL Annex VI træder i kraft den 25. maj 2005. Annex VI begrænser svovlindholdet i skibes brændselsolie til 4,5 % på globalt plan og 1,5 % i IMO godkendte særlige områder (SOx emissions kontrol områder) som Østersøen. Alle skibe, der sejler i Østersøen skal således fra den 19. maj 2006 anvende brændselsolie med et svovlindhold på max 1,5 %. Det forventes endvidere, at IMO, efter Annex VI's ikrafttræden, vil påbegynde forhandlinger om at nedsætte svovlindholdet i skibes brændselsolie på globalt plan yderligere. EU har den 13. april 2005 vedtaget et direktiv om begrænsninger af svovlindholdet i skibes brændselsolie. Færger i fast rute mellem Sverige, Finland og Danmark har i mange år frivilligt anvendt brændselsolie med et 0,5 % svovlindhold og dette bør på længere sigt være gældende for hele Østersøen. Nordisk Ministerråd kan medvirke til denne udvikling ved f.eks. at udarbejde analyser af de tekniske og økonomiske konsekvenser af at fastsætte krav om et 0,5 % svovlindhold i skibes brændselsolie.

f) Udredning omkring udslipsrelaterede fartøjs- og havneafgifter

På nuværende tidspunkt beregner de fleste havne skibenes havneafgift efter deres størrelse mv. og ikke på baggrund af deres miljøbelastning eller miljørisiko. Havneafgiften bestemmes nemlig udelukkende af havnens ejer, som enten er en kommunalbestyrelse eller private. Det ville måske være en god ide at udarbejde en beregning over andre beregningsmetoder for fartøjs- og havneafgifter, hvor der tages mere hensyn til skibenes miljøbelastning frem for deres størrelse, og dermed give rederne et incitament til at bygge mindre miljøbelastende skibe.

g) Vurdering af ledningssystemer (vejvisningssystemer) for skibstrafik i hele Østersøen og identitetsmærkning af fartøjer

Trafikstyring ved hjælp af VTS (Vessel Traffic System) eller VTMIS (Vessel Traffic Information System) findes i dag i de mest trafikerede havne i Østersøen og i mange fjorde, stræder og i andre områder, hvor det er vanskeligt at navigere. F.eks. har Finland, Estland og Rusland taget et fælles VTMIS system i brug for hele den Finske Bugt.

Dette system har sammen med den indførte trafikseparation skabt et godt grundlag for at undgå kollisioner i området, hvor risikoen for kollisioner er stigende på grund af den stigende udskibning af olie fra de russiske og estiske olieterminaler.

AIS (Automatic Identification System) vil give myndighederne mulighed for at monitere skibe og dermed nemmere kontakte det korrekte skib. Alle skibe med en bruttotonnage på 300 eller derover, som sejler til og fra Østersøen, skal i dag være udstyret med AIS. Der indføres landbaseret AIS-overvågning af skibene i hele Østersøen i løbet af 2005. Fase 1 af det landbaserede AIS-system i Danmark er allerede operativt, og AIS-samarbejdet Østersølandene imellem fortsætter.

I en fælles undersøgelse af trafikken i Bornholms-gattet sammenlignede Danmark og Sverige antallet af passerende skibe med AIS med det antal skibe, man kunne konstatere ved radarovervågning. I oktober måned 2004 var 85 % af alle passager skibe udstyret med AIS.

Tallet kan ikke direkte overføres på antallet af skibe i Østersøen, idet det samme skib kan have passeret flere gange, men tallet, der forelå to måneder før, at alle skibe i international fart med en bruttotonnage på 300 eller derover skulle være udstyret med AIS, indikerer dog, at indførelsen af AIS om bord på skibene er forløbet planmæssigt.

h) Satellitovervågning af skibstrafikken og udslippene i Østersøen

De nordiske lande og Østersølandene fortsætter med at forbedre overvågningen af skibsfarten i deres havområder, både ved brug af satellitovervågning og samarbejde om flyovervågningen i fælles områder.

I lyset af, at AIS vil komme til at dække hele Østersøområdet, vil satellitovervågningen blive et redundanssystem for så vidt angår overvågning af trafikken. EU overvejer i øjeblikket sattelitovervågning ved olieudslip i forbindelse med den tredje søsikkerhedspakke. Forhandlingerne af denne retsakspakke mellem medlemsstaterne forventes at starte i løbet af 2005.

i) Forhindring af uønsket spredning af organismer til havmiljøet gennem udpumpning af ballastvand

IMO vedtog i februar 2004 en konvention som regulerer skibenes udtømning af ballastvand. De nordiske lande, Nordisk Ministerråd samt Østersø- og Nordsølandene arbejder alle med forskellige aktiviteter for at forhindre spredningen af fremmede arter via skibenes ballastvand, og der arbejdes også for at implementere konventionen således at den kan træde i kraft globalt.

Vedtagelsen har sat skub i forskellige tiltag i Østersøregi og HELCOM har fremlagt forslag til en rekommandation, som skal regulere udledning af fremmede arter i Østersøen. Rekommandationen foreslår også, at Østersø- og Nordsølandene samarbejder og HELCOM har netop afsluttet en workshop, som udarbejder retningslinier for det fortsatte arbejde.

j) Udpegning af egnede nødhavne for fartøjer med farlige laster, der er i havsnød

Med virkning af februar 2004 har alle EU lande udpeget nødhavne/nødområder i deres farvande. Landene har udpeget nødhavnene/nødområder i henhold til EU direktiv 2002/59 om indførsel af et trafikovervågnings og informationssystem. Klare bestemmelser for skibenes muligheder for at kunne søge nødhavn/nødområde, de lokale myndigheders kendskab til lokalområdet samt en konstant opdatering af informationssystemer som f.eks. det af Nordisk Miniterråd iværksatte MARIS (Maritime Accident Response Information System for the Baltic Sea), er også medvirkende til, at minimere risikoen for alvorlige olie- og kemikalieuheld. Danmark har således udpeget 22 nødhavne/nødområder langs de danske kyster.

k) Samarbejde om et tilstrækkeligt beredskab i tilfælde af en katastrofe med udslip af miljøfarlige stoffer i Østersøen

Større udslip af olie i Østersøen sker hyppigst i forbindelse med grundstødninger eller kollisioner, hvorimod andre ulykker – såsom brand, eksplosion – med efterfølgende udslip ikke sker særlig ofte. I HELCOM arbejdes der aktivt med at forbedre beredskabet og overvågningen i medlemslandene for at eliminere disse uheld. Endvidere har de nordiske lande gennem Københavns-aftalen, et samarbejde om materiel, uddannelse og fælles beredskabsøvelser over såvel nationale som myndighedsgrænser, tilstrækkeligt beredskab for nødbugsering (emergency towing). Landene har derigennem sikret kapacitet i tilfælde af en ulykke med udslip af miljøfarlige stoffer i Østersøen. Nordisk Ministerråd støtter Københavns-aftalen økonomisk og har f.eks. oprettet en database, MARIS, som indeholder informationer om hvilket bekæmpelsesudstyr som Østersø-landene har til rådighed og eventuelt kan trække på i tilfælde af større uheld i Østersøen. Databasen indeholder desuden information om trafiktætheden og trafikvolumen i forskellige havområder, oplysninger om særligt følsomme kyststrækninger, oplysninger om vrag og risikoen for udslip fra disse vrag.

MARIS er ikke udviklet til brug ved nødsituationer, idet man ved nødsituationer har behov for en anden form for informationer, nemlig præcise og detaljeret information som er fokuseret på det pågældende område. MARIS er udviklet som en hjælp ved opbygningen af ens beredskab.

MARIS blev fremvist på Nordisk Råds møde i Stockholm i 2004 og man har udgivet en informationsbrochure samt udarbejdet en PowerPoint præsentation som kan anvendes i informationsøjemed. Databasen MARIS har siden midten av 2004 været på præsenteret på HELCOMs hjemmeside. Ifølge HELCOM har databasen efter introduktionen på internet været en af de mest besøgte sider, og man har ikke modtaget nogen nævneværdig negativ respons fra de besøgende. Videreudviklingen og opdateringen varetages af HELCOM. Nordisk Ministerråd har diskuteret om andre dele af det nordiske havområder fremover skal medtages i databasen, og der er enighed om, at relevante oplysninger om de norske og vestnordiske farvande på længere sigt skal indarbejdes i tilsvarende databaser.

Nordisk Ministerråd vil også fremover prioritere dette arbejde højt og medvirke til at sikre at sejladssikkerheden bliver forbedret og bidrage aktivt til at miljøet i Østersøen beskyttes bedst muligt.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 22/2003/miljø Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (A 1309/miljö och A 1314/miljö)

De nordiske landes regeringer beretter, at man prioriterer arbejdet med sejladssikkerhed og miljøsikkerhed i Østersøen højt, og at man arbejder for Nordisk Råds synspunkter i alle relevante fora; det vil sige IMO, EU, HELCOM etc.

Udvalget ønsker at udtrykke sin anerkendelse af og fulde støtte til de nordiske landes og ministerrådets fortsatte store engagement i søfartens og miljøets sikkerhed i Østersøen, såvel nationalt, nordisk, som i de øvrige internationale fora.

Ad a)

Regeringerne henviser til den indsendte ansøgning til IMO om "Associated Protective Measures" (APM) til PSSA-status. Rusland har deltaget i det forberedende arbejde og har ikke modsat sig forslagene. IMO-komiteen om navigation, NAV, har på sit møde i juni 2005 besluttet at fremsende de foreslåede APM'er til godkendelse på IMO's session i november-december 2005. Såfremt de endelig vedtages, har Østersøen hermed opnået sin fuldgyldige PSSA-status. Det vil fremover være muligt at foreslå nye APM'er, hvis der opstår behov for det.

Udvalget anerkender regeringernes indsats med PSSA og APM. På baggrund af IMO's forventede beslutning ultimo 2005 ønskes regeringernes vurdering af behovet for eventuelle yderligere APM'er.

Ad b)

Såvel EU som Rusland har tilkendegivet, at de ikke vil benytte sig af dispensationsmuligheder for at transportere tung olie i enkeltskrogede fartøjer i Østersøen. Sverige, Finland, Estland og Rusland har fået vedtaget en HELCOM-resolution om sikkerhed ved vintersejlads i Østersøen.

Udvalget noterer med tilfredshed fremdriften på disse områder.

Ad c)

Regeringerne oplyser om HELCOM's rekommandationer og beretter, at der findes en internetbaseret oversigt over modtageordningerne for affald i visse af Østersø-landene.

Udvalget noterer med tilfredshed fremdriften på dette område.

Ad d)

Der arbejdes med fælles stramninger med sanktioner overfor ulovlige udslip i både EU- og HELCOM-regi. Det anbefales, at Nordisk Ministerråd arbejder på at udveksle erfaringer med sanktioner mod skibe samt et samarbejde om at forbedre overvågningen af skibenes ulovlige udslip.

Udvalget støtter det foreslåede initiativ med at udveksle erfaringer på området og forbedre overvågningen.

Ad e)

Det oplyses, at MARPOL Annex VI er trådt i kraft pr. maj 2005, og at det maksimalt tilladte svovlindhold i skibenes brændselsolie herefter er 1,5 % i Østersøen. Regeringerne er enige i, at et maksimalt indhold på 0,5 % på længere sigt bør gælde for hele Østersøen, og at Nordisk Mi-

nisterråd kan medvirke i processen hen mod dette mål ved at udarbejde analyser af de tekniske og økonomiske konsekvenser af en sådan bestemmelse.

Udvalget bifalder MARPOL Annex VI's ikrafttræden og opfordrer regeringerne til at fortsætte indsatsen for at sænke svovlindholdet yderligere.

Ad f)

Regeringerne oplyser, at havneafgiften udelukkende bestemmes af havnens ejer, og det fremgår, at "...det måske ville være en god ide at udarbejde en beregning over andre beregningsmetoder for fartøjs- og havneafgifter, hvor der tages mere hensyn til skibenes miljøbelastning...".

Miljø- og Naturresurseudvalget er bekendt med, hvem der træffer beslutning om havneafgiften, og man skal gentage sin anmodning om, at regeringerne, gerne via Nordisk Ministerråd, snarest muligt iværksætter en miljøøkonomisk udredning til at belyse beregningsmetoder for fartøjs- og havneafgifter, hvor der tages mere hensyn til skibenes miljøbelastning frem for deres størrelse og dermed giver rederne et incitament til at bygge mindre miljøbelastende skibe.

Ad g)

Det oplyses, at VTS og VTMIS findes i mange havne og vanskelige fjorde, stræder m.m. Der er et fælles VTMIS system i Finske Viken mellem Finland, Estland og Rusland.

Indførelsen af AIS (automatisk identifikationssystem) på skibene er efter det oplyste forløbet planmæssigt. Herved øges trafiksikkerheden og muligheden for at identificere skibe, der ulovligt udleder olie i Østersøen.

Udvalget noterer med tilfredshed fremdriften på disse områder.

Ad h)

Regeringerne oplyser, at satellitovervågning og flyovervågning forbedres gennem samarbejde mellem de nordiske lande og de øvrige Østersø-lande. AIS vil blive det primære identifikations- og overvågningssystem.

Udvalget noterer med tilfredshed fremdriften på dette område.

Ad i)

Det oplyses, at IMO konventionen fra 2004 om udtømning af ballastvand har sat gang i bl.a. HELCOM-initiativer, og bl.a. Nordisk Ministerråd arbejder på aktiviteter, der skal forhindre spredningen af fremmede arter via skibenes ballastvand.

Udvalget anerkender ministerrådets bestræbelser og gentager sit ønske om at få information om, hvilke konkrete aktiviteter, der arbejdes med for at forhindre spredningen af fremmede arter via ballastvand.

Ad j)

Det oplyses, at alle EU-landene har udpeget nødhavne/nødområder i deres farvande. I Danmark er der udpeget 22 steder.

Udvalget takker for oplysninger om de danske forhold og anmoder om at modtage en oversigt over de – som følge af EU-direktivet – udpegede nødhavne i de andre lande rundt om Østersøen. Desuden ønskes en kortfattet oversigt over, hvorledes de juridiske og økonomiske forhold er afklaret i tilfælde af, at et nødstedt fartøj søger til en af de udpegede nødhavne og alligevel bliver årsag til en større forurening med olie eller andet miljøfarligt udslip.

Ad k)

Regeringerne oplyser, at MARIS, der er udviklet af Nordisk Ministerråd, bliver benyttet meget fra dets plads på HELCOM's hjemmeside. MARIS er udviklet som en hjælp til opbygning af landenes beredskab mod ulykker, men MARIS er ikke anvendeligt i egentlige nødsituationer, hvor rednings- og bekæmpelsesindsatsen vil være afhængig af andre typer informationer.

Udvalget udtrykker sin anerkendelse af ministerrådets arbejde med MARIS og takker for informationen om MARIS anvendelighed.

På baggrund af ovenstående foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelse om Rek. 22/2003/miljø til efterretning og *afventer ny meddelelse* næste år, hvad angår punkterne a), f), i) og j);

at Nordisk Råd tager meddelelse om Rek. 22/2003/miljø, hvad angår punkterne b), c), d), e), g), h) og k) til efterretning og anser dem som *færdigbehandlede* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

*Rek. 25/2003/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 25/2003/kultur Idrætten, en integrerende kraft i Norden (A 1315/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommandere Nordisk Ministerråd

1) *at* skabe rammer for nordisk og nordisk-baltisk erfaringsudveksling om at skabe incitament og vilkår for lokale (idræts-)organisationer, således at disse påtager sig en rolle med at fremme integration gennem deltagelse i det lokale foreningsliv

2) *at* sikre muligheder for økonomisk støtte til nordiske idrætsorganisationer, således at samarbejdet mellem idrætsorganisationer i de nordiske lande sikres og således at disse får økonomiske muligheder for samarbejde med idrætsorganisationer i de baltiske lande[1]

3) *at* iværksætte forskning om idrætten som integrerende kraft

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd viser først til meddelelsen om den angjeldende rekommandasjon i 2004. På bakgrunn av dette ble at-sats nr. 2 avskrevet, mens det bes om fornyet meddelelse om spørsmålene 1 og 3. Dette følger nedenfor.

Punkt et og tre

Det nordiske samarbeidet på idrettsområdet er ikke en del av den formelle samarbeidsstrukturen, men finner sted utenfor rammen av dette. Det foregår et tett samarbeid mellom de nordiske landene om denne type spørsmål, og det har vært avholdt møter på embetsmannsnivå to ganger i året. Nordisk Ministerråds sekretariat har vært i kontakt med den uformelle embetsmannsgruppen for idrettsspørsmål og forelagt dem rekommandasjonen fra Nordisk Råd. Denne uformelle informasjonsinnhentingen viser at det foregår en god del både av samarbeid og av forskning med de tre baltiske land.

Siden det idrettspolitiske samarbeidet er organisert utenfor ministerråds strukturen, og siden Nordisk Råd har ønsker om å få mer kunnskap om hva som foregår av nordisk samarbeid på idrettsområdet, kunne det være en mulighet at det arrangeres et møte mellom representanter for Kultur- og utdanningsutvalget og den uformelle embetsmannsgruppen, og at man i et slikt møte drøfter disse spørsmålene videre.

[1] Anden at-sats færdigbehandlet 2004

Kultur- og utdanningsudvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 25/2003/kultur Idrætten, en integrerende kraft i Norden (A 1315/kultur)

Ministerrådet viser til at det nordiske idrettssamarbeidet ikke er en del av den offisielle nordiske samarbeidsstrukturen, men at det er et tett nordisk samarbeid om denne typen spørsmål blant annet i form av møter på embetsmannsnivå to ganger årlig. Kultur- og utdanningsutvalget er glad for ministerrådets konstruktive forslag om at representanter for utvalget møter denne uformelle embetsmannsgruppen. Utvalgets formann deltok på embetsmannsgruppens forrige møte i Helsingfors den 11. august 2005. På møtet ble det gitt informasjon om eksisterende nordisk samarbeid om idrettsspørsmål, og de ulike elementene i rekommandasjonen ble diskutert. Det var videre enighet om at det er behov for å kartlegge samarbeidsrelasjonene mellom Norden og de baltiske landene på idrettsområdet, og embetsmannsgruppen signaliserte at de ville igangsette et slikt prosjekt for å få et mer helhetlig bilde av situasjonen.

Selv om idrettssamarbeidet i hovedsak ligger utenfor den offisielle nordiske samarbeidsstrukturen er utvalget likevel av den oppfatning at idrett i større grad enn i dag bør være synlig som en del av kultursamarbeidet. I fjorårets meddelelse om denne saken skriver ministerrådet at det vil være naturlig å trekke Baltikum inn i det nordiske idrettssamarbeidet, blant annet når det skal utarbeides ny handlingsplan for samarbeidet med de baltiske landene. Utvalget vil derfor oppfordre ministerrådet til å vurdere dette, og utvalget ser frem til utfyllende informasjon om dette arbeidet.

Utvalget konstaterer at ministerrådet heller ikke i år svarer på 3. at-sats om forskning om idretten som integrerende kraft. Utvalget er kjent med at det gjøres en del forskning på området i de enkelte nordiske landene, men ser i likhet med ovennevnte embetsmannsgruppe et behov for nordisk samordning og erfaringsdeling.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen om Rek. 25/2003/kultur til etterretning og *avventer ny meddelelse* neste år hva angår første at-sats og tredje at-sats.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 26/2003/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 26/2003/kultur Domænetab (A 1321/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fremlægge et ministerrådsforslag til, hvordan sprogpolitik i Norden kan tilrettelægges i lyset af den voksende internationalisering og med henblik på at støtte de nordiske sprog som komplette, samfundsbærende sprog

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordens Sprogråd har under virksomhedsåret 2004 og første kvartal 2005 udarbejdet grundlaget for en ny overordnet sprogpolitik for det nordiske sprogsamarbejde, som skal sikre helhed og sammenhæng i Nordisk Ministerråds sprogsatsninger. I 2006 fremlægges et ministerrådsforslag om nordisk sprogpolitik 2006.

Den nye nordiske sprogpolitik er udarbejdet i form af en deklaration. Målsætningen med deklarationen er at løfte det nordiske sprogsamarbejde op på et mere politisk niveau. Arbejdet med deklarationen er samtidig en konkret opfølgning af Nordisk Råds rekommandation 26/2003 som understreger vigtigheden af at støtte de nordiske sprog som komplette samfundsbærende sprog.

Deklarationen er sendt ud i høring i foråret 2005 til 300 officielle høringsinstanser. Nordens Sprogråd har desuden ønsket at invitere offentligheden til at deltage i høringen, og høringen er således også at finde på internettet i høringsperioden.

Høringssvarene bearbejdes af et høringsudvalg bestående af repræsentanter for Nordens Sprogråd, sprognævnene i Norden samt Nordisk ministerråds sekretariat. På baggrund af den nye version afholdes der et seminar den 18. oktober 2005 om deklarationen, hvor bl.a. Nordisk Råds Kultur- og Uddannelsesudvalg inviteres til at deltage. Seminaret skal bl.a. handle om hvordan intentionerne omsættes til virkelighed. På baggrund af seminarets resultater udarbejdes en seminarrapport der vedlægges som bilag til deklarationen.

Fremdriftsplanen er, at deklarationen godkendes af Nordens Sprogråd, MR-U og MR-K. Efter diskussionen ved Nordisk Råds session 2006 underskrives deklarationen af MR-U og MR-K under sessionen.

I forbindelse med arbejdet med deklarationen kan det også nævnes, at der foregår et juridisk udredningsarbejde med den nordiske sprogkonvention (som trådte i kraft i 1987). Nedenfor følger en kort orientering herom.

Arbejdet med revisionen af den nordiske sprogkonvention blev oprindeligt initieret i forbindelse med ministerrådsforslaget til opfølgning af Norrback-rapporten om nordboernes rettigheder, som blev godkendt af MR-SAM ved Nordisk Råds session i 2002. I ministerråds-forslaget vedtog MR-SAM, at der skulle igangsættes en juridisk udredning om den nordiske sprogkonvention for at vurdere konventionens status i forhold til andre internationale aftaler på området,

og at der herefter skulle udarbejdes en informationskampagne om sprogkonventionen. Slutrapporten skal indeholde:

1. en juridisk redegørelse for alternativerne konvention og deklaration
2. et forslag til en konventionstekst, som tager de fremlagte kommentarer i betragtning
3. en udredning på hvordan den foreslåede tekst kan få den ønskede effekt dvs. at blive kendt og anvendt i alle de nordiske lande

Derudover skal der tages stilling til behovet for at inkludere de nordiske tegnsprog i den nordiske sprogkonvention.

Arbejdet forventes færdiggjort i 2005.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 26/2003/kultur Domænetab (A 1321/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget konstaterer at ministerrådet har fulgt opp utvalgets rekommandasjon på en utmerket måte gjennom å ha utarbeidet et omfattende forslag til en ny, overordnet språkpolitikk for det nordiske språksamarbeidet. Ministerrådet meddeler også at det i tråd med utvalgets forslag vil bli fremlagt et ministerrådsforslag om saken i 2006 med henblikk på diskusjon og undertegning på Nordisk Råds sesjon samme år. Kultur- og utdanningsutvalget avventer derfor en ferdig utgave av deklarasjonen om nordisk språkpolitikk neste år.

Kultur- og utdanningsutvalget noterer også med tilfredshet at ministerrådet har igangsatt et arbeid med revisjon av den nordiske språkkonvensjonen, og ser frem til en nærmere redegjørelse om resultatene fra dette arbeidet.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen om Rek. 26/2003/kultur til etterretning og *avventer ny meddelelse* neste år.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Rek. 27/2003/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 27/2003/kultur Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en nordisk oplæsningskonkurrence, hvor der i hvert land udpeges en vinder og at alle vinderbidrag udgives på cd-rom og sættes på hjemmesiden, som en nordisk "oplæsnings-kvintet"

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordens sprogråd har i foråret 2005 taget initiativ til at nedsætte et udvalg med repræsentanter for rådet, Nordisk Skolesamarbejde (NSS) og Nordbok. Udvalget vil opstille mulige modeller for, hvordan en nordisk oplæsningskonkurrence kan gennemføres, og vil fremkomme med en indstilling herom til Nordens sprogråd.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

om rekommandasjon 27/2003/kultur Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen (A 1326/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget beklager at ministerrådet ikke har benyttet seg av muligheten til å fremme den nordiske språkforståelsen i forbindelse med feiringen av H.C. Andersen i 2005 slik det var foreslått i utvalgets opprinnelige betenkning.

Kultur- og utdanningsutvalget vil imidlertid peke på at dette tiltaket ikke kun knytter seg til dette jubileet, men kan også benyttes i andre sammenhenger for å fremme den nordiske språkforståelsen.

Kultur- og utdanningsutvalget er derfor glade for at det nå er igangsatt et arbeid for å utarbeide ulike modeller for hvordan en nordisk opplesningskonkurranse kan gjennomføres, og ser frem til å motta nærmere informasjon om resultatene fra dette arbeidet.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen om Rek. 27/2003/kultur til etterretning og *avventer ny meddelelse* neste år.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Fremst. 2/2004/næring
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 2/2004/næring
Open Source Software (A 1341/næring)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* der i et samarbejde mellem ministerrådets forskellige sektorer (IT, forbruger og næring) etableres et Open Source Software (OSS) kompetencecenter som får til opgave at opsamle erfaringer, rådgive ved større indkøbsprojekter, vejlede i brug af OSS, udvikle best-practice-modeller etc. IT-branchens faglige og økonomiske deltagelse i et sådant center anses for en forudsætning og det bør overvejes at anvende Nordic OS som udgangspunkt for dannelsen af centeret

2) *at* der søges udviklet OSS-netværk i den ikke-kommercielle sfære bestående af universiteter, faglige sammenslutning etc. som tilsammen kan bidrage til den fortsatte udvikling af OSS

3) *at* nordiske institutioner anvender software som understøtter åbne standarder og at indkøbs- og udbudspolitik vedrørende software tilrettelægges således at der skabes fri konkurrence, uafhængighed og valgfrihed i relation til produkter og leverandører

Nordisk Ministerråd meddeler:

Der henvises først til ministerrådets meddelelse i 2004, hvor ministerrådet oplyste, at man ser positivt på forslaget om et kompetencecenter, men foreslår visse justeringer. Ministerrådet har valgt at undersøge grundlaget for et kompetencenetværk, og ikke et kompetencecenter. Endvidere har ministerrådet senest valgt at sætte et øget fokus på åbne standarder parallelt med *open source*.

På baggrund af delbesvarelserne fra ministerrådets berørte fagområder (konsument-, forsknings- og uddannelses- og næringsministrene), den samlede meddelelse fra EK-IT, samt betænkningen fra Nordisk Råd, har ministerrådet fundet, at der er et godt grundlag for at undersøge, om der er en bredere tilslutning til at gå videre med spørgsmålet om opfølgning på Nordisk Råds fremstilling, herunder navnlig de finansielle spørgsmål.

EK-IT har således i brev af 20. december 2004 anmodet de berørte fagområder om at tage stilling til, om de vil være indstillede på at være med til at oprette og finansiere et nordisk kompetencenetværk, som arbejder med spørgsmål relateret til *open source* og åbne standarder. Såfremt man er positivt indstillet, har endvidere anmodet om synspunkter på indhold i et mandat for netværket, i forlængelse af EK-IT's meddelelse 2004 til Nordisk Råd.

Ministerrådet afventer således denne behandling, hvorefter et mandatudkast, en organisationsmodel og et budget samt budgetfordeling vil blive forelagt de berørte ministerrådene til endelig beslutning medio 2005.

Når tilslutningen til et kompetencenetværk er afklaret, vil ministerrådet give Nordisk Råd en orientering herom.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 2/2004/næring Open Source Software (A 1341/næring)

Næringsudvalget ser med stor tilfredshed på ministerrådets behandling af sagen og afventer på den baggrund resultaterne af det videre arbejde.

På baggrund af ovenstående foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om Fremst. 2/2004/næring til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Karlstad, den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

Fremst. 4/2004/miljø
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 4/2004/miljø
Nordisk el-transmissionsnet (A 1339/miljö)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejde mod en vidtgående harmonisering af rammebetingelserne for de nordiske el-transmissionsnet

2) *at* tilskynde til styrkelse af samarbejdet mellem landenes net-selskaber, så de bliver i stand til på betryggende vis at tage ansvar for fælles håndtering af forsyningssikkerheden, fælles afhjælpning af flaskehalse og udvikle en fælles model for nødvendige investeringer

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det nordiska samarbetet inom elmarknadsområdet har en lång tradition och är unikt i både ett europeiskt och globalt perspektiv. Principerna för det nordiska elsamarbetet lades fast genom Louisiana-deklarationen 1995, och sedan dess har den nordiska elmarknaden utvecklats i en stegvis process.

Under 2004 och 2005 har vidareutvecklingen av den nordiska elmarknaden varit ett prioriterat arbetsområde. Vid ministermötet med energiministrarna i augusti 2004 antogs den s.k. Akureyri-deklarationen, som syftar till att förverkliga visionen om en gränslös nordisk elmarknad med en effektiv handel med omvärlden.

I deklarationen betonas betydelsen av att samarbetet mellan de systemansvariga vidareutvecklas, bl.a. för att undvika flaskhalsar och andra marknadsproblem. Andra nyckeluppgifter är att finna gemensamma former för finansiering av nätinvesteringar och hantering av effektproblem.

De nordiska energiministrarna har också uppdragit åt de systemansvariga att utreda hur en ökad samordning av systemansvaret, gemensam organisering och finansiering av nätinvesteringar och gemensamma lösningar för att hantera effektproblem praktiskt och konkret kan förverkligas.

Som resultat av ministrarnas uppdrag har de systemansvarigas samarbetsorganisation, Nordel, den 1 mars 2005 överlämnat en rapport med rekommendationer och förslag till gemensamma åtgärder. Även industrins samarbetsorganisation Nordenergi är engagerad i detta arbete och har i en skrivelse till Nordiska ministerrådet framfört sina synpunkter på den fortsatta harmoniseringsprocessen.

Med utgångspunkt från detta underlag kommer MR-Energi vid sitt möte den 8 augusti att behandla Nordel:s och Nordenergis rekommendationer och besluta om vilka åtgärder som krävs för att bl.a. stärka det systemansvarigas samarbete och skapa bättre koordinering av elnätsinvesteringar i Norden.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 4/2004/miljø Nordisk el-transmissionsnet (A 1339/miljö)

Ministerrådet oplyser, at ministrene ved den såkaldte Akureyri-deklaration fra 2004 ønsker at virkeliggøre visionen om et grænseløst nordisk el-marked. Det er desuden oplyst, at ministrene i august 2005 har tilsluttet sig forslag om koordinering og investeringer fra henholdsvis Nordel (de systemansvarliges organisation) og Nordenergi (producenternes samarbejdsorganisation). Ministrene har besluttet at afvente fornyet oplæg om yderligere konkretisering af harmoniseringen og tilvejebringelsen af koordinerede investeringer i transmissionsnettet. Ministrene har påtaget sig at overvåge fremdriften i dette arbejde, og i givet fald tage nye initiativer om tiltag som måtte kræves.

Udvalget takker for meddelelsen og udtrykker sin anerkendelse af ministrenes bestræbelser på at sikre samarbejdet omkring og investeringerne i transmissionsnettet.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 4/2004/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Fremst. 5/2004/næring
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 5/2004/næring
Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008 (B 220/næring)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre det fremlagte ministerrådsforslag om program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråds program for samarbejdet på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet blev godkendt af de nordiske arbejds- og arbejdsmiljøministre efter en interessant debat med Nordisk Råds Næringsudvalg i forbindelse med Nordisk Råds session i Stockholm 2004. Nordisk Ministerråds repræsentant på mødet arbetslivsminister Hans Karlsson har efterfølgende informeret sine kollegaer om meningsudvekslingerne. Nordisk Ministerråd vil indtænke dem i sin gennemførelse af samarbejdsprogrammet.

Nordisk Ministerråd anser for sin vedkommende at rekommandationen kan afskrives.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 5/2004/næring Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008 (B 220/næring)

På baggrund af ministerrådets meddelelse, finder Næringsvalget det ikke relevant at foretage sig yderligere i sagen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 5/2004/næring som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

Fremst. 6/2004/kultur
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 6/2004/kultur
Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007 (B 221/kultur)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre ministerrådsforslaget om Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser – strategi for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005–2007

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråds nye strategi "Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser – strategi for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005–2007", ble endelig godkjent av de nordiske utdannings- og forskningsministrene 3. november 2004. Dokumentet vil de nærmeste par år bli et viktig styringsredskap for ministerrådets arbeid på utdannings- og forskningsområdet.

Av tiltak som allerede er gjennomført eller som er initiert vil ministerrådet spesielt nevne:

a) 1-årige arbeidsplaner for styringsgruppene SVL, HØGUT, NSS og Nordens språkråd er allerede utarbeidet og tatt i bruk av gruppene. Planene forholder seg direkte til strategien

b) På området voksnes læring er Nordisk nettverk for voksnes læring (NVL) etablert og gjort operativt fra 1. januar 2005

c) Ministerrådet har inngått en partnerskapsavtale om samarbeid med Østersjø-rådet (CBSS) og EU innenfor rammen av "Northern eDimension Action Plan" 2005-2006 (NeDAP). Innenfor denne avtalen utredes mulighetene for at de baltiske statene kan delta i forskningsprogrammet Nordunet3 om internetteknologi

d) NordForsk (Nordic Research Board) er etablert pr 1. januar 2005, og en strategi er under utarbeidelse for perioden 2005–2006. Organisajonen er opprettet for få en mer effektiv og omfattende samordning av de nordiske forskningsinnsatsene, og vil styrke Norden som region

e) Innen området høgre utdanning arbeides det med en temakonferanse om globaliseringens utfordringer til faglighet og kvalitet i utdanninger. Flere pilotprosjeket angående felles nordiske studieprogram er initiert

f) Nordens sprogråd har utarbeidet en ny nordisk språkpolitikk som sendes ut til høring i løpet av våren 2005. Den nye nordiske språkpolitikken er utarbeidet i form av en deklarasjon. Målsetningen med deklarasjonen er å løfte det nordiske språksamarbeidet opp på et mer politisk nivå. Arbeidet med deklarasjonen er samtidig en konkret oppfølgning av Nordisk Råds rekommandasjon 26/2003 "Domenetap"

g) På skoleområdet etableres det i løpet av april 2005 en referansegruppe som skal følge opp rapporten om godkjenning av yrkesutdanning i Norden. Arbeidet med kvalitet i utdanningen vil bli videreutviklet gjennom tettere samarbeid mellom de nordiske landene innenfor indikatorområdet

Nordisk Ministerråd anser at fremstillingen kan avskrives.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

over meddelelse om fremstilling 6/2004/kultur Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007 (B 221/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget konstaterer at ministerrådet har gjennomført et omfattende arbeid for å iverksette strategien for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005–2007, og anser derfor at fremstillingens intensjoner er ivaretatt.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen til etterretning og anser Fremst. 6/2004/kultur for *ferdigbehandlet* for rådets del.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

*Fremst. 7/2004/medborgar
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 7/2004/medborgar Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005–2010 (B 226/medborgar)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre Ministerrådsförslag om ett samarbetsprogram på konsumentområdet 2005–2010, B 226/medborgar

Nordiska ministerrådet meddelar:

Nordiska ministerrådets samarbetsprogram på konsumentområdet för 2005-2010 samt handlingsplanen för 2005 antogs av MR-Konsument den 2 september 2004. MR-Konsument beslutade även vid detta tillfälle att översända samarbetsprogrammet i form av ett ministerrådsförslag till Nordiska rådet, vilket skett.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 7/2004/medborgar Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005–2010 (B 226/medborgar)

Medborger- og Forbrugerudvalget skal gøre opmærksom på, at Nordisk Råd har, på baggrund af Medborger- og Forbrugerudvalgets udtalelse, opfordret Nordisk Ministerråd til ikke at nedlægge EK-KONS embedsmandskomitéen, sekretariatsbistand og budget for forbrugerområdet. Udvalget har tidligere opfordret ministerrådet til at gennemføre ovennævnte ministerrådsforslag og skal fortsat forholde sig til den tidligere rekommandation.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen om Fremst. 7/2004/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Karlstad, den 22. september 2005

Marianne Carlström (s)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Fremst. 8/2004/næring
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 8/2004/næring
Nordisk Skattekonference (A 1357/næring)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i samarbejde med Nordisk Råds Næringsudvalg afholde en nordisk skattekonference med deltagelse af relevante nordiske ministre. Denne konference skal have fokus på, at løse eksisterende problemer og forhindringer for borgere og virksomheder grundet forskellige nationale beskatningssystemer i Norden

Nordiska ministerrådet meddelar:

Skattefrågor är högt prioriterade av de nordiska finansministrarna och utgör en stående dagordningspunkt vid möten i såväl ämbetsmannakommittén för ekonomiska och finansiella frågor som i MR-Finans. Samarbetet sker bland annat i ljuset av den år 2001 överenskomna arbetsordningen för nordiskt informationsutbyte om skattefrågor.

Särskild uppmärksamhet har ägnats åt gränsöverskridande skatteproblem. Finansministrarna har nyligen lanserat ett nordiskt virtuellt skattekontor och en gemensam nordisk skatteportal. Vidare har MR-Finans vid sitt möte den 1 november 2004 fattat beslut om att en rad gränshinder på skatteområdet skall granskas av ansvariga ministerier och departement. Status i detta arbete har rapporterats i maj 2005 och omfattar översikter över dels de problem som inte kan lösas inom ramen för ett nytt skatteavtal, dels de problem som är förknippade med utformningen av nuvarande avtal. En ytterligare redovisning av möjliga tilltag kommer att ske vid finansministrarnas möte i anslutning till Nordiska rådets session i Reykjavik. Således pågår ett intensivt arbete med att analysera och lösa existerande skatterelaterade problem i norden. Mot denna bakgrund kan Nordiska ministerrådet på nuvarande tidpunkt inte se något tydligt mervärde i att anordna en nordisk skattekonferens.

Nordiska ministerrådet anser att framställningen kan avskrivas.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 8/2004/næring Nordisk Skattekonference (A 1357/næring)

På baggrund af ministerrådets meddelelse afskriver udvalget rekommandationen og forventer endvidere at modtage information om finansministrenes arbejde med skatterelaterede problemer i Norden, som skal fastsættes under ministrenes møde i oktober 2005.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 8/2004/næring som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

Rek. 9/2004/kk
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 9/2004/kk
Nordiskt gränsregionalt samarbete (A 1353/kk)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* utarbeta en rutin för hur ordförandeskapsprogrammens politiska prioriteringar förankras i gränsregionerna
2) *att* standardisera centrala indikatorer för verksamheten i gränsregionerna så att målsättningarna blir klarare och mätbara
3) *att* upprätta en databank med erfarenheter från gränsregionalt samarbete för att säkra kontinuiteten i verksamheten

Nordisk Ministerråd meddeler:

Regionalministerrådet har med interesse fulgt tilkomsten og resultaterne af Nordisk Råds kontrolkomites rapport "Nordisk grenseregionalt samarbeid – Gamle utfordringer og nye muligheter", der ligger til grund for rekommandationen. Rapporten blev udarbejdet parallelt med, at regionalministerrådet udarbejdet et nyt fireårigt samarbejdsprogram for perioden 2005-2008. I samarbejdsprogrammet er det således anført at ministerrådet i programperioden vil: "Følge opp de utredninger som nå pågår vedrørende grenseregionene med særlig vekt på konklusjonene fra Nordisk Råds kontrollkomité."

Vedrørende de enkelte punkter i rekommandationen kan det tilføjes at:

Punkt et

Ministerrådet arrangerer to gange årligt møder i Grænseregionalt forum, som er de otte nordiske grænseregioners netværk. På Grænseregionalt forum i oktober 2004 havde sekretariatet inviteret en repræsentant fra det kommende danske formandskab til at orientere om prioriteterne i formandskabsprogrammet. Dette tiltag blev meget vel modtaget af grænseregionerne, og vil blive fulgt op med lignende arrangementer årlig.

Punkt to

Regionalministerrådet har tidligere iværksat tiltag for at få indikatorer for grænseregionernes arbejde. På grund af grænseregionernes forskellige indsatsområder, omfang, budget og geografi er dette en meget vanskelig opgave. Regionalministerrådet har i forbindelse med det nye samarbejdsprogram sat arbejdet i gang med at udvikle en klart formuleret strategi for regionalministerrådets arbejde med det grænseregionale samarbejde. Som en del af dette arbejde skal der udvikles forslag til målbare indikatorer. Denne strategi planlægges vedtaget i september 2005.

Punkt tre

På sit møde i september 2004 besluttede NERP (Nordisk Embedsmandskomite for Regionalpolitik) at få udarbejdet en rapport om "Erfaringsoppsummering/enkel veileder i grenseregionalt samarbeid". Opgaven har især fokus på erfaringer og systematisk erfaringsopsamling. Opgaven bliver udført af tidligere generalsekretær for grænseregionen Kvarken-rådet, som har stor erfaring med grænseregionalt arbejde. Rapporten blev præsenteret i maj 2005 og indeholdt rekommandationer om, hvorledes det grænseregionale arbejde kan udvikles og forbedres gennem blandt andet at bibeholde indflydelsen over interregprogrammerne og have en struktureret erfaringsudveksling mellem regionerne. Konklusionerne i rapporten vil blive inddraget i forbindelse med udarbejdelsen af den nye strategi for ministerrådets arbejde med de nordiske grænseregioner.

I foråret 2004 fik regionalministerrådet udarbejdet et samlet projektkatalog over alle grænseregionernes projekter. Projektkataloget vil fremover blive opdateret hvert år, og kan findes på regionalministerrådets webside under "grænseregioner".

Endelig foregår der gennem møderne i Grænseregionalt forum kontinuerlig udveksling af erfaringer mellem grænseregionerne.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelande om rekommendation 9/2004/kk Nordiskt gränsregionalt samarbete (A 1353/kk)

Kontrollkommittén konstaterar att Nordiska ministerrådet på samtliga punkter igångsatt relevanta åtgärder för att uppfylla intentionerna i rekommendation 9/2004.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår Kontrollkommittén

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 9/2004/kk för rådets del är *slutbehandlad.*

Karlstad den 22 september 2005

Aud Gaundal (A)
Aulis Ranta-Muotio (cent), vice ordförande
Raymond Robertsen (H), leder
Berndt Sköldestig (s)
Tuve Skånberg (kd)

Rek. 10/2004/miljø
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 10/2004/miljø Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden (A 1342/miljø)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* indtræde i en arbejdsgruppe og samarbejde med Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg og relevante organisationer om forberedelsen og gennemførelsen af en konference om kystfiskeriets fremtid i Norden, der afholdes i 2005

2) *at* støtte forberedelsen og konferenceafholdelsen med økonomiske midler, så det bliver muligt at holde deltagerafgiften på et passende lavt niveau i forhold til målgruppen

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Det danske formandskab har sammen med NMR-sekretariatet deltaget i en arbejdsgruppe, som Nordisk Råd har nedsat til at forberede den i rekommandationen nævnte konference.

Punkt to

Nordisk Ministerråd støttede konferencen med til sammen DKK 375 000. Det noteres at Nordisk Råd har bevilget støtte til konferencen med DKK 100 000. Endvidere har Grenaa kommune og Århus amt også støttet konferencen med økonomiske midler. Såfremt de ansøgte midler bevilges, forventes deltagerne ikke at skulle betale deltagerafgift.

Kystfiskerisamfundene er endvidere på dagsordenen til ministermødet i MR-FJSL i 30. juni 2005 under emnet landdistriktsudvikling.

Konferencen blev afholdt i Grenaa i Danmark den 2. og 3. maj 2005. Målgruppen var kystfiskere og deres organisationer samt ministre og embedsværket. Blandt de inviterede var også repræsentanter fra EU. På konferencen blev der holdt flere indlæg fra kystfiskerne samt ministre ellers deres repræsentanter. Forud for konferencen arbejdede en gruppe forskere med at sammenskrive relevant information om kystfiskernes stilling og visioner i de enkelte nordiske lande. Kystfiskerorganisationer udarbejdede en deklaration om kystfiskeriets fremtidige udfordringer som bæredygtigt fiskeri.

Emnet for konferencen havde forankring i Handlingsprogrammet for ministerrådet for fiskeri, jordbrug, skovbrug samt levnedsmidler under de prioriterede områder næringsudvikling og kollektiver nyttigheder.

Endvidere er temaet og konferencen specifikt nævnt under det danske formandskabs program for 2005.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 10/2004/miljø Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden (A 1342/miljø)

Miljø- og Naturresurseudvalget anerkender ministerrådets indsats i forbindelse med konferencen i Grenaa, Danmark i maj 2005 om kystfiskeriets fremtid og takker for samarbejdet og de økonomiske midler ministerrådet stillede til rådighed.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Rek. 10/2004/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

*Rek. 11/2004/miljø
Rek. 11/2004/miljø
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 11/2004/miljø Økologiske landbrugsvarer i Norden (A 1346/miljø)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* Nordisk Ministerråd iværksætter et særligt projekt, der skal anvise konkrete udviklingsmuligheder for økologiske fødevarers større gennemslagskraft på markedet i de nordiske lande. Udviklingsarbejdet skal bl.a. bygge på en analyse af eksisterende strukturer og barrierer i hele produktionskæden. Landenes positive erfaringer bør benyttes som inspiration til de konkrete udviklingsanvisninger. Såvel forskere som forbrugerorganisationer og økologiske producentorganisationer bør involveres i arbejdet

2) *at* Nordisk Ministerråd, på baggrund af en oversigt over iværksatte og planlagte forskningsprogrammer samt eksisterende rådgivnings- og vejledningstilbud gennem hele værdikæden om økologisk landbrug i landene og i nordisk regi, angiver for hvilke af områderne, der er behov for en styrkelse af de nordiske initiativer og på hvilken måde ministerrådet agter at gøre dette.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Ved det nordiske sommermøde i Grønland fra august 2002 blev der udarbejdet en deklaration med hensigt at styrke den økologiske sektor.

I forlængelse heraf blev der i oktober 2002 afholdt et netværksseminar i Hamar på embedsmandsniveau. Formålet var at belyse behov og muligheder for et øget nordisk samarbejde inden for forskellige økologiske temaer, herunder markedsudvikling.

Herefter er der på initiativ af det danske fødevareministerium iværksat et nordisk-baltisk samarbejde i perioden maj 2004 til marts 2005. Hensigten er at fremme udviklingen af det økologiske marked i det nordiske og baltiske område Projektet finansieres af de involverede syv lande Danmark, Estland, Finland, Letland, Litauen, Norge og Sverige samt Nordisk Ministerråd. Landene stiller hver med 2-3 repræsentanter fra myndigheder og økologiske organisationer.

I løbet af første halvår 2005 forventes samarbejdet at resultere i en rapport med konkrete projektideer der kan udvikle og øge samhandel mellem landene i og uden for regionen.

Det vurderes, at udfaldet af dette projekt i vidt omfang vil imødekomme intentionerne bag den udformede rekommandation og at en vurdering af behovet for eventuelle supplerende aktiviteter derfor bør afvente projektets afslutning.

Punkt to

Forskningen udgør et vigtigt fundament for udviklingen af den økologiske sektor.

Der er iværksat et EU-projekt som samler en oversigt og analyse af forskningen i en række lande, bl.a. Norge, Sverige, Finland og Danmark www.coreorganic.org.

Samtidig er der for nyligt udarbejdet en rapport om den igangværende forskning i Europa, hvilket fremgår af følgende hjemmesidelink:
http://europa.eu.int/comm/research/agriculture/pdf/off_research_in_europe_consolidate_report.pdf

Eftersom der således allerede er igangsat initiativer, der vil medvirke til kortlægning og analyse af den igangværende forskning i de nordiske lande, og idet forskningsmiljøerne i de nordiske lande desuden alle har mulighed for at opnå medfinansiering under EU's forskningsprogrammer, synes der ikke formålstjenligt at de initiativer som Nordisk Råd efterlyser gennemføres inden for rammerne af det fælles EU arbejde.

Det bør også her bemærkes, at NOVA[1] i 2004 har prioriteret et samarbejde om et MSc netværk indenfor en række områder, herunder agroøkologi. NOVA har et samarbejde om udvikling af MSc uddannelser med de tre baltiske lande gennem det såkaldte NOVA-BOVA samarbejde. Udvikling af stærke og stabile nordiske netværk mellem de forskellige fagområder udgør fundamentet for et produktivt og effektivt uddannelsessamarbejde. Dette kan bidrage til stærkere og mere internationalt konkurrencedygtige nordiske forskningsmiljøer, herunder også for økologi.

Rådgivningstilbud bør efter ministerrådets mening være forankret nationalt, da det vil give større effekt end fælles nordiske tilbud.

En orientering om aktiviteter i landene oversendes Nordisk Råd som bilag 1 til meddelelsen om denne rekommandation. Specielle danske projekter kan findes som bilag 2.

Bilag 1: Nationale meddelelser for så vidt angår forskning og rådgivning:

Danmark – Fødevareministeriet

I Danmark eksisterer der et veludviklet rådgivningssystem, som er med til at sikre at regler og ny viden formidles og er kendt i jordbruget, således at jordbruget opnår den nødvendige rådgivning i forbindelse med omlægningen til økologisk jordbrug eller udviklingen af bedrifter.

Dansk Landbrugsrådgivning i Skejby ved Århus tilbyder således bedriftsorienteret rådgivning til såvel økologirådgivere og landmænd om regler for økologisk jordbrug, støtteordninger, omlægningsrådgivning og formidling af den nyeste viden fra forskning i økologisk jordbrug. Der er 62 udførende økologirådgivere ansat på 28 lokale rådgivningscentre fordelt over hele Danmark.

Økologisk Landsforenings Markedsafdeling beskæftiger sig med rådgivningssiden, hvor målgruppen primært er danske virksomheder, der afsætter økologiprodukter til såvel hjemmesom eksportmarkedet. Rådgivningen kan f.eks. omfatte markedsanalyser og markedsføringsplaner. Detailhandlen har ligeledes en tæt dialog med Økologisk Landsforening og modtager rådgivning omkring synlighed af varer i butikker og gennemførelse af afsætningskampagner m.v.

Økologisk Landsforenings faglige afdeling yder ligeledes faglig rådgivning til økologiske landbrug, udvikling af bedriftsudviklingsplan (BUP) og grønt regnskab samt rådgivning om græsrodsforskning og idéskabelse i det økologiske landbrug.

Forskning i Danmark

Den danske forskning i økologisk jordbrug finansieres overvejende af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri via Direktoratet for FødevareErhverv.

---

[1] Nordic Veterinary and Agricultural University Network, NOVA er et samarbejde mellem syv landbrugsuniversiteter og fakulteter i de fem nordiske lande, der er etableret i 1995. NOVA har til formål at skabe en platform for effektivt og innovativt samarbejde om videnskabelig uddannelse, læring og forskning.

Da forskningen foregår på en række forskellige institutioner, blev der i 1996 etableret et såkaldt forskningscenter "uden mure" med det formål at koordinere og fremme samarbejdet inden for forskningen i økologisk jordbrug.

Samarbejdet i regi af Forskningscenter for Økologisk Jordbrug (FØJO) har i dag deltagelse af forskere fra ca. 20 forskellige forskningsinstitutioner, som repræsenterer forskellige fagområder og discipliner. Siden etableringen af FØJO er der gennemført to forskningsindsatser i økologisk jordbrug, og en tredje er på vej.

FØJO I

I perioden 1996-2000 blev den første koordinerede forskningsindsats i økologisk jordbrug gennemført. Indsatsen, som kaldes FØJO I, omfattede 33 forskningsprojekter. Forskningen viste bl.a., at økologisk jordbrug har et betydeligt potentiale i forbindelse med beskyttelse af miljø- og naturværdier, bedre velfærd og sundhed for husdyrene samt i forbindelse med bestræbelserne på at opnå bedre fødevarekvalitet. En beskrivelse af projekterne kan findes på www.foejo.dk.

FØJO II

Da forskningen var ved at blive afsluttet, blev det b.l.a. i "Aktionsplan II – Økologi i udvikling" og i en international evaluering af FØJO tilkendegivet, at forskningen i økologisk jordbrug skulle fortsættes og styrkes. På den baggrund blev der i slutningen af 2000 iværksat en ny fireårig forskningsindsats, FØJO II. Under overskriften "Øget produktion og større sammenhæng mellem indre og ydre kvalitet" gennemføres 43 forskningsprojekter inden for hovedområderne:

I. Plantedyrkning, miljø og vegetabilske fødevarer
II. Husdyrproduktion, sundhed og animalske fødevarer
III. Jordbrug og samfund
IV. Forskningsfaciliteter
V. Koordinering og synergi
VI. Forædling og produktion af GMO-fri, økologisk såsæd

De enkelte projekter er i bilag 2 beskrevet med titler, tidsperiode og finansiering. En fuld beskrivelse og herunder de publikationer m.m., som er udgivet i projekterne, kan findes på www.foejo.dk.

FØJO III

Forskningen i FØJO II har bl.a. vist, at der kan være store samfundsmæssige perspektiver ved en fortsat udvikling af økologiske jordbrugs- og fødevaresystemer. Det gælder i forhold til udviklingen af en bæredygtig fødevareproduktion, i forhold til at sikre fødevarernes kvalitet og sundhed samt i forhold til at gennemføre en afbalanceret udvikling af landdistrikter og fødevareerhverv. Herudover har økologisk jordbrug et potentiale i forhold til en række globale problemstillinger.

På den baggrund gennemføres i perioden 2005-2009 en ny forskningsindsats, som har titlen "Internationalt forskningssamarbejde og økologisk integritet". Målet for den nye indsats er bl.a., at:

- Initiere og koordinere forskning, som med udgangspunkt i de økologiske principper udvikler integritet og effektivitet i den økologiske værdikæde – fra bonde til kunde
- Skabe yderligere viden om det økologiske jordbrugs muligheder for at bidrage til en bæredygtig samfundsudvikling
- Sikre en forskningsfaglig kvalitet på et højt internationalt niveau og et maksimalt udbytte af de ressourcer, som afsættes til forskningen
- Bidrage til et styrket europæisk og internationalt samarbejde omkring forskning og forskeruddannelse inden for økologisk jordbrug og fødevareproduktion

- Sikre forskningens relevans og anvendelse via formidling, kommunikation og samarbejde med forskningsbrugere og forskningsmiljøer

Uddybende beskrivelser af oplægget til det nye program kan sammen med projektindkaldelse m.m. findes på FØJO's interne hjemmeside www.okoforsk.dk.

Sverige – Jordbruksdepartementet

Inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram bedrivs kompetensutveckling inom området ekologiskt jordbruk. Kompetensutvecklingen bedrivs i form av t.ex. rådgivning och utbildning riktad mot lantbrukare. Ungefär 40 mkr per år används inom området ekologisk produktion. Jordbruksverket är ansvarig myndighet men själva genomförandet sköts av länsstyrelserna alternativt genom att länsstyrelserna upphandlar verksamheten.

Jordbrukverket bedriver försöks- och utvecklingsverksamhet (tillämpad forskning) inom området ekologisk produktion. Totalt avsätts 13 mkr årligen för detta ändamål.

Vad gäller forskning gäller följande (se vidare www.formas.se):

Genom beslut 2000 erhöll dåvarande Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) i uppdrag att planera och genomföra ett forskningsprogram om ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion. Programmet kom att omfatta totalt 66 miljoner kronor för perioden 2001-2003. Uppdraget övertogs år 2001 av Formas, som utarbetade ett nytt forskningsprogram. Programmet har kommit igång bra.

Under januari 2003 kom en forskarskola "Swedish Research School in Organic Farming and Food Systems" (SwOFF) igång. Syftet med forskarskolan är att samordna och utveckla doktorandutbildningen inom Formas program (15 doktorander, 1 lic. kand).

Under hösten 2003 beslutade regeringen om en fortsättning av forskningssatsningen på ekologisk produktion. I slutet av året gjordes därför en ny utlysning av medel för forskning från och med 2004.

Sverige har ikke planer om yderligere nationale tiltag.

Norge – Landbruks- og Matdepartmentet

Norge har igangsatt en rekke utviklingstiltak innen økologisk landbruk. Midler til dette arbeidet avsettes årlig over jordbruksavtalen. For 2004 og 2005 er det avsatt 38 mill/år til gjennomføring av utviklingsprosjekter. Midlene forvaltes av Statens Landbruksforvaltning. Prosjektene får bevilgning for ett år av gangen.

Under gis en kort oversikt over igangværende prosjekter av større omfang der veiledning/informasjon er hovedformålet. I tillegg er det igangsatt en rekke prosjekter veiledning og informasjon er delelementer. Spesielt gjelder dette flere "helkjedeprosjekter" der man arbeider i hele verdikjeden fra primærproduksjon og ut i butikk. Det er også igangsatt en rekke mindre veiledningsprosjekter (< 150.000 Nkr/år) som ikke gjengis i oversikten under.

For full oversikt over igangværende prosjekter, samt kort beskrivelse av prosjektenes innhold, vises det til følgende rapport: "Utviklingstiltak innen økologisk landbruk – Prosjektoversikt for 2003 og 2004"

Tiltak	*Målgruppe*	*Prosjektperiode*	*Kostnad (Nkr)*
Gratis førsteråd for omlegging til økologisk drift	primærprodusenter	1998-2003 2004-2006	Bevilgning 2004: 1 622 mill
Oppfølging med grundig og fullstendig rådgivning i økologisk landbruk	primærprodusenter	2002-2005	Bevilgning 2004: 1,2 mill
Dyrkingsgrupper, økologisk landbruk	primærprodusenter	2004/2005	300 000 (2004 uavklart 2005)

Tiltak	*Målgruppe*	*Prosjektperiode*	*Kostnad (Nkr)*
Fra økologisk korn til økologisk ost	primærprodusenter	2002-2005	Bevilgning 2004: 280 000
Økologisk planteproduksjon på sand-og siltjord på Østlandet	primærprodusenter	2002-2005	Bevilgning 2004: 200 000
Utvikling av økologisk landbruk i Rogaland	primærprodusenter	2003-2006	Bevilgning 2004: 600 000
Gjødselsplanleggingsverktøy tilpasset økologisk drift	primærprodusenter	2003-2005	Bevilgning 2004: 800 000
ØkoTek:Program for testing og utvikling av ny teknologi for økologisk landbruk	primærprodusenter	2002-2005	Bevilgning 2004: 600 000
Utvikling og demonstrasjon av dyrkingssystem og teknologi for rasjonell og kostnadseffektiv økologisk fôrproduksjon	primærprodusenter	2003-2005	Bevilgning 2004: 250 000
Jordkultur i økologisk planteproduksjon	primærprodusenter	2003-2005	Bevilgning 2004: 350 000
Rasjonelle, praktiske løsninger for økologisk dyrking av poteter	primærprodusenter	2003-2005	Bevilgning 2004: 225 000
Øko-grønt på frammarsj i Midt-Norge	primærprodusenter	2004-2007	Bevilgning 2004: 200 000
Utvikling av redskap for utgressregulering i grønnsaker, med vekt på driftsforholdene i fjellbygdene	primærprodusenter	2004-2006	Bevilgning 2004: 150 000
Dyrkingsteknikk og kvalitet i økologisk grønnsakproduksjon	primærprodusenter	2004-2007	Bevilgning 2004: 150 000
Nasj. pilotprosjekt:Utvikling av økologisk frukt og bærproduksjon	primærprodusenter/ markedsaktører	2002-2006	Bevilgning 830 000
Storskalaforsøk i økologisk kornd yrking	primærprodusenter	1998-	Bevilgning 2004: 1,8 mill
Nasj. pilotprosjekt Økokorn i Oslo og Akershus	primærprodusenter/ markedsaktører	2002-2005	Bevilgning 2004: 740 000
Økologisk husdyrproduksjon – rådgivningsmateriell og informasjon	primærprodusenter	2004-2005	Bevilgning 2004: 125 000
Opplæring av gårdbrukere i økologisk melkeproduksjon i vedtatte klyngeområder	primærprodusenter	2002-2005	Bevilgning 2004: 180 000
God dyrevelferd i økologisk melkeproduksjon	primærprodusenter	2003-2005	Bevilgning 2004: 500 000
Økologisk saueproduksjon i hele verdikjeden	primærprodusenter/ markedsaktører	2002-2006	Bevilgning 2004: 580 000
Utvikling av økologisk geitehold	primærprodusenter/ markedsaktører	2004-2007	Bevilgning 2004: 250 000
Økologisk produksjon av fjørfekjøtt	primærprodusenter	2002-2005	Bevilgning 2004: 300 000

Tiltak	*Målgruppe*	*Prosjektperiode*	*Kostnad (Nkr)*
Økologisk mat på sykehus	kantinepersonell på sykehus/ primærprodusenter	2002-2006	Bevilgning 2004: 1.1 mill
God start: Slik velger du rett for barn og miljø	Samfunn/Foreldre	2004-2005	Bevilgning 2004: 200 000
Økobonde i butikk	Forbrukere	2003-2005	Bevilgning 2004: 500 000
Økologisk matglede	Barn, unge	2004-2005	Bevilgning 2004: 250 000
Markedsorientert produkstuvikling av økologiske produkter, Matforsk	Bedrifter/ småskapaprodusenter	2001-2009	Bevilgning 2003: 1,5 mill

Island – The Farmers Association of Iceland

1) The research projects are as from 1 January 2005 under the supervision of the Agricultural University of Iceland (formerly Hvanneyri Agricultural University College, Reykir Horticultural College and the Agricultural Research Institute).

2) So far research in organic farming has not been given any significant priority. However, the following projects make a useful contribution:

   a) Growing of legumes such as white clover and red clover. Also growing of lupins to a certain extent.
   b) Fertilizer experiment, especially relating to nitrogen utilization, farm-yard manure and composting.
   c) c) Studies on floor types in sheep houses, comparing straw bedding, wooden slats and expanded metal plates.
   d) Organic vegetable growing out-doors and in greenhouses.

As far as I know these projects have all been funded from Icelandic sources.

Finland

Vägledningsprojekt som pågår i Finland i värdekädjan av biologisk odling. Titel:
Tiedotus- ja menekinedistämishanke luomualan kehittämiseen (= projekt gällande informerande och marknadsfrämjande åtgärder för att utveckla eoi-odlingssektorn)

Åtgärder:

Olika verksamhetsformer såsom informerande (TV-, broschyrmaterial m.m.), skolning, utredningar, evangemang; informerande särskilt om eko-produktionssättet, eko-märken, användningssätt av produkter, hälsofaktorer etc.

Målgrupper:

Hela värdekädjan: odlare, partihandel, minuthandel, konsumenter, storkök, restauranger, barn och ungdomar, studerande, lärare m.fl.

Resurser:

Statsstöd; årlig nivå har varit ca 680 000 - 740 000 euro. Stödtagare FINFOOD/LUOMU (som har utdelat vidare c:a 10 % av stödet till andra föreningar inom eko-branschen, som förverkligar de åtgärder som är nämnda i stödbeslutet).

Bilag 2 Igangværende danske forskningsprojekter

Nr.	*Emneområde/projekttitel*	*Startår - slutår*	*Budget 1 000 kr*
	Plantedyrkning, miljø og vegetabilske fødevarer		
I.1	Økologisk dyrkning af agurk og tomat i komposteret plantemateriale	2000-2003	4 700
I.2	Udvikling af bæredygtigt produktionssystem for økologisk æbledyrkning	2000-2006	1 350
I.3	Samspil mellem kvælstofdynamik, planteproduktion og biodiversitet	2000-2003	8 997
I.4	Kvælstofstyring og dyrkningsmetoder til øget kvalitet og produktion af brødhvede	2000-2004	6 570
I.5	Frøbælgplanter og korn – nye dyrkningsmetoder for større proteinforsyning	2000-2003	6 570
I.6	Dyrkning af rækkeafgrøder - Kamme, dybe jordløsninger, arts- og sortsblandinger	2000-2004	4 700
I.7	Jordkvalitet i økologisk jordbrug: effekter af sædskifte, husdyrgødning og jordpakning	2000-2002	5 631
I.8	Forebyggelse og regulering af rodukrudt	2000-2004	2 350
I.9	Termisk båndbehandling til intra-række ukrudtsbekæmpelse	2000-2004	4 700
I.10	Udvikling af økologisk grønsagsproduktion og anvendelse af efterafgrøder	2000-2004	11 270
I.11	Kløver- og græsfrø – produktion af økologisk kvalitetsfrø til græsmarksblandinger	2000-2004	3 755
I.12	Forebyggelse af mykotoksinproblemer	2000-2004	3 850
I.13	Emission af drivhusgasser og kvælstoffiksering i kløvergræs	2000-2004	3 660
I.14	Bekæmpelse af skurv i økologiske æbler	2002-2004	2 170
I.15	Betydningen af sædskiftets andel af kløvergræs på N-udvaskningen	2002-2006	2 390
I.16	Grundvandsbeskyttelse med tilpassede økologiske dyrkningssystemer	2002-2005	3 000
	Husdyrproduktion, sundhed og animalske fødevarer		
II.1	Økologiske mælkeproduktionssystemer	2000-2004	9 050
II.2	Kvalitet af økologisk mælk	2002-2004	1 998
II.3/ II.12	Økologisk studeproduktion og bioaktive afgrøder til græssende husdyr	2002-2004	7 324
II.4	Forbedring af dyresundhed og –velfærd i økologiske malkekvægbesætninger	2002-2004	3 000
II.5	Antibiotikabehandling og antibiotikaresistens i økologiske kvægbesætninger	2000-2003	1 595
II.6	Fjerkræproduktionssystemer – sundhed og velfærd	2000-2004	5 630
II.7	Svinefodring – næringsstofudnyttelse, produktkvalitet og sundhed	2001-2005	5 000
II.8	Styring i relation til sundhed og fødevaresikkerhed i økologisk svineproduktion	2001-2004	2 500
II.9	Ressourceudnyttelse, miljøpåvirkning og økonomi i økologisk svineproduktion	2001-2004	3 509

Nr.	*Emneområde/projekttitel*	*Startår - slutår*	*Budget 1 000 kr*
II.10	Risici for salmonella og campylobacter i økologisk svineproduktion	2002-2004	1 999
II.11	Kvalitetsoste baseret på upasteuriseret, økologisk mælk	2002-2004	2 739
	Jordbrug og samfund		
III.1	Forbrugernes interesse for økologiske fødevarer – barrierer og virkemidler for øget afsætning	2000-2004	4 225
III.2	Scenarieanalyser for udvikling af økologisk jordbrug	2000-2003	5 630
III.3	Recirkulering af næringsstoffer fra by og land – Etablering af fastliggende forsøg med bygødning	2000-2004	5 241
III.4+ 6	Økologisk kost og sundhed – et flergenerationers dyreforsøg	2001-2004	7 861
III.5	Naturkvalitet i økologisk jordbrug	2001-2004	8 999
III.7	Produktions- og afsætningsvilkår i den økologiske fødevarekæde	2002-2005	1 200
III.8	Distributionsformens betydning for troværdigheden af økologiske fødevarer	2002-2004	1 549
III.9	Økologisk jordbrug i helheden – principper versus praksis	2002-2004	1 631
	Forskningsfaciliteter		
IV	Værkstedsenheder til forskning i økologiske dyrkningssystemer	2000-2005	20 021
	Koordinering og synergi		
V	Ledelse, forskeruddannelse, forskningsmetodik, vidensynteser, kommunikation og formidling samt internationalt samarbejde i økologisk jordbrugsforskning	2000-2005	20 270
	Forædling og produktion af GMO-fri såsæd		
VI.1	Sund udsæd til økologisk produktion af korn og bælgsæd	2001-2005	10 000
VI.2	Egenskaber ved sorter af vårbyg til økologisk dyrkning	2002-2005	10 450
VI.3	Redskaber til at undgå iblanding af GMO i kløver, raps og flerårige græsser	2002-2004	2 200
VI.4	Bælgsæd i økologisk dyrkning – forbedring af sygdomsresistens	2002-2005	5 350
VI.5	Metoder til sikring af GMO-fri økologisk udsæd af grønsagsfrø og foderafgrøder	2002-2005	2 000
Total	I tusind danske kroner		226 634

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 11/2004/miljø Økologiske landbrugsvarer i Norden (A 1346/miljø)

Med hensyn til første at-sats oplyser ministerrådet, at der er iværksat et nordisk-baltisk samarbejde for at fremme udvikling af det økologiske marked i det nordisk-baltiske område. Arbejdet færdiggøres i 2005, og ministerrådet finder, at eventuelle aktiviteter på området bør afvente projektets afslutning.

Med hensyn til anden at-sats oplyser ministerrådet, at der foregår megen forskning og udvikling af økologisk jordbrug i nationalt regi og som led i EU's forskningsprogrammer. Ministerrådet finder derfor ikke, at der er behov for særlige nordiske initiativer på området. Ministerrådet giver i sin meddelelse en grundig gennemgang af landenes FoU-aktiviteter. Med hensyn til rådgivning til landmændene om økologisk jordbrug, finder ministerrådet at dette bedst finder sted i nationalt regi.

Udvalget takker for den grundige og fyldestgørende information. Udvalget ønsker, på baggrund af den snart afsluttede nordisk-baltiske udredning, at modtage ministrenes vurdering af behovet og mulighederne for at iværksætte et udviklingsprojekt som foreslået af Nordisk Råd, bl.a. med involvering af forskere, forbrugerorganisationer og økologiske producentorganisationer.

På baggrund af ovenstående foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelse om Rek. 11/2004/miljø til efterretning og *afventer ny meddelelse* næste år, hvad angår den første at-sats;

at Nordisk Råd tager meddelelse om Rek. 11/2004/miljø, hvad angår anden at-sats til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Rek. 12/2004/näring
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 12/2004/näring Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 (B 227/näring)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre forslag til Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010

Nordisk Ministerråd meddeler:

Det nye program for innovationspolitisk samarbejde i Norden trådte i kraft 1. januar 2005. EK-Næring er i øjeblikket ved at drøfte den konkrete gennemførelse af forslagene i programmet. Gennemførelsen af forslagene sker i samarbejde med NordForsk og NICe. MR-Næring vil på sit møde den 16. september gøre status for dette opfølgningsarbejde. Nordisk Råd vil modtage en statusrapport, når denne har været behandlet og godkendt af MR-Næring.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 12/2004/näring Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 (B 227/näring)

På baggrund af ministerrådets meddelelse og den forestående statusrapport, anser næringsudvalget rekommandationen for færdigbehandlet.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Rek. 12/2004/næring som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

*Rek. 13/2004/kultur
Rek. 13/2004/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 13/2004/kultur Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (A 1347/kultur og A 1351/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* utrede muligheten for å etablere et felles nordisk-baltisk mastergradsprogram som kombinerer design, virksomhetsutvikling og ledelse
2) *å* overveie, i utviklingen av NORIA, å opprette et nordisk *Center of Excellence* innen designforskning
3) *å* redegjøre for hvordan design, som et styrkeområde for verdiskapning for de nordiske samfunn, inngår i det innovasjonspolitiske samarbeid (Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010)
4) *å* ta initiativer for å aktivt understøtte samarbeidet mellom de nordiske "Arts and Business"-organisasjoner med sikte på å styrke nordisk næringslivs innovasjon og konkurranseevne gjennom kreative allianser med kulturlivet

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Den nordiske embetsmannskomiteen for utdanning og forskning (EK-U) vedtok i desember 2004 å utrede et pilotprosjekt for å få etablert en eller flere felles nordiske mastergrader. Initiativet er basert på resultatet av ministerrådets omfattende arbeid med området fleksibel læring, blant annet ministerrådets temakonferanse i 2004 – "Globalt utdanningsmarked – nordisk utfordring". Etablering av felles mastergrader i Norden har som målsetting å styrke Norden som region og bidra til økt konkurransedyktighet overfor resten av verden, samt tiltrekke gode studenter til Norden. Gjennom et slikt pilotprosjekt vil man også kunne avdekke eventuelle vanskeligheter og barrierer som ministerrådet eventuelt kan bidra med løsninger til og på en slik måte generelt legge tilrette for felles nordiske mastergrader. Klarer man det, vil Norden kunne være en foregangsregion for andre i slike spørsmål.

Etter en gjennomgang i styringsgruppene SVL, HØGUT og IT-policygruppen er det utarbeidet et utkast til opplegg for å utvikle felles mastergrader. Ministerrådet er kjent med at det allerede arbeides med felles mastergrader innen ulike fagområder både i Norden og i de baltiske land, og er i ferd med å fremskaffe oversikt over mastergradsstrukturer og felles masterprogram. Dette materialet vil komplettere utkast til opplegg for å utvikle felles mastergrader og vil oversendes Nordisk Universitetssamarbeid (NUS) til vurdering.

Utfordringen vil videre være å etablere felles mastergrader gjennom forsøksvirksomhet. Et viktig mål vil være å få frem masterprogrammer basert på nordisk styrke. Dette kan f.eks. skje ved utlysning av nordiske midler til etablering av mastergrader gjennom en prosjektkonkurranse blant nordiske universiteter og høgskoler. Det er naturlig at en ser forslaget fra Nordisk Råd om en mastergrad i design, administrasjon og ledelse i sammenheng med dette.

Punkt to

Centers of Excellence er overført til NordForsk. Konkurranse og kvalitet er grunnlaget for utvelgelse av *Centers of Excellence*. Interesserte miljøer innen design som ønsker å konkurrere om forskning har her full mulighet for dette. Nordisk Ministerråd vil ta kontakt med NordForsk og oversende forslaget fra Nordisk Råd.

Punkt tre

Nordisk Ministerråd er aktivt på området, bl.a. gennem den fælles nordiske deltagelse i verdensudstillingen EXPO 2005 og den store designbegivenhed ERA i København i 2005. Hertil kommer, at der fra Nordisk InnovationsCenter har kommet en rapport i februar 2005, "The Future in Design", som stiller en række forslag til aktiviteter for at fremme den erhvervsmæssige anvendelse af design. Endelig bemærkes det, at Nordisk InnovationsCenter i 2005 vil igangsætte et arbejde omkring kreative industrier. Det er MR-Nærings opfattelse, at nye initiativer vedrørende rekommandationens punkt tre dvs. med henblik på at fremme værdiskabning og innovation gennem et mere aktivt samspil mellem kultur/kreative industrier og det øvrige næringsliv, må afvente indspil fra ovennævnte aktiviteter.

Punkt fire

Der foregår i øjeblikket drøftelser på universitetsniveau om mulighederne for at etablere en design-mastergrad, der kombinerer design og ledelse. Det er MR-Nærings opfattelse, at nye initiativer vedrørende rekommandationens punkt 4, dvs. understøttelse af samarbejde mellem de nordiske Arts and Business-organisationer/schools må afvente indspil fra ovennævnte drøftelser. Det er endvidere MR-Nærings opfattelse, at opfølgningen på projektet "The Future in Design" og Nordisk InnovationsCenters arbejde med kreative industrier vil resulterer i forslag til aktiviteter der fremmer den erhvervsmæssige anvendelse af design og kultur – og dermed styrke nordisk næringslivs innovation og konkurrenceevne gennem kreative alliancer med kulturlivet.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 13/2004/kultur Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (A 1347/kultur og A 1351/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget er glad for at ministerrådet har initiert et prosjekt med den hensikt å stimulere til felles nordiske mastergrader. Prosjektet har som målsetting å styrke Norden som region, bidra til økt konkurransedyktighet overfor resten av verden, samt tiltrekke gode studenter til Norden. I tillegg vil et slikt pilotprosjekt bidra til å avdekke barrierer innen nordisk høyere utdanning som vil være til hinder for etableringen av felles nordiske mastergrader som det nordiske samarbeidet kan bidra til å løse. Kultur- og utdanningsutvalget mener det vil være en stort

skritt i positiv retning om man lykkes å skape felles nordiske grader innen høyere utdanning, og utvalget vil derfor uttrykke sin støtte til prosjektet.

Kultur- og utdanningsutvalget tar til etterretning at *Centers of Excellence* er overført til NordForsk som på selvstendig grunnlag vurderer opprettelse av eventuelle nye sentre.

Kultur- og utdanningsutvalget anser på denne bakgrunn at intensjonene bak rekommandasjonens to første at-satser er oppfylt.

Når det gjelder rekommandasjonens punkt tre viser ministerrådet til aktiviteter som nordisk deltakelse på verdensutstillingen EXPO 2005, og ERA2005 (World design kongress), samt prosjekter i regi av Nordisk InnovationsCenter, og at nye tiltak må avvente innspill fra disse aktivitetene. Kultur- og utdanningsutvalget konstaterer dermed at ministerrådet i år derfor ikke kan redegjøre for hvordan design som et styrkeområde for verdiskapning for de nordiske samfunn, inngår i det innovasjonspolitiske samarbeid som var intensjonen – og ordlyden – i punkt tre.

Angående punkt fire var Kultur- og utdanningsutvalgets utgangspunkt at det ligger et stort potensiale i et tettere samarbeid mellom kultur og næringsliv blant annet innenfor kunstbasert innovasjon, markedsføring og personalutvikling. For å stimulere dette arbeidet har det i flere nordiske land blitt etablert "Arts and Business"-organisasjoner som: *NyX – forum for kultur og erhverv* i Danmark, *Kultur og Näringsliv* i Sverige, *Forum for kultur og næringsliv* i Norge, og *Creative Finland ry.* i Finland. Punkt fire omhandler derfor initiativer for å understøtte et nordisk samarbeid mellom denne type organisasjoner, og altså ikke et samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner. Det vises for øvrig til utvalgets opprinnelige betenkning.

Kultur- og utdanningsutvalget begrunner forslaget med at det er behov for å kople ulike sektorer sammen for å styrke innovasjonen i det nordiske næringsliv, og at en slik styrking er nødvendig for å opprettholde den nordiske velferdsmodellen i en global konkurransesituasjon. Utvalget har notert at i flere av de nordiske landene er koplingen mellom kultur og næringsliv satt høyt på dagsorden, og vil på det sterkeste oppfordre ministerrådet til også å gjøre det samme innenfor det nordiske samarbeidet.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelse om Rek. 13/2004/kultur til etterretning og *avventer ny meddelelse* neste år hva angår tredje at-sats og fjerde at-sats;
>
> *at* Nordisk Råd tar meddelelse om Rek. 13/2004/kultur hva angår første at-satsen og andre at-satsen til etterretning og anser dem som *ferdigbehandlede* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 14/2004/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 14/2004/kultur Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna (A 1338/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* evaluere organisationen "Nordisk Netværk for Voksnes læring" efter 1 år. Evalueringen skal tage udgangspunkt i brugermiljøerne, særligt skal det vurderes hvordan arbejdet med projektansøgninger har påvirket henholdsvis organisationerne og kvaliteten af det nordiske arbejde med voksnes læring

2) *att* Nordiska ministerrådet tilldelar de nordiska folkbildningsorganisationerna ett verksamhetsbidrag på 1 milj. DKK under år 2005 för att stödja folkbildningsarbetet i Norden. En utvärdering för att se om bidragen givit ett nordiskt mervärde skall ske efter ett år

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) ble etablert i januar 2005. NVL er satt sammen av et bredt nettverk av brukermiljøer som arbeider med voksnes læring i alle de nordiske landene og de selvstyrende områdene, samt en liten samordnende enhet lagt til Center för Flexibelt Lärande i Sverige. NVL har til oppgave å støtte opp om brukermiljøene, fange opp nasjonale ideer og initiere nye tiltak som det er naturlig å samarbeide om på nordisk nivå. Informasjon og kommunikasjon om nordisk samarbeid om voksnes læring er også en viktig oppgave for NVL. NVL er ikke basert på prosjektansøkninger, men initierer innsatsområder ut fra innspill fra nettverket og i henhold til godkjent strategiplan og årlige arbeidsplaner.

De nordiske utdannings- og forskningsministrene behandlet rekommandasjonen fra Nordisk Råd i februar 2005 og har bedt ledningsgruppen for Voksnes Læring (SVL) sørge for at erfaringer fra organiseringen av nordisk Nettverk for Voksnes Læring (NVL) rapporteres innen utgangen av 2005 og at NVL evalueres innen utgangen av 2007. Dette vill ske som underlag for MR-Us beslutning om videre organisering av NVL fra 2009.

Punkt to

De nordiske utdannings- og forskningsministrene har besluttet å opprettholde sin tidligere beslutning fra juni 2003 om gjeldende prinsipper for tildeling av middel fra Nordplus Voksenprogrammet, dog at det som en ettårig overgangsordning for året 2005, reserveres DKK 1 000 000 fra Nordplus Voksen programmet til prosjektvirksomhet i regi av de fem studieforbundsammenslutningene: Förbundet Nordisk Vuxenupplysning, ABF i Norden, Nordisk Konservativ Studienämd, Nordisk Kirkelig Studienævnd og Nordisk Folkeuniversitet. Tildeling av nevnte

midler skal baseres på prosjektsøknader til Nordplus Voksen med prosjektbeskrivelser, kvalitetskrav og rapportering i henhold til retningslinjer for Nordplus Voksen-programmet om anvendelse av nordiske prosjektmidler.

Hovedadministrator for Nordplus Voksenprogrammet er bedt om å legge opp til en egen søknadsrunde til de reserverte midlene. I henhold til prinsipper tiltrådt av MR-SAM i januar 2004, finansierer ikke Nordisk Ministerråd andre organisasjoners drift gjennom generelle organisasjonsbidrag.

Utbilnings- och forskningsministrene har videre bedt ledningsgruppen for Voksnes Læring (SVL) undersøke om man kan ha flerårige prosjekt i Nordplus Voksen programmet. Dette er videre fulgt opp ved at Ledningsgruppen for Voksnes Læring (SVL) har besluttet at prosjekt i regi av Nordplus Voksen ordinært går over to år, men at det i særlige tilfeller og ut fra grundig dokumentasjon og vurdering av behov for en lengre prosjektperiode, kan innvilges midler for tematiske nettverk/prosjekter i inntil tre år. Nordplus programmene, herunder Nordplus Voksen, har et program for perioden 2004–2006. Det gjennomføres evaluering av mobilitets- og nettverksprogrammene både med hensyn til innhold og administrasjon.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandasjonen kan avskrives.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 14/2004/kultur Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna (A 1338/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget noterer at ministerrådet vil sørge for at erfaringer fra organiseringen av Nordisk Nettverk for Voksnes læring (NVL) rapporteres ved utgangen av 2005, og at det gjennomføres en full evaluering innen utgangen av 2007. Utvalget ser frem til å motta informasjon om erfaringene fra første driftsår, og senere om resultatene fra evalueringen i 2007.

Kultur- og utdanningsutvalget nærer en bekymring for ressursbruk og kontinuitet ved den tiltakende bruken av prosjektfinansiering. Utvalget er derfor glad for at Ledningsgruppen for Voksnes Læring (SVL) i enkelte tilfeller vil åpne opp for at prosjekter i regi av Nordplus Voksen kan ha en varighet på inntil tre år – mot to år i dag.

Kultur- og utdanningsutvalget konstaterer at ministerrådet som en overgangsordning i 2005 reserverer DKK 1 000 000 fra Nordplus Voksen-programmet til prosjektvirksomhet i regi av de fem studieforbundene som rekommandasjonen omfatter.

Kultur- og utdanningsutvalget tar til etterretning at ministerrådet ikke finansierer andre organisasjoners drift gjennom generelle organisasjonsbidrag.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen til etterretning og anser Rek. 14/2004/kultur for *ferdigbehandlet* for rådets del.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 15/2004/kultur
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 15/2004/kultur
Vedtægter for Nordisk Råds filmpris (B 229/kultur)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte gennemførelsen af Nordisk Råds filmpris til overrækkelse i 2005 i overensstemmelse med de i ministerrådsforslaget foreslåede vedtægter

Nordisk Ministerråd meddeler:

MR-K besluttede på sit møde 24. marts 2004 at etablere Nordisk Råds filmpris som uddeles første gang i 2005, og MR-K besluttede 10. juni 2004 endelige vedtægter for filmprisen.

I overensstemmelse med vedtægterne forventes embedsmandskomiteen for kultur på sit møde 15. februar 2005 at udnævne den nordiske jury.

I samarbejde med Nordisk Film og TV-fond, som er sekretariat for filmprisen, er forberedt en fremdriftsplan med henblik på uddeling af prisen under Nordisk Råds session 2005.

Nordisk Ministerråd finder at rekommandationen kan afskrives.

Kultur- og utdanningsutvalgets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 15/2004/kultur Vedtægter for Nordisk Råds filmpris (B 229/kultur)

Kultur- og utdanningsutvalget er glade for at filmprisen, i tråd med ministerrådsforslaget, utdeles for første gang ved Nordisk Råds sesjon i 2005.

På bakgrunn av ovenstående foreslår Kultur- og utdanningsutvalget

> *at* Nordisk Råd tar meddelelsen til etterretning og anser Rek. 15/2004/kultur for *ferdigbehandlet* for rådets del.

Karlstad, den 23. september 2005

Elisabeth Arnold (RV)
Drífa Hjartardóttir (Sj.)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Reynoldh Furustrand (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Agne Hansson (c)
Tuve Skånberg (kd)
Nils-Erik Söderqvist (s)
Frode Sørensen (S)
Lars Wegendal (s), ordförande

Rek. 16/2004/presidiet
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 16/2004/presidiet Nordisk Ministerråds budget 2005 (B 228/presidiet; C 2)

Rekommandasjonen lyder:

I. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

(1) *att* öka insatsen till området narkotika med TDKK 200

(2) *att* öka insatsen till området Arktis med TDKK 1 500

(3) *att* öka insatsen till området Bioetik med TDKK 200

(4) *att* öka insatsen till området Social- och hälsovårdspolitik för att prioritera Telemedicin med TDKK 500

(5) *att* Nordiska ministerrådet tilldelar de nordiska folkbildningsorganisationerna ett verksamhetsbidrag på 1 milj. DKK under år 2005 för att stödja folkbildningsarbetet i Norden. En utvärdering för att se om bidragen givit ett nordiskt mervärde skall ske efter ett år

samt,

att företa följande ändringar i budgeten för år 2005, jämfört med ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2005 (B 228/presidiet; C 2):

Ökning av anslag för insatser till områdena narkotika, Arktis, Bioetik samt Telemedicin (4-4310-1) (i TDKK) 2400

Budgetpost:	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
4-4510-1	Projektmedel - Narkotikasamarbete	200
3-0870-1	Arktisk samarbejdsprogram	1 500
2-3140-1	Nordisk komité for Bioetikk	200
4-4310-1	Projektmedel Social- och hälsovårdspolitik (Telemedicin)	500
	Summa:	*2 400*

Summa ökningar (TDKK) 2 400

Minskning (i TDKK) av anslagen till följande:

Budgetpost	*Namn*	*Belopp (TDKK)*
3-3320-2	NEFCO	1 200
5-0445-1	Ministerrådets strategiske initiativer	182
2-3185-3	Nordisk samisk institut	1 555
5-0180-3	Nordiska ministerrådets sekretariat	213
	Summa:	*3 150*

Summa minskningar (TDKK) 3 150

Vidare föreslår Presidiet att Nordiska rådet framför önskemål om att Nordiska ministerrådet, i genomförandet av 2005 års budget, överväger huruvida särskilda hänsyn kan tas till följande teman:

- Nordiska rådet vill återigen upprepa sin önskan om att budgetdokumentet blir mera lättillgängligt och överskådligt. Överlag måste det skapas större möjligheter för en omdisponering av medel mellan olika budgetområden
- Nordiska kulturfonden har en viktig nordisk kulturpolitisk uppgift. Rådet har noterat att Nordiska kulturfonden har en oförändrad budgetram trots ett ökat antal kvalificerade ansökningar
- Ministerrådet bör utreda hur Nordiska akvarellmuseet kan stödas i projektet med sin nordiska profilering
- 2-2543-1 Norplus språk. Nordisk Råd forventer at Nordisk Ministerråd vil leve op til bestemmelsen om, at Nordens Sprogråd har ansvaret for samarbejdet mellem de nordiske sprognævn, således at der også er sekretariatsresurser til at varetage denne opgave
- Nordisk Ungdoms Filmfestival, gør et unikt arbejde for at samle unge interesseret i selv at producere film. De unge mødes i Tromsø, Norge, i en uge i september for at vise sine film og for i workshops at producere nye kortfilm. Nordisk Råd anmoder ministerrådet om at finde en løsning til, hvordan NUFF kan støttes således at man sikrer deltagelse af unge fra hele Norden
- Nordisk råd beder Nordisk Ministerråd om at se på mulighederne for igangsættelse af nordisk forskning inden for sikkerhedspolitik og aktiviteter for civil krisehåndtering-/konfliktforebyggelse
- Arbeidet på forskjellige områder og nivåer i våre nærområder er meget viktig. Nordisk Råd mener dette er veldig viktig, og da spesielt innsatsen mot Kaliningrad. Området bærer preg av meget lav utvikling på alle områder. Nordisk Råd foreslår derfor at innen for Nærområdet programmets budsjettramme at fokusere på spørsmål som berør Kaliningrad
- At indenfor nærområdebudgettet øremærke TDKK 1 000 til støtte for den sociale dialog i Baltikum med henvisning til Rek. 8/2003

Dessutom föreslår presidiet att Nordiska rådet år 2006 och framöver fokuserar på följande områden:

- Norden i det nya Europa
- Arbetsmarknadsfrågor, regionalpolitik
- Den nordliga dimensionen
- Arktiskt samarbete och västnorden
- Narkotika och alkoholmissbruk
- Miljösamarbete
- Sexuell hälsa, samt sexualisering och pornografisering av samhället

- Gränshindersfrågor
- Nordisk sikkerhedspolitiske aktiviteter og forskningsopgaver

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd meddeler følgende vedrørende budget 2005.

Nordisk Ministerråd betragter rådets rekommandationer som gennemført ved samarbejdsministrenes beslutning om budgettet for 2005.

Når det gælder rådets beløbsmæssige prioriteringer og de hertil tilknyttede bemærkninger for budget 2005 sendte Nordisk Ministerråds formandskab i efteråret 2004 et brev til Præsidiet, dateret 4. oktober 2004, med forslag til beløbsmæssige omprioriteringer på baggrund af oplæg fra Nordisk Råds budgetgruppe. Der var enighed mellem Præsidiet og Nordisk Ministerråds formandskab om de beløbsmæssige ændringer i budgettet. De i brevet angivne budgetposter med beløb genfindes i Rådets rekommandation.

Som tidligere år har der løbende været samråd med Nordisk Råds budgetgruppe, hvor der har været drøftet såvel prioriteringer i budget 2005 som mere langsigtede prioriteringer.

Nordisk Ministerråd har følgende uddybende bemærkninger til visse af rådets rekommandationer til budget 2005.

Budgetforøgelser

Området Arktis

Ministerrådet har indarbejdet Nordisk Råds rekommandation i budgettet for 2005, hvorved det Arktiske Samarbejdsprogram har fået forhøjet budgettet med 1,5 MDKR. Forøgelsen af budgettet er øremærket til forskning, uddannelse og IT i Arktis.

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram udløber den 31. december 2005 og på denne baggrund har de nordiske samarbejdsministre nedsat en ad hoc-arbejdsgruppe med henblik på, at udarbejde et forslag til det nye arktiske samarbejdsprogram for 2006-2008. Arbejdsgruppen tager sit udgangspunkt i det eksisterende samarbejdsprogram og vil desuden tage hensyn til igangværende arbejde i andre regionale fora på det arktiske område såvel som sikre forenelighed med den nordiske strategi om bæredygtig udvikling. Forskning og uddannelse vil ligeledes indgå som temaområder i det nye samarbejdsprogram. Et nyt Arktisk Samarbejdsprogram 2006-2008 præsenteres som et ministerrådsforslag til Nordisk Råds session 2005.

Telemedicin

Med hensyn til rådets ønsker om tilførsel af midler til telemedicin øges posten, "Nedbrydelse af grænsehindringer", som er en ny post i budget 2005 med 250 000 til dette formål. Derudover kan afsættes op til 250 000 DKK på posten "Projektmidler Social og Sundhed", således at der samlet afsættes op til 500 000 DKK til belysning af grænsehindringer på telemedicinområdet. En undersøgelse vedrørende de juridiske barrierer for telemedicin over landegrænse i Norden, som foreslået i velfærdsudvalgets betænkning (A 1283/velferd) om muligheder for brug af telemedicin mellem de nordiske lande med henblik på at komme med forslag til løsninger.

Sosial- og helseministrene har forudsatt at de opp till DKK 250 000 skal benyttes til oppfølgningen av den IT-rapport om brug af IT i helso, omsorg og socialsektorerne i Norden, der blev præsenteret for MR-S i august 2004, jfr. pkt. 4 nedenfor.

EK-S besluttede, at godkende det fremlagte forslag vedrørende opfølgning af IT-rapporten ud fra følgende punkter:

1. Utvikling av indikatorer for å kunne sammenligne status og forbedringsområder overlandegrensene i Norden med sikte på å utnytte potensial for læring og utveksling av erfaringer
2. Legge til rette for overføring av kompetanse og erfaringer fra helsesektoren til sosialsektoren når det gjelder utvikling av rutiner og bruk av IT

3. Styrke og videreutvikle det nordiske samarbeide på området med henblikk på å sikre adekvate ressurser, struktur og kompetanse for utvikling og maksimal utnyttelse av felles løsninger
4. Se på områder hvor øget anvendelse af IT kan bidrage til at fjerne grænsehindringer mellem de nordiske lande og øge effektiviteten af IT i social- og helsesektoren, herunder f.eks. se på belysning af og forslag til løsning af juridiske barrierer ved brug af telemedisin over landegrænserne i Norden

EK-S ber den nordiske arbeidsgruppe som deltok i utarbeidelsen av IT-rapporten om å videreføre sin virksomhet med disse punkter, og at landene oppnevner en representant for sosialsektoren til å delta i arbeidet. EK-S understregede, at landene skal have mulighed for at kommentere kommende rapporter m.v. fra arbejdsgruppen inden disse offentliggøres.

Derudover har Nordisk Ministerråds sekretariat anmodet om, at EK-S nedsætter en arbejdsgruppe, der skal se nærmere på mulighederne for et fælles nordisk arbejde om telemedicin, herunder hvilke barriere der er herfor. Der er efter samråd med Nordisk Råd afsat midler til dette arbejde på det grænsepolitiske budget. Gruppen vil skulle se nærmere på følgende spørgsmål i relation til telemedicin

1. Udvikling af indikatorer for at kunne sammenligne status og forbedringsområder over landegrænserne i Norden med sigte på at udnytte potentiale for læring og udveksling af erfaringer
2. Lægge til rette for overføring av kompetence og erfaringer fra sundhedssektoren til socialsektoren når det gælder udvikling af rutiner og brug af IT
3. Styrke og videreudvikle det nordiske samarbejde på området med henblik på at sikre ressourcer, struktur og kompetence for udvikling og maksimal udnyttelse af fælles løsninger
4. Se på områder hvor øget anvendelse af IT kan bidrage til at fjerne grænsehindringer mellem de nordiske lande og øge effektiviteten af IT i social- og helsesektoren, herunder f.eks. se på belysning af og forslag til løsning af juridiske barrierer ved brug af telemedicin over landgrænserne i Norden

På denne baggrund har EK-S besluttet at forslå MR-S, at oprette et telemedicinsk samarbejdsforum med tilsvarende opgaver, som forankres i EK-S.

De nordiska folkbildningsorganisationerna

De nordiske utdannings- og forskningsministrene behandlet rekommandasjonen fra Nordisk Råd i februar 2005 og besluttet å opprettholde sin tidligere beslutning fra juni 2003 om gjeldende prinsipper for tildeling av middel fra Nordplus Voksenprogrammet, dog at det som en ettårig overgangsordning for året 2005, reserveres DKK 1 000 000 fra Nordplus Voksen programmet til prosjektvirksomhet i regi av de fem studieforbundsammenslutningene: Förbundet Nordisk Vuxenupplysning, ABF i Norden, Nordisk Konservativ Studienämd, Nordisk Kirkelig Studienævnd og Nordisk Folkeuniversitet. Tildeling av nevnte midler skal baseres på prosjektsøknader til Nordplus Voksen med prosjektbeskrivelser, kvalitetskrav og rapportering i henhold til retningslinjer for Nordplus Voksen-programmet om anvendelse av nordiske prosjektmidler.

Hovedadministrator for Nordplus Voksenprogrammet er bedt om å legge opp til en egen søknadsrunde til de reserverte midlene. I henhold til prinsipper tiltrådt av NSK/MR-SAM i januar 2004, finansierer ikke Nordisk Ministerråd andre organisasjoners drift gjennom generelle organisasjonsbidrag.

Budgetreduktioner

For så vidt angår budgetreduktioner i 2005 har Nordisk Ministerråd følgende bemærkninger. Det skal nævnes, at bemærkningerne er citeret fra ovennævnte brev fra Nordisk Ministerråds formandskab til Nordisk Råds præsidium.

"Som det er Nordisk Råd bekendt foregår der en igangværende omorganisering af de samnordiske institutioner på uddannelses- og forskningsområdet. Bl.a. er det planen at Nordisk Samisk Institut fra og med 2005 skal placeres i nationalt regi. I det seneste udkast til kontrakt til Nordisk Samisk Institut er der stipuleret en reduktion i finansieringen fra ministerrådet på 1.555.000 DKK i 2005. Ved en fejl er reduktionen ikke indarbejdet i ministerrådets forslag til budget og planer 2005.

I forbindelse med ændring i de institutionelle rammer for Nordisk Samisk Institut skal ministerrådet for god ordens skyld nævne, at den samlede bevilling til Nordisk Samisk Institut ikke falder i 2005, idet Sverige, Norge og Finland kompenserer instituttet med midler direkte fra de nationale budgetter.

Af reduktionen på 1.555.000 DKK i bevillingen til Nordisk Samisk Institut bibeholdes 1 000 000 DKK på forsknings- og uddannelsesområdet til Nordisk Forskningssamarbejde. Dette sammen med 200.000 DKK til Bioetik, medfører sammenlagt, at der allokeres 1.200.000 DKK til uddannelses- og forskningsområdet i bredere forstand. Dertil kommer, at tyngden af budgetforøgelsen til arktisk samarbejde bliver lagt på forskning og samarbejde mellem højskoler og universiteter.

De nordiske lande har besluttet at reducere den nationale finansiering til nordisk miljøudviklingsfond i NEFCO med 50 %. Nordisk Ministerråds bidrag foreslås reduceret med højst 10 %, som modsvarer et beløb på 1 200 000 DKK."

Særlige hensyn i Nordisk Ministerråds budget

Med hensyn til de særlige hensyn, som Nordisk Råd ønsker at Nordisk Ministerråd tager i budget 2005, har Nordisk Ministerråd følgende bemærkninger.

Budgetdokumentet

Der er i budgetforslag 2006 afsat en omprioriteringspulje på 16 318 MDKK. Midlerne er fremkommet ved en pro rata reduktionen af rammerne i budget 2005. MR-SAM vil senere i budgetprocessen udmønte puljen og MR-SAM har i den forbindelse tilkendegivet, at for at give omprioriteringer i budgettet tilstrækkelig politisk og faglig tyngde vil det tilstræbes at udmønte omprioriteringsrammen på få udvalgte samarbejdsområder, således at midlerne kan indgå i større strategiske og politisk prioriterede satsninger.

Ved vedtagelse af budget 2005 har Samarbejdsministrene igangsat et arbejde med det formål at gøre ministerrådets arbejde mere målrettet og effektivt. Der er nedsat en styregruppe som skal fremlægge forslag til at omstrukturere- og modernisere Nordisk Ministerråds organisation og arbejdsformer. En af styregruppens opgaver er bl.a., at overvåge mulighederne for en mere politisk relevant budget/budgetplanlængningsproces.

Kulturfonden

Den totale budgetramme for dette samarbejde har under et antal år været uforandret. Kultursektoren er under udredning og eventuel reorganisering. På den baggrund vurderedes det ikke rigtigt ved fastlæggelse af budgetfordelingen i 2005, at tildele midler til fordel for kulturfonden.

Nordiska akvarelmuseet

Dette spørgsmål har tidligere været behandlet af kulturministrene, som ikke da fandt grundlag for at give støtte til Nordiska akvarelmuseet.

Også i forhold til omfordeling af midler til fordel for akvarelmuseet kan anføres, at det ikke synes rigtigt på dette tidspunkt, hvor en udredning af kultursektoren og eventuel omorganisering er i gang, at foretage en fornyet behandling af sagen.

Nordens Sprogråd

Nordens sprogråd har ansvaret for samarbejdet mellem sprognævnene i Norden, dette fremgår af Nordens sprogråds vedtægter § 1, og fremstår som rådets tredje hovedopgave "Att ansvara för samarbetet mellan de nordiska språknämnderna." Nordens sprogråd har i 2005 bevilget 303.700 DKK til Språkrådet i Norge, som varetager sekretariatet for samarbejdet mellem sprognævnene. I løbet af foråret 2005 skal der forhandles en kontrakt med Språkrådet i Norge, som skal fastlægge arbejdsfordelingen af sekretariatsopgaven mellem Nordisk Ministerråds sekretariat og Språkrådet i Norge.

Nordisk Filmfestival

Nordisk Ministerråd har forskellige støtteordninger, som giver nordiske unge mulighed for at eksponere sig gennem film og aktiviteter relateret til film.

Nordisk Ungdoms Filmfestival har allerede fået økonomisk støtte i flere omgange og fra flere sider i Nordisk Ministerråd. De har bl.a. modtaget tilskud fra Styregruppen for nordisk børne- og ungdomskultur (BUK), Nordisk Ungdomskomité (NUK) og Nordisk Kulturfond. Nordisk Ungdoms Filmfestival er desuden blevet inddraget på linie med de nordiske filminstitutter i forarbejdet til og referencegruppen for "Nordisk netarena for filminteresseret ungdom", som bl.a. finansieres af kulturministrenes strategiske pulje.

Nordisk Ungdoms Filmfestival er derfor allerede i høj grad støttet af Nordisk Ministerråd – og i langt højere grad end lignende nordiske ungdomsfilmmiljøer.

Nordisk Ministerråd finder det rigtigst, at Nordisk Ungdoms Filmfestival fortsat søger finansiering til sine projekter gennem de forskellige relevante støtteordninger, som findes under kultursektoren på lige fod med andre tilsvarende initiativer indrettet for film og unge.

Sikkerhedspolitisk forskning

Det sikkerhedspolitiske forskningsprogram, der blev gennemført i Nordisk Ministerråd 2000-2003 modtager ikke bevillinger i 2004 og frem. Programmet har været genstand for en evaluering, og på daværende tidspunkt anså ministerrådet ikke, at der var tilstrækkelige årsag til at fortsætte programmet. Sikkerheds- og forsvarspolitik ligger ikke inden for rammerne af det formelle nordiske samarbejde under Helsingfors-aftalen, hvorfor Nordisk Ministerråd heller ikke i fremtiden forventer, at der bevilges midler til sikkerhedspolitisk forskning i ministerrådets regi.

Civil krishandtering

De båda begreppen civil krishantering och konfliktförebyggande åtgärder bör ses i en bredare kontext. Utöver att rymma åtgärder som rör räddningstjänst, brott och straff m.m. omfattar begreppen även sådana aktiviteter som kanske främst sorterar under försvars- respektive utrikesministrar. Som bekant omfattas inte dessa ministrars verksamhet av Nordiska ministerrådets kompetensområden.

MR-justitie genomför vissa aktiviteter kring civil krishantering och konfliktförebyggande åtgärder. Det kan nämnas att MR-justitie, med bistånd från den strategiska reserven, tidigare givit ekonomiskt bidrag till tre konferenser om räddningstjänst (år 1998: 300 TDKK, år 2000: 348 TDKK och år 2003: 350 TDKK). I dagsläget är det inte sannolikt att MR-justitie, med nuvarande nationella ansvarsområden, kommer att bevilja ytterligare ekonomiskt stöd till sådana aktiviteter

Det bör slutligen påpekas att ansvariga nationella forskningsinstitutioner redan nu bedriver forskning inom dessa områden. Det kan förutsättas att institutionerna bedriver internationellt samarbete, även inom Norden.

Kaliningrad

Nordiska ministerrådet har i flera år förhandlat med de ryska federala myndigheterna om tillstånd att öppna ett NMR kontor i Kaliningrad i linje med dem som finns i de baltiska huvudstäderna och i S:t Petersburg. Tills vidare har det inte lyckats att få ett positivt svar.

Ministerrådet har försökt involvera de lokala aktörerna i Kaliningrad i sina verksamheter där det varit ändamålsenligt. Det är många organisationer som är aktiva i området. Ett kontor på plats skulle underlätta samarbetet och att man undviker dubblering av insatser.

Aktörer från myndigheter i Kaliningrad har deltagit i ett pågående gränsöverskridande samarbetsprojekt och kommer även att deltaga i ett av ministerrådet initierat Interreg-projekt.

NIB och NEFCO har sedan flera år tillbaka varit aktiva även i Kaliningrad.

Parlamentariker från Kaliningrads lokala duma har deltagit i Nordiska rådets parlamentariker stipendieordning finansierat över närområdesbudgeten.

Social dialog i Baltikum

Ministerrådet arrangerede sammen med Nordisk Råd og arbejdsmarkedets parter i Norden en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference i august 2004 med bred deltagelse fra de nordiske og baltiske lande. I løbet af konferencens to dage blev der drøftet mange aktuelle emner. I konklusionerne gav Nordisk Råds medlemmer udtryk for at der var behov for at følge konferencen op med yderligere initiativer.

En nordisk koordinationsgruppe blev nedsat i sommeren 2004 for at overvåge arbejdskraftens mobilitetsmønstre frem til 1. maj 2005. Gruppen har bl.a. til opgave at overvåge om der finder social dumping sted samt om der anvendes illegal arbejdskraft i de nordiske lande. Oplysninger vil blive sammenfattet i en rapport i sommeren 2005.

Nordisk Ministerråd vil anvende rapporten som en baggrund for at igangsætte evt. nye initiativer i relation til det nordiske arbejdsmarked samt orientere Nordisk Råds medlemmer om udviklingen.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 16/2004/presidiet Nordisk Ministerråds budget 2005 (B 228/presidiet; C 2)

Presidiet anser att Nordiska ministerrådet har fastställt budgeten för det nordiska samarbetet i enlighet med Nordiska rådets rekommendation 16/2004.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår presidiet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 16/2004/presidiet för rådets del är *slutbehandlad.*

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Rek. 17/2004/presidiet
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 17/2004/presidiet Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008 (B 230/presidiet)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* anta riktlinjerna för Nordiska ministerrådets samarbete med Estland, Lettland och Litauen 2006–2008
2) *att* samråda med Nordiska rådet vid utformning och utvärdering av program, handlingsplaner och liknande för samarbetet med de baltiska länderna

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Nordisk Ministerråd ved samarbejdsministrene vedtog den 10. december 2004 retningslinier for ministerrådets samarbejde med Estland, Letland og Litauen (2006-2008). Retningslinierne er vedlagt som bilag.

Punkt to

Nordisk Ministerråds sekretariat har løbende informationsudveksling med Nordisk Råds sekretariat. Nordisk Ministerråds sekretariat lægger stor vægt på denne gensidighed og ønsker at fortsætte denne praksis. Nordisk Ministerråd står selvsagt også til rådighed for at drøfte med Nordisk Råds præsidium og udvalg udviklingen i Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen. Nordisk Ministerråd vil ligeledes inddrage Nordisk Råd, såfremt der forudses at ske væsentlige ændringer i retningslinierne for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen.

Retningslinjerne repræsenterer en ny, tredje fase i samarbejdet, hvor samarbejdet mellem de nordiske lande og Estland, Letland og Litauen udgør et samarbejde mellem otte stater på ligeværdig fod (NB8). Retningslinjerne trådte for Nordisk Ministerråds del delvist i kraft allerede i 2005. Pågående projekter, som falder udenfor rammen af disse retningslinjer, afsluttes så snart det er mulig og senest ved årsskiftet 2005/2006.

Nordisk Ministerråd har på baggrund af de vedtagne retningslinier fra december 2004 fortsat drøftelserne med henholdsvis Estland, Letland og Litauen om, hvorledes samarbejdet på tværs af Østersøen kan styrkes. Retningslinierne skal ikke ses som et slutprodukt men som et led i en videregående proces. Nordisk Ministerråd tillægger det afgørende betydning, at samarbejdet med Estland, Letland og Litauen styrkes. Det skal ses som et integreret led i den interesse, som

de nordiske lande har i at fremme samarbejdet i Østersø-regionen, og dermed skabe grobund for fælles vækst og stabilitet i den nordlige del af Europa.

Intensionen bag retningslinierne er at komme frem til, hvilke områder de nordiske og baltiske landene kan have fælles interesser i, dvs. inden for hvilke fagområder samarbejdet først og fremmest bør fordybes. Retningslinierne er et værktøj for de nordiske ministerråd, og skal ses som et udgangspunkt for udviklingen af fælles ambitioner mellem de otte lande. Ansvaret for den konkrete proces tillægges ministerrådene og embedsmandskomitéerne, sammen med Estland, Letland og Litauen. Ansvaret for det konkrete faglige indhold for det fælles nordisk-baltiske samarbejde lægges på respektive fagministerråd, mens samarbejdsministrene fortsat varetager det overordnede ansvar. Dette indebærer, at samarbejdet vil foregå i overensstemmelse med de principielle retningslinier vedtaget af de nordiske samarbejdsministre, medens det specifikke faglige indhold defineres af fagministrene.

Fordybet samarbejde kan udvikles på flere måder. En måde er, at Estland, Letland og Litauen deltager i de fælles nordiske institutioner. Her kan nævnes to eksempler på denne udvikling.

For det første blev de baltiske lande fuldt ud medlemmer i Nordisk Investeringsbank (NIB) pr. 1. januar 2005.[1] Aftale herom blev indgået i februar 2004. NIB holdt sit første årsmøde i maj 2005, hvor alle 8 medlemslande var repræsenteret omkring bordet.

Udvidelsen af NIB's ejerkreds er et vigtigt skridt i udviklingen af relationerne mellem de nordiske og de baltiske lande. NIB blev den første nordiske mellemstatlige institution, hvori de baltiske lande blev medlemmer. De baltiske landes medlemskab indebar, at banken har fået en ny struktur. Bankens Råd er et nyt organ, hvor alle otte medlemslande repræsenteres af hvert sit regeringsmedlem.

For det andet er der nu baltisk repræsentation i NordForsk.[2] Det fremgår af NordForsk's vedtægter, at bestyrelsen bl.a. skal bestå af én fælles observatørrepræsentant fra de nationale organer for forskningsfinansiering i henholdsvis Estland, Letland og Litauen. De baltiske lande har på den baggrund udpeget en fælles repræsentant, der kommer fra det estiske forskningsråd.[3] Repræsentationsskabet vil rotere mellem de tre baltiske lande.

Estlands, Letland og Litauens tilknytning til de fælles nordiske institutioner må forventes at udvikles over tid i takt med, at fælles interesseområder vokser frem og præciseres. De nordiske institutioner har dog allerede flere forskelligartede projekter i de baltiske lande og har interesse i at udvikle dette samarbejde med retningslinierne som grundlag. Dette er i tråd med de nordiske statsministres udtalelser ved deres møde i Stockholm i forbindelse med Nordisk Råds session i november 2004. Drøftelsen fandt sted på baggrund af Nordisk Ministerråds generalsekretærs redegørelse for mulighederne for fremtidig baltisk deltagelse i de fælles nordiske institutioner. Muligheden for at udvikle fælles nordisk-baltisk ejerskab a la NIB-modellen holdes åben, og vil kunne aktualiseres, når samarbejdet inden for institutionens rammer har gjort en sådan udvikling naturlig. De baltiske landes deltagelse i de nordiske institutioner vil således kunne udvikles over tid og vil kunne indledes med f.eks. strategiske partnerskaber frem for egentlige medejerskaber.

Nordisk Ministerråd har løbende konsultationer med Estland, Letland og Litauen om ønsker til fordybet samarbejde, herunder i relation til de nordiske institutioner. Det kan nævnes, at der har været tilkendegivelser om at se nærmere på tættere tilknytning til bl.a. den nordiske genbank, NICe og Nordregio.

På forskellige fagområder inden for Nordisk Ministerråd bliver samarbejdet mellem de nordiske og de baltiske lande også mere og mere fordybet. Denne udvikling følger de principper, som Nordisk Råd har udtalt om et øget samarbejde med Estland, Letland og Litauen.

---

[1] NIB är en multilateral finansinstitution som ägs av de åtta medlemsländerna Danmark, Estland, Finland, Island, Lettland, Litauen, Norge och Sverige. Banken finansierar privata och offentliga projekt både i och utanför medlemsländerna. NIB deltar i finansieringen av projekt i över 35 länder runt om i världen.

[2] NordForsk er et selvstendigt nordisk forskningsinstitution under Nordisk Ministerråd med ansvar for nordisk samarbejde inden for forskning og forskeruddannelse. NordForsk er oprettet pr. 1. januar 2005. Nordisk Forskerutdanningsakademi, NorFA, er fra samme tidspunkt blevet en del af NordForsk.

[3] Professor Martin Zobel fra Universitetet i Tartu, Estland.

Det kan nævnes, at nordiske-baltiske fællesmøder finder sted på bl.a. justits-, udannelses-, ligestillings-, miljø-, energi- og transportområdet. Hertil kommer, at der finder nordisk baltisk samarbejde sted inden for rammerne af EU's partnerskaber under Den Nordlige Dimension. Dette på især social og helse området, herunder vedrørende narko. På det erhvervspolitiske område afholdes der ikke fælles møder inden for Nordisk Ministerråd. I stedet finder diverse projekter sted, og særligt skal fremhæves et innovationsprojekt mellem de nordiske myndigheder og myndighederne fra de baltiske lande samt Polen, Tyskland og Rusland. På kulturområdet finder der endnu ikke fælles møder sted. Dog gennemføres der løbende fælles projekter, herunder ved inddragelse af nordiske institutioner. En handlingsplan for udvikling af det nordiske-baltiske samarbejde på kulturområdet er under udarbejdelse.

Nordisk-baltisk samarbejde bliver endvidere yderligere løbende styrket gennem det øgede samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Østersø-rådet (CBSS). Det gælder bl.a. på det grænseregionale område, transportområdet, IKT-området (The Northern eDimension Action Plan) og på kulturområdet, hvor der i 2005 er fokus på samarbejde omkring indsatser vedrørende urbefolkning.

Nordisk Ministerråds kontorer i de tre baltiske hovedstæder er væsentlige medspillere i fasen med at bringe det nordisk-baltiske samarbejde fremad.

Til illustration af udviklingen af NB8-samarbejdet inden for områder, hvori Nordisk Ministerråd deltager kan bl.a. fremhæves udviklingen på miljøområdet og på uddannelses- og forskningsområdet.

Miljø-området

Som en konsekvens af de nye retningslinier for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen besluttede man på miljøområdet at arrangere et nordisk-baltisk møde på embedsmandsniveau. På mødet, der fandt sted primo 2005, diskuteres det hidtidige nordisk-baltiske samarbejde på miljøområdet og rammerne for det fremtidige samarbejde. Det blev besluttet at formalisere en proces med årlige møder på både embedsmandsniveau og ministerniveau, og at samarbejdsformen ville blive i form af *agreed minutes*. Miljøministrene har efterfølgende besluttet, at det er Nordisk Ministerråds Sekretariat, som er det koordinerende organ, der forbereder de årlige NB8-møder på såvel embedsmands- og ministerniveau. Det er også sekretariatets rolle at arbejde videre med den allerede substantielle nordisk-baltiske projektvirksomhed, som for nuværende beløber sig til ca. 18 MDKK i nuværende og planlagte projekter. Det er desuden Nordisk Ministerråds Sekretariat rolle, at arbejde videre med nye samarbejdsområder af fælles nytte for såvel de nordiske og baltiske lande.

Uddannelses- og forskningsområdet

Med baggrund i "Agreed Minutes" fra det nordiske-baltiske uddannelses- og forskningsministermøde i København 25. marts 2004, er der sammensat en nordisk-baltisk koordineringsgruppe. Gruppen har fået navnet "NB8 Education and Research" og skal have ansvaret for at administrere og implementere samarbejdet på uddannelses- og forskningsområdet mellem Nordisk Ministerråd og Estland, Letland og Litauen.

Hertil kommer, at der er fremlagt et forslag til handlingsplan for Nordisk Ministerråds samarbejde med Estland, Letland og Litauen på uddannelses- og forskningsområdet, hvori der er foreslået tre følgende konkrete områder for et fordybet nordisk-baltisk samarbejde, som skal undersøges nærmere.

Baltisk deltagelse i Nordplus, Nordplus junior, Nordplus sprog og Nordplus voksen. Der forventes nedsættelse af arbejdsgrupper, som vil få i opdrag at udrede, hvorledes en sådan udvidelse kan gennemføres, både teknisk, administrativt og finansielt.

Baltisk involvering i det fælles nordiske forskningssamarbejde ud over den fælles observatør, som Estland, Letland og Litauen har i NordForsk bestyrelse. Baggrund herfor er, at Nordisk Ministerråds samarbejde på forskningsområdet nu er koncentreret og skal samordnes i NordForsk. Med udgangspunkt i dette må ethvert forskningssamarbejde mellem de baltiske lande og Nordisk Ministerråd forholde sig til NordForsk.

De baltiske landes deltagelse i forskningsprogrammet Nordunet 3 om internetteknologi. Ministerrådet har indgået et samarbejde med Østersørådet (CBSS) og EU inden for rammerne af Northern eDimension Action Plan 2005-2006 (NeDAP). Efter denne aftale skal udredes mulighederne for, at de baltiske lande kan deltage i forskningsprogrammet Nordunet3 om internetteknologi. Det er bevilliget DKK 300 000 til en *feasibility study* for at udrede dette.

Nordisk Råd er involveret i udviklingen af ovennævnte handlingsplan og har stillet sig positiv til indholdet i det foreliggende forslag.

Det bør i denne sammenhæng nævnes, at der også finder nordisk baltisk samarbejde sted uden for rammerne af Nordisk Ministerråd, f.eks. på udenrigsområdet.

Afslutningsvis kan det fremhæves, at samarbejdet med Estland, Letland og Litauen vil blive kontinuerligt evalueret for at sikre, at samarbejdet udvikles og at dette sker i overensstemmelse med fælles nordisk-baltiske interesser[4]. Nordisk Ministerråd vil løbende drøfte ovenstående udvikling med Nordisk Råd.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

[4] Følgende fremgår af "Retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008" vedtaget den 10. december 2005 af samarbejdsministrene: "Det fremtidige samarbeidet vil bli kontinuerlig evaluert. Dette skjer så vel av samarbeidsministrene som i Nordisk Ministerråds sekretariat. For å sikre at dette skjer, utarbeider de enkelte fagministerråd én gang om året en statusrapport over samarbeidet. Av disse rapportene vil det fremgå hvilket konkret samarbeid som har funnet sted, en vurdering av i hvilken grad samarbeidsministrenes retningslinjer er blitt fulgt og hvorvidt de til enhver tid gjeldene politiske prioriteringer er blitt oppfylt. Rapportene vil likeledes inneholde en beskrivelse og vurdering av det kommende års samarbeidsaktiviteter. Rapportene vil danne grunnlag for en mer generell og prinsipiell årlig drøftelse blant de nordiske samarbeidsministrene av samarbeidet og utviklingen av dette. Evaluering av samarbeidet bør også drøftes i felles nordisk/baltisk regi."

Presidiets betänkande

över meddelande om rekommendation 17/2004/presidiet Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008 (B 231/presidiet)

Nordiska rådet noterar att Nordiska ministerrådet antagit riktlinjer för samarbetet med Estland, Lettland och Litauen 2006–2008. Rådet noterar vidare att ministerrådet lägger stor vikt vid dialogen med rådet angående samarbetet med de baltiska länderna. Ministerrådet sekretariat har löpande informationsutbyte med Nordiska rådets sekretariat. Ministerrådet står också till förfogande för att diskutera utvecklingen av samarbetet med de baltiska länderna med såväl rådets presidium som dess utskott.

Nordiska rådet är enigt i att det föregår en löpande dialog mellan ministerrådet och rådet angående utvecklingen mt samarbetet med de baltiska länderna. Denna sker bl.a. på vardaglig basis i form av kontakter mellan ministerrådets generalsekreterare och rådets rådsdirektör, samt mellan berörda tjänstemän. Vidare kan den redogörelse som ministerrådet lämnat i ovanstående meddelande ses som ett led i dialogen. Ytterligare ett exempel på detta är att ministerrådets generalsekreterare deltog i presidiets möte den 28 juni för att bl.a. lämna en lägesrapport rörande samarbetet med Estland, Lettland och Litauen, samt nordvästra Ryssland.

Rådet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet i sitt meddelande utfäster sig att konsultera Nordiska rådet om det förutsätts ske väsentliga förändringar i riktlinjerna för Nordiska ministerrådets samarbete med Estland, Lettland och Litauen.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår presidiet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 17/2004/presidiet för rådets del är *slutbehandlad.*

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Rek. 18/2004/presidiet
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 18/2004/presidiet Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008 (B 231/presidiet)

Rekommandasjonen lyder:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* anta riktlinjerna för Nordiska ministerrådets samarbete med nordvästra Ryssland 2006–2008
2) *att* samråda med Nordiska rådet vid utformning och utvärdering av program, handlingsplaner och liknande för samarbetet med nordvästra Ryssland
3) *att* färdigställa årliga handlingsplaner för samarbetet med nordvästra Ryssland, med början år 2006

Nordiska ministerrådet meddelar:

Punkt ett

De nordiska samarbetsministrarna har, den 10 december 2004, beslutat om nya riktlinjer för Nordisk Ministerråds (NMR) samarbete med Nordvästryssland för åren 2006–2008. Dessa riktlinjer styr verksamheten och implementeras i alla ministerråd och utgör ramen för samarbetet med Nordvästra Ryssland. (Bilaga)

Punkt två

Nordiska ministerrådets sekretariat har ett nära samarbete och en fortlöpande informationsutväxling med Nordiska rådets sekretariat. Detta är till förmån för alla partners. Ministerrådet är redo att genom diskussioner med Nordiska rådets presidium och respektive utskott fördjupa detta informationsutbyte. Om väsentliga förändringar av de antagna riktlinjerna förbereds kommer naturligtvis Nordiska rådet att konsulteras. Det nya Rysslandsprogrammet framläggs som ministerrådsförslag för behandling vid Nordiska rådets session.

Punkt tre

Nordiska ministerrådet samlar sina aktiviteter i ett särskilt Rysslandprogram – vilket föreläggs som ett ministerrådsförslag. Nya resurser frigörs år 2006 till ökade satsningar i nordvästra Ryssland. Satsningarna, som bör ges ökad synlighet, skall inriktas på sådana områden där ministerrådet har särskilda fördelar att erbjuda.

Samarbetet med Ryssland fokuserar på de områden som ger mervärde. I riktlinjerna framhävs som nyckelområden bl.a. demokrati och styrning av rättsstaten, det gränsöverskridande samarbetet, forskning och innovation, IT-samarbete, sociala frågor och hälsa samt samarbetet

inom miljö och hållbar utveckling. Samarbetsprojektet med NGO:s kommer att vara en del av samarbetet. Nordenfrämjande insatser ligger i alla de nordiska ländernas intresse. Riktlinjerna följs upp i rysslandsprogrammet.

Ministerråden avrapporterar årligen till samarbetsministrarna om pågående aktiviteter och framtida verksamhet.

Av särskilda verksamheter i Ryssland förtjänar följande att nämnas:

- Kunskapsuppbyggnad och nätverk
- Deltagande i EU: s partnerskap
- Samarbete med frivilligsektorn i nordvästra Ryssland
- Samarbete i Barents-regionen

Härtill kommer viss verksamhet som gäller en större del av regionen, nämligen

- Gränsregionalt samarbete
- Nordiska projektexportfonden (Nopef)

Tyngdpunkten i ministerrådets rysslandsverksamhet ligger alltså på kunskapsuppbyggnad och främjande av nätverk. På detta område har ministerrådets hittillsvarande verksamhet varit särskilt framgångsrik. Kunskap har kunnat överföras från områden i Norden av särskild betydelse för demokrati, rättsstat och ekonomisk tillväxt.

Finansieringen av rysslandsprogrammet sker dels genom årliga beviljningar från den budgetpost – Grannlandspolitiken – som omfattar insatser i hela det som tidigare benämnts närområdet, dels över fackministerrådens och de nordiska institutionernas egna budgeter.

Ministerrådet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Bilag:

Retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008

Nordisk Ministerråd og Russland har siden midten av 1990-tallet utviklet samarbeidet i Nordvest-Russland. Det nåværende rammeprogrammet utløper ved årsskiftet 2005/2006.

Disse retningslinjene skal sees som Nordisk Ministerråds bidrag til å føre samarbeidet videre, og de trer delvis i kraft allerede fra og med 2005.

1. Hvorfor samarbeide?

De nordiske landene har til alle tider hatt relasjoner med Russland. Motivene for samarbeidsrelasjonene har skiftet opp gjennom årene. De fremstår i dag som et ønske om et bredere samarbeid, hvor fokus er på demokratisk samfunnsutvikling, åpne pluralistiske relasjoner over grensene og regulert markedsøkonomi. Nordisk Ministerråd tillegger disse fokuseringer avgjørende betydning fordi:

- En demokratisk samfunnsutvikling forutsetter konstant oppmerksomhet om grunnleggende menneskerettigheder og rettsstatlige prinsipper, som betingelse for borgernes dialog og nødvendige deltagelse i det samfunnspolitiske liv. Velfungerende, uavhengige, samfunnsstrukturer er avgjørende for fri meningsdannelse og ansvarliggjøring av samfunnets borgere,
- Erfaringen viser at omfattende og mangfoldige kontakter på alle plan over grensene er et avgjørende middel for å sikre gjensidig forståelse mellom naboland, hvilket danner grunnlag

for stabilitet og sikre utviklingsbetingelser, både regionalt og i et videre internasjonalt perspektiv,

- En regulert markedsøkonomisk utvikling kan avbalansere den frie foretaksomhets fordeler for individer og bedrifter med nødvendige felles hensyn til grunnbetingelsene for det økonomiske liv. I denne forbindelse er både rettslige og fysiske infrastrukturer, prinsipper for bærekraftig utvikling samt velferdsmessige fordelingshensyn av avgjørende betydning.

Det bredere samarbeidet vil baseres på bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling er en sterk felles forpliktelse, hvor de nordiske landene ligger langt fremme. Den nye nordiske tverrsektorielle strategien for bærekraftig utvikling forener miljømessige, økonomiske og sosiale spørsmål, hvilket kan komme til særlig anvendelse her.

Samarbeidet får en særlig betydning i det Russland både er Nordens og EUs største nabo. Utviklingen i Russland er således viktig også for Norden og EU, ikke minst av sikkerhetshensyn i videste forstand.

Østersjøområdet har potensial til å bli en ledende vekstregion i Europa. I denne regionen er Nordvest-Russland, og da særlig St. Petersburg, av største betydning. Kaliningrad er dessuten med sin særegne geografiske plassering av særskilt interesse.

Samtlige land rundt Østersjøen har ansvar for og interesse av å ivareta havområdene, ikke kun som en betydelig økonomisk ferdselsåre, men også som kulturarv, turistområde og verneverdig havmiljø.

I forbindelse med disse felles interessene ønsker Norden å fremstå som en samarbeidspartner i positiv dialog med Russland. Målet for det felles nordiske samarbeidet er å fremme en utvikling i Russland som kan skape grunnlag for et forsterket naboskap til gagn for trygghet og utvikling i hele Nord-Europa.

Det foregår i dag et utstrakt samarbeid mellom Nordisk Ministerråd og russiske regioner i Nordvest-Russland under denne målsetningen. Dette samarbeidet vil Nordisk Ministerråd bidra til å videreutvikle.

2. Hvordan skal det samarbeides?

Samarbeidet som her beskrives er for de nordiske landene det multilaterale samarbeidet mellom nasjonalstatene, hvor de nordiske landene i fellesskap, innenfor rammene for Nordisk Ministerråd, samarbeider med enkelte deler av Nordvest-Russland. Nordisk Ministerråds virksomhet skal sees som komplement til de nordiske landenes bilaterale samarbeid med Nordvest-Russland, og i overensstemmelse med de prinsipper som fastlegges av landene i fellesskap.

De erfaringer som hittil er gjort viser at det er behov for en tydeligere strukturering av det felles nordiske samarbeidet med Russland.

2005 er et overgangsår, hvilket innebærer at det særlige nærområdeprogrammet, som bygger på Rammeprogrammet 2003-05, avsluttes og erstattes av et nytt samarbeid fra og med 2006. Målsettingen er at de økonomiske midlene til dette samarbeidet gradvis vil øke noe de nærmeste årene.

Samarbeidsministrene, og herunder den nordiske samarbeidskomiteen, utformer retningslinjer for samarbeidet og har således det *overordnede* ansvar for samarbeidet. Det er de ulike fagministerrådene som, basert på disse retningslinjer, har ansvaret for samarbeidets konkrete innhold. Samarbeidet, skjer i fremtiden innenfor rammen av et Russlandsprogram, som omfatter de ulike fagministerrådenes aktiviteter. Programmet vil ha et særskilt budsjett for å forsterke fagministrenes virksomhet.

Det fremtidige samarbeidet med Nordvest-Russland vil bli evaluert kontinuerlig, så vel av samarbeidsministrene som av Nordisk Ministerråds sekretariat. For å sikre dette, utarbeider de enkelte fagministerråd årlige statusrapporter om samarbeidet. Av disse rapporter vil det fremgå hvilket konkret samarbeid som har funnet sted, en vurdering av i hvilken grad samarbeidsministrenes retningslinjer er blitt fulgt og hvorvidt de til enhver tid gjeldene politiske prioriteringer er blitt oppfylt. Rapportene vil likeledes inneholde en beskrivelse og vurdering av det kommende års samarbeidsaktiviteter. Rapportene vil danne grunnlag for en mer generell og prinsipiell

årlig drøftelse blant de nordiske samarbeidsministrene av samarbeidet og utviklingen av dette. Foruten den politiske evalueringen, vil samarbeidet bli evaluert av eksterne, profesjonelle, evaluatorer.

Målsettingen er sammen med Russland å komme frem til en modell for det fremtidige samarbeidet, hvor hver av partene finansierer sin del av samarbeidet.

Fremtidig prosjektsamarbeid baseres følgelig på et likeverdig partnerskap, hvor forslag til aktiviteter fremmes fra begge sider, planlegging skjer i fellesskap, og hvor det hersker gjensidig enighet om finansieringsløsninger. Aktiviteter vil være politisk forankret hos alle parter for å sikre eierskap og oppfølgning. Nordiske initiativ til samarbeidsaktiviteter fremmes via de nordiske fagministerrådene / embetsmannskomiteene.

Foruten initiativ fremmet via de nordiske ministerrådene, vil samarbeidsprosjekt foreslått av NGO'er, lokale myndigheter og andre aktører bli søkt ivaretatt. Nordisk Ministerråds kontor i St. Petersburg og det fremtidige kontor i Kaliningrad vil være høringsinstanser for denne type henvendelser.

Samarbeidsministrene disponerer en reserve til politiske initiativer under det årlige budsjett for samarbeidet med relevante naboland. Disse midlene vil bli benyttet til særlige politisk aktuelle tiltak.

Nordisk Ministerråds virksomhet bør synliggjøres slik at det skaper større interesse hos russiske myndigheter for å videreutvikle samarbeidet. Dette er en oppgave som også pålegges Nordisk Ministerråds kontor i Nordvest-Russland og Nordisk Ministerråds sekretariat.

3. Hva skal det samarbeides om?

Felles målsetninger bør ligge til grunn for det felles nordisk-russiske samarbeidet innen de enkelte fagministerråd, og disse bør oppdateres årlig.

Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland forholder seg til EUs rammeverk vedr. samarbeidet med Russland, herunder utviklingen av EUs naboskapsprogram, den Nordlige Dimensjon, "De fire felles rom" og den bilaterale samarbeidsavtalen mellom EU og den Russiske Føderasjon

De nordiske landene vil i sitt samarbeid med Nordvest-Russland i størst mulig omfang søke en hensiktsmessig samordning med den Nordlige Dimensjons 2. handlingsplan (NDAPII).

Det felles nordisk-russiske samarbeidet skal utgjøre en merverdi, i forhold til både det bilaterale samarbeidet og EU-samarbeidet. Fellesnevnere mellom russiske og nordiske behov og interesser skal identifiseres. Det er viktig at samarbeidet ikke omhandler oppgaver som naturlig bør dekkes av den Russiske Føderasjons statsbudsjett.

Det vil være naturlig å bygge videre på det vellykkede samarbeidet som allerede er etablert og hvor det er gjensidig interesse for videreutvikling. Likestillingsprinsippene vil stå sentralt og integreres i det videre samarbeidet.

Nordenfremmende innsatser er i alle de nordiske lands interesse. Ikke minst er et utviklet kultursamarbeid verdifullt i denne sammenheng, i det kultur vil kunne benyttes som en løftestang for det øvrige samarbeidet. I det Nordenfremmende arbeidet inngår også å fremme nordiske bedriftsetableringer i Nordvest-Russland.

Nordisk Ministerråd har særskilt interesse i å utvikle samarbeidet innen enkelte nøkkelområder, disse er bl.a.:

- Demokratiutvikling og styrking av rettsstaten.
- IT-samarbeidet kan utbygges både teknisk og innholdsmessig. Bruksområdet for – og behovet for – brede IT-løsninger i Østersjø-regionen er stort.
- Grenseregionalt samarbeid, både bilateralt mellom Norden og Nordvest-Russland og treparts samarbeid Baltikum – Norden – Russland, vil stå sentralt. Ved å bygge på tidligere erfaringer kan samarbeidet videreutvikles, f.eks. med Belarus.

- Forsknings- og innovasjonssamarbeidet, samt samarbeidet innen utdannelse vil være en naturlig videreføring av det samarbeidet som allerede er innledet, og som har sentral betydning for hele regionens attraksjonskraft.
- Sosial- og sunnhetsforhold, inklusiv bekjempelse av narkotika og ivaretakelse av barn og unges interesser og behov, fremfor alt innen for "Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-Being".
- Miljø og bæredyktig utvikling

I denne forbindelse kan nævnes at grænseregionalt samarbejde også kan anvendes som et instrument i samarbejdet om f.eks. social- og sundhedsforhold og miljø og bæredygtig udvikling.

4. Hvilket geografisk område skal samarbeidet omfatte?

Samarbeidet omfatter fra og med 2006 primært de deler av Nordvest-Russland som har naturgrense, enten til lands eller til havs, til enten Norden eller de baltiske landene: Murmansk oblast, Republikken Karelia, Leningrad oblast, Pskov oblast, St. Petersburg og Kaliningrad.

St. Petersburg har en opplagt nordisk interesse som sentrum for Nordvest-Russland og som nøkkel for hele Østersjøregionens fremtid. Kaliningrad står i en særstilling, da enklaven gradvis blir en mer integrert del av Østersjøregionen. Samarbeidsbehovene er betydelige samtidig som Kaliningrads utvikling er av stor betydning, både for Kaliningrad og nabolandene Litauen og Polen. Disse faktorer taler for et økt ministerrådsengasjement i denne del av Nordvest-Russland, ikke minst ved åpningen av et kontor i Kaliningrad.

Denne geografiske definisjonen av samarbeidsområder kan løpende revideres av samarbeidsministrene.

Nordisk Ministerråds innsatser må i tydeligere grad enn tidligere samordnes med andre regionale organisasjoner, som Østersørådet, Barentsrådet, Barents Regionalråd og Arktisk Råd. I de arktiske områder har man allerede i flere år praktisert samarbeid hvor Nordisk Ministerråd, i samarbeid med Arktisk Råd, finansierer aktiviteter med fokus på miljø og/eller urbefolkninger.

Nordisk Ministerråd vil i fremtiden prioritere prosjekt i Arktis og Barentsregionen, som skjer i samarbeid med de ovennevnte regionale råd. I samarbeidet med de ulike organisasjonene skal samstemmighet i organisasjonenes strategier etterstrebes og respektive organisasjoners særskilte styrke ivaretaes. Heri ligger muligheten til å gjennomføre særskilt verdifulle samarbeidsaktiviteter i Arkhangelsk oblast.

Nordisk Ministerråds deltagelse i samarbeidet med andre regionale organisasjoner bygger på separate, overordnede retningslinjer for virksomheten, vedtatt av samarbeidsministrene om medfinansiering av aktiviteter. Samråd mellom de berørte organisasjonene skjer regelmessig.

De nåværende samarbeidsrelasjoner med Russland er vel etablert på regionalt plan. Hver regionadministrasjon (oblast/republikk/ St. Petersburg by) har komiteer for sine respektive sektorer, helse, miljø osv. I utgangspunktet bør imidlertid komiteen for utenrikssaker (i de respektive republikker, oblasts og St. Petersburg) være Nordisk Ministerråds kontaktpunkt, når relasjoner skal etableres og/eller utbygges, da disse sitter med den overordnede innsikt i regionens internasjonale og bilaterale samarbeid med Norden. Dette vil imidlertid ikke være tilstrekkelig og det forventes at nordiske embetsmannskomiteer, arbeidsgrupper og lignende etablerer kontakt med faglig relevante komiteer i de enkelte områder, med bistand fra Nordisk Ministerråds kontorer i Nordvest-Russland.

Utover samarbeidet med de regionale myndighetene kreves en tydeligere relasjon også til de føderale, russiske myndighetene. Som et første tiltak er det avtalt at Nordisk Ministerråds sekretariat holder den Russiske Føderasjons ambassade i København orientert om virksomheten på generelt nivå, med særlig fokus på fremtidige minister- eller embetsmannsmøter som involverer russiske deltagere. Mht. den faglige rapporteringen til rette ministerier i Moskva, er dette et ansvar som tillegges de russiske samarbeidspartnerne. Sakkyndigkomiteen erstattes med et regulært samråd.

5. Samarbeidets former

Formene for det nordisk-russiske samarbeidet kan variere, men vil til enhver tid være basert på samarbeidsministrenes politiske prioriteringer. Samarbeidet vil være basert på konkrete samarbeidsprosjekt av felles interesse innen prioriterte områder. Programmet vil ikke omfatte investeringsprosjekt eller generelle driftsmidler til offentlige og private institusjoner, organisasjoner eller bedrifter.

Langsiktighet er avgjørende for å oppnå bærekraftige resultat. Denne langsiktigheten vil primært være basert på den russiske sidens engasjement, idet den nordiske finansieringsgraden avgjøres fra år til år.

Instrument som kan benyttes til å gjennomføre det ønskede konkrete samarbeidet er bl.a.:

- Utvekslingsprogram, som er effektive med hensyn til å bygge menneskelige relasjoner. Slike program er aktuelle på en rekke, sentrale områder.
- Felles initiativ, som kan danne grunnlag for fremme av prosjekter, som har særlig utviklingsverdi, og dermed kan virke som "stifinner".
- Erfarings- og informasjonsutveksling kan gjøre gjensidig nytte som en del av en nødvendig "benchmarking".
- Bruk av såkalt "seed money" for oppstart av aktiviteter, som forventes å ha særlig spredningsverdi.

6. Nordisk Ministerråds kontor i Nordvest-Russland

Informasjonskontoret i St. Petersburg har spilt en sentral rolle i etableringen av de mange, faglige nettverk som er blitt opprettet gjennom årene mellom nordiske og russiske parter. Nordisk Ministerråds kontor i St. Petersburg og informasjonspunktene i regionene innehar en nøkkelrolle mht. å identifisere relevante russiske aktører til de forskjellige aktivitetene. Et nytt kontor i Kaliningrad vil få samme oppgaver.

I dag er kontoret ofte den implementerende part av det nordiske engasjementet, i forskjellige samarbeidsaktiviteter, idet kontoret:

- er den lokale kontakten for de nordiske fagministerrådene og deres utvalg og arbeidsgrupper, f.eks. ved å identifisere relevante russiske partnere, og derved underlette samarbeidet,
- utbygger nettverk med både de nasjonale myndighetene, med NGO'er og andre nasjonale og internasjonale aktører i de russiske regionene,
- er ministerrådets lokale iakttakere, som identifiserer trender og muligheter for felles nordisk-russisk samarbeid. Dette er en oppgave som ikke utelukkende kan ivaretaes på avstand,
- er eksponent for alt som er "Nordisk", og virker til å øke oppmerksomheten rundt samarbeidet, herunder på kulturområdet,
- har betydelig kompetanse som vil være av nytte for fagministrenes videreutvikling av samarbeidet med de russiske regioner,
- svarer for den praktiske saksbehandlingen, kvalitetssikring m.v. av bl.a. utvekslingsordningene på en mer effektiv måte enn det som ellers er mulig.

Disse oppgaver skal utføres også i framtiden.

Kontorene vil, som hittil, disponere et mindre budsjett for lokalt initiert samarbeid etter Nordisk Ministerråds retningslinjer.

Nettverksbygging vil få økt betydning, også mellom Nordisk Ministerråds kontorer. Kontorene i de baltiske landene besitter betydelig kompetanse som vil være av nytte for kontorene i Nordvest-Russland, og for videreutviklingen av samarbeidet med de russiske regioner.

Kontoret er en del av Nordisk Ministerråds sekretariat og sjefen for kontoret rapporterer direkte till generalsekretæren. Kontakten mellom kontoret og sekretariatet i København forsterkes. "Navnet forkortes til Nordisk Ministerråds kontor i St. Petersburg".

Et nytt kontor åpnes i Kaliningrad. Den samlede kontorkapasiteten i Nordvest-Russland forsterkes for å kunne klare nye oppgaver. De ulike kontorene kan gis ulike oppgaver avhengig av lokale behov.

7. Institusjonenes virksomhet

Flere av Nordisk Ministerråds institusjoner er virksomme i Nordvest-Russland. Institusjonenes og ministerrådets øvrige virksomhet koordineres gjennom samråd og årsrapporteringer.

Presidiets betenkning

over meddelelse om rekommandasjon 18/2004/presidiet Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008 (B 231/presidiet)

Presidiet har i ett tidigare betänkande ställt sig mycket positivt till ministerrådets riktlinjer för samarbetet med Ryssland 2006–2008. Presidiet noterar nu att de nordiska samarbetsministrarna den 10 december 2004 beslutat om nya riktlinjer för Nordisk Ministerråds (NMR) samarbete med Nordvästryssland för åren 2006–2008.

I riktlinjerna anges den geografiska avgränsningen av samarbetet till de delar av Ryssland som har naturliga gränser med Norden. Från rysk sida, bl.a. i ett inlägg vid Nordiska rådets session i Stockholm 2004, har påpekats att man hellre såg att avgränsningen utsträcktes till att omfatta det område som enligt rysk definition utgör nordvästra Ryssland. Detta skulle bl.a. innebära att regionen Arkhangelsk och andra områden ingick i samarbetsområdet. I en replik på detta nämnde dåvarande nordiska samarbetsministern Enestam att avgränsningen primärt har som syfte att stödja prioriteringen av begränsade resurser. Samtidigt sade han emellertid att man har en klar öppning för att från fall till fall pröva om det finns intresse att avvika från den primära avgränsningen, och att man inte kommer att rata goda projekt bara för att de finns på fel sida om avgränsningen. Det är glädjande att konstatera att det i förslag till budget för ministerrådet 2006 anges att verksamheten i nordvästra Ryssland sker i Nordens närhet utan att någon formell avgränsning sker av det ryska begreppet Nordvästryssland.

Det föregår en löpande dialog mellan ministerrådet och rådet angående utvecklingen av samarbetet med Ryssland. Denna sker bl.a. på vardaglig basis i form av kontakter mellan ministerrådets generalsekreterare och rådets rådsdirektör, samt mellan berörda tjänstemän. Ett exempel på detta är också att ministerrådets generalsekreterare deltar i presidiets möte den 28 juni för att bl.a. lämna en lägesrapport rörande samarbetet med Estland, Lettland och Litauen, samt nordvästra Ryssland. Presidiet ser med tillfredsställelse på att ministerrådet är redo att fördjupa detta informationsutbyte genom diskussioner med Nordiska rådets presidium och respektive utskott. Det är också positivt att ministerrådet förbinder sig att konsultera Nordiska rådet om väsentliga förändringar av de antagna riktlinjerna förbereds.

Presidiet konstaterar att ministerrådet kommer att samla sina aktiviteter i ett särskilt rysslandsprogram, vilket är lagt fram som ett ministerrådsförslag för behandling vid Nordiska rådets session 2005. Detta är i linje med en tidigare rekommendation från rådet om att utarbeta årliga handlingsplaner för samarbete med nordvästra Ryssland. Ministerrådets riktlinjer för samarbetet 2006–2008 kommer att följas upp i rysslandsprogrammet. Presidiet ser det som positivt att nya resurser, enligt budgetförslag 2006, frigörs för ökade satsningar i nordvästra Ryssland. Vidare delar Presidiet i huvudsak den syn på nyckelområden som anges i ministerrådets riktlinjer för

samarbetet med nordvästra Ryssland. Det är av särskild betydelse att främja samarbetsprojekt med ryska NGO:s.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår presidiet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek. 18/2004/presidiet för rådets del är *slutbehandlad.*

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

*Rek. 19/2004/medborger
D 2005

Meddelelse

om rekommandasjon 19/2004/medborger Samarbeid med urfolkene i Barents-regionen (A 1359/medborger)

Rekommandasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* ministerrådet i sitt arbeid med retningslinjer for samarbeid med Nordvest-Russland inkluderer tiltak til støtte for urbefolkningen i regionen

2) *at* ministerrådet samarbeider med samiske organer for å identifisere grensehindringer for den samiske befolkningen i nordiske land og setter inn ressurser for å fjerne disse hindringer

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Ministerrådet overvejer i sit arbejde med retningslinjer for samarbejde med Nordvestrusland hvorledes man kan inkludere yderligere tiltag til støtte for urbefolkningen i regionen.

Det kan oplyses, at de støtteordninger som retter sig mod Nordvestrusland allerede i dag i øvrigt også kan anvendes af urbefolkningen i området. Det drejer sig til eksempel om Nordisk Kulturfond og støtteordninger som Nordplus Nabo, som er en mobilitetsordning for at udvikle det langsigtede netværkssamarbejde indenfor hele uddannelsesområdet, hvilket også inkluderer støtte til netværkssamarbejde om voksnes læring, som foregår indenfor den frivillige sektor. Desuden kan Sleipnir, som er rejsestipendier for unge professionelle kunstnere i Norden, anvendes til dette formål.

Det kan endvidere oplyses, at ministerrådet på kulturområdet i 2004 tog initiativ til et regionalt samarbejde med følgende organisationer; Barents-rådet, herunder repræsentanter for den dertil hørende arbejdsgruppe Working Group of Indigenous Peoples in the BEAR, Østersørådet, Samisk Parlamentarisk råd, Ars Baltica, Arktisk Råd og Nordisk Råd. Der er afholdt tre møder hvor organisationerne har deltaget i varierende grad. Den regionale samarbejdsgruppe besluttede på sit seneste møde i 2005 at sætte fokus på urfolk og særligt urfolk i Nordvestrusland. Barents-rådet vedtog at 2005 skulle være urfolksår i Nord eller "Indigenous Peoples Year in the Barents Cooperation" og dette er understøttet af ministerrådets støtteordninger. Urbefolkninger i Arktis indgår desuden som et prioriteret tema i ministerrådets arktiske samarbejdsprogram under samarbejdsministrene som i 2005 havde et budget på ca. 7 MDKR.

Endelig er der i regi af sametingsministrene og sametingspræsidenterne nedsat en arbejdsgruppe, som er i færd med at udrede, hvordan en kontakt med russiske samerne og myndigheder skal kunne etableres for en dialog og gensidig information om samiske forhold af fælles interes-

se. Et seminar vil blive afholdt i efteråret 2005 og det forventes, at der kan udarbejdes et forslag til handlingsplan derefter.

Punkt to

Nordisk Ministerråd har i perioden siden oktober 2003 opretholdt en fortsat høj prioritet i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. Som led i denne prioritering har de nordiske samarbejdsministre under det danske formandskab i 2005 forlænget den særlige repræsentants mandat og dermed indsatsen med at fastholde det politiske tryk i arbejdet med at få fjernet konkrete hindringer.

De grænsebarrierer, som hidtil er blevet fjernet eller formindsket har i første omgang drejet sig om forhold, der har direkte betydning for den enkelte nordiske borger, som ønsker at bo, arbejde eller studere i et andet nordisk land. Det har således særligt været konkrete barrierer inden for social- og sundhedsområdet, arbejdsmarkedsområdet, uddannelsesområdet og skatte- og finansområdet. Parallelt med denne indsats understreges i 2005 erhvervslivets grænsehindringer.

Denne indsats har naturligvis også betydning i forhold til de barrierer der opleves i Nordkalot-området.

Ministerrådet er opmærksom på grænsehindringer også for den samiske befolkning i de nordiske lande. Blandt andet deltog det grænsepolitiske sekretariat i et seminar i april 2005 i Karasjok om grænsehindringer på Nordkalotten. Formålet med seminaret var at belyse grænsehindringer på Nordkalotten for den enkelte borger, for næringslivet og for det offentlige samarbejde med specielt fokus på samerne.

Håndtering af problemstillingerne på dette område varetages af dels det grænsepolitiske sekretariat i ministerrådet, som i øvrigt tager sig af grænsehindringsspørgsmål, dels Nordisk samarbejdsorgan for same- og rendriftsspørgsmål. Samiske organer er naturlige parter til afklaring af dette område. Parallelt med dette arbejde pågår desuden et bilateralt arbejde mellem den norske og finske regering om fjernelse af grænsehindringer i nord. Dette har blandt andet resulteret i en rapport "Det grenseløse nord", der netop ser nærmere på de hindringer der opleves for samerne.

Ministerrådet vil fortsætte sit arbejde på dette område og vil i den sammenhæng bl.a. tage udgangspunkt i den rapport om urbefolkningens situation i Barents-regionen, som Nordisk Råds rapportør har udarbejdet.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om rekommandation 19/2004/medborger Samarbeid med urfolkene i Barents-regionen (A 1339/medborger)

Medborger- og Forbrugerudvalget ser med tilfredshed på at Nordisk Ministerråd har sat øget fokus på urfolksspørgsmål, for eksempel med kultursektorens initiativ til det regionale samarbejde omkring urfolksspørgsmål og med det arktiske samarbejdsprogram. Udvalget havde dog forventet større fremskridt vedrørende arbejdet med grænsehindringer. Medborger- og Forbrugerudvalget ser frem til næste års meddelelse.

På baggrund af ovenstående foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen om Rek. 19/2004/medborger til efterretning og *afventer ny meddelelse* til næste år.

Karlstad, den 22. september 2005

Marianne Carlström (s)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

Fremst. 20/2004/næring
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 20/2004/næring Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005 (A 1360/næring)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at i efteråret 2005 afholde en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference, som har til formål at drøfte de tidsaktuelle spørgsmål mellem de nordiske og baltiske arbejdsmarkeder

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd arrangerede sammen med Nordisk Råd og arbejdsmarkedets parter i Norden en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference i august 2004 med bred deltagelse fra de nordiske og baltiske lande. I løbet af konferencens to dage blev der drøftet mange aktuelle emner. I konklusionerne gav Nordisk Råds medlemmer udtryk for at der var behov for at følge konferencen op med yderligere initiativer.

I forbindelse med Nordisk Råds session 2004 mødtes arbejdsminister Hans Karlsson med Nordisk Råds næringsudvalg og diskuterede bl.a. betydningen af det udvidede europæiske arbejdsmarked og de nordiske landes forskellige tilgange. Ved denne anledning informerede arbejdsminister Karlsson om den nordiske koordinationsgruppe der blev nedsat i sommeren 2004 for at overvåge arbejdskraftens mobilitetsmønstre frem til 1. maj 2005. Gruppen har bl.a. til opgave at overvåge om der finder social dumping sted samt om der anvendes illegal arbejdskraft i de nordiske lande. Oplysninger vil blive sammenfattet i en rapport efter 1. maj 2005.

Nordisk Ministerråd vil anvende rapporten som en baggrund for at igangsætte evt. nye initiativer i relation til det nordiske og det nordisk-baltiske arbejdsmarked samt orientere Nordisk Råds medlemmer om udviklingen. Afhængig af de konklusioner der fremkommer af arbejdet vil der blive igangsat yderligere undersøgelser i 2005. På denne baggrund finder Nordisk Ministerråd ikke at der vil være behov for at afholde en ny nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference i 2005. Ministerrådet stiller sig imidlertid positiv overfor at fortsætte dialogen med Nordisk Råd på dette område.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Næringsudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 20/2004/næring Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005 (A 1360/næring)

På baggrund af ministerrådets meddelelse afskrives rekommandationen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Næringsudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 20/2004/næring som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Drífa Hjartardóttir (Sj.), formand
Reynoldh Furustrand (s)
Carsten Hansen (S)
Ann-Kristine Johansson (s)
Lauri Oinonen (cent)
Runar Patriksson (fp)
Marion Pedersen (V)
Lyly Rajala (saml)
Steingrímur J. Sigfússon (VG), næstformand

Fremst. 1/2005/miljø
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 1/2005/miljø
Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008 (B 225/miljø)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte arbejdet med at konkretisere en fællesnordisk vision og model for udfasning af fossile brændsler med sigte på en udvikling baseret på bæredygtig energiforsyning og en transport- og infrastruktur, der understøtter visionen
2) *at* udarbejde en nordisk strategi med henblik på at afbøde de forventede langsigtede konsekvenser af klimaforandringer
3) *at* udvikle og tilpasse en overvågning af udviklingen baseret på et praktisabelt indikatorsæt; herunder indikatorer for social, økonomisk og økologisk bæredygtighed
4) *at* gennemføre B 225/miljø "Ministerrådsforslag om Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

Nordisk Ministerråd for Energi skal virke for et energisystem som skaber forudsætninger for økonomisk tilvækst og øget velfærd i hele regionen og som kan fungere som model och inspirationskilde for udviklingen af energimarkeder i det øvrige Europa. Et sådant energisystem karakteriseres ved

- markedsmæssige løsninger som bidrager till en effektiv ressurseanvendelse
- integration så at synergieffekter kan utnyttes fuldt ud
- høje miljøkrav, så at skadelig miljøpåvirkning fra energisystemet så langt som muligt kan begrænses
- en effektiv anvendelse, distribution og produktion af energi
- et voksende indslag af fornybare energikilder
- et elsystem med en høj sikkerhed for leverancer
- en høj grad af forsyningstryghed totalt set bl.a. gennem mangfoldighed og robusthed i energiforsyningen
- højt serviceniveau til medborgerne

Bæredygtige energisystem vil være et vigtigt politikområde i den fremtidige handlingsplan og omfatte indsatsområdene energieffektivisering, fornybare energikilder, klima og bæredygtig energi i tyndt befolkede områder.

En fælles nordisk vision og strategi for en fuldstændig udfasning af fossile brændsler er ikke en prioriteret opgave i handlingsplanen. En sådan langsigtet vision er alt for afhængig af forandringer i omverdenen og teknikudvikling for at kunne fungere som et operativt værktøj i det nordiske samarbejde. Fælles nordiske indsatser for at successivt mindske afhængigheden af fossile brændsler kommer derimod til at være en vigtig del af handlingsplanen.

Punkt to

Nordisk Ministerråd er opmærksomt på, at der ligger store udfordringer i årene fremover, når det gælder dels afværgning og dels tilpasning til de klimaeffekter, der ikke kan undgås. Klimaproblematikken er et centralt tema i den nordiske strategi for bæredygtig udvikling samt i det nordiske miljøhandlingsprogram. Det forventes, at der vil blive taget en række initiativer på baggrund af disse programmer. Under miljøsamarbejdet gennemføres f.eks. et projekt kaldet "Conservation of Nordic nature in a changing climate" (NoNaKlim), der afsluttes i 2005. Projektet skal give et overblik over klimaforandringernes betydning for naturen i "Syd-Norden" (Danmark, Finland, Norge, Sverige syd for polarcirklen) og komme med forslag til naturbevaringsstrategier, der integrerer klimaændringerne.

Den nordiske arbejdsgruppe vedrørende klimaspørgsmål, som er en tværsektoriel arbejdsgruppen for energi- og miljøsamarbejdet, gennemfører en række projekter, som har relation til klimaproblematikken. Der er bl.a. planlagt et projekt om vurderinger af sårbarhed, effekter og tilpasning i forbindelse med klimaændringer, som opfølgning på EU's målsætning om, at en global opvarmning på 2° C er loftet for acceptabel temperaturstigning. Baggrunden for dette arbejde er, at EU's miljøministre i oktober og december 2004, – som en ramme for den fremtidige indsats og som et forsøg på at definere, hvad der er farlige klimaforandringer – har vedtaget, at den globale gennemsnitlige temperaturstigning ikke bør komme 2° C over det pre-industrielle niveau. De nordiske lande spiller en særlig rolle i den sammenhæng, fordi klimaforandringerne typisk vil være mest ekstreme nær polerne. Der er derfor behov for at udrede, hvad en gennemsnitlig temperaturstigning på 2° C vil betyde for de nordiske lande.

Miljø- og Naturresurseudvalget skriver i betænkningen, at "spørgsmålet om klimaforandringer i Arktis påkalder sig i den forbindelse en særlig påtrængende interesse."

Hertil skal ministerrådet bemærke, at ACIA rapporten, der er produceret i regi af Arktisk Råd, har vist, at klimaet allerede nu er under forandring i Arktis, og at den globale opvarmning vil ramme kraftigere og hurtigere der end andre steder i verden.

På Arktisk Råds møde den 24. november 2004 i Reykjavik, vedtog ministrene, på baggrund af ACIA rapporten og det såkaldte policydokument indeholdende konkrete politiske anbefalinger, en erklæring, hvori man bl.a. tilslutter sig de politiske anbefalinger vedrørende emissionsreduktioner, tilpasning, forskning og monitering, og opfordrer medlemslandene til at gennemfører effektive tiltag for tilpasning og håndtering af de miljømæssige, økonomiske og sociale påvirkninger fra klimaændringer og ultraviolet stråling blandt andet gennem at styrke Arktiske beboeres adgang til informationer og beslutningstagere og gennem styrkelse af de relevante institutioner. Nordisk Ministerråd anser det for en vigtig opgave at sikre opfølgningen på denne erklæring. Herudover skal det nævnes, at der som led i den nordiske Miljøhandlingsprogram for 2005-2008 i løbet af 2005 vil blive udarbejdet en strategi, som fokuserer og prioriterer den nordiske miljøindsats i Arktis. Strategien skal fokusere på POP-stoffer, kviksølv og klimaproblematikken. Miljøsamarbejdets arktiske strategi forventes at træde i kraft i 2006.

Punkt tre

Nordisk Ministerråd har nedsat en ad hoc arbejdsgruppe, der som følge af revisionen af den nordiske strategi for bæredygtig udvikling skal opdatere og revidere det tilhørende indikatorsæt. Dette sæt indikatorer skal basere sig på det allerede eksisterende sæt indikatorer, der knytter sig til målene og indsatserne i strategien for bæredygtig udvikling. Det reviderede indikatorsæt skal

også belyse og illustrere udviklingen i forhold til mål og indsatser 2005-2008 samt på lang sigt, og skal herunder bl.a. indeholde indikatorer for de nye kapitler om bæredygtig produktion og forbrug, herunder økonomiske aspekter, og om de sociale aspekter af bæredygtig udvikling.

Der skal prioriteres et begrænset antal indikatorer til belysning af de vigtigste mål og indsatsområder på hvert sektor-område. Indikatorerne kan knyttes til både kort- og langsigtede målsætninger. Det væsentlige er, at det er muligt at måle en udvikling i relation til målene.

Målet med indikator-revisionen er at fokusere, effektivisere og målrette det nordiske indikatorsæt, sådan at det samlede sæt afspejler det nordiske arbejde for bæredygtig udvikling på en overskuelig, spændende og formidlingsvenlig måde.

Punkt fire

Nordisk Ministerråd har bedt de relevante fagministerråd om at følge op på de områder, der falder ind under ministerrådets ansvarsområde. Nordisk Ministerråd tager de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalgs betænkning om forslaget, til efterretning og vil arbejde for, at de tilgodeses i det videre arbejde med opfølgningen af strategien.

Nordisk Ministerråd anser at rekommandationen kan afskrives.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 1/2005/miljø Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008 (B 225/miljø)

Med hensyn til første at-sats argumenterer ministerrådet for, at en langsigtet vision om udfasning af fossile brændsler er alt for afhængig af forandringer i omverdenen m.m. til, at det ville kunne fungere som et operativt værktøj. En successiv nedsættelse af afhængigheden af de fossile brændsler vil dog blive en vigtig del af den kommende handlingsplan for det nordiske energipolitiske samarbejde.

Miljø- og Naturresurseudvalget må med beklagelse tage ministerrådets vurdering til efterretning. Udvalget anser det imidlertid af største betydning så hurtigt som muligt at få iværksat et arbejde med visioner for udfasningen af de fossile brændsler. Behovet kommer før eller siden, og det er udvalgets erfaring, at selve processen omkring opstilling af visionen ofte kan være med til at synliggøre problemet og vise de første skridt på vejen mod målet. Udvalget ser sig bekræftet i denne antagelse bl.a. ved på udvalgets sommermøde i august 2005 at høre om de resultater, der er opnået i Sydøstsverige på regionalt niveau med visionen at skabe det fossilfri brændsels samfund.

Med hensyn til den anden at-sats, oplyser ministerrådet, at man er opmærksom på behovet for tilpasning til klimaeffekter. Der henvises til et iværksat nordisk projekt om klimaforandringers betydning for naturen i den sydlige del af Norden. Desuden planlægges et projekt, der skal afdække den samfundsmæssige betydning af en temperaturstigning på to grader. Endelig henvises til Nordisk Ministerråds beslutning om, at der bør følges op på ACIA-rapportens anbefalinger – bl.a. i regi af Arktisk Råd.

Udvalget fik på sit møde i juni 2005 i Bodø, Norge en præsentation af projektet om de to graders temperaturstigning, og udvalget skal anbefale, at der arbejdes videre med realiseringen af dette projekt.

Med hensyn til den tredje at-sats oplyses det, at der er nedsat en arbejdsgruppe, der bl.a. skal opdatere og revidere det sæt af indikatorer, der er tilknyttet strategien for bæredygtig udvikling med henblik på at kunne følge med i, hvorvidt udviklingen bevæger sig i det rette spor og med tilfredsstillende hastighed. Det nye sæt af indikatorer vil også omfatte bæredygtig produktion og forbrug, økonomiske aspekter og sociale aspekter af bæredygtig udvikling.

Udvalget billiger arbejdet med fortsat udvikling af indikatorer.

Med hensyn til den fjerde at-sats oplyses, at ministerrådet tager Nordisk Råds synspunkter til efterretning og vil arbejde for, at de tilgodeses i det videre arbejde.

Udvalget tager ministerrådets anerkendelse til efterretning.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 1/2005/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Fremst. 2/2005/miljø
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 2/2005/miljø
Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora (B 225/miljø)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005 – hver for sig og sammen – har gennemført og planlagt med henblik på at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet og for at sikre, at bæredygtig udvikling fortsat står højt på den politiske dagsorden i de internationale fora

Nordisk Ministerråd meddeler:

I 2001 trådte strategien for bæredygtig udvikling i Norden i kraft. Strategien indeholdt mål og indsatser for perioden 2001-2004 samt langsigtede målsætninger til og med 2020.

Den reviderede udgave af den nordiske strategi for bæredygtig udvikling trådte i kraft den 1. januar 2005. Strategien indeholder nye mål og indsatser for perioden 2005-2008, mens de langsigtede målsætninger fortsat er gældende. Strategien følger og indeholder de overordnede prioriteringer for det nordiske samarbejde for bæredygtig udvikling.

På en række af områderne i såvel den oprindelige strategi som i den reviderede, er der en særlig nordisk vinkel på problemerne, som gør det relevant at samle indsatsen og dermed præge den europæiske og globale udvikling. En oversigt over de prioriterede indsatsområder og de tilknyttede fælles nordiske indsatser fremgår af bilag 1 og 2.

Den nordiske strategi for bæredygtig udvikling skal være udgangspunktet for en løbende omstilling til bæredygtig udvikling i de nordiske lande og i det nordiske samarbejde. Hovedansvaret for opfølgningen af strategiens mål og indsatser ligger hos de nordiske landes regeringer.

Bilag 3-6 opsummerer de internationale initiativer, som hhv. Danmark, Norge, Island og Sverige har gennemført og planlægger hver for sig.

De selvstyrende områder Grønland, Færøerne og Åland har været med til udarbejdelsen af den nordiske strategi for bæredygtig udvikling, senest revisionen med nye mål og indsatsområder for 2005-08, og står således bag de fælles nordiske initiativer på internationalt plan for at fremme en bæredygtig udvikling.

Afslutningsvis bemærkes, at de nordiske landes regeringer for deres del anser, at rekommandationen kan afskrives.

Bilagsoversigt

1. Fælles nordiske initiativer for at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet, 2001-2004
2. Fælles nordiske initiativer for at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet, 2005-2008
3. Oversigt over Danmarks internationale initiativer for bæredygtig udvikling i 2004-2005
4. Svenska initiativ i internationella fora 2004-2005 när det gäller Hållbar utveckling
5. Islandske initiativer for bæredygtig udvikling i forhold til internationalt samarbejde, 2004-2005
6. Norsk rapportering på prosjekter/programmer for bærekraftige utvikling gjennom FN-systemet
7. Finlands prioriteter 2004-2005 när det gäller hållbar utveckling

Bilag 1

Fælles nordiske initiativer for at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet, 2001-2004:

Den nordiske strategi for bæredygtig udvikling "En ny kurs for Norden" skal være udgangspunktet for en løbende omstilling mod en bæredygtig udvikling i de nordiske lande og i det nordiske samarbejde. Den følger og indeholder de overordnede prioriteringer for det nordiske samarbejde for bæredygtig udvikling.

Den nordiske strategi for bæredygtig udvikling fungerer som udgangspunktet for fælles nordiske indspil i internationale forhandlinger om bæredygtig udvikling. På en række af strategiens områder er der en særlig nordisk vinkel på problemerne, som gør det relevant at samle indsatsen og dermed præge den europæiske og globale udvikling.

Biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer	- De nordiske lande er drivkræfter i de internationale processer og forhandlinger i opfølgningen af FN's konvention om biologisk mangfoldighed. Norden er spydspids i arbejdet med fælles løsninger mellem udviklingslandelande og industrilande. - Fælles nordisk indsats for ratifikation og ikrafttrædelse af Cartagena-protokollen. - I internationale konventionsforhandlinger om udsætning af ikke hjemmehørende arter arbejder de nordiske lande for at forebygge utilsigtet introduktion af fremmede arter ved at samarbejde om regelsæt for at begrænse effekten af introducerede arter og ved at øge informationen til relevante myndigheder og befolkningen.
Havet	- De nordiske lande arbejder for at samarbejdet om gældende internationale aftaler på havmiljøområdet bliver overholdt og styrket (OSPAR, HELCOM, MARPOL-konventionen, London-konventionen og Global Programme of Action for the Protection og the Marine Environment from Landbased Activities (GPA)). - De nordiske lande samarbejder om en fælles indsats for at forbedre grundlaget for at fastlægge selektionskriterier for og prioritering af farlige stoffer for i løbet af en generation at forhindre udslip til miljøet. Herunder vil de nordiske lande særskilt arbejde for, at den globale FN-konvention om POP'er bliver færdigforhandlet samt at det globale program, GPA, bliver implementeret hurtigst muligt. Herudover vil de nordiske lande arbejde for, at UN-ECE-protokollerne om POP'er og tungmetaller bliver ratificeret om implementeret hurtigt.

Kemikalier	- De nordiske lande har været drivkraften i SAICM processen (Strategic Approach for Integrated Chemicals Mangement) som startede under FN i 2003 (opfølgning af Johannesburg). Island havde formandskabet for processen fra begyndelsen indtil i oktober 2004. Formandskabet er nu gået over til Sverige. De nordiske miljøministre besluttede på deres møde i november 2004 at sekondere en kemikaliekspert i SAICM sekretariatet i Geneve for at understøtte processen videre frem. - De nordiske lande skal bidrage til, at der i EU-lovgivningen fastsættes krav om, at der inden for en given dato skal foreligge viden for alle kemikalier, som anvendes i processer og produktion af varer. De nordiske lande vil arbejde for, at stoffer, som der ikke findes viden om til den fastsatte dato, ikke længere må anvendes. - De nordiske lande arbejder for, at vurderinger af kemikaliers farlighed bl.a. skaffes via computerbaserede modeller, – f.eks. QSAR. - De nordiske lande vil arbejde for, at EU's lovgivning omfatter stærke krav om, at information om kemiske stoffers egenskaber og håndtering skal videregives af producenter, importører og forhandlere til samtlige "down stream users". De nordiske lande vil også arbejde for, at der etableres et system, som giver offentligheden afgang til viden om kemikalier på en overskuelig og enkel måde. - De nordiske lande vil arbejde for, at EU's beslutninger i større udstrækning bygger på forsigtigheds- og substitutionsprincipperne samt princippet om at forureneren betaler. - De nordiske lande vil bidrage aktivt til at føre arbejdet med at udvikle kriterier for at klassificere hormoneffekter fremad i EU samt i øvrigt bidrage til at forbedre klassificeringskriterierne for miljø- og sundhedsfare på andre områder. - De nordiske lande vil bidrage til at konkretisere generationsmålet i det internationale samarbejde i OSPAR og HELCOM og fortsat være ledende i arbejdet med at udforme kriterier for at udvælge kemikalier, som skal prioriteres i OSPAR-arbejdet. - De nordiske lande vil bidrage til en effektiv international gennemførsel af de globale konventioner: Montreal-protokollen og PIC-protokollen, POP-konventionen og en international aftale om brug af TBT på skibe. De nordiske lande vil arbejde for, at flere stoffer med uønskede egenskaber omfattes af disse konventioner. - De nordiske lande vil arbejde for at kemikaliespørgsmålet udgør en vigtig del af den produktorienterede miljøindsats, og at anvendelsen af EMAS/ ISO 14001, miljøvaredeklarationer, retningslinier for offentlige indkøb samt svanemærket udvikles yderligere med henblik på kemikalieanvendelsen. På grund af den globale handel med varer og fordi de nordiske lande er store importører, skal indsatsen ikke alene koncentreres om de nordiske producenter men må også rettes mod importører af varer fra EU og lande udenfor fællesskabet.

Fødevaresikkerhed	- De nordiske lande vil i fællesskab arbejde for at fremme den nordiske indflydelse i internationale aftaler, herunder i FAO, WHO, WTO, FN-systemet, Codex Alimentarius, OIE og IPPC. Inden for WTO- og FN-systemet er målet, at der fastlægges kriterier, som skaber mulighed for at bevare og styrke anvendelsen af høje standarder for hensynet til forbrugere, dyrevelfærd, miljø og arbejdsmiljø. - De nordiske lande vil i forlængelse af Kommissionens hvidbog om fødevaresikkerhed og på grundlag af den nordiske strategi for fødevaresikkerhed styrke samarbejdet om et nyt regelværk i EU/EØS.
Energi	- De nordiske lande og Nærområderne vil være foregangsregion for at afprøve Kyoto-mekanismerne herunder Joint Implementation og handel med CO_2-kvoter. Østersø-regionen er etableret som "testing ground" for afprøvning af Kyoto-mekanismerne.
Transport	- Nordens gode samarbejde i forbindelse med udformningen af EU's strategi for integrering af miljøhensyn i transportpolitikken udvikles videre og udbredes til transport-miljø-arbejdet i EU generelt. Også i andre internationale fora agerer Norden samordnet: For vejtrafik er FN's Economic Commission for Europe (ECE) og EU vigtige fora, mens International Civil Aviation Organisation (ICAO) og European Civil Aviation Conference (ECAC) på tilsvarende måde håndterer luftfart og International Maritime Organisation (IMO) søfart. Prioriterede områder er økonomiske virkemidler, regulering af partikelemissioner og støj og miljøvenlig flytransport.
Landbrug	- Det er et nordisk mål at arbejde for et europæisk landbrug, som skal være alsidigt, bæredygtigt, konkurrencedygtigt og kan foregå selv i regioner med specielle problemer. Landbruget skal bidrage til levende lokalsamfund og til at bevare naturen. Landbruget må reagere på forbrugernes bekymringer og krav til fødevarekvalitet og sikkerhed, miljøbeskyttelse, dyresundhed og husdyrvelfærd. For de nordiske lande er det af stor betydning at præge de internationale processer, så nordiske værdier, holdninger og standpunkter får afgørende gennemslagskraft.
Fiskeri, fangst og akvakultur	- Det globale samarbejde på fiskeriområdet fremgår af de internationale aftaler, der er indgået i den sidste del af 1900-tallet og afspejles i aktiviteterne i de regionale fiskeriorganisationer. De nordiske lande bidrager til, at lande og territorier, som ikke er forpligtet af samarbejdet, overholder de vedtagne regler for at undgå underminering af aftalerne. - De nordiske lande er enige om, at det er nødvendigt igen at få den internationale hvalfangst kommission IWC til at fungere som institution for bevaring, forskning og forvaltning.
Skovbrug	- Det er et nordisk mål at samarbejde om at påvirke europæisk og international skovpolitik i internationale forhandlinger og processer. Et organiseret nordisk samarbejde skal bygge på en fælles nordisk strategi med basis i nationale og internationale mål og retningslinier for et bæredygtigt skovbrug.

Bilag 2

Fælles nordiske initiativer for at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet, 2005-2008:

Bæredygtige produktions- og konsumptionsmønstre	- Norden vil styrke samarbejdet om at sprede værktøjer, der fremmer et miljømæssigt- og socialt ansvar hos virksomheder, f.eks. FN's Global Compact, OECD's retningslinier for multinationale selskaber, EMAS, ISO 14001 og øko-design.
Den sociale dimension	- Styrke det nordiske samarbejde på udvalgte områder med nordisk nytte for at opnå øget indflydelse i EU/EØS-samarbejdet/Lissabon-processen. - De nordiske lande vil aktivt følge op på deklarationen fra WHO's ministerkonference "Childrens Environment and Health Action Plan for Europe", Budapest (juni 2004).
Klimaforandringer og luftforurening	- De nordiske lande arbejder for en hurtig ratifikation af Kyoto-protokollen. - De nordiske lande vil arbejde for en bred proces, hvor så mange lande som muligt inddrages i et globalt samarbejde om at begrænse udslip af drivhusgasser efter 2012. - Videreudvikle Østersøområdet som "Testing Ground" for Kyoto-protokollens fleksible mekanismer. - De nordiske lande vil arbejde internationalt samt gå i spidsen for at reducere forbruget af industrielle drivhusgasser samt at fremme forudsætningerne herfor. - De nordiske lande vil arbejde for at sikre en opfølgningen på Kyoto-protokollen, herunder optag af drivhusgasser som et middel til at reducere effekterne af udslip. De nordiske lande lægger vægt på et holdbart skovbrug og udfordringer, som berører skovbruget og som bidrager til øget optag eller reduceret udslip af drivhusgasser. - De nordiske lande vil tage initiativ til virkemidler og tiltag, som sikrer at landene opfylder de udslipsmål, som er specificeret i Göteborg-protokollen og EU's direktiv om nationale udslip for visse forurenende udslip til luft. I forbindelse med revision af aftalen, vil de nordiske lande lægge vægt på, at også efter 2010 vil der være store områder i Norden, hvor grænseværdierne for forsuring er overskredet, samt på ny viden om sundhedseffekterne af jordnær ozon. Desuden vil de nordiske lande samarbejde om en fælles indsats i EU for sundhedseffekter af partikelforurening.
Biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer	- De nordiske lande vil fortsat spille en drivende rolle ved internationale processer og forhandlinger om opfølgningen af FN's Konvention om biologisk mangfoldighed. I det internationale samarbejde vil Norden gå i spidsen i arbejdet for at finde fælles løsninger for udviklingslande og industrilande. - De nordiske lande vil bidrage med indspil til FN's konvention om biologisk mangfoldighed (CBD), FAO og EU. Det vil også være et led i opfølgningen af Verdenstopmødet i Johannesburg om at forhandle et internationalt regime på plads under CBD om retfærdig fordeling af gevinsten ved anvendelse af genetiske ressourcer. - De nordiske lande vil arbejde for en effektiv gennemførelse af Cartagena-protokollen. Ved internationale forhandlinger om at sikre biodiversiteten i forbindelse med indførsel af fremmede arter vil de nordiske lande arbejde for at forhindre utilsigtet introduktion af fremmede arter ved at samarbejde om et regelsæt, som begrænser påvirkningerne af sådanne arter.

Havet	- De nordiske lande vil støtte FN's procedure for global rapportering og vurdering af det marine miljø, som trådte i kraft i 2004. - De nordiske lande vil tage føringen internationalt i forbindelse med at udvikle et effektivt internationalt værktøj for at håndtere forurening med kviksølv samt at fremme en styrkelse af Stockholm-konventionen og andre virkemidler i forbindelse med forurening af tungmetaller og persistente organiske forureninger. - Implementeringsplanen fra Johannesborg-topmødet slår fast, at landene inden 2019 skal etablere repræsentative netværk af marine beskyttelsesområder, som bygger på international lovgivning og videnskabelig information. De nordiske lande skal i perioden 2005-2008 have identificeret den første gruppe af marine beskyttelsesområder. Disse beskyttelsesområder vil bygge på tiltag, som allerede er gjort af HELCOM og OSPAR i samarbejde med EU.
Kemikalier	- De nordiske miljøministre besluttede på deres møde i november 2004 at sekondere en kemikaliekspert i SAICM (Strategic Approach for Integrated Chemicals Mangement) sekretariatet i Geneve for at understøtte processen videre frem. - Norden skal være drivende for en global UNEP-aftale om kviksølv. - De nordiske lande vil arbejde for, at miljø- og sundhedseffekter af udslip af lægemiddelrester opnår opmærksomhed og kortlægges yderligere, samt at regler udvikles både nationalt, indenfor EU og internationalt. - De nordiske lande vil arbejde for, at der i EU's nye lovgivning for kemikalier (REACH) stilles krav til viden og information om alle kemikalier, som anvendes i processer og produktion af varer. De nordiske lande vil også arbejde for at vurderingen af kemikaliers farlighed bl.a. hvor det er muligt udføres ved hjælp af computerbaserede modeller, f.eks. QSAR. De nordiske lande vil endvidere arbejde for, at det i REACH bliver tydeligt, at næringslivet/industrien får ansvaret for at undersøge og vurdere kemikaliers farlighed samt at sikre, at de anvendes uden fare for miljø og sundhed. I sammenhæng med REACH vil de nordiske lande også arbejde for at information om varers indhold af farlige stoffer, som kan afgives, gøres tilgængelig. - De nordiske lande vil arbejde for, at forsigtigheds- og substitutionsprincippet samt princippet om at forureneren betaler (PPP) på tydelig og brugbar vis skrives ind i både EU's kemikalielovgivning, i EG-reglerne for bekæmpelsesmidler og i internationale aftaler på kemikalieområdet. - De nordiske lande vil aktivt bidrage til at drive arbejdet med at udvikle bedømmelses-kriterier for hormonforstyrrende effekter fremad i EU samt i øvrigt bidrage til at forbedre bedømmelseskriterierne for trusler mod miljø og sundhed på andre områder. De nordiske lande vil også arbejde aktivt for at udvikle bedømmelseskriterierne for miljø og sundhed i OECD og FN inden for rammerne af den globale harmonisering af systemet for klassificering og mærkning (GHS). - De nordiske lande vil medvirke til at konkretisere generationsmålet i det internationale samarbejde inden for OSPAR og HELCOM og fortsat være aktive i arbejdet med at udforme kriterier for udpegning af kemikalier, som skal prioriteres i OSPAR-arbejdet. - De nordiske lande har traditionelt støttet hinanden i internationale forhandlinger, bl.a. om kemikalier. I fremtiden vil de nordiske lande også anvende lead country-systemet, dvs. ikke bare støtte hinanden, men også gøre brug af en strategisk arbejdsfordeling mellem de nordiske lande for på denne måde at sikre gennemslagskraft inden for et bredt spektrum af vigtige nordiske indsatsområder.

Fødevarer – sikkerhed og sundhed	- De nordiske lande vil påbegynde udarbejdelsen af strategier for indsatser, som skal sikre reduktion af zoonoser i primærproduktionen og i fødevareproduktionen. Beskyttelsesniveauet i Norden skal styrkes så meget som muligt, og det er vigtigt at arbejde for at harmonisering i EU og Codex Alimentarius sker på en sådan måde, at de nordiske lande ikke oplever en svækkelse af beskyttelsesniveauet.
Energi	- Med de nordiske landes internationale lederposition inden for produktion af fornybar energi, er det naturligt at Norden udvider sit samarbejde for at styrke koalitionen af ligesindede lande, som blev etableret på Verdentopmødet i Johannesburg for at styrke den globale anvendelse af fornybare energikilder og energieffektivisering.
Transport	- De nordiske lande vil udvikle samarbejdet i internationale organer (især EU, ECMT, OECD, ECE/WHO, IMO, ICAO) for at fremme nordiske interesser i arbejdet for et holdbart transportsystem og integration af miljø- og sundhedsaspekter i transportpolitikken. - De nordiske lande vil inden for rammen af EU/EØS-samarbejdet arbejde for, at den igangværende revidering af vejafgiftsdirektivet giver mulighed for, at medlemslandene kan indføre marginalomkostningsbaseret kilometerskat for tunge køretøjer. - EG-direktivet om handel med udslipsrettigheder til kuldioxid gør det muligt for medlemslandene at inkludere yderligere sektorer og drivhusgasser i handelssystemet fra og med 2008. De nordiske lande vil undersøge konsekvenserne af at inkludere transportsektoren i handelssystemet for CO_2 fra og med 2008.
Skovbrug	- Det er et nordisk mål at samarbejde om at påvirke europæisk og international skovpolitik ved internationale forhandlinger og processer. Et organiseret samarbejde skal bygge på en fælles nordisk strategi baseret på nationale og internationale mål og retningslinier for et holdbart skovbrug.
Fiskeri, fangst og akvakultur	- Norden bør være ledende, ikke mindst i forhold til EU og andre internationale fora, i at gennemføre og påvise de positive konsekvenser af at tilpasse kapaciteten til ressourcegrundlaget. - Norden bør være enig om at understrege vigtigheden af regionale løsninger for en holdbar udvikling af havets levende ressourcer. I den sammenhæng er der behov for at styrke det regionale samarbejde på linie med målsætningen fra Johannesburg og sikre en bedre samordning fremover med tanke på at gennemføre en integreret, økosystembaseret forvaltning af havets ressourcer.

Bilag 3

Oversigt over Danmarks internationale initiativer for bæredygtig udvikling i 2004-2005

Revision af EU's strategi for bæredygtig udvikling	- Kommissionen har fremlagt meddelelsen "2005-revision af EU's strategi for bæredygtig udvikling: første status og fremtidige retningslinjer". Danmark anser Kommissionens meddelelse som en god basis for det videre arbejde med revisionen af EU's bæredygtighedsstrategi. - Danmark finder det væsentligt, at Lissabon-strategiens forstærkede fokus på vækst og beskæftigelse sker inden for rammerne af fællesskabets overordnede målsætninger om bæredygtig udvikling og et højt niveau for miljøbeskyttelse, jf. Traktaten. - Danmark finder det vigtigt, at de nuværende prioriteter og fokusområder genbekræftes, idet Danmark dog er åben over for mulige supplerende prioriteter. - Danmark lægger vægt på, at der fremover fokuseres særligt på styrket implementering. Det er vigtigt, at brug og udvikling af miljøeffektiv teknologi gøres til en dynamo, hvilket samtidigt bidrager positivt til Lissabon-strategiens mål om vækst og beskæftigelse. - Bæredygtighedsstrategien skal skabe en klar sammenhæng mellem de to strategier, så der er konsistens mellem fællesskabets kortsigtede mål om vækst og beskæftigelse inden for de langsigtede målsætninger om bæredygtig udvikling.
Miljøteknologi	- Danmark støtter Kommissionens indsats for at fremme implementeringen af Environmental Technology Action Plan (ETAP) som et centralt bidrag til fremme af synergi mellem miljø- og naturbeskyttelse og Lissabon-strategien. Danmark finder generelt, at Kommissionen hidtidige arbejde med at implementere ETAP er meget tilfredsstillende. - Danmark er enig med Kommissionen i, at medlemslandene skal bidrage aktivt med nationale handlingsplaner, og at der er betydelige muligheder for synergi ved at koordinere indsatsen imellem medlemsstaterne og særlig på regional basis. Det er vigtigt, at de centrale aktører – myndigheder, virksomheder, forskningsinstitutioner og forbrugere – inddrages. Danmark vil udarbejde en national "road map" i 2005. Denne plan skal udarbejdes i et samspil mellem de centrale aktører og lede frem mod udpegning af prioriterede indsatsområder, som Danmark vil fokusere på. - Danmark mener fortsat, at der under ETAP skal særlig fokus på klima, eutrofiering, miljø og sundhedsskadelig luftforurening, kemikalier, biodiversitet samt tab af naturværdier. I forhold til sektorerne skal der fokus på det teknologiske grundlag for landbrug, transport, energi og byggeri, men også produktion og forbrug generelt. Endvidere bør der arbejdes mere målrettet med indsatsen, såvel i EU-regi som nationalt, bedre kobling med eksisterende ansvarsfordelinger mellem myndighederne, og at der defineres særlige behov for koordinering og integration på tværs af ansvarsområderne. - I det videre arbejde med implementeringen af ETAP bør såvel Kommissionen som medlemslandene gøre en indsats for at fremme koordinering imellem medlemslandene og særlig på regional basis for at realisere de teknologiske muligheder og synergi med Lissabon-strategien. - Danmark finder, at ETAP bør kobles bedre til de centrale miljøpolitiske prioriteter i det 6. miljøhandlingsprogram og temastrategierne og EU's bæredygtighedsstrategi. ETAP er en krumtap for fremme af win-win-

	situationer mellem vækst/beskæftigelse og miljøbeskyttelse/bæredygtighed. - Miljøministeren har sammen med Det Europæiske Miljøagentur's direktør indbudt til konference om "Eco-innovation: Potentials and challenges of tomorrow's technologies – Perspectives for business, Europe and the Environment". Konferencen afholdes d. 19-20 april 2005 i København med deltagelse af erhvervslivet, EU Kommissionen og ledende forskere. Miljøministeren er programsat til at holde åbningstale samt deltage i efterfølgende paneldebat.
Klima	- Danmark støtter, at EU for at leve op til Kyoto-forpligtelserne tilstræber at bevare fokus på implementering af forpligtelser vedr. rapportering, emissionsreduktioner, finansiering m.m. og herigennem bidrager positivt til troværdigheden i det internationale klimasamarbejde. - Danmark støtter, at EU aktivt bidrager til at skabe et effektivt globalt klimasamarbejde med en ambitiøs aftale om fremtidige reduktioner. For at undgå at overskride 2 grader celsius-loftet er det nødvendigt med konkrete emissionsmål på det mellemlange og lange sigt både globalt og for industrilandene, samt at emissionerne topper inden for de kommende 20 år og derefter falder betydeligt. Regeringen har i sin bæredygtighedsstrategi forudset at en halvering af CO_2-udslippet i Danmark inden for en generation kan blive resultatet af strammere reduktionsmål efter 2012. - EU bør søge at fremme et bredere internationel bidrag til klimaindsatsen med en trinvis og dynamisk tilgang til Parternes forpligtigelser. Herunder bør de mest udviklede udviklingslande inddrages yderligere, da disse som følge af økonomisk fremgang ureguleret vil bidrage med stadigt stigende emissioner fremover. - Danmark påpeger vigtigheden af, at koble teknologiudvikling, herunder vedvarende energi og energieffektivisering og den ønskede imødegåelse af klimaændringer. Det er nødvendigt med en accelereret teknologisk udvikling for at kunne indfri fremtidige reduktionsmål. Klare mål for reduktionerne skal sikre industrien og den nødvendige teknologiske udvikling. - Danmark er af den opfattelse, at hvorvidt arbejdet med tilpasning skal drives af EU regulering eller af medlemslandene selv må være åbent for drøftelser blandt miljøministrene. Flere medlemslande har allerede iværksat arbejde med tilpasning, og den danske minister planlægger at fremlægge en tilpasningsstrategi august 2005.
Biodiversitet	- Danmark støtter, at Kommissionen laver en meddelelse på biodiversitetspolitikken i EU, som bygger på Malahide anbefalingerne og anmoder om, at meddelelsen kommer så tidligt som muligt i 2005 i overensstemmelse med rådskonklusionerne juni 2004. - Danmark vil arbejde for – i overensstemmelse med principperne i Århus konventionen – at sikre at medlemslandene og interessenter i bredere forstand får mulighed for at debattere udkast til Kommissionens udspil inden et sådant er færdigt. - Danmark vil desuden fremhæve vigtigheden af yderligere tiltag og analyse til promovering af Kommissionens FLEGT- handlingsplan (KOM(2003) 251).

Miljø og sundhed	- Danmark støtter kommissionens indsats for at få en aftale på plads om REACH i 2005 samt understreger behovet for implementering af målsætningerne i EU's handlingsplan for miljø og sundhed "SCALE". Danmark er grundlæggende positiv over for Kommissionens forslag, men ønsker stramninger på visse punkter. - Danmark ønsker, at Kommissionen i 2005 fremsætter forslag til revision af legetøjsdirektivet, herunder fastsættelse af krav til kemikalier. Danmark har fremsendt forslag om, at de væsentlige krav til legetøjs kemiske sundhed og sikkerhed bliver fastsat i direktivet i overensstemmelse med den generelle holdning til "ny metode" direktiver.
Havet	- Miljøministeriet repræsenterer Danmark i IMO's miljøkomité (MEPC). For tiden behandles udpegningen af Østersøen som særligt følsomt havområde "Particulary Sensitive Sea Area, PSSA". Danmark har sammen med de øvrige Østersø-lande (minus Rusland) fået principgodkendt, at deres dele af Østersøen minus de russiske områder ved Skt. Petersborg og Kaliningrad blev udpeget som PSSA i foråret 2004. De 8 Østersø-lande har i begyndelsen af 2005 sendt endnu en ansøgning om yderligere beskyttelsesforanstaltninger til IMO, som er en forudsætning for en endelig godkendelse af Østersøen som PSSA. Denne ansøgning behandles af IMO i begyndelsen af juni og derefter på Miljøkomiteen i midten af juli. Ansøgerlandene forventer vedtagelse heraf, og at forslagene træder i kraft med det samme. Ansøgningen omfatter bl.a. særlige trafikseparingsruter ved Bornholm, ved Gedser og ved Gotland og forslag til en dybvandsrute i hele Østersøen. Forslagene er drøftet med Rusland, der støtter de konkrete forslag men stadig ikke selve PSSA-ansøgningen.

Det bemærkes afslutningsvis, at Grønlands Hjemmestyre, Direktoratet for Miljø og Natur ikke har noget at tilføje til dette bilag om Danmarks indsats i forhold til bæredygtig udvikling overfor EU og FN.

Bilag 4

Svenska initiativ i internationella fora under 2004-2005 när det gäller hållbar utveckling.

I det följande finns en förteckning över de initiativ och åtgärder som vidtagits från svensk sida för att främja arbetet med hållbar utveckling i – företrädesvis – EU och FN-systemet under 2004-2005. Det bör dock uppmärksammas, att Sverige i olika andra sammanhang varit aktivt för att påverka utvecklingen i internationella fora, som på ett eller annat sätt kan sägas ligga i linje med principen om Hållbar utveckling. Sådana svenska initiativ (t.ex. inom det ekonomiska och sociala området) är emellertid inte upptagna i denna lista eftersom syftet med det svenska agerandet i de sammanhangen inte i första hand motiverats med främjandet av Hållbar utveckling.

Om arbetet med EU SDS:

- Arbetet med uppföljning av den i toppmötet i Göteborg reviderade europeiska strategin för hållbar utveckling (SDS) bör, menar Sverige, nära samordnas med uppföljningen av Lissabonprocessen med slutmålet att de bägge processerna slås samman i en övergripande strategi.
- Arbetet på unionsnivå med att leda och utvärdera strategin bör inriktas så att alla relevanta aktörer i Kommissionen och ministerrådet bidrar och inom sina resp. områden tar aktivt ansvar för hållbarhetsarbetet.
- Sverige har inför översynen av SDS anmält att de fyra områden som identifierades redan vid toppmötet i Göteborg 2001 alltjämnt har högsta prioritet:
  - kampen mot klimatförändringar
  - arbetet för hållbara transporter
  - hållbart naturresursutnyttjande och
  - folkhälsoarbetet.
- Därutöver har Sverige betonat vikten av att på Europa-nivå kunna hantera den utmaning som består i den demografiska utvecklingen, fattigdom och socialt utanförskap.

Om Sveriges arbete i CSD och uppföljningen av Johannesburg :

- Sverige stöder aktivt CSD (Commission for Sustainable Development) och betonar kommissionens roll som den viktigaste uppföljningsmekanismen för WSSD (Johannesburg Plan of Implementation)
- Sverige verkar för att CSD: s rekommendationer i lika hög grad skall gälla rika som fattiga länder (ett globalt perspektiv i stället för ett nord-syd perspektiv)
- CSD:s policyrekommendationer bör i ökad utsträckning uttrycka konkreta handlingslinjer och mer tydliga åtaganden för alla parter än vad som hittills har varit fallet.
- Sverige har aktivt deltagit i CSD och varit pådrivande i den så kallade Marrakech-processen dvs. att ta fram ett 10-årigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion (HKP). Inom ramen för detta arbete har vi dels aktivt deltagit vid internationella möten, dels deltagit som ordföranden vid internationella möten, (Marrakech och det kommande in Costa Rica sept. 2005).
- Sverige har tagit på sig en Lead Country roll för hållbar konsumtion –"Sustainable Lifestyles" – och kommer att tillsätta en internationell Task Force under våren 2005. En första avrapportering av arbetet kommer att ske vid nästa Marrakech möte i Costa Rica.
- Genom ett samarbete inom ramen för Nordiska ministerrådet har Sverige arbetat för att ytterligare stärka Marrakech-processen och kopplingen mellan HKP:s och CSD:s teman vatten, sanitet och hållbar bosättning. En nordisk ad hoc-grupp för HKP med Sverige som ordförande och med uppdrag från miljöministrarna i Nordiska ministerrådet har uppgiften att ge input till CSD processen. Vid CSD 12, 2004 tog gruppen fram en rapport om HKP med syftet att

"avmystifiera" begreppet och förklara behovet av HKP. Rapporten presenterades vid ett Side Event vid CSD 12 som arrangerades genom Sverige och med Sverige som ordföranden.
- Inför årets CSD kommer gruppen att ta fram en ny rapport/broschyr som denna gång fokuserar på ett nord/sydperspektiv och på hur företagsrelationer (företag och leverantörskedjan) kan bidra till hållbar konsumtion och produktion. Även i år arrangeras ett *Side Event* med Sverige som ordförande och där rapporten presenteras. För att få in underlag till rapporten arrangerades ett rundabordmöte i Norge den 9-10 mars. Till mötet inbjöds experter kring HKP, vatten och sanitet, bosättning och handel, deltagare från företag samt från några utvecklingsländer, dessutom från UNEP; UNDESA och EG-kommissionen.

Om arbetet i OECD

- Sverige har aktivt verkat för att OECD fortsatt skall arbeta med hållbar utveckling och att personal och finansiella resurser skall avsättas för detta. Sverige deltar i en grupp av ordförandens vänner "Friends of the chair" till AMSDE: s ordförande (Annual Meeting of Sustainable Development Experts).
- Sverige prioriterar frågor som borttagande av ohållbara subventioner, företagens samhällsansvar (CSR) och riktlinjer för multinationella företag, samt de industrialiserade ländernas ansvar för sina produktions- och konsumtionsmönster inklusive "decoupling" m.m.

Om FoU i den Europeiska Unionen

Sverige deltar aktivt i beredningen av det sjunde ramprogrammet och prioriterar i det sammanhanget följande:

- Ett resultat av utvidgningsprocessen är att de tio nya MS skall bli fullt ut delaktiga i det europeiska forskningslandskapet
- Sverige verkar för inrättandet av ett forskarstyrt europeiskt forskningsråd
- Sverige verkar för att EU:s FoU i ökad utsträckning skall stärka den europeiska industrins slagkraft. Detta ställer särskilda krav på samverkan mellan EU-finansierad och företagsfinansierad forskning och teknikutveckling
- De små och medelstora företagens betydelse för tillväxt innebär att deras möjligheter att delta i EU:s ramprogram bör stärkas

Svenska initiativ på kemikalieområdet

- Sverige stöder det upplägg av REACH som finns i kommissionens förslag och att få REACH på plats så snart som möjligt utan att en urvattning sker av förslaget. Sverige har haft synpunkter på att REACH behöver förstärkas på en del punkter, bl.a. följande:
  - Kraven på data/riskbedömningar för kemikalier som säljs i låga volymer (1-10 ton) är otillräckliga
  - Tillståndprövning av särskilt farliga ämnen behöver stärkas. Substitutions- och försiktighetsprincipen behöver vara grundläggande
  - Kraven som rör kemikalier i varor behöver förstärkas
  - Sverige stöder förslaget att förenkla REACH och göra det lättare att tillämpa för industrin (t.ex. den så kallade "one substance – one registration"-principen).
- Sverige prioriterar arbetet med den globala kemikaliestrategin, SAICM, som förhandlas fram under UNEP och Sverige utsågs 2004 till ordförande för förhandlingarna
- Sverige har till EG-domstolen överlämnat en prövning om att ogiltigförklara kommissionens beslut att godkänna det problematiska bekämpningsmedlet parakvat
- Sverige har till EU lämnat förslag på underlag för att notifiera parakvat till Rotterdamkonventionen
- Sverige driver på att ytterligare s.k. POP-ämnen (Persistent Organic Pollutants) läggs till POP-Protokollet och Stockholmskonventionen. Sverige nominerade i augusti 2004 kemikalien PFOS till POP-Protokoll och kommer att under 2005 nominera PFOS även till Stockholmskonventionen

- Inom EU och globalt stöder Sverige åtgärder mot kvicksilver, bly och kadmium.
- Sverige har tillsammans med Tyskland till kommissionen lagt fram förslag om förbud mot giftiga HA-oljor i bildäck
- Sverige arbetar för att alternativ till giftiga bottenfärger för båtar ska få större genomslagskraft. En utredning ska redovisas 2005 om hur alternativ kan utvecklas och främjas samt förslag till hur giftiga bottenfärger kan avvecklas. Underlaget kommer att ligga till grund för Sveriges arbete i biociddirektivet

Om arbetet med utbildning för hållbar utveckling (ESD)

- Sedan ESD i WSSD fått en mer uttalad prioritet driver Sverige med stor kraft att utbildningsfrågorna skall behandlas som en horisontell fråga i allt uppföljningsarbete i frågor om hållbar utveckling.
- Sverige tog initiativ till en stor internationell konferens om ESD i Göteborg maj 2004 med brett deltagande av regeringar, FoU-samfundet och NGO:s
- Sverige har i UN ECE-kontexten tillsammans med Ryssland utarbetat en strategi för ESD. Implementeringen ställer långtgående krav på förändringar av utbildningsansvariga, på läroplansarbetet samt på lärarutbildningarna. Arbetet sker på en spännande, delvis ny, arena då ett antal f.d. sovjetländer nu samarbetar med 25 EU-medlemmar.

Sveriges hållning i klimatfrågan – allmänt (Kyoto, EU)

- Sverige anser att det är av största vikt att EU och andra parter lever upp till sina åtaganden i Kyotoprotokollet angående utsläppsreduktioner, rapportering, finansiering mm
- Sverige anser att EU:s ambition ska vara hög och att unionen ska ha en ledande roll i arbetet med att bekämpa klimatförändringarna. Vidare anser Sverige att EU och övriga industriländer måste gå före utvecklingsländerna i sina åtaganden, vilket också är en central princip i klimatkonventionen.
- Långsiktighet i klimatpolitiken, med tydliga, trovärdiga och stabila mål, har stor betydelse för att samhället i stort, särskilt industrin, skall ges tydliga signaler om färdriktningen för den fortsatta politiken, samt främja tekniska innovationer och investeringar som är långsiktigt samhällsekonomiskt lönsamma. EU bör samtidigt slå fast att det är unionens avsikt att nå dessa mål men att uppnåendet är avhängigt att viktiga konkurrentländer också vidtar åtgärder i syfte att minska utsläppen så att ländernas per capita utsläpp på sikt konvergerar eller åtminstone närmar sig varandra.
- Sverige stödjer att EU ska driva kravet att inleda förhandlingar om en internationell klimatregim efter 2012. Utgångspunkten för diskussionen måste vara det långsiktiga målet att stabilisera utsläppen på en nivå som inte leder till oacceptabla klimatförändringar. En framtida klimatregim till de varierande förutsättningar som finns bland världens länder och bygga på de system och institutioner som utvecklats under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod. Ett brett deltagande av alla länder med stora utsläpp är viktigt.
- Sverige stödjer även ekonomiskt utvecklingen av Kyotoprotokollets flexibla mekanismer så som CDM och JI genom bilaterala och multilateral projekt som samarbetsavtal och *Prototype Carbon Fund* och initiativ inom ramen för Nordiska rådet. Sverige stödjer ekonomsikt bi- och multilaterala initiativ för diskussioner om framtida klimatregimer så som CCAP.

Om ryskt/nordiskt samarbete

- Sverige har varit drivande i arbetet för hållbar produktion (Cleaner Production) inom ramen för Barents-rådets arbete. Sverige var ordförande i den "Task Force on Cleaner Production" som utvecklade ett policy dokument och handlingsplan för "Cleaner Production" i Barents-området.
- Sverige har därefter bidragit till ett internationellt seminarium i Moskva (december 2004) om "Cleaner Production" med koppling till den internationella processen för HKP och hållbar utveckling samt tillsammans med Norge och Finland, utvecklat nationella handlingsplaner.
- Sverige var ordförande i den ad hoc-arbetsgrupp som arbetat fram en social- och hälsorelaterad plan för perioden 2004-2007 rörande nordvästra Ryssland. Gruppen föreslog också bildandet av en permanent Hälsogrupp inom Barents-rådet, som nu etablerats under finskt/karelskt ordförandeskap.

Bilag 5

Islandske initiativer for bæredygtig udvikling i forhold til internationel samarbejde, 2004-2005

Havet	- 2004 blev der udarbejdet en national havstrategi for Island "The Ocean – Icelands policy". Strategien, der er udarbejdet i samarbejde mellem udenrigs-, miljø- og fiskeriministeriet, er både indadvendt og udadvendt, dvs. den stipulerer, hvordan man sætter den politiske kurs i Island når det gælder havet samt hvordan man ønsker at fremføre islandske synspunkter i internationale fora. Beskyttelse af havmiljøet og bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer er et af de vigtigste anliggender for Island. Island deltager derfor aktivt og bidrager til internationale processer som f.eks. FAO, NEAFC, NAFO, NAMMCO, OSPAR, og Global Programme for Action for Protection of the Marine Environment from Land-based Activities (GPA). Når det gælder diskussionen i FN's regi om opfyldelse af millenium målene i forhold til vand og sanition har Island påpeget og understreget at det er vigtigt at se på vandets cyklus i sin helhed. Island lægger stor vægt på, at integreret styring af vandressourcerne ikke kun bør fokusere på ferskvand men også på det marine miljø. GPA er det eneste program som omfatter såvel ferskvand som det marine miljø og interaktionen mellem hav og land. Samtidig som der udvikles planer for integreret styring af vandressourcerne vil Island fortsat opfordre til at implementeringen af GPA styrkes. - Under det islandske formandskab i Nordisk Ministerråd i 2004 arrangerede Island en international konference med særlig fokus på eksisterende strategier på havområdet og hvordan implementeringen af disse kan styrkes. Konferencens formål var at promovere udvikling og implementeringen af helhedssyn og praktiske værktøj når det gælder implementering af havstrategier. Udover de nordiske lande kom konferencens ca. 80 deltagere bl.a. fra EU-lande, USA og Canada. - I 2005 blev der i FAO's regi vedtaget frivillige regler for miljøcertificering af produkter fra bæredygtigt fiskeri. Island arbejdede hårdt for dette såvel i den sidste fase i FAO som tidligere i processen med god støtte fra det nordiske samarbejde på fiskeriområdet.
Energi	- FN's Universitet (UNU) blev etableret i 1975 og har sit hovedsæde i Japan. UNU's geotermale træningsprogram blev etableret i Island i 1979. Programmets formål er at træne videnskabsfolk og ingeniører fra udviklingslandene i udnyttelse af ren energi fra jordvarme. Programmets varighed er 6 måneder men siden 2000 er der også mulighed for at afslutte M.Sc. via programmet. I perioden 1979-2004 har i alt 318 deltaget i programmet. I 2004 deltog 18 personer i programmet fordelt på følgende lande: Kina, Eritrea, Etiopien, Indonesien, Iran, Kenya, Mongoliet og Rusland. Deltagere fra udviklingslande og Central- og Østeuropa får stipendium fra den islandske regering for at finansiere deres omkostninger forbundet med rejse og ophold i Island. Programmet har bidraget til øget kundskab til og brug af ren energi i flere lande. - Udover et forsøg man er i gang med i Island angående brug af hydroenergi har den islandske regering introduceret hydrogen i forbindelse med et forslag i FN's regi samt støttet forsøg for at promovere hydrogen indenfor regionale organisationer som f.eks. Arktisk Råd, Barents- og Østersørådet.

Biologisk mangfoldighed, naturbeskyttelse og kulturmiljø	- Betydningen af nationalparker og fredede områder for bevaring af biologisk mangfoldighed, økonomi, friluftsliv og sundhed var en af prioriteringerne under det islandske formandskab i Nordisk Ministerråd i 2004. Som opfølgning af denne prioritering står Island i foråret 2005 for en konference om dette emne. For at sikre en demokratisk debat lægges der særlig vægt på deltagelse af frivillige organisationer. I Island har man også et igangværende initiativ med det som formål at se på forudsætningerne for fredning af særlig sårbare marine områder.
Fødevaresikkerhed og sundhed	- Som fiskerination lægger Island stor vægt på bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer, beskyttelse af havmiljøet og information om fiskeprodukternes sundhed. De samme principper gælder for produktion af andre fødevarer. For at belyse problematikken omkring fødevaresikkerhed og nye udfordringer i en globaliseret verden arrangerede det islandske formandskab i Nordisk Ministerråd en konference under overskriften "Sikker og sund mad" i oktober 2004.
Bæredygtig udvikling i små østater i udviklingslandene	- Islands regering besluttede sidste år at forhøje det nationale bidrag til bistandshjælp i de kommende år med det som mål at fordoble det i 2009. En del af bidraget bruges til støtte til små østater i udviklingslandene (UN's programme for Sustainable Development in Small Islands Developing States).

Bilag 6

Norsk rapportering på prosjekter/programmer for bærekraftige utvikling gjennom FN systemet

Norge følger opp vedtaket i Johannesburg om utviklingen av rammeverk for tiårs handlingsprogrammer for bærekraftig produksjon og forbruk. FNs miljøprogram, UNEP, og CSD er sekretariat for "Marrakesh-prosessen" der man gjennomgår målene på feltet. Norge spiller en aktiv rolle og vil gjennomgå opplegget sammen med EU.

Norge arbeider for å fremme bedrifters samfunnsansvar, nasjonalt og internasjonalt. Norge deltar aktiv i samarbeidet i FNs "Global Compact", UNEP, OECD, og Nordisk Ministerråd på området.

Norge bidrar til å styrke UNEPs rolle gjennom en rammeavtale. Målet er å styrke utviklingslandenes forvaltningskapasitet på miljøområdet.

UNEP

Støtte til UNEP-prosjekter for bærekraftig utvikling som bl.a. utarbeider grunnlagsrapporter for miljøtilstanden rundt omkring i verden, klassifiseres som bærekraftig utvikling. Slike dokumenter er en del av grunnlaget for å fatte beslutninger om bruk og vern av naturressurser, og indirekte en del av bærekraftig utvikling.

Rammeavtalen på NOK 35 mill/år mellom Norge og UNEP omfatter både i 2004 og 2005 områdene;

- Support to Africa
- Environmental information, monitoring and assessment
- Environmental policy and law, including trade and environment
- Support to implementation of environmental conventions
- Cooperation between UNEP and civil society

I tillegg har Norge gitt ca.12 mill. kroner til prosjekter om "African Information Network", "Capacity building to integrate policies for trade, environment and poverty alleviation" og "An ecosystem approach to West African drylands".

GRID-Arendal "Implementation of a Facility for Continental Shelf Delination"

Spørsmålet om kapasitets- og institusjonsbygging for utviklingsland når det gjelder realiseringen av havrettsregimet under FNs havrettskonvensjon av 1982 (HRK), er et spørsmål som i økende grad vil stå på den internasjonale dagsorden. Et av de mest ressurskrevende behovene for utviklingslandene knytter seg til fastsettelse av yttergrensen for kontinentalsokkelen utover 200 nautiske mil og fremleggelsen av det materiale, herunder vitenskapelige og tekniske data, som kyststater skal legge frem for Kommisjonen for kontinentalsokkelens yttergrenser (CLCS) innen 10 år etter at HRK er trådt i kraft for vedkommende stat.

I bunnen for det sterke norske engasjementet vedrørende sokkelspørsmål og utviklingsland, har det hele veien ligget en klar oppfatning av at fastsettelse av yttergrensen for kontinentalsokkelen vil ha stor betydning for en rekke utviklingsland. I følge Oljedirektoratets eksperter er det på det rene at en rekke av de fattigste utviklingslandene og små øyutviklingsstater vil ha grunnlag for å fremlegge krav om sokkel utover 200 nautiske mil i henhold til de tekniske krav og retningslinjer som er utformet i CLCS. Det er også overveiende sannsynlig at det for flere av disse landene vil dreie seg om områder med betydelige ressurser. Dersom disse statene ikke får innlevert sine sokkelkrav innen tidsfristen, vil de miste sin rett til eksklusiv utnyttelse av eventuelle ressurser.

På ovennevnte bakgrunn og vurdering samt at dette var et norsk initiativ, vurderer Norge å bidra 2 mill. kroner til finansieringen av datasenterets etablering og drift. Bidrag for senere år vil avhenge av om GRID-Arendal fremskaffer ytterligere finansiering, men det vil fra norsk side kunne gis en årlig støtte på inntil 3 mill NOK.

Global Water Partnership – Støtte til planer for integrert vannressursforvaltning

Global Water Partnership (GWP) bidrar til å nå Johannesburg målsettingen om igangsetting av planarbeid for integrert vannressursforvaltning (IWRM) innen 2005. Forslaget er delt opp i to delprosjekter med tre underliggende komponenter i hvert av disse delprosjektene. I hovedtrekk er det tre tiltak som er vurdert:

- Utvikling av retningslinjer for hvordan målet om IWRM kan gjennomføres i praksis på nasjonalt nivå i landene i sør.
- Utarbeiding av landrapporter og globale oversikter om fremdriften mot 2005-målet som tenkes lagt frem for hhv CSD 12 og 13.
- Utarbeiding av konkrete IWRM-planer i fem land.

Det er et stort behov for å få fortgang av i arbeidet med IWRM-målet fra Johannesburg. I følge UN Task Force er det ca 40 land som vil ha problemer med å nå målsettingen. CIDA har vedtatt å støtte utarbeidelsen av planer i fem afrikanske land, Nederland vil støtte sex afrikanske land og fire andre land og Danmark vil støtte 3-4 land i Afrika. GWP koordinerer og implementerer bl.a. støtten fra Canada. UK støtter også prosesser i noen land, bl.a. i Nigeria, og USA har signalisert vilje til å bidra. Ut fra dette vil 20-30 land få støtte fra bilaterale donorer. Blant utviklingslandene som ble invitert til Stavanger vil ventelig Mosambik, Mali, Malawi, Etiopia, Angola, Sudan, Namibia, Afghanistan, Bangladesh ha spesielt behov for støtte. Retningslinjene vil kunne tilrettelegge for at planarbeidet igangsettes i de landene der behovet er størst.

Global Water Partnership har et solid grunnlag for å kunne koordinere arbeidet med retningslinjene. Organisasjonen spiller en sentral rolle i å bistå land som ønsker å etablere planprosesser for IWRM og de utvikler relevant veiledningsmateriale. Forutsatt at arbeidet på landnivå initieres av landene selv og forankres på nasjonalt nivå, vil GWP også kunne koordinere og implementere den signaliserte norske WEHAB-støtten til IWRM. Norge bevilget 0,9 mill. kroner til Global Water Partnership i 2004.

UNCCD Secretariat (Forørkningskonvensjonssekretariatet)

Norge bidro med 2,7 mill. kroner til implementering av aktiviteter under UNCCD i 2004. Det ble gitt støtte til forberedelser og organisering av den tredje sesjonen til "Committee to review implementation of the Convention", til utvikling av tematiske programnettverk, til dekning av reiseutgifter for the Joint Inspection Unit og til aktiviteter relatert til arbeidet til Committee on Science and Technology (CST).

Bilag 7

Finlands prioriteringar 2004-2005 när det gäller hållbar utveckling har fastslagits i regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens regering. I regeringsprogrammet fastställs regeringens viktigaste uppgiftsområden. Regeringsprogrammet lämnades den 24 juni 2003 till riksdagen.

Enligt regeringsprogrammet baserar sig regeringspolitik på en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling, vilket innebär en balanserad samordning av produktionsverksamheten, den ekonomiska tillväxten och miljöaspekterna.

Regeringens nuvarande program för hållbar utveckling (1998) tar sikte på ekologisk hållbarhet och syftar till att skapa ekonomiska, sociala och kulturella förutsättningar för detta. I programmet presenteras de strategiska målen och riktlinjerna inom de viktigaste områdena där man arbetar för hållbar utveckling. Detta program genomförs av ministerierna och den övriga offentliga förvaltningen.

En ny process som syftar till upprättande av en ny nationell strategi för hållbar utveckling har påbörjats i Finland. Genom denna process skall de nya politiska riktlinjer för hållbar utveckling som ligger till grund för nya finländska initiativ i internationella fora diskuteras och godkännas. Syftet är att den nya strategin blir färdig den 31 maj 2006.

Denna översikt av finska prioriteter och initiativ är inte komplett, men avspeglar några viktiga prioritetsområden där Finland har spelat en aktiv roll.

Förenta Nationerna

För att främja en hållbar utveckling på FN-nivå har Finland:

- arbetat för att FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling, vilket fastställdes i Johannesburg, omsätts i praktiken
- Finland har gjort en sammanställning av de bästa finländska exemplen på insatser för en hållbar utveckling. Sammanställningen har delats ut vid CSD:s sessioner 2004 och 2005 samt vid andra internationella sammanträden. Exemplen fokuseras på hållbar konsumtion av vatten och sanitet. Sammanställningen skall utvecklas i enlighet med CSD:s teman. De följande exemplen gäller energi, industri och klimat
- spelat en aktiv roll vid uppgörandet av ett internationellt ramprogram för hållbar konsumtion och produktion
- Finland har bland annat understött anordnandet av workshops om hållbar konsumtion och produktion. Dessa har arrangerats i våra närområden, dvs. Baltikum och Ryssland
- Finland understöder anordnandet av en internationell expertsammankomst i Costa Rica 2005
- På basis av de erfarenheter som inhämtas i samband med VM-tävlingarna i friidrott i Helsingfors sommaren 2005 utarbetar Tekniska högskolan en handbok för ekologiskt hållbara massevenemang. Handboken kommer att presenteras i FN:s kommission för hållbar utveckling 2006
- fortsatt att driva den s.k. Helsingforsprocessen för diskussioner om olika sätt att hantera globaliseringen
- bl. a. arrangerat två internationella seminarier kring hållbar utveckling 2004 och 2005
- deltagit aktivt i internationellt samarbete som syftar till att lösa globala miljöproblem och främja en internationell miljöpolitik, där det primära målet är att genomföra Kyotoprotokollet:
  - I juni 2005 är Finland värd för OECD:s workshop WPGSP (Working Party on Global and Structural Policies), som fokuserar på relationerna mellan multilaterala miljökonventioner och investeringar

  - Finland har också gett frivillig finansiering för det arbete vid OECD som rör hållbar utveckling
- satsat 400 000 euro på UNEP:s regionala utredning av tsunami-katastrofen i Asien och miljöaspekterna i samband med återuppbyggnaden
- stött utvecklingsländernas deltagande i internationella miljömöten (FN-konventioner och -processer)

På FN-nivå främjas en hållbar utveckling också genom *partnerskapsprojekt:*

- Joensuu universitet och UNEP undertecknade ett samarbetsprotokoll år 2003 i syfte att främja uppnåendet av de mål på lokal, regional och global nivå som överenskommits i Johannesburg. Inom ramen för samarbetsprotokollet anordnas under åren 2004-2007 en kurs, "Environmental Law and Diplomacy". Målet är att överföra befintlig kompetens i miljölagstiftning och diplomatiska kutymer till blivande förhandlare av miljökonventioner
- Tekniska högskolan har år 2005 undertecknat ett samarbetsprotokoll med FN:s boende- och bosättningsorgan (UN Habitat). Genom samarbetet vill man främja utvecklingen av socialt och miljömässigt hållbara samhällen

Finland har varit aktiv på FN-nivå även inom *utbildningssektorn:*

- Finland har satsat kraftigt på beredning och bearbetning av den internationella handlingsplanen för FN:s årtionde 2005-2014 om utbildning för hållbar utveckling (DESD)
- Finland skall organisera en internationell konferens för miljöfostran i Helsingfors den 13-15 juni 2005. Konferensen är en del av Finlands insats till FN:s årtionde 2005-2014 om utbildning för hållbar utveckling
- Finlands Unesco-kommission har strävat efter befrämjandet av målsättningar när det gäller Utbildning för Alla (EFA)-processen i Finlands utvecklingssamarbete. För att höja stödet för den globala EFA-processen uppgjorde Kommissionen en appell för utrikesministeriet i juni 2004. Bl.a. undervisningsminister Tuula Haatainen och kulturminister Tanja Karpela instämde i appellen
- Finlands utrikes- och undervisningsministerier och utbildningsstyrelsen i samarbetet med Unesco-kommissionen skall anordna ett internationellt seminarium om utbildningskvalitet och utvecklingssamarbete den 20 juni 2005 i Helsingfors (Education for All – The Quality Imperative).

Europeiska unionen

När det gäller nationella tyngdpunkter och prioriteter i EU-politiken utformas Finlands linje av regeringens EU-ministerutskott. I juli 2003 fastställde utskottet Finlands ställningstaganden till beredningen av unionens treåriga program 2004-2006. Finlands linjeföring i EU-politiken kommer till uttryck också när Finland tar ställning till Europeiska kommissionens strategier och program.

I det följande presenteras Finlands linjeföring och ståndpunkter gällande EU:s politik för en hållbar utveckling. Dessa har godkänts av regeringens EU-ministerutskott under åren 2003-2004.

EU:s strategi för hållbar utveckling

Finland anser att

- det är viktigt att EU:s strategi för hållbar utveckling revideras och att tillräckligt med tid reserveras för hörandet av medlemsstater och andra relevanta aktörer
- hållbar utveckling förutsätter att ekonomin, social- och miljöpolitiken behandlas på ett samverkande sätt
- strategins centrala målsättning bör vara att den ekonomiska tillväxten, utnyttjandet av naturresurser och miljöskadorna hålls isär inom alla sektorer
- de målsättningar som främst gäller miljön och som godkändes i Europeiska rådet i Göteborg, fortfarande är aktuella

Kampen mot klimatförändringen bör spela en central roll i den reviderade EU-strategin och EU måste aktivt arbeta för en ny internationell förhandlingsrunda som omfattar alla länder.

Den ständigt ökande trafiken kommer även i framtiden att medföra betydliga skador för människans hälsa och för miljön. För att minska skadeverkningarna behövs mångsidiga integrerade politiska instrument.

EU måste intensifiera åtgärderna för att EU:s mål från toppmötet i Göteborg beträffande en uppbromsad utarmning av naturens mångfald kunde uppnås före år 2010. Det är också viktigt att gemenskapens finansiering av Natura 2000-nätverket ordnas på så sätt att det stöder de målsättningar som slogs fast i Göteborg.

- för att klara av utmaningarna gällande hållbar utveckling måste man lyfta fram åtgärder som främjar hållbara konsumtions- och produktionsmönster. EU kommer att utarbeta en vision om hållbar konsumtion och produktion som grundar sig på kommissionens utredning av nuvarande politikområden och -instrument i Europeiska unionen
- främjandet av eko-effektiva innovationer, inklusive miljöteknologin, är hållbarhetsstrategins viktigaste bidrag till en revidering av Lissabon-strategin. EU borde gå i spetsen för utvecklingen i världen också när det gäller miljöteknologi. Detta är en faktor av central betydelse när det gäller att förbättra de europeiska företagens konkurrenskraft, sysselsättning och miljövård. Finland strävar efter att kunna påverka skapandet av miljöteknologimarknader även på EU-nivå. Målet är att eliminera de hinder som skadar investeringar till miljöteknologin samt förhindrar utvecklingen, kommersialiseringen och ibruktagandet av miljövänlig teknologi
- vid en helhetsinriktad utvärdering av strategin är det nödvändigt att beakta att vår befolkning åldras samt vidta åtgärder mot en marginalisering av de äldre
- i EU:s strategi borde man kraftigare iaktta globaliseringens effekter, speciellt den sociala dimensionen

Lissabonprocessen

- I förhållande till Lissabon-strategin har Finland betonat bl.a. klimat- och energifrågor, hållbara konsumtions- och produktionsmönster och förbättrandet av maritim miljövård såsom en del av de internationella normerna. Finlands målsättning har varit att unionens grannländer skall ansluta sig till de gemensamma konventionerna och att säkerheten vid oljetransporter förbättras även under svåra vinterförhållanden
- Finland anser att ekonomisk politik, sysselsättnings- och socialpolitik, miljöpolitik, samt utbildnings- och forskningspolitik måste granskas såsom element som kompletterar varandra och som bidrar till konkurrenskraften och den ekonomiska tillväxten

- Finland stöder kommissionens målsättning att förbättra konkurrenskraften i Europa samtidigt som alla delområden av en hållbar utveckling blir beaktade. Mellangranskningen av Lissabon-strategin 2005 har i detta sammanhang en central betydelse

Det sjätte miljöhandlingsprogrammet

- Främjandet av hållbar utveckling har varit ett av Finlands prioriterade områden i EU-politiken 2004-2005. Finland anser att den centrala mekanismen i verkställandet av den ekologiska dimensionen av EU:s strategi för hållbar utveckling är gemenskapens sjätte miljöprogram och dess temastrategier
- Mellangranskningen av det sjätte miljöprogrammet kommer att sammanfalla med Finlands EU-ordförandeskap år 2006. Finland har fäst särskild uppmärksamhet vid beredningen av temastrategier och skapande av förutsättningar för en mellangranskning av det sjätte miljöhandlingsprogrammet inom kommissionen

Klimatförändring

- Finlands centrala mål har varit att säkerställa, genom gemenskapsåtgärder som kompletterar nationella åtgärder och program, att Europeiska unionen fullgör sina förpliktelser i enlighet med Kyoto-protokollet under den första åtagandeperioden.
- Finland har betonat att kommissionen bör fortsätta den bredbasiga förberedningen av gemenskapens klimatpolitik med hjälp av ECCP samt avlåta behövliga propositioner om kostnadseffektiva åtgärder på EU-nivå, inklusive en eventuell revidering av utsläppshandelssystemet.
- Finland anser att EU:s aktiva roll i den internationella klimatpolitiken borde beaktas som ett led i strävan efter ett mer extensivt globalt ansvar inom unionen.
- Finland anser att det är ytterst viktigt för industrins konkurrenskraft i EU att området aktivt strävar efter att utöka antalet stater som förbinder sig att minska utsläppen av växthusgaser. Under den kommande förhandlingsrundan skall unionen agera aktivt, konstruktivt och öppet för att nå ett globalt avtal, som skulle vara ett betydande framsteg i riktning mot klimatkonventionens målsättningar.

Biologisk mångfald och Cartagenaprotokollet

- Finland fortsätter att spela en pådrivande roll vid internationella processer och förhandlingar som gäller uppföljningen av FN:s biodiversitetskonvention
- Finland anser det viktigt att intensifiera arbetet för att målet för WSSD-2010 uppnås och att man lägger fram nationella strategier och handlingsplan för skydd av biodiversiteten, de genetiska tillgångarna och hållbart nyttjande av naturtillgångarna. I Finland har genomförandet av det nationella handlingsprogrammet för biologisk mångfald 1997-2005 följts upp genom att tre uppföljningsrapporter (1997-1999, 2000-2001, 2002-2004) och därtill har en vetenskaplig evaluering av det nationella handlingsprogrammet gjorts åren 2004-2005. Enligt regeringsprogrammet skall ett nytt nationellt handlingsprogram sammanställas under år 2005.
- EU:s strategi för biologisk mångfald och riktlinjerna som fastställdes i Malahide 2004 är utgångspunkten för den reviderade utgåvan med mål och insatser i linje med EU-rådets beslut i juni 2004
- Finland anser att samarbetet med nationella och nordiska program för bevarande och hållbar användning av genetiska resurser har varit av central betydelse och bör stödas. Nordiska genbanken (NGB) har en viktig funktion i detta sammanhang
- Finlands centrala mål har varit att ratificera biosäkerhetsprotokollet, vilket skedde 7.10.2004

- Finland anser det viktigt att genomföra Cartagenaprotokollet och dess bestämmelser om identifikation och säkerhetsinformation (av genmodifierade organismer) under internationell transport

Hållbara konsumtions- och produktionsmönster

- Finland anser att Europeiska unionen skall befrämja åtgärder som stöder hållbar konsumtion och produktion. I enlighet med de åtaganden som godkänts i Johannesburg, skall målsättningarna för det tioåriga ramprogrammet för hållbar konsumtion och produktion beträffande ett hållbart utnyttjande av naturresurser och återvinning av avfall inkluderas i det sjätte miljöprogrammets temastrategier
- Som en finsk insats till detta har man etablerats år 2003 den nationella kommissionen för hållbar konsumtion och produktionsmönster. Kommissionens syfte är att förbereda ett nationellt 10-årigt ramverk av program för hållbar konsumtion och produktion som skall bli färdigt i juni 2005
- Finland anser att unionens primära mål skall vara beredningen av gemenskapens interna ramprogram. I enlighet med egna beslut skall unionen även spela en ledande roll i beredningen av det internationella programmet. Det är även viktigt att börja förbereda åtgärder genom vilka man kan minska produkters miljökonsekvenser under hela deras livslängd
- Finland delar kommissionens uppfattning när der gäller främjandet av eko-effektiva innovationer, inklusive miljöteknologin, inom kommissionen och i medlemsstaterna. Dessa innovationer utgör en betydande möjlighet att bekämpa miljöskador och att stärka EU:s globala konkurrenskraft. Finland anser att det är viktigt att främjandet av kommissionens handlingsprogram för miljöteknologin (ETAP) ingår i kommissionens centrala initiativ år 2005. Projekt som anknyter till ETAP borde framöver finansieras via det kommande ramprogrammet för EU:s konkurrenskraft och innovationer (CIP)

Kemikalier

- Finland anser att beredningen av kemikalielagstiftningen bör framskrida och att ramar för verksamheten måste skapas för den myndighet som skall övervaka systemet
- Finland stöder den nya kemikaliepolitikens mål och arbetar aktivt för en snabb behandling av REACH. Finland har som mål att man genom en ny kemikalielagstiftning uppnår ett välbalanserat resultat för aktörerna inom såväl hälso- och miljöskyddet som i den ekonomiska verksamheten. Förslaget till förordning bör ytterligare förenklas med inriktning på de frågor som är väsentligast med tanke på säkerheten
- Nationellt bedömdes konsekvenserna av kemikalielagstiftningen i handels- och industriministeriets och industrins gemensamma projekt som fullföljdes år 2004

Samarbetet inom närområdena

- Det behövs en övergripande utvärdering av relationerna mellan Europeiska unionen och Ryssland. Finlands mål är att nya framsteg i utvecklingen av de fyra gemensamt avtalade samarbetsområdena görs och att miljöfrågor skall utses till ett femte område
- När det gäller Den nordliga dimensionen arbetar Finland för verkställandet av handlingsprogrammet 2004-2006 och främjandet av Den nordliga dimensionens partnerskap för miljö och för social- och hälsofrågor
- Gällande unionens yttre förbindelser understöder Finland beslutet att prioritera närområdes- och grannlandspolitik inom unionen. Finland understryker betydelsen av EU:s nya grannskapsinstrument som är under beredning
- Finland anser att det är viktigt att utveckla dialogen mellan EU och Ryssland. Att effektivisera PCA-avtalet är särskilt viktigt i detta sammanhang

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 2/2005/miljø Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora (B 225/miljø)

De nordiske landes regeringer har udarbejdet en omfattende og interessant oversigt over fælles nordiske og nationale initiativer, som er taget med henblik på at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i de internationale organer.

Miljø- og Naturresurseudvalget takker for den fyldige information og udtrykker sin anerkendelse af og fulde støtte til regeringernes og ministerrådets fortsatte bestræbelser på at fastholde, at udviklingen i verden må ske efter bæredygtige principper.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 2/2005/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Fremst. 3/2005/miljø
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 3/2005/miljø
Handlingsplan for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008 (B 223/miljø)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke miljøindsatsen med henblik på at sikre Østersøens sårbare miljø navnlig med henblik på at begrænse udledningen af nitrogen, fosfor og organisk materiale

2) *at* arbejde i nordisk regi og i øvrige internationale fora for at arbejde for sunde fiskebestande i Østersøen og ikke mindst sikre de naturlige Østersølaksestammers fortsatte udbredelse på et niveau, der muliggør en bæredygtig udnyttelse af resursen

3) *at* medvirke til at udarbejde en strategi for klimaforandringer i Arktis som opfølgning af ACIA-rapporten og andet relevant materiale

4) *at* gennemføre B 223/miljø "Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

Nordisk Ministerråd meddeler:

Punkt et

I det nordiske miljøhandlingsprogram 2005-2008 er "Havet" fremhævet som et af fire højt prioriterede temaområder. Det overordnede mål er, at "forstærke økosystemtilnærmelse til havmiljøforvaltningen samt sikre bæredygtig udnyttelse af økosystemernes ressourcer og opretholdelse af økosystemernes mangfoldighed, struktur, virkemåde, produktivitet og naturlige renhed". Den nordiske indsats for havmiljøet og herunder ikke mindst Østersøen kan således forventes at øges i de kommende år.

Eutrofiering er et prioriteret område i miljøhandlingsprogrammet og målet er, at bidrage til at nødvendige tiltag er vedtaget inden 2010, så skader på marine økosystemer vil ophøre.

De faste arbejdsgrupper under miljøsamarbejdet har til opgave at igangsætte projekter og andre aktiviteter for at opfylde miljøhandlingsprogrammets målsætninger. I spørgsmålet om begrænsning af udledningen af kvælstof, fosfor og organisk materiale er Hav og luftgruppen den mest relevante arbejdsgruppe. I hav og luftgruppens projekter koncentreres indsatsen i forhold til Østersøen omkring vidensopbygning og formidling i forbindelse med eutrofiering af det åbne hav og kystnære områder. Der vil blive arbejdet for at fastlægge kritiske belastningsniveauer for Nordens kystnære havområder i forbindelse med næringsstoffer, især med hensyn til kvælstof og fosfor. Viden om referenceforhold og klassifikationssystemer vil blive opsamlet og modeller vedrørende kobling mellem kilder, tilførselsberegninger og tilstandsmålinger i recipienterne vil

blive udviklet. Betydningen af biotilgængelighed af organisk kvælstof (nitrogen) vil ligeledes blive vurderet. Vidensopbygningen er fokuseret på udvikling af værktøjer til bl.a. at få identificeret størrelsen af de menneskeskabte påvirkninger som følge af udledningen af kvælstof, fosfor og organisk materiale samt udvikling af eutrofieringsmodeller, som kan anvendes i forbindelse med forvaltningen af det marine miljø. Resultaterne bidrager til vurdering af hvilke strategier, der skal satses på både nationalt og internationalt. Disse værktøjer er bl.a. til brug for implementering af EU's vandrammedirektiv og resultaterne understøtter de internationale processer, dels i EU vandrammeregi, dels i HELCOM.

Under det nordiske miljøsamarbejde gennemføres og planlægges endvidere en række andre projekter og aktiviteter, som sigter mod at sikre Østersøens miljø i bred forstand. Det drejer sig f.eks. om projekter der fokuserer på biodiversitet, bæredygtig forvaltning af vådområder, kortlægning af sårbare havområder, udvikling af overvågningsmetoder og indikatorer og en undersøgelse af forureningens betydning for fisk og havpattedyr'. En stor del af de projekter, der har fokus på Østersøen, gennemføres i samarbejde med de baltiske lande.

Den nordiske finansieringsinstitution NEFCO samt NIB er vigtige samarbejdspartnere. NEFCO og NIB har finansieret en række projekter i de baltiske lande og Rusland, som har medvirket til at reducere forureningen af Østersøen.

På internationalt plan er der – ligesom i det nordiske miljøhandlingsprogram – fokus på, at der skal en forstærket og mere tværsektoriel indsats til, hvis havressurceforvaltningen skal gøres bæredygtig. I det internationale arbejde om marine spørgsmål vil de nordiske lande bl.a. fokusere den europæiske marine strategi inkl. det regionale perspektiv, herunder HELCOM.

Punkt to

I det nordiske miljøhandlingsprogram lægges der vægt på, at arbejde for at opnå en bæredygtig udnyttelse af havet og dets ressourcer gennem en økosystembaseret forvaltning. Der lægges også vægt på øget bæredygtighed i fiskeriet og akvakulturen.

I Nordisk Ministerråds fiskerisamarbejde lægges der stor vægt på, at sikre sunde fiskebestande i Østersøen. De nordiske lande vil fortsat først og fremmest understøtte IBSFC's og EU's bestræbelser på at forvalte bestandene på en bæredygtig måde. Dette gælder også i bestræbelserne på, at genopbygge de vilde laksebestande i Østersøen.

Det internationale samarbejde om forvaltningen af fiskeriet i Østersøen er hidtil foregået i den Internationale Baltiske Fiskerikommission (IBSFC). Dette arbejde vil fortsætte i EU, når IBSFC er nedlagt som følge af udvidelsen af EU.

IBSFC vedtog i 1997 på et ekstraordinært møde en laksehandlingsplan med henblik på, at sikre en genopbygning af bestandene af vilde laks i Østersøen. Laksehandlingsplanen har hidtil været en succes. Målet om at øge produktionen i 2010 til 50 % af det bedste skøn over den potentielle produktion er således nået i flere elve.

Punkt tre

Kundskaber om klimaændringer er strategisk vigtigt for de nordiske landes arbejde med at begrænse udslip af klimagasser. Dette gælder ikke mindst arbejdet indenfor klimakonventionen. ACIA-rapporten, der er produceret i regi af Arktisk Råd, har vist at klimaet allerede nu er under forandring i Arktis, og at den globale opvarmning vil ramme kraftigere og hurtigere der end andre steder i verden.

På Arktisk Råds møde den 24. november 2004 i Reykjavík, vedtog udenrigsministrene, på baggrund af ACIA rapporten og det såkaldte policy dokument indeholdende konkrete politiske anbefalinger, en erklæring hvori man bl.a. tilslutter sig de politiske anbefalinger vedr. emissionsreduktioner (mitigation), tilpasning, forskning, og monitering, og opfordrer medlemslandene til at gennemfører effektive tiltag for tilpasning og håndtering af de miljømæssige, økonomiske og sociale påvirkninger fra klimaændringer og ultraviolet stråling blandt andet gennem at styrke arktiske beboeres adgang til informationer og beslutningstagere og gennem styrkelse af de relevante institutioner.

Nordisk Ministerråd anser det for en særlig vigtig opgave, at udbrede kendskabet til ACIA rapporten samt at sikre opfølgning på anbefalingerne fra ovennævnte ministermøde i form af konkrete politiske strategier, som bl.a. bør implementeres i Arktisk Råds regi.

I Miljøhandlingsprogrammet for 2005-2008 fastslås det, at der under miljøsamarbejdet skal udarbejdes en strategi, som fokuserer og prioriterer den nordiske miljøindsats i Arktis. Strategien skal fokusere på POP'er, kviksølv og klima. Strategien skal stimulere en særlig indsats i Arktis fra Nordisk Ministerråds side. Aktiviteterne skal koordineres med projektvirksomheden i andre relevante fora, såsom ministerrådets overordnede arktiske samarbejdsprogram, samt virksomheden under Arktisk Råd og Barents-rådet.

Miljøsamarbejdets arktiske strategi forventes at træde i kraft i 2006.

Punkt fire

Handlingsprogrammet for det nordiske miljøsamarbeidet er under gennemførelse.

Nordisk Råd efterspørger et særligt afsnit om klimaforandringer: Klimaændringer forventes i de kommende år at få betydning for bl.a. naturforvaltning, havressourceforvaltning, biologisk mangfoldighed, samfundsplanlægning, infrastruktur, jordbrug, skovbrug, fiskeri, kulturminder og erhvervsliv. Derfor er der behov for en tværgående indsats, og klimaproblematikken er inddraget som et centralt tværgående tema i det nye miljøhandlingsprogram.

Under miljøsamarbejdet gennemføres p.t. et projekt, som skal give et overblik over klimaforandringernes betydning for naturen i "Sydnorden" (Danmark, Finland, Norge, Sverige syd for polarcirklen) og kommer med forslag til naturbevaringsstrategier, der integrerer klimaændringerne. Herudover samarbejder miljøsektoren og energisektoren gennem den såkaldte klimaarbejdsgruppe om en række projekter og initiativer, som bl.a. er relateret til indsatser for at reducere udslip af klimagasser samt fortsat implementering af den såkaldte *Testing Ground Agreement* om at anvende Østersø-regionen som testområde for Kyoto-protokollens fleksible mekanismer, inklusiv kompetence- og kapacitetsopbygning i Østersø-regionen. Herudover gennemføres initiativer der fremmer øget anvendelse af vedvarende energi, herunder opfølgning af topmødet i Johannesburg 2002 og Verdenskonferencen om VE i 2004. Endelig er der planer om at igangsætte yderligere aktiviteter, der fremmer øget forståelse og indsats i relation til sårbarhed, effekter og tilpasning til klimaændringer, ikke mindst i forhold til Arktis.

På det internationale plan forventes de nordiske lande, som angivet i miljøhandlingsprogrammet, at fortsætte arbejdet for et mere ambitiøst, fremtidigt globalt klimaregime efter 2012. De nordiske lande vil arbejde for at ligge i front med hensyn til reduktion af udledningen af drivhusgasser inklusive de industrielle, samt at grundlaget for en reduktion styrkes. De nordiske lande vil arbejde for en øget anvendelse af vedvarende energi samt for et nordisk initiativ for bl.a. at fremme udnyttelsen af bioenergi i Norden og nærområderne.

Udvalget skriver: Udvalget så gerne at programmet blev konkretiseret mere og der blev opstillet tydeligere prioriteringer og angivelser af specifikke indsatser til løsning af de eksisterende problemer.

Miljøsamarbejdet under Nordisk Ministerråd er bl.a. bygget op omkring 10 arbejdsgrupper, der har det primære konkrete og praktiske ansvar for at gennemføre projekter og andre aktiviteter, som fremmer målsætningerne i miljøhandlingsprogrammet. I disse gruppers virksomhedsplaner konkretiseres og prioriteres de specifikke indsatser til opfyldelse af miljøhandlingsprogrammets målsætninger. Dette sker hovedsageligt i form af konkrete projektaktiviteter og indspil til nordiske og internationale politiske processer. Herudover leverer arbejdsgrupperne gennem indspil til Embedsmandskomiteen og Ministerrådet forslag til, hvordan de konkrete mål i miljøhandlingsprogrammet kan opnås. I løbet af programperioden vil der ske en løbende vurdering, evaluering og justering af virksomheden i forhold til programmets målsætninger, således at der samlet set kan gennemføres den bedst mulige indsats i forhold til miljøhandlingsprogrammets prioriterede temaer.

Sammenfattende kan det konkluderes, at de nordiske lande i årene fremover i høj grad vil fremme de målsætninger, som Nordisk Råd anbefaler.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 3/2005/miljø Handlingsplan for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008 (B 223/miljø)

Med hensyn til første at-sats oplyser ministerrådet, at bekæmpelse af eutrofieringen er et prioriteret område i miljøhandlingsprogrammet, og at målet er at bidrage til, at nødvendige tiltag er vedtaget inden 2010, så skaderne på det marine økosystem kan ophøre. I spørgsmålet om begrænsning af kvælstof, fosfor og organisk materiale henviser man til ministerrådets Hav- og Luftgruppe, der har, og fortsat opbygger, betydelig ekspertise på området.

Til den anden at-sats om at sikre de naturlige laksestammers udbredelse finder ministerrådet, at arbejdet bedst foregår i regi af den Internationale Baltiske Fiskerikommission, der snart vil blive en del af EU-systemet som følge af 2004-udvidelsen. De nordiske lande vil understøtte dette arbejde.

Med hensyn til den tredje at-sats udtrykker ministerrådet, at opfølgningen af ACIA-rapportens anbefalinger anses som en særlig vigtig opgave, der bør ske i form af konkrete politiske strategier, som bl.a. bør implementeres i Arktisk Råds regi. Nordisk Ministerråd forventer, at en strategi for samarbejdet om miljø i Arktis kan træde i kraft fra 2006 og hermed stimulere til en særlig indsats i Arktis fra Nordisk Ministerråds side.

I forhold til den fjerde at-sats tager ministerrådet synspunkterne fra Nordisk Råd til efterretning og oplyser, at man vil søge at imødekomme dem i forbindelse med det videre arbejde – herunder med konkrete aktiviteter og økonomiske resurser, der fastlægges ved hjælp af de løbende årsprogrammer og budgetter.

Idet Miljø- og naturresurseudvalget kan oplyse, at man fremover agter at fastholde sit fokus på miljøbelastningen af Østersøen og på klimaspørgsmålene takkes ministerrådet for de modtagne informationer. Udvalget udtrykker sin anerkendelse af ministerrådets videre arbejde efter Miljøhandlingsplanen.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og Naturresurseudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 3/2005/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Fremst. 4/2005/miljø
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 4/2005/miljø
Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora (B 223/miljø)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005, hver for sig og sammen, har gennemført og planlagt med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP

De nordiske landes regeringer meddeler:

De nordiske lande gennemfører og planlægger en række konkrete initiativer når det gælder miljøarbejdet i EU og UNEP. I det følgende gengives indledningsvis de enkelte landes meddelelser og herefter beskrives de fællesnordiske initiativer.

Danmark

Dansk samarbejde omkring FN's miljøprogram UNEP 2004/2005

Strategi for samarbejdet med UNEP

Generelt arbejder Danmark gennem en målrettet deltagelse i UNEP's styrende organer for gennemførelsen af særligt prioriterede institutionelle og programmatiske spørgsmål. Disse prioriteter bygger på sin side på regeringens strategier og forpligtelser i forhold til topmøder og konventioner, herunder Johannesburg-topmødet om bæredygtig udvikling. Danmarks frivillige finansielle bidrag til UNEP afholdes over finanslovens ramme for udviklingsbistand og administreres af Udenrigsministeriet. Samarbejdet med UNEP varetages blandt andet med udgangspunkt i en organisationsstrategi og i konkrete miljømålsætninger.

Kemikalier

Danmark har i høj grad prioriteret arbejdet med kemikalier, især kviksølv og SAICM. Danmark har således lagt en stor indsats i at arbejde for en international regulering af kviksølv, såvel gennem koordineringen i EU som i forhandlingerne under selve GC/GMEF. Danmark har været meget aktiv i SAICM-processen, og det er en dansk ekspert, som er sekunderet af Nordisk Råd til sekretariatet. Danmark har også støttet processerne finansielt.

UNEP's vandstrategi

Som en del af sine frivillige bidrag har Danmark igennem flere år ydet finansiel støtte til UNEP's samarbejdscenter for vand, som er placeret på Danmarks Hydrauliske Institut. For at styrke bestræbelserne på at opfylde de globale forpligtelser fra Årtusindemålsætningerne og Im-

plementeringsplanen fra Verdenstopmødet i Johannesburg har den danske regering besluttet at yde et ekstraordinært dansk bidrag på 15,5 mio. kr. til UNEP's vandindsats i 2005. Senest har man fra dansk side engageret sig aktivt i Styrelsesrådets beslutning om en revideret UNEP-strategi for vand. Strategien udgør en væsentlig del af grundlaget for udmøntningen af det nævnte ekstraordinære bidrag.

UNEP's arbejdsprogram og budget

Fra dansk side ønsker man at styrke det internationale samarbejde på miljøområdet, og i denne sammenhæng at styrke UNEP som vogter af det globale miljø. De danske ambitioner afspejles bl.a. af de forholdsvis høje danske bidrag, som i de seneste tre år har været på kr. 15,5 mio. Hertil kommer regeringens beslutning om i 2005 ekstraordinært at bidrage med yderligere 15,5 mio. kr. til UNEP's arbejde med vand.

På denne baggrund har Udenrigsministeriet gennemført en analyse af UNEP's arbejdsprogram og budget for 2006-07. Hensigten med analysen var at skabe et overblik over UNEP's budget og arbejdsprogram, bl.a. med henblik på at overveje, hvordan man bedst kanaliserer det forøgede bidrag til UNEP.

Konsulenterne konkluderer i rapporten blandt andet, at UNEP's prioriteringer ikke kommer klart frem i budget eller arbejdsplan, og finansieringen og dennes opdeling på sektorer fremgår ikke klart. Det bemærkes endvidere, at prioriteringerne i realiteten er stærkt donor-drevne, og at der ikke anvendes resultatbaseret ledelse af organisationen. Danmark er i dialog med UNEP om rapporten, og hvordan den kan bruges konstruktivt til at forbedre transparens, prioritering, en klar sammenhæng mellem ressourcer og indsatsområder, en mere effektiv ressourceanvendelse og resultatbaseret ledelse.

Dansk samarbejde omkring miljøarbejdet i EU i 2004/2005

Danmark ser det som en permanent opgave at styrke miljøarbejdet i EU. Det har været dansk politik i efterhånden ganske mange år at tillægge EU miljøarbejdet en meget høj politisk prioritet. Det gælder både for så vidt angår den egentlige EU lovgivning på miljøområdet, således som den forhandles og besluttes af Rådet (miljø) i samarbejde med Europa parlamentet, men i lige så høj grad for så vidt angår opgaven med at fastholde EU som drivkraften i det globale miljøsamarbejde. Udenfor de egentlige miljøfora, ser Danmark det som sin opgave, at fastholde en høj profil for arbejdet med miljø og bæredygtig udvikling også i de mere overordnede og tværgående dele af EU samarbejdet. I 2005 og frem vil Danmark således lægge betydelig vægt på at sikre, at relanceringen af Lissabon strategien og den aftalte styrkelse af indsatsen til fordel for vækst og beskæftigelse ikke sker på bekostning af EU indsatsen for miljø og bæredygtig udvikling, ligesom arbejdet med bedre regulering, herunder regelforenkling ikke bør anfægte det eksitserende EU beskyttelsesniveau vedr. miljø, sundhed og forbrugerbeskyttelse.

Norge

Konkrete planer, som Norge har gjennomført og planlagt i 2004-2005, alene og sammen med den andre nordiske land, med tanke på å styrke miljøarbeidet i UNEP.

Norge har over flere år arbeidet aktivt for å styrke UNEP som verdens globale miljøautoritet, blant annet gjennom prosessen for å bedre den globale miljøforvaltningen, IEG-prosessen (International Environmental Governance), igangsatt på UNEPs styremøte i februar 2001. En rekke forslag er lansert gjennom denne prosessen, inklusive to forslag fremmet fra norsk side:

- Styrking av UNEPs vitenskapskapasitet der det nå er enighet om å gå videre med å utdype den faglige bakgrunnen for UNEPs globale miljøoversikt "GEO4" og gjennom dette arbeidet styrke den vitenskapelige basis for UNEPs arbeid
- Utvikling av en strategi for kapasitetsbygging og teknologioverføring i utviklingsland, for å bistå landene i gjennomføringen av sine internasjonale miljøforpliktelser. Det tredje og siste forhandlingsmøtet ang. denne strategien, under norsk ledelse, fant sted på Bali 1.–4. desem-

ber 2004. Styremøtet vedtok "Bali-strategien", som gir UNEP et grunnlag for å jobbe mer systematisk med gjennomføring av miljømål på landnivå, basert på en MoU med UNDP

Det nordiske samarbeidet under forberedelsene og gjennomføringen av UNEPs styremøter er tett. Det gjennomføres årlige felles nordiske konsultasjoner med UNEP. Her fremmes fellesnordiske fremstøt på en rekke miljørelaterte områder samt tvergående temaer som bærekraftig produksjon og forbruk, involvering av sivilt samfunn og likestillingsspørsmål. For øvrig er det løpende kontakt på saksbehandlernivå gjennom året, og tett kontakt mellom de som har UNEP-ansvar på de nordiske ambassadene i Nairobi.

Norge ønsker å styrke UNEP slik at organisasjonen får en ledende rolle ift miljøaspektene av bærekraftig produksjon og forbruk. Som en konkret oppfølging av den nordiske bærekraftstrategien ble det i mars 2005 gjennomført et rundebord i Oslo for representanter fra regjeringer, næringsliv og sivilt samfunn. Tema for diskusjonene var leveransekjeden fra ressursuttak til ferdig produkt , med spesiell vekt på u-land, og hvordan nærlingslivets investeringer, innkjøp og virksomhet kan bli mer bærekraftig. Seminaret ble arrangert i samarbeid med Sverige og med finansielle bidrag fra NMR. Regjeringen vil for øvrig styrke UNEPs arbeid med bedrifters samfunnsansvar.

Et annet område der Norge aktivt arbeider for å styrke UNEP er på området kjemikalier og farlig avfall. Arbeidet er forankret i det nordiske kjemikaliearbeidet. På 23. Governing Council foreslo Norge sammen med Sveits en rekke forslag som bidro til å styrke UNEP. Norge støtter opp om UNEPs rolle for å utforme policy på gjenstående miljøutfordringer slik som å utvikle en global kjemikaliestrategi (SAICM). Norge er pådriver for at UNEP skal bidra til utvikling av en forpliktende global avtale på kvikksølv og andre tungmetaller. Dette er det ikke enighet om nå, men det har bidratt til økt aktivitet for UNEP vedrørende kvikksølv, og UNEP vil i forbindelse med en mulig global avtale også gjennomføre en global vurdering av bly og kadmium.

Det er viktig at UNEP fortsetter sitt samarbeid med konvensjonssekretariatene. På 23. Governing Council foreslo Norge/Sveits tekst som ga UNEP ansvar for å fremme samarbeid mellom Basel-konvensjonen, Rotterdam-, Stockholm-konvensjonen og Montreal-protokollen i et felles "chemicals cluster".

Norge vil videreføre rammeavtalen med UNEP med samme tilskuddsnivå som eksisterende avtale (35 mill NOK årlig) til diverse programmer og subprogrammer.

Hvordan Norge jobber ift. EU på miljøområdet

Norge som EØS-land har helt spesielle rammebetingelser mht å påvirke og styrke EUs miljøpolitikk. Det er lagt til rette for en bred nasjonal prosess på EU/EØS-saker gjennom tidlig varsling av nytt regelverk og informasjon til allmennheten. Miljøverndepartementet har etablert uformelle kontakter med sentrale aktører i EU og tar opp saker av spesiell viktighet for Norge. Norge deltar og forsøker å påvirke utviklingen av EUs politikk gjennom fire "kanaler": Kommisjonen, Nordiske møter ifm miljørådsmøter, Eurpaparlamentet og EFTA.

Arbeidet med å påvirke utviklingen av EUs regelverk på miljøområdet er svært arbeidskrevende, ikke minst for et land som Norge som står utenfor EU. Fra norsk side har vi derfor måttet konsentrere oss om de direktivene som har størst betydning for Norge. Det siste året har dette først og fremst vært regelverk innenfor områdene kjemikaler, GMOer (genmodifiserte organismer) og klima og sur nedbør, men EUs arbeid med en marin strategi og deres handlingsplan for miljøteknologi har vært viktige for Norge.

Påvirkning av EUs arbeid med det nye kjemikalieregelverket REACH har hatt høy prioritet fra norsk side. Særlig har Norge ønsket å sikre et høyt beskyttelsesnivå for helse og miljø samtidig som vi har ønsket et enklere og mer effektivt regelverk enn det som det opprinnelig ble lagt opp til fra kommisjonen. I dette arbeidet har Norge bl.a. gitt detaljerte skriftlige innspill som er oversendt både til kommisjonen og Europaparlamentet. Norske synspunkter har også blitt formidlet gjennom møter på politisk nivå med representanter for kommisjonen og møter med EUs formannskapsland og på bilaterale møter med andre viktige EU-land.

Av enkeltstoffer som Norge har arbeidet aktivt med i forhold til EU det siste året vil vi særlig nevne den bromerte flammehemmeren deka-BDE. Nye funn i bl.a. Arktis har styrket mistanken om at deka-BDE er en alvorlig miljøgift, og Norge har derfor ønsket at EU skal forby dette stoffet. Når det gjelder nonylfenol og arsen i impregnert trevirke hadde Norge i flere år forbud mot disse kjemikaliene før lignende forbud ble innført i EU. Norge har nå sluttet seg til EUs felles regelverk på dette området.

På GMO-området har Norge vært særlig aktive i forhold til EU-kommisjonen i forbindelse med kommisjonens behandling av søknader om utsetting av nye organismer. Dette gjøres både gjennom aktiv norsk deltakelse på EU-kommisjonens ekspertmøter, men også gjennom skriftlige norske innspill til Kommisjonen på lik linje med innspillene fra medlemslandene. EU har vedtatt et nytt direktiv om utsetting av GMOer som foreløpig ikke er inntatt i EØS-avtalen. Det nye direktivet er på enkelte områder ikke i samsvar med Genteknologiloven, og Norge forhandler nå om å få de samme unntakene fra dette direktivet som vi hadde i forhold til EUs gamle direktiv om utsetting av GMOer.

Norge har også tett kontakt på uformell basis med EU-kommisjonen i forbindelse med utforming av posisjoner til møter under Cartagena-protokollen.

Norges arbeid med å forsøke å påvirke EUs klimapolitikk har i de siste par årene først og fremst vært rettet inn mot Kvotedirektivet (vedtatt juli -03) og det tilhørende direktivet om bruk av prosjektbaserte mekanismer (Mekanismedirektivet, vedtatt april -04), samt utformingen av det detaljerte regelverket under disse. Fra norsk side har det vært arbeidet for at kvotesystemet skal bli så omfattende som mulig, at staten skal kunne ta betaling for kvotene og for en friest mulig bruk av Kyoto-mekanismene (Den grønne utviklingsmekanismen og Felles gjennomføring). Ift. det tekniske regelverket er det viktig å sikre at det blir praktisk mulig å inkludere andre sektorer og klimagasser fra 2008 og at separering og deponering av CO_2 kan bli godskrevet.Fra norsk side arbeides det for tiden også aktivt med å få koblet det norske kvotesystemet til EUs kvotesystem på best mulig måte. Norsk påvirkning har skjedd både gjennom møter på politisk nivå med representanter for kommisjonen, Europaparlamentet og medlemslandene, samt gjennom deltakelse på kommisjonens ekspertgruppemøter.

I forhold til de internasjonale klimaforhandlingene har Norge ikke noe formelt etablert samarbeid med EU. Det er imidlertid utstrakt kontakt og samarbeid på uformelt nivå, både i forhold til EU generelt og i forhold til de enkelte medlemslandene.

I forhold til arbeidet med sur nedbør skjer norsk påvirkningsarbeid først og fremst gjennom CAFE-samarbeidet (Clean Air For Europe) i regi av EU-kommisjonen. I tillegg forsøker Norge også indirekte å påvirke EU gjennom arbeidet i LRTAP-konvensjonen (Long Range Transboudary Air Pollution) under UNECE som er en viktig samarbeidspartner i forhold til EUs arbeid på dette området.

EU vedtok i 2004 en handlingsplan for miljøteknologi (ETAP) og det er også etablert en egen arbeidsgruppe under kommisjonen som skal arbeide for en rask implementering av handlingsplanen. Norge deltar i denne arbeidsgruppen og fra norsk side har det i denne sammenheng særlig vært pekt på betydningen av forskning og finansiering av miljøteknologi, samt grønne innkjøp.

I forbindelse med EU-kommisjonens arbeid med å utvikle en tematisk strategi for beskyttelse av det marine miljø (marin strategi) har Norge deltatt aktivt i de arbeidsgruppemøter og høringer som kommisjonen har arrangert rundt dette temaet. Fra norsk side har det vært viktig å fremheve at de regionale konvensjonene slik som OSPAR (Nord-østlige Atlanterhav) og HELCOM (Østersjøen) fortsatt må spille en sentral rolle i gjennomføringen av arbeidet med det marine miljø. Det er også viktig at strategien er fleksibel slik at det er mulig å ta hensyn til regionale forskjeller, samt at land utenfor EU blir trukket nært inn i arbeidet med og oppfølgingen av strategien.

Sverige

EU

Sverige har agerat kraftfullt inom EU för att lyfta upp miljöfrågorna på samma höga nivå som ekonomisk och social utveckling. Prioriteringar i EU-arbetet är nödvändiga för att möjliggöra ett proaktivt agerande inom vissa områden. Sverige har därför valt att prioritera följande frågor:

- klimat samt försurning och övriga luftföroreningsfrågor
- kemikaliefrågorna inklusive bekämpningsmedel samt resurs- och avfallsfrågorna inom ramen för hållbara konsumtions- och produktionsmönster
- en hållbar förvaltning av naturresurser och bevarandet av biologisk mångfald
- marina miljöfrågor
- genomförandet av sjätte miljöhandlingsprogrammet inklusive de tematiska strategierna

Under regeringskonferensen verkade Sverige för att försiktighets- och substitutionsprinciperna skulle föras in i de miljörelaterade artiklarna i fördraget.

Sverige välkomnar det nordiska gemensamma agerandet och den nordiska samsyn som finns i bland annat följande frågor:

- REACH
- Kvicksilver
- Bekämpningsmedel
-

FN:s miljöprogram, UNEP

Sverige var en av initiativtagarna till UNEP och verkar för att stärka UNEP och öka dess inflytande. Sverige har tagit fram en strategi för den svenska politiken i UNEP 2004–2006. I denna prioriteras sex temaområden som samarbetet bör koncentreras kring. Dessa har valts ut inom ramen för UNEP:s egna prioriterade verksamhetsområden. Samarbetet inom dessa områden har även formaliserats genom ett treårigt samförståndsavtal med UNEP som skrevs under i februari 2005. De sex prioriterade områdena är;

- miljöövervakning
- kemikalier
- hållbara konsumtions- och produktionsmönster
- folkrörelsernas deltagande
- genomförande av multilaterala miljöavtal
- vatten

Utöver dessa arbetar Sverige för att främja ett jämställdhetsperspektiv och verkar för att stärka utvecklingsländernas förutsättningar att delta inom UNEP:s olika verksamhetsområden.

De nordiska länderna möts på tjänstemannanivå ett par gånger om året för att utbyta information och idéer när det gäller UNEP. Nordiskt samråd äger även rum i samband med UNEP:s styrelsemöten. Dessa konsultationer välkomnas från svensk sida och vid senaste styrelsemötet i februari 2005 förelåg stor nordisk samsyn om viktiga frågor på dagordningen, såsom kemikalier och jämställdhet. Nordiska intressen i UNEP sammanfaller ofta och kan ses mot bakgrund i den betydande andel av Miljöfonden som de nordiska länderna står för.

Island

Islandske initiativer i 2004-2005 med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP.

Havet

Beskyttelse af havmiljøet og bæredygtig udnyttelse af havets ressurcer er et af de vigtigste anliggender for Island på miljøområdet. Island deltager derfor aktivt og bidrager til internationale processer som f.eks. OSPAR, EU's marine strategi, Global Programme for Action for Protection of the Marine Environment from Land-based Activities (GPA). Når det gælder diskussionen i FN's regi om opfyldelse af milleniummålene i forhold til vand og sanitation har Island påpeget og understreget at det er vigtigt at se på vandets cyklus i sin helhed. Island lægger stor vægt på, at integreret styring af vandressourcerne ikke kun bør fokusere på ferskvand men også på det marine miljø. GPA er det eneste program som omfatter såvel ferskvand som det marine miljø og interaktionen mellem hav og land. Samtidig som der udvikles planer for integreret styring af vandressourcerne vil Island fortsat opfordre til at implementeringen af GPA styrkes.

Energi

FN's Universitet (UNU) blev etableret i 1975 og har sit hovedsæde i Japan. UNU's geotermale træningsprogram blev etableret i Island i 1979. Programmets formål er at træne videnskabsfolk og ingeniøre fra udviklingslandene i udnyttelse af ren energi fra jordvarme. Programmets varighed er 6 måneder men siden 2000 er der også mulighed for at afslutte M.Sc. via programmet. I perioden 1979-2004 har i alt 318 deltaget i programmet. I 2004 deltog 18 personer i programmet fordelt på følgende lande: Kina, Eritrea, Etiopien, Indonesien, Iran, Kenya, Mongolien og Rusland. Deltagere fra udviklingslande og Central og Øst-europa får stipendium fra den islandske regering for at financiere deres omkostninger forbundet med rejse og ophold i Island. Programmet har bidraget til øget brug af ren energi i flere lande.

Udover et forsøg man er i gang med i Island angående brug af hydroenergi har den islandske regering introduceret hydrogen i forbindelse med et forslag i FN's regi samt støttet forsøg for at promovere hydrogen indenfor regionale organisationer som f.eks. Arktisk Råd, Barents-rådet og Østersø-rådet.

Biologisk Mangfoldighed, naturbeskyttelse og kulturmiljø

Betydningen af nationalparker og fredede områder for bevaring af biologisk mangfoldighed, økonomi, friluftsliv og sundhed var en af prioriteringerne under det islandske formandskab i Nordisk ministerråd i 2004. Som opfølgning af denne prioritering står Island i foråret 2005 for en konference om dette emne. For at sikre en demokratisk debat lægges der særlig vægt på deltagelse af frivillige organisationer.

Bæredygtig udvikling i små østater i udviklingslandene

Islands regering besluttede sidste år at forhøje det nationale bidrag til bistandshjælp i de kommende år med det som mål at fordoble det i 2009. En del af bidraget bruges til støtte til små østater i udviklingslandene (UN's programme for Sustainable Development in Small Islands Developing States).

Finland

Att främja en hållbar utveckling på FN-nivå

Finland arbetar för att FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling, som fastställts i Johannesburg, skall omsättas i praktiken.

Finland har gjort en sammanställning av de bästa finländska exemplen hurm an arbetar för en hållbar utveckling. Sammanställningen har delats ut vid CSD:s sessioner 2004 och 2005 samt vid andra internationella sammankomster. Exemplen fokuseras till hållbar konsumtion av vatten

och sanitet. Sammanställningen skall utvecklas i enlighet med CSD's teman. Kommande exempel skall handla om energi, industri och klimat.

Finland spelar en aktiv roll vid skapandet av ett internationellt ramprogram för hållbar konsumtion och produktion.

Finland har bland annat understött anordnandet av workshops om hållbar konsumtion och produktion. Dessa har arrangerats i våra närområden, dvs. Baltikum och Ryssland. Finland understöder anordnandet av en internationell expertsammankomst i Costa Rica 2005.
På basis av de erfarenheter som inhämtats i samband med VM-tävlingarna i friidrott i Helsingfors sommaren 2005 utarbetar tekniska högskolan en handbok för ekologiskt hållbara massevenemang. Handboken kommer att presenteras i FN:s kommission för hållbar utveckling 2006.

Finland fortsätter att driva den s.k. Helsingfors-processen för diskussioner om olika sätt att hantera globaliseringen.

Finland understöder bildandet av en stark miljöorganisation i FN:s regi. Finland har bland annat arrangerat två internationella seminarier kring hållbar utveckling 2004 och 2005.

Finland deltar aktivt i internationellt samarbete som syftar till att lösa globala miljöproblem och främja en internationell miljöpolitik, där det primära målet är att genomföra Kyotoprotokollet.

Finland fungerar som värd för OECD:s workshop WPGSP (Working Party on Global and Structural Policies) i juni 2005, som fokuserar på relationerna mellan multilaterala miljökonventioner och investeringar.

Finland satsar 400 000 euro på UNEP:s regionala utredning av tsunamikatastrofen i Asien och miljöaspekterna i samband med återuppbyggnaden.

Finland stöder deltagande av utvecklingsländer till internationella miljömöten (FN-konventioner och -processer).

På FN-nivå främjas en hållbar utveckling också genom partnerskapsprojekt: Joensuu universitet och UNEP undertecknade ett samarbetsprotokoll år 2003 i syfte att främja uppnåendet av de mål på lokal, regional och global nivå som överenskommits i Johannesburg. Inom ramen för samarbetsprotokollet anordnas under åren 2004-2007 en kurs, "Environmental Law and Diplomacy". Målet är att överföra befintlig kompetens i miljölagstiftning och diplomatiska kutymer till blivande förhandlare av miljökonventioner.

Tekniska högskolan har år 2005 undertecknat ett samarbetsprotokoll med FN:s program för boendesamhällen (UN Habitat). Genom samarbetet vill man främja utvecklingen av socialt och miljömässigt hållbara samhällen.

Norden

Nordisk samarbejde omkring FN's miljøprogram UNEP 2004/2005

Det er nordisk holdning, at UNEP er et centralt organ, dels for overvågning og evaluering af den globale miljøtilstand, dels fordi det typisk er i UNEP, at initiativer til forbedring af det globale miljø bliver vedtaget eller igangsat. UNEP varetager også rådgivning af FN's medlemslande i miljøspørgsmål og fremmer det internationale miljøsamarbejde og koordinationen af FN-systemets miljøfaglige samarbejde.

Fælles Nordiske initiativer

De nordiske lande arbejder på flere områder uformelt tæt sammen omkring UNEP. Således afholdes jævnligt fælles nordiske konsultationer med UNEP i hovedkvarteret i Nairobi, senest i oktober 2004. Herudover er der uformel nordisk koordination på UNEP-møder, senest ved UNEP Governing Council/Global Ministerial Environment Forum i Nairobi i februar 2005, med deltagelse af de nordiske miljø- og udenrigsministerier.

Kemikalier

Et centralt område for samarbejdet mellem de nordiske lande er kemikalier, således også i det forgangne år.

I forberedelserne op til og på UNEP Governing Council/Global Ministerial Environment Forum arbejdede de nordiske lande tæt sammen for at fremme indsatsen mod kviksølvforurening, blandt andet ved at arbejde for bindende regler på området. Ikke mindst takket være den nordiske indsats, indenfor og udenfor EU, lykkedes det at få vedtaget en beslutning, som bringer indsatsen mod kviksølvforureningen videre.

Beslutningen omfattede blandt andet, at UNEP 1) skal udarbejde en oversigt over udbud, efterspørgsel og handel med kviksølv, 2) en opfordring til lande om en umiddelbar indsats på en række områder og 3) et partnerskabsprogram. Virkningen af beslutningen skal evalueres ved næste ordinære UNEP Governing Council/Global Ministerial Environment Forum om 2 år, og herunder skal det besluttes, om der skal vedtages yderligere initiativer, herunder startes forhandlinger om en konvention.

Det var i høj grad også på grund af en nordisk indsats, at det blev vedtaget, at der skal udarbejdes en rapport over eksisterende viden om langtrækkende transport af cadmium og bly, med henblik på at vurdere, om der er behov for internationale tiltag.

International Environmental Governance – IEG

De nordiske lande er aktive i drøftelserne om en styrkelse af den internationale miljøforvaltning – International Environmental Governance – som overordnet sigter imod bedre funderede og mere sammenhængende internationale miljøpolitiske beslutningsprocesser, en styrket og mere samordnet implementering af internationale miljøaftaler og en styrket integration af miljøaspekter i udviklingsarbejdet. Centrale områder i denne sammenhæng er styrkelse af UNEP ved indførelsen af en kombination af universelt medlemskab af UNEP og en mindre, effektiv, arbejdende bestyrelse – et såkaldt Executive Board; styrkelse af UNEP's finansielle basis, samt bedre styring af UNEP gennem øget gennemsigtighed i arbejdsprogram og budget.

Strategisk tilgang for international kemikaliehåndtering – SAICM

Den strategiske tilgang til kemikaliehåndtering, SAICM, er under udarbejdelse som led i opfølgningen på kemikaliemålsætningen i implementeringsplanen fra Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i 2002. UNEP spiller en central rolle i udviklingen af SAICM og har bl.a. været nøgleorganisation for igangsættelsen af forhandlingerne. De nordiske lande arbejder tæt sammen omkring processen, og har bidraget både med finansielle midler og, gennem formandskabet for SAICM og sekundering af en ekspert til at indgå i SAICM sekretariatet, med ekspertise. Eksperten er finansieret af Nordisk Ministerråd.

Kvinder og miljø

De nordiske lande arbejdede tæt sammen omkring en beslutning på UNEP Governing Council/ Global Ministerial Environment Forum om kvinder og miljø, som udsprang af netværket af kvindelige miljøministre, som p.t. har den svenske miljøminister Lena Sommestad som formand.

Nordisk samarbejde omkring miljøarbejdet i EU i 2004/2005

I 2004 førte Danmark, Sverige og Finland et generelt samarbejde på visse miljøområder. For så vidt angår 2005 forventes samarbejde om, at relanceringen af Lissabon-strategien tager hensyn til og ikke sker på bekostning af EU indsatsen for miljø og bæredygtig udvikling. Tilsvarende forventes det også, at de nordiske lande i arbejdet omkring bedre regulering – herunder regelforenkling – ikke anfægter det eksisterende EU beskyttelsesniveau vedr. miljø, sundhed og forbrugerbeskyttelse. Yderligere kan tæt samarbejde med de øvrige nordiske lande om en fremadrettet nyordning af EU's kemikalieregulering være en mulighed.

Miljø- og Naturresurseudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 4/2005/miljø Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora (B 223/miljø)

De nordiske landes regeringer har fremsat en omfattende og interessant oversigt over fælles nordiske og nationale initiativer, som er taget med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP.

Miljø- og naturresurseudvalget takker for den fyldige information og udtrykker sin anerkendelse af og fulde støtte til regeringernes og ministerrådets fortsatte bestræbelser på at fastholde en stærk nordisk miljøprofil i det internationale arbejde.

På baggrund af ovennævnte foreslår Miljø- og naturresurseudvalget,

at Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 4/2005/miljø som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Sinikka Bohlin (s)
Geir-Ketil Hansen (SV)
Hanna-Leena Hemming (saml), v. ordförande
Kari P. Højgaard (Sjfl.)
Kristen Touborg (SF)
Asmund Kristoffersen (A), leder
Simo Rundgren (cent)
Gunilla Tjernberg (kd)

Fremst. 5/2005/medborger
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 5/2005/medborger Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde (B 232/medborgar)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsforslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet" (B 232/medborgar) samt at indarbejde Medborger- og Forbrugerudvalgets bemærkning om årlig rapportering om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådsförslaget om integrering av jämställdhetsarbete i det nordiska samarbetet är under genomförande.

I en årlig rapport om integrering av jämställdhet i det nordiska samarbetet skall det fokuseras på två huvudteman som är politiskt relevanta för integrering av jämställdhet i Nordiska ministerrådets verksamhet samt på en redogörelse över statistik om könsfördelningen i det nordiska samarbetet. Dessutom ingår statistik över Nordiska ministerrådets sekretariats personal, samt en genomgång av de olika samarbetsområdens arbete med integrering av jämställdhet i det nordiska samarbetet.

En kartläggning om hur Nordiska ministerrådets olika samarbetsområden arbetar med att integrera jämställdhet i sin verksamhet genomförs under hösten 2005 och resultaten sammanställs under våren 2006. Resultatet av kartläggningen skall ingå i den årliga rapporteringen om Integrering av jämställdhet i det nordiska samarbetet. Den första rapporten kommer att presenteras på Nordiska rådets session år 2006.

Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning

over meddelelse om fremstilling 5/2005/medborger Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde (B 232/medborgar)

Medborger- og Forbrugerudvalget gør opmærksom på, at der ikke bliver afleveret en rapportering fra ligestillingssektoren i 2005. Der indsamles til gengæld information om, hvordan de forskellige samarbejdsområder arbejder med integrering af ligestillingsprincippet i deres virksomhed. Udvalget ser meget positivt på initiativet og ser frem til at blive præsenteret for resultaterne på Nordisk Råds session 2006.

På baggrund af ovennævnte foreslår Medborger- og Forbrugerudvalget,

> *at* Nordisk Råd tager meddelelsen til efterretning og anser Fremst. 5/2005/medborger som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Karlstad, den 22. september 2005

Marianne Carlström (s)
Risto Kuisma (sd)
Per Kaalund (S), næstformand
Elina Linna (v)
Arne Lyngstad (KrF), formand
Aulis Ranta-Muotio (cent)
Leena Rauhala (kd)
Inger René (m)
Berndt Sköldestig (s)

*Fremst. 6/2005/præsidiet
D 2005

Meddelelse

om fremstilling 6/2005/præsidiet Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/præsidiet)

Fremstillingen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at de respektive ministerråd under Nordisk Ministerråd indgår en aftale om informationsudbytte svarende til den indgåede aftale mellem økonomi- og finansministrene som har til formål at forhindre fremkomsten af grænsehindringer de nordiske lande imellem

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har med henblik på at give en meddelelse om Nordisk Råds rekommandation anmodet de berørte fagministerråd om en nærmere vurdering af behovet for sådanne informationsaftale inden for de respektive fagministerråd.

En nærmere meddelelse om fremstillingen vil derfor foreligge senere på året.

Presidiets betänkande

över meddelande om framställning 6/2005/præsidiet Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/præsidiet)

Presidiet anser att en lösning på frågeställningen som framställningen beskriver är en förutsättning för att komma gränshindersproblematiken i Norden till livs. Avskaffandet av gränshinder i Norden är en av de viktigaste frågorna för det nordiska samarbetet och såväl Nordiska ministerrådet som Nordiska rådet har de senaste åren avsatt betydliga resurser för denna fråga. Men det är presidiets övertygelse att om man inte lyckas förhindra att det uppstår nya gränshinder i samband med att ny lagstiftning antas i länderna, så är detta arbete utsiktslöst. Därför ser presidiet med intresse fram emot det meddelande Nordiska ministerrådet utlovar senare på året.

Mot bakgrund av ovannämnda föreslår presidiet

att Nordiska rådet lägger meddelandet om Fremst. 6/2005/presidiet till handlingarna och *avvaktar nästa års meddelande.*

Karlstad den 23 september 2005

Anita Johansson (s)
Kristian Pihl Lorentzen (V)
Inge Lønning (H)
Outi Ojala (vänst)
Kent Olsson (m)
Rannveig Guðmundsdóttir (A), præsident
Martin Saarikangas (saml)
Ole Stavad (S)

Skriftlig fråga om nya gränshinder i Öresunds-regionen

Till Danmarks regering

Vi har informerats om att integrationsministeriet i Danmark har ändrat sin tolkning av EU-reglerna om fri rörlighet. Enligt den nya tolkningen ska en dansk medborgare som bor i Sverige men arbetar i Danmark inte ha rätt att flytta tillbaka till Danmark med sin äkta make/maka, om inte båda är danska medborgare.

På Nordiska rådets session i Stockholm för ett par månader sedan ville Danmark främja integrationen över nationsgränserna och ta bort gränshindren inom Norden. Danmark har som ordförandeland i Nordiska ministerrådet 2005 skrivit i sitt ordförandeprogram (citat ur kortversionen av danska regeringens program):

> "Grænsehindringer i Norden skal reduceres og helst helt bortfalde."
>
> "Der skal desuden samvirkes med EU, med sigte på at Norden kan være foregangsregion, når det drejer sig om bekæmpelse af grænsehindringer" (Kapitlet Norden uden grænser, s. 7) i den danska versionen

Men den nya ordning som beskrivs ovan motverkar integrationen i Norden och särskilt i Öresunds-regionen. Den är därmed ett sätt att resa nya gränshinder mellan nordiska länder istället för att ta bort befintliga hinder. Dessutom omtolkas EU:s regler i syfte att realisera nya gränshinder istället för att reducera dem.

Vi vill därför fråga ministern: Är det regeringens avsikt att realisera ett sådant förslag till införande av nya gränshinder istället för att följa ordförandeprogrammets målsättning att avskaffa gränshinder?

Stockholm den 17 januari 2005

Elina Linna (v) och Lars Ohly (v)

Svar fra Danmarks regering afgivet den 28. februar 2005

Den 17. januar 2005 har medlemmer af Nordisk Råd, Elina Linna og Lars Ohly, stillet følgende spørgsmål, jf. Nordisk Råds forretningsordens § 18, til den danske regering:

"Är det regeringens avsikt att realisera ett sådant förslag till införande av nya gränshinder istället för att följa ordförandeprogrammets målsättning att avskaffa gränshinder?"

Danmark støtter fuldt ud arbejdet med fjernelsen af grænsehindringerne i Norden. Nordiske statsborgere kan uden tilladelse indrejse og opholde sig i Danmark og er som hidtil fritaget fra krav om arbejdstilladelse som fastlagt ved protokol af 22. maj 1954. Sådan vil det også være i fremtiden.

Noget andet er, at der har været en stigende tendens til, at danske statsborgere er flyttet til Sverige med henblik på at opnå familiesammenføring med deres udenlandske ægtefælle. Formålet har tilsyneladende været at blive omfattet af EU-rettens regler om fri bevægelighed med henblik på senere at kunne tage ægtefællen med tilbage til Danmark uden at skulle opfylde udlændingelovens almindelige regler om ægtefællesammenføring.

Integrationsministeriet har derfor måttet afklare EU-reglernes rækkevidde på dette punkt. Integrationsministeriet er nået frem til, at det – medmindre der er tale om at udnytte retten til fri bevægelighed for arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende – er den danske udlændingelovs almindelige betingelser for familiesammenføring, der finder anvendelse i de pågældende sager.

Der er tale om en fortolkning af EU-reglerne om fri bevægelighed og ikke om, at der indføres nye grænsehindringer.

København, den 28. februar 2005

Rikke Hvilshøj
Minister for flygtninge, indvandrere og integration

E 2
2005

Skriftlig fråga om nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering

Till Danmarks regering, Finlands regering, Islands regering, Norges regering, och Sveriges regering

En månad har gått sedan en förödande flodvåg svepte över stränderna i Sydostasien. Detta var upptakten till en av de värsta naturkatastroferna som drabbat jordens befolkning i modern tid. Den samlade dödssiffran närmar sig nu 300 000. Bortemot tusen nordbor är döda eller saknade, och mångdubbelt fler är skadade. Tragiken har oerhörda psykiska och materiella dimensioner. Lidandet hos dem som överlevt, de som skadats, de som förlorat familjemedlemmar och vänner, är tungt och långvarigt. Den fysiska förstörelsen, i en del av världen som till stor del redan präglas av fattigdom, är massiv.

Katastrofer av flodvågens karaktär har drastiska och omfattande mänskliga och materiella konsekvenser och får stort genomslag i media och medvetande. Tyvärr pågår samtidigt mer långsamt verkande katastrofer där offren räknas i miljontal: under 2004 dog omkring 3 miljoner människor i AIDS[1]. Varje år dör närmare 10 miljoner människor av hunger och undernäring[2]. En femtedel av jordens befolkning har inte mer än en dollar om dagen att leva på[3]. Åtgärder mot en katastrof får inte ske på bekostnad av åtgärder mot en annan.

Några få ljusglimtar kan skönjas i mörkret. Lokalbefolkningens osjälviska insatser för att hjälpa skadade, oavsett nationalitet, har varit beundransvärd. Det internationella samfundets hjälpinsatser har varit omfattande, och ett samarbete mellan länder, myndigheter och biståndsorganisationer har gradvis vuxit fram. Detta gäller inte minst de nordiska länderna. Givarkonferenser har mynnat ut i åtaganden om stora ekonomiska och andra resurser, även på lång sikt. Enskilda människors vilja att hjälpa har varit mycket stor. Insamlingarna till olika hjälporganisationer har nått resultat man aldrig tidigare varit i närheten av.

I nordens länder förs nu engagerade diskussioner om hur katastrofen hanterats. De nordiska regeringarna har föredömligt snabbt tillsatt utredningar och kommissioner som på kort tid skall ta fram analyser och förslag till hur kris- och katastrofberedskapen kan förbättras. Idéer i denna riktning har redan lanserats från olika håll. Två grundläggande frågor kräver svar:

- *Hur hanterades katastrofen?*

  Det behövs en noggrann utvärdering av händelseförloppet och av myndigheternas hantering av katastrofens olika skeden och konsekvenser. Det vore också värdefullt om man i det sammanhanget gjorde en särskild översikt över det nordiska – informella och formella – samarbetet under och efter katastrofen. Detta får inte urarta till syndabockstänkande. Det handlar om att förutsättningslöst och ojävigt samla kunskaper som kan stödja den fortsatta uppbyggnaden av en ändamålsenlig organisation och effektiva resurser för kris- och katastrofhantering.

- *Hur skall kris- och katastrofhanteringen organiseras?*

  Det ligger i sakens natur att katastrofer är svåra att förutse. Just därför krävs kunskaper, kreativitet, flexibilitet, handlingskraft och uthållighet inför och under olika slags händelser. I det nya, globala, säkerhetsperspektivet antar hoten mot medborgarna och samhället många ge-

[1] Information från UNAIDS
[2] Information från UN/WFP
[3] Information från World Bank

stalter, och kräver därför beredskap att hantera allt från naturkatastrofer till terrorangrepp, hemma såväl som ute i världen. Kontinuerlig informationsinhämtning och analys, stärkta och entydiga beslutsmekanismer, anpassade resurser och omedelbar verkställighet, internationell samordning och samverkan, samt uthållighet är några nyckelord i kapacitetsuppbyggnaden. Likaså är det angeläget att överväga samspelet och avvägningen mellan akuta insatser och långsiktiga återuppbyggande aktiviteter.

Nordiskt samarbete

Vi menar att nordiskt samarbete är en uppenbar tillgång i hanteringen av kriser och katastrofer. Katastrofen i Sydostasien har också gett många exempel på nordiskt samarbete, såväl spontant mellan enskilda människor, som mer organiserat mellan länder, myndigheter och organisationer. I en tidigare dialog med de nordiska regeringarna har Nordiska rådet framhållit att de nordiska länderna borde utveckla sitt samarbete för att hantera svåra påfrestningar och katastrofer, bl.a. genom gemensam kapacitetsuppbyggnad och en gemensam finansiell beredskap. Regeringarna har i det sammanhanget pekat på att frågor om civil krishantering behandlas genom samarbete på myndighetsnivå, och att man välkomnar fortsatt informellt samarbete.

Vi anser emellertid att erfarenheterna hittills från katastrofens hantering är ett övertygande argument för att det nordiska samarbetet för kris- och katastrofhantering kan stärkas och få ännu fastare former. Detta skulle vara till gagn både för katastrofinsatser runt om i världen och för skydd och hjälp till nordiska medborgare, var de än befinner sig. Vi vill peka på att NORDCAPS-systemet för samordning av militär fredsbevarande verksamhet visat sig fungera utmärkt, och mycket väl borde kunna fungera som modell även för nordisk arbetsfördelning och samordning av kris- och katastrofhantering.

Fråga

Vi vill fråga de nordiska regeringarna vilka åtgärder de planerar för att höja den samlade nordiska förmågan till kris- och katastrofhantering, både självständigt och inom ramen för internationellt samordnade insatser under ledning av t.ex. FN eller EU.

Köpenhamn den 27 januari 2005

På Nordiska rådets presidiums vägnar

Rannveig Guðmundsdóttir
præsident

Svar fra Danmarks regering, Finlands regering, Islands regering, Norges regering og Sveriges regering afgivet den 18. marts 2005

De nordiske udenrigsministre mødtes i København den 14. marts 2005 og kan på baggrund af drøftelse af naturkatastrofen i Asien afgive følgende svar på Nordisk Råds præsidiums spørgsmål om nordisk samarbejde vedrørende krise- og katastrofehåndtering:

De nordiske regeringer er enige i, at nordisk koordination og samarbejde i forbindelse med krise- og katastrofehåndtering er af stor betydning for en vellykket indsats.

Hvad angår støtte til internationale humanitære bistandsindsatser i forbindelse med naturkatastrofer findes et veludviklet samarbejde mellem de nordiske lande. Det nordiske samarbejde i relation til krise- og katastrofehåndtering sker bl.a. inden for rammerne af FN, OSCE og EU. Dette er beskrevet nærmere i de nordiske regeringers besvarelse af Nordisk Råds rekommandation 30/2001. Med EU's fællesskabsordning fra 2001 er der f.eks. allerede etableret et overvåg-

nings- og informationscenter, der er åbent døgnet rundt og som koordinerer medlemslandenes assistance vedrørende civilbeskyttelse til et katastrofeområde i og uden for EU.

For så vidt angår konsulær hjælp til nordiske statsborgere indgik de nordiske lande i 1962 et samarbejde om gensidig bistand til hinandens statsborgere i nød på steder, hvor et af de øvrige nordiske lande ikke var repræsenteret. Med baggrund i denne aftale er der udviklet et godt uformelt samarbejde i sager af fælles interesse. Samarbejdet aktiveres hurtigt og fleksibelt i relation til konkrete behov, hvad enten det drejer sig om enkeltpersoner i en nødsituation eller ulykker/naturkatastrofer med implicerede fra flere nordiske lande. I forbindelse med større ulykker vil der – som det også var tilfældet i forbindelse med håndteringen af flodbølgekatastrofen i Sydøstasien – ske koordination mellem de relevante nordiske kolleger både lokalt og i hovedstæderne om større opgaver, f.eks. fælles hjemtransport. Hermed styrkes de enkelte nordiske landes mulighed for at agere hurtigt og samtidig optimere ressourceanvendelsen.

Flodbølgekatastrofen var imidlertid af et omfang af hidtil usete dimensioner. Der er efterfølgende iværksat evalueringer i Norge, Sverige, Finland og Danmark samt en række andre europæiske lande. Organisatorisk er der forskelle på gennemførelsen, men indholdsmæssigt ventes det internationale samarbejde, særligt det nordiske og EU-samarbejdet, at få en central placering. Resultatet af disse evalueringer forventes at foreligge sidst på året. De nordiske lande vil bl.a. i lyset af disse evalueringer forholde sig til behovet for udbygning af det nordiske samarbejde i krisesituationer.

I EU-regi er vedtaget en handlingsplan, der bl.a. angår de fremadrettede tiltag med henblik på at øge EU's handleevne ved fremtidige katastrofer. På rådsmødet (udenrigsministre) den 25. april 2005 vil man drøfte mulighederne for en styrket indsats på en række områder, herunder vedr. civilbeskyttelse, humanitær beredskab og konsulært samarbejde med henblik på at styrke EU's krisehåndtering og katastrofeberedskab.

København, den 18. marts 2005

Per Stig Møller
Udenrigsminister

E 3
2005

Skriftlig fråga om en rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige

Till Sveriges regering

De omfattande stormskadorna i Sverige har lett till att även finländska arbetare och företagare har deltagit i arbetet inom skadeområdet. Fastän de arbetar antingen i ett vanligt arbetsförhållande eller som företagare på entreprenad kan de anses vara ett slags katastrofarbetare i detta sammanhang.

Enligt beslut tagna av finländska Pensionsskyddscentralen gäller det finländska socialskyddet fortfarande dessa arbetare och företagare. Skatteavtalen mellan våra länder kan dock skapa överraskningar för personer som farit i god tro för att arbeta. I värsta fall beskattas personerna i bägge länderna.

Är ett arbetsförhållande längre än 183 dagar betalar man skatt till Sverige. Sverige kan dock beskatta företagare redan i ett tidigare skede ifall landet tolkar att det uppstått ett fast verksamhetsställe för företagaren i Sverige. Även Finland beskattar företagaren om landet anser att det inte bildats ett fast verksamhetsställe i Sverige. I dessa fall finns det en klar fara för att arbetaren eller företagaren blir dubbelbeskattad.

Vilka åtgärder ämnar den svenska regeringen vidta för att garantera de finländska arbetare och företagare som arbetar inom stormskadeområdet en rättvis skattebehandling?

Helsingfors den 25 februari 2005

Simo Rundgren (cent)

Svar från Sveriges regering lämnat den 6 april 2005

Frågeställaren undrar vilka åtgärder den svenska regeringen ämnar vidta för att garantera de finländska arbetare och företagare som arbetar inom stormskadeområdet en rättvis skattebehandling.

I avtalet den 23 september 1996 mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet finns bl.a. bestämmelser avseende beskattning av personer med hemvist i ett nordiskt land som uppbär inkomster som är skattepliktiga i ett annat nordiskt land. Enligt avtalets huvudregel, som överensstämmer med motsvarande bestämmelse i OECD:s modellavtal och som utgör vedertagen internationell praxis, får inkomst som uppbärs på grund av anställning beskattas i den stat där arbetet utförs. Såväl Sverige som Finland tillämpar dessutom en ordning för att undvika dubbelbeskattning i dessa situationer som innebär att löneinkomsten undantas från beskattning i hemviststaten – s.k. exemption. Om det i stället är fråga om inkomst av näringsverksamhet får den stat i vilken näringsverksamheten bedrivits i vissa fall beskatta inkomsten. Det rör sig om fall där verksamheten bedrivs från en stadigvarande plats för affärsverksamhet, ett s.k. fast driftställe. Även denna regel överensstämmer med OECD:s modellavtal och internationell praxis. I dessa fall löser såväl Sverige som Finland den dubbelbeskattning som annars skulle kunna bli följden genom att från skatten på inkomsten i hemviststaten avräkna den inkomstskatt som betalats i den andra staten. Detta inne-

bär att Finland, vid beskattning av skogsarbetare med hemvist i Finland, enligt gällande skatteavtal skall beakta den skatt som skogsarbetaren betalat i Sverige.

Det finns således en fungerande ordning för att undvika att inkomster blir föremål för dubbelbeskattning och som garanterar en rättvis och likformig skattebehandling. Det finns därför inga skäl att vidta några särskilda åtgärder på detta område med anledning av arbetet inom stormskadeområdet.

Stockholm den 6 april 2005

Pär Nuder
Finansminister

E 4
2005

Skriftlig fråga om Danmarks skatteregler för nordiska priser

Till Danmarks regering

Det finns en rad olika nordiska kulturpris och en rad nordiska vetenskapliga pris. Det kanske mest kända är Nordiska rådets litteraturpris. Det årliga priset Carnegie Art Award – Nordic painting har instiftats av AB Carnegie för att främja nordiskt måleri av högsta kvalité.

AB Carnegie, som är en ledande nordisk investmentbank, har som målsättning för priset att det skall bidra till ökad nordisk samhörighet och ge uttryck för nordisk kvalitet och kreativitet.

Nomineringen av de ca 80 konstnärerna för priset sker på ett mycket ambitiöst och professionellt sätt. Av dessa utses 24 konstnärer som får möjlighet att delta i en vandringsutställning som visas i samtliga nordiska huvudstäder. Av de utställande konstnärerna utses mottagare till tre belöningar på 500 000 SEK, 300 000 SEK och 200 000 SEK. Därutöver utdelas ett stipendium på 50 000 SEK till en yngre nordisk konstnär.

Pristagarna har inte några skyldigheter gentemot AB Carnegie liksom att bolaget inte har några skyldigheter gentemot pristagarna.

Eftersom pristagarna kan komma från de olika nordiska länderna är det också önskvärt att pristagarna får samma skattemässiga behandling oavsett vilket nordiskt land de är bosatta i. Idag föreligger ingen samordning i detta avseende mellan de nordiska länderna utan pristagarna behandlas olika beroende på pristagarens bosättningsland.

Dagens skattemässiga situation är den att om pristagaren kommer från Danmark är prissumman skattepliktig medan om pristagaren kommer från ett annat nordiskt land så är prissumman undantagen skatt. Orsaken till den danska skatteplikten är att priset delas ut av ett aktiebolag. Skulle det däremot delas ut av en offentlig institution, stiftelse eller liknande så skulle prissumman vara skattebefriad.

För den enskilde danske konstnären är detta naturligtvis djupt olyckligt och för instiftaren innebär olikheterna i skattelagstiftningen att priset får olika värde beroende på var konstnären bor.

Vad avser Danmarks samarbetsminister vidta för åtgärder för att ett nordiskt pris till målande konstnärer, som utdelas av ett aktiebolag, skall få samma värde oavsett i vilket nordiskt land den mottagande konstnären bor?

Stockholm den 13 maj 2005

Lars Wegendal (s)

Svar fra Danmarks regering afgivet den 26. maj 2005

Jeg har haft forelagt ovennævnte forespørgsel for Skatteministeriet og vil kunne henholde mig til svaret:

"Carnegie Art Award er betegnelsen for en række priser, som efter det oplyste uddeles én gang om året af selskabet AB Carnegie til nordiske kunstmalere. Efter de gældende danske skatteregler er hæderspriser til kunstnere skattefrie, hvis de uddeles af offentlige midler, fonde, legater o. lign. Betingelsen for skattefrihed er således ikke opfyldt i det pågældende tilfælde.

Regeringen har til hensigt at fremsætte lovforslag med henblik på en ændring af betingelsen i overensstemmelse med regeringsgrundlaget "Nye Mål" fra februar 2005. Formålet er at give virksomheder mulighed for at yde skattefri hæderspriser for at styrke samarbejdet mellem erhvervslivet og de skabende kunstnere.

Det er en forudsætning for skattefritagelsen, at der er tale om en hæderspris, hvilket vil sige en pris til anerkendelse af modtagerens kunstneriske fortjenester."

København, den 26. maj 2005

Connie Hedegaard
Minister for Nordisk Samarbejde

E 5
2005

Skriftligt spørgsmål om igangsætning af støtteordningen for unge fra Norden og Nordvestrusland

Til Nordisk Ministerråd

På Nordisk Råds session i 2003 vedtog man at rekommandere Nordisk Ministerråd til at oprette en støtteordning til udvikling af samarbejde mellem unge, politisk aktive, nordiske og russiske borgere, indenfor den allerede eksisterende stipendieordning (Rek. 18/2003 Støtteordning for politisk aktive nordiske og russiske unge).

Forslaget byggede på et medlemsforslag stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd (A 1319/Medborger).

Det er siden blevet oplyst, at der på ministerrådets budget i 2005 nu er afsat DKK 500 000 til denne ungdomsordning.

En prioritering af det politiske samarbejde mellem Norden og Nordvestrusland på græsrodsniveau er afgørende for det generelle samarbejde mellem regionerne. Kontakt og samarbejde mellem ungdomsmiljøer er i den sammenhæng særlig væsentlig.

Støtten er tænkt som hjælp til selvhjælp, herunder blandt andet til frivilligt arbejde. Støtten skal kunne omfatte rejser, tolkning, udgifter ved møder og netværksdannelse m.v., og forudsætter naturligvis, at både nordiske og russiske unge er involveret.

Der ønskes en beslutningsproces, der er enkel og hurtig, og med særligt hensyn til små og overskuelige projekter.

Støtten forventes at have en særlig positiv værdi for unge, der arbejder indenfor beslægtede emner, såsom miljøaktive unge, unge engageret i uddannelsespolitik, i indsatsen for menneskerettigheder, i ungdomskultur o.l. En sådan støtte vil desuden selvsagt være særlig fordelagtig for unge i grænseregionerne (Norge/Rusland, Finland/Rusland) og i Østersø-regionen.

I forhold til de særlige problemer, som findes i forbindelse med det moderne samarbejde mellem de grønlandske unge og de unge fra Sibirien/russisk Arktis, vil støtten kunne bruges til at modvirke nogle af de store sproglige barrierer, der møder disse unge, hvor selv kontakten mellem ganske få personer, ellers har en ganske omfattende effekt. Det gælder for såvel inuitfolkenes arktiske samarbejde, ICC, som for samarbejdet i forhold til Arktisk Råd og samarbejdet indenfor det oprindelige forum for oprindelige folk under FN. I alle disse sammenhænge er den arktiske koordination og viden, og ikke mindst de unges interesse herfor og udveksling heraf, af vital betydning.

Foruden værdien for det tværnationale ungdomsarbejde, vil støtteordningen også kunne opnå en funktion som et demokratisk, nordisk udstillingsvindue. Den vil således kunne illustrere, at myndigheder kan stimulere politisk og kulturelt samarbejde på en enkel, effektiv og ubureaukratisk måde, uden indblanding i arbejdets indhold.

Desværre har Nordisk Ministerråd endnu intet oplyst om unges muligheder for at opnå denne støtte. Der foreligger således ingen oplysninger om støttemuligheden, hverken på ministerrådets hjemmeside eller hos dets administration, endsige hos de informationskontorer i Nordvestrusland der burde kunne give oplysninger om ordningen.

En sådan adgang til information er naturligvis en forudsætning for at støtten overhovedet vil blive brugt, og det er derfor ganske uhørt, at den ikke foreligger, hverken her eller i Rusland.

Sagen haster. Hvis der er unge, der skal kunne få glæde af ordningen i år, er det på høje tid, særlig da, når rejseplanlægning og visumregler i disse områder tages i betragtning.

Jeg er bekendt med, at sagen blev grundigt behandlet og færdigdrøftet i 2003, og jeg formoder derfor, at igangsættelsen kan ske meget snart.

På denne baggrund skal jeg anmode Nordisk Ministerråd om at oplyse:

1) Hvornår ministerrådet agter at igangsætte ordningen?
2) Hvordan ministerrådet vil igangsætte ordningen – herunder hvad ministerrådet vil gøre for at ungdomsmiljøerne i Nordvestrusland og i Norden bliver bekendt med den?

Nuuk, den 24. maj 2005

Kuupik Kleist (IA)

Svar från Nordiska ministerrådet lämnat den 8 juli 2005

Nordiska samarbetsministrarna antog den 10 december 2004 nya riktlinjer för samarbetet med Nordvästryssland för perioden 2006–2008. Dessa riktlinjer utgör ramarna för NMR:s samarbete med Ryssland och identifierar demokratiutveckling som ett viktigt samarbetsområde. I praktiken kommer stödet till demokratiutveckling ske framförallt genom program för kunskapsuppbyggnad och nätverk samt även genom stöd till frivilligsektorn. Kunskapsuppbyggnads- och nätverksprogrammet kommer att i stor utsträckning vidareutveckla redan existerande utbytesordningar till delprogram, genom vilka målgruppen får tillgång till färdiga utbytespaket.

Som ett resultat av Nordiska rådets framställning 18/2003, kommer ett nytt stödprogram att startas under 2005 för vilken 500 000 DKK har avsatts. Denna ordning kommer att administreras av NMR.

För närvarande är NMRs med NRs inne i en fas då mekanismen för det nya stödprogrammet håller på att utarbetas. Detta arbete kommer i samråd med NMs att slutföras i augusti månad och målet är att stödprogrammet kan aktiveras redan under hösten 2005. Tanken är att stödprogrammet kommer att integreras i NMR:s stöd till frivilligsektorn som finns närmare beskrivet i utkastet till nytt Rysslandsprogram för perioden 2006–2008. Detta program kommer att finnas på agendan vid rådets 57:e session den 25-27 oktober 2005 i Reykjavík.

Det nya stödprogrammet kommer att offentliggöras på olika sätt. NMR avser att en offentlig presentation kommer att ske i S:t Petersburg den 25 augusti av Per Unckel under firandet av NMR:s S:t Petersburgskontors 10-års jubileum. Vidare är det tänkt att kontoret i S:t Petersburg kommer att sprida information inom sina nätverk samt att eventuell annonsering på internet och i tidningspress kan komma ifråga. NMRs och NRs är för närvarande inne i en diskussion om detaljer kring spridning av information om stödprogrammet och om NR:s eventuella roll härvidlag.

Vi vill även passa på och meddela att en diskussion förs angående utvidgning av detta stödprogram till att gälla även Vitryssland. Vitryssland är ett land som har tilldragit sig allt större internationell uppmärksamhet och nu även från NMR. Det danska ordförandeskapet för NMR, har identifierat Vitryssland som ett land där NMR bör vara aktivt i större utsträckning än tidigare.Det bör även nämnas att de nya riktlinjerna för samarbetet med nordvästra Ryssland för perioden 2006–2008 öppnar upp för ökat samarbete med Vitryssland.

Köpenhamn den 29 juni 2005

Per Unckel
Generalsekreterare

E 6
2005

Skriftlig fråga om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland

Till Finlands regering

Enligt till synes välgrundade uppgifter i finländsk press (Helsingin Sanomat 02.02.05) samt från den finländska och ryska miljörörelsen pågår provborrningar för uranbrytning i Östkarelen invid sjön Ladoga några få mil från finska gränsen i omgivningarna av byn Salmi. Provborrningar har redan pågått en tid och man väntar besked huruvida uranbrytning ska startas under detta eller nästa år. Det är det statliga ryska företaget Nevskgeologia som borrar och man räknar med att det finns 40 000 ton brytvärd uranmalm på 100-350 meters djup. Enligt en taleskvinna i Helsingin Sanomat har befolkningen i området inte informerats och därmed har heller inget samråd skett.

Uranbrytning är en mycket miljöförstörande hantering. Vi vet av de erfarenheter som gjorts runt om i världen där uran bryts att det är omöjligt att stänga inne det, mestadels flytande, radioaktiva avfall som uranverken släpper ut. Vi vet också att de som arbetar i urangruvorna – särskilt när det som här är fråga om underjordsbrytning – utsätts för hälsovådliga nivåer av radonstrålning, ofta med lungcancer som följd. Startar uranbrytningen verkligen på någon eller några av dessa platser kommer det dessutom att bli fråga om omfattande transporter av radioaktivt material.

Fråga till Finlands regering:

1. Har den finska regeringen informerats av ryska myndigheter om uranbrytningsaktiviteterna i Karelen?
2. Vad kan regeringen i så fall informera oss om när det gäller aktiviteterna i Karelen?

Stockholm, 1 juni 2005

Kuupik Kleist (IA) *Inge Ryan (SV)*
Elina Linna (v) *Kristen Touborg (SF)*

Svar från Finlands regering lämnat den 13 juli 2005

Med anledning av en skriftlig fråga (E 6/2005) till Finlands regering vill jag som svar högaktningsfullt framföra följande:

Ryska myndigheter har inte underrättat Finlands regering om nyttjandet av uranförekomster i Salmi socken på Ladogas nordöstra strand som det hänvisas till i frågan. Uppgifter om att verksamhet för att utvinna uran inletts har inte heller förmedlats till regeringen av andra källor. Uppenbarligen har det i detta fall tillsvidare endast rört sig om verksamhet, som är anknuten till provborrning.

Provborrningar kan inte bedömas innebära sådana olägenheter på Finlands sida att Ryssland i detta skede skulle åläggas direkt anmälningsskyldighet. Ifall man bestämmer sig för att utvinna uran på det område som det hänvisas till i frågan, är det skäl att ännu särskilt utvärdera situationen.

Ryssland har undertecknat konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 67/1997), det så kallade Esbo-avtalet, men har inte ratificerat den. Ryssland har inte heller förbundit sig till andra sådana internationella avtal, som skulle innehålla en tydlig anmälningsskyldighet vad gäller att utvinna uran, eller åtgärder som är förknippade med att förädla det vidare.

Finlands regering anser att det är de ryska myndigheternas sak att se till att man inte tillåter utsläpp av radioaktivt avfall i miljön eller hälsovådliga åtgärder i anslutning till provborrningar eller möjliga fortsatta åtgärder.

Avslutningsvis konstateras, att republiken Karelens huvudman Sergei Katanandov under våren offentligt har försäkrat, att inga arbeten har pågått rörande Karelens uranförekomster och att sådana inte heller är att vänta inom en snar framtid. Enligt Katanandov kommer man inte att utnyttja uran i Karelen så länge som lokalbefolkningens hälsa och miljöns tillstånd på de berörda områdena inte kan garanteras till hundra procent.

Helsingfors den 13 juli 2005

Jan-Erik Enestam
Miljöminister och nordisk samarbetsminister

E 7
2005

Skriftligt spørgsmål om Sveriges regerings syn på beskyttelse af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger

Til Sveriges regering

Vil Sveriges regering beskrive sit syn på beskyttelse af den enkelte borgers og grupper af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger sammenholdt med opfattelserne i de andre nordiske lande?

Begrundelse

Det er en klassisk påstand, at vi har en nogenlunde ens demokratiopfattelse i Norden. Denne opfattelse indbefatter bl.a. retten til frit at udtrykke politiske synspunkter. Denne grundholdning er en del af baggrunden for den demokratiudredning, "Demokrati i Norden", som Nordisk Ministerråd igangsatte i 2004.

I Sverige har der imidlertid fundet en række overgreb sted mod medlemmer af Sverigedemokratarna (SD) de senere år. Se liste med eksempler nedenfor.

Sveriges regering bedes i svaret oplyse, om den vil garantere, at SD fremover sikres alle demokratiske rettigheder, og at udemokratiske overgreb og chikanerier mod SD som lovlig politisk bevægelse vil blive retsforfulgt.

Liste

En lærer i Blekinge, Rickard Jomshof, blev afskediget fra sin lærergerning alene med den begrundelse, at han er medlem af SD.
2002, 25. marts: Kenneth Sandbergs villa i Kävlinge omringes af autonome og han trues.
2002, 9. april: Et møde for SD i Trelleborg bliver afbrudt af autonome
2002, 5. juni: Hundredvis af autonome blokerede et SD-møde i Medborgerhuset i Stockholm. Flere af SD'erne blev overfaldet og mishandlet – blandt andre blev Gun Kullberg slået ned.
2002, 8. juni: I Lund ødelagde maskerede venstreekstremister et møde, arrangeret af SD's ungdom.
2002, 13. juni: Kenneth Sandberg i Kävlinge fik sine vinduer smadret af brosten, mens autonome råbte trusler.
2002, 22. juli: SD's spidskandidat i Jönköping, Janne Ljungberg får telefoniske mordtrusler: "Dö din jävla rassejävel!" Truslerne fortsætter natten igennem.
2002, 24. juli: I Helsingborg fik en af SD's byrådsmedlemmer sten kastet igennem vinduet i sit hjem.
2002, 25. juli: På Indymedia blev SD's byrådsmedlemmer og deres adresser listet op – med opfordring til at gå til angreb.
2002, 17. august: Et SD-møde på Knud den Stores Torv i Lund blev angrebet af en snes maskerede autonome, som smed ting mod taleren, Kenneth Sandberg og de øvrige SD'ere.
2002, 7. september: Et SD-valgmøde på Södergatan i Malmø blev standset af venstreekstremister. Ved mødet talte partilederen Mikael Jansson, riksdagsmand Sten Andersson og direktør Kenneth Sandberg. Politiet var på plads med et stort antal betjente med hunde, men politiet bad SD om at afbryde mødet, idet man ikke kunne garantere SD'ernes sikkerhed.
2003, 27. februar: 30 autonome ødelagde SD's møde i Medborgarhuset i Södermalm.
2003, 19. april: I Lidköping gennemførte en gruppe af venstreorienterede fra gruppen "Syndikalisterna" mordforsøg mod en sverigedemokrat, da denne var i færd med at dele løbesedler ud.

Først blev SD'eren slået til jorden med en sten mod hans hoved, siden sparkede de autonome mod hans hoved, ligesom han blev trampet i hovedet. På Lidköpings Hospitals skadestue kunne lægerne konstatere, at SD'eren havde været tæt på døden.
2003, 9. juli: I Visby på Gotland blev SD's leder, Mikael Jansson overfaldet og slået ned af fire maskerede mænd et par timer efter et møde han havde haft ved Österport i Visby. En anden SD'er blev sparket og slået med baseball-køller, mens han lå på jorden. Politiet fik fat i gerningsmændene.
2003, 26. juli: Lørdag formiddag blev to sverigedemokrater ved et møde i Nyköping mødt af en gruppe venstreekstremister. De to SD'ere blev udsat for røveri, idet kameraer, punge og partimateriale blev dem frarøvet. Yderligere blev de spyttet på af de autonome.
2003, 29. juli: I Lidköping blev en bil, tilhørende et fremtrædende SD-medlem smadret med køller. På bilvraget var malet hagekors og ordet "SD".
2003, 10. oktober: Natten til fredag blev en mordbrand forsøgt mod et SD-medlem i Örebro. Igennem brevsprækken blev først smidt en lap papir med ordene "Hata SD" – og derefter blev der smidt en fakkel ind igennem brevsprækken. Politi og brandfolk kom til stedet, og fik hurtigt ilden under kontrol. Havde SD'eren ikke været vågen, da papirlappen kom gennem brevsprækken, ville han have været brændt inde.
2004, 29. juli: SD's næstformand, Johan Rinderheim, som bor i Nynäshamn, blev mishandlet af to unge banditter på Södra Station. Overfaldet havde et klart politisk motiv, idet de to, som var i 18-20-års alderen først havde råbt skældsord efter Rinderheim og bl.a. kaldt ham nazi-svin. Øjeblikket efter fik Rinderheim de første knytnæveslag mod sit ansigt, og faldt om.

København, den 3. juni 2005

Søren Espersen (DF)

Svar från Sveriges regering lämnat den 7 juli 2005

Nordiska rådets medlem Søren Espersen, Danmark, har ställt följande fråga till Sveriges regering: "Vil Sveriges regering beskrive sit syn på beskyttelse af den enkelte borgers og grupper af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger sammenholdt med oppfattelserna i de andre nordiske lande?"

Inledningsvis vill jag påpeka att jag som statsråd inte kan framföra synpunkter i enskilda ärenden. Därför kan jag inte kommentera de specifika fall som Søren Espersen tar upp i sin fråga. Däremot kan jag ge den svenska regeringens syn på rätten för enskilda att uttrycka sina politiska åsikter.

Rätten att fritt hysa en åsikt och att uttrycka den i tal, skrift eller bild slås fast i artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, liksom i artikel 19 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. I Sverige skyddas de mänskliga rättigheterna främst genom tre grundlagar; regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Yttrandefriheten är tillsammans med åsiktsfriheten grunden för ett väl fungerande demokratiskt samhälle. Samhället är skyldigt att tillförsäkra alla denna rätt. Den svenska regeringen tar därför starkt avstånd från handlingar vars avsikt är att hindra en enskild person eller grupp av personer från att utöva sina grundlagsskyddade rättigheter. Alla former av hot eller våld skall fördömas. Friheten att fritt uttrycka sin mening medför samtidigt särskilda skyldigheter och särskilt ansvar och får därför underkastas vissa inskränkningar som är nödvändiga för respekten för andra människors rättigheter.

I brottsbalken finns olika typer av brott som kan aktualiseras när det gäller hot och våld mot såväl enskilda som förtroendevalda på grund av deras politiska åsikter. Bland dessa kan nämnas misshandel (3 kap. 5 §), olaga tvång och olaga hot (4 kap. 4 och 5 §§), ofredande (4 kap. 7 §), förtal och förolämpning (5 kap. 1–3 §§), skadegörelse och åverkan (12 kap. 1–3 §§) våld och

brott mot medborgerlig frihet (18 kap. 5 §). Polisen och åklagarväsendet har ett gemensamt ansvar för att brott utreds.

Den svenska regeringen ser särskilt allvarligt på hot och våld mot förtroendevalda. När det gäller dessa frågor så har den svenska regeringen tagit flera initiativ till åtgärder för att analysera och förebygga detta problem.

Mot denna bakgrund tillsatte den svenska regeringen för knappt ett år sedan en parlamentarisk kommitté med uppdrag att motverka och förebygga hot och våld mot förtroendevalda i stat, kommun och landsting. Kommitténs ena huvuduppgift är att kartlägga och analysera förekomsten av hot och våld mot förtroendevalda samt lämna förslag till åtgärder som motverkar och förebygger sådant hot och våld. Den andra huvuduppgiften är att genom information och utbildning öka medvetenheten och beredskapen på statlig, kommunal och landstingskommunal nivå vad gäller frågor som rör hot och våld mot förtroendevalda.

Även på regional och lokal nivå tas olika initiativ för att motverka hot och våld mot politiker. Bland annat så kan ett samarbete i Östergötlands län nämnas där Socialdemokraterna, Miljöpartiet de Gröna, Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet valt att samverka i ett nätverk mot politiskt våld i länet. Verksamheten innefattar bl.a. information i skolor, studiecirklar, samarbete med polis och andra myndigheter, samarbete med universitet, gemensamma motioner i riksdagen och en gemensam hemsida.

Polismyndigheten i Södermanlands län utsåg under 2003 en särskild kontaktperson som länets politiker kan vända sig till om de drabbas av hot. Enligt uppgift har myndigheten även för avsikt att ge länets förtroendevalda en årligen återkommande säkerhetsinformation som bl.a. är tänkt att omfatta förebyggande insatser och åtgärder i samband med hot.

Säkerhetspolisen har i samarbete med polismyndigheten i Skåne påbörjat ett projekt med syfte att öka säkerheten runt politiker och tjänstemän i kommuner. Inom ramen för projektet har besök i ett antal kommuner gjorts för att ge råd om vilka förbättringar som bör göras.

Med dessa exempel kan jag försäkra för Nordiska rådets medlem Søren Espersen att den svenska regeringen tar hot och våld mot enskilda eller grupper av enskilda på grund av deras politiska åsikter på största allvar.

Stockholm den 7 juli 2005

Jens Orback
statsråd

E 8
2005

Skriftlig fråga om uranbrytning i Sverige

Til Sveriges regering

Det har kommit till vår kännedom att ett kanadensiskt bolag fått tillstånd att göra provtagningar och söka efter uran på två ställen i Krokoms kommun i Jämtland. Ett svenskt företag, Geoforum Scandinavia, uppbackat av kanadensiska Continental Precious Minerals, har dessutom fått motsvarande tillstånd gällande två platser i Arjeplogs kommun i Lappland: Pleutajokk och Norra Bergnäs.

Uranbrytning är en oerhört miljöförstörande verksamhet. Man vet av de erfarenheter som gjorts runt om i världen där uran bryts att det blir kvar enorma mängder låghaltig malm i miljön, vilket kraftigt ökar radonstrålningen. Dessutom vet man att det är omöjligt att på ett fullgott sätt stänga inne det flytande radioaktiva avfall som uranverken släpper ut.

Från ett av prospekteringsområdena i Krokoms kommun är avståndet till norska gränsen endast ca 25 kilometer. Samma bergmassiv med myrmarker och vattendrag breder ut sig längs den svensk-norska gränsen.

Självfallet skulle brytningen av uran, om den kommer till stånd, även komma att medföra en mycket stor mängd radioaktiva transporter, sannolikt till närmaste större hamn, vare sig denna ligger på den norska kusten eller vid Östersjö-kusten. Enligt uppgifter i pressen är lokalbefolkningen i de aktuella områdena starkt oroad.

Norge, liksom Danmark och Island, har valt att inte nyttja atomenergi. Vi har svårt att se hur en ev. brytning av uran i Sverige stämmer överens med den svenska linjen när det gäller att avveckla atomkraften. Detsamma gäller för det val Sverige gjorde på 1980-talet att inte gå vidare med den då planerade uranbrytningen i just de områden som nu åter är aktuella. Därför förvånar oss uppgifterna om förnyad prospektering av uranförekomster i norra Sverige.

Vi vill nu fråga Sveriges regering:

1) Vad kan regeringen informera oss om när det gäller aktiviteterna i Krokom och Arjeplog?
2) Finns planer på ytterligare uranprospektering i landet?
3) Vilka transporter beräknas bli aktuella om uranbrytning kommer till stånd?

Bodø den 23 juni 2005

Geir Ketil Hansen (SV)
May Elisabeth Hansen (SV)
Lena Jensen (SV)
Kuupik Kleist (IA)
Outi Ojala (vänst)
Inge Ryan (SV)
Suuvi-Anne Siimes (vänst)
Kristen Touborg (SF)

Svar från Sveriges regering lämnat den 17 augusti 2005

Arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att det är jag som skall svara.

Först vill jag betona att uranbrytning för närvarande inte är aktuell i Sverige. När det gäller uran regleras bearbetning, transport eller annan befattning med detta ämne främst av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet men också av ett stort antal andra lagar. Om dessa regler uppfylls kan tillstånd meddelas. Vår lagstiftning tillåter inte uppkomsten av sådana effekter som beskrivs i er fråga.

I Sverige genomförs det sedan början av 1990-talet ingen statlig prospektering. Denna affärsmässiga högriskverksamhet har överlåtits till enskilda företag att bedriva. Minerallagen (1991:45) är det verktyg som den svenska regeringen har för att genomföra en mineralpolitik som tar hänsyn till en långsiktigt hållbar utveckling. I detta ingår att det är av nationellt intresse att få kunskap om berggrunden. Ett undersökningstillstånd omfattar inte enbart det mineral som anges i första hand, utan även samtliga andra mineral som omfattas av lagen. Minerallagen är i grunden en exploateringslag. Tillståndsgivningen enligt lagen regleras ingående också genom bl.a. miljöbalken och som nämnts ovan när det gäller uran också av lagen om kärnteknisk verksamhet som tillsammans med övriga berörda lagar tillämpas parallellt med minerallagen.

Ett undersökningstillstånd enligt minerallagen ger inte direkt tillstånd att sätta igång undersökningsarbete utan ger i princip endast ensamrätt att söka efter angivet mineral inom området. För undersökningsarbete kan också krävas tillstånd enligt miljöbalken av länsstyrelse. I Sverige har vi mycket strikta regler när det gäller all hantering av uran. Redan på ett tidigt stadium i ett undersökningsarbete kan det bli aktuellt att regeringen tar ställning till eventuellt fortsatt tillstånd.

Bergsstaten är den förvaltningsmyndighet som svarar för tillstånd enligt minerallagen (1991:45). Bergsstaten har enligt uppgift lämnat sju undersökningstillstånd där sökanden uppgivit uran som ett första alternativ för undersökning. Två tillstånd har givits i Krokoms kommun, Jämtlands län, två tillstånd i Åsele kommun, Västerbottens län samt i Norrbottens län två tillstånd i Arjeplogs kommun och ett tillstånd i Bodens kommun. Tillstånden innehas av Continental Precious Minerals i Toronto, Kanada. För närvarande finns hos Bergsstaten inga ytterligare ansökningar som i första hand avser uran.

Stockholm den 17 augusti 2005

Ulrica Messing
Statsråd i Näringsdepartementet

E 9
2005

Skriftligt spørgsmål om fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland

Til Danmarks regering, Finlands regering, Norges regering og Sveriges regering

På miljøministrenes møde med Nordisk Råds Miljø- og Naturresurseudvalg den 29. oktober 2003 i Oslo blev det oplyst, at Danmark, Finland, Norge og Sverige, sammen med Rusland, USA, EU-kommissionen og andre europæiske lande, alle har undertegnet MNEPR-aftalen (Multilateral Nuclear Environment Programme in the Russian Federation). MNEPR-aftalen, der er en rammeaftale for hjælp til internationale kerneaffalds-projekter, blev undertegnet den 21. maj 2003 i Stockholm. Det blev ligeledes oplyst, at undertegnelsen af aftalen ville åbne for et smidigt samarbejde om at løse de alvorlige problemer med radioaktivt affald i Nordvestrusland. En række internationale finansieringskilder skulle herefter være til rådighed for projekter. Endelig blev det oplyst, at de fire nordiske lande, udover det nævnte internationale samarbejde, alle har bilaterale samarbejdsprojekter med Rusland, og at landene desuden samarbejder indenfor rammerne af EU's nordlige dimensions miljøprojekter.

Rapporten "AMAP Assessment 2002: Radioactivity in the Arctic" fra Arctic Monitoring and Assessment Programme 2004 giver en opdatering af oversigter over de største nordvestrussiske kilder til mulig radioaktiv forurening i det arktiske miljø.

Desuden har Bellona i 2004 udgivet en rapport om radioaktivt affald i Rusland, hvori der peges på en række bekymringsvækkende forhold. Herunder spørgsmålet om, hvorvidt den internationale bistand bidrager til opbygningen af et stærkt russisk strålings- overvågningsinstitut og spørgsmålet om, hvorledes det radioaktive affald fra de skrottede anlæg og fartøjer bedst muligt behandles og slutopbevares. I dag tilstræbes det at transportere mest muligt brugt atombrændsel til det fjerntliggende Mayak-anlæg, hvor reprocesseringen og slutopbevaringen foregår efter standarder, der formentlig ikke ville blive vurderet som tilfredsstillende i Vesteuropa. Der kan i den forbindelse også henvises til Nordisk Råds og nogle af regeringernes kritik af forholdene på Sellafield-anlægget i Storbritannien.

Derfor er det vigtigt at kende regeringernes vurdering af fremdriften i oprydningsarbejdet og den langsigtede sikkerhed med hensyn til slutopbevaring. På denne baggrund anmodes Danmarks regering, Finlands regering, Norges regering og Sveriges regering om at oplyse:

1) Har MNEPR-aftalen betydet et gennembrud i det internationale og bilaterale samarbejde med at løse problemerne med det radioaktive affald i Nordvestrusland? I hvor høj grad bidrager Rusland med finansiering?
2) Hvilke typer af samarbejdsprojekter deltager landene i, og hvorledes finansieres hjælpen? Gennemføres der miljøkonsekvensanalyser i forbindelse med beslutninger om projektbistand?
3) Hvorledes foregår den løbende informationsudveksling om forholdene i Nordvestrusland med hensyn til nye aktiviteter, ændringer i strålingsrisiko m.m. fra de russiske myndigheder til de internationale samarbejdspartnere?
4) Agter regeringerne at foranstalte drøftelser med de russiske myndigheder og de internationale samarbejdspartnere om mulige, mere sikre alternativer til den nuværende fjerntransport af brugt brændsel til Mayak-anlægget?
5) I hvilket forum foregår koordineringen af den internationale bistand? Finder regeringerne, at den nuværende overordnede koordinering af den internationale bistand er tilstrækkelig til at sikre en strategisk prioritering af opgaverne og en omkostningseffektiv gennemførelse af projekterne?

6) Anser regeringerne, at der i den nuværende situation er grundlag for at etablere et nordisk samarbejde og koordinering, eksempelvis omkring bistand til miljøkonsekvensanalyser, myndighedssamarbejde og styrkelse af de russiske myndigheder, der fører tilsyn med radioaktivt affald i Nordvestrusland (jf. spørgsmålene 2 og 5)?
7) Hvad anser regeringerne i dag som de største hindringer for en fortsat sikker og hurtig oprydning i det radioaktive affald i Nordvestrusland?

Nuuk, den 18. juli 2005

Kuupik Kleist (IA)

Svar fra Danmarks regering, Finlands regering, Norges regering og Sveriges regering afgivet den 26 september 2005

Med brev af 18. juli 2005 med tilhørende bilag har Nordisk Råd anmodet om besvarelse af nogle spørgsmål om fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland. Disse spørgsmål er søgt besvaret nedenfor. Derudover henviser jeg til det meget detaljerede svar fra den norske regering, som jeg har vedlagt denne besvarelse, som er udfærdiget i samarbejde med mine kolleger i Finland, Norge og Sverige.

1) Har MNEPR-aftalen betydet et gennembrud i det internationale og bilaterale samarbejde med at løse problemerne med det radioaktive affald i Nordvestrusland? I hvor høj grad bidrager Rusland med finansiering?

MNEPR-aftalen er en multilateral juridisk rammeaftale mellem russiske myndigheder og internationale donorer for bistand til Rusland på atomsikkerhedsområdet. Den regulerer bl.a. juridiske, skatte- og toldmæssige forhold mellem russiske og internationale parter. Aftalen har ført til at en række praktiske problemer i gennemførelsen av projekter undgås, f.eks. når det gælder fragt af udstyr og teknologi, køb af tjenester osv. over landegrænserne. Det understreges, at MNEPR-aftalen først er trådt i kraft for 1½ år siden, og at den derfor er i en indledende fase, hvor mange detaljer først nu skal falde på plads.

Et større antal projekter har først kunnet igangsættes efter ikrafttræden af MNEPR-aftalen, dette såvel bilaterale som internationale projekter.

Rusland lægger selv betydelige ressourcer i atomsikkerhedsarbejdet. Dette gælder særligt ophugning af udrangerede ubåde. Et andet eksempel gælder opgradering af sikkerheden på Kola atomkraftværket, hvor et program fra 1999 er iværksat baseret på russisk egetbidrag på 102 millioner USD. Til sammenligning har det internationale samfund bidraget med 28 millioner USD. Rusland bidrager også med 20 mio. Euro til Northern Dimension Environmental Partnership-fonden (NDEP-fonden). Russiske myndigheder bruger også store ressourcer på at forberede og yde støtte til de projekter, som finansieres af nordiske og andre vestlige lande.

2) Hvilke typer af samarbejdsprojekter deltager landene i, og hvorledes finansieres hjælpen? Gennemføres der miljøkonsekvensanalyser i forbindelse med beslutninger om projektbistand?

Danmark, Finland, Norge og Sverige deltager alle i bilaterale projekter om fjernelse af store radioaktive kilder i russiske fyrtårne og erstatter de gamle energikilder baseret på disse med nye, solenergibaserede energisystemer. Hovedparten af udgifterne hertil betales af de nordiske lande med støtte fra andre vestlige lande og Rusland, som også sørger for sikker opbevaring af de radioaktive kilder.

De fire lande har også ydet støtte til forbedring af sikkerheden på eksisterende russiske atomkraftværker i området (Kola- og Leningradværkerne). Herved er sikkerheden øget betragteligt,

ligesom værkerne som følge af de positive erfaringer hermed selv har iværksat yderligere sikkerhedsforbedringer.

Der er gennemført flere bilaterale projekter omkring sikring og forbedring af infrastrukturen i den russiske flådes tekniske baser på Kola-halvøen.

Norge finansierer også ophugningen af atomubåde.

De fire lande er alle bidragydere til Northern Dimension Environmental Partnership (NDEP) fonden, som kanaliserer den internationale støtte til arbejdet. Fonden støtter alle former for miljøoprydning i området, men en stor del af pengene er øremærkede til oprydning af radioaktivt affald. De nordiske lande bidrager således:

Danmark: 11 millioner Euro, heraf er 1 million Euro øremærkede til radioaktivt affald
Finland: 12 millioner Euro, heraf er 2 millioner Euro øremærkede til radioaktivt affald
Norge: 10 millioner Euro, heraf er 10 millioner øremærkede til radioaktivt affald
Sverige: 16 millioner Euro, heraf er ingen øremærkede til radioaktivt affald

Som grundlag for den fremtidige oprydning i det nordvestlige Rusland er NDEP-fonden i gang med udarbejdelsen af en Strategic Master Plan, indeholdende en samlet oversigt over behovet for foranstaltninger til genopretning i området, inklusiv en foreløbig prioritering (foreløbigt kun kategorierne: skal gennemføres hurtigst muligt/prioriteres i næste fase af SMP).

I forbindelse hermed er der igangsat et arbejde med en samlet miljøkonsekvensvurdering (Strategic Environmental Assessment), som foregår med støtte fra NDEP-fonden og med deltagelse af vestlige eksperter indenfor området. Der har været gennemført en offentlig høringsfase, og der er udfærdiget en foreløbig høringsrapport.

Samarbejdsprojekterne har medført et tæt og positivt samarbejde mellem de involverede nordiske og russiske myndigheder. Det er de nordiske landes opfattelse, at der er en stigende forståelse for og åbenhed overfor vestlige krav til miljøkonsekvensvurderinger og projektgennemførelse. Hensigten med myndighedssamarbejdet er også på længere sigt at styrke de russiske myndigheder.

3) Hvorledes foregår den løbende informationsudveksling om forholdene i Nordvestrusland med hensyn til nye aktiviteter, ændringer i strålingsrisiko m.m. fra de russiske myndigheder til de internationale samarbejdspartnere?

Der sker løbende udveksling af informationer ad mange forskellige kanaler, dels bilateralt mellem de enkelte nordiske landes myndigheder og i mere formelle fora, dels via internationale samarbejdsorganer som:

Contact Expert Group (CEG) med sekretariat hos IAEA foretager praktisk koordinering af gennemførelsen af projekter i området

NDEP-fonden i forbindelse med arbejdet med fondens Strategic Master Plan for genopretning i hele området

MNEPR-komiteen følger op på eventuelle administrative og lovgivningsmæssige problemer

Rusland deltager i ERDEP-samarbejdet med udveksling af daglige strålingsmålinger fra automatiske målestationer

4) Agter regeringerne at foranstalte drøftelser med de russiske myndigheder og de internationale samarbejdspartnere om mulige, mere sikre alternativer til den nuværende fjerntransport af brugt brændsel til Mayak-anlægget?

Forholdene omkring Mayak-anlægget drøftes ofte mellem de norske og russiske myndigheder, og de norske myndigheder holder tæt kontakt med de russiske myndigheder i dette spørgsmål.

5) I hvilket forum foregår koordineringen af den internationale bistand? Finder regeringerne, at den nuværende overordnede koordinering af den internationale bistand er tilstrækkelig til at sikre en strategisk prioritering af opgaverne og en omkostningseffektiv gennemførelse af projekterne?

For at styrke koordineringen donorlandene imellem og imellem donorlandene og Rusland er der oprettet et antal internationale samarbejdsordninger, tre af disse er nævnt ovenfor under punkt 3. Her drøftes også, hvilke krav der må stilles til gennemførelsen af projekterne, ikke mindst for så vidt angår helse, miljø og sikkerhed.

Det overordnede ansvar for prioritering og koordinering af den internationale indsats hviler på Ruslands skuldre. Det er de nordiske landes opfattelse, at disse internationale samarbejdsfora på hver sin måde bidrager til, at indsatsen bliver godt koordineret og effektivt gennemført.

NDEP-fondens Strategic Master Plan er under udfærdigelse til støtte for dette arbejde.

6) Anser regeringerne, at der i den nuværende situation er grundlag for at etablere et nordisk samarbejde og koordinering, eksempelvis omkring bistand til miljøkonsekvensanalyser, myndighedssamarbejde og styrkelse af de russiske myndigheder, der fører tilsyn med radioaktivt affald i Nordvestrusland (jf. spørgsmålene 2 og 5)?

Som det fremgår ovenfor sker der allerede en effektiv koordinering af indsatsen i Rusland, ligesom der er igangsat et omfattende arbejde med miljøkonsekvensbeskrivelser m.v. Dertil kommer, at der allerede er et omfattende uformelt samarbejde mellem de nordiske landes myndigheder, når det gælder atomsikkerhed i Rusland.

7) Hvad anser regeringerne i dag som de største hindringer for en fortsat sikker og hurtig oprydning i det radioaktive affald i Nordvestrusland?

Det er landenes klare indtryk, at samarbejdet med at løse problemerne med det radioaktive affald og brugte brændsel i Rusland er forbedret og stadigt forbedres. Både åbenheden på russisk side og det internationale samarbejde har udviklet sig i en positiv retning. Takket være øget internationalt engagement og Ruslands egen indsats vil flere af de alvorligste problemer blive løst i de nærmeste år.

Der er dog endnu ikke sikret tilstrækkelige midler til løsning af alle de alvorligste problemer.

Dertil kommer koordineringen de russiske myndigheder imellem, men der arbejdes hårdt på russisk side for at løse dette problem.

København, den 12. oktober 2005

Connie Hedegaard
Minister for nordisk samarbejde

Bilag

Brev fra
Det norske utenriksdepartement

Svar på spørsmål fra Nordisk Råd om fremdriften i opprydding av radioaktivt avfall i Nordvest-Russland

Norges utenriksdepartement viser til Deres brev av 18. juli 2005 hvor det bes om at vi svarer på spørsmål fra Kuupik Kleist vedrørende den norske regjeringens innsats for å bidra til opprydding av radioaktivt avfall i Nordvest-Russland. Nedenfor følger svar på spørsmålene.

1. MNEPR-avtalen er en multilateral juridisk rammeavtale mellom russiske myndigheter og internasjonale donorer for bistand til Russland på atomsikkerhetsområdet. Den regulerer bl.a. juridiske, skatte- og tollmessige forhold mellom russiske og internasjonale parter. Avtalen har ført til at en rekke praktiske problemer i gjennomføringen av prosjekter unngås, f.eks. når det gjelder frakt av utstyr og teknologi, kjøp av tjenester osv. over landegrensene.

   Russland legger selv betydelige ressurser i atomsikkerhetsarbeidet. Dette gjelder særlig opphugging av utrangerte ubåter. Et annet eksempel gjelder oppgradering av sikkerheten ved Kola kjernekraftverk hvor et program fra 1999 er iverksatt basert på russisk egeninnsats på 102 millioner USD. Til sammenligning har det internasjonale samfunn bidratt med 28 millioner USD. Russiske myndigheter bruker også store ressurser på å legge til rette for de prosjekter som finansieres av Norge og andre vestlige land.

2. Siden 1995 har Stortinget bevilget over 1 mrd. NOK til atomsikkerhetssamarbeidet med Russland. Årlige bevilgninger forvaltes av Utenriksdepartementet gjennom Regjeringens handlingsplan for atomsaker.

   Norge konsentrerer sin innsats på fire hovedsatsingsområder, hovedsakelig i Nordvest-Russland:

- Fjerning av radioaktive kilder i russiske fyrlykter. Høyradioaktive strontiumbatterier brukes som strømkilde i russiske fyrlykter langs kysten. Ved hjelp av norsk innsats blir disse kildene fjernet, sikret og erstattet med miljøvennlig solcelleteknologi. I februar 2005 undertegnet Norge og Russland en intensjonsavtale om norsk bistand til fjerning av alle de gjenværende (110) kildene i Murmansk, Arkhangelsk og Nenets autonome område i løpet av de nærmeste 3-4 årene. Canada og Frankrike bidrar økonomisk til dette norskledete prosjektet.
- Opphugging av Nordflåtens utrangerte ikke-strategiske atomubåter. Norge besluttet i 2003 som første land å finansiere opphugging av to ikke-strategiske atomubåter av Victor II-klassen. De positive erfaringene fra pilotprosjektet ga grunnlag for å videreføre satsingen. Norske myndigheter finansierer i 2005 opphuggingen av en Victor III-klasse ubåt ved Nerpa skipsverft utenfor Murmansk. I dette prosjektet har vi et nært samarbeid med Storbritannia.
- Utbedring av fysisk sikring og infrastruktur ved Nordflåtens tekniske base i Andrejevbukta på Kola. I Andrejevbukta finnes store mengder brukt kjernebrensel og annet radioaktivt avfall, lagret under svært dårlige forhold. Norge har til nå konsentrert sin innsats om infrastrukturtiltak for å legge forholdene til rette for det forestående oppryddingsarbeidet. I tillegg leder vi arbeidet med fysisk sikring av anleggene for å hindre at uvedkommende får adgang. Arbeidet i Andrejevbukta er komplekst og koordineres i en egen internasjonal arbeidsgruppe som ledes av Russland.
- Sikkerhetstiltak ved Kola kjernekraftverk. Norge har bidratt med betydelig bistand for tryggere drift av kjernekraftverket. Sikkerheten er økt betraktelig de siste årene og det er derfor besluttet å trappe ned innsatsen.

Risiko- og miljøkonsekvensvurderinger er et sentralt element i Utenriksdepartementets vurdering av hvorvidt et prosjekt bør gjennomføres eller ikke. Arbeidet med slike vurderinger bygger på prinsippet om at alle prosjekter som omfatter behandling av radiologisk materiale skal være gjenstand for miljøkonsekvensvurderinger. Fra norsk side legges det til grunn at tiltakshaver (dvs. russisk part i tråd med russisk lovgivning) fremlegger slike vurderinger for norske myndigheter for faglig gjennomgang før beslutning om bevilgning til prosjektet finner sted.

Våre samarbeidsprosjekter har også medført et omfattende og positivt myndighetssamarbeid mellom Norge og Russland. Vår erfaring er at det er økende forståelse og åpenhet fra russisk side når det gjelder vestlige krav til miljøkonsekvensvurderinger og prosjektgjennomføring. På lengre sikt er hensikten med dette samarbeidet også å styrke Russlands egne tilsynsmyndigheter.

3. Informasjonsutvekslingen mellom russiske aktører og norske samarbeidspartnere foregår løpende og innenfor flere ulike fora. Delvis er den knyttet til konkret prosjektgjennomføring og til årlige møter i den bilaterale norsk-russiske kommisjonen for atomsikkerhetsspørsmål. Videre avholdes regelmessige møter på statssekeretærnivå. Norske og russiske strålevernsmyndigheter har også et tett samarbeid som bidrar til å styrke informasjonsutvekslingen.

4. Forholdene ved reprosesseringsanlegget i Majak er et hyppig tema i samtaler mellom norske og russiske myndigheter. Fra norsk side ble det senest i juni i år gjort klart overfor Russland at vi ønsker å gjenoppta samarbeidet fra 1990-tallet for å skaffe økt kunnskap om mulige konsekvenser av driften ved anlegget ved normal drift og mulige konsekvenser av potensielle ulykker. Etter det vi kjenner til er det ikke konkrete russiske planer om alternativer til reprossesering ved Majak. Det finnes for øvrig ikke noen oppdatert faglig vurdering av alle relevante forhold rundt fremtidig behandling og lagring av brukt kjernebrensel ved Majak. Norske myndigheter er imidlertid godt kjent med problemstillingen og holder løpende kontakt med russiske myndigheter om saken.

5. For å styrke koordineringen donorlandene imellom og mellom donorlandene og russiske myndigheter er det opprettet en rekke internasjonale samarbeidsordninger. Her drøftes også hvilke krav som må stilles til prosjektgjennomføringen, ikke minst når det gjelder helse, miljø og sikkerhet. Det er likevel Norges syn at det overordnede ansvar for prioritering og koordinering av den internasjonale innsatsen må ligge på russisk side. Det er vår oppfatning at disse internasjonale samarbeidsfora hver på sin måte bidrar til at innsatsen blir godt koordinert og effektivt gjennomført.

6. Fra norsk side ser vi ikke noe behov for å opprette ytterligere internasjonale samarbeidsorganer for å styrke atomsikkerhetssamarbeidet med Russland. Arbeidet med miljøkonsekvensanalyser fungerer godt også når flere land er involvert i ett og samme prosjekt. Det kan legges til at det er nær uformell kontakt mellom de nordiske land når det gjelder atomsikkerhetsarbeidet i Russland.

7. Norge har vært engasjert i denne typen arbeid over flere år og det er vårt klare inntrykk at samarbeidet for å løse atomutfordringene i Russland stadig har blitt bedre. Både åpenheten på russisk side og det internasjonale samarbeidet har utviklet seg i positiv retning. Takket være økt internasjonalt engasjement og Russlands egen innsats vil flere av de alvorligste problemene være løst i løpet av de nærmeste årene.

Robert Kvile
Avdelingsdirektør

Herborg Fiskaa
rådgiver

Kopi:
Nordisk sekretariat, Europaavdelingen

E 10
2005

Skriftligt spørgsmål om nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser

Til Nordisk Ministerråd

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd arrangerede i maj 2005 en nordisk kystfiskerkonference i Grenaa, Danmark. Der blev – fra Grønland til Østerbotten – udtrykt ønske på konferencen om at få etableret et tættere samarbejde mellem fiskeriuddannelsesinstitutioner i de nordiske lande; f.eks. har Grønland ikke nogen fiskeriuddannelse. I flere nordiske lande findes fiskeriskoler, der varetager grunduddannelse og/eller efteruddannelse af erhvervsfiskere. Andre institutioner har også uddannelser og kurser af betydning for fangst, fiskeri og forarbejdning af fisk.

Fiskerierhvervet er i en meget vanskelig situation, og dette rammer også uddannelsessystemet indenfor erhvervet. Der findes behov for uddannelsespladser og der findes ledige pladser. Der er i de fleste nordiske lande og selvstyrende områder brug for generationsskifte i erhvervet, samt brug for at tilvejebringe langsigtede vilkår for fiskeri, som kan motivere generationsskifte.

En øget vægt i uddannelsessystemet på kundskabsforøgelse om økologisk bæredygtige fangstmetoder og om frisk-fisk forsyning vil være en styrkelse af erhvervets langsigtede muligheder for udvikling.

Nordisk Ministerråd har i rapporten "Marine Kundskabsbehov" (TemaNord 2004) redegjort for fremtidige kundskabsbehov i fiskerisektoren med fokus på både forskning og uddannelse. Rapporten har ikke kortlagt uddannelsesinstitutionerne i sektoren, men den peger på følgende nordiske samarbejdsformer af relevans for uddannelse: fælles ressourcedisponering, fælles årsmøder, netværkssamarbejde, projektsamarbejde, udvekslingsophold, fælles undervisningsmateriale og fælles uddannelse.

De nordiske landes undervisningsministre fornyede i 2004 gymnasieaftalen, som sikrer overførbarhed af almene ungdomsuddannelser mellem de nordiske lande. Nordisk Ministerråd administrerer en række støtte- og stipendieordninger, som kan være til gavn for ungdomsuddannelse og for efteruddannelse.

Fiskeriuddannelser og -institutioner i Norden har meget forskellige vilkår i et erhverv med meget omskiftelige forhold. Derfor er der behov for at vurdere, hvordan behovet for samarbejde mellem fiskeriets uddannelsessteder bedst imødekommes.

Nordisk Ministerråd bedes derfor vurdere,

1) i hvilket omfang eksisterende nordiske uddannelsesaftaler og ordninger kan anvendes til gavn for et udbygget samarbejde mellem fiskerisektorens uddannelsesinstitutioner og for uddannelse af fiskere i Norden
2) i hvilket omfang et sådant samarbejde vil kræve justeringer, ændringer eller særlige aftaler, som følge af vilkårene i fiskerierhvervet

Lemvig, den 15. august 2005

Kristen Touborg (SF)

Svar fra Nordisk Ministerråd afgivet den 7. oktober 2005

Nordisk Ministerråd har modtaget brev fra Nordisk Råd dateret 16. august 2005 med et skriftligt spørgsmål om nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser (E 10/2005). Motivationen for spørgsmålet til Nordisk Ministerråd ligger i det udbredte behov for en langsigtet bæredygtig udvikling af fiskerierhvervet i Norden, hvor generationsskifte i fiskerierne og uddannelse er to af de aktuelle nøgleord. I denne udvikling vil uddannelsesinstitutionerne have en væsentlig rolle.

Den nordiske gymnasieaftale om nordisk udannelsesfællesskab på det gymnasiale niveau (det almene gymnasium og erhvervsskolerne), som blev fornyet i 2004, samt det nordiske mobilitets- og netværksprogrammerne Nordplus har som målsætning, at styrke det konkrete samarbejde mellem de nordiske uddannelsesinstitutioner. Vedrørende erhvervsrettet samarbejde i fiskerisektoren kan uddannelsesinstitutionerne allerede nu søge støtte fra Nordplus Junior og Nordplus Voksen.

Nordisk embedsmandskomite for fiskeripolitik (NEF) behandlede på mødet den 1. september 2005 uddannelsesbehovet i fiskerisektoren sammenholdt med fiskeriuddannelsernes svigtende rekruttering af elever.

NEF besluttede at få afdækket, hvilket behov fiskerierhvervet har af uddannelser på længere sigt, hvilken tilbud uddannelsesinstitutionerne konkret har og om der er behov er for at ændre/øge tilbudet på sigt, samt kortlægge mulighederne for nordisk samarbejde på området.

NEF besluttede at støtte en nordisk workshop, som skulle besvare disse spørgsmål.

For at styrke det nordiske samarbejde indenfor erhvervsuddannelser og det nordiske samarbejdet i EU omkring opfølgningen af Københavnerprocessen inkluderet arbejdet med EUROPASS og konkretiseringen af Maastricht-kommunikeet, har Nordisk Ministerråds ledelsesgruppe for nordisk skolesamarbejde (NSS) besluttet, at nedsætte en arbejdsgruppe for erhvervsuddannelser for perioden 2005-2007. Arbejdsgruppen skal iværksætte flere aktiviteter for at styrke erfaringsudvekslingen mellem de nordiske lande, men samtidig også mellem Norden og EU. Arbejdsgruppen drøfter også mulighederne for at initiere aktiviteter inden for fiskerisektoren.

Det skal endvidere oplyses, at Fiskersamarbejdet har sammen med NORDFORSK etableret forskerskolen NORDIC MARINE ACADEMY, som åbnedes 28. februar 2005. Formålet er at uddanne forskere i marine og fiskerirelaterede fagdiscipliner.

København, den 7. oktober 2005

Connie Hedegaard
Samarbejdsminister

E 11
2005

Skriftlig fråga angående information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer

Till Nordiska ministerrådet

Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) har 2004 uppmanat de nordiska arbetsmarknadsministrarna att det etableras gemensamma arbetsmarknadsattachéer på ambassaderna i Estland, Lettland, Litauen och Polen för att informera om gällande regler och att följa utvecklingen på arbetsmarknaderna i dessa länder.

NFS har också föreslagit att informationskontoren i Tallinn, Riga och Vilnius förstärks med informationsresurser om arbetsmarknaderna i de nordiska länderna.

Utvecklingen efter 2004 har bekräftat behovet av en korrekt och tillgänglig information om villkoren på arbetsmarknaderna i Norden. Det s.k. Vaxholms-fallet är ett exempel på bristande kunskap om de existerande regelverken.

1) Vad avser de nordiska arbetsmarknadsministrarna göra för att enligt dessa förslag öka kunskaperna om hur arbetsmarknaderna fungerar i de nordiska länderna?
2) Vilka andra åtgärder avser de nordiska arbetsmarknadsministrarna vidta för att förhindra att arbetstagare från de nya medlemsländerna utnyttjas i strid med gällande lagar och regler på arbetsmarknaden?

Stockholm den 24 augusti 2005

Reynoldh Furustrand (s)

Svar fra Nordisk Mininisterråd afgivet 17. oktober 2005

Nordisk Ministerråd nedsatte forud for udvidelsen af det fælles europæiske arbejdsmarked den 1. maj 2004 en nordisk kontaktgruppe på embedsmandsniveau for at overvåge udviklingen i arbejdskraftstrømmene. Arbejdsgruppen har udarbejdet en rapport: Arbeids- og tjenestemobilitet etter EU-utvidelsen (TemaNord 2005:566) for det første års migrationsstrømme. Af rapporten fremgår det blandt andet, at flyttestrømmene har været meget beskedne og på ingen måde har skabt ubalancer på det nordiske arbejdsmarked.

Nordisk Ministerråd finder derfor ikke at der er noget grundlag for at styrke den fælles nordiske informationsindsats i de baltiske lande og Polen. Sådanne initiativer påhviler de enkelte lande. I enkeltstående tilfælde som Vaxholm-konflikten, hvor der findes forskellige opfattelser af EU-lovgivningen, er det heller ikke sandsynligt at en øget nordisk informationsindsats i de baltiske lande eller Polen vil ændre situationen.

Af den ovennævnte nordiske rapport fremgår det endvidere, at strategisk omgåelse af regler og aftaler har fundet sted. Alle de nordiske lande har imidlertid lavet foranstaltninger for at styrke samarbejdet mellem enheder indenfor skat, politi, udlændingemyndigheder, arbejdstilsynet og andre berørte instanser – som delvis også involverer arbejdsmarkedets parter. Disse former for samarbejde er alle sammen tilpasset de nationale love og regler idet problemerne ikke kan løses på et fælles nordisk niveau. De nordiske lande har imidlertid haft stor nytte af at være i løbende kontakt med hinanden for at kende til hinandens udvikling og løsninger.

København, den 17. oktober 2005

Claus Hjort Fredriksen
Beskæftigelsesminister

E 12
2005

Skriftlig spørsmål om budsjettmessige konsekvenser av ministerrådets strukturendringer

Til Nordisk Ministerråd

Nordisk Råd har fått oversendt B 234/presidiet Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd. Forslaget innebærer at sju ministerråd nedlegges som selvstendige formelle ministerråd. Noen viktige samarbeidsoppgaver som tilligger disse sju ministerråd forutsettes imidlertid opprettholdt på annen måte. Men med opphøret av de sju formelle ministerråd bortfaller for øvrig som hovedregel også de tilsvarende embetsmannskomiteer og bistand fra ministerrådssekretariatet.

Dette vil medføre betydelige endringer i ministerrådets budsjett. Budsjettpostene for ministerråd som opphører utgår selvfølgelig som særskilte budsjettposter, og det vil bli frigjort midler som kan brukes til andre nordiske samarbeidsaktiviteter. I tillegg vil opphør av ministerråd ha konsekvenser for ministerrådssekretariatets struktur og bemanning og utgiftsnivå.

1) Kan Nordisk Ministerråd legge fram en oversikt over de budsjettmessige konsekvenser av de foreslåtte endringer av ministerrådsstrukturen? Hvor mye blir besparelsene i 2006?
2) Hvilke planer har ministerrådet for anvendelsen av de frigjorte midler, både på kort sikt (budsjettet for 2006), og på lengre sikt (2007 og utover)?

Oslo, 19. september 2005

Berit Brørby (A)

Svar fra Nordisk Ministerråd afgivet den 7. oktober 2005

Nedenstående oversigt viser hvilke budgetposter, der planlægges overført som følge af strukturforandringerne.

Vedrørende brugen af de midler, som i dag findes på de ministerråd som foreslås nedlagt er der i den endelige strukturrapport anført:

"Budgetposterne for ministerråd, der ophører som formelle, udgår følgelig som særskilte sektorbudgetter. Posterne for ministerrådene for Byggeri og Bolig (MR-BO), Informationsteknologi (MR-IT) med undtagelse af NeDAP, Konsument (MR-KONS) samt Transport (MR-T) samles for budgetåret 2006 i en fælles pulje, der i en overgangsperiode kan tilgodese nordiske samarbejdsaktiviteter også inden for de nævnte områder."

De budgetposter, der overføres til den fælles pulje, som disponeres af MR-SAM, udgør tilsammen TDKK 8.990[1] i 2006.

[1] For så vidt angår budsjettet til NeDAP overføres dette til MR-U.

For så vidt angår 2007 og fremover vil der først i forbindelse med fastsættelsen af den samlede ramme for budgettet i det enkelte år blive taget stilling til anvendelse af eventuelle frigjorte midler.

For 2006 planlægges altså følgende omdispositioner

Moderniserings- og struktursamarbejdet		
4-6720-4	SVANEN – Nordisk miljömärkning	Overføres til MR-M
4-6710-1	Projektmedel – Konsument	Overføres til den fælles pulje under MR-SAM
4-5310-1	Projektmedel – Bygg och Bolig	Overføres til den fælles pulje under MR-SAM
4-4510-1	Projektmedel – Narkotikasam-arbejde	Overføres til MR-S
3-6210-1	Projektmedel – Transport	Overføres til den fælles pulje under MR-SAM
2-3410-1	Det Nordiske IT-samarbeid under MR-IT[2]	Overføres til den fælles pulje under MR-SAM

[2] For så vidt angår budsjettet til NeDAP overføres dette til MR-U.

Budgetposterne for MR-Næring, MR-energi og MR-Regional overføres til det nye ministerråd for Næringspolitik, energi og Regionaludvikling.

København, den 7. oktober 2005

Connie Hedegaard
Samarbejdsminister

E 13
2005

Skriftligt spørgsmål om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet

Til Sveriges regering

Vil den svenske regering medvirke til, at lægestuderende ved Københavns universitet får mulighed for at afvikle deres praktikperioder under studierne på sygehusene i Region Skåne i betragtning af, at svenske statsborgere besætter op imod 25 % af studiepladserne inden for lægestudiet ved Københavns Universitet?

For at sikre den fremtidige lægekapacitet i Danmark optages flest mulig studerende på Københavns universitet inden for lægestudiet. Det øgede optag skaber problemer med at fremskaffe et tilstrækkeligt antal praktikpladser af høj kvalitet til de studerende. Derfor har der været kontakt til sygehusvæsenet i Region Skåne fra Københavns Universitet for at åbne mulighed for op til 50 praktikpladser på de 10 skånske sygehuse. Desværre uden positivt resultat. Henvendelsen skal bl.a. ses i lyset af, at svenske statsborgere optager op imod en fjerdedel af pladserne for lægestudiet på Københavns Universitet. I år besættes således 124 studiepladser af svenske statsborgere ud af sammenlagt 480 studerende. Muligheden for at tilbyde praktikpladser på sygehusene i Region Skåne, vil være i helt naturlig forlængelse af vore fælles svenske og danske bestræbelser på at udvikle Øresundsregionen til et mere sammenhængende vækstområde for uddannelse, forskning, udvikling og beskæftigelse. Det må således også forventes at flere af de færdiguddannede læger efterfølgende vil søge ansættelse på svenske sygehuse. Endelig kunne man håbe på, at muligheden for en praktikplads på et svensk sygehus kunne formindske det alt for høje frafald på op imod halvdelen af de svenske studerende i løbet af studiet ved Københavns Universitet.

København, den 27. september 2005

Ole Stavad (S)

Svar från Sveriges regering lämnat den 24 oktober 2005

Ole Stavad har frågat den svenska regeringen om den är beredd att medverka till att läkarstuderade vid Köpenhamns universitet får möjlighet att förlägga sin praktikperiod vid sjukhus i Region Skåne.

Ole Stavad anför att det har uppstått problem med att skaffa fram ett tillräckligt antal praktikplatser eftersom läkarutbildningen har utökats mycket kraftigt i Danmark men påpekar också att svenska studenter utgör en allt högre andel av studenterna vid läkarutbildningen vid Köpenhamns universitet. Enligt uppgifter från den svenska studiestödsmyndigheten utgör dessa 10–15 % av dem som antagits till läkarutbildning i Danmark de senaste åren.

Läkarutbildningen har i Sverige, liksom i Danmark, särskilda villkor genom att en så stor andel av utbildningen förläggs till sjukhus. De problem som framförs av Ole Stavad, om att en utökning av läkarutbildningen innebär problem när det gäller att kunna erbjuda en klinisk handledning av hög kvalitet, är i högsta grad aktuellt också i Sverige. Det finns en gräns för hur många studenter en klinik kan ta emot utan att kvaliteten blir lidande. Detta har inget att göra

med att en stor andel av studenterna kommer från Sverige utan skulle ha uppstått oberoende av studenternas hemvist.

Det kan konstateras att villkoren för den kliniska delen av läkarutbildningen inte är densamma i Danmark och i Sverige. I Danmark förutsätts varje universitet själv ordna praktikplatser åt studenterna och ersättningen utgår direkt från universitetet.

Sverige har löst samarbetet med hälso- och sjukvården genom att svenska staten ingått ett långsiktigt avtal med vissa landsting, som är huvudmän för vården, om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvård. Det senaste avtalet slöts i juni 2003, och då bland annat med Skåne läns landsting (Region Skåne). Avtalet innebär att grundutbildning av läkare får bedrivas inom ramen för landstingets hela hälso- och sjukvårdsorganisation och att staten ersätter landstingen för att dessa tillhandahåller lokaler, personal och utrustning.

För att skapa en möjlighet för landstingen att planera sin verksamhet långsiktigt preciserar avtalet det belopp som utgår till landstinget per student och år. Det förutsätts alltså att landstinget i sin personalplanering tar särskild hänsyn till sina åtaganden anligt avtalet. Vidare reglerar avtalet antalet studenter som ersättning utgår för. Om riksdagen och regeringen beslutar att öka dimensioneringen av läkarutbildning skall ytterligare medel tillföras landstingen.

Eftersom det är landstingen som är huvudman för hälso- och sjukvården är det också deras ansvar att bedöma om de kan ta emot ytterligare studenter från Danmark utöver de som avtalet med den svenska staten reglerar. Det står dock universiteten fritt att inleda förhandlingar med landstingen i södra Sverige för att på så sätt få praktikplatser till de danska studenterna. Jag är angelägen om att Öresunds-regionen tillsammans försöker finna lösningar på gemensamma problem.

Avslutningsvis vill jag som utbildnings- och kulturminister kommentera det faktum att svenska studenter genomgår läkarutbildning i Danmark. Detta är en följd av de krav på likabehandling vid antagning till högre utbildning som följer av EU-fördraget. Det är också en konsekvens av den överenskommelse som slöts mellan de nordiska utbildningsministrarna den 3 september 1996 om tillträde till högre utbildning. Den ambition som fanns när överenskommelsen slöts var att rörligheten mellan länderna skulle öka. Många svenska studenter har sökt sig utomlands och också till de nordiska länderna. Tyvärr har vi inte kunnat konstatera en lika stor ökning av danska studenter i t.ex. Sverige.

Det kan också nämnas att den svenska regeringen har föreslagit riksdagen att bygga ut läkarutbildningen med sammanlagt 65 nybörjarplatser de närmaste två åren.

Stockholm den 24 oktober 2005

Leif Pagrotsky
Utbildnings- och kulturminister

Oversikt over muntlige spørsmål stilt på sesjonen 2005

E 14 Opfølgningsspørgsmål till skriftlig spørgsmål E 13/2005 til Sveriges regering om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns universitet
Stilt av Ole Stavad
Spørsmål og svar, s. 102

E 15 Fråga till Norges regering om särskilda problem för gränspendlare i Norden
Stilt av Inger René
Spørsmål og svar, s. 103

E 16 Fråga till Sveriges regering om handläggningstider av behandlingen av pensionsfrågor för finnar som arbetat i Sverige
Stilt av Simo Rundgren
Spørsmål og svar, s. 103

E 17 Fråga till Danmarks regering angående den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden
Stilt av Monica Green
Spørsmål og svar, s. 105

E 18 Fråga till Sveriges regering om prioriteringar i det nordiska samarbetet
Stilt av Cecilia Widegren
Spørsmål og svar, s. 106

E 19 Spørsmål til Finlands regjering om utvinning og eksport av uran
Stilt av Rolf Reikvam
Spørsmål og svar, s. 107

E 20 Spørsmål til Ålands landskapsregjering om miljøtiltak
Stilt av Asmund Kristoffersen
Spørsmål og svar, s. 107

E 21 Spørgsmål til Finlands regering om fuldt medlemskab af Nordisk Råd
Stilt av Óli Breckmann
Spørsmål og svar, s. 108

E 22 Spørgsmål til Norges regering om fordeling av kulmuleressourcen mellem Norge og Færøerne
Stilt av Óli Breckmann
Spørsmål og svar, s. 108

E 23 Spørsmål til Sveriges regjering om felles regelverk for reindriftssamer i Norge og i Sverige
Stilt av Inge Ryan
Spørsmål og svar, s. 109

E 24 **Fråga till Norges regering angående gränsproblematiken mellan Norge och Sverige**
Stilt av Kent Olsson
Spørsmål og svar, s. 109

E 25 Spørgsmål til Nordisk Ministerråd om koordinering af kampen mod illegal arbejdskraft og social dumping
Stilt av Steingrímur J. Sigfússon
Spørsmål og svar, s. 110

E 26 Spørgsmål til Islands regering
Stilt av Ole Dorph
Spørsmål og svar, s. 110

E 27 Fråga till Nordiska ministerrådet om den Nordiska utvecklingsfonden
Stilt av Outi Ojala
Spørsmål og svar, s. 111

E 28 Fråga till Danmarks regering om minoritetsspråk i Norden
Stilt av Ilkka Taipale
Spørsmål og svar, s. 112

E 29 Spørgsmål til Danmarks regering om sikring af miljøet i vores fælles vandveje
Stilt av Marion Pedersen
Spørsmål og svar, s. 112

E 30 Fråga till Sveriges regering om människohandelns offer
Stilt av Gunilla Tjernberg
Spørsmål og svar, s. 113

E 31 Fråga till Norges regjering om obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet
Stilt av Kari Lise Holmberg
Spørsmål og svar, s. 113

E 19
2005

Skriftlig spørsmål om utvinning og eksport av uran

Til Finlands regjering

Mitt spørsmål går til Jan-Erik Enestam, og det gjelder kjernekraft og utvinning av uran. Kan ministeren bekrefte at det foreligger søknad om rett til å utforske og utvinne uran fra to store selskaper i Finland, selskapet Gogema og selskapet Agricultural Resources? Slik jeg har forstått det, har fire vertsselskaper søkt om å starte uranutvinning i to områder. Kan du bekrefte at det foreligger slike søknader?

Så et spørsmål til: Kan samarbeidsministeren også opplyse om det i finsk lovgivning finnes noe som kan hindre eksport av uran, eksempelvis til Russland og til Litauen? Vi vet jo at den finske regjeringen har en offisiell politikk om at man ønsker å lukke i alle fall en del av disse kraftverkene som finnes i Russland og i Litauen.

Reykjavik, 26. oktober 2005

Rolf Reikvam (SV)

Svar fra Finlands regjering under sesjonen

Herr president! Jag ber om ursäkt men jag hörde inte ens hälften av frågan. Men jag kan försöka svara såsom jag tror att jag hörde. När det gäller den andra delen av frågan är det alldeles klart att Finland inte kommer att exportera uran till de länder som du nämnde. När det gäller första delen av frågan, det jag hörde av den, är den tekniskt av sådan art att jag har inga möjligheter att med de kunskaper jag nu har lämna ett svar. Om det passar så ska jag vara i kontakt med våra myndigheter, och du ska få ett skriftligt svar.

Reykjavik, 26. oktober 2005

Jan-Erik Enestam
samarbetsminister

Svar avgitt av Finlands regjering 21. november 2005

Prospektering efter uran

Enligt Finlands minerallag är uran ett inmutningsbart mineral. Efter en paus på ca 20 år har uran-prospekteringen återupptagits i Finland. Cogema/Areva, ett fransk statsägt bolag sökte och beviljades reserveringar för inmutningar i Östra Nyland och Norra Karelen ¨r 2004. Det brittiska företaget Agricola Resources Plc beviljades reserveringar i Norra Karelen och i Lappland detta år.

Den 11 november 2005 ansökte Cogema/Areva om inmutningar i Östra Nyland och i Norra Karelen. Belvedere Resources har i november 2005 ansökt om inmutningar i Lappland, där uran är en av de eftersökta metallerna.

Brytning av uranmalm

Hittills har inga nya uranfyndigheter påvisats i Finland, inte heller har brytningsplaner gällande tidigare kända uranmalmer presenterats eller ansökan om tillstånds för brytning av uran inlämnats till handels- och industriministeriet. Enligt kärnenergilagen krävs för brytning och anrikning av uranmalm ett tillstånd av statsrådet. Detta beslut baseras på prövning.

Export av uran

Enligt kärnenergilagen kan uran exporteras, men detta kräver ett särskilt tillstånd av handels- och industriministeriet eller Strålskyddscentralen. Gruvföretagen ansvarar själva för exporten och att den skjer med iakttagande av gällande finskal agar och förordningar.

Eventuella nya kärnkraftverk

I massmedier har industrins möjliga planer att i framtiden bygga ett sjätte kärnkraftverk i Finland diskutarats, men inga seriösa planer eller ansökningar har inlämnats. Om någon i Finland vill bygga ett nytt kärnkraftverk, m¨ste regering enligt kärnenergilagen först erhålla och sedan behandla ansökan.

Jan-Erik Enestam
samarbetsminister

E 22
2005

Spørgsmål om fordeling av kulmuleressourcen mellem Norge og Færøerne

Til Norges regering

Er man i den nye norske regering klar over, at hvis man gennemfører den fordeling af kulmuleressourcen, hvor Færøerne vil miste størstedelen af den fangst, vi har haft i vores eget farvand, og hvis Norge sammen med EU kaprer over halvdelen af den fangst, som absolut ikke forekommer i norsk farvand, så er den færøske økonomi færdig - og den behandling skal vi få af en nabo her i Norden?

Reykjavík, den 26. oktober 2005

Óli Breckmann (Ff)

Svar fra Norges regering under sessionen

Jeg må be representanten Óli Breckmann rett og slett tilgi meg og si at etter åtte dager i ministerstolen har jeg ikke nok oversikt over den norske fiskeripolitikken til å gi et fullstendig svar på kolmulepolitikken. Jeg er veldig klar over at det norske standpunktet er sett på som konfliktfylt. Det må jeg bare få ta tilbake til fiskeriministeren, og så får vi snakkes om det senere. Jeg beklager det så mye.

Reykjavik, 26. oktober 2005

Heidi Grande Røys
samarbeidsminister

Svar avgitt av Norges regjering 6. april 2006

16. desember 2005 inngikk representanter for EU, Færøyene, Island og Norge en "Agreed Record of conclusions of fisheries consultations of the Blue Whiting stock in the North-East Atlantic."

Etter det tilhørende annekset ble det oppnådd enighet om en fordeling mellom kyststatene der Færøyene skal ha 26,125 % av kyststatenes totale tillatte fangst. Det ble også enighet om en anbefaling for en flerårig forvaltningsplan for kolmule. Norge har i dene prosessen vært en konstruktiv og positiv bidragsyter.

Olso 6. april 2006

Helga Pedersen
fiskeriminister

E 32
2005

Skriftlig spørgsmål om vilkårene for nordisk folkeoplysning

Til Nordisk Ministerråd

De nordiske socialistiske folkeoplysningsforbund, samlet under paraplyen Nordisk SFOF, har i et brev af 23. august 2005 henvendt sig til Nordisk Ministerråd og stillet en række spørgsmål (brevet er vedlagt). Nordisk SFOF hævder, at kravene for at opnå støtte via Nordplus Naboprogrammet i praksis udelukker nordisk-baltiske projekter, der baserer sig på frivillig arbejdskraft.

Repræsentanter for den nordiske paraplyorganisation deltog i ministerrådets frivillighedskonference i København den 21. oktober 2005, og efterlyste her svar på henvendelsen.

Jeg vil ikke som medlem af Nordisk Råd blande mig i konkrete projektbevillinger og i nordiske programmers enkelte afgørelser, men ønsker at ministerrådets og Nordplus Naboprogrammets praksis m.h.t. nordisk folkeoplysning belyses fuldt ud.

Derfor ønsker jeg oplyst om:

1) det nævnte oplysningsforbund kan forvente at få svar på sin henvendelse af 23. august 2005?
2) ministerrådet har en generel svarpraksis, så henvendelser altid besvares?

Lemvig, den 19. december 2005

Kristen Touborg (SF)

Nordisk SFOF Gl. Stationsvej 24. DK – 8400 Ebeltoft

Til Nordisk Ministerråd
Store Strandstræde 18
1255 Kbh. K
c/o Margrethe Hernes

23. august 2005

Nordisk SFOF's muligheder for at anvende "Nordplus" ordninger

Afrapporteringen af projektet: folkeoplysning om nordisk baltisk arbejdsmarked. (Projektnummer 252243-30344, j.nr. 21033.34.003/02-4) giver anledning til nogle kommentarer fra Nordisk SFOF's sekretariat.

Som det fremgår af rapporten, har Nordisk SFOF måttet stoppe sit fortsættelsesprojekt efter fase 2 men før den planlagte fase 3. Vi værdsætter meget, at ministerrådet muliggjorde gennemførelsen af fase 2 ved at tillade overførsel af midler fra et andet projekt.

Når vi trods et meget positivt og fremadrettet seminar og et vellykket radiokursus alligevel har måttet stoppe projektet skyldes det, at ansøgerkravene i den nye Nordplus Nabo fond synes helt uoverkommelige for os.

Den argumentation som Norges Forskningsråd har givet for at afslå ansøgning om fase 2 betyder, at det ville være tidsspilde for os at søge om fase 3. Afslaget er vedlagt som kopi af brev 21-6-2004.

De krav som vi ikke kan opfylde er i hvert fald:

"manglende dokumentation": Vores projektansvarlige fik på et tidspunkt besked at der var manglende dokumentation og på et senere tidspunkt at der var tilstrækkelig dokumentation. Det, som blev betegnet mangelfuldt var de vedlagte CV-ere fra kontaktpersoner. Kravet om CV er velbegrundet ved akademiske projekter. Men kravet om CV er mere tvivlsomt, når det drejer sig om travle fagforeningsfolk, som ikke har nogen særlig uddannelse (nogle af dem var ikke klar over hvad CV er). Det var desuden besværligt i processen, at vi skulle cleare både med sagsbehandlere i den norske organisation og i danske Cirius.

"Graden af egenfinansiering synes uklar": Graden af egenfinansiering fremgik af ansøgningen.

"Nettverket opfattes som for sentrert om Danmark": Dette kritikpunkt er det mest uforståelige af alle. Det er ikke særlig seriøs kritik.

Ansøgning og forarbejde blev lavet med udgangspunkt i Nordisk SFOF's fælles sekretariat i Danmark, og alt arbejde udført i Danmark blev lavet af frivillig (men synes vi selv: kvalificeret!) arbejdskraft. Dette sekretariat i min stue i privatboligen i Hyllested på Djursland er ikke noget "bemandet" kontor, som styrer projekter i Baltikum, eller ligger inde med samarbejdspartnernes fine CV-er. Det er en base for frivillig organisationer i fem nordiske lande, der alle bygger i meget høj grad på frivillig arbejdskraft. At vi har lavet en god del af det besværlige kommunikationsarbejde: opsamling fra Litauen og forberedelser til seminar i Estland og radiokursus for estere er vi blevet straffet for. Alle aktiviteter er foregået udenfor Danmark, og oplysningsaktiviteten er dels i de enkelte baltiske lande, dels på tværs af landegrænser.

Hvis "centreret om Danmark" sigter på de københavnske fagforening, så er afslaget ligeså uretfærdigt. Deres indsats består netop i at støtte organisationer i Tallinn, Riga og Vilnius, og disse tre lokaliteter er jo ikke særlig dansk-centrerede.

Det var på baggrund af denne kritik helt udsigtsløst at bruge frivillig arbejdskraft og tiden hos travle kontaktpersoner i syv lande på at lave en ansøgning om fase tre. Det har vi derfor undladt. Nogle af samarbejdsfladerne der er sat i gang fortsætter. Men vi har måttet bremse projektet og mange af dets mulige udviklingsmuligheder.

Nordisk SFOF har på denne baggrund 3 spørgsmål til ministerrådet:

1. Vil Nordisk SFOF få lejlighed til at deltage i evaluering af de nye Nordplus-ordninger?
2. Kan ministerrådet udvirke, at der tages stilling til vores kritik af Nordplus Nabo´s argumentation i det konkrete afslag.
3. Kan ministerrådet oplyse, hvad der skal til for at Nordisk SFOF på lige fod med andre oplysningsparaplyer kan sikres blokstøtte. Det muliggør et mere langsigtet internationalt arbejde, ikke mindst når man baserer sig på frivillig arbejdskraft. Vi er organiseret i fem nordiske lande, og har aldrig forstået at ministerrådet ikke anerkendes os på lige fod med ABF, den nordiske liberale oplysningsparaply m.fl.

Med venlig hilsen,

Eigil Holm Nielsen.
Forretningsfører i Nordisk SFOF
Gl Stationsvej 24, Hyllested, 8400 Ebeltoft

Bank: Andelskassen i Tirstrup, Reg. Nr. 5996. Konto nr. 850 105-2
IBAN-Kontonummer: DK4759960008501052.
Tlf. 0045 86 33 61 34
Fax. 0045 86 33 60 55
E-mail. nsfof@wanadoo.dk
CVR-nr. 19 00 75 88

Svar fra Nordisk Ministerråd afgivet den 20. februar 2006

Det vises til brev fra Nordisk SFOF datert 23. august 2005, hvor det stilles spørsmål om Nordisk SFOF vil få mulighet til å delta i evaluering av de nye Nordplus-programmene, om Nordisk Ministerråd kan bidra til at det tas stilling til SFOFs kritikk av Nordplus Nabos argumentasjon i avslaget til en konkret søknad til programmet, samt hva som skal til for at Nordisk SFOF på lik linje med andre studieforbundsoverbygninger kan sikres blokkstøtte. MR-U besluttet i juni 2003 å iverksette mobilitets- og nettverksprogrammene Nordplus for perioden 1. januar 2004 til 31. desember 2006. Som grunnlag for utvikling av neste generasjon av Nordplus-programmene fra 2007 er det nå igangsatt evaluering av de eksisterende programmene.

Evalueringsoppdraget utføres av NIFU/STEP, Norge. Evalueringen vil bygge på informasjon fra en rekke relevante miljøer i alle nordiske land, både administratorer og brukere av Nordplus-programmene. I tillegg er det også oppnevnt en ressursgruppe for å støtte evalueringen og sikre at synspunkter og forslag kommer fram. Alle Nordisk Ministerråds styringsgrupper innen utdanningsområdet er representert i ressursgruppen. I ressursgruppen er for øvrig også den offentlig oppnevnte komiteen *Baltic Nordic Committee for Cooperatin in Education and Research* representert. NIFU STEP leverer sin evalueringsrapport i slutten av april 2006 og denne legges fram for den nordiske embetsmannskomiteen for utdanning og forskning i mai 2006. Det er ennå ikke tatt stilling til om det, i tillegg til evalueringsprosessen, også bør legges opp til en form for åpen høring i de nordiske land vedrørende den videre utviklingen av Nordplus- programmene. Imidlertid formidler vi gjerne synspunkter fra SFOF til evaluator dersom SFOF så ønsker. I så fall ber vi om at synspunkter er oss i hende innen 15. mars 2006.

Angående spørsmålet om NMR vil bidra til at det tas stilling til SFOFs kritikk angående avslag, har ministerrådet merket seg SFOFs synspunkter, men kan ikke gå inn i noen form for stillingstaken til argumentasjon knyttet til en konkret søknad. NMR vil imidlertid sende SFOFs brev til Norges Forskningsråd for vurdering, og vil vende tilbake når svar fra Norges Forskningsråd foreligger. Ministerrådet har også gått gjennom kriteriene for klagebehandling i programmene, og vil også se på dette i forhold til utforming av kriterier for den neste generasjon programmer etter 2006. Siden søknaden fra SFOF gjelder samarbeid med Baltikum kan vi også opplyse at det nå arbeides for at de baltiske landene fra 2007 kan delta i alle Nordplusprogrammene på like fot med de nordiske land. Både Estland, Latvia og Litauen har signalisert sterk interesse for slik deltakelse.

Tildeling av midler fra Nordplus-programmene er basert på prosjektsøknader og hvor prosjektenes kvalitet og relevans ligger til grunn for tildeling av midler. Det gis derfor ingen form for tildelinger basert på blokkstøtte.

Som svar på en rekommandasjon fra Nordisk Råd om virksomhetsbidrag til folkeopplysningsorganisasjonene besluttet MR-U i februar 2005 å opprettholde sin tidligere beslutning fra juni 2003 om gjeldende prinsipper for tildeling av middel fra NordplusVoksen-programmet. Dog at det som en ettårig overgangsordning for året 2005, skulle reserveres DKK 1 000 000 fra Nordplus Voksenprogrammet til prosjektvirksomhet i regi av de fem studieforbundsammenslutningene: Förbundet Nordisk Vuxenupplysning, ABF i Norden, Nordisk Konservativ Studienämd, Nordisk Kirkelig Studienævnd og Nordisk Folkeuniversitet. Tildeling av nevnte midler baseres på prosjektsøknader til Nordplus Voksen med prosjektbeskrivelser, kvalitetskrav og rapportering i henhold til retningslinjer for Nordplus Voksen-programmet om anvendelse av nordiske prosjektmidler. Nevnte midler er nå delt ut til fire prosjektsøknader. Vi beklager at vi ved en inkurie ikke har besvart henvendelsen tidligere.

København, den 20. februar 2006

Per Unchel
Generalsekreterare

Nordisk Råds årsberetning 2004

1. Nordisk Råds møder i 2004

Reykjavik den 1. -3. februar afholdtes Præsidie- og udvalgsmøder.
Fællesmøde: Det islandske formandskabsprogram i NMR
Kultur- og Uddannelsesudvalget, Medborger- og Forbrugerudvalget og Velfærdsudvalget afholdt et fællesseminar om bioetik.

Helsingfors den 14.-15. april afholdtes Nordisk Råds temamøde. I tilslutning til Temamødet afholdtes Præsidie- og udvalgsmøder. Læs mere om temamødet under punkt 4.

Kristiansand den 29.- 30. juni afholdtes Præsidie- og udvalgsmøder.
Fællesmøde med tidl. statsminister Poul Schlüter om "Fjernelse af grænsehindringer"
På Præsidiets ordinære møde drøftedes Europæisk sikkerhedspolitik med indledning af Præsident i Norges Røde Kors og tidligere utenriksminister Thorvald Stoltenberg.
Medborger- og forbrugerudvalget og Præsidiet havde fællesmøde om "Mainstreaming af ligestillingsprincippet i nordisk samarbejde – Erfaringen fra NMR" med oplæg af den norske Børne- og familieminister Laila Dåvøy.
Medborger- og Forbrugerudvalget afholdt seminar om "Mænd og vold".
Miljø- og naturresurseudvalget afholdt seminar om "Rovdyrforvaltning i Norden".
Næringsudvalget og Velfærdsudvalget havde fællesmøde om "Sygefraværet i Norden".

Mariehamn den 21.-22. september afholdtes Præsidie- og udvalgsmøder.
Der blev afholdt 2 temamøder om henholdsvis:

- "Østersøen kan ikke vente – hvad bør Nordisk Råd gøre?" indlæg ved lagtingsmedlem Lasse Wiklöf
- "Dialogen med den nordiske parlamentspresidenter – hvordan går vi videre?" indlæg ved Nordisk Råds præsident Gabriel Romanus

Medborgerudvalget afholdt seminar om "Organiseret kriminalitet".
Miljø- og naturresurseudvalget afholdt seminar om "Opbevaring og transport af radioaktivt affald i Norden"

Stockholm den 1.-3. november afholdtes Nordisk Råds 55. session. I tilslutning til sessionen afholdtes Præsidie- og udvalgsmøder.

2. Præsidiet

Præsidiet afholdt syv møder i 2004. Nordisk Råds præsident var Gabriel Romanus (fp), Sverige og vicepræsident var Anita Johansson (s), Sverige. Herudover afholdt Præsidiet møde med SINEEA-delegationen i Europa-parlamentet den 2. december i Bruxelles. Flere præsidiemedlemmer deltog desuden i de nordiske dagene i Berlin den 9.-10. november, som blev arrangeret i samarbejde med og efter invitation fra Bundestag.

I tillegg til de sager Præsidiet som ledelsesorgan skal behandle efter forretningsordenen ble følgende sager behandlet på møtene i 2004:

Præsidiet behandlet i plenarforsamlingens sted 8 forslag som blev fremlagt fra udvalgene med anmodning om fremstilling

- A 1320/näring: Medlemsförslag om inrättande av ett nordiskt skattekontor
- A 1341/næring: Udvalgsforslag om Open Source Software
- A 1339/miljö: Medlemsförslag om bildandet av ett gemensamt nordiskt stamnätbolag
- B 220/næring: Ministerrådsforslag om program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008
- B 221/kultur: Ministerrådsforslag om Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser – strategi for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005–2007
- B 226/medborgar: Ministerrådsförslag om ett samarbetsprogram på konsumentområdet 2005–2010
- A 1357/næring: Medlemsforslag om en nordisk skattekonference
- A 1360/næring: Udvalgsforslag om opfølgning på nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference

Andre sager behandlet av Præsidiet:
- CPR-nummer aftalen (overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om folkeregistrering)
- Brev fra den islandske finansminister vedr. Estlands, Lettlands og Litauens medlemskab i Nordisk Investeringsbank (NIB)
- Status for arbejdet med grænsehindringer i rådet
- Evaluering af stipendieordningen for parlamentarikere fra Baltikum og Rusland
- Tema for journalststipendierne i 2004
- Europæisk sikkerhedspolitik med innledning av Præsident i Norges Røde Kors og tidligere udenrigsminister Thorvald Stoltenberg.
- Udtalelse fra Nordisk Råd om "Samarbeid for å bekjempe alvorlige overgrep mot barn!"

2.1 Nordiska rådets internationella samarbete under 2004

Närområdet

Det nära samarbetet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet fortsätter. Avsikten är att utveckla mer flexibla former för praktiskt samarbete kring specifika frågor. Detta gäller såväl samarbetet mellan presidierna som mellan utskotten. Rådet deltog i Baltiska församlingens rundabordsdiskussion i Riga i januari, som bl.a. behandlade det baltiska och baltisk-nordiska samarbetet mot bakgrund av EU:s förestående utvidgning. I augusti beslutade Baltiska församlingen och Nordiska rådets presidier att inrätta en gemensam ad hoc-arbetsgrupp för att diskutera syfte, innehåll och former för det framtida nordisk-baltiska parlamentariska samarbetet. Gruppen skall lägga fram rapport vid det femte gemensamma mötet i Pärnu i april 2005. Baltiska församlingen och Nordiska rådet tillsatte i våras en gemensam arbetsgrupp för att förbereda det femte gemensamma mötet mellan Baltiska församlingen och Nordiska rådet, vilket hålls i Pärnu 27-30 april 2005. Nordiska rådet deltog traditionsenligt i Baltiska församlingens session, vilken hölls i Riga den 17-18 december. Rådets president 2005, Rannveig Guðmundsdóttir, drog upp riktlinjerna för rådets arbete 2005, och framhöll betydelsen av att utveckla samarbetet i Östersjö-regionen, med nordvästra Ryssland, samt med Arktis och Barents-regionen.

Ryssland

En delegation från Nordiska rådet deltog i Federationsrådets tioårsjubileum i Moskva i februari. Rådets delegation mötte även Sergej Mironov, talman i Federationsrådet, samt Valentina Pivnenko, ordförande i Statsdumans kommitté för nordliga och fjärran områden. Mironov nämnde bl.a. att Federationsrådet är intresserat av att förstärka sina kontakter till Nordiska rådet och att vice talman Nikolajev har delegerats uppgiften att sköta löpande kontakter med Nordiska rådet. Nordiska rådet medverkade i en konferens om paneuropeiskt samarbete i St. Petersburg i

april, arrangerad av The Inter-Parliamentary Assembly of the Commonwealth of Independent States (CIS IPA), Europarådets parlamentariska församling (PACE), samt WEU:s parlamentariska församling (WEU PA). Rådet deltog även i CIS IPA 23:e plenarsession i St. Petersburg. Nordiska rådets rapportör om Den nordliga dimensionen, Jens Christian Larsen, mötte ordföranden för the North-West Parliamentary Association (NWPA) i Murmansk i juni för att diskutera ett närmare samarbete mellan rådet och den regionala ryska parlamentariska nivån. Ett möte med NWPA ägde även rum i samband med rådets session i Stockholm, varvid man antog gemensamma riktlinjer för det fortsatta samarbetet. Nordiska rådets årliga stipendiatprogram för parlamentariker fortsatte även i år. Presidiet har beslutat att programmet i ökad grad skall vända sig till Ryssland, framförallt nordvästryska regionala parlamentariska församlingar samt Statsduman och Federationsrådet. Årets stipendiatprogram genomfördes den 15–19 november i Oslo och Helsingfors. I programmet deltog 14 parlamentariker, fördelade på Federationsrådet, Statsduman, Arkhangelsk regionala Duma, Murmansk regionala Duma, Novgorods regionala Duma, St. Petersburgs lagstiftande församling, samt den lagstiftande församlingen i republiken Karelen.

Arktis

Nordiska rådets observatör i Arktis parlamentarikerkommitté (Standing Committee of Parliamentarians of the Arctic Region, SCPAR), Rannveig Guðmundsdóttir, har medverkat i SCPAR:s möten under året;

En delegation från Nordiska rådet medverkade i den 6:e arktiska parlamentarikerkonferensen, vilken genomfördes i Nuuk i början av september. Bland de frågor som togs upp fanns klimatförändringarna i Arktis (Arctic Climate Impact Assessment, ACIA) samt den socioekonomiska utvecklingen i Arktis (Arctic Human Development Report, AHDR). Rådets deltagare medverkade med en rad inlägg.

Övriga interparlamentariska kontakter

Rådets utskott har stärkt sitt samarbete med systerutskotten i bl.a. Baltiska församlingen. Miljö- och naturresursutskottet genomförde i samarbete med Benelux interparlamentariska råd och Baltiska församlingen ett trepartsmöte i Oslo i december omkring bl.a. förnyelsebar energi. Miljöoch naturresursutskottet har också varit involverat i diskussioner med Britis-Irish Inter-Parliamentary Body (BIIPB) miljöutskott angående utsläpp av Technetium-99 från Sellafield. BIIPB:s agerande har nu medverkat till att utsläppen stoppats. Välfärdsutskottet medverkade i ett möte i Tallinn 26-27 januari om finansieringen av hälsovården i de baltiska länderna arrangerat av Baltiska församlingen. Medlemmar från Baltiska församlingen deltog i alla Medborgar- och konsumentutskottets möten under året. Utskottets ordförande medverkade också i ett möte med Europa-parlamentets utskott för jämlikhet och kvinnors rättigheter. Näringsutskottet medverkade i stor konferens arrangerad av EU-kommissionens IT-direktorat och förde där fram ett förslag om *Open Source*.

Nordiska rådet var representerat vid European Conference of Speakers, vilken genomfördes i Strasbourg i maj i arrangemang av Europa-rådets parlamentarikerförsamling (PACE). Temat var "Europe of Citizens". Vicepresidenten Anita Johansson representerade rådet under årsmötet i Sydslesvigsk Forening den 11-13 juni i Flensburg. Nordiska rådet var representerat vid den 13:e sessionen i OSCE:s parlamentariska församling (Parliamentary Assembly of the Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE PA) i Edinburgh den 5–9 juli 2004. Temat för sessionen var "Co-Operation and Partnership: Coping with New Security Threats". Vid den 29:e sessionen i British-Irish Inter-Parliamentary Body (BIIPB) i Wales i oktober upptogs Nordiska rådet formellt som observatör i BIIPB, med rätt att delta i församlingens diskussioner. Glädjande att notera var också att det var en god uppslutning av internationella gäster vid Nordiska rådets session i Stockholm i november (ca 30-40 personer), och att de, inte minst de ryska gästerna, deltog aktivt i plenardiskussioner och andra möten. Nordiska rådets presidium hade möten med Europa-parlamentets SINEEA-delegation (delegationen för förbindelserna med Schweiz, Island och Norge samt till den gemensamma parlamentariska kommittén

med EEA-länderna) i december, och diskuterade då bl.a. EU:s utvidgning, parlamentariskt samarbete i norra Europa, den Europeiska grannskapspolitiken (European Neighbourhood Policy), samt arktiska frågor. Nordiska rådet var också representerat vid Benelux-parlamentets session i Bryssel i december.

Östersjösamarbete

Nordiska rådet fortsatte under 2004 sitt starka engagemang i det parlamentariska Östersjösamarbetet. Eftersom konferensen i 2004 organiserades i Bergen, Norge, inbjöds även presidiemedlem Inge Lønning som representant för det norska parlamentetet, Stortinget, att delta i arbetet i den Permanenta kommittén inom BSPC (Baltic Sea Parliamentary Conference).

Således var det tre av rådets representanter som satt i den permanenta kommittén. Kent Olsson fungerade som ordförande för den Permanenta kommittén vilket betydde att han under året representerade BSPC vid ett antal konferenser och möten. Som Kaliningrad-rapportör besökte Kent Olsson Kaliningrad och skrev en rapport angående situationen i staden Kaliningrad. Hans rapport behandlades vid den 13:e Östersjö-konferensen i Bergen i slutet av augusti 2004. Rådet hade två ytterligare rapportörer; Ole Stavad som fortsatte sitt uppdrag som BSPC:s observatör i HELCOM och Outi Ojala som var BSPC:s rapportör för NGO-lagstiftning i Östersjö-regionen. I sitt arbete var hon i kontakt med alla Östersjö-regionens regeringar och NGO-nätverk i alla länder och besökte de flesta länderna. Även hennes rapport behandlades vid den 13:e konferensen.

Nordiska rådet deltog vid den 13:e konferensen med en delegation på 10 parlamentariker. Alla partigrupper, utskott och länder var representerade.

Konferensen avslutades med att man enhälligt antog en resolution som hade förberetts i en Drafting Committee. Ett nordiskt förmöte om resolutionen arrangerades innan konferensens början. Mötet kunde enas om ett samnordiskt och samordnat förslag till ändringar och tillägg i resolutionsutkastet.

Den permanenta kommittén höll sex möten under året för att förbereda konferenser och följa upp resolutionerna. Den Permanenta kommittén mötte CBSS ordförandeland, Estlands utrikesminister, vid ett möte i januari 2004. Man höll fem möten på sekretariatsnivå. Kontakterna med CBSS var regelbundna både på parlamentariker- och sekretariatsnivå.

2.2 Præsidiets arbejdsgruppe til behandling af Nordisk Ministerråds budget

Presidiets budgetgrupp har år 2004 bestått av följande medlemmar, som nominerats av partigrupperna:

- Socialdemokratiska gruppen, Stortingsrepresentant Berit Brørby, ordf.
- Mittengruppen, Folketingsmedlem Thor Gunnar Kofoed
- Konservativa gruppen, Riksdagsledamot Kent Olsson
- Vänstersocialistiska gröna gruppen, Stortingsrepresentant Inge Ryan

Budgetgruppens verksamhet och tidsplan har varit i enlighet med godkänt mandat av presidiet, den 9 december 2003:

- den 16 januari i Köpenhamn: Möte med Nordiska ministerrådets generalsekreterare om förslaget till budgetdirektiv 2005
- den 2 februari i Reykjavík: internt möte i budgetgruppen, samrådsmöte med samarbetsministrarnas ordförande Siv Friðleifsdóttir om budgetdirektiven 2005
- den 9 juni i Köpenhamn: ministerrådssekretariatets möte med Nordiska rådets tjänstemän om generalsekreterarens förslag till budget 2005
- den 30 juni i Kristiansand: internt möte i budgetgruppen om generalsekreterarens förslag till budget 2005, möte med Nordiska ministerrådets generalsekreterare om förslaget till budget 2005
- den 31 augusti i Bergen: internt möte i budgetgruppen om förslaget till budget 2005

- den 6 september 2004 i Köpenhamn: internt möte i budgetgruppen, samrådsmöte med samarbetsministrarnas ordförande Siv Friðleifsdóttir om samarbetsministrarnas förslag till ministerrådets budget 2005
- den 22 september i Mariehamn: internt möte i budgetgruppen i syfte att lämna ett förslag till budgetdirektiv till presidiet

Budgetgruppen överlämnade ett förslag till betänkande angående ministerrådsförslag om ministerrådets budget 2005, till presidentskapet för Nordiska rådet som fått mandat av presidiet att fatta beslut i denna fråga. Vid Nordiska rådets session antog plenarförsamlingen Rek. 16/2004 i enlighet med betänkandet.

2.3 Dialog med parlamentsformændene

Presidiet har via Nordiska rådets president under året fört en dialog med de nordiska parlamentens talmän om Nordiska rådets roll och arbetssätt i en förändrad omvärld. De nordiska parlamentens talmän har utsett Stortingets talman Jørgen Kosmo som deras talesman i dialogen. Det första mötet hölls på initiativ av rådet den 24 maj i Holmenkollen i Norge. Vid mötet deltog Nordiska rådets president samt fyra presidiemedlemmar och samtliga talmän från Nordens parlament. Efter det har Nordiska rådets president Gabriel Romanus och Stortingets talman Jørgen Kosmo hållit en rad möten. De frågor som diskuterats har berört internationellt parlamentariskt samarbete i syfte att undvika överlappande funktioner och dubbelarbete. Den nationella förankringen av Nordiska rådets arbete, samt rådets resursförbruk har också varit centrala teman i dialogen. Som en konsekvens av diskussionerna med talmännen tillsatte presidiet en arbetsgrupp (framtidsgruppen) för att närmare dryfta det parlamentariska samarbetet i Arktis, Östersjöområdet och Norra Europa. Framtidsgruppen överlämnade sin rapport om detta till presidiet i december. Presidiet har sedermera informerat talmännen om hur man tänker agera i dessa frågor. Dialogen med talmännen fortsätter under år 2005.

3. Udvalgenes og komiteernes arbejde i 2004

3.1 Kultur- og Uddannelsesudvalget

Kultur- og utdanningsutvalget behandler saker om:

- allmenn kultur og kunst i Norden og internasjonalt
- et mangekulturelt og multietnisk Norden
- film og medier
- språk
- idrett
- Foreningene Norden og den frivillige sektor
- barne- og ungdomskultur
- grunn- og videregående skole
- det nordiske utdannelsesmarked
- folkeopplysning og voksenopplæring
- livslang læring, forskning
- forskerutdannelse og -utveksling

I 2004 hadde utvalget 15 medlemmer. Formann var Lars Wegendal, (s), Sverige og nestformann Ester Larsen, (V), Danmark.

Kultur- og utdanningsutvalget møttes fem ganger til ordinære utvalgsmøter i løpet av året.

Utvalgets første møte var i februar i Reykjavík hvor det islandske formannskapet ble presentert av Kultur-, utdannings- og forskningsminister Þorgerður K. Gunnarsdóttir. Utvalget fikk også en orientering av Nordisk Ministerråds generalsekretær Per Unckel om arbeidet med å skape et nordisk rom for forskning og innovasjon (NORIA). Etableringen av NORIA var, sammen med en gjennomgang av struktur og målsettinger for det nordiske kultursamarbeidet, gjen-

nomgangstema på kultur- og utdanningsutvalgets møter dette året. Det ble videre nedsatt en arbeidsgruppe, ledet av Frode Sørensen, Den sosialdemokratiske gruppe (S), Danmark, for å forberede utvalgets videre arbeid i tilknytning til spørsmålet om nordisk tv-samarbeid og nordboernes mulighet til å se nabolands-tv. Arbeidsgruppen fremla sin rapport på Nordisk Råds 56. sesjon i Stockholm.

Sammen med Velferdsutvalget og Medborger- og forbrukerutvalget ble det også arrangert en høring om en nordisk dimensjon i bioteknologi som hadde til formål å kartlegge ulikheter i de nordiske lands lovgivning på området.

I tilknytning til møtet i Reykjavík holdt Kultur- og utdanningsutvalget også en parlamentarisk dialogkonferanse om kvalitet i skolen. Konferansen samlet 110 deltakere fra de nordiske og baltiske land. Deltakerne representerte de nasjonale parlamentenes utdanningsutvalg, lærerforeninger, skolelederforeninger, forskere, sentralt plasserte tjenestemenn, elevorganisasjoner og foreldre.

I april hadde utvalget ordinært utvalgsmøte i Helsingfors, hvor det blant annet ble gjort opp status for områdene som utvalget valgte å arbeide spesielt med gjennom å nedsette arbeidsgrupper.

I 2004 deltok Kultur- og utdanningsutvalget i arbeidsgrupper på disse områdene:

- Pornografisering/seksualisering av det offentlige rom – sammen med Medborger- og forbrukerutvalget
- Nordisk tv-samarbeid
- Kvalitet i skolen. Arbeidsgruppen fikk senere utvidet sitt mandat til å omfatte utvalgets samarbeid med sitt søsterutvalg i Baltisk forsamling
- Bioteknologi og bioetikk

Utvalget holdt også møte med Nordisk Kulturfonds ledelse, og deltok på Nordisk Råds temamøte om "The Northern Dimension in an Enlarged Europe"

I juni holdt Nordisk Råd møter i Kristiansand hvor arbeidsgruppen om pornografisering av det offentlige rom gjennomførte en 'pornokampanje' i butikker, kiosker etc. som ga stor medieoppmerksomhet. I forbindelse med kampanjen ble det sendt brev til myndigheter, handelsorganisasjoner og aktører innen hotell- og restaurantbransjen for å skape økt bevissthet og oppmerksomhet rundt denne problematikken.

Utvalget holdt deretter ordinære sommermøter i Tromsø og på Svalbard. I forbindelse med disse møtene ble det avholdt høringer om

- Nordisk tv-samarbeid. Ambassadør Ole Norrback la frem til diskusjon sin rapport "Varför syns inte nordisk tv på nordboernas tv-apparater?", og avdelingssjef i Danmarks Radio, Finn Rowold, la frem en analyse av hvor mye nordboerne ser av nabolandenes tv-sendinger
- Ny nordisk kulturpolitikk: Avdelingssjef i Nordisk Ministerråd Rigmor Duun Grande og utreder Ann Sandlin la frem foreløpige konklusjoner for en ny struktur innenfor kultursamarbeidet

Utvalgets neste møte var på Åland i september hvor man i tillegg til ordinært utvalgsmøte hadde møte med Ålands landskapsregjerings kulturutskott. Som en oppfølging av seminaret om en nordisk dimensjon i bioetikken i februar ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å arbeide videre med spørsmål i tilknytning til bioteknologi og etikk som hadde sitt første møte på Åland. Arbeidsgruppen hadde representanter fra alle fem fagutvalg i Nordisk Råd. Arbeidsgruppen bestemte at målsettingen for dens arbeid i første omgang var å arrangere et seminar om sentrale aspekter ved bioteknologi i relasjon til mennesker. Arbeidsgruppen ønsket gjennom et slikt seminar å etablere en plattform for en nordisk debatt om bioetikk som kunne stimulere til overordnet politisk stillingtaken og være et supplement til debatten i de enkelte nordiske land som ofte har vært preget av ad-hoc problemstillinger. Seminaret ble arrangert i forbindelse med Nordisk Råds møter i København i januar 2005.

I forbindelse med Nordisk Råds 56. sesjon i Stockholm avholdt Kultur- og utdanningsutvalget sitt tradisjonelle samrådsmøte med de nordiske kulturministrene. Et sentralt tema under dette

møtet var gjennomgangen av struktur og innhold innen det nordiske kultursamarbeidet, og de videre planer for fornyelse av dette samarbeidet. Dette arbeidet kommer til å fortsette i 2005 og vil være et prioritert arbeidsområde for utvalget. På møtet ble også det nordiske idrettssamarbeidet diskutert, og det danske formannskapsprogram på kulturområdet ble presentert.

På sesjonen fremla Kultur- og utdanningsutvalget betenkninger om følgende emner:

- Medlemsforslag A 1338/kultur om folkbildning
- Medlemsforslag A 1347/kultur om en nordisk-baltisk MBA-utdanning indenfor design og medlemsforslag A 1351/kultur om nordisk kulturpolitik
- Ministerrådsforslag B 229/kultur om Nordisk Råds Filmpris

Utvalget la også frem rapporten fra arbeidsgruppen om nordisk tv-samarbeid. I tillegg ble en rekke gamle rekommandasjoner helt eller delvis avskrevet.

Kultur- og Uddannelsesudvalget har som faste punkter følgende:

- Samarbejde med nationale og selvstyreområdernes parlamenters Kultur- og Uddannelsesudvalg
- Nyt fra de nordiske partigrupper
- EU – relevante sager
- Nærområderne – Baltikum og Rusland

3.2 Välfärdsutskottet

Nordiska rådets välfärdsutskott förbereder och ansvarar för sakbehandlingen på följande arbetsområden:

- Välfärds- och trygghetsordningar
- Social- och hälsovård
- Handikapp
- Byggnation och bostad
- Familj
- Barn och ungdom
- Narkotika, alkohol och andra missbruksformer

Välfärdsutskottet hade år 2004 femton medlemmar med riksdagsledamot Tarja Cronberg (gröna) från Finland som ordförande. Arja Alho (sd), Finland, har verkat som viceordförande för
utskottet.

År 2004 har utskottet hållit sex möten; februari i Reykjavík, april i Helsingfors, juni i Kristiansand, september i Mariehamn samt i samband med Nordiska rådets session i Stockholm i november. Sommarmötet hölls i mitten av augusti i Søndre Hostrup (Sønderjylland, Danmark) och temat var strukturreformer och den danska kommunreformen.

Vid sina möten har Välfärdsutskottet arrangerat följande seminarier och hearings:

- Seminarium om Bioetik tillsammans med Medborgar- och konsumentutskottet och Kultur- och utbildningsutskottet (februari)
- Hearing om problematik angående barns mentala hälsa (april)
- Temasession om "The Northern Dimension Partnership on Public Health and Social Well-being" i samband med Nordiska rådets Temasession om Den nordliga dimensionen (april)
- Hearing om äldreomsorgen i Norden (juni)
- Hearing om sjukfrånvaron i Norden tillsammans med Näringsutskottet (juni)
- Seminarium om välfärdspolitiska utmaningar i Norden (augusti)
- Seminarium om den nya danska kommunreformen (augusti)

3.2.1 Arbetsgrupper

Bioetik

Välfärdsutskottets ordförande Tarja Cronberg har varit utskottets representant i en gemensam arbetsgrupp för Nordiska rådets utskott om bioetik. Arbetsgruppen blev tillsatt som uppföljning av ett bioetikseminarium den 2 februari 2004. Arbetsgruppen definierade sitt mål, att vid en konferens skapa ramarna för en nordisk debatt om bioetik, eftersom arbetsgruppen funnit att debatten i de nordiska länderna ofta varit präglad av ad hoc-problemställningar och inte överordnade politiska ställningstaganden. Arbetsgruppen identifierade problemet som de starka känslor (religiösa, etniska, samhällsekonomiska m.m.) som finns runt bioteknologi och önskar att säkra kunskap såväl som debatt.

Barn och unga

Välfärdsutskottets har år 2004 haft en arbetsgrupp för barn och unga för att närmare granska barn och ungas situation i Norden, närområdet. Arbetsgruppen skall speciellt fokusera på barn och ungas situation på Grönland. Ordförande för arbetsgruppen är Margareta Israelsson (s).

3.2.2 Rekommendationer

Följande rekommendationer avskrevs av Nordiska rådets plenarförsamling på förslag av Välfärdsutskottet:

- Nordisk samarbeid om kultur og helse
- Handlingsplan for samarbejdet med Nordvest-Rusland
- Hälsovårdssystem i Norden (första och andra att-satsen)
- Insatser mot narkotika och alkohol (första och andra att-satsen)

På basis av meddelanden från Nordiska ministerrådet beslöt plenarförsamlingen på förslag av Välfärdsutskottet att avvakta nytt meddelande för följande rekommendationer:

- Reumatikere og andre langvarige syges livssituation
- Telemedisin mellan de nordiska länderna
- Hälsovårdssystem i Norden (tredje att-satsen)
- Pensioner och förtidspensionering
- Förebyggande av diabetes
- Insatser mot narkotika och alkohol (tredje och fjärde att-satsen)

3.3 Medborger- og Forbrugerudvalget

Medborger- og Forbrugerudvalget bestod af 15 medlemmer med Arne Lyngstad (KrF), Norge som formand og Per Kaalund (S), Danmark som næstformand. Udvalget afholdte 5 møder og gennemførte studietur til Island.

De overordnede temaer som dominerede udvalgets arbejde i 2003 var:

- Organiseret kriminalitet, herunder menneskehandel
- Ligestilling, herunder pornograficering af det offentlige rum/hverdagen samt mænd og ligestilling

Udvalget arbejdede endvidere med følgende temaer:

- Urbefolkning
- Integrering af ligestillingsprincippet i Nordisk Råds arbejde
- Biopolitik
- Vestnorden, herunder ligestilling og det multikulturelle samfund

3.3.1 Arbejdsgrupper

Udvalgets medlemmer deltog i arbejdet i fire arbejdsgrupper i løbet af året. Arbejdsgruppen vedrørende ligestillingsspørgsmål, arbejdsgruppen vedr. biopolitik, arbejdsgruppen vedrørende forbrugerspørgsmål samt arbejdsgruppen vedrørende pornograficering af det offentlige rum.

Arbejdsgruppen vedrørende pornograficering af hverdagen

Som opfølgning af Medborger- og Forbrugerudvalgets seminar om pornograficering af hverdagen, blev der oprettet en arbejdsgruppe bestående af et medlem fra Medborger- og Forbrugerudvalget og et medlem fra Kultur- og Uddannelsesudvalget. Arbejdsgruppens medlemmer var: Anita Appelthun Sæle (KrF), Norge og Lena Jensen (SV), Norge.
Arbejdsgruppen besluttede at foreslå en todelt strategi:

- Forslag til forskellige organisationer og ministerråd om at føre eller fremme en debat om emnet
- Forslag til organisationer og EU-Kommissionen om at ændre forhold

Dette ønske blev udført i breve som blev sendt til disse forskellige instanser undertegnet af Nordisk Råds præsident, Gabriel Romanus.

Arbejdsgruppen vedrørende ligestilling

Udvalget besluttede, at oprette en mindre arbejdsgruppe som skulle have til opgave at lede arbejdet med ligestillingsspørgsmål i udvalget. Dette ville bl.a. indebære ansvar for en evt. dialog med ministerrådet, Europa-parlamentet og nationale parlamenters ligestillingsansvarlige udvalg. Arbejdsgruppens opgave ville endvidere være at tage ansvaret for at udarbejde et evt. forslag til tiltag på området.
Arbejdsgruppen deltog på to møder sammen med Nordisk Ministerråds embedsmandskomite hvor man tog en dialog om hvilke opgaver der skulle prioriteres på området i nordisk sammenhæng. Arbejdsgruppen tog endvidere initiativ til et udvalgsforslag om integrering af ligestillingsprincippet i Nordisk Råds arbejde. Forslaget blev behandlet og vedtaget på sessionen.
Arbejdsgruppens medlemmer var: Sari Essayah (kd), Finland, Marianne Carlström (s), Sverige, Inger Rene, (m), Sverige og Lennart Gustavsson (v), Sverige.

Arbejdsgruppen vedrørende biopolitik

Arbejdsgruppen blev nedsat som opfølgning af bioetik seminar den 2. februar 2004. Arbejdsgruppen definerede sit mål, nemlig ved en konference at skabe rammerne for en nordisk debat om bioetik, da arbejdsgruppen fandt, at debatten i de nordiske lande ofte var præget af ad hoc problemstillinger og ikke en overordnet politisk stillingtagen. Arbejdsgruppen identificerede problemet som de stærke følelser (religiøse, etiske, samfundsøkonomiske m.m.) som knytter sig til bioteknologi og ønskede at sikre viden såvel som debat.
Udvalgets repræsentant i arbejdsgruppen var Elisabet Arnold (RV), Danmark.

Arbejdsgruppen vedrørende forbrugerspørgsmål

Arbejdsgruppen vedrørende forbrugerspørgsmål afsluttede sit arbejde under året med behandling af Nordisk Ministerråds forslag til Samarbejdsprogram for Forbrugersektoren 2005-2010. Arbejdsgruppen blev oprettet i forbindelse med Nordisk Ministerråds udarbejdelse af en handlingsplan for sektoren. Arbejdsgruppens hovedopgave var at tage dialog med Nordisk Ministerråd om prioriteringer i udarbejdelsen af sektorens Samarbejdsprogram.
Arbejdsgruppens medlemmer var: Marianne Carlström (s), Sverige, *formand,* Arne Lyngstad (KrF), Norge og Anne Berit Andersen (H), Norge.

3.3.2 Rapportør

Udvalgets rapportør vedrørende urfolksspørgsmål, Bendiks H. Arnesen (A), Norge, deltog i en del møder med repræsentanter fra Samisk Parlamentarisk Råd, urfolksorganisationer, samt med andre aktører som arbejder med urfolksspørgsmål. Han foretog endvidere studierejser til samiske områder. Rapportøren fremlagde en delrapport om sagen samt et forslag som blev vedtaget på Nordisk Råds session. Hans arbejde fortsætter i år 2005.

3.3.3. Rekommandationer og udtalelser

To udvalgsforslag fra udvalget var behandlet på Nordisk Råds session. Forslag vedrørende urfolk i Barents-området og intern beslutning vedrørende integrering af ligestillingsprincippet i Nordisk Råds arbejde. Udvalgets betænkning om Samarbejdsprogram for forbrugersektoren blev sendt til behandling og fremstilling i Præsidiet.

3.3.4 Internationalt samarbejde

Udvalgets formand deltog og holdt tale på møde med Europa-parlamentets Udvalg om kvinders rettigheder og ligestilling. Parlamentarikere fra Baltisk Forsamling har deltaget i alle af Medborger- og Forbrugerudvalgets seminarer under året.

Udover ovennævnt har formanden samt andre repræsentanter fra udvalget deltaget i eksterne seminarer/konferencer på udvalgets fagområde.

3.4 Miljø- og Naturresurseudvalget

I 2004 besluttede Miljø- og Naturresurseudvalget at lægge hovedvægten på følgende emner:

- Miljøvenlig energiproduktion og forsyningssikkerhed
- Havets miljø og naturresurser
- Den nordiske miljøbeskyttelseskonventions relevans og fremtid
- Evaluering af Nordisk Råds Natur- og Miljøpris
- Bæredygtig udvikling – ministerrådets arbejde med revision af strategien
- Rovdyrsforvaltning – dialog – møde
- Atomaffald

Prioriteret eksternt samarbejde:

- Vestnordisk Råd: Hovedvægt på naturforvaltning og hav-miljøet
- Miljøudvalget i BIIPB (British-Irish Interparliamentary Body): Hovedvægt på Sellafield
- Miljøsamarbejde med Baltisk Forsamling: Hovedvægt på Østersøens miljø- og søsikkerhed og det regionale energi-samarbejde
- Miljøsamarbejde med parlamentarikere fra Nordvestrusland: hovedvægt på samarbejdsprojekter og partnerskaber indenfor EU's Nordlige Dimension (vand, miljø og sundhed)
- Samarbejde med Benelux Rådgivende Forsamling og Baltisk Forsamling om et trilateralt møde om "Bæredygtig energiforsyning og forbrug"

Miljø- og Naturresurseudvalget har 15 medlemmer; heraf 5 kvindelige og 10 mandlige. Asmund Kristoffersen (A), Norge er formand og Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.), Island var næstformand.

Udvalget har holdt 7 møder; heraf et i forbindelse med ekskursion til Vestgrønland i august og et i forbindelse med den trilaterale parlamentariske konference om energi i Oslo i december. Udvalget havde under sessionen i Stockholm i november et samråd med miljøministrene om ministerrådets forslag til miljøhandlingsprogram for 2005-2008 samt et samråd med energiministrene om fremdriften i de vedvarende energikilder i Norden og om et koordineret elforsynings transmissionsnet.

Udvalget har desuden afholdt fællesmøde med Baltisk Forsamlings Miljøbeskyttelses- og Energiudvalg i april i Helsingfors. Møderne blev afholdt i forbindelse med Miljø- og naturresurseudvalgets egne møder. Her orienteredes bl.a. om den nordiske miljøbeskyttelseskonvention; ligesom man drøftede planlægningen af den trilaterale energikonference.

I forbindelse med sine møder har Miljø- og Naturresurseudvalget afholdt

- høring om den nordiske miljøbeskyttelseskonvention, januar, Reykjavík
- et seminar om Nordvestruslands miljøproblemer, april, Helsingfors (som led i Nordisk Råds internationale temamøde om den nordlige dimension)
- dialogmøde om forvaltning af store rovdyr i Norden i juni, Kristiansand, Norge med deltagelse af ansvarlige medlemmer fra Stortinget og Riksdagen i Sverige
- møde med Grønlands Landstings Frednings- og Miljøudvalg i august i Ilulissat
- et seminar om opbevaring og transport af radioaktivt affald i Norden i september i Mariehamn, Åland
- et informationsmøde med årets vindere af Nordisk Råds miljøpris, Coalition Clean Baltic i november i Stockholm

Sideløbende har udvalget:

- deltaget i Nordisk Ministerråds konference om revisionen af den nordiske strategi for bæredygtig udvikling i januar i København
- deltaget i rundbordssamtale om Sellafield i februar i London
- deltaget i arrangement vedr. stop af Technetium-99 udledning fra Sellafield i juni, i Lofoten og Oslo
- samarbejde med Miljøudvalget i BIIPB (British-Irish Inter-Parliamentary Body), deltagelse i BIIPB's plenarforsamling i april, Cork, Irland
- deltog i Baltisk Forsamlings møde for flere udvalg med emnet energibesparelser i februar i Riga, Letland
- deltog i Vestnordisk Råds temakonference om energi og hydrogensamfund i juni i Reykjavík
- varetaget formandskabet for en forberedelsesgruppe vedr. en trilateral interparlamentarisk konference i Oslo december 2004 om energisikkerhed – sammen med Baltisk Forsamling og Benelux-Parlamentet (møde i Helsingfors, april)
- gennemført den trilaterale konference med ca. 80 deltagere den 9.-11. december i Oslo med deltagelse af medlemmer af Europaparlamentet og de nationale Parlamenters energiudvalg
- Deltaget i internationale møder og konferencer indenfor udvalgets aktuelle sager

I forbindelse med sessionen i Stockholm behandledes tidligere års rekommandationer inden for Miljø- og Naturresurseudvalgets område.

Udvalgets sager, der ledte frem til nye fremstillinge og rekommandationer i 2004:

- Fremst. 4/2004 om Nordisk el-transmissionsnet (A 1339/miljö)
- Rek. 10/2004 om Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden (A 1342/miljø)
- Rek. 11/2004 om Økologiske landbrugsvarer i Norden (A 1346/miljø)

3.5 Næringsudvalget

Næringsudvalgets arbejdsområder er:

- næring/industri
- indre marked, fri bevægelighed, afskaffelse af grænsehindringer, handel
- regional- og strukturstøtte
- beskæftigelse og arbejdsmarked
- arbejdsmiljø
- infrastruktur/transport
- kommunikation
- IT

Næringsudvalget har 14 medlemmer med Drífa Hjartardóttir (Sj.), Island som formand og Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island, som næstformand. Udvalget har i 2004 afholdt fem udvalgsmøder og en studietur.

I løbet af året har udvalget afholdt seminarer/høring omkring
- det fremtidige innovationssamarbejde i Norden
- EU's forslag om et softwarepatent
- næringspolitiske grænsehindringer
- diverse formandskabsprogrammer (transport og næring)
- sygefravær
- 3. generations mobiltelefoni
- den vestnordiske trafikanalyse

Som fast tema har der desuden været afviklet indlæg fra de nationale Næringsudvalg.
Udvalget har desuden behandlet forslag vedrørende

- en nordisk skattekonference
- en nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference
- en nordisk patentmyndighed
- gennemførsel af en større international konference om global outsourcing og nordisk insourcing
- en nordisk innovationspris
- oprettelse af et nordisk open source kompetencecenter

Desuden behandledes ministerrådsforslag om innovation og arbejdsmarked. Desuden gennemførte udvalget en workshop under tema-mødet i april vedrørende den industrielle udvikling i Østersø-området. Endvidere gennemførtes i samarbejde med Nordisk Ministerråd en større konference om det nordisk-baltiske arbejdsmarked med deltagelse af 100 nøglepersoner fra arbejdsmarkederne i Norden og Baltikum.

Udvalget afholdte sommermøde på Færøerne/Island der den vestnordiske trafikanalyse stod i centrum.

3.5.1 Rekommendationer

Næringsudvalget afskrev følgende rekommandationer på sessionen:
31/2002 Strategi- og handlingsplan for Ministerrådet for informationsteknologi 2002-2004 (B 218/næring)
6/2003 Nordiskt samarbetsorgan för möbelindustrin (A 1316/näring)
8/2003 Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference (A 1332/næring)
7/2003 Opfølgning på Nordisk charter for små innovative virksomheder, iværksættere og selvstændige opfindere (A 1322/næring)
1/2004 Nordisk skattekontor (A 1320/näring)
3/2004 Åbne standarder/Open Source i nationale IT-strategier (A 1341/næring)

Følgende blev opretholdt:
2/2004 Open Source Software (A 1341/næring)

3.6 Kontrolkomiteen

Under året 2004 höll Kontrollkommittén fyra möten:

- 2 februari i Reykjavík, Island
- 30 juni i Kristiansand, Norge
- 25-27 augusti i Uddevalla, Sverige och Köpenhamn, Danmark
- 21 september i Mariehamn, Åland

År 2004 har Kontrollkommittén haft följande medlemmar:

- Raymond Robertsen (H), Norge
- Bernt Sköldestig (s), Sverige
- Tuve Skånberg (kd), Sverige
- Kristen Touborg (SF), Danmark
- Aud Gaundal (A), Norge
- Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.), Island
- Aulis Ranta-Muotio (cent), Finland

Till Kontrollkommitténs huvuduppgift hör att behandla den danska Rigsrevisionens revisionsberättelser angående Nordiska rådets, Nordiska ministerrådets och Nordiska kulturfondens räkenskaper. På basis av dessa utarbetar Kontrollkommittén betänkanden till plenarförsamlingen för beslut. År 2004 noterade Kontrollkommittén inga brister i Nordiska rådets, Nordiska ministerrådets och Nordiska kulturfondens räkenskaper som skulle kunna föranleda åtgärder.

År 2004 har Kontrollkommittén på eget initiativ närmare granskat det gränsregionala samarbetet i Norden. Norsk Institutt for by- og regionforskning (NIBR) har på uppdrag av Kontrollkommittén utfört utredningen och överlämnat en rapport till kommittén.

NIBR:s rapport ledde till att Kontrollkommittén ställde ett kommittéförslag till plenarförsamlingen för beslut. Vid Nordiska rådets session antogs rekommendation 9/2004 enligt Kontrollkommitténs förslag.

3.7 Valgkomiteen

Nordisk Råds Valgkomite afholdt møder på følgende tidspunkter 2004:

- 2. februar i Reykjavík
- 14. april i Helsingfors
- 8. juni i København
- 21. september i Mariehamn
- 31. oktober i Stockholm i forbindelse med Nordisk Råds session

Valgkomiteens formand var Ole Stavad (S), Danmark og næstformand var Jens Chr. Larsen (V), Danmark.

4. Temamøde

4.1 Program

Nordiska rådets temamöte 2004 "Nordliga dimensionen i ett utvidgat Europa", Helsingfors Mässcentrum, Finland, 14–15 april 2004.

Onsdagen den 14 april

12.30–14.00 Temamötet öppnas

Gabriel Romanus, Nordiska rådets president

Plenum

- *Paavo Lipponen, riksdagens talman, Finland*
- *Pat Cox, Europaparlamentets ordförande*
- *M. Nikolaev, ryska federationsrådets vice talman*
- *Siv Friðleifsdóttir, Nordiska ministerrådets ordförande, Island*
- *Jens Christian Larsen, Nordiska rådets rapportör om nordiska dimensionen*

14.30–17.00 Parallellsessioner A

Session 1: En kunskapsbaserad region

Ordförande: *Lars Wegendahl, ordförande i Nordiska rådets kultur- och utbildningsutskott*

Moderator: *Samuel Rachlin, Danmark TV2/Finans*

Forskning och innovation i Nordvästryssland samt tankar om nordisk-baltisk-ryskt forsknings- och innovationssamarbete
Nikolai R. Toivonen, biträdande professor, FD, vice rektor vid Petrosavodsk universitet, Karelska republiken

Scenarier för universitetssamarbete i norr
Gustav Björkstrand, ordförande för Nordiskt universitetssamarbete (NUS)

Att skapa det europeiska forskningsområdet och ett nordiskt forsknings- och innovationsområde (NORIA)

Per Unckel, Nordiska ministerrådets generalsekreterare

Sätt att skapa innovation i Nordeuropa: teknisk utveckling eller marknadsbehov

Jørn Bang Andersen, VD, Hansa Consulting House (ledare för Östersjöområdet)

Session 2: Förutsättningar för social och ekonomisk utveckling

Ordförande: *Gabriel Romanus, Nordiska rådets president*

Moderator: *Helle Degn, tidigare kommissionär vid Östersjöstaternas råd, dansk minister och riksdagsledamot*

Utveckling av en juridisk ram för ekonomisk verksamhet i Ryssland

Reino Paasilinna, ledamot av Europaparlamentet
Ekonomisk utveckling i Ryssland – bidragande faktorer och allmänna trender
Christof Ruehl, huvudekonom, avdelningen för Ryssland, Världsbanken
Relationerna mellan näringslivet och regeringen i Ryssland
Igor Yurgens, vice ordförande för ryska industriföretagare
Ekonomiskt samarbete med Ryssland – möjligheter och utmaningar
Hans Jeppson, vice president för Stockholms Handelskammare

Session 3: Partnerskap för folkhälsa och livskvalitet inom nordliga dimensionen

Ordförande: *Margareta Israelsson, ordförande i Nordiska rådets välfärdsutskott*

Moderator: *Pär Stenbäck, minister, Finland*

Partnerskap för folkhälsa och livskvalitet
Carl Älfvåg, departementsråd, Socialdepartementet, Sverige, ordförande för Committee of Senior Representatives

Social dimension i förhindrande av smittsamma sjukdomar
Mikko Vienonen, WHO, generaldirektörens särskilda representant i Ryssland

Kontroll av smittsamma sjukdomar – möjligheter och visioner (hiv/aids, tuberkulos och sexuellt överförbara sjukdomar)
Alexander Shabrov, representant för ryska hälsodepartementet i nordvästra federala distriktet, St Petersburg State Medical Academy

Nordiska ministerrådets roll och insats i partnerskapet för folkhälsa och livskvalitet
Thomas Alslev Christensen, avdelningschef, Nordiska ministerrådets sekretariat

Torsdagen den 15 april

09.00–11.30 Parallellsessioner B

Session 4: Industriell utveckling på Östersjöområdet

Ordförande: *Drífa Hjartardóttir, ordförande i Nordiska rådets näringsutskott*

Moderator: *Samuel Rachlin, Danmark TV2/Finans*

EU-utvidgningens industriella potential på Östersjö-området
Samuel Rachlin, Danmark TV2/Finans

Tillväxtområden inom ryska industrin
Igor Yurgens, vice ordförande för ryska industriföretagare

Bioteknologi på Östersjö-området – investeringar och global konkurrens
Bo Samuelsen, ordförande för ScanBalt

Estland, Lettland och Litauen – nya medlemmar i NIB
Jon Sigurðsson, VD för Nordiska Investeringsbanken

Session 5: Miljöprojektsamarbete, frivilligorganisationernas och parlamentarikernas roll

Ordförande: *Asmund Kristoffersen, ordförande i Nordiska rådets miljö- och naturresursutskott*

Moderator: *Pär Stenbäck, minister, Finland*

Prioriteringar och miljösamarbetsformer i Nordvästryssland
Ilya Klebanov, befullmäktigad representant för den ryska federationens president i nordvästra federala distriktet (bekräftas senare)

Möjligheter och hinder för frivilligorganisationer att delta i samarbetsprojekt
Olga Ponizova, ledare, Eco Accord (rysk frivilligorganisation)

EU-miljösamarbete i nordvästra Ryssland
Richard Wright, ledare för EU-delegationen i Moskva (bekräftas senare)

Nordiska ministerrådets handlingsplan för samarbete med Nordvästryssland och dess miljöaktiviteter i EU:s handlingsplan för den nordliga dimensionen
Jan-Erik Enestam, nordisk samarbetsminister, miljöminister, Finland

Session 6: Människohandel i en utvidgad Europeisk union

Ordförande: *Arne Lyngstad, ordförande i Nordiska rådets medborgar- och konsumentutskott*

Moderator: *Helle Degn, tidigare kommissionär vid Östersjöstaternas råd, dansk minister och riksdagsledamot*

Europeiska unionens planer och konkreta åtgärder för att stoppa människohandel – behovet av en sektorövergripande infallsvinkel
Patsy Sörensen, ledamot av Europaparlamentet

Människohandel på Östersjöområdet
Mikael Boolsen, biträdande rikspolischef, arbetsgruppen mot organiserad brottslighet på Östersjöområdet

Nordisk-baltiska kampanjen mot kvinnohandel i Estland – bästa praxis
Kristiina Luht, projektkoordinator, Socialdepartementet, Estland

Prostitutionskontroll i de nordiska länderna – förr och nu, orsak och verkan
May-Len Skilbrei, Universitetet i Oslo

11.45–12.45 Plenum

Sammanfattning, betraktelser och framtiden

Panel av moderatorer

Avslutande ord: Parlamentarikernas roll i genomförandet av den nordliga dimensionen

Outi Ojala, ledare för Finlands delegation i Nordiska rådet

4.2 Opfølgning af temamødet

Efter temamødet blev der udarbejdet følgende forslag til opfølgningsaktivitet:

Session 1: A Knowledge-Based Region (Ansvarig: Kultur- och utbildningsutskottet)

- Kultur- och utbildningsutskottet verkar för att Nordiska ministerrådet arbetar vidare med NORIA. Vidare förordar man att forskningsministrarna involverar även näringsministrarna i arbetet
- Nordiska rådets kultur- och utbildningsutskott och Baltiska församlingens utbildnings- och kulturutskott samverkar för att stödja och driva på de nordiska och baltiska forsknings- och utbildningsministrarnas arbetet med att bygga ett nordisk-baltiskt utbildnings- och forskningsrum

Session 2: The Conditions for Social and Economic Development (Ansvarig: Presidiet)

- Nordiska rådet/presidiet gör fortsatta satsningar på att bygga upp rådets kunskaper om Ryssland, bl.a. i syfte att fördjupa insikterna om landets politiska och ekonomiska system, styrande maktförhållanden och intressen, och de förutsättningar och spelregler som påverkar samarbetet
- Nordiska rådet gör stärkta ansträngningar för att fortsätta utbyggnaden av nätverk med ryska parlamentariker på central (Duma och Federationsråd) och regional (regionala Duma, regionala parlamentariska samarbetsorganisationer) nivå. Kontakter bör även etableras med parlamentariker i Vitryssland och Ukraina
- Det parlamentariska stipendiatprogrammet skräddarsys i högra grad för parlamentariker från nordvästra Ryssland
- Presidiet tar initiativ till att arrangera en Workshop med Dumans och Federationsrådets kontaktpersoner till rådet

Session 3: The Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Wellbeing (Ansvarig: Välfärdsutskottet)

- Välfärdsutskottet tar olika initiativ för att stödja Nordiska ministerrådets arbete inom Den nordliga dimensionens partnerskap för hälsa och social välfärd

Session 4: Industrial Development in the Baltic Sea Region (Ansvarig: Näringsutskottet)

- Näringsutskottet tar initiativ till ett internationellt seminarium om out-sourcing i Norden. Syftet är att belysa out-sourcingens omfång och karaktär för att därefter göra en värdering av i vilken grad de nordiska länderna och deras industrier har beredskap att hantera denna företeelse

Session 5: Cooperation on Environmental Projects including the Role of NGO's and Parliamentarians (Ansvarig: Miljö- och naturresursutskottet)

- Miljö- och naturresursutskottet stärker bevakningen av arbetet med att göra Östersjön till ett PSSA, eventuellt i samarbete med Baltiska församlingens miljöutskott
- Miljö- och naturresursutskottet gör satsningar på att kontakta miljöutskott i de ryska regionala parlamenten för att sondera möjligheterna till möten och kunskapsutbyte

- Miljö- och naturresursutskottet stödjer och följer aktivt ministerrådets arbete och meddelande om rådets rekommendation om en handlingsplan för nordvästra Ryssland

Session 6: Trafficking in Human Beings in an Enlarged EU (Ansvarig: Medborgar- och konsumentutskottet)

- Medborgar- och konsumentutskottet arrangerar ett seminarium i Kristiansand den 30 juni om hur efterfrågan på prostitution kan minskas
- Medborgar- och konsumentutskottet och Europa-parlamentets jämställdhetsutskott tar gemensamt initiativ till en konferens om män och jämställdhet
- Medborgar- och konsumentutskottet bjuder in experter på organiserad brottslighet till sitt möte i samband med sessionen. Nordiska och baltiska justitieministrar samt ryska parlamentariker inbjuds också
- Nordiska ministerrådet och Medborgarutskottet genomför ett gemensamt seminarium i S:t Petersburg hösten 2004 eller våren 2005 med bekämpning av människohandel som tema
- Medborgar- och konsumentutskottet och Välfärdsutskottet arrangerar ett gemensamt möte på temat hälsoproblem i samband med människohandel och prostitution
- Nordiska rådet följer upp Lennart Gustavssons och Lars Granbergs initiativ och uppmanar till att etablera ett manligt nätverk i de nordiska parlamenten för att bekämpa människohandel och prostitution
- Medborgar- och konsumentutskottet sommarresa till nordvästra Ryssland har temat bekämpning av människohandel. Avsikten är också att vidmakthålla och utveckla det parlamentariska nätverket i området som bildades i samband med parlamentarikermötet i mars i Piteå om trafficking
-

Parlamentarikernas roll

Ett av syftena med temamötet var att söka identifiera och diskutera den specifika roll, det mervärde, som parlamentariker kan bidra med i processen att förverkliga Den nordliga dimensionen. Detta var en aspekt som kom upp i flera av diskussionerna på mötet. De synpunkter som kom fram var bl.a. följande:

- Först som sist är det parlamentarikernas roll att vara opinionsbildande och –ledande, både i Norden, i den nordliga regionen och i Europeiska parlamentariska fora. På sikt är det möjligt att tänka sig samordnande ställningstagande och aktioner för att förverkliga Den nordliga dimensionen
- I samarbetet med Ryssland kan man initiera och främja förslag och åtgärder för samarbete mellan Norden/EU/EES och Ryssland
- Man har ett givet ansvar då det gäller att föra över *Best Practice* på den parlamentariska demokratins område till Ryssland, men man måste också försäkra sig om en återföring av kunskaper om och insatsbehov i Ryssland
- I en gradvis växande samverkan med ryska parlamentarikerkollegor skall man stödja införandet av rättsliga och administrativa lagar, regler och procedurer som helt lever upp till de främsta internationella kriterierna
- Man skall stödja framväxten av en lagstiftning i Ryssland som främjar forskning och skapar goda möjligheter för små företag att ägna sig åt innovativ verksamhet
- Man har en viktig uppgift i att fortsatt hålla miljö- och bärkraftighetsfrågorna högt på den politiska dagordningen i Ryssland, Baltikum och Norden. Man måste verka för att miljösamarbetet mellan Ryssland och de nordiska länderna stöttas politiskt och ekonomiskt
- Det är en viktig uppgift för parlamentarikerna att både för sig själva och för regeringarna klart och tydligt föra fram budskapet att samarbete – oavsett vilket område det handlar om – är en livsnödvändighet. Länderna eller aktörerna är för små för att på egen hand kunna utöva påverkan på politiska processer eller skapa tillräckliga förutsättningar för en bärkraftig ekonomisk utveckling

5. Sessionen

Nordiska rådets 56:e ordinarie session hölls i Sveriges Riksdag, Stockholm den 1–3 november 2004.

Innan sessionens öppnande hölls möten i partigrupper, utskott och presidiet. Presidiet mötte även de nordiska statsministrarna för samråd om det nordiska samarbetet samt de nordiska utrikesministrarna vid en lunch. I generaldebatten höll Danmarks statsminister statsministrarnas redogörelse och redogjorde för det danska ordförandeskapsprogrammet i ministerrådet år 2005.

Vid generaldebatten höll även den speciellt inbjudne talaren Danmarks tidigare statsminister och medlem av Europaparlamentet Poul Nyrup Rasmussen ett inlägg om Nordens roll och utmaningar i ett nytt Europa.

Förutom behandling av rådets ärenden hölls en frågestund med samarbetsministrarna och utrikesministrarna samt försvarsministrarna som framlade respektive redogörelser. En paneldebatt arrangerades också om hot och utmaningar för den nordiska alkoholpolitiken. Panelen bestod av representanter för de nordiska regeringarna. Ett stort antal möten och arrangemang – utom plenum – hölls i anslutning till sessionen, bl.a. en paneldiskussion om demokratifrågor.

Centrala debatter gällde alkoholpolitik, gränshinder och vardagsintegration (mot bakgrund av samarbetsministrarnas och Poul Schlüters redogörelser), ministerrådets redogörelse "Vest-Norden i det nordiske samarbejde" innefattande bl.a. infrastrukturproblematik i Västnorden, samt innovation- och forskningsfrågor. Andra teman som debatterades var jämställdhet, hållbar utveckling, nordiskt kultursamarbete, Närområdet och samarbete i Östersjö-regionen samt ministerrådets budget för år 2005.

Nordiska rådets priser utdelades vid en högtidlig ceremoni i Stockholms stadshus efterföljt av regeringens mottagning.

Vid sessionen antogs 11 nya rekommendationer, 48 rekommendationer avskrevs och 15 rekommendationer behölls. I 5 rekommendationers fall blev några att-satser avskrivna. Presidiet har under året antagit 9 framställningar.

Val genomfördes till rådets organ samt andra förtroendeposter. Rannveig Guðmundsdóttir (A), Island valdes till rådets president för år 2005 och i enlighet med försöksordning med en vicepresident – godkänd vid sessionen 2004 – valdes Jónína Bjartmarz (F), Island till rådets vicepresident för samma period.

5.1 Sessionens dagsordenspunkter

Mandag, den 1. november 2004 kl. 14.30 – ca. 19.00

1 Sessionens åbning

2 Godkendelse af deltagerliste

3 Godkendelse af dagsorden

4 Regler for sessionens gennemførelse – information om procedure ved voteringer

5 Generaldebat

Statsministrenes redegørelse

Aktuelt nordisk tema:

Nordisk samarbejde i et nyt Europa – hvordan møder vi udfordringerne?

indbudt gæstetaler MEP Poul Nyrup Rasmussen (S)

Tirsdag, den 2. november 2004 kl. 09.00 – 12.00 Plenum forts.

6 Det grænseløse Norden

7 Bæredygtig udvikling i Norden

14.00–15.00

8 Samarbejdsministrenes spørgetime

16.00–18.00 Plenum forts.

9 Vestnorden i det nordiske samarbejde

10 Alkoholpolitik i Norden

Onsdag, den 3. november 2004 kl. 09.00–12.00 Plenum forts.

11 Norden – en innovations- og forskningsregion

12 Ligestillingsspørgsmål i det nordiske samarbejde

13 Nordisk kultursamarbejde

14 Planer og budget for det nordiske samarbejde 2005

Kl. 14.00 Plenum forts.

15 Udenrigsministrenes redegørelse

Forsvarsministrenes redegørelse

16 Samarbejde med Estland, Letland og Litauen respektive Nordvestrusland

17 Afskrivning af rekommandationer, fremstillinger og interne beslutninger

18 Valg

19 Tale af den nyvalgte præsidenten

20 Fastsættelse af tid og sted for næste session

Kl. 17.00

21 Sessionens afslutning

6. Nordiska rådets priser

6.1 Nordiska rådets litteraturpris 2004

Den finske författaren Kari Hotakainen fick Nordiska rådets litteraturpris 2004 för romanen "Juoksuhaudantie" (Löpgravsvägen). Han fick det för "sin samhällskritiska, strukturellt medvetna roman", enligt bedömningskommitténs motivering.

Bedömningskommittén för litteraturpriset framhåller i sin motivering att "Löpgravsvägen" skildrar upplösningen av det nordiska välfärdssamhället, parodierar och ironiserar sin samtid och inte minst den traditionella mansrollen.

6.2 Nordiska rådets musikpris 2004

Operakompositören Haukur Tómasson belönades med Nordiska rådets musikpris för operan "Gudruns 4. sång". Operan om Gudrun är en berättelse hämtad ur den isländska sagoskatten Eddan. Verket uppfördes 1996 i Köpenhamn på botten av en torrdocka i ett nedlagt militärområde. Operan var ett experiment i ljud, ljus och med kaskader av vatten strömmande genom väggarna.

6.3 Nordiska rådets natur- och miljöpris 2004

Coalition Clean Baltic (CBB), Sverige, fick Nordiska rådets Natur- och miljöpris 2004. Årets tema var beskydd av den nordiska havsmiljön. Juryn motiverade sitt val med att CCB får priset för "att de på ett föredömligt sätt har kopplat samman nordiska, baltiska och andra miljöorganisationer i ett nätverk". Därigenom har man kunnat väcka uppmärksamhet och skapa opinion kring en av Nordens största miljöfrågor, den hotade havsmiljön i Östersjön. CBB är politiskt obundet och drivs utan vinstsyfte. För närvarande har organisationen 27 medlemsorganisationer i Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland, Sverige och Tyskland.

Alla de nordiska priserna är på 350 000 danska kronor och överlämnas till prisvinnarna i anslutning till Nordiska rådets session. Alla de nordiska priserna är på 350 000 danska kronor och överlämnas till prisvinnarna i anslutning till Nordiska rådets session.

6.4 Nytt filmpris instiftat

Nordiska rådet har instiftat ett eget nordiskt filmpris där prissumman ska delas lika mellan manusförfattare, regissör/instruktör och producent. Priset som nu har blivit permanent utdelas som sådant första gången år 2005.

Kriteriet för att få filmpriset är att man ska ha skapat en film som är förankrad i den nordiska kulturkretsen och som har artistisk originalitet.

7. Västnorden

Nordiska rådet och Västnordiska rådet har under året hållit regelbundna kontakter och samråd. Västnordiska rådets president Birgir Ármannsson höll ett inlägg om Västnorden vid den 56:e sessionen i Stockholm. Rådens presidier höll också möte i anslutning till sessionen för att dryfta viktiga samarbetsfrågor. Nordiska rådet var inviterat till Västnordiska rådets temamöte på Island och till Västnordiska rådets årsmöte på Grönland och deltog med representanter och inlägg vid bägge tillfällena. Från Nordiska rådets presidium deltog Stortingets vicepresident Inge Lønning vid Västnordiska rådets årsmöte.

Vid Nordiska rådets session i Stockholm behandlades Nordiska ministerrådets redogörelse om det västnordiska samarbetet. Likaså behandlades Nordiska ministerrådets rapport om infrastrukturen i Västnorden: "Fly- og skibstrafik i Vestnorden – hvorfra og hvorhen?" Rapporterna togs av plenarförsamlingen till kännedom. Dagordningspunkten om Västnorden vid sessionen präglades av en aktiv och livlig debatt, vilket vittnar om Västnordens centrala position i det Nordiska samarbetet.

8. Grænsehindringer 2004

I 2004 har fhv. statsminister Poul Schlüter fortsat som det islandske formandskabs særlige repræsentant i arbejdet med at afskaffe grænsehindringer i Norden.

Det konkrete politiske arbejde i Nordisk Råd har primært fundet sted i udvalgene og derudover har Præsidiets referencegruppe med Ole Stavad i spidsen fulgt arbejdet tæt – specielt med sigte på Schlüters afrapportering på sessionen 2004.

Vid årets møder mellem referencegruppen og Schlüter har Nordisk Råd givet indspil og kommentarer til Schlüters indsats og har samtidigt fastholdt målsætningerne i rådets rekommandationer på området. Dette arbejde har samtidigt dannet baggrund for udarbejdelsen af en handlingsplan for 2005 som vil blive holdt op imod Schlüters rapportering til rådet.

Parallelt hermed har Næringsudvalget fulgt arbejdet med rapporten over grænsehindringer for næringslivet, særligt med fokus på mobiliteten af investeringskapital i Norden.

Dernæst har rådet arbejdet med et forslag om at alle ministerråd tiltræder en gensidig informationsaftale som skal sikre at de enkelte lande orienterer hinanden i forbindelse med vedtagelse af ny lovgivning. Aftalen findes allerede mellem Økonomi- og Finansministrene og anses for et særdeles effektivt middel mod nye grænsehindringer. Forslaget forelægges Præsidiet primo 2005.

Overordnet set, har Nordisk Råd været tilfreds med Schlüters indsats og derfor også støttet de prioriteringer som har fundet sted. Derimod synes der stadig at være manglende politisk vilje blandt de nordiske lande til en gang for alle at få afskaffet grænsehindringerne, hvorfor arbejdet kommer til at fortsætte ind i 2005.

9. Ligestilling

9.1 Kvinder og mænd fordelt på Nordisk Råds Præsidium og udvalg

Præsidiet

Kvinder	5
Mænd	8

Kultur- og uddannelsesudvalget

Kvinder	5
Mænd	10

Medborger- og forbrugerudvalget

Kvinder	8
Mænd	7

Miljø- og Naturressource udvalget

Kvinder	5
Mænd	10

Velfærdsudvalget

Kvinder	12
Mænd	3

Næringsudvalget

Kvinder	2
Mænd	12

Kontrolkomitéen

Kvinder	1
Mænd	6

Valgkomitéen

Kvinder	1
Mænd	6

9.2 Kvinder og mænd fordelt på formands- og næstformandsposter i Nordisk Råd

Præsidiets og udvalgenes formandsposter

Kvinder	2
Mænd	6

Præsidiets og udvalgenes næstformandsposter

Kvinder	3
Mænd	5

10. Nordisk Råds økonomi 2004

Det vises til Nordisk Råds regnskap. Bidraget til Nordisk Råd fra de nordiske parlamentenes delegasjoner var for 2004 på DKK 30 660 000 og presidiet vedtok på sitt møte 9. desember 2003 et budsjett for Nordisk Råd 2004 med en ramme på 33 010 000 DKK, der antatte inntekter er medregnet.

Fordelingsnøkkelen mellom landene var for år 2004 :

Fordelingsnøgle:	2001	2002	2003	2004
Danmark	24,3 %	24,60 %	23,80 %	22,80 %
Finland	18,3 %	18,60 %	17,50 %	17,60 %
Island	1,1 %	1,10 %	1,10 %	1,10 %
Norge	22,0 %	21,60 %	23,40 %	25,20 %
Sverige	34,3 %	34,20 %	34,20 %	33,30 %

Regnskapet for 2004 viser at medgåtte utgifter beløper seg til DKK 33 329 000. Dette gir et årsresultat som regnskapsteknisk derfor er et underskudd på DKK 237 000. Presidiet besluttet imidlertid på sitt septembermøte 2004 å bruke de ikke-anvendte midlene for 2003, 519 000 DKK til nærmere spesifiserte ekstraordinære formål.

Presidiet ønsker å opplyse at rådsdirektørens bruttolønn, inklusive tillegg, for 2004 har beløpet seg til DKK 1 190 720. Rådsdirektøren har en standardkontrakt med Nordisk Råd og har ingen spesielt avtalte andre godtgjørelser.

11. Nordisk Råds nye sager i 2004

11.1 Nye medlemsforslag 2004

A 1341/næring	Udvalgsforslag om Open Source Software (fremlagt af Næringsudvalget i Nordisk Råd)
A 1342/miljø	Medlemsforslag om Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden (stillet af Den venstresocialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1343/miljø	Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (fremlagt av Den venstresosialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1344/välfärd	Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1345/presidiet	Medlemsforslag om nordiske institutioner og nordisk brobygning (stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1346/miljø	Medlemsforslag om å styrke økologisering av landbruket i Norden (fremlagt av Den venstresosialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)
A 1347/kultur	Medlemsforslag om fælles nordisk-baltisk executive design MBA-uddannelse (stillet af Ester Larsen m.fl.)
A 1348/välfärd	Medlemsförslag om att inbjuda de baltiska staterna till att delta i Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1349/näring	Medlemsförslag om nordisk patentmyndighet (väckt av Sveriges delegation i Nordiska rådet)

A 1350/presidiet	Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk enhed (stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1351/kultur	Medlemsforslag om øget samarbejde mellem kultur- og erhvervsliv (stillet af Midtergruppen i Nordisk Råd)
A 1352/kultur	Medlemsförslag om stöd till nordiskt-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1353/kk	Kommittéförslag om rapporten "Nordisk grenseregionalt samarbeid"
A 1354/medborger	Udvalgsforslag om ligestillingsprincipper i Nordisk Råd
A 1355/kultur	Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (framlagt av Den konservative gruppen i Nordisk Råd)
A 1356/presidiet	Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitikk (framlagt av Den konservative gruppen i Nordisk Råd)
A 1357/næring	Medlemsforslag om en nordisk skattekonference (fremlagt af Den Konservative Gruppe i Nordisk Råd)
A 1358/presidiet	Medlemsforslag om en nordisk innovasjonspris (fremlagt af Den Konservative Gruppe i Nordisk Råd)
A 1359/medborger	Utvalgsforslag om samarbeid med urfolkene i Barents-regionen
A 1360/næring	Udvalgsforslag om opfølgning på nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference (fremlagt af Næringsudvalget i Nordisk Råd)

11.2 Ministerrådsforslag 2004

B 220/næring	Ministerrådsforslag om program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008
B 221/kultur	Ministerrådsforslag om Norden som foregangsregion for utvikling av menneskelige ressurser – strategi for nordisk utdannings- og forskningssamarbeid 2005-2007
B 222/miljø	Ministerrådsforslag om revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008
B 223/miljø	Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008
B 224/miljö	Ministerrådsforslag om handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005-2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet"
B 225/miljø	Ministerrådsforslag om en revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden – "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008"
B 226/medborgar	Ministerrådsförslag om ett samarbetsprogram på konsumentområdet 2005–2010
B 227/näring	Ministerrådsförslag om ett Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005-2010
B 228/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2005
B 229/kultur	Ministerrådsforslag om etablering av Nordisk Råds filmpris

B 230/presidiet	Ministerrådsforslag om retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006-2008
B 231/presidiet	Ministerrådsforslag om retningslinjer for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006-2008
B 232/medborgar	Ministerrådsförslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet

11.3 Skriftlige spørgsmål 2004

E 1 Skriftligt spørgsmål til Nordisk Ministerråd om overgangsproblemer ved omlægningen af de forskellige Nordplus-ordninger (stillet af Line Barfod). Besvaret 3. mars 2004

E 2 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om sjukpensionering i Norden (ställd av Pehr Löv), besvarad 31 mars 2004

E 3 Skriftlig spørsmål til Danmarks regjering om sikring av nordiske statsborgeres rett til å bosette seg i et annet nordisk land uten oppholdstillatelse (stilt av May Elisabeth Hansen), besvart 2. juni 2004

E 4 Skriftlig spørsmål til Danmarks, Finlands, Islands og Sveriges regeringer om gennemførelse av Århus-konventionen i Norden (Stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd), besvaret 30. august 2004

E 5 Skriftlig fråga till Sveriges regering om naturlaxen vid Torne älv (ställd av Simo Rundgren), besvarad den 3 september 2004

E 6 Skriftlig fråga till Sveriges regering om svenska myndigheters beslut om pensioner till utlandet (ställd av Outi Ojala), besvarad den 1 september 2004

E 7 Skriftligt spørgsmål stillet til Nordisk Ministerråd om hemmelige aftaler om administration (stillet af medlemmer af Nordisk Råds venstresocialistiske, grønne gruppe), besvaret 13. december 2004

E 8 Skriftligt spørgsmål stillet til Sveriges regering om tvangsægteskaber (stillet af Jette Jespersen), besvaret 11. oktober 2004

E 9 Skriftlig fråga till Finlands regering om den planerade kärnkraftreaktorn (ställd av Lennart Gustavsson och Elina Linna), besvarad den 24 november 2004

E 28 Skriftligt spørgsmål til Nordisk Ministerråd om ligestilling i Nordisk Ministerråds aktiviteter (stillet af Line Barfod og Lennart Gustavsson)

E 29 Skriftligt spørgsmål til Finlands regering om forskelsbehandling af Finland og Litauen i forbindelse med A-kraft (stillet af Kristen Touborg Jensen), besvaret den 16. december 2004

11.4 Fremstillinger vedtatt av Presidiet mars-november 2004

Fremst. 1/2004	Nordisk skattekontor (A 1320/näring)
Fremst. 2/2004	Open Source Software (A 1341/næring)
Fremst. 3/2004	Åbne standarder/Open Source i nationale IT-strategier (A 1341/næring)
Fremst. 4/2004	Nordisk el-transmissionsnet (A 1339/miljö)

Fremst. 5/2004	Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008 (B 220/næring)
Fremst. 6/2004	Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007 (B 221/kultur)
Fremst. 7/2004	Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010 (B 226/medborger)
Fremst. 8/2004	Nordisk Skattekonference (A 1357/næring)

11.5 Rekommandasjoner vedtatt av Nordisk Råd under den 56. sesjonen

Rek. 9/2004	Nordiskt gränsregionalt samarbete (A 1353/kk)
Rek. 10/2004	Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden (A 1342/miljø)
Rek. 11/2004	Økologiske landbrugsvarer i Norden (A 1346/miljø)
Rek. 12/2004	Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 (B 227/näring)
Rek. 13/2004	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (A 1347/kultur og A 1351/kultur)
Rek. 14/2004	Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna (A 1338/kultur)
Rek. 15/2004	Vedtægter for Nordisk Råds filmpris (B 229/kultur)
Rek. 16/2004	Nordisk Ministerråds budget 2005 (B 228/presidiet; C 2)
Rek. 17/2004	Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008 (B 230/presidiet)
Rek. 18/2004	Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008 (B 231/presidiet)
Rek. 18/2004	Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008 (B 231/presidiet)
Rek. 19/2004	Samarbeid med urfolkene i Barents-regionen (A 1359/medborger)

11.6 Fremstilling vedtatt av Presidiet desember 2004

Fremst. 20/2004	Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005 (A 1360/næring)

11.7 Interne vedtak

Internt vedtak 1/2004	Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd (A 1354/medborgar)

11.8 Vedtak om ikke å foreta seg noe

1 Medlemsforslag om nordiske institutioner og nordisk brobyggning (A 1345/presidiet)

2 Medlemsforslag om børns retstilling og ret til begge forældre (A 1208/medborger)

3 Medlemsförslag om att inbjuda de baltiska staterna till att delta i Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) (A 1348/välfärd)

4 Medlemsförslag om nordisk patentmyndighet (A 1349/näring)

12. Nordisk Råds medlemmer 2004

Nordisk Råds medlemmer 2004 efter udvalg ved åbningen af Nordisk Råds 55. session.

Præsidiet

Midtergruppen
Jónína Bjartmarz (F), Island
Jens Chr. Larsen (V), Danmark
Pehr Löv, (sv), Finland
Gabriel Romanus (fp), Sverige, *præsident*
Jan Sahl (KrF), Norge

Den Socialdemokratiske Gruppe
Berit Brørby (A), Norge
Rannveig Guðmundsdóttir (A), Island
Anita Johansson (s), Sverige, *vicepræsident*
Ole Stavad (S), Danmark

Den Konservative Gruppe
Inge Lønning (H), Norge
Kent Olsson (m), Sverige
Martin Saarikangas (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe
Outi Ojala, (vänst), Finland

Kultur- og uddannelsesudvalget

Midtergruppen
Mikko Alatalo (cent), Finland
Heli Berg (fp), Sverige
Ragnar Erlandsson (ÅC), Åland
Ester Larsen (V), Danmark, *næstformand*
Rune J. Skjælaaen (Sp), Norge
Tuve Skånberg (kd), Sverige

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Ole Dorph (Si), Grønland
Britt Hildeng (A), Norge
Nils-Erik Söderqvist (s), Sverige
Frode Sørensen (S), Danmark
Lars Wegendal (s), Sverige, *formand*

Den Konservative Gruppe:
Trond Helleland (H), Norge
Carina Christensen (KF), Danmark
Óli Breckmann (Ff), Færøerne

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Lena Jensen (SV), Norge

Medborger- og forbrugerudvalget

Midtergruppen:
Elisabeth Arnold (RV), Danmark
Sari Essayah (kd), Finland
Arne Lyngstad (KrF), Norge, *formand*
Aulis Ranta-Muotio (cent), Finland

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Marianne Carlström (s), Sverige
Risto Kuisma (sd), Finland
Per Kaalund (S), Danmark, *næstformand*
Berndt Sköldestig (s), Sverige
Jens Stoltenberg (A), Norge

Den Konservative Gruppe:
Anne Berit Andersen (H), Norge
Hanna-Leena Hemming (saml), Finland
Inger René (m), Sverige
Raija Vahasalo (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Lennart Gustavsson (v), Sverige

Andre:
Jette Jespersen (DF), Danmark

Miljø- og Naturressourceudvalget

Midtergruppen:
Per Berthelsen (D), Grønland
Barbro Feltzing (mp), Sverige
Agne Hansson (c), Sverige
Kári P. Højgaard (Sjfl.), Færøerne
Simo Rundgren (cent), Finland
Gunilla Tjernberg (kd), Sverige

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Sinikka Bohlin (s), Sverige
Ásta R. Jóhannesdóttir (A), Island
Asmund Kristoffersen (A), Norge, *formand*
Satu Taiveaho (sd), Finland
Lasse Wiklöf (ÅSD), Åland

Den Konservative Gruppe:
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.), Island, *næstformand*

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Inge Ryan (SV), Norge
Kristen Touborg (SF), Danmark

Andre:
Øyvind Korsberg (FrP), Norge

Velfærdsudvalget

Midtergruppen:
Tarja Cronberg (gröna), Finland, *formand*
Leif Mikkelsen (V), Danmark
Aila Palomiemi (cent), Finland
May-Helen Molvær Grimstad (KrF), Norge

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Arja Alho (sd), Finland, *næstformand*
Aud Gaundal (A), Norge
Margareta Israelsson (s), Sverige
Ilkka Taipale (sd), Finland

Den Konservative Gruppe:
Elisabeth Røbekk Nørve (H), Norge
Else Theill Sørensen (KF), Danmark

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Line Barfod (EL), Danmark
May Elisabeth Hansen (SV), Norge

Andre:
John I. Alvheim (FrP), Norge
Anita Knakkergaard (DF), Danmark

Næringsudvalget

Midtergruppen:
Thor Gunnar Kofoed (V), Danmark
Lauri Oinonen (cent), Finland
Flemming Oppfeldt (V), Danmark
Runar Patriksson (fp), Sverige

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Ole Vagn Christensen (S), Danmark
Reynoldh Furustrand (s), Sverige
Per Erik Granström (s), Sverige
Miapetra Kumpula (sd), Finland

Den Konservative Gruppe:
Drífa Hjartardóttir (Sj.), Island, *formand*
Ola Sundell (m), Sverige
Raymond Robertsen (H), Norge
Jan Vapaavuori (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island, *næstformand*

Andre:
Thore A. Nistad (FrP), Norge

Kontrolkomitéen

Midtergruppen:
Tuve Skånberg (kd), Sverige
Aulis Ranta-Muotio (cent), Finland, *næstformand*

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Aud Gaundal (A), Norge
Berndt Sköldestig (s), Sverige

Den Konservative Gruppe:
Raymond Robertsen (H), Norge, *formand*
Sigurður Kári Kristjánsson (Sj.), Island

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Kristen Touborg (SF), Danmark

Valgkomitéen

Midtergruppen:
Arne Lyngstad (KrF), Norge
Jens Christian Larsen (V), Danmark *næstformand*

Den Socialdemokratiske Gruppe:
Berit Brørby (A), Norge
Ole Stavad (S), Danmark *formand*

Den Konservative Gruppe:
Kent Olsson (m), Sverige
Martin Saarikangas (saml), Finland

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe:
Lennart Gustavsson (v), Sverige

13. Partigrupper i Nordisk Råd

Den Konservative Gruppe
Det Konservative Folkeparti (KF), Danmark
Folkeflokken (Ff), Færøerne
Samlingspartiet (saml/Kok.), Finland
Island Selvstændighedspartiet (Sj.), Island
Høyre (H), Norge
Moderata samlingspartiet (m), Sverige

Midtergruppen
Det Radikale Venstre (RV), Danmark
Venstre (V), Danmark
Atassut (At), Grønland
Centern i Finland (cent/Kesk.), Finland
Kristdemokraterna (kd), Sverige
Kristdemokraterna (kd), Finland
Svenska folkpartiet (sfp/sv), Finland
Gröna Förbundet (gröna/vihr), Finland
Liberalerna på Åland (lib), Åland
Kristelig Folkeparti (KrF), Norge
Senterpartiet (Sp), Norge
Centerpartiet (c), Sverige
Folkpartiet liberalerna (fp), Sverige
Miljöpartiet (mp), Sverige
Sjálvstýrisflokkurinn (Sjfl.), Færøerne

Den Socialdemokratiska Gruppe
Socialdemokratiet (S), Danmark
Socialdemokratiet (Jvfl.), Færøerne
Siumut (Si), Grønland
Finlands Socialdemokratiska Parti (SDP/sd), Finland
Den Socialdemokratiske Alliance (A), Island
Det norske Arbeiderparti (A), Norge
Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s), Sverige

Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe
Enhedslisten - De Rød-Grønne (EL), Danmark
Socialistisk Folkeparti (SF), Danmark
Inuit Atarqatigiit (IA), Grønland
Vasemmistoliitto/Vänsterförbundet (vänst/Vas.), Finland
Vinstri Grænir/Vänster Gröna (VG), Island
Sosialistisk Venstreparti (SV), Norge
Vänsterpartiet (v), Sverige

Uden partitilknytning
Dansk Folkeparti i Danmark (DF), Danmark
Fremskrittspartiet i Norge (FrP)
Uden parti (UP)

14. Nordisk Råds delegationer

Hver national delegation har sit eget sekretariat, som forbereder møder, assisterer i forbindelse med praktiske spørgsmål, og tilbyder råd og vejledning til offentligheden.

Nordisk Råd, Den Danske delegation
Generalsekretær Henrik Hagemann

Nordisk Råd, Færøernes Delegation
Direktør Súsanna Danielsen

Nordisk Råd, Grønlands Delegation
Seniorrådgiver Jakob Hartmann Hansen

Finlands delegation i Nordiska rådet
Sekretariatschef Patrick Zilliacus

Nordiska rådet, Ålands delegation
Delegationssekretær Marine Holm-Johansson

Nordisk Råd, Islands delegation
International sekretær Stígur Stefánsson

Nordisk Råd, Den Norske Delegasjon
Sekretariatsleder Kjell Myhre-Jensen

Nordiska rådet, Den Svenska delegationen
Sekretariatschef Eva Smekal

Regler for gjennomføring av Nordisk Råds 57. sesjon

1. Begrensning av talertiden i generaldebatten

Presidiet foreslår

at tidsbegrensningen av innlegg i debattene er

6 minutter for hver statsminister og partigruppenes talsmenn

3 minutter for øvrige talere

at presidenten legger til rette for god plass til replikkskifte i generaldebatten og kan forlenge replikkskiftenes lengde opp til 15 minutter samt gi 2 minutter til den første replikk og 2 minutter til svar, mens det for en evt. andre replikk gjelder de vanlige regler *(jf. pkt. 4)*

Presidiet henviser forøvrig til Arbeidsordningens kapittel 1 § 10

2. Begrensning av talertiden i øvrige debatter

Presidiet foreslår

at tidsbegrensningen av innlegg i debattene er *3 minutter*

at ved presentasjon/redegjørelse for ministerrådsforslag er taletiden *6 minutter*

at utvalgenes og Presidiets talsmenn for saker får en taletid på *4 minutter*

at ministrere som svarer vedr. rekommandasjoner får en taletid på *4 minutter*

Presidiet henviser forøvrig til Arbeidsordningens kapittel 1 § 10

3. Fremlegging av særskilte redegjørelser

Presidiet foreslår

at presidenten kan bevilge opp til 10 minutter for fremlegging av særskilte redegjørelser: Statsministrenes redegjørelse, redegjørelse om grensehindringsarbeidet, utenriks- og forsvarsministrenes redegjørelser, Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet, Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budsjett for 2006 og redegjørelse om kunskap och innovation för tillväxt

4. Replikkskifte

Presidiet foreslår

at presidenten legger til rette for økt bruk av replikker

at følgende regler skal gjelde for replikkskifte:

a) den som replikken rettes til bør gis mulighet for å svare omgående

b) det kan gis adgang til replikk både på hovedinnlegg og replikk

c) samme rådsmedlem kan få inntil to replikker i samme replikkskifte

d) hovedinnleggets taler har rett til å avgi et avsluttende svar

e) for hver replikk gjelder en tidsbegrensning på *1 minutt*

f) for hvert svar gjelder en tidsbegrensning på *1 minutt*

Presidenten søker å begrense hele replikkskiftet til høyst *10 minutter*

Presidiet henviser forøvrig til Arbeidsordningens kapittel 1 § 11

5. Spørsmål

Presidiet foreslår

at ordningen med skriftlige spørsmål til besvarelse under spørretimen ikke anvendes, men at alle skriftlige spørsmål besvares skriftlig. Muntlige spørsmål henvises til samarbeidsministrenes spørretime.

at følgende regler skal gjelde for spørretimen:

a) en tidsbegrensning på *1 minutt* pr. spørsmål

b) en tidsbegrensning på *2 minutter* pr. svar

c) presidenten kan gi spørsmålsstilleren ordet til et kort tilleggsspørsmål

Presidiet henviser forøvrig til Arbeidsordningens kapittel 1 §§ 8, 18–20

Program för Nordiska rådets arbete 2006

1. Allmänt

Det nordiska parlamentariska samarbetet syftar till att främja politisk, ekonomisk, miljömässig, social och annan utveckling i Norden och norra Europa. Nordiska rådet utövar parlamentarisk kontroll i förhållande till Nordiska ministerrådet och behandlar och uttalar sig om de förslag Nordiska ministerrådet framlägger inför rådet. Vidare behandlar Nordiska rådets utskott och presidium de förslag till rekommendationer till Nordiska ministerrådet och ländernas regeringar som framläggs av medlemmarna eller partigrupperna. Möjligheten att ställa frågor till regeringarna används flitigt av Nordiska rådets medlemmar.

År 2006 kommer Nordiska rådet att hålla tre rådsmöten – i januari, april, september – samt Nordiska rådets session i början av november. Utöver dessa håller Nordiska rådets utskott vid behov möten i slutet av juni. Presidentskapet innehas år 2006 av Danmark.

För att kunna nå målen under året är det väsentligt att mer systematiskt utnyttja rådsmedlemmarnas placering i nationella utskott, och de kontaktnät och erfarenheter som det medför. För att öka effektiviteten i arbetet kommer man också i större utsträckning bedriva aktiviteterna i särskilt tillsatta och tidsbegränsade arbetsgrupper.

Rådet kommer att lägga ökad vikt vid att åstadkomma en jämställd könsfördelning i alla sina aktiviteter.

2. Mål

2.1. Ett gränslöst Norden

Att avlägsna gränshindren och vidareutveckla samarbetet mellan de nordiska länderna är en kärnfråga för rådet. Detta är av grundläggande betydelse för det nordiska samarbetets trovärdighet, både inom och utanför Norden. Det gäller inte enbart gränshinder för enskilda individer utan också näringslivet och samhället i övrigt.

Under året kommer Nordiska rådet att följa upp Nordiska ministerrådets arbete med att avskaffa gränshinder. Vidare följer rådet upp sin egen handlingsplan angående avskaffandet av gränshinder i Norden. Härunder kan nämnas bl.a. beskattningen av pensioner och hanteringen av sjukpensioneringar. Nordiska rådet kommer att under 2006 göra en extra insats för att lösa de gränshinderproblem man har identifierat, men inte ännu klarat av att lösa.

2.2. Vidareutveckling av det nordiska samarbetet

Nordiska rådet har under de senaste åren fört en dialog med de nordiska parlamentens talmän om Nordiska rådets arbetsmetoder, roll och nationell förankring. Som en konsekvens av dessa samtal har rådet noterat att det är viktigt att det nordiska samarbetet syns bättre i de nationella parlamenten. Därför kommer rådet under året att, via olika tilltag, närma sig de nationella parlamenten och de politiska miljöerna nationellt för att informera och konsultera om centrala frågor av nordiskt intresse. Bl.a. kommer Nordiska rådets organ under året att omkring olika sakfrågor samarbeta med parlamentens utskott.

Vid Nordiska rådets session deltar förutom Nordiska rådets medlemmar många ministrar – med stats- och utrikesministrarna i spetsen – från samtliga regeringar i Norden. Rådet vill att sessionen utvecklas till att bli ett nordiskt toppmöte.

Nordiska rådet kommer också under året att intensifiera sitt samarbete med Föreningarna Nordens Förbund. Det är viktigt för ett parlamentariskt samarbetsorgan som rådet att vara lyhörd gentemot den tredje sektorn i Norden.

Nordiska rådet för en löpande dialog med Västnordiska rådet och kommer under året, i samarbete med dem, att lyfta fram centrala politiska frågor som berör Västnorden.

Samarbetet med ungdomen i Norden skall utvecklas. Under de senaste åren har representanter för Ungdomens nordiska råd aktivt deltagit i Nordiska rådets utskottsarbete. Vid Nordiska rådets session står ungdomarnas initiativ och verksamhet också för ett synligt inslag. Nordiska rådet vill under året ytterligare fördjupa och effektivisera samarbetet med Ungdomens nordiska råd, samt även unga parlamentariker i de nordiska parlamenten.

Nordiska rådets generella målsättning är att vidga dialogen med sina samarbetspartners.

2.3. Nordiska byggstenar

Ett övergripande syfte med föreliggande program är att rådets – presidiets och utskottens – arbete i större utsträckning än tidigare skall fokusera på ett mindre antal aktuella frågeställningar och aktiviteter. Detta skall bidra till att rådet kan mejsla ut en tydligare profil och plattform i den växande mängden av aktörer och initiativ i regionen, och till att det stärker sin roll som initiativtagare och pådrivare i angelägna frågor.

Miljön

Nordiska rådet kommer år 2006 att fokusera på eutrofieringen av Östersjön och tillstånden i haven och vattenmiljöerna i ett bredare perspektiv. Speciell uppmärksamhet kommer att fästas vid EU:s utarbetande av en europeisk maritim strategi. Frågan om radioaktivt avfall kommer också att väckas i rådet.

Medborgarna

Under året kommer frågor som berör organiserad kriminalitet och jämställdhet att väckas, härunder bl.a. människohandel. Personlig integritet i samband med bekämpandet av terrorism är en fråga som också kommer att aktualiseras.

Näringslivet

År 2006 kommer Nordiska rådet fortsatt att fokusera på frågeställningar som berör *outsourcing*. Likaså kommer gränshinder för näringslivet att vara ett centralt tema. Infrastrukturen i Norden, speciellt i utkantsområdena, kommer att prioriteras särskilt. Nordiska rådet kommer också att närmare analysera hur klimatförändringar påverkar näringslivet i Norden.

Välfärden

Nordiska rådet kommer år 2006 att närmare granska den nordiska psykiatrivården i syfte att väcka politiska initiativ. En konferens för erfarenhetsutbyte om nationella satsningar mellan de nordiska parlamenten kommer att arrangeras. Den svårlösta ekvationen med en åldrande befolkning och föränderliga samhällsstrukturer kombinerat med de nordiska trygghetsordningarna kommer att behandlas i avsikt att ta initiativ för att säkra välfärden på sikt. Vidare kommer rådet att fokusera på den nordiska folkhälsan med speciell hänsyn till fetma och ohälsa i samhället.

Kultur

Nordiska rådet kommer år 2006 att ägna speciell uppmärksamhet åt de nordiska språken och språkfrågor överlag. Kulturen är traditionellt den starkaste sektorn inom det nordiska samarbetet och Nordiska ministerrådet har sjösatt en helt ny form och struktur för det nordiska kultursam-

arbetet. Nordiska rådet kommer under året att följa förändringarna inom kultursektorn med ett stort intresse och om nödvändigt väcka politiska initiativ. Den kulturella gemenskapen i Norden är en central tillgång att vårda och en resurs att utveckla.

2.4. Internationellt samarbete

Rådets uppgift är att dels driva "nordiska värderingar" i ett större sammanhang, dels vara en aktör i brobyggandet mellan EU och dess östra grannar, och dels verka för att de arktiska frågorna får genomslag i europa-politiken.

Många organisationer är verksamma för och i Nordens närområden. Därför är det angeläget att verka för att dessa synkroniserar sina ambitioner och åtgärder, så att den samlade effekten av deras insatser kan maximeras. För rådet är det viktigt att utveckla samarbetet i alla väderstreck.

I norr har Arktis- och Barents-samarbetet stor betydelse för regionen. Nordiska rådet strävar till att via sina representanter driva frågor som är aktuella för rådet i dessa fora. Frågeställningarna i Arktis- och Barents-samarbetet är ofta likartade, därför är det viktigt för rådet att uppnå större synergieffekter för dessa samarbeten.

I öster har Nordiska rådets samarbete med Baltiska församlingen kommit i en ny fas. Framöver skall utskotten bl.a. samarbeta omkring konkreta sakfrågor och gemensamma politiska initiativ. Bl.a. skall frågan om människohandel behandlas tillsammans med Baltiska församlingen och ryska parlamentariker. Vidare skall rådet under året tillsammans med Baltiska församlingen behandla miljösäkerheten angående sjöfarten i Östersjön samt övergödningsproblematiken (eutrofiering).

Östersjö-samarbetet har även stärkts under det gångna året. Den permanenta kommittén för det parlamentariska östersjö-samarbetet har fått ett starkare mandat och rådets medlemmar i kommittén kommer aktivt att arbeta för en ytterligare fördjupning av samarbetet omkring Östersjön. Rådet vill tillsammans med de nationella parlamenten från länderna omkring Östersjön behandla problematiken om den tilltagande övergödningen (eutrofieringen) av Östersjön.

Rådet skall vidareutveckla sitt parlamentariska samarbete med Ryssland, både med Statsduman och Federationsrådet, samt med nordvästra Rysslands parlamentarikerförsamling (PANWR). Rådet skall också sträva efter att vidareutveckla samarbetet med Ryssland inom ramen för det parlamentariska Östersjö-samarbetet.

I väster samarbetar Nordiska rådet bl.a. med British-Irish Interparliamentary Body (BIIPB). Frågeställningar omkring havsmiljöerna, innefattande EU:s maritima politik, kommer att vara ett viktigt tema. Rådet ser det som centralt att alla länder i och omkring Nordatlanten tillsammans bär ansvaret för havets resurser och utnyttjandet av dessa. Det är därför viktigt för rådet att stärka närområdessamarbetet mot väst.

År 2006 skall Benelux-parlamentet, Baltiska församlingen och British-Irish Inter-Parliamentary Body tillsammans med Nordiska rådet arrangera ett möte med narkotikaproblematiken som tema.

Statsministrenes redogørelse

Den danske filosof Søren Kirkegaard skriver, at alle ønsker udvikling, men ingen ønsker forandring. I politik – og jeg tror, alle vil give mig ret i det – oplever vi ofte sandheden i dette udsagn. Men jeg er glad for at konstatere, at det danske formandskab for Nordisk Ministerråd har opnået både udvikling og forandringer. Og alle nordiske lande har været enige om, at større fokus, prioritet og effektivitet er helt afgørende for det fremtidige nordiske samarbejde.

Jeg vil fremhæve tre temaer fra det danske formandskab: Viden og innovation som det første, dernæst fri bevægelighed over grænserne og endelig et effektivt og politisk relevant nordisk samarbejde.

For det første: Det nordiske samarbejde har netop vist sin nytte inden for forskning og innovation. Det danske formandskab har ønsket at fremme nye investeringer i forskning og tiltrække flere EU-forskningsmidler. Der er afsat flere ressourcer til nordisk forskning og innovation på budgetterne for både 2005 og 2006, og den nye organisation NordForsk vil blive et samlingspunkt for nordisk innovation. Vi gør således fremskridt mod vores mål om Norden som en globalt ledende og attraktiv region for forskning.

For det andet: Fri bevægelighed over grænserne både for borgere og for virksomheder er helt afgørende i en global økonomi. Formandskabet har sammen med vores særlige repræsentant Poul Schlüter fremskyndet arbejdet med at fjerne grænsehindringer. Og der er sket gode fremskridt: En nordisk formidling af job på internettet, en ny nordisk skatteportal og et såkaldt virtuelt nordisk skattekontor samt en virksomhedsportal på internettet.

For det tredje: Samarbejdsministrene har udarbejdet en plan for et stærkere og mere effektivt nordisk samarbejde. Antallet af ministerråd bliver reduceret fra 18 til 11, og arbejdet i ministerrådene bliver koncentreret i ti områder. Reformen træder i kraft den 1. januar 2006. Det er en god plan. Den vil styrke et effektivt nordisk samarbejde.

Forandringer og reformer handler også om at give de selvstyrende områder en stærkere stilling i det nordiske samarbejde. Den danske regering støtter ønsket om en styrket rolle for de selvstyrende områder. Det gør vi, fordi vi ønsker ligeværdighed mellem de nordiske lande og de selvstyrende områder. Ingen skal være i tvivl om, at de selvstyrende områder er en vigtig del af det nordiske samarbejde, hvad enten man bor i Mariehamn, Nuuk eller Torshavn. Samarbejdsministrene vil nu arbejde videre med denne sag.

Det danske formandskab har således taget konkrete skridt for at sikre et styrket, mere effektivt og mere moderne nordisk samarbejde. Det er et arbejde, der rækker langt videre end blot en enkelt formandskabsperiode, og vi ser derfor frem til at fortsætte dette arbejde under Norges formandskab.

Den nordiske region skal blive en vinder i den globale økonomi. Det kræver hele tiden tilpasning til omgivelserne, og det kræver fokus i samarbejdet. Vores udgangspunkt er godt. I *World Economic Forums* årlige opgørelse over konkurrencedygtighed ligger alle de nordiske lande i Top 10.

I rapporten "Norden som global vinderregion", som er udgivet af den danske *tænketank*, Mandag Morgen og Nordisk Ministerråd, bliver det fremhævet, at befolkningerne i de nordiske lande tør tage initiativ, tør engagere sig.

Mange nordiske virksomheder tilhører allerede en europæisk fortrop, når det handler om at udnytte globaliseringens muligheder. Det er helt ideelle vilkår for både konkurrencedygtighed og vækst. Men vi skal ikke hvile på laurbærrene. Vi skal sørge for, at de gode tider i Norden bliver langtidsholdbare.

Der er behov for en globaliseringsstrategi med to overordnede mål: at forstærke konkurrencekraften, så vi fortsat kan tilhøre de rigeste lande i verden, og at sikre samfundets sammenhængskraft, så ingen grupper på arbejdsmarkedet bliver hægtet af udviklingen.

Det er helt central at sikre et bedre uddannelsessystem. Som det også fremgår af rapporten "Norden som en global vinderregion", så er uddannelse fundamentet for begge mål: konkurrencekraft og sammenhængskraft. Derfor arbejder alle nordiske lande for at styrke uddannelserne på alle niveauer. Det er klart, at det er et område, hvor de nordiske lande har fordel af et tæt samarbejde. Vi skal investere i mennesker. Det er vores vigtigste råstof.

Jeg er blevet opfordret til også at tale om vores udviklingsbistand, og det gør jeg meget gerne. Jeg har netop besøgt Tanzania og Mozambique i Afrika, så det ligger mig meget på sinde.

Vi står over for store udfordringer i Afrika. Afrika halter alvorligt bagud, når det gælder bekæmpelsen af sygdom og fattigdom. Hvis udviklingen i Afrika skal vendes, vil det først og fremmest kræve en ualmindelig stor indsats fra afrikanerne selv. Viljen til udvikling og viljen til reformer skal komme indefra. Men der er også behov for en ekstraordinær indsats fra den øvrige verden, og her bør de nordiske lande spille en stærk rolle. Jeg vil pege på fem punkter, hvor de nordiske lande bør stå sammen om en fremadrettet udviklingspolitik.

For det første er der behov for mere bistand til Afrika. Fra nordisk side skal vi fastholde presset for, at alle rige lande lever op til FN's målsætning om at give mindst 0,7 pct. i bistand.

For det andet er der behov for bedre regeringsførelse i en række udviklingslande. Pengene til udvikling er spildt, hvis administrationen i modtagerlandet er korrupt og ineffektivt, eller hvis magthaverne undertrykker befolkningen, ikke overholder menneskerettighederne, ikke overholder fundamentale demokratiske principper. De nordiske lande er – selvfølgelig - de mindst korrupte i verden, sådan bør det også være, og vi har en relativt effektiv offentlig administration, og denne stærke status skal vi bruge til at kræve god regeringsførelse i de lande, der modtager vores udviklingsbistand.

For det tredje bør vi fokusere udviklingsbistanden på at udvikle og udvide den private sektor. Vi har sat det mål at halvere fattigdommen inden 2015. Det kræver en højere økonomisk vækst i Afrika at nå det mål. Vi skal hjælpe udviklingslandene til at skabe bedre uddannelser og bedre rammer for næringslivet og det private initiativ, og i den forbindelse skal vi sikre bedre muligheder for kvinderne. De udgør en betydelig positiv ressource i udviklingslandene. Jeg havde under mit besøg i Afrika selv lejlighed til at studere en række projekter, hvor kvinder er omdrejningspunktet, så det er ikke kun i Island, at kvinderne er rygraden i samfundet. Det gælder i udpræget grad i en række udviklingslande, og jeg tror, vi skal sætte endnu stærkere fokus på det i vores udviklingsbistand, end vi tidligere har gjort.

For det fjerde skal vi sætte massivt ind for at forbedre sundheden. Farlige sygdomme som hiv, aids, malaria og tuberkulose truer med at underminere udviklingsmulighederne, især i landene syd for Sahara. Bedre forsyning med vand og bedre sanitet er også helt afgørende for at forbedre sundheden.

Endelig skal de nordiske lande for det femte presse på internationalt for at fremme frihandel. De fattige lande skal have bedre adgang til verdensmarkedet, så de kan tjene deres egne penge.

Dette år har på mange måder været et mærkeår for det internationale udviklingssamarbejde: G-8 topmødet i juli, FN-topmødet i september og det kommende WTO-ministermøde i december. Det nordiske samarbejde stod sin prøve i FN. Vi stod sammen under forberedelsen af topmødet i september, og det førte til gode markeringer af nordiske mærkesager, bl.a. om behovet for mere udviklingsbistand til Afrika.

Der er god grund til at gentage dette ved WTO's ministerkonference i Hongkong. Det er nu engang sådan, at handel er den bedste hjælp til selvhjælp. Det er den bedste hjælp, vi kan give verdens fattigste lande, og et manglende eller et dårligt resultat i Hongkong vil være skadeligt. Det er hyklerisk at give bistand med den ene hånd og samtidig opretholde handelshindringer og landbrugsstøtte med den anden. Vi må derfor i fællesskab arbejde for at fremme et positivt udfald af Doha-runden, så de fattigste lande i verden får en bedre og nemmere adgang til verdensmarkedet.

Jeg vil gerne afslutningsvis takke vore islandske værter for et flot arrangement, og jeg vil takke hele den nordiske kreds for det gode samarbejde og den støtte, vi har fået som formandskab for Nordisk Ministerråd.

Udenrigsministrenes redegørelse

Fru præsident, ærede forsamling. Under det danske formandskab for det nordiske samarbejde har jeg og mine nordiske kolleger holdt møde den 14. marts i København og den 25.-26. august på Bornholm. På Bornholm mødte vi også vores baltiske kolleger i den såkaldte NB8-kreds. Og så mødes vi her igen i Reykjavik, hvor jeg har valgt at redegøre for to af de spørgsmål, som har stået centralt i vores drøftelser i det forløbne år, nemlig det nordiske samarbejde om krise- og katastrofehåndtering samt FN-topmødet og det videre arbejde med at reformere FN-systemet.

Siden flodbølgekatastrofen i Asien har spørgsmålet om at styrke det nordiske samarbejde om krise- og katastrofehåndtering været diskuteret flere gange. I marts besluttede udenrigsministrene derfor at forstærke samarbejdet med en tillægstiltagspakke, og jeg er glad for at kunne fortælle, at vi er nået langt i processen. Vi vedtog på Bornholm pakkens indhold, så en række konkrete tiltag nu kommer i gang, der i høj grad vil styrke det nordiske samarbejde om katastrofe- og krisehåndtering, ikke blot mellem hovedstæderne, men også mellem vores ambassader i hele verden.

Hovedformålet med tiltagspakken er at effektivisere og forny samarbejdet i lyset af erfaringerne og derved opnå en mere effektiv krisehåndtering til gavn for alle de nordiske borgere, der befinder sig i et givet kriseområde. Inden en krise opstår, er det således vigtigt at have undersøgt mulighederne for fælles kriseledelse, fælles pressecentre, fælles indkvarteringscentre, evakuering osv. Samarbejdet forventes ganske enkelt indarbejdet som en del af repræsentationernes kriseberedskabsplaner, så alle på forhånd kender arbejdsfordelingen mellem ambassaderne.

Ingen af os har ambassader eller generalkonsulater i alle verdens lande. Skulle der opstå en krise- eller katastrofesituation i områder, hvor et af vore lande ikke er repræsenteret, vil det være en stor hjælp, at der på forhånd er indgået en aftale om, på hvilken nordisk ambassade de pågældende borgere kan søge hjælp. Det betyder, at ikkerepræsenterede nordiske borgere vil få samme tilbud om hjælp som ambassadens egne statsborgere.

Den fælles hjemtransport af nordiske borgere under flodbølgekatastrofen viste, at fælles hjemtransport i visse krisesituationer er en kæmpefordel. Vi skal derfor fremover koordinere og gennemføre fælles hjemtransport, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt.

Forudsætningen for en fælles vellykket krise- og katastrofeindsats er et godt netværk af kontaktpersoner samt løbende kontakt mellem vore ministerier og ambassader, og dette skal vi udbygge. En høj grad af informationsudveksling er nødvendig, ikke blot i en krisesituation, men naturligvis også i det daglige arbejde.

Det er ligeledes vigtigt, at vi inviterer vores nordiske kolleger til at deltage i krise- og katastrofeøvelser, så alle parter indgår som naturlige medspillere, hvor øvelsen måske en dag ulykkeligvis måtte blive til virkelighed.

Vi vil også anbefale, at det nordiske samarbejde udvides til områder, der ligger uden for udenrigsministeriernes virkefelt. Således er der f.eks. stor interesse for at skabe ensartede regler om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med rejser. Det kan også være hensigtsmæssigt at etablere kontakt mellem andre dele af beredskabet som sundhedsvæsenet, redningstjenesterne og politiet.

Implementeringen af denne tiltagspakke er allerede i fuld gang, og der har i de seneste måneder været flittig aktivitet mellem vores hovedstæder for at koordinere processen. Og hvad angår de nordiske ambassader har udenrigsministerierne givet anvisninger på, hvordan ambassaderne bedst muligt kan og skal udbygge det nordiske samarbejde.

Jeg har store forventninger til, at vi fremover vil se en række mærkbare forbedringer af vores fælles krisehåndtering i udlandet.

Og lad mig så gå over til det andet emne, jeg har valgt at trække frem i dag, nemlig opfølgning på FN-topmødet. Arbejdet hermed er begyndt. Generelt synes jeg, at der i slutdokumentet er blevet fundet en god balance mellem sikkerhed, udvikling og menneskerettigheder. De konkrete formuleringer blev dog langtfra så forpligtende i slutdokumentet på alle områder, som vi på forhånd havde ønsket. Men på udviklingsområdet indeholder slutdokumentet mange positive elementer. Det gælder bl.a. anerkendelsen af EU-beslutningen om at nå 0,56 pct. af BNI i 2010 og op til 0,7 pct., altså FN-målsætningen, i 2015. Også opfordringen til industrilandene i øvrigt om at etablere nationale planer for at nå 0,7-målsætningen er værd at lægge mærke til.

Slutdokumentet anerkender også – ikke mindst efter nordisk pres – den snævre sammenhæng mellem reproduktiv sundhed og 2015-målene.

Der er også reel substans i det sikkerhedspolitiske afsnit. Det gælder ikke mindst bekræftelsen af det internationale samfunds ansvar for at forhindre folkemord, krigsforbrydelser og etniske udrensning, såfremt landets egen regering enten ikke vil eller ikke kan.

Et andet meget vigtigt punkt er beslutningen om at etablere en fredsopbygningskommission, der skal hjælpe med at konsolidere freden i lande, som netop er kommet ud af konflikt. Detaljerne for kommissionens virke er endnu ikke på plads, men det er positivt, at slutdokumentet fastslår, at kommissionen skal være på plads inden den 1. januar 2006. Der er nedsat en arbejdsgruppe for at hjælpe med at etablere kommissionen, og Danmark er blevet valgt som viceformand, og vi vil arbejde for, at tidsplanen holder.

I terrorismeafsnittet blev der ikke opnået enighed om en definition for terrorisme, men topmødet bekræftede den dagsorden, der blev sat efter den 11. september 2001. Vi skal øge indsatsen for at bekæmpe terrorisme i ressourcefattige medlemslande. Det er planen at afslutte arbejdet med en terrorismekonvention inden for det næste årstid, og forhåbentlig kan en terrorismedefinition finde vej ind i dette dokument, men i selve slutdokumentet er der jo ganske klare formuleringer af, hvad terrorisme er.

På andre punkter levede erklæringen ikke op til vores forventninger. Vi fik ikke den ambitiøse beslutning om et nyt menneskerettighedsråd. Rådet bliver oprettet, men der skal i det kommende år forhandles om funktion og mandat og ikke mindst sammensætningen. Og vi finder, at det er vigtigt, at FN's arbejde med menneskerettighederne styrkes.

Så vil jeg omtale den resultatløse NPT-gennemgangskonference i maj 2005, hvor der skulle have været håb om, at 2005-topmødet kunne have skabt fornyet fremdrift i den internationale ikkespredningsog nedrustningsindsats, men det skete som bekendt og beklageligvis ikke. Der kunne ikke opnås enighed om et afsnit om ikkespredning og nedrustning i slutdokumentet, og derfor bør indsatsen nu styrkes gennem de allerede eksisterende instrumenter, og det er også muligt.

Samtidig skal vi bestræbe os på at stoppe ulovlig handel med små og lette våben og skærpe indsatsen mod den ulovlige handel med små og lette våben. Jeg håber på en konvention i FN næste år. Våbenhandler skal nemlig foregå i fuld åbenhed, og vi lægger stor vægt på vedtagelsen af en traktat om international våbenhandel. Den skal være juridisk bindende, den skal omhandle alle typer af våben, og den skal være forankret i FN.

Også når det gælder reformen af Sikkerhedsrådet kunne resultatet have været bedre. Forhandlingerne om en sådan reform har stået på i godt 12 år. Vi ville derfor gerne have set, at medlemslandene var blevet pålagt at nå til enighed inden for en bestemt tidsfrist, f.eks. inden årets udgang, men det skete ikke.

Men nu skal vi så i hele reformprocessen se at komme i gang med arbejdet. Der er en god svensk formand for generalforsamlingen, som gør sig sine bedste anstrengelser for at nå frem til de mål, vi skal nå inden 1. januar 2006, så FN står rustet til at håndtere det 21. århundredes udfordringer.

Reformprocessen må ikke gå i stå. Det politiske momentum i kølvandet på topmødet skal fastholdes, og det er vi enige om at arbejde for, alle vi nordiske udenrigsministre.

Försvarsministrarnas redogörelse

Ärade fru president! De nordiska länderna är flitiga aktörer på internationella forum. Vi har tillsammans och var och en för sig rykte om att vara tillförlitliga partner. Denna konstellation skapar goda förutsättningar också när det gäller att utveckla det nordiska försvarspolitiska samarbetet.

Finland tog emot det nordiska försvarspolitiska ordförandeskapet av Danmark i början av år 2005. Under Danmarks ordförandeskapsperiod har två betydande samnordiska projekt påbörjats. Det första gäller samarbetet kring "Det Nordiska Initiativet region till region" och det andra uppdateringen av arrangemangen för NORDCAPS, Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support.

Nordic Initiative –projektet koncentrerar sig på de samarbetsprojekt som skall genomföras med länderna på Västbalkan och vilkas syfte är att stöda den demokratiska utvecklingen av försvarsförvaltningen på området. De potentiella samarbetsprojekten på försvarsförvaltningens område har kartlagts tillsammans med Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, den förra jugoslaviska republiken Makedonien samt Serbien och Montenegro. År 2005 har koordineringen fortsatts i den samnordiska Nordic Initiative –arbetsgruppen. De nordiska länderna har under årets förlopp inlett ett flertal projekt på Västbalkanområdet. År 2006 försöker man få igång också utbildningsverksamhet som hänför sig till fredsbevarande verksamhet i Bosnien-Hercegovina samt Serbien och Montenegro. Man försöker inbjuda representanter till olika projekt och utbildningsevenemang från så många länder inom området som möjligt. Nordic Initiative strävar på så sätt till att förbättra också förutsättningarna för samarbete mellan försvarsförvaltningarna på området.

NORDCAPS –arrangemanget erbjuder de nordiska länderna ett gemensamt forum med vars hjälp man har kunnat främja samarbetet för fredsbevarande verksamhet och militär krishantering. Inom ramen för arrangemanget skapades ett samnordiskt truppregister vars syfte var att svara mot de utmaningar som den fredsbevarande verksamheten förde med sig i början av 2000-talet. Målsättningen är att förbättra det redan befintliga systemet genom att skapa smidigare verksamhetsmodeller som kostnadseffektivt utnyttjar de nordiska styrkeområden som hänför sig till krishanteringen. Följande mellangranskning av planeringsarbetet genomförs vid försvarsministermötet i november 2005.

Under år 2005 nåddes också en för de nordiska länderna synnerligen viktig milstolpe i samband med Europeiska unionens stridsgruppsverksamhet, när Sverige, Norge, Finland och Estland undertecknade ett samarbetsavtal om upprättande av en stridsgrupp. Undertecknandet av detta "Memorandum of Understanding" är ett lysande exempel på det nordiska samarbetets styrka. Trots att Danmark inte för närvarande deltar i verksamheten inom Europeiska unionens försvarsdimension och Norge inte är medlem i unionen är det ändå möjligt att utnyttja det nordiska NORDCAPS –arrangemanget i förberedelserna för en europeisk stridsgrupp. Estlands deltagande i stridsgruppskonceptet jämsides med de andra nordiska länderna understryker våra länders förmåga att skapa ändamålsenliga samarbetsmodeller på försvarspolitikens fält.

Europeiska unionens stridsgruppskoncept har under år 2005 utvecklats vidare. Sverige fungerar som ramnation för den nordiska stridsgrupp som skall ställas till Europeiska unionens förfogande. För Sveriges ledning har utarbetats en detaljerad vägkarta, med vars hjälp förberedelserna för stridsgruppen koordineras. Vid förberedelserna samarbetar vi med Storbritannien, som stöder den nordiska stridsgruppen genom att ställa ledningsresurser till vårt förfogande.

Försvarsmakten i de nordiska länderna är synnerligen företagsamma operativa aktörer när man jämför vårt deltagande i internationella operationer i förhållande till vår folkmängd. Vi samarbetar i olika sammansättningar i KFOR –operationen i Kosovo och ISAF –operationen i Afghanistan. I Afghanistan får vårt arbete stöd av nordiska fackmän från andra förvaltnings områden när det gäller de regionala återuppbyggnadsavdelningarnas verksamhet. I anslutning till den operativa verksamheten koordinerar vi bland annat den verksamhet som gäller vårt underhållsflyg.

Nordic Armamements Cooperation, NORDAC, är en del av det nordiska försvarspolitiska samarbetet. Norge tog över det tvååriga roterande ordförandeskapet för NORDAC den 1 januari 2005. Baserat på de av de nordiska länderna godkända långtidsplanerna, har det under årets förlopp gjorts en komparativ genomgång av ländernas materielplaner.

Ärade Fru president! Mångsidigheten i de nordiska försvarslösningarna ger oss goda möjligheter att utnyttja de erfarenheter som vi fått från olika internationella organisationers verksamhet. I den internationella krishanteringen understryks i fortsättningen användningen av de olika uppsättningarna av instrument i krisernas olika skeden. Samarbetet mellan de militära och de civila resurserna kräver alltjämt bättre koordinering för att krishärdarnas problem skall kunna lösas. Det nordiska försvarspolitiska samarbetet måste i fortsättningen allt bättre kunna utnyttja våra långa traditioner inom det fredsbevarande arbetet och vårt gedigna samhälleliga kunnande.

Jag vill till slut tacka mina nordiska kolleger för det utomordentligt väl fungerande samarbetet under Finlands ordförandeskapsperiod. Vi förbereder oss via 2005 års sista ministermöte för att överlämna ordförandeskapet för år 2006 till Norge.

De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked

En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter 2005

Forord

Nordisk Ministerråds arbejde med fjernelse af grænsehindringer fik i 2003 fornyet styrke under det daværende svenske formandskab, der satte integration mellem de nordiske lande højt på den politiske dagsorden. Jeg blev ved den lejlighed udnævnt til særlig repræsentant for formandskabet i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer mellem de nordiske lande. Dette er vigtigt for såvel nordiske borgere som det nordiske erhvervsliv, og jeg var derfor ikke i tvivl om, at det var en opgave jeg gerne påtog mig.

Jeg var heller ikke i tvivl, da det islandske formandskab i 2004, og efterfølgende det danske formandskab spurgte, om jeg ville fortsætte opgaven frem til og med 2005. For at skabe en nordisk region uden grænser, således at borgere frit kan leve på tværs af de nordiske grænser og virksomheder frit kan agere i Norden, er en vigtig opgave.

Vi har opnået adskillige resultater af arbejdet med at fjerne ulemper for de ganske mange, der vælger at leve på tværs af de nordiske grænser.

I år er der særligt sket en styrkelse af informationen til borgere og virksomheder. Det er positivt, da det ofte er mangel på tilstrækkelig information om muligheder og vilkår, der gør det vanskeligt og besværligt at leve eller drive virksomhed på tværs af grænserne i Norden. Derfor er der sket en række tiltag, der styrker informationen – se mere på den nordiske informationstjeneste Hallo Nordens hjemmeside www.hallonorden.org.

Ny unik nordisk skatteportal

Netop på skatteområdet finder mange borgere, at det er vanskeligt at finde ud af, hvordan de er stillet i forbindelse med flytning mellem de nordiske lande. Men der er lys forude. På de nordiske finansministres møde i maj 2005 i København blev den såkaldte skatteportal lanceret. Målsætningen er at gøre det lettere for borgerne i de nordiske lande at få svar på skattespørgsmål. Al information fås på samtlige nordiske sprog og engelsk. Eftersom regelsæt og lovgivning i de nordiske lande er forskellige, er informationen opdelt efter lande. Men samtidig er der for hvert emne også mulighed for at få den kombination, som berører netop spørgeren. Borgere kan via den Nordiske Skatteportal kommunikere direkte med embedsmænd på det Nordiske Virtuelle Skattekontor, der hjælper med at give svar på spørgsmål, som berører skatteforvaltningerne i hele Norden.

Det virtuelle skattekontor er ikke en nyoprettet fysisk enhed, men i stedet et netværk af skatteeksperter i Norden. Det er unikt, at en person, som skal i kontakt med flere nordiske skatteforvaltninger, kan stille spørgsmål på portalen og få et samlet svar fra det Nordiske Skattekontor. Skatteportalen er koblet til den nordiske informationstjeneste Hallo Norden (www.hallonorden.org eller www.nordisketax.net), hvor der også findes anden praktisk information til privatpersoner, som ønsker at bosætte sig, studere eller arbejde i et andet nordisk land.

Styrket mobil arbejdskraft på tværs af de nordiske grænser

De nordiske beskæftigelsesministre arbejder med at etablere en digital arbejdsformidling på Internettet, så borgere og virksomheder hurtigere og lettere kan søge henholdsvis ledige stillinger

og ledig arbejdskraft i grænseregionerne. Det håber jeg vil kunne styrke integrationen mellem de nordiske lande. Her bliver Øresund den første nordiske region med en sådan tjeneste. Vi forventer at kunne lancere den digitale jobformidling inden udgangen af i år.

Let tilgængelig information til mindre virksomheder i Norden

Grænsehindringer virker også negativt på erhvervslivet – i særdeleshed på små og mellemstore virksomheder, der finder det vanskeligt at skaffe tilstrækkelig information, når de ønsker at etablere sig, handle i eller med en anden nordisk virksomhed eller ansætte anden nordisk arbejdskraft. Derfor er der nu også på Hallo Norden, www.hallonorden.org, blevet oprettet en informationsportal for erhvervslivet. Erhvervsportalen indeholder relevante links til de nationale hjemmesider, der fremstilles på en let og overskuelig måde. Lanceringen af erhvervsportalen vil ske i forbindelse med Nordisk Råds session i slutningen af oktober 2005 i Reykjavik.

Nordisk "pillepas"

Også andre konkrete resultater er opnået. Her kan jeg særligt fremhæve det nye nordiske "pillepas". Der er i de nordiske lande forskellige regler og praksis for, hvornår man kræver dokumentation for rejsendes retmæssige besiddelse af euforiserende stoffer, der indføres som en bestanddel af et lægemiddel. Dette er særlig vanskeligt for hyppigt rejsende for eksempel til og fra Bornholm via Sverige/Ystad. De nordiske lande er nået til enighed om en fælles nordisk liste, der omfatter de euforiserende stoffer, som det er relevant at kræve dokumentation for. Landene er nu enige om, at man vil implementere en kontrolpraksis, hvor man lægger den fælles liste til grund.

Transitrejse med kæledyr

For rejsende til og fra Bornholm via Sverige har det desuden været vanskeligt at medtage kæledyr. Gennem intensive forhandlinger mellem den danske og svenske regering er der nu opnået et positivt resultat. Hidtil har borgere kun kunne medbringe hunde og katte, når de rejste i bil via Sverige, men nu er det også muligt, når der rejses med bus og tog. Endvidere er servicen til borgerne forbedret, så blandt andet blanketter kan udfyldes via internettet. Information om reglerne findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside, www.foedevarestyrelsen.dk. De nye svenske regler trådte i kraft den 15. juni 2005.

Andre resultater

Dette er blot et udsnit af, hvilke sager – store som små – vi arbejder med som led i fjernelse af grænsehindringer for både borgere og virksomheder. I denne redegørelse vil jeg fremlægge de resultater og sager vi, i Nordisk Ministerråd, fortsat arbejder for at løse. Vi har tidligere opnået resultater på konkrete områder og behandlet en række sager. Her vil jeg henvise til mine tidligere redegørelser fra 2003 og 2004. Dog vil jeg gerne fremhæve det positive resultat vi i 2004 fik med den nye internordiske aftale om folkeregistrering, der blev underskrevet på Nordisk Råds session i Stockholm. Fem nordiske ministre underskrev i den forbindelse en ny internordisk overenskomst om folkeregistrering, der skal gøre det enklere og hurtigere at få et personnummer. Overenskomsten skal nu gennemføres i de nordiske lande og vil forhåbentligt kunne træde i kraft i 2006.

På grund af den stigende konkurrence globalt set må vi sikre, at rammerne for et åbent og mobilt arbejdsmarked er til stede. Vi må arbejde for ordentlige forhold på et fælles nordisk hjemmemarked, så virksomhederne også kan klare sig bedre på de nordiske markeder. Arbejdet med at afskaffe grænsehindringer for nordiske borgere og virksomheder er centralt for at sikre fortsat konkurrencedygtighed i en tid, hvor forandringerne sker i et hastigt tempo.

København 14. oktober 2005

Poul Schlüter
Samarbejdsministrenes særlige repræsentant

Styrket information og koordination blandt nordiske aktører

Korrekt og lettilgængelig information til de nordiske borgere er afgørende for, at de kan motiveres til at arbejde, bosætte sig eller studere på tværs af de nordiske grænser. Nordisk Ministerråd har i den forbindelse styrket den nordiske informationstjeneste Hallo Norden i 2005.

Hallo Norden er en internetbaseret informationstjeneste med portalen www.hallonorden.org, som har til opgave at hjælpe borgere med råd og vejledning, når de ønsker at bo, arbejde eller studere i et andet nordisk land.

Hallo Norden har i 2005 fået en ny grafisk profil og intensiveret markedsføringen, så Hallo Norden stadigt bliver mere velkendt og anvendt i de nordiske lande. Som noget nyt under Hallo Norden er der etableret en erhvervsportal. Med erhvervsportalen bliver det nu lettere for særligt små og mellemstore virksomheder i Norden at finde relevant information, når de ønsker at handle, starte virksomhed eller ekspandere til et andet nordisk land eller selvstyrende område. Erhvervsportalen findes på den nordiske informationstjeneste Hallo Norden www.hallonorden.org. Portalen fungerer også som et nordisk bibliotek med information og links til de rette instanser og myndigheder, og har de nordiske aftaler og overenskomster samlet på et sted.

Den nyoprettede skatteportal styrker ligeledes informationen til borgerne om skatteforhold – og helt unikt giver den adgang til at stille ét spørgsmål til det virtuelle skattekontor og modtage ét svar med bidrag fra flere lande skattemyndigheder. Læs mere om denne i afsnittet om fjernelse af grænsehindringer på skatte og finansområdet.

Også den digitale jobformidling vil bidrage til at styrke informationen om ledige stillinger og ledig kvalificeret arbejdskraft, samt øge integrationen i første omgang over Øresund. Læs mere om denne i afsnittet under arbejdsmarkedsområdet.

Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer er i dag præget af mange aktører, som de nordiske bilaterale informationstjenester, den nordiske informationstjeneste Hallo Norden, og de nordiske grænseregionale komitéer. Disse aktører løfter hver især opgaven med fjernelse af konkrete barrierer for at skabe et åbent og mobilt arbejdsmarked for både borgere og virksomheder i Norden.

Med henblik på at styrke og koordinere indsatsen i grænsehindringsarbejdet er et grænsepolitisk sekretariat oprettet inden for Nordisk Ministerråds sekretariat. Det grænsepolitiske sekretariat koordinerer arbejdet med fjernelse af grænsehindringerne såvel i de respektive fagministerråd indenfor rammerne af Nordisk Ministerråd som i forhold til de nordiske informationstjenester og de nordiske grænsekomitéer. Nordisk Ministerråds sekretariat har taget initiativ til at skabe det såkaldte grænsepolitiske forum. Hensigten med det grænsepolitiske forum er at etablere et ekspertnetværk, der mødes for at udveksle erfaringer og information om grænsehindringsarbejdet, for at identificere problemområder, der kræver politisk håndtering og for at styrke informationsindsatserne på mere koordineret vis mellem de enkelte nordiske informationstjenester. Konkret er der blevet etableret en e-mødeplads, hvor aktørerne kan have kontakt og udveksle informationer. Grænsekomitéerne, de bilaterale informationstjenester og Hallo Norden mødes 2 gange årligt.

Regionalområdet har desuden et særligt engagement i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer via de nordiske grænsekomitéer. De regionale grænsekomitéer arbejder på lokalt og regionalt niveau med at fjerne uhensigtsmæssige barrierer for den frie mobilitet over grænserne i Norden. De nordiske grænsekomitéer indgår i et konkret samarbejde med Nordisk Ministerråds sekretariat gennem det grænsepolitiske sekretariat. De nordiske regionalministre har haft følgende på dagsordenen:

- Projekt om grænseregionale optimale løsninger i Norden – GOLIN-projektet
- Statistik over grænseregional pendling i Norden

Vi skal skabe grænseregionale optimale løsninger i Norden – GOLIN-projektet

De 4 grænseregioner (Øresund, Östfold-Bohuslän/Dalsland, Haparanda/Torneå og ARKO) har i samarbejde kortlagt Grænseregionale Optimale Løsninger i Norden, GOLIN. Målsætningen med GOLIN-projektet er at identificere fælles barrierer på arbejdsmarkedsområdet og klarlægge, hvorledes disse bliver håndteret i de respektive regioner. Centralt i projektet er en række workshops, hvor relevante aktører præsenterer lokale initiativer, og hvor det diskuteres, hvorledes andre grænseregioner kan drage nytte af disse erfaringer.

Resultat

GOLIN-projektet blev afsluttet i 2005 og har fokuseret på følgende temaer under projektforløbet:

1. Det fleksible arbejdsmarked og informationens betydning
2. Et fælles nordisk arbejdsmarked i teori og praksis
3. Uddannelse og kompetencer
4. Det grænseløse arbejdsmarked i Nord – Slutkonferencen

Det grænsepolitiske sekretariat i Nordisk Ministerråd vil samle og følge op på de erfaringer og konkrete barrierer, der er identificeret i GOLIN-projektet.

Statistik over pendlingsstrømmene i Norden skal opgøres

At have et fyldestgørende statistisk materiale om pendlingen i Norden er en vigtig forudsætning, når man arbejder med problemstillinger om grænsehindringer. Ministerrådet for regionalspørgsmål tog derfor initiativ til at få et samlet billede af pendlingen over grænserne i Norden.

Resultat

I begyndelsen af 2005 blev hovedrapporten om pendlingsstrømmene offentliggjort. Fra rapporten kan fremhæves, at 55.600 personer i 2001 havde en lønindkomst i et andet nordisk land end deres hjemland. Ud af disse klassificeres 25.400 som arbejdspendlere over en landegrænse. Det vil sige personer, der havde deres hovedindkomst i et andet nordisk land end deres hjemland. Det norske arbejdsmarked var det mest attraktive. Omkring 50 procent af pendlingen i Norden gik til Norge, cirka 20 procent til Danmark, knap 20 procent til Sverige og 6 procent til Finland. Arbejdsmarkedet i Sverige er især interessant for finske borgere, mens både Norge og Danmark var betydelig mere interessant for svenske borgere end Sverige var for norske og danske borgere.

Et åbent og mobilt arbejdsmarked

På arbejdsmarkedsområdet har jeg rejst en række forslag med henblik på at skabe et mobilt og åbent arbejdsmarked i Norden. Det nordiske arbejdsmarked har mange lighedspunkter, men der er fortsat en række forskelle fra land til land. Netop derfor er det helt afgørende, at vi på pragmatisk vis sikrer, at rammerne for et åbent og mobilt arbejdsmarked udbygges og fungerer.

Jeg har i de seneste år rejst følgende forslag:

- Ny internordisk jobformidlingssystem i de nordiske grænseregioner på internettet.
- At erstatte krav om statsborgerskab med kundskabskrav ved besættelse af ledige stillinger
- At lette ind- og udtrædelseskrav for nordiske borgere i arbejdsløshedsforsikringssystemerne i et nordisk land
- At inkludere ikke-nordiske statsborgere med permanent arbejds- og opholdstilladelse i den fælles nordiske arbejdsmarkedsaftale.

Det skal være let at finde et job på den anden side af grænserne – Digital jobformidling på internettet i de nordiske grænseregioner

Det skal være lettere at søge job på tværs af de nordiske grænser. Til trods for at vi ser en stadig stigende integration i særligt grænseregionerne i Norden, bør vi skabe rammerne for et endnu mere åbent og fleksibelt arbejdsmarked. Information om ledige stillinger og kvalificeret arbejdskraft må derfor være lettilgængelig i de nordiske grænseregioner.

De nordiske arbejdsministre har på den baggrund truffet beslutning om at udbygge adgangen til de nordiske landes jobformidlinger på internettet, så eksempelvis arbejdssøgende let kan få information om ledige stillinger i en grænseregion.

Relevante myndigheder og eksperter har derfor arbejdet intensivt med at finde en model til at øge tilgængeligheden for nordboere til ledige stillinger og at skabe bedre forhold for arbejdssøgende og arbejdsgivere i de nordiske lande for henholdsvis at finde ledig arbejde eller ledig kvalificeret arbejdskraft.

Resultat

Dette arbejde har resulteret i et konkret og positivt resultat, hvor det i første omgang bliver muligt at søge job på begge sider af Øresund via internettet. Det forventes at jobdatabasen vil være i brug inden udgangen af 2005 og kan nås via www.jobnet.dk eller www.jobplats.se. Øresundsregionen vil være den første testregion. Målet er at alle grænseregioner i Norden, skal have en sådan jobdatabase på internettet.

Det skal være synligt, hvornår der stilles krav om statsborgerskab ved besættelse af stillinger i de nordiske lande.

Det bliver nu lettere at se, hvornår der stilles krav om statsborgerskab i forbindelse med besættelse af stillinger i Norden. Et konkret eksempel, der blev rejst af den fhv. finske samarbejdsminister Ole Norrback i rapporten "Nordboernes rettigheder" var, at en svensk statsborger bosat i Finland ikke fik stillingen som økonom i den finske kirke (forsamlingsekonom), idet man krævede finsk statsborgerskab.

De nordiske arbejdsministre har fået foretaget en undersøgelse af, hvornår der stilles krav om statsborgerskab ved besættelse af særlige stillinger, som i visse tilfælde er nødvendigt. Der er tale om få stillinger, men det er vigtigt at de nordiske lande oplyser, hvornår dette er tilfældet.

Resultat

Der er nu en liste over hvilke stillinger, der omfattes af statsborgerskabskrav. Denne information er tilgængelig på Hallo Nordens hjemmeside, således at det er synligt for alle, hvilke konkrete stillinger det gælder. Se mere på www.hallonorden.org.

Ny og let information om de forskellige regler for ind- og udtræden af de nordiske arbejdsløshedsforsikringsordninger

Der er forskellige krav til at opnå arbejdsløshedsforsikring i de nordiske lande, hvilket skyldes forskellige nordiske traditioner for at tildele arbejdsløshedsforsikring.

De nordiske arbejdsministre har vurderet lovgivningen vedrørende arbejdsløshedskasser med henblik på en mulig harmonisering, herunder vurderet om en hel eller delvis harmonisering af gældende regler om ind- og udtræden er mulig. Det må imidlertid konstateres, at det er for kompliceret at foretage harmonisering på dette område. Ministrene er dog enige om, at det er nødvendigt at sikre tilstrækkelig information om reglerne og man arbejder derfor på at præsentere informationen på let og overskuelig måde på alle de nordiske sprog.

Resultat

De forskellige nordiske regler for arbejdsløshedsforsikringer vil blive fremstillet overskueligt på den nordiske informationstjeneste Hallo Nordens hjemmeside til brug for borgere og myndigheder inden udgangen af det danske formandskab i 2005.

Revision af den fælles nordiske arbejdsmarkedsaftale – inkludering af tredjelandsborgere i den fælles nordiske arbejdsmarkedsaftale.

Jeg foreslog for et par år tilbage, at tredjelandsborgere med permanent opholds- og arbejdstilladelse skulle inkluderes i aftalen om den fælles nordiske arbejdsmarkedsaftale. Det kunne der imidlertid ikke opnås politisk enighed om. I stedet undersøgte de nordiske arbejdsministre mulighederne for at opdatere aftalen. Resultatet af dette arbejde var, at grundet nogle af landenes bindinger til EU ville det blive meget kompliceret at opdatere aftalen. Da der samtidigt ikke ville blive ændret på aftalens indhold, besluttede landene at stille arbejdet i bero.

Fjernelse af grænsehindringer på skatteområdet for borgere og erhvervsliv i Norden

Det har stor betydning for den enkelte borger, at der er sikkerhed i forhold til indkomst- eller pensionsbeskatning i forbindelse med at arbejde i eller flytte til et andet nordisk land. Skatteområdet er derfor et vigtigt element i arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden. I nogle sager er det nødvendig at styrke informationen til borgerne og i andre tilfælde må lovgivningen ses igennem, for at vurdere om ændringer er nødvendige.

De nordiske finans- og skatteministre har i deres arbejde med fjernelse af grænsehindringer følgende på dagsordenen:

- Oprettelsen af en nordisk skatteportal og etableringen af et virtuelt nordisk skattekontor
- Vurdering af konkrete grænsehindringer på skatteområdet for både borgere og virksomheder
- Pengetransaktioner på tværs af landene i Norden

Det bliver nu lettere at få korrekt og hurtig information om skattereglerne i Norden

En ny nordisk skatteportal gør det nu muligt for alle nordiske borgere at finde information og tage kontakt til nordiske tjenestemænd om konkrete skattespørgsmål. Målet med den nye skatteportal er at gøre det lettere for borgere i de nordiske lande at få svar på skatterelaterede spørgsmål, der berører mer end ét lands skattemyndigheder i Norden. Det gælder eksempelvis spørgsmål om beskatning af indkomster, pensioner, ejendom m.v. Enkeltpersoner kan nu via den nordiske skatteportal kommunikere direkte med tjenestemænd i det nordiske virtuelle skattekontor. Det virtuelle skattekontor er ikke en fysisk enhed, men et netværk blandt tjenestemænd i de nordiske lande.

Resultat

Skatteportalen, der blev lanceret af de nordiske finansministre i maj 2005 er helt unik, da en borger kan stille ét spørgsmål og få ét svar om flere nordiske landes skatteregler. Det er en meget brugervenlig portal, som allerede er blevet anvendt af mange borgere i Norden. Læs mere om eller stil et spørgsmål på skatteportalen via www.hallonorden.org eller på www.nordisketax.net.

Vi må fjerne konkrete grænsehindringer på skatteområdet for både borgere og virksomheder

Den nordiske informationstjeneste Hallo Norden, de øvrige informationstjenester og Nordisk Ministerråds sekretariat modtager jævnligt henvendelser fra borgere og virksomheder med konkrete eksempler på grænsehindringer på skatteområdet. Dette gælder eksempelvis beskatning af pensioner, beskatning af medarbejdere, der udfører midlertidig arbejde på tværs af grænserne, beskatning af særlige erhvervsgrupper, fx flyvepersonale ansat i andre flyselskaber end SAS m.v. Også på erhvervsområdet er der konkrete grænsehindringer (jf. det katalog de nordiske erhvervsministre har ladet udarbejdet "Grensehindere for næringslivet i Norden").

Derfor har de nordiske finansministre gennem de seneste år arbejdet med at få vurderet disse konkrete eksempler. Det er mundet ud i 2 rapporter om dels grænsehindringer for borgere og dels grænsehindringer, der særligt berører erhvervslivet, herunder særlige erhvervsgrupper. Parallelt med dette arbejde er der en igangværende revision af den nordiske dobbeltbeskatningsaftale.

Resultat

Om grænsehindringer for erhvervslivet har de nordiske finansministre vurderet, at det ikke er hensigtsmæssigt at foranstalte nordiske initiativer på de områder, der lægges op til i rapporten "Grensehindere for næringslivet i Norden" og som berører finansministrenes områder. Dette gælder eksempelvis forskelle i nordiske momssatser og -procedurer samt forskellige regler for sambeskatning af virksomheder. De nordiske finansministre har henvist til, at der pågår et omfattende arbejde i EU-regi om samme spørgsmål. Finansministrene har i stedet inviteret de nordiske skattedepartementer til en "bottom up" proces, hvor de melder konkrete forslag ind til samarbejde, regelændringer og harmonisering.

Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer på skatteområdet, der særlig berører borgerne, er i gang men tager tid. Det er vanskelige spørgsmål. De nordiske finansministre har imidlertid bedt de nationale eksperter om at fremlægge en konkret tidsplan og afgive en statusrapport for arbejdet med fjernelse af grænsehindringer for henholdsvis borgerne og erhvervslivet i Norden ved deres møde i Reykjavik i slutningen af oktober 2005. De nordiske finansministre har understreget vigtigheden af, at dette arbejde leder til konkrete resultater.

Det skal være lettere at overføre penge mellem de nordiske lande

Når der skal gennemføres pengetransaktioner mellem de nordiske lande kan det ofte være ganske bekosteligt og tage mange dage, før modtageren kan registrere pengene på sin konto. På den baggrund stillede jeg forslag til de nordiske finansministre om at vurdere mulighederne for at regulere dels størrelsen af gebyrer for transaktioner mellem de nordiske lande, dels transaktionstiden. Foreningen Norden har ved flere lejligheder undersøgt forholdene omkring transaktioner mellem de nordiske lande. Konklusionen herfra var, at bankerne havde forbedret informationen om disse forhold, hvilket har gjort transaktioner mellem de nordiske lande noget smidigere.

Resultat

De nordiske finansministre har ved flere lejligheder drøftet spørgsmålet om pengetransaktioner i Norden i løbet af 2004. Det har ikke været muligt at opnå enighed om at stille krav til de nordiske banker om at kræve samme gebyr for nordiske overførelser som for indenlandske transaktioner. De nordiske finansministre har derimod vedtaget en erklæring i maj 2004 om, at betalingsoverførelser i Norden maksimalt bør tage 3 bankdage at gennemføre.

Uddannelsesområdet

Der skal være et velfungerende system både for at uddanne sig i Norden, men også at få godkendt eksamener og kompetencer i de nordiske lande – det er fundamentet for et åbent og mobilt arbejdsmarked i Norden. Det nordiske uddannelsessamarbejde er et område.

I arbejdet med fjernelse af grænsehindringer i Norden har vi særligt fokuseret på følgende emner:

- Gensidig anerkendelse af autorisationer og certifikater i Norden
- Gensidig anerkendelse af højere uddannelser i Norden
- Forbedre studiestøtten til studerende i Norden
- Forbedre den nordiske gymnasieaftale
- Gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser i Norden

Autorisationer/certifikater skal godkendes i hele Norden – særligt fokus på VVS og el-montage

For at skabe en større mobilitet indenfor VVS og el-montage brancherne er en gensidig anerkendelse af autorisationer og certifikater en forudsætning. Dette er et nyt samarbejdsområde inden for det formelle nordiske samarbejde. Der er således ikke på nuværende tidspunkt et komplet billede af, hvorledes det i praksis fungerer med gensidig anerkendelse af autorisationer og certifikater. Vi må derfor i første omgang at få en kortlægning af, hvilke autorisationer og certi-

fikater, der ikke er gensidigt godkendt i Norden med henblik på en nærmere dialog landene imellem. I første omgang ser vi nærmere på gensidig nordisk anerkendelse af autorisationer/certifikater indenfor VVS og el-montage. En kortlægning af disse områder er under udarbejdelse.

Resultat

De nordiske undervisningsministre vil på baggrund af kortlægningen om mulighederne for gensidige nordisk anerkendelse af autorisationer/certifikater indenfor VVS og El-montage drøfte spørgsmålet på deres første møde i 2006.

Styrket gensidig anerkendelse af højere uddannelser i Norden

Det skal gøres lettere at få godkendt kompetencer, kvalifikationer og eksamener for højere uddannelser i Norden. Arbejdet med netop disse sager bliver i stadig højere grad fastlagt på EU-niveau. Det er derfor vigtigt, at der er en klar sammenhæng mellem arbejdet på nordisk plan og i EU.

Resultat

De nordiske undervisnings- og forskningsministre besluttede på deres møde i juni 2004 at godkende og underskrive en nordisk deklaration om anerkendelse af beviser vedrørende videregående uddannelser – "Reykjavik-deklarationen". Denne har erstattet den såkaldte Sigtuna-aftale. Opfølgningen af deklarationen er genstand for regelmæssig rapportering. Det indebærer, at konkrete problemer ved gensidig anerkendelse af højere uddannelser fremlægges for de nordiske undervisnings- og forskningsministre hvert andet år. Første rapportering sker i slutningen af 2006.

Vi må finde en løsning på transporttilskud til nordiske studerende

Udgangspunktet for tildeling af studiestøtte er, at statsborgerlandet betaler studiestøtte til uddannelse i et andet nordisk land. Hvis studielandet skal yde studiestøtte til andre landes statsborgere, vil dette foregå efter nærmere nationalt fastsatte regler.

Spørgsmålet om transportstøtte specielt i Øresundsregionen har været rejst på de nordiske undervisningsministres møder gentagne gange. Problemet er, at transportstøtte i Danmark gives på baggrund af modtagelsen af dansk uddannelsesstøtte, mens transportstøtte i Sverige gives på baggrund af studiekort til en svensk institution. Dette betyder, at danske studerende, der studerer i Sverige kan få transportstøtte både i Danmark og i Sverige, mens svenske studerende, der studerer i Danmark, kun kan få transportstøtte i Sverige, men ikke i Danmark.

Resultat

Ingen af de nordiske lande har givet udtryk for, at de på grund af grænsehindringer har villet lempe de nationale regler. Omfanget af problemet i Øresundsregionen vil først skulle undersøges. Der vil derfor blive udarbejdet et debatoplæg i efteråret 2005 med forslag til mulige løsninger af dette konkrete problem.

Styrket gensidig anerkendelse af videregående og gymnasiale uddannelser

Inden for de videregående uddannelser pågår der på europæisk plan med deltagelse af 45 lande et tæt samarbejde om gensidig anerkendelse af videregående uddannelser. Dette foregår inden for rammerne af Bologna-processen. Uanset dette arbejde blev der i juni 2004 underskrevet Reykjavik-deklarationen om gensidig anerkendelse af videregående og gymnasiale uddannelser mellem de nordiske lande.

De meget begrænsede praktiske problemer, der hidtil har vist sig, har drejet sig om gensidig anerkendelse af lærerkompetencer, hvor der er indgået en særlig nordisk aftale. Der er principielt gensidig anerkendelse af kompetencer, men landenes forskellige uddannelsessystemer med hensyn til linjefag og undervisningstrin er afspejlet i aftalens indhold. Det fremgår blandt andet,

at der for en lærer fra et andet nordisk land kræves tilfredsstillende kundskaber i skolens undervisningssprog.

Resultat

Gymnasieaftalen er fornyet i 2004, og den volder i praksis ikke de store problemer, når det gælder anerkendelse som adgangsgivende eksamen. Der er udarbejdet en omregningstabel for karaktersammenligning mellem svenske og danske gymnasiale uddannelser. Der arbejdes fortsat på, om dele af gymnasiale uddannelser gennemført i et nordisk land vil kunne anerkendes i et andet nordisk land.

Styrket gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser i Norden

I de nordiske lande er der et stort antal forskellige erhvervsuddannelser med forskellig opbygning af uddannelsesforløbene. Eksempelvis har Sverige og Finland gymnasiale erhvervsuddannelser, mens Danmark har et vekseluddannelsessystem. På trods af forskelle, anerkendes erhvervsuddannelser på tværs af arbejdsmarkedet i de nordiske lande. En nordisk undersøgelse af anerkendelse af erhvervsuddannelser fra 2004 har vist, at der er begrænsede praktiske problemer med dette. Anerkendelse af erhvervsuddannelser er også omfattet af Gymnasieaftalen, som blev revideret i 2004. På europæisk plan er der desuden etableret et samarbejde om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser mellem 33 lande. Samarbejdet omfatter fx udarbejdelse af et pointsystem for dele af uddannelserne, og der er indført et såkaldt Europas, hvor såvel formelle som uformelle kompetencer kan angives. Samarbejdet mellem de 33 lande foregår inden for rammerne af *Københavnerprocessen*.

Resultat

En revision af den nordiske gymnasieaftale har præciseret mulighederne for gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser. For at styrke det nordiske samarbejde inden for erhvervsuddannelsesområdet og det nordiske samarbejde i EU om opfølgningen af København-processen, deriblandt arbejdet med konkretiseringen af Europas, har Nordisk Ministerråd nedsat en arbejdsgruppe for erhvervsuddannelser for 2005-2007. Gruppen skal følge op på en allerede udarbejdet rapport om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser i Norden "Erkännande av yrkeskompetens i Norden". Målsætningen er at styrke erfaringsudvekslingen mellem de nordiske lande og det øvrige Europa som led i udviklingen af Københavnerprocessen. Arbejdet fokuserer på anerkendelse af erhvervskompetencer og udvikling af meritoverførselssystemet. Herudover arbejdes der med, hvorledes den nordiske model for gensidig anerkendelse kan formidles til andre regioner.

Social- og sundhedsområdet

På social- og sundhedsområdet oplever borgerne, at det ofte kan være vanskeligt at få overblik over, hvilke rettigheder der gælder, når man enten studerer, arbejder eller bosætter sig på tværs af de nordiske grænser. De nordiske social- og sundhedsministre har derfor også sat fokus på at fjerne grænsehindringer på netop deres ansvarsområde. Nedenfor beskrives de sager, der har været på de nordiske social- og sundhedsministres dagsorden under temaet grænsehindringer. Forarbejdet til disse sager er sket i arbejdsgrupperne vedrørende de nordiske socialkonventioner, dvs. socialforsikringsgruppen og bistandskonventionsgruppen. Grupperne består af eksperter fra hvert af de nordiske lande.

- Opkvalificering af myndighederne
- Revision af barselsordningerne
- Opdatering af konventionen om social bistand og sociale tjenester, herunder grænsehindringer for funktionshæmmede.
- Fælles nordisk "pillepas"
- Nordisk telemedicin

Udover disse sager har spørgsmålene om henholdsvis optjening af pensionspoint og nordisk receptgyldighed i alle nordiske lande været behandlet. Disse sager afsluttedes allerede i 2003. Endvidere kan fremhæves, en ny nordisk konvention om social tryghed, der blev underskrevet allerede i 2003.

Bedre information og opkvalificering af myndigheder

Nordboerne oplever ofte, at det er vanskeligt at finde korrekt information om rettigheder og muligheder, når de lever på tværs af de nordiske grænser. Reglerne er også forskellige og en harmonisering af disse vil have omfattende konsekvenser. Derfor arbejdes der intensivt med at opgradere kendskab hos myndighederne og information til borgerne om, hvilke muligheder og vilkår der er på social- og sundhedsområdet, når borgerne lever på tværs af de nordiske grænser.

Resultat

Der er bevilget midler til indførelse af et elektronisk analyseværktøj for relevante sagsbehandlere i Norden i løbet af foråret 2004. "E-form Analysing Tool (EAT)" er et informationsværktøj, som indeholder de seneste opdateringer, domsafgørelser og lignende vedrørende socialforsikringsområdet i EU. Endvidere udarbejdes en fælles brochure for socialsikringskonventionen og bistandskonventionen. Brochuren skal både henvende sig til den enkelte borger og til sagsbehandlere.

Den nordiske socialforsikringsgruppe arbejder desuden med et forslag om at udarbejde et fællesnordisk uddannelsesmateriale, der skal sætte sagsbehandlere i stand til bedre at forstå og håndtere reglerne i de nordiske sociale konventioner, også set i lyset af EU-reglerne.

Pragmatisk fjernelse af hindringer på barselsområdet

I de nordiske lande er der forskelle i barselsreglerne og en harmonisering er næppe mulig og ej heller ønskelig for de nordiske regeringer. Dog er det centralt, at de vanskeligheder borgerne oplever, må og skal håndteres på en pragmatisk måde.

Resultat

Udgangspunktet er en borgernær tilgang til de problemer, der opstår på grund af forskellige barselsregler frem for en regelharmonisering. Regelharmonisering er ikke mulig og ej heller ønskelig. Derfor må konkrete problemstillinger håndteres løbende, hvor eksperterne må finde mulige løsninger, så borgerne ikke kommer i klemme mellem to systemer. Der er derfor lagt op til et større fokus på disse problemer og at konkrete sager, skal håndteres i den nordiske socialforsikringsgruppe og i bistandskonventionsgruppen. Hensigten er at sætte fokus på samarbejdet mellem landene for at lette flytning eller ophold i et af de nordiske lande. Der er i socialforsikringsgruppen lagt op til, at der inden udgangen af 2005 nedsættes en arbejdsgruppe, der skal udarbejde oplysningsmateriale om de 2 konventioner.

Opdatering af konventionen om social bistand og sociale tjenester, herunder grænsehindringer for funktionshæmmede

De nordiske lande skal have en samarbejdspligt, når det gælder at ordne forholdene i forbindelse med flytning af personer, der på grund af handicap har behov for social bistand. Dette spørgsmål blev behandlet på de nordiske social- og sundhedsministres møde i midten af juni 2005. Man besluttede at stille godkendelse af ændringerne i bistandskonvention i bero, indtil en række spørgsmål vedr. transporttjeneste blev afklaret. Arbejdsgruppen vedr. den nordiske bistandskonvention er blevet bedt om at arbejde videre med sagen.

Resultat

Der er en række uafklarede spørgsmål vedrørende transporttjeneste mellem de nordiske lande. Arbejdsgruppen for den nordiske bistandskonvention er blevet bedt om at arbejde videre med sagen. Arbejdsgruppen har drøftet sagen på møde i september 2005, hvor man blev enige om at

arbejde videre med et konkret forslag til ændring i bistandskonventionen vedrørende samarbejde om transporttjeneste. Forslaget behandles på embedsmandsniveau i efteråret. Det er forudsat, at sagen kan færdiggøres i skriftlig.

Et nyt fælles nordisk "pillepas"

Der er i de nordiske lande forskellige regler og praksis for, hvornår man kræver dokumentation for rejsendes retmæssige besiddelse af euforiserende stoffer, der indføres som en bestanddel af et lægemiddel. Dette er særligt vanskeligt for hyppigt rejsende for eksempel til og fra Bornholm via Sverige/Ystad.

Resultat

De nordiske lande er nået til enighed om en fælles nordisk liste, der omfatter de euforiserende stoffer, som det er relevant at kræve dokumentation for rejsendes retmæssige besiddelse af, når de indføres som en bestanddel af et lægemiddel til et andet nordisk land. Landene er nu enige om, at man vil implementere en kontrolpraksis, hvor man lægger den fælles liste til grund. Sverige har meddelt, at implementeringen vil kræve regelændringer, og at det er forhåbningen, at disse vil være gennemført inden årets udgang.

Vi skal kunne overføre elektroniske data på telemedicinområdet i Norden

Et fælles nordisk samarbejde om telemedicin, herunder hvilke barrierer der er herfor, er etableret i form af et nordisk telemedicinsk samarbejdsforum. Det konkrete arbejde ventes at kunne starte i efteråret 2005. I den forbindelse vil der skulle ses nærmere på følgende:

1. Udvikling af indikatorer for at sammenligne status og forbedringsområder over landegrænserne i Norden med sigte på at udnytte potentiale for læring og udveksling af erfaringer.
2. Tilrettelæggelse af overføring af kompetencer og erfaringer fra sundhedssektoren til socialsektoren, når det gælder udvikling af rutiner og brug af IT.
3. Styrke og videreudvikle det nordiske samarbejde på området med henblik på at sikre ressourcer, struktur og kompetence for udvikling og maksimal udnyttelse af fælles løsninger.
4. Se på områder hvor øget anvendelse af IT kan bidrage til at fjerne grænsehindringer mellem de nordiske lande og øge effektiviteten af IT i social- og sundhedssektoren, herunder f.eks. se på belysning af og forslag til løsning af juridiske barrierer ved brug af telemedicin over landgrænserne i Norden.

Resultat

I første omgang er der nedsat et telemedicinsk forum. Hvilke konkrete resultater dette arbejde fører til, er endnu for tidligt at sige.

De nordiske erhvervsministres arbejde med fjernelse af grænsehindringer

Arbejdet med fjernelse af grænsehindringer for de nordiske borgere er under det danske formandskab i 2005 blevet suppleret med fjernelse af barrierer, som særligt små og mellemstore virksomheder oplever. Dette arbejde sker blandt andet på baggrund af et katalog de nordiske erhvervsministre har fået udarbejdet over konkrete grænsehindringer for det nordiske erhvervsliv "Grensehindere for næringslivet i Norden". De nordiske erhvervsministre har allerede sat sig for at tage fat på de barrierer, der hører under deres ansvarsområde. Men der findes også grænsehindringer, som skal løses af andre fagministre end de nordiske erhvervsministre, se mere om disse i næste afsnit.

De sager erhvervsministrene behandler er følgende:

- Erhvervsportal for mindre virksomheder i Norden
- Et effektivt nordisk venturekapitalmarked
- En handlingsplan for øget samarbejde inden for bygge- og byggevareområdet
- Implementering af EU's selskabsretlige direktiver
- Nordisk harmonisering af kontrol af måleinstrumenter

Det bliver lettere at finde information for mindre virksomheder i Norden

I kataloget over konkrete grænsehindringer for det nordiske erhvervsliv blev det blandt andet fremhævet, at der mangler samlet information til særlig mindre virksomheder i Norden. De nordiske erhvervsministre har derfor foreslået de nordiske samarbejdsministre at udbygge den nordiske informationstjeneste Hallo Norden med en erhvervsportal.

Resultat

For at styrke informationen til mindre virksomheder er der nu etableret en erhvervsportal, der lanceres i slutningen af oktober 2005 i Reykjavik, Island, på www.hallonorden.org. Erhvervsportalen indeholder relevante links til de nationale hjemmesider, hvor mindre virksomheder kan finde information om at etablere virksomhed i et af de nordiske lande, at samarbejde med andre nordiske virksomheder/ lande og ansætte personale fra andre nordiske lande. Al information er fremstillet på let og overskuelig måde, hvilket vil være en nyttig funktion for særligt mindre virksomheder.

Øget mulighed for venturekapital over de nordiske grænser

Vi skal øge mulighederne for at få venturekapital på tværs af landegrænserne og derfor fjerne de hindringer, der er for en fri markedsdannelse. Det er forudsætningen for et velfungerende venturemarked i Norden. Derfor har de nordiske næringsministre sat sig for at undersøge mulighederne for:

1. At ændre vedtægts- og lovmæssige begrænsninger for offentlige venture-aktører, så det bliver mulig at investere i andre lande.
2. At lempe dobbeltbeskatningen, da den indebærer, at en investor i venturekapital må betale skat både i det land, hvor der investeres, og i sit eget land.

Resultat

Det er endnu for tidligt at se konkrete resultater i skabelsen af et nordisk venturekapitalmarked. Men arbejdet er i gang og inden udgangen af dette år, vil vi få et nærmere billede af, hvorledes mulighederne er for et fælles nordisk venturekapitalmarked.

Det nordiske byggemarked må udvikles til et hjemmemarked

Det nordiske byggemarked bør kunne udvikles til et samlet hjemmemarked, hvor både udøvere (håndværkere og entreprenører) og byggematerialer er tilgængelige på hele det nordiske marked på lige vilkår. Med henblik på at øge konkurrencen inden for byggeområdet er der iværksat en handlingsplan med fire konkrete projekter, som skal lette samhandlen mellem de nordiske lande, de baltiske lande og Polen, "Actionplan for increased exchange in the building sector between countries in the Baltic Sea region". Målet er på længere sigt at fjerne handelshindringer. Handlingsplanens projekter sætter fokus på nogle af de væsentligste hindringer for byggematerialers og udøveres frie bevægelighed landene imellem.

Resultater

At udvikle et samlet nordisk bygge- og byggevareområde sker ikke hurtigt. Vi forventer dog at få de første resultater fra dele af projekterne i løbet af 2006. Allerede inden udgangen af 2005 vil vi få en statusoversigt for arbejdet.

Styrket nordisk koordinering i forbindelse med implementering af EU's selskabsretlige direktiver

EU-forordning om "det europæiske selskab" – det såkaldte SE-selskab – er et vigtig skridt for at lette selskabers grænseoverskridende aktiviteter. Vi må dog allerede nu tænke på at gennemføre denne forordning ens i Norden, så vi undgår unødige grænsehindringer. Derfor har de nordiske erhvervsministre nedsat en arbejdsgruppe, der primært vil drøfte initiativer, der er vedtaget i EU. Arbejdsgruppen mødes 2 gange årligt.

Resultat

Arbejdsgruppen, der er nedsat for at gennemføre EU-forordning om "det europæiske selskab" har indtil videre koncentreret sig om det ændrede 1. selskabsdirektiv om offentliggørelse af selskabsoplysninger, forventede ændringer i 2. selskabsdirektiv om selskabernes bevarelse af og ændringer i kapitalen, 10. selskabsdirektiv om grænseoverskridende fusion, 13. selskabsdirektiv om overtagelsestilbud, det forventede 14. selskabsdirektiv om grænseoverskridende flytning og endelig indarbejdelse af SCE-forordningen (det europæiske andelsselskab). Herudover har indarbejdelsen af SEforordningen (det europæiske aktieselskab) været diskuteret. I tillæg hertil kan gruppen diskutere indarbejdelsen af henstillinger, herunder de aktuelle henstillinger om ledelsesaflønning og uafhængighed i relation til corporate governance.

Nordisk koordinering af kontrol af måleinstrumenter

Inden for Norden er der særlige nationale krav til eksempelvis godkendelse af justeringer og prøvemetoder af måleinstrumenter. De nordiske lande har en stor produktion af måleudstyr såsom vægte, varmeenergimålere, gasmålere, vandmålere, hvorfor det er vigtigt at sikre en nordisk koordinering af reglerne for dette. På opdrag af de nordiske erhvervsministre sker dette med udgangspunkt EU's måleinstrument-direktiv (MID), hvortil der er nedsat en arbejdsgruppe, som drøfter gennemførelsen af måleinstrumentdirektivet, samt forsøger at harmonisere de områder, hvor der er "frihedsgrader" for de enkelte lande.

Resultat

Fælles nordisk koordinering af gennemførelsen af EU's måleinstrumentdirektiv sker i den nordiske embedsmandsgruppe for legal metrologi. Der har været afholdt en række møder i gruppen. Der er foretaget en sammenlignende analyse af reglerne, hvor der synes at være en mulighed for at harmonisere på en række områder. Det forventes, at de endelige regler vil være på plads i 2006.

Erhvervslivsrelaterede grænsehindringer

De nordiske erhvervsministre fik i 2003 iværksat en undersøgelse af, hvilke konkrete hindringer det nordiske erhvervsliv oplever. Dette resulterede i et katalog, udarbejdet af Nordisk Innovationscenter "Grensehindringer for næringslivet i Norden". I kataloget blev der rejst en række konkrete hindringer. Disse hørte ansvarsmæssigt ikke under de nordiske erhvervsministre, hvorfor jeg stilede mine forslag til løsning af disse til de ansvarlige danske ministre som formænd af Nordisk Ministerråd.

Følgende forslag blev rejst i 2005:

Fælles nordiske krav til mærkning indenfor lægemiddelområdet

Nordisk Innovationscenter har konstateret, at hvert nordisk land har sine egne lægemiddelmyndigheder og næringsmiddelkontrol, hvis godkendelse af produkter ikke gælder i de øvrige nordiske lande. Målet må være at lave fælles nordiske godkendelses- og mærkningsregler med henblik på harmonisering.

Resultat

På lægemiddelområdet har EU-retten stor betydning, da kvaliteten og sikkerheden af lægemidler i stort omfang er reguleret af EU-regler, som allerede anvendes i EU-landene såvel som i Norge og Island i kraft af EØS-aftalen. Det blev derfor anset som mest hensigtsmæssigt, at arbejdet for at sikre en fortsat harmonisering af kravene til godkendelse og markedsføring af lægemidler i de nordiske lande finder sted indenfor rammerne af det fortløbende EU-samarbejde på området.

Fælles nordiske regler for Ø-mærket/KRAV-mærket

I kataloget over grænsehindringer for erhvervslivet peges på, at det er uheldigt for både forbrugerne og producenterne, at den frivillige økologiske mærkningsordning ikke er ens i Norden. Endvidere blev det vurderet, at en etablering af en fælles nordisk certificering vil gøre mærket "større" med udsigt til styrkelse af eksporten. På den baggrund forslog jeg, at der blev etableret en embedsmandsgruppe, der skulle se nærmere på dette samt registrere mærkningsordninger og certificeringskrav i de nordiske lande – og herefter overveje fælles nordiske mærkningsordninger eller gensidig accept af landenes certificeringssystemer.

Resultat

Der er iværksat et nordisk-baltisk markedsprojekt med det formål at kortlægge problemløsende initiativer, som nordiske og baltiske eksportører har i forbindelse med eksport til andre nordiske og baltiske lande. Heri er deltagere fra alle de nordiske og baltiske lande. Arbejdet er afsluttet juni 2005 med en rapport, hvor der bl.a. peges på følgende muligheder for at afhjælpe de oplevede barrierer: 1) Oprettelse af et fælles informationssystem om regler og certificeringsprocedurer, og 2) samtidig promotion af EU logo og nationale logos. Idéen om et nordisk økologimærke anses ikke som løsningen på problemerne med handelshindringer på et stadigt mere globalt marked for økologiske fødevarer. Derimod betragtes det fælles europæiske økologilogo, som en løsning på problemerne ved afsætning på EU-markedet herunder det nordisk/baltiske.

Undersøgelse af mulighederne for nordisk marked for offentlige indkøb

Vi ser for få nordiske virksomheder byde ind på offentlige indkøb i de nordiske lande, hvorfor jeg foreslog, at vi så nærmere på årsagerne til den begrænsede nordiske tilbudskonkurrence ved offentlige indkøb. Det danske formandskab ved Økonomi- og Erhvervsministeriet har dog været afvisende overfor forslaget om et nordisk marked for offentlige indkøb du fra den begrundelse, at der netop i EU-regi er foretaget en gennemgribende reform af EU's udbudsdirektiver. Samtidig er der allerede oprettet et europæisk udbudsnetværk, der har til hensigt at være forum for erfaringsudveksling og konfliktløsning i grænseoverskridende sager. Netværket har deltagelse af samtlige nordiske lande. De nordiske udbudsmyndigheder har desuden et løbende tæt samarbejde med møder 1-2 gange om året, hvor aktuelle problemstillinger og udviklingen på udbudsområdet drøftes.

Resultat

Idet der allerede er etableret et europæisk udbudsnetværk, med deltagelse af samtlige nordiske lande, vurderes det ikke hensigtsmæssigt at etablere en særlig nordisk løsning på dette område.

Overførsel af overskud og underskud for virksomheder på tværs af de nordiske grænser

Mulighederne for overførelse af overskud og underskud for virksomheder på tværs af de nordiske grænser er i udstrakt grad ikke muligt i dag. Problemstillingen har været behandlet af finansministrene, som ikke finder det muligt på nordisk plan at skabe regler for overførsel af over- og underskud på tværs af de nordiske grænser. De nordiske erhvervsministre har desuden besluttet at afvente en løsning på EU-niveau, før der bliver taget stilling til at indlede et nordisk samarbejde om sagen.

Resultat

Der kan ikke forventes særlige nordiske regler for overførelse af overskud og underskud. Deri od er det et af de spørgsmål, der vil blive behandlet i forbindelse med fælles nordisk implementering af EU-direktiver, når tiden er moden til det.

Vi må afskaffe revisionspligt for mindre virksomheder

De nordiske lande har i modsætning til de øvrige europæiske lande en revisionspligt for mindre erhvervsvirksomheder. Dette medfører naturligvis betydelige omkostninger – i størrelsen 1.4 mia. årligt for danske virksomheders vedkommende. Det drejer sig om B-virksomheder dvs. virksomheder med under 50 ansatte, en balance på under 29 mio. DKK og en netto-omsætning på under 58 mio. DKK. Revisionspligten for mindre erhvervsvirksomheder skal lempes i overensstemmelse med de generelle regler i de øvrige EU-lande. Jeg foreslog derfor det danske formandskab at tage forslaget op med afskaffelse af revisionspligten for mindre virksomheder.

Resultat

Opfølgningen på nordisk plan afventer i øjeblikket nationale overvejelser i flere af de nordiske lande, herunder Danmark og Sverige, hvor arbejdet med regelforenkling og fjernelse af administrative byrder er en væsentlig prioritet.

Fælles marked og standarder for brandslukningsudstyr og førstehjælpsvarer

Der er i dag ikke fælles standarder i Norden for brandslukningsudstyr og førstehjælpsvarer. Jeg har derfor foreslået, at der skabes et fælles marked og standarder på netop de områder.

Resultat

Forslaget er fremsendt det danske formandskab og en opfølgning af det er undervejs og kræver i første omgang en tværsektoriel tilgang hos det danske formandskab.

Fødevareområdet

Vi må undgå barrierer på fødevare- og veterinærområdet

Fra fødevareerhvervet anføres ofte, at der opleves grænsehindringer særlig i forbindelse med handel mellem de nordiske lande. Det konkrete omfang af disse grænsehindringer har dog hidtil ikke været kendt. På fødevare- og veterinærområdet er der derfor igangsat en national kortlægning, hvor landene hver især har rettet henvendelse til de nationale kontaktorganisationer for at få kortlagt, hvilke grænsehindringer de oplever i relation til handelen mellem de nordiske lande, og som organisationerne kunne ønske at få taget op i nordisk regi.

Resultat

Der har været foretaget et omfattende og struktureret arbejde med at få identificeret konkrete barrierer i handelen med fødevarer i Norden. På baggrund af undersøgelsen kan der konkluderes, at der reelt kun er meget få problemer med grænsehindringer for handlen mellem de nordiske lande på fødevare- og veterinærområdet. Baggrunden er dels, at fødevarelovgivningen i meget stor udstrækning er harmoniseret i EU/EØS-regi, dels at de nordiske lande allerede via embedsmandskomitéen for levnedsmidler og gennem forskellige netværk samarbejder i forbindelse med implementering af ny lovgivning. Desuden findes i EU-regi notifikationsprocedurer forud for indførelse af ny national lovgivning på fødevare- og veterinærområdet. Det er positivt at konstatere, at landene i regi af det nordiske levnedsmiddelsamarbejde i størst mulig omfang samarbejder for at forebygge grænsehindringer.

Regionale grænsehindringer

Det er lettere at medbringe kæledyr i transit via Sverige til Bornholm

For rejsende til og fra Bornholm via Sverige har det været vanskeligt at medtage kæledyr. Gennem intensive forhandlinger mellem den danske og svenske regering er der nu opnået et positivt resultat. Målet har været, at det under den eksisterende aftale for transitrejsende til Bornholm via Sverige tillades at medbringe kæledyr, ikke kun som hidtil når der rejses med bil, men også når der rejses med bus og tog. Dette er sket, endvidere er servicen til borgerne udbygget således at blanketter m.v. kan udfyldes via internettet, hvilket gør det lettere for borgerne.

Resultat

De svenske myndigheder har accepteret, at transitrejsende med kæledyr også vil kunne benytte bus og tog udover som hidtil bil. Information om reglerne findes på Fødevarestyrelsens hjemmeside. De nye svenske regler trådte i kraft den 15. juni 2005.

Det bliver lettere at rejse i transit i Sverige med jagt og konkurrencevåben

I øjeblikket kan transitrejsende til og fra Bornholm via Sverige kun medbringe jagt- og konkurrencevåben, hvis de pågældende har en transittilladelse fra de svenske myndigheder. Målet er at opnå en ordning, der gør det mulig at medbringe våbnene uden en sådan svensk transittilladelse. Det formodes at blive muligt fra foråret 2006, da en svensk lovændring forventes vedtaget i begyndelse af næste år.

Resultat

Førend et positivt resultat kan nås kræves en svenske lovændring, som vil bane vej for at man kan medbringe våben i transit uden svensk transittilladelse. Vi forventer et positivt resultat vil blive vedtaget i foråret 2006.

Nye krav til længde på vogntog

I Norden opererer man med forskellige vogntogslængder. På udvalgte veje af høj standard i Sverige og Finland er den tilladte længde 25,5 m, mens den i Danmark er 18,75 m. Ændres de danske reglerne for vogntogslængde, så de svarer til de svenske og finske vil det skabe større mobilitet og større konkurrence internt i de nordiske lande. Fra norsk side har man tilkendegivet, at man ikke ønsker at harmonisere målene på vogntog.

Resultat

En begrænset forsøgsordning forventes igangsat i 2005 i Danmark på en udvalgt strækning fra Kastrup Cargo Center til Sverige. Adgang til færgehavne med forbindelse til Sverige inddrages også i forsøgsordningen. Det overvejes også at give mulighed for, at færgehavne med forbindelse til Sverige skal kunne inddrages i forsøgsordningen.

Toldhåndteringen langs den svensk norske grænse smidiggøres

Langs den svensk/norske grænse har der hidtil været visse praktiske problemer med toldhåndtering og toldgebyrer, samt afgifter ved midlertidig import af maskiner. Fra svensk og norsk side har man arbejdet intensivt med at løse disse vanskeligheder. Der blev i april 2005 afholdt et grænseseminar, hvor man samlede ministre, grænsekomitéer, informationstjenester, eksperter inden for særligt told og moms, og virksomheder til en drøftelse af, hvorledes de udestående problemer bedst muligt blev afviklet.

Resultat

Langs den svensk/norske grænse er der nu fundet en række konkrete løsninger, som vil gøre det lettere for erhvervslivet at virke over grænsen. Afgifter ved midlertidig import af maskiner mindskes. Toldhåndteringen og gebyrer langs grænsen er smidiggjort, så meget kan ordnes på forhånd via internettet. Dette løser en række praktiske problemer, som særlig erhvervslivet har oplevet.

Sprogsamarbejdet

Vi må have klare regler for, hvornår vi kan bruge andre nordiske sprog i kontakt med myndighederne

Vi ser, at borgere og myndigheder til tider er i tvivl om, hvorvidt de har ret til at anvende eget sprog i kontakten med myndigheder i et andet nordisk land. Dette spørgsmål har da også været genstand for vurdering gennem længere tid. Der foretages i øjeblikket en juridisk udredning, hvor der tages stilling til henholdsvis om og hvordan:

1. Konventionen ændres på områder der anses for forældede
2. Konventionen skal have en gennemrevision
3. Konventionen ophæves og erstattes af en deklaration og indarbejdes i den nordiske sprogpolitik. Derudover skal der tages stilling til behovet for at inkludere de nordiske tegnsprog i den nordiske sprogkonvention

Resultat

Det er endnu for tidligt at redegøre for det endelige resultat, idet en slutrapport først forventes færdig i 2006. Herefter vil der blive gennemført en informationsindsats for at få ubredt kendskabet til konventionen.

Den islandske navnetradition – forbedrede muligheder i Sverige og Danmark

Den islandske navnetradition baserer sig på, at børn opkaldes efter deres fædre, således at fædrenes navn suppleres med -dottir eller -son. Der har været konkrete eksempler på, at myndigheder i de andre nordiske lande afslog forældrenes anmodning om at registrere de islandske navne.

Resultat

I Sverige ændrede man lovgivningen i 2004, således at det blev muligt at opkalde sine børn i overensstemmelse med den islandske navnetradition. I 2005 er der i Danmark kommet en ny navnelov, der nu også giver mulighed for at islændinge i Danmark kan navngive deres børn i overensstemmelse med den islandske navnetradition.

Utkast till
Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå

Dokument från Nordiska ministerrådet

1. Bakgrund – kunskap och innovation för tillväxt i Norden

De nordiska länderna blir i många sammanhang högt rankade i internationella sammanlikningar. Exempelvis kan detta ses i World Economic Forums Growth Competitiveness Index:

Figur 1: Growth Competitiveness Index rankings and 2004 comparisons

Country	GCI 2005 rank	GCI 2005 score	GCI 2004 rank
Finland	1	5.94	1
United States	2	5.81	2
Sweden	3	5.65	3
Denmark	4	5.65	5
Taiwan	5	5.58	4
Singapore	6	5.48	7
Iceland	7	5.48	10
Switzerland	8	5.46	8
Norway	9	5.40	6
Australia	10	5.21	14

Även när det avser resultat som är uppnådda i förhållande till Lissabon-strategin placerar sig de nordiska EU-medlemmarna sig bra:

Figur 2: The Lisbon league table – from "THE LISBON SCORECARD V"

Overall Performance	Country	Progress since 1999	Number of Lisbon targets met	Number of indicators used in the ranking for overall performance (max 39)	Number of indicators used for progress ranking (max 39)
1	Sweden	5	12	38	34
2	Denmark	6	9	38	33
3	United Kingdom	2	7	39	35
4	Netherlands	12	6	37	33
5	Finland	11	7	38	33

På samma gång är de nordiska länderna utsatta för liknande utmaningar som de andra europeiska länderna genom en ökad global konkurrens, samt ekonomi- och välfärdssamhällets utmaningar för framtiden till följd av den åldrade befolkningen.

Forskning, utbildning och innovation är grundläggande förutsättningar för moderna samhällens utvecklingsförmåga och näringslivets internationella konkurrenskraft. De nordiska länderna är i ett internationellt sammanhang framstående på många områden och detta faktum borde utnyttjas bättre för att skapa synergieffekter och ökad profilering. Där är heller inte någon garanti för fortsatt framgång när den vetenskapliga konkurrensen skärps. Till exempel kommer Kina om nuvarande trender håller i sig, vara på nivå med EU i forskningsinvestering i 2010 (c:a 2,2 % av GDP). För att säkra framtida tillväxt är det dessutom helt avgörande att det sätts ytterligare tryck på att säkra en större ekonomisk avkastning av utbildnings- och forskningsaktiviteter genom förbättrat samspel mellan kunskapsinstitutioner och företag. Det är också viktigt att stimulera den del av näringslivets innovation, som inte är direkt forskningsrelaterat, samt att understödja andra källor till innovation än den teknisk-naturvetenskapliga forskningen.

De nordiska länderna gör en insats för att omställa sig till en ökad globalisering och konkurrens, detta sker också i ett europeiskt sammanhang, där Lissabonstrategins partnerskap för tillväxt och sysselsättning är huvudstrategin. De politiska aktiviteterna i detta program hänför sig till följande tre huvudområden:

- Att stimulera kunskap och innovation för tillväxt
- Att göra Europa mera attraktivt att investera och arbeta i
- Att skapa flera och bättre jobb

En central del av Lissabon-strategin har under de senaste fyra åren fokuserat på utvecklingen av ett europeiskt område för forskningsverksamhet genom att stärka samarbetet, motverka fragmentering av forskningen, öka forskningsinvesteringarna, bättre utnyttja resurserna, ge verksamheterna, speciellt små och medelstora företag, bättre ramvillkor för forskning samt utbygga aktiviteterna. Det skall skapa en inre marknad för forskning och innovation. I ett utvidgat Europa med ökad globalisering kommer ett regionalt forskningssamarbete och samarbete runt olika innovationsformer att få en växande betydelse. Värdegrunden av det regionala samarbetsmönstret exempelvis inom Norden ökar och kan med fördel vidareutvecklas.

EU går mycket målmedvetet in för att förbättra möjligheterna till innovation och tillväxt. Som en uppföljning av Lissabon-strategin lanserade kommissionen nyligen en integrerad innovation och forskningsplan, en "Action Plan" som ska lyfta forskning och innovation på policynivå, inom näringslivet samt öka tillgången till finansiering för samverkan mellan forskning och innovation. Stickorden i satsningen är att forskning och innovation är kärnan av EU:s politik, i EU:s finansiering, i Europas näringsliv och att det skall förberedas nya politiker som främjar forskning och innovation. NMR:s uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå kan på många sätt ses i samma perspektiv som kommissionens rådande initiativ.

De nordiska samarbetsministrarna beslutade hösten 2005 en ny struktur för det nordiska ministerrådssamarbetet med sikte på att företa en tydligare prioritering och effektivisering. Syftet med struktur- och moderniseringsarbetet är att styrka det nordiska samarbetets politiska relevans och effektivitet bl.a. genom klar politisk fokusering. Som en av tyngdpunkterna i det framtida samarbetet nämner samarbetsministrarna kunskapsutvecklingen i brett förstånd och innovationspolitiken som igen ökar konkurrens förmågan.

I Nordiska ministerrådets uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå önskas det sättas fokus på arbetet med att stimulera kunskap och innovation för tillväxt eftersom det ger en lämplig avgränsning, som gör det möjligt att bygga på gemensamma nordiska krafter som samtidigt är fast förankrade i moderniseringsarbetet. Passande teman inom de två andra huvudområdena kommer också där det uppskattas vara relevant att bli berörda.

Avsikten med denna rapport är därför att beskriva bakgrunden för en nordisk uppföljning av Lissabon-strategin genom att fokusera på det område, som går ut på att stimulera kunskap och innovation för tillväxt, samt att identifiera aktiviteter som representerar nordisk styrka och därmed ger ökad nordisk nytta.

2. Lissabon-strategin och dess återlansering

Lissabon-strategin är ett omfattande program som EU:s stats- och regeringschefer lanserade i mars 2000. Den tar sikte på att Europa till år 2010 skall bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi. Målet är full sysselsättning och hög tillväxt utan skadliga effekter för miljön samt social sammanhållning. Vid toppmötet i Lissabon 2000 antog man, som en del av Lissabon-strategin, kommissionens förslag om att skapa ett europeiskt område för forskningsverksamhet (ERA). Detta var ett led i processen att sammanföra forskare/forskningsaktiviteter i ett fragmenterat Europa. Senare, vid toppmötet i Barcelona 2002 konstaterade man att Europa måste öka satsningen på forskning och utveckling. Målet sattes till 3 % av bruttonationalprodukten (BNP) senast år 2010.

En annan utmaning som Lissabon-strategin satte högt på agendan var att lösa den såkallade europeiska paradoxen också kallad den europeiska sjukan. Nämligen att det i Europa på den ena sidan finns en god kunskapsbas och kunskapsproduktion, men att detta inte ger utslag i nya produkter och tjänster i marknaden tillsvarande till exempel i USA.

Vid toppmötet i mars 2005, då det var tid för halvtidsöversyn av Lissabon-strategin, beslutade EU:s stats- och regeringschefer om en nystart för Lissabon-strategin och poängterade dess centrala betydelse för Europas ekonomiska framtid. EU skall fokusera på tillväxt och på att skapa nya arbetsplatser. Kunskap och innovation är ledande begrepp för att Lissabon-processens mål skall kunna nås. Europeiska rådet godkände 24 riktlinjer för tillväxt och jobb 2005-2008 och poängterade också vikten av ambitiösa nationella handlingsplaner. Som ett led i att föra fram processen skall alla medlemsländer inkomma med nationella handlingsplaner före den 15 oktober 2005. Kommissionen presenterade i juli 2005, "gemenskapens Lissabon-program" för alla samlade EU-aktiviteter.

"Målet för Lissabon-strategins partnerskap för tillväxt och sysselsättning är att modernisera vår ekonomi för att se till att vår unika sociala modell bevaras trots allt mer globala marknader, tekniska förändringar, miljöpåfrestningar och en åldrande befolkning. Lissabon-strategin ska också ses i ett bredare sammanhang, i förhållande till den hållbara utvecklingens krav på att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov."

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET 20.7.2005

Gemensamma insatser för tillväxt och sysselsättning: gemenskapens Lissabonprogram

3. Utbildningens roll i Lissabon-strategin

I lägesrapporten "Utbildning 2010" från rådet och kommissionen (26 februari 2004) konstaterar man att den högre utbildningssektorn är en viktig aktör i en ekonomi och ett samhälle baserade på kunskap. Man konstaterar också att utbildning spelar en central roll för utvecklandet av Europeiska unionens konkurrenskraft. Huvudbudskapet från rådet och kommissionen till Europeiska rådet är att mänskliga resurser är helt avgörande för förmågan att skapa och överföra kunskap och en kritisk faktor för ett samhälles möjlighet till innovation. Rapporten påpekar vidare att investeringar i utbildning är av största vikt för EU:s konkurrenskraft, hållbara tillväxt och sysselsättning och därmed är en förutsättning för att man skall kunna uppnå de ekonomiska, sociala och miljömässiga mål som fastställdes vid mötet i Lissabon. I lägesrapporten upprepar rådet och kommissionen sin beslutsamhet att arbeta för det överenskomna målet att före utgången av 2010 göra utbildningssystemen i Europa till en kvalitetsreferens i världsklass.

Kommissionen har uppskattat att man på europeisk nivå kommer att behöva 700 000 nya forskare före år 2010 för att Lissabon-strategin skall kunna genomföras. Flera meddelanden/rekommendationer från kommissionen (och rådet) har behandlat olika aspekter av forskarrörlighet och forskarkarriär. Här kan exempelvis nämnas:

- Kommissionens meddelande till rådet och Europa-parlamentet "En strategi för rörlighet i det europeiska området för forskningsverksamhet". KOM (2001) 331 slutlig av den 20 juni 2001.
- Kommissionens meddelande till rådet och Europa-parlamentet "Forskare inom det europeiska området för forskningsverksamhet – ett yrke med många karriärmöjligheter". KOM (2003) 436 av den 18 juli 2003 (dok. 12420/03).
- Kommissionens rekommendation av den 11 mars 2005 om den europeiska stadgan för forskare och riktlinjer för rekrytering av forskare, 2005/251/EG (EGT L 75,22.3.2005, s. 67).

4. Lissabon och betydelsen för innovation i näringslivet

Den nystartade Lissabon-strategin utgör den europeiska gemenskapens svar på den stigande konkurrenspressen som europeiska företag utsätts för. Lissabon-strategin omfattar bland annat element inom utbildning, forskning, innovation, näringsutveckling och arbetsmarknadsreformer, som är en förutsättning för framtida växt och välstånd.

Syftet med Lissabon-strategin är bl.a. att stimulera innovation i Europa. För att Europa ska nå den topposition man eftersträvar krävs att det öppnas upp för nya typer av innovationsprocesser som skapar nya interaktionsmönster mellan forskning, näringsliv och marknad.

För att nya innovationer och företagsidéer ska utvecklas och för att kunskapsöverföring ska fungera behövs ett utökat samarbete mellan universitet och industrin. De synergieffekter som skapas mellan näringsliv och forskning är viktigt att stödja. Innovation på olika nivåer är det som stärker och ökar Europas konkurrenskraft, men innovation innebär också att man måste våga testa nya koncept och idéer på marknaden för att lyckas.

I ett näringsliv som öppnar upp för mångfald kommer det med tiden att skapas nya typer av innovationer. Ett exempel som har stor potential är Eco-innovation som både skapar tillväxt och jobb och som redan idag sysselsätter över 2 miljoner människor i Europa.

"The Competitiveness and Innovation Framework Programme" (CIP) verkar inom tidsramen 2007-2013 och blir ett av EU:s starkaste insatser för att skapa tillväxt inom bl. a. områdena entreprenörskap, SME:s och innovation.

I det följande avsnittet beskrivs status för det nordiska arbetet om att stimulera kunskap och innovation för tillväxt. Därefter presenteras mål och aktiviteter för uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå.

5. Det nordiske samarbejde om kundskab og innovation for vækst

Lissabon-strategins partnerskap för tillväxt och sysselsättning bygger på medlemsländernas nationella program och "gemenskapens Lissabon-program". Medan synergi och komplementaritet mellan gemenskapsprogrammet och medlemsstaternas nationella program anses vara grunden för en framgångsrik förnyad Lissabon-strategi, avser en uppföljning på nordisk nivå med fokus på kunskap och innovation att stärka denna synergi. Dessutom bidrar uppföljningen till ökad relevans i det nordiska samarbetet både vid sin fokusering och genom att den stimulerar till ett bättre samspel mellan forskning, utbildning och innovation.

Vitboken "NORIA Nordisk forskning och innovation – globalt ledande genom ökat samarbete" utkom hösten 2003 och antogs av de nordiska utbildnings- och forskningsministrarna. Vitboken utmynnar i ett förslag om att upprätta ett nordiskt forsknings- och innovationsrum, NORIA, som skulle stärka Norden som region i Europa och andra delar av världen. NORIA skulle samtidigt fungera som en vital och integrerad del av det europeiska området för forskningsverksamhet (ERA). Vitboken beskriver också ett forsknings- och innovationssystem med två pelare, en för forskning och en för innovation, med starka band dem emellan. Detta betyder att stimulering till en ökad forskning och ökad innovation representerar två självständiga utmaningar, men med tydliga beröringsytor.

År 2004 utkom "Innovationsboken – Nordisk styrka, nationell nytta och global excellence" med ett förslag till nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005-2010. De nordiska näringsministrarna antog detta program hösten 2004. Innovationsboken påpekar att den över-

gripande visionen om Norden som internationellt ledande tillväxt- och innovationsregion förutsätter en nordisk kraftsamling inom ett begränsat antal prioriterade områden: (1) övergripande policyformulering, (2) de operativa innovationssystemen samt (3) vissa typer av nätverkssatsningar.

Nordiskt näringspolitiskt samarbetsprogram 2006-2010, som godkändes av ministerrådet för Näring 2005, placerar sig näraliggande återlanseringen av Lissabon-strategin. Visionen i samarbetsprogrammet är att "Norden skal fastholdes og videreudvikles som en førende region i verden hvad angår konkurrencekraft og økonomisk vækst. Det nordiske næringspolitiske samarbejde skal skabe en åben nordisk region med internationalt attraktive rammevilkår".

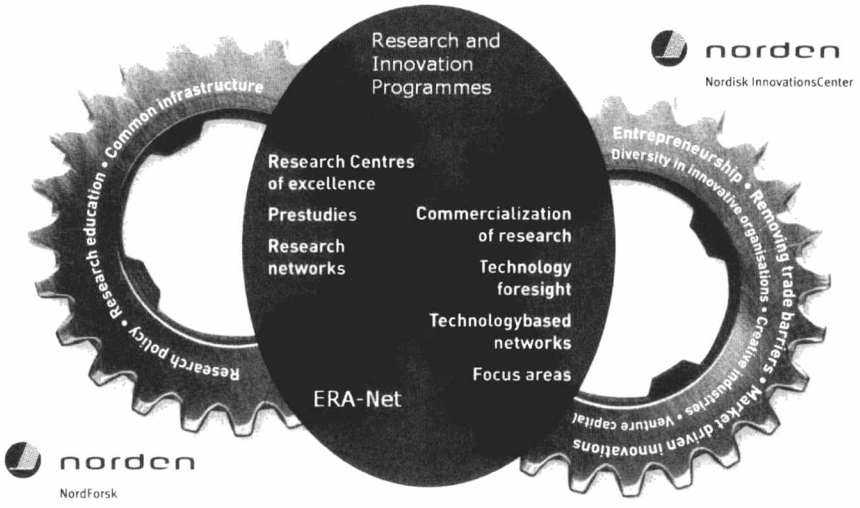
Verksamheter, forsknings- och utbildningsinstitutioner samt departement och myndigheter är viktiga aktörer i innovationssystemet. Företagen investerar i utveckling och bär den ekonomiska risken genom att producera och lansera nya produkter i en marknad. Ett forskningsresultat kan enbart bli till en innovation genom en växelverkan med kommersiella aktörer. Det blir därför viktigt att aktörerna har ett nära samarbete för att främja synergi och framstående resultat. Förstärkta ambitioner för att vetenskapliga och teknologiska framsteg också skall kunna omsättas i företagande och flera arbetsplatser utgör en viktig del av motiveringen för ökat nordiskt samarbete.

De nordiska forsknings-, utbildnings- och näringsministrarna antog i september 2004 en deklaration om att samarbeta för att stärka relationerna i de nordiska länderna mellan forskning och näring. Ministrarna konstaterar att de redan tagit ett antal initiativ för att förstärka det nordiska samarbetet runt respektive forskning och innovation. Detta inkluderar att forskningsministrarna i mars 2004 beslutat om genomförandet av ett nordiskt forsknings- och innovationsrum; att näringsministrarna den 1 januari 2004 inrättat Nordisk InnovationsCenter (NICe); och att forskningsministrarna vid årsskiftet 2004-2005 skapat ett nytt organ, NordForsk, för samnordisk forskningsfinansiering. NordForsk och NICe bör ses som centrala aktörer inom ett nordiskt område för forskning och innovation, ett område som är en del av och ekvivalent med det europeiska forsknings- och innovationsområdet – ERIA.

Ett viktigt resultat av NordForsks verksamhet skall vara ett stärkt forskningssamarbete i Norden och dess närområden samt att Norden gemensamt kan stå starkare i konkurrensen om europeisk forskningsfinansiering än vad länderna var och ett skulle förmå. Samtidigt kommer NORIA, liksom ERIA, att vara ett öppet forsknings- och innovationsområde som utgör grunden för ett stärkt nordiskt internationellt samarbete.

NICes överordnade målsättning är att göra det lättare att etablera och driva näringsverksamhet på tvärs av gränserna i Norden. NICe lägger vikt på att innovation är viktig i alla branscher, också i de branscher som inte är direkt beroende av input från den teknisk-naturvetenskapliga forskning som drivkraft i innovationsarbetet. Ett modellprojekt för NICe är ERA-Net projektet SafeFoodEra, där mer än 20 europeiska länder samarbetar om utmaningar inom matvarusäkerhet med utgångspunkt i gemensamma nordiska prioriteringar.

Figur 3 illustrerar de två institutioner, NordForsk och NICe, som är de operativa organ för nordiskt samarbete om respektive forskning och innovation. Figuren åskådliggör att vissa aktiviteter med relation till Lissabon-strategin är "rena" NordForsk aktiviteter, andra är "rena" NICe aktiviteter och en tredje grupp aktiviteter är sådana som båda deltager i var för sig och potentiellt kan fordra samarbete mellan de två institutionerna.

Nedan presenteras ett antal mål och aktiviteter till uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå.

"Lissabon-strategins partnerskap förutsätter en långsiktig kommunikationsstrategi där man inte enbart ger medborgarna information, utan även engagerar dem i processen. De viktigaste kommunikationsinsatserna måste göras på nationell, regional och lokal nivå. Därför behövs en nära och kontinuerlig samordning med nationella regeringar, parlament, regioner, städer och det civila samhället. På så sätt får strategin demokratisk legitimitet, samtidigt som grunden läggs för att den ska kunna lyckas."

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET 20.7.2005

Gemensamma insatser för tillväxt och sysselsättning: gemenskapens Lissabon-program

6. Aktiviteter på nordisk nivå

6.1 Stärka NORIA som en regional del av det europeiska forskningsområdet ERA

En överordnad målsättning för de i dokumentet föreslagna aktiviteterna är att stärka NORIA som en regional del av det europeiska forskningsområdet ERA.

I ett EU med 25 medlemsstater spelar regionalt samarbete en ökad roll. De nordiska länderna utgör en välkänd region. Sett från EU:s sida består denna region av tre medlemsstater och två stater som samarbetar med EU vid EES-avtalet. Av de tre självstyrande områdena är det endast Åland som är medlem av EU. Norden har en lång tradition av framgångsrikt samarbete inom forskning och utbildning. Satsningen på FoU i de nordiska länderna hör till de högsta i världen och de nordiska länderna brukar klara sig väl jämfört med andra regioner mätt med diverse indikatorer. Norden kan dela med sig av erfarenheter inom exempelvis forskarrörlighet men Norden har också mycket att lära av andra länder/regioner.

Både genom egna samarbetsaktiviteter i Nordenområden, internationellt och aktiviteter under EU:s program för forskning och innovation etableras NORIA. Men särskilt viktig blir utmaningen vid EU:s 7:e ramprogram för forskning från 2007, det största internationella forskningssamarbetet som hittills har varit planerat. Vid en rad aktiviteter förväntas särskilt NordForsk och NICe och öka värden av nordiskt samarbete i det 7: e ramprogrammet.

En planerad aktivitet med utgångspunkt i ett MR-U beslut är en gemensam konferens med EU-kommissionen med titeln "The role and contribution of country-regions in building the European Research and Innovation Area". Diskussioner har förts med kommissionär Potoçniks kabinett som är positiv till förslaget.

Aktuella teman för konferansen är bl.a.:

- "ERA-NET and ERA-NETplus - Networking the European Research Area"
- "Mobility"
- "Regions of knowledge - Bringing regions faster into the knowledge economy"

Aktivitet (1): Gemensam EU-NMR konferens hösten 2006
Aktivitet (2): Stärka samspelet med olika aktörer inom nordisk innovationsverksamhet. Stimulera till ökad kompetens visavi kommersialisering av forskningsresultat bland forskare. Förstärka samarbetet mellan NordForsk och NICe.

6.2 Forskning

6.2.1 Större och effektivare forskningsinvesteringar i Norden

För att Norden och Europa skall kunna realisera målen med Lissabonstrategin behövs ytterligare ekonomiska satsningar och vidare arbete. Alla nordiska länder har i princip för avsikt att uppfylla Barcelona-målet om en satsning av minst 3 % av brutto nationalprodukten (BNP) på forskning och utveckling före år 2010. Tre av de nordiska länderna har redan nått detta mål. För alla är effektivare forskningsinvesteringar en utmaning.

Det danska ordförandeskapet har i sitt ordförandeskapsprogram "Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde" på sidan 72 under kapitel 19 Økonomi og finans skrivits följande:

Som led i opfølgningen af Lissabon-strategien vil formandskabet arbejde for, at der iværksættes en vidensindeling og erfaringsudveksling mellem de nordiske lande på især områderne for forbedring af rammevilkårene for private investeringer, samarbejdet mellem offentlige institutioner og private virksomheder i forskningssektoren samt hvorledes konkurrencen på området styrkes bedst muligt.

Aktivitet (3): Att stimulera till utväxling av erfarenhet och best practice.
Aktivitet (4): Nordforsk: Initiera samarbete med de nationella forskningsfinansierande organen med sikte på att underlätta anordnandet av gemensamma nordiska utlysningar av forskningsmedel genom att delvis öppna eller sammanslå nationella utlysningar.

6.2.2. IT forskning i världsklass – Nordunet3 som flaggskepp

De nordiska länderna har i mer än 25 år samarbetat om IT-infrastrukturutveckling. I Norden är utbredningen och användningen av Internet världens högsta. Detta innebär att förutsättningarna för att använda informations- och kommunikationsteknologi som nordisk konkurrensparameter för att skapa ökad tillväxt och sysselsättning är goda.

Tack vare NORDUnet A/S (ett samnordiskt statligt aktiebolag, etablerat av de nordiska länderna som uppföljning på Nordiska ministerrådets NORDUnet projekt) blev de nordiska länderna de första efter USA att ta Internet till sig. Sedan 1999 har de nordiska länderna också samarbetat om forskning gällande internet-teknologier, först genom forskningsprogrammet Nordunet2 och nu genom Nordunet3 (Forskning i IT-säkerhet, protokoll etc.). I globala diskussioner om vilken riktning denna teknologi skall ta, utgör Nordunet-samarbetet en strategisk plattform, där de nordiska länderna kan spela en betydande roll. Speciellt i relation till europeiska forsknings- och utvecklingsinitiativ (det gemensamma europeiska Géant forskningsnätverket och IST programmet) är Nordunet-samarbetet viktigt. Nordiska ministerrådet tog i slutet av 1990-talet tillsammans med NORDUnet A/S initiativ till att bygga ut den baltiska IT-infrastrukturen (BaltNet), och det är via de nordiska länderna Ryssland är förbundet till det europeiska och det ame-

rikanska IT-forskningsnätverk. Mot bakgrund av detta har Nordiska ministerrådet redan ingått ett samarbete med Östersjö-rådet i regi av "the Northern eDimension Action Plan (NeDAP)", om att utarbeta en feasibility studie med sikte på ett utvidgat Nordunet-samarbete. Studien utarbetas av NORDUnet A/S och avlämnas i oktober 2005

Aktivitet (5): Att arbeta för att Ryssland och de baltiska länderna formellt indras i det nordiska Nordunet-samarbetet (Nordunet3 och NORDUnet A/S), och att Nordunet-samarbetet (dvs Nordunet3) skapar en plattform för gemensamt bruk av sjunde europeiska ramprogrammet för forskning (FP7). ERA-NET och ERA-NET PLUS kan exempelvis understöda forskningssamarbete och koordinering av nationella och regionala forskningsaktiviteter, och säkra ytterligare delfinansiering från EU kommissionen

6.3 Forskning och forskarutbildning

6.3.1. Utveckla och styrka NordForsk

Eftersom NordForsk:s framtida strategi inte är färdig ännu innehåller detta dokument endast ett fåtal specifika NordForskaktiviteter, som är fastställt av NordForsk själv. Förutom aktivitet 4 skall här speciellt framhävas följande aktiviteter i tabell 1
4 (Initiera samarbete med de nationella forskningsfinansierande organen)
2 (Bl.a. stärka samarbetet mellan NordForsk och NICe)
13 (Vidareutveckla NorFA/NordForsk Nabo programmet)

Aktivitet (6): Samfinansierande utlysningar med nationella forskningsfinansierande organ.

6.3.2 "Talentpleje" och förbättrad kvalitet och kvantitet av forskare i Norden

Det finns ett stort behov för fler och bättre talanger inom utbildning, forskning och arbetsliv. Exempelvis: i ljuset av målsättningen om 700 000 nya forskare i Europa innan 2010 och på bakgrund av utvecklingen om ökad konkurrens om de duktiga forskarna kommer det att finnas ett behov för att styrka det nordiska samarbetet för att göra det mer attraktivt att satsa på en forskarkarriär.

För att få fokus på forskarkarriären måste det satsas på olika tilltag redan tidigt i utbildningsförloppet. Ett tilltag kunde vara att stimulera intresserade och talangfulla elever i grundskolan, ungdomsskolan och i gymnasiet till att intressera sig för en forskarkarriär.

Men ett talangfrämjande kan också ha andra eftersträvande resultat, i detta sammanhang hänvisas det till ordförandeskapets förberedande temadiskussion på MR-U mötet 26.10.2005.

Aktivitet (7): Tilltagen utformas i överensstämmelse med konklusionerna från MR-Us temadiskussion om "Talentpleje"

6.4 Utbildning

6.4.1. Ny nordisk hållning till PISA

Det nordiska skolsamarbetet har i flera år arbetat aktivt med kvalitetsfrågor. Frågor och problemställningar gällande utveckling och användning av indikatorer är en central del av kvalitetsarbetet. Hösten 2004 framtog ledningsgruppen för det nordiska skolsamarbetet (NSS) en kartläggning om det nuvarande nordiska samarbetet på indikatorområdet. Kartläggningen pekade bland annat på behovet av ett nordiskt samarbete gällande internationella undersökningar, bland annat PISA. Målsättningen för ett ökat nordiskt samarbete kring PISA-undersökningarna är att genom erfarenhetsutväxling stärka det nationella arbetet och samtidigt koppla det till det internationella indikatorarbetet. Internationella undersökningar utgör en viktig del av det nationella systemet för utvärderingen av utbildning och bidrar till utvecklingen av de nationella utbildningssystemen. NSS har som uppföljning av PISA 2003 bett en forskargrupp utarbeta en

rapport med nordiskt perspektiv på PISA som grundlag för beslut om nya initiativ inom det internationella indikatorarbetet. Rapporten presenteras vid en forskarkonferens i maj 2006.

Aktivitet (8): Förstärka det nordiska samarbetet inom det internationella indikatorarbetet genom att ta fram rapporten Northern Light II. Rapporten presenteras vid en forskarkonferens i maj 2006.

6.4.2. Erkännande av yrkeskompetenser och överföring av meriter inom yrkesutbildningen

Genom Europeiska rådets beslut den 11 november 2002 gällande resolutionen om främjande av ett närmare europeiskt samarbete i fråga om yrkesutbildning samt Köpenhamns-förklaringen om ökat samarbete kring yrkesutbildning, vilken antogs av ministrar i 31 europeiska länder, arbetsmarknadsparter i Europa och kommissionen. Den 29-30 november 2002 skapades ett grundlag för ett tätare och mera förpliktande samarbete på europeiskt plan inom yrkesutbildning. Den överordnade målsättningen för samarbetet var att öka rörligheten och tillträdet till livslångt lärande på europeisk nivå med speciell fokus på att främja den europeiska dimensionen i utbildningen, skapa större öppenhet inom yrkesutbildningen, förbättra ömsesidigt erkännande av kompetenser och kvalifikationer samt utveckla kvalitetsmetoder och indikatorer.

Det nordiska skolsamarbetet tog 2004, som ett led i uppföljningen av Köpenhamnsförklaringen, fram rapporten "Erkännande av yrkesutbildning". Rapporten framlade "Aktivitet till aktiviteter" för att stärka det nordiska erfarenhetsutbytet och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna och det övriga Europa. Det nordiska skolsamarbetet fick i uppdrag av MR-U 2/04 att följa upp aktiviteterna under innevarande strategiperiod 2005-2007. Den överordnade målsättningen för det nordiska samarbetet är att arbeta vidare med ett system för erkännande av yrkeskompetenser och överföring av meriter i Norden/Europa samt stärka de nordiska National Reference Points samarbetet.

Det nordiska samarbetet bör ses i sammanhang med arbetet kring "European Qualification Framework."

Aktivitet (9): Stimulera till utväxling av erfarenhet och best practice. Förstärka det nordiska samarbetet kring European Qualification Framework genom att avhålla en workshop med de nordiska fora som är involverade i Bologna- och Köpenhamns-processerna, förstärka samarbetet kring erkännandet av yrkeskompetenser och meritöverföring mellan de nordiska och de baltiska länderna samt Polen genom att avhålla ett seminarium hösten 2005, förstärka det nordiska samarbetet kring erfarenhetsutväxling i samband med införandet av CQAF (The Common Quality Assurance Framework) i yrkesutbildningen genom att avhålla ett seminarium våren 2006.

6.4.3. Realkompetens

Begreppet livslångt lärande förutsätter att det existerar ett väl fungerande system för överföring av realkompetens inom vuxenutbildning. Redskap och metoder för identifikation och validering av erkännande av icke-formellt och informellt lärande bör utvecklas. I regi av SVL och nordiskt Nätverk för Vuxnas Lärande (NVL) utväxlas erfarenheter och insamlas information om hur de nordiska länderna arbetar med utveckling av redskap och metoder för realkompetens. I synnerhet för målgruppen av kortutbildade är det viktigt med tillgång till merit och validering samt erkännande av kompetenser uppnådda utanför det formella utbildningssystemet, dels för att i möteskomma behov för kompetensutveckling i vetenskapssamfundet, dels för att säkra mobilitet. Initiativen skall tillfredsställa nya krav om justeringar och moderniseringar av livslångt lärande för vuxna i ljuset av utmaningar knutna till arbetslivets konkurrenskraft och den enskildas kompetensutveckling med hänsyn till sysselsättning och personlig utveckling.

Kommissionen har nyligen tagit fram ett arbetsdokument "Towards a European Qualifications Framework for Lifelong Learning" och har sänt detta på konsultation. Det nordiska arbetet bör ses i sammanhang med detta.

Aktivitet (10): Stimulera till utväxling av erfarenhet och "best practice". Tre nätverksmöten hösten 2005, som grundlag för eventuell komparativ analys gällande realkompetens.

6.4.5. Gemensamma nordiska mastergrader

Genom olika samarbetsprocesser och initiativ har man på europeisk nivå identifierat en rad problemställningar och huvudutmaningar för högre utbildning i ett perspektiv av global konkurrens och livslångt lärande (LLL). Ett exempel är EU-programmet Erasmus Mundus som stödjer samarbete mellan universitet och högskolor genom att erbjuda gemensamma europeiska masterprogram av högsta kvalitet. En huvudmålsättning för programmet är att göra högre utbildning i Europa mera synlig och attraktiv och i och med detta ge underlag för en bättre europeisk konkurrensförmåga.

ÄK-U har beslutat att låta ta fram ett förslag till ett pilotprojekt för att etablera en eller flera nordiska mastergrader. Huvudtanken är att nordiska mastergrader skall utvecklas inom sådana ämnen och teman inom vilka Norden har speciellt hög kompetens och kvalitet. Dessa program bör baseras på principer för flexibelt lärande och integrerad användning av IKT, modulstrukturering och validering av realkompetens för tillgång till studierna. Problemställningar gällande kvalitetssäkring, evaluering och ackreditering kommer att vara centrala. Utveckling av gemensamma nordiska mastergrader skulle kunna styrka högre utbildning i Norden genom att bidra till att göra speciellt starka ämnesområden mera synliga och attraktiva internationellt, möjliggöra en bättre arbetsfördelning mellan länderna, utveckla bredare och mera flexibla erbjudande och möjliggöra en förbättrad kunskapsspridning och nätverksbyggande inom de olika ämnesområdena.

Aktivitet (11): Initiera försöksverksamhet. Tillsätta en nordisk arbetsgrupp för att förbereda ett pilotprojekt för en utbildning som leder till nordisk/a mastergrad/er av hög kvalitet och som bygger på nordisk styrka (2006–2007).

6.4.7. Att utveckla bättre nätverk och mobilitetsordningar i Norden och Baltikum

För att styrka det nordiska samarbetet inom ramen för uppföljningen av Lissabon-strategin bör de nordiska nätverks- och mobilitetsordningarna, Nordplus-programmen, ytterligare utvecklas. Programmen är viktiga instrument för att stärka den ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften genom att stöda utveckling av mänskliga resurser. Ett ökat erfarenhetsutbyte och utvecklandet av nätverk på olika nivåer inom utbildningsområdet bidrar till ett starkare regionalt samarbete inom Norden och Baltikum. Nätverks- och mobilitetsordningarna utgör en plattform för uppföljning av aktuella satsningar på utbildningsområdet, t.ex. Nordiska masters.

En innehållsmässig politisk utveckling av de nuvarande Nordplus-programmen har blivit aktuell i och med det beslut som utbildningsministrarna våren 2004 har fattat inom ramen för "Agreed Minutes" gällande öppnandet av de nuvarande programmen för baltiskt deltagande. En speciell utmaning för utvecklandet av nästa generations Nordplus-program är att bedöma vilka konsekvenser som följer av ett eventuellt baltiskt deltagande i programmen, samt vilka alternativa förslag till administrationsordningar för programmen som kan bli aktuella. Utvecklingsarbetet bör samtidigt också ta i beaktande följderna av det pågående moderniseringsarbetet vid Nordiska ministerrådet.

Vid sidan av det utvecklingsarbetet sker en extern utvärdering av Nordplus-programmen både med hänsyn till innehåll och administration, till underlag för ett beslut om administrationen av Nordplus-programmen skall utlysas på nytt eller om det skall ske en förlängning av administrationen med de nuvarande administratörerna.

Aktivitet (12): Att utveckla nästa generations Nordplus-program 2007-
Aktivitet (13): NordForsk: Vidareutveckla NorFA/NordForsk Naboprogrammet

6.5 Språk

Förståelse för varandras språk har varit viktig för den nordiska regionens framgång när det gäller integration både på arbetsmarknaden och i utbildningarna. Språket har också bidragit till den så kallade nordiska hemmamarknaden. Förutsättningarna för att behålla och vidareutveckla denna nordiska förmåga är en insats på följande två fronter:

- De nordiska länderna bör fasthålla insatsen för ömsesidig förståelse av varandras språk, med särskild vikt på de tre skandinaviska språken
- För samtliga nordiska språksamhällen måste det utvecklas offensiva och operationella parallellspråksstrategier i relation till de internationella huvudspråken, speciellt till engelskan, som traditionellt har en stark ställning i de nordiska länderna

6.5.1. Språkteknologi som strategisk nischkompetens

Språkteknologi är ett viktigt strategiskt kompetensområde och en lovande nisch för Norden. Norden har förutsättningar att bli internationellt ledande inom väsentliga delar av den språkteknologiska forskningen. En språkteknologisk infrastruktur är nödvändig om den nordiska språkgemenskapen skall utvecklas och främjas. Till viss del krävs att nordiska språkteknologimiljöer "samtänker" kring språkteknologiska forsknings- och utvecklingsinsatser på nordiskt plan.

Nordens språkråd kommer att bidra i arbetet med att förverkliga visionen om Norden som språkteknologisk framgångsregion i Europa, genom att se på hur en språkteknologisk insats på bred front kan ge fördelaktiga resultat, både för språkkunskaperna i de nordiska språken och för att förbättra de nordiska språkens position i förhållande till engelskan.

Det är speciellt globaliseringen och teknologiutvecklingen som främjar engelska, och därför är språkteknologi betydningsfullt för att minska domänförlusten till engelskan. Nordens språkråd initierar framtagandet av en vismansrapport med syfte på att det framläggs en tioårsplan som berättar i vilken storleksordning investeringar sker på diverse områden och vilka samarbetsformer som krävs för att förverkliga visionen om Norden som en språkteknologisk framgångsregion.

Aktivitet (14): Att utarbeta en rapport om, hur man inom en tidsram på tio år kan förverkliga Norden som en språkteknologisk föregångsregion.

Tabell 1: Aktiviteter på nordisk nivå som uppföljning av Lissabon-strategin

Mål	Aktivitet	Resultatindikator	Huvudansvar för uppföljning
Stärka NORIA som en regional del av det europeiska forskningsområdet (ERA)	**1.** Gemensam EU-NMR konferens hösten 2006 **2.** Stärka samspelet med olika aktörer inom nordisk innovationsverksamhet. Stimulera till ökad kompetens visavi kommersialisering av forskningsresultat bland forskare. Stärka samarbetet mellan NordForsk och NICe.	Ökad omnämning av NORIA i europeiska rapporter Initiativ/kontrakt i 7:e ramprogrammet med avstamp i nordiskt samarbete Antalet gemensamma aktiviteter involverande NordForsk och NICe	Alla nordiska aktörer, speciellt NordForsk och NICe
Kommentar Budgetmedel			
Planerade medel: MR-Us dispositionsmedel + EU medel			

FORSKNING			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Större och effektivare forskningsinvesteringar i Norden	**3.** Att stimulera till utväxling av erfarenhet och best practice. Workshop. **4.** Initiera samarbete med de nationella forskningsfinansierande organen med sikte på att underlätta anordnandet av gemensamma nordiska utlysningar av forskningsmedel genom att delvis öppna eller sammanslå nationella utlysningar	Nationell ökning av FoU medel som % BNP Gemensamma nordiska utlysningar	MR-U/MR-Finans NMRS NordForsk
Kommentar Budgetmedel			
-			

FORSKNING			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
IT i världsklass – Nordunet3 som flaggskepp	**5.** Att arbeta för att Ryssland och de baltiska länderna formellt dras in i det nordiska samarbetet om internetforskning, och att Nordunet-samarbetet skapar en plattform för gemensamt bruk av sjunde europeiska ramprogrammet för forskning (FP7). ERA-NET och ERA-NET PLUS kan exempelvis understöda samarbete och koordinering av nationella och regionala forskningsaktiviteter, och säkra ytterligare delfinansiering från EU-kommissionen	Ökat samarbete på området internetforskning och -utveckling Större nordisk genomslagskraft vid internationellt samarbete om IT- infrastrukturutveckling De nordiska länderna erhåller flera medel från EU Etablering av ett ERA-NET / ERA-Net Plus	NOS-N NORDUnet A/S, de nationella forskningsråden, NordForsk Nordunet3, NMRS
Kommentar Budgetmedel			
Ministerrådet har redan ingått ett samarbete med Östersjö-rådet i regi av the Northern eDimension Action Plan (NeDAP), om dessa förslag, och har engagerat NORDUnet A/S att utarbeta en *feasibility studie* (leveras i mitten av oktober 2005). ÄK-U har finansierat studien med 300 000 DKK. Eventuella framtida budgetmässiga konsekvenser kommer att framgå av studien. Det förväntas komma finnas ett behov för en viss *seed-finasiering* från NMR			

FORSKNING OCH FORSKARUTBILDNING			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Utveckla och stärka NordForsk	**6.** Samfinansierade utlysningar med nationella forskningsfinansierade organ. För övriga aktiviteter se NordForsks strategi som är under utarbetning.		NordForsks styrelse + sekretariat
Kommentar Budgetmedel			
NordForsk budgetmedel			

FORSKNING OCH FORSKARUTBILDNING			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
”Talenpleje” och förbättrad kvalitet och kvantitet av forskare i Norden	**7.** Tilltagen utformas i överensstämmelse med konklusionerna från MR-Us temadiskussion om ”Talentpleje”		NSS, HÖGUT, SVL
Kommentar Budgetmedel			
Ledningsgrupperna har inte reserverat medel till konkreta aktiviteter. MR-Us dispositionsmedel 2006 är ett alternativ			

FORSKNING OCH FORSKARUTBILDNING			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Ny nordisk hållning till PISA	**8.** Förstärka det nordiska samarbetet inom det internationella indikatorarbetet genom att framta rapporten Northern Light II. Rapporten presenteras vid en forskarkonferens i maj 2006.	Framtagandet av rapporten Northern Light II och distribuerad	NSS
Kommentar Budgetmedel			
NSS har bevilja 200 000 DKK till rapporten NSS har beviljat 300 000 DKK till konferensen			

UTBILDNING OCH VUXNAS LÄRANDE			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Ett välfungerande system för erkännande av yrkeskompetenser och överföring av meriter inom yrkesutbildning i Norden/Europa	**9.** Stimulera till utväxling av erfarenhet och best practice. Förstärka det nordiska samarbetet kring European Qualification Framework genom att avhålla en workshop med de nordiska fora som är involverade i Bologna- och Köpenhamns-processerna, förstärka samarbetet kring erkännande av yrkeskompetenser och meritöverföring mellan de nordiska och de baltiska länderna samt Polen genom att avhålla ett seminarium hösten 2005, förstärka det nordiska samarbetet kring erfarenhetsutväxling i samband med införandet av CQAF (The Common Quality Assurance Framework) i yrkesutbildningen genom att avhålla ett seminarium våren 2006.	Ökad mobilitet mellan nordiska länder på yrkesutbildningsområdet	NSS, SVL
Kommentar Budgetmedel			
Ledningsgrupperna har inte reserverat 2005 medel till workshopen. Ledningsgrupperna förväntas finansiera workshopen med 2006 medel. NSS har beviljat 225 000 DKK till seminariet hösten 2005 NSS har beviljat 225 000 DKK till seminariet våren 2005			

UTBILDNING OCH VUXNAS LÄRANDE			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Ett välfungerande system för överföring av realkompetens inom vuxen utbildning nationellt och i Norden/Europa	**10.** Stimulera till utväxling av erfarenhet och best practice. Tre nätverksmöten hösten 2005, som grundlag för eventuell komparativ analys gällande realkompetens.	Förbättrade möjligheter för erkännande av realkompetens i utbildningar och på arbetsplatser	SVL, NVL
Kommentar Budgetmedel			
Nätverksmötena finansieras via NVL medel			

UTBILDNING OCH VUXNAS LÄRANDE			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Styrka utbildningen i Norden genom att etablera nordiska mastergrad	**11.** Initiera försöksverksamhet. Nedsätta en nordisk arbetsgrupp för att förbereda igångsättandet av ett pilotprojekt för etableringen av nordiska mastergrader av hög kvalitet och som bygger på nordisk styrka (2006 – 2007).	Pilotprojekt startas	HÖGUT, NUS, SVL, NordForsk, NMRS
Kommentar Budgetmedel			
HÖGUT har beviljat 1,6 MDKK till projektet.			

UTBILDNING OCH VUXNAS LÄRANDE			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Att utveckla bättre nätverk och mobilitetsordningar i Norden och de baltiska länderna	**12.** Att utveckla nästa generations Nordplus-program 2007- **13.** Vidareutveckla NorFA/NordForsk Nabo programmet		NSS, HÖGUT, SVL, Nordens språkråd NMRS NordForsk
Kommentar Budgetmedel			
ÄK-U 2/05 och 3/05 har beviljat sammanlagt 550 000 DKK ur MR-Us dispositionsmedel till utvärderingen av Nordplus-programmen			

SPRÅK			
Mål	**Aktivitet**	**Resultatindikator**	**Huvudansvar för uppföljning**
Norden som språkteknologisk föregångsregion	**14.** Att utarbeta en rapport om, hur man inom en tidsram på tio år, kan förverkliga Norden som en språkteknologisk föregångsregion.		Nordens språkråd
Kommentar Budgetmedel			
-			

Bilaga 1. Politisk bakgrund

MR-U godkände i en skriftlig procedur den 14 maj 2005 nedanstående mandat för NMRs att undersöka möjligheterna för en uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå:

1. *Målsettingen er å vurdere forutsetningene for en eventuell oppfølging av Lisboa-strategien på nordisk nivå. Dette innebærer blant annet å utarbeide forslag til tiltak som positivt kan bidra til de nordiske landenes arbeid innen rammen for strategien, og mulig fremme felles nordiske holdninger i arbeidet med Lisbo-astrategien. Målet er å legge fram et beslutningsgrunnlag for MR-U med forslag til eventuell oppfølging av Lisboa-strategien på nordisk nivå, senest i rådets møte i oktober 2005.*

2. *Arbeidet med å finne forutsetninger for en eventuell oppfølging av Lisboa-strategien ledes av formannskapet hvor lednings- og styringsgruppene, NordForsk og NICe deltar i arbeidet med innspill og vurderinger. NMRS ivaretar sekretariatsfunksjonen. En er under arbeidet løpende i kontakt med landenes departementer.*

3. *Oppgaven er å se på:*
   - *Nordens rolle i forhold til Lisboa-strategien*
   - *Mulige indikatorer for utvalgte deler av strategien, som har relasjon til utdanning og forskning*
   - *Mulige tiltak som kan fremmes på nordisk nivå, herunder også en vurdering av oppfølging av 7. rammeprogram og ERA*
   - *Hva som eventuelt kan være en "nordisk metode" for oppfølging av Lisboa-strategien*
   - *Relasjoner til andre nordiske ministerråd*

4. *NMR involverer sine lednings- og styringsgrupper samt institusjoner, i arbeidet på relevante felt:*
   - *NordForsk og NICe gir råd i relasjon til forsknings- og innovasjonsspørsmål*
   - *HØGUT, NSS og SVL i relasjon til utdanningsspørsmål*
   - *Det felles møtet 5.-7. september 2005 har blitt gitt temaet "Kunnskap for vekst og bærekraft", arbeidet med oppfølging av Lisboa-strategien diskuteres i utvalgte fellessesjoner.*

5. *Fremdriftsplan:*
   Mandat besluttes ved skriftlig prosedyre

Primo mai:	*Lednings- og styringsgruppene, NordForsk, NICe og departementene inviteres til å delta i arbeidet*
Mai - juni:	*Utkast til grunnlagsdokument med konkrete forslag etableres*
Ultimo august	*EK-U behandler utkast til grunnlagsdokument*
5.–7. september	*Lednings- og styringsgruppene samt NordForsk og NICe gir råd om oppfølging av Lisboa-strategien*
Ultimo september	*(Avhengig av behovet, vurderes et ekstraordinært EK-U tematisk avgrenset til oppfølging av Lisboa-strategien)*
Medio okt.	*Rapport med forslag til MR-U etablert*
26. oktober	*MR-U behandler rapporten*

6. *Sluttrapport fremlegges til behandling for MR-U 26. oktober 2005.*

Bilaga 2. Sammenligning metode mellom europeisk, nasjonalt og nordisk nivå

Europeisk	Nasjonalt	Nordisk oppfølging
Program: EU Lisboa program	Program: Nasjonalt reform program Basert på "Integrated Guidelines" og egne behov og situasjon	Rapport med tiltak: Et avgrenset utvalg av mål og tiltak for oppfølging på nordisk nivå.
Indikatorer: Strukturindikatorene (1 – 14)	Indikatorer: Strukturindikatorer (og andre) for nasjonale målsettinger. Dessuten skal konkretisere mål for forskningsinvestering (for 2008 og 2010) samt mål for sysselsettingsgrad.	Indikatorer: Et utvalg av strukturindikatorene for sammenstilling på nordisk nivå Oppfølging av nye indikatorer for "det nordiske vidensamfundet"
Diskuteres med interessenter: Nasjonale myndigheter, parlamentet og sosiale partnere	Diskuteres med interessenter: regioner, nasjonale parlament (Folketinget, Riksdagen etc.) samt sosiale partnere	Diskuteres med interessenter: Ledelsesgrupper, NordForsk og NICe Nordisk Råd (Sesjon 2006)
Omfang: ?	Omfang: 30-40 siders dokument	Omfang: Ca. 20 sider
Publiseres: juli 2005	Overleveres EU: c:a. 15. oktober 2005	Behandles av MR-U: 26. oktober og EK-N 24. november2005 Publiseres: i november etter kvalitetssikring mellom landene.
Rapportering: Januar 2006, 2007 og 2008	Resultatrapportering: Til EU høst 2006 og 2007	Resultatrapportering: Til MR/EK høst 2006 og 2007
Den åpne koordineringsmetoden (OMC): På avtalte områder, eksempelvis forskning (3 %-målet for investering i forskning)		Erfaringsutveksling: På utvalgte områder, eksempelvis forskningsinvestering, samspill mellom næringsliv og forskning med mer. Samle nasjonale Lisboa-koordinatorer til erfaringsutveksling?

Vedvarende energi i Norden

Et sammenlignende studie af de nordiske landes vedvarende energipolitikker og virkemidler

Rapport fra Nordisk Ministerråd

Forord

Det långsiktiga målet för det nordiska energisamarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och hållbar energiförsörjning. Energiresurserna bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn. Energisystemet skall medverka till att utsläpp av växthusgaser i globala sammanhang och annan luftförorening reduceras, och att användningen av förnybar energi ökas.

Inom det nordiska energisamarbetet har flera projekt genomförts, som syftar till att öka kunskapen om olika stödsystem för förnybar energi och betydelsen av hur sådana system utformas. Utvecklingen inom EU och implementeringen av aktuella direktiv får också avgörande inflytande över hur användningen av förnybara energikällor kan stimuleras på marknadsmässiga villkor. Att värdera hur olika regelverk och alternativa styrmedel samverkar och påverkar användning av förnybara energikällor är en viktig uppgift inom det nordiska energisamarbetet.

På längre sikt stöds det direkta energipolitiska samarbetet för att främja användningen av förnybara energikällor av det nordiska energiforskningssamarbetet som tillvaratas av institutionen Nordisk Energiforskning. Nordisk Energiforskning har som mål att långsiktigt bidra till att uppfylla kunskapsbaserade förutsättningar för en kostnadseffektiv reduktion av energiförbrukningen och utvecklingen av nya förnybara energikällor och miljövänlig energiteknologi.

Som ett led i detta arbete har, efter önskemål från Nordiska rådet, föreliggande jämförande studie av de nordiska ländernas politiska insatser för att främja användningen av förnybara energikällor genomförts. Avsikten är att studien skall kunna stimulera till diskussion om de nordiska energimarknadernas skilda förutsättningar, underlätta erfarenhetsutbyte och ge underlag till fortsatta analyser och nya samarbetsprojekt inom området.

Studien är utförd av Rambøll på uppdrag av Nordiska ministerrådet. Elsebeth Hansen har ansvarat för genomförandet tillsammans med Marie Münster och Jørgen Boldt. Nordiska ministerrådet har inte tagit ställning till rapportens innehåll och de slutsatser som presenteras är författarnas egna.

Karin Widegren
Rådgivare för energifrågor
Nordiska ministerrådet

Formål, baggrund og metode

Formålet med opgaven er, at undersøge de nordiske landes politikker med henblik på at øge anvendelsen af vedvarende energi[1], samt de virkemidler, der er anvendt for at fremme politikkerne for så vidt angår perioden fra 1990 til nu.

Baggrunden for opgaven er Nordisk Råds rekommandation til Nordisk Ministerråd 21/2003,

> pkt. 2) at udarbejde en statusrapport over, hvilke konkrete politikker og virkemidler, de nordiske landes regeringer, hver for sig og i fællesskab, i de sidste tre år (2001-2003) har gennemført for at øge brugen af vedvarende energi og naturgas samtidig med at brugen af øvrige fossile brændsler reduceres. Udvalget ønsker desuden en oversigt over, i hvilket omfang de gennemførte politikker og virke-midler har influeret på sammensætningen af kilderne til den faktiske energiproduktion og -forbrug.

Rekommandationen indgår i en samlet rekommandation vedrørende fremme af miljøvenlig produktion og forbrug af energi.

Det er imidlertid kun den første del af rekommandationen fra Nordisk Råd, som den her foreliggende rapport bidrager til at belyse. Den anden del af rekommandationen, som er en evaluering af de anvendte virkemidlers effekt, er ikke med i denne undersøgelse, men der vil i sammenfatningen blive formuleret en problemstilling, som bør belyses i en sådan evaluering. Det er endvidere aftalt, også at dække perioden fra 1990 til 2001 samt at naturgas ikke skal med i undersøgelsen. Udover at forholdene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige beskrives, belyses forholdene i Grønland, Færøerne og Åland kort, men data fra selvstyre-områderne indgår ikke i figurerne.

Som et første grundlag for undersøgelsen er anvendt IEA's rapport "Renewable Energy. Market & Policy trends in IEA countries" fra 2004. Det statistiske materiale i denne rapport rækker frem til 2001, mens rapportens virkemiddelgennemgang rækker helt frem til begyndelsen af 2004. Som supplement til rapporten er statistisk materiale fra IEA's CD-ROM "Renewables information 2004" blevet anvendt. Der er derudover anvendt data om landenes totale el- og varme produktion fra "IEA Energy Balances 2004 edition". Møntenheder er konverteret til Euro ved hjælp af Oanda.com's currency converter.

På baggrund af en gennemgang af IEA-rapportens beskrivelser af de fire nordiske lande, som er med i IEA: Danmark, Norge, Sverige og Finland er der foretaget en første opstilling af anvendte virkemidler. For så vidt angår Island er opstillingen foretaget med udgangspunkt i rapporten: Energy In Iceland, Orkustofnun, February 2004. Denne opstilling er ble-vet diskuteret på møder og per telefon med relevante embedsmænd.. Her-ved er oplysningerne blevet korrigeret og suppleret, og de mest betydningsfulde virkemidler er blevet udpeget. Data om Grønland og Færøerne stammer primært fra udkast til "Muligheter for fornybare energisystemer og hydrogenteknologi i Vest-Norden –Energiplanlegging og systemstudier" af ECON og IFE Januar 2005.

2 Det er valgt at medtage alle typer affald som en del af den vedvarende energi, grundet IEA statistikkens opbygning og for let at kunne sammenligne landene. Opgørelsesmetoder af indholdet af den organiske fraktion af affaldet varierer fra land til land, hvilket komplicerer sammenligninger af disse dele. Selvom alt affald således ikke kan siges at være vedvarende, er det alligevel medtaget som en vedvarende energikilde i denne rapport.

Som grundlag for denne undersøgelse er IEA's definitioner af vedvarende energi blevet anvendt, da det hovedsageligt er IEA's statistiske materiale, der har været anvendt i rapporten. Hvis begreberne anvendes anderledes vil der eksplicit blive gjort opmærksom på det.

I rapporten skelnes der mellem konventionel energi og vedvarende energi. Konventionel energi omfatter kernekraft og energi fremstillet på basis af fossile brændsler (inklusiv tørv). De store vandkraftværker er ikke defineret som konventionel energi, men som vedvarende energi. Enkelte steder anvendes dog begrebet ny vedvarende/ fornybar energi. Dette begreb omfatter ikke store vandkraftværker.

---

[1] I denne rapport anvendes begrebet vedvarende energi – forkortet VE. Begrebet svarer til "fornybar energi".

Som vedvarende energi medtages: vandkraft, geotermisk energi, sol energi, bølgekraft, vindkraft og biomasse.

Biomasse er i IEA statistikken opdelt i:

- fast biomasse (inklusiv organisk affald bl.a. fra træ og papirindustrien samt black liquor, men eksklusiv tørv)
- biogas (inklusiv lossepladsgas)
- flydende biobrændsler
- affald (uorganisk industri affald, organisk husholdningsaffald og uorganisk husholdningsaffald[2])

Uoverensstemmelser mellem nationale opgørelser og IEA's statistikker kan skyldes forskellige måder at opgøre statistikkerne på, samt at IEA ikke har adgang til lige så omfattende data som energimyndighederne i de enkelte lande.

Afgifter og skatter på energiområdet er et komplekst område, som indeholder mange detaljer, og som bliver ændret løbende. Hvis alle detaljer skal med er det ikke muligt at få etableret et overblik og sammenligne. Det er derfor forsøgt at etablere et overblik på et aggregeret niveau.

I Nordisk Ministerråds meddelelse vedrørende rekommandationen nævnes, at et "*jämförande studie av de nordiske ländernas energipolitik kommer att tas fram under 2004. Avsikten är att studien skall kunna användas som underlag i den fortsatta diskussionen om utvecklingen av det nordiska energisamarbetet. En väsentlig del av denna studie kommer givetvis att vara ländarnas konkreta politiske insatser för att öka användningen av förnybara energikällor.*"

Oplysningerne fra de spørgeskemaer, der er blevet udfyldt af de nordiske lande som led i ovennævnte sammenlignende undersøgelse af energi-politikker er blevet inddraget i analysen.[3]

[2] Det er valgt at medtage alle typer affald som en del af den vedvarende energi, grundet IEA statistikkens opbygning og for let at kunne sammenligne landene. Opgørelsesmetoder af indholdet af den organiske fraktion af affaldet varierer fra land til land, hvilket komplicerer sammenligninger af disse dele. Selvom alt affald således ikke kan siges at være vedvarende, er det alligevel medtaget som en vedvarende energikilde i denne rapport.

[3] Kun besvarede spørgeskemaer fra Finland, Norge og Sverige har været til rådighed.

1. Produktion og forbrug af vedvarende energi i Norden 1990-2003

Dette kapitel bygger primært på IEA data fra IEA's CD-ROM "Renewables information 2004" og på rapporten "Renewable Energy. Market & Policy trends in IEA countries" fra 2004. Tallene for 2003 er estimater fra IEA og er markeret med stiplede linjer.

1.1 Ressourcer

En sammenlignede undersøgelse af de nordiske landes VE-politikker og anvendelse af virkemidler må som udgangspunkt forholde sig til de meget forskellige naturgivne betingelser for udnyttelse af den vedvarende energi. I Sverige og Norge har man store vandkraftressourcer. I Norge foregik den største udbygning med vandkraft i årene fra 1960 til 1985, mens væksten har været betydeligt mindre siden 1990. I Sverige begyndte udbygningen af vandkraften i begyndelsen af 1900-tallet. Den kraftigste udbygning fandt sted i løbet af 1950'erne og 1960'erne for siden af flade ud.

I Norge var ca. 99,3 % af elproduktionen baseret på vandkraft i 2002, hvilket er den største andel i IEA landene. I Sverige var andelen i 2002 45,6 %, hvorimod gennemsnittet i IEA lå på 12,7%[4]. I Grønland udgjorde vandkraften 59,8 % og på Færøerne 40,1 % af elproduktionen.

I Island er geotermi den afgørende energikilde. 54,7 % af den primære energiforsyning i Island var i 2002 geotermisk[5]. Det er der ingen andre lande i verden, der nærmer sig. Udnyttelsen af geotermi til varme og el har fundet sted på Island i omkring 100 år.

Sverige og Finland har store forekomster af biomasse i skovene, som blandt andet udnyttes til energiformål. Landene er i IEA blandt de største forbrugere af vedvarende energi (biomasse) og affald til forbrænding, nemlig nummer 4 (Sverige) og 5 (Finland).[6]

Når det gælder anvendelse af fast biobrændsel (solid biomass) i elproduktionen er Finland i top blandt IEA landene med 13 % i 2002. IEA gennemsnittet er under 1%, Sverige ligger på 2,5 % og Danmark på 2,4 %. Norge ligger langt under IEA gennemsnittet, og Island anvender ikke biomasse. Sverige er til gengæld i top i IEA landene, når det gælder anvendelse af fast biobrændsel i varmeproduktionen med 48 % af forsyningen til fjernvarmeproduktion i 2002. Finland ligger på 15 %, Danmark på 11% og Norge ligger med 7,6 % tæt på IEA-gennemsnittet som er på 7,8 %.[7]

Danmark, der hverken har vandkraft- eller geotermipotentialer af større betydning, har især satset på vindenergi. Danmark er det land i IEA, der har den største andel af vindproduceret strøm, 12,4 % af den samlede elproduktion i 2002. IEAs gennemsnit lå til sammenligning på en halv procent.

1.2 Energikilder

Andelen af vedvarende energi i energiforsyningen[8] i Norden udgjorde i 1990 26,7 %, i 2002 udgjorde andelen 29,4 %. Forskellen skyldes bl.a. variationen i produktion fra vandkraft. De resterende godt 70 % kommer fra konventionel energi.

Fordelt på landene er andelen imidlertid meget forskellig, som illustreret i nedenstående figur.

---

[4] "Energy Balances of OECD Countries, 2004 edition", IEA

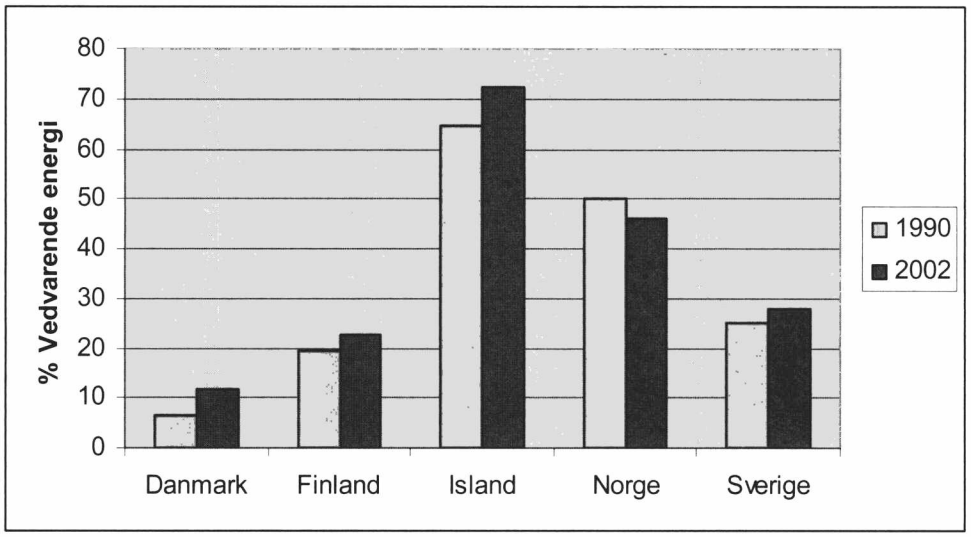
[5] "Energy in Iceland", Orkustofnun, Feb. 2004

[6] IEA rapporten: "Renewable Energy. Market & Policy Trends in IEA Countries, 2004", tabel 3-1

[7] "Energy Balances of OECD Countries, 2004 edition", IEA

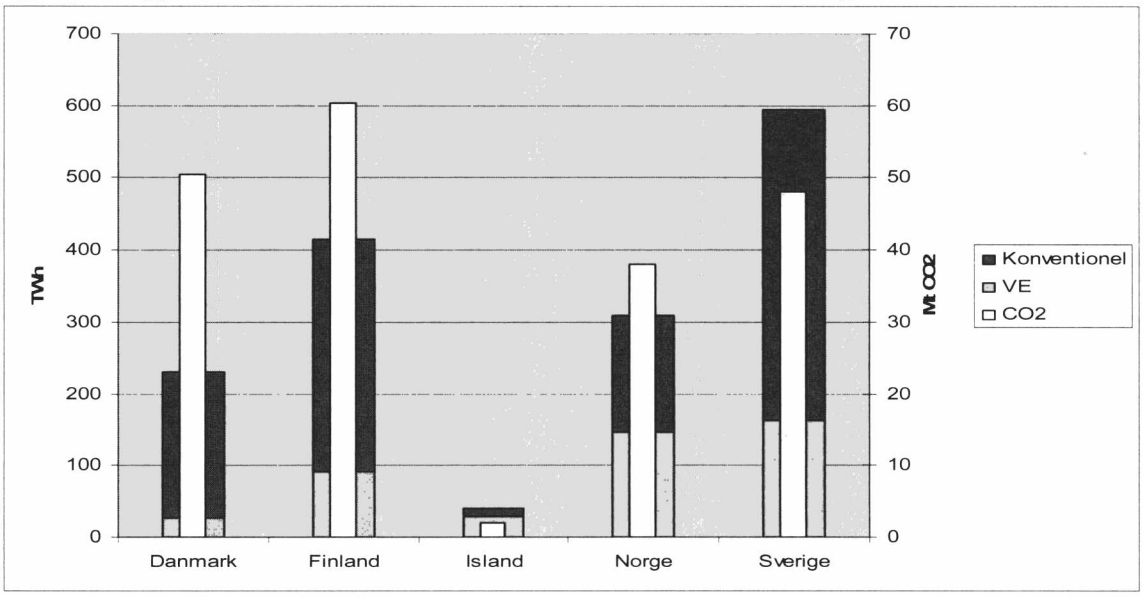
[8] Energiforsyning i alt er defineret som primær produktion af energi reguleret for import og eksport (herunder grænsehandel med olieprodukter), udenrigs bunkring og lagerændringer. Energiforsyning i alt svarer til "Total primary energy supply".

Figur 1. *Procentvis andel af vedvarende/fornybar energi i energiforsyningen i de nordiske lande i hhv. 1990 og 2002. Kilde: "Energy balances of OECD countries 2001-2002", IEA. Tallene inkluderer også non-renewable solide waste.*

Af figuren ses, at Island er det land, der har den største andel af vedvarende energi (over 70 %), og Danmark har den mindste. Det ses endvidere, at Norge, som det eneste nordiske land, har reduceret sin andel af vedvarende energi i perioden fra 50 % i 1990 til 46% i 2002. Det skyldes at det ikke politisk har været mulig med en fortsat udbygning af de store vandkraftanlæg. I Grønland udgjorde vedvarende energi 8,9 % af energiforsyningen i 2003, hvoraf vandkraft udgjorde 8% og affald resten. På Færøerne udgjorde vedvarende energi mindre end 5 % af den samlede energiforsyning i 2003.

Figur 2. *Energiforsyning i alt i Norden i 2002 sammenholdt med CO_2 udledning*

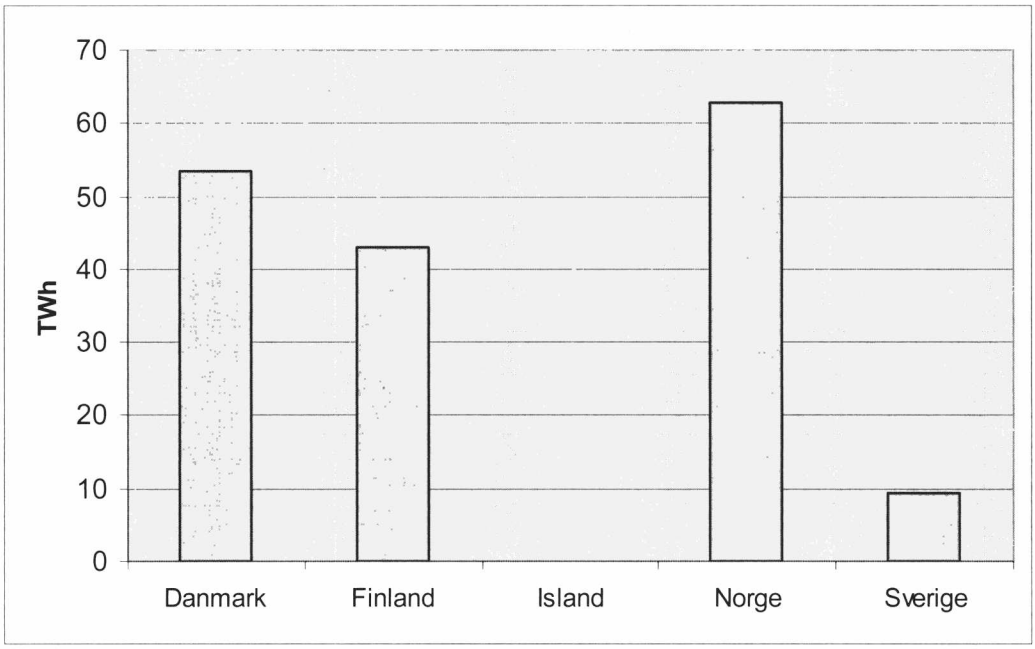
Som det kan ses af **Figur 2** er Finland det land, der udleder med CO_2, og Island udleder mindst. Danmark udleder mest set i forhold til landets totale energiforsyning.

(t/indb.)	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Grønland	Færøerne
CO_2 udledning*	9,4	11,6	7,2	8,4	5,4	10,9	17,7

*Tal for Grønland og Færøerne er far 2003, de øvrige landes fra 2002.

I Sverige har man den laveste CO_2-udledning per indbygger i Norden, skønt man har en stor andel af konventionel energi. Dette skyldes en storandel af kernekraft i Sverige. Færøerne har den højeste CO_2-udledning per indbygger, hvilket primært skyldes et højt forbrug af olieprodukter til transport, især fiskeri, til kraftværker og til opvarmning i husholdninger.

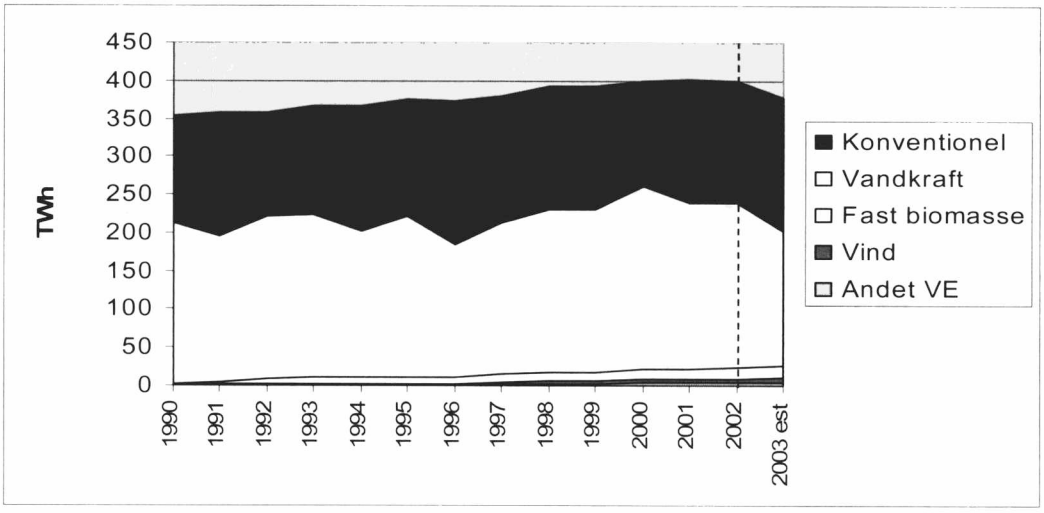
Figur 3. *Energiforsyning i alt med naturgas i de nordiske lande i 2001*

I de nordiske lande har Norden den største forsyning med Naturgas efterfulgt af Danmark. Det skal dog bemærkes, at det høje naturgasforbrug i Norge kommer fra forbrug på kontinentalsokkelen i forbindelse med produktion og transport a folie og gas. Anvendelse af naturgas i slutforbruget i Norge lå o 2001 på 7-9 TWh. Det meste heraf anvendes som råstof i petrokemisk industri. I Island anvendes ikke naturgas.

1.2.1 Elproduktion

Figur 4. *Elproduktion i Norden 1990-2003*

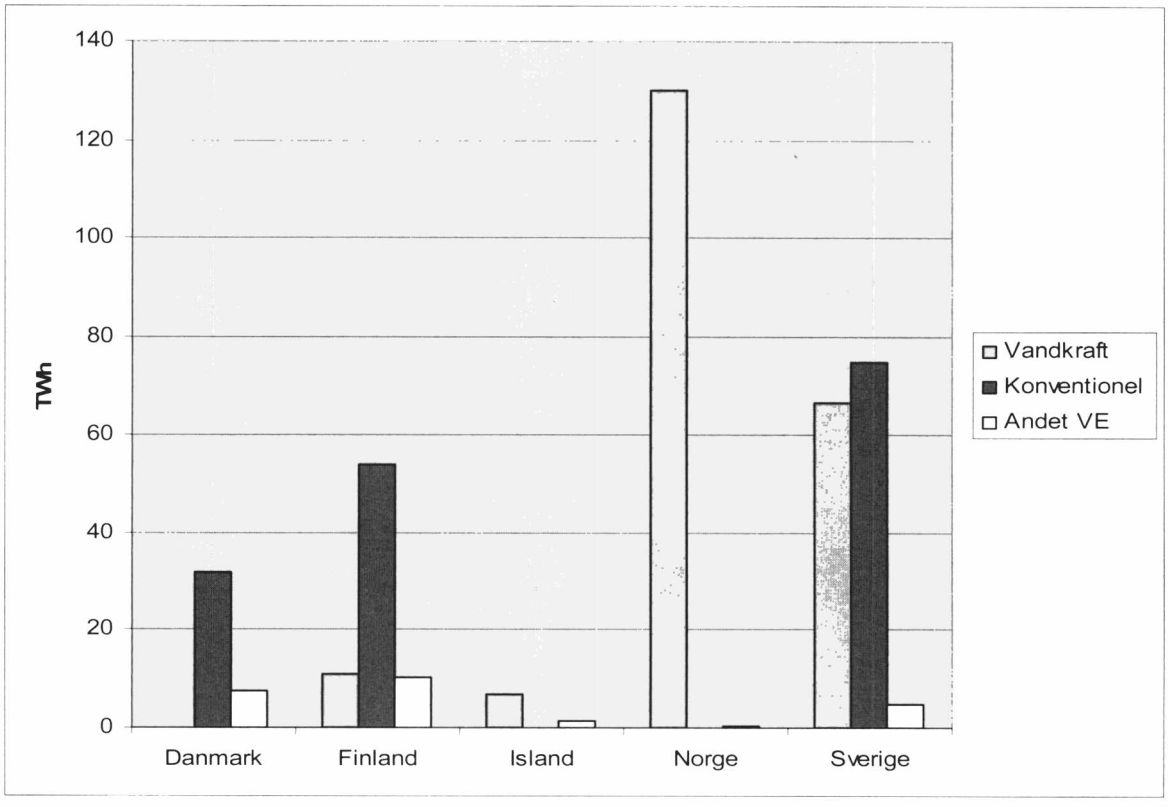

Som det kan ses i Figur 4 har mere end halvdelen af elektriciteten i Norden været produceret på vandkraft i hele perioden fra 1990 til 2003. Det resterende behov for elektricitet er primært blevet dækket af konventionelle energianlæg inklusive kernekraft, mens anvendelsen af anden vedvarende energi har været lav, men dog støt stigende.

Data materialet inkluderer både offentlige producenter og selvforsynende enheder (autoproducers).

Det er stor variation i hvilke energikilder de forskellige lande anvender til el-produktion, som illustreret i nedenstående figur og tabel.

Figur 5. *El-produktion fra vedvarende energi i Norden 2002*

I Figur 5 kan det ses, at Norge og Island stort set kun anvender vandkraft til el-produktion. Danmark, Finland og Sverige har derimod store bidrag fra konventionel el-produktion.

Tabell 1. Total el-produktion i Norden i 2003 efter kilde

Energikilde (TWh)	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige	Norden
Geotermi			1,4			1,4
Vindkraft	5,6	0,1		0,2	0,6	6,5
Vandkraft	0,0	9,3	7,1	106,0	53,0	175,4
Bioenergi	2,4	10,1			5,0	17,5
Andet	0,3	1,0		0,7	0,7	2,7
Tørv		6,5				6,5
Naturgas	9,9	11,0		0,3	1,3	22,5
Olie	1,5	1,9	0,0		4,0	7,4
Kul	23,9	18,2			2,5	44,6
Kernekraft		21,8			65,5	87,3
El-produktion i alt	43,6	79,9	8,5	107,2	132,6	371,8
VE el-produktion	8,0	19,5	8,5	106,2	58,6	200,8
Andel af VE (%)	18,3	24,4	100	99,1	44,2	54,0

Island og Norge har som sagt nærmest 100 % vedvarende energi i elforsyningen, derefter kommer Sverige med 44 % som også primært skyldes vandkraft. Finland har 24 % vedvarende energi i el-produktionen, hvilket stammer primært fra bioenergi og vandkraft.

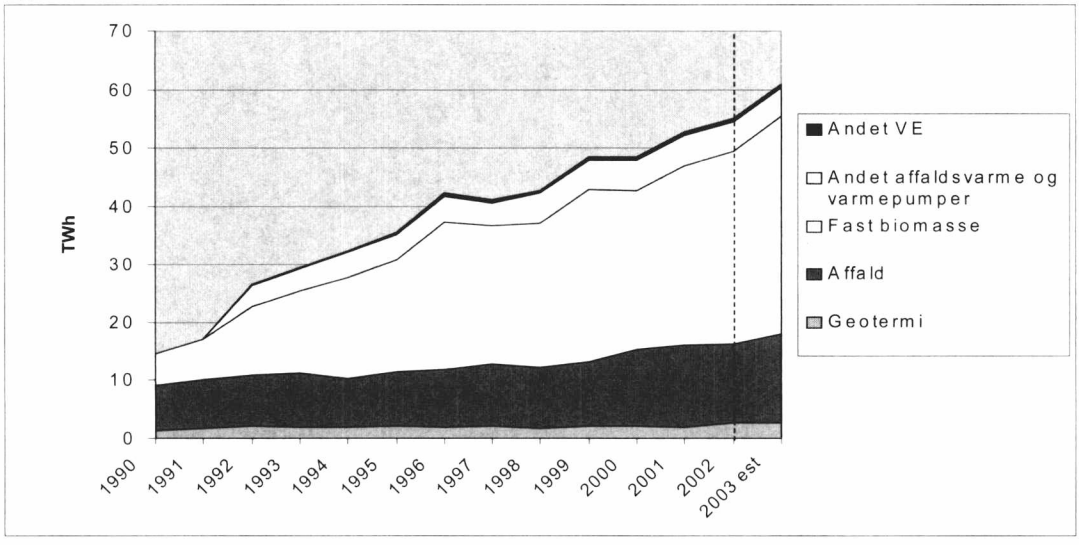
Danmark er med sine 18,3 %, det land i Norden der har den laveste andel vedvarende energi i el-produktionen. Energien kommer her primært fra vind samt noget fra biomasse. Andelen af VE i den indenlandske elforsyning var dog højere (24,8 %[9]). Forskellen skyldes en stor eleksport baseret på fossile brændsler.

I Grønland udgjorde vandkraften som nævnt 59,8 % og på Færøerne 40,1 % af el-produktionen i 2002, den øvrige del udgøres primært af olieprodukter.

1.2.2 Varmeproduktion

Nedenfor illustreres udviklingen i varmeproduktionen fra vedvarende energi i Norden.

Figur 1. *Varmeproduktion fra VE i Norden 1990-2003*

[9] "Energistatistik 2003" nov. 2004 Energistyrelsen, Danmark

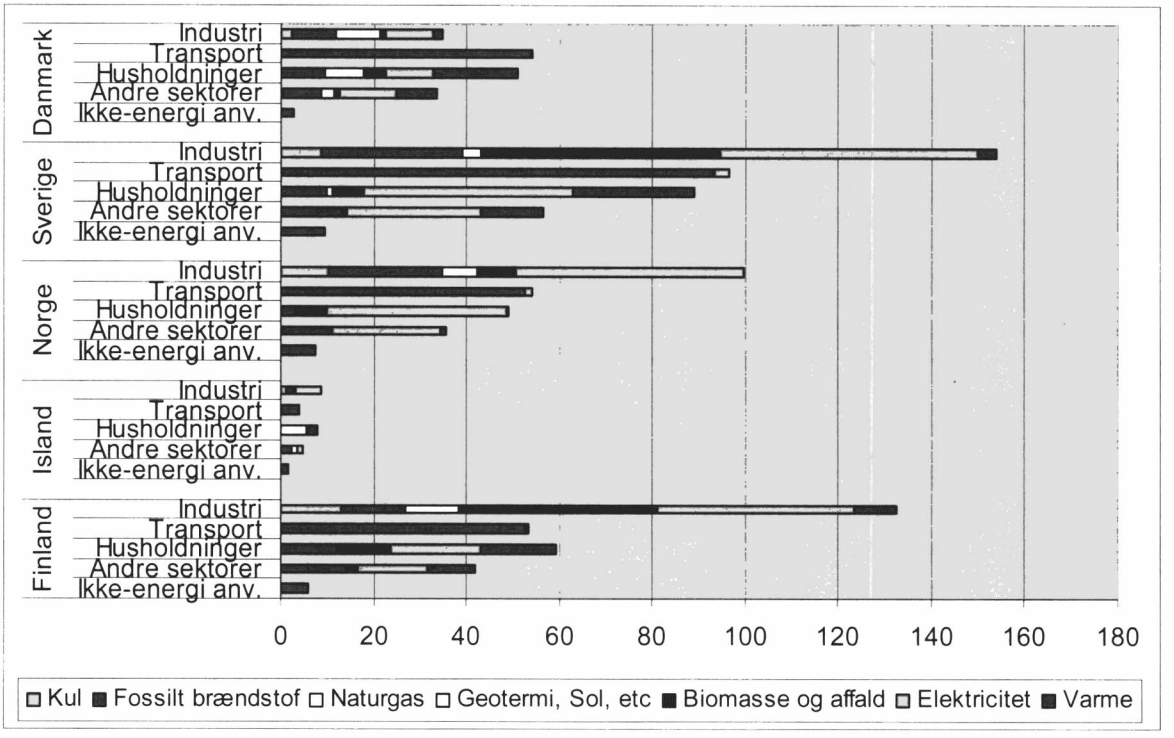
I ses det, at der i perioden fra 1990 til 2003 er sket en kraftig stigning i varmeproduktionen baseret på vedvarende energi fra 15 TWh til 55 TWh. Til sammenligning var den samlede varmeproduktion i Norden i 2002 ifølge IEA på 129 TWh, hvoraf VE således udgjorde 43 %.

Den største andel af varmeforsyningen fra vedvarende energi stammer fra biomasse. Andelen af varme baseret på affald var stigende i perioden. Affald omfatter uorganisk industri affald samt organisk og uorganisk husholdningsaffald, organisk affald fra fx træ og papirindustrien er derimod en del af den faste biomasse. Data for affaldsvarme og varmepumper findes ikke for 1990 og 1991 i data materialet, hvilket giver et spring i figuren.

Data materialet indeholder varme fra varmeproducenter, der sælger varme til en tredjepart under provision af en kontrakt. Data inkluderer både offentlige producenter og selvforsynende enheder. Varme produceret på elektriske kedler er medtaget under elektricitet, hvorimod varme produceret på varmepumper figurerer under varme.

1.3 Forbruget på sektorer

Figur 2. *Energiforbrug i TWh i Norden i 2001 opdelt på lande og sektorer*

I ovenstående figur ses opdelingen af energiforbrug på lande og sektorer, samt på energikilder. Det største energiforbrug findes i industrisektorerne i Sverige, Finland og Norge, hvor forbruget er nærmest dobbelt så stort som i husholdningssektoren. En stor del af forbruget udgøres af elektricitet. I Finland og Sverige anvendes derudover store mængder biomasse i industrien, hvilket ikke er tilfældet i de øvrige lande. Kun i Danmark er forbruget fra industrisektoren mindre end i husholdningssektoren.

I alle lande undtagen Island anvendes naturgas i industrien. I Danmark anvendes der derudover en del naturgas i husholdningerne og noget i andre sektorer. I Sverige anvendes kun en lille smule naturgas i husholdningerne.

I Norge er der stort set intet forbrug af varme, hvorimod Danmark, Finland og Sverige har markant forbrug i husholdninger og andre sektorer, samt et lidt mindre forbrug i industrien. Island har som det eneste land forsyning fra geotermi i husholdningerne samt en lille smule i andre sektorer.

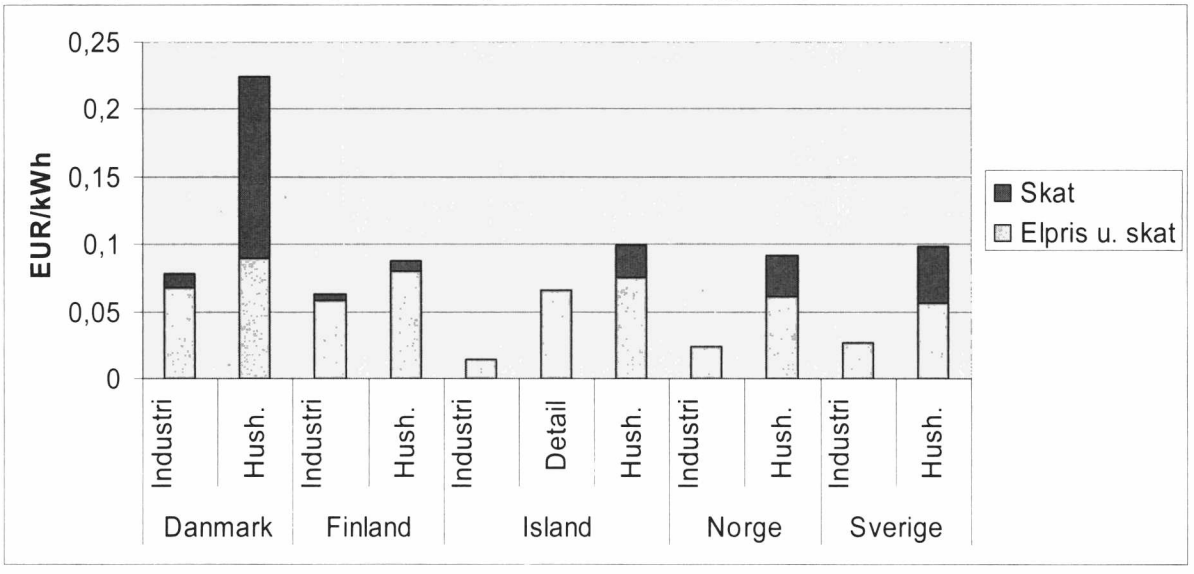
Især i Sverige, men også i Norge og Finland anvendes andet end fossilt drivmiddel i transport sektoren. I Danmark og Island er det forsvindende lidt.

I Grønland skønnes opvarmning i byerne at udgøre 36 % og fangst og fiskerisektoren (minus el) at udgøre 19 % af brutto energiforbruget i 2002. På Færøerne udgjorde fiskeri og landbrug 31,8 % offentlig el- og varmeforsyning 18,1 % og husholdningerne 17,5 % af olieforbruget i 2001. 34 % af elforbruget udgjordes i 2002 af industri, landbrug og fiskeri og 33 % af husholdningerne.

1.4 Elpriser

Nedenfor sammenlignes elpriser og skat for de forskellige lande. Priser og afgifter er oplyst af kontaktpersonerne og kommer fra statistikker i de enkelte lande. Det er et meget komplekst område, da der er mange produkttyper, forskellige afgiftssatser og forskellige retningslinjer for, hvem der bliver beskattet, og der kan være problemer med sammenligneligheden.

Figur 3. *Elpriser i industrien og i husholdninger inklusiv skatter, afgifter og moms i Norden i 2002*

Når man sammenligner priser på el i de nordiske lande er det tydeligt, at elprisen ligger højest i husholdningerne i Danmark. Her er den over en faktor to højere end den dyreste elpris i de øvrige lande, hvilket primært skyldes det høje skatte- og afgiftsniveau. De billigste elpriser findes hos industrien i Island, Norge og Sverige, hvor der heller ikke betales skatter eller afgifter.

På Færøerne betaler husholdningerne 0,13-0,15 EUR/kWh og industrien 0,09-0,15 EUR/kWh, hvilket er lidt højt sammenlignet med de nordiske landes. I Grønland er den laveste pris 0,05 EUR/KWh for el til fast elvarme. Der betales 0,09 EUR/KWh for afbrydelig elvarme og el til fiskeindustrien. Dyrest er el til lys og kraft med 0,3 EUR/KWh, hvilket er højere end prisen for el i de danske husholdninger.

2. Udvikling og virkemidler i de enkelte lande

I dette kapitel vil anvendelsen af virkemidler og politikker i de enkelte lande blive gennemgået.

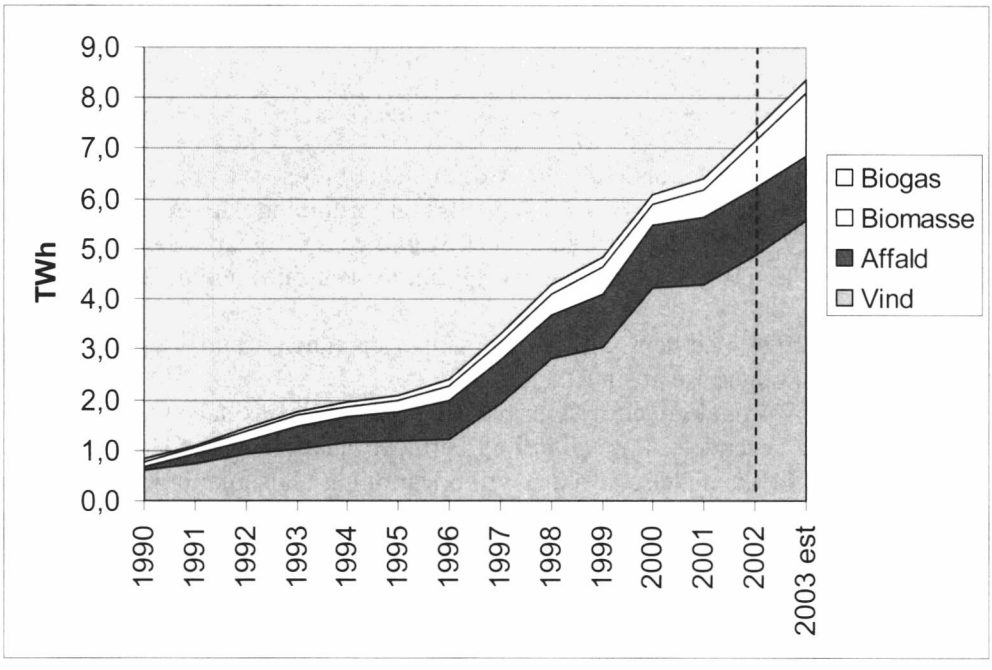
For hvert af landene vil udviklingen i anvendelsen af vedvarende energi i produktionen af el og varme blive gennemgået kort. Derefter vil de enkelte landes målsætninger for udbygningen af vedvarende energi blive skitseret. Endelig vil det blive skitseret, hvad der karakteriserer brugen af virkemidler i perioden fra 1990 og frem til nu i hvert af landene. Hvilke virkemidler har haft den største betydning for den VE-kapacitet, der er i dag, hvilke instrumenter, er der lagt vægt på, og hvordan vil man sikre opnåelse af de fastsatte målsætninger.

I kapitel 3 vil anvendelsen af virkemidler blive yderligere uddybet specielt med henblik på perioden 2001-2003, og der vil blive foretaget en sammenligning mellem, hvilke virkemidler der er anvendt i de forskellige lande.

2.1 Danmark

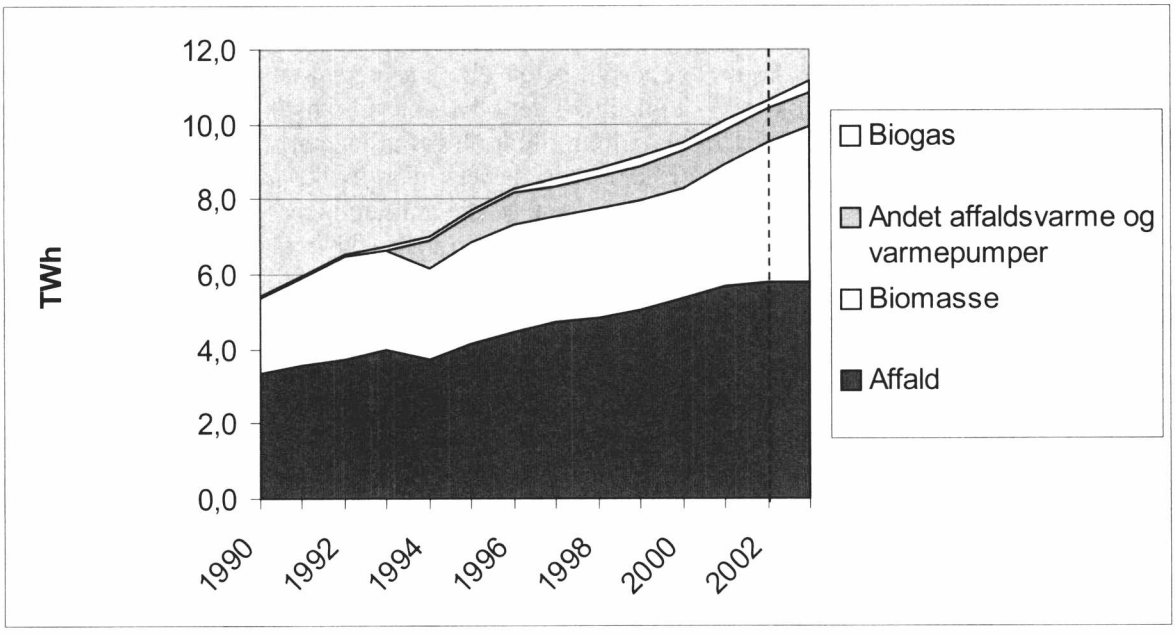
2.1.1 Udvikling i anvendelse af VE

Figur 4. *El-produktion fra vedvarende energi i Danmark 1990-2003*

I Danmark er el-produktionen fra vedvarende energi steget med en faktor ti i perioden fra 1990 til 2003 fra 0,8 TWh til 8,4 TWh. Det er især vind (4,9 TWh), der har bidraget til udviklingen. Den samlede el-produktionen i Danmark lå i 2002 på ca. 39TWh, hvoraf vedvarende energi udgjorde omkring 18 %.

Figur 5. Varmeproduktion fra vedvarende energi i Danmark

Varmeproduktionen baseret på vedvarende energi er også steget betydeligt i perioden fra 1990 til 2003 fra i alt godt 5,4 TWh til omkring 11,2 TWh, altså en fordobling. Her er det især affald (5,8 TWh) og biomasse (3,7 TWh), der har bidraget til stigningen. Danmarks samlede varmeproduktion lå i 2002 på ca. 35 TWh. Vedvarende energi (inklusive affald) udgjorde 31 % af den samlede varmeforsyning.

Afvigelsen fra 1993 til 1994 med hensyn til varmepumper og anden affaldsvarme antages at skyldes ændrede metoder til opgørelse af statistik.

IEA's opgørelse af varmeproduktionen baseret på VE viser lidt lavere tal end forventet ud fra de danske opgørelser af anvendelsen af VE i el og varmeproduktionen. For Danmarks vedkommende er den individuelle anvendelse af brænde til opvarmning i husholdningerne medtaget i IEA's opgørelser. Forskellen mellem de danske opgørelser og IEA's kan derfor skyldes forskelle i virkningsgrad.

2.1.2 Målsætninger for udbygning med VE

Danmark har haft målsætninger for udbygningen med vedvarende energi siden Energihandlingsplanen Energi 2000 kom i 1990[10]. Her blev der opstillet et konkret mål for udbygningen med vind (udbygning med 100 MW inden januar 1994), samt besluttet en række aktiviteter med henblik på fremme af biomasse og sol. Der er siden fulgt op med energipolitiske aftaler i løbet af 90'erne om udbygningen. El-reformen fra 1999 indeholdt således en målsætning om at andelen af el fra vedvarende energi skulle være 20 % i 2003.

Overfor EU[11] har Danmark anført, at det vejledende mål for andelen af el fra vedvarende energi i 2010 er 29 %, svarende til den andel, der vil blive nået med de udbygningsplaner, der var gældende i 2002. Det er endnu ikke besluttet, om der som led i udarbejdelsen af den nye energistrategi vil blive opstillet nye målsætninger.

[10] Allerede i 1985 blev der indgået aftale med el-sektoren om udbygning af de første 100 MW.

[11] Direktiv 2001/77/EC om fremme af elektricitet produceret af vedvarende energi pålægger medlemsstaterne at fastsætte indikative mål for forbruget af el fra vedvarende energi.

2.1.3 Virkemidler

Der er især 3 virkemidler, der har bidraget til udviklingen af vedvarende energi i Danmark i perioden fra 1990:

- Økonomiske virkemidler
- Tvangsmæssig regulering på vind og biomasseområdet
- Fysisk planlægning og netadgang for vindmøller

Virkemidlerne, som ikke er rang-ordnede, vil blive uddybet nedenfor. I fremtiden vil der blive lagt vægt på markedsbaserede løsninger som:

- CO_2-kvoter
- Udbud og koncessioner på havvindmølleområdet

Der har været anvendt en lang række af forskellige økonomiske virkemidler i Danmark. Der er givet investeringsstøtte (i denne rapport er investeringsstøtte det samme som anlægstilskud) til en række forskellige VE-anlæg (vind, bioenergi, sol) med varierende tilskudsprocenter. Derudover har der været givet produktionstilskud til produktion af el fra vedvarende energi.

Der ydes særlige pristillæg til den miljøvenlige el-produktion, der omfatter el-produktion baseret på vind, biobrændsler, biogas, og affald samt på naturgas på mindre værker. En del pristillæg gives som et konstant tillæg mens andre reguleres i forhold til markedsprisen, således at summen af markedspris og pristillæg sikrer producenten en fast afregning. Der gives ikke længere investeringsstøtte.

Et yderligere økonomisk virkemiddel, der anvendes, er CO_2 afgifter, samt en energiafgift på energi produceret på fossile brændsler.

Den tvangsmæssige regulering har fremmet udbygningen med vedvarende energi. I denne sammenhæng er der indgået bindende aftaler med el-producenterne både om opførelse af VE-kapacitet og om anvendelse af biomasse i produktionen.

Endvidere er der gennem varmeplanlægningen sket en udbygning med halmvarmeværker og med decentrale kraftvarmeværker, som også i nogle tilfælde er baseret på biobrændsler.

Specielt udbygningen med vind, og den store eksport, som dette har medført, er en succes i Danmark. Den nødvendige infrastruktur har været til stede i form af, at der som led i den fysiske planlægning har været udpeget områder til placeringen af vindmøller allerede i slutningen af 80'erne, og at der i forbindelse med regionplanlægningen er fulgt op med udpegning af områder til de møller, der erstatter de først opførte vindmøller. Der er også udpeget områder til off-shore møller. Endvidere har der fra starten været meget gode betingelser for net-adgang. Der har været ubegrænset net-adgang, og omkostningerne for netudbygningen frem til måleren er dækket af el-kunderne.

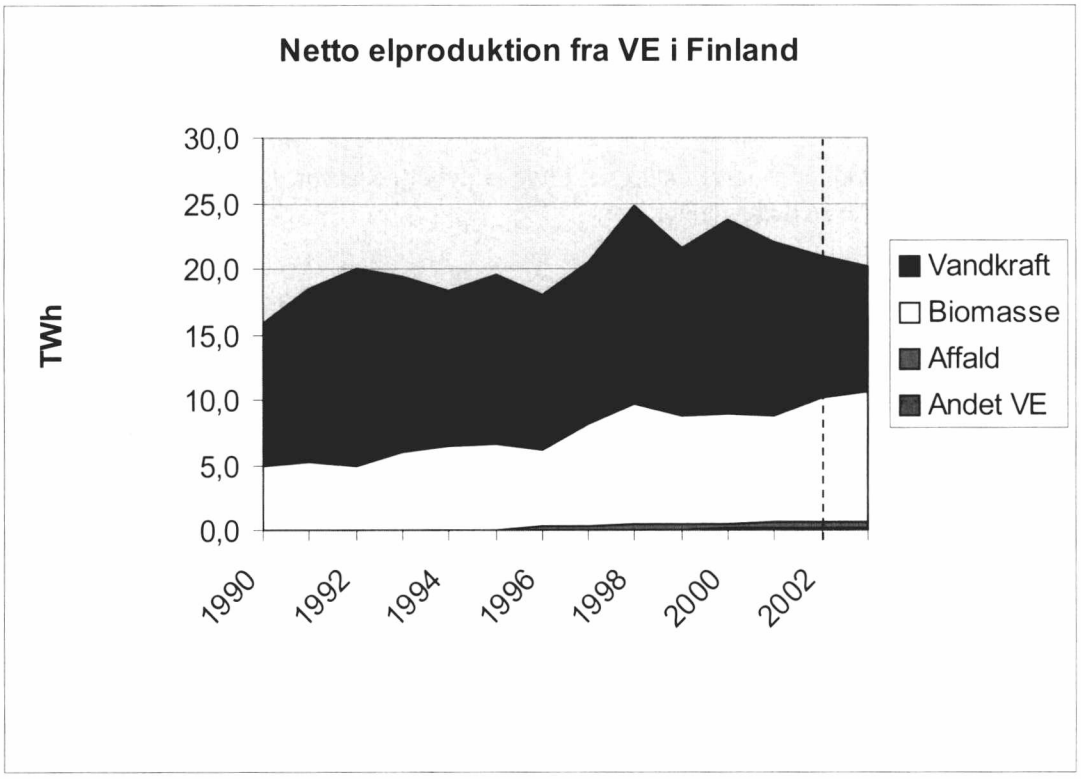
Det har også spillet en rolle for udbygningen med vedvarende energi i Danmark, at der har været tale om bred politisk opbakning samt et bredt folkeligt engagement. Det har bidraget til den succesfulde udvikling på vindområdet, at der har været gode forskningsmiljøer, og konkurrence mellem flere stærke producenter. Der har i høj grad været tale om synergi på området, som har skabt yderligere udvikling på og resultater på området.

Fra januar 2005 indføres kvoteregulering i form af tildeling af CO_2-emissionstilladelser til el- og varmeproducenterne og de større industrivirksomheder. Kvotereguleringen kan således være et virkemiddel til fremme af vedvarende energi. Virksomhederne kan imidlertid handle med kvoter, og kan vælge at købe kvoter til dækning af behovet, i stedet for at reducere udslippet af CO_2. En fortsat udbygning med vedvarende energi forudsætter, at der kan konkurreres med alternativer som køb af CO_2-kvoter eller gennemførelse af projekter i andre lande.

Udbygning med havvindmøller foregår ved hjælp af en udbudsmodel, der resulterer i, at vinderen af udbuddet får koncession på produktionen af el fra havvindmølleparken. Prisen for den leverede el er en del af tilbuddet.

2.2 Finland

- *Udvikling i anvendelse af VE*

Figur 6. *El-produktion fra VE i Finland 1990-2003*

Produktionen af el baseret på vandkraft har i perioden fra 1990 til 2003 ligget nogenlunde konstant på lidt over 10 TWh. Siden 1992 er der sket en kraftig vækst i produktionen af biomassebaseret el, som i dag er på samme niveau som vandkraft. Finland er således førende blandt IEA landene for så vidt angår andel af fast biobrændsel i el-produktionen med omkring 11 %. El-produktionen lå i 2002 på ca. 75 TWh, og andelen af vedvarende energi udgjorde tilsammen omkring 28 %.

Der er stor uoverensstemmelse mellem data fra IEA vedrørende varmeproduktion og data fra Finland selv, hvorfor det er valgt at udelade figuren med udviklingen i varmeproduktionen i Finland.

Data fra IEA viser, at varmeproduktionen fra vedvarende energi i Finland skulle være steget drastisk fra 0 TWh i 1990 til estimeret 8,8 TWh i 2003. Dette skulle primært skyldes primært en øget produktion fra biomasse (5,9 TWh i 2002) samt en øget produktion fra affald (1,9 TWh i 2002). Den samlede varmeproduktion skulle i 2002 ligge på ca. 40 TWh, hvorved varmeproduktionen fra vedvarende energi ville udgøre omkring 19 %.

Finlands egne statistikker viser derimod et helt andet resultat. Her ses, at den samlede varmeproduktion alene fra biomasse var på 26 TWh i 1990 og på 50 TWh i 2003.

Tabel 1. *Varmeproduktion fra biomasse i Finland i 1990 og 2003*

Varmeproduktion i TWh	**1990**	**2003**
Opvarmning af boliger, kommercielle og offentlige bygninger med træ	5,8	6,7
Produktion af fjernvarme med træ affald og flis	0,5	3,4
Produktion af varme i industrien med black liquor etc. og industrielt træ affald	20	40
Total	**26,3**	**50,1**

Forskellen på IEA's og Finlands data kan muligvis skyldes, at produktion fra varme i industrien ikke er medregnet i IEA's statistikker, samt at IEA ikke har haft pålidelige data fra 1990.

2.2.2 Målsætninger for udbygning med VE

Der har været målsætninger for udbygningen med vedvarende energi i Finland siden 1993. Her blev det fastlagt, at der skulle ske en udbygning af vindkraft med 100 MW inden 2005. Bioenergi-programmet fra 1994 havde en målsætning om, at øge brugen af bioenergi med 25 % inden 2005.

Handlingsplanen for Vedvarende Energi fra 1999 er blevet indarbejdet i den Nationale Klima strategi fra 2001. Her er fastlagt, at anvendelsen af biomasse og vedvarende energi i alt skal øges med 30 % fra 2001 til 2010. Hjørnestenen heri er biomasse, der spiller en stor rolle i Finland. Målsætningen for VE i el-produktionen er 31,5 % af elforbruget inden 2010. Der er endvidere en målsætning om, at der skal opføres 500 MW vind før 2010.

2.2.3 Virkemidler

I Finland har følgende 4 virkemidler spillet den vigtigste rolle for udbygningen med vedvarende energi:

- Forskning og udvikling
- Tilskud
- Skatter og afgifter
- Information

For den fremtidige udbygning vil det være de samme virkemidler, der vil blive anvendt.

I Finland er det vigtigste virkemiddel forskning og udvikling, som har spillet en stor rolle for teknologiudviklingen.

Derudover er der satset på tilskud til anlæg og produktion. Der gives op til 40 % i investeringsstøtte. Der er endvidere fra 1997 givet produktionsstøtte til produktion af vedvarende energi: 0,0042 EUR per kWh fra biomasse og små vandkraftanlæg, 0,0069 EUR per kWh vind og fra 2003 savsmuld og flis fra fældning. Endvidere gives der tilskud på 0,0025 EUR per kWh for genanvendte brændsler.

Endvidere anvendes skatter og afgifter som økonomiske virkemidler. Finland indførte således som det første land i verden en CO_2-afgift på fossile brændsler i 1990. I perioden fra 1990-1997 havde Finland en kombineret CO_2- og energiafgift. CO_2 -afgiften gælder stadig på varmeområdet, hvor den vedvarende energi jo er fritaget. På el-forbrugsområdet indførtes der i 1997 en el-afgift, der afløste CO_2-afgiften. Denne el-afgift gælder også el fra VE, men der blev samtidig indført kompenserende produktionsstøtte til el fra VE.

Endelig vurderes det at informationsvirksomhed har haft en stor effekt. I 1993 etableredes MOTIVA, som den finske institution, der har ansvaret for at fremme vedvarende energi og energibesparelser. Informationsvirksomhed er en væsentlig aktivitet i denne sammenhæng. MOTIVA er for tiden en uafhængig, statsejet virksomhed, der har omkring 25 ansatte.

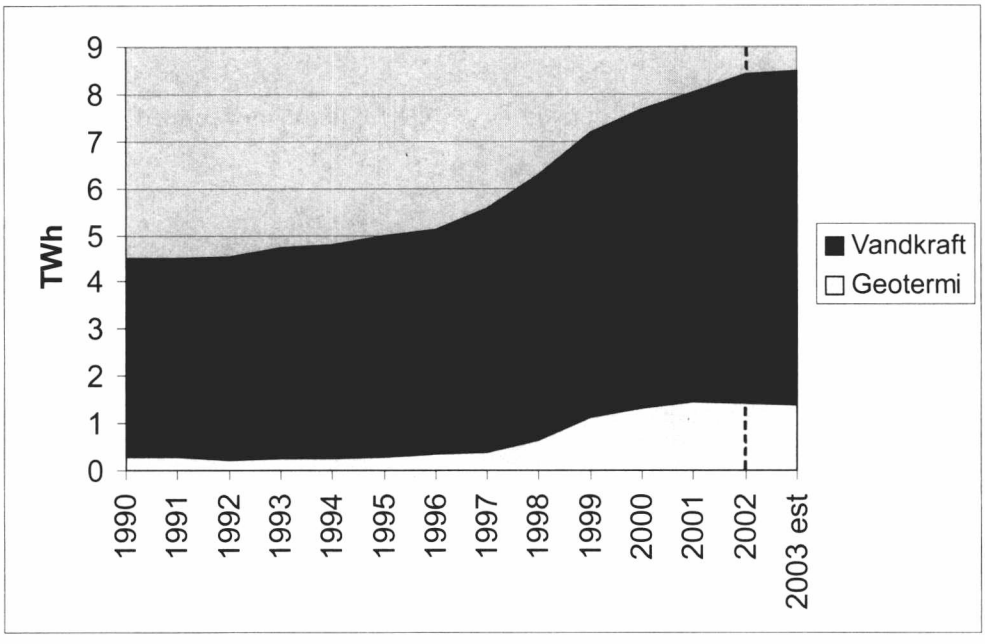
2.3 Island

Der er ikke de samme informationer om anvendelse af virkemidler til rådighed for Island, som for de øvrige lande, da Island ikke er medlem af IEA, og derfor ikke er med i IEA-rapporten "Renewable Energy. Market & Policy trends in IEA Countries" fra 2004.

Som det fremgår af figurerne i afsnit 1 er Island unik, fordi der er så stor en del af energien, der kommer fra vedvarende energi, og der ikke har været behov for at anvende virkemidler i samme grad til fremme af anvendelse af den vedvarende energi. I 2002 er næsten 30 % af energien importeret fossile brændsler, men de resterende 70 % er fra vedvarende energi[12]. De importerede brændsler bliver anvendt i transportsektoren, i industrien og i fiskeriet.

2.3.1 Udvikling i anvendelse af VE

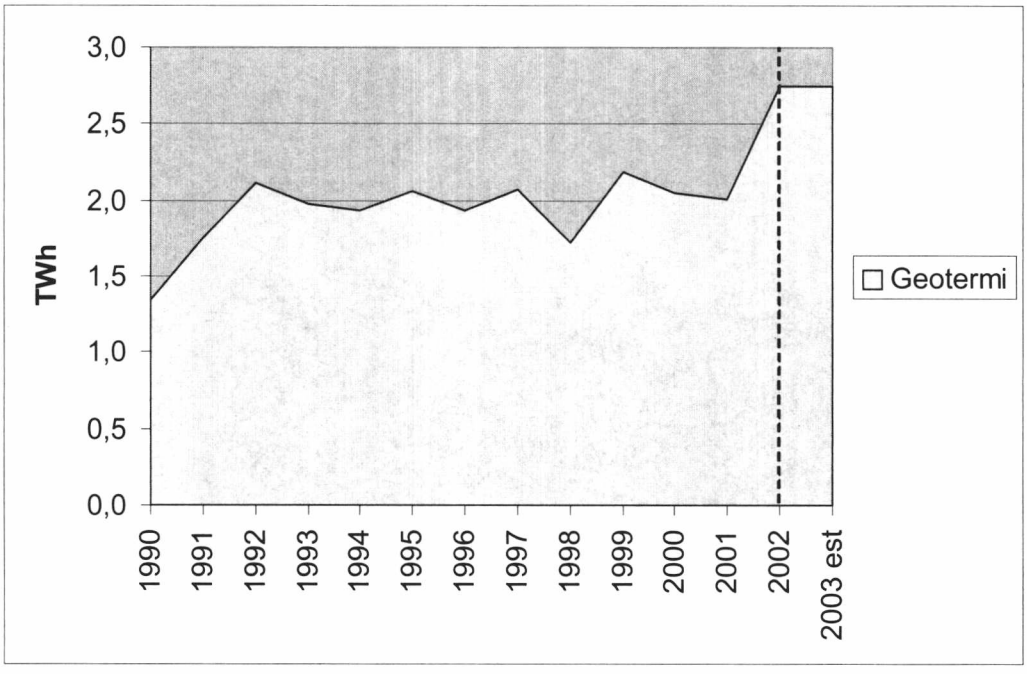
Figur 7. *El-produktion fra VE i Island 1990-2003*

Produktionen af el er næsten fordoblet i løbet af perioden fra 1990 til 2003. Stigningen tog fat i 1997, og der er tale om en stigning både i produktionen af el fra geotermi og fra vandkraft. Vedvarende energi udgør 100 % af el-produktionen i Island.

[12] Energy in Iceland. Historical perspective, present Status, Future Outlook, Orkustofnun, Februar 2004

Figur 8. *Varmeproduktion fra VE i Island 1990-2003*

Varmeproduktion fra geotermi har ligget på et rimeligt konstant niveau i perioden fra 1992 til 2001 og med en stigning på 0,7 TWh (37 %) fra 2001 til 2002. Vedvarende energi udgjorde i 2002 94 % af varmeproduktionen.

2.3.2 Målsætninger for udbygning med VE

Der er ikke opstillet specifikke målsætninger for udbygning med vedvarende energi i Island. Det hænger formentlig sammen med, at Island har så rigelige forekomster af geotermisk energi og vandkraft, at både el- og varmeforsyningen er dækket heraf.

Island har en langsigtet vision om at blive uafhængig af import af fossile brændsler ved substitution med brint. Der anvendes i dag udelukkende fossile brændsler til transport og fiskeri. Der er dog etableret mulighed for også at anvende brint i transportsektoren i Island, idet en fylde-station er blevet åbnet. Det er en del af energipolitikken, at anvendelse af brint skal udbygges yderligere i fremtiden.

2.3.3 Virkemidler

El- og varmeproduktionen er udelukkende baseret på vedvarende energi i Island, og har været det siden det første store kraftværk blev opført i 1921. Det har derfor ikke været nødvendigt med særlige indsatser for at fremme dette. Dog har der i perioder været ydet støtte til udvinding af jordvarme i kommuner og på enkelte gårde. Denne støtte gives ikke længere.

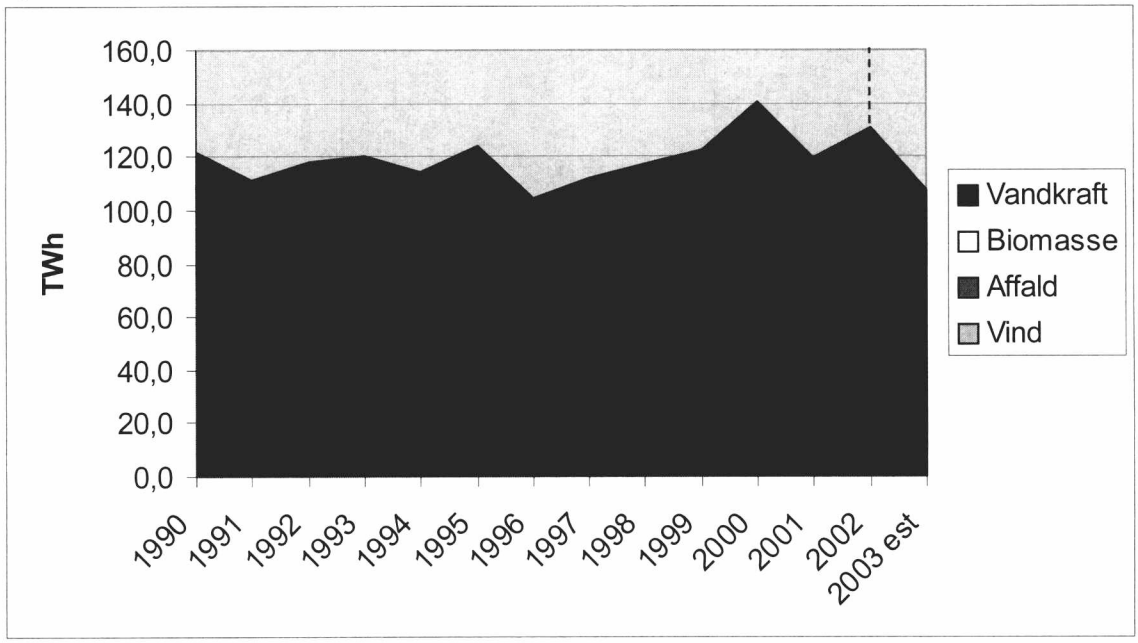
I dag satses der gennem en målrettet forskningsindsats på at udvikle anvendelse af brint i transportsektoren og i fiskeriet. Dette gøres for at mindske importen af fossile brændsler på længere sigt.

For yderligere at styrke anvendelse af ikke-fossile drivmidler i transportsektoren er der afgiftsfritagelse (dog ikke moms) for el- og brintbiler samt for metan- eller hybridbiler.

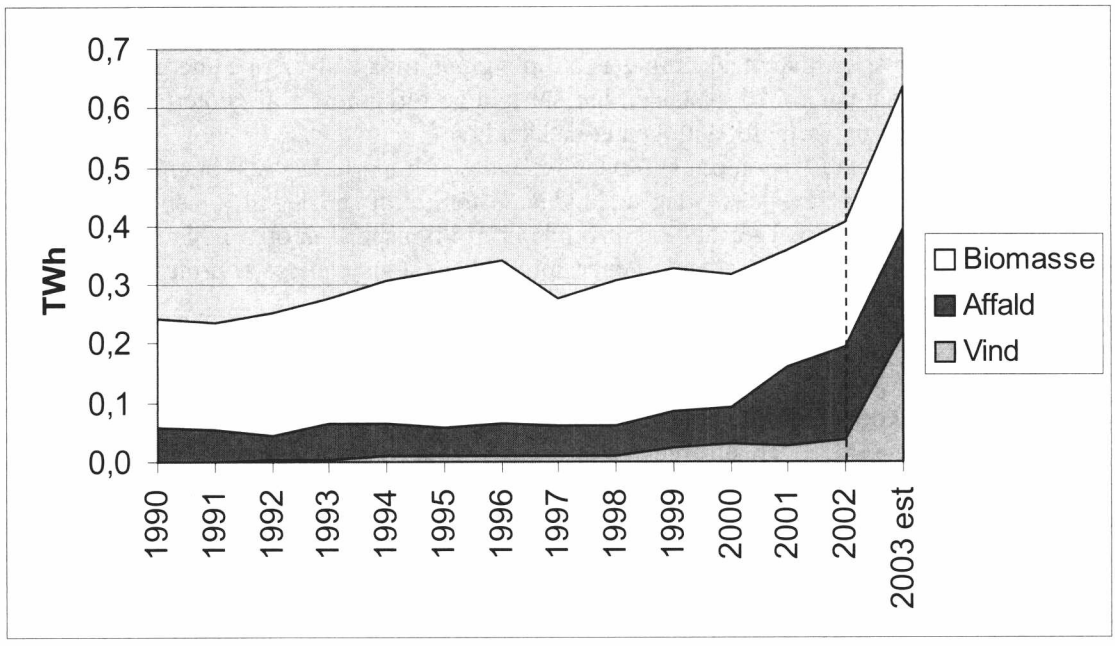
2.4 Norge

2.4.1 Udvikling i anvendelse af VE

Figur 9. *El-produktion fra VE i Norge 1990-2003*

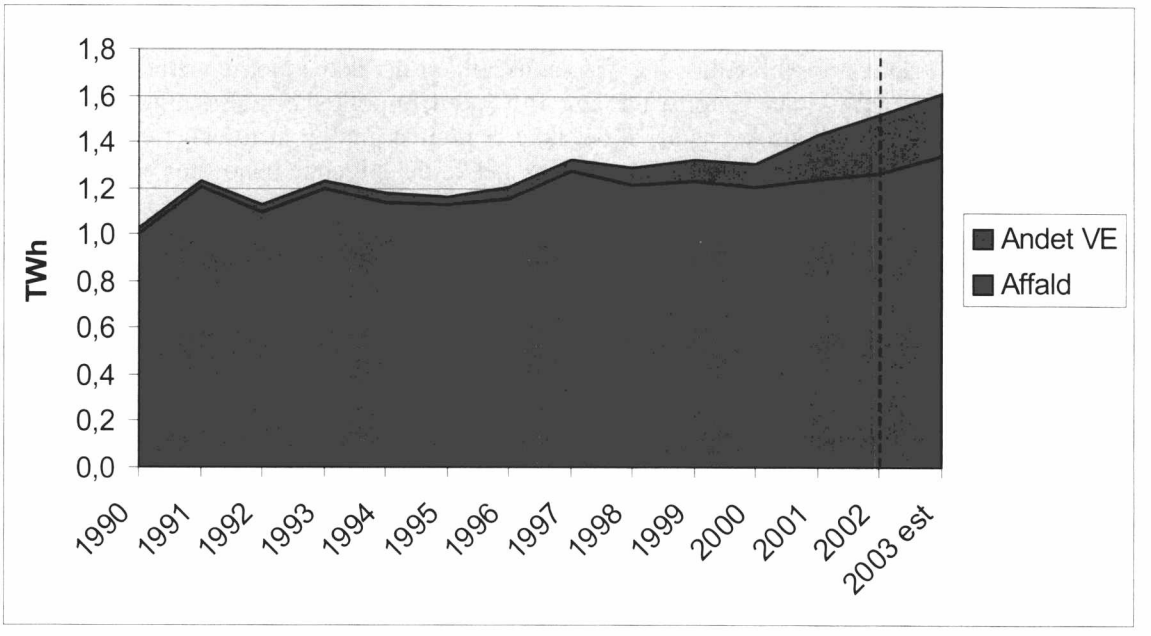

Figur 10. *El-produktion fra VE i Norge eksklusiv vandkraft 1990-2003*

El-produktionen i Norge har helt overvejende været baseret på vandkraft i perioden fra 1990 til 2003. I sammenligning med vandkraftproduktionen er produktionen af el fra andre VE-kilder næsten ubetydelig med under en halv TWh i 2002. I *Figur 10* vises udviklingen eksklusiv vandkraft, og det ses, at der siden 2000 er sket en stigning i anvendelsen af andre VE-kilder end vandkraft til el-produktion. Det ses, at der frem til 2000 hovedsageligt har været tale om biomasse og affald, men at der fra år 2000 også er produceret vindkraft i stigende omfang. Den samlede el-produktion i Norge lå i 2002 på 130 TWh, heraf udgjorde vedvarende energi 99,6 %.

Figur 11. *Varmeproduktion fra VE i Norge 1990-2003*

Varmeproduktion fra VE i Norge er begrænset, den udgør i 2003 omkring 1,6 TWh. Den er især baseret på affald, og produktionen af varme herfra har ligget stabilt i perioden fra 1990 til 2003. Siden slutningen af 1990'erne er produktionen af varme fra andre VE-kilder (primært biomasse) steget. Produktionen af varme i 2002 i alt var på ca. 2,5 TWh, hvilket er på niveau med Island, men mindre end en tiendedel af varmeproduktionen i Finland, Sverige eller Danmark. Vedvarende energi udgjorde ca. 8 % af varmeproduktionen i Norge i 2002.

2.4.2 Målsætninger for udbygning med VE

Næsten halvdelen af energiforbruget i Norge dækkes i dag af elektricitet, hvor mere end 99 % kommer fra vandkraft. Ny tilgang af vandkraft fra større udbygninger i årene fremover vil være begrænset og tilgangen af ny vandkraft vil først og fremmest komme fra modernisering af ældre kraftværker og fra mindre kraftværker, heraf mini- og mikrokraftværker. Der er fremlagt en strategi for øget etablering af små vandkraftværker, som blandt andet indebærer forenkling af koncessionsbehandlingen af værker op til 10 MW. Da forbruget af el kan stige mere end produktionen af el fra vedvarende energi, kan andelen af el baseret på vedvarende energi falde. Norge har derfor overfor EU indikeret et mål for andelen af el fra VE på 90 % i 2010.

Det er et vigtigt mål, at gøre Norges energiforsyning mindre afhængig af vandkraft som energikilde og af elektricitet. Dette kræver en langsigtet omlægning af energiproduktion og -anvendelse. I denne sammenhæng står ENOVA SF centralt. ENOVA blev etableret af den norske regering i 2001 med det formål at bidrage til "ny" miljøvenlig energiproduktion[13] og energibesparelser svarende til 12 TWh inden udgangen af 2010. Der er herunder konkrete mål om at øge vindkraftproduktionen med 3 TWh og fjernvarme baseret på nye vedvarende energikilder med 4 TWh inden 2010.

[13] Ekslusive store vandkraftværker

2.4.3 Virkemidler

Der er 2 virkemidler, der især får betydning for udviklingen af ny vedvarende energi i Norge:

- Tilskud (investeringsstøtte), samt et forudsigeligt system for administration af tilskudsmidlerne
- Skatter og -afgifter

I fremtiden vil Norge især satse på:

- Indførelse af grønne certifikater

På grund af den meget store forsyning af el fra vandkraft har der ikke i Norge været fokuseret på andre vedvarende energikilder i større omfang før de energipolitiske målsætninger, der blev vedtaget i 2000. Som en konsekvens af, at det ikke er politisk muligt at foretage en videre udbygning af de store vandkraftanlæg har man for at dække det stigende behov for el taget andre initiativer. Enova SF blev etableret som en organisation under Olie- og Energidepartementet med det formål, at sikre at målsætningerne opfyldes. ENOVA uddeler midler til fremme af disse målsætninger i overensstemmelse med mål og midler udmeldt fra ministeriet

Der blev samtidig sikret en stabil finansiering af aktiviteterne ved oprettelse af Enovafonden.

Der er tale om en integreret strategi, hvor man både satser på energibesparelser og -effektivisering og på udbygning af vedvarende energi i varmesystemet samt på el fra vindmøller og andre fornybare energikilder dog ikke store vandkraftværker. Det indgår i strategien, at tilskud gives til de projekter, der giver mest energi pr. krone i støtte, uafhængigt af om det er ny produktion af vedvarende energi eller energibesparelser. Der har siden 2003[14] således været givet tilskud til alle former for vedvarende energianlæg (bortset fra vandkraft) og energibesparelser.

Forbrugsafgiften på el i 2002 var 0,0125 EUR/kWh. Denne afgift har også haft betydning for varmeudbygningen. Den generelle sats blev i 2004 øget til 0,013 EUR/kWh og pålægges el til husholdninger og erhverv, bortset fra industrien. Industrien har en reduceret sats på 0,0061 EUR/kWh for el som benyttes i produktionen[15]. Der er dog dele af den el-intensive produktion, som er undtaget i overensstemmelse med EU-direktivet 2003/96/EF.

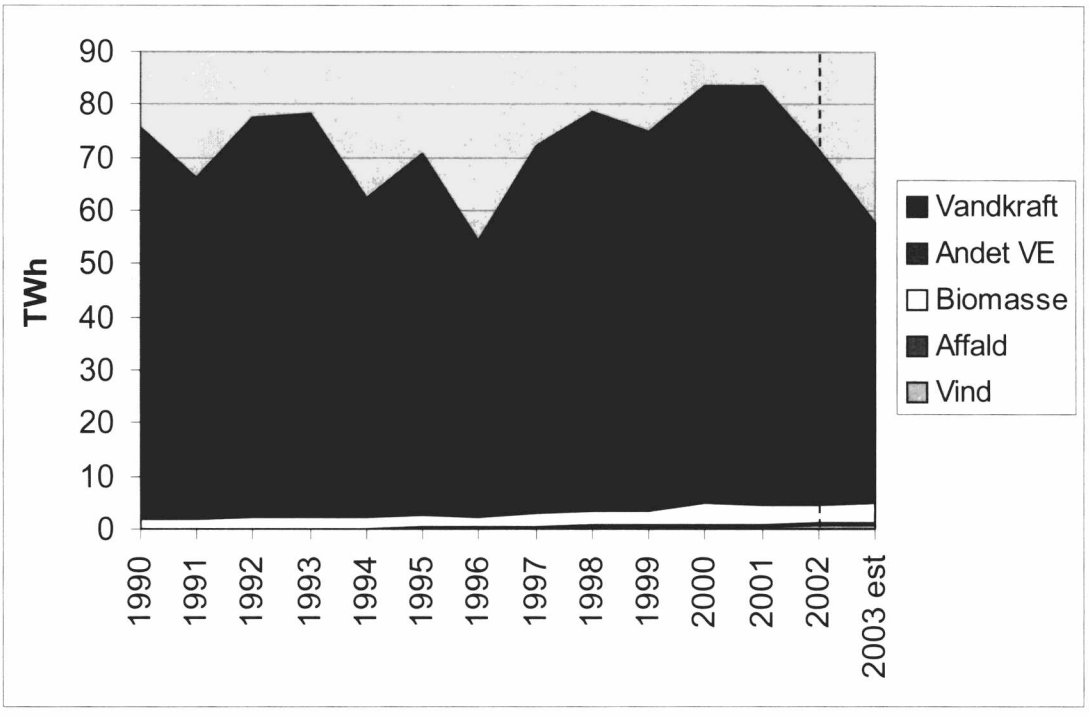
Samtidig satser man i Norge på at få etableret et system med grønne certifikater til understøttelse af udviklingen af den vedvarende energi. Der arbejdes på at etablere et fælles marked for certifikater med Sverige med opstartsdato 1/1 2007. Det svensk-norske certifikatmarked er behandlet af Stortinget i forbindelse med Stortingsmelding nr. 9, og Olie- og Energidepartmentet har sendt et udkast til lov om el-certifikater i høring den 24. november 2004. Høringsfristen udløber den 1. februar 2005.

[14] der har dog siden 1998 været ydet tilskud til vedvarende energi anlæg (20-25 %).
[15] Indført fra 1. juli 2004

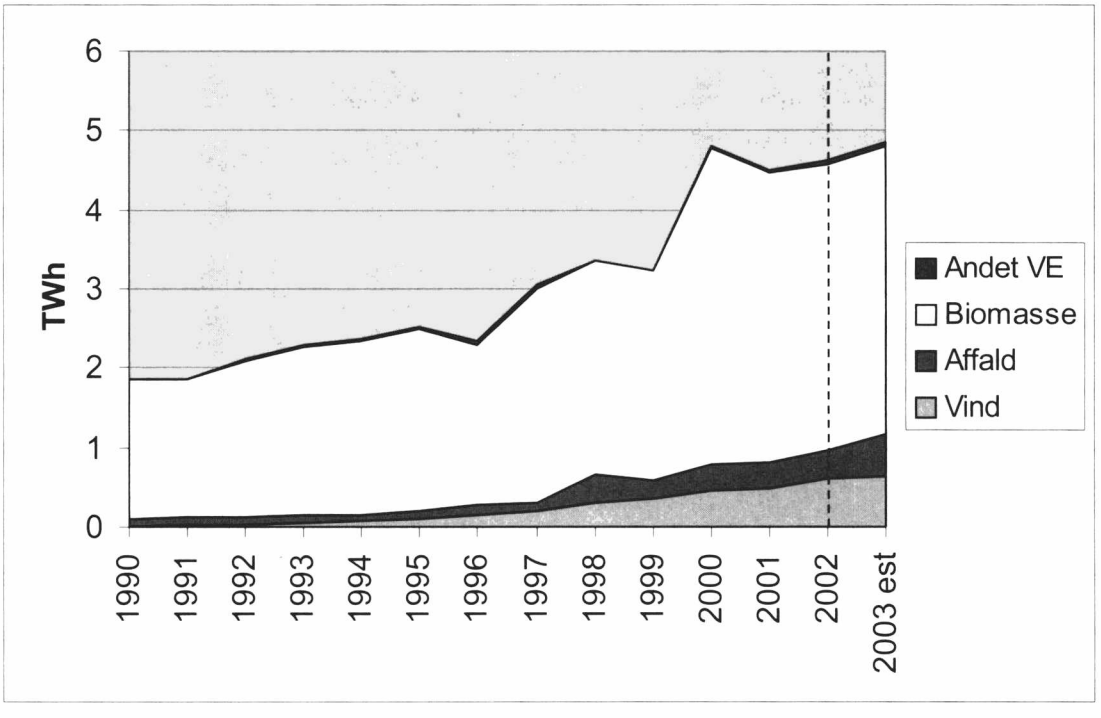
2.5 Sverige

2.5.1 Udvikling i anvendelse af VE

Figur 17. *El-produktion fra VE i Sverige 1990-2003*

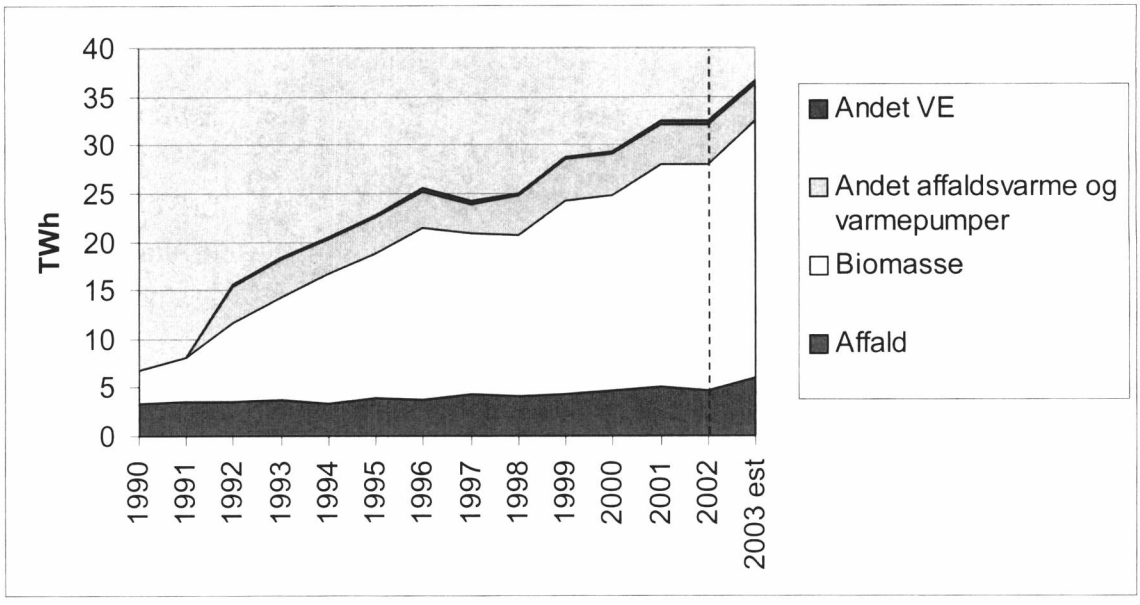

Figur 18. *El-produktion fra VE i Sverige Eksklusiv vandkraft 1990-2003*

Langt størsteparten af el-produktionen fra VE i Sverige stammer fra vandkraft. El-produktionen eksklusiv vandkraft er steget i perioden fra 1,9 TWh i 1990 til estimeret 4,9 TWh i 2003. Væksten fandt især sted fra 1996. Det er primært biomasse, der bidrager til den vedvarende el-produktion, men fra 1996 er der også sket en vækst i el-produktionen baseret på vind og affald. Den samlede el-produktion var i 2002 146 TWh, hvoraf vedvarende energi udgjorde 49 %.

Figur 12. *Varmeproduktion fra VE i Sverige 1990-2003*

Varmeproduktionen fra VE i Sverige er steget markant i hele perioden fra 6,8 TWh i 1990 til estimeret 36,7 TWh i 2003. Det er primært den biomassebaserede del af varmeproduktionen, der er vokset. IEA's data inkluderer ikke biomasse anvendt til individuel opvarmning i boliger (11,4 TWh) eller biomasse anvendt i industrien (47,1 TWh). Sverige er førende blandt IEA landene for så vidt angår biomasse i fjernvarmeproduktionen. Varmeproduktionen var ifølge IEA på i alt 49 TWh i 2002, hvoraf vedvarende energi udgjorde 66 %.

Data for anden affaldsvarme og varmepumper findes ikke for 1990 og 1991.

2.5.2 Målsætninger for udbygning med VE

I det energipolitiske program fra 1997 blev der udstukket en målsætning på en forøgelse af produktionen af elektricitet fra vedvarende energi på i alt 1,5 TWh per år i perioden 1998-2002.

Målsætningen for de opgaver, der er blevet udstukket med det energipolitiske program for 2002 er, at øge den årlige produktion af el fra vedvarende energi med 10 TWh per år fra 2002 til 2010.

2.5.3 Virkemidler

Der er to virkemidler, der har haft særlig betydningen for udbygningen med vedvarende energi i Sverige:

- Investeringsstøtte
- CO_2-skat

For den fremtidige udbygning satses der især på:

- grønne certifikater

I Sverige har beslutningen om, at udfase kernekraften haft betydning for udbygningen med anden vedvarende energi end storskala vandkraft. Denne beslutning er udmøntet i det Energipolitiske Program fra 1997, som skulle sikre elforsyningen ved en nedlukning af kernekraftreaktorerne på Barsebäck. Dette program fokuserede dels på en øget forskningsindsats, og dels mere kortsigtet på at finde muligheder for at øge forsyningen af vedvarende energi. Der blev i tilknytning hertil vedtaget et femårigt investeringsstøtteprogram.

For den hidtidige udbygning er det især den meget høje CO_2-skat (100 EUR per ton), der har været det vigtigste virkemiddel, og som har haft størst betydning for udbygningen med biomassebaseret fjernvarme. Det femårige investeringsprogram har været vigtigt for udbygningen med biobrændselsbaseret kraftvarme.

I den energipolitiske beslutning fra 2002 blev de store linjer i energipolitikken fra 1997 bekræftet, men der var behov for nye virkemidler til afløsning af de kortsigtede tiltag fra 1997-politikken. I denne sammenhæng blev der etableret et grundlag for indførelse af et kvotebaseret certifikatsystem for vedvarende energi. Det er dette markedsbaserede energipolitiske virkemiddel, som vil være grundstenen i den fremtidige udvikling af vedvarende energi, og som vil erstatte tidligere investerings- og driftsstøtteordninger.

Systemet er indført fra 1 maj 2003. Målet er, at anvendelse af el fra vedvarende energi skal øges med 10 TWh inden år 2010. Systemet indebærer, at el-producenterne får et certifikat for hver MWh vedvarende energi som produceres. Al vedvarende energi, bortset fra store vandkraftværker, er omfattet, og i denne sammenhæng regnes tørv som vedvarende energi. Certifikaterne sælges til el-kunderne, som, bortset fra den el-intensive industri, er forpligtede til at aftage lovbestemte andele (kvoter) af deres el-forbrug fra vedvarende energi. Denne kvoteforpligtelse udgjorde 7,4% i 2003, den er stigende til 16,9%. Der kan handles med certifikaterne, i første omgang i Sverige, men det er tanken, at der skal kunne handles internationalt.

2.6 Færøerne

På Færøerne udgjorde vedvarende energi, som tidligere nævnt, mindre end 5 % af den samlede energiforsyning i 2003. Der anses dog at være uudnyttede potentialer indenfor især vindkraft og bølgekraft.

Olieforbruget er steget svagt fra knap 9000 TJ i 1990 til knap 10000 TJ i 2001. Forbruget i olie følger udviklingen indenfor fiskerisektoren, med et fald i midten af perioden frem til 1994. Færøerne er dybt afhængige af importeret olie og ønsker at mindske afhængigheden. I den forbindelse efterforskes der efter kulbrinter i undergrunden og der satses på udbygning af fjernvarmekapaciteten.

El-forbruget er steget fra knap 4 til knap 5 MWh/indb., også med et svagt dyk frem til 1994. I 2002 udgjorde vandkraft 40,1% af el-produktionen. Elforsyningen på Færøerne varetages for øjeblikket af forsyningsvirksomheden SEV, som er ejet af de færøske kommuner i fællesskab. Det er for nylig blevet stadfæstet at tredjepart skal have adgang til SEV's forsyningsnet, hvilket kan betyde at monopolet vil blive brudt.

Færøerne har ikke formuleret en energipolitik, men landsstyrekoalitionen har efter sidste lagtingsvalg den 20. januar 2004 tilsluttet sig en hensigtserklæring på energiområdet som bl.a. omfatter følgende:

- Den overordnede energipolitik er et landspolitisk ansvar
- Olieadministrationen skal sammen med kommunerne udarbejde en elforsyningslov
- Energiudbygning skal ske under hensyntagen til miljø og natur
- Vedvarende energikilder bør udgøre en så stor del af den samlede energiproduktion som muligt
- Samarbejde med respektive myndigheder indenfor forskning og udvikling vedrørende vedvarende energi skal fremmes
- Anvendelse af energibesparende produkter skal fremmes

En arbejdsgruppe er nedsat, der skal udarbejde et forslag til en energipolitisk handlingsplan inden juni 2006. I arbejdet skal der lægges særlig vægt på at belyse forhold som f.eks.:

- Fremtidigt energibehov
- Forsyningssikkerhed
- Vedvarende energi
- Tiltag og værktøj for energibesparelser
- Struktur og konkurrence
- Natur og miljøhensyn
- Økonomiske reserver.

2.7 Grønland

I Grønland består den primære energiforsyning af importerede fossile brændsler og el fra vandkraftværket ved Buksefjorden. Desuden udnyttes varme fra seks affaldsforbrændingsanlæg der drives af kommunerne. Der forekommer desuden en ubetydelig energiproduktion fra sol og mikrovandkraft som blandt andet forsyner teleanlæg, fåreholdersteder og fritidshuse. I 2002 udgjorde den samlede energiforsyning til landet ca. 2454 GWh i 1994 var den lidt over 2000 GWh. I 2003 udgjorde vedvarende energi, som tidligere nævnt, 8,9 % af energiforsyningen, hvoraf vandkraft udgjorde 8 % og affald resten.

I 2002 var den samlede el-produktion på 311 GWh, hvoraf vandkraften udgjorde 186 GWh eller 59,8 %. Vandkraftværket forsyner kun Nuuk, og der er derfor en relativ stor andel af den vandproducerede el som medgår til elvarme. El-produktionen til lys og kraft i byerne er steget fra ca. 160 GWh i 1994 til ca. 190 GWh i 2002. I bygderne har der været en jævn produktion siden 1999 på ca. 21 GWh.

I Grønland er der intet sammenhængende transmissionsnet og der køres med ø-drift. Der er ingen mulighed for at sælge overskydende produktion til andre lokaliteter og det er nødvendigt med backup kapacitet i hvert eneste lokalsamfund. Mere end tre timers afbrud om vinteren vil kunne forårsage frostsprængninger i vandforsyning og i bygninger. Dette gør, at produktionsformen er meget dyr.

Grønland havde indtil 1. januar 2005 enhedspris på leverance af el, fjernvarme, vand og brændsler for alle byer og bygder uanset produktionsprisen. Systemet er under afvikling og man vil overgå til mere omkostningsægte priser på den respektive lokalitet. Der er endvidere specielle rater for fiskeindustrien.

Den overordnede målsætning i Grønlands Energiplan 2020 er at:

- Reducere afhængigheden af importerede brændsler gennem bæredygtig brug af vedvarende energi
- Træffe beslutning om investeringer i vedvarende energi på det tidspunkt, hvor der er størst økonomisk fordel i forhold til de eksisterende forsyningsanlæg

Vandkraft er den væsentligste vedvarende energikilde i Grønland. Med etablering af de næste vandkraftanlæg i 2005 og 2007 forventes andelen af vedvarende energi at stige til 9,3 %. Der er lokaliseret en række vandkraftpotentialer til byforsyning, som kan bidrage med yderligere ca. 100 GWh/a inden for de næste 20 år, hvis udbygningen fortsættes. Dette vil forøge andelen af vedvarende energi med yderligere 5 %.

Grønland har den største anvendelse af solceller per indbygger i verden. Indtil i dag anvendes solenergien i Grønland dog kun i forbindelse med solcelleanlæg ved fjerntliggende teleinstallationer og fritidshuse i forbindelse med batteri-backup. Mulighederne for udnyttelse af solenergien kan være af interesse overalt i Grønland, men kun syd for Polarcirklen vil der være sol hele året. Derfor anses Sydgrønland for bedst egnet til udnyttelse af solenergi til total elforsyning i forbindelse med korttidslagring, mens solenergi i Nordgrønland kan erstatte dieselelværker helt eller delvist om sommeren, hvor der er midnatssol.

Det grønlandske vindklima bevirker, at der er ingen eller ringe vind i en stor del af tiden, og at der ofte optræder kraftige vinde over sædvanlige vindgeneratorers cut-off. Det anses p.t. ikke for rentabelt at etablere kommerciel energiforsyning med vindkraft i større omfang i byerne.

I Grønland kan der være mulighed for udnyttelse af tidevandsenergi i snævre fjorde og strømsteder. Overflade is og isbjerge kan imidlertid medføre at tidevandsturbiner skal placeres meget dybt, og omkostningerne vil derfor blive relativt store. Geotermi forekommer flere steder i Grønland, men forekomsterne er ikke undersøgt i relation til varmeudnyttelse. De fleste områder er heller ikke i nærheden af byerne.

2.8 Åland

Åland har i dag 16 vindkraftanlæg i størrelsesordenen 225-600 kW. Disse producerede i marts 2005 1.275.381 kWh. Åland brugte i samme periode i alt 28.866.000 kWh. Vindkraften stod således for 4,4 % av Ålands totale elforbrug. I denne periode var 1 600 kW anlæg ude af drift. Yderligere udbygning med ca. 6 x 1,2 MW er under planlægning. Åland har derudover 3 mobile flisvarmeanlæg á 500 kW i drift, samt kombineret olie- og flisfyret fjernvarme i Mariehamn og Godby.

3. Sammenligning af virkemidler anvendt i de nordiske lande.

I dette kapitel sammenlignes anvendelsen af virkemidler i de nordiske lande. Skemaet nedenfor indeholder en lang liste over virkemidler, der er anvendt i mindst et af landene til fremme af vedvarende energi. Der er tale om følgende typer af virkemidler:

1. Økonomiske virkemidler (subsidier, afgifter, certifikater, etc);
2. Ikke-økonomiske virkemidler som aftaler, regulering etc.
3. Information og uddannelse
4. Forskning, udvikling og demonstration.

Listen er gennemgået med repræsentanter fra de enkelte lande, og det er efterfølgende i nedenstående tabel for hvert af virkemidlerne markeret om virkemidlet anvendes for øjeblikket i de enkelte lande (grøn farve), om det har været anvendt, men ikke anvendes længere (blå) eller om det er et virkemiddel, der er forberedt (lysegrøn).

Virkemidler, som er/har været anvendt til fremme af vedvarende energi (VE) i Norden

Signaturforklaring: eksisterende virkemiddel, forberedt virkemiddel og tidligere virkemiddel

	DK	SF	I	NO	SE
Økonomiske virkemidler					
Investeringsstøtte		■		■	■
Feed-in tariffer (prisgaranti)	■				
Tilskud til produktion fra VE (KWh-tilskud)	■	■			
Skrotningsbeviser	■				
Indkomstskattefritagelse	■			■	■
Energi- og miljøafgifter/skatter (fossile brændsler, CO_2, deponier)	■	■		■	■
Elafgift	■	■		■	■
Afgiftsfritagelse for VE	■	■	■	■	■
Net metering	■				
Grønne certifikater (tradable)					■
Investeringsafgiftsreduktion					
Affaldsdeponerings-afgift	■	■		■	■
Lånefinansiering		■		■	
Udbudsmodell (inkl. pris)	■			■	
Indirekte økonomisk støtte til markedsudvikling					
Netadgang	■	■		■	■
Elvarmeforbud	■				
Aftaler om aftagepligt					
Ikke-økonomisk støtte til markedudvikling					
Forpligtelse til at opføre VE-kapacitet	■				
Målsætninger for udbygning med VE	■	■		■	■
Tilslutningspligt	■	■		■	
Køberpolitik/teknologi-upphandling		■		■	■
Prøvestationer/certificering	■	■		■	■
Fysisk planlægning	■	■		■	■
Frivillige aftaler, som inkluderer VE		■		■	
Energisynsordning, som inkluderer VE		■		■	
Varme-/brændselsleverandører		■		■	
Kompetenceudvikling					
Informationsaktiviteter	■	■		■	■
Fremme af teknologisk udvikling					
Forsning og udvikling	■	■	■	■	■

Kilder: IEA rapporten "Renewable Energy. Market & Policy trends in IEA countries". 2004, samt interviews med landerepræsentanter nov-dec 2004.

I Annex 1 er oversigten bragt i stort format, hvor der samtidig er anført specifikke oplysninger om de enkelte virkemidler.

I oversigten er der ikke gået i detaljer med forskning og udvikling. De enkelte landes anvendelse af forsknings- og udviklingsmidler er sammenlignet i et særskilt afsnit til slut i kapitlet.

Oversigten viser, at de nordiske lande alle har anvendt en bred palet af virkemidler, bortset fra Island, som ikke har haft samme behov for at anvende virkemidler til fremme af vedvarende energi. Samtidig viser oversigten, at brugen af virkemidlerne investeringsstøtte og aftagepligt er på vej ud, men virkemidlet grønne certifikater er på vej ind.

3.1 Økonomiske virkemidler

Alle lande har anvendt investeringsstøtte til VE-anlæg.

Der anvendes endvidere energi- og CO2-afgifter[16] i alle landene, bortset fra Island. Alle lande har i dag afgiftsfritagelse for vedvarende energi. Derudover anvendes el-afgifter. El-afgifter er normalt ikke et virkemiddel til at fremme vedvarende energi, det er snarere et virkemiddel til reduktion af el-forbruget. I Norge, har indførslen af el-afgiften, imidlertid givet incitament til konvertering fra el-varme til fjernvarme. Hermed har el-afgiften i praksis medvirket til udbygningen af vedvarende energi i varmesektoren.

Nedenfor ses en oversigt over de nuværende CO_2-afgifter, el-afgifter og energiafgifter på udvalgte produkter i landene.

Det fremgår af oversigten, at der for de her udvalgte produkter fortsat er meget store forskelle i afgiftsniveauerne imellem landene.

	Danmark	**Finland**[4)]	**Island**	**Norge**	**Sverige**
CO_2-afgift EUR /tonCO_2	Gas- og dieselolie: 13,4			Let fyringsolie: 22,8 Benzin: 39,2	100 21 [1)]
El-afgift (forbrugsleddet) EUR/kWh	0,077 [2)]	0,007 0,004 for industri og gartnerier (drivhuse)		0,012[3)]	0,028 (husholdninger og service) 0,0006 (industri, jord- og skovbrug, vandværker)
Energi-afgift på brændsler EUR/kWh	Fyringsolie: 0,024 Benzin, blyfri: 0,058	Fyringsolie, let: 0,007 Benzin: 0,063		Fyringsolie: 0,004	Fyringsolie: 0,008 /0[1)] Benzin (miljøklasse 1): 0,035

Noter til tabellen:
1) Industri, jord-, skov- og vandværker (fiske) samt kraftvarme
2) Industrien er undtaget
3) I Norge er der ikke afgift på el til brug i fjernvarmeanlæg. Der er også fritagelse for elafgift for el produceret på energigenvindingsanlæg og mikro- og minivandkraftværker med en effekt, som er lavere end 100 kVA, hvor el leveres direkte til slutbruger
4) I Finland indførtes fra 1997 en kombineret energi- og CO_2-afgift.

I Norge er mindre vandkraftværker fritaget for el-afgifter. I Finland er der kompenserende produktionsstøtte til el fra VE, og biomasse i varmeproduktionen er fritaget for afgift. I Sverige findes et driftstilskud for vindkraft, den såkaldte miljøbonus, som i praksis fungerer som fritagelse fra en del af el-skatten. Det er dog for så vidt angår landbaseret vind tale om en aftrapningsordning af driftstilskuddet, således at de hører op i 2009. I Island er der afgiftsfritagelse (dog ikke moms) for el- og brintbiler samt for methan- eller hybridbiler.

Tilskud til produktion af vedvarende energi (kWh-tilskud) har været anvendt i alle landene, men anvendes ikke længere i Norge. Blandt de øvrige økonomiske virkemidler, som anvendes

[16] Udtrykket afgifter anvendes bredt i denne rapport, som udtryk for beskatning på energiområdet. Der skelnes ikke i alle tilfælde mellem om der er tale om afgifter, der tilbageføres til bestemte formål, eller skatter, der er rent fiskale.

mere spredt i landene, er grønne certifikater, lånefinansiering, udbudsmodeller, indkomstskattefritagelse, investeringsafgiftsreduktion, prisgaranti og net metering.[17]

I Norge og Finland gives der investeringsstøtte til alle former for vedvarende energianlæg, bortset fra store vandkraftværker. I Norge gives der dog heller ikke støtte til små vandkraftanlæg. I Sverige gives der støtte til pilotprojekter for hav- og fjeldbaseret vindkraft, den tidligere investeringsstøtte til el fra vedvarende energi er nu erstattet af et grønt certifikatsystem. I Danmark har man tidligere givet investeringsstøtten til alle former for vedvarende energianlæg, men den er nu helt afviklet.

3.1.1 Indirekte økonomiske virkemidler

Spørgsmålet om netadgang er centralt for at fremme vedvarende energi. Der skal ikke være hindringer for at blive tilsluttet el-nettet og omkostningerne forbundet med såvel tilslutning som distribution skal være rimelige. I Danmark har man helt tilbage til de første vindmøller i 80'erne sikret en meget favorabel og ubegrænset netadgang, hvor el-selskabet har dækket tilslutningsomkostningerne frem til måleren. I de øvrige nordiske lande er der tale om ikke-diskriminerende adgang for vedvarende energi, der er økonomisk kompensation for betalingen for netadgang i Finland. I Sverige nedsættes netafgiften for småskalig elproduktion, dvs. anlæg med en installeret kapacitet på 1500 kW eller mindre, for eksempel vindkraft, småskalig vandkraft og små kraftvarmeanlæg.

Aftaler og forpligtelser er specielt anvendt i Danmark, hvor der er lovgivet om, at forbrugerne skal aftage el produceret på vedvarende energianlæg. Der er ligeledes indgået aftaler mellem regeringen og el-produktionsvirksomhederne, hvor de pålægges at opføre vedvarende energianlæg. I Finland har man indgået frivillige aftaler med kommunerne om anvendelse af vedvarende energi og med et olieselskab om leverance af solvarme.

Blandt de øvrige mere tvangsmæssige virkemidler kan nævnes tilslutningspligt til fjernvarme, som kommunerne i Danmark, Norge og Finland, ved større samlet nybyggeri, kan benytte sig af, og el-varmeforbud i områder som er dækket af kollektiv varmeforsyning, som ligeledes er benyttet i Danmark.

Endvidere kan varmeplanlægning, hvor der er udlagt områder til bestemte varmeforsyningsformer, bidrage til at sikre et tilstrækkeligt økonomisk grundlag for varmeforsyning baseret på vedvarende energi.

3.1.2 Ikke-økonomiske virkemidler

Fysisk planlægning er et vigtigt virkemiddel, der kan sikre, at der udlægges de nødvendige arealer til placering af anlæggene. Placering af de vedvarende energianlæg indgår i den fysiske planlægning i alle landene, specielt med henblik på vindmøller. Herved bliver det lettere at opnå tilladelse til at opføre vindmøllen. Alle projekter bliver dog vurderede med henblik på virkningen på miljøet, inden der gives tilladelse til opførelse.

Prøvestationer, som kan teste og eventuelt certificere vedvarende energianlæg, kan være et virkemiddel til fremme af vedvarende energi. Således har prøvestationer i Danmark medvirket til udvikling af teknologierne, idet prøvestationens certificering er blevet anvendt som led i støtteordninger, hvor kun godkendte anlæg kan modtage støtte. I Sverige anvendes prøvestationer til udstedelse af certifikater, herunder som led i ordningen med grønne certifikater. I Finland og Norge indgår prøvestationer primært i sammenhæng med forsknings- og udviklingsaktiviteter. I Danmark er de fleste prøvestationer blevet afviklet i forbindelse med afviklingen af investeringsstøtten, og prøvestationer anvendes nu også primært på forskningsinstitutioner og mindre som middel til udvikling af teknologi i samarbejde med industrien.

I Finland og Norge støtter man varme- og brændselsleverandører som landmænd og skovejere, der leverer varme fra vedvarende energi til småbyer og offentlige institutioner samt producerer biobrændsel.

---

[17] Net metering er kun anvendt i Danmark, hvor ejere af PV-systemer modtager den samme pris for el'en, som de betaler, forudsat at produktionen ikke overstiger forbruget.

Køberpolitik eller "teknikupphandling", er et virkemiddel, der er anvendt i Sverige og Finland med henblik på at fremme nye produkter på markedet. Den offentlige sektor går ind som bestiller af produktet. Dette virkemiddel er i vid udstrækning anvendt i forbindelse med fremme af energieffektive apparater, men anvendes i Sverige og Finland også på VE-området.

Den revidering af energisynsordningen, der i EØS-landene vil finde sted efter implementeringen af EU's Direktiv om bygningers energimæssige ydeevne vil betyde, at der i større grad bliver mulighed for at fremme anvendelsen af alternative energiforsyningsformer på bygningsområdet, idet alternative energiforsyningsformer skal vurderes. Energisyn på bygningsområdet kan således bidrage til fremme af vedvarende energi, som det sker i Finland og Norge.

3.2 Informationsaktiviteter

Alle landene benytter sig af information som et vigtigt supplement til de øvrige virkemidler til at fremme vedvarende energi, men der er ikke etableret selvstændige informations organer alene til varetagelse af vedvarende energi. Opgaven er integreret med øvrige energiinformationsopgaver.

I Danmark er det Energistyrelsen, der er overordnet ansvarlig for varetagelse af informationsopgaver. Oplysning om vedvarende energi og energieffektivisering har tidligere været udliciteret til dedikerede informationsorganer, men dette stoppede i 2003. Der lægges i dag ikke vægt på information om vedvarende energi fra Energistyrelsens side. Dette hænger sammen med, at investeringsstøtteordningerne er afviklet. Der informeres dog om energieffektivitet mv. fra netvirksomhedernes side, hvilket finansieres af Public Service Obligation (PSO) midler opkrævet fra forbrugerne.

I Finland er Motiva, som tidligere nævnt, ansvarlig for informationsopgaver, som tillægges stor betydning i Finland. Derudover findes der bioenergirådgivere i regionale skovcentraler, lokale energikontorer, energiselskaber og andre organisationer, der varetager rådgivnings - og informationsopgaver.

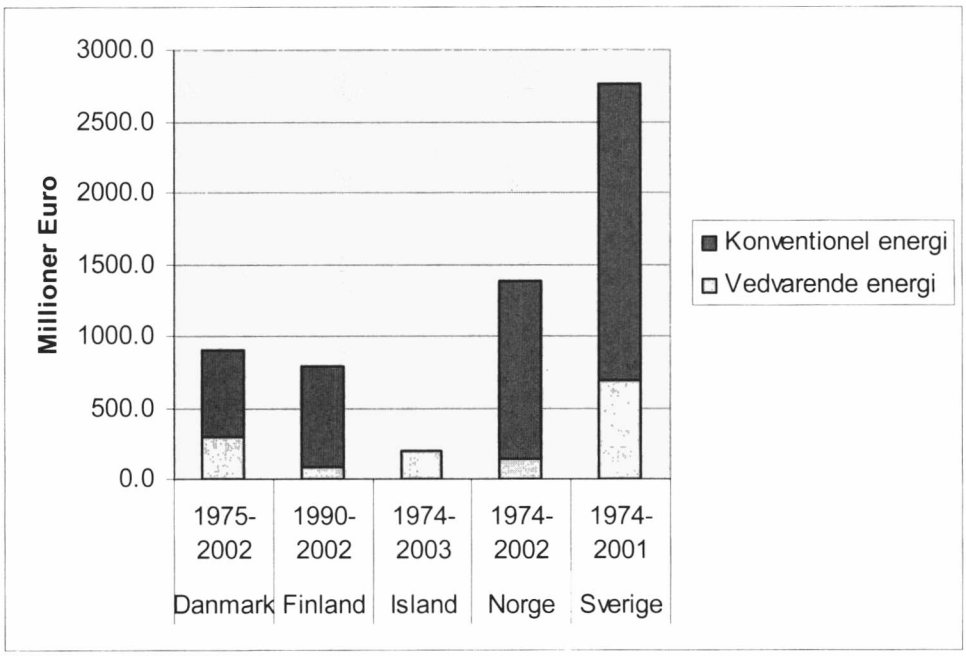
I Norge er det ENOVA, der varetager informationsopgaverne. ENOVA, blev som nævnt tidligere etableret med henblik på gennemførelse af de norske energipolitiske målsætninger. Et af de virkemidler, som Enova benytter sig af er information med henblik på at øge opmærksomheden på energibesparelser og vedvarende energi.

I Sverige er det energimyndigheden STEM (Statens Energimyndighed), der varetager informationsopgaver på energiområdet generelt, men derudover er der en række aktører på banen, som har opgaver med henblik på information om energi. Der findes energirådgivere i kommunerne og i el-selskaberne, samt flere regionale (tidligere delvist EU finansierede) energikontorer. Derudover har STEM i forbindelse med det kommunale Eco-Energi program fra 2001 til 2002 udpeget 10 kommuner til en særlig indsats i et pilotår med henblik på energibesparelser og vedvarende energi. Som led heri indgik en del uddannelsesaktiviteter på området. Fra 2003–2007 driver STEM programmet "Uthållig kommun" hvor fem kommuner deltager.

3.3 Forskning og udvikling

IEA-rapporten "Renewable Energy. Market & Policy trends in IEA countries" indeholder data om forskning og udviklings indsatsen i de nordiske lande, bortset fra Island.

Figur 13. *F&U på energiområdet i de nordiske lande*

Tallene[18] er desværre ikke direkte sammenlignelige, da IEA's opgørelse ikke omfatter oplysninger om Finland før 1990. Finlands lave forbrug til forskning skal således ses i relation til den betydeligt kortere periode. Island er ikke omfattet af IEA's opgørelse, tallet fra Island er et estimat foretaget af Orkustofnun og Industri- og handelsministeriet. Der findes ikke et egentligt energiforskningsprogram i Island, de midler, der er inkluderet i opgørelsen, er hovedsageligt midler anvendt til forundersøgelser ved beslutning om etablering af kraftværker.

Blandt de tre øvrige lande har Sverige anvendt det største beløb til energiforskning og -udvikling, mere end tre gange så meget som Danmark. Island har anvendt 100 % af F&U midlerne til forskning i vedvarende energi. Herefter kommer Danmark, der har anvendt omkring halvdelen. I Finland er omkring 11 % anvendt på forskning og udvikling i vedvarende energi, i Norge omkring 12 % og i Sverige 25 %.

Ser vi på, hvilke områder der er prioriteret indenfor vedvarende energiforskning og - udvikling[19] har vind klart den største andel i Danmark (mere end 45 %) og 27 % til biomasseforskning. I Finland er det biomasse, der prioriteres højest med 78 %. I Sverige fordeler midlerne sig således, at 47 % er anvendt til biomasse, og de resterende er nogenlunde ligeligt fordelt mellem sol og vind. I Norge anvendtes en stor del af midlerne til store vandkraftanlæg i 90'erne. I hele perioden fra 1974 til 2002 er det imidlertid biomasse, der samlet set har fået den største andel i Norge, nemlig 23 %.

[18] Oplysninger er fra IEA-rapporten Renewable Energy. Market and Policy trends in IEA countries 2004.
[19] Oplysninger er fra IEA-rapporten Renewable Energy. Market and Policy trends in IEA countries 2004.

3.4 Virkemidler anvendt i fællesskab

De nordiske lande har igennem det nordiske samarbejde på energiområdet foretaget en række fælles initiativer. I perioden fra 2002 til 2005 er samarbejdet fokuseret på tre hovedområder: El-markedet, klimaspørgsmål og det regionale samarbejde, dvs. samarbejdet i Østersøregionen og Nordvestrusland. Vedvarende energi indgår i alle arbejdsgrupperne. Derudover er der gennemført fælles energiforskning.

Som led i samarbejdet er der gennemført en række analyser, som har betydning for vedvarende energi. Der er gennemført en analyse af grønne certifikater, som er afrapporteret i rapporten: "Green Certificates and a Greenhouse Gas Emission Permit Trading System"[20]. Endvidere er der gennemført en analysen: "Promotion of Renewable Energy Globally"[21], der havde til formål at afdække definitioner på vedvarende energi og at se på, hvordan de nordiske landes erfaringer kan bruges globalt.

Egentlige virkemidler og politiske styringsinstrumenter anvendes ikke i fællesskab mellem de nordiske lande alene. Alle de nordiske lande deltager i EU's økonomiske samarbejde, EØS, og er derfor forpligtet til gennemførelse af EU's direktiver. De styringsmidler, der gennemføres i fællesskab bliver derfor gennemført i EU-regi.

Der er gennemført en række direktiver, som har indflydelse på medlemsstaternes politik på VE-området. Her skal nævnes direktiv 2001/77/EC om fremme af el fra vedvarende energi, som bl.a. indeholder en bestemmelse om, at medlemsstaterne skal opstille indikative målsætninger for andelen af VE i el-produktionen. Dette direktiv har dog ikke nogen stor betydning i de nordiske lande, som i forvejen har ambitiøse målsætninger for vedvarende energi.

Derudover har affaldsdirektiverne haft indflydelse på affaldshåndteringen. Det har siden 1997 været forbudt at afbrænde organisk affald, hvilket har haft indflydelse på biogasproduktionen.

4. Sammenfatning og perspektivering

Der er markante forskelle imellem de nordiske lande vedrørende forekomsten af energi ressourcer og de teknologiske kompetencer.

Danmark er førende på vindområdet. Finland har en stærk position på biomasseområdet, og er specielt stærk med henblik på udnyttelse af biomasse i el-produktionen. Norge er førende på vandkraftområdet, Island på Geotermi-området og Sverige er stærk på biomasseområdet, specielt med henblik på udnyttelse af biomasse i varmeproduktionen. Disse styrkepositioner er blevet udviklet og fastholdt i løbet af 90'erne.

De specifikke forskelle i forekomsterne af energiressourcer har påvirket brugen af virkemidler. Danmark har på et tidligere tidspunkt end de øvrige lande været nødt til at benytte en række virkemidler til at fremme udvikling og anvendelse af vedvarende energi, fordi der ikke var umiddelbart konkurrencedygtige alternativer til den fossile brændsel til rådighed.

4.1 Resultater

Resultaterne af indsatserne i landene er markante og kan udtrykkes i en række succeshistorier. I Danmark er den vindbaserede el-produktion steget fra under 1TWh i 1990 til over 5 TWh i 2003, altså mere end femdoblet. I Finland er produktionen af el og varme fra biomasse kommet i gang i løbet af 90'erne og bidrager med betydelige andele af el og varme i dag. El-produktion fra biomasse udgør i dag 11 % i Finland, og varmeproduktionen i Finland fra biomasse er næsten fordoblet i perioden fra 1990 til 2003.

I Island er den geotermibaserede el-produktion blevet mere end fordoblet fra 1997 til 2003, og i Sverige er der siden begyndelsen af 90'erne sket en meget stor vækst i varmeproduktion baseret på biomasse, således at omkring halvdelen af fjernvarmeproduktionen i Sverige i dag er baseret på biomasse.

---

[20] TemaNord 2003:535
[21] TemaNord 2004:531

Norge fastholdt i løbet af halvfemserne og starten af det nye århundrede en næsten 100 % dækning af el-behovet fra vandkraft.

En række udefra kommende faktorer har i løbet af 90'erne og frem til nu sat fokus på behovet for en yderligere udvikling af vedvarende energi:

- De internationale klimapolitiske forhandlinger og aftaler, som vil gøre den vedvarende energi yderligere konkurrencedygtig
- Det politiske ønske om afvikling af kernekraften
- Vanskeligheder med fortsat udbygning af de store vandkraftanlæg
- Udsigten til problemer med forsyningssikkerhed
- De stigende oliepriser

Den målrettede indsats i de nordiske lande med henblik på at imødekomme disse faktorer har bidraget til at udvikle og fastholde styrkepositionerne.

Udviklingen i løbet af 90'erne tyder på, at de anvendte virkemidler har haft stor effekt. I rapporten præsenteres energimyndighedernes vurderinger af, hvilke virkemidler, der har spillet den største rolle for opnåelse af målene.

For at få en bedre forståelse for virkemidlernes effekt med henblik på udvikling og fastholdelse af styrkepositionerne vil der imidlertid være behov for en mere dybdegående undersøgelse af betydningen af de enkelte virkemidler. Hvilken rolle har de enkelte virkemidler spillet i forbindelse med at fremme udvikling og udbredelse af teknologierne i de forskellige lande. Er der forskel på hvilken effekt virkemidlerne har på de forskellige teknologier? Hvordan er samspillet mellem anvendelsen af økonomiske virkemidler (tilskud, tariffer, skatter og afgifter) og F&U-indsatsen?

En afklaring af disse spørgsmål har betydning for tilrettelæggelse af en omkostningseffektiv og målrettet indsats for den fremtidige udvikling. Derudover vil forståelse for hvilke virkemidler der har været effektive i hvilke sammenhænge og hvorfor, kunne bidrage til effektiv udvikling af nye typer virkemidler. Det vil således være vigtigt at følge op på indførelse af nye virkemidler, specielt etableringen af et grønt certifikatmarked, således at det løbende evalueres om den ønskede effekt nås, og om der er barrierer, der skal ophæves.

4.2 Skift i virkemidler

I løbet af 90'erne er der sket en markedsorientering af energisektoren, som er fremmet og reguleret ved gennemførelsen af direktiverne om det indre marked på energiområdet. Det afspejles i anvendelsen af virkemidler i de seneste år. Virkemidlerne er således blevet mere markedsorienterede. Dertil kommer, at EU's generelle regulering på konkurrence-området begrænser de enkelte landes frie valg af virkemidler og støtte. Der ses som følge heraf en tendens i retning af at gå fra anvendelse af mange, forskellige virkemidler til færre, mere ens virkemidler. Det er imidlertid et spørgsmål, som også bør indgå i en undersøgelse af virkemidlernes effekt, om denne tendens er tilstrækkelig effektiv til fortsat fremme af udviklingen af vedvarende energi.

Sverige har indført et marked for grønne certifikater, som har afløst den tidligere investeringsstøtte til vedvarende el-produktion. I Norge arbejdes der på etablering af et fælles certifikat marked med Sverige. Finland har afprøvet et grønt certifikatmarked i et pilotprojekt, og er derfor forberedt.

Danmark har afviklet enhver form for investeringsstøtte.

Blandt øvrige skift i virkemiddelanvendelse har været, at Island, som følge af visionen om at blive helt uafhængig af fossile brændsler, satser på udvikling af brint med henblik på dækning af energiforbruget i transportsektoren. Derfor har man i Island undtaget el- og brintbiler fra skat, og giver en skattereduktion til hybrid- og methanolbiler.

Det skal også fremhæves, at i Norge har begrænsningerne i den fortsatte udbygning med store vandkraftanlæg givet anledning til et skift i politikken, således at det fremtidige, stigende elbehov fortsat kan dækkes med en høj andel af vedvarende energi. Således er ENOVA blevet

etableret med henblik på målrettet at yde tilskud til både energibesparelser og til etablering af ny fornybar energi.

4.3 Fælles nordisk indsats

Norden været på forkant med udviklingen af det fælles nordiske el-marked, som har haft stor betydning for udviklingen af el-markederne. En fælles nordisk indsats for udvikling og implementering af markedsorienterede virkemidler kan bidrage til at de nordiske styrkepositioner på VE-området bliver en fordel på det større europæiske energimarked, og kan dermed bidrage til en fortsat udvikling af den vedvarende energi.

Undersøgelsen viser, at selvom landene følger EU's regler på skatte- og afgiftsområdet, er der mange forskelle landene imellem i den konkrete anvendelse af skatter og afgifter. Skatter og afgifter vil dog fremover være et indsatsområde i EU, og vil ikke være genstand for en specifik nordisk indsats.

Rapporten viser, at der er behov for en bredere anvendelse af de forskellige VE-ressourcer i landene i fremtiden, det vil sige at der er behov for at de enkelte lande anvender flere forskellige VE-ressourcer. På forskningsområdet er der derfor potentialer for en fælles nordisk indsats på VE-området. Hvert af de nordiske lande har styrkepositioner, og en fælles F&U indsats kan bidrage til, at der sker en effektiv videnspredning i landene og til fastholdelse af den internationale position.

Annex 1: Oversigt over virkemidler, som er/har været anvendt til fremme af vedvarende energi (VE) i Norden

Virkemidler, som er/har været anvendt til fremme af vedvarende energi (VE) i Norden.

Kilder: IEA rapporten "Renewable Energy. Market & Policy trends in IEA countries". 2004, samt interviews med landerepræsentanter nov-dec 2004.
Signaturforklaring: eksisterende virkemiddel, forberedt virkemiddel, tidligere virkemiddel.

	Danmark	Finland
Økonomiske virkemidler		
Investeringsstøtte	Sol, biomasse, varmepumper. Tilskud mellem 10 og 30 % Alle tilskud faldt bort 2002 Til vind stoppet i 1989	Op til 40 % af investeringen . Innovative projekter får mest. Tilskud ved udskiftning af varmesystemer med VE.
Feed-in tariffer (prisgaranti)	Garanteret pris for vindkraft og el fra biomasse	
Tilskud til produktion fra VE (KWh-tilskud)	I dag: el-prisen plus 10 øre for vind i 20 år	Fra 97: el-produktionstilskud via beskatningssystem til VE: biomasse, biogas, vind og mini hydro
Skrotningsbeviser	Værdipapir ved nedtagning af gamle vindmøller, som kan indløses ved opførelse af ny vindmølle.	
Indkomstskattefritagelse	Vindmølle-laug. Hvis indtægt ikke over udgift til el (3-4000 DKK/år), så ingen beskatning. Kommunalt ejede affaldsforbrændingsanlæg fritaget for skat.	
Energi- og miljøafgifter/skatter (fossile brændsler, CO2, deponier)	CO2-afgift på alle fossile brændsler	Fra 1997: Energiafgift, som består af en fiskal komponent på olieprodukter samt en CO_2-afgift på fossile brændsler og en afgift på elektricitet
Elafgift	Netdistributionsafgift, elspareafgift	For el: fra 97 afløstes CO2-afgift af el-afgift på forbrug (Der indførtes samtidig kompenserende produktionsstøtte til el fra vedvarende energi.); 5% stigning fra 2002
Afgiftsfritagelse for VE		Biomasse i varmeproduktion
Net metering	Small scale PV. Samme pris på at levere og modtage el, hvis el-produktion ikke overstiger forbruget set over et år. 1999-2003+2003-2007	
Grønne certifikater (tradable)	Forberedt	2001-2002: pilot-projekt. Frivilligt system baseret på det europæiske RECS-system

	Danmark	Finland
Investeringsafgiftsreduktion		
Affalds-deponeringsafgift	Affald skal genanvendes eller afbrændes	Afgift på affaldsdeponering indførtes i 1990. Forbud mod deponering af organisk affald indførtes i overensstemmelse med krav i EU-direktiv
Lånefinansiering	Fra 70 til 90: Indekslån til kommunal finansiering af kraftvarmeanlæg	Information om 3. partsfinansiering via MOTIVA, øgede tilskud ved 3. partsfinansiering. Generelt møntet på EE men også på VE
Udbudsmodel (inkl. pris)	Offshore vind området. Koncession givet til producent med billigste el-pris i DKK/kWh.	
Indirekte økonomisk støtte til markedsudvikling		
Netadgang	Der har fra starten været ubegrænset adgang til nettet. Distributionsselskabet har dækket tilslutningsomkostningerne frem til måleren. Prioriteret adgang for VE og kraftvarme ved nedlukning ved nødstilfælde.	Ikke-diskriminernde netadgang. Blev indført med implementeringen af el-direktivet i midten af halvfemserne. Producenten betaler alle omkostninger. Kompensation til små producenter.
Elvarmeforbud	I kollektivt forsynede fjernvarmeområder	
Aftaler om aftagepligt	Biomasseaftale fra 1993 og 2000 og 2004 om køb af 1 mio ton per år fra 2005. Ophæves. Elselskaber har forpligtelser på biomasse og vind. Ophæves. Forbrugere skal aftage 20 % VE el.	
Ikke- økonomisk støtte til markedsudvikling		
Forpligtelse til at opføre VE-kapacitet	2x100MW vind plus 1x 200 MW vind	
Målsætninger for udbygning med VE		Biomasse og VE totalt øges med 30 % fra 2001 til 2010 VE-elproduktion 31,5 % af elforbruget inden 2010 500 MW vind før 2010
Tilslutningspligt	Kommunerne kan pålægge tilslutningspligt til fjernvarme til nye bygninger	
Køberpolitik/teknologi-upphandling		Nogle projekter organiseret af Motiva

	Danmark	Finland
Prøvestationer/certificering	Vind, biomasse, bølgekraft, sol. Betydning for udvikling af teknologi. Koblet til tilskud. Delvist nedlagt med ophævning af basisbevillinger i 2001. Stadig krav om at vindmøller typegodkendes af certificeret virksomhed.	Projektvurdering koblet til tilskud. Behov for certificering af vindanlæg koblet til tilskud diskuteres.
Fysisk planlægning	Varmeplanlægning (zoning), samt areal-udlæg til vindmøller fra 80'erne	Regionplaner m.h.p. placering af vindmøller udarbejdet 2003-2005.
Frivillige aftaler, som inkluderer VE		Med olieselskab (om levering af solvarmepaneler) og med kommuner om anvendelse af VE
Energisynsordning, som inkluderer VE		Energisyn støttes med 40 %. Omfatter hovedsageligt energibesparelser, men VE er blevet inkluderet i ordningen
Varme-/ brændselsleverandører		Støtte til etablering af varme- og brændselsleverandører (varmeselskaber) på landbrugsområdet
Kompetence udvikling		
Informationsaktiviteter	Energistyrelsen er overordnet ansvarlig for varetagelse af informationsaktiviteter, som har været udliciteret frem til 2003. Derudover er energiselskaber pålagt informations og rådgivningsopgaver. Endvidere findes en række lokale energi- og miljøkontorer, som varetager informations opgaver.	MOTIVA varetager en stor del af informationsopgaverne på EE- og VE-området. Desuden er der bioenergirådgivere i regionala skovcentraler, lokale energikontorer, energiselskaber og andre organisationer, der rådgiver og informerer.
Fremme af teknologisk udvikling		
Forskning og udvikling	1975 til 2002: 33 % til VE Ca. 100 MDKK/år PSO midler opkrævet via el-regning til F&U i miljøvenlig teknologi. Administreres af de systemansvarlige.	Energiforskningen financieres hovedsageligt af Tekes og virksomheder. Tekes-VE-financieringen: ca. 12 Meuro/år.

	Island	Norge
Økonomiske virkemidler		
Investeringsstøtte	Tilskud til kommuner og gårde til jordvarmeboringer (i 90'erne)	Max 20-25 %. Fra 2003: max 10 % (ikke tilskud til vandkraft) Til vind fra 98: max 25 %, fra 2003: max 10 %, fra 2004: max 25%
Feed-in tariffer (prisgaranti)		
Tilskud til produktion fra VE (KWh-tilskud)		Der har været givet KWh- tilskud til produktion af vind fra 2001. Slut med udgangen af 2003
Skrotningsbeviser		
Indkomstskattefritagelse		Små vandkraftværker (tidligere <1,5 MW fra 2004: <5 MW) er fritaget for ekstraskat
Energi- og miljøafgifter/skatter (fossile brændsler, CO2, deponier)		CO2 afgift: fra 1999 på en række områder. Nogen industrier har lav CO2 afgift, andre ingen. Deponier: Tonnageafgift, differentieret afh. af deponiet.
Elafgift		På forbrugsniveauet: Frem til 2003 er industrien undtaget, herefter indføres et regime (svarende til EU's energiafgiftsdirektiv), hvor dele af industrien betaler en minimumsafgift, dele er delvist fritaget og dele er helt fritaget.
Afgiftsfritagelse for VE	El- og brintbiler er undtaget fra skat (dog ikke VAT); Methan- og hybridbiler: skattelettelse på 120000 Ikr.	Mindre vandkraftværker (under 100KVA) er fritaget for el-afgift, dvs. køber betaler ikke afgift på strøm fra disse anlæg. Det samme gælder for udnyttelse af overskudsenergi fra fx industri.
Net metering		
Grønne certifikater (tradable)		Forberedt til implementering fra 2006, fælles marked med Sverige
Investeringsafgiftsreduktion		Fritagelse fra 7 % investeringsafgift til støttede projekter. Afgiften fjernet i 2002.
Affalds-deponeringsafgift		Afgift på affaldsdeponering indførtes i 1999 sammen med forbud om deponering af vådt, organisk affald, der kan anvendes til foder, kompostering eller forbrænding.

	Island	Norge
Lånefinansiering		Den offentlige låneinstitution til nybyggeri giver ekstra lån og tilskud, hvis der inddrages VE og EE
Udbudsmodel (inkl. pris)		ENOVA anvender udbudsmodellen til at vælge de billigste EE eller VE projekter (i NOK/kWh)
Indirekte økonomisk støtte til markedsudvikling		
Netadgang		Som konventionel energi. Ikke-diskriminerende tariffer for betaling af netafgifterne. Tariffen afhænger af behov for produktion i området og kan være negativ.
Elvarmeforbud		
Aftaler om aftagepligt		
Ikke- økonomisk støtte til markedsudvikling		
Forpligtelse til at opføre VE-kapacitet		
Målsætninger for udbygning med VE		2000: ny fornybar energi øges med 7 TWh. Enova forpligtelse: inden 2010 min. 12 TWh ny fornybar energi (min. 3 TWh vind og min. 4 TWh VE varme). 90% fornybar elproduktion i 2010
Tilslutningspligt		Kommunerne kan pålægge tilslutningspligt til nye bygninger til fjernvarme over 10 MW
Køberpolitik/teknologi-upphandling		
Prøvestationer/certificering		Vindkraft og vandkraft, basisbevilling (en del af F&U)
Fysisk planlægning		Fra 2002: Distributionsselskaberne er pålagt at lave kommunale energiudredninger, som indeholder muligheden for udbygning med VE og DH. Disse skal fremlægges for kommunerne. Nogen regioner/ kommuner har udlagt områder til vind. Tidl. eksisteret for vandkraft.
Frivillige aftaler, som inkluderer VE		Med aluminiumsindustrien: Klimagasudslip reduceret med 50%

	Island	Norge
Energisynsordning, som inkluderer VE		Direktivet om bygningers energimæssige ydeevne vil føre til, at rentabiliteten af VE-anlæg vurderes bedre. Netværk med kontrakter om levering af energitjenester.
Varme-/ brændselsleverandører		Støtte til etablering af varme- og brændselsleverandører på landbrugsområdet
Kompetence udvikling		
Informationsaktiviteter		ENOVA gennemfører landsdækkende informationsaktiviteter
Fremme af teknologisk udvikling		
Forskning og udvikling	Energifond: støtte til undersøgelser vedrørende øget anvendelse af methangas, forsøg med produktion af ethanol	Renenergiprogrammet under Norges forskningsråd (ca. 100 mio. NOK)

	Sverige
Økonomiske virkemidler	
Investeringsstøtte	Småskala vandkraft, max 15 % af investeringsudgiften (fra 97 til 2002). Fra 2002 til 2003 max 10 %; Biobrændselsbaseret kraftvarme: fra 1991 til 2002 (Fra 91: 4000 SEK pr. kW. Fra 97: 3000 SEK. Dog max 25 % av investeringsudgiften; Tilskud til udbygning av fjernvarmenet, max. 15 %; 2000-2003 (retroaktivt fra 1997) Bidrag til konvertering fra elvarme til fjernvarme, 1998-2003: Lokalt investerings program (LIP) til støtte af lokale investeringer som fremmer den økologiske bæredygtighed i samfundet fra 1998 til 2003. Lokalt klima investeringsprogram (Klimp) fra 2002. Støtte til solvarme fra 1 juni 2000, SEK 2.5 per kWh/år, Tidligere solvarmestøtte 1991-1996. Til vind fra 91: op til 35 % af investeringsudgifterne. Fra 97: max 15 %. Støtten blev sænket til 10 % i 2002–2003 Støtte til pilotprojekt for hav- og fjeldbaseret vindkraft 2003-2007
Feed-in tariffer (prisgaranti)	
Tilskud til produktion fra VE (KWh-tilskud)	Fra 1 november 1999 til 1 maj 2003: Til småskalig el-produktion (under 1,5 MW), som småskalig vandkraft, vindkraft og små kraftvarmeanlæg. Erstatter aftagepligt og prisgaranti.
Skrotningsbeviser	
Indkomstskattefritagelse	Til boligejere: ved nybyggeri 30 % til at dække omkostningerne til biomasse varmesystem i form af skattereduktion, dog max 15.000 SEK. Fra 1 januar 2004.
Energi- og miljøafgifter/skatter (fossile brændsler, CO2, deponier)	Energiskat og siden 1991, CO2-skat på fossile brændsler. Industri, jordbrug, skovbrug og kraftvarme har reduceret skat. Svovlskat og NO_X-afgift siden 1991(NO_X -afgiften føres tilbage til producenterne i forhold til, hvor meget, de har produceret).

	Sverige
Elafgift	Der har været skat på el i forbrugsleddet siden 1950'erne. Industri, jordbrug og skovbrug har været undtaget frem til den 1 juli 1994, da en skat på EU:s minimumnivå blev indført.
Afgiftsfritagelse for VE	Aftrapning af "miljøbonus'en" fra vind. Aftrapningen er begyndt i 2004, i 2009 vil det være helt væk for landbaseret vindkraft men ikke for havbaseret. Biobrændsler: fritaget for energiskat
Net metering	
Grønne certifikater (tradable)	Indført den 1 maj 2003. Kvotepligten løber til 2010 Gælder for al VE inkl. tørv, ekskl. eksisterende stor skala vandkraft. Forpligtelse på 7,4 % stigende til 16,9 % på slutbrugere undtagen el-intensiv industri (ca. 30 TWh undtaget) (incl. overgangsordning for vindmøller opført før 2003)
Investeringsafgiftsreduktion	
Affalds-deponeringsafgift	Skat på deponering af affald indførtes den 1 januar 2000. Forbud mod deponering af organisk affald i overensstemmelse med EU:s direktiv.
Lånefinansiering	
Udbudsmodel (inkl. pris)	
Indirekte økonomisk støtte til markedsudvikling	
Netadgang	Reducerede nettariffer (mellem 4-10 øre per kWh) for små el-producenter (<1,5 MW).
Elvarmeforbud	
Aftaler om aftagepligt	Garanterede power purchase kontrakter med lokale elselskaber for små elproducenter (<1,5 MW) Frem till november 1999.
Ikke- økonomisk støtte til markedsudvikling	
Forpligtelse til at opføre VE-kapacitet	
Målsætninger for udbygning med VE	Årlig produktion af el baseret på VE skal øges med 10 TWh per år fra 2002 til 2010. Vejledende målsætning for anvendelse af biobrændstof (ethanol m.m.) som drivmiddel 3 % fra 2005.
Tilslutningspligt	

	Sverige
Køberpolitik/teknologi-upphandling	Fra 1988 Teknikupphandling av energieffektiv teknik. Flera olika program, det seneste løber fra 2003.
Prøvestationer/certificering	Krav om certificering af anlæg i forbindelse med salg af grønne el-certifikater.
Fysisk planlægning	Som led i den politiske målsætning om udbygning med VE skal kommunerne udarbejde lokaliseringsplaner for vindkraft svarende til 10TWh's årsproduktion inden 2015.
Frivillige aftaler, som inkluderer VE	
Energisynsordning, som inkluderer VE	
Varme-/ brændselsleverandører	
Kompetence udvikling	
Informationsaktiviteter	STEM varetager informationsopgaver på energiområdet. Desuden er der energirådgivere i kommunerne(med bidrag fra STEM) regionale energikontorer og elselskaber, der rådgiver og informerer. Programmet "Uthållig kommun" 2002-2007.
Fremme af teknologisk udvikling	
Forskning og udvikling	Energiforskningsprogammet fra 1998 til 2004. Ny syvårig programperiode fra 2005, SEK 3080 millioner hvilket er færre midler (ca. 60 %) end i det tidigare programmet

Vedtak

Framställning 1/2005

Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 januari 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (B 225/miljø).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte arbejdet med at konkretisere en fællesnordisk vision og model for udfasning af fossile brændsler med sigte på en udvikling baseret på bæredygtig energiforsyning og en transport- og infrastruktur, der understøtter visionen
2) *at* udarbejde en nordisk strategi med henblik på at afbøde de forventede langsigtede konsekvenser af klimaforandringer
3) *at* udvikle og tilpasse en overvågning af udviklingen baseret på et praktisabelt indikatorsæt; herunder indikatorer for social, økonomisk og økologisk bæredygtighed
4) *at* gennemføre B 225/miljø "Ministerrådsforslag om Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

Köpenhamn den 27 januari 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 2/2005

Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 januari 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (B 225/miljø).

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005 – hver for sig og sammen – har gennemført og planlagt med henblik på at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet og for at sikre, at bæredygtig udvikling fortsat står højt på den politiske dagsorden i de internationale fora

Köpenhamn den 27 januari 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 3/2005

Handlingsplan for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 januari 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (B 223/miljø).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke miljøindsatsen med henblik på at sikre Østersøens sårbare miljø navnlig med henblik på at begrænse udledningen af nitrogen, fosfor og organisk materiale
2) *at* arbejde i nordisk regi og i øvrige internationale fora for at arbejde for sunde fiskebestande i Østersøen og ikke mindst sikre de naturlige Østersø-laksestammers fortsatte udbredelse på et niveau, der muliggør en bæredygtig udnyttelse af resursen
3) *at* medvirke til at udarbejde en strategi for klimaforandringer i Arktis som opfølgning af ACIA-rapporten og andet relevant materiale
4) *at* gennemføre B 223/miljø "Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

Köpenhamn den 27 januari 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 4/2005

Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 januari 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (B 223/miljø).

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005, hver for sig og sammen, har gennemført og planlagt med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP

Köpenhamn den 27 januari 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 5/2005

Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet, (B 232/medborgar).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsförslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet" (B 232/medborgar) samt at indarbejde Medborger- og Forbrugerudvalgets bemærkning om årlig rapportering om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde

Reykjavik den 8. mars 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 6/2005

Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 8 mars 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Presidiet, (A 1367/præsidiet).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at de respektive ministerråd under Nordisk Ministerråd indgår en aftale om informationsudbytte svarende til den indgåede aftale mellem økonomi- og finansministrene som har til formål at forhindre fremkomsten af grænsehindringer de nordiske lande imellem

Reykjavik den 8. mars 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 7/2005

Handlingsplan för fiske-, jord- och skogsbruks- samt livmedelssamarbete 2005–2008

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 april 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (B 224/miljö).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejdet med at fremme økologisk landbrug prioriteres højt i planperioden – blandt andet i form af nordisk samarbejde om rådgivning, forskning og udvikling igennem hele værdikæden, der kan lede til øget efterspørgsel efter økologiske produkter

2) *at* der på politisk niveau såvel som på embedsmandsplan udveksles erfaringer og overvejelser vedrørende benyttelse af offentlige politisk-økonomiske virkemidler til fremme af økologisk forbrug – eksempelvis nedsat moms på økologiske fødevarer, offentlige institutioners efterspørgsel efter økologiske varer etc.

3) *at* skovbrugssamarbejdet fremover fokuseres på at afhjælpe de kortsigtede og langsigtede konsekvenser af storm og andre forventelige klimaforandringer for det multifunktionelle skovbrug

4) *at* arbejde aktivt for, at ministerrådets samarbejde med Nordvestrusland kommer til at omfatte relevante fiske-, jord- og skovbrugs-, og levnedsmiddelprojekter

5) *at* gennemføre B 224/miljø Ministerrådsförslag om handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Pärnu den 28 april 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 8/2005

Revideret strategi for genetiske ressourcer for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 april 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet (B 222/miljø).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* som et led i samarbejdet med Nordvestrusland, tilstræbe og budgetmæssigt tilgodose et fortsat og intensiveret samarbejde med genbanken i Skt. Petersborg (Vavilov Instituttet) efter forhandling på baggrund af instituttets ønsker og i samspil med baltiske og andre internationale aktører på området

2) *at* gennemføre B 222/miljø Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske resurser for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Pärnu den 28 april 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 9/2005

EU's kemikalielovgivning, REACH

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 28 april 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet, Miljö- och naturresursutskottet och Näringsutskottet (A 1368/medborger/miljø/næring).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer og Nordisk Ministerråd

at landene hver for sig og sammen arbejder for en styrkelse og vedtagelse af REACH som et led i målsætningen om at fremme miljø, sundhed og forbrugerindsyn i forbindelse med kemikalieanvendelse

Pärnu den 28 april 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 10/2005

Krav til EU's softwarepatent

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 juni 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Näringsutskottet, (A 1372/næring).

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at regeringerne sammen og hver for sig, arbejder målrettet og eksplicit for at følgende lægges til grund for vedtagelse af et europæisk software-patent:

- at der tydeligt og eksplicit sættes krav til det tekniske bidrag, samt den opfindelseshøjde og nyhedsværdi det tekniske bidrag skal opfylde for at være patentérbart
- at man sikrer, at softwarepatenter ikke begrænser infrastruktur og interoperabilitet
- at der ikke skal kunne tildeles patent til produkter/opfindelser, som alene er en forretningsmetode eller oversættelse af en kendt procedure eller fysisk proces

Bodø den 29 juni 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 11/2005

Vurdering av EU's direktivforslag til softwarepatent

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 juni 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Näringsutskottet, (A 1372/næring).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Næringsudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* snarest muligt og i samarbejde med nationale patentorganisationer og toneangivende IT-aktører, vurdere hvilke særlige patentrelaterede behov som findes i den nordiske softwareindustri

2) *at* man iværksætter en vurdering af hvor lang løbetid et softwarepatent bør have og om tvangslicenser/vederlagsbaserede licenser skal introduceres som et middel til at sikre lige og fri konkurrence på softwaremarkedet.
Konklusionerne herfra meddeles de ansvarlige nordiske ministre og Næringsudvalget i Nordisk Råd

Bodø den 29 juni 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 12/2005

Kraftsituationen i Norden

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 29 juni 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (A 1362/miljø).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* foretage en gennemgang af forskellige eksisterende prognoser for det fremtidige el-forbrug i de nordiske lande og foretage en vurdering af, hvorvidt disse giver et realistisk billede af forventningerne
2) *at* foretage en gennemgang af eksisterende planer for forøgelse af el-produktionen i Norden og for forbedringer af transmissionskapaciteten i og mellem de nordiske lande

Bodø den 29 juni 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Framställning 13/2005

Konference om korruption

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 september 2005 antagit nedanstående framställning efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet (A 1373/medborger).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning:

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere en konference i Skt. Petersborg om korruption. Det er ønskværdigt at dette sker i samarbejde med andre relevante internationale organisationer som er forankret i regionen og interesserede i feltet samt relevante russiske myndigheder

Karlstad den 23 september 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
President

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 14/2005

Ny struktur for Nordisk Ministerråd

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet, (B 234/presidiet).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* angående konsumentpolitiken höra rådet innan det fattas beslut om organisationen för ämbetsmannasamarbetet på området
2) *att* reduceringen av antalet ministerråd inte medför en minskning av budgetramen för Nordiska ministerrådet
3) *att* Nordiska ministerrådet under en övergångsperiod bistår länderna med att hantera den nordiska koordineringen av frågor som berör ett nedlagt ministerråd
4) *att* med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande implementera den nya strukturen för Nordiska ministerrådet

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 15/2005

Nordiska ministerrådets Rysslandsprogram

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet, (B 239/presidiet).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* även fortsättningsvis samråda med Nordiska rådet vid utformning och utvärdering av årliga handlingsplaner för samarbetet med Ryssland
2) *att*, med beaktande av de synpunkter som anförs i detta betänkande, genomföra Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 16/2005

Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet, (B 236/presidiet).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att, med beaktande av vad som anförs i detta betänkande, genomföra Ministerrådsförslag om Arktiskt samarbetsprogram 2006–2008 (B 236/presidiet)

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 17/2005

Nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet, (A 1352/kultur).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *att* inom ramen för de reformerade riktlinjerna för det nordiska samarbetet med de nya EU-medlemmarna Estland, Lettland och Litauen utforma ett stöd till stärkande av frivilligorganisationernas nätverksarbete med de baltiska staterna frivilligorganisationer
2) *å* redegjøre for hvilken rolle, herunder støtteordninger, frivillige organisasjoner både i Norden og Nordvest-Russland er tiltenkt innenfor rammen av retningslinjene for Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 18/2005

Arktisk forskning

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet, (A 1370/kultur).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *å* gjennomføre en analyse av kunnskapsbehov og forutsetninger for en fortsatt og langsiktig nordisk forskningssatsing på klima- og miljøforandringer i Arktis, samt disse forandringenes konsekvenser for befolkningene i området, med henblikk på å presentere forslag til en nordisk forskningssatsing på området i forkant av det Internasjonale Polaråret 2007.

2) *å* igangsette et prosjekt med det formål å styrke formidlingen av resultater og kunnskaper fra nordiske forskningsprosjekter og -programmer, samt å legge til rette for en bedre erfaringsdeling og ivaretakelse av nettverk etter at forskningsinnsatser avsluttes

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 19/2005

Helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingfors-avtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet, (A 1374/medborger).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak til næringsutvikling for urfolkene, som å etablere obshinaer
2) *at* det i Nordisk Ministerråds program for samarbeidet med Russland inkluderes tiltak for å bedre helsesituasjonen i Lovozero kommune
3) *at* det i anledning av FNs nye urfolkstiår 2005-2015 sammen med Arktisk Råd arrangerer en konferanse i 2006 for myndigheter og organisasjoner som er involvert i arbeidet med urfolk i Barents-regionen. Konferansen bør identifisere felles mål for urfolkstiåret og en plan for hvordan disse kan nåes

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 20/2005

Strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 26 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet, (B 241/kultur).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) å gjennomføre Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur) under hensyntagen til de synspunkter som er fremført i betenkningen om forslaget
2) å fortsette dialogen med Nordisk Råd om den videre utforming av struktur og handlingsplaner for det nordiske kultursamarbeidet
3) *att* Nordiska ministerrådet vidareutvecklar sitt förslag med hänsyn till kultur- och utbildningsutskottets synpunkter och i dialog med utskottet presenterar sitt färdiga förslag för Nordiska rådets Kultur- och utbildningsutskott om möjligt före den första september 2006

Reykjavík den 26 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 21/2005

Spel- och lotterimarknaderna

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet, (A 1361/kultur).

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landenes regjeringer

1) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för ett bibehållande av att nationellt kunna reglera den nationella spel- och lotterimarknaden
2) *att* inom ramen för EU gemensamt arbeta för att spel- och lotterifrågorna undantas från EU:s tjänstedirektiv
3) *att* stärka en gemensam forskning kring spelandet och om spelandets negativa sidor med särskild inriktning på utveckling av metoder för att bekämpa spelberoendet
4) *att* redovisning av förslaget sker senast vid Nordiska rådets session 2006

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 22/2005

Design for alle – et nordisk handlingsprogram

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Välfärdsutskottet, (B 237/velferd).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att godkänna förslaget om "Design för Alla – ett nordiskt handlingsprogram" (B 237/välfärd)

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 23/2005

Anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka handikappade

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Välfärdsutskottet, (A 1344/välfärd).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* kartlägga hur de olika handikapplagarna och bestämmelserna tillämpas på psykiskt sjuka
2) *att* utreda hur psykiskt sjuka kan ges samma förutsättningar som somatiskt handikappade med tanke på hur lagarna tillämpas

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 24/2005

Nordiskt jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet, (B 233/medborgar).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre Nordisk Ministerrådsforslag om ligestillingssamarbejsprogrammet 2006-2010

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 25/2005

Bekjempelse av menneskehandel

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet, (A 1371/medborger).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* tage initiativ til at undersøge, hvordan officiel tilladelse til et forlænget ophold for et offer for menneskehandel i et modtagerland påvirker opklaringen af bagmandsvirksomheden. Undersøgelsen bør indeholde indsamling af erfaringer fra andre europæiske lande og sammenligning af deres resultater

2) *at* inden for det uformelle samarbejdsforum for bekæmpelse af menneskehandel i den nordlige dimension, sætte fokus på følgende punkter:

   - informations- og erfaringsudveksling om de mest effektive virkemidler i arbejdet for at opsøge og finde frem til ofrene for menneskehandel
   - identificere og evaluere de beskyttelsestilbud der står til rådighed for ofrene, herunder ofrenes mulighed for at opnå beskyttelse på tværs af landegrænserne

Nordisk Råd ønsker at modtage en rapport om punkterne

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 26/2005

Rapport om bekjempelse av menneskehandel

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Medborgar- och konsumentutskottet, (A 1371/medborger).

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udenrigsministrene, på Nordisk Råds 58. session 2006, rapporterer fra deres arbejde i arbejdsgruppen om nordisk-baltisk bekæmpelse mod menneskehandel (Nordic Baltic Task Force Against Trafficking in Human Beings) som planlægges afsluttet i august 2006

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 27/2005

Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Näringsutskottet, (B 238/næring).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* man fra Nordisk Ministerråds side aflægger en årlig kortfattet status til Næringsudvalget, hvori det beskrives hvilke fremskridt og mål der er indfriet
2) *at* Nordisk Ministerråd i anledning af omstruktureringen af Nordisk Ministerråd integrerer Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010 og Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010
3) *at* gennemføre B 238/næring Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Næringsudvalgets kommentarer i nærværende betænkning om forslaget

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 28/2005

Komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Kultur- och utbildningsutskottet, (A 1355/kultur).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å iverksette en komparativ studie av lærerutdanningene i Norden

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 29/2005

Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Miljö- och naturresursutskottet, (B 235/miljø).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* ministerrådet som led i sin løbende overvågning og vurdering af harmoniseringen af det nordiske el-marked desuden beagter, at el-priserne for forbrugerne ikke udvikler sig mod et uforholdsmæssigt højt niveau
2) *at* ministerrådet i handlingsplanens løbetid desuden prioriterer den samnordiske indsats med at fremme politiske virkemidler, som medvirker til at accelerere udbredelsen af energisystemer, der nedsætter udslip af drivhusgasser fra de nordiske lande
3) *at* gennemføre B 235/miljø Ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Rekommendation 30/2005

Nordisk Ministerråds budget for 2006

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 oktober 2005 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Presidiet, (B 242/presidiet; C 2).

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation:

Rekommendationen har följande lydelse:

I. Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1) *att* öka anslaget till Nordiska kulturfonden med 1 500 TDKK

2) *att* öka anslaget till Narkotikaområdet med 600 TDKK

3) *att* öka anslaget för Människohandel och sexuell hälsa med 1 000 TDKK

4) *att* införa ett anslag för folk- och frivilligsektorn i Baltikum med 1 000 TDKK

5) *att* inom ramen för Projektmedel – Fiskeri (3-6610-1) öronmärka nödvändiga anslag för att kunna följa upp förslagen i "Konferensen om kustfiskeriets fremtid i Grenå den 2-3 maj 2005"

6) *att* inom ramen för Kunskapsuppbyggning och nätverk (3-0820-2) och Deltagande i EU:s partnerskap, samarbete med frivilligsektorn i nordvästra Ryssland, samarbete i Barentsregionen (3-0940-1) öronmärka 5 500 TDKK för att:

   - stärka insatsen mot Kaliningrad
   - igångsätta projektorienterade miljösatsningar
   - stärka ungdomars politiska nätverk
   - stärka insatsen för samarbete med frivilligsektorn angående miljöprojekt

7) *att* inom ramen för det Arktiska samarbetsprogrammet (3-0870-1) öronmärka anslag för forskning med inriktning på miljö- och klimatfrågor för en hållbar utveckling i Arktis 1 500 TDKK

8) *att* med hänsyn till förslaget om en ny struktur för Nordiska ministerrådet beakta Nordiska rådets beslut angående presidiets betänkande om ministerrådsförslaget B 234/presidiet

9) *att* företa följande ändringar i budgeten för år 2006, jämfört med ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006
(B 242/presidiet; C2):

Ökning av anslag enligt följande:

Budgetpost:	**Namn**	**Belopp (TDKK)**
1-2205-2	Nordiska kulturfonden	1 500
4-4510-1	Projektmedel – Narkotika samarbete	600
4-4310-1	Människohandel och sexuell hälsa	1 000
Ny budgetpost	Folk- och frivilligsektorn i Baltikum	1 000
	Summa:	**4 100**

Summa ökningar (TDKK) 4100

Minskning (i TDKK) av anslag till följande:

Budgetpost	**Namn**	**Belopp (TDKK)**
3-3210-1	Projektmedel – energi	1 200
4-4210-1	MR-SAM puljen	900
5-0435-1	Generalsekreterarens disponeringsreserv	200
5-0185-1	Sekretariatet och andra gemensamma aktiviteter, avskaffandet av gränshinder	300
5-0190-1	Sekretariatet och andra gemensamma aktiviteter, Europa-samarbetet	300
5-0195-1	Sekretariatet og andre fællesaktiviteter, reformer på institutionsområdet	700
2-2505-1	Dispositionsmidler – uddannelse og forskning	500
	Summa:	**4 100**

Summa minskningar (TDKK) 4 100

Särskilda yttranden

- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet inleder en diskussion med mottagarna av projektbidrag från bl.a. frivillig- och folkrörelserna i Norden om formerna för bidrag från ministerrådet gagnar en långsiktig och hållbar utveckling av det nordiska samarbetet. Med inriktning enbart på projektbidrag kan organisationernas möjlighet till långsiktig planering äventyras.
- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet utarbetar ett budgetdokument som är mera tillgängligt med tanke på politiska prioriteringar. Angående processen hänvisas det till budgetgruppens rapport "Nordiska rådets medverkan i den nordiska budgetprocessen", som rådet i övrigt förväntar att ministerrådet reagerar på.
- Nordiska rådet önskar att Nordiska ministerrådet utvärderar Nordjobb-verksamheten i samarbete med rådet och Föreningarna Nordens Förbund (FNF) i syfte att säkerställa en fortsatt hög volym på utbytesverksamheten.
- Angående Nordiska ministerrådets budget år 2007 utgår Nordiska rådet från att det tas hänsyn till de av rådet utpekade prioritetsområdena.

Reykjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Internt beslut 1/2005

EU's direktivforslag til softwarepatent

Nordiska rådet har den 29 juni 2005 antagit nedanstående internt beslut efter förslag av Näringsutskottet (A 1372/næring).

Nordiska rådet har tillställt Presidiet nedanstående internt beslut:

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordisk Råd beslutter

at orientere EU's Ministerråd for IT og Europa-Parlamentet om nærværende forslag

Bodø den 29 juni 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Internt beslut 2/2005

Inrättning av vicepresident i Nordiska rådet

Nordiska rådet har den 27 oktober 2005 antagit nedanstående internt beslut efter förslag av Presidiet (A 1377/presidiet).

Nordiska rådet har tillställt Presidiet nedanstående internt beslut:

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

1) *att* inrätta en vicepresident i Nordiska rådet
2) *att* vicepresidenten väljs från samma delegation som presidenten
3) *att* vicepresidenten fungerar som presidentens ersättare utan egna ansvarsområden
4) *att* förändra § 48 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse: Presidiet består av presidenten, vicepresidenten och högst elva andra valda medlemmar av rådet. Till president väljs medlem från det land i vilket nästa ordinarie session skall äga rum. Varje land och partigrupp bör vara representerat i presidiet
5) *att* förändra § 50 i Nordiska rådets arbetsordning till följande ordalydelse: Presidiets förhandlingar leds av rådets president. Vid presidentens förfall leds mötet av vicepresidenten. Vid dennes förfall utser de närvarande medlemmarna inom sig den som skall leda förhandlingarna

Reikjavík den 27 oktober 2005

Rannveig Guðmundsdóttir
president

Frida Nokken
rådsdirektør

Presidiets oppfølgning av interne beslutninger

Internt vedtak 3/2003
Vicepresident i Nordiska rådet (A 1336/presidiet)

Nordisk Råd beslutter

att inrätta en försöksordning på två år för en vicepresident i Nordiska rådet, att gälla från och med presidentperioden 2004

att vid den 55:e sessionen och den 56:e sessionen välja en president och en vicepresident av Nordiska rådet för år 2004 respektive år 2005

att återkomma till Nordiska rådets 57:e session år 2005 med en evaluering av försöksordningen

Presidiet meddelar:
Presidiet har i enlighet med det interna beslutet 3/2003, år 2004 och 2005 som en försöksordning haft en president och vicepresident. Erfarenheterna med en vicepresident i Nordiska rådet har överlag varit goda. Därför har presidiet vid sitt möte den 22 september i Karlstad fattat beslut om att för plenarförsamlingen föreslå att ordningen med en vicepresident i Nordiska rådet görs permanent. I förslaget ingår också en beskrivning av valbarheten och befogenheterna för en vicepresident.

Presidiets konklusion:
Presidiet rapporterar till den 57. session att Presidiet beslutade följande den 22 september 2005: Intentionen med intern beslutet 3/2003 kan anses som uppfylld.

Internt beslut 1/2004
Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd (A 1354/medborger)

Nordisk Råd beslutter

at indføre integrering af ligestillingsaspektet i Nordisk Råds arbejde og at give Rådsdirektøren til opgave at udpege en arbejdsgruppe af embedsmænd som udarbejder retningslinier for dette arbejde. Retningslinierne godkendes af Præsidiet.

Presidiet meddelar:
Rådsdirektören har i enlighet med det interna beslutet 1/2004 utpekat en arbetsgrupp av tjänstemän för att utarbeta ett utkast till riktlinjer för jämställdhetsprinciperna i Nordiska rådet. Arbetsgruppen har bestått av tjänstemän från rådssekretariatet (Medborgarutskottet och Presidiet), de nationella delegationerna (Sveriges delegation) och partigruppssekretariaten (konservativa gruppen).
Presidiet har vid sitt möte den 22 september 2005 godkänt arbetsgruppens förslag till riktlinjer för jämställdhetsprinciperna i Nordiska rådet.

Presidiets konklusion:
Presidiet rapporterar till den 57 sessionen att Presidiet beslutade följande den 22 september 2005: Intentionen med intern beslutet 1/2004 kan anses uppfylld.

Beslut:

att intentionen med de interna besluten 1/2004 och 3/2003 kan anses som uppfyllda

Øvrige vedtak under Nordisk Råds 57. sesjon

A. Vedtak om å ikke foreta seg noe

(26. oktober)
1. Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet)

(27. oktober)
2. Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource (A 1366/medborger)

B. Vedtak om å ta til etterretning

a. som ferdigbehandlede spørsmål

(25. oktober)
1. Statsministrenes redegørelse (Dokument 4)

(26. oktober)
2. Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet)
3. De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter 2005 (Dokument 7)
4. Udenriksministrenes redegørelse (Dokument 5)
5. Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6)
6. Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet)
7. Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet)
8. Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 (B 236/presidiet)
9. Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur)
10. Medlemsforslag om arktisk forskning (A 1370/kultur)
11. Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger)
12. Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur)

(27. oktober)
13. Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur)
14. Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006–2010 (B 233/medborgar)
15. Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource (A 1366/medborger)
16. Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger)
17. Uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå (Dokument 8)
18. Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring)
19. Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur)
20. Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø)
21. Vedvarende energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd (Dokument 9)
22. Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd)

23. Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd)
24. Nordisk Råds årsberetning 2004 (Dokument 1)
25. Program for Nordiska rådets arbete 2006 (Dokument 3)
26. Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006 (B 242/presidiet)
27. Nordisk samarbejde 2005. Beretning om Nordisk Ministerråd virksomhet (C 1)
28. Förslag till Nordiska ministerrådets planer och budget 2006 (C 2)
29. Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhet for 2004 (C 3/kk)
30. Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004 (C 4/kk)
31. Beretning till Nordisk Råd och Nordisk Ministerråd om revisionen av Nordisk Kulturfonds virksomhet for 2004 (C 5/kk)
32. Meddelelse om fremstilling 46/2001/velfærd Reumatikere og langvarige syge
33. Meddelelse om rekommandasjon 24/2002/välfärd Telemedisin mellan de nordiska länderna
34. Meddelelse om rekommandasjon 25/2002/välfärd Hälsovårdssystem i Norden
35. Meddelelse om rekommandasjon 14/2003/välfärd Insatser mot narkotika och alkohol
36. Meddelelse om rekommandasjon 20/2003/miljø Biologisk mangfoldighed
37. Meddelelse om rekommandasjon 21/2003/miljø Miljøvenlig produktion og forbrug af energi
38. Meddelelse om rekommandasjon 22/2003/miljø Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen
39. Meddelelse om fremstilling 4/2004/miljø Nordisk el-transmissionsnet
40. Meddelelse om fremstilling 5/2004/næring Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008
41. Meddelelse om fremstilling 6/2004/kultur Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007
42. Meddelelse om fremstilling 8/2004/næring Nordisk Skattekonference
43. Meddelelse om rekommandasjon 9/2004/kk Nordiskt gränsregionalt samarbete
44. Meddelelse om rekommandasjon 10/2004/miljø Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden
45. Meddelelse om rekommandasjon 11/2004/miljø Økologiske landbrugsvarer i Norden (annen at-sats)
46. Meddelelse om rekommandasjon 12/2004/näring Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010
47. Meddelelse om rekommandasjon 13/2004/kultur Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (første og annen at-sats)
48. Meddelelse om rekommandasjon 14/2004/kultur Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna
49. Meddelelse om rekommandasjon 15/2004/kultur Vedtægter for Nordisk Råds filmpris
50. Meddelelse om rekommandasjon 16/2004/presidiet Nordisk Ministerråds budget 2005
51. Meddelelse om rekommandasjon 17/2004/presidiet Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008
52. Meddelelse om rekommandasjon 18/2004/presidiet Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008
53. Meddelelse om fremstilling 20/2004/næring Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005
54. Meddelelse om fremstilling 1/2005/miljø Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008
55. Meddelelse om fremstilling 2/2005/miljø Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora
56. Meddelelse om fremstilling 3/2005/miljø Handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008
57. Meddelelse om fremstilling 4/2005/miljø Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora

58. Meddelelse om fremstilling 5/2005/medborger Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde
59. Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet)

b. i påvente av nye meddelelser i spørsmålet til neste år

(27. oktober)

1. Meddelelse om rekommandasjon 33/2002/kultur Nordisk språkgemenskap (annen at-sats)
2. Meddelelse om rekommandasjon 5/2003/välfärd Pensioner och förtidspensionering
3. Meddelelse om rekommandasjon 13/2003/välfärd Förebyggande av diabetes
4. Meddelelse om rekommandasjon 16/2003/miljø GMO i jordbruget
5. Meddelelse om rekommandasjon 25/2003/kultur Idrætten, en integrerende kraft i Norden (første og tredje at-sats)
6. Meddelelse om rekommandasjon 26/2003/kultur Domænetab
7. Meddelelse om rekommandasjon 27/2003/kultur Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen
8. Meddelelse om fremstilling 2/2004/næring Open Source Software
9. Meddelelse om fremstilling 7/2004/medborger Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010
10. Meddelelse om rekommandasjon 19/2004/medborger Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen
11. Meddelelse om fremstilling 6/2005/presidiet Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer

c. bemyndigelse til utvalgene/presidiet om å ta meddelelsene til etterretning og avvente ny meddelelse til neste år

(27. oktober)

1. Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene a), f), i) og j))
2. Meddelelse om rekommandasjon 11/2004/miljø Økologiske landbrugsvarer i Norden (første at-sats)
3. Meddelelse om rekommandasjon 13/2004/kultur Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (tredje og fjerde at-sats)

C. Vedtak i interne spørsmål

(25. oktober)

1. Godkjennelse av deltakerliste
2. Godkjennelse av dagsorden
3. Godkjennelse av Regler för sessionens genomförande (Dokument 2)

(27. oktober)

1. Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2003 (C 3/kk)
2. Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2003 (C 4/kk)
3. Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2003 (C 5/kk)
4. Nordisk Råds årsberetning 2003 (Dokument 1)
5. Nordisk Råds program for 2005 (Dokument 3)
6. Fastsettelse av tid og sted for sesjonen 2005

D. Interne vedtak

a. ferdigbehandlet i rådet

(27. oktober)
1. Vicepresident i Nordiska rådet (IB 3/2003)
2. Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd (IB 1/2004)
3. Vicepresident i Nordiska rådet (IB2/2005)

E. Valg

(27. oktober)
1. Valg av Nordisk Råds president
2. Valg av Nordisk Råds visepresident
3. Valg av Nordisk Råds presidium
4. Valg av medlemmer til Nordisk Råds utvalg samt kontrollkomité
5. Valg av ledere og nestledere i Nordisk Råds utvalg samt kontrollkomité
6. Valg av Valgkomité

Presidium, arbeidsutvalg, sekretariat, sakkyndige m.m.

Presidium, arbeidsutvalg, sekretariat, sakkyndige m.m.

Presidium

Berit Brørby, Norge
Dagfinn Høybråten, Norge
Anita Johansson, Sverige
Jónína Bjartmarz, Island, vicepresident
Kristian Pihl Lorentzen, Danmark
Inge Lønning, Norge
Pehr Löv, Finland
Outi Ojala, Finland
Kent Olsson, Sverige
Rannveig Guðmundsdóttir, Island, president
Gabriel Romanus, Sverige
Martin Saarikangas, Finland
Ole Stavad, Danmark

Arbeidsutvalg

Danmark
Ole Stavad (S), formand
Kristian Pihl Lorentzen (V), næstformand
Allan Niebuhr (KF)
Kristen Touborg (SF)
Anita Knakkergaard (DF)

Norge
Berit Brørby (A), leder
Inge Lønning (H), nestleder
Asmund Kristoffersen (A)
Thore A. Nistad (FrP)
Rolf Reikvam (SV)
Dagfinn Høybråten (KrF)
Dagfinn Sundsbø (Sp)
Anne Margrethe Larsen (V)

Finland
Outi Ojala (vänst), ordförande
Martin Saarikangas (saml), viceordförande
Arja Alho (sd)
Tarja Cronberg (gröna)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Pehr Löv (sv)
Leena Rauhala (kd)
Simo Rundgren (cent)

Sverige
Gabriel Romanus (fp), ordförande
Anita Johansson (s), viceordförande
Kent Olsson (m)
Reynoldh Furustrand (s)
Elina Linna (v)
Tuve Skånberg (kd)

Særlig innbudte gjester

Prismottakere

Brække, Christine, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Bræin, Hans Christian, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Eggen, Christian, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Hannisdal, Odd, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Hansen, Thorbjørn Tønder, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Karlsson, Kenneth, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Konstantynowiecz, Marek, Cikada, vinner av Nordisk Råds musikkpris, Norge
Norderhaug, Ann Cecilie, vinner av Nordisk Råds natur- og miljøpris
Sjón, Sigurjón Birgir Sigurdsson, vinner av Nordisk Råds litteraturpris
Tandini, Ib, vinner av Nordisk Råds filmpris

Nordiske gjester

Arna Bang, delegationssekretær, Vestnordisk Råd
Baer, Lars Anders, president, Samisk Parlamentarisk Råd
Becker, Irene, bedømmelseskomiteen for Musikkprisen
Eriksen, Kati, sekretær, Samisk Parlamentarisk Råd
Granholm, Kai, ambassadör, Finlands ambassad i Island
Guðjón A. Kristjánsson, altingsmedlem
Gudmundur Bjarnason, bedømmelseskomiteen for Natur- og miljøprisen
Guðrún Dager Garðarsdóttir, stf. direktør, Det nationale center för kulturarven, Island
Halldór Blöndal, 2. næstformand, Vestnordisk Råd
Hemmingsen, Ernst, konsul, Danmarks ambassad i Island
Hjaltason, Lene, sagsbehandler, Danmarks ambassade i Island
Hjelte, Elin, praktikant, Sveriges ambassad i Island
Hjortland, Henning, ambassadsekretær, Norges ambassade i Island
Härstedt, Kent, ledamot, Sveriges riksdag
Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, altingsmedlem
Jensen, Bo Green, bedømmelsekomiteen for Filmprisen
Johansen, Henning Hjortland, ambassadesekretær, Norges ambassad i Island
Joensen, Edmund, Lagtingsformand, Færøyene
Mellemgaard, Jarvin, Vestnordisk Råd
Motzfeldt, Jonathan, landstingsformand, Grønlands landsting
Nilsson, Claes, praktikant, UD, Sverige
Nordgren, Elisabeth, bedömningskommittén för litteraturpriset
Nybølet, Harald E., avdelningschef, EFTA
Old, Henrik, formand, Vestnordisk Råd
Reimann, Lasse, ambassadør, Danmarks ambassade i Island
Salermo, Kari, konsul, Finlands ambassad i Island
Schlüter, Poul, fhv. statsminister
Sigurður Helgason, direktør
Ströje-Wilkens, Madeleine, ambassadör, Sveriges ambassad i Island
Sundquist, Ingemar, ambassadråd, Sveriges ambassad i Island
Sverrir Jónsson
Thordur Thorarinsson, rådssekretær, Vestnordisk Råd
Trotzig, Astrid, bedömningskommittén för litteraturpriset
Vik, Guttorm, ambassadør, norges ambassade i Island

Internasjonale gjester

Churov, Vladimir E., MP, State Duma, Russia
Dubrovin, Sergey I., MP, State Duma, Russia
Fortygin, Vitaly, MP, Arkhangelsk Regional Duma, Russia
Khripel, Gennady, MP, Council of Federation of the Federal Assembly, Russia
Kötschau, Gabriele, Director, Council of the Baltic States
Linde, Väino, MP, Baltic Assembly, Estonia
Luntsevich, Valentin V., MP, State Duma, Russia
Lyskov, Anatoliy, MP, Council of Federation of the Federal Assembly, Russia
Mazuronis, Valentinas, MP, Baltic Assembly, Lithuania
Matveev, Alexander, MP, Council of Federation of the Federal Assembly, Russia
Michiels, Ludy, Secretary General, Benelux Interparliamentary Consultative Council
Petersons, Aigars, Vice President, Baltic Assembly, Latvia
Popov, Vjacheslav, MP, Council of Federation of the Federal Assembly, Russia
Sarychev, Alexandr V., MP, State Duma, Russia
Sazhinov, Pavel A., Speaker, Murmansk Regional Duma, Russia
Simulik, Valerijus, MP, Vice Chairman, Baltic Assembly, Lithuania
Sivkov, Yuri, MP, Council of Federation of the Federal Assembly, Russia
Taimla, Andres, MP, President, Baltic Assembly, Estonia
Tikhomirov, Nickolay, MP, Legislative Assembly of Vologda, Russia
Tommelein, Bart, Vice President, Benelux Interparliamentary Consultative Council
Velliste, Trivimi, MP, Vice Chairman, , Baltic Assembly, Estonia
Zommere, Erika, MP, Baltic Assembly, Latvia

Ungdommens Nordiske Råd

Danmark
Brorson, Semine Lykke
Otte, Dennis
Sørensen, Mette

Færøerne
Holm, Barbara
Nielsen, Runi
Skorheim, Jógvan

Grønland
Mørch, Edvard

Finland
Backlund, Lotta
Bertills, Ann
Erkkilä, Petra
Rönnholm, Antton
Seppänen, Tytti
Toivonen, Leena
Tättilä, Laura

Åland
Ericson, Ida
Fagerström, Karl
Jansson, Erika
Löfström, Mats

Island
Kári Pall
Alma Sigudradóttir
Andrés Jónsson
Jens Sigurdsson
Lárus Lárusson

Norge
Grønhovd, Hilde Sørås
Sørås, Gunnhild

Sverige
Federly, Frederick
Idris, Alaa
Åberg, Marianne

Nordiske institusjoner og informasjonskontorer

Abrahamsen, Svend, direktør, Nordisk Film- og TV-fond
Abraskevicius, Saulius, Nordisk informationskontor i Vilnius, Litauen
Arna Kristín Einarsdóttir, programsekretær, Nordens hus, Reykjavík
Benedikt Árnason, regionchef, NIB
Beyer, Anders, NOMUS
Bjerke, Christin, Nordisk informasjonskontor, Sør-Norge
Golubeva, Elena, Nordisk informationskontor i St. Petersburg, Russland
Halm, Niels, direktør, Nordens hus på Færøerne
Heiskanen, Teppo, Nordisk informasjonskontor i Vilnius, Litauen
Hernæs Nordberg, Kari, prosjektleder, Hallå Norden
Holmgren, Nils-Åke, ledamot, Kvarkenrådet, Sverige
Jensen, Anna, Nordisk informationskontor, Danmark
Jönsson, Mats, direktör, Nordiska kulturfonden
Kattelus, Ritva, Nordisk informasjonskontor i St. Petersburg
Klement, Kalli, Nordisk informationskontor i Tallinn, Estland
Kraft, Gro, direktør, Nordens hus, Reykjavík
Kristensen, Ivar, administrasjonssjef, Nordisk InnovationsCenter
Kristensson, Sara, projektchef, Norden i Fokus
Lassén, Ulf, verksamhetsledare, Nordiska informationskontoret i Umeå, Sverige
Liebst, Anna Sophie, Norden i Fokus, Sverige
Löfström, Jamima, informationschef, NIB
Mathiesen, Siri, daglig leder, Nordisk informasjonskontor, Sør-Norge
Palshøj, Peter, generalsekretær, Samak
Pitkänen, Harro, Nefco
Ruud, Espen, Nordisk InnovationsCenter
Rydberg, Bo, generalsekreterare, NOMUS
Saxén, Tom, generalsekreterare, NFS
Schreiber, Mads Peter, viceadministrerende direktør, Nordisk InnovationsCenter
Schönberg, Pamela, informations-sekreterare
Sigridur Thormodsdóttir, Nordisk InnovationsCenter
Simonsen, Stefan, direktör, Nordens Institut på Åland
Storvik, Kjetil, administrerande direktør, Nordisk InnovationsCenter
Sørensen, Jens Lund, VD, NDF, Danmark
Vaagsnes, Tormod, styreleder, Nordisk informasjonskontor, Sør-Norge
Widing, Liselotte, projektkoordinator, NMR, Island
Wilén, Henrik, direktör, NIFIN
Åkerholm, Johnny, verkst. direktör, NIB

Foreningene Norden

Ásta Sól Kristjánsdóttir, projektleder, Foreningen Norden, Island
Bjarni Daníelsson, formand, Foreningen Norden, Island
Björklund, Carita, Foreningen Norden, Færøyene
Bue, Karen, generalsekretær, Foreningen Nordens Forbund
Dahlvik, Åsa, koordinator, Föreningen Nordens ungdomsförbund, Finland
Djuurhus, Høgni, sekretær, Foreningen Norden, Færøerne
Ericsson, Christina, viceordförande, Föreningen Norden, Sverige
Esther Sigurðardóttir, Foreningen Norden, Island
Griebenow, Berit, generalsekretær, Foreningen Norden, Norge
Häggman, Larserik, generalsekraterare, Föreningen Norden, Finland
Johansson, Helena, administratör, Foreningen Nordens Forbund
Jokinen, Virpi, projektleder, Foreningen Norden, Island

Jørgensen, Ragna Berget, nestleder, Foreningen Norden, Norge
Lindholm, Johanna, verksamhetsledare, Föreningen Norden, Åland
Ódinn Albertsson, direktør, Foreningen Norden i Island
Sigurlína Sveinbjarnardóttir, formand, Foreningen Norden, Island
Sjölund, Folke, ordförande, Föreningen Norden, Åland
Stefán Veturliðason, Foreningen Norden, Island
Úlfur Sigurmundsson, Foreningen Norden, Island

De nasjonale delegasjonenes sekretariater

Danmark
Sandø, Jonna, overassistent
Hagemann, Henrik, generalsekretær
Hansen, Lavst Riemann, stf. generalsekretær
Stegemüller, Ulla, overassistent

Färöarna
Joensen, Høgni, delegationssekretær
Rein, Marius, delegationssekretær

Grönland
Hartmann, Jakob Hansen, seniorrådgiver

Finland
Eriksson, Magnus, sekreterare för internationella ärenden
Flink, Christina, byråsekreterare
Konsala, Miila, expeditionsassistent
Lohiniva, Greta, råd för int. ärenden
Mairue, Sirpa, byråsekreterare
Moisander, Paula, sekr. för int. ärenden
Saarela, Mikko, adb-instruktör
Salo, Kari, råd för internationella ärenden
Tallqvist, Kristiina, informationsassistent
Zilliacus, Patrick, råd för internationella ärenden

Åland
Blomqvist, Helena, vik. delegationssekreterare
Falck, Maj, byråsekreterare

Island
Belinda Theriault, afdelingschef
Erla Nanna Jóhannisdóttir, fuldmægtig
Guðfriður Lilja Grétarsdóttir, international sekretær
Stígur Stefánsson, international sekretær
Þröstur Freyr Gylfason, fuldmægtig

Norge
Andreassen, Bjørn, delegasjonssekretær
Brun, Sølvi, rådgiver
Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder
Myrfjord, Anne, hospitant
Ness, Synnøve, førstesekretær
Robstad, Bjørn Willy, førstekonsulent
Syse, Christian, avdelingssjef

Sverige
Alvarson, Dan, internationell assistent
Green, Christina, pressekreterare
Hedenström, Jonas, internationell assistent
Hjelm, Eva, internationell sekreterare
Löfgren, Fredrik, expeditionsassistent
Smekal, Eva, sektionschef
Tollin, Ingrid, internationell sekreterare

Nordisk Råds partigruppesekretariater

Den sosialdemokratiske gruppen
Stenarv, Gunnar, partigruppssekreterare

Den konservative gruppen
Jensen, Mikkel Hyldebrandt, partigruppesekretær

Midtengruppen
Momrak-Wright, Marit, partigruppsekretær

Den venstresosialistiske grønne gruppen
Nikolajsen, Mads, partigruppesekretær

Rådssekretariatet

Avasalu, Urve, sekreterare
Broman, Kenneth, rådgivare
Cronqvist, Kristina dokumentations-sekreterare
Ekberg, Kenneth, rådgivare
Gadebusch, Camilla, chefsekretær
Haaland, Hilde Elisabeth, dokumentasjonsansvarlig
Kristín Ólafsdóttir, rådgiver
Lindroos, Päivikki, rådgivare
Nokken, Frida, rådsdirektør
Pedersen, Susanne Scharbau, sekretær
Rasmussen, Jens Nytoft, rådgiver
Schwarz, Jesper, rådgiver
Thele, Rune, rådgiver
Toropainen, Ulla, sekreterare
Widberg, Jan, rådgivare

Nordisk Råd og Ministerråds informasjonsavdelning

Arvidsson, Karin, rådgivare
Forslund, Britt-Marie, rådgivare
Fröderberg, Magnus, webfotograf
Helgi Thorsteinsson, webredaktør
Haagensen, Klaus Munch, rådgiver
Holmer, Birgitte, informationsassistent
Jansson, Johannes, informationsassistent
Madsen, Anne-Marie, afd. sekretær
Kveseth, Magne, rådgiver
Olsson, Kjell, grafiker
Pelttari-Heikka, Sari, webjournalist
Sigfusson, Søren, IT-medarbejder
Sigrún Stefánsdóttir, informationschef
Sætre, Eivind, webtekniker
Sørensen, Torkil, rådgiver

Nordiska ministerrådets sekretariat

Abudi, Naomi Pagh, rådgiver
Astad, Ingveig Koht, rådgiver
Andersen, Søren Juel, rådgiver
Bendiksen, Merete, avd.sekretær
Bock, Nikolaj, rådgiver
Clausen, Joachim, rådgiver
Dinsen, Jesper, servicemedarbejder
Ekström, Karin, sekreterare
Gallardo, Jean-Yves, rådgiver
Gran, Anna, sekreterare
Grande, Rigmor Duun, avdelningssjef
Granström, Patrik, rådgiver
Hernes, Margrethe, rådgiver
Jørgensen, René Højer, rådgiver
Lagerwall, Anita, avd.sekretær
Larsson, Per, rådgivare
Laursen, Birgitte Wølhk, rådgiver
Lindroos, Bo, avdelningschef
Margrét Helgadóttir, rådgiver
Möller, Marianne, rådgivare
Oftedal, Lene, rådgiver
Olsen, Vagn Egede, avdelingschef
Peltonen, Carita, rådgivare
Rasmussen, Pouline Terpager, rådgiver
Runeberg, Kate, rådgivare
Seel, Hege Elisabeth, rådgiver
Stilbo, Frank, servicechef
Svinth, Dorthe Elise, rådgiver
Titlestad, Gard, avdelingsjef
Unckel, Per, generalsekreterare
Vigh, Pia, rådgiver
Wallin, Helena, rådgivare
Wallin Kucer, Rebecka, rådgivare

Internasjonale sekretariater

Chaykovsky, Evgeny, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russia
Dakhova, Nadezda, Federal Assembly of the Federation of Russia, Russia
Jankauskaite, Renata, Secretary for the Lithuanian Delegation, Baltic Assembly
Mamonov, Mikhail, interpeter, State Duma, Russia

Putnina, Ingrida, Secretary for the Latvian Delegation, Baltic Assembly
Rongelep, Ene, Secretary for the Estonian Delegation, Baltic Assembly
Shmatkova, Marina, Advisor, Murmansk Regional Duma, Russia
Tihonova, Dina, Acting Head of the Baltic Assembly Secretariat, Latvia
Zaitseva, Arina, Consultant Secretary, State Duma Staff, Russia

Referenter/stenografer

Danmark
Birkholm, Lis
Delfs-Andersen, Sven
Jørgensen, Bodil
Kleist, Nanna
Nielsen, Lars Busch
Pedersen, Ritva

Finland
Filppa, Birgi
Karrento, Anita
Niittuinperä, Jari
Nyholm, Paula
Stenman, Marja-Leena
Varisto, Niklas

Norge
Brunner, Marit
Flugsrud, Aud
Jarnæss, Anne
Moen, Cecilie
Nesland, Gro
Waaden, Jorunn

Sverige
Bernström, Agneta
Davidsson, Lisbeth
Grönholm, Kristina
Nilsson, Roland

Tolker

Aellig, Taina
Ahonen, Aino
Andersson, Pirkko-Liisa
Blomster, Paula
Buggeskov, Elena
Duvantier, Claire
Fluger, Lena
Hellström, Sirpa
Henderson, Karin
Hiltunen, Jaana
Innanen, Anne
Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva
Larsen, Stein
Liljeström, Marjatta
Lönnroth, Maj
Repin, Aleksei
Tchekhov, Alexandre
Tizard, Yvonne
Turganova-Lööw, Alexandra
Vik-Tuovinen, Gun-Viol
Vähälummukka, Vappu

Politisk sakkyndige

Aaltonen, Kristina (SD)
Angell, Christian, politisk rådgiver (K)
Bakas, Ann, sekreterare (SD)
Berg, Birgitta, pressekreterare, (V)
Berthelsen, Knud, politisk rådgiver
Bolin, Christina (SD)
Kloed, Sunniva Vinje, politisk rådgiver (VSG)
Krogh, Gøril Tennes, politisk rådgiver (VSG)
Mathisen, Ragnhild, politisk rådgiver (SD)
Mo, Geir, sekretariatsleder (FrP)
Petropavlovska, Alina, (VSG)
Rohdin, Lennart, politisk sekreterare (M)
Sjölander, Johan, politisk sekreterare (SD)
Slåke, Øyvind, politisk rådgiver (SD)
Søndergård, Pernille, politisk sekretær (VSG)
Tikkala, Terhi, politisk sekreterare (M)
Wang, Beate, politisk rådgiver (VSG)
Östh, Billy, politisk sekreterare (K)

Sakkyndige

Danmark

Andersen, Jens Christian, fuldmægtig
Ankjær-Jensen, Karsten, kontorchef
Barnholt, Gunvor, specialkonsulent
Blaakær, Tine, fuldmægtig
Borgen, Finn, specialkonsulent
Dinesen, René, ministersekretær
Egebo, Thomas, departementschef
Helbo, Michael, fuldmægtig
Herluf, Carina, energistyrelsen
Høeg-Jensen, Kasper, ministersekretær
Jørgensen, Ole Fester, fuldmægtig
Koch, Hans Jørgen, afdelningschef
Kow, Vivi Yieng, rådgiver
Madsen, Lis, studieleder
Møller, Grethe Fenger, fuldmægtig
Noer, Lilian, ministersekretær
Nylykke, Per, kontorchef
Nørgaard, Hjørdis de Stricker, statsministeriet
Overvad, Marie-Louise, politisk direktør
Pedersen, Uffe Toudal, departementschef
Preisler, Niels, departementschef
Rasmussen, Carl Bjørn, fuldmægtig
Rasmussen, Torben Kornbech, vicedirektør
Schou, Anette, politisk rådgiver
Spreckelsten-Syberg, Lars von, specialkonsulent
Storr-Hansen, Merete, specialkonsulent
Voetmann, Per, kontorchef
Zaane, Peter van, fuldmægtig
Åarøe-Hansen, Mikkel, ministersekretær

Færøyene

Dalsgaard, Jóannes, Landsstyret
Joensen, Jóan Pauli, Landsstyret
Lamhauge, Peter Alberg, Landsstyret
Petersen, Petur, Landsstyret
Plágv, Aibritt à, departementschef
Sigvaldsson, Herluf, afd. direktør
Tummasarson, Rókur, Landsstyret
Velbastað, Niels á, NSK-medlem

Grønland

Berndtsson, Anders, direktør
Hansen, Peter, direktør
Jakobsen, Alfred, direktør
Jessen, Amalie, direktør
Josefsen, Ulrik, ministersekretær
Kleemann, Claus, konstitueret direktør
Kristensen, Mikael, avdelingscef
Knudsen, Jesper Reinholdt, fuldmæktig
Lynge, Aviaaja Egede, ministersekretær
Møller, Boas, projektleder
Møller, Hans, fuldmæktig
Pedersen, Elly Hauge, ministersekretær
Søndergaard, Jørgen S., seniorrådgiver
Tremel, Franz, afdelingschef
Thuesen, Lars, kontorchef
Utgård, Karl Jørgen, sikkerhetsvakt

Finland

Arhinmäki, Juha, undervisningsråd
Cantell, Ville, utrikessekreterare
Forsberg, Fredrik, regeringsråd
Heikinheimo, Karri, avdelningsstabsofficer
Iivonen, Jyrki, informationschef
Jalkanen, Pekka, överdirektör
Kangasharju, Sanna, bitr. informationschef
Kivelä, Risto, konsultativ tjänsteman
Kontinen, Riitta, utrikesministeriet
Linna, Markku, kanslichef
Lujanen, Martti, överdirektör
Molander, Peter, rådgivare
Mäki-Reinikka, Harri, sekretariatschef
Niinimäki, Rauno, finansråd
Nurmi, Sami, adjutant
Paasivirta, Anssi, statssekreterare
Peltomäki, Antti, statssekreterare för EU-ärenden
Roman, Sven-Eric, regeringsråd
Salmi, Harri, enhetschef
Sarjo, Kristina, finansråd
Schalin, Johan, specialmedarbetare, internationella frågor
Sundman, Folke, utrikesministerns specialmedarbetare
Söderlund, Caj, ambassadråd
Turtiainen, Seija, specialmedarbetare
Turunen, Juhani, understatssekreterare
Tuuri, Helena, rådgivare i EU-frågor
Varjonen, Jouko, konsultativ tjänsteman

Waltari, Maria, överinspektör
Widing, Barbro, konsultativ tjänsteman
Ylinen, Ann-Britt, konsultativ tjänsteman

Åland

Dahlén, Emma, byråchef
Eliasson, Yvonne, avdelningschef
Nauclér, Elisabeth, kanslichef

Island

Albert Jónsson, ambassadør
Bergdis Ellertsdóttir, kontorchef
Bolli Þór Bollason, departementschef
Danfriður Skarphéðinsdóttir, afdelingschef
Davíð Á. Gunnarsson, departementschef
Elin Flygenring, informations- og kulturdirektør
Eiríkur Baldursson, konsulent
Guðmundur Árnason, departementschef
Gunnar Snorri Gunnarsson, direktør
Hákon Sigurgrímsson, direktør
Hanna Styrmisdóttir, program- og informationsmedarbejder
Hanne Fisker, fuldmægtig
Helgi Bjarnason, direktør
Helgi Már Arthursson, informationschef
Herman Ørn Ingólfsson, enhedschef
Ingi Valur Jóhannsson, kontorchef
Ingimar Einarsson, afdelingschef
Karitas H. Gunnarsdóttir, afdelingschef
Kornelíus Sigmundsson, ambassadør
Kristín L. Árnadóttir, afdelingschef
Kristin Bragadóttir, hovedbibliotekar
Kristinn Hugason, seniorrådgiver
Ólafur Stephensen, viceredaktør
Ragna Árnadóttir, afdelingschef
Ragnheiður Árnadóttir, politisk rådgiver
Ragnheiður H. Þórarinsdóttir, konsulent
Ragnheiður Harðardóttir, sagkyndig
Ragnhildur Hjaltadóttir, departementschef
Skafti Jónsson, ambassaderåd
Sigríður Ásdís Snævarr, visedirektør
Snjólaug Ólafsdóttir, afdelingschef NSK
Sólrún Jensdóttir, afdelingschef
Stéfan Stéfansson, kontorchef
Steingrímur Sigurgeirsson, specialrådgiver
Sturla Sigurjónsson, politisk direktør
Sveinn Þorgrímsson, ekspedisjonsshef
Þorbjörg Helga Vigfúsdóttir, særlig rådgiver
Þorgeir Ólafsson, kontorchef
Tryggvi Axelson, direktør
Vilhjálmur Egilsson, departementschef
Vilhjálmur Lúðvíksson, afdelingschef

Norge

Andenæs, Hege, ekspedisjonssjef
Axelsen, Geir, statssekretær
Bauer, Irene, avd. direktør
Bjørklund, Kjetil, politisk rådgiver
Bronebakk, Jørg Willy, ass. utenriksråd
Edna, Ole-Jacob, seniorrådgiver
Eriksen, Tore, finansråd
Erikson, Torbjørn G., statssekretær
Flæte, Jan, rådgiver
Forss, Mikael, rådgiver
Gorholt, Henning, ekspedisjonssjef
Gundersen, Eilif, rådgiver
Hakamies-Blomqvist, Liisa, direktør
Halvorsen, Kjell H., ambassadør
Havnen, Ingvard, ekspedisjonshef
Hoel, Kari Marjatta, aspirant
Høiby, Per, kommandør
Iversen, Stein, rådgiver
Jensen, Lisbeth Dønnum, konsulent
Jørgensen, Birte Holst, direktør
Klæboe, Kjersti C., avd. direktør
Kosiander, Pino, seniorrådgiver
Kvalheim, Odd-Inge, seniorrådgiver
Landsverk, Cecilie, avd. direktør
Larsen, Ingun, informasjonsrådgiver
Nilsen, Marika Muhon, informasjonsshef
Nilsson, Bjørg Dystvold, informasjonsrådgiver
Nordheim, Arvid H., sikkerhetsvakt
Nyland, Jan-Egil, informasjonsshef
Næss, Rolf, underdirektør
Opem, Jon, seniorrådgiver
Pinholt, Karen, rådgiver
Rogstad, Bjørn G., underdirektør
Skeie, Lise, seniorsekretær
Skogrand, Kjetil, statssekretær
Sønneland, Helge, departementsråd
Tveitereid, Sigurd, ekspedisjonssjef
Ulsnes, Lars Eldar, seniorrådgiver

Vetlesen, Johan, avdelingsdirektør
Vøllo, Åse, underdirektør
Wetland, Morten, statssekretær
Østerberg, Hild, seniorrådgiver

Sverige

Andersson, Magdalena, statssekreterare
Beckman, Ewa, ämnesråd
Birksten, Wille, politiskt sakkunnig
Björk, Olle, kansliråd
Björklund, Katja, departementssekreterare
Børresen, Ida, ass. departementsråd
Carlsson, Per, departementsråd
Danielsson, Lars, statssekreterare
Eduards, Helen, departementssekreterare
Elofson, Anders, ambassadör
Ericsson, Anders J., pressekreterare
Eriksson, Mikael, livvakt
Fagerström, Gunnar, departementssekreterare
Ferrarini, Tommy, fil.dr. i sociologi
Gårding, Maria, ämnesråd
Högström, Per, departementssekreterare
Israelson, Ann-Sofi, avdelningsdirektör
Johansson, Jacob, departementssekreterare
Kahn, Jon, departementsråd
Karlsson, Magnus, säkerhetsvakt
Kellner, Joakim, politiskt sakkunnig
Krantz, Jeanette, departementssekreterare
Lampela, Magnus, livvakt
Liljelund, Lars-Erik, generaldirektör
Lindman, Tomas, kansliråd
Lindström, Lennart, finanssakkunnig
Ljunggren, Anders, direktör
Navab, Sebastian, pressekreterare
Noreén, Stefan, statssekreterare
Norin, Johan, departementssekreterare
Oettinger, Christina, kansliråd
Pilsas Ahlin, Helena, departementsråd
Samuelsson, Mariann, departementsråd
Seyfert, Helena, assistent
Stern, Stefan, statssekreterare

Supplement

- Utdeling af Nordisk Råds priser
- Ärandelista
- Fremleggelse fra Nordisk Ministerråds Demokratiutvalg
- Diskusjonsunderlag til dagsordenspunkt 7
- Diskusjonsunderlag til dagsordenspunkt 12

Program
Ved uddeling af Nordisk Råds priser 2005

Reykjavíks teater, Borgarleikhús
den 26 oktober 2005

Musikalsk åbning	Eivør Pálsdóttir: *Hjarta mítt* og *Rura barnet*
Velkomsthilsen	Formand for Islands delegation, Jónína Bjartmarz
Præsentation af natur- og miljøprismodtager	Guðmundur Bjarnason, Island
Uddeling af prisen	Præsidenten overrækker prisen til Ann-Cecile Norderhaug, Norge
	Prismodtagerens takketale
Præsentation af filmprismodtager:	Bo Green Jensen, Danmark
Uddeling af prisen	Præsidenten overrækker prisen til Ib Tardini, Danmark
	Prismodtagerens takketale
Udklip fra filmen "Drabet"	
Præsentation af musikprismodtager:	Irene Becker, Danmark
Uddeling af prisen	Præsidenten overrækker prisen til Cikada Ensemble, Norge
	Prismodtagerens takketale
Cikada Ensemble	Tre korte stykker av Rolf Wallin
Præsentation af litteraturprismodtager:	Astrid Trotzig, Sverige
Uddeling af prisen	Præsidenten overrækker prisen til Sjón, Island
	Prismodtagerens takketale
Musikalsk afslutning	Eivør Pálsdóttir: "Om jag vågar"

Konferencier: Maria Ellingsen

Åbning

Velkommen ved formand for Islands delegation ***Jónína Bjartmarz****:*

Kjære gjester,
Det er både en stor ære og glede for meg å ønske dere alle sammen velkommen til Nordisk Råds prisutdeling 2005.

Vi får i internasjonale fore ofte det spørsmål hvilken betydning Nordisk Råd egentlig har i en ny og endret tidsalder med stadig økende globalisering. Noen av de nordiske land er medlemmer av Europa Unionen men ikke andre, noen har begynt å benytte euro som valuta men ikke andre, noen vender blikket mot øst, andre mot vest. Hva knytter de nordiske land sammen i en slik tidsalder, når verden stadig krymper sammen og hvor en flyreise fra Reykjavik til Brussel eller New York kan ta kortere tid enn et besøk til våre nærmeste naboer i Nuuk eller Lappland?

Norden har ikke bare en storartet felles historie, kultur og språklig arv, de nordiske nasjoner har også en felles nasjonal identitet og samtid, som gjør oss til en handlekraftig og harmonisk familie når det er nødvendig. Vi kan innen Nordisk Råd være uenige om mange ting; vi kan være uenige i hvilken vei vi skal velge, på hvilke premisser valget skal treffes og hva vårt mål er. Det kan kreve både tålmodighet og utholdenhet å ta de viktige skritt videre. Men vi er i hvert fall alltid enige om en ting; de verdiene som Nordisk Råds årlige priser innebærer. De er et klassisk og livskraftig tegn på både de menneskelige ressursene i Norden og de uvurderlige tradisjoner som Nordisk Råds godt femti års historie innebærer.

Eivør Pálsdóttir er ikke bare færøysk. Hun er en av de unge nordiske mennesker som ikke bare tilhører Færøyene og Island men oss alle sammen.

Det samme kan sies om alle de andre som vil stå på denne scene i kveld og motta sine utmerkelser. De har alle sammen det til felles å være de første blant sine likemenn, hver på sitt felt. Bak hver prismottakers navn skjuler seg naturligvis et land, og hver nasjon er selvsagt stolt av sin seier. Men selv om vi er mange nasjoner i Norden, så karakteriseres denne kvelden av en felles nasjonalfølelse. Prismottakerne er fanebærere for hele Norden. Med sin kreativitet, innsikt og fantasi presenterer de nye perspektiver på en virkelighet som vi trudde vi var fortrolige med. Noen ganger synes vi at disse perspektiver er komiske, andre ganger tragiske, men de formår uansett å bevege oss på en eller annen måte og gi oss en økt forståelse for vår samtid og oss selv; de inspirerer oss. Eller som den danske jubilanten H.C. Andersen sa det: «Verden er full av mirakler, men vi er blitt så vant til dem at vi kaller dem hverdagslige begivenheter.»

Nye perspektiver i litteraturens, musikkens og filmens verden vekker oss til stadighet til bevissthet om at vår daglige liv er full av mirakler og nye oppdagelser. Naturen og miljøbeskyttelsen påminner oss om at disse mirakler er ingen selvfølgelige og hverdagslige begivenheter. De er selve livsnerven som hver generasjon for seg låner fra fremtiden og som kan bli skadet for godt hvis vi ikke viser dem full respekt.

Kjære venner. Jeg hilser dere alle sammen igjen velkommen til denne høytidelige begivenhet. Hjertelig til lykke med de flotte nordiske representantene her i kveld.

Prisutdeling Nordisk Råds natur- og miljøpris

Natur- og miljøprismottageren ***Ann-Cecile Norderhaug*** *ble presentert av* ***Guðmundur Bjarnason*** *på vegne av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Natur- og miljøpris.*

Guðmundur Bjarnason:
Nordisk Råds præsident, fru Rannveig Guðmundsdóttir, ministre, mine damer og herrer,
Det er mig en stor ære på vegne av Bedømmelseskomiteen til Nordisk Råds Natur- og Miljøpris at præsentere prisvinderen for året 2005.

Natur- og Miljøprisen i år skal gå til en som "arbejder for og medvirker til at synliggøre, opretholde, bruge og/eller forvalte værdifulde kulturlandskaber i Norden således at de samlede natur- og kulturværdier bibeholdes og udvikles".

Komiteen fik 61 forslag fordelt på 44 kandidater så det var et svært arbejde at finde den bedste kandidat for prisen ud af mange gode forslag.

Men selvfølgelig så lykkedes det og Bedømmelseskomiteen besluttede på sit møde den 14. september i Nuuk i Grønland, at det skulle være Ann-Cecile Norderhaug, biolog og forsker fra Norge, som skulle få Nordisk Råds Natur- og Miljøpris 2005.

Hun er født og opvokset i Sverige men har virket først og fremmest som forsker i Norge men også i Sverige og hele Norden, Rusland og så videre.

Et forslag som kom fra Hjartdal og Svartdal i Norge siger bl.a.: "Til slutt vil vi si at Ann har en fantastisk evne til å kommunisere og formidle et budskap hun brenner for. Hun har vært og er en stor inspirasjonskilde for bygdefolk som bor i et verdifullt kulturlandskap. Hun har dokumentert at området er verdifullt gjennom forskning over lang tid. Men i tillegg øser hun av sin kunnskap *på lokalt nivå* og *tar del* i vårt bygdeutviklingsarbeid. Dette setter bygdefolk i området svært stor pris på." "For et lite bygdesamfunn er det af stor verdi at det kommer kunnskapsrike personer langvegsfarende for å se hva man har og har fått til. Det styrker også troen på egen, lokal kunnskap. – Det er ikke alle faglærde som deler så villig af sin kunnskap". "Hun har vært en *pioner* og *visjonær*".

Bedømmelseskomiteen har begrundet sit valg med følgende:

"Ann Cecile Norderhaug får prisen for sin enestående indsats for kulturlandskaber i Norden og ikke mindst for sit arbejde med at synliggøre de biologiske værdier. Hun har lavet en stor del af forarbejdet for det integrerede helhedssyn på natur- og kulturværdier med sit arbejde med at præsentere nye kundskaber, etablere institutioner, metoder og værktøj som bidrager til at sikre de biologiske værdier. Alt dette gør hun med en inspiration som giver både forskerkollegaer og landmænd øget glæde og arbejdslyst. Ingen anden person kan fremvise en så enestående bredde i sit arbejde med kulturlandskaber i Norden".

Årets Natur- og miljöpris går til Ann-Cecile Norderhaug.

Ann-Cecile Norderhaug:
Tusen, tusen takk for prisen. Det er en stor ære å få Nordisk Råds Natur- og miljøpris og jeg ble både glad, overrasket og overveldet da jeg fikk vite at jeg var vinneren. Jeg vil også takke Nordisk Råd for at man på denne måten retter søkelyset mot kulturlandskapet. Det nordiske kulturlandskapets natur- og kulturarv trues av dagens utvikling og det trenger oppmerksomhet og økt forvaltningsinnsats.

I kulturlandskapet oppnår man ingenting dersom man ikke samarbeider. Derfor vil jeg gjerne takke alle dem som jeg har arbeidet sammen med opp gjennom årene og si at jeg deler æren med dem. Så vil jeg takk dem som foreslo meg til prisen. På en måte er kanskje det den største opplevelsen, at noen syntes at det jeg har gjort har betydd noe for dem og for kulturlandskapet. Det føles veldig fint. Og så skal jeg takke min familie for at de har hatt tålmodighet med mitt kulturlandskapsengasjement. Jeg brenner for kulturlandskapet! Og jeg ønsker av hele mitt hjerte å bidra til at det nordiske kulturlandskapets mange verdier blir ivaretatt og brukt som den ressurs det er. For bygdene og for de nordiske landene. Tusen takk!

Prisutdeling Nordisk Råds filmpris

*Filmprismodtagerne **Ib Tardini, Per Fly, Kim Leona, Dorte Høeg og Mogens Rukov** ble presentert av **Bo Green Jensen** på vegne av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råds Filmpris.*

Bo Green Jensen:
Som det blev sagt er Nordisk Råds Filmpris fra og med i år en fast pris og det er vi rigtig glade for. Prismodtageren fines på den måde at hvert land indstiller to film. En jury bestående af to personer fra hvert land mødes og ser faktisk disse 10 filmene sammen.

Det gjorde vi for en måneds tid siden i Oslo. Det var 10 gode film og det var svært at vælge, men vi endte med at vælge "Drabet", en dansk film. Den er instrueret av Per Fly. Den er produceret af Ib Tardini. Den er skrevet af Kim Leona, Per Fly, Dorte Høgh og Mogens Rukov. En særlig ting med denne pris er at vi vil understrege at filmskabning er noget fælles, en kollektiv bestræbelse, og ikke kun en instruktørs arbejde, så gives prisen til instruktør, forfatter og producent i fællesskab.

Motiveringen for valget af "Drabet" lyder som følger: Kan høje idealer retfærdiggøre en forbrydelse? Per Fly illustrerer i "Drabet" at handlinger altid har konsekvenser. Filmen fokuserer på afstanden mellem abstrakte overbevisning og et håndgribeligt liv og tegner et alment anfægtende billede af en man som går vild i tilværelsen og må træffe nogle moralske valg hvis han skal kunde leve videre med sig selv. "Drabet" bruger hele realismens register og fortæller i en enkel form sin svære historie uden at kompromittere dens kompleksitet. Drabet kan ikke ændres, men kan muligvis sones.

"Drabet" er en sober film om at tage ansvar og følge sin samvittighed. Den arbejder imod pragmatisme og fortrængning men insisterer på nødvendigheden af engagement. Det er stor nordisk filmkunst som taler fra hjertet om de evige spørgsmål, men den gør det i tidens ro og med tidens præmisser.

Ib Tardini:
Da Per Fly i efteråret 1998, under forberedelserne til Bænken, (en film om en gammel alkoholiker, som ingen troede på, ingen ville finansierer, som en anden grim ælling, ingen ville kendes ved), foreslog at vi skulle lave en trilogi om det danske klassesamfund, må jeg nok indrømme at jeg ikke havde megen tiltro til ideen.

Men jeg valgte, trods alt at gå med på Pers drøm.

At vi så står her 7 år efter, for at modtage denne hæderfulde pris gør drømmen til et eventyr, hvor vi føler os som svaner. Stolte bliver vi også når vi ser hvilke film vi har været nominerede med. Og glæder os over det utroligt høje niveau nordiske film har i dag. Og vi kan forestille os at det ikke har været noget let valg.

Da det jo er første gang filmprisen uddeles, og ikke har tidligere vindere, som vi kan sammenligne os med. Tillader vi os at glæde os over at komme i familie med bl.a. folk som: Tarjei Vesaas, William Heinesen, Klaus Rifbjerg, Villy Sørensen, Jan Kjærstad, Karl-Birger Blomdahl, Per Nørgaard, Nils-Henning Ørsted Pedersen og Björk (Guðmundsdóttir).

På Per Fly, Kim Leona og Dorte Høghs vegne vil jeg gerne have lov til at takke Nordisk Råd og juryen for den store hæder.

Til sidst vil jeg takke Per Fly for at fået lov til at være med i dette eventyr!

Udklip fra filmen "Drabet"

Uddeling af Nordisk Råds musikpris

Musikkprismottakeren ***Cikada Ensemble*** *ble presentert av* ***Irene Becker*** *på vegne av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råd Musikkpris.*

Irene Becker:
I antikken nød cikaden et højt renommé. Ægypterne ophøjede den til et symbol for musikken som sådan, og Homer lovpriste de viser, som den trojanske konge Priamos var omgivet af – han kaldte dem cikadeklange.

Måske tænkte de norske musikere på den antikke betydning af ordet cikade, da de formede ensemblet Cikada i 1989. De gjorde det ikke fordi de var på sporet af en tabt tid, nej, de bøjede sig ned over det fortidige for at blive i stand til at bekende sig til nutiden.

Lige siden har ensemblet søgt musikalsk udfordring i grænselandet mellem komposition og improvisation, mellem fuldbyrdet kontrol og sansernes frie bevægelser. Disse musikere hylder nemlig stilarternes polyfoni, de lader sig ikke styre af æstetiske landmålere og andre anvisninger til 'gode tone'.

Den udogmatiske attitude, viljen til at overskride genre-grænser, har ført til samarbejder med vidt forskellige kunstnere, hvoraf en del er dokumenteret på cd, og ikke mindst dét er et vidnesbyrd om en gruppe musikere, der hele tiden er på kant med den gode smag: de lader hånt om konventioner, kort sagt: et ensemble der hele tiden er i bevægelse, mod nye musikalske horisonter.

Cikaderne kan splitte sig op i forskellige formationer, alt efter den kunstneriske anledning. De kan være en flot tutti-gruppe med dirigent, de kan være duo med klaver og slagtøj, de kan være strygekvartet med elektronisk forstærkning. Det skaber fleksibilitet og mulighed for høj operationalitet. Blandt andet derfor er Cikada et efterspurgt ensemble, i Norge såvel som i internationale fora.

Cikada har holdt et bemærkelsesværdigt højt kunstnerisk niveau i 16 år, og dette i et stærkt konkurrencepræget miljø, hvor nye, fremragende nordiske ensembler hele tiden kommer til. Cikada har ikke alene formået at holde niveau, det har også været rollemodel og stilskaber for en hel generation af musikere og ensembler.

Det er ikke urimeligt at hævde, at Cikada har formået at pleje hjemmemarkedet, det, vi i musikkens verden plejer at kalde 'vækstbedet', de lokale, spirende miljøer. Men samtidig har ensemblet også skabt et brand på den internationale scene. Og her er det værd at bemærke, at Cikada aldrig har fundet det tilstrækkeligt at være talerør for norsk musik som sådan. Ensemblet har fra første færd ønsket at måle sig med de bedste i Norden og for den sags skyld resten af verden – ved at spille alverdens musik. Det er i spændingsfeltet mellem det lokale og det globale at Cikada har fundet styrken.

Denne vilje til at se frem, se ud over egen næsetip, er nok ikke et dårligt udgangspunkt i en kommende multikulturel verden, hvor vi skal vende os til, at det ikke bare er Norden, der kommer ud i verden, men så sandelig også verden der kommer til Norden. Der er grund til at takke Cikada for dette kunstneriske udsyn med alt, hvad det indebærer.

Og det gør vi – med den vigtigste (vigtige!) nordiske musikpris, som vi er stolte af og som er omgærdet med stor præstige for modtageren. Den er nemlig et symbol på det nordiske musikfællesskab. Den viser, at når svanerne flyver i flok, kan vi nå langt. Lad os håbe på at dette faglige fællesskab må fortsætte langt ud i fremtiden, og dette helt uafhængigt af nye operationelle kunstplatforme i det nordiske system. Det tager tid at bygge op, det er forfærdelig let at bryde ned.

Cikada har brugt 16 år til at bygge op. I aften skal ensemblets musikere nyde deres succes, og vi skal ønske dem held og lykke på den videre færd.

Priskomiteen motiverede Cikada sådan:

"Cikada har med sit målrettede og mangeårige arbejde, blevet en meget betydningsfuld ambassadør for samtidsmusik i Norden. Juryen ligger vægt på ensemblets særprægede udtryk, le-

vende spillestil og nyskabende holdning til stilistisk mangefold. Cikadas kompromissløse satsning på kvalitet i alle led, har resulteret i en organisation som evner at sætte fokus på samtidsmusikkens stærke betydning for vores nordiske identitet."

På priskomiteens vegne: Hjerteligt tillykke!

Cikada Ensemble *inntar scenen.*

Christian Eggen:

Takk for fantastisk mottagelse. Det har vært utrolig stort for oss å få denne prisen og det er et løft og vi håper at oppdragene hoper seg opp og forventer massiv interesse fra pressen. Jeg husker da Jan Kjærstad fikk Nordisk Råds litteraturpris så var det til og med et norsk TV-team som var hjemme hos ham på formiddagen for å filme bekreftelsen fra Nordisk Råd. Det var førstesideoppslag i avisen og det var virkelig utrolig stort. Men da vi fikk prisen var det så – stille. Dagbladet skrev en artikkel, og det var det!

Nå skal det jo sies at litteratur alltid har stått meget sterkt i norsk presse, men det kan ikke på noen måte måle seg med den måten media dekker sport på. Det hadde vært interessant å forestille seg hvordan dette hadde artet seg hvis kunst fikk like stor oppmerksomhet som sport for eksempel. Man kan jo spørre seg om det er ønskelig. Jeg mener ubetinget at svaret er "Ja", for det er et vesentlig problem for samfunnet at den offentlige samtale er såpass begrenset og snever i sitt innhold og det er egentlig et nifst varsel om at vi ikke lever i et reelt demokrati. Vi praktiserer en fortolkning av demokrati som favoriserer flertallet i stedet for å sørge for at så mange stemmer som mulig blir hørt. Det reflekterer at det er mye som ikke bliver sagt, for mange tanker som ikke blir delt og for få ting å lytte til. Hvis vi skal komme videre er vi nødt til å dele det potensialet av kreativitet, fantasi og vidsyn som vi bærer i oss, og som kunstutfoldelse er et uttrykk for. Kunst er nettopp den aktiviteten som i sterkest grad tydeliggjør nettopp disse menneskelige egenskaper.

Så er det andre spørsmålet om det er mulig å skaffe større oppmerksomhet omkring kunst i det offentlige rom. Svaret er "Ja", og det krever blant annet at vi har politikere som forstår nødvendigheten av å styrke vår åndelige kapital, at de er like offensive i forhold til våre behov som for eksempel overfor veibygging og eldreomsorg. Hvis politikere klarer å sette kunstspørsmål like høyt på dagsorden som det bør være, så vil det bli lyttet til og vi vil få et mye rikere samfunn.

Vi vil takke NOMUS for at de denne gangen har satt lys på Cikada og vi vil takke Norges Kulturdepartement som har støttet oss i alle år og gir oss midler slik at vi kan drive videre. Vi kvitterer med å spille tre korte stykker av en tidligere norsk prisvinner, Rolf Wallin.

Cikada Ensemble: Tre korte stykker av Rolf Wallin

Prisutdeling Nordisk Råds litteraturpris

*Litteraturprismottakeren **Sjón** ble presentert av Astrid Trotzig på vegne av bedømmelseskomiteen for Nordisk Råd Litteraturpris.*

Astrid Trotzig:
Nordiska rådets litteraturpris 2005 har tilldelats författaren Sjón för romanen "Skugga-Baldur". Det är en till formatet liten roman, men i all annan bemärkelse omfångsrik och komplex. Redan dess titel är dubbeltydig. "Skugga-Baldur" är dels benämningen på en varelse som förekommer i den isländska folksägentraditionen – avkomman mellan en katt och en räv – och dels benämningen på en ond ande eller tvivelaktig person. I romanen gestaltas titelns dubbla innebörd genom en av huvudpersonerna, den i alla avseenden dubiöse prästen Baldur Skuggason, som under en rävjakt genomgår en egendomlig förvandling, från människa till djur, till "Skugga-Baldur".

Men denna dubbelhet präglar även romanen som helhet. Historien utspelar sig på Island under ett par veckors tid i början av 1880-talet och består av två parallella berättelser. Rävjakten utgör den ena delen, i den andra skildras några människoöden i ett inskränkt samhälle där Baldur Skuggasson står för missunnsamhet och girighet medan botanisten Fridrik B Fridjónsson – och inte minst de av samhället bortstötta så kallade idioterna – står för värme och innerlighet, omgärdade av en doft av te, piprök och fransk poesi till toner av Schubert. En detaljrik realism ställs mot en berättelse som glider över i myt och saga. De två berättelserna varvas i fyra avsnitt i en förtätad komposition med ett prosalyriskt, rytmiskt och lakoniskt fåordigt språk och inslag av en kommenterande berättarnivå. Fridrik B Fridjónssons namn ska inte enbart ses som en lekfull homonym med författarens eget namn, Sigurjón B Sigurdsson, utan är också en intrikat sammanlänkning av ordens betydelse – Sigurjón betyder seger och Fridrik fred – en markör för en författare som inte försöker dölja sin närvaro som berättare.

De två manliga kontrahenterna binds samman via den nyss avlidna pigan Abba. Abba, som har Downs syndrom, hittades som den enda överlevande på ett grundstött lastfartyg. I famnen bar hon ett mystiskt bylte. Fridrik tog sig an Abba. Men han ska inte enbart ses som en godhjärtad välgörare som räddar henne ur misären. Hon är honom likvärdig som människa och medmänniska. Byltet hon burit med sig öppnar Fridrik först efter hennes död. Det innehåller en mängd träbrickor som han fogar samman likt ett pussel tills de bildar en märkligt utformad likkista. På samma sätt är romanen som sådan ett pussel av händelser och skeenden, litterära, historiska och musikaliska referenser.

Genom skildringen av Abba gestaltar romanen en etisk problematik som spänner över dåtid, nutid och framtid, och som handlar om rådande konsensus och normalitetens makt över rätten till liv. Kan vi någonsin rättfärdiga att vi väljer bort den som avviker?

"Skugga-Baldur" färgas av specifika isländska men även europeiska berättartraditioner. Det är en saga, en romantisk berättelse och en sinnrik historia som berör en tidlös etisk diskussion. Varje detalj mejslas fram och blir betydelsebärande. "Skugga-Baldur" är stor berättarkonst i koncentrerad form – och den bör gärna avnjutas med en kopp darjeelingte nära till hands.

Sjón:
Ærede forsamling,
Det er med stolthed og glæde at jeg i dag tager imod Nordisk Råds Litteraturpris. Og det er mig en særlig tilfredsstillelse, at det skulle være for "Skugga-Baldur". Denne lille bogs rødder går helt tilbage til vinterdagene i min barndom for fem og tredive år siden, hvor jeg lå under hibiscusrosen i stuen hjemme hos min mormor og læste islandske folkesagn og eventyr. Jeg gav mig i kast med disse bøger, en dag hvor jeg var færdig med hele rationen fra bogbussen (hvilket hovedsageligt var spændingsromaner og science fiction for drenge), og barnesindets hunger efter historier drev mig hen til reolen med voksenbøger, som blandt andet rummede et seks binds værk med historier om genfærd, trolde, søuhyrer og underlige præster, elverfolk og troldmænd.

Disse gentagelsesprægede fortællinger om folk, som ganske vist havde helt almindelige islandske navne, men som ikke desto mindre hele tiden havnede i situationer, som om muligt var endnu mere mærkelige og farlige end det som selve actionhelten Bob Moran og astronautdrengen Tom Swift havnede i. Disse historier udgjorde mit første bekendtskab med litteratur, og de lærte mig, at der ikke er liv i fortællingen, før tanke og virkelighed begynder at kæmpe med hinanden.

I et af disse folkesagn fortælles der om, hvad der sker efter en troldmands død. Han havde altid været gram i hu og svær at omgås, og folk frygtede, at han i dødens stund ikke ville være mere fredfuld. På den tid var det skik og brug at sidde at våge over liget af den afdøde, og der blev tændt lys, hvis natten var mørk. Efter at have ledt et stykke tid, fandt man en stærk og modig mand, som var parat til at våge over liget af den grumme troldmand. Han havde ikke problemer med at holde sig vågen, som der står i fortællingen. Der skete dog det at kort før solopgang, natten inden at kistelægningen skulle finde sted, gik lyset ud. Samtidig sprang liget op og sagde:

- Fornøjeligt er mørket!

Men vågemanden svarede:

- Det er ikke for dig at nyde.

Derefter fremsagde han en vise som sluttede med ordene:

- Der var et lys og du er muld og ti så stille!

Så kastede han sig over genfærdet og det lykkedes ham at lægge ham ned. Der var roligt i stuen resten af natten.

På den rejse, som havde sit ophav under min mormors hibiscusrose, og som har ført mig til dette ærefulde sted, hvor jeg står i dag, har jeg læst mig gennem et mangfoldigt netværk af fortællinger – digte så vel som prosa. Der stødte jeg blandt andet på surrealismen, som fascinerede mig i mine yngre dage, Gunnar Ekelöfs digte, "Mesteren og Margarita" af Bulgakov, "Sult" af Knut Hamsun, Italo Calvinos anekdoter, "Vinterbilleder" af Hannes Sigfússon, Tove Janssons eventyr om mumitroldene, Ovids forvandlinger, Becketts uslinge, Philip K. Dicks gnostiske verdener, "Skyggen" af H.C. Andersen, Gilbert Hernandez' "Fortællinger fra Palomar" og så videre og så videre. Men én ting har jeg lært af alle disse historiefortællere og poeter – hver på sin måde siger de: Sluk ikke for medfølelsens lys – hvis vi ikke er vågne tager mørket magten, og i mørket trives ingen, bortset fra skyggefulde eksistenser. Ja, mellem linjerne i hvert eneste værk gemmer folkesagnet om troldmandens genfærd og den kvikke vågemand sig. Som et tavst vidnesbyrd om at forfatterens opgave er at våge over umenneskelighedens lig.

Tak.

Eivør Pálsdóttir: "Om jag vågar"

Ärendelista

A. Medlemsförslag

2002

A 1290/välfärd	Medlemsförslag om barn och unga på Grönland (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)

2003

A 1340/presidiet	Medlemsförslag om Nordiska rådets priser (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)[1]

2004

A 1343/miljø	Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (fremlagt av Den venstresosialistiske grønne gruppe i Nordisk Råd)[2]
A 1344/välfärd	Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1350/presidiet	Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (fremlagt af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1352/kultur	Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1355/kultur	Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (fremmet av den konservative gruppen i Nordisk Råd)
A 1356/presidiet	Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitikk (framlagt av Den konservative gruppen i Nordisk Råd)[3]
A 1358/presidiet	Medlemsforslag om en nordisk innovasjonspris (fremlagt af Den Konservative Gruppe i Nordisk Råd)

2005

A 1361/kultur	Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1362/miljø	Medlemsforslag om kraftsituasjonen i Norden (väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)[4]
A 1363/miljö	Medlemsförslag om gemensam tvärsektoriell forskning om en bred hållbar samhällsplanering för att klara klimatförändringarna i Norden (väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

---

[1] Vedtatt av Presidiet 23. september 2005 i Karlstad, Ikke foreta seg noe

[2] Vedtatt av Presidiet 23. september 2005 i Karlstad, Ikke foreta seg noe

[3] Vedtatt av Presidiet 29. juni 2005 i Bodø, Ikke foreta seg noe

[4] Vedtatt av Presidiet 29. juni 2005 i Bodø, Fremst. 12/2005

A 1364/presidiet	Medlemsförslag om ökat nordiskt samarbete om samhällssäkerhet (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1365/presidiet	Medlemsförslag om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)5
A 1366/medborger	Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource (fremmet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1367/præsidiet	Præsidieforslag om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (fremlagt af Præsidiet i Nordisk Råd)[6]
A 1368/medborger/ miljø/næring	Udvalgsforslag om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (fremlagt af Medborger- og Forbrugerudvalget, Miljø- og Naturresurseudvalget og Næringsudvalget i Nordisk Råd)[7]
A 1369/näring	Medlemsförslag om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (väckt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)[8]
A 1370/kultur	Medlemsförslag om arktisk forskning (väckt av mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1371/medborger	Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (Fremlagt af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)
A 1372/næring	Udvalgsforslag om EU's direktivforslag til softwarepatent (fremlagt af Næringsudvalget i Nordisk Råd)[9]
A 1373/medborger	Udvalgsforslag om en konference i Skt. Petersburg om korruption (fremlagt af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)[10]
A 1374/medborger	Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barentsregionen (fremlagt af Medborger- og Forbrugerudvalget i Nordisk Råd)
A 1375/miljø	Medlemsforslag om at Nordisk Ministerråd utarbeider en egen nordområdestrategi (stilt av Den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd)
A 1376/næring	Medlemsforslag om koordineret nordisk arbejdsmarkedsinformation i de baltiske lande og Polen (stillet af Den Venstresocialistiske Grønne Gruppe i Nordisk Råd)
A 1377/presidiet	Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet (framlagt av Presidiet i Nordiska rådet)

5 Vedtatt av Presidiet 29. juni 2005 i Bodø, Ikke foreta seg noe

6 Vedtatt av Presidiet 8. mars 2005 i Reykjavik, Fremst. 6/2005

7 Vedtatt av Presidiet 28. april 2005 i Pärnu, Fremst. 9/2005

8 Vedtatt av Presidiet 8. desember 2005 i Helsingfors, Ikke foreta seg noe

9 Vedtatt av Presidiet 29. juni 2005 i Bodø, Fremst. 10/2005 og 11/2005 samt Internt vedtak 1/2005

10 Vedtatt av Presidiet 23. september 2005 i Karlstad, Fremst. 14/2005

A 1378/presidiet	Medlemsforslag om etablering af komité til behandling af Færøernes enstemmige ansøgning om selvstændigt medlemsskab af Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd samt af alle nordiske konventioner og aftaler (stillet af Høgni Hoydal (TF), Kári P. Højgaard (SJFL), Kristen Touborg Jensen (SF), Line Barfod (EL), Kuupik Kleist (IA))
A 1379/miljö	Medlemsförslag om åtgärder mot radioaktiv nedsmutsning av Östersjön (väckt av den vänstersocialistiske gröna gruppen i Nordiska rådet)
A 1380/miljö	Medlemsförslag om en gemensam nordisk marknad för alternativa drivmedel (väckt av enskilda medlemmar i den socialdemokratiske gruppen i Nordiska rådet)

B. Ministerrådsförslag

B 222/miljø	Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske ressourcer for fiskeri-, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008[11]
B 223/miljø	Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008[12]
B 224/miljö	Ministerrådsförslag om handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet"[13]
B 225/miljø	Ministerrådsforslag om en revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden – "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008"[14]
B 232/medborgar	Ministerrådsförslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet[15]
B 233/medborgar	Ministerrådsförslag om jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010
B 234/presidiet	Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd
B 235/miljø	Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009
B 236/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008
B 237/velferd	Ministerrådsforslag om Design for alle – et nordisk handlingsprogram
B 238/næring	Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010
B 239/presidiet	Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram
B 240/medborger	Ministerrådsforslag om program og principper for det nordiske justitssamarbejde
B 241/kultur	Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet
B 242/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006

---

11 Vedtatt av Presidiet 28. april 2005 i Pärnu, Fremst. 8/2005

12 Vedtatt av Presidiet 27. januar 2005 i København, Fremst. 3/2005 og 4/2005

13 Vedtatt av Presidiet 28. april 2005 i Pärnu, Fremst. 7/2005

14 Vedtatt av Presidiet 27. januar 2005 i København, Fremst. 1/2005 og 2/2005

15 Vedtatt av Presidiet 8. mars 2005 i Reykjavik, Fremst. 5/2005

C. Berättelser

C 1	Nordisk samarbejde 2004. Beretning om Nordisk Ministerråd virksomhed
C 2/B 242/presidiet	Förslag till Nordiska rådets planer och budget 2006
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2004

D. Ikke-avskrevne rekommandasjoner og fremstillinger

46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge
24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna
25/2002/välfärd	Hälsovårdssystemen i Norden (tredje at-sats)
*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap (andre at-sats)
*5/2003/välfärd	Pensioner och förtidspensionering
*13/2003/välfärd	Förebyggande av diabetes
14/2003/välfärd	Insatser mot narkotika och alkohol (tredje og fjedre at-sats)
*16/2003/miljø	GMO i jordbruget
20/2003/miljø	Biologisk mangfoldighed (første og andre at-sats)
21/2003/miljø	Miljøvenlig produktion og forbrug af energi
*22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene a), f), i) og j))
22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen (punktene b), c), d), e), g), h) og k))
*25/2003/kultur	Idrætten, en integrerende kraft i Norden (første og tredje at-sats)
*26/2003/kultur	Domænetab
*27/2003/kultur	Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen
*2/2004/næring	Open Source Software
4/2004/miljø	Nordisk el-transmissionsnet
5/2004/næring	Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008
6/2004/kultur	Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007
*7/2004/medborgar	Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010
8/2004/næring	Nordisk Skattekonference
9/2004/kk	Nordiskt gränsregionalt samarbete
10/2004/miljø	Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden
*11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden (første at-sats)

11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden (annen at-sats)
12/2004/näring	Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010
*13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (tredje og fjerde at-sats)
13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv (første og annen at-sats)
14/2004/kultur	Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna
15/2004/kultur	Vedtægter for Nordisk Råds filmpris
16/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds budget 2005
17/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008
18/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008
*19/2004/medborger	Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen
20/2004/næring	Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005
1/2005/miljø	Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008
2/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora
3/2005/miljø	Handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008
4/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora
5/2005/medborger	Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde
*6/2005/presidiet	Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer
12/2005/miljø	Kraftsituationen i Norden

Interne beslutninger

3/2003	Vice president i Nordiska rådet
1/2004	Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd

E. Skriftlige spørsmål

E 2005

E 1	Skriftlig fråga om nya gränshinder i Öresundsregionen (ställd av Elina Linna och Lars Ohly). Besvarat den 28 februari 2005
E 2	Skriftlig fråga om nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering (ställd av Presidiet). Besvarat den 18 mars 2005
E 3	Skriftlig fråga om en rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige (ställd av Simo Rundgren). Besvarat den 6 april 2005
E 4	Skriftlig fråga om Danmarks skatteregler för nordiska priser (ställd av Lars Wegendal). Besvarat den 6 maj 2005
E 5	Skriftligt spørgsmål om igangsætning af støtteordningen for unge fra Norden og Nordvestrusland (stillet af Kuupik Kleist). Besvaret, den 8. juli 2005
E 6	Skriftlig fråga om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland (ställd av Kristen Touborg Jensen, Kuupik Kleist, Elina Linna och Inge Ryan).

E 7	Skriftligt spørgsmål om Sveriges regerings syn på beskyttelse af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger (stillet af Søren Espersen). Besvaret den 7. juli 2005
E 8	Skriftligt spørgsmål om uranbrytning i Sverige (stillet af Geir Ketil Hansen, May Elisabeth Hansen, Lena Jensen, Kuupik Kleist, Outi Ojala, Inge Ryan, Suuvi-Anne Siimes og Kristen Touborg). Besvaret den 17. august 2005
E 9	Skriftligt spørgsmål om fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland (stillet af Kuupik Kleist) besvaret den 26. september 2005
E 10	Skriftligt spørgsmål om nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser (stillet af Kristen Touborg Jensen)
E 11	Skriftlig fråga angående information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer (ställd av Reynoldh Furustrand) besvaret den 17. oktober 2005
E 12	Skriftlig spørsmål om budsjettmessige konsekvenser av ministerrådets strukturendringer (stilt av Berit Brørby)
E 13	Skriftligt spørgsmål til Sveriges regering om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet (stillet af Ole Stavad)
E 14-E 31	Muntlige spørsmål under Nordisk Råds 57. sesjon
E 32	Skriftligt spørgsmål til Nordiska ministerrådet om vilkårene for nordisk folkeoplysning (stillet af Kristen Touborg Jensen)

Dokument

1	Nordisk Råds årsberetning 2004
2	Regler for gjennomføring av Nordisk Råds 57. sesjon
3	Program för Nordiska rådets arbete 2006
4	Statsministrenes redegørelse
5	Udenrigsministrenes redegørelse
6	Försvarsministrarnas redogörelse
7	De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentants Poul Schlüter 2005
8	Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå. Redogörelse från Nordiska ministerrådet
9	Vedvarende energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd

Fremstillinger 2005

Utdrag fra referater fra Presidiemøter 2005

Godkendt referat fra præsidiemødet torsdag den 27. januar 2005 i København

Dagsordenspunkt
12. Fremstillinger

a) Miljø- og Naturressourceudvalgets betænkning over ministerrådsforslag B 225/miljø – revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden – "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008"

Miljø- og Naturressourceudvalget havde anmodet præsidiet om i plenarforsamlingens sted at tage fremstilling af ministerrådsforslag B 225/miljø.

Beslutning:
Præsidiet godkendte Miljø- og Naturressourceudvalgets forslag til fremstilling i anledning af B 225/miljø med følgende at-satser:

Miljø- og Naturresurseudvalget foreslår, at

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* iværksætte arbejdet med at konkretisere en fællesnordisk vision og model for udfasning af fossile brændsler med sigte på en udvikling baseret på bæredygtig energiforsyning og en transport- og infrastruktur, der understøtter visionen

2) *at* udarbejde en nordisk strategi med henblik på at afbøde de forventede langsigtede konsekvenser af klimaforandringer

3) *at* udvikle og tilpasse en overvågning af udviklingen baseret på et praktisabelt indikatorsæt; herunder indikatorer for social, økonomisk og økologisk bæredygtighed

4) *at* gennemføre B 225/miljø "Ministerrådsforslag om Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005 – hver for sig og sammen – har gennemført og planlagt med henblik på at fremme arbejdet med bæredygtig udvikling i henholdsvis EU- og FN-systemet og for at sikre, at bæredygtig udvikling fortsat står højt på den politiske dagsorden i de internationale fora

b) Miljø- og Naturressourceudvalgets betænkning over ministerrådsforslag B 223/miljø – "om et handlingsprogram for det nordiske miljø-samarbejde 2005-2008"

Miljø- og Naturressourceudvalget havde anmodet præsidiet om at i plenarforsamlingens sted at tage fremstilling af ministerrådsforslag B 223/miljø. Tilføjelse til 3. at-sats er markeret med kursiv.

Beslutning:
Præsidiet godkendte Miljø- og Naturressourceudvalgets forslag til fremstilling i anledning af B 223/miljø med følgende at-satser:

A. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* styrke miljøindsatsen med henblik på at sikre Østersøens sårbare miljø navnlig med henblik på at begrænse udledningen af nitrogen, phosphor og organisk materiale

2) *at* arbejde i nordisk regi og i øvrige internationale fora for at arbejde for sunde fiskebestande i Østersøen og ikke mindst sikre de naturlige Østersølaksestammers fortsatte udbredelse på et niveau, der muliggør en bæredygtig udnyttelse af resursen

3) *at* medvirke til at udarbejde en strategi for klimaforandringer i Arktis som opfølgning af ACIA-rapporten *og andet relevant materiale*

4) *at* gennemføre B 223/miljø "Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds betænkning om forslaget

B. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at redegøre for, hvilke konkrete initiativer landene i 2004-2005, hver for sig og sammen, har gennemført og planlagt med henblik på at styrke miljøarbejdet i EU og UNEP

Godkendt referat fra præsidiemødet mandag den 7. og tirsdag den 8. marts 2005 i Reykjavík

Dagsordenspunkt
8. Nordisk Råds arbejde med grænsehindringer
a) Præsidiets forslag om informationsaftaler mellem de nordiske lande
Bilag:
Præsidiets forslag om informationsataler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer

I aftalen om informationsudbytte mellem de nordiske Økonomi- og Finansministre indgået i juni 2001, er målsætningen at undgå skadelig skattekonkurrence. Dette er baggrunden for det fremlagte præsidieforslag, hvor det foreslås at alle ministerrådene indgår en tilsvarende aftale, hvori landene gensidigt forpligtes til at orientere hinanden i forbindelse med vedtagelse af lovgivning som har betydning for grænseoverskridende aktiviteter mellem de nordiske lande.

Præsidiets rapportør Ole Stavad redegjorde for det fremlagte forslag, som han fandt utrolig vigtigt i det videre arbejde med grænsehindringer. Præsidiet bør kunne støtte forslaget, således at arbejdet med grænsehindringer ikke går i stå. Ole Stavad *anbefalede* videre at man forsøger at skabe relevante informationskanaler fx på skatteområdet. Ole Stavad foreslog videre, at punktet tages op på præsidiets næste møde netop med henblik på en status over, hvor langt man er nået på skatteområdet.

For så vidt arbejdet med grænsehindringer på regeringssiden nævntes det bilaterale samarbejde mellem Norges og Finlands statsministre. På den baggrund var der *enighed* om, at de nationale delegationer bør stimulere og initiere bilaterale kontakter mellem de nordiske statsministre. Der var desuden *enighed* om at dette tages op på mødet med statsministrene i forbindelse med Nordisk Råds session på Island.

Beslutning:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at de respektive ministerråd under Nordisk Ministerråd indgår en aftale om informationsudbytte tilsvarende den indgåede aftale mellem økonomi- og finansministrene som har til formål at forhindre fremkomsten af grænsehindringer de nordiske lande imellem

Dagsordenspunkt
12. Fremstillinger
Bilag: Medborger- og Forbrugerudvalgets betænkning over ministerrådsforslag B 232/medborgar – om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet

Medborger- og Forbrugerudvalgets formand Arne Lyngstad oplyste, at man fra Nordisk Ministerråd havde foreslået rapportering hvert andet år, hvilket man fra rådets side ikke fandt acceptabelt, idet man ønsker en afrapportering hvert år i forbindelse med Nordisk Råds session.

Medborger- og Forbrugerudvalget havde anmodet om fremstilling af betænkning over ministerrådsforslag B 232/medborgar.

Beslutning:
Præsidiet godkendte Medborger- og Forbrugerudvalgets forslag til fremstilling i anledning af B 232/medborgar med følgende at-sats:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at gennemføre "Ministerrådsforslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet" (B 232/medborgar) samt at indarbejde Medborger- og Forbrugerudvalgets bemærkning om årlig rapportering om integrering af ligestilling i det nordiske samarbejde

Godkjent referat fra præsidiemødet torsdag den 28. april 2005 i Pärnu

8. Fremstillinger

8a) Miljø- og Naturressourceudvalgets betænkning over ministerrådsforslag B 224/miljø – "handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet"

Miljø- og Naturressourceudvalget havde anmodet om fremstilling af betænkning over ministerrådsforslag B 224/miljø.

Beslutning:
Præsidiet godkendte Miljø- og Naturressourceudvalgets forslag til fremstilling i anledning af B 224/miljø med følgende at-satser:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* arbejdet med at fremme økologisk landbrug prioriteres højt i planperioden – blandt andet i form af nordisk samarbejde om rådgivning, forskning og udvikling igennem hele værdikæden, der kan lede til øget efterspørgsel efter økologiske produkter

2) *at* der på politisk niveau såvel som på embedsmandsplan udveksles erfaringer og overvejelser vedrørende benyttelse af offentlige politisk-økonomiske virkemidler til fremme af økologisk forbrug – eksempelvis nedsat moms på økologiske fødevarer, offentlige institutioners efterspørgsel efter økologiske varer etc.

3) *at* skovbrugssamarbejdet fremover fokuseres på at afhjælpe de kortsigtede og langsigtede konsekvenser af storm og andre forventelige klimaforandringer for det multifunktionelle skovbrug

4) *at* arbejde aktivt for, at ministerrådets samarbejde med Nordvestrusland kommer til at omfatte relevante fiske-, jord- og skovbrugs-, og levnedsmiddelprojekter

5) *at* gennemføre B 224/miljø Ministerrådsförslag om handlingsprogram för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet" under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

8b) Miljø- og Naturressourceudvalgets betænkning over ministerrådsforslag B 222/miljø – "om revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008"

Miljø- og Naturressourceudvalget havde anmodet om fremstilling af betænkning over ministerrådsforslag B 222/miljø.

Beslutning:
Præsidiet godkendte Miljø- og Naturressourceudvalgets forslag til fremstilling i anledning af B 222/miljø med følgende at-satser:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* som et led i samarbejdet med Nordvestrusland, tilstræbe og budgetmæssigt tilgodese et fortsat og intensiveret samarbejde med genbanken i Skt. Petersborg (Vavilov Instituttet) efter forhandling på baggrund af instituttets ønsker og i samspil med baltiske og andre internationale aktører på området

2) *at* gennemføre B 222/miljø Ministerrådsforslag om revideret strategi for genetiske resurser for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler i Norden 2005-2008 under inddragelse af de synspunkter, der er udtrykt i Nordisk Råds nærværende betænkning om forslaget

8 c) Udvalgsforslag "om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH" (fremmet af Medborger- og Forbrugerudvalget, Miljø- og Naturressourceudvalget samt Næringsudvalget)

Medborger- og Forbrugerudvalget, Miljø- og Naturressourceudvalget samt Næringsudvalget havde anmodet om fremstilling af udvalgsforslag "om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH".

Beslutning:
Præsidiet godkendte Medborger- og Forbrugerudvalgets, Miljø- og Naturressourceudvalgets samt Næringsudvalgets forslag til fremstilling i anledning af udvalgsforslag A 1368/medborger/miljø/næring med følgende at-sats:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer og Nordisk Ministerråd

at landene hver for sig og sammen arbejder for en styrkelse og vedtagelse af REACH som et led i målsætningen om at fremme miljø, sundhed og forbrugerindsyn i forbindelse med kemikalieanvendelse

Godkjent referat fra præsidiemødet tirsdag den 28. og onsdag 29. juni 2005 i Bodø

Dagsordenspunkt
9. Arbejdet med forslag vedr. civil sikkerhed m.m.
b) *Medlemsforslag A 1365/presidiet "om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet"*

Arbejdet vil så vidt vides blive diskuteret ved det nordisk-baltiske udenrigsministermøde i august og det nordiske udenrigsministermøde i oktober. Det må derfor antages, at den problemstilling som medlemsforslaget fremsætter, er blevet hørt på nordisk ministerniveau og er under behandling i relevante ministerier. Dette skyldes rådets spørgsmål til regeringerne. Rådet bør på baggrund heraf fortsat følge og være drivkraften i spørgsmålet og det er derfor ikke nødvendig at arbejde videre mod et medlemsforslag med denne sag. Derimod findes der stærke argumenter for at sende et brev til de nordiske udenrigsministre, hvori man opfordrer til i forbindelse med Nordisk Råds session i Reykjavik at give en redegørelse for, hvordan det fælles nordiske samarbejde på katastrofehåndteringsområdet skrider frem.

Beslutning:
at foreslå at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsforslag om nordisk beredskab ved naturkatastrofer i udlandet (A 1365/præsidiet), og

at sende et brev til de nordiske udenrigsministre, hvori man opfordrer til i forbindelse med Nordisk Råds session i Reykjavik at give en redegørelse for, hvordan det fælles nordiske samarbejde på katastrofehåndteringsområdet skrider frem.

c) *Medlemsforslag A 1356/presidiet om felles nordisk bistandspolitikk*

Medlemsforslaget har været til høring hos relevante ministerier og styrelser. Samtlige høringssvar giver næsten entydigt udtryk for, at de nordiske lande samarbejder tæt for at øge effektiviteten vedrørende bistanden. De nordiske lande arbejder allerede aktivt og i forskellige sammenhæng med at løse opgaver af sådan karakter for at opnå de resultater som efterspørges i medlemsforslaget. Sammenfatningsvis er det således svært at drage anden konklusion end, at de nordiske lande fortsat skal arbejde for en effektivisering af bistanden i tråd med de synspunkter som fremføres i den konservative gruppes medlemsforslag.

Beslutning:
at foreslå at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsforslag om fælles nordisk bistandspolitik (A 1356/Præsidiet), samt

at be om en redogörelse angående biståndspolitiken vid rådets session i Reykjavik.

Dagsordenspunkt
12. Fremstillinger fra udvalgene
a) A 1372/næring om EU's direktivforslag til softwarepatent

Næringsudvalget har anmodet om fremstilling af udvalgsforslag A 1372/næring om EU's direktivforslag til softwarepatent.

Beslutning:

A. Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at regeringerne sammen og hver for sig, arbejder målrettet og eksplicit for at følgende lægges til grund for vedtagelse af et europæisk software-patent:

- at der tydeligt og eksplicit sættes krav til det tekniske bidrag, samt den opfindelseshøjde og nyhedsværdi det tekniske bidrag skal opfylde for at være patentérbart
- at man sikrer, at softwarepatenter ikke begrænser infrastruktur og interoperabilitet
- at der ikke skal kunne tildeles patent til produkter/opfindelser, som alene er en forretningsmetode eller oversættelse af en kendt procedure eller fysisk proces

B. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* snarest muligt og i samarbejde med nationale patentorganisationer og toneangivende IT-aktører, vurdere hvilke særlige patentrelaterede behov som findes i den nordiske softwareindustri

2) *at* man iværksætter en vurdering af hvor lang løbetid et softwarepatent bør have og om tvangslicenser/vederlagsbaserede licenser skal introduceres som et middel til at sikre lige og fri konkurrence på softwaremarkedet.
Konklusionerne herfra meddeles de ansvarlige nordiske ministre og Næringsudvalget i Nordisk Råd

Nordisk Råd beslutter

at orientere EU's Ministerråd for IT og Europa-Parlamentet om nærværende forslag

b) A 1362/miljø om kraftsituasjonen i Norden

Miljø- og Naturresurseudvalget har anmodet om fremstilling af medlemsforslag A 1362/miljø om kraftsituasjonen i Norden.

Beslutning:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1) *at* foretage en gennemgang af forskellige eksisterende prognoser for det fremtidige el-forbrug i de nordiske lande og foretage en vurdering af, hvorvidt disse giver et realistisk billede af forventningerne

2) *at* foretage en gennemgang af eksisterende planer for forøgelse af el-produktionen i Norden og for forbedringer af transmissionskapaciteten i og mellem de nordiske lande

Godkendt referat fra præsidiemødet den 22. og den 23. september i Karlstad

10. Beslutninger om medlems-/udvalgsforslag fra udvalgene
a) Fremstillinger

2) A 1373/medborger udvalgsforslag om en konference i Skt. Petersborg om korruption

Beslutning:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arrangere en konference i Skt. Petersborg om korruption. Det er ønskværdigt, at dette sker i samarbejde med andre relevante internationale organisationer, som er forankret i regionen og interesserede i feltet samt relevante russiske myndigheder

b) Forslag om ikke at foretage sig noget
1) A 1343/miljö: "Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene"

Beslutning:

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø)

Dagsordenspunkt
12. Medlemsforslag og præsidieforslag
b) A 1340/presidiet om Nordisk Råds priser

Inge Lønning redogjorde för prisgruppens konklusioner angående Nordiska rådets priser. Prisgruppens har enats om att en generell debatt angående Nordiska rådets priser är utsiktslös och föreslår därför att inte fortsätta behandlingen av A 1340/presidiet. Därmed föreslog Lønning att angående A 1340 inte företaga sig något.

Beslutning:

att Nordiska rådet inte företar sig något i anledning av "Medlemsförslag om Nordiska rådets priser" (A 1340/presidiet)

Godkendt referat fra præsidiemødet torsdag den 8. december 2005 i Helsingfors

12. Beslutninger om medlems-/udvalgsforslag fra udvalgene

a) Forslag om ikke at foretage sig noget

Næringsudvalget færdigbehandlede den 22. september medlemsforslag A 1369/näring om harmonisering av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet. Udvalget anmodet om, at Præsidiet beslutter at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af forslaget.

Beslutning:

Næringsudvalget foreslår, at

> Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i anledning af "Medlemsförslag om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet" (A 1369/näring)

Register

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
A. Medlemsforslag/Utvalgsforslag/Presidieforslag/Komitéforslag					
A 1340/presidiet	Medlemsförslag om Nordiska rådets priser	1212	233	Ikke foreta seg noe	Beslutning i Presidiet 23. september 2005 i Karlstad
A 1343/miljø	Medlemsforslag om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene	1212	237	Ikke foreta seg noe	Beslutning i Presidiet 23. september 2005 i Karlstad
A 1344/välfärd	Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade	175	244	Rekommandasjon 23	
A 1350/presidiet	Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk	132	248	Ikke foreta seg noe	Votering
A 1352/kultur	Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer	151	254	Rekommandasjon 17	
A 1355/kultur	Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene	195	263	Rekommandasjon 28	
A 1356/presidiet	Medlemsforslag om felles nordisk bistandspolitikk	1209	270	Ikke foreta seg noe	Beslutning i Presidiet 29. juni 2005 i Bodø
A 1361/kultur	Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna	165	277	Rekommandasjon 21	
A 1362miljø	Medlemsforslag om kraftsituasjonen i Norden	1211	294	Fremstilling 12	Fremst. i Presidiet 29. juni 2005 i Bodø
A 1365/presidiet	Medlemsförslag om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet	1209	298	Ikke foreta seg noe	Beslutning i Presidiet 29. juni 2005 i Bodø

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
A 1366/medborger	Medlemsforslag om vand som en fri og fælles ressource	182	302	Ikke foreta seg noe	Votering
A 1367/presidiet	Præsidieforslag om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer	1205	306	Fremstilling 6	Fremst. i Presidiet 8. mars 2005 i Reykjavík
A 1368/medborger/ miljø/næring	Udvalgsforslag om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH	1208	309	Fremstilling 9	Fremst. i Presidiet 28. april 2005 i Pärnu
A 1369/näring	Medlemsförslag om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet	1213	313	Ikke foreta seg noe	Beslutning i Presidiet 8. desember 2005 i Helsingfors
A 1370/kultur	Medlemsförslag om arktisk forskning	148	315	Rekommandasjon 18	
A 1371/medborger	Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål	183	320	Rekommandasjon 25 og 26	
A 1372/næring	Udvalgsforslag om EU's direktivforslag til softwarepatent	1210	328	Fremstilling 10 og 11 Intern beslutning 1	Fremst. i Presidiet 29. juni 2005 i Bodø
A 1373/medborger	Udvalgsforslag om en konference i Skt. Petersburg om korruption	1212	369	Fremstilling 13	Fremst. i Presidiet 23. september 2005 i Karlstad
A 1374/medborger	Utvalgsforslag om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen	152	371	Rekommandasjon 19	
A 1377/presidiet	Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet	221	377	Intern beslutning 2	

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
B. Ministerrådsforslag					
B 222/miljø	Ministerrådsforslag om revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008	1208	379	Fremstilling 8	Fremst. i Presidiet 28. april 2005 i Pärnu
B 223/miljø	Ministerrådsforslag om et handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008	1204	393	Fremstilling 3 og 4	Fremst. i Presidiet 27. januar 2005 i København
B 224/miljö	Ministerrådsforslag om handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008 – "Et nordisk løft for verdiskapning og livskvalitet"	1207	410	Fremstilling 7	Fremst. i Presidiet 28. april 2005 i Pärnu
B 225/miljø	Ministerrådsforslag om en revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden – "Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden, reviderad utgåva med mål och insatser 2005–2008"	1203	430	Fremstilling 1 og 2	Fremst. i Presidiet 27. januar 2005 i København
B 232/medborgar	Ministerrådsförslag om integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet	1205	460	Fremstilling 5	Fremst. i Presidiet 8. mars 2005 i Reykjavík
B 233/medborgar	Ministerrådsförslag om jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010	179	478	Rekommandasjon 24	
B 234/presidiet	Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd	79	487	Rekommandasjon 14	Votering
B 235/miljø	Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009	198	501	Rekommandasjon 29	

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
B 236/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008	146	523	Rekommandasjon 16	
B 237/velferd	Ministerrådsforslag om Design for alle – et nordisk handlingsprogram	170	529	Rekommandasjon 22	
B 238/næring	Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010	187	534	Rekommandasjon 27	
B 239/presidiet	Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram	135	546	Rekommandasjon 15	
B 241/kultur	Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet	154	557	Rekommandasjon 20	
B 242/presidiet	Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget for 2006	212	564	Rekommandasjon 30	
C. Beretninger					
C 1	Nordisk samarbejde 2004. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed	210	572		Til etterretning
C 2; B 242/ presidiet	Förslag till Nordiska ministerrådets planer och budget 2006	210	600	Rekommandasjon 30	Til etterretning
C 3/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004	210	792		Til etterretning
C 4/kk	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004	210	808		Til etterretning

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
C 5/kk	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2004	210	817		Til etterretning
D. Meddelelser i anlendning av tidligere rekommandasjoner, fremstillinger og ytring					
46/2001/velfærd	Reumatikere og langvarige syge		834		Ferdigbehandlet
24/2002/välfärd	Telemedisin mellan de nordiska länderna		836		Ferdigbehandlet
25/2002/välfärd	Hälsovårdssystemen i Norden		838		Ferdigbehandlet
*33/2002/kultur	Nordisk språkgemenskap		840		Til etterretning (Annen at-sats ikke ferdigbehandlet)[1]
*5/2003/välfärd	Pensioner och förtidspensionering	173	842		Til etterretning
*13/2003/välfärd	Förebyggande av diabetes		844		Til etterretning
14/2003/välfärd	Insatser mot narkotika och alkohol		847		Ferdigbehandlet
*16/2003/miljø	GMO i jordbruget		850		Til etterretning
20/2003/miljø	Biologisk mangfoldighed		852		Ferdigbehandlet
21/2003/miljø	Miljøvenlig produktion og forbrug af energi	207	855		Ferdigbehandlet

[1] Første at-sats færdigbehandlet 2003. Tredje, fjerde, femte og sjette at-sats færdigbehandlet 2004.

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
*22/2003/miljø	Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen		858		Ny meddelelse (Punktene b), c), d), e), g), h) og k) ferdigbehandlet Punktene a), f), i) og j) ikke ferdigbehandlet)
*25/2003/kultur	Idrætten, en integrerende kraft i Norden		866		Til etterretning (Første og tredje at-sats ikke ferdigbehandlet)[2]
*26/2003/kultur	Domænetab		868		Til etterretning
*27/2003/kultur	Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen		870		Til etterretning
*2/2004/næring	Open Source Software		872		Til etterretning
4/2004/miljø	Nordisk el-transmissionsnet	208	874		Ferdigbehandlet
5/2004/næring	Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 2005-2008		876		Ferdigbehandlet
6/2004/kultur	Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007		878		Ferdigbehandlet
*7/2004/medborgar	Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010		880		Til etterretning

[2] Annen at-sats ferdigbehandlet 2004

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
8/2004/næring	Nordisk Skattekonference		882		Ferdigbehandlet
9/2004/kk	Nordiskt gränsregionalt samarbete		884		Ferdigbehandlet
10/2004/miljø	Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden		886		Ferdigbehandlet
*11/2004/miljø	Økologiske landbrugsvarer i Norden		888		Ny meddelelse (Annen at-sats ferdigbehandlet Første at-sats ikke ferdigbehandlet)
12/2004/näring	Nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005–2010		897		Ferdigbehandlet
*13/2004/kultur	Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv		898		Ny meddelelse (Første og annen at-sats ferdigbehandlet Tredje og fjerde at-sats ikke ferdigbehandlet)
14/2004/kultur	Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna		901		Ferdigbehandlet
15/2004/kultur	Vedtægter for Nordisk Råds filmpris		903		Ferdigbehandlet
16/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds budget 2005		905		Ferdigbehandlet
17/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008		913		Ferdigbehandlet
18/2004/presidiet	Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008		918		Ferdigbehandlet

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
*19/2004/medborger	Samarbeid med urfolkene i Barents-regionen		926		Til etterretning
20/2004/næring	Nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005		929		Ferdigbehandlet
1/2005/miljø	Revideret strategi om bæredygtig udvikling 2005-2008		931		Ferdigbehandlet
2/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet bæredygtig udvikling i internationale fora		935		Ferdigbehandlet
3/2005/miljø	Handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde 2005-2008		959		Ferdigbehandlet
4/2005/miljø	Indsatser for at fremme temaet miljø i internationale fora		963		Ferdigbehandlet
5/2005/medborger	Ligestillingsarbejdet i det nordiske samarbejde		972		Ferdigbehandlet
*6/2005/presidiet	Informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer		974		Til etterretning
Interne vedtak					
3/2003	Vicepresident i Nordiska rådet		1174		Ferdigbehandlet
1/2004	Ligestillingsprincipper i Nordisk Råd		1174		Ferdigbehandlet
E. Spørsmål					
E 1	Skriftlig fråga om nya gränshinder i Öresundsregionen	976			Skriftlig svar
E 2	Skriftlig fråga om nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering	978			Skriftlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
E 3	Skriftlig fråga om en rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige	981			Skriftlig svar
E 4	Skriftlig fråga om Danmarks skatteregler för nordiska priser	983			Skriftlig svar
E 5	Skriftligt spørgsmål om igangsætning af støtteordningen for unge fra Norden og Nordvestrusland	985			Skriftlig svar
E 6	Skriftlig fråga om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland	987			Skriftlig svar
E 7	Skriftligt spørgsmål om Sveriges regerings syn på beskyttelse af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger	989			Skriftlig svar
E 8	Skriftligt spørgsmål om uranbrytning i Sverige	992			Skriftlig svar
E 9	Skriftligt spørgsmål om fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland	994			Skriftlig svar
E 10	Skriftligt spørgsmål om nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser	1000			Skriftlig svar
E 11	Skriftlig fråga angående information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer	1002			Skriftlig svar
E 12	Skriftlig spørsmål om budsjettmessige konsekvenser av ministerrådets strukturendringer	1003			Skriftlig svar
E 13	Skriftligt spørgsmål om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet	1005			Skriftlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
E 14	Opfølgningsspørgsmål till skriftlig spørgsmål E 13/2005 til Sveriges regering om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet	102			Muntlig svar
E 15	Fråga till Norges regering om särskilda problem för gränspendlare i Norden	103			Muntlig svar
E 16	Fråga till Sveriges regering om handläggningstider av behandlingen av pensionsfrågor för finnar som arbetat i Sverige	103			Muntlig svar
E 17	Fråga till Danmarks regering angående den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden	105			Muntlig svar
E 18	Fråga till Sveriges regering om prioriteringar i det nordiska samarbetet	106			Muntlig svar
E 19	Spørsmål til Finlands regjering om utvinning og eksport av uran	107			Muntlig svar
E 20	Spørsmål til Ålands landskapsregjering om miljøtiltak på Åland	107			Muntlig svar
E 21	Spørgsmål til Finlands regering om fuldt medlemskab for Færøerne af Nordisk Råd	108			Muntlig svar
E 22	Spørgsmål til Norges regering om fordeling af kulmuleressourcen mellem Norge og Færøerne	108			Muntlig svar
E 23	Spørsmål til Sveriges regjering om felles regelverk for reindriftssamer i Norge og i Sverige	109			Muntlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
E 24	Fråga till Norges regering angående gränsproblematiken mellan Norge och Sverige	109			Muntlig svar
E 25	Spørgsmål til Nordisk Ministerråd om koordinering af kampen mod illegal arbejdskraft og social dumping	110			Muntlig svar
E 26	Spørgsmål til Islands regering og Danmark og Grønlands regeringar om trafikken mellem Grønland og Island	110			Muntlig svar
E 27	Fråga till Nordiska ministerrådet om den Nordiska utvecklingsfonden	111			Muntlig svar
E 28	Fråga till Danmarks regering om minoritetsspråk i Norden	112			Muntlig svar
E 29	Spørgsmål til Danmarks regering om sikring af miljøet i vores fælles vandveje	112			Muntlig svar
E 30	Fråga till Sveriges regering om människohandelns offer	113			Muntlig svar
E 31	Fråga till Norges regjering om obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet	113			Muntlig svar
E 32	Skriftligt spørgsmål om vilkårene for nordisk folkeoplysning	1012			Skriftlig svar

Nr.	Ärendetittel	Behandl. s.	Trykket s.	Rek./Fremst./Ytring/ Internt vedtak Nummer	Annet vedtak
Dokumenter					
1	Nordisk Råds årsberetning 2004	210	1016		Til etterretning
2	Regler for gjennomførelse av Nordisk Råds 57. sesjon	35	1047		Godkjent
3	Nordisk Råds program for 2006	210	1049		Til etterretning
4	Statsministrenes redegørelse	36	1052		Til etterretning
5	Udenrigsministrenes redegørelse	115	1055		Til etterretning
6	Försvarsministrarnas redogörelse	121	1057		Til etterretning
7	De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked. En redegørelse om fjernelse af grænsehindringer fra samarbejdsministrenes særlige repræsentants Poul Schlüter 2005	90	1059		Til etterretning
8	Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå. Redogörelse från Nordiska ministerrådet	189	1076		Til etterretning
9	Vedvarende energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd	207	1093		Til etterretning

Personregister

Alho, Arja, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 72
- Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd): 171
- Pensioner och förtidspensionering (Rek. 5/2003): 173

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Andersen, Anne Berit, Norges del. (H)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Andnor, Berit, Sveriges del. (s)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 52
- de nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 90, 100
- Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd): 170
- pensioner och förtidspensionering (Rek. 5/2003): 175

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Andnor–Brørby: 53, Andnor–Reikvam: 53; Andnor–Lønning: 54

Spørsmål:
- Svar til Stavad: (E 14/2005): 102
- Svar til Rundgren (E 16/2005): 104
- Svar til Widegren (E 18/2005): 106
- Svar til Ryan (E 23/2005): 109
- Svar til Tjernberg (E 30/2005): 113

Arnbjörg Sveinsdóttir, Island del. (Sj.)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd): 173
- Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och- författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 176

Arnesen, Bendiks Harald, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Utvalgsforslag om helse och næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 152

Utvalgsforslag:
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Ásta R. Jóhannesdóttir, Islands del. (A)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Axelsson, Lennart, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Backlund, Lotta, Ungdomens nordiska råd
Uttalelse
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 77

Baer, Lars Anders, President for Samisk parlamentarisk råd
Uttalelser:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 140
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 158
Replikkskifter:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet); Baer–Ryan: 140
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur); Baer–Rundgren: 557

Barfod, Line, Danmarks del. (EL)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5), Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 128
- Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mod bekjempelse av menneskehandel (A 1371/medborger): 184
- Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och- författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 176
Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Barfod–Hedegaard: 87
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5); Møller–Barfod: 117
- Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet); Lønning–Barfod: 133
- Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mod bekjempelse av menneskehandel (A 1371/medborger); Barfod–Breckmann: 185
Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Barfoed, Lars, Danmarks del. (KF)
Regjeringsrepresentant
Replikkskifte
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Stavad–Barfoed–Hedegaard: 82

Berthelsen, Per, Grønlands del. (D)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254

Bohlin, Sinikka, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Miljøvænlig produktion og forbrug af energi (Rek 21/2003). Vedvarendte energi i Norden. Rapport fra NMR (Dok. 9): 208
Utvalgsforslag
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Breckmann, Óli, Færøyenes del. (Ff)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 75
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet): 88
- Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur): 195
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring): 189
Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Halldór–Breckmann: 42
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur); Lakjuni–Breckmann: 160
- Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel (A 1371/medborger); Barfod–Breckmann: 185
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring); Steingrímur–Breckmann: 193

- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Valgerður–Breckmann: 200; Ryan–Breckmann: 203; Keldu–Breckmann: 205; Kolbrún–Breckmann: 206
- Miljøvænlig produktion og forbrug af energi (Rek 21/2003). Vedvarendte energi i Norden. Rapport fra NMR (Dok. 9); Kristoffersen–Breckmann: 207
- Nordisk el-transmissionsnet (Fremst. 4/2004): 209

Spørsmål:
- om fuldt medlemskab for Færøerne af Nordisk Råd (E 21/2005): 108
- om fordeling av kulmuleressourcen mellem Norge og Færøerne (E 22/2005): 108

Brørby, Berit, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5), Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 127
- Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet): 214

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Fogh Rasmussen–Brørby: 38; Andnor–Brørby: 53

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Presidieförslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306

Spørsmål:
- om budsjettmessige konsekvenser av ministerrådets strukturendringer (E 12/2005): 1003

Carlström, Marianne, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet): 213

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Carlström–Hedegaard: 86

Utvalgsforslag:
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Cronberg, Tarja, Finlands del. (gröna)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Dahl, Bente, Danmarks del. (RV)
Valgt medlem
Uttalelse
- Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur): 148

Medlemsforslag:
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Djurholm, Bjarni, Færøyenes del. (Ff)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 73

Dorph, Ole, Grønlands del. (Si)
Valgt medlem
Spørsmål:
- om trafikken mellem Grønland og Island (E 26/2005): 110

Drífa Hjartardóttir, Islands del. (Sj.)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring): 191

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Duesund, Åsa Gunhild Woie, Norges del. (KrF), Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Eidesgaard, Jóannes, Færøyenes del. (Jvfl.), Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 43

Replikkskifte:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Stavad–Eidesgaard: 44

Enestam, Jan-Erik, Finlands del. (sfp) Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 51
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 136, 146
- Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006-2010 (B 233/medborgar): 179, 181
- Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå (Dok. 8): 189

Replikkskifter:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet); Enestam–Romanus: 138
- Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå (Dok. 8); Enestam–Reikvam: 191

Spørsmål:
- Svar til Reikvam (E 19/2005): 107
- Svar til Pedersen (E 29/2005): 112

Erlandsen, Joan, Danmarks del. (V) Valgt medlem
Replikkskifte:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Valgerður–Erlandsen: 200

Utvalgsforslag:
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Erlandsson, Ragnar, Ålands del. (ÅC) Valgt medlem
Uttalelse:
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 167

Replikkskifte:
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur); Erlandsson–Kuisma–Rajala: 167

Espersen, Søren, Danmarks del. (DF) Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Spørsmål:
- om Sveriges regerings syn på beskyttelse af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger (E 7/2005): 989

Fredriksen, Jan-Henrik, Norges del (FrP), Valgt medlem
Uttalelse:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 141

Freivalds, Laila, Sveriges del. (s) Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Udenrigsministrenes redegørelse – Forsvarsministrenes redegørelse, Dokument 6: 123

Furustrand, Reynoldh, Sveriges del. (s) Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Spørsmål:
- angående information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer (E 11/2005): 1002

Green, Monica, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel (A 1371/medborger): 184

Spørsmål:
- angående den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden (E 17/2005): 105

Gunell, Camilla, Ålands del. (ÅSD)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 158

Gunnarsson, Rolf, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Replikkskifte:
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6); Strøm-Erichsen–Gunnarsson: 124

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Gustavsson, Lennart, Sveriges del. (v)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248

Halldór Ásgrímsson, Islands del. (Sj.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 41

Replikkskiften:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Halldór–Breckmann: 42; Halldór–Hansen: 42

Halleraker, Øivind, Norges del. (H)
Valgt medlem
Replikkskifte:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Røys–Halleraker: 48

Hansen, Carsten, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring): 194

Replikkskifte:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Halldór–Hansen: 42

Hansen, Geir-Ketil, Norges del. (SV)
Varamedlem
Spørsmål:
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992

Hansen, May Elisabeth, Norges del. (SV)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Spørsmål:
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992

Hansson, Agne, Sverges del. (c)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5), Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 129
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 145

Replikkskifte:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Valgerður–Hansson: 199

Medlemsforslag:
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Hedegaard, Connie, Danmarks del. (KF)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet): 80
- Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet): 212, 217

Replikkskifter:
- ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Stavad–Barfoed–Hedegaard: 81; Kuisma–Hedegaard: 86; Barfod–Hedegaard: 87; Carlström–Hedegaard: 86

Spørsmål:
- Svar til Green (E 17/2005): 105
- Svar til Steingrímur (E 25/2005): 110
- Svar til Ojala (E 27/2005): 111

Helleland, Trond. Norges del. (H)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur): 263
- om felles nordisk bistandspolitikk (A 1356/presidiet): 270

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Hoddevik, Sverre J., Norges del. (H)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Holmberg, Kari Lise, Norges del. (H)
Valgt medlem
Spørsmål:
- om obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet (E 31/2005): 113

Højgaard, Kári P., Færøyenes del. (Sjfl.)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 69

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Jensen, Lena, Norges del. (SV)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Spørsmål:
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992

Jensen, Siv, Norges del. (FrP)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 69

Johansson, Anita, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 60
- Presidieförslag om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 221

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Johansson, Ann-Kristine, Sveriges del. (s)
Varamedlem
Uttalelse:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 97

Jónína Bjartmarz, Islands del. (F)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet): 233
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Presidieförslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306

Kaalund, Per, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6); Strøm-Erichsen–Kaalund: 125

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Keldu, Jógvan við, Færøyenes del. (Ff)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 61
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 204

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Keldu–Breckmann: 204

Spørsmål:
- svar til Taipale (E 28/2005): 112

Khripel, Gennadij, Council of Federation of the Russian Federation
Uttalelse:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 138

Replikkskifte:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet); Khripel–Romanus: 138

Kleist, Kuupik, Grønlands del. (IA)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Spørgsmål:
- om igangsætning af støtteordningen for unge fra Norden og Nordvestrusland (E 5/2005): 985
- om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland (E 6/2005): 987
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992
- om fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland (E 9/2005): 994

Kolbrún Halldórsdóttir, Islands del. (VG)
Varamedlem
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 205

Replikkskifte:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Kolbrún–Breckmann: 205

Kristoffersen, Asmund, Norges del. (A)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 142
- Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur): 150
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 201
- Miljøvænlig produktion og forbrug af energi (Rek 21/2003). Vedvarendte energi i Norden. Rapport fra Nordisk Ministerråd (Dokument 9): 207
- Nordisk el-transmissionsnet (Fremst. 4/2004): 208

Replikkskifte:
- Nordisk el-transmissionsnet (Fremst. 4/2004); Kristoffersen–Breckmann: 208
- Vedvarendte energi i Norden. Rapport fra NMR (Dokument 9); Kristoffersen–Breckmann: 207

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Spørsmål:
- om miljøtiltak på Åland (E 20/2005): 107

Kuisma, Risto, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 144

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Kuisma–Hedegaard: 86
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur); Erlandsson–Kuisma–Rajala: 168

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Kääriäinen, Seppo, Finlands del. (cent)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 121

Lakjuni, Jógvan á, Færøyenes del. (Ff)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 159
Replikkskifte:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur); Lakjuni–Breckmann: 160

Larsen, Ester, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presideit): 233
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254

Larsen, Jens Christian, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om Nordiska ådets priser (A 1340/presidiet): 233
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298

Linna, Elina, Sveriges del. (v)
Varamedlem
Uttalelse:
- Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource (A 1366/medborger): 182
- Medlemsforslag om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel (A 1371/medborger): 183
Medlemsforslag:
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371
Spørsmål:
- om nya gränshinder i Öresundsregionen (E 1/2005): 976
- om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland (E 6/2005): 987

Lorentzen, Kristian Pihl, Danmarks del. (V), Valgt medlem
Uttalelse:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 100
Medlemsforslag:
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315
Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Lyngstad, Arne, Norges del. (KrF)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presideit): 233
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315
Utvalgsforslag:
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Lønning, Inge, Norges del. (H)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 62
- Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 132

Replikkskifte:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Røys–Ojala–Lønning: 49; Andnor–Reikvam–Lønning: 54; Lønning–Romanus: 63; Lønning–Ojala: 65; Lønning–Stavad: 66; Lønning–Reikvam: 66
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5); Møller–Lønning: 118
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6); Strøm-Erichsen–Lønning: 126
- Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet); Lønning–Barfod: 133

Medlemsforslag:
- om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur): 263
- om felles nordisk bistandspolitikk (A 1356/presidiet): 270

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Löv, Pehr, Finlands del. (sv)
Valgt medlem
Uttalelse:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 95

Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet): 233

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306

Marcelind, Ragnwi, Sveriges del. (kd)
Tidligere valgt medlem
Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet): 233

Mikkelsen, Brian, Danmarks del. (KF)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 154, 162

Motzfeldt, Josef, Grønlands del. (IA)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 55
- Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 (B 236/presidiet): 146
- Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur): 151

Spørsmål:
- Svar til Dorph (E 26/2005): 111

Myrli, Sverre, Norges del. (A)
Varamedlem
Uttalelse:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 94

Møller, Per Stig, Danmarks del. (KF)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5): 115

Replikkskifter:
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5); Møller–Barfod: 117; Møller–Lønning: 118; Møller–Ojala: 120

Nordlund, Roger, Ålands del. (ÅC)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 45

Ohly, Lars, Sveriges del. (v)
Varamedlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 71
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5), Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 127

Spørsmål:
- om nya gränshinder i Öresundsregionen (E 1/2005): 976

Oinonen, Lauri, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Ojala, Outi, Finlands del. (vänst)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet): 83
- Medlemsforslag om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 132
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 142

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Røys–Ojala: 48; Røys–Ojala–Lønning: 49; Lønning–Ojala: 65
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Saarikangas–Ojala: 83
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5); Møller–Ojala: 120

Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Spørsmål:
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992
- om den Nordiska utvecklingsfonden (E 27/2005): 111

Olander, Ronny, Sveriges del. (s)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Olsen, Johan Lund, Grønlands del. (IA)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 201

Olsson, Kent, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Uttalelser:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 96
- Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet): 216

Replikkskifter:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7); Pedersen–Olsson: 97
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur); Wegendal–Olsson: 165; Stavad–Olsson: 167

Medlemsforslag:
- om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur): 263
- om felles nordisk bistandspolitikk (A 1356/presidiet): 270

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Patriksson, Runar, Sveriges del. (fp)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 75
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 96, 98
- Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur): 148

Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet): 233
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Spørsmål:
- om gränsproblematiken mellan Norge och Sverige (E 24/2005): 109

Pedersen, Marion, Danmarks del. (V)
Valgt medlem
Replikkskifter:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 97
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspol. Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring); Pedersen–Breckmann–Valgerður: 188
- uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå (Dokument 8); Pedersen–Valgerður: 190

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Spørsmål:
- om sikring af miljøet i vores fælles vandveje (E 29/2005): 112

Rajala, Lyly, Finlands del. (saml)
Varamedlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 76
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 94

Replikkskifte:
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur); Erlandsson–Kuisma–Rajala: 169

Utvalgsforslag:
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Rannveig Guðmundsdóttir, Isl. del. (A)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Sessionens öppnande: 34
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 122
- Ministerrådsforslag om Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008 (B 236/presidiet): 147
- Avslutning: 230

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306

Spørsmål:
- om nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering (E 2/2005): 978

Ranta-Muotio, Aulis, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet): 233

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Rasmussen, Anders Fogh, Danmarks del. (V), Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 36

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Fogh Rasmussen–Brørby: 38; Fogh Rasmussen–Reikvam: 38; Fogh Rasmussen–Taipale: 39

Rauhala, Leena, Finlands del. (kd)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Ravn, Troels, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Reikvam, Rolf, Norges del. (SV)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur): 149
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 160
- Medlemsforslag om en komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene (A 1355/kultur): 195

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Fogh Rasmussen–Reikvam: 38; Andnor–Reikvam–Lønning: 53; Andnor–Reikvam: 53; Lønning–Reikvam: 66
- Uppföljning av Lissabon-strategin på nordisk nivå (Dokument 8); Enestam–Reikvam: 190

Spørsmål:
- om utvinning og eksport av uran (E 19/2005): 107

René, Inger, Sveriges del. (m)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 146
- Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006-2010 (B 233/medborgar): 180

Replikkskifte:
- Valg; Stavad–René: 222

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Spørsmål:
- om särskilda problem för gränspendlare i Norden (E 15/2005): 103

Robertsen, Raymond, Norges del. (H)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Romanus, Gabriel, Sveriges del. (fp)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 75
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet): 85
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 137

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Lønning–Romanus: 63
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet); Enestam–Romanus: 137; Khripel–Romanus: 139

Medlemsforslag:
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306

Rundgren, Simo, Finlands del. (cent)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 57
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 99
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 142
- Medlemsförslag om arktisk forskning (A 1370/kultur): 149

- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 159
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 203
- Pensioner och förtidspensionering (Rek. 5/2003): 174
- Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet): 215

Replikkskifter:
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6); Strøm-Erichsen–Rundgren: 126
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur); Rundgren–Wegendal–Saarikangas: 161

Medlemsforslag:
- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Spørsmål:
- om en rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige (E 3/2005) : 981
- om handläggningstider av behandlingen av pensionsfrågor för finnar som arbetat i Sverige (E 16/2005): 103

Ryan, Inge, Norges del. (SV)
Valgt medlem

Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 202
- Ministerrådsförslag om Nordisk Ministerråds budget 2006 (B 242/presidiet): 215

Replikkskifter:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet); Baer–Ryan: 141
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Ryan–Breckmann: 202

Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Spørsmål:
- om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland (E 6/2005): 987
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992
- om felles regelverk for reindriftssamer i Norge og i Sverige (E 23/2005): 109

Røys, Heidi Grande, Norges del. (SV)
Regjeringsrepresentant

Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 46

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Røys–Halleraker: 48; Røys–Ojala: 48; Røys–Ojala–Lønning: 49

Spørsmål:
- Svar til René (E 15/2005): 103
- Svar til Breckmann (E 22/2005): 108
- Svar til Patriksson (E 24/2005): 109
- Svar til Holmberg (E 31/2005): 114

Saarikangas, Martin, Finlands del. (saml)
Valgt medlem

Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet): 83
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Saarikangas–Ojala: 83
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur); Rundgren–Wegendal–Saarikangas: 161

Presidieforslag:
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Sahl, Jan, Norges del. (KrF)
Valgt medlem

Medlemsforslag:
- om Nordiska rådets priser (A 1340/presidiet): 233

- om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 254
- om nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet (A 1365/presidiet): 298
- om arktisk forskning (A 1370/kultur): 315

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306

Schlüter, Poul, Samarbejdsministrenes særlige repræsentant
Uttalelse:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 91, 100

Sigríður Anna Þórðardóttir, Isl. del. (Sj.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 71

Spørsmål:
- Svar til Dorph (E 26/2005): 111

Sigurður Kári Kristjánsson, Isl. del. (Sj.)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Siimes, Suuvi Anne, Finlands del. (vänst)
Varamedlem
Spørsmål
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992

Sindal, Niels, Danmarks del. (S)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Sköldestig, Berndt, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource (A 1366/medborger): 182

Medlemsforslag:
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294

Utvalgsforslag:
- om en konference i Skt. Petersborg om korruption (A 1373/medborger): 369
- om helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen (A 1374/medborger): 371

Skånberg, Tuve, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Medlemsförslag om stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer (A 1352/kultur): 151

Solveig Pétursdóttir, Altingets formand,
Uttalelse:
- Sessionens öppnande: 33

Stavad, Ole, Danmarks del. (S)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet): 81, 89
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 93
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- Valgkomiteens uttalelse: 222
- Tal av den nyvalde presidenten: 228

Replikkskifter:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Eidesgaard–Stavad: 44; Lønning–Stavad: 66
- Ministerrådsforslag om ny struktur for Nordisk Ministerråd (B 234/presidiet); Stavad–Barfoed–Hedegaard: 81
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur); Stavad–Olsson: 167
- Valg Stavad–René: 222

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Presidieforslag:
- om informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer (A 1367/presidiet): 306
- om vicepresident i Nordiska rådet (A 1377/presidiet): 377

Spørsmål:
- om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet (E 13/2005): 1005
- om afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet (E 14/2005): 102

Steingrímur J. Sigfússon, Isl. del. (VG)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 59
- Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006-2010 (B 233/medborgar): 181
- Medlemsforslag om vand som en fri och fælles ressource (A 1366/medborger): 183
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring): 192

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring); Steingrímur–Valgerður: 192; Steingrímur–Breckmann: 193

Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A1368/medb/miljø/næring): 309

Spørsmål:
- om koordinering af kampen mod illegal arbejdskraft og social dumping (E 25/2005): 110

Stensaker, Christopher, Norges del. (FrP)
Varamedlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Strøm, Hans Pauli, Færøyenes del. (Jvfl.)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Ministerrådsförslag om jämställdhetsprogram 2006-2010 (B 233/medborgar): 180
- Ministerrådsforslag om Design for Alle – et nordisk handlingsprogram (B 237/velferd): 172

Strøm-Erichsen, Anne-Grete, Norges del. (A), Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 124

Replikkskifter:
- Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6); Strøm-Erichsen– Gunnarsson: 124; Strøm-Erichsen–Kaalund: 125; Strøm-Erichsen–Lønning: 126; Strøm-Erichsen–Rundgren: 126

Sundback, Barbro, Ålands del. (ÅSD)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Sundsbø, Dagfinn, Norges del. (Sp)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 157

Taimla, Andres, Presidient i Baltisk Forsamling
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5), Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 130

Taipale, Ilkka, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 137
- Medlemsförslag om anpassning av handikapplagar och- författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 175

Replikkskifte:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse; Fogh Rasmussen–Taipale: 39

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244

Spørsmål:
- om minoritetsspråk i Norden (E 28/2005): 112

Taiveaho, Satu, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 67

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Tjernberg, Gunilla, Sveriges del. (kd)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Spørsmål:
- om människohandelns offer (E 30/2005): 113

Tommelein, Bart, Visepresident i Benelux Inter-consultative Council
Uttalelse:
- Udenrigsministrenes redegørelse (Dokument 5), Försvarsministrarnas redogörelse (Dokument 6): 129

Touborg, Kristen, Danmarks del. (SF)
Valgt medlem
Uttalelser:
- De nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked (Dokument 7): 95
- Ministerrådsförslag om Rysslandsprogram (B 239/presidiet): 144

Medlemsforslag:
- om tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene (A 1343/miljø): 237
- om nordisk fredspolitisk netværk (A 1350/presidiet): 248
- om vand som en fri og fælles ressource (A 1366/medborger): 302
- om felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål (A 1371/medborger): 320

Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309

Spørsmål:
- om uranbrytning vid Ladoga i Ryssland (E 6/2005): 987
- om uranbrytning i Sverige (E 8/2005): 992
- om nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser (E 10/2005): 1000
- om vilkårene for nordisk folkeoplysning (E 32/2005): 1012

Valgerður Sverrisdóttir, Islands del. (F)
Regjeringsrepresentant
Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring): 187
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø): 198

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010 (B 238/næring) Valgerður–Breckmann–

Pedersen: 187; Steingrímur–Valgerður: 192
- uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå (Dokument 8); Valgerður–Pedersen: 190
- Ministerrådsforslag om Handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009 (B 235/miljø); Valgerður–Hansson: 198; Valgerður–Breckmann: 200; Valgerður–Erlandsen: 200

Wallin, Harry, Finlands del. (sd)
Valgt medlem
Utvalgsforslag:
- om fremme af EU's kemikalielovgivning, REACH (A 1368/medb/miljø/næring): 309
- om EU's direktivforslag til softwarepatent (A 1372/næring): 328

Wegendal, Lars, Sveriges del. (s)
Valgt medlem
Uttalelser:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur): 156
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 165, 167

Replikkskifter:
- Ministerrådsforslag om strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet (B 241/kultur); Rundgren–Wegendal–Saarikangas: 161
- Medlemsförslag om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur); Wegendal–Olsson: 166

Medlemsforslag:
- om anpassning av handikapplagar och författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade (A 1344/välfärd): 244
- om de nordiska spel- och lotterimarknaderna (A 1361/kultur): 277
- om kraftsituasjonen i Norden (A 1362/miljø): 294
- om harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet (A 1369/näring): 313

Spørsmål:
- om Danmarks skatteregler för nordiska priser (E 4/2005): 983

Wetterstrand, Maria, Sveriges del. (mp)
Varamedlem
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 74

Widegren, Cecilia, Sveriges del. (m)
Varamedlem
Spørsmål:
- om prioriteringar i det nordiska samarbetet (E 18/2005): 106

Wiklöf, Lasse, Ålands del. (ÅSD)
Regjeringsrepresentant
Uttalelse:
- Generaldebatt – Statsministrarnas redogörelse: 70

Spørsmål:
- Svar til Rundgren (E 16/2005): 105
- Svar til Kristoffersen (E 20/2005): 107
- Svar til Breckmann (E 21/2005): 108

Emneregister

A

A-kraft: se Kärnkraft
Alkohol:
- insatser mot narkotika och alkohol, D 14/2003/välfärd: 847

Se også: Hälsa
Arbejd/Arbete:
- program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet, D 5/2004/næring: 876
- nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005, D 20/2004/næring: 929
- information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer, E 11/2005: 1002
- den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden, E 17/2005: 105
- koordinering af kampen mod illegal arbejdskraft og social dumping, E 25/2005: 110

Arktis:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- arktisk forskning, A 1370/kultur: 315 Rek. 18/2005: 1154
- Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008, B 236/presidiet: 523 Rek. 16/2005: 1152

Atomkraft: se Kärnkraft

B

Baltikum:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer, A 1352/kultur: 254 Rek. 17/2005: 1153
- Nordisk Ministerråds samarbeid med Estland, Latvia og Litauen 2006–2008, D 17/2004/presidiet: 913
- nordisk-baltisk arbejdsmarkedskonference 2005, D 20/2004/næring: 929
- information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer, E 11/2005: 1002
- nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv, *D 13/2004/kultur: 898
- miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen, D *22/2003/miljø: 858

Barents-regionen:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen, A 1374/medborger: 371 Rek. 19/2005: 1155
- samarbeid med urfolkene i Barents-regionen, D *19/2004/medborger: 926

Se også: Nordområdena
Biologisk mangfold:
- biologisk mangfoldighed, D 20/2003/miljø: 852

Se også: Bæredygtig udvikling
Bistandspolitikk:
- felles nordisk bistandspolitikk, A 1356/presidiet: 270

Budget:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- Nordisk Ministerråds budget for 2006, B 242/presidiet: 564 Rek. 30/2005: 1166
- Förslag till Nordiska rådets planer och budget 2006, C 2: 600
- Nordisk Ministerråds budget 2005, D 16/2004/presidiet: 905
- budsjettmessige konsekvenser av ministerrådets strukturendringer, E 12/2005: 1003

Byggeregler:
- harmoniseringen av de nordiska ländernas byggregler inom träområdet, A 1369/näring: 313

Bæredygtig udvikling:
- revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden, B 225/miljø: 430 Fremst. 1/2005: 1137 Fremst. 2/2005: 1138 D 1/2005/miljø: 931 D 2/2005/miljø: 935

Se også: Miljø

D

Design:
- nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv, *D 13/2004/kultur: 898

Design for alle:
- Dagsordenspunkt 15: 170
- Design for alle – et nordisk handlingsprogram, B 237/velferd: 529
  Rek. 22/2005: 1158

Se også: Handikapp

Diabetes:
- förebyggende av diabetes, D *13/2003/välfärd: 844

Se også: Hälsa

Domænetab:
- domænetab, D *26/2003/kultur: 868

Se også: Språk/Sprog

Droger: se Narkotika

E

Ekologi, se Økologi

El-transmissionsnet:
- nordisk el-transmissionsnet, D 4/2004/miljø: 874

Se også: Energi

Energi:
- Dagsordenspunkt 14: 197
- kraftsituasjonen i Norden, A 1362/miljø: 294
  Fremst. 12/2005: 1148
- handlingsplan for det nordiske energisamarbejde 2006-2009, B 235/miljø: 501
  Rek. 29/2005: 1165
- miljøvenlig produktion og forbrug af energi, D 21/2003/miljø: 855
- nordisk el-transmissionsnet, D 4/2004/miljø: 874
- vedvarende energi i Norden, Dokument 9: 1093

Se også: Kärnkraft

Se også: Miljø

Erhvervsliv: se Næringsliv

Etter- og videreutdanning: se Folkbildning/Folkeoplysning

EU/Europa:
- EU's direktivforslag til softwarepatent, A 1372/næring: 328
  Fremst. 10/2005: 1146
  Fremst. 11/2005: 1147
  IB 1/2005: 1168
- EU's kemikalielovgivning, REACH, A 1368/medborger/miljø/næring: 309
  Fremst. 9/2005: 1145
- information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer, E 11/2005: 1002

F

Filmpris: se Nordisk Råds filmpris

Fisk/Fiskeri:
- revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008, B 222/miljø: 379
  Fremst. 8/2005: 1144
- handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete, B 224/miljö: 410
  Fremst. 7/2005: 1143
- Fremtidskonference for kystfiskeriet i Norden, D 10/2004/miljø: 886
- nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser, E 10/2005: 1000
- fordeling av kulmuleressourcen mellem Norge og Færøerne, E 22/2005: 108

Folkbildning/Folkeoplysning:
- Evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna, D 14/2004/kultur: 901
- vilkårene for nordisk folkeoplysning, E 32/2005: 1012

Se også: Uddannelse

Forbruger:
- Samarbetsprogram på konsumentområdet 2005-2010, D 7/2004/medborgar: 880

Forskning:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- Dagsordenspunkt 13: 187
- arktisk forskning, A 1370/kultur: 315
  Rek. 18/2005: 1154
- strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007, D 6/2004/kultur: 878
- uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå, Dokument 8: 1076

Se også: Innovation

Se også: Uddannelse

Forsvarsminister: se Försvarsminister
Fredsarbeid:
- Dagsordenspunkt 9: 115
- nordisk fredspolitisk netværk, A 1350/presidiet: 248
Fremmedspråk:
- obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet, E 31/2005: 113
Se også: Språk/Sprog
Frivilligsektoren:
- stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer, A 1352/kultur: 254 Rek. 17/2005: 1153
Færøerne: se Västnorden
Försvarsministrarnas redogörelse,
- Dagsordenspunkt 9: 115
- Dokument 6: 1057

G

Genstrategi:
- revideret strategi for genetiske ressourcer i Norden, B 222/miljø: 379 Fremst. 8/2005: 1144
GMO:
- GMO i jordbruget, D *16/2003/miljø: 850
Se også: Jordbrug
Se også: Genstrategi
Grensehindringer/Gränshindringar: se Nordbornas rättigheter
Grenseregioner/Gränsregioner:
- nordiskt gränsregionalt samarbete, D 9/2004/kk: 884
Grønland: se Västnorden

H

Handikapp:
- Dagsordenspunkt 15: 170
- anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade, A 1344/välfärd: 244 Rek. 23/2005: 1159
- Design for alle – et nordisk handlingsprogram, B 237/velferd: 529 Rek. 22/2005: 1158
Helse: se Hälsa
Hälsa:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- Dagsordenspunkt 15: 170
- anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade, A 1344/välfärd: 244 Rek. 23/2005: 1159
- helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen, A 1374/medborger: 371 Rek. 19/2005: 1155
- reumatikere og langvarige syge, D 46/2001/velfærd: 834
- telemedisin mellan de nordiska länderna, D 24/2002/välfärd: 836
- hälsovårdssystemen i Norden, D 25/2002/välfärd: 838
- förebyggande av diabetes, D *13/2003/välfärd: 884
- insatser mot narkotika och alkohol, D 14/2003/välfärd: 847
Hållbar utveckling, se Bæredygtig udvikling

I

Idrett/Idrott:
- idrætten, en integrerende kraft i Norden, D *25/2003/kultur: 866
Innovation:
- Dagsordenspunkt 13: 187
- nordiskt innovationspolitiskt samarbetsprogram 2005-2010, D 12/2004/näring: 897
- uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå, Dokument 8: 1076
Se også: Forskning
Se også: Næringsliv
Se også: Uddannelse
Integration:
- idrætten, en integrerende kraft i Norden, D *25/2003/kultur:
Interne vedtak/Interna beslut: 1168
Island: se Västnorden
IT:
- EU's direktivforslag til softwarepatent, A 1372/næring: 328 Fremst. 10/2005: 1146 Fremst. 11/2005: 1147 IB 1/2005: 1168
- Open Source Software, D *2/2004/næring: 872

J

Jordbrug:
- revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008,
  B 222/miljø: 379
  Fremst. 8/2005: 1144
- handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks samt livsmedelssamarbete,
  B 224/miljö: 410
  Fremst. 7/2005: 1143
- GMO i jordbruget, D *16/2003/miljø: 850
- økologiske landbrugsvarer i Norden,
  D *11/2004/miljø: 888

Se også: Bæredygtig udvikling
Se også: Miljø
Jämställdhet: se Ligestilling/Likestilling

K

Katastrofer:
- nordisk beredskap vid naturkatastrofer i utlandet, A 1365/presidiet: 298
- nordiskt samarbete i kris- och katastrofhantering, E 2/2005: 978

Kemikalier:
- EU's kemikalielovgivning, REACH,
  A 1368/medborger/miljø/næring: 309
  Fremst. 9/2005: 1145

Kernekraft: se Kärnkraft
Kjemikalier: se Kemikalier
Klassikere:
- nordisk oplæsningskonkurrence
  D *27/2003/kultur: 870

Kjernekraft: se Kärnkraft
Konsument: se Forbruger
Korrupsjon:
- konference i Skt. Petersburg om korruption, A 1373/medborger: 369
  Fremst. 13/2005: 1149

Kris- och katastrofhantering: se Katastrofer
Kultur:
- Dagsordenspunkt 11: 164
- strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet,
  B 241/kultur: 557
  Rek. 20/2005: 1156
- nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv, D *13/2004/kultur: 898

Kärnkraft:
- uranbrytning vid Ladoga i Ryssland, E 6/2005: 987
- uranbrytning i Sverige, E 8/2005: 992
- fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland, E 9/2005: 994
- utvinning og eksport av uran, E 19/2005: 107

Se også: Energi
Se også: Miljø

L

Landbrug: se Jordbrug
Ligestilling/Likestilling:
- Dagsordenspunkt 12: 178
- integrering av jämställdhetsarbetet i det nordiska samarbetet,
  B 232/medborgar: 460
  Fremst. 5/2005: 1141,
  D 5/2005/medborger: 972
- jämställdhetssamarbetsprogram 2006–2010,
  B 233/medborgar: 478
  Rek. 24/2005: 1160
- ligestillingsprincipper i Nordisk Råd, IB 1/2004: 1170

Lissabonstrategin:
- Dagsordenspunkt 13: 187
- uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå, Dokument 8: 1076

Litteraturprisen: se Nordisk Råds litteraturpris
Litterære klassikere: se Klassikere
Livsmedel/-middel:
- revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008,
  B 222/miljø: 379
  Fremst. 8/2005: 1144
- handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete 2005–2008,
  B 224/miljö: 410
  Fremst. 7/2005: 1143

Lotteri: se Spel/Spill
Lærerutdanning
- Dagsordenspunkt: 13: 187
- komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene,
  A 1355/kultur: 263
  Rek. 28/2005: 1164

M

Menneskehandel:
- Dagsordenspunkt 12: 178
- felles nordisk koordinering av tiltak rettet mot bekjempelse av menneskehandel med særlig fokus på trafficking for seksuelle formål,
  A 1371/medborger: 320
  Rek. 25/2005: 1161
  Rek. 26/2005: 1162
- människohandelns offer, E 30/2005: 1166

Medisin: se Telemedisin

Miljø:
- Dagsordenspunkt 14: 197
- tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene, /miljø: 237
- handlingsprogram for det nordiske miljøsamarbejde,
  B 223/miljø: 393
  Fremst. 3/2005: 1139
  Fremst. 4/2005: 1140
  D 3/2005/miljø: 959
  D 4/2005/miljø: 963
- revideret strategi om bæredygtig udvikling i Norden,
  B 225/miljø: 430
  Fremst. 1/2005: 1137
  Fremst. 2/2005: 1138
  D 1/2005/miljø: 931
  D 2/2005/miljø: 935
- miljøvennlig produksjon og forbruk av energi, D 21/2003/miljø: 855
- miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen, D *22/2003/miljø: 858
- miljøtiltak på Åland, E 20/2005: 107
- sikring af miljøet i vores fælles vandveje, E 29/2005: 112

Se også: Bæredygtig udvikling
Se også: Økologi

Ministerrådet, se Nordisk Ministerråd

Minoritetsspråk:
- minoritetsspråk i Norden, E 28/2005: 112

Se også: Språk/Sprog

Musikkpris: se Nordisk Råds musikkpris

Människohandel: se Menneskehandel

N

Narkotika:
- insatser mot narkotika och alkohol, D 14/2003/välfärd: 847

Se også: Hälsa

Natur- og miljøprisen: se Nordisk Råds natur- og miljøpris

Naturkatastrofer: se Katastrofer

Nordbornas rättigheter:
- Dagsordenspunkt 7: 90
- informationsaftaler mellem de nordiske lande i forbindelse med bekæmpelse af grænsehindringer,
  A 1367/presidiet: 306
  Fremst. 6/2005: 1142
  D *6/2005/presidiet: 974
- pensioner och förtidspensionering, D *5/2003/välfärd: 842
- nya gränshinder i Öresundsregionen, E 1/2005: 976
- rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige, E 3/2005: 981
- särskilda problem för gränspendlare i Norden, E 15/2005: 103
- handläggningstider av behandlingen av pensionsfrågor för finnar som arbetat i Sverige, E 16/2005: 103
- den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden i Norden, E 17/2005: 105
- gränsproblematiken mellan Norge och Sverige, E 24/2005: 109
- de nordiske lande – én arbejdsplads, ét hjemmemarked, Dokument 7: 1059

Nordisk Kulturfond:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed 2004, C 5/kk: 817

Nordisk Ministerråd:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- ny struktur for Nordisk Ministerråd,
  B 234/presidiet: 487
  Rek. 14/2005: 1150
- strukturreform for det nordiske kultursamarbeidet,
  B 241/kultur: 557
  Rek. 20/2005: 1156
- Nordisk Ministerråds budget for 2006,
  B 242/presidiet: 564
  Rek. 30/2005: 1166

- beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed 2004, C 1: 572
- förslag till Nordiska rådets planer och budget 2006, C 2: 600
- beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed 2004, C 3/kk: 792
- budsjettmessige konsekvenser av ministerrådets strukturendringer, E 12/2005: 1003

Nordisk Netværk for voksnes læring:
- evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna, D 14/2004/kultur: 901

Se også: Uddannelse

Nordisk Råd:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004, C 4/kk: 808
- Nordisk Råds årsberetning 2004, Dokument 1: 1016
- Nordisk Råds program for 2006, Dokument 3: 1049

Nordisk Råds 57. sesjon:
- arbeidsutvalg/arbetsutskott: 1177
- avslutningstale: 230
- beslut: 1137
- dagordning/dagsorden: 22
- deltagerliste: 7
- filmprisutdeling: 1192
- försvarsministrarnas redogörelse, Dokument 6: 1057
- generaldebatt, dagsordenspunkt 5: 36
- innkalling: 5
- kallelse: 5
- litteraturprisutdeling: 1195
- musikkprisutdeling: 1193
- natur- og miljøprisutdeling: 1191
- närvarolista: 7
- oversikt over sesjonen: 29
- protokoll: 33
- regler for gjennomføring av Nordisk Råds 57. sesjon, Dokument 2: 1047
- sakkyndige: 1184
- sekretariat: 1181
- sesjonssal, plassering av regjeringsrepresentanter og rådsmedlemmer: 1255
- statsministrenes redegørelse, Dokument 4: 1052
- spesielt innbudte gjester: 1178
- utrikesministrarnas redogörelse, Dokument 5: 1055
- valg: 221
- vedtak: 1137
- voteringer: 89, 133, 185
- øvrige vedtak/övriga beslut: 1171
- sessionens öppnande: 33

Nordisk Råds filmpris:
- Vedtægter for Nordisk Råds filmpris, D 15/2004/kultur: 903
- utdeling: 1192

Nordisk Råds litteraturpris:
- utdeling: 1195

Nordisk Råds musikkpris:
- utdeling: 1193

Nordisk Råds natur- og miljøpris:
- utdeling: 1191

Nordiska utvecklingsfonden:
- Nordiska utvecklingsfonden, E 27/2005: 111

Nordområdena:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene, A1343/miljø: 237
- stöd till nordisk-baltiskt nätverksarbete för frivilligorganisationer, A 1352/kultur: 254 Rek. 17/2005: 1153
- arktisk forskning, A 1370/kultur: 315 Rek. 18/2005: 1154
- helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen, A 1374/medborger: 371 Rek. 19/2005: 1155
- Nordisk Ministerråds Arktiske Samarbejdsprogram 2006-2008, B 236/presidiet: 523 Rek. 16/2005: 1152
- Rysslandsprogram, B 239/presidiet: 546 Rek. 15/2005: 1151

Næringsliv:
- Dagsordenspunkt 13: 187
- helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen, A 1374/medborger: 371 Rek. 19/2005: 1155
- Nordisk Næringspolitisk Samarbejdsprogram 2006-2010, B 238/næring: 534 Rek. 27/2005: 1163

- Nordisk design og samarbeid mellom kultur- og næringsliv, D *13/2004/kultur: 898
- uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå, Dokument 8: 1076

Närområde: se Baltikum og Ryssland

O

Oljevern:
- tiltak for å styrke oljevernberedskapen i nordområdene, A 1343/miljø: 237

Se også: Miljø

Open Source Software:
- Open Source Software, D *2/2004/næring, 872

Se også: IT

Oplæsningskonkurrence:
- nordisk oplæsningskonkurrence, D *27/2003/kultur: 870

P

Pensioner:
- Dagsordenspunkt 15: 170
- pensioner och förtidspensionering, D *5/2003/välfärd: 842
- handläggningstider av behandlingen av pensionsfrågor för finnar som arbetat i Sverige, E 16/2005: 103

Se også: Nordbornas rättigheter

Planer:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- Förslag till Nordiska rådets planer och budget 2006, C 2: 600
- Nordisk Råds program for 2006, Dokument 3: 1049

Polen:
- information om de nordiska arbetsmarknaderna samt hindrande av utnyttjande av arbetstagare från EU:s nya medlemsländer, E 11/2005: 1002

Praktikkperioder:
- afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet, E 13/2005: 1005
- afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet, E 14/2005: 102

Se også: Uddannelse

Priser:
- Nordiska rådets priser, A 1340/presidiet: 233
- Vedtægter for Nordisk Råds filmpris, D 15/2004/kultur: 903
- Danmarks skatteregler för nordiska priser, E 4/2005: 983

Program: se Planer

Prostitution: se Menneskehandel

Psykiske lidelser:
- Dagsordenspunkt 15: 170
- anpassning av handikapplagar och -författningar till att omfatta psykiskt sjuka och handikappade, A 1344/välfärd: 244 Rek. 23/2005: 1159

Se også: Hälsa

R

Radioaktivitet: se Kärnkraft

REACH: se Kemikalier

Regler for gjennomføring av sesjonen:
- Dokument 2: 1047

Reindrift: se Samer

Reumatikere:
- reumatikere og langvarige syge, D 46/2001/velfærd: 834

Se også: Hälsa

Revision:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 2004, C 3/kk: 792
- Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 2004, C 4/kk: 808
- Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 2004, C 5/kk: 817

Rusmidler:
- Insatser mot narkotika och alkohol, D 14/2003/välfärd: 847

Ryssland:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- Rysslandsprogram, B 239/presidiet: 1152 Rek. 15/2005: 1151
- Nordisk Ministerråds samarbeid med Nordvest-Russland 2006–2008, D 18/2004/presidiet: 918

- igangsætning af støtteordningen for unge fra Norden og Nordvestrusland, E 5/2005: 985
- uranbrytning vid Ladoga i Ryssland, E 6/2005: 987
- fremdriften i oprydning af radioaktivt affald i Nordvestrusland, E 9/2005: 994

S

Samer:
- felles regelverk for reindriftssamer i Norge og i Sverige, E 23/2005: 109

Se også: Urfolk

Skatt:
- nordisk skattekonference, D 8/2004/næring: 882
- rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige, E 3/2005: 981
- Danmarks skatteregler för nordiska priser, E 4/2005: 983

Skibstrafik:
- miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen, D *22/2003/miljø: 858

Skogsbruk:
- revideret Strategi for Genetiske Ressourcer i Norden 2005-2008, B 222/miljø: 379 Fremst. 8/2005: 1144
- handlingsprogrammet för nordiskt fiske-, jord- och skogsbruks- samt livsmedelssamarbete, B 224/miljö: 410 Fremst. 7/2005: 1143
- rättvis skattebehandling av finländska skogsarbetare i Sverige, E 3/2005: 981

Software: se Open Source Software og IT

Spel/Spill:
- Dagsordenspunkt 11: 164
- de nordiska spel- och lotterimarknaderna, A 1361/kultur: 277 Rek. 21/2005: 1157

Språk/Sprog:
- nordisk språkgemenskap, D *33/2002/kultur: 840
- domænetab, D *26/2003/kultur: 868
- minoritetsspråk i Norden, E 28/2005: 112
- obligatoriske fremmedspråk på ungdomstrinnet, E 31/2005: 113

Statsministrenes redegørelse:
- Dagsordenspunkt 5: 36
- Dokument 4: 1052

Sundhed: se Hälsa

T

Telemedisin:
- telemedisin mellan de nordiska länderna, D 24/2002/välfärd: 836

Se også: Hälsa

Trafficking: se Menneskehandel

Transport:
- Miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen, D *22/2003/miljø: 858
- trafikken mellem Grønland og Island, E 26/2005: 110

U

Uddannelse/Utdannelse:
- Dagsordenspunkt 13: 187
- komparativ studie av de nordiske lærerutdanningene, A 1355/kultur: 263 Rek. 28/2005: 1164
- Nordisk oplæsningskonkurrence – arbejde med nordiske klassikere i grundskolen, D *27/2003/kultur: 870
- Strategi for nordisk utdannelses- og forskningssamarbeid 2005–2007, D 6/2004/kultur: 878
- evaluering av "Nordisk Netværk for Voksnes læring" och bidrag till folkbildningsorganisationerna, D 14/2004/kultur: 901
- nordisk samarbejde om fiskeriuddannelser, E 10/2005: 1000
- afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet, E 13/2005: 1005
- afvikling af praktikperioder i Skåne for lægestuderende ved Københavns Universitet, E 14/2005: 102
- uppföljning av Lissabonstrategin på nordisk nivå, Dokument 8: 1076

Udenrigsministrenes redegørelse:
- Dagsordenspunkt 9: 115
- Dokument 5: 1055

Uran: se Kärnkraft

Urfolk:
- Dagsordenspunkt 10: 135
- helse og næringsutvikling blant urfolk i Barents-regionen, A 1374/medborger: 371 Rek. 19/2005: 1155
- Samarbeid med urfolkene i Barentsregionen, D *19/2004/medborger: 926

Utbildning: se Uddannelse

V

Valg:
- Dagsordenspunkt 18: 221
- vicepresident i Nordiska rådet, A 1377/presidiet: 377 IB 2/2005: 1169

Vann/Vatten:
- Dagsordenspunkt 12: 178
- vand som en fri og fælles ressource, A 1366/medborger: 302

Vestnorden, se Västnorden

Vicepresident:
- vicepresident i Nordiska rådet, A 1377/presidiet: 377 IB 2/2005: 1169
- vicepresident i Nordiska rådet, Internt vedtak 3/2003: 1174

Visepresident, se Vicepresident

Västnorden:
- fuldt medlemskab for Færøerne af Nordisk Råd, E 21/2005: 108
- trafikken mellem Grønland og Island, E 26/2005: 110

Y

Ytringsfrihet:
- Sveriges regerings syn på beskyttelse af borgeres ret til at udtrykke politiske holdninger, E 7/2005: 989

Ø

Økologi:
- Økologiske landbrugsvarer i Norden, D *11/2004/miljø: 888

Se også: Miljø

Öresundsregionen:
- nya gränshinder i Öresundsregionen, E 1/2005: 976

Østersøen:
- miljøsikkerhed ved skibstrafik i Østersøen, D *22/2003: 858

Se også: Baltikum

Se også: Miljø

Å

Åbne standarder: se Open Source Software

Årsberetning:
- Dagsordenspunkt 16: 210
- beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed 2004, C 1: 572
- Nordisk Råds årsberetning 2004, Dokument 1: 1016

Plassering i salen

Regjeringsrepresentaner

1. Berit Andnor
3. Árni Magnússon
41. Lars Barfoed
4. Helen Bjørnøy
67. Bjarni Djurholm
6. Jóannes Eidesgaard
7. Einar K. Guðfinnsson
8. Jan-Erik Enestam
17. Hans Enoksen
18. Laila Freivalds
19. Geir H. Haarde
20. Trond Giske
21. Camilla Gunell
22. Halldór Ásgrímsson
23. Connie Hedegaard
24. Jón Kristjánsson
70. Jógvan við Keldu
69. Seppo Kääriäinen
2. Jógvan á Lakjuni
26. Harriet Lindeman
27. Brian Mikkelsen
28. Josef Motzfeldt
41. Per Stig Møller
42. Bárður Nielsen
43. Roger Nordlund
44. Pär Nuder
45. Johan Lund Olsen
46. Leif Pagrotsky
47. Göran Persson
48. Anders Fogh Rasmussen
49. Henriette Rasmussen
50. Heidi Grande Røys
51. Sigríður Anna Þórðardóttir
52. Lena Sommestad
65. Jens Stoltenberg
66. Jörgen Strand
67. Hans Pauli Strøm
65. Anne-Grete Strøm-Erichsen
72. Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir
68. Erkki Tuomioja
69. Matti Vanhanen
71. Lasse Wiklöf

Valgte medlemmer

9. Arja Alho
10. Arnbjörg Sveinsdóttir
11. Bendiks H. Arnesen
12. Hans Frode Asmyhr
14. Ásta R. Jóhannesdóttir
13. Lennart Axelsson
15. Line Barfod
16. Sinikka Bohlin
29. Óli Breckmann
30. Berit Brørby
31. Marianne Carlström
32. Bente Dahl
33. Ole Dorph
34. Drífa Hjartardóttir
36. Sigrun Eng
37. Joan Erlandsen
38. Ragnar Erlandsson
39. Søren Espersen
40. Barbro Feltzing
53. Jan Henrik Fredriksen
54. Reynoldh Furustrand
55. Monica Green
56. Rolf Gunnarsson
57. Øyvind Halleraker
58. Carsten Hansen
59. Agne Hansson
60. Britt Hildeng
61. Kari Lise Holmberg
62. Kári P. Højgaard
63. Siv Jensen
64. Anita Johansson
77. Jónína Bjartmarz
78. Per Kaalund
80. Kjartan Ólafsson
81. Kari K. Kjos
82. Kuupik Kleist
83. Anita Knakkergaard
84. Asmund Kristoffersen
84. Risto Kuisma
86. Esko Kurvinen
87. Anne Margrethe Larsen
88. Elina Linna
89. Kristian Pihl Lorentzen
90. Inge Lønning
91. Pehr Löv
92. Allan Niebuhr
93. Outi Ojala
94. Kent Olsson
95. RunarPatriksson
96. Marion Pedersen
97. Lyly Rajala
98. Rannveig Guðmundsdóttir
99. Aulis Ranta-Muotio
100. Leena Rauhala
101. Rolf Reikvam
102. Inger René
103. Gabriel Romanus
104. Simo Rundgren
105. Inge Ryan
106. Martin Saarikangas
107. Reidar Sandal
108. Niels Sindal
109. Tuve Skånberg
110. Berndt Sköldestig
111.Hill-Marta Solberg
112. Ole Stavad
113. Steingrímur J. Sigfússon
114. Dagfinn Sundsbø
115. Nils-Erik Söderqvist
116. Ilkka Taipale
117. Satu Taiveaho
118. Gunilla Tjernberg
119. Kristen Touborg
120. Bjørg Tørresdal
121. Harry Wallin
122. Lars Wegendal

Oversikt over sesjonssal

